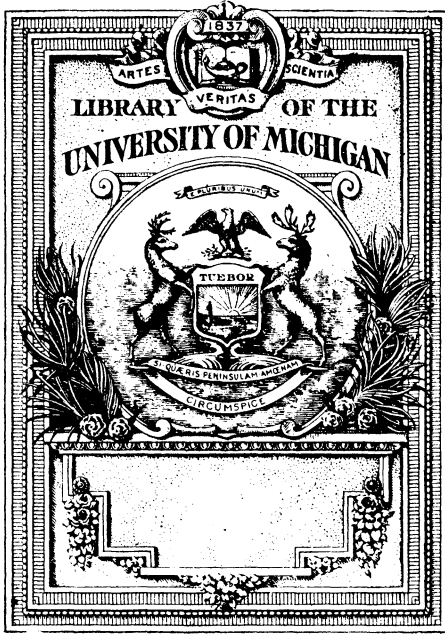
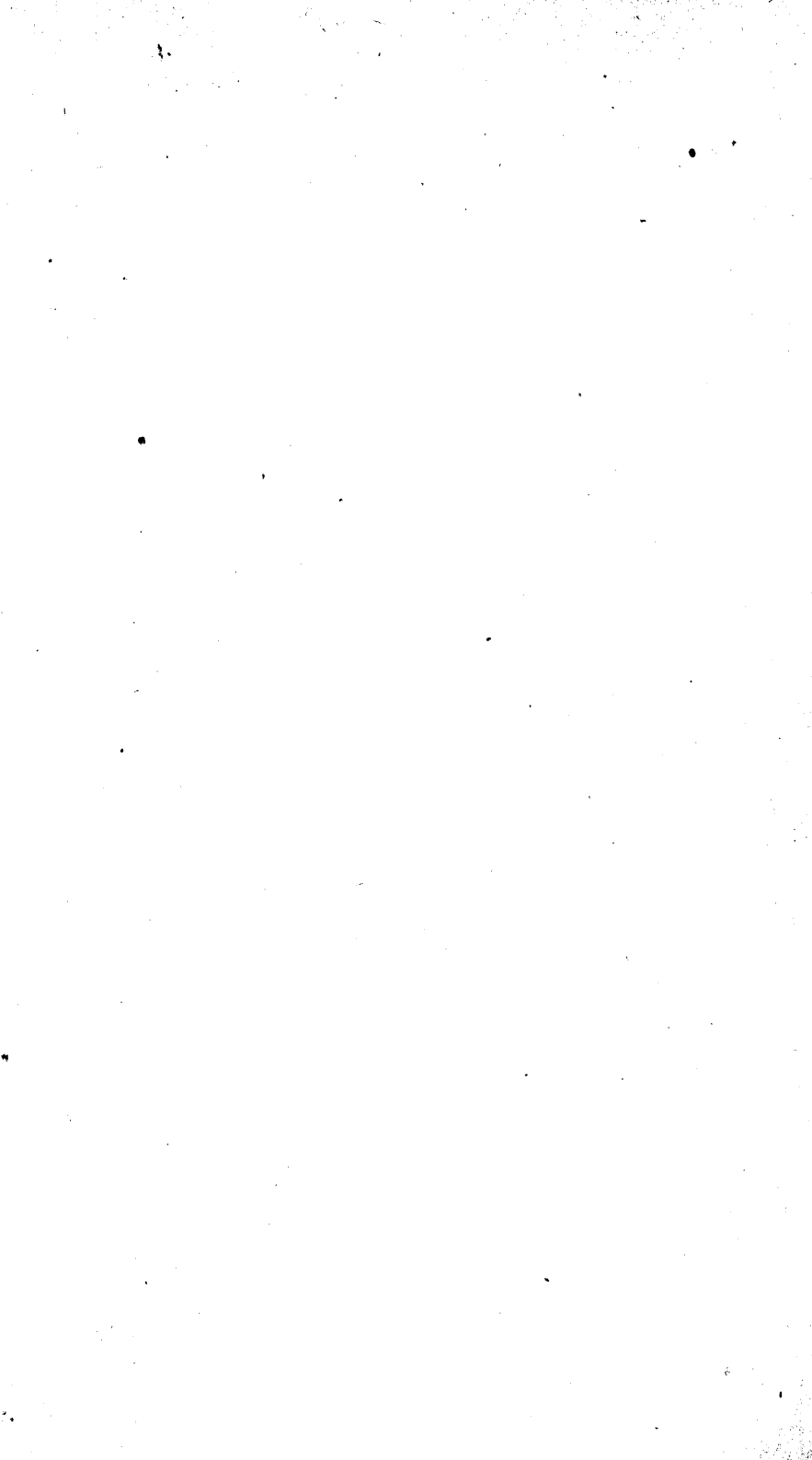

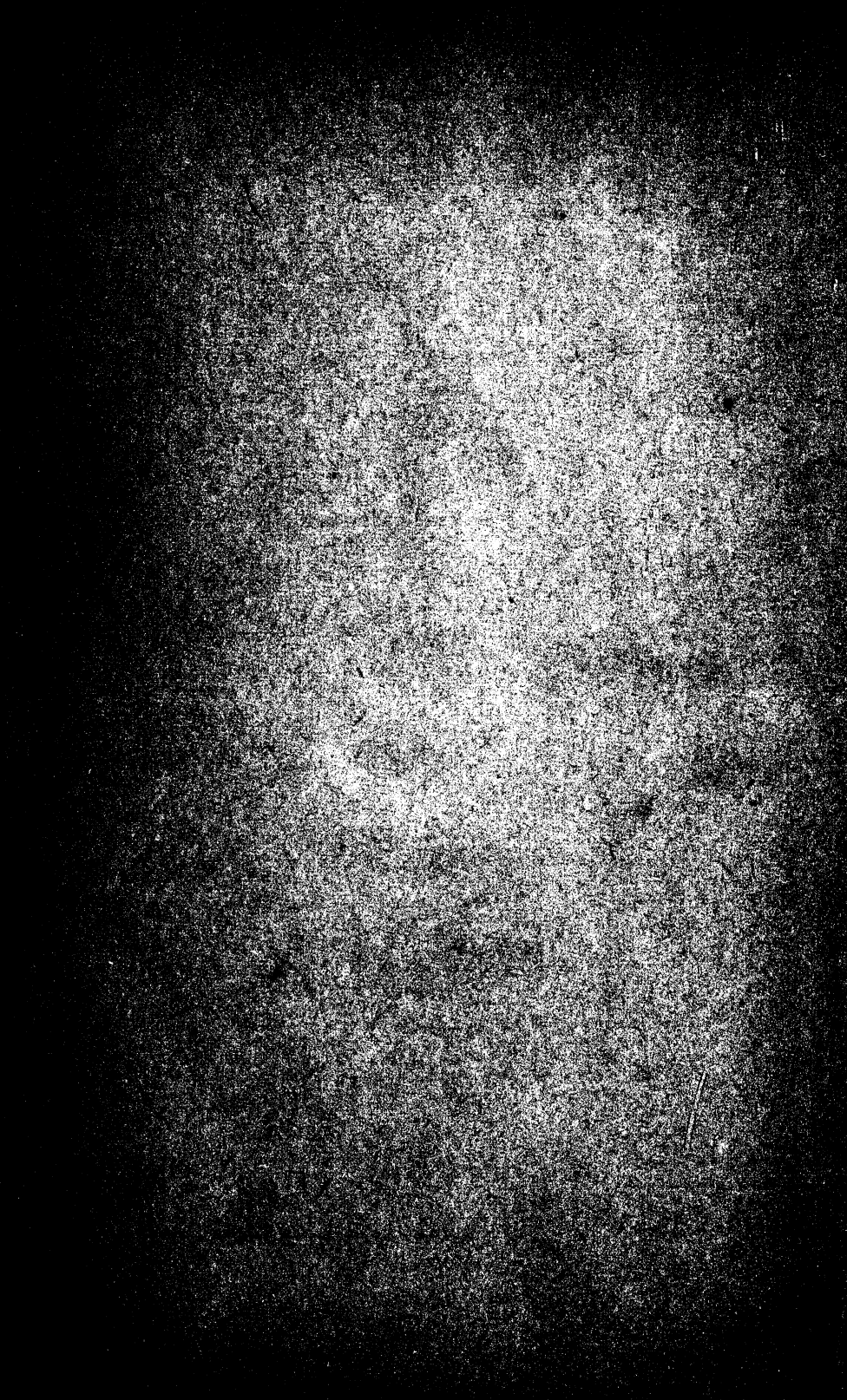
H. A. KLUNKERT
DEENW
NEDERSCH- NEDERL.
WOORDENBOEK

S.E.
Asia
Ref.
PL
5125
.K64
1916

DEENW

NIEUW
MALEISCH-NEDERLANDSCH
WOORDENBOEK

MET ARABISCH KARAKTER

NAAR DE BESTE EN LAATSTE BRONNEN BEWERKT

DOOR

*Hebrandus
Carnelius*
H. C. KLINKERT.

Derde verbeterde en vermeerderde druk.

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ

voorheen
E. J. BRILL
LEIDEN. — 1916.

S. E. ASIA
REFERENCE

PL
5125
K64
1916

VOORREDE VAN DEN SCHRIJVER.

Nauwelijks was de correctie der proeven van den tweeden druk van het Nieuw Nederlandsch-Maleisch Woordenboek afgeloopen, of eene tweede uitgave van het Nieuw Maleisch-Nederlandsch Woordenboek met arabisch karakter bleek noodig te zijn. Ook die bieden wij hier aan, voorzien van belangrijke verbeteringen en vermeerderingen. Het supplement op dit Woordenboek, vroeger afzonderlijk uitgegeven, is er nu in verwerkt en bovendien zijn er in opgenomen al de aantekeningen, die wij sedert de verschijning daarvan nog maakten. Voor den regel, bij de transcriptie gevolgd en de namen der schrijvers, die ons het meest de stof voor onze aantekeningen leverden, verwijzen wij naar hetgeen wij in de voorrede van het Nieuw Ned.-Mal. woordenboek mededeelden. Aangezien eene opgave der Handschriften, door ons geraadpleegd, meer bij dit Woordenboek op hare plaats is, hebben wij die in de lijst der verkortingen zooveel mogelijk opgenomen. Dat deze tweede druk een even goed ont-haal moge vinden als de eerste en velen een goede hulp zij bij de beoefening van het Maleisch is de wensch van

Leiden, 15 Aug. 1902.

DEN SCHRIJVER.

VOORWOORD VAN DR. A. A. FOKKER.

In opdracht van de firma v. h. E. J. Brill belastte ik me met het nazien en persklaar maken van het laatste gedeelte van dit woordenboek (van blz. 833 af). 't Spreekt van zelf dat ik in al de reeds te voren genoemde woorden, ook in dat laatste gedeelte, geen verandering in de spelling heb aangebracht. Echter heb ik me wel veroorloofd zulks te doen in de nieuw genoemde woorden. Ook heb ik menigmaal iets toegevoegd of geschrapt. Afdelingen uit het Skr., Arab. of Port. ondergingen hier en daar verbetering. Veel Javaanse woorden, die mij volmaakt overbodig leken, liet ik weg.

De spellingwijziging betref meer dan eens de zuivere uitspraak (zo veranderde ik *mandor* in *mandoer*, *nègari* in *nègèri* enz. enz.).

Tevens vermeldde ik overal de naam Wilkinson, schrijver van het verdienstelijke grote *Malay-English Dictionary* (Singapore, Kelly & Walsh Limited, 1903), waar deze afweek of enkel aan V. d. Wall toegeschreven woorden of beteekenissen bevestigde. Enkele uitsluitend van hem herkomstige woorden nam ik mede op.

Bij mijn dank aan de uitgevers voor de vererende taak voeg ik mijn beste wenssen voor het debiet van dit vollèdigste en betrouwbaarste der bestaande Maleise woordenboeken.

Amsterdam, 8 April 1914.

F.

LIJST DER VERKORTINGEN.

- Ab. Tam. Hikajat Aboe Tamám.
Abd.-Abdoellah bin Abdoe'lkadir.
Abd. sch. wrdb. Abdoellah Schets van een woordenboek.
Abd. Moel. Sjaïr Abdoel Moeloek.
acc. accidenteel. act. actief. ald. aldaar.
Am. H. Hikajat Amir Hamzah.
anat. anatomisch. Arab. Arabisch.
Asm. Pat. Hikajat Asmara Pati.
Bat. Bataviaasch. bedr. bedrijvend.
bep. obj. bepaald object.
Bid. Sar. Sjaïr Bidasari.
Bijdr. t. l. en volkk. Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde.
Bloeml. Zed. verh. Bloemlezing van Zedekundige verhalen, een dus genoemd Maleisch Handschrift.
Bocht. Hikajat Bochtijar.
Boeng. Ramp. Bloemlezing uit de Maleische geschriften, met latijnsch karakter, door mij uitgegeven bij de firma E. J. Brill.
Boeng. ramp. bës. Groote bloemlezing met arabisch karakter, gelithografeerd, uitgave P. W. M. Trap.
Boer. Baj. Hikajat boeroeng bajan boediman.
Bost.'lkat. Bostánoe'lkatibin.
b.v. bijvoorbeeld.
C. en Cr. *Crawfurd*.
Caus. causatief.
Ch. Maim. Hikajat Chodjah Maimoen.
Chin. Chineesch.
C. en S. *Clifford* en *Swettenham*.
de B. *de Bode*.
de Br. K. *de Bruyn Kops*.

- de Holl. *de Hollander*.
 d. l. Cr. *de la Croix*.
 Dew. Ag. Mël. Hikajat Dewa Agas Mëlela.
 d. i. dit is.
 dir. obj. direct. object.
 Dr. F. Dr. A. A. *Fokker*.
 Dul. *Dulaurier*. Eng. Engelsch.
 e. s. v. eene soort van.
 F. en Fav. *Favre* (l'Abbé Favre, Dr. F.).
 fig. figuurlijk. Fr. Fransch.
 G. v. W. *Gerth van Wijk*.
 H. en Hik. Hikajat.
 Hik. Abd. Hikajat Abdoellah.
 Hik. Bang. Hikajat Bangka.
 H. Boedj. Hikajat Boedjangga.
 H. Groel. Hikajat Groelam.
 H. Kōr. Hikajat Korisj.
 H. Ind. Mëng. Hikajat Indra Mëngindra.
 H. Ind. Bang. Hikajat Indra Bangsawan.
 H. Naj. Koes. Hikajat Naja Koesoema.
 H. Nod. Sj. Hikajat Nodir Sjah.
 H. Prab. Dj. Hikajat Praboe Djaja.
 H. Tj. Wan. Pat. Hikajat Tjekel Waning Pati.
 Hik. Sj. Mërd. Hikajat Sjah Mërdan.
 Hind. Hindoestani. HS. Handschrift.
 HSS. Handschriften.
 H. T. Hikajat Hang Toewah.
 Ibr. b. Chas. Sjaïr Ibrahim bin Chasib.
 id. idem.
 ind. obj. indirect object.
 Ind. Kës. Sjaïr Indra Kësna.
 intr. intransitief.
 I. P. Hikajat Indra Poetra.
 i. pl. v. in plaats van.
 Ism. Jat. Hikajat Isma Jatim.
 Jat. Noest. Sjaïr Jatim Noestapa.
 Jav. Javaansch.
 K. B. Kokki Bitja, het Maleische Kookboek.
 Kal. Dam. en K. D. Hikajat Kalila dan Damina.

- Keas. en K. *Keasberry*.
 Kin. Tab. Sjaïr Kin Taboehan.
 Kw. Kawi. L. *Leydecker*.
 Lang. Boew. Hikajat Langlang Boewana, ook L. L. B.
 lett. letterlijk.
 M. en Marsd. *Marsden*.
 Mad. Sjaïr Madli.
 Mal. Malaka, ook Maleisch.
 Mal. br. Maleische brief.
 Mal. Sam. en M. S. Maleische samenspraken.
 Mans. Sj. Sjaïr Mansoer Sjah goempita.
 mar. maritiem.
 Mes. Kag. Hikajat Mesa kagoengan Sira Pandji Wila Koesoema.
 Mes. Pr. Dj. Hikajat Mesa Praboe Djaja.
 Mën. Mënkabauwsch (beter Minangkabausch, Dr. F.).
 M. R. Hikajat Makota sêgala radja.
 Meurs. *Meursinghe*.
 Mid.-Sum. Midden-Sumatra.
 N. *Netscher*.
 Nod. Sj. Hikajat Soeltan Nodir Sjah.
 Ned. Nederlandsch.
 Niem. bl. *Niemann* bloemlezing.
 N. M. Hikajat Noer Moehammad.
 obj. object.
 Oend. Mal. Hoekoem oendang-oendang Malaka:
 Oend. Djamb. Hoekoem oendang-oendang Djambi.
 O.-I. Oost-Indië.
 O.-Sum. Oost-Sumatra.
 onb. obj. onbepaald object. onz. onzijdig.
 Pad. bovl. Padangsche bovenlanden.
 p. en pag. pagina.
 Pant. Pantoen. pass. passief.
 Pël. Abd. Pëlajaran Abdoellah ka Klantan enz.
 Pël. Dj. Hikajat Pëlandoek Djinaka.
 Perz. Perzisch.
 Pijn. en P. *Pijnappel*. Pist. *Pistorius*.
 Poel. Pin. Poelau Pinang.
 Hoesp. R. Hikajat Poespa radja.
 Port. Portugeesch.

- Pr. Dj. Hikajat Praboe Djaja.
 R. P. Hikajat Radja-radja Pasai.
 R. Chaib. Hikajat Radja Chaibar.
 r. v. b. regel van boven.
 R. v. Eys. *Roorda van Eysinga*.
 r. v. o. regel van onderen.
 Sadj. Mal. en S. M. Sadjarah Mëlajoe.
 Saif Dz. Hikajat Saif Dzoelisan.
 Schr. schrijver.
 Sër. B. Hikajat Sërangga Bajoe.
 Si Misk. Hikajat Si Miskin.
 Sing. Singapoera. Sj. Sjaïr.
 Sj. Ard. Sjaïr Ardan.
 Sj. Dzoeb. Sjaïr Dzoebaidah.
 Soelt. Jah. Sjaïr Soeltan Jahja.
 Har. Sjaïr Haris.
 Sj. Ind. Kës. Sjaïr Indra Kësna.
 Skr. Sanskrit. Soend. Soendaasch.
 Sprw. Spreekwoord.
 Suppl. Supplement op het Woordenboek van *Pijnappel*.
 Soelt. Ibr. Hikajat Soeltan Ibrahim radja Erak.
 Sw. *Swettenham*. Tam. Tamil.
 Tam. ed Dar. Hikajat Tamim ed Dari.
 T. T. *Tëka-tëki tërbang* een spelboek met Ar. kar.
 trans. transitief.
 Tug. *Tugault*, woordenboek.
 Tijds. t. l. en vlkk. Tijdschrift voor taal-, land- en volkenkunde.
 V. d. Tk. *van der Tuuk*. v. d. Tn. *van der Toorn*.
 V. d. W. *von de Wall*.
 verb. verbastering. vergel. vergelijk.
 vulg. vulgair.
 wed. wederkeurig.
 W.-Sum. West-Sumatra.
 Wrdb. woordenboek. W.w. werkwoord.
 z. o. en zie ald. zie aldaar.
 = gelijk.
 ± plus minus, ongeveer.

NIEUW

MALEISCH-NEDERLANDSCH WOORDENBOEK.

| Ali f

اب ab, bus, meestal van tin, bestaande uit twee in elkander sluitende holle cilinders, gebruikt tot berging van gepraepareerde opium.

اب aba, gloeien, heet voelen van het lichaam; gloed, warmte. C. en S.

ابا aba, Arab. van *aboe*, vader; *aboe Ali*, de vader van Ali; *aboe 'thaját*, vader des levens, fig. voor den regen.

ابا' iba', Arab. afkeerig van iets zijn, weigeren, ongehoorzaam zijn, met tegenzin iets doen.

ابتداء ibtida', Arab. beginnen, begin, aanvang; *hoeroefoe 'l ibtida'*, aanvangspartikel, waarmede een nieuwe zin begint; *lilibtida'*, om te beginnen.

ابتر abtar, Arab. zonder, of met korten, staart, verminkte.

ابدjad abdjad, Arab. alphabet, naar de vier eerste letters van het oude Arab. alphabet, die ook als getalmerken werden gebezigd en nu nog dienst doen bij geheimzinnige berekeningen; *dengan bilangan abdjad*, volgens

de berekening met dit alphabet; *dengan pengatoeran abdjad*, alphabetisch gerangschikt.

ابد abad, Arab. wat wel een begin heeft, maar zondereinde is; eeuwig in de toekomst; ook eeuw, b. v. *pada abad ini*, in dezen, onzen tijd, in deze eeuw, zie *abid*, eeuwig en altoos, in eeuwigheid, voor eeuwig; *abadoe 'l abadina*, in alle eeuwigheid, van eeuwigheid tot eeuwigheid.

ابدي abadi, Arab. eeuwig in de toekomst.

ابدية abadijat, Ar. eeuwigheid.

ابر abar; *mengabar*, iets in zijn vaart belemmeren of tegenhouden, zooals b. v. een te hoog tuig of een te zware deklast op een vaarttuig.

ابو aboer; *mengaboer*, verkwisten; *pengaboer*, verkwister; *aboeran* verkwisting. Zie *hamboer*.

ابرا' abra', Arab. het vrijstellen, kwijtschelden; vrijstelling, kwijtschelding.

ابراهيم ibrahím, Arab. Abraham.

ابراص abraş, Arab. melaatsch, melaatschheid; meervoud *boers*, zie *boeroes*.

ابرق abraq, Arab. moskovisch glas, mariaglas, mica.

اباس abas, verb. v. عباس.

ابوس aboes, I. breuk, onderdeel van een munt; pasmunt; denkbeeldig tiendegeedeelte van een *timah* of *kep-peng*, waarvan 10 = 1 duit zijn. Ook *haboes*.

II. Mën. = *rëboes*, zie ald.

ابيس abis, = *habis*, zie ald.

ابعد abād, Arab. verwijderd. Zie بعد

ابغ abang, I. oudste broeder of zuster, ook oudere neef of vriend en in het algemeen als aanspraakstitel voor gewone, doch oudere onbekenden; *abang sapoepoe*, volle neef; *a. doewa poepoe*, achterneef. Het is gemeenzamer dan *ëntjik*. Ook in gebruik voor den oudere van twee echtgenooten; *mëngabangkan*, iemand met *abang* toe- of van hem spreken.

II. Jav. rood; *balerang abang*, zwavelarsenik of roode zwavel; *abang toewa*, donkerrood; *a. moeda*, licht rood. Ook verk. tot *bang*, b. v. *batik bang*, rood gebatikt kleedje.

III. *ëbang*, zie *bang*.

ابق aboek, stof, molm, poeder in graan of hout, ook overdrachtelijk gebezigd van geld of goederen; *aboek gërëgadji*, zaagmeel, zaagsel. Zie ook *aboe*. Mën. hoofdhaar.

ابلر abloer, I. meestal *habloer*, kristal; Perz. *baloer*, bergkristal; ook e. s. v. medicinalen heester = *lada pahit*.

II. ook *habloer*, bont, gevlekt, C. en S. in een lateren druk schrijft Sw.

hablok, grijs, muizenkleur van paarden. Zie bij *bëlang*.

ابله abilah, Perz. de kinderpokken = *katoemboehan*, Mal. Zie bij *toemboeh*; *abilah përangki*, de Spaansche pokken.

ابليس iblis, Arab. de duivel; *anak iblis*, duivelskind.

ابم ëbam, zie *bam*.

ابن ibnoe, *ibn*, Arab. zoon, alleen in samengestelde eigennamen van arabischen oorsprong.

ابون aboen, Mën. bak met driehoekige bordjes voor confituren, koekjes enz. Zie *aboewan*.

ابنتار abantara, Skr. *awatāra*, zie *bantara*.

ابنوس abnoes, Ar. ebbenhout.

ابو aboe, I. meestal, *haboe*, asch, stof; *a. kajoe*, houtpoeder, *a. dian*, snuitsel v. e. kaars; *oelar aboe* en *tëdoeng aboe*, e. s. v. zeer vergiftige slang; *tëmpat aboe*, het kuiltje op het einde van het *tjongkakë*-bord, waarin de uitgespeelde pitjes worden gedaan. Volgens v. d. W. beteekent *aboe* ook een van de beide *tjongkakë* spelers, die bij het eerste spel zooveel verloren heeft, dat hij bij het tweede niet alle kuiltjes meer kan vullen. Zie ook *aboek*, *dëboe* en *lëboe*. Mën. *aboe-aboe*, aschgrauw.

II. Arab. vader, zie bij *abā*.

ابوين oeboeban, Jav. blaasbalg uit het Arab. Zie *hoebóëb*.

ابون aboewan, een volledig stel van iets; deel, gedeelte, afdeling, C. en S. Mën. het gedeelte padi, dat bestemd is om verkocht te worden;

aandeel dat iem. van de padi toekomt. Volg. d. I. Cr. deel, aandeel = *bəhagian*. Hij schrijft *haboeän*. Zie *aboe I.*

ابوي abawi, Arab. vaderlijk.

ابوي aboi, chineesch hoofd van een plaats of gewest.

ابه abah, I. richting, inz. van iets, dat zich voortbeweegt, b.v. een leger op marsch; *məngabah*, een richting aan iets geven, ergens heen dirigeren; zie ook *arah* en *hala*.

II. Jav. *abah-abah*, tuig, juk voor trek- of lastdieren; *abah-abah ləmboe*, ossejuk; *abah-abah kapal*, scheepstuig; *abah-abah koeda*, paardetuig; *abah-abahan*, tuig, huisraad, materialen, bouwstoffen, gereedschappen; *abah-abah tənnoen*, weefgetouw, *məngənakan abah-abah*, optuigen.

ابهة oebahat, Arab. heerlijkheid, pracht, luister, schoonheid, geluk.

ابي abi, Arab. met minachting weigerend; *məngabikan*, aldus weigeren; b.v. *pərmintaänkoe di-abikannja*, hij weigerde mijn verzoek.

ابي abai; *məngabaikan*, geringschatten, niet tellen, b.v. de golven.

ابيد abid, Arab. eeuwig, in het toekomende. Zie *abad*.

ابيدن abidin, Arab. verk. van den eigennaam *Zainoe 'l abidin*. Zie bij *Zain*.

ابيض abjadl, Arab. wit, helder; *ajamoe 'l abjadl*, de heldere dagen, d. z. de 12^e tot den 15^{en} der maan.

ابيمان abaimana, de beide openingen des lichaams, die men zooveel mogelijk bedekt, de geslachtsdeelen en de anus.

اتا ata-ata, Skr. *atha*, langzamerhand, van lieverlede, ten langen laatste, eindelijk, v. d. W. zie *حتى* en *anta*.

اتار oetara, Skr. het Noorden; *oetara tēpat*, vlak Noord; *o. barat laoet*, N.N.W.; *o. timoer laoet*, N.N.O. Voor de overige streken van het kompas zie nieuw Ned. Mal. Wdbk. op *kompassstreek*.

اتام oetama, Skr. zie ook *oetamá*, uitmuntendst, best, voortreffelijkst, hoogst, grootst, *təroetama*, aller best; *emas oetama*, het beste, (d. i. zuiver) goud; *oetama daripada sėgala pėkėrdjaän*, het voortreffelijkste aller werken.

اتاو atawa, Jav. = *ataw*, zie ald.

اتباب itbáb. Arab. verzwakken, krachteloos maken; verzwakking.

اتت atat, e. s. v. spel, b.v. *djawa bėrwajang*, *tjina mėrakat*, *jang sātėngah bėрмаın atat*, Sj. Ind. Kės.

اتحاد ittihád, Arab. vereenigd, eensgezind, eendrachtig; eendracht, vereeniging.

اثر atar, Arab. **عط** reukwerk, welriekend; *minjak atar*, e. s. v. welriekende zalf of olie.

اثر atėr, Jav. geleiden, begeleiden; *ngatėrri*, meegeven om te bezorgen; *ngatėrrakė*, iets bezorgen. Zie *hantar II*.

اثر atoer, I. rangschikking, orde, regelmaat, volgorde, geregeld; *mėngatoer*, rangschikken, ordenen, in volgorde plaatsen, regelen, in orde brengen, opzetten van de stukken bij een

spel, of bij eene bewapening, opstellen van troepen, zetten van de letters voor drukwerk; *məngatoerkan*, hetzelfde met bepaald object; *məngatoerkan hoeroef timah*, letterzetten, Sadj. Mal. p. 2.; *məngatoeri*, hetzelfde met veelheid van handeling; *bəratoer*, in geregelde orde, gerangschikt, naar rang; *tiada bəratoer*, ongeregeld, onordelijk; *atoeran* en *pəratoeran*, regeling, ordening, rangschikking, ook familie-betrekking, relatie, b.v. Sadj. Mal. p. ۳۸۸ en ۳۷۱. *Maha atoer*, titel van de 3^e wettige gemalin des Vorsten, Prab. Dj.

II. Jav. *ngatoeri*, aanbieden, meedeelen, zenden aan een meerdere; *atoeran*, ook getuigenis, verklaring. B.

اتس *atas*, boven, op, over, bovenste van iets; voor rekening van, voor verantwoording van, rusten op; volgens, om; *di-atas*, boven, bovenop, op, b.v. *di-atas medja*, op de tafel; *di-atas goenoeng*, boven op den berg; *di-atas angin*, boven den wind, aldus noemt de Maleier alle landen bewesten Sumatra; *di-atas harganja*, boven den prijs; *di-atas-atas*, al hooger en hooger, hooger gelegen; *nəgari jang di-atas-atas*, hooger gelegen landen of plaatsen; *atas akoelah*, dat is voor mijne rekening; *atasmoeelah*, dat is voor uwe verantwoording, rust op u; *atasanja pəti*, het bovenste van een kist; *atas tiga pərkara*, in drie gevallen, in drie opzichten, in drie hoofdstukken; *tərbəhagi atas əmpat bəhagi*, verdeeld in vier afdeelingen, soorten of gevallen; *atas bahwa*, op voor-

waarde dat; *atas sjariat Ibrahim*, volgens de instelling van Abraham; *atas bəbərəpa səbab*, om vele redenen; *bərsaksikan atas*, getuigen tegen; *naik saksi atas sa'orang*, als getuige tegen iemand optreden; *bəfirmán atas lidah*, spreken (van God) door den mond van; *məmikirkan atas*, denken over, peinzen op; *di-atas itoe*, daarenboven, daarbij; *dari atas*, er over heen, b.v. *dari atas djambatan*, over de brug (gaan), *ka-atas*, naar boven, daar boven, b.v. *sapoe-loeh rejat ka-atas*, tien rejalen of daar boven; *təratas*, hooger, hoogst; *məngatas*, naar boven gaand of strevend, zich boven anderen verheffen; *məngatas-atas dirinja*, al hooger strevend, zich steeds verheffen; *atas-məngatas*, zich boven elkander verheffen, zich boven elkander opstapelen; *bəratas-atasan*, in eene woordenwisseling de overhand boven elkander trachten te verkrijgen. Mən. *pəratas*, ledekant, v. d. Tn.; *kaatasan*, meerderheid boven anderen, H. Sj. Djil. p. 24.

اتس *ətoes*, *sapərti ajar di-ətoeskan*, Abd. Sch. Wrdb. Wellicht hetzelfde als het Jav. *toes*, waarvan *ngətoessaké*, iets doen drogen door het te drogen te zetten, of te hangen en het te laten uitdruipeu, ook met iets afdrogen. Zie *toes* II.

اتشناك *atisjnák*, Perz. vurig, gloeiend.

اتصاف *ittisáf*, Arab. beschrijving, afbeelding.

اتصال *ittisál*, Arab. aankomen,

bereiken, verbonden zijn, samenhangen, aangrenzend zijn; *ittişálkan* = *měnjampaikan*, doen aankomen, doen toekomen.

اتق atoeng; *měngatoeng*, dobberen op de oppervlakte van het water, zooals b.v. een ton of boei, of e. vaartuig voor een sleepend anker, fladderen van een vlinder; *běratoeng-atoeng*, dobberend, fladderend, ook fig. van het hart: dobberend, wankelmoedig; *těratoeng*, op een twijfelachtige, onzekere wijze; *děngan těratoeng hati*, met een wankelmoedig hart; *těratoeng-atoeng* en *katoeng*, dobberend, rondrijvend zijn van een vaartuig; ook wel *těrkatoeng-katoeng*; bij woorden als *doedoek* en *běrdjalan* heeft *těratoeng-atoeng*, de beteekenis van eenzaam, aan zichzelf overgelaten; *oedang atoeng*, steurkrabbe.

اتفاق ittifaq, Arab. overeenstemming, eenstemmigheid, harmonie, eendracht.

اتق atap, ook *hatap*, dak, dakbedekking, het materiaal daarvoor, meestal bestaande uit aaneengeregen palmbladen; *roemah atap*, een huis met palmbladen gedekt; *dinding atap*, wand van dakbedekkingsmateriaal vervaardigd; *atap papan*, houten dak, meestal van kleine plankjes, zie *sirap* II; *a. batoe*, leien dak of van gebrande aarde; *a. bata*, een tegeldak Sj. Ĥaris; *a. gěnteng*, pannendak; *a. batoe sisik těnggiling*, pannenbedekking als de schubben van een miereneter; *běratapkan*, tot dak hebben, b. v. *běratapkan katja*, glas tot dak hebben, d. i.

een glazen dak hebben; *měngatapkan*, tot dak maken of aanwenden; *měmpěratapkan*, van een dak voorzien; *atap gadjah měnjoesoe*, verlengd, schuin aflopend zijdak; *a. limas*, naar vier kanten aflopend dak, schilddak; *a. pěloepoeh*, dak van platgeslagen bamboe; *a. idjoek*, dak van arenvezels; *a. ilalang*, dak van rietgras; *a. roengkoep* en *a. toempoewan*, dak, dat bijna tot den grond reikt, zoodat weinig of niets van de wanden te zien is; *atap idjoek pěрабоeng oepih*, fig. voor: een vlag op e. modderschuit; *masoek dibawah atap*, onder iemands dak komen; *tidoer běratapkan langit*, onder den blooten hemel slapen. De soorten van *atap*, van bladeren gemaakt, zijn: *a. poewar*, *a. roembia*, *a. sampit*, *a. sěrdang*, *a. nipah* enz. De beste en langste heet *atap radja*.

اتق atop, Jav. oprisping, boeren, oprispen.

اتل atal, I. naam van een wilden boom, die e. s. v. gom levert, welke in de geneeskunde gebruikt wordt.

II. Jav. gele, op zwavel gelijkende klei-aarde, die als verfstof gebruikt wordt en waarvan men ook de *boreh*, e. s. v. blanketsel, maakt. Zie *artal*.

اتلس atlas, verb. van *atlas*. Zie ald.

اتما oetamá, Skr. voortreffelijk, uitmuntend; *ěmas oetama*, uitmuntend goud, liefkozingswoord; *oetama djiwa*, uitmuntende ziel, uitverkorene van mijn hart, id. zie *atma*; *oetama dari-pada sěgala pěkěrdjaän*, het voortreffelijkste aller werken; *těrlěbih oetama*,

het is veel beter; *tëroetama*, id. ook de uitmuntendste.

اتما *atma*, Skr. ziel van een doode, die, naar het volksgeloof, in iemand kan varen. Zie ook *djiwa*.

اتو *ataw*, Skr. op Java *oetawa*, of; *ataw* ... *ataw*, of ... of; *ataw pon*, of wel, zie voorb. bij *oeloer*; *adakah ataw tiadakah*, is het er, of is het er niet?

اتو *atoo*, verk. van *datoek*, zie aldaar.

اتم *atah*, Mën. = *antah* I zie ald.

اثبات *itsbát*, Arab. vaststellen, bevestigen, bekrachtigen.

اتر *atsar*, Arab. gedenkteeken, overblijfsel, nagelaten spoor; *alátsar*, de gedenkteekenen der oudheid, de gezegden en handelingen van Moehammad.

اثقال *atskál*, Arab. mrv. van *tsakal*, last, zondenlast.

اثنين *itsnain*, Arab. twee; *jau-moe 'l itsnain*, de tweede dag, d. i. Maandag, in het Mal. *hari sènen*; *màlam sènen* of *m. itsnain*, Zondagavond.

اج *adji*, Arab. zie **اجي** I.

اجاب *idjáb*, Arab. verhooren, gunstig aanhooren van een bede; toeslaan van een koop, een koop aannemen; *mèngidjábkan*, te koop bieden; ook het bevestigen in den godsdienst. de B.

اجابة *idjábat*, Arab. verhooring van een bede.

اجاد *idjád*, Arab. voortbrengen van iets goeds of voortreffelijks.

اجادة *idjádát*, Arab. milddadigheid.

اجارة *idjárat*, Arab. belooning, loon, arbeidsloon, huurloon, huurprijs.

اجازة *idjázat*, Arab. verlof tot het doen van iets, b.v. het geven van onderwijs of iets anders, diploma, vergunning, ontslag, ontheffing, toestemming; *akoe hëndak kadlá hádjat, maka dibëri idjázat olih Alkas Mantëri*, ik wilde een groote boodschap doen en A. M. gaf verlof. A. H.

اجاص *idjás*, Arab. blauwe pruimen; *idjásijat*, pruimensoep, gestoofde pruimen.

اجان *oedjana*, zie bij *jodjana* de aant. In het Jav. is het tuin, hof = *taman*.

اجاهن *adjahan*; *ikan adjahan*, e. s. v. eetbaren zoutwatervis; zie *djahan* en *loengkang*.

اجب *adjab*, zie **عذاب**.

اجبار *idjbár*, Arab. dwang.

اجتهاد *idjtihád*, Ar. ijver, vlijt, naarstigheid, inspanning, bedoeling, streven, = *oesaha*, zie ald.

اجر *adjar*, leer, onderricht; boeda-leeraar, kluzenaar, voor dit laatste ook *adjar-adjar*; *koerang adjar*, onbeleefd, lomp, onbeschoft, ongemanierd, brutaal; *këras adjarnja*, hij onderwijst streng; *dëras adjarnja*, hij leert vlug; *bëladjar*, leeren, van den leerling, studeeren, aanleeren; *b. mënoelis*, schrijven leeren; *mèngadjar*, leeren, onderwijzen, zoowel iemand als iets; *mèngadjar kan*, iets aan iemand onderwijzen; *mèngadjar i*, terechtwijzen, onderrichten, bestraffen, tuchtigen; *mèmpëladjar i*, iets bestudeeren, aanleeren door studie; *pëladjar*, leer-

ling, student; *pəngadjar*, onderwijzer, leermeester, dresseerder, b.v. *pəngadjar boeroeng*, vogeldresseerder; *adjaran*, wat onderwezen of geleerd is, ook de onderwezene; *pəladjaran*, les, die geleerd, bestudeerd, ontvangen wordt, ook studie; *tiada bərpəladjaran*, geen studie hebben, niet gestudeerd hebben, niet iem. v. studie zijn; *pəngadjaran*, onderwijs, les, leer, die gegeven wordt; *təmpat bəladjar*, plaats, waar onderwijs genoten wordt, school, leerplaats; *tiada təradjarkan*, niet te onderwijzen of mee te deelen zijn, van de zaak; *tiada təradjari*, niet te onderwijzen, te leeren, terecht te wijzen zijn, van den persoon.

اجرة *oedjrat*, Arab. loon, huur, rente.

اجع *adjoeng*, I. schicken, rangschikken, in slagorde stellen, inz. van olifanten tot den aanval. L. en Cr. Wellicht eene andere uitspraak van *djoewang*, evenals *kaloeng* voor *kaloewang*, *rong* voor *roewang*, enz. Zie *djoewang*.

II. e. s. v. schelpdier. C. en S.

اجع *ədjoeeng*, zie *djoeng*.

اجع *ədjing*, zie *djing*.

اجق *adjak*, aansporen; *məngadjak*, aansporen, aanmoedigen, uitnoodigen, aanzetten, ophitsen; *m. bəroelang-oelang*, herhaald aansporen of uitnoodigen; *m. akan santap*, tot eten aansporen of uitnoodigen; *təradjak olih boenji-boenjian*, door de muziek aangespoord, opgewekt; *adjak bərkalahi*, tot vechten uitdagen; *pəngadjak*, aanporder, aanzetter, ophitsers.

اجق *adjok*, nabootsing, mimiek; *məngadjok*, nabootsen van iem. woorden, gebaren of handelingen, om hem bespottelijk te maken of te tarten, naäpen, nabauwen; *məngadjok-adjok*, ook spotten in 't algemeen, Moh. Han.; *pəngadjok*, nabootser, naäper, nabauwer.

اجل *adjal*, Arab. vastgestelde tijd, termijn, vooraf bepaald levenseinde, stervensuur; *adjalkoe hidoep*, mijn levenseinde; *adjalnja soedah sampai*, zijn laatste uurtje heeft geslagen.

اجلي *adjla*, Arab. klaar, helder, duidelijk van een bewijs, b.v. *dalljang adjla*, een klaar bewijs.

اجماع *idjmāā*, Arab. verzamelen, overeenbrengen; verzameling, overeenstemming; tezamen brengen.

اجمال *idjmāl*, Arab. kort begrip, resumé; *məngidjmālkan*, een kort begrip van iets geven, resumeeren.

اجمع *adjmā*, Ar. al, geheel, totaal.

اجمعون *adjmāoena*, Ar. meerv. van het voorgaande, allen.

اجن *ədjān*, persen, drukken bij ontlasting, zie *rədjān*.

اجن *adjoen*, het verst van het doel, nam. van een geworpen of geschoten voorwerp, b.v. een kogel bij het schijfschieten, een stuk geld bij het gooien naar een mikpunt, enz.; *pəkərdjaän adjoen sangat*, werk, dat ter hand genomen wordt na lang uitstel; werk dat tot 't laatste oogenblik uitgesteld wordt. C. en S.

اجناس *adjnās*. Arab. mrv. van *djənis*; *toehfatoe 'l adjnās*, een keurig kleinood.

اجوج *adjoedja*; *məngadjoedja*,

kwaadspreken, achterklappen, klikken; *adjoedjaän*, kwaadsprekerij. Ook *adjoedjah*, volg. C en S.

اجوجہ adjoedjah, zie het voorgaande woord, volg. C. en S. Hind.

اجوف adjawaf, Arab. hol, ruim.

اجي adji, I. *mëngadji*, hardop lezen van godsdienstige boeken, inz. van den Koran; leeren lezen van den Koran, schoolgaan, in den godsdienst studeeren; *m. batang*, de klanken leeren uitspreken, die door de Arab. letters worden voorgesteld, ze den leermeester nazeggende; *mëngadji dōa*, gebeden opzeggen; *bëladjar mëngadji*, zich toeleggen op het lezen van den Koran; *mëngadjikan*, den Koran voorlezen, iets onderwijzen; *pëngadjian*, les, een gedeelte van den Koran, dat als les ter bestudeering wordt opgegeven, ook: school, doch daarvoor meest *tëmpat mëngadji*; *kadji*, iets grondig leeren.

II. Kw. voornamelijk in de Hss. Vorst, vorstelijk; *bapa adji*, vorstelijke vader, meestal gevolgd door *ibo swari*, vorstelijke moeder; *bini adji*, de vorstelijke vrouwen, die volgen op de *parameswari*; *sangadji*, titel voor afhankelijke vorsten, vasallen; *boeroeng adji*, zekere mythische vogel; *pakoe-adji*, zie *pakoe*; *adji-adji*, raadslieden, ministers van staat, Cr. *mëngadjikan*, van, of tot iemand met *adji* spreken, hem *adji* betitelen.

III. Jav. geheim tooverformulier.

IV. Jav. prijs, waarde.

اجيدن adjidan, verb. Ned. adjudant.

اجير adjir, Arab. loontrekkend; daglooner, huurling.

اچار atjara, Sanskr. rechtszaak, rechtsgeding; *hari atjara*, rechtsdag; *mëngatjara*, uitspraak doen; *bëratjara*, een rechtszaak hebben, in proces liggen, zie *bitjara*; *mëngatjarakan*, in rechten betrekken, in proces gooien; *mëngatjaraï*, iemand een rechtszaak aandoen; *pëngatjara*, pleitbezorger, advocaat, procureur.

اچارم atjaram, huwelijksband, trouwring, L. en Cr.

اچاري atjawi, Malab. timmerman, R.

اچت atjita, Hind. zuiver witte rijst, eerste soort rijst.

اچر atjar, Perz. in het zuur gelegd, tafelzuur; *atjar-atjar*, allerlei in het zuur gelegde zaken, allerlei tafelzuur; *atjar-ikan*, visch in het zuur; *atjar rampai*, gemengd tafelzuur, mixed-pickles, ook *atjar tjampoer adoek* genoemd; *mëngatjarkan*, iets in het zuur leggen, er tafelzuur van maken.

اچغ atjang, bode, kondschapper, L. en Cr. Ook C. en S. aanbrenner, verklikker; *mëngatjangkan*, een bode of kondschapper zenden. Voorts vertrouwde, die alles gadeslaat en aan zijn heer bekend maakt, W. Sum. *atjang-atjang*, bij de hand, van alle markten thuis, W. Sum. *atjang-atjang nëgari*, de vertrouweling onder de inwoners; *a. a. alat*, ceremoniemeester, Mën. v. d. Tn.

اچغ atjoeng, zie *katjoeng*.

اچف atjap, I. tot aan het boven-

gedeelte in iets stekend, b. v. een scheepsboom in den modder, een kris tot aan het gevest in het lichaam, een huis tot den drempel in het water; *məngatjapkan*, zoo in iets doen steken, tot zoover onder water zetten; *təlatjapan*, te sterk begoten of bewaterd, b. v. van tuingewassen; *hantjap pənoeh ajar*, vol water, b. v. van een glas. H.

II. *atjap kali*, dikwijls; *atjap-atjap*, gezwind; *məngatjap-atjapkan*, bespoedigen, versnellen. Měn. id. *atjap-atjaplah bərdjalan*, *hari həndak hoedjan*, stap wat aan, het zal gaan regenen, v. d. Tn.

اچق atjik, Měn. oudere zuster; oudje, moedertje, v. d. Tn. Volg. Hik. Abd. uit het Hindostani.

اچق atjak, op de O. kust van Malaka, vlug, werkzaam, dikwerf. C. en S.

اچم atjoem, ophitsing, opstoking; *məngatjoem*, iemand heimelijk tegen een ander ophitsen, opstoken, ook tarten, uitdagen; *pəngatjoem*, kwaadstoker, stokebrand.

اچن atjan, e. valschen stoot doen, doen alsof men wil slaan. Zwaaien met een wapen. C. en S. Zie *atjoe*.

اچو atjoe; *məngatjoe*, dreigen met opgeheven vinger, stok of wapen, dreigend zwaaien met een wapen, aanleggen of mikken op iets, beproeven om te spreken, tegen elkaar houden ter vergelijking; *laloe koe-atjoekan kapalanja*, vervolgens legde ik op zijn kop aan; *doewa tiga kali di-atjoe-atjoenja həndak bərkata-kata*, twee driemaal

beproofde hij het, om te spreken, H. T. *bəlom di-atjoe*, *tiwas dəhoeloe*, al mislukt vóór nog eene poging gedaan is; *atjoewan*, schets, vorm, model, gietvorm, leest, ook staal, monster v. iets. Sw.; *atjoewan peloeroe*, gietvorm voor kogels.

اچچ atjah; *məngatjah*, in schijn iets doen, om later wat anders uit te voeren, b. v. een schijnaanval doen.

اچچ atjih, e. s. v. kleine boom-bloedzuiger, ook de naam v. e. rijkje op de N. W. kust v. Sumatra, Atjeh; *atjih kətjil* = *pedir*, naam van eene plaats in Atjeh. Zie *patjat*.

اچچ atji, I. meestal *atji-atji*, wellicht, bijgeval; als vraag: zal het zoo het geval zijn? zal het zoo gebeuren? *məngatjikan*, erin toestemmen dat iets gebeurt, doen gebeuren. Zie *atjik*.

II. gereed, klaar, afgedaan, b. v. *djikalau kamoe həndak adoekan ajammoe dəngan hak akoe ini*, *akoe atji*, dan ben ik gereed, C. en S. volgens I zou het wezen: dan stem ik er in toe. *ta' atji*, *tidak atji*, niet klaar, niet doorgaan v. e. koop, id.

III. *atji-atji*, de hefboom waarmede de boom v. e. maleisch vaartuig overgegooid en het zeil ingehaald wordt; *poelas atji-atji*, zie bij *poelas*. C. en S.

IV. = *atjik*. Zie ald.

احاطة ihátat, Arab. omgeving, omringing, omvatting door kennis.

احترام ihtirám, Arab. vereerenswaardigheid.

احتساب ihtisáb, Arab. toerekening; *məngihtisábkán*, iem. iets toerekenen, aanrekenen.

احتشام *ihtisjám*, Arab. eerbied; luister, grootheid.

احتكار *ihtikár*, Arab. opkopen om den prijs te doen stijgen; opkoo- ping.

احتلام *ihtilám*, Arab. nachte- lijke zaadstorting.

احتبال *ihtimál*, Arab. dragen v. een last; *məngihtimálkan*, opdragen, medegeven van een last, bevel, op- dracht of brief.

احد *aḥad*, Arab. een; *hari aḥad*, de eerste dag der week, Zondag; *ma- lam aḥad*, Zaterdag-avond, de nacht van Zaterdag op Zondag. Volg. Tug. ook gebr. voor week, b. v. *tiga aḥad lagi*, over drie weken.

احداد *iḥdád*, Arab. het afleggen van alle tooisel, ten teeken van rouw, rouwbedrijf; *bəriḥdád*, rouwbedrij- ven; *məngiḥdádkan*, over iem. rouw bedrijven, met rouwbedrijf behande- len.

احدية *aḥdijat*, Arab. eendracht, eensgezindheid, het één zijn.

احرام *iḥrám*, Arab. banvloek; on- wettig; *aḥrám*, mrv. van *ḥarím*, de voorgeschreven kleeding bij de bede- vaart naar Mekka, bestaande uit twee stukken wit doek van wol, katoen of linnen, waarvan het eene om de mid- del en het andere om nek en schou- ders wordt geslagen, doch zóó, dat de rechterarm gedeeltelijk bloot blijft; *bərahḥrám*, bezig zijn met datgene te doen, wat bij de bedevaart voorge- schreven is; *məngiḥrámkan*, den ban- vloek over iemand uitspreken, excom- muneeren.

احسان *iḥsán*, Arab. weldadig- heid; *iḥsánát*, weldaad, gunst.

احمد *aḥmad*, Arab. lofwaardig.

احمر *aḥmar*, Arab. rood.

احمق *aḥmaḳ*, Arab. dwaas, gek, zinneloos.

احوال *aḥoéal*, Arab. omstandig- heden, mrv. van *ḥál*, zie ald.; *djika- lau mati ataw barang soeatoe aḥoéal- nja*, ingeval van sterven of eenige andere omstandigheid.

احياء *iḥja'*, Arab. levendmaken uit den dood, opwekken, ontginnen.

اخاذة *iḥádzat*, Arab. leengoed.

اخبار *iḥbár*, Arab. bekend ma- ken; *aḥbár*, mrv. van *chabar*, zie ald.

اختصار *iḥtisár*, Arab. kort be- grip, verkorting van eene verhande- ling of redevoering.

اختصاص *iḥtisás*, Arab. eigen zijn, toebehooren.

اختلاس *iḥtilás*, Arab. rooven, weggapen.

اختلاف *iḥtiláf*, Arab. verschil, afwijking, oneenigheid; ook: onwille- keurige overtreding, onopzettelijke fout of misslag, vergissing.

اختيار *iḥtijár*, Arab. vrije keus, vrije beschikking, keus der middelen, de middelen zelve, raadpleging om- trent dezelve; raad, oordeel; *dəngar- lah iḥtijárkoe*, hoor mijn voorstel; *dəngan iḥtijárnja səndiri djoega*, ge- heel met zijn eigen vrijen wil. Voorts plan, voorstel, b. v. *ada djoega iḥtijár pada hamba*, ik heb een voorstel te doen, een plan; *disərahkannja iḥtijár kapadanja*, gaf het aan zijn goeddun- ken over, H. A. bd. 458; *apa iḥtijár kita*,

wat staat ons te doen? *məngichtijárkan*, een keuze doen, de middelen beramen, raad schaffen; *tiada dəngan ichtijár*, zonder nadenken, onnadenkend, onwillekeurig, Pəl. Djin. I: 15 reg. 9; *məninggalkan ichtijár*, de juiste keuze der middelen daarlaten, H. Abd. 294, goeden raad in den wind slaan; *poelang ichtijár*, zich wel bezinnen, b. v. *poelanglah ichtijár kapada toewan-toewan jang məmbawə soerat itoe, karəna tərلالoe soesah didjalan*, de heeren, die de brieven brengen, mogen zich wel bezinnen, want die weg is zeer gevaarlijk. Pəl. Abd. *habislah ichtijár dan kapandaijan*, alle middelen in het werk gesteld hebben. H. Abd. 397, ook Kal. Dam. v. d. Tk. pag. 101.

اخذ achidz, Arab. ontvanger, overnemer.

آخر achir, Arab. laatste, einde; *achirnja*, het einde er van, ten laatste, ten slotte; *achir zámán*, het einde der eeuwen, het laatste der dagen, ook in later dagen of eeuwen; *alámat achir zamán*, de teekenen van het einde der eeuwen; *achir moesim*, het einde van het jaargetijde; *achir tahoen*, het einde des jaars; *achir-achirnja*, eindelijk en ten laatste; *nafas achir*, de laatste ademtocht; *hoedjan achir*, de spade regen; *ila achirihí*, tot het einde, en zoo voorts; *məngachir*, de laatste zijn, achteraan komen, te laat komen; *məngachirkan*, de laatste doen zijn, achteraanstellen; *pəngachir*, iemand die altijd de laatste is of achteraan komt, achterblijver; *tərachir*, te laat,

allerlaatste; *achir-achir*, zeer laat, eenigszins laat.

آخرة acherat, Arab. het toekomstige leven, het hiernamaals, de andere wereld; *doenia acherat*, hier en hiernamaals, in dit en het volgende leven, nu en in de eeuwigheid, in deze en in de toekomstige wereld.

آخريں achirina, mrv. van *achir*, hedendaagschen, modernen; nakomelingschap.

اخضر achdlar, Ar. groen, donkergroen; donker van kleuren.

اخفاء ichfa', Arab. verbergen.

اخلاص ichlás, Arab. oprechtheid, zuiverheid van gemoed.

آخوخ achnoech, Arab. Henoch. Zie *idris*.

أخي achi, Ar. broeder, vriend, kameraad, gelijke, naaste.

اد ada, zijn, wezen, bestaan, zich bevinden, voorhanden zijn, present zijn; *ada*, gevolgd door de Voorz. *pada*, *bagai* of *akan* of het bezit. Vrnw. *nja*, wordt gebezigd om ons hebben, bezitten, voorzien zijn van, uit te drukken, b. v. *adalah oewang padakoe*, ik heb geld, ik ben voorzien van geld; *ada tiga orang anaknja*, zij heeft drie kinderen; *antara ada dəngan tiada*, tusschen zijn en niet zijn; *adanja*, het zijn ervan, zoo is het, punctum. Dit wordt dikwerf gebezigd tot sluiting van een zin, waarin werkelijk van een zijn of wezen sprake is, anders niet, en is dan zooveel als onze punt. *Dəmikianlah adanja*, zoo is het er mee gelegen, zoo staan de zaken; *pərkarə jang tiada adanja*, onbe-

staanbare zaken; *daripada tiada kepada ada*, uit het niet tot aanzijn gekomen. Noer Moeh. *sa'ada*, zooveel als er is of zijn; ook *barang sa'ada*; *sa'adanja*, alles, allen, zooals het is; *mengada-ada*, met dingen voor den dag komen, die niet betamen en in dien zin ook gekheid maken, Mes. Kag., een voorkomen boven zijn stand aannemen; *mengadakan*, er doen zijn, tot stand brengen, leveren; *tiada teradakan*, niet te leveren of tot stand te brengen zijn; *kaädaän*, het wezen, het zijn, het bestaan, de gesteldheid van iets, ook bestaande in; *hál kaädaän*, de stand der zaak, de toedracht der zaak, toestand. Soms komt *kaädaän* ook voor in de beteekenis van: bestaande in. *Ada* vóór een Verbum drukt hetzelfde uit als ons teg. Deelw. met zijn, b. v. *ada bër-lajar*, zeilende zijn; *ada doedoek*, gezeten zijn, wonnende zijn; *ada bërdiri*, staande zijn enz.; *adapon*, wat betreft, wordt meest geplaatst vóór een woord, dat door een tusschenzin nader bepaald wordt en wordt dikwerf nog door *akan* gevolgd, b. v. *adapon orang, jang mēngenal doenia*, wat den man betreft, die de wereld kent; hiervoor soms ook *adalah*; *ada... adalah*, waar is... daar is ook, b. v. *ada laoet, adalah pērompak*, waar zee is, daar zijn ook zeeroovers; *ada goela, adalah sēmoet*, waar suiker is, daar zijn ook mieren, Sprw.; *ada jang... ada jang*, sommigen... anderen, b. v. *ada jang soedah mati, ada jang lagi hidoep*, sommigen waren reeds dood, anderen

leefden nog; *adakah*, hoe is het mogelijk! *ada-adanjakah*, hetzelfde, maar met meer nadruk, Bloeml. Zed. Verh. *Adakah* wordt ook gebruikt om een zin vragend te stellen, wanneer het woord in dien zin, waarop de nadruk valt, het achtervoegsel *kah* niet kan aannemen, b. v. *adakah pērnah ēngkau mēlihat teng tērbang*, hebt ge ooit een luchtballon gezien?

ادر *oedara*, zie اد.

اداني *oedani*, Batav. Zie *wēdani*.

اد *adi*, verkort اد di, Skr. *adhi*, voortreffelijk, uitmuntend. Komt voor in titels van Vorsten, b. v. *adipati, adiradja*.

ادب *adab*, Arab. beleefdheid, goede manieren, beschaafdheid, goede verhouding tusschen twee personen; *baik bērsētēroe dēngan orang adab daripada bērsahabat dēngan orang kasar*, bevriend zijn met een onbeschaafd persoon is nog erger dan in vijandschap te leven met een beschaafd persoon. Sprw. C. en S.; *dēngan adab*, met hoffelijkheid, met beleefdheid; *balik adab*, onhoffelijk, onbeleefd, lomp, ook: lomp worden, = *bi-adab*.

ادب *Arab. mrv. van دب doeb*, zie ald.

ادب *adabada*, deksel van mangoewang-bladen voor schotels, dl. Cr.

ادر *adar*, I. en *oedar*, op jaren komende, L. M. Cr. en R. v. E. volg. C. en S. op Mal. *oedar*.

II. slapen in een vriend's huis als teeken van genegenheid. In dien zin gebr. in Zuid-Malaka. Hiervoor heeft

men in *Perak* en *Kedah: tandang*.
C. en S.

ادر *adir*, een zeer lekkere zee-
visch, R. v. Eys. mogel. Jav.

ادرا *oedará*, Skr. ook *oedara*, de
lucht, het luchtruim, de atmosfeer,
tërbang kaoedara, de lucht invliegen,
van een vogel enz. Zie ook *angkasa*.

ادراج *adiradja*, Skr. opperste
Vorst, opperheer, regeerend Vorst,
verbast. tot *radjadiradja* en hiervan
pantja radjadiradja, lijkbaar van een
regeerend Vorst.

ادريس *idris*, Ar. Henoch, meestal
nabi Idris, de profeet Henoch.

ادريغ *adërjang*, verb. Ned. Adriaan;
inz. Adriaan Hoek, in der tijd
seconde te Malaka. Hik. Abd.

ادس *adas*, venkel, ook *adas pë-
das*; *adas manis* en *a. tjina*, anijs; *po-
kok adas*, de venkel als plant; *minjak
adas*, venkelolie, anijsolie; *bidji adas*,
venkelzaad, anijszaad.

ادغ *adang*, I. *mëngadang*, afwach-
ten, wachtend opletten of er iets komt,
Mal. Sam. II: 225 ook beschermen,
beschutten voor de zon of den wind,
C. en S.; *adang-adang*, een scherm of
schutsel, id.; *mëngadang*, ook: in hin-
derlaag liggen, belagen, lagen leggen;
pëngadang, belager, roover i. e. bosch
struikroover of op den weg, hinder-
laag, nam. de personen, die in hinder-
laag liggen; *mëmbatja pëngadang*,
een verwijderingsformulier opzeg-
gen, zie Mën. Wrdk. op *kadang*,
Pël. Djin. II, p. 10 in den weg treden
om iets te beletten, zie Jav. Wrdb.
op *adang*; *përadangan*, plaats, waar

men elkander afwacht, hinderlaag.

II. grondw. van *tërkadang*; *adang-
adang*, soms, bij wijlen, nu en dan.
Zie *kadang*.

III. *adang-adang*, e. wan; *mënga-
dang-adang*, graan op een wan heen
en weer schudden, om de groote kor-
rels af te zonderen.

IV. Mën. oudere zuster v. moeder.
Hiervan komt mogelijk *dang*, voorv.
bij vrouwennamen, b. v. *dang Mërdoe*,
dang Malini.

ادث *adap*, zie *hadap*.

ادث *ëdap*, ook *dap*, e. s. v. tam-
boerijn.

ادثاتي *adipati*, Skr. opperheer,
titel van hooge staatsambtenaren op
Java. Soms verkort tot *dipati*. Zie *adi*.

ادثون *adapon*, wat betreft, wij-
ders, voorts, aangaande; wordt dik-
werf verbonden m. *akan*, b. v. *adapon
akan*, wat nu aangaat of betreft; zie
bij *ada*.

ادق *adik*, jongere broeder of zus-
ter, ook jongere neef of nicht (cousin);
adik-bëradik sadatoek, neven, die den-
zelfde grootvader hebben, C. en S.
adik ook gebruikt als liefkozings-
woord jegens een meisje of vrouw en
als aanspraakstitel voor jongere per-
sonen als men vertrouwelijk met hen
spreekt. In dat geval wordt het soms
verkort tot *dik* of *di'*. *Tahoe bëradik*,
weten te zorgen voor zijne (of hare)
jongere broers of zusters. C. en S.;
adik sapoepoe, neef of nicht uit den
1^{en} graad; *a. doewa poepoe*, van den
2^{en} graad; *a. ipar*, e. jonger zwager;
adik-bëradik, met elkander broeders

of zusters zijn; *měnpěradik*, iemand als *adik* behandelen of zoo noemen; *měngadikkan*, met of van iemand met *adik* spreken. Zie *adinda*.

ادق *adoek*, Jav. *měngadoek*, roeren, door elkander roeren, omroeren, ook: agiteeren; *adoek-adoek samoewa baik-baik*, roer alles ter dege bij herhaling om. Zie *atjar* en *tjampoer*.

ادق *adaq*, zie bij *těradak*.

ادكار *adikara*, poët. wat tot de statie behoort, schoon gevormd of gemaakt, oppergezag, wat tot het oppergezag behoort, majestueus; *ěmas adikara*, H. Koris = *kara* I Zie ald. en ook bij *adi*.

ادم *adam*, Adam, meestal *nabi Adam*, de profeet Adam, daar de eerste mensch tevens voor den eersten profeet wordt gehouden; *anaq adam* en *bani adam*, menschenkinderen; *adam* en *adami*, menschelijk; *badan adam*, menschelijk lichaam. R. Chaib b.v. *dan badan adam pon běrtimbon sapěrti djěrami*, en de menschelijke lichamen stapelden zich op als stoppels.

ادم *aděm*, Jav. koud, koel, frisch.

ادن *adan*, Arab. Eden.

ادون *adon*, I. opschik, netheid in kleeding; *běradon*, in de puntjes zijn, keurig netjes zijn; *běradon dirinja*, zich opschikken; *měngadon*, opschikken, opknappen; *pěngadon*, opschikker, ook iemand, wiens gewoonte het is zichzelf op te schikken, fat, modegek; *adoen-toemadoen*, Měn. kleurenmengeling, weerschijn van verschillende kleuren.

II. gekneed, gevormd; *měngadon*, kneden van deeg, iemand vormen tot een mensch of man; *adonan*, kneedsel, deeg, beslag; *pěngadon*, deegkneeder, vormer; *pěngadonan*, deegmenging, kneding, vorming tot e. mensch of man. Staat kennelijk in verband met I.

ادند *adinda*, van *adik*, jongere broeder of zuster v. Vorsten en aanzienlijken, ook titel, waarmede een jongeling zijn meisje, een man zijne vrouw uit hoffelijkheid toespreekt. Spreekt men tot d. regeerenden Vorst v. zijn jongeren broeder of zuster dan moet er nog *sěri padoeka* voor; tot een Vorst, die slechts dien titel draagt, sprekende komt er alleen *padoeka* voor. C. en S. Dit gaat echter niet op. *Adinda* ook tot gewone personen uit hoffelijkheid, in briefstijl gebezigd.

ادو *adoe*, I. *běradoe*, slapen, van Vorsten en aanzienlijken; *běradoe děngan*, slapen bij; *mangkat běradoe*, ontslapen, sterven; *pěradoean*, slaappleaats, slaapstede; *bilik pěradoean*, slaapkamer.

II. *měngadoe*, tegen elkander laten vechten van menschen of dieren, uitgenomen haren, waarvoor *saboeng* gebruikt wordt; *měngadoekan*, hetzelfde; *měngadoekan halnja*, zijne zaak aangeven, voor den rechter brengen, over zijne omstandigheden bij iemand klagen; *kěna adoe*, beschuldigd, aangeklaagd bij den rechter; *jang kěna adoe*, de beschuldigde; *měngadoe karbau*, buffels laten vechten; *měngadoekan kasaktiannja*, zijn bovennatuurlijke

krachten meten met die van een ander, Si Misk. 111. Mes Kag.; *məngadoe gagahnja dan bəraninja*, zijne kracht en moed meten, beproeven, Hik. Korisj.; *məngadoekan oentoeng*, zijn geluk beproeven, ook *məngadoe toewah*, Sj. Ĥaris p. 64. Zie ook Hik. Abd. 240, Mesa Pr. Dj.; *məngadoe ajar dəngan garam*, vergeefsche moeite doen; *məngadoekan koewat dan pantas*, zijn kracht en vlugheid beproeven. Ism. Jat. p. 97; *pəngadoean* en *adoean*, klacht, aanklacht, aangifte; *bidji pəngadoean*, de zaak der aanklacht. C. en S. Zie ook het vlg. woord.

اد *adoeh*, uitroep van smart, kreet van pijn, klacht, soms verbonden met het Tusschenw. *hai* tot *adoehai*, ach, helaas! *adoehanang* (voor *adoeh anak*) och lieve kind, uitroep van medelijden; *məngadoeh*, klagen, weeklagen; *pəngadoeh*, weeklager, ook weeklacht; *pəngadoehan*, weeklacht.

ادوهنگ *adoehanang*, e. samentr. van *adoeh* en *anang*, de voc. v. *anak*, och kindlief, uitroep van medelijden.

ادوهي *adoehai*, zie bij *adoeh*.
ادهم *adham*, Arab. zwart, zwart groen.

ادي *adi*, Skr. uitmuntend, alleen in samenstellingen, zooals: *adiradja*, *adipati*, *adi koesoema*, *adi ningrat*, *adi warna* en *adikara*, welke als titels worden gebezigd in de Hss.

اديب *adib*, Arab. beschaafd, beleeft, wel opgevoed.

اذان *adzán*, Arab. aankondiging van de gebede-stonden; *məngadzán-*

kan, in het openbaar uitroepen, afkondigen. Hiervan *moeadzin* en *modin*. Zie ald.

اذكار *idzkár*, Arab. doen gedenken aan iets, vermelding van Gods naam.

اذكار *idzikár*, Arab. herinnering, vermelding.

اذلق *adzlak*, Ar. puntig, scherp, welsprekend.

اذن *idzin*, Arab. verlof, toestemming; *dəngan tiada idzin*, zonder verlof; *idzin məntjapkan*, fiat afdrukken, Sadj. Mal. 2. *minta idzin*, verlof vragen; *məngidzinkan*, veroorloven, verlof geven, toestaan, ook *məmbəri idzin*.

ار *ara*, I. de algemeene naam voor de boomen, welke tot het geslacht der vijgen behooren en waarvan sommigen een goede vogellijm leveren; *ararimba* of *kajoe ara*, de grootste soort, die soms als weekerplant op andere boomen ontstaat en dan oorzaak wordt van hun dood, vandaar het spreekwoord: *pindjam kajoe ara*, het leenen van den vijgeboom, dat men toepast op het leenen der inlandsche hoofden, waarbij van geen teruggeven sprake is en dat dus hem, die leenen moet, geheel te gronde richt; *arakələboek*, e. soort, waarvan de vruchten het meest op de Europeesche vijgen gelijken. Verder *a. sialang*, *a. makanan poenai*, *a. hitam* en *a. poetih*. Ook worden andere planten, die met den vijgeboom niets gemeen hebben, wel *ara* genoemd, b.v. *ara djangkit*; *a. emas* en *a. perak*, twee soorten van weekerplanten; *a. tanah*, een saprijke

kruipplant, die als geneesmiddel tegen den ringworm gebruikt wordt; *a. batoe* of *a. loemoet*, een mosachtig plantje, dat op de rotsen groeit en als medicijn wordt gebezigd; *ikan ara*, e. s. v. eetbaren zoetwatervis; *sia-sialah mēnantikan ara ta'bergē-tah*, 't is te vergeefs wachten op een vijgeboom waarin geen gom zit, Sprw. C. en S.

II. of *arah*, richting, kant, streek, ook plaats, hoek of gedeelte in e. reistasch of koffer; *sakoeliling arah*, aan alle kanten; *mēngarakan*, eene richting geven, aanduiden; *tiadalah arah hēndaḡ bērtjakap*, niet weten hoe het aan te leggen, om te spreken; *habis arah*, al zijn vernuft uitgeput hebben; *mēngarah*, een richting nemen; *tiada lagi mēngarah*, zonder meer een bepaalde richting te nemen. 't Is van het Arab. *عرا* en wordt meest *arah* geschreven. Zie ald.

ارادة *erádat*, Arab. de wil, = *kahēndaḡ*. Zie ald.

اراروت *araroet*, verb. Eng. het zetmeel van den indiaanschen pijlwortel, Pēl. Abd. ka Djoed. p. 91.

ارامنة *aráminat*, Arab. mrv. van *Armani*, zie ald.

ارباب *arbáb*, Arab. meerv. van *رب* *ráb*, zie ald.

ارباب *arbab*, zie *rēbab*.

اربع *arbā*, *arbo*, Arab. vier; in het Mal. verbasterd tot *rēbo*; *hari rēbo*, de vierde dag der week, Woensdag; *malam rēbo*, Dinsdagavond, de nacht van Dinsdag op Woensdag.

ارت *arta*, Skr. ook *harta*, *ërta* en

rēta, goederen, geld, rijkdom, schatten; *arta-bēnda*, goederen, bezittingen, schatten, kostbaarheden; *arta poesaka*; onvervreemdbaar erfgoed; *a. pēntjēharian*, goed, door vlijt of schenking verkregen; *arta pēmbodjangan*, de door den man ten huwelijk aangebrachte goederen; *arta pēnggadisan*, de door de vrouw ten huwelijk aangebrachte goederen; *harta orang*, het goed van een ander, iemands goed, andermans goed; *artawan*, gegoed, rijk, welgesteld, in het bezit van goederen.

ارت *erti*, ook *rēti*, zin, beteekenis, meening; *ërtinja*, de zin er van, dat wil zeggen, dat beteekent; *bërerti*, beteekenis hebbend; *tiada bërerti*, geen beteekenis hebbend, zonder zin; *orang erti*, iemand die vlug van begrip is, een schrandere persoon; *erti jang tēroes-tērang*, duidelijk verstaanbaar, Mak. R. p. 225 reg. 13; *bēlom tahoe erti*, nog geen recht begrip of verstand van zaken hebben, doordat men nog te jong is, de Holl. 6^e dr. p. 11; *mēngerti*, begrijpen, den zin van iets vatten (NB. hiervan bestaat geen passief); *mēngertikan*, verklaren, uitleggen, aan het verstand brengen; *kaërtian*, verstaanbaar, begrijpelijk; *pēngertian* en *pēngerti*, verstand, begrip; *sa'erti*, van dezelfde beteekenis, denzelfden zin hebbend. Zie *saperti*.

ارت *arit*, I. zacht gekromd; in het Jav. een krom, sikkelvormig grasmes = *sabit*. Mal.

II. e. harpoen? C. en S. zie *piarit*.

ارت *ərat*, en *rat*, vast, van het lichaam v. mensch of dier, vast ineen, b. v. van aangestampten grond, vast van een bindsel, strak aangehaald; dicht op elkander gedrongen van een menschenmassa, zoodat ze als ware het een klomp vormen, ook stevig, hard v. werken; vastheid, stevigheid; *sagənggam rat*, e. vast ineengedrukte vuist vol, een stevige handvol; *soedah rat*, reeds besloten, beklonken zijn, van een zaak. Ter versterking dikwerf ook *rat-rat*; *bərerat-əratan*, e. vaste afspraak met elkander hebben of maken; *məngərat*, goed vast aanstampen, strak aanhalen van een bindsel. Zie ook *pədjat*.

ارتوان *artawán*, Skr. vermogend, gegoed, bemiddeld, rijk, van *arta*, zie ald.

ارتال *artat*, ook *hartat*. Hind. geel, orpiment.

ارتي *ərti*, zie **ارت**.

ارتش *irits*, Arab. erven, erfenis.

اردجون *ardjoena*, Skr. ook *rə-djoena*, de derde der Pandawa's, naam van een koning met duizend armen; ook de naam van een berg op Java. *Ardjoena Sasra Bahoe*, eig. n. van den Vorst van Mahispati, Mes. Pr. Dj. Ook in de Hik. Asm. Pati.

ارج *artja*, Skr. ook *rətja*, beelden uit den ouden tijd, oudheden, afgodsbeeld; *roemah artja*, de huisjes, die op de Chineesche graven, *sən-tioeng*, staan.

ارحم *arham*, Arab. genadig.

اردي *ordi*, verb. Ned. order, bevel, uitgaande van het bestuur.

ارز *araz*, Ar. de ceder of pijnboom.
ارس *aras*, I. zie *haras*; *aras kərədan*, e. s. v. poffertjes, die bij het begin van een gastmaal met gekruide saus gegeten worden.

II. tot aan, b. v. *ajar aras pinggang*, het water reikte tot aan den middel; *hantarkan akoe aras simpang*, geleid mij tot aan den zijweg. C. en S.

ارس *aris*, I. aangezette rand of zoom aan iets, b. v. aan zeilen, netten en dergel., lijk in dien zin, belegsels, stootkant; *djaring bərariskan rotan*, een net met een lijk van rotting; *arisan*, al wat tot rand of zoom dient; *tali arisan*, lijktouw, touw dat voor rand dient.

II. plantensap of gom, = *gətah*, Maxw, 172.

ارس *aroes*, zie *haroes*.

ارس *ares*, verb. Ned. arrest.

ارسال *irsál*, Arab. het afvaardigen, het zenden van een gezant; afvaardiging, zending. Zie *rasoel*.

ارستطاليس *aristotáles*, *Aristóteles*, Mak. R. pag. 12, reg. 13.

ارشاد *irsjád*, Arab. het leiden langs den rechten weg; *arsjadaka 'Ulah*, God geleide u op den rechten weg! zegenwensch voor iemand, die op reis gaat, iets moeilijks onderneemt of naar een onreine plaats gaat.

ارصاد *arsád*, Arab. astrolabium.

ارغ *arang*, I. kool, houtskool; *a. para-para*, roet; *a. pərioek*, aanzetsel van buiten aan pot of pan; *a. batoe en batoe arang*, steenkool; *kajoe arang*, ebbenhout; *bənang arang*, timmermans snoer om zwarte merklijnen op

hout te maken; *arang dimoeka*, roet op 't gelaat, fig. uitdr. voor smaad, schande; *mëmboeboeh arang pada moeka*, smaadheid, schande aandoen; *mënghapoeskan a. dimoeka, mëmboewang a.d.m.* en *mëmbasoehkan a.d.m.*, deschande of smaad uitwischen, wegdoen; *arang itoe, djikalau dibasoeh dëngan ajar-mawar sakalipon, tiada akan poetih*, al wordt houtskool ook met rozewater gewaschen, het zal niet wit worden. Sprw.; *toekang arang*, houtskool-verkoper; *përarangan*, kolenbranderij; *arang habis, bësi binasa*, de houtskool is op en het ijzer bedorven, Sprw. Oend. Djambi.

II. *arang-arang*, e. s. v. stag op inlandsche vaartuigen, van den hoofd naar den voormast; *arang babi*, varkenssnoet, e. s. v. stut met vorksgewijze inkeping. Pad. bovenl. Poetr. Balk.

ارغ *aring*, I. sterk riekend, zooals b.v. een urinoir, pislucht; *mëngaringkan*, zulk een lucht aan iets geven, b.v. zooals de *bëlatjan* of *trasi* aan sommige spijzen meedeelt; *pëngaring*, dat wat zulk een geurtje aan iets geeft, ook: geurmaker.

II. gekruld of getand versiersel eener kris, loopende aan weerskanten van de pareerstang schuin naar het lemmer. Zie *gandja*.

III. *aring-aring*, beter *oerang-aring*, e. s. v. eetbare plant.

IV. e. s. v. net om herten te vangen. C. en S. Zie *djaring*.

ارغ *aroeng*, I. ook *haroeng*; *mëngaroeng*, waden; *mëngaroengi*, door-

waden, van water, gras, struikgewas enz. b.v. *dan hoetan jang sëmak-sëmak di-aroengi olih raden Enoe itoe*, en bosschen van kreupelhout werden door den prins Enoe doorwaad, Mes. Kag.; *mëngaroeng kahoetan*, e. bosch doorkruisen? b. v. Boeng. R. bës. p. 136 r. 7 v. o.; *aroengan laoet*, de diepte der zee. Dit is mogelijk van een ander grondwoord, mogelijk van *roewang*, ruimte, het ruime sop. *Aroeng-aroengan*, doorwaadbare plaats, wadde.

II. tenger, slank van leest, meest *haroeng*, tengerheid, slankheid, b. v. Radj. Chaib. Hik. Groel. Zie *ramping*.

III. ook *harong* = *tjënonok*.

ارغ *ërang*; *mëngërang*, stenen, kreunen van pijn. Zie ook *rang* I.

ارغ *ëring*; *boeroeng ëring*, e. s. v. valk. Zie *hëring*.

ارغن *orgran*, orgel, verb. Eng.

ارغ *arëp*, Jav. willen, wenschen, verlangen; wil, wensch, = *hëndak*.

ارغ *arip*, Jav. slaperig. Zie *pëmarip*. Soms *orip*, b. v. Prab. Dj.

ارق *arak*, I. statige optocht; *mëngarak*, iets of iemand in staatsie of plechtigen optocht rondvoeren; *bëarak*, daarmede bezig zijn of aldus rondgevoerd worden, ook: statig voorttrekken van wolken; *pëngarak*, de persoon of de zaak die op zoodanige wijze iets of iemand rondvoert; *pëngarak angin*, voortstuwende wolken als voorboden van wind; *pëngarak gantoeng*, plotselinge regenbui; *përarakan*, statige optocht of omme-gang, processie, triomftocht; staatsiekoets, triomfwagen; *përarakan mait*,

begravenisstoet, doodbaar, lijkbaar; *arak-arakan*, ook optocht, zie beneden; al, wat bij een plechtstatigen optocht of ommegang behoort; *gëndang arak-arakan*, optochtstrom; *gong dan gëndërang arak-arakan bërboenjilah*, de keteltrommen en optochtstrommen werden geroerd. Marsd.

II. arak, gestookt uit rijst, het Arab. *عرق* sterke likeur; *arak api*, voorloop; *përarakan*, arakstokerij; *pëngarakan*, de voor het arakstoken benoedigde gereedschappen. Het arakstoken schijnt bij de Maleiers bekend te zijn geweest vóór de komst der Europeanen. Men bewaarde de *arak* in *tëmpajans*, b. v. Prab. Dj. H. T. Mes. Kag. enz.

ارق *ariq*, Ar. wakend, slapeloos.

ارق *ëriq*, zie *hëriq*.

ارق *aroek*; *mëngaroek*, trouw zweren onder het uitvoeren van e. s. v. krijgdsans (oorspronkelijk Boegineesch), waarbij men tot den Vorst met *akoe* en *ëngkau* spreekt; *pëngaroek*, trouwzweerder, die de gewoonte heeft op die wijze trouw te zweren, b. v. *boegis itoe bangsa pëngaroek*, de Boegineezen zijn een volk, dat de gewoonte heeft aldus trouw te zweren.

ارق *aroq*, lastig vallen, plagen, beroeren, b. v. *gadjah kita lari di-aroq gadjah liar*; *ajar ini këroh di-aroq kërbau*, C. en S. Zie *haroe* en *karau*.

ارکاتی *arkati*, Batav. uit het Beng. loods, zeeloods, loodsman.

ارکوه *arkoe*, Batav. de middenstok van een vlieger, die dwars, recht op de lengtestok, is aangebracht; *tali*

parkoe, de schakeltouwen van een vlieger. H. Zie *përetja*.

ارکی *arka*, Arab. zwak.

ارکین *arakian*, samengest. uit *ara* en *kian*, dusdanige richting, wijders, voorts, vervolgens, daarna, daarop.

ارگی *arga*, Skr. ook *harga* en *rëga*, prijs, waarde; *h. mati*, naaste prijs = *poetoes harga*; *mëngargakan*, waardeeren, schatten, den prijs bepalen; *tiada tërargakan*, niet te waardeeren of te schatten zijn.

ارگل *orgol*, verb. Ned. orgel, draai-orgel.

ارل *aral*, Arab. *عرض*, toevallige verhinderings, beletsel, dat in den weg komt.

ارلغ *arlong*, ook *rëloeng*, e. morgen lands = 20 *djoembah* of $1\frac{1}{2}$ Eng. acre, Keasb. = 80 vierk. yards, Cr.; *banjak arlong hoetan di tëbasnja*, veel morgen bosch hebben ze ontgonnen (weggekapt).

ارلوجی *arlodji*, verb. Ned. horloge; klok.

ارم *aram*, I. *mëngaram*, iemand in het oog houden of nagaan, b. v. een dief.

II. *aram-aram*, stelling, zooals men gebruikt bij het bouwen v. huizen of vaartuigen, noodtrap of touwladder, bootsmansstoeltje of bankje, waarmee de matroos, die den mast moet teren, wordt op en neer gelaten, zwevend bankje voor ververs, ook *pëngaram*.

ارم *ëram*, ook *hëram* en *ram*; *mëngëram*, broeden, van een vogel, ineengedoken zitten; nederknielen

van een olifant of kameel, v. d. W. zie daarvoor *děroem*; *měngěramkan*, doen of laten uitbroeden, ook iets uitbroeden; *saoepama tělör sasarang dihěram olih iboenja*, Atoer. Satija. Jav. *angrěm*, id.

ارم **aroem**, zie *haroem*.

ارماد **armada**, Port. groote oorlogsvloot.

ارمني **armani**, Arab. armenisch; *orańg armani*, Armeniër.

ارمنية **armanijat**, Armenië.

اران **aran**, een vischlijn, die in het midden v. d. stroom wordt bevestigd en met een andere lijn, *tadjor*, aan den oever is verbonden. C. en S.

ارن **aron**; *měngaron*, er onder roeren, roeren van iets om het met iets dunners te vermengen, b. v. rijst met melk, deeg met gist; ook: klutson van een ei; *aroenan*, roersel, mengsel; *pěngaron*, de persoon of zaak, die aldus roert; *pěngaroenan*, omroering; omroersel, zie ook *adon*.

ارن **aren**, Jav. de sagueerpalm = *ěnau*. Zie ald.

ارن **oerna** = *wěrna*, kleur, komt dikwerf in poëze voor; *měngoerna*, zich met schoonheid of luister voordoen, H. T.; *měngoernakan*, kleuren, tinten, zie ook *wěrna*.

ارنفسن **ariningsoen**, Jav. alleen in poëzie, mijn jongere zuster, zusje-lief, als liefkoozingswoord jegens een meisje of vrouw.

ارن **arau**, I. zie *karau* en *harau*.

II. *arau batoe*, witte en zwarte kleur van honden, C. en S.; *arau hoedjan panas*, wit met gele vlekken van

honden, id. gele plekken op een witten grond, id.

اره **ěroe**, ook *roe*, de kasuarine, e. s. v. naaldboom, = *kajoe tjěmara*.

اره **arwáh**, Arab. mrv. van *roh*, zaliger, wijlen, b. v. *arwáh soeltán*, de Sulthan zaliger, wijlen de Sulthan; *makan arwáh*, een doodmaal houden op den 3^a, 7^a, 40^a en 100^a dag na het overlijden; *měngarwáhkan*, met een doodmaal gedenken. Zie ook *kandoeri* en *roh*.

اره **aroeda**, Port. wijnruit.

اره **aroeroh**, Kw. schijnt e. oud Jav. wrd. te zijn, b. v. *barang lakoenja aroeroh*, Prab. Dj.; *roepa Pandji Wira Soekma itoe agoeng aroeroh*, *laik dihadap orang dipasėban agoeng*, id. De beteek. schijnt te wezen: v. e. zacht voorkomen. Zie ook *arėrėh* en in het Jav. Wbk. *loeroh*.

اره **aroewan**, ook *roewan*, e. s. v. zoetwatervisch = *ikan gaboos*; *a.tasik*, e. s. v. zoetwatervisch, die wel eetbaar is, doch soms een jeukenden uitslag veroorzaakt; *daoen aroewan tasik*, de bladeren van e. s. v. kruipplant, die als middel tegen dien uitslag worden gebruikt.

اره **arah**, ook *harah*, richting, kant, streek; plaats, hoek, gedeelte in een reistasch of koffer; *těmpat dan arah*, de plaats en de richting, d. i. waar zich iemand bevindt of welke richting hij genomen heeft; *dimana arahnja nėgari itoe*, waar omstreeks ligt die stad? *tiadalah arah hěndaik bėrtjakap*, niet weten hoe het aan te leggen om te spreken; *habis arah*,

al zijn vernuft uitgeput hebben. Verder: strekking, streven, i. d. richting, gericht; *di ontjang bèbèrapa émas dinar jang merah, ditaroh didalam soeatoe arah*, in de reistasch werd eenig goud, roode dinariën, in een hoekje gelegd, Ibr. b. Chas.; *sakoe-liling arah*, aan alle kanten; *mëngarah*, een richting nemen, b. v. *mënèrkam tidak lagi mëngarah*, bespringen of aanvallen zonder eene bepaalde richting meer te nemen. Sj. Ind. Kès.; *mëngarahkan*, een richting geven, in eene richting brengen. Zie *ara* II.

اره *aroeh* (?) *mëngaroeh*, oorlogsdansen of krijgsgedans uitvoeren. C. en S. Zie *aroek*.

اري *ari*, I. *oelar ari*, e. s. v. zeer vergiftige zeeslang; *roempoet oelar ari* = *tampoeng ari*, e. s. v. geneeskrachtige plant.

II. *ari-ari*, de liezen, de onderbuik, de schaamstreek.

III. *koelit ari*, dun velletje, vliesje, blaasje, zie *koelit*, ook de vliezige schil v. sommige vruchten, v. d. Tn.

IV. ook *iri*, Arab. stal, krib, voederbak; paal om een beest aan vast te binden.

اري *arja*, Skr. achtenswaardig, achtbaar. Komt voor in Jav. titels. Sadj. Mal. p. 57.

اربرت *arairoet*, araroot, verb. Eng. het zetmeel uit den indischen pijlwortel.

اريره *arèrèh*, Jav. zacht, bedaard, Prab. Dj. Zie *rèh* en *lirih*. Jav. Wrdb. en *aroeroh* hiervóór.

اريس *aris*, Arab. landbouwer.

اريس *ërijas*, ook *rijas*, binnenste van een pisangstam.

ارينغن *ëringan*, = *ringan*, zie ald. **ازاد** *azád*, Perz. vrij v. gebreken. **ازالة** *izálat*, Ar. doen ophouden, een einde aan iets maken.

ازل *azal*, Ar. eeuwigheid zonder begin.

ازلي *azali*, Arab. van eeuwigheid her; eeuwig; *pada azáli*, Ibr. b. Chas. **ازنه** *aznah*, e. s. v. versnapering, v. d. W. mogelijk *هذنة hodzanat*, eierstruif, ommelet, mijn Schr. komt meer-malen in de Hss. voor.

ازهر *azhar*, Arab. schitterend; *almasdjidoe'lazhar*, de schitterende moskee, naam eener beroemde moskee in Kaïro, waaraan eene academie verbonden is.

اس *as*, Arab. myrthe.

اس *is* en *his*, uitroep van afkeer of tegenzin, foei!

اس *asa*, I. Skr. hoop, verlangen; *poetoes asa* en *hilang asa*, er is geen hoop meer, hopeloos, wanhopig; *djangan toewan asa lagi*, hoop maar niet meer; *asa-asaän*, steeds hopen, hoop koesteren; *djangan asa-asaän*, blijf maar niet hopen, koester maar geen hoop; *bèrasakan*, hopen op, verlangen naar; *mëngasakan*, naar meer doen verlangen, op meer doen hopen; *mëngasakan tèkak*, het gehemelte, of den smaak, naar meer doen verlangen, zooals b. v. in: die perzik smaakt naar meer, den eetlust opwekken, trek doen krijgen; *tèkak hamba asa-asa*, mijn verhemelte verlangt naar spijs of drank, mijn eet- of drinklust is op-

gewekt; *asa hajam hëndak kalèsong*; *asa itik hëndak kapèlimbahan*, de kip verlangt naar het rijstblok en de eend naar de kolk, Sprw. om iem. aangeboren aard aan te duiden. v. d. Tn.

II. *pokoł asa*, munt, de plant, wordt op Malaka niet verstaan. Zie boven bij *as*.

III. Skr. één, eenig, enkel, komt nog voor in ons *aas* bij 't kaartspel; *asa doewa*, de dubbele waarde of hoeveelheid, b.v. *orang mēntjoeri karbau ataw lēmboe... hoekoemnja asa doewa*. Oend. *asa poelang doewa*, een met twee vergoeden, zie bij *poelang*; *asa poelang asa*, een met een vergoeden, d. i. een buffel voor een buffel. Oend. *kēna mēngganti asa*, *poelang asa djoewa kapada toewannja*; *boenga asa*, enkele bloem in tegenoverstelling van *soesoen*, dubbel, zie ald.; *doewa poeloeh asa*, een en twintig; *Toehan jang asa*, de éénige Heer; *koerang asa*, min één. b. v. *koerang asa ėmpat poeloeh anak radja*, veertig prinsen min één; *koerang asa saratoes*, op één na honderd; *sa'asa toeboehnja*, zijn geheele lichaam. Sadj. Mal. p. ۳۳۶; *mēngasakan dzat Allah*, de eenheid van het wezen Gods erkennen; *mēngasakan Toehannja*, R. Chaib. zijn Heer als slechts één erkennen; *kaüsaän*, eenheid; *asa-asaän*, alleen zijn, in zijn eentje; *kaüsa*, ook *kasa*, de eerste, in de eerste plaats, was vroeger in gebr. voor *pértama*, o. a. komt het voor in de Am. Hamz. Zie Niem. bl. 4e dr. p. 32 van de aant. *boenga asa*, enkele bloem. Zie *soesoen*.

اس *asi*, Arab. de heelkunst uitoefenend, heelmeester, chirurg.

اساس *asús*, Arab. grondslag van een gebouw, fundament, basis.

اساه *oesaha*, meestal *oesahá*, Skr. inspanning, arbeid, moeite, die men zich voor iets geeft; *běrhěntilah ija daripada sakalian oesahanja*, hij rustte uit van al zijn arbeid; ook: door arbeid of moeite verkregen, b.v. *ajar hoedjan dan ajar oesaha*, regenwater en putwater; *běroesaha*, zich inspannen, moeite geven, naarstig zijn, b.v. *sěgala dajang disoeroeh běroesaha*, alle hofjuffers werd bevolen naastig te zijn, zich in te spannen; *běrniaga ataw běroesaha*, koophandel drijven of arbeiden; *mēngoesahakan*, zich moeite geven voor, zich toelleggen op, b.v. *mēngoesahakan běhasa Mělajoe*, zich toelleggen op, of zijn werk maken van de Maleische taal; *mēngoesahakan dirinja*, zich inspannen, zich bevligtigen; *pěngoesaha*, bearbeider, bewerker; *pěroesahaän*, bearbeiding, arbeid, moeite, inspanning, b.v. *pěroesahaän tanah*, bearbeiding van den grond, landbouw; *pěngoesahaän*, bewerking, bearbeiding.

اساهن *asahan*; *kain asahan*, e. s. v. Oost-Indische batist, minder fijn dan *tjipoek*. Zie ook *ásahan*.

است *asta*, zie *hasta*.

است *asoet*, van het Arab. *asoed*, kwaadstokerij; *mēngasoet*, kwaadstoken; *pěngasoet*, kwaadstoker, opstoker; *asoetan* en *pěngasoetan*, kwaadstoking, kwaadstokerij.

استاك *astaka*, I. ook *sětaka*, stoep,

pui, voorgevel. Sj. Ind. Kēsna p. 208 is het *astaki*, b.v. *kaüstaki balai di-kēpilkan sërta*. In de Hik. Korisj. is het *ستیک*; volg. R. v. Eys. en v.d. W. pui, voorgevel? *maka kanaikan baginda pon bër-kēpillah di-astaka balai*, Hik. Boedj. Sadj. Mal.

II. tijdelijke troon bij eene kroning, C. en S.; *maka radja pon bër-arak ka-astaka sërta ija pon naik bër-sēmajam di-atasnja*. C. en S. id.

استای *astaga*, zie *استغفر الله*.

استان *astana*, Skr. vorstelijke woning, paleis; grafstede van heilige of geëerde personen; *isi astana*, de paleisbewoners, 's Vorsten gezin, de harem. Zie ook bij *boemi*.

استباحة *istibāhat*, Arab. geoorloofd-verklaring; *mēngistibāhatkan*, geoorloofd verklaren, als geoorloofd beschouwen.

استبرا *istibrá*, Arab. onthouding van den bijslaap.

استنابة *istitābat*, Arab. uitnoo-diging tot bekeering.

استجابة *istidjābat*, Arab. verhooring van een bede.

استحلاف *istihlāf*, Arab. het opleggen v. e. eed; *mēngistihlāfkan*, iemand den eed opleggen.

استحضارة *istichárat*, Arab. het streven om iemand welgezind jegens zich te maken; *sēmbahjang istichárat*, gebed na het plegen van een verkeerdheid, om tot het goede geleid te worden.

استحلاف *istichlāf*, Arab. tot zijn opvolger of plaatsvervanger be-noemen, ook: *mēngistichlāfkan*.

استراحة *istirāhat*, Arab. rusten, rust; *bëristirāhat*, rustend zijn, ont-heven van eene betrekking, non actif, eméritus; *bëristirāhatoe'lchair*, de weldoende rust genietend, rustig en wel zich bevindend, veelvuldig voor-komende uitdr. in brieven; *mēngisti-rāhatkan dirinja*, zichzelf doen uitrusten. Meurs. Leesb. VII. p. 21.

استري *istëri*, Skr. getrouwde vrouw, huisvrouw, gemalin, echtge-noote, voorn. in deftigen stijl; *laki-istëri* en *soewami dan istëri*, man en vrouw; *bëristëri*, een vrouw hebben of nemen; *akan përempoewan itoe soe-dahlah hamba përistëri*, wat die vrouw betreft, die heb ik reeds getrouwd; *bëristërikan*, tot vrouw hebben; *mēng-istërikan*, tot zijn vrouw maken; *mēmpëristërikan*, van e. vrouw voor-zien, uithuwelijken v. e. zoon, doen trouwen, iem. tot zijne vrouw maken.

استسلام *istislām*, Arab. onder-werping, overgaaf.

استطاعة *istitāāt*, Arab. gehoor-zaamheid, vermogen iets te doen.

استعادة *istiāādat*, Arab. ge-woonte, gebruik, instelling, de éti-quette; *mēmbëri istiāādat*, de gewone eerbewijzen geven; *āādat-istiāādat*, gebruiken en instellingen, zie *āādat*.

استعمال *istimāl*, gebruiken, ge-bruik.

استغفار *istigráfár*, Ar. om ver-giffenis vragen; *astagrafir oellah*, ik verzoek God om vergiffenis, God ver-geve mij! als uitroep van schrik of verbazing. In het Mal. verbasterd tot *astagapirlah* of ook alleen *astaga*.

استگار *istinggar*, Port. *espingarda*, een ouderwetsch vuurgeweer, lontgeweer.

استگي *istanggi*, Skr. ook *sġtanggi*, reukwerk om te branden, Skr. *astangga*, uit acht deelen bestaande, nam. witte suiker, suikerriet, aloëhout, sandelhout, muskus, witte benzoe, rasamala-olie en kastoeri-hout. Op Riouw maakt men tusschen *istanggi* en *doepa* geen onderscheid; op Malaka wel in den vorm, maar niet in de samenstelling; *mġbakar istanggi* en *mġnoenoē istanggi*, wierook branden; *dibakarnja istanggi mġmoedji sġgala dewata*, hij brandde wierook ter eere van de goden; *roemah istanggi*, een omgekeerde mand, waaronder een komfoor met wierook en waar overheen kleeren worden gehangen, om die te berooken. Zie *doepa* en *sġlaka* I.

استكون *astakoena*, Skr. achthoek, veelhoek, achtkant, achtvlak, kruisvormig gebouw, ordekrus, e.s.v. diadeem, e.s.v. doos voor reukwerk; *roemah bġrastakoena*, een huis met vier vleugelgebouwen, een i. h. midden van elke zijde. Het hoofdgebouw heet dan *katjapoeri* en de vleugelgebouwen *tjabang*. *Nasi bġrastakoena*, achtvlakkig opgemaakte rijst, gebruikt bij feestelijke gelegenheden.

استگين *astagina*, Jav. reukdoos; *manik astagina*, een wonder edelgesteente, dat als men het in den mond houdt, behoedt tegen verbranden en verdrinken.

استميو *istimewa*, zooveel te-

meer, hoeveel te meer, in 't bijzonder, te meer, hoeveel te minder, des te erger; *istimewa poela*, hoeveel te meer nog, hoeveel te minder, hoeveel te erger is het, als... zie b.v. Hik. Abd. 116; *istimewa lagi*, id.; *soerat istimewa ini*, deze bijzondere brief; *mġng-istimewakan*, tot iets bijzonders maken, bijzonder doen uitkomen.

استنبول *istanboel*, Arab. Constantinopel.

استنجاء *istindja'*, Arab. reiniging na het doen van zijn gevoeg; *hġndaqlah istindja' dġngan tangan kiri*, men moet zich reinigen met de linkerhand.

استو *ġstoe*, b. v. *maka di-estoni olih Brama Sakti akan tjoetjoenda itoe*, toen zegende B.S. zijn kleinzoon, Asm. Pati. Het is het Jav. *estoe*, Skr. *wastoe*. Zie bij *sġtoe* en *rġston*.

استوا *istiwa'*, Arab. gelijk zijn, gelijkheid; *chattoe'listiwa'*, de even-nachtslijn, de linie.

استوري *istori*, ook *sġtori*, Port. geschiedenis, verhaal, opzienbarende handeling, schandaal, ruzie, kraakel.

استهلال *istihalal*, Arab. ophelderen, opklaren, opwellen v. tranen.

استيك *asteka'* Hik. Am. Hamz. Boeng. R. bġs. p. 15.

استين *astina*, naam van een indisch Rijk, die dikwijls in de pandjiverhalen voorkomt, verkorting van *hastina-poera*, Skr. de olifantenstad, van *hasti*, olifant.

استين *istina*, Ar. eerbiediging van iemands rechten; *mġmbġri istina*

běhasa, iemand behandelen, zooals hem toekomt. Hik. Groel.

اسحاق *ishák*, Arab. Isaäk.

اسد *asad*, Arab. leeuw, ook: de leeuw, het teeken van den dierenriem.

اسرافيل *asráfil*, Arab. naam van den engel des doods, die ook de laatste bazuin zal blazen.

اسرافين *asráfin*, Arab. seraf, serafijn.

اسغ *asoeng*, W. Sum. opstoken; komt ook voor Hik. Am. Ham. verbasterde uitspr. van *asoet*, zie ald. *asoengan*, opstokerij.

اسغ *asing*, afzonderlijk, afgezonderd en in zooverre ook: vreemd, met al het andere verschillend of daarvan onderscheiden; *běrasing*, afzonderlijk, op zichzelf; *běrasing diri*, zich afzonderen, zich afgezonderd houden; *orang asing*, afgezonderd persoon, vreemdeling; *něgari asing*, vreemd land of landen; *měngasingkan*, afzonderen, afscheiden, apart zetten, ook onderscheid maken tusschen, Hik. Abd. p. 326; *m. dirinja*, zich afzonderen; *masing*, verk. van *oemasing*, Jav. zich afzonderlijk bevindend; *masing-masing*, ieder afzonderlijk, een iegelijk, ieder voor zich; *asing padang*, *asing bilalang* en *asing loeboek*, *asing ikannja*. Mën. elk land heeft zijn eigen instellingen; *asing orang*, *lain pëndapat*. Mën. andere mensen, andere meeningen; v. d. Tn. *pěrasingan*, afzondering.

اسغ *ěsang*, bij verk. wel eens *sang*, doch dit is het grondw. niet; *měngěsang*, den neus snuiten door het eene

neusgat met den vinger dicht te houden en het andere terwijl uit te blazen; ook *měngěsang sabělah*, volg. v. d. W. *sang sabělah*, dat ik voor een pleonasme houd.

اسفل *asfal*, Arab. laag, gering, gemeen.

اسف *asap*, rook van vuur enz., stoom, damp; *běrasap*, rookend, smeulend, stoomend, dampend; *bintang běrasap*, komeet; *kapal asap*, stoomschip; *pěsawat asap*, stoommachine; *pěrang asap*, spiegelgevecht; *běrasap hidoeng* fig. van ter dege veel of in grooten overvloed iets krijgen? b. v. *orang mēnoewas lěbih pajah, kami lihat, tětapi sakali dapat, běrasap hidoengnja*. Mal. Sam. II p. 157 wij zien dat voor de visschers met de toewas (e. s. v. schepnet) het nog moeilijker is, doch als zij eens wat krijgen, dan rookt hun neus (dan is het eene groote hoeveelheid?) *měngasap*, rooken, met rook behandelen, rook aanwenden of voortbrengen; *měngasap njamok*, muskieten door middel van rook verdrijven; *měngasapi*, rooken, met rook behandelen, berooken, van rook doortrekken, rook op iets aanwenden, ook *měmpěrasapkan*; *měngasapi daging*, vleesch rooken; *asapan*, wat gerookt is, rooksel; *pěrasapan*, rookvat, rookhok, rookerij; *pěngasapan*, rookmiddel, b. v. een test met vuur en daarop reukwerk om iets te berooken; *asap-asap*, wat op rook gelijkt, damp. Pr. Dj.

اسحاقيل *ispanjol*, spaansch, spanjaard.

اسق asak, I. vast aangestampt, volgestopt, zooals b. v. een bultzak, pop, enz., vast bijeen; *anak-anakan asak*, opgevulde poppen; *měngasak*, vast aanstampen, van aarde en andere daarvoor geschikte zaken, zooals kruit, kapok en dergel.; goed vullen, opstoppen van een pop, dood dier enz., inklemmen, volstoppen, verdringen, wegdringen; *asak-měngasak*, over en weer elkander drukkend of dringend; *běrasak*, gedrongen, op elkander gepropt; *běrasak-asakan*, elkander verdringend, verdrukkend, b. v. van een hoop menschen of dieren; *těrasak*, vast tusschen iets in gedrongen zijn, ingeklemd; *pěngasak*, laadstok. Bat. Zie ook *sěsak* en *děsak*.

II. Měn. *měngasak*, verplaatsen, verhuizen, verschuiven, v. d. Tn.; *měngasakkan kěris kahadapan*, de kris naar voren duwen, H. P. zie ook *sěsak*, *děsak* en *kěsak*.

اسق asik, ongestadig, dollen, keukelen, van een vlieger; ongestadig, geen zitvleesch hebben, van personen. Zie ook *asjik*.

اسكندر iskandar, Ar. Alexander; *iskandar dzoe'lkarnain*, Alexander met de twee horens, d. i. Alexander de Groote.

اسكندرية iskandariat, Alexandrië.

اسل asal, sie *aşal*.

اسلام islám, Arab. geloovige overgave aan God; *agama islám*, de mohammedaansche godsdienst; *orang islám*, mohammedaan, islamiet; *masoek islám*, tot den mohammedaan-

schen godsdienst overgaan; *měngislámkan*, mohammedaansch maken, van individuen of volken.

اسم asam, zuur in het algemeen, *limau asam*, citroen; *asam limau*, citroenzuur, ook: zuur, waarmede men voorwerpen van ijzer of staal inwrijft, om ze te bruneeren; ook: de tamarinde, doch deze meer bepaald *asam djawa*, javaansch zuur; *a. bělanda*, Hibiscus sabdariffa. *a. bělimbing*, Averrhoa. *a. běsěmbi*, e. s. v. rubiacia. *a. ramoenia*, e. s. v. vruchtboom, zie *ramboenia*. Verschillende planten dragen den naam van *asam*, b. v. verscheidene wilde manggaboo-men zooals: *asam bawang*, *asam paoeh*, *asam kombang*, *asam kandis* en *asam měmbatjang*; ook andere boomen, zooals: *asam gěloegoer*, met appelvormige, zure vruchten, *asam paja*, of *a. kěloebi*, een boom, die op moerassige plaatsen groeit, met zure, eetbare vruchten, e. s. v. *salak*, van welks bladeren men *atap* maakt; *asam garam*, tamarinde en zout, de meest noodzakelijke ingrediënten voor de bereiding van de gewone toespis bij de rijst. Bij gebrek aan tamarinde kan ander zuur ook dienen, doch blijft de naam onveranderd. *Asam-asaman*, allerlei zuur, allerlei zure vruchten, allerlei in het zuur ingemaakte zaken; ook: de naam van een heester, e. s. v. polygonium, die eenigszins op den tamarindeboom gelijkt; *měngasami*, met een of ander zuur inwrijven, b. v. een wapen; *pěngasam*, het zuur dat daarvoor gebezigd wordt,

b. v. limoensap, middel om te doen zuren, zuurmakend middel; *masam*, van *oemasam*, Jav. zuur, knorrig, onvriendelijk van het gelaat. Zie ook *pëkasam*.

اسم *ism*, Arab. naam, zie bij *bi*.

اسماء *asma'*, Ar. meerv. van het voorgaande.

اسمارا *asmara*, Skr. liefde, min-genot; *asmara dewa*, de god der liefde; *kasmaran*, door liefde bevangen, verliefd; *edan kasmaran*, dol van liefde, smoorlijk verliefd; *mëmbowang asmara*, den bijslaap uitoefenen; *asmara danta*, zie *soemri danta*.

اسمائي *asmaja*, Ar. dak, beschutting.

اسماعيل *ismaël*, Ismaël.

اسمول *esmola*, Port. aalmoes.

اسن *asin*, I. zout, zoutachtig, zilt; ook gezouten, ingemaakt; *ikan asin*, gezouten visch; *daging asin*, pekervleesch; *mëngasinkan*, in het zout leggen, inzouten; *asinan*, in het zout gelegde groenten of vruchten; *asin-asinan*, allerlei ingezouten zaken; *masin*, van *hoemasin*, Jav. zout, zilt zijn; *bandjarmasin*, de zoute Bandjar-rivier, naam der hoofdplaats van Z.-Borneo.

II. *asin-asin*, e. s. v. boom, welks scherpe bladeren tot het polijsten van hout worden gebezigd.

اسناد *isnád*, Arab. aanvoering van gronden, het noemen van zijne zegslieden.

اسنين *isnen*, zie اثنين.

اسو *asoe*, I. Jav. hond = *andjing*; *gigi asoe*, de oogtanden.

II. *asoe-asoe*, kous, mar. v. d. W.

اسواري *iswari*, Skr. meesteres, komt voor in de samenst. *iboe swari* en *parameswari*, zie ald.

اسود *aswad*, Arab. zwart, *hadjar-oel'aswad*, de zwarte steen in den tempel te Mekka.

اسور *asoera*, zie *angsoer*.

اساه *asah*; *mëngasah*, slijpen, wetten, aanzetten, afkrabben met een stuk glas, fijnwrijven op een steen, b. v. Saif Dzoel.; ook fig. voor bescha-ven, polijsten; *mëngasah hati orang*, iem. opstoken, warm maken; *m. pikiran*, het verstand scherpen; *mëngasahkan orang bekërdja*, iem. met werk afbeulen, v. d. Tn.; *batoe pëngasah*, slijpsteen, wetsteen, wrijfsteen; *bër-asah gigi*, de tanden laten afslippen, afgeslepen tanden hebben; *mëngasah*, ook slijpen v. glas, b. v. *tjërëmin tiada bërasah*, een ongeslepen spiegel, Sj. H̄aris.

اسو *asoe*; *mëngasoe*, oppassen of verzorgen v. e. klein kind; *pëng-asoe*, voedster, verzorgster, droge min; *pëngasoe* *basah këring*, verzorgster voor alle behoeften van het kind; *enang-pëngasoe*, voedsters en verzorgsters; *ikan asoe-asoe*, e. s. v. eetbaren zeevisch. Zie ook *baboe*.

اسها *oesahá*, Skr. zie اساه.

اسهان *asahan*, bord, schotel, Sw. ook e. s. v. inl. kamerdoek, minder fijn dan *tjipok*, C. en S. e. s. v. wit katoen, M.; de naam van een Mal. rijkje op Sumatra's N. O.-kust.

اسي *asai*, e. s. v. korenworm of mijt, die in zacht hout boort, C. en S.

en Mën., vermolmd, verwormd, van beschuit, gedroogde vruchten, rijst enz.; *məngasai*, rul maken, los van elkander maken; *moeka asai?* Ibr. b. Chas. Zie ook *kasai*.

اسي *asi*, bevestigend, juist, ja; *asi kah*, is het zoo? is het geoorloofd? C. en S.

اسيا *oesija*, Skr. leeftijd, ouderdom; vervaltijd; *oesija dēmoer zamán*, samengestelde uitdrukking in brieven voor levensduur; *oesija hoetang*, vervaltijd eener schuld. M.

اسيا *asija*, I. *tanah asija*, land der vreemdelingschap. K. Azië.

II. Perz. molen.

اشارة *isjārat*, Arab. wenk, teeken, zinspeling, raadgeving; *isjārat mata*, wenk met de oogen; *məngisjāratkan*, wenken, een wenk of teeken geven; *məngisjāratkan pərkataānnja kapada*, zijne woorden of rede richten tot, Sadj. Mal. p. 21; *məmbəri salamat dəngan isjārat*, met een wenk groeten; *məlarang dəngan isjārat*, met een wenk verbieden; *məngisjāratkan dəngan matanja*, e. wenk met de oogen geven.

اشتغال *isjtigrāl*, Ar. het bezig zijn met iets; bezigheid, studie.

اشتمال *isjtimal*, Arab. bevatten, inhouden.

اشراق *isjraq*, Arab. het opkomen van de zon; schitteren v. schoonheid, van het gelaat.

اشراك *asjraq*, Arab. deelgenoot maken, tot deelgenoot aannemen.

اشعار *isjāar*, Arab. het merken van een offerdier; optooiing; *məngi-*

sjāarkan, een offerdier merken door eene insnijding, optooien.

اشمام *isjmām*, Arab. op nauwelijks hoorbare wijze uitspreken.

اشمويل *isjmoeil*, Samuël.

اشيب *asjaib*, Arab. iemand die witte haren heeft, grijsaard; b.v. *Aboe Djamal*, *Aboe Taibah*, *kadoewanja itoe wazir asjaibah*, Sj. Madl. dit laatste ah om het rijm.

اصح *ašah*, Arab. echt.

اصحاب *išhab*, stichter.

اصطلاح *ištilāh*, Arab. kunstterm.

اصف *ašaf*, Arab. de naam van den vezier van Salomo.

اصفر *ašfar*, Arab. geel; ook: een Griek, en een geel paard.

اصفران *ašfran*, safraan.

اصل *ašal*, Arab. oorsprong, afkomst, oorzaak, beginsel, oorspronkelijk, afkomstig, van adel; *ašal kata*, stam v. e. woord, ook datgene, waarover gesproken wordt, v. d. Tn.; *batoe ašal*, natuursteen, zie *batoe*; *tərašal*, van goede of hooge afkomst; *ašal-oesoel*, afkomst met verscheidenheid; *jang ašal sakali*, de oorspronkelijke; *kembali* (of *poelang*) *kapada ašalnja*, tot zijn oorsprong terugkeeren, terugkeeren tot daar het vandaan kwam; *itoelah moela ašal api itoe*, dat was de eerste oorzaak van den brand; *djadilah bajang-bajang sama sifat ašalnja*, zoodat de schaduwen gelijk zijn aan de lijnen der werkelijke lichamen; *ašal*, ook: mits; *ašal djangnan*, als maar niet; *ašalkan*, zoo maar, als maar, mits.

اصلي *aşli*, Arab. van afkomst, van adel.

اصم *aşam*, Arab. doof.

اصول *oeşóel*, Arab. meerv. van *aşal*, de voornaamste ingewanden; algemeen beginsel, grondleerstelling. Ook gebr. als liefkoozingswoordje; *oeşoel wëdi?* b. v. *noedjoem itoe mëm-bilang angku oeşoel wëdinja?* Sj. Dzoeb., is mogelijk *widi* of *wëdi*, zie aldaar.

اصيل *aşil*, Arab. geworteld, vast, standvastig.

اضافة *idláfat*, Arab. verbinden, bijvoegen, aanhechten.

اضباط *idlbát*, Arab. een woord voorzien van de klinkertekens, vocalisatie.

اضراب *idlráb*, Arab. intrekking van zijn gezegde.

اضطرار *idlţarár*, Arab. dwingen, dwang, noodzakelijkheid.

اضلال *idllál*, Arab. doen dwalen, in dwaling laten.

اطباق *itbák*, Ar. I. meerv. van *طباق* zie ald. II. bedekken, het eens worden.

اطلاق *itlák* Arab. het verstooten der vrouw; vrijlating, algemeenmaking.

اطلس *atlas*, Arab. satijn.

اطهر *itţahhoer*, Ar. reiniging.

اظهار *ilhár*, Arab. openbaren, afkondigen.

اعتبار *itibár*, Ar. tot voorbeeld nemen.

اعتدال *itidál*, Arab. evenredig zijn, het midden houdend, symmetrie.

اعتقاد *etikád*, Ar. vertrouwen,

gelooven, geoorloofd achten; *bërëti-kádkan*, iets voornemen, tot iets besluiten.

اعتباد *itimád*, Arab. zich op iets verlaten, vertrouwen.

اعتباد *itijád*, Arab. gewoonte door herhaling.

اعذار *ādźár*, Arab. meerv. van *عذر* *oedzoer*, zie ald.

اعذار *idźár*, Arab. het besnijden van een jongen.

اعراب *iráb*, Arab. duidelijk spreken.

اعراف *aāráf*, Arab. de limbus, een denkbeeldige plaats tusschen hemel en hel, aangewezen als verblijfplaats van de braven onder de ongelooovigen.

اعسار *isár*, Ar. dringen tot betaling.

اعظم *aālam*, Ar. groot, grootsch, plechtig.

اعلم *aālam*, Arab. kundig, best wetend; *wa Allahoe alamoe* en God weet het 't best; *wa Allahoe alamoe bissawáb*, en God weet het best de waarheid ervan.

اعلم *ilam*, Arab. weet, geb. w.

اعلى *aāla*, Arab. hoog.

اعم *aām*, Arab. algemeen; *səgala orang jang aām*, het publiek; *chás dan aām*, lieden van rang en gewone lieden.

اعون *aōedzoe*, Ar. ik neem mijn toevlucht, b. v. *aōedzoe billahi min assjaitáni 'rradjimi*, ik neem mijn toevlucht tot God voor den gestegenen duivel.

اعور *aāwar*, Arab. eenoogig.

اغائة *igrátsat*, Arab. hulp, bijstand.

اغ *ang*, I. pers. Vrnw. 2e pers. enk. jegens mannen, meestal *awak-ang*.

II. meestal *hang*, titel v. de voor-naamste legerhoofden.

اغت *angta*, zie *anta*; b.v. *toewan poetèri itoe sangat edan kasmaran dan gila bèrangta*. Zie ook *bèrangti*.

اغت *angat*, warm, heet; zie *hangat*.

اغت *angit*, I. branderig riekend; zie *hangit* en *rèngit*.

II. = *agas*, zie ald.

اغت *angoet*; *mèngangoet*, mijmeren, suffen.

اغر *angoer*, Jav. liever willen, *angoerlah akoe mati daripada kahidoepan jang salakoe ini*, ik sterf liever dan zulk een leven te leiden; ook *angoeran* = *rèmak*, zie ald.

اغران *angrawan*, e. s. v. boom, die hout levert, geschikt voor scheepsbouw. Mogelijk *anggrawan* of *mèrawan*, zie ald.

اغس *angoes*, zie *hangoes*.

اغس *angsa*, Skr. gans = *gangsà* III.

اغانس *angsana*, Skr. en *sèna* op Java *sono*, e. s. v. boom, die prachtig meubelhout levert, het zoogenaamde *zonnehout*, dat in de Molukken *linggoa*-hout genoemd wordt, *Pterocarpus indicus*; *bèrsoenting boenga angsana*, bloemen van den *angsana*-boom achter het oor dragen. Zij zijn fraai geel.

اغست *engsoet*; *mèngengsoet*, beetje voor beetje over eene vlakte

schuiven, b.v. van zeer kleine kinderen over den vloer; beetje voor beetje voortbewegen, b. v. een vaartuig bij flauwen wind; eventjes van zijn plaats schuiven. Mèn. *insoet*, id.

اغسر *angsoer*; *mèngangsoer*, bij kleine beetjes voortrukken, langzaam voorttreden, vorderen; *bèrangsoer*, minder worden van eene ziekte, door afbetalingen minder worden van een schuld; *angsoeran*, vermindering, wat in mindering betaald wordt, termijn. Ook *asoera*, Mal. Contr.

اغسغ *ingsang*, = *insang*, zie ald.

اغسل *angsal*, Jav. verkrijgen, erlangen, bekomen.

اغسل *engsel*, Ned. hengsel, scharnier.

اغسن *ingsoen*, Jav. ik, als de Vorst spreekt. Ook bezittel. gebr.

اغسوك *angsoka*, Skr. e. s. v. boom, die fraaie, welriekende bloemen draagt, de pavetta indica.

اغف *angap*, Mèn. ademhaling; *mèngangap*, ademen, v. d. Tn.

اغف *angop*, Jav. gapen, geeuwen.

اغك *angka*, I. Skr. cijfer, nummer, teeken; *angka-doewa*, het cijfer twee, het herhalingsteeken in de grammatica; wordt ook gebr. achter eigennamen van personen, als die bij een aanspraak tweemaal worden genoemd, b.v. Jan, Jan, pas op! Voorb. Sadj. Mal. p. ۲۷۱; *mèngangkakan*, teekenen, merken.

II. denken, zich voorstellen, C. *bèrangka-angkaän*, ergens gissend over peinzen, b.v. *masing-masing bèrangka-angkaän bèrkata: siapa djoega*

garangan jang b erolih anoeg raha Allah ta la itoe?, een iegelijk peinsde en zeide: Wie is het toch, die de genade des Allerhoogste zal ontvangen? Radja Chaib.

اڭك ongka, e. s. v. grijzen aap, zonder staart en met zeer lange armen, *hylobates*, volg. Tug. de kleine zwarte of donkergrijze gibbon.

اڭكار angkara, Skr. moedwil, eigendunk, brutaal, ook onbeschoft, onbeleefd = *koerang adjar*; *endah angkara*, brutaal mooi; *singa angkara*, een drieste of woedende leeuw, Hik. R. Chaib.; *b erboewat angkara*, moedwil plegen, ook *m elakoekan angkara*, C. S.; *angkara akan ha  orang*, moedwillig inbreuk maken op iem. rechten. Oend.; *m ngangkara*, die hoedanigheid vertoonen.

اڭكاس angkasa, Skr. het lucht-ruim, de bovenlucht, de vrije lucht, de ether. Ook *akasa*. Zie *oedara*.

اڭكت angkat; *m ngangkat*, optillen, opbeuren, verheffen tot, aannemen tot, opdisschen, opdragen van spijzen, aanheffen van een gezang, steken van een zweer, ook iem. ophevelen, in de hoogte steken, vervoeren, transporteeren, b. v. van een lijk, H. Abd. p. 481 reg. 2 v. o. *m ngangkat anak*, tot kind aannemen; *anak angkat*, aangenomen kind; *bapa angkat*, de vader van een (door hem) aangenomen kind; *b rangkat*, ver-trekken, van aanzienlijke personen, (van gewone lieden *b rdjalan*); *m ngangkat tangan*, de handen opheffen; *m ngangkatkan piala*, met een beker

salueeren; *m ngangkat-angkat*, ophevelen, lekker maken, in het zonnetje zetten; *mangkat*, overliden, overleden, van Vorsten; *mangkat b radoe*, ontslapen; *angkatan*, leger, vloot; optocht, gerechten die opgedragen worden; *kalihatanlah angkatan moesoeh jang datang*, toen kwam het naderend vijandige leger in 't zicht; *angkatan radja diradja*, e. s. v. draagbaar voor het lijk van den regeerenden Vorst; *p rangkat*, een compleet stel van iets; *p ngangkat*, ophemeling, ophemelaar, iemand die gewoon is anderen op te heme-len. Zie ook *pangkat*.

اڭكت angkoet; *m ngangkoet*, opnemen en wegdragen, transporteeren, zooals b. v. bij een verhuisboel; *m ngangkoet sarang*, voor zijn nest sleepen, d. i. zijn nest bouwen; *p ngangkoet*, sjouwer, lastdrager; *angkoet-angkoet*, e. s. v. wesp, die ook voor haar nest sleept, de metselbij.

اڭكت angkot, I. *m ngangkot*, steken van een zweer, zie *angkat*.

II. een ronde bol van bloemen, waarin een steel gestoken wordt, L.

اڭكت angkit; *m ngangkit*, wegnemen of afnemen, van iets, dat men tijdelijk uit of ergens op gezet heeft, b. v. een pot van het vuur, een uitgezette fuik, te drogen gehangen goed, enz. M n. onophoudelijk of gedurig e. zekere handeling verrichten, v. d. Tn.

اڭكت oengkit en *oenggit*; *m ngoengkit*, eventjes met een spaak oplichten, door den hefboom naar boven te brengen; *m ngoengkit-oengkit*,

op en neder wippen, zooals een wipplank; *koersi oengkit-oengkit*, wipstoel. Zie ook *oengkang*.

اڠكر *angkar* (?); *angkar*, een bovennatuurlijk voertuig, door middel waarvan men kan vliegen of zweven; *naik kapada soeatoe angkar* *laloe mëlajang*. M.

اڠكر *angkër*, Jav. door spoken of geesten bewoond, van een plaats.

اڠكر *ingkar*, van het Arab. انكار, weigerachtig zijn. Sj. Madli ook Mal. Sam. II: 245 heeft *ingkar*.

اڠكر *oengkoer*, I. zie *poengkoer*.

II. Jav. *bëroengkoer-oengkoeran*, zich in verschillende richtingen verwijderen, den rug toekeeren, van velen. H. T.

اڠكره *angkëroeh*, = *goepoeh-gapah*, zie *goepoeh*.

اڠكس *angkoes*, Jav. zie *angkoesa*.

اڠكس *ongkas*, zie *onggas*.

اڠكس *ongkos*, verb. Ned. onkosten; *tiada bërongkos*, zonder onkosten.

اڠكڠ *angkang*, = *angkat*, zie aldaar.

اڠكڠ *engkang*; *mëngengkang*, wijdbeens gaan. Zie *kangkang*. Mën. id.

اڠكڠ *oengkang*; *mëngoengkang-oengkit*, op en neer wippen, zooals een wipplank; heen en weer loopen en daardoor veel drukte vertoonen; *koersi oengkang-oengkit*, wipstoel, schommelstoel. Zie ook *oengkit*.

اڠكڠ *engkeng*, Mën. zie *kengkeng*.

اڠكڠ *angkap*; *bërangkap-ang-*

kapan, bij beurten, in een dans. Zie *anggap* en *rangkap* I.

اڠكڠ *angkoep*, nijpertje of tangetje, dat vanzelf weer opengaat als de druk ophoudt; tangvormige uiteinden van een half ontloken knop, ook die knop zelf; *sëpit angkoep*, tangetje om de baardharen uit te trekken; *mëngangkoep*, als e. nijper openen dichtgaan; met zulk een tangetje nijpen, knijpen; *mëngangkoepkan djari*, van duim en vinger e. nijpertje maken, die daarvoor gebruiken; *tërangkoep-angkoep*, telkens open- en dichtgaan zooals b. v. de bek v. vissen; *angkoepan*, wat op een *angkoep* gelijkt.

اڠكڠ *oengkap* of *roengkap*; *mëngoengkap*, zich in woorden uitdrukken; *oengkapan*, woorden waarmede men zich uitdrukt, v. d. W. Ook *roengkap*.

اڠكڠ *angkak*, Mën. *angkak-angkak*, grap, scherts; *sipandjang* a. a., e. rechte grappenmaker, v. d. Tn.; *djangan kamoe angkak-angkakkan akoe*, kwel of plaag me niet. C. en S.

اڠكڠ *ëngkak*, e. s. v. taart; zie ook *ëngkah*.

اڠكڠ *ongkak*, tweesterke, recht-opstaande, houten pennen op den boeg van een vaartuig, tusschen welke het ankertouw doorloopt; *lobang ongak*, kluisgat.

اڠكڠ *ongkok*, Mën. zie *onggok*.

اڠكڠ *oengkil*; *mëngoengkil*, oplichten met een spaak of hefboom; *pëngoengkil*, spaak, hefboom. Zie ook *oempil*.

اڭكلڻ angkloeng, Jáv. e. s. v. muziekinstrument, bestaande uit een raam, waarin bamboepijpen hangen v. verschillenden toon, en waarvan het geluid door schudding wordt voortgebracht.

اڭكين angkin, Chin. e. ceintuur, die door vrouwen gedragen wordt en voor op de buik met een *sëlëpa* gesloten wordt.

اڭڪو ɛngkau, pers. Vrnw. 2° pers. enk. gij; *běřngkau*, bij zijn spreken van *ɛngkau* gebruik maken, tutoyeeren; *měngɛngkau*, met *ɛngkau* bejegenen, d. i. minder beleefd toespreken; *ɛngkau orang*, gijlieden. Zie ook bij *akoe*.

اڭڪو ɛngkoe, wijziging van *těngkoe*, titel van de mannelijke en vrouwelijke afstammelingen v. den Rijksbestierder.

اڭڪوس angkoesa, Skr. Jáv. *angkoes*, id. olifantenhaak; *měngangkoesa*, die haak gebruiken, ook met een olifantenhaak vechten tegen iem. Tjek. Wan. Pat. Zie *koesa*.

اڭڪو angkoeh, I. trotsch, verwaand, opgeblazen; *měngangkoeh*, zich trotsch of verwaand aanstellen; *pěngangkoeh*, trotschaard.

II. Pad. bovenl. alsof, gelijk, waarschijnlijk, b. v. *angkoehnja ɛngkau djadi radja*, waarschijnlijk wordt gij koning; *angkoeh ajar*, gelijkende op water. v. d. Tn.

اڭڪا ɛngkah, I. lijm.

II. *ɛngkah-ɛngkah*, half gaar, nog niet goed gaar, b. v. van aardappelen en derg.; nog niet zacht of murw, van

vruchten; nog niet verzadigd, van den smaak.

اڭڪي angkai, e. s. v. zeedier, waarvan armbanden worden gemaakt, die door de kinderen der *orang-laoet* worden gedragen. Wellicht de Mal. naam voor de *akar-bahar*, zie ald., doch dan zou het een zeeplant zijn.

اڭڪي oengkai; *měngoengkai*, losmaken van iets, dat geknoopt of gebonden of opgewonden is; loswinden, losknoopen. Měn. losmaken, openen, uit elk. nemen in het algem. b. v. *m. roemah*, een huis af- of openbreken, daar waar reparatie noodig is; *m. almari*, e. kast uit elk. nemen. v. d. Tn.

اڭڪي ɛngga, Batav. neen, niet.

اڭڪي angga, I. tak, gewei; *běrangga*, getakt, van gewei voorzien; *roesa běrangga*, hert met getakt gewei. Ook *rangga*, zie ald.

II. ook *ɛnggan*, grens; *ini angganja*, dit is de grens ervan. Het is eene wijziging van *hingga*.

III. olifant.

IV. pretentie, snoeverij, b. v. *boekankah bėsar sangat angga boedak ini, saperti pipit hěndak měnlan gadjah*, C. en S. Zie *angkoeh*.

اڭڪي ingga, zie *hingga*.

اڭگار anggara, Skr. rood als een vuurgloed, Tug., ook *ɛnggara* en *anggara*, e. s. v. een bovennatuurlijk voertuig of fabelachtig dier, ook *satwa anggara* en *naga-anggara*; H. Boed. en I. J.; *ada di-atas soeatoe anggara*, sommigen zaten op een anggara. Sj. Ind. Kės.; *naiklah di-atas soeatoe anggaran laloe mēlajānglah dēhoeloe*, van

M.; *ikan anggara*, e. s. v. zeevisch, zeebrasem, klipvisch, d. B. goudbrasem, Tug. en P.

اغتت anggoet; *bèranggoet*, stampen van een vaartuig, zie *anggoek*, ook zwak, onbeslist, weifelend, wankelelend, b.v. *pajah bërtoewan pènghoeloe pada orang jang anggoet-anggoet*, 't is moeielijk iemand tot heer te hebben, die weifelend is, C. en S.

اغتت anggit, I. *mènganggit*, rijgen, aaneenrijgen, b.v. de dekbladeren op de latten voor *atap*; door middel van rijgtouwen een vel spannen op een trom; *rotan pènganggit atap*, de rotan waarmede de dekbladeren worden aaneengeregen; *pènganggit bèdoek*, de spankoorden van een moskeetrom.

II. Jav. samenstellen van een verhaal of geschrift = *mèngarang*.

اغتت oenggit; *mèngoenggit*, open neerwippen, zooals b. v. de staart van een kwikstaartje, de boeg v. een dobberend vaartuig, enz. Zie *oengkit*.

اغتت oenggat; *mèngoenggat*, zich afwisselend met het bovenlijf buigen en weer oprichten, zooals bij het *dzikir* en zooals een zwiepende roede, die in stroomend water staat.

اغتت oenggoet; *mèngoenggoet*, met een ruk trekken aan een touw enz.; *bèroenggoet-oenggoetan*, met zijn beiden of velen om het hardst trekken, b.v. aan een touw of kleed, ieder aan een eind.

اغتت anggar, I. *mènganggar*, rekenen op iets, oordeelen, berekenen, begrooten; *anggaran*, oordeel, steun-

punt, basis, rekenkunstige formule, punt van uitgang, begrooting, ook *hanggar*.

II. tijdelijke zitplaats, b.v. in een tuin of op een openbare wandelplaats, ook *anggaran*. Hik. Korisj. Zie *anggara*.

اغتق anggër, Jav. mits, als maar; ook: wet; *anggër-anggër*, beschreven wetten, schriftelijke wetsbepalingen, wetboek.

اغتق anggoer, I. tak of twijg, aflegger, stek; *mènganggoer*, stekken door middel van afleggers of takjes, die men overplant; *anggoeran* zulk een stek of aflegger.

II. Jav. *mènganggoer*, ledig zijn, zonder iets uit te voeren, niets doen, luieren, lanterfantien; *doedoek mènganggoer*, ledig zitten; *pènganggoer*, ledigganger; *pèranggoeran*, lediggang.

III. Perz. *pokok-anggoer*, wijnstok; *boewah-anggoer*, druif; *ajar-anggoer*, wijn; *anggoer merah*, roode wijn; *a. poetih*, witte wijn; *a. asam*, rijnwijn; *pokok a. hoetan*, de wilde wijnstok.

IV. Zie *angoer* en *rèmak*.

اغتق enggar, Jav. lustig, opgevoerd; *enggar-enggar*, zich verlustigen.

اغتق anggërana, Sing. = *baniaga*, zie ald.

اغتق inggëris, engelsch; *orang inggëris*, engelschman.

اغتق anggërek, Jav. e. s. v. woekerplant of orchidee, waarvan verschillende soorten met welriekende bloemen, b.v. *anggërek boelan* of *daoen lau*, de *boenga kastoeri*, b. *poetëri*

a. *bêtoel*, a. *lama* en b. *bidiadari*. De Mal. naam is *boenga kastoeri*. Zie *bidiadari*.

اڭكرى *anggërka*, e.s.v. lang opgerkleed voor mannen, met overstaande borststukken, zooals de Mooren dragen.

اڭكس *onggas*, gevogelte, vogel, inz. wild gevogelte; *onggas angkasa*, de paradijvogel; *onggas-anggas*, allerlei gevogelte.

اڭكس *oenggis*; *mêngoenggis*, beknabbelen, beknagen, aan iets knabbelen, b.v. aan een knook, suikerriet, enz., ook afbijten, afknabbelen b.v. *maka di-oenggisnja poela jang lèbih itoe*, toen beet hij weer er af wat te veel was.

اڭكغ *anggoeng*; *mênganggoeng*, oplichten, optillen. Zie *angkang*.

اڭكغ *ënggang*, of *boeroeng tahoen*, de rhinoceros-vogel; *ë. papan*, een soort met twee horens; *ë. danta*, met één horen.

اڭكغ *oenggang*, zie *oenggang*.

اڭكف *anggap*, (ook *anggoep*, b.v. *maka minoemlah bèranggoep-anggoepan dan bèrlarih-larihan*. Prab. Dj.) *anggap mènari*, ten dans uitnoodigen; *mênganggap*, een buiging maken, inz. bij het uitnoodigen ten dans of tot drinken enz. ook van groote vogels als zij willen opvliegen; *angpapan*, uitnoodiging in dien zin; *bèranggap-angpapan*, bij beurten; *mênganggap*, Jav. P wajang-vertooners roepen om te spelen.

اڭكف *anggoep*, zie *anggap*.

اڭكق *anggok*; *mênganggok*,

knikken met het hoofd, van slaap of ouderdom, of als teeken van toestemming of groot, Prab. Dj.; stampen van een schip; *tèranggok-anggok*, aan het knikken raken, b. v. terwijl men onder een vracht gebukt gaat.

اڭكق *onggok*, I. *mêngonggok*, gebukt en schoorvoetend voortgaan, zooals oude lieden; op die wijze aan iemand voorbijgaan uit eerbied.

II. hoop levende wezens, die bij elkaar zitten of staan. Mèn. ook van andere zaken, b.v. *sa-onggok karsik*, e. hoop zand of grint; *lada sa'onggok*, e. hoop peper; *mëndjoewal bèronggok*, bij hoopen verkoopen, v. d. Tn.; *bèronggok*, op een hoop bij elkaar.

اڭكق *ënggek*, hijgen van benauwdheid, zie *ëngèh*.

اڭكل *anggal*, I. licht geladen, v. e. vaartuig; *mênganggalkan*, lichten, b. v. door de lading te verminderen.

II. e.s.v. bord of horde, hangende aan het dak in e. mal. woning, waarop men provisie bergt; *anggal tikar*, e. mat als zoodanig gebezigd, C. en S. Zie *para-para* en *gajang*.

اڭكل *anggol*; *mênganggol*, opwippen van een voorover gebogen hoofd of kop, den boeg opheffen, op de horens heffen, met den kop of het hoofd achteruitslaan; *tèranggol-anggol*, beurtelings opwippen en weerzakken, voor anker rijden v. e. vaartuig.

اڭكل *oenggal*, I. verkorting van *toenggal*, eenig, b.v. *pa' oenggal*, vaders of moeders eenige broeder; *ma' oenggal*, eenige zuster van vader of moeder.

II. *měngoenggal*, zich op en neer of heen en weer bewegen aan de oppervlakte, zooals b. v. het hoofd van een zwemmende, op de golven dansen, van een vaartuig, beurtelings verdwijnen en weer zichtbaar worden, van iets in de verte op zee.

اڠگل *inggil*, Jav. kr. hoog, verheven. Zie *běrenggil*.

اڠگلن *inggılan*, Engeland.

اڠگن *anggan* en *inggan*, zie *angga* II.

اڠگن *anggoen*, fijn en net van werk, beschaafd, aristokratisch van manieren. Měn. id.

اڠگن *ənggan*, I. weigeren, weigering, weigerend, niet gesteld op iets, *ənggan mənəngar*, weigeren te hooren; *əngganlah akoe*, ik weiger mijne toestemming, zie *səgan*; Měn. *hati ənggan*, onwillig v. aard, v.d.Tn.

II. bepaalde plaats of plek aan iets, b. v. de plaats op een plank, waar die moet doorgezaagd worden, de plaats waar iemand heeft opgehouden met lezen in een boek of geschrift.

اڠگن *oenggoen*, I. vuurbrand, dik blok hout, dat men smeulend laat liggen, om daarvan zoo noodig vuur aan te maken, ook: een houtvuur, H.A. pag. 440; *měmboewat oenggoen*, e. houtvuur aanleggen; *běroenggoen*, aanglimmen, voortsmeulen, beginnen te branden van vuur, de Holl. 5^e dr. p. 21; *tamaoe běroenggoen*, het vuur wil niet aangaan; *oenggoenan*, smeulhout, hout dat van binnen vermolmd en dus voor aanglimmen geschikt is;

kajoe ini lėkas oenggoen, dat hout vermolmt spoedig van binnen.

II. Měn. hoop, stapel; *sa-oenggoen pitis*, e. hoop geld, veel geld, v.d.Tn. Zoo ook op 't schiereil. Mal. *běloenggoen* voor *běroenggoen*, z. opstapelen, ophoopen. C. en S. geven als grondw. verkeerd op *loenggoen*.

اڠگو *anggo*, Jav. gebruiken. Zie *pěranggo*.

اڠگو *anggau*, in het Palemb. = *ganti tikar*, zie ald.

اڠگو *inggoe*, I. Perz. duivelsdrek, asa foetida; wijnruit; ook soms *ingoe*.

II. e. s. v. oneetbaren zeevisch, doch die niet giftig is.

اڠگوت *anggota*, lid, ledemaat v. het lichaam, niet van e. genootschap, lichaamsdeel; *anggota pėrkataän*, de deelen van een zin; *pėrhoeboengan anggota*, gewricht; *lėmahlah səgala anggotanja*, al zijne ledematen waren verzwakt (krachteloos).

اڠگه *ənggah*, = *əngga*, zie ald.

اڠگه *anggoh*, net aan een stok om te visschen; = *doran*, C. en S.

اڠگه *inggih*, Jav. ja!

اڠگي *anggai*, met zijde en gouddraad doorweven (?) C. en S.

اڠل *angəl*, Jav. moeilijk, ingewikkeld.

اڠلغ *angloeng*, Chin. paviljoen, priëel. Sj. Ardan, ook *nanngloeng*, zie aldaar.

اڠلن *oenglen*, in het Palemb. e. s. v. boom, Memecylon oligoneuzum.

اڠلو *anglo*, Chin. komfoor, test, vuurpot. Zie *kėran*.

اڠن *angan*, peinzen, overpein-

zen, zinnen, verlangen, vermoeden; Mën. voornemen, plan; *mëngangan*, e. plan beramen, bij zichzelf overleggen, v. d. Tn.; *sëdëkala angan-angannja hëndak mënjërang kain-draän*, steeds peinsde hij er over om den hemel te bestormen, M.; *angan-angan*, denkelijk, vermoedelijk; *angan-angan hati*, ook: het geweten; *lëmboet angan-angan*, teeder v. geweten, de Holl. 6^e dr. p. ۳۰.

اغن angon, Jav. hoeden v. vee; *pangon*, veehoeder.

اغن angin, wind, lucht, luchts-gesteldheid, lucht van iets, winden in het lichaam; *angin haloewan* en *angin sakal*, tegenwind; *a. toeroetan* en *a. sorong boeritan*, wind van achteren; *a. roewang* en *a. timba roewang*, wind, die van terzij inkomt; *a. këntjang këlat*, stijve koelte, stevige bries; *a. laoet*, zeewind; *a. darat*, landwind; *a. lëmahlëmboet*, een zachte bries; *a. sëpoei*, een zacht koeltje; *a. riboet*, storm; *a. goenoeng-goenoengan*, valwinden van het gebergte; *a. oelak*, dwarrelwind, wervelwind; *a. bidai*, wind die eenige dagen uit denzelfden hoek waait; *a. toekoes*, de eerste noordelijke winden, die nog niet aanhouden; *a. këlamboe sabëlah*, doorstaande noordelijke wind; *a. këlamboe mënoenggal*, doorstaande stijve noordelijke wind met regen; *a. tëmberang boeritan*, groote stagwind, die van achter komt; *a. tëmberang haloewan*, een wind op den boeg, C. en S.; *a. ekoer doejoeng* of *a. tahoen bëharoe tjina*, doorstaande stijve noordelijke

wind zonder regen; *toeroen angin*, opsteken van den wind; *chabar angin*, los gerucht; *tahi angin*, windveeren; praatjes, beuzeltaal; ook: e. s. v. geneesmiddel tegen winden in het lijf; *kapala angin*, wind, die een storm voorafgaat, die e. naderenden storm voorspelt, C. en S.; *mata-angin*, windstreek; *pokok angin*, wolken, waaruit wind voortkomt, donderkoppen; *përtjaja angin*, geloof zonder grond; *tjakap angin*, kale bluf, gezwets; *kamatian angin*, door windstilte overvallen worden; *maïn angin*, wispelturig in spreken en handelen; *daoen balik angin*, geneesmiddel tegen winden; e. s. v. plant, welks bladen aan den onderkant wit zijn en in het zonlicht omkeeren, zoodat ze in de verte er als witte bloemen uitzien, *Mappa gervanica*, C. en S.; *përmaïn angin*, e. s. v. weerhaan op een Mal. huis, die geluid geeft als de wind er op speelt, C. en S.; *di-atas angin*, boven den wind; *dibawah angin*, beneden den wind; *a. paksa*, gunstige wind; *angin-angin*, de lucht van eene zaak, geruchten; *angin-anginan*, het tijdperk van de rijst, waarop de wind vat op de plant krijgt. Pad. bovenl.; *kaünginan*, aan wind of tocht blootgesteld zijn, daardoor geleden hebben; *mëngambil-ambil angin*, een luchtje scheppen; *bërangin*, in den windstaan; *përanginan*, e. plaats waar men iets aan den wind blootstelt, droogloots; *balai përanginan* of *roemah përanginan*, zomerhuisje; *përanginan* en *bilik përanginan*, luchtige

opkamer, ook voor een vertrek op een plat dak, zooals in Arabië; *měmpěranginkan*, aan den wind blootstellen, luchten, ook: *měnganginkan*.

اغر angau, teek, kleine schape-luis. Voor de groote, zie *koetoe babi*, C. en S.

اغه əngah; *měngəngah-əngah*, hijgen, b.v. v.e. zwaar vermoede; buiten adem zijn; ook: *měngah-měngah*.

اغه əngəh; *měngəngəh*, naar den adem hijgen, b.v. van vermoeyenis of te veel eten; *əngah-əngəh*, ook *ngahngəh*, hetzelfde met verscheidenheid in gebaren.

افتراش iftirásj, Ar. uitgespreid zijn, b.v. van een tapijt.

افرق afraq, Arab. wit; *alafraq*, de witte haan. In het Mal. alleen van een haan.

افريقية afrikijat, Ar. *alafrikijat*, de afrikaansche landen.

افرنج ifrandj, Arab. Franken, Europeanen, met uitzondering van Grieken en Turken.

افرنجي ifrandji, Ar. frankisch, európeesch.

افسنين afsintin, Ar. absinth.

افسون afsoen, Perz. betoovering, tooverspreuken, in het Mal. verb. tot *pěsoena*, zie ald.

افضل afdlal, Arab. uitnemend; *těrlěbih afdlal daripada sakalian nabi*, veel uitnemender dan al de profeten. Facs. 36.

افعال afaál, Arab. meerv. van **افعل**, zie ald.

افق afak, Arab. landstreek, gewest.

افلاطون aflátoun, Arab. Plato.

افندي effendi, Arab. heer, als titel.

افواه afoewah, Ar. Mal. *poewah*, zie ald. in het Ar. is het *afwah*.

اف apa, wat? welk? iets; ook waartoe, waarom, hoe, zie beneden bij *měngapa*; *tiada apa*, niets; *ini apa*, wat is dit, maar ook hier is het (of hij of zij); *sěgala apa*, al wat, alles; *barang apa*, het een of ander; *apa-apamoe*, wat alzo het uwe is, al je spullen; *apalah kiranja*, dat toch; *lihat apalah*, zie toch; *apatah kapadamoe*, wat gaat het u toch aan; *apa-apa*, wat ook, het een of ander; *apa ukal*, wat staat te doen?; *apa baiknja*, waartoe zou het dienen?; *apa-apa sědikit*, van het een en ander een weinig; *apa lagi* en *apatah-lagi*, wat nog meer is, en nog meer, bovendien; *apa-kala*, wanneer? *apapon baik*, wat maar goed is, hetzelfde wat; *běrapa*, hoeveel? *běběrapa*, eenige, vele; *běběrapa-běrapa*, o, zoo vele; *měngapa*, waarom? op Java *kěnapa*, hiervoor ook *apa jang* als het geen catagorische vraag is, b.v. *karěna beta tiada tidoer apa jang dibasoeh moeka beta ini*, daar ik niet geslapen heb, waarom zou ik mijn gezicht dan wasschen? Hik. Koris; *apa jang hěndak dilawan orang gila*, waarom zou men zich verweren tegen een gek? *měngapa maka*, waarom is het dat; *tiada měngapa*, dat maakt niets uit, heeft niets te beduiden; *měngapa poela maka bagitoe*, wat heeft zoo iets toch te beteekenen, wat heeft zoo iets toch

om het lijf? H. T. op verschillende pl.; *měnyapakan*, wat doen aan iem. of iets, wat er tegen doen; *tiada dipěngapakan*, ongemoeid gelaten worden. Pel. Abd.; *pěngapa*, vraagal; gewicht, belang van iets; *hěndaḡ dipěngapakan sěri batara*, wat zou de Vorst daartegen kunnen doen? H. Prab. Dj.; *soedahlah oentoeng akoe*, *hěndaḡ koepěngapakan*, dat is mijn lot, wat zal ik er tegen doen? *ja djoendjoengankoe*, *dipěngapakannya anak hamba itoe*, o, mijn gebied, wat zal hij mijn kinderen doen? Moh. Han.; *anak radja itoe ěngkau pěngapakan*, wat hebt gij dien prins gedaan? id. Prab. Dj. *tiadaḡ patik bėri dipěngapa-pěngapa*, ik sta niet toe, dat hem iets hoegenaamd gedaan worde. Sadj. Mal. p. 290 reg. 6. Voor *apabila* en *siapa* zie beneden.

اڤام *oepama*, en *oempama*, meestal **اڤما** geschreven, Skr. gelijkenis, gelijk als, bijvoorbeeld, gesteld; *měmbėri oepama*, iemand de hem toekomende eer of achting bewijzen; *měng-oepamakan* en *měngoepamaĩ*, bij iets vergelijken, gelijkstellen; ook: geven om, notitie nemen van; met de hem toekomende eer of achting behandelen; *lakoenja tiada měngoepamakan orang*, in zijn gedrag gaf hij om niemand, R. Ch.; *pėroepamaān*, gelijkenis, spreekwoord, vergelijking.

اڤاڤا *oepaja*, Skr. middel waardoor men zijn doel bereikt, hulpmiddel; *daja-oepaja*, allerlei hulpmiddelen, redmiddelen, uitvluchten; *měng-oepajakan*, middelen aanwenden voor

iets, de middelen beramen. Van *oepaja* is ook *soepaja* afgeleid, zie ald.

اڤاڤا *apabila*, wanneer, toen, als, toen eens, eens toen. Samengesteld uit *apa*, wat, en *bila*, tijd. Zoowel gebruikt in het verledene als in het toekomende, b.v. Pel. Abd. p. 8 en 19.

اڤات *apit*, geklemd, opgesloten tusschen twee voorwerpen of personen; *měngapit*, klemmen, opsluiten tusschen twee lichamen; *pěngapit*, klem, opsluiter, adjudant, assistent, waaierdrager v. e. bruidegom, juweelen ter wederzijden van een grooter edelgesteente geplaatst, b. v. op een vingerring; persboom, vingergreep tusschen duim en vinger, snuijfe of prise, pers, drukpers; *pěngapit gigi sěri*, de oog- of hondstanden; *apit-apitan*, gedrang, ook een schaak- of dambord (mogelijk zoo genoemd, omdat het saamgevouwen wordt, M. *boewah a.* de schaak- of damstukken; *apit-měngapit*, elkander dringen, klemmen; *bėrapit*, dicht bij elkander, opgesloten van gelederen; *boekit bėrapit*, een bergpas; *pohon tjěmpaka bėrapit*, vlak naast elkander staande *tjěmpaka*-boomen; *tėrapit*, bekneld; *kakinja tėrapit*, zijn voet was bekneld; *kadjang bėrapit*, matten die tusschen bamboelatten zijn vastgeklemd. Hik. Abd.; *apit-apit* e. s. v. klem voor wilde dieren; aan weerskanten van iets zijn, b.v. v. e. deur; *apitan*, pers; ook: e. s. v. damspel; *apitan tēboe*, suikerrietpers; *apitan tjap*, drukpers; *a. anggoer*, wijnpers; *a. minjak*, oliepers; *apit tjina*, e. s. v.

vingerklem als strafwerktuig in gebruik op de Mal. scholen; *apit lempang*, de twee eerste planken, die op de kiel van een vaartuig komen; de staatsdienaren of veldoversten, die den Vorst vergezellen en instaan voor zijn persoon en wedervaren. Zie ook *kapit*.

اقتي oepëti, Skr. cijns, tribut, schätting, verplichte opbrengst, meest aan een ander land of Vorst en bestaat bij de Maleiers in bloemen van goud en zilver, *boenga emas dan perak*. Deze bloemen ter waarde van ± 2000 Mex. dollars worden om de drie jaren aan den Vorst van Sijam gebracht door *Kedah* op de westkust en verscheidene rijkjes op de O.kust van Malaka.

اچچار oepatjara, Skr. eerbewijs, rijkssieraden, vertooning daarvan bij plechtige gelegenheden; praal, pracht; *mëmbëri oepatjara*, eerbewijzen geven, iemand overeenkomstig zijn hoogen rang behandelen, eer bewijzen; *pantja oepatjara*, rijkssieraad, e. hand voorstellende; twijg van goud, die bruidegom of bruid of een pas besnedene achter het rechteroor wordt gestoken. Ook verbasterd tot *pantja bitjara*.

اقتوت oepadoeta, Skr. ondergezant, de tweede van een gezantschap. Ook *padoeta* en *pëndoeta*. Zie *doeta*.

اقتار apar-apar, de octopus (f). C. en S.

اقتس apas, sierlijk, smaakvol, elegant, niet plomp, zooals b.v. de schepen van tegenwoordig vergeleken met

die van vroeger; *apas roepa parasnja*, zij heeft een lief uiterlijk. C. en S.

اقتس apës, Jav. zwak, teer, broos, machteloos.

اقتس apoës; meestal *hapoës*, weggevaagd, uitgedelgd, uitgewischt, kwijtgescholden, verdwenen, weggezonden, b. v. van iets in den modder of de top van een mast in het water, een huis bij watervloed; *apoës loewat*, voldaan; *bërapoës*, zich uit de voeten maken; *mëngapoëskan*, uitdelgen, verdelgen, uitwisschen, kwijtschelden; *panas satahoen dihapoëskan olih hoedjan sahari*. Sprw. de hitte van een geheel jaar wordt weggevaagd door den regen v. één dag; zie ook *ampoës*.

اقتسر opsir, officier.

اقتع apoeng, al wat op het water drijft, drijf hout, drijf kurk, drijf land, dobber, boei, ton; *batoe apoeng*, drijfsteen, puimsteen; *mëngapoeng*, zich als zoo iets voordoen; *mëngapoengkan*, iets als zoodanig laten drijven; *tërapoeng-apoeng*, dobberen van een vaartuig bij windstilte.

اقتق apak, Jav. *apëg*. Mën. *apik*, id. duf, muf, vunzig; *mëngapak*, duf of muf worden.

اقتق apik, I. zindelijk, net, keurig, netheid, reinheid; *mëngapikkan*, om iets geven, op prijs stellen, van belang achten, zich voor iets interesseeren.

II. zie bij *oepak*.

اقتكال apakala, wanneer, toen; samengesteld uit *apa*, wat, en *kala*, tijd.

اقتل apal. Zie *حَفَط*.

اقتل apil, meestal *apilan*, borstwe-

ring van hout vóór den voorsten mast van oorlogs- of rooversvaartuigen; *bèrapilkan papan bèsi*, voorzien zijn v. e. borstwering van ijzeren platen.

افلاكي **apalagi**, zie bij *apa*.

افام **apam**, Tam. e. s. v. gebak, indische poffertjes; *apam dewa*, godenbrood, ambrozijn, ook *sémanggi goenoeng* genoemd; verder *a. koekoes* en *a. bakar*.

اثور **apoera**, Jav. vergiffenis.

اقوه **apoewah**, vloek of zegen, zie *poewah*, *mëndika* en Ar. *afwah*.

اڤاي **apai**, e. s. v. kerry. M.

اڤاي **api**, I. vuur, aangestoken licht; *ada api!* er is brand! *mënoeloeng api*, brand blusschen, bij brand helpen; *kajoe api*, brandhout; *batoe api*, vuursteen; *goenoeng api*, vuurberg, vulkaan; *boenga api*, vuurvonk, vuurwerk; *api jang mênghangoeskan*, een verterend vuur; *api jang bèrpantjar-pantjar*, flikkervuur, b. v. bij brand; *laoet api*, vuurzee; *kapal api*, stoomschip; *bèrapi*, vuur vatten, vurig, brandend zijn; *bèrapi-api*, ziedend b. v. van toorn; *děngan marahnja bèrapi-api*, met ziedenden toorn. H. Abd. 139. Mën. *mèrapi*, vuur voortbrengen; *goenoeng mèrapi*, vuurspuwende berg; *tjatoes api*, vuurslag; *api-api*, e. s. v. plant e. s. v. rhizophoor, ook de vuurvlieg, lucifers; *měnjalakan api*, doen vlammen, ook aanhitsen, opstoken; *bagai api dalam sèkam*, ongemerkt toenemen of voortwoekeren, eigenschappen bezitten, die niem. vermoedt; *maïn api latoer*, *maïn ajar basah*, als men met vuur speelt,

krijgt men blaren; als men met water speelt wordt men nat. Sprw. *bagai api děngan asap*, onafscheidelijk v. elk.; *bagai api děngan raboek*, als vuur bij tonder. Sprw. v. d. Tn. *dimakan api*, door vuur verteerd worden of zijn, verbranden, verbrand; *pèrapian*, komfoor; *měngapikan*, op het vuur zetten, aanvuren, opstoken, aanhitsen.

II. *api-api*, Jav. veinzen, huicellen, kwanswijs, voorwenden.

اڤيون **apioen**, Arab. opium; *ma-kan apioen*, of *měngisap a.* of *minoem a.* opium rooken; *pak apioen*, de opiumpacht.

اڤامة **ikámat**, Arab. tweede en derde oproeping tot het gebed.

اڤتباس **iktibás**, Arab. het aansteken bij een grooter vuur, het nemen van vuur van iemand, het verwerven van wetenschap v. e. ander, inlassching van eens anders woorden in zijn eigene ter verfraaiing.

اڤرار **ikrár**, Arab. belijden, bevestigen, bekrachtigen, erkennen.

اڤرال **ikrál**, verbastering van het vorige woord.

اڤرب **akrab**, Ar. het meer waarschijnlijke, zeer nabij, intiem.

اڤسار **aksara**, Skr. geschreven letter, klinker.

اڤصى **akşa**, Ar. zeer verwijderd, afgelegene; *al-masdjidoe'l-akşa*, de tempel te Jeruzalem, als zeer verwijderd van dien te Mekka.

اڤليدس Arab. *Euklides*.

اڤطى **akta**, Arab. de vlierboom.

اڤطار **aktár**, Arab. kant, zijde, streek.

اقلیم *iklím*, Arab. klimaat, ge-west; *bëriklím panas*, een heet klimaat hebben.

اکی *akoe*, ik, verandert soms in *koe* en *dakoe*, zie de gramm.; het wordt gebruikt tegen minderen, door ouders tot hun kinderen en door deze, als ze nog klein zijn, tot hunne ouders, door broeders en zusters onderling en in het gebed tot God; *mëngakoe*, belijden, bekennen, zich tot iets verbinden, vast beloven, borg blijven, voor instaan, Hik. Abd. p. 219 r. 7 zoowel voor iemand als voor iets. M. beweren, erkennen als het zijne, erkennen voor of als, b. v. *tiada di-akoenja saoe dara doenia acherat*, hier en hiernamaals niet als zijn broeder erkennen. Atoer Satia; zich toe-eigenen; *tëgal tiada jang mëngakoenja, dipasoeng orang itoe*, daar er niemand was, die borg voor hem bleef, werd die man in het blok gesloten; *bërakoe-bërëngkau*, met gebruikmaking van *akoe* en *ëngkau* spreken, tutoy-eeren; *mëngakoekan*, doen bekennen, iets beweren, voor iets uitgeven, tegenover iemand *akoe* zeggen, vast beloven; *mëngakoeï*, voor het zijne erkennen; *akoean*, zekerheid, onderpand; *pëngakoe*, belijder, bekenners, borg; *pëngakoean*, belijdenis, verbintenis, verklaring, bekentenis, borgstelling; *bërakoeun saoe dara*, elkander voor broeders erkennen. Ind. Poet.; *akoe mëngakoekan sorga akandia*, ik beloof hem vast, dat hij in den hemel komt. N. Moeh.

اکاسا *akasa*, Skr. zie *angkasa*.

اکبر *akbar*, Ar. zeer groot, verheven, **الله اکبر** *allahoe akbar*, God is zeer groot!

اکت *akat*, het Arab. **عقد**, zie ald.

اکت *akit*, I. het Arab. **عقیق**. zie ald. II. *mëngakit*, rijgen; *bërakit*, geregen, d. B. Zie *anggit*.

اکر *ëkar*, zie *mëkar*.

اکر *akar*, wortel; kruipplant, slingerplant; oorsprong; *akar-bahar*, e. s. v. zeeplant, waarvan men armringen maakt; *a. batoe*, e. s. v. wortelachtig gewas, dat op rotsen groeit, glimmend zwart en zonder bladeren, waarvan buikbanden worden gevlochten, die men tegen pijn in de lenden draagt; *a. binasa*, plumbago rosea. d. l. Cr. *a. koetjangan*, cibotium glaucescens. id. *a. moesang*, paradoxurus musanga. id. *a. tikoës*, ophioxylon trifoliatum. id. *akar mëlata*, steeds toenemen van schulden, b. v. *oetangnja banjak akar mëlata*, de menigte zijner schulden nam steeds toe, Sj. Ind. Kës.; *a. oembi*, *a. soesoe* en *iboe akar*, de hoofd- of penwortel van een plant; zie ook bij *oembi*, voor: met wortel en tak; *a. mati*, luchtwortel; *a. pahit* of *poetër wali*, e. s. v. kruipplant, met zeer bitteren wortel, die in de geneeskunde gebruikt wordt, alssem; *a. parsi*, aspersie; *a. njioer*, e. s. v. versnapering; *a. tjirit moerai*, e. s. v. struik, welks wortels in de geneeskunde gebruikt worden; *a. tjina*, e. s. v. dunne, taaie, kruipende plant, die tot bindsel dient, en welks poeder als tegengif wordt ingenomen, zelfs tegen de beet van een slang; *a. wangi*, ook nar-

wastoe, e. s. v. welriekenden wortel, die voor de geur tusschen linnengoed enz. wordt gelegd en ook als geneesmiddel gebruikt wordt; *akar-akar*, kruipende planten, slingerplanten; *harimau akar*, panter, de grootste soort v. wilde kat op Malaka. C. en S.; *moesang akar*, e. s. v. muskuskat, beiden zoo genoemd, omdat zij in de boomen klimmen, v. d. W.; *bèrakar*, wortelen, geworteld zijn, wortels hebben; *akal akar*, *bèrpoelas ta'patah*, zoo verstandig zijn als een kruiplant die, als zij gewrongen wordt, niet breekt. Sprw. *tiada rotan, akar pon bërgoend*, is er geen rotting, dan kunnen kruiplanten ook dienen. Sprw.

اکرام *ikrám*, Arab. eeren, eer be-wijzen, edelmoedige handeling.

اکرام *akram*, Arab. edelmoedig.
اکس *akas*, I. vlug, knap, schoon, net, vaardig, b. v. in zingen of dansen. Ism. Jat. 45 volg. C. en S. die eigenschap in den hoogsten graad. Is te betwijfelen.

II. = *angkasa*, zie ald.

III. verb. van عكس Ar. zie ald.; *dèngan akas*, in tegendeel.

اکس? e. s. v. muntstuk van het minste bedrag, b. v. *tiada mènaroh sasoeatoe akas pon*, Hik. Nodar Sjah.

اکس *akoes*, zie *koesa* en *angkoes*.
اکستاری *akastari*, ongerept, onbeslpen, R. v. Eys.

اکسیر *iksir*, Arab. met het lidw. al: *aliksir*, élixer, steen der wijzen.

اکیک *akik*, e. s. v. zoutwaterschelp, waarvan armringen enz. gemaakt worden. Zie ook *akit* en *akik*.

اکل *okal*, zie *kal*.

اکمل *akmal*, Ar. volmaakt, volkomen.

اکن *akan*, tot, om, voor, aan-gaande, jegens, betreffende, wat betreft, ten opzichte van. Ook gebruikt als hulpw. tot vorming van het futurum, zal, zullen, en verkort tot *kan* achter aan Werkw. gehecht; (zie de voorbeelden in de grammatica); *sa'-akan-akan*, even als, ongeveer als, nagenoeg als; *mèngakan*, streven naar, trachten te evenaren; *akan-akan*, zweemende naar, ongeveer als; *akan tètapi*, máár, edoch; *akan tètapija*, hetzelfde, doch nog sterker, er komt nog een máár bij.

اکه *akeh*, Jav. veel, = *banjak*.

اکي *aki*, vader, oom, in de spreektaal; meer gemeenzaam dan *bapa*, C. en S.; *toewa aki*, grootvader, oudoom.

اگی *aga*, zegespraal, zelfverheffing; *mèmpèragakan*, met iets pralen, pronken; *dipèragakannya kasana kamari*, hij praalde er overal mede; *pèragaän*, praal, pronk, zelfverheffing op het een of ander.

اکام *agama*, ook *agamá*, Skr. godsdienst; *agama masehi*, de christelijke godsdienst; *a. islám*, de mohammedaansche godsdienst; *a. hindoe*, het hindoeïsme; *sa'agama*, van denzelfden godsd.; *orang sa'agama*, geloofsgenoot; *bèragama*, een godsdienst hebben; *tiada bèragama*, geen godsdienst hebben, godsdienstloos.

اکر *agar*, I. Perz. mits; *agar soe-*

paja, opdat, ten einde; *agar djangan*, opdat niet.

II. *agar-agar*, e. s. v. eetbaar zee-wier, gebruikt als gelatine en een voornaam bestanddeel van den drank tjintjaoe.

اگر *əgar*, Jav. grondw. van *səgar* en *məgar*, zie ald.

اگس *agas*, I. e. s. v. lastige, stekende vliegjes ook *angit* genoemd. C. en S. ook: gewemel, d. B. Zie *rəngat*.

II. *tali agas*, zie bij *tali*.

اگس *agoes*, grondw. van *bagoes*, schoon, fraai, alleen in titels, zooals *mas agoes*, enz.

اگغ *agoeng*, I. *məngagoeng*, tegen iets aan stooten, b. v. iemands hoofd tegen een muur. Ongeveer = *antoeək*, zie ald.

II. Jav. groot, grootste, voornaamste; in 't Mal. gebr. slechts in de volgende uitdrukkingen: *tiang-agoeng*, de groote mast; *lajar agoeng*, het groot-zeil; *toepang-agoeng*, de groote fok; *toekang-agoeng*, e. s. v. onderofficier aan boord, die aan het hoofd van de matrozen staat; *ratoe agoeng*, titel van de eerste gemalin des Vorsten; *orang agoeng-agoeng*, de notabelen; *poepoel agoeng*, de groote of voornaamste pluk (van de peper); *tjantik manis agoeng aroewah*, zie *aroeroh*; *məmbawa agoeng*, volwassen zijn, tot de jaren des onderscheids gekomen. C. en S. Zie ook bij *sendoe*.

اگغ *əgong*, = *gong*, het bekende muziek-instrument.

اگق *agak*, I. *məngagak*, gissen, raden, veronderstellen; dreigen met

een wapen; *tiada təragak*, niet te gissen; *agaknja* en *agak-agak*, naar gissing, vermoedelijk, denkelijk; *məngagak-agak*, ook: zijne berekening maken, b. v. voor het doen v. e. sprong. Saif Dzoel.; *pəngagak*, gissing, opinie, meening, veronderstelling. Zie *gamaək*, *sangka* en *djangka*.

II. *agak*, dreigen te slaan, doen alsof men wil slaan, zwaaien met een wapen. C. en S.

اگق *agoek*, halssnoer, collier, op Mal. id. d. l. Cr. Swett. Cr. en C. en S. ook een bloemkrans.

اگل *agəl*, I. Jav. de draad van de schors des *waroe*-booms; *tali agəl*, touw, daarvan vervaardigd. Ook maakt m. daarvan e. s. v. grof linnen.

II. de grootste soort v. zeeschildpad in de Mal. wateren.

اگم *agam*, groot. C. en S.

اگم *agəm*, verk. van *piagəm*, zie ald.

اگما *agamá*, Skr. = *agama*, zie aldaar.

اگن *agan*; *bəragan*, zich gereed maken voor den oorlog; *maka bəginda pon bəragan*. C. en S. is twijfelachtig, zie *rakin*.

اگن *agen*, I. verb. Ned. agent

II. e. s. v. biezen, Pad. bovenl.

اگني *agni*, Skr. vuur, in het Jav. *gəni*, id.

اگه *agah*; *məngagah*, in de oogen kijken om aan het lachen te maken, of om uit te dagen, ook verwonderd aankijken, b. v. *boedjang kaəmpat laloe bərmadah*: *saudagar ini məngagah, soedah ditəgor orang, tiada di-endah*,

deze koopman kijkt verwonderd; men heeft hem toegesproken en hij let er niet op, Sj. Sult. Jah.; *məngagah boedak*, een kind daarmee aanhalen; *bəragahan*, elkander uitdagend aankijken, van vechthanen; *boedak jang toeha məngagah*, (v. d. T. Měn. Wdb. heeft *di-agah*) een kind, dat reeds teekens van gewaarwording weet te geven wanneer 't aangekeken wordt. C. en S. geven op, schateren, schudden, kraaien b. v. bij het spreken of lachen. Is aan twijfel onderhevig; als voorb. geven zij: *orang toewa tjakap bəragah-agah; məngagah saperti boedak baroe djadi.*

اكة agih; *məngagih*, verdeelen, weggeven, uitdeelen, inz. een ander-mans goed, daarover den baas spelen, er mede doen naar welgevallen; ook: zich verdeelen van troepen. C. en S. geven op: overdoen van een gedeelte uit het eene vat in het andere, b. v. *agihkan dawat itoe*, doe wat van die inkt in een anderen koker. Zie *agi* en *bəhagi*.

اكة ageh, Měn. uitspr. van *agas*, zie ald.

اكةhari *oegahari*, ook *gahari*, middelmatig, gemiddeld, gematigd, het midden houdend; *panas oegahari*, matige warmte; *harga oegahari*, matige prijs, gemiddelde prijs; *orang o*, iemand van middelmatige grootte, ook iemand, die maat houdt in spijs en drank = *pərtəngahan*.

اكةagi *agi*, w. Sum. verk. v. *bəhagi*, deelen, verdeelen. Zie *agih*.

ال al, Arab. bep. Lidw. de, het.

ال ala, I. en *hala*, richting, van iets, dat zich niet voortbeweegt, b. v. van een stuk geschut; *məngala*, een richting aan iets geven, richten, gericht zijn naar, zich tegenover of in het gezicht van iets bevinden, ook richten van zijne woorden, b. v. *dialakannja pərkataännja kapada si-anoe*, hij richtte zijne woorden tot N.N.; *pəngala*, de persoon of het werktuig dat richt; *pəngalaän*, richting, v. d. W. Zie *arah*.

II. *alā*, Jav. slecht, kwaad, slechtheid, boosheid.

الات alāt, Arab. meerv. van **الت** zie ald.

الاع ilalang, zie *lalang*.

الامع alamang, zie *halamang*.

الامن alaman, zie *halaman*.

الانن ilanoen, de naam van een zeeroofbedrijvend volksstam op het eiland Magindanau; *nəgari Riau habislah roesak olih orang ilanoen*, Riouw werd geheel verwoest (in 1786 of 87) door de ilanoen-zeeroovers. Zie *lanoen*.

الاله ilāh, Arab. god, een god.

الاهة ilāhat, Ar. godheid; godin.

الاهي ilāhi, Arab. goddelijk, mijn God! van of behoorende aan God.

الاب alba, zie *حلبة*.

الابشك alabangka, Port *alavanca*, koevoet, breekijzer = *pəredjang*.

البنات zie bij **بنات**.

الالت alat, Ar. gereedschap, tuig; *alat pərang*, oorlogs- of krijgstuig; *a. səndjata*, wapentuig, bewapening; *a. bəрмаin*, speeltuig. Ibr. b. Chas.; *a.*

pëlana, zadeltuig. R. Chaib.; *a. kara-djaän*, de rijks-insigniën; *përalatan*, gereedschappen, b.v. *sapërti përalatan dewa-dewa di-atas kajangan*, als de gereedschappen der goden in den hemel, Mes. Kag.

الت alit, I. zwart gekleurde rand om iets, zwart lijstje; beraming, ontwerp; *tali alit*, tolkoord; *mëngalit*, omranden, omlijsten, omwinden volg. C. en S. effenen, gladstrijken met de vingers, ook met de vingers opleggen, opstrijken van een kleur op de lippen, wenkbrauwen enz. *mëngalit boeloe misai*, de haren van een knevel gladstrijken; *mëngalit ajar-mata*, de tranen wegvegen, wegstrijken; *këna bënar oekoer-alitnja*, zijne maatregelen waren zeer doeltreffend; *pëngalit*, beramer, ontwerper; *pëngalitan*, beraming, ontwerp, omranding met een kleurstof. Ook *halit*.

II. = *alir*, b.v. *ambar kaloewar mëngalit dari lobang hidoeng*. C. en S.

الت èlat, I. ook *hèlat* en *lat*, niet verwant, vreemd; *kaèlatan*, vreemdheid. Zie *lat* en *hèlat*.

II. Jav. *hèlèt* en *lèt* tusschenruimte; *djaroem pëngèlat*, speld = *pënit*, Sw. *bërèlat doewa hari*, met een tusschenverloop van twee dagen.

الت èloet. zie *loet*.

الت التماع iltimāā, Arab. het flikkeren van den bliksem.

الر alar; *mëngalar*, ongemanierd nederliggen.

الر aloer, I. ook *haloer*, geul, groef, vore, gleuf, gang in een geweerloop, waarwater tusschen banken of klip-

pen, rivierbed, dieper gedeelte v. e. stroom; *a. hidoeng*, het gleufje in de bovenlip, C. en S.; *a. tênggala*, ploegvore, id. *ajar aloer përahoe*, kielwater; *aloer ajar*, beekje, kreekje; *aloeran*, geul, kil, waarwater; *bëraloer*, gegroefd, gevoord, getrokken van een geweerloop of kanon. Zie ook *saloeran* bij *saloer*.

II. *aloer-aloer*, e. s. v. boom, die meest in de nabijheid der zee groeit; *ikan aloer-aloer*, e. s. v. visch, C. Mogelijk *ikan aloe-aloe*.

الر alir; *mëngalir*, vloeien, stroomen, vlieten, (Mën. glad, glibberig; zonder haperen, van een leien dakje, v. d. Tn.); *mëngalir pëlœh*, gudsen v. het zweet; *m. darah*, stroomen v. het bloed; *m. aiar-mata*, stroomen v. d. tranen; *aliran*, beekje, ook *kalir*. Voorts: een vischhaak, die men in stroomend water laat hangen, inz. om kokodillen te vangen. (Volgens C. en S. is *alir*, levend aas om beesten te vangen, b.v. *alir boewaja*, aas om krokodillen te vangen; *tahankan alir*, zulk aas uitzetten; *oempan alir*, levend aas, lokaas. Daar zij alleen van krokodillen een voorb. geven, schijnt het niet voor andere dieren te zijn en is hunne opgave te betwijfelen). Voorts *mëngalir*, vangen met zulk een haak of met een dwarshout, dat aan weerskanten gepunt is, een *sèligi*; *mëmboewat soengai mëngalirkan ajar*, waterleidingen voor den afvoer van het water maken. Saif Dzoel.

الس alas, I. grondslag, onderlaag, onderstel, voetstuk, bekleeding in iets

of onder iets, b. v. in een kistje om er de voorwerpen op te leggen; *alas përoet*, eerste ontbijt; *alas roemah*, de fondamente[n] of grondslag v. e. huis; *alas moewatan*, de ballast, waarop de lading komt te liggen; *alas kaki*, voetenbankje; *alas kata*, inleidende woorden, voorafgaande woorden, praemissen; *alas tjawan*, schoteltje onder een kopje; *alas soerat*, geschenk bij een brief, Mën. ook boekenstandaard in de soerau, v. d. Tn.; *alas pëlana*, schabrak, kleedje onder e. zadel; *alas tjap*, de som, door een hoofd betaald aan zijn Vorst voor zijne schriftelijke aanstelling, die van 's Vorsten zegel is voorzien; *alas talkin*, belooning v. den priester voor het opzeggen van den talkin bij het graf; *bëralas*, van een grondslag enz. voorzien zijn; van woorden: een gezonden zin hebben; *mëngalas*, grondleggen, van een onderlaag voorzien, bekleeden in dien zin; ook: de rijstplantjes met droge mest bestrijken vóór de overplanting, d. W.; *bëralaskan*, tot grondslag enz. hebben, b. v. *bëralaskan batoe*, een steenen fundament hebben; *alasan*, al wat tot onderlaag dient, moet of kan dienen; *alasan*, in de bovenl. v. Pahang: een oude ontginning, die verlaten is voor zij gereed was tot beplanting, C. en S. Zie III; *pëngalas*, grondvester, grondlegger; *përalasan*, grondvesting, grondlegging.

II. Jav. *pëngalasan*, e. s. v. hofbeambten.

III. Jav. bosch, woud = *hoetan*.

الس *aloes*, zie *haloes*.

الس *alis*, Jav. ook Mën. wenkbrauw = *këning*, zie ald.

الس *ëles*, en *les*, verb. Ned. lijst als ornament. Zie *koemai*.

الغ *alang*, I. dwars; bindbalk op twee hoofdstijlen; *alang-moeka*, e. s. v. dwarshout op het voorschip; *bapa' alang* en *ma' alang*, zie op die wrdn.; *alang roemah*, de wandbekleding v. e. huis; *alangan*, zand- of modderbank voor de monding eener rivier, sluitboom, verhindering; *bëralangan*, met elk. overhoop liggen, gebrouilleerd zijn, b. v. *apa soedahnja kita bëralangan dëngan Sijam ini*, wat zal er het einde van zijn, als wij met Sijam zoo overhoop liggen? Sadj. Mal. p. 155, Mën. id.; zie ook *palang* en *malang*; *mëngalangkan*, dwars zetten; *mëngalangkan lajar*, het zeil dwarsscheeps zetten; *përalangan*, gebint.

II. gering, onbeduidend; *alangkah*, is het gering? als uitroep voor ons: hoeveel beter zou dat zijn! of: hoe groot is dat! *Apakah goena boelan tërang dalam hoetan? Djikalau dalam nëgari alangkah baïknja*. Sprw. Wat nut heeft het als de maan in het bosch schijnt? Als het in de stad ware, hoeveel beter zou dat zijn! *boekan alang-alang*, niet zoo gering, niet zoo weinig; *tidak alang*, Mën. niet weinig, in groote mate, niet gering; *alang këpalang*, buitengewoon gering, Mën. ontoereikend, onvoldoende, der moeite niet waard; *këpalang* en *bërkëpalangan*, al te min, al te onbeduidend, volg. C. en S. middelmatig v. lengte,

noeh lang noch kort; *këris alang*, e. kris tusschen de *k. pandjang* en de *k. pandak* in. Ook is *alang* de benaming van het derde kind. Zie bij *anak*.

III. *alang* en *alangkan*, met betrekking tot.

IV. *alang-alang*, Jav. e.s.v. hoog rietgras = *ilalang* en *lalang*, Mal. Mën. id.

الغ **aloeng**, werpmiddel, dat, waarmede bij sommige spelen naar de opgezette voorwerpen, zooals noten, knikkers, centen enz. geworpen wordt.

الغ **aling**, I. *mëngaling-aling*, van alle kanten nauwkeurig bekijken v. iets, dat men in de hand houdt, b. v. *maka disamboet baginda kapëraboëän itoe, di-aling-aling, laloe dipakainja*, de Vorst nam de teekenen der koninklijke waardigheid aan, bekeek ze nauwkeurig van alle kanten en deed ze vervolgens aan. Prab. Dj. Zie ook *oelang*.

II. Jav. beschutten, dekken; *alingan*, schutsel, beschutting; *kaalingan*, beschut, gedekt.

III. alleen in *olang-aling*. Zie *olang*.

الغ **elang**, ook *hëlang* en *lang*, sperwer, kiekendief, valk, e.s.v. roofvogel; *elang hajam*, de indische kiekendief, rood met witte borst; *ë. boerik*, e. gespikkelde; *ë. radja wali*, e. s. v. sperwer; *ë. sipoet*, e. s. die aan het zeestrand leeft; *ë. laoet*, e.s.v. vischarend; *ë. malam* en *ë. hantoe*, uil, katuil, het eerste ook: de nachtmerrie; *ë. soewir*, e. s. v. uil met lange klauwen; Mën. *ëlang moesim*, e.s.v. arend

mit witten kop; *pisang ëlang*, e. s. v. roode banaan; *ëlang ponggok*, een nachtuil, zie *ponggok*; *ëlang-ëlang*, e. vlieger; *ditëmpat tiada lang, kata bilalang: akoelah lang*, waar geen sperwers zijn zegt de sprinkhaan: ik ben sperwer. Sprw. Zie ook *lang*.

الغ **ëloeng**, en *loeng*, I. kromte, boog; *mëngëloeng*, een kromte enz. maken; *përëloeng*, kromte aan een of ander voorwerp; *përëloeng badjoe*, uitgesneden hals aan een baadje, kraag; *pëngëloeng*, wat een kromte enz. maakt, hoepelvormig lichaam, crinoline, zie ook *rëloeng* en *hëloeng*.

II. kist, koffer, kist in oude tijden gebr. als bewaarplaats; *long dalam long, poetih koening dalam long*, Mal. raadsel.

الف **alif**, Arab. de eerste letter van het Mal. Arab. alfabet; vriend, kameraad, jongman, vrijgezel; *bërdiri laksana alif*, zoo recht staan als een kaars. Ibr. b. Chas.

الف **alfjah**, de naam van een handelsplaats op de kust van Malabar.

الف **alap**, I. langzaam, bedaard; Mën. beschroomd, talmend, treuzelend, v. d. Tn.; *djalan alap santoen*, langzame, afgemeten gang, inz. van vrouwen; *mëngalap* of kortweg *alap!* langzaam! roep van den stuurman tot de roeiers.

II. *mëngalap*, vruchten plukken met een mes of houtje, dat haaksge wijze gebonden is aan het uiteinde v. e. langen stok. Het schijnt eigenl. te beteekenen afnemen, wegnemen, vandaar *doelapan*, een samentr. van

doewa en *alapan* en *salapan* van *sa* en *alapan*; *alap-alap*, Jav. e. s. v. kiekendief. Zie *djoloek* en *kaït*.

الف **alpa**, Skr. achteloos, zorgeloos, nalatig, onbedacht, vergeetachtig; *məngalpakān*, iets achteloos behandelen, verwaarloozen; *kaälpaän*, achteloosheid, nalatigheid; *pəralpaän*, nalatige behandeling, verwaarloozing; ook soms لفا *ləpa* geschreven, verg. *loepa*.

الف الغنيتي **alfniti**, Port. *alfinete*, speld. Zie *pəñiti*.

الس الفيرس **alperes**, Port. officier, vaandrig; *alperes batoe*, e. s. v. zeer smakelijken zeevisch; *alperes djawa*, e. s. v. fraaien leer- of pampasvisch.

الق **əloek**, ook *loek*, bocht in een gevland lemmer eener kris, zie ook *təloek*, dat mogelijk hiervan is afgeleid met voorgevoegd *tər*; *kəris bərəloek tiga*, een kris met drie zulke bochten; *məngəloek*, buigen enz.; *pəngəloek*, buiger en werktuig om te buigen; *pəngəloek kaïl*, buigijzer gebruikt bij het vervaardigen van vischhaken. Zie ook *kaloek* en *kəloek*.

الف القتيف **alkatipa**, Port. *alcatifa*, tapijt-, borduurwerk.

الكري **alkari**, lak, zegellak, brieflak; Port. *lacre*.

الكرو **alkoe**, iem., wien men alles kan opdragen, koppelaarster, hoerewaardin = *pinang moeda*. Zie *djoeroeman* en *endoek səmang*.

الكرون **alkonja**, Port. *alrunha*, bijnaam.

الكوج **algodja**, Port. *algoz*, scherp-rechter, beul. Op Java *ləgodjo*.

الله **allah**, Ar. God; *Allah akbar*, God is groot; *Allah taála*, God de allerhoogste; *Allah soebhanahoe wa taála*, de allerhoogste en te prijzen God; *bi Allah*, bij God; *bismillahi*, in den naam van God; *wa Allah əlam bişşawəb*, en God weet het best de juistheid ervan; *jarħamka Allah*, God ontferme zich uwer; *jahdika Allah*, God geleide u langs den rechten weg. Zie *ilah*.

الم **alim**, e. s. v. hars, dat als geneesmiddel gebruikt wordt.

الماري **almari**, Port. ook *lamari*, kast; *almari sampaijan kaïn*, hangkast, kleerenkast; *a. pakaijan*, linnenkast; *a. kodok*, hoekkast; *a. makanan*, spijskast enz.

الماس **alamás**, Arab. diamant.

المندر **almendər**, Bat. Armeniër.

الن **alan-alan**, potsenmaker, komiek in een tooneespel.

الان **aloen**, I. groote, vlakke, langzaam rollende golf, deining, ook de deining ontstaan, doordat zich iets onder water beweegt; *məngaloen*, z. in groote golven bewegen.

II. Jav. *alon-alon*, langzaam, bedaard, = *pərlahan*.

III. Jav. *aloen-aloen*, groot open plein vóór een vorstelijke woning, = *halaman*, zie ald.

الن **alin**; *məngəlin*, een lichaam met het een of ander voorwerp wrifven, om de ziekte of bezetenheid daaruit te doen overgaan in het wrifmiddel, *pəngəlin* of *alinan*, soms een ei of dergelijk rond voorwerp.

النتر **alintar** = *halintar*, zie ald.

النته *alintah*, zie *lintah*.

الو *alau*, I. meest *halau*; *məng-alau*, voortdrijven, wegzagen, voor zich uit drijven; *məngalaukan*, id. *pənghalau*, verdrijver, verjager.

II. *boeroeng alau*, e. s. v. neushoornvogel.

الو *aloe*, I. of *əloe*; *məngəloe-əloekan*, plechtstatig inhalen, gaan verwelkomen. De grondbeteek. van dit *aloe* zal wel zijn: vooruitgaan, voor anderen gaan en dus ook om iem. te verwelkomen en dan staat hiermede in verband: *haloewan* in al zijn betekenissen. Zie ald.

II. *aloe*, Jav. stamper van een vijzel of rijstblok, enz. bakspier; *sandar aloe*, achterover leunen gelijk een stamper tegen den muur.

III. *ikan aloe-aloe*, e. s. v. oneetbaren, doch niet vergiftigen, zout-watervisch, zoo genoemd omdat hij in vorm op een *aloe* II gelijk.

الو *əloe*; *məngəloe-əloekan*, iem. plechtstatig inhalen, verwelkomen.

الو *aloewa*, van het Ar. حلوى, konfijt, confituren.

الو *alwáh*, Perz. kalmuswortel.

الو *alwat*, Arab. aloëhout; eed.

الو *oeloehijat*, Arab. goddelijkheid.

الو *alah*, onderdoen, verliezen, overwonnen; *alah mənang*, winnen of verliezen; *a. pərang*, in den krijg overwonnen zijn; *a. nəgari*, e. stad verliezen, doordat die ingenomen wordt; *bagai nəgari alah*, als e. overwonnen land, zoo willekeurig in zijn bestuur; Mėn. *alah məmbəli*, *mənang məmakai*,

verliezen bij het koopen en winnen bij het gebruiken, d. i. duurkoop is goedkoop, v. d. Tn.; *məngalahkan*, overwinnen, veroveren, innemen van eene stad enz., ten onder brengen; *məngalahkan hoekoem*, den baas spelen; *m. lidah*, iemand platpraten, doodpraten, van een pleitend advocaat, de overwinning op zijn tegenpartij behalen; *orang moeda ini məngalahkan roepa anak radja jang bəsar*, dit jonge mensch overtreft in gedaante de zonen van aanzienlijke Vorsten; *alahán*, verlies, het onderdoen in den krijg, nederlaag; te Pahang ook: een oud rivierbed, dat drooggelopen is, C. en S.; *bəralahan*, het verliezen of overwonnen worden van twee of meer personen of partijen; *bəralah-alahán*, elkander het onderspit doen delven, elk. overwinnen; *djikalau tiada djoega patik tər-alahkan dewa itoe*, indien ik toch dien dewa niet kan ten onder brengen, Hik. Dewa Ind. Mėng. Van *alah* komt ook *kalah*, het verloren hebben; *kalahi* is Skr. Zie ald.

الو *əlih*; *məngəlih*, eventjes omzien, in tegenoverstelling *m. mənolih*, dat geheel omkijken beteekent.

الو *alih*; *məngalih*, van plaats veranderen, verhuizen, in een anderen hoek schieten, van den wind; *alih lajar*, over je zeilen! *alih padam*, de naam van e. s. v. niet giftige slang, C. en S.; *bintang bəralih*, verschiende ster; *titian bəralih*, draaibrug, brug die weggetrokken kan worden; *bəralih bəhasa*, van toon veranderen;

bëralih kalakoeannja, v. gedrag veranderen; *angin bëralih*, de wind schiet in e. anderen hoek; *moesim bëralih*, verandering van jaargetijde; *bëralih laboehan*, op een andere plaats gaan ankeren, verhalen van een schip, Ibr. b. Chas.; *bëralih hari*, namiddag, = *pëtang*; *bëralih akal*, van inzicht veranderen; *alih-alih* en *alih-alihkan*, tegen verwachting, maar neen, wat meer is; *mëngalihkan sila*, bij het zitten van houding veranderen, de gekruiste beenen omwisselen, Sj. Madli; *haloewan përahoe di-alihnja*, hij wendde den steven; *bëralih bi-tjaranja*, iets anders voorstellen. Zie ook *malih*.

الـ *ilah*, Arab. een godheid, god, mrv. *ilahah*, goden; met voorgevoegd *al* ontstaat *allah*; **انا لله** *inna lillahi*, wij zijn voor God; **انا لله وانا اليه راجعون** *inna lillahi wa inna ilaihi radjïvena*, wij zijn voor God en wij zullen tot Hem terugkeeren. Uitroep in ongeluk of gevaar. **بسم الله** *bismi 'lahi*, in naam van God; *wa allahoe alamoe*, en God weet het 't best; *másjâ' Allah*, de wil van God, God wil het; *insja' Allah*, zoo God wil. Zie ook bij *Allah*.

الهـ *ilhám*, Arab. goddelijke ingeving, inspiratie; *mëngilhámkan*, ingeven, inspireeren.

اللهـ *illahoemma*, Arab. o God!
إلهي *ilahi*, Arab. goddelijk; mijn God! *ëlmoe 'lilahi*, goddelijke wetenschap, bovennatuurkunde.

إلهية *ilahijat*, Arab. goddelijke natuur, goddelijkheid.

اليـ *alai*, e.s.v. boom, die een eetbare, kwalijk riekende, peulvrucht draagt, e. s. v. *pëtai*, doch grooter.

اليـ *ali*, I. *mëngali*, zich gedurig voor iemand laten zien, gedurig iemand onder de oogen loopen; *mëng-alikan*, dus doende iemand vervelen.

II. *ali-ali* en *pëngali-ali*, slinger om steenen te werpen, = *pëngoemban tali*; *anak ali-ali*, slingersteen, steen uit een slinger, C. en S. Ook *batoe ali-ali*, M. *mëngali-ali batoe*, e. steen slingeren; *mëngali-ali* en *mëmboewang ali-ali*, ook een steen aan een lang touw ergens over werpen, om het naar zich toe te kunnen halen.

III. Jav. omkeeren naar eene zijde, verzetten, verhuizen, wenden, keeren.

اليـ *ila*, Ar. tot, naar, b.v. *ila achi-rihi*, tot aan het einde ervan, en zoo voorts.

الياس *alijás*, Arab. Elias.
اليحـ *aledja* en *ledja*, e. s. v. gestreept goed met katoenen schering en zijden inslag van Surate.

الفـ *alif* zie **الفـ**.
اليقنـ *alipan*, = *lipan*, zie ald.
اليمنـ *alimoen*, onzichtbaar, niet te zien, Cr. volg. R. v. Eys. mist, nevel, damp.

البهـ *alihah*, Arab. goden, mrv. van *ilah*, god, een god.

امـ *om*, Skr. een mystiek woord, waarmede de Pawangs in Perak gebeden en aanroepingen beginnen, Maxw. Zoo ook met *hong*.

امـ *oem*, Ar. moeder; *oemmoe'lbol-dán*, hoofdstad. Hiervan schijnt *iboe nëgari* eene vertaling. Zie *iboe*.

ام *ama*, I. e. s. v. zeer kleine luisen op dieren en planten, de vogel-luis, de luisziekte; *ama koedis*, de schurftmijt; *ama tēboe*, suikerrietluis; *bērama*, die ziekte hebben, daaraan lijden. Ook *hama*, zie aldaar.

II. bevel, bevelen; zie *amar*.

III. Ar. **أما**, wat betreft, = *adapon* en *akan*, voornamelijk in brieven, b. v. *amma badhoe*, wat betreft na hetzelfde, waarop men dikwerf de vertaling ervan, nam. *adapon kēmoedian dari-pada itoe*, laat volgen. Met deze woorden vangt de zakelijke inhoud van een brief aan.

أما *éma'*, en *ma'*, moeder; *ma'tiri*, stiefmoeder; *ma'enang*, voedstermoeder; *ma'moeda*, moei, tante, vaders of moeders jongere zuster. Zie *ěmak*.

أما بعد *ammabādoe*, Ar. zie *أما*.

أمانة *imátat*, Arab. het ter dood brengen, terdoodbrenging.

أمانة *imárat*, Ar. het geven van bevelen, macht, gezag, heerschappij, gouvernement eener provincie.

أماره *amarah*, zie *marah*.

أماله *imálat*, Ar. het doen overhellen, inz. in de grammatica van de a- naar de i-klank.

إمام *imám*, Arab. voorganger, priester, hoofdpriester aan e. moskee.

إمامة *imámata*, Ar. priesterschap, voorgangersambt.

أمان *amán*, Ar. het gerust zijn, het vertrouwen, veiligheid, vrede; *měngamánkan*, bevredigen, in rust brengen, b. v. van een land.

أمانة *amánat*, Arab. zekerheid, veiligheid, vertrouwen, toevertrouwd goed, vertrouweling; *měngamánkan*, iem. iets toevertrouwen.

أوب *oemba*, e. s. v. boom, welks bladeren gebruikt worden om daarin e. s. v. vischspijs te bereiden, welke *botok-botok* genoemd wordt.

أمباچ *ěmbatjang*, = *měmbatjang*, zie ald. en *hěmbatjang*.

أمبار *oembara*, zwerven, zie *koembara*.

أمبارغ *ambaroeng*, schoeiing, beschoeiing, paalwerk.

أمبارو *ambaroe*, I. = *ambaroeng*, zie ald.

II. e. s. v. plant, hibiscus talia-cens. C. en S. Zie *baroe* II.

أمالو *ambalau*, gomlak, schellak, zie *balau*.

أمبت *ambat*, I. meest *hambat*, achtervolgen, nazetten, najagen; voor zich trachten te winnen, b. v. iemand van invloed; *pěngambat*, vervolger, najager; *pěngambatan*, vervolging, najaging.

II. de breedte van een zeil, b. v. *nāiknja lima dēpa*, *ambatnja lima dēpa djoega*. C. en S.

أمبت *ěmbat*; *měngěmbat*, slaan met een lang, elastiek voorwerp, b. v. met een rotting; ook het slaan van e. zeil tegen den mast bij windstilte; *pěngěmbat*, de persoon of zaak die slaat. Zie ook *sěbat*.

أمبت *oemboet*, I. *měngoemboet*, inpalmen, inhalen, ophalen, van een gevierd touw.

II. het hart in de kroon der pal-

men, de palmiet; *měngoemboet*, de palmiet uitsnijden, ook: den bloesem, *majang*, van palmen, als hij nog in de scheede zit, daar uitnemen; *měngoemboet njawa*, de ziel uit het lichaam halen, d. i. dooden.

III. *ikan oemboet-oemboet*, e. s. v. eetbaar zoutwatervischje.

امبت *imbit*, met het geheele huisgezin ergens heentrekken, L.

امبر *ambar*, I. verb. van *عنبر*, amber; *a. koening* of *a. batoe*, barnsteen; *ambar-ambar* reukballetje van amber.

II. flauw, zonder geur of smaak, smakeloos, b. v. van tabak en derg., ook flauw, zwak van de stem en volg. C. en S. ook tegengift, tooverformulier of middel om iets flauw of krachteloos te maken (?)

III. witte slijm of snot, dat uit den neus van een lijk loopt. C. en S. b. v. *ambar kaloewar mēngalir dari lobang hidoeng mait bondanja*, witte slijm vloeide uit de neusgaten van het lijk zijner moeder.

امبر *amboer*, zie *hamboer*.

امبر *ember*, verb. Ned. emmer.

امبرق *ēंबरак*, e. s. v. zeemeeuw. Zie ook *tjamar*.

امبس *amboes*, zie *hamboes*.

امبس *ēmboes*, zie *hēmboes*.

امبس *oembas*; *měngoembas*, zich snel en onverwijld van eene plaats verwijderen, zooals een paard bij een wedren, zich reppen; *di-oembasnja makan*, hij rept zich bij het eten.

امبس *imbas*, ook *himbas*, luchtstroom, veroorzaakt door een voor-

werp in beweging; lucht of reuk van iets, dat voorbijgaat, atmosfeer, die iets om z. verspreidt; *imbasan*, evenbeeld, kwade invloed van een boozen geest in de nabijheid; *imbas-imbis*, evenbeeld.

امبغ *ambang*, I. ook *hambang*, in zijn vaart tegengehouden of belemmerd, b. v. een vaartuig door het tuig of een deklust; te veel windvang hebbend; *měngambang*, iets in zijn beweging of vaart tegenhouden, belemmeren; *pěngambang*, datgene wat tegenhoudt of belemmert. Zie ook *abar*.

II. dorpel, van deur of venster, koppelbalk, bindbalk, aangezette boven- of benedenrand van een gordijn; *ambang roemah*, dwarsleggers, die op de uiteinden van de twee sloven komen; *a. atas*, bovendorpel; *a. bawah*, benedendorpel van een deur.

III. *ambangan* of *ambēngan*? b. v. *běrbadjoe takoewa lila ambēngan tiga lapis*, Hik. Koris, mogelijk driedubbele aangezette rand, of driedubbel over elkander, zie II.

امبغ *amboeng*, I. e. s. v. draagmand, die op den rug gedragen wordt met e. hand over het voorhoofd tot steun, vergel. *bangsoeng*; *damar doewa amboeng*, twee manden hars; *měngamboeng*, aldus iets dragen, ook iets aan een schouderriem op den rug dragen, b. v. een geweer; *měngamboengkan*, in een draagmand doen; *amboengan*, datgene wat aldus gedragen wordt, de last. Zie ook *děroeng*, *djangki* en *sali*.

II. *amboeng-amboeng*, e.s.v. strandboom met sponsachtig hout en dik merg, waarvan men lampepitten en kunstbloemen vervaardigt, ook takbosschen, schanskorven, zie *bërkas* en *bëloebar*; *boenga amboeng-amboeng*, de bloem v. dien boom, ook de kunstbloemen die van deszelfs mergpit gemaakt zijn.

III. tuigaadje, touwwerk, want.

IV. Zie *ombong*.

امبغ *ambing*, of *ambing soesoë*, de uier van een melkbeest. C. en S.

امبغ *ëmboeng*, I. mannel. eerstgeborene uit een echt, al hebben de gehuwden of een derzelve ook voor kinderen. Zie *soeloeng*.

II. vriendelijk aanspraakswoord voor het pers. Vrnw. 2^e pers. zooals b.v. vrind! vrindje! meest verk. tot *bong*.

امبغ *oembang*, I. zwaar, kolossaal, imponeerend, ontzagwekkend; *mëngoembang*, zich zoo voordoen of vertoonen; *pëngoembang*, wie of wat zulk eene vertooning maakt.

II. *mëngoembang-oembang*, op het water dobberen, van een vaartuig, v.d. W.slingeren. Batav. ook *oembang-ambing*.

امبغ *imbang*; *mëngimbang*, zich in de nabijheid van iets begeven, naderen. Zie ook *kimbang*.

امبغ *embeng*, ook *ebeng*; *mëngembeng*, met een publieke dansmeid dansen tegen betaling aan haar; zulk een dansmeid betalen of iets geven, al heeft men ook niet met haar gedanst.

امبق *ombong* Boeng. Ramp. b.v. *bëntji poela akoe mëlihat pëmpoewan jang ombong sangat*, ik haat toch eene vrouw te zien, die zoozeer opgeblazen is; = *sombong*, zie ald.

امبق *ëmbok*, Jav. moeder, moedertje, als aanspraakswoord voor gewone vrouwen, die men eeren wil. Ook gebr. als Tusschenw.

امبق *ambik* = *ambil*, zie ald. 't Is een willekeurige wijziging in de uitspraak, evenals *këtjik* voor *këtjil*.

امبق *ombak*, baar, golf, kleiner dan *gëlbang*; *jang ombak itoe ombak djoea dan jang ajar itoe ajar djoea*, een golf is een golf en water is water, Sprw. voor: het is geheel hetzelfde; *o. bërsaboeng*, golven, die tegen elkander inkomen; *o. mëmëtjah*, brekers; *o. mëmboenga-lëpang*, golven met witte koppen, lett. die zich als *lëpang*-bloemen voordoen; *o. galoeer*, golven die naar ééne richting gaan; *naik ombak*, het intreden van den doodstrijd; *bërombak*, golven, golvend, ook woelen v. hartstochten in het gemoed. H. Radj. Chaib. b.v. *grairatnja itoe bërombaklah sapërti laoetan gëmpa këna tofan*, zijn sterke lust woelde als de bewogen oceaan door e. orkaan in beroering gebracht; *b. papan itoe*, die plank golft; *bërombak-ombak*, golvend, in losse plooiën, v. e. kleeed, behangsel en derg. Mën. *ombak këtjil djangan ditidakkan*, Sprw. men moet zijn vijand niet te gering schatten. v. d. Tn. Zie *hiram*.

امبق *oemboek*; *mëngoemboek*, trachten over te halen tot iets, b.v.

eene vrouw tot een huwelijk; *ta'oemboek*, niet over te halen zijn, hardnekkig weigeren; *pëngoemboek*, iem., wiens gewoonte het is zulks te doen. Mën. bedrieger, zwendelaar; *oemboek-oembi*, bedriegelijke praatjes, vleierijen. v. d. Tn. zwendelarij, oplichterij en bedrog. Oend. Djambi.

امبق *ömbek*, I. *mëngëmbek*, inbuigen, b.v. van een vloer.

II. *mëngëmbek*, blaten, van schapen en geiten; *masoek kadalam kاندang kambing*, *mëngëmbek*; *masoek kadalam kاندang karbau*, *mëng-oewak*, komt men in een schapenhok, dan blaait men; komt men in e. buffelstal dan bukt men. Sprw.

امبق *embek*, zeil voor een open galerij, de klep van een tent; *sëlasar bërembekkan kاندang*, e. voorgalerij, die dekmatten tot zeil heeft.

امبل *ambal*, troep, colonne, processie, ook *ambalan*. Dewa Ind.; *bër-ambal-ambalan*, aan troepjes. Sj. Madli. *ambalan* is het meest in gebr. ook Sj. Ind. Kesn.

امبل *amboel*; I. *mëngamboel*, terugspringen, afstuiten, weer opduiken van iets dat onder water gehouden is, stampen van een vaartuig, zich een zet geven bij het doen van een sprong. Saif Dzoel.; *pëngamboel*, wat terugspringt of doet terugspringen, wat veert enz.; *pëngamboelan*, terugspringing, afstuiting, veering, wederopduiking.

II. = *bantoe*, b.v. *maka ija tahoe-lah akan ajahanda mëngamboel*, H. Asm. Pati.

امبل? b.v. *sëgala anak radja-radja jang moeda-moeda bërmain* **برامبل** *امبلن*? Hik. Dewa Ind. Mën. Het wordt in één adem genoemd met dam- en schaakspel.

امبل *ambil*; *mëngambil*, nemen, wegnemen, halen, plukken v. groote vruchten, zooals kokosnoten; *përgi mëngambil*, gaan halen, ook van personen, H. Boedj.; *mëngambil anak*, tot kind aannemen, e. s. v. huwelijk op Sumatra, waarbij de vader zijne dochter aan iemand van e. lageren stand tot vrouw geeft, om haar te huis te houden. M.; *m. hati*, het hart innemen, winnen; *m. dihati* of *kapada hati*, zich iets aantrekken; *m. ibarat*, leering trekken; *m. moeka*, huichelen, pluimstrijken; *m. pandjang*, overdrijven, een zaak breed uitmeten; *m. haloewan*, koersnemen, b.v. *laloë bërlajar masing-masing mëngambil haloewan*, Hik. Asm. Pati; *m. ikan*, visch vangen; *m. lajar*, de zeilen innemen; volg. M. onder zeil gaan; *m. marah* en *m. moerka*, kwalijk nemen, zie de Holl. 5° dr. p. 284; *m. nama*, zich den naam van iets of iemand toeigenen; *m. ingatan*, in gedachten houden, nota van iets nemen; *m. pëdoman*, zich naar het kompas richten; *m. ringkas*, bekorten, een kort begrip geven; *m. singkat*, kort en bondig, niet meer dan noodig is, v. d. Tn.; *m. dëngan aniaja*, zich onrechtmatig toeigenen, met geweld nemen of zich van iets meester maken; *m. simpan*, den zakelijken inhoud van iets nemen, bekorten, compendieeren, eene

zaak beknoptelijk voorstellen; *m. angin*, e. luchtje scheppen; *tërambil*, te nemen zijn; *mana jang tërambil*, die 't eerst voor de hand ligt, B. R. bës.; *bërambil-ambilan*, van twee families over en weer uithuwelijken; *bërambil-ambilan bërsoesoe-soesoean*, elkanders kinderen nemen om ze te zogen en verder op te voeden; *salah ambilan*, misverstand = *salah tampa*; *pëngambil ikan*, visscher; vischge-reedschap.

امبل òmbal, nog niet in zijn hart droog, nog klam of vochtig, van iets dat men laat drogen. Zie *lëmbap*.

امبل oembal; *oembalan*, Batav. passagegeld, door een *hadji* betaald, om van Batavia naar Singapoera te komen.

امبل oembël, Jav. slijm, snot.

امبل oemboel-oemboel, Jav. vaantje, legervaandel.

امبل imbal, onregelmatig rond of krom, scheef, van gedraaid werk, scheefheid, kromheid; *mëngimbal*, die hoedanigheid vertoonen. Mën. niet in evenwicht, aan den eenen kant scheef overhellend.

امبل ambles, Jav. inzakken, inzinken = *tërpërosok*, zie ald.

امبن èmban, borstdoek, die onderde armen door vastgemaakt wordt; singel van een zadel; *èmban ekoer*, staatriem van een rijbeest. Zie ook *këmban*.

امبن ambin, e. s. v. sjaal of sjerp over borst en schouder gedragen; *tali ambin*, een koord, waarmede een last wordt vastgemaakt, *a. ekoer*, de staart-

riem van een paard, zie *èmban*; *mëngambin*, op den rug dragen, zooals een ransel, draagmand, kind in een doek, iem. in een draagtoestel op den rug; *mëngelek ambin*, een kind in e. doek op de heup dragen; *tali ambin*, touw of band, waaraan op die wijze gedragen wordt; *bërambin loetoet*, gehurkt zitten met een band, die om de knieën en den hals gaat; *ambinan*, al wat zoo op den rug gedragen wordt, ransel; *sa'ambin*, één dergelijke vracht, zie *amboeng*; *daoen ambin boewah*, ook *ambin doekoeng anak*, naam eener plant, welker vruchten onder aan de hooftrib der bladeren zitten = *mëmëniran*, Jav.

امبن amben, Jav. rustbank, verheven zitplaats = *balai-balai* en *pëntas*.

امبن èmboen of *èmbon*, dauw; *è. bëkoe*, rijm, sneeuw, Hik. Boedj.; *è. djantan*, dauw, die in groote druppels neervalt; *kain chasah èmboen*, neteldoek; *kartas èmboen*, e. s. v. dun papier, waarvan men vliegers maakt, v. d. T.; *è. kajangan*, e. s. v. versnapering; *è. barah*, strooisel dat aan iets blijft hangen of op iets blijft kleven, strooizand; *è. bëtina*, licht uitgespreide dauw; *è. tëroetok*, dauw in druppels overgaande; *këring èmboen*, als de dauw is opgedroogd, dat is 's morgens 8 uur; *mëngëmboenkan*, aan den dauw blootstellen; *tërëmboen*, aan den dauw blootgesteld, bedauwd.

امبن oemban, ook *hoemban*, werktuig, waarmede men iets werpt; *mëngoemban*, werpen, gooien, voort-

slingeren, wegslingeren; *mengoemban saksi*, een getuige wraken of verwerpen (v. d. rechter gespr.). Oend. Djambi.; *oemban tali*, slinger; *sapëngoemban batoe djaoehnja*, een steenworp ver. Zie ook *ali-ali*.

امبو amboe-amboe, e.s.v. zeevisch, de bernierter. M.

امبو ambau, klein vlot aan weerskanten van een vaartuig, om meer te kunnen laden; *përahoe bërambaukan boeloeh*, e.s.v. scheepskameel van bamboe, v. d. W. ook *gandoeng*. C. en S.

امبو lang ëmboelang, zie *boelang* I.

امبو amboi, uitroep van medelijden en verbazing; *mëngamboi amboi* roepen. Wellicht van het Eng. boy met den voorslag *ëm*; een veel gebr. uitroep in de Str. Settl. is *amboi wak mak*, ach moederlief. C. en S.

امبو ëmboewai, titel van e.s.v. vrouwelijke hofbedienden. Mogelijk de vrouwen belast met het wiegen. Zie *boewai*.

امبو ëmboeh, willen, toestemmen; *ëmboehkan*, iets bewilligen, toestemmen; *ta'ëmboeh*, niet willen; *ëmboeh-ëmboehan* = *soenggoehpon*.

امبو oemboe; *oemboe-oembai*, oplichterij Pad. bovenl., zie *oemboek*.

امبو ëmbeh, I. uiterlijk voorkomen, inz. van het onderste gedeelte v. h. gelaat; *sa'ëmbeh*, van hetzelfde uiterlijke voorkomen.

II. troetelnaam voor meisjes v.d. W. ik *gis* = aan ons: snoetje, bakkesje, zie I.

امبو imboh, (Mën. *imboeh*; *tim-*

bang imboeh, wegen met een doorslag, met iets toe of een weinig overwicht); toegift boven de maat, het gewicht of getal; *mëngimboh*, wat toegeven boven de maat, het gewicht of getal.

امبو omboh, ronde plaat of bord onder aan den stok van Mal. blaasbalgen of pompen. L.

امبو ambai, I. e. s. v. groote schepmand, bevestigd aan de boot, om garnalen enz. te vangen; *mëngambai*, daarmede scheppen; *ambaian*, wat daarmede geschept wordt; *pëngambai*, wie met zulk een mand schept.

II. *ambai-ambai*, e. s. v. zeer schadelijke woekerplant.

امبو ambi, juiste hoedanigheid, v. d. W.

امبو oembi, dat gedeelte van een voorwerp, dat in een ander lichaam vastzit of gestoken is, tap, dat gedeelte van een paal, dat in den grond zit of komt, Mal. Sam. II:193; de wortel van een tand, de hoofd- of penwortel, bol of knol van gewassen, bolvormige verzameling v. wortels zooals bij de palmen, bananen en derg.; *dëngan oembi akarnja*, met zijn hoofd- en bijwortels, voor ons met wortel en tak, b.v. Sadj. Mal. p. 76 *tërtjaboet dëngan oembi akarnja*.

امبو oembai, los naar beneden hangend, zooals franje, strooken, snoeren en derg.; *mëngoembai*, los naar beneden hangen, vieren van e. touw; *bëroembaikan moetiara*, van snoeren parelen voorzien, v.d. W. Zie *roembai*.

امت amat, zeer, bovenmate, al te zeer; *amat bësar*, zeer groot; *bësar*

amat, al te groot; *məngamat-amati*, strak aanzien, fixeeren, aandachtig bezien; *məngamat-amati nəgari*, de stad verkennen, goed opnemen; *pəngamat-amatan*, bespiegeling. R. v. Eys, beschouwing met oplettendheid; *amat sangat*, uitermate zeer; *təramat*, ten zeerste; *məmpəramat-amatkan*, iets zeer erg maken, iets verergeren, b.v. *maka dipəramat-amatnja gotjoh*, hij vermenigvuldigde zijne stompen of verergerde die, hij beukte er duchtig op los. H. T.

امت *əmat*, mat in het schaakspel; *məngəmat*, mat zetten.

امت *amit*, Jav. verlof, vergunning; *pəngamitan*, een geschenk in geld door den bruidegom aan zijn schoonouders op het oogenblik dat de bruid het ouderlijke huis verlaat, in het Palemb.

امة *oemmat*, Arab. volk, voorn. van ééne wet, godsdienst of instelling, natie, volgelingen, leden van ééne gezindte, sekte; *oemmat Allah*, het volk Gods.

امثال *imtitsál*, Arab. het gehoorzamen.

امثال *amtsál*, Arab. spreuken, meerv. van *matsal* en *mitsal*; *amtsál Solaiman*, de spreuken van Salomo.

امر *amar*, Arab. bevel; *məngamarkan*, bevelen. Zie *amín*.

امرا *amra*, Skr. e. s. v. mangga (*Magnifera indica*) Maxw.

امس *əmas*, goud, ook in eigenamen en gebruikt als liefkoozingswoord en op Java ook nog als titel; voorts de naam van een goudge-

wicht = $\frac{1}{16}$ thail; *əmas poetih* en *ə kodok*, platina; *ə kawin*, huwelijks-gift van den man aan de vrouw = *mahr*, Arab. zie ald.; *əmas kartas*, bladgoud, C. en S.; *ə merah*, rood, d. i. donkergekleurd goud, ook als liefkoozingswoord; *əmas merah jang soedah tərəboes*, rood goud, dat in een aftreksel van tamarinde en zwavel opgekookt is, om het te kleuren; *əmas padoe*, gedegen goud, goud zooals het uit de bergen komt, met koper of zilver vermengd. L.; *ə.masaḱ*, gedegen goud, ook *iboe əmas*; *ə.təmpawan*, gesmeed goud, ook *əmas dititik*, H. Ind. Mah. Roep.; *ə. oerai*, stofgoud, ook gebruikt in de betekenis van fijn goud b. v. H. T.; *əmas mēlintas*, het gedeelte eener schuld, dat de gewoonte toekent aan het hoofd, hetwelk de geschillen tusschen schuldeischer en schuldenaar heeft beslecht, doorgaans de helft van de verschuldigde som, C. en S.; *ə.lantjoeng*, valsch goud; *anak əmas*, in 's meesters huis geboren kind eener slavin; *kəna əmas*, omgekocht worden of zijn; *jang əmpoenja əmas*, de geldschiet, schuldeischer; *sa'əmas ənam*, bij winst, is 50 procent, letterl. één mas van 4 *soekoe* geeft zes *soekoe*; *əmas sakati lima*, een bedrag van ongeveer f32, door de adat voor sommige zaken vastgesteld, v. d. Tn. zie bij *kati*; *məngəmasi*, vergulder, omkopen; *kaəmasan*, v. goud, verguld, gouden voorwerpen, luister; *koersi kaəmasan*, staatsiezetel; *pəremasan*, goederen v. waarde, Mal. Sam. II: 18,

totaal beloop van een inkoop of van het gestolene enz.; *ĕ. lantak*, goud in staven of anderen vorm gegoten; *ĕ. toewa*, fijn goud, zuiver goud; *ĕ. moeda*, goud van minder gehalte; *ĕ. samata-mata soetji*, het zuiverste goud; *ĕ. djadi*, bewerkt goud, ook: afval van goud bij de bewerking; *ĕ. sapoeloeh matoe*, goud van 10 Mal. d. i. 24 Europ. karaat, louter goud; *ĕ. kërédjang*, goud in stukken, dat voor geld dient; *ĕ. oeroeng*, zwavelijzer; *galian ĕmas*, goudgroeve, goudmijn; *parit ĕmas*, goudwasscherij met waterleidingen; *bĕnang ĕmas*, gouddraad. Zie ook *mas* en *pinerĕmas*.

امس amis, Jav viezestank; *mĕng-amiskan*, e. viezen stank doen hebben, iem. stinkend maken, Sj. Madli.

امساك imsák, Ar. vasthoudendheid, karigheid, gierigheid.

امع amang, I. *mĕngamang-amang*, dreigen; *pĕngamang*, dreiger en dreigement. Zie *gamak*, *oegoet* en *gĕrĕtak*.

II. de onsmeltbare deelen van erts, zooals b. v. tourmaline, wolfram en titanium, C. en S. Zie *bidjih*.

امف ĕmpa, zie *hĕmpa*.

امفالو ampaloe, zie *balau*.

امقام oempama, = *oepama*, zie aldaar.

امقت ampoet, ook *hampoet*; in de Pĕl. Djin. en and. = *poeki*, vrouwel. schaamdeel; *mĕngampoet*, beslapen, den coïtus uitoefenen.

امقت ĕmpat, vier; *mĕngĕmpat*, de vierde zijn, b. v. van een kind; *bĕrĕmpat*, met zijn vieren zijn; *bĕrĕmpatĕmpat*, bij vieren, telkens vier; *pĕrĕm-*

pat, vierdedeel, kwartiertje, $\frac{1}{4}$ van een inhoudsmaat, b. v. *disoekatnja poedi dĕngan pĕrĕmpat*, Sj. Ind. Kes.; *pĕrĕmpatan*, viersprong, kruisweg, kruisje als handtekening; op Java *prapatan*; *kaĕmpat*, vierde, de vier, ten vierde; *ĕmpat-ĕmpat*, alle vier, vier aan vier; *ĕmpat-bĕlas* en *sapoeloeh ĕmpat*, veertien; *ĕmpat likoer*, vier en twintig; *ĕmpat-poeloeh*, veertig; *mĕngĕmpat poeloeh hari*, op den veertigsten dag na iemands overlijden een doodenmaal houden; *ĕmpat pĕrsĕgi*, vierkant.

امقت oempat, ook *oepat*, laster; *mĕngoempat*, kwaadspreken, achterklappen, iemands goeden naam bezwalken; *pĕngoempat*, kwaadspreker, achterklapper; *oempatan*, achterklap; *pĕngoempatan*, kwaadspreking, achterklapping. Mĕn. *tiada oempat jang mĕmboenoeh*, *tiada poedji jang mĕngĕnnjangan*, Sprw. er is geen laster, die doodt; er is geen lof die verzaadigt.

امقت empet, zie *hempet*.

امقدل ampĕdal, zie *hampĕdal*.

امقدو ampĕdoe, zie *hampĕdoe*.

امقرف empar; *mĕngempar*, dwars afdrijven door stroom of wind; *pĕngempar*, afdrijver, een slecht gebouwd vaarttuig, dat altijd afdrijft, geen koers houdt, ook wat dwars doet afdrijven, b. v. wind, stroom.

امقرف emper, Jav. afdak.

امقرف ampĭr, zie *hampĭr*.

امقس ampas, zie *hampas*.

امقس ampoes, op Java = *apoes*; *mampoes*, dood, verdelgd; op Malaka

= *kapoës*, C. en S. Zie *ëmpoës* en *lampoës*.

امقس *ëmpas*, zie *hëmpas*.

امقس *ëmpis*; *ëmpis moesang*, = *lamdoek paï*, e. s. v. slingerplant met geneeskrachtigen wortel.

امقس *ëmpoës*, Jav. gepoetst; *dewa këmpoesan*, een gepoetste godheid, die plotseling verdwenen is, b. v. *maka hilanglah roepa jang sapèrti dewa këmpoesan*, H. Asm. Pat. Zie *hëmboës* en *hapoës*.

امقس *impës*, Jav. afgedaan, afbetaald van een schuld, vereffend; zie ook *himpas*.

امقس *ampang*, = *gampang*, zie aldaar.

امقس *ampong*, licht in gewicht, C. en S. licht, drijvend = *apoeng*, zie aldaar.

امقس *ëmpang*; *mëngëmpang*, versperren van een weg, rivier enz. barricadeeren, afsluiten, tegenhouden, Prab. Dj. H. Abd. 271; *pëngëmpang*, versperring, barricade, verhakking, dam, dijk; vijver voor vischteelt, zie *empang*; *ëmpang djaring*, staketselnet; *ëmpang ikan*, e. dam gelegd om visch te vangen; *ë. paja*, een dam gelegd om land onder water te zetten; *ë. tamboen kotak*, e. dam zwaarder van constructie dan de gewone *ëmpang*; *ë. boeroeng*, een dwarsstokje in een vogelkooi. M. Zie *empang*. Mën. *ampang*, ook tegenhouden met uitgestrekte armen, een stok of touw, verhinderen, dwarsboomen, beletten. Zie ook *pampang*.

امشق *empang*, Bat. vischvijver.

امشق *amping*, zie *damping*, M.

امشق *ëmping*, jonge rijst of ander graan in den bolster geroost en daarna gestampt; *ë. bërantah*, zulke rijst, waarin nog ongepelde korrels zijn, ook fig. gebruikt van iem., die door ijzer niet gewond wordt; *padi ëmpingan*, rijst, bestemd voor *ëmping*, ook *padi përempingan*; *mëngëmping*, dat rijstgerecht gereed maken.

امشق *ëmping?* *përemping kaki*, de zijde van den voet, C. en S. Vergel. *amping* en *damping*.

امشق *ompang-ompang*, wat van een reis medegebracht wordt, om tot geschenk te dienen.

امشق *ëmpap*, I. *mëngëmpap*, met of van een zwaar voorwerp, b. v. een balk, van boven naar beneden treffen, b. v. iem. die er juist onderdoorgaat.

II. vast op, of tegen, of in elkan- der gedrukt, b. v. vleesch in een ton, boeken op een rek, nat linnengoed op een stapel; *mëngëmpapkan tangan kapada dada*, de hand tegen de borst drukken. Staat wel in verband met I. Zie ook *pëlëmpap* en *tëmpap*.

امشق *ëmpok*, I. of *ëmboek*, melig, kruimig, malsch, mollig, zacht van vleesch en rijpe vruchten; licht brekend van touw enz., vermolmd, vergaan, brokkelig van hout en derg. *mëngëmpok*, die hoedanigheden aannemen, melig enz. worden, vermolmen.

II. *ëmpok* en *ëmpokkan*, slaan, kloppen; *ëmpok-ampai*, heen en weer

zwiepen, zooals de boomen door een storm, C. en S.

امفق ampok, Batav. plaatje van zilver voor de schaamdeelen van nog naaktlopende meisjes. Op Bali *ampok-ampok*.

امفق ėmpoek = *ėmpok* I, z. ald.
امفق ompok; *měngompokkan*, kleedjes met figuren bedrukken, ook iets in vormen drukken, om er eene gedaante aan te geven.

امفق oempaḳ-oempaḳ, de groene vliegende hagedis. Zie bij *soempah*.

امفق oempoek; *měngoempoekkan*, een rand omzoomen, b. v. van een mat tegen het uitrafelen. Mal.

امفق ėmpik; *měngėmpik*, sterk naar iets verlangen, dringend verlangen, zooals een zuigeling naar de borst, een gastheer, dat zijne gasten toch zullen eten.

امفق ampḡg; Jav. aamborstig, kortademig; dampig van een paard. Zie *běngik*.

امفق ampoel; *měngampoel*, zwel len, gedijen, groot worden, van vruchten.

امفق ėmpoel; *měngėmpoel*, zich op dezelfde plaats blijven bewegen zonder vooruit te komen, b. v. van een vaartuig dat door wind en stroom wordt belemmerd, zwalken.

امفق ampil, Jav. bestuur, bewind; *měngampilkan pĕdati*, een wagen besturen, Mes. Kag. op vele pll. Zie ook *kapala*.

امفق oempil; *měngoempil*, wriken, door middel van een riem of pa-

gaai, die als hefboom in het water wordt heen en weer bewogen, voortstuwen van een vaartuig; ook met een spaak als hefboom iets voortbewegen; *pěngoempil*, hefboom, spaak, riem, koevoet enz.

امقلا ampĕla, Batav. = *ampĕdal*, de maag van vogels. v. d. W. geeft op: bolvormig, hard stukje vleesch in de ingewanden van vogels; 't is eetbaar! H.

امقلس ampĕlas, zie *hĕmpĕlas* en *mĕmpĕlas*.

امقلم ampĕlam, zie *mĕmpĕlam*.

امقن ampoen, vergiffenis, vergeving, excuus; *měngampoen*, vergeven in het algemeen, ook: verlof vragen om heen te mogen gaan; *měngampoenkan*, iets vergeven; *měngampoeni*, iemand iets vergeven, ook iets vergeven aan iemand zie o. a. Marsden op dat woord en Hik. Abd. p. 15 r. 2 mijner uitgave; *makan ampoen*, zie bij *makan*.

امقن oempan, aas, lokaas, lokspijs, voeder, inz. voor dieren, die men onderhoudt; *měngoempan*, met aas lokken; *kĕna oempan*, door lokaas verleid; *tĕlor oempan*, lokei, ei dat men in een nest legt, opdat er bijgelegd zou worden.

امقند ėmpanda, e. s. v. boom, welks hout geschikt is voor binnenhuisbouw.

امقو ampo, Jav. e. s. v. eetbare aarde of klei. Zie *napal* en *nampal*.

امقو ampoe, I. wat ondersteund wordt; *měngampoe*, ondersteunen, opdat het niet zakke of valle; *pĕti*

itoe toeloeng ampoekan dari bawah, help die kist van onderen te steunen, tegen te houden. Voorts op de beide handen dragen; beheeren, besturen, onder voorgdij hebben; *měngampoe soesoe*, de borsten met de handen ondersteunen; *ampoewan*, wat ondersteund wordt; *těngkoe ampoewan*, titel van 's Vorsten eerste gemalin; *pěngampoe*, wie of wat ondersteunt, voorgd, regent, beheerder; *pěngampoe soesoe*, kleedingstuk om de borsten te ondersteunen, lijfje, keurslijf, corset. Van dit *ampoe* wil v. d. W. ook *pěrěmpoewan*, vrouw, vrouwelijk, en *poenja*, bezitten, afleiden!

II. *měngampoe*, het water, uit een tuit of kraan loopende, met den mond opvangen.

امقور *ěmpoe*, I. een hoofddekseel als teeken van rang.

II. Jav. hoofdknol, waaromheen de kleinere zitten; de meester, om wien de anderen heen zitten; titel van oude dichters en wapensmeden. Měn. *ampoe tangan*, de duim voor *iboe tangan*, *ampoe kaki*, de groote toon voor *iboe kaki*. Mogel. is dit *ampoe* het grondw. van *pěrěmpoewan*; *ampoe koenjit*, de uitwassen van de kurkuma; *sa'ampoe*, een duimbreed, N. Sum. grootmoeder.

امقورور *ěmpoeroe*, e. s. v. vogel, v. d. W. maar welke? mogel. *poejoeh?*

امقورلر *ěmpoeloer*, zie *ěmpoeloer* en *měmpoeloer*.

امقورین *ampojan*, het haspeltje aan een vischhengel, waarmede het snoer wordt opgewonden. O. Mal.

امقورن *ěmpoenja*, en *poenja*, be-

zitten; *jang ěmpoenja*, de eigenaar, bezitter, heer van; *jang ěmpoenja diri*, de persoon zelf; *měmpoenjaï*, bezitten, in het werkelijk bezit van iets zijn; *pěngěmpoenjaän*, toeëigening. Zie *poenja*.

امقوه *ampoeh*, het overstroomd zijn der velden; *ampoehlah padang itoe*, die vlakte werd overstroomd; *ampohan*, overstroming = *ajar bah*; *měngampoehkan nęgari*, h. land overstroomen.

امقوی *ampai*, I. = *sampai* en *kampai*, over iets heen hangen; *měngampai*, iets over iets heen hangen; *těrampai djěmoer*, te drogen gehangen in de zon; *ampaian*, kapstok, rek, droogstok. Zie *sampai* II.

II. lang en dun, tenger, slank; *djari ampai*, geeseloede; *ampai-ampai*, e. s. v. zeekwal, wier aanraking brandende pijn veroorzaakt; ook e. s. v. klimplant, C. en S.; *pohon ampai-ampai*, e. s. v. boom met hard hout. Zie *lampai*.

امقوی *ěmpai* (?) *ěmpaikan*, met e. s. v. sikkelvormig mes het onkruid tusschen de jonge padi wieden. C. S.

امقینق *ěmpenak*, ook *penak*; *měngěmpenak*, met zorg opvoeden of grootbrengen, van kinderen; iemand goede woorden geven, belezen; *poe-djoek* (voor *boedjoek*) *ěmpenak*, allerhande goede woordjes, allerlei vleitaal; *pěngěmpenak*, wie met zorg opvoedt; *anak-penak*, zie bij *anak*; *sapěrti boeroeng ajahanda pěrđjinak*, *didalam doekoeng pělihara dan penak*, als een vogel heeft vader u tam ge-

maakt, op den rug gedragen en met zorg grootgebracht, B. S.

امق amok, woedende moord, ook dolle woede van dieren; *mëngamok*, woedend moorden, alles overhoopsteken wat men ontmoet, uitmoorden, afloopen van een schip, een bloedbad aanrichten, Pël. Ab. ka Djoed. Ook van kogels gezegd: razen, regenen, C. en S.; *pëngamok*, iemand die zulks doet, woedende moordenaar; *bër-amok-amokan sama sëndirinja*, cnder elk. woedend moorden, Ind. Poet.; *kapal jang di-amok orang*, een schip dat men afgeloopen, uitgemoord heeft.

امق êmak, ook *ma'* en *mak*, moeder, moedertje; ook als aanspraakwoord jegens oude vrouwen en liefkoozingswoord jegens kleine meisjes; *ma' lanang*, de moeder van Lanang; *ma' saodara*, moei, tante, vaders of moeders zuster; *ma' toewa* en *ma' oewa*, vaders of moeders oudere zuster; *ma' moeda*, wordt Sj. Madli de tweede vrouw v. den Vorst genoemd door zijn dochter v. de eerste vrouw; *ma' moeda*, *ma' oeda*, *ma' bongsoe* of *ma' këtjil*, vaders of moeders jongere of jongste zuster; *ma' têngah*, *ma' nyah* of *ma' alang*, vaders of moeders middelste zuster; *ma' toenggal*, vaders of moeders eenige zuster; *ma' soesoe* of *ma' tetek*, zoogmoeder; *ma' tiri*, stiefmoeder; *ma' enang*, e. s. v. vrouwelijke beambte aan het hof, v. d. W.; *ma' bapa*, vader en moeder, ouders; *ma' wan*, mevrouw, mejuffrouw, samentr. van *êmak toewan*, S.

امكان imkân, Arab. het verlee-

nen van macht; het machtig maken. **املاء imla'**, Arab. het dicteeren van een geschrift.

املس amlas, Arab. zoet, zacht.

امن aman, Ar. vertrouwen, gerustheid, veiligheid; *poetëri mënggëntas koentoem jang aman*, de prinses brak af een rustige of veilige knop? Sj. Ind. Kës. of *himan*, zie ald.; *mëngámankan*, iets aan iemand toevertrouwen. Zie ook bij *dár* en *amánat*.

امنساري amansari, e. s. v. versnapering, bereid uit het meel van groene boontjes en op het vuur ge-roost, C. en S.

امه amoeh, willen, Pad. bovenl.

امهان imhán, Ar. het verzwakken, krachteloos maken, vernederen.

امي ammi, zie *عم*.

امي oemmi, Arab. leek, iemand die niet lezen of schrijven kan, ignorant; ook: volk, lieden, H. T. Door de Maleiers ook *ammi* uitgesproken.

امير amir, Ar. opperhoofd, aanvoerder, bevelhebber; *amiroe 'l moeminina*, opperhoofd der geloovigen, de titel der Khalifen.

اميركن amerikán, Amerika, amerikaansch, amerikaan.

امين amin, Ar. amen, getrouw; *amin tsoemma amin*, amen ja amen! *mëngatakan amin*, amen zeggen, ook *mëngoetjap amin*; *mëngamini*, amen op iets zeggen, met amen bevestigen.

ان ana, Hind. $\frac{1}{16}$ eener sikka ropij.

ان in, Arab. indien, b. v. *insja' Allah*, indien het God behaagt.

اني zie *انو* en *اني*.

انا *inna*, Arab. voorwaar wij, b.v. *innā lillāhi wa inna ilāhi rādji ʔēna*, voorwaar wij zijn van God en voorwaar wij zullen tot Hem wederkeeren.

انانس *ənanas*, zie *nənas*.

انب *ənəb*, Jav. bezonken, bezinken. Měn. stil, van water, geluid, wind enz. bedaard, zwijgend; *məngənəbkan*, verzwijgen, stilhouden van een zaak; *məngənəb*, bezinken. Zie *əndap*.

انت *anta*, I. Skr. aard, natuur; *bərantā indəra*, een goddelijke natuur hebbend; *bərantā loka*, een aardsche natuur hebbend; *bərantā səri*, een glanzende natuur hebbend, b.v. van de maan; *anta koesoema*, veelkleurig, gebloemd, van kleeding; *madoe bərantā*, een fraaie eigenschap der tanden, b.v. *giginja madoe bərantā*, Pr. Dj. maar welke? *manis saperti madoe bərantā*, zoo zoet als natuurlijke honing? Sj. Madli *anta pərmana*, zie *pərmana* II.

II. brak, zilt. Zie *antah* II.

III. einde, het ware einde; *antā bərantā*, juist tot het uiterste einde. C. en S.

انت *onta*, Hind. kameel; *boeroeng onta*, struisvogel. Volgens R. v. E. is *onta* ook een boete van vijftig Spaansche matten; *onta mənjarahkan dirinja*, Sprw. voor ons: met hangende pootjes terugkomen. Měn. berouwwol zijn schuld bekennen, nederig, ootmoedig zijn.

انتی zie *anti*.

انتار *aütara*, Skr. inter, entre, tusschen, tusschenruimte, onder, ondertusschen, tusschentijd; *antara tiga*

hari sakali, om de drie dagen eens, Pəl. Djin., onderlinge afstand, ruimte tusschen, onder, ongeveer op de hoogte van, b.v. *antara pasar*, op de hoogte v. d. markt; *pada antara kədai itoe*, op de hoogte van dien kraam; *antara kapalanja*, op de hoogte van zijn hoofd, Radj. Chaib.; *saboewah poelau antara Pələembang ini*, e. eiland ongeveer op de hoogte hier van Pələembang. H. T. *maka sampailah antara hoedjoeng Sawang*, en kwamen op de hoogte van kaap Sawang. H. T.; *di-antara nəgari Zainoen*, op de hoogte van het land Z. Ind. Poet.; *antara ... dəngan*, tusschen ... en; *antara tidoer dəngan djaga*, tusschen slapen en waken; *antara pada itoe*, onderwijl, Ind. Post.; *səmantara*, terwijl, gedurende; *səmantara səhadja*, slechts tijdelijk, H. Abd. pag. 243; *barang səmantara*, eenige tusschentijd, slechts tijdelijk, Sj. Səl. Dal. p. 67; *səmantara* ook = het Jav. *sawatara*, eenige, zie *samantara*; *tiada bərantara lagi*, geen tusschenruimte meer hebben; *antara kadoewa pehak*, tusschen beide partijen; *antara doewa təngah tiga*, tusschen twee en derdehalf, d. i. tusschen leven en dood, van een zieke; *bəbər-apa lama antaranja*, na een tusschenverloop van eenigen tijd; *məngantara*, tusschenbeide komen, als bemiddelaar optreden; *pəngantara*, tusschenpersoon, middelaar; *pərantaraän*, tusschenruimte; *pələntaran*, tusschenplaats boven den grond, breede gang boven den grond tusschen twee plaat-

sen, houten brug over een sloot of beek, stelling, steiger. v. d. W. Zie *pëlataran* bij *latar* II; *bërantara* en *bëlantara*, tusschenliggend; *padang bëlantara*, tusschenliggende vlakke, onbewoonde vlakke tusschen bewoonde streken, en in dien zin woestijn; *tiada bërantara lagi padang itoe*, er was geen tusschenruimte meer op die vlakke. Zie ook *bantara*, Mal. Sam. I. p. 243.

انتت oentoet, waterzuchtige zwelling van het onderbeen, v. d. W. elephantiasis = *këdal andjing*, Abd. Sch. Wrdb. Max. en M., ook v. d. W. lijst geneesk. wrdn. *oentoetan*, honigdauw, brand in het koren. M.

انتت intit, zie bij *iwat*.

انتتر antar, I. zie *hantar*.

II. *antar-antar*, rijststamper, laadstok, L. heiblok, aanzetter, Batav. stormram, ook C. en S.; *antaran*, een rolrond stuk hout, ter lengte van nagenoeg een arm, dat bij het weven gebruikt wordt, G. v. W. Zie ook *antan*.

انتساب intisáb, Arab. zijn naam hebben van iets, zijn oorsprong van iets afleiden.

انتشار intisjár, Arab. behagen in iets scheppen, in vleeschelijke lust ontstoken zijn.

انتغ antang, e. s. v. mand van boomschors; *mëngantang*, in zulk een mand dragen.

انتغ anting; *mënganting*, slingerend afhangen; *batoe anting*, iets zwaars, b. v. een steen of kogel, aan iets slaps, om het naar beneden te trekken, zinkstuk of steen aan een

inlandsch anker; *anting-anting*, oorhanger, oorbel, slinger van een uurwerk, ook schietlood, dieplood, Sw.; *anting-anting*, oorbellen; *anting-anting tauge*, oorbellen in d. vorm v. gekiemde boontjes; *ontang-anting*, naar alle richtingen slingerend afhangen; *antingan*, e. s. v. heester, welks bladeren den vorm v. oorhangers hebben.

انتغ ëntang, I. = *tëntang*, zie aldaar.

II. = *lëtak*. zie aldaar.

انتغ ontang, zie bij *anting*.

انتغ oentoeng, voordeel, winst, geluk, fortuin, lot, kans; *oentoeng baik*, voorspoed; *o. djahat* of *o. malang*, tegenspoed; *oentoeng saboet timboel*, *oentoeng batoe tênggëlam*, het lot der kokosschil is om naar boven te komen en het lot van den steen om te zinken. Sprw.; *sama sa'oentoeng*, lotgenoot, Sj. Merd.; *oentoeng nasib*, lotsbedeeling, wederwaardigheden, zie bij *adoe* II; *mëngoentoengkan*, doen gelukken, bescheren; *di-oentoengkan Allah*, door God beschoonen worden, door God geschonken worden; *mëngoentoengi*, bevoordeelen; *oentoeng djoega*, 't was maar gelukkig dat; *oentoeng-oentoeng*, in een gelukkig geval, bij geluk, als het meeloopt; *bëroentoeng*, winst behalen, gelukkig zijn; *kaentoengan*, voordeel, winst, die wordt verkregen.

انتغ oenting, I. *mëngoenting*, in een rechte lijn of vlakke brengen, van twee of meer lichamen, richten, mikken, waterpassen; *oenting-oenting*, schietlood, waterpas, vizier;

oenting pëdjëra, vizierkorrel op een vuurwapen; *mëngoenting boeloe kambing*, wolkaarden.

II. strengetje, van zijde of gouddraad; *bënanng ëmas bëroenting*, gouddraad aan strengetjes; *ëmpat oenting bënanng ëmas*, vier strengetjes gouddraad; *oenting-oenting*, kwast aan een vlieger.

انتق enteng, Jav. licht, niet zwaar. Zie *ringan*.

انتق antap, vast ineengedrongen, compact, zwaar voor den geringen omvang of in vergelijking met de gewone zwaarte, specifiek zwaar. v. d. W. heeft *antab*!

انتق antoep, Jav. angel van een insect, zie *sëngat*.

انتق intip, Jav. gluren, inzien, loeren, zie *hintai*.

انتق antak, stampen v. e. vaartuig. Zie *anggoet* en *ëntak*.

انتق antoek, *mëngantoek*, slaperig zijn, vakerig zijn, dommelen, eigenlijk knikkebollen, zie het volgende woord; *pëngantoek*, slaapkop, dutter; *orang mëngantoek disorongkan bantal*, een slaperig mensch een kussen onder het hoofd schuiven, Sprw. Zie ook *antok*.

انتق antok; *mëngantok*, tegen iets aanstooten; *tërantok*, toevallig stooten tegen iets; *tërantok kakinja kapada batoe*, hij stootte zijn voet aan een steen; *batoe tërantok*, steen des aanstoets; *singgah tërantok*, toevallig aanwippen; *tërantok boekit sama boekit*, b.v. bij een aardbeving; *kapala tërantok kapada dinding*, het hoofd

stootte tegen den wand; *përahoe tërantok kadjambatan*, het vaartuig stootte tegen de brug, C. en S.; *doe-doek tërantok*, haastig gaan zitten. Zie *antoek*. De grondbeteekenis van beiden is dezelfde.

انتق ëntak, *mëngëntak*, zich op iets laten vallen, b.v. op een stoel; op den grond stooten, van een vaartuig, steken van een bloedvin; *mëngëntak-ëntakkan kaki*, stampvoeten, trappen; met de hiel stampen zonder de teenen v. d. grond te ligten. C. en S.; *mëngëntak-ëntakkan*, ook stampen m. een inhoudsmaat, om die goed gevuld te doen zijn; *bërentak kaki*, stampvoetend; *tërentak-ëntak*, op en neergaan v. e. ruiter op een galopperend paard; *pëngëntak*, stamper, heiblok.

انتق oentoek, aandeel, wat tot iets dient, wat voor iets bestemd is, ten behoeve van, Mal. Sam. II: 275 om te, voor, b.v. *oentoek makan esoek*, om morgen te eten; *sa'oentoek*, zoo veel als noodig is voor iets; *sa'oentoek, makan*, zoo veel als noodig is om gegeten te worden; *masing-masing ada dëngan oentoeknja*, een iegelijk met het hem toegekende deel; *mëngoentoekkan*, toebedeelen; *sërta mëmadaï dëngan jang tëlah di-oentoekkan padamoe*, en u tevreden stellen met hetgeen u toebedeeld is.

انتق ëntoek, Batav. laag van ingang zijn.

انتق entak = *sentak*; *mëngentak*, afrukken, losrukken, wegrukken, ontrukken, schielijk terugtrekken van de hand, met een ruk aan iets

trekken, b.v. aan een schelkoord.

انتق ontak; *bërontak*, Batav. opspringen, capriolen maken.

انتق intik, vertraging ver-
hinderend; *tèrintik*, vertraagd, uit-
gesteld.

انتكسوم antakoesoema, zie bij
anta.

انتل antal, een soort van boom,
die geneeskrachtige gom levert.

انتل antoel; *mëngantoel*, terug-
springen, afkaatsen, afstuiten, v. een
veerkrachtig lichaam, bal, pijl, kogel
enz.; *pëngantoel*, wat terugspringt
enz. stuiter.

انتل oental, I. pil, balletjes van
eenige weeke zelfstandigheid; *mëng-
oental*, pillen draaien, balletjes ma-
ken; *pëngoental*, pillendraaier, zie
ook *gentel*.

II. Batav. *mëngoental*, inslikken,
uit het Jav.

انتل oentil, I. *mëngoentil*, slinger-
ren, beieren, van kleine lichamen;
oentilkan bèkèrdja, langzaam werken,
niet vlot zijn van werken, C. en S.;
kontal-kantil en *mëngontal-ngantil*,
heen en weer slingeren, b.v. van de
borsten eener vrouw onder het gaan.

II. bolletje, balletje, knoop in een
zakdoek, knopje onder aan e. beursje
of netje.

انتلس antélas, verb. van *aflas*,
satijn.

انتم antam, I. zie *hantam*.

II. vleeschelijke gemeenschap
oefenen, paren, M.

انتن antan, stamper voor een
rijstblok, vizel enz. Mën. lat aan

den onderkant v. een dak. Zie *aloe*.

انتن antoen, I. in orde, in de
puntjes, netjes, van spreken, klee-
ding, werk, enz.; *orang antoen*, een
fat, pronker, salet-jonker, C. en S.

II. Jav. achterblijven, z. *kantoen*.

انتن intan, diamant; *intan*
mëntah, ruwe diamant; *intan sailan*,
Ceilonsche steenen.

انتوي antoi, een soort v. bloem-
dragenden boom, die veel heeft van
de *kënganga*.

انتخ antah, I. ongepelde rijst-
korrel onder de gepelde. C. en S.
geven op: de dop v. e. rijstkorrel;
bëras bërantah, rijst met nog onge-
pelde rijstkorrels er in. Mën. *atah*,
ook fig. iemand van minderen stand
onder een aantal aanzienlijken.

II. Batav. uit het Soend. brak,
zilt; is *anta* of *hanta*.

انتخ anteh, Jav. *mënganteh*,
garensplinnen; zie *pintal*.

انتخ ëntah, of, in twijfelachtig
vragende beteekenis, b.v. *ëntah ija
mati*, *ëntah hidoep*, *tiada sëhaja tahoe*,
of hij dood is, of leeft, dat weet ik
niet. Hiervan komt het achterv. *tah*,
zie de gramm. Soms moet het vertaald
worden met: ik weet het niet, b.v.
soedahkah ija bërlajar, is hij reeds
uitgezeild? *ëntah*, ik weet het niet;
ëntahkan, eene samentrekking van
ëntah, met *akan*; *ëntah-ëntah*, bij
berekeningen $\frac{1}{10}$ gedeelte van een
aboës, dat weder $\frac{1}{10}$ gedeelte van
een *timah* of *kepeng* = $\frac{1}{2}$ duit is;
ëntah-bërëntah, ontelbaar, onberek-
baar, onschatbaar, buitengewoon, ook:

afstammeling in den zesden graad. Dus gebruikt men *ëntah-ëntah* daar, waar de berekeningen in het dwaze overgaan, b.v. *ëntah-bërëntah kaka-jadnna*; *bërëntah-ëntah*, buitengewoon. v. d. T. Zie ook *antah*, Mën. wbk.

انتہ *ëntih*, gemeenzaam voor *poetih*, als aanspraakwoord.

انتها *intih*, Arab. einde, slot. Wordt gebruikt als slotwoord van een brief.

انتی *inti*, geraspte kokosnoot met suiker gekookt en gebruikt als vulsel van de koekjes *onde-onde*, of als toespis bij gekookte kleefrijst.

انتی *antai*; *antai boekit*, e. s. v. boom, die timmerhout levert voor binnenhuisbouw; *antai paja*, een variëteit.

انتی *oentai*, I. ook *hoentai*; *mënyoentai*, los neerhangen, beieren, zie *djoentai* en *roentai*.

II. Mën. streng van een halve *toekal*, v.d.Tn.

انتی *intai*, zie *hintai*.

انتیرو *antero*, Port. geheel, gansch, het gansche.

انتیمین *antimon* = *timoen* en *mëntimoen*, zie aldaar.

انج *andja*, val, e. s. v. touw op schepen; *andja pajoeng*, schuif van een zon- of regenscherm.

انج *indja*, alleen in *sawan indja*, stuipen bij kleine kinderen, waarbij het hoofd gloeit, en in *bërindja singa*, e. s. v. spel, H. Boedj. maar welk? Zoo ook Hik. Ind. Mah. Roep. *indja pajoeng*, e. s. v. kruidje-roer-me-niet,

R. Zal wel *andja pajoeng* zijn, zie *andja*.

انجت *ëndjoet*; *mëngëndjoet*, door een zachten ruk in beweging brengen, zooals een visch den vischlijn; eventjes oplichten, zooals men doet met het lood aan een loodlijn; zich ineendringen en weer uitstrekken, zooals iemand op een schommel, dien opwerkende; de hiel even oplichten en weer neerzetten, terwijl de teenen op den grond blijven; *ëndjot*, Batav. wippen. Zie ook *dënnjoet*.

انجر *andjar*, Arab. anker.

انجر *andjoer*; *mëngandjoer*, voor iets uitsteken, naar voren uitsteken, buiten de rooilijn uitsteken, vooruitgaan, vooropgaan; *mëngandjoer kalaoet*, in zee uitsteken, van een kaap; *andjoer-mëngandjoer*, hier en daar uitsteken van huizen, niet in de rooilijn liggen, Sadj. Mal. p. ۳۹۲ en ۳۹۱; *bërandjoer-andjoeran përlahan*; zich langzaam voortbewegen van eene menigte, M.; *mëngandjoerkan tangan pada*, de hand uitsteken naar, z. ook bij *sorong*; *mëngandjoerkan pëkerdjaän*, het werk voortzetten; *mëngandjoerkan salám*, een groete overbrengen; *pëngandjoer*, aanvoerder, gids, voorhoede, spits; *bintang pëngandjoer*, Venus als morgenster; *tëlandjoer*, te ver om nog terug te kunnen, zich verpraten; *tëlandjoeran soedah djadi saloedara*, reeds zoover gekomen dat men zuster is geworden, H. Dewa Ind. Mëng.; *moeloet tëlandjoer*, langtong, flapuit.

انجر *andjir*, Perz. vijf.

انجر oendjoer, ook *hoendjoer*, uitgestrekt, niet gebogen of gekromd, inz. van een been; *měngoendjoerkan*, uitstrekken; *doedoek bēloendjoer*, met uitgestrekte beenen zitten, wat oneerbiedig is; *bēlom doedoek bēloendjoer dēhoeloe*, nog niet gezeten zijn de beenen al uitstrekken, Sprw.; ook van lijken, b.v. *badan sēgala manoesiajang mati itoe sapērti batang pisang bēloendjoeran*, de lichamen van alle menschen, die dood waren, lagen uitgestrekt als banaanstammen. Hik. Sj. Měrd.

انجره andjērah, Kw. zich verspreiden van een geur, ook v. lichtstralen, b.v. *maka boelan sēdang tērang andjērah*, en juist verspreidde zich het licht van de maan, Asm. Pati. Het schijnt ook schitterend schoon te beteekenen, b.v. Mes. Kag. en Kin. Tab. Zie *djērah*.

انجڱ andjang, I. gemeenzaam voor *pandjang*, lang.

II. *andjang-andjang*, e. s. v. eetbarendzoutwatervisch; *kētam andjang-andjang*, e. s. v. zoutwaterkrabbe.

III. *andjang-andjang*, e. s. v. plant, *Elæocarpus*.

انجڱ andjoeng, e. s. v. opkamer aan de zijde van een huis, waarvan de vloer slechts een paar voet hooger is, ook *bilik andjoeng* en *mandjoengan* of *pěrmāndjoengan*, Sadj. Mal. p. 115; *andjoeng-andjoeng* en *andjoengan*, e. s. v. uitbouwsel op den achterstevan van een vaartuig ten behoeve v. den gezagvoerder = *djěmpoe-djěmpoe*, zie aldaar; *měngandjoeng*, in de hoogte

houden, ophouden, b.v. een signaal, vlieger enz. ook: ophemelen, in de hoogte steken, in het zonnetje zetten van een persoon; *m. diri*, zichzelf verheffen. Měn. *sandjoeng*, id.

انجڱ andjing, hond; *a. ajak*, *canis rutilens*, d. l. Cr.; *a. pēmboeroe* en *a. pěrboeroean*, jachthond; *a. hoetan* of *a. rimba*, de wilde hond, boschhond, jakhals; *a. ajar*, e. s. v. otter; *a. tanah*, e. s. van vliegend insect, dat in den grond leeft, de veenmol; Měn. *andjing-andjing*, oppasser, volgeling, looper, lakei; *bagai andjing bēranak ĩnam*, fig. voor er mager en ellendig uitzien; *bagai andjing kadēhoeloeĩn*, als een hond, dien het wild vooruit is, d. i. door te groote voortvarendheid zijn doel missen, v. d. Tn.; *koetoe andjing*, vloot; *saoedara andjing*, broeders of zusters van dezelfde moeder, maar v. andere vaders; *andjing ditēpoek kapala mēndjěngkit ekoer*, als een hond op den kop geklopt wordt, steekt hij den staart op, Sprw.; *sapērti andjing mērēboet toelang*, als honden, die om een been vechten, Sprw.; *andjing-andjing* en *poeki andjing* = *namnam*, een soort van rinsche, eetbare vrucht.

انجڱ oendjang = *roendjang*; *měngoendjang*, ruw en wild naar iets steken, inz. van boven naar beneden.

انجڱ oendjoeng; *měngoendjoengi*, iemand eer bewijzen door een deelnemend bezoek; *měngoendjoengkan kadam*, een bezoek brengen aan de voeten, een bezoek van hulde en

onderdanigheid brengen, P. Djini. Zie ook *koendjoeng*.

انجف indjap, I. trechtervormige ingang in een fuik, gevormd door elastieke staafjes, die zich openen als de visch er in komt, en daarna weer sluiten.

II. *bëringjap*, het druk hebben, vooral door het komen en gaan van veel bezoekers. Mogelijk bestaat er verband tusschen het eerste en tweede.

انجق andjak; *mëngandjak*, van zijn plaats wijken; volgens C. en S. verplaatsen, van de eene plaats naar de andere dragen of vervoeren. Ook: overplanten van de rijst van het zaadbed op de velden; *elok di-andjak*, geschikt om overgeplant te worden, Pad. bovenl.

انجق ëndjak; *ëndjak-ëndjak*, van toorn stampvoeten.

انجق indjak, volg. v.d.W. *ëndjak*; *mëngindjak*, vertrappen, vertreden, neertrappen. Mën. ook *indjak*, id. *indjak-indjak*, stijgebeugel; *tëringjak*, onder den voet gekomen, vertrap. Zie *pidjak*.

انجق oendjoek; *mëngoendjoek*, overreiken, aangeven, aanreiken, overhandigen, aanlangen, betoonen, aanbieden. Dikwerf ook verkeerd gebruikt voor *toendjoek*, aanwijzen, zie o.a. H. Abd. p. 300. *Mëngoendjoek mata*, een wenk met de oogen geven; *m. tangan*, de hand toereiken; *m. poewan*, de bëtelschaal toereiken; *m. tangan kamoeloet*, de hand naar den mond brengen; *mëngoendjoekkan*

dëngan sabaik-baik hormat, met de meest mogelijke eer ontvangen, zeer deftig recipieeren; *mëngoendjoekkan katangan*, in de hand stoppen, b.v. een fooi, Hik. Adb. p. 48.

انجن andjal; I. *mëngandjal*, in den vorigen toestand terugspringen, van elastieke voorwerpen; zich bewegen, van de ongeboren vrucht.

II. flikkerend, schitterend; *bërandjal*, flikkeren, schitteren; b.v. van juweelen (?) C. en S. Ik denk eer dat het *ëndjal* is, vast ingezet. Zie *ëndjal*.

انجن ëndjal; *mëngëndjal*, met kracht in iets steken, boren, duwen, b.v. een dolk in een lichaam, een kurk in eene flesch.

انجلين? b. v. *toeboehnja* **انجلين**, gezet, zwaar? R. Chaib.

انجلي ëndjélai, zie *djélai*.
انجم oendjam, ook en meest *hoendjam*; *mëngoendjam*, loodrecht met een vaart in den grond steken, b.v. een gepunte paal; van boven naar beneden steken of stooten met lange puntige voorwerpen; *mëngoendjamkan loetoet nan doewa*, zich op de knieën werpen, Mën.; *tëroendjam*, in den grond gestooten, ook: in den grond geslagen, v. een afgeschoten pijl. Ind. Poet.; *bëroendjaman*, van vele voorwerpen aldus in den grond gestooten zijn; *toembak tërlaloe banjak bërhoendjaman dalam darah*. H. Boedj.; *pëngoendjam tanggala*, ploegschaar. Zie *roendjang* en *gëroendjam*.

انجن andjan, Sing. naam van een boom met slecht hout, v.d.W.

انجن oendjoen, ook *hoendjoen*;

mengoendjoen, met geweld aan iets rukken, b.v. aan iemands arm, een zwaar touw enz. Am. Hamz.

انجن indjin, Eng. *engine*, machine. Ook as v. een wiel, de Bode; *kajoe indjin*, het roode harde hout van de *bakau*.

انجه indjeh, gebruikt als pron. 2° pers. door jongen jegens ouden uit eerbied.

انجه oendjah, Batav. en *ngroendjah*, Jav. steigeren van een paard.

انجي ondje, Batav. e. s. v. gewas, gelijkende op *langkoewas*, dat als zuring in de groente gebruikt wordt in de plaats van tamarinde.

انجيل indjil, Ar. het Evangelie, het N. Testament, ook *kitab indjil*; *memasjhoerkan indjil* en *mengchabarkan indjil*, het Evangelie verkondigen; *pësoeroehan indjil*, evangelist, zendeling, evangelie-verkondiger.

انجيمان andjiman; *kapal andjiman* oostindievaarder, schip van het grootste charter, van het Eng. *indiaman*.

انج intja, I. klaar, helder weder, L.

II. *intja-bintja*, in wanorde, verwoering, H. Abd. 511, plundering.

انجت intjat, I. *tërintjat*, in den groei belemmerd, Sw. Zie *intjoet*.

II. de pit van een vrucht, de pupil van het oog, Pad. bovenl.

انجت oentjit, afgebroken, niet gestadig, aan iets werken; *oentjang-oentjit*, in drukte, nu dit en dan dat doen, in drukte heen en weer loopen;

pëngoentjit, wie gewoonlijk afgebroken aan iets werkt, wie geen zitvleesch heeft.

انجت intjoet, scheef, kreupel, mank, van vorm of gestalte of gaan; verkeerd, met een vreemden tongval, van de uitspraak, b.v. *intjoet roemah itoe*, dat huis staat scheef; *tërintjoet-intjoet ija bërdjalan*, *sapërti orang mëlompat lakoenja*, hij loopt kreupel als iemand die springt; *intjoet lafadlnja*, *boekano teloer*, zijn uitspraak was vreemd, maar niet gebrekkig; *intjang-intjoet*, scheef, kreupel, mank op verschillende wijze, op ongelijk lange pooten staan, van een stoel, tafel, enz.

انجت intjit, weg! van hier! voort! scheer je weg! *mëngintjitkan*, weggagen, verdrijven, verbannen, verstooten; *karëna ija tërintjit dari nëgari itoe*, want zij werden uit dat land verdreven. Zie *hintjit*.

انجت entjet, zie *intjoet*.

انچر antjar, Jav. de gifboom, de *oepas*-boom.

انچر antjoer, zie *hantjoer*.

انچر intjar, drillboor, waarbij de beweegkracht op en neer gaat; *mëngintjar*, met een drillboor boren.

انچر entjer, Jav. dun van brijachtige zelfstandigheden = *tjajir*, zie aldaar.

انچغ antjing, sterk riekend, pislucht, bokkelucht, ook de lucht van de stinkboonen *pëtai* en *djëring*.

انچغ ëntjang; *mëngëntjang*, met geweld op iets trappen, vertrappen.

انچغ oentjang, I. reiszak, reis-

tasch, nécessaire, ook beurs, d. l. Cr.; Mën. zakje voor sirih benoedigdheden.

II. voorraad v. bamboe om kunsthanesparen van te maken, Sch.

III. alleen in *oentjang-oentjit*, zie *oentjit*.

انچق intjang, *intjang-intjoet*, krom en scheef, zooals de stijlen van een huis, die niet behoorlijk gericht zijn, b. v. *tiada di-oenting roemah itoe, maka intjang-intjoet kalihatannya*, dat huis is niet behoorlijk gericht, daarom ziet het er krom en scheef uit. Zie *intjoet*.

انچق antjak, I. e. s. v. klein, rond vlechtwerk, horde, van bamboe of kokosbladnerven gemaakt, vroeger voor borden, thans voor kleine offergaven gebruikt; ook: een horde op staken voor het drogen van gewasschen vaatwerk of zulk een horde, opgehangen in de woning om er spijzen op te zetten, opdat de kat er niet aankome. C. en S. of opgehangen met offers in een boom, a. *përbengkas*, of nêergezet aan de voeten van een kranke, a. *pëloenoes*, id. id.; *pinggan antjak*, vischschotel met gaatjes; *mëmboewang antjak*, zulk een vlechtwerk met offergaven aan den weg plaatsn of op het water laten drijven. Bij avond heeft zulk een drijvende *antjak* een brandend kaarsje, wat bij stil weder en in menigte er wel aardig uitziet.

II. e. s. v. vijfgeboom, die te Batavia *kajoe boedi* heet, v. d. W.

انچق antjoek, paren, coïre,

minder plat dan *ampoet*, doch platter dan *ajoeck*, v. d. W. Mën. id.

انچق entjok, Batav. doorsteken, doodsteken.

انچق entjok, Batav. mank gaan; reumatiek, C.

انچق entjik, zie **انچي**.

انچق antjal, voorgeven, voorwenden, C. en S.

انچق entjol, Batav. in de war zijn.

انچق antjol, Batav. uitstekende landpunt, kaap.

انچق ontjal-ontjal, rijgsnoer van bloemen. L.

انچق entjel, of *intjil*, de betekenis hiervan heb ik nog niet kunnen vaststellen. Voorb. *bërtali leher toedjoech bëlit, bërkamr përhoewatan tjina bërentjel-entjel naga sakawan*, Mes. Kag.; *përsalin sapoeloeh përanggowan, pakaijan langkap dëngan entjel-entjel sëkar soehoennja*, Pr. Dj. Dit laatste tot tweemaal toe.

انچم antjam, Jav. *mëngantjam-antjam*, dreigen; *pëngantjam*, dreiger, dreigmiddel; *pëngantjaman*, dreiging. Zie *amang* en *oegoet*.

انچوي oentjoewi, Chin. een chineesche tabakspijp.

انچي antjai, I. totaal bedorven, ontredderd, ontramponeerd; *mëngantjaikan*, totaal bedorven, enz.

II. losjes, loslaten wat men vast heeft, b. v. *djangan di-antjaikan pëngangan itoe*, houd niet losjes vast, wat ge in de hand hebt. C. en S.

انچي entji' en *entjik*, titel voor fatsoenlijke Maleiers, zoowel

vrouwen als mannen; *ĕ. djantan*, en *ĕ. bëlina*, de heer en de vrouw des huizes; *ĕ. oenggal*, het eenige kind des huizes; *ĕ. ĕngkoe*, titel van de afstammelingen des Onderkonings; *ĕ. wan*, titel van de afstammelingen van den Bëndahara en den Toemëng-goeng. Het woord is oorspronkelijk chineesch en beteekent *oom*.

انكود *anachoda*, zie **ناخدا**.

اندا *anda*, Skr. = *djĕbat* en *kas-toeri*; *anda moesang*, de beide klierzakken van de civetkat; *anda sĕtoeri*, e. s. v. versnapering.

اندا *onda*, gemeenzaam voor *bonda*, zie aldaar.

انداك *andaka*, Skr. *dhāka*, een wilde stier, Maxw. en ook C. en S. = *sĕladang*.

انداالس *andalas*, Mën. e. s. v. boom. Zie **انداالس** *indaloes*.

اندر *andor*, I. in Perak de naam van een buffelslede, gebruikt om de oogst van de velden te transporteren. C. en S.

II. hellend; *mĕngandorkan*, een steile plaats hellend maken, om het beklimmen te vergemakkelijken. C. en S.

اندر *oendar*, Jav. boor om geweerloopen enz. uit te boren; *oendar-andir*, Batav. zich kronkelen, slingeren.

اندر *oendoer*, achterwaarts gaan, retireeren, terugtrekken, afdeinzen, wijken, zich verwijderen, van iets afgaan, b. v. van een voornemen; *oendoer boentoet*, achteruit loopen; *oendoer-mara*, avanceeren en reti-

reeren, zie *mara* II; *oendoer makan* en *oendoer daripada santap*, v. tafel opstaan, uitscheiden met eten. Mes. Kag. *oendoer daripada nijatnja*, van zijn voornemen afgaan; *mĕngoendoerkan*, verwijderen, achterstellen, doen afdeinzen.

اندر *ĕnder*, Soend. e. s. v. fenkel, die soms als groente gebruikt wordt.

اندر *indĕra*, Skr. de god Indra, ook: e. s. v. geesten die het luchtruim bewonen; Vorst, titel van aanzienlijke personen; *indĕra bongsoe*, titel van een *mantĕri*, die in rang op den Toemënggoeng volgt; *indĕra roepa*, e. s. v. plant, die onbruikbare katoen voortbrengt; *indĕra poera*, naam van een plaats op de W.-kust van Sumatra en op het schiereil. Malaka; *sĕri indĕra poera*, de glans van Indrastad, bijnaam van het rijk Sijak; *indĕra giri*, naam van een rijk op de O.-kust van Sumatra en van eene rivier, die dat rijk doorstroomt; *indĕra laksana*, e. s. v. heester met boonen, die een lijmstof bevattende schil hebben; *mĕngindĕra*, alleen in titels, zich als een *indĕra* voordoen; *kaĭndĕraän*, het verblijf of de hemel der indra's, ook goddelijk, b. v. Pël. Djin.; *indĕra kila*, Pël. Djin. de naam van een berg, waarop Ardjoena als kluizeaar geleefd heeft. In het Skr. is het een fabelachtige berg; *indĕra loka*, de wereld of het verblijf van Indra.

اندر شور *indĕrapoera*, de naam v. e. landstreek op het schiereiland Malaka en van een onafhankelijken

Staat op de Z.W.-kust van Sumatra.

اندرق andōrak, valkuil om olifanten te vangen, R. Pas p. 12 = *kələboeran*.

اندركيري indēragiri, de naam eener groote rivier in het oosten van Sumatra.

اندس andas ook *handas*; *məng-andas*, op een onderlaag leggen om er eenige kracht op uit te oefenen, zooals het hoofd van iemand op een blok, om het af te houwen. Zie *landas* en *kandas*.

اندس endas; *məngendas*, iemands hoofd op iets hards stooten, b.v. op een tafel. Jav. *endas*, hoofd. Zie *andas*.

اندس indas; *məngindas*, naderen met een vijandig oogmerk, b.v. een vaartuig een ander; op het lijf rukken.

اندغ andang, I. toorts, fakkel, gewoonlijk van droge kokosbladeren, brandfakkel, om iets in brand te steken. Zie *soeloeh*.

II. *andang-andang*, ra; *bərandang-andangkan* *bəsi*, ijzeren ra's hebben; *andang-andang atas* of *pərbahoe*, de bovenra; *andang-andang bawah* of *pərkaki*, de onderra.

III. spat, spikkel, moedervlek. C. en S.; Jav. *andəng-andəng*, moesjes.

اندغ ۲ b. v. *dadanja lakšana*

اندغ ۳ Hik. Korisj.

اندغ andoeng, I. e. s. v. boom, volg. C. en S. een struik en volg. M. een heestergewas, e. s. v. *niboeng* met zeer korte geledingen en taai hout, dat voor piekschaften gebruikt wordt. Men plant hem soms op begraafplaat-

sen; soorten zijn: a. *hidjau*, a. *merah* en a. *batoe*.

II. een mantel, C. en S.

اندغ endoeng; *məngendoeng*, in de kindertaal: zich bij iemand over iets of iemand beklagen.

اندغ oendang, I. Jav. roepen, ontbieden, noodigen; *koendangan*, genoodigde op een feest. Hiervan waarschijnlijk:

II. *oendang-oendang*, wetten; *kitáb oendang-oendang*, wetboek; *oendang-oendang laoet*, de zeevaartwetten; *məngoendangkan*, nader bepalen of toepassen van de wet, Oend. Djambi, wettelijk vaststellen of bepalen, afkondigen, waarvoor het volk wordt opgeroepen.

III. *oendang-oendang*, hekwerk, b.v. van een balustrade; o.-o. *tingkap*, e. s. v. Maleisch venster raam, voorzien van snijwerk.

اندغ endang, Kw. vrouwelijke boeteling, e. s. v. nonnen, vrouwelijke bediende van een pandita. Mes. Kag. Djaja Langk.

اندغ indang; *məngindang*, horizontaal iets heen en weer schudden b.v. rijst op een wan, om de goede korrels v. de anderen af te scheiden, op deze wijze wannen, ziften; *indang-indang*, wan? Zie *njiroe*.

اندغ indoeng = *indoek*, lichamelijke moeder; *indoeng kərbau*, kalfbuffel, moederbuffel; *indoeng madoe*, honigraat; *i. kastoeri*, de muskuszak; *i. soetëra*, pop van den zijde worm; *indoeng moetiara*, parelmoer; *indoeng Hang Toewah akan salama ini doe-*

doek dēkat, zóó lang reeds heeft de moeder van H. T. hier dichtbij gewoond, H. T.; *pěngindoengan*, in het Palemb. loon voor de moederzorg; *indoeng-indoeng*, troetelnaam voor een jong meisje, Prab. Dj.; *měng-indoengkan wadon sadjagat*, noemt men in het Palemb. ontucht plegen met een beest; *maka anak panah itoepon mēndjadi indoeng-taboehan mēnjēngat Sjah Djohan*, Hik. Korisj. Wordt ook *děndang* genoemd en hiervoor geeft men op e. s. v. Spaansche vlieg. Zie *děndang* II.

اندغ *inding*, *měnginding*, stil op iets wachten, b.v. op een aalmoes en dergel., loeren op iets, dat men denkt te ontvangen, zooals b.v. een hond op een brok; stil naar iets luisteren, dat men niet hooren mag.

اندغ *endoeng*, Bat. *měngendoeng*, buiten'shuis slapen van iemand, die bij een dansmeid op de markt blijft.

اندغ *oendoeng*, e. s. v. *doek*, die de vrouwen over het hoofd slaan, om zich te beschermen tegen de zon, hulledeok. Pad. bovenl.

اندث *andap*, Měn. en Jav. z. *ěndap*.

اندث *ěndap*; *měngěndap*, bukken om zich aan het gezicht te onttrekken, gebukt op de loer liggen, Hik. Abd. 494 en 497; kleiner worden van een vlam, tot bedaren komen van een hartstocht, bezinken, neerslaan van beslag, naar binnen slaan van een huidziekte; *ěndap-ěndap*, een verborgen persoon, iemand die zich schuilhoudt; *si-ěndap-ěndap*, die onzichtbare, die wegschuilert, Pr. Dj. Zoo ook:

bagaikan rasa hěndak mēngěndap, ibarat pěnjakit hěndak mēngidap. Ibr. b. Chas. *těřěndap-ěndap*, heimelijk, in het verborgen. Hiervan *měndap*, zie aldaar.

اندق *andak*, I. wijziging van *pandak*; *měngandak*, reven, klein zeil maken, zich in zijne uitgaven wat beperken.

II. *andak-andak*, somtijds. Pěl. Abd. Zie *kadang*.

اندق *andoeq*; *měngandoeq*, door een band ondersteunen, in een band dragen, b.v. een gebroken arm, de borsten enz. Zie *andoeh*.

اندق *ěndok*, vertrouwelijke benaming van vriendinnen onderling, of van de vrouw door den man, of van kleine meisjes; *měngěndokkan*, iemand met *ěndok* aanspreken, kinderen daarmede in slaap sussen.

اندق *indak* = *tidak*, Pad. bovenlanden.

اندق *oendak*, I. ook *hoendak*; *měngoendak*, niet van zijn plaats komen, niet vorderen, blijven dobberen, van een vaartuig; *pěngoendak*, vaartuig, dat met den minsten tegenwind niet vooruit wil, zware zee die een schip belet te vorderen.

II. *oendakan*, Jav. paard, gebruikt vóór eigennamen in het Jav.

اندق *indoeq* = *indoeng*, lichamelijke moeder; *indoeq kastoeri*, muskuszak; *i. madoe*, honigraat; *i. soetěra*, cocon v. een zijdeworm; *pěřindoe'ăn*, al wat van ééne moeder is, broedsel, gezin, familie; *indoeq sěmang*, vrouw die voor lichtekooien zorgt. Měn.

heer, meester, patroon, meesteres; de persoon die er kostgangers op nahoudt. Zie bij *samang*.

اندق indik; *měngindik*, nederhurken en onmiddelijk weer opstaan, een voorwerp, waarop men staat, door een wippende beweging neerdrukken. Měn. nederdrukken, naar beneden duwen = *tindh*.

اندق oendoek, I. *oendoek-oendoek*, het zeepaardje, dat door de Maleiers als amulet gebruikt wordt.

II. *oendoek-andal*, in groote drukte en beweging door velerlei en snel op elkander volgend werk.

III. Zie *moendoek*.

اندل andal, I. zie *oendoek* II.

II. *andalan*, geloofwaardig, vertrouwd, van een persoon, pand, borgstelling. Het is het Jav. *andël* en *andëlan*.

اندل ëndal; *měngëndal*, induwen, instoppen, b.v. gras in een mand, goed in een koffer enz.

اندل andoel, Kw. e. s. v. bloemdragende kruipplant, Prab. Dj. = *soengsoen*, Jav.

اندل endel, e. s. v. pas bij het dansen, waarbij men een zwaai met den eenen voet maakt; *měmboewang endel*, deze pas maken, Ibr. b. Chas; ook door vrouwen onder het voorbijgaan gemaakt, als zij uit eerbied voor iemand uitwijken.

اندلس ëndëlas, e. s. v. onschadelijke slang, waarmede men wel speelt.

اندلس indaloos of *andaloes*, eigenl. Andalusië, Spanje, doch in

verschillende Hss. wordt Sumatra zoo genoemd. Zie *اندالس*.

اندن andam, I. Perz. *měngandam*, in orde brengen, schikken, met juistheid samenvoegen, ook effenen, in orde brengen van een weg b.v. *djalan itoe bagai di-andamkan orang*, C. en S.; *měngandam soerai*, het haar opmaken van Vorstel. pers. en v. e. bruid; *m. misai*, de knevels opstrijken; *pěngandam ramboet*, kapper; *andaman*, wat netjes en juist geschikt is; *andaman ramboet*, kapsel.

II. pony-haar, idiotenfranje, haar afhangend op het voorhoofd van pas gehuwde vrouwen en prostitués, C. en S.; *sapěrti anak-dara mabok andam*, als e. maagd die toevallig die haren op haar voorhoofd krijgt, Sprw. wordt gezegd van iem. die zeer preutsch is, C. en S.

III. een schuil- of vrijplaats zoeken; *andam karoemah radja*, een schuilplaats in het paleis des konings zoeken (tegen vervolging); *měngandam*, een schuilplaats verleenen. M. 't Is Měn. en beteekent, gebonden of veroordeeld zijn om altijd op dezelfde plaats te blijven; *anak andaman*, e. maagd, die tot aan haar huwelijk, steeds in huis gehouden wordt.

اندن andoem, e. s. v. vogel, C. en S. maar welke?

اندن andan, wit mensch, albino, = *orang sabon*. Zie *sabon* en *balar*.

اندن andon, Jav. = *naik*, gaan verriichten, gaan voeren, b.v. *lima hari lagi kita běrjalan, kakang hěndaq andon pěrang*, Mes. Kag. Pr. Dj.; *pěng-*

andon, de uitvoerders? b.v. *pəng-andon naik pərarakan empat poeloeh, mēngiringkan pərarakan bəsar*, id.

اندن oendan, I. *bəroendan*, zich lang met iets bezighouden, b.v. met baden, eten enz.; *bəroendan dəngan nasi*, lang over zijn eten bezig zijn, kieskauwen; *bəroendan dəngan orang alim*, zich lang bij een geleerde ophouden.

II. *hoeroeng oendan*, e. s. v. pelikaan. Volgens Sw. e. s. v. zwaan en volgens v.d.W. e. s. v. wilde gans!

اندو əndau, naam eener plaats onder Pahang.

اندوالی andawali, e. s. v. plant, *Cissus papillosa*.

اندون andoewan, Skr. voetkluister, voetketting, zie *bəndoewan*.

اندə andah? b.v. *tatkala itoe Tinaḱ-nətaḱ pon ada bərdiri dibawah andə*, Boeng. R. bes. p. 132.

اندə andoeh; *məngandoeh*, zwend houden of dragen, b.v. een over den schouder geslagen doek, e. zieken arm, ook den boog van een vlieger spannen door de uiteinden met een touw te verbinden; *tali andoeh*, het touw, waarmede de stokken worden vastgemaakt, die op een vaartuig de dekmatten tegen opwaaien bewaren; *andoehan*, draagband, b.v. voor een zieken arm; *andoehan səkotji*, de stroppen, waarin een sloep hangt in de davids.

اندə ondeh-ondeh, v. d. W. op Java *ondé-ondé*, e. s. v. bolletjes, gekookt van kleefrijstmeel, soms gevuld m. geraspte kokosnoot en suiker

en van buiten bestrooid met *widjen*, door de Maleiers *boewah Məlaka* genoemd en een weinig anders toebe-reid; *mənboewang ondeh*, met zulke balletjes (naar ik meen van klei), het lot werpen. Zie *oendi*.

اندə endah, fraai, kostbaar, in-teressant, vreemd, curieus, belang-rijk, prachtig, b.v. *bənda jang endah-endah*, allerlei fraaie of kostbare zaken; *chabar jang endah*, een be-langrijk bericht; *endah chabar dari roepa*, het gerucht is belangrijker dan de zaak zelf. Sprw.; *akoe ta' endah*, ik geef er niet om, ik stel er geen prijs op; *apa'ah endahnja kapadakoe*, welk belang heeft dat toch voor mij; *məngendahkan*, iets fraai, kostbaar, van belang achten, op prijs stellen, zich voor iets interesseeren, om iets geven; *kaəndahan*, fraaiheid, kostbaarheid, belangrijkheid, ge-wicht. Jav. id.

اندي andai, mogelijk geval, mo-gelijkheid; *andainja* en *sandainja*, samentr. van *sa* en *andainja*, veron-dersteld dat, bijgeval, indien bijvoor-beeld; *bərandai-andai*, de gebeurlijk-heden bespreken, het voor en tegen overwegen, overleggen; *məngandai-kan*, als mogelijk stellen, veronder-stellen; *mandai-mandai*, in gelijke-nissen spreken; *andai-andai*, e. s. v. plant, *grewia oblongifolia*, ook de stagen, waaraan men het touw van een zeil vastmaakt tegen de ver-schansing van een vaartuig, C. en S.

اندي oendi; *mənboewang oendi*, loten, het lot werpen, stemmen bij

verkiezingen; *soerat oendi*, stembriefje. Zie *ondeh-ondeh*.

انديک andika, Jav. beleefd Vrnw. van den 2^{en} pers. enk. ook: spreken, bevelen, van een hooggeplaatst persoon; *pəngandika*, woord, gezegde, bevel. Měn. *andika*, titel van een familiehoofd.

انسان insán, Arab. mensch; *anak-anak insán*, de menschenkinderen, het menschelijk geslacht; *insáni*, menschelijk.

انست ensoet, zie *ingsoet*.

انسر ansoer, zie *angsoer*.

انسڠ insang, ook *ingsang*, de kieuwen van een visch, de weefklieren van spinnekoppen, rupsen en derg.; *oerat insang*, balein; *i. pari*, de kieuwen van een rog; *roempoet i. pari*, e. s. v. eetbare plant.

انسيل ensil = *engsil*, verb. Ned. hengsel, scharnier.

انشاء insja', I. Arab. indien hij wil; *insja' Allah*, zoo God wil, indien het God belieft, of behaagt.

II. Arab. het voortbrengen, scheppen.

انصار anşár, Arab. meerv. van *انصار nāsir*, helper, verdediger; *alanşár*, de helpers, de eerste hulpstroepen, die Mohammad van uit Medina ondersteunden.

انصاف inşáf, Arab. van *نصف*, recht, gerechtigheid, billijkheid, nadenken, overwegen, billijk beslissen, billijk behandelen; *bərboewat inşáf*, recht doen, recht laten wedervaren, de billijkheid betrachten; *məngambil inşáf*, op zichzelf toepassen, over

iets denken met toepassing op zichzelf, overwegen; *inşáf akan dirinja*, tot zichzelf inkeeren, H. Abd. 421, overwegen, H. Abd. 100.

انعام ināám, Arab. gunst, weldaad.

انڠ anang, wijz. van *anak* als aanspraakwoord: kindjelijf. Ook *ənoeng* in gedichten, mogelijk om het rijm, b.v. Ibr. b. Chas.

انڠ aning. I. afstammeling in den 7^{en} graad.

II. *mənganing*, in hinderlaag liggen; *kəna aning*, door e. hinderlaag belaagd, daarin vallen; *pənganing*, hinderlaaglegger, lagenlegger.

III. *aning-aning*, een klein soort van bij, die honig levert, C. en S.

انڠ əning = *həning*, op Java *bəning*, een samentr. van *bəřəning*, klaar, helder, doorschijnend, klaarheid, helderheid, ook v. h. gemoed; *məngəning*, klaar, helder worden.

انفاس anfás, Arab. meerv. van *نفس*, zie aldaar.

انفس anfas, Arab. kostbaar, *toehfatoe 'l-anfas*, een kostbaar kleinood of geschenk. Gebruikt in de *poedji-poedjian* van brieven.

انڠ ənap. zie *ənəb*.

انق anak, kind; jong van dieren en planten, b.v. *anak ajam*, kuiken; *a. ajar*, kreek, H. Abd. 266; *a. ali-ali*, steen uit een slinger; *a. ləmboe*, kalf; *a. pokok*, jonge plant. Van den mensch gebruikt men *anak* in betrekking tot de ouders, anders is het *boedak*; *a. laki-laki*, zoon; *a. pərəm-poewan*, dochter. Verder: onderdeel

van het geheel, b.v. *anak tangga*, sport van een ladder; of een klein van dezelfde soort, b.v. *a. boekit*, heuveltje, ook *boekit anak*; *batoe anak*, brokken steen? Hik. H. T.; *a. ikan*, kleine visch; of geboortig, afkomstig van, zoowel van zaken als personen, b.v. *orang tjina anak Malaka*, een Chinees geboortig van Malaka; *těmpajan anak Sijam*, een aarden watervat afkomstig van Sijam; *anak istěri* of *a. bini*, vrouw en kinderen, gezin; *a. ajar*, watertje, riviertje zijtakje, kreekje; *anak angkat*, aangenomen kind; *a. badjoe*, Měn. ondervest, onderhemd; *a. baik*, een welopgevoed kind; *a. birai*, lijst, rand, zooals v. e. kandelaar en derg., b.v. *kaki dian toedjoech anak birainja*, Ism. Jat. 121; *a. boelan*, de negen laatste dagen der afnemende maan; *a. boewah*, opgezetenen, onderhoorigen van een *datoek*, ook wel: nakomelingen, geslacht; *a. bongsoe*, de jongst geborene, de Benjamin, zie ook bij *moeda*. De volgorde is: *a. ¹soelong*, *²těngah*, *³alang*, *⁴pan-djang*, *⁵pandak*, *⁶moeda*, *⁷poetih*, *⁸hitam*, *⁹bongsoe*. Deze benamingen worden weer verkort tot *long*, *ngah*, *oeda*, *tih*, *andak*, *boesoe* enz. De oudste zoon heet soms *koeloep* of *loep*, het oudste meisje *long*. Bij deze rangorde-namen komt dan de eigenl. naam zooals Ibrahim enz.; *a. dajoeng*, sloeproeier; *a. dara*, maagd; *a. djadja-djadja*, personen v. vorstelijke afkomst, doch v. minder rang dan de *a. radja-radja*; *a. djari* of *a. tangan*, vinger; *a. dapat*, gegeven kind; *a. datjing*, gewicht

v. e. unster; *a. djěbah*, de doosjes of potjes in een bételdoos; *a. djantěra*, spaak van een wiel; *a. doewit*, rente; *a. gampang*, hoerekind; *a. gěnta*, klepel; *a. gobek*, stampertje voor de bétel; *a. goela*, stroop; *a. goegoer*, ontijdig geborene, miskraam; *a. kaki*, teen v. den voet; *a. kěmbar*, tweeling; *a. koentji*, sleutel; *a. lěbah*, larve van de bij; *a. lila*, kogel uit e. donderbus; *a. lidah*, de huid; *a. lidah timbangan*, tongetje aan een balans; *a. limpa*, de milt; *a. lotjeng*, klepel; *a. lombong*, mijnwerker; *a. mas*, in huis geboren slavenkind; *a. mata*, oogappel; *anak mati diboe-noeh*, kind des doods, Ind. Poet.; *a. mariam*, kanonskogel; *a. medja*, lade in een tafel; *a. moeda*, zie *moeda*; *a. moerid*, leerling, discipel; *a. něgari*, inboorling, inlander; *anak orang*, iemands kind; *a. panah*, pijl; *a. pasang*, klein getij; *a. poengoet*, vondeling; *a. měnjoesoe*, zuigeling, ook *a. soesoean* van *soesoean*, zoogbroeder, zoogzuster, v. dezelfde min of zoogster; *a. penak*, kroost, kinderen, voor wie men te zorgen heeft; *anak pěrahoe*, schepeling; *a. pěrigi*, kleine diepte in den bodem van een put; *a. radja*, edelman, vorstzoon, prins. Hiermede wordt een prins in de Hik. Korisj telkens door zijn aanstaande toegesproken, die hem op e. distantie wil houden; *a. ramboet*, de kleine hoofdharen bij het voorhoofd; *a. roda*, spaak van een rad; *a. roepiah*, stuk van een halven gulden; *a. samang*, de kostgangers, kostkinderen, commensalen, zie *indoek*; *a. sěngkalan*,

wrijfhoutje voor de gewone sambal; *a. soekoe*, stuk van een kwartgulden; *a. soedip*, zie ald.; *a. soeloeng*, eerstgeborene, oudste kind; *a. soengai*, zijrivier, beek; *a. tangan*, vinger, ook leerling die zijn meester helpt, handlanger; *a. tangga*, sport van een ladder; *a. tēkak*, de huid; *a. tēlinga*, trommelvlies; *a. tikoēs*, het jong van een rat, ook: raket, vuurpijl, Sw.; *a. tjoetjoe*, kinderen en kleinkinderen, afstammelingen, nakomelingschap, ook enkelvoudig gebruikt; *a. torak*, schietspoel; *a. toenggal*, eenigst kind; *anakan*, wat op een kind gelijkt, pop, interest; *anak-anakan*, poppen, ook de gezamenlijke zonen van iemand, b.v. *sasokoe lagi anak-anakan baginda Ali*, Moh. Han. en andere; *përanakan*, inlandsch kind, ook: baarmoeder, baring, geboorte; *mëm-përanakkan*, baren; *dipëranakkan*, gebaard, geboren worden, b.v. *akoe dipëranakkan olih iboekoe*, mijne moeder baarde mij, Hik. Abd. p. ۴, r. 1 v. o.; *bëranak*, kinderen hebben, kinderen krijgen, bevallen, in het kraambed komen, ook een kind gewinnen, en ook van mannen gebr. Zie Sadj. Mal. pag. ۲۸ en *soeltān Solaimān itoe bëranak radja-moeda*, sulthan S. gëwan den onderkoning, M.; *bëranak këtjil*, kleine kinderen of jongen hebben, B. R. bës.; *bëranakkan*, ook tot kind hebben of aannemen, H.T.; *bëranak dëngan*, een kind hebben of krijgen bij. *Djika kita bëranak*, ikoet kata bidan, Sprw. gez. als wij baren, doen wij wat de vroed-

vrouw zegt. Als *bëranak* een object krijgt dan is het niet goed daarbij *anak* te gebruiken, b.v. *maka bëranaklah baginda... sa'orang laki-laki*, Sadj. Mal. p. ۲۸ reg. 3 en 4 en niet *anak laki-laki*. Zie ook id. id. reg. 3 en 2 v.o. en id. p. ۳۸ r. 5 v.o.; *këmunakan*, neef of nicht in betrekking tot oom of tante; *këmanakan dibawah loetoet*, benaming voor afstammelingen van slaven, zoo ook, maar meer ironisch, *këmanakan dëngan sëbab*, Pad. bovenl.; *doewa bëranak*, een der beide ouders met een kind; *katiga bëranak*, de beide ouders met een kind, of een der ouders met twee kinderen enz.; *tahoe bëranak*, weten te zorgen voor kinderen, C. en S.; *anak-bëranak*, van kind tot kind, van vader op zoon, van ouder op kind enz.; *anakanda*, *anakda*, *ananda* en *nanda*, vorstelijk kind. Zie ook *kanak-kanak*.

انقد *anakda*, kind v. e. vorsteljk of voorn. persoon; zie bij *anak*.

انقياد *inқиád*, Arab. gehoorzaamheid, onderwerping.

انكار *inkár*, Arab. loochening, weigerachtig zijn.

انكند *anakanda* = *anakda*, zie aldaar.

انگړس *ingris*, engelsch.

انگړها *anoegëraha*, ook *noegëraha*, Skr. gunst, gunstbewijs, geschenk van e. meerdere, begiftiging, eerbewijs, genadegift; *dëngan nama anoegëraha*, met vorsteljk vergunning, Oend.; *mënganoegërahakan*, schenken, geven, van vorsteljk

personen; *mənganoegərahai*, begunstigen, begiftigen, beschenken.

اندل *ənal* en *nal*, prop op een lading. Verb. Ned. knal.

انم *ənom*, Jav. jong; Mal. alleen in poëzie.

انم *ənam*, zes; *məngənam*, de zesde zijn, b.v. van kinderen; *bəreṅnam*, zes in getal zijn, met zijn zessen; *pəreṅnam*, zesdedeel; *kaṅnam*, zesde, ten zesde, de zes waarvan gesproken is; *ənam-ənam*, zes aan zes, alle zes; *bəreṅnaman*, bij hoopen van zes; *ənam-bəlas*, zestien; *ənam poeloeh*, zestig.

انند *ananda*, verkorting van *anakanda*; zie bij *anakda*.

انو *ano*, een zekere N.N., hiervoor ook *si-ano*; verder: een zeker iets; wat ik zeggen wil; *ano-ano*, dit en dat; *ano-anoekan*, dit en dat doen, mogelijk van het arab, *foelano*.

انو *ənau*, ook *nau*, de aren-palm, arenga sacharifera, welks, uit den bloemkolf getapt, zoet sap, *nira*, of als palmwijn gedronken, of tot palmsuiker gekookt wordt.

انوا *anoa*, buffel, bubalus depressicornis, d. l. Cr.

انون *anona*, e. s. v. vrucht, de *nona*- of *anona*-vrucht.

اني *ani*, I. e. houten raam, waarop de schering wordt gezet. Het bestaat uit twee zware blokken hout, *tapak ani*, die door een lat, *bələra ani*, zijn verbonden; *məngani*, den ketting scheren, bij het weven; *ani-ani*, kettingscheerder; *anian*, zie *kerek*; *pənganian*, schering.

II. *ani-ani*, Jav. het mesje, waar-

mede de rijst op 't veld gesneden wordt; *məngani-ani*, rijst snijden, rijst oogsten.

اني *anai-anai*, witte mier, termiet.

اناي *aniaja*, Skr. onderdrukking, onrecht, onrechtmatige behandeling, verdrukking; *mənganiaja* en *mənganiajakan*, verdrukken, onrechtvaardig behandelen, mishandelen; *mati təraniaja*, ten onrechte sterven, onschuldig ter dood gebracht worden, ook *aniaja mati*. C. en S., *orang jang təraniaja dan jang mənganiaja*, de verdrukten en de verdrukkers; *pəng-aniaja*, verdrukker, onderdrukker.

انبيغ *əniboeng*, ook *niboeng*, e. s. v. palmboom met een zeer hard spint, dat voor palen, latten, pieken enz. gebruikt wordt. Zie *niboeng*.

انيك *aneka*, Skr. veelsoortig, allerhande, allerlei; *sərba aneka*, in dezelfde beteekenis gebruikt als *aneka*, zoo ook *sa'aneka* en *aneka-aneka*, B. R. bès. p. 2; *aneka-aneka bagai*, allerlei verschillende soorten.

انیکن *inikan*, samentr. van *ini* en *akan*, ten opzichte van dit, wat dit betreft.

انچر *annjar*, Jav. nieuws, nieuwelingsch.

انچق *ənnjak*; *məngənnjak*, vaster ineen persen, aanstampen, b.v. van den grond, de aarde tegen een plant aandrukken om die vast te zetten.

انچيم *annjam*; *məngannjam*, vlechten van haar, bamboe enz. klossen; *məngannjam-annjam*, allerlei vlechtwerk maken; *annjam gila*, een soort

van zeer moeilijk vlechtwerk. Zie *anjam*.

انچه *ənnjah*, ook *njah*, weg! scheer je weg! voort! ook: zich uit de voeten maken, b.v. *maka njahlah ija*, en hij pakte zijne biezen, hij maakte dat hij wegkwam; *mənnjahkan*, weggagen.

اوا *oewa*, gemeenzaam voor *toewa*, bij benamingen van bloedverwantschap of titels, ook **اوا** geschreven.

اوا *awa'*, zie *awak*.

اوان *awán*, Perz. een koningshof, paleis, open gaanderij of terras, zie *diwán*.

اواو *oewau*, e. s. v. staartloozen aap, M.

اوب *oeba*, het vat, waarin men de sagohoudende pap laat bezinken; ook de naam van een boom.

اوبت *obat*, geneesmiddel, heelmiddel, pleister, zalf, in het algemeen alles wat tot genezing wordt aangewend, ook bijmengsel om iets te veroorzaken, middel om iets teweeg te brengen; *obat sakalian pənjakit*, universeel middel, een middel voor alle kwalen; *timah-sari ditjampoer dəngan obat-obat soepaja rapoeh*, zink vermengd met bijmengsels, opdat het bros worde; *obat orang hobatan*, kwakzalverij; *obat bədil*, buskruit; *obat pənggalak*, monteerkruid; *obat goena*, tooverdrank; *obat dəhaga*, appeltje voor den dorst, Ibr. b. Chas.; *obat tjatjing*, middel tegen de wormen, wormkruid; *obat bəranak*, vruchtbaarmakende middelen, een middel om kinderen te krijgen.

Hik. Ind. Poet.; *obat mata*, oogmiddel; *toekang obat*, apothecar; *kəđai obat*, apotheek; *obat-obatan*, geneesmiddelen, collectief; *məngobatkan*, tot geneesmiddel maken; *məngobati*, met geneesmiddelen behandelen; *məmpərobatkan*, van geneesmiddelen voorzien, geneesmiddelen op iets aanwenden, leggen; *obat djaoeh, pənjakit hampir*, fig. gebrek hebben aan de noodige middelen voor iets; *obat djerih*, een meevaltje voor gedane moeite, die niet behoefde beloond te worden. v.d.Tn. Zie ook *hobat*.

اوبر *oobar*, I. *məngoobar*, los- of openrollen, van opgerolde dingen, b.v. een zeil en derg.

II. e. s. v. boom, met welks bast, *koelit oobar*, netten, zeilen, touwwerk enz. gelooïd of getand en bruin gekleurd worden; *məngoobar*, looien, tannen, doch niet van leder, zie daarvoor *samak*.

اوبر *oebər*, Jav. *məngoebər*, nazetten, vervolgen, najagen. Asm. Pati.

اوبر *obor*, Jav. fakkelt, toorts, flambouw, zie *damar* en *soeloeh*.

اوبر *oebroer-oebroer*, e. s. v. zee-kwal; *pajoeng oebroer-oebroer*, vorstelijke staatsie-zonnescherm, dat door een afhangenden rand den vorm en de beweging van zulk e. kwal heeft, zie *pajoeng*; *oebroer-oebroer gantoeng kəmoedi*, ankergeld, belasting voor het ergens laten vallen v. het anker.

اوبرل *obrol*, Jav. beuzelpraat; *ngobrol*, beuzelpraat houden, sprookjes vertellen.

اوبڠ oebang; *měngoebang*, inkepingen maken in een ruw stuk hout, om het daarna beter te kunnen behakken; aan weerszijden inkepen van een boom, die geveld moet worden.

اوبڠ oebéng, Jav. omloop, kring; omlooopen, ronddraaien.

اوبڠ oeboeng, zie *hoeboeng*.

اوبڠ obong, Jav. branden.

اوبڠ obel, vleesch, zoolang gestoofd, tot de jus geheel verdwenen is.

اوبڠ oeban, ook *hoeban*, grijs, van het hoofdhaar, grijsheid; *orang oeban*, grijsaard; *měngoeban*, een grijs voorkomen aannemen, ook v. d. grond, waarop rijst gezaaid is, door het uitspruiten der witte puntjes van het zaad, die den zwarten grond zulk een voorkomen geven; *boekannja oeban éngkau ini oeban imán, oeban tjéměrlang, hanjalah oebanmoe ini oeban boenga lalang djoega adanja*, H. Gr. p. 90, uwe grijsheid is geenszins die van het geloof, de stralende grijsheid; uwe grijsheid is slechts die van de grasbloemen! komt aardig overeen met: „die grijsheid is geen kroon op holle bekkeneelen, maar nietig distelvlas, waarmee de winden spelen”, Bilderdijk.

اوبڠ oebin, I. *batoe oebin*, vloer-tegel, ook *roebin* en op Java *djoebin*.

II. schroevendraaier.

اوبڠ oebon, Kw. vrouw, die zich in een kluis heeft teruggetrokken en pénitentie doet.

اوبڠ oeboen-oeboen, voorhoofdfontanel; de kruin van het hoofd. Zie ook *boenboenan*.

اوبڠ obah; *měngobah*, veranderen, wijzigen, anders maken; verkeeren; de jonge rijstplantjes van het zaaibed op de sawah overplanten; *běrobah*, zich veranderen, anders worden; *tia-dalah běrobah moeloetnja*, zij bleven bij hunne verklaringen, weken daarvan niet af; *měngobahkan*, iets veranderen, wijzigen; *měngobahkan pěr-djandjian*, het overeen gekomene of beloofde wijzigen, veranderen; *měngobahkan djandji*, en *m. moeloet*, zijn woord of belofte breken; *pěrobahan*, verandering, wijziging; *pěrobahan boenji*, afwijking der tonen; *pěrobahan pěnglihat*, zinsverrukking; *orang těngah měngobah*, iemand in zijn overgangstijdperk.

اوبڠ oebi, algemeene benaming van meelachtige aardvruchten, inzonderheid v. het geslacht *dioscorea*. Soorten zijn: *oebi ara*, o. *badak*, o. *běnggala*, o. *djas*, o. *djawa*, o. *gadoeng*, o. *kajoe*, o. *kěladi*, dit laatste ook algemeene benaming voor aardvruchten; o. *kělebang*, o. *kěling*, o. *kělonan*, o. *kěmbili*, o. *kěntang*, aardappel; o. *merah*, o. *nasi* = *kělebang*, o. *oepas*, o. *padi*, o. *poetih*, o. *těropong* = *kěmbili torak*; *ikan oebi*, e. s. v. eetbaren zoutwatervisch; *djahit lilit oebi*, een overhandsche naad.

اوت awat, de rij of regel of het pad tusschen de voren v. e. geploegd land, ongeploegd gelaten, opdat men door het veld kan gaan. C. en S.

اوت awet, Jav. lang durend, lang uithoudend voor het versleten, stuk of opgebruikt is, duurzaam; *awet moeda*,

lang jong blijven; *minjak ini awet*, deze olie houdt het lang uit. Voor Mal. geeft v. d. W. *awit* op! nooit anders gehoord dan *tahan lama*.

اوت *oewit* = *hoewit*, zie ald.

اوتام *oetama*, zie اتام.

اوتار *oetara*, zie اطار.

اوتار-اوتار *oetar-oetar*, e. s. v. klein, rond schild, meest van koper, buffelhuid of hout. In het Jav. is *oetër*, een ronde schijf. Zie ook *poetar*.

اوتس *oetas*, I. snoer, lijn, koord; *tali saeah sa'oetas*, één kabeltros; ook gebruikt als hulp-Telwoord bij het noemen van een aantal netten en kettingen; *tjintjin oetas*, ring met kleine steenen omzet, alsof die aan een snoer geregen waren; *mëngoetas*, aaneensnoeren.

II. bedreven in eenig handwerk; *orang oetas*, een handwerksman, inz. houthakker, timmerman; *sangat oetas anak Foe-awang*, de zoon v. P. is zeer bedreven, Ind. Poet.; *sa'orang oetas përempoewan pandai mënoelis*, een kunstnares, die zeer bekwaam was in het teekenen, Bloeml. Zed. Verh.

اوتس *oetoes*; *mëngoetoes*, zenden, afvaardigen van een gezant of gezanten; *oetoes-mëngoetoes*, elkander wederkeerig gezanten zenden; *oetoesan*, gezant, gezantschap, afgevaardigde, zendeling; *oetoesan indjil*, evangelisch zendeling.

اوتغ *oetang*, meest *hoetang*, schuld, wat men schuldig is. Zie *hoetang*.

اوتغ *oteng*, onze-lieveheers-

beestje, coccinella; *oteng mas*, goudhaantje, crisomela, R. Ook Jav.

اوتق *oetak*, de hersenen, het brein, fig. verstand; *oetak toelang*, merg; *oetak oedang*, garnalen hersenen, ook bij dysenterie: beetje bloed dat met persing ontlast wordt; *oetak-oetak*, e. s. v. spijs, bestaande uit fijn gemaakte *parang-parang*-visch of vleesch, sterk gekruid en in bladeren gewikkeld; *ini përkataän jang oetak-oetak sëgala përkataän*, deze woorden zijn het merg (of de pit) van alle woorden; *bërhamboeranlah oetaknja*, zijne hersenen lagen verspreid.

اوتق *oetik*, e. s. v. eetbaren zout-watervisch.

اوتن *oetan*, zie *hoetan*.

اوتو *oto* of *otoh*, Jav. borstlap voor kleine kinderen, reikende tot den onderbuik, meestal van gekleurd katoen. Zie *baroet*.

اوته *oetih*, gemeenzaam voor *poetih*. Zie ald.

اوج *odja*; *mëngodja*, twee vechtanen vurig maken, door ze tegenover elkander vast te houden, aanhitsen, ook van vechtkrekels en overdrachtelijk ook v. twee partijen.

اوجان *oedjana*, zie *jodjana*.

اوجت *oedjat*, meestal *hoedjat*, van het Arab. حكاية, kwaadstokerij door achterklap; *mëngoedjat*, lasteren, kwaadstoken; *pëngoedjat*, lasteraar, kwaadstoker.

اوجد *oedjoed*, het Arab. *woedjoed*, zie ald.

اوجر *oedjar*; *mëngoedjar*, spreken, zeggen, hernemen; *maka oedjar*

baginda, toen hernam Zijne Majesteit; *oedjarnja*, zeggende.

اوجر oedjoer, op Java de uitspraak van *oedzoer*, zie aldaar.

اوجع oedjoeng, zie *hoedjoeng*; *o. tanah*, kaap; *o. mata*, buitenhoek van het oog; *o. bēras*, stukjes die bij het stampen van de rijst afvallen; *oedjoengan*, in het Palemb. e. s. v. dobbelspel.

اودق odjok, Mēn. *mēngodjok*, met de voeten of met een stok tastende den weg zoeken.

اوجل oedjoel, e. s. v. kruipende plant, die als bindsel gebruikt wordt, met roode vrucht.

اوجن oedjan, zie *hoedjan*.

اوجي oedji; *mēngoedji*, toetsen, keuren, ook in fig. beteekenis; *batoe oedji*, toetssteen; *pēngoedji*, toetsers, keurder van goud en zilver; *batoe pēngoedji*, keursteen, toetssteen; *pēngoedjian*, toetsing, keuring.

اچس oetjoes, Batav. darmen, Jav. *oesoes* = *isi pēroet* of *tali pēroet*.

اوجج oetjang en *oentjang*, specerij- en medicamentdoos. L. Zie *oentjang*. I.

اوجف oetjap; *mēngoetjap*, opzeggen, uitspreken; *mēngoetjap sjoekoer*, dankzeggen aan God; *m. amin*, amen zeggen; *m. kalimat assjahádat*, de geloofsformule der Mohammedanen opzeggen; *pēngoetjap*, uitspraak, spraakvermogen, ook de eischer in rechtszaken. M.

اوجق otjok, ook *onjok*, *mēngotjok*, toeduwen enz. *ta' kětahoēän otjoknja*, zijne pogingen of stappen

zijn onzeker. Mēn. *odjok*; *mēngodjok*, met de voeten of met e. stok tastende den weg zoeken.

اوجل oetjoel, Jav. los, ontglipt, ontslagen, in vrijheid gesteld.

اوجو oetjoe, zie *bongsoe*.

اود oeda, gemeenzaam voor *moeda* jong, bij benamingen van bloedverwantschap en titels, b.v. *pa' oeda*, vaders of moeders jongere broeder; *ma' oeda*, vaders of moeders jongere zuster; *tēngkoe oeda*, titel voor de mannelijke en vrouwelijke afstammelingen v. de regeerende Sulthans van Djohor, thans Lingga; *nachoda oeda*, titel voor gezagvoerders van vaartuigen.

اودت oedoet; *mēngoedoet*, rooken, inz. van tabak en opium in een pijp; *pēngoedoet*, tabaksrooker, opiumschuiver, ook: tabakspijp, opiumpijp. Voor dit laatste ook *oedoetan*, Hik. Bandjar enz.

اودر oedar, bejaard; *sa'orang oedar*, een bejaard man. M.

اودغ oedang, garnaal, z. *hoedang*.

اودف oedap; *oedap-oedapan*, allerlei vreten, ontuig, allerhande vuil dat gegeten wordt.

اودث oedip, e. s. v. zeevisch, een kleine *parang-parang*-visch.

اودق oedik, bovenloop eener rivier, de daar gelegen landstreek, de bovenlanden; *moedik*, rivier opwaarts, van varen, zwemmen enz. zich naar de bovenlanden begeven.

اودق oedoek = *boedoek*, de ergste graad van melaatschheid. Kw. *woedoeg*, id. Jav. *boedoeg*.

اودoh, leelijk, vuil, obscene; leelijkheid, vuilheid, slecht van eene handeling, b.v. *pěkěrdjaän odoh*, Ibr. b. Ch. Max. Swett; *kaödohan*, leelijkheid, vuilheid.

اودي oedi, Jav. achter; hiervan: *di-oedi*, later, achteraan; *kěmoedi*, roer; *kěmoedian*, daarna, naderhand.

اودي odai, en *hodai*, de naam van een wilden volksstam op het schier-eiland Malaka.

اؤر aöer, ook *haöer*, e. s. v. dunne bamboe, ook voor bamboe in 't algemeen. Soorten zijn: *aöer gading*, *a. doeri*, enz.; *aöer-aöer*, e. s. v. gras, dat geschikt is voor paardevoeder; *sapěrti aöer ditarik songsang*, als e. bamboe tegen het beloop der takken voortgetrokken, Sprw.; *bagai aöer di-atas boekit*, als bamboe op een heuvel, sprw. voor zich blootgeven, met zijne gebreken te koop loopen.

اؤر awar, algemeen heerschende ziekte, pest, cholera, epidemie, ook: *hawar*.

اؤر ora, Jav. neen, niet.

اؤر oera; *měngoera-oera*, met anderen overleggen, overwegen; *běroera-oera*, met allerlei overleggingen den tijd verspillen of de goede gelegenheid laten voorbijgaan, Pěl. Dj. .

اؤر awoer, Batav. eetwaren in het algemeen; *toekang awoer*, koopman, die allerlei eetwaren rondvent, v. d. W.

اؤر oewar; *měngoewar-oewar*, een bevel of verbod openlijk bekend maken, afkondigen.

اوس oerat, I. vezel, draad van hout of vleesch, ader, zenuw, spier, pees; *oerat kajoe*, de draad van het hout; *o. nadi* of *o. bėrděnnjoet*, slagader, polsader, *o. pěmboenoeh*, halsader; *o. pěngětoel*, de spier onder de knie. C. en S.; *o. toenggang*, penwortel, Měn. zie *akar oembi*; *běnang tiga oerat*, dieldraadsch garen, *o. gatal*, e. s. v. geneesmiddel uit het plantenrijk; *oerat kěting*, Achillespees, v. d. W. ook op Mal. *o. pěngandar*, id. C. en S.; *sa'oerat bėnang pon tiada lagi pada toeboehnja*, hij had geen heele draad meer aan het lijf; *bėrlantjing soetěra hitam bėroerat děngan ajar-mas*, een zwart zijden broek met gouddraad doorweven, Mes. Kag.; *oerat bėrsěling-sěling*, geaderd van hout. Sw.

II. het Arab. *aurat*, de schaamdeelen; meer algemeen het lichaam van den navel tot de knieën; *aurat boemi?* b.v. *disoeroeh santapkan aurat boemi?* R. Ch.

اوس oeroet; *měngoeroet*, met de handen een lichaamsdeel drukkend of knijpend wrijven, masseeren, ook met de vingers den knevelbaard strijken; *měngoeroet děngan minjak*, masseeren met aanwending van olie of zalf; *oeroetan panah?* de Holl. 33; *oeroetan*, Batav. worst. B. Zie *loeloet*.

اوس oeroes, I. rechte streep, kras, schrap of insnijding; *měngoeroes*, een ruwe schets op iets maken, b.v. op hout of den grond, om aan te toonen hoe het bewerkt moet worden.

II. Jav. *oeroes-oeroes*, purgeermiddel, purgatie.

III. Mën. *ma-oeroes*, het lichaam ter afkoeling wrijven met water, waarin een verkoelend middel is gedaan.

اورغ *oerang*, I. alleen in *oerang-ariny*, e. s. v. eetbare plant.

II. Jav. *garnaal*, kreeft = *hoedang*.

اورغ *oeroeng*, I. ook *hoeroeng*; *bëroeroeng*, in groote menigte bijeen zijn; *mëngoeroeng*, in menigte iets bedekken, zooals b.v. vliegen de stroop of het vleesch, mieren de suiker. H. Abd. 463.

II. het Jav. *woeroeng*, verijdeld, mislukt, alleen in *emas oeroeng*, zwavelijzer, letterl. mislukt goud; *mëngoeroengkan*, doen mislukken of afspringen.

اورغ *oering*, kneveltje in het keepje onder d. neus; *oering-oering*, in den baard brommen, pruttelen, mopperen. Jav. *moering-moering*, id.

اورغ *orong*, I. Pad. bovenl. = *oeroeng* II.

II. zakje van kokosbladeren om er rijst in te koken.

اورغ *orang*, persoon, individu, man, mensch (doch niet in tegenoverstelling met andere wezens, want dan gebruikt men *manoesia*), volk, onderhoorige, bediende, men, iemand, een ander, andermans, b.v. *orang sa'orang*, e. enkel persoon, één individu, Hik. Boodj.; *kata orang*, men zegt; *sa'orang manoesia*, één mensch; *orang bëndahara*, het volk of de onderhoorigen van den rijksbestierder; *toewan*

poenja orang, mijnheer zijn bediende; *harta orang*, iemands goed, andermans goed; *nëgari orang*, bewoonde plaats, ook andermans land, vreemd land; *orang karam dilaoet*, *akoe karam didarat*, anderen verongelukken op zee, ik verongeluk aan den wal; *gëmoek orangnja*, dik of gezet van persoon; *şifat orangnja*, zijne persoonlijke eigenschappen; *banjak orang*, veel menschen of personen; *orang banjak*, het volk, de menigte, het publiek, de groote hoop, de schare; *orang haloes*, geest, luchtgeest; *orang djambak*, naam voor de Menangkabauwers; *orang kaja*, titel v. mindere hoofden; *orang bëharoe*, nieuweling, nieuw aangekomene; *orang doesoen*, dorpeling, landman; *orang dagang*, vreemdeling; *orang lama*, oudgast, iem. die reeds lang in het land is; *orang hitam*, oosterling; *orang poetih*, europeaan, blanke; *orang hoetan*, e. wilde, boschbewoner, doch geen soort van aap, zie daarvoor *mawas* en *majas*; *orang bësar*, e. aanzienlijke, iemands meerdere; *orang bësar bësar*, de aanzienlijken, de rijks grooten, de overheid, overheidspersonen; *orang hoeloe*, bovenlander; *orang goenoeng*, bergbewoner, bergvolk; *orang kaja*, een rijke, ook: titel voor hogere staatsbeambten; *orang şabon*, albino, lett. zeepmensch; *orang toewa*, een oud man, ook: oudste, ouderling; *orang toewa-toewa* of *sëgala toewa-toewa*, de oudsten of ouderlingen; *orang toewa tahoe*, het hoofd, dat van alles kennis draagt; *orang lain*, een ander, een

vreemde, b.v. *adapon anak radja itoe boekan orang lain kapada baginda*, die prins was geen vreemde voor den Vorst. Hik. Boedj. Ook wordt *orang* als hulp-Telw. gebezigd, b.v. *sa'orang radja*, een Vorst of koning; *lasjkar doewa orang*, twee krijgsknechten; soms ook v. dieren b.v. *di-angkoetnja sĕmoet itoe sa'orang sabidji*, elke mier droeg e. zaadje weg; *sa'orang*, iem.; *barang sa'orang*, de een of ander; *sa'orang pon tidak*, één persoon zelfs niet, d.i. hoegenaamd niemand; *sa'orang tiada siapa samanja*, niemand, wie ook, was zijns gelijke. Pr. Djaj.; *sa'orangnja* en *dĕngan sa'orangnja*, alleen, nam. voor den 3^{en} pers., voor den 1^{en} komt *koe* en voor den 2^{en} *moe* in de plaats van *nja*; *kasa'orangan*, geheel alleen gelaten, in zijn eentje achtergelaten, eenzaamheid, b.v. *tinggal kasa'orangan*, geheel alleen achtergebleven of achtergelaten, Prab. Dj. Asm. Pat.; *bĕlas poela hatikoe olihnja kasa'orangan*, ook heb ik medelijden met hem, omdat hij zoo alleen is, of in den staat van alleenheid, eenzaamheid, Prab. Dj.; *sa'orang dirinja*, zichzelf; *dĕngan sa'orang dirinja*, bij zichzelf; *sa'orang djoega*, de eenige, b.v. *kita sangkakan Ratoe Ēnom sa'orang djoega jang baik paras*, wij meenden dat R. E. de eenige was met een schoon uiterlijk. B. R. bĕs. 245; *sa'orang-sa'orang*, of *sa'orang dĕmi sa'orang*, of *sa'orang lĕpas sa'orang*, de een na den ander, een voor een; *sa'orang* in de beteekenis v. alleen wordt ook van twee personen gebr.,

b.v. *ajahanda mĕlĕpaskan toewan sa'orang*, vader laat u (de beide prinsen) alleen gaan, H. Boedj.; *sasa'orang*, ieder een, de een of ander; *orangan*, beeld, pop, standbeeld; *orang-orangan mata*, de pupil van het oog; *sa'orang, dĕngan sa'orang* of *akan sa'orang*, de een den ander.

اورق oerap; *mĕngoerap*, smeren, bestrijken met iets, b.v. met zalf en dergel.; *oerapan*, zalf, smeersel; bij spijzen beteekent het, dat er geraspte kokosnoot doorheen gedaan is, b.v. *nasi di-oerap, djagoeng di-oerap, poeloet di-oerap* en *oebi di-oerap*, rijst, maïs, kleefrijst en aardvruchten met kokos toebereid; *pĕroerapan*, zalving, nam. besmering met zalf.

اورق oeroep; *mĕngoeroep*, in ruil nemen, wisselen; *kĕdai oeroep-oeroep*, wisselkantoor, wisselbank; *oeroep-oeroep*, bij ruiling, afwisseling, beurtelings; *oewang oeroepan*, wisselgeld; *pĕngoeroep*, wisselaar, bankier; *batoe pĕngoeroep*, toetssteen, nam. uit den tijd toen men nog met getoetst goud betaalde.

اورق oerip, Jav. = *hidoep*, leven, Zie ook *arip*.

اورق orak; *mĕngorak*, losbinden, ontbinden, losmaken, opendoen, openen, van iets wat samengebonden of samengepakt is, b.v. lijnwaad om het te luchten; *oelar mĕngorak lingkar-nja*, de slang ont kronkelt zich; *mĕngorak-arik*, van een menigte voorwerpen; *mĕngorakkan tapanja*, zijne boetedoening staken. Hik. Asm. Pati. Hik. Koris.

اورى oeroeg, Jav. *měngoeroeg*, aanaarden, met aarde ophoogen.

اورى oro-oro, e.s.v. ratel, gemaakt van een kokosdop en eenige koperen chineesche muntjes, gebruikt om visch te lokken; *měngoro-oro*, met zulk een ratel visch vangen.

اورى oerai, los, ontbonden, losgewikkeld, uit elkaar, open, geslaakt van iets wat gebonden, geknoopt of gevlochten was; *ěmas oerai*, stofgoud; *tanah jang oerai*, losse aarde; *ramboet těroerai*, losgeraakt haar, loshangend haar; *měngoeraikan*, losmaken, ontbinden, ontknoopen, ontwikkelen; ook: iets in bijzonderheden vertellen, over iets uitweiden; *oeraian*, omstandig verhaal; *těroerai kawinnja*, hun huwelijk was onthonden, Oend.; *ada jang běrlari těroerai děngan ramboetnja*, sommigen liepen hard met loshangende haren, H. Asm. Pat.; *měngoerai nimpi*, e. droom meedeelen, Prab. Dj. *měngoeraikan ikat*, de banden losmaken; *měngoeraikan dirham dari dalam pěngikat pinggangnja*, het geldstuk loswinden uit zijn gordel. Noer Moh. Zie *běrai* en *pěrai*.

اورى oeri, I. *měngoeri*, schielijk in de rondte draaien als een tol; *běrtarik oeri*, zien wiens tol het langst draait; v. d. W. hard en snel naar zich toehalen van het tolkoord.

II. bloedstremsel, dat na de nageboorte, *těmboeni*, volgt.

اورى oribang = *kěmbang sěpa-toe*, zie ald en *wora-wari*.

اورى aões, I. ook *haões*, afgesleten door wrijving, b.v. de vinger door te

schrijven in het zand enz.; *aões těloendjoek měntjolek garam*, de wijsvinger is afgesleten door het nemen v. zout, Sprw. van iemand, die altijd bij magere kost, rijst met zout, leeft.

II. *měngaões*, zuiveren van metalen? v. d. W. beter afschuren van metaal, zie I. Ook afgesleten door roest. Salj. Mal. p. 36, r. 1.

III. dorst = *děhaga*; *akoe aões*, ik heb dorst. Měn. id. *orang aões diběri ajar*, fig. nooddruftigen hulp verschaffen.

اورى awas, scherpziend, oplettend, voorzichtig; *měngawas-awas*, scherp bezien, bekijken, sterk aankijken, Batav. zie ook: *awah*, *lawah* en *lawas*.

اورى oewas-oewas, zie **اورى** Arab.

اورى oesat, e.s.v. eetbaren zout-watervisch.

اورى oesěr; *oesěr-oesěran*, Batav. middelpunt van e. draaikolk, kruintje of kringetje, gegroeid in het haar. Hiernaar wordt de deugdzaamheid van paarden beoordeeld. Zie *poesar*.

اورى oesoer, recht, tol, belasting, die aan de hoofden v. e. district moet opgebracht worden, M. = *soesoer* II, zie aldaar.

اورى oesir, I. *měngoesir*, snel op iem. of iets afgaan, snel iets trachten te bereiken, nazetten, achternajagen; *měngoesir pintoe*, snel de deur trachten te bereiken, Ind. Poet.; *m. poelau*, het eiland trachten te bereiken; *laloe běrlajar masing-masing měngoesir*, *kaněgarinja*, vervolgens zeilden zij, een iegelijk regelrecht naar zijn land,

Djaj. Langk.; *měngoesir pada těrang itoe*, regelrecht afgaan op dat licht; *m. orang*, iemand achternajagen; *běrosir-oesiran*, elkander nazetten; ook *oesir-měngoesir*, Prab. Dj.

II. op Java *měngoesir*, weggagen, verdrijven, = *halau*, zie aldaar.

اوسس *oesoes*, en *oetjoes*, op Java: ingewanden, darmen.

اوسط *ausat*, Arab. middelste, midden.

اوسغ *oesang*, droog, dor, van graan, tabak en derg. van de lijmige of vette deelen beroofd; dor, niet geolied van het hoofdhaar; *měngoesang*, droog of dor worden; *kaoesangan*, droogheid, dorheid in dien zin.

اوسغ *oesoeng*; *měngoesoeng*, met zijn beiden of meerderen op den schouder dragen, b.v. een draagkoets, berrie, lijkbaar en derg.; *pěngoesoeng*, de drager of het draagmiddel; *kajoe pěngoesoeng*, de draagstok of draagboom; *oesoengan*, datgene, wat aldus gedragen wordt, draagberrie, lijkbaar, draagkoets.

اوسف *oesap*, *měngoesap*, iemand of iets op de eene of andere wijze behandelen, om het leven of den moed weer op te wekken, b.v. kampvechters, vechthanen enz.

اوسق *oesaq*, Pad. bovenl. = *koerang*, zie ald. Měn. aangebroken, aangesneden, verminderd, er aan ontbreken; *měngoesaki*, verminderen, van iets afnemen.

اوسق *oesik*; *měngoesik*, plagen, kwellen, tergen, overlast aandoen, met de handen ergens aanzitten, zich be-

moeien of inlaten met iets, aan iets tornen; in elkaar draaien van touw, koord, garen en derg.; eene vrouw aanraken, beslapen enz. Měn. onrustig, woelig v. e. zieke; *pěngoesik*, plager, kweller; werktuig om te twijnen.

اوسل *oesoel*, verb. van **اوسول** **اوسه** *oesah*, I. noodig, noodzakelijk zijn, wordt zeer dikwijls gebezigd = *ta'oesah*, b.v. *oesahlah sěgala mantěri poenggawa padoeka Sangoeloen masok pěrang*, 't is niet noodig, dat de ministers en officieren van Uwe Majesteit aan den strijd deelnemen, H. Naja koes.; *ta'oesah*, het behoeft niet, 't is niet noodig; *apatah oesahnja*, waartoe is het noodig; *oesahkan*, laat staan, gezwegen van, in plaats van, = *djangankan*.

II. *oesah*, werk; *běrosah*, werken, bouwen; *měmpěrosah*, bouwen, oprichten, samenstellen, vervaardigen; *měmpěrosah roemah*, een huis bouwen; *m. kěbon lada*, een pepertuin aanleggen; *pěrosahan*, vervaardiging, bewerking, fabrikaat, fabriek, werkplaats. Wellicht van *oesaha*, zie aldaar.

اوسه *oesoeh* (?) *ambil pěrosohan*, kwalijk nemen, C. en S.

اوسها *oesaha*, zie **اوسه**.

اوسي *oesai*, I. uit elkander, ongeveer = *oerai*; *měngoesai*, uit elkander doen; uitsmeden van ijzer, H.T.; *měngoesaikan*, uit elkander doen gaan, uitpluizen van pluksel en derg., rekken van een verhaal, Kin Tab. 99 r. 5; *měngoesaikan ramboet*, het haar uit elkander maken, losmaken, b.v.

maka toewan poetëri pon bëroesaikan ramboet sërāja toeroen ka-ajar, en mevrouw de prinses was bezig heur haar los te maken terwijl zij naar het water afdaalde, I. P. Zoo ook H. T. en K. Tab; Mën. *pitiskoe tëläh oesai*, mijn geld is op; *pëkan tëläh oesai*, de markt is al afgeloopt.

II. Chin. = *tahi tjandoe*, het olieachtige aanzetsel in een opiumpijp.

اوسى *oesia*, zie *اسيا*.

اوغ *awang*, I. = *awan*, Mes. Pr. Dj. op vele pl. Mën. uitspansel, hemelruim; *mëngawang*, in de lucht schieten, er naar gissen of raden, ook wolk, M. Zie *awan*.

II. jongetje, als aanspraakwoord en ook als blijvende naam; *awang pëngasoe*, heet de knecht van *Pa'joeng*, of den prins, die de held is in de Mal. komedie *ma'joeng*, C. en S.; *përawangan*, de gezamenlijke *hamba-radja* v. e. maleische hofhouding; *pa'awang* en *ma'awang* noemen de ouders van een kind ook elkander. b. v. Niem. bloeml. I. 4^e dr. p. 96.

اوغ *oewang*, ook *wang*, geld, munt; een geldstuk van 10 duiten, een dubbeltje; ook: een goudgewicht van $\frac{1}{3}$ *mas*; o. *ajapan*, soldij, onderstand; *oewang bëlandja*, geld voor dagelijkse uitgaven, geld ter bestrijding v. de kosten, tractement, pasmunt; o. *boeta*, nonactiviteits-tractement; o. *boeta poera*, Batav. speldegeld, geld dat voor amusemenen, aalmoezen enz. dient en niet tot het kapitaal gerekend wordt, Hom.; o. *kartas*, papieren geld; o. *tërtimpa*, gemunt

geld; o. *toenai*, kontant geld; o. *djasa*, pensioen; o. *pëtjah*, kleingeld; o. *sirih*, fooi, drinkgeld, zakgeld; o. *soewap*, geld om iemand om te koopen; *oewang përnadoewan*, speldegeld, d B.; *oewang-oewangan*, stukken van tien centen; *boenga oewang*, interest, rente.

اوغر *oengar*, e. s. v. eetbaren zout-watervisch.

اوغف *oengap*; *mëngoengap*, naar zijn adem snakken, diep hijgen om tot adam te komen; *sama oengap*, van de noten bij het *sëmëtjah*-spel, wanneer de kiemopeningen naar denzelfden kant gekeerd zijn.

اوغو *oengoe*, paars, bruinrood; *mëngoengoe*, paars worden; *oengoe-oengoe*, paarsachtig.

اوغه *oengah*; *mëngoengah-angeh*, op verschillende wijze waggelen, b. v. van losse tanden, een oude palissadeering en derg. Ook *onjak-anjik*.

اوغث *oewap*, I. damp, wasem, stoom, uitwaseming, b. v. van den grond enz. *mëngoewap*, aan heeten damp blootstellen; *mëroewap*, uitwasemen, dampen.

II. geeuwen, gapen, hijgen, tot adem komen, Maxw.

اوغثاي *oepaja*, zie *اغي*.

اوغث *oepat* = *oempat*, zie ald.

اوغثي *oepëti*, zie *اغت*.

اوغثر *opor*, Jav. vulsel van gebraden gevogelte; *mëngopor*, eene spijs aldus toebereiden; *opor-opor bebek mëntas sângkâ hing awakke-dewe*, Jav. Sprw.

اوقس *oepas*, I. Jav. plantengif = *ipoeh*, zie ald. Ook vergif in 't algem.;

pohon oepas, de gifboom; *oepas-ratjoen*, giftmengerij, vergiftigingen, Oend. Djambi; *oepas bërhoelam ratjoen*, plantengif met mineraalgif als bijmengsel, een mengsel van onderscheidene vergiften; *mëmbëri makan ratjoen*, zie aldaar.

II. *opas*, Ned. oppasser, inlandsch bediende bij de verschillende takken van dienst, b.v. *opas pos*, postbode, brievenbesteller; *opas polis*, politiedienaar; *o. toewan residen*, de boden van het residentie-kantoor.

اوڠ opang, latje, dat bij het knooopen van netten gebruikt wordt. Mën.

اوڠ oepak, I. *mëngoepak*, opstoken van vuur, aanstoken, beroeren; *mëngopak api*, het vuur opstoken, twist stoken; *pëngopak api*, twiststoker, stokebrand, ook een pook.

II. e. s. v. dunne, krakende koek, platte oublie.

III. *oepak-apik*, allerlei draaierij; *mëngoepak-apik*, allerlei onwaarheid spreken, draaien, veinzen, Oend.

اوڠ oepam; *mëngoepam*, polijsten, bruneeren; *pëngoepam*, polijster, bruneerder; *oepaman*, polijstsel, polijsting, bruneering; *tëroepam*, gepolijst.

اوڠ oepama, zie **اڤام**.

اوڠ open, Jav. zich met iets bemoeien, notitie nemen van, letten op, Oend.

اوڠ oepau, Chin. geldtaschje, dat op den buik gedragen wordt.

اوڠ oepoe, Boeg. titel, die aan de zonen van den regeerenden Vorst gegeven wordt, ongeveer = *baginda*.

اوڠ opah, loon voor diensten, werkloon, geld waarvoor men iemand huurt om iets te doen, omkoops prijs; *opah hari*, dagloon, werk bij den dag; *opah orang*, loon, werk, bij het stuk; *opah dalam*, loonwerk aan huis, aan den winkel; *opah bërarak*, geschenk in geld van een bruidegom aan zijne schoonmoeder bij het verlaten door de bruid van het huis harer ouders, in het Palemb.; *opah toewa*, de kosten v. e. huwelijk, te betalen aan de oudsten door den bruidegom, in het Palemb.; *opah nëmoe*, in het Palemb. vindloon voor een vaartuig; *makan opah* en *mëngambil opah*, voor loon werken; *mëngopah*, loon geven, voor loon laten werken, iemand huren; *opahan*, huurling, loonbediende, werkvolk.

اوڠ opih, de taaie bladscheede van de *pinang-* en *niboeng-*palmen, gebruikt tot het vervaardigen van akertjes, fakkels, en om er iets in te pakken.

اوڠ awak, I. lichaam, persoon; ook gebruikt als pers. en bezit. Vrnw. voor den 1ⁿ, 2ⁿ en 3ⁿ pers. Inzonderheid voor den 2ⁿ pers. jegens gelijken of minderen en dan gebruikt men voor 1° pers. *kawan*, b.v. *awak pon awak*, *awak pon tahoe*, *awak soedah bësar*, jij bent jezelf, jij verstaat het, jij bent al groot (volwassen), e. gezegde te Pahang met kwade beteekenis, C. en S.; *bini awak*, uw eigen vrouw; *awak hamba panas*, mijn lichaam is warm; *awak përahoe* of *a. kapal*, scheepsvolk, de bemanning; ook de romp v. het vaar-

tuig; *hëndak kamana awak*, waar wilt gij naar toe? *awak tiada tahoe*, ik, gij of hij weet het niet; *bër awak*, bemand zijn van een vaarttuig, ook jegens iemand *awak* gebruiken, hem met *awak* aanspreken. Zie ook *diri*.

II. Ava, het land der Birmahs, b.v. *orang awak dan orang siam*, het volk van Ava en dat van Siam, M.

اوق **oewak**, I. zie *oewa* = *toewa*.

II. *mëngoewak*, loeien, bulken van karbauwen, huilen van kinderen.

اوق **oewek**; *mëngoewek*, een geluid maken als v. iemand die braakt; door den neus janken, van kleine kinderen.

اوق **oewoek-oewoek**, de aschgrauwe gibbon, *hylobates leuciscus*, P. om zijn geluid ook wel brulaap genoemd.

اوق **oewok**, troetelwoordje voor kinderen: mooi ventje! mooi meisje!

اوکر **oekoer**, afmeting, lengtemaat; *mëngoekoer*, met de lengtemaat meten; *m. sama pandjang*, bij het meten gelijke lengtemaat geven, ook fig. voor e. onpartijdige rechtspraak; *m. tanah*, landmeten; *ēlmoe oekoer*, landmeetkunde; *oekoeran*, maat; *sa'oekoer*, van één maat, zoo lang als; *pëngoekoer*, degene die meet, of het instrument, waarmede gemeten wordt; *pëngoekoer tanah*, landmeter; *tali pëngoekoer*, meetsnoer; *rantai pëngoekoer*, meetketting; *përkakas pëngoekoer*, meetinstrument.

اوکر **oekir**; *mëngoekir*, graveeren, snijden van figuren in hout of metaal, uitbeitelen; *oekiran*, graveer-

of snijwerk; *pëngoekir*, graveur, hout-snijder, beeldsnijder.

اوكس **oekas**, e. s. v. eetbaar zoutwater-schelpdier, van welks schelp knopen worden vervaardigd.

اوقك **oekoep**, wierook, reukwerk om te branden; *mëngoekoep*, met wierook berooken; *bëroekoep*, zich met wierook berooken; *oekoepan*, berooking met wierook, ook wierookvat, doch beter *përoekoepan*; *ajar bëroekoep*, bewierookt water, dat als minnedrank gebruikt wordt. Zie ook *soengkoep*.

اوكم **oekam**, e. s. v. kleinen boom met dorens en welks bladeren als geneesmiddel worden gebruikt.

اوكن **okan**, Siam. ? e. s. v. beambten? die een brief in ontvangst gaan nemen, b.v. *mantëri, hoeloebalang dan banian dan okan-okan përgi mënjamboet soerat dan bingkisan itoe*, H. T.

اوكي **oeki**, Boeg. e. s. v. spel, waarbij geldstukken of *boewah kèras* in een cirkel op den grond worden geplaatst en één in het midden komt te staan. Daarnaar wordt met een stuk geld of een *boewah kèras* geworpen.

اوقك **oegoet**; *mëngoegoet*, bang maken door te dreigen met woorden of wapens, om te veroorzaken dat men iets doet of laat; *pëngoegoet* bangmaker, dreiger; *pëngoegoetan*, bangmakerij.

اوكس **oegas?** b.v. *dibongkarkanja tanah itoe dëmikianlah hamba*

مشوكسکن *raksasa itoe*, Pël. Djin.
اوقك **ogak-ogak**, grappenmaker, potsenmaker, hansworst.

اووقى ogok, in den hoogsten graad giegig, vrekkelig; *orang ogok*, aartsvrek.

اووقم ogam, *məngogam*, door het aanwenden van toovermiddelen in geestvervoering brengen; *pəngogam majang*, e. s. v. dans, uitgevoerd door twee vrouwen met een bloemkolf van de *pinang* in de handen, waarbij zij in zinsverrukking geraken en dan voor orakel dienen.

اووقو oegoe; *məngoegoe*, herkauwen, C. en S. = *mamah biak*.

اووقه ogah; *məngogah*, iets heen en weer schudden, b. v. een paal in den grond om hem los te krijgen.

اول awal, Arab. eerste, begin, aanvang; *awal moesim*, begin van het jaargetijde of de mousson; *rabio 'lawal*, de derde maand van het mohammedaansche jaar; *djoemadi 'lawal*, de vijfde maand; zie ook *achir*.

اول auwel, Ned. ouwel.

اول oelā, Jav. slang, = *oelar*, zie ald.; *oela-oela*, ruggest reng, C.

اولت oelat, ook *hoelat*, worm, made, rups, insect; *oelat boeloe*, behaarde rups; *oelat səntadoe*, e. s. v. groote groene rups; *oelat soetəra*, zijdeworm; *oelat-oelat*, insecten als afdeeling van het dierenrijk; *bəroelat*, vier dagen na morgen, Sw. staat zeker met worm of made in verband en zal wel beteekenen, dat dan de zoo lang bewaarde spijs vol maden is. Zie ook *tahi andjing* bij *tahi*.

اولت oelit; *məngolit*, op de knieën wiegelen of schokken om te sussen,

op die wijze tot bedaren brengen of in slaap sussen. Zie ook *olik*.

اولر oelar, slang; soorten zijn: *o. ajar*, *oelar biloeda*, e. s. v. adder; *o. bəlang*, giftig, gevlekt van huid; *o. bakau* en *o. boelalai gadjah*, giftig; *o. daoen*, e. s. v. zeer schoone groene slang, niet giftig, waarmee men speelt; *o. danau*, giftig; *o. djandai*; *o. girang*, *o. kisi*, klein en giftig; *o. kapak*, giftig; *o. kətam təboe*, *o. lidi*, klein en giftig; *o. lirang*; *o. garang*, de zeeslang, M.; *o. matahari*, giftige adder; *o. naga*, de draak; *o. mantjit*; *o. oembaka*; *o. poenti*; *o. nipah*, M.; *o. sawah*, de python of reuzenslang, zie bij *sawa*; *o. poetjoek*; *o. pakoe*; *o. sandak*; *o. sarok*; *o. səni*, klein en giftig; *o. tahi kərbau*; *o. tampong hari*; *o. tanah*; *o. tədong*, zwaar giftig; *o. tioeng bətapa*, e. s. v. slang, die zich in boomen ophoudt en dicht ineenkronkelt, M.; *o. tikoës*; *toelang oelar*, ruggegraat van eene slang, ook de dikke rotan, die vastgemaakt is aan de uiteinden der penen, welke in een boom geslagen zijn en met deze een ladder vormt, zie *pakau*; *oelar-oelar*, lange staatsiewimpel; *oelar-oelaran*, Mèn. kramp, stijfheid in de ledematen; *məng-oelar*, zich als een slang voordoen, fig. voor: zonder wapens zijn; *o. mənginda* en *o. məngijang*, beide namen van den regenboog, Pad. bovenl. Zie voor het eerste *kənda* en voor het tweede *jang* II. Voor de slangensoorten zie ook de Ind. Gids, Juli 1882 en d. l. Cr.

اولر oelər, Jav. = *oelat*, zie ald.

اولر oeloer, meest *hoeloer*, gevierd, afgelaten (Mën. voor den dag komen, naar buiten komen, b.v. de tong uit den mond); *mëngoeloer*, vieren, aflaten van een touw en derg.; *mëngoeloerkan tangan*, de hand uitstrekken, ook gebruikt van de pooten van dieren, b.v. van den sprinkhaan; *oeloer* ook iemand die, den dood verdiend hebbende, van den Vorst gratie heeft verkregen, als ware het *gevierd* is, doch daarvoor met zijne nakomelingschap zoodanig lijfeigen is geworden, dat hij niet verkocht worden kan; *di-ambil akan oeloer*, tot lijfeigen genomen worden; *di-oeloerkan kapada karadjaän*, als lijfeigen aan den Staat vervallen, b.v. *pada hoe-koem adat orang pëmbonoeh bolih didëndakan sampai toedjoeh poeloeh limatahilperakataw pondihoeloerkan kapada karadjaän*. C. en S.; *masoek oeloer*, lijfeigen worden; *oeloer-oeloer* en *oeloeran*, beginnende liesbreuk.

اولر olir, schroefdraad, kurketrekker; *olir-oliran*, e. s. v. versiersel, dat in de *balai*, wordt opgehangen, H. Boedj. mogelijk een papieren lan- taarn in dien vorm.

اولس oelas, bekleedsel, omhulsel, sloop, bedekking, geborduurd, geel, ongeplooid valletje rondom den rand v. een vorstelijken zetel of draagstoel, vakjes waarin sommige vruchten verdeeld zijn, zooals citroenen en derg., pit met het vleesch van vruchten zooals de *nangka*, *doerian*, en derg.; *mëngoelas*, omhullen, bekleeden, omkleeden, bedekken; *bëroelaskan kain*

merah, voorzien zijn v. e. omkleedsel van roode stof; *oelasan*, bekleedsel, omhulsel, bedekking. Zie *oelës*.

اولس oelës, Jav. spreij, beddelaken.

اولغ oelang, herhaaldelijk; *sa'-oelang*, nog eenmaal, nog een keer; *mëngoelang*, herhaaldelijk iets zeggen, doen of ergens heengaan; *mëngoelang*, herhaaldelijk naar iemand of iets gaan zien; *bëroelang kata*, zijne woorden herhalen, herhaaldelijk spreken; *adapon andjing itoe, djikalau dipoekoel sakalipon, bëroelang-oelang djoega ija kapada tëmpat jang banjak toelang itoe*, al wordt een hond ook geslagen, toch komt hij herhaaldelijk naar de plek waar veel botten zijn. Sprw.; *tëroelang mimpinja*, toeval- lig werd zijn droom herhaald; *oelan- gan*, herhaling; *oelang-oelang*, herhaalde malen; *tali oelang*, touw dat door meer dan één katrol loopt; *bëroelang-oelangan*, steeds bij herhaling; *oelang-aling*, herhaaldelijk met verscheidenheid, ook: kruisen van een vaartuig, heen en weer varen, Sadj. Mal. 143; *gantang oelang-aling*, een inhoudsmaat voor het meten van stofgoud, waarmede men ook met de bodemholte meet, zoodat zij herhaaldelijk omgekeerd wordt; *oelang-oelang*, e. s. v. versiersel in het haar der vrouwen, bestaande uit een reep van *pandan*-blad, waarin bloemen gestoken zijn.

اولغ oeloeng-oeloeng, Jav. de kiekendief, e. s. v. sperwer, zie *hëlang*.

اولغ oling, topzwaar, waggelend,

ook bij M.; *məngoling-oling*, heen en weer schommelen, slingeren, van een vaartuig door de golven, of van water in een vat, waartegen gestooten is, ook: schudden met het hoofd, b.v. *maka sakaliannya pon hairánlah sërta məngoling-oling akan kapalanja*, allen waren verbaasd en schudden met hun hoofd, Pél. Dj.

اولغ oleng, rank van vaartuigen; *oleng-oleng*, alleen in o.-o. *kəmoedi*, horizontaal draaispil voor de stuurtales op een indisch vaartuig, stuurrad; *kaolengan*, rankheid, v. d. W. zie het vor. wrd.

اولف oelap-oelap, brij v. *kəladi*, e. s. v. aardvrucht, met kokosmelk, *santan*.

اولف oeloep, ankerkluis, het gat waardoor de ankerketting naar buitenboord loopt.

اولق olak, I. de tweede haspel, waarop het garen van den eersten, *roewing*, gehaspeld wordt; *məngolak*, daarop haspelen.

II. Mèn. terugstrooming, keering, v. het water door eene verandering. Dit schijnt de juiste beteek. te zijn. Zie III; draaiing, warreling van een stroom, zijwaartsche afwijking van de eens aangenomen richting; schadawzijde, afgekeerde zijde van wind of regen; *angin olak*, dwarrelwind, werfelwind; *olak ajar*, draaikolk; *olak* en *pəngolak pintoe*, kamerschut voor eene deur; *olakan kəmoedi*, zog, kielwater, H. T.; *olak dajoeng*, de warreling door de riemen veroorzaakt; *məngolak*, draaien, warrelen, zijwaarts

afwijken; *ombak məngolak kalaoet*, de golven springen of deinzen terug naar zee, v. d. W.; *bərolak*, warreling hebben, van eene rivier; hiervan ook *bolak* in *bolak-balik*; *tidak bərolak pikirannya*, hij verandert niet van gedachten, v. d. Tn.

III. terug: *məngolakkan*, teruggeven, retourneeren. Oend. Djambi. Van *olak* komt waarschijnlijk *bolak* (*bər + olak*) en *tolak* (*tər + olak*).

اولق olok, I. spot, voor-den-gekhouderij; *məngolak-olok* en *məmboewat olok-olok*, spotten, voor den gek houden, Ibr. b. Ch.; *pəngolak*, spotter.

II. e. s. v. kettingsteek voor zoom met een grove naald en ongetwijnde zijde gewerkt, zoo, dat de steken ruitjes vormen.

اولق olik, = *olit*, in slaap brengen, op de knieën in slaap wiegelen; *lagoe pəngolik*, slaapdeuntje, liedje. Max. 162.

اولك oelèg, Jav. wrijvend door elkander roeren; *sambal oelèg*, een van de vele sambals of bijspijzen.

اولم oelam, ook *hoelam*, rauwe toespis bij de rijst, uit het plantenrijk; = *roedjak* op Java; *oelam-oelam*, allerlei rauwe toespis. Pel. Abd. 28 r. 4; *oelam-oelam* en *oelaman*, wat op zulk een toespis gelijk, fig. voor een onwettige bijzit.

اولن oelan; *oelan tampala*, e. s. v. gouden hoofdversiersel, plat, rond, ter grootte van een $2\frac{1}{2}$ centstuk, gebruikt in het haar ter linker- en rechterzijde van het hoofd der bruid.

اولن oeloen, dienaar, onderdaan.

Ook gebruikt als pers. Vrnw. 1^e en 3^e pers. enk. en meerv. in de Hss. Het gebruik hiervan is nederiger dan dat van *dengan*.

اولو *oeloe*, I Ar. meerv. van *dzoe*.

II. begin, hoofd, zie *hoeloe*.

اوله *olah*, manier van doen, manieren, kuren, kunsten; *mengolah*, allerlei kuren of kunsten vertoonen, om den schijn van iets te ontgaan; ook zonder die reden, Am. Hamza, waar het kunsten vertoonen in het algem. is; kunst en vliegwerk gebruiken, door allerhande middelen verrichten; klaarmaken van spijzen. Ook wordt *olah* dikwerf = *përi* gebruikt, b.v. *bagitoelah olahnja*, zoo is het er mee gesteld; *dëmikianlah olahtjërëtëranja*, zoo was de toedracht van zijn verhaal, H. Boedj.; *olahan*, kurig, Sadj. Mal. 204, 227; *sa'olah-olah*, alsof, wordt ook gebruikt in de beteek. van *kalau-kalau*, b.v. *djangan banjak katamoe*, *sa'olah-olah dikata orang ëngkau pënaakoet*. H. Asm. Pati, men zou mogelijk van u zeggen, dat ge een lafaard waart; *boekän olah-olah*, buitengewoon, Jat. Nast.

اوله *olih*, door, uit kracht van, ter oorzake van, omdat, daar, dewijl; *olihnja*, door hem of haar, daardoor, door dat; *olih karëna* en *olih sëbab*, om reden, omdat, ter oorzake van; *bërolih*, verkrijgen, in handen komen, regeert het Voorz. *akan*, dat meestal wordt weggelaten, *bërolih akan*, in handen gekomen; hiervan *bolih*, kunnen mogen, dat soms wordt gebr. i. pl. v. *bërolih*, Masj. 'lhaq 74; *ta' bolih*, het

mag niet; *ta' bolih tidak*, het moet; *bolih-ta'bolih*, mogen of niet; *bolih dëngan bolihnja*, als het maar eenigszins kan; *sabolih-bolihnja*, zooveel mogelijk, in dezen zin ook *sabolih-bolihan*, Hik. Abd. 153, dringend; *mëmpërolih*, verkrijgen, bekomen, erlangen, verwerven; *dipërolih*, verkregen enz. worden; *tëpërolih*, te verkrijgen, verkregen; *përolehan*, verkrijging, erlanging verwerving, ook: het verkregene, b.v. *satoepon tiada përolehannja*, dat leverde hem niets op, daarvan verkreeg hij niets. Soms wordt *olih* gebruikt in de bet. van daar, dewijl, b.v. *olih ija islá, makam kami pohonkan*, aangezien hij een Mohammedaan is, smeeken wij om hem, S. M. 82.

اولي *aula*, Arab. passender, geschikter, beter; *inna aula*, voorwaar het is beter.

اولي *oelai*, I. e. s. v. eetbaar zoutwaterschelpdier.

II. ronddraaien, zooals rijst in een kookketel, een draaikolk in stroomend water, M.

اولي *oeli*, I. *mëngoeli*, kneden van deeg, was, leem en derg.; *oelian* of *oelen*, kneedsel, wat gekneed is, ook: e. s. v. dunne koek; *pëngoeli*, kneder, gereedschap om te kneden.

II. *oeli-oeli*, wisscher van een kanton, Mal. br. van den Sulthan van Sijak aan den Gouv. Gen. of het zou *oelai-oelai* moeten zijn? Zie *oelai* II.

اوليا *aulija*, Arab. meerv. van **ولي** door de Maleiers ook als enkelv. gebr. Zie *wali*.

اوم **aoem**, dreun, galm, klagend gebrul, b. v. van een tijger; *məngaoem-aoem*, klagend brullen; *harimau məngaoem tidak mənangkap*, Sprw. blaffende honden bijten niet; *məngaoem* ook overdrachtelijk van 't brommen v. vliegen en muggen gebezigd, C. en S.; *pəngaoem-aoem*, brulling.

اومر **oemoer**, zie **عمر**.

اومع **oemang**, e. s. v. kleine zoutwaterkrabbe, die zich ledige schelpen tot woning kiest, ook *kətləngkang* geheeten; *lakšana binatang oemang oemang*, *dimana sarong hoedang, disitoe təmpat mənoempang*, Sprw. om iem. armoede en afhankelijkheid aan te duiden, Mes. Kag. en volg. C. en S. ook *amang-oemang*.

اومع **omong-omong**, Jav. keuvelen, praten.

اومل **omel**, Jav. *ngomel-omel*, knorren, kijken, zie *tjomel*.

اومم **oemoem**, zie *hoemoem*.

اومن **oeman**, ook *hoeman*; *məng-oeman*, smalen, uitmaken, doorhalen.

اون **awan**, wolk, regenwolk; golvende uitsnijdingen aan een kleed of in hout of op aardewerk; *bərawan-awan*, bewolkt gemarmerd, van iets dat aldus geverfd is, krullen aan letters en derg.; *awan bərarak*, voortstuwende wolken, ook: e. s. v. lofwerk; *awan məlarat*, afdrijvende wolken, mede e. s. v. lofwerk; *awan pingi*, zie *pingi*; *awan kəmawan*, de wolken, das Gewölk; *məngawan*, naar de wolken gaan, zooals b. v. een luchtballon; ook de bepaling hemel in de samenstelling hemelhoog, zie *tinggi*; *bərawan-awan*,

bewolkt, met wolken; *awan jang məngandoeng hoedjan*, wolken die van regen zwanger gaan; *səpərti kilat dalam awan*, als wēerlicht in de wolken; *tərbit dari dalam awan*, uit de wolken te voorschijn komen; *awan bərsilap*, loofwerk, waarvan de takken onder en over elkander heen schijnen te gaan; *awan səlimpat*, door elk. loopende wolken, de naam van e. s. v. versiersel, Ibr. b. Chas.

اون **oewan**, ook *wan*, verk. van *toewan*, gebruikt als titel = *əntjik*; *əntjik oewan*, titel voor de mannelijke afstammelingen van den Bəndahara en den Toemənggoeng van Djohor; *məngoewan* en *məngoewani*, beheeren, regeeren, H. Pas. pag. 70, bewaken v. e. graf, Sailoe's Salatin, ook v. e. weg. Zie Facs. pag. 42 r. 4. H. Boedj.

اونت **oenoe**t, wijz. van *roenoet*, nagelaten spoor; *məngoenoet*, hetspoor van iets volgen, nauwkeurig nagaan, met volharding najagen en trachten te erlangen.

اونر **onar**, schelmstuk, schandaal; zie *honar*.

اونس **onis**, bleek, afgemat, van het gelaat, ongeveer = *poetjät*, b. v. *moeka jang manis məndjadi onis*, haar vriendelijk gelaat werd bleek, Pr. Dj.; *moekanja onis bəkas bərdjaga*, haar gelaat was bleek (of afgemat) van het waken, id. Het komt telkens voor als een gevolg van schreien.

اونس **oenoes**, uit eene scheede trekken; zie *hoenoes*.

اونع **oneng-oneng**, afstammeling in den 5ⁿ graad. De volgorde is

aldus: *anak*, *tjoetjoe*, *tjitji*, *pjoet*, *oneng-oneng*, H. Riau.

اونف *oenap*; *mengoenap*, alleen, d. i. onvergezeld, gaan.

اونق *oenak*, omgebogen, haakvormige doren. Mën. e. s. v. rotan, die langs den grond kruipt met haakvormig omgebogen dorens.

اونم *oenam*, slak; ook e. s. v. eetbaar zeeschelpdier, welks hoornschelp bruin van kleur en getand is; het dekseltje of *tampoek* van deze schelp wordt gebruikt als een van de bestanddeelen van den wierook; *koelit oenam*, slakkehuis; *përmata oenam*, de oniks, e. s. v. edelgesteente.

اونن *oenan*, markt, jaarmarkt, Abd. sch. wrdb. = *pëkan*; in het Bat. *onan*, id. Volgens M. markt die op een gezetten tijd gehouden wordt.

اوني *oenai*, taai, zacht, week, van kippedrek; *minjak oenai*, benzoë-olie, daar die veel op kippedrek gelijk.

اوني *oeni*, I. ook *hoeni*, Pad. bovenl. *mëhoeni*, bewonen = *mëndoe-doeki*; *koersi nan tidaç bërhoeni*, een onbezette stoel; *salama ulam bërhoeni*, zoolang de wereld bewoond is; *tëmpat bëpërhoeni*, een plaats, waar zich geesten ophouden, G. v. W.

II. Jav. ? de vlasboom, R. v. E. e. s. v. vrucht, e. s. v. zure bessen op Java.

اوا *awah*, duidelijk, onbelemmerd, van het zien; *kaüwahan*, duidelijkheid van het zien. Zie ook *awas*, *lawas* en *lawah*.

اوه *oweh*, ook *weh*, vertrouwelijk aanspraakswoord, gebruikelijk tuschen man en vrouw, en vrienden.

اوي *awai*, niet verkregen of het doel niet bereikt hebbend, er met ledige handen afgekomen zijn, teleurgesteld zijn. Zie ook *abi*.

اوي *oewe*, I. *koetika oewe*, Mal. Sam. II, p. 155, wellicht hetzelfde als *awai*, zie ald.

II. chin e. s. v. verglaasd aarden pannetje met ooren en deksel, zooals onze melkpannetjes.

اويد *ojod*, Jav. wortel, = *akar*.

اويغ *oejoeng*, slingerend, waggelend; *oejoeng kapala*, duizeling; *oe. ambang*, slingerend of waggelend voortgaan; zie *hoejoeng*; *bërojoeng-oejoeng përgi kapëkan*, naar de markt stroomen. Zie *doejoeng* en *doejen*.

اويت *onjot*, ook *njonjot*; *mëng-onjot*, rekken, b. v. van touw, leder en derg., aan iets rekbaars trekken, zooals een zuigend kind aan den tepel; *onjotan*, dat waaraan getrokken wordt, wat gerekt is. Zie *njonjot*.

اويق *onjak*; *onjak-anjik* op verschillende wijze heen en weer waggelen, zooals de tanden van een oud man of de palen van een oude omheining, = *oengah-angih*, zie ald.

اويق *onjok*, ook *otjok*; *mëng-onjok*, toeduwen, opdringen, b. v. iets dat men niet wil koopen, een meisje dat men niet wil hebben; pogingen doen om iets te verkrijgen; iets najagen in dien zin, zie ook *otjok*.

اا *ah*, uitroep van wrevel, onwil, afkeer, pijn; ach, helaas.

اا *oh*, uitroep, b. v. als men zich vergist heeft.

ا **eh**, uitroep van spijtige verwondering.

اهداء **ihda'**, Arab. op den rechten weg geleiden, het geleiden van de pas gehuwde naar haren echtgenoot, het leiden v. een offerdier naar Mekka enz.

اهل **ahl**. Arab. *ahli*, bij de Mal. volk, menschen, familie; mannen van het vak, bedrevene in iets, b. v. *ahloe' lnoedjoem*, de sterrewichelaars; *ahl nĕgari*, burger; *ahl diwán*, of *ahl mahkamah*, lid van een raad; *ahloe' l'ibadat*, de godsdienstigen, zij die hunne godsdienstplichten getrouw vervullen; *ahloe' lahram*, bloedverwant; *ahloe' l'ħikmat*, de man van het vak; *ahloe' l'imán*, het volk der geloovigen; *ahli warits*, de gezamenlijke erfgenamen, deerven; *boekannja akoe ahli bagai jang demikian*, voor zoo iets ben ik niet de man van het vak; *ahloe' l'kitáb*, schriftbelijders; *ahloe' moesjáwarat*, lid van den raad; *ahloe' l'koehoer*, de dooden; *ahloe' l'djanat*, de zaligen, de bewoners van het paradijs; *ahloe' l'nikah*, de aangehuwden; *ahloe' l'wabari*, haartentbewoners, nomaden.

اهلا **ahlan**, Arab. welkom!

اهلي **ahli** = اهل, zie ald.

اهمال **ihmál**, Arab. het veronachtzamen, verwaarloozen, verzuimen.

اهو **aho**, Tusschw. om te roepen, b. v. zooals Ned. halloh, ho!

اي **ija**, I. Pers. vrnw. hij, zij, het; ook meerv.; *ija-itoe* en *ija-ini*, dat is, dat wel zeggen, namelijk, en dat wel;

ijakah ataw tidak is het zoo, of niet? *ĕntah ija, ĕntah tidak*, of het zoo is, of niet...; In den 3° en 4° naamval en achter de Voorzetsels *akan* en *dĕngan* wordt het pers. Vrnw. *ija* meestal *dia*, dat op Java ook in den 1° naamv. gebruikt wordt. Achter een Voorzetsel, dat op een klinker uitgaat, wordt het *nja*, b. v. *sĕrtanja, padanja*.

II. Bijw. v. bevest. ja, jawel; *mĕngijakan*, ja op iets zeggen, iets bevestigen.

ايا **aja**, voedster, kindermeid, d. l. Cr.

ايائن **ajapan**, Zie *ajap*.

ايام **ajjam**, Arab. meerv. van *jaum*, dag; *ajjamoe' lbaidl*, de heldere dagen, dat zijn de 13^e tot den 15^e van de maan.

ايب **iba**, I. ook *hiba*, weemoedig, bewogen, ontroerd, aangedaan; *iba kasihan* = *bĕlas kasihan*, Sj. Ardan H. Abd. 217, *kaibaän*, weemoed, ontroering, aandoening, weemoedigheid.

II. weigeren, R. Zie *abi*.

ايب **iboe**, moeder, van menschen, dieren, planten enz. in samenstellingen evenals *indoek*, *indoeng* en *ma'*. Het is beleefder dan *ĕmak* en hoffelijk wordt het *bonda*. *Iboe-bapa*, vader en moeder, ouders; *iboe ajam*, klokken, volwassen eierleggende kip; *iboe ĕmas*, gedegen goud; *iboe bidjeh*, tinerts in stukken; *iboe djĕbah*, voornaamste potje in een bĕteldoos; *iboe tangan* en *iboe djari*, de duim; *iboe kaki*, de groote teen; *iboe tangga*, de zijstijlen van een ladder; *iboe soengai*, de hoofdrivier; *iboe sawan*, e. s. v. steenpuist; *iboe nĕ-*

gari, hoofdplaats; *iboe panah*, deschietboog; *iboe pasir*, grove korrel in het zand; *iboe pintoe*, kozijn of post van een deur; *iboe swari*, vorstelijke moeder, Kin. Tab.; *iboe maha dewi*, de tweede vrouw des Vorsten als halfmoeder; Mes. Kag.; *iboe akar*, hoofdwortel eener plant; *iboe pëmbohon*, aartsleugenaar.

ایبر *ibar-ibar*, e. s. v. klein vaartuig.

ایبر *iboer*, troost, zie *hiboer*.

ایبس *ibas*, e. s. v. palm, de *gëbang*-palm.

ایبغ *ebeng* = *embeng*, zie ald.

ایبق *ebek*, e. s. v. voorhangsel of zeil voor deuren en vensters, dat met stutten schuin opgezet wordt. In het Palemb. ook nog de boeiplanken van een vaartuig.

ایبل *iboel*, e. s. v. *niboeng*palm met sterk, rood hout, v. d. W. Volgens and. het hout van den kokospalmstam, het harde gedeelte der palmstammen, dat onder de *roejoeng* ligt.

ایبم *ebam*, cylindervormige porseleinen pot met deksel.

ایبن *eban*, ook *heban*; *mëngeban*, vierkant op zijde smijten; *ebanan*, wat aldus gesmeten is.

ایبو *ibau*, e. s. v. eetbare zoutwatermossel.

ایت *ajat*; *badjoe ajat*, nauw sluitend wambuis of baadjemet kortemouwen, die slechts een gedeelte van den bovenarm bedekken.

ایت *itoe*, die, dat, de; *itoepon*, die, zij met nadruk, die nu, b. v. *maka orang itoepon bërlajarah*, die lieden

(zij) nu zeiden; ook komt *itoepon* dikwerf voor als verkorting van *dalam pada itoepon*, intusschen, dat zoo zijnde, daarop, zoo dan, en wel, zelfs, mits, edoch; ook gebruikt bij tegenstelling voor: ondanks dat, b. v. Hik. Abd. p. 231; *olih itoe*, daardoor, daarom, door dat middel; *itoelah*, dat is het, juist daarom; *itoe djoega*, dezelfde, hetzelfde; *itoe apa lagi*, zie bij *lagi*; *itoe kan*, wat dat betreft; *sitoe*, *disitoe* en ook alleen *itoe*, daar, ginds, als dan; *kasitoe*, daarheen; *maka itoepon*, en ondanks dat, Hik. Abd. p. 231, Hik. Boedj. *itoepon dëngan sjart*, en dat wel onder voorwaarde. Voorts wordt *itoe* ook wel verkort tot *toe*, b. v. *toewantoe* voor *toewan itoe*; *patiktue* voor *patik itoe*.

ایت *ajoet* (?); *ajoet-ajoetan*, een slavin als bijzit gebruikt, C. en S.

ایة *ajat*, Arab. teeken, grafsteen; vers van koran of Bijbel.

ایتصال *itısál*, Arab. het aankomen, het bereiken, het vereenigd zijn enz.

ایتغ *itoeng*, ook *hitoeng*; *mëngitoeng*, rekenen, berekenen, uitrekenen; er voor houden, in aanmerking nemen, achten; *itoeng-mëngitoeng*, allerlei berekeningen maken; *salah itoeng*, rekenfout; *itoengan*, berekening, uitkomst eener berekening; als ware het; *ëlmoe përhitoengan*, rekenkunde! v. d. W. mij slechts voorgekomen in boekjes van Europeanen. Zie bij *kira*.

ایتق *itik*, eend; *itik ajar*, *i.laoet* en *i. hoeloe*, soorten van kleine wilde eenden, = *bëlibis*; *i. soerati* en *i. manila*, de zoogenaamde bergeend, een

groot soort van eenden. Mën. *tapak itik*, een ingezet stuk onder aan de pijp v. e. atjihbroek; *bagai itik poelang pêtang*, achter elkander loopen een voor een, v.d.Tn.; *itik angsa*, de alleen vliegende wilde eend, C. en S., wellicht *itik asa*, want *itik angsa* zijn eenden en ganzen, zie *asa* III; *itik bër-tadji*, eend met sporen, fig. uitdr. voor een pochhans, een pochende lafaard; *sapèrti itik mënêngarkan goentoer*, als een eend luisterende naar den donder, Sprw.

ایتم *itam*, zwart; zie *hitam*.

ایج *edja*, van het Arab. *hedjâ*; *mëngedja*, spellen; *edjaän*, wat gespeld is of wordt; *pëngedjaän*, spelling.

ایجا' *idja'*, Arab. uitvinding, schepping. Volg. v.d.W. *idjâd*.

ایجاب *idjâb*, Arab. toeslaan, een koop aannemen; *mëngidjâbkan*, te koop aanbieden, in het bod toestemmen, met een bod genoeg nemen. Ook: verhooren van een gebed en bevestigen in den godsdienst, d. B. ایجوڠ *edjoeng*, de naam van een Maleischen volksstam onder Riouw.

ایجوک *idjoek*, eene haarachtige zelfstandigheid, groeiende tusschen stam en blad van den ênau of arenpalm, waarvan men touw, matten, bezems en derg. vervaardigt en die ook gebruikt wordt voor dakbedekking; *idjoek toedjoeh bëlambang*, zeven bos *idjoek*; *tali saoe* *idjoek*, een anker-touw of kabel van *idjoek*.

ایجوک *edjek*; *mëngedjek*, bespotten, beschimpen, honen, met woorden of gebaren, ironisch en door

naäping, inz. met een ander sprekend.

انجن *idjin* = *idzin*, verlof.

ایج *etjâ*, Jav. aangenaam van smaak, reuk of gevoel. Zie *sëdap* en *enak*.

ایدا *idâ*, Arab. het helpen, het bijstaan; hulp, bijstand.

ایدر *idar*, verandering v. plaats, afvallen door stroom of wind van een vaartuig, afwijking van den koers; *mëngidar*, van plaats veranderen, zijwaarts plaats maken, opschuiven, afvallen door stroom of wind; *angin mëngidar*, de wind draait; *bëridaridar*, rondgaan, rondloopen, zwalken, omloopen, rondwandelen, rondreizen, rondtrekken, de ronde doen, rond-draaien, rondwentelen van hemel-lichamen, b. v. *bintang bëridar*, dwaalster, planeet; *mëngambil iddr* of *mëmboewang idar*, rekenen op het afvallen van een vaartuig; *mëmboewang idar*, ook uit beleefdheid een weinig opzij gaan; *mëngidarkan piala*, den beker laten rondgaan; *përidaran doenia*, de wisselingen van het ondermaansche, b. v. *datanglah kapada përidaran doenia*, zoo geschiedde het bij de wisseling van het ondermaansche; wordt gebr. bij de meedeeling van 's Vorsten overlijden. Dat het geen fig. uitdr. voor *sterven* is blijkt hieruit, dat het woord voor *sterven* doorgaans op deze uitdr. volgt, zie b. v. Sadj. Mal. pag. 74, *mëngidar tontonan*, ter beschouwing ronddragen of rondleiden, b. v. zijne bruid bij de gasten, Prab. Dj.; *mëngidari*, rondgaan of rondreizen in of op, b. v. *mëngidari*

səgala moeka boemi, de geheele oppervlakte der aarde bereizen; *idar-idar*, opstaande schermen, die men rondom iets zet; *kətika dan idaran*, teekenen van goede en slechte tijden om iets te verrichten; *idaran naga lajang-lajang doewa-bəlas tapak bajang-bajang*, het teeken van de zwevende draak is, als de schaduw twaalf palmen is; een bijgeloovig teeken bij het uitzellen van vaartuigen enz.; *salagi ada pəridaran tjakrawala matahari boelan dan səgala bintang*, zoolang er een rondwenteling is der sfeeren van zon, maan en sterren, geijkte uitdrukking in brieven.

ایدغ **idoeng**, neus, zie *hidoeng*.

ایدغ **idap**; *məngidap*, langdurig lijden, sukkelen, lang ziek zijn, sleepend van een ziekte; *məngidapkan*, ook zich voortdurend bezorgd over iets maken; *məngidap pəroet*, voortdurend gebrek aan eten hebben; *idapan*, chronisch lijden, dat waarmede men zich voortdurend bezorgd maakt.

ایدم **idam**, trek hebben in iets, zie *hidam*.

ایدن **edan**, Jav. gek, dwaas = *gila*; *edan kasmaran*, dol verliefd, smoorlijk verliefd; *məngedan*, zich gek voordoen, zich gek aanstellen; gek worden; *kaədanan*, gek geworden, Prab. Dj.; gekheid, dwaasheid.

ایده **idah**, geschenk tot aanknooping van een minnehandel, inz. van vrouwen aan mannen; *məngidah*, een minnehandel aanknoopen door zulke geschenken te geven; ook: een geschenk geven, van den bruidegom aan

de bruid en omgekeerd, Prab. Dj.; *məngidahkan*, iets tot zulk een geschenk maken, Mes. Kag.; *idah tərang*, zulk een geschenk met wettige bedoelingen; *idah gəlap*, id. met onkuische bedoelingen; *idahan*, minnegeschenk, Prab. Dj.; *pəngidah*, middel ter aanknooping v. een minnehandel. Sadj. Mal. 377, 378.

ایر **ajar**, water, vocht, nat, sap, zog, saus; ook gebruikt als samenstellend woord voor allerlei sappen en vochten, b.v. *ajar alas*, het zoete water vóór de monding van rivieren, v. d. W. en C. S.; *ajar anggoer*, wijn; *ajar teh*, gezette of getrokken thee; *ajar bagoes*, goed drinkbaar water; *ajar bah*, overstroming; *ajar bəkoek* en *a. batoe*, ijs; *ajar bəlanda*, Selterswater; *ajar bərkoekoes*, gedistilleerd water; *ajar boewah*, vruchtensap; *a. dadi*, wei; *ajar djərənih*, helder water; *ajar djərənih ikannja djinak*, in helder water is de visch mak, Sprw. in een goed geordende maatschappij leeft men rustig, v. d. Tn.; *ajar əmas*, verguldsel; *a. goela*, suikerwater, stroop; *ajar kahwa*, gezette koffie; *a. kandji*, dunne rijstepap of stijfsel; *ajar kəsaktian*, geheiligd water. M.; *ajar ləbah* of *a. madoe*, honig; *ajar lijoer*, zever, kwijl; *məndjilat ajar lijoer*, eerst verachten en later iem. prijzen, v. d. Tn.; *bərkəring ajar lijoer*, tevergeefs praten of raadgeven, v. d. Tn.; *a. kəroeh*, troebel water; *a. loedah*, spuw, spog; *ajar loeka*, bloed, dat uit een versche wond stroomt; *ajar mandi*, badwater, fig. gewoon zijn, niet meer vreemd

vinden, v. d. Tn.; *sa'ajar mandi*, kamponggenoot; *ajar masin*, brak of zout water; *ajar mata*, tranen; *ajar mata djatoh kapëroet*, stil verdriet hebben, inwendig aangedaan zijn, v. d. Tn.; *mata-ajar*, bron, wel; *ajar mati*, bocht, inham in een rivier, kreek, d. l. Cr.; *ajar mawar*, rozewater; *ajar moeka*, uitdrukking van het gelaat, ook de gelaatstrekken, Ism. Jat. p. 98 en H. Abd. p. 126; gelaatskleur, Sw.; *ajar hangat*, kokend water voor het zetten van thee of koffie; *ajar lata* = *ajar těrdoen*, waterval, Max.; *ajar garam*, pekkel; *ajar perak*, zilverinkt om mee te schrijven; *ajar rasa*, kwikzilver. Mën. water dat door den grond of de steenen zijpelt, v. d. Tn.; *ajar tēpoeng tawar*, water met tooverkracht, heilig water, C. en S.; *ajar moetlak*, reinigingswater; *ajar makroeh*, water, dat voor de reiniging ongeschikt is; *ajar sēni*, urine; *mēmboewang ajar sēni*, urineeren, pissen; *ajar sēmbahjang*, reinigingswater voor het moham. gebed; *ajar poedjaün*, hetzelfde bij de gebeden der Hindoes, Prab. Dj. wjwater; *ajar soesoe*, melk; *ajar soesoe dibalas dēngan ajar toeba*, Sprw. goed met kwaad vergelden, v. d. Tn. Ook alleen *ajar*, wanneer *soesoe* is voorafgegaan, zie aldaar; *ajar soesoean*, plantenmelk; *ajar sērani*, doopwater; *ajar tawar*, zoet water; *ajar tēboe*, suikerrietsap; *ajar tēpoeng*, dun beslag; *ajar těrbit*, water, dat uit den grond opborrelt, v. d. Tn.; *ajar timah*, vertinsel; *anak ajar*, zie bij *anak*; *batang ajar*, rivier; *kajoe ajar*, aralia

Chinensis M.; *moeka a.*, waterspiegel, oppervlakte van het water, *mata ajar*, bron-ader, wel; *tanah ajar*, landgoed, landhoeve, vaderland; *tanah ajar lain*, een vreemd land; *boewang ajar*, zijn gevoeg doen, onderscheiden in: *boewang ajar bēsar*, een groote boodschap, en *boewang ajar kětjil*, een kleine boodschap; zie hiervoor ook bij *soengai*; *mēngajari*, bewateren, iets van water voorzien; *kadžaran*, water binnen krijgen, Sadj. Mal. p. 4f, r. 11, van vaartuigen enz. ook in den krijg gewond zijn, gewonden hebben v. e. leger; *ajar-ajar*, e. s. v. vrucht gelijkende op de langsat, maar kleiner en ronder, M.; *ikan ajar-ajar*, e. s. v. eetbaren zoutwatervisch, v. d. W. zie *iri-ira*; *mēngadoe ajar dēngan garam*, water met zout vermengen, Sprw. wordt gezegd van het geval, dat een man een tweede, jongere vrouw meer bemint dan zijn eerste, en alle middelen daartegen tekort schieten, v. d. W.; *ajar dari tjoetjoeran atap djatohnja kapëlimbahan djoega*, de appel valt niet ver v. d. boom, Sprw. v. d. Tn.; *mēngajar*, zich als water voordoen, zeer scherp zijn v. wapens, v. d. Tn.; *bēpërajarkan*, bewateren, drenken in dien zin, bevochtigen.

ایر era, om iets geven, = *faldloeli*; *ta-era*, er niet om geven. Ook *erar*, Sw.

ایرام ira-ira, e. s. v. eetbaren, goudkleurigen zoutwatervisch, e. s. v. dolfsijn.

ایرام irama, Jav. maat in de muziek; *mēngirama*, de maat slaan, b. v.

məngidoeng pərlahan-lahan dan bərkəkawin sərta məngirama, hij neuriede zachtjes en verhaalde zingend terwyl hij de maat sloeg, Pr. Dj.

ایران *erān*, Perz. Perzië.

ایرت *eroet*, scheefgetrokken, verwrongen, scheef, verkeerd, ook van zien; *bəreroet-eroet*, scheefgetrokken v. d. lippen, Hik. Boedj.; *pandangnja bətoel məndjadi eroet*, zijn juiste aanschouwing werd verkeerd. Ibr. b. Chas.; *eroetlah pəkərdjaənnja*, zijn werk week af van zijne instructie; *eroet-bengoet* en *erang-eroet*, krom en scheef in verschillende richtingen; *erang-eroet roepa bibirnja*, Mes. Kag.; *məngeroetkan moeloet*, d. mond scheef trekken. In de HSS. meest *heroet*.

ایرت *erət*; *məngeret*, slapen, achter zich aan trekken; *məngeret hati*, het hart vervoeren, de Holl. 5° dr. 130; *məngeret orang*, iem. b.v. een blinde, voorttrekken, geleiden, iem. medeslapen, overhalen om mēe te doen, v. d. Tn.; *jang boeta datang bəreret*, de blinden kwamen met hun geleiders; *məngeret dəngan ramboet*, bij de haren voortsleepen; *məngeret tali bagral*, een muilezel bij den toom leiden, H. Groel; *məngeret-eret koeda*, een paard afleiden bij den teugel; *pəng-eret*, wat voortsleept of trekt, ook de naam van een visch, M.; zie ook *seret* en *hela*.

ایرس *eras*, uit één stuk, niet gelascht of aaneengevoegd, b.v. *tiang gandja eras*, mast en steng uit één stuk; *kapala toengkat jang eras*, knop en stok uit één stuk; *məngeras*, in

één stuk doorloopen; *eras-eras* en *eras-erasan*, wat aan iets anders gelijk is, wedergade; zie ook *toempang*.

ایرس *iroes*, I. Jav. houten spaan om de gekookte rijst om te roeren, platte houten lepel in de keuken.

II. = *diroes*, besproeien, besprenkelen, b.v. *di-iroeskannjalah kapada toeboeh toewan poetəri*, het werd door hen gesprenkeld op het lichaam van mevrouw de prinses; *məngiroeskan ajar kapada jang pingsan itoe*, water sprinkelen op de bezwijmden, M.

ایرس *iris*, afgesneden stukje of schijfje; ook *hiris*, zie ald.

ایرغ *erang*, I. zwart, donkerblauw, donkerrood; *djamboe erang*, een donkerroode djamboevrucht; *kaərang-erangan*, zwartachtig enz., v. d. W. Jav. *irəng*. Zie *perang*.

II. alleen in *erang-eroet*, zie *eroet*.
ایرغ *iroeng*, e.s.v. klein chineesch kopje, waaruit arak gedronken wordt; *djamboe iroeng*, de cachou-vrucht, zie bij *erang*.

ایرغ *eroeng-eroeng*, tapgat, spuigat op een vaartuig, riemgat, ook opening in een badkuip, bak, vat of vijver om daaruit het water te laten wegvloeien.

ایرغ *iring*, volgen, achter; *məng-iring*, volgen, begeleiden, vergezellen als volgeling; met bep. object, *məng-iringkan*, b.v. *məngiringkan djənázat*, de lijkbaar volgen; *məngiringkan anaknja*, zijn kind volgen; *məngiring djalan*, evenwijdig met den weg, in dezelfde richting van den weg; *djalan bəring*, achter elkander gaan, in

colonne marcheeren; *iringan*, gevolg, stoet; ook achter, b.v. *di-iringan balai itoe ada taman*, achter dat open gebouw was een hof; *di-iringan djambatan*, achter de brug; *pəngiring*, volgelings, volgers, stoet, sleep, gevolg; *pəngiringan*, afhankelijkheid, aanhang, aankleef, gevolg, stoet; *bəring*, achter elkander; *bəring-iringan*, elkander volgend, Djaj. Langk.; *miring*, hellend, schuin afloopend van *oemiring*, Jav. Zie ook *səmbahjang*.

ايرث *irap*, = *kirap*, zie ald.

ايرث *iroep*; *məngiroep*, slorpen, leppen; *pəngiroep*, slorper, likkebroer.

ايرق *erak*; *məngerak*, zich van iets, waar het tegen aangesloten was, verwijderen, opschikken, plaats maken, scheiden, afscheid nemen, van elkander verwijderen, uit elkander doen, b.v. *kita bərerak dəhoeloe*, laten wij vooreerst scheiden; *oelar məngerak lingkarnja*, de slang opent hare bochten; ook: wenden, keeren, v. e. rij- of vaartuig, boek, leger enz. b.v. *maka tantara itoe eraklah akan oendoer*, het leger nu maakte rechtsomkeert, om af te deizen, H. Boedj.; *məngerakkan*, losmaken, ontplooiën van vaandels, b.v. *toenggoel pandji-pandji di-erakkan*, Sj. Ind. Kəs. Zie ook *elak* en *beloek*. Van *bərerak* komt, naar men meent, bij verkorting *berak*, kakken.

ايرق *irik*, I. *məngirik*, trappen, treden, betreden, uittreden met voeten of pooten, b.v. de zaadpadi, daar

stampen die beschadigen zou; ook met geweld met voeten of vuisten door iets heen persen; *pəngirik*, treedpers, perskuip, ook: treder, perser; *pəririkan*, de plaats, waar het graan uitgetreden wordt, dorschvloer. Zie *elak* I en *beloek*.

II. een bamboezen zeefje, waarin de kok de afgekookte groente enz. laat doorzijgen, kleinzin; Batav. zeef, dorschmachine, b. v. *taroh di-irik*, *kasih mēlilih ajarnja*, doe het op de zeef en laat het nat wegvloeien.

ايرلوجي *ajarlodji*, ook *arlodji*, horloge.

ايرم *iram*, I. van kleur veranderd, van het gelaat, b.v. door beschaamdheid of verlegenheid; kakelbont, M.

II. *iram-iram*, geplooid boordsel, dat van de randen der *pajong oeboer-oeboer* afhangt; *boenga iram-iram*, e. s. v. bloemdragende waterplant.

ايرم *irim-irim*, Jav. e. s. v. waterplant met fraaie bloemen. Pr. Dj.

ايرماد *ajarmada*, zie *armada*.

ايرو *irau*; *məngirau*, zich bemoeien met, geven om, belangstellen in, notitie nemen van, talen naar, b.v. *tidak iraukan nasi dan goelai*, niet talen naar rijst of toespijs, Ibr. b. Chas.; *tidak di-iraukannja jang lain*, *məlainkan radja Chaibar djoega*, hij stelde in niemand belang, dan alleen in den Vorst Chaibar, R. Chaib; *djikalau bərhimpon sakalian radja isi boemi ini sakalipon akan sətəroe hamba*, *tiada hamba iraukan*, al kwamen ook alle Vorsten van deze aarde bij elkaar, om mij tot vijand te zijn,

ik zou er niets om geven, H. Gr.

ایروثه airopah, Europa, euro-peesch.

ایری iri; *məngiri*, benijden zonder wangunst, iets wenschen ook te bezitten, wat e. ander bezit. Ook *hiri*.

ایست esoet, = *engsoet*, zie ald.

ایسغ isang, = *insang*, zie ald.

ایسغ isap, ook *hisap*; *məngisap*, zuigen, inzuigen, opzuigen, rooken van opium, schuiven, opslorpen van waterdampen door de lucht, aantrekken van lichamen onderling; *pəngisap*, zuiger, de persoon die zuigt; *p. darah*, bloedzuiger v. e. persoon. De naam van het dier is *lintah*. Zie ald.

ایسک esak, I. aamborstigheid; *məngesak* snikken onder het weenen; *təresak-esakan*, snikkende, Max.; *esak-esak*, gedrongen, beklemd.

II. *məngesak* opschuiven, opschikken, v. d. W.; mogelijk verkeerd voor *məngəsak*, van *kəsak*, zie ald.

III. *məngesak*, door het eene neusgat ophalen, terwijl men het andere dicht houdt, Max. Zie *əsang* en I.

ایسک esoek, morgen, den volgenden dag; *besoek*, eene samentrekking van *bəresoek*, later, in het vervolg; *esoek hari*, morgen den dag; *pada kaəsoekan harinja*, den daaraan volgenden dag; *diam esoek*, overmorgen, M. dus = *loesa*; *esoeknja sapoeloeh hari*, tien dagen daarna, M.; *esoek loesa*, morgen of overmorgen, te avond of morgen, wel eens in 't vervolg, bij tijd en wijle, den een of anderen tijd, Hik. Bandjar; *bəresoekan hari*, als men den volgenden dag

heeft, Niem. bl. 2^e dl. 2^e dr. p. 110; ook *bərkaəsoekan hari*, Prab. Dj.; *məngesoekkan*, tot morgen, d. i. tot een onbepaalden tijd uitstellen.

ایسک esek, in *dəmam esek*, e. s. v. toring, waarbij de opperhuid droog en schubbig wordt; v. d. W. geeft op *dəmoen esek?*

ایسن isin, Jav. beschaamd, zich schamen, schaamte, = *maloe*; *məngisinkan*, beschamen, beschaamd maken.

ایسی isi, inhoud, vulsel, dat wat ergens in is; *bərisi*, bevatten, inhouden, gevuld zijn; *ada isinja*, er is wat in; *isi boemi*, de bewoners der aarde; *isi kajoe*, het eigenlijke hout van een boom, in tegenoverstelling van het spint, *goebal*, en het hart, *təras*; *isi toeboek*, het vleesch, in tegenoverstelling van de beenderen en het vet; *isi hati*, wat er in het hart omgaat; *isi hatinja itoe pon kalihatanlah pada moekanja*, Prab. Dj. wat er in zijn hart omging was te zien op zijn gelaat; *isi hoetan*, boschproducten Boeng. R. bės. p. 32; *isi kawin*, bruidschat, huwelijksgift; *isi moeloet*, dat waarvan iedereen den mond vol heeft; *isi nəgari*, de inwoners, burgers; *isi pəroet*, de ingewanden; *isi roemah*, de huisbewoners, het huisgezin; *isi astana*, de paleisbewoners, het hof; *isi soerat*, de inhoud van een brief of geschrift; *isi sorga*, de hemelingen; *isi bədil*, de lading v. e. vuurwapen; *məngisi*, iets vullen, een vuurwapen laden; *pəngisi pəroet*, buikvulling; *isi kitəb*, inhoud van een boek.

ايضا *iṣá*, Arab. maken van een uitersten wil; legateering, testeering.

ايج *ajang-ajang*, e. s. v. geneesmiddel uit het plantenrijk.

ايج *ijang*, I. ook *hijang* en *jang*, een godheid; *kajangan*, godenverblijf.

II. *ijang-ijang*, weeklagen, ook Jav. b. v. *banjak pèrkara madah dan ijang-ijang*, Sj. Sèl. Dal.

ايج *inga-inga*, afgetrokken, onnoozel rondstarend. Zie *mangoe*.

ايجت *ingat*, aan iets denken, gedachtig zijn aan, zich herinneren, opmerkzaam zijn, op zijn hoede zijn, oppassen; *tiada ingat*, ook: zijn bewustzijn of denkvermogen verloren hebben; *ingat daripada pingsannja*, uit zijne bezwijming wêer bijkomen; *ingat akan dirinja*, uit een bewusteloozen toestand weer bijkomen, uit een slaap weer goed wakker worden; *bèringat dirinja*, op zijn hoede zijn, b. v. *soeroeh bèringat dirinja masing-masing*, *haripon malamalah*, laat ieder op zijn hoede zijn, want het is nacht, H. Asm. Pati; *mèngingatkan*, waarschuwen, iets aan iemand herinneren; *mèngingati dirinja sèndiri*, zichzelf wachten of waarschuwen voor iets, H. Riau I. p. 1; *kasih ingat*, waarschuwen, vermanen; *ingatan*, gedachten, overwegingen, de Holl. 5e dr. p. 100 r. 9 v. o.; herinnering, vermaning enz.; *pèringatan*, gedachtenis, aantekening, nota; *soerat pèringatan*, notitieboekje; *tanda pèringatan*, gedenkteeken, souvenir; *ingat baik-baik*, pas ter dege op; *tèringat akan*, zich toevallig iets herinneren, te

binnen schieten; *ingat-ingat*, pas op! let op! bedenk! zie ook *loepa*.

ايجر *ingar*, hinderlijk leven, geraas, getier; razen, tieren, leven maken, ook van een troep kikkers, H. Boedj.; *ingar-bangar*, allerlei leven of getier; *mèngingar-bangar*, razen, tieren, misbaar maken; *mèngingari*, iem. met geraas of getier lastig vallen.

ايجس *ingoes*, ook *hingoes*, snot, slijm; *mèmoewang ingoes*, den neus snuiten; *boewang-ajar ingoes*, slijm-afgang; *sakit ingoes*, de droes bij paarden.

ايجن *ingin*, begeeren, belust zijn, verlangen naar, trek hebben in; *mèmpèringini*, belust maken op, iemand trek doen krijgen in b. v. *Raden Mantèri dipèringinja dangan pèrèmpoewan*, zij maakten R. M. belust op eene vrouw. Prab. Dj.; *kainginan*, belustheid, begeerlijkheid; *pèringinan*, Ind. Poet. id. lust, begeerte.

ايجو *ingoe*, zie *inggoe*.

ايج *ajap*, eten v. een onderdaan, als hij daarover spreekt tot den Vorst = *makan*; b. v. *patik mohon poelang katèratak hèndak ajap nasi*, C. en S., ik verzoek naar huis te mogen gaan, om te eten; *ajapan* = *makanan*; *ajapan baginda*, spijs, die de Vorst te eten geeft; *a. sisa*, 's Vorsten overgeschoten spijs; *bèrajapan*, etende zijn, Mal. Sam.; *kaäjapan*, met spijs of drank begiftigd door den Vorst; *makan ajapan baginda*, de spijzen van den Vorst eten; zie *makan* en *santap*.

ایقر ipar, zwager, zwagerin; *bër-
ipar*, een zwager hebben, zwager zijn;
përiparan, zwagerschap. Zie *besan* en
biras.

ایق epok, matten taschje met
deksel, ter berging van de sirih-
benoedigdheden of klaargemaakte
sirih-pruimpjes; *epok-epok*, e. s. v.
kleine pasteitjes.

ایقل ipil, e. s. v. boom met goed
timmerhout en zwarte boonachtige
vruchten, *gandoe* genaamd.

ایقہ ipoeh, de vergiftboom, anti-
aris. Men schijnt een tegengif te
kennen voor de *ipoeh*, gelijk blijkt
uit Sadj. Mal. pag. ۴۴. mijne uitgave,
*karëna masa itoe orang Malaka bëlom
lagi tahoe akan tawar ipoeh*, want
destijds kenden de Malakanen nog
niet het tegengif voor *ipoeh*. Voorts
plantenvergif in het algemeen; *akar
ipoeh*, e. s. v. kruipende, taaie plant,
die voor bindsel gebruikt wordt.

ایق ajak, zeef voor droge waar,
die bij het zeven heen en weer be-
wogen wordt; *mëngajak*, zeven, ook:
met het achterste heen en weer schud-
den bij het gaan; heen en weer slaan
van een zeil bij te weinig wind; *pëng-
ajak*, zever, schudder met het achter-
ste; *ajakan*, zeefsel; ook zeefje, b. v.
*taroh didalam satoe ajakan jang
haloes sakali*, K. B. doe het in een
heel fijn zeefje; *ajak-ajak*, e. s. v. spin
op hooge pooten, die voortdurend in
schommelende beweging is, de hooi-
wagen.

ایق ajoek; *mëngajoek*, beslapen,
zie *antjoek*.

ایک ika en *iki*, Jav. = *itoe* en *ini*;
sika, Mën. deze plaats, hier; *disika* =
disini, alhier.

ایکت ikat, band, binding, ver-
band, bundel, bos; invatting, omge-
ving, lijst, rand, omdijking, omwalling;
mëngoeraikan ikatnja, zijne banden
losmaken; *mëngikat*, binden, samen-
binden, vastbinden, toebinden, in iets
bij elkaar binden, metselen, toemet-
selen, snoeren, ook van den mond;
met een wal, dam, muur of rand
omgeven, inzetten van edelgesteente,
opstellen van verzen, b. v. *mëngikat
laoet*, de zee bedijken; *mëngikat pë-
rang*, het leger in slagorde stellen;
m. panton, minnedichten maken, en
wel voor de vuist, Pël. Djin.; *ikat
mati*, zoo vast binden, dat het niet
meer los kan; *ikat përang*, slagorde;
ikat pinggang, gordel, middelband;
ikat tangan, fooi, gift; *ikat përigi*,
rand van een put; *ikat tjëngkam
këra*, zekere manier van binden bij
de staken eener omheining; *ikatan*,
kas waarin een edelgesteente gezet
is, Niem. bl. I, 4^e dr. 133, bindsel, ver-
binding; *ikat-ikatan*, stukken in ge-
bonden stijl, zooals b. v. de pantons,
ook allerlei bindsel; *ikatan përkataün*,
woordverbinding; *pëngikat*, wie of wat
bindt, binder, bindmiddel; *bërikatkan*,
tot rand, band, boordsel, kas enz. heb-
ben; *apa pëngikat kita*, waarmede
zullen wij binden; *tërikat* en *dëngan
ikatnja*, gebonden, gekneveld; *jang
tërikat tangannja*, wiens handen
gebonden waren; *përikatan*, ver-
bindtenis.

ایکت ikoet; *məngikoet*, volgen, achternagaan, onderhoorig zijn, behooren tot, meegaan, vergezellen, gehoorzamen, vervolgen, navolgen, evenaren; volgens; *məngikoet soewara*, op het geluid van de stem afgaan, Am. Hamz.; *ikoet harga di Batawi*, volgens den prijs te Batavia; *bərikoet-ikoet*, herhaaldelijk, achtereenvolgens; *məngikoet djalan*, den weg volgen; *m. pərahoe*, met een vaartuig meegaan; *m. nama*, naar den naam (noemen); *ikoetan*, voorbeeld ter navolging; *ikoet-ikoetan*, beurtelings, v. d. W. volgzaam; *pəngikoet*, volger, navolger, metgezel, aanhanger, bondgenoot.

ایکر ekoer, staart; ook gebruikt als hulp-Telw. bij de optelling van dieren en spottend soms ook van menschen, b.v. *doewa ekoer ləmboe*, twee stuks koeien; *kita məngambil hambanja sa'orang sa'ekoer*, wij nemen hare dienstmaagden ieder eentje (spottend, Prab. Dj.); *anak bərapa ekoer*, hoeveel kinderen? v.d.W. Ook van afgoden, die de gedaante van een dier hebben. *Ekoer sirih*, het steeltje van een betelblad, dat door de inl. geneeskundigen als sonde wordt gebezigd om de diepte van wonden te peilen; *e. koetjing* en *e. toepai*, soorten van geneeskrachtig gras; *e. lipas*, puntje haar in den nek, door Mal. fatten gedragen; *e. loetoeng*, slangstuk, e. s. v. kanon; *e. mata*, de buitenhoek van het oog; *məlihat dəngan ekoer mata kapada*, schuin aanzien, van terzijde aanzien,

Ind. Poet.; *e. poelau*, het smal uitloopende gedeelte van een eiland, Ind. Poet.; *e. kota*, het lagere gedeelte eener versterkte plaats, achterbuurt; *e. pari*, roggestaart, driekantig van een dolk of degen; *e. pipi*, het onderste gedeelte van de wang bij den mond; *e. soenting*, het steeltje van een bloem of pluimpje, dat men achter het oor in het haar steekt, H. Boedj.; *e. tikoës*, rattestaart, ook een ronde vijl; *bərekoer-ekoer*, achter elkander; ook overal achternalooopen zooals een kind zijne moeder; *sa'ekoer-sa'ekoer*, een voor een, van dieren; *məngekoer*, achteraan loopen, achter iem. loopen, het gevolg van iem. uitmaken; *səgala pəlekoer*, al de volgelingen, het gansche gevolg, de geheele trein, M.

ایکل ikal, haarkrul, krullend doch niet kroes, wat als een teeken van moed beschouwd wordt, Sadj. Mal. 265; ook: golvend v. e. bosch, v. d. W.; *məngikal*, krullen van het haar; *ikal patah?* b.v. *anak ramboetnja ikal patah*, H. Gr. en and.

ایکن ikan, visch; *ikan darat*, zoetwatervis; *ikan laoet*, zeevisch; *i. kəring*, gedroogde visch; *i. asin*, gezouten visch; *i. mas*, goudvisch; *ikan merah*, de roode Makassaarsche vischjes; *ikan bilalang*, de vliegende visch; *i. djoekoet*, allerhande vischspijzen; *ikan-ikan*, logplankje; *məmbowang ikan-ikan*, loggen. N.B. eene zeer uitvoerige opgave van visschen komt voor in de Vocab. Mal. Franç. van de la Croix 1889 pag. 153—157.

ایگ iga, Jav. ribbe, zie *roesoek*.

ايڤق ègèk, een fat, pronker, sa-
letjonker, C. en S. Wellicht het Ned.
een gek, dat de Engelschen verkeerd
hebben aangezien voor Maleisch?

ايڤل igal; *məngigal*, pronken met
den staart, van mannelijke vogels,
zooals de pauw, kalkoen en derg.;
opstaan van haar of vederen; ook:
statis van stappen, v. d. W.; en van
dansen, Am. Hamz. Sadj. Mal. 177,
mənari məngigal, theatraal dansen.

ايڤو igoe, een juk van buffels of
ossen, C. en S. Zie *koḷ*.

ايڤو igau; *məngigau*, benauwd
en hardop droomen, slaapwandelen,
nachtwandelen, ook in een delirium
zijn, Max.; *məngigaukan*, hardop over
iets droomen; *pəngigau*, iemand die
hardop droomt, slaapwandelaar.

ايڤه egah; *məngegah*, breedbeens
loopen, daarbij beurtelings de schou-
ders naar voren brengend.

ايلا ilā, Arab. het afleggen van
een eed buiten rechten.

ايلا elat, list, kunstgreep, zie
həlat.

ايلا ilər, Jav. kwijl, zever; *məng-
ilər*, kwijlen, saliveeren, watertanden.

ايلا ilir, zie *hilir*.

ايلاڤ ilang, zie *hilang*.

ايلاڤ eling, Jav. oplettend zijn,
gedachtig zijn aan, zich herinneren,
opmerken, het oor leenen, luisteren,
het oor neigen; *məngeling pada ka-
tanja*, naar zijne woorden luisteren;
tot zijne leer overhellen, = *ingat*,
zie aldaar.

ايلاڤ ilap, I. het Arab. *chilāf*,
zie aldaar.

II. *məngilapkan*, verduisteren,
bedekken, wegmaken, verborgen
houden.

ايلاڤ elak, I. ook *helak*; *məng-
elak*, uitwijken, ontwijken voor een
houw of een bevel; *məngelakkan*, af-
wenden, afkeeren, Abd. Moel. *məng-
elakkan kərđja*, het werk ontwijken,
ontduiken. Zie *erak* en *bəloek*.

II. *ikan elak*, e. s. v. eetbaren zout-
watervisch.

ايلاڤ elok, mooi, schoon, fraai,
sierlijk, bevallig; geschikt voor; *sama
ta'elok*, van twee partijen, de een zoo-
wel als de andere, niet mooi, d. i. in
eene moeilijke positie; *elok dipakai*,
geschikt om gebruikt te worden; *elok
disingkap*, geschikt om weggenomen
te worden; *elok di-andjak*, geschikt
om overgeplant te worden; *elok
dəngan boeroek ta bərtjərai*, goed en
kwaad zijn onafscheidelijk; *kaəlokan*,
schoonheid, fraaiheid.

ايلاڤ ilam-ilam, flauw, onduide-
lijk zichtbaar, nu eens zichtbaar en
dan weer niet, b. v. van een vlucht
vogels in de verte, of wolken aan
de kim.

ايلاڤ eloen; *məngeloen*, tot iets
overreden, gunstig stemmen, verlei-
den, overhalen.

ايلاڤ ilau, en *hilau*, terugkaatsing
of flikkering van het licht op het
water, op regen- en dauwdroppels
en derg. Zie ook *kilau*.

ايلاڤ elo, Ned. el, de oude Am-
sterd. el, = 68 centimeter.

ايلاڤ ilai, ook *hilai*; *məngilai*,

schateren, luidruchtig lachen, Ibr. b. Chas. Kin. Tab. 67.

ایم ajam, ook *hajam*, hoen, kip, hen; *ajam balik*, een kip, welke vederen verkeerd staan; *ajam sèlasih*, kip die zwartachtig vleesch heeft, v.d.W. *ajam bèlanda*, kalkoen; *ajam biroega* en *ajam dènak*, krielkip, zie *dènak*; *a. hoetan*, de boschhaan; *ajam biroega* ook wel fazant; *ajam katik*, krielkip; *a. moetiara*, parelhoen; *a. padi*, kwartel, d. l. Cr.; *a. anak kampung*, een hoen, dat gewonnen is uit een boschhaan of hen en een gewone hen of haan, bastaardhoen, C. en S.; *a. sabandoeng*, twee kuikens uit één ei, C. en S. Ik zou eer denken uit één nest, zie *bandoeng*; *a. tjëmara*, Japansche kip, welks vederen op haar gelijken; *a. pèranggang*, slachtkippen; *iboe ajam*, klokken; *ajam-ajam*, e.s.v. grooten strandlooper; *ajam-ajaman*, waterhoen.

ایم ajoem, *mëngajoem*, heulen met slecht volk, slecht volk van het noodige voorzien om kwaad te bedrijven; volg. v.d.W. tot den zeeroof uitrusten, volg. R. v. Eys. Holl. Mal. Wrbk. ook bodemerij. Het zou dus zowel in goede als kwade beteek. gebr. worden. In het Jav. is het: beschutting, bescherming. Volg. C. en S. geld leenen of de middelen verstrekken voor slechte doeleinden; *mëmbëri ajoeman*, hulp verleenen, b.v. aan zeeroovers. Mal. br.; *ajoeman*, datgene wat hun verstrekt wordt.

ایم ijam, gluren, loeren, L.

ایمان imán, Arab. het geloof, in

godsdienstigen zin; *bërimánkan*, gelooven in, b.v. *bërimánkan nabi Moehammad*, in den profeet Mohammed gelooven. Zie ook *përtjaja*.

ایمت imat, zie *hinmat*.

ایمت emoet, Jav. denken om, zich herinneren, geven om, behartigen, zorg dragen.

ایمل emoel, *mëngemoel*, schaamteloos indringend zijn, lastig zijn; *mëngemoeli*, bij iemand zich schaamteloos indringen, iemand lastig vallen, hem overlóópen. In het Jav. ook nog: onbeschaamd in het verzoeken, bedelziek, een echte bedelaar zijn.

ایمی imai, gekookte rijst. L.

این ajan, = *bësi poetih*, blik.

این ajoen; *mëngajoen*, wiegen, slingeren, schommelen; *bërajoen kaki*, met de voeten wiegelen, slingeren; *toelak tangga, bërajoen kaki*, Sprw. iemand in benarde omstandigheden, doordat hij zich zelve de middelen heeft benomen; *ajoenan*, wieg, schommel; *ajoenan pëløetar batoe*, werktuig om steenen te werpen, balista; *matahari soedah mëngajoen*, de zon schommelt reeds, d. i. begint reeds loodrecht te dalen, tegen 4 uur.

این ini, deze, dit, hier, nu, op 't oogenblik, vandaag; *ini djoega*, dit-zelfde; *ini poela*, hoeveel te meer, Sadj. Mal. 73 r. 3 = *istimewa poela*; *sini*, samentr. van *sa* en *ini*, ook *disini*, hier, alhier, thans. Ook wordt *ini* achter enkele woorden gebruikt voor den nadruk, b.v. *akoe ini*, ik met nadruk; *sakarang ini*, nu, met nadruk en ook

voor hier, wanneer *disini* te sterk plaatsaanduidend zou zijn.

اينس inas; alleen in *pěkoeng inas*, kanker aan den hals, v. d. W.

اينغ enang; voedster van een vorstelijk kind; *enang-pěngasoeh*, voedsters en verzorgsters; *ma'enang*, de opperste der voedsters. Aan het hof van den regeerenden Vorst is het aantal enang's zestien. *Enangda*, in de hoftaal = *enang*; *enangan*, de gezamenlijke énangs. Zie ook *asoeh*.

اينгда enangda, zie *enang*.

اينغو enangoen = *enangda*? b.v. *dajang mēnghadap ramai běrsoesoen*; *titah baginda: tinggallah enangoen*, Sj. Sël. Dal. p. 54, mogelijk alleen voor het rijm.

اينڤ iněp, Jav. *měnginěp*, overnachten.

اينق enak, lekker, van smaak, gevoel, bevinding; plezierig; zie ook *sědap*.

اينن inin, = *ini*, zie ald.

اينو enoe, Jav. Vorst, vorstelijk. In eigennamen. Zie *raden*.

اينى inai, ook *hinai* van het Arab. *henna*, e. s. v. heester, ook *patjar* genaamd, met welks bladeren de nagels worden roodgekleurd, b.v. van het bruidspaar en van den jongeling, die besneden wordt. Deze plechtigheid schijnt onderscheiden te worden in *hinai běsar* en *hinai kětjil*, zie Hik. Abd. p. 198; *inai ajam* = *patjar-ajar*, de balsamine; *sipoet inai*, e. s. v. fraai, rood en wit gevlamd hoornschelpje; *měmboeboeh inai*, de nagels rood verven. Zie ook *patjar*.

ايرو ajoe, Jav. schoon, fraai, voortreffelijk. Vooral in eigennamen. Zie bij *raden*.

ايرو ajo, Jav. komaan! welaan! Uitroep tot aansporing en opwekking. Ook *ajo hai!*

ايرو ijoe, zie *hijoe*.

ايران aiwán, verb. van *dewán*, Perz. voorhof, waar recht gesproken wordt; paleis.

ايرب ajoeb, Arab. Job, de groote lijder uit het O.T. meestal *nabi Ajoeb*.

ايرت iwat, Jav. het schaken v. e. vrouw of meisje; *měngiwat-měngintit*, schaking en verbergings v. e. meisje, Oend. Djambi. Voor *intit* geeft het Jav. wrdb. *oentět* op.

ايرت ajoeta, = *joeta*, millioen.

ايرج ajah, vader, deftiger dan *bapa*; *ajahanda* en *pádoeka ajahanda*, vorstelijke vader; *ajahanda-boenda*, vorstelijke ouders; *ajah sa'oedara*, oom, vader of moeders broer; *sa'ajah-saboenda*, van dezelfde vader en moeder, gespr. van aanzienl. personen. Voor de samenstellingen zie bij *bapa*.

ايرند ajahanda, zie het vorige woord.

ايرن inja, Jav. = *enang* en *baboe*, kindermeid; *doedoek diribañ inja*, op den schoot van de kindermeid zitten, Pr. Dj. Kin. Tab.

ايرت anjoet, zie *hanjoet*.

اير انجار anjar, zie *annjar*.

اير انجور anjor, de dikke ballen ter grootte v. e. kokosnoot beneden de onderkaak van een olifant. C. en S. Mogelijk verkeerd vóór *ěnjoer*, kokospalm, kokosnoot.

اڀر anjir, sterk, vischachtig, traanachtig, van reuk of smaak. Ook *hanjir*.

اڀڄ anjang, e. gerecht van gehakt rauw vleesch met specerijen door de Maleiers te Batoe Bara op Sumatra gegeten. C. en S.; *anjang-anjang*, op-happen, id.; *kajoe anjang?* K. B. *anjang-anjang*, Batav. e. s. v. zwarte, stekelige noot, die als geneesmiddel v. pijnlijke pisloozing wordt gebruikt.

اڀڄ anjak; *menganjak*, aandrukken van de aarde tegen een plant, om die vast te zetten, Pad. bovenl. zie *ennjak*.

اڀڄ anjok, neerdrukken, onderhouden; b.v. *djangan kamoe tjakap banjak*, *akoe anjokkan sakarang*. C. en S. Zie het voorg. woord.

اڀڄ anjam; *menganjam*, vlechten, ook v. haar en bamboe, C. en S. klossen; *a. gila*, e. s. v. zeer moeielijk vlechtwerk van manden, bij de *bakoel gila*, *toedoeng sadji* en *ketoepat* gebruikt; letterl. vlechten om gek van te worden; *anjam-menganjam*, Sj. Sult. Jahja, allerlei vlechtwerk maken; *penganjam*, vlechter, klosser; *anjaman*, vlechtwerk, kloswerk, vlechtsel.

اڀڄ enjah, zie *ennjah*.

ب 3a

ب bi, Arab. Voorz. in, met, b.v. *bismillah*, in den naam van God; *bihi*, er in, op hem enz.; *wa bihi nastaino bilahi ala ini*, en daarmede smeeken wij de hulpe Gods hierover af; *bi'lehair*, het ga u well!

با ba', = *bagitoe*, zie ald.

باب bab, Arab. poort, deur; hoofdstuk van een geschrift, afdeeling van een boek; in dit laatste geval wordt voor hoofdstuk *faşal* gebezigd.

بابا baba, titel dien men te Malaka aan een knaapje v. eur. afkomst geeft, zie *babah*.

بابت babat, I. voor elkander passend, een span of paar uitmakend, op elkander gelijkend; wedergade, span, paar.

II. Zie *bëbat*.

III. Jav. pens van een dier.

بابت babit; *mëmbabit*, in een zaak wikkelen, erbij halen; *tërbabit dëngan dosanja*, gemeenschap hebben met hunne zonden; deel hebben aan die zonden. Keasb.; *djanganlah toewan babitkan hamba olih karëna kasalahan anakanda itoe*. C. en S. mijnheer moet er mij niet bij betrekken, daar de schuld is bij uwen zoon.

بابد babad, Jav. kronijk, geschiedenis = *hikâjat*.

بابر babar, plat, niet in e. klomp, uitgespreid, ook v. d. vleugels, Sj. Madli, ontrold; platheid; *mëmbabar*, uitspreiden, ontrollen, b.v. een zeil; ook: een zeil bijzetten. Zie *bëbar*.

بابر babor, zonder orde of regelmaat; *këris babor*, een këris, waaraan het damasceersel loopt van het midden naar de scherpe kanten; *tandjak babor*, e. los gevouwen hoofddoek. C. en S. doch *tandjak* is een opstaande punt v. e. hoofddoek. Zie ald.

بابس babas, afdrijven doorstroom of wind, van een vaartuig, zeker punt

niet halen; uit elkaar gedreven of verstrooid van een leger, P., aan flarden gescheurd v. e. zeil.

بابغ babang, I. wijd, van eene opening, door geweld of den tand des tijds gemaakt, wijd gapend v. e. wond.

II. Zie *běbang*.

بابق babak, I. afdeeling v. e. muziekstuk, bedrijf v. e. tooneelstuk.

II. in het Palemb. braak, inbraak.

بابل babil, I. tegenstrevend, ongehoorzaam, onzeggenlijk, weder-
spannig, onverschillig.

II. Arab. Babel, Babylon.

بابن baban, bundel, pakje, Max.; *sababan*, een armvrucht, Pël. Djin. last, vracht, pak, baal. Zie *běban*.

بابه babah, I. ook *baba*, titel voor een afstammeling van de chineezen, in Indië geboren.

II. *babahan*, Jav. opening, inz. van het menschelijk lichaam. De negen openingen van het lichaam sluit men, om den geest aan het aardsche te onttrekken, wanneer men zich in het luchtruim wil begeven. Alleen in de Pandji-verhalen, b.v. *maka Ratoe ěnom pon kaloewar laloe naik kapada pĕradoennja, bĕrsĕdĕkap bĕrsikoe toenggal, mĕnoetoepi babahannja sĕrta mĕmasang doepa*, R. E. nu kwam uit; vervolgens klom hij op zijne slaapstede, legde één arm over zijn borst en hief de andere half gebogen op, sloot de negen openingen van zijn lichaam en ontstak wierook, Pr. Dj.

بابر baboe, Jav. kindermeid; *baboe soesoe* en *baboe teteĕ*, zogende min; *baboe kĕring*, droge min.

بابي babi, varken, zwijn; *babi hoetan*, wild zwijn; *babi tanah*, aardvarken; *babi roesa*, hertzwijn; *babi boeta*, blind varken; *mĕmbabi-boeta*, handelen als een blind varken, blindelings tewerkgaan, blindemannetje spelen, ook doen alsof men het niet bemerkt, Mal. Sam. 41; *boewah babi*, e. s. v. plant, *Chrypteronia paniculata* (Saxifragées), d. l. Cr.; *babi nangoel*, een klein s. v. wild varken; *moentah babi nangoel*, e. s. v. zeer lange aardworm, die soms in groot aantal in de bosschen gevonden wordt, C. en S.; *bintang babi*, de planeet Venus; *babi doejoeng*, het zeevarken; *gila babi* en *sawan babi*, zie op die woorden; *babi koeroes*, mager varken, ook de naam van e. s. v. boom met bijzonder hard hout, waarom de boschontginners hem liefst laten staan; *babi aloe* en *babi gadjah*, d. l. Cr. de Holl. land- en vlk. I: 539, de Bode 257 = *tĕnoek*.

بات bata, I. baksteen, tegel, gebakken vloersteen; *bata timah*, een schuitje tin; *bata lilin*, een koek was; *batoe bata*, baksteen; *atap bata*, tegeldak; *gĕtah bĕrbata*, guttapercha in platte koeken; *tanah bata*, plagge, graszode.

II. *bata-bata*, aarzelend, in twijfel zijn of men iets doen of laten zal; *kabata-bataän*, aarzelend.

باتر batar, e. smalle lat bevestigd achter de lambrizeering van een huis, ook de smalle latten waarop de atap wordt bevestigd. C. en S.

باتو batoer, I. Jav. bediende, ondergeschikte, lastdrager, slaaf.

II. *batoer*, gang in e. gebouw. C. en S. Zie *batar*; waaruit blijkt dat zij er naar raden!

باتر batir-batir, knopachtig versiersel van goud, veelal op de *toeli-toeli* of band eener kris aangebracht.

باترک batrik, zie بطریق.

باتس batas, grens, grensscheiding, dijkes tusschen de rijstvelden, ook bij C. en S., *batas-batas*, opgehoogd tuinbed; *mëmbatas*, van een grensscheiding voorzien, begrenzen; *pëmbatasan*, begrenzing. Jav. *watës*. Zie bij *hingga*.

باتغ batang, stam, stok, steel; ook als hulp-Telw. gebruikt voor het aantal voorwerpen van dien vorm; b.v. *kalam doewa batang*, twee pennen; *batang ajar*, rivier, ook *batang hari*, Sum. en Mal. *b. dajoeng*, steel voor een roerriem; *batang hidoeng*, de rug van den neus; *batang kajoe*, boomstam; *batang leher*, de hals; *batang lëngan*, de bovenarm; *batang toeboek*, lichaam, persoon; *batang kalam*, pennehouder; *batang boeroek*, rotte stam, de naam van een zeer vergiftig slangetje, grijsrood en niet langer dan een pink; ook e. s. v. versnapering, een soort koek van kleefrijst. C. en S., ook *tëpoeng boengkoes* en *tëpoeng simpan* genoemd; *pohon sabatang*, één boom; *djari tiga batang*, drie vingers; *bësi bërbatang*, ijzer in staven, staafijzer; *mëngadji batang*, leeren lezen door den onderwijzer de woorden na te spreken; *mëmbatang*, een stam vormen van planten; het houten ge-

raamte van een groot staatsiekussen bekleeden; *batangan*, sluitboom in eene rivier, zie *alangan*; *pëmbatang*, bekleeder van het houten geraamte van een groot staatsiekussen; *pëmbatangan*, bekleeding enz. Van *batang* komt ook *pëmatang*, dijkje in de rijstvelden, zie ald.; *apa batangnja*, wordt ook gebr. in den zin van: hoe kom je daaraan, waar heb je dat gevonden, in welk zinverband komt dat voor, b.v. als iem. aan e. ander vraagt naar de beteekenis v. e. spreekw. of moeielijk te begrijpen zin. C. en S.

باتغ batoeng-batoeng, e. s. v. kleine schelpen, katjes; *ikat pinggang tandoerbatoeng-batoeng*, een buikriem of gordelriem met zulke katjes bezet, Abd. Sch. Wrdb.; *tali batoeng*, een middelband van zijde doorweven met goud- en zilverdraad, vervaardigd door de Boengineezen en gedragen om de kris op te houden. C. en S.

باتق batak, I. *mëmbatak*, rooven, nemen bij plundering.

II. naam van een volksstam in het Noorden van Sumatra.

III. = *djëlai*, e. s. v. gerst.

باتق batoek, hoest, hoesten; *batoek këring*, droge hoest, teringhoest; *tërbatoek-batoek*, aan het hoesten raken, in een hoestbui schieten, Sj. Madli; *batoek rëdjan*, kinkhoest, v. d. W. Op Java *watoek*, id.

باتق batoq, Jav. kokosdop, = *tëmpoeroeng*; *b. kapala*, hoofdschedel; *b. këpiting*, de schaal van een krab, Batav.; zie bij *batoe*.

باتق batik, e. s. v. teekenwerk

op kleedjes, waarin vooral de Javaan-
sche vrouwen bedreven zijn. Naar
kleur en patroon of plaats v. afkomst
wordt de *batik* in soorten onderschei-
den. *Kain batik*, zulke geschilderde
kleedjes; *pinggan-* of *piring batik*,
gebloemde etensborden; *batik bang*,
rood *batik* naar de grondkleur zoo
genoemd; *membatik*, zulke kleedjes
schilderen; *pembatik*, de vrouw, wier
werk dit is.

باتل batil, nap, bakje om uit te
drinken of om er bij het baden water
mee te scheppen en er de badbenoo-
digdheden in te doen. Oorspronkelijk
van kokosdop, thans ook van metaal
en van verschillende grootte, b.v.
dimandikan didalam batil emas,
het werd gebaad in een gouden teil,
Mes. Kag. Ook groote koek was, *lilin
doewa batil*, twee koeken was, Mal.
brief. *Batil belandja*, kom van metaal,
groter dan de gewone batil, waarin
de huwelijksgift overgebracht wordt;
sampan batil, de gewone sloep, om
deszelfs meer ronden vorm, kort-
heidshalve ook alleen *batil*; *kaki
batil*, metalen of houten blad met
voet, waarop de batil staat, doch dat
ook wel gebruikt wordt om er bij het
eten zijn bord op te zetten.

باتل batel, e.s.v. *mangga*-vrucht,
mangifera foetida, mogel. *pakel*, Jav.

باتن batin, titel voor geweste-
lijke hoofden in het voormalig rijk
Djohor, staande onder den *orang kaja*
en boven de *penghoeloe's*, waarvan
zij gewoonlijk eenigen onder zich
hebben; *menangkap batin*, het hoofd

in een zaak roepen, bij het hoofd
zijn beklag maken, in het Palemb.;
menangkap batin kosong, het hoofd
met een onbeduidende zaak of met
een onbeduidende aanklacht lastig
vallen, id. Hiervan *perwatan*, eene
samentr. van *para* en *watin* = *batin*.

باتو batoe, steen, rots, klip, erts,
klomp, klont; ook gebruikt als hulp-
Telw. in de beteekenis van stuks; *b.
ajar*, riviersteen, klei, v.d.Tn.; *batoe
akal*, verbastering van *bertawakkoel*,
Arab. zijn toevlucht tot God nemen;
b. ambar, barnsteen; *b. api*, vuursteen;
b. apoeng, puimsteen, v.d.Tn.; *b. anak*,
kleine steenen? b.v. *dan dilontarnja
dengan b. anak*, H.T.; *b. asal*, natuur-
lijke steen, lett. oorspronkelijke steen,
in tegenstelling met gebakken steen,
Pël. Abd.; *b. asah*, slijpsteen; *b. arang*,
steenkool; *batoe bata*, gebakken steen;
b. bĕlanda, kristal; *b. bĕrani*, magneet;
b. bĕrsarang, sponsachtige steen, kalk-
steen, vogelnestklip; *b. bĕsi*, graniet, of
elke andere harde steensoort; *b. boe-
joeng*, geld, dat men in een pot met
geneeskrachtig water gooit en dat de
geneesheer later in zijn zak steekt; *b.
boewah pinggang*, niersteen, graveel,
d.l. Cr.; *b. datjing*, gewicht voor een
unster; *b. djala*, de loodjes rondom
aan den buitenrand van een werpnet,
die het net doen zinken; *batoe doega*,
dieplood; *b. giling*, platte, vierkante
steen met rolsteen, waarop de spece-
rijen fijn gewreven worden; *batoe
hampar*, zie *hampar*; *b. hitam tiada
bĕrsanding*, zwarte steen zonder kan-
ten, fig. uitdrukking voor iemand, die

tegen niets opziet; *b. kail*, zinklood aan een hengelsnoer of vischlijn; *b. kapala*, hoofdschedel, beter *batok kapala*, zie *batok*; *kapala batoe*, stijfkop; *b. kapala tiang* en *laboeh batoe kapala tiang*, schijnen verrichtingen te zijn bij de aankomst van e. s. v. vaartuigen, *wangkang*, Oend. L. *b. karang*, koraalrif; *b. kawi*, bruinsteen, mangaan; *batoe kawin*, in het Palembangsche het geld, dat men den priester betaalt voor het huwelijk; *b. kèlikir*, ook *b. lada*, gruiszand, grint; *b. koelansing*, e. s. v. graniet, v. d. Tn.; *b. ladoeng* = *b. laoet*, klip in zee; *b. litjin*, gladde keisteen; *b. oedji*, toetssteen; *b. oelar*, slangensteen, e. s. v. zwarten steen, dien men op een slangebeet legt, om het gif er uit te trekken; *b. mata*, ooglens; *batoe pasir*, zandsteen; *b. pèdjal* = *b. hampar*; *b. perak*, zilvererts; *batoe roeboeh*, instortende muur, neerstortende steenen; hierbij wordt ook het geluid van luidruchtig, algemeen gelach en luidruchtig feestvieren vergeleken; *hèndak bèkèrdja mēmbatoe roeboeh sakali*, wilde eens terdege feestvieren. Mes. kag., ook de luidruchtigheid van een algemeen gewezen, b. v. *rioehlah boenji tangis ditaman sapèrti batoe roeboeh*. H. Asm. Pati, en *tèrtawa mēmbatoe roeboeh*, het gelach deed zich voor als neerstortende steenen, zoo luidruchtig en algemeen was het; *b. sandaran*, zitplaats gevormd v. e. opstaanden en een liggenden steen, v. d. Tn.; *b. sipadan*, grenssteen, *b. sèrawak*, antimonium, H. Abd. 401;

b. tapakan, steen als optred voor een Mal. woning tot reiniging v. d. voeten, v. d. Tn. stoepsteen; *batoe timbangan*, weegsteen, gewicht om mee te wegen, schaalgewicht; *b. tjèrëmin*, moscovisch glas; *b. timboel*, puimsteen; *b. roebin*, vloertegel; *batoe-batoe*, loodje aan e. hengel, v. d. Tn.; *goela batoe*, kandij of klontjes-suiker; *kajoe batoe*, e. s. v. steenhard hout; *gigi doewa batoe*, twee tanden; *mēmbatoe*, de hoedanigheid van steen vertoonen, steenhard worden of zijn; *mēmbatoe* en *bèrtèga batoe*, den lijksteen op e. graf plaatsen, v. d. Tn.; *mèlètak batoe*, den steen aanleggen, nam. aan de tanden der bruid, een ceremonie bij het huwelijksfeest; *djoeroe batoe*, zie *djoeroe*; *tinggal batoe-batoenja sadja*, wordt gezegd v. e. boomgaard, als de tijd der vruchten is afgeloopen en er hier en daar nog e. enkele vrucht is blijven hangen. C. en S.; *tjampak batoe*, fig. uitdrukking voor voorgoed een plaats verlaten en het stof v. zijne voeten schudden. De Mal. werpen dan e. steen in de rivier en zeggen: *timboel batoe akoe balik*, d. i. als steen wèer boven komt keer ik terug.

باتي *bati*, Jav. winst = *laba*.

باج *badja*, I. staal, ook *bèsibadja*.

II. mest; *mēmbadja*, bemesten; ook ploeg = *tanggala*.

III. e. s. v. kleursel om de tanden zwart te maken; *giginja bèharoe bèkas bèrbadja*, hare tanden droegen de sporen van pas zwartgemaakt te zijn.

باجي en باجو zie باج.

باچغ badjang, I. e. s. v. boozen geest in de gedaante van een *moe-sang*, die als een kat mauwt en inzonderheid zwangere vrouwen veront-rust; *gëlang badjang*, e. s. v. armband van zwart zijden garen, door kleine kinderen gedragen als behoedmiddel tegen die geesten.

II. zwaluwstaart, de bekende hout-verbinding; stelten; *badjoe badjang* e. s. v. baadje, S. Mal. *sëngkang bër-badjang*, Maltheser kruis.

III. *badjang-badjang*, graszaad, hooikrop.

باچغ badjing, Jav. eekhoorn, zie *toepai*.

باچغ badjak, I. ploeg: *mata badjak*, ploegschaar, ploegijzer; *tiang badjak*, ploegijzerbeen; *soengkal badjak* en *s. tadjak*. strijkbord van een ploeg; verdere onderdeelen zijn; *gan-dar b.*, *kokot b.*, *rantai b.*, *bantal b.* en *këmoedi b.*, zie op die woorden; *mëm-badjak*, ploegen. Zie *tënggala*.

II. Jav. *badjag*, zeeroover, = *pë-rompak*, zie *rompak*.

باچغ badjik, goed = *baik*, in het Jav. *bëtjik*; *kabadjikan*, deugd, weldaad, goeddadigheid, welzijn, welvaren; *kabadjikan nëgari*, het welzijn des lands; *djalan kabadjikan*, het pad der deugd; *bërboewat kabadjikan*, goedgeen, weldaden bewijzen; *kabadjikan karadjaän*, de deugdelijkheid van een Rijk, M. R.; *mëndatang-kan kabadjikan*, tot welzijn strekken, H. Abd. 296.

باچن badjan, beter *bëdjana*, Skr. pan, vat, voorwerp, waarin iets

gedaan wordt; *moeloet badjan jang soempit ataw loewas*, de mond van een vat, nauw of wijd; *orang pëm-badjan*, pottenkramer, Mën. Zie *bë-djanah*.

باجو badjau, naam van een Mal. volksstam, die zich voornamelijk langs de oostkust van Borneo en de westkust van Celebes in vaartuigen ophoudt; *bintang badjau*, de kaapsche wolken, lett. de sterren der Badjau's.

باجو badjoe, (waarschijnlijk ontstaan uit het arab. *djoebah*, door omzetting der lettergrepen) baadje, opperkleed, kleedingstuk voor het bovenlijf, v. verschillende snit, zoowel voor mannen als vrouwen; soorten zijn: *b. badjang*, e. s. v. baadje, Sadj. Mal. 443, zie bij *badjang* II; *b. bëlah dada*, baadje dat van voren open is; *b. bërboenga*, een met gouddraad bestikt baadje. N. Sum.; *b. bërsajap*, baadje met lange, wijde mouwen, zooals de Arabieren dragen; *b. bësi*, harnas, curas; *b. dalam* en *badjoe koetang*, onderbuis, hemd, lijfje, lijfrok; *b. hayat*, baadje met korte, wijde mouwen, ongeveer zooals bij ons de Katwijker visschers dragen; volgens C. en S. *b. ajat*, omdat het van koran-verzen voorzien is en in den krijg wordt gedragen als talisman; *b. kadjari*, lang gewaad van zijden stof, dat tot over de knieën afhangt; *b. kamedja*, hemd; *b. koelit*, een lederen pantser; *b. koeroeng*, baadje dat van voren dicht is, slechts met een opening, waardoor het hoofd gaat; *b. maskat*, e. s. v. borstrok, naar de

stad Maskate genoemd; *b. pəsakənam*, baadje met zes geeren, twee op de hoogte van iedere heup en een aan iedere voorslip; *b. pokok*, een baadje zonder mouwen; *b. rantai*, maliënkolder; *b. sěrodja*, baadje met geplooiden halskraag, lett. waterlelie-baadje; *b. soeltani*, baadje met gladde mouwen tot aan de hand; *b. soenting*, mannenbaadje met een inkeping aan de zijden; *b. təkowa*, het oorspronkelijke Mal. baadje met korte, wijde mouwen = *b. hayat*; *b. təratai* = *b. sěrodja*, Mes. Kag.; *b. toro*, mannenbaadje ten voeten uit, dat door de huisbedienden der europeanen in Indië wordt gedragen; *b. mantja warna*, veelkleurig kleed, Pr. Dj. *běrbadjoe*, gekleed zijn, een baadje aan hebben; *tiada bėrbadjoe*, niet gekleed zijn; *mėmandjangan lėngan badjoenja hingga pėrgėlangan tangan*, verlengen de mouwen van hun baadje tot aan het handgewricht.

باچي badji, wig, keg; *ikan badji-badji*, e. s. v. eetbaren zoutwatervis, die dien vorm heeft.

باچ batja, Skr. *mėmbatja*, lezen, wat bij de inlanders meest hardop gedaan wordt en vandaar ook: opzeggen, uitspreken van gebeden, formulieren enz.; *sėnang mėmbatjanja*, het is gemakkelijk om te lezen, Sadj. Mal. p. 1; *m. choťbat*, de Vrijdagspreek houden in de Moskee, preeken, een zedepreek houden; *m. mantėra*, een tooverspreuk opzeggen, uitspreken; *mėmbatja didalam hati*, stil bij zichzelf, dus niet overluid, lezen, Pr.

Dj.; *mėmbatjakan*, voorlezen; ook voor iets in de plaats lezen, met opzet, b. v. *djika salám pon dibatja-kannya sėmbah djoega*, Sadj. Mal. p. 11v zelfs voor *salám* in de plaats las hij *sėmbah*; *mėmbatjaė*, belezen, b. v. met het opzeggen van tooverspreuken; *pėmbatjaėn*, leesles; *mėmbatja pėrmainan*, voor uitspanning lezen, v. d. W. mogelijk beter *m. boewat pėrmainan*.

باچر batjar, rad, snaterend, van de tong of den mond, v. d. W., niet altijd in een slechte beteekenis, b. v. Sj. Mans. Sj. Goemp. Zie *botjor*.

باچ batjang, e. s. v. vrucht, de paardemangga, = *ėmbatjang* en *mėmbatjang*; ook de naam van een eiland behoorende tot Ternate, door ons *Batjan* genoemd.

باچ batjak, I. e. s. v. palmstruik, gelijkende op de *palas*. De bladen ervan worden door de wilde stammen v. Malaka als dekblad voor sigaretten gebruikt, C. en S.

II. Batav. *kėbatjakan*, te sterk begoten of bewaterd van tuingewassen, verdronken door te veel regen, = *tėlatajan*; zie *atjap* I.

باچ batjok, I. bamboe-koker voor water, melk, palmsap enz. C. en S.

II. Jav. hakken, houwen, kappen.

باچ batjoel, lobbesachtig; *orang batjoel*, lobbes, iemand die alles verdraagt, een sul, sukkel, bloodaard, bloed.

باچن batjin, Jav. stinkend, van iets dat rot of bedorven is, b. v. van lijken, vuilen adem, modder en derg.

باخل *báchil*, Arab. gierig, vrek-kig, inhalig.

باد *bád*, Perz. wind; *bala bád*, boven den wind; *zir bád*, beneden den wind. Zie *angin*.

باد *bada*, gebraden sneedjes pisan- g. C. en S.

بادت *badoet*, Jav. potsenmaker, nar, clown, zie *alan* en *banjoel*.

بادر *badar*, e. s. v. eetbaren zoet- watervis; *běrbadar*, op badar gaan vissen, v. d. Tn.; *badar bara*, een grooter soort; Jav. *waděr*; zie ook **بدر**.

بادغ *badang*, e. s. v. groote, ronde zeef of wan ook *gadang* genaamd, zie *njiroe*.

بادغ *badong*, I. in 't Mal. een borstharnas, b. v. *měmakai badong dan tětopong*; *tjoekoep dęngan pěrısai badong toembak dan lęmbingnja*. C. en S.; Jav. plaat, die door de mannen op de borst of voor den buik gedragen wordt, ook: plaatje ter bedekking v. de schaamdeelen van een nog naakt- loopend meisje.

II. e. s. v. zoutwatervis, soms van aanzienlijke afmeting. C. en S.

بادق *badak*, rhinoceros, het neushoorn-dier; *b. gadjah*, die een, en *b. kěrbau*, die twee neushorens heeft; *badak tampok*, een tapir = *tenok*, ook: *badak oebi*, C. en S.; *b. api*, e. fabuleus monster, dat gezegd wordt met *sang kělęmbai* de aarde te hebben verlaten; *b. bęřęndam*, e. s. v. ge- recht, bestaande uit visch, geroosterd en dan in een saus gelegd, C. en S.; *ikan badak*, e. s. v. kleinen zoetwater-

visch met witte zilverachtige schub- ben, ook *ikan sija*, gen. id.; *lidah badak*, = *lidah boewaja*, e. s. v. cactus, de cochenille-cactus; *tjoela badak*, de neushoorn van een rhinoceros.

بادق *badok*, een voorwerp van onzekere afmeting, b. v. *sabęsar badok*, van onbepaalde grootte, C. en S., mo- gelijk *badog*, Jav. e. s. v. reus of ver- slindend monster. Op Batavia betee- kent *badok*, vreten, verslinden.

بادق *badik*, e. s. v. kleinen dolk met ééne snede en zonder bochten, ter lengte van een halven voet.

بادم *badam*, I. roode plekken op het lichaam, melaatschheid in het eerste stadium, zie *koesta*.

II. Perz. amandel; *minjak badam*, amandel-olie. Ind. Poet.

بادن *badan*, lichaam, zie **بدن**.

بادي *badai*, I. hevige storm, or- kaan, typhon, v. d. W.; e. s. v. hoos.

II. aanhangen, tegen iets aandrij- ven en er aanblijven, samen voort- drijven, van drijvende voorwerpen op stroomend water, C. en S., b. v. *kajoe hanjoet těrbadai kadjambatan orang*, drijf hout bleef hangen aan iemands brug.

بادي *badi*, I. Maxw. schrijft *ba- dai* (Skr. *vadha*, moordenaar) e. s. v. spook, dat e. moord of e. plotselingen dood veroorzaakt. C. en S. schrijven **بهدي** *bahdi*; *badi-timah*, ziekte die men krijgt als men voortdurend een olifant te zwaar met tin belaaft; *badi ęmas* en *badi oewang*, geld is de wor- tel van kwaad, C. en S. Zie verder *bahadi*. Voorts betooverende of ver-

derfelijke invloed, die van iets uitgaat, b.v. van een tijger, dien men ziet, van een giftboom, waaronder men doorgaat, van het speeksel van een dollen hond, van een handeling die men verricht heeft, het aanstekende principium eener ziektestof, b.v. Sj. Sult. Jahja; *měmbadi*, een betooverenden of verderfelijken invloed uitoefenen.

II. *běrbadi*, streven, worstelen, wedijveren, voorn. in gebruik in Kělantān, C. en S.

بادي badé, Jav. raden, gissen, vermoeden; ook gebr. tot vorming van den toek. tijd, zal, zullen, aanstaande, toekomstende.

بار bara, I. *bara api*, gloeiende sintels, gloeiende kool; *roemah tēlah mēndjadi bara*, het huis is in de asch gelegd, geheel verbrand; *bagai tērpidaĵak di bara hangat*, als op heete kolen zitten, v. d. Tn.; *gěnggam bara*, kolen in de hand houden, en *tēlan bara*, kolen slikken, Sprw. uitdruk.; *mēndjēdĵak bara*, een straf, waarbij iem. aan de polsen of duimen wordt opgehouden, zoo, dat de punten van de toonen even den grond raken. C. en S.; *pěrbārāūn*, vuurtest, stoof, komfoor; *panas bara*, ook: opvliegend. Zie *běra* en *barah*.

II. = *běhara*, zie aldaar.

III. zie *sara*.

بارت barat, west, het Westen, westewind, bui, die uit het Westen opkomt, zwaar weêr in het algemeen; *barat tēpat*, vlak West, het rechte Westen; *barat laoet*, N.W.; *b.-b. laoet*,

W.N.W.; *b. daja*, Z.W.; *b.-b. daja*, W.Z.W.; *sokong barat*, schoor ter versterking van het dak tegen de westewinden; *sěsat barat*, geheel verdwaald, zie ook *sara bara* bij *sara*; *ikan barat-barat*, e. s. v. eetbaren zoutwatervis, die gevild wordt; *pěsisir barat*, aangenomen vertaling van „de Westkust” van Sumatra.

بارت baroet, windsel, zwachtel, voorn. voor den buik; *b. gantoeng*, borstlap, die om den hals en de middel bevestigd wordt, = *oto* op Java; *měmbaroet*, omwinden, omzwachtelen; *měmbaroet kapal*, een schip ondergorden. Zie ook *haloet*.

بارت barit, H.T. bode, zendeling. Zie *barid*, Arab.

بارس baroes, de naam van een voorn. handelsplaats op de N. Westkust van Sumatra; zie bij *kapoer*; *dibaroesnja mangka dirapat?* Ind. Poet.

بارس baris, rij, reeks, van naast elk. staande voorwerpen (zie *bandjar*), streep, regel, klinkerteeken boven de arabische letters; gelid, gelederen, geregelde troepen, krijgsvolk; *baris mēlintang*, gelederen in de breedte of in 't front; *baris boedjoer*, gelederen in de diepte of in colonne; *baris mariam*, batterij, Facs. p. 8 geschutrij; *měmbaris*, exerceeren, drillen; *pěmbaris*, exerceermeester, drilmeester; *barisan*, geregelde troep krijgsvolk; *boekit barisan*, bergreeks, bergketen; *baris di-atas*, bovenstreep; *baris dibawah*, onderstreep en *baris*

dihadapan, voorstreep, heeten de drie arabische klinkerteeekens in het Mal.; *baris mati*, de arab. *djazm* of het doodteeken; *tedja mēmbaris disabēlah sēlatan*, het avondrood teekende zich in het Zuiden; *baris-baris*, e. s. v. kleine vliegjes op vruchten, zie *bari-bari*.

بارغ *barang*, goed, goederen, ding, waren; iets, wie ook, wat ook, alle, b. v. *barang-barang*, allerlei goederen; *barang-barang dagangan*, koopgoederen; *b.-b. tjoerian*, gestolen goederen; *b.-b. kajoe*, houtwerk; *b.-b. koelit*, ledergoed; *b. katamoe*, al wat ge zegt; *b. saudagar*, de een of andere koopman; *b. kasoekaran*, eenige zwaarigheid of moeilijkheid; *b. sabagainja*, diergelijke, wat dies meer zij; *b. tēmpat*, de een of andere plaats; *barang kala*, de een of andere tijd, te eeniger tijd, soms; *b. kali*, de een of andere maal, misschien, wellicht, mogelijk, soms, H. Abd. 166 en 170, somtijds, somwijlen; *barang kamana*, naar elders, elders heen, Facs. p. 91; *b. orang*, iemand, wie ook, iederen, Jan en alleman, ook gewone lieden, Sadj. Mal. p. 119; *b. sa'orang*, de een of ander, iemand; *b. siapa*, al wie, zoo iemand, in gedichten bij verkorting alleen *barang*, zoo onder velen, Sj. Sēl. Dal. 130; *b. soeatoe*, het een of ander; *b. sasoeatoe*, id. doch nog algemeener; *b. saratoes*, 'n honderd; *b. doewa tiga*, 'n paar, 'n stuk of twee, drie. N.B. in al deze uitdrukkingen wordt *barang* gebezigd om de zaak in het algemeen te stellen. Verder wordt

het nog gebruikt om de wenschende wijs te vormen, b. v. *barang disampai-kan Allah*, moge God hem doen toekomen, soms in vereeniging met *apalah* en *kiranja*, zie de gramm.; *barang-barang*, *sabarang* en *sēmbarang*, gewoon, alledaagsch, van algemeene soort, zoo maar ieder, zoo maar elk, b. v. *sabarang orang*, *sabarang tēmpat*; *boekan barang-barang*, niet alledaagsch, ongemeen, buitengewoon; *mēnjēmbarangkan*, als iets heel gewoons of alledaags behandelen.

بارغ *barəng*, Jav. gezamenlijk, tegelijkertijd.

بارغ *baroeng*, I. *baroeng-baroeng*, hut, kraampje, hutje in de rijstvelden; ook uit nederigheid noemt men wel eens aldus zijn huis; i. h. Jav. *waroeng*, kraampje; *bērbaroeng-baroeng*, hutten of tenten opslaan, v. e. leger, Moh. Han.; *pasar baroeng-baroeng*, markt met kramen.

II. verb. van *Varoena*, Skr. = *Nep-tunus*, b. v. in *Baroeng Lakṣamana*.

III. *barongan*, e. s. v. publiek spel op Java, waarbij de vertooners zich vermommen in de gedaante van een tijger of vogel, Langl. Boew. Op Batav. monsterpop, waarmede men bij feesten op straat loopt.

بارغ *baring*, in liggende houding; *bērbaring*, liggen, liggend, inz. om te rusten; *bērbaring tidoer*, nederliggen om te slapen; *bērbaring dēngan sēnangnja*, op zijn gemak nederliggen; *mēmbaringkan*, te rusten leggen; *mēmbaringkan dalam koeboer*, in een graf leggen, ook bij Marsd.;

pëbaringan, plaats waar men zich te rusten legt, leger, legerplaats, ook van een groot wild dier.

بارغکالی *barangkali*, wellicht, misschien, mogelijk, zie bij *barang*.

بارق *barok*, e. s. v. boom, die licht timmerhout oplevert, geschikt voor binnenhuisbouw.

بارق *barik*, splijten, in tweeën hakken of snijden (?).

بارق *barik-barik*, aderen van eene andere dan de grondkleur, zooals in sommige houtsoorten, gemarmerd papier en derg.; *b.-b. tëlör mër bah*, gemarmerd zooals de eieren van den *mër bah*; *kain bërbarik-barik*, gewa- terde stof, moiré. Zie ook *loerik*.

بارن *baran*, I. moerassig en hoog bosch, met bij afwisseling droge en natte plekken; *babi baran*, e. s. v. wilde varkens, die zich daarin op- houden.

II. *baran-baran*, e. s. v. schelpdier, ook *bëbaran*, C. en S.

بارو *barau-barau*, e. s. v. vogel, dien men kan leeren praten; ook e. s. v. eetbaren zoetwatervisch en e. s. v. rijst, Mën.

بارو *baroe*, I. nieuw; zoeven, pas, verk. van *bëharoe*, zie ald.

II. e. s. v. boom, van welks hout men geweerkolven en houtskool voor buskruit vervaardigt en van welks bast touw wordt gemaakt; soorten zijn: *b. laoet*, *b. tjina*, *b. goenoeng* en *b. landak*; *ikan boenga baroe* of *ikan daoen baroe*, e. s. v. eetbaren zeevisch. In het Jav. *waroe*, dezelfde boom.

باره *barah*, kwaadaardig ontsto-

ken bloedzweer, ontsteking; *b. sisip*, bloedzweer onder de ribben; *b. tia- rap*, een die zich naar binnen ontlast; *b. bir*, e. s. v. aambeien (ten gevolge van het bierdrinken?); *b. batoe*, steen- harde bloedzweer; *b. sisik*, een die afschilfert; *b. êmpang*, een op de binnenzijde van de borst; *b. oelar*, een langwerpige in de liezen; mogel. beter *oeloer*, zie ald.; *boenga barah*, een groote peesknoop.

باره *baroh*, droge grond aan den voet van een berg. Volg. C. en S. bepaald fout. Mën. beneden, lager gelegen, aan den benedenkant, b. v. van een rivier. Op Mal. is het een bank v. d. rivier, het land aan den kant van een stroom, land dat het dichtst is bij den rivierbank, uiter- waarden; het zeestrand, b. v. *akoe hëndak kabaroh*, ik ga naar de rivier, d. i. ik ga baden, letterl. ik ga naar de rivierbank.

باره *bareh*, schuld = *hoetang*, v. d. W. zie ald. N. B. dit is een door hem verkeerd gehoord *baris* en beteekent geen *schuld*, maar *reeks*. Z. bij *hoetang*.

باري *barai*, e. s. v. eetbaar zout- waterschelpdier met vezelachtige pooten?

باري *bari*, I. Arab. Perz. een epi- theton Gods, dat ook wel aan Vorsten wordt toegekend, = *bëhari*, zie ald.

II. e. s. v. vledermuis = *kalalawar*.

III. ook *bëri-bëri*, e. s. v. vliegjes op vruchten en gistende stoffen.

باز *báz*, I. Perz. alleen in *sihir báz*, toovenaar.

II. Arab. valk, havik.

بازار *bázár*, Perz. markt, hiervan *pasar*, zie ald. en *pěkan*.

باسه *basoeng*, I. e. s. v. groot peperhuis, vervaardigd van bladeren, waarin men ruwe sago doet.

II. puntig uitspruitsel aan den wortel v. moeras- en strandboomen, zooals de *pěřepat* en derg. gebruikt voor drijfkurken, dobbers enz.

III. vier-en-twintigtal; *běrbasoeng*, bij vier-en-twintigtallen.

IV. het harde omkleedsel van volwassen hout; *kajoe těngah mēm-basoeng*, hout dat juist begint hard te worden, C. en S. Zie II.

V. plat, loszinnig, inconsequent; *boewal basoeng*, gezwets; *mēmboewal basoeng*, zwetsen, C. en S.

باسق *basoq*, e. s. v. boom met geel hout. Ind. Gids Juli 1882, p. 44.

باسل *basal*, ziekelijke zwelling als een gevolg van ziekte, zuchtig; *b. api*, roos, roosachtig; *b. angin*, gezwollenheid zonder ontsteking, v. d. W. lam, verlamming = *tepoek*, Max.

باسنة *básinat*, Arab. groote, grove zak.

باسو *basau*, I. hard en krakend bij het kauwen, niet malsch of zacht, zooals b.v. een komkommer, rauwe aardappel en derg.

II. *basau*, bleekzucht, bleek door bloedarmoede, niet alleen v.h. gelaat, maar v. het geheele lichaam, C. en S.

باسه *basah*, nat, vochtig; gewond, als uitroep bij een tweegevecht; van aalmoezen levend, van den afval profiteeren, H. Abd. 122; natheid, vochtigheid; ongepolijst, ongeslepen v. e.

spiegel om de waterachtige vlammen in het glas, b.v. *moekanja laksana tjěřemin basah*; *tjandal sėdikit tidak bėrasah*, haar gelaat was als een ongepolijste spiegel, een weinig gebrokkig doordat hij niet geslepen is, Sj Har.; *basahan*, wat bestemd is om natgemaakt te worden, wat men alle dagen gebruikt, wie voortdurend in de nabijheid van een Vorst of voornaam persoon verkeert; ook uit nederigheid gebruikt van iets, dat men den Vorst ten geschenke aanbiedt; *gělang basahan*, staatsie-armband, b.v. *běrgělang basahan doewa-bėlas*, Prab. Dj.; *bėhasa basahan*, dagelijks gebruikte taal, de taal v. h. dagelijksche leven, Hik. Abd. en Pěl. Abd.; *kaın basahan*, badkleed; *mēmbasahkan*, natmaken, bevochtigen; *basah-kěring*, nat worden en weer opdrogen; *orang ini bolih tahan dibasah-kěring*, deze man kan tegen natworden en opdrogen, d.i. tegen alle weer en wind.

باسه *basoeh*; *mēmbasoeh*, wassen; *mēmbasoeh moeka děngan ajar lioer*, het gelaat wassen met spuw, fig. e. fout op eene wijze verbergen, die haar nog erger maakt, v. d. Tn.; *pěmbasoeh*, waschman, wasscher, waschvrouw, ook: waschmiddel, b.v. *ajar pěmbasoeh moeka*, water om het aangezicht te wassen; *pěmbasoeh tangan*, handenwaschwater, ook fig. betaling voor een werk, waardoor de handen geacht worden bezoedeld te zijn, b.v. voor het ombrengen van iemand; *pěmbasoeh moeloet*, iets om den mond te wassen, d. i. iets

pour la bonne bouche na het dessert, een kop koffie na het eten en derg.; *pëmbasoeh balai* of *p. medja*, proceskosten; *pëmbasoeh doesoen*, in het Palembang het slachten van een buffel tot reiniging van een dorp, wanneer daar een misdrijf is gepleegd; *pëbasoehan*, waschvat, waschplaats; *mëmbasoeh arang dimoeka*, de schande uitwischen.

باسي basai, e. s. v. gele, zuchtige zwelling v. h. lichaam in het laatste tijdperk eener ziekte, zie *basal*.

باسي basi, I. opgeld, disconto, rabät, wat men boven de maat of berekening neemt, b. v. voor het krimpen of voor onvoorziene uitgaven; extra-werk, overwerk, Mal. Sam. 2 pag. 105.

II. gistend, goor, garstig, muf, duf, tot bederf overgaand; *përëmpoewan basi*, een mufte, d. i. een ziekelijke vrouw, Mal. Sam. II : 217.

III. Jav. schotel, etensschaal; *basi toetoeop*, dekschaaltje; *basi kasar*, e. s. v. chineesche schotels.

باشا basja' en *básjah*, Arab. pacha, een titel die in Turkije aan hooge ambtenaren wordt gegeven, gouverneur eener provincie.

باطل bätal, Arab. ijdel, verijdeld, werkeloos; *mëmbätalkan*, iets verijdelen, zie ook **باطال**. Voorts *batälut* Arab. ijdelheid, vergeefsheid, werkeloosheid.

باطن bätin, Arab. inwendig, verborgen; het inwendige, innerlijk; *lahir dan bätin*, het in- en uitwendige.

باغي bágri, Arab. dwingeland, oproermaker, mouter.

باغت bangat, spoedig, onverwijd; *mëmbangatkan pëkërdjaän*, achter een werk heen zitten, bespoedigen; *dëngan bangat-bangatan*, met haast, met jacht, b. v. iets afmaken; *bangat-bangat*, ten spoedigste; *sabangat-bangatnja*, op zijn spoedigst, H. T.

باغر bangar, I. rotte stank zooals van vuile riolen, ook: onzuiver van smaak, zooals bedorven, stinkend water uit een vat.

II. tieren, razen, luidruchtig zijn, L. Zie *ingar*.

III. Mën. dof, verdoofd van het gehoor, zooals na het gebruik van veel quinine. Zie *bëngal*.

باغس bangoes, Batav. snuit, inz. van een varken.

باغس bangis, I. = *bëngis*, zie aldaar.

II. Mën. voor *bangi* = *wangi*.

باغل bangal, zie *bëngal*.

باغن bangoen, opstaan, zich oprichten, overeind gaan staan; opstaande stelling, postuur, gestalte, bouworde; bloedprijs; *bangoen daripada tidoer*, uit den slaap opstaan; *adat bangoen itoe sakati lima*, gewoonlijk is de bloedprijs, of boete voor manslag, een kati en vijf taïl; *mëmbangoen*, zich verheffen, een opstaande houding aannemen; *mëmboneoh mëmbangoen*, doodslaan en den bloedprijs betalen; *hoekoemnja mëmbajar bangoen përempoewan itoe lima-poelah rejäl*, zijn vonnis is vijftig rejäl als boete voor het vermoorden

van die vrouw; *mega mēmbangoen*, wolken die zich aan den hemel verheffen; *pēlangi mēmbangoen disabēlah timoer*, de regenboog richtte zich in het Oosten op, Facs. 95; ook van het avondrood gebruikt; *m. bahtēra*, een vaartuig op stapel zetten; *m. nēgari*, eene stad stichten; *lagi dibangoenkan*, nog in aanbouw zijn v. e. huis enz.; *mēmbangoenkan*, doen opstaan, wekken, doen verrijzen, oprichten van een gebouw, den godsdienst enz.; *mēmbangoeni*, opstaan voor of ten behoeve van iemand of iets, b.v. *koeda itoe . . . doewa tiga kali samalam dibangoeni baginda*, dat paard . . . twee, drie malen in den nacht stond de Vorst er voor op; *bangoen-bangoen*, de statuur van iemands persoon, Hik. Abd. p. 102; ook: torentje of stellage op iets anders; *bangoenan*, opstand, stand, postuur, ook: toren, stellage. Zie *mērtjoe* en *balai madat*.

باغر *bangau*, I. e.s.v. reiger; soorten zijn: *b. bēsar*, of *b. kērbau*, *b. bēroe*, *b. kambing* en *b. oelar*.

II. een gebogen stuk hout of bok, aan boord van zeilvaartuigen, waarin men zeil- en duwboomen enz. legt, die niet in gebruik zijn; een verlengstuk daarop heet *anak bangau*, C. en S.

باغي *bangai*, ongedaan gelaten, onafgewerkt gelaten, in den steek gelaten, open gelaten, v.e. deur of doos; verlaten, zooals b.v. een huis, dorp, begonnen werk, eene vrouw enz., zittingen gebleven van een meisje, dat niet

ten huwelijk gevraagd is; zie ook *bēngkalai*.

بائ *bapa*, ook *bapa'*, *pa'*, en als aangesproken persoon ook *bapang*, vader; *bapa angkat*, aangenomen vader; *b. tiri*, stiefvader; *iboe bapa* en *ma' bapa* vader en moeder, ouders; *b. saoe dara*, vaders of moeders broer, oom; *b. saoe dara salah mēndjadi*, oom, vaders broer, die in ouderdom middelmatig op vader volgt; *b. toewa* en *pa'oewa*, vaders of moeders oudste of oudere broer; *b. moeda* en *pa'oeda*, vaders of moeders jongere broeder; *b. bongsoe* en *pa'soe* of *b. kētjil* en *pa'tjik*, vaders of moeders jongste broeder; *b. tēngah*, *pa'ngah* en *b. alang*, vaders of moeders middelste broeder; *b. toenggal* of *pa'oenggal*, vaders of moeders eenige broeder; *b. mēntoewa*, schoonvader. Ook wordt *bapa* gebruikt als aanspraakstitel voor een bloedverwant van een geslacht ouder, en, met den naam van een kind verbonden, is het bij den minderen man dikwerf de naam van den vader, b.v. *pa' Ali*, de vader van Ali; *bērbapakan*, tot vader hebben.

بائا *bapa'*, zie het vorige woord.

بائغ *bapang*, I. de Vocatif v. *bapa*, zie ald.

II. Jav. koperen plaat met wapen door de oppassers o. d. borst gedragen als ambtsteeken; plaatje, medaille.

بائق *bapak*, = *bapa*, zie ald.

بائي *bapai*, in de taal der *orang laeet* = *bapa*.

باقر *bāqir*, Arab. rijk aan goederen en kennis, een rijke.

باقل *báqil*, Arab. groen wordend, bladeren of twijgen schietend, van planten; een vlasbaard krijgend, van een jongeling; groenteverkooper, ooftverkooper; in het Mal. ook nog: twistzoeker.

باقی *báki*, Arab. eeuwig, bestendig blijvend. Ook: wat de balansaanwijst, waar zij bepaald op blijft, Max, doorslag bij het wegen, id. *baki harga soetëra itoe saratoes rejat*, het overschot van het bedrag der zijde is honderd rejalen. Zie het volg. wrd.

باقية *báqijat*, Arab. rest, overschot, bezinksel; voortduring, duur.

باک *baka*, erfelijke aard; overervend; ras, afkomst; *mënimboelkan baka*, door zijne handelingen zijn afkomst laten zien, zijn aangeboren aard toonen; *mëmboewang baka*, zijn afkomst verlooehenen; *bërbaka mati*, sterfelijk van aard; *hina bakanja*, hij is van geringe afkomst; *pënjakit baka*, erfelijke ziekte, klierziekte. Zie ook **بقا**.

باکت *bakat*, I. branding, breking van de golven.

II. de voorbode of het voortteeken van iets, ook de sporen van iets, b.v. *djalan soedah hilang, tètapi bakatnja ada lagi*, de weg is verdwenen, maar de sporen ervan zijn nog over, nml. die van den aanlèg, zie *bëkas*. Voorts *bakat angin*, de voorbode van wind; *b. djangoet*, de vlasbaard als voorbode van een baard; *b. këtoemboehan*, de voorbode der pokken. Zie ook *bakal*.

باکر *bakar*; *mëmbakar*, bakken

zonder vet, b.v. brood in een oven; roosten, b.v. bananen op het vuur; verbranden, branden; *mëmbakar bësi*, het ijzer heeten, om het te kunnen smeden, ook *mëmıdjar bësi*; *m. kajoe*, hout verbranden; *m. kapoer*, kalkbranden; *m. batoe*, steenbakken; *m. koewali*, pottenbakken; *m. roti*, broodbakken; *mëmbakar doepa*, reukwerk branden; *m. roemah*, huizen verbranden; *m. mariam dan lila*, geschut afvuren, C. en S.; *mëmbakar hati*, iem. ergeren, hartzeer veroorzaken; *tërbakar hati*, geërgerd, zich ergeren, H. Abd. 239; *m. pisang*, bananen roosten; *m. arang*, kolenbranden; *m. mait*, lijkverbranden; *batoe bakar*, baksteen; *ada roemah tëbakar*, er is brand; *mënjijat mëmbakar*, brandstichten, Pad. bov. I.; *këbakaran*, brandschade geleden hebben, v. d. W. Zie ook *toenoe* en *hangoes*.

باکر *bakir*, I. zuur geworden v. melk en kokosmelk. C. en S.

II. zich op e. plaats vestigen en een vreedzaam bestaan zoeken. C.e.S.

باکغ *bakoeng*, e. s. v. zeer fraaie lelie; volg. d. I. Cr. lis; *bakoeng ajar*, lis d'eau, e. s. v. waterplant, e. s. v. waterlelie, C. en S. Soorten zijn: *bakoeng emas*, *b. perak*, *b. soewasa* en *b. pantai*. *Daoen bakoeng*. e. s. v. rietgras.

باکف *bakoep*, verheven bolronnd; sterk ziekelijk opgezet, van het aangezigt, het bovenste gedeelte van de handen en voeten. C. en S. schrijven *bagoep* (?) en *bakoep*. Zij beweren, dat het niet van handen en voeten gezegd wordt? Zie ook *tjëmboeng*.

باقق bakak; *kain bakak*, e. s. v. rood of blauw geruite stof voor kleedjes, zak- en hoofddoeken.

باقق bakok, I. e. s. v. wildeduij, kleiner dan de *përgam*. C. en S. Ook wel **باقق bërkok** geschr. id.

II. e. s. v. zeevisch, die in groote scholen zwemt. C. en S.

باقق bakik, e. s. v. wilde sirih, waarvan de vruchten, (volg. C. en S. de schors en niet de vrucht) gekauwd worden.

باکل bakal, I. het of de aanstaande, het in wording zijnde, wat bestemd is om te worden, b.v. *koelit bakal tali*, boombast, waarvan touw gemaakt zal worden; *b. roemah*, het aanstaande huis, de materialen waarvan het huis zal gebouwd worden; *bakal minantoe*, de aanstaande schoon-zoon; *b. manoesia*, menschelijk embryo; *b. radja*, de troonopvolger; *b. dibowang*, wat bestemd is om weg-geworpen, gebannen of verstooten te worden; *mëmbakal saroeng kërís*, den ruwen vorm voor een krisscheede maken; *mëmbakalkan*, iets tot iets bestemmen. Zie ook *bëkal*.

II. Jav. zal, zullen, hulpw. tot vorming van den futur.

باکل bakoel, e. s. v. mand of korf, fijn en dicht gevlochten, b.v. voor gekookte rijst, naaiwerk enz.; *bakoel gila*, e. s. v. mand met deksel, van pandanbladeren op zeer moeilijke wijze gevlochten, bestemd tot berging van kostbaarheden, kleederen en dingen van waarde. Wegens de moeilijkheid van het vlechtwerk is

die mand zoo genoemd. *Tëmbakoel*, z. ald.

باکم bakam, e. s. v. robijn L.

باکو bakau, de strandwortelboom, rhizophore; soorten zijn; *b. soewasa*, *b. têngar*, *b. akit*, *b. bëloekap*, en *b. boeroes*. Voor de strandbew. levert de *bakau* het beste brandhout. *Oelar bakau*, e. s. v. slang, die overdag niet zien kan en 's nachts haar voedsel zoekt.

باکه bakah, = *bagai* en *kapada*, Pad. bovenl.

باکی baki, I. verb. Ned. bakje, presenteerblad.

II. Batav. het ophouden der regels bij vrouwen op gevorderden leeftijd.

III. rest, overschot, d. I. Cr. Zie *baki* en *bakijat*, Arab.

باکت bagat, e. s. v. palm, C. en S; *bagot*, de sagoerpalm, v. d. Tn. = *ënau* of *kaboeng*.

باگت baget, e. s. v. zeevisch met lederachtige huid, C. en S.

باگر bagoer, I. v. buitengewone lengte en dikte, v. menschen en dieren.

II. het zand op e. rivierzandbank bijeenbrengen tot een omwalling, waarin men visch gevangen houdt. C. en S.

باگس bagas, grof v. leden, sterk gespierd, robust; grof van proportiën, van een werk; stevig en gestadig van den wind.

باگوس bagoes, mooi, fraai, schoon; schoonheid, fraaiheid. Mogelijk eene samentr. van *bër* en *agoes*, Jav. *ajar bagoes*, goed drinkbaar water, Pël. Abd. p. 101 reg. 4 v. o. *baik-baik ba-*

goes, dat is me nu wat moois; *mëmbagoeskan*, verfraaien, opschikken; *kabagoesan*, fraaiheid, schoonheid; 't is geen zuiver Mal. woord.

باگق bagok, e. s. v. zoutwater-visch = *sëmbilang*. C. en S.

باگل bagal, de bloemstengel van de kokosnoot, R. *hajam bagal?* en *bësar bagal tiada bërgoena?* Abd. Sch. Wrdb. C. en S. hebben het, doch blijven in gebreke dit te verklaren.

باگن bagan, I. ruwe schets, ontwerp, platte grond, omtrek, afbakening, sporen van gesloopte gebouwen of verblijfplaatsen; tijdelijke verblijfplaats, halt, bivouak; ook: landingsplaats, veer, Sw., ook d. l. Cr. *dëbarcadère* en C. en S.; *bërbagan*, zich op een tijdelijke rust- of verblijfplaats bevinden, of die opslaan; *mëmbagan*, ruw schetsen, de omtrekken van iets afbakenen, ontwerpen; *baganan*, ruwe schets, ontwerp; *pëmbagan* ontwerper.

II. e. s. v. vierkante vischfuik, bestaande uiteen staketsel, gebr. zoowel in zoet- als zoutwater. C. en S.

باگو bagoe, I. e. s. v. boom, uit welks bast men touw maakt.

II. *bagoe-bagoe*, holte of vakje in vruchten? Abd. Sch. Wrdb. Zie *oelas*.

باگه bagoh, een klein s. v. zoetwatervisch met e. gele kleur. C. en S.

باگی bagi, verk. v. *bëhagi*, verdeelen, geven, toestaan, veroorlooven, overdoen zonder handel er in te drijven, nam. tegen den prijs, dien men er zelf voor betaald heeft. Zie *bëhagi*.

باگی bagai, I. soort, aard; gelijk,

gelijke, gelijk als, als of, als, zooals b.v. *bagai-bagai tjëritëra*, soorten van, d. i. allerlei, vertelsels; *përmata sambilan bagai*, negen soorten van edele gesteenten; *lima bagai mabok*, vijf verschillende soorten van dronkenschap; *rasa hatinja bagai dibakar*, hij had een gevoel alsof zijn hart brandde; *bagai titah*, zooals het Vorstelijk bevel luidt; *bagai hoekoem adat*, overeenkomstig het gewonterecht; *sama sabagai*, geheel en al gelijk, juist hetzelfde; *doewabëlas bagai ragam*, twaalf soorten van wijzen of deuntjes; *tiada bërbagai*, zijn gelijke niet hebben; *bërbagai doewa*, in twee soorten; *sabagai*, van dezelfde soort, evenzoo, als of; terdege, steeds, aldoor, b.v. *dan sabagainja*, en diergelijke, en wat dies meer zij, en-zoovoorts; *mëmoekoel sabagai poekoel*, terdege slaan; *sabagai mëmandang*, ald. aankijken; *sabagai djoega bërdjalan*, steeds voortgaan; *dalam nëgari ini tiadalah siapa sabagainja*, in deze streek is geen vrouw aan haar gelijk; *inipon soeatoe sabagai poela*, dat is me nu weer wat raars; *toewankoe pon satoe sabagai poela*, toeroet-toeroetan *sapërti padoeka adinda poela*, Uwe hoogheid komt er nu ook al bij en volgt daarin maar uwe jongere zuster na. Prab. Dj.; dat is nu weer iets in den trant van, b.v. *maka kata toewan poetëri satoe sabagai poela kakanda ini, di mana poela oelar tahoe bërkëndak*. Bloeml. Zed. Verh.; *dajang pon tada satoe sabagai hëndak mëngadjak beta poela*. H. T.; *kandu*

pon satoe sabagai poela, daar komt ge weer met iets zonderlings voor d. dag. Hik. Dewa Indra Mëng. *orang ini pon satoe sabagai poela*, *bëlom bëranak* soedah *bërbesan dëhoeloe*, deze pers. is er ook een; vóór hij een kind heeft, is hij al medeschoonvader! Hik. Asm. Pat. ook Hik Koris, en Prab. Dj.; *bagaikan*, eene samentr. van *bagai* en *akan*; *bagaikan hëndak gila*, het was alsof hij gek zou worden. Bij getallen heeft *bagai* de beteekenis van maal, b.v. *sapoeloh bagai djaoehnja*, tienmaal verder; *bërbagai-bagai* en *pëlëbagai*, veelsoortig, allerlei; *bagaimana*, hoe, op welke wijze, hoedanig; *bagini* en *bagitoe* zijn samentr. van *bagai* met *ini* en *itoe*; *mëmbagaikan*, doen met iets al wat men verkiest, naar welgevallen er mede handelen. Mën. ook uitmaken voor al wat leelijk is; *tiada tër-bagaikan* en *tiada dapat dibagaikan*, niet te vergelijken zijn, onvergelijkelijk; *mëmbagaimanakan*, hoe met iets handelen, H. Riouw.

II. Voorz. = *kapada*, voor, ten behoeve van, zie **بكي** en *bakeh*.

بال *bala*, I. Skr. leger, volk; *batantantara*, legerscharen.

II. Batav. een danspartij, het Ned. bal.

III. Perz. zie *bád*.

IV. zie **بلا**.

بالا *bala*, Perz. zie *bád*.

بالت *baloet*, I. *mëmbaloet*, omwinden, omwikkelen, b.v. een lap, papier of stroo om iets; verbinden van een wond, inpakken van meubels, door

ze te omwikkelen; *mëmbaloet dirinja*, zich inspinnen van een rups, zich met iets omgeven, zich in iets wikkelen; *pëmbaloet* en *baloetan*, windsel, het laatste ook datgene wat in iets gewikkeld is; *mata pëdang bërbaloet*, omliggen van het lemmer van een zwaard? Sj. Ind. Kës. Zie *bëngkoeng* II en *bëlioet*, ook *paloet* en *baroet*.

II. gezwollen van de oogen, inz. door schreien; *baloet darah*, dik opgelopen van bloed; *kabaloetan*, gezwollenheid der oogen.

بالحق *bilhak*, Arab. samentr. van *bi* en *alhak*, zie *hak*.

بالر *balar*, albino-wit, witte vlekken, vooral aan handen en voeten, ook: een schram, zie bij *tjakar*; *kabalaran*, albino-witheid. Zie *andan* en *sopak*.

بالر *baloer*, I. Perz. bergkristal; in het Mal. ook *habloer*.

II. in de zon gedroogd vleesch; *baloerkërbau*, gedroogd buffelvleesch; *baloer*, ook ongelooide huid van een dier. Zie *bëloelang*.

III. = *biloer*, zie ald. en *aloer*, b.v. *bësar ombak dibaloer kapal api*, de golven in het kielwater v. e. stoomschip zijn groot. C. en S.

بالس *balas*; *mëmbalas*, vergelden, teruggeven, terug doen, wreken, beantwoorden, beloonen; *balas kata*, wederwoord, repliek; *m. boedi*, een weldaad vergelden; *m. dëndam*, zich wreken; *m. soerat*, een brief beantwoorden; *m. bidan*, een feest, dat op den veertigsten dag na de bevalling gegeven wordt, lett. der vroedvrouw

vergelden; *m. djasa*, persoonlijke diensten beloonen, *Ibr. b. Chas*; *m. goena*, *Mes. Kag.* weêrwraak oefenen; *m. salám*, terug groeten, een groet beantwoorden; *běrbalas pasang*, met den vloed terugkomen; *těrbalas*, in staat te vergelden, b.v. *akoe samoewa tiada těrbalas akan kusihnja radja moeda itoe*, wij allen zijn niet in staat de liefde van den Onderkoning te vergelden, *Atoer Satia*; *běrbalas-balas*, elk. vergelden; *měmbalasi*, iemand iets vergelden; *balasan*, vergelding, vergoeding, belooning, beantwoording, antwoord; *pěmbalas*, vergelder, wreker, ook: vergelding; *pěmbalasan*, vergelding, belooning.

بالس baloes, *I. Pad.* bovenl. het niet doorgaan van een weddingschap en het terugnemen van het opgezette geld bij hanengevechten. *Pist. 33*, vlg. v.d.Tn. gelijk op, tegen elk. opwegende, quite.

II. Zie *boeloes* en *mandoel*.

بالصواب bi'ssawáb, *Ar. zie صواب*. **بالغ báligr**, *Arab.* tot een gewenscht doel gekomen; huwbaar, mondig, volwassen; *hoedjatoe 'lbaligrah*, een afdoend bewijs; *akal báligr*, mondig, meerderjarig, huwbaar; *kabáligran*, huwbaarheid, mondigheid, meerderjarigheid.

بالغ balang, *I. e. s. v.* flacon met langen hals, b.v. voorrozewater; flesch met langen hals, volg. *Tug. Port. balão*, ballon de chimie.

II. *sampan balang*, e. s. v. vaartuig met twee masten, iets grooter dan de

sampan djohor, volg. *Tug. Port. balao*, e. s. v. bark.

III. *měmbalangkan*, slingerend werpen, wegslingeren, b.v. een knots, rijzweep enz.; *makaradja Djohan pon měmbalangkan tjěmėti koedanja ka-oedara*, de Vorst Dj. nu slingerde zijn rijzweep de lucht in. *L. L. B. orang balang*, oude kleerenkooper, voddenkooper. Zie *hoembalang*.

IV. *balang-balang*, sprinkhaan, = *bilalang*, en het *Jav. walang*.

بالغ balong(?) balonghidai, e. s. v. boozen geest, die gezegd wordt in rivieren te leven en den vorm heeft v. e. open mat, die zijn slachtoffers omwikkelt en méevoert. *C. en S.*

بالغ baloeng, *I. hanekam*; ook de bloem van dien naam; *b. sěraga*, goed gevulde of kroon-hanekam; *b. koelit*, boomschors, die naar binnen in het hout gegroeid is; zulk een boom en het hout daarvan wordt als ongeluk-aanbrengend beschouwd. *Volg. C. en S.* onderscheiden de *Mal. 5* soorten van hanekammen, als: *b. batoe*, een zeer kleine, *b. limau sa'oelas*, een eenvoudige dikke ronde, *b. měrga*, een roosvormige, *b. salapis*, een lange, dunne, enkelvoudige en *b. sirih sakapoer*, e. bestaande uit drie uitwassen, waarv. de middelste de grootste is.

II. *Jav. been, knook, bot.*

بالغ baling, om een middelpunt draaiend, zooals de wieken van een molen, de ballen van een reguleur op een stoommachine; *baling-baling*, weerhaan, windwijzer, *M.* ook e. s. v. wapen, waarmede men in den krijg

werpt, mogelijk werpknots of werpschijf, volg. C. en S. een steen uit een slinger, projectiel, b.v. *maka brahmana Bërtja Sakti pon mëmëgang baling-baling* باليق بېسي, *maka diloe-tarkan kapada Bangbang Djaja Mërta . . . maka kënalah dada B. Dj. M. laloe rëbah*, de bramien B.S. nu hield een ijzeren *baling-baling* in de hand, en wierp dien naar B. Dj. M. . . . deze werd in de borst getroffen en stortte neer, Pr. Dj.; *tikam . . . tër laloe dëras datangnja sapërti baling-baling*, Niem. bloeml. I. 4^e dr. p. 85, de steken kwamen met een buitengewone snelheid aan evenals de steen uit een werpslinder; *bolang-baling*, klapmolentje, weerhaan; *peloeroe bolang-baling*, kettingkogel.

بالق balak, I. e. s. v. boom, die tot niets gebruikt wordt.

II. e. s. v. spel met een zesvlakig stuk hout, welks boven en ondervlak ongebruikt gelaten wordt, maar dat op elk der 4 overige vlakken e. ander gelaat vertoont. Men rolt het over e. mat den spelers toe. C. en S.

بالق baloek, I. verb. van *foelk*, e. s. v. handelsvaartuig met veel laadruimte, vroeger in gebruik; *padi baloek*, rijst door zulk een vaartuig aangebracht; *sabaloe k boenga* = *sadjambangan boenga*, mijn Schr.

II. Ned. balk; *kapala b.*, kop v. e. balk, waarbij hij uit het bosch geslept wordt.

III. *mëmbalok*, uitmaken wie de keus heeft bij het spel *maïn boewah këras*. C. en S.

بالق balik, omgekeerd, achterkant, keerzijde, het onderste boven, het omgekeerde, het tegendeel, integendeel; terugkeeren, omkeeren, wenden; *balik këmbali*, wederkeeren; *balik mari dëngan sadjahtëra*, in welstand hier terugkeeren; *balik dari-pada bër djalan*, van de wandeling terugkeeren; *balik adab*, ongemanierd; *b. adap*, e. s. v. plant, welks bladeren aan weerskanten hetzelfde voorkomen hebben, v. d. W.; *b. angin*, *b. soempoeh* en *b. tjaja*, drie soorten van planten; *b. këkat* en *b. daoën*, doodtij; *b. sakit*, weer instorten van een zieke; *b. bëlah*, het onderste boven; *balik bëlakang*, zich omkeeren, heengaan v. iemand; *padabaliknja* en *dëngan baliknja*, integendeel, daarentegen; *poetar balik*, draaierij, zwen delarij; ook: *bolak-balik*; *ajam balik*, e. kip welke veëren verkeerd staan; *balik aboe?*, b.v. *dan matanja pon balik aboe?* Mes. Kag.; *bërbalik*, zich omkeeren; *hoedjan bërbalik kalangit*, regen zich keerende naar den hemel, Sprw. *bërbalik hati*, van gezindheid veranderen; *bërbalik pikiran*, van gedachten veranderen; *bërbalik mata*, oogluikend toelaten; *tërbalik*, verkeerd, verdraaid, omgedraaid, 't onderste boven, ook: omgewend van een wapen; *mëmbaliki*, terugkeeren tot, H. Riau I p. 10 en and. pl.; *mëmbalikkan*, iets wenden, keeren, om draaien; *mëmbalik-balikkan matanja*, steeds zijne oogen verdraaiende, H. Naj. Koes. zal wel *mëmbëlijak-bëlijakkan* moeten zijn, zie ald.; *dibalik boe-*

kit, aan den achterkant van den heuvel, ook: aan den anderen kant; *dibalik pintoe*, achter de deur; *sĕgala sĕndjata tĕrbaliklah mĕngĕnā dirinja*, al de wapens wendden zich om en troffen henzelven. H. Boedj.

باله billahi, Arab. bij God! in eedzwerigen.

بالم balam, I. *boeroeng balam*, e. s. v. wilde duif; *balam tĕmbaga*, een kleine roode duif, die moedig in het vechten is.

II. e. s. v. struik, van welks takken vogelhutten gemaakt worden. Volg. C. en S. ook een boom met goed timmerhout; *gĕtah balam*, de gom van dien boom.

III. *balam-balam*, onduidelijk, flauw zichtbaar door den afstand, deinzigheid van de lucht, zooals bij heibrand.

IV. pagaaien met snelle korte slagen, b.v. bij een wedvaart. C. en S.

بالن balan, de dikkere palen v. e. dam.

بالن baloen, I. tot zichzelf gekomen uit den toestand van bezetenheid of inspiratie.

II. slaan, beuken. Het schijnt meer afranselen te beteekenen, naar de voorb. bij C. en S., ook bij Max.

بالو balau, I. en *ĕmbalau*, e. s. v. boom met fraai, geel hout, waarschijnlijk is de hars van dezen boom de bekende schellak, zie *ambaulau*; soorten zijn; *b. boenga*, *b. batoe* en *b. tĕlor*; *ĕmbalau pĕgau*, e. s. v. roode verfstof, gebruikt voor het verven van zijden stoffen, Pad. bovenl.

II. *mĕmbalau*, het buitenste ruwe gedeelte v. iets afsnijden, b.v. de dorens v. e. doerian, de schil v. e. kokosnoot. C. en S. Zie ook *goebal*.

بالو baloe, I. weduwe, weduwnaar; *baloe laki-laki*, Max. weduwnaar; *mĕmbaloeĭ*, als weduwe of weduwnaar behandelen, uit gramschap van zijn of haar echtgenoot zeggen, dat hij of zij weldra *baloe* zal zijn; *sapĕrti baloe sanĕgari*, alsof de geheele stad weduwe was geworden. Pr. Dj. *boeloes dan baloe*, beroofd van kinderen en echtgenoot. Zie ook *djanda*.

II. onvatbaar zijn voor verweering, v. e. oud blok hout; onvatbaar zijn voor zedelijke verbetering v. e. individu. C. en S.

بالوي baloewi, gelijk op, bij spelen met noten en derg. waarmede men die van een ander op een zekere wijze breekt, v. d. W. Volg. C. en S. zóó spelen, dat de tegenpartij het moet verliezen; valsch spelen. Zie *baloes*.

باله balah, twist, krakeel; *mĕndjadi balah antara kadoewa pehak*, ontstond er twist tusschen beide partijen; *pĕrbalahan*, twist, dispuut, krakeel. C. en S.; *mĕmbalah*, iets tegen iets in te brengen hebben, b.v. tegen een bevel; redetwisten.

باله baloeh, I. het holle lichaam van alle tromachtige instrumenten; *baloehan*, huisje op een olifant.

II. wapenrusting C. en S.

بالي bali, de naam van een eiland ten O. van Java; *kaĭn bali*, e. s. v. gestreept katoen, van daar afkomstig.

بالاي balai, I. (Skr. *valaya*, e. om-

sloten terrein, ons vallei?) open gebouw voor vergaderingen, voor het tijdelijk huisvesten van vreemdelingen of voor liefdadige doeleinden in het algemeen; *balairoeng*, samentr. van *balai* en *roeng*, de vorstelijke gehoor- of audientiezaal, die met een overloop aan de *astana* is verbonden, bestaande uit de *səri balai*, het verheven gedeelte, waarop de Vorst en de notabelen zitten, en de *paseban*, Jav. van *seba* of *pənghadap*, de plaats daar rond omheen voor de mindere hoofden en geestelijken; *b. dərma*, een dergelijk gebouw voor liefdadige doeleinden; *b. gəndang*, *debalai* voor de *nobat*, de officieele muziek en de muzikanten van den Vorst; *b. kambang*, Jav. en *b. timboel*, Mal. een *balai* op het water voor uitspanning of om te baden; *balai ajar*, een klein uitbouwsel b. d. *balairoeng*, waar de watervaten staan; *b. kəmbang*, een kleine *balai* op grooten afstand van het vorstelijk verblijf, bij de buitenpoort; *b. kəmbang səraki?* Sj. Ind. Kəsna. *b. kətjil*, vroeger een kleinere *balai* buiten het vorstelijk verblijf, waar de *bəndahara* en de *toeməng-goeng* zitting hielden; *b. pəranginan*, zie bij *angin*; *b. larang*, vrouwenvertrek, vrouwentimmer, d.l. Cr.; *b. limas* = *lantjang* III, zie ald. C. en S.; *b. lintang* of *məlintang*, een kleine *balai* dwars voor of loodrecht op het front der *balairoeng*, die opgeslagen wordt bij feestelijke gelegenheden; ook een plaats aanboord waar scheepsraad gehouden wordt, Boenga Ramp.; *b. ma-*

dat, overdekte loods boven het water met een brug aan het land verbonden, voor uitkijk en wacht, zoo genoemd om het opiumrooken van die wacht; *b. makan*, eetzaal, *b. mantoer?* komt dikwerf in de Hss. voor, mogel. *mu-toer*, Jav. spreken tot een meerdere? *b. mariam*, loods waarin de kanonnen geborgen worden; *b. pəboedjangan*, zie bij *boedjang*; *pəboedjangan* is mogelijk fout voor *pəpadjangan*, zie *padjang* I; *balai* wordt in gedichten ook als aanspraakswoord bij een uitroep gebezigd, *wai balai!* in de beteek. van: wel verbazend! b.v. *mələjang apa ini*, *wai balai*, *mələngsi apa ini*, *wai handai*, Sj. Dewa Mamb.; *balai-balai*, op Java *bale-bale*, een rustbank, iets wat op een *balai* lijkt, Měn. stelling, waarop borden te drogen gelegd worden, v.d. Tn. zie *pəntas*; *pəbalai* en *pərbalai*, de vertreken aan weerszijden van de middenastana, die daarvan met voorhangsels zijn afgescheiden. Volg. v.d. W. estrade op den linkervleugel van het hoofdgebouw v. Vorsten, tegenover de *pəntas*, dienende tot zitplaats der vrouwen. Zoo die uitgebouwd zijn dan heeten ze *roesam*; *pərbalaian*, de plaats van de *balai* = aan *talai*; ook aanboord v. e. vorstelijk vaartuig, Hik. Dewa Agas Melila. Volg. C. en S. is de *pərbalaian* een verhoogde platform binnen in het paleis aan d. linkerkant, waar de vrouwen v. h. hof zitten. Ook *pəbalai təngah*, Mes. Kag.; *ikan balai*, e.s.v. eetbaren zoutwatervisch.

II. *mëmbalai*, met onverschilligheid behandelen, zijn gang laten gaan; aan zichzelf overlaten, zie *halai*.

۲ **bale-bale**, Batav. rustbank, zie bij *balai* I.

bami, Chin. e. s. v. macaroni, vermengd met varkensvleesch, garnalen en groente; ook *bahmi*.

bán, Perz. bewaker, opziener; *djihán bán*, bewaker der wereld, titel der perzische koningen.

bana, zie *bëna*.

bánát, Perz. e. s. v. fijne, wollen stof, laken.

banat, I. *mëmbanat*, slaan, kloppen, beuken.

II. woest, eenzaam; *rimba jang banat*, het eenzame woud, C. en S.

banir, I. uitwas onder aan den stam van sommige boomen, waar door zij er uitzien alsof ze door dikke planken gesteund zijn; *isang banir*, het bovenste gedeelte daarvan, dat a. d. boom verbonden is, C. en S. Mën. idem.

II. deel waaruit een *oetas* van een net bestaat, gewoonlijk zijn daarvan twaalf.

banang, groot in zijn soort, alleen in de samenstellingen met *doekoe*, *poepoet* en *sipoet*. Zie ook *bënanang*.

banoeng; *boeloeh b.*, e. groot s. v. bamboe, C. en S.

baning, naam eener groote soort van landschildpad. Door de wilden in de bosschen v. Mal. wordt het schild daarvan als *gong* gebruikt om signalen te geven; *mëmbaning*, daarmede signalen geven, C. en S. *kajoe*

baning-baning, e. s. v. hard hout Mën.

baoe, lucht, reuk, geur; *sabaoe*, van dezelfde reuk, d. i. aan elkander gewend, niets schuw meer; *bërbaoe*, een luchtje hebben, er is een luchtje aan, b. v. *nasi ini soedah bërbaoe*, aan deze rijst is reeds een luchtje, zij is niet frisch meer; *tiada boesoek jang ta' bërbaoe*, Sprw. aan alle kwaad is een luchtje; *baoenja satahoen pëlaran*, Sprw. voor ons: het stinkt zeven uren in den wind; *baoe boesoek tidaç bër-bangkai*, het stinkt en er is geen kreng, Sprw.; *baoe-baoewan*, reukwerk, allerlei welriekende zaken; *haroem mënghilangkan baoe*, de geur doet de reuk verdwijnen, Sprw. beteekent le mieux est l'ennemi dubien, of een flink tegengeschenk, gegeven om geen verplichting te hebben.

bawa, *mëmbawa*, brengen, medebrengen, meenemen, meedragen, bij zich hebben, met zich voeren, ver-voeren, tot iets brengen, wegbrengen, bijbrengen, aanhalen, citeeren, voordragen. Als er een verbum op volgt kan het soms met gaan teruggegeven worden, b. v. *mëmbawa tidoer*, gaan slapen, *m. mandi*, gaan baden; *mëmbawa orang bër-kata-kata*, iemand tot spreken brengen, despraakgeven, Hik. Sjah. Mërd. en Sail. essal; *mëmbawa adat*, zie ald.; *m. boelan*, destonden hebben; *m. agoeng*, groot geworden zijn, den volwassen leeftijd bereikt hebben; *m. hikajat*, een verhaal voordragen; *m. dirinja*, zich be-geven, ergens heengaan, zich voortbewegen, H. Abd. 371; ook: zich uit

de voeten maken, een goedheenkomen zoeken, Niem. bloeml. I, 4^e dr. p. 97; *m. imán* of *m. agama*, het geloof aannemen, belijdenis van het geloof doen; *m. djalan*, als gids den weg wijzen, als gids meegaan; *m. ka-ajar*, besnijden, v.d.Tn.; *m. kasoekaän hatinja* of *m. kasoekaännja*, zich aan de vreugde van zijn hart overgeven, Tam. ed Dari. R. Pas. 32; *m. përgi*, vervoeren, wegbrengen; *m. masoek*, invoeren; *m. na-sibnja*, een goed heenkomen zoeken, Hik. Abd. 240, zijn fortuin zoeken = *m. oentoeng* en *m. halnja*; *m. salah*, een verkeerde wending aaniemands woorden geven, Prab. Dj.; *m. lagoe*, de wijs van een lied of muziekstuk aangeven, inzetten; *m. lakoe*, weten hoe zich te benemen of tegedragen, Prab. Dj.; *m. isjârat*, een wenk of teeken geven, Prab. Dj.; *m. përoet*, met een ledige maag komen; *m. tertawa*, uitlachen, Hik. Masj. hakkoe p. 77; *m. tørsënnjoem*, beginnen te glimlachen, zijn mond tot een glimlach plooiën, met een glimlach tegemoet komen, Hik. Radja Chaib. Mes. kag.; *m. bër-djaga*, tot waken noodzaken, van de oog en, Hik. Mesa kag.; *tidaḱ bolih dibawa tidoer*, den slaap niet kunnen vatten, Mes. kag.; *m. kapada maut*, op sterven uitloopen, van een ziekte; *m. kapada*, ook: tot iets overhalen; *m. hati*, het hart vervoeren, overhalen tot iets; ook volg. Pijn den moed verliezen. Ik zou gissen: de inspraak van zijn hart volgen, zie Hik. Abd. p. 221; *m. hál*, een goed heenkomen zoeken, Hik. Abd. p. 256; *m.*

gigi dan lidah, komen slechts om te eten en te praten, d. i. eten en niets inbrengen dan praatjes, Boeng. ramp. bës. p. 363; *m. kareta*, een wagen mennen of besturen; *m. lari*, met iets of iemand wegloopen, iem. schaken; *m. sërta*, met zich medenemen, meebrengen en ook er mede in betrekken, b.v. Sj. Sël. Dal.; *pëmbawa*, aanvoerder, vervoerder, voerman, vervoermiddel, Ibr. b. Chas.; *pëmbawa djalan*, gids; *sapëmbawa kakinja*, zoover zijn voeten hem konden brengen; *pëmbawaän*, vracht; *sëgala pëmbawaännja*, al wat iemand bij zich draagt, ook *bawaän*, Sail. Sal.

بawat *bawat*, overhangend, naar beneden hangend; *tali bawat*, de brassen; *pajoeng bawat*, groote staatsie-zonnescherm, soms v. pauwenvederen, Hik. Asm. Pati.

باور *bawar*, I. belastingkantoor, kantoor van uit- en ingaanderechten, tolkantoor; *tali bawar*, een touw dat over de rivier, vóór men aan het tolkantoor komt, is gespannen ter waarschuwing, C. en S.

II. e. s. v. zeevisch, id. = *bawal*.

باور *baor*, I. onregelmatig gekromd of gebogen, zooals b.v. sommige scheepsplanken; *mëmbaerkan*, buigen, krommen, b.v. zulke planken.

II. *bawoer* in de samengest. uitdr. *tjampoer-bawoer* is ontstaan uit *bër en awoer*, mengen, dooreen, in het Jav. *wor*, *awor* en *blawoer*, gemengd, dooreen, z. *tjampoer*. Ook *tjampoer kawoer*.

III. *bawoer anggoḱ*, lange bamboe,

die de geheele lengte van e. s. v. vischnet, *anggoeh*, steunt, C. en S.

IV. *baeër*, den naam v. e. kort wapen, dat in Perak een teeken van rang is en door den radja-moeda gedragen wordt, die de wettige troonopvolger aldaar is. C. en S.

باوغ *baeug*, e. s. v. eetbaren zoet-watervisch zonder schubben; *djanggoet baeug*, de baard van dien visch. Het schijnt e. s. v. *sẽmbilang* te zijn. De Mal. onderscheiden hem in *b. akar*, *b. koenjit*, *b. gantang*, *b. pisang* en *b. pontong*; roempoet *djanggoet baeug*, e. s. v. plant, die als groente gegeten wordt.

باوغ *bawang*, ui, look; *b. merah*, sjalotten; *b. poetih*, knofflook; *b. merah poetih*, de gewone witte of timorsche ui; *b. bẽsar*, *b. Bẽnggala* of *b. Bombai*, e. s. v. zeer groote uien, die vandaar worden aangevoerd; *b. pẽrai*, losse uien, niet aan bosjes gebonden, ook voor het Ned. prei, e. s. v. langwerpige ui; *b. bẽrdjambak*, uien aan bosjes; *b. tẽmbaga*, te Sing. en op Mal. = *bakoeng*, C. en S.; *b. sẽbongkol* en *b. mẽroebi*, twee vormen van gouden krisgevesten, die alleen door den regeerenden Vorst mogen worden gedragen. NB v. d. W. schrijft *haroebi*! Mẽn *mẽmbawang* en *makan bawang*, inwendig boos zijn, zich vervreten van kwaadheid, v. d. Tn.

باوغ *baeok*, baard van haar of vederen onder de kin, tusschen kinen hals; ook: onderkin; *tjambang baeok*, ringbaard, bakkebaarden die onderde kin doorloopen.

باول *bawal*, e. s. v. eetbaren, makreelachtigen zeevisch; soorten zijn: *b. hitam*, *b. poetih* en *b. koening*. Volgens C. nog *b. tjẽrẽmin* en *b. kẽtiwas*.

باون *bawan*; *pẽmbawan*, de bovenste bamboe aan een inlandsch scheepszeil, d. Br. K., zal wel *pẽmbahoewan* moeten zijn. Zie *bahoe*.

باوه *bawah*, onder, beneden, onderkant, onderende; *dibawah*, onder, ondergeschikt; *doedoek dibawah*, lager zitten dan een ander, die hooger in rang is; *dibawah pẽrentah*, onder het beheer, onder bevel of de bevelen van; *dibawah angin*, beneden den wind, aan lij; *nẽgari dibawah angin*, benedenwinds-landen, nam. al de eilanden beoosten Sumatra; *kabawah*, naar beneden, naar onder, ook = *kapada* wanneer men spreekt tot den Vorst; meestal *kabawah doeli pãdoeka*, onder het stof der schoenen = tot Uwe Majesteit; *dari bawah*, van onderen, ook = *dari* als men spreekt van den Vorst, *mẽmbawah*, zich begeven onder de macht van een ander, onder iemand staan, b. v. *maka akoe ini sakali-kali tiadalah maoe mẽmbawah kapadanja*, en ik wil volstrekt niet onder hem staan, Pẽl. Djin.; *mẽmbawahkan*, de-gradeeren, lager plaatszen dan iets of iemand anders.

باوه *baeoh*, = *sẽpat*, zie ald.

باه *baha*, ophoogen, opwerken, d. B.

باهت *bahat*, deelgenootschap, aandeel in een kwade zaak; *orang sabahat*, medeplichtige, heler, particeps criminis, C. en S. Deze schrijven

بهة, b. v. *kadoewanja itoe adalah sabahat*, die beiden hadden eraandeel in; *sëbab Adam tëlah mëmhoewat djahat*, *sakalian anak-tjoetjoenja pon soedah sabahat*, doordat Adam gezondigd heeft, hebben ook al zijn nakomelingen daaraan deel; *karëna sakoetoe dan sabahat dëngan orang mëntjoeri* want (hij is) medegenoot en medeplichtige met dengene die steelt, dus heler, Oend. Mal. en meerandere pll. Mogelijk het Arab. *sjoebahat*, zie ald.

باهر *bahar*, e. s. v. lengtemaat; *sabahar*, de afstand van den top der opgestoken hand tot den voet, Pad. bovenl.

باس *bahas*, I. *mëmbahas*, aanzetten van planken, die niet goed aansluiten, door middel van een spaansche spil, of door middel van een ingeslagen wig ze totelkander brengen.

II. het Arab. *baḥats*, twisten, kraakelen.

III. *bahas*, dat wat samenhoudt, beschermt, beschermer, patroon; b. v. *bësar sangat bahasnja*, hij heeft machtige beschermers; *bërbahas pada orang bësar*, bescherming zoeken bij aanzienlijken; *tërbahas ka-atas apoe-ngan*, door drijfhout tegengehouden, C. en S., ook stooten, b. v. van het hoofd tegen een deur, C. en S.

باهر *bahang*, gloed, die uitgaat van een brandend of gloeiend lichaam, ook van vuur, Hik. Indra Mëng.; *mëmbahang*, door gloed verzengen, zie ook بهغ.

باهر *bahok*, slaan, raken, C. en S. باهي *bahik*, zie *bakai*.

باهر *baham*; *mëmbaham*, kauwen met gesloten mond van droge en poedervormige zelfstandigheden, die er anders uit zouden vliegen. Volg. C. en S. eten v. dieren door het voedsel met den bek en niet met de pooten tot zich te nemen (?) Vergel. *mamah*.

باهن *bahan*, Mën. spaander v. hout, flarde v. doek; *bërbahan-bahan*, aan spaanders of aan flarden; *bangsal përbahanan*, timmerloods, C. en S.; *mëmbahan* kloven met e. harden slag, aangebracht met beide handen, b. v. e. stam tot balken of planken; ook: kloven van een mensch met een zwaard, Ibr. b. Chas.; *ikan bahan-bahan*, e. s. v. eetbaren zoetwater-visch.

باهر *bahoe*, schouder, ook van levenlooze voorwerpen zooals b. v. een flesch en derg., R. Pas 62; *bahoe wajang*, de schouder v. e. wajangpop? Hik. Groel. 138; *bidang bahoe*, de breedte tusschen de schouders, Mën. v. d. Tn.; *kilat bahoe*, e. s. v. épaulet; *tali bahoe*, bras, mar.; *kilik bahoe*, bovenste armring, dicht bij de oksels; *pëmbahoe* = *pëmbawan*, zie *bawan*, ook *bahoe lajar*, en *përbahoe*, C. en S. N. B. dit woord wordt dikwerf verward m. باو *baoe*, reuk, geur, zie aldaar.

باي *baja*, I. slag, soort, in betrek. tot den leeftijd, Mën. ouderdom, leeftijd; *sabaja*, van hetzelfde slag, van denzelfden leeftijd; even als.

II. = *bëhaja*, zie ald.

III. Zie *këbajan*.

باي *baji*, Jav. een klein kind, baby.

بایت bajat; *měmbajat* rijst op de kweekbedden uitzaaien; *moesim mēmbajat*, de zaaitijd voor de rijst; *pěmbajat bēnih*, kweekbed.

باير bajar; *měmbajar*, betalen, voldoen; *m. nijat* en *m. kaul*, zijn gelofte vervullen; *m. toenai*, contant betalen; *m. bēlandjanja*, de kosten betalen; *měmbajarkan*, voor iemand betalen, in betaling geven; *pěmbajar*, betaalmiddel; *oewang pěmbajar*, geld om iets te betalen; *pěmbajaran*, betaling, voldoening.

باير bajoer, e.s.v. boom met zeer groote bladeren; soorten zijn: *b. poetih*, *b. hēlang*, *b. djantan*, *b. bētina* en *b. laoet*. Het hout is geschikt voor scheepsbouw. C. en S.

بايس bajas, e. s. v. grooten *ni-boeng*-palm.

بايغ bajang, I. meestal *bajang-bajang*, schaduw, schim, schaduwbeeld, schijnsel, b.v. in een spiegel, door een kleed enz.; *těrbajang*, in rechten: op vermoeden, Oend. Djambi p. 143; *boentar bajang-bajang*, 'smid-dags 12 uur; *bajang-bajang disangka toeboeh*, den schijn voor het wezen nemen, Sprw.; *kañ bajang-bajang*, doorschijnende of doorzichtige stof; *aşal bajang-bajang*, het voorwerp waarvan de schaduw komt; *pada bajang-bajang*, in de schaduw, in de schemering; *běrbajang-bajang*, doorschemeren, ergens doorheen schemeren; *jang těr bajang dalam pikiran*, wat nog onbestemd in de gedachten ligt opgesloten, uit iem. gedachten lezen, C. en S.; *akalnja těr bajang-*

bajang, zijne streken schemerden door, d.i. de aap kwam bij hem uit de mouw; *těr bajang-bajang kapada mata*, uit de oogen spreken, b.v. *hati didalam sangat bértjinta*, *těr bajang-bajang kapada mata*, Sj. Mans. Sj. Goemp.; *měmbajangkan*, de schaduw op iets laten vallen; *měmbajangi*, beschaduwden.

II. *bajang-bajang*, e. s. v. spook, schim. H. Abd. = I. Zie ook *ba-joeng* II.

III. Bot. *Intsia Amboinensis* (Papilionacées).

بايغ bajoeng, I. e.s.v. kapmes op Silangor = *pisau walian*, op Riouw.

II. e. vogelverschrikker, ook *ba-jong-bajong*, C. en S.

III. werpen, smijten. id.

بايک bajak, onevenredig dik van lichaam, zoodat men b.v. van dikte moeielijk loopen kan. Mēn. te weinig hoogte naar evenredigheid van het grondvlak; *měmbajak*, zich zoo voordoen, b.v. van bruid en bruidegom als zij te pronk zitten; *těr bajak*, als e. breede, platte hoop uitgespreid, b.v. van koffie, drek enz.

بايک baik, goed, wel; ook gebruikt voor ons maar, b.v. *pada batoe ini baik*, op dezen steen maar, Prab. Dj.; *baiklah*, het is goed, het is wel; *welaan!* dan is het nog maar beter; *jang baik sakali* en *jang těr baik*, de beste; *baik . . . baik*, zoolwel . . . als, hetzij . . . of: *baik kapal inggris*, *baik kapal wolanda*, zoolwel de engelsche als de hollandsche schepen; *baik koeda*, *baik gadjah*, hetzij

paard, hetzij olifant; *mati baik*, *hi-doep pon baik*, dood is goed, levend ook al goed; *djikalau tiada bolih dèngan baik*, als het niet goedschiks gaat; *daripada sèdikit bagini, baiklah djangan ada sakali*, in plaats van zóó weinig, is het nog maar beter in het geheel niets; *didalam baik tiada baik*, voor het uiterlijk goed gezind, doch kwaad in zijn schild voeren, Atoer. Satia en H. Riau I p. 3; *baik ta'baik*, goed of niet goed, wellicht; *orang baik-baik*, fatsoenlijke lieden; *djaga baik-baik*, wees terdege op uwe hoede, pas terdege op; *barang-siapa pon baik*, om het even wie, wie ook maar; *kamana baik akoe pèrgi*, waarheen is het geraden dat ik ga; *baik-baik bagoes*, dat is me nu wat moois! *baik boedi*, goedgezind, edelmoedig. Niem. bl. p. 1; wel bij zijn verstand, de Holl. 5e dr. p. 66 reg. 7 v. o.; *baik hati*, goed gezind; *tidak baik hati*, onstemd; *tinggal baik-baik*, vaarwel, tot den achterblijvende, *pèrgi baik-baik*, vaarwel, tot den vertrekkende, Prab. Dj.; *bèrbaikan*, wel met elkander zijn, met elkander op een goeden voet staan, Kal. Dam. Gong. 215; *mëmbaikkan* en *mëmbaiki*, herstellen, verbeteren, repareeren, goed behandelen; *sapèrti tikoës mëmbaikkan laboe*, als een rat, die eene pompoen repareert, Sprw. gebruikt van iemand, die iets wil verbeteren, maar het integendeel bederft; *mëmbaiki dirinja*, zich opknappen; *mëmbaiki orang*, iem. goed doen, weldoen, Kal. Dam. Gong. 227; *m. hati*, het gemoed

calmeeren, verzoenen, troosten, sus-
sen; *m. kalakoewan*, een buiging of compliment maken, P.; *m. mait* de bezorging van al de plechtigheden bij eene begrafenis, ook fig. gebruikt voor: iemand de oogen toedrukken, b.v. *harap ajahanda akan toewan mëmbaiki mait ajahanda, sakarang toewan bèrdjalan dèhoeloe daripada ajahanda*, ik hoopte, dat gij mij de oogen zoudt toedrukken, en nu zijt gij mij voorgegaan, Pr. Dj. Ook wordt het gebruikt voor: de lijkverbranding bewerkstelligen; *mëmperbaiki*, iets verbeteren, in een goeden toestand brengen, ausbessern; *mëmperbaiki pèradoean*, een bed opmaken, voor den Vorst, Hik. Tjekel. W. Pati; *djika baik, abang baiki; djika djahat, abang djahati*, handel er mede naar uw goeddunken, hetzij goed, hetzij kwaad. H. Riau I. p. 25. *Sabaik-baik*, hoe goed ook, zoo goed mogelijk, allerbest, b.v. *apa djoega sa'baik-baik oesaha*, wat is eigenlijk de allerbeste bezigheid? *sabaik-baiknja*, ook goedschiks, b.v. *djikalau di-anoegèrahakan sabaik-baiknja*, indien het goedschiks gegeven wordt. S.M.; *kabaikan*, deugd, weldaad; *pèrbaikan*, verzoening.

بايم bajam, e. s. v. plant, amarantus, waarvan sommigesoorten als groente worden gegeten tot vervanging van onze spinazie. Soorten zijn: *b. radja*, *b. poetih*, *b. merah*, *b. bèsar*, *b. soelasih*, *b. doeri*. Volgens L. nog: *b. ekoer koetjing*, *b. tanah*, of *b. pasir*, *b. roesa*, *b. mokeh*, *b. baloeng ajam*,

b. kastoeri, en *b. loehoer*; volgens C. nog *b. monjet*.

باين bajan, I. e. s. v. groote parkiet; *ikan bajan-bajan*, e. s. v. eetbaren zee- en riviervisch.

II. *këbajan*, Jav. dorpsbode; *nenek këbajan*, e. s. v. moedertje of oud grootje, dat in de Mal. verhalen een belangrijke rol speelt, nam. die van postillon d'amour.

III. zie بيان.

باين bain, Arab. gescheiden, afgezonderd; duidelijk, klaarblijkelijk; gescheidene, gescheiden vrouw.

بايو bajoe, I. Skr. *wajoe*, windvlaag, wind, de god der winden; *poepoet bajoe*, blazing des winds, windvlaag; *bajoe mana garangan toewan jang datang bërpoepoetini*, welke wind heeft toeh geblazen, dat Mijnheer hier gekomen is, of hoe is Mijnheer hier toch zoo verzeild geraakt? Facs.; *ba-joe nebak*, e. s. v. versnapering.

II. e. s. v. boom, gelijkende op de *gëronggang*.

III. vreemdeling, v. d. W. Zie I.

IV. v. smaak veranderd, doch nog niet bedorven, van spijzen en dranken, ook: chemisch veranderd v. h. bloed; *kabajoean*, eenigszins van smaak veranderd zijn; *kabajoean sëgala ajar*, bederf der vochten, kwaadsappigheid.

بايه bajoe, beurt, die aan iedere vrouw volgens de wet toekomt, wanneer de man er meer dan eene heeft; meer dan eene vrouw tegelijk hebben, P.

بايه bajih; *pëmbajih*, e. kort stuk

hout, aan beide einden aangepunt en als werpwapen gebr. C. en S.

باير banjar, e. windvlaag, e. plotselinge wind- en regenbui. C. en S. Zie *bajoe*. mog. *bandjir*.

بايق banjak, veel, hoeveelheid, menigte, dikwijls, vele malen, zeer; *sëdikit banjak*, veel of weinig, plus minus; *orang banjak*, de menigte, de schare, het volk, het publiek; *banjak orang*, veel menschen of personen; *amat banjak*, zeer veel; *banjak amat*, te veel; *tiada bërapa banjak*, niet zoo bijzonder veel; *kabanjakan*, hoeveelheid, meer, meerderheid, meerendeels, meestal, gewoon, in het algemeen; *kabanjakan manoesia*, de meeste menschen; *orang kabanjakan*, het volk in het algemeen, lieden uit het volk; *manoesia kabanjakan*, gewone menschen, R. Ch.; *timah kabanjakan*, gewoon tin, gemeen tin; *hikajat itoe kabanjakan bohong daripada bënar*, dat verhaal bevat meer leugen dan waarheid; *sabanjak*, zooveel, even veel; *banjak-banjak*, zeer veel en als bijw. veel, dringend, b. v. *minta banjak-banjak*, dringend verzoeken; *sabanjak-banjak*, zooveel mogelijk; *sabanjak-banjaknja*, op zijn meest; *mëmbanjakan*, veel maken, vermeerderen, vermenigvuldigen; *mëmbanjaki*, met zijn velen bij iemand komen of op iemand aandringen; *mëmpërbanjak-banjaki*, er veel van maken, het veel doen zijn, b. v. van een bruidschat enz., Hik. Groel. 148; *bërbanjak hati*, bedenkingen maken, tegen iets of iem. opzien, b. v. *djanganlah*

kakanda bërbanjak hati kapada beta, mijne oudere zusters moeten tegen mij niet opzien. Hik. Dewa Indr. mëng.; *djanganlah kakang bërbanjak hati kapada pon jaji*, mijn broeder make toch geen bedenkingen tegen mij; *djanganlah toewan bërbanjak hati, karëna anakkoë pon soedah ajahanda ambil akan anak*, mijnheer make toch geen bedenkingen, want vader heeft u reeds tot zoon aangenomen, Mes. Kag.

باپل banjoel, I. e. s. v. vogel, C. en S. maar welke?

II. een hansworst, komiek, clown. C. en S. = *badoet*, Jav. en *alan*, Mal. Zie ald.

باپن banjoen, een mengsel om de tanden zwart te maken; ook *banjoen-banjoen* en *bëbanjoen* in gebruik. Zie het volg. wrd.

باپوë banjoe, gegist vruchtwater van kokosnoten, waarin een stuk ijzer gelegen heeft, dienende om roode zijde paarsch te verven; Jav. water in het algemeen.

ببارن bëbaran, e. s. v. schelpvisch M.

بباهن babahan, Jav. opening, gat, zie *bahah* II.

ببیت bëbat, windsel, Mën. buikband voor e. vrouw na de bevalling; witte ring om het lijf van dieren, b. v. van geiten. Hik. Am. Hamz; *mëmbëbat*, omwinden, verbinden, b. v. een wond; *pëmbëbat*, de verbinder, die het verband aanlegt, ook: omwindsel, verband; *mëmbëbat moeka*, het aangezicht (van schaamte) bedekken, b. v.

hai radja pëntjoeri, kaubëbat moekamoe, bedek uw aangezicht (van schaamte), Hik. Tjek. Wan. Pat.; *kain pëmbëbat*, verbanddoek; *pëmbëbat këris*, omwindsel van koord aan een krisscheede om de beide helften te vereenigen; *mëmbëbat djalan*, afzetten van een weg, een weg versperren, afsnijden, b. v. door troepen, Pël. Abd. pag. 43; *bëbatan*, wat omwonden is, b. v. een lichaamsdeel in een verband; *pëmbëbatan*, omwinding, verbinding, het aanleggen van een verband. In het Jav. *bëbëd*, id.

ببیر bëbar, dwarrelend door elkander bewegen, zooals b. v. een menigte vledermuizen in een grot, Sj. Abd. Moel. 30, een troep menschen bij een opstootje; *bëbaran*, verwarring door een oloop van menschen. Mën. *bëbar*, ook geeft Abd. Sch. Wrdb. nog de verklaring: *hari tiada tëntoe gëlap dan tërang*, als de dag niet bepaald licht of duister is?

ببیسارن bëbësar, Jav. moerbezieboom en moerbeï v. d. T.

بببغ bëbang, beklemd in de geboorte, van een kind, ook v. d. ontlasting der drekstoffen; *kabëbangan*, doodgeboren ten gevolge van beklemming; *matikabëbangan*, overleden van een kraamvrouw ten gevolge van beklemming. Het is uit het Jav. en ald. *bëbëng*.

بببف bëbap, e. s. v. padde, *katak bëbap*. C. en S.

ببیل bëbal, dom, onbevattelijk, erger dan *bodoh*; *salah bëbal*, fouten en domheden, stommitèiten; *orang bëbal*,

stommeling, domoor; *hai bëbal*, o, domkop! B. R. bës. pag. 9; *kabëbalan*, domheid, onwetendheid, stompzinnigheid.

ببن *bëbau*, vracht van lange voorwerpen, zooals pieken en derg., die men over de schouders draagt; *sabëban*, zooveel als men met beide armen omvangen kan. Ook last, moeielijkheid, b. v. *tiada bëban*, *mëntjèhari*, *bëban*, geen moeielijkheden hebben en die opzoeken, *chercher midi à quatorze heures*, Sprw. *tiada bëban*, *batoe digalas*, geen vracht hebbende, steenen dragen, Sprw. voor iem. die onnoodig z. moeite op den hals haalt; *mëmbëban*, zulk een vracht tusschen de armen vatten en op zich nemen.

ببوت *bëboetoe*, e. s. v. boom met licht hout, zie *boetoen*.

ببوتق *bëbotok* = *botok-botok*, zie ald.

بببرق *bëberək*, zie *berek-berek*.

بببک *bëbəkə*, Batav. zie *bika*.

ببتار *batara*, Skr. god, godheid, eerwaardig, heilig, titel van goden, komt onder anderen voor in *batara Goeroe*, *b. Kala*, *b. Kësna*, *b. Indëra*, *b. Indëra Loka*, *b. Kama djaja*, de god der liefde, en voorts als titel van den Vorst van Madjapahit op Java; *batara tëri*, de trias of trimoerti: Brahma, Wisjnoe en Siwa.

ببتاری *batari*, I. e. s. v. plant, surghum *saccharatum*.

II. het vrouwelijke van *batara*, dus godin, godes.

ببتاپا *boetapa*, volg. and. *bëtapa*, hoe, zoo, zooals, hoedanig, zoodanig;

waarvoor, waarom, tot welk einde; *boetapa adat sègala radja-radja*, zooals de gewoonte is der Vorsten; *b. përinja*, hoe is de wijze ervan, hoe komt het dat, zooals dat de wijze is; *boetapa toewan përgi kasana*, hoe zou mijnheer daar heen gaan; *boetapa pasir-jang dipantai laoet*, gelijk het zand aan den oever der zee; *kabëtapaän*, hoedanigheid, P.

ببتاری *batawi*, Batavia.

ببتت *bëtoet*, e. s. v. eetbaren zoet-watervisch, v. d. W. Zie *bëtoetoe*.

ببتس *bëtäs*, opengescheurd, van weefsels, papier en derg. b. v. van een zak, kleedingstuk; gespleten van een ei, opengegaan van een naad; *mëmbëtäs*, azen van visschen aan de oppervlakte van het water. Zie ook *rëtäs* en *tëtäs*.

ببتس *bëtis*, het been tusschen knie en voet; *toelang bëtis*, het scheenbeen; *djantoeng bëtis*, *përoet bëtis* en *boewah bëtis*, de kuit; *dibëribëtis*, *hëndak paha*, Sprw. als men hem den vinger geeft neemt hij de geheele hand. C. en S.

ببتغ *bëtoeng*; I. volg. C. en S. dik, gezwollen, b. v. ook v. e. vinger; *boeloeh bëtoeng*, e. s. v. groote, gele bamboe, volg. v. d. W. de grootste soort; *roempoet bëtoeng*, e. s. v. plant met geneeskrachtige eigenschappen; *katak bëtoeng*, e. s. v. gelenkikker met zwarte spikkels, volg. v. d. W. zoo genoemd naar zijn geluid.

II. *bëtong*, duiker in een dijk; sluisdeur, duikerschuif; *tjaboet b.*, den duiker openen. C. en S.

ببتغ *bëting*, lange, smalle zand-

bank in zee voor de monding eener rivier, rif; *bëting bërkoendjoer*, puntig uitlopend rif. Zie ook *tëbing*.

بتق bêtak, I. *mëmbêtak*, obergeren, opredderen, in orde houden; *djoeroe bêtak*, hofmeester; kok van een voornaam persoon. Deze opgave van v. d. W. is te betwijfelen, want *bêtak* is Jav. Kr. rijstkoken, *dang Ng. djoeroe bêtak*, Jav. een rijstkoker of bijkok. Mogelijk heeft hij gehoord *djoeroe petak*, voor hofmeester aan boord?

II. = *bêtak*, Jav. uithouden, verdragen kunnen, bestand zijn tegen, b.v. de ruwheden van het weder. Zie *bêtak* III.

بتق bêtok, e. s. v. zeer klein, eetbaar zoetwatervisshje.

بتق bêtok, gebrand door bijtende zelfstandigheden, zooals lapis infernalis en derg.

بتق bêtik, I. e. s. v. vruchtboom, de *pëpaja*, carica papajia; *b. rambai*, de mannelijke, bij welken de vruchten aan lange stengels van de kroon naar beneden hangen; *b. batang*, de vrouwelijke, bij welke de vruchten aan den stam kort bij de kroon zitten; deze laatste wordt wêer onderscheiden in: *b. bëloelang* en *ö. boeboer*.

II. *b. akar*, e. s. v. vrucht, gelijkende op een komkommer en groeiende op den grond. C. en S.

III. *bêtik-bêtik*, de roode hond, d. i. een soort van uitslag, bestaande uit kleine, vurige puistjes ten gevolge van het transpireeren.

IV. *daoen b. b. e. s. v.* struik, die

aan den waterkant groeit aan den bovenloop v. rivieren, waar de grond zandig of steenig is. C. en S.

بتل bëtoel, juist, echt, recht, waar, wezenlijk, waarachtig, oprecht; *orang mëlajoe bëtoel*, een echte Maleier; *djalan jang bëtoel*, de rechte of juiste weg; *kata toewan sangatlah bëtoel*, wat mijnheer daar zegt, is zeer juist; *bërdiri bëtoel*, rechtop staan; *timbangan jang bëtoel*, zuiver gewicht; *bëtoel tidak?* is het waar of niet? *bëtoel-bëtoel*, volkomen waar, geheel juist; *mëntjèhari kahidoepan dëngan bëtoel-bëtoel*, op een eerlijke wijze den kost zoeken; *bëtoel hati*, oprecht van hart; *bëtoel dibawah loetoet*, juist onder de knie; *mëmbëtoelkan*, recht maken, recht buigen, in orde brengen, verbeteren, regelen, waar maken, bevestigen; *mëmbëtoeli*, regelrecht op iets afgaan, b.v. op een licht in de verte, Tam. ed Dari, mikken; in orde brengen, verbeteren; *kabëtoelan*, juist van pas, ter goeder uur, toevallig treffen; *sabëtoelnja*, in werkelijkheid, inderdaad, eigenlijk; *bër-bëtoelan dëngan*, geheel overeenkomende met, in de richting zijn van; *sëbëtoel*, e. s. v. boompje met zeer rechten stam, welks bladeren in de geneeskunde gebruikt worden.

بتوتو bëtoetoe, e. s. v. eetbaren zoetwatervisshje, die zich in het slijk ophoudt, moddervisch. Zie ook *bëtoet*.

بتوه bëtoewah, onkwetsbaar, zie bij *toewah*,

بتہ bêtah, I. van eene ziekte herstellend, aan de beterhand, convales-

cent. Mën. id., ook v. e. wond, b.v. *loeka soedah bëtah, paroet sadja jang tinggal*, de wond is reeds genezen, er blijft nog maar een litteken over. C. en S.

II. e. s. v. boom, die onduurzaam hout oplevert.

III. Jav. = *bëtak* II. uithouden, verdragen; *tiada bëtah*, niet kunnen uithouden, b.v. *ajahanda tiada bëtah gëring hoeloe*, vader kan de hoofdpijn niet uithouden, Pr. Dj. *orang itoe bëtah makan*, die man kan terdege eten. Zie *dërta, tabah* II, en *bëtak* II.

بتہ *bëtih* = *bërtih*. Zie ald.

بتی *bitti*, proef, bewijs, v. het Skr. *vitti*. Zie bij *tanda*.

بتی *bëti-bëti*, e. s. v. boompje met eetbare vruchten, welks jonge spruiten rauw bij de rijst, de wortels in de geneeskunde en de bast om te looiengebruikt worden = *nasik-nasik* en *gëlam tikoës*, v.d.W. Mogelijk beter *bëtik-bëtik*.

بتیک *bëteka*, e. s. v. plant, *Citrullus edulis*.

بتین *bëtina*, vrouwelijk, zoowel van menschen als dieren, b.v. *orang bëtina*, vrouw; *lëmboe bëtina*, koe. Waarschijnlijk afgeleid van *bë* = *bër* en *tina*, Kw. lust, begeerte, gevoel. Men houdt het voor meer gekuischt dan *përëmpoewan*, wat wel met de afleiding in verband zal staan. Ook in de Hik. Tjek. Wan. Pat. wordt *bëtina* van vrouwen gebr. b.v. *karëna matanjatiada mëlihatjangdipaloenja, ija mëlihat bëtina djoega*, want zijne

oogen zien niet wat hij slaat; hij kijkt maar naar de vrouwen.

ببدجان *bëdjana*, en *bëdjanah*, Skr. vat, bak, vaas, tobbe, alles waarin men iets doet, = *bëkas*. Zie ook *badjan*.

ببجت *bëdjat*, Jav. versleten, onbruikbaar, afgekeurd, b.v. van een oud paard of ironisch van een gepensioneerde; *bëdjatan*, wat afgedankt of versleten is.

ببجد *bëdjad*, Jav. afgejakkerd, afgebeeld = *bëdjat*.

بوعدجنگ *boedjangga*, Skr. I. draak, monster, demon.

II. schrander, geleerd; een geleerde, hofdichter, geschiedschrijver; e. s. v. hofbeambten; *boedjangga ërtinja orang pandita zamán dëhoeloe*. Hik. Bandjar. Voor schrander, geleerd, *boedjangi*, Sj. Dzoeb. en Sj. Sult. Jahja.

III. ook *bidjangga*, e. s. v. poffertjes in den vorm van padden, die met een suikersaus gegeten worden.

ببجسان *bidjaksana*, Skr. beleidvol, schrander, een goed inzicht hebbend; *kabidjaksanaän*, schranderheid, beleid. Ook de verkorting *bidjak* is in gebruik, zie ald.

ببچار *bitjara*, Skr. *witjara*, raad, beraadslaging, oordeel, bespreking, rechtszaak, raadsbesluit, raadsvergadering, aangelegenheid, bestuurszaak, voorslag of propositie; *masoek bitjara*, in rechten gaan, een proces aanvangen; *apa bitjara kita*, wat staat ons te doen? wat raad? *tiadalah dalam bitjara hamba lagi*, dat gaat mij niet meer aan, daarin ben ik niet

meer betrokken; *bitjara bësar*, de hooge raad; *bitjara jang bësar-bësar*, belangrijke bestuursaangelegenheden, H. Abd. 323; *pënoeloeng bitjara* en *pëmbitjara*, advokaat, raadsman; *lënnjap bitjara*, ten einde raad; *gëdoeng bitjara*, raadhuis; *tiadalah pandjang bitjaranja*, zonder vorm van proces, Hik. Asm. Pati, lett. zonder zich lang te beraden; *mëmbitjarakan*, over iets beraadslagen, voor iets of iemand raad schaffen; *tiada dapat dibitjarakan* en *tiada tërbitjarakan*, er is geen raad voor te schaffen, er is niets aan te doen, het staat er hopeeloos mee, Ind. Poet.; *bitjarakan dakoe*, schaf mij raad, Chodj. Maim.; *mëmbitjarakan daja-oepaja mëmboenoeh toen Abdoe'l Djalil*, middelen beraamen om A. Dj. te doden, de Holl. 5^e dr. 225; *sabitjara*, van hetzelfde gevoelen; *pantja bitjara* = *oepatjara*, zie aldaar; *bitjara tinggi*, de hooge raad, de hooge regeering; *tiada mëndjadi bitjara kapada këlana*, neemt Këlana niet in aanmerking, wordt door K. niet in overweging genomen, heeft voor K. niets te beteekenen, Mes. Kag.; *pëmbitjaraän*, overlegging, beraadslaging. Zie ook *atjara*. Op Java gebruikt men *bitjara* ook voor spreken.

بچق *bëtjok*, e. s. v. eetbaren zoutwatervis, zie *bëtök*.

بچق *bëtjik*, Jav. = *badjik* en *baik*; *kabëtjikan* = *kabadjikan* en *ka-
baikan*, zie aldaar.

بکت *bahats*, Ar. onderzoeken, navorschen, twisten; navorsching, on-

derzoek, twisting. In het Mal. *bahas*, zie ald. II.

بحر *baħar*, Arab. zee; *laet baharoe'llah*, de zee, die men zich denkt onder de aarde, R. Chaib.; *akar baħar*, zie bij *akar* en bij *komala*.

بحري *baħari*, Arab. de zee betreffend; zeeman.

بخارا *bochara*, Perz. Buchara, een beroemde stad in Midden-Azië, zoo genoemd wegens hare geleerdheid.

بخاري *bochari*, iem. van Bochara; wijs, verstandig, geleerd.

بخت *bacht*, Perz. geluk.

بخت النصر *bachtoe'lnaşar*, Arab. Nebucadnezar.

بختيار *bachtijär*, Perz. gelukkig, rijk; eigennaam van den held uit de Hikajat van dien naam.

بخشيش *bachsjsj*, Perz. fooi, geschenk, belooning.

بكيل *bachil*, Arab. gierig; gierigheid = *kikir*.

بکيه *bachjah*, Perz. met de naald stikken.

بد *bad*, Perz. slecht; *bad-bacht*, ongeluk. Hiervan *bëdëbah*, zie ald.

بد *boedi*, zie *بودي*.

بدا *bada'*, Arab. begin.

بدار *bidara*, Skr. e. s. v. boom, niet groot en met kleine, zoete, eerbare vruchten, de jujubenboom, *rhamnus jujuba*, ook *bidara tjina* geheeten ter onderscheiding van *bidara laet*, of *b. poetih* of *b. pahit*, e. s. v. boom, met olijfvachtige vruchten, welks bittere wortel als koortswerend en maagsterkend middel gebezigd wordt, de quas-

sia amara; *b. merah*, ook *pənawar merah*, e. soort van *bidara laeet*; *bidara balang*, e. s. v. schelpdier, C. en S.

بداس *bədasa*, Batav. bloedvin, negenoog.

بدام *bədama*, Jav. e. s. v. houwer.

بداري *bədawi*, Arab. veldbewoner, woestijnbewoner, bedoewien.

بدبخت *badbacht*, Perz. = *bē-dēbah*, zie aldaar.

بدبه *bēdēbah*, verb. van *badbacht*, Perz. slecht geluk, ongeluk; ongelukkige, ellendeling, als scheldwoord.

بدت *bēdat*, e. s. v. plant, *Sonneratia acida*, C. en S.

بدداری *bidadari*, nimf, = *bidadari*, zie ald.

بدر *badar*, Ar. volle maan; naam van een vlakte in den Hedjaz, waar Mohammed den eersten grooten slag won; *batoe badar*, e. s. v. steen, die op dat slagveld gevonden, in ringen gezet en door de pelgrims als aandenken gedragen wordt; *radja badar*, e. s. v. wit katoen, P.

بدعة *bidāt*, Ar. nieuwigheid in den godsdienst, ketterij; *orang bidat*, ketter.

بدغ *bēdoeng*, luier, windeldoek, doek waarin men een klein kind wikkel; *mēmbēdoeng*, in doeken wikkelen, zwachtelen; *mēmbēdoengkan*, als zwachtel of windeldoek om iets wikkelen, daarvoor gebruiken; *bēdoeng lilit*, lange zwachtel, lang en smal verbanddoek, laatband.

بدق *bēdaq*, zetmeel van rijst, langs den natten weg verkregen en

gebruikt als blanketsel en smertpoeder; *mēmbēdaq*, blanketten, met smertpoeder bestrooien. Zie ook *poepoer*.

بدق *bēdoek*, op Java *bēdoeg*, e. s. v. groote trom met zwaar en diep geluid, in de moskeën gebruikt tot oproeping voor h. gebed en het slaan van alarm. Zie ook *taboeh*.

بدل *bēdal*; *mēmbēdal*, slaan, ranselen, raken; terdege iets doen; geeselen, met roeden slaan, Max. Sj. Mans. Sj. Goemp., C. en S.

بدل *bēdil*, vuurwapen, schietgeweer; *bēdil bēsar*, kanon; *bēdil boeloeh*, proppenschiet, klapbus; *bēdil pēmapak*, vreugdeschoten bij het inhalen van personen, H. Boedj.; *bēdil sēmbajan*, seinschoten, alarmschoten, id.; *mēmbēdil*, iets schieten, doodschieten, vuren; *mata bēdil*, vizier; *bēdil-bēdal*, allerlei vuurwapens. Het wrd. is mogelijk afgeleid van *dil* I. Zie aldaar.

بدمان *boedimán*, zie bij *boedi*.

بدن *badan*, Ar. lichaam = *toeboeh*; *bērbadan*, een lichaam hebben; *badan Adam*, menschelijk lichaam, lijk; b. v. *dan badan Adam pon bērtimboen saperti djērami*, de menschenlijken hoopten zich op als stroo; *badan jung boeroek ini*, dit gebrekkig lichaam, d. i. ik gebrekkig mensch; *badan djiwa*, lichaam en ziel. Ook wordt *badan* gebezigd bij het toespreken van zichzelf, b. v. *eh badan, sakali ini adjalmoelah*, o, mijn ziel, nu is uw laatste uur geslagen! *b. boelat*, het naakte lijf, naakt, zonder wapens, zonder levensmiddelen; *b. pērahoeh*,

de romp van een vaartuig; *ganti b.* de opgehoogde aarde op een graf, ook een grafsteen, die er horizontaal op ligt; *bêkas b.*, een kleed, dat men zelf gedragen heeft en wegschenkt, aflegger in dien zin.

۲ بدن *bédan-bédan*, breede roode opzwellingen van de huid, zooals bij netelroos.

بدنة *badanat*, Arab. offerdier, kameel of rund, dat men te Mekka offert.

بدوح *boedóeh*, dit is eigenlijk geen woord, maar 't zijn vier letters, die de cijfers 2, 4, 6, 8 vertegenwoordigen en die men schuin in den rechter bovenhoek van het couvert van een brief schrijft, meenende dat deze dan behoorlijk bezorgd zal worden of terechtkomen.

بدودق *bědoedak* = *běloedak*. Zie aldaar.

بدوري *baidoeri* en *bidoeri*, e. s. v. edelgesteente, katoog genaamd. Soorten zijn: *baidoeri boelan* en *b. pandan*; *pohon baidoeri*, e. s. v. plant, die katoen voortbrengt; *kapal baidoeri*, e. s. v. oorlogsvaartuig, C. en S. (?) Ik houd dit voor den eigenaam van een of ander vaartuig.

بدوڪ *bědoekoeng*, e. s. v. zoet-watervisch, die op uitwerpselen aast, H. Abd. pag. 122.

بدون *bidoewan*, Skr. zanger, zangeres; ook: e. s. v. magischen zang met begeleiding van tamboerijnen, inz. tot oproeping van geesten en spoken.

بدوند *bidoewanda*, lijfbediende,

lijfwacht, ordonnans, staande onder de bantara's, page, overbrengers van de vorstelijke bevelen en dragers van de Rijks-insigniën. Soms wordt het bij vergissing voor *bidoewan* gebezigd.

بدوي *bědoewi*, zie *bědāwi*.

بدہ *bědah*, Hind. gebroken, gescheurd, aan stukken gescheurd.

بدی *boedi*, Skr. zie *بودي*.

بدی *bědia*, een gouden loovertje, blaadje, knopje, spang, C. en S.

بدیداری *bidiadari*, Skr. ook *bidadari*, hemelsche nimf; ook: de roode avondwolkjes, Pad. bovenl.; *boenga tapak bidadari* = *anggèrek*, e. s. v. epidendrum; *anak-anakan bidiadari*, cherubs, M.

بدیمان *boedimán*, Skr. zeer wijs of verstandig, zie *boedi*.

بر *běr*, Voorvoegs. bij Naamw. beteekenend: hebben, bezitten, voorzien zijn van; bij Verba: bezig zijn met de handeling, bij Telwoorden: bij, zooals bij honderden. Zie de Gramm.

بر *boer*, klanknabootsend woord, plomp! van iets dat in het water valt. Ook *bar-boer*; *orang bar-boer*, een onbesuisd mensch, verkwister. Zie ook *tjěboer*, *děboer* en *lěboer*.

بر *bor*, Ned. boor, gewone handboor, om de gelijkenis met e. nangkapiet ook *bidji nangka* genoemd; *měmbor*, met een gewone handboor boren.

بر *bir*, Ned. bier; *bir inggris*, ale, eng. bier; *b. hajam*, haantjes bier v. d. bierbrouwerij de Haan. Zie *بیر*.

بر *běra*, of *bara* schijnt rood te beteekenen en wel donkerrood, zie bij *bara*; meestal *běra moeka*, rood

van verlegenheid of schaamte; ook: aangezichtspijn, tie douloureux; *mëmbowang bëra*, zijnschaamte ofschande wegdoen, van zich doen, uitwischen, R. Pas. Dul. 259. Volg. C. en S. is het ook zwart, donkerkleurig, getaand door blootstelling aan de zon of het weder. Zij beweren elders, dat de inlander niet rood, maar donkerder kleurt als hij verlegen is. Nochtans geven zij het hier ook met blos terug!

برائے *baráat*, Ar. brief, diploma, brevet; vrijdom, privilegie. In 't Mal. ook: een klein mes om te schaven.

براغتي *bëranġti*, = *birahi*, zie ald.; alleen in gedichten. Ook *bërangta*. Zie *angta* en *anta*.

براعن *barangan*, I. rattenkruid, gele operment; *barangan poetih*, wit arsenik-oxyde. Jav. *warangan*.

II. e.s.v. kastanje; *barangan padi*, e. soort met zeer kleine vruchten. Zie ook *sarangan*.

برای *bërapa*, samengesteld uit *bër* en *apa*, wat hebben, voor ons: hoeveel? b. v. *bërapa harganja*, hoeveel is de prijs ervan? wat kost dat? *bërapa kali*, hoeveel malen? hoe dikwijls? *tiada bërapa*, niet zoo zeer veel, niet zoo heel erg; *barang bërapa*, zoo eenige, hoeveel ook; *bërapa lagi*, hoeveel te meer, hoeveel te minder; *bër-apa pon dilarangkan*, hoe dikwerf ook verboden werd; *bëbërapa*, eenige, vele; *bëbërapa-bërapa*, zeer vele; *tëlah bëbërapa lamanja*, na verloop van eenigen tijd; *salahnja pon tiada bër-apa*, zijne fout was niet bijzonder groot; *boekanja pon tiada bër-apa*,

de opening was niet bijzonder wijd.

براق *borák*, Arab. schitterend, bliksemend; **البراق** *alborák* het rijbeest, waarop Mohammad zijn reis naar den hemel gedaan heeft.

براکه *bërakah*, vermetel, stout; ook: vermetelheid.

برانگن *bëragan*; *mati bëragan*, dood, doch er nog uitzien alsof het leeft. (Kan het ook met *barangan*, rottekruid in verband staan?) b. v. van insecten; ook: van ouderdom of hartzeer gestorven, v. d. W., in Perak is *mëragan*, plotseling gestorven zonder dat de oorzaak bekend is. C. en S.

برانق *bëranak*, zie bij *anak*.

براني *bërani*, (mogelijk eene samentr. van *bër* en *wani* of van *bër* en *rani*, zie ald. en *rana* II); moedig, dapper, stout, vermetel, brutaal, driest, durven, *bërani lalat*, zoo dapper als eene vlieg, die telkens vlucht; ook *bëlatjak*, zie ald.; *sëmbërani* en *sëbë-rani*, vurig, moedig, van paarden; *bërani maloe*, *takoet mati*, schande durven dragen, maar vreezen te ster-ven, Sprw.; *batoe bërani*, zeilsteen; *bësi bërani*, magneet; *përboewatan bërani*, een moedige daad; *kabëranian*, heldhaftigheid, dapperheid, driestheid; *mëmbëranikan*, bemoedigen, den moed van iemand opwekken; *mëmbë-ranikan dirinja*, zich verstouten, de stoute schoenen aantrekken, ook *mëmbë-rani bëranikan hatinja*, Sadj. Mal. p. 75 reg. 8 v. o.; al zijn moed bijeen-verzamelen; zie ook *wani*.

براهي *birahi*, (Skr. *virahin*, door gemis lijden, door scheiding lijden),

verliefd zijn, verzot zijn op iemand of iets, vurig wenschen, b.v. te bezitten of te zien, soms ook *běrangti*, b.v. Sj. Haris; *měmbirahi akan*, beminnen, verliefd zijn op, sterk verlangen naar; *pěmbirahi*, minnaar.

براوله *běrolih*, verkrijgen, zie bij *olih*.

بربان *běrbana*, = *rěbana*, z. ald.

بربر *barboer*, zie bij *boer*.

بربت *běřbat*, soms ook *pěřbat*, e. s. v. plant, die aan het strand groeit, *Rhizophora cascalaris*, d. l. Cr. Zie ook *rěbat*.

بربك *běřbək*; *boeroeng b.*, watersnip, d. l. Cr. Zie *berek-berek*.

برت *běrat*, zwaar, drukkend, gewichtig, belangrijk; zwaarte, belangrijkheid; *kaběratan*, wichtigheid, belangrijkheid; *kapala běrat*, zie *kapala*; *běrat sikoe*, zware ellebogen, fig. uitdr. voor lui; *saběrat-běratnja*, op zijn zwaarst; *měmběratkan*, bezwaren, verzwaren, doen drukken op; *pěmběrat*, e. s. v. toovermiddel, maar welk? b.v. *měngěnakan pěmběrat*, *jang diadjarkan olih bikoe Kala Sakti itoe*, Mes. Kag.; *měmběratati hatinja*, zijn gemoed bezwaren, B. Ramp.

برت *běroet*, Jav. schram, krabbel, H. Tjik. Pat. Boeng. r. *běsar* p. 288.

برتس *běrtas*; *měmběrtas*, opkomen aan de oppervlakte v. het water van een school visschen, C. en S.

برتم *běrtam*, e. s. v. plant, van welks bladeren atap wordt vervaardigd, b.v. *dindingnja kajoe*, *atapnja běrtam*, de wanden waren van hout, de dakbedekking van *běrtam*, Max.

برته *běrtih*, ongebolsterde rijst in de pan geroost, totdat de dop gearsten is. Bij het knappend geluid daarvan wordt het knetteren van geveervuur vergeleken!

برج *boeroedj*, Ar. burcht, slot, kasteel; *boeroedjoe'lasad*, het teeken van den Leeuw in den dierenriem, *boeroedj asmani*, de dierenriem.

برجس *birdjis*, Perz. de planeet Jupiter.

برجت *běrtjat*, e. s. v. klein zoet-watervischje, voorkomende in moerassen, C. en S.; *b. těrbang*, de larve van den boomkikker, id.

برچو *bartjoe?* titel v. den Vorst van Sijam. H. T.

برده *boerdah*, Arab. e. s. v. lang, grijs of bruin, wollen kleed om er zich in te wikkelen, of om er op te slapen; mantel van den profeet, pij.

بردس *běrdoes*, dik en vooruitstekend van den buik, zooals v. e. hoog zwangere vrouw. Zie *boentjit*.

بردو *běrdoe*, het dek v. e. schip, C. en S.

برزخ *barzach*, Arab. tusschenruimte; tijd die verloopt tusschen iem. dood tot aan den dag der opstanding; *barzachoe'limán*, tijd tusschen het begin en het einde van het islamisme; *alam barzach*, het doodenrijk.

برس *běras*, gepelde rijst en verder elk gebolsterd graan of zaad; *běras basah*, natte rijst, ook gebruikt als scheldwoord voor een deugniet; *běras koenjit*, met kurkuma geel ge-

kleurde rijst, die bij feestelijke gelegenheden wordt gestrooid, offerrijst; *béras béharoe*, nieuwe rijst; *béras poeloet*, kleefrijst; *b. loewar* en *b. bélandja*, rijst om te verkoopen en rijst voor dagelijksch gebruik. M.; *béras timboel*, door den klander uitgevreten rijst, zoo geheeten, omdat die bij het wasschen op het water drijft of aan de oppervlakte komt; *béras-pétas*, allerlei gepelde rijst, rijstwaren; *béras kopi*, gepelde of ontbolsterde koffieboonen; *béras majang pinang*, korrels van den bloesem der pinang; *béras boenga njioer*, hetzelfde van de kokosbloesem; *ada béras, taroh didalam padi*, heb je gepelde rijst, bewaar ze in de ongestampte rijst, Sprw. geniet uwe dingen in stilte, onder geheimhouding. C. en S.; *méněpoeng tiada bėrbéras*, meelmaken en geen rijst hebben, Sprw.; *pėbėrasan*, bergplaats voor de gepelde rijst.

برس *béroes*, Eng. brush, borstel, schuier; *mėmbéroes*, borstelen, schuieren.

برسام *birsám*, Arab. pleuris.

برست *bėrsat*, onwillekeurig in eene verkeerde opening of holte komen, zooals spijs of drank in den neus, of iemand in een huis, waar hij niet wezen moet. Mogelijk v. *bėrsəsat*, zie *səsat*.

برست *bėrsoet*, onvriendelijk, stuursch, zuur van het gelaat; *kabėrsoetan*, stuurschheid, onvriendelijkheid.

برست *bėrsit*; *mėmbėrsit*, ineens te voorschijn komen, ineens voor den

dag komen, van dingen die in iets besloten zijn, ook van levende wezens, geruchten, tijdingen en derg.

برسل *bėrsil*, en *pėrsil*; *mėmbėrsil*, uit een holte te voorschijn komen, zooals b.v. geschut uit de geschutpoort, de oogen uit de kassen, een worm uit een vrucht, wild vleesch uit een wond. Zie ook *bėrsit* en *pėrsil*.

برسن *bėrsin*, niezen, *tėbėrsin*, aan het niezen raken, Sj. Sult. Jahja; *djikalau ija bėrsin, maka hėndaqlah ija mėngoetjap: alhamdoe'lillahi, dalam hatinja dan djangan dėngan lidahnja*, als hij niest, moet hij bij zichzelf, doch niet met den mond, zeggen: geloofd zij God!

برسه *bėrésih*, (van een grondw. *rėsih* = *rėsik*, Jav. Volg. C. en S. gebruikt de zuiver Mal. sprekende bevolking dit Wrđ. niet, maar daarvoor *tjoetji, djėrėnih* enz.); schoon, niet vuil, zuiver, helder, rein, zindelijk; *hati jang bėrėsih*, e. rein hart, e. zuiver gemoed; *mėmbėrėsihkan*, schoonmaken, reinigen; *m. moeka*, het gelaat ophelderen, opvroolijken; *m. dirinja*, zich van iets zuiveren, reinigen, ook: aan zijne wettelijke verplichtingen voldoen, b.v. bij het aangaan van een huwelijk. Zie ook *rėsik*.

برص *baras*, Arab. melaatschheid.

برغ *bėrang*? *boeloeh bėrang*, e. s.v. bamboe, waarvan het hout dikker en het holle nauwer is dan dat van de andere soorten, C. en S.

برغ *bėrang-bėrang*, e. s.v. otter; *b. kawan*, otter, die in troepen bij elk. leeft; *b. toenggal*, die alleen leeft.

برغ *běrong* (?) e. s. v. gong. C. en S. Zie *běreng-běreng*.

برغ ^۲ *běreng-běreng*, groot koperen bekken, dat tot de chineesche muziek behoort; ook een omroepersbekken. Zie *gěmběreng*.

برغا *běrenga*, maden, die uit de eieren van insecten, zooals vliegen en derg. voortkomen; ook C. en S.

برغت *běrangta*, zie *běrangti*.

برغتي *běrangti*, = *birahi*, zie ald.

Ook *běrangta*, zie *angta* en *anta*.

برغس *běrengos*, Jav. knevel, snor, zie *misai*.

برغسغ *běrangsang*, aansporen, opwekken v. d. moed, door het laten drinken van opwekkende dranken of het laten eten v. prikkelende spijzen, of door geroep of muziek enz., zie *rangsang*.

برغکالی *barangkali*, misschien, mogelijk, somtijds, te eeniger tijd. Zie bij *barang*.

برغگل *běrenggil*, geheel boven de oppervlakte uitsteken, zooals de oogen van een garnaal, de pit van de *djamboe-sěmpal* of *djamboe-monjet*-vrucht. Mogelijk *běringgil*, van *inggil*, Jav. zie ook *běnggil*.

برق *běrak*, I. *měmběrak*, met geweld in het water of den modder stoppen; daardoor verdrinken of verstikken.

II. opgezet, bol, van de wangen; eenigszins gezwollen en tot bederf overgaand, b. v. van visch; *běrak moeka*, bolheid, opgezetheid van ge-laet.

برق *běroek*, e. s. v. grooten, zeer leerzamen, aap met korten staart, de Lampongsche aap, dien men africht op het plukken van kokosnoten en *doerian*-vruchten; *běroek měnghantar hásil*, fig. uitdrukking voor een kropgezwel aan den hals, vergeleken bij de gevulde wangzakken van zulk een aap, zie ook bij *sěrah*; *taboeng běroek*, e. s. v. plant, nepenthes, lett. apen-watervat, apenbeker. Zie bij *dara*.

برق ^۲ *běrik-běrik*, de nekvederen van vechthanen strijken, C. en S.

برقان *barkán*, Arab. bliksemen, donderen, het verwekken van vrees en schrik.

برقس *běraksa*, I. eig. *biraksa*, Skr. *vríksha*, e. s. v. prachtigen boom, = *běringin*, en ook gebruikt als poëtische naam voor and. fraaie boomen.

II. ook *boeraksa*, vurig, moedig van een paard, ongeveer = *sěmběrani*, zie aldaar.

برقع *boerqā*, Arab. sluier voor het aangezicht, die van de slapen tot bijna op den grond hangt en alleen twee openingen voor de oogen heeft, gedragen door de arabische vrouwen en de vrouwelijke hadji's. Ook *běrgoek*, zie ald.

برقندان *barkandán*, Perz. de feesten, die de Moh. vasten voorafgaan, een soort carnaval.

برکی *běrik*, Ned. brik, een tweemast schip met ra's. Zie *kitji*.

بركس *běrkas*, bos, bundel, schoof, garve, takkebos; *měmběrkas*, tot bos-sen samenbinden; *sapěrti tandoek diběrkas*, als hoornen tot een bos gebon-

den, Sprw. gebruikt van oneensgezinden; *dan tangannja tēbērkas dēngan toeboehnja*, zijne armen waren met het lichaam samengebonden; *mēmbērka-si* = *mēmbērkas*, doch met veelvuldigheid in de handeling.

بركغ barkoeng, I. *sampan barkoeng* e. s. v. schuitje.

II. e. s. v. grooten boom, ook e. s. v. visch.

بركق bērkik, e. s. v. snip.

بركلاهي bērkalahi, vechten, twisten, van *alah?* zie ald. en *kalahi*.

بركگلغ bērkēlang, ook *pērkēlang*, het Siam. *praklang* = *bēndahara*, schatbewaarder.

بركة bērkat, Ar. zegen; *dēngan bērkat toewan*, door den zegen, die op u rust of van u uitgaat; *mēmbērkati*, zegenen, ook *mēmbēri bērkat*; *kabēr-katan*, gezegend.

بركق bērgoek, sluier; *b. mēlajah*, lang afhangende sluier; verbast. van *برقع*, zie aldaar.

برلغ bērlang (?) e. halsband voor dier of mensch, om ze daaraan vast te leggen. Ook een ring door de natuur gevormd om e. lichaamsdeel, C. en S.

برلاه bērlah, = *bēlabar*, C. en S.; *bērlah bēlat* = *pēmboenoeh bēlat*, zie bij *boenoeh*, C. en S.

برم bēрма, Skr. I. de god Brahma, gebr. in eigennamen.

II. *Birma* of *Ava*, e. rijk in achter-Indië, door de Maleiers ook *Siam kiri* genoemd, in tegenstelling met *Siam kanan*, het eigenlijke Siam.

برم bēram, het vocht van de *tapai*,

een bedwelmende drank. Zie *tapai*.
برمبغ bērēmbang, e. s. v. grooten strandboom m. zure, platronde vruchten, naar welker gelijkenis de knop op een masttop *boewah bērēmbang* wordt genoemd; ook *boewah pēdada* geheeten, om de gelijkenis met den tepel eener borst, Ibr. b. Ch.

برمبغ bērombong, I. e. s. v. boom met fraai, geelachtig bruin hout. Volgens and. rosēkleurig.

II. (Mēn. buis als leiding voor vloeistof; koker voor hanesporen), vierkante mastkoker, aan één kant open om den mast te kunnen strijken.

III. het boveinde van een werpnet, C. en S.

IV. de breedgevlochten lus aan het eind v. e. koord, die om den poot v. e. vogel wordt gedaan, om dien niet te kwetsen. Het andere eind wordt aan een pen vastgemaakt, id.

برمبن bēramban, e. s. v. witte, welriekende lelie, *b. hoetan*, *Panacra-tium zeylanicum*, C. en S.

برمبن bērēmban, dwarshout, dwarslat ter verbinding van recht-opstaande latten of palissaden. Mēn. dam of stut ter afleiding v. h. water. Volg. C. en S. is het *bēroemboen* in de Str. Settl.

برمی bērēmi, e. s. v. in het wild groeiende groente, een plantje met langwerpige blaadjes en witte kelk-bloempjes, iets gelijkende op ons muur.

برنت bēranta, e. s. v. vaarttuig, met groote, lange riemen, zie ook *anta*.

بەرنەجەل *bërindjal* = *tèrong*, solanum melongena, zie ald.

بەرنەد *bëranda*, en *boeranda*, Port. verande, balkon, ook e. s. v. kajuit op inl. vaartuigen met een plat dak, waarop men zitten kan.

بەرنەد *bërinda*, de totaliteit, het geheel, van personen die een geheel uitmaken, b. v. eene familie, de inwoners eener plaats; *sabërinda*, met hun allen, ook *sapèpak sabërinda*.

بەرنەدغ *bèrandang*, onbedekt en daardoor zichtbaar, b. v. een huis.

بەرنەدل *bèrandal*, Jav. muilteling, roover.

بەرنەدی *bèrendi*, het Eng. brandy, cognac, brandewijn.

بەرنەس *bèrnas*, vol, gespannen, goed gevuld, bevrucht, b. v. van een blaas, de wangen, de borsten, vruchten, aren, puisten en derg. b. v. *bèrnas soesoenja*, *laloe titik sèndirinja kaboe-mi*, hare borsten schoten vol, vervolgens droppelde het vanzelf op den grond, N. Moeh. van de min des profeten! *kambingnja itoe bèrnas soesoenja laloe titik kaboe-mi*, Moh. Han.

بەرنەس *boernoës*, Arab. monnikspij met kap, kapmantel.

بەرنەغ *bèrèng*, zie *rèng*.

بەرنەیاگ *bèrniaga*, zie *baniaga*.

بەرو *bèroe* (?) in *bangau bèroe*, zie aldaar.

بەرو *bèro*, Ned. bureau, schrijftafel met loketten, = *almari bèrokotak-kotak*.

بەرو *bèrau*, = *sial*, ongelukkig,

C. en S. naam van een landschap op de oostkust van Borneo.

بەروتەل *bèrotol*, verb. Ned. wortel, peen, tuinwortel.

بەروتی *bèroti*, lat, tengel aan den wand om er de planken op vast te spijkeren; ook wel voor dakspaar gebruikt. Zie *bèlèbas*.

بەروتی *bèrotji*, naam eener handelsstad in Britsch-Indië, even be-noorden Surate, vanwaar vroeger zijden en fijne stoffen naar den indischen archipel werden uitgevoerd en vandaar ook: fijn, fluweelachtig.

بەروەد *bèroed*, Arab. koud, koudmakend.

بەروەدە *bèroedat*, Arab. de koude.

بەروەدو *bèroedoe*, jonge kikvorsch, die nog geen pooten heeft.

بەروەرغ *biroeroeng*, e. s. v. Melastoma, d. l. Cr. Zoo ook C. en S. onderscheiden in: *b. hitam* en *b. merah*.

بەروەس *bèroewas*, e. s. v. boom, welks vruchten op de *manggis* gelijken, doch ongezond zijn en welks wortel als middel tegen kortademigheid worden gebruikt.

بەروەسەن *baroesan*, Bat. zooveen, pas, nieuwelings, van *bèharoe*?

بەروەغ *bèroewang*, de Maleische beer, de honigbeer; ook voor beer in het algem. die menschen verslindt, b. v. Boeng. ramp. *bèsar* p. 30 r. 11.

بەروەغوسەن *brongosan*, Bat. sterk met haar begroeid, van het gelaat of de borst.

بەروەگ *biroega*; *ajam biroega*, de boschhaan. Volg. C. en S. ook *borga*.

بروي *běroega*, een balkonnetje terzijde van het huis, waar de vrouwen zitten te weven, Bengk. In het Palemb. een tijdelijk bewoonde hut in het bosch. Tijds. t. l. en vlkk. dl. 43 p. 106. *ija bėrdjalan daripada soeatoe bėroega katėmpat lain*. Tam. Pėng. Zie *baroeng* I.

برون *baroena*, Skr. de god Wa-roena, die de wateren beheerscht, ongeveer = Neptunus. Komt alleen voor in eigennamen en titels.

برونڠ *bėronong*, e. oogstmand, d. l. Cr. voor rijst en peper. M. Volg. v. d. T. *baroenang*, lampongsch.

برونق *bėronok*, e.s.v. zoutwater weekdier, dat rauw gegeten wordt; soorten zijn: *b. landar* en *b. daoen bakau*.

بروني *bėroenai*, Borneo propre, de N.W. kust van het eiland Borneo, waarnaar het geheele eil. genoemd is.

برهال *brahala*, afgod, afgodsbeeld, van *batara*, Skr. *mėnjėmbah brahala*, de afgoden aanbidden; *roemah brahala*, afgodstempel.

برهان *bėrhana*, zie *sabėrhana*.

برهان *borhán*, Arab. duidelijk bewijs; *borhánoe'lwodjódėd*, een duidelijk bewijs van bestaan; *borhánoe'lhaját*, een duidelijk levensteeken, gebr. in brieven.

برهنا *brahma*, Skr. Brahma, naam van het hoogste wezen der Hindoe's. Zie *bėrma*.

برهمرسي *bėrahmarėsi*, meestal *maha rėsi*, grootheilige.

برهمن *brahmana*, Skr. Bramaan.

برهنتي *bėrhėnti*, zie *hėnti*.

بري *bėrai*, verspreid; *tjėrai-bėrai*, overal verspreid, letterl. uit elkaar en verspreid; *mėntjėrai-bėraikan*, overal verspreiden, geheel uit elkaar jagen of slaan van een leger; *warta itoe kita bėrai-bėraikan*, die tijding verbreiden wij overal. Zie *tjėrai*, *oerai* en *pėrai*.

بري *bėri*; *mėmbėri*, geven, verleenen, toestaan, vergunnen, toelaten, opgeven; *mėmbėri tahoe*, kennis geven (hiervan *pėmbėri-tahoean*, kennisgeving); *mėmbėri tahoe*, wordt dikwerf zonder Voorzetsel met het persoonl. obj. verbonden, b. v. Pėl. Djin. Facs. p. 11 reg. 2 en 3 v. o. doch ook wel met Voorz. b.v. id. p. 12 reg. 4 v. o. Het eerste strijdt tegen het Mal. taaleigen en is denklijk door Europ. invloed, want in alle andere verbindingen wordt een Voorz. gebr. b. v. *mėmbėri ģormat sėrta tattlim kapada*, enz.; *m. hati*, aanmoedigen, toegeven, verwennen; *djangan dibėri kaloewar*, laat hem er niet uitgaan; *mėmbėrikan*, geven, met bepaald object; *sapėmbėri kaki*, zoover de voeten iem. brengen kunnen, Bloeml. zed. verh.; *pėmbėri*, de gever; *pėmbėrian*, de gift of gave; *bėri-bėrian*, gaven, giften in het algemeen; *mėmbėri*, wordt ook gebruikt in de beteekenis van verwekken, opwekken, b. v. *m. dahsjat*, verbazing wekken; *m. ģairán*, verwondering wekken; *m. djėmoe*, afkeer of walging wekken; *m. soeka*, vreugde verwekken; *m. soempah*, een eed opleggen? Hik. Abd. p. 318; *m. djiwa*,

lijfsbehoud geven, kwartier geven in den krijg; *m. maloe*, schande aandoen enz; *m. djalan*, aan den gang helpen.

بري *bëri-hëri*, e. s. v. grauwe torretjes, die in de mangga-vruchten worden gevonden.

بريت *bërita*, bericht, tijding, kennisgeving; *soerat bërita*, verordening, openbare afkondiging; *bërbërita*, berichten, verslag geven, kennisgeven, Sadj. Mal. p. 248 reg. 10; *mëmbërita*, berichten; *pëmbëritaän*, verslag, rapport, procesverbaal; *pëmbërita*, berichtgever, verslaggever, rapporteur.

بريد *barid*, I. Arab. bode, renbode, zendeling. In het Jav. ook *bëred*; *barid këtik*, vertrouwde renbode.

II. Perz. lengtemaat van vier *parasaran*.

بريد *bërida*, Skr. oud, bejaard; *mantëri bërida*, e. oudgediend raadsman, oude minister.

بريسن *barisan*, zie *baris*.

بريشن *bëringin*, de indische heilige vijgeboom, op Java *waringin* genoemd. In geschriften geeft men hem ook den naam van *bëraksa* of *boeraksa* en *boedi*. Zie ald. II.

بز *baz*, Arab. byssus, fijn linnen.

بز جهر *boezoer djoemahroe*, eigennaam, en wel van den eersten minister van Noesjirwan, koning van Perzië, volg. v. d. Tk. *boezoerdjoemhoer* en volgens anderen *boezoerdsjmir*. Hij schreef het oudste perzische heldendicht *Wâmik* en *Asza*.

بزوري *bizoeri*, Port. vicerei, onderkoning, beter *بيزوري*.

بسان *boesana*, Skr. sierlijke kleeding, dos, tooi.

بست *bësoet*; *mëmbësoet*, metalen zuiveren van de alliage.

بست *bëset*, Jav. villen, afstroopen van de huid.

بستاري *bëstari*, Skr. uitgebreide deugden of kundigheden bezitten, beroemd. De beteekenis van dit woord is nog niet recht bepaald. Het komt alleen voor in gedichten. C. en S. geven op: beroemd, volleerd, beschaafd, welopgevoed, groote talenten bezittend (?).

بستان *bostán*, Perz. lusthof, tuin, bloemenhof, boomgaard; *bostanoelkaticibin*, de lusthof der schrijvers, titel van een HS. bevattende e.s.v. grammatica in het Maleisch, opgesteld door radja Ali Hadji van *Pënjëngat*.

بستاغي *bostangi*, Perz. hovener.

بسر *bësar*, groot, dik, zwaar, hevig, volwassen, gewichtig, belangrijk, aanzienlijk, van hoogen rang, b.v. *goenoeng bësar*, een groote berg; *hari bësar*, feestdag; *pohon bësar*, een dikke of zware boom; *riboet bësar*, een hevige storm; *boedaek itoe soedah bësar*, die knaap is reeds volwassen; *përkara bësar*, een gewichtige zaak; *orang bësar*, een aanzienlijk persoon; *orang bësar-bësar*, de aanzienlijken, de rijks grooten; *pangkat bësar*, een hooge rang; *ajar bësar*, hoog water; *pasang bësar*, hoog tij; *bësar kapala*, koppig, stijfhoofdig; *hati bësar*, hoog-

moedig, trotsch; *měnběsar*, z. groot voordoen, de hoedanigheid van groot vertoonen; *měmběsar kapala*, zich koppig toonen; *běsarnja hati beta sagoenveng rasanja*, ik ben daarop zeer trotsch, ik gevoel mij daarmede grootelijks vereerd, Pr. Dj. en B. Ramp. bės. p. 244; *kaběsaran*, grootheid enz. (ook gebruikt voor *kaběsaran hati*, hoogmoed), ook de rijks-insigniën, rijkstrom, staatsie, en ook teeken van hooge waardigheid, H. Abd. 527; *kaběsar-běsaran barang lakoenja*, al zijne gedragingen waren zeer voornaam, id.; *měmběsarkan*, groot of grooter maken, verheffen; *měmběsarkan dirinja*, zich verheffen of verhoovaardigen op iets; *běběsaran*, zie aldaar.

بشغ bėsing, volgegeten, v.d.W.

بسكت bėskat; *badjoe bėskat*, e. s. v. ondervest, dat op de borst gekruist en op de heupen vastgebonden wordt; ook borstrok, van het Eng. waistcoat. — v. d. W. leidt het af van *maskat*.

بسكوت bėskoewit, Ned. bės-schuit.

بسلت bėselit, Ned. besluit.

بسم bismi, Arab. met den naam, in den naam, b.v. *bismi'llah*, in den naam van God. Samengesteld uit *bi* en *ism*.

بسمبې bėsembi (?). Zie bij *asam*.

بسمیل bismil; *korán bismil*, een Koran, die zoo geschreven is, dat elke *djoez* juist tien halve vellen, *moeka*, beslaat, dus aan de uiterste linkerhand van een folio eindigt.

بسمن bosman, Ned. bootsman.

بسنڊ boesanda, oud van jaren.

بسنو bisnoe, de god Visjnoe, de Onderhouder, de tweede persoon van de hindoesche drieëenheid.

بسو bėsoe, vervallen van het ge-laai, L.

بسوسو bėsoesoe, e. witte, zoete, eetbare wortel of knol, ter grootte van een bolronde ramenias, die rauw als toespisjs gebruikt wordt.

بسوٲا bėsoeٲa, Hind. e.s.v. zijden stof van Surate.

بسي bėsi, ijzer; *b. lantai*, plaat-ijzer; *b. batang*, staafijzer; *b. tanah*, ijzer van slechte kwaliteit; *b. poetih*, staal, volg. P. blik, zie *pamoer*; *b. bėrani*, magneet, bliksemafleider; *b. charsani*, ijzer of staal van Chorazan; *b. kawi*, een stukje oud ijzer, behoorrende tot de rijks-insigniën en waarop men plechtige eeden zwoer; *b. mēlela*, e.s.v. staal, waarvan men dolken vervaardigt, die niet gedamasceerd zijn, C. en S.; *b. tjabang*, e.s.v. Chineesch wapen, zie *tjabang*; *b. tjab*, brand-ijzer, merkijzer; *b. pėngoekir*, graveerstift; *b. sėtrika*, strijkijzer; *b. lintang*, dwarsijzer, benaming voor alle blanke wapens, waarmede men houdt; *bėsi bėrsėndi*, aan elk. gelascht ijzer, b.v. *laloe dikėnakannja titian parit itoe daripada bėsi bėrsėndi*, vervolgens sloegen zij een brug over die gracht van aan elk. gelascht ijzer. R. Chaib; *batoe bėsi*, graniet en andere harde steensoorten; *batoe bėsi*, *boekannja batoe boewatan*, graniet en geenszins

vervaardigde steenen; *tahi bësi* en *karat bësi*, ijzerroest.

بوسیت *boseta*, Port. boceta, doos.

بسیط *basit*, Arab. eenvoudig, niet samengesteld of uit elementen bestaande; *albasit*, de eenvoudige bij uitnemendheid, nml. God. Het wrd. beteek. ook: milddadig, edelmoedig.

بسیطة *basitāt*, Arab. grondstof, oppervlakte, element.

بسیکو *bësiko*, e. s. v. eetbaren zoutwatervisch.

بشارة *bisjarat*, Ar. blijde boodschap, evangelie.

بصر *bašar*, Arab. het zintuig des gezichts.

بصیر *bašir*, Arab. goed van gezicht.

بط *bat*, Arab. e. s. v. kleine gans. In de Sadj. Mal. eigenaam van een priester.

باطال *baťal*, Arab. ijdel, teniet, vergeefs.

بطالة *baťalat*, Ar. ijdelheid, vergeefsheid, werkeloosheid.

بطریق *baťriq*, Arab. patricier, patriarch.

بطلمیش *baťoelmis*, Arab. Ptolomaeus.

بوئوتم *boeťoem*, Arab. de terpentijnboom; terpentijn.

بطن *baťan*, Arab. buik; binnenste van iets.

بعث *baeťs*, Arab. *měmbaueťskan*, zenden.

بعد *bād*, Arab. na; *bād hadj*, na de bedevaart; *wa bādoe'lkalām almadzkoer*, en na de bovengemelde

woorden; *bād ſoeboeh*, na het morgengebed.

بعده *bādhoe*, Arab. daarna, na hetzelfde = *kěmoedian daripada itoe*. In brieven begint bij dit woord de hoofdinhoud v. d. brief, daarom wordt het met een dikker letter geschreven.

بعض *bādil*, Arab. gedeelte eener zaak, onderdeel, een uit velen, een zekere.

بعید *bāid*, Arab. ver, afwezig, verwijderd.

بغداد Arab. Bagrdád, de stad.

بغل *bagral*, Arab. muilezel.

بغة *bograt*, Arab. = *doerhaka*, zie ald.

بغير *bigrair*, Arab. behalve, alleen, met uitzondering, tenzij.

بغ *bang*, I. verk. van *abang* I. zie aldaar.

II. ook *ěbang*, Perz.-geroep, aankondiging van de gebedsuren door middel van de *bědoek*; *měngěbang*, de bang opzeggen, ook *běrbang*, b. v. *datoek bilál pon běrbang*; *měngěbangkan*, de bang in het linkeroor van een begravenen zeggen, daar hij op het rechter ligt.

III. verk. van *abang*, Jav. rood; *batik bang*, *batik* of beschilderd doek, waarvan de grondkleur rood is.

بغ *boeng*, I. klanknabootsend voor een bulderend geluid, zooals van e. zware trom, grof geschut en derg.

II. een kleine hanenvechtbaan, C. en S., ook *bom*, zie ald.

III. verkort. van *sěrombong*.

IV. *abang*, in den vocatief.

بشغ bangboeng, Jav. = *gëndang*, b.v. *dibalai tēngah mēmaloē bangboeng*, Prab. Dj.

بشغ bangsa, Skr. geslacht, stam, volk, natie, adel; soort, kwaliteit; *sabangsa*, v. hetzelfde volk of geslacht, of van dezelfde soort; *orang jang tiada bērbangsa*, iemand van lage afkomst; *orang jang koerang bangsa*, iemand van mindere afkomst; *bangsawan*, adellijk, van e. edel geslacht, ook *bērbangsa*; *orang bangsawan*, een edelman, iemand van hooge geboorte; *bangsa jang tinggi*, een voorname geslacht, b. v. *dēngan tinggi bangsanja daripada sēgala radja jang lain*, Hik. Indra Mēng., *boekang bangsakoe*, niet van mijn adel, Sadj Mal. p. 67. Zie ook *hoeloebangsa*.

بشغ bēngis, wreed, hard, hardvochtig; wrevelig, gramstorig; *batoe bēngis*, fijne slijpsteen, wetsteen; *pēm-bēngis*, iemand die wreed of hard van aard is, Sj. Madli.

بشغ sawan, Skr. v. een aanzienlijk geslacht, edel; *maha bangsawan*, hoog-edel.

بشغ bangsat, Batav. iem. zonder bepaalde kostwinning, vagebond, schurk, schobbejak; ook wandluis, Batav. Mēn. arm, ellendig, behoeftig, dus schooier. Volg. v. d. Tk. van *baksat*, Chin. houtluis?

بشغ bangsoeng, I. korte, puntige uitspruitsels op de horizontale wortels van sommige boomen, zooals de *pērēpat*, de *poelai* en derg.

II. e. s. v. puntige mand, waarin, door middel van een band, die over

het voorhoofd gaat, sago op den rug wordt gedragen. Vergel. *basoeng* en *amboeng* I.

بشغ bangsing, Batav. e. s. v. dwarsfluit, zie *bangsi*.

بشغ bangsal, loods, scheepstimmerwerf; *bangsal kareta*, koetshuis; *b. koeda*, paardestal.

بشغ boengsil, een zeer jonge kokosnoot, R.

بشغ bingsoel, Jav. = *bisoel*, zie ald.

بشغ bongsoe, jongst geborene, jongste, laatste, de Benjamin. Van slechts twee kinderen gebruikt men liever *toewa* en *moeda* voor *soelong* en *bongsoe*. In gemeenzamen stijl bij benamingen van familiebetrekking ook verkort tot *hoesoe*, *oetjoe* en *soe*. *Hoedjan bongsoe*, de spade regen.

بشغ bangsai, I. sedert lang geveld of omgevallen en tot op het hart na vergaan, van hout. Zulk harthout is zeer gewild. Mēn. *bansai*, uitge-teerd.

II. rijst, die wel gestampt, doch waarvan de dop nog niet af is. C. en S.; *toemboek bangsai*, zie bij *toemboek*.

بشغ bangsi, Skr. *vançi*, e. s. v. fluit of flageolet van bamboe; *bērbangsi* en *mēnijoep bangsi*, op de flageolet spelen. Zie ook *kara* I.

بشغ bēngang, gapend, zooals b.v. de mond, een kleed, enz. Zie *nganga*.

بشغ bēngap, gedempt, b. v. het geluid van een piano-snaar door er den vinger op te houden; onspraakzaam, van personen; volg. C. en S.

ook hakkelend, stamelend v. spreken bij iem. die verlegen is, doordat hij de waarheid niet spreekt; *pembəngap*, demper, b.v. van eene piano.

بشق *bəngok*, I. neerslachtig, mismoedig. C. en S. hebben *bənga*, mogelijk *bənga'* of *bəngak* en op een andere plaats hebben zij *bəngok!* Měn. dom, onnoozel.

II. volg. C. en S. = *bəgoek*, zie ald.

بشق *bəngik*, gebrek aan ademhaling.

بشک *bangka*, I. *Hernandia Sonora*, d. l. Cr.

II. de naam v. h. bekende eilandten oosten van Palembang; C. en S. leiden het af v. h. Skr. *vanga* = tin.

بشک *bingka*, e.s.v. weeke koekjes; *b. koekoes*, zulke koekjes in den wasem gaar gestoomd; *lěmping bingka*, een andere soort. NB. niet te verwarren met *bikang*, zie ald.

بشکار *bəngkara* = *məngkara*, zie aldaar; *hoedang bəngkara*, e. s. v. groote garnalen.

بشکارغ *bəngkaroeng*, e. s. v. groote, donkerkleurige hagedis, de gewone tuinhagedis, ook *məngkaroeng*. Soorten zijn: *b. hidjau*, *b. kělaboe* en *b. merah*; *b. djěnjok-djěngal*, hagedis, die met uitgestoken kop door een opening kijkt, in het Palemb. fig. uitdrukking voor het bespieden van een badende vrouw; zie *likas*.

بشکارق *bəngkarak*, geraamte, skelet, de dorre beenderen v. mensch of dier, de afgekloven beenderen, C. en S. Zie *rangka*.

بشکارق *bəngkarik*, tot een geraamte uitgeteerd van een persoon, C. en S. Zie *bəngkarak*.

بشکاس *bəngkasa*, I. e.s.v. visch, L. II. = *djěrat*, strik, Abd.

بشکاليس *bəngkalis*, e. s. v. eetbaren zoetwatervis.

بشکالي *bəngkalai*, gestaakt, onvoltooid, onafgedaan, onderbroken, van een werk; *məmbəngkalaikan*, onvoltooid laten. Zie ook *bangai*.

بشکارغ *bəngkawang*, e.s.v. boom, de boterboom, ook *kawang*, die een kostbaar plantenvet oplevert, *minjak kawang* genaamd.

بشکاون *bəngkawan*, ook *məngkawan*, e.s.v. latten, waarop de dekbladen of *atap* voor de daken worden geregen en waarbij ook die *atap* wordt geteld.

بشکايغ *bəngkajang*, overmatig, verzadigd, onverschillig van wat.

بشکت *bangkit*, opstaan, oprijzen, opkomen, opwellen; *bangkit běrdiri*, samengest. uitdrukking voor: opstaan van zijne zitplaats; *bangkit hati*, er tegen opkomen van het gemoed; *běrbangkit atas*, opstaan tegen iemand, maar niet tegen God, de overheid, ouders en onderwijzers, zie daarvoor *doerhaka*; *məmbangkit batang těr-běnam*, oude koeien uit de sloot halen, v. d. Tn.; *běrbangkit dalam hati*, opwellen in het gemoed; *maka doeli pon běrbangkitlah ka-oedara*, het stof verhief zich in de lucht; *məmbangkit*, verwijten, inz. van bewezen weldaden, b.v. *těrima kasih didawah lampit*, soedah dikasi djangan dibangkit,

Sprw.; *měmbangkitkan*, doen opstaan, doen oprijzen; *m. pėrkara jang lama*, oude koeien uit de sloot halen; *m. orang mati*, de dooden doen verrijzen; *m. amarahnja*, iemands toorn opwekken; *m. pėdangnja ka-oedara*, zijn zwaard in de lucht verheffen, d. i. recht in de hoogte steken, Ind. Poet.; *hantoe bangkit*, spoken, geesten van afgestorvenen; *kabangkitan orang mati*, de opstanding der dooden.

بشکت bangkoet, dwergachtig, misvormd, verwrongen, verdraaid; *orang b.*, dwerg, gedrocht; *kajoe sėmamboe b.*, misvormde Malacca cane.

بشکت bangket, Ned. *koewih bangket*, banket, fijn gebak.

بشکر bangkar, I. stijf en hard, zooals b.v. een dood lichaam; hard van vleesch, taai. Mėn. kwast in het hout; *měmbangkar*, hard of stijf worden, opstijven; *kabangkaran*, stijfheid. Zie ook *mangkar* en *mėngkal*.

II. takken, beenderen, karkas, b.v. *djalakoe sangkoet kėna bangkar*, mijn net haakt aan takken (onder water); *gadjah ini tinggal bangkar sadja*, van dezen olifant is slechts de karkas over (zoo mager is hij), C. en S.

بشکر bangkir, I. holte? in een boom, waarin men slapen kan, S. Dz. *dan tidoernja pada sėgalabawah bangkir? kajoe*. Zie *banir*.

II. alleen in *bongkar-bangkir*, zie bij *bongkar*.

بشکر bėngkar; *měmbėngkar*, ontluiken opengaan, zich openen, b.v. van dingen die saamgevouwen, opgerold enz. zijn; ook van dingen die ge-

kooft worden; *pėmbėngkar kamaloe-wan*, scheidetang der accoucheurs. Jav. *mėgar*, id.

بفکر bangkor, e. s. v. vierkante doos van boombast met een handvat van boven, gebruikt bij het uithalen van bijennesten, C. en S.

بفکر bongkar; *měmbongkar*, overhoop halen, uit iets halen of lichten; *m. saoe*, het anker lichten; *m. moewatan*, de lading lossen; *m. roemah*, het huis omver halen, uit elkander nemen; *m. tapanja*, zijne boetedoening afbreken; *bongkar karang*, e. s. v. fabuleus groote rog, die vaartuigen kan doen vergaan; *bongkar-bangkir*, alles overhoop halen en door elkander gooien; iemand allerhande oude zaken voor de voeten werpen. Zie ook *bangkit*.

بفکر bėngkerang, ook *mėngkėrang*, e. s. v. dunnen, niet hoogen boom, welks hout voor brandhout gebruikt wordt.

بفکس bangkas, effen geel, of bruin en wit van vederen, van een vechthaan; van een persoon: fier, moedig, trotsch als een vechthaan. Mėn. lichtbruin met stippen, inz. v. paarden en hanen. Ook: kloppen, afwinnen bij een spel, d. B.

بفکس boengkoes, pak, bundel, baal; ingepakt, ingewikkeld; *boengkoesan*, pakje, pakket, bundeltje, omslag, omhulsel; *tėlor boengkoes*, e. ei, waarin een dood vogeltje zit, dat niet uitgekomen is; *koewih boengkoes*, e. s. v. koekjes in pisangblad gewikkeld; *katoemboehan boengkoes*, pokken die

niet tot rijpheid willen komen, v. d. Tn.; *hantoe boengkoes*, e. s. v. spook; *mẽmboengkoes*, inwikkelen, inpakken, er een pakje van maken; *pẽmboengkoes*, pakmiddel, het een of ander om er iets in te pakken; *kartás pẽmboengkoes*, pakpapier; *kain pẽmboengkoes bẽras*, doek om rijst in te pakken.

بفكس bongkas, I. opgelicht, zooals b.v. de wortels v. e. omgevallen boom; een bocht naar boven vormend, zooals b.v. een mantelhaak of een klamp, waardoor iets vastgehouden wordt.

II. Pad. bovenl. = *rẽkah*, gebarsten, opengesprongen, Mèn.

بفكس bingkas, I. veerkrachtigheid; *b. pẽmẽtik*, de veerkrachtigheid van de snaar eens boogs; *b. orang*, de vlugheid, lenigheid van iemand in zijne bewegingen; *b. oedara*, de veerkrachtigheid der lucht; *mẽmbingkas*, terugspringen, losspringen van veerkrachtige of gespannen dingen, opspringen, schielijk opzij springen; ook: bondbreukig zijn; *bingkas bẽdil*, het vuur openen, beginnen te vuren (?) C. en S.; *bingkas bangoen*, vlug opspringen uit e. zittende houding, id. Zie ook bij *antjak*.

II. *mẽmbingkas*, het patroon van geruit goed opnemen, door de overeenstemmende draden v. e. of meer ruiten in dezelfde volgorde op een stukje te wikkelen.

بفكس bingkis, = *boengkoes*, Sj. Haris; meest *bingkisan*, beleefdheidsgeschenk, inz. bij een brief; *mẽmbingkis*, zulk een geschenk zenden; *mẽm-*

bingkiskan, iets tot zulk een geschenk maken of zenden.

بفكغ bangkang, I. e. s. v. eetbare zoutwaterkrabbe.

II. gestaakt, geen voortgang hebbend, van een werk; ook v. e. vrouw, die door haren man in den steek gelaten is; *mẽmbangkangan*, staken, geen voortgang doen hebben. Zie ook *bẽngkang* II.

III. breed, C. en S.

IV. lam, misvormd van been of voet, C. en S.

بفكغ bangking, I. e. s. v. groote, ronde, verlakte doos met los deksel, om kostbare kleederen in te bergen. Zeer fraaie exemplaren komen van Palembang.

II. vallen, zooals een speer, die haar doel heeft gemist; *tẽrbangking*, gevallen, zie *bongkang*.

بفكغ bangkong, I. e. s. v. mes, dat ook als wapen gebezigd wordt, inz. door vrouwen in Perak, C. en S.

II. e. s. v. vrucht gelijkende op de *nangka*, C. en S.

بفكغ bẽngkang, I. zie *bẽngkoeng* II.

II. Jav. *bangkang*, wederspanning, tegenstribbelend; ook als Mal. opgegeven door C. en S. tegenspreken, opponeeren; *pẽrkataän kita dibangkang*; *boekannja hamba hẽndağ bangkang pẽrtjakapan toewan*.

III. lam, = *bangkang* IV. Zie ald.

بفكغ bẽngkoeng, I. het harige weefsel tusschen de bladeren en den stam van den sagopalm.

II. omgebogen, omleggen van een snijdend werktuig; *bəngkang-bəngkoeng*, hetzelfde met verscheidenheid; *məmbəngkoengan*, doen omleggen, ombuigen.

III. een gordel, door de vrouwen gedragen om de saroeng op te houden, en ook als buikgordel na het kramen.

بڠڠ *bongkang*, ook *bongkeng*, bewegingloos op den grond liggend, zooals een doode of onmachtige met de stuit naar boven. Mèn. op sterven liggen; *bongkang-bongkeng*, hetzelfde van velen met verscheidenheid. C. en S. schrijven *bongkang-bangkeng*, dat mogelijk beter is.

بڠڠ *bengkang*, zie *bengkok*.

بڠڠ *bingkang*, = *bikang*, z. ald.

بڠڠ *bengkeng*, lichtgeraakt, kregelig, korzelig, oplopend, ook nijdig van een buffel, C. en S.

بڠڠ *bingkong*; *hijoe b.*, e. s. v. haai, C. en S. Zie *hioe*, waar *bəngkoeng* is opgegeven.

بڠڠ *bangkok*, I. e. s. v. aap, v. d. W.

II. de bekende stad in Sijam.

بڠڠ *bəngkak*, gezwollen, inz. van een lichaamsdeel of het lichaam; *bəngkak jang sabon*, witte zwellung, e. s. v. ziekte, Ibr. b. Chas. Volg. C. en S. ook aangezwollen van een geldsom; *bəngkak-bəngkil*, hetzelfde met verscheidenheid, op verschillende plaatsen, inz. aan de gewrichten.

بڠڠ *bongkak*, onbeschoft, ongemanierd, lomp, vlegelachtig. Zie

ook *poengah*, waarmede het versterkt wordt.

بڠڠ *bongkok*, bochel, geboucheld; Mèn. gebogen, krom in 't alg.; *b. saboet*, zoo krom als een kokosschil; *b. hati*, onoprecht; *b. sadjəngkal*, krom een span lang, d. i. onverbeterlijk krom, niet tot rede te brengen; *oedang ta'tahoe akan bongkoknja*, de garnaal weet niet dat zij krom is, voor iem. die zich zijne gebreken niet bewust is, v. d. Tn.; *tərbongkok*, gebocheld, Langl. Boew.; *məmbongkok*, z. krommen, b.v. van iemand, die onder een tafel wil kruipen; ook: z. vernederen; *sibongkok*, die bochel, als spotnaam.

بڠڠ *bengkok*, krom, gebogen; kromheid; *məmbengkok*, krom worden; *bengkang-bengkok*, krom en verdraaid; *məmbengkokkan*, iets krom maken, krommen; *pisau raoet bengkok bolih dibətoelkan*, *bengkok kita ta'bolih bətoel*, een krom knutselmes kan recht gebogen worden, maar wij zijn niet recht te buigen. Sprw. *bengkok gentek* (P) C. en S. b.v. *djanganlah dikatakan kalau tēboe bengkok, manisannja bengkok gentek*, Sprw. id.

بڠڠ *bangkal*, e. s. v. boom, *nuclea parvifolia* (Rubiaceés) d. l. Cr., die onderscheiden wordt in een mannelijke en vrouwelijke variëteit. Volg. C. en S. is het *bəngkal*.

بڠڠ *bangkil*, verwijt, bestrafing; *kabangkil*, te verwijten, te bestraffen, van een persoon, die iets verkeerd doet, C. en S. = *bangkit*, zie aldaar.

بڠڠ *bəngkal*, = *məngkal*, zie

ald.; *kabəngkalan*, zich verslikken, een brok in de keel krijgen, b.v. *sapèrti orang makan kabəngkalan*, *məlainkan dəngan ajar djoega məlakoekan dia*, als iemand, die zich bij 't eten verslikt heeft, alleen door water kan men het weggrijpen, Kal. Dam. Gong. 297.

بشكل *bəngkil*, zich boven de oppervlakte verheffend, zooals b.v. een puist; eenigszins gezwollen, opgelopen, ook van de ooggen; *bəngkaḷ-bəngkil*, overal gezwollen van de ledematen; zie bij *bəngkaḷ*.

بشكل *boengkil*, Jav. e. s. v. katingkoeken, waaruit de olie geperst is, gebruikt voor den landbouw en als vischvoeder.

بشكل *boengkal*, = *tahil*, e. goudgewicht ter zwaarte van twee oude spaansche matten, = 16 *majam* = $\frac{1}{2}$ *kati* = 832 grein. Kw. *woengkal*, steen; *boengkal jang bətoel*, Mèn. fig. voor een eerlijke rechtspleging, v. d. Tn.

بشكل *bongkol* en *bonggol*, bultachtige uitwas, bult van een kameel of indisch rund; uitwas, wrat of knobbel aan boomen, waarvan het hout soms zeer fraai is.

بشكل *boengkam*, toovermiddel, waardoor men iemand tijdelijk van de spraak berooft; *pəmboengkam*, middel, waardoor men iem. den mond snoert; *məmboengkam*, iemand den mond snoeren, tot zwijgen brengen, Jav. *boengkəm*, gesloten zijn v. mond of bek, zwijgen, niet afgaan v. schietgeweer of vuurwerk.

بشكل *bangkin*, e. s. v. aarden

pot, in Pahang, C. en S. Zie *bungking* I.

بشكل *bəngkoenkoen*, e. s. v. visch, M.

بشكل *bangko*, Ned. bank, canapé; *bangko kaki*, voetenbankje.

بشكل *bəngkoe*, e. s. v. boom, die gom levert, van welks vruchten men lampolie maakt en welks hout gebruikt wordt tot vervaardiging van bootjes en planken.

بشكل *bəngkoedoe*, ook *məngkoedoe*, e. s. v. boom, welks vruchten als zeep worden gebruikt en welks wortel een gele verfstof levert en als medicijn wordt aangewend. De jonge bladen worden bij de spijsbereiding soms gebezigd. K. B. Soorten zijn: *b. badaḷ* en *b. hoetan*, in de *bəhasa ṭabib miskoen-miskoen*.

بشكل *bəngkoewang*, ook *məngkoewang*, e. s. v. plant, gelijkende op een pandanus, van welks, van doornen voorziene, bladeren men zeilen en matten maakt; zie *səngkoewang*.

بشكل *bəngkoeaḷ*, = *lənggoeaḷ*, C. en S. Zie ald.

بشكل *bəngkoekang*, e. s. v. zeebrazem. C. en S.

بشكل *bəngkoenang*, Mal. de grootste soort van dwergghert. Zie *napoeh*.

بشكل *bongkah*, brok, blok.

بشكل *bengkah*; *məmbengkah*, (bij *həntam* schrijft v. d. W. *bəngkah* en hier *bengkah*!) met kracht een uitwerking op iets doen, iets raken. Zie *həntam*.

بشكل *boengkah*, een groot stuk

of blok, b.v. van hout. Ook grootsch, ijdel, R. v. Eys; geheel en al, compleet (?), C. en S.

بشكهورو bangkahoeloe, de naam van een stad en rivier op de W.-kust van Sumatra, verb. tot Bengkoelen.

بشك bangkai, dood lichaam, aas, kreng, lijk, zelfs voor lijk v. e. Vorst, Asm. Pati. Zie ook *maït*, dat later in gebruik is genomen.

بشك bangkai, aangezette rand, invatsel, boordsel, raam, ook: bovenste hoepel van een ton, lijst om eene schilderij, dikke rotting of lijst van hout op het boord van vaartuigen; *bingkai mata*, de streek rondom de oogen, oogkuilstreek, ook *gèlanggang mata*, zie ald.; *bërbingkaïkan rotan*, van een rottingrand voorzien zijn; *b. njiroe*, een gedeelte van de ingewanden eens buffels, waarvan de Maleiers een geliefkoosd gerecht maken, C. en S.

بشك bongga, Jav. = *banggi*. Zie ald.

بشك benggala, Bengalen.

بشك benggil, zie *bëngkil*.

بشك bonggol, zie *bongkol*.

بشك benggol, knobbelig, knoes-terig; *benggal-benggol* en *benggol-bënggil*, hetzelfde met verscheidenheid, ook: hier en daar gezwollen.

بشك banggi, Jav. wederspannig, koppig, weerspannigheid, = *doerhaka*; ook: koppig van een drank, zie bij *sërbat*. Ook *bongga*.

بشك bengal, tijdelijk door een toeval min of meer hardhoorend, zooals

b.v. door e. droppel water in het oor, of een klap om de ooren; ook: niet willen hooren, zich doof houden, oost-indisch doof; *kabëngalan*, tijdelijke hardhoorigheid, stoffelachtigheid, onvolgzaamheid; *bëngalan*, stoffelachtig.

بشكس banglas, vrij, onbelemmerd, ruim, van uitzicht. Zie ook *lantang*.

بشك boenglon, Jav. de kameleon.

بشك banglo, Eng. bungalow, landhuis met een dak van stroo of bladeren, Sing.

بشك boengëlai, e. s. v. *lëngkoe-was*, een plant, welks wortel als specerij en als geneesmiddel gebruikt wordt. Ook *boelai*.

بشك bëngah, vol zelfbehegen, in-gebeeld, laatdunkend; *mëmbëngah*, zich zoo aanstellen. Zie *poengah*.

بشك bëngoh, doodaf, v. werken, hard gewerkt hebben zonder rusten, C. en S.

بشك bafta, Perz. stof, waartussen iets geweven of gestikt is, e. s. v. calicot. Ook *baftah* geschreven.

بشك bap, klanknabootsend woord, om het dof geluid weer te geven, veroorzaakt door iem. die op een zachten grond valt.

بشك boepati, Jav. titel van een landvoogd of regent bij de Javanen; *kaboepaten*, regentschap, wat onder het beheer van een regent staat.

بشك boepala, Skr. Vorst; *indra boepala*, verheven Vorst. Sadj. Mal. p. 57; *aria boepala*, eerwaardig Vorst, id. beiden als titel.

بشكس baptis, Gr. doop; *mëmbap-*

tiskan, iemand doopen; *pembaptis*, dooper, *baptisan*, doop.

بق bak, I. klanknabootsend woord voor een dof klappend geluid, zooals b. v. van een slag met de hand op iemand's schouder.

II. periodieke strooming in zee, die van de moussons afhangt. Zie ook *bah*.

بق boek, I. klanknabootsend woord voor een dof ploffend geluid, zooals van een kokosnoot, die op den grond valt; *bak-boek*, hetzelfde met verscheidenheid.

II. ook *boekoe*, Ned. boek, jaartal, koopmansboek.

بق bok, ook *embok*, Jav. moeder, ook als aanspraakwoord voor bejaarde vrouwen.

بقا baka', Arab. bestendig, duurzaam, blijvend, onvergankelijk; *bèr-pindah daripada nègari jang fana' kapada nègari jang baka'*, overgaan van het land der vergankelijkheid naar het land der onvergankelijkheid, fig. uitdrukking voor sterven; *kamaloean baka'*, eeuwige schande, onuitwisbare schandvlek; zie ook *baka*.

بكتي bakti, Skr. dienst, dienstbetoon, inz. aan een meerdere; *bèrboewat bakti*, dienst bewijzen; *bèrboewat bakti kapada Allah*, God dienen; *kabaktian*, dienst, godsdienst, vroomheid, openbare eeredienst, vereering, hulde, ook verdienste. Niem. bl. I p. 63.

بكتج boktja, van het Perz. *boek-tjah*, reiszak, reistasch, nécessaire,

= *oentjang*. Soms ook in de betekenis van knapzak, C. en S.

بكتجي boktji, Chin. verguld chineesch huistempeltje, R.

بقراط bokarat, Hippókrates. Mak. R. p. 12.

بقرة bokarat, Arab. stuk rund-
vee, koe.

بقتسي boksi, ook *boksi*, een zeil tegen-brassen; *lajar boksi*, bezaanziel.

بقتسن bèksan, Jav. *bèrbèksan*, dansen onder begeleiding v. muziek, b. v. *laloe mêngambil arak sèraja bèrbèksan datang mèmbara larian*, vervolgens nam hij arak terwijl hij al dansende kwam de ingeschonken drank aanbrengen. H. Asm. Pat.

بقل bakal, Arab. groente, moeskruid. Ook *boekool*.

بقيّة bakijat, Arab. overschot, overblijfsel, rest, bezinksel. Zie *باقية*.

بكاتوël bèkatoel, e. s. v. brij of pap van e. s. v. griesmeel, volgens anderen van zwarte kleefrijst? in het Jav. van fijne zemelen. Zie *kètoel*.

بكارّة bakarat, Arab. maagdom, maagdelijke staat.

بكاسم bèkasem, Jav. = *pèkasam*, ingelegde mosseltjes, aliekruiken, garnalen of kleine vischjes.

بكاك bèkaka, e. s. v. vogel ter grootte van een raaf, S.

بكت bèkat, overvol van de maag, een rivier van vaartuigen, b. v. *bèkat sangat rasa pèroet*; *bèkat soengai dèngan pèrahoë*. C. en S.

بكر bikir, Arab. zuivere maagd, ongerepte maagd; in het Mal. ook maagdom.

بكرة bikrat, Arab. maagd.

بكرج bəkərdja, zie *kərdja*.

بكرما bəkarma? b.v. *bərbadjoe tēləpoek intan bəkarma*, Bid. Sar.

بکس bəkəs, I. vat, alles wat iets kan bevatten, het benodigde tafeltgereedschap voor één persoon, couvert; *bəkəs dawat*, inktkoker; *b.sirih*, bételdoos.

II. nagelaten spoor, indruk; *bəkəs kaki*, voetspoor; *b. tangan*, hand van schrijven, ook handtekening, wat iemand zelf gewerkt heeft, b.v. *tapih lantjing dan sabok, bəkəs tangannja sēndiri*, die zij met haar eigen handen heeft gemaakt. Mes. Kag. Ook de uitwerking van iem. hand of kracht in een gevecht; *b. loeka*, litteeken; *b. toeboeh*, wat men aan het lichaam gedragen heeft; *b. istəri*, die vroeger de vrouw was van... doch door echtscheiding van hem af is. Noer. Moh.; *bəkəs*, ook: ten gevolge van, b.v. *bəkəs tiada tidoer bēbərapa lamanja*, ten gevolge van in lang niet te hebben geslapen; *bəkəs mēnangis*, ten gevolge van het weenen; *laloē ija tērtidoer bəkəs bērdjalan ēmpat poeloeh hari ēmpat poeloeh malam*, daarop viel hij in slaap, ten gevolge van 40 dagen en 40 nachten te hebben gegaan. Bloeml. Zed. verh. Zie ook B. Ramp. bēs. p. 209.

بکق bəkək; *bərbəkək*, paren, van vee en gevogelte.

بکل bəkəl, I. voorraad, proviand, leeftocht; *pərbəkalan*, de gezamenlijke mondvoorraad; *mēmbəkalkan*,

tot proviand maken; *mēmbəkali*, van proviand voorzien; *bərbəkalkan ajar-matanja*, zijne tranen tot spijs (lett. tot proviand) hebben. Mes. Prab. Dj.

II. *bəkəl*, titel v. e. Jav. ondergeschikt hoofd, dorps hoofd.

بکل bəkil, e. s. v. eetbaren zout-watervisich.

بکم bəkəm, I. moet, indruk in de huid door iets scherps, b.v. den nagel van den vinger; *mēmbəkəm*, koppen, door middel van koppen bloed aftappen; *pēmbəkəm*, koppenzetter en kop-instrument.

II. Ar. stom, niet spreken; zich stil houden; *tərbəkəm-bəkəm*, op elk. gesloten van de lippen, Kin Tab. = *boengkam*.

III. het rechtuitsteken van zijn slurf bij het ruiken van gevaar, door een olifant, C. en S.

بکوه bəkoe, gestold, gestremd, bevroren; *ajar bəkoe*, ijs; *mēmbəkoe*, stollen, stremmen, bevrozen; *bəkoe*, ook fig. voor eene onaangename gewaarwording, b.v. *inilah soeatoe bəkoe dalam pēroet sēhaja; maka mēndjadi bərbəkoe dalam hati sēhaja*, H. Abd. 160, 171, NB. op de eene plaats schrijft Abd. *bəkoe* en op de andere *boekoe*, zie ald. Het zal wel *boekoe* moeten zijn.

بکوره bakoer, Arab. vroegrijpe dadel, iedere vrucht of zaak, die te vroeg tot rijpheid komt.

بکوکھ bəkoekoeng, e. s. v. zee-brasem. Ook *bēngkoengkoeng*.

بکیم bakím, Arab. stom, niet kunnen spreken.

بک bagai, Voorz. = *kapada*, voor,

ten behoeve van; *səgala poedji bagai Allah*, alle lof zij Gode; *məngambil bagai dirinja*, voor zich nemen; v. d. W. heeft ten onrechte *bagi*. Zie o. a. de eerste uitgave v. de Pël. Abd. met eng. transcriptie pag. 28, 38, 56 en 158. Zie ook *bagai* en *bakeh*.

بگاري *bəgari*, = *pəgari*, b. v. *garoeda pon mati soedah bəgari*, dat de griffoen dood is, is duidelijk gebleken, Sël. Dal. Zie ald.

بگاون *bəgawan*, Skr. eerwaardig, gelukzalig, titel van heilige mannen; *səri bəgawan*, titel van een Vorst, die geabdiqueerd heeft.

بگر *bəgar*, hard blijven bij het koken, zooals slechte aardappelen; niet zacht willen worden, van onrijp afgeplukte vruchten; verhard, verstokt van gemoed; *kabəgaran*, verhardheid, verstoktheid; *kabəgaran mata*, strakheid der oogen, niet kunnen slapen; *məmbəgar*, verharden, verstokken; verstoktheid toonen.

بگق *bəgoek*, krop, kropgezwel aan den hals, zie *gondong*. Mën. pijnlijke opzwellig van het gezicht, de zoogenaamde bof.

بگق *bəgok*, lomp, log, vadzig.
بگمان *bagaimana*, hoe, op welke wijze; *saperti bagaimana*, evenals, op de zelfde wijze; *məmbagaimanakan*, hoe met iem. handelen, b. v. *katanja: hendaq dibagaimanakan, karəna adinda itoe tiada bənar amat lakoenna*, zeggende: Hoe moet er met hem gehandeld worden, want hij doet alsof hij niet wel bij zijne zinnen is, Hik. Korisj. Zie bij *bagai*.

بگند *baginda*, verkorting van *bahagijanda*, zijne of hare gelukzaligheid, titel, waarmede men van den Vorst of van Moehammad spreekt, zooals wij gebruiken Zijne Majesteit.

بگي *bagai*, zie **بگي**.

بگي *bəgi*, rotan winden om den rand v. e. mand, ten einde dien af te binden, C. en S.

بگي *bagija*, = *bəhagija*, zie ald.

بگيت *bagitoe*, samentr. van *bagai* en *itoe*, dus, aldus, zoo, zoodanig; *bagitoe banjak*, even veel, zoo veel als dat; *dəhoeloe pon bagitoe djoega*, eertijds was het ook zoo; *bagitoe dəngan bagitoe*, dus doende, zoo handelende; *bagitoe bagini*, zus en zoo, op deze en gene wijze.

بگين *bagini*, samentr. van *bagai* en *ini*, zoo, aldus, zooals dit; *boewatlah bagini*, doe zoo; *bagini hálnja*, zoo is de zaak of toedracht; *bagini hari*, om dezen tijd van den dag.

بل *bəl*, Voorvoegsel, e. wijziging van *bər*, zie ald.

بل *bol*, Jav. de endeldarm; *djamboe bol*, e. s. v. roode djamboe-vrucht, zeer sappig en frisch, iets gelijkende op den wijnappel.

بلا *bəla*, I. *məmbəla*, hoeden, bewaren, verzorgen, verplegen, kulti-veeren = *pəlihara*; *məmbəla kəbon*, een tuin verzorgen; *məmbəla mait*, een lijk afleggen; *məmbəlakan wəktoe*, den tijd nuttig besteden, uitkooopen; *ikan kita tərlampau banjak, tiada tərbəla*, wij hebben te veel visch, er is niet voor te zorgen; *pərbəla*, hoede, bewaring, verzorging; *pəmbəla*, ver-

zorger, verpleger, behoedmiddel, redmiddel; *pëmbëla itik*, een horendrager, koekoek, iemand die zich door zijn vrouw horens laat opzetten; *tiada tərbëla*, er niet voor te zorgen zijn, niet te controleeren zijn.

II. plaag, ramp, onheil v. h. Arab. بلا beproeving; *bëla sampar*, de plaag der pest; *bëla kalaparan*, hongersnood; *bëla sèni*, de teringziekte; *bëla kamatian*, een doodelijke plaag; *mëmbëlai*, bezoeken, beproeven, plagen.

بلا *bila*, Arab. samengest. uit *bi* en *la*, zonder, = *tiada dëngan*.

بلايت *bëlabat*, zie *bëlēbat*.

بلاير *bëlabar*, stukken bamboe of staken van hout in het bed eener rivier triangelsgewijze geplaatst en e. s. v. fuik vormend. C. en S. Zie *bëlambaran*.

بلاير *bëlaboer*, zie *laboer* II.

بلايس *bëlabas*, e. s. v. zijden stof, C. en S.

بلاين *bëlaboen*, in Perak e. s. v. buitenpartijtje.

بلات *bëlata*, e. s. v. visch, zie *pëlata*.

بلاتق *bëlatoek*, (beter *pëlatoek*, de frequ. v. *patoek*, pikken) de specht; *bëlatoek batoe*, *Picus tristis*; *b. bawang*, *Picus bengalensis* en *b. halat*, *Picus analis*, d. l. Cr., zie *patoek*.

بلاتق *bëlatik*, het rijstdiefje, rijstvogeltje. Ook *djëlatik* en Jav. *gëlatik*.

بلاتي *bëlati*, alleen in samenstellingen ter aanduiding van europeesche afkomst; v. d. W. zegt: oorsprong

onbekend. Ik houd het voor *bërhati*, waar pit in zit, wat sterk is, b. v. *tali bëlati*, europeesch touw; *kain bëlati*, europeesch doek; *boewatan bëlati*, europeesch maaksel.

بلاجر *bëladjar*, zie *adjar*.

بلاچق *bëlatjak*, I. soms dapper, soms vreesachtig, v. onzekeren moed, C. en S. (?) mogelijk *bëladjak*, uitdagedend (?)

II. menigvuldig, algemeen, ook *mëlatjak*, C. en S

بلاچن *bëlatjan*, e. s. v. dikke, bruine conserf van kleine vischjes of garnalen, gebruikt als bijmengsel in toespijzen, voornamelijk in de sambals, tot verhooging van het aroma; *ikan bëlatjan*, katvisch; *sapërti këra këna bëlatjan*, fig. Sprw. voor iem. die rusteloos, ongestadig is. Soorten van *bëlatjan* zijn: *b. hoedang* en *b. ikan*. De eerste houdt men voor de beste. Op Java *tëراسي* geheeten.

بلاچو *bëlatjoe*, ongebleekt katoen, = *kain mëntah*. Volg. C. en S. van het Eng. bleach? *bëlatjoe këlarai*, ongebleekt keper; *bëlatjoe minjak*, ongebleekt katoen, dat naar olie riekt.

بلاد *bilad*, Arab. meerv. van *balad*, gewest.

بلادو *bëladau*, e. s. v. korten dolk met breed lemmer, dien men gewoonlijk verborgen draagt, hetzij in het haar, zooals de *panglima's*, hetzij in den buikgordel of in den mouw, om er kwaad mede te doen.

بلاسه *bëlasah*, ransel, slaag; *këna*

bēlasah, ransel krijgen; *mēmbēlasah*, afranselen, afrossen. Zie *asah*.

بلاغه *balágrat*, Arab. welsprekendheid.

بلاغه *bēlanga*, e. s. v. grooten, rooden, onverglaasd aarden pot met wijden mond, zonder ooren, teil; *bēlanga ajar-soesoe*, melkteil; *sēbab nila satitik roesak soesoe sabēlanga*, door één droppel indigo wordt een geheele teil melk bedorven, Sprw.; *pērioek bēlanga*, potten en pannen, aarde-werk; *bēlanga sēkat*, e. pot met vakken inwendig, zoodat men verschillende dingen daarin tegelijk koken kan. C. en S. Men heeft ze ook van ijzer.

بلاغه *bēlanging*, e. s. v. vaartuig, C. en S.

بلاغه *boelangan*, e. s. v. strandboom, welks wortels geneeskrachtige eigenschappen bezitten, H. Abd. 189. Zie bij *boelang*.

بلاغه *bēlaka*, louter, enkel, zonder uitzondering, ten eenenmale, geheel en al; *ēmas bēlaka*, enkel goud, louter goud; *roepiah bēlaka*, enkel guldens, geen ander geld.

بلاغه *bēlakang*, achter, achterste gedeelte, achterkant, rug v. iets; *bēlakang parang lagi*, *djikalau diasah*, *nistjaja tadjam*, ook de rug v. e. kapmes, indien hij gesloepen wordt, zal voorwaar scherp worden. Sprw.; *toelang bēlakang*, ruggegraat; *sērambi bēlakang*, achtergalerij; *dibēlakang*, achter, na; *dibēlakang mata*, achter den rug, b. v. *mēngapa angkau doe-*

doek mēngatakan akoe dibēlakang mata, waarom zit ge mij achter mijn rug te bebabbelen? C. en S.; *dibēlakang roemah*, achter het huis; *dibēlakang soerat ini*, na dezen brief; *dari bēlakang*, van achteren; *kabēlakang*, naar achter, achterwaarts; *mēmbēlakang*, met den achterkant gericht naar, den rug wenden naar, ook: achteraan komen, achterstaan; *pēmbēlakang*, achterblijver, nakomer; *kabēlakangan*, ten achter zijn of geraakt zijn, soms ook als Bijw. gebr. in de beteekenis van daarna, naderhand, zie de Holl. 5^e dr. p. 271; *mēmbēlakangkan*, achteraanstellen.

بلاغه *bēlakin*, en *bēlangkin*, koolteer, van het Eng. blacking.

بلاغه *bilál*, oproeper tot het gebed, een moskeebediende, die daarmede belast is, zoo genoemd naar den naam van den eersten persoon, die daarmede tijdens Mohammed belast was. Zijn eigenlijke titel is *moadzin*, waarvan men op Java *modin* heeft gemaakt.

بلاغه *bēlalang*, e. s. v. oorlogsloep, gebruikt in de noordelijke gedeelten van Sumatra. M.

بلاغه *bilalang*, sprinkhaan; ook de nokbalk van een atappen dak; soorten van sprinkhanen zijn: *b. tjingkudoe*, *b. gambar*, e. s. v. eetbaren, die in zwermen groote verwoestingen aanricht; *b. koenjit*, *b. padi*, *b. daoen*, het wandelende blad; *b. ranting*, het wandelende rijs; *b. hantoe*, een leelijke soort; *b. pidjar*, het onzelieveheersbeestje, e. s. v. fraai torretje, C.

en S. [Deze geven nog meer soorten op en daaronder de volgende die niet tot de sprinkhanen behooren: *b. tjëng-kadak*, de cicada (?); *b. gantjong*, de biddende amantis (?); *ikan bilalang*, de vliegende visch; *paha bilalang*, sprinkhaneboutje, de benedendij van het menschelijk lichaam; *gigi bilalang*, zekere steek bij het naaien, die ook bij het weven wordt nagebootst; *pa' bilalang*, de bijnaam van zekeren gelukkigen waarzegger, die daarbij door zijn zoon Bilalang werd geholpen en die tot een spreekwoord geworden is, vandaar de uitdrukkingen: *boedjoer pa' bilalang*, voorspoedig als P.B.; *toewah p. b.*, zoo gelukkig als P.B.; *ëlmoë p. b.*, kunst van P.B., zie ook *kadoek*.

בלאלק *bělalāk*, wijd openstaand en star van de oogen, zooals van een doode; Mën. *boelalik*, id. Volg. d. l. Cr. vlies op het oog. C. en S. schrijven *bilalāk*.

בלאל *bělalah*, gulzig, vraatzuchtig; zie *gëlœdjoeh* en *pělaha*.

בלالی *boelalai*, snuit v.e. olifant, vlinder, mug of vlieg, slurf, tromp, de lel van een kalkoenschen haan; *b. djiwa* voor *pělalai djiwa*, e. s. v. versnapering; *b. poewak*, e. s. v. boom, welks wortels in de geneeskunde gebruikt worden.

בלאנק *bělanāk*, de harder, e. s. v. zoutwatervisch; soorten zijn: *b. angin*, *b. sorok*, *b. kědëra*, *b. poetih* en *b. hitam*; *tanah bėlanakan*, weeke zeegrond, zoo genoemd om zijne over-

eenkomst met de uitwerpselen van dien visch.

בלانی *bėlanai*, e. s. v. versnapering, bereid van eieren, die met een suikersaus gegeten wordt, v. d. W. Zie bij *boelalai*.

בלאו *bělawa*, e. s. v. groot zwaard, v. d. W.

בלאהק *bėlahāk*; *mėmbėlahāk*, reutelen, rochelen, kuchen, v. d. W. zie *dahāk*; een boer laten? C. en S.

בלاهی *bilahi*, Arab. onheil = *tjilaka*, Sail. Sal. *billahi*, Arab. bij God, in eedzwering.

בלیت *bělėbat*, I. e. s. v. zachte in den wasem bereide koekjes v. pisang en *kėlede* aan dobbelsteenen gesneden. Soms ook bereid v. sago of maïs.

II. ook *bėlabat*, e. s. v. pas bij het schermen, nam. recht vooruitgaan onder het hoog oplichten van de beenen.

III. e. s. v. houten zwaard. Mën. schermstok.

בלبس *bělėbas*, regel van een wand, om er planken of latten tegen te spijkeren; roede aan de kam bij het weven, spouwhout. In het Mën. ook liniaal en de lijn, daarmede gemaakt. Zie ook *bėroti* en *balera*.

בלبیک *bělėbak*, e. springlans van bamboe, gebr. bij de *bėlantik pœt*, en ook als lans in de hand; *bělėbak boeloeh*, een bamboezen speer, C. en S.

בלبو *boelboel*, Perz. e. s. v. nachtegaal, R. Chaib.

בלت *bėlāt*, I. e. s. v. fuikvormig staketsel, vervaardigd v. *rėsam*-sten-

gels, ook van fijn gespleten bamboe, *bilah* genoemd; *bĕlat batoe*, zulk een fuik, waarbij een dijkje van koraalsteen gebruikt wordt; *bĕlat ampang*, een andere soort van fuik. Soorten in zee zijn: *b. tĕlok*, *b. langai*, *b. kombong*, de grootste; die in zoetwater zijn: *b. kelong*, *kabam*, *siroh* en *tĕmĕram*.

II. e.s.v. scherm of voorhang, vervaardigd van dunne reepen rotan of bamboe = *kĕré*, Jav.

III. *mĕmbĕlat*, spalken, b.v. v. e. gebroken lichaamsdeel, Pad. bovenl.

بَلت *bĕloet*; *ikan bĕloet*, aal of paling, Jav. *wĕloet*; *toelang bĕloet*, e. s. v. engelschen steek bij het naaien, volg. P. e. s. v. borduurwerk, en M. weven = *tĕnoen*; Mĕn. een wijze van touw te vlechten; *bagai bĕloet dirĕgang*, als een gerekte paling, zoo dun en smal of mager; *pĕmbĕloetan*, een borduurraam, P. weefgetouw, M.

بَلت *bĕlit*, kronkel, b.v. van eene slang, een weg, rivier enz.; *pontoh naga tiga bĕlit*, armband in den vorm van een draak met drie kronkels of windingen; *pandjang bĕlit*, Mĕn. allerlei uitvluchten, allerlei praatjes om er zich van af te maken, allerlei draaijerijen; *mĕmbĕlit*, kronkelen, omkronkelen, omslingeren, omwinden, ook opschieten van een touw of kabel; *m. kapala*, het hoofd (met een doek) omwinden; *mĕmbĕlitkan ramboet*, het haar om het hoofd winden; *ajar bĕrbĕlit pada padang*, het water (v. e. beek) kronkelt over de vlakte; *loeka bĕrbĕlit*, wond met e. windsel omwonden; *mĕnanggalkan bĕlit*, dat windsel

er afdoen, M. Zie *bĕlat* III; *dibĕlitnja dĕngan boelalainja*, zij omslingerden het met hun snuit, (van olifanten); *bĕrbĕlit-bĕlit*, zieh kronkelen, zieh in bochten wringen, met kronkelingen; *pĕmbĕlit*, wie of wat omkronkelt of omwindt, ook bindloon, opvatloon, voor een gevluchten slaaf, b.v. *djika hamba orang lari, maka dibawa olih rajat masok kadalam nĕgari itoe, maka hĕndak dibĕri pĕmbĕlitnja*, Atoer Satia, het vindloon; *pĕmbĕlitan*, omwinding, omkronkeling, omslingering; *tali leher toedjoeh bĕlit*, een zevendubbel collier, Hik. Koris.

بَلتنتار *balatantara*, zie bij *bala* I.
بَلخ *balach*, Arab. trotsch, hoogmoedig; hoogte; eik.

بَلد *balad*, Arab. gewest.
بَلدا *bĕlĕda*, e.s.v. stijve brij van boonenmeel, fijn gesneden en met stroop gegeten.

بَلدان *boldán*, Ar. mrv. v. *balad*.
بَلدو *bĕlĕdoe*, Port. veludo, fluweel, Jav. *bĕloedroe*; *boeroeng bĕlĕdoe*, de fluweelvogel; *ikan bĕlĕdoe*, e. s. v. drie voet langen zeevisch, zwart en wit gevlekt, met fijne schubben en eetbaar; *kain bĕlĕdoe tiga goeloeng*, drie rollen (volle stukken) fluweel. M.
بَلدِي *bĕlĕdi*, een metalen wateremmer, C. en S.

بَلر *bĕlar*; *mĕmbĕlar*, wriemelen, krioelen, b.v. van mieren, kleine kinderen enz.; overal rondloopen en niet veel bijzonders uitvoeren.

بَلر *bĕloer*, in de zon gedroogd, inz. van visch, P. Mĕn. vleesch, dat

in de zon gedroogd is. Zie ook *səloer* en *baloer* II.

بلس *bəlas*, I. medelijden, deernis; *bəlas rasa hatikoe tadapat dipərikan*, mijn hart gevoelt onbeschrijfelijk medelijden; *bəlas-kasihān*, ontferming en medelijden; *mənaroh bəlas-kasihān*, ontferming en medelijden koesteren; Jav. *wəlas* en *piwəlas*, id.; *məmbəlasikan hati*, het hart met medelijden vervullen; *bəlas bərtjampoer rawan*, medelijden gemengd m. zorg.

II. het Jav. *əlas*, geplaatst achter de negen eerste getallen tot vorming der getallen van 11—19, b.v. *sabəlas*, elf; *doewa bəlas*, twaalf enz. De oorspronkelijke Maleische vorming is: *sapoeloeh satoe*, *sapoeloeh doewa* enz. evenals bij de andere tientallen; *bəbərəpa bəlas*, een aantal tusschen tien en twintig.

بلسان *balsān*, Ar. balsem; ook de naam van den boom.

بلسق *bolsak*, verb. Ned. bultzak, matras.

بلسمين *balsamina*, Arab. de balsemboom, v. d. W.

بلعام *balāam*, Arab. Bileam, de valsche profeet. Op Java is de uitspr. *balhoem*.

بلغ *balagr*, Arab. doel, wat het doel bereikt; ook merk waar men uitscheidt met lezen.

بلغم *balgram*, Arab. fluim, slijm.

بلغ *bəlang*, I. bont, gevlekt, vlek, inz. op de huid, veelkleurig gestreept; *ikan b.*, e.s.v. zoetwatervis, in moerassen; *b. pəlangi*, de kleuren

v. d. regenboog. (Volg. C. en S. is de beteekenis v. *bəlang* gestreept en voor bont, gevlekt, geven zij op *habloer* en *toempoek-toempoek*, zie ald.) *koeda bəlang*, een bont gevlekt paard; *oelar bəlang*, e.s.v. gevlekte en zeer giftige slang; *kambing bəlang*, e. bonte geit; *sakit bəlang*, e. s. v. melaatsheid, waarbij de huid gevlekt is; *bəlang tjantjang*, bont gespikkeld; *bərbəlang*, gevlekt zijn; *bəlang kasau*, zie bij *pəlang*; *djawāb bəlang*, antwoorden, die niet met elk. overeenkomen. Zie ook *bəlak* en *pəlang*.

II. op de O.-kust v. Mal. = *sambil*, C. en S.

بلغ *bəling*, verglaasd aardewerk, porselein; ook dit fijn gestampt als schuurmiddel of slijpzand gebruikt. Op Java ook *səling*.

بلشست *bəlengset*, omgeslagen, neerhangend van de onderste oogleden, zoodat de binnenkant zichtbaar is. Ook *bəlenset*.

بلغشغ *bəlongsong*, I. Jav. overtrek, omslag, van metaal of stof. Zie *saloet* en *sampoel*.

II. *kañ bəlongsong*, half zijde en half katoen.

بلغشكت *bəlengket*, Batav. kleven, = *lėkat*, zie ald. en *lengket*.

بلغشكر *bəloengkoer*, e.s.v. eetbaren zeevisch; soorten zijn: *b. paja*, *b. pasir* en *b. pisang*.

بلغشكس *bəlangkas*, de Molukse krab, op Java *mimi*, met schildvormig lichaam en een beweegbaren, harden, driekanten en puntigen

staart, die op een driekanten degen gelijk; de eieren worden gegeten doch de krab zelf niet; *boenga tēlor bēlangkas*, e.s.v. bloemen, gelijkende op den eierstok van die krab. Zij groeien aan een struik; *pēdang ekoer bēlangkas*, een driekanten degen = *pēdang sētiaboe*. Zie *bangkas* en *langkas*.

بلشكس *bōlingkas*, klein bosje, b.v. van den tobawortel; *mēmbōlingkas*, tot een bosje samenbinden; *bērbōlingkas*, tot een bosje saamgebonden zijn.

بلشكغ *bēlangkang*, het geluid van metaal als het op steen valt, C. en S.

بلشكغ *bēlongkang*, I. e.s.v. lage rivierschuit, Oend. Djambi. Mēn. id.

II. tuig voor trekossen, C. en S.

بلشكغ *bēlongkeng*, e.s.v. kleine, eetbare zoetwaterslak.

بلشكغ *balingkong*, e.s.v. lang zwaard of houwer, in gebruik bij de zeeroovers, P.

بلشكن *bēlangkin*, = *bēlakin*, zie aldaar.

بلشكو *bēloenggoe*, boei, kluister, (Volg. C. en S. een halsring, halsband v. metaal, b.v. *dan bēloenggoenja di tēngkok*, doch zij leiden het af van *loenggoe*, en verklaren dit met voetboeien, kluisters en zijn dus in de war); *mēmbēloenggoe*, boeien, kluisteren; *bērbēloenggoe*, kluisters dragen, aanhebben; *tērbēloenggoe*, geboeid, gekluisterd.

بلق *bēlak*, vlammen, zooals in

sommig hout; *bēlak majang mēngoe-rai*, vlammen die op een geopenden palmbloesem gelijken; *bērbēlak*, gevlamd zijn; zie *bēlang*.

بلق *bēlok*, Ned. blok, nam. het strafwerktuig; *mēmbēlok*, in het blok sluiten; *pēmbēlokan*, bloksluiting, ook het hok, waarin men in het blok gesloten wordt.

بلق *bēlek*, wijd open van de oogen, gapend van e. wond, C; *mēmbēlek pēroet*, de buik openhakken v. een geslacht beest. Zie ook *beleke*.

بلقس *balkas*, een groote zak of iets, dat van garen gebreid is, L.

بلقس *balkis*, Arab. *poetēri Balkis*, de koningin van Scheba, die volgens de Mohammedanen de vrouw werd van Salomo.

بلغ *bilēlang*, staren v. d. oogen, wijd opengespaakt, het rollen van de oogen in het hoofd, b.v. van toorn enz. v. d. W. Waarschijnlijk verkeerd gehoord. Zie *bēlatak* en *bēliak*.

بلم *bēlom*, op Java *bēlon*, nog niet; *bēlom pērnah*, nog nooit; *bēlom sakali*, nog niet eens; *bēlom lagi*, nog niet; *bēlom masak*, nog niet rijp; *djika bēlom*, indien nog niet, vóór dat; *sabēlom* en *sabēlomnja*, zoolang nog niet, voor en aleer, vóór dat; *bēlom... bēlom*, zoolang nog niet... zoolang; *bēlom maut*, *bēlom mati*, zoolang de dood nog niet daar is, sterft men nog niet, Spr.; *bēlompai* = *bēlom sampai*, nog niet tot; *bēlah bēlom* en *bēlam bēlom*, e.s.v. stekend insect, gelijkende op dat, wat *ranting* genoemd wordt. Het wordt ook wel

eens *hantoe sëmamboe* genoemd naar het spook van de Malacca-rotting, omdat het dikwijls bij die rotting wordt aangetroffen, C. en S.

بلمان bilamana, wanneer, op welk tijdstip; zie bij *bila*.

بلمان bëlambaran, Jav. ook *bëlabaran*, een gespannen lijn of touw, om den toegang te beletten. Volg. C. en S., een fuikvormig staketsel in e. rivier, zie *bëlabar*, b.v. *maka raden mantëri kadoewa pon mënitahkan sègala kèdajan bërlangkap djaring dan bëlambaran dan andjing përboeroewan*, Pr.Dj. *maka djaring bëlambaran pon dipasang oranglah*, id.

بلمبغ bëlambang, e. s. v. bindbies of hoog en grof moerasgras, dat gebruikt wordt om te binden; ook een bos van iets, dat daarmee saamgebonden is; *idjoek toedjoeh bëlambang*, zeven bos *idjoek*, zie ald.; in het Jav. *bëlëmbëm*; zie *ambang* II.

بلمبغ bëlombang, = *gëlombang*, zie ald. en *ombang*.

بلمبغ bëlimbing, e. s. v. boom, die eetbare, zure, zeer saprijke vruchten draagt. Soorten zijn: *bëlimbing bësi*, *b. boeloeh*, *b. manis*, *b. kërïs*, *b. gading* enz. Naar de *b. manis*, die vijf kanten heeft, worden de vakken van een kolom genoemd, die meer dan vier zijden heeft; *bëlimbing*, ook e. s. v. zee-schildpad, kleiner dan de *kambar*, C. en S.

بلمبغ bëlompai, zie bij *bëlom*.

بلن bëlin, e. s. v. eetbaren aal of paling, volg. C. en S. e. s. v. vischspeer.

بلنتق bëlantara, voor *bërantara*, van *antara* tusschen, tusschenliggend; *padang bëlantara*, e. vlakte tusschen bewoonde streken gelegen, soms ook *padang antara* en *bëndang bërantara*; *hoetan bëlantara*, tusschenliggende wouden, Sadj. Mal. ۲۹ reg. 4 v. o. De afleiding van v. d. Tk. houdt dus geen steek en is tever gezocht!

بلنتس bëlontas, ook *loentas*, e. s. v. heester, die veel voor heggen gebruikt wordt en welks bladeren soms rauw als toespijs worden gegeten.

بلنتغ bëlëntoeng, e. s. v. boomkikker, die zich bij regen opblaast en *oeng-oeng* roept; vergel. *bëtoeng*.

بلنتغ bëlentong, opgeblazen, B.

بلنتغ bëlënting, tot barstens toe opgezet van den buik.

بلنتق bëlontak, e. s. v. visch, zandspiering. L.

بلنتق bëlontok, e. s. v. eetbaren zoet- en zoutwatervis.

بلنتق bëlantik, I. springlans, lans met springveer, die men in de bosschen neerlegt, om wilde dieren te doodden; ook een geweer met zulk een toestel. Volg. C. en S. wordt de *b.* onderscheiden in 2 soorten nam. *b. paoet*, waarbij een achterwaarts gebogen boomtak dienst doet als veer en *b. parap*, die een reusachtige liggende boog is; *mëmasang bëlantik*, zulk een lans of geweer uitzetten, Ibr. b. Chas.; *bintang bëlantik*, de Hyaden, een sterrengroep, om haar vorm zoo genoemd.

II. = *bĕlatik*, zie ald.

بلنتل *bĕlintoel*, e. s. v. val of strik om krabben te vangen, C. en S.

بلنتن *bĕlantani*, korte, zware knots of knuppel, ook: korte boomstronk, Pĕl. Dj.; *mĕmbĕlantani*, knuppelen. Zie ook *gada* en *antan*.

بلنتي *bĕlantai*, een lichte houtsoort. Zie *antai*.

بلنج *bĕlandja*, uitgaven, kosten, geld voor de bestrijding der kosten, tractement, soldij, pasmunt; *b. dapoer*, in het Palembangsche geld, dat de bruidegom aan de bruid geeft, om de benodigdheden voor het huwelijksfeest te koopen, en dat in de plaats gekomen is van de afgeschafte *djoedjoer*. In de Str. Settl. *bĕlandja hangoes*, het geld dat de bruidegom geeft aan de familie v. d. bruid, om de uitgaven voor het huwelijksfeest te helpen bestrijden, C. en S.; *bĕlandja pasar*, marktgeld, nam. geld om op de markt inkoopen te doen; *bĕlandja mĕmboewat roemah*, de kosten voor het bouwen van een huis; *b. mati*, vast tractement; *bĕlandja nĕgari itoe ĕnam-bĕlas tampang saringgit*, de pasmunt in dat land is de *tampang*, van 16 op een dollar; *dĕngan bĕlandja njawanja*, met opoffering van zijn leven; *bĕlandja sijam*, e. s. v. katschelpjes, die in Sijam als pasmunt gebruikt werden; *mĕmbĕlandjakan*, besteden, te koste leggen; *mĕmbĕlandjai*, bekostigen.

بلنجڤر *bĕloendjoer*, zie bij *oendjoer*.

بلنجس *bĕlĕntjas*, e. s. v. rups, C. en S.

بلنجڤ *bĕlĕntjong*, Jav. lamp die bij de wajang gebruikt wordt.

بلند *bĕlanda*, hollandsch; *nĕgari bĕlanda*, Holland, Nederland; *orang bĕlanda*, Hollander, Nederlander.

بلندر *bĕlandar*, Jav. de jukken, waarop de planken v. e. brug rusten, ook dakgording.

بلندڤ *bĕlandoeng*, naam van een vogel, v. d. W.

بلندوي *belandoewi*, hollandsch, Nederlandsch.

بلو *balwa*, Ar. onderzoeken door middel van een proef, proefnemen, bewijzen door proefneming, beproeving, wat men ondervindt, ongeluk. Zie *بلوي*.

بلو *bĕlan*, I. e. s. v. eetbaren zout-watervissh.

II. *bĕlau-bĕlau*, flikkeringen voor de oogen; zie *kilau* en *lau* II.

III. Ned. blauw, de kleur.

بلو *bĕloe-bĕloe*, plekken op de huid, zooals na een frisch bad, Mĕn. plekken op de huid na lang baden, door knijpen enz. striemen door slaan enz. v. d. Tn. en v. d. W. Mogelijk het Ned. blauw van de kou, enz.

بلو *bĕlo*, Jav. veulen.

بلوېلي *bĕloe-bĕlai*, snateren, rammelen, L.

بلوېر *bĕloebar*, schanskorf, C. en S. Ook *bĕloeboer*.

بلوېر *bĕloeboer*, en *pĕtoeboer*, groote rijtschuur, Oend. Ook de plaats in den boeg v. e. handelsvaar-

tuig, waarin rijst en zout worden geborgen, C. en S. Ook e. s. v. oven, waarin houtskool wordt gebrand, id., zie *loeboer*.

بلوڤو *běloeboe*, e. s. v. aarden pot met grooten buik, nauwen mond en korten hals, waarin men rijst bewaart en waarmede men soms rijst meet, inhoudende van 10—20 *gantang*. Ook kogelflesch en dikbuikpot, zooals b. v. de gemberpotten.

بلوڤو *běloedar*, verb. Ned. broeber, e. s. v. grof gebak, koek in de pot. Ook *koeweh* *běloedar*.

بلوڤو *běloedroe*, Jav. fluweel, = *bělədoe*.

بلوڤو *bělodak*, troebel, van vloeistoffen, C. en S. Mogelijk van het Jav. *boetěk*, troebel, drabbig.

بلوڤو *bělodok*, e. s. v. zoutwatervisch, die er kikkerachtig uitziet en in menigte aan het strand in den modder rondspringt. Volg. v. d. W. de smeltvisch.

بلوڤو *biloedak*; *oelar biloedak*, e. s. v. adder, zeer giftig, zie *tědoeng*.

بلوڤو *běloedal*, e. s. v. versnapering, C. en S. = *běloedar*.

بلوڤو *baloer*, Perz. kristal, ook *abloer* en *habloer*.

بلوڤو *baloewarti*, Port. bolwerk; ook *malawati*.

بلوڤو *běloeroe*, e. s. v. vrucht met harde schil, ook *sentok* gen. die door de pottebakkers gebr. wordt om de potten te polijsten vóór ze worden gebakken, C. en S.

بلوڤو *běloeri*, fluweel, = *bělədoe*, C. en S.

بلوڤو *běloewas*, e. s. v. eetbaren zeevisch.

بلوڤو *běloesoek*, e. s. v. vergiftige zeeslang.

بلوڤو *balóét*, Arab. esch, eik, eikel.

بلوڤو *balóégr*, Arab. meerderjarigheid, manbaarheid.

بلوڤو *běloekoet*, zie *loekoet*.

بلوڤو *běloekar*, I. van *boekar*, kreupelhout, laag hout, jong bosch; *běloekar doewa moesim*, tweejarig hakhout; *běloekar moeda*, van 3—10, b. *toewa*, van 10—25 jaar oud; *měněbas* *běloekar*, het hakhout weggappen.

II. e. s. v. fuikachtige inrichting aan den mond van kleine riviertjes, om visch te vangen.

بلوڤو *běloekang*, naam van een eetbaren zoet- en zoutwatervisch.

بلوڤو *běloekap*, e. s. v. strandboom, gelijkende op de *bakau*.

بلوڤو *běloelang*, ongelooide huid, die alleen gedroogd is; ook eelt, eksteroo; *pěmidang* *běloelang*, horde, waarop zulk een huid uitgespannen gedroogd wordt; *běloelang kěring*, scheldwoord, C. en S.; *tali* *běloelang*, riem van zulk een huid gesneden; *běloelang sabidang*, één huid of vel; *maka soeroeh paloe děngan tali* *běloelang sabělas kali*, en gelast hem elf geeselslagen te geven met riemen, Oend.

بلوڤو *bilolang*, e. s. v. Makasaarsch vlerkprauwtje.

بلوق *bēloeloek*, de jonge vrucht van den *kaboengpalm* of *aren* in hare eerste ontwikkeling. Mēn. vrucht van den *anau-* of *aren-palm*. Volg. C. en S. wordt het gebruikt van vruchten, die in groote hoeveelheid zijn afgevallen en over den grond verspreid.

بلوهن *bēloehan*, ook *bēloewan*, open huisje of tent op den rug van een olifant, R. Chaib. Zie *baloeh* I en *howdah*.

بلوي *balwa*, Arab. beproeving, bezoeking, ramp, van **بلا**.

بلوي *balowi*, = Mēn. *baloeth*, gelijk op, bij spelen met noten en dergel., waarmede men die van zijn tegenpartij op zekere wijs moet breken, v. d. W. Zie het volg. wrd.

بلوي *bēloewai*, weddingschap met gelijkstaande kansen, P. zie ook *loewai* en *baloes*.

بلاه *bēlah*, spleet, kloof; gespleten, gekloofd; *bēlah doewa*, in tweeën gespleten; *badjoe bēlah dada*, baadje dat van voren een spleet heeft, open is; *bēlah kētoepat*, ruitgewijs naaiwerk, zooals van een bedelaarsdeken; *bēlah boeloeh*, gestreept, zooals van gekleurd katoen; *bēlah loseng tjēkak empat*, e. bijz. wijze v. bamboe te splijten, ook *tjoekang bakoel* gen., C. en S.; *kadoewa bēlah*, beide kanten; *kadoewa bēlah mata*, de beide oogen en zoo verder van alle lichaamsdeelen, waarvan er twee zijn; *barang-barang pētjah-bēlah*, breekbare waar, glas- en aardewerk; *sabēlah*, de eene kant; *mata sabēlah*, het eene oog, en zoo van alle ledematen, waarvan er twee zijn;

orang sabēlah, overbuur, naaste buur; *sa'orang sabēlah*, ieder aan een kant; *sabēlah sana*, aan gindsche zijde; *disabēlah*, aan den eenen kant, aan den anderen kant; *kasabēlah*, naar den kant, naar; *sabēlah mak*, van moeders kant; *mēmbēlah*, splijten, kloven; *doewit sakēping dibēlah toedjoech*, één duit in zevenen gespleten (voor het allergeringste bedrag); *mēmbēlahkan badjoenja*, opzettelijk zijne kleeren scheuren, Hik. Sail's Sal.; *mēmbēlah bēhagi*, ongelijk verdeelen, aan den een wat meer en aan den ander wat minder geven; *halilintar mēmbēlah*, de splijtende bliksem, voor een zwaren donderslag; *sabēlah-mēnjabēlah*, van weerskanten, doch is er een water tusschenbeiden dan *sabērang-mēnjabērang*; *bērsabēlahan*, aan dezelfde zijde, ieder aan zijn eigen kant; *tērbēlah*, gespleten, te splijten en in staat te splijten. Voor dit laatste: *sa'orang pon tidak tērbēlah*, niemand was in staat het te splijten. Hik. Dew. Ind. Mēng.; *bēlahan*, kloof, spleet, reet; *pēmbēlah kajoe*, houtklover; *pēmbēlah intan*, diamantklover; *pēmbēlahan*, splijting, kloving; *mēnjabēlahkan*, iets of iemand opzij zetten, terzijde stellen.

بلهوم *balhoem*, de Bileam des Bijbels, Arab. *baltaám*, zie ald.

بلي *balai*, Arab. zeker wel. Ism. Jat. p. 42.

بلي *bēlai*; I. *mēmbēlai*, liefkoozen; troetelen ook van eene vrouw, b. v. *sēbab mēnēngar tjoemboe dan bēlai soeaminja*, op het hooren der

streelende woorden en liefkoozingen van haren echtgenoot, Marsd.; *pěm-bělaian*, liefkoozing, troeteling.

II. volgens C. en S. *těrbělai*, tegen iets aandrijven, tegen iets aanvallen, onder het vallen tegen iets raken, b.v. tegen e. tak enz., d.i. met het lichaam, doch niet met het hoofd, want dan is het *těrhěmpas*?

بلي *běli*; *měmběli*, koopen; *tělah djadi soedah diběli*, toen de koop gesloten was, H. Abd. 396; *djoewal-běli*, koopen en verkoopen, d.i. handeldrijven; *djoewal soetěra, běli mastoeli*, zijde verkoopen en zaklinnen inkooopen, Sprw.; *karga pěmbělian*, koop-prijs, id.; *pěmběli*, koopmiddel, b.v. *oewang pěmběli*, geld om voor te koopen; *běli-bělian*, koopwaren, dingen die men koopt of gekocht heeft; *měmběli hati sětěroenja*, het hart zijns vijands winnen; *pěrbělian*, magazijn, winkel; *masoek pěrbělian kompani*, het magazijn van de compagnie binnengaan, M.

بليا *balia*, Skr. jeugd, jeugdig, frisch; *moeda balia*, jong en jeugdig, jeugdig en frisch.

بليبت *bělibat*, schepriem of pagaai met een blad aan weerskanten; *měmbělibat*, met zulk een pagaai roeien.

بليبر *bělebar*, e. s. v. eetbare vrucht, Abd. sch. Wrdb. ook C. en S.

بليبس *bělibis*, e. s. v. kleine, wilde eend, taling. Op Java *měliwis*.

بليية *baliat*, Arab. beproeving, bezoeking, ramp.

بليت *bělioet*, verwrongen, van een lemmer; zie *lioet* en *lioek*.

بليتر *běleter*, zie *leter*.

بليتنغ *bělitoeng*, de naam van het eiland bij Bangka, dat wij Biliton noemen.

بليد *bělida*, e. s. v. smakelijk zeevischje, geschubd en gevind, waarvan men *kěropok* maakt; *apa koerang kapada bělida*, fig. uitdrukking, zinspelende op een rijkaard, daar dat vischje van alles ruimschoots voorzien is, namelijk het heeft veel schubben, veel graten, veel vinnen, veel fraaie kleuren en een aangename smaak.

بليدغ *bělidang*, e. s. v. zeevisch, in vorm overeenkomende met een paling.

بليرا *bělera*, de groote spaan bij het weven. Měn. *balera*, id. Zie bij *ani* en ook *repang*.

بليرغ *balerang*, op Java *walerang*, zwavel; *balerang abang*, roode zwavel, d.i. zwavel-arsenicum, roode orpiment; *galian balerang*, zwavelmijn; *měmoetihkan dęngan balerang*, iets zwavelen, met zwaveldamp witmaken. Zie *barangan*.

بليروغ *balairoeng*, de vorstelijke gehoorzaal, zie bij *balai* en *roeng*.

بليس *baléos*, e. s. v. cucurbita, d. l. Cr.

بليساه *bělisah*, onrustig, angstig; *měmběri bělisah hati*, het hart verontrusten, beangstigen; *bělisah hati kamati-matian*, doodelijk ongerust; zie *lisah*, *kělesah* en *gělisah*.

بليج *balijang*, zie *balijan*.

بليغ *bəlioeng*, e. s. v. grooten dissel, waarvan men het ijzer in den steel kan omzetten, zoodat het of overlangs, of overdwars staat en ook voor bijl gebruikt worden kan; *poeting bəlioeng*, de punt waarmede dat ijzer in den steel zit; ook een waterhoos naar den puntigen vorm daarvan; *angin poeting bəlioeng*, een wervelwind, de wind, die zulk een hoos vormt. Mèn. id. Zie ook *bantji*, *patil*, *tjətai* en *rimbas*.

بليق *bəliak*, wijd opengesperd van de oogen, gapend van een wond; *ikan bəliak*, e. s. v. eetbaren zoutwaterisch met bijzonder groote oogen; *məmbəliakkan*, openspalken, wijd openzetten van de oogen. Zie ook *bəlalak* en *tjələk*.

بليكت *bəlikat*, schouderblad; *sakit pada bəlikatnja kiri-kanan*, pijn in zijn linker en rechter schouderblad.

بليكت *bəlikət*, Jav. kleverig, kleven, zie *ləkat*.

بليكو *bəlikoe*, van *bikoe*, uitgesculpt, scherpe bocht in den oever eener rivier of van het strand, zie *bikoe* en *sikoe*. Hieruit zou ik opmaken, dat een zeker *ikoe* het grondwoord is.

بليگو *bəligo*, Jav. = *koendoer*, zie ald.

بليلا *balila*, I. Jav. verraad, oproer maken, afvallig worden, zie *lela* en *beloet*.

II. = *malela*, zie ald.

بليلق *bəlelek*, I. het binnenste naar buiten gekeerd, van de onderste oogleden. Zie *lenset*.

II. = *bəlalak*; zie ald.

بليلو *baliloe*, Jav. dom, bot, onnoozel.

بليلاه *bəlilah*, kokhalzen, meestal verbonden met *moentah*, b. v. *moentah bəlilah*, C. en S. Zie *loewak*.

بليين *balian*, I. de boom, die het ijzerhout, *kajoe balian*, levert.

II. e. s. v. danseressen op Borneo.

III. ook e. s. v. booze geesten, die in het lichaam van dieren, inz. tijgers, wonen, C. en S.

بليو *bəliou*, oud of eerwaardig persoon, wien men eerbied verschuldigd is; de oude bij uitnemendheid, zooals men wel eens van zijn chef of meester spreekt. Mèn. hij, van meerderen of hooger geplaatste personen, als men met eerbied van hen spreekt; de schoonmoeder gebruikt het ook van haren schoonzoon sprekend.

بليو *bəlio*, gelubt, ontmand, M. *ajam bəlio*, kapoen.

بليوار *bəlewar*, e. s. v. passiebloem, ook *məntimon bələnda* genoemd; de rijpe vrucht is rond en oranjekleurig. Zij wordt als groente gegeten, C. en S.

بم *bam*, I. Arab. ook *əbam*, bas, bastoon, inz. die van de *gəndang*, waarvan de eene kant een diepen en de andere kant een hoogen toon heeft.

II. ook *əbam*, dwarsbalk tot steun van het roer, de masten enz. op inlandsche vaartuigen, steunsel, schraag-hout; *əbam kəmoedi*, dwarsbalk die het roer op mal. vaartuigen ondersteunt; *əbam tiang*, dovejut, steunhout voor e. mast; *patah kəmoedi dəngan əbamnja*, gebroken is het roer met zijn

steunbalk, Sprw. voor: alle hoop is verloren.

III. gebruikt van kleine kinderen in de troeteltaal: liggen; *měmbamkan*, doen liggen, te slapen leggen.

IV. iets waarop men zit, maar wat? b.v. *ada jang di-atas soeatoe anggaran*, *ada jang di-atas soeatoe* جام Hik. Korisj.

جم **bom**, I. Ned. boom, scheepsboom, ook de onderste stok of bamboe aan een zeil op een inl. vaartuig, ook rijtuigboom.

II. een klein hanenvechtperk, C. en S.

جمات **boemata**, lichtvoetig, vlug ter been, C.

جمب **bomba**, Port. pomp, brandspuit, lavementspuit; *měmbomba*, spuiten, ook iemand iets inspuiten; *měmėgang bomba*, aan de pomp staan. Pəl. Abd. 89.

جمبارن **běmbaran**, e. s. v. draagstoel voor één persoon om in te zitten. Zie *tandoe*.

جمبارو **běmbaroe** = *baroe* II, zie aldaar.

جمبت **bembet**; *měmbembet*, in de hand dragen met afhangenden arm, b.v. een hengelmandje enz., iemand bij zijn oor voorttrekken. Ook *bebet*.

جمبر **bimbar**, te zamen met, b.v. *běrdjalan sabimbar*, te zamen gaan (?), C. en S.

جمبغ **bambang**, I. plat en breed, zooals b.v. e. groote spiegel, ook van het aangezicht, de volle maan enz.; *ikan bambangan*, e. s. v. smakelijken zeevisch, ter grootte van een kabel-

jauw, doch volg. v. d. W. plat en breed; *bambangan kawan*, een bijz. soort daarvan.

II. *sabambangan*, in het geheim het met elkander eens zijn, in ongeoorloofde betrekking staan, met elkander omgaan, van twee gelieven; met elkander wegloopen, er van doorgaan; *bambang*, het wegvoeren van een meisje of weduwe met hare toestemming; *anakmoe sabambangan dėngan orang itoe*, uwe dochter heeft een ongeoorloofd verkeer met dien persoon. M.; Volg. v. d. T. alleen Lampongsch? Komt ook in Palemb. voor.

جمبغ **boemboeng**, I. groote bamboezen koker voor het halen van water; *boemboeng doewit*, spaarpot van een bamboe-koker gemaakt.

II. Zie *boeboeng* II.

جمبغ **bimbang**, I. ongerust, wankelmoedig, in twijfel, bezorgd, verliefd; ook ongerustheid, bezorgdheid, b.v. *bimbang hatikoe akan kakang Mantėri*, mijn hart is bezorgd over mijn ouderen broeder den Mantri, Prab. Dj., wankelmoedigheid; *měmbimbang*, storen, lastig vallen, Mėn.; *měmbimbangkan hati*, het gemoed in twijfel brengen, wankelmoedig of bezorgd maken; *mėnaroh bimbang*, zorg koesteren, verliefd zijn.

II. op Sum. feest, gemakelijkheid bij plechtige gelegenheden. M. en v. d. T.

جميم **běmbam**, I. *měmběmbam*, poffen, in de heete asch braden.

II. e. s. v. vruchtboom, *Magnifera taipan*, C. en S.

III. e. s. v. zoetwatervisich; ook *pënararn* genoemd, C. en S.

بمبن *bëmban*, I. e. s. v. rotting, waarvan manden, matten, schermen (*bidai*) tandeborstels en derg. gemaakt worden. De vruchten ervan zijn rood en oneetbaar. De groote menigte waarin zij afvallen heeft aanleiding gegeven tot de uitdrukking: *ajar matanja bërhamboeran sapërti boewah bëmban masak*, Pr. Dj. en *ajar matanja sapërti boewah bëmban jang masak djatoh atas ribaännja*, H. Boedj. Die vruchten zijn dus niet het beeld van de roodheid der oogen! *Bëmban sërahi*, een bijzondere soort daarvan; *simpoelan boekoe bëmban*, e. s. v. knoop met drie of meer touwen, gelijkende op vlechtwerk; *daoen bëmban*, *bëmban*-blad, lemmet van een piek in dien vorm; *lëmboet sapërti rotan dan bëmban*, lenig als rotan en *bëmban*, Ibr. b. Chas. Hieruit volgt, dat het geen soort van rotan is; Mën. e. s. v. riet, dat een koel vocht bevat, hetwelk als geneesmiddel dient. De bast gebruikt men voor vlechtwerk. Volg. d. I. Cr. *Magnifera thalpa* (Térébinthacées). Volg. C. en S. is het een boom, *Quatteria sumatrana*. Uit *boekoe bëmban* blijkt dat het e. s. v. riet is. Zie ook bij *toengkat*.

II. *ikan bëmban*, e. s. v. eetbaren zoetwatervisich.

III. e. kegelvormige vischfuik van bamboe-vlechtwerk, gelijkende op de *boeboe* en *lokah*, doch kleiner, C. en S.

بمبن *boemban*, kroon of krans, gedragen door een bruidegom, R. v. E.

e. s. v. hoofdversiersel, dat om het hoofd gewonden wordt en de kruin onbedekt laat, M.

بمبن *boemboen*, I. hut van twijgen, waarin een jager zich verbergt; leger van een wild dier onder struiken; ook bladerrijk. Mën. id.

II. een mijt of hoop van rijst, zoo geschikt, dat al de aren naar binnen liggen. Deze mijten zijn slechts tijdelijk, en kunnen alleen gevormd worden van rijst, die met de *sabit*, sikkels, gesneden is, daar de met de *toewai* of het oogstmesje gesneden te kort van stroo is, C. en S.

بمبوغن *boemboengan*, nok van een dak. Zie *boeboeng*.

بمبو *bamboe*, het bamboeriet, = *boeloeh*, als ald.; *dalam bamboe*, in het geheim, vulg. spreekw. M.

بمبو *boemboe*, I. Jav. kruidereijen, inz. ter bereiding van spijzen. Zie *rëmpah*.

II. Jav. koker van een bamboegeleding. Zie *boemboeng*.

بمبوتن *bamboetan*, *Nephelium lappaceum*, d. I. Cr.

بمبي *bombe*, naam v. e. eiland, en stad op de kust van Malabar door de engelschen Bombay genoemd.

بمسترا *boemastra*, de hemel der hemelsche vogels, C. en S.

بمنتار *boemantara*, Kw. lucht-ruim.

بن *bin*, Arab. verk. van *ibn*, zoon.

بن *ben*, Eng. band, muziekkorps, H. Abd.

بن *boen*, I. groote doos van tin

of koper, ter bewaring van betelbladen of tabak.

II. Ar. bes, bezie, koffieboon, koffie.

III. Ned. bon, briefje, waarop iets verstrekt wordt.

بنا *běna*, getijgolf; *tahi bėna*, het schuim dier golven, dat gedroogd als poetspoeder voor metaal gebruikt wordt.

بنات *banát*, Perz. vloerkleed van leder, vooral in paleizen, stuk leder, gespreid om op te zitten. Volg. and. e. s. v. fijne, wollen stof, laken. M.

بنات *binát*, Arab. meerv. van *bint* dochter.

بناتڠ *binatang*, dier, beest, in tegenoverstelling van andere wezens, ook als scheldwoord gebezigd; *binatang hikmat*, kunstdier; *b. kandaraän*, rijbeest.

بناتو *binatoe*, waschman, = *minatoe* en *binara*, zie ald.

بنار *binara*, waschman, klerenbleeker; *mėmbinara orang*, iemand een schrobbeering geven, den mantel uitkloppen.

بناس *binasa*, verwoest, vergaan, bedorven, mislukt, te gronde gegaan, verongelukt, omgekomen, vernietigd, vernield, in het verderf gestort; *mėmbinasakan*, tegronde richten, verwoesten, doen omkomen, doen vergaan, enz.; *kabinasaän*, verwoesting, ondergang, enz.; *pėmbinasa*, verwoester.

بناسه *binasat*, Perz. hars van den terpentijnboom.

بناکت *bėnakat*, de naam van e. s. v. boom in het Palemb.

بنائی *bėnaga*, I. e. s. v. vergiftige

slang, die de menschen aanvalt en vervolgt, v. d. W. mogelijk *naga*?

II. e. s. v. boom, gomhoudend, met bochtig, hard hout, dat voor scheepskromhout gebruikt wordt.

بنالو *bėnaloe*, ook *bėnaloe api* en *api-api*, e. s. v. zeer schadelijke woekerplant in boomen; ook een indringer, iemand, die ten koste van een ander leeft en hem ten verderve strekt.

بنبون *boenboenan*, van *boenboen*. Zie *boeboeng* II en *oeboen*.

بنت *bėnta*, I. verzwinging aan het bovenlijf, ontstaan uit een kwaadaardige bloedvin.

II. de naam v. e. scherp gepunt gras. C. en S.

بنت *bint*, Arab. dochter; *bint sjarif Hasan*, de dochter van Sj. H.; *bintoe'lbahr*, meermin, letterl. dochter der zee.

بنتار *bantara*, adjudant, heraut. Doorgaans heeft de Vorst er twee: de *tantara kiri* en de *bantara kanan*, waarvan de eerste de voornaamste is. Hij ontbiedt den *bėndahara* en den *toemėnggoeng* en staat op de *sėri-balai* bij den pilaar rechts, waar men opgaat, en draagt een *tėtampan* over den schouder. Hij brengt de vorstelijke bevelen over tot de onderdanen, terwijl de *bantara kanan* de woorden der onderdanen brengt tot den Vorst. Ik houd *bantara* voor eene samen-trekking van *bėrantara*. Volg. C. en S. heeft de Vorst ook nog een *bantara dalam* en een *bantara loewar*; de eerste regelt de ceremonies in het

paleis en de andere daarbuiten. Zij worden geassisteerd door de *b.moeda*, of aspirant bantara's; *b. hidangan*, tafelbediende van den Vorst, lakkei, C. en S. Zie *antara*.

بنتارو bintaro, e. s. v. grooten boom, die een melkachtig, giftig sap voortbrengt, cerbera, L. d. l. Cr. id.

بنتانغو bëntangoer, e. s. v. boom met goed, taai hout, gebruikt voor scheepsmasten en huisbouw. Van deszelfs vruchtenpitten maakt men damarkaarsen. Mën. wdb. schrijft *bintangoeer*. Ook komt *mëntangoer* voor. Soorten zijn: *b. laoet*, *b. hoetan*, *b. boenga*, *b. djangkar*, *b. batoe*, *b. rawoen*, mogelijk beter *rawan*, (zie *mërawan*) en *b. merah*.

بنتال bëntala in de HSS. = *boetala*, Skr. de aarde.

بنتت bantat, op Java = *pantat*, het achterste, de billen.

بنتت bantoet, I. in de ontwikkeling of voortgang gestuit, achtergebleven, gestaakt van een werk, onvolkomen gebleven, gestuit van een ziekte, neergeslagen van beslag of een baksel, niet meer genegen zijn tot iets; *poedja bantoet*, gestoorde offerande aan de goden; *roti bantoet*, neergeslagen brood; *bantoet*, ook de slaap kwijt zijn, doordat men daarin gestoord is? b.v. *matakoe pon tiada maoe tidoer lagi rasanja, entah soedah* Hik. Koris.; *mëmbantoetkan*, in den voortgang stuiten, doen neerslaan enz.; *m. poedjanja*, zijne offerplechtigheden storen, doen mislukken.

II. smeden van ijzer = *toekoel*.

بنتت boentat, versteening, steenachtige zelfstandigheid in boomen, vruchten, planten, die als behoedmiddel wordt gebr., evenals *goeliga*, zulk e. steen bij dieren, b.v. *boentat mëloer*, versteende mëloer-bloem of versteening in den vorm van die bloem; *b. intan*, diamant, door vreemde stoffen verontreinigd; *boentat*, ook knobbel-tje, dat onder aan sommige bloemen en vruchten zit. Zie *poentat*.

بنتت boentoet, I. achtereinde van menschen en dieren, een vaarttuig enz.; volgers, naloopers, ondereinde van een sabel of geweer, b.v. *boentoet pëdang*, het onderste van een sabel; *b. përahoe*, het achterschip; *ada banjak boentoet sëhaja dibëlakang*, ik heb veel volgers, een heele sleep, achter mij; *bërdjalan bërboentoet*, achter elkander loopen; *boentoet gadjah*, het achterste gedeelte van een olifant, dat schuin afloopt; *boentoet poelau*, het verste gedeelte v. e. eiland stroomafwaarts, ook *ekoer poelau*; *pëmbontoet*, laatstgeborene, Bat. die het staartje vormt of uitmaakt.

II. Jav. staart, = *ekoer*, zie ald.

بنتت bintat, zie *bintit*.

بنتت bintit, ook *bintat*, gezwelletje, kleiner dan *bintil*, bultje, puistje, zooals ontstaat door een muggebeet enz. C. en S. hebben *bintat*.

بنتر bantar; *mëmbantar*, stuiten, bezweren, beletten, b.v. v. e. ziekte, gevaar, storm enz. iets dreigends tegenhouden, tegengaan; *pëmbantar*,

wie of wat stuit enz.; *pëmbantaran*, stuiting, bezwering.

بنتر bantër, Jav. spoed, voortgang; *mëmbantar biola*, de snaren v. een viool aanschroeven.

بنتر bëntar, oogenblik? *sabëntar*, een oogenblik; *dëngan sabëntar*, oogenblikkelijk; *sabëntar-sabëntar*, ieder oogenblik; *dalam sabëntar-bëntaran*, in e. oogenblikje; *sabëntar itoe djoega*, op het eigen oogenblik.

بنتر bëntoer; *mëmbëntoer*, buigen, zooals een tak, een dunne boom enz. buigzaam zijn. Zie *lëntoer* en *lëmpai*.

بنتر boentar, ook, en vooral op Java, *boendar*, rond; *matahari mëmboentar bajang*, de zon vormt e. ronde schadaw, d. i. als zij juist in het zenith staat. Mën. id. *boentar pikiran*, vast besloten; *b. daoen boedi*, rond, wel besneden van het gelaat; *b. dikëping*, wat in zijn geheel is wordt verdeeld, Zie ook *boelat*.

بنتر boentoer, meer dan verzaaidigd, vol gegeten.

بنتر bintoer en *bintoeh*, e. s. v. mandje om krabben te vangen; *mëmbintoer*, met dat mandje visschen.

بنتس bëntas of *bentoes*? komt in de Pël. Dj. voor in de beteekenis van *benteh*, schoppen tegen de beenen, als spel, b. v. *hamba hëndaq mëlawan dia bërbëntas*, en *hai radja jang përkasa*, *bëntas olik toewan hamba kakikoe*. Zie *benteh*.

بنتغ banting, I. *mëmbanting*, smijtend slaan, neersmakken, bonzen van het hart, hossen van een rijtuig;

mëmbanting kaïn, het goed, slaande op een plank of steen, uitwasschen. Mën. *mëmbanting toelang*, met inspanning werken, zich uitsloven; *sapërti ombak mëmbanting diri*, als golven die zichzelf slaan. Sprw.

II. e. s. v. inlandsch vaartuig met twee masten, inz. in Atjeh in gebruik, ook H. T.

III. op de heete asch roosten van visch of bananen, C. en S.

بنتغ banteng, Jav. e. s. v. wild rund, zie *sëladang*. In het Mën. algemeene naam voor koe.

بنتغ bëntang; I. *mëmbëntang*, uitspannen, uitspreiden b. v. een tapijt, mat, tent, zonnescerm, net, boog enz.; *bëntang tikar pon tidak*, voor ons: hij presenteerde hem zelfs geen stoel, ter aanduiding v. e. onheusche ontvangst; *bëntangan*, wat uitgespreid of uitgespannen is, uitspansel; *bëntangan langit*, het uitspansel des hemels; *tërbëntang*, uitgespreid; *djaring jang tërbëntang*, een uitgezet net; *bëntanglah sajanja*, zijne vlerken waren uitgespreid; *dibëntangkan oranglah sëgala chaimah*, men zette de tenten op. Zie ook *rëntang* en *pëntang*.

II. e. zeer ruwe buffelslede, gebr. om timmerhout te transporteeren, C. en S.

بنتغ boentang, I. kam en roede bij het weven voor de bloemen, die ingeweven moeten worden.

II. onbewegelijk starend van de oogen, b. v. van een doode; *moeloet tërnganga*, *mata tërboentang*, Sj. Man.

Sj. Goem. en Sj. Madli, met wijd geopenden mond en onbewegelijk starrende oogen. Mën. id.

بنتغ boenting, zwanger, bevrucht, drachtig, zwangerschap; *boenting gëlap*, zwanger zonder dat bekend is door wien; *boenting padi*, zwangerschap van de rijst, als de aar in den halm besloten is. Hierbij worden fraaie kuiten vergeleken, Hik. Boedj. Djaj. Langk. *përëmpoewan boenting*, een zwangere vrouw; *b. pëlanoek*, dwergherts-zwangerschap, vergelijking voor een vrouw die tijdens de zwangerschap nog menstrueert; *kajoe boenting*, e. stok met abnormale zwelling of dikte; *mëmboentingkan*, zwanger gaan van iets, b. v. *pada masa itoe iboe hamba mëmboentingkan hamba*, te dier tijde ging mijn moeder van mij zwanger, Tam. ed. Dar.; *boenting-bantang*, hoog zwanger, v. d. W. = *boenting sarat*, de gewone uitdrukking daarvoor; *kaboentingan*, zwangerschap.

بنتغ boentoeng, Jav. = *koe-doeng*, zie ald.

بنتغ bintang, ster; *b. timoer*, de morgenster; *b. barat*, de avondster; *b. oetara*, de poolster ook *b. koetoeb*; *b. bërasap*, *b. bërekoer* en *b. koekoes*, staartster, komeet; *b. këlarat* en *b. tërhamboer*, vallende ster, d. l. Cr., zie *tjirit*; *b. tëtap*, vaste ster; *b. bëridar*, *b. bërkibar* en *b. siarat*, dwaalster, planeet; *b. tëropong*, telescopische ster; *b. moestari*, Jupiter; *b. marich*, Mars; *b. zoehara*, *b. kadjora* en *b. babi*, Venus; *b. oetarid*, Mercu-

rius; *b. zahal*, Saturnus; *b. bidoek* en *b. djoeng*, de groote Beer; *b. majang*, de Maagd; *b. kala*, de Schorpioen; *b. kartika*, het Zevengesternte; *b. alnasj*, de Wagen; *b. addjoear*, ook *b. bëlantik*, de Orion; *radja bintang*, bijnaam van de zeven planeten, die om de beurt op de uren van den dag haren invloed uitoefenen; *b. badjau*, de kaapsche wolken; *b. sagoeoes*, sterrengroep; *bintang-bintangan*, sterrenbeeld; ook doorzichtig van een dak enz.; *b. laoet*, zeester, e. s. v. zeedier; *bintang*, ook ridderorde; *b. bëhadoeri*, militaire ridderorde; *bintang-bintang*, e. s. v. kleine, diepe, houten schalen met deksel, net verlakt, afkomstig van Palembang, de Bruin Kops; *pëbintangan*, de plaats der sterren, sterrenhemel.

بنتغ benteng, losse borstwering, fort, redoute; *nëgari jang bërbenteng*, stad van wallen voorzien. Zie *koeboe en kota*.

بنتق bëntoek, kromgebogen stuk van eene harde en taaie zelfstandigheid, bocht, kromming; ook gebruikt als hulp-Telw. voor ringen en derg.; *mëmbëntoek*, krombuigen, een gebogen vorm aan iets geven; *tidak tërbëntoek*, onbuigzaam, niet te buigen, koppig, eigenzinnig; *mëmbëntoekkan kajoe*, hout krommen tot kniehout voor vaartuigen; *boesoer doewa bëntoek*, twee bogen.

بنتق boentak, kort, ineengedrongen, iets, waarvan de lengte niet in verhouding is met de breedte, b. v. van een ineengedrongen gezicht, een

boek dat te veel is afgesneden, ook kort en dik van een vaartuig; *ikan boentak*, de kogelvisch; *intun boentak*, ruwe diamant, zie *boetək* onder *boetak* II. Ook = *boental*, zie ald. en *boentar*.

بنتق *bintak*; *pərahoe bintak*, e. s. v. rooversvaartuig.

بنتق *bintik*, vlekje, stipje; *bintik-bintik koelit*, zomervlekken, sproeten, zie *tahi lalat*.

بنتل *bantal*, kussen; *bantal badjak?* v. d. W. heeft vergeten de bet. op te geven; *bantal goeling*, rolkussen; *b. səraga*, staatsie- of pronkkussen; *b. pərafoeng*, het bovenste van een stel pronkkussens. Mën. id. doch in den vorm van een prisma; *b. pə-njamboet*, het onderste daarvan; *b. pə-njangga*, stootkussen, gebruikt b. v. tusschen een geheschen sloep en het scheepsboord; *b. kəmboeng* of *gəmboeng*, zie ald., armkussen, kort en dik; *b. mëndjaga*, kussen om wakker te blijven, d. i. een geschildte kokosnoot voor oorkussen gebr.; *b. toempoeək kapala*, kussen, dat achter het eigenlijke hoofdkussen staat; *b. galang kapala*, het eigenlijke hoofdkussen; *b. pəringinan*, kussen der begeerlijkheden? I. P.; *b. sandaran*, rug- of lendekussen, ook het kussen in den rug van een stoel, eanapé of rijtuigbank; *b. toewa*, e. dikke boom of balk die horizontaal langs den voet der palen voor een dam wordt gelegd, C. en S.; *bantal-bantal*, wat op een kussen gelijkt, hekbalk, mar.; *bantal-bantal pəlangi*, horizontaal stuk van een regenboog; *tikar-bantal*, slaap-

mat en kussen, het beddegoed van een inlander; *bərbantalkan tangan*, met het hoofd op de hand liggen, Prab. Dj.; *bərbantalkan ləngan*, met het hoofd op den arm liggen; *məmbantalkan ləngan*, den arm voor kussen nemen, tot kussen maken.

بنتل *bəntil*, zie *bintil*; *b. soesoə*, de tepels van de borst.

بنتل *boental*, rond, ongeveer = *boentar*, b. v. van een steen, een gevulde blaas enz., volg. C. en S. opgeblazen, uitgezet als een blaas. Ik zou eer denken = *boentəl* Jav. zak, bundel, dus: *ikan boental*, de zak- of bundelvisch, de kogelvisch, die wegens den giftigen steek met zijn angel of doorn zeer gevaarlijk is. Soorten zijn: *boental pisang* en *b. kotak*.

بنتل *boentəl*, Jav. knoop in een doek, inknoopen, ook samengeknoopt pakje of in een doek geknoopte dingen, H. T.; *boentelan*, bundeltje, samengeknoopt pakje.

بنتل *boentil*, zak van linnen en derg. ter berging van kleederen, ransel, v. d. W. Mën. zak, die op den rug gedragen wordt door bedelaars om er aalmoezen, door werklieden om er gereedschap in te bergen, knapzak, tornister; ook = *boentəl*. Zie ald.

بنتل *boentoel*, de ring onder aan een krisscheede.

بنتل *bintal*, beter *bintil*, zie ald.

بنتل *bintoel*, zie *bintil*.

بنتل *bintil* en *bəntil*, puistje, muggebeet. Volgens v. d. W. grooter dan een muggebeet, meer een bult, zooals ontstaat door den steek v. een horzel;

mëmbintil, z. als zoodanig voordoen, b. v. de tepels van eene maagd of de hoektanden van een paard, v. d. Tn.; *bintil soesoe*, de tepels van de borst. M. Zie *bëntil*.

بنتن bantan, naam van een residentie op Java, door ons tot Bantam verbasterd.

بنتن bantoen, I. *mëmbantoen*, met geweld uitrukken, b. v. een boom met wortel en al, een pijl uit e. wond, een keg uit het hout, haar uit het lichaam enz.; *m. dari atas koeda*, iem. van een paard rukken. M.

II. e. s. v. boom met fraai geel, taai hout, waarvan men wel wandelstokken maakt. Ook *sëbantoen*.

بنتن bëntan, weer ingestort van een zieke, opnieuw ontstoken v. een wond.

بنتن bintan, e. s. v. boom, welks sap giftig is, volg. C. en S. *Cerbera sp.*; *poelau bintan*, het eiland op welks zuidelijke punt Riouw ligt.

بنتو bantoe; *mëmbantoe*, helpen, bijstaan, steunen; *pëmbantoe* en *bantoe*, helper, bijstand, hulptroepen; *bantoe-mëmbantoe*, elkander helpen of bijstaan.

بنتو boentoe, I. versperd, verstopt, niet doorlopend van een weg, keerweer, verstopt van eene rivier, waterleiding enz. beperkt, geborneerd van het verstand.

II. het breedste gedeelte van een spintop, C. en S.

بنتورغ bintoeroeng, e. s. v. beer, *Arctitis bintoerong*. Volg. C. en S. e. s. v. civet, op sommige plaatsen *bin-*

toeroen genoemd, omdat het naar beneden klimt?

بنتولو bëntoeloe, e. s. v. zoetwaterisch, C. en S. witvisch. L.

بنته bantah, tegenspraak, woordentwist; *mëmbantah*, tegenspreken, redetwisten; *mëmbantahi*, betwisten; *mëmbantahkan*, over iets twisten; *bantahan*, twistziek, wedersprekend; *pëmbantah*, tegenspreker, twister; *përbantahan*, twist, woordenstrijd; *bantah-bentoh*, hevige ruzie, zie *bentoh*; *ada jang bërbantahkan tempat*, sommige betwisten elk. de plaatsen.

بنته bintoeh, zie *bintoer*.

بنته bentoh, verschil in meening of gevoelen, ruzie, krakeel; *bërbentohan*, verschil met elkander hebben, met elk. krakeelen; *bentohan*, dat waarover men geschil heeft, de twistappel; *pëmbentoh*, geschil-zoeker, ruziemaker. Zie ook *bantah*.

بنته benteh; *mëmbenteh*, met het scheenbeen schoppen; *main benteh*, een spel, waarbij de een den ander met zijn scheenbeen tegen de kuit van het gestrekt gehouden been schopt, om dit van zijn plaats te krijgen; *pëmbenteh*, de persoon die dit doet, scheenbeenschopper.

بنتي banti; *mëmbanti*, nederliggen, rusten.

بنتي bantai, nedervellen, van menschen en dieren; *dibantai*, neergeveld, neergeslagen, ook overdrachtelijk van graan, b. v. *soedah djatoh bënih habis bantai dikëmarau*, het zaad is gevallen, neergeslagen door de droogte, C. en S.; *dibantai dëngan*

kajoe, met een hout neergeveld, gedold; *běnih habislah těrbantai di toearang*, al het zaad is neergeslagen door de langdurige droogte, C. en S.; *měmbantai*, met één slag neerslaan, dooden, slachten, inzonderheid van groote beesten; *pěmbantai*, slachter, slager; *pěbantaian*, slachtplaats; *bantaian*, slachtvee. Zie *banting*.

بنتی binti, zie *biti*.

بندجار bandjar, I. rij, gelid, reeks, b.v. van huizen, boomen en derg., die achter elk. volgen, terwijl *baris* meer van naast elk. staande voorw. gebezigd wordt; *běrbandjar*, op een rij; *ija běrbandjar dirinja*, zij plaatsten zich op eene rij; *pada doewa bandjar*, in twee rijen; *běrbandjar-bandjar*, op rijen; *toewa bandjar*, iemand die het gezag heeft over een rij tijdelijke hutten bij veraf gelegen rijstvelden; *bandjaran*, rijtje; *doedoek sabandjaran*, op één rijtje zitten; *bandjaran sari*, in de HSS. de naam van het verblijf der hemelnimfen of *bidiadari*, den lusthof van Batara Goeroe; ook de naam van een lusthof bij Koeripan op Java.

II. de naam eener groote rivier in Z.-Borneo; *bandjar masin*, de zilte of brakke Bandjar, naam voor die rivier bij de monding, en voor de daaraan gelegen stad.

بندجار bandjir, Jav. overstrooming door water v. de bovenlanden; *kabandjiran*, daardoor overstroomd zijn. Zie *ampohan* en *bah*.

بندجور bondjor, Men. versterkt kampement, ook = *koeboe*.

بنجت bendjing, Jav. morgen, de toekomst.

بندجول bondjol, I. versterkt kampement; verb. van *bondjor*, zie ald.

II. scherp uitstekend, b.v. van een gewel. Zie *bontjol*.

بندجال bindjal, e. s. v. boom, die een eetbare, zure vrucht draagt. De gom van dezen boom is zeer prikkelend voor de huid en veroorzaakt zwelling en ontsteking, C. en S.

بنجی bandji, Chin. e. s. v. roosterwerk van latten of porselein aan balustrades, vensters, deuren enz. *boenga bandji*, figuren op lijnwaad, daarop gelijkende.

بنجی bindjai, e. s. v. boom met rinsche vruchten, die veel van *mangga* hebben; ook *kěmang* genoemd; volg. v. d. W. veel gelijkende op *kěmang*.

بنجان bëntjana, Skr. ellendige zaak, kwelling, leed, ongeval, belediging, teleurstelling, bedrogen uitgekomen; *b. sjaitán*, kwelling des duivels; *běrhoewat bëntjana*, leed berokkenen; *měmbëntjanakan*, beledigen, smaadheid aandoen, blameeren; *waktoe bëntjana*, onzalige, slechte tijd; *sědikit sěhadja bëntjana*, slechts eene kleine belediging.

بنجت bantjoet, Batav. mislukt, = *bantoet*, zie ald.

بنجت bëntjat, ook *rěntjat* en *gěntjat*, gestaakt van een werk, gestuit in zijn vaart of in den groei, geketst van een vuurwapen. Zie ook *pětjat*.

بنجت boentjit, opgezet, v. den buik of de wangen; opgezetheid.

بنچت bentjoet, = *bentjoh*, zie aldaar.

بنچت bintjoet, bult aan het hoofd, buil door een val, slag of stoot.

بنچر bëntjar, duizelen, schemeren, flikkeren voor de oogen; *bëntjar mata mēmandang matahari*, de oogen schemeren door het kijken in de zon; *pëmbëntjar mata*, dat wat de oogen doet schemeren. C. en S. Ook valsch, buiten den toon, b.v. van een gebarsten gong, id.

بنچر bantjar, tellen? b.v. *sakaliannja soedah patik bantjari, ada sariboe jang soedah kēmbali*. Sj. Ind.

بنچس boentjis, boontjes, Ned. voor onze persieboonen.

بنچغ bantjang, I. *mëmbantjang*, beletten, verhinderen.

II. keuvelen, kouten, gemeenzaam gesprek; *bēharoe kita bērbantjang sadja, bēlom ada bitjara*, wij hebben er even over gekeuvel, maar er nog niet over beraadslaagd; *bantjang-bantjang*, gesnap, gekeuvel. Mën. *mëmbantjang*, telkens op hetzelfde terugkomen, herhalen wat reeds gezegd is, nakauwen, leuteren, ook C. en S.

بنچغ bentjang, = *pintjang*, v. d. W. Zie ald.

بنچق boentjak, knobbel, knoest. C. en S.

بنچل bontjol, knobbel, knobbelige uitwas, zwellende verhevenheid, zooals bij het opkomen der horens bij dieren enz.

بنچل bintjoel, zie *bintjoet*.

بنچه bantjoeh; *mëmbantjoeh*,

vermengen, onder of door elkander mengen, b.v. klei met water, zout met peper, verf met olie, ook de kaarten schudden, doch daarvoor beter *kopok*, C. en S.; *pëmbantjoeh*, dat wat er bij of onder gemengd wordt, bijmengsel; *mëmbantjoehkan tanah lijat dēngan ajar*, klei en water met elkander vermengen, Pel. Dj.

بنچه bantjah en *bëntjah*, moerassige grond, drassig land, broekland, moerassig, drassig, doorweekt, doornat, in groote mate bezoedeld.

بنچه bentjoh, opgewonden toestand, die aan een scene voorafgaat, v. d. W. in een kwaad humeur zijn. Ook *bentjoet*. Zie *bentoh* en *bantah*.

بنچي bantji, I. hoofdgeld van de inlanders; *mëmbantji*, een schatting of contributie heffen, ook het volk tellen, door van ieder besneden man een kleinigheid, een *mas*, te vragen; *oewang bantji*, schatting, contributie, collecte; *bantji-bantji*, opgetelde som, statistische lijst der bevolking.

II. Tam. timmermansdissel met onverzetzbaar ijzer, die dus niet als bijl kan gebruikt worden. Zie *bēlioeng*, *tjėtai* en *patil*.

III. Op Java: hermaphrodit. Ook C. en S.

بنچي bëntji, haat, haten, hatelijk; *mëmbëntji*, iemand of iets haten; *pëmbëntji*, hater; *hikmat pëmbëntji*, middel om haat op te wekken, afkeer in te boezemen; *bērbëntji-bëntjian*, elkander haten; *kata jang bëntji*, een hatelijk gezegde; *itoelah bëntjinja*, dat

is het hatelijke ervan; *běntjjan*, het gehate voorwerp; *kaběntjjan*, hatelijkheid, iets gehaats; *měndjadi soeatoe kaběntjjan kapada sěgala orang jang baik*, is iets gehaats voor alle fatsoenlijke lieden, H. Abd.

بند banda; *banda djawa*, gierst, d. l. Cr.

بند bēnda, Skr. ding, zaak, voorwerp; *bēnda kēras*, harde voorwerpen; *bēnda tjajir*, vloeistoffen; *bēnda Allah*, ding Gods, noemt men iets, waarvan men den naam niet zeggen wil, omdat de aangesprokene wel weet wat men meent; *harta bēnda*, goederen, schatten; *mata bēnda*, kostbaarheden; *běrbēnda*, gegoed zijn; *bagai-bagai bēnda jang endah-endah*, allerlei soorten v. kostbaarheden; *bēnda toenganan*, bruidschatten.

بند bonda, I. moeder, in de beleefde en hoftaal. Door de mindere standen ook in brieven gebezigd; *ajahanda dan bonda*, vader en moeder = *iboe-bapa*.

II. *bonda*, e. s. v. boom, een artocarpus, C. en S.

بندار bēndara, Jav. heer, gebiedder, meester, gebiedster, meesters. Komt veel in de HSS. voor, b. v. *bēndara Madjapahit*, de regeerende Vorst van Madjapahit.

بنداجا bēndaga, = *awaḷ pėrahoe?* Hik. Bandjar enz.

بندال bandala, Port. kruithoorn, kruittoker; kleine houten doozen om kardoezen in te doen, ook kardoes; *tali bandala*, bandelier, waaraan de

kruittokers hangen; *boedak bandala*, legerjongens die de kardoezen dragen. M. Zie ook *bandela* en *mandala*.

بندالو bēndaloe, e. s. v. vogel, C. en S. Zie *bělėdoe*.

بندت bandoet, binden, vasthechten v. iets dat gespleten of gescheurd is, de ring, die de *aring* met het krislemmer verbindt; *bandoet mariam*, de banden, waarmede het geschut aan boord vastgesjord wordt; *měnjjoeroeh, tęgang bandoet mariam*, gelasten de banden v. h. geschut stijf aan te halen, vast te sgorren; *bandoet soendang*, metalen verbinding aan een Mal. zwaard, C. en S.; *měmbandoet*, een scheur met een band dichthouden, met een band ondersteunen; *pěmbandoet*, de band of het middel om een scheur dicht te houden.

بندر bandar, I. Perz. handelstad aan zee of aan eene rivier, ook factorij, kantoor; *sjah-bandar* havenmeester; bij hazard spelen: de bankier; *kawan bandar*, onderhoorige van den havenmeester; *pěrbandaran*, havenkantoor; *sakalian nęgari dan bandar*, alle steden en handelsplaatsen; *měnghantar lada kabandar kompani*, peper naar de factorij der O.I.-Compagnie vervoeren.

II. Pad. bovenl. waterleiding op de rijstvelden; *b. pėmboewang*, leiding voor den afvoer van het overtollige water; *poetoes bandar*, ophouden der maandstonden; *měmbandarkan*, geulen graven voor den waterafvoer; *měmbandarkan ajar kasawah*, water leiden naar de rijstvelden; *bagai mēm-*

bandarkan ajar kaboeKit, fig. monnikenwerk doen.

بندر boendar, I. = *boentar*, rond. Op Java *boendër*, id.

II. e. s. v. inlandsch vaarttuig.

بندر boendër, Ned. borstel, schuier.

بندارساه bandarsah, verb. van *mandarsah*, zie ald.

بندڠ bëndërang, I. *toembak bëndërang* en *lëmbing b.*, e. s. v. piek met haar of vederen onderaan, die omgekeerd voor den Vorst uit wordt gedragen, Mal. Sam. II: 233; ook *bandang*; *bëndërang kanan* en *b. kiri*, e. s. v. beamtben, in rang volgende op den *bantara*.

II. zich naar alle zijden verspreidend, van licht; *tërang bëndërang*, helder, schitterend licht, frequ. v. *bëndang*, Mën. welk woord dezelfde beteekenis heeft; *boelan bëndërang*, maan die haar glanzens verspreidt; *bëndërang hatinja*, helder van hoofd, vlug van begrip, Hik. Am. Hamz.

بندرغ bëndëroeng, ruimte zonder beschot tusschen twee huizen, die in de diepte aan elkander verbonden zijn; *astana saratoes bëndëroeng*, een paleis bestaande uit honderd, door tusschenruimten van elkander gescheiden, gebouwen.

بندرغ bandëring, Jav. slinger om mede te werpen.

بندرق bandërek, Jav. overspel, echtbreuk.

بندڠ bandang, I. op Java *bandëng*, e. s. v. smakelijken zout- en zoetwatervisch.

II. slinger, M. Zie *bandëring*.

III. = *bëndërang*, zie ald.

بندڠ bandoeng, I. dichterlijk in de HSS. haan, zie *bëndoeng* II.

II. paar, koppel, van twee voorwerpen vlak tegen elkander aan, b. v. van huizen, bergen, eierdooiers enz., b. v. *bërboewat balai bërbandoeng doe-wa*, twee open gebouwen naast elk. maken, Sj. Sël. Dal. p. 126.

III. Mën. het geluid van veel stemmen door elkander; *b. ratap*, weeklagen bij een lijk. Zie ook *bëndoeng*.

بندڠ banding, evenbeeld, weerga, dat waarbij iets vergeleken wordt; *tiada bandingnja*, heeft zijns gelijke niet, niets is er mee te vergelijken, het is onvergelijkelijk; *mëmbandingkan*, vergelijken, confronteeren; *tiada katarau dan tiada kabandingan*, zijns gelijke en evenbeeld niet hebben, onvergelijkelijk; *përbandingan*, vergelijking, overeenkomst. M.

بندڠ bëndang, I. vak van een bouwland, hetzij bewaterd of niet, akker. Volgens Max. = *sawah*, doch *hoema* = *tëgal*. C. en S. ook = *sawah*!

II. Mën. helder, glanzend; *tërang-bëndang*, zeer helder, klaar als de dag, grondw. van *bëndërang* II. Zie aldaar.

بندڠ bëndoeng, I. dam, dijk; *mëmbëndoeng*, afdammen, afdijken; *pëmbëndoengan*, afdamming, bedijking, afschutting. Op Mal. niet bekend. Zal wel alleen Jav. zijñ.

II. ook *bandoeng* en *mëndoeng*, haan; *bëndoeng sëlaka* poëtische naam

voor den haan, lett. haan der spreuken, omdat zijn kraaien bij het opzeggen van spreuken vergeleken wordt. Zie ook bij *poepoeh*.

بندغ boendoeng, e. s. v. ziekte bij de buffels, de leverbotsiekte.

بندق bëndok = *bëndo*, zie ald. is eigenlijk Jav.

بندق bondok, I. = *poenoek*, bult op den rug van dieren, zooals ossen, kameelen enz., celtbult op de schouders van sjouwers.

II. een bastaard, C. en S., is het Arab. *boendóék*, zie ald.

بندل boendal, gooien, smijten, C. en S.

بندل bëndoel, I. in de bouwkunde: sloof, langslegger, het houten raam waarop de wanden van een huis, kast enz. komen te staan, ook de plaats in het paleis, waar de Vorst private audientie verleent, wel te onderscheiden van de *balairoeng*. Zie o.a. H. T. Volg. C. en S. is de Vorst dan gezeten op zijne slaapstede (couch)? Zij noemen het *bëndala* en hebben het kennelijk niet begrepen. Zij verklaren dan ook, dat de Mal. dit *bëndala* niet verstaan. Geen wonder! *bëndoel pintoe*, dorpel, drempel van een deur; *doedoek dibëndoel*, tijdelijk bij iem., die meerder is, inwonen, logeeren; *pak sibëndoel*, de vader van *Bëndoel*, de naam van iemand, die door zijne groote domheid berucht is, vandaar: stommerik, domkop.

II. e. s. v. vogel. M.

بندل bandoel, Jav. schommelen; *bandoelan*, kinderwieg, schommel.

بندلا bandëla, ook *bandela*, baal, groot pak; *kapas tiga poeloeh bandëla*, dertig balen katoen.

بندن bandan, I. Banda, een der Moluksche eilanden; *boeroeng bandan*, e. s. v. vogel met een kuif, H. mogelijk de kuifpapegaai of kaketoe.

II. eigendommelijke kleurofsmaak, die een metaal heeft of afgeeft.

بندو bandoe, Skr. bloedverwant, vriend, kameraad, Sj. Ardan; zie *bantoe*.

بندو bëndoe, I. Jav. toorn.

II. e. s. v. draagstoel, C. en S.

بندو bëndo, Jav. e. s. v. wapen, dat veel van een *golok* heeft, doch iets kleiner is, groot hakmes, kapmes.

بندو bindoe, draaibank, de plaats waar de draaier aan de draaibank zit; *tjintjin bindoe*, ijzeren ring, die om het te draaien hout wordt gedaan, om het splijten te voorkomen; *medja bindoe*, het blad (? the blade) v. e. draaibank, C. en S.; *paksi b.*, de ijzeren punten, die het te draaien hout vasthouden.

بندوق boendóék, Ar. bastaard, natuurlijke zoon.

بندون bendoewan, een tot de ketting veroordeelde, kettinganger, zie *andoewan*. Volg. and. v. het Hind. *bëdoewa*.

بندھاري bëndahara, Skr. rijksbestierder, titel van den hoogstenstaatsambtenaar in een Maleischen staat, letterl. schatbewaarder; *përbëndaharaän*, schatkamer, schathuis, ook be- waarplaats van schatten, Niem. bl. 4^e dr. pag. 63.

بندھاري bëndahari, schatbe-

waarder, schatmeester, ook opper-
ceremoniemeester; *pənghoeioe bənda-
hari*, opperschatmeester, hoofd der
magazijnen, magazijnmeester, pak-
huismeester; *bəndahari*, ook iets kost-
baars, een kostbaarheid, b.v. *maka
dalam tjoemboel itoe ada soeatoe bən-
dahari namanja, adapon bəndahari
itoe, djika diboeboekkan pada orang
mati, nistaja hidoep poela kəmbali...
maka di-ambilnja tjoemboel katja poe-
tih, jang bərnama bəndahari itoe*. Ind.
Poet.

بندي bendi, e. s. v. sjees of ca-
lèche, rijtuig op twee wielen, til-
burrie.

بندي bəndé, Jav bekken, om-
roepersbekken; *bəndé pərang* oorlogs-
bekken, gebruikt voor oorlogstrom.
Zie *tjanang*.

بندي bəndeja, Port. schenklad,
presenteerblad.

بندي bandera, Port. vlag; *b. ka-
pak*, gewone vierkante vlag; *b. poetih*,
de vredevlag, teeken van overgave;
b. merah, de bloedvlag; *b. poetəri*
bərtodoeng, vlag die over den knop
v. den stok geslagen is, wat men voor
een goed voorteeiken houdt; *b. toeng-
gal*, vlag in den top van één mast;
tiang bandera, vlaggestok; *roemah
bandera*, seinkantoor; *pasang ban-
dera*, de vlag hijschen; *toeroenkan
bandera*, de vlag strijken; *mənjoeikkan
b.*, id. *məmakai b.*, de vlag voeren.

بندي bəndika, vloek of zegen,
bovennatuurlijke kracht, uitgaande
van een persoon of zaak, tot beloo-
ning of straf van eene handeling.

بندي bandela, zie *bandəla*.

بنر bənar, op Java *bənər*, waar,
echt, wezenlijk, recht, naar den aard,
juist, oprecht, ernstig, waarachtig,
deugdelijk, eerlijk, b.v. *kanak-kanak
ini tər laloelah bənarnja*, deze knaap is
buitengewoon eerlijk, Kal. dan Dam.
Facs. p. 48; *hoekoem jang bənar*, een
billijk vonnis; *djalan jang bənar*, de
rechte weg; *bərkata bənar*, de waar-
heid spreken; *məngambil dəngan bə-
nar*, op eerlijke wijze nemen, tegen-
over *məntjoeri*, stelen; *orang bənar*,
een waarachtig man, iemand op wien
men aan kan; *tiada bənar pada ba-
rang soeatoe pərdjandjian*, niet trouw
of eerlijk in het nakomen van zijne
verbintenissen; *orang tiada bənarnja*,
ook iem. die niet wel bij het hoofd is,
S. Dz.; *tiada bənar amat*, niet recht
snik, niet wel bij zijne zinnen, b.v.
*tiada bənar amat anak radja ini roe-
panja, maka dəmikian lakoenja*. Hik.
Korisj.; *sakit bənar*, erg ziek, terdege
pijn; *apabila datang jang bənar, di-
boewangkan jang sia-sia*, Sprw. Oend.
Djambi, als het wezenlijke komt,
wordt het ijdele weggeworpen; *bə-
narlah sapərti kata toewan*, het is
inderdaad zooals mijnheer zegt; *məm-
bənarkan*, voor waar verklaren, be-
waarheden, aan iemand gelijk geven,
in het gelijk stellen, rechtvaardigen;
sabənarnja en *dəngan sabənarnja*, in
waarheid, naar waarheid; *dəngan
tiada sabənarnja*, onbillijkerwijze,
Sadj. Mal. p. 103, onrechtmatig;
məmpərbənari, terecht brengen, in
de waarheid leiden, b.v. *həndaklah*

toewanhamba përbënari, *karëna lamalah soedah mareka-itoe sësät*, dan brenge Mijnheer hen terecht, want reeds lang dwalen zij, Moh. Han.; *kabënanan*, waarheid, recht, rechtvaardigheid, eerlijkheid, gerechtigheid. Zie ook *bëtöel*.

بنسڠ **bansoeng**, zie *bangsoeng*.

بنسڠ **bansai**, vermolmd, vergaan, b.v. van hout; zie *bangsai*.

بنڠ **bënanng**, garen, draad, inz. naaigaren; ook draad van een spinne-web; *bënanng arang*, zwartgemaakte lijn, door timmerlieden gebruikt, om het hout af te passen of te lijnen; *bënanng radja*, fig. uitdr. voor den regenboog; *bënanng tisik*, stopgaren, stop-sajet; *bënanng soedji*, borduurkatoen; *bënanng mas*, gouddraad, zie ook *maka-kau*; *b. kasar*, grof garen; *b. haloes*, fijn garen; *b. sëdang*, middelsoort garen; *b. karëta*, klosjesgaren; *bënanng nënas*, ananas-garen; *bënanng tiga lëmbär*, driedraadsch garen; *b. satoëkal*, een streng garen; *bënanng doelang*, streng wit katoenen garen, ter dikte van e. grooten teen, waarmede bruid en bruidegom of pas besneden worden omstrengeld; *b. boelang*, draad, waarmede de kunsthanesporren vastgebonden worden; *b. pantja warna*, een kleine armband van garen in verschillende kleuren, gedragen als een voorbehoedmiddel tegen ziekte, C. en S.; *b. karap*, de draden gebr. binnen het raam van een weefgetouw, id.; *longsin bënanng hërpakan soetëra*, schering van katoenen garen

met zijden inslag; *daoën bënanng*, e.s.v. plant, *justicia purpurea*.

بنڠ **bëning**, I. op Java, helder, transparant, = *hëning*, zie ald.

II. in de zonneschijn spelen, zich daaraan blootstellen (?) C. en S. Hoe wel v. d. W. Keasb. Abd. Wbk. Cr. R. Eijs en Favre zoo opgeven.

III. een visch opensnijden en op kolen roosten, C. en S., zal wel met II aan de zonnehitte zich blootstellen in verband staan.

بنڠ **bënaḡ**, I. stompzinnig, onbevattelijk, bot, stompzinnigheid, botheid; moet mogelijk zijn: *tiada bërbënaḡ*, evenals in het Mën., zie II; *tërbënaḡ*, tot in het vleesch afgevijld van de nagels of tanden; *pëntjarak bënaḡ*, woekeraar, uitzuiger.

II. merg, hersenen, Mën. *tiḡak bërbënaḡ*, hersenloos, stompzinnig enz. Zie *oetaḡ*.

III. *bënaḡ*, zilveren munten, waarin geen gat is, C. en S.

بنم **bënam**, inzinken; *tërbënam*, ingezonken, b.v. van een anker in het zand, een spijker met kop en al in het hout, ondergedoken; *soedah tërbënam sampan itoe*, die boot zit onder water, is gezonken; *tërbënam matahari*, ondergegaan van de zon; *mëmbënam*, doen zinken in, indrijven; *mëmbënamkan orang*, iemand in het verderf storten; *bërbënam*, lang wegblijven van iem. die iets ging halen, Mën. *mëmbënamkan*, ook ter dood brengen door middel van onder water te houden, en zoo laten verdrinken; *mati dibënam*, zoo ter dood gebracht;

měmběnamkan pėrahoe, een vaartuig onder water zetten, door het vol te laten loopen.

بنو *banoë*, Arab. gewoonlijk *bani'* zonen, meerv. van *ibn*; *banoë himjar*, de zonen van Himjar, de Himjarieten.

بنو *běnoë*, I. een door de natuur gevormde vijver of meer.

II. *běnoë*. Hind. een baar, groote golf in den mond eener rivier bij opkomend getij, C. en S. Zie *běna*.

بنوا *běnoewa*, land, groot vastland, ook gebruikt voor werelddeel; *běnoewa Eropa*, Europa; *orang bėnoewa*, landzaat, de oorspronkelijke bewoners v. e. land, de wilde volkstammen in de binnenlanden van Malaka.

بنوڠ *běnoewang*, e. s. v. boom met zeer licht hout, alleen gebruikt voor het vervaardigen van dobbers, v. d. W. zie ook *binoewang*.

بنوڠ *binoewang*, e. s. v. hert, M. (een buffel, L. e. s. v. rood wild, C. Měn. naam van een heiligen buffel, o. a. in de legende v. Tjindoer Mata voorkomende), volg. C. en S., *roesa binoewang*, e. s. v. hert.

بنه *běnah*, plaag, epidemie, zoolwel bij planten en dieren als menschen; *běnah pasak*, een worm, die de halmen van de rijst doorvreet; *běnah lajar*, e. s. v. sprinkhaan, die de bladeren van de rijst wegvreet, C. en S. schrijven *běna*. Zie *běla*.

بنه *běnih*, zaad, zaailing, nageslacht, nakomelingschap; oorsprong, kopij, legger, slaper, exemplaar om voor een latere uitgaaf te dienen;

Měn. zaadplantjes van de padie; *sama bėnih dęngan dia*, met hem van dezelfde afkomst; *mėnaboer bėnih*, zaad zaaien; *djika bėnih jang baik djatoh kalaoet mėndjadi poelau*, belandt goed zaad in zee, het wordt een eiland. Sprw.

بنی *bani*, Arab. ook *banoë*, zonen, volken; *bani isrđil*, de zonen Israëls; *bani Adam*, menschenkinderen.

بنیای *baniaga*, Skr. meestal, doch verkeerd, *bėrniaga*, handel-drijven; *orang baniaga*, handelaar, handelman; *mėmpėrniagakan*, met iets handel drijven, iets verhandelen, b. v. *maka dipėrniagakannya hartanja*, hij dreef handel met zijne goederen, H. Groel.; *pėrniagaän*, koophandel, handelswaar.

بنیان *boenján*, Arab. gebouw, muur.

بنیتن *běnitán*, e. s. v. boom, die voor masten gebruikt wordt.

بنیک *boneka*, Port. pop, speel-pop, popje.

بنیلو *běneloe* = *běnaloe*, zie ald.

بنیان *banian*, I. koffer tot berging van voorwerpen van waarde; een lederen zak voor provisie, mantelzak.

II. een Hindoesch koopman, *baniaan*; *badjoe banian* = *badjoe panas*, flanellen hemd. Měn. e. s. v. onderbaadje van wit en blauw katoen; een onderhemd. Sw.

بنیجی *běnnjai*, tot kruim, los, verkookt, van spijzen; flauw, zonder energie, van een handeling; half, van een maatregel. Měn. slap, week, zacht, lusteloos, krachteloos. Zie *njěnnjai*.

بواب **bawáb**, Arab. portier.

بوار **boewara**, e. s. v. plant, waarvan de bladeren op die van de kurkuma gelijken, v. d. W.

بواسير **bawásir**, Arab. aambeien.

بواكي **boewagai**, alligator, v. d. W., zie *boewaja*.

بوان **boewana**, Skr. wereld; *sèri tèri boewana*, de glans der drie werelden; naam van den stichter van het oude Singapoera, wiens graf daar, volgens v. d. W., nog te zien is.

بواي **boewaja**, krokodil; ook de naam van een tinnen munt in Selingoer, in den vorm van een krokodil en ter waarde van 20 duiten, thans in onbruik. Soorten van krokodillen zijn: *boewaja laboe*, *b. katak* en *b. tēmbaga*; *ditjèkau boewaja*, door een krokodil gegrepen; *boeroeng boewaja*, de ijsvogel; *lidah boewaja*, zie bij *lidah*; *boewaja-boewaja*, kielbalk, waarin de mast staat, slemphout; *tèlor boewaja*, krokodil-ei, zie bij *botjong*; *kalau ajar tēnang djangan disangka tiada boewaja*, als het water stil is, moet men niet meenen, dat er geen krokodillen zijn, Sprw.; *lang mēnèrap boewaja*, een sperwer stelt zich als een krokodil aan, fig. uitdrukking in het Palemb. voor een jongeling, die een meisje een bloem van het hoofd rukt; *boewaja ngēlangsar*, fig. uitdr. aldaar voor het bespieden van eene vrouw, die onder het huis rijst stamp, id.; *adakah boewaja mēnoelak bangkai*, is er wel een krokodil, die een kreng versmaadt? Sprw.

بوب **bob-bob**, de boschkraai, ook *bot-bot*, C. en S.

بوڤت **boeboet**, I. mar. stag; *lajar boeboetan*, stagzeil; *tali boeboetan*, geitouw.

II. e. s. v. vogel, *Centropus philippensis* (Grimpeurs) d. l. Cr., e. s. v. koekoek, C. en S.

III. *mēmboeboet*, uittrekken van de rijstplantjes ter overplanting, uittrekken v. e. splinter, Pad. bovenl.; hoog uithalen bij het zingen.

بوڤر **boebar**, Jav. verspreid, zich verspreiden, uiteengaan, van levende wezens.

بوڤر **boeboer**, pap, brij, zoowel in de heelkunde als tot spijs; *b. nasi*, rijstepap; *b. kandji*, dunne rijstepap, die als stijfsel of plakmiddel wordt gebezigd; *b. pèkatoel*, e. s. v. brij van kleefrijst of *poeloet*, inz. de zwarte; *apa bolih boewat, nasi soedah mēndjadi boeboer*, wat zal men doen, de rijst is al tot pap geworden. Sprw.

بوڤس **bobos**, door drukking een opening hebben gekregen, stuk gegaan zijn, b.v. van den vloer, het dek van een vaartuig, een gevulde zak, een zeil door den wind enz. ook gewond door een steek of schot; uitvallen van het haar ten gevolge van ziekte, C. en S.

بوڤس **boeboes**, in zwermen vliegen, zooals de mieren in den paartijd.

بوڤڠ **bobang**, uitgaan als men gelast is het huis te houden, C. en S.

بوڤڠ **boeboeng**, I. Mēn. vol tot aan den rand, gesteldheid eener vrouw die onmiddellijk na de beval-

ling weer zwanger wordt; *mëmboe-boengkan*, iets gieten in een voorwerp tot het vol is, vol maken; *kaboe-boengan*, in dien toestand gebracht.

II. ook *boemboeng*, top van iets, nok van een huis; vlokje haar, dat men den kinderen op de kruin van het hoofd laat staan, zie *djamboel*; *boeboengan*, nokbalk; horizontale stok, waarop een tent rust, ook *boemboengan*; *bërboemboeng*, op den top van iets komen, op den top van iets zijn, b.v. *maka hajam itoepon... bërboemboeng di-atas*, die (vecht)-haan kwam bovenop (zijn tegenpartij) (?), C. en S.

III. en *boemboeng*, koker van een bamboegeleding tot berging van iets.

جوبق boeboek, de klander, kleine zwarte torretjes in de rijst; *dimakan boeboek*, door de klander uitgevreten, verteerd, vermolmd, ook van hout.

بويل boebal? *boebal moeloet*, klem in den mond. R. v. Eijs. Zie *kédjang* en *kantjing*.

بويل boeboel, I. *mëmboeboel*, boeten of verstellen van netten.

II. e. s. v. verzwering aan handen en voeten of aan de pooten van dieren, het klauwzeer bij vee; *boeboel gantoeng*, de mok, mokpooten bij paarden.

جوبو boeboe, e. s. v. fuik van rotan of bamboe, aan een touw in diep water neergelaten; van de verschillende soorten is deze de grootste, zie *lokah* en *toewar*. Soorten zijn: *boeboe laboeh* en *b. karang*; *b. gamat*, fuik, die over den grond getrokken wordt om *gamat* te vangen.

بوبة boeboeh; *mëmboeboeh*, op of in iets doen, leggen, zetten, van iets voorzien, b.v. *mëmboeboeh garam*, er zout in of op doen, zouten; *m. tjap*, er een zegel op zetten, zegelen; *m. harga*, den prijs bepalen, er een prijs op zetten; *m. pëlana*, zadelen; *m. tanda tangan* en *m. tapak tangan*, zijne handteekening er op plaatsens, onder teekenen; *mëmboeboeh tanah kakapalanja*, stof op zijn hoofd doen ten teeken van rouw, Sailoe's Sal.; *diboeboehnja satoe mariam*, had men het voorzien van een stuk geschut, H. Abd. 63, r. 4 v. o.; *mëmboeboeh didalam pëndjara*, in de gevangenis zetten, M.

بوت boeta, I. blind; *boeta-toeli*, blind en doof; blindelings, onbesuisd; *mëmboeta-toeli*, onbesuisd tewerk gaan; *b. larang* of *b. larangan*, blind zonder dat het oog beleedigd is; *b. pëtjah*, blind door het verlies van het oog; *b. tjemek*, blind zonder dat de oogbal beschadigd is; *boeta mata sabèlah*, aan één oog blind; *b. hajam*, blindheid der kippen, kippig; ook de tijd van zonsondergang tot 'savonds 8 uur; *përigi boeta*, droge put; *malam boeta*, stikdonkere nacht, Hik. Dewa Indra Mëng. in het holst v. d. nacht, Hik. Bocht.; *tjina boeta*, zie *mohallil*; *oewang boeta*, non-activiteits-tractement, zie bij *oewang*; *mëmboeta*, slapen; *bëlom pëtjah mata bilalang*, *soedah hëndak mëmboeta*, de oogen der sprinkhanen zijn nog niet in hunne holten teruggetrokken of hij wil al slapen, v. d. W.; *mëmboetakan*, blind

maken, verblinden; *diboetakan Allah taala akan pēnglihat mereka-itoe daripada mēlihat djalan jang bētoel*, de allerhoogste God make hun gezicht blind voor het zien van den rechten weg, Sail. Sal.

II. Skr. reus, booze geest = *rak-sasa*, zie ald.

III. *boeta-boeta*, e. s. v. boom, die op zandige kusten groeit, veel gelijkt op de *gaboes*, en welks gom, als ze in de oogen komt, blindheid veroorzaakt.

بوت boewat; *mēmboewat*, doen, maken, bouwen, zich houden als, iets gebruiken voor, iets doen aan, overlust aandoen, het toeleggen op, b. v. *bērboewat baik*, goeddoen; *bērboewat lakoe*, zie bij *lakoe*; *bērboewat kerdja*, wat uitvoeren, het een of ander doen, b. v. *daripada akoe bērdiam dirikoe baiklah akoe bērboewat kerdja*, H. Sj. Merd.; *boewat apa*, waarvoor, tot welk einde; *mēmboewat badjoe*, een baadje maken; *m. nēgari*, een stad bouwen; *m. boetà*, zich houden of men iets niet ziet; *mēmboewat gawé*, in het Palemb. ontucht of overspel bedrijven; *lagi diboewat*, nog in aanbouw, nog in de maak; *akar diboewat tali*, wortels voor touw gebruiken; *sēlendang diboewatnja kain*, hij gebruikt e. sjaal voor rok, Pel. Abd.; *sēbab pērompak itoe mēmboewat orang Pahang djoega*, want de zeeroovers doen ook den Pahangers overlust aan. Volg. C. en S. is *mēmboewat orang*, vermoorden, ombrengen; *ada orang kita diboewatnja, tētapi tiada dapat*, er zijn ook

van onze lieden, op wie zij het toeleggen, maar zij hebben ze niet gekregen; *mēmperboewat*, vervaardigen, maken; *mēmperboewatkan*, maken, vervaardigen voor iemand of iets; *boewatan*, maaksel; ook om er van te maken; *perboewatan*, daad, handeling; *ēntah bagaimanakah perboewatannja itoe*, hoe zou dat toch wel in zijn werk gaan? H. Abd.; *batoe boewatan*, vervaardigde steenen, in tegenoverstelling van natuursteen; *boekān boewatan*, ongewoon, buitengewoon, zooals ook wij zeggen: 't was geen doen; *mēmboewat mati dirinja*, zich als dood houden; *mēmboewat bodoh*, zich van den domme houden; *mēmboewat kasih*, liefde voorwenden, zich houden alsof men iemand liefheeft; *mēmboewat sakit dirinja*, zich ziek houden; *kain boewatan sēloewar*, stof om er broeken van te maken; *saboewat*, van hetzelfde werk zijn, dezelfde plichten te vervullen hebben als een ander.

بوتالا boetala, Skr. de aarde.

بوتر boetir, grein, korrel, ook als hulp-Telw. voor kleine, ronde voorwerpen, b. v. *moetiara doewa boetir*, twee stuks parelen; *boetir kambing*, geitekeutels, schapekeutels, zie bij *tahi*; *boetir ratap* = *bidji ratap*, weelklacht, rouwklacht.

بوتر botor; *katjang botor*, e. s. v. scherp geribde en behaarde boontjes, die jong als groente, rauw als oelam gegeten worden, ook *katjang samboet* genoemd. Men maakt er ook zuur van. Van de oude worden de witte boonen gekookt.

بوٲق boetang, Port. knoop aan e. kleedingstuk; *roemah boetang*, knoopsgat; *boenga boetang*, e. s. v. paarsche bloemen, die den vorm van ronde knopen hebben.

بوٲق boetak, I. Jav. kaal van hoofd, kaalheid, zie *soelah* en *goendoel*; *mata boetak*, ledige oogkassen. Zie *boeta*.

II. *boetëk*, Jav. troebel, drabbig, van vloeistoffen, zie *këroeh*.

بوٲق botok-botok, e. s. v. spijs, bestaande uit jonge mais of boontjes, met of zonder gehakt vleesch of visch, en geraspte kokosnoot in een stuk banaanblad gewikkeld en zoo gekookt. Op Java *bëbotok*, id. Een bijzondere soort schijnt te zijn *bëbotok timboel*, K. B.

بوٲق boetil, = *boetir*, zie ald.

بوٲق botol, Ned. bottel, flesch, inz. europeesche wijn- of bierflesch; *mëmbotolkan*, in flesschen doen, aftappen, bottelen. Zie *pëles*.

بوٲق boetoem, Arab. de terpentijnboom.

بوٲق boetoen, e. s. v. plant met eetbare bladeren, die rauw als toespijs bij de rijst gebruikt worden; *boewah boetoen*, de vrucht dier plant, ook de naam van een versiersel bij snijwerk in de gedaante van die vrucht.

بوٲق botan, Chin. de peonie-roos, ook *radja boenga* genoemd.

بوٲق boetoe, het mannelijk geslachtsdeel.

بوٲق botoh, tot niets te gebruiken, onbeduidend, een prul, van per-

sonen, v. d. W. zie het vorige woord, Mën. *boetoe*, id.

بوٲق bodjot, erg verward, zoodat het niet weer terecht gebracht kan worden, van garen, fijn touw en derg. C. en S. geven op: *bodjoet*, slippen, afglijden, losraken v. een touw of knoop; b. v. *tali tërbodjoet djadi gasing tidak mëmoesing*, door dat het koord verward raakte, kon de tol niet draaien; *ikat tëgoh-tëgoh djangan tërbodjoet*, bindt het goed vast, opdat het niet in de war gerake; = *përloet*. In Perak schudden, beven van hoo-gen ouderdom; zeer oude lieden (?) C. en S.

بوٲق boedjoer, I. recht, in de lengte, overlangs, recht op iets gericht, zonder omwegen, niet krom, langwerpig, geographische of astronomische lengte, met de lengte-as van Oost naar West staan van een huis, N. Sum. zie ook *lintang*; *boedjoer tëlor*, eirond, ovaal, ellips; *tëlor boedjoer*, een langwerpig ei; *b. sirih*, van onderen smal als een sirihblad, van het aangezicht; *bërboedjoer*, in de lengte uitgestrekt of zich uitstrekken; *mënjëmbah bërboedjoer djari*, e. sëmbah maken met de vingers recht uitgestrekt, Sj. Sël. Dal.; *mëmbodjoer*, zich in de lengte uitstrekken, z. langwerpig voordoen; *lintang boedjoer*, overdwars en overlangs; *mëmbodjoerkan dirinja*, zich in zijn volle lengte uitstrekken, b. v. v. e. slang; *mëmbodjoerkan përahoe*, e. vaarttuig recht houden, opdat het niet dwars kome te liggen.

II. = *moedjoer*, meevallen, meeloopen, juist treffen, gelukkiger wijs, ter goeder uur, voorspoedig, van de eene of andere onderneming. Zal wel met I in verband staan.

بوچغ boedjang, man of vrouw in den ongehuwden staat, jongman, meisje, weduwnaar, weduwe, een jongdier, dat den tijd der rijpheid nabij of pas ingetreden is, b.v. *adalah sèhaja tinggal boedjang sèhadja*, ik ben maar zonder vrouw, ongehuwd, gebleven; *boedjang bërøetang*, pandeling voor schuld, i. h. Palemb; *sègala pèrèmpoewan jang boedjang-boedjang*, alle ongetrouwde vrouwen; *koeda boedjang*, een jonge hengst; *mèmboedjang*, als ongehuwde leven; *pèboedjangan*, ook *pèmoedjangan*, het verblijf der ongehuwden, hetzij van het mannelijk, hetzij van het vrouwelijk geslacht, ook ongehuwde staat, *boedjangs*chap, en de gezamenlijke ongehuwde vrouwen en meisjes, zie Sadj. Mal. p. 55, r. 11, de volle vorm is *pèrboedjangan* voor dat verblijf, Hik. Koris. Mes. Kag.; *kain pèboedjangan*, kleed, dat men droeg toen men nog *boedjang* was; *Djaja Langkara tèmpatnja pada pèmoedjangan radja, maka toewan poetèri tinggal bèradoe didalam máligai*, Dj. L. had zijne plaats in het verblijf der ongehuwden en de prinses bleef slapen in het vrouwenverblijf, Djaj. Langk.; *maka toewan poetèri itoe didoedoekkan di-atas gèta pèboedjangan*, men liet de prinses zitten op de plaats der ongehuwde vrouwen; *gèta pèboedjangan*, ook *balai pèboedjangan*,

eigenlijk *pèmadjangan*, zie aldaar en *padjang*, Jav. Zie ook bij *arta*.

بوچغ boedjing, e. s. v. taai hout, gebruikt voor pieken, P.

بوچق boedjoek, I. ook *poedjoek*, verleiding, verlokking, sussing, liefkoozing; *mèmboedjoek*, vleien, verleiden, sussen, bepraten, liefkoozen; *pèmboedjoek*, vleier, verlokker, beprater, susser; *pèmboedjoekan*, vleierij, liefkoozing, verleiding, verlokking.

II. *ikan boedjoek*, e. s. v. eetbaren zoet- en zoutwatervisch, de aroewanvisch als hij groot is.

بوچل boedjal, uitpuilend, uitstekend, zooals b.v. de navel. Zie *bondjol*.

بوچم boedjam; *boedjam sirih* = *tèmpat sirih*, Max., volg. C. en S. een zakje vervaardigd van *mèngkoewang*-palmladeren, in vorm veel overeenkomende met een *tangkin*, zie ald.

بوچر botjor, lek, van een dak, schip, vat, mond enz.; *mèmboenøeh botjor*, een lek stoppen; *moeloet botjor*, iemand die alles uitflapt, langtong, los in den mond; *mèmbotjorkan*, lek maken.

بوچغ botjong, kegelvormige flesch of kruik zonder schouder; *botjong tèlor boewaja*, kegelvormflesch, sodawaterflesch; ook alleen *tèlor boewaja* genoemd.

بوچق boetjoek, knoest aan oude boomen, knots, knop op een deksel, knobbel.

بوچق botjak, versleten, vermolmd, beschadigd, P. Volgens L. *botjok*.

بوچق botjok, e. s. v. tentgordijn, boven een schommelwieg of boven de ligplaats van pas besnedenen, gemaakt van een *sələndang*.

بوچو boetjoe, geometrische hoek; uitstekende punt.

بوچه botjah, Jav. knaap, = *boedak*, zie ald.

بودغ bodong, windvlaag, bui, C. en S.

بودق boedak, kind van een paar jaren oud en daarboven, knaap, meisje, jongen, knecht, meid, bediende, slaaf; *kaboedak-boedakan*, Prab. Djaj., kinderachtig, jongensachtig, ook alleen *boedak-boedak*; *b. pəgang-pəngangan*, bedienden, die men er op nahoudt.

بودق boedoek, het Jav. *boedoeg*, melaatschheid in een hoogen graad; volg. C. en S. de hoogste graad van syphilis.

بودو boedoe, I. kleine visch in pekel. Zie *pəda*.

II. bevreesd, vreesachtig, M.

بوده bodoh, Skr. *abodha*, id. dom, onwetend, onkundig; domheid, onwetendheid, onkunde; *məndjadi bodoh*, verlegen zijn, niet weten wat van iets te denken; *məmbodohkan orang*, iem. in verlegenheid brengen, zoodat hij niet weet wat te doen of wat ervan te denken; *masakan bodoh*, hoe zou (ik, gij, hij of zij) niet weten! als uitroep; *məmboweat bodoh* en *bərbodoh-bodohan*, zich van den domme houden; *kadobohan*, domheid, onwetendheid. Zie ook *bəbal* en *doengoe*.

بودي boedi, I. Skr. wijsheid, verstand, verstandelijk vermogen; wel-

daad, arglist, streek, verschalking; *mə-nanggoeng boedi orang*, aan iem. verplichting hebben; *oetang boedi*, schuld v. e. genoten weldaad, verplichting; *bərbodedi*, verstandig zijn, wijsheid bezitten; *baik boedi* en *elok boedi*, wel bij zijn verstand; edel, edelmoedig, de Holl. 6° dr. p. ۹۹, grootmoedig; *kadapatan boedinja*, zijne streken werden ontdekt; *boedimán*, wijs, verstandig. Dikwijls wordt *boedi* zeer pleonastisch verbonden met het Arab. *akal* tot *akal-boedi*, verstand en wijsheid; verder met de woorden *bitjara*, *bəhasa*, *pəkerti* en *bidjaksana*, als datgene waarin de *boedi* zich openbaart.

II. Skr. *kajoe boedi*, de heilige vijgeboom = *bəringin*, Tug. = *antjak*, v. d. W.; *daoen boedi*, de bladeren daarvan; ook de naam v. e. ornament in teeken- en snijwerk, daarop gelijkende.

بور boera; *məmoera*, bestoken, b. v. den vijand met kogels, een bijenest met vuur en rook, v. d. W. Měn. spuiten met den mond, uitspuiten door de tanden heen = *səmboer*, zie ald.

بور boewar, niet zuinig op iets, verkwistend, goedgeefsich zonder nuttig doel, v. d. W. Zie *boer* en *barboer*.

بور boewir, e. s. v. vogel, C. en S. maar welke?

بورت boerat, = *boreh*, Jav. e. s. v. geel smeersel voor het lichaam.

بورت boeroet, breuk, hernia, gebroken, een breuk hebben.

بورت boerit, het achterste van menschen en dieren; stuit; *boeritan*, achtersteven, achterschip; *ada orang bərdjaga di sabələh boeritan dəkāt*

kěmoedi, er waren lieden die de wacht hielden op het achterschip dicht bij het roer; *sěmboerit*, paederastie; *měmboerit* en *měnjěmboerit*, paederastie bedrijven.

بورس boeroes, melaatsch, melaatschheid, van het Arab. **برص**, zie ald. en **أبرص**.

بورس boros, I. e. s. v. strandboom met eetbare vrucht. Zie *bakau*.

II. verkwistend, verspillend; *měmboroskan*, verkwisten, doorbrengen, verspillen; *pěmboros*, verkwister, doorbrenger.

III. losgegaan, van een touw dat ergens om gewonden is, b. v. om een tol; *měmboros*, losgaan.

بورغ borang, Jav. voetangel, zie *randjau*; *b. tjitjak*, een andere soort.

بورغ boeroeng, vogel; *boeroeng sakawan*, een vlucht vogels; *b. onta*, struisvogel; *b. sopan* en *b. dewata*, de paradijsvogel; *b. gredja*, musch; *b. lajang-lajang*, zwaluw; *b. hantoe*, uil; *b. djindjang*, e. s. v. kraanvogel; *b. rawa*, e. s. v. wilde duif, waarvan twee soorten de witte en de grijze; *b. sioel*, e. s. v. klein vogeltje, zwart met roode kuif; *b. gadjah-gadjah*, e. s. v. strandlooper; *b. djoloek*, id.; *b. barat*, e. s. v. snip in den westmousson; *b. tahoen*, de jaarvogel enz. Voor de bijzondere soorten zie men ook het woord, dat als bepaling achter *boeroeng* komt; *boeroeng-boeroengan*, gevogelte, nagemaakte vogels. Zie ook *onggas*.

بورغ borong, tot een geheel saamgevat, alles in eens, in het gros, bij

den hoop; *měmborong*, in één koop opkopen, het geheel van een werk aannemen; *pěmborong*, opkooper, aannemer; *opah borong*, het werkloon voor het geheel in eens, niet bij dagloon of gedeelten; *kěrdja borong*, aangenomen werk; *měmběli borong*, alles ineens kopen.

بورق boerak, I. los, niet samengedrukt, b. v. van tabak, een handvol hooi en derg.; *boerak*, van *běr-oerak*, zie *oerak*. Měn. = *gěmpar*, zie ald.

II. voelspriet, b. v. *boerak ampai-ampai*, de voelsprietten of armen van een zeekwal, Medusa, C. en S. en volg. hen ook de anus v. e. zeekwal? Zie *lawi-lawi*.

بورق borak, van het Arab. *alborák*, het dier, waarop Mohammed zijne reis naar den hemel maakte. Měn. een groote, heilige vogel, die de zielen der afgestorvenen naar den hemel brengt.

بورق boerik, gespikkeld; ook pokdalig; *boeloe boerik*, gespikkelde vederen. Op Java *loerik*, id.

بورق boeroek, bouwvallig, versleten, oud, verrot, vergaan, verval len, gebrekkig, haveloos; *boeroek boenji*, slechte geruchten; *nama jang boeroek*, een bedorven reputatie, een slechte naam; *orang boeroek-boeroek*, havelooze personen; *badan jang boeroek ini*, ik gebrekkig mensch; *kaki boeroek*, open beenen; *boeroek-baiknja*, de slechte en de goede zijde van iets, het goede en het kwade ervan.

بورم boeram, I. ontwerp, klad; het origineel, de minuut; zie *rang*.

II. verdonkerd, zuur van het gelaat, b. v. *moeka jang djërënih mëndjadi boeram*, zijn helder gelaat werd verdonkerd; *maka naiklah boeram moekanja*, donkerheid verspreidde zich over zijn gelaat, S. Dz. Zie ook *soeram* en *moeram*.

بورن boeroen, hoog, zwaar bosch; *kambing boeroen*, wilde geit, komt voor op de bergen van Malaka, zie ook *goeran*.

بورن boren, e. s. v. lilchtig eetbaar zeedier, v. d. W.

بورندا boeranda, zie *bëranda*.

بورو boeroe; *mëmboeroe*, jagen, najagen, vervolgen, jachten, er achterheen zitten; *mëmboeroe sa' ekoer roesa*, een hert vervolgen; *diboeroenja djoega dëngan tjëmëtinja*, hij zette (zijn paard) steeds aan met de karwats, H. Abd. 86; *bërboeroe roesa*, op de hertenjacht zijn, aan het hertenjagen zijn; *mëmpërboeroe*, jacht op iets of iem. maken, b. v. *djikalau tidak bolih bërboeroe karbau, kitalah dipërboeroenja*, Sadj, Mal. p. ۳۵۹ als hij geen buffels kan jagen, dan maakt hij jacht op ons; *mëmboeroe pëkërdjain*, achter het werk heen zitten; *pëmboeroe*, jager; *hantoe pëmboeroe*, e. s. v. spook in de gedaante van een hond met het gelaat gedurig naar den hemel gekeerd; *përkakas pëmboeroe*, jachtgereedschap; *andjing pëmboeroe* en *a. përboeroewan*, jachthond; *përboeroewan*, de jacht, ook het wild; *përboeroewan banjak dihoetan ini*, er is veel wild in dit bosch;

boeroe-boeroe, haastelijk, haastig, gejacht, met jacht, in haast.

بورو boeroeh, Jav. daglooner, sjouwer = *koeli*; *boeroehan*, loon, werkloon, dagloon; zie *opah*.

بورو boreh, Jav. e. s. v. geelsmeersel, waarmede het lichaam bij sommige feestelijke gelegenheden wordt gekleurd. Zie *boerat*.

بوروي boerai, uitstorten, uitloopen, van losse lichamen, zooals graan uit een beschadigden zak, de ingewanden uit het lichaam enz. doch niet van vloeistoffen. Zie ook *bërai* en *oerai*.

بوروي boeri, I. trompet.

II. Jav. ook *woeri*, achter, achterste; *toetboeri*, achtervolgen; zie ook *boerit*.

بورزه bozah, Perz. e. s. v. gerstedrank.

بوس boewas, wild, woest, van menschen en dieren; *boewas hati*, wreed of woest van hart; *daoen boewas-boewas*, e. s. v. groote, geneeskrachtige bladen, die ter afkoeling op het hoofd worden gelegd. Mën. gulzig, vraatzuchtig, verslindend, verscheurend.

بوس boesa, schuim, = *boewih*; *boesa laet*, zeeschuim; *bërboesa*, schuimen, met schuim bedekt zijn; *maka laet itoepon mëndjadi poetihlah sëbab boesanja*, en de zee nu werd wit door haar schuim, Tëk. T.; *mëmboesa-boesa*, opstuiven, als schuim opkomen, van katoen, die schoongemaakt wordt.

بوس bosa, kettingstopper, mar.;

membosa, een ankerketting stoppen, v. d. W. Volg. Tug. Port. *bossa*.

بوست boesoet, aardhoop, heuveltje; *boesoet anai-anai*, aardhoop, waarin de witte mieren hun nest hebben; *boesoet djantan*, kleine aardhoop van zulk een mierennest, zoo ook C. en S. *boesoet bëtina*, e. groote aardhoop van een mierennest. Zie *pongsoe*.

بوسر boesar, ook *boesoer*, boog, halve cirkel, schietboog, boog om katoen te zuiveren v. de pitten enz., dit laatste ook *pëmoesar*; *mëmboesar*, met den boog schieten, ook katoen zuiveren; *poetih sapërti kapas diboesar*, zoo wit als sneeuw.

بوسر bosor, I. gretig, happig in het eten. Mogelijk ook hevig van steken met e. wapen, b.v. *laloe dibosornja toen Toewah*, *dipërtoeroet-toeroetnja tikam*, vervolgens viel hij hevig aan op Toen Toewah en stak hem achtereenvolgens herhaalde malen, H. T.

II. doorboord, doorgebroken, b.v. van een vaartuig, dijk, den buik enz.; *mëmbosorkan*, doorbreken, doorboren. Zie ook *bolos*.

بوسر boesoer, = *boesar*, zie ald.

بوسغ boesoeng, I. zuchtige zwelling van het lichaam, inz. van den buik; *b. ajar*, waterzucht; *b. angin*, windzucht, trommelzucht; *b. api*, hetzelfde gepaard met ontsteking; *b. darah*, verstopping der stonden, ook e.s.v. bloedwen, gezwel, waarin geronnen of verhard bloed is; *b. kën-*

tjing, pisopstopping; *siboesoeng*, dikbuik, dikzak, scheldwoord.

II. groote zandbank of zandplaat in zee, grooter dan *bëting*, ook op het land vlak bij de zee, H. Abd. p. 298. Zie ook *gosong*, dat meer algemeen in gebruik is.

بوسق boesoek, I. stinkend, rot, vuil, bedorven, van alles wat tot bederf kan overgaan; *baoe boesoek*, stank; *përkara jung boesoek-boesoek*, allerlei rottende of stinkende zaken; *mëmboesoekkan*, stinkend maken, doen rotten, bedorven.

II. naam van een goudgewicht = $1\frac{1}{4}$ *djampal*, v. d. W.

بوسن bosën, Jav. een tegenzin of afkeer hebben, = *djëmoe*.

بوسو boesoe, = *bongsoe*, zie ald.

بوسبي boesi, zemelen, Sw.

بوغ boewang, wegwerpen; *mëmboewang*, iets wegwerpen, verspillen, aftrekken, bannen, ombrengen, afschaffen, verstooten, verwijderen, pa-reeren; *mëmboewang ajar*, zijn gevoeg doen, onderscheiden in *m. a. bësar* en *m. a. këtjil*; *m. anak*, een kind te vondeling leggen, ook een vrucht afdrijven = *m. hamil*; *m. antjak*, zie ald.; *m. arang dimoeka*, de schande uitwisschen; *m. asmara*, zie ald.; *m. bara*, de ballast uitwerpen, ook = *m. ajar*; *m. bëla*, van een plaag verlossen; *m. bëlakang*, den rug toekeeren, op de vlucht gaan, zijn hielen laten zien in den krijg; *m. bëlandja*, onnutte uitgaven doen, geld verspillen voor de kosten, H. Abd. 388; *m. bininja*, zijne vrouw verstooten; *m. dadoe*, het

lot werpen met dobbelsteenen, dobbelen; *m. darah*, aderlaten; *m. ajar darah*, bloed afgaan, den rooden loop hebben; *m. divi*, zonder bepaald doel de wijde wereld ingaan, zich verslingeren, zich met slecht volk afgeven; *m. endel*, zie ald.; *m. hamil*, de vrucht afdrijven; *m. idar*, zie ald.; *m. ingoes*, den nuis snuiten; *m. kaloevar nĕgari*, uit het land bannen; *m. maloe*, besnijden; *m. kĕbas*, de verdoofdheid der leden verwijderen, na lang zitten wat beweging nemen; *m. koekoe*, de nagels snijden of knippen; *bĕrboewang koekoe*, zich de nagels snijden, Sadj. Mal. 206; *m. mata*, een oog op iets houden, een oog in het zeil houden; *mĕmboewangkan nama*, zijn naam schande aandoen, zijn naam onteeren, Sj. Madli; *m. njawa*, zijn leven wagen of voor iets opofferen; *m. obat*, schoten met los kruut doen; *m. oendi*, het lot werpen, z. *ondeh*; *m. pĕnat*, vergeefsche moeite doen; *mĕmboewang-boewang pal* en *m. b. pĕrai*, laveeren v. e. vaartuig; *m. roemah tangganja*, zijn huis houden opdoeken, aankant doen, er zich van ontdoen, Fasc. p. 43; *m. pĕrtapaännja*, zijne boetedoeningen doelloos aanwenden, Prab. Dj.; *m. sikap*, zie ald.; *m. sijal*, tegenspoed verwijderen b. v. doorgebeden of tooverij, van een vaartuig enz.; *m. toedjoeh*, er zeven aftrekken; *m toedjoeh-toedjoeh*, er telkens zeven aftrekken, d. i. door zeven deelen; *mĕmboewang-boewang*, deelen in de rekenkunde; *boewangan*, wegwerpsel, verworpeling, verstoote-ling, banneling; *pĕmboewang*, ver-

banner, verstooter, afschaffer; *tĕrboewang*, verworpen, gebannen; *kaboe-wangan*, verwerpelĳk; *pĕmboewangan*, verwerping; verbanning.

بوغ **boewing**, zie roewing.

بوغ **boenga**, bloem, bloesem, figuren, ornamenten; interest, rente, b. v. *boenga poekoelĕmpat*, de jalappebloem, lett. de 4 uursbloem; *b. djĕroek*, oranjebloesem; *b. ĕmas*, gouden bloem, die Trangganoe om de drie jaren als teeken van afhankelijkheid aan Sijam levert; *b. langsatsat*, naam van e. s. v. armband; *b. lajang-lajang*, de figuren op een vlieger; *b. tĕmpat tidoer itoe*, de ornamenten aan dat ledikant; *b. modal itoe*, de rente van dat kapitaal; *oewang itoe dalam saratoes sapoeloeh boenganja*, dat geld geeft 10 pct. rente; *b. tahoen*, jaarlijksche schatting, een gift van de eerstelingen van de rijstooĳst aan de hoofden op Biliton; ook jaarlijksche rente; *makan boenga*, interest trekken of genieten; *mĕndjalankan boenga*, interest op interest genieten; *b. api*, vuurvonken, ook kunstvuurwerk; *b. angin*, zuchtje, koeltje (fig. opkomende toorn, v. d. Tn.); *b. pasang*, het opkomen van de vloed; *b. koekoe*, het maantje in de nagels; *ĕmas boenga koekoe*, geschenk v. e. bruidegom aan zijne schoonmoeder in het Palemb. Ik gis dat dit laatste moet zijn: *boewang koekoe*; *boenga tahi*, wrevelige, spĳtĳge woorden, C. en S.; *boenga pamoer*, de figuren v. h. damasceersel; *b. rampai*, gemengde bloemen, ook bloemlezing uit geschriften; *b. sang-*

goel, een versiersel achter in het haar; *ditempat boenga jang kembang*, *disana kembang jang banjak*, Sprw. waar een mooi meisje is, zijn ook veel vrijers; *b. merah*, Poinciana pulcherrima (Caesalpinées) d.l.Cr.; *b. koeboer* = *kembodja*, zie ald.; *b. asa*, e. enkele bloem; *b. soesoen*, e. dubbele bloem; *b. djèpoen*, stokroos; *b. karang*, spons; *karang boenga*, bloemkoraal; *b. sakaki*, ééne bloem, als plant; *b. satangkai*, e. twijg m. bloemen, één enkele bloem, *b. sakarang*, een ruiker; *b. sakoentoem*, e. bloemknop; *b. sambau*, zekere steek bij het naaien, gelijkende op de bloem van het sambaugras; *b. tanah*, grondrenten; *bërboenga*, bloemen hebben, bloeien, van bloemen of figuren voorzien zijn, rente geven of opbrengen; *bërboenga taboer*, met gestrooide bloemen versierd, zooals b. v. sommig lijnwaad; *boenga-boengaän*, gebloemte, ook nagemaakte bloemen; *sëbab kasih akan boenga satangkai mëmboewang boenga satjeper*, uit liefde voor één enkele bloem een geheel bord met bloemen wegwerpen, Sprw. Dit wordt ook omgekeerd gebruikt, b. v. *sëbab kasih akan boenga satjeper mëmboewang boenga satangkai*, uit liefde voor een bord vol bloemen e. enkele bloem wegwerpen, H. Groel.; *boenganja disoentingkan*, *pangkalnja diberakkan*, de bloem steekt men in het haar, de plant ervan bekakt men, Sprw.; *limpar boenga*, *dibalas limpar tahi*, met bloemen werpen en met drek terug geworpen worden, Spr.; NB. voor de verschillende soorten van bloemen

zie de woorden die als bepaling op *boenga* volgen.

بوغر boengar, wat nog in den eersten toestand zich bevindt, eersteling, maagd, jongman; *boewah-boewah boengaran*, de eerste vruchten van het seizoen of van een jongen boom, eerstelingen.

بوغر boengoer, e. s. v. boom met fraaie, paarsche bloemen, die goed hout voor scheepsbouw levert.

بوغق bongok, onevenredig dik; onevenredige dikte. Mën. dom, schaapachtig, onnoozel.

بوغن boengin, modderig; *pasir boengin*, modderig zand, zand vermengd met modder, C. en S.

بوڤال boepala, Skr. Vorst.

بوڤاتي boepati, Jav. titel van e. landvoogd. Ook van den Vorst zelf met *sëri* er voor. Mes. Kag.

بوڤنڭ bopeng, erg door de pokken geschonden, pokdalig; zie *boerik* en *tjërëjtjak*.

بوڤ boewak; *mëmboewak*, opborrelen van water uit den grond, van kokend water enz. in dikke wolken opstijgen, b. v. van rook uit een schoorsteen; zie *boewal*.

بوک boeka, ook *boekak* en *boek'a*, open, geopend, wijd uit elkander of van elkander, breed, breedte, middelijn; *mëmboeka*, openen, ontvouwen, uit elkander nemen, openbaren, ontdekken, aanvangen, ontginnen, ondernemen, op 't getouw zetten, b. v. *mëmboeka topi*, den hoed afnemen; *m. toedoeng*, hoofddekseel of sluier afdoen; *m. kantjing*, losknoopen; *m.*

lajar, het zeil bijzetten; *m. tjap* en *m. mëtërai*, ontzegelen; *m. këris*, de kris aflegg.; *m. pakaian*, ontkleeden, ontzadelen; *m. djalan*, een weg aanleggen; *m. tanah*, land ontginnen; *m. bitjara*, rechtsingang verleenen, een rechtsgeding beginnen; *m. poewasa*, de vasten eindigen; *m. rahasia*, een geheim openbaren, verklappen; *m. kédai*, een winkel opzetten; *m. négari*, e. stad stichten; *mëmboeka daripada mëtërainja*, het zegel van een brief openbreken, H. Abd. p. 496 r. 1 v. o. mogelijk beter den brief ontdoen van zijn lak; *tërboeka*, geopend, ontdekt enz.; *mata tërboeka*, geopende oogen; *dengan tërboeka kapalanja*, blootshoofds; *māna jang tërboeka*, e. duidelijke beteekenis; *mëmboekakan*, openmaken, opendoen; *mëmboekakan toeboek*, het lichaam ontblooten, Hik. Abd. 301; *mëmboekai*, voor iemand of iets opendoen; *pëmboeka* en *pëmboekak*, ontginner, ondernemer; ook zetijzer voor een zaag; de volle uitdr. hiervoor is: *bësi pëmboekak gërëgadji*, M.; *boekaknja enam dëpa*, de wijde ervan (nam. van het vaartuig) was zes vadem; *djalan bësar boekanja ëmpat dëpa*, de groote weg is 4 vadem breed; *tiada bolih mëmboeka mata*, men kon de oogen niet opendoen, voor ons: men kon de oogen niet openhouden, overdrachtelijk om de hevigheid van wind of regen aan te duiden; *tiada bolih mëmboeka hidoeng*, men kon den neus niet openhouden (van den stank) H. Abd. 302, d.i. men moest den neus dichtknijpen; *tërboeka këtajak*, met

uitgetrokken baadje, ontbloot van het bovenlijf; volg. Pijn. niet met geheel opgeheven arm; *tërboeka hati*, goed gezind zijn; *mëmboekakan agama*, e. godsdienst invoeren.

بوکات *boekat*, troebel, van water; *boekat likat*, zeer troebel; ook vol van, overdekt met, b.v.; *boekat orang dipadang*, de vlakte was overdekt met menschen; *boekat orang kapëkan*, zwart van menschen, die naar de markt gaan. Mën. en Mal.; zie *boetak*.

بوکیت *boekit*, heuvel, berg; *boekit anak*, heuveltje; *boekit lari-larian*, vluchtheuvel; *mëmboekit*, zich als e. heuvel voordoen, de gedaante van een heuvel vertoonen, een heuvel vormen; *mëmboekit anak*, z. als heuveltjes, dus heuvelachtig, voordoen van een landschap.

بوکوت *bokot*; *mëmbokot*, met iets hards en buigzaams, zooals een geteerd zeildoek, overdekken, b.v. de goederen op het dek, om ze voor natworden te bewaren.

بوکر *bokor*, ook *tëmbokor*, metalen kom zonder voet en met een breedden, platten rand. Zie *tëmbokor*.

بوکر? e. s. v. specerij? b.v. *sirih dan bokor dan lada tjina dibëlah tiga*, Atoer. Sat., 't kan ook *boegor* zijn en *pinang* of arekanoot beteekenen, zie ald. en voorb. H. Riau I p. 27 reg. 4 v. o.; en voorb. bij *tëmbereng*. Geen enkel Wdb. heeft het. Mogelijk *sirihkalk*, verkort. van *kapoer boekoer*, e. s. v. zeeschelp, Jav.

بوکر *boekoer*, korrel, zie *boekoel* en bij *tëmbereng*.

بوکر bokor; *waloeh bokor*, Jav. e.s.v. pompoen of kalebas, de groote, ronde, roode kalebas; *djéroek bokor*, e.s.v. limoen met losse schil.

بوکغ bokong, het voorste naar achteren gekeerd, omgekeerd, b.v. van een baadje met de spleet van achteren, zooals een hansop of een kindernachtjapon; ook van e. proces, waarbij de beschuldigde als aanklager optreedt. Mën. bultig, bobbelig, gezwollen van de oogen. Zie *bokop*.

بوکغ baukeng, *Scilla maritima*, de zee-ajuin, d. l. Cr.

بوکف bokop, sterk gezwollen of opgezet van het gelaat, zoodat de oogen nauwelijks zichtbaar zijn. Mën. mollig.

بوکق boekak, zie *boek*.

بوکل boekoel, korrel, = *boekoe*, b.v. *sapèrti intan saboekoel*, als één juweelen steen, Mes. Kag.

بوکم boekam, zie *boengkam*.

بوکن boekan, het niet zijn, iets niet zijn, datgene niet zijn wat het woord, waarop het slaat, uitdrukt; geenszins; *boekan tēmpatnja*, het is de plaats ervoor niet; *boekan orangnja*, het is geen persoon, d. i. het is een nul, een nonsens-kerel, in denzelfden zin ook H. T.; *boekan akoejang*, ik ben het niet die; *boekan-boekan*, waar niets van aan is, niet bestaande, zonderling, onbestaanbaar; *pèrkara jang boekan-boekan*, nonsens, zaken waar niets van aan is, zonderlinge zaken, ook zonder voorbeeld, b.v. *bodohnja boekan-boekan*, zijn domheid was zonder voor-

beeld; *boek* *boewatan*, buitengewoon, uitermate, letterlijk het is geen maaksel, of voorgewend; *boek* *olah-olah*, id.; *boek* *kēpalang*, niet gering, d. i. uitermate, buitengewoon hevig enz.; *boekannja mati, lagi mati bēnar-bēnar*, niet slechts dood, maar wezenlijk dood. Dikwerf wordt het tweede gedeelte der uitdrukking als vanzelf sprekend weggelaten, b.v. *boekannja mati, lagi...*, v. d. W.; ook wordt *boek* gebruikt in de beteekenis van: is het niet of is het niet zoo? b.v. *ēngkau soeka makan madat, boek*, je houdt van opium-rooken, is het niet zoo? *boek* *adalah kalakoewannja sapèrti orang mēngantoēk disorongkan bantal*, is hun gedrag dan niet als van een slaperig persoon, dien men een kussen onderschuift? Hik. Abd. p. 2.

بوکو boekoe, I. knoest, knobbel, gewricht, knokkel, geleding, klont, het fijne, de bedoeling, de meening, van een gezegde of brief; *b. tangan*, polsgewricht; *b. kaki*, voetgewricht; *b. lali*, de enkel, lett. de gevoellooze knobbel; *b. djari*, de knokkels; *boekoe tēboe*, geleding van het suikerriet; *boekoe asam*, bovenkakebeen, mijn Schr.; *bēnang boekoe*, garen in kluwen, niet op klossen; *boekoe bēmban*, gesplitste, dikke, ronde knoop aan het einde van een touw, zooals aan een valreep; turksche knoop, ook *kupala lalat* of vliegekep genoemd; *boekoe mata*, de bult of knobbel boven het oog van e. olifant; *apa boekoenja soerat itoe*, wat is de bedoeling van

den brief? *bəgitoelah boekoe boenji tjakapnja*, dat was de meening v. hetgeen hij sprak, C. en S.; *təpoeng bərboekoe*, klonterig meel; *bantaljang bərboekoe*, e. kussen met klonten, id. *inilah soeatoe boekoe dalam pəroet səhaja*, dit is het wat mij dwars in de maag zat, Hik. Abd. 197; *boekoe*, ook bol van tin, suiker of opium, C. en S. en daarvoor ook als hulp-Telw. gebezigd; *garam saboekoe*, een korrel zout; *boewah pinang tiga boekoe*, drie stuks pinangnoten, v.d.W.

II. op Java Ned. boek, ook journal, koopmansboek.

بوی boga, I. Skr. vermaak, verlustiging. 't Komt alleen voor in *djəmpana pərgam boga*, draagstoel in den vorm eener pərgam-duif ter verlustiging, v.d.W.

II. Skr. e. s. v. demon. Maxw.

بوی bauga, de pelikaan, R. v. Eys en L. zie *boga*.

بوغوت bogot, afschuwelijk, leelijk, Mèn. id.

بوغور bogor, tronk van een dicht bij den grond afgehouden aren-palm, volg. Jav. Wrb. gestorven aren-palm, die zijn kruin verloren heeft, de naam van het tegenwoordige Buitenzorg, omdat daar ter plaatse bij de ontginning in 1677 een menigte van die stammen werden gevonden.

بوگس boegis, Boegineesch; *orang boegis*, Boeginees, een volkstam, die het Zuiden van Celebes bewoont; *kain boegis dan kain mandar*, gestreepte stoffen die van Z.-Celebes

komen en veel door de Maleiers worden gedragen.

بوگل boegil, naakt, zonder vederen, haar of kleeren; *təlandjang boegil*, ook *t. boelat*, moedernaakt, spiernaakt; *məmboegil*, veder- of haarloos worden, van dieren; *bərboegil*, zonder de gewone kleeren, sieraden of wapens zijn.

بوگم bogam, twee van zilver- of goudblik geknipte plaatjes aan de punt van een *tadjoek*, e. s. v. kapsel.

بوگی boegi, het Eng. buggy; *karəta boegi*, e. s. v. rijtuig met één paard, H. Abd. 263.

بول bola, I. = *bolak*, mis, verkeerd, bezijden de waarheid, leugenachtig; *bola-balik*, heen en terug; *pərbola*, bedriegerij, draaijerij; *orang pərbola*, bedrieger; b.v. Moh. Han. Noer. Moh. *dəngan pərbola adinda toewan poetri*, door de draaijerij van uwe jongere zuster, mevrouw de prinses, Dj. Langk.; *saksı bola*, een leugenachtig getuige, valsche getuige; zie *bolak*.

II. Port. bal, bol, kogel, inz. biljart-bal; *maın bola*, biljartspelen; *kamar bola*, koffiehuis, societeit met biljart.

بووال boewal, I. opborrelen, bobbelen van het water, hetzij door koking of gassen of de beweging v. e. visch of de schroef eener boot, snoeven, opsnijden, bluffen, kouten, keuvelen, babbelen, b.v. *boewalnja tərلالoe bəsar, tiada padan dəngan roepanja*, C. en S.; *məmboewal basoeng*, zwetsen; ook overmoedig zijn; om den tuin leiden, v. d. W. ik gis dat dit eene

verwarring is met *bola* I, zie aldaar verder *boeweh* en *boewak*.

II. een bos of bundel b.v. van palmladen, bamboe, die met rotan saamgebonden is; *boewal rakit*, de bundels bamboe v. e. vlot, C. en S.

بولت boelat, rond, bol, zonder hoeken of kanten, geheel, glad af, zonder meer, cirkel, wijd open van de oogen enz. b.v. *b. pandjang* of *b. boedjoer*, ellips; *b. torak*, cilinder; *b. pepeh*, plat en rond; *b. tjemboel*, rond als de knop van een deksel, stok of deur; *poesat boelat*, middelpunt van een cirkel; *kajoe boelat*, rond hout, zooals het van den boom komt; *bësi boelat*, ijzer in ronde staven; *tëlandjang boelat*, modernnaakt, zie *boegil*; *moeka boelat*, een rond aangezicht; *dëngan boelat hatinja*, van ganscher harte; *dimasakboelat-boelat*, in zijn geheel gekookt, d.i. zonder het eerst in stukken te snijden; *bërboelatkan hati*, zijn geheele hart op iets zetten, R. Chaib.; *boelat-boelat roepa nasarani*, geheel en al het voorkomen van Portugeezen; *bërsëloewar boelat*, alleen maar een broek aanhebben; *mëmboelat*, groote oogen opzetten, met groote oogen aanzien; *boelat boemi*, wereldrond, aardbol, ook de rondheid der aarde, H. Abd. enz.; *ëlmoe boelat boemi*, de wiskundige aardrijkskunde, id. p. 296; *satahoen boelat*, een geheel jaar, een rond jaar; *ikan boelat*, e.s.v. eetbaren zoutwater-visch.

بولت bolot, al wat dient om er iets haastig in te wikkelen, ook lui-

of luur; *mëmbolot*, haastig inwikkelen, een kind in een luijer wikkelen, haastig in elkander rollen van zeilen en derg.; zich in een net verwarren of wikkelen. Anderen spreken *boeloet* uit, zie *baloet*.

بولر boelar, witachtig verbleekt aan de iris, van een oog, hetzij het blind is of niet, v.d. W. licht van kleur, blauwgrijns van de oogen, P.; Mën. het branden v. d. oogen, b.v. als men niet geslapen heeft, pijnlijk aangedaan als men plotseling uit het donker in het licht komt.

بولر boelir, aar, tros, halm met aar; *mëmboelir*, tot een punt draaien, van touw, een doek en derg.

بولر boeloer, I. geeuwhonger, hondshonger; Mën. gulzig, verzwelgend, veel vergend; *kaboeloeran*, uitgehongerd, verhongerd, door geeuwhonger overvallen, hongersnood, b.v. *hampirlah mëndjadi kaboeloeran ta-hoen ini*, bijna was er dit jaar hongersnood geweest, C. en S.

II. = *aloer*; *boeloeran* = *aloeran*, waterleiding, geul, Mën. H. Bangka.

بولس boeloës, I. kaal, beroofd van takken, bladerloos, kinderloos; *boeloës dan baloe*, beroofd van kinderen en echtgenoot; *mëmboeloëskan*, van kinderen berooven.

II. *boeloës-boeloës*, e.s.v. eetbaren zoutwater-visch.

III. Jav. e.s.v. zoetwater schildpad, die zeer groot kan worden en door de chinezen gegeten wordt.

بولس bolos, doorgebroken van een slaglinie; geraakt, bij het scher-

men. Mën. *boeloes*, mis, het doel niet geraakt hebbend, b.v. *tikam si-anoe dèn boeloeskan*, den steek van N.N. deed ik missen; = *mënjalahkan*, zie *salah*.

بولغ boelang, I. samengedraaide doek, samengedraaid haar, haarwring; *boelang hoeloe*, zulk een doek om het hoofd, ook gebruikt als liefkoozingswoord en voor hoofddoek van een Vorst, Hik. Indra Mëng.; *b. bidang*, een zwarte hoofddoek, N. Sum.; *tali boelang*, een touw, dat men in plaats van een hoofddoek om het hoofd slingert; *boelang-boelang*, krans om het hoofd; *boewah boelang*, e. s. v. vrucht met pitten, Pël. Djin.; *daoen boelangan*, e. s. v. kleine bladeren vol doornen; e. s. v. doornstruik, C. en S.; *kajoe boelangan*, e. s. v. boom die een verfhout, *kajoe laka*, levert; *mëmboelang*, omwinden, van iets om het hoofd of om de hand; samen-draaien, samenfrommelen; *diboelang-nja ramboetnja*, hij slingerde zijn haar als een touw om zijn hoofd; *mëmboelang tangan*, de hand omwikkelen, voor een gevecht; *boelang-baling* v.d.W. beter *bolang-baling*, vertikaal in de rondte draaien, zooals de wieden van een molen. Zie bij *peलोeroe*.

II. Mën. *boelang*, bindsel, *mëm-boelang*, aanbinden van de kunstsporen aan de pooten van een vechthaan; *boelang dagang*, bij den eenen haan aan den rechter-, bij den anderen aan den linkerpoot; *b. djangkil*, aan het zwakste van den poot; *b. tjipai*, aan den sterksten teen; *b. toendjoeh*

tiga, tusschen de twee uiterste teenen; *b. lépas*, aan den top van den sterksten teen, Pad. bovenl. en ook in den Riouw-arch. zal wel aanbinden zijn door omwikkeling.

بولغ bolang, zie *baling*.

بولغ bolong, I. zwart, donkerblauw, al wat zwart is, onder anderen ook koolteer.

II. Jav. hol, uitgehold, doorboord; *mëmbolongi*, doorboren, uithollen.

III. een stuk bamboe, gebruikt om water te dragen, gewoonlijk over de 5 voet lang.

بولق bolak, verkeerd, onjuist, onwaar, van een gezegde, het mis hebben; *bolak-kah kata patik*, had ik het mis, toen ik zeide? H. T. Hiervoor wordt ook *salah* gebezigd, H.T.; *bolak-balik*, zijne woorden verdraaien; *pëmbolak-balik*, woordverdraaiër; Jav. *bolak-balik*, heen en terug, heen en weer; *mëmbolak-balikkan*, iets om en om keeren. Zie bij *olak*.

بولن boelan, de maan, maand; *sahari boelan*, de eerste dag van de maan en de eerste van de maand, ook de naam van een versiersel en een amulet in maanvorm; *ëmpat bëlas hari boelan*, de veertiende der maand; *boelan ëmpat-bëlas hari*, volle maan, lett. maan van 14 dagen; *boelan mati*, donkere maan; *toedjoeh hari boelan timboel*, eerste kwartier, H. Asm. Pat.; *b. timboel*, wassende maan; *anak boelan*, afnemende maan, van 20—29, = Mën. *b. soesoet* en *tiroes boelan*, N. Sum.; *b. sahari*, de naam van een maanvormig gouden versiersel; *dapat*

boelan en *mēlihat boelan*, de maandzuivering krijgen, ook *mēm̄bawa boelan*; *b. poetoes*, voor goed ophouden daarvan door ouderdom; *boelan dja-toh diribaän*, de maan valt op den schoot; als men dit droomt, wordt het als een voorteeken van geluk beschouwd; ook *kadjutohan boelan*, de maan op zich gekregen hebben; *b. pērbani*, kwartiermaan, ook *lengkongan boelan*, d. l. Cr.; *b. lengkong*, een gehoornde maan, M. *b. poernama*, volle maan; *b. bēharoe*, nieuwe maan; *b. badjoe*, de hals van een baadje of het daarvoor uitgeknipte stuk; *mēm-boelan*, bij maneschijn vischvangen; *boelanan*, op Java: maandelijksch, bij de maand, op Malaka *bilang boelan*; *bērboelan*, een maand overblijven, ook van een maan voorzien zijn, zooals de aarde; *pēnjakit boelanan* of *kaboelanan*, maanziekte, ook *anak boelan*, C. en S. Voor de twaalf maanden des jaars gebruikt de Maleijer de arabische namen als: *moeħarram*, *safar*, *rabiōē 'lāwal*, *rabiōē 'lāchir*, *djoemadi 'lāwal*, *djoemadi 'lāchir*, *radjab*, *sjabān*, *ramadlān*, *sawāl*, *dzoēlkaäidah* en *dzoēlhidjah*.

بولن boeloen, effen, glad, zonder vlekken, een vlekkelooze huid. C. en S.

بولو bauloe, e. s. v. kolombijnachtig gebak. Soorten zijn: *b. kodja*, *b. pērangki* en *b. rēndang*.

بولو boeloe, haar op het lichaam, wol, vacht, vederen, dons, borstels, stekels; *boeloe babi*, varkenshaar, *b. boeroeng*, vogelvederen, *b. domba*, wol van schapen; *b. kapas*, dons; *b.*

roma, de fijne huidhaartjes; *b. landak*, de pennen van een stekelvarken; *b. ajam*, kippeveeren, ook de naam van een eetbaar zeevischje; *boeloe ajar laoet*, e. s. v. spinachtig zeedier, welks lichaamsdeelen voor het meerendeel uit koraal bestaan; *boeloe pahat*, de eerste stoppelveeren aan de vlerken en staart van vogels, poddeveeren; ook het eerste dons in het aangezicht of op andere plaatsen v. h. lichaam, poddehaar, vlasbaard; *boeloe mata*, de oogharen; *b. tēngkok*, nekhaaren, de manen van een paard; *b. rantai*, in de Lampongs een gordel met goud bezet, waarin de kris gedragen wordt; *hoelat boeloe*, een harige rups; *katjang boeloe*, e. s. v. harige boontjes; *daoen boeloe-boeloe*, e. s. v. heester, volg. C. en S. e. s. v. klimplant, *Tragia* sp.; *kaïn boeloe*, stof van wol of haar, baai, flanel; *doewa boeloe*, haar van tweeërlei kleur, b. v. van een kat; *bērboeloe*, behaard, gevederd.

بوله bolih, van *bērolih*, kunnen, mogen, genegen zijn; *tiada bolih*, het kan niet of mag niet; *sabolih-bolih* en *sabolih-bolihnja*, zooveel mogelijk, zie bij *olih*; *maka bolih kompani bēri blandja*, dan is de Compagnie wel genegen om subsidie te geven. Abd. *bolih* wordt soms voor *bērolih* gebruikt en omgekeerd, b. v. Ind. Poet. Sadj. Mal. p. ۳۵۱.

بوله boeloeh, het bamboeriet; soorten zijn: *b. akar*, *b. andoeng*, *b. bētoeng*, de groene, dikste soort, *b. doeri*, die vol dorens is en daarom voor omheining gebruikt wordt, *b. gading*,

dun en geel; *b. hitam*, zwarte bamboe, *b. kasap*, zeer ruw op het gevoel en gebruikt om er mee te schuren, *b. mawang*, *b. oelar*, *b. padi*, *b. pëliting*, *b. përingdoe*, bamboe met gaten, waaruit de wind tonen haalt evenals bij de eölusharp. Voorts *b. tali*, *b. tëlör* of *b. tëlång*, dun van hout en daarom gebruikt om er rijst in te koken; *boeloeh-boeloeh*, *b. rongkongang*, en *b. leher*, de luchtpijp, slokdarm; *boeloeh-boeloeh* ook buis, pijpje, b.v. aan een geweer om er den laadstok in te steken, *b.-b. darah*, hartslagader, slagader; *rantai boeloeh-boeloeh*, ketting, welks schakels op bamboegeledingën gelijken.

بولي boelai, I. albino, kakkerlak, geheel wit mensch of dier. Zie *saboen*.

II. = *boengëlai*, e.s.v. boom, welks vruchten in lange, zwarte schachten groeien, evenals boonen. In Kelantan en Pëtani *beka* en in Perak *boenglai* geheeten. Zie dit laatste.

بولي boeli-boeli, kruik, flesch, met dikken buik en nauwen hals; *boeli-boeli minjak*, oliekruik, ook de kleine vetklier aan de Pope's nose of staartklier van vogels, zie *tjonit*; *boeli-boeli pëngëntjingan*, de pisblaas, v. d. W.; *boeli-boeli njawa*, liefkoozingswoord, leven van mijn ziel.

بوم boem, I. Arab. uil.

II. Ned. boom, scheepsboom.

بومر boemoer, ook *boemoe*, iemand in het bezit van geheime middelen tot genezing of het doen ontstaan van ziekten, geneesheer, tovenaer, diarentemmer, vanger van wilde beesten, olifantenjager of dooder. Zie ook *pa-*

wang en *doekoen*. NB. Volg. C. en S. wordt *boemoer* gebruikt evenals ons doctor, b.v. *boemoer Maḥmoed*, Dr. Maḥmoed, altijd voor inl. geneeskundigen.

بومر boemoe, zie *boemoer*.

بومي boemi, Skr. de aarde, aardbol, aardbodem, de grond; *langit dan boemi*, hemel en aarde; *orang boemi*, de oorspronkelijke bewoners van een land; *boemi poetëra*, inboorling, P.ad. bovenl.; *boemi astana*, land en paleis, voor plaats waar een Vorst thuis behoort, zijn vaderland, o. a. Hik. Indra Mëng. en and.; *mangkoe-boemi* = *bëndahara*, rijksbestierder.

بون boen, groote doos van tin of koper, ter bewaring van betelbladeren en tabak, Abd. sch. Wrdb.

بونا boena, e.s.v. zoutwatervis, ongezonnd om te eten en voor kraamvrouwen zelfs gevaarlijk, v. d. W.

بونت boenoet, e.s.v. boom, welks bast voor kleeding dient en die zeer fijnen bloesem draagt, vandaar *hoedjan boenoet*, fijne motregen.

بونہ boenoeh; *mëmboenoeh*, dooden, ombrengen, vermoorden, uitdoen van vuur, licht of schrift, stoppen v. e. gat, snoeren van den mond; *mëmboenoeh dëngan sadjahat-djahat boenoeh*, met den meest wreeden dood ombrengen, Saif Dzoel.; *m. botjor*, een lek stoppen; *m. përkataän orang*, iemand den mond snoeren; *pëmboenoeh*, moordenaar, doodslager, dooder, ombrenger, ook het middel om te dooden of om te brengen. Verder: afsluiting, eindstuk, b.v. *pëmboenoeh*

bĕlat, de staketsels, die in \vee -vorm vóór aan een fuik worden geplaatst om de visch in de richting van die fuik te leiden, C. en S.; *boenoehan*, doodswaardige, ellendeling, iemand die op den dood zit; *boenoehan loewar*, *b. pari* en *b. mati*, heeten de drie afdeelingen van een groote fuik; *bĕrboenoeh-boenoehan*, onder elkander moorden, elkander onderling dooden; *boenoeh-mĕmboenoeh*, elkander dooden van twee partijen, over en weer elk. dooden; *pĕboenoehan*, de plaats van den moord of van de terechtstelling.

بوني boeni, I. *tĕrboeni* en *sĕmboeni*, verborgen, verscholen, namelijk verborgen in de beteekenis van weggestopt; in de bet. van bedekt, beschut is het *lindoeng*, ook verzaken bij het kaartspel; *bĕrsĕmboeni*, zich verschuilen, zich verborgen houden; *tĕrsĕmboeni*, verscholen of verborgen zijn; *mĕmboenikan* en *mĕnjĕmboenikan*, iets verbergen, wegstoppen, helen, verhelen, verduisteren, verdonkeremanen; *hantoe boenian*, e. s. v. spook, dat alleen aan verdwaalden verschijnt, volg. v. d. Tn. kan men het wel hooren, maar niet zien; *pĕmboeni*, wie verbergt, heler; *djangan toewan boenikan kapada bonda*, verberg het voor moeder niet. Prab. Dj.

II. e. s. v. boom met kleine, ronde, zure, doch eetbare vruchten aan troszen, die eenigszins onze aalbessen vervangen. Op Java *oeni* genoemd, volg. v. d. Tk. *woeni*, Jav. *hoeni*, Soend.

بونين boenen? b. v. *djika orang*

laki-laki ataw boenen, maka dihan-tarkannja sirih pinang sĕlang-sĕlang toedjoeħ hari tiada bolih pĕrĕmpoewan itoe bĕrlaki laĭn, Oend.

بوه boewah, vrucht, bol, knop; ook gebruikt als hulp-Telw. bij het opnoemen van het aantal der voorwerpen, die onder geen bepaalden vorm te brengen zijn, zooals b. v. huizen, meubels, vaartuigen, landen, steden, steenen, bergen, meren, vijvers, wolken, volkstammen en geslachten. Verder komt het in verschillende fig. beteekenissen voor, b. v. *boewah bĕtis*, de kuit van het been; *b. tangan*, geschenk bij aankomst op een plaats, zoowel aan meerderen als aan kennissen, ook voor kinderen, Moh. Han.; *b. pĕler*, de zaadballen; *b. pinggang*, de nieren, Mĕn. *b. poenggoeng*, id. volg. C. en S. zijn dit de nieren van een dier; *b. lĕngan*, de biceps, de tweehoofdige spier, C. en S.; *b. hoeloe*, e. s. v. luchtig gebak, zie *bauloe*; *b. badjoe*, de knopen van een baadje; *b. sakati mona*, e. s. v. aromatisch vruchtje, ter grootte van een peperkorrel, dat soms bij den bĕtel gekauwd wordt; *b. tjatoer*, de stukken van een schaakspel; *b. pareh*, dobbelsteenen; *b. kata*, datgene waarover men spreekt; *b. kĕras*, e. olie-bevatende noot, op Java *kĕmiri* geheeten; *b. sĕrah*, de kinderpokken; *b. moeloet*, waarover veel gesproken wordt, het onderwerp van de praatjes; *b. rĕngas*, de vrucht van de rĕngas, ook e. s. v. versnapering, die daarop gelijkt; *b. malaka*, de vrucht van den malaka-

boom, die kogelrond is; ook e. s. v. versnapering, die daarop gelijkt; *bagai dimakan boewah malaka*, fig. als door een kogel getroffen; *b. molong*, e. s. v. versnapering; *b. senapang*, geweerkogel; *b. mariam*, kanonskogel; *b. hati*, uitdrukking van liefkoozing; *b. timbangan*, gewicht om te wegen; *b. pantat*, de billen; zie voorts het woord, dat als bepaling achter *boewah* komt, ook voor de verschillende soorten v. vruchten; *bërboewah*, vrucht dragen, nakomelingen hebben, b. v. *bëranak-bërboewah*, kinderen en nakomelingen hebben; *bërboewahkan*, tot vrucht hebben, als vrucht voortbrengen; *bërboewahkan emas*, gouden vruchten dragen; *boewah-boewah*, verschillende vruchten; *b.-b. hidoep*, versche vruchten; *b.-b. këring*, gedroogde vruchten; *boewah-boewahan*, fruit, ooft, ook wel eens vruchtboomen. Zie ook *saoedara*.

بوة boewih, schuim; *b. boewal*, waterbel; *sorong boewih* = *djolong-djolong pasang*, getij twee of drie dagen na doortij; *bërboewih*, schuimen; *bërboewih moeloet*, schuimbekken.

بوهر boehoer, Mën. knoop, kronkel in touw of darm, bult op het lichaam enz. *bërboehoer*, met e. knoop, in de knoop; *mëmboehoer*, een knoop leggen of maken; *boehoer sentak*, knoop, die met e. ruk is los te maken.

بوھغ bohong, leugen, grover dan *doesta*; *mëmbohongan*, iets heeten liegen, iemand voor een leugenaar uitmaken; *pëmbohong*, leugenaar; *bërboewat bohong*, leugens dichten,

Prab. Dj., ook iem. wat wijsmaken, Mes. Kag.; *mëmbohongi*, beliegen, iemand voorliegen, wat wijsmaken, H. Boedj.; *mëmbohongan*, voor leugen verklaren, logenstraffen; zie ook *lawak*.

بوي boewai, I. schommelen, wiegen, slingeren; *boewaian*, schommel, hangende wieg, hangmat; ook slinger, waarmede men steenen werpt. M.; *boewaian djam*, slinger v. e. uurwerk.

II. *bërboewai*, snappen, babbelen, keuvelen, Max. Zie *boewal*.

بوي boei, Ned. de boeien, gevangen is.

بوي boja, I. uit elkander, van dingen, die eerst aan een koek of pak bij elkander waren, zooals tabak, papier en derg. niet meer een lichaam, stapel of hoop vormen.

II. een oud tinnen stuk van $\frac{1}{10}$ dollar, Max. vroeger in Perak in gebruik.

بويت boejoet, I. beven, bibberen van ouderdom; oud-overgrootvader of moeder; volg. C. en S. achter-achterkleinkind (?) = *pjoet*; *pak boejoet*, bibberend oudje; *kaboejoetan*, beving, bibbering van ouderdom.

II. eig. *boejoed*, Jav. verboden, datgene waarvan men zich volgens de *adat* te onthouden heeft; zie *pëmali* en *pantang*.

III. een groote maag, C. en S.

بويير boejar, Batav. vloeien van papier; *kartas boejar*, vloeipapier.

بويير boejir, e. s. v. vogel, M.

بويس bojas, = *bërdoes*, zie ald.

بويغ boejoeng, I. waterkruijk met

dikken buik, nauwen hals en wijden mond; urn, vaas, S. R.

II. *siboejoeng*, die knaap, die jongeling, tot of van een jongman, wiens naam men niet kent of noemen wil, Pad. bovenl. Van een meisje zegt men in dat geval: *si-jang* of *si-opik*, C. en S.

بوئج **boewing**, zie *roewing*.

بوئج **bojak**, droog; geur- en smakeloos, zooals b.v. verlegen tabak; ook fig. van personen: droog, saai.

بوئج **boewil**, e.s.v. boom, welks hout gebruikt wordt voor binnenhuisbouw.

بوئج **boejan**, Bawean, e. eiland ten N. van Java; *orang boejan*, Baweanner. In de Str. Settl. worden de Baweanners meest voor koetsier gebruikt.

بوئج **boenji**, I. geluid, klank, inhoud van een geschrift, klinker, voorkaal; *boenjinja*, het geluid ervan, ook luidende, meldende; *bërboenji*, geluid geven, inhouden; *bërboenji batoe*, *bërboenjah dia*, hij gaf zoo min geluid als een steen; *boenji soewara*, het geluid van de stem; *boenji soerat*, de inhoud van een brief; *boenji tjina karam*, het geluid v. chinezen die schipbreuk lijden, d.i. een groot lawaai; *satëngah bagai boenji koewau*, *satëngah bagai boenji ènggang*, sommigen zeggen zus, anderen weër zoo, v.d.Tn.; *boenji-boenjian*, muziek, ook de muziekinstrumenten; *taliboenji-boenjian*, muzieksnaar; *saboenji*, eensluidend, van hetzelfde geluid, van denzelfden

inhoud; *mëmboenjikan*, uitspreken, b.v. van letters enz.

II. Zie *boeni* I.

بوئج **bonjor**, pappig, v. vruchten, dierlijke lichamen en alles wat in normalen toestand vast of hard is; zie *kopjor*.

بہ **bah**, van *sëbah*, sterke toevoer van water uit de bovenlanden en daardoor ontstane overstroming, = *bandjir* op Java; *ajar bah*, overstroming door water van de bovenlanden; *moesimbah* = *moesimbandjir*. Het wordt ook overdrachtelijk gebr. b.v. *chabar itoe soedah bah sarata pëkan*, dat bericht heeft de geheele markt overstroomd; *bah sangat sampah ini*, C. en S. Zie ook *sëbak*, *ampoeh* en *kodjoh*.

بہ **bihi**, Arab. zie *bi*.

بہادري **bahadoeri**, Perz. zeer dapper, ridderlijk, wat een held toekomt; *bintang bahadoeri*, ridderorde.

بہادي **bahadi**, = *badi* I, zie ald.; *bahdi orang*, *bahdi roesa*, *bahdi hari-mau*, de doode wezens die de *bahdi* veroorzaken. Een onverwachte rilling, die men krijgt, wordt toegeschreven aan die oorzaak; *boewang bahdi*, een gedeelte van de ingewanden van het wild aan de honden geven, opdat de jager niet door de *bahdi* getroffen worde. C. en S.

بہار **bahár**, Perz. de lente.

بہار **bahara**, Skr. I. zeker gewicht van zeer verschillende zwaarte, al naar gelang van de waar en het land, waar het gebruikt wordt, varieerende tusschen drie en twaalf ind. cente-

naars of *pikoel*, b.v. van *agar-agar* 12 pikoel; van welriekend hout 6 pikoel; van *tripang* 3 pikoel enz. Als goudgewicht = 10 kati, of $7\frac{1}{4}$ kil. goud. Op het schiereil. Mal. is de *bahara* = 3 pikoel of 400 Eng. \mathfrak{R} .

II. de romp of buik van een vaartuig, b.v. *baik bēnar baharanja*, de romp van dat vaartuig is bijzonder goed, Mal. Sam.; *ini bēharoe satengah bahara naik papan*, pas ter helft van de romp zijn de planken opgetrokken, id.; *toelak bahara*, scheepsballast, nam. dat wat de romp in het water terugduwt, zoodat het vaartuig vast ligt.

بهارو *bēharoe*, ook *baroe*, nieuw, versch, nieuwelings, pas, eerst, nauwelijks; *orang bēharoe*, nieuweling, nieuw aangekomene, nieuwgast, baar; *roti bēharoe*, versch brood; *b. sakarang*, nu pas, nu eerst; *bēharoe tadi*, zoeven pas; *bēharoe-bēharoe*, nieuwelings, als men pas met iets begint, H. Abd. 165; *bēharoe-bēharoewan*, nu pas voor het eerst, dit is de eerste maal dat, b.v. *bēharoe-bēharoewan kakang adji bēradoe tēngah hari*, het is voor 't eerst, dat onze vorstelijke ouderbroeder op den middag slaapt, Prab. Dj.; *mēmbēharoei*, vernieuwen; *kabēharoean*, nieuwhed; *pēmbēharoean*, vernieuwing.

بهارى *bahari*, I. Perz. tot de lente behoorend, liefelijk, schoon, ook equinoxiaal, b.v. *tofan jang bēhari*, een equinoxiale storm, C. en S., lente- of herfststorm, M. In gedichten ook = *bēharoe* om het rijm.

II. oud, eerwaardig; *radja jang*

bēhari, de oude of eerwaardige Vorst, in gedichten.

بهاس *bēhasa*, I. Skr. taal, spraak; welgemanierdheid, beleefdheid; wijze, manier, trant, b.v. *bēhasa Mēlajoe*, de Maleische taal; *tahoe bēhasa*, welgemanierd zijn, weten hoe zich te gedragen jegens anderen; *koerang bēhasa*, ongemanierd, onbeleefd; *bēhasa sahari-hari*, de dagelijksche omgangstaal; *mēlanggar b.* en *mēlangkah b.*, in strijd met de beleefdheidsvormen; *mēmbēri istina bēhasa*, iemand behandelen zooals het hem naar zijn rang toekomt; *boedi bēhasa*, beleefdheid, goedheid v. e. meerdere tegen minderen; *bēhasa dalam*, de hoftaal; *b. balik*, e. s. v. dieventaal, daarin bestaande, dat men de woorden omkeert; *b. sin*, e. dito taaltje, dat ontstaat door de س tusschen en achter elken klinker in te voegen; *bēhasa katjaukan*, de gemengde, onzuivere taal, basterdtaal, ook *b. tjampoer baeer* en *b. tjampoer gaoel*, het zoogenaamde laag Maleisch; *b. djawi*, de landtaal; *b. haloes*, de gekuischte taal; *b. pasar*, markttaal, straattaal; *bēralih bēhasa*, van toon veranderen; *bērbēhasa*, zich bij het spreken bedienen van b.v. *bērbēhasa toewankoe*, zich bij zijn spreken bedienen v. h. woord: Uwe Majesteit; *bērbēhasa dēngan bēhasa mēlajoe*, zich bij het spreken bedienen van de maleische taal, Sadj. Mal. p. 1; *mēmbēhasakan*, in de taal gebruiken, door een woord of gezegde uitdrukken, met een woord of gezegde bejegenen; *pērbēhasa*, spreekwijze, spreekwoord;

pərbəhasaän, uitdrukkingen, waarvan men zich onder zekere omstandigheden moet bedienen, ook gewoonte, gebruik, étiquette, b.v. *itoelah pərbəhasaännja orang Arab*, Am. Hamz.; *bəhasa-bəhasaän*, dagelijksche spreekwijzen, H. Abd. 391, de beleefdheidsuitdrukkingen, Pël. Abd. In het oorspronkelijke staat er *basahan*, zie bij *basah*; *bərbəhasa*, ook salueeren bij het schermen enz.; *makan bəhasa orang goenoeng*, op de manier der bergbewoners eten, Prab. Dj.

II. licht, zacht, een weinig, b.v. *gila bəhasa*, een weinigje gek, zich wat te dartel aanstellen, R. Chaib.; *səpoe-səpoe bəhasa*, zacht en liefelijk v. den wind; *pəloehnja rembes-rembes bəhasa*, zijn zweet brak zacht uit; *ramboetnja koesoet-koesoet bəhasa*, heur haar was een weinig in wanorde; *matanja baloet-baloet bəhasa*, hare oogen waren een weinig gezwollen; *merah-merah bəhasa*, een weinig rood gekleurd, R. Chaib.; *tjondong bəhasa*, eenigszins hellen. Meestal wordt het Bijv. nw. daarbij verdubbeld of herhaald; *maloe-maloe bəhasa*, e. weinig beschaamd of verlegen.

بهاي bəhagi, deel, deelen, aandeel; *məmbəhagi*, deelen, geven bij het kaartspel, ook geven, toestaan, toelaten in het algem. doch dan meestal **باکي** geschreven, zie ald.; *məmbəhagi-bəhagi*, in velen deelen, meedeelen, weggeven, b.v. *djika bərolih nasi, djangan kita bəhagi-bəhagi orang*, als we rijst krijgen, moeten we niets daarvan aan anderen geven, Asm. Pati;

məmbəhagikan, verdeelen, toedeelen; *doewa bəhagi*, twee deelen, dubbel, eens zoo groot of veel, b.v. *məndjadi doewa bəhagi kamaloewankoe*, zoodat ik nog eens zoo erg beschaamd werd; *dibəhagi tiga*, in drieën gedeeld worden, door drie gedeeld worden; *tərbəhagi atas tiga bəhagi*, in drie hoofdstukken verdeeld; *sabəhagi lagi* of *s. poela*, en nog iets, daar komt nog bij; *bərbəhagi*, verdeeld zijn; *bəhagian*, deel, aandeel, part, gedeelte, lotsbe-deeling; *dalam sapoeloeh bəhagian satoe*, een tiendedeel; *empat bəhagi jang tiada tahoe dan sabəhagi jang tahoe*, vier vijfden konden niet, één vijfde kon wel; *mintā bəhagi*, verzoeken om iets over te doen tegen betaling, aan iemand, die er geen koopman in is, zooals wij tegen een kennis zeggen: doe me wat van je sigaren over; op Malaka gebruikt men *bəhagi* = *bəri*; *ada poela dikasih bəhagian-moe*, dan zal jij je portie wel krijgen, nam. je straf, I. J. 168; *pərbəhagian*, deel, aandeel, I. P., verdeeling, kaartgeving, v.d. W.; *bəhagian pəmərəntahan* bestuursafdeeling, departement, ministerie; *bəhagian tanah*, gedeelte van een land, afdeeling; *pəmbəhagi*, deeler, verdeeler.

بھان bəhana, geluid, klank, weer-galm; *mənghamboerkan bəhana*, geluiden strooien, dichterl. uitdrukking voor spreken, ook *bərbəhana* en *bərbəhana*, Sj. Madli.

بهاي bəhaja, Skr. gevaar, nood; *b. pəngarangan*, nakend of dreigend gevaar. M. Ik gis: denkbeeldig ge-

vaar. Zie Mën. wdb.; *mara-bèhaja*, leed en gevaar, allerlei gevaren; *pada koetika bèhaja*, op het oogenblik van gevaar; *mëlœpoetkan daripada bèhaja*, aan het gevaar doen ontkomen, uit gevaar verlossen; *mëmbëri bèhaja*, gevaar doen ontstaan; *bërbèhaja*, gevaarlijk, in gevaar zijn; *tëmpat bërbèhaja*, gevaarlijke plaats.

بهترا *bahtëra*, Skr. vaartuig, schip; *b. nabi Noeh*, de arke Noachs; *b. nabi Moesa*, het biezen kistje, waarin Mozes als kind werd gelegd.

بهر *bahar*, Arab. uitmuntend in schoonheid; zie *bahari*.

بهر *bëhor*, vergaan, verrotten, C. en S.

بهرام *bahrám*, de naam van een perzisch Vorst en afstammeling der Sassaniden, de uitvinder der dichtkunst en van het rijm.

بهغ *bëhang*, deel, portie, aandeel, b.v. *pëkërdjaün ini baik kita bërbëhang*; *bëhang tëman*, mijn deel; *kamana kamoe lari, bëhang akoe djoega*, waarheen gij ook vlucht, gij zijt toch mijn deel, ik krijg je toch, C. en S.

بهق *bahak*, Arab. huiduitslag, ringworm, e. s. v. melaatschheid.

بهکن *behkan*, ja, wat meer is; ja, zoo is het; *behkan ataw boekan*, is het zoo, of is het zoo niet; *daripada behkan itoe*, op grond van die bevestiging (des profeets). M.

بهكي *bëhagia*, Skr. geluk, heil, gelukzaligheid; hiervan *baginda*, zie ald.; *bërbëhagialah*, welgelukzalig! *bëhagia êngkau datang* = *salamat datang*, wees welkom! *anak jang bër-*

bëhagia, een gelukskind; *jang bëhagia dan jang tjilaka*, de gelukkigen en de ongelukkigen; *apa garangan bëhagia hamba*, hoe groot is toch mijn geluk!

بهمي *bahmi*, = *bami*, zie ald.

بهرا *bahwa*, Skr. ook *bahoewa*, het wezen van iets; *dëngan sabahwa*, wezenlijk, inderdaad, waarlijk, werkelijk, naar den aard, b.v. *kalakoe-wannja manis dëngan sabahwa*, hare gedragingen waren wezenlijk lief, Ibr. b. Chas.; *roepanja elok manis sabahwa*, haar voorkomen was inderdaad schoon en lief; *bahwa-sasoenggoehnja*, voorwaar! soms verkort tot *bahwa-sanja*; *bahwa sasoenggoehsoenggoehnja*, voorwaar, voorwaar! NB. brieven en officieele stukken vangen met het woord *bahwa* aan, waar het met voorwaar kan vertaald worden of door een hoofdletter teruggegeven. Voor bijzinnen is het ons Voegw. dat.

بهراسن *bahwasanja*, zie *bahwa*.

بهي *bahi*, Arab. schoon, glanzig, helder, sierlijk.

بهين *bëhena*, ook *bena*, Perz. bijzonder, iets bijzonders, uitnemend, erg, zeer; meestal met de ontkenning *tiada*, b.v. *tiada bëhena*, niet bijzonder; *tiada bërapa bëhena*, niet al te zeer; *bërhati bena*, het al te zeer zich aantrekken; *mëmbëhenakan*, = *mëngendahkan*, notitie nemen van, van belang achten, Pël. Djin.; *apa bëhena kapadanja*, wat voor bijzonders is dat voor hem.

بي *beja*, I. tol, belasting, inko-

mende rechten, cijns, accijns; *tjoekai dan beja*, belasting en inkomende rechten, allerlei belastingen; *tiada këna tjoekai dan beja*, vrij van rechten of belastingen; *mëmbejakan*, cijnsbaar maken, veraccijnsen; *mëlarikan beja*, smokkelen; *mëmoengoet beja*, belasting innen; *pëbejaän*, meestal verkort tot *pëbejan*, tolkantoor, kantoor van in- en uitgaande rechten; *pëmoengoet beja*, ontvanger.

II. *bija*, e. s. v. schelpdier, welks schelp of horentje ook voor pasmunt gebruikt wordt; *bija sabëlah*, de naam van e. s. v. kinkhoorn. M.

III. *bia-bia*, e. s. v. boontjes. Mën. e. s. v. plant, waarvan de bladeren als bloedstelpend middel gebr. worden.

بيادب *biádab*, Perz. onbeleefd, ongemanierd, onfatsoenlijk, van *bi*, niet, en *ádab*, welgemanierd; = *koerang adjar*, Mal.

بياس *biasa*, Skr. gewoon, gewend, ervaren; in gebruik, gewoonte; *mënghilangkan biasa*, een gewoonte afwennen; *biasa dëngan*, gewoon zijn aan, omgaan met; *biasa pada sëndiri dibawa pada orang*, zooals hij zelf gewoon is te doen, denkt hij van anderen, d. i. zoo de waard is vertrouwt hij zijne gasten, B. R. bës. 260; *mëmbiasakan*, gewinnen, aanwennen, tot gewoonte maken; *kabiasaän*, gewoonte, geoefendheid.

بيائري *biapäri*, Skr. handelaar, koopman. Mën. rechtsgeleerden.

بيان *baján*, Arab. duidelijk, klaar; opheldering; *mëmbajánkan*, verduidelijken, verklaren, uiteenzetten, op-

helderen, mededeelen, = *mënjatakan*.

بيawas *biawas*, alleen in *djamboe biawas*, de witte *djamboe bidji*; zie bij *djamboe*.

بيawaك *biawaك*, leguaan, e. s. v. zeer groote hagedis, die gegeten wordt; soorten zijn: *b. poeroe*, *b. gabok*, *b. sëroeni*, *b. tëmbaga* en *b. poenggoer*; deze laatste heeft een korten staart; *mëmbiawaك*, z. als e. leguaan voordoen, d. i. op den buik voortkruipen, zooals b. v. een dief; *poeroe biawaك*, zie bij *poeroe*; *bagai lidah biawaك*, als de tong van een leguaan, d. i. dubbel tongig, omdat die gespleten is.

بيawan *biawan*, e. s. v. eetbaren zoetwatervisch, welks kuit gezouten in den handel wordt gebracht.

بياي *biaja*, Skr. uitgaven, kosten, vertering, onderhoud, rantsoen, levensmiddelen voor e. bepaalden tijd, kost; *mëmbiajakan*, uitgeven voor, de kosten doen, verteren van zijn geld, tot onderhoud geven van; *mëllëbihkan biaja*, het rantsoen grooter maken; *biaja tiap-tiap hari*, het rantsoen van elken dag; *lëbih dari-pada biaja makanan*, meer dan het gewone rantsoen levensmiddelen. M. Zie ook *bëlandja*.

بيبت *bebet*, I. *mëmbebet*, met de vingertoppen of vingers iets, dat hangt, vasthouden, dragen, b. v. *dibebetnja laloe dibawanja lari*, hij hield het tussehen de vingers en ging er mee op den loop.

II. e. s. v. kleinen, geelachtigen vogel, C. en S. Mogelijk fout voor *pipit*.

III. *bibit*, Jav. zaad, plantjes ter overplanting, = *běnih*, zie ald.

بيبر *bebar*, Měn. uitvliegen, door elk. vliegen, verspreid, verstrooid van de menigte. Zie *běbar* en *boebar*.

بيبر *bibir*, lip v. den mond, rand, zoom, de lippen van iets; *bibir mata*, de oogranden; *b. tjawan*, rand v. e. beker; *b. djoewih*, hanglip; *b. pèrahoe*, boord van een vaartuig; *b. kanan*, stuurboord; *b. kiri*, bakboord; *minjak bibir*, lippenzalf; *měngatoepkan bibir*, de lippen sluiten; *bibiran*, babbelaar, L.

بييس *bebas*, vrij, frank, ongehinderd, onbelast, vrij van belasting, vrij entrée, vrijheid; *minta bebas*, de vrijheid verzoeken om iets te doen, vrijheid van handelen vragen; *měmběri bebas atas kasoekaän měndjoewal dan měmběli*, vrijheid verleenen om naar goedvinden handel te drijven; *něgari itoe dibebaskan kapada bangsa inggris*, en den engelsehen vrijen toegang verleenen tot die steden. H. Abd. p. ۵۳۸; *kabebasan*, vrijheid; *těmpat kabebasan*, e. publieke plaats, voor ieder toegankelijk. Zie ook *mar-daheka*.

بييق *bebek*, Jav. eend, = *itik*, zie ald.; *bebek diwoeroek ngělangi*, e. eend zwemmen leeren. Jav. sprw. *daoen tjakar bebek*, e. s. v. plant met geneeskrachtige eigenschappen.

بيبي *bibi*, jongere zuster van vader of moeder, tante, ook als aanspraakswoord voor eene vrouw van middelbare jaren.

بيت *bait*, I. Arab. huis, woning;

baitoellah, het huis Gods; *baitoe 'lhar-rám*, het heilige huis, d. i. de tempel te Mekka; *baitoe'lmál*, schathuis, de openbare schat, de schatkist; *baitoe-'lmoekaddas*, het geheiligde huis, d. i. Jeruzalem.

II. vers, dichtregel, b. v. *běrbait*, in verzen spreken, I. J. 19; *bajan běrbait*, *noeri tjěrita*, de parkieten zelden verzen op en de papegaaien vertelden, B. S.

بيت *beta*, ik, mij, b. v. door Vorsten tot hunne gelijken gebruikt of tot minderen om die te eeren, b. v. den rijksbestierder en in den Molukschen Archipel steeds als pers. Vrnw. 1° pers.; *měmbeta*, met gebruik van *beta* iemand aanspreken; volgens v. d. W. ook met elkander kouten, keuvelen, zie *bait* II.

بيت *bioet*, I. verergering eener ziekte door nalatigheid, v. d. W. zie II.

II. onwillig, weerspanning, zoowel van menschen als dieren, C. en S.

بيتت *betet*, Jav. parkiet, = *sě-rindit*; *b. ngamok*, cacatou en colère.

بيتغ *biting*, Jav. spijltje of scherpe pen van bamboe, speetje; *bamboe haloes jang dibikin tadjam hoedjoengnja*. Batav.

بيتق *betek-betek*, naam van een vogel, e. s. v. groote groene parkiet, d. I. Cr. en C. en S., ook e. s. v. vlieger in den vorm van dien vogel. Zie *betet*.

بيتل *bital*, een matras, C. en S.

بيتة *biteh*, e. s. v. boschboom, van welks vrucht men een eetbare olie vervaardigt, C. en S.

بيتي biti, I. hofjuffer van voorname afkomst en nog niet huwbaar; *biti-bitu*, jonge vrouwelijke hofbeambten; *biti p̄rwaru*, kinderjuffers, gouvernantes aan h. hof. Zie ook *bint*.

II. Skr in de samenstelling *tanda bitu*, overtuigend bewijs, corpus delicti in rechten, overtuigingsstuk.

بيچق bidjak, verkorting v. *bidjaksana*, wijs, verstandig, bekwaam, voorzichtig, beleidvol; *kabidjakan*, bekwaamheid, beleid, voorzichtigheid, wijsheid.

بيجن bidjan, e. s. v. oliegevend zaad, dat ook bij de spijsbereiding gebruikt wordt, sesamum indicum, = *widjen*, Jav. Zie *lenga* en *bidji*.

بيجه bidjeh, tinerts, ook zilverters; volg. and. *bidjai*. Volg. C. en S. *bidjih*, erts in het algemeen, b. v. *laloë ditjoetji bidjih s̄erta m̄mboewang amangnja*, zie bij *amang* II.

بيجي bidji, zaad, korrel, pit, graan; *bidji mata*, oogappel, woord van liefkoozing; ook de noodige moed voor iets, b. v. *tiada bidji matanja h̄ndak̄ m̄lawan*, hij heeft den moed niet, om hem tegenweer te bieden, C. en S.; *tjih engkau*, *mana bidji matanja jang h̄ndak̄ m̄mboenoeh akoe*, id. foei jij, waar is de moed om mij te doden? *bidji boenga-boengaan*, bloemenzaad; *b. timah*, korrel tinerts; *b. nangka*, de pit van de nangkavrucht, ook de naam van e. handboortje; *ikan bidji nangka*, e. s. v. kleinen, eetbaren zoutwatervis; *bidji ratap* en *boetir ratap*, rouwklacht, zie bij *ratap* en *sabak*; *bidji p̄ngadoewan*, de zaak

der aanklacht, C. en S.; *b̄rbidji limau*, limoenpitten hebbend, wordt gezegd van rijst die niet goed gaar is; *bidji-bidjian*, zaaizaad, allerlei zaad; *bidji* ook gebruikt als hulp-Telw. voor kleine, ronde voorwerpen, b. v. *d̄elima doewa bidji*, twee stuks granaatappels. Jav. *widji*, id.

بيجي bidjai, zie *bidjeh*.

بيچق betjak, drassig, nat, modderig, week van den grond; zie ook *letjak*.

بيچق betjek, op Java = *betjak*.

بيجو bitjoe, dommekracht.

بيد bida, I. verkorting van den eigennaam Bidasari, schijnt ook als Bijv. nw. gebruikt te worden, b. v. Sj. Madli en als liefkoozingswoordje, Sj. Ind. K̄s. en van *bidadari*. Dat het ook eene verkorting is van *bidadari* blijkt Sj. Ind. K̄s.

II. poets, kwade streek. (M̄n. last, onaangenaamheid, die men van een ander ondervindt, v. d. Tn.) ook omkomen, sneuvelen, b. v. *banjakkah tantara kita b̄rbida?* Sj. Ind. K̄s.

بيد beda, ook *beḍa*, Skr. verschil, onderscheid; *b̄rbeda*, verschillen met elk., b. v. *roepanja m̄noeroet kakanda baginda*, *bedanja laki-laki d̄engan p̄rampoewan djoega*, hij geleek op zijne oudere zuster, het eenige onderscheid bestond daarin, dat de een e. jongen en de ander een meisje was, Hik. Asm. Pati; *djaoeh bedanja*, groot is het verschil; *m̄mbedakan*, onderscheiden, verschil maken, verschillend behandelen; *p̄rbedaün*, het verschil dat iets heeft van *b̄rbeda*, ver-

schillen; *beḍa tērlaloe*, grootelijks verschillen.

بیدر bidar, e. s. v. klein vaartuig met mast, ook als staatsie-pērahoe gebruikt door den Vorst. Volg. C. en S., e. plezierboot, e. boot, die door den Vorst of de hoofden gebr. wordt en door middel van pagaaïen wordt voortbewogen. Tegen de boven opgegeven beteekenis komen zij op.

بیدر bidoer, blok of schuitje tin, waarvan er 40 gaan op een *bahara*; ook een gewicht van 2 kati; oudtijds een bedrag in geld ter waarde van $\frac{1}{4}$ dollar. — 1000 bidoer of 250 dollars was de huwelijksgift van den man voor een dochter van den Vorst in Perak, C. en S.

بیدغ bidang, I. uitgespreid, uitgespannen, breed van de borst; ook als hulp-Telw. in gebruik voor sommige platte, dunne voorwerpen, zooals lijnwaad, zeil, mat, papier, bladmetaal, ook van tuinen, b.v. *kēbon doewu bidang*, twee tuinen; *dēstar sabidang*, één hoofdhoek; *dadanja bidang*, zijn borst is breed; *mēm-bidangkan*, uitspannen, opspannen; *pēmbidangan*, ook verkort tot *pēmidang*, raam om iets op te spannen, borduurraam; *pēmidang* *bēloelang*, raam, waarop men een huid uitspant om die te drogen, bij verkorting ook *pēmidang*.

II. de palmiet, die als groente kan gegeten worden.

بیدق bidak, Arab. pion in het schaakspel; *bidak dilantik*, pion, die in een vak op de laatste rij gekomen,

door een ander stuk vervangen wordt.

بیدق bidoeḳ, I. e. s. v. klein vischersvaartuig, bootje; *koetoe-bidoeḳ*, e. s. v. kruipend diertje, dat zich in het ruim van vaartuigen ophoudt, pis-in-bed; *bintang bidoeḳ*, het sterrenbeeld de groote Beer.

II. een swelling van de huid in den nek of onder de ooren van dieren, C. en S.

بیدق bidik; *mēmbidik*, mikken, viseeren op iets, ook in de beteekenis van slag, soort? b.v. *sēta dajang toedjoeh sabidik*, Sj. Sult. Jahja, Mēn. ook: nauwkeurig onderzoeken, uitvissen, uitvragen; *bērbidik*, schijfschieten; *pēbidikan*, terrein daarvoor; *kabidikan*, het wit geraakt, door uitvragen bekend of geweten.

بیدل bidal, I. vingerhoed, ook *lidal*, Port. *dedal*.

II. = *bidai*, zie ald.

بیدن bidan, vroedvrouw, van het Skr. *widwan*, kundig; *mēmbidan*, een vrouw als vroedvrouw helpen; *bidan tēmpah*, e. aangenomen vroedvrouw; *bidan tarik*, een die zoo maar geroepen is; *balas bidan*, een feest, 40 dagen na de bevalling, waarbij de vroedvrouw haar afscheid krijgt.

بیدو bidoe, verk. van *bidoewan*, zie ald.; de zangers bij bezweringen van geesten, *bērhantoe* en *bērbalian* genoemd, C. en S.

بیدوری baidoeri, (Skr. *vidoera*, een berg, die lapis lazuli oplevert), katoog, half edelgesteente; soorten zijn *baidoeri boelan* en *b. pandan*, de groene opaal. Ook de naam van een

boom met purpere bloemen, C. en S. Zie بدوري.

بيدي bidai, I. e. s. v. zeer vergiftige zeeslang; *poeroe bidai*, e. s. v. invretende ziekte, overeenkomende met melaatschheid.

II. voorhangsel van dicht aaneengeregen rotan of bamboe = het Jav. *kěré*; spalk voor e. gebroken lichaamsdeel, ook horde voor het drogen van gekookte rijst, koffieboonen enz.; dichte striemen door geeselslagen ontstaan; (Mën. *bidang-bidang*) *mëmbidai*, spalken v. e. gebroken lichaamsdeel, maken van striemen door slagen; *pintoe bidai*, zulk een voorhangsel voor deur gebruikt. Zie ook *bidal* II.

III. honk, bij sommige kinderspelen.

IV. = *badai*, orkaan.

بيذ bedza, zie *beda*.

بير bir, Ned. bier; ook e. s. v. gekruid suikerwater, dat koud gedronken wordt; *bir ajam*, haantjes bier; *bir inggris*, ale.

بير bira, zie *birah* I.

بير biar, laat het geschieden, blijven of zijn; ook opdat = *soepaja*; *biarlah beta përgi*, laat mij gaan; *biarlah bagitoe*, laat het zoo zijn; *biarlah atas akoe mëntjèhari dia*, laat het aan mij over haar te zoeken, Boeng. Ramp. bës, p. 307; *biarlah dëhoeloe*, laat dat voorloopig rusten; *biar toewan tahoe*, opdat mijnheer het wete; *mëmbiarkan*, toelaten, overlaten, laten begaan, aan zijn lot overlaten, laten staan, daarlaten; *biar-biar*, ingewands-wormen; *b.-b.*

naik kamata, een uitdrukking uit wrevél gebr. door iem. die op zijn verzoek met *biarlah dëhoeloe* afgescheept wordt; *b.-b.*, is hier dubbelzinnig, C. en S.

بيرت birat, litteeken om den mond, b. v. door eene verzwering, waardoor de mond eenigszins geschonden is.

بيرت beret, alleen in *tjeret-beret*, zie bij *tjeret*.

بيرس biras, zwager, zwagerin, van iemands vrouw of iemands man; zie ook bij *ipar*; *b. laki-laki*, vrouws broeder, schoonbroeder van den man; *b. pëřempoewan*, mans zuster, schoonzuster van de vrouw.

بيرغ berang, woede, toorn, verontwaardiging; kwaadaardig, opvliegend, vinnig; *mëंबरangi*, woedend tegen iemand uitvaren; *pëंबरang*, driftkop? b. v. *ampon toewankoe radja pëंबरang*, Sj. Madli; *datanglah b. didalam hati*, woedende toorn kwam op in zijn binnenste, Ibr. b. Chas; *berang-berang*, e. s. v. kleine, roode, zeer giftige zeeslang, een span lang. Zie *bërang-bërang*.

بيرغ berong, scheef van het aangezicht door een zweer of gezwel, scheef gericht van een stuk geschut.

بيرغ biring, I. huidsmarting.

II. geelachtig roode kleur, ook v. e. vechthaan; *b. koening*, hetzelfde meer naar het gele zweemende; *b. tjëpaka*, meer naar het lichtgele zweemende; *b. djingga-djinggaän*, meer naar het oranje zweemende.

بيرف beroep, een wachtstation

of merkpaal, een bak en of boei in zee, W.-kust v Malaka. C. en S.

بيرق berak, kakken, schijten, grof voor *boewang ajar* of *kasoengai bësar*; *sapèrti orang berak ditèngah djalan*, als iem. die midden op straat zijn gevoeg heeft gedaan, sprw. om iem. aan te duiden die erg beschaamd is; *mëmemberakkan*, uitkakken, iets kakken; *mëmemberaki*, beschijten, bekakken; *tërberak*, onwillekeurig of bij ongeluk kakken, aan de schijt raken.

بيرق berek-berek, en *bëberek*, de nachtzwaluw, geitenmelker. De Mal. gelooven, dat dit de honden zijn van het jager-spook, *hantoe-pëmboeroe*, en dat zij vliegen met de pooten omhoog en den rug naar beneden, C. en S.

بيرم beram, schitterend rood, R. v. Eys; *përmata beram*, de roode diamant, v. d. W.; *siti beram*? **ستي بيرم**, iemand, die bij verkoop van goud en zilver de waarde moet schatten, Oend.

بيرم biram, olifant, alleen in de Hss., C. en S. houden dit voor den oorspr. Maleischen naam v. d. olifant, die door dien v. *gadjah*, Skr. verdrongen is. In de Langlang Boewana wordt steeds van *biram* gebruik gemaakt, wat wel voor den ouderdom pleit.

بيرماني biramani, e. snoer van gouden koralen met andere koralen er tussehen. Mogelijk ontstaan uit *bërmanik*, zie *manik*.

بيرو biroe, I. blauw, blauwe kleur; *biroe laoet*, hemelsblauw; *boeroeng biroe laoet*, e. s. v. snip; *biroe lëbam*, bont en blauw b. v. door kneuzing;

boenga biroe. e. s. v. blauwe bloem; *mëmbiroe*, blauw worden; *mëmbiroekan*, blauwen, blauw maken; *kabiroebiroean*, blauwachtig, naar h. blauwe zweemende.

II. *biroebiroe*, kunstmatige plooiën; *mëmbiroebiroe*, zulke plooiën leggen, plooiën, Sadj. Mal.

III. in de samenstelling *haroe-biroe*, zie *haroe*.

بيره birah, I. ook *bira*, e. s. v. plant, bekend om hare jeuking verwekkende eigenschappen. De wortels daarvan worden gegeten en ook in de geneeskunde gebruikt. Soorten zijn: *b. ajar*, *b. këladi*, *b. këtjil*, *b. nëgari* en *b. hoetan*; *kabirahan*, jeuking, geilheid, dartelheid. Volgens de meeste schrijvers *bira*, doch M. en Mën. *birah*.

II. bevreesd; *pëmbirah*, een lafaard, vreesachtige, C. en S.

بيره birih, Sing. ook *birai*, (en volg. v. d. W. beter) rand, kant, boord, lijst.

بيري birai, I. rand, kant, boord, lijst. Zie Sadj. Mal. p. ۴۰۰.

II. vloer, dek van een vaartuig, H. T., zie *bidai*.

بيري biri-biri, Hind. *kambing biri-biri*, schaap; zie *domba*; *boeroeng biri-biri*, e. s. v. vogel, die zijne eieren in het zand verbergt, M. Staat niet in verband met *këbiri*.

بيزوري bizorei, Port. vice-rei, onderkoning.

بيس bias, I. van de richting afwijken, b. v. van een kogel, door wind en stroom afdrijven of op het strand gedreven worden van een vaartuig,

binnendringen van de zonnestrallen door een venster of door het gebladerde, afwijking in het op- en ondergaan der zon door luchtspiegeling; instuiven van den regen; *hoedjan bias-bias*, stofregen, instuivende regen, zie *těmpias*.

II. schuw, wild, vreesachtig, b.v. *kalau pėrahoe kita bėrbae ajar toba, tidakkah mėndjadi bias sėgala ikan*, als ons vaartuig naar toba-water riekt, zouden dan de visschen niet schuw worden? C. en S.

بیس **bijoes**, zie *behausj*.

بیس **bisa**, I. vergif, venijn, meestal dierlijk vergif; ook hevige pijn; *bisa pėroet*, hevige buikpijn; *bisa oelar*, slangenvergif; *oelar bisa*, vergiftige slang; *bisa hati*, koliekpijnen in de maag; *hilang bisa diboewat biasa*, het vergif verliest zijn kracht als men er zich aan gewent. Sprw. uitdr., C. en S.; *boewang bisa*, e. tegengif aanwenden; *kabisaän*, vergiftigd; *bėr-bisa*, vergiftig zijn; *bisa kawi*, vergif van bovennatuurlijken oorsprong; zie *kawi* III.

II. Jav. kunnen, instaat zijn, kundig, verstandig; *alah bisa olih biasa*, praktijk gaat boven theorie; *bisa-bisaän*, zowat van alles kunnen, van alle markten thuis zijn.

بیس **biser**, onwillekeurige vloeijing, b.v. *b. kėntjing*, onwillekeurige pisloozing; *biser boewang ajar*, onwillekeurige ontlasting, v.d. W. lijst geneesk. wrdn.; *b. māni*, zaadvloed; *b. poetih-poetihan*, witte vloed.

بیس **bising**, verdoofd, verdoof-

ving, suizen van de ooren, soezen, in een soes zijn door veel leven, gebabel, getier enz.; *mėmboewat bising*, door zijn levenmaken iem. het hoofd doen omloopen, doen soezen.

بیس **besoek**, samentrekking van *bėresoek*, morgen in ruime betekenis, later, in de toekomst; *besoek pagi*, morgen ochtend; *besoek-loesa*, morgen of overmorgen, later wel eens; *mėmbesoekkan*, tot morgen of e. onbepaalden tijd uitstellen. Zie *esoek*.

بیس **bisik**, meestal verdubbeld, b.v. *bėrbisik-bisik*, fluisteren; *mėmbisikkan*, iets toefluisteren, inluisteren; *bisik-bisik*, fluisterend, heimelijk, stilletjes, dat een ander het niet hoort. Mėn. *mėmbisiki orang pėkak*, e. doove wat toefluisteren, aan eens doove-man's deur kloppen.

بیس **besel**, pakje, bundeltje? *sirih satoe besel*, e. pakje sirihbladen, in het Palemb.

بیس **bisoel**, bloedzweer, steenpuist; *b. lada*, vurige, kleine puisten, zoo groot als peperkorrels; *b. sėlinap*, steenpuist aan het scheenbeen, waarvan de etter z. tusschen de vleeschmuskels ontlast; *b. soesoe koeboeng*, steenpuist in de oksels; *b. mėngankoet nanah*, steenpuist, die zich tot rijpen zet en dan geducht steekt. Mėn. *mėnjinggoeng mata bisoel orang*, iem. tegen de punt van zijn steenpuist stooten, d. i. iemand op zijn toonen trappen. Zie ook *poeroe*.

بیس **besan**, benaming der wederzijdsche ouders onderling, wier kinderen met elkander gehuwd zijn;

zoons of dochters schoonvader of schoonmoeder; *b.laki-laki*, deschoonvader van den zoon; *b.përëmpoewan*, de schoonmoeder van den zoon, of de vrouw van des zoons schoonvader; *besan sabantal*, benaming van twee echtgenooten onderling, wanneer beider voorkinderen met elkander gehuwd zijn; *bërbesan-besan*, met elkander schoonouders zijn van dezelfde paren, N. Moeh.; *bërbesan-besanan*, hetzelfde van velen onderling, voor ons zich verzwageren; *bëlom bëranaḵ soedah bërbesan dëhoeloe*, nog geen kinderen hebben, en al met elk. schoonouders willen zijn, d. i. den tijd ver vooruitloopen, H. Asm. Pati. NB. *bërbesan* moet ook gebruikt worden voor ons verzwageren en niet *bërripar*, daar de huwelijksaanzoeken en besprekingen van de wederzijdse ouders uitgaan.

بيسن bisan, als twee toppen spinnen en die beiden staan tegelijk stil, noemt men dit *bisan*, zoo ook als een persoon of beest wordt omgebracht door slechts één schot of slechts één houw met een wapen, C. en S. Mogelijk het Jav. *pisan*?

بيسو bisoe, Jav. stom, = *këloe*; *mëmbisoekan dirinja*, zich stom houden, zich stil houden; *toeli dan bisoe*, doofstom.

بيسي bisai, in d. hoogsten graad mooi, fraai, bevallig, schoon of net, facs. 12 soms ook zeer aangenaam v. smaak, b.v. *bisai sangat rasanja panganan tadi*, die koekjes van zooeven waren zeer lekker; *bisailah ija*

bërlenggang, zeer bevallig slingerde zij met de armen, C. en S.

بيسي bisai-bisai, e. s. v. visch, C. en S. en later *bisi-bisi*.

بيسي bisi, onkuisch, niet ingetogen in kleeding, manieren, spreken, zonder bepaald kwaad te doen; loszinnig, C. en S.

بيض baidl, Ar. witheid; *ajámoe 'ubaidl*, de witte dagen, dat zijn de 13^e, 14^e en 15^e van de maan.

بيع baī, Arab. koop en verkoop.

بيعة biāt, Arab. tempel van christenen of joden.

بيغ biang, I. moeder, moederdier, wijfje, dat reeds gejongd of eieren gelegd heeft; *ajam biang*, klokken, legkip; *biang djari*, de duim; *b. djari kaki*, de groote toon.

II. wulpsch, geil, inzonderheid v. vrouwen, v. d. W.; krolsch van een kat; *djërit-djërit bagai koetjing biang*, schreeuwen als een krolsche kat.

III. *biang-lala*, Batav. de regenboog.

IV. *bërbiang-biang*, rusteloos, voortdurend, b. v. *mandoeng bërkoekoeḵ bërbiang-biang*, Sj. Sël. Dal. Jav. *biang* II.

بيغت bengoet en *benjoet*, scheef, niet recht of vierkant; *mëmbengoet*, scheef worden; z. ook *eroet* en *mengoet*.

بيغت bingit, I. Mën. afgunstig, kwijnen, ten gevolge van een verlies of verlangen naar iets; *mëmbingitkan*, iets misgunnen, afgunstig maken.

II. oorverdooving door een hard geluid, C. en S.

بيغر bengor, Jav. gezwollen, uit-

gebeten van de lippen door te veel kalk op de sirih, H. Asm. Pati.

بیٹس **bingas**, grimmig, nijdig, zooals een kat, die men haar prooi wil ontnemen; *měmbingas*, grimmig worden of zich toonen. Zie *běngis*.

بیٹغ **bingoeng**, verbijsterd, in de war; *měmbingoengan*, verbijsteren, in de war brengen. Zie *lěngoeng* en *běngal*.

بیٹل **bingal**, wederspanning, weerbarstig. Niet te verwarren met *běngal*, C. en S.

بیق **biak**, I. zich vermenigvuldigen, vermenigvuldigd, vruchtbaar, nam. rijk aan kroost, vruchtbaarheid; *měmamah biak*, herkauwen. Zie *pěridi*.

II. e. s. v. boom, welks bladen gebruikt worden om er een aftreksel van te drinken na het rooken van opium, door hen die daaraan nog niet gewend zijn, C. en S.

بیك **beka**, onkiesch, onbetamelijk, al te gemeenzaam, zeer vertrouwelijk, van handelingen en uitdrukkingen; *běrbeka-beka*, vertrouwelijk keuvelen; *měmbeka*, gemeenheid uitvoeren, ook door gemeene praatjes verleiden, b. v. *kawan sěhaja lari, dibeka olih si anoe itoe*, mijn bediende is weggelopen, verleid door de gemeene praatjes van N. N.; *adapon kakak itoe bangkai, měmbeka djoega jang dipěrkěnankannja*, hij is een kreng, hij voert maar gemeenheid uit met ieder, in wie hij lust heeft, Pr. Dj.; *djawabnja beka*, zijn antwoord was zeer vertrouwelijk, Ibr. b. Chas.

بیك **bika**, e. s. v. gebak, zie *bingka*.
بیكار **bikár**, I. Perz. vagebond; zie *baikár*.

II. e. dikke rand of kant, b. v. aan een wond, C. en S.

بیكار **baikár**, Perz. oorlog, vagebond, marodeur; *měmbaikár*, zich als vagebond gedragen.

بیكت **bikat**, speld, pen, stoker-tje, L.

بیكغ **bikang**, I. e. s. v. poffertjes; *bikang pělembang*, e. bijzondere soort daarvan, niet te verwarren m. *bingka*; *pěbikangan*, poffertjespan, koekepan. Zie ook *soedoek*.

II. hard, v. iets dat zacht geweest is, b. v. van een gezwel, de spieren enz., C. en S.

بیكغ **bikong**, zie *bingkong*.

بیكن **bekin**, in de spreektaal, inz. op Java, doen, maken, = *boewat*. Men wil het afleiden van *baiki*, dat in het Batav. *baikin* zou luiden. Deze afleiding is maar een gissing, meer niet.

بیكو **bikoe**, I. Siam. bedelmonnik, priester, kluzenaar; Skr. *bhikshoe*, e. bedelmonnik; *měmběri děrma kapada sěgala bikoe*, liefdegaven geven aan al de bedelmonniken. Mes. Kag.

II. e. s. v. mandje of korfje, Sj. Jah.

III. ingekeept, geschulpt, getand, versiering met in- en uitspringende hoeken of bochten. Zie *bělikoe* en *sikoe*.

بیك **bega**, I. *měmbega*, richten v. een stuk geschut, een vechthaan enz.

II. ook *biga*; *běrbiga-biga*, in de

rondte draaien bij een zwaardedans, kringen beschrijven bij het vliegen; *mëmbiga-biga*, iets in de rondte laten draaien, b. v. de tong of een pruim in den mond. Hiervoor mogelijk beter *bigar* zooals op Sumatra.

بيگر bigar, of *begar*, Mën. = aan *biga* II, zie ald. Mën. in de rondte draaien, springen of wenden; *pëbega-ran*, plaats waar men paarden in 't rond laat loopen, manége.

بيگف begap, gezet en krachtig, robust, van personen, stevig, dik, grof, sterk, solide v. vervaardigde dingen, b. v. de pooten van meubels en derg.

بيگق begak, een fat of dandy, C. en S., ook *sigak*.

بيگل begal, Jav. straatroover = *pënjamoen*, Prab. Dj.; *mëmbegal*, straatroof plegen.

بيل bila, Skr. *vela*, id. tijd, tijdstip, ook = *apabila*, wanneer, toen; *bila toewan akan datang*, wanneer komt U?; *barang bila pon baik*, wanneer ook, op welk tijdstip ook, hiervoor ook *bila-bila*; *bila apa* en *bila mana*, op welken tijd, wanneer; *bilakah*, och of, of toch, wanneer toch; *bila hari*, wanneer, = *apabila*; *bila hari ëngkau përgi*, wanneer gaat ge heen?; *bila hari bila rimba*, (zal wel *rambah*, Kw. zijn, maal, keer, Tug. zie Jav. wbk.) wannéér, met zeer versterkte beteekenis, b. v. *malam tadi ëngkau bërdoedi*, vannacht hebt gij gedobbel; *bila hari bila rimba akoe bërdoedi*, wannéér heb ik dan gedobbel? v. d. W.

بيل bela, iemand, die e. ander in

den dood vergezelt, zoenoffer, bloedwraak; *mëmbela*, in den dood vergezellen, als zoenoffer sterven; *mëmbela kamutian*, in den dood vergezellen, B. R. bës. p. 160; *mëmbelaï*, iem. in den dood vergezellen; *mënoentoet bela*, bloedwraak zoeken; *minta bela*, bloedwraak eischen; *mati bela*, met iemand sterven, iemand in den dood vergezellen, als een offer van bloedwraak vallen; *mati tiada bërbelä*, zonder genoegdoening sterven, ongewroken sterven; *mëntjèhari bela*, v. e. amoklooper: menschen trachten te vermoorden, opdat zij met hem sterven; *bela soedoeë*, met een kris doorstoken samen sterven; *bela katërdjoenan*, door in het vuur van de lijkverbranding te springen, samen sterven; *mëmbajar bela*, een zoenoffer brengen; *djangan anakkoë përgi bela*, ga u niet ten offer brengen, mijn kind; *mëmbelakan*, zich ten offer brengen voor een doode; wraak nemen voor e. vermoorde, ook *mëmbelaï*, Prab. Dj.

بيلت beloet, ombuigen van een steekwapen of omliggen v. hetscherp van een snijdend voorwerp, dat van te week ijzer is gemaakt en vandaar fig. verraad v. e. persoon. In 't Mën. is het: scheef, krom; *mëmbeloet*, tot den vijand overloopen, verraad plegen; *pëmbeloet*, verrader, overlooper, zie *bëlijoet*.

بيلر biloer, striem, ontstaan door een slag met een dun voorwerp, geestriem; *biloer rotan*, striemen door rotanslagen ontstaan. Mën. *bilir*: Zie ook *bilai*.

بيلر beler, uitermate, overtollig, onophoudelijk, C. en S.

بيلس bilas, I. *mëmbilas*, afspoelen, omspoelen, uitspoelen, ook afspoelen van het lichaam na een bad. Zie *koembah*.

II. ontstoken en loopend van de oogen, leep, leepheid, zie *bilis*.

II. gederangeerd, onordelijk, niet in den gewonen toestand, C. en S. Naar M. b.v. *bilaskan ramboet jang ikal*, gekruld haar in wanorde brengen.

بيلس bilis, ook *beles*, rood, ontstoken van de oogen met uitvloeien van vocht, leepoogen; *ikan bilis*, de bekende roode vischjes of *ikan merah*, die te Makassar gepekeld in den handel worden gebracht; *tjoraḱ bilis*, e. s. v. fijn geruit goed met donkeren grond en roode of witte streepen.

بيلڠ bilang, tellen, volg. C. en S., ook: ieder, elk; op Java ook: zeggen; *bilang hari*, somtijds, tussehenbeiden, bij tijden, C. en S., iederen dag; *masoek bilangan*, meegeteld worden, tot het getal behooren, medegerekend worden; *bilang kali*, iederen keer; *bilang boelan*, iedere maand, C. en S., bij de maand; *bilang tahoen*, bij het jaar, jaarlijksch; *djaroem bilang*, zie bij *djaroem*; *mëmbilang*, iets of iemand tellen, personen of zaken tellen; *bilangan*, aantal, getal, ook wat geteld of gerekend wordt te behooren tot, onderafdeeling; *doewa dibilang satoe*, twee voor één tellen; *tërbilang* en *kabilangan*, in tel zijn, geteld; *tiada tërbilang*,

niet te tellen zijn, ontelbaar; *bilang kapala*, men heeft ze maar voor het tellen, Hik. Abd. 243; *bilangan*, ook iemands bepaald aantal toebedeelde levensjaren, b.v. *bëlom sampai bilangannja tiada ija mati*, als het toebedeelde aantal niet vervuld is, sterft hij niet. Ook is *sëmbilang*, de naam van e. s. v. visch, mogelijk hiervan afgeleid.

بيلق bilaq, e. s. v. plant, die ka-toen levert, volg. v. d. Tk. *bila*, Skr. *wilwa* = *madja*? Zie ald.

بيلق beloek; *mëmbeloek*, loeven, e. vaartuig of rijtuig een andere richting geven, ook fig. terugkrabbelen, aarzelen, scherp bij den wind houden. Mën. in kromme richting afwijken, krommen, b.v. *djalan mëmbeloek*, de weg kromt.

بيلق belek, geopend, van de oogen; *mëmbelek*, met geopende oogen iets goed bekijken. Zie *bëliak*.

بيلق bilik, I. ook **بيلك**, kamer, vertrek; omhulsel, kleiner dan de *opih*; *bilik bërsakat*, afgeschoten binnenkamer; *bilik tidoer*, slaapkamer; *b. përa-doewan*, vorstelijk slaapvertrek; *bilik andjoeng*, e. opkamer, zie bij *andjoeng*; *b. mënoelis*, studeervertrek.

II. *mëmbilik-bilik*, iets dat men in de hand houdt, heen en weer draaien, Sing. Zie *belek*.

بيلن belon, bij het spel *galah pandjang* de toestand van den speler, die door den vijand heen en teruggedrongen wordt, zonder gevangen genomen te worden; fig. doorgeworsteld hebben, v. d. W.

بیلو bilau, zie bij *katjau*.

بیله bilah, spaander, dun splijtsel van bamboe, ook gebruikt als hulp-Telw. voor platte en scherpe voorwerpen, zooals zwaarden, messen, dolken, pijlen, lanspunten, planken, naalden, enz. Naalden worden daarmede geteld, omdat men vroeger, en ook nu nog wel eens, met een bamboespijltje naaide.

بیله beloh, onverstandig, onbezonnen, onbedachtzaam, v. d. W. Mën. krom spreken, de letters verkeerd uitspreken of verwisselen.

بیلی bilai, = *beloer*, zie ald. Mën. *mëmbilai*, aanhechten.

بیم bima, Skr. schrik, afgrijzen, de naam van Siwa; *bima-sakti*, Skr. de melkweg, ook alleen *bima*.

بین bena, zie *bahena*.

بین baina, Arab. = *antara*, zie aldaar.

بین bean, een verkorting van *pëbejan*, zie bij *beja*.

بین bain, Arab. duidelijk, blijkbaar, klaarblijkelijk; *mëmbainkan*, duidelijk maken, te kennen geven, = *mënjatakan*, zie **بیان**, dat mogelijk beter is.

بینغ binang en *binoen*, e. s. v. plant, Bucida, C. en S.

بینه benoh, een draai of kromming in een weg; *mëmbenoh*, zich krommen, zulk eene kromming vormen, C. en S.

بینی bini, echtgenoot, vrouw, waarmede iem. gehuwd is; van aanzienlijken is het *istëri*, zie ald.; *bërbinikan*, tot vrouw hebben; *mëmpër-*

binikan, tot vrouw nemen, iem. een vrouw geven, doen huwen; *bini gahara*, de wettige vrouw, zie *gahara*; *bini adji*, bijwif.

بیو bejo, Batav. de vogel bejo, *gracula religiosa*, die bekend is wegens zijn geschiktheid om te leeren praten, = *tioeng*, zie ald.

بیور bioer? *kambing bioer gadis?* Hik. Am. Hamz.

بیواف bëwafa, Perz. ontrouw, verraderlijk, b. v. *përampoewan jang makar bëwafa ini*, Sailoe's Salatin; *bëwafakan soewaminja*, haren man ontrouw zijn.

بیواق biwak, bivouak.

بیواق bewak, = *biawak*, zie ald.
بیوکو bioekoe, e. s. v. landschildpad, die zeer flauw uit hare oogen kijkt; vandaar *mata bioekoe*, kwijnende, verliefde oogen, en *ikan bioekoe*, e. s. v. eetbaren zoetwatervis met zeer flauwe oogen.

بیول biola, Port. viool, het muziekinstrument; *bërmain biola*, vioolspelen; *pënggesek b.*, strijkstok.

بیهوش behausj, Perz. in zwijm, bezwijming; *obat behausj*, zwijmeldrank, slaapmiddel, bedwelmingmiddel wanneer het bij inademing geschiedt; *poekau* als het ingenomen wordt, C. en S. Dit houdt geen steek. Zie *poekau*.

بیپت benjoet, zie *bengoet*; *eroet benjoet*, zie *eroet*.

بیبق benjek, kleverig, zooals rijst die overgaar is, kleverigheid, papperig; *minjak benjek*, olie, gemaakt van rotte kokosnoten, v. d. W.

Mogelijk omdat zulke olie pappig is.

بيق *bějnik*, e. s. v. boom met eetbare, kastanje-achtige vrucht, onderscheiden van *gajam* en *tolok*.

بيبي *bějjai*, aan kruim, verkooft, los, zooals b. v. aardappelen in de soep; v. e. handeling: flauw, zonder energie; van een maatregel: halfbakken, v. d. W. Měn. slap, week, zacht, lusteloos, krachteloos.

ت Ta

تا *ta'*, ook *tě* en *ti*, niet, on-, b. v. *ta' oesah*, soms ook alleen *oesah*, niet noodig, onnoodig; *ta'dapat tiada*, het kan niet missen, het moet volstrekt; dikwerf verk. tot *dapat tiada*; *ta'kan*, samentr. van *ta'* en *akan*, b. v. *ta'kan djangan*, het mag niet dat niet, d. w. z. het moet volstrekt dat. . . .; *maoe ta'maoe*, willen of niet willen, goed- of kwaadschiks; *baik ta'baik*, hetzij goed of kwaad; *sakali ta'sakali*, eenmaal toch; *sakali ta'*, *sakali ija*, dan weér niet en dan weér wel; *soewang ta' soewang*, hetzij gemakkelijk of niet, eenmaal toch. Op Java is het *tra*, een samentr. van *ta* en *ora*?

تابر *taboer*, gezaaid, gestrooid, verspreid, verstrooid; *měnaboer*, zaaien, strooien; *měnaboerkan rasia*, e. geheim verbreiden, Am. Hamz; *m. boenga rampai sapandjang djalan*, welriekende bloemen den geheelen weg langs strooien; *měnaboeri*, bezaaien, bestrooien; *taboerilah mait kakanda děngan boenga*, bestrooi mijn lijk met bloemen; *taboeran*, het ge-

zaaide; *běrtaboeran* en *běrtělaboeran*, verspreid, verstrooid van een groote menigte; *pěnaboer*, zaaier, strooier; ook schroot, hagel, d. l. Cr. id., b. v. *habis pěnaboer Palembang ta'alah*, het schroot is op en Palembang niet vermeersterd, Sprw.; *měntaboer-tebar*, naar verschillende richtingen uit elkander gooien; *lajar taboer*, zie bij *lajar*.

تابر *tabir*, voorhangsel, gordijn; *tabir moeka*, voorhangsel voor een slaapplaats; *tabir mabir*, allerlei voorhangsels; *kaki tabir*, onderste rand van een voorhangsel of gordijn.

تابع *tábī*, Arab. volgeling inz. van Mohammed.

تابع *taboeng*, een bamboegeleding om het een of ander in te bewaren, b. v. water, geld, kunsthansporen enz., gemeene opiumpijp, bamboeklos, waarop men de zijde windt voor het weven; spaarpot, openbare kas, b. v. *taboeng nęgari*, gemeentekas; *t. mēs-djid*, moskeekas, Pad. bovenl. Měn. *taboeng kopi*, bamboekoker, waaruit koffie geschonken wordt, *t. pitis*, spaarpot van e. bamboegeleding met een keep er in; *taboeng běroek*, kanekeskruid, de nepenthes, = *daoen kěndi*; *měnaboengkan*, als spaarpenning wegleggen, potten.

تابع *tabak*, zie *tabak*, Arab.

تابع *tabok*, Jav. slaan, kloppen, hand- of vuistslag; *ikan taboek*, e. s. v. zoetwatervis. Zie *těpok*.

تابع *tabik*, groet, begroeting; wees gegroet! verlof, verschooning, compliment; *minta tabik*, vergiffenis,

verschooning vragen; met uw verlof, b.v. *djikalau ada kiranja chilaf bëbal sèhaja, mëlainkan sèhaja minta tabik banjak-banjak*, verondersteld dat ik fouten of dwaasheden heb begaan, dan vooral vraag ik zeer veel verschooning, Mal. br.; *pasang tabik* = *minta tabik*, b.v. Hik. Tjek. Wan. Pat.; *mëmbëri tabik*, een compliment maken, féliciteeren, groeten; *tabik dipërbanjak-banjak*, vermenigvuldigde groetenissen.

تابل tabal, e. s. v. damspel met 16 roode en 16 witte schijven.

تابن taban, I. e. s. v. grooten boom, die een goede guttapercha oplevert.

II. Mën. uitspr. van *tërban*, zie ald.

تابن taboen; *mënaboen*, zich kolomvormig verheffen, van rook.

تابوہ taboe' = *tëboek*, zie ald.

تابوت tabóét, Arab. houten kist, koffer; de arke des verbonds der Israëlieten.

تابخ tabah, I. breedte der hand over de vijf vingers, als maat; *tabah êmpat djari*, hetzelfde over de vier vingers; *mënabah*, met de breedte der hand meten. Zie ook *tëmpap*.

II. standvastig, ferm; standvastigheid, omzetting van *bëtah* III?

تابه taboeh, korte stok met dikke, peervormigen knop, die soms met leder bekleed is en gebruikt wordt om er mee op slaginstrumenten te slaan; ook een trom, bestaande uit een stuk uitgehouden boomstam met geitevel bespannen, waarop men alarm slaat of waarmede men het volk bijeenroept; *mënaboeh*, met zulk een stok slaan,

slaginstrumenten bespelen; *taboeh-taboehan*, allerlei slaginstrumenten; *taboeh larangan*, trom, waarop alleen bij bijzondere gelegenheden mag geslagen worden; *taboehan*, e. s. v. wesp die zoo heet, om den vorm van haar achterlijf en het op en neer gaan daarvan of omdat zij in haar hol een gonzend geluid laat hooren gelijkende op dat van een gamëlan in de verte, v. d. W. zie ook bij *pinang*; *kin taboehan*, eigennaam der heldin van het bekende Maleische gedicht; ook en beter *tamboehan*, Jav. een onbekende, welks afkomst men niet weet, daar dit met haar het geval was.

تابيد تاآبید táābid, Ar. *ala'ttāābid*, voor altijd; zie *abad*.

تات tata, Jav. orde, regel; *nata*, ordenen, regelen.

تاتغ tatang; *mënatang*, op de palm van een of van beide handen dragen, iets in de holte der hand houden of opvangen; *mënatang satahoen hoedjan dilangit, ajar-laoet masakan tawar*, al vangt de zee ook een jaar lang den regen van den hemel op, toch zal het zeewater niet zoet worden. Sprw. Langl. Boew.; *dita-tang sapërti minjak jang pënoeh*, op de hand gedragen als iets, dat vol olie is, Sprw. d. i. met de grootste zorg en voorzichtigheid iemand behandelen.

تاتغ tating = *tatang*; *mënating*, in de hand houden met de palm van de hand naar boven gekeerd, in de hand wikken, op de vlakke hand dragen, opbrengen enz.; oplichten, op-

nemen, optrekken, b.v. *toeloeng mēnating medja ini kasana*, help mij die tafel oplichten en daarheen dragen; *tatinglah makanan itoe kamedja*, draag het eten op tafel. G.v.W.; *bagai mēnating minjak jang pēnoeh*, Sprw. zeer voorzichtig behandelen. Zie *tatang*.

تاتف *tatap*, I. *mēnatap*, nauwkeurig opnemen, in oogenschouw nemen, met aandacht bekijken, b.v. *banjaklah kitub olih Ibrahim dibalik ditatap*, veel boeken werden door I. omgekeerd en nauwkeurig beschouwd, Ibr. b. Chas. Zoo ook Ism. Jat. 8 en 101; *poetēri ditatap lēngan dan djari*, nauwkeurig beschouwen. Sj. Abd. Moel., zie *tētap*.

II. *makan tatap*, vlijmen, zeer scherp zijn van een mes.

III. = *tētap* II, zie ald. *tatapan* = *tētampan*, zie ald. Het komt voor in de H. Naja Koes.

تاتل *tatal*, spaander; *tatal kētam*, ook alleen *tatal*, schaafkrul, houtkrul.

تاتو *tatoe*, Jav. gewond; *mēnatoe*, wonden, zie *loeka*.

تاتخ *tatah*, I. inzetsel, inlegsels; *t. koendai*, e. gouden versiersel in het haar; *mēnatah*, inzetten, inleggen, van edelgesteenten, goud, zilver enz. *ditatah dēngan pērmata*, met edelgesteenten bezet; *bērtatahkan ratna moetoē mānikam*, bezet met paarden, juweelen en robijnen.

II. Jav. beitel; *mēnatah* beitelēn; *emas ditatah*, gedreven goud; zie *pahat*. Zal wel met I in verband staan.

تاتھ *tatih*, wankelend, zwak, on-

zeker, van den gang, stap voor stap; *bērtatih*, wankelen, waggelen; *bērtatih dalam loempoer*, in den modder voortsukkelen, Sadj. Mal. 3; *bērdjalan dēngan bērtatih-tatih*, wankelend gaan; *mēnatih*, kleine kinderen aan de hand of aan een leiband leeren loopen; iemand het eerste onderwijs geven, iem. de eerste beginselen onderwijzen.

تائسر *tátsir*, I. Arab. het drukken van een spoor op iets, het door-dringen.

II. meerderheid, voorrang; invloed.

تاجر *tadjoer*, lang en smal koraalrif, dat zich ver in zee uitstrekt; staart van een fuik; *mēnadjoer*, zich lang en smal in zee uitstrekken; een fuik van een staart voorzien, ook een lijn, die van den oever loopt naar een vischlijn, *aran* genaamd, welke in den stroom ligt, C. en S.; zie *andjoer*.

تاجر *tádjir*, Arab. koopman, handelaar, Hik. Groel.

تاجغ *tadjang*, zie bij *tēradjang*.
تاجغ *tadjoeng*, e. s. v. zijden weefsel bij de Boegineezen.

تاجق *tadjak*, scherp gepunt werktuig om den grond om te woelen, ploegijzer, wiedijzer, schoffel; *mēnadjak*, den grond daarmede bewerken.

تاجق *tadjoek*, I. van het Arab. *tadjoe*, kroon, krans, e. s. v. kapsel met bloemen in het haar; *tadjoek gedabah*, een bijzonder versiersel in het haar van bruiden; *mēnadjoekkan*, als insteeksel in het haar gebruiken.

II. uitsteeksel boven boord, van de

spanten, oplanger; *tadjoek gantoeng*, de inhouten v. de losse verschansing; *t. lélai*, windvieren, bovenste gedeelte van de achterste inhouten; *t. sangga galah*, naar buiten gebogen oplanger; *toetoept tadjoek*, potdeksel, nam. zoo heet de plank of lat, die de uitstekende punten van de *tadjoek* bedekt.

تاجم tadjam, scherp, v. wapens, gereedschappen, het gezicht en het verstand; *t. akal*, geslepen, slim; *t. bërtimbal*, tweesnijdend, aan weerskanten scherp; *t. moeloet*, scherpe uitdrukkingen gebruiken; *mëmpërtadjamkan sègala sëndjata*, al de wapens scherp, R. Chaib.; *tadjamnja sapërti gelas makan diramboet tërbang*, scherp als glas dat een zwevend hoofdhaar doorsnijdt, om de hoogste mate van scherpte aan te duiden; *pënadjam*, wat scherp maakt, wetsteen enz.

تاجو tadjau, e. s. v. groote, aarden pot uit den ouden tijd, zooals die nog wel op sommige plaatsen, b. v. te Riau-lama, uit den grond wordt gegraven, kleiner dan de *padëna*, zie ald. Ism. Jat. 100, Si Misk. Ook een groote aarden pot, waarin gekookt wordt, Mën.

تاجو tadjoe, I. vooruitstekend, iets dat vooruitsteekt; ook lang nagel van zilver of goud als versiersel aan de vingers gedragen; *mënadjoe*, vooruitteken.

II. Arab. kroon, diadeem; *tadjoë sssalañin*, de kroon der koningen of sulthans, = *makota sègla radja*, titel van een Maleisch geschrift.

تاجه tadjah, grasmes met langen steel. Zie *tadjak*.

تاجي tadji, kunstspoor voor vechthanen; lancet, vlijm; *t. golok*, rechte kunstspoor; *t. bengkok*, kromme id. Zie ook *itik*.

تاجو tatjoe, Bat. = *pëgorengan*, braadpan; zie *tadjau*.

تأخر táchoer, Arab. terugblijven, achteraan komen.

تأخر táchir, Arab. vertragen, uitstellen, verdagen.

تاده tadah; *mënadah*, iets opvangen door er iets onder te houden, hetzij de handen of een of ander vat; *m. ajar hoedjan*, regenwater opvangen; *mënadahkan tangan*, de handen opheffen met de palmen naar boven gekeerd, de houding bij het gebed; *mënadahkan amin*, met opgeheven handen amen zeggen; *m. moeloet*, den mond ophouden om er iets in te ontvangen, H. T.; *m. loetoet*, de knieën bij elkander houden om iets op te vangen; *tadah ëmboen*, noemt men de bovenste kam v. e. tros bananen; *tadah pëloeh*, de rugvoering in een kleed; *djikalau kasoekaran mënadah ramboet, baik mënjoekoer dia*, als het te lastig is het haar op te houden, dan is het 't beste dit af te scheren, M. *mënadah orang atjih dalam nëgari Padang*, de Atjihers in Padang ophouden, id.; *pënadah ajar hoedjan*, dakgoot; *mënadah lajar en bërtadah*, overstag gaan, vóórden wind omgaan, over den anderen boeg gaan liggen; *tadahan*, dat wat opgevangen wordt; *ajar tadahan*, opgevangen water.

تادي tadi, ook *tēhadi*, pas, zooeven, daarstraks, onlangs; *malam tadi*, gepasseerde nacht; *bēharoe tadi*, zooeven pas.

تاديب tādīb, Arab. onderricht in goede manieren, zeden enz. opvoeding; *mēntādībkan*, onderwijzen, opleiden, opvoeden.

تارا tara, I. effen, gelijk, vlak, niet hellend, even hoog, evenbeeld, gelijke, weerga; *tiada taranja*, er was zijns of haars gelijke niet; *doedoek satara*, gelijk in rang zitten; *satara dēngan*, gelijke zijn met; *satara toewan soekar ditjēhari*, uw gelijke is moeilijk te vinden. Mēn. werktuig om lijnen in het hout te krassen, regel, liniaal met een spijker aan het uiteinde; *mēnara*, op die wijze lijnen maken; *pēnara*, de vlakke rand rondom het kuiltje in een rijstblok of *lēsoeng*, C. en S. zie *tarah*; *tiada kataaraän*, zijns gelijke niet hebben, niet gelijk gesteld kunnen worden. Zie ook *tēra*.

II. Jav. *kētara*, blijken, gebleken zijn, duidelijk aan het licht gekomen, = *njata*. Zie ook *toemara*.

تارس taras, zie *tēras*.

تارس taris, verzameling v. banden, waardoor iets zoodanig omgeven wordt, dat het gemakkelijk kan gevoerd worden; *mēnaris*, met banden omwoelen, omwinden, v. d. W.

تارغ tarang, nest voor vogels, zie *sarang*; *pētaringan*, Jav. gereedgemaakte korf voor eene kip, waarin zij hare eieren legt.

تارغ taring, hoektand, oogtand, slag tand, hondstand; scherpe punt

van een werktuig; *sērampang jang bērtaring tiga*, een harpoen met drie punten, een drietand.

تارث tarap, Jav. orde, regelmaat, rei, b. v. *djikakan soeltan mēnolih kakanan بترارثله sēmbah dari kanan*, *djika baginda mēnolih kakiri بترارثله sēmbah dari kiri*, als de sulthan naar rechts blikte, maakte men ordelijk aan de rechterzijde de sēmbah en keek hij naar links dan deed men dit aan de linkerzijde, Hik. Korisj.

تارث taroep, of *taroeb*, Jav. tent, hut, loods.

تارق tarak; *bērtarak*, zich onthouden van eenig genot, ingetogen leven; *pērtarakan*, onthouding, ingetogen levenswijze. Mēn. lang op dezelfde plaats vertoeven, zich afzonderen ter bekoming van eenige wetenschap.

تارق taroek, uitspruitsels van boomen, planten en gras; *bērtaroek moeda*, jonge uitspruitsels krijgen, botten.

تارق tarok, e. s. v. boom, welks bast voor kleeding dient, Midden Sum.; *orang bērkain tarok*, een arm en behoeftig mensch. Volg. v. d. Tk. = *tērap*, zie ald.

تارق tarik, I. trekken, getrokken; ook ont-, uit-, of van iets nemen, Mēn. *goela tarik*, kokinjē; *tarik oesoel*, de regelmatige inbeslag-neming; *t. tjaboeh*, inbeslag-neming op eigen gezag; *t. sangkoetan*, inbeslag-neming door middel van list, Oend. Djambi; *mēnarik*, iets trekken; *m. oeri*, hard naar zich toetrekken v. het

tolkoord bij het opzetten; *m. kambî*, uitrekken; *m. hoetang*, schuldvorde-
ren; *m. kĕlat*, aanbrassen, scheepst.;
m. napas, zuchten, diep ademhalen;
m. njawa en *m. djiwa*, zieltoegen; *m.*
njanji, een gezang ophalen; *m. pan-*
ton, een liedje inzetten; *m. kašidat*,
een gedicht zingend aanheffen; *m.*
lajar, de zeilen hijschen, Hik. Dewa
Ag. Mël.; *m. panton sĕloka*, spreuk-
dichten aanheffen, lbr. b. Chas.; *pĕ-*
narik, middel om iets voort te trek-
ken; *mĕmpĕrtarikkān*, iem. of iets
wegslepen, voortsleuren, H. Gr.; *ta-*
rikan, trekijzer voor metaaldraad,
Mĕn. Zie ook *tĕrik*.

II. de buitenplanken van e. vaar-
tuig boven de knieën. M.

تارم taram, betrokken van de
lucht bij maanlicht, ook van het ge-
laat; niet helder schijnen, van de
maan en sterren; *taram-tĕmaram*,
overal betrokken; *pĕnaram*, pasteitjes
van garnalen, vleesch of visch.

تارم taroem, de indigo-plant,
waarvan twee soorten: *t. daoen ha-*
loes, met fijne bladen en *t. daoen lebar*
of *t. akar*, de kruipende, met groote
bladen.

تارو taroe, Kw. boom, geboomte;
naga taroe, de boomdraak? H. T.

تاره tarah, gelijk af, glad af, b.v.
van hout op de kanten, e. steilen af-
grond, van de gevijlde tanden enz.;
mĕnarah, hout of steen de eerste ruwe
bewerking doen ondergaan met bijl
of dissel of beitel, bekappen om het
voor de schaaf gereed te maken, b.v.
batoe itoe ditarah litjin, Pĕl. Abd.,

die steenen worden glad bewerkt;
pĕnarah en *patil pĕnarah*, dissel, die
voor dat bekappen gebruikt wordt;
tarahan, bekapping, wat bekapt is,
ook de naam van den *toekang*-vogel,
die 's nachts een geluid laat hooren
alsof hij aan het kappen is, volg. Tug.
juist overdag; *tarah kasau*, gelijk
afgesneden, van de tanden, Mid. Sum.
Zie ook *tara* I.

تاره taroh; *mĕnaroh*, leggen, zet-
ten, plaatsen; opzetten, inzetten bij
spel of weddingschap, toevertrouwen,
deponeeren; er op nahouden, hebben;
koesteren, ook bewaren, b.v. *ada ka-*
kang taroh akan toewan, die heb ik
voor u bewaard, B. R. bĕs. p. 217, r. 6;
mĕnaroh diri, zich behoorlijk gedra-
gen; *bĕrtarohkan diri*, zich geheel
toevertrouwen, Sj. Mādli; *mĕmpĕrta-*
rohkan pĕkĕrdjaän, werkzaamheden
iem. opdragen, H. Sj. Djil. edd. p.
54, ook iets aanbetrouwen; *mĕnaroh*
oewang, geld hebben; *m. kambing*,
er geiten op nahouden; *mĕnaroh di-*
bawah pahanja, onder zijn dij leggen,
b.v. een brief, ten bewijze van ver-
achting, Am. Hamz.; *bĕrtaroh*, met
elkander of met iem. wedden; *djika*
bĕrtaroh pon akoe lawan, daar durf
ik wel wat onder te verwedden, Prab.
Dj. letterl.: ook als er om gewed
wordt, neem ik de weddingschap aan;
bĕrtarohkan, over iets wedden, Pĕl.
Djin., ook opzetten van geld bij een
spel, b.v. *bĕrmaïn djoedi tiadalah ija*
bĕrtarohkan oewang lagi, mĕlainkan
bĕrtarohkan doekoeh, rantai, gĕlang
enz., Hik. Indra Mĕng. bij het dob-

belen zette hij geen geld meer op, maar halssieraad, gouden kettingen en armbanden; *pëtarohan*, en bij verkort. ook *pëtaroh*, pand, onderpand, inzet, inleg, ook *pënarohan*, toevertrouwd pand, Asm. Pati, bewaarplaats, depot; *tarohan*, wat als iets bijzonders er op wordt nagehouden; *pakaijan tarohan*, feestkleederen; *anak tarohan*, het meest geliefde kind; *tjintjin tarohan*, ring alleen voor bijzondere gelegenheden. Mën.; *bëpëtarohkan diri kapada*, zichzelf tot onderpand geven aan iemand; *bëpëtarohkan anaknja*, zijn kind als pand aan iem. toevertrouwen, I. P. en Langl. Boew.; *adapon pëtarohkoelah anak kita Hoesain kapada bëndahara dan sègala orang bësar-bësar*, onzen zoon H. vertrouwen wij als pand toe aan den rijksbestierder en al de rijks grooten. Sadj. Mal. p. ۴۴۳. Zoo ook Hik. Poespa Wiradja; *mënaroh kasih*, toegenegenheid koesteren; *m. kasehan*, medelijden koesteren; *m. dëndam*, wrok koesteren; *m. gawé*, de eerste stappen doen tot het plegen van ontucht, in het Palemb. Zie ook *tjagar*.

تاری tari, dans; *mënarî*, dansen; ook huppelen van dieren; *tëpoek tari*, dansen en daarbij in de handen klappen; *tërtari-tari*, aan het dansen of huppelen raken; *mënarî diladang orang*, op een andermans grond dansen, d. i. goede sier maken ten koste van een ander; *mënarî-narî*, ook steigeren van een paard, Am. Hamz.; *bërtari djoega*, al maar door dansen,

Sj. Madli; *pënarîan*, een danspartij.

تاریح tārīch, Arab. jaartelling, tijdrekening; jaarboeken, geschiedboeken; datum, dateering; *t. masehi*, de christelijke tijdrekening; *t. hedjrat*, de mohammedaansche tijdrekening; *t. pënghabisan kitáb ini*, de datum, waarop dit boek geëindigd is. H. Abd.; *mënarīchkan*, dateeren, ook den datum van iets opteekenen, Saif Dz.

تاسع tási, Arab. negende.

تاسق tasak, bloedstelpend middel; *mënasak*, zulk een middel aanwenden, b.v. het uitgeperste sap van de *tjapa*-plant en *pënarwar djambi*, zie *tawar I*.

تاسق tasik, meer, binnenzee, soms ook voor zee gebruikt.

تاغس tangas, stoof, dampbad, warm bad; *bërtangas*, zich stoven, z. koesteren, Kin. Tab. 65; *mëngangas*, aan eene dragelijke warmte blootstellen, stoven, in een warm bad, in warme damp, broeien onder een deken enz.; *pëngangas*, het middel daartoe gebruikt; *pëngangasan*, stoving.

تاغس tangis, geweent; *mëngangis*, weenen, schreien, huilen; *m. pidjar*, bitter weenen, zie ald. ook *m. tër-sëdih-sëdih*; *bërtangis-tangisan*, met elk. weenen; *tangis-mëngangis*, over en weer weenen; *mëngangisi*, beweenen; *bërtangiskan*, weenen over; *tangisan*, geweent, geschrei.

تاغان tangan, hand, hand en arm, mouw, voorpoot van dieren en niet alleen v. apen; *kaki-tangan*, handen en voeten, van dieren: voor- en ach-

terpooten; *tangan kěmoedi*, roerpen, helmstok van een roer; *t. badjoe*, de mouwen v. e. baadje. In Perak ook de twee schuine armen die den ingang tot eene vischstaketsel vormen, C. en S.; *tangan naik*, de veine hebben, bij hazardspelen; *tangan toeroen*, de veine kwijtraken; *tangan rahat*, de kruk van een spinnewiel; *tangan pandjang*, diefachtig; *tangan singkat*, gierig, vasthoudend; *tangan mēnētak*, *bahoe mēmikoel*, de hand hakt en de schouder draagt, Sprw. voor ijverig in de weer zijn, C. en S.; *iboe tangan*, de duim; *tapak tangan*, de palm v. de hand; handteekening, voor dit laatste ook *tandu tangan*; *hati tangan*, de muis van de hand; *boewah tangan*, geschenk, dat men bij zijn thuiskomst medebrengt, kleinigheid, meegebracht voor de kinderen, Noer Moh.; *mēmasok tangan*, de hand ergens insteken of hebben, aan iets meedoen; *mēmimpin tangan*, iem. bij de hand geleiden; *mēnjamboet tangan*, met het geven van de hand ontvangen, H. Abd. p. 247; *kañ sapoe tangan*, zakdoek; wordt ook verkort tot *sētangan*; *sētangan kapala*, hoofddoek; *mēnangani*, de handen aan iets of iem. slaan, met de handen zitten aan. C. en S. hebben ook nog *pēnangan*, het werk der handen, de verrichtingen?

تافته tafatah, Perz. e. s. v. zijden stof, taf.

تاپا tapa, I. Skr. hitte, (ook aan de zonnehitte blootgesteld, in de zon gedroogd; *daging tapa* = *dendeng*, C. en S.); boetedoening, oorspronke-

lijk door zich aan de hitte van de zon of van vuur bloot te stellen; godsdienstige afzondering, ascese; *běrtapa*, de tapa hebben, boete doen, in heilige afzondering leven, meestal om bovennatuurlijke krachten deelachtig te worden; *mēmpěrtapakan*, boete voor iets doen, door boetedoening trachten te verkrijgen; *mēngikat tapa*, de boetedoening aanvangen; *mēmbongkar tapa*, de boetedoening afbreken en een geheel andere daarvoor in de plaats beginnen; *měroesakkan tapa*, de boetedoening storen, nutteloos maken; *pěrtapa*, boetedoener, kluizenaar, asceet; *pěrtapaän*, de plaats waar de boete gedaan wordt; ook boetedoening en kluizenaarschap; *tapa-tapa*, stukken visch, gezouten en in de zon gedroogd.

II. *ikan tapa*, e. s. v. wonderbaar grooten visch, vermeld in de Pěl. Abd. ka Kal.

تافر tapar, e. s. v. eetbare vrucht.

تافس tapoes, e. s. v. vrucht, die gelijk op de kastanje, M. Zie *těpoes*. Elaterio spermum tapos (Euphorbiacées) d. l. Cr.

تافس tapis, I. *mēnapis*, doorzigen, kleinzen, zeven, filtreeren; *tapisan*, filtreertoestel, het doorgezijgde; *boewah tapis*, e. s. v. vrucht, die eenige gelijkenis heeft met de kastanje.

II. = *těpis*, zie ald.

III. *tapiskan tangan*, in de handen klappen; *t. sajab*, klapwieken. M. en L.

تائف tapoeng, I. Boeg. *badjoe tapoeng*, e. s. v. lang, nauwslitend baadje.

II. Jav. in de stoom gaar gekookt v. rijst enz. ook die rijst of wat aldus gaar gestoomd is.

تائق tapak, palm van de hand, zool van den voet, ook als maat; *tapak ani*, zie bij *ani*; *t. itik*, Mën. opgelegd of ingezet stuk aan de pijpen van een Mal. broek, dienende tot versiering; *t. koeda*, rond bijgesneden van het haar, ook naam v. e. plant, v. d. Tn.; *tapak-tapak*, houten schoeisel, ook schoeisel in 't alg.; *satapak djangan laloe*, *satapak djangan soeroet*, geen voet voor- of achteruit, vast op zijn stuk blijven staan, v. d. Tn.; *tapak tangan*, handpalm, handteekening; *t. tjatoer*, vak v. een schaakbord; *bértapak tjatoer*, met groote ruiten, van lijnwaad; *tapak toekoel*, ruw, onafgewerkt, ook ruwe bejegening, Hik. Abd. 416; *djanganlah dibohongkan segala perkataännja, karëna tapak toekoel ladang bëloekarnja adalah sakarang ini*, H. T., beter *tëpok?*; *t. tjanai*, netjes afgewerkt, fijn werk; *doelapan tapak bajang-bajang*, als de schaduw acht voetpalmen is, ongeveer $8\frac{1}{4}$ uur 's morgens; *tengah tapak bajang-bajang*, het uur, waarop de schaduw e. halve palm lengte heeft, ook *wëktoe garoeda alah olih oelar* geheeten; *tapak solaiman* en *t. koeda*, twee kruipende planten; *mënapak*, met palmen afmeten, de voetzolen op den grond zetten, de eerste wankele schreden doen, van kleine kinderen, ook *bértapak*, den voet zetten, b. v. *djikalau bëlom akoe binasakan nëga-*

rinja, tidak akoe këmbali bërtapak kabënoewa Mëkah, indien ik zijn land nog niet heb verwoest, zet ik geen voet meer in het landschap Mekka, Am. Hamz. Ook gebruikt als beleefde uitdrukking voor ergens komen, b. v. *bijarlah doeli Sjah Alam bërtapak djoewa kamari*, laat Z. H. slechts hierheen komen, id. en and.; *tapakan* en *katapakan*, breede optred onder aan een trap, ook trap over de geheele lengte van een gebouw; *tapak-tapak*, houten voetsklossen of sandalen; de zeester; *tëlapak* en *tëlapan* = *tapak*, voetzool, handpalm.

تائق tapoek, kroontje, zooals op sommige vruchten; dekseltje, zooals op sommige horenschelpen.

تائن tapan, *Callicarpa japonica*, (Verbénacées) d. l. Cr.; *tapan laoet*, e. s. v. méliacée, id.

تافر tapoe, vol; *ërtinja pënoeh apa-apa jang di-isi*, Abd. sch. Wrdb.; *angin pon tëdoeh, lajar pon tapoe*, alle zeilen bijgezet, Sj. Sël. Dal. pag. 72 reg. 1. Zie *tëpoe*.

تاء tapah, e. s. v. eetbaren zoet-watervisch; *tapah këra*, e. bijz. soort daarvan. Zie *tapa* II.

تائھ tapih, vrouwen onderrok; *sëloewar tapih*, onderbroek.

تائي tapai, I. e. s. v. versnapering v. gekookte rijst, die men heeft laten gisten; het daaruit verkregen vocht is bedwelmend; op Java *tapé*, id.

II. konijn, = *kaweloe*.

تائي tapi, = *tëtapi*, maar, doch. **تاکت takoet**, vrees, vreezen, ook

ontzag, en het kon zijn dat.... *takoet manoesia*, een der namen van het kruidje-roer-me-niet; *takoet akan*, vreezen voor, dikwijls samengetrokken tot *takoetkan*, b.v. *takoetkan hantoe*, *tèrpèloekkan bangkai*, uit vrees voor een spook een lijk komen te omhelzen, Sprw.; *takoetkan toema*, *diboewangkan kain dari badan*, uit vrees voor luizen de rok van het lijf gooien. Sprw. *takoet diri sakalian tiada pèrtjaja akan kami*, 't zou kunnen zijn dat ge allen ons niet vertrouwdet. Kal. Dam.; *mènakoet*, iets vreezen, Facs. 47, vrees aan den dag leggen; *pènakoet*, vreesachtige, lafaard, bangert; *mènakoetkan*, bang-maken; *mènakoeti*, vrees aanjagen, b.v. *bolih ditakoeti orang olih sèbab disiksakan*, H. Abd. 131; *katakoetan*, bevreesd, bevreesdheid, ook iets vreeselijks, H. Abd. 421 en and. pl.; *mèngatakoeti*, bevreesd zijn voor, b. v. *katakoetilah olih kamoe*, vreesst gijlieden voor, M. R. 109; *pada tèmpat jang dikatakoetinja*, op eene plaats, waarvoor hij bevreesd is.

تاکر takar, drinkvat, drinkkroes, aarden vat om water te halen; in-houdsmaat voor droge en natte waren, inz. voor rijst en olie; *mènakar*, met die maat meten; *takaran*, het meten en gemetene, ook bij de maat; zie *soekat*.

تاکه takang, versterking van *takik*, zie ald.

تاکه takoeng, bezinken, bezonken, bezinksel; *minjak takoeng*, olie van de kokosmelk door bezinking ver-

kregen; *mènakoeng*, laten bezinken.

تاکق takak; *mènakak*, twee stukken lijnwaad met de lange zijde aan elkander naaien, zooals b.v. voor beddelakens wel geschiedt.

تاکق takoek, keep, zooals men b.v. in den stam van kokospalmen hakt, om ze gemakkelijker te kunnen beklimmen. Mèn. insnijding, keep, kerf, inz. als teeken ter vaststelling of van overeenkomst; *t. kajoe*, ceremonie bestaande in het maken van gewoonlijk drie kerven in een stuk hout ten teeken van overeenkomst; *mènakoek*, bepalen, vaststellen; zulke inkepingen maken.

تاکق takik, kerf, inkeping; *takik-takang*, allerlei kerven of inkepingen; *mènakik*, een kerf in iets maken, iets kerven, b.v. om het te merken of te teekenen. Mèn. inz. om de sap, gom of hars uit eenig voorw. te krijgen. Zie het vor. wrd.

تاکل takal, I. Ned. takel, katrol, blok; *takal oelang*, los takel. Zie *kerek*.

II. *toekoe-takal*, naam v. e. boom, welks bladeren als afweermiddel van booze geesten worden gebruikt, v. d. W. Zie *tangkal*.

تاکن ta'kan, eene samentrekking van *ta'* en *akan*, zal niet, zullen niet; *ta'kan djangan*, het zal niet niet zijn, d. i. het moet bepaald geschieden; *ta'kan hamba lari*, ik zal niet wegloopen; zie bij *ta'*.

تاکه takah, I. verhevenheid door inkeping verkregen voor en achter

aan de kiel; *sampan bërtakah*, een bootje met zulke inkepingen.

II. = *tingkah*, streek, kuur; *takoeh-takah*, allerlei kuren en streken.

تاكي takı; *mënaki*, redetwisten, disputeeren, een meening of stelling bestrijden, betwisten; *pënaki*, redetwister, bestrijder, betwister, v.d.W. Zie ook *tëka'*.

تاگر tagar, zwaar krakend van den donder. *Mën. dof*, rommelend geluid van verren donder, onderaardsch geluid bij aardbeving; *sapërti tagar mëmbëlah boenjinja*, het geluid ervan was als van een krakenden donderslag die den grond doet splijten. Zie ook *tëgar*.

تاگر tagoer, stoeien, inz. in het water; *bërtagoer*, bij het baden elkan- der met water begooien.

تاگق tagak; *mënagak*, tegen eenig gevaar of hindernis inloopen, daaraan het hoofd bieden, trotseeren, braveeren.

تاگل tagal, steenen, die bij zwa- ren storm door de golven op het strand zijn geworpen.

تاگیل tagil, hanespoor. Zie *tëgil*.

تاگن tagan, bijdrage, inschrij- ving, contributie, inzet, wat bij een spel opgezet wordt om er naar te werpen.

تاگی tagih, I. sterke trek, lust in of verlangen naar iets, waaraan men gewoon is, b v. een kop koffie, borrel, opium enz.; *katagehan*, met zulk een trek of lust bevangen zijn, trek krijgen.

II. *mënagih*, manen, schuld vor-

deren, opeischen; *tagih-mënagih*, hier en daar of bij deze en gene manen; *jang mënagih oepëti*, die de cijns opeischen, M. Zal wel met I. in verband staan.

تالا tala, I. Skr. *mënala*, stemmen van muziek-instrumenten; *pënala*, stemmer, stemhamer, stemvork; *satala*, van dezelfde stemming, gelijk gestemd; zie ook *tëla* II.

II. Skr. diepte, kuil, hol; *rasatala*, de onderwereld; *patala*, de onderwe- reld, de hel; zie *patala* en *pratata*.

تالار talar, openlijk, onbewimpeld, ronduit, op den man af; *mënëmpëlak- kan orang bërtalaran*, iem. openlijk bestraffen; *dikatakannja dëngan bërtalaran*, hij zeide het onbewimpeld.

تاليس talës, Jav. de naam van e. s. v. aardvrucht, waarvan sommi- gen gegeten, anderen niet gegeten kunnen worden. *Mën. id.* = *këladi*.

تالغ talang, I. e. s. v. eenigszins vergiftigen zoutwatervisich, die, ge- nuttigd, een jeukte veroorzaakt als van de netelroos.

II. bosch, afgelegen dorp of ge- huucht.

III. makelaar, koppelaar, bemid- delaar in koopmanschap; *talangan*, makelaardij, courtage. M. ook Sing. Zie IV.

IV. Jav. goot, dakgoot; *boeloeh talang*, zie *boeloeh*; *talang tjatoer*, door middel van een derde met iem. spreken; zie ook *tëlang*.

V. *Mën. e.s.v.* dunne bamboe, die veel waterdeelen bevat; *t. përingdoe* = *boeloeh përingdoe*, zie ald.

تالق talak, I. *mənalak*, iemand naar hartelust zijn zin laten doen.

II. verbast. van *ṭalāk*, Arab. zie aldaar.

تالق talik; *mənalik*, met oplettendheid nalezen, collationneeren.

تالم talam, groote metalen schotel of houten bak, gebruikt als presenteerblad; *t. toelak bahoe*, e. grooter soort, die op den schouder gedragen wordt; *panganan talam*, e.s.v. koekjes, bestaande uit drie verschillende lagen op elkander.

تالو taloen; *bərtaloen*, weergalmen, weerklinken, eig. *taloeän* van *taloe*, zie ald.

تالو talen, Jav. afgel. van *tali*; *tiga talen*, drie kwartjes. Zie bij *tali*.

تالو taloe, begin; *bərtaloe-taloe*, bij herhaling; *kapal datang bərtaloe-taloe*, bij herhaling kwamen er schepen; ook *taloe-bərtaloe*, telkens weer opnieuw, achtereenvolgens.

تالي tali, touw, band, koord, lijn; *tali'ajar*, bed v. e. beekje, waterlijn, lijn ter versiering, b.v. op den rug v. boeken, op vazen en derg. ook de bilnaad; *tali agas*, volg. C. en S., te Perak en Səlangor: het touw dat van het dak afhangt boven het bed eener kraamvrouw en waarmede zij zich opricht gedurende de 40 dagen harer afzondering na de bevalling; te Rambau heet het *tali kala*, te Singap. *t. sənəm*, op Malakka O.-kust, *t. kalələh*, op Sumatra, *t. singkil* en op Java, *t. kəndolan*; *tali andjing*, e. s. v. plant; *t. api*, lont voor het aansteken van sigaren. Mən. *t. aroeng*, halster; *t.*

bilalang, e.s.v. kleinen boom, die boonen voortbrengt in roode schachten. De boonen en bladen worden als een middel tegen de pokken gebruikt, C. en S.; *t. aroes*, stroomdraad; *t. bəňang*, buikband, v. d. W.; *t. bəsi*, kabel of koord van ijzerdraad; *t. sipatan* of *bəňang arang*, zwart gemaakt koord om lijnen op hout te maken; *t. dahi lajar*, geitouw, los eindje onder aan de ra van een inl. vaartuig; *t. datjing* en *t. doega*, dieplood; *t. kəlisip pisang*, touw van de stamvezels van banaanstruiken; *t. leher*, halssnoer, collier; *t. leher toedjoeh pangkat*, collier van zeven snoeren, H. Boedj., *bərtali leher tiga bəlit*, Prab. Dj.; *t. idjoek*, touw van de harige vezels van den arenpalm; *t. koeloe*. Zie ald. *t. koelit*, riem van leder; *t. kang* en *t. tom*, teugels; *t. oelang*, looper, touw dat tusschen twee of meer katrollen loopt; *t. lenggang*, slingerpardoen; *t. pəndarat*, boegseertouw; *t. pənding*, e.s.v. ceintuur van garen of metalen schakels; *t. pəroet*, buikband, de darmen; *t. poesat*, de navelstreng; *t. pəngangok*, voorstag; *t. pəngandak*, rifseizing; *t. pənoendoek*, touw om den nok van e. vierkant zeil naar beneden te halen; *t. pəndondang*, rakketal; *t. ramih*, henniptouw; *t. sara*, Mən. e.s.v. springteugel; *t. satoe lingkar*, e. tros touw, een rol touw; *t. toedoeng*, keelbanden van e. zonnehoed, ringbaard; *t. anak*, bijtouw, neventouw, b.v. *kawan di-soeroeh məndjaga saoe*; *bərtali-anak kapohon paoeh*, Ibr. b. Chas.; *t. tahan toeroet*, achterstag; *tali-tali*, e. s. v.

wilde plant; *təmali*, touw, dat tusschen de strengen van geslagen touw ingestrengeld wordt; *tali-təmali*, allerlei touwwerk, het gezamenlijke touwwerk van een vaartuig; *boenga tali-tali*, e.s.v. winde met roode bloemen, op Java *sānggā-langit* genoemd; *məmbəri tali*, opwinden van een uurwerk enz.; *bərtali-tali*, op één lijn achter elkander, van eilanden, spoorwagens enz.; *satali*, $\frac{1}{4}$ gulden, naar het koord met 75 *pitis*, dat vroeger daarvoor gebruikt werd; *tali tiga ləmbar ta soewang-soewang poetoës*, een driedraadsch touw breekt niet ligt af. Sprw.

تالي talai; *mənalai*, dralen, talmen met een begonnen werk, v.d.W., zie *lalai*.

تأليف tálif, Arab. samenstellen, ordenen; *məntálifkan soerat*, een geschrift of brief samenstellen.

تام ta'ma, Arab. splitsing; *məna'ma*, splitsen v. touw en dergelijke.

تامغ tameng, Jav. e.s.v. schild, waarmede men de slagen met de *toja* afweert; ook slikbord, B.; *tameng boeka lawang*, een geschenk in geld van den bruidegom aan zijne schoonouders, in het Palemb. Zie *pərisai*.

تامق tamok, e. s. v. eetbaren zoutwatervisch, kleiner dan, doch gelijkende op de *djoempoel*.

تامل tāmموel, Arab. aandachtig beschouwen.

تامن taman, lusthof, bloementuin, meestal voorzien van e. vijver en eene *balai*; *taman ləlangon*, Jav. hof om in te wandelen, wandelpark.

In het Jav. ook *ləlangən van langən* iets tot vermaak, zich vermaken; *taman larangan*, een hof, waarvan de toegang aan het mannelijk geslacht is ontzegd en die dus alleen toegankelijk is voor vrouwen.

تامو tamoe, Jav. gast; *mənamoe*, onthalen, tracteeren, zie *djamoe*.

تامورə tamóerah, Arab. hartvlies; cel van een monnik, leger van een leeuw.

تامه tamah, zie *ramah*.

تانغ tanang; *mənanang*, dragen op een of op de beide handen, v.d.W. Zie *tatang*.

تانق tanak; *mənanak*, rijst koken in een pot met water; *pərtanak*, *pətanak* en *pənanak*, koking v. rijst; ook gebruikt als tijdsbepaling, b.v. *sapərtanak nasi lamanja*, zoolang als noodig is voor één rijstkoking; *bərpənanak-pənanak*, rijstkokingen lang; *minjak pərtanak*, kokosolie door koking verkregen; *kajoe pətanak*, brandhout voor de keuken; *toekang tanak* en *djoeroe tanak* ook *pənanak*, kok, soms bijkok ter onderscheiding van den *djoeroe masak*; *bagai bərtanak di koewali*, fig. tegenover iem. al te vrijgevig zijn, hem al te veel zijn eigen zin laten doen, hem in hoogen graad bederven, enz. Měn.

تامم tanam; *mənanam*, planten, begraven, in den grond zetten, leggen, plaatsen; *m. katoemboehan*, de pokken inenten; *tərtanam*, geplant, begraven, ingezakt, ingezonken; *tərtanam sahingga pinggangnja*, tot zijn middel er in gezonken; *dagoenja tər-*

tanam, zijn kin was ingezonken, d. i. hij had nagenoeg geen kin. Mën. *mënanam pënghoeloe*, een hoofd aanstellen; *m. batoe*, steenen plaatsen ter grensbepaling; *tanam* ook fig. gebr. b. v. *moerka ditanam didalam tjita*, de toorn wordt begraven in het gemoed, Sj. Madli en R. Chaib.; *tanaman*, aanplant, het geplante, plantsoen; *pëtanaman*, plaats waar aanplantingen zijn, plantage; *mënanamkan*, iets planten, uitplanten; *mënanami*, beplanten; *tanam-mënanam*, allerlei aanplant verrichten.

تازہ tanah, I. aarde, grond, land, grondkleur; *tanah-ajar*, vaderland, landstreek, landsdouwe, b. v. Pël. Abd. ka Dj. p. 90; *tanah bata*, Mën. graszode, mogelijk ook plagge; *t. lijat*, klei; *t. mati*, niet meer bebouwde grond, verlaten grond; *t. mala* en *t. poetih*, pijpaaarde; *t. mëngandjoer*, schier-eiland, landtong, in zee uitstekend land; *t. nëgara*, bebouwde grond, S. M. ook landstreek, landsdouw, bebouwde of tot bebouwing geschikt gedeelte van berg of heuvel; *t. baik*, vruchtbare grond; *t. laboe*, zeer vruchtbare grond; *t. kasang*, de Mën. uitspr. van *kërsang*, zie ald. hellende grond met weinig humus, niet zeer vruchtbaar; *tanah raja*, zie *raja*; *t. hidoep*, bebouwde grond; *tanah radja*, Mën. domein, onzijdig grondgebied op de grenzen der negorijen, vroeger gebr. tot beslechting v. geschillen; *tanah sirih*, roode zandgrond; *tanah noeroeng* en *t. njoeroeng*, in het Palemb. aangeslibde grond?

ook: vroeger bewerkte doch verlaten grond, waarop de bezitters hunne aanspraak behouden; *andjing tanah*, zie *andjing*; *ikan tanah*, e. s. v. eetbaren zoetwatervis; *katjang tanah*, zie *katjang*; *oelar tanah*, e. s. v. kleine, zeer giftige slang, die zich in den grond ophoudt; *bërtanah*, wortel geschoten hebben; *ada ditanah*, over den vloer zijn, op zijn, aanwezig zijn; *didëngarnja soenji didalam roemah*; *sa'orang pon tidak ada ditanah*, hij hoorde, dat het in huis stil was en dat er niemand over den vloer was, B. Ramp. bës. 363.

II. een lengtemaat = een vadem of *dëpa*, Hik. Abd. 441.

تانی tani, I. scheepswant met touwladder.

II. *pintoe tani*, buitenpoort eener vorstelijke woning, P.

III. Jav. planten; *orang tani*, landbouwer, = het mal. *tanam*.

تاو tawa; *tërtawa*, lachen; *tërtawa bësar* en *t. gëlak-gëlak*, hard, luidkeels lachen; *djanganlah tërlaloe tërtawatawa djoewa*, lach maar niet al te veel, Ind. Poet.; *tërtawa kamati-matian*, zich doodlachen, voor ons: zich ziek lachen, R. Chaib.; *tërtawa mëmbatoeroeboeh*, algemeen luidruchtig gelach; *mënwakan*, Saif Dzoel. en and. en *mënawaï*, om iets lachen, uitlachen; *ditërtawakan* en *ditërtawaï*, uitgelachen worden. Zie ook *tawak*.

تاوتچو taötjo, Chin. e. s. v. toespijs, bestaande uit *këdëlai* in zout, e. s. v. soja.

تاوچي *taötji*, Chin. e.s.v. bruiene zilte pap, bereid uit visch. R.

تاوار *tawar*, I. flauw, smakeloos, krachteloos, zoet van water, beroofd van kracht van vergif, bezwingingen, schadelijke invloeden enz.; *tawar hati*, ontmoedigd, moedeloos; *təpoeng tawar*, meel, waarmede men personen of zaken bewerpt tot afwering van onheil; *ikan tawar*, e. s. v. eetbaren zoetwatervis; *sətawar*, e. s. v. heester met geneeskrachtige bladeren en wortels, welke laatste tot bereiding van het *təpoeng tawar* worden gebruikt; *mənawar*, krachteloos maken v. vergif, kwade invloeden, tooverij enz., met tegengif behandelen; *mənawari*, betooveren, verleiden van eene vrouw of een meisje; *ditawarinja mata anaknja*, hij betooverde de oogen van zijn kind, Prab. Dj.; *mənawarkan hati*, ontmoedigen, ook *məmbəri tawar hati*; *pənawar*, geneesmiddel, tegengif, antidotum; ook fig. gebruikt voor iets, dat eene weldadige uitwerking heeft op het gemoed, b.v.; *kalakoean jang baik itoe pənawar hati sègala manoesia*, een goed gedrag heeft een weldadige uitwerking op het gemoed van alle menschen, H. Abd. 480; *pənawar djambi*, de haarachtige vezels van e. s. v. varenplant, die als bloedstelpend middel worden gebruikt en voornamelijk van Djambi worden uitgevoerd; *tawar-mawar* en *tawar-ambar*, flauw met verscheidenheid.

II. *mənawar*, dingen, bieden, een bod op iets doen; bij voorbaat tot iets aannemen, engageeren, afdingen; *mə-*

nawari, te koop bieden aan iemand; *tawaran* en *pənawaran*, bod, aanbod, aanbieding; *bidan tawar*, vroedvrouw die besproken is; *bərtawaran dèngan*, over den prijs onderhandelen met, b. v. *maka ija bərtawaran dèngan orang mëndjoewal itoe*. M.

تاوس *tawas*, aluin; *tawas koeboe*, e. s. v. plant.

تاوڠ *tawang*, = *tawaḱ-tawaḱ*, zie aldaar.

تاوڠ *taoeng*, e. s. v. hoos, die zich als een gordijn neerlaat en de oppervlakte van het water doet bruisen en koken.

تاواڠ *tawaḱ-tawaḱ*, e. s. v. koperen bekken of gong, waarop met e. elastieken knuppel geslagen wordt om het volk op te roepen enz. Zie *tawang*.

تاوئل *taoel*; *mənaoel*, lange riemen opvangen met een strop, die aan het boord bevestigd is, om ze niet in het water te laten slepen. Zal wel het Eng. *thowl* zijn.

تاوان *tawan*, gevangen in den krijg of bij roof, krijgsgevangen, buit; *mənawan*, gevangen nemen, krijgsgevangen maken, innemen van eene stad; *orang tawanan*, krijgsgevangene; *harta tawanan*, oorlogsbuit, buitgemaakte goederen, de Holl. 5° dr. 105; *tawanan karang*, strandvondst, zoowel personen als goederen en vaartuigen.

تاوان *tawon*, Jav. honigbij, bij in het algemeen, zie *lèbah*.

تاويل *tawil*, Arab. uitlegging; *məntawil*, uitleggen, verklaren.

تاھر tahar, *bèrtahar*, het hoofd bieden aan e. gevaar, leed of moeielijkheden; iets derven, dat men gewoon is te ontvangen; *mènaharkan*, doen derven, onthouden van hetgeen iemand gewoon is te ontvangen; zie *tahan*.

تاھڠ tahang, I. ravijn, bergkloof, nauwe doorgang.

II. Chin. kuip, bali, tobbe; *tahang pènjiraman*, gieter.

تاھل tahlil, = *boengkal*, zeker goudgewicht, in zwaarte overeenkomende met twee dollars en waarvan 16 gelijk zijn aan een *kati*; *tahlil* = 8 koepang; *mènahil*, met dat gewicht wegen; *satahil sapaha*, een en een vierde tahlil. De *tahlil* wordt bij bepalingen van boete veel gebruikt en vandaar de Mèn. uitdr. *tahlil gènap* voor fiat executie; *di-oedji sama merrah*, *di-tahlil sama bèrat*, Mèn. fig. voor elkanders gelijken zijn; *t. perak* = 16 Mex. dollars. C. en S.

تاھن tahan, uithouden, tegenhouden, verdragen, standhouden, duurzaam zijn; *tahan lama*, duurzaam, het lang uithouden; *tahan oedji*, den toets kunnen doorstaan; *mènahani oedji dan bakar*, alle toetsen kunnen doorstaan; *m. soela dèngan rəđjam*, allerlei wederwaardigheden ondervonden hebben, tegen velerlei onaangenaamheden bestand zijn, v.d.Tn.; *bèrtahan*, standhouden; *darah bèrtahan*, ophouden met bloeden; *bèrtahan bəlandja*, zijne uitgaven beperken; *bèrtahan bitjara*, het oordeel opschorten; *hamba tiada bolih tahan lagi*, ik kan het

niet langer uithouden; *tiada tèrtahan lagi mèlihat həl anaknja*, konden den toestand van hun kind niet langer aanzien; *tiada tèrtahan olih karbau*, de buffel kon het niet uithouden; *mènahani*, iets tegenhouden, zich van iets onthouden; uitzetten, opvangen, b.v. *m. hawa napsoenja*, zijne driften beteugelen; *m. daripada jang ditəgah*, zich van het verbodene onthouden; *m. randjau*, voetangels uitzetten; *m. lokah*, fuiken uitzetten, Sadj. Mal. 75; *m. bəlat*, id.; *m. binatang*, dieren opvangen; *mènahankan təlinga*, de ooren opzetten; *mènahankan hati*, zijn leed verkroppen, Sj. Mans. Sj. Goemp.; *mènahani*, iets uithouden, tegenhouden, aan iemand onthouden; *ditahani hatinja həndak lari*, zij onderdrukten de begeerte om te vluchten, B.R. bəs.; *karbau hamba ditahani olih orang itoe*, mijn buffel is door dien man aangehouden; ook iemand ophouden, b.v. *djangan toewanhamba mènahani hamba*, *karəna hamba ini disoeroehkan olih Amir Hamza*, mijnheer moet mij niet ophouden, want ik ben door A.H. gezonden; *tahan binasa*, e. s. v. boompje met geneeskrachtige eigenschappen; *pənahani*, middel om tegen te houden, geschenk tot wegneming v. bezwaren bij e. huwelijk. N. Sum. *p. temberang*, mar. langszaling; *p. kasoengai*, middel om diarrhee te stoppen.

تاھوھn tahoen, jaar en mogelijk ook jaargetijde, terwijl *moesim* ook soms voor jaar wordt gebruikt, o. a. in dateering van brieven; *tahoen ma-*

sehi, het christelijke jaar; *tahoen hedjrat*, het mohammedaansche jaar; *běrtahoen-tahoen*, vele jaren zijn er over verlopen; *tahoen moesim*, een jaar van 12 maanden; *měnahoen*, een jaar of jaargetijde op eene plaats overblijven; *měnahoen moesim dingin*, overwinteren; *běrtahoen-tahoen*, ook bij jaren, jaren lang; *satahoen sakali*, eens in het jaar; *tahoen běharoe*, nieuwjaar; *hari tahoen*, verjaardag; *boenga satahoen*, e. s. v. paarsche bloem = *boenga ratna*; *boeroeng tahoen*, de rhinoceros-vogel = *ěnggang*; *tahoenan*, jaarlijksch, bij het jaar; *měnahoen*, ook onderhouden of arbeiden bij het jaar, M. (?)

تاھو tahoe, I. weten, kennen, gewoon zijn, verstand van iets hebben, het kunnen, bewustzijn van iets hebben, ook iets begrijpen, b.v. *maka toen Kastoeri pon tahoelah akan Lak-samana bėrchalwat itoe*, en heer K. begreep, dat Lak-samana zich had afgezonderd, Niem. bloem. 4° dr. I, pag. 98. Ook kundig, b.v. *orang jang tahoe*, een kundig man, Pěl. Abd. 71, r. 7; *orang toewa tahoe*, het hoofd, dat van alles kennis draagt; *tahoe makan*, *tahoe simpan*, weten te eten en weten weg te bergen of te bewaren, Sprw.; *tiada tahoe*, niet weten, iets niet gewoon zijn, b.v. *tiada tahoe makan daging*, niet gewoon zijn vleesch te eten; *akoe ta tahoe*, ik weet het niet, wordt beleefdheidshalve vervangen door *sėhaja koerang pėriksa*; *bělom tahoe*, nog nooit iets gedaan hebben; *tahoe pada ělmoe gadjah*, zich op de

olifantenkunst verstaan, d.i. olifanten weten te vangen en te temmen; *lagi banjak tahoenja*, hij heeft veel ervaring, namelijk in het vechten, Niem. bloembl. 4° dr. p. 61; *tahoe ěrti*, tot oordeel des onderscheid gekomen zijn, b. v. *angkau lagi kėtjil*, *bělom tahoe ěrti*, de Holl. 5^e dr. pag. 88; *jang maha tahoe*, de Alwetende; *měmbėri tahoe*, kennisgeven, soms zonder Voorz. *kapada* gebruikt; *tahoe kėris dan toembak*, met spies en dolk weten om te gaan; *akoe tahoe angkau sėhadja*, ik stel er jou alleen voor aansprakelijk; *radja poenja tahoe*, dat gaat den Vorst aan, dat moet de Vorst weten; *akoe tahoe ada sėhadja*, ik wil van niets anders weten dan dat het er is; *toewan jang těrłėbih tahoe*, mijnheer weet er alles van; *tahoe-tahoe*, iets weten zonder te weten hoe, b.v. *tahoe-tahoe ditanah djawa sėhadja*, wij bevonden ons op Java zonder te weten hoe; *běrtahoe-tahoe*, meenen van alles verstand te hebben en daardoor veel op eigen houtje doen; *tahoeăn*, door kennis of ondervinding slim, voorzichtig geworden, inz. van vogels enz. v. d. Tn.; *tahoe-tahoean*, al vrij wat weten van zaken, die eerst ouderen of gehuwden begrijpen, b.v. *siapa garangan mėngadjari anakan-da ini*, *maka ija tahoe-tahoean*, *maka bėrlaki sėndirinja tiada dėngan pėrentah orang toewa*, wie toch heeft onze dochter onderricht, dat zij de dingen al zoo goed weet en zelf een man neemt zonder de bestellingen harer ouders, H. Boed.; *satahoe*, me-

deweten, het geheele weten, b. v. *mana satahoe raden enoe dan sĕgala kadaijan djoega*, hij liet alles aan den prins en zijne volgelingen over; *dĕngan satahoe bapanja*, met medeweten van zijn vader; *satahoekoe*, wat ik er van weet, naar mijn beste weten; *tiada dĕngan satahoekoe*, het is buiten mijn weten; *satahoe* op Java ook als samentr. van *siapa tahoe*, wie weet, ik weet het niet; *mĕngĕtahoei*, met iets bekend zijn, iets weten, van het ongebruikelijke *kĕtahoe*, bekend, gekend; *kĕtahoĕlah olih toewan*, mijnheer wete, moge weten, u zij bekend; *katahoean*, geweten worden, het bekend zijn; *tiada katahoean* en *tiada bĕrkatahoean*, het kan niet geweten worden, er is geen wetenschap van, d. i. onkenbaar, H. Abd. 387 — in het Jav. *ora karoewan*, ook niet te bepalen, niet te zeggen, onbeschrijfelijk, onzeker, onbestemd, ongeregeld, onzedelijk van gedrag, wanordelijk, in de war van een huishouden, eene woning enz., het laatste met *bĕr* slaat meer op den persoon, die de wetenschap van iets heeft, dus met verzwegen subj. *orang*; *pĕngĕtahoean*, wetenschap, kundigheden; *bĕrpĕngĕtahoean*, wetenschappelijk, kundig; *tiada bĕrpĕngĕtahoean*, onwetenschappelijk, onkundig; *masing-masing mĕngaloewarkan pĕngĕtahoeannja*, een iegel bracht te berde wat hij wist, zette zijn beste beentje vooruit. Facs. p.96.

II. Chin. de naam eener spijs, vervaardigd van *katjang* of v. garnalen.

تاهي tahi, drek, stront, vuil, roest;

t. mata, het vuil der oogen; *t. tĕlinga*, oorsmeer; *t. angin*, windveeren, losse wolken die van een bui overblijven; *toetoe t. angin*, ijdel geklap, nonsens; *roempoet t. angin*, e. s. v. geneeskrachtig mos; *t. bĕsi*, ijzerroest ook hamerslag en ijzerslakken; *t. boeroeng*, e. s. v. plant; *t. gagak*, meconium, de eerste zwarte afgang bij pas geboren kinderen, v. d. W. ook *t. djoewar*, en de laatste ontlasting v. e. stervende; *boenga t. hajam*, de afrikaanbloem; *t. kambing*, geittekutels, klonters in meelspijzen enz.; *t. kahwah*, koffiedik, drab van de koffie; *t. oeli*, geknede drek, als seheldwoord; *t. oelar*, onbruikbare draden in ruwe zijde; *t. oedang-oedang*, slijm- en bloedafgang; *oelar t. karbau*, e. s. v. slang; *roempoet t. babi*, e. s. v. geneeskrachtige plant; *t. pĕnjakit*, uitslag na een ziekte; *t. panas*, uitslag door hitte of scherpte van het bloed; *t. andjing*, aardmos; als tijdsbepaling: vijf dagen na morgen, zie *oelat*; *t. lalat*, vliegendrek, zomersproeten, zwarte vlekjes in linnengoed door vocht, het zoogenoemde weer in het goed; *t. bintang*, e. s. v. kleine rupsen; *t. gĕrĕgadji*, zaagsel; *t. anam*, e. s. v. plant; *t. minjak*, bezinksel van olie, drab; *t. haroes*, het vuile schuim van de branding; *kajoe tahi*, e. s. v. hout, sterculia foetida; *dilempar boenga, dibalas lempar tahi*, er wordt met bloemen geworpen en er wordt met drek terug geworpen, Sprw. = stank voor dank; *sabaiknja oedang, ada tahi dikapala*, de beste garnaal heeft drek in ha-

ren kop, Sprw. Zie ook bij *makan*.

تائیس *taïs*, I. vuil, niet gereinigd, van het lichaam als men zich in lang niet gebaad heeft, v. d. W. volg. Abd. sch. wrdb. naar het zweet rieken van het lichaam, het Arab. تيس, zie ald. en تيسية.

II. e. s. v. mangga-vrucht.

تان *tanja*, het vragen, b. v. *bagai tanja malak almaut*, als het vragen van den doodsengel, (niet te verwarren met de beide grafengelen, *monkar wa nakir*), d. i. op strenge, dringende wijze vragen, eischen, vergen, v. d. Tn.; *běrtanja*, vragen naar iets, navraag doen, doch niet verzoeken of vragen om iets; *běrtanjakan*, iemand ondervragen, naar iets of iem. vragen, navraag doen omtrent, b. v. *běrtanjakan salámatnja*, naar zijn welstand of gezondheid vragen; *běrtanjakan saodara beta lěnnjap*, navraag doen omtrent mijn verdwenen broeder, Pr. Dj.; *ditanjaĩ*, ondervraagd worden; *pěrtanjaån*, vraag, vraagstuk. NB. de act. vorm *měnanja* en *měnanjaĩ* door mij alleen in geschriften van Europeanen of in vertalingen aangetroffen. Wel komt *měnanjakan* in de H. Toew. voor, doch kan dit ook van den afschrijver op Java zijn?

تبارک *tabáraka*, Arab. hij zij gezegend; *tabáraka Allah wa taala*, gezegend zij God en verheven.

تبت *těbat*, versperring, afdamming, bedijking; *měněbat*, versperren, afdammen, bedijken, van een weg, rivier enz.

تبر *tabar*, Perz. bijl.

تبر *těbar*, sterk dreunend, doch niet weergalmend, zooals in een niet te groot, ledig vertrek.

تبرع *tabarrōē*, Ar. handeling uit vrije beweging, vrijwillige schenking.

تبرو *těbōrau*, e. s. v. grof en lang rietgras, eenigszins gelijkende op suikerriet, = *gělagah* op Java, *saccharum spontaneum*.

تبرية *tabariät*, Arab. bevrijding, kwijtschelding, kwittantie.

تبريك *tabrik*, Arab. het toewenschen van heil, zegening.

تبس *těbas*; *měněbas*, weggappen van ruigte, struikgewas en kreupelhout, onderscheiden van *měněbang*, het vellen van groote boomen; *měněbas-měněbang*, v. e. bosch alles weggappen en vellen; *měněbas djalan*, een weg uitkappen in de wildernis.

تبس *těboes*; *měněboes*, loskopen, vrijkopen, lossen, ook al behoudt men den slaaf zelf, verlossen uit slavernij door loskoop, opkopen, H. Abd. 472; *měněboes talak*, den scheidbrief koopen, door de vrouw, die tegen haar mans wil van hem wenscht te scheiden tegen betaling van het dubbel der bruidschat; *těboesan njawa*, losprijs voor iemands leven; *orang t.* of *hamba těboesan*, gekochte slaaf; *pěněboes*, lossen, vrijkooper, verlosser, ook het losgeld, de losprijs, koopprijs; *pěněboesan*, lossing, vrijkoop, loskoop.

تبغ *tabā*, Arab. volgeling.

تبغ *těbang*; *měněbang*, vellen v. groote boomen en andere zware voor-

werpen, ook van huizen, Marsd. omkappen; *djika mēnēbang*, *mēnoedjoe pangkal*; *djika mēlēnting mēnoedjoe tangkai*, Sprw. wil men omkappen, dan richt men zich naar den voet van den boom; wil men doen buigen, dan richt men zich naar de takken. Oend. Djambi p. 138; *pēnēbang*, veller, omkapper; *pēnēbangan*, plaats waar geveld wordt of is. Zie ook *tēbas*.

تبغ *tēbing*, I. hooge kant of rand van een rivier, vijver, kuil en derg. talud van een *sawah* of nat rijstveld; *t. ajoe*, e. s. v. kruipende plant; zie ook *bēting*.

II. *mēnēbing*, met kraecht doorzetten, v. d. W.

تبغ *tēboek*, doorgeslagen, met een gat er doorheen, doorboord, uitgebeiteld, uitgeknipt; ook een mijn, Max.; *mēnēboek*, doorslaan, b. v. een muur, doorsteken of graven van een dijk, uitbeitelen, stukken uitknippen of uitsnijden enz., open borduurwerk maken; *tēboek-mēnēboek*, allerlei open borduurwerk maken, Mes. Kag.

تبكيت *tabkít*, Arab. hard aanspreken en daardoor den mond snoeren; *mēntabkítkan*, iemand den mond snoeren; *dibēri dirinja ditabkítkan*, hij liet zich nog al wat zeggen.

تب *tēbal*, dik, van platte voorwerpen, zooals papier, doek, kleeren, huid, plaatijzer en derg.; dicht bijeen of dik geplant, van haar, gras en derg.; *tēbal tēlinga*, onverschillig voor berisping, beleediging of vermaning, enz.; *t. djangat*, dik van huid, ongevoelig; *t. lidah*, e. moeielijke uitspraak

hebben; *tēbal kitábnya*, hij weet veel, hij heeft veel geleerd; *satēbal lantai*, zoo dik als e. vloer, overdrachtelijk van het vuil op het lichaam, v. d. Tn.; *moeka tēbal*, een onbeschaamde troenie; *tēbal hati*, hardvochtigheid; *daoen sētēbal*, e. s. v. boom, met dikke, harige, roode bladeren, die als geneesmiddel gebruikt worden; *karēna Siti saedaranja tēbal*, want de Juffrouw zat dik in hare familie, Sj. H̄aris.

تبليغ *tabligr*, Arab. *mēntabligrkan*, doen toekomen.

تبو *tēboe*, suikerriet; *t. bētoeng*, een zeer dikke soort; *t. gading*, een soort die fraai geel is; *t. landjoeng*, e. s. v. wild suikerriet, dat lang en dun is; *poentoeng tēboe*, naam v. e. slang met een geringeld vel, v. d. W.; *ajar tēboe*, suikerrietsap; *kēbon tēboe*, suikerrietveld; *pēnggilingan tēboe*, riet-suikerfabriek; *tēboe-tēboe*, geledingen zooals van suikerriet, namelijk van paardestaarten, die op gelijke afstanden gebonden zijn; de ringen of kringen bij gekorven dieren, aan lansschachten en krisscheeden, e. s. v. naaisel of bindsel, waardoor twee dingen slechts v. afstand tot afstand aan elk. bevestigd worden; *ekoernja bērtēboe-tēboe dēngan emas*, hunne staarten waren met geledingen van goud, d. i. versierd met gouden ringen, op gelijke afstanden aangebracht; *mēnēboe-nēboe*, aldus iets naaien of binden; *bērtēboe-tēboe*, met geledingen of ringen; *bērtōengkat tēboe*, fig. met zijne vrouw op weg zijn.

نبروهن taboehan, e. s. v. wesp; soorten zijn: *taboehan tanah* en *t. gantoeing*; *sjair kin taboehan*, de titel van een bekend maleisch gedicht; zie *taboeh* en *naning*.

تبه tøbah; *měněbah*, met een stok of stang op iets slaan, beuken, dorschen, uitslaan van zaad; *měněbah dada*, zich met de vuisten op de borst slaan; *pěněbahan*, dorsching, dorschvloer.

تت tat, Chin. e.s.v. steekwapen.

توت toet, zie **توت**.

تتاپي tøtapi, Skr. maar, doch, evenwel, echter; *akan tøtapi* en *akan tøtapija* = *tøtapi*, doch verstrekt b.v. zooals ons máár.

تتامو tøtamoe, Jav. zie *tamoe*.

تتابس tøtabas? komt voor als het versiersel eener bruid, b.v. *běrtøtabas poetih radja* en *běrtøtabas moetiara poetih*, Pr. Dj. In het Jav. wrdb. komt het ook niet voor.

تتبري tøtaboewi, e. s. v. vogel, Newb.; *boenji tøtaboewi*, de tijd tegen zes uur 's avonds, P.

تتيراتان tøtëratapan, zie *tërapang* en *tërap*.

تتس tøtas, doorgebroken, b.v. van de schaal van een ei, een wand, beschot, naad, dijk enz; open gebeiteld, à jour van snijwerk; *tëtas djahitan*, tornen van het naaisel; *tëtas koelit*, schram in de huid; *měnětas*, doorbreken, doorgraven, openhakken, los-tornen, openbarsten v. e. uitgebroed ei; à jour bewerken; *tëlasan*, breuk, bres, torn, schram; *měnětas soenting dan mēnggobah boenga*, Prab. Dj. Mo-

gel. het Jav. *toetoes*, samenbinden? Jav. *tëtës* id. Zie *saoeh tërbang*.

تتغ tøtang, = *tëntang*; *tëntangan* Prab. Dj. = *tëntangan*, zie *tëntang*.

تتف tøtap, I. vast, standvastig, bestendig, rustig, vast besloten; *tøtap hati*, kalm, gerust, bedaard van gemoed; *bintang tøtap* vaste ster; *doe-doek tøtap*, vast verblijf houden, stil aan zijn plaats blijven; *pikiran jang tøtap*, een vast bepaalde gedachte; *tøtaphlah akoe dëngan pëkërdjaän toelis-měnoelis*, ik was bestendig met allerlei schrijfwerk bezig; *měnětapan*, bevestigen, bestendigen, vaststellen; *měnětapan hati*, geruststellen, moed inspreken, een hart onder den riem steken; *m. mata*, het oog vestigen; *měmpërtøtapan*, geruststellen; *përtøtapanlah hatimoe*, stel uw hart gerust; *měnětapi*, strak zien op, fixeeren, aandachtig beschouwen, ook versterken, b.v. *měnětapi moeka*, strak in het gelaat zien, Noer Moh.; *měnětapi orangnja*, hunne manschappen versterken, nam. in den krijg, Noer Moh.; *siti mēnětapi tēmpat tidoer*, de juffer beschouwde aandachtig de slaappleats, B.S. zie *tatap*; *katøtapan*, vastheid, volharding; *katøtapan pada pëkërdjaän*, volharding, bestendigheid bij het werk; *tēmpat katøtapan*, de grond, waarop iets staat, de begane grond, b.v. *goenoeng itoe tingginja sariboe dëpa daripada tēmpat katøtapan*, die berg is duizend vadem hoog boven den beganen grond.

II. *měnětap*, drukkende opdrogen

met iets opslopends, b.v. tranen met een doek, het geschrevene met vloeipapier en derg.; *pěnětap*, het daartoe gebezigde middel, b.v. *kain pěnětap*, een zakdoek, handdoek, droogdoek; *kařtas pěnětap*, vloeipapier; in deze beteekenis wordt het ook wel *tatap* geschreven. Zie ald.

تنق *tětak*, houw, hak; *měnětak*, houwen, hakken; *měnětakkan*, met iets houwen, hakken, b.v. *maka pědangnja ditětakkanja kakiri kakanan*, hij hieuw met zijn zwaard naar links en naar rechts; *běrtětakkan pědang*, bezig zijn met een zwaard te houwen; *tětak-měnětak*, elkander houwen, over en weer elkander houwen en hakken; *tětaklah rěmoek-rěmoek akar-toha itoe*, hak dien tobawortel goed fijn, Pël. Djin. I: 51.

تنكالا *tatkala*, Skr. ten tijde, toen, tijdens. NB. daar het is samengesteld uit *tat*, die, dat, en *kala*, tijd, is het soms minder juist als het door *itoe* gevolgd wordt. *Tatkala itoe*, te dier tijd.

تنكوك *tětěgoek*, = *pongok*, Max. zie ald.

تنل *tětal*, dicht ineen, tot een compacte massa, van klei, gekookte rijst en derg.; dicht van weefsels; *měnětal*, dicht ineenwerken, ineendrukken. Zie *kěpal* en *kěpoel*.

تنمو *tětoemboe*, Jav. = *kěndaga*, zie aldaar en *toemboe*.

تنمپان *tětampan*, een geel zijden doek, die, over den linker schouder geslagen, alleen door hofbedienden in tegenwoordigheid van den Vorst mag gedragen worden; *t. wali*, een

kleiner en fijner soort. NB. de *tětampan* wordt ook gespreid over zaken, die men den Vorst aanbiedt of die men voor hem uit draagt. Het woord schijnt van Jav. oorsprong te zijn, hoewel het Jav. Wrdb. het niet heeft, of het moet afgeleid zijn van het Mal. *tatap* III. Zie ald.

تنيرق *tětirok*, watersnip, S. en d. l. Cr. Zie *těroek* II. ook = *boeroeng bërkek*, Sw. zie ald.

تنلث *tatslits*, Arab. de drie-eenheid.

تنجارا *tidjarat*, Ar. koophandel.
تنجربة *tadjribat*, Ar. ervaring, ondervinding.

تنجرب *tadjrib*, Ar. ondervinding.
تنجلق *tadjalloek*, Arab. wijd opendoen v. den mond bij het lachen.

تنجلي *tadjalli*, Ar. ontsluierd, geopenbaard zijn, met glans verschijnen; verklaard, opgehelderd door goddelijke ingeving.

تنجوهن *tadjoehan*, e. s. v. klein koperen schild.

تنجويد *tadjwid*, Arab. het iets goed doen of zeggen, goede uitspraak bij het lezen.

تنجه *tadjaha*, Arab. het gelaat keeren. Facs. p. 83.

تنكبس *tahabboes*, Arab. gevangen-zetting, kerkering, zelfbeheersching; *měntahabboeskan*, gevangen zetten, kerkeren, zich bedwingen.

تنكبیس *tahbis*, Arab. afgezonderd tot vroom gebruik; *měntahbis-kan*, wijden tot godsd. gebruik.

تنكت *tahta*, Arab. benedén, onderkant.

تكريف tahrif, Arab. anagram; *mëntahrifkan*, tot e. anagram maken.

تکسس tahassoos, Arab. onderzoeking, navorsching, uithooren.

تکصيل tahşil, Ar. verkrijging, erlanging van emolumenten.

تکفة toehfat, Arab. geschenk, iets voortreffelijks, uitmuntends; *toehfatae'ladjnas*, een keurig geschenk, e. kostbaar kleinood, ook *toehfatae'lnifás*, een kostbaar geschenk; *përsëmbahan jang toehfat*, kostbare geschenken, H. Atj. Alleen in brieven.

تکفظ tahaffoej, Arab. het van buiten leeren, het van buiten kennen.

تکقیق tahkikik, Arab. bewaardheden, waarmaken, staven met bewijzen.

تکلیل tahlil, Ar. het voldoen aan een eed of het nakomen van een gegeven woord; wettigen, vervulling van eene verplichting of voorschrift der wet, en dus ook het ten huwelijk nemen van eene vrouw, die driemaal van denzelfden man gescheiden is, om een nieuw huwelijk met hem geoorloofd te maken; *mëntahlilkan*, wettigen. Zie *mohallil*. Dit woord niet te verwarren met *تهلیل*. Zie ald.

تکامل tahammoel, Ar. op zich nemen van bevelen, dragen van een last; geduld, lankmoedigheid.

تکمید tahmid, Ar. loven, prijzen, inz. van God, door het uitspreken der woorden *alhamdoe lillahi*, geloofd zij God.

تکویل tahwıl, Ar. verandering, omkeer, overdracht, overgang uit een toestand in een ander.

تکویه tahijjat, Arab. het laten leven; zeggen: *hajaka Allah*, God doe u leven, of late u leven, als gelukwensch.

تکوت tachta, Perz. troon, rust-bank; *bërtachta*, troonen; *tachta tedja?* b.v. *bërtachta tedjakan singa*, e. s. v. spiegelgevecht of spel, Hik. Boedj.; *tachta kabësarán*, trap of graad van grootheid, H. T.; *t. karadjaän*, de koninklijke troon; *mëntachtakan*, op den troon plaatsnemen.

تکلیق tachlik, Ar. het schepen, vormen; *mëntachlikkan*, schepen.

تکمة toechmat, Arab. onverteerbaarheid.

تکلیل tachajoel, Arab. zich verbeelden, oordeelen of voorspellen uit eenig teeken.

تدبیر tadbir, Ar. regeling, leiding, bestuur; *mëntadbirkan përentah*, het bestuur regelen, bevel voeren.

تدرج tadroedj, Perz. Ar. fazant. **تدس tēdas**, schuin aflopend vlak langs den kant van platte voorwerpen, zooals e. zwaard, kris, pagaai en derg.

تدغ tēdoeng; *oelar tēdoeng*, e. s. v. zeer giftige slang. Soorten zijn: *t. aboe*, *t. liar*, *t. matahari*, *t. sēla*, *t. sēndok*, e. s. v. brilslang en *t. tērbang*, e. soort die wonderver springen kan; *hajam tēdoeng*, een zwarte vechthaan met zwarte oogen. Mën. met zwarte pooten, zwarte oogen en roodachtige vederen. NB. men beweert dat de *tēdoeng*-slangen e. geluid voortbrengen als het gekakel van een kip.

تدوہ tēdoeh, luwte, bedaard, van

wind, regen, de golven enz., ook schaduw, buiten de zonneschijn, H. Abd. 518; *běrtědoeh*, zich beschutten tegen wind of regen of zonnehitte; *hoedjan tēmpat bērtědoeh*, *panas tēmpat bērlindoeng*, fig. voor iemand die in alle omstandigheden tot steun is, v. d. Tn.; *měnědoehi*, iets beschutten; *pětědohan*, wijkplaats, beschaduwde rustplaats onderweg, plaats voor beschutting.

تذكرة *tadzkirot*, Arab. herinnering, geheugen; ook iets wat het geheugen tehulp komt, b.v. biljet, certificaat, paspoort enz.

ترا *tēr*, Voorvoegsel, zie de gramm.
ترا *tēra*, stempel, zegel, ijk; *tjoepak tēra*, geijkte *tjoepak* of inhoudsmaat; *měněra*, stempelen, zegelen, drukken, ijken; *těrtēra*, gestempeld, gezegeld, gedrukt, geijkt; *pěněraän*, stempeling, zegeling; *pěrtēraän*, drukkerij; *orang bēsar-bēsar jang tiada mēmēgang tēra*, aanzienlijken, die er geen eigen zegel op nahouden, Oend. Zie ook *tjap*, *kěmpa* en *tjitak*.

ترا *tra*, op Java = *ta'*, niet. Het is mogelijk eene samentr. van dit laatste met het Jav. *ora*.

تراب *toráb*, Arab. aarde, stof.
ترابع *těraboeng*; *měněraboeng*, opstuiven van vederen, v.d.W. Mogelijk beter *těrēboeng*, eene wijziging v. *těrēbang*?

تراتق *těrataq*, loods aan e. steiger, schamele hut, ook nederig spreekt men zoo van zijn eigen woning tegen den Vorst; *těrataq doesoen*, verzameling v. hutten bij verafgelegen rijst-

velden, verzameling van buffelkralen in het gebergte, een bijdorp of gehucht onder een *orang-toewa*, Pad. bovenl. Jav. *těratag*.

تراتو *těratoo*, Port. pijniging; *tēmpat těratoo*, pijnbank.

تراتي *těratat*, waterlelie; *těratat kětjil*, Nymphoea stellata, t. *goendeng*, Gunnera macrophylla, d. l. Cr.; zie *toendjoeng* en *sěrodja*.

تراجج *těradjang*, frequ. van *tadjang*, schoppen, trappen, ook van dieren gebruikt; *měněradjang*, iets of iem. schoppen, trappen; *měněradjang pintoe*, de deur intrappen, Sj. Hāris.

تراجم *těradjam*, e. s. v. boom, welks wortels in de geneeskunde gebruikt worden.

تراجو *těradjoe*, I. Perz. *tarazoe*, schaalbalans, touwen, kettingen en derg. waaraan weegschalen of de ring van een hanglamp hangt, schakel van een vlieger of om iets in evenwicht te houden, driehoekige mazen van netwerk; *těradjoe jang tidak palingan*, een balans, die niet naar één zijde overslaat, fig. voor rechtvaardige rechtspraak. Zie *naratja*.

II. kuil in den bodem van e. graf; het binnenste van e. vertrek, dat aan weerskanten van verhoogde zitplaatsen voorzien is; *běrtěradjoe*, van een kuil voorzien zijn; *balai běrtěradjoe*, e. balai met verhoogde zitplaatsen aan weerskanten voor de aanzienlijken, v.d.W.; *balairoeng těradjoe emas*, H.T.

تراد *těrada*, op Java, = *tiada*,

niet, neen, er niet zijn. Volgens v. d. Tk. uit het Balineesch.

ترادق *töradak?* b. v. *badan disini djandji tëradak?* Ibr. b. Ch.

ترازو *tërázoe*, Perz. zie *tëradjoe*.

تراسل *tërasoel*, Arab. onderlinge briefwisseling; *kitáb tërasoel* en *soerat tërasoel*, handleiding voor het schrijven van brieven, waarin voornamelijk de verschillende *poedji-poedjian* of inleidingen en opschriften worden opgegeven.

تراسي *tërasi*, Jav. e. s. v. vischgelei, = *bëlatjan*, zie ald.

تراغ *tërampang*, metalen omkleedsel van de scheede eener kris tot aan de *sambir*; *t. gaboës*, zoodanig omkleedsel over de geheele scheede, de *sambir* er onder begrepen; *bërtërampangkan ëmas*, zulk een omkleedsel van goud hebben. Zie ook *tërapi* I.

تراپي *tërapai*, e. s. v. struik, van welks wortels men badwater maakt, v. d. W.

تراغ *tëraling*, naam van een vogel, e. s. v. parkiet; ook e. s. v. boom, welks hout geschikt is voor huisbouw.

ترانس *tëranas*, harde zeegrond.

تراوغ *tërawang*, Jav. à jour werkt; *mënërawang*, à jour werken. Zie ook *tëtas*.

تراويح *tarawih*, Arab. *sëmbakjang tarawih*, bijkomende, onverplichte gebeden in de nachten van de maand Ramadlan.

تربوت *tërboet*, bout, ter aanhechting van zware lichamen, ook houten nagel, pen.

تربيت *tërbit*, voortspuiten, opkomen, opwellen, oprijzen, ontstaan uit, ontspringen, te voorschijn komen, uitbreken, b. v. van zweet; *tërbit fadjar*, de dageraad, het aanbreken van den dag; *tërbit matahari*, het opkomen van de zon; *matahari tërbit*, als verkorting v. *sabëlah matahari tërbit*, het Oosten; *tërbit pëloeh*, uitbreken v. het zweet; *tërbit pikiran*, op de gedachte komen; *t. ajar mata*, tranen in de oogen krijgen; *tërbit dalam hatinja*, kwam in zijn gemoed op; *mënërbitkan*, doen te voorschijn komen, er uit doen komen, ook in hooger beroep komen van een uitspraak des rechters.

تربيس *tërboes*, verb. van het Arab. *tarbóésj*, e. s. v. vuurrode muts, de fez. Hiervan ook *karpoes*, zie ald.

تربيس *tërbis* of *tarbis*, dam, steilte door aardstorting; *mënarbis*, een dam leggen.

تربيع *tërbang*, vliegen, opstuiwen v. stof en derg., wegvliegen, waaien v. e. vlag. Mal. Sam. I. p. 26; *naga tërbang*, e. vliegende draak; *tërbang pikiran*, zijne gedachten verloren hebben; *t. soemangat*, zijne tegenwoordigheid van geest verloren hebben; *tërbang roh*, id. geheel versuft staan, H. Abd. 324; *t. mëlata-lata*, laag bij den grond vliegen of fladderen van een aangeschoten vogel, Kin. Tab. 15; *mënërbangkan*, doen vliegen of opstuiwen, met iets wegvliegen, iets vliegende meevoeren; *dibawanja tërbang ka-oedara*, voerde hem vliegende de lucht in; *ditërbangkan olih angin*, meegevoerd door den wind; *bëter-*

bang, vliegende zijn; *bètërbangan*, met zijn velen vliegen; *tërbang lalat*, de tijd even voor zonsopgang, wanneer de vliegen beginnen te vliegen; *saoehtërbang*, werpanker, enteranker.

تربل *tërboel*, e. s. v. eetbaren zoetwatervisich.

تربل *tarbil*, e. s. v. schild, H. T. e. s. v. kruisboog, waarmede aarden balletjes worden geschoten, C.

تربن *tërban*, ook *taban*, nederstorten, invallen, instorten van gebouwen en derg., afbrokkelen van aarde, inzakken, Mën. Zie *taban*.

تربن *tërbin*, e. s. v. klein, vierkant vlechtwerk met neervallende deur, om visch te vangen, C. en S.

تربنطين *tarbantîn*, Arab. terpentijn.

ترتاو *tértawa*, van het ongebruikelijke *tawa*, lachen; *tértawa bësar*, hardop lachen; *mënërtawakan*, uitlachen, lachen om iets; *mënërtawaï*, uitlachen, toelachen, belachen.

ترتيب *tartib*, Arab. orde, rangschikking, regelmaat; *mëntartib*, op een ordelijke wijze tewerkgaan; *mënjëmbah dëngan tartib dan sopan*, ordenlijk en bescheiden groeten.

ترجج *tërëdjang*; *mënëredjang*, snel loopen, rennen, snel naar iets toelooopen, v. d. W. Zie *tëradjang*.

ترجج *tërëdjing*, e. s. v. lang en krom mes, P.

ترجل *tërëdjal*, zeer steil, nageoeg loodrecht, v. e. helling; steilte, afgrond.

ترجمان *tardjamán*, Arab. dra-goman, tolk.

ترجمة *tardjamah*, Arab. vertaling, vertolking; *mëntardjamahkan*, vertalen, vertolken.

ترجن *tërdjoen*, afspringen, naar beneden springen, zich van iets af of in iets storten; lager zijn dan iets, waarmede het even hoog behoort te wezen; bijspringend, inspringend, van iemand, die voor het werk niet aangenomen is, b.v. *tërdjoen dari atas koedanja*, van zijn paard afspringen; *t. kadalam ajar*, in het water springen; *t. amat sërambi ini*, deze voor-galerij is zeer laag, vergeleken bij den vloer van het huis; *tërdjoen alas*, noemt men in het Palemb. het wegloopen v. e. inlander uit het gevolg v. e. Gouv. ambtenaar op reis te land; *tërdjoen poelangan*, het wegloopen van zoo iemand bij een reis te water; *doekoen tërdjoen*, een geneeskundige, dien men laat komen op het oogenblik als hij noodig is, in tegenoverstelling van een aangenomene, *doekoen tëmpah*; *mënërdjoenkan*, afstorten, afsmijten, vernederen; *ëngkau akan ditërdjoenkan*, gij zult vernederd worden; *bètërdjoen-tërdjoenan*, afspringen, zich nederstorten van velen; *tërdjoen kadalam përigi*, in een put springen; *katërdjoenan*, overvallen worden, b. v. *sapërti boedaq katërdjoenan sawan*, als een kind dat de stuipen krijgt. Sj. Madli.

ترحال *tërhal*, zie bij *hal*.

ترحال *tirhal*, weg, reis, vertrek, v. d. W.

ترس *tëras*, het hart, de kern van boomen, de geheel zuivere korrel van

graan; *měněras*, alleen het hart of de kern nemen van boomen, door stampen geheel wit maken van de rijst.

تروس *téroes*, er doorheen, regelrecht door, zonder omwegen, b.v. iets zeggen; *téroes-těrang*, ronduit, rond voor de vuist; *těrang-téroes*, doorzichtig, transparant; *měněroes*, doordringen, ook van een geur of stank, Prab. Dj.; *téroes-měněroes*, door en door, in doorsnede, b.v. v. e. bol, ook *téroes-těmboes*; *téroes mata*, helderziend, een goed inzicht hebben, ook clair-voyant, in het verborgen kunnen zien, Pěl. Djin., Prab. Dj.; *téroes pandang*, id. ook in het verborgene kunnen zien, Prab. Dj.; *běrdjalan téroes*, regelrecht doorgaan; *měněroesi*, iets doordringen; *měněroeskan*, dóórsteken, dóórgraven, doorboren, voortzetten; *těroesan*, recht toe recht aan, kanaal ter bekorting van de vaart tusschen twee plaatsen, vaart binnendoor; *akoe bėri ęngkau téroes-mata bolih mėlihat jang bėlom kalihatan*, ik geef u helderziendheid, dat gij dingen kunt zien, die nog niet zichtbaar zijn, Mės. Kag. Sj. Madli.

تروسو *těrsoe*, e.s.v. eetbaren zout-watervisch, v. d. W.

تروسول *trisoela*, Skr. drietand, speer met drie punten, als krijgswaapen, Hik. Koris.

تروسي *tarsai*, e. s. v. acacia, met welks gom men de tanden zwart kleurt. NB. R. v. E. heeft *tarisi*.

تروسي *toersi*, zie *troesi*.
تروسيار *těrsiar*, Batav. verstrooid, verspreid, zie *sjar*.

ترغ *těrang*, licht, helder, duidelijk; *těrang hati*, helderheid v. geest, Hik. Abd. 382; *těrang hoeroefnja*, de letters zijn duidelijk. Sadj. Mal. p. 1; *těrang tanah*, het morgen-schemerlicht, als het zoo licht is, dat men den grond onderscheiden kan; *t. těrbandg lalat*, zie bij *těrbandg*; *t. tjoewatja*, helder weder, heldere lucht, mooi weder; *t. bėnděrang*, zie ald.; *t. těmarang*, zie ald.; *měněrang*, licht verspreiden, licht vertoonen; *měněrangkan*, licht doen zijn, verduidelijken, verklaren; *měněrangi*, verlichten; *m. hoetan*, een bosch uitkappen; *m. kėbon*, een tuin schoonmaken; *katěrang*, toelichting, verklaring, opheldering.

ترغ *těroeng*, op Java *terong*, de eierplant, e.s.v. klimplant met vruchten, die alleen gekookt als groente, of gebraden kunnen gegeten worden, solanum melongena. Soorten zijn: *t. poetih*, *t. oengoe*, *t. pėrat*, *t. asam*, *t. pipit* en *t. kėmau*, van welke laatste de bladeren als geneesmiddel worden gebruikt.

ترغكو *těrongko*, Port. tronco, gevangenis.

ترغكيرا *těrangkera*, Port. tranqueira, palissadeering, staketsel.

ترغگانو *těrangganoe*, een maleisch rijkje op de N. O.-kust van het schiereiland Malaka.

ترغگیلغ *těrenggiling*, Jav. de miereneter, het schubdier = *těnggiling*, zie ald.

ترفة *těrfat*, Ar. comfort, lekker eten, smullen.

ترفع *tarfi'*, Ar. verheffing, wegvoering, opnemen.

ترق *tërrap*, I. afdruksel van een hollen vorm, zooals b.v. van een puddingvorm; *mënërrap*, met zulk e. hollen vorm afdrukken maken; beleggen van een muur met steenen en kalk, metselen; bezetten met edelgesteenten; *tëtërapan*, omkleedsel v. metaal, Sadj. Mal. 115; *bërtëtërapan*, bezet of belegd zijn met; zie ook *tërapang*.

II. *kajoe tërap*, e. s. v. boom, van welks bast buikgordels, hoofdoeken, zakken, touw enz. worden gemaakt; *t. gajal*, een soort welks wortel als geneesmiddel tegen bloedzweren wordt gebruikt.

III. Jav. wijze, manier, trant, geregelde schikking; zie I.

ترپا *tërpa*; *mënërpa*, snel tot iets gaan, op iets afgaan, zich op iets werpen, iets bespringen, zooals b.v. de kat een muis of een troep vijanden op iem. Sj. Madli; zie ook *tërkam*.

ترپول *tërpoel*, bok van e. rijtuig, zitplaats van den koetsier.

ترق *tërak*, I. sintels, slakken; *mënërak*, sintels maken.

II. overmatig vol, b.v. v. e. bord met rijst, doch niet van vloeistoffen.

III. nest, waarin de kippen hunne eieren leggen, bestaande uit een bamboezen vlechtwerk in den vorm van een omgekeerden kegel en geplaatst boven op een in den grond gestoken stok, = *pëtarangan*, Jav.

ترق *tëroek*, I. het geluid van linnen, dat scheurt, of van touwwerk, dat afbreekt.

II. terdege erg iets ondergaan hebben, zooals in het Ned. wordt uitgedrukt met voorgevoegd af bij het lijd. Deelw., b. v. afgetobd, afgemat, afgesjouwd, afgeranseld, afgewerkt enz.; *sakitnja soedah tëroek*, hij is gevaarlijk, of zwaar, ziek. Sw.; *mënëroekkan*, aftobben, afmatten, afranselen enz.

ترق *tëriq*, stijf, vast aangehaald, klemmend, nijpend, gespannen; *panas tëriq*, smoorheet, nijpend warm; *harga tëriq*, hoog in prijs, prijshoudend; *sëloewar jang tëriq*, spanbroek; *sagënggam tëriq*, een stevige vuist vol, Facs. 65; *mëngikat tëriq-tëriq*, zeer stevig vastbinden; *pipi jang tëriq*, strakke wangen, b. v. van oude lieden, niet meer bol en mollig; *mënëriqkan*, spannen, stijf aanhalen, stevig binden. Zie ook *tariq*.

ترقية *tarkijat*, Arab. opklimming, bevordering in rang of salaris.

ترک *tërka*, Skr. *mënërka*, raden, gissen, vermoeden, verdenken; *këna tërkanja*, zijn gissen is raak, hij heeft het geraden; *tërka-tërki*, ook *tëkatëki*, allerlei raadsels opgeven en oplossen; *pënërka*, raadsel, ook wie gist, raadt of vermoedt; *pënërkaän*, gissing, vermoeding; zie ook *tëka*.

ترکستان Perz. Turkistan, Turkomanië.

ترکسج *tarkasj*, Perz. pijlkoker.

ترکف *tërkoep*; *mënërkoep*, met het voorste gedeelte tegen het voorste gedeelte van iets aanbonzen, zich met de borst aan iemands borst werpen. Volgens P. *tërkap*.

ترکل *tërkoel*, buks, karabijn, kort geweer.

ترکم *tërkam*; *mëñërkam*, bespringen, zich met een vaart op iets of iemand werpen, iemand of iets overvallen, op het lijf vallen; *darimana oesoel jang sjahda, maka mëñërkam kapada ajahanda*, vanwaar komt ge o vorstelijke telg, dat ge mij zoo overvalt, of op het lijf valt, Ibr. b. Chas. Zie ook *tërpa*.

ترکی *toerki*, Turksch; *orang toerki*, Turk.

ترل *tëräl*; *mëñëral*, aanzetten, aandrijven, aanporren, aansporen, aanvuren, tot een werk.

ترلنتار *tërlantar*, en *tëlantar* = *tërhantar*, zie *hantar*.

ترلنتانغ *tërlëntang*, = *tëlëntang*, zie *tëntang*.

ترماس *tërmasa*, zie *tamásjá*.

ترمبو *tëroemboe*, klip in zee, zoowel blinde als zichtbare.

ترمپت *tërompet*, Ned. trompet, ook wel *sëlompret*.

ترمپه *tëroempah*, houten klossen onder de voeten met een knop, die door de voorste teenen wordt vastgehouden; *ikan tëroempah*, e. s. v. zeevisch, overeenkomende met onze bot.

ترن *tëran*; *mëñëran*, persen, drukken bij ontlasting of het baren, ook om zich op te blazen zooals een kikker; zich inspannen, een poging doen; *bërtëran-tëran*, bij herhaling persen, drukken, zich inspannen. Pel. Dj.

ترناتاي *tërnatai*, het rijk Ternate.
ترنتانغ *tërlëntang*, e. s. v. bosch-

boom, waarvan eenige variëteiten, als: *t. batoe*, *t. boeroeng*, *t. baja* en *t. tangan*.

ترنتم *tëroentoem*, e. s. v. boom, die aan het strand groeit, met rood hard hout, kleinere roode bloemen en roode vruchtjes; het hout alleen geschikt voor brandhout en paalwerk; Jav. id.

ترنتي *tërantai*, e. s. v. boom met fraai gevamd hout, gebruikt voor meubels en geweerladen.

ترندق *tërendak*, e. s. v. hoofdeksel van gevlochten bamboe in den vorm van een stompen kegel of halven bol; *t. mëlajoe*, is vervaardigd van *bëngkoewang*-bladeren; *t. tjina*, van bamboe-vlechtwerk met rotan, gevoerd met bamboe-bladeren en heeft bovenop e. s. v. pluim of knop van papier.

ترنغ *tërenang*, e. s. v. aarden waterkan, welks mond gedekt is met een nap van kokosdop, bij aanzienlijken soms van zilver; ook terrine; *tërenang tëpëridak*, zulk e. waterkan met bloemwerk buitenop; *sapoetangan tërenang*, doek, die bij het gereedmaken van de tafel op de *tërenang* gelegd wordt, servet.

ترنق *tërenak*, voortdurend of langdurig op eene plaats of in de nabijheid v. e. persoon gebleven zijn, b. v. *tërenak kapada radja*, voortdurend in de nabijheid van den Vorst; *tërenak didalam nëgari*, voortdurend in de stad blijven, steevast zijn; *orang tërenak*, de oorspronkelijke bewoners, de aborigines.

ترنه *tërenah*, nog niets in de wereld gezien of bezeten hebbend en zich

uitermate verwonderd of gelukkig gevoelend bij het zien of verkrijgen van iets buitengewoons, v.d.W. dus: niet veel gewend zijn; *sitërënah*, die bloed, onnoozele hals; *akoe ini boekan sitërënah*, *mëmèriksaorang bëlompërnah*, ik ben geen onnoozele hals, die niet gewend is personen te onderzoeken, Ibr. b. Ch.

ترو *törau*; *mënërau*, het garen van de spoel, *gëlendong*, weder op het bamboezen kokertje, de *pëlëting*, brengen bij het weven, v.d.W.

تروبوک *tëroeboek*, e. s. v. zeer fijnen zeevisch, de indische elft, welks kuit, *tëlor tëroeboek*, gezouten een belangrijk handelsartikel uitmaakt en de indische kaviaar zou kunnen genoemd worden; *tëroeboek kirip*, de mannelijke of kuitlooze, die in den handel van de andere onderscheiden wordt; *sajoer tëroeboek* e. s. v. plant.

تروچوکن *troetjoekan*, Jav. e. s. v. vogel, = *mërbah*, Mal. Zie ald.

تروسى *tëroesi*, Tam. kopervitriool, sulph. cupri, een voortreffelijk uitwendig middel tegen frambozen-uitslag.

تروڤڤڤ *tëropong*, buis, pijp, blaaspijp, verrekijker; *tëropong abah*, kijker op drievoet en voorzien van een richtingstoestel, Sj. Abd. Moel. 26 en 27; *tëropong bintang*, teleskoop; *t. toema*, mikroskoop; *mënëropong*, met een verrekijker enz. naar iets kijken.

ترونا *tëroena*, nog geen gemeenschap met eene vrouw gehad hebben, tot manbaarheid gekomen jongeling, ook jong mannelijk dier; *anak tëroena*

dan anak dara, jongelingen en maagden.

ترويل *tërweloe*, = *kaweloe*, verb. Port. konijn.

ترة *tëreh*, krachtsinspanning, v. d.W. Zie *tërik*.

تري *tërai*, e. s. v. boom, welks kleine, zwarte, zure vruchten in 't zout worden ingelegd.

تري *tëri*, I. Skr. drie, komt alleen voor in den eigennaam *Sëri Tëri Boewana*, in *tëri oedjoeng*, driepunt en in *tëri soela*, drietand.

II. Jav. e. s. v. kleinen zeevisch; *tëri pari*, de kleinste soort daarvan; *tëri glagah*, een grooter soort, gelijk spiering; *tëri gaga*, de grootste soort.

تريب *tariba*; *akar tariba*, e. s. v. geneeskrachtigen wortel, rhinacanthus communis.

تريتف *tëritip*, e. s. v. zeer kleine zeeschaaldieren, die zich aan den bodem van vaartuigen en aan paalwerk hechten. Een groote soort daarvan is eetbaar; *ditoemboehkan tëritip*, aangegroeid of begroeid met die schelpdieren, Hik. Koris.

تريتق *tëritik*, e. s. v. boom met taai hout, waarvan men riemen maakt.

تريتى *tëriti*, frequ. van *titi*; *mënëriti*, in een rij op iets duns in de hoogte zitten, zooals een rij vogels op een tak, een rij matrozen op een ra.

تريفغ *tëripang*, zee-egel, e. s. v. zeeworm of slak, *holothuria edulis*; zie *gamat* en *labi-labi*. Soorten zijn: *t. boetoe këliling*, een kleine en *t. kolong*, een groote soort in diep water, vandaar de naam.

تريق *térejak*, schreeuw, geschreeuw; *bèrtérejak*, schreeuwen; *b. mènjoeroeh*, kommandeeren, zooals e. officier, H. Abd. 116 ook signalen geven met een trompet.

تريكة *tarekat*, Arab. nalaten-schap, die aan niemand toebehoort, vrouw, die geen man kan krijgen.

تريكو *tërigo*, Port. tarwe; *tëpoeng tërigo*, tarwemeel. Zie *gandoem*.

تريم *tërima*, ontvangen, inz. v. zaken, voor personen zie *samboet*, aannemen; goevinden, toestaan v. e. verzoek, dankbaarheid; *mènërima*, iets ontvangen, aannemen enz.; ook *mènërima ambil*; *tërima-kasih*, dank; *koerang tërima*, ondank, ondankbaarheid; *mènërima-kasih*, dank betuigen, bedanken; aan een Vorst: *mènërima karoenia*, H. T. en *mènërima anoegèraha*; *mènërima kabènarana*, de waarheid aannemen, gelooven. Mogelijk afgel. van *tër* met *ima*, ik, dus beïkt; *mènërima*, beïkken, ik op iets zeggen.

تريمون *trimoean*, in het Palemb. een toestel van zwaar hout, om visch te vangen.

تزويع *tazwîdj*, Arab. iemand of iets vereenigen met, iemand doen huwen met.

تس *tas*, I. e. s. v. boom met eetbare vruchten.

II. klanknabootsend woord voor een knappend geluid; zie ook *dëtas*.

تس *toes*, I. klanknabootsend woord voor eenscherpploffend geluid, zooals van een revolverschot; zie ook *lëtos*.

II. ook *ëtoes*, gelekt, gedruppeld,

uitgelekt, b. v. *dibawakatëmpat darah jang ëtoes*, werd gebracht naar de plaats van het gelekte bloed; *mëngëtoes*, laten uitlekken, uitdruppelen; *bèrdjalan dëkat pëngëtoes darah*, kwam dicht bij de plaats, waar het bloed gelekt was, Ibr. b. Ch.

III. verk. van *toeroes*, b. v. *toes ing koesoema*, Jav. prins of prinses, uit e. echte vrouw geboren. Zie *toeroes* II.

تس *tis*, Jav. koud, koel; *panas-tis*, heet en koud, bij koorts; *sëdjoek-tis*, zeer koud, heel frisch; *dingin tis*, idem.

تسابه *tësabah?* *mènësabah pada akal* = *masoek akal*, C. en S. Dit is niet te vertrouwen. Zie *sabah*.

تسبيح *tasbîh*, Ar. rozenkrans, bidsnoer, bestaande uit 100 kralen; *boewah tasbîh*, kraal of de kralen van een rozenkrans; *mëmbilang tasbîh*, de rozenkrans bidden, R. Chaib.; *daoen tasbîh*, canna indica, L.; *mëntasbîhkan*, God loven, verheerlijken door het uitspreken der woorden: *soebhana Allah!*

تسريح *tasrih*, Ar. wegzending, verstooting van een vrouw; *mëntasrihkan*, wegzenden, verstooten.

تسلسل *tasalsoel*, Arab. aaneenschakeling.

تسليم *taslîm*, Arab. terhandstelling, levering, het groeten met de vredegroet; *mëntaslîmkan*, terhandstellen, groeten.

تسماق *tësmak*, Perz. *tjasmak*, bril.

تشجيد *tasjdjîd*, Arab. het ver-

dubbelingsteeken in de grammatica.

تشریح tasjriḥ, Ar. het in stukken snijden, het ontleden; *ḗlmoe tasjriḥ*, ontleedkunde, anatomie; *měntasjriḥkan*, iets ontleden.

تشریق tasjriḳ, Arab. in de zon drogen, van lappen vleesch; zich naar het Oosten wenden.

تسویش tasjwısj, Arab. verward, verwarring, vermenging.

تسجد tasjahhoed, Arab. het afleggen der mohammedaansche geloofsbelijdenis.

تصدیر taşdır, Arab. het geven van titel en voorrede aan een boek; het aanvangen of de inleiding van een brief.

تصدیق taşdıḳ, Ar. voor waar houden, bewaarheden, bevestigen.

تصرف taşrif, Arab. grammatische verandering, verbuiging, vervoeging; *měntaşrifkan*, verbuigen, vervoegen.

تصوف taşawóef, Ar. mysterie, zich op de wijze der sophi uitdrukken; *ḗlmoe taşawóef*, het sofisme, mystieke wetenschap.

تصویر taşwır, Arab. afbeelding, teekening, schildering.

تعالی tāála, Ar. hij is verheven; *Allah tāála*, de verheven God, de Allerhoogste.

تعبیر tābir, Ar. uitlegging, verklaring, b. v. van een droom; *měntābirkan*, uitleggen, verklaren.

تادجوب tādjoeb, Arab. zich verwonderen, verbaasd of verwonderd zijn, ook verwondering volg. 't Ar. Wbk.

تادجول tādjoel, Arab. zich haasten, spoed, haast, overijling. Sad. Mal. p. 258, r. 8.

تادجیب tādjıb, Arab. met verwondering vervullen, verwonderd doen staan.

تادجیل tādjıl, Ar. aandrijving, bespoediging; vlug om iets te doen.

تادیل tādıł, Arab. rechtvaardig behandelen, gelijkstellen, gelijkstelling.

تاریف tārif, Arab. bekendmaking; *barang tarıflah kiranja saḥabat kita*, onze vriend zij bekend; *měnarıfkan*, bekendmaken, te kennen geven.

تازیات tāzıjat, Arab. vertroosting, rouw, rouwklacht.

تأزیر tāzır, Arab. het bestraffen, tuchtigen met eene niet bij de wet bepaalde straf. Volgens de Oend. behoort hiertoe ook het ter bespotting rondvoeren van een overtreder op een albino-buffel gezeten.

تألیم tālım, Arab. hoogachten, betoon van hoogachting; *měntālımkan*, hoogachting bewijzen, huldigen van een vorst, Sj. Madli ook *měmběri tālım akan*.

تالوḳ tāloḳ, Arab. afhankelijk, onderhoorig; ook onderhoorig landschap; *taloḳ pada hati ataw pada lidah*, onderworpen van harte of met de tong; *něgari Těrangganoe děngan sěgala daırah taloḳnja*, het rijk Těrangganoe met al deszelfs onderhoorigheden; *taloḳ sěganda?* Sj. Mans. Sjah Goemp.; *měntaloḳkan*, onderwerpen.

تعليم *tālīm*, Arab. het onderwijzen, leeren, onderwijs.

تعيين *tājīn*, Arab. verduidelijking, omschrijving, zichtbaar maken.

تغ *tang*, klanknabootsend woord voor een klinkend geluid, zooals van een stuk geld, dat op e. steen valt; zie *lètang*, *kèlètang*, *lèntang* en *kèlèntang*.

تغ *toeng*, klanknabootsend woord voor een galmend geluid, zooals van e. kleineklok of holle bamboe, waarop geslagen wordt; zie *kètoeng*, *kèntoeng*, *lètoeng*, *lèntoeng*, *kèlètoeng* en *kèlèntoeng*.

تغ *tong*, verb. Ned. ton, tobbe, emmer, vat.

تغ *ting*, klanknabootsend woord = *tung*, doch meer helder en fijn.

تغ *teng*, Chin. zie *تبغ*.

تغاده *təngadah*, opwaarts zien, naar boven kijken, opkijken; *toendoek-təngadah*, op- en neerziende, b.v. bij een werk, Ibr. b. Chas. in eene nederige houding opzien; *təngadah langit*, *toendoek pasir*, opwaarts ziende is het hemel, nederwaarts ziende zand, van de woestijn; *mənəngadah*, id.; *mənəngadah matahari*, fig. zich tegen de overheid of een gebod van hoogerhand verzetten, v.d.Tn. Het is afgel. van *tadah*, zie ald.; *tərtəngadah*, met opgeslagen oogen aangekeken worden.

تغ *tongtong*, alarmblok, seinblok in de wachthuizen, waarop met e. knuppel geslagen wordt. Zie *toeng*.

تغ *təngar*, e. s. v. boom, welks bast als buikzuiverend middel en als roode verfstof en ook als looistof

gebruikt wordt, terwijl het hout voor paalwerk in zee dient, daar het niet door den paalworm wordt aangetast.

تغس *təngas*, een merk op het vee, M. Ook e. s. v. eetbare rivierisch.

تغس *tangsa*, alarm slaan. M.

تغست *tongsit*, Chin. stijf ineengewrongen haartooisel.

تغسي *tangsai*, dun, b. v. v. haar. M.

تغسي *tangsi*, I. kazerne, barak.

II. ook *tansi*, Chin. e. s. v. touw, snaar, vischsnoer.

تغق *təngiq*, ranzig, sterk van reuk of smaak, van vetten.

تغكا *təngka*, de openingen tusschen de latten v. o. vischstaketsel, C. en S.

تغكادا *təngkada*, e. s. v. rups, die zich aan zijn draad van de takken nederlaat. Volg. M. e. s. v. kever.

تغكارڭ *təngkarang*, Pad. bov. I. = *təmbekar*, zie ald.

تغكارڭ *təngkarap*, vernield, verwoest, geruïneerd, afgezet van e. Vorst; *mənəngkarapkan*, vernielen, verwoesten, afzetten.

تغكالڭ *təngkalang*, kleine rijstschuur op palen; zie *bəloeboer*.

تغكالڭ *təngkalak*, e. s. v. pyramidale fuik, kleiner, doch naar evenredigheid langer dan de *lokah*.

تغكالڭ *təngkalok*, de jonge, nog eetbare pit van steenvruchten, zooals van de *məmpələm* en derg.

تغكاوڭ *təngkawang*, e. s. v. boom, die één kostbaar, wit, hard vet of botter, *minjak təngkawang*, levert, de botterboom; ook *kawang* en *səngkawang* genoemd.

تفکات toengkat, van het Ar. *toekát*, stok, staf, stut; assistent en tevens opvolger in een ambt, Mën. *toengkat kètejak*, kruk onder de armen, voor iem. met gebrekkige beenen; *t. lambai*, stokje, garde, staf, tooverroede, Sw.; *bërtoengkat tèboe*, fig. uitdrukking voor: met zijne vrouw op weg zijn; *mënoengkat*, stutten; *toengkat-mënoengkat*, elkander ondersteunen, helpen; *mënoengkatkan kaboemi*, iets als een stok op den grond zetten, R. Chaib; *mëmpërtoengkatkan*, als staf gebruiken, b.v. *pèdang dipërtoengkatkannja*, hij gebruikte zijn degen voor staf, Hik. Koris; *toengkat setan*, e. s. v. plant, ook *bëmban* genaamd. Zie ald.

تفکات tingkat, verdieping, optred, ook trede v. e. trap, b.v. *roemah bërtینگkat*, een huis met meer dan een verdieping; *bërhënti atas tiap-tiap anak tingkatnja*, op iedere trede van de trap stil blijven staan; *adalah tiga poeloeh tingkat tangganja*, Pël. Abd. Voorts: terras, dek van een vaartuig; *kapal tiga tingkat*, een driedekker; Mën. *tingkat-tingkat*, stijgbeugels; *tingkatan pëntas*, zie bij *gëta*.

تفکار tangkar, Batav. de ribben, de ribbebeenderen, ribvleesch. Jav. borstbeen van slachtvee; R. zweesrik.

تفکار têngkar, krakeel, harrewarrierij; *mëñngkarkan*, twisten over iets; *mëñngkari*, betwisten; *têngkaran*, twist; *bërtêngkar-têngkaran*, met elkander harrewarren, krakeelen.

تفکاس tangkas, vlug, snel, van gang of beweging, ook van den wind,

b.v. *riboet jang amat tangkas*, e. zeer hevige storm, e. sterk voortgedreven storm; *kilat jang amat tangkas*, een zeer snelle bliksemstraal; *koeda jang tangkas*, e. harddravend paard; *tangkas kaki*, vlug ter been.

تفکس tangkis; *mëñngkis*, afweren, afwenden, pareeren; *bërtangkis-tangkisan*, elkanders slagen of steken afweren; *tangkis kali*, dijkje aan eene rivier.

تفکس toengkas, *sapërti angin jang këntjang*, Abd. Zie *tangkas*.

تفکسو toengkoës, I. suikerbroodvormig hoopje van gekookte rijst.

II. Pad. bovenl. = *boengkoës*, pakje; *mënoengkoës*, in wikkelen als e. pakje.

تفکس tingkis, e. s. v. eetbaren zoutwatervisich.

تفکس tongkes, dun, te dun, van een been, pilaar en derg. in vergelijking met een ander; spillebeen, Mes. Kag. doch Mën. *tingkis*, kort van arm of been, vergeleken bij e. ander; zie *rentjeh*.

تفکغ têngking; *mëñngking*, snauwend berispen, afsnauwen, afgrauwen.

تفکغ tongkang, Chin. e. s. v. aak, een langwerpig vaartuig met twee masten zonder ra's, gebruikt om de lading van en naar de schepen op de reede te brengen; *emas tongkang*, verguld zilver, R. slecht goud, vermengd met koper; zie *pëntjalang*.

تفکغ tongkong, blok hout, dat bij het timmeren afvalt.

تفکغ tongking, de naam van een

Rijk in Achter-Indië; *boenga tongking*, e. s. v. klimop met welriekende bloemen, ook *boenga Siam* genoemd.

تفكغ tongkeng, de stuit, het stuitje.

تفكغ tangkap; *mëngangkap*, grijpen, pakken, vatten, vangen, gevangen nemen, ook snappen, betrappen, Facs. p. 49, opvatten, de aangeboden som aannemen bij weddenschappen enz.; *tërtangkap*, gegrepen, gevangen, betrapt, gesnapt; *bërtangkap dëngan*, handgemeen met; *mëngangkap ikan*, vischvangen, vissen in het algemeen, zie H. Abd. pag. 257; *m. kata orang*, iemand bij zijn woorden vatten; *tërtangkap tangan*, gesnapt, op heeterdaad betrapt; *mëngangkap mimpi*, een vergeten droom te kennen geven, Hik. Am. Hamz.; *mëngangkap rimau*, in het Palemb. e. meisje om haar middel grijpen om ontucht met haar te plegen; *pëngangkap*, wie grijpt, de grijper of vanger, ook afstand, waarop iets met de hand kan gevat worden; *sapëngangkap*, de lengte van den elleboog tot aan de knokkels van de gesloten vuist, ter onderscheiding ook *pëngangkap hasta* genoemd, zie *hasta*; *pënjakit tangkap*, beroerte, flauwte of dood door schrik, ook *pënjakit katangkapan*; *tangkap-mëngangkap*, elk. aanpakken, vatten, aangrijpen; *pëngangkapan*, vatting, grijping, gevangenneming.

تفكغ tangkoep, tegen of op elkander gesloten van dingen, die op elkander passen, hetzij platte, hetzij holle, zooals mosselschelpen en derg.,

sluiten van de lippen, happen, plat op den buik liggen van dieren; *mëngangkoep*, op die wijze sluiten; *bërtangkoep*, op elkander sluiten, b. v. *langit dan boemi ini hëndak bërtangkoep koenoen*, hemel en aarde zullen bepaald op elkander sluiten of komen te liggen, Pël. Dj.; *tangkoep pipi*, kluisplank, mar. Ook *tëlangkoep*.

تفكق toengkap, ook *toekap*, uitkijktorentje, uitkijken boven op iets.

تفكق tingkap, kijkgat, venstergat, meestal voorzien van roedjes en een luik; *tingkap katja*, glazen venster; *tingkap kipas*, tralievenster; *tingkap pandjang*, horizontaal lang en smal venster; *tingkap salah* = *pintoe salah*, Sj. Madli, zie bij *pintoe*; *tingkapan*, venstertje, aan boord patrijspoort, Niem. bl. p. 221; *toedoeng tingkap*, vensterluik; *mëningkap*, uit een venster kijken.

تفكق têngkok, nek, ook het steeltje, waarmede de rijstkorrel aan den stengel zit; boven-achterhoek van een vlag, blok van een andere kleur in den boven-achterhoek, ook achterkant van een boom, die geveld wordt; *mëñngkok*, aan den achterkant toebrengen v. e. slag of houw, b. v. *doewa tjatoek mëndada, satjatoek mëñngkok, maka kajoe mërbaou itoe pon mërëngkoeh*, twee slagen aan den voor-, en één slag aan den achterkant, toen kraakte die *mërbaou*-boom, C. en S.; *toelang têngkok*, nekbeen; *boeloe têngkok*, de nekharen, ook de manen v. e. paard; *tëmbakau têngkok*, nektabak, d. i. tabak van de tweede

soort, in tegenoverstelling van *tembakau kapala*, eerste soort tabak; *tëngkok lipas*, kakkerlakkenek, d. i. een nek, waarin het hoofdhaar spits toeloopt; *badjoe bërtëngkok lipas*, e. baadje met puntige opslagen; *tëngkok biawak*, e. s. v. kruipplant, welks bast op de huid van een leguaanhals gelijk.

تفكق toengkak, Jav. de hiel, = *toemit*, zie ald.

تفكل tangkal; I. afweer, voorbehoeding; *t. sahari boelan*, voorbehoedmiddel, dat zich bevindt in een halvemaanvormig gouden borstversiersel voor kleine kinderen; *mëngangkal*, afweren van onheil; *pëngangkal*, middel om onheil af te weren, amulet enz.

II. in Perak aar van graan, tros van vruchten of graan. Zie *boelir*.

تفكل tangkoel, e. s. v. kruisnet of groote toebel, die met e. hefboom, *toewas*, wordt opgehaald. De man, die daarmee vischt, zit in een hutje, *panggar*, op palen gebouwd in zee; *mëngankoel*, met zulk een kruisnet visschen; ook scheppen van den boeg, die recht tegen de golven ingaat.

تفكل tangkil, Jav. *mëngakil*, zijne verschijning of opwachting bij iemand maken; *pëngakil*, iemand die bij een ander zijne opwachting maakt; *pëngakil pajah*, iemand die daartoe moeilijk te bewegen is, die weinig bezoeken maakt.

تفكل toengkoel, Jav. onderworpen; *mënoengkoel*, zich onderwerpen aan den overwinnaar; *pënoengkoel*,

geschenk als bewijs van onderwerping, Prab. Dj.; *mënjëmbah toemoengkoel*, als onderworpen hilde bewijzen, id.; *mënoengkoelkan*, iemand of een volk tot onderwerping brengen, onderwerpen, doen bukken.

تفكل tongkol, blok, vormeloos stuk, klont. Mën. *toengkoel*, kolf, klont of stuk in den vorm v. e. halven cilinder; *t. djagoeng*, ma'skolf; *satongkol sakar*, een stuk suiker in dien vorm; *sampan tongkol*, e. s. v. korte, dikke, chineesche sloep; *hati akoe bërtongkol*, mijn hart is als e. klomp, d. i. ik ben in groote verlegenheid; *ikan tongkol*, Jav. e. s. v. zeevisch = makreel.

تفكل tingkal, Skr. borax, soldeersel, zie *patëri*.

تفكل tengkel, keutel, keutelachtig voorwerp, balletje, pil; *mënnengkel*, als keutels op elkander kleven, keutels vormen.

تفكم tëngkam, e. s. v. goudgewicht = aan 6 *koepang*, thans niet meer in gebruik.

تفكم tingkam, smalle strook v. een hellend dak op inlandsche vaartuigen aan weerskanten langs de verschansing.

تفكن tangkin, e. zakje, gevlochten van palmladeren, gelijkende op de *boedjam*, zie ald.

تفكو toengkoe, treeft, driehoet, inz. drie steenen, waarop een pot te koken wordt gezet, veldhaard.

تفكو tëngkoe, titel voor de zonen en dochters van den regeerenden Vorst, een wijziging van *toewankoe*;

təngkoe bəsar, titel van den troonopvolger of oudsten zoon van den Vorst.

تفكورق *təngkorak*, bekkeneel, doodskop, schedel.

تفكولق *təngkolok*, e. s. v. hoofdbedekking, bestaande uit e. doek tot een wrong gedraaid en als hoofddoek gebruikt. *Měn. tikoeloek*, id. *t. poetjoek*, een krans van bladeren en bloemen om het hoofd; *məmpərtəngkolok*, iets als *təngkolok*, gebruiken, Am. Hamz.

تفكولن *təngkoeloen*, e. s. v. boom met eetbare vruchten.

تفكويغ *təngkoejoeng*, e. s. v. schelpdier met groote, fraai gevlamde, katschelp, de cauri-schelp, gebruikt om kleedjes te glanzen, zie ook *gəroes*.

تفك *tongkah*; *mənongkah*, zich op e. s. v. gekromde plank over eene moddervlakte voortbewegen.

تفك *tingkah*, ingevoegde, geraasmakende tonen bij de muziek, woorden waarmede men iemand in de rede valt, dwaze inval, kuur; *tingkah-lakoe*, iemands gedragingen, zijn gansche gedrag; *bərtingkah*, kuren hebben; *məningkah*, accompaneeren door van tijd tot tijd in te vallen met eenige levendige tonen; twistend in de rede vallen; *ditingkah rəbana*, geaccompagneerd met de tamboerijn, Boeng. Ramp. bəs. 354.

تفك *tengkoh*, Chin. bereide opium om te rooken of te slikken; *tahi tengkoh*, kleverig aanzetsel in de opiumpijp, dat weer gerookt kan worden; *mənengkoh*, opium rooken

of slikken; *pəngkogh*, opiumrooker of eter.

تفكي *tangkai*, steel van bloemen, bladen, vruchten, potten en pannen, enz.; *tangkai hati*, hartader, ook als liefkoozingswoord gebruikt; *bətoelah kəna tangkai hatinja*, het trof juist zijn hartader; *təlangkai*, zie ald.; *tangkaijan*, rijtschuur; *boenga doewa tangkai*, twee bloemen.

تفكيغ *təngkeroeng*, e. s. v. visch, = *keroeng-keroeng*.

تفك *tangga*, trap, ladder; *orang satangga*, naaste bureu, die dezelfde trap hebben om in huis te komen, op Java *tətangga*; huizen worden soms bij *tangga* geteld; *roemah-tangga*, huishouden; *bəroemah-tangga*, een huishouden hebben; *anak-tangga*, sport, trede; *tangga pəngait*, enterladder; *bərtangga-tangga*, bij opklimming, van den een tot den ander; *tangga sənigai*, gewone losse leer of ladder, zie *sigai*; *t. soeloer batang*, wenteltrap; *tangga-tangga*, lieden, die na het afloopen van den maaltijd eten, b. v. de tafelbedienden en de volgelingen van een gast.

تفكار *toenggara*, het Zuid-oosten, de Z.O. wind; *t. təpat*, vlak Z.O.; *t. mandi*, het hartje van de Z.O. moesson, volg. v. d. W. omdat het strand dan baadt in de brekende golven; *riboet t. mandi*, Z.O. storm met wit schuimende golven; *mənoenggara*, Z.O. worden, van den wind; *timoer mənoenggara*, O. Z. O.; *səlatan mənoenggara*, Z.Z.O. Zie ook *timoer*.

تفكال *tanggala*, Skr. ploeg; *mə-*

nanggala, ploegen, ook het ondersteboven halen van een huis; *pěnanggala*, ploeger, bouwman.

تفكالغ *těnggaloeng*, e.s.v. civetkat, ook *moesang* genoemd; *pagar těnggaloeng*, boogvormig hekwerk met spijltjes, zooals op den achtersteven van sommige vaartuigen.

تفكايں *těnggajoen*, e.s.v. boom met stekelige, groene, zure, eetbare vruchten en die hout levert, geschikt voor binnenhuisbouw. Volgens and. *těnggajoeng*.

تفكغ *těnggat*; *měněnggat*, verhinderen, afbreken, stuiten van den voortgang eens werks, b.v. door een ander werk, dat er tusschen komt.

تفكغ *toenggit*, en *tonggik*, de billen achteruit steken. Měn. met het hoofd naar beneden en het achterste naar boven gebukt, zie *toengging*.

تفكر *tanggar*; *měnantgar*, op zich nemen, b.v. van een werk, zie *tanggoeng* en *sanggoep*.

تفكر *tongger*; *běrtengger*, gehurkt zitten op iets smals of duns, zooals b.v. vogels op een tak; ook gebruikt van apen en menschen, b.v. Hang. T.; *pěrtenggeran*, stokje in e. kooi voor de vogels om op te zitten. Měn. *tinggir*, id.

تفكر لاسن *tanggarlasan*, de mol, L. Měn. *tangkalasa*, e.s.v. hagedis.

تفكغ *tanggang*; *měnantgang*, geveld houden van geweer of lans, vellen, = *sagang*, zie ald.

تفكغ *tanggoeng*; *měnantgoeng*,

op de schouders dragen, torschen, ondergaan, dulden, lijden, op z. nemen, borgstaan, verantwoordelijk zijn, verdragen, verduren, er voor instaan; *měnantgoeng boedi orang*, aan iemand verplichting hebben voor bewezen weldaden; *banjak měnantgoeng kasi orang*, veel verplichting aan anderen hebben. Hik. Koris; *m. rahasia*, een geheim bewaren; *m. nama*, een naam of titel dragen; *m. hoetang*, voorschulden instaan, borg zijn; *m. sangsara*, verdrukking lijden, ondergaan; *dapat měnantgoeng mariam*, geschut kunnen dragen of voeren, v. e. vaartuig, H. T.; *měnantgoengkan*, opdragen, toevertrouwen, op d. schouders laden, opleggen, verantwoordelijk stellen; *tanggoengan*, last, verantwoordelijkheid, verplichting; *tanggoeng-tanggoengan*, allerlei lasten, zorgen, verplichtingen, die op iem. rusten; *tanggoeng-měnantgoeng*, solidaire aansprakelijkheid; *pěnantgoeng*, borg; *katanggoengan*, Jav. toestand van onvoltooid zijn, van *tanggoeng*, ontoereikend, tekortkomen, ten halve.

تفكغ *toenggang*, I. het bovenste naar onderen, omgekeerd; *toenggang balik*, bij afwisseling buiteland, hals over kop, ook *toenggang langgang*, tuimelend, buiteland, hals over kop, ook van iemand, die in den afgodsdienst getuimeld is, N. Moeh. en eindelijk nog *toenggang-měnoenggang*, in dezelfde beteekenis; *t. hati*, sterke overhelling des harten; *t. tenggeng*, hólderdebolder; *t. tarah*, loodrecht, zeer steil naar beneden; *t. ajar*, ver-

val van h. water, v.d.Tn.; *bërsëmbah toenggang*, hulde bewijzen met het hoofd geheel ter aarde gebogen, een zeer nederige *sëmbah* maken; *matahari soedah toenggang goenoeng*, de zon is al gedaald tot op de bergen. Mes. Kag.

II. Jav. *mënoenggang*, berijden; *koeda toenggangan*, rijpaard; *koedajang bëlom tërtoenggang*, een paard, dat nog niet bereden is, Saif Dzoel.

تفغ tonggeng, gebukt met den kop naar beneden; *mënonggengan*, iemand zoo doen bukken, Mën. id. H. Abd. 31.

تفغ toengging, I. het achterkwartier opgewipt, naar boven gestoken = *djëngking*, Jav.; *toengging-toenggit*, hetzelfde met herhaling of verscheidenheid, Sadj. Mal. pag. 113; *mënoengging*, het achterste opwippen, naar boven heffen; *mënoengging-noengging dalam ajar*, bij herhaling duiken in het water, omdat daarbij het achterste omhoog wordt gestoken of opgewipt; *mënoenggingkan*, doen voorover bukken met het hoofd naar beneden, H. Abd. *tërtoengging kasoengai*, het achterste opgelicht om zijn gevoeg te doen, H. T. dit zal wel *tenggong* moeten zijn; zie ald.

II. drie dagen na morgen, over vier dagen, Mal.

تفغ tonggong, = *tonggok*, zie aldaar. Mën. *bërtonggong-tonggong*, hobbelig, bulterig; *tërtonggong*, uitpuilend, uitstekend, b.v. van volgepropte zakken.

تفغق tenggang, tijd, dien men zich neemt, of die iemand gegeven wordt, om daarin iets te doen. Mën. middel, list, raad; *tenggang daja*, tijd om raad te schaffen, een middel te vinden.

تفغق tinggang, e. s. v. vaarttuig, L.

تفغق tenggong, ook *tinggoeng*, gehurkt; *mënenggong*, hurken, op de hurken zitten, ook *bërtenggong*.

تفغق tingging, e. s. v. visch, Cr.

تفغق tanggak; *mënanggak*, stuiten, uitstellen van een werk.

تفغق tanggok, e. s. v. rotanmandje, als schepnet gebruikt, om er kleine visch en garnalen mee te vangen; ook bezigt men het in de keuken als vergiet; *mënanggok*, met zulk een schepmand visschen.

تفغق tonggak, I. *mënonggak*, uit de holle hand of uit een zakje iets in den mond schudden, b.v. poeders, suiker enz.

II. korte, puntige uitspruitsels op de horizontale wortels van sommige boomen; korte paal onder een huis, paal onder water, hetzij de kop boven het water uitsteekt of niet. Mën. paal, stijl, balk, poot van een meubel; *t. toewa*, de hoofdstijl van een Mal. woning; *t. goentoeng*, balken onder den vloer tegen de stijlen aangebracht, ook korte paal, tronk = *toenggoel*, Pël. Djin., zie *bangsoeng*; Jav. staan gebleven tronk van een omgehouden boom, vrouw die van haren man gescheiden is.

تفغق tonggok, I. stapel van

voorwerpen, die behoorlijk op elkan-
der gestapeld zijn, b.v. koffers, kisten,
geld enz. in tegenoverstelling
van *timboen*, ordeloos opgehoopt.

II, = *bangsong*, e.s.v. draagmand.

تفكك tonggek, sterk achteruit-
stekend van het achterkwartier, zoo-
als b.v. de *orang laoet* wanneer zij
loopen, daar zij aanboord steeds ge-
hurkt zitten, H. Abd. Sj. Madli.

تفكك tenggek; *bërtenggek*, op
iets hoogs en smals gehurkt zitten,
zooals b.v. vogels en apen op een
tak, ook gebruikt van menschen, b.v.
*orang moeda-moeda bërtenggek ditëpi
kolam*, de jongelingen zaten gehurkt
op den rand van dien vijver, Ibr. b.
Chas.; *pakai kopijah tenggek*, het
kalotje op één oor, opzij, op zijn
Jantjes dragen; zie ook *tengger*.

تفكل tanggal, I. afgelegd, losge-
laten, afgevallen van iets dat ergens
aan of in vast zat; *soedah tanggal
giginja*, wier tanden waren uitgeval-
len. Sadj. Mal. ۳۰ reg. 7 v. b. en 5
v. o.; *mënnanggalkan*, afleggen, uit-
doen van kleeren, wapens, versierso-
len enz. ook losmaken, uittrekken
van een steekwapen, dat ergens in
vast is geraakt. Sadj. Mal. p. 199
reg. 7 en 198 reg. 2 v. o.; *m. gigi*,
een tand uittrekken, o. a. ook als
straf voor schelden, Oend. en Boenga
Ramp.; *pënnanggalan*, e.s.v. vrouwe-
lijk spook, dat het lichaam heeft af-
gelegd en alleen met kop en inge-
wanden rondwaart, om, evenals een
vampier, bloed te zuigen van kraam-
vrouwen.

II. Jav. datum; *mënnanggalkan*,
dateeren, ook den datum bepalen in
uitnoodigingsbrieven.

تفكل tanggal; *tanggol-anggol*,
beurtelings opwippen en weer zak-
ken, knikkebollen, voor anker rijden
van een vaartuig, zie ook *anggol*.

تفكل toenggal, eenig, eenigst,
enkel; *anak toenggal*, eenigst kind;
peloeroe toenggal, een enkele kogel,
zooals uit grof geschut, in tegenover-
stelling met schroot; *gadjah toeng-
gal* = *gadjah mëta*, e. alleenlopende
olifant, die van de kudde is afgezwor-
ven en zeer kwaadaardig is, vooral
in den bronsttijd; *pa' toenggal*, va-
ders of moeders eenige broeder; *ma'
toenggal*, vaders of moeders eenige
zuster; *toenggal pojang soembang
gawé*, noemt men in het Palemb. het
huwen met eene vrouw uit zijn eigen
dorp; *bërtiang toenggal*, met één mast;
mënoenggal, zich als eenig voordoen;
katoenggalan, als eenig overgebleven,
geïsoleerd, b.v. van eene mogendheid.
Zie *oenggal* I.

تفكل toenggoel, I. tronk, stronk,
stam zonder kroon of takken, vlagge-
stok op een mast die geen steng heeft,
stut of paal waarop een gebouw of
dam rust, ook *kajoe pënoenggoel* ge-
noemd; overgeschoten eind van af-
gebrande wierookstokjes; *balai bër-
toenggoelkan zamroed*, e. gehoorzaal
op palen van smaragd, Hik. Boedj.;
toenggoel djërami, stoppels van de
rijst op het land; *t. pëlangi*, stukje
van een regenboog, gedeeltelijke re-
genboog.

II. vlag, banier, standaard, vaandel; *toenggoel merah ulámat bërþë-rang*, de bloedvlag tot teeken van den aanval, Pr. Dj.; *t. ulámat kaba-djikan*, de vredevlag, I. J.; *toenggoel woeloeng*, een blauwzwart vaandel, Mës. Kag.; *toenggoel-toenggoel angin*, windvaantje; *toenggoel pandji-pandji*, allerlei vaandels en vlaggen.

تشکل *tinggal*, overblijven, achterblijven, blijven, vertoeven, verblijfhouden, wonen, wegblijven, liggen blijven, voortduren; *t. anak*, de naam van e. s. v. vogel, welks geroep aldus klinkt; *t. baïk-baïk* en *tinggallah*, vaarwel, gebr. tot achterblijvenden; *tëmpat tinggal*, woonplaats, verblijfplaats; *mëninggal*, heengaan, sterven, overlijden; *mëninggalkan*, verlaten, achterlaten, doen overblijven, nalaten, niet voortzetten, in den steek laten; *mëninggali*, ten behoeve van iem. iets achterlaten. Sadj. Mal. p. 207 r. 2; *mëninggalkan pëkërdjaännja*, het werk staken, H. Abd. p. 168; *pëninggal*, vertrek; *sapëninggal*, na het vertrek, na den dood, dikwerf ook *pëninggalan*, b. v. H. T. en and.; *pëninggalan*, wat men achterlaat, kinderen, goederen enz.; *harta pëninggalan*, nalatenschap; *tërtinggal*, achtergebleven; in sommige brieven, waarin men den hollandschen stijl nabootst, komt *tërtinggal* ook voor in de beteekenis van verblijve b. v. met achting enz.; *katinggalan*, achtergelaten en dus: overgebleven, verlaten.

تشکل *tinggil*, verb. Jav. ont-

staan uit *siti hinggil*, galerij, gang, zaal; *pëninggilan*, e. bijzonder voorname plaats in de *astana*. Komt herhaalde malen voor in de Pr. Dj.

تفکم *tënggëlam*, zinken, verzonken; *tënggëlam dalam tanah*, in den grond verzonken; *tënggëlam dalam laoetan asjik*, verzonken in een oceaan van liefde, d. i. smoorlijk verliefd zijn, Ibr. b. Chas.; *timboel tënggëlam dalam pëkërdjaän*, overkroopt zijn v. bezigheden; *mëntënggëlamkan*, doen zinken, d. i. iets of iem. verdrinken; *tënggëlam* is waarschijnlijk ontstaan uit *tërkëlam*.

تفکم *tanggap*, e. s. v. houtverbinding, zwaluwstaart geheeten; ook betings, mar. de houten waaraan men de kabels vastlegt na het uitwerpen van het anker; *bërtanggap*, door middel van zwaluwstaarten verbonden zijn, op die wijze gelascht, in elk gezet, opgezet, opgeslagen van het geraamte van een huis, b. v. *soedah bërtanggap bëndoelnja*, Mal. Sam. II:99; *mëntanggap*, door middel van zwaluwstaarten verbinden, opzetten, opslaan, ook fig. van eene huwelijksverbintenis; *koekoeh boewatan bagaï ditanggap*, stevig werk, alsof het met zwaluwstaarten verbonden was, Ibr. b. Chas.

تفکن *tënggan*, afscheiding, zooals b. v. aan den stam van sommige boomen, in een riem papier tusschen de katernen of boeken, v. d. W. Mogelijk ontstaan uit *tër* en *ënggan*. Zie aldaar.

تفکو *toenggoe*, waken, wachten;

měnoenggoe, over iets waken, bewaken, wachten, toeven, verbeiden; *toenggoewan*, wat bewaakt wordt, wacht, wachtpost; *pěnoenggoe*, bewaker, wachter; *pěnoenggoe pintoe*, deurwachter, poortwachter, portier; *orang jang měnoenggoe pěrigi itoe bolikkah ija mati dēhaga?*, kan hij, die den put bewaakt, wel sterven van dorst? Sprw.

تفكولغ tēnggoeloeng, = *sēnggoeloeng*, zie ald. en bij *gonggok*.

تفكولي tēnggoeli, I. e.s.v. boom, *cassia fistula*, die in W.-Indië trommelstokkenboomgeheeten wordt naar den vorm zijner peulvruchten.

II. Batav. lekstroop uit de suiker.

تفگه tanggah, I. Perz. e. s. v. kleine, tinnen munt.

II. *pěnanggah* en *pěnanggahan*, keuken bij de woning van een Vorst, mogel. van *tagah* = *tēgah*, verboden.

تفگه tanggoeh, uitstel; *běrtanggoeh*, uitstellen; *minta tanggoeh*, uitstel verzoeken, voor een tijd verlof vragen; *běri tanggoeh*, uitstel verleenen; *těrtanggoeh*, uitgesteld; *běri tanggoeh akan harganja*, uitstel van betaling verleenen voor iets, dat gekocht is, Chodj. Maim.; *měmpěrtanggoehkan*, iets uitstellen, op de lange baan schuiven; *hingga malam inilah pěrtanggoehankoe*, slechts dezen nacht heb ik nog uitstel. Kal. w. Dam.

تفگي tanggi, groote, vierkante, ijzeren waterketel of waterkist, zooals men op schepen heeft, Sing. verb. van *tank*, eng.

تفگي tinggi, hoog, hoogte, ook

voornaam, uit de hoogte v. iemands gedrag, H Abd. 106; *Jang maha tinggi*, de Allerhoogste; *pětinggi*, titel van dorpshoofden op Java; *měninggikan*, verhoogen, verheffen; *katinggian*, hoogheid, verhevenheid; *hari soedah tinggi*, voor *matahari s. t.*, het is al hoog dag, ver op den dag; *tinggi mēngawan*, hemelhoog, Sj. Madli; *djoeroe tinggi*, zie *djoeroe*; *poelau t.*, e. eiland tegenover de Oostkust van het schiereil. Malaka, dat dikwerf in pantons genoemd wordt.

تفگي tinggai; *tinggai boeroeng*, e. s. v. boom, welks hout geschikt is voor huis- en waterbouw.

تفگيري tēnggiri, ook *tēngiri*, e. s. v. zeer smakelijken zoutwatervisich, zoo groot als een kabeljauw en met zeer fijne schubben. Soorten zijn: *t. batang*, *t. tohok*, *t. toenda* enz.

تفگیلغ tēnggiling, ook *sēnggiling*, de miereneter, het Javaansche schubdier, ook e. s. v. plant; *atap batoe sisik tēnggiling*, een pannendak, gelijkende op de schubben van den miereneter, zie *sēnggoeloeng* en bij *goeling*.

تفغلغ tanglong, Chin. papieren lantaarn, waarin een kaars gebrand wordt, zie ook *teng*.

تفغه tēngah, midden, het midden, te midden van, half; *satēngah*, een half, de helft, de eene helft, een gedeelte, eenige, sommige; *jang tēngahnja*, de middelste. Van vier kinderen uit één gezin wordt het aldus opgegeven: *jang toewanja*, *jang tēngahnja*, *jang moedanja dan jang*

bongsoenja, Hik. Korisj.; *tengah hari*, middag, het midden van den dag, gerekend van 11 tot en met 2 uur des namiddags; *tengah hari tepat*, juist twaalf uur op den middag; *sama tengah*, het juiste midden; *ditengah-tengah terang*, in het openbaar, H. Abd. p. 254 reg. 5 v. o.; *tengah naik*, ter halver hoogte gestegen van de zon, 9 uur des voormiddags; *tengah toeroen*, halverwege gedaald, van de zon, des namiddags 3 uur; *tengah naik tinggi*, over 9 uur 'smorgens; *tengah toeroen pandjang*, ruim 3 uur 's namiddags; *tengah rendah*, 'savonds 5 uur; *tengah doewa*, anderhalf; *tengah tiga*, derdehalf; *tengah tiga-belas*, der-tiendehalf; *tengah tiga poeloh*, vijf en twintig; *tengah tiga ratoes*, derdehalfhonderd enz.; *satengah gila*, ook alleen *satengah*, half gek, b.v. *orang satengah*, een halve gek; *tengah makan*, juist aan het eten; *mènnengah*, het midden houden of vormen, tus-schenbeide komen, ook *mènnengan* van *tengan*, b.v. *maka datanglah Abdoellah Masoed mènnengan Amir Hoesain dengan Jazed*, Moh. Han.; *pènnengah*, wat of wie het midden uit-maakt, de middelste, ook van drie aalmoezen of geldstukken, die men achtereenvolgens geeft, N. Moeh. ook *pènnengan*, Moh. Han.; *pèrtengan*, halver-, midden, middelmatig, tus-schen beiden; *pèrtengan jalan*, halfweg, halverwege, b.v. *satelah sampai pada pèrtengan jalan*, toen hij halverwege was gekomen, Ind. P.; p. *ōmoer*, middelbare leeftijd;

bèrtengah, op het midden van iets zijn, b.v. v. e. weg; *antara doewa tengah tiga*, tusschen twee en derdehalf, d.i. driekwart dood, van een zieke.

تغ *təngoh*, klanknab. woord; *mènnəngoh*, loeien, bulken, M.

تغیر *təngiri*, = *tənggiri*, zie aldaar.

تفاح *toeffah*, Arab. appelen.

تفاریق *tafawóét*, Arab. afstand, verschil; *djaoeh tafawóétnja*, dat verschil is groot.

تفحص *tafahhoes*, Arab. nauw-keurig onderzoek, uitvorsing, ook in gebruik voor fouilleeren, iemand de zakken onderzoeken, zooals bij de politie, b.v. *maka disoeroeh Moehammad tafahhoes*, *maka ditafahhoes olih orang didalam kandoengnja*, en M. gelastte hem te fouilleeren en men fouilleerde zijne zakken. N. Moeh. Verder ook gebruikt voor eene huis-zoeking doen, b.v. *maka roemahnja si Tjèrèdik pon disoeroeh tafahhoes olih Alkas Mantèri*, en A. M. gelastte het huis van dien Tj. te onder-zoeken, B. R., Zed. Verh.

تفسیر *tafsir*, Arab. uitlegging, verklaring, interlineaire verklaring van den Koran.

تفکر *tafakkoer*, Arab. overwe-ging, overlegging, overpeinzing, her-denking, in gedachten verzonken zijn.

تفهّم *tafahhoem*, Arab. het al-lengs begrijpen, begrip.

تف *top*, I. klanknabootsend woord voor een ploffend geluid, zooals van een boek, dat op een ander geworpen wordt.

II. chineesch dobbelspel; *bërmaïn top*, dobbelen; *orang pětopan*, dobbelaar.

III. zie ترف.

تفام *tëparam*, I. een band voor het voorhoofd tot sieraad; *mëngënan kan tëparam ëmas di-atas dahinja*, deed een gouden voorhoofd-versier-sel op haar voorhoofd. M.

II. = *orang doedoek diam-diam*, Abd. sch. wrdb. zie *përam*.

تفان *tëpajan*, zie *tëmpajan*.

تفات *tëpat*, juist, vlak in den streek, van den wind; *barat tëpat*, vlak West; *djalan tëpat*, weg die regelrecht op iets uitloopt; *tëngah hari tëpat*, juist twaalf uur op den middag; *këna tëpat*, juist in het midden geraakt; *tikam tëpat*, loodrecht naar beneden steken, v. d. W.; *mënëpat*, recht op iets afgaan, b.v. een kogel op het wit.

تفرف *tëpërling*, glinsteren, flikkeren, schitteren, zie *përling*.

تفاس *tëpas*, I. *mënëpas*, sluitend bedekken, zooals b.v. een dekkleed over hetgeen in een koffer gepakt is, of over de lading in het laadruim; *pënoeh bërtëpas*, zoo vol, dat de inhoud op die wijze bij elkaar moet gehouden worden, b.v. een koffer vol tot aan het deksel.

II. ook *tërpas*, kant, oord, streek, hoek, plaats, b.v. *pada tëpas timoer*, in de oostelijke streek; *doedoek dëngan tëpasnja*, zaten op hunne plaats, M.; *ëmpat tëpas doenia*, de vier hoeken der aarde.

تفوس *tëpoes*, e. s. v. plant, gelijk-

kende op de *lëngkoewas*, doch grooter en welks wortel in de geneeskunde gebruikt wordt. Mën. *tapoes*, e. s. v. boom met gele vruchten, die aan trossen groeien en welker pitten oliehoudende bestanddeelen bevatten. Zie ook *tapoes*.

تفيس *tëpis*, I. *mënëpis*, met de hand afslaan of wegslaan, b.v. een liefkoozende hand aldus afweren, Lang. Boew. Mën. zachtjes met de vlakke hand slaan, streelenderwijze klapjes geven; de hand op iets leggen om vast te houden, b.v. op een leuning.

II. e. s. v. boom, die geschikt hout voor huis- en waterbouw levert.

تفسيل *topsil*, het Ned. topzeil van een schip.

تفع *tëpang*, aanvatten, b.v. een spies om die te werpen. Zie *pëgang*.

تفوeng *tëpoeng*, meel; *tëpoeng basah*, deeg, ook *roti mëntah*, inz. brooddeeg; *t. gandoem* en *t. trigo*, tarwemeel; *t. loemat*, meelbloem; *t. bëras*, rijstemeel; *t. boemi*, boetmeel, voor een moord, gevoegd bij de *bangoen* of den bloedprijs, M.; *tëpoeng tawar*, geel gekleurd meel, dat als voorbehoedmiddel op personen of zaken gestrooid wordt en ook na het baden als zoodanig wordt gebruikt, Prab. Dj.; *tëpoeng lëmbek*, een gipspap om een afdruk van iets te nemen, H. Abd. 267; *mënëpoeng*, meel maken, meel stampen van rijst; *mënëpoeng tiada bërbëras*, meelstampen en geen rijst hebben, Sprw.; *daoen tëpoeng tawar*, e. s. v. wijwaterkwast, zijnde een bosje

van zeven verschillende bladeren, waarmede men het bruidspaar of pas besnedenen of zieken besprenkelt; *těpoeng boengkoes*, *t. bawang*, *t. badak*, *t. boenga*, *t. manis*, Pél. Abd. p. 26, *t. torak*, *t. koesoëi* en *t. gomak*, verschillende soorten van versnaperingen; *těpoengnja pon ija maoe*, *koe-wihnja pon ija maoe*, hij wil het meel en ook de koek wil hij. Sprw.

تفق *těpak*; *měněpak*, met de hand afweren, b.v. een slag; *měněpak sěndjata jang tadjam*, e.s.v. godsgericht, Oend. Djambi p. 139; zie *těpis*.

تفق *těpok*, I. *měněpok*, kloppen, klappen, met de vlakke hand slaan; *běrtěpok tangan*, in de handen klappen; *těpok tari*, dansend in de handen klappen; *těpok pintoe*, ook *kětok p.*, op de deur kloppen; *měněpok dada*, zich op de borst slaan van droefheid; *běrtěpok paha*, zie *paha*; *běrtěpok-těpok*, tegen elkander slaan, van de golven; *andjing ditěpok kapala mēndjěngkit ekoer*, als een hond op den kop geklopt wordt, steekt hij den staart in de hoogte, Sprw.; *pěněpok kapas*, katoenklopper, om de katoen te zuiveren. Zie ook *kětok*.

II. *měněpoek*, besmeren, bekalken, b. v. een vaartuig, zie ook *těləpoek*.

تفلق *tapələk*, verb. Ned. tafellaken.

تفم *těpam*, I. *měněpam*, de vlakke hand op iets leggen om het te bevoelen.

II. voorover op den buik liggen, zie *tangkoep* en *tiarap*.

تفرو *těpoe*, boordevol van een vat,

tot aan den rand van een vocht, alle zeilen bij, van een schip, zie *pěnoeh* en *tapoe*.

تقی *těpi*, kant, rand, boord, zoom, stränd, oever, grens; *těpi laoet*, zee-strand, kust; *t. soengai*, rivieroever; *běrdjalan mēnoeroet těpi soengai*, langs den oever der rivier wandelen; *t. langit*, horizon, H. Boedj.; *běrtěpikan ěmas*, vangouden randen voorzien zijn; *měněpi*, naar den kant gaan of aanhouden, uit den weg gaan; *měněpikan*, naar den kant of rand enz. brengen, op zijde leggen; *těpian*, het kantachtige, ondiep gedeelte van een water nabij den oever, Měn. badplaats; *těpian-oeli*, de naam eener ruime en veilige baai in het N. W. gedeelte van Sumatra, welker oevers meest door Batta's bewoond worden, verbasterd tot *Tapanoeli*. M.

تقیغ *topèkong*, Chin. een heilige, afgod van de Chineezers, door de Maleiers tot *datoek pèkong* verbasterd; *roemah topèkong*, chineesche afgodstempel. Zie *kělěnteng*.

تق *tak*, klanknabootsend woord voor een kloppend geluid; *tak-toek*, hetzelfde met verscheidenheid, zie *kětak*, *gělětak* enz.

تق *toek*, en *tok* = *tak*, doch doffer, zie ald.

تق *tik*, = *tak*, doch fijner en scheller.

تقبیر *takbír*, Arab. het begraven.

تقدیر *takdír*, Arab. besluit, raadslag, voorbeschikking; *děngan takdír Allah*, naar Gods raadsbesluit; *měntakdírkan*, vooruit bepalen, voorbe-

schikken; *mana jang ditakdirkan Allah, itoelah jang djadi*, wat God beschikt heeft, dat geschiedt; *takdir Allah bër lakoe atas hambanja*, Gods raadsbesluit wordt over zijn dienaar volbracht.

تقدیس takdís, Arab. heiliging, zuivering; *mëntakdískan*, heiligen.

تقدير takrír, Arab. bevestiging, bestendiging.

تقصير takqsír, I. Arab. nalatig zijn, tekort komen in iets, nalatigheid, onvoorzichtigheid.

II. verb. Ned. taxeeren.

تقفي tikpi, Chin. e.s.v. piek met drie punten, die van weershaken voorzien zijn.

تقليد taklíd, Arab. navolging, op gezag aannemen, naäping, nabootsing.

تقوى takwa, Arab. godsvrucht, vroomheid, onthouding v. het kwade, zie *tëkoewa*.

تقويم takwim, Arab. vaststelling, dagwijzer, almanak.

تقي takí, Arab. godvruchtig, onthoudend.

تكا tōka, I. v. *tërka*, raden, gissen; *tëka-tëka* en *tëka-tëki*, allerlei raadsels die opgegeven worden; *tëka-tëki tër-bang*, vliegende raadsels, nam. woorden, waarvan alleen de medeklinkers, of al de medeklinkers met een verleningsletter, worden opgegeven, opdat men die raden zou; *soerat tëka-tëki tër-bang*, spelboek, eerste leesboekje; *tëkaän*, hazardspel; *jang ëmpoenja tëkaän*, de bankier van een hazardspel; *bërtjakap tëka-tëki*, in raadsels spre-

ken, door de woorden slechts met letters aan te geven.

II. *tëkã*, Jav. komen, er toe komen: *tëkã bagitoe*, hoe komt ge er toe?

تكبر takabboer, Arab. verwaandheid, inbeelding, verhoovaardiging.

تكبير takbír, Arab. het grootmaken, het zeggen: *Allah akbar*, God is groot! R. Chaib.

تكت tēkat, borduursel, stiksel, stikwerk; *tēkat bërgambar*, borduursel in figuren, b.v. op e. vlag, Sj. Madli; *mënēkat*, stikken, borduren; *badjoe tēkat bërawan*, een met wolkfiguren bestikt baadje; *tēkat-mënēkat*, allerlei stikwerk maken, Mes. Kag. zie ook *soedji* en *ragam*.

تكريم takrím, Arab. vereeren, eerbetoon, plichtpleging, eerbied, hulde, vereering.

تكس tēkis, dicht aan den rand, zooals b.v. van naaisel, een weg enz., ook = *njaris* en *tjemas*, zie ald.

تكع tēkang; *mënēkang*, bekleeden, of stutten van de zijwanden in mijn-gangen, opdat zij niet instorten. Staat mogelijk in verband met *tëgang*, dan zou het stevigen zijn.

تكع tēkoeng = *roewas*, zie ald.

تكف tēkap, ook *tēkoep*, bolvormige bedekking over iets of op iets; *t. sampan*, hout waarmede een stuk van den voor- of achterstevan v. e. bootje bedekt wordt; *t. linggi*, hetzelfde bij grooter vaartuigen; *mënēkap*, door middel v. zulk e. deksel of van de holle hand iets dichthouden, b.v. den mond van een schreeuwend

kind of e. mousseerende flesch; *bër-tèkap moeloet*, zich de hand voor den mond houden; Jav. *toekoep* en *tèkèm*, zie *tangkoep*.

تكف *tèkoep*, = *tèkap*, zie ald.

تكق *tèkak*, I. het zachte verhemelte, keelachtervlakte, orgaan van den smaak; ook de smaak; *t. pajau*, vuile smaak in den mond; *anak tèkak*, de huid, = *anak lidah*; *apa rasa tèkak toewan*, hoe is uwe smaak? *mènèkak*, voortduren van een smaak, nasmaak; *manis-manis mènèkak*, een zoetachtigen smaak of nasmaak achterlaten.

II. koppigheid, weerzin, verstoktheid, halsstarrigheid.

تكق *tèkok*, I. e. s. v. eetbaren zoutwatervissh.

II. uitwas op het lichaam van een mensch, C. en S.; *tèkok-tèkek*, allerlei uitwassen van dien aard, id.

تكق *tèkek*, I. ook *tokek*, zie ald.

II. Jav. *mènèkek leher*, de keel toeknijpen, worgen.

تكليف *taklif*, Arab. het opleggen van een last of moeilijke taak.

تكم *tèkam*, e. s. v. boom, die zeer goed timmerhout oplevert.

تكن *tèkan*, datgene, waarop men met de hand drukt, leunt of steunt, dus ook: stok, staf; (Jav. *tèkèn*, id.) *mènèkan*, met hand of poot iets drukken, neerdrukken, aandrukken, drukken van aarde tegen eene plant om haar vast te zetten; *mènèkan tjap*, e. zegel op iets drukken; *ditèkan kapalanja dèngan tangan kiri*, drukte zijn hoofd met de linkerhand; *mènèkankan ta-*

ngannja kaboemi, zijn handen op den grond leggen, van iem. die ter aarde buigt, Moh. Han.; *djalan tèkan*, e. betreden pad, M.; *tèkan koendai*, e. s. v. gouden versiersel in het haar der vrouwen, dat om den haarwring geslingerd wordt; *mènèkankan kadoewa tapak tangannja katèmpat itoe*, met de beide handpalmen op die plaats drukken.

تكن *tèkoen*, volharding, inspanning; *bèrtèkoen*, volhardend, ingespannen, stevig door, bij het werk; *mènèngar dèngan tèkoen*, met inspanning luisteren. Zie *tègoen* II.

تكوا *tèkoewa*; *badjoe tèkoewa*, e. nauwsluitend baadje met overslaande borstlappen, zooals het baadje der dorpsjavanen. Dit behoort tot de oorspronkelijke kleeding der Maleiers, zie H. Abd. pag. 48. In het Jav. *takwā*.

تكوكر *tèkoekoer*, houtduif, boschduif; *tèkoekoer tjiau*, de meest geprezen tortelduif op het schiereil. Mal. C. en S.; *padang tèkoekoer*, zie *padang*.

تكوين *takwin*, Arab. scheppen, doen zijn, = *mèngadakan*.

تكه *tèkah*, e. s. v. langstaartigen aap, S.

تكى *tèki*, I. roempoet *tèki*, e. s. v. gras, welks wortel in de geneeskunde gebruikt wordt.

II. in *tèka-tèki*, zie *tèka* I.

تگا *tèga*, ook *tègak*, rechtop, overeind; *tèga bèrdiri*, rechtop staand; *mènèga* en *mènègakan*, oprichten, overeind zetten, ook fig. van den godsdienst; *mènègakan kapalanja*, zijn

kop rechtop houden, van een paard, Hik. Am. Hamz. *měnega roemah*, een huis opzetten, bouwen, M. *měnegakan roemah*, Měn. id. Verder wordt *těga* gebruikt als lengtemaat, b.v. *satěga*, eenmaal de lengte van iemand die rechtop staat; *lima těga*, vijf zulke lengten; dus = *sapěndiri*, *lima pěndiri* enz. Měn. *těgak*; *těga damar*, e.s.v. kandelaar voor de damar-kaarsen; *těga-těgoen*, pal, onbewegelijk rechtop staan; *měnegakan soempit ta bėrisi*, een ledige zak overeind zetten, en *měnegakan bėnang basah*, e. natte draad overeind zetten, d.i. het onmogelijke willen.

تکارن *těgaroen*, e.s.v. zijden *kain-těpas* waarvan niet alleen de beide einden, maar ook het midden met gouddraad doorweven is, v.d. W.

تکاری *těgari*, Jav. e.s.v. welriekend hout, aloëhout, = *kělėmbak* II.

تگار *těgar*, hard, onbuigzaam, stijf; fig. onhandelbaar; *těgar těngkok*, hardnekkig; *těgar hati*, onbuigzaam van gemoed; *těgar di-adjari*, moeielijk terecht te wijzen; *tanah těgar*, harde grond, harde klei, stugge grond; *daki mata jang těgar*, hard geworden oogvuil; *pėrhambaän jang těgar*, harde slavernij, M. *katěgaran*, verhardheid, onhandelbaarheid, onbuigzaamheid, hardnekkigheid; *měnegarkan těngkoknja*, den nek verharden; *těgar kěmoedi*, stut je roer! mar.; *těgar ekoer*, e.s.v. eetbaren zoetwatervis met stijven staart, zie ook *tagar*.

تگور *těgor*, vriendelijke toespraak, aanspraak, zachte bestraffing; *měně-*

gor, zacht bestraffend, of onder het maken van minzame aan- of opmerkingen, toespreken, aanmerkingen maken, berispen, vermanen; *těgor adjar*, berisping; *těgor sapa*, vriendelijke toespraak; *katěgoran*, e.s.v. spook of geestverschijning, H. Abd. Zie ook *sapa* en *siapa*.

تگورڠ *těgərang*, = *kědėrang*, zie ald.

تگوراک *tagərak*, Perz. hagel, hagelstorm.

تگس *těgəs*, Jav. beteekenis, verklaring, = *erti*.

تگنڠ *těgang*, gespannen, strak, glad, van zeilen, netten, de huid enz. stijf van den nek. (Měn. ook nog taai van vleesch, koppig, onhandelbaar); *angin těgang kėlāt*, een stijve koelte; *měnegangkan*, stijf spannen of aanhalen. Zie ook *rěgang* en *těgar*.

تگاپ *těgap*, stevig, sterk, van het lichaam, het gemoed, een wapen enz. gespied; ook = *těgak* en *těga*, rechtop, overeind. Měn. *těgap hati*, vast van vertrouwen; *t.pėrėrtian*, vast, onwankelbaar in zijne opinie; *t. djandji*, onveranderlijk in eene belofte of overeenkomst; *t. difahamnja*, hij weet wat hij doet, hij heeft een flinke opvatting; *djawi jang těgap*, sterk, zwaar vee, M.

تگاک *těgak*, steil van een berg of heuvel, C. en S. = *těga*, zie ald.; *sama těgaknja*, van één slag, van gelijken rang, wat bij elkander behoort.

تگوک *těgok*, I. slok, teug; *ajar satěgok*, een teug waters; *měněgok*,

slokken, bij teugen drinken, inslokken, inzwelgen, zie *gogok*.

II. onvolgzaam, onwillig, v.d. W. Zie *tëgar*.

تکل *tëgal*, I. om reden, uithoofde, aangezien, daar, dewijl.

II. Jav. een door den regen alleen bevochtigd rijstveld = *hoema*, zie ald.

تکل *tëgil*, Batav. de natuurlijke spoor van een haan. Zie *tagil*.

تکلیت *tëgëliat*, zie *gëliat*.

تکلیچق *tëgëletjoek*, = *tërpëletjoek*, zie *pëletjoek*.

تکن *tëgoen*, I. e.s.v. boom, van welks hout sloepriemen worden gemaakt.

II. onbewegelijk in postuur of positie, stokstijf, zooals b.v. een soldaat in 't gelid, of onbewegelijk van een aangelegd geweer, v.d. W. Zie *tëkoen*. Mën. id. onbewegelijk, pal.

تکون *tagoewan*, de vliegende eekhoorn, d. I. Cr.

تگه *tëgah*, onthouding, weerhouding, verandering. Mën. verboden zijn, verbod; *mënëgah* en *mënëgahkan*, weerhouden, tegenhouden, beletten, verbieden, inhouden van woorden of zijnedrift; *mënëgah-nëgahkan* *kanak-kanak*, kinderen in toom houden, in bedwang houden; *përentah* *tëgah*, gebod tot onthouding, order om tegen te gaan, te verhinderen. Mën. *përentah* *pënëgah*, tegenbevel.

تگه *tëgoeh*, stevig, vast, hecht, sterk, duurzaam; *bërtëgoeh*, zich versterken; *bërtëgoeh-tëgoeh* *dirinja*, zich versterken, van een leger, R. Chaib; *mënëgoehkan*, stevigen, hecht maken,

versterken, bevestigen, gestand doen; *m. satia*, zijne trouw bevestigen; *m. përdjandjian*, zijne belofte nakomen; *mënëgoehkan* *djandjinja*, z. aan zijne afspraak of belofte houden, B. R. bes. pag. 8, I. P.; *tiada* *tëgoeh* *satianja*, zijne trouw is niet standvastig; *di-ikatnja* *tëgoeh-tëgoeh*, hij bond het goed stevig vast; *bërtëgoeh-tëgoehan* *djandji*, samen een vast verbond sluiten; *tëgoeh* *dëngan* *kata*, vasthoudend aan zijn woord; *pënëgoeh*, de eerste inzet bij het weven, die sterker is dan het eigenlijke weefsel.

تلا *tëla*, I. achterhuis aan een vorstelijke woning, dienende tot verblijfplaats voor zijne vrouwen en kinderen.

II. beter *tala*, zie ald.

تلابت *tëlabat*, zigzagscheschreden, waarmede hooge staatsdienaren bij feestelijke gelegenheden den Vorst naderen om hunne hulde te bewijzen; *bërtëlabat*, zulkeschredendoen, v.d. W.

تلاتاس *tëlatas*, hondsgras, hondstand, d. I. Cr., vingerkruid, M.

تلاتف *tëlatap*, een klein vlot v. bamboe, C. en S. Ook = *tëratak* b.v. *hilir* *soengai* *bërtëlatap*, de rivier afzakken met zulk een vlot.

تلاتن *tëlaten*, Jav. geduld, zorg voor iets, nauwgezetheid.

تلاته *tëlatah*, kenmerk, kenteeken in iemands voorkomen, waaruit zijne bedoeling, schuld of onschuld blijkt.

تلاسد *tëladas*, = *tjëgar* II. Zie aldaar.

تلادن *toeladan*, voorbeeld, voor-

schrift, model, copie voor den zetter; *atas toeladan*, naar het voorbeeld of model; *mënoeladan*, een voorbeeld volgen, naar een voorbeeld of model werken; ook boetseeren, M.

تلاش *télasang*, een buikgordel, W. Sum. C. e. borstrok, R. v. Eys.

تلاک *télapak*, van *tapak*, ook *télapakan*, voetsool, palm van de hand; *soedjoed dibawah télapakan*, voor de voeten vanden Vorst teraarde buigen; *lëboe télapakan*, het stof der voetsoolen. Facs. p. 4.

تلا *téлага*, Skr. meer, vijver, put, vergaarbak, gegraven kuil om beesten te vangen; *t. batoe*, steengroeve; *t. këmoedi*, roerhol; *t. soelang*, walmkapje op een lamp; *t. tahi*, beerput, drekput; *téлага náraka*, de afgrond der hel, M. *adakah dari pada téлага jang djërènih itoe mêngalir ajar jang këroh?* Sprw. vloeit er uit een helder meer wel troebel water?

تلاوات *tilawat*, het zingend lezen, hardop lezen van den Koran; overdenken, overdenking. Bloeml. Zed. Verh. R. v. E. id. en ook nog balans van schuld.

تلاجان *téಲajan*, wijz. van *nalajan*, zie ald.

تلاب *télab*, zie *télap*.

تلاوت *téloet*, I. omzetting van *loet*; *bértéloet*, knielen.

II. verkorting van *tërloet*, zie *loet*.

III. *mënéloet*, een tak afzetten, afleggen, v. d. W., zie *anggoer* en *tjangkok*. Kan *loet* hier ook het Ned. loot zijn?

تلر *télor*, ei, van vogels en insecten, kuit van visch; *télor asin*, gezouten eendeneieren; *t. téroeboek*, gezouten kuit van de ind. elft, e. s. v. kaviaar; *t. boewaja*, krokodil-ei, zie *botjong*; *t. bëlangkas*, de eetbare eierstok van de *bëlangkas*, ook e. s. v. versnapering van eiwit en suiker; *boenga télor bëlangkas*, e. s. v. struik met bloemen, gelijkende op de eierstok van de *bëlangkas*, v. d. W.; *télor boengkoes*, zie ald.; *télor koetoe*, neet, ei van luis of vloot; *t. koepoe-koepoe*, vlinder-ei; *poesat télor*, tred aan een ei; *bértélor*, eieren leggen, eieren hebben, van een vogel enz.; *pënjoé itoe bértélor bëriboe-riboe*, *sa'orang pon tiada tahoe*, *tétapi ajam bértélor sabidji*, *pétjah saboewah nэгari*, de schildpad legt eieren bij duizenden, zonder dat iem. er iets van weet; een kip legt er slechts één en 't gerucht verbreedt zich door het gansche land. Sprw.

تلس *téloes*, var. op *téroes*, er doorheen, uitkomend aan den anderen kant; *mënéloes*, doordringen, aan den anderen kant er uitkomen.

تلغ *télang*, e. s. v. klimplant met langwerpige, blauwe bloemen; *biroe télang*, blauw als van de *télang*-bloem; *poentja télang*, schuine slip van voren aan een *kain-saroeng*; *télang pandjang kainnja*, Hik. Ind. Mah. Roep. H. Boedj.; *boeloeh télang*, e. s. v. dikke bamboe, gebruikt voor watervaten, R. Pas 104, mogelijk beter *talang*, zie aldaar.

تلشکف *télangkoep*, van *tangkoep*, zie ald. en ook *téloekoep*.

tələngkai, oneensgezind zijn, zie *tingkah*.

tələngkai, van *tangkai*.

Zie *tələnggi*, hoewel dit beter is. Mën. *tələngkai*, bemiddelaar, afgezant om iets te vragen of overeen te komen; afspraak, belofte; *dalam tələngkai*, besproken; *mənələngkai*, afspreken, bespreken, toezeggen.

tələnggi, bemiddelaar, onderhandelaar, iem. die een meisje voor iem. ten huwelijk vraagt, koppelaar, v.d.W., moet *tələngkai* zijn.

tələp, ingedrongen, v. het voorwerp, waarin iets gedrongen is, gewond, gekwetst; *mənələp*, indringen van iets puntigs, ook van onderwijs. Mën. id. Zie *rimau*.

tələpa, een plat potje van glas of porselein ter berging v. reukwerk of kleinigheden, zie *sələpa*.

tələpoek, met figuren van goud, zilver of e. kleurstof bedrukt, v. geweven stoffen of papier; *badjoe tələpoek*, een neteldoeksch baadje met figuren van goud bedrukt, zie *təpoek*.

tələk, leunen, met de handen, armen enz. ergens op steunen, L. Zie *tələkan*.

tələk, baai, inham; *tələk-rantau*, baaien en inhammen. Z. *ələok*.

tələk, Jav. *mənəlik*, bespieden van nabij of op de plaats zelf; *pənəlik*, spion.

talkin, Arab. het onder-richten; *məmbatja talkin*, een overledene datgene vóórzeggen, wat hij in het graf antwoorden moet als hij door de grafengelen *monkar* en *nakir*

ondervraagd wordt; *mənalkinkan*, H. T., voor iem. de talkin opzeggen; *şədəkah talkin*, aalmoezen, die men bij eene begrafenis geeft aan hen, die de talkin hebben opgezegd.

tələkoeng, bidsluier der mohammedaansche vrouwen. Mën. bidkleed voor id.

tələkan, van *təkan*; *bərtələkan*, met de hand op iets steunen, Mën. met de handen of ellebogen op iets steunen; *bərtələkan loetoet*, met de handen op de knieën steunen; *bərtələkan pinggang*, de handen in de zijde zetten; *ija bərtələkan diri-baännja*, Prab. Dj.; *bərt. dibəndoel*, id.

tələkoe; *bərtələkoe*, met de ellebogen op iets leunend; *doedoek bərtələkoe*, met de ellebogen op iets leunend zitten, Ibr. b. Chas.; *bərtələkoe bərtəngkat dagoe*, met de ellebogen leunend en de hand onder de kin; van *ləkoe*, zie ald.

tələlai, naakt, bloot, blootgesteld, geopenbaard, bekendgemaakt, R. v. Eys.

tələmpap, ook *pələmpap*, de breedte der hand als maat; *bərtələmpap*, bij handbreedten meten, zie *tabah* en *təmpap*.

tələmpoeng, het ronde, gele vruchtbeginsel in de kokosnoot, zie ook *tombong*.

tələn; *mənəlan*, slikken, inslikken, doorslikken, opslikken; *m. toeboehnja sərta dəngan tahinja*, met huid en haar inslikken, Boeng. Ramp. p. 44; *mənəlan oental*, pillen slikken,

ook ongekauwd doorslikken; *télan* *batoe*, zure broodjes eten; *tértélan*, toevallig ingeslikt, ook ingeslikt kunnen worden. Soms *pérlan*.

تلن *téloen* (?) *bértéloen*; *méngamok tiga-hari tiga malam bértéloen*, C. en S.; mogelijk *tékoen*. Volgens C. en S. geraas, getier.

تلنتار *télan-tantar*, zie *hantar*.
تلنتنگ *télan-télang*, plat achterover op den rug liggende, met de voorzijde naar boven gekeerd, van *télang*; *ménéntélangkan*, zoo néerleggen of doen liggen.

تلندجوئر *télandjoer*, te ver, te zeer, uitermate; zich verpraten enz., zie *andjoer*.

تلندجنگ *télandjang*, ook *térlandjang*, b.v. tweemaal in de H. Mes. Prab. Dj. II. p. 68 van *landjang*, naakt, bloot; *t. boegil* en *t. boelat-boelat*, moedernaakt, spiernaakt; *kaki télandjang*, barrevoets; *kéris bértélandjang*, ontbloote kris; *katélandjangan*, naaktheid; *ménélandjangan* en *ménélandjangi*, iets ontblooten, naakt uitkleeden.

تلندجوئك *téloendjoek*, frequ. v. *toendjoek*, wijzen; *djari téloendjoek*, de wijsvinger.

تلنن *télnnan*, Jav. hakbord, kerfplank, slaetblok, fig. zondebok.

تلو *télau*, lichtere plek op een donkeren grond, of in e. bosch; *bértélau-télau*, vlakkerig, met lichtere plokken; *biroe télau*, vlakkerig blauw, hier donker en daar licht; *pérentah, bértélau-télau sapérti panas dibéloekar*, bevelen zoo ongelijkmatig als

de zonneschijn in het kreupelbosch; Mèn. *talo*, id.

تلو *téloe*, Jav. drie; *hoewah kéras télou*, e. *kémiri*-noot met drie pitten; *boewah salak télou*, een *salak*-vrucht met drie pitten.

تلووكف *téloekoep*, z. *télangkoep*.

تلووكي *téloeki*, Jav. e.s.v. zijden stof, satijn; *boenga téloeki*, anjelier. B. Ook bij R. v. Eys.

تله *télah*, I. bereids, reeds; een woordje gebruikt tot vorming v. den volkomen verleden tijd evenals *soedah*, zie ald.; *télah itoe*, daarna; *tahoenjang télah laloe*, gepasseerde jaar; *télah ada*, het was er reeds, het is er geweest; *satélah* en *séméntélah*, nadat; *satélah itoe*, daarna; *satélah soedah itoe*, toen dat afgeloopen was, daarna, gebruikt tot vorming van den meer dan volmaakt verleden tijd.

II. *ménélah*, voorzeggén; *pénélah*, voorzegger; *pénélahan*, voorzeggíng, v. d. W.

تليدوئر *téledoer*, I. van *tidoer*, sla-perig, slaaplustig; *orang téledoer*, ook alleen *téledoer*, slaapkop.

II. Batav. van het Port. traidor, schelm, schoelje, vagebond.

تليدك *taledék*, Jav. publieke dansmeid, = *ringgit* II. Zie ald.

تليرغ *télerang*, rif, rots, bank; *télerang émas*, goudhoudend rif of rots, C. en S.

تليسك *télisik*, uitvorschen, = *sélisik*. Zie ald.

تليغ *télinga*, oor, ook van vaatwerk en derg. kruk van een spinne-

wiel of koffiemolen; *daoen tēlinga*, de oorschelp, de oorlap bij dieren; *tjoe-ping tēlinga*, oorlel; *pèrlipatan tēlinga*, de rand van het oor; *tahi tēlinga*, oorsmeer; *tēlinga rahat*, kruk van e. spinnewiel; *t. gadjah*, olifantsoor, e. s. v. breedten, platten, eetbaren zout-watervisch; *Mèn. tēlinga poera*, schuif-ringetjes aan e. beurs of zak; *t. sar-wal*, schuif aan e. broek; *t. bēdil*, pan van een geweer; *t. lemau*, strop om er de voorschoot van een matten zeil in te leggen; volg. C. en S. *t. leman*, die ook een andere definitie hiervan geven, zie bij *leman*; *mēmbēri tēlinga*, het oor leenen, luisteren. Zie ook *eling*.

تلیقس *tēlipis* = *pēlipis*, zie ald.

تلیقی *tēlepoek*, e. s. v. waterplant met groote bladeren, e. s. v. lotus; *tēlinganja sapērti tēlepoek lajoe*, hare ooren geleken op verwelkte lotusbladen, d. i. zij waren zoo slap, dat ze trilden bij de beweging der oorsierselen.

تم *tam*, I. ook *tamma*, Arab. einde, voltooid, ten einde gebracht. Zie ook *tammat*.

II. Perz. katarakt, zekere oogziekte.

III. klanknabootsend woord voor een dreunend geluid, zie *dēntam*.

تم *toem*, I. = *tam* III, maar zwaarder, zie *lētoem*.

II. e. s. v. spijs van vleesch of visch in pisangblad gekookt.

تم *tom*, I. verb. Ned. toom, teugel; *tom doeri*, toom met ijzeren punten.

II. Jav. de indigo-plant = *taroem*.

تم *tim*, gekookt in e. hermetisch

gesloten pot of bus, zooals b. v. in onze gortbus; *nasi tim*, rijst met kip, aldus gekookt, voorn. als kinder- en ziekenkostje; *mēngētīm*, aldus koken. Het schijnt Chin. te zijn.

تمابر *tēmaboer*, zie *taboer*.

تمار *toemara*, Sj. Mans. Sj. Goemp. zie *tara* II.

تمارم *tēmaram*, zie *taram*.

تمارغ *tēmaring*, helder (van *tē-rang*) b. v. *maka boelan itoepon sēdang tērang-tēmaring*, en de maan nu was helder licht, S. Misk. = *bēndērang*, zie ald.

تماشا *tamásjā*, Perz. schouwspel; *t. nēgari*, de merkwaardigheden eener plaats; *bērmaïn tamásjā*, zich vermaken met allerlei stukjes uit te halen; *hari tamasja*, feestdag, uitgaansdag, een dag van pret. Ook *tērmasa*.

تمالی *toemali*, zie *tali*.

تمام *tamám*, Arab. volmaakt, volkomen, voltooid; *ala attamám*, op volmaakte wijze.

تمب *timba*, schepemmer, putemmer, aker, meestal van *oepih* vervaardigd; *timba roewang*, middenvak van het ruim in een vaartuig, waar het water uitgehoosd wordt; *mēnimba*, putten, waterscheppen met een putemmer of aker, hoozen; *m. roewang*, het ruim van een vaartuig uithoozen; *angin m. roewang*, wind die van terzijde inkomt en dus gelegenheid geeft tot het uithoozen van het vaartuig; *Mèn. bērtimba kērang*, schelpen opscheppen, fig. opzien baren, veel lawaai maken, daar dit veel geraas veroorzaakt; *bēr-*

timba oewang, bij groote hoeveelheden geld gebruiken; *mënimbakan ajar kalaet*, water in zee hoozen, fig. geven aan hen, die 't niet noodig hebben; *daoen timba tasik*, e. s. v. plant, Abd. sch. wrdb.

تمباتر *tëmbatar*, e. s. v. paal worm.

تمباتو *tëmbatoe*, de vrucht van den *nipahpalm*; *sapërti tëmbatoe dihëmpas*, als een neergesmeten *tëmbatoe*, waarbij al de deelen uit elkander springen. Mën. e. s. v. *pisang*.

تمبارو *tëmbarau*, e. s. v. boom, welks bast dient voor wandbedekking. Mën. e. s. v. riet.

تمباكغ *tëmbakang*, e. s. v. eetbaren zoutwatervisich, welks kuit ingezouten wordt. Mën. id.

تمباکل *tëmbakoel*, e. s. v. eetbaren zoutwatervisich met dikken, stompen kop, dien men om zijn vorm met een *bakoel* of korf vergelijkt.

تمباکو *tëmbakau*, tabak; *tëmbakau kapala*, eerste soort tabak; *t. tëngkok*, tweede soort tabak; *t. hidoeng*, snuif, = *sënggroek*, zie ald.

تمباکی *tëmbaki*, ook *sëljajar*, e. s. v. vliegende hagedis.

تمباگ *tëmbaga*, Skr. koper; *t. koening* = *koeningan*, geel koper; *t. merah*, rood koper; *t. përoenggoe*, kloekenmetaal; *t. poetih*, pleet, Berlijnsch zilver; *t. lantak*, koper in staven; *tahi tëmbaga*, kopergroen; *kitëmbaga*, bijnaam van de *doerian* vrucht; *boenga tëmbaga*, e. s. v. bloem.

تمبت *tëmbat*; *mënambat*, aan iets vastbinden, vastleggen b. v. van een dier aan een paal; *mënambat tangan*,

de handen vouwen; *përtambatan*, verband; *bërtambatan rangka*, in gesloten gelederen; *djikikalau kasih sama bërtambat*, als hunne liefde zich gelijkelijik hecht, Ibr. b. Ch.; *tambatan hati*, band die het harte bindt.

تمبر *tambar*, I. zwart, slecht, beneden het middelmatige in witheid, van gepelde rijst; *bëras tambar bërësih*, rijst niet bijzonder wit, maar gaaf en schoon.

II. = *tawar*, genezen, b. v. *adakah toewan mëndëngar chabar, mata jang boeta bolih tambar*, hebt gij ooit gehoord, dat blinde oogen genezen kunnen? Sj. Madli; *mënantikan datang obat dan tambar*, wachten op de komst van geneesmiddelen en genezing, id.

تمبر *tamboer*, I. Ned. trom, trommelslager. Voor dit laatste ook *toekang tamboer*; *soewara patikini sapërti tamboer këndor, jang soedah tiada bolih dikëntjangi lagi*, mijn stem is als e. slap trommelvel, dat niet meer gespannen kan worden, Hik. Tj. W. Pat.

II. ? b. v. *dahinja sapërti sahari boelan pënoeh* **تمبر** *bërtimbangan*, B.S.

تمبر *timbar*, krachtig opwekkend middel, om iem. te doen bijkomen uit e. bezwijming of om vervallen krachten weëropte wekken, mijn Schr.

تمبرا *tambëra*, Batav. e. s. v. karper. R. v. Eys. *tambarah*, id.

تمبروغ *timbaroewang*, zie bij *timba*.

تمبره *tëmbërih*, e. s. v. grooten, eetbaren zoutwatervisich, die tot een *pikoel* en meer zwaar wordt; ook de

naam van een boom. Zie ook bij *malang*.

تمبیس tamboes, I. *orang tamboes*, de naam van een wilden, zwervenden volksstam, evenals de *orang sèkanak*, in de Mal. Sam. herhaalde malen genoemd.

II. = *timboes*, zie aldaar; *mènamboes*, met iets bedekken, b.v. met aarde, asch en derg.

تمبیس tēmboes, een gat er doorheen, door iets heen gedrongen of gestoken, doorboord; *tēroes tēmboes*, door en door, recht er doorheen; *tēmboesan*, wat ergens doorheen gaat, waterleiding, tunnel, loopgraaf; *bērtēmboesan*, op verschillende plaatsen doorboord; *mènēmboes*, doorboren, doorsteken.

تمبیس toembas, tot op het laatste beetje op, sterker dan *habis*; *mènœmbaskan*, tot op het laatste beetje opmaken, b.v. van eten.

تمبیس timboes; *mènimboes*, bedelven, bedekken, dichtstoppen, overstelpen, dichtmaken van een gat, b.v. met puin; *m. rat-rat*, dichtstoppen en aanstampen; *m. gēmboer*, losjes dichtmaken, b.v. met aarde; *ditimboes ombak*, door de golven bedolven; *ségala pintoe kota ditimboesnja dèngan batoe*, al de stadspoorten stopte hij dicht met puin, R. Chaib.

تمبیس tēmbēsoe, naam van een boom, die goed hout levert voor scheeps-, water- en huisbouw, en aan zijn voet eetbare vruchten draagt; *t. samak*, een soort daarvan met geelachtig hout, *fagraea fragrans*.

تمبغ tambang, I. *mènambang*, overvaren, tegen vracht vervoeren; *mènambangkan*, overzetten, overhalen, van den wal naar boord, of omgekeerd, brengen; *pènambang*, overhaler, overzetter, veerman; *pèrahoe*-of *sampan pènambang*, ook *tambangan*, overhaalschuit, overzetboot; *oewang tambangan*, veergeld, overvaargeld, vracht; *anak tambangan*, schuitevoerder.

II. mijn, groeve, Pad. bovenl. C. en S. schrijven *tambong*, mogelijk de uitspr. op Malaka? *tambang laboeng*, mijn, waarin het goud door graven en *t. hanjoetan*, mijn, waarin het door wassching wordt verkregen; *toewa*-of *kapala-tambang*, mijnopzichter; *anak tambang*, de mijnwerkers; zie ook *lombong*.

III. *mènambangkan*, plaatsen, zetten, stellen, ook leggen, b.v. *maka koris mēngindra pon mènambangkan tjēmboel komala hikmat itoe kaboemi*, en K. M. nu plaatste het doosje met den tooverjuweel op den grond, Hik. Kor.; *m. lajar*, zeil bijzetten; *tèrtambang*, bijgezet van de zeilen. Sj. Sël. Dal.; *mènambangkan ajar*, water ergens neerzetten ter verkrijging van geneeskrachtige eigenschappen; *m. saoeħ tèrbang*, een enteranker uitwerpen; *m. djèrat*, een strik uitwerpen, R. Chaib. Moeh. Han.

IV.? b.v. *maka sègala parit pon habis* **تمبغ** *dari sèbab mareka-itoe hēndak mèlihat*, I. P. Mogelijk *toembang*. Zie ald.

V. Mèn. pen, staak, paaltje, waar-

aan men dieren vastlegt; *ajam satoe bértambang doewa*, in het Palemb. fig. uitdrukking voor het onderhandelen v. e. vader met twee of meer liefhebbers tegelijk over het geven van de hand zijner dochter.

تمبغ **tamboeng**, onbeschoft, baldadig, stout, vermetel; *mènamboengi*, iemand aldus behandelen.

تمبغ **tembang**, Jav. zangwijze, gezang, lied, poëzie; *tembang-tëmbangan*, allerlei zangwijzen.

تمبغ **tëmboeng**, I. *bërtëmboeng*, elkander op weg tegenkomen, tegen elkander aanloopen.

II. baton, vechtstok; *maïn tëmboeng* en *bërtëmboeng*, batonneeren.

تمبغ **toembang**, omvervallen v. groote, zware voorwerpen; omvergevallen; *mënoembangkan*, doen omvervallen, omvergooien.

تمبغ **toemboeng** of *tombong*, I. uitgezakt, uitzakking, ook in de heeldkunde, b.v. uitzakking v. den uterus en den endeldarm; *t. njoer*, kiem van een kokosnoot; *t. damar*, sintels van een harstoorts; *ikan t. damar*, e.s. v. eetbaren zoutwatervis.

II. naam van planten, behoorende tot het geslacht *canthium*.

تمبغ **tombong**, kort kanon, mortier, houwitser. Volg. v. d. W. = *tomong*, zie ald.

تمبغ **timbang**, tegen iets opwegen; (Mën. *timbang tërima*, wederkerig van elk. in ontvangst nemen; met wederzijdsch goedvinden; contant koopen; elk. kunnen aannemen als

zijnde van gelijke geboorte of stand); *mëntimbang*, wegen, overwegen, wikkelen, betalen met iets als tegenwicht, het tegenwicht houden aan iets; *m. sama bërät*, bij het wegen gelijk gewicht geven, ook fig. voor een onpartijdige rechtspraak; *m. hati*, rekening houden met iemands gevoelens, verschoonen, ontzien, ook *m. rasa orang*, Dewa Indra Mëng. Sadj. Mal. p. ۳۳۷; *bërtimbang tanda*, de verlovingspanden wisselen; *mëngapa kamoe hëndak bërtimbang nama dëngan Amir Hamzah*, waarom wilt gij met A. H. van naam verwisselen? H. Am. H.; *satimbang dëngan njawa*, ook *timbangan njawa*, zoo lief als zijn eigen leven; *mëmbëli timbang toenai*, met gereed geld koopen, geld bij den visch geven; *ditimbang dëngan rejäl*, tegen realen opgewogen, d. i. met realen betaald; *timbangan*, dat wat gewogen wordt of tot wegen wordt gebruikt, ook overweging, overdenking; *daoen timbangan*, weegschalen; *batoe timbangan*, weegsteen, de gewichten, ook *boewah timbangan* en *anak timbangan*, Mën.; *timbangan bëlah bëhagi*, vermindering eener straf, b.v. wegens verzachtende omstandigheden; *dan kilat pon bërtimbanganlah antara laoet dan darat*, de bliksemen werden beurtelings aangehouden door het land en de zee, Hik. Tjekel W. Pat.; *timbangan përahoe*, bakspier, doovejut, beter = *katir*, Tug.; *bërtimbang dan bërsoekat*, wegen en meten met de inhoudsmaat; *sama timbang dëngan*, van

gelijk gewicht met; *timbang-mënimbang*, over en weer overwegen, bij herhaling overwegen, wikken en wegen.

تمبق tambak, dijk, dam, bedijking, schoeiing, afgedamd, ingedijkte vischvijver, dok, aangevulde pedestal, muur om e. graf, die opgevuld wordt; *mënambak*, bedijken, bedammen, met puin enz. aanvullen, aanaarden, dempen, b.v. van een put of gracht. Mën. aanhoogen, aanplakken, leggen van zachte of weke zelfstandigheden op eenig voorwerp, b.v. compresen, pappen, pleisters enz. veel versierselen aanbrengen b.v. op een kleedingstuk.

تمبق temboek, met een gat of gaten er in, van gewezen stoffen, matwerk, papier en derg. ook doorboord of hol van de tanden, zie *tëboek*.

تمبق toembak, groote lans, hel-lebaard; *bërtoembak*, v. e. lans voorzien zijn; elk. met de bovenpunt stooten v. vliegers die opgelaten zijn, Mën.; *mënoembak*, iets met een lans steken; *mënoembakkan*, met iets als met een lans steken; *toembak këring*, dorre lans, fig. voor een vrek; *t. pëngawinan*, e. staatsielans, H. Boedj., zie bij *kawin* II. Ook wordt *toembak* als lengtemaat gebruikt = 2 *dëpa* of vadem. *Toembak sagang*, schoor, kraan voor het lichten van lasten; *toembak bërsoelamkan ëmas*, H. Boedj. lans, waarvan het omwindsel uit gouddraad bestaat; *daoen toembak*, e. s. v. plant die als groente gegeten wordt; *t. lading*, e. s. v. krom, snij-en steekwapen, d. B. e. s. v. houwer een voet lang.

تمبق toemboek, I. *mënoemboek*, stampen, stompen, boksen, karnen; *toemboek goebal*, de eerste stamping v. d. rijst; *t. tjëroh*, de tweede of witstamping; dit laatste ook *t. bangsai*; *m. lada*, peper stampen; *m. pintoe*, met de vuist of een knuppel op de deur stompen, bonzen; *m. ajar-soesoe*, karnen; *toemboek lada*, e. s. v. kleine, korte, scherpe dolk, d. l. Cr. id. volg. de Bruin Kops e. s. v. houwer ter lengte van 1 voet afkomstig van Mënangk., zie bij *toembak*; *toemboek tanak*, de tijd, waarop de rijst voor 't avondeten wordt gestampt, ongeveer 5 uur 's namiddags. Mën. *djangnan mënoemboek dipërieok*, *bërtanak dilësoeng*, Sprw. stamp de rijst niet in een pot en kook ze niet in een stampblok, Oend. Djambi; *toemboek-mënoemboek*, elk stompen.

II. verb. van *toempoek*; *katoemboekkan*, beter *katoempoekan*, bende krijgsvolk, hoop volks, afdeeling v. een leger, troep van werklieden; ook taak om af te werken voor een of meer personen.

III. *ikan toemboek*, e. s. v. eetbaren zoutwatervissh; *t. banir*, e. variëteit daarvan.

تمبق tembak; *mënembak*, schieten met een vuurwapen, vuren, afvuren; aansturen op een bepaald punt met e. vaartuig, koersen op; *m. boeroeng*, vogels schieten; *mënembakkan peloeroe*, een kogel schieten; *mënembak ëmpat poetjoek*, vier schoten doen. (Mën. *tembak-tembak*, e. s. v. propenschieder); *toekang tembak*, fig. één-

oogige, ook scherpschutter; *lantai ditembak*, *hidoeng këna*, fig. voor een veest; *měnembak sasaran*, schijfschieten, Sj. Sult. Jahja; *mariam pěnembak anggor*, mitrailleur, M.

تَبَق temboq, I. muur, steenen wand, beer, hoofd, wal; *kaki temboq*, grondslag, fundament, ook fig. gebruikt; *měnembok*, bemuren, bedijken, omwallen enz.

II. *měnembok*, heete vloeistoffen door uitscheppen en weer ingieten afkoelen.

تَبَق tembek, rakelings aan het doel, het dichtst bij het doel, van geworpen of geschoten voorwerpen.

تَبَل tambal, Jav. opgezette lap, Mèn. id., zie *tampal*; *bapak tambal*, iem. die een vrouw huwt, welke reeds bij een ander zwanger is.

تَبَل tamboel, I. toespis, inz. bij dranken, zooals b. v. bij de thee, den wijn enz. nagerecht.

II. *měnamboel*, kunsten maken, tooverij, hekserij plegen; *pěnamboel*, tooverij, kunsten-vertooning.

III. de vrucht van de *Artocarpus incisa*, d. l. Cr. volgens mijn Suppl. *těmboel* = *koeloer*, zie ald.

تَبَل těmboel, e. s. v. broodvrucht met groote, eetbare pitten = Jav. *kěloewih*.

تَبَل toembal; *měnoembal*, haastig opslokken.

تَبَل tombol, knobbel, zooals op den snavel van een gans, ziekelijke knobbel op het lichaam, knop op een deur of *gong*, kruk van een deur enz.

zie *tondjol*; *mata t.*, uitpuilende oogen v. d. W. lijst geneesk. wrdn.

تَبَل timbal, tegen iets opwend, balanceerend; *timbal mati*, medegenoot in den dood, samen sterven, in den dood vergezellen = *bela*, S. Madli; *doedoek běrtimbalan děngan*, gelijk in rang of hoogte zitten met; *měnimbal*, opwegen tegen iets, het tegenwicht houden aan iets; *běrtimbal*, e. tegenhanger hebben; *sěligi tadjam běrtimbal*, houten werpschicht, aan beide einden gepunt; ook fig. gebruikt v. iem., die zich schijnbaar op de zijde van beide partijen houdt, om er zijn eigen voordeel mee te doen; *timbalan*, tegenhanger, weerga, evenknie, wat tegen iets of iem. opweegt, symmetrie; *timbal-balik*, van weerskanten, aan beide zijden, b. v. *banjaklah mati timbal-balik*, aan beide zijden sneuvelde er velen; *laloe měnangis běrtimbal-balik*, vervolgens weenden zij van weerskanten, Pad. bovenl.; *sětimbal*, e. s. v. boom met geneeskrachtige eigenschappen.

تَبَل timboel, aan de oppervlakte komen, bovenkomen, opkomen van planten, de hemellichamen enz.; *timboel-těnggělam*, bovenkomen en weer zinken; *timboel-těnggělam dalam pěkěrdjaän*, overkropt zijn van bezigheden; *běras timboel*, rijst, die door insecten is uitgevreten en daardoor bij het wasschen komt bovendrijven; *batoe timboel*, puimsteen; *hoeroef timboel*, letters en relief; *soeratan timboel těnggělam*, inscriptie en basrelief, ook die door den tijd en den

invloed van het weder weggezonden zijn, dus verdwenen, b.v. *olih tērsangat lama tēnggēlam-tēnggēlam timboel hoeroefnja*, door den ergen langen duur waren de letters en relief hier en daar weggezonden, H. Abd. 267; *timboel boelan*, het wassen der maan, met wassende maan, Pr. Dj.; *dalam sapoeloeh bēhagian hoetangnja tiadalah timboel sabēhagian djoega*, er kwam van zijn schuld geen tien procent terecht, letterl. boven water; *mēnimboelkan*, doen opkomen of boven aan de oppervlakte doen komen of doen bovendrijven; *m. nama*, een naam weer in gedachtenis brengen; *ēlmoe pēnimboel*, e. s. v. geheime wetenschap, waardoor men z. vrijwaart voor de uitwerking van slagen of steken; *pēnimboel*, vermogen om zich onkwetsbaar te maken, Mes. Kag. *timboelan*, een aankomend jongeling, M.

تمبل tembel, puistjeaan den rand der oogleden, strontje aan het oog.

تمبلغ tēmbēlang, vuil geworden van een bebroed ei, waarin het kuiken zich reeds ontwikkeld had.

تمبلان tēmbēlan, de naam van het grootste der Natoena-eilanden in de chineesche zee.

تمبام tēmbam, eenigszins gerezen, eenigszins gezwollen, dik, vleezig, mellig.

تمبان tamban, e. s. v. eetbaren zoutwatervisch, e. s. v. elft. Soorten zijn: *t. djēboh* en *t. sētoe*.

تمبوэн tamboen, ook *tēmboen*, vet, goed in het vleesch, zoowel van menschen als dieren; vetgemest; *anaḵ*

tēmboe jang tamboen, een vetgemest kalf; *mēnamboenkan*, vetmesten; *katamboenan*, melligheid, vetheid; *mēnamboenkan dirinja*, zich vetmesten.

تمبوэн timboen, opgehoopt, ruwe hoop of stapel van iets; *bērtimboen-timboen*, bij hoopen, zich opstapelen; *mēnimboenkan*, opstapelen, ophoopen; *timboenan*, hoop, stapel. *tērtimboen*, opgestapeld, Sadj. Mal. p. 10; *timboen tahi*, e. s. v. boom, welks hout sterk riekt naar menschendrek en welks vruchten, die aan het onderende van den stam groeien, worden gegeten, terwijl deszelfs bladeren en wortels in de geneeskunde worden gebruikt. Dat de opgave van v. d. W. fout is blijkt o. a. uit Pel. Abd. 1^e dr. pag. 20 de transscr. en Sj. Madli. Zie ook *soesoen* en *tonggok*.

تمبوؤ tēmbœ-tēmbœ, = *tēboe-tēboe*, zie *tēboe*.

تمبوؤ toemboe, I. bultje, puistje, pok? Zie *katoemboehan* bij *toemboeh*; *mēnoemboe*, onder iets omhoog steken, bultje vormen, zooals b. v. een knikker onder een tafelkleed, v. d. W.

II. = *tētoemboe*, Jav. = *kēndaga*.

تمبوؤ timbau; *mēnimbau*, verhoogen of verlengen dooraanvoeging van planken of door aanzetting van een stuk, b. v. een vaartuig, kist, tafel enz. *badjoe bērantai bērtimbau-timbaukan dēngan ēmas*, een malieēnkolder verlengd met een gouden aanzetsel, I. P.

تمبوس tēmbosa, verb. Perz. kleine, driehoekige pastij; *tjintjin tēmbosa*, vingerring met een kastje om er iets in te doen, evenals in een pastij.

تنبوسو **tēmboesoe**, zie *tēmbēsoe*.

تمبوكور **tēmbokor**, zie *bokor*.

تمبوكين **tēmbokan**, zie *kēmbok*.

تمبوکوکو **tēmboekoe**, kussens aan een mast, die met de steng en die kussens uit één stuk gekapt zijn, v.d.W.

تمبولوک **tēmbolok**, krop van een vogel, maag of pens van een dier; grof gesproken ook de maag van den mensch, b.v. *aşal bērisi tēmbolok, sē-nang hati*, als men de krop maar gevuld heeft, dan is men tevreden, Mal. Sam. II : 227.

تمبوني **tēmboeni**, denageboorte, moederkoek, placenta.

تامبوهان **tamboehan**, zie *taboeh*.

تامباہ **tambah**, bijvoegsel, toevoegsel; *bērtambah*, vermeerderen, toeneemen; *bērtambah-tambah*, steeds vermeerderen; daarenboven, wat meer is, hoeveel te meer, zooveel te meer; *mēnambahkan*, iets bij iets voegen om het te vermeerderen; *mēnambahi*, iets vermeerderen met iets; *tambahan poela*, daar komt nog bij, wat meer is; *tambahan*, wat bijgevoegd is of moet worden, toevoegsel; *hoeroef tambahan* en *hoeroef datang*, affixen, voor-, achter- en invoegsels; *tambah ta'dapat*, dat moest er nog bijkomen, dat ik het niet kreeg; *tambah-mēnambah*, vermenigvuldigen, multiplieeren. Mēn. *tambah ajar*, *tambah sagoe*, fig. worden de eischen grooter, dan moet het benoodigde ook meer worden; *pēnambah*, dat wat doet vermeerderen, wat tot vermeerdering strekt; *pēnambah modal*, wat het kapitaal doet vermeerderen.

تامباہ **tamboh**, zie *taboh*.

تامبوہ **toemboeh**, groeien, wassen, opkomen, uitkomen, uitspruiten, ontstaan, gegroeid, opgekomen; *toemboeh pikiran*, op de gedachte komen; *hoetang toemboeh*, schuld die steeds aangroeit; *toemboeh gadoeh-gadoeh dalam nēgari*, er ontstaan onlusten in het rijk; *kapala jang tiada toemboeh ramboet*, een hoofd, waarop geen haar groeit, M. *toemboeh bēla*, ontstaan rampen; *toemboehan daging*, de korreling (granulatie) eener wonde, M.; *toemboeh-toemboehan*, planten in het algemeen, al wat groeit of wast of opkomt; *katoemboehan*, de kinderpokken, hoewel dit woord in het zuiver Mal. zoowel als in het Mēn. met *h* voorkomt, houd ik het er toch voor, dat *toemboe* I het grondw. is, zie ald.; *katoemboehan boengkoes*, pokken, die niet willen uitkomen; *k. djintan*, een kleine soort daarvan zoo groot als komijnzaad; *k. kētoembar*, een grooter soort, zoogroot als korianderzaad; en *k. djagoeng*, zoo groot als maïskorrels; *k. mēndjagoeng*, pokken die zwellen, letterl. maïskorrels vormen; *k. lakoem*, de zwarte pokken, die levensgevaarlijk zijn; *k. kērtas djatoh ka-ajar*, pokken die het geheele lichaam bedekken; *mēnanam katoemboehan*, inenten, zie ook *tjatjar*.

تامبوہ **timboeh**, beer, hoofd, wal. Zie *tembok*.

تامبي **tambi**, Tam. jongere broeder, titel waarmede men Klinganeezen aanspreekt, die niet bijzonder oud zijn.

تمبي *tëmbé*, Jav. de toekomst.
تمبيرغ *tëmberang*, het staande
 want op een vaartuig; *t. bëlakang* of
t. boeritan, achterwant; *t. haloewan*,
 voorwant; *mënëmberang boeritan*, in
 de, door het achterwant en den mast
 aangewezen, richting inkomen van
 den wind; *m. haloewan*, in de, door
 het voorwant en den mast aange-
 wezen, richting, dus kraanbalksge-
 wijze, inkomen van id.

تمبيرغ *tëmbereng*, stukje, seg-
 ment van iets, beetje, brok; *t. tadjam*,
 sector, geom.; *t. pandjang*, gordel,
 zone, zie *djoreng*; *bëras saringgit*,
tiada pënoeh sapoetangan, sirih dan
bokor dan lada tjina dibëlah tiga,
satëmbereng sapoeloeh këping pitis,
 H. R.; voor een dollar heeft men nog
 geen zakdoek gevuld met rijst; bétel,
 limoen en spaansche peper, in drieën
 gedeeld, kosten tien pitis een seg-
 mentje.

تمبيرق *tëmberak*, e. s. v. boom,
 die gom levert evenals de *gëtah-përtja*.

تمبيرق *tëmberek*, = *tëmbekar*,
 porselein, verglaasd aardewerk, scherf
 daarvan of van glas; *t. bëtoel*, echt
 porselein; *mënëmberek*, porselein wor-
 den, cristalliseeren, v. d. W.

تمبيغ *tëmbiang*, e. s. v. piek,
 v. d. W.

تمبيكر *tëmbekar*, verglaasd aar-
 dewerk, porselein, potscherf; *mënëm-
 bekar*, zich als e. potscherf voordoen;
mëngkak mënëmbekar, e. gezwel, dat
 de hoedanigheid van een scherf ver-
 toont, zie *tëmberek*.

تمبيكي *tëmbikai*, watermeloen,
 ook *tëmikai, mëndikai, këmëndikai*
 en *mëndëlikai*.

تمبيلغ *tëmbilang*, een schop of
 spade, M. en R. v. Eys.; *sapërti pëng-
 gali përëdjang*, Abd. schr. wrdb.
 Mën. id.

تمبيلق *tëmbeloëk*, e. s. v. eet-
 baren paalworm, grooter dan de *ka-
 pang*. Mën. een torretje, dat veel in
 de manggavruchten voorkomt.

تمبيلو *tëmbeloe*, verb. van het
 Boeg. *taoe belo*, Beloneesche zeeroo-
 vers, zeeroovers in het algemeen, ook
 vagebond, v. d. Tk.

تمت *tammat*, Arab. geëindigd,
 uit, einde, slot, van e. geschrift, zijne
 studie volbracht hebben, inz. van den
 Koran; *doewa kali tammat*, tweemaal
 den Koran of een and. boek door ge-
 weest zijn; *tammat alkalám*, einde
 van het woord, wordt geplaatst aan
 het slot van geschriften; *mëntam-
 matkan*, er een einde of slot aan
 maken.

تمت ۲ *tëmot-tëmot*, talmend,
 dralend, v. d. W.

تمتو *tëmëtoe*, e. s. v. boom, die
 duurzaam timmerhout levert; *t. pasir*,
 een variëteit daarvan.

تمثيل *tamtsil*, Arab. gelijkenis;
mëntamtsilkan, vergelijken. Soms ge-
 bruikt = *sapërti*, zooals o. a. Niem.
 bl. 1° st. pag. 266.

تمجيد *tamdjid*, Arab. verheer-
 lijking.

تمر *tamar*, Arab. rijpe, gedroogde
 dadel; *tamar hindi*, indische dadel,
 tamarinde. Zie *roetab* en *asam*.

۲ **tēmas-tēmas**, e.s.v. orakel door middel van twee stukken kurkuma; *mēnēmas-nēmas*, aan de uitspraak van dit orakel onderwerpen. Zie de beschr. bij v. d. W.

تَمَّعْج **toemēngoeng**, titel van den tweeden der drie voornaamste staatsdienaren in een Mal. staat, inz. belast met de politie en justitie, afgeleid van *tangoeng*, gelijk blijkt uit het Mēn. *toemangoeng*.

تَمَف **tampa**, opvatting, beschouwing, verdenking; *mēnaroh tampa*, een opvatting van iem. hebben, een meening koesteren; *salah tampa*, verkeerde opvatting, verdenking; *tampa hati*, gevoelen, meening, b.v. *tampa hatinja makin bērtambah*, hij werd hoe langer zoo meer in zijn gevoelen versterkt, Sj. Sult. Jahja; *tampa rasa*, gevoel van ontzag of eerbied voor iemand, b.v. *dan tiada tampa rasanja lagi akan toewanhamba*, hij heeft voor u geen ontzag meer, H. Gr.; *tiada tampa rasa ēngkau akan dakoe*, je hebt voor mij geen ontzag meer, H. Groel. 21, zie ook *tampān* en *masoek*.

تَمَف **tēmpa**, gesmeed, smeedsel; *parang jang bēharoe ditēmpa*, e. pas gesmeed hakmes; *t. malaka*, v. Malakka's smeedsel; *mēnēmpa*, smeden, hameren, beeldhouwen; *jang mēnērima tēmpa*, wat zich laat hameren of smeden, wat smeedbaar is; *tēmpawan*, beter *tēmpaän*, gesmeed, geslagen werk; *pēnēmpa*, smid, beeldhouwer.

تَمَف **timpa**; *mēnimpa*, neervalen op iets; *ditimpa*, getroffen wor-

den, op zich krijgen iets dat valt; *ditimpa olih goenoeng*, onder e. berg bedolven worden; *ditimpa daulat marhoem*, door den vloek der voorouders getroffen worden, waarin *daulat* verkeerd voor *taulat* gebr. is, zie ald.; *ditimpa mara*, door onheil getroffen; *mēnimpakan*, iets op iem. of iets doen neerstorten, R. Chaib.; *timpa matahari*, zonnesteek; *timpa-mēnimpa*, op elkander gevallen, elk drukken; *kalau langit hēndak mēnimpa boemi, bolihkah ditahankan dēngan tēloendjoek*, als de hemel op de aarde wil vallen, kan hij dan met de wijsvinger tegengehouden worden? Sprw.

تَمَّال **tēmpala**, huppelen, springen, zooals b.v. bokken; *ikan tēmpala*, kleine vischjes, die men in een glas met water doet, om ze daarin te zien springen en huppelen.

تَمَّائِيس **tēmpaöes**, I. e.s.v. muskusdier, ook de daarvan verkregen muskus.

II. = *paöes*, zie ald.

تَمَّائِيس **tēmpawan**, gesmeed, smeedsel; *ēmas tēmpawan*, gesmeed goud; *tēmpawan Malaka*, van Malakka's smeedsel, zie *tēmpa*.

تَمَّائِيس **tēmpajak**, de larve van bij, wesp of mier.

تَمَّائِيس **tēmpajan**, e. s. v. groot, aarden watervat met dikken buik en nauwen hals; ook gebruikt tot bewaring v. droge zaken, zooals suiker, rijst en dergelijke; *t. tapak gadjah*, een soort daarvan die overal even wijd is; *t. tēlor boewaja*, een andere

soort; *boewah tēmpajan*, e.s.v. vrucht, welks pit een bedwelmende kracht heeft.

تمفايغ tēmpajang, = *tēmpajan*; zie ald.; *boewah tēmpajang*, die vrucht, b.v. *saperti boewah tēmpajang, dimakan, mabok, diboewang, sajang*, als de *tēmpajang*-vrucht, gegeten, bedwelmt zij en haar weg te werpen vindt men jammer. Sprw.

تمثت tēmpat, plaats; de persoon bij wien of tot wien; gelegenheid voor iets, waar, waarin; *tēmpat kadiaman* en *t. kadoedoekan*, verblijfplaats, woonplaats, H. Abd. p. 16; *t. bitjara*, rechterstoel, presidentszetel, H. Abd. 281; *mēmbēri tēmpat*, verblijf geven; *mēmbowat tēmpat*, zich ergens met der woon neerzetten, er een verblijfplaats van maken; *t. toempah darah*, geboorteplaats, de plaats, waar men het eerste levenslicht aanschouwde, H. Abd. p. 12, r. 7; *t. nasi goelai*, de persoon bij wien men den kost vindt; *tēmpat mēnaroh soeka dan sjoegroel*, de persoon, aan wien men zijne vreugde en zorgen toevertrouwt; *orang tjina tēmpat koebeli beras ini*, de chinees, bij wien ik deze rijst heb gekocht; *t. bērtanja*, vraagbaak, de persoon, bij wien men navraag doet; *tēmpatan*, plaatselijk, tegenover algemeen.

تمثت toempat, verstopt van iets, dat hol is, opgepropt vol van een besloten ruimte. NB. die ruimte behoeft niet altijd een besloten te zijn, b.v. *toempatlah roepa laoet itoe olih kabanjakan pērahoe*, het voorkomen der

zee was als propvol door de menigte vaartuigen, Sadj. Mal. 55; *sēgalā loeroeng pon toempatlah*, en alle straten waren propvol, I. P.; *mēnoempatkan*, verstoppēn, volproppen, dichtstoppen; *mēnoempat saloeran ajar*, een water-afvoerkanaal stoppen; *m. djalan*, e. weg afsluiten; *toempatlah pērigi itoe*, die put was verstopt; *moeloetnja tērtōempat*, den mond gestopt; *roemah tērtōempat dēngan manoesia*, een huis opgepropt vol met menschen; *boeloeh toempat*, een bamboe die niet hol is, lett. die verstopt is, = *boeloeh pēdjā*.

تمفر tampar, slag met de vlakke hand, klap; *tampar tangan*, handslag; *bērtampar tangan*, in de handen klappen, bij handslag; *tampar hantoe*, e. s.v. geneesmiddel uit het plantenrijk, ook e. s. v. ziekte op de oogen; *mēnampar*, met de vlakke hand slaan; *m. bēri pētjah*, iets stuk slaan. Boeng. Ramp. p. 51; *m. pipi*, een kinnebakslag geven; *m. rēbana*, de handtrom tokkelen; *mēnampar-nampar dada*, zich op de borst slaan, b.v. van droefheid of ontsteltenis, Ind. Poet.; *tamparan*, het slaan met de vlakke hand, ook de plaats of datgene, wat met de vlakke hand geslagen wordt, b.v. *loeroetan*, *boekannja tamparan*, het was afstroopen, geenszins afslaan (van de muggen); *tamparan njamok*, de plaats waar men de muggen doodslaat, d. i. het schouderblad; *katau kēna tampar*, *biar dēngan tangan jang pakai tjintjin*; *katau kēna tēndang*, *biar dēngan kaki jang pakai*

kasoet, krijgt men een klap, laat het zijn met een hand, waaraan een ring is; krijgt men een schop, laat het wezen van een voet met een schoen, Sprw. Een dergel. sprw. zie bij *sabërang*; zie ook *tëmpiling*.

تمقرس *tëmpëras*, I. op verschillende plaatsen uitgestort en verspreid, b.v. rijst uit een lekken zak, water uit een lek vat of uit een gieter enz. ook van menschen gebruikt, b.v. *maka samoewanja pon bërtëmpërasanlah*, en allen nu werden verstrooid, nam. van een verslagen leger.

II. e.s.v. zoetwatervisich, zie *tjërretjek*.

تمقر *tëmpërau*; *bërtëmpërau*, antwoorden met verwijt of verwijt.

تمقس *tampas*, glad afgekapt; *mënampas*, glad afkappen, b.v. een heg door al de uitstekende punten weg te kappen, een kokosnoot om er een gat in te maken, behakken van een balk met een bijl.

تمقس *toempas*, verdelgd, uitge-roeid; *mënoempas*, verdelgen, uit-roeien.

تمقس *timpas*, afgelooopen, effen van het water; *soeroet timpas*, volkomen eb, geheel laag water, ook drooggelooopen van een rivier of kreek.

تمقس *timpoes*, naar onder spits toeloopend of dunner wordend, zooals b.v. een drinkglas, kastpoot, scheepsromp enz.

تمشع *tampang*, I. plat vlak, zooals bij doorsnijding verkregen wordt, platte, vierkante koek, b.v. van *gëtah përtja*; ook e.s.v. tinnen munt =

$\frac{1}{10}$ dollar; een koek tin van $\frac{1}{2}$ tot 2 *kati* gewicht; een koek was; *tampang timah*, ook de ronde houten kussens aan den top van den mast van een *pëndjadjap*, waarop het want rust, in de plaats van de *toepai-toepai*, welke alleen door den Vorst en de vier voornaamste hoofden mogen gevoerd worden; *mënampang*, doorsnijden, b.v. een brood, blok tin en derg.; *pënampang*, doorsnede, vlakke zijde van iets, b.v. van een huis, dobbelsteen, vesting enz.

II. e.s.v. boom, die goed hout levert.

تمشع *tampoeng*, I. Mën. *tampoeng*, aangezet stuk of lap; *mëntampoeng*, aan elkaar zetten, lappen, b.v. *soedah banjak kojak kaïn itoe, tampoenglah*, dat kleed is erg gescheurd, lap het; *tampoeng hari*, naam eener zeer giftige slang, behoorende tot de *tëdoeng*-soorten, zwart, met rooden staart en kam.

II. opvangen van het palmsap in een bamboezen koker bij het aftappen van den boom; *bagai mënampoeng ajar dalam limas pësoek*, als water opvangen in een lek bakje. Sprw. 't eene oor in, 't andere uit, v.d.T. Ook water, dat geschonken wordt, in den mond opvangen. M. en R. v. Eys.

تمشع *toempang*; *mënoempang*, mededoen, medegaan in een voer- of vaartuig, bijwonen, medeplichtig zijn, meteen of tevens iets doen, meevaren, logeeren, er toe behooren of bijgevoegd zijn, van een deel van iets, dat uit meer deelen bestaat; *mënoempang-*

kan, doen meevaren, bijwonen, op iets zetten, leggen of laden, tijdelijk plaatsen of ter bewaring geven, aan iemand meegeven; *m. soerat*, een brief meegeven of insluiten bij; *m. tangan*, de hand of handen opleggen, b.v. op den kop van een slachtoffer, of op het hoofd om te zegenen; *toempangan*, tijdelijk verblijf, logies, passage; *oewang toempangan*, vracht, passagegeld; *roemah itoe ditoempangnja*, hij ging in dat huis logeeren; *janj mēnoempang pēkērdjaän*, medeplichtige. NB. *mēnoempang*, regeert meestal het Voorz. *dalam*, b.v. *mēnoempang dalam kapal*, meevaren met een schip.

تمشق toempoeng, e. s. v. lagen boom met sterk hout.

تمشق timpang, mank, kreupel, als blijvend gebrek, terwijl *pintjang* slechts tijdelijk is, b.v. *boekannja timpang*, *pintjang sadja*; *mēnimpang*, hinken, mankgaan; *timpang kaki*, ongelijk van de beenen en daardoor mankgaan; ook fig. b. v. *bērtimpanganlah roepanja laki-laki dēngan pērēmpoewan itoe*, die man en vrouw gaan samen mank, d.i. passen niet bij elkaar, naar het schijnt, Abd. sch. wrdb. Ook gebruikt van oude meubels en van de tong in eene balans, doorslaan, overhellen. Zie ook *pintjang*.

تمشق tempoeng, I. *mēnempoeng*, horizontaal naar iets werpen, zooals bij een opgezet spel, werpen naar een doel en vandaar ook: zich van alles meester maken, alles opkopen.

II. *mēnempoeng*, dwars afzetten, b.v. een sloep, hetzij met een boom of sloephaak, hetzij met den voet.

تمشق tēmpap, de breedte van de hand; *jäng satēmpap*, de naaste familiebetrekking; ook het vrouwelijke schaamdeel, v.d.Tn.; *mēnēmpap*, de vlakke hand op iets leggen; *mēnēmpapi*, met de breedte der hand afmeten, v.d.Tn., zie ook *tēlēmpap*.

تمشق tampak, te zien zijn, zichtbaar zijn, gezien kunnen worden, er uitzien als; *antara tampak dēngan tidak*, tusschen zichtbaar en niet zichtbaar, half zichtbaar; *hilang-hilang tampak*, telkens verdwijnen en wēer zichtbaar worden; *tampak-tampak apoeng*, heel in de verte eventjes zichtbaar worden; *nampak*, zien kunnen, van de oogen; *mēnampakkan*, laten blijken, vertoonen, laten zien, b.v. *gēntar didalam hatinja tiada ditampakkannya*, zijne gemoedsbeweging liet hij niet blijken, R. Chaib.; *mēnampakkandirinjakapada*, zich vertoonen aan, van een persoon, S. Dz.; *mēnampakkan moeka*, zijn geelaat vertoonen, zich eens bij iem. laten zien, hem een bezoek brengen, Mal. Sam. I: 187; *matakoe tiada nampak*, mijne oogen kunnen niet zien; *pajoeng poetih itoe tampak dari djaoeh*, de witte zonnenschermen zijn van verre zichtbaar, S. M.

تمشق tampak, deksel, bedekking, b.v. *tampak gērai dan pētarana*, de bedekking aan de zijden van die zetels; *t. bantal sēraga dan tilam*, versierde bedekselen aan de zijden

v. staatsiekussens en matrassen. Ook het dekseltje, waarmede de schelp van sommige horenschelpdieren gesloten is, de stoel of schulp, waarop de vrucht aan den steel zit, korte steel, die aan sommige aarden potten en pannen gebakken is, ook het bolletje, waarin de franje v. e. kwast of de vederen van een pluim zijn vastgehecht; *t. didong*, zangerige toespraak tot inleiding v. de *didong*, zie ald.; *tampok laboe*, lesbische liefde; *bërtampok laboe*, die bedrijven, v. d. W.; *boeroeng tampok laboe*, e. s. v. kleinen vogel, gelijkende op de *pipit*, C. en S.; *tampok soesoe*, de kring om de borststepels.

تمفق tamfik, Jav. *měnampik*, wraken, van de hand wijzen, niet willen aannemen, versmaden.

تمفق tēmpik, hevig geschreeuw, gejuich; *bërtēmpik*, juichen, schreeuwen; *tēmpik soerak*, algemeen gejuich, krijgsgeschrei.

تمفق toempoek, hoopje, groepje, plukje, troep, ook plek van een andere kleur; *bërtoempoek-toempoek*, aan groepjes, troepjes, plukjes, en bontgevekt, C. en S., ook aan kavelingen, H. Abd. 118; *měnoempoekkan*, ophoopen, opstapelen; *katoempoekan*, meestal *katoemboekan*, zie *bijtoemboek*.

تمفق tompik, e. s. v. dikke koek van sago, die zonder olie of vet in een pan gebakken wordt.

تمقل tampal, opgezette lap, pleister; *měnampal*, lappen, pleisteren, verstellen; (Měn. *měnampalkan karsik kaboeloeh*, grof zand op bamboe

lappen, Sprw. voor: 't is boter aan de galg gesmeerd); *kain satampal*, een lap goed om ergens op te zetten; *daoen tampal bësi*, e. s. v. geneeskrachtige bladeren; *tampal minjak pëkat*, kleefpleister.

تمقل tampoel, een kleur v. honden, geheel geel of bruin, C. en S.

تمقل tampil, naar voren treden, zooals b. v. een getuige, redenaar, priester enz. meestal *tampil kahadapan*. Ook = *tampak*, b. v. *maka marahnja tampil kapada moekanja*, en zijn toorn werd zichtbaar op zijn gelaat, S. Dz.; *měnampilkan*, voorbrengen van e. rijbeest, b. v. *maka gadjah kanaikan pon ditampilkan oranglah*, *maka baginda pon naik gadjah*, en de olifant, het rijbeest, bracht men voor en de Vorst besteeg den olifant, Mes. Kag.; *akan bapa'nja tampil mëndjadi walinja*, haar vader trad naar voren als haar voogd, B. R.; *maka tampillah istëri raden Arija mëntjoetjoer ajar-mawar kapada poetëra kadoewa itoe*, de echtgenoot v. raden A. trad naar voren om rozewater te storten op de beide Vorstentelgen, Mes. Kag.

تمقل toempoel, bot, stomp, van snijdende werktuigen; *měnoempoelkan*, afstoppen.

تمقل tempel, opgeplakt, aangekleefd, aanhangen van een geur of stank; *měnempel*, aanklevend; *daging mēnempel*, moesjes, kleine uitwas op de huid, wrat, verre bloedverwanten; *toelang mēnempel*, stuk been dat los in het vleesch zit, zooals men, naar beweerd wordt, dikwerf in tijgers

aantref; *bërtempel* = *bërdamping*, belendend; *mënpelkan*, opplakken, aanplakken, doen kleven, Bloeml. Zed. verh.; *maka tempellah boesoeknja maka Zoebir pon moentahlah*, die stank kleefde hem aan, zoodat Z. begon te braken, R. Ch.

تمفلق *tëmpëlak*, bestraffing op den man af, zóó dat geen ontkennen meer mogelijk is, overtuiging van verkeerdheid; *mëñëmpëlak*, aldus bestraffen, overtuigen v. verkeerdheid; *këna tëmpëlak*, overtuigd, bestraft zijn of worden. Wellicht van *tampak*, duidelijk zichtbaar.

تمفلق *templek*, Jav. = *tempel*, zie ald.

تمن *tampan*, zich goed voordoen, geschikt, passend, fraai van gestalte, flinke houding, ferm voorkomen, b.v. van militairen, welgemaakt, welgemaaktheid, flinkheid; *tampan bënar roemah itoe*, dat huis ziet er zeer goed of flink uit; *dëngan tampannja*, geschikt, passend, Hik. Abd. 117; *tampannja boekan barang-barang*, haar voorkomen was niet alledaagsch, was bijzonder flink, H. Abd. p. 60. Wellicht ontstaan uit *tampa-an*, zie *tampa* en *tampak*; *kadoedoekannja poelau itoe tërlaloe tampan*, de ligging van dat eiland was zeer geschikt. Zie *tëtampan*.

تمن *tëmpän*, slagboom, barrière, Sw.

تمن *tampin*, peperhuis, van sagobladeren gedraaid, om er sago in te doen; *sagoe tampin*, parel-sago, lett. zakjes-sago; *sirih satampin*, een

samengevouwen bételpruim, geheel gereed om in den mond gestoken te worden, Batav.; *mëñampin*, zulk een pruim klaarmaken, d. B. In de Oend. Djambi is *bërtampin*, deponeren, b.v. van gerechtskosten of een onderpand.

تمقو *tampoe*, de breedte van de hand als lengtemaat, Pad. bovenl.

تمقو *toempoe*, steun aan het einde van iets, waarop of waartegen het steunt; *bërtoempoe*, met den voet op of tegen iets steunen, den voet op iets zetten; bij weddingschappen: evenveel gezet hebben. Ook *mëñoempoe*, b.v. *bodoh Mëñangkabau, jang tiada përnah mëñoempoe laoet*, onwetend is die Mëñangkabauwer, die nooit e. voet op zee gezet heeft, Mal. Sam. I: 213; ook op iets drukken, Sadj. Mal. pag. 85; *bërtoempoe-toempoean*, drukken tegen iets van weerskanten, *bërtoempoe-toempoean kaki*, van twee of meer personen met de voeten tegen elkander steunen; *toempoewan*, steunpunt voor den voet of voor het een of ander uiteinde, voeteneinde van e. bed; *toempoewan gëlombang*, golfbreker, zeehoofd; *toempoewan haroes*, iets waar de branding tegenaan slaat, ook fig. van iemand, die er van allen langs krijgt; *toempoewan orang*, plaats waarheen z. veel volks begeeft, van algemeene bijeenkomst; *mati ditoempoewan*, aan het voeteneinde van het bed, d. i. bij de geboorte, gestorven zijn; *pëñoempoe*, voorwerp waartegen men steunt; *pëñoempoe kaki*, voetenbankje; *sëtoempoe*, iets, waarop men tot steun den voet zet, steunpunt

voor het doen van een sprong; *toempoe-toempoewan*, grens, Max.

تمفو tempo, Port. tijd, vervaltijd, termijn, ten tijde.

تمفوا tēmpoewa, de weervogel, e. s. v. kleinen vogel, die een zeer kunstig nest bouwt; *ikan tēmpoewa*, e. s. v. visch, Abd. sch. wrdb.

تمفورس tēmpoeras, z. *tēmpēras*.
تمفورغ tēmpoeroeng, van *porong*, ook *tēmporong* en *tēmporok*, de helft van een kokosdop; *t. djantan*, de bovenste, *t. bēlina*, de onderste helft, die met den steel aan den boom verbonden is en waarin de aanstaande kiemgaten voorkomen. Deze kan niet voor nap gebruikt worden; *t. kapala*, = *batoĳ kapala*, hoofdschedel; *t. loettoet*, de knieschijf; *djērat tēmpoeroeng*, de halve dop v. e. kokosnoot, rondom voorzien van strikken, die allen naar binnen slaan, gebruikt om kippen te vangen; *boewah tēmpoeroeng*, de advocaat-vrucht.

تمفورق tēmporok, segment van een kokosdop, zie *porok*.

تمفولر tēmpoeloer = *hēmpoeloer*, zie ald.

تمفولج tēmpolong, spuwbakje, = *kētor*, zie aldaar en *tēmpoeroeng*.

تمفولغ tēmpoeling, e. s. v. harpoen met ijzeren punt en weerhaak, houten speer met ijzeren punt, enterhaak, zie *sērampang*.

تمفونق tēmponeĳ, e. s. v. boom, welks vrucht in gedaante en smaak gelijkt op de *nangka*, doch kleiner is dan deze.

تمفوي tēmpoewi, e. s. v. boom

met zure, roode, eetbare vruchten; soorten zijn: *t. boenga* en *t. batang*.

تمفويش tēmpoejoeng, e. s. v. plant, veel gelijkende op onze paardebloem, die als geneesmiddel gebruikt wordt.

تمفويق tēmpojaĳ, e. s. v. verzuurde brij van gezouten en gegiste *doerian*-vrucht.

تمفه tampah, Jav. een ronde, platte wan van gevlochten bamboe.

تمفه tēmpah, vast aangenomen, geëngageerd, b.v. van eene accoucheuse, of van iem. ten dans; voorschot, handgeld; *mēnēmpah*, aannemen, engageeren voor iets, handgeld geven, bij voorbaat koopen, voorschot geven op iets. Jav. *pandjēr*, id.

تمفه tēmpoeh, I. *mēnēmpoeh*, op iets aanvallen, aanstormen, zooals een leger op een vijandelijk leger, of op eene vesting of versterking; beuken van wind of golven op iets.

II. *mēnēmpoeh*, bedorven goed teruggeven met eisch tot schadevergoeding; *katēmpoehan*, het goed dat men bedorven heeft teruggekregen met den eisch tot schadevergoeding; bedorven goed, waarvoor schadevergoeding geëischt wordt.

تمفه toempah, storten, uitstorten, van het vocht, enz.; *tērtoempah*, gestort, uitgestort, vergoten; *toempah roewah*, in menigte overal uitgestort; *tēmpat toempah darah*, zie *tēmpat*; *mēnoempahkan*, storten, uitstorten, van den persoon, plengen, vergieten; *mēnoempahi*, bestorten, op

iets storten; *katœmpahan*, bestort, overstort.

تمفه timpoeh, met de beide beenen naar rechts onder het lichaam zitten, terwijl men op de linkerhand rust, de fatsoenlijke wijze van zitten voor vrouwen, b.v. *maka dajang-dajang ka-empat sigèralah datang bértimpoeh rapat*, en de vier hofjuffers kwamen spoedig en zetten zich aldus dicht bij elkander, B. S. *timpoeh katak*, gehurkt zitten als een kikvorsch.

تمفي tampai, Hik. R. Pasai 104 = *tapai* II, zie ald.

تمفي timpé, Jav. koekjes van gèstè boontjes, die men in een pan met vet bakt.

تمفي tampi; *mênampi*, rijst wanner door haar telkens op te gooien en weer op te vangen op de wan; snel op- en neergaan van de borst.

تمشيدق tēmpedak, Jav. vertrapte schurk, gemeene schoft, van het Jav. *idak*; *ngidak*, vertrappen met voet of poot, b.v. *tēmpedak poetjat tjandal ini pèrgi mēmaling poela*, deze bleeke, gebrekkige schurk gaat nu ook al stelen, Pr. Dj.

تمشير tēmpiar; *bértēmpiar*, uit elkander stuiven, zooals b.v. een troep kuikens.

تمشيرس tēmpiris, oorworm. I.

تمفيس tēmpias, instuiven van den regen, het schuim der golven enz. *tēmpias hoedjan masoek*, het regent in; *bértēmpias*, als stof opstuiven, van eenig vocht; *hari tēmpias*,

weder van stuivenden regen, van regen en wind, onstuimig, buiig.

تمشيلغ tēmpiling, ook *tēmpeleng*, oorveeg, klap om de ooren; *mēnēmpiling*, een oorveeg geven.

تمشينس tēmpinis, I. e.s.v. boom met goed, hard, roodgekleurd timmerhout.

II. e.s.v. eetbaren zoutwatervisch.

تمن tēman, op Java *tēmēn*, makker, kameraad, gezel, bediende; ook gebruikt als pers. Vrnw. 1° pers. als de Rijksbestierder nederbuigend spreekt tot jongeren in jaren; *tēman didjalan*, reismakker; *mēnēmāni*, als kameraad helpen, Pr. Dj., als makker vergezellen, H.B.; *pētēmānan*, de gezamenlijke kameraden, kameraadschap, L. B. zie Facs. 28.

تمن tēmin, ringvormig beslag om iets, ter versiering of om het splijten te beletten, b.v. boven om het heft van een mes, boven aan een wandelstok enz.; *tēmin boentoet*, zulk een ring van onderen.

تمندغ toemandang, zie bij *tandang*.

تمنغ tēmēnoeng, e.s.v. eetbaren zoutwatervisch.

تمو tēmoe, I. *bértēmoe*, ontmoeten, aantreffen, samenkomen, onder vinden, raken tot, van zaken, aan elk. passen, overeenkomen van kleuren of figuren van verschillende stukken, die aan elk. gezet worden; *bértēmoe dēngan*, wordt zoowel van zaken als personen gebruikt, b.v. *ija bértēmoe dēngan anaknja*, zij ont-

moette haar kind; *sĕgala nĕgari jung bĕrtĕmoe dĕngan radja Soran*, alle steden, die Vorst Soran tegenkwam (lett. die hem ontmoetten), Sadj. Mal. p. 30; *sĕgala harta itoe tĕlah bĕrtĕmoe balik*, al die goederen werden weder aangetroffen. H. T.; *pĕrtĕmoewan*, ontmoeting, samenkomst; ook de plaats van samenvoeging of aansluiting; *dimana pĕrtĕmoewan papan*, waar zijn de planken saam gevoegd, waar ontmoeten zij elkander? *tĕlah soedah akoe bĕrtĕmoe*, ik heb het bij ondervinding; *mĕnĕmoe-nĕmoekan*, met elkander doen overeenkomen van kleuren of figuren; *mĕndjahit dia dĕngan mĕnĕmoekan tjorak-tjorak itoe*, hetzelfde zóó naaien, dat de figuren of kleuren overeenkomen; *dipĕrtĕmoekan*, tot elkander gebracht worden, met elkander in aanraking gebracht worden.

II. e.s.v. plant met specerijachtigen wortel, iets gelijkende op de kurkuma. Soorten zijn: *t. erang*, *t. koentji*, mogelijk moet dit *t. koenjit* zijn, evenals in het Mĕn., *t. lawak*, *t. paoeh*, *t. koening*, *t. poetih*, *t. giring*, curcuma viridi flora Rox., enz.

تمور toemoer, Arab. meerv. van *tamr*, zie ald.

تمور tĕmoerat? eene hoedanigheid van rood, b.v. *bibirnja merah*
تمور Pr. Dj. op twee pll. Ik gis dat het *tĕmoeraté* is van *toeraté*, Jav. de rozeroode lotus.

تمور tĕmoeroen, zie bij *toeroen*.

تموكس tĕmoekoes, ook *kĕmoe-*

koes, de staartpeper of cubeben; ook *lada bĕrekoer* genoemd.

تمولق tĕmolok, = *tĕmbolok*, zie aldaar.

تميرغ tĕmerang, = *tĕmberang*, zie aldaar.

تميع tĕmiang, e. s. v. bamboe met dun hout en daardoor geschikt om er rijst in te koken, ook gebruikt voor blaasroeren; verder e.s.v. oneetbaar zoutwaterschelpdier met zeer dunne schaal, en de naam eener plaats op O. Sumatra; *tĕmiang bĕlah*, splijtsel van zulk een bamboe, dat zeer scherp aan de kanten is; *mĕrĕboet tĕmiang bĕlah*, om zulk een bamboe-splijtsel vechten, fig. voor vechten om iets gevaarlijks.

تميكر tĕmekar, = *tĕmbekar*, zie aldaar.

تميكى tĕmikai, de watermeloen, = *tĕmbikai*.

تميبيل tamjil, Arab. weifelen, overhellen, besluiteloos zijn.

تن toen, heer, titel van den Rijksbestierder, den *toemĕngoeng* en hunne afstammelingen; *pĕrtoenan* en *pĕtoenan*, de heerenstand, de gezamenlijke heeren, ook iemand die den titel van *toen* heeft, b.v. *djika pĕtoenan*, *orang sĕdang mĕndjĕmpoet dia*, is het iemand, die den titel van *toen* heeft, dan ontvangen hem personen uit de middenklasse, S. Mal. p. 118. Bij feestelijke gelegenheden dragen 16 van hen de Rijkssieraden en heeft ieder een *sangga-sangga* achter zich, die een stuk geel doek, *wali* genaamd,

op den rechter schouder draagt.

تنبيه tanbiat, Arab. het wakker maken, opwekken, gaande maken van iemands aandacht, aankondiging, advertentie, édict, mandaat, prophetie.

تنبيت tanbit, Arab. groote en kleine boomen in groei, plantsoen.

تنت tēnat, doodmoede, sterker dan *pēnat*, uitgeput, zeer verzwakt door lang lijden.

تنت tinta, Bat. inkt, verf, kleursel, zie *دواة*.

تنتت toentoet; *mēnoentoet*, najagen, achtervolgen, afgaan op, koers stellen naar, trachten te verkrijgen of meester te worden, vorderen, eischen; *mēnoentoet ēlmoe*, kundigheden najagen; *m. hoetang*, schuld-vorderen; *m. pērbalasan*, voldoening eischen; *m. djandji*, de vervulling eener belofte vorderen; *mēnoentoet kamatian*, den dood wreken van, b.v. *hai Moehammad Hanafijah, sigēralah ēngkau toentoet kamatian saodaramoe Hasan dan Hoesain itoe*, o M. H. wreek spoedig den dood uwer broeders Hasan en Hoesain, Moh. Han.; *m. bela*, bloedwraak oefenen; *pēnoentoet bela*, bloedwreker, *toentoetan*, het nagejaagde, beoogde doelwit.

تنترا tantēra, Skr. leger; *balatantēra*, legerscharen; *pērtantēraän*, legerplaats, kamp.

تنفع tēntang, vlak tegenover, juist, van eene plaats; betreffende, aangaande; *tēntang pērkara itoe*, betreffende die zaak; *bērtēntang ka-*, vlak in de richting van of naar; *bērtēntangan dēngan*, vlak tegenover

iets, dat ver verwijderd is; anders beter *bērhadapan dēngan*, b.v. *doe-doe bērtēntangan dēngan boekit itoe*, vlak tegenover dien heuvel zitten of wonen; ook vlak onder iets b.v. *ija mēnaroh limbahan dan djamban dibawah roemahnja, bērtēntangan dēngan tēmpatnja diam*, zij houden er kolken en rioolen op na onder hunne woningen, vlak onder de plaats, waar zij verblijf houden, Pēl. Abd.; *kēnalah tēntang kapalanja*, het trof juist zijn kop; *djangan hilang tēmpat tēntang mana ēngkau batja*, laat de plaats niet verloren gaan, waar ge juist aan het lezen waart; *tēntangan*, in tegenoverstelling van, ook: wat recht aangekeken wordt, b.v. een huis aan den overkant; *mēnēntang*, recht aankijken, ook rechtuit kijken, de Holl. 6^e dr. pag. 50, r. 14; *djaoeh mata mēnēntang*, gezichtsafstand, zoo ver het oog reikt; *tiada dapat ditēntang njata* voor ons: oogverblindend; *m. mata*, vlak in de oogen zien, daarmede tarten, uitdagen, ook *tēntang mata dēngan mata*, van aangezicht tot aangezicht, onder vier oogen, Pēl. Djin. Van *tēntang* komt ook *tēlētang*, fréqu. plat achterover liggen. Zie *tēntang*.

تنفع toentoeng, I. uiterste scherpe punt van iets, b.v. van een kris, naald, mes, potlood en derg.

II. e. s. v. zeeschildpad; volg. v. d. W. een groote landschildpad, die langwerpige eieren legt; volg. Sw. een rivierschildpad, volg. d. l. Cr. id. = *labi-labi*.

III. *mënoentoeng*, iets ondersteboven houden en er tegen kloppen, om het restje, dat er nog in is, uit te krijgen. Zie *toeng*.

تننغ *tontong*, zie *tongtong*.

تننغ *tinting*; *mëningting*, iets kloppend schudden op een wan, b.v. meel, stofgoud, rijst en derg. opdat het grove zich van het fijne afscheide; op iets kloppen om het te keuren, b.v. een stuk geld enz.; (Mën. *tintingan*, zeef, toestel, gebruikt om de fijne en grove goudkorrels te scheiden); *bërdjalan bërtinting*, alschuddend gaan; *tintingan*, wan; *mëngambil tintingan*, fig. uitdrukking voor iem. naakt uitschudden. Zie *ting*.

تننن *toentoen*; *mënoentoen*, leiden door middel van iets, b.v. een paard bij den toom, een blinde bij den stok.

تننن *tonton*, Jav. *mëntonon*, naar een schouwspel kijken; *tontonan*, schouwspel, tentoonstelling; *mëngidar tontonan*, ter beschouwing rondleiden. Zie bij *idar*.

تننو *tëntoe*, bepaald, stellig, zeker, vast, uitgemaakt, bewezen; *më-nëntoeakan*, bevestigen, bepalen, vaststellen, verzekeren, uitmaken, sluiten van eene rekening, bewijzen van een beschuldiging; *tiada tërtëntoeakan*, niet bewezen kunnen worden, b.v. *soeatoepon tiada tërtëntoeakan olih sègala Mëlahoe*, Atoer Satia; *katëntoean*, zekerheid, bepaling, vaststelling; *bëlom bërkatëntoean*, nog niet tot zekerheid gekomen zijn, nog

geen vaste instellingen hebben, Hik. Abd. 254.

تنتي *tanti*, I. zie *nanti*.

II. Pad. bovenl. *tanti badjoe*, klink of geer van doek met gouddraad doorweven aan weerszijde in een vrouwenbaadje.

تنجغ *tandjoeng*, kaap, uitstekende landpunt in zee of rivier; *po-hon tandjoeng*, e. s. v. fraaien boom met welriekende bloemen en eetbare vruchtjes, zoo genoemd, omdat hij bij voorkeur op de aan de zeelucht blootgestelde uithoeken groeit; *mënantjoeng*, een landpunt omvaren; *tandjoeng-mënantjoeng*, verschillende landpunten omvaren. NB. Sommigen houden *tandjoeng* voor eene samen-trekking van *tanah-hoedjoeng*.

تنجغ *toendjang*, wortel die uit stam of takken naar beneden schiet, in den grond dringt en, sterk geworden, den boom tot steun dient; scherpe, uitstekende punten, hetzij in den grond, hetzij in het water; e. s. v. stut rondom het matten dak van inlandsche vaartuigen; *daoen toendjang*, bladeren, die aan de luchtwortels groeien en als medicijn worden gebruikt.

تنجغ? b.v. *mëlakoeakan didalam* **تنجوغ** *dan noedjoem*, Hik. Am. Hamz. I pag. 4, mogel. fout voor *tënoeng*?

تنجغ *toendjoeng*, waterlelie, de lotus met roode, witte, blauwe en rozeroode bloemen; *t. tèlepoek*, e. bijzondere soort daarvan. Zie ald.

تنجق tandjak, ook *tëndjak*, ziech steil naar de hoogte verheffend zoo- als b.v. een toren, vlieger, vogel enz.; slip van een hoofdoek, die van achteren schuin omhoog steekt; *lajar tandjak*, e.s.v. schuin zeil op inland- sche vaartuigen.

تنجق toendjoek, Mën. wijs- vinger, ook volgens Pijn. en Am. Hamz.; *mënggigit toendjoeknja*, op zijn wijsvinger bijten; *t. langit*, recht- staande stukken in het dak van een huis, M.; *mënoendjoek*, iets toonen, aanwijzen, laten zien, aanduiden; *m. djalan*, den weg wijzen; *m. kabëra- niannja*, bewijzen van moed geven; *m. laki-lakinja*, zich manhaftig too- nen, iemand tot den strijd uitdagen; *m. gagah-bëraninja kapada sa'orang*, iem. provoceeren, tot den krijg dwin- gen. Pël. Abd. p. 44; *m. moekanja*, z. vertoonen, zijn gezicht laten zien, een bezoek brengen; *përtoendjoek*, aanwijzing, vingerwijzing, wenk, b.v. *përtoendjoek daripada Allah*, H. Abd. 147; *mëlainkan ija mëndapat pë- rtoendjoek daripada Allah*, tenzij hij eene vingerwijzing van God verkrij- ge; *mëmpërtoendjoekkan*, iets vertoo- nen, b. v. *dipërtoendjoekkannja ka- pada orang sakalian*, zij vertoonden dat aan al het volk; *tiada tërtoen- djoekkan*, niet aangewezen kunnen worden, Atoer Satia; *djari tëloen- djoek*, bij verkorting ook alleen *tëloen- djoek*, de wijsvinger; *sapërti harimau mënoendjoekkan bëlangnja*; *sapërti doerian mënoendjoekkan pangsanja*, Sprw. gebruikt van iemand, die on-

bewust, duidelijk zijn natuur of nei- gingen laat blijken; *mënoendjoekkan*, ook verwijzen, b.v. *jang hidoep itoe mënoendjoekkan kapada jang mati*, dan *jang mati mënoendjoekkan ka- pada jang hidoep*, de levenden ver- wijzen naar de dooden en de dooden verwijzen naar de levenden. Sail's Sal.; *toendjoekan*, wegwijzer, M.

تنجق tindjak, zie *tidjak* en *pidjak*.

تنجول tandjol, werpstrik; *mënan- djoeli batang leher*, een strik om den hals werpen, H. Groel.; *tandjol hoe- dang*, een *lidi* met een haakje aan het eind, dat men in het oog van groote garnalen slaat en ze aldus vangt.

تنجول toendjal; *mënoendjal*, aan- wijzen, door den vinger op het aan- gewezen voorwerp zelf te zetten; doet men dit op iemands aangezicht, dan is dat bij de Maleiers een zware belediging; *pënoendjal* = *tjalak* II, zie aldaar.

تنجول tondjol, knobbel, inz. aan het voorhoofd; *mënondjol*, als knobbel te voorschijn komen. Zie *tombol*.

تنجن tandjan, e.s.v. boom, die een eetbare, rinsche vrucht draagt, in smaak overeenkomende met de *kë- randji*.

تنجو tandjoe, muurlamp, kan- delaar; eigenl. een ring met een pen om in den muur te steken en waarin men eene lamp plaatst; (C. geeft op *tandjoe tëmpasang*, e. s. v. lamp); *sa- tëlah hari malam maka bantara pon mënjoeroeh mëmasang tandjoe sagë- nap tiang balairoeng itoe*, maka tang-

loeng, dian, pëlita dan kandil pon soedah tērpaſang, H. Indr. Maha roepa; tandjoe dilawang pon soedah tērpaſang; këna sinar dian pëlita dan kandil tandjoe dilawang pon tjëmërlang apinja, id.

تنجو tindjau; *mënjindjau*, van boven uitkijken, met uitgerekten hals naar iets in de verte zien, ook op de teenen staan om ergens naar te kijken; *tindjau karang*, uitkijk op den voorsteven van een inlandsch vaartuig; *t. bëloekar*, e. s. v. boom, die boven het kreupelhout uitsteekt; *bërtindjau-tindjauwan*, overal bovenuit kijken v. de rijstaren; *pënjindjau*, uitkijk, bespieder, voorwacht, voorpost, vedette; *pënjindjauwan*, plaats vanwaar men uitkijkt.

تنجو tindjoe; *mënjindjoe*, met de vuist of knokkels stooten, inz. in het gelaat of op het hoofd; *bërtindjoe*, boksen.

تنجو toendjoeh, zie bij *boelang*.

تند tanda, teeken, merk, kentee-ken, voorteeken, bewijs, ook ring of ander teeken van verloving; *tanda alámat*, voorteeken, kenteeken; *tanda bitti*, corpus délicti, overtuigingsstuk, zie *bitti*; *tanda mata*, geschenk tot aandenken, ook *tanda hidoep* en *tanda haját*, letterl. teeken des levens; *tanda sërak*, in het Palemb. de gerechtskosten; ook teeken van overgave = *pënoengkoel*, zie *toengkoel*; *tanda sa- leh adalah pada moekanja*, zijn gelaat droeg de kenteekenen v. vroomheid. Sult. Ibr.; *t. tangan*, handteekening, ook *tapaktangan*; *soerat tanda tangan*,

geteekend bewijs, onderteekend stuk; *mëndaï*, een teeken aan iets geven, teekenen, merken, op de teekens of kenmerken letten, achtslaan op de kenteekeus, Tam. ed Dari; *mënda-dakan ichlâs*, oprechtheid aan den dag leggen; *bërtanda*, van een teeken voorzien zijn, geteekend; *orang toenangan itoe soedah bërtanda-tanda*, die verloofden hebben de teekenen gewisseld; *përtanda*, geteekende, beul, scherprechter; *përtandaän*, e. teeken of bewijs van iets zijn; *përtandaän bilangan*, getalmerk, cijfer; *përtandaän alámat*, de verschillende voorteekeus, Niem. bloeml. 4^e druk dl. I p. 92; *mëmoelangkan tanda*, de verlovingsring teruggeven.

تند toenda, I. wat gesleept wordt, sleep, nasleep; *sampan toenda*, sloep op sleeptouw; *mata toenda* en *kail toenda*, vischangel, die achter een vaartuig sleept; *pahar bërttoenda*, e. presenteerblad, dat nog door e. ander gevolgd wordt; *mënoenda*, sleepen, hoegseeren; *pënoenda*, sleepmiddel, b. v. *tali pënoenda*, sleeptouw; *kapal asap pënoenda*, sleepstoomboot; *satoenda*, van denzelfden sleep, b. v. *bantul sëraga lima satoenda*, vijf pronkussens achter elkander, een stel of sleep uitmakende.

II. Pad. bovenl. *mënoenda*, gelijkstrijken van een aangesmeerde massa klei of pleister met een plankje of bamboe; ook van den grond, de oneffenheden en gaten op het land met een plank, die men voorttrekt, gelijkmaken.

tenda, Port. zonnetent op vaartuigen, tent van een ledekant, wagen enz.

tindawan, Mën. = *tjendawan*, zie ald.

tandoer, Jav. planten, met iets bezet zijn, alleen in: *ikat pinggang tandoer batoeng-batoeng*, een gordel bezet, lett. beplant, met kat-schelpjes.

tandas, I. sekreet, drekput, zie *djamban*.

II. schoon, gladaf van iets, waarop b. v. spijzen hebben gelegen, v. d. W. Zie *tandoes*. Mën. *tandas* id.

tandoes, Mën. *tandas*, id. braak, onbebouwd, zonder iets er op, van land en ook van andere zaken, b. v. *nègari itoepon tèranglah sapèrti padang tandoes*, in dat land stond niets, evenals op een braakliggend veld; *sakali toendoek litjin tandoes*, *bàgai didjilat andjing koeroes*, met eenmaal te bukken was alles glad en effen, alsof een magere hond het afgelikt had, zie ook *tandas* II.

tëndas, Kw. hoofd; *mè-nëndas*, het hoofd, dat op een blok gelegd is, afkappen, onthoofden, het bovenste gedeelte van iets afkappen; *pè-nëndas*, de persoon of het werktuig dat aldus iets afkapt; *kapak pè-nëndas*, bijl om te onthoofden, guillotine, Jav. *ëndas*, hoofd.

tindës, Jav. = *tindih*, drukken, platdrukken, ook met den nagel en vandaar ook: dooddrukken, knippen van ongedierte, verdrukken; *mè-nindës*, iets drukken in dien zin,

ook iets zwaars op iets leggen om het te drukken, b. v. op papier dat het niet wegwaaië; *katindësan*, de nachtmerrie krijgen. Zie *tindih*.

tandang, bezoek, ontmoeting zonder bepaald doel; *bèrtandang*, bezoeken, op bezoek gaan, bezoeken gaan maken zonder bepaald doel, ook z. naar het tooneel van den strijd of naar een hanengevecht begeven, reizen, trekken; *sèhaja bèrtandang-tandang kamari*, ik kom hier telkens maar eens heen; *pènganten itoe bèrtandang karoemah mèn-toewanja*, die bruid gaat hare schoonouders eens bezoeken; *dibawa bèrtandang*, mee op bezoek genomen worden; *bèrtandang tidoer*, bij iemand gaan slapen; *bèrtandang mèndjahit*, bij iem. gaan naaien; *mèmbèli tandang*, koopen, waarbij kooper, verkoper en de koopwaar tegenwoordig zijn; *tikam tandang*, bij de eerste ontmoeting overhoop steken; *kota tandang*, versterkte plaats, waar veel menschen komen, zie *kota*; *tandang masjhoer*, e. s. v. geneeskrachtig plantje; *mè-nandang*, iets bezoeken, b. v. *sibèlang mè-nandang desa*, de gevlekte (bok) bezoekt het platte land, loopt het platte land af; *pè-nandang desa*, landlooper, Mes. Kag.; *orang pèrtandang*, reiziger, in het Palemb.; *mè-nandangkan*, overal op bezoek meenemen, b. v. zijn mooie kleeren of iets anders, om het te laten zien of hooren; *pèrtandangan kasana-sini*, iem. die overal op bezoek gaat, Bloeml. Zed. Verh.; *pakaian temandang mantèri*, ambts-

kleed van een mantëri, b.v. *mëmbëri përsalin salangkap pakaian tëmandang mantëri*, gaf hem aan wisselkleederen een compleet stel ambtskleederen voor een minister, Pr. Dj. en H. Boedj., ook H. Asm. Pati.

تندغ tandig, wat ter vergelijking naast of tegenover elkander gesteld is, ook partij van koopwaren of kaveling, perceel van bouwland enz.; *bërtanding*, iets ter vergelijking naast of tegenover zich hebben; *tiada bërtanding*, heeft niets waarbij het vergeleken kan worden, onvergelijkelijk; *mënanding*, met elkander vergelijken door ze naast of tegenover elkander te stellen, in partijen, kavelingen of perceelen verdeelen, b.v. om te verkoopen enz.; *bërpërang tandingan*, een tweegevecht houden, Pr. Dj. Boeng. ramp. p. 392.

تندغ tëndang, schop, trap; *më-nëndang*, een schop of trap geven; *orang tërtëndangan*, verschoppeling, B. R.; *boenga tëndang moesoeh*, e.s.v. bloem, Pr. Dj. Zie ook *sepak*.

تندغ toendoeng; *mënoendoeng*, met de handen afweren, niet binnenlaten, wegzagen, voortjagen, b.v. van een gestolen buffel. N. Sum., uitzetten, bannen; *bërttoendoeng-toendoeng*, elkander afweren om den voorrang te geven; *toendoengan*, banneling.

تندق tandak, Jav. dansen, nam. op de wijze der javaansche dansmeiden, zie *tari*.

تندق tandoek, hoorn; *bërtandoek*, gehoornd, horens dragend; *koe-tjing bërtandoek*, *bëlanda bërsoenat*,

bëharoe dibajarnja oewang itoe, als de katten horens dragen en de Hollanders besneden worden, dan eerst zal hij dat geld betalen, d. w. z. met St.-Juttemis als de kalveren op het ijs dansen; *tandoek lajar* of *tandoek-tandoek*, kromme houten onder aan den mast, waarin de opgerolde zeilen enz. gelegd worden; *mënandoek*, met de horens stooten, ook de zeilen in de *tandoek-tandoek* leggen, Sj. Soelth. Jah.; *tandoek-mënandoek*, elkander met de horens stooten.

تندق toendoek, neergebogen, neerbuigen, van het hoofd of het lichaam, zich onderwerpen, bukken, buigen, met gebogen hoofd naar beneden zien; *mënoendoekkan tëngkok*, den nek buigen; *m. diri*, z. nederbuigend jegens anderen gedragen, H. Abd. 480; *alámat toendoek*, teeken v. onderwerping; *moelaï toendoek*, het tijdperk waarin de rijst begint te rijpen; *pënoendoek*, e.s.v. toovermiddel om anderen tot onderwerping te brengen, H. Abd.; *tëngadah langit*, *toendoek pasir*, opziende, hemel, neerziende, zand, van de woestijn.

تندق tindik; *mënindik*, doorprikken, doorsteken, doorboren van iets duns, b.v. de oorlellen om er ringen in te doen; *tindik* = *adik* en *adinda* b.v. *tindik wai dëngar madahnja abang*, Sj. Ind. Kës.; *tindik wai djangan bërkalboeimbang*, id. het is een vuile woordspeling.

تندل tandil, Tam. e.s.v. onderofficier aan boord, in rang lager dan de *sërang*; ook e.s.v. mindere hoof-

den. Mën. *tandil madjahil*, vrouwelijke hovelingen, die den spiegel van den Vorst dragen.

تندم tandam, opstapelen, op elkander leggen, L.; *mënjčlampaikan tandamnja?* Ism. Jat. 30 mogelijk moet dit *tëtampam* zijn.

تندن tandan, tros v. vruchten, die in menigte bij elkander aan één steel zitten, b. v. van bananen, druiven en derg. of tot een bos bij elkander gebonden zijn, zooals van kokosnoten. Mën. de stengel van zulk een tros; *tandan ekoer*, het onbehaarde gedeelte van een staart, b. v. van een paard. Zie ook *sisir*.

تندن tandoen; *zamán tandoen*, onheugelijke tijd, v. d. W.

تندن toendan, Jav. rustplaats, wisselplaats; van post tot post brengen, vóórloopen, Batav.

تندن toendoen, venusheuvel, v. d. W. lijst geneesk. wrd.

تندان tindan; *mëninandan*, zonder orde ophoopen van lange voorwerpen, b. v. balken, potlooden en derg. door het einde van het eene voorwerp te leggen op het andere; *bërtindan paha*, de dijen tegen elkander drukken; *tindan-mëninandan* = *tindih-mëninandih*, mijn Schr. zie ald.

تندو tandoe, en *tandoean*, draagstoel, waarvan de last zich beneden de steunpunten bevindt, palankijn; *tandoe bërajoen*, draagtoestel, bestaande uit een hangmat aan een draagboom, z. ook *oesoeng* en *bëambar*.

تنده tandah, zie *tanda*.

تنده tindih, drukken op iets,

gedrongen, gedrukt, opeengedrongen; *tindih-kasih*, zie bij *djahit*; *mëninandih*, iets of iemand drukken, verdrucken, in het nauw brengen; *doedoek bërtindih*, gedrongen zitten; *bërdjalan bërtindih*, in gesloten gelederen voorttrekken; *ditindih jang bërat*, *dililit jang pandjang*, door het zware gedrukt en door het lange omslingerd, Sprw. machteloos zijn tegenover de overmacht van anderen; *tërtindih*, gedrukt, verdrukt, onder iets liggen; *pëninandih*, drukker, verdrucker; *pëtindih*, in het Palemb. zendeling; *pëninandih kartás* of *p. soer-rat*, pressepapier; *tindih-mëninandih*, elk. drukken of verdrucken.

تندیکت tandikat, de naam v. e. boom in het Palemb.

تنر ténar, wereldkundig, algemeen bekend, openbaar, ruchtbaar, v. d. W. Ook luidruchtig.

تنزیل tanzil, Arab. het zenden van boven, hemelsche openbaring, de Koran; *mëntanzilkan*, van boven, d. i. van den hemel, zenden.

تنسي tansi, zie *tangsi* II.

تنغ ténang, stil, kalm, bedaard, van water; (Mën. ook van voorwerpen, die snel draaien, zoodat zij schijnen stil te staan; *ténang di-atas koeda*, onbewegelijk te paard zitten, v. d. Tn.); *djikalau ajar ténang*, *djangan disangka tiada boewaja*, als het water stil is, moet men niet denken, dat er geen krokodillen zijn, Sprw.

تنغ ténnoeng; *mënnöeng*, stijf en strak aanzien, fixeeren, zitten tu-

ren; waarzeggen, voorspellen; *pětěnoeng*, ziener, waarzegger; *těnoengan*, waarzeggerij, tooverij; zie *rěnoeng* en *měnoeng*.

تنفيس tanfis, Arab. troost, verlichting, verstrooiing.

تنق tēnoek, de tapir.

تنق tēnoen; *běrtěnoen*, weven; *běrtěnoen soetěra*, zijde weven; *těnoenan*, weefsel; *pěrkakas tēnoen*, weefgetouw; *těnoenan darat*, binnenslandsch weefsel; Měn. *těnoen-těnoen*, de waterjuffer.

تنور tannoer, Arab. oven, fornuis; *boedak-boedak tanoeran keling*, bakkersjongens van de kust van Coromandel. M.

تنوين tanwin, Arab. teeken ter aanduiding, dat de klinker, waarop een woord uitgaat, met eene *n* moet gesloten worden; *měntanwinkan*, van het teeken tanwin voorzien.

تنيرغ tēniring, naam van een boom, welks bast als looistof gebruikt wordt.

تو toe, verkort. van *itoe*, b.v. *sěhaja toewantoe*, die slaaf v. mijnheer, voor *s. toewan itoe*; *saběntartoe*, voor *saběntar itoe*, op dat oogenblik.

تو' toe', verkorting van *datoek*, zie ald.

تووا toewa, ook *toeha*, oud, van vruchten: rijp, voldragen; van voorwerpen: oud, gebruikt, versleten, genoeg gekookt, gebakken of gebraden; van metalen: zuiver, fijn; van kleuren: donker, van een bril: sterk vergrootend; verder: oudheid, ouderdom, rijpheid, zuiverheid, fijnheid,

gaarheid; *orang toewa*, oudste, opperhoofd, een der ouders, de ouders; *orang toewa děhoeloe*, het voorgeslacht; *boeboer soedah sampai toewanja*, die pap is gaar genoeg; *minjak bēlom sampai toewanja*, die olie heeft nog niet genoeg gekookt; *emas toewa*, fijn goud; *merah toewa*, donkerrood, bruin; *toewa-toewa*, ouderling, ook donkere vlekjes op de huid; *sěgala toewa-toewa*, de oudsten of ouderlingen; *toewa tahoe*, hoofd, dat van alles kennis draagt; voor hoofd ook *kětoewa*, b.v. *kětoewa pěndjara*, cipier, stokbewaarder, Sw. *toewarenta*, oud en af, tot geen werk meer geschikt; *toewa-moeda*, oud en jong, ook betrekkelijk gehalte van goud; *toewa roemah*, het hoofd des gezins; *měntoewakan*, oud maken; zuiveren, louteren van metalen; *měntoewa-toewakan*, tot oudste of hoofd aanstellen, Noer Moh.; *měntoewa*, ook *měrtowa*, schoonouders; *pěntoewa* en *pěngětoewa*, oudste, hoofd; *jang dipěrtowa*, die als oudste erkend of bezeten wordt; *paratoewa*, de gezamenlijke oudsten, ouderlingen of hoofden; *sapěrti emas*, *dapat di-oedji*, *dimatoekan pada batoe toewa-moedanja*, als goud, dat getoetst kan worden en op den steen deszelfs betrekkelijk gehalte in karaten bepaald, B. R.

توارود tawároed, Arab. het wederkeerig iets brengen, briefwisseling.

توارغ toearang, een langdurige droogte, C. en S.

تواريح tawárich, Arab. meerv. van *tárich*, zie ald.

tawáfi, Arab. sneuvelen in den heiligen oorlog tegen de ongeloofigen.

tawadloé', Arab. zich vernederen, nederigheid, ootmoed, b.v. *ijalah jang sangat tawadloenja akan Allah*, hij was zeer ootmoedig voor God. H. Atj.

toewakang, Chin. windbuidel, kwast.

tawakoel, Arab. het elk vertrouwen, wederkeerig vertrouwen.

toewala, Port. servet, handdoek. Kan ook van *towel* Eng. zijn.

tob, zie *top* توف.

toeba, e.s.v. plant met giftigen wortel, *akar toeba*, ook *akar tjilaka* genoemd in de Pël. Diin., dien men gebruikt om visch te bedwelmen, *měnoeba ikan*. Soorten zijn: *t. akar*, *t. tikoes* en *t. dandang*; *toeba bidji*, de cocculus of kokkelkorrels, d.l.Cr.

toba, Pad. bovenl. het gemeenschappelijk bearbeiten der rijstvelden.

tob *běrhadjoe wěrna kěla-boe*, Sj. Madli.

tobat, Arab. berouw, bekeering; *běrtobat*, berouw hebben, zich bekeeren; *tobat akoe*, als uitroep: God beware me! ik zal het nooit weer doen! *tobatkan*, een samentr. van *tobat* en *akan*, berouw hebben over iets; *kělak kakanda tobatkan*, weldra zult ge er berouw over hebben; *měnobatkan*, bekeeren.

toebir, rand der bedding

van zee, rivier of geul, ook afgrond in het algem. Mak. radj. pag. 105, grondeloos, onpeilbaar, M.; *těpi toebir*, kade langs het water; *toebir laoet*, de diepte der zee; *pěrigi jang toebir*, eengrondeloze put; *měnoebir*, een diepte of geul vormen, naar de diepte loopen of zich uitstrekken, b.v. *goenoeng měnoebir kalaoet*, een berg die naar zee afdalt.

toebroek, Jav. tegen iets aanloopen of optornen; *adapon larinja itoe matanja kědjam, maka pohon kajoe dan roemah ditoebroeknja*, wat zijn vluchten betreft, zijne oogen kneep hij dicht, zoodat hij tegen boomen en huizen aan liep. H. Sam.

toeboek, e.s.v. houten lans, gebruikt op *Poelau-toedjoe* om trippang te steken.

tobak; *měnobak*, de nagels kort en effen, niet rond, afsnijden.

toeban-toeban, geboortevlies; *ajar toeban-toeban*, het vruchtwater.

toebin, de vierde dag na heden, over vier dagen.

tobah; *měnobah*, planten met wortel en al uitrukken.

toeboeh, lichaam, lijf, romp; in eigen persoon; centrum van een leger; *saloeroeh toeboeh*, het geheele lichaam; *běkas toeboeh*, wat aan het lichaam geweest is, wat iemand zelf gedragen heeft, aflegger; *toeboeh bah-těra*, het lichaam of de romp van een vaartuig, Ind. Poet. p. 250; *nama toeboeh*, eigennaam; *toeboeh kasar*, stoffelijk, menschelijk lichaam, te-

genover *toeboeh haloes*, onstoffelijk lichaam van een geest, G.v.W.; *jang ěmpoenja toeboeh*, de persoon, wien het aangaat; *satoeboeh*, fig. voor den bijslaap; *bĕrsatoeboeh*, den bijslaap uitoefenen; *pĕnoeboeh*, lichamelijk voorkomen, gestalte, v.d.W.; *toeboeh dan njawa = badan djiwa*, lichaam en ziel; *oepama toeboeh ajahanda di-boekit Sĕgontang dan kakanda di Malaka*, gelijk als uw vorstelijke vader van den heuvel Segontang en uw oudere broeder van Malaka in eigen persoon . . . H.T.

توبي toebi; *mĕnoebi*, met volharding, onvermoeid, onophoudelijk iets verrichten, op iets blijven aandringen; *toebi-toebi*, volhardend, onvermoeid; *mĕmpĕrtoebi-toebikan tikam-nja*, aanhoudend steken, zijne steken vermenigvuldigen. Niet alleen voor het steken met een kris, maar ook met een lans en ook voor het schieten van pijlen en het stompden met de vuist, b.v. *dipĕrtoebi-toebinja go-tjoh*, H.T.

توت toet, I. Arab. moerbezie.

II. Jav. volgen, grondw. van het Mal. *toentoet*, zie ald. *toetboeri*, Jav. volgen, achterna loopen.

توتو toetoer, gezegde; *bĕrtoetoer*, spreken, praten, keuvelen; *toetoer-kata*, gezegden; *toetoeran* en *pĕtoetoeran*, praatje, gezegde; *bĕrtoetoer-toetoeran*, met elkander praten, keuvelen.

توتس toetas of *toetoes?* *boeroeng t.*, e.s.v. vogel, maar welke? Bloeml. zed. verh. Mogelijk de weervogel,

daar deze in den fabel van den aap, die vuur wil maken, zoo voorkomt.

توتف toetoeep, watter bedekking of toedekking dient, deksel, achterhoede van een leger; *toetoeep moeka*, helmmasker, helmklep, vizier, Hik. Koris; *mĕnoetoeep*, bedekken, toedekken, dichtmaken, opsluiten, bewimpelen; *toetoeep djĕnang*, balk die de bovenste einden van de *djĕnang* dekt; *t. boemi*, e.s.v. plant, welker breede bladeren plat op den grond liggen, ook *tapak Solaiman* genaamd; *t. sanggoel*, versiersel in de openingen van den haarwring bij vrouwen; *t. tiang* of *larian tikoets*, in de bouwkw. muurplaat; *toetoepan* en *pĕnoetoeep*, deksel; *satahoen toetoeep*, een vol jaar; *bĕrtoetoeepkan katja*, glas tot deksel hebben, d.i. met glazen gesloten; *tĕrtoetoeep*, dicht, van een deur, kist enz.; *toetoeep-mĕnoetoeep*, van weerskantensluiten, op verschillende wijze sluiten, opsluiten van verschillende personen. Mal. Sam.; *katoetoeapan*, bedekt, overdekt.

توتق toetoeek; *mĕnoetoeek*, zachtjes kloppen of hameren, zie *kĕtok*, *toekoel* en *titik*.

توتك totok, I. Jav. e.s.v. schelpdier, b.v. *pĕrahoel ladjoel moewat karang totok*, een snelvarend vaarttuig, geladen met schelp-klipsteen.

II. Jav. echt, volbloed; *bĕlanda totok*, een geboren Hollander.

توتل toetoel, Jav. vlek, spikkel, gevlekt; *matjan toetoel*, gevlekte tijger.

توتہ toetoeeh; *mĕnoetoeeh*, knot-

ten, toppen, topsnoeien, de toppen van planten afnemen, snoeien, het verband van iets verbreken, sloopen, b.v. een vaartuig.

توجع todjang; *měnodjang*, de beenen schuin vooruitsteken en de voeten tegen iets aanzetten om te steunen of een duw te geven; *boewajan todjang*, schommel zonder leuning, waarmede men zichzelf opwerkt; *pěnodjang kaki*, voetenbankje.

توجو toedjoe, strekking, richting, koers, bedoeling van woorden, toovermiddelen enz.; *masing-masing děngan toedjoenja*, een iegelijk in zijn eigen richting, zijn eigen koers uit, Hik. Indra Měng.; *toedjoe-toedjoewan*, allerlei toovermiddelen, Tjek. Wan. Pat.; *měnoedjoe*, koersen op, de richting nemen naar, richten van een schietgeweer, doelen met woorden, het toelleggen op iemand met een toovermiddel; *satoedjoe*, dezelfde richting, strekking, bedoeling, het eens zijn, overeenkomstig; *satoedjoe děngan kahěndaĳnja*, overeenkomstig zijn wensch; *běrsatoedjoe*, dezelfde richting enz. hebben; *měnoedjoekan*, op iets aansturen, iem. of iets in de richting brengen; *běртоedjoe děngan*, zich meten met, in een gevecht, H.T. *satoedjoe*, ook bevallen, het er mee eens zijn, b.v. *sěhaja soedah satoedjoe tinggal disini*, het bevalt mij reeds hier verblijf te houden. Hiervoor soms ook *katoedjoe*, passend, geschikt, passen, voegen; *katoedjoean*, geschiktheid, M. *katoedjoe alah*, noemt men in het Palemb. stelen of

vernien van Gouvern. eigendom; *pěnoedjoe bėlāt* = *pěmboenoe bėlāt*, schuin toeloopend staketsel, dat naar den ingang van een fuik loopt, zie bij *boenoe*.

تودجه toedjah; *měnoedjah*, steken met een lang en dun voorwerp, zooals b.v. met een piek, stang enz.

تودجه toedjoe, zeven; *toedjoe-bėlās en sapoeloeh toedjoe*, zeventien; *toedjoe poeloeh*, zeventig; *těngah toedjoe*, zevendehalf; *katoedjoe*, de zeven, ten zevende; *jang katoedjoe*, de zevende; *toedjoe-toedjoe*, alle zeven; *měnoedjoe-hari*, een doodmaal houden op den zevenden dag na het overlijden.

تودچع tautjang, Chin. haarvlecht, staart v. e. Chinees, d. l. Cr. en Sw.

توحيد tauhíd, Arab. als één erkennen, de eenheid Gods erkennen; *ělmoe tauhíd*, de kunst om door het erkennen van Gods eenheid onkwetsbaar te zijn in den strijd, zie **وحيد**.

تودغ toedoeng, alles wat tot bedekking en tevens tot beschutting dient, deksel, dekkleed, sluijer, vliegingaas enz. b.v. *toedoeng moeka*, sluijer voor het gelaat; *t. panas*, zonnehoed; *t. sadji*, deksel over een schotel met spijs; *t. hidang*, kleedje over dat deksel; *t. pintoe*, de eigenlijke deur, die den ingang sluit en beschut; *tali toedoeng*, kinband aan een hoofddeksel; fig. bakkebaarden, ringbaard; *toedoeng těmpajan*, e.s.v. niet eetbaren zeevisch; *běртоedoeng*, een sluijer of bedekking gebruiken; *bě-*

toedoeng lingkoep, zoo gesluierd, dat slechts de oogen zichtbaar zijn; *tërtoedoeng*, gesloten van een deur, b.v. *ségala pintoe soedah tërtoedoeng*, alle deuren waren gesloten of dicht. Sj. Har.; *měnoedoengi*, bedekken, beschutten; *pěnoedoengan*, beschutting.

تودغ toeding, I. schuin naar beneden of aflopend onder e. stompen hoek; *tikam toeding*, schuin naar beneden steken, ook: schieten met knikkers in e. kuiltje; *soedah toeding tuli saoe*h, het ankertouw staat reeds vrij recht, onder een stompen hoek; *měngasah toeding*, stomp toeloopend slijpen, zooals b.v. een kouwbeitel; *měngětam toeding*, schaven met den schaafbeitel staande onder e. stompen hoek.

II. Jav. met den vinger aanwijzen, b.v. den schuldige.

تودق todaq, de zwaardvisch.

تودق toedoek = *toendoek*, Pad. bov.l. *katoedoekannya*, hun onderwerping. H. Sj. Djil. p. 34.

توده toedoeh; *měnoedoeh*, beschuldigen; *salah měnoedoeh*, valsch beschuldigen, I. J. 101; *pěnoedoeh*, beschuldiger; *toedoehan*, beschuldiging; *toedoeh-měnoedoeh*, elkander over en weer beschuldigen; zie ook *toekas*.

تور toewar, e.s.v. fuik, gevlochten van de *oenak* of doornen, C. en S.

توراة taurát, Arab. de wet van Mozes; *kitáb taurát*, het boek der wet, voor het oude Testament; *ahloe't taurát*, het volk der wet, de Joden.

توروت toeroet, volgen, navolgen,

volgens, meedoen, mede ...; *měnoeroet*, iets of iemand volgen, navolgen, gehoorzamen; *toeroet tერთawa*, meelachen; *t. měnari*, meedansen; *toeroet měnangis*, mede weenen, Ind. Poet.; *měnoeroet oentoeng orang*, iem. lot deelen, Prab. Dj.; *měnoeroet nama*, naar den naam (noemen); *měnoeroet kahëndak*, den wensch opvolgen, volgens den wensch; *m. pěrentah*, de bevelen opvolgen; *m. hoekoem*, de wet gehoorzamen; *m. toeladan*, een voorbeeld navolgen; *běrtoroet-toeroet*, achtereenvolgens, aanhoudend, achter elkander; *satoeroet*, opvolging, navolging, volgens, overeenkomstig; *měnoeroetkan*, doen volgen, doen gehoorzamen; *měnoeroetkan kapal*, een schip van den wind doen afhouden, het tegenovergestelde van *beloek*, bij den wind houden, v. d. W. Jr. in de Hik. H. T. komt het voor in de teekenis van uit den koers gaan en naar iets afhouden, b.v. *katanja: hai djoeroe-moedi, toeroetkanlah Měndam Birahi ini měnoedjoe tanah nęgari Maşir itoe, karěna hamba hëndak singgah*, zeggende: O, stuurman, houd de Měndam Birahi af naar het land van Maşir, want ik wil dat aandoen; *toeroetan*; voorbeeld ter navolging, in navolging van, gelijk aan, ook meê van den wind, b.v. *angin toeroetan*, meegaande wind, gunstige wind; *toeroet-toeroetan*, leiddraad, Abd.; *sapětoeroetan*, geheel en al volgen, geheel meedoen.

تورس toeras; *měnoeras*, filtreeren, inz. verfstoffen in vloeibaren

staat; *pěnoeras*, filter; *toerasan*, wat gefiltreerd is, v. d. W. Zie *tapis*.

تورس toeroes, I. rechtop staande stijl of staak om iets, b. v. een boom, aan vast te binden, hoofdstijl van een omheining; ook de steunpaal van e. dam en van een vischstaketsel, C. en S., steunpilaar, cilindervormige stapel van 8 à 10 koekjes palmsuiker in palmladeren gewikkeld; *toeroes nĕgari*, steunpilaar van het Rijk; *mĕnoeroeskan*, aan e. staak binden, b. v. *soeroeh toeroeskan katanah*, *soeroeh paloe dĕngan tali běloelang*, beveel hem aan een staak op den grond vast te binden en met riemen te geeselen; *laloe ditoeroeskan dibawah astana*, Hik. Soelt. Mahm. en Hik. Tjik. Wan. Pat. en Oend. *toeroeskan dipanas*, aan een staak vastbinden in de zonnehitte, Bloeml. Zed. Verh.

II. Jav. voortgekomen, voortgesproten; *toeroes ing kĕsoema*, ook *toes ing kĕsoema*, prins of prinses uit een echte vrouw en niet uit een bijzit geboren.

تورس toris, = *torih*, zie ald.

تورف torap, bekleeding, beschoeiing, belegsel, rand, pleister, metselwerk tot schoeiing of bekleeding; *dajoeng bĕrtorap dĕngan ajar-mas*, roeiriemen met verguld belegd, I. P.; *mĕnorap*, beleggen, bedekken, bekleeden, schoeien, bemuren, ook garneren met galon. Zie ook *tĕrap*.

تورق toraq, I. bamboezen koker, waarin de inslag der wevers heen en weer schiet; *anak toraq*, de schiet-spoel.

II. e.s.v. harpoen met drie punten en losse schacht, iets grooter dan de *sĕrampang*; ook *torah*.

تورق toreĕ, etterend en hardhoorend van de ooren als een gevolg van ziekte, v. d. W.

تورق tawarroek, Arab. het zitten op een der billen enz. eene houding, die bij het gebed verboden is.

تورن toeroen, dalen, afdalen, naar beneden gaan of komen, afstijgen, neerkomen, opsteken van den wind, afslaan of dalen van den prijs, afstammen, verkleuren; *toeroen dari atas koedanja*, van zijn paard stijgen; *toeroenlah angin oetara*, toen stak e. noordewind op; *t. kadarat*, van boord naar den wal gaan; *toeroen kakapal*, van den wal naar boord gaan; *t. dari-pada radja Iskandar*, afstammen van Vorst Alexander; *t. dari-pada tachtla karadjaĕn*, afstand doen van de regeering; *toeroen-mĕnoeroen*, van de eene oplaag tot de andere, van e. boek, Sadj. Mal. 3; *toeroen-tĕmoeroen*, van geslacht tot geslacht, in afdalende reeks; *mĕnoeroenkan*, doen afdalen, afstijgen, naar beneden laten zakken, strijken, afleiden; *mĕnoeroenkan kapada orang laĕn*, overdragen op een ander, H. Abd. 428; *mĕnoeroeni*, tot iem. afkomen, afdalen van zijn zetel, Sadj. Mal. p. 70 reg. 5; *pĕnoeroenan*, afvoer; *ħaq pĕnoeroenan*, afvoerrecht; *katoeroenan* en *toeroenan*, eig. afstamming, komaf, b. v. *dosa toeroenan*, erfzonde; *katoeroenan*, erfelijke waardigheid of titel, bezeten zijn; *katoeroenan sjaiĕn*,

door den duivel bezeten; *radja itoe katoeroennanja daripada bangsa djin*, de Holl. 5^e dr. p. 203 r. 6 v. o. slaat op een voorgaande en niet na-afdalende reeks. Het onderscheid tusschen *katoeroenan*, afstammeling en *anak-tjoetjoe*, nakomelingen komt goed uit in Pël. Abd. p. 15 b. v. *maka adalah Said itoe katoeroenan daripada rasoel Allah, maka segala anak-tjoetjoenja itoe samoewanja bërnama Said adanja*. Het eerste is dus afstammeling en het tweede nakomeling. Ook Marsd. geeft op afstamming, geslachtslijst; *katoeroenan boegis* v. Boeg. afkomst, H. Abd. 15, afstamming, afkomst; *katoeroenan*, op of over zich krijgen, door iets aangedaan worden; *katoeroenan gila*, e. gekke bui krijgen, door uitzinnigheid overvallen worden.

تورو toerau, omheining, die ook van boven dicht is, tot bescherming van planten.

تورو toeroe, Jav. slapen; *pëtoeron*, slaapstede.

تورو toro, Batav. *badjoe toro*, lang baadje, ten voeten uit, voor mannelijke bedienden.

توره torah, ook *torak*, e. s. v. harpoen, bestaande uit e. weerhaak met schacht, waaraan een touw verbonden is, gebruikt om visch en herten te vangen.

توره torih, insnijding, kras, kerf, Mën. ook snit van een kleed; *mënorih*, bekrassen, kerven, insnijdingen maken, ook dunne voorwerpen, zooals papier, bladeren en derg. kerven, doorsnijden.

توري toeri, I. e. s. v. boom met geneeskrachtige eigenschappen, en welks bladen ook als groente worden gebruikt.

II. verkorting v. *kastoeri*, zie ald.

توريت toret, = *taurât*, zie ald.

توس toes, I. klanknabootsend woord voor e. scherp ploffend geluid, zooals v. e. revolvershot, zie *lëtos*.

II ook *ëtoes*, gelekt, gedruppeld, uitgelekt, b. v. *dibawa katëmpat darah jang ëtoes*, werd gebracht naar de plaats van het bloed dat gelekt was; *mëngëtoes*, laten uitlekken, uitdruppelen.

III. zie *toeroes* II.

توس toewas, I. hefboom met de last aan het einde; *mënoewas*, met zulk e. hefboom oplichten; *toewasan*, stellage in diep water voor e. s. v. schepnet, dat met zulk een hefboom wordt opgehaald, zie *tangkoel*.

II. pijnbank; *mënoewas*, op de pijnbank te leggen, de pijnbank op iem. toepassen.

III. Kw. voordeel, loon, datgene wat men verkrijgt voor hetgeen men doet; *pëtoewas*, belooning voor gedane moeite, vergelding.

توس toewis; *mënoewis*, twee zware lichamen met een hefboom van elkaar verwijderen.

توسغ toesing, zie *toeroes* II.

توسق toesoek, steken met iets duns in iets, b. v. met een draad in een naald, met een naald, doorn, harpen en derg. in iets; *toesoek mërâjan*, bloedkoralen rijgen; *toesoek kondai*, pen die men in den haarwringsteekt;

měnoesoek-noesoek of *toesoek-toesoek*, opstoken, aanstoken van twist, aanporren tot iets; zie ook *tjoetjoek*.

توسم toesam; *kajoe toesam*, Pinus Sumatrensis (Conifères) d. l. Cr.

توضع tawadlōe, Arab. nederigheid, ootmoed, van *wádlāa*.

توغ tong, verb. Ned. ton, vat, emmer.

توغ toewang, I. *měnoewang*, gieten, schenken in iets, b.v. in een glas, kopje, vat, gietvorm enz.; *toewangan*, dat wat gegoten of ingeschonken is of wordt, gietsel, het ingeschonken vocht; *běsi toewangan*, gegoten ijzer, gietijzer; *měnoewangkan*, iets ingieten, iets voor iemand inschenken; *měnoewangi*, iemand iets inschenken.

II. *toewang-toewang*, dikke, holle bamboe, waarin geblazen wordt om signalen te geven, ongeveer = *tawak-tawak*. Mogelijk beter *tawang-tawang*. Zie ald.

توغو toengau, luis, plantenluis; e.s.v. insect, dat zich in de huid van dieren vastzet, v.d.W.; dan zou het e.s.v. schapenluis of teek zijn, wat te betwijfelen valt; *toengau disaběrang laoetan nampak, gadjah dipěloepoek mata tidak nampak*, een luis aan de andere zijde van den oceaan kan hij zien, doch een olifant, gezeten op zijn ooglid, ziet hij niet, Sprw. Zie ook bij *koeman*.

توفه taufah, Arab. het traag of vadzig zijn in het werk; traagheid, vadzigheid, nalatigheid, onachtzaamheid, b.v. *děmikianlah tjěritěranja radja jang taufah*, zoo luidt het ver-

haal van den tragen koning. Sj. Jah.

توفيق taufik, Arab. hulp van God, medewerking, bijstand.

توف top, e. s. v. aak, e. s. v. indisch handelsvaartuig, oorspronkelijk van Sijam, op europeesche wijze getuigd.

توپس toepis, steil van een helling, minder dan *těrdjal*.

توپع toepang, stut met vorkgewijze inkeping, gaffel, mik, de houten stutten, waarop in een *sampan* de *kadjangmat* rust; e.s.v. vork om boosdoeners te vatten; *tiang toepang*, de fokkemast, omdat die bij de voorste stut staat; *měnoepang*, stutten, met een vorkvormigestut; *běri běretoepang anak djawi itoe*, zet dat kalf een mik op den neus; *lajar toepang*, fokzeil; *toepang agoeng*, de groote fok; *toepang kěmoedi*, stut voor den stok van een roer, *kěmoedi sepak* genoemd.

توپع topong, e.s.v. kleine, kegelvormige mand zonder deksel, gebruikt om daarin *bělatjan*, kalk, sago en derg. te koop aan te bieden; *běrsapoetangan topong bělatjan*, zijn hoofdhoek dragen in den vorm van zulk een mandje. Zie ook *kětopong*.

توپع topeng, Jav. masker, tooneelspel m. gemaskerde personen.

توپق topek; *měnopek*, vleesch in dunne schijven snijden, b.v. om het te drogen.

توپن topan, zie *tofán* en **تف II. توپي toepai**, eekhoren, klamp, beugel van een sabelgevest; *toepai djindjing*, e.s.v. eekhoren, M. *toepai*

tjërlih, e.s.v. zeer kleine eekhoren, bruinachtig rood van kleur, C. en S.; *toepai mëlompat*, e. s. v. kruipende plant, die als bindsel gebruikt wordt; *toepai-toepai*, klampen aan een mast of boom of aan den valreep buitenboord, om er tegenop te kunnen klimmen, Oend. Mal.; ook de klampen voor den sluitboom aan een deur.

توثي topi, hoed, pet, chako enz. v. e. Europeaan, van het Ned. topje, welk top nog voorkomt in tophelm, tophuif. Zie *tjapijau*.

توق toewak, palmsap in de wijngisting, palmwijn.

توك toka-toka, I. e. s. v. rogvisch.

II. *toka*, Port. *tocca*, tulband, gor-del. Mal. brief.

توکار toekar, I. *měnoekar*, ruilen, wisselen, verruilen, verwisselen, verdraaien van woorden, veranderen van vorm, van den wind enz. aflossen van een wacht; *běrtoekar tjintjin*, ringen wisselen, ondertrouwen; *běrtoekar obat peloeroe*, kruit en lood met elk-ander wisselen, op elk. schieten; *běrtoekar doeka dęgan soeka*, leed doen plaats maken voor vreugde; *b. daripada asalnja*, van den oorspronkelijken vorm afgeweken; *b. adat*, van gewoonte of gebruik veranderen; *b. djaga*, de wacht aflossen; *toekar ganti*, wat in de plaats treedt of gegeven wordt, vergoeding, vervanger, visitekaartje; *běrtoekar maut*, in de plaats van iemand sterven; *orang jang męnoekar-noekari*, iem. die ontrouw is, die met draaijerij om-

gaat, H. Groel.; *toekar-męnoekar dangangan*, ruilhandel drijven.

II. Jav. twisten, krakeelen; *toekaran*, twist, krakeel.

توكس toekas, I. *męnoekas*, valsch beschuldigen of betichten, b.v. *hamba toekasi isłėrinja dęgan zina'*, ik beschuldigde zijne vrouw valsch van overspel. Zie *toedoeh*.

II. de naam van een rotanpalm die e.s.v. tonder levert en in het Palemb. schijnt gebezigd te worden tot het vangen van wilde dieren.

توكس toekoes; *angin toekoes*, de eerste noordelijke winden na den westmoesson, die nog niet aanhouden.

توكغ toekang, baas, werkman, werkmeester, bedreven in eenig handwerk, ambachtsman, ook bedreven zijn, bedrevenheid, knapheid in eenig handwerk; *toekang ajar*, waterdrager; *t. api*, stoker; *t. agoeng*, e. s. v. onderofficier aanboord, die aan het hoofd staat der matrozen; *t. bęsi*, smid; *t. batoe*, metselaar; *t. bohong*, aartsleugenaar; *t. męngira-ngira*, rekenmeester, accountant; *t. mas*, gouden zilversmid; *t. petak*, supercargo; *t. kanan* en *t. kiri*, twee onderofficieren aanboord, die onder den *t. agoeng* staan, de een aan stuur-, de ander aan bakboord; *t. pasar*, iemand, dien men er op nahoudt om inkoop op de markt te doen; *t. roempoet*, gras-snijder voor het vee; *t. soesoe*, melkboer; *t. roti*, broodbakker; *t. sadap*, palmsap-aftapper; *t. tangkap ikan*, visscher; *t. tjęloep*, blauwverver; *t. tjoeri*, stellersbaas enz. enz.; *orang*

itoe sangat toekang, die persoon is zeer bedreven; *měnoekang*, als werkmeester optreden, zich als zoodanig aanstellen; *měnoekangi*, als werkmeester iets bearbeiten, Sjad. Mal.; *toekang-měnoekang*, allerlei handwerken of ambachten uitoefenen; *katoekangan*, meesterschap, bedrevenheid, Mes. Kag.; *pěrtokangan*, vereeniging van werkmeesters, al wat daartoe behoort, gilde; *boeroeng toekang*, e. s. v. vogel, die e. geluid laat hooren alsof hij met een hamer zeer snel aan het kloppen is, ook *boeroeng tarahan* genoemd, zie *tarah*; *sěgalu pěkěrdjaän pěrtokangan*, alle ambachten.

توكڠ tokong, greep, groep, plukje, bosje; *tokong poelau*, eilandengroep, archipel; *hajam tokong*, kip met een bolstaart; *měnokong*, het haar zoo afsnijden, dat er slechts een bosje of plukje blijft staan, e. onteerende straf inz. voor vrouwen; *boeroeng tokong*, e. s. v. vogelnest-zwaluw. De opgave van v. d. W. houd ik voor niet juist. Zie daarvoor *toegel* en *pokeng*.

توكڠ toekap, = *toengkap*, zie aldaar.

توكڠ toekoop, Jav. en Měn. = *těkap*, zie ald.

توكڠ tokak, I. e. s. v. zweer aan de beenen, die om zich heen vreet.

II. e. s. v. eetbaren zoutwatervisich.

III. *tokak lang*, kaalgeschoren plek op het hoofd, inz. v. kinderen.

IV. *tokak-takik*, allerlei kerven, verscheidene kerven, zie *takik*.

توكڠ tokok, I. toegift, overwicht; *tokok oekoer*, toegift op de

lengtemaat, overmaat, Prab. Dj.; *měnokok*, er op toegeven, overwicht of iets toe op de maat geven, er iets bijdoen, bijvoegen. Ook fig. gebruikt om op iemand te smalen, b. v. *orang jang sapěrti tokok oekoer*, iemand als toegift op de maat, zoo onbeduidend, Pr. Dj.

II. *měnokok*, Měn. kloppen, hameren; fig. inzetten tegen den inzet van een ander; *pěnokok*, een kleine hamer; *tokok-měnokok*, elkander geweldige slagen geven. M. Zie *toekoel*.

توكڠ tokek, I. e. s. v. groote hagedis, die onder daken en op boomen verblijfhoudt en naar haar geroep aldus wordt genoemd. De europeanen noemen haar *gekko*.

II. aan het hoofd gewond of een litteeken hebben, van personen, aan het bovengedeelte beschadigd van zaken; *tokak-tokek*, hetzelfde met verscheidenheid.

توكڠ toekik, I. Pad. bovenl. schuin van boven naar beneden, (volgens v. d. Tn. inkeping, kerf, doch zijne voorb. kloppen daarmee niet;) *měnoekik*, mikken op iets dat lager is; naar beneden schieten zooals een vogel; *ditoekikkannja toembaknja kababi itoe*, hij stak met zijn lans naar het zwijn; *boeroeng hělang měnoekik měnjambar anak hajam*, de sperwer schoot naar beneden en greep het kuiken, G. v. W.

II. *měnoekik*, vuurslaan uit een steen, b. v. *maka poetěri itoe měngambil batoe api, laloe ditoekiknja, dipasangnja dian*, de prinses nam

een vuursteen, sloeg er vervolgens vuur uit en stak de kaars aan, Am. H.

توکل tawakkoel, Arab. vertrouwen inz. op God.

توکل toekal, pak garen, bestaande uit een bepaald aantal strengen; *satoekal bēnang*, ook fig. gebruikt ter aanduiding v. e. groote diepte, Mēn.

توکل toekoel, kleine hamer; *tapak toekoel*, zie bij *tapak*; *bēnda toekoel*, geslagen goed; *jang mēnērīma toekoel*, wat z. laat hameren, smeedbaar metaal; *mēnoekoel*, hameren. Zie *tokok*.

توکم toekam, I. stok, knots, knuppel, L. en R. v. Eys.

II. *kāin jang diboeboeh boengaboengān daripada soetēra*, kleedje waarop bloemen van zijde zijn aangebracht, Abd. sch. wrdb.

توکھ tokoh, I. gedaante, vorm, bouw, gebouw, voorkomen; *tokoh airopah*, een europeesch voorkomen; *t. kapal api*, de gedaante van een stoomboot; *satēlah sampai katokoh batoe*, *wazir masok kadalam pintoe*, bij het steenen gebouw gekomen, ging de minister de deur in; *tokohnja bēsar bēratōes pintoe*, het gebouw was groot en had honderden deuren.

II. *tokoh kēmoedi* of *kētaban*, dikke dwarsbalk bij den achterstevēn, beneden de *bam-kēmoedi*; in eene inkeping daarvan draait een zoogenaemde *kēmoedi sepak*. Zie *kētaban*.

III. = *toko*, zie ald.

توکو toekoe, Jav. koopen, zie ook *takal* II.

توکو toko, groote winkel, negotie-huis, magazijn.

توکی tauki, Chin. hoofd van een handelhuis, baas, chef.

توکید tawkid, Arab. bevestigen, bevestiging.

توکیل tawkil, Arab. het aanstellen van iemand als *wakil* of gemachtigde.

توگر toegar, I. pootstok; *mēnoegar*, met den pootstok uitpoten, b. v. de rijstplantjes, aardappelen, maïskorrels enz.; *mēnoegari*, bepoten; ook *toegal*, zie ald.

II. *galah pēnikam lajar kapada pērimpinnja*, boom die in het lijk v. e. zeil gestoken wordt, Abd. sch. wrdb.

توگس toegas, gestadig en stevig v. den wind, regen, de golven, arbeid, v. d. W. ook taak, bepaald gedeelte van werk; *mēnoegas*, met kracht, inspanning en volharding verrichten, v. d. W.; *bērtogas*, op taak werken; *mēmbēri toegas*, een taak opgeven.

توگق toegang, een fazant. M.

توگق togok, lichaam zonder armen of slechts met de stompjes, boom waarvan al de takken zijn afgehouden; alleen en overeind staande van eenigszins hooge voorwerpen. (Mēn. een stuk hout, door de goudsmeden gebezigd om daarop hun werk v. snijwerk te voorzien; *togok damar*, een voetstuk voor de damarkaars,) *bērlajar togok*, zeilen met een enkel zeil aan den grooten mast; *bērtikam togok*, van slechts twee personen een krisgevecht houden, duelleeren; *bērtogok*, lang ergens blijven plakken,

b. v. *běrtjakap bėrtogok sampai siang*, al pratende plakken tot het dag werd; *mėnogokkan*, iets neerplakken, ergens neerzetten, b. v. *siapa mėnogokkan balang ini disini? sėrta dilihat soedah tėrtogok*, wie heeft die flesch hier neergeplakt? zoodra zij gezien werd, was zij er al neergezet.

توگل toegal, ook *toegar*, pootstok, waarmede men op droge gronden de gaten maakt, waarin de rijstkorrels gelegd worden; *mėnoegal*, met zulk een pootstok rijst planten; *djika ěngkau toegal, adalah bėnih*, Sprw. in de beteek. van: Heb jij een gat dan heb ik een spijker.

توگل togel, stomp van achteren, zooals een kip zonder staart, gekortstaart van een paard; *mėnogelkan*, kortstaarten.

توگن togan, I. *mėnogan*, naar iets werpen, inz. bij kinderspelen.

II. *toeroen mėnogan*, vóór den afloop der reis het schip verlaten door een geėngageerden schepeling.

توگي taugé, Chin. ontkiemde groėne boontjes of *katjang hidjau*, die als groente gegeten worden. Zie *kėtjambah*.

توگل toel, e. s. v. beweegbaren beugel in het boord v. e. sloep, waarin de riemen liggen bij het roeien. Ned. dol.

توگل toewal, I. ėen kort gesneden stuk boomtak, blok; *mėnoewal*, aan blokken zagen, hakken, kappen enz.

II. Pad. bovenl. paal, staak, waaraan een vlag geheschen wordt.

توگل toewil, e. s. v. hefboom, spaak, dommekracht; *mėnoewil*, met e. spaak

oplichten; *bėrtoewil*, met e. spaak of dommekracht werken, ook fig. voor: zwaren arbeid te verrichten hebben.

تولة tawlat, Arab. leed, onheil, moeite, zie *toelah*.

تولت toelat, de dag na overmorgen, over drie dagen, den tweeden dag na morgen.

تولر toelar, Jav. besmetten, zich overplanten op iets anders; *katoelaran*, besmet zijn.

تولس toeloes, trouw, duurzaam, oprecht, ongeveinsd; *toeloes dan ichlās*, trouw en oprecht, bijzonder oprecht; *mėnoeloeskan hatinja*, zijn hart trouw doen zijn; *pėrtoeloes*, gids, leidsman, Max.

تولس toelis; *mėnoelis*, schrijven, teekenen, schilderen; *m. soerat kirimman*, een brief schrijven; *m. pėta*, een tekening maken; *djoeroe-toelis*, schrijver, secretaris; *pėnoelis*, teekenaar, schilder; *toelis-mėnoelis*, allerlei schrijfwerk verrichten; *toelisan*, geschrift, tekening; *mėnoelisi*, beschrijven, beschilderen, op iets teekenen; *batoe-toelis*, lei; *papan-toelis*, schrijftafeltje, plankje om op te schrijven; *mėnoeliskan*, voorschrijven, voortteekenen.

تولغ toelang, been, knook, bot, ook naad in een kleed, Max.; *toelang-ajar* = *tali-ajar*, streepen, lijnen, die tot versiering dienen, zooals b. v. op den rug v. boekbanden; *t. bėloelang*, geraamte, Mėn. *t. bėloet*, e. s. v. buikband van zilver of ander metaal; *t. boemboeng*, nokbalk; *t. daoen*, hoofdnerf v. e. blad, doch niet van palm-

bladen; *t. dajoeng*, de steel van een roerriem; *t. djërëdjak*, de borstribben; *t. ikan*, de grove graten van e. vischer onderscheiding van de fijne, die *doeri ikan* genoemd worden; *t. kërning*, het scheenbeen, lett. dor been; *t. kipas* = *t.likat*, schouderblad, C. en S.; *t. manis* = *t. paha*, het dijbeen; *t. moeda*, kraakbeen; *t. oelar*, zie ald.; *t. pëngëdjoet*, het scheenbeen, Mën.; *t. përahoe*, geraamte v. e. vaartuig; *t. ëmpat kërät*, armen en beenen; Mën. *t. salapan kërät*, id. naar de dubbele beenen, die daarin voorkomen; *t. roesoek*, de ribben; *t. bëloet*, zie ald.; *t. mënempel* of *toelang mëndatang*, zie *tempel*; *t. lajar?* en *t. karoeng?* de beteekenis is niet opgegeven, mogelijk de naad in een zeil en in e. zak; *toelang-toelang*, allerlei beenen, ook e.s.v. eetbare plant; *toelang-toelangan*, gebeente, geraamte; *bërtoelang*, beenderen hebben; *papan bërtoelang*, spoorstaaf, spoorescheen; *lidahnja tiada bërtoelang*, hunne tong was los; *sëtoelang*, e. s. v. bladerloozen heester, die voor omheiningen wordt gebruikt; *këtoelangan*, een beentje of graat in de keel gekregen hebben; *këras toelang*, sterk; *lëta toelang*, zwak, uitgeput; *pëdih sampai katoelang*, in groote mate kwetsend; *bërpoetih toelang*, tot men er dood bij blijft, van vechten, Mal. en Mën. van daar het Sprw. *baik poetih toelang djangan poetih mata*, beter dood, dan zich zoo te ergeren.

تولق toeloeng, hulp; *toeloeng dëngan ëmas*, hulp in goud, Niem. bl.

2^e dr. II, p. 85; *mënoeloeng*, helpen, bijstaan; *mënoeloeng api*, brandblus-schen, bij den brand helpen; *pënoeloeng*, helper en hulp, het helpen, subj. gedacht; *p. bitjara*, advokaat, pleitbezorger; *përtoeloengan*, hulp die verleend wordt; *toeloeng-mënoeloeng*, elkander over en weer helpen, op allerlei wijze helpen.

تولق toelak; *mënoelak*, terugstooten, wegduwen, afduwen, afstooten, afwijzen, bannen, afzetten, b.v. van een post, aftrekken bij het rekenen; *toelak bëhara*, scheepsballast; *t. bahoe*, zie *talam*; *t. sëndjata*, schatting om de vijandelikheden af te koopen, ook de persoon die het wapengeweld afwendt, brandschatting, Prab. Dj.; *mënoelakkan bëla*, een gevaar afwenden. Sadj. Mal. p. ۳۴ r. 2 v. o.; *mënoelakkan bara*, de gloeiende kolen of sintels uit elkander doen om alleen de heete asch over te houden; *mënoelak lëbih dëhoeloe*, een gevaar voorkomen; *pënoelak* = *pëngangkal*, onheilafweermiddel, Ibr. b. Chas.; *bërtoelak*, van wal steken; *bërtoelak-toelakan*, elk. wegduwen, H. Boedj.

تولق tolok, I. wederga, iets om er mede te vergelijken; *bërtimbang sama satolok*, zich met zijn evenbeeld vergelijken, Ibr. b. Ch.; *tiada bërtoelok*, zonder weerga; *mënolok*, maten en gewichten onderzoeken, door ze met een standaard te vergelijken; *pënolok*, de vergelijkker of onderzoeker, ijkmeester; ook de standaardmaat of het gewicht, dat daarvoor gebruikt wordt; *maka ditoloknja*

gantang dan tjoepak dan datjing, hij vergeleek (d. i. onderzocht) de verschillende inhoudsmaten en unsters.

II. Ned. tolk, taalmeester.

III. e.s.v. boom met eetbare vruchten, die op kastanjes gelijken, ook *gajam* genoemd.

تولن taulan, Tam. vriend, maker, kameraad; *handai taulan*, makers en kameraden; *taulanan*, maatschap, bondgenootschap.

تولن toelen, Jav. echt, louter, onvermengd, onvervalscht; inz. van metalen, b.v. *emas toelen*, echt goud; doch ook van personen, b.v. *wolanda toelen*, een echte Hollander; *orang pahálawan toelen*, een echte held; ook van zuivere afkomst.

تولخ toelah, van het Arab. *toewalat*, onheil, waardoor men getroffen wordt ten gevolge van een vloek van verheven personen, inz. die overleden zijn; *toelah papa*, getroffen door den vloek, zoodat men tot armoede vervalt; *toelah batoe toelah batang*, de vloek treffe een steen, de vloek treffe e. boomstam (maar niet mij), uitroep, waarmede men den vloek der voorouders van zich wil afwenden, wanneer men dien door oneerbiedigheid heeft verdiend; *měnoelahi*, iem. met zulk een vloek treffen, b.v. *tiada patoet kjahi Tjekel itoè ija mēnoelahi*, het past vader Tjekel niet, dat hij u vervloekt, Tj. Wan. Pat.; *katoelahan*, door zulk een vloek getroffen zijn.

تولھ tolih; *měnolih*, omkijken; zie ook *ělih*; *tolih-měnolih*, naar alle kanten of herhaaldelijk omkijken, b.v.

sakaliannja itoe sěndjata ditjěhari, *tolih-měnolih kanan dan kiri*, zij allen zochten hunne wapens en keken herhaaldelijk naar rechts en naar links, Sj. M. Sj. Goemp.

تولي toeli, I. doof; *boeta-toeli*, blind en doof.

II. *toeli-toeli*, e.s.v. plaat met lus, waarmede kris en buikgordel worden bevestigd en het afzakken van de kris wordt belet.

توم toewam, warme droge pap of stoofmiddel, hetzij een warme steen, of heet zand, of heete asch, die men op het lijdende deel legt; *měnoewam*, daarmede behandelen.

توم toema, luis, ongedierte; *orang makan toema*, luizeneter, scheldnaam voor de Javanen; *dada toema*, in vorm naar het midden een weinig op-, en naar de kanten een weinig aflopend, zoodals de borst van een luis, b.v. van het blad eener pagaai en het lemmer van sommige krissen; *toelang dada toema*, de lijn, waar die verhevenheid het dikste is.

تومت toemit, hiel van den voet en ook wel van andere zaken, b.v. het knopje op een sabelknop, het onder-einde van een gewerkolf, de stuiting aan de zijstukken van een bril; teerling (stereoom.), sleepplaat aan een sabelscheede.

تومس toemoes, met het aangezicht tegen den grond; *měnoemoeskan*, iemand met het aangezicht tegen den grond stooten of duwen; zie ook *djě-roemoes*.

تومس toemis, met vet gestoofd,

inz. van groenten; *měnoemis*, in vet stoven; *toemisan*, datgene wat aldus gestoofd is.

تومغ toemang, I. in den steek gelaten, alleen overgelaten; treeft van drie in den grond geslagen penen om daarop te koken en die men bij zijn vertrek gewoonlijk achterlaat; *měnoemangkan*, iemand alleen achterlaten, in den steek laten; *toemang-měnoemang*, elkander in den steek laten.

II. *měnoemang*, verdenken, verdacht houden, v.d.W.

III. Měn. *měnoemang*, bang zijn om iets te doen, tegen iets opzien, niet aandurven.

تومغ tomong, e.s.v. korte draai-bas; volgens v.d.W. houwitsers, mortier. Zie ook *tombong* en *lela*.

تومان toman, e. s. v. eetbaren roof-zoetwatervis.

تومو toemoe, e.s.v. strandboom, welks hout voor waterwerken wordt gebezigd. Zie ook *těmoe*.

تون toena, I. Skr. gewond, gedeerd, N. Moeh.

II. Jav. verlies, schade, beschadigd, wond; zie I.

تون toewan, heer, meester, eigenaar, mijnheer, mevrouw; ook gebruikt als pers. Vrnw. 2^e pers. in beleeft taal; *toewan bėsar*, de groote heer, wordt gezegd van den Gouverneur-Generaal, de gouverneurs van gewesten en de residenten; *toewankoe*, mijnheer, mag alleen gebezigd worden, wanneer men tot den regeeren den Vorst spreekt en vervangt dan

ons Uwe Majesteit of Sire; *toewan poetėri*, mevrouw de prinses; *jang-dipėrtoewan*, titel van den regeeren den Vorst als men van hem spreekt. In den Riouw-Lingga archipel heeft de Sulthan den titel van *jang-dipėrtoewan bėsar* en de Onderkoning dien van *jang-dipėrtoewan moeda* of *jamtoewan*; *toewantoe*, eene samentrekking van *toewan itoe*; *pėrtoewanan*, heerenstand, Ind. Poet., heerschappij, heerlijkheid, rechtsgebied, gezag. Zie ook *toehan* en *toen*.

تونت toewantoe, zie onder *toewan*.

تونس toenas, uitspruitsel, knop of bot van planten; *bėrtoenas*, uitspruiten, botten, knoppen.

تونغ toenang, verloving; ook gelofte van vijandschap; *bėrtoenang*, zich met iemand verloven; iemand vijandschap zweren; *toenangan*, verloofde; ook gezworen vijand; *bėrtoenangan*, ondertrouwd zijn, Langl. Boew.; verloofd zijn; gezworen vijanden zijn; *orang jang ada didalam bėrtoenangan*, lieden die verloofd zijn; *měnoenangkan anaknja*, zijn kind verloven; *siak dėngan riau toenangan memang*, Siak en Riouw zijn van oudsher gezworen vijanden; *peloeroe toenang* en *p. pėtoenang*, betooverde kogel, die zijn doel niet mist, v.d.W. altijd raakt, v. d. Tn.

تونق toenak, vast, gestadig, aanhoudend, van werken, denken, ziten, verblijfhouden; *orang toenak*, een werkezel; *tjoba pikirkoel bėlomkan toenak*, wanneer mijne gedach-

ten eens niet vast stonden, Ibr. b. Chas.; *sakĕdar poetĕri sĕmajam ta'toenaĕ*, aangezien de prinses geen vast verblijf heeft, id.

تونک toewankoe, zie bij *toewan*.

تونم toenam, lont, vervaardigd van kokosnootvezels.

تونو toenoe, branden; *mĕnoenoe-kan*, in brand steken, verbranden; *hĕndaĕ mĕnoenoe orang banjak*, wilde de menigte verbranden, I. P.; *mĕnoenoekan hati*, ergeren, grieven; *pĕnoenoe*, brandstichter; *pĕnoenoe wan*, brandstichting.

تونني toenai, I. kontant, gereed; *oewāng toenai*, kontanten, gereed geld; *mĕmbajar toenai*, kontant betalen, *mĕmbĕli timbang toenai*, tegen kontante betaling koopen, met gereed geld of geld bij de visch; *mĕnoenaikan*, kontant voor iets betalen, in kontanten voldoen; *bĕrtimbang toenai*, fig. voor: onmiddelijk een gepast antwoord geven.

II. Pad bovenl. *mĕnoenai* polsen, in het geheim vragen of onderzoeken, b.v. *sakĕsi ditoenai kalau bĕnar ataw tidak*, de getuigen werden ondervraagd, of het waar was of niet, G. v. W.

توه toeha, zie *toewa*.

توه toewah, geluk, gelukkig en voorspoedig, fortuinlijk in zijne ondernemingen; *sitoewah*, die geluksvogel; *Hang Toewah*, eigennaam van een zeker held der Maleiers; *bĕrtoewah* en *bĕtoewah*, geluk hebben, door geen onheil getroffen kunnen worden, onkwetsbaar zijn; *toewah bĕrba-*

lik mĕndjadi tjilaka, geluk verkeert in ongeluk, H. Groel.; *tĕrlaloe sakali bĕsar toewahnja raden poetĕri goenoeng gendoeng itoe dapat bĕrsoeamiken raden kĕlana itoe*, Mevrouw de prinses G. G. is uitermate zeer gelukkig, dat zij den prins K. tot man krijgt; *pĕrahoe bĕtoewah*, een gelukkig vaartuig; *ajam bĕtoewah*, e. gelukkige vechthaan; *kĕris bĕtoewah*, een gelukskris enz.; *pĕtoewah*, ook een foutieve schrijfwijze voor فتوى *fatwa*, zie ald.

توهر tohor, ondiep, ondiepte, waar weinig water staat, oppervlakkig van het verstand; *tohor rongkonggan*, een droge keel, b.v. van het spreken, Mĕn. *katohoran*, totaal gebrek hebben b.v. aan geld, gedachten, verstand, Mĕn.; *kapoer tohor*, ongebluschte kalk, volg. v.d.W. kalk van koraalsteen en volg. M. Japansche kamfer; *mĕnohorkan pĕrahoe*, e. vaartuig op een ondiepe plaats brengen.

توهق tohok, I. *mĕnohok*, van boven naar beneden steken met een piek, stang en derg.; *bintang tohok* = *bintang pari*, het zuiderkruis; *pari tohok*, e. s. v. rog.

II. e.s.v. werpspies aan een touw; *mĕnohokkan*, met een werpspies iets treffen, H. Asm. Pati.

توهل tohol, een ijzeren hamer.

توهن toehan, de Heer; *toehan allah*, de Heere God; *toehan jang asa*, de eenige Heer; *Toehan sĕrwa saka-lian alam*, de Heer aller werelden, de Heer der heirscharen; *katoehanan*, goddelijkheid.

توهو toehoe, e. s. v. visch, R. v. Eys.

توئي toewai; *měnoewai*, de rijstaren met e. s. v. mesje, *pěnoewai* genaamd, snijden, oogsten; *pěnoewaian*, rijstooft op die wijze.

توي toewi, I. Chin. spel tusschen twee medespelers buiten het hoofdspel; zie *pepek* en *taroh loewar*.

II. e. s. v. schelpdier.

توئا toja, ook *tojak*, Chin. Batav. e. lange stok, waarmede men bâtonneert, lang stuk hout, knuppel, zooals dat van de padvindere, stok van een nachtwacht.

توئو toejoel, deugniet, v. d. W. in het Jav. onervaren dansmeid, ontuchtige vrouw, straathoer.

توئو tonjoh; *měnonjoh*, eventjes met iets aanraken of aanstooten, b. v. den arm van iemand met een liniaal.

توئو tah, achtervoegsel bij vraagwoorden in de beteekenis van onte h, b. v. *apatah*, wat toch; *manatah*, welke toch; *kamanatah*, waarheen toch, enz. verkort. van *ěntah*, zie de gramm.

توئو tēhadi, dikwerf voort *tadi*, dat beter is, zoeven, daar straks, zoo pas.

توئو tiharap, zie *tiarap*.

توئو tahana, Skr. *tana*, uitgestrektheid, grootheid, heerlijkheid; *doedoek běrtahana*, in grootheid gezeten zijn, van de zoogenaamde *anak radja-radja* en aanzienlijke burgerlui, v. d. W. breed zitten met uitgestrekte armen en beenen, op zijn gemak zitten, mijn Schr. ook *běrtahana*

hana alleen voor gezeten zijn, b. v. *dikoeda poetih baginda běrtahana*, op een wit paard was de Vorst gezeten, Sj. Mans. Sj. Goemp.

توئو tahadjoed, Ar. het ontwaken, wakker worden; *sěmbahjang tahadjoed*, het niet verplichte gebed bij het ontwaken in den nacht vóór de *waktoe-soeboeh*, het morgengebedsuur.

توئو tehko, Chin. theepot, trekpot, ook *tekkowan*.

توئو tehkoewan, Chin. = *tehko*, zie ald.

توئو tahlíl, Arab. het loven v. God door herhaaldelijk uit te roepen: *la ilah illa Allah*, er is geen god dan Allah!

توئو tiada, ook *ta'ada*, een samentr. v. *ti* of *ta'*, niet, met *ada*, zijn, er niet zijn, niet aanwezig zijn, niet bestaan, onbestaanbaar; *ta'dapat tiada*, het kan niet niet zijn, d. i. het moet bepaald, volstrekt, soms verkort tot *dapat tiada*; *daripada tiada kapada ada*, van het niet zijn tot het zijn; *děngan tiada*, zonder; *děngan tiada satahoe*, zonder medeweten; *tiada měngapa*, het maakt niets uit, het komt er niet op aan; *satoe djoewapon tiada*, een zelfs niet, d. i. hoegenaamd niets; *satiada-tiada*, allermintst; *měniadakan*, niet doen zijn, tot niet maken, vernietigen, te niet doen, afschaffen, ontkennen, ontkennend beantwoorden; *měmpěrtiadakan*, voor niet bestaand of aanwezig uitmaken, iets loochenen; *měmpěrtiadakan laki-lakinja*, iemands mannelijkheid ont-

kennen, loochenen; *katiadaän*, het niet meer zijn, ontstentenis, gemis, gebrek, afwezigheid.

تیارف *tiarap*, ook **تیهارف** *tiharap*, H. Abd. p. 67, plat op den buik voorover liggend, waarschijnlijk eene samenstelling van *ti* + *harəp*, Jav. = *hadap*, niet de voorkant vertoonend; *məniarap*, voorover gaan liggen; *məniarapkan*, doen voorover liggen; *ħarām məniarapkan mait*, het is verboden een lijk voorover te leggen.

تیارم *tiaram*, mogelijk eene samenstelling van *ti* + *aram* = *aďəm* Jav. koud, dus niet koud, d. i. warm; *pəniaram* = *obat hangat*, een verwarmingsmiddel na een koud bad, b.v. *hai kamoe orang səri*, *pərboewatkan akoe obat hangat*, *karəna anakkoə si Brahim Bapa bėkas ija mənjəlam*, *kalau-kalau ija dingin*, *maka orang səri pon bərboewat pəniaram*, H. R. Pas. pag. 79 en 80.

تیب *tiba*, I. voor den dag komen, belanden, aankomen, raken b.v. van een slag met e. wapen, b.v. *tiba pada moeloetnja rabak sampai katəlinganja*, de slag kwam aan bij zijn mond, die openscheurde tot aan zijne ooren. H. Abd. 276; binnenvallen van een vaartuig; *kapal soedah tiba*, het schip is aangekomen; *salámat tiba*, welkom binnen, tot een schepeling; *tiba-tiba*, onverwachts, van iets of iemand, die verschijnt, doch niet van verdwijnende personen of zaken. Mėn. *katibaän*, overvallen worden, krijgen, b.v. *katibaän pənjakit*, onverwachts een kwaal krijgen.

II. *tiba lajar*, schildachtig afdakje onder het einde van den nok over een zoldertje, *para boewang* genoemd.

III. *pətiban sampir*, Jav. poëtische benaming van het geschenk, dat bij verloving gegeven wordt, Prab. Dj. Bij woordverdraaiing ook *pətiban sampah*, b.v. *maka kita bawalah pətiban sampah radja pənomah*, Pr. Dj.; *məmpərtiban sampir*, voor e. meisje die verlovingsgeschenken geven, b.v. *anak Galoeh soedah dipərtiban sampir olih kakang adji di Koeripan*, de kroonprinses is reeds met verlovingsgeschenken begiftigd door mijn vorstelijken ouderen broeder te Koeripan, Pr. Dj. Zie ook *tiban*.

تیبیر *tebar*, ook *teboer*, verspreid uit elkander liggend; *mənebar*, met e. zwaai werpende uitspreiden, zooals b.v. een werpnet; den boel uit elkander gooien, b.v. zijne kleederen; *taboer-tebar*, zie *taboer*.

تیبغ *tebeng*, vertikaal uitgespreid tot scherm, b.v. een mat, zeil enz.; *mənebengan*, iets aldus uitspreiden.

تیبک *tebak*, uitgekapt of uitgesneden ongevormd stuk van iets; *mənebak*, kappen zoodat er zulke stukken uitvliegen, e. ongevormde zode uitsteken.

تیبک *tebok*; *mənebok*, hevig slaan met hand of vuist, zoodat het klapt en zeer doet.

تیبان *tiban*, wat tegen den inzet betaald wordt; *tiban doewa*, betaling van tweemaal den inzet; *məniban*, te kosten leggen voor iets, verdoen.

II. het geld door den bruidegom aan de ouders der bruid betaald, C. beter *pëtiban*, zie *tiba* III.

تیبو *tibau* (?) *tapëtibau*, bijnaam van den geitenmelker, C. en S.

تیتار *titar*, e. snelle, opzettelijke beweging; *mënitār-nitār*, met een wapen e. herhaalde snelle beweging maken; *mënitār-nitārkan dirinja*, z. herhaaldelijk snel naar iets bewegen; zie ook *titir* en *kitar*.

تیتیر *titir*; *mënitir*, hevig en bij herhaling op iets slaan om leven te maken, b.v. op een blok of trom armslaan; *titiran*, e.s.v. klapmolentje om vogels te verjagen; *katitiran*, e.s.v. duifje, de *përkoetoet* op Java.

تیتس *titis*, I. druppel die ergens uitlekt; *mënitīs*, afdruppelen; afstammen; *titisan*, afdruipeel, afstammeeling; zie *titik* en *tetes*.

II. Jav. *titisan*, vorm waarin iem. zich geincarneerd heeft; *titisan wajang*, wajangpop, zulk een geincarneerde voorstellende, b.v. *bahoenja bagai titisan wajang*, zij had schouder als van zulk een wajangpop. Hik. Korisj.

تیتس *tetes*, Jav. druppel; melasse, lekstroop, = *titis* I.

تیتف *titip*, Jav. tijdelijk bij een ander plaatsen, toevertrouwen; zie *taroh*.

تیتک *titik*, I. druppel, punt op een letter, stip; *titik ëmboen*, dauwdruppel; *titik salera*, het water dat uit den mond loopt bij 't zien van iets, dat men graag lust, watertanden, Mën.; *titik*, ook druppelen, drup-

pelen, Boeng. R.; *laloe titiklah ajar-matanja*, M.; *bërtitik-titik*, druppelen; met stippen of punten, van schrift; *titik lidah*, droppel v. d. tong, fig. voor een gunstig woord van een aanzienlijk persoon.

II. *mënitik*, beuken, kloppen, plat-slaan, stukslaan, ook smeden van goud, b.v. *emas bëharoe dititik*, pas gesmeed goud, Langl. Boew., Mën. id.

تیتق *tetek*, borst eener zogende vrouw en van een moederdier; *mënetek*, aan de borst zijn; *mëmbëri tetek*, de borst geven, ook *mënetekkan*.

تیتخ *titah*, vorstelijk bevel, woord; *bërtitah*, spreken, bevelen, van den Vorst; *mënitahkan*, bevelen, iem. zenden, = *mëngoeroekkan*, Sadj. Mal. p. 6; *dëngan titah*, ophoog bevel.

تیتی *titi*, iets smals; *mënititi*, over iets smals loopen of gaan, H. Abd. 466; *titian*, smal bruggetje, vonder enz.; *titian bëralih*, draaibruggetje, verplaatsbaar bruggetje; frequ. *tëriti*, zie ald.

تیتج *tedja*, Skr. avondrood, roode regenwolk, cumuluswolk, ook gebruikt als eigennaam van vrouwen; *boelan dikandoeng tedja*, de maan door zulke wolken omringd; *tedja mëmbangoen*, zulk een wolk oprijzende aan de kim; *pohon tedja*, e.s.v. kaneelboom.

تیتجی *tidji*, = *tezi*, zie ald.
تیتجق *tidjak*; *mënidjak*, treden op iets; zie *pidjak* en *tindjak*.

تیدر *tidoer*, slapen, slaap. Mën. liggen (in deze bet. meer dan in die van slapen), *tidoer hajam*, hazen-

slaap, lett. kippenslaap; *ta' tidoer*, bijnaam v. d. geitenmelker; *mënidoeerkan*, te slapen leggen; *bërbaring tidoer*, te slapen liggen; *mënidoeeri*, beslapen, op iets slapen; *katidoeran*, beslapen; slaapstede, bed; *sakatidoeran*, slaapkameraad, R. Chaib.; *tërtidoer*, in slaap vallen; *pënidoeer*, slaapkop, slaapmiddel; *pëtidoeran*, slaapplaats; *katidoer-tidoeran*, slaapzucht.

تيدق *tidak*, neen, niet; verkorting van *tiada*; *mëmpërtidak*, het bezit of voorzien zijn van iets ontkennen, loochenen, b.v. Sadj. Mal. pag. 76 r. 8; *mëmpërtidakkan laki-lakinja*, iemands mannelijkheid ontkennen; zie *tiada*.

تيدوري *Tidoré*, het eil. behoorende tot Ternate en door ons Tidore genoemd.

تير *tir*, kasteel in het schaakspel.

تيرت *teret*, v. d. W. zal wel *deret* moeten zijn, zie ald.

تيرس *tiras*, rafel, pluksel van lijnwaad.

تيرس *tiroes*, dun en smal aflopend, maar niet in een punt, van de beenen, de kin, een sigaar, de vingers en derg.; *tiroes boelan*, afnemende maan, N. Sum. Mën. *djiroes*, id.

تيرس *tiris*, uitlekken, doorsijpelen, Mën. *përioek tiris*, lekke pot, fig. flapuit; *damar tiris*, lekhars, e. s. v. snijwerk of patroon; *mënriskan darah*, bloed doen vloeien, bloedstorten, Oend. laoet.

تيرغ *teroeng*, Jav. = *tëroeng*, zie ald.

تيرق *teroeq*, I. *mëneroek*, in of

naar iets steken, opdat er aan het voorwerp, waarmee men steekt, iets blijve hangen, b. v. in een zak met rijst om den inhoud te keuren, naar visch, ook in den grond om naar erts-lagen te zoeken, enz.

II. e. s. v. snip, 'T. volg. Sw. *tëtirok*, zie ald.

تيرم *tiram*, Jav. *tirëm*, oester. Soorten zijn: *t. batoe*, *t. bakau* en *t. këra*; *pëtiraman*, plaats waar oesters gevonden worden, oesterbank.

تيرو *tiroe*; *mëniroe*, nabootsen, namaken, nadoen, naäpen; *tiroewan*, nabootsing, wat nagebootst is, namaaksel, wat nagebootst moet worden, voorbeeld, model ter nabootsing; *pëniroe*, nabootser, namaker; *pëniroewan*, nabootsing, namaak.

تيري *tiri*, stief in de samenstellingen: *bapa tiri*, stiefvader; *ëmak tiri*, stiefmoeder; *anak tiri*, stiefkind.

تيري *tirai*, Tam. gordijn, voorhang; *mëlaboehkan tirai*, de gordijnen laten vallen. Zij worden bij *laboeh* geteld.

تيري *tezi*, Perz. vlug; *koeda tezi*, een vlug paard.

تيس *tais*, Arab. geitebok.

تيسي *talsi*, Chin. blauw porseleinen lepeltje.

تيسية *talsijat*, Ar. onaangename reuk door onreinheid, iem. die een bokkelucht heeft.

تيسق *tisik*, Jav. *mënisik*, stoppen met de naald, b. v. de gaten in kousen, Mën. id. Mal. *djëroemat*.

تيفغ *tiang*, uit het Chin. mast, paal, stijl, pilaar, zuil; *tiang kara-*

djaän, de zuilen van het Rijk, Oend.; *t. agoeng*, de groote mast; *t. pënga-poeh*, topmast, steng; *t. hadap*, of *t. toepang*, voormast, fokkemast; *t. bë-lakang*, of *t. pënjorong*, bezaansmast; *kapal tiga tiang*, driemaster, fregat; *k. têngah tiga tiang*, bark; *k. doewa tiang*, brik; *k. têngah doewa tiang*, schoener; *t. gandja eras*, mast en steng uit één stuk; *t. bandera*, vlaggestok; *t. batoe*, steenen pilaar, zuil; *sabatang tiang*, één paal of pilaar, ook: in rechte linie van afstamming, Hik. Bispoe Radja, uitgave Fraissinet p. 53. Facs. p. 71, *t. sèri*, de vier achterste en dikste pijlers in een vorstelijke woning, die de *sèri astana* vormen; *radja tiang* en *poetèri tiang*, de twee voornaamste stijlen of pijlers in een inl. huis. N. Sum.; *t. bëralas*, pijlers op steenen voetstukken; *t. pëndarat*, meerpaal voor vaartuigen; *t. përhoekoeman*, galg. Am. Hamz.; *bërtiang toenggal*, met één mast; *t. bërtioepai*, mast met klampen; Mën. *tiang sambilan*, een huis met drie stijlen in de breedte en drie in de diepte; *tiang doewa-bëlas*, id. met vier in de breedte en drie in de diepte; *tiang tanam*, een huis, waarvan de stijlen niet op steenen, maar in den grond geplaatst zijn; *satiang bëlah*, schuld wegens nog niet betaalde huwelijksgift; *bërtiangkan bësi*, van ijzeren masten voorzien zijn; *djikalau sabatang tiang pon asal kita anak radja djoega*, neemt men de afstamming in de rechte linie, dan zijn ook wij vorstenkinderen v. afkomst, Fac. 71.

تیغ tioeng, e.s.v. zwarten vogel met gele lellen, e.s.v. spreekw., de *gracula religiosa*, die zeer goed spreken leert, op Java *bejo* genoemd. Soorten zijn: *t. batoe*, *t. bëlatjan* en *t. emas*; *lompat tioeng*, touwtje springen.

تیغ teng, Chin. e.s.v. groote lantaarn, waarin men olie brandt; *teng tërbang*, luchtballon; zie ook *tanglong*.

تیغ tengok; *mënegok*, naar iets kijken, iets bekijken; *mënegok wajang*, naar eene tooneelvoorstelling kijken; *m. oentoeng*, waarzeggen, iemands lot voorspellen uit kaarten enz.; *pëtengokan*, uitzicht.

تیغ tingau, Mën. knoopnaald of pen van bamboe of hoorn.

تیغ tiap, meestal *tiap-tiap*, elk, ieder, telkens, ook *satiap*; *tiap-tiap samoewa*, allen gezamenlijk en ieder in het bijzonder; Mën. *paratiapan*, id. *tiap-tiap hari*, iederen dag.

تیغ tioep; *mënioep*, blazen, ook op een instrument; *bërtioep*, waaien van den wind; *mënioep api*, het vuur aanblazen; *m. soeling*, op de fluit spelen; *tioep-tioep*, e.s.v. boom met zwaar hout.

تیغ tepet; *mënepet*, opleggen, opplakken, b.v. een pleister en derg., Saif Dzoel.

تیغ tipar, Bat. droge rijstvelden.

تیغ tipis, dun, van platte, sople voorwerpen, b.v. papier, huid, schil, lijnwaad, de lippen enz., ook *nipis*; *tipis molik*, van een teedere gestalte; *djeroek nipis*, limmetje, limoen, zoo genoemd om de dunne

schil, die het heeft; *nipis tēlinga*, licht geraakt, gevoelig voor een onaangenaam gezegde.

تیقق tepak, e. s. v. langwerpig vierkant doosje met deksel, soms van hout, maar meest gevlochten van *pandan*-bladeren, gebruikt om er de benodigdheden voor het bételpruimen in te doen; *pēmbawa tepak*, sirihdoosdrager, een der volgelingen van den Vorst; *ikan tepak-tepak*, e. s. v. zeevisch. Afgel. van *tabā*. Arab. Zie aldaar.

تیقق tepek, klets, plak, v. kalk, modder, klei en derg., platte vierkante koek van gekorven tabak. Ook gebruikt als hulp Telw. voor platte dingen, die men tegen den wand hangt; *mēnepek*, tegen iets kletsen, plakken; ophangen van een schilderij enz.

تیقق tepoek, verlamd van de beenen of voeten; *t. lasa*, verlamming, geraaktheid.

تیقق tipoe, list, bedrog; *tipoe daja*, listen en streken; *habislah tipoe dēngan dajanja*, al hunne listen en kunstgrepen waren uitgeput; *t. hikmat pērang*, kriegslist, oorlogstaktiek, krijgskunde. (Mēn. *tipoe-tepok*, zwen delarij, oplichting); *mēnipoe*, bedriegen, foppen; *katipoewan* en *kēna tipoe*, bedrogen worden of zijn; *pēnipoe*, bedrieger.

تیقق te'poh, Chin. e s. v. hazardspel.

تیقق tepoh, e. s. v. eetbaar zoutwaterschelpdier; *t. gorap*, een andere soort daarvan.

تیکم tijak; *pētijak*, opmerken, waarnemen, Max. mogel. *bētijak*.

تیکم tika; *tika-tika*, kluwen; *mēnika-nika*, tot een kluwen winden; *bēnang satika-tika*, e. kluwen garen.

تیکم tikar, mat, inz. fijn gevlochten mat; *t. bantal*, mat en koplussen, het beddegoed van een inlander; *t. bidai*, mat van aaneen geregen bamboe- of rotan slijtsels, = *kērē*, Jav. *t. bidai doewa goeloeng*, twee rol van zulke matten; *t. haloes* en *t. sēmbah-jang*, bidmatje; *t. patjar*, e s. v. mat, vervaardigd v. *pandan*-bladeren en met figuren, waarvan de kleur gelijk op die, welke men met patjarbladeren op de nagels maakt; *t. bērlapis*, legmatjes. Zie ook *ganti*.

تیکم tikas, I. afscheiding zooals tusschen zout en zoet water, achtergelaten merk van weggezakt water, nagelaten indruk van e. bindsel enz. Jav. *tigas*.

II. *mēnikas*, brullen, v. e. leeuw, L.

تیکم tikoës, rat, muis; *t. boesoek* en *t. toeri*, stinkkrat, muskusrat; *t. padi*, veldmuis; *t. tanah*, landrat, H. Abd. 230; *t. ambang boelan*, spitsrat; *t. moendoek*, e. s. v. groote huisrat; *kikir ekoer tikoës*, e. lange ronde vijl. Zie ook bij *akar*.

تیکم tèkong, zie *topekong*.

تیکم tikal, I. e. s. v. gebak, vervaardigd van kleefrijst.

II. Siameesche zilveren munt, ter waarde van f 1.60.

تیکم tikam, steek met e. scherp voorwerp, wapen, naald, doorn enz.; *tikam mēmbaenoeh*, doodsteek, H. T.;

mënikam, steken, prikken met een wapen of scherp werktuig; doodsteken, overhoop steken; schieten met knikkers of geld in e. kuiltje of naar iets; *mënikam-mënboenoh*, verwonding en doodslag, Oend. Djambi; *m. kabawah*, over den kop gaan van een vlieger, schootgaan; *m. lëpas*, met een harpoen of iets puntigs naar iets werpen; *m. tëpat*, loodrecht naar beneden steken; *m. toeding*, schuin naar beneden steken; *m. lansar*, horizontaal langs den grond werpen, b.v. met e. looden schijf; *ditikam sëngat*, door e. angel gestoken, Ibr. b. Chas; *tikam djëdjak*, stikken, e. s. v. naaiwerk, M.; *mënikamkan dëngan gadëngnja*, met zijn slachttanden doorsteken, v. een olifant, B. Ramp. bës. p. 30; *bërtikam*, e. tweegevecht op de kris houden, aan het steken zijn; *përtikaman*, hellebardiers, lansknachten.

تیکو *tikoe*, e. s. v. vogel, Abd. sch. wrdb. maar welke? mogel. *tioeng*. Zie ald.

تیکو *teko*, zie *tehko*.
تیکو *tekoh*, pakhuismeester; supercarga.

تیکو *tike*, Jav. balletje bereide opium, één pijpbeurt; ook e. s. v. aardaker.

تیکو *tiga*, drie; *tiga bëlas*, dertien; *tëngah tiga bëlas*, dertiende-half; *tiga poeloeh*, dertig; *mëniga*, de derde zijn, b.v. *sang mëniga*, bijnaam van *sëri tëri Boewana*, omdat hij de derde zoon was van Sang Sëpoerba; *mëniga-hari*, een doodenmaal houden drie dagen na iem. overlijden; *katiga*,

de drie, ten derde; *tiga-tiga*, alle drie; *jang katiga*, de derde; *katiganja*, met hun drieën; *sapërtiga*, een derde; *sapërtigaän*, een derdedeel; *sapërtigaän malam jang achir*, het laatste derdedeel van den nacht, S. Dz.

تیکو *tigi*, zie *mëntigi*.

تيل *tela*, I. pandeksel van een geweer; vat, bak, pot = *bëkas*.

II. Jav. duidelijk, klaar.

تيلار *tilar*, Jav. verlaten; *tilaran*, nalatenschap, erfenis.

تيلار *teloer*, gebrekkig, krom v. de spraak, nam. enkele klanken verkeerd uitspreken; zie *pelat*.

تيلغ *teling*, schuin v. het hoofd, scheef van den nek, hellend, ook van een huis, op één oor, van een hoed of ander hoofddekseel, b.v. *teling tjapjau*, *toetoeep pajoeng*, de hoed op één oor en de zonnescerm neer, C. en S.

تيلق *tilik*; *mënilik*, aandachtig gadeslaan, waarnemen, ook verborgen dingen zien, waarzeggen, b.v. *ija koenoen pandai mënilik*, hij is bepaald knap in het zien van verborgen dingen, Pël. Abd. 9. Voorts ontzien, eerbiedigen, in gunst neerzien op; *mënilik dëngan karidlaännja kapada sëgala machloknja*, in gunst op al zijne schepselen nederzien. Ook met belangstelling inzien of onderzoeken, b.v. een boek. Pël. Abd. 71; *minta ditimbang baik-baik dëngan tilik*, verzoekt in gunstige overweging te nemen, M.; *djahat tiliknja*, zijn blik is boos, d. i. il a le mauvais oeil.

تيلق *tilik* = *tilik*.

تيلم *tilam*, slaapmatras, bultzak.

telan, I. e.s.v. kleine aardwormen; *ikan telan*, e.s.v. wormachtigen visch.

II. e.s.v. maagpijn bij zeer kleine kinderen = *bisa hati* bij oudere personen.

timoer, het Oosten; *timoer laet*, N.O.; *timoer mènènggara*, O.Z.O.; *timoer samata oetara*, O.N.O. Zie ook *toenggara*.

timang; *mènimang*, opgooien en weer vangen, eigenl. zonder los te laten; wiegend op de handen op en neer bewegen van een kind, een lans enz. drillen, troetelen, stoeiend spelen; *djikalau batoe jang bèsar-bèsar ataw goenoeng, maka dapatlah di timang-timang djoega*, zelfs met groote rotsen of bergen kon hij op die wijze spelen; *timangan*, dat wat men troetelt, waarmede men solt, speelpop, kind bestemd voor troonopvolger; *nama timangan*, ook alleen *timangan*, troetelnaam voor een kind; *ditimangkannya kami koe-djoer*, zij dreigden ons drillend met de speer, M. S.; *bèlom bèranak tèlah ditimang*, Sprw. de huid verkoopen vóór men den beer geschoten heeft.

timoen, augurk, komkommer; zie *mèntimoen* en *hantimoen*.

timoe-timoe, van rechtswege; *mènanng timoe-timoe*, van rechtswege winnen; *alah timoe-timoe*, van rechtswege verliezen, vergelijk ook Matthes over de *adats* der Makassaren, p. 35.

timah, tin, lood, zink, onderscheiden in: *t. poetih*, tin; *t. hitam*,

lood en *t. sari*, zink; *timah nipis*, theelood; *timah* is ook een tinnen muntje van $\frac{1}{10}$ duit waarde; *ikan timah-timah*, e.s.v. eetbaren zoutwatervisch met fijne witte schubben.

tian, buik, inz. v. een zwangere vrouw; *mandi tian*, buikbaden, eene plechtigheid op de helft der zwangerschap.

tenong, e. s. v. platronde doos met deksel van vlechtwerk, gebruikt tot overbrenging van spijzen enz. en tot berging van een en ander.

tiwas, het onderspit delven, onderdoen, het tegen iemand afleggen; *tiwas pèrangnja*, overwonnen in den strijd; *tiwas olih*, onderdoen door; *tiwas olih kasaktiannja*, het opgeven tegen (door) zijne bovennatuurlijke krachten; *tiwas daripadanja*, voor hem onderdoen, het afleggen; *mèmbèri tiwas*, maken dat iemand het opgeven moet.

tioman, naam van een eilandje in de straat van Singapoera, waarop veel *ambalau*-boomen voorkomen, vandaar dat deze ook wel *pohon tioman* worden genoemd.

teh, Chin. thee; *ajar teh*, gezette thee; *daoen teh*, de thee als handelsartikel.

tiah, Arab. woestijn; *attiah*, de woestijn van de omzwerfing der Israëlieten, ook *padang tiah* genoemd.

ث Tha

tsabit, Arab. vast, onbeweeglijk; *mèntsabitkan*, vaststellen;

měntsábitkan dawanja, hun rechtsvordering klem bijzetten, bewijzen, geldig maken; *tiadalah tsábit dihati beta*, voor mijn gemoed is het niet bepaald uitgemaakt.

ثابتہ *tsábitah*, Arab. een vaste ster.

ثانی *tsáni*, Arab. tweede, dubbel.
ثامسطیس *tsámistjoes*, Psam-méticus.

ثابت *tsabat*, Arab. vast, bestendig.

ثعلب *tsālab*, Arab. vos.

ثقة *tsikat*, Arab. trouw, ver-trouwen; vertrouwd vriend.

ثقل *tsikal*, Arab. last, gewicht, zwaarte.

ثلاثا *tsalátsá*, Arab. de derde dag der week; hiervan *hari sēlasa*, Dinsdag.

ثلج *tsaldjoe*, Arab. sneeuw.

توemma *tsoemma*, Arab. daarna, voorts, wijders; *amin tsoemma amin*, amen, ja amen!

ثناء *tsana'*, Arab. lof, b. v. *bēri-boe-riboe tsana'* dan *sjoekóér*, duizendmaal lof en dank. H. Atj.

ثواب *tsawáb*, Arab. belooning, vergelding, inzonderheid in de andere wereld voor goede werken.

ج Jim

جاب *djaba*, Jav. buiten; behalve.

جابت *djabat*, ook *djawat*, met de hand vatten; *měndjabat*, iets met de hand vatten, behandelen, uitoefenen, voeren; *běrdjabat taŋgan*, elkaar de hand geven, zoowel op europeesche als inlandsche wijze, ook de hand

vatten; *běrdjabat salám*, elkander groeten, N. Moeh; *měndjabat dajoeng*, de riemen grijpen, aanvatten; *m. karadjaän*, het rijksbewind voeren; *m. nēgari*, het Rijk besturen; *m. kain badjoenja*, voor zijne kleedingzorgen, daaraan de hand houden, Noer Moh.; *djabatan* en *djawatan*, bediening, ambt, ook ambtelijk, wat bij het ambt behoort, b. v. *pěkěrdjaän djabatan*, ambtsbezigheden; *pajoeng djabatan*, ambtszonnenscherm, die aan den rang past; ook = *oepatjara*, staatsie, b. v. *toembaḳ djabatan*, statielans, Ind. Poet.; *měmbawa djabatan* = *měmbawa oepatjara*; *pěndjabat*, tastzin, gevoel, M. Van *djabat* komt ook *djabatatan*, Zie ald.

جايغ *djabang*, tapstoel voor een vuurwapen, v. d. W. Zie *tjagaḳ*.

جايغ *djaboeng*, e. s. v. lijm, vervaardigd uit den afval van gambir en gebruikt om het lemmer van messen, krissen enz. in het handvatstel of gevest vast te zetten. Zie ook *djěboeng*.

جباغن *djabangan*, Jav. e. s. v. puitaal.

جابق *djabak*, zie *djěbak*.

جابل *djabil* = *boewah pělir*, zie ald, C. en S.

جات *djata*, zie *djati* II.

جائزہ *djatoh*, vallen, neerkomen, belanden, terechtkomen, bankroet gaan, geraken, strekking, bedoeling; *djatoh sakit*, ziek worden, tomber malade, ziek komen te liggen; *djatoh kamari*, hier belanden, Prab. Dj., Sadj. Mal. p. 45; *matahari djatoh*, de ondergaande zon, Facs. 58; *djatoh harga*,

dalen van den prijs; *kědai soedah djatoh*, een winkel die bankroet is; *djatoh hati akan*, verslingerd of gecharmeerd raken op, ook deernis hebben met; *djatoh ka-atas*, gelukkig worden, v. d. Tn.; *djatoh kasih akan*, verliefd raken op; *djatoh mata*, het oog toevallig vestigen, laten vallen op; *djatoh mati kadalam hati*, ingang vinden en beklijven in het hart; *kalau bagitoe djatohnja*, als het die wending neemt, als het daarop neerkomt; *djatoh kapada pěkěrdjaän doestu*, het komt op leugens neer; *djatoh kabawah angin*, beneden den wind vallen van een vaartuig; *daoennja djatoh mëlajang*, boewahnja *djatoh kapangkal*, het onnutte stuift weg, wat nut doet blijft over, Sprw.; *djalan itoe bëtoel djatoh ditěngah kampoeng*, die weg liep juist op het midden van de buurt uit; *barang dimana pon akoe djatoh*, waar ik ook belande; *apakah djatohnja kapada kita*, in welke betrekking staat dat tot ons; *kamana djatohnja kata itoe*, wat is de bedoeling van dat gezegde, v.d.Tn.; *djatoh sabidji satoe sen*, dan komt het stuk te staan op een cent; *djatoh bangoen*, met vallen en opstaan; *měndjatohkan*, laten of doen vallen, b.v. *mait itoe didjatohkan kadalam laoet*, dat lijk liet men in zee vallen, zette men overboord; *měndjatohkan dirinja kadalam api*, zich in het vuur werpen; *měndjatohkan hoekoem*, een vonnis vellen, Ind. Poet.; *měndjatohkan nęgari*, den val veroorzaken van een stad of land; *měndjatohkan djęrat*,

een strik werpen, Hik. Dewa Indra Měng., Sj. Mans. Sj. Goemp.; *kadja-tohan*, iets dat valt op z. krijgen, daarvoor getroffen worden; *kadjatohan hati*, terneergeslagen, verslagenheid des gemoeds, F. Zie ook bij *boelan*.

جاتي **djati**, I. *pohon djati*, de naam van een welbekenden boom, tectonia grandis of teakboom, welks hout overeenkomt met ons eikenhout.

II. Skr. echt, wezenlijk, waar, onvervalscht, zuiver, oorspronkelijk; *orang mëlajoe djati*, een echte Maleier; *nęgari jang djati*, de eigenlijke stad, b.v. *disoela ditěngah nęgari jang djati*, werd gespiest midden in de eigenlijke stad, Ibr. b. Ch.; *sadjati*, de juiste of eigenlijke, van een persoon, b.v. *djikalau radja hěndakkan sadjatinja itoe*, mëlainkan ajah inilah jang sadjatinja mēmęrentahkan tanah djohor, als de Vorst de rechte man wil hebben, dan is vader hier de rechte man om het rijk Djohor te besturen. *sadjatinja pasak manah*, de oorspronkelijk eenig rechthebbende. H. Riau I p. 7.

جاج **djadja**; *běrdjadja*, koopwaren rondventen; *měndjadjakan*, iets rondventen; *djadja-djadjaän*, allerlei koopwaren, die rondgevent worden; zie ook *djadjah*. Deze beide woorden komen met dezelfde opgaven ook in het Jav. voor.

جاجت **djadjat**, nagemaakt, onecht.

جاجر **djadjar**, rij achter elkan-der, ook vore, groef, Měn., *měndjadjar*, voren maken; *běrdjadjaran*, in rijen;

mëndjadjar-djadjar, in rechte lijnen heen en weder met den ploeg werken op de rijstvelden, Pad. bovenl.; *pëndjadjar toewas*, twee rijen stokken, fuikvormig aan weerskanten v. een vischstaketsel geplaatst. Zie ook *bandjar*, *djedjer* en *deret*.

جاجة djadjah; *mëndjadjah*, rondreizen, bereizen, afreizen, inz. om handel te drijven; *djadjahan*, omstreek, environs, gewest, streek die afgereisd kan worden; *mëndjadjahi hoetan rimba*, bosch en woud afreizen, Mes. Kag.; *pëndjadjah*, marskramer, rondtrekkend koopman.

جاد djadi, zie **جادي**.

جام djadam, i. e. zwart extract van aloë, dat in de geneeskunde gebruikt wordt; e. zwart metaalmengsel, waarvan men platen maakt voor buikgordels. Mën. e. gordel, in vroeger tijd door de hoofden gedragen; de buikplaat ervan; volg. Tug. Siam.

II. de Japansche sakki.

III. Arab. gesneden, afgezet, een van de redenen voor echtscheiding volgens de Oend. Zie **جدم**.

جادي djadi, worden, iets zijn, geboren worden, geboorte, ontstaan, tot stand komen, groeien, gelukken, gedijen, doorgaan, geschieden, voldoende zijn; zoodat, zoo gebeurde het dat; *djadi toewa*, oud worden; *ija djadi pënghoeloe*, hij is het opperhoofd. (Mën. *malam mëndjadi radja*, *siang mëndjadi boedak*. Raadsel: antwoord kaars- of lamplicht); *apa djadi hál kita*, wat zal er van ons worden? *ija djadi di Malaka*, hij is te Malaka

geboren; *hari djadinja*, zijn geboortedag; *maka djadi soeatoe përsëlisihan*, zoo ontstond er een geschil; *djadilah*, het geschiede, het zij zoo, het is voldoende, dat kan wel gebruikt worden; *bagitoe tiada akan djadi*, zoo zal het niet gaan of gelukken. (Mën. *bërdjadi-djadi bëkërdja*, druk in de weer zijn); *mëndjadi*, meestal = *djadi*, ook tieren, gedijen van planten en visschen; *mëndjadi-kan*, doen worden, doen ontstaan, scheppen; *Toehan jang mëndjadikan dia*, de Heere die hen schiep; *mëndjadikan dirinja garoeda*, zich in e. griffoen veranderen; *mëndjadikan kërđja*, werk maken, b.v. als er geen werk is; *mëndjadikan bësar*, vergrootten, b.v. *kalau orang lain mëmboewat sèdikit djahat sadja*, *didjadikan bësar*, als een ander maar een weinig kwaad doet, dan wordt dat vergroot; *kadjadian*, wat geworden is, schepsel, wesen, het ontstaan, wording: *djadi-djadian*, e. s. v. spook, iemand die de gedaante van een dier, inz. van een tijger, kan aannemen; ook gewaand, schijnbaar, b.v. *lanang djadi-djadian*, iemand die de gedaante van e. man slechts heeft aangenomen of gekregen, gewaande man, schijnbaar een man, Pr. Dj.; *tiada djadi apa-apa*, dat maakt niets uit; *përkara itoe tiada djadi*, die zaak gaat niet door. Mën. *tiada bërkadjadian*, niet doorgaan van een koop tusschen partijen.

جار djara, Skr. *ârđ*, houtdrilboor, ook een zaagje om iets uit te hollen, v. d. W.; klein boorijzer, Br. K.,

els, Max. groote boor; *mëndjara*, uitboren, b. v. eene krisscheede; *djara-atap*, groote ijzeren naald om bij de dakbedekking de *idjoek* of *ilalang* door te steken, v. d. Tn.

جارس djaras, gemaakte tros, bundel; *mëndjaras*, een tros van iets maken, tot een tros vereenigen, ook overdrachtelijk van personen, b. v. *siti jang baik paras, dihadap hambanja bagai didjaras*, een juffrouw met goed gelaat; zij was omringd door hare bedienden, alsof er e. tros v. gemaakt was, Sj. Har. en Sult. Jah.

جارغ djarang, zelden, zeldzaam, schaarsch, ijl, wijd uit elkander, dun gezaaid of geplant, spaarzaam, weinig; *kaïn djarang*, los geweven stof; *ajak djarang*, grove zeef; *ramboet djarang*, dun geplant hoofdhaar; *mënaboer djarang*, dun zaaien; *djarang gigi*, e. s. v. eetbaren zoutwater-visch, zoo genoemd omdat zijne tanden wijd van elkander staan; *djarang dapat*, zelden te verkrijgen, zeldzaam; *mëndjarangkan*, verwijderen, iets wijder uiteenzetten, uitdunnen; *mëndjarangkan pagar jang rapat*, een dichte omheining meer opening geven, *mëndjarangkan gigi*, de tanden opzij uitvijlen.

جارغ djaring, e. s. v. groot net, zoowel voor het vangen van visch als van groote landdieren; *dj. batak*, zulk een net met schelpen tot zinkstukken; *djaring hanjoet* of *dj. pëngirik*, treknet, v. d. Tn.; *dj. dawai*, traliewerk of gaas van metaaldraad; *ikan djaring*, e. s. v. zoetwatervis, dien men in

vijvers teelt; *djaring-djaring*, wat op een net gelijkt, enternet, rechtopstaande palissaden, gaas of traliewerk van metaaldraad; *mëndjaring*, met zulk een net visschen; *mëndjaring bëlanak dan rapang*, met een groot net op bëlanak en rapang visschen. Zie ook *djëring*.

جارق djarak, I. onderlinge afstand, tusschenruimte, straal van een cirkel; *mëndjarak*, uit elkaar en van elkaardoen; *bërdjarak*, van elkaar zijn, tusschenruimte hebben, gescheiden zijn, z. verwijderen, afzonderen; zie *sarak* en *djaeoh*.

II. e. s. v. boom, ricinus communis; *dj. pagar*, een soort, die voor heggen wordt gebruikt en welks vruchten zeer giftig zijn, gegeten, veroorzaken zij eene ziekte, die in alle deelen op cholera gelijkt; *dj. tjina* of *dj. bënggala*, de palmae christi of de soort die de kasterolie levert; *minjak djarak*, olie uit de vruchten van de *djarak-pagar*, alleen voor branden geschikt; *minjak djarak bënggala*, de kasterolie. Volg. d. l. Cr. *dj. tjina*, *Jatropha multifida*; *dj. goerita*, *Ricinus speciosus*; *dj. pagar*, *Curcas purgans*.

جارم djaram, verkoelend vocht om het hoofd nat te maken of te betten; *mëndjaram*, met koud water of iets anders het hoofd nat maken, betten; *djaram-djaram*, de *Pavetta indica*, d. l. Cr. Zie ook *djëram* en *djëlöem*.

جارم djaroem, naald, wijzer van een uurwerk, puntige figuur op een kompasroos, die de streken aanwijst, en wel *dj. pandjang*, een heele streek

of $\frac{1}{32}$ van den omtrek en *dj. pandaḳ*, een halvestreek of $\frac{1}{64}$ van den omtrek; *dj. tjoetjoek*, borduurpriem; *dj. pēnjēmat* en *dj. pēngēlat*, speld = *pēniti*, Max.; *dj. bilang*, naald met een uitgescheurd oog onder eene hoeveelheid nieuwe naalden, waarmede tooverij gepleegd wordt; *dj. soelam*, borduurnaald; *dj. tisik*, stopnaald; *dj. karoeng*, paknaald, zeilnaald; *lobang djaroem*, het oog van een naald; *liang djaroem*, de gaatjes, door een naald geprikt; *djaroem-djaroem*, e.s.v. heester met kleine, roode prikkelend smakende bladeren, die in de geneeskunde worden gebruikt; *roempoet djaroem*, e.s.v. plant met fijne bladeren, pavetta indica; *mēndjaroem*, enkele grijze haren krijgen; *djaroeman* en *pēndjaroeman*, koppelaar, koppelaarster, in het Jav. bemiddelaar, bemiddelaarster.

جاره djarah, I. *mēndjarah*, doorzoeken om buit te vinden, uitspeuren of zoeken wat van zijn gading is; buitmaken, rooven; *mēndjarah-rajah*, rooven en plunderen in den oorlog; *djarahahan*, buit; *bērolih djarahan*, buit verkrijgen; *mata ta'bolih hēndak mēndjarah*, het oog kon niet uitzoeken wat van zijn gading was, Ibr. b. Ch.

II. half volwasen, half rijp, L.

جاري djari, vinger; *iboe djari*, duim; *djari tangan* en *anak djari* de vingers; *dj. kaki*, teenen; *dj. tēloendjoek*, de wijsvinger; *dj. mati* of *dj. hantoe* of *dj. malang*, de middelste vinger; *dj. manis*, de ringvinger; *dj. kēlingking*, de pink; *dj. ampai*, zie

ald.; *sadjari*, een vingerbreedte; *dj. lipan*, kransachtig versiersel van kokosbladeren rondom pilaren enz. bij feesten; *dj. boewaja*, e.s.v. plant, waarvan de knollen in de geneeskunde worden gebruikt.

جاريه djarijah, I. Arab. overvloedig, van goede werken.

II. Arab. meisje, dienstmaagd.

جاس djasa, dienst aan een meerdere, nuttig werk, verdienste, verdienstelijk; *djasa tangan*, handdiensten; *mēmbalas djasa tangannja*, zijne handdiensten beloonen, M. *bērhoewat djasa*, dienst doen; *hēndak bērdjasa*, zich verdienstelijk willen maken; *oewang djasa*, pensioen; *bērolih djasa*, verdiensten verwerven; *djasa*, ook dienst, gebruik v. e. gereedschap of werktuig, b.v. *hilang djasa bēlioeng*, *timboel djasa rimbas*, gaat de dienst van den dissel verloren, dan komt de dienst van den hak naar voren, Sprw. C. en S.; zie ook *pahala*.

جاغت djangat, opperhuid, dunne oppervlakte van iets, bast, vel; *dj. tali tamboer*, de riempjes om de trom te spannen; *dj. salerang*, opperhuid; *makan djangat*, doodarm; *tahan djangat*, e. s. v. tooverformulier om onkwetsbaar te maken; *tinggal djangat pēmēloek toelang*, broodmager, uitgeleerd, v. d. Tn.; *tēbal djangatnja*, zijn huid is dik, hij is ongevoelig; *kēras djangatnja*, zijn huid is hard, d. i. hij is onkwetsbaar; *kērisemoe tiada mērtas djangat*, uw kris schramt de opperhuid niet; *mēndjangat*, van de opperhuid ontdoen, b.v. rotan, door die

tusschen twee mesjes door te trekken; ook metaaldraad trekken door een trekijzer; *pëndjangat*, die twee mesjes; *papan djangat* of *bësi djangat*, dat trekijzer, nam. een plaatje met gaatjes van verschillende wijdte.

جاغق **djangak**, losbandig, ongebonden, liederlijk, straatroofplegend; Mën. ontuchtig v. vrouwen; *mëndjanganak*, losbandig handelen, zich liederlijk aanstellen.

جاغن **djangan**, I. wordt gebezigd tot vorming van de verbiedende wijze van spreken: mag niet, laat niet, dat niet, wordt dikwijls gevolgd door het Ww. zonder *më*; *soepaja djangan*, opdat niet; *djangan tidak*, het mag niet niet zijn, d. i. het moet volstrekt; *ta'kan djangan*, het moet volstrekt; *djangan dikata lagi*, spreek daarvan niet meer, laat ons daarvan maar zwijgen; *masoekkah akoe ataw djangankah*, zal ik binnenkomen of niet; *djangankan*, laat staan, gezwegen van; *djangankan mati*, *loeka pontidak*, laat staan gesneuveld, hij is zelfs niet gewond.

II. *djangan*, Jav. groente, moes, groentesoep; *djanganan*, een mengsel van verschillende soorten van gekookte groenten en gekruid met sambal, dat men ook wel rondvent. Batav.

جاغت **djapoet**, zie *djempoet*.

جاغق **djapak**, e. s. v. plant, welks bladeren gebruikt worden als bloedstelpend middel bij de besnijdenis, Pad. bovenl.

جاك **djaka**, I. Wijziging van *djangka*, juist tijdstip, ook *pëdjaka*,

b. v. *pëdjaka haroes*, de juiste tijd van den stroom, het hart van den stroom.

II. Jav. jongeling, = *boedjang*; *bërdjaka*, als jongen dienstbaar zijn.

III. de vrucht van de *Artocarpus integrifolia* (Morées), d. l. Cr.

جاكس **djakas**, e. s. v. plant die veel van de *mëngkoewang* heeft en van welks lange bladeren men e. s. v. grove matten en zeilen maakt.

جاكن **djakoën**, de naam van e. wilden volksstam in de binnenlanden van het schiereiland Malaka; Mën. strottenhoofd, adamsappel.

جاي **djaga**, wakker, wakend, ontwaken, ontwaakt; *djaga daripada tidoer*, uit den slaap ontwaken; *orang djaga*, iemand die wakker is, dus wakker, wacht; *roemah djaga*, wachthuis; *djaga bela*, Jav. de openbare scherp-rechter, lett. waker voor de bloedwraak; *antara tidoer dan djaga*, tusschen slapen en waken; *mëndjaga*, waken, de wacht houden, bewaken; *pëndjaga*, waker, wachter, bewaker, ook middel om wakker te blijven; *pëndjaga këbon*, bewaker v. e. tuin, lbr. b. Chas.; *djaga-djaga*, wacht; *bërdjaga-djaga*, voortdurend waken, 's nachts opblijven, de voorbereidselen voor een groot feest maken, wat men 't liefst bij nacht doet en, aangezien dit voor het volk het voornaamste van het geheele feest is, zoo betekent het bij het volk ook feestvieren; *tërdjaga*, toevallig wakker worden, b. v. *maka poetëri pon tërdjagalah*, de prinses nu werd toevallig wakker; *kadjaga-djagaän*, slapeloosheid; *për-*

djagaän, de toebereidselen voor een feest, het feestvieren; *maka përdjagaän itoepon gënaplah sapoeloeh hari sapoeloeh malam*, en nu waren de tien dagen en de tien nachten v. het feest voleindigd. M.

جاگت *djagat*, Skr. de wereld, het heelal; *sadjagat*, de geheele wereld.

جاگر *djagoer*, lichamelijk buitengewoon ontwikkeld voor den leeftijd; *pëndjagoer*, de naam van het heilige groote kanon te Batavia; zie *bagoer*.

جاگج *djagoeng*, turksche tarwe, maïs; *dj. linting*, e. s. v. koekjes, olie-bollen ter grootte van een kaatsbal; *mëndjagoeng*, z. als maïskorrels voordoen, van pokken, of tanden die op het doorkomen zijn.

جاگل *djagal*, I. in 't klein verkoopen uit een winkel. Mën. *djagal këtjik*, handel in snuisterijen, handel in het klein zooals de marskramers; *djagal moeda*, handel in vruchten en in andere zaken, die spoedig aan bederf onderhevig zijn; *dj. këras*, handel in waren, die lang bewaard kunnen worden, ook die koopwaren zelf; *dj. masak*, handel in eet- en drinkwaren, die waren zelf; *djagalan*, kleine koopwaren; *bërdjagal pëtai hëmpa*, fig. praatjes vertellen, praatjes voor de vaak houden.

II. Jav. slager, slachter; *pëdjagalan*, slagerswinkel, slachterij, abat-toir.

جاگو *djago*, Jav. haan.

جال *djala*, I. Skr. werpnet; *dj. balang-balang*, de grootste soort van

werpnet; *dj. rambang*, werpnet dat daarop in grootte volgt; ook e. s. v. ijzeren draaibassen, waarmede men blikken doozen schiet, waaruit de kogels zich als een werpnet in het rond verspreiden; *dj. oedang*, werpnet om op garnalen te visschen; *dj. oerai*, ook *djëlœrai*, e. s. v. koekjes in den vorm van een net; *dj. koetai*, e. s. v. pasteitjes of koekjes, gevuld met gehakt; *djala-djala*, al wat op een net gelijkt, net voor vruchtboomen, net-franje aan bedgordijnen, het netvlies, hartvlies, pericordium; *përboewatan djala-djala*, netwerk, enz.; *mëndjala*, met een werpnet visschen; *pëndjala*, visscher met een werpnet.

II. zie *djêla* II en *djitah*.

جالر *djalar*; *mëndjalar*, kruipen van dieren en planten, zoowel over den grond als omhoog langs een stok enz.; *binatang jang mëndjalar*, kruipende dieren; *pëndjalaran*, stok, waarbij een plant opklimt, boonestaak, tuinstok, erwtenrijs; *bërdjalaran*, rondkruipen, rondscharrelen van velen, b. v. een troep varkens, Pel. Abd.; *pokok mëndjalar*, klimplant.

جالر *djalër*, Jav. mannelijk = *laki-laki*.

جالر *djaloer*, I. schuitje of kano, nog kleiner dan de *kolik*, vervaardigd van een uitgeholden boomstam; ook een platte kiel van een grooter vaartuig uit zulke boomstam vervaardigd.

II. streep van eenige breedte, zooals b. v. op de Amerikaansche vlag, reep, vore; *bërdjaloer*, gestreept, b. v. *bandera amerikan bërdjaloer*, de Ame-

rikaansche vlag is gestreept; *boenga bərdjaloer*, gestreepte figuren, Sj. Madli. Zie ook *ladjoer* en *aloer*.

جالر *djalir*, vloeien door iets heen; *pəndjaliran*, goot waardoor het gesmolten metaal loopt; zie *alir*.

جالس *djális*, Arab. zittend, gezeten.

جالغ *djalang*, verwilderd, afgezworven v. d. troep, rondzwerwend; *djadi djalang*, verwilderen; *karbau djalang*, wild geworden buffel; *pəřempoevan djalang*, zwervende vrouw, straathoer. Het zal wel met *djalan* in verband staan en looperig beteekenen. Zie ook *djəlang*.

جالغ *djaling*, I. = *djaring*, zie aldaar.

II. Zie bij *djoelang*.

جالق *djalak*, e. s. v. vechthaan, zwart met groenen gloed; ook strijd-lustig. Mėn. id. met gelen snavel en gele pooten; *hamba djalak bėnar dinėgari ini*, ik sta in deze streek bekend als de bonte hond, v. d. Tn.

جالق *djaloeł*, I. Zie *mangkok*.

II. Jav. vragen, verzoeken. Zie *djəloeł*.

جالك *djalik*; *tikar djalik*, e. s. v. rotanmat.

جالن *djalan*, weg, pad, gang, gaan, handelwijs, middel, gelegenheid voor iets, aard; *dj. raja* en *dj. bėsar*, de groote of heerweg; *dj. tėkan*, een betreden pad; *djalan bėhasa*, de aard der taal, ook het taaleigen, de stijl; *dj. matahari*, de loopbaan der zon; *dj. boewah manggis*, de aard van de manggisvrucht; *dj. pėrgi-datang*, de

weg waarlangs men passeert; *dj. sėlaloe*, regelmatig, geregeld; *dj. hoetang*, datgene, wat als wederdienst gedaan moet worden of wat men, volgens de ədat, als vergelding verplicht is te doen, v. d. Tn.; *dj. simpangan*, zijweg, pad dat van den grooten weg afleidt; *dj. pėřempatan*, kruisweg, viersprong, quatre-bras; *ditėngah djalan*, onderweg, halverwege; *pėřtėmoean djalan*, samenkomst van twee of meer wegen; *sapandjang djalan*, den geheelen weg langs of over; *pada djalan Allah*, tot godsdienstige doeleinden, in den dienst Gods; *mėntjėhari djalan*, de gelegenheid zoeken, H. Abd. p. 100; *bėrdjalan*, loopen, gaan, op weg zijn, op weg gaan, ver trekken; *bėrdjalan kapada djalanmoe*, ga gij uws weegs, H. Gr.; *orang bėrdjalan ditanah*, voetvolk, infanterie, N. Moeh.; *bėrdjalan darat*, over land gaan; *b. kasana kamari*, heen en weder gaan, af en aan gaan, ginds en her gaan, her- en derwaarts gaan; *pantas bėrdjalan*, vlug loopen, snel gaan; *b. sėmoet bėřiring*, achter elkander gaan zooals de mieren, d. i. een voor een; *b. bėrangkap*, paarsgewijze, d. i. twee aan twee gaan; *bėrdjalan timpang*, mank gaan, kreupel zijn; *bėrdjalan bėřtindih*, in gesloten gelederen voorttrekken, M. *bėrdjalan kaki*, te voet gaan; *b. kareta*, per as gaan; *b. dėhoeloe*, vooruit gaan; ook fig. 'teerst sterven, Prab. Dj.; *b. mana sapėrgi pėrgi kakinja*, gaan waar zijne voeten hem ook heen voeren, Prab. Dj.; *bėrdjalan-djalan*, wandelen; *dė-*

ngan *djalan*, bij wijze; *sadjalan*, van denzelfden weg; *saoedara sadjalan djadi*, broeder of zuster van dezelfde moeder; *měmpěrboewat djalan*, als een middel gebruiken, b.v. *maka dipěrboewatnja djalan daripada raden Galoeh*, hij gebruikte de prinses als middel daarvoor. Boeng. ramp. bės. p. 118, *měndjalankan*, doen marcheeren, in gang brengen, ten uitvoer brengen; *měndjalankan oewang*, geld uitzetten; *měndjalankan djalan kabadjikan*, het pad der deugd doen bewandelen; *měndjalani*, begaan, be-reizen, beoefenen, loopen op, een wandeling maken door, o. a. door tentoongestelde voorwerpen, b.v. *mari kita měndjalani kabėsaran indėra poetėra didalam lantjang ini*, komaan, laat ons eene wandeling doen door de luisterrijke zaken van I. P. in dit vaartuig; *orang sapěndjalan*, mee-loopers bij een optocht of begravenis, Facs. 62; *pěrdjalan*, gang, voortbeweging, reis; *pěrdjalan* dan *kala-koewan*, H. Abd. 540, handel en wandel; *tiga hari pěrdjalan* *djaoehnja*, drie dagreizen ver; *pěrdjalan* *tiga djam*, drie uren gaans.

جالن *djalın*, tegen elkander gebonden of geregen van lange smalle voorwerpen, zoodat op die wijze een vlak gevormd wordt; *tikar djalin*, een aldus vervaardigde mat; *měndjalin*, aldus rijgen of binden; *ramboet didjalin hantoe* of *r. didjalin sang kělėmbai*, hoofdhaar dat sterk verward in elkander gegroeid is, e. s. v. poolsche vlecht; *běrdjalin-djalin dęngan*, verward,

verward in, b.v. *maka rantai sėloekoengnja itoepon bėrdjalin-djalin dęngan tjokmarnja*, zijn knots was verward of verward in de ketting van zijn schild, Am. Hamz.; *pěndjalin*, bindmiddel om op die wijze voorwerpen aan elkander te hechten en vandaar dat op Java de rotan aldus heet.

جالو *djaloe*, Jav. hanespoor.

جالى *djalai*, I. e. s. v. eetbaren zoutwatervisich.

II. = *gralai*, galei, groot vaartuig, dat geroeid wordt.

جالى *djali*, I. Arab. klaar, duidelijk, schitterend; *těrdjali*, voor het Ar. **تجلى**, verklaard door goddelijke ingeving, zoo ook Ibr. b. Chas.; uitstekend; *sėlaloė těrdjali dęngan Toehannja*, steeds in intiemen omgang met den Heer, R. Ch.

II. in *djali boet*, barkas; het Eng. jolly boat, een jol, v. d. Tk.

جالينوس *djalinoes*, Arab. Gale-nus, Mak. R. pag. 12.

جام *djam*, Perz. zie **جم**.

جامر *djamoe*, Jav. schimmel, champignons, paddestoel; *djamoe* *rėn*, beschimmeld; zie ook *djėmoer*.

جامع *djamı*, Arab. algemeen, alomvattend, wat een verzameling vormt, een groote moskee, waarin de Vrijdagsdienst gehouden wordt, kathedraal.

جامغ *djamang*, voorhoofdplaat, ter versiering gedragen.

جامغ *djamoe* *ng*, toorts, Sw.

جامق *djamak*, van het Ar. **جمع**, gewoonte, andere natuur.

جامل *djamal*; *kadjamalan*, een

mal figuur maken, er bekaaid afkomen, ook door iets dat beneden iem. waardigheid is, zijne handen aan iemand vuil maken, door met hem te vechten, b.v. *katanja: tiada akoe maoe bërlawan dèngan èngkau; kadjamalan akoe*, zeggende: met jou wil ik niet vechten; ik zou eenmalfiguur maken, Pr. Dj.

جامن djaman, verb. van het Ar. زمان, zie ald.; *mèmboewat djaman*, époque maken, v. d. W. namel. door het geven van groote feesten.

جامن djamin, verb. van *zamin*, Hind., zekerheid, borg, borgtocht in rechten, Max., Sw. en d. l. Cr.

جامو djamoe, I. onthaal, gast; *bèrdjamoe*, gasten hebben, een gastmaal geven, feestvieren; *bèrdjamoe makan*, feestvieren met maaltijden; *kadatangan djamoe*, onverwachts gasten krijgen, door bezoek overvallen worden; *soeka mëndjamoe*, gastvrij zijn; *bèrdjamoe-djamoean*, veel gastmalen geven, b.v. *bèrhoetang sèbab bèrdjamoe-djamoean*, schuld hebben wegens het geven van vele gastmalen, M.; *mëndjamoe makan*, een gasteen maaltijd voorzetten, opspijs onthalen; *mëndjamoei orany*, iemand als gast onthalen; *mëndjamoeakan*, iets aan iemand als onthaal voorzetten; *pëndjamoe*, gastheer, iemand die veel gasten heeft; *pèrdjamoean*, gastmaal, gastvrijheid; *dalam djamoewan radja*, de gast zijn van den Vorst, Saif Dzoel.

II. Jav. geneesmiddel; *djèdjamoe*, meervoud.

جامه djamah; I. *mëndjamah*,

betasten, aanraken; ook overdrachtelijk voor huwelijks-gemeenschap hebben b.v. *soedah tèrdjamah olih*, is in vleeschelijke gemeenschap geweest met, B. R. bës. 227; *djamah-djamahan*, iets of iemand, die men vrij betasten kan, b.v. *maka dipërboewat goendik djamah-djamahan*, Mes. Kag. Hiervan ook *djèramah*, zie ald.

II. verbastering van جمع Arab. vereenigen, bijzetten v. e. lijk, b.v. *sèhaja mati dèhoeloe, sèhaja mintadjamah kapada radja moeda; djikalau radja moeda mati dèhoeloe sèhaja hëndak mëndjamah radja moeda*. H. Riau I. p. 17, of zich in den dood vereenigen met = *bela?*

جان djana, I. *djana, djanoe*, Skr. schepsel, demon; *djana_bidjana*, geboorteplaats.

II. = *tahan* of *dèrita?* b.v. *maka anak radja kadoewa pontiada ترجان kadalam api padang itoe, laloe habis dimakan api*, die beide prinsen nu konden het niet uithouden (?) in het vuur op die vlakte, vervolgens werden zij door het vuur verteerd, H. Ind. Mèng.

جانب djánib, Arab. zijde, kant.
جانق djaniq, zeeëgel, zeeappel. Zie ook *ringgit*.

جاو djawa, javaansch; *tanah djawa Java; orang djawa*, javaan; *asam djawa*, tamarinde; *randa djawa*, gierst; *boenga djawa*, e. s. v. bloemdragenden heester.

جاو djaw, Perz. gerst.

جاوت djawat = *djabat; mëndjawat*, aanvatten, aangrijpen; *pëndjawat*,

beamte; *pëndjawat astana*, hofbeambte; *pëndjawat santapan*, hofmeester; *p. poewan*, drager van de vorstelijke bételkom; *djawatan*, ambt, bediening, ook de teekens van iemands rang of ambt aan het hof; *radja-radja bërđjawatan*, de Vorsten met de teekens hunner waardigheid, H. Boedj.; ook *pëndjawatan*, M.R. pag. 223; *mëndjawati oetoesan*, gezanten in plechtig gehoor ontvangen. Mën. *sandja bërđjawat dëngan malam*, deschemering werd door den nacht vervangen, v.d. Tn. Zie ook *djabat*.

جاوق **djawaḳ** = *biawak*, zie ald.
 جاوه **djaoeh**, ver, verte, afstand; *dari djaoeh*, van verre, in de verte; *djaoeh malam*, diep in den nacht; *dj. pëmandangan*, een verre blik, diep inzicht; *djaoehlah*, dat zij verre; *harga iang tërlaloe djaoeh*, een prijs die er in het geheel niet bij komt, dus veel te laag of te hoog is; *djaoeh pada antara kadoewanja*, stonden beiden ver van elkander, R. Chaib.; *djaoeh bedanja*, groot is het onderscheid; *djaoeh mata mënëntang*, *sapëmandangan mata djaoehnja* en *sajodjana mata mëmandang*, zoo ver het oog reikt, gezichtsafstand; *sapoeloh bagai djaoehnja*, tienmaal verder, Ind. Poet.; *mëndjaoehkan*, iets verwijderen; *mëndjaoehkan dirinja daripada*, zich verwijderen van, z. afzonderen van; *didjaoehkan Allah*, dat verwijdere, dat verhoede God; *bërđjawoeh*, zich op een afstand houden; *tiada bërđjawoeh lagi*, zich niet meer op een afstand houden. H. T.; *bërđjawoeh-*

djaoehan, om het verst, b.v. *bërmain-mainkan panah bërđjawoeh-djaoehan*, schoten voor hun genoegen met den boog om het verst, I. P.; *sadjaoeh-djaoehnja*, op zijn verst; *djaoeh baoe boenga*, *dëkat baoe tahi*, van verre bloemengeur, nabij drekstank, Sprw.

جاوي **djawi**, I. arab. Bijv. nw. van *djawa*, javaansch, maleisch, polynesisch; *bëhasa djawi*, de Maleische taal; *mëndjawikan*, in het Maleisch vertalen; *loebán djawi*, de benzoë; *anak djawi pëkan*, kinderen van Klinganeezen of Bengaleezen bij Maleische vrouwen.

II. rundvee, koe, os; *pohon djawidjawi* = *bëringin*, de *waringin*-boom, de heilige vijfboom, Pad. bovenl.; ook Hik. Abd. p. 271 dus geen Mën. alleen.

جاه **djáh**, Perz. waardigheid, grootheid.

جاهب **djahib**, op Malaka = *djahit*, zie ald.

جاهت **djahat**, slecht, kwaad, boos, leelijk, erg; *orang djahat*, een slecht iemand, booswicht, slecht volk; *roepa djahat*, e. leelijk uiterlijk; *hati djahat*, een slecht gemoed, een boos hart; *koeda djahat*, e. paard met gebreken; *dëngan djahat*, kwaadschiks; *dōa djahat* en *d. kadjahatan*, vervloeking, verwensching; *mëndjahatkan*, in een kwaad blaadje brengen, voor slecht uitmaken; *mëndjahati*, slecht behandelen, zie de aant. bij *mëmbaiki*; *kadjahatan*, kwaad, onheil, slechtheid, ongerechtigheid; *laoet*

kadjahatan, een poel (lett. zee) van ongerechtigheid.

جاهت djahit, naaien, het naaien; *mëndjahit*, iets naaien, hetzij met de naald, of met pennen; *djahit-mëndjahit*, allerlei naaiwerk, Mes. Kag.; *djahit tjara laki-laki*, op de wijze der mannen naaien, d. i. de naald recht vooruitstekende en den draad recht naar voren doorhalend; *dj. sembat*, op de wijze der kleermakers en der vrouwen, d. i. de naald naar de linkerzijde doorstekend en den draad naar rechts doorhalend, zie *sempat*; *dj. tindih-kasih*, twee naden of zoomen plat op elk. naaien; *dj. lilit oebi*, twee naden boven aan elkander rondnaaien; *dj. sabèrang soengai*, overshands naaien; *dj. bërkiea*, rijgen met een stiksteek; *dj. djèloedjoer*, rijgen met den rijgsteek; *dj. olok*, e. s. v. open zoom; *toekang djahit* en *pëndjahit*, naaister, kleermaker; *djahitan* en *pëndjahitan*, het naaisel, dat, wat genaaid is of moet worden.

جاهل djáhil, Ar. dom, onwetend.

جاهلية djáhiliyat, Arab. onwetendheid; *zamán djáhiliyat*, de tijden der onwetendheid, nam. de tijd vóór Mohammed. Zie *aalimiyat*.

جاهن djahan, e. s. v. eetbaren zoutwatervis, de naam van den *loengkang*-visch als hij groot geworden is, ook *adjahan*.

جاهي djahi, Jav. gember = *halija*.

جاي djaja, Skr. overwinning, zegespraal, alleen gebruikt in eigenamen, b. v. *Djaja Indëra*, *Djaja*

Tjandëra, enz.; *djaja përana*, krachtige overwinnaars, titel van krijgslieden, Pr. Dj. Zie *rana* II; ook gebr. als zegwoord, voor voorspoedig zijn in den krijg, b. v. *tahoelah ija tiada djaja përangnja*, hij wist, dat hij in den krijg niet voorspoedig zou zijn, H. Asm. Pat.

جابر djair, Ar. onrechtvaardig, tyranniek, gewelddadig, onbillik.

جايز djaiz, Arab. geoorloofd, aan iemands keuze overgelaten.

جايج djajeng, Jav. samentr. van *djaja* en *ing*, de overwinnaar van; *djajeng sëkar*, e. s. v. Javaansche cavallerie, die thans is afgeschaft; *djajeng sëtëroe*, overwinnaar op den vijand, mede als titel; *djajeny sari*, e. s. v. welriekend smeersel, Mes. Kag.

جايشساري djajangsari, zie *djajeng*.

جب djab, tot een geheel verenigd, b. v. de rijsjes van een bezem, ook fig. van één gevoelen, het eens zijn.

جبار djabár, Arab. machtig, vermogend, almachtig; *bintang djabár*, de Orion, het gesternte; *addjabár*, de Almachtige; *abdoe'ddjabár*, dienaar van den Almachtige, eigenaam.

جباڠن djabapan, e. s. v. visch met een zonderlingen bek, b. v. *ramboetnja pon merah dan moeloetnja sapèrti ikan djabapan*, ook zijn haar is rood en zijn mond is als die van den *djabapan*-visch. Mogelijk Jav. de *djabangan*, e. s. v. puitaal, Prab. Dj.

جبت djébat, van het Arab. *zabáb*, muskus, civet; *djébat-djébatan*,

allerlei reukwerk; *djēbat masak?* H. Boedj.

جبر djabar, Arab. herleiding der deelen tot een geheel; *aldjabar*, algebra.

جبرائيل djabrāil, Arab. de aartsengel Gabriël. Ook *djibraïl*.

جبع djēbang, e. s. v. buffellederen schild.

جبع djēboeng, I. e. s. v. eetbaren zoutwatervis; volg. R. v. Eys e. s. v. schelpvisch.

II. schipbrug, d. l. Cr.

جبق djēbak, vogelknip met hokjes voor de lokvogels; *mëndjēbak*, met zulk een knip vogelen. Mën. *djabak*, een van biezen gevlochten kistje.

جبل djabal, *djibal*, Arab. berg, gebergte.

جيلة djibillat, Ar. natuurlijke gesteldheid, inborst, aanleg.

جبه djēbah, van onderen breed en vol v. het aangezicht, Ibr. b. Chas.

جبه djoebah, Arab. tabbaard, lang opperkleed voor mannen.

جبه djēboh, e. s. v. *tamban*-visch.

جبي djēbai, of *djabai?* b. v. *maka sēgala radja-radja sakaliannja doedoek bērdjēbai dipadang*, en al de Vorsten zaten overal verspreid? op de vlakke, H. Boedj. Mogelijk het grondw. van *djērabai*, zie ald.

جت djoet, I. e. s. v. vischfuik van gevlochten rotan, ook *baloet-baloet*, geheeten, C. en S.

II. reep, trekreep v. e. paard. Sw.

جتاک djataka, Skr. wederge-

boorte; *pongsoe djataka*, de heuvel der wedergeboorte. Pel. Dj.

جکس djēdjas, letsel, bezeerd, beschadigd; *tiada djoega djēdjas koe-litnja*, zijn huid was zelfs niet beschadigd, Mes. Kag. en Hik. Dewa Indra Mëng.

جبق djēdjak, tred, stap, trap, indruk van den voet, spoor; *mēnoeroet djēdjak*, de voetstappen volgen; *mēng-hilangkan djēdjak*, het spoor uitwischen; *djēdjak bara*, op gloeiende kolen treden; *gantoeng djēdjak bara*, zoo hangen, dat de teenen eventjes den grond raken; *hari bērdjēdjak tannah*, de dag waarop het kind voor het eerst de voetjes op den grond zet; *sapērti tiada bērdjēdjak diboemi*, alsof de voeten den grond niet raken; *mēndjēdjak*, betreden, den voet op iets zetten, ook met het onderende raken tot, b. v. *ramboetnja mēndjēdjak bahoe*, zijn hoofdhaar raakte tot aan de schouders; den grond raken v. e. dieplood of van e. scheepsduwboom, b. v. *ajar dalam djoega, ta'djēdjak pēroem*. Sw. het water was bepaald diep, het dieplood kreeg geen grond; *mēndjēdjakan kaki*, de voeten neerzetten; *kadjēdjakan*, plaats waar iemand staat of de voeten zet; *kadjēdjakan bēsi*, ijzeren stijgbeugels; *mēntjēhari djēdjak dalam ajar*, Mën. het onmogelijke willen, *mēnghilangkan djēdjak bagai harimau*, fig. voor: de sporen van een bedreven misdaad uitwischen; *djēdjaknja kēroeh*, geen zuiver verleden achter zich hebben. Hier- van ook *djērdjak*, zie ald.

ججل djëdjal; *mëndjëdjal*, instoppen, inproppen, dichtstoppen met behulp van e. mes enz. b.v. een reet of naad, onderscheiden van *pakal*, breeuwen; *mëndjëdjal botjornja*, het lek dichtstoppen. Op Java *djëdjël*, e. klein kind voeren, het propjes rijst in den mond stoppen.

ججنگ djëdjëng, Jav. = *djë-nang*, zie ald.

ججولق djëdjoeloek, Jav. K. i. van *parab*; *pëparab*, bijgenaamd, Facs. p. 95.

جحد djahad, Ar. ontkenning, verloochening.

جكيم djahim, Arab. geweldig, brandend vuur, de hel.

جدا djëda, pauze, verpoozing; *tiada bërdjëda lagi*, zonder poozen, zonder ophouden.

جده djoeddah, Arab. de kust van Mekka en de daar gelegen stad, door ons Djedda genoemd.

جدم djadam, Arab. gesneden, afgezet, een van de redenen voor echtscheiding bij mannen, Oend.

جدول djadwal, Arab. fijne ader, lijn, streep, rubriek, kolom in e. boek; *mëndjadwal*, lijnen trekken; *mëndjadwalkan*, in kolommen brengen.

جدي djadi, Arab. geitje, bokje, de Steenbok, het teeken van den die-renriem. Zie ook **جادي**.

جديد djadid, Arab. nieuw, versch, pas gebeurd, ongebruikt.

جر djar, zie *oedjar*.

جدر djir, zie *djih*.

جرا djëra, afgeschrikt, b.v. door

ondervonden tegenspoed; *mëndjërakan*, afschrikken.

جراوي djërabai; *bërdjërabai*, aan farden neerhangen.

جرادق djëradik, koek, tulband, M. en L.

جراغو djërangau, e.s.v. lieswortel, kalmus, Jav. *dringo*, id.

جراکه djërakah, zie *djërëkah*.

جراکن djoeragan, Jav. gezagvoerder, schipper; op Java ook nog administrateur eener fabriek, zie *náchodá*.

جراکه djërageh, ook *sëlasih padang*, een plant, overeenkomende met *kangkoeng*, die als verkoelend geneesmiddel gebruikt wordt.

جرامه djëramah; *mëndjëramah*, frequ. van *djamah*, flink aanpakken, beethouden, vasthouden, aanpakken van velen, b.v. in een gevecht.

جرامي djërami, de platte draden om de pitten van de *angka* en derg. vruchten, ook ruigte, struiken in de rivier of aan hare oevers, b.v. *djërami ija-itoe sëmak-sëmak jang didalam soengai ataw ditëpi soengai*, Abd. sch. wrdb.; *sapërti djërami hanjoet didalam soengai*, R. Chaib. Op Java kaf, stoppels van rijst, Mën. de droge rijststengels zonder de korels, rijststroo.

جراوت djërawat, uitslag, vurigheid in het aangezicht; *dj. batoe*, klein steenpuistje; *dj. nasik*, medeeters, e.s.v. huidziekte, v. d. W. lijst van geneesk. wrd.; zie *sëriawan*. Het schijnt ook nog eene andere be-

teekenis te hebben, b. v. *bolih mêng-hintai tapak djérawat?* Ibr. b. Ch.

جراوس djéraoes, vlug in het opstaan, groeten enz. vlug van bewegingen, lenig van lichaam.

جراهب djérahab, plat op den grond vallen, ook van e. huis, waarvan de palen, waarop het staat, breken, plat voorover vallen met uitgestrekte armen, vallen of over den kop gaan van een koopman en eene onderneming.

جراهق djérahak; *mëndjérahak*, verwaarloozen, niet onderhouden.

جرايت djéraït, frequ. v. *djahit*; *mëndjéraït*, zich aan iets vasthechten, zooals de klimop aan een muur; *bërdjéraït*, aan iets vastzitten, zooals het eene huis aan het andere, twee vingers of teenen, die aan elkander gegroeid zijn. Mën. *bërdjéraït*, ineen-gestrengeld, op allerlei wijze door elk. loopen van lijnen, verward door elkander; *këlam bërdjéraït*, stikdonker; zie ook *djèrembet*.

جرب djarab, Arab. schurft, ook roest aan een zwaard.

جرب djërba; *mëndjërba*, e. vaartuig aan lijn doen overhellen.

جربق djërëbak; *mëndjërëbak*, fladderend van boven naar beneden komen, b. v. v. e. vallende vlag, een kleedingstuk enz. zie ook *djërabai*.

جرت djérat, strik, strop; *mëmasang djérat* en *mënahani djérat*, strikken spannen of uitzetten; *sadjérat ikan*, een bosje visschen, aan elk. gebonden met een strikje door de koppen; *dj. tëmpoeroeng*, kokosdop

met strik om kippen te vangen; *mëndjérat*, iets strikken, met strikken vangen, ook zich als een strik slingeren om, b. v. *tali boesoernja poetoës sërta mëndjérat lehernja sëndiri*, zijn boogpees brak en slingerde zich als een strik om zijn eigen hals, I. P.; *tërdjérat*, verstrikt, er in geloopt zijn, de dupe geworden, een koopje gesnapt hebben, ook *këna djérat*.

جرت djërit; *mëndjërit*, gillend schreeuwen v. menschen en sommige dieren, zooals paarden, varkens enz. maar niet van ezels (?); *pëndjërit*, schreeuwelelijk.

جرجر djardjar, Arab. boon; *djirdjir*, boon.

جرجق djërëdjak, dunne latten of stijlen van een wand, een wand v. dunne stijlen of latten, loodrechte en evenwijdige streepen als versiersel, Mën. *toelang djërëdjak*, de borstribben. Zie *djëdjak*.

جرجي djërëdji, e. s. v. welriekende bloem, die in het haar gedragen wordt. Pad. bov. l.

جرجيس djoerdjis, Gregorius, een krijgsoverste; St.-George van Engeland, dien de Mohammedanen onder de profeten rangschikken en met Elias verwarren.

جرز djaraz, Arab. de trapgans.

جرس djaras, Arab. klok, klokje, dat men vee om den hals hangt.

جرغ djérang, *mëndjérang*, op het vuur zetten om te koken; met obj. *mëndjérangkan*, b. v. *bini rakasasa itoe bëharoelah mëndjérangkan kawah a-*

kan mēmasak makanannja, pas zette de vrouw van den reus de groote pan op het vuur, om haar eten te koken, H. Boedj.

جرغ *djēroeng*, I. e.s.v. grooten haai.

II. bukken, met het hoofd voorover gaan, L.

جرغ *djēring*, e. s. v. boom met stinkende vruchten, die als toespis bij de rijst worden gegeten; volg. v. d. Tk. stinken zij niet, maar genuttigd geven zij aan de urine een ondragelijken stank en pijn bij de loozing; volg. Pël. Abd. stinken ook de vruchten.

جرغكس *djērongkis*, aan het einde opgelicht, zooals b.v. een balk; *mëndjērongkiskan*, iets zoo oplichten, b.v. om er een touw onder te brengen.

جرغكغ *djēranggang*; Mën. *djēronggang*; *mëndjēranggang*, op den rug liggen met armen en beenen of de pooten omhoog; *bērdjēranggang*, uitsteken van de beenderen in het lichaam, zoodat ze door de huid heen zichtbaar zijn, Pël. Abd. Dit laatste mogelijk beter *djēronggang*, zie *djonggang*.

جرغكغ *djēronggang*, zie het voorg. wrd. en *djonggang*.

جرغكغ *djērongkong*, met het bovenlijf voorovergebogen op de beide handen steunen; voorovergevallen en zoo terecht gekomen; *mëndjērongkong*, die houding aannemen.

جرغق *djērēpak*, en *djērēmpak*; *mëndjērēpak*, onvoorziens op het lijf vallen, overvallen, zich onverwachts

voor elkaar bevinden, b.v. bij het omslaan van een hoek. Zie *rēmpak*.

جرق *djēraḳ*, zie *djēra*.

جرق *djēroek*, I. algemeene naam voor vruchten, die tot de citroen- en oranjeappelsoorten behooren; *dj. manis*, de sina'sappel; *dj. matjan*, de pompelmoes; *dj. nipis*, het limmetje; *dj. bētoen* of *boetoen* en *dj. bali*, citroen; *dj. wangi*, welriekende oranjeappel; *dj. tjina*, kleine chineesche oranjeappel; *dj. poeroet*, zie ald. *dj. lemo*, een klein soort van *djēroek*; *dj. kastoeri* of *dj. sambal*, een klein soort van oranjeappel, die in sommige toespizzen gemengd wordt; *dj. gadjah*, een zeer groote soort enz. Zie *limau*.

II. zure aard- of boomvruchten in pekels; *mëndjēroek*, inpekelen, inzouten van vruchten.

جركت *djērēkat*, onrijpe pinang of areka-noot.

جركت *djērēkit*, klein, dwergachtig, C.

جركه *djērēkah*, snauw, grauw; kort nijdig gebrul van een tijger, L. en C., ruw, onheusch bejegenend, bekijken, M. die *djērakah* heeft.

جرم *djēram*, I. ook *djēroem*, Saif Dzoel., snelle afloop, stroomversnelling in eene rivier, waterval; *mëndjērami*, met een dikken waterstraal begieten, overstorten, ook met werpspiessen overstelpen, Sadj. Mal. p. 254 r. 1; *djēram-djēram*, e.s.v. oliekoekjes, platronde en vol gaatjes als een roostertje.

II. e. s. v. boom met licht hout,

volg. d. l. Gr. *djaram-djaram*, de Pa-
vetta indica.

جرم **djeroem**, = *djeram*, zie ald.

جرمب **djërëmba**, van *djëmba*;
mëndjërëmba, zich voor iemand ver-
toonen, in het oog loopen.

جرمبب **djërëmbab**; *mëndjërëmbab*,
voorover vallen, op zijn neus
vallen.

جرمبت **djërëmbat**, met den voet
aan iets blijven haken, op den kant
van iets trappen, opzij uitglijden.

جرمبت **djërëmbet**, aan elkan-
der gegroeid, b.v. van de vingers of
een paar pisangs; zie *djërëpet* en
djëräit.

جرمبغ **djërëmbang**, dwaallicht,
vredevuur.

جرمبغ **djëroemboeng**, zich hoog
boven het dek verheffend, van een
lading aan boord; zie *djëroeboeng*.

جرمبغ **djërëmbing**, e.s.v. plant,
L.; volg. M. *djërëmbang* en tot de
syngenesia behorende.

جرمبن **djërëamboen**, zich als een
hoop voordoen, zooals schepen met
volle zeilen of bergen in de verte.
Volgens v. d. W. *djërëamboen*, doch Ibr.
b. Chas. heeft *djërëamboen*.

جرمبه **djërëmbah**, plaats in een
Mal. huis, waar de vaten worden ge-
wasschen en men zich baadt, het gal-
joen aan boord, ook kleine steiger met
een vloer; *mëndjërëmbah sa'orang*
përëmpoewan, eene vrouw als hoer
behandelen. Zie *djamah*, I.

جرمبي **djërëmbai** en *djëroembai*,
in menigte neerhangen van draadach-

tige voorwerpen, luchtwortels, franje
enz., zie *djërëmbai*.

جرمقق **djërëmpak**, zich onver-
wachts voor elkaar bevinden, b.v. bij
het omslaan van een hoek; zie *djërë-
pak*.

جرمل **djërëmal**, een vierkante
ruimte in het water, afgezet met sta-
ketsels, voorzien van een fuikvormi-
gen ingang voor den visch en van een
groot vierkant kruisnet of totabel.

جرمن **djërëman**, Eng. german,
duitsch; *orang djërëman*, duitscher;
nëgari djërëman, Duitschland.

جرمنكج **djëroendjoeng**, zie bij
kërëbau.

جرنغ **djërërang**, drakenbloed,
e. s. v. hars, ook *këmënnjan merah*
genoemd. Mën. *djërërang*, id.

جرنه **djërënih**, (frequ. v. *djërënih*
= *djërënih*, Mën. schoon. helder enz.),
helder, doorschijnend van water, glas
enz. zuiver, oprecht van hart; *ajar*
djërënih dan ajar kërroh, helder water
en troebel water; *mëndjërënihkan*
hati, het gemoed reinigen, zuiveren;
djërënih moeka, opgehelderd van ge-
laat.

جرور **djërërau**, van een hoogroode
kleur, schitterend; *mëndjërërau*, schit-
teren.

جروربغ **djëroeboeng**, boven boord
uitstekende roef van matten voor de
lading, die niet in het ruim kan ge-
borgen worden; zie *djëroemboeng*.

جرورجر **djëroedjoer**, I. = *djërëloe-
djoer*, zie ald.

II. hulst of steekpalm. L.

جروجل djërodjol; *mëndjërodjol*, doorbreken van het kind bij de geboorte.

جروجو djëroedjoe, e. s. v. distel met scherpe dorens, die bij de woning van een kraamvrouw wordt opgehangen als afweermiddel van de booze geesten *sëridai* en *pënnangalan*, zie ald. Volgens M. *acanthus ilicifolius*.

جروومت djëroemat; *mëndjëroemat*, met de naald iets stoppen, b. v. kousen. Zie *tisik*.

جرووس djëroemoes; *mëndjëroemoes*, plat voorover vallen en e. eind voortschuiven; *mëndjëroemoeskan*, plat voorover op den grond doen vallen, de Holl. 5^e dr. p. 89; *tërdjëroemoes*, zoo gevallen zijn; zie *toemoes*.

جروومن djaroeman, en *pëndjaroeman*, koppelaarster, zie *djaroem*.

جروومن djëroemoen, het leger van een wild zwijn.

جرا djërah, in overvloed voorkomend, juist in den tijd, van dingen die op zekere tijden komen, zooals vruchten enz., ook overvloedig of in menigte van figuren op een kleed, Sj. Madli; *përahoe têngah djërah datang*, juist in den tijd, dat de vaartuigen in overvloed aankomen; *pënjakitjang djërah*, algemeen heerschende ziekte op een zekeren tijd; *têngah djërah goegoer*, juist in overvloed afvallen, v. vruchten; zie ook *andjërah*.

جرا djërih, moeielijkheid, in eene moeielijke positie; huiverig tegen e. werk opziend, moedeloos wegens de ondervinding. Mën. vermoeid, afgemat, vermoeidheid, afgematheid; *sa-*

kit djërih, doodziek; *pënjakit djërih*, aamborstigheid, asthma; *mëndjërihkan*, vermoeid maken, zorg, moeite, inspanning geven. Zie *lëlah*.

جري djari, Arab. jong, jeugdig, jongeling.

جري djëri, e. s. v. boom.

جرية djariat, Arab. vrouwelijke bediende, ook een eigennaam.

جريت djëriat, een toestel van in het water neerhangende vezels opzij van een bootje, om garnalen te verschrikken, waardoor ze in het bootje springen; *mëndjëriat*, met zulk een toestel garnalen vangen.

جريبجي djëridji, Jav. vinger, toon = *djari*, zie ald.

جريشن djëringin, Mal. geranium.

جريغو djëringau, de welriekende kalmus, lieswortel. Mën. *djari-angau*.

جريت djërepet, aan elkander gegroeid of vastzittend, b. v. van vingers, oogleden, de teenen van zwemvogels enz.; *mëndjërepet*, aan elkander groeien.

جريت djëreket, vastgekleefd op iets, b. v. van papier dat ergens op is geplakt, v. d. W. of de oogleden op elk. van slaperigheid; *matanja lagi djëreket*, C. en S. Zij hebben echter *djërikat*?

جريو djëriau, dwarslatten van gespleten *niboeng* of bamboe, om de vloerlatten te verbinden, latten tusschen de daksparren, waarop de *atap* gebonden wordt.

جز djoez, Arab. afdeeling van een boek, inz. van den Koran, die er

30 heeft; *djoez kalimah*, lettergreep.

جزاء **djaza'**, Ar. vergoeding, vergelding, belooning, b.v. voor het bezorgen van een brief, R. Chaib, *djaza' p̄rboewatannja*, de vergelding hunner daden. H. Atj.

جزم **djazam**, Arab. afsnijden, eindigen, besluiten, ook de naam v. het teeken boven een medeklinker om dien tot sluitmedeklinker te maken.

جزيرة **djazírat**, Arab. eiland, schiereiland; *djazairoe'lchalidat*, Ar. de eeuwige eilanden, dat zijn de Kanarische eilanden.

جس **djas**, e.s.v. zeer smakelijke wilde aardvrucht of *oebi*.

جست **djoesta**, op Java, leugen, = *doesta*, zie ald.

جسد **djasad**, Arab. lichaam, v. redelijke wezens.

جسدي **djasadi**, Ar. lichamelijk.
جسم **djisim**, Ar. lichaam in de geometrie.

جسماني **djismani**, Arab. stoffelijk, b.v. *didjaoehkan Allah taala daripada toeboeh djismani dan kasihan atas rohani*, God verwijdere van mij het stoffelijke lichaam en ontferme zich over het geestelijke, R. Chaib.

جغ **djoeng**, I. jonk, groot chineesch vaartuig. Ook de scheepjes als kinderspeelgoed worden zoogenoemd; *djoeng p̄tjah*, *hijoe djoega jang k̄n-njang*, als een jonk vergaat, krijgen de haaien den buik vol. Sprw. C. en S.

II. Jav. een landmaat van 2000 □ roeden.

جغ **djing**, e. s. v. spel, waarbij

een rij van *sintoek*-vruchten wordt opgezet, welke met een bal, *k̄doel* genoemd, moeten worden omgeworpen.

جفت **djengok**; *m̄ndjengok*, met vooruitgestoken hoofd ergens naar kijken, met het hoofd uit een venster gestoken kijken, bukkend ergens in-kijken. M̄n. id. en ook zijne belangstelling komen toonen, komen bijwonen en zien.

جفت **djangka**, I. afgepaste ruimte, ruimte tusschen de beenen van een passer; passer, bepaling van een maximum of minimum; gewone, voor iets gestelde tijd, maat of prijs; *koerang daripada djangkanja*, onder de bepaalde maat; *koedjan lebih daripada djangkanja*, uitermate veel reggen; *m̄ndjangka*, afpassen, afmeten, iemand beoordeelen; *djanka-m̄ndjanka*, passen en meten, maatknippen van naaisters, Mes. Kag.

II. = *sangka*, zie ald.

جفت **djangkat**, ondiepte, droogte, doorwaadbare plaats, Sw.

جفت **djangkit**; *m̄ndjangkit*, overgaan, overspringen van het een op het ander, aanstekelijk, overerven van een ziekte, overslaan van de vlam op iets anders, overgaan van inkt op het papier; *b̄rdjangkitan*, zich overal verspreiden van eene ziekte of de pest, ook van vuur en van een geur, M. *m̄ndjangkit p̄-njakit itoe*, die ziekte is besmettelijk.

جفت **djengkit**; *m̄ndjengkit*, iets gekromd omhoog steken, b.v. zooals de hond zijn staart; opspringen

van het hoofdhaar, dat anders sluiik is, b.v. *anak ramboetnja mëndjengkit*, haar kleine voorhoofdhaartjes staan gekromd omhoog, verbloemde uitdrukking voor een gevallen meisje; *andjing ditëpoek kapala mëndjengkit ekoer*, wordt een hond op den kop getikt, dan steekt hij den staart in de hoogte, Sprw., zie *djengking*.

جشکت djongkat; *mëndjongkat*, opwippen, schuin omhoog steken, wippen van een ophaalbrug; *djongkat-djangkit*, beurtelings wippen, zooals e. wiplank; *bibir tērdjongkat*, naar boven vooruitstekende of omgekrulde lip; *tērdjongkat hati*, uit zijn humeur zijn; *pērempoewan djongkat*, e. manzieke vrouw, wulpsche vrouw; *djambatan djongkatan*, ophaalbrug, wipbrug; *kajoe djongkatan*, wipgalg; *mēntjehari lantai tērdjongkat*, spijkers op laag water zoeken, b.v. *awak-nja ta'pandaimēnari, dikatakan lantai jang tērdjongkat*. M.leidt *djongkat* af van *hoedjoeng-angkat*.

جشکت djongkit; *mëndjongkit*, van lange voorwerpen, opwippen aan den eenen kant door drukking op den anderen; *djongkang-djongkit*, v. vele voorwerpen, bij afwisseling opwippen en naar beneden gaan.

جشکت djengkot; *mëndjengkot*, met één voet mank gaan, waarvan men slechts een gedeelte op den grond zet.

جشکت djengket; *mëndjengket*, staan of gaan op de toppen der teenen, ook als gebrek aan den voet, vandaar

djengket-djengketan, al hinkende op die wijze; ook *bērsadjengket*.

جشکر djangkar, I. verb. Ned. anker, zie *saoeh*.

II. de wortels der rhizophoren of de *bakau*.

جشکر djangkir, zie *djoengoer*.
جشکر djongkar; *mëndjongkar*, uitsteken op eene in het oog loopende wijze, b.v. een kris buiten den gordel, een uitgestoken been, een boomtak in den weg enz.; *djongkar-djangkir*, hetzelfde met verscheidenheid van velen.

جشکر djongkor, verb. Ned. jonker, adelborst bij de marine.

جشکرغ djëngkëring, het roodvonk.

جشکرغ djangkërik, de krekkel; *mëngadoe djangkërik*, krekels laten vechten.

جشکغ djangkang, I. e. s. v. eetbare zoutwaterkrabbe, waarvan sommigen zeggen dat zij *harâm* is.

II. wijdbeens, wijd geopend van de beenen, de armen, van een haak, een passer en derg.; *ajam djangkang*, haan die wijdbeens loopt; *mëndjangkang*, wijdbeens loopende; *mëndjangkangkan*, de beenen van iets wijd openen.

III. e. s. v. boom, groeiende op moerassigen grond en waarvan het min duurzame hout voor huisbouw gebruikt wordt.

جشکغ djangkang, zie bij *djongkang*.

جشکغ djëngkang; *mëndjëngkang*, op den rug liggen met naar

boven gekromde armen en beenen, van een gezwollen lijk of kreng.

جشكغ djëngking, het achterste in de hoogte wippen; hiervan *kala-djëngking*, de schorpioen, daar deze dit doet om te steken.

جشكغ djongkang; I. *mëndjôngkang*, met de punt schuin omhoog steken, steiler dan *djôngkah*, b.v. een piek, die men op den schouder heeft; *bërdjôngkang kaki*, met de beenen in de lucht of in de hoogte; *djôngkang-djôngking*, hetzelfde met verscheidenheid. Ook *djôngkang-djôngkeng* en *djôngkang-môngking*.

II. liggen rusten v. groote dieren.

جشكغ djôngkong, bootje, kano van een uitgeholden boomstam met recht opstaande boorden, maar niet plat zooals de *djaloer*; = Jav. *djoekoeng*; ook ijzeren ballastschuitje en een schuitje tin, b.v. *timah sadjôngkong*. Op Malaka ook een schuitje van tin. Mën. ook = *djôngkok*, Jav. zie ben.

جشكغ djengkang; *mëndjengkang*, hinken, één been oplichten; *djengkang-djengkoet*, op verschillende wijze één been oplichten, hinken op verschillende wijze.

جشكغ djengkeng, I. *mëndjengkeng*, zachtjes op de teenen loopen.

II. *bërdjengkengan*, naar alle richtingen schuin omhoog steken van lange, puntige voorwerpen, zooals de schuin gezette ra's van schepen.

جشكغ djëngkik, huppelen, springen, op de teenen staan, Sw.

جشكغ djôngkok, Jav. mogelijk ook Mal. op de hurken zitten, nederhurken.

جشكغ djëngkal, span met den duim en den middelsten vinger; *pë-roet pandjang sadjëngkal*, de buik, die slechts één spanne lang is. Sadj. Mal. p. ۲۷۱; *dj. tëloendjoek*, span met duim en wijsvinger; *dj. këtok*, tot het einde van het eerste lid van den wijsvinger = $\frac{1}{3}$ *hasta*; *dj. këlengkeng*, span tusschen duim en pink; *hoelat djëngkal*, e.s.v. stinkend, vliegend insect; *mëndjëngkal*, met spannen afmeten; zie ook *tjëngkal*.

جشكغ djangkil, zie bij *boelang*.

جشكغ djengkol, Jav. = *djëring*, Mal., zie ald., e.s.v. boom, die een onaangename reuk verspreidt.

جشكغ djëngkau; *mëndjëngkau*, met horizontaal uitgestreken arm van boven naar beneden vatten of grijpen, reiken naar iets, waar men niet bij kan.

جشكغ djangkoetji, e.s.v. zangvogel.

جشكغ djingkolet; *mëndjingkolet*, kopje-onder vallen.

جشكغ djôngkah; *mëndjôngkah*, half springend over iets heen schrijden; zie ook *langkah*.

جشكغ djangkeh, z. bij *djôngkah*.

جشكغ djôngkah, en *djôngkah-djangkeh*, zie *djôngkar*.

جشكغ djangki, I. e.s.v. mand, die met een band over het voorhoofd op den rug gedragen wordt.

II. zie *djanggi*.

جنگ djangga, het verhemelte in den mond = *langitan moeloet*.

جنگ djingga, oranjekleurig; *djingga mēsri*, e. s. v. versnapering, bestaande uit e. stijve brij, in stoom gekookt en die met stroop gegeten wordt.

جنگامت djënggamit, e. s. v. kever, die de gewoonte heeft zachtjes met de voorpooten te krabben; ook *sënggamit*, zie *gamit*.

جنگت djanggoet, kinbaard, sik, de volle baard; *dj. baeok*, baard onder de kin; *dj. bërtali toedoeng*, ringbaard; *dj. monjet*, e. s. v. fijne agar-agar; *dj. doejoeng*, e. s. v. eetbaar zeewier; *roempoet dj. Adam*, e. s. v. plant met geneeskrachtige eigenschappen; *mëndjanggoet*, met de kin ergens op leunen; met het voorschip op het strand zitten of vastzitten.

جنگت djenggoet, = *djanggoet*, zie ald.

جنگت djengget; *mëndjengget*, op één voet springen of hinken, als spel; *maïn sidjengget*, hinkebaan spelen.

جنگر djenger, Jav. hanekam, kuif.

جنگر djënggar; *djënggar-djënggoer*, erg opgeschoten, al te groot, v. kinderen, in vergelijking met hunne geestelijke ontwikkeling.

جنگج djinggang, dun van middel, I. en R. zie *ramping*.

جنگج djënggok, v. d. W. = *djëngok*, zie ald.

جنگکل djanggal, wanstaltig, stoo-

tend, gebrekkig, scheef, oor of oog mishagend, wanluidend, er niet goed uitziend, niet goed zittend, niet bij elkaar passend; *mëndjanggalan agama*, den godsdienst verbasteren.

جنگکل djonggah, zie *djongkar*.

جنگج djanggi, van *zanggi*, Ar. Zanguebar, Ethiopië; Ethiopier, een zwarte; ook e. s. v. fabelachtige reuzen, en e. s. v. fabelachtig, menschenetend paard met leeuwenmanen en vleugels; *paoeh djanggi*, e. s. v. groote noot, nux maladiva, die de zee soms aanspoelt. Op Riouw is dit *njioer laoet*. Volg. anderen de groote, wildemangga of paardemangga, zie *paoeh*.

جنگل djëngol; *mëndjëngol*, met het voorste gedeelte uit eene opening te voorschijn komen, b. v. het hoofd van iemand uit een venster, een kanon uit de geschutpoort of een schietgat; het voorste gedeelte uit eene opening steken.

جنگلا djëngëla, Skr. woest, eenzaam; *mëndjëngëla*, zwerven, overal rondloopen, Ibr. b, Chas.; *orang djëngëla*, zwerver. Hiervan het Eng. jungle, woeste streek, kreupelbosch.

جنگه djëngoh, = *djëngok*, zie ald.

جنگف djap, tot e. geheel verbonden, zooals de rijsjes van een stalbezem, vast aaneen gesloten v. vlechtwerk; tot een besluit gekomen, van één gevoelen, eenparig, van beraadslagende personen.

جنگف djip, zie *djib*.

جنگت djëpoet, = *djëmpoet*, zie aldaar.

جنگت djëpit, Jav. = *sëpit*; zie ald.

mëndjēpit, knellen, knijpen, toeknijpen, klemmen.

جشن djēpoen, Japan, ook *djipang*; *boenga djēpoen*, de oleander; *limau djēpoen*, de japansche mandarijn-appeltjes.

جق جق djokdjok, Jav. draf, draven van een paard.

جقس djaksa, Jav. titel voor e. inl. rechter.

جک djika, indien, als, zoo, soms verbonden met het Arab. *lau* tot *djikalau*, geheel in dezelfde beteekenis; *djika bēlom*, indien nog niet, voor dat; *djika sigēra*, zoodra; *djika . . . sakalipon*, al . . . zelfs, al ware het ook dat, zoo al; *mëndjika*, met *djika*, indien, voor den dag komen.

جکرت djakarta, verkorting v. *djajakarta*, de naam van een oud javaansch rijk in de streek, waar nu Batavia ligt. 't Is verbasterd tot *Jakarta*.

جکرنات djakarnát, Arab. naam v. e. afgod der heidensche arabieren.

جکل djikalau, indien, dat het *djika* en *djikalau* is blijkt o. a. uit Tjek. Wan. Pat.; *djikalau garangan*, och, of . . . Zie *djika*.

جکن djikan, = *djika*, zie ald.

جگج djëgong, bergplaats op e. vaartuig voor zeilen en touwwerk, zeilkooi, kabelgat.

جکل djëgal, zie *djagal*.

جل djil, Eng. jail, gevangenis.

جلا djëla, I. = *djëlang*, b. v. *tat-kala zamán pádoeka ajahanda përgi mëndjëla doeli baginda*, B.S. zie *djëlang*.

II. = *djitah*, e. s. v. liaan, die elastieke gom levert en welks smakelijke vruchten op oranjeappels gelijken.

جل djalla, Arab. groot, luisterrijk, uitstekend.

جلات djëlata, = *lata*, zie ald.

جلاتنج djëlatang, ook *daoen gatal*, brandnetel; (Mën. ook fig. gebr. voor stokebrand) *djëlatang gadjah*, de grootste soort daarvan. Jav. *latëng*, id.

جلاتق djëlatik, = *bëlatik*, het rijstdiefje; Jav. *gëlatik*, id.

جلادري djëladri, Skr. zee, oceaän.

جلادن djëladan, e. s. v. vogel, v. d. W. maar welke?

جلاطنج djëlapang, tas, hoop van rijst, d. l. Cr. Zoo ook v. d. W. rijstschuur v. boombast of planken. M. id.

جلاکس djëlakis, e. s. v. boom, groeiende op moerassigen grond, welks hout slechts geschikt is voor werk van tijdelijken aard.

جلائی djëlaga, fijn roet, b. v. van eene kaars; zwartsel. Zie *tëlaga* en *soelang*.

جلال djalál, Arab. grootheid, heerlijkheid, majesteit.

جلانق djëlanak; *mëndjëlanak*, duikende voortzwemmen, zich kruijpende voortbewegen.

جلادجة djaladjat, Arab. hersenpan, hoofd; in het Mal. ook teeken aan het hoofd, waaruit men voorspellingen doet.

جلد djilid, Arab. vel, huid, leder, band v. een boek, boekdeel; *mëndji-*

lidkan en *mëmbëri djilid*, inbinden; *pëndjilid*, boekbinder, inbinder.

جلر djëlar; *mëndjëlar*, uitgestrekt liggen, zooals b. v. een slang, zie *djalar* en *djoeloer*.

جلر djëlir; *mëndjëlir*, gedeeltelijk uit iets komen, zooals b. v. een slak uit haar huisje, de tong uit den mond; *mëndjëlirkan lidah*, de tong uitsteken, b. v. voor den dokter, v. d. W. lijst geneesk. wrd.; *djëlloer-djëlir*, telkens in en uit loopen, heen en weer loopen, bij herhaling uit iets te voorschijn komen en weer naar binnen gaan.

جلس djëlas, afgedaan, vereffend, voltooid, uitgemaakt, af betaald; *mëndjëlas*, afdoen, vereffenen enz.; *mëndjëlas kira-kira*, een rekening vereffenen; *mëndjëlaskan sëlisih*, een geschil vereffenen.

جلس djëloes = *loeloes*, b. v. *soea-toe loeroeng pagar batoe kiri kanan*, *loewasnja* **جلس sa'orang djoega**, e. weg met steenen muur links en rechts en zoo breed, dat één persoon er juist doorgaan kon, H. T.

جلس djoels, Arab. zitten, gaan zitten; in het Mal. *djoeloes*.

جلق djëlang; *mëndjëlang*, zijne opwachting maken bij, verschijnen voor; *boelan mëndjëlang akan habis*, de maand is bijna ten einde gelooopen; *mëndjëlang sahari boelan*, de dag vóór den eersten der maand; *mëndjëlang siang hari*, even voor het klaarlichte dag was. Mën. *m. têngah hari*, van 10—12 uur voormiddags; *m. têngah malam*, van 10—12 uur 's avonds; *m. siang*, van 3—6 uur 's morgens;

dari pagi mëndjëlang pëtang, van 's morgens tot aan den avond; *mëndjëlang toewan poetëri*, zijne opwachting maken bij mevrouw de prinses; *soerat ini mëndjëlang toewankoe*, deze brief verschijne voor Uwe Hoogheid; *mëndjëlangkan*, voorwaarts brengen, vervorderen. Zie ook *hadap*.

جلق djëling; *mëndjëling*, zijdelings zien, over den schouderaanzien; zie ook *kërling*; *kadjëlingan*, schuin aangekeken? *kalau kadjëlingan këlak djika tahoe brahmana sakti itoe*, ik mocht eens schuin aangekeken worden, wanneer die veel vermogende brahmien het weet.

جلق djëlëngar, frequ. van *djëngar*; *mëndjëlëngar*, verbaasd staan te kijken, vreemd of verwonderd opkijken; *mëndjëlëngar roepamata mëmandang*, Ibr. b. Ch. Jav. *djëngër*, stom van verbazing.

جلق djëloengkap; *mëndjëloengkap*, losspringen, loslaten van iets, dat ergens aan vast zit, b. v. opgelegd mahoniehout, de nagels en derg.; zie ook *sëloengkap*.

جلق djëlëpak, I. *mëndjëlëpak*, op de platte zijde liggen, zooals b. v. een boek, plat neervallen, opzij of voorover, neerploffen. Mën. geopend liggen v. e. boek, met armen en beenen uitgestrekt liggen v. e. mensch; *mëndjëlëpakkan*, uitstallen, ten toon spreiden.

II. *poetih mëndjëlëpak*, sneeuw wit, spierwit; *mana jang poetih roepa tërdjëlëpak?* Ibr. b. Ch.

جلق djëlak, geen trek meer in

iets hebben, er van verzadigd zijn, er genoeg van hebben, van spijs en andere zaken; *djələk akoe*, het hangt mij de keel uit.

جلق djələk, diep, van een kom, tobbe en derg.; *mangkok djələk*, diepe kom, handenwaschkom; *tong djələk*, een lage en wijde ton, een ronde bak of waterkuip.

جلق djələk, Batav. leelijk.

جلم djələom; *məndjələom*, het lichaam of een zijner deelen, maar niet het hoofd, bevochtigen, natmaken, betten; *djələom-məndjələom*, hetzelfde bij herhaling of wederkeerig; zie ook *djaram*.

جلما djələma, Skr. incarnatie; *məndjələma*, incarneeren; in gedichten ook: bezoeken, tot iemand komen, b.v. *diam dihoetan bəbərəpalam*, sa'orang manoesia tiada məndjələma, zij hield eenigen tijd verblijf in het bosch en geen enkel mensch kwam haar bezoeken, Sj. Madli; *kadjələmaän* en *pəndjələmaän*, gedaantewisseling, zielsverhuizing.

جلمفت djələmpat; *məndjələmpat*, zijwaarts van den voorgenomen weg afgaan; zie *səlimpat*.

جلمفه djələmpah; *məndjələmpah*, met velen op den grond liggen, zooals lijken op het slagveld, afgevallen vruchten, de zieken bij een pest enz.

جلنتق djələoentoeng, I. de waterpokken, = *tjatjar ajar*, op Java.

II. *məndjələoentoeng*, blindelingste werk gaan, onaangemeld ergens binnenloopen; zie *djələoentoeng*.

جلنتق djələantik, = *bələtik*, zie aldaar.

جلنتخ djələntah, niet gaar van binnen, van gekookt graan.

جلندرا djoelandəra, e.s.v. spel, maar welk? b.v. *ada jang bərmaïn* **جلندرا**, Hik. Boedj. op twee plaatsen in vereeniging met *bərmaïn pə-dang*, *ləmbing*, *pərisai* enz. zoo ook Hik. Ind. Mah. Roep.

جلو djələu; *məndjələu*, terloops naar iets kijken of iemand bezoeken; overslaan van eene vlam op iets.

جلوتق djələoetoeng, e.s.v. boom, die wit timmerhout voor den huisbouw en gom levert; *dj. karbau*, een andere soort, welks bladeren als netels branden.

جلوچر djələodjoer; *məndjələodjoer*, met losse steken rijgen. Měn. id.

جلوچھ djələodjoh, gulzig, vraatzuchtig. Měn. rommelen v. d. buik, b.v. als men honger heeft. Ook *gələodjoh*, zie ald.

جلورٹ djələoerat, zie *djoerat*.

جلورو djələoeroe, de veeren uitplukkon, plukken van vogels, M. en L.

جلوري djələoerai, zie bij *djala*.

جلوغ djələoewang, papier en doek uit boombast, papier van sterk weefsel, pakpapier, geklopte boombast voor kleedingstukken, ook *dələoewang*, Jav.

جلوق djələoewak; *məndjələoewak*, koren, kokhalzen, het geluid maken, dat aan het braken voorafgaat.

جلونٹ djələoenat, e. s. v. boom, welks hout alleen voor brandhout gebruikt wordt.

جمله djëlah, I. helder, rein, van het aangezicht, een vertrek en derg. hoog van kleuren, zooals in hoogrood.

II. e. s. v. slingerplant, gomhoudend, soms gebruikt als bindtouw, S. Zie *djëta*.

جمله djëloh, e. s. v. boom, welks hars als middel tegen e. s. v. uitslag, *poeroe*, gebruikt wordt.

جمله djëleh; *mëndjëleh*, uitsteken van de tong, b. v. voor den dokter en van een hond, die verhit is.

جمله djëlai, ook *hëndjëlai*, e. s. v. gerst; *dj. batoe*, een soort, die de zoogenaamde Jobstranen levert en welks wortel als middel tegen stuipen wordt gebruikt; *ikan djëlai*, e. s. v. eetbaren zoetwatervisch; *djëlai djëlita*, e. s. v. dun en hoog boompje, dat geneeskrachtige eigenschappen bezit.

جمله djalai, zie *جلي غلي*. Volg H. T. wordt er wel degelijk onderscheid gemaakt en blijkt *جلي* meereen sloep te zijn. Ik gis dat het *djoli* is voor ons jol.

جمله djali, Arab, klaar, duidelijk, schitterend, glansrijk.

جمله djëlita, bekoorlijk, lief, snoeperig.

جمله djëlepok; *mëndjëlepok*, op zijn achterste vallen. Men ook: wijze v. zitten, vooral van vrouwen, nam. met de beenen onder het lichaam naar denzelfden kant uit; fig. z. deemoedig voordoen.

جمله djalil, Arab. groot, verheven, heerlijk.

جمله djam, Perz. uurglas, klok, uur tijds; *djam pasir*, zandlooper; *bër-*

djam-djam, uren aan uren duren; *maka datanglah kapada djam poekoel doewa malam*, het geschiedde klokslag twee uren des nachts; *sadjam lamanja*, een uur lang.

جمار djëmadja, een v. de Anambas-eil. in de Chin. zee.

جمار djoemadjoedja, verb. van het Arab. *djoedj wa madjoedj*, de Gog en de Magog des Bijbels.

جمار djamad, Arab. droog, uitdrogend van den grond en het jaargetijde.

جمادي djoemádi, Arab. *djoemádi 'lával*, de vijfde maand v. het mohammedaansche jaar: *djoemádi 'lächir*, de naam van de zesde maand.

جماران djëmaran, eene schoonheid van de tanden en de lippen, maar welke? b. v. *giginja djëmaran manis sapèrti mêngoeloem madoe*, Pr. Dj. *bibirnja djëmaran*, id. en *djëmas*.

جماعة djamâat, Arab. bijeenkomst, gezelschap; *hari djamâat*, Vrijdag, de dag der bijeenkomst in de moskee; *sadjamâat*, ééne week. Men spreekt het ook uit *djoemâat*; *masing-masing dëngan djamâatnja*, ieder met zijn eigen gezelschap. Facs. p. 90, zie *idjmaâ*.

جمال djamala, voorste gedeelte van den schedel, hoofd, van Vorsten sprekende; *batoe djamala*, hersenpan, bekkeneel, schedel; *dj. gënta*, gekroond met bellen.

جمال djamal, Arab. schoonheid, fraaiheid, sierlijkheid.

جمار djëmawa; *mëndjëmawa*, zich

ongeropen met iets bemoeien = *fa-dloeli*, v. d. W. Zie het volg. wrd.

جماو djoemawa, verwaand, trotsch, onbeschaamd, verregaande onbeschaamdheid, verwaandheid, M.

جيب djëmba, I. *mëndjëmba*, naderen, zie *djërëmba*. Mën. met uitgestrekte armen naar zich toehalen of reiken naar iets.

II. een maat van twee vadem.

III. beschutting, bescherming, overdekking van jonge planten voor de zonnehitte, Sw.

جيبالغ djëmbalang, e.s.v. spook, aardgeest in de gedaante van een buffel of rund, = *hantoe tanah*, zie ook *tjomblang*.

جيبت djambat, wijz. van *djabat*, met de hand vatten, vasthouden, *djambatan*, brug, steiger, hoofd met leuning, waaraan men zich kan vasthouden; *djambatan angkat-angkat*, ophaalbrug; *djambatan rama?* Oend.; zie ook *titi* en *djabat*.

جيبو djamboer, I. loods, keet, houten woning = *tëratak*, Max. b.v. *dan doedoek ia didjamboer pandjang*, *sarat sadjamboer pandjang*, zij zaten in een lange loods en die geheele loods was propvol, R. Pas.; *djamboer*, primitieve hut; *pëdjamboeran*, plaats, waar zulke hutten zich bevinden. N. Sum. Zie ook *tjamboer*. C. en S. schrijven *djamboer*.

جيبو djambar = *hidangan*, gerecht, opgedischte spijs; *sadjambar*, lieden die samen eten, Pad. bovenl. ook bij M. en H. Sj. Djil. p. 18.

جيبغ djambang en *djambangan*,

vaas, pot, bloempot, bloemvaas en ook wat daarop gelijkt, bak, kuip.

جيبق djambak, bos, handvol, kuif, van haar, vederen, bloemen enz.; *boenga sadjambak*, e. ruiker bloemen; *djambak boeloe*, vederbos, panache; *dj. bawang*, het samengebonden loof v. uien; *roesak bawang ditimpa djambak*, de uien bederven doordat hun samengebonden loof daarop gedrukt heeft, Sprw. d. i. ongelukkig worden door zijn eigen familie of aanhangers. v. d. W. De verklaring naar Niem. bloeml. 4^e dr. I, p. 89 moet aldus zijn: de ui bederft en het loof valt er op neer.

جيبق djëmbak; *mëndjëmbak*, fladderen door den wind, zooals de veeren van een pluim, de manen van een paard; zich openen en sluiten, zooals e. zeekwal; *djëmbak-djëmbak*, vederbos, ruiker, zie *djambak*.

جيبل djamboel, kuif, pluim, haarlok op de kruin, vederbos, stof-fertje van vederen, plumeau.

جيبل djoembil, kossem, halskwab; zie *gëlambir*.

جيبلان djambélan, e. s. v. eetbare vrucht, op Java *djoewët* geheeten, zie aldaar.

جيبان djamban, bestekamer, se-kreet, privaat en voorts elke plaats, waar men gewoonlijk zijn gevoeg doet; *djamban koersi*, stilletje, kammernak; *papan djamban*, de bril.

جيبو djamboe, Skr. e. s. v. smakelijke vrucht, waarvan een menigte soorten, o. a. *dj. ajar*, *dj. keling* = *dj. merah*, de roode djamboe; *dj. erang*,

groot en rood, *dj. ajar-mawar*, de rozeappel, *dj. bërtih*, klein en fraai rood, *dj. sèmpal* of *dj. monjet*, de cachou-appel, waarvan de pit buitenop zit en op een apenkop gelijk; *dj. bidji*, een soort die in het wild aan een lage struik groeit en ook gestoofd gegeten wordt; *djamboe-djamboe*, opstaande vederbos, kwast, kuif, de bloemdraden v. de maïs. Dit laatste wordt in de Ind. Poet. constant *tjamboe* geschreven; *djamboe-djamboe ajar sèmbahjang*, wijwaterkwast? M.; *pandji-pandji jang bërdjamboe-djamboekan moetiara*, vaandels met kwasten van paarden, R. v. Eys.

جمبوا djamboewa; *limau dj.*, de pompelmoes.

جمبي djambi, Jav. de Areca catèchu of *pinang*, zie ald. Ook de naam eener rivier en v. e. maleisch rijk op O. Sumatra.

جمبي djoembai, Mèn. franje, kwast, = *roembai*, zie ald.; *mëndjoembai*, in menigte op verschillende punten van iets los neerhangen, beieren, van draad- of vezelachtige voorwerpen, zooals b.v. luchtwortels v. boomen, franje aan den bovenrand van een gordijn enz. Zie *rambai* en *djèrambai*.

جمبيق djambiak, tweesnijdend, samentr. van *tadjam* en *biak*? zie het volg. wrd.

جمبية djambijah, Perz. *djanbijah*, kromme, breede dolk.

جمجم djamdjam, water, vloeistof, zweet, tranen, b.v. *djamdjamnja djèrènih*, *dipandang ténang*, *tèmpat*

mènjèlam, *mandi*, *bèrènanng*, deszelfs water was helder, scheen kalm en geschikt om er in te duiken, te baden en te zwemmen, Sj. Mans. Sj. Goemp.; *djamdjam doerdja*, in de hoftaal: zweet van het gelaat, Sj. Madli.

جمجمه djoemdjoemah, Arab. schedel, bekkeneel.

جمد djamad, Arab. gestold, ook droog, dorstig van den grond; *ajar djamad*, ijs, sneeuw.

جمر djèmoer, aan de zonnehitte blootgesteld, gedroogd, gekoesterd, ook e. s. v. chineesche straf, nam. iem. geboeid alle dagen in de brandende zon laten staan; *kèna djèmoer*, die straf ondergaan. (Mèn. *tèrampai djèmoer* en *toeroen djèmoer*, ongeveer 9 uur 'smorgens); *bèrdjèmoer*, zich in de zon koesteren; *mëndjèmoer*, iets in de zon te drogen hangen; *mëndjèmoerkan*, op iemand de straf van *djèmoer* toepassen, b.v. *adalah èmpat poeloeh orang kèna djèmoer dèngan pasongnja*, S. Dj.; *apakah dosanja orang ini, maka didjèmoerkan pada tèmpat ini*, id.

جمرد djéméroed, verb. van *zamroed*, zie ald.

جمرة djamrat, Arab. het denkbeeldig steenigen van den duivel, e. ceremonie die eens in het jaar in het dal Mina volbracht wordt.

جمس djémas? eene eigenschap v. de tanden, Prab. Dj., zie *djèmaran* en *sèrasah* III.

جمع djamā, Arab. verzameling, vereeniging, gemeenschap oefenen

met eene vrouw, Sail. Sal., zie ook *djamah* II.

جمعة djoemaāt, Arab. vereeniging, bijeenkomst, vergadering; *hari djoemaāt*, Vrijdag, de dag der bijeenkomst in de moskee; *sadjoemaāt*, eene week; *tiap-tiap djoemaāt sakali*, eens in de week. Zie *idjmāa* en *djamā*.

جمف djoempa; *berdjoempa*, ontmoeten, aantreffen; *mëndjoempa*, iets ontmoeten, ondervinden; *tidak berdjoempa nasi*, geen middageten te zien krijgen; *berdjoempa matanja*, hunne blikken ontmoeten elkander.

جمفارغ djëmparing, Jav. boog, pijn = *panah*.

جمفان djëmpana, ook *sëmpana*, staatsie-draagstoel; *dj. përgam boga*, zie *boga*.

جمفث djëmpat, luchtsprong, opwipping; *berdjëmpatan*, luchtsprongen maken van dieren, Pel. Dj. Jav. *djëpat*, losspringen, uitspringen.

جمفث djëmpoet, greep met duim en vingers, vingergreep; *sadjëmpoet*, zooveel als men met de toppen van duim en vingers vatten kan; *mëndjëmpoet*, met de toppen der vingers iets vatten of nemen, gaan halen b.v. *bagai koetjing mëndjëmpoet api*, als een kat die vuur gaat halen, z. slecht v. zijn boodschap kwijten, v. geen terugkomen weten, v. d. Tn. Voorts iem. uitnoodigen, afhalen, inhalen, opnemen of ontleenen uit geschriften; ook gebruikt als de vrouw den man ten huwelijk vraagt; *djëmpoetlah*, gebruikt als beleefde uitnoodiging evenals *silakanlah*, wees zoo goed; *djëmpoet-*

kan akoe soerat itoe, haal mij dien brief; *datanglah doewa orang mëndjëmpoet dia di koewala*, er kwamen aan de monding twee personen om hem af te halen; *djoeroe djëmpoet*, Hik. Ind. Mah. Roep. en *djoeroe djëmpoetan*, id., spottenderwijs gezegd van iem., die steeds gebruikt wordt om anderen uit te noodigen, noodiger van beroep, H. Boedj.; *djëmpoetan*, uitnoodiging, invitatie; *orang djëmpoetan*, genoodigde, gast; *tërdjëmpoet*, ontleend aan een of ander boek; *djëmpoet-djëmpoet*, oliekoek.

جمفق djëmpok, e. s. v. groote uil. M. en R. v. Eys.

جمفل djëmpal, e. goudgewicht van $\frac{1}{4}$ *bongkal* of *tahil*; een halve reaal; een oude gulden zilver v. 120 duiten; *ikan djëmpal*, e. s. v. visch zonder schubben en met voelsprieten.

جمفل djëmpol, Jav. de duim.

جمفل djoempoel, e. s. v. eetbaren zoutwatervisch, gelijkende op den *tamoek*, doch grooter.

جمفلج djëmplang, Jav. omwippen; *djëmplangan*, schommel, wipplank. R.

جمفوق djëmpoe-djëmpoe, zie *andjoeng*.

جمفي djëmpi, Skr. tooverformulier, geneesmiddel, inz. een drank, waarover heilige spreuken gelezen zijn; een kranke in het gezicht blazen op de wijze der maleische geneeskundigen. Sw. zie *sërapah*.

جمكي djëmëki, lovertje, klein, blinkend plaatje, Sw.

جمکین djëmakian, e. s. v. heester, welks vrucht sterk laxeert, soms doodelijkis. Het vruchtwater uit jonge kokosnoten is het tegenmiddel. Mogelijk de *djarak-pagar*? Zie ald.

جمله djoemlah, Arab. som van eene optelling, het geheele bedrag; *mëndjoemlahkan*, optellen, besommen; *tërdjoemlah*, opgemaakt, vastgesteld, bepaald, b. v. *maskipon bërapa mëntjè-hari helah, pada azáli djandji tërdjoemlah*, al zoekt men ook nog zoo-veel listen, iemands lot is toch van eeuwigheid bepaald, Ibr. b. Ch.

جمنتارا djoemantara, Jav. de hemel, het firmament, ook de lucht, het luchtruim.

جمنتن djoemantën, Jav. diamant, ook = *djëmëroed*.

جمو djëmoe, afkeer, afkeerig, tegenzin, tegenzin hebbend of gevoelend; *tiada djëmoe*, niet verzadigd kunnen worden van; *mëndjëmoeکان*, afkeer verwekken.

جموچو djëmoe djoe, karwijzaad.

جموس djëmoe was, vol besmeerd, bestreken van het gelaat of de handen; *mëndjëmoe waskan*, besmeren, bestrijken; zie ook *gëloemang*.

جمونه djëmonah? b. v. *dëngan soeatodjëmonah pëmasak kahwa*, B. R. het schijnt een koffiepote te zijn.

جمه djëmah, later, hierna, eenmaal, ooit in de toekomst; *tiada djëmah*, nooit, nimmer, in de toekomst; *pada hari kiámat djëmah*, later, op den oordeelsdag; *besoek djëmah*, later eens; *pagi djëmah*, de jongste dag; *djikatau djëmah këlak mën-*

dapat kasoeakaän, als men later weer eens vreugde verkrijgt, Pr. Dj. *dj. hidoep*, zoo lang ik leef of geleefd heb, in de toekomst.

جمهور djoemhóer, Arab. best en voornaamst gedeelte van iets. Volg. de Maleiers ook van de menschen en daarom: de godgeleerden, rechtsgeleerden en priesters.

جمیل djamil, Arab. fraai, schoon, sierlijk.

جمیلغ djëmilang, mogelijk *djamilan* van *djamil*, Arab. zie ald. b. v. *tërpandanglah kapada wazir djëmilang*, Sj. Madli.

جن djoen, Jav. groote, ronde, aarden pot met nauwen hals, waarin men water haalt; *pëndjoenan*, pottenbakker.

جن djin, I. Arab. daemon, genius, geest, zoowel goede als booze, e. s. v. wezens tusschen engel en mensch, onderscheiden in geloovigen, *djin islam*, en ongeloovigen, *djin kafir*.

II. Eng. gin, jenever.

III. zadel, = *pëlana*, b. v. *bëla-kangnja soedah loeka, tábolih pakai djin*, zijn rug is gewond, hij kan niet gezadeld worden.

جناب djanáb, Arab. eene eertitel, Excellentie, Hoogheid.

جنابه djanábat, Arab. doorzaadstorting bevlekt zijn; *mandi djanábat*, bad tot reiniging daarvan; ook ongehoorzaamheid; b. v. *dëngan nijat djanábat*, uit opzettelijke ongehoorzaamheid, zie *djoenoeb*.

جنازة djínázat, Arab. vorstelijk lijk, lijkbaar, lijkstaatsie.

جانغو **djəngau** = *tjinangau*, zie ald.

جانک **djinaka**, guitig, kluchtig, grappig, boertig; *akan djinaka* en *bərboewat djinaka*, uit gekheid, jokkernij, uit kortswijl; *bərdjinaka*, gekheid maken, grappen uithalen, Prab. Dj.; *məndjinaka*, zich kluchtig aanstellen.

جان **djinán**, Arab. paradijs.

جانوي **djənawi**, e.s.v. vier voet langen degen, Měn. e. tooverzwaard.

جانايه **djinájat**, Arab. misdaad, misdrijf, onrecht, zonde; *hoekoem djinájat*, de crimineele wet.

جنب **djanab**, Arab. helft, zijde, flank, gewest. Zie ook *djanáb*.

جنب **djoenoeb**, Arab. onrein zijn door zaaduitstorting; *mandi djoenoeb*, na die onreinheid baden, Sail. Sal.

جنبيه **djanbijah**, Perz. breede, kromme dolk.

جنتاک **djantaka**, Kw. leed. onheil, = *tjlaka* en *sangsara*, ook = *djataka*, Skr. wedergeboorte; *pongsoe djantaka*, de heuvel der wedergeboorte, aldus heet de verblijfplaats van de *pèlandoek djinaka*.

جنتايو **djantajoe**, e. s. v. mytischen vogel, die gezegd wordt om regen en dauw te roepen, de regenvogel; Skr. *djatajoe*, e. s. v. mytischen gier, die door Rama gedood werd, toen hij Sita Dewi aan Ráwana wilde ontrukken, S.R. p.97—104. Jav. *gəntajoe*; *sapərti djantajoe mənanti ěmboen*, als de dj. die op den dauw wacht, Ibr. b. Ch.

جنت **djəntit**, knip met den vin-

ger; *məndjəntit*, knippen met den wijsvinger over den duim; zie *djəntik*.

جنت **djintat**, uitsteken v. de tong, zooals slangen en kikkers. Dit is suspect, want kikkers doen dit niet en van slangen heb ik steeds *məndjoe-loerkan lidah* gelezen. Zal wel *djəntit* moeten zijn. Ook volg. Tug.

جنتو **djantoer**, Jav. goochelkunsten, goochelen.

جنترا **djantəra**, Skr. *yantra*, machine, spinnewiel, rad, wiel, raderwerk; *dj. gərigi*, tandrad, kamrad; *pəsawat bərdjantəra*, machine met raderwerk; *tanglong bərdjantəra*, e. chin. papieren draailantaarn met kleuren. Ook, doch fout, voor *tjətəra*, zie ald.; *dj. moelia*, e. s. v. fraaien boom, welks bladeren, door den wind bewogen, snorren als een spinnewiel en in de geneeskunde worden gebruikt.

جنتري **djantəri**, = *djantəra*, b.v. *boekit pon datang bagai djantəri*, Sj. Kəsn.

جنتغ **djantang**, steiger, metselaars of timmermans steiger, C. en S.

جنتغ **djantoeng**, het hart van menschen en dieren; *dj. pisang*, of ook alleen *djantoeng*, hartvormige punt van den *pisang*-bloemtros; *goela djantoeng*, suikerbrood, broodsuiker; *dj. bətis*, de kuit van het been; *dj. tangan*, de muis v. d. hand; *sapərti djantoeng dibakar*, als een geroosterd *pisang*-hart, d.i. donkerpaars van kleur.

جنتغ **djanting**; *bərdjantingan*, springen, zooals sprinkhanen en vischen, die op het drogeliggen. W. Sum.

جنتق djëntik, greep tusschen duim en een der vingers, knip met de vingers, een fijne kneep met vinger en duim; *mëndjëntik*, aldus knippen, vatten of knippen, ook een sprong doen van een vloo of sprinkhaan; *djëntik-djëntik*, e. s. v. boom met eetbare vruchten, die open springen als men ertegen knipt, vlg. Tug. door zich met een knip samen te trekken even als de zaaddoosjes van de balsamine; *djëntik-djëntik*, ook made van de muskiet, zoo genoemd, omdat zij zwemt door met den staart telkens te knippen.

جنتن djantan, mannelijk, van menschen en dieren, het mannetje; *mëndjantani*, dekken, bespringen, treden; *boesoet djantan*, e. s. v. heuveltje, gevormd door een mierennest, zie bij *boesoet*.

جنتن djintan, komijn, waarvan twee soorten: *dj. poetih* en *dj. hitam*; *dj. manis* = *adas manis*, anijszaad, Sw.

جنتن djintoen, zie *djiitoen*.

جنتو djantoe; *sidjantoe*, e. s. v. krekel, Pad. bov. l. = *pëndëring*.

جنته djontoh, mededeeling, overlevering? b. v. *djika tiada salah kepada djontoh orang toewa patik, inilah djadjahan negari Podak Soewana koenoen namanja*, als ik mij niet vergis dan is dit, naar de mededeeling mijner ouders bepaald de landstreek, die Podak Soewana heet. Mes. Kag.

جنتي djanti, e. s. v. eetbare vrucht, ook e. s. v. indigo, R.

جنتي djoentai; *bërdjoentai*, los, slingerend neerhangen, b. v. van de

beenen als iemand zit, wat voor zeer oneerbiedig gehouden wordt, voorts van een kleed, zijgeweer, vleugels, bloemen enz.; *mëndjoentaikan*, zoo laten hangen; *didjoentaikannja sajanja*, zij lieten hunne vleugels hangen.

جنگجال djëndjala, Skr. *tjantjala*, los van tong, veel praats hebbend, hier zus en daar zoo praten.

جنگجت djondjot, vlok, pluk, van katoen, hooi enz.; *mëndjondjot*, aan vlokken of uit elkander plukken van dergelijke zaken als ze ineen zitten.

جنگجت djendjet; *mëndjendjet*, uitrekken, b. v. van een stuk leder, aan het oor trekken.

جنگج djandjang, trap, Pad. bovenl. = *tangga*; *bërdjandjang narik, bërtangga toeroen*, volgens rang en stand.

جنگج djoendjang, een vlaktemaat voor akkers = *djoeng*. Volg. anderen is het een lengtemaat van $1\frac{1}{4}$ à $1\frac{1}{2}$ vadem en een *hoema* of akker, = 40 *djoendjang*.

جنگج djoendjoeng, I. *mëndjoendjoeng*, op zijn hoofd nemen, leggen, dragen; *m. kaki*, de voeten (van een Vorst) op zijn hoofd zetten ten teeken van onderdanigheid; *m. doeli*, hetzelfde, letterl. het stof (der voeten) op zijn hoofd nemen; *m. titah*, het Vorstelijk bevel gehoorzamen, eerbiedig aannemen; *djoendjoengan*, heer, gebiedier, wiens bevel of stof men op zijn hoofd neemt, inz. als titel v. Mohammed; *mëndjoendjoeng pëngadjaran*, iemands lessen opvolgen;

pèrahoe jang těrđjoendjoeng apilan, e. vaartuig, dat op zijn dek een borst-wering heeft.

II. *djoendjoengan*, staak, waartegen iets op moet groeien, b.v. sirih of peper, doorgaans 5 *hasta's*, hoogen vandaar ook: hoogte van 5 *hasta*; *dj. katjang*, boonestaak. Ook *djoendjoeng*, gebruikt in die beteekenis, b.v. *kěbon lada jang pėnoeh djoendjoeng*, een peertuin vol staken, M.

جنجڻ *djindjang*, I. slank van den hals; *boeroeng djindjang*, e.s.v. kraanvogel; *běrdjalan měndjindjang*, met uitgerechten hals op de teenen loopen.

II. bestuurder, opperste hoofd; *měndjindjang*, besturen, hoofd zijn v. iets, er een geest op nahouden, dien verplegen; *abdinja sakědar ada těrđjindjang*, zijne dienaren werden naar vermogen bestuurd, Sj. Madli; ook geestenbezweerder. In de H. T. is *djindjangan* e. s. v. geestenbezweerders die den Vorst op zijne tochten vergezellen, zij worden onderscheiden in *dj. toewa* en *dj. moeda*, b.v. *maka sěmbah patih Gadjah Mada: Daulat toewan-koe, siapa akan djadi djindjangan? Maka titah sėri batara: Jang djadi djindjangan toewa itoe rangga, dan djindjangan moeda itoe Těmandra*, H. T.

جنجڻ *djendjeng*, ook *djindjing*; *měndjengdjeng*, iets kleins in de hand dragen, meedragen, meenemen, zooals b.v. een mandje of horloge enz. ook iets met één hand boven het hoofd opheffen. Volgens v. d. W. met één hand

oplichten, doch niet hooger dan de uitgestrekte arm; *lajar měndjendjeng* het zeil steekt zijn schooten omhoog.

جنجڻ *djandji*, belofte, overeenkomst, voorwaarde, beding, afspraak, termijn, uitstel; *měnjampaijan djandji*, zijne belofte vervullen of nakomen; *měngobahkan djandji*, een belofte of overeenkomst breken; *minta djandji*, uitstel verzoeken; *dj. doewa tahoen*, een afspraak voor twee jaren; *děngan djandji mana*, op welke voorwaarde? Ook beteekent *djandji*, toebedeeld levenslot of levensduur, wat over iem. beschikt is, b.v. *djikalau ada djandji kita hěndaķ běrtěmoe dibělakang*, indien het over ons beschikt is, om elkander later weer te ontmoeten; *tělah sampai djandjinja*, zijn levenseinde was reeds daar; *dalam djandji*, verloofd; *pandjang djandji*, lang uitstel; *bagai běrdjandji děngan wolanda*, zooals een afspraak met een hollander, d. i. precies doen zooals afgesproken is, v. d. Tn.; *pěrdjandjian*, overeenkomst, verbond, afspraak, H. Abd. 384; *soerat pěrdjandjian*, schriftelijke overeenkomst, contract; *sapěrdjandjian*, deelgenootschap; *sapěrdjandji*, deelgenoot in eene overeenkomst; *běrdjandji*, beloven, overeenkomen, afspreken; *běrdjandji běrtampar tanganan*, met handslag beloven, een verbond met handslag sluiten; *běrdjandji-djandjian*, met elkander een verbond sluiten.

جند *djanda*, man of vrouw, die zijn of haar echtgenoot door den dood verloren heeft of van hem of haar ge-

scheiden is, bestorven of onbestorven weduwnaar of weduwe. Dat het ook van mannen gebruikt wordt blijkt o.a. uit: *maka dilihat olih istëri sjahbandar akan djandanja itoe mëndjoendjoeng kasoet itoe*, toen zag de vrouw van den havenmeester, dat haar vorige man den schoen op zijn hoofd droeg, B. R., *përëmpoewan itoe disoe-roeh bërđjalan dihadapan djandanja*, die vrouw werd gelast om te loopen voor haren gescheiden man, id.

جنڊر djëndëra, vast, diep v. d. slaap, Sj. Madli; zie *tjëndëra*.

جنڊرل djëndëral, Ned.generaal.

جنڊل djëndol, bultig, dik van het voorhoofd, Hik. Boedj., hobbelig van een vlakke, niet zuiver vlak van een edelsteen.

جنڊیل djëndela, venster aan een Europ. woning, zie *djënela*.

جنس djinis, Arab. genus, geslacht, soort; *sadjinis*, van dezelfde soort; *bërdjinis-djinis*, bij soorten, allerlei soort; *djinis kita*, lieden van ons slag; *sërba djinis*, allerlei soort, van alle soorten.

جنڭ djënanğ, I. post van deur of raam, staander op een legger, titel van het hoofd, dat op een *batın* volgt, hem vervangt en in rang boven den *djoeroe-kërah* staat; Mën. scheids-rechter bij hanengevechten, feest-commissaris; in het Palemb. vervanger des Sulthans in de afdeeling; *djëdjënanğ*, adjudanten, onderscheiden in *dj. kanan*, rechtsche, en *dj. kiri*, linksche; *toetoeğ djënanğ*, vierkante, platte balk tegen het onder-

einde der daksparren; *mëndjënanğ*, over iets het toezicht houden; *pëndjënanğ*, opzichter.

II. Mën. uitspraak van *djërënanğ*, zie ald.

جنڭ djënağ, een wijle, poos, langer dan *djoeroes*; *dj. pandjang*, e. lange poos; *dj. pandağ*, e. korte poos.

جنڭمڭمڭ djënamdjoem, een zekere kleur v. zijden stof, maar welke? R. Chaib.

جنو djënoe, Jav. e.s.v. *toeba*, de naam van een boom, welks wortel en bast bedwelmend zijn en zeer geschikt om visschen te bedwelmen. R.

جنوب djanóëb, Ar. Zuidewind, Zuid.

جنوبی djanoebi, Arab. zuidelijk v. den wind, ook zeer heet, brandend heet van den wind of den dag.

جنور djënoewar en *noewar*, e.s.v. buffelkar met massieve wielen, C. en S.

جنون djoenóén, Arab. bezeten, krankzinnig, uitzinnig, in geestvervoering; *mëndjoenóén*, z. als bezeten aanstellen, b.v. *danlagi lila mëndjoenóén lima pasang*, eigenn. v. e. soort kanonnen, dus: en ook vijf paar razende donderbussen, H. T.

جنو djënoh, verzadigd, genoeg van iets hebben; *akoe mëmëriksa sangatlah djënoh*, ik heb genoeg van al dat onderzoeken, Ibr. b. Ch., ook overvloedig of verzadigd van feestvieren, Max.

جنو djënih, grondw. v. *djërënih*, zie ald. Mën. *djinih*.

جنڭة djannat, Arab. boomgaard, paradijs, hof.

جدة djoennat, Arab. bedekking, groot schild, wapen ter afwering; *djoennatan*, allerhande wapenen.

جنى djinni, Arab. tot de daemonen behoorend, daemonisch.

جنية djinnijat, Arab. fee.

جنيلا djënela, Port. venster.

جو djo, Pad. bovenl. = *dengan*.

جو djaw, Perz. winde (de plant); ook gierst, zie *djoewawoet*.

جوا djoewa, slechts, zelfs; *sëdikit djoea pon tidak*, het minste of geringste zelfs niet; *sa'orang djoea pon tidak*, e. persoon zelfs niet, d. i. hoe genaamd niemand; *djangan ditjër-terakan kapada sa'orang djoea pon tidak*, vertel het zelfs aan geen enkel persoon. Dikwerf verward met *djoega*, zie ald. en *djoewar* I.

جواب djawáb, Arab. antwoord; *mëndjawáb* en *mëmbëri djawáb*, antwoorden, te woord staan, beantwoorden; *mëngambil djawáb përahoe përgi datang*, de voorbijvarende prauwen praaien of aanroepen, Am. Hamz.; *soewal-djawáb*, vraag en antwoord; *kitáb* of *soerat soewal-djawáb*, vragenboek; *tiada tërdjawáb*, niet te beantwoorden, geen antwoord kunnen geven op; zie *sahoet*.

جواده djoewadah, Perz. provisie, levensmiddelen, mondbehoefden, ook e. s. v. dikke pap, die als versnapering gegeten wordt. Mën. gebak, snoeperij, lekkernij; ook volg. M.

جوار djoewar, I. *djoewaran*, hengelroede, strikboog; *mëndjoewar*, met den hengel visschen; zie *djoeran*.

II. *kajoe djoewar*, e. s. v. ebbenhout, ook *kajoe arang* genoemd, M.

جوار djoewara, I. scheidsman en bestuurder bij hanengevechten, ook *boedjang djoewara*, ceremoniemeester bij feesten en maaltijden.

II. *ikan djoewara*, e. s. v. eetbaren zoetwatervis, v. d. W.

جواران djoearan, zie *djoeran*.

جواني djoewani, en *boedjang djoewani*, naam v. den gelukaanbren- genden god der dobbelspelen, inz. der hanengevechten; zie *djoewara* en *djoewandang*.

جوارت djoewawoet, Jav. gierst, = *sëkoewi*. Zie ook *djaw*.

جواهر djawáhir, Arab. meerv. van *djawhar*, zie ald.

جوبر djoeboer, van het Arab. *doehr*, achterkwartier, achterste, = *pantat*, zie ald.

جوبغ djoeboeng, bedekking, scherm, gewelfd dek op een vaartuig, meestal van bamboe.

جوبغ djobing = *djambang*, C. en S. Zie ald.

جوبن djoebin, Jav. gebakken vloertegel, zie *oebin* en *roebin*.

جوبه djoebah, van het Ar. *جبة*, zie ald.

جوت djoeta, (Skr. 10,000), mil- lioen; *bërdjoeta*, bij millioenen.

جوت djoewët, Jav. e. s. v. boom met blauwe, wrange vruchten, ook *djambëlan* geheeten.

جوج djoedja, zie *adjoedjah*.

جوجت djoedjoet; *mëndjoedjoet*, met een ruk aan iets trekken, zooals

b.v. een visch aan de lijn, iemand aan een schelkoord. Mën. ook: pluizen, uitpluizen, b.v. *idjoek* om er touw van te maken, uitwringen van natte kleeren door de handen drukkend naar beneden te bewegen; *mëndjoedjoet-djoedjoet*, iem. met zachte woorden of met een zoet lijntje trachten over te halen.

جوچر djoedjoer, I. bruidsprijs, bruidschat, die aan de ouders der bruid wordt betaald, koopprijs v. de bruid.

II. *djoedjoer*, dunnere palen, die tusschen de dikkere van een dam worden geplaatst, C. en S.

جوچغ djoedjoeng, = *djoen-djoeng*, zie ald.

جوجل djédjal, wat ergens voor stuit, staan blijft, er niet doorkan. L. Zie *djoedjoel*.

جوجل djoedjoel, wat boven de oppervlakte van iets uitsteekt, paalwerk uitstekende boven het water; *mëndjoedjoel*, zich boven de oppervlakte verheffen, ook zich verheffen, van den buik eener zwangere vrouw door de beweging van de vrucht; rivieren versperren door zaken, die zich boven de oppervlakte daarvan verheffen.

جوچه djoedjah, zie *djoedja*.

جوچه djoedjoeh; *mëndjoedjoeh*, onafgebroken neerkomen van den regen; *bëbërapa hari hoedjan nan djoedjoeh*, een aanhoudende regen gedurende eenige dagen, Sj. Abd. Moel., voortdurend binnenkomen van veel schepen.

جوچي djoedjai; *mëndjoedjai*, op

een afstand bestoken met pijlen, kogels werpspiesen enz.

جوچي djoedji, e.s.v. groeneduif met twee halve maantjes op de borst.

جودس djoedas, op Java, Judas, valschaard, valsch.

جودو djodo, paar, koppel, wederga, wederhelft, wie voor elkander bestemd zijn; *sajap sadjodo*, een paar vleugels, M. *tiada djodonja*, heeft zijn wederga niet; *bërdjodo*, een wederhelft hebben, gepaard zijn; *mëndjodokan*, van een wederhelft voorzien, tot een paar maken, tot een paar bij elkander voegen, paren; *përdjodoan*, wederga, het voorzien zijn van een wederhelft, staat van verloofdheid.

جوده djoedah, I. Djedda, de bekende havenstad in Arabië.

II. los in den mond, b.v. *adapon hamba orang itoepon djikalau dengang djoedah moeloetnja sapërtimëmaki ija, maka soeatoepon tiada lagi salahnja*, wat dien slaaf betreft, als hij los in den mond is en bijvoorbeeld scheldt, dan heeft hij hoegenaamd geen schuld meer, Oend.; *bërdjoedahan*, losgaan van ketenen en kluisters, b.v. *rantai bëloenggoenja daripada lehernja dan dari kakinja maka bërdjoedahan*, de ketenen en kluisters van hun hals en beenen nu gingen los, S. Dz.

جودي djoedi, I. hazardspel, dobbelspel met chineesche kaarten; *mëndjoedi* en *maïn djoedi*, dobbelen, hazardspelen met kaarten en dobbelsteenen; *mëndjoedikan*, verdobbelen; *pëndjoedi*, dobbelaar; *përdjoedian*, dobbelplaats.

II. Arab. naam van de bergen ten Noorden van Mesopotamië, op welke, volgens het geloof der Mohammedanen de ark van Noach bleef rusten.

جرر **djoewar**, zie جوار en جرور.
جررت **djoerat**, grondw. van *pëndjeloerat*? b.v. *patoetlah dipëndjeloerat akan kadoewanja ini didalampëndjara bësi*, Pr. Dj.

جررت **djoerit**, Jav. oorlog; *pëndjoeerit*, krijgsman, soldaat, plunde-raar, openlijke dief.

جررس **djoeroes**; I. *mëndjoeroes*, met geweld voortsleuren, een arrestant enz. b.v. *hamba djërat batang lehernja*, *hamba djoeroes ija kamari*, ik wierp hem een strik om den nek en sleurde hem herwaarts, R. Ch. *mëndjoeroes tangan*, bij de handen voort-sleuren, b.v. *ëngkau djoeroes tangannja bawa kapadakoe*, sleur hem voort bij de handen en breng hem tot mij. Moh. Han.

II. poos, wjl; *sadjoeroes*, een poos; *bërdjoeroes-djoeroes*, bij poozen; *dj. pandjang*, lange poos; *dj. pandak*, korte poos.

III. *mëndjoeroeskan*, water uitgie-ten op een badende. Zie *djiroes*.

IV. = *loeroes*, recht, rechttuit, rechte lijn.

جررر **djoerang**, ravijn, bergkloof, nauwe doorgang, holle weg, kreek, geul, steeg in e. stad. Ook *tjorang*, de Holl. 4e dr. 233, Prab. Dj. en M.

جرررر **djorong**, I. plat-ovaal, lang-werpig rond, v. schotels enz.; *pinggan djorong*, een ovale schotel, ook een ovale beteldoos van metaal. Schijnt

meer door Vorsten en de *poewan* meer door Vorstinnen te worden gebruikt, b.v. Sj. Mërd. *sirih adat pada djorong perak di-atoer oranglah*, de gebruikelijke bétel werd op een gouden schotel gereed gezet.

II. al wat uitsteekt aan gebouwen, stoep, pui en dus ook bastion; *bërdjorong*, van bastions voorzien, Pad. bovenl.

جرررر **djoreng**, kleinstuk vanden rand of hoek van iets; *mëndjoreng*, zulk een klein stuk afsnijden, b.v. van papier enz.

جررررر **djoering**, Jav. partje, vak-je, segment van vruchten, zooals van china'sappelen, doerian, uien enz.

جرررررر **djorok**; *mëndjorok*, naar voren uitsteken, Pad. bovenl. *tandjoeng mëndjorok kalaoet*, in zee uitstekende kaap; voorts langwerpig ovaal, N. Sum. zie *andjoer*.

جررررررر **djoeran**, roede, veerkrachtige staf, aan welks einde iets bevestigt is om in beweging gebracht te worden, hengelroede, stok van een vischnet, zwengel, lange stok met een mesje bovenaan om bloemen of vruchten te plukken; *djoeran kail*, hengelroede; zie *djoewar*.

جررررررر **djoeroe**, I. iemand, die in het een of ander bijzonder bedreven is, daarin voorgaat, daarin uitsteekt of uitmunt, b.v. *dj. toelis*, schrijver, secretaris; *dj. bëhasa*, tolk, taalman. In de Oend. komt *dj. bëhasa laki-laki* en *dj. bëhasa përrëmpoewan* voor in betrekking tot de Chineesche wángkangs, maar waarvoor is niet duide-

lijk. Vrouwen toch werden uit China nietaangevoerd; *dj. bandoengan*, sluiswachter, dijkwachter; *dj. moedi* (van *kěmoedi*, roer), stuurman; *dj. batoe*, de man aan boord, die met het looden en ankeren belast is; *dj. tinggi*, bootzman; *dj. kěrah*, de oproeper van het volk voor heerediensten, een minder hoofd, staande onder den *batin*; *dj. masak*, kok; *dj. mițar*, constabel; *dj. koentji*, sleutelbewaarder, rentmeester; *dj. petak*, de bewaarder of beheerder v. d. laadruimen, ladingmeester, *dj. kělat*, schieman.

II. staat stellig in verband met I. vooropgaan, uitsteken, vandaar *pěndjoeroe*, hoek, ook geometrische hoek; *ěmpat pěndjoeroe alam*, de vier hoeken der wereld; *pěndjoeroe mata*, binnenhoek van het oog.

III. *pěndjoeroe*, e. zilveren muntje, vroeger in Perak in gebruik tot het wegen van goud ter zwaarte van een halve *majam*.

جوره djoeroh, Jav. stroop. In het Palembangsche ook een gedeelte van het geld, dat bij een huwelijk aan de hoofden moet gegeven worden.

جوري djoerai, bundel van loshangende draden, reepen, krullen enz. b.v. van franje, een kwast, tros druiven en dergel.; *měndjoerai*, uit een punt in menigte los naar beneden hangen zooals de franje van een kwast; ook gebruikt als hulp-Telw. voor derg. zaken. Měn. deel, stuk, flarde.

جوري djori, span, van paarden; *koeda djori*, paarden die een span

uitmaken. Sw. zie het voorg. wrd.

جوريو djoeriau, een klein vlot van bamboe, C. en S.

جوزا djawzá, Arab. de tweelingen, teeken van den dierenriem; de Orion, het sterrenbeeld.

جوغ djoewang; *běrdjoewang*, vechten van groote dieren, die tegen elkander inloopen, zooals olifanten, draken, Ind. Poet. en derg.; tegen elkander inloopen en botsen van vaartuigen. Měn. wedijveren, tegen elk. op willen; *djoewang-djoewang*, e. s. v. galjoen op inl. vaartuigen, waarplaats is voor een paar man om te slapen; *daoendjoewang-djoewang*, ook *těndjoewang*, e. s. v. bladeren, die men als onheil-afweermiddel bezigt en waarvan men ook waaiers maakt; *gadjah sama gadjah běrdjoewang*, *pělandoek mati di těngah-těngah*, olifant vecht met olifant, het dwerghertje tussehen hen in komt om het leven. Sprw.

جوغت djongit, omgekruld naar boven, zooals b.v. de bovenlip.

جوغر djoengoer, vooruitstekende snoet, zooals b.v. de snuit van een varken en v. sommige visschen, ook de sneb of lange, spitse voorstevēn v. een vaartuig, boegspriet, kluihfout, of friesche ruiters? b.v. *samoewanja diboehoehnja soeda, randjau dan djoengoer bėrkoeliling kotanja*, Am. Hamz., overal had hij groote en kleine voetangels en friesche ruiters rondom zijne versterking aangebracht.

جوغس djongos, Ned. jongens, bediende van een europeaan.

جوغج djongang, naar voren

staand, van bovenlip en boventanden, voor de onderste uitsteken; *mëndjorang*, boven iets anders uitsteken.

جوڻت djoepoet, Jav. = *djempoet*, zie ald.

جوق djoewak, I. *mëndjowak*, met loodrecht uitgestrekte armen omhoog houden, zeilen hijschen, bijzetten, Sj. Abd. Moel. Mën. id.

II. jongeling uit den fatsoenlijken stand, behoorende tot het gevolg v. den Vorst, edelknaap, lijftrawant, page; *bërdjowak*, een page enz. hebben; *djoewak përahoe*, scheepsvolk.

جوڪت djoekoet, e. s. v. geneesmiddel bij koortsen.

جوڪڻ djoekoeng, Jav. bootje, kano, vervaardigd van een uitgeholde boomstam, = *djongkong*, Mal.

جوي djoega, zelfs, wel, ook, steeds, aldoor, steeds voort; niet te verwarren met *djoewa*, hoewel dit dikwerf geschiedt; *tiada djoega*, toch niet; *bërlajar djoega*, maar doorzeilen; *ija djoega jany*, hij is dezelfde die; *sama djoega*, geheel dezelfde of hetzelfde; *bagitoe djoega*, desgelijks, even zoo; *barangkali bënar djoega*, het kon wel waar zijn; *kaja djoega*, wel rijk, maar het heeft niet over; *djoega lagi*, nog maar, zie bij *lagi* en *djoewa*.

جوڪت djoget, Jav. dansen, dansmeid, publieke danseres.

جوڪر djogar, zeker spel op het verkeerbord, Prab. Dj.; *dj. tjahaja*, e. bijzondere soort daarvan, H. Boedj. Hik. Dewa Indra Mëng.

جوڪن djogan, zie *tjogan*.

جوڪي djoegi, e. s. v. smeersel,

gebruikt ter kitteling; *mëndjoegi*, kittelen; *pëndjoegi*, de persoon of het middel dat kittelt, v. d. W.

جوڪي djogi, Skr. e. s. v. hindoeschën bedelmonnik.

جولر djoewal, verkoopen; *bërdjowal*, handelen in, te koop hebben, zie voorb. de Holl. 5^e dr. pag. 18, zich bezighouden met verkoopen; *djoewal bëli*, koop en verkoop, koopen en verkoopen, handeldrijven; *djoewal hoetang*, borgen, op tijd verkoopen, crediet geven; *mëndjowal bëli hamba*, slavenhandel drijven, H. Abd. 303; *mëndjowal titah*, op ongeoorloofde wijze van 's Vorsten naam of zegel gebruikmaken; *m. nama*, op eens anders naam, zonder zijn voorkennis of toestemming, iets doen, bevelen of vertellen, met slechte bedoeling van iem. naam gebruikmaken; *bagai-mana koebëli mahal*, *dëmikianlah hëndak koedjowal pon mahal*, zooals ik het duur heb ingekocht, wil ik het ook duur verkoopen. H. Abd. *djoewalan*, koopwaar, die verkocht wordt of te koop is.

جولت djoelat, een groote, onbepaalde tijd of ruimte, e. poos, e. eind; *doewa djoelat kapal*, twee scheepslengten; *bëbërapa zamán dan djoelat-djoelat*, eenige eeuwen en onbepaalde tijden, I.P.; *sadjelat koeda*, de lengte van een paard; *sërta përahoe patik oendoer sadjoelat kabëlakang*, toen mijn vaartuig een scheepslengte was achterwaarts gegaan, M. S.

جولر djoeloer, recht vooruittsteking of te voorschijn komend; *mën-*

djoeloer, rechtuit steken, v. den voet, e. staart, snuit, de tong uit den mond, een slang uit haar hol, met het hoofd vooruit voortschuiven, zooals kleine kinderen, op den buik liggende, voortkruipen; *mëndjoeleerkan lidah*, den tonguitsteken; *djoeloer-djalar*, overal in- en uitloopen, rondslechteren; *tërdjoeloer kakinja*, zijne beenen waren rechtuit gestoken; *bërdjoeleer*, W. Sum. ook kruipen van planten over den grond = *djalar*, zie ald.

جولر djoelir, e. s. v. harpoen, C. en S.

جولغ djoelang, I. ook *djalang*; *mëndjoeelang*, omhoog boven iets uitsteken, schrijlings op den nek ofschouder zitten van een ander, e. kind of volwassene zoo dragen; *didjoeelang ombak*, door de golven gedragen; ook zich verheffen, b.v. van de vlammen boven iets anders, met opgeheven arm iets dragen, Max.; *djoelangan*, e.s.v. parasietplant, die in de geneeskunde gebruikt wordt.

II. of *djolang*, Jav. e. s. v. groote draagstoel = *djoli*, zie ald.

جولغ djoeling, scheel, loensch, Mën. ongelijk, scheef, wankelend; schuin, scheef, d. l. Cr.; *dj. ajar* en *dj. bëhasa*, loensch, e. weinig scheel, nu en dan iets scheel; *mëndjoeeling*, scheel zien; *mëndjoeelingi*, iem. scheel aankijken.

جولغ djoeloeng-djoeloeng, eerste, eersteling, voor het eerst, aanvankelijk, begin, b.v. v. periodieke winden, den vloed, zie *boewih*, v. vruch-

ten enz.; spits toeloopende sneb van een vaartuig, ook e. s. v. visch met spitsen bek; *tatkala nëgari Padang djoeloeng bërhoeni*, toen Padang voor 't eerst, of pas, bewoond werd; *pinta hamba djoeloeng-djoeloeng*, mijn eerste verzoek is. R. v. Eys. Mën. *djolong*, id.

جولق djoelik; *mëndjoeelik*, in een blad wikkelen, b.v. bloemen, opdat ze door de warmte van de hand niet beschadigd worden.

جولق djolok; *mëndjolak*, met iets langs naar iets anders steken, om het te bemachtigen, b.v. met e. stok naar vruchten op den boom, of naar iets dat op den grond ligt, met den vinger in de keel om braking te verwekken, een geheim uitvorschen, uit iemand halen, een abortus trachten te verwekken; *mëndjolak-djolak lobang hidoengnja*, in zijn neus peuteren, H. T.; *djolak hantoe*, e.s.v. gras; *djolak-djolak hantoe*, Mën. e.s.v. roode vrucht, die aan een slingerplant groeit, van binnen zwart is en als geneesmiddel wordt gebruikt; *boeroeng djolak*, e.s.v. houtsnip = *kaki dian*, zoo genoemd om zijn langen snavel, waarmede hij wormen uit den grond peutert; *mëndjolak malam*, een enkelen nacht bij iemand doorbrengen, v. d. W.; *boeroeng djolak malam*, e. s. v. kleinen vogel, die 's nachts voortdurend tjoutjou roept; *obat akan mëndjolak*, middel om de ongeboren vrucht af te drijven; *mëndjolak katanja*, hem de woorden uit de keel halen, aan het praten maken. Mën. *jang didjolak*

tidak dapat, jang pëndjolak tinggal di-atas, Sprw. = goed geld naar kwaad geld gooien; letterl. waar men naar peutert, dat krijgt men niet, en het peutermiddel blijft boven zitten.

جوله djoloh, e. s. v. ibisvogel, S.

جولي djoli, I. of *djoeli*, e. s. v. draagstoel bij optochten, K. T.

II. verb. Ned. jol, sloep.

جولي djoelai, uiteinde van tak of twijg. Mën. rank v. kruip- of slingerplanten; *mëndjoelai*, z. hechten aan iets anders; van de uiteinden van takken: zich slingeren om, overkruipen naar.

جوندغ djowandang; *boedjang djowandang*, naam van den ongeluk-aanbrengenden god bij dobbelspelen, inz. bij hanengevechten.

جوم djowoem, stil, kalm v. het weder, L.

جوهه djowih, naar beneden omgebogen van een rand, tuitvormig; *bibir djowih*, hanglip.

جوهه djauhar, Arab. juweel.

جوهه djohar, e. s. v. lagen boom met fraaie, gele bloemen, v. d. W.

جوهه djohor, de naam van een Mal. rijk op de zuidpunt v. het schier-eiland Malaka.

جوهري djauhari, Ar. juwelier. In het Mal. ook nog: knap, bedreven, ervaren, kundig, verstandig, wijs, b. v. *mërak emas itoe mængigal-igal dan tërlaloe djauharinja*, die gouden pauw pronkte steeds en was buitengewoon verstandig, Ind. P. Mën. id.

جوهن djohan, zie **جهان**.

جويت djowita, Skr. liefkoo-

zingswoord: bekoorlijk, liefelijk, b. v. *emas djoewita*, bekoorlijk goud; *ratna djoewita*, bekoorlijk edelgesteente; *tali djoewita*, liefelijk snoer, zijden snoer aan de borstplaat en om de middel.

جويينه djojinah, Perz. de zwaan.

جج djah, Perz. waardigheid, grootheid, heerlijkheid. Zie *gah*.

جهه djih, ook *djir*, mikstokje, waarnaar men met platte steentjes of geldstukken gooit.

جهاد djihad, Arab. heilige oorlog tegen de ongeloovigen.

جهارو djaharoe, deugniet.

جهالة djahálat, Ar. onwetendheid, onkunde.

جهان djihán, Perz. wereld; *djihán pahálawan*, een perzische titel, die overeenkomt met maarschalk, generalissimus. In het Mal. meest *djohan* uitgesproken en met de beteekenis van held.

جهه djihat, Arab. zijde, kant, toegekeerde zijde.

جهتרה djahtera, Skr. *sadjahtëra*, veiligheid, rust, vrede.

جهه djahr, Arab. openbaar, door ieder gezien en gekend; *mëndjaharkan*, verkondigen, alom bekendmaken.

جهل djahil, Ar. onwetendheid, onkunde, dom.

جهنم djehennam, Arab. diepe put, hel; in het Mal. ook helsch en wat voor de hel bestemd is; *nanti djehennam kita*, dan zijn wij vermorzeld, of voor de haaijen. Sw.

جهودي djahoedi, joodsch, = *jahoedi*.

جهيز djahíz, Arab. snel, vlug.

جيب djib, Eng. jib, kluisverzeil.

جيبه djibah; *běrdjibah*, op veel plaatsen of algemeen voorhanden zijn, van koopwaren.

جيتون djitoen, boom of plant, Sj. Mans. Sj. Goemp. In de Sj. Ind. Kěsn. is het *djintoen*, b.v. *noeri itoe hinggap didjintoen sěganda moeli*. Het schijnt = *pohon* te zijn, b.v. *hinggap didjitoen nagasari*, id. en Kin. Tab. Ook komt het voor als vrucht, mogelijk olijf, b.v. *baginda pon bėrmaın sagěnap doesoen, měngambil boewah chorma dan djitoen*, de Vorst vermaakte zich in het gansche gehucht en plukte dadels en olijven, Mans. Sj. Goemp. Zie *zaiton*.

جيتہ djitah, e. s. v. liaan, die elastieke gom levert, = *djěla*, zie ald.

جيجر djedjer, rij, reeks, achter, naast of onder elkander: *běrdjedjer*, op een rij; *běrdjedjer-djedjer*, aan rijen of reeksen; *měndjedjer*, in rijen zetten, b.v. van cijfers onder elkander; *běrdjedjer doewa lapis*, in dubbele rijen; *běrdjalan bėrdjedjer*, een aan een achter elkander gaan of marcheeren; zie ook *djadjar*.

جيجي djidji, uitroep van iem. die van iets vies is, bah, foei; *měndjidji*, dit woord zeggen, zich vies toonen; *měndjidjikan*, iets vies vinden, vies van iets zijn, verfoeien, zie ook *tjih*.

جيجون djajhóón, Perz. de rivier Gihon.

جيدر djidar, Jav. lijn, regel, linieersel, liniaal; *měndjidari*, iets linieeren, belijnen, H. Abd.

جيران djirán, Arab. geburen.

جيرات djirat, chineesch graf. Het Arab. *جيرة*? Měn. huisje bij de graven van aanzienlijken.

جیرت djirət, Jav. strik, = *djėrat*, zie ald.

جیرس djiroes, = *diroes*; *měndjiroes*, besproeien, begieten. Měn. = *tiroes*. Zie ook *djoeroes* III.

جیرک djirak, e. s. v. plant, welks bladen gebruikt worden tegen uitslag, Měn. *djirak*, id.

جیرم djiram, waterval, zie *djėram*.

جیري djirai, een ziertje, ondeelbaar klein iets, een weinig, L.

جیپڠ djipang, I. ook *djėpoen*, Japan.

II. e. s. v. wapen, strijdbijl, b.v. *sěndjatanja daripada panah dan djipang*, Hik. Koris. Zie *tjipan*. Pěl. Djin. heeft *djipan*.

جیل djil, Eng. jail, gevangenis.

جیلہ djila; *běrdjila*, slingerend afhangen; *běrdjila-djila*, slingerend zweven b.v. van een vlieger.

جیلت djilat; *měndjilat*, likken, afflikken, oplikken, ook gebruikt van de vlammen; *roemah didjilat api*, het huis werd door de vlammen verteerd; *měndjilatkan lidah*, likkebaarden, b.v. *kěra itoepon ... měndjilatkan lidah sambil mēnari*, die aap nulikkebaarde al dansende, Sj. Madli.

جیلت djelet; *měndjelet*, drukkende over iets strijken.

جیلت djilit, van het Arab. **جلد**, band van een boek.

جیلولو Djilolo, naam van een der Ternataansche eilanden.

جیمت djimat, I. het Arab. **أزیمت**, amulet.

II. het Arab. **هیمت**, zuinigheid, overleg; **مندیجیماتکان**, met zuinigheid of overleg behandelen.

جین djina, verbastering van het Arab. **زنا**, overspel, zie ald.

دجین djin, e. s. v. denkbeeldige wezens tusschen engel en mensch, zie **جن** I.

دجیناک djinak, tam, mak, gewend, gemeenzaam of familiaar geworden, getemd, gedwee; brutaal b. v. van jonge kippen, zeeroovers, H. Abd. 238 enz.; **بیردجیناک-دجیناکان**, met elkander op een vertrouwelijken voet gekomen, van hen, die vroeger schuw voor elkander waren; ook zich vertrouwd maken, b. v. met geschriften, H. Abd. 154; **بیردجیناک-دجیناکان دنگان بھاسا دیرینجا**, z. vertrouwd maken met zijn eigen taal. Sadj. Mal. p. 1; **مندیجیناککان بیناتان**, dieren temmen.

دجینال djinal, verb. van **زاینوے'لابیدین**, zie bij **zain**.

دجیوا djiwa, Skr. ziel, leven; **مندیبوانان دجیوانان**, zijn leven wagen, prijsgeven; **ویتالام دجیوا**, liefkoozingswoord: uitverkorene.

دجیووک djewak = **بیووک**, zie ald.

چ Cha

چابت tjaboet; **مندیتjaboet**, uittrekken van iets, dat ergens in of om

bevestigd is, b. v. een plant uit den grond, haar uit het hoofd, een kris uit de scheede, een ring van den vinger enz.; **مندیتjaboet boelo boeroeng**, een vogel plukken; **تjaboet kapala**, deserteeren v. e. soldaat in tijd van oorlog, C. en S.; **مندیتjaboet dari limbahan**, fig. uitdrukking voor uit het slijk opheffen, Sj. Madli; **م. lidi**, e. s. v. godsgericht, Oend. Djambi; **ماین تjaboet**, ving-et-un spelen, omdat daarbij de spelers zelf de kaarten uit den stok trekken; **بیرتjaboet**, uitgetrokken, ontbloot van een wapen enz. Volg. d. l. Cr. is **tjaboet**, ook inkomende rechten = **tjoekai**; **مندیتjaboet sapoeloeh satoe**, een recht heffen van 10⁰/₁₀.

چابیت tjabit, zie **tjabik**.

چابیر tjabar, I. flauw, laf, bang. **مندی. zorgeloos, achteloos, niet zuinig**; **tjabar hati**, flauwhartig, lafhartig; **مندیتjabarkan hati**, ontmoedigen, Mak. R. 63.

II. e. s. v. krom mes om gras te snijden.

چابیر tjabir, gescheurd; **تjabar-tjabir**, overal gescheurd, aan flarden; **مکانا سغالام توہوہنجا پون habis بیرتjabiran**, zijn geheele lichaam nu was overal gescheurd, P. Dj. Zie **tjabik**.

چاڭ tjabang, gevorkte tak en al wat dien vorm heeft, b. v. een gaffel, tapstoel voor een vuurwapen = **tjagak**, zie ald. knijper op den neus van vee, zijtak eener rivier enz. ook fig. gebruikt; **tjabang tjaban**, het verdeelde onder eind v. e. pen om netten te knopen; **tjabang kemoedi**, het gekloofd stuk hout, waarin het roer

draait, M. *tjabang panah*, keep v. e. pijl; *ingatan bértjabang*, verdeelde gedachten; *lidah bértjabang*, dubbel-tongig; *hati bértjabang*, dubbelhartig; *méntjabang*, takken of twijgen schieten, zich in takken verdeelen van eene rivier; *méntjabangkan*, enten.

چابق *tjabak*, e. s. v. vogel, een nachtvoegel, de geitenmelker, L.

چابق *tjaboek*, I. deergste graad van melaatschheid, = *pékoeng*.

II. Perz. zweep, = *sambok*, Jav.; *méntjaboek*, zweepen.

III. gordel voor mannen, I. P. = *sabok*, Jav.

چابق *tjabik*, verscheurd, aan stukken gescheurd; *méntjabik*, verscheuren; *tjobak-tjabik*, aan flarden gescheurd; zie ook *tjarik* en *tjabir*.

چابل *tjaboel*, I. onzedelijk, ongebonden, losbandig, vermetel, brutaal, onbeschoft; *ombak tjaboel*, de onstuimige golven; *laoet bértjaboel*, de zee wordt onstuimig; *méntjaboeli*, onbeschoft behandelen, onteeren, verontreinigen van eene vrouw; *méntjaboel-tjaboeli madjèlis orang*, de vergadering onbeschoft toespreken, M. *pértjaboelan*, onzedelijkheid.

II. = *tjebol*, dwerg, b.v. *sapèrti sitjaboel hëndak méntjapai boelan*, als de dwerg, die de maan wil grijpen, Sprw. zich willen verheffen tot iets, dat men nooit bereiken zal, Jav. *tjebol*.

چابی *tjabé*, Jav. langespaansche peper, = *lada tjina*, ook wel staartpeper, doch hiervoor beter *tëmoekees* en *këmoekees*; *tjabé tali*, e. s. v. staartpeper, die er als gedraaid touw uitziet

en als geneesmiddel gebruikt wordt; *tjabé soelasih*, staartpeper, d. B.; *tj. atjang* of *tj. sabèrang*, *tj. bèsar*, *tj. tjanggek* of *tj. djawa*, *tj. rawit*, *tj. soelasih* en *tj. boeroeng*, zijn soorten opgegeven door C. en S.; *boeroeng tj.*, e. s. v. vogel, maar welke? komt ook bij M. voor.

چاتر *tjatoer*, I. Skr. schaakspel; *bèrmain tjatoer*, schaakspelen; *papan tjatoer*, schaakbord; *boewah tjatoer*, de schaakstukken; *soelam bértjatoer*, met ruiten borduren.

II. Jav. spreken, zeggen; gesprek, gezegde.

چاتس *tjatoes*, *méntjatoes*, slaan met iets hards op iets hards, zooals b.v. met een vuurslag op een steen, Pad. bovenl. Mèn. ook tegen elk slaan, b.v. van de tanden, bijterig van paarden.

چاتغ *tjatang*, e. bakje van geel koper of rotan, waarin men e. trekpot zet, ook *tjetang*, C. en S.

چاتغ *tjatoeng*, *daripadagajoeng?* Abd. sch. wrdb. Zie *tjentong*.

چاتغ *tjating*, *daripada timbangan?* Abd. sch. wrdb., mogelijk het tongetje van een balans. Mèn. *méntjating*, laten wegspringen door met de vingertoppen op het eene einde v. het voorwerp te drukken.

چاتق *tjatoek*, I. pik, hak, hou; *tj. api*, vuurslag; *méntjatoek*, kloppen, tikken, pikken van vogels, met kracht neerslaan, zooals de haan van een geweer, de hamer van een klok enz. *péntjatoek*, stok om te slaan, zooals

bij het kolven gebruikt wordt, mijnwerkers-pikhouweel. Mën. kap, houw; *mëntjatoek*, kappen, houwen, hakken, afhakken, toepikken v. vechtende vogels. Op Malaka ook hakken, houwen met e. grooten bijl of pikhouweel om boomen te vellen; houw, slag met zulk een voorwerp. Zie *patoek*.

II. schep met de holle hand of iets daarmee overeenkomende; *pëntjatoek*, kleine kokosdop, waarmede men rauwe rijst schept; *tjatoek nasi*, napje, waarmede men gekookte rijst opschept.

III. ook *tjotoek*, het bovenlijf vrij opgericht hebben, zonder tegen iets geleund te zijn, zie *tjëratoek*.

چاتو *tjatoe*, I. *mëntjatoe*, bij kleine gedeelten toemeten of toedeelen, op rantsoen stellen, schulden bij kleine gedeelten afbetalen; aan zijne vrouw afgepast huishoudgeld geven, nauwkeurig de kosten v. levensonderhoud berekenen en alleen die vooruitbetalen, C. en S. Zie *tjatoek* II.

II. *mëntjatoe* = *mëmohon*, smeeken, Hik. Bandjar enz. Mogelijk het grondw. v. *tjëlatoe*, Jav.

چاتو *tjatoh*; *mëntjatohkan*, opheffen, optrekken uit iets, b. v. *ditjatohkan beta dari dalam lobang, sampailah beta dihantarkan poelang*, ik, werd uit den kuil opgetrokken, zelfs naar huis gebracht, Sj. Madli.

چاچق *tjatja*, e. s. v. versnapering, die op knoedelen gelijkt; *tj. halia*, ronde knoedelen; *tj. anak ikan*, langwerpige vierkante knoedelen; zie ook *tjatjah* II. In de Asm. Pat. ook *tjatji* geschreven.

چاچت *tjatjat*, Jav. ook Mën. en Mal., C. en S., gebrek, fout, vlek, smet, = *tjèla*; *bértjatjat*, geschonden, met gebreken enz. fig. van lage afkomst; *mëntjatjatkan*, iets gebrekkig, fout vinden, smaden, smalen op iets; *pëntjatjat*, geschenk in geld bij de huwelijksgift als de bruidegom een zichtbaar lichaamsgebrek heeft. N. Sum. *opah tjatjat*, zie *pampas*.

چاچر *tjatjar*, I. Jav. de kinderpokken. Mën. pokken ontstaan door inenting; *tj. ajar*, de waterpokken; zie bij *toemboeh*.

II. *mëntjatjar*, gedurig van plaats veranderen, ongestadig, van een tol, paard enz.

چاچغ *tjatjing*, worm, aardworm, ingewandsworm, ook de fijne wortels, waarmede klimplanten zich vasthechten; *kanègari tjatjing*, naar het land der wormen, fig. voor sterven; *tj. kambing*, leverworm, d. l. Cr.; *tjatjing mëndjadi oelar naga*, de worm wordt een draak. Sprw. niet komt tot iet; *tj. këröewit* of *kërawit*, aarsmaaien; *tj. soesoe* en *tj. pipih*, lintworm; *tj. minjak*, kaasmaden; *tj. gèlang-gèlang*, worm met ringen, de gewone dauwpier; *pènjakit tjatjing*, wormziekte; *obat tjatjing*, middel tot verdrijving der ingewandswormen, zeverzaad, semen santonicum. Spottenderwijze noemt men den staart v. e. chinees ook wel *tjatjing*.

چاچق *tjatjak*, I. rechtopergens ingestoken, zooals een mast, palissadepaal en derg. ook: steek, prijk, d. l. Cr. zie *tjatjah*; *tértjatjak*, rechtop

ingestoken; *těrtjatjak* *bagai lěmbing těrgadai*, ingestoken als e. verpande speer, fig. uitdrukking voor iem. die als een kaars blijft staan en niet wil gaan zitten, C. en S.; *boeroeng tjatjak*, e.s.v. kleinen vogel, gelijkende op de *pipit*, C. en S.; *měntjatjak*, zulke voorwerpen in iets steken, b. v. in d. grond; *m. bēlat*, e. vischstaketsel bouwen, ook *tahan bēlat*.

II. pokput, Abd. sch. wrdb. hiervan *tjěratjak*, zie ald.

چاچل *tjatjil*, klein in zijn soort, te klein voor het doel, b. v. van een paard om met e. ander e. span uit te maken, een te kleine man voor eene groote vrouw.

چاچو *tjatjau*, zich in zijn doen vergissen, z. verspreken. Měn. ongedurig, bewegelijk, niet bij zijn werk blijvend, uitlooperig. Zie *katjau*.

چاچه *tjatjah*, I. steek, prik; *měntjatjahkan bēnih katoemboehan*, vaccineren, v. d. W.; *měntjatjah*, prikken, beprikken, tatuëeren, ook lardeeren; *samoewanja běrtjatjah badannja*, allen waren getatueerd, Pel. Abd. 19.

II. Jav. aantal, bedrag; aantal akkers, b. v. *tjatjah sawah*, aantal rijstvelden.

III. = *tjatja*, zie ald.

IV. Jav. stukje; *měntjatjah*, fijn-snijden, fijnhakken; zie *tjětah*.

چاچي *tjatji*; *měntjatji*, de voorschoot van een zeil aandraaien en in de *tělinga lemau* beleggen; *kajoe tjatji* of *pěntjatji*, korte stok, knevel, draaier, daarvoor gebruikt.

چادِر *tjadir*, Perz. sluier, spreij

tent = *sělendang*. Ook *tjadai*, C. en S.

چادغ *tjadang*, wat voor een bepaald doel voor later bespaard of bepaald wordt, reserve, appeltje voor den dorst, spaarpennyng; *měntjadang*, voor een bepaald doel bestemmen en afzonderen; *měntjadang toewa*, voor den ouden dag afzonderen, wegleggen, sparen; zie ook *tjagar*.

چادغ *tjading*, opzamelen, aren lezen; *padi tjading*, aldus verkregen rijst, C. en S.

چادق *tjadoek*, oplichten, b. v. e. slang haar kop of e. olifant zijn slurf.

چادق *tjadik*, de vlerken of uitleggers van een inlandsch vaartuig.

چادو *tjadoe*, voor gek spelen, C. en S.

چادي *tjadai*, I. jok, gekheid, C. en S.

II. verbluft, ontgaan, id.

III. Perz. *tjadir*, e. s. v. doek, die over den schouder gedragen wordt en als bidmat wordt gebr. id.

چار *tjara*, wijze, manier, trant; *tjarawolanda*, op zijn hollandsch; *tjara pěrěmpoewan*, op de wijze der vrouwen, vrouwelijk; *oewang tjara*, geld door de bruid aan d. bruidegom gegeven, na het huwelijk en bij het scheiden door haar terug te ontvangen, Měn. dit is mogelijk eene verkorting van *oepatjara?*; *tjara bēhasa*, manier van welvoegelijkheid, fatsoenlijk.

چارت *tjaroet*, I. vuile, gemeene praat; *měntjaroet*, vuile taal uitslaan; *pěntjaroet* vuilbek; zie *tjalak*.

II. grassnijmes; *měntjaroet*, grassnijden, L. Zie *tjaroek*.

چارت **tjarit**; *mëntjarit*, hinniken, M. en de B. *pëntjaritan*, gehinnik. Zie *djërilit*.

چارغ **tjarang**, rank, loot, twijg, schot of scheut, inz. v. rankgewassen, zooals de sirih en derg.; *bërtjarang*, v. ranken voorzien zijn; *mëntjarang*, de loten afplukken; *sirih-tjarang*, betelbladen v. de loten, die beter zijn dan die met lange stelen aan de rank zitten en *sirih kërakap* genoemd.

چارث **tjarap**, I. veranderd, verformd, ook *tjarip*, C. en S.

II. *tjarap-tjarap*, wenken, een teeken geven door zachtjes aan te stooten of te knikken met het hoofd.

چارث **tjaroep**; *mëntjaroep*, slurpen, slorpen, d. B. Mën. *mëntjarak*, drinken uit een voorwerp zonder dit aan den mond te zetten, in den mond laten leegloopen, b.v. een ei, uitslurpen; zie *tjarak* I.

چارث **tjarak**, I. *mëntjarak*, drinken uit een voorwerp zonder dit aan den mond te zetten, in den mond laten loopen, b.v. uit de tuit van een *këndi*, in de keel gorgelen, Pahang = *tjêlaroe*; te Kelantan en Petani, C. en S., uitslurpen, zooals b.v. van een rauw ei.

II. de kaarten opnemen en er in beginnen te kijken, id.

III. *mëntjarak*, juist zichtbaar worden van de opkomende zon, id.

چارث **tjarik**, I. gescheurd, afgescheurd stuk; *satjarik kartás*, een stukje papier, een briefje; *mëntjarik*, iets scheuren, verscheuren; *mëntjarik-tjarik*, bij herhaling scheuren,

ook verscheuren van wilde dieren, H. Boedj. = *sojak*; *ditjarik-tjariknja akan pakaian jang pada toeboehnja*, hij verscheurde de kleeren, die hij aan het lijf had, Hik. Groel; *tjorak-tjarik*, op verschillende wijze en overal gescheurd; *sëtjarik kapan*, e. s. v. nachtvogel, welks geluid overeenkomt met dat van het doorscheuren van een lijkkleed en die als voorbode van den dood wordt beschouwd.

II. Jav. schrijver, klerk.

چارث **tjaroek**, I. *mëntjaroek*, de bast van een boom afhalen, e. boom schillen, ook Abd. sch. wrdb. Volgens v.d.W. inkepingen in boomen maken, om er de hars of gom te doen uitvloeien, zoo ook C. en S. Mën. holte, inham, nis, diepe keep in een boom = *tjërœk*, zie ald.

II. *mëntjaroek*, opslokken, slurpen, inzwelgen; *pëntjaroek*, gulzigaard, slokop; zie *tjaroep*.

III. een doorloop, goot, smalle stroom, C. en S.

چارم **tjaram** en *atjaram*, trouwring, L. en ook K. Oend.

چارم **tjaroem**, onordelijk, zonder methode, ongeregeld, C. en S.

چارو **tjaroe**, zie *tjaroek* II.

چاروي **tjaroei**, e. s. v. boom, van welks hout men planken maakt.

چاره **tjaroeh**, = *tjërœh*, zie ald.

چاروي **tjari**, zie *tjèhari*.

چارغ **tjanget**, zie *tjongak* II.

چارغ **tjangang**, = *tjèngang*, zie ald.

چارغ **tjangap**, inkeping aan het einde van een balk, gaffel aan

het einde van een stok en derg., zie *tjangjah*.

چاڻ tjapa, e. s. v. medicinale plant, wilde salie = *sẽmboeng*, Jav. zie aldaar.

II. e. s. v. spel met drie hol en bol geslagen muntstukken; *bẽrmaĩn tjapa koeris*, e. s. v. kruis-en-munt spelen met zulke muntstukken, C. en S.

چاڻر tjapar, *sapẽrti tẽmpat barang-barang?* Abd. sch. wrdb.

چاڻغ tjapang, ruimte tusschen de neusgaten of tusschen de horens, C. en S. vorksgewijs, zie *tjabang*.

چاڻغ tjaping, I. metalen plaatje ter bedekking der schaamdeelen, door nog naaktlopende meisjes gedragen; overslag over de kram, waarin een hangslot hangt. Mẽn. stukje, klein gedeelte van iets; *mẽntjaping*, een stukje afscheuren; *tj. bẽlakang*, spiegel van een vaartuig.

II. het koord of de stok in een val, die, als er op getrapt wordt, veroorzaakt, dat de deur dicht valt, C. en S.

چاڻغ tjapoeng, Batav. glazenmaker, juffertje, het bekende insect.

چاڻق tjapak, I. voorouders in den 6^{en} graad, overgrootvader van iemands overgrootvader.

II. *mẽntjapak*, geringachten, niets geven om iets, Sj. Mans. Sj. Sult. Jahja; Mẽn. smakken als teeken dat iemand ons verveelt.

چاڻق tjapoek, I. plekken, teekens, litteekens van pokken en derg., *moekanja bẽrtjapoek*, zijn gelaat is met pokputten. Mẽn. id.

II. schrijlings, half knielend, op

den rug van een dier of op een tak zitten.

چاڻق tjapik, krom en lam van arm of been; misvormd van hand of voet, Sw. en d. l. Cr. Ook = *tjapẽ*, zie ald.

چاڻل tjapal, sandalen, voetzoelen. H. Abd. 259.

چاڻه tjapah, ronde, houten bak, om iets in te wasschen. Mẽn. Bijv. w. naar boven breed en wijd uitlopend.

چاڻي tjapai; *mẽntjapai*, naar iets grijpen of reiken; *mẽntjapai akan pẽdang*, naar het zwaard grijpen, Saif. Dzoel.; *hẽndaķ mẽntjapai boelan*, de maan willen grijpen, d. i. het onbereikbare willen; *sapẽntjapai*, zoover men reiken kan, armslengte; *mẽntjapai tangan*, bij de hand vatten.

چاڻي tjapẽ, op Java, vermoeid, ook iets moede zijn, zie *pẽnat*.

چاڪت tjakat en *tjakatan*, handig, knaphandig, behendig, H. Abd. 106, r. l. Mẽn. en Jav. *tjikatan*, id.

چاڪر tjakar, klauw, poot met nagels, v. vogels en viervoetige dieren, ook krab of krabbel met zulk e. klauw; *tjakar bẽsi*, een ijzeren krabber; *mẽntjakar*, met handen of klauwen krabben, omkrabben, b. v. de aarde, Pẽl. Djin.; *ditjakar dan ditẽndang olih istẽrinja*, hij werd door zijne vrouw gekrabd en geschopt; *soerat satjakar*, een krabbel schrifts, Sj. Abd. Moel. voor ons: een regel schrifts, b. v. *soeratnja tiada barang satjakar, tiba-tiba datang mẽrampas mẽmbakar*, geen enkele krabbel schrifts zond hij en komt onverwachts

rooven en branden; *tjakar hajam*, hanekrabbels of hoenderkrabbels, slecht schrift, voor ons: hanepooten, ook e.s.v. spritsgebak; *tjakar balar*, krabben en schrammen, H. Abd. 387; *tjakar itik*, e. s. v. plant, cotyledon laciniata, L. *tjakar-mëntjakar*, elk-ander krabben.

چاڭغ tjakang, strak gespannen, C.

چاڭغ tjakong, hooge rug, maar geen bochel, C. en S.

چاڭغ tjakap, kunnen, instaat zijn tot iets, zeggen dat men tot iets instaat is, bluffen, opsnijden, ook gewoon praten, spreken; *tjakap angin*, onnutte praat, wind, bluf; *doedoek bërtjakap-tjakap*, zitten te praten, te keuvelen; *tjakap-tjakap rampai*, gemengde samenspraken; *mëmpërtjakapkan*, opwekken, aanvuren v. den moed, lett. doen instaat zijn, doen durven, de Holl. 5^e dr. 199; *përtjakapan*, gesprek.

چاڭغ tjakoep; *mëntjakoep*, hap-pen naar iets, ook e. ijzeren rotteval met tanden en een klem voor olifanten, C. en S.

چاڭغ tjakau; *mëntjakau*, schielijk iets of iemand aangrijpen, met de handen of klauwen zooals een tijger; *bërtjakau-tjakauwan*, elkander aangrijpen, van vechtenden. Zie *tjèkau*.

چاڭغ tjakah, I. met groote passen of schreden, van iemands gang.

II. afzetten met e. boom, afsteken v. e. vaartuig, C. en S.

چاڭغ tjakai, e. ander de schuld

geven van hetgeen men zelf heeft gedaan, z. ten koste v. e. ander verontschuldigen. Volg. and. *tjaki*.

چاڭغ tjaga, e.s.v. boom, C. en S. maar welke?

چاڭغ tjagoet = *pagoet* en *patoek*, zie ald.

چاڭغ tjagar = *tjadang* en *tjandang*, zie ald.; *tjagaran*, ook middel om in zijne behoefte te voorzien, L. en Max. borg, waarborg, Sw., securiteit, reservefonds.

چاڭغ tjagak, I. voet, bok, af-fuit, onderstuk, vork, waarop instrumenten, draaibassen enz. komen te staan of waarop de neergelaten mast komt te liggen.

II. vlug van bewegingen en van spreken, = *tjërëgas* en *gantjang*, zie ook Abd. Moel. pag. 24.

چاڭغ tjagoe, de fijs, e.s.v. ver-zwering aan de vingers.

چال tjala; *tjola-tjala*, hier en daar snappen, inz. met onwaarheid, v.d. W. zie *tjalak* en *tjaling*.

چال tjalat; *mëntjalat*, de huid van de penis terug schuiven, C. en S.

چال tjalit, veeg, smeermet den vinger; *mëntjalit*, den vuilen vinger ergens aan afstrijken, zie ook *palit* en *tjolek*.

چالر tjalar, schram, geschramd van de huid, zonder bloeding.

چالغ tjalang, Jav. iem. die op uitkijk geplaatst wordt; *pëntjalang*, e.s.v. vaartuig, dat mogelijk op kond-schap werd uitgezonden, e.s.v. kruiser?

چالغ tjaloeng, scheppertje, van

een bamboegeleding gemaakt, aan een touw, om uit een ton aanboord water te scheppen. Mën. koker v. bamboe met e. handvat om er drinkwater in te halen of te bewaren; *pisau tjaloeng* = *tjandoeng*, zie ald.

چالغ *tjaling*, I. gewoon zijn te liegen, leugenachtig; *tjolang-tjaling*, hier en daar leugenachtige praatjes houden. Zie *tjala*.

II. e. omheining met doornen om de oogst op het veld te beschermen; *tjaling babi*, zulk e. omheining tegen de wilde varkens, C. en S.

چالق *tjalak*, I. veel praatjes hebben, uitflappen, overal den mond insteken, plapperen, vaardig in het antwoorden.

II. e. stokje waarmede men de fijn-gestampde sirih uit de *gobek* neemt, ook *pënoendjal* geheeten, C. en S.

چالن *tjaloen*, I; *bërtjaloen*, be-raadslagen, met elk. overleggen, C. en S.

II. de naam v. e. boom welks bladen in de *tëpoeng tawar*, worden ge-bezigd, C. en S.

چامر *tjamar*, I. zeemeeuw. Mën. gulzig; volgens d. l. Cr. een groote zeemeeuw, ook *tjakmar*; *mëntjamar*, grijpen en wegvoeren, rooven, v. d. W. mogelijk naar den aard der zeemeeuwen.

II. het lichaam met geneeskrachtige smeersels wrijven, C. en S.

چامغ *tjamang*, e. toorts, C. en S.

چامن *tjamin*, I. *tjamin tjamin*, mond of bek voortdurend open- en dichtdoen, zooals b.v. de visschen;

ikan tjamin-tjamin, e.s.v. vergiftigen zeevisch, die zich opblaast als hij gevangen wordt en de gewoonte heeft aan de oppervlakte van het water met zijn bek zoo te doen.

II. *tjamin-tjamin*, e. s. v. kleine, zure vrucht, Mën. en Mal. id. ook d. l. Cr. Op Java *tjërémé* geheeten.

چامو *tjamau*, I. e.s.v. boom, welks bladeren tegen smertingen roodehond worden gebruikt.

II. *bërtjamau*, v. e. olifant, aarde met zijn poot losmaken en met zijn slurf over zijne rug gooien, C. en S.

چان *tjana*; *boenga tjana*, e. s. v. bloem; *Caesalpina pulcherrima*, d. l. Cr., zie het volg. wrd.

چانر *tjanar*, e. s. v. boom met goed hout; *tj. babi* en *tj. bokor* zijn soorten daarvan; ook e. s. v. *salsaparille*, R.

چانغ *tjanang*, I. diep koperen bekken met knop in het midden en dat met een elastieken knuppel geslagen wordt, ook gebruikt als omroepersbekken; *mëntjanangkan*, iets bij bekkenslag bekend maken, uitklinken; *pëntjanang*, omroeper, uitklinker.

II. balansje of houtje op een weef-toestel, dat de stokken, waarover de draden gaan, doet spelen; *tali tjenang*, de koorden, waaraan het hangt.

چانو *tjanoe*, blikken koker, volg. C. en S. e. tinnen ketel, waterketel.

چاني *tjanai*, Tam. gladstrijken, slijpen; *batoe tjantai*, slijpsteen, die gedraaid wordt, ook *pëntjanai*; *mëntjanai*, op zulk een steen slijpen; deeg

op een plank uitrollen, metalen pletten, v.d.W., ook gladstrijken, b.v. *pasirnja rata bagai ditjanai*, het zand aan den oever was effen alsof het gladgestreken was, M. Mën. ook nog zich optooien b.v. *lëkas mëmakai; djangan ditjanai djoea lagi*, kleed u spoedig en tooi u maar niet zoo op.

چاؤ *tjaöe*, I. Soend. = *pisang*, zie ald.

II. Chin. e.s.v. pap van roode rijst, die als toespijs gebruikt wordt.

چاؤت *tjawat*, schaambedekking voor mannen, bestaande uit een lap, die van voren en van achteren door een band om de middel opgehouden wordt en tussehen de beenen doorgaat; *sëloewar tjawat*, suspensoir; *bërtjawat ekoer*, met den staart tussehen de pooten, van honden; *këmoedi tjawat*, een roer zooals aan de chineesche jonken, waar een touw onderdoor loopt, ook gebruikt van e. europeesch roer; *bërtjawat*, zulk een bedekking dragen, alsschaambedekking aanhebben; *mëmpërtjawat kain*, een doek als *tjawat* gebruiken of aandoen.

چاؤس *tjawas*, e. lange riem, die op rivierplotten gebr. wordt, op een standaard rust en heen en weër loopende in beweging wordt gebracht, C. en S.

چاؤس *tjaöes*, scherp door vermagering, van neus en aangezicht, v.d.W. gebogen, gebukt van houding, zie *aoes*.

چاؤس *tjawis*, Jav. gereed, in gereedheid = *sadia*.

چاؤغ *tjaöeng*, ingevallen, b.v. van de wangen.

چاؤغ *tjawang* = *tjabang*, zie ald.
چاؤق *tjawak*, I. e.s.v. wikke of spelt, L.

II. kuiltje in een lichaamsdeel; *tjawak pipi*, kuiltje in de wangen. Mën. *tjaoek*, litteeken.

III. = *kongkong*, zie ald.

چاؤل *tjaöel*, e.s.v. smalle, fijne linnen doek, die om het lijf geslagen wordt, v.d.W. mogel. verb. van *själ*, Perz. ons sja a l. Zie Mal. Sam. II pag. 26 en 28 en mijn Mal. brieven n°. 8.

چاؤن *tjawan*, Chin. kommetje, kopje. Mën. id. ook wel gebruikt voor ons beker, b.v. *satëlah satjawan sa'orang minoem itoe*, toen ieder één beker geledigd had, daar men wijn en sterke drank uit kommetjes drinkt.

چاؤي *tjawi-tjawi*, e.s.v. donkerblauwen vogel met twee lange staartvederen, zie *tjëntjawi*.

چاه *tjah*, Chin. thee.

چاهر *tjahar*, dunne ontlasting; *mëntjahar*, purgeeren; *pëntjahar*, purgeermiddel, purgatie.

چاهغ *tjahang*, zie *tjampah*.

چاي *tjaja*, glans, zie *tjehaja*.

چاير *tjaïr*, dun, niet gebonden, van soep, pap en derg. slap van een aftreksel, zooals thee, koffie, vlier en derg., ruchtbaar, wereldkundig, van een naam, handeling enz.; *sakalian bënda jang tjaïr lain daripada ajar*, alle vloeistoffen behalve water; *minjak sapi jang tjaïr*, gesmolten boter; *ajar madoe tjaïr*, vloeibare honig,

ləmak tjaïr, gesmolten vet; *məntjair-kan*, dun, slap, ruchtbaar maken; *soekat koetjairkan namanja, bəharoelah poewas hatikoe*, eerst als ik zijn naam heb ruchtbaar gemaakt, zal ik pas tevreden zijn.

چائغ *tjaïng*, I. aan stukken of flarden gescheurd, stuk; *məntjaïng-tjaïng*, aan stukken of flarden scheuren, in zeer kleine stukjes snijden; *tjoəng-tjaïng*, overal aan flarden.

II. Batav. eene hoeveelheid padi van 200 bossen, wegende elk 20 pond.

چایو *tjajoe*, vierkante matras om op te zitten, v. d. W.

چبدق *tjoebədaq*, Mèn. = *tjəm-pədaq*, zie ald.

چبر *tjəbar*, zie bij *tjəboer* en *tjabar*.

چبر *tjəboer*, plomp! het geluid van iets zwaars, dat in het water valt; *məntjəboer*, in het water plompen, in het water springen, ook met handen en voeten in het water spartelen of plompen, van badenden; *məntjəboer-kan dirinja kadalam ajar laoet*, zich in het zeewater storten; *məntjəboer-kan sajan*, met de vleugels in het water slaan, van badende vogels; *tjəbar-tjəboer*, hetzelfde met verscheidenheid of van velen; *tərtjəboer kadalam ajar*, in het water gestort.

چبر *tjəbir*, *daripada kaïn kojak*, Abd. sch. wrdb. Zie *tjəbis* en *tjabir*.

چیس *tjəbis*, afgescheurd stukje; *məntjəbiskan*, kleine stukjes van iets afscheuren, bij kleine reepjes afnemen; ook *tjəbir*.

چبق *tjəbak*; *məntjəbak*, graven,

delven, uitgraven, ook van een loopgraaf of mijn; *məntjəbak əmas*, goudgraven; *pəntjəbak*, e. s. v. spade voor mijnwerkers; *tjəbakan*, het uitgedolvene, het erts; *pərtjəbakan*, de plaats waar erts gedolven wordt.

چبق *tjəbek*; *məntjəbek*, de lippen tegen iemand in eene verachtelijke plooi trekken.

چبلس *tjəblos*, Jav. door iets heen trappen, ontploffen, open springen met een slag of plof.

چبن *tjəban*, ook *səntada*, e. s. v. boom met eetbare vruchten en taai hout, geschikt voor kleine vaartuigen. Volg. Tug. = *əroe* en *tjəmara*. Zoo ook C. en S.

چت *tjat*, I. of *tjet*, ook *tjeto*, Chin. verf, olieverf, inz. het chineesche meubelverniss; *məngəjtjet*, verven, vernissen; *toekang tjet*, verver, vernisser.

II. e. kraal of omheining om wilde buffels of olifanten te vangen, = *koeboe*, C. en S.

چت *tjit*, klanknabootsend woord voor het piepen van muizen en jonge vogels; *məntjit*, piepen; zie *dəjtjit*.

چت *tjita*, Skr. gevoel, gewaarwording, wensch, verlangen, begeerte, lust, voornemen; *soeka-tjita*, vreugde, blijdschap, genoeg; *doeka-tjita*, smart, droefheid; *səgala tjita hati*, de gevoelens van het hart; *dəngan tjitanja jang amat bənar*, met de meest oprechte gevoelens, Ism. Jat. 37; *tjita rasa*, de smaak in den mond, de smaak van iets, gewaarwording of gevoel van een wensch, begeerte of lust; *jang lədzat tjita-rəsanja*, die

zeer aangenaam van smaak waren; *bësar tjita* of *kalëbihan tjita*, geestverrukking, geestvervoering, enthousiasmus; *tjita dan angan-angan*, gevoelens en neigingen, H. Abd. 316; *mëntjita*, zich iets zóó sterk voorstellen, dat het werkelijk daargesteld wordt of verschijnt, oproepen, te verschijn roepen; *bagai ditjita*, zooals gewenscht wordt.

جتاء *tjita'*; *kain tjita'*, sits, gebloemd katoen, gedrukt katoen; zie *tjitak* en *tjita* I.

چتراء *tjëtëra*, Skr. vorstelijke zonnenscherm, soms verkeerdelijk *djantëra* geschreven; zie ook *tjëritëra* en *tjëria*.

چتراس *tjitarasa*, zie bij *tjita*.

چتری *tjëtëri*, tent op een vaartuig, zeil of presenning over een gedeelte van het schip gespannen; zie *tjëtëra*.

چتری *tjëtëria*, I. Skr. *ksatria*, iemand uit de krijgsmanskaste, edelman, prins van den bloede.

II. verb. van *tjëria*, zie ald.

چتر *tjëtö*, zie *tjat*.

چتی *tjëtai*, I. stuk van iets, dat aan stukken gescheurd is; *mëntjëtai*, aan stukken scheuren.

II. e. s. v. dissel, kleiner dan de *bëlioeng*, en met verzetbaar ijzer, zoodat men dit in de lengte en in de breedte kan gebruiken.

چتی *tjëti*, niet mohammedaanse bewoner van Malabar of Koromandel, ook als scheldwoord gebruikt voor een schraper. Het zijn inz. geldschieters, woekeraars. De Mal. spre-

ken hen aan met *Ajah tjëti*, vader geldleener, C. en S.

چچرغ *tjëtjëröng*, een houwitsers, C. en S.

چچف *tjëtjap*, proeven, aan iets likken om te proeven, ook zooveel als aan de punt van een vinger blijft hangen; *mëntjëtjap*, met de punt van de tong proeven, met de punt van de vinger iets opnemen; *boeroeng tjëtjap*, e. s. v. vogel, behoorende tot de honigvogels; zie ook *këtjap*.

چچق *tjëtjajak*, de huishagedis; *tj. koëbin*, de vliegende hagedis, = *tj. tërbang*, ook *tj. koeboeng*; zie ook *këridik*.

چچنتغ *tjëtjëntong*, een lok v. haar; *sëgala tjëtjëntongnja bërikal*, al zijne haarlokken krulden; ook *tjëntong* en *tokong*.

چچند *tjoetjoenda*, Vorstelijk kleinkind, van *tjoetjoe*.

چچند *tjitjenda*, van *tjitji*, achterkleinkind, in de hoftaal.

چچھ *tjëtjah*, I. oogenblik, onbepaald korte tijd; *mëngapa satjëtjah sëhadja datang*, waarom komt ge slechts voor een oogenblik. Mën. id. en even van iets proeven, er e. likje van nemen, b.v. *sajang akan garam satjëtjah diboesoekkan karbau jang sa'ekoer*, om een likje zout te sparen laat men e. geheelen buffel bederven.

II. *mëntjëtjah*, zachtjes aanraken met de punt van iets, b.v. met den top van den wijsvinger. Mën. *tjëtjah-tjëtjah bara*, rakelings, op het kantje af. Voorts: zachtjes tikken of prikken, eventjes doopen in eenig vocht om

iets daarmede nat te maken, dus zoo- als doopen bij besprenging. Mën. id. Zie *tjëtjap*.|

چکبیر *tjëtjebār*, de geitenmelker, e. s. v. vogel, C. en S.

چکبجق *tjëtjitjak*, de lies, C. en S.

چدرا *tjidëra*, Skr. geschil, oneenigheid, gebrek, verkeerdheid, schade, nadeel, letsel, ongemak; *tjidëra toeboeh*, schade, nadeel aan het lichaam; *tjidëra sädikit tangkisnja*, zijn pareeren was e. weinig verkeerd; *mëmbëri tjidëra*, schade, nadeel berokkenen; *bërtjidëra*, een geschil hebben; *mëmpërtjidëra kan orang*, geschillen, oneenigheden zaaien tusschen personen; *katjidëraän*, oneenigheid, valsheid, trouweloosheid.

چدغ *tjéding*, achterlijk in den groei, van rijst en suikerriet, kinderen enz.; klein, onaanzienlijk, van vruchten.

چدق *tjédak*, e. s. v. kap, gemaakt van kadjang en gebruikt om hoofd en schouder tegen den regen te beschermen, te Kelantan. Op andere pl. v. Malaka *sëloengkoel*.

چدق *tjédok*, I. diep, ingevallen, hol, van de oogen en het aangezicht, ook boven d. neus evenals bij de apen.

II. *tjédok* = *koekoesan*, C. en S. Zie *koekoes*.

چر *tjar*, te Patani = *limbahan*, zie bij *limbah*, C. en S.

چر *tjoer*, klanknabootsend woord voor het geluid van een vallenden waterstraal.

چرابه *tjërabah*, of *tjërëbah*, niet

netjes, niet proper, onzindelijk, het tegenovergestelde v. *tjantik*, b. v. *përëmpoewan jang tjërabah*, een slordige, onzindelijke vrouw, B. R. In het Jav. *tjrobo*, id.

چراتق *tjëratoek*; *mëntjëratoek*, met vrij opgericht bovenlijf zitten van velen bij elkander; 'tis de frequ. van *tjatoek*, zie ald. III.

چراچف *tjërätjap*, I. e. s. v. muziekinstrument, bestaande uit twee naastelkander hangendestukken hout of bekkens, die tegen elkaar geslagen worden.

II. een dubbele weerhaak, C. en S.

چراچق *tjërätjak*, zie *tjërëtjak*.

چراک *tjëraka*, e. s. v. plant, waarvan de bladeren verhittend zijn.

چراکن *tjëraken*, open bak met hokjes, waarin verschillende medicijnen zich bevinden, van het Perz. *tëriaki*, medicijnkistje; zie *pëdadah*.

چرامه *tjëramah*, praatziek, babbelzucht, veel van praten houden.

چران *tjërana*, Skr. schotel of bak op voet voor desirih-benoodigheden, drankzetje of ajiynstelletje op voet; *tj. bidoeek*, betelschaal in den vorm van een schuit.

چراوت *tjërawat*, Skr. ook *tjëröewat*, vuurpijl; zie *soempit*.

چربن *tjirëbon*, Sund. garnalenwater, naam van de residentie op Java, door ons tot Chëribon verbasterd.

چربه *tjërëboeh*, zie *tjërëboh*.

چرپی *tjërëbi*, e. s. v. boom, die licht timmerhout levert.

چرت *tjërät*, kraan, tuit; *mëntjër-*

rat, aftappen; *tjëratan*, tuitje, b.v. aan een trekpot en derg., zie *tjoerat*.

چرت *tjëröet*, I. vast aangehaald van iets, dat gebonden is, toegehaald van een schuif; *mëntjëröet*, vast aanhalen, toehalen, terugspringen in den vorigen toestand, van elastieke voorwerpen; *pëntjëröet*, geitouw, gording, v. d. W.

II. verb. van *sëroetoe*, zie ald.

III. *mëntjëröet*, met e. sikkel snijden, b.v. gras, C. en S.

IV. *bërtjëröet-tjëröet*, e. krakend geluid maken, C. en S.

چرترا *tjërötëra*, Skr. ook *tjërëta*, verhaal, vertelsel, lotgevallen, gebeurtenissen; *mëntjërötëra*, iets verhalen, vertellen; *jang ëmpoenja tjërötëra*, de verhaler, de auteur; *bërtjërëta-tjërëritaän*, met zijn velen allerlei verhalen doen, Sj. Madli, *tjërötëraï akoe*, vertel mij, laat mij weten.

چرچ *tjërëtja*, Skr. *mëntjërëtja*, uitschelden, smaden, smalen, beleedigen, verguizen, Ibr. b. Chas., laken, aanmerking op iets maken; *bëjtjërëtja-tjërëtjaän*, elk. smaden, Am. Hamz., *sang harimau itoe mëntjërëtjaï akan-dia*, die heer tijger smaalde op hem, Pël. Djin.; zie *këdji* en *tjoetja*, I.

چرتچرت *tjirtjir*, bel, schel.
چرچرچر *tjërötjap*; *mëntjërötjap*, in menigte uit het water springen, van visschen of garnalen, in zekere hoeveelheid uit iets voortspruiten, zooals de spruiten uit een aardappel, v. d. W.

چرچرچر *tjërëtjak*, pokdalig, = *paroet katoemboehan*, zie *rëtjak*.

چرچر *tjarcha*, ook *tjarchah*, Perz.

rad, al wat draait, hemelsche sfeer, sterrenhemel; zie *tjakrawala*.

چرداون *tjërëdawan*, verward, oorverdoovendgeraas, zooals kinderen maken, waarvan het eene schreeuwt, het andere huilt, een derde lacht enz. v. d. W. Het woord komt mij bedenkelijk voor. Kan het ook zijn *tjërëi daoën (tëlinga)* de oorschelp scheiden van het hoofd? de schrijfwijze zou dan zijn چرپي داؤن.

چردس *tjërëdas*, naar lichaam en geest ontwikkeld, v. d. W. een weinig slim, tusschen *tjërëdik*, en *bodoh* in. Zie *tjërëgas*.

چردق *tjërëdik*, snigger, schrand, verstandig, slim; *mata tjërëdik*, een verstandig oog, een schander uitzicht; *kata tjërëdik*, een snedig gezegde; *tjërëdik mëmandang lakoe orang*, slim zijn in het waarnemen van iem. doen en laten, Prab. Dj. *sitjërëdik*, bijnaam van den jakhals of wilden hond.

چرڱ *tjërëring-tjërëring*, koortsig, onwel, C. en S. Zie *gëring*.

چرڱ *tjërërang* = *ladang*, C. en S. Elders geven zij op dat *tjërërang*, e. s. v. kreupelhout is, en opeen andere plaats zeggen zij: een uitkapping in een bosch of wildernis. Zie bij *tërërang*.

چرڱڱ *tjërëngkak*; *tjërëngkak-tjërënggeh*, verward door elk. liggen, zooals lijken op een slagveld of geveld boomen, C. en S. Zie *tjërëngkang*.

چرڱڱڱ *tjërëngkan*, volhardend, vlijtig, ijverig bij een werk, v. d. W.

چرڱڱڱ *tjërënggah*, getakt van horens; *mëntjërënggah*, naar boven

uitsteken van vele lange, puntige voorwerpen, zooals geweren, masten en derg.; *běrtjěrangghan*, hetzelfde van vele voorwerpen.

چرگه tjěronggah; *měntjěronggah*, zijwaarts uitsteken van een aantal puntige voorwerpen, zooals pieken en derg.

چرگه tjěrenggeh, tros, bundel b.v. van paddestoelen en derg.

چرچ tjěrap, de aandacht vestigen op, waarnemen, opmerken, notitie nemen van, C. en S. = *tjam* en *pěrhati*.

چرچ tjěroep, I. klanknabootsend woord voor het geluid van kleine voorwerpen, die ergens in geworpen worden.

II. opzuigen, inzuigen, opslurpen, inademen, C. en S.

چرچلي tjěrěpělai, Tam. (Skr. *sarpāri* van *sarpa*, e. slang, hiervan: serpent, fr.) de slangendooder, e. s. v. wezel, ichneumon.

چرچو tjarpoe, Tam. sandalen, R. Chaib., ook voetklossen, die met een klos tusschen de voorste teenen vastgehouden worden = *těroempah*, volg. v. d. W.

چرچه tjěrěpoh, naam van e. eetbaren zoutwatervisch, v. d. W.

چرچ tjěrak? *tjěrak-tjěroek?* b.v. *dan tělina rasa akan tjěrak-tjěroek*, Am. Ham., Zie *tjěroep* I.

چرچ tjěroek, naar binnen inloopend gat of kuil, zijwaartsche ruimte of holte onder iets, b.v. onder e. ledekant, binnenhoek in e. kamer, inspringende hoek of zijsteeg in een straat, inham, nis, holte; *tj. goenoeng*,

berggrot met zijgangen; *tj. haloewan*, hol bij den voorstevan; *měntjěroek*, zich in e. zijholte begeven, die vormen, onder den grond gangen makende zich voortbewegen; *měnggali měntjěroek kadalam*, in een kuil of put een zijwaartsche holte of gang graven, b.v. in een graf, om daarin het lijk te zetten; *ada jang mēnangis ditjěroek dapoer*, er waren er die schreiden in e. hoek van de keuken; *tjěroek-měroek*, allerlei zijholen of gangen, Mes. Kag. Nod. Sjah.

چرچ tjěrok, een korte pijp of koker van bamboe bij het melken gebruikt, C. en S., zie *tjorong*.

چرکس tjěrėkas, zie *tjěrėgas*.

چرکو tjěrėkau, frequ. v. *tjėkau*; *měntjěrėkau*, met de nagels krabben.

چرکس tjěrėgas, vlug, voortvarend, met kracht, bij alle soorten van handelingen, ook weêr vlug zijn van herstellenden, grondw. *tjėgas*, C. en S.

چرچ tjěroel, fijngemaakt v. aarde, C. en S., mogel. van ons r. l.

چرچلغ tjěrėlang; *měntjěrėlang*, glinsteren, schitteren, flikkeren, = *tjėmėrlang*; *tjěrėlang kamr*, hetschitteren van de maan.

چرچلغ tjěrėling, I. en *tjėmėrling*, van terzijde aanzien. Zie *kėrling*.

II. een snip (de vogel), C. en S.

چرچله tjěrlih, zie *toepai*.

چرچم tjěram, een stofje of ander vreemd voorw. dat in het oog komt, C. en S.

چرمت tjěrėmat, zorgvuldig, nauwgezet, stipt, op zijn goed pas-

send, huishoudelijk, zuinig, met overleg, netjes; *tiada tjërëmat*, slordig, haveloos van de kleeding.

چرمق *tjërëmak*; *mëntjërëmak*, iemand betooveren, bekoren, beheksen, van booze geesten.

چرمين *tjërëmin*, spiegel; *tj. bantal*, spiegeltje in den rand van staatsiekussens; *tj. mata*, bril, ook pupil van het oog; *tj. batoe*, schilfertalk; *tj. tjina daripada katja jang merah*, H. Boedj., chineesche spiegels v. rood glas; *tjërëmin tēroes*, Mën. waarzeggerspiegel; *roemah tjërëmin*, spiegellijst, brilledoosje, id.; *boeroek moeku*, *tjërëmin dibëlah*, Sprw. hen, die ons attent maken op onze gebreken, kwalijk bejegenen, id.; *tjërëmin bësi*, een stalen spiegel, ook = *tjërëmin badja*, een spiegel v. gepolijst staal; *tjërëmin tēroepam*, e. gepolijste spiegel; *bëtjërëmin*, zich spiegelen, in den spiegel kijken; *bëtjërëmin dalam tēlaga*, zich in het meer spiegelen, Ind. Poet.; *bëtjërëmin ajar*, sterk achterover hellen van den achtermast, lett. zich in het water spiegelen; *ikan tjërëmin*, e. s. v. eetbaren zoutwatervisch.

چرمي *tjërëmi*, ook *kërëmi*, made, aarsimade.

چرمي *tjërmé*, Jav. e. s. v. boom, *siccā nodiflora*, welks zure vruchtjes gekonfijt worden; zie *tjamin-tjamin*.

چرن *tjëroen*, aan één kant verzakt, van den grond of een vloer in huis, C. en S.

چرنا *tjërëna*, Skr. geassimileerd, opgelost, verteerd, van spijzen enz.;

mëntjërëna, verteren, assimileeren, invreten, b. v. van kanker, melaatscheid enz., ook van vreemde bestanddeelen in eene taal, H. Abd.; *katjërënaän*, spijsvertering, v. d. W. lijst geneesk. wrd.

چرنج *tjërantjang*, de fréqu. van *tjantjang*, zie ald.; *bërtjërantjangan*, puntig in de hoogte steken van vele voorwerpen, b. v. van geweren, stukken glas op een muur, ook van menschen als staken iemand in den weg staan, C. en S.

چرو *tjërau*, klanknabootsend woord voor het geluid van water, dat op iets neerstort, ook luidruchtig van gejuich, C. en S.; *mëntjërau*, luidruchtig zijn, b. v. van gejuich; z. *riau*.

چروبه *tjëroboh*, onkiesch, onfatsoenlijk, in woorden of handelingen; *mëntjëroboh*, iemand onkiesch bejegenen; *përboewatan sangat tjëroboh*, erg onfatsoenlijke handelingen.

چروئو *tjëroetoe*, sigaar, = *sëroetoe* op Java; *pontong tjëroetoe*, sigaarendje.

چروچ *tjëroetjoep*; *mëntjëroetjoep*, puntig omhoog steken, zooals b. v. een aantal bajonetten of de naalden op een speldekussen.

چروچق *tjëroetjoek*, staketsel, paalwerk, ook kade, werf, landingshoofd, C. en S., zie *tjoetjoek*. Mën. id.

چروغ *tjëropong*, de mond van een kanon, C. en S.

چروغ *tjëroeling*, e. s. v. vogel, pluvier, M. d. l. Cr. en C. en S.

چروي tjëroewi, dun gezaaid, zelden, schaarsch, L. = *ikatan tërboeka*, Abd. sch. wrdb.

چره tjërah, helder, doorschijnend, klaar, van glas, water, de oogen enz.; *mata tjërah*, helderziende oogen; *hari tjërah*, helder weder; *boelan tjërah*, heldere maneschijn, *tropong itoe koerang tjërah*, deze kijker is niet helder genoeg; zie ook *sërah* II.

چره tjëroeh, wit gemaakt, van de rijst, door ze in het rijstblok te stampen. (Mën. af, klaar, in orde, gereed, schoongemaakt; *bëras tjëroeh*, rijst, die geheel schoongemaakt is); *mëntjëroeh*, rijst wit stampen.

چره tjëreh, uitschot, dat wat van mindere hoedanigheid is.

چري tjërai, gescheiden, uit of van elkaar; *bërtjërai*, scheiden, ook echtscheiden; *bërtjërai bërlain nègari*, scheiden om naar een ander land te gaan, Sj. Ardan; *mëntjëraikan*, iets of iem. scheiden, ook vreemde woorden uit eene taal. Sadj. Mal. p. 1; *tjërai-bërai*, overal verspreid, uit elk., b.v. van een verslagen leger; *mëntjërai-bëraikan*, overal verspreiden, uit elkaar jagen of slaan van e. leger enz.; *përtjëraijan*, scheiding, Prab. Dj., ook plaats der scheiding en tweedracht; *përtjëraijan*, deeling, afscheiding; *pëntjëraijan*, scheiding, b.v. *hari inilah pëntjëraijan kita*, heden is het de dag van onze scheiding. K. Tab. *tjërai toelak bëlakang*, afscheid van elkander nemen, Pad. bovenl.

چري tjëria, I. zuiver, rein, ge-

reinigd van het lichaam, huis, spijs enz.; *tjëria daripada dosa*, onschuldig, vrij van zonde; *mëntjëriakandirinja*, zich reinigen, zich rein houden, Ism. Jat. 160; *m. koekoenja*, zijne nagels reinigen.

II. Skr. *tjarja*, de verplichte gebruiken jegens den regeerenden Vorst; *mëmbatjakan tjërija*, die gebruiken voorlezen.

چري tjëri, e. s. v. vrucht. Komt ook in de Pel. Dj. voor.

چريان tjëriawan, = *sëriawan*, zie ald.

چريت tjërita, I. *këristjërita*, een kris met vlammend lemmer, waarin meer dan negen bochten zijn.

II. Jav. = *tjëritëra*, zie ald.

چريکت tjëritjat, ook *tjëritjap*, e. s. v. musch of vink, ook *këlitjap*.

چريکچق tjëretjek, e. s. v. zoet-watervisch met blinkend zilveren schubben en roode vinnen, gelijkende op de *tëmpëras* en de *darok-darok*, doch veel kleiner, C. en S.

چريک tjoerika, volg. Maxw. Skr. dolk, e. s. v. snijdend wapen, = kris.

چرين tjërian, de dobber a. een vischsnoer, C. en S.

چريوت tjërewet, Jav. praats, geharrewar; *mëntjërewet*, veel praats hebben, opspelen, harrewarren; *pëntjërewet*, lastig mensch, die veel praats heeft, kibbelaar.

چس tjas, inbreuk maken, schenden, inbreuk makende bevelen, C. en S.

چس tjoes, Tusschw. roef!

چس tjis, Jav. foei, = *tjih*, zie ald.

چشمه tjasjmah, Perz. bril, verb. tot *těsmak*, zie ald.

چڭ tjang, I. discanttoon, discant, diepe toon, zie *bam*.

II. een zaknet met twee zijstukken er aan; *měntjang*, met dit net vischen, C. en S. Ik houd het voor Chin.

چڭ tjing, klanknabootsend woord voor het geluid van klein geld, dat op een steen valt, zie *děntjing*.

چڭ tј̄ngget-tј̄ngget, schril, krijschend, gillend v. spreken, C. en S., mogelijk *tј̄ngget*.

چڭ tј̄ngis, walgelijk van reuk, b.v. van uenschillen in het vuur, bedorven spijzen en derg., ook van een persoon, Sj. Madli.

چڭ tј̄ngang; I. *těrtј̄ngang-tј̄ngang*, verbaasd, verbluft, versuft van verbazing. Měn. *silј̄ngang*, die suffer; *měntј̄ngang*, suffen, wezenloos staren; *těrtј̄ngang dan těrnganga moeloetnja*, verbaasd en met open mond; *tј̄ngangan*, wonderdaad, kwaad voorteeiken. M.

II. e.s.v. kleine boschplant, met merkwaardige gele bloemen, die bestaan uit e. harden ronden knop in het midden, omringd door drie zeer dikke bloembladen, die hem geheel verbergen, C. en S.

چڭ tј̄ngoeng, = *rěnoeng*, zie aldaar.

چڭ tј̄ngik? *sapěrti mata sakit, tiada maoe tidoer, ataw binatang tј̄ngik*, Abd. sch. wrdb.

چڭ tј̄ngka, e.s.v. grijzen aap, C. en S. Volgens I. *tј̄ngkoe*, e. s. v. dier, dat veel op een aap gelijk.

چڭ tј̄ngki, vulg. voorzeker, zonder twijfel, zonder mankeeren, v. d. W.

چڭ tј̄ngkadoek, de cicade, C. en S., e. s. v. krekel.

چڭ tј̄ngkaroos, e. s. v. kruipplant, die in de nabijheid v. vloeiend water groeit en waarvan de bladen gelijken op *kělerək*.

چڭ tј̄ngkaroeł, e. s. v. versnapering, bereid uitgekookterijst, die eerst in de zon gedroogd, dan in een pan geroosterd en vervolgens met geraspte kokosnoot en suiker genuttigd wordt.

چڭ tј̄ngkat, I. ondiep, doorwaadbaar. Max. en C. en S.

II. heuvel, Max. en d.l. Cr. hooge grond id. C. en S.

چڭ tј̄ngkat, e. jonge kokosnoot, die, ofschoon er zich al vruchtwater in bevindt, toch nog niet zoet is. Ook *moembang*, C. en S.

چڭ tј̄ngkir, I. kopje of beker met een oor en voet.

II. achterste teen of duim bij vogels. Ook op Malaka.

III. zie bij *tј̄ngkar*.

چڭ tј̄ngkar; *tј̄ngkar-tј̄ngkir*, zie *dј̄ngkar*.

چڭ tј̄ngkěra, eenigszins ingevallen, van de oogen, zie *tј̄ngkěroeng*.

چڭ tј̄ngkěroeng, I. kuiltje, holte, hol staan van de oogen of een vermagerd aangezicht; *tј̄. leher*, het kuiltje achter in den nek, ook *tј̄ngkoeng*; *měntј̄ngkěroeng*, uitdiepen,

uithollen, een holte in iets maken.

II. e. s. v. wilde latuw, die op de rijstvelden voorkomt en zoowel rauw als gekookt gegeten wordt, C. en S.

چڭكرغ tjöngkoring, I. e. s. v. snelgroeïenden schaduwboom = *dëdap*; *tj. abang*, e. s. daarvan met roode bloezems, *tj. pahit*, een bittere soort, welke de olifanten vermijden.

II. e. s. v. gevaarlijke pokken, ook Abd. sch. wrdb.

چڭكرم tjöngkëram, handgift, voorschot op te leveren werk of koopwaar, godspenning, eerstelingen die men aanbiedt, verlovingsgeschenk v. den bruidegom aan de bruid, onderpand, trouwring; zie *tjèngkam*.

چڭكرما tjöngkërama, Skr. wandelen, kuieren, voor zijn genoegen uitgaan, onderweg pretmaken, Prab, Dj. ook e. pic-nic houden.

چڭكغ tjanggang, beleedigend, brutaal antwoorden als men bestraft wordt; *tj. moeloet*, iemand met e. brutalen bek, C. en S.

چڭكغ tjangkoeng; *mëntjangkoeng*, hurken met het achterste den grond rakend en niet rustend op de hielen; *bërtjangkoeng bërpëlök loetoet*, aldus hurken met de armen om de knieën geslagen; *bërtjangkoeng mënioep api*, Pël. Djini., hurkend het vuur aanblazen.

چڭكغ tjangking, I. *bërtjangking*, zich de beide handen in de zijde zetten, zóó, dat de duimen naar achteren en de vingers naar voren komen; *tjawan bërtjangking*, een kop met een

oortje; *mëntjangking*, iemand aldus aanvatten, b. v. een kind, of een worstelaar, ook dragen aan de armen met de handen in de zijden; zie *tjèngkang*.

II. toppenant, de naam van een touw aan de ra.

III. los, niet vastgehecht, gebr. van de oorlel van een mensch of olifant, C. en S.

چڭكغ tjèngkang; *bërtjèngkang*, zich de middel met beide handen omvatten, zoodat de vingers naar achteren en de duimen naar voren komen; *mëntjèngkang*, iemand zoo omvatten; zie *tjangking*.

چڭكغ tjèngkoeng, I. holte, kuil, diep in de kassen liggend v. de oogen, kuiltje in de wangen, vervallen van het gelaat, ook benepen, verlegen van het gelaat; *mata tjèngkoeng*, ingevallen oogen, holle diepliggende oogen; *tj. mata*, oogholte; *tj. leher*, kuiltje in den nek, volg. M. de holte tusschen de sleutelbeenen; *tjèngkoeng-mëngkoeng*, diep in de oogholten liggend, van de oogen.

II. *tjèngkoeng-tjèngkeng* of *tj. mëngkeng*, gillen, blaffen en huilen, zooals vechtende honden, ook van personen gebruikt, b. v. van kijvende vrouwen.

چڭكغ tjongkang, zie *djongkang*.

چڭكغ tjongkong, zie *tongkong*.

چڭكغ tjengkong, verwrongen, verdraaid, b. v. van een arm; ook *tjengkol*.

چڭكغ tjèngkeng; *mëntjèngkeng*, gillen, janken. Mën. *engkeng*, id. Zie *tjèngkoeng* II.

چڭڭڭ tjangkoop; *mëntjangkoop*, z. iets uit de holte van de hand in den mond gooien. Zie *tjakoep*.

چڭڭڭ tjangkok, I. kort en krom van de armen.

II. ijzeren haak of roede om olifanten te hoeden.

III. aflegger v. boom of plant, een tak of loot bestemd tot overplanting; *mëntjangkok tjatjar*, de koepokken inenten.

IV. e. s. v. gedroogden wortel, C. en S. of bloem, komende van Eng.-Indië, die als medicijn gebruikt wordt.

چڭڭڭ tjongkak, I. hoogmoed, trotschheid, inbeelding, verwaand.

II. e. s. v. spel, bestaande uit een langwerpige blok met twee rijen kuiltjes, waarin twee personen, inz. vrouwen, spelen met katschelpjes, boontjes of pitjes. Hetzelfde spel heeft men ook in Arabië en Perzië, zie *actes du 8^e Congr. des Orient. p. 441*.

چڭڭڭ tjengkek, dun in het midden, dikker naar de uiteinden, zooals sommige pooten van meubels, dunne taille van iemand of van een kleed, v. d. W.

چڭڭڭ tjengkal, Jav. = *toembak*, een roede of lengtemaat van 12 rijnl. voeten, ook de lengte van de stok v. e. staatsiezonnenscherm als lengtemaat gebruikt. De gouv. *tjengkal* in de Straits is 12 eng. voet; *njengkal*, Jav. met zulk een roede meten, opmeten; *toekang tjengkal*, landmeter; *tjengkalan*, het opgemetenene.

چڭڭڭ tjangkoel, hak, waarmede men den grond omwerkt en graaft, =

patjoel op Java; *mëntjangkoel*, graven, met den hak bewerken, ook *mënjangkoel*, H. Abd. 265.

چڭڭڭ tjongkil, peuter, stoker, tandestoker, sonde; *pëntjongkil gigi*, tandestoker; *p. tëlînga*, oorlepelkje; *mëntjongkil*, peuteren, sondeeren, vaccineeren, fig. uitvisschen, uithooren; *mëntjongkil koeman dëngan aloë*, fig. vergeefsche moeite doen, iets ongerijmds verrichten, op Mal. is *mëntjongkil* ook vaccineeren; *mëntjongkilkan mata*, de oogen uitsteken; zie *soebik*.

چڭڭڭ tjengkol, zie *tjengkong*.

چڭڭڭ tjëngkëling, geschakeld, in elkander gekromd, gearmd.

چڭڭڭ tjongklang, Jav. galoppeeren van een paard.

چڭڭڭ tjëngklong, Jav. zie *tjëngkolong*.

چڭڭڭ tjëngkam; *mëntjëngkam*, grijpen en vasthouden, pakken, vastknellen, de einden aan elkander binden, omknellen zooals een elastieke ring den arm; *tjëngkam këra*, apengreep, zekere wijze van twee voorwerpen kruiselings aan elkaar te binden; *pëntjëngkam*, het middel daarvoor; *p. tilam*, koord met dikke pluizen, gebruikt om matrassen door te steken.

چڭڭڭ tjëngkënek, e. s. v. zeer kleine boschteek of schapeluis, = *sëngkënit*.

چڭڭڭ tjëngkau, I. e. makelaar; *tjëngkauwan*, makelaardij, C. en S. en M.

II. ook *tjèkau*; *měntjèngkau*, met klauwen of handen aangrijpen. Mèn. *tjakau*, id.

چڱوري *tjèngkoerai*, e.s.v. zijden stof, b.v. *dibèrinja mèmakai kain soetèra tjèngkoerai*, R. P. of de eigen-naam eener plaats, maar welke?

چڱولڱ *tjèngkolong*, iets aftrekken, afhouden, b.v. van loon, ook aftrekken in de rekenkunde. Op Java *tjèngklong*.

چڱكه *tjangkeh*, zie *djongkar*.

چڱكه *tjèngkeh*, I. Chin. *boewah tjèngkeh*, kruidnagel = *boenga lawang*, Mal. *iboe tjèngkeh*, moernagel.

II. de geveer, bij een kaartspel, die de kaarten ronddoelt, C. en S.

چڱكه *tjongkah*, met de punt schuin omhoog steken; *tjongkah-tjangkih* en *tj. mangkih*, naar alle richtingen schuin omhoogsteken van veel voorwerpen, ook onregelmatig van schrift. Sadj. Mal. 3.

چڱكي *tjèngki*, voorzeker, zonder twijfel, zonder mankeeren, v. d. W. vulg.

چڱكيلڱ *tjèngkeleng*, Eng. shilling, schelling, $\frac{1}{20}$ van een pond sterling; ook een halve gulden.

چڱك *tjangga*, aangeboren lichaamsgebrek, mismaakt en in zoverre ook geteekend, b.v. *djangan pèrtjaja jang ditjangga Allah*, wacht u voor den door God geteekende, M. Zie *tjénangga*.

چڱگت *tjanggoet*, I. e.s.v. wilde *langsat*, met bittere, doch eetbare vrucht, C. en S.

II. aan iets knabbelen, v. e. hert of buffel; *tèrtjanggoet-tjanggoet*, afgebroken, v. spreken, door agitatie.

چڱگڱ *tjanggoeng*, I. stijf, gedwongen, onhandig, linksch, al wat het gezicht, gehoor of gevoel onaan-genaam aandoet, onbeholpen, H. Abd. 293; *tiadalah tjanggoeng ija dalam barang pèkèrdjaän doenia ini*, dan is hij niet onbeholpen in eenig werk dezer wereld.

II. een boomstronk, die schuin onder water staat, of die half in en half uit het water steekt, C. en S. e. voorb. zie bij *kèna*. *Sapèrti kèra dapat tjanggoeng*, als e. (zinkende) aap, die een stronk te grijpen krijgt. Sprw. iemand in doodsnood, die een red-middel aangrijpt.

چڱگك *tjonggok*, zie *tjongok*.

چڱگك *tjenggek*, zie *tenggek*.

چڱگه *tjanggah*, e.s.v. zeer groote vork met haakvormige doornen, waarmede dieven en amokmakers gevat worden, ook dikke tak van een boom, stuk hout aan het einde gespleten, zoodat het voor knijper kan dienen, ook een scheepsboom met v. onderen e. houten of ijzeren haak er aan, boots-haak, C. en S.; *bèrtjanggah*, gevorkt, getakt, ook met zulk een haak een vaartuig voortduwen, id.

چڱگه *tjanggeh*, geaffecteerd, ge-maakt, gekunsteld in manieren.

چڱگه *tjonggah*, zijwaarts uitste-ken; zie *tjongkah*.

چڱگي *tjanggal*, langgegroeide nagel aan vinger of pink, dien men als sieraad groeien laat; ook in de

plaats daarvan gouden of zilveren kunstnagel; klauw van een vogel; *tj. poetëri*, e. s. v. kruidje roer-me-niet, v.d.W. beter: *sëtjanggai poetëri*, e.s.v. klimplant met zeer fijne blaadjes en vuurroode kelkbloempjes, op Java *sànggâ-langit*, genoemd; *tj. poetëri ma'jong*, e. gouden of zilveren kunstnagel, gedragen door een actrice in vol kostuum; *tj. mërak*, een gouden kunstnagel met e. gouden pauwtje er op, door bruidegom of bruid gedragen bij de huwelijksplechtigheid.

چفكي *tjinggé*, Chin. maskerade met kinderen.

چغل *tjəngal*, e. s. v. boschboom, die de bekende hars *damar mata koe-tjing* en hout voorscheepsbouw levert. Soorten zijn: *tj. batoe*, *tj. boenga* en *tj. tandoek*.

چغر *tjəngoe*, zie *tjəngoeng*.

چغني *tjəngi*, Batav. baldadig, wreed, C., M. en d. B. zie *bəngis*.

چف *tjap*, I. zegel, stempel, cachet, druk; *hoeroef tjap*, drukletter; *tj. soerat*, zegel op een brief; *soerat tjap*, pas, vrijgeleidebrief; *tjap kəmpa*, zie *kəmpa*; *tjap matjan*, in het Palemb. het Nederl. rijkszegel om de leeuwen, die er op staan; *məntjapkan kəmpa kapada kartas*, een zegel drukken op papier, Sadj. Mal. p. 53; *məngəťjapkan*, zegelen, drukken; ook *məmbəoboek tjap*; *təťjap dinəgari Singapoera*, gedrukt te Singapoera; *pəngəťjapan*, drukkerij, bezegeling, bestempeling.

II. omspanning met duim en een der vingers; *doewa tjap*, dubbele omspanning, dat is met de duimen en

een der vingers van beide handen; *tj. təloendjoek*, omspanning met duim en wijsvinger.

III. *tjap-tjap*, e. s. v. vogel, een grasleeuwerik, C. en S.

IV. *tjap poewas*, klanknaboosend woord voor het geluid der voeten als zij op den grond komen na een sprong, C. en S.

چف *tjoep*, I. klanknaboosend woord voor het geluid van het steken in iets weeks, b.v. in een pisangstam of in natten, weeken grond.

II. uitroep bij spelen: halt! stop! hersteld! *məntjoepkan*, stoppen, herstellen; *tjoep naik*, wijze om een spel, dat aan den gang is, door een der spelers, die zich vergist heeft, te staken en opnieuw beginnen.

چچاك *tjəpaka*, = *tjəmpaka*, z.ald.

چچال *tjapala*, Oud. Jav. kijven, toornig zijn, zie *tjampala*.

چفت *tjəpat*, vlug, gezwind; *tjəpat tangan*, handjegauw, diefachtig; *tərlaloe tjəpat djadi lambat*, hoe meer haast, hoe minder spoed; *bərdjalan tjəpat*, vlug loopen; *məntjəpatkan*, bespoedigen, versnellen.

چفت *tjəpit*, knijpen, = *səpit*; *kəwih tjəpit*, knijpkoekjes, oublietjes; *pəntjəpit*, knijper, tang.

چقدق *tjəpədaq*, zie *tjəmpədaq*.

چقردق *tjəpərdik*, ook *tjəmpərdik*, e.s.v. struik, welks wortels in de geneeskunde gebruikt worden.

چقرث *tjəpəroep*, inzakken van de voeten, b.v. in het mulle zand.

چقرلغ *tjəpərling*, Chodj. Maim. = *pərling*, II, zie ald.

چق **tjěpoek**; *měntjěpoek*, met de handen in het water slaan of plassen, b.v. zooals een kind, dat staat te morsen in een emmer water.

چق **tjěplok**, Jav. opgeplakt van figuren op iets.

چر **tjěpoe**, I. platte, ronde doos van hout, tot berging van allerhande dingen, ook tot het overbrengen van spijzen.

II. *tjěpoe-tjěpoe*, e. s. v. kleinen, witten vogel; *poeting tjěpoe-tjěpoe*, puntig uiteinde van een mast. Mogel. beter *tjoepoe-tjoepoe*, zie *tjoepoe* I.

چرا **tjěpoewa**, geheim, wat niet aan het licht mag komen, b.v. geheime zonden, gebreken, zwakheden.

چروری **tjěpoeri**, een koninklijke beteldoos; *doerian tj.*, e.s.v. doerian, die inwendig een holte heeft, C. en S. Moet zijn *katjapoeri*, zie ald.

چہ **tjěpah**, open- en toegaan, zooals een afgehouden kop van een levend dier, v. d. W.

چہ **tjěpoh**; *měntjěpoh*, in iets nats of kleverigs steken, ook voor een oogenblik doopen in water of vuur, C. en S.

چپیر **tjapijan**, Port. hoed, schako; *orang běrtjapijau*, de hoed dragende volken, de Europeanen, de Christenen.

چق **tjak**, I. klanknabootsend woord voor een geluid als van het steken met iets in een zacht been; ook uitroep om bij kinderen ontsteltenis te verwekken.

II. een omspanning met de vingers van beide handen, C. en S. moet wel *tjap*, zijn. Zie ald.

III. = *sawar*, zie ald.

چق **tjok**, I. klanknabootsend woord voor een geluid, veroorzaakt door het zakken van het been in taaie klei.

II. e.s.v. spade om kuilen te graven = *pěntjěbak*, C. en S.

چق **tjik**, verkorting van *ěntjik* en *kětjik* = *kětjil*, zie ald.

چق **tjoklat**, Ned. chocolade.

چکر **tjakmar**, zie *tjamar*.

چکر **tjokmar**, knots, strijdkolf, strijdhamer.

چکالغ **tjěkalang**, e.s.v. kleinen aap met langen, omgekrulden staart.

چکت **tjěkoet**, ook *tjěkoep*, greep met de toppen der vingers; *měntjěkoet*, met de bij elkander gebrachte toppen der vingers pakken, opnemen; zie ook *djěpoet* en *tjěkoep*.

چکت **tjěkit**, I. *měntjěkit*, knijpend uitdrukken met de toppen van duim en vinger, b.v. de ingewanden van een klein dier, de ingewanden en kieuwen snijden uit een visch, kaken, kleine beetjes van iets nemen, zuinig op iets zijn, op rantsoen stellen.

II. twist, krakeel; *měntjěkit-tjěkit*, twisten, krakeelen.

چکرا **tjakra**, Skr. wiel, werpschijf, cirkel, sphaer, cyclus; *měntjakra*, omgeven, omwandelen, b.v. de wereld.

چکر **tjěkoer**, e.s.v. kurkumaplant, welks wortel in spijzen en als medicijn gebruikt wordt; *tj. bebek*, e.s.v. die plant. Op andere pl. wordt zij *ětawar* genoemd, zie bij *tawar*. Zij groeit zoo laag bij den grond, dat,

om de hevigheid van een storm aan te duiden, men zegt: zelfs de *tjèkoer* werd uitgerukt. Ibr. b. Chas.

چگرڻ *tjèkèrang*, een vuurtest of komfoor van aardewerk, C. en S. Zie *kèran*.

چڪروال *tjakrawala*, hemelgewelf, speer; *salagi ada pèridaran tjakrawala, matahari, boelan dan sègala bintang*, zoolang er eene rondwenteling bestaat der sferen van zon, maan en sterren.

چڪڻ *tjèkang*, stijf, als e. lijk, gespannen, nauw, eng, Max. Zie *tègang*.

چڪڻ *tjèkoeng*, I. zie *tjèngkoeng*. II. hooge rug, gebukt voorover.

چڪڻ *tjèkap*, I. *mèntjèkap*, met de hand omvatten; *satjèkap*, eene omvatting met de hand, zoo dik als men met de hand omvatten kan.

II. e. s. v. mand of vlechtwerk, waaronder men jonge kuikens met de kloek plaats, C. en S. Zie *sèrèkap*.

چڪڻ *tjèkoep*, = *tjèkoet*, zie ald.

چڪڻ *tjèkak*, I. zooveel als men tusschen duim en vinger kan vatten, ook e. span met duim en vinger, b. v. *sirih satjèkak*, e. greepje betel; *mèntjèkak*, met duim en vingers pakken; *m. leher*, in den nek pakken; *bèrtjèkak pinggang*, de handen in de zijde zetten, elkander om de middel beetpakken, van worstelenden.

II. Jav. nabij, dichtbij, = *dèkat*. III. een krijgscdans uitvoeren, C. en S.

چڪڻ *tjèkok*; *mèntjèkokkan*, met geweld iemand iets in de keel gieten; zie *tjègoek*.

چڪڻ *tjèkek*; *mèntjèkek*, de keel dichtknijpen, worgen, zie *koedjoet*; doorbrengen, verslinden, opvreten; *tj. kèdadak*, e. s. v. verwensching, v. d. W.

چڪڻ *tjèkal*, kunnen verduren, torschen, sterk zijn van hart tegen onheil of gevaar; *mèntjèkalkan hati*, zijn hart versterken, ongeveer als *mèntapkan hati*, Sj. Madli.

چڪڻ *tjèkèl*, Jav. pakken, vatten, vasthouden, = *pègang*, zie ald.

چڪڻ *tjèkam*, een ziekte der nagels, C. en S., maar welke?

چڪڻ *tjèkau*, I. *mèntjèkau*, grijpen, aanpakken, vatten, wegnemen, met klauwen, handen of bek, inz. van een roofdier, maar ook van vechtenden; *ditjèkau boewaja*, door e. krokodil gegrepen; *bèrtjèkau-tjèkauwan*, elkander aangrijpen, met elk. vechten, plukharen; *tjèkau hari*, van onheugelijke tijden.

II. = *tjèkoh*, zie ald.

چڪڻ *tjèkoe*; *mèntjèkoe*, iets scherp met kracht in iets drukken, b. v. de nagel van den duim in iets; walging verwekken, van zeer zoete dingen.

چڪڻ *tjèkah*, opengebroken van sommige vruchten, zooals *doerian*, *manggistan* en derg., ook van brood enz.; *mèntjèkahkan*, openbreken, overhalen van den haan van een geweer.

چڪڻ *tjèkoh*, I. e. s. v. lage heester met geneeskrachtige bladeren en waarvan de bloemen op de graven worden gestrooid; *tj. manis*, e. s. v. heester, waarvan de bladeren als groente worden gegeten; *mèmandjat*

pokok tjèkoh bolih mati djatoh, Pant. *angkau mèmoeđi akoe, tèrlaloe soeka; rasa mèmandjat pokok tjèkoh*, prijst ge mij, dat vind ik zeer aangenaam, dat is voor mijn gevoel alsof ik een tjèkohheester beklim, fijn, ironisch gezegd! And. *tjèkoe*.

II. met de hand aanraken, C. en S. Zie *tjèkau I*.

چک tjèkeh, openstaand, v. voorwerpen, die zich openen en weer sluiten, zooals mosselen en derg.; *mèn-tjèkeh*, open staan van zulke voorwerpen.

چکی tjèki, e.s.v. chineesch dobbelspel met 120 kaarten.

چکت tjègat; *tèrtjègat*, stil en eenzaam zitten of staan, zonder iets uit te voeren, C. en S.

چگر tjègar, I. onvermoeid; weer op krachten van een herstellende.

II. een smalle stroomversnelling, die over e. rots of kleiachtigen bodem vloeit; *tjègar toedjoeh boetir bèlah hoeloe*, zeven smalle stroomversnelingen in den bovenloop, ook *tèladas*, C. en S. Zie ook *djèram* en *tjigar*.

III. discussieeren, C. en S.

چکس tjègas, vol beweging, levendig, vlug, = *tjèrgas*, zie ald.

چکی tjègak,forsch, gespied.

چکی tjègoek,slok, teug; *diminoemnja satjègoek sèhadja*, hij dronk er slechts een teug van. Zie *tègok I*.

چک tjègah, = *tègah*, zie ald.

چلا tjèla, iets berispelijks, smet, gebrek, fout, onvolmaaktheid; *poedji dan tjèla*, lof en blaam; *tiada bèrtjèla*, onberispelijk; *tjèla-mèntjèla*, elkander

berispen; *mèntjèlakan*, versmaden, afkeuren, blameeren; *katjèlaün*, berispelijkheid, onvolmaaktheid, smaadheid; *satoe pon tiada katjèlaännja kapada ajahnja*, geheel onberispelijk jegens zijn vader. Boeng. R. bës. p. 4; *tjèlah petah*, dingen zeggen, waarvoor men niet aansprakelijk gesteld kan worden wegens krankzinnigheid of delirium; raaskallen, krankzinnigentaal.

چلابر tjèlabir, frequ. v. *tjabir*, strooken, franje; *bèrtjèlabir*, aan strooken of franje afhangen; *pajoeng tj.*, e. zonnenscherm met afhangende franje. Zie *gèdabir*.

چلاتو tjèlatoe, Jav. spreken, zeggen.

چلارو tjèlaroe, zie *tjarak I*.

چلاری tjèlari, e.s.v. *saroeng of kaïn lèpas*, waarvan de randen met gouddraad doorweven zijn; *tj. tègaroen*, een soort, waarvan ook het midden met gouddraad doorweven is; *laloe naik radja bèstari di-atas tilam, oelas tjèlari*, B. S. p. 97. Mèn. *tjelar*.

چلاق tjèlapak, schrijdelings, zie *tjèlèpak*.

چلاک tjilaka, Skr. onheil, ramp, ongeluk; *sitjilaka* en *anak tjilaka*, ongelukskind, als scheldwoord; *katjilakaän*, ongelukkigheid, ramspoe digheid, Sj. Madli; *pohon tjilaka*, ook *pohon sial mènahoe* genoemd, e. s. v. boom met licht hout. Hij draagt dien naam, omdat door het brandhout daarvan eens een huis is afgebrand, v. d. W.

چلاى *tjələga*, I. roet; *bərtjələga*, roet geven bij het verbranden, v. d. W., zie bij *tələga* en *soelang*.

II. *tjələga kəmoedi*, helmstok van e. roer, roerpen, ook *tangan kəmoedi*.

چلان *tjələna*, broek, het beenkleed, ook Jav. *tjələna pandji-pandji*, broek met korte pijpen, gebruikt in den krijg, zie *səloewar*.

چلر *tjəloer*; *məntjəloer*, in een heete vloeistof dompelen, schroeien in dien zin; *məntjəloer tangan*, de hand in e. heete vloeistof steken, als gods-oordeel; *bərtjəloer minjak*, hetzelfde in kokende olie; *məntjəloeri*, iemand zulk een oordeel opleggen.

چلس *tjələs*,? *məntjələs*, duiken of dompelen? b.v. *maka səgala mambang jang tahoe məntjələs itoe sakali-jannja pərgi kalaoet mēngambil kə-rang-kə-rangan pantja-wərna*, en alle mambangs, die gewoon waren te duiken(?), gingen naar de zee om veelkleurige schelpdieren te halen, H. Boedj. Jav. *tjələs*, het gevoel v. koude als men in het water gaat. Zie ook *tjələoes*.

چلس *tjələoes*, I. *məntjələoes*, zakken in een gat, dat vol modder is; *bərtjələs-tjələoes*, hetzelfde met verscheidenheid.

II. passen in iets, er in kunnen, b. v. *tjələeskah ini*, gaat het er in? past het? *ta'tjələoes, bəsar sangat*, het past niet, het is veel te dik, Max.

چلغ *tjələng*,? b. v. *orang-orang bəsar jang tiada mēməgang tēra dan tjələng*? Oend. Mal. mogelijk *djələng*.

چلغ *tjələong*, I. de aangehechte

punt aan een pijltje uit e. blaasroer.

II. Batav. ingevallen van de wangen, de oogen enz.

III. e. s. v. houten raam, dat men olifanten of buffels, die wild zijn, om den nek doet, C. en S.

چلغك *tjələngkok*, niet recht, krom, gebogen; bocht, kromte, b. v. van een weg, de punt v. e. haak, enz.

چلغ *tjələop*, ingedompeld, gesopt, geblauwverfd; *məntjələop*, indompelen, soppen, blauwverven; *toekang tjələop*, blauwverver; *pərtjələopan*, verfgereedschap, ververij; *pəntjələopan*, verving.

چلغا *tjələpa*, = *sələpa*, zie ald.

چلغك *tjələpak*; *bərtjələpak*, schrijdelings zitten of gezeten zijn; *bərtjələpak bərsəngkəling kaki*, schrijdelings gezeten zijn met gekruiste beenen, zooals een matroos op de ra.

چلغك *tjələpik*, I. klanknabootsend woord voor een geluid als van bordpapier, dat men op e. tafel gooit.

II. slip van een *kain*, die er van boven uitkomt en neerhangt.

چلق *tjələlak*, e. zeer fijn, blauw-zwart poeder van e. s. v. steen, antimonium, die uit *Sərawak* op Borneo en uit Arabië wordt aangevoerd. Dit poeder wordt droog of met rozewater bevochtigd op de oogleden gesmeerd als sieraad en tot verheldering van het gezicht; *batoe tjələlak* of *batoe sərawak*, antimonium; *bərtjələlak*, dat poeder gebruiken of daarmede bestreken zijn; *bərtjələlak səni*, een fijn randje van dat poeder aan de oogleden hebben; *məntjələlak*, de oogle-

den met dat poeder bestrijken; ook een scherpen kant aan snijdende wapens slijpen zonder het bruineersel te beschadigen. Mën. *pëntjèlak aloes*, iem. die op een fijne manier e. ander de waarheid kan zeggen of de les lezen.

چلق *tjèlok*; *mëntjèlok*, tasten of steken in een holte, gat of opening; ook zakkenrollen, C. en S.; *m. tèkak*, iets in de keel steken, b.v. om braking te verwekken; zie *sèloek* en *djèlok*.

چلق *tjèlek*, open, geopend, van de oogen en andere zaken, die open en dicht kunnen gaan, b.v. een reet, spleet of scheur; ziende, niet blind zijn; onbedekt, onbewolkt v. de zon; schoon, zindelijk, helder van de kleding; aanzienlijk, voornaam, notabel van personen; *mëntjèlek*, opengaan; te voorschijn komen v. de zon; *mëntjèlekkan mata orang*, iemands oogen openen, hem ziende maken.

چلکوتی *tjèlakoeti*, e. s. v. pas-teitjës, L.

چلگوری *tjèlègoeri*, e. s. v. struik, onderscheiden in *tj. djantan*, de mannelijke, en *tj. bétina*, de vrouwelijke, welks bladeren en wortels in de geneeskunde gebruikt worden. Ook *sèlègoeri* en *tjinagoeri*. Op Java *sidoeri*.

چلم *tjèlam*; *tjèlam-tjèloem*, ongegeneerd in- en uitgaan, heen en weer drentelen in een huis of kamer; *tèmpat tjèlam-tjèloem*, plaats, waar iedereen ongegeneerd in- en uitgaat, b.v. een markt, bordeel enz.

چلمق *tjèlèmpoeng*, I. *mëntjèlèmpoeng*, in het water plompen, v. d. W. Mogelijk een verkeerd gehoord *tjèmploeng*, zie ald. en *tjèmpoeng*.

II. Jav. e. s. v. snaar-instrument, harp, gitaar; Batav. fluit, klarinet, B.

چلو *tjèlau*, iets absurds, in strijd met de eeuwige wetten der dingen; b.v. *orang boewat tjèlau, karèna itoe ija tèrkèlèboer*, men zondigt tegen de eeuwige ordonnantiën en daarom keert men tot het stof terug, C. en S.

چیلواگی *tjèlawagi*, z. چیلواگی.

چلوته *tjèloteh*; *bértjèloteh*, snappen, babbelen, kletsen.

چلوروت *tjèloeroet*, Batav. de stinkrat, = *tjoeroet*, zie ald.

چلوپار *tjèloepar*, frequ. van *tjoepar*, zie ald. Mën. ook vuil, smeer, morsigheid aan den mond na het eten.

چلوپاک *tjèloepak*, Jav. e. lampje, bestaande uit een aarden schotel tje met olie, waarin e. pitje, = *pèlita*, Mal.

چلوئوت *tjèloeloet*, e. s. v. snip, die zich aan het zeestrand ophoudt.

چلوئیس *tjèloemis*, zwakkelijk, ziekelijk, kwijnend.

چله *tjèlah*, reet, spleet, kloof, bres, nauwe opening tusschen twee of meer zaken, b.v. tusschen de vingers, latten v. hekwerk, de tanden en derg. *tjèlah batoe*, kloven in rotsen; *tj. kisi-kisi*, reten tusschen latwerk; *tj. djari*, ruimte tusschen de vingers; *ditjèlah*, in de tusschenruimte, d. i. tusschen; *antara tjèlah këning*, op de hoogte tusschen de wenkbrauwen, R. Chaib.; *mèlihat dari tjèlah lobany pintoe*, door

een kier van de deur kijken, M.; *mëntjələh gigi*, de tanden uitvlijen, zoodat er spatie tusschen is; *batoe pëntjələh*, steen, gebruikt om de tanden af te slijpen, M.; *ditjələh goenoeng*, tusschen de bergen.

چله *tjələh*, lui, traag, vadzig. Volg. C. en S. slim in het vermijden of ontgaan van e. valstrik of gevaar.

چلیج *tjəlitji*, schraapzuchtig, inhalig, C.

چلیدغ *tjələdang*, zie *tjələdoek*. چلیدوگ *tjələdoek*; *mëntjələdoek*, kruipend voor iem. gaan zitten; zich vernederen, kruipen; *tjələdang-tjələdoek*, hetzelfde met verscheidenheid.

چلیک *tjoelika*, I. Jav. oneerlijk, valsch, bedriegelijk; gauwdief, schelm.

II. e. s. v. welriekende bloem, die aan den waterkant groeit, L.

III. een bételblad als een pijpje ineengedraaid.

چلیک *tjələkoh*, een bastion, C. en S.

چلیکی *tjələliki*, lui, afkeer van werken hebbend; *tj. toelang*, luie botten, een dagdief, C. en S.

چم *tjam*, I. ook *ətjam*, aandacht, oplettendheid; *akoepon tidak bərapa tjam*, ik lette er niet bijzonder op; *moela dipandang tidak tjam*, toen ik hem voor 't eerst aanschouwde, lette ik er niet op, C. en S.; *məngətjamkan*, het oog op iets gevestigd houden, vast in het oog houden, bijzonder op iets letten; vitten, aanmerkingen op

iets maken, b.v. *dan tjamkan baik-baik barang pərkarajang tələh kau-lihat ini*, en houd de dingen, die gij hier gezien hebt, goed in het oog; *pandai tjamkan bila riboet dan tofan hēndak datang*, bedreven in het letten op de tijden als stormen en orkanen zullen komen; *pəngətjam*, iem. die op de vingers kijkt, vitter, criticus; *pəngətjamman*, vitterij, critiek.

II. Batav. kerfstok, waarmede afrekening gehouden wordt tusschen rentmeester en werkvolk.

چم *tjim*, e. s. v. boom met eetbare zoete vruchten en hout, geschikt voor huisbouw.

چما *tjəma*, e. s. v. zeer fijne rotan, C. en S.

چماتی *tjəmati*, e. s. v. huiduitslag, M.

چمار *tjəmara*, Skr. staart van een rund, gebruikt als waaier, of om de vliegen weg te jagen; valsch haar in de *kondé* der vrouwen, ook haarbos aan masten of pieken bijwijze van vaandel; *mələmbai dəngan tjəmara poetih*, met de vrede vlag wuiven; Ism. Jat. 144, lett. met den witten koestaart; *maka pərahoe doewaboewah itoepon məmbawa tjəmara poetih*, H. T. en die beide vaartuigen nu voerden de witte vlag; *hajam tjəmara*, e. s. v. kippen met zeer fijne vederen, die op haar gelijken, Japansche kippen; *po-hon tjəmara*, op Java de casuarine = *əroe*, Mal.; *daoen tjəmara*, e. s. v. plant.

چمبغ *tjambang*, bakkebaard; *tj. baok*, zie ald.

چېښ tjëmbang, z. uitspreiden, verbreiden, C. en S. Zie *këmbang*.

چېښ tjamboeng, Mën. eengroote kop of kom.

چېښ tjëmboeng, halfkogelvormig, koepelvormig, vol van het aanzicht met eenigszins uitstekende jukbeenderen, bol zooals een brandglas en derg. Zie *sëmboep* en *bakoep*.

چېښ tjambok, en *sambok*, Jav. zweep, zie *tjëmëti*.

چېښ tjoeamboel, e.s.v. doosjetot berging van kleinigheden, juweelen, tabak, pinang en derg. Soms stopt men er zelfs zijn bovennatuurlijk vermogen in, b.v. *tjoeamboel saktinja*, Mes. Kag. Zie ook *soemboel*.

چېښ tjombol, knop van een deur.

چېښ tjomblang, Batav. koppelen, koppelaar; koppelaarster, in de Hik. Asm. Pati, steeds *djombalang*, zie ald.

چېښ tjamboe, opstaande vederbos, kwast; zie bij *djamboe*.

چېښ tjoeamboe, grap, gekkernij, liefkoozing; *adakah tjoeamboe akan bërlakoe*, zal de grap doorgaan? I. P.; *bërtjoeamboe-tjoeamboewan*, met elkan-der gekheid maken; *tjoeamboewan*, lieve woordjes, vleierende woorden, complimentje; *mëntjoeamboe*, vleien, liefkoozen, fikflooiën, fleemen; Mën. opstoken, opruien, ook te Malaka, C. en S.

چېښ tjëmboeroe, Kw. achterdochtig, ijverzuchtig, jaloersch, wantrouwend; *tjëmboeroewan*, achterdocht

ijverzucht, jaloerschheid, wantrouwen; *tjëmboeroekan*, jaloersch zijn op, wantrouwen koesteren jegens; *tjëmboeroe pingit*, erg jaloersch, in de hoogste mate. Zie *pingit*.

چېښ tjambah, scheuten of spruiten maken van een plant, ook scheut, spruit, C. en S. Zie *këtjambah*.

چېښ tjambai, Mën. e.s.v. wilde *sirih*; zie *tjabai*.

چېښ tjëmat, I. *mëntjëmat*, verhalen van een vaartuig door het uittrekken van ankers en trossen, voorttrekken van een vaartuig, jagen in dien zin; *kapalnja hëndaë dipakal, maka ditjëmatnja kadarat*, zijn schip moest gekalefaterd worden, daarom verhaalde hij het naar den wal, *pëntjëmat*, mensch of dier, dat aan een jaaglijn loopt; *tali pëntjëmat*, werptros, jaaglijn; *saoeh pëntjëmat*, werpanker.

II. e.s.v. zwarten, verglaasd aarden pot, die ongeveer zeven gantangs inhoudt.

چېښ tjëmëti, Tam. zweep, karwants; *tjëmëti bërtali*, zweep; *mëntjëmëti*, met een roede of karwants slaan; *mëntjëmëtikan koedanja*, zijn paard zweepen, I. P. 221.

چېښ tjamtjoe, Chin. kleine lepel, van aardewerk, theelepel, volg. C. en S. *tjamtjá*.

چېښ tjëmar, vuil, onrein, smerig, ook fig. van het hart en overdrachtelijk van de zee, onveilig door zee-roovers; *kain tjëmar* en *tjëmar kain*, de maandelijksche zuivering der vrou-

wen, ook *měmbawa tjěmar*, Měn.; *běrtjěmar kaki*, zijn voeten vuilmaken, fig. voor zich verwaardigen ergens heen te gaan of te komen, b.v. *sakali toewan sakalian soedi běrtjěmar-tjěmar kaki toeroen ka-astana bonda*, in versch. Hss.; *měntjěmar*, vermorsen, b.v. van spijs; *jang lěbihnja ditjěmar-nja*, het overschot vermorsste hij, B.R.; *měntjěmarkan*, vuilmaken; *měntjěmari*, bevuilen; *katjěmaran*, vuiligheid, bevuild zijn.

چمرلڻ *tjěmėrlang*, glinsteren, flikkeren; zie *tjěrėlang*.

چمرلڻ *tjěmėrling*, flikkeren van vuur, Am. Hamz.; zie *tjěrėling*.

چمس *tjěmas*, op een haartje na, bij het kantje af, ontkomen aan een dreigend gevaar, daardoor nog geheel van streek, ontdaan; *běrtjěmas*, zich in dien toestand bevinden. (Měn. *tjamas*, bezorgd, vreesachtig; *pěntjamas*, iem. die zich spoedig bezorgd maakt, Mal. id.) zie Pěl. Abd. ka Kal. de panton; *měntjěmaskan*, bezorgd maken; *katjěmasan*, nauwelijks het gevaar ontsnapt; zie *njaris* en *těkis*.

چمس *tjěmoes*, zich iets tegen gegeten of gedronken hebben, zoodat men er een afkeer v. gekregen heeft, C. en S.; zie *djěmoe*.

چمگین *tjěmėngkian*, e. s. v. giftige plant, waarvan men in de geneeskunde gebruikmaakt tegen puisten en uitslag. Ook *tjěmėkian*.

چمپ *tjěmpa*, naam eener plaats in Kambodja, bekend wegens de gebloemd zijden stoffen, van daar afkomstig.

چمفاک *tjěmpaka*, ook *tjěpaka*, Skr. e. s. v. boom met zeer welriekende, gele bloemen; *ratna tjěmpaka*, topaas; *tanah tjěmpaka*, zwavel. Van die bloemen heeft men de volgende soorten: *tj. poetih*, *tj. koening* en *tj. merah*, welke laatste ook *boenga mēnoer*, heet, *tj. moelia* = *boenga kěmbodja* en *boenga koebóer*, zie *kěmbodja*; *tj. setan* en *tj. gondok*.

چمقال *tjěmpala*; *tjěmpala tangnan*, in het Palemb. handtastelijkheid; *tjěmpala moeloet*, uitschelden, id.; zie *tjapala*.

چمشان *tjampana*? *maka dimandikan oranglah didalam tjampana ratna moetoė mánikam*, I. P. Mogelijk fout voor *djěmpana*?

چمفت *tjěmpat*? b.v. *běrtjěmpat-tjěmpatan mēnikamkan sěndjatanja*, H. Boedj. mogelijk = *tjěpat*.

چمفدق *tjěmpėdađ*, e. s. v. n a n g k a- of broodboom met bijzonder groote vruchten; *tj. ajar*, e. s. v. boom, aan welks takken de bijen gaarne hun nest bouwen; *tiada malkan tjěmpėdađ, maka kěna gėtahnja*, Sprw. geen *tjěmpėdađ*, gegeten hebben en toch met de gom daarvan besmet zijn; ook *tjěpėdađ*.

چمفر *tjampoer*, vermengd, dooreen, ondereen gemengd; *tj. adoek*, er onder gemengd of geroerd; *tj. bawoer* en *tj. gaoel*, geheel dooreen, verward dooreen; zie bij *bawoer*. Hiervoor ook in gebruik *tj. kawoer*, Langl. Boew. vergelijk het Jav. *wor*; *běrtjampoer*, in iets gemengd of betrokken zijn, met iets vermengd zijn, zich

in iets mengen; *pasir bërtjampoer kapoer*, zand vermengd met kalk; *akoe tiada bërtjampoer*, ik ben er niet in betrokken; *bërtjampoer dëngan orang djahat*, zich met slecht volk afgeven; *mëntjampoer*, mengen, vermengen; *mëntjampoerkan*, iets onder iets mengen; *mëntjampoerkan dirinja*, zich mengen; *tjampoeran*, mengsel, vermenging.

چمڦرا tjëmpëra, wijfelen, besluiteloos zijn, verstrooid, C. en S.

چمڦردق tjëmpërdik, zie *tjëpërdik*.

چمڦرلغ tjëmpërling, ook *përling*, e. s. v. zwart vogeltje, e. s. v. spreeuw.

چمڦري tjëmpërai, e. s. v. boom, frutex cerasi, welks bladeren gegeten worden, Ibr. b. Chas.

چمڦس tjompis, aan den kant beschadigd, b. v. de rand v. e. tafel als er een stuk uit is, ook van oorlel of neusvleugel.

چمڦڦ tjampang; *mëntjampang*, wijd naar voren uithalen bij het scheppen met een pagaai.

چمڦڦ tjampoeng, v. het hoofd of boveneinde beroofd, geknot, getopt.

چمڦڦ tjompang, gescheurd, zoodat de lap erbij hangt; *tjompang-tjamping*, overal gescheurd met de lappen erbij hangend, aan vlarde.

چمڦڦ tjomping, aan den rand geschonden, van geweven stoffen of papier, doordat er een stuk uit is; *tjompang-tjomping*, op verschillende plaatsen aan den rand geschonden.

چمڦڦ tjëmping, grooter of kleiner stuk, lap van lijnwaad of papier; *mëntjëmping*, zich met een enkele lap behelpen om zijne naaktheid te bedekken.

چمڦڦ tjëmpoeng, plomp! het geluid van iets, dat in het water valt, zie *tjëmploeng* I. Ook indompelen, weken, C. en S. (P).

چمڦڦ tjampak, I. *mëntjampak*, neersmijten, neersmakken, wegsnijten; *m. djala*, e. werpnet uitwerpen. Niem. bl. 1^e st., p. 36; *tjampak boewang*, werpschicht, zie *tjandak*; *tj. batoe*, fig. uitdrukking voor het voor goed verlaten van eene plaats en het stof van zijne voeten schudden. De Maleiers werpen dan een steen in de rivier, daarbij zeggende: *timboel batoe akoe balik*, als de steen wêer boven komt, keer ik terug; *tj. kaïl*, enterhaak; *mëntjampak lenggang*, zie *lenggang*; *tj. tebar*, onverschillig, zonder orde nedersmijten; *tj. balik*, e. s. v. kruis-of-muntspel met drie stukken geld, die aan de eene zijde hol, aan de andere bol zijn; *sapërti orang tjampak boenga dibalas tjampak tahi*, als iemand, die bloemen werpt, terug geworpen wordt met drek. Sprw.; *mëntjampakkan dirinja*, z. ter aarde werpen, Mën. zich verwijderen, zich verslingeren.

II. ook *tjëmpak*, de mazelen, volgens and. de roode hond, e. s. v. lastigen uitslag, door veel zweeten veroorzaakt; *tj. këladi*, mazelen met jeuk.

چمڦڦ tjëmploeng, I. Jav. in

het water vallen; *kětjemploeng*, in het water gevallen.

II. e. s. v. vaarttuig.

چمقلق *tjěmpələk*, e. s. v. kruis- of-muntspel met twee muntstukken.

Jav. *kěplek*, id. Zie ook *tjampak* I.

چمقونب *tjěmponit* en *těmponek*, e. s. v. boschvrucht, iets gelijkende op een onrijpe doerian; *kěledang* en *pěrian* heeten grooter soorten van die vrucht, C. en S.

چمپه *tjampah*, flauw, onsmakelijk, hooiachtig v. spijzen, tabak enz. onaangenaam voor een van de zintuigen; *tj. hambar*, uitermate flauw of smakeloos; *tj. tjahang*, hetzelfde met verscheidenheid; zie *soembang*.

چمفه *tjompoh*, algemeene kok op marsch of op zee.

چمق *tjěmak*, zweep; *měntjěmak*, zweepen, v. d. W. Zie *tjěmėti*.

چمق *tjěmoek*, geeselsroede; *měntjěmoek*, geeselen, ook beuken met een knuppel, b. v. *sama běrpaloekan pėdangnja dan běrtjěmoekkan tjokmarnja*, Am. Hamz. Měn. *měntjamoeck*, stompen, slaan, steken, ook kwetsen met woorden, zie *tjěmak*.

چمق *tjěmoq* de dop of schacht, waarin de boonen zitten; *běrtjěmoq*, vrucht zetten, lett. schachten vormen of dragen v. e. booneplant, C. en S.

چمکین *tjěmėkian*, zie *tjěmėngkian*, ook *djėmakian*.

چمین-چمین *tjěmin-tjěmin*, e. s. v. zeevisch, M. Zie *tjěrėmin* en *tjamin* I.

چمنداری *tjěmėndari*, e. s. v. boom met geneeskrachtige eigenschappen.

چموق *tjěmotjok*, e. s. v. kruid of plant, L. Komt herhaalde malen voor in de Mes. Kag.

چموس *tjěmoewas*, vuiligheid van eten op het aangezicht; ook *djěmoewas*.

چمومت *tjěntomot*, morsigheid op het aangezicht van kleverige of vette spijzen. Zie *djěmoewas* en *tjomot*.

چمی *tjěmai*, Mal. = *tjemer* I. Zie ald.

چن *tjan*, Chin. pik.

چن *tjoen*, Chin. duim, $\frac{1}{10}$ deel van een chin. voet.

چن *tjinna*, Skr. merk, merkteeken, sein; *tj. boekti*, corpus delicti.

چناغر *tjinangau*, e. s. v. groen, vliegend insect, dat e. scherpe stank heeft en het jonge rijstgewas afvreet, C. en S. Het is de *walang-sangit* van Java.

چنت *tjinta*, I. Skr. kommer, zorg, droefheid, wordt dikwijls verward met *tjita*, zie ald.; *mėnaroh tjinta*, kommer of zorg koesteren; *doedoek běrtjinta*, in kommer nederzitten; *běrtjinta akan* en *běrtjintakan*, kommer hebben of bekommerd zijn over, van iets zwanger gaan, b. v. *běrtjintakan halnja*, bekommerd zijn over zijn lot, Noer. Moh. *Allah djoega běrtjinta akan dakoe*, Allah toch trekt zich mijner aan; *běrtjintakan djahat*, van kwaad zwanger gaan, kwaad brouwen, Ind. Poet. p. 232; *měmpěrtjintakan*, bekommerd maken, verontrusten; *běrtjintalah Alkas Mantri hėndaq mēmboenoeh chodjah B. Dj.*, Alkas Mantri peinsde er over om B. Dj. te doden,

ging zwanger van het plan om hem te dooden, Hik. Am. Hamz.; *tjinta-birahi* liefdesmart, liefdeskommer; *përtjintaän*, kommer die men heeft, bekommering; *mënaroh doewa përtjintaän*, in tweestrijd zijn, de Holl. 5^e dr. 92; *bëpërtjintaän*, in kómmer verkeeren, bekommerd zijn, Ind. Poet.; *tjinta mani*, naam eener fabelachtige slang, die, naar men beweert, goud kakt.

II. op Java, liefde, liefhebben, beminnen, = *kasih*, zie ald.

چنتادو *tjëntadoe*, zie *sëntadoe*.

چنتس *tjëntas*, = *gëntas*, snoeien, C. en S., zie ook *rëntas*.

چنتغ *tjanting*, waterscheppertje van bamboe op Mal. vaartuigen in gebruik; klein potje voor het gesmolten was, bij het maken van *batik* in gebruik. Ook zitten op e. tak, v. een vogel, C. en S.

چنتغ *tjantoeng*, I. kleine houten rijstlepel.

II. met een draad los aan elkaar geregen, L., ook C. en S.

چنتغ *tjoenting*, onregelmatige streep, krabbel, met krijt, houtskool enz.; *bërtjoenting-tjoenting*, van zulke krabbels voorzien zijn; *mëntjoenting-tjoenting*, die maken; *mëmpërtjoentingkan*, iem. gelaat met houtskool of roet en kalk bestreepen, een openbare straf om hem ten toon te stellen.

چنتغ *tjëntoeng*, kuifje op het achterhoofd van sommige vogels, lok van haar aan de beide slapen; ook *tjëtjëntong*.

چنتغ *tjentong*, schepper met een

steel of beugel als handvat. Mën. ook een lepel om rijst op te scheppen, bestaande uit een stuk kokosdop, waaraan een houten steel.

چنتغ *tjenteng*, Chin. een opzichter inz. van den opiumpachter, ook het opperhoofd der dansmeiden, R.

چنتق *tjantik*, net, proper, bevallig, sierlijk; ook v. e. boom, Sj. Madli; *bërtjantik*, zich uitdossen, Pel. Abd. Mën. ook wulpsch.

چنتم *tjantoem*, tegen elkander, elkander rakend, wederzijdsche aanraking; *mëntjantoem*, tegen elkander brengen, b.v. de stukken v. e. kaart of van een geduldspel; ook aan elkander naaien; *bërtjantoem*, voorzien zijn van iets dat elkander raakt, b.v. van bakkebaarden, die onder de kin samenkomen; *tjarik-tjarikboelohajam, lama-lama ija bërtjantoem poela*, scheur de vederen van e. kip uiteen, ten laatste komen ze toch weër dicht tot elk. Sprw. gebruikt van e. twist onder familie-leden.

چنتمانی *tjintamani*, Skr. karbonkel, tooverjuweel; e.s.v. goudgeel slangetje, een span lang, dat, wanneer men het vindt, als een voorteken van geluk beschouwd wordt.

چنتن *tjantoen*, prikken, steken met e. naald, doorstikken, b.v. de kraag v. e. jas, C. en S.

چنتو *tjonto*, Chin. staal, model, monster, voorbeeld, patroon; *mëngambil tjontonja*, e. staal of monster ervan nemen.

چنتیگی *tjantigai*, e. s. v. plant

onderscheiden in *tj. bésar* en *tj. wangi*, C. en S.

چنچارو *tjëntjaroe*, e. s. v. zeevisch met rood vleesch, langwerpig, geschubd en gevind; e. s. v. salm?

چنچالو *tjëntjaloeł*, e. s. v. kleine garnalen, *pépai* genaamd, in zout ingelegd.

چنچامر *tjëntjamar*, = *tjamar*, zie ald.

چنچاوي *tjëntjawi*, e. s. v. vogel met een langen staart van bijzonderen vorm; *kaïn tjëntjawi*, e. s. v. stof, gestreep als de staart van dien vogel, zie *tjawi-tjawi*.

چنچج *tjantjang*, I. met e. punt omhoog, overeind staan, zooals b. v. de staart van een hond, die wil vechten, of een paal; *mëntjantjang*, met een punt omhoog steken; *měmpěrtjantjangan*, met de punt omhoog doen steken, een zwaard of degen in de hoogte steken, Moh. Han.; *lada tjantjang*, e. s. v. spaansche peper, zie ook *tjěrantjang*.

II. = *tjatjak* (?) C. en S.

چنچج *tjěntjang*; *měntjěntjang*, hakken, houwen, verminken, fijnhakken; *tjěntjang rěboeng*, e. s. v. zeer klein, eetbaar zoutwatervischje; *tjěntjangan*, wat fijngehakt is, gehakt frikkadel. Op Java *tjintjang*, en ook bij M. b. v. *haloewannja měntjintjang ombak*, de voorstevan kliefde de golven.

چنچج *tjěntjeng*; *měntjěntjeng*, zich uit de voeten maken zooals een weggejaagde hond.

چنچج *tjintjang*, Jav. = *tjěntjang*, zie ald.

چنچن *tjintjin*, ring, schalm; *tj. karadjaän*, Rijks-zegelring; *tj. kasaktian*, tooverring; *tj. tanda* verlovingsring; *tj. bindoe*, ring om de uiteinden van hout, dat gedraaid moet worden, om het splijten te voorkomen, ook platte vingerring; *tj. pěninggalan* of *tj. pěntjěraijan*, 12 zilveren ringen, die de bruidegom als *sarak běrkoendang* aan zijne schoonouders geeft, bij het medenemen van zijne bruid, in het Palemb.; *tj. běrapit*, vingerring met een groot edelgesteente tusschen twee kleinere; *tj. mata tiga*, ring met drie, nagenoeg even groote, steenen; *tj. patjat kěnnjang*, vingerring, in het midden dik en welks dunne einden niet aan elkander zijn gesoldeerd; *tj. tapak gadjah*, e. gouden ring met e. breed achtkantig vlak, waarop e. inscriptie; *tj. wapak*, e. gouden ring met d. horoscoop v. d. drager er op gegraveerd; *tj. pintal* en *tj. pěler itik*, schroefvormig ineengedraaide ring; *tj. patah biram*, zeshoekige ring, die op den buitenkant een platte face heeft enz.; *saběntoek tjintjin*, één ring; *panganan tjintjin*, e. s. v. ringvormige versnapering; *sapěrti tjintjin děngan pěrmata*, als de ring en het edelgesteente, Sprw. voor: zoo goed passen zij bij elkander.

چنچو *tjintjoe*, Chin. gezagvoerder van een vaartuig, supercargo.

چنچو *tjintjau*, Chin. e. s. v. flauw zoeten, verkoelenden drank.

چنچوردق *tjëntjodak*, Mën. de glazenmaker, het juffertje.

چنچوروت *tjëntjoeroet*, de stinkmuis, ook *tikoës toeri* genoemd.

چنچي *tjintjai*? b.v. *dan ram-boetnja saperti چنچي*, I. P., mogelijk fout voor *tjintjin*.

چند *tjanda*, I. achterslemphout, mar.; *tjanda këmoedi*, roerstevan, hoek, gevormd door achterstevan en kiel.

II. eigenzinnigheid, kuur, gril, Prab. Dj.

III. Skr. geheim, alleen in *tjanda pëti*, geheim koffertje ter bewaring van kostbaarheden, Ism. Jat. 16. Zie *tjandakija*.

IV. ? b.v. *bërbagai-bagai چندکب dipaloe oranglah*, I. P., mogelijk: *bërbagai-bagai tjanda gambang*? Mën. *bagai tjanda*, zooals, gelijk; ook bij M. gelijkende, R. v. Eys.

V. werpschicht, korte lans, Hik. R. Pas. pag. 62, Jav. *tjandak*, id.

چند *tjoenda*, vorsteljk klein-kind, zie *tjoetjoe*.

چند *tjinda*, vorsteljk achterklein-kind, zie *tjitji*.

چندال *tjandala*, Skr. e. outcast, iemand van de verworpen kaste, laag, gemeen, slecht, onzedelijk, Pr. Dj. en Sj. Indr. Kësna; ook *tjandal*, z. ald.

چندان *tjëndana*, Skr. de sandelboom; *kajoe tjëndana*, sandelhout; *tj. koening*, het gewone sandelhout; *tj. danggi*, het roode; *ajar tjëndana*, water met fijngewreven sandelhout gemengd, dat na eene begrafenis op

het graf wordt gegoten; *tj. këring*, droog, d. i. reukeloos sandelhout, scheldwoord voor iem., die tot niets deugt, een deugniet.

چندان *tjëndawan*, paddestoel, zwammige uitwas, duivelsbrood, grove schimmel. Soorten zijn: *tj. bakau* en *tj. bërteh*, geneeskrachtig; *tj. boesoet*, een zeer gezochte groente; *tj. ëmboen* en *tj. boelan*, zijn eetbaar; *tj. biring*, geneeskrachtig; *tj. tërkoekoer*, eetbaar; *tj. tëroentoem*, middel tegen schurft; *tj. tioeng*, eetbaar; *tj. sësak*, geneeskrachtig; *tj. pajoeng* en *tj. kawan*, eetbaar; *tj. këlëmemer* en *tj. njioer*, niet eetbaar. Zie ook *mabok*.

چندت *tjandit*, punt of lepel van een inlandsch anker, trekker van een geweer, optrede van een rijtuig.

چندر *tjëndoer*, wat het oog bekoort; zie *tjëndëra*.

چندرا *tjandra*, Skr. de maan; e. godheid v. minderen rang, halfgod; *dewata tjandra loka*, goden van de maangewesten; *tjandra dewi*, maangodin.

چندر *tjëndëra*, wat genoegenschafft; ook *tjëndoer*, vast, diep van den slaap. Dit is in de Sj. Madli constant *djëndëra* en in de Sj. Sël. Dal. *tjindëra*; *tjëndëra mata*, geschenk, dat iem. genoegenschafft, Am. Hamz., ook *tj. doerdja*, wat het aangezicht verblijdt, geschenk: *tiada tjëndoer mata barang sasoeatoe saperti patoet hanja doewa ekoer boeroeng papoewa*, er is niet eenig gepast geschenk (bij den brief) behal-

ven deze twee paradijsvogels. Mën. *tjendoer mata*, id. ook troetelnaam, lieveling. Ook wordt het in één Mal. brief gebruikt voor het Perz. *tjadin*, sluier, b.v. *tjendëra bodoh*, sluier voor de domheden; *boewah tjendëra moeli*, e.s.v. aangenaam smakende vrucht, waarop zwangere vrouwen veelal he lust zijn, R. v. Eys. NB. in dit art. schijnen verschillende woorden met elk. verward te zijn. Zie ook *nidëra*.

چندراس *tjandarasa*, Skr. een mytisch zwaard, het zwaard van Ráwana.

چندرغ *tjendërong*, overhellen, overhellend, neigen of geneigd zijn tot iets, zie *tjondong*.

چندرمولي *tjendramoeli*, e.s.v. eetbare vrucht, maar welke? I. Jat. pag. 106 en 110.

چندراسه *tjendrawasih*, ook *tjendrawasa* en *tjendrawangsa*, de paradijsvogel. Volg. C. en S., de ind. koekoek. De Mal. zeggen ook dat hij zijne eieren legt in het nest van een kleiner vogel.

چندري *tjendërai*, zie *tjënrai*.

چندغ *tjandang*, I. vermetel, onversaagd, b. v. *bërani tjandang*, moedig en onversaagd, Ibr. b. Chas.; *roepanja tjandang*, hij had een vermetel voorkomen, Ibr. b. Ch. 106.

II. stralend, schijnend, schitterend, C. en S.

چندغ *tjandoeng*, e.s.v. kapmes, waarvan lemmet en gevest uit één stuk ijzer zijn.

چندغ *tjoendang*; *këtjoendang*, overwonnen, tenonder gebracht.

چندغ *tjondong*, hellen, overhellen, dalen van de zon, genegen zijn tot iets. (Mën. *hati tjondong*, argwaan koesteren); hiervan de frequ. *tjendërong* in dezelfde beteekenis; *tjendërong kapada agama islám*, overhellen tot den mohammedaanschen godsdienst, H. Chaib.; *tjendërong jang rata*, hellend vlak; *tjendërong hati*, overhelling of neiging des harten; *tjendëronglah mareka-itoe mêngikoet dia*, zij hielden er toe over, (waren genegen) om hem te volgen; *mëntjendërongkan kapalanja*, zijn hoofd nederbuigen, M.

چندق *tjandak*, I. werpschicht, korte lans, Jav. id.

II. *mëntjandak*, eventjes ophalen, b.v. een dobber of vischangel om er beweging in te brengen; koppen zetten om bloed af te tappen.

چندق *tjandek*, I. e. bijzit minder dan de *goendik*; beneden de *tjandek* staat de *djamah-djaman*, C. en S.

II. e. s. v. rond vischnet, id.

III. gebruikt als een toevoegsel tot *tjabang*, maar gewoonlijk in een figuurlijke beteekenis voor moeilikheden, id. Zij geven geen voorb.

IV. touw of ketting, bevestigd aan het einde van een Mal. anker, waarmede het uit den grond kan gehaald worden. Zie *tjandit*.

چندق *tjendok* = *sëndok*, z. ald.

چندکي *tjandakia*, slim, scherpzinnig, vernuftig, volg. v. d. W. dubbelhartig. Mën. buitengewoon slim, scherpzinnig; veel in verbinding met *tjërëdik* gebr. Zie *tjanda* en *kija* II.

چندل tjandal, I. langtongig, den boventoon voeren, teveel praats hebben; *poetjat tjandal*, e. scheldwoord, gebrekkige bleekmuil, zie *tjandala*.

II. moeielijk, = *soekar*; zie ook *tjandala*.

III. klein gebrek, onvolmaaktheid, onbehoorlijk, verkeerd, b. v. *tjërëmin tjandal sèdikiti tiada bërrasah*, die spiegel heeft een klein gebrek, nam. dat hij niet geslepen is, Sj. Haris; *pakaijan jang tjandal*, onbehoorlijke kleeding; *pèrkataän jang tjandal*, ongepaste woorden. Mën. Z. *tjandala*.

چندل tjendol, e. s. v. drank of dunne brij, bestaande uit gekookte sago door een zeef gedrukt en vermengd met kokosmelk, suiker en een weinig zout.

چندو tjandoe, I. geprepareerde opium, kleverig aanzetsel daarvan in e. pijp; suikerachtig uitzweetsel van gedroogde vruchten. Zie *tengkoh* en *tjèndoewai*.

II. Zie bij *tjanda*.

چندو tjèndoe, e. vertelling, geschiedenis, voordracht, C. en S.

چندوري tjandoeri, sandaal, voetzool.

چندوي tjèndoewai, z. vermaken met de andere kunne, al is het ook slechts door teekens v. verstandhouding, v. d. W. ik 'gis een *tjandoei*, van *tjandoe*, en dan in de beteekenis van bedwelmen. De kunst om zich van de toegenegenheid van iem. der andere kunne te verzekeren, kunst om liefde te verwekken, C. en S.

چندي tjandi, Kw. grafnaald,

mausoleum, reliquienkast, graftombe, tempeltje, pagode, praalgraf.

چندي tjindai, sjerp, gordel; schijnt gevlekt, gevlamd te beteekenen, b. v. *oelar tjindai*, e. s. v. gevlekte slang, volg. v. d. W. de pythonslang; *kain tjindai*, gebloemd zijden stof, afkomstig v. Surate en meestal voor sjerpen gebezigd, zoo genoemd naar de vlekken van die slang; *kain tj. djantan*, gebloemde zijde met groote slangenfiguren, b. v. *ikat pinggang tjindai djantan*, C. en S.; *tj. bétina*, hetzelfde met kleine id. Mën. *tjandai*, id.

چنري tjènrai, ook *tjèndèrai*, e. s. v. geneeskrachtige bladeren, die ook als tegengif gebruikt worden.

چنغ tjènoeng, = *mènoeng*, in afgetrokkenheid staren op iets, in gedachten verzonken, mijmeren, peinzelen; *doedoek tertjènoeng*, in afgetrokkenheid zitten te staren; zie *mènoeng* en *rènoeng*.

چنغکس tjèngkas, e. s. v. houwer met naar beneden gekromd gevest; *hajam tjèngkas*, witte vechthaan met gele pooten.

چنغک tjingga, Skr. aangeboren mismaaktheid, ook *tjangga*, z. ald.

چنق tjènak, *toelang tjènak*, sleutelbeen = *toelang sèlangka*, C. en S.

چنکە tjènekah, e. s. v. aap, die op de *loetoeng* gelijkt, doch iets lichter is van kleur, C. en S.

چنوکهک tjènokek, gierig, vasthoudend, C. en S., ook *sènokek*, id.

چنونت tjènonot, het uiteinde van het ruggebeen, stuitbeen, C. en S.

چنونق tjènonok, het borstbeen

v. e. beest. Ook *harong* en *sena* gen., C. en S.

چنیل *tjënela*, Port. pantoffel, slof, muil.

چو *tjoe*, de Chineesche naam voor arak.

چواچ *tjoewatja*, Skr. helder van het weder en den hemel, duidelijk zichtbaar v. e. voorwerp in de verte, helder van een spiegel, ook van een kleur, Sj. Sult. Jahja; *siang tjoewatja*, helder daglicht; *malam tjoewatja*, heldere nacht; *tërang tjoewatja*, klaarlichte dag; *maka kapal itoe tjoewatja bënar*, dat schip is zeer duidelijk zichtbaar; *tj. baik*, mooi weder.

چوالی *tjoewali*, Kw. = *koewalik*, Jav. omgekeerd. Hiervan *këtjoewali*, uitgenomen, uitgezonderd, behoudens, inzonderheid, zie ald.

چوب *tjoba*; *mëntjoba*, iets beproeven, de proef nemen, trachten; *mëntjoba koewat dëngan*, zijne kracht meten met iem. Sadj. Mal. p. 81 r. 10; *mëntjobaï*, iemand beproeven, op de proef stellen, verzoeken. Ook heeft *tjoba* de beteekenis van ons eens in een verzoek of bevel, b.v. *tjoba ambilkan akoe api sëdikit*, haal mij eens wat vuur; *tjoba lihat*, zie eens; *përtjobaän*, beproeving, verzoeking.

چوبت *tjoebit*, knijpen, fijntjes knijpen met vinger en duim; *mëntjoebit*, iets of iemand knijpen. Ook = *djëntik*, v. d. W.

چوبار *tjobar*, I. in het midden gescheurd, v. geweven stoffen, papier enz.; *tjobar-tjabir*, zie *tjabir*.

II. buitensporig, verkwistend, C. en S.

چوبق *tjobak*; *tjobak-tjabik*, zie *tjabik*.

چوبک *tjobik*, gescheurd.

چوبلغ *tjoblong*, Bat. = *bolong*, hol, uitgehold.

چوبن *tjoban*, zwaai of haspel, waarmede men los uit de hand garen windt of waarmee het gesponnen garen van het spinnewiel wordt afgewonden, ook pen, waarmede men netten breidt; *lidah tjoban*, zie *lidah*; *tjabang tjoban*, zie *tjabang*; *mëntjoban*, den draad op die pen brengen.

چوبیق *tjobiak*, e. s. v. moerasvogel, C. en S. Mën. *tjobië'*, id.

چوت *tjoewat*, vooruitstekend, zooals de wijsvinger, e. boegspriet enz.

چوت *tjoewit*, I. *mëntjoeuit*, even-tjes met de punt v. e. vinger aantikken om de aandacht te trekken, v. d. W. Ik houd het voor = *tjoebit*, zie ald.

II. *tërtjoeuit-tjoewit*, alleen uit wandelen gaan? C. en S.

چوتت *tjotet*, uiterste scherpe punt van iets, b.v. van padi.

چوتق *tjotok*, I. bek v. e. vogel; *mëntjotok*, pikken van vogels. Mën. *tjoto'*, snavel; *mëntjotok-tjotok*, steken of kloppen van zweren. Zie ook *tjatoek* I en *patoek*.

II. = *tjatoek* III. Zie ald.

چوتی *tjoeti*, verlof, vrijstelling van werk, Sw. Zie het volg. wrd.

چوتی *tjoetai*, ontbloot, uitgetrokken van e. wapen, Pad. bovenl. Zie ook *tjëtai*.

چوچ tjoetja, I. *měntjoetja*, smalden, smalen, verguizen, uitjouwen, *djangan těrtjoetja nama kami*, dat onze namen niet veracht worden; *běrtjoetjalah akan dia dalam hatinja*, verachtte hem in zijn hart; *měntjoetjakan*, met verachting behandelen, smaadheid aandoen; *měmboewang dęngan tjoetja*, smadelijk verwerpen, M. Zie *tjěrětja*.

II. tooverformulier om iemand of iets onschadelijk te maken; *měntjoetja*, door zulk e. tooverformulier onschadelijk maken; *tjoetja karakoeta*, e. tooverspreuk opzeggen, waardoor e. ziekte, b.v. de melaatschheid, verdreven wordt; *tj. tawar*, zulk eene bezwering, waarbij men in de gesloten vuist blaast.

چوچت tjoetjoet, Jav. de haai, ook op Malaka; *tjoetjoet pędang*, e.s.v. grooten zwaardvisch, C. en S.

چوچر tjoetjoer, I. met e. straal vlieten of nederstorten; *měntjoetjoerkan ajar*, op die wijze water gieten; *běrtjoetjoeran*, uitstroomen, gudsen van veel voorwerpen, b.v. *běrtjoetjoeran ajar-mata*, stroomen van de tranen, tranen storten, H. T. *běrtjoetjoeran pęloeh*, gudsen v. het zweet; *panganan tjoetjoer*, e. s. v. koekjes, oliekoeken; *tjoetjoeran atap*, uiteinde of rand van een dak, waar het water afstroomt; *boeroeng tjoetjoer*, e. s. v. musch; *měntjoetjoer ajar sęni*, zijn water loozen, urineeren; *tjoetjoer*, ook e.s.v. kleine wesp, C. en S.

II. boegspriet; *lajar tjoetjoer*, klui-verzeil.

چوچق tjoetjoeng, kleinkind, de voc. van *tjoetjoe*, evenals *anang van anak*, *bapang van bapak* enz.

چوچق tjoetjoep; *měntjoetjoep*, slorpen. Měn. ook zuigen, uitzuigen, b.v. het bloed uit e. wond; *měntjoetjoep bęnak orang*, iemand uitzuigen door woeker; ook hard kussen, of zoenen dat het klapt. Zie *koetjoep*.

چوچق tjoetjoek, I. pen of puntig voorwerp om in iets te steken, iets vast te steken of aan te rijgen, ook snoer; *tj. sanggoel*, haarnaald, speld voor de haarwring; *měntjoetjoek*, steken in iets, rijgen, aanrijgen van koralen en derg., steken van e. draad door het oog eener naald, steken van de pijn; *běrdjalan bęrtjoetjoek-tjoetjoek ikan*, loopen als aangeregen visschen, d. i. achter elkan-der; *sapęrti moetiara tērhamboer dari-pada tjoetjoeknja*, als parelen, die van hun snoer verspreid raakten, Bloeml. Zed. Verh.; *moetiara satjoetjoek*, een snoer parelen; *orang bęrtjoetjoek tana-m*, landbouwer; *tjoetjoek sęloewang*, e.s.v. bijgeloovigheid, zie *sęloewang*; *těrtjoetjoek*, doorstoken; *dan koelit pon męntjoetjoek-tjoetjoek sapęrti dikęnakan orang bara api*, de huid stak alsof men er gloeiende kolen op gelegd had; *tjoetjoek atap*, bamboezen pennetjes, waarmede men de atap vaststeekt; ook de naam v. een bloem, die als geneesmiddel gebruikt wordt; *tęloendjoek djoega męntjoetjoek mata*, zelfs de wijsvinger steekt in het oog, Sprw., zie ook *tjoetjoek*.

II. Jav. spits, voorhoede van een

leger, ook *tjoetjoek-sëndjata* genoemd.

چوچق tjoetjok, Jav. overeenkomen, passen, kloppen, sluiten, met iets.

چوچر tjoetjoe, kleinkind; *tjoetjoenda en tjoenda*, vorstelijk kleinkind; *anak-tjoetjoe*, nakomelingen, nageslacht; *anak-tjoetjoe Adam*, de nakomelingen van Adam; *anak dan tjoetjoe*, kinderen en kinds kinderen; *tjoetjoe-tjitji*, kleinkinderen en achterkleinkinderen, nakroost. Zie ook *tjoetjoeng*.

چوچر tjoetjoeh, I. *mëntjoeetjoeh*, in brand steken, aansteken, afvuren van een lont-vuurwapen, mijnen derg.

II. e. s. v. palm, welks bladen gebruikt worden voor dakbedekking, C. en S.

چوچي tjoetji, wasschen, schoonmaken, ook = *soetji*; *lada tjoetji*, gezuiverde peper; *mëntjoeetji piring-mangkok*, kopjes en schoteltjes reinigen; *mëntjoeetjikan dirinja daripada barang katjelaän*, zich van eenige blaam zuiveren; *tjoetji maki*, de huid vol schelden, Batav. *tjoetji*, ook fig. voor besneden; zie *soetji*.

چودق tjodek, e. s. v. zeer stinkend mengsel, gebr. om de oogst tegen de wilde dieren te beschermen, C. en S.

چورر tjora, naam van een zwaard, Skr. *kshoera*, e. scheermes, Maxw.

چورا tjoera, met elkander boerten, gekheid maken, een poets spelen; (Mën. driftig uitvallen, in drift allerlei on gepaste uitdrukkingen doen; *tjoera-boera*, gemeene, onkiesche

praatjes houden). Ook grappig, geestig, b. v. *sa'orang boedak jang tjoera*, Sj. Madli.

چورر tjoewar, I. lang uitstekend, van de beenen, Ibr. b. Chas., pieken, een mast en derg.

II. met e. bijl insnijdingen maken op e. stam in de lijn, waar men dien wil splijten. Daarop slaat men er wigen in, C. en S.

چورر tjoerat, tuit van trekpot of ketel, zie *tjèrat*; *mëntjoeerat*, opspuiten, omhoog spuiten, opspringen van water uit een springbron; *tj. bintang* = *tjeret bintang*, zie ald.

چورر tjorot, I. *mëntjorot*, het laatst komen, b. v. in eene vergadering, zonder juist te laat te komen; *pëntjorot*, laatkomer, iemand die altijd laat komt.

II. mond of spruit van een gieter, ook trechter, Mal.

چورغ tjorang, zie *djoerang*.

چورغ tjorong, I. trechter, buis, pijp; *tjorong asap*, schoorsteenpijp; zie ook *djorong*.

II. lange, bamboezen, scherp, gepunte voetangels, ook *soeda* genaamd. De kleinere heeten *randjau*, C. en S.

چورغ tjoering, streep, schram, krabbel; *bërtjoering*, getatueerd; *tjoering-moering*, volstrepen, schrammen of krabbels; *sipoet tjoering*, ook *së-tjoering*, e. s. v. eetbare zoutwaterslak met onregelmatige strepen. Jav. *tjorong*, id.

چورق tjorak, I. bont gekleurd, inz. van geruit lijnwaad, (Mën. figuur, teekening op de een of andere stof),

tj. bértjěntjang, kleine ruitjes; *tj. tja-toer*, groote ruiten; *bértjorak*, bont gestreept of geruit zijn; *pělangi bértjorak toedjoeh*, de regenboog heeft zeven verschillende kleuren of strepen; *kaïn tanah merah bértjorak hitam*, een kleedje met zwarte strepen op rooden grond.

II. overlans gescheurd; *tjorak-tjarik*, overlans en overdwars gescheurd; *měntjorak-tjarikkan*, iets verscheuren.

چورق *tjorek*, I. onregelmatige streep, kras, schram.

II. e.s.v. mes om rotan te snijden met e. kort lemmet en e. lang handvat, C. en S. Volg. v.d.W. *tjoerik*, een mes, zooals de Atjineezen meestal bij zich dragen en waarvan er gewoonlijk twee in eene scheede zitten.

چورم *tjoeram*, hellend van een vlak, tafelblad, berg enz.; *tjoeram jang rata*, hellend vlak. Ook wordt *tjoeram*, gebruikt in de beteekenis van steil, b.v. *karěna boekit itoe tjoeran sangat*, want die heuvel is erg steil. Sw. en R. v. Eys.

چورو *tjoeroe*, steile glooiing, C. en d. B., volg. M. schuin, scheef, hellend; zijdelings, dwars, R. v. Eys.

چوره *tjoerah*; *měntjoerah*, uitgieten, uitstorten op of over iets, hetzij van vloeistoffen, hetzij van droge zaken; *těrtjoerah*, uitgegoten, uitgestort; *harapkan goentoer dilangit, ajar ditěmpajan ditjoerahkan*, hopende op donder aan den hemel, het water uit het watervat storten, Spr. *měntjoerahkan pikiran*, zijne gedachten

geheel uiten; *m. ělmoe*, wetenschap meedeelen; *hál kita samoewanja těrtjoerah?* lbr. b. Chas. onze toestand is alsof allen zijn uitgestort? *pěntjoe-rah*, uitgieter, uitstorter; *pěntjoerahan*, uitgieting, uitstorting.

چوري *tjoeri*; *měntjoeri*, stelen; *tjoeri-tjoeri*, heimelijk, stilletjes, achterbaks, steelsgewijze; *pěntjoeri*, dief, schelm, schurk; *akal pěntjoeri*, een dievenstreek; *katjoerian*, bestolen; *barang tjoerian*, gestolen goed; *pěntjoerian*, diefstal; *tjoeri padan*, ongeoorloofd voordeel trachten te verkrijgen, op oneerlijke wijze bij iets te werk gaan, C. en S.

چوري *tjoerai*, los, niet in bossen, b.v. van brandhout en derg. Měn. *měntjoerai*, duidelijk maken, verklaren, uitleggen; *tjoeraijan*, nauwkeurige verklaring; zie *oerai*.

چوریک *tjoeriga*, Skr. dolk, kris; zie *چریک*.

چوئغ *tjoengak*, I. kort ademhalen, naar lucht snakken.

II. *měntjoengak*, het gelaat of den bek naar boven keeren. Měn. id. *tjoengak-tjanget*, hoofd of bek open neder bewegen, alsof het hoofd los op den nek zat.

چوئغ *tjongok*; *měntjongok*, met opgericht bovenlijf zitten, opgericht staan; ook *tjonggok*, v. d. W.

چوئر *tjoepar*, los van tong, vuil, morsig; *měntjoepar*, uitflappen; zie ook *tjěloepar*. Měn. *tjěloepar*, vuil, morsigheid in 't aangezicht, vooral om den mond na het eten of drinken.

چوئغ *tjoeping*, lel, oorlel. (Měn.)

tjopeng, e. stukje v. iets afgescheurd; *tjopeng-tjopeng*, overal gescheurd, uitgescheurd, ook op Malaka); *tj. obat*, pan van een silxgeweer; *tj. hidoeng*, neusvleugel. Zie *soedoe-soedoe*.

چوئق **tjoepak**, I. e.s.v. inhoudsmaat voor droge en natte waren = $\frac{1}{4}$ *gantang* of 2 *kal*. (Mën. = 12 *tail*); *tj. asali*, de oorspronkelijke of standaardmaat voor droge waren; *tjoepak-gantang*, de inhoudsmaten; *mëmëriksa sègala tjoepak-gantang*, de inhoudsmaten onderzoeken; zie ook *soekat*.

II. e.s.v. vrucht, die op de *lansat* gelijkt.

III. Jav. kop van een opiumpijp.

چوئق **tjoepoel**, I. te kort aan het einde, b.v. van een touw om er een knoop in te leggen of van iets om het aan te vatten; of van het onder eind van e. mast, zoodat het niet diep genoeg in het gat gaat, of van naaisel, zoodat het niet houdt; *haloewan përahoe itoe tjoepoel*, de voorstevan van dat vaartuig is tekort (of stomp). M.

II. voorvallen, gebeuren, overkomen, inz. van rampen, uitvallen, te pas komen, M.

چوئق **tjoplok**, Jav. uitvallen, b.v. van tanden en kiezen enz.

چوئق **tjoepoe**, I. doosje, holte, kuil, waarin e. mast of paal komt te staan, kuiltje in e. rijstblok; *tjoepoe-tjoepoe*, doosjes in den vorm van verschillende vruchten, keurig verlakt, afkomstig van Pëlembang, zie *tjèpoe*, ook e.s.v. chineesche potjes, in vorm daarmede overeenkomende, Pël. Abd.

II. de bovendorpel van een deur, het kapiteel van een pilaar, M.

چوکف **tjoewak**, lok-olifant, C. en S.
چوکف **tjowek**, Jav. aarden schoeltje voor het aanmaken v. de gewone sambal, bestaande uit spansche peper, zout, *bèlatjan* of *trasi* en limoen-sap of tamarinde. Mal. Sam. II: 39.

چوکف **tjowik**, roeien met den boom v. e. vaartuig als het water te diep is om te boomen.

چوکف **tjoeka**, Skr. *tjoekra*, azijn.

چوکف **tjokot**, Jav. *mëntjokot*, bijten, steken. Mën. vatten, vastgrijpen.

چوکف **tjokit**, I. *mëntjokit*, een weinigje afnemen van iets, dat men meent te veel te zijn, zie *tjèkit*.

II. een vork.

چوکف **tjoekoer**; *mëntjoekoer*, scheren; *pëntjoekoer*, barbier; *pisau tjoekoer*, scheermes; *bërtjoekoer*, zich scheren en geschoren.

چوکف **tjoekang**; *tj. bakoel*, een bijzondere wijze v. bamboe te splijten, C. en S. Ook *bèlah loseng tjèkak èmpat* genoemd.

چوکف **tjoking**, ergens uitsteken, te voorschijn komen, b.v. een sigaar uit den mond, e. staart uit het rokje, C. en S.

چوکف **tjoekoep**, voldoende, toereikend, genoeg; *mëntjoekoepkan*, genoeg doen zijn; *mëntjoekoepi*, zich vergenoegen met iets; *tidak bolih mëntjoekoepi*, niet voldoende of toereikende zijn voor, met dir. obj. Sadj. Mal. p. 6; *satjoekoep-tjoekoepnja*, geheel voldoende. Zie ook *pada* I.

چوقق tjokok, I. uitroep van iemand die *latah* is, wanneer zij iets verkeerd gedaan heeft of geschrikt is. Volg. C. en S. iemand die *latah* is aanstooten om haar te verschrikken.

II. zie bij *parang*.

چوکک tjoeakil, uitpeuteren, = *tjoengkil*, zie aldaar.

چوککلت tjokelat, Ned. chocolade.

چوکین tjoe kin, Chin. kort badkleedje van grof doek voor mannen en nog niet reikende tot de knieën.

چوکو tjoe koe, Tam. gedroogde gemberwortel.

چوکي tjoe ki, I. damspel; volg. v. d. W. e. s. v. verkeerspel met twee dobbelsteenen en 52 steentjes v. verschillende kleuren aan weerskanten, meest v. Chineesch porselein; *papan tjoe ki*, dambord. Jav. e. s. v. damspel met zwarte en witte boonen. Zie *Ism. Jat.* p. 71.

II. = *poeki*, zie ald.

چوکي tjoe kai, belasting, tol, accijns, pacht; *mëmoengoet tjoe kai*, belasting invorderen; *mëlarikan tjoe kai*, smokkelen; *mëntjoe kai*, aan belasting, tol of accijns onderwerpen; *tjoe kai potong babi*, pacht op het slachten van varkens; *pëtjoe kaian* en *tëmpat mëngambil tjoe kai*, tolkantoor, Pël. Abd.; *pëmoengoet tjoe kai*, ontvanger der belastingen, tollenaar.

چوکین tjogan, Perz. *djogan*, Mal. de Rijks- of staatsielans, e. der voor naamste Rijkssieraden, welks blad v. goud is en welks schacht met goud is bewerkt; *tjogan alam*, piek, die aan het hoofd van een vorstelijken

stoet wordt gedragen en onder welks punt een hart- of bladvormig versiersel van goud, *alámat tjogan*, is aangebracht, waarop de naam van den Vorst is gegrift. Volg. M. een stok, van boven omgebogen, waaraan een ijzeren bal hangt en welke voor den Vorst uit wordt gedragen. Zie *djogan*.

چوکو tjogo, I. Jav. domkop, botterik.

II. Bat. gewaarborgde som voor proceskosten. M. waarborg, som waarvoor in rechten borg gesproken is, R. v. Eys.

چول tjoe wal, I. *mëntjoe wal*, met verschillende kleuren verven v. garen voor den inslag, opdat er bij het weven bloemen ontstaan, inz. v. zijde.

II. *këtjoe wali*, uitgezonderd, inzonderheid, behalve, uitgenomen.

چول tjoe la, Skr. hoorn midden op het hoofd of voorhoofd; *tjoe la bada k*, rhinoceros-hoorn; *tj. oelar* en *tj. naga*, een fabelachtige slangenhoorn.

چول tjola; *tjola-tjola*, zie *tjala* en *tjoera*.

چولت tjolit; *mëntjolit*, even met de vingers aanraken, tikken; *mëntjolit-gamit*, hetzelfde met verscheidenheid; zie ook *tjolek*.

چولس tjoe las, valsch, valscheid; lui, traag, leeglopend; *tjoe las hati*, valscheid des harten; *bërboewat tjoe las*, valscheid plegen; *dilihat olih radja Boerandi kalakoewan radja Dewa Këraboë bërboewat tjoe las itoe*, de Vorst B. zag het gedrag van Vorst

D. K., dat hij valsheid pleegde, H. Boedj.

چولس **tjoelis**, voorwenden iets te kunnen doen? C. en S.

چولڠ **tjolang**, in *tjolang-tjaling*, zie *tjaling*.

چولڠ **tjolong**, Jav. stelen = *tjoeri*.

چولڠ **tjoelik**, e.s.v. onheilspellend geroep van een nachtvoegel, die waarschuwt voor dieven of kwaad volk. Zie *tjoelika* I.

چولڠ **tjolok**, Jav. pitje, zwavelstok, vlammetje om even bij te lichten, = *soeloeh*, zie ald. Mën. fakkel van in elk. gedraaide lappen of een stok daarmee omwikkeld en in olie gedompeld; *mëntjolok*, daarmede bijlichten.

چولڠ **tjolek**, likje of veeg met den vinger of iets puntigs v. de eene of andere weeke zelfstandigheid, b.v. kalk, boter, verf en derg.; *mëntjolek*, zulk een veeg of likje nemen; *pëntjolek*, datgene waarmede men e. zachten veeg aan iets geeft; *pëntjolek api*, strijkzwavelstokje, lucifer. Zie *tjolit*.

چولم **tjoelim**, Hind. hoeveelheid opium voor één pijp; ook opiumpijp, zie *tjiloem*.

چولن **tjoelan**, Chin. e.s.v. bloemdragende plant of heester, die veel tot omheiningen van erven gebruikt wordt = *patjar tjina*. Zie ald.

چولي **tjoeli**, Hind. nauwsluitend lijfje, korset, keurslijf.

چوليا **tjoelia**, bewoner van de kust van Koromandel, = *këling*.

چوليك **tjoelika**, e. hanekam; fat, slenteraar, C. en S. Zie چليک I.

چوم **tjoema**, ijdel, te vergeefs, vruchteloos, slechts, kosteloos, voor niet met al, gratis, voor de leus, b.v. iets vragen, H. Abd. p. 300; meestal *tjoema-tjoema* en in de spreektaal op Java ook *përtjoema*.

چومت **tjoemoet**, ook *tjomot*, bemorst, groezelig, zwartachtig, Ibr. b. Ch.; ook beklodderd, b.v. *tjoemoet-tjoemoet dëngan tanah*, met aarde beklodderd, Pël. Djin.

چومق **tjoemik**, de haren onder de onderlip.

چومل **tjoemil**, aardig, bevallig, lief, inz. van het gelaat van kleine kinderen en dieren; mooie praatjes makend, flikflooiend, waanwijs, v.d. W. ook C. en S. Zie *tjomel*.

چومل **tjomel**, Jav. knorren, pruttelen, veel praats hebbend, snaterend, kakelend; *përëmpoewan tjomel moeloetnja*, een vrouw die veel snatert, Abd. sch. wrdb.; *dan djangan tjomel bërkata-kata; djikalau apa barang kata-kata dëngan pikir djoewa*, als zij spreekt moet zij niet snateren, maar al wat zij ook spreekt moet met nadenken zijn, B. R.

چومخ **tjoemah**, zie *tjoema*, چومي **tjoemi-tjoemi**, sépia, de inktvisch, d.l. Cr.

چونت **tjoenoet**; *pëntjoenoet*, de vetklier aan het achterste van een vogel, waaraan de staart zit.

چونت **tjonit**; *mëntjonit*, als een onnatuurlijke uitwas bij iets uitsteken,

b.v. een vingertje aan een vinger. C. en S. schrijven *tjoenoet*. Zie ald.

چونم **tjoenam**, e.s.v. kleine tang met scherpe lippen, nijpertje, pincet.

چونيا **tjoenia**, Chin. e.s.v. platbodemd laadvaartuig, voorn. te Batavia in gebruik.

چوي **tjoewai**, I. gering geschat, onbeteekenend; *mëntjoewai*, te gering achten, te licht achten; *soepaja hamba mëndjalankannja dëngan sasoenggoehnja*, *boekannja tjoewai*, opdat ik het ernstiglijk ten uitvoer brenge en geenszins het te licht achte, 1br. b. Ch. Mën. zwak, vervallen, krachteloos, onbeteekenend; *mëntjoewaikan*, geringachten.

II. *tëkoekoer tjoewai*, e.s.v. tortelduif met zeer donker gekleurde vederen, ook genoemd *tëkoekoer tahi kër-bau*, C. en S.

چ **tjah**, I. Tusschw. van verwondering, hé, hei.

II. Chin. thee.

چ **tjoh**, Tusschw. om honden aan te hitsen.

چ **tjih**, Tusschw. van afkeer, foei, bah; *tjih*, *ta'maloe*, foei, schaamt ge u niet; *tjih*, *tobat*, foei, hoe is het mogelijk; op Java *tjis*, id.

چهار **tjèhari**, ook *tjari*, zoeken, moet soms met vinden vertaald worden; *mëntjèhari*, iets zoeken, naar iets zoeken; *mëntjèhari rëzëki*, ook alleen *mëntjèhari* zijn levensonderhoud zoeken, den kost winnen; *hëndak m. pon tiada bolih*, wij kunnen zelfs ons levensonderhoud niet zoeken; *m. djal bërşahabat dëngan inggris*, de ge-

legenheid zoeken om met de engelsen bevriend te worden, H. Abd., *mëntjèhari-tjèhari*, vitten, spijkers op laagwater zoeken, onaangenaamheden uitlokken; *m. akal*, een middel, redmiddel, of list bedenken; *m.makan*, den kost zoeken; *soekarlahmëntjèhari hoeloebalang saperti Hang Toewah itoe*, 't is moeielijk een held te vinden (lett. te zoeken) gelijk H. T.; *këras mëntjèhari*, alle mogelijke moeite doen om stoffelijk voordeel te behalen, b.v. *salama bëranakkan Bidasari makin bërtambah këras mëntjèhari*, sedert B. zijn kind was deed hij hoe langer zoo meer alle moeite om stoffelijk voordeel te behalen; (Mën. *mëntjèhari koetoe dalam idjoek*, luizen in de idjoek zoeken, d.i. zoeken wat niet te vinden is, het onmogelijke willen; *bërtjèhari-tjèharian*, verstopperij spelen, elk. zoeken); *pëntjèharian*, broodwinning, beroep, ambacht; *orang pëntjèharian*, lieden die een bedrijf of beroep uitoefenen; *orang mëntjèhari sëndiri*, iemand die zelf in zijn onderhoud voorziet, M. S.

چهاي **tjèhaja**, Skr. glans, schijnsel; *tiadalah dapat ditëntang njata daripada sangat mënjala tjèhajanja*, het was niet mogelijk daarop te blijven staren wegens het schitteren van deszelfs glans; *bërtjèhaja*, glans verspreiden, schitteren, stralen; *tjèhaja bajang*, lichtbeeld, H. Abd. 518; *tj. bagai diramas*, licht alsof het gekneed ware, d.i. stralend licht, v.d. W.; *mëntjèhajakan*, doen schijnen of schitteren.

چي **tji'**, I. verkorting van *ěntjik*, heer, mevrouw en van *kětjik* = *kětjil*.

II. zeker chineesch gewicht = $\frac{1}{10}$ hoen of 4.06 grm. voor opium, d.l. Cr.

چيا **tjia**, I. e. s. v. kleine vledermuis, C. en S.

II. toegenegenheid, achting, M.

چيامو **tjiamau**, e. s. v. boom, welks spint met water fijn gewreven als een verkoelend smeersel gebruikt wordt. Soorten zijn: *tj. kěrěmangka* en *tj. moedjoer*.

چيبر **tjibar** en *tjětjibar*, e. s. v. scherp stekende vlieg, waarvan 3 soorten, de witte, roode en zwarte, C. en S.

چيبنگ **tjibang** en *tjětjibang*, e. s. v. zwarten duizendpoot, C. en S.

چيبنگ **tjebong**, Batav. de eerste vorming van den kikvorsch.

چيبيک **tjebok**, stuk van een koskodop zonder steel, om water te scheppen; *měntjebok*, met zulk een stuk dop scheppen; ook daarmee de billen afspoelen na een groote boodschap. Měn. *tjiboek*, bamboe's gevuld met water, vóór eene mal. woning geplaatst, tot reiniging van de voeten. Zie ook *tjidoek*.

چيبيک **tjebek**, *měntjebek*, aan de hand dragen, zooals een reistasch, pakje enz., C. en S.

چيبل **tjebol**, Jav. dwerg; *sapěrti sitjebol hěndaq měntjapai boelan*, als de dwerg, die de maan wil grijpen, Sprw., ook Mal. d.l. Cr. Zie ook *tjaboel*.

چيت **tjita**, I. gedrukt, bont van

lijnwaad; *kain tjita*, gedrukt katoen. Zie *tjitak*.

II. zie چت; *měntjita*, wenschen, verlangen; *bagai ditjita*, zooals gewenscht wordt; oproepen, te voorschijn roepen door een toovermiddel.

چيتنڱ **tjetang**, zie *tjatang*.

چيتنڪ **tjitak**; *měntjitak*, afdrucken, bedrukken, boekdrukken; *pěntjitaq*, drukker, *pěrtjitakan*, drukkerij; *tjitakan koewé*, vorm, waarin koekjes gebakken worden.

چيتنڪ **tjěteq**, Jav. ondiep, ondiepte van water; *tjeteq ělmoe*, oppervlakkige kennis, H. Abd. 422.

چيتي **tjiti**, zie *tjěti*.

چيتيت **tjitjit**, I. *měntjitjit*, piepen v. muizen, jonge vogels en derg.; met een sissend geluid spuwen of branden, piepend sissen.

II. achterkleinkind; in de hoftaal *tjitjenda*. Volg. M. *tjitji*. Zie ben.

III. e. s. v. boschvogel, iets grooter dan een duif, C. en S.

IV. *měntjitjit*, halsoverkop wegloopen, zooals een kind, dat bang geworden is, C. en S.

چيتچر **tjetjer**, ook *tjitjir*, bij kleine hoeveelheden storten of uitgestort zijn; *anak tjetjer didjalan*, e. kind, waarvan de moeder onderweg bevallen is, *měntjetjerkan bėnih*, het rijstzaad strooien in de met den pootstok gemaakte gaten op de *ladang*, het eerste doet de vrouw, het laatste de man; *běrtjetjeran*, bij beetjes vermorst, verstrooid, uitgestort, ook v. een taal, Sadj. Mal. p. 1; *jang dikědjar tiada dapat, dan jang dikandoeng*

bërtjetjeran, het nagejaagde niet krijgen en wat men bij zich draagt stort bij kleine beetjes uit, Sprw.; *pëdang bërtjetjeran pada sagënap djalan*, de zwaarden lagen overal op den weg verspreid, Sj. Madli; *tjetjeran*, dingen die men overal laat slingeren. M.

چيچق *tjitjik*; *mëntjitjik*, verfoeien, een afkeer hebben van iets; zie *tjih*.

چيچقو *tjitjau*, e.s.v. vogel, pluvier. Max.

چيچقه *tjitjah*; *mëntjitjah*, in-doopen, soppen van spijs in eene saus of jus, Max. en C. en S. Zie *tjëtjah*.

چيچي *tjitji*, achterkleinkind; *tjitjenda*, hetzelfde van een Vorst.

چيدق *tjidoek*, houten potlepel, schuimschaan, hoosvat, ook hiermede scheppen; *mëntjidoek*, kleine beetjes uit iets opscheppen met e. lepel, nap, de holle hand, een schepnetje enz. ook opscheppen van visch met een schepnet. Hik. Abd. p. 258.

چير *tjiar*, I. luidkeels weenen, janken, drensens, zooals dwingende kinderen, v.d.W. Mën. id. *bërtjiaran*, hetzelfde van velen.

II. vluchtige olie, zooals die in de schil van een oranjeappel.

چير *tjioer*, een kopkussen, C. en S., zij verklaren het ook met mat! het eerste schijnt juist te zijn, b.v. *tikar tjioer = tikar bantal*. Zie *tjioe*. Op een and. pl. maken zij er een karpel van!

چيرت *tjeret*, I. ook *tjirit*, dunne afgang, spuitachtige ontlasting; plotseling uitschieten of uitstralen; *tj.*

djawi of *tj. lëmbœ*, dunne koemest; *tj. darah*, de roode loop; *tjeret kambing*, klonters in de pap; (Mën. drek; *tjeret tëlina*, oorsmeer; *tj. koekoe*, vuil onder de nagels; *tj. kopi*, koffiedik;) *tj. moerai*, e.s.v. gomelastiek; *tj. bintang*, vallende ster; *tj. matahari*, zonnestraal, die door een reet dringt; *mëntjeret*, aan den dunne zijn, diarrhee hebben; *mëntjeret-tjeretkan*, bekakken, beschijten, I.P.; *tjeretberet*, kakkerig tewerkgaan, beetje voor beetje doen, wat in één keer kon gedaan worden, met allerhande kak voor den dag komen; *tj. tiada këring koekoe*, een zeer hevige of aanhoudende diarrhee, waarbij de nagels niet droog worden door het onophoudelijk afspoelen met water; *pëntjeret*, iem. die altijd aan den dunne is, een loslijvig persoon; ook zundgat van een vuurwapen.

II. Jav. trekpot, ketel, gieter enz. met een tuit, ook kraan van een vat; zie *tjerek*.

چيرق *tjerek*, keteltje met tuit en hengsel, zie *tjeret* II, Mën. id.

چيري *tjiri*, I. Skr. beleediging, fout, gebrek, verkeerde handeling jegens iemand.

II. haarspeld, Sadj. Mal.

چيش *tjiang* = *tjian*, zie ald.

چيشغ *tjengeng*; *mëntjengeng*, gedurig janken, zooals kleine kinderen; *bërtjengeng*, aan het janken zijn.

چيشم *tjingam*, e.s.v. strandboom met fijn hout, dat gebruikt wordt tot vervaardiging van handvatsels, pa-gaaien en gebakvormen.

چيشي tjingi, beuzelachtig, los, speelziek, dartel, C. en S.

چيشي tjiap, klanknabootsend woord voor het piepen van jonge vogels; *měntjiap*, piepen; *tjiap-miap*, hetzelfde met verscheidenheid, allerlei gepiep.

چيشي tjioep, e.s.v. kleine roei-spaan, C.

چيشي tjipoet, = *sipoet*, zie ald.

چيشي tjeper, I. bord, kleine, vlakke, metalen schotel, klein presenteerblad, mondstuk van blaas-instrumenten, dat tegen de lippen wordt gezet; *tj. alas*, onderschotel. Op de *tjeper* worden de vorstelijke brieven gedragen; zie ook *talam*.

II. Jav. plat, ondiep, b.v. van een tafelbord. Ook een tafelbord.

چيشي tjipoek, e. s. v. fijn oost-indisch batist. Zie *asáhan*.

چيشي tjipan, strijdbijl, C. in Hik. Koris is het *djipang* en Pél. Djin. is het *djipan*.

چيشي tjipai, e.s.v. aap ook *sipai*, C. en S. Zie bij *boelang*.

چيشي tjiaḱ, I. e. s. v. vink.

II. gejang, zooals van kleine kinderen; *tjiaḱ-miaḱ*, allerlei gejang; *měntjiaḱ*, janken.

چيشي tjika, I. koliek met braking en afgang; *tj. kasiangan*, koliek die 's nachts aankomt en doodelijk is, wanneer zij niet tegen den dag bertert; *tj. kědadak*, koliek met looze brakingen.

II. iets dat in schelpdieren gevonden wordt en volg. de Mal. giftig is, C. en S.

چيكت tjikat en *tjikatan*, Měn. en Jav., zie *tjakat*.

چيكر tjikar, cirkel, C. stuurrad, Sw. e. s. v. kar, Jav. Zie *tjakra*.

چيکف tjikap, de stokjes waarmede de Chineezzen eten.

چيکل tjikil, I. gierig, vrekkelig, zuinig bij het gebruik van iets, = *kikir*, doch minder sterk.

II. e. s. v. kleine piek, ter lengte van een wandelstok.

چيکل tjikel, klein, = *kětjil*.

چيکو tjikoe, e. s. v. vrucht, die iets gelijkt op een ovalen aardappel, C. en S. = *sawoe*, zie ald.

چيکي tjikai, zie bij *daoen*.

چيک tjiga; *měntjiga*, zuinig zijn bij het gebruiken. Mal. zie *tjikil* I.

چيکر tjigar, snelle afloop, stroomversnelling in een rivier, = *djěram* en *riam*. Zie ook *těladas*.

چيکق tjigak, vol beweging, levendig, vlug, vroolijk. Měn. de gewone aap.

چيلغ tjeleng, Měn. wild zwijn, Jav. id.; *tjelengan*, Jav. spaarpot van aardewerk in den vorm van een varkentje.

چيلم tjiloem, zie *tjoelim*.

چيلو tjilo', Měn. *měntjilo'*, rooven, stelen = *tjoeri*.

چيلواگي tjilawagi, voorouders in den 5^{en} graad.

چيلي tjele, e. s. v. geruit lijn-waad, = *ginggang*. Měn. *tjelar*, id.

چيلي tjili, spaansche-peper.

چيم tjema, I. Měn. *měntjema*, aanklagen, b.v. van een diefstal; beschuldigen, M.

II. de naam, dien men geeft aan een vechthaan, die met zijn eigen schaduw vecht, C. en S.

چیم **tjioem**, kus, zoen, Mën. *mëntjioem*, ruiken, ook in de plaats van ons kussen, zoenen; *pëntjioem*, de reuk als zintuig; zie ook *koetjoep*.

چیم **tjemer**, I. sterkgeschonden van het oog, doch noch niet blind.

II. langzaam, lui, onverschillig, dom, C. en S.

چیم **tjemek**, en *tjēmai*, blind, zonder dat de oogbal beschadigd is, C. en S. = *tjemer* I.

چیم **tjian**, met melk zijn, melk in de uiers hebben; ook *tjiang*, C. en S.

چیم **tjina**, I. chineesch; *něgari tjina*, China; *orang tjina*, chinees; *boenga tjina*, e. s. v. bloemdragenden heester met een overheerlijke bloem, ook *těrang doenia* genoemd. M.; *tjina boeta*, = *mohallil*, zie ald.; *tjina karam*, fig. uitdrukking voor een groot lawaai; *kajoe tjina* = *sěntada*.

II. *kajoe tjina*, e. s. v. casuarineboom met taai hout, dat voor het maken van bootjes gebruikt wordt; *tjina goeri*, zie *tjěлагоeri*; *akar tjina*, e. s. v. kruipplant, zeer geschikt voor bindsel.

چیم **tjina**, beter چیم *tjinna*; *tjinna boekti*, corpus delicti.

چیم **tjena**, weer voor het vechten geschikt, aguerri, van een vechthaan die gewond is; Mën. merk, kenteeken aan een vechthaan, dat hij gewond is geweest, doch weér ge-

nezen, kenteeken dat hij onverwinnlijk is.

چینگ **tjenang**, Pad. bovenl. = *tjanang*, zie ald.

چینگ **tjenok**, e. s. v. vogel, die e. doordringenden roep heeft en waarschuwt als er e. tijger in de nabijheid is, C. en S.

چیر **tjiau**, Chin. *měntjiau*, met lange riemen staande roeien, met het gezicht naar den voorstevēn gekeerd, in gebruik bij de Chineezēn; *pěntjiau*, de roeier op die wijze. Zie ook *těkoekoer*.

چیر **tjijoe**, kleine, vierkante eemmatras met boordsel inz. voor bruid en bruidegom, v. d. W. Sj. Sult. Jahja. Zie *tjioer* en *tjoe*.

چیر **tjewer**, Jav. dun v. iets dat vloeibaar is, zooals aftreksels van koffie, thee enz. pap en dergel., = *entjer*, zie ald.

چیره **tjeweh**, e. woord dat door de Mal. zeelieden aan boord gebruikt wordt in vereeniging met e. klanknab. woord, om een of ander dier aan te duiden, daar het noemen van het dier bij zijn eigenl. naam een storm zou doen ontstaan, b. v. *tjeweh ěmbek* voor geit; *tj. měnjalak*, e. hond; *tj. měngoewak*, e. buffel enz., C. en S.

حاج **hádji**, Arab. bedevaartganger naar Mekka; *h. bětoel*, de echte bedevaartganger, die op den bepaalden tijd bij den berg Arafat is geweest om den duivel te steenigen; *h.*

badal, bedevaartganger in de plaats van een ander, b.v. van een overledene; *naik hadji*, ter bedevaart naar Mekka gaan; *məngħadjikan*, de bedevaart doen ten behoeve van iemand, b.v. een overledene; voor de bedevaart besteden, te kosten leggen.

حاجب *hádjib*, Arab. deurwachter, inz. van 's Vorsten bijzonder vertrek, kamerdienaar.

حاجة *hádjat*, Ar. behoefte, noodigheid; *satəngah akan hádjat dan satəngah akan pərħiasan*, deels voor noodzakelijk gebruik en deels voor sieraad; *bərħádjat*, behoeven, noodig hebben, het noodige gereedmaken; *karəna hádjat*, uit nooddrift, uit noodzakelijkheid, ook *dəngan hádjat* b. v. *məmintā dəngan hádjatnja*, uit behoefte vragen; *ħ. bəsar* en *ħ. kətjil*, groote en kleine behoefte, een groote en kleine boodschap naar n°. 100; *hádjat səni* = *hádjat kətjil*; *kađlá hádjat*, zijn gevoeg doen.

حاجر *hádjar*, Arab. Hagar.

حاجم *hádjim*, Arab. barbier, koppenzetter, wondheeler.

حاجي *hadji*, zie **جاج**.

حادث *hádits*, Arab. nieuw, juist verschijnend.

حار *hár*, Arab. warm; van een werk: moeilijk, zwaar.

حارث *hárīts*, Arab. landbouwer.

حارس *hárās*, Arab. term van waarschuwing bij het schaakspel, wanneer men een stuk, dat den Koning dekt, wil verzetten; eigenl. de bewaker!

حارس *hárīs*, Arab. wachter, stal-knecht, oppasser.

حاسب *hásib*, Arab. rekenaar, rekenkundige, rekenmeester.

حاسد *hásid*, Arab. benijdend, benijder, vijand.

حاشا *hásjá*, Arab. het zij verre, met uitzondering; *hásjá Allah*, dat verhoede God, in het Mal. meest *didoəhkan Allah!*

حاشم *hasjim*, naam der stichters van den stam der Hasjimieten.

حاشية *hásjijāt*, Arab. rand, zoom, boord, kant, witte rand in boeken of geschriften, kantteekening, glosse.

حاصل *hásil*, Arab. opbrengst, product, voordeel, slagen, susses, H. Boedj., resultaat; *hásil nəgari*, de voortbrengselen van het land; *bərħásil*, voordeelig zijn, productief; *məngħásilkan*, vrucht doen dragen, productief maken, voortbrengen.

حاضر *hádłir*, Arab. tegenwoordig, voorhanden, aanwezig, gereed, bij de hand; *məngħádłirkan*, vóór iemand stellen, plaatsen voor, aanwezig doen zijn, voortbrengen; zie ook *hadłrat*.

حافظ *háfł*, Arab. van buiten kennen, inz. den koran en de zes voornaamste overleveringen aangaande Mohammad; iemand, die den Koran en de overlevering in het geheugen bewaart. Zie *mahfoel*.

حافي *háfı*, Arab. een barvoeter.

حاکم *hákim*, Arab. rechter, magistrat, overheidspersoon; *bərħákim kapada*, iem. als rechter nemen, hem uitspraak laten doen.

حال *hál*, Arab. staat, toestand, omstandigheid, gesteldheid, zaak, ding, geval; *hál-aḥoewál*, de omstandigheden; *dəngan sɛgala hál-aḥoewálnja*, omstandiglijk; *pada hál*, conj. terwijl toch; *məngħálkan*, belemmeren, Pël. Djin.; *bərtapa məngħálkan dirinja*, Asm. Pat., zich bedwingen, een ingetogen leven leiden; *fi hál*, terstond, op heeterdaad; *tər hál*, belemmerd door eenig tusschenkomend geval, er kwam iets tusschen, er kwam een kink in den kabel; *djika ada soeatoe hálkoe*, als mij iets overkomt; *didapatnja pada hálnja ija tidoer*, hij trof hem aan in slapenden toestand, S. Dz.; *tiada bərapa hálnja*, 't is niet veel zaaks, het heeft niet veel te beduiden, het heeft niet veel om 't lijf, Pël. Djin.; *məngadoekan hálnja*, zijne zaak aangeven, voor den rechter brengen, over zijne omstandigheden bij iemand klagen.

حامد *hámid*, Arab. lovend, prijzend, inz. God.

حامل *hámil*, Arab. zwanger; *h. dəngan*, zwanger bij; *hámilkan* en *hámil akan*, zwanger zijn van; *məngħámilkan*, bezwangeren. Zie *boenting*.

حايض *háidl*, Ar. de regels hebbend, een vrouw die de regels heeft.

حبة *hoebbat*, Arab. liefde, be-minde.

حبس *həbis*, Arab. tot een godsdienstig gebruik bestemd en daarom onvervreemdbaar.

حبشة *həbsjət*, Arab. Abyssinië.

حبشي *həbsji*, Ar. Abyssinisch, Ethiopisch; *orang h.*, Abyssiniër.

حبيب *həbīb*, Arab. vriend.

حتى *hatta*, Arab. tot, tot iets, zelfs. Skr. *atha*, toen, en toen. In het mal. doorgaans gebruikt in vereeniging met *maka*, waarvan de beste vertaling is ons: en zoo, b.v. *hatta maka tər dəngarlah chabar itoe*, en zoo werd dat bericht gehoord; doch ook wel zonder *maka*, b.v. *hatta satələh soedah*, nadat dit nu was afgelopen.

حج *hadj*, Ar. de bedevaart naar Mekka; *pərgi hadj*, ter bedevaart gaan; *bad hadj*, na de bedevaart.

حجاب *hidjáb*, Ar. bedekking, toedekking, verberging, gordijn.

حجاب *hoedjáb*, Arab. meerv. *خاجب*.

حجام *hadjám*, Arab. koppenzetter, wondheeler, barbier.

حجة *hoedjat*, Arab. proef, bewijs; *patah hoedjat*, met zijne bewijzen ten einde zijn, vastgezet; *məndirikan hoedjat*, bewijzen bijbrengen; *hoedjatoe'lbálighrah*, een afdoend bewijs.

حجة *hidjat*, Arab. e. pelgrimsreis naar Mekka; *dzoe 'hidjat*, de 12^e der Arab. maanden, zoogenoemd, omdat op den 10^{en} dier maand het groote pelgrimfeest te Mekka gevierd wordt, waarbij men tegenwoordig moet zijn om *hadji* te worden.

حجر *hadjar*, I. Arab. steen; *hadjaroe'laswad*, de zwarte steen in den tempel te Mekka, die door de geloovigen gekust wordt.

II. Arab. Hagar.

حجم *hadjam*, Arab. koppenzetter, aderlaten, scheren.

حد had, Ar. grens, grensscheiding, definitie, ook als Voorz. gebr. voor: tot, tot aan = *sampai*, Sadj. Mël. p. 178 en = *dihadapan*, id. p. 117; *had boedi*, de grenzen van het verstand; *djikalau datang kapada had njawa sakalipon*, schoon het op het leven zelfs zou aankomen, al kwam het zelfs op het leven aan; *kěna had*, de door de wet bepaalde straf krijgen, gestraft worden.

حد hoed, Arab. gescheiden, verboden, b.v. *ajar jang tiada hoed pada banjaknja*, water, dat ten aanzien van de hoeveelheid, niet verboden is.

حدیث hadits, Arab. nieuws, nieuwtje, overlevering, inz. met betrekking tot de gezogden en handelingen van den profeet; *adalah tērseboet dalam hadits*, daarvan wordt in de overlevering gewag gemaakt.

حدز hadzar, Arab. behoedzaamheid, bedachtzaamheid, voorzorg.

حرارة hararat, Arab. warmte, hitte, geslachtsdrift.

حرাক harak, Arab. beweging.

حرام harám, Ar. bij de wet verboden, ongeoorloofd, heilig, gewijd, vervloekt; *harámlah akoe*, Pël. Djin. I, p. 18, H. Abd. p. 214, r. 9, ik mag vervloekt zijn; *harám makan daging babi*, het is verboden om varkensvleesch te eten; *harám zاده*, Perz. onecht kind, bastaard, ook *anak harám*; *almasdjidoe 'lharám*, de heilige moskee te Mekka; *mengharámkan*, verboden doen zijn of maken, verbieden, heiligen, vervloeken, verbannen, verdelgen.

حربة harbat, Arab. korte spies, jachtspeer; roof, plundering.

حرف haraf, Arab. letter van het alphabet, partikel; meerv. *hoeróéf*; *hoeróéf asal*, oorspronkelijke letters; *hoeróéf oe'libtida'*, aanvangspartikel, waarmede nml. een nieuwe zin begint; *h. mëndatang*, bijkomende letters of partikels; *h. jang ada bagainja mána*, partikels die een beteekenis hebben; *mengarang hoeróéf*, letterzeten; *pengarang hoeróéf*, letterzetter.

حركة harkat, Arab. beweging, klinker, klinkletter.

حرمة hormat, Ar. eerbied, eer; *měmběri hormat*, eer geven, eer bewijzen; *menghormati*, eeren; *běrhormat-hormatan*, elkander eeren, Ism. Jat.; *kahormatan*, geëerd zijn; *jang těr hormat*, de geëerde, in brieven.

حروف hoeróéf, mrv. van *haraf*, zie ald. In het Mal. wordt het ook als enkv. gebruikt; *hoeroef asal*, zie bij *haraf*.

حساب hisáb, Arab. telling, rekening, berekening; *menghisábkan*, berekenen; *tiada těrhisábkan*, niet te berekenen, niet te tellen zijn, = *tiada tępěrměnai*; *ahli hisáb*, rekenmeester.

حسب hasab, Arab. hoeveelheid, maat, waarde, getal; *hasab apa kapadanja*, wat waarde heeft dat voor hem; *ala hasab*, met betrekking tot.

حسد hasad, Arab. nijd, walgunst, afgunst.

حسرة hasrat, Arab. zucht, verlangen, begeerte; *hasratkoe hěndaq bėranak*, mijn verlangen is een kind

te krijgen; *mēmēnoehi hasrat toewannja*, de wenschen van zijn heer vervullen, Ism. Jat.

حسن *hasan*, Arab. schoon, sierlijk; *hasanoeddin*, sieraad van den godsdienst, als eigennaam.

حسنة *hisnat*, Arab. loon, belooning.

حسود *hasóéd*, Arab. nijdig, nijdiggaard, benijder.

حسين *hoesain*, Arab. verkleinwoord van *hasan*, eigenn.

حسيب *hasíb*, Ar. geteld, geacht.

حشر *hasjar*, Arab. bijeenkomst; *jaumoe'lhasjar*, de dag der opstanding.

حشرات *hasjarát*, Ar. kruipend gedierte.

حشم *hasjam*, Ar. gevolg, trein, personen die tot iemands gevolg behooren.

حشمة *hasjmat*, = *hasjam*.

حشمة *hisjmat*, Arab. eerbied, ontzag.

حصار *hisár*, Arab. belegering; sterkte, kasteel.

حصر *hasar*, Arab. insluiting, belegering, optelling.

حصيد *hasídah*, Arab. e. s. v. stijve pap, die met gebraden uien gegeten wordt.

حضرة *hadlrat*, Arab. tegenwoordigheid; majesteit, b. v. *dihadlrat radja*, in tegenwoordigheid van den Vorst; *hadlrat radja*, 's Konings majesteit; *dihadlrat Allah*, voor het aangezicht Gods. Het wordt ook gebezigd in de plaats van het Voorz. *pada vóór Allah* evenals *bawah doeli*

vóór baginda, b. v. *maka ijapon mēnadahkan tangannja kaḥadlërat Allah*, en hij nu hief zijne handen op tot God, in pl. van *kapada Allah*.

حضور *hoedlóér*, Arab. tegenwoordig zijn, verschijnen voor.

حضيرة *hadlirah*, Arab. vereeniging van vier tot tien personen, klein detachement.

حطمة *hoetamat*, Arab. hevig vuur, helseh vuur, een der zeven hellen, voor de christenen bestemd.

حفاظ *hoefál*, meerv. van *háfil*.

حفظ *hafal*, Arab. geheugen, van buiten kennen; *mēnghafalkan*, van buiten leeren, opzeggen.

حفظ *hifil*, Arab. oplettendheid, zorg, geheugen.

حق *hak*, Arab. recht, watiemand rechtens toekomt; *bi'lhak*, in waarheid, zekerlijk, recht; *tidak dēngan ḥaknja*, op eene onrechtmatige (of onwettige) wijze; *hak poesaka*, erfrecht; *hak kasoeloengan*, eerstgeboorterecht; *hak-bërhak*, wederkeurig recht; *mēlanggar hak orang*, inbreuk maken op iemands recht; ook *mēngambil hak*, Sadj. Mal. 103; *mēngagahi hak orang*, iemands recht verkrachten; *makan hak*, zich toeëigenen van datgene, waarop een ander recht heeft, b. v. *dan djangan tamā akan harta orang, karēna makan hak sama islám itoe tērlaloe bēsar dosanja*, en begeer niet het goed van anderen, want u toe te eigenen datgene, waarop uw mede-islamiet recht heeft, is een uitermate groote zonde, S. M.

244. Ook wordt *hak* gebruikt als benaming van God = *Allah*.

حقاني *hakḳáni*, Arab. waar, waarachtig zuiver.

حقنة *hoeknat*, Arab. lavement; *hoeknatkan*, e. lavementzetten, v. d. W.

حقه *hoḳah*, Perz. tabakspijp met waterbak en élastiek roer, de turksche pijp.

حقيقة *hakikat*, Arab. waarheid, juistheid, ook het origineel van een portret, b. v. *hëndak mēntjehari hakikat gambar*; *djika ta'soenggoeh dēngan hakikatnja*, willende het origineel van het portret zoeken; indien het niet werkelijk met het origineel is. Ibr. b. Ch. *puda hakikatnja*, inderdaad, in waarheid, ook *dēngan hakikat*.

حقيقي *hakiki*, Arab. oprecht, waar, waarachtig, wezenlijk, eigenlijk.

حکام *hoekám*, Arab. meerv. van *hákim*.

حكاية *hikajat*, Arab. verhaal, geschiedenis; *bērḥikajat*, een verhaal doen, verhalen; *mēnghikajatkan*, iets verhalen, e. verhaal v. iets maken; *dēmikianlah diḥikajatkan*, aldus wordt verhaald.

حکم *hoekoem*, Arab. wet, rechterlijke uitspraak, vonnis, straf; bestuur, regel, gewoonte; *h. Allah*, de goddelijke wet, ook de dood en Gods oordeel, de vuurproef; *hoekoeman*, straf, ook rechtspraak, H. Abd. 326; 234; *pērkakas hoekoeman*, strafwerktuig; *mēnghoekoemkan*, straffen, uitspraak doen, ook rechtspreken, b. v. d. Holl. 5^e dr. p. 84 regeeren, macht

uitoefenen over; *mēmoetoeskan hoekoem*, een vonnis vellen, ook *mēndjatohkan hoekoem*; *pērkataän hoekoem*, rechtspraak, de Holl. 6^e dr. p. 6; *tērhoekoem atas en t. olih*, de wet gesteld, bestuurd door; *pēhoekoeman*, vonnis, straf, volg. H. T. ook rechtszaken; *pērhoekoeman*, gerechtsplaats, Am. Hamz.; *hoekoem-hákim*, rechtsbedeeling, rechterlijke macht; *kapoetoesan hoekoem*, rechterlijke uitspraak, vonnis; *hoekoem islám*, mohammedaansch recht; *h. āadat*, gewoonterecht, in tegenoverstelling v. *h. sjarā*, het godsdienstig recht, vervat in d. koran; *h. siásat*, geeselstraf; *h. kanoen*, wettelijke bepalingen; *h. kiśás*, doodstraf als wedervergelding; *h. nikaḥ*, huwelijksrecht; *kēna hoekoem*, gestraft worden, *kasapoeloeh hoekoem*, de tien geboden; *maka bēnoewa Damsik itoe tērhoekoemlah atas Zainoe'labidin*, het landschap Damascus nu stond onder het beheer van Zainoe'labidin, N. Moeh., ook *tērhoekoem olih*, id.; *karēna doewa pērkara ini hoekoemlah pada antara sēgala jang ada dalam alam ini*, want deze beide zaken doen uitspraak (beslissen) in alle zaken, die er in deze wereld zijn, M. R.

حکما *hoekamá*, Arab. meerv. v. *hakim*, zie ald.

حكمة *hikmat*, Arab. wijsheid, wetenschap, kennis, kunst, bovennatuurlijk vermogen, wondermacht, kunstmatig; *hikmat Allah*, de wijsheid Gods; *hikmat pērang*, krijgskunst; *ēlmoe hikmat pērang*, krijgsk-

wetenschap; *boenga hikmat*, kunstbloemen; *ahloe'lhikmat*, de wijsgeeren; *pakailah hikmat ini*, draag dit toovermiddel.

حكومة *hoekóemat*, Arab. gebied, rechtsgebied, heerschappij.

حكيم *hakím*, Arab. wijze, geleerde, wijsgeer, geneesheer. N. B. niet te verwarren met *hákim*.

حلال *halál*, Arab. wettig, geoorloofd, het tegenovergestelde van *harám*; ontslag; *makanan jang halál*, geoorloofde spijzen; *minta halál*, zijn ontslag vragen, b.v. van een leerling aan zijn onderwijzer, H. Abd. 35; *mengahalálkan* veroorloven, rechtgeven op of over, in het rechtmatig bezit stellen, kwijtschelden; *mengahalálkan émas-kawin*, de huwelijksgift kwijtschelden.

حلبة *halbat*, Arab. naam van e.s.v. kruid, grieksch hooi, fenegriek of bokshoorn kruid, *trigonella foenum graecum*, Lin. zie *kèlabat*.

حلق *halak*, Arab. keel, strot.

حلقه *halqat*, Arab. ring, poortring als klopper gebruikt, in het Mal. *gèlang-gèlang pintoe*, Niem. bloeml. 4e dr. I. p. 113, malie, schalm, schakel van een ketting, H. Boedj. en van een malieënkolder, b.v. *badjoerantai, jang sèni-sèni halqatnja*, een malieënkolder, waarvan de malieën zeer fijn waren, M., bracelet.

حلقوم *holkóém*, Ar. keel, strot.

حلم *hoeloem*, Arab. droom, inz. wellustige.

حلوان *halwán*, Arab. honorarium, geschenk.

حلوى *halwa*, Arab. al wat met suiker of honig toebereid is, gebak, koekjes, konfijt; *halwa mèskat*, e.s.v. arab. droge koekjes, vervaardigd van boonenmeel, eiwit en boter of *minjak sapi*. Er zijn twee soorten van *h. maskat toewa* en *h. m. moeda*, = *dodol*, zie ald.

حليم *halim*, Arab. zachtmoedig, b.v. *sangat halim pérangainja*, hij was zeer zachtmoedig v. aard, H. Atj.

حمار *himár*, Arab. ezel.

حمام *hammám*, Arab. warm bad, badplaats, Sj. Mādli; *Ibrahim ditjampak dihammám boeroek* Ibr. b. Chas. Abraham werd geworpen in een vervallen bad.

حمد *hamad*, Arab. lof; *alhamdoe 'illahi*, lof zij God!

حمر *hoemr*, Arab. een roode, barbaar (niet Arabier), in tegenstelling met *aswad*, een Arabier.

حمزة *hamzah*, Arab. leeuw; ook eigenaam v.e. Moh. held, de neef v. Mohammad, meer bekend onder den titel v. *Amir Hamzah*; *alhamzah*, de leeuw.

حميد *hamíd*, Ar. geloofd, geprezen; *alhamíd*, de geloofde, d.i. God.

حنا *henna*, Arab. zie *inai*.

حنبل *hanbal*, Arab. iemand van kortelichaamsgestalte, dikbuik, naam van den stichter van de secte der Hanbalieten.

حنظل *hanplal*, Arab. kolokwint.

حنفي *hanafi*, Arab. hanafietisch, van de secte der hanafieten.

حنق *hanak*, Arab. een kleine heuvel vol witte en zachte steenen.

حوا **hawa**, Arab. Eva.

حوا **hawádits**, meerv. van *hadits*, zie ald.

حوا **hawári**, Arab. oprecht vriend, helper, ook voor de twaalf apostelen van Christus.

حوا **hoeálaham**, Ar. cautie, dien men gesteld heeft, ter beschikking gestelde middelen. Facs. p. 91.

حوا **hawálat**, Arab. lastgeving ter invordering van schulden, procuratie, cautie, geopend crediet.

حوا **hawar**, Arab. de populier.

حوا **hoeri**, ontstaan volg. Cas. uit حور العين, jongelingen of maagden, die zeer schoon zijn en groote donkere oogen hebben.

حوا **hawšalat**, Arab. de krop of maag van een vogel; magazijnen.

حوا **hawdl**, Arab. waterbak, regenbak.

حوا **haul**, Ar. scherpzinnigheid, doorzicht.

حوا **hajja**, Arab. Tussw. welaan! kom herwaarts! *hajja ala alfaláhi*, komt tot het heil! een gedeelte der woorden, waarmede de geloovigen tot het gebed worden opgeroepen.

حوا **haj**, Arab. levend.

حوا **haja'**, Arab. schaamte, eergevoel.

حوا **haját**, Arab. leven; *ada haját, kita bértěmoe*, als wij leven, zullen wij elkander wèerzien; *jang haját sakarang di nğari koewala singkel*, die thans verblijf houdt aan den mond v. den Singkel; *alámatoe 'lhaját*, teeken des levens; zoo noemt

men een stoffelijk blijk van vriendschap, dus ook een geschenk bij een brief en vertaalt het soms met *tanda hidoep*; *borhánoe 'lhaját*, bewijs van leven, hetzelfde; *banjaklah orang jang tělah měndapat hajátnja*, veel personen hebben hem gekend. H. Abd. p. 371.

حوا **hájali**, Ar. dronken.

حوا **haitsoe**, Arab. waar, waar ook.

حوا **hairán**, Ar. verwonderd, verwondering, wonder, ook als uitroep gebruikt in de beteekenis van: wonderlijk! wat wonder! 't is wonderlijk! Zie o. a. Hik. Abd. 24; *h. akan dirinja*, verwonderd zijn of staan; *barang jang hairán*, wonderlijke dingen; *itoelah hairánnja*, dat is het verwonderlijke ervan; *měnghairánkan*, iem. doen verwonderd staan, ook zich verwonderen over iets, b. v. *itoepon tiada dihairánkan olih Laksamana*, en toch verwonderde L. zich niet daarover; *kahairánan*, verwonderd, wonder, iets wonderlijks.

حوا **hairat**, Arab. verbazing, verwondering.

حوا **hirat**, Ar. verbaasd, verwonderd zijn; de naam van de stad Herat.

حوا **haidl**, Ar. de regels hebben, van eene vrouw.

حوا **haif**, Arab. onrechtvaardigheid.

حوا **helat**, Ar. list, kunstgreep, streek; *pěnghabis helat*, uiterste list, Ibr. b. Chas.; *orang pěnghelat*, intrigant; *helat pěrang*, krijgslist.

حوا **haiwán**, Arab. dier, beest;

haiwánan, de gezamenlijke dieren, dierenrijk, v. d. W.

حيواني *haiwáni*, Arab. dierlijk.

حيوانية *haiwánijat*, Arab. dierlijke natuur.

حيوة *haiwat*, = *haját*, zie ald.

خ Kha

خابت *chábíts*, Arab. gemeen, laag; Mal. gemeene, slimme bedrieger; vlugdief, iem. die in het voorbijgaan wat wegkaapt. Mogelijk hetzelfde als *kadet* op Java; zie *kabit*.

خاتم *chátam*, Arab. zegelring, einde, laatste; *moehammad chátam s'gala nabi*, Mohammad is de laatste der profeten; *chatam Solaiman*, de ring van Salomo, die, naar men veronderstelt, alles kan aan het licht brengen; *mëngchátamkan*, bezegelen, eindigen.

خاتمة *chátimat*, Ar. einde, besluit, lijkrede, slot, narede, laatste gebed bij een doode.

خادم *chádím*, Arab. dienaar, bediende.

خارا *chárá*, Perz. harde steen; ook e. s. v. gewaterde zijde; *batoe chárá*, marmer.

خارجة *cháridjat*, Arab. weerspannige, mouter, rebel.

خارجي *cháradji*, Arab. rebel, ketter.

خازن *cházín*, Ar. bewaker, inz. van het paradijs en van de hel; schatbewaarder.

خاص *chás*, Ar. eigen, bijzonder eigendom, inz. v. den Vorst; *pakaian*

jang chás, zijn eigen kleeren; *moerid jang chás*, zijn eigen discipel; *ist'eri jang chás*, eigen vrouw; *chás dan asan*, lieden van rang en gewone lieden. Zie ook *chásah*.

خاصه *chásah*, Arab. gaas, zoo genoemd naar de stad Gaza in Syrië, e. s. v. zeer fijn, doorzichtig lijnwaad, cossas. In het Mal. dikwijls *كاس kasa*; *chásah wolanda*, neteldoek, Sj. Sult. Jahja. Zie ook *halimoen*. Het gebruik van *chásah* is den minderen man ontzegd.

خاصية *chásijat*, Ar. natuurlijke eigenschap, eigenaardigheid; innerlijke kracht; geneeskrachtige eigenschap.

خاطب *chátíb*, Arab. de tweede beambte aan eene moskee, die in rang op den *imám* of hoofdpriester volgt, het formulier opzegt en preekt. Soms verkeerd voor *كاتب kátib*, zie ald.

خاطر *chátír*, Arab. gedachte, voorstelling, inval, ingeving; *mëngchátírgan*, zich iets voorstellen, e. inval of ingeving hebben omtrent iets; *tërchátír didalam hati*, in het gemoed voorgesteld. Zie ook *chawátír*.

خاتان *chákán*, Arab. Mongolië.

خالص *chálís*, Arab. zuiver, rein, oprecht.

خالق *chálík*, Arab. schepper; *alchálík*, de schepper bij uitnemendheid, God; *chálík ataalam*, de schepper der wereld.

خالي *cháli*, Ar. eenzaam, alleen, ledig, = *soenji*; *tiada cháli*, niet zonder, geen gebrek aan, b. v. *sërta*

měnanngis tiadalah chūli, en aan weenen was geen gebrek, Sj. Mādli.

خامس chāmīs, Arab. de vijfde; *hari chāmīs*, de vijfde dag der week, Donderdag.

خانه chānah, Perz. huis, verblijf, herberg; *kitāb chānah*, bibliotheek.

خباز chabāz, Arab. bakker.

خبر chabar, Arab. bericht, tijding, gerucht, nieuwstijding, kennis van iets, voorstel, aanbod, propositie; *apa chabar*, wat nieuws? hoe is 't? *chabar ba'ik*, goed nieuws? het is wel; *soerat chabar*, nieuwsblad, krant; *tiada chabar akan dirinja*, buiten kennis, bewusteloos zijn; *běrchabar*, berichten mededeelen, ook bij kennis of bewustheid zijn; *těrchabar*, werd toevallig bericht; *těrchabarkan*, te berichten zijn; *minta chabar*, bescheid of antwoord vragen op e. boodschap of briefje; *pěkěrdjaün itoe apa chabar*, hoe staat het met dat werk? *laloe sěhaja těrimalah itoe chabar*, toen nam ik dien voorslag aan, P. A.; *chabaran*, nieuwtje, berichtje, Hik. Pěl. Djin.; *měnchabarkan*, iets berichten, mededeelen, verhalen; *běrchabarkan*, bezig zijn met iets te berichten, Sadj. Mal. p. 80 r. 3; *chabar angin*, los gerucht; *pěrchabaran kawat*, telegram.

خبرة choebrat, Arab. rantsoen, levensmiddelen voor een tocht, leeftocht.

خبولى chaboeli, zie *kaboeli*.

خاتنة chitānat, Ar. besnijdenis.

ختم chatam, Arab. zegelring, einde; *měngchatamkan*, zegelen, beëindigen; *měngchatamkan koran*, het

lezen v. den koran ten einde brengen.

ختن chatan, Ar. het besnijden; besneden; *měngchatankan*, besnijden.

خدمة chidmat, Arab. dienstbetoon; *děngan chidmatnja*, dienstvaardig, Ind. Poet.; *běrboewat chidmat kapada sa'orang*, iemand dienen.

خديج chadidj, Arab. tevroeg geboren.

خديجة chadidjah, Ar. tevroeg geborene, de naam der eerste vrouw van Mohammed.

خراب charab, Ar. verwoesting, vernieling.

خراج charadj, Arab. schatting, belasting, opbrengst, inkomen.

خراجة charadjat, Arab. krijgstocht, expeditie.

خراسان chorásán, Ar. Khorasan, de naam van een landschap in het N.O. van Perzië.

خراساني chorasáni, Arab. Khorasaansch, alleen in *běsi chorasáni*, staal van Khorasan. Mal. *karsani*.

خراب charab, Arab. verwoest, verlaten; doorboord van het oor.

خربق charbak, Arab. nieswortel, nieskruid, helleborus.

خارجي charadji, Ar. aan schatting onderworpen landen.

خرطال chartal, Arab. haver.

خرگوش chargosj, Perz. de haas; lett. ezelsoor.

خرما chormá, Perz. dadel.

خروج choeróedj, Arab. uitkomen, voor den dag komen.

خريف charíf, Arab. geplukte vruchten, tweede oogst.

حزانة *chizánat*, Arab. chatkamer, magazijn; *chizánatoe'lkitáb*, bibliotheek.

خشكاش *chasjchásj*, Perz. papaver, slaapbol, maankop.

خسمة *chasjmat*, Arab. = *sakit hati*, Atoer. Satia.

خصام *chišám*, Ar. twisten, twist.

خصم *chasm*, Ar. tegenstander, tegenpartij, vijand, ook tegenpartij in een proces.

خصوص *choesóés*, Arab. bijzonder, speciaal; *mengchoesóéskan*, in 't bijzonder toepassen.

خصومة *choesóémat*, Ar. twist, geschil, proces.

خضب *chadlab*, Arab. het rood verven der nagels, de haren of den baard met *hinai*, zie ald.

خضر *chadlir*, Arab. groenend, waar veel groen is.

خضر *chidlir*, Arab. eigennaam van e. profeet, die tijdgenoot was v. Alexander de Grootte en, naar men zegt, nog in leven is. Volg. Kasimirski: e. geheimzinnig persoon, die onsterfelijk is en welks ziel, volgens de Mohammedanen, van het lichaam van den eenen profeet in dat van e. anderen overgaat. Men gelooft dat hij dezelfde is als Pinehas of Elia of St. George! Wordt vermeld in d. Koran hfdst. 18.

خط *chat*, Ar. lijn, streep; schrijven, iemands hand v. schrijven; *chat-toe 'listiwa*, de evennachtslijn; *baik chatnja*, hij heeft een goede hand van schrijven.

خطاب *chitáb*, Arab. aanspraak,

toespraak, rede; *tërchitáb*, voorgelezen.

خطبة *choťbat*, Ar. de Vrijdagspredikatie in de moskee, ook een zedepreek; *choťbat nikah*, huwelijksinzegening, R. Chaib.; *mëmbatja choťbat nikáh*, de huwelijksinzegening houden, Boeng. R. bës. p. 3. Zie *chátib*.

خليفة *chaťifah*, tapijt, karpert, vloerkleed.

خفي *chafi*, Ar. verborgen, verborgenheid.

خفير *chafir*, Arab. beschermer, verdediger, voorgd.

خلاشي *chalásji*, Perz. zeeman, schëpeling, matroos.

خلاص *chalás*, Arab. bevrijding, verlossing; heil, vrijheid.

خلاف *chiláf*, Arab. fout, misslag, vergissing, dwaling, tegenspraak, in gevoelen verschillen; *chiláf dan sësat*, fouten en dwalingen.

خليفة *chiláfat*, Arab. kalifaat.

خلاق *challák*, Ar. de Schepper.

خلائق *chaláik*, Ar. schepselen, ook het volk, het publiek, mrv. van *challikat*.

خلد *choeloed*, Arab. eeuwigheid, paradijs.

خلع *chalā*, Arab. echtscheiding op verzoek der vrouw; het ontslag geven aan eene vrouw op haar verzoek.

خلعة *chilāt*, Arab. eerekleed, staatsiekleed, eeretabbaard, toga, M.

خلف *chalaf*, Ar. opvolger, nakomeling.

خلق *chalák*, Arab. schepping, geschapen zijn.

خلق choeloeq, Ar. ingeschapen aard, natuur, inborst.

خلقة cholqat, Arab. effenheid der oppervlakte; kleine gladde steen; *ch. biroe*, lazuursteen.

خروف choelóef, Arab. goor, bedorven, b.v. van melk, eieren en dergel., stinkend van den adem.

خلوة chalwat, Ar. afzondering, eenzaamheid; *bërchalwat*, zich op een afgezonderde plaats bevinden.

خلي chali, Arab. vrij, bevrijd.

خليفة chalifah, Arab. kalief, stedehouder, afgevaardigde, door Abd. in zijn Hik. ook gebr. in de beteek. v. e. kweekeling op school.

خلية chalíqat, Arab. aangebooren eigenschap, natuur, karakter, inborst, geschapen wezen, schepsel.

خليل chalíl, Arab. vertrouwde vriend, boezemvriend; *chalíl Allah*, de vriend Gods, bijnaam v. den aartsvader Abraham.

خمب choemba en *koemba*, Skr. pot, waterpot, versierd met kokosbladeren, die bij bruiloftsoptochten het badwater voor bruid en bruidegom inhoudt en plechtstatig rondgedragen wordt. Ook de twee bulden of verhevenheden op het voorhoofd v. een olifant enz.

خمر chamr, Arab. bedwelmende drank, wijn.

خمير chamír, Arab. gist, zuurdeeg, het gegiste; *roti bërchamír*, gezuurd brood; *mëngchamírkan*, doen gisten, zuren.

خمير chimmír, Ar. dronkaard.

خميس chamís, Arab. de vijfde; *hari chamís*, Donderdag.

خنثي choentsa, Arab. hermaphrodit, tweeslachtig wezen, manwif.

خنجر chandjar, Perz. dolk, groot, krom mes.

خند chanda, Kw. *kanda*, dolk, pook, elk blank wapen, dat men in den gordel en niet aan een koppel draagt, Sj. Ind. Késna. Zie *kanda*.

خندوري chandoeri, zie *kandoeri*.

خوار chawár, Perz. verachtelijk, bastaard, ook *chawár zadeh*.

خواطر chawátir, Arab. beducht. bevreesd, bezorgd zijn voor een naderend leed of ongeval, van *chátir*.

خوان chawán, Arab. bedrieger, verrader.

خوجه chodjah, Perz. titel van Klinganeesche kooplieden, (volg. v. d. Tk. van Bengaleesche mohammedanen); op Java *kodjah*; *pëkodjan*, op Java de buurt, waarin die *kodjah's* wonen.

خيار chijár, Arab. keus, kiezen, naar eigen goedvinden iets doen.

خيال chajál, Arab. verschijning, visioen.

خيالي chajáli, Arab. bedweld door wijn of roem.

خيانة chijánat, Arab. verraad, ontrouw; *bërboewat chijánat*, verraad of ontrouw plegen.

خير chair, Arab. goed, goedheid, goede daad; *bi'lchair*, het ga u wel! *istirahatoe'lchair*, weldoende rust.

خيرة chairat, Arab. iets goeds,

gewijde instelling, liefdadige gestichten.

خیک chik, Perz. lederen zak voor wijn, olie en derg. Zie *kirbat*.

خیل chail, Arab. paard; *chail alberid*, postpaard, koerierpaard.

خیمه chaimah, Arab. tent, hut, tabernakel; *měmběntangkan chaimah*, de tenten oprichten, lett. uitspannen; *těmpat chaimah*, de legerplaats.

د Del

د di, I. Voorvoegsel tot vorming van het passief der Werkw., b.v. *dipoekoel*, geslagen worden, *ditikam*, gestoken worden. Zie de grammatica.

II. Voorz. in, te, op, aan enz. Samenstellingen zijn: *di-atas*, op, bovenop; *dibawah*, onder, beneden; *didalam*, in, binnen; *diloewar*, buiten; *dihadapan* en *dimoeka*, vóór, aan den voorkant; *dibělakang*, achter; *dibalik*, aan den achterkant; *disini*, hier, alhier; *disitoe*, daar, aldaar; *disana*, daar, aldaar, doch verder dan *disitoe*; *hingga di* en *sampai di*, tot aan.

III. verkorting van *adi*, inz. in eigennamen; zie *adi*.

داب daba; *hawa-daba*, lucht, waardoor zich het bestaan van iets te kennen geeft; *waktōe itoe hawa-dabanja pon bělom ada*; op dat oogenblik was er zelfs niet de minste idee van hem, v. d. W.

دابة dabat, Arab. dier, lastdier, trekdier; *dabatoel'áridli*, het dier der aarde, d.i. een dier, waarvan men beweert, dat het bij de komst v. d. anti-

christ zal verschijnen en Mozes' staf en Salomo's zegel zal dragen.

دابس daboes, Ar. ijzeren priem v. ongeveer een voet lang, waarmede goochelaars en geestdrijvers zich steken zonder zich te kwetsen, om hunne onkwetsbaarheid te toonen; *běрмаін daboes*, dat spel vertoonen. Měn. een tooverij, waarbij men gloeiende voorwerpen met het lichaam in aanraking brengt zonder zich te branden.

دایغ daboen; *měndaboen*, vijlen van de tanden; *běrdaboen*, gevijld v. de tanden; *gadis jang bělom běrdaboen*, een meisje, wier tanden nog niet gevijld zijn.

دابہ dabah en *dabih*, zie *dzábah*.

داتر datar, effen, gelijk, vlak, waterpas; *tanah datar*, vlak land; *měndatar*, zich vlak voordoen, vlak zijn, b.v. *djalan měndatar*, de weg is vlak; *měndatar*, ook alles afloopen, een land, stad, bosch enz. door een vlakke trekken; *měndatarkan*, effenen, vlak of gelijkmaken, platschieten, plunderen, verkwisten. Verder wordt *datar* gezegd van voorwerpen, wier grondvlak het grootst is. Zie *darat*.

داتغ datang, komen; tot, tot aan; gebeuren, geschieden; wees welkom! *jang lagi datang*, die of wat komende is; *jang akan datang*, die of wat komen zal; *boelan datang*, de aanstaande maand; *datangnja dari* of *d. dari sěbab*, dat komt doordat, dat komt daarvandaan, is daardoor veroorzaakt; *datang poela*, weerom komen, terugkomen; *datanglah sapěrti kata*

ahloe 'lnoedjoem, het geschiedde zooals de sterrewichelaars hadden gezegd; *apabila dilihatnja hál itoe datangnja dëngan kakërasan*, toen hij zag, dat die zaak met geweld doorgezet werd; *daripada hari itsnain datang kapada hari saptoe*, v. Maandag tot Zaterdag; *datanglah kapada doewa-bëlas hari*, het geschiedde op den twaalfden dag; *maka datang pada soeatoe malam*, en het geschiedde in zekeren nacht; *datang kapada përidaran doenia*, het geschiedde bij de rondwenteling v. dit aardsche dat...; *datang dëmikian*, tot zoover komen; *datang hati*, over zich kunnen verkrijgen, in het gemoed opkomen, lust krijgen; *datang pikiran*, op de gedachte kómen, opkomen van de gedachte; *datang akal*, er begrip van krijgen, inzien; *hoeróëf datang*, bijkomende partikelen, affixen; *orang datang*, vreemdeling; *bërdatang sëmbah*, nederig komen zeggen; *bërdatang mëlata*, kruipend aankomen; *mëndatang-datang*, aankomen van e. ziekte-aanval, b.v. *karëna pënjakit pitam patik ini mëndatang-datang poela rasanja*, want, naar het gevoel, komt mij de kwaal der vallende ziekte weder aan, H. Boedj.; *datangkan*, eene samentrekking van *datang* en *akan*, tot zelfs of zelfs tot, b.v. *datangkan boenganja dan daoennja habis dimakannja*, zelfs tot de bloesem en de bladeren at hij geheel op; *mëndatangkan*, doen komen, teweegbrengen, bezorgen, aanbrengen, met iets voor den dag komen, met iets

aankomen; b.v. *mëndatangkan sëhhat*, H. Abd. 371 de gezondheid aanbrengegen; *mëndatangkan tangan kapada*, de handen slaan aan iemand; *mëndatangi*, overvallen, inz. van e. vijand; *kadatangan*, overvallen worden, ook door ziekte en gasten; *kadatangan gila*, gek worden, e. gekke bui krijgen; *kadatangan maut*, door den dood overvallen worden. Boeng. R. bës. p. 7; *kadatangan*, ook komst, aankomst; *salamat kadatangan*, welkomstgroet; *mëlawat kadatangan*, een verwelkomingsbezoek brengen, iemand, die pas gekomen is, een belangstellend bezoek brengen.

داتق datoeng, de voc. v. *datoek*, zie ald.

داتق datap, overvloedig vloeien v. tranen? b.v. *didalam sëloeboengnja Haris mëratap*; *ajar-matanja bërdatap-datap*, Sj. Har. in zijn omhulsel weeklaagde Haris en zijne tranen vloeiden overvloedig? Mogelijk om het rijm is *bërdatang-datang* aldus veranderd. Dan zou het zijn: bij herhaling te voorschijn komen.

داتق datoek, grootvader, grootmoeder, familiehoofd, leenheer, ook gebruikt als titel, op welken alleen de vier voornaamste hoofden in den Staat na den Vorst recht hebben, doch tegenwoordig laten zich zelfs gewone politiedienaren met *datoek* betitelen; *datoek-nenek*, voorouders; *kita sërahkan bitjara itoe kapada datoek kita soeltán Trëngganoe*, wij droegen deze zaak op aan onzen leenheer, den sulthan v. Trëngganoe.

In de Oendang komen nog voor *datoek wang* en *datoek goena* als beambten, die geschenken hebben te ontvangen v. chin. scheepsgezagvoerders. Verder nog *datoek* کيفل اي en *datoek* كيفل id. allen te Patani. Ook wordt *datoek* uit onwetendheid wel eens gebruikt als verkorting van *to-peh-kong*, de afgod der chineezers, b.v. Boeng. R. p. 130.

داتوہ *datoo'*, zie *datoek*.

داتي *datia*, I. Skr. reus, titan.

II. *dati*, Eng. duty, accijns, belasting.

داتج *datjing*, Chin. unster, weegstok; *djoeroe datjing*, waagmeester, Oend.

داتج *datjin*, op Java = *datjing*, zie ald.

داد *dada*, de borst; centrum van e. slagorde, ook voorkant b.v. van e. boom die geveld wordt, C. en S., zie voorb. bij *tengkok*; *mëndada*, de borst toonen; ook aan den voorkant toebrengen van een slag of houw aan e. boom, id. de borst bieden aan iets, Mën. ook iets aandurven, op zich nemen; *tërdada*, het naaste zijn, het meest aan het hart gaan; *bërpërang mëndada*, man tegen man strijden, ook *bërdada-dadaän*; *dada hajam*, kipeborst; borstharnas; *d. lipan*, e.s.v. geneeskrachtig gras; *d. toema*, geringe verhevenheid in het midden, naar den kant dunner wordend, van platte zaken, zooals pagaaien, krissen en derg.; *isi dada*, wat in het binnenste van iemand omgaat.

داد *dadar*, e. s. v. eierstruif, omelet; ook worden onze pannekoecken zoo genoemd; *mëndadar*, eierstruif maken, ook ronddeelen, gewone liefdegiften geven, v. d. W., doch volgens P. = *dada*, (dãná Jav.?) geschenk; *mëmbëri dadar*, geschenken geven, H. Pas.

دادو *dadoeng*, e.s.v. vroolijk gezang der *rajat*; *mëndadoeng*, vroolijk zingen, v. d. W. zie *dondang* en *dëndang*.

داد *dadap*, I. = *dëdap*, zie ald.

II. e.s.v. schild, v. koper of leder; *mëmëgang dadap dan toembaknja*, houdende zijn schild en lans in de hand, Pr. Dj., Asm. Pat enz.

داد *dadaq*; *mëndadaq*, hevig braken, ook zonder dat er iets uitkomt; *këdadaq*, door hevige braking overvallen zijn. Zie ook *tjêkek*.

دادو *dadoek*; *mëndadoek*, bedelen zonder noodzaak; *pëndadoek*, bedelaar niet uit noodzaak.

دادو *dadoe*, I. Port. dobbelsteen; *bërmaïn dadoe*, dobbelen. Zie ook *pari*.

II. lichtrood, rozerood, zoo ook Sj. Sult. Jahja en Prab. Dj.; *mëndadoe*, zich zoo voordoen, of zoo worden, Sj. Mans. Sj. Goemp.; *pajoeng kartas dadoe*, een zonnescherm v. rozerood papier. Mes. Kag.

داد *dadah*, voorbereid geneesmiddel, allerlei toilet-artikelen; *pëdadah*, bak, schotel of kistje voor geneesmiddelen of toilet-artikelen. Zie *tjëraken*; *mëndadah*, zie *dada*.

دادي *dadi*, I. Skr. gestremde melk, verdikte melk, het dikke van

de melk, wrongel, hangop enz.; *ajar dadi*, de wei; *dadi kèring*, kaas; *kapala dadi*, room; *kaki dadi*, wrongel; *pèrèkat dadi*, lijm, gemaakt van verdikte melk.

II. Jav. worden, zoodat, = *djadi*.

دار *dár*, Arab. woning, verblijf, gewest; *dár oe'ssalám*, land des vredes; *dár oe'lmamoer*, het welvarende of volkrijke land; *dár oe'lamán*, land des vertrouwens; *fi addarain*, in de twee werelden, d. i. in deze en in de andere wereld.

دار *dara*, maagdom; *anak dara*, maagd; *anak dara-dara*, maagden; *hilang daranja*, zij is haar maagdom kwijt; *dara kètjil*, aankomend meisje; *dara dang*, hofjuffer van goede familie; *dara-djang*, dienstmeisje, kamelier; *dara-dang bëroek sambilan ekoer*, negen apinnen of apenjuffers, M.; *pèrdaraän*, maagdelijke staat, de gezamenlijke maagden, inz. aan het hof; *boeroeng dara*, op Java de gewone huisduif = *mèrpati*, zie ald.

دار *dára*, Arab. Darius.

دار *dáráb*, Perz. Darius.

دار *darat*, land, in tegenoverstelling v. water, vaste wal, vastland, ook hooge, droge grond in tegenoverstelling van natten grond of moerasgrond; ook de begane grond in tegenstelling met den huisvloer. N. Sum. zie *datar*; ook binnenland en binnenlandsch, inlandsch, b. v. *kaïn ténnoen darat*, doek v. inlandsch weefsel, M.; *darat-daran*, in pl. v. *darat-daratan*, allerlei vast land, C. en S.; *bèrdjalan darat*, overland gaan; *bèrdjalan lèbih*

kadarat, meer naar het binnenland gaan; *mèndarat*, landwaarts aanhouden, van een vaartuig; *daratan*, wal, vaste grond; *pèndarat*, meertouw, b. v. *maka pada malam itoe djoega radja hadji pon mènètas pèndarat laloe bërlajar*, Atoer. Satia. Volg. v. d. W. *pèndarat*, touw of iets dergel. waarmede iets, dat in het water ligt, aan den wal vastgemaakt is; *tiang pèndarat*, meerpaal, dukdalf.

دارق *darok-darok*, e. s. v. zoet-watervisch, C. en S.

دار *daroe-daroe* en *dewadaroe*, Skr. e. s. v. pijnboom, die welriekend en goed timmerhout levert voor binnenhuisbouw en chineesche doodkisten, welk hout ook onder de wierook gemengd wordt. Volg. d. l. Cr. *dëroe-dëroe*. Zie *dewadaroe*.

دار *darah*, bloed; Jav. *rah* en *èrah*, id.; *darah poetih*, edele geboorte; *orang jang bërdarah poetih*, iemand van edele geboorte; *makan darah*, zijn bloed vreten van kwaadheid, kwaadaardig zijn; ook woekeren, bloedzuigen; *darah nifás*, kraamzuivering; *darah pèngiring boedaq*, nabloeding v. e. kraamvrouw; *daging-darah*, bloedverwant; *mèndjadi daging darah*, vleesch en been worden met iemand; *sadaging-darah*, v. één vleesch en been; *toempah darah*, bloedstorting; *mènoempahkan darah*, bloedvergieten; *tèmpat toempah darah*, geboorteplaats; *bèrdarah*, bloed hebben, ook bloeden, bebloed zijn; *pèrkara jang bërdarah*, dierlijk voedsel, H. Abd. 115; *mèndarah*, bloedrijk

zijn, ook zich zeer voor iets inspannen; *bèrdarah bidji mata ta'dapat sapoeloch oewang*, al schreit men ook bloed, men krijgt er geen tien dubbeltjes voor, M. S.; *pèndarah*, e. s. v. zeer bloedrijken zeevisch, ook e. s. v. boom met roode gom, van welks hout men krisscheeden maakt; *mabok darah*, flauw door bloedverlies, ook bedwelmd door het zien van bloed; *mènghisap darah*, bloedzuigen, woe-keren.

داری dari, zie در; *dari-dari*, e. s. v. zoetwater schildpad, C. en S.

داری darai, hermaphrodite, d. l. Cr.

دارین dárain, Arab. tweevoud van *dár*, zie ald.

داس dasa, Skr. Jav. tiental; *sa-dasa*, tien. Mèn. = *djasa*, zie ald.

داسر dasar, I. grond, grondkleur, b. v. van geverfd lijnwaad enz., natuurlijke aard van iemand.

II. Jav. vloer, begane grond; omdat, dat komt ervan, dat is omdat. . .; *mèndasar*, op den grond uitleggen of uitpakken, b. v. van koopwaren; *dasar tèmpat tidoer*, de onderlagen van een bed; *mèndasarkan*, bevloeren.

داسرات dasarata, eigennaam, de vader van Sèri Rama.

داسال dasal, e. s. v. boom met harsachtig hout.

داسن dasoen, e. s. v. witte uien; *dasoen toenggal*, St.-Jans-ui. Skr. *lasoena*, zoo ook in het Bat. Makas. en Boeg.

داسی dasi, Ned. halsdas.

دائغ dangok; *mèndangok*, met

de kin op iets, b. v. op den voorarm, leunen en voor zich staren, v. d. W.

دائغو dangoe, Jav. stengel van de arenbloem, Pr. Dj.

دائغو dangau, Pad. bovenl. en Mal. hut in een bosch of in veraf gelegen rijstvelden, ook karbouwenhoederswachthut. Mèn. huis buiten de kampong, in het veld, aan de helling van een berg enz.; *dangau-dangau*, kraampjes op de markt; *pèdangawan*, verzameling van zulke hutten, gehucht.

دائغی dangai, e. s. v. versnapering van meel en suiker, in kleine vormen gebrand, v. d. W.

دائی dapa, slaaf als gift van den bruidegom aan de bruid, v. d. W. Zoo ook Abd. sch. wrdb. *èrtinja*: *orang dihantar kapada jang hèndak diboe-wat bini*.

دائت dapat, vinden, kunnen, instaat zijn, bevinden, verkrijgen, in zijn macht krijgen, in de macht komen, in bezit genomen, ingenomen, gevangen genomen, gevonden, verkregen worden. (Het schijnt e. pass. bet. te hebben, b. v. *djikalau terbang sakalipon*, *dapat* (en niet *di* of *tèrdapat*) *djoega olihkoe*, Pèl. Djin.; *boeroeng sèrindit sèrta dapat laloe dibèrikannya*, Mes. Kag.; *boewah madja, sèrta dapat disoewapnya*, id. zoo ook de Holl. 5e dr. p. 36 r. 5 v. o.) *mèndapat barang jang ditjèhari*, het gezochte vinden; *dapat ditjaboet*, kan uitgetrokken worden; *dapat pada akalnja sèndiri*, kon zij door eigen vinding, Mes. Kag.; *dapat bèladjar*, instaat zijn te leeren; *da-*

patkah toewan mēngobati poetëri, zijt gij instaat om de prinses te genezen? *dapatlah nēgari itoe*, die stad werd genomen; *dapatlah kēris itoe kata-ngannja*, die kris viel hem in handen; *dapatlah sēdikit daripada tiada sakali*, een weinigje is beter dan in het geheel niets, Pël. Djin.; *barang sadapatnja* en *dēngan sadapatnja*, zoo-veel hij kon of waartoe hij instaat was; *ta'dapat tiada*, ook verkort tot *dapat tiada*, het kan niet missen, het moet volstrekt, het kan niet anders of...; *ada jang dapat*, somtijds; *sa'dapat-dapatnja*, zooveel mogelijk; *bērdapat dēngan*, aantreffen, ontmoeten; *mēndapat hati*, aanmatigend, hoogmoedig worden; *mēndapat hati orang*, iem. inpalmen, iem. gunstig voor zich weten te stemmen; *bērdapat-dapat*, bijna gekregen, bijna ingehaald, Mēn. Volgens de Sadj. Mal. pag. 128 schijnt het bij voortduring verkrijgen, te zijn. Ook het pass. is in gebruik, b.v. *sa'orang ŧabib bēharoe didapat*, Sj. Mādli; *maka tiadalah didapat olih Franki itoe*, H. T., maar de H. T. heeft, evenals de pandjiverhalen, een Jav. kleur. Daarentegen in hetzelfde HS. *ditanjañja Franki jang dapat itoe!*; *bērolih istëri didapat didalam hoetan*, Prab. Djaj.; *mēndapat hajāt orang*, iem. bij zijn leven gekend hebben, in zijn tijd geleefd hebben; *mēndapat oentoeng*, winnen, een gelukje hebben; *përgi mēndapatkan*, gaan tot een persoon al is hij ook tegenwoordig b.v. gr. bloeml. van mij p. 146 r. 10 en 9 v. o.

gaan opzoeken; *mēndapati*, bevin-den, snappen, betrappen, bemachtigen; *mēndapat rahasia*, achter een geheim komen, een geheim ontdekken, uitvinden; *pēndapat*, bevinding, gevoelen, begrip, vinding, vinder, uitvinder; *pada pēndapat kita*, naar ons gevoelen, naar ons inzien, naar onze bevinding; *pēndapatan*, voordeel, inkomsten, iemands inkomen; ook vervallen aan, in het bezit komen van, het eigendom worden van, b.v. *orang jang mēmboenoeh nachodanja mēndjadi pēndapatan nēgari*, zij, die hun gezagvoerder doodden, vervallen in eigendom aan het land; *kadapatan*, betrapt, gesnapt, gevangen; *kadapatan boedinja*, zijne streken kwamen aan het licht; *kadapatan dēngan*, iemand toevallig aantreffen, b.v. *kalau kita përgi ini kadapatan dēngan kakanda itoe soedah doedoek dēngan ratoe ënom*, als wij nu gaan en treffen onze zuster aan reeds gehuwd met Ratoe-ënom, Pr. Dj.

دافر dapoer, stookplaats, keuken, oven; *orang sadapoer*, lieden uit één gezin, die van één stookplaats gebruik maken; *dapoer soesoe*, de streek vlak onder de borsten, ook *dapoer dada* en *poesoe-poesoe* genoemd; *dapoer-dapoer*, komfoor, ook pan van e. vuursteengeweer; *toekang dapoer*, kok. R.

دائن dapan, zie *hadap*.

داك daka, de plank, waarmede het zijdelingsche gat in een graf, waarin men het lijk schuift, gesloten wordt; *mēngarak daka*, die plank

rondragen, fig. uitdrukking voor willen sterven, van oude lieden, die niet willen deugen, gebruikt als e. s. v. vloek.

داکر dakar, zijne krachten overschattend, vermetel, roekeloos, kraakelig; zie *dzakar* en *dëgar*.

داکس dakoes; *mëndakoes*, klappen van de tanden, Pad. bovenl. Zie *dëkoes*.

داکف dakap, zie *dëkap*.

داکو dakoe, mij, wijziging van *akoe* na den caus. uitgang *kan* en na de Voorzetsels *akan* en *dëngan*.

داکي daki, I. huidvuil, huidsmeer, ook het vuil onder de nagels; *daki mata*, oogvuil; *daki koeda*, paardestof.

II. *Mën. mëndaki* is fout; zie *min-daki*, beklimmen, b. v. van een berg.

دای daga; *mëndaga*, bestrijden, de spits bieden aan. *Mën.* overtreden, z. verzetten tegen de gestelde macht of verordeningen; *daga-dayi*, verzet en oproer tegen de overheid, wederspansigheid en verzet, Oend. Djambi. Zie *dahagi*.

دای dagang, vreemd, uitheemsch; *orang dagang* en *anak dagang*, vreemdeling en, aangezien vreemden meest kooplieden zijn, is *bërdagang*, handeldrijven en *orang bërdagang* ook koopman; *përkataün dagang*, vreemde woorden, die tot de taal niet behooren, Sadj. Mal. 1; *nasi dagang*, zie bij *nasi*; *bërdagang diri*, z. naar den vreemde begeven; *bërdagang loewar*, op eigen houtje handel drij-

ven; *mëmakai bërdagang loewar*, zich naar welgevallen kleeden, inz. voor den Vorst verschijnende een sjerp dragen over het baadje, hetgeen alleen aan den *Bëndahara* en den *Toemënggoeng* veroorloofd is; *dagangan*, koopwaar; *samboetan dagangan*, koopgoederen in consignatie; *mëndagangkan*, tot e. voorwerp van handel maken.

دای daging, vleesch, ook van visch en vruchten en soms ook het hout van boomen; *daging kantjing*, spier; *d. bëras bëkal*, muskel tusschen duim en voorsten vinger; *d. mënempel*, moesje, wrat op de huid; *mati daging*, koudvuur, v. d. W.; *d. darah*, vleesch en been, bloedverwantschap, zie bij *darah*; *nama daging*, geboortenaam, ter onderscheiding van bijnaam of titel; *sadaging*, ook uit één stuk, b. v. van een ton: niet uit dui- gen; *soedah mëndjadi daging-darah kapadanja*, het is bij hem vleesch en been geworden, fig. voor: hij heeft dat geheel in zich opgenomen of z. er mee vereenzelvigd; *bërdaging*, v. vleesch zijn. *Mën. tërdaging*, tot in het vleesch, fig. diep gegriefd of zeer getroffen zijn; *hagai doeri dalam daging*, onaangename herinnering van iets hebben, pijnlijk aangedaan worden, geërgerd worden.

دای dagoe, de kin; *dagoe lëntik*, bebbekin; *dibawah dagoe*, ondërgeschikte; *main dagoe* of *mëngajoen dagoe*, den doodsnik geven, *Mën.*

دای dagi, zie *daga*, *dëhaga* en *dëhügi*.

دالغ dalang, Jav. vertooner van de wajang, ook iem. die naar welgevallen regeert, evenals zulk een wajangvertooner over de poppen; *mëndalang*, naar welgevallen regeeren. Mën. *dalang*, idioot, goedige dwaas.

دالِق dalik, zie *dolak*.

دالم dalam, I. diep, diepte; *pèrigi jang dalam*, e. diepe put; *pèrkataan dalam-dalam*, diepzinnige gezegden; *tiada bèrhingga dalamnja*, oneindig diep; *tiada těrdoega dalamnja*, onpeilbaar diep; *mëndalam parit*, een gracht uitdiepen, Hik. Korisj.; *bèrdalam-dalam*, ernstig, van belang, van een geschil; *mëndalam*, dieper worden, v. wonden enz.; *mëndalamkan*, uitdiepen, dieper maken.

II. Voorz. in, binnen; *dalam roemah*, in huis; *didalam*, in, binnen in; *didalam matoem*, onderworpen aan de leiding van; *kadalam*, naar binnen; *dari dalam*, van binnen; *dalam pèkan* en *dalam pasar*, op de markt; *badjoe dalam*, binnenbaadje, onderbaadje; *bèradoe dalam tirai kèlamboe*, achter de gordijnen slapen; *dalam pèkèrdjaän orang*, in iemands dienst zijn; *dalam pèrentah orang*, onder iemands bevelen staan; *dalam sapoe-loeh asa*, van de tien een, d. i. een tiende; *dalam saratoes tiada satoe*, van de honderd niet één; *dalam satoe elo harganja*, per el is de prijs...; *dalam doewa-tèngah tiga*, dubbelzinnig v. woorden; *dalam těrang hëndak bërsoeloeh*, vragen naar den bekenden weg; *dalam roemah mèmboewat roemah*, in dienst v. e. ander zijn eigen

voordeel zoeken; *kadalam boenjinja*, binnensmonds, H. Abd. 164.

III. Bijw. terwijl, onderwijl; *dalam ija doedoek makan*, terwijl hij zat te eten; *dalam pada itoe*, intusschen, onderwijl, ook *dalam antara*.

IV. Jav. beter *dalèm*, vorstelijk verblijf; *orang dalèm*, iem. van het hof, hoveling; *bèhasa dalèm*, hoftaal; *pèdalèman*, de plaats van den *dalèm*.

دالو daloe, I. Jav. nacht.

II. *daloe-daloe* = *bènaloe*, zie ald.

دالِه dalih, uitvlucht, voorwendsel, betichten; *bèrdalih*, voorwendsels gebruiken; *tiada bèrdalih lagi*, geen uitvlucht of voorwendsel meer hebben; *mëndalihkan*, tot voorwendsel maken of nemen; *bèrdalih-dalihan*, met elkander kibbelen, de schuld op elk. werpend, elkander betichtend.

دامر damar, hars, toorts, fakkelt; *d. batoe*, de gewone hars, die men onder de boomen aan brokken vindt; *d. kèroejoen*, een zachtere soort, M.; *d. lilih*, druiphars, ook e. s. v. zwaard met kort lemmet. N. Sum.; *d. mata koetjing*, e. s. v. fijne, doorschijnende hars uit de *tjèngal*- en *mèrawan*-boomen; *damar tiris*, figuren van bladgoud of verguld snijwerk, ook een zeker randversiersel aan e. gebatikt kleedje; *mëndamar*, hars inzamelen; *pèdamaran*, fakkelt, toorts, ook plaats waar veel hars gevonden wordt.

دامق damak, blaaspijltje, pijltje van een blaasroer. Mën. *anak damak*, id. Hieruit zou kunnen volgen, dat *damak* blaasroer beteekent en *soempitan* daarvoor slechts e. bijnaam is.

دامل damal, slecht roeiend of zeilend van een vaartuig, luie zeiler.

دامن daman, I. schoot van een zeil, = *kélat*.

II. e. s. v. vogel.

دامي damai, vrede, als einde v. twist of oorlog; *měnjorong damai*, vredesvoorslagen doen; *měndamai*, vrede maken; *měndamaikan* en *měmpěrdamaikan*, bevredigen, tot vrede brengen, verzoenen; *běpěrdamaikan*, daarmee bezig zijn, aan het bevredigen zijn. H. Sj. Djil. p. 16; *běrdamai děngan*, in vrede zijn met, ook met elkander verzoend van pas gehuwden; *pěndamai*, vredemaker, vrede-stichter; *pěrdamaian*, de vrede, die gesloten wordt of is, bevrediging, verzoening.

دان dan, Voegw. en; zie over het gebruik de grammatica.

دان dana, Skr. gift, gave; in poëzie ook: milddadig.

دانو danoer, lijkvocht.

دانم danam, ossejuk. Komt ook in de Oend. voor.

دانو danau, meer, poel, stilstaand water van eenige uitgebreidheid.

دانیال dáníjal, Daniël de profeet.

دawat dawat, = **دواة** zie ald.

داؤد Dáüed, David.

داوڤ daoep, e. s. v. gewas, *bauhinia*, M.

داوڤ daoek, Jav. ijzerschimmel, sohimmelgrijs, van paarden.

داؤل daöel-daöel, Jav. verward van het hoofdhaar enz.

داوڤگن dawéggan, Jav. = *děgan*, zie ald.

داؤن daoen, blad, loof; plantje inz. met breede bladeren, kruid, groente; *daoenan*, nagemaakt blad; *daoen-daoenan*, gebladerte; *daoen-daoen kajoe*, boombladeren; *makan sadaoen*, samen van één bord of uit ééne schaal eten, naar het pisangblad, waarvan men vroeger at en ook nu nog wel eet; *daoen naratja* en *d. timbangan*, weegschaal; *d. boedi*, e. s. v. versiersel in den vorm der bladeren van den heiligen vijfboom; *daoen koetjingan*, Jav. e. s. v. kruidje roerme-niet; *ikan daoen baroe*, e. s. v. eetbaren zoutwatervis, mogelijk omdat zijn vorm overeenkomt met een baroeblad; *d. renda*, loovertjes aan kant; *d. tělinga*, het blad van het oor, oorschelp; *d. pělita*, het schoteltje voor e. inl. lampje; *d. hidoep*, kruidje-roer-me-niet; *d. medjah*, tafelblad; *d. pintoe*, de eigenlijke deur, die den ingang sluit, terwijl de ingang *pintoe* genoemd wordt; *d. tǐeki*, chineesche speelkaarten; *d. běrgětah*, *Symplocos* (*Styracées*), d. l. Cr.; *měndaoen kajoe*, in menigte zich voordoen als boombladeren; *daoen koenjit*, kurkumabladeren, die tot niets dienen; *měndaoen koenjit*, onnutte dingen doen, ijdele klap uitslaan, doelende op die bladeren.

داوي dawai, metaaldraad, = *ka-wat*, zie ald.; *měnghoenoes dawai*, draadtrekken.

داهر dahar, Jav. eten, van aanzienlijken, = *santap*.

داهق dahak, flum, slijm, rochel,

kwalster; *běrdahak*, kwalsteren. Volg. R. v. Eys. ook *gahak*, en bet. ook waterachtige stoffen in het lichaam.

داهم daham, beter *děham*, h'm; *měndaham*, h'm roepen, kuchen, Měn. id.

داهن dahan, I. dikke boomtak, zware tak; *měndahan*, dikke takken krijgen, die takken vormen; *harimau dahan*, e. s. v. tijgerkat.

II. *pěndahan*, e. s. v. werpspies.

داهي dahi, voorhoofd; *dahi rěndah*, een laag voorhoofd, R. Chaib.; *dahi lajar*, bovenvoornok van een vierkant zeil; *měmboeboeh tangan pada dahinja*, de hand op zijn voorhoofd leggen.

داهية dahijat, Ar. ongeluk, ongelukkig toeval, tegenspoed, onheil.

دای daja, I. list, kunstgreep, bedrog, hulpmiddel; *tiada běrdaja lagi*, er niets meer op weten, ten einde raad zijn; ook *habislah sěgala daja*; *daja-oepaja*, hulpmiddelen, ook de middelen, die men aanwendt, om z. aan iets te onttrekken, H. Abd. p. 245; *měntjěhari daja-oepaja*, allerlei hulpmiddelen bedenken, ontwerpen smeden; *tipoe-daja*, allerlei listen, bedriegerij; *sadaja*, v. dezelfde listen, aan één lijntje trekkend; *měmpěrdajakan*, bedriegen, verschalken, foppen, oplichten; *tiada těrdajakan*, er niets op gevonden kunnen worden, Atoer. Satia; *těpěrdaja*, gefopt, verschalkt, b. v. *těpěrdajalah ija děngan sěbab bėraninja*, zijne driestheid heeft hem gefopt, speelde hem parten, H. Gr.; *bahwa sasoenggoehnja těpěrdajalah*

kami sakalian ini, voorwaar wij allen zijn gefopt (of er in geloopen), B. Ramp. kětj. p. 23; *tiada těpěrdajakan*, niet gefopt kunnen worden; *pěrdajaän*, bedriegerij, fopperij.

II. *barat daja*, Zuidwest; *barat-barat daja*, West-Zuidwest; *sělatan daja*, Zuid-Zuidwest. De beteekenis van dit *daja* is nog niet bepaald. Mogel. beteekent het: uit de richting, afgeweken = *daě* Měn.

دایره daïrah, Arab. omtrek, cirkel, grondgebied, environs; *d. talok*, onderhoorige landstreken.

دایس dajoes, hoon, spot; *měndajoeskan*, honen, bespotten, beleedigen, Sw. Zie *dajoets*, **دایوت**.

دایغ daïng, I. gedroogde visch; *d. sěpat*, gedroogde *sěpat*-visch; *kětam běrdaiing*, gedroogde krabben, R. Pas. 69. NB. van dit woord leidt v. d. Tk. het Jav. *dendeny* af! Měn. *měndaïng*, in groote stukken snijden.

II. titel van boegineesche grooten.

دایغ dajang, jong meisje, jonge dochter; dienstdoende meisjes aan het hof, hofjuffers; ook gebruikt om een onbekend meisje aan te spreken; *pěndajang*, hofjuffer, b. v. *pěndajangnja mandi dikolam ěmpat*, hare hofjuffers baadden in de vier vijvers, Ibr. b. Ch.; *pěndajangan*, de gezamenlijke hofjuffers, de vrouwelijke bedienden aan het hof.

دایغ dajoeng, roeiriem, borstvin van visschen; *běrdajoeng*, roeien, van borstvinnen voorzien zijn, *měnda-joengkan pėrahoe*, e. vaartuig voort-

roeien; *mëndajoeng bērdjalan*, Mēn. langzaam voortgaan, b. v. v. vermoede personen? zie *doejoen*; *pēndajoeng*, de riemen, ook de roeiers; *pērahoedajoeng-dajoengan*, roeiboot, galei; *dajoeng kēbas*, lange, zwiepende riem; *d. golek*, rollende riem, d. i. een riem, die zich in een dol vrij beweegt; *d. toedoeng bēlanga*, riem met cirkelvormig blad, vergeleken bij een potdeksel; *d. gebeng*, riem, waarvan het blad op den steel is vastgespijkerd; *batang dajoeng* en *toelang dajoeng*, steel voor een roerriem; *d. pēmīng-gang*, zie *pinggang*.

دايق dajak, naam der bewoners van Borneo's binnenlanden; *orang dajak*, Dajakker.

دايك daik, naam van de hoofdplaats van het eiland Lingga, de residentie van den Sulthan.

دايم dajim, Arab. altijddurend, voortdurend, eeuwig.

داير dajoe; *mëndajoe*, kreunen, klagen, Ibr. b. Chas.; rommelen van den donder in de verte, b. v. *goeroeh bērboenji mēndajoe-dajoe antara ada dēngan tiada*, de donder rommelde nauwelijks hoorbaar in de verte, Mes. Kag. Mēn. weeklagen.

دايه dajah, Perz. min, zoogster, voedstervrouw.

داجو dajoh, Jav. gast, bezoeker.

داج dibadj, Perz. Ar. gebloemd zijden stof, brocade, goud- of zilverlaken; voorrede van een boek.

دب doeb, Ar. beer, het gestarnte van dien naam; *aldoeboe'lakbar*, de

Groote Beer; *aldoeboe'lasgrar*, de Kleine Beer.

دبا doebba, Arab. kauwoerde, pompoen.

دبالغ doebalang, = *hoeloebalang*, legerhoofd, ook agent van politie en voorvechter.

دبت dēboet, klanknabootsend woord voor het geluid als van een veest; *mēndēboet*, dat geluid voortbrengen.

دبر dēbar, klopping van het hart; *dēbar nadi*, aderslag; *bērdēbar*, kloppen, poperen van het hart; *pēndēbar*, hart, dat licht klopt; *pērdēbaran*, popering, kloppen van het hart, zie *dēboer*.

دبر dēboer, klanknabootsend woord voor het geluid v. iets zwaars, dat in het water valt, plomp! Mēn. als het bonzen op e. deur, ook van de golven, vallende kokosnooten en andere zware voorwerpen, en voor het bonzen van het hart, zie *dēbar*.

دبر doeboer, Arab. achterste gedeelte v. iets, = *bēlakang*. Zie **دوبر**.

دبرنوس dabarnóés, Arab. volgens de legende de naam van een der zeven slapers.

دبس dēboes; *bērdēboes*, = *bērdēbar*; ook dreunen, met hevige vlagen aankomen, van wind of vuur.

دبس dēbs, Arab. dadelhonig.

دبع dēboeng, klanknabootsend woord voor een bulderend geluid, zooals van zwaar geschut, e. groote trom en derg.; *mēndēboeng*, dat geluid voortbrengen.

دبف *dëbap*, klanknabootsend woord voor een geluid als van een boek, dat plat op den grond valt; *mëndëbap*, dat geluid voortbrengen, ploffen.

دبف *dëbak*, klanknabootsend woord voor een geluid als van een slag met de vlakke hand op iemands schouder; *mëndëbak*, dat geluid voortbrengen; *dëbak-dëboek*, dat geluid met verscheidenheid, helderder en doffer.

دبف *dëboek*, klanknabootsend woord voor een ploffend geluid, zooals v. e. kokosnoot die van den boom op den grond valt; *mëndëboek*, ploffen, zie *dëbak*.

دبف *dëbek*, = *ëmbek*, het geblaat v. schapen of geiten, C. en S.

دبف *dëbik*, klanknabootsend woord voor e. geluid, fijner en scherper dan *dëbak* en *dëboek*, b.v. van e. bundel papieren, die op den grond valt.

دبو *dëboe*, = *lëboe*, stof; *bërdëboe*, stuiven; *d. tēpoeng*, meelbloem. M.

دبه *dëbah*, van het Ar. *dzabah*; *mëndëbah*, slachten; *pëndëbah*, slachter.

دبه *dëboeh*, Bat. gelijk in kracht, tegen elkander opwegen, van vechtenden, H.

دبیر *dabir*, Perz. schrijver, secretaris, notaris, M. en v. d. W. Volg. P. *doebir*.

دتس *dëtas*, klanknabootsend woord voor e. geluid als van papier en bladeren, die doorgeknipt worden.

دتس *dëtoes*, knal, knap; klank-

nabootsend woord voor e. geluid als van een salvo uit klein geweer.

دتق *dëtak*, Mën. het geluid van krakende meubels, = *dëbar*, Pad. bovenl.

داتیا *datia*, reus, zie **داتی**.

دجال *dadjál*, Arab. valschaard, bedrieger; *almasih addadjál*, de valsche messias, de antichrist.

دجلة *didjlat*, Arab. de rivier Tiger.

دچت *dëtjit*; *bërdëtjit*, piepen, zooals jonge vogels, muizen en derg.; *sërta laloe koetjing*, tikoës *pon tida:k bërdëtjit lagi*, zoodra de kat voorbijgaat, piepen de muizen niet meer, Sprw.

دچر *dëtjoer*; *mëndëtjoer*, e. geluid voortbrengen als van een val-lenden waterstraal; zie *tjoer*.

دچغ *dëtjing*, klanknabootsend woord voor het geluid van klein geld, dat valt; *bërdëtjing*, dat geluid geven.

دخیل *dachil*, Arab. binnenste, inwendig, ingewijd, een ingewijde in een geheim enz.

دالو *dëdaloe* (?) *dëdaloe api*, e. s. v. kruip- of klimplant met roode bloemen. C. en S. Zie *bënaloe*.

ددر *dëdar*, eenigszins ziekelijk warm van het lichaam, gloeierig, bij lichte koorts.

ددس *dëdas*; *mëndëdas*, een knetterend geluid maken, zooals klein ge-weervuur; aanhoudend manen; *pëndëdas*, aanhoudende maner; *pëndëdasan*, aanhoudende maning. Zie *das*.

دده *dëdoeng*, zie *dadoeng*.

ددی *dëdap*, I. e. s. v. snelgroeien-

den boom, die voor schaduwboom in de koffietuinen wordt geplant. Op Java *dadap*. Soorten zijn: *d. wangi*, *d. minjak* en *d. tjoetjoeek*; *koelit dēdap*, de bast van dien boom, welke als geneesmiddel gebruikt wordt.

II. e. s. v. schild, zie *dadap*.

دَدَق *dēdak*, zemelen; *dēdak loenak*, e. s. v. fijne zemelen; *makan dēdak*, arm, behoeftig zijn; *bagai api makan dalam dēdak*, fig. inwendig door toorn verteerd worden, v. d. Tn., Jav. *dēdēk*.

دَدِگَن *dēdēgan*, Batav. moer, droesem. Zie *dēgan*.

دَدَو *dēdau*; *mēndēdau*, huilende schreeuwen.

دَدَوَرَو *dēdoro*, e. s. v. boom met eetbare vruchten.

دَدَوَرِنِن *dēdoerenan*, Jav. e. s. v. plant met vruchtjes, die op de *doerian* gelijken. Zie ald.

دَدَه *dēdah*, open, openstaan van een deur; onbedekt van een gerecht.

دَدِي *dēdai*, onregelmatige troep v. menschen of dieren; *bērdēdai*, zich in onregelmatige troepen bevinden, v. d. W.; *bērdēdai-dēdai*, golven, stroomen v. e. groote menigte menschen. Het is een variant op *dērai* en komt in beteekenis overeen met *doejoen*.

دَر *dari*, Voorz. van, van af, van den kant; gemaakt van, afkomstig van, uit, door, bij, als Bijw. v. tijd, des, ten, b. v. *dari pagi-pagi*, des morgens vroeg; *daripada zamán holanda*, ten tijde der hollanders, H. Abd. p. 130; *dari roemah*, van huis of van het huis; *dari dalam*, van binnen; *dari loewar*,

van buiten; *dari mana*, van waar? *dari sana*, van daar; *daripada* = *dari* en ook: van af, bestaande uit, bestaande in; *daripada... dan*, zoowel... als; *dari* en *daripada*, ook dan bij den comper. der Bijv. nw.; *daripada intan*, van diamant; *baik daripada*, beter dan; *daripada mas, perak dan pērmata*, bestaande uit goud, zilver en edelgesteenten; *daripada bēsar dan kētjil*, zoowel groot als klein; *daripada laki-laki dan pērem-poevan*, zoowel mannen als vrouwen, Ind. Poet.; *roemah daripada batoe*, een huis gebouwd van steen; *bēras dari Benggala*, rijst afkomstig van Bengalen; *dari takoet*, uit vrees; *dari sēbab*, ter oorzaak van, tengevolge; *dari kasihan*, uit medelijden; *dari atas djambatan*, over de brug gaan; *bērgērak dari angin*, bewegen door den wind; *masoek daripada pintoe*, door de deur naar binnen gaan; *daripada djalan laın*, langs e. anderen weg; *mēnilik orang bēsar daripada orang kētjil*, de grooten meer ontzien dan de geringen; *daripada sēdikit ini baiklah djangan sakali*, in plaats van zoo weinig ware het beter in het geheel niets; *tērlindoeng daripada mata*, verborgen zijn voor het oog; *mēnangkap dari ekoernja*, bij den staart grijpen, H. Abd. 258; *laloe daripada roemah*, gaan voorbij het huis; *dari hāl*, over de zaak van; *laın daripada*, behalve.

دَرَا *dēra*; *mēndēra*, tuchtigen, kastijden, geeselen; *dēra*, ook slag, b. v. *kami mēmaloe dikau dēngan sa-*

ratoes dëra, wij zullen u geeselen met honderd slagen, Sailoe's Salatin. Mën. met kracht, met vaart en de vuist vooruit op elkander toelopen; *mëndëra mëmbëli*, duchtig koopen; *mëndëra makan*, duchtig eten.

دراج doerrádj, Ar. hazelhoen.

دراج diradja; *maha radja diradja*, opperkoning, zie *radja* en *adiradja*.

دراجة doerrádjah, Perz. lang opperkleed, met lange, wijde mouwen, zie *doerráat* ben.

دراجة darádjat, Ar. sport, trap, rang, graad, $\frac{1}{360}$ v. den omtrek eens cirkels, astronomische graad; ook e. snoer van een halssieraad, b. v. *bërkaloeng leher bëbërapa darádjat*, Ibr. b. Ch.

دراعة doerráat, Ar. lang wollen opperkleed, van voren open en met ééne rij knopen.

دراق dorák, Ar. aarden waterkruik met een oor, langen en dunnen hals en puntigen bodem, die men op een cirkel met pooten plaatst; waardoor het water koel blijft.

دراکم dëragëm, Jav. donkerbruin, kastanjebruin van een paard.

دران dërana, Skr. geduldig.

دراو dërawa, Jav. en Skr. stroop.

دراب darab, Arab. bergkloof, nauwe straat, engte. Zie ook *dërap*.

دروët dëroet; *bërdëroet*, een dof schrapend geluid maken; ineenkrimpen van het hart door onvriendelijke bejegening, v. d. W. Hiermede rijmt niet: *behausj pon soedah boenji bër-*

dëroet, Ibr. b. Ch. Hier schijnt het gonzen of suisen te beteekenen. Mën. rommelen, rammelen.

درج doerdja, Skr. gelaat, aangezicht, alleen in poëzie; *mënëntang doerdja jang poetih*, een blank gelaat aanschouwen; volg. v. d. W. *dërdja*.

درجان doerdjana, Skr. slecht, boos, eig. slecht mensch, van *doer*, slecht en *djana*, mensch; *sidoerdjana*, die booswicht.

درجي dardji, verb. v. het Perz. **درزي**, kleerenmaker.

دردار dardár, Ar. de olmboom.

درس dars, Arab. *daras*, Mal. het lezen, doorlezen, bestudeeren, inz. van den Koran; *mëndaras*, den Koran hardop lezen voor iemand, die den tekst naziet.

درس dëras, I. snel, ras, gezwind, sterk, van alle beweging, zooals van gang, opvolging, stroom, regen, wind, ook zwaar v. den dauw, verder snel v. woorden, lezen, leeren enz.; *mëndëras*, snel enz. handelen; *pëndëras*, wie of wat snel doet zijn, pisdrijvend middel, toovermiddel, waardoor de slagen of stooten, die men doet, snel en sterk worden, of waardoor men gezwind kan loopen of e. kind voorspoedig en snel kan doen groeien; *pëndërasan*, stroomversnelling in eene rivier.

II. klanknabootsend woord voor een ritselend geluid, zie *ras*.

درس dëroes, klanknabootsend woord voor een geluid, doffer en zwaarder dan *dëras*.

درغ dërang, klanknaboosend woord voor een geluid als van metalen bekkens of van een groot stuk geld, dat op e. steen valt; *mëndërang*, dat geluid voortbrengen, klinken, rinkinken. Mën. *dërang-dërang*, lijnen met klinkende en rinkinkende voorwerpen, die men over de rijstvelden spant, om de vogels te verjagen.

درغ dërong, e. s. v. mand, die op den rug wordt gedragen, zie *ambong*.

درغ dëring, = *dërang*, doch fijner en helderder; *mëndëring*, rinkinken van geldstukken, borden, een bel en elk ander scherp geluid voortbrengen, b. v. het krassen van e. parkiet, en ook het trompetten v. e. olifant, C. en S. Bij den actieven vorm *më* verliest dit woord wel eens de *d* evenals *dëngar*, b. v. *përkataän më-njoekakan hati dan mënëringkan të-linga*, woorden, die het hart verheugen en de ooren doen weerklinken, Boeng. R. bës. p. 41, ook gesjirk; *pëndëring*, e. s. v. krekel.

درغ dëräp, klanknaboosend woord voor e. knappend of krakend geluid, zooals van e. roeiriem in den dol, de vingerleden, die men uitrekt, tabak, die gekorven wordt enz.; *bër-dëräp*, knetteren van geweschoten, C. en S.; *mëndëräp*, dat geluid voortbrengen; *dëräp-dëroep*, dat geluid met verscheidenheid.

درغ dërëp, I. Jav. dichtbij, tezamen, ook = *kërëp*.

II. Jav. padi snijden.

درغ dërak, klanknaboosend woord voor een krakend geluid, zoo-

als v. hout en bamboe, dat gespleten wordt; *mëndërak*, dat geluid voortbrengen.

درم dëroek, = *dërak*, maar offer.

درم dërik, = *dërak*, maar helderder.

درم doerga, eigenaam van de gemalin van Siwa; in de Mal. HSS. dikwerf *doerga nata*, de naam van een godheid.

درم dargáh, Perz. paleis, hof.
درم dirgahajoe, Skr. een lang leven, voorspoed, geluk, als zegenwensch voor den Vorst, = *daulat*, Arab.

درم dërel, peletonsvuur, e. salvo uit klein geweer; *mëndërel*, ook fusilleeren. Verb. van het Ned. drillen.

درم dëram, I. klanknaboosend woord voor een brommend, dreunend of gonzend geluid, b. v. van veel tamboerijen, Sj. Madli; geschut, Sj. Abd. Moel. 24; *mëndëram*, brommen, grommen, zooals een hond of tijger, ook wel eens *mënëram*, o. a. Pël. Djin.

II. *dëram-dëram*, e. s. v. koekjes.

درم dëroem, I. klanknaboosend woord; *mëndëroem*, bulderen, donkraken, zooals geschut, vallende boomen enz., ook donderend van stemmen, b. v. *boenji soewaranja mëndëroem-dëroem sapërti goenoeng roentoeh*. M. hunne stemmen donderden als instortende bergen.

II. *mëndëroem*, knielend liggen van groote dieren, zooals e. olifant, kameel, leeuw enz. S. M. bij M. enz.; *mëndëroemkan*, knielend doen lig-

gen, S. M. pag. 114. Jav. *djëroem*, id.

درم dërma, I. Skr. aalmoes, liefdegave, gunstbewijs; *dërma karoenia* = *bèlas-kasih*, medelijden en ontferming, van Vorsten, Sadj. Mal. 60; *balai dërma*, liefdadigheidsgesticht; *mëndërmakan*, tot aalmoezen maken, uitgeven, besteden; *dërmawán*, milddadig.

II. Skr. *darma*, in eigennamen, b.v. *darma bajoe*, Pr. Dj.; *sang darma dewi*, de naam v. e. hemelse nimf of *bidadari*. Zie v.d.Tk. verslag HSS. Asiatic Society pag. 15.

درمائی dërmaga, Batav. kaaimuur, zeehoofd.

درمغ dërëmoeng, e. s. v. boom, die slecht hout levert en kleine, groene, zoetachtig wrange vruchten draagt.

درمن dërman, Kw. gelukkig, voorspoedig; *bëdërman*, gelukkig, voorspoedig zijn; *ta'pëdërman*, niet gelukkig of voorspoedig zijn, Boeng. Ramp. bës. p. 120.

درمن dërmen, geleiding van een rijststengel, door insnijdingen tot e. mondtrompetje gemaakt.

درنی dërni; *d. pintoe*, dorpel, drempel van e. deur, ook dwarshout boven een deurpost, R. v. Eys.

درو dëroe, I. *mëndëroe*, loeien, gonzen, v. vuur, golven, een menigte menschen, den storm enz., ruischen van een zwaren regen. Mën. id., ook het rommelen van den donder, snorrend geluid van een wiel.

II. *mëndëroe*, verdragen, verduren,

van een onaangename reuk, v. d. W. Zie *dërta*.

III. *dëroe-dëroe*, zie *daroe-daroe*.
درو dërau, klanknabootsend woord voor e. ruischend geluid, zooals van naderenden regen, een uitgeworpen net in het water enz.; *mëndërau*, ruischen. v. d. W. Zie *dëroe* I.

دروم dëroema, een strenge straf voor vrouwen, Maxw. maar welke?

درویش darwisj, Perz. bedelmonnik.

درو دërah, Arab. wering van het kwaad, verhindering; aanval, overvalling, zie *pëndërah*.

دروهاکی doerhaka, Skr. ongehoorzaamheid, verzet tegen gestelde machten, b.v. tegen God, den Vorst, de overheid, ouders, onderwijzers enz.; *mëndoerhaka kapada*, opstaan tegen; *orang doerhaka* en *pëndoerhaka*, oproerling.

دروهم dirham, Arab. e. s. v. klein, zilveren muntstuk, drachme; ook voor geld in het algemeen.

دري dërai, I. kletterend geluid, zooals van den regen tegen de glazen, erwten vallende op e. planken vloer, het snorrend geluid der vleugels van een vliegende vogel, rommelen enz.; *mëndërai*, dat geluid voortbrengen, kletteren, v. d. W.

II. groote menigte, stroom, van vallende of z. voortbewegende voorwerpen; *toenggoel pandji-pandji dan pajoeng dan alam bërdëraijan*, vaandels, vlaggen, zonnenschermen en standaard bewogen z. als e. stroom voorwaarts, R. Chaib. Mën. *bërdërai*,

uit elkander, in stukken, rul, korrelen; *běrděrai-děrai*, bij stroomen vallen, van den regen, bladeren, tranen enz. bij stroomen zich voortbewegen of elkander opvolgen, van menschen, vaandels, zonnescermen enz. Zie ook *dědai*.

دریا darja, Perz. zee, oceaan, rivier.

دریت dērita, Skr. *měndērita*, uitslaan, uithouden, verdragen, verdueren; *měndērita kasoekaran*, moeilijkheden verduren; *tiada tērdērita*, niet uit te staan of te houden, onverdragelijk; in de Pad. bovenl. schijnt het ook = *tahan*, tegenhouden te beteekenen, b. v. *tidak kami mēndalih mēndērita lagi*, H. Sj. Djil. p. 17.

دریس doerias, e. s. v. gebloemd, fijn neteldoek.

درینگو dēringoe, Jav. kalmuswortel, zie *djeringau*.

درین doerian, Mal. en *doeren*, Jav., zie bij *doeri*.

دس das, knal, schot, b. v. *kami pasang bēdil tiga das*, wij deden drie schoten met het geweer, M. S.; *hormat lima bēlas das*, een eerbewijs van vijftien schoten. Zie *dēdas*.

دسانق dosanak, naastbestaan-
de, bloedverwant; *dosanak kandoeng*, hetzelfde van moederszijde; *d. iboe* en *d. bapa*, van moeders- en vaderszijde; *d. nenek iboe* en *d. nenek bapa*, van grootmoeders- en grootvaderszijde.

دوست doesta, Skr. leugen, leugenachtig, onwaar, valsch; *alangkah doestanja badaḱ ini*, wat kan deze

rinoceros geducht liegen! Pēl. Djin.; *běrhoesta* en *měndoesta*, liegen; *běrhoewat doesta*, leugens op den mouw spelden, id.; *měndoestakan*, heeten liegen, logenstraffen; *měndoestaī*, be-
liegen; *pěndoesta*, leugenaar.

دستار dēstār, Perz. hoofddoek, die in een of meer wrongen om het hoofd geslingerd wordt; *d. pandjang*, e. lange hoofddoek, die bij feestelijke gelegenheden wordt gedragen; *d. bērenda doewa*, dubbel geplooid hoofddoek; *d. bēranting-anting* en *d. bērapi-api*, hoofddoek met gouden loovertjes; *d. pēlangi*, rood, zwart en blauw gestreepte hoofddoek, Pad. bovenl.

دستور dastoer; *lajar dastoer*, lijzeil, een zeil dat bij weinig wind nog naast de razeilen wordt gehangen.

دسار dēsar; *běrdēsar*, kraken, van deuren, vensters, luiken en derg. ook e. sissend geluid maken, zooals water op heet ijzer of een mat, die voortgetrokken wordt.

دسوەر dēsoer, een sissend geluid, offer dan *dēsar*, zooals b. v. van regen op de boomen of van een ankertouw, dat door de kluis schiet.

دسیر dēsir, een sissend geluid, fijner dan *dēsar*, b. v. van een uitgaand nachtpitje enz. of v. bakken, braden, schroeien; ook ritselen van bladen.

دسرات dasarata, Skr. eigen-
naam van den vader van *Sēri Rama*.

دسینگ dēsing; *běrdēsing*, tuiten, suizen v. de ooren, fluiten v. d. wind.

دساق dēsak, I. *běrdēsak*, dringen, verdringen; *běrdēsak bērtindih*, ver-

dringen en verdrücken, v. e. menigte toeschouwers, H. Boedj. zie *asak* en *sěsak*.

II. een krakend geluid, zooals van fijn papier, dat in elkander gefrommeld wordt.

دسق *děsoek*, = *děsak* II, maar doffer.

دسو *děsau*, een vlijmend geluid, zooals v. e. mes, dat ergens in snijdt; *běrděsau*, vlijmen van e. mes; *dida-patnja sabilah pisau, djika dihiriskan makan běrděsau*, hij vond e. mes, dat vlijmde als hij er mede sneed, Ibr. b. Ch. Volg. v. d. W. e. ruischend geluid zooals van water op gloeiend ijzer enz. Zie ook *sau*.

دسه *děsah*, e. geluid, zooals van een mat, die voortgetrokken wordt of van den regen in de boomen; *měnděsah*, dat geluid voortbrengen.

دعا *dōa*, Arab. gebed; het vrije gebed, in tegenoverstelling van *sěmbahjang*, het verplichte of ritueele gebed; ook bezweringsformule; *dōa djahat*, verwensching; *měminta dōa*, een gebed doen, bidden; *měndōakan*, bidden voor.

دعوا *dāwā* en دعوى *dawā*, Ar. rechtsvordering; er op staan, beslist verlangen, eischen; *měndawā*, e. rechtsvordering instellen, volhouden, beweren, zijn recht handhaven; *měndawāi* en *měndawākan*, aanspraak maken op; *měmpěrdawākan*, opeischen in rechten; *dawā-měndawā*, tegen elkander een rechtsvordering instellen; *jang kěna dawā*, ook *j. těrdawā*, de gedaagde; *jang ĩmpoenja dawā*, ook

j. měndawā, de eischer; *karěna dāwānja hěndak běrdjalan mēlihat kaka-jān Allah*, hij stond er op, om op reis te gaan en de wonderen Gods te zien, B. R.

دعوة *dāwat*, Ar. oproeping, dagvaarding.

دعوى *dāwa*, zie دعا.

دغ *dang*, titel van aanzienlijke vrouwen, inz. v. hofjuffers, ook *dara-dang* genoemd. Het is hoogst waarschijnlijk eene verkorting v. *dajang*, evenals *toen* van *toewan*. Ook wordt het van gehuwde vrouwen gebr. b. v. H. Toew. Niem. bl. 1^e st. p. 1; *dang lela*, een hofjuffer, die eenige voorrechten heeft. In fabels, waarin vischen persoonlijk optreden, komt *dang* vóór den naam van den visch, b. v. *dang kakap*, mevrouw of mejuffrouw kakap, terwijl daarin voor andere diernamen *sang* komt, b. v. *sang tikoës*, *sang koetjing*.

دغانان *děnganan*, Batav. gevest van kris of degen.

دغدغ *dangdang*, I. ook *dandang*, e. s. v. grooten, koperen ketel, zonder hengel, tuit of oor, met een trechtvormigen hals, waarop in e. kegelvormig mandje de rijst wordt gaar gestoomd.

II. *běrdangdang masak*, hier en daar rijp, van de rijstaren op het veld, Pad. bovenl.

III. Zie *děndang*.

دغر *děngar*, hooren; *měnděngar* en *měněngar*, iets hooren; *děngarkan* en *měnděngarkan*, hooren naar, luis-

teren; *dəngarkan tjəritəra boeroeng, anak dipangkoe di lepaskan*, luisterende naar het verhaal des vogels, het kind, dat men op schoot heeft, loslaten. Sprw.; *məmpərdəngarkan*, iets laten hooren aan; *tərdəngar*, toevallig hooren, ter ooren komen; *ka-dəngaran*, gehoord worden, hoorbaar zijn, vernomen worden; *dəngar-dəngaran*, luisterachtig, ook telkens het oor leenen, zie voorb. Holl. Mal. Wrdbk. 2° dr. op *oor*, telkens hooren naar, ook gehoorzaam, gewillig, en zich verbeelden iets te hooren; *pəndəngar*, gehoor, het zintuig, *pəndəngaran*, wat men hoort, het gehoorde.

دغسا *dangsa*, verb. Ned. dansen; *pesta dangsa*, danspartij, bal.

دغسو *dəngoes*, gekreun, gekerm, gesnik, geblaas door den neus, Sj. Ind. Kesna b. v. *ramai mēndəngoes dajang sakalian mēndəngar titah*, al de hofjuffers snikten luid bij het hooren dier woorden; *mēndəngoes*, snuiven, de lucht schielijk door den neus uitstooten; ook knorren van varkens.

دغو *dəngoeng*; *bərdəngoeng*, dreunen, loeien, weergalmen, e. weerklank geven of echo, gonzen, snorren, brommen, b. v. van den storm, e. vlieg, tor, kogel, de scheepstouwen bij storm, v. e. grot of gewelf, Langl. Boew.; ook door den neus brommen en vandaar *dəngoeng*, neusklink, Bost. 'lkat.

دغو *dəngak*, scheef, v. zitten; *mēndəngak*, bij het zitten e. scheeve houding aannemen; *djangan əngkau*

doedoek mēndəngak, je moet niet scheef zitten.

دغو *dəngok*, klanknabootsend woord voor het geluid zooals van een stomp of trap tegen het lijf; *dəngok-dəngik*, hetzelfde met verscheidenheid.

دغو *dəngik*, = *dəngok*, maar helderder.

دغو *dangkar*, I. ondiep, verzand, = *dangkal*.

II. *mēndangkar*, oprollen v. maten, tapijten en derg.

دغو *dəngkoer*; *bərdəngkoer* en *mēndəngkoer*, snorken, ronken; *dəngkoer koetjing*, spinnen v. e. kat, v. d. W.

دغو *dongkərak*, verb. Ned. dommekracht.

دغكو *dingkis*, e. s. v. eetbaren zeevisch met groote kuit en giftige stekels, iets gelijkende op haring.

دغو *dangkang*; *mēndangkang*, geluid geven van een krabbe! Pad. bov. l. Mēn. het geluid v. harde voorwerpen tegen elk. b. v. een hamer op ijzer.

دغو *dangkoeng*, e. s. v. meelaatschheid, waarbij de gewrichten verkrommen.

دغو *dəngkong*, dof geluid, zooals het grof geblaf van een grooten hond, het dof gekwaak v. een grooten kikker; *mēndəngkong*, dat geluid voortbrengen.

دغو *dəngkeng*, zie *tjəngkeng*.

دغو *dongkang*, Batav. e. s. v. padde.

دغو *dengkang*, zie *dengkol*.

دڭكف dangkap; *bërdangkap*, omvatten, beetpakken, v. vechtenden; zie *tangkap* en *dëkap*.

دڭكك dangkak, Mën. *orang dangkak pandak*, in het Palemb. een dwerg.

دڭكل dangkal, I. van binnen hard of versteend, van vruchten, en daardoor oneetbaar; ook wreed, hard van gemoed, nijdig, boosaardig van hart; *sial-dangkalan*, heel ongelukkig; zie *dingkil*.

II. = *dangkar*, ondiep, verzand, van een rivier; *ajar d.*, wadde, wed, ondiepe, doorwaadbare plaats.

دڭكلو dengkoel, I. Jav. knie.

II. kot, hok, zooals b.v. een duivenhok.

دڭكلو dongkol, ook *doengkoel*, kort en krom gebogen, v. e. krisgevest, horens enz. kort en gebocheld.

دڭكل dengkol, krom van spreken, = *teloe*, krom naar beneden gebogen v. horens, ziekelijk verkromd van ledematen, v. d. W.; *dengkang-dengkol*, een arm en been of armen en beenen gekromd hebben, v. d. W.

دڭكلو dengkol, misvormd, kort en krom, gebocheld; zie *dongkol*.

دڭكل dengkel, dun of mager v. vleesch en v. vruchten, ook schraal, mager van kinderen, v. d. W.

دڭكل dingkil, bedriegelijk van e. vrucht, die van buiten rijp schijnt, maar het niet is; zie ook *dangkal* en *dengkel*.

دڭكلك dingklik, Jav. voetenbankje, zeer laag zitbankje.

دڭكلي dengkëli, balk of zware plank langs den binnenrand van het hellend dek op vaartuigen; hoofd v. een kuil of luik.

دڭكوه dangkoe, e. s. v. boom met eetbare vruchten.

دڭكي dengki, nijdig, wangunstig; nijd, haat, wrok. Heeft ook de bet. v. valsch of geniepig handelen bij een wedstrijd. Pël. Djin.; *kadëngkian*, nijd, afgunst, wrok; *pëndëngki*, nijdigaard. Mën. *dangkis*, id.

دڭن dëngan, I. Voorz. met, doch moet soms met e. geheel ander Voorz. vertaald worden, b. v. *dëngan tiada*, zonder; *dëngan përentah*, op last; *dëngan sëndirinja*, bij zichzelf; *dëngan sa'orang dirinja*, in zijn eentje, alleen; *dëngan sangkanja*, naar zijne meening; *dëngan sasoenggoehnja*, in waarheid, in ernst; *dëngan tahoehnja*, met zijn medeweten of voorkennis; *dëngan gagahnja*, met geweld; *dëngan doekanja*, in droefheid; *dëngan toewanja*, in zijn ouderdom, zoo oud als hij was; *dëngan sapërtinja*, naar behooren, behoorlijk, zooals het behoort; *dëngan mëmbawa soerat*, een brief medebrengende; *dëngan sahari djoewa*, in één dag; *bërtjërai dëngan*, scheiden van; *bërtëmoë dëngan sa'orang*, iemand ontmoeten; *bërchabar dëngan*, nieuws mededeelen aan; *mati dëngan pënjakit*, sterven aan e. kwaal; *dëngan bëhasa Mëlajoe*, in het Maleisch; *bërdiri dëngan kakinja*, op zijne beenen staan; *dëngan harga jang patoet*, voor een behoorlijken prijs; *përgi dëngan pëkërdjaän*, gaan

in dienst, d. i. op last van; *pèrang ini dèngan koewat orang doewa itoe*, deze strijd hangt af van de kracht dezer beide personen; *dèngan karèna Allah*, ter wille van God, om Godswil, om niet; *dèngan salangkap*, geheel compleet; *sèrta dèngan en bèsèrta dèngan*, met en benevens, tezamen met, in gezelschap van; *bèrsama-sama dèngan*, tezamen met, gezamenlijk met; *baginda dèngan sègala pèngiringnja*, de Vorst en zijne volgelingen; *bèsar dèngan tingginja*, dik en groot of hoog; *dèngan takdir Allah*, naar het raadsbesluit Gods, *dèngan kèdarnja*, naar zijn (of hun) vermogen; *dèngan kodrat Allah*, door Gods alvermogen; *dèngan alpanja*, door onachtzaamheid. Vooral ook voor bepalingen van wijze wordt dit woord gebruikt, b. v. *dèngan pèrlahan*, langzaam; *dèngan dèmikian*, op die wijze; *bagitoe dèngan bagitoe*, zus en zoo doende; *dèngan hál jang dèmikian*, onder dusdanige omstandigheden; *dèngan tiada tèrkira-kira*, onberekenbaar, zonder het te gissen of te vermoeden; *dèngan laparnja*, hongerig; *dèngan hidoepnja*, levend; *dèngan lèlahnja*, vermoeid, enz. enz. Zie verder de grammatica.

II. metgezel, dienaar, Mèn. slaaf; *pèkan dèngan*, slavenmarkt; ook: ik, wij; *pènghoeloe dèngan*, het hoofd der dienaren; *mèndèngankan*, tot iemand spreken met *dèngan* van zichzelf, M. S.; *dènganan*, greep v. een kris, sabel enz. ook vermeld van, R. P.

دغو dèngoe, I. onaangenaam v.

lucht, b. v. van een massa menschen, van sommige insecten enz.

II. *mèndèngoe*, den adem lang inhouden, zie *rawoe*.

III. onnoozel, dwaas, stompzinnig; zie *doengoe*, Mèn. *doengoe*, id.

دنتر *daftar*, Perz. lijst, register, boek, katalogus, journaal; *daftar bèhasa*, woordenlijst; *daftar harta*, lijst van de goederen; *daftar isi kitáb*, inhoudsopgave van een boek; *mèndastarkan*, katalogiseeren, een lijst van iets opmaken, op de lijst zetten, inschrijven.

دفتى *dafti*, Arab. rozenkrans, paternoster.

دفنه *dafnah*, Perz. de laurierboom.

دث *dap*, zie *èdap*.

دثا *dèpa*, vadem, gewoonlijk zes voet, d. i. de afstand der vingertoppen bij uitgestrekte armen, = 4 *hasta* of elleboogsellen; *mèndèpa*, bij vadems meten, vademen. Mèn. *bèrolih sahasta*, *hèndak sadèpa*, een el krijgen, en een vadem willen hebben, Sprw. = geeft men hem den vinger dan wil hij de heele hand; *pèndèpa*, dat wat gebruikt wordt om vadems af te meten.

دثاتي *dipati*, zie *adipati*.

دثغ *dèpang*; *mèndèpang*, iem. op iets bevestigen met uitgestrekte armen, kruisigen, ook een toegang met uitgestrekte armen afsluiten; *pèndèpang*, kruis om er misdadigers aan te bevestigen, v. d. W.

دشن *dèpan*, verkorting van *hadapan*, zie *hadap*.

دشن *děpoen*; *pěnděpoen*, boord-
sel aan de binnenzijde v. een kleed;
běrděpoen, van zulk e. boordsel voor-
zien zijn.

دئیسسی *děpisi*, Ned. divisie.

دق *doek*, Jav. de harige vezels
van den arènpalm, = *idjoek*, zie ald.;
tali doek, touw daarvan gemaakt.

دق *dik*, I. verk. van *adik*, zie
aldaar.

II. Arab. fijn, dun, teeder; de te-
ring, terringkoorts.

دقتر *doktër*, Ned. dokter, meestal
toewan doktër voor een europeesch
geneesheer; *doktër djawa*, de inland-
sche vaccinateurs en geneeskundi-
gen, door het Gouvernement opge-
leid en aangesteld.

دقسننا *daksina*, Skr. het Zuiden,
= *sělatan*.

دقیق *dakik*, Arab. fijn, ondeel-
baar.

دک *doeka*, smart. Zie *دوک*.

دکار *dikara*, zie *adikara*.

دکان *doekana*, wulpsch, wellus-
tig, zedeloos, ontuchtig.

دکت *děkat*, dichtbij, nabij; *děkat*
dan djaoeh, van dichtbij en veraf,
heinde en ver, hier en ginds; *běrděkat*,
zich dicht bij elk. houden; *běrděkat-
děkat dęgan*, zich al diehoudende
bij H. Abd. 301; *měnděkatkan*, nabij
brengen, in de nabijheid brengen;
měnděkati, naderen tot, dichtbij iets
of iemand gaan; *měnděkatkan djalan*,
den weg bekorten. Zie *hampir*.

دکوئت *děkoet*; *měnděkoet*, koeren,
kirren, kikken; ook vogels, zooals
hennen, duiven, kuikens, door middel

van zulk e. geluid lokken; *boemboen
děkoet*, e. hut voor de jacht op vogels;
běrděkoet, kikken, e. kik geven, b.v.
samoewanja diam, *tiada bėrděkoet*,
allen zwegen en kikten niet, Ibr. b.
Ch.; *laksana ajam tidak mēnděkoet*,
als een kip, die geen kik gaf, id.;
poenai dēkoet, de kir- of koerduif, e.
s. v. wilde duif; *děkoet boeroeng poe-
nai*, een instrument v. bamboe, waar-
mede men het geluid van een duif
nabootst om haar in den strik te lok-
ken, d. l. Cr. Zie ook *těkoekoer* en
pěrkoetoet.

دوکچیت *doekatjita*, z. **دوکچیت**.

دوکری *doekri*, e. s. v. hoofdbedek-
king van mannen, maar welke? b. v.
*dan męnghěmpaskan dıkریین dari
kapalanja*, Hik. Sěr. Bajoe en wier-
pen met geweld hunne hoofdbedek-
kingen neder.

دکس *děkoes*; *měnděkoes*, blazen
van een kat of tijger. Zie ook *dakoos*.

دکغ *děkoeng*, klanknabootsend
woord voor een geluid als van een
gong enz.; *měnděkoeng*, dat geluid
voortbrengen.

دکف *děkap*, ook *dakap*; *měndě-
kap*, de armen om iets heen slaan,
omarmen, ook de pooten om iets
heenslaan, zooals e. beer; *běrděkap
tangan*, met de armen over elkaar ge-
slagen; *sapěnděkap*, zooveel als men
met de beide armen omvatten kan;
siděkap bėrsikoe toenggal, met één
over de borst geslagen en één, vanaf
den elleboog, opgeheven arm, eene
houding bij het gebed der boetedoe-

ners of orang *bértapa*, b. v. *maka pandji Wira Soekma pon mêmoeđja sidêkap bër sikoe toenggal mênghadap matahari hidoep; Bangbang Djajamërta dan Djaran Adi Pátëra mêmasang doepa*, Pr. Dj.; *dêkapan*, omarming, in het Jav. *sidakëp; bër sidakëp* = *bërpëlœk*. Zie bij *sikoe* en *pëlœk*.

دك *dëkoq*; *bërdëkoq*, grommen, knorren van een varken.

دك *dëkam*, nederhurken van e. roofdier, voor het zijn sprong doet, C., kruipend, sluipend, b. v. *ija bërđjalan bërđëkam-dëkam sapërti hari-mau hëndaq mënërkam*, sluipend ging hij daarheen als een tijger, die zijn prooi wil bespringen. K. Tab. p. 54.

دكن *dëkan*, e. s. v. rat, de bamboerat, C. en S.

دك *dëkah*; *mëndëkah*, schateren, bij het lachen een galmend geluid laten hooren.

دكر *dëgar*, klanknaboosend woord voor e. daverend geluid, zooals van een donderslag, kanonschot, e, deur, die met geweld wordt dichtgeslagen enz.; *mëndëgar*, daveren.

دكف *dëgap*, I. *mëndëgap*, schielijk op- en neergaan, zooals b. v. de borst en de aderen in de strotgroeve.

II. klanknaboosend woord voor een klappend geluid, zooals b. v. van planken, die op elkander geslagen worden; *mëndëgap*, dat geluid voortbrengen; *dëgap-dëgoep*, hetzelfde met verscheidenheid.

دكف *dëgoep*, = *dëgap*, maar doffer, zie ald.

دكل *dëgil*, hardnekkig, koppig, weerspanning; op e. roep of uitnoodiging moedwillig zwijgen. Mën. *dagi*, oproerigheid; *dagi-dagi*, verzet en oproer tegen de gestelde machten. Zie *daga*.

دكم *dëgam*, klanknaboosend woord voor een donderend geluid; *mëndëgam*, dat geluid voortbrengen; *dëgoem-dëgam*, hetzelfde met verscheidenheid; *dëgam-dëgap*, zie *dëgap* II.

دكم *dëgoem*, = *dëgam*, doch doffer, zie ald.

دكن *dëgan*, Jav. halfrijpe kokosnoot, waarvan het vleesch nog zacht is en het vruchtwater wordt gedronken.

دل *dil*, I. zeker spel, waarbij men een bal met e. s. v. kolf slaat, M. Dit moet mogelijk *bërmaïn dil* zijn en het woord zelf bal beteekenen, waarvan dan *bëdil* kan afgeleid zijn, nam. *bërdil*, iets waarin een kogel of bal zit. Hiervoor pleit ook: *ada jang bërsepak mandala, ada jang mëlamboeng dil*, er waren er die ronde schijven met hun voet in de hoogte sloegen, ook waren er die ballen in de hoogte wierpen met de handen, H. Boedj. Ind. Mah. Roep.; *boewah dil*, de kolfbal; *pëmoekoel boewah dil*, de houten kolf. M.

II. Jav. het geluid van ontploffend kruut.

دل *doeli*, Skr. zie **دولي**.

دلائن *doelapan*, acht, samentr. van *doewa* en *alapan*, twee afnemingen, nam. v. de tien; *doelapan-bëlas*,

achtien; *d. likoer*, acht-en-twintig; *d. poeloeh*, tachtig; *kadoelapan*, de acht, ten achtste; *jang kadoelapan*, de achtste; *doelapan ratoes koerang satoe*, zevenhonderd negen en negentig.

دلال *dalál*, Arab. middelaar bij koop en verkoop, makelaar.

دلالة *dalálat*, Ar. bewijsvoering, betoog, argument. Zie *dalil*.

دلامق *dëlamak*, een gestikt kleedje over e. *toedoeng sadji*. Mën. id.

دلدل *doeldoel*, de naam van e. wit muilnier v. Mohammed; de naam van het paard v. Ali, in de gedaante van e. vogel, b. v. *maka doeldoel pon mêngembangkan sajapnja laloe ija terbang*, doeldoel nu ontplooid zijn vleugels en vloog vervolgens heen. R. Chaib.

دلنگم *dëlinggam* en *sëdëlinggam*, menie, vermiljoen.

دلфин *dalfin*, Arab. de dolfijn, ook de naam van een gesternte.

دلغ *dëlap*, I. vuur en rook, uit een afgeschoten vuurmond.

II. onbeschaamd, schaamteloos; *mëndëlap*, zich zoo aanstellen, zoo handelen.

دلندغ *dëloendoeng*, Linsang *gracilis* (viverrides) d. l. Cr.

دلر *daloe*, Arab. emmer; naam van het sterrenbeeld de Waterman.

دلوغ *dëloewang*, Jav. papier, bereid uit boombast, ook boombast bereid voor kleedingstukken, Pr. Dj. = *djëloewang*.

دلله *dëlah*, naam van e. eetbaren zoutwatervis.

دلي *delli*, de naam van e. plaats in het N. O. van Sumatra, ook van een stad in engelsch Indië, de voormalige residentie van den Groot-Mogol.

دلي *doeli*, zie **دولي**.
دليل *dalil*, Arab. bewijs, betoog, argument, inz. door aanhaling uit den Koran; wegwijzer, leidsman; *asap itoe dalli api*, rook is het bewijs voor het aanwezig zijn van vuur; *dalil jang sah*, een geldig of echt bewijs; *mëndallikan*, met bewijzen staven, tot bewijs bijbrengen. Zie *dalálat*.

دليم *dalima*, Skr. de granaatappel. Soorten zijn: *d. katik*, *d. merah* en *d. poetih*; *dalima wanta*, H. Boedj. volg. v. d. W. de naam dien de geneeskundigen aan de *njireh* geven; volg. Jav. Wrdb. *d. wantah*, e. s. v. granaatboom, die wel schoone bloemen draagt, maar geen vruchten, e. middel tegen den lintworm; *boenga dalima*, granaatappel-bloem, ook e. s. v. versiersel, daarop gelijkende; *b. dalima toenggang balik*, dat versiersel met de bloemen bij afwisseling recht op en nêr en het onderste boven; *bërsikoe këloewang b. dalima toenggang balik*, datzelfde versiersel zigzagsche wijze; *sapërti dalima mërëkah*, als een opengebarsten granaatappel, hierbij wordt een fraaie mond met tanden vergeleken; *dalima*, ook e. s. v. aarden pot, C. en S.; *d. sërıkaja*, *annona squamosa*, e. vrucht met zoet, vlade-achtig vleesch; *d. soesoen*, de dubbele granaatappel; *d. katai*, de dwerggranaatappel; *d. koening*, de

gele; *d. gangga*, e. s. waarvan de bladen en wortels in de geneesk. gebr. worden; *batoe dalima*, robijn=*jakœt*, d. l. Cr.; *d. danta*, *d. poetih* of *d. gading*, e. s. v. kleinen, witten granaatappel, waarvan alles in de geneeskunde gebruikt wordt, inzonderheid de wortels, die voor inwendig gebruik zijn.

د dam, I. een rommelend geluid als van een trom.

II. Ned. *dam*; *bërmaïn dam*, damspelen.

III. schijnt visch te beteekenen, b. v. *orang tasik mêngambil dam-dam ini*, H. Boedj.; *mêngambil dam-dam djoega*; *djikalau tidak pèrgi mêngambil dam-dam, tiadalah bolih sègar, karna itoe pèntjariannja*, id. Dezelfde zin komt ook voor in de Hik. Ind. Mah. Roep., doch daar staat *idam*; *sapèrti lenggang orang mènarik dam-dam roepanja*, id.

د dim, Ned. duim als lengtemaat; *tiga dim*, drie duim, ook drie-duimsch enz.

د dëmi, Voorz. bij, in eeden, b. v. *dëmi Allah*, bij God, enz.; ook als God bij zijne eigenschappen zweert, b. v. *dëmi kamoeliaänkoe dan dëmi kabèsarankoe bahwasanja Akoe mènoloeng èngkau*, bij mijn luister en bij mijne grootheid, vóorwaar help ik u, Sail. Sal.; *dëmi titah jang dipèrtoewan*, op bevel van den Vorst, d. i. in naam des Konings, I. P.; *sa'orang dëmi sa'orang*, de een na den ander; *dëmi sa'orang pada sa'orang*, man voor man, T. ed. D.; *dëmi*

saboewah kapada saboewah, stuk voor stuk, id.; ook in gebruik als Bijw. van tijd: met, bij, zoodra, b. v. *dëmi dilihatnja itoe*, met dat hij dit zag. Zie ook *sèdang*.

د dom, Jav. naald; *pëdoman*, kompas, naar de naald zoo geheeten; *doman monjet*, e. s. v. plant.

د doem, Jav. deel. Zie *doeman* I.

د damba, begeerig naar iets, verlangende, gaarne willen hebben; *mëndambakan*, iets begeeren, verlangen, v. d. W. Mën. *dambo*, stil v. aard, bedesd, achterhoudend.

د domba, Perz. schaap.

د dëmit, ik, in de taal der tovenaars, v. d. W. In het Jav. is *dëdëmit*, een onzichtbare geest, die ergens huist.

د dëmdam, beter *dëndam*, zie aldaar.

د damsjik, Damascus.

د dëmang, titel v. e. districts-hoofd op Java; *kadëmangan*, district.

د dominggo, Port. Heer, bij verkorting ook *minggo*; *hari dominggo* en *hari minggo*, de dag des Heeren, Zondag; *satoe dominggo*, eene week.

د dëmapp, gulzig, gulzigheid; *mëndëmapp*, schrokken, gulzig zijn; *pëndëmapp*, gulzigaard, schrokker, M.

د dampit, onverschillig voor vermaning.

د dompat; *bërdompat*, dicht bij elkander staan, aanpalen, aangrenzen, b. v. van huizen, L. tegenover: aan gene zijde, M. Zie *dompak*.

د dempet, dicht op elkander

gedrongen, b.v. van zitten; ook *dim-pit*; zie *himpit*.

دمقر dampar, I. vlak, effen van den grond. Mën. *mëndampar*, z. breed, uitgestrekt voordoen.

II. aan den grond, van drijvende voorwerpen, gestrand, aangespoeld; *tërdampar*, aan den grond geraakt, gestrand, vastzitten van vaartuigen enz.; *mëndamparkan*, op het strand zetten, doen stranden, op een bank of klip zetten; *bërdamparan*, vast blijven zitten van vele voorwerpen, die door den stroom worden meegevoerd, I. J. 201.

دمقر dampir; *tërdampir* = *tërdampar*, Langl. Boew. Zie *dampar* II.

دمقر dëmpir, schelklinkend, geraasmakend, zooals b.v. koperen bekens.

دمق damping, I. dichtbij; *bërdiri damping*, vlakbij staan; *koetikanja damping*, het oogeblik is nabij; *koelawarga jang damping*, naaste verwanten; *bërdamping dëngan*, iets of iem. aanhangen, steeds nabij hem zijn. Mën. *amping*, id.

II. *bërdamping*, zingen bij beurten, zooals bij een optocht. Mën. een wijze van zingen op de maat, waarbij tegelijkertijd gedanst en in de handen geklapt wordt.

دمق dëmpang, holklinkend, zooals b.v. een ledige zaal.

دمق dampak; *mëndampak*, elkander tegen het lijf loopen, tegen elkander aanbonzen.

دمق dëmpak, laag, kort, stomp, b.v. van een dak, hoed, vaartuig.

دمق dempok, vlak naast elk., tegen elk. aan, elk. rakend, v. levende en levenlooze voorwerpen, b.v. vaartuigen, ook van de aangezichten, Ibr. b. Ch.; *mëndempokkan*, aanklampen, enteren van e. vaartuig; *bërdempok*, dicht naast elkander liggen, zitten of staan. Zie *dampak* en *dampil*.

دمق dëmpoek, e.s.v. vrucht, veel gelijkende op de manggistan, doch geel van schil en met kleine, zoete pitten.

دمق dompak, = *dempok* en *dompat*, zie ald.; *mëndompak*, Mën. springen, steigeren van een paard; *bërdompak*, tegen elk. stooten, bonzen, redetwisten, wedijveren, elk. den loef afsteken; *apabila bërdompaklah pëpëran*, toen de strijd aangevangen was; *bërdompak sifat soeatoe dëngan sifat lain*, de eene hoedanigheid is strijdig met de andere; *sapërti oepama bërdompak batoe dëngan bësi, maka tërbit daripadanya api*, gelijk steen en ijzer tegen elkander stooten, dan komt er vuur uit. Zie ook *dompat*.

دمقل dampil, tegen iets aan, zijde tegen zijde, zie *këpil*.

دمقل dëmpoel, stopverf, werk om naden van vaartuigen dicht te maken. Zie *gala-gala*. Jav. *doempoel*, id.

دمقل dimpil en *dempel*. Jav. vlak tegen elkander aan, vast aan elkander, b.v. van twee vingers of twee duimen aan ééne hand, b.v. *baba dimpil*, vadertje dubbelduim, bijnaam van een chinees met twee

duimen aan ééne hand. Zie *dampil*.

دمق *dëmëk*, Bat. vochtig, klam, niet goed droog, b.v. van linnengoed, papier en derg.

دمق *dëmoeḱ*, stomp, vuistslag; *mëndëmoeḱ-dëmoeḱ*, stompen, vuistslagen geven, b.v. Am. Hamz. Mën. id.

دميكيان *dëmikian*, samengesteld uit *dëmi* en *kian*, zoodanig, dusdanig, zoo, alzo; *dëmikian përi*, op deze wijze; *dëmikian itoe*, op die wijze, dat nu zoo zijnde; *dalam hál jang dëmikian*, onder dusdanige omstandigheden; *dëmikian djoega*, op dezelfde wijze, aldus voortgaande; *sadëmikian*, geheel aldus; *soepaja djangan sadëmikian itoe lagi përhoewatannja*, opdat zij niet weder zoo iets doen, Oend.; *dëmikianlah adanja*, zoo is het er mee gelegen, zoo staat het er mee; *djikalau dëmikian*, in dat geval nu, als het zóó is.

دمم *dëmam*, koorts; *d. kapialoë*, heete koorts, typhouse koorts; *d. oerat*, binnenkoorts; *d. koera*, intermitterende koorts; *d. gihil*, koude koorts; *këna dëmam*, de koorts krijgen; *bërdëmam*, de koorts hebben.

دمن *dëmoen*; *dëmoen esek*, e.s.v. tering, waarbij de huid droog en schubbig wordt, v. d. W.

دمن *dëmën*, Jav. lusten, van houden, beminnen.

دموكت *dëmoeḱoet*, gebroken rijstkorrels, C. Zie *lëmoeḱoet*.

دموي *damawi*, Ar. uit het bloed voortkomend, van eene ziekte.

دمه *dëmah*; *mëndëmah*, drukken

met warme geneesmiddelen, v. zieke lichaamsdeelen.

دم *dëmi*, zie دم.

دمينه *daminah*, de naam van één der beide jakhalzen uit de Pantja Tandrán, van *dimnah*, Perz. jakhals, vos.

دناو *danawa*, Skr. démon, reus.

دنت *danta*, I. Skr. olifantstand, ivoor.

II. naam v. e. fabelachtigen berg.

دنتم *dëntam*, een zwaar ploffend geluid, zooals van een boom, die op den grond valt.

دنتم *dëntoem*; *bërdëntoem*, bulderen van geschut, C. en S.

دنتج *dëntjing*, een klinkend geluid, zooals van klein geld, dat op een steen valt.

دند *dënda*, I. Skr. boete als straf, geldboete; *dënda mati*, doodstraf; *dënda sapënoehnja*, de volle boete, Oend.; *dënda ganda*, dubbele boete; *sapënoeh-pënoeh dënda*, de hoogste boete, B. Ramp, 220; *mëndënda*, beboeten, in de boete slaan; *këna dënda*, beboet worden.

II. *danda*, strijdnokts, Pël. Djin.

دندغ *dandang*, I. e.s.v. grooten, koperen ketel, zonder hengsel of tuit en met trechtervormigen hals, waarop in e. kegelvormig mandje de rijst wordt gaar gestoomd.

II. *bërdandang masak*, hier en daar rijp, van de rijstaren op het veld, Pad. bovenl.

دندغ *dëndang*, I. e. s. v. vogel, maar welke, daarover zijn de geleerden het nog niet eens, b.v. e. s. v.

roofvogel, wouw of gier, M. b. v. *maka pajoeng baginda pon disambar olih dëndang tiga kali pèrgi datang*, Hik. Asm. Pati, eigenl. staat er دندڻ; *dëndang*; e. s. v. wilde eend of duiker, v. d. W.; een raaf, d. H. zoo ook in het Jav.; vischvalk en zeearend, volg. and. e. s. v. wilde eend en ook e. s. v. vaartuig, ongeveer als e. *pëndjadjap* om de gelijkenis met die eend.

II. spaansche vlieg, ook *dëndangan*.

III. *mëntimoen dëndang* en *pëdëndang*, e. s. v. roode, oneetbare komkommer; *pëdëndang*, taf. C. en S.

دندڻ *dendeng*, lappen in de zon gedroogd vleesch, zie *däng* en *ba-loer* II.

دندڻ *dinding*, wand, beschot, schut, borstwering, boord van een schip, opstaande zijstukken van een kar of wagen, Prab. Dj., rand van e. bosch; *mëndinding*, door een schut afscheiden, wanden maken aan een woning, als schut ergens voor zetten, een schut vormen, ook e. breede oppervlakte vertoonen, b. v. van de maan als zij dicht bij de horizon staat; tusschenbeiden komen als een schot of wand; *tërdinding*, dwars voor iets liggen of staan, ook belet door iets, dat tusschenbeiden komt, in de volvoering v. zijn voornemen, Chodj. Maim. p. 54; *mëndindingi daripada paloe*, beschutten voor de slagen, door er zelf voor te gaan staan, T. ed D.; *pëndindingan*, afschutting; *pëndinding*, beschutter, beschutsel, M. S.

دندڻ *dendang*, Mën. *bërdend-*

dang, zingen; *sambil bërdendang bi-doeë hilir*, fig. terwijl de visch kookt, smelt de boter; twee dingen tegelijk doen; *mëmbëli dëngan dendang*, op eene gemakkelijke wijze verkrijgen, zijn brood met zingen verdienen, d. i. op e. gemakkelijke wijze, zooals zangers, comedianten enz., zie *dondang*.

دندڻ *dondang*, wieg en schommel, b. v. *brapalah madah panton sjairnja, sërta mënarik tali dondangnja*, tevens trekkende aan haar wiegetouw, Sj. Sël. Dal. *didalam dondangan dinaikkan, laki istëri mëmboewaikan*, zij werd in de wieg gelegd; beide echtgenooten wiegden haar, Sj. Sël. Dal.; *mëndondangkan lajar*, het zeil speling geven door de touwen te vieren; *mëndondang*, iets in schommelende beweging brengen door aan een touw te trekken.

دندڻ *dondong*, e. s. v. reiskoffer met los deksel, R. met de handen wegdragen, wegbrengen, id.

دندڻ *dandam*, e. s. v. dier, wellicht de mol, b. v. *sapërti dandam tiada bërmata*, M. en R., volg. d. l. Cr. de mol = *mondok*, zie ald.

دندڻ *dëndam*, inwendig verlangen in goeden en ook in kwaden zin, zijne zinnen op iemand gezet hebben, hetzij ten goede, hetzij ten kwade, wrok; *dëndam birahi*, in liefde naar iemand verlangen; *rindoe-dëndam*, zeer sterk verlangen; *mëndëndam*, wrok koesteren, ook *mënaroh dëndam*.

دندن *dandan*, ordening, regeeling, dos, tooi, opschik; ook de uitstekende balken aan den voor- en

achterstevan van e. inlandsch vaartuig; *mëndandan*, iets in orde brengen, de laatste hand aan iets leggen, iets opsieren, tooien; *mëndandan përahoe*, een vaartuig opsieren, reisvaardig maken; *mëndandan diri*, z. netjes kleeden, Sj. Mans. Sj. Goemp.; *berdandan*, zich tooien, opschikken, Sj. Haris; *mëmakai sadandan*, op dezelfde wijze gekleed zijn, op dezelfde wijze uitgedost zijn; *salakoe sadandan ini*, van zulk een gedrag en ordening; *boekān sadandan përentah abang*, doenia nen boekān bagai oedara, 't is niet door mijn bestel en ordening dat deze wereld niet is even als het luchtruim, H. Boedj.; *ramboetnja jang didandan olih bondanja*, heur haar, dat door hare moeder in orde gebracht, opgemaakt was, N. Moh.; *mëngatoerkan ramboet dëngan dandan*, het haar netjes opmaken.

دندن dondon, kleur van kleedingstukken, v. d. W. is zeer te betwijfelen. Hij schijnt zich vergist te hebben in den klank. Zie het vorige woord; *sadondon*, dezelfde kleur; *mëmakai sadondon*, kleeren aanhebben van dezelfde kleur?

دندو dëndoe, twijfelen, onzeker zijn, ook *dëngdoe*, L.

دندي dandi, I. e. s. v. luit, behoorende bij de *nobat*: *mëmëtik dandi*, op de luit spelen, de luit tokkelen.

II. gevlekt, gespikkeld; *harimau dandi*, de gevlekte tijger; *roesa dandi*, het gevlekte hert.

دندق dënak, kort op de pooten bij e. gewoon lichaam, dwergachtig,

inz. van dieren; *ajam dënak*, zie ald.

دنيھاري dīnihari, het kriecken van den dag, the peep of day, de tijd even voor den dageraad, 's morgens half vijf. Mën. id. de tijd van middernacht tot het aanbreken v. den dag. Ook bij Keasb. en d. l. Cr. *dīnihari*. Zoo ook Sj. Madli en Sj. Sël. Dal. Hik. Koris. M. geeft voor *dīni* dauw op; *dīnihari gadjah*, dageraad der olifanten, vier uur 's morgens. De verklaring *dīna hari* is onhoudbaar. Ook R. v. Eys geeft voor de bet. van *dīni* op dageraad.

دندي dënai, weg, dien groote wilde dieren gewoon zijn te nemen, v. d. W.

دنيا doenia, Arab. de wereld, het tegenwoordige leven, wereldsche goederen; *doenia achérat*, hier en hiernamaals, voor tijd en eeuwigheid, in deze en in de toekomstige wereld.

دنياري doeniawi, Ar. wereldsch, wereldlijk, aardsch.

دنیسوار daniswara, Skr. heer des rijkdoms, bijnaam van Koewera, den god des rijkdoms.

دنیپت dënnjoet, kloppende beweging, zooals van e. polsader, spier enz.; *berdënnjoet*, kloppen in dien zin; *oerat berdënnjoet*, slagader.

دو doewa, zie دوا.

دوا doewa, twee; *tiada doewanja*, er is geen tweede van, d. i. het heeft zijn weerga niet; *didalam doewa têngah tiga*, tusschen twee en derdehalf, d. i. tusschen leven en dood, tusschen hangen en worden; *doewa tiga*, twee of drie, d. i. een paar, en-

kele. Mën. *tidak doewa*, niet weinig, zeer, b.v. *tidak doewa pandainja*, hij is eenig knap; *dalam doewa*, zwanger zijn; *mëndoewa*, de tweede zijn, b.v. van kinderen, ook bij den tweeden overgooi raken bij e. spel. Mën. ook galoppeeren; *mëndoewa hati*, huichelen, onoprecht zijn; *mëndoewakan*, tot twee maken, een tweede in een wezen stellen, b. v. van God; *doewa-bēlas* en *sapoeloeh doewa*, twaalf; *doewa poeloeh doewa* en *doewa likoer*, twee en twintig; *pëndoewa*, makker, secondant, bij- of tweede wapen, b.v. *kēris pëndoewa*, de bijkris; *mëndoewa kali*, voor den tweeden keer doen; *mëndoewakan angan-angan*, op twee gedachten hinken, met verdeelde genegenheid; *përdoewa*, tweede deel, Mën. id. *kadoewa*, de twee, ten tweede, *jang kadoewa*, de tweede; *doewa-doewa*, alle beide; *bërdoewa*, met zijn beiden; *bërdoewa-doewa*, twee aan twee; *bërdoewaän*, bij paren v. twee; *mëmpërdoewa*, van een tweede voorzien, er een tweede aan toevoegen, b.v. *adinda kò tidak kakanda përdöewa*, ik zal toch geen tweede aan u toevoegen, B. S.; *mëmpërdoewakan lakinja*, het nog met e. anderen man houden, boeleeren.

ديوات **dewata**, zie ديوات.

دوات **dawát**, Ar. inktkoker; *ajar, dawát*, inkt; *tëmpat dawát*, inktkoker; *dawát sailan*, de Malaka-boon, M.

دوار **dawár**, Arab. rond, maalstroom, duizeling, benaming van den tempel te Mekka; ook windas, M.

ديواس **dewasa**, zie ديواس.

دواغ **doäng**, Batav. enkel, niets anders.

دوام **dawám**, Arab. eeuwigheid; *ala 'ddawám*, in eeuwigheid.

دوبر **doeboer**, achterkwartier, = *bēlakang* en *pantat*, zie دوبر Arab. *lobang doeboer*, aarsopening; *kědoet doeboer*, aarsplooiën, v. d. W.

دوبي **dobi**, Hind. waschman, bleeker; *kain-kain dobi*, waschgoed; *kampoeng dobi*, de buurt der waschlieden.

دوت **doeta**, Skr. afgezant, bode; *radja doeta*, hoofd v. e. gezantschap; *përdoeta* en *pëndoeta*, de tweede persoon v. e. gezantschap. Zie *oepadoeta*.

دوت **doewit**, verb. Ned. duit, geld in het algemeen.

دودت **dodot**, Jav. e.s.v. *këmban* of borstkleed, dat nauw om den boezem sluit, gedragen door danse-ressen.

دودت **doedoet**, Mën. rooken b.v. tabak, = het Jav. *oedeed*.

دودس **dodos**; *mëndodos*, e. holte of gat door uitsnijding of uitbeitelting wijder maken.

دودغ **dodong**, op Selangor = *bēladau*, zie ald. Mën. een zijwapen, vooral door jonge lieden gedragen.

دودق **dodok-dodok**, e.s.v. versnapering. Zie *dokok-dokok*.

دودق **doedoek**, zitten, gaan zitten, gezeten zijn, wonen, verblijf houden, gelegen zijn, zich zetten tot, bezinken, bezonken, b.v. *doedoek dilantai*, op den vloer zitten; *d. bērsila*, met de beenen gekruist onder het lichaam zitten; *d. bērdjoentai*, met

neerhangende beenen zitten, wat zeer oneerbiedig is; *d. ipoek*, met de beide beenen naar één kant zitten, op de heup zitten; *doedoek bértimbangan*, op één hoogte, op één rang zitten; *doedoek di-atas daripadakoe*, hooger zitten dan ik, B. R. bës. p. 9 r. 1 v. o. *doedoek disisi*, naast iemand zitten, B. R. bës. p. 2 r. 6; *doedoek tērantoek*, in haast gaan zitten, ergens op neder-vallen; *doedoek tjoema-tjoema*, leeg-zitten, H. Abd. p. 106; *d. mērang-kong*, gehurkt zitten; *d. lipat loetoet*, op de hielen zitten; *angin doedoek ditimoer*, de wind zit vast in het Oosten, d. i. waait bestendig uit het Oosten; *doedoek ditanah Djawa*, op Java wonen; *silakanlah toewan doedoek*, wees zoo goed, mijnheer, en ga zitten; *doedoeknja nĕgari itoe*, de ligging van die stad; *d. oembi*, reeds wortels gemaakt hebben, van palmen; *d. pĕroet*, z. tot zwangerschap hebben gezet; *d. baik-baik*, leef wel, als afscheidsgroet; *ajar kahwa itoe soedah doedoek*, die koffie is reeds bezonken; *doedoek dĕngan*, gehuwd zijn met; *masing-masing doedoek dĕngan tĕmpatnja*, ieder zat op zijn eigen plaats, Hik. Ind. Mah. Roep.; *doedoek masing-masing pada laĕknja*, ieder zat op de plaats, die aan zijn rang paste, H. Boedj.; *bĕlom doedoek*, Prab. Dj. nog niet gezeten, nog niet gehuwd; *mĕndoedoekkan*, laten of doen zitten, voor of om iets zitten, b. v. *mĕndoedoekkan sakit kapala*, om hoofdpijn stil zitten; *mĕndoedoekkan dĕngan*, doen huwen met; *d. sa-*

roemah, samen wonen, samen één huis bewonen; *mĕndoedoeki*, zitten op; *mĕngadoedoeki*, bewonen (van *kadoedoek*, gezeten); *tĕmpat doedoekkoekoe*, mijn woonplaats; *pĕdoedoek*, bewoner, opgezete; *kadoedoekan*, zetel, zitplaats, inwoning, residentie, ligging van een land; vaste of bestendige positie waarin men zich bevindt, b. v. *masing-masing kadoedoekannja itoe sapĕrti abdi djoega adanja*, de bestendige positie van een iegelijk is slechts als die van een slaaf, Pĕl. Abd. *tĕmpat kadoedoekankoe*, plaats mijner inwoning, ook onderstel, onderlaag, waarop iets geplaatst wordt, b. v. *soeatoe batoe ĕmas akan kadoedoekan tĕmpajan itoe*, een gouden steen tot onderlaag van die aarden kruiken. Niem. bl. 4^e dr. 1^e st. p. 107; *mĕndoedoekkan*, ook vastzetten van een plant door er aarde tegenaan te drukken; *sakadoedoekan*, samenwonen, H. Abd. 101; *doedoek bĕrtindih*, gedrongen zitten; *doedoek bĕrsoesoen*, zitten met de handen gevouwen en het hoofd gebogen, onderdanig, eerbiedig; *doedoek bĕrsikoe toenggal*, zie *dĕkap*; *doedoek dibĕndoel*, bij iemand inwonen, logeeren; *tĕrdoedoek*, toe-vallig komen te zitten, op zijn achterste neerkomen; *bĕrtidoer doedoek*, zittende slapen, B. Ramp. p. 82, vergel. *bĕrdatang sĕmbah* onder *datang*.

دودو dodol, e. s. v. koek, bestaande uit stijfgekookt meel, waarin palmsuiker, geraspte kokosnoot en soms ook vruchten zijn gemengd.

دودو doedoe; *mĕndoedoe*, tegen

wil en dank volgen, b. v. iemand die voortgetrokken, e. vaarttuig dat gesleept wordt, of iemand die opgeroepen is.

دور daur, Arab. kring, cirkel, kreits, tijdkring, periode; *mëndaur*, doorloopen van e. kring, volbrengen van e. omloop; *daur këtjil*, de cyclus van 8 jaren, bij de Maleiers het meest in gebruik; *daur bësar*, de cyclus van 120 jaren; *tiga kali daur*, driemaal in de rondte, driemaal van het begin tot het einde.

دور doera, I. ongerust van hart.

II. *doera*, ver, verwijderd, in poëzie; *bërboeroe didalam hoetan jang doera*, Sj. Madli, jagen in e. ver verwijderd bosch; van het Perz. *doewoer*.

دورغ dorang, Jav. e. s. v. zeevisch, makreel, = *tawal*.

دورغ dorong; *mëndorong*, vooruitschieten. Mën. schielijk, in haast erg. heengaan, binnenloopen enz.; *tërdorong*, te ver gegaan, b. v. in het spreken; ook = *tërlaloe* in ongunstigen zin, te erg, bovenmate, uiterst.

دورق dorak, zie *دراق* Arab.

دوران doran, strik of netje aan een stok om visschen te vangen, d. l. Cr., zie *djoeran*. Volg. C. en S. ook *doran*; *batoe doran*, e. gewicht in dat netje om het te doen zinken, id.

دورن doeren, Jav. = *doerian*, Mal. Zie bij *doeri*.

دوري doeri, doorn, stekel, puntige graat; *ikan doeri*, e. s. v. visch, de graatvisch; *doeri ikan*, vischgraat; ook de naam van een wapen, e. s. v. strijdnokts, Am. Hamz. b. v. *laloe*

dibangkitnja doeri-ikan kita, hëndaq dipaloenja kapada Rastam, vervolgens hief hij onzen strijdnokts op, willende daarmede naar Rastam slaan; *d. pandan*, doorn van den pandanus, ook weerhaak; *adalah saperti soeatoe doeri tertjoetjoek pada matanja*, het was hem als een doorn in het oog, S. Dz.; *doeri landak*, de pennen van het stekelvarken; *mëndoeri landak*, er als stekelvarkenspennen uitzien, spits uitlopend, eene schoonheid van de vingers, H. Gr.; *hati mëndoeri*, wrevelig worden, b. v. *mëndoeri hati awak mëndëngar katanja*, ik word wrevelig als ik zijn woorden hoor; *ajar diminoem rasa doeri, nasi dimakan rasa sëkam*, fig. voor in grooten kommer of zorg verkeeren; *bërdoeri*, gedoord, met doornen, van een plant enz.; *doerian*, een welbekende vrucht met doornachtige schil; soorten zijn: *d. hantoe*, *d. daoën* of *d. hoetan*, *d. tênggajoen*, *d. tëmbaga*, met geel vleesch, enz.; *këna doeri*, door een doorn gestoken, gewond.

دوريس doerias, e. s. v. gebloemd, fijn neteldoek.

دورين doerian, zie bij *doeri*.

دوس dosa, Skr. zonde, misdaad; *dosa toeroenan* en *d. baka'*, erfzonde; *dosa jang patoet hoekoem mati di-boenoeh*, doodzonde, zonde die de doodstraf verdient; *bërdosa*, zondig; *orang bërdosa*, zondaar; *bërboewat dosa*, zondigen; *soetji daripada dosa*, onzondig, onschuldig.

دوسن dosin, verb. Ned. dozijn, meest *losin*.

doesin, = *doesi*, zie ald.
doesoen, dorp, gehucht, buitenverblijf, landhoeve, het land in tegenoverstelling met de stad. Voor dit laatste ook *përdoesoenan* en *pëdoesoenan*.

doesi; *mëndoesi*, nog half slapend of slaapdrunken zijn na het ontwaken; gedurig sukkelen v. kleine kinderen, zonder dat men weet wat hun mankeert; klagend schreien, janken, v. d. W.

doengas; *mëndoengas*, ademhalen, v. d. W. Zie *pangoes*.

dongeng, I. Jav. verhaal, vertelsel, zingende vertellen.

II. *mëndongeng*, aanhouden met een verzoek; dwingen, drenzen van kinderen. Ook *donging*.

dongak, van voren opge-licht, zooals het hoofd om naar boven te kijken, ook v. e. stuk geschut enz.

dongok, onevenredig dik in vergelijking met de lengte, ineengedrongen.

doengoen, e. s. v. boom met taai hout, dat gebr. wordt voor borstweringen, *apilan*, op inlandsche vaartuigen.

doengoe, stompzinnig, bot; beter *dëngoe*, zie ald. III.

dóp, verb. Ned. saus, *pakai dóp*, in saus of boter toebereid; *ikan bandëng didóp*, bandangvisch in een botersaus klaargemaakt.

doepa, Skr. wierook, uit verschillende bestanddeelen samengesteld; *d. bakar*, wierook om te branden; *d. pakai*, om zoo te gebrui-

ken; *pëdoepaän*, wierookvat, wierook-schaal.

doeka, Skr. smart; *doekatjita*, gevoel van smart, droefheid; *mëndoekakan* en *mëndoeka-tjitakan*, bedroeven, smart aandoen; *kadoekaän*, bedroefd, bedroefdheid.

doekat, Ned. dukaat.

doekoet, Jav. gras, = *roempoet*.

doekatjita, zie *doeka*.

doekoeng; *mëndoekoeng*, dragen, inz. van iets levends; *mëndoekoeng bëlakang*, op den rug; *m. ampoe*, op den arm; *m. kelek*, op de heup; *m. ambin*, in een doek op den rug, zie *ambin*; *bërdoekoeng kapada sa'orang*, bij iem. op den rug zitten, b.v. om over eene rivier gedragen te worden; *kaän doekoeng*, zie bij *kaän*. Mën. *mëndoekoeng*, op d. rug dragen; *m. maloe*, schaamte, vernedering te verduren hebben; *kaän pëndoekoeng*, e. s. v. *sëlendang*, dikwijls met gouddraad doorstikt; *doekoengan*, wat op den rug gedragen wordt.

dokok-dokok, e. s. v. versnapering; een gebak van rijstmeel enz. Zie *dodok*.

doekoen, Jav. inlandsch geneeskundige, hetzij man of vrouw, vroedvrouw; *doekoen darah*, heilkundige, M. Zie *boemoer*.

doekoe, e. s. v. zeer aange-naam smakende vrucht, lansium domesticum; zie *lansat*.

doekoeh, I. gouden halve-maantje, dat op de borst gedragen wordt aan e. snoer om den hals. Mën.

halsketting van gouden of zilveren plaatjes in den vorm van een halve maan. Bijzondere soorten zijn: *doekoeh lawi-lawi mëlëkap* en *d. sahari boelan*. Een gouden keten met vijf zulke doekoeh's onder elkander, die van boven naar beneden breeder worden, wordt gedragen door bruid en bruidegom, terwijl de Vorst er bij zijne inhuldiging zestien aanheeft.

II. Jav. klein dorp, gehucht, buurt, afgelegen erf, b.v. *anak orang doekoeh*, *kidal alasan*, kinderen van lieden uit de gehuchten, terzijde van het woud gelegen; ook kluizenaarsverblijf, Prab. Dj.

دوگ doega, peilen; *batoe doega*, peillood; *tali doega*, loodlijn; *mendoega*, iets peilen, b.v. het water, een wond, het gemoed; *pendoega*, de peiler, die met het looden belast is; peillood, dieplood; *tiada tirdoega*, onpeilbaar; Jav. *doega-doega*, gissen, meenen.

دوگ doegang; *mendoegang*, met e. touw iets houden om het omvallen in tegenovergestelde richting te beletten, b.v. een bijna gevelden boom. Mën. beletten, tegengaan, zich verzetten; *m. përentah*, zich tegen de bevelen verzetten; *tali doegang*, boog bij de voorschoot, ter bevestiging v. de *pëntjatji* en *rotan*, waarmede de zeilboom aan den mast is verbonden, C. en S.

دوگ doegal, misselijk, walging gevoelend.

دوگ dogol, plathoofdig van een persoon; van een dier: zonder horens

of gewei, zonder kam van vogels. Zie *toegil*.

دول dola, Skr. draaghangmat, schommel, draagkoets, draagbaar; in het Arab. *doelat*, draagstoel.

دول doel-doel, zie دلدل.

دول doelapan, zie دلائن.

دول doelang, ondiepe, ronde houten bak, platboomd met opstaanden rand, e. houten presenteerblad; Mën. een koperen schaal met voetstuk, dienende om er gerechten op te zetten; *d. kajoe*, e. houten schotel op voetstuk, dienende om de sirihsnoodigheden te presenteren; *doelang-doelang*, dwarshouten van de mars op groote schepen, de zaling, mar.

دول dolak; *dolak-dalik*, verdraaid, verkeerd, onstandvastig zijn in zijne woorden; *mëndolak-dalikkaan*, verdraaien, verkeeren.

دولو dolo, e. s. v. moerasvogel, d. l. Cr.

دولو doeloe, zie دهلوه.

دوله doelah, verk. van *abdoellah*, een eigennaam.

دولة daulat, I. Arab. heil, geluk, voorspoed; *daulat toewankoe*, heil zij Uwe Majesteit, ook als Bijw. van bevestiging gebruikt als men spreekt tot den Vorst; *daulat radja*, leve de Koning! M. S.; *berdaulat*, gelukkig, voorspoedig.

II. verkeerd voor *taulah* of *toelah*, zie ald. en bij *timpa*.

دولي doeli, Skr. stof, nederigheidsuitdrukking bij het toespreken van

den Vorst, b.v. *doeli toewankoe*, het stof van U. M.; *doeli pádoeka*, het stof der schoenen; *doeli tēlapakan*, het stof der voetzolen; *doeli baginda*, het stof van Z. M.; *doeli jang maha moelia*, Zijne hoogluisterlijke Majesteit; allen uitdrukkingen om de hoogheid van den Vorst en eigen geringheid in het licht te stellen. Het best worden ze vertaald met: Uwe of Zijne hoogluisterlijke Majesteit; *kabawah doeli*, wordt gebruikt voor het Voorzetsel *kapada* als men spreekt tot den Vorst; zoo ook *dari bawah doeli*, voor *dari pada* en *dibawah doeli* voor *dibawah*; *mëndjoendjoeng doeli*, hulde bewijzen aan den Vorst; *bërdoeli*, loopen, gaan, te voet gaan, te voet reizen van den Vorst, Sj. Ind. Kěsn. In poëzie ook gebr. voor de voeten = *kaki*, b.v. *mata doeli* = *mata kaki*, Sj. Sult. Jahja; *běrtjěmar doeli* = *běrtjěmar kaki*, de voeten vuil maken, fig. voor zich verwaardigen om te komen naar iets of iem., id. Zoo ook doorgaande in de Hik. Korisj. voor de voeten v. Vorsten; *měnghadap doeli*, verschijnen voor Zijne Majesteit.

دومن doeman, I. plukloon van rijpe kokosnoten, waarvan de plukker een bepaald aantal krijgt. In het Jav. aandeel, van het grondw. *doem*.

II. *doman*; *pědomah*, kompas, van het Jav. *dom*, naald, zie ald.

دومن donam; *donam monjet*, e.s. v. plant. Mogel. *doman*?

دومن doenoen, Sj. Madli = *doejoen*.

دهاگی doenah, Perz. *boeroeng doenah*, lokvogel, P.

دوئی doewai, zwager, meestal verbonden met *ipar* tot *ipar doewai*.

دوئی doewé, Jav. *poenja*, bezitten.

دوئی doejoeng, I. de zeekoe; *ajar-mata doejoeng*, zeekoetranen, een vocht dat, naar men beweert, uit de oogen van de zeekoe komt, als hare jongen voor hare oogen gedood worden; het wordt gebruikt als toovermiddel, v. d. W, om liefde op te wekken, Měn.

II. = *doejoen*, zie ald. Měn. *dojong*; *měndojong*, voortstroomen, golven; *běrdojong-dojong*, bij stroomen of een groote menigte zich voortbewegen, ook *doejoen*.

دوئی dojak, e. s. v. eetbaren zoutwaterpolyp, v. d. W.

دوین dojan, Jav. lusten, van houden, belust zijn.

دوین doejoen; *běrdoejoen-doejoen*, voortstuwen, z. golvend voortbewegen, stroomen van een menigte menschen, schepen, mieren enz. ook in menigte achter elkander aankomen van schepen in de haven.

دها ده doeh, Tusschenw. waarmede men honden roept.

دهاگی dēhaga, dorst; *běrdēhaga*, dorsten, dorst hebben; *měndēhaga angin*, schraal, tegen, van den wind. Zal wel *měndaga* moeten zijn. Zie *daga* en *dahagi*.

دهاگی dahagi; *měndahagi*, de bevelen van hoogereren tegenstreven, tegenwerken, v. d. W. Zie *dēhaga* en

vooral *daga*; *daga-dagi*, verzet en op-
roer tegen de gestelde machten, Mën.

دهان *dahana* = *dana*. Skr. Zie
aldaar.

دهشة *dahsjat*, Arab. verbaasd-
heid, vervaardheid, ontzetting, schrik;
mëmbëri dahsjat, verbaasd doen staan,
ontzettend; *këna d.*, ontstellen.

دهم *dëham*, h'm; *mëndëham*,
h'mmen, iemand met h'm een wenk
geven of roepen.

دهولو *dëhoeloe*, (niet te verwar-
ren met *dihoeloe*, zie *hoeloe*) eerst, eer-
der, vroeger, eertijds, voorop, vooraf,
voor, vooruit, de vorige; *dëhoeloe kala*,
in vroeger tijd; *djangan dëhoeloe*, nog
niet, vooreerst niet, zoo gauw niet;
makan dëhoeloe, eerst eten; *mëndëhoe-
loë*, iemand vóórkomen; *mëndëhoe-
loekan*, doen voorafgaan; *bërdëhoeloe-
dëhoeloëan*, onder elkander de eerste
trachten te zijn, met elkander wed-
ijveren wie de eerste zal wezen, el-
kander trachten vooruit te komen;
pëndëhoeloëan, voorrede, voorbe-
richt; *kadëhoeloëan*, voor geraakt, door
al te groote voortvarendheid.

دي *dia*, Pers. Vrnw. 3^e pers. in
den 4ⁿ nmv., ook bezittelijk gebruikt,
zie *ija*; *bërdia*, van iemand met *dia*
spreken, wat onbeleefd is; *mëndiakan*,
iemand met het woord *dia* aanduiden.
Volg. M. ook voor zichzelf nemen,
van den derden pers. gesproken, b.v.
istëri hambamoe didiakannja, hij nam
voor zichzelf de vrouw van uwen
dienaar; *dianja*, hij zelf, = het Jav.
dëwéké.

ديانة *diánat*, Arab. belijdenis

van een geloof, godsdienstbetrach-
ting, van *din*, godsdienst.

ديباج *dibádj*, Arab. Perz. ge-
bloemd zijden stof, brocade, goud- of
zilverlaken; *dibádjat*, voorrede van
een boek.

ديت *dioet*, strik om visschen te
vangen, d.l. Cr.

دية *diat*, Arab. bloedprijs, bloed-
geld, boete voor manslag; *mëndiat-
kan*, een beganen moord met geld of
iets anders verzoenen.

ديدس *dedes* of *didis*, I. *mën-
dedes*, vleesch in dunne schijven snij-
den; dunne stukjes van de knoken
afschillen, v.d.W., met een zachten
druk snijden, b.v. koekjes, vruchten
enz. Pad. bovenl. Mën. *mëndidid*, in
dunne schijven snijden.

II. civet; *bërdedes*, civet gebruiken,
van civet voorzien zijn.

ديدغ *didong*, N. Sum. muziek
met zang en dans. Zie *dendang*.

ديديك *didik*, kweekeling, nam.
dat wat opgekweekt wordt, hetzij
dier of mensch; *mëndidik*, opkweeken,
opvoeden, groot brengen.

ديدل *didal*, Port. vingerhoed,
zie *bidal*.

ديده *didih*; *bërdidih*, kokend,
ziedend, van vloeistoffen; *ajar bërdi-
dih*, kokend water; *mëndidihkan*, aan
de kook brengen, doen of laten koken.
Mën. *didih* of *ajar didih*, schuim,
kleverige zelfstandigheid door koken
aan de oppervlakte der vloeistoffen
gekomen; *mëndidih*, schuimen, zich
als schuim voordoen; *m. lijoer*, water-
tanden.

ديرت deret, rij, gelid; *bërderet-deret*, in rijen; zie *djadjar*.

ديرس diris, ook *diroes*; *mëndiris*, besprengen, begieten, natmaken, besproeien, b.v. planten; *tërdiris dëngan ajar ëmboen*, met dauw besprengd; *Mën. diroes*, id. *hoedjan mëndiroes*, zware regen; *bërdiroes orang datang*, men kwam in groote menigte.

ديرس diroes, zie het voorgaande woord.

ديرق derek = *deret*, zie ald.

ديري diri, I. zelf, eigen; gij, je, gemeenzaam; *dirikoe*, ik zelf, mijzelf, ook mijn eigen, b.v. *kahidoepan dirikoe*; mijn eigen leven, Hik. Abd.; *dirimoe*, gij zelf, uzelf; *dirinja*, hij zelf, hemzelf enz.; beleefdheids-halve ook met andere woorden zooals *toevan, patik, sëhaja* enz. verbonden; *jang ëmpoenja diri*, de persoon zelf; *sa'orang dirikoe*, ik alleen; *sa'orang dirimoe*, gij alleen; *sa'orang dirinja*, hij alleen enz.; *mintä diri* en *mohon diri*, afscheid nemen, lett. om zichzelf vragen, smeeken; *diri boewat apa*, wat voer jij uit? *tiada tahoe akan dirinja* en *tiada chabar akan dirinja*, bewusteloos zijn; *sëndiri*, zelf, zonder hulp van een ander, op Java ook *këndiri*; *sëndirinja*, vanzelf, uit zichzelf, b.v. *bërgérak sëndirinja*, vanzelf bewegen; ook op eigen houtje, b.v. *bërlaki sëndirinja*, *tiada dëngan përentah orang toewa*, op eigen houtje trouwen zonder bemoeienis der ouders, H. Boedj.; *sama sëndirinja*, onder elkander.

II. *bërdiri*, staan, overeind staan, opgericht zijn, ook gaan staan, een staande houding aannemen, b.v. *dan dewa-dewa pon bërdiri mëmbëri oepatjara*, Asm. Pat. de goden nu stonden op en gaven hem de verschuldigde eerbewijzen. Voorts: berusten op, bestaan uit; *bërdiri loetoet*, zie bij *loetoet*; *bërdiri sikoe toenggal*, zie bij *dëkap*; *bërdiri atas tiga përkara*, berust op drie punten; *bërdiri dëngan pëртоeloengan*, staan met de hulp, zich staande houden met de hulp; *tërdiri*, staande, toevallig komen te staan, op zijne voeten terecht komen, ook stijf staan van de oogen, b.v. *moeloet tërnganga, mata tërdiri*, Sj. Mans. Sj. Goemp. en ten voeten uit, b.v. *ada tërdiri sabësar boedaq*, ten voeten uit zoo groot als een knaap, H. Abd. 64; *tërdiri-diri*, met zijne ziel onder den arm staan, B. Ramp. p. 194 en 196; *sapëndiri*, een mans lengte, de hoogte van iemand die rechtop staat; *mëndirikan*, oprichten, opzetten, doen overeind staan.

ديس desa, Skr. streek, het land in tegenoverstelling van de stad, het platte land, landstreek, grondgebied; in het Jav. dorp, vlek; *mëندانang desa*, het platte land afloopen; *pëندانang desa*, landlooper; *mëndesa*, landen bereizen, b.v. *mënoempang kapal mëndesa nëgari*, hij voer meê met een schip en ging landen bereizen, B. S.

ديغ diang; *bërdiang*, zich bij het vuur warmen; *mëndiang*, iets bij het vuur warmen, drogen; *tëmpat bërdiang*, stoof.

ديڤن dingin, koud, koude; *dingin tangan*, gelukkige hand, v. iem. van wien alles wat hij zaait, opkomt; *sëdingin*, of *tjakar-bebek*, e. s. v. plant, die als verkoelend geneesmiddel gebruikt wordt, *Kalancha lacinata*, d. l. Cr.; *mëndinginkan*, doen afkoelen of bekoelen, koud laten worden; *mëndinginkan tanah*, den grond koud laten worden, b. v. na de verbranding der houthoopen; *pëndingin*, koukleum, iem. die bang voor koud water is, niet gaarne daarin baadt; *kadinginan*, door koude bevangen, koud geworden, verkouden, koude gevat hebben, verkleumd. Zie ook *sëdjoek*.

ديک dik, Arab. haan.

ديک dika, de naam eener fabelachtige plaats onder de aarde, waar de koning *Şorán* belandde, toen hij zich in de zee had laten zinken.

ديکت dikit, beetje, siertje; *sëdikit*, een weinig; *bërapa dikit*, hoeveel beetjes; *tiga dikit*, drie beetjes. Zie *sëdikit*.

ديکیر dikir, verb. van het Arab. *دكر*, zie ald. In 't Mal. *mëndikir*, zingend verhalen, loven, prijzen; *pëndikir*, publieke zanger of zangeres.

ديکیر dekar; *mëndekar*, schermen; *pëndekar*, voorvechter, schermmeester, meester op de wapens.

ديکৌ dikau, Pers. Vnw. 2° pers. in den 4^u nmv. b. v. achter den causatieven vorm *kan* en de Voorz. *akan* en *dengan*. Zie *ëngkau*.

ديلم dilam, munt, e. s. v. welriekend plantje, Jav. *dilëm*, id.

ديم diam, zwijgen, stil zijn, wo-

nen, verblijfhouden; *diam-diam*, stilletjes; *bërdiam diri*, zich stil houden, zwijgen, ook ledig zitten, stil zitten, b. v. *daripada akoe bërdiam dirikoe*, *baiklah akoe bërboewat kërđja*, 't is beter dat ik eenig werk doe dan zoo stil te zitten, Hik. Sj. Merd.; *pëndiam*, zwijger, ook e. s. v. groen edelgesteente; *sëndiam*, e. s. v. visch, zoo genoemd wegens zijn stilliggen; *mëndiamkan*, doen zwijgen of stil zijn, in stilte iets verdragen, laten begaan; *mëmpërdiamkan*, tot zwijgen brengen, het stilzwijgen opleggen, b. v. *soeara orang bërkalahi*, *hambamoe përdiamkan*, dat is de stem van twistenden, door uw dienaar is hun het zwijgen opgelegd, Ch. Maim. *mëndiami*, iem. bezwijgen, niet tegen hem willen spreken; *mëngadiami*, van *kadiam*, bewonen, verblijfhouden op; *kadiaman*, verblijfplaats; *tëmpat kadiaman orang*, een bewoonde plaats; *tiada lama kadiamannja*, hunne rust of hun verblijf was niet van langen duur; *pëndiaman*, rusttijd na den oogst tot het opnieuw zaaien van de rijst.

دين din, Arab. godsdienst, eeredienst. Meest in eigennamen, anders *agama*, zie ald.; *amir eddin*, opperhoofd of aanvoerder der geloovigen.

دين dian, kaars, ook vuurpijl; *dian tjërëmin*, twee waskaarsen aan een spiegeltje bevestigd, waarmede e. ceremonie verricht wordt bij bruidgom en bruid, v. d. W.; *kaki dian*, kandelaar, ook bijnaam v. den *djoloek*-vogel; *ada jang mëlontarkan dian*,

er waren er die met vuurpijlen wierpen. Zie ook *roekoe*.

dina, I. Skr. arm, ellendig, gering; *orang hina-dina*, het geringe volk, het plebs; *ajam dina*, klein gevogelte, M.

II. Jav. dag = *hari*.

dinár, Arab. een gouden muntstuk ter waarde van ongeveer zes Gulden. Ook voor geld in 't algemeen.

dinah, I. e.s.v. boozen geest of duivel, Abd. sch. wrdb. Mogelijk verzoeker, beproever en staat dan met II in verband.

II. proef, ontwerp, schets, plan; *mëndinah*, beproeven, op de proef stellen, een proef nemen; *boeroeng dinah*, lokvogel. L. Zie bij *doenah*.

dini, zie *دنهاري*.

dewa, Skr. een hindoe-godheid. Komt ook voor in eigennamen van Vorsten; *dewa jang grana*, de rijke of heerlijke god; *dewa këmbar*, tweelinggod, Kastor en Pollux? b.v. *doewa orang koenoen dëngan dalang Tjita-patëra sapërti dewa këmbar roepanja*, die beiden, hij en dalang Tj. P. zien er bepaald als een tweelinggod uit. Pr. Dj.; *dewa-dewa awan*, de goden in de wolken, de luchtgeesten; *dewa-dewa*, rechters, rechterlijke ambtenaren, b.v. *sëgala radja-radja dan dewa-dewa dan para mantëri*, al de vorsten, de rechters en ministers, M.; ook in het Oud-Test. worden de rechters goden, elohim, genoemd; *dewa pëlangi*, e.s.v. bloem, b.v. *di-atas tembok dewa pëlangi*,

baoenja haroem tërlaloe wangi, Sj. Madli, op den muur stonden *dewa pëlangi*-bloemen, waarvan de geur uitermate liefelijk was.

dewata, I. Skr. goden, mrv. van *dewa*; ook het weêrlichten op het land in de verte (houdende men dit voor de goden); *dewata moelia raja*, de groote en heerlijke goden; *boeroeng-dewata*, godenvogel, de paradijsvogel = *boeroeng sapan*.

II. *dewata*, schijnt ook voor berg gebruikt te worden, mog. figuurlijk, b.v. *laloe bërkata djoeroe-tinggi: dewata mana garangan bagini? disahoet olih mälím bëstari: boekannja goenoeng roepanja ini*, Sj. Sël. Dal. p. 56; *dewata apa garangan nama-nja?.... inilah toewankoe goenoeng rantjana*, id. p. 75.

diwár, Perz. *dewala*, z. ald.

dewasa, Skr. tijdstip, tijd, ook wel bepaalde datum. Soms *rivasa*.

dewala, Perz. muur, wal van een stad, vesting of kampong.

diwán, Perz. vorsteljk hof, raadsvergadering, tribunaal; *diwán sëgala wakil orang banjak*, de Staten-Generaal; *d. karadjaän*, de Raad van State; *d. tanah hindia nederlanda*, de raad van Neerl. Indië; *d. hisáb*, de rekenkamer, v. d. W.

diwáni, tot den *diwán* behoordend, lid van een *diwán*.

dajóéts, Arab. schande in de hoogste mate voor een gehuwd man, nam. zich door zijne vrouw horens laten opzetten.

dewadaroe, Skr. goden-

boom, e. s. v. denneboom; zie *daroe*.

ديوڭك dewangga, Skr. prachtig geweven stof, naam v. den uitvinder der weefkunst.

ديوي dewi, Skr. godin, godes. Komt alleen voor in eigennamen. *Pádoeka maha dewi*, titel van een der vorstelijke echtgenooten, de tweede vrouw, H. T. titel gegeven aan de voedster van de gemalin des Vorsten. In de Pandji-verhalen is het de titel van de tweede gemalin des Vorsten. Zoo o. a. in de H. Pr. Dj.

ذ ذه (Dze)

ذابح dzábah, Arab. slachten, slachter. Hiervan *děbah* en *madzbah*, zie aldaar.

ذات dzát, Arab. het wezen van iets; *dzát Allah*, het wezen Gods.

ذاکر dzákir, Arab. gedenkend, gedachtig, dankbaar.

ذره dzarrah, Arab. een atoompje, ziertje.

ذرية dzoerriat, Arab. nakomelingen, afstammelingen.

ذکر dzakar, Ar. mannelijk, dapper, de mannelijkheid, membrum virile; *lěmah dzakar*, impotent, zie *kambang*.

ذکر dzikir, Ar. geheugen; *běrdzikir*, Gode lofzingen met vermelding zijner eigenschappen.

ذليل dzalíl, Arab. gemeen, laag, verworpen, verachtelijk.

ذممي dzimmi, Arab. beschermeling, kliënt, schatplichtige. In mo-

hammedaansche Rijken noemt men zoo een christen, jood of Sabéër.

ذنب dzanab, Ar. misdaad, zonde; lang haar, staart.

ذو dzoe, Arab. bezitter, eigenaar, die voorzien is van; *dzoe 'lķarnain*, de bezitter der twee hoornen, bijnaam van Alexander de Groote, *dzoe 'lķiđjah*, naam der laatste maand van het Moh. jaar; *dzoe 'lfaķár*, eigenaam van het zwaard van Ali, R. Chaib, zie *faķár*; *dzoe 'lķāidāh*, naam der voorlaatste maand van het Moh. jaar; *dzoe'lnoen*, de man van den visch, d.i. de profeet Jonas.

ذوق dzauķ, Arab. smaak, genot, wellust.

ذهن dzahan, Arab. geest, verstand, talent, énergie.

ذهني dzahani, Arab. den geest betreffend.

ذایب dzaib, Ar. ondeugd, gebrek.

ذیب dzib, Ar. wolf, wilde hond.

ذیل dzail, Arab. onderste of laatste van iets, aanhangsel, bijvoegsel, sleep, staart.

) Ra

راب raba; *měraba*, tasten, tastend bevelen of aanraken; *měraba đjalan*, naar den weg tasten; *m. kasana kamari*, overal rondtasten; *těraba-raba*, op het gevoel af, op den tast; *měraba nadi*, de pols voelen; *běraba-raba sapěrti orang boeta*, rondtastende als een blindeman.

رابت raboet, losgeraakt van netten, strikken, vischhaken enz. ook

daaruit losgeraakt; *mëraboet*, zich losrukken of trachten los te rukken, b.v. *djangan sangat mēnggaroek dan mëraboet*, gij moet niet zoo erg krabben en u trachten los te rukken, Pr. Dj., Pël. Djin.

رابت, *rabit*, uitgescheurd, verder ingescheurd van een gat in iets, b.v. in een oorlel, oog van een naald enz.

رابس, *rabas*, W. Sum. wat in menigte van boven naar beneden valt, b.v. van kokosnoten, tranen, sneuvelenden, ook van een zeil door den hevigen wind.

رابطة, *rabitat*, Arab. band, bindsel; militaire post.

رابغ, *rafoeng*, met rotan aan elkander gehechte *atap*, gebezigd om over den bovensten rand van een atappen dak te leggen, ten einde de reet van boven te sluiten, waarvoor wij bij onze daken de vorsten gebruiken; *pëlekāt raboeng*, een tweede, kleinere nok op den hoofdnok, ter bevestiging van de *rafoeng*; *gantang raboeng*, een inhoudsmaat zóó vol, dat de inhoud er als een *rafoeng* bovenop gestapeld ligt; *përaboeng* en *përaboengan*, nok van een inl. dak. Zie ook *rëboeng*.

رابق, *rabak*, openscheuren, openscheurd, zie *rabit* en *robek*. Mën. *rabik*.

رابق, *rafoek*, tonder, zwam, inz. van den aren- of *ënaupalm*; *sapërti raboek dëngan api*, als tonder bij vuur, Sprw. voor ons; als vuur bij stroo.

رابق, *rabik*, zie *robak*.

رابن, *raban*; *mëraban*, wartaal

spreken, ijlen, H. Boedj. Volg. M. snofneuzen, door den neus spreken; *orang bëraban*, een suffer.

رابن, *rafoen*, rook van een genees-, behoed-oftoovermiddel, berooking; niet goed kunnen zien van de oogen, zooals door zulk een rook. Mën. slecht van gezicht, bijziende, duister, nevelig v.d. oogen; *r. sandja*, in de avondschemering niet kunnen zien; *bëraboen-rafoen* en *bërkoe-tjing raboen*, blindemannetje spelen; *mëraboen*, berooken, uitrooken, door middel van rook verdrijven; *përaboen*, het middel daarvoor gebr. ook e. toovermiddel om iem. blind te maken.

رابو, *raboe*, de longen, Pad. bov.l. Ook bij M.

رابة, *rabah*, I. *nama boeroeng*, Abd. sch. wrb. = *mërbah*, zie ald.

II. geveld v. lansen, b.v. *laloe mërabahkan toembaknja mënempoeh sama datang mënombak*, Hik. Asm. Pati, moet *rëbah* zijn, zie ald.

رابه, *rabeh*, alles bijeen; *mërabeh*, alles bijeenbrengen, bij elk. schrapen. Boeng. R. bës. p. 4. Zou dit ook van het Jav. *kabeh*, kunnen zijn, b.v. hiervan de frequ. *kërabeh*, daarv. *mëngërabeh* en dit verk. tot *mërabeh*?

رات, *rata*, I. gelijk, effen, vlak, overal; *tanah rata*, vlak land; *djatoh rata kaboemi*, plat op den grond vallen; *dibëhagi-bëhagi rata*, gelijkelijk verdeelen; *rata sëgala roemah*, alle huizen zonder onderscheid; *sarata toeboeh*, het geheele lichaam, Mes. Kag.; *sama rata*, gelijkelijk, glad af, op gelijken voet, van gelijken stand;

mëlihat rata, overal kijken, alles afkijken, alles opnemen of beschouwen; *mërata*, zich overal verspreiden, van water bij eene overstroming, ook z. verspreiden v. e. jachtgezelschap en daardoor verdwalen, b.v. *di dalam hoetan djangan mërata*, Sj. Madli, in het bosch moet men zich niet verspreiden; *mëratakan*, gelijk, effen, vlak maken, effenen; *mëratai sagënap nëgari*, het gansche land door, Ibr. b. Chas.

II. Skr. wagen, strijddar, ook wagen met bovennatuurlijk vermogen, godenwagen, koninklijke draagkoets.

III. *rata-rata*, e. s. v. kleine vliegen.

راتب *rátib*, Arab. voortdurend; *mërátib*, onophoudelijk de woorden *la ilaha illa Allah*, er is maar één God, uitspreken, ook wel *dzikir*, genoemd, zie ald.; *mërátibkan*, datzelfde doen ten behoeve van een ander, b.v. van een overledene.

راتبة *ratibat*, Arab. godvruchtige handelingen, zooals bidden, dankzeggen; godsdienstige plichten.

راتس *ratoes*, honderdtal; *saratoes*, honderd, een honderdtal; *saratoes koerang asa*, honderd min één; *mëratoes*, bij den eersten worp raken, bij het *porok*-spel en vandaar: bij de eerste poging slagen; *bëratoes-ratoes*, bij honderden; *bërapa ratoes*, hoeveel honderdtallen; *tëngah tiga ratoes*, derdehalf honderd of 250; *jang kasaratoes*, de honderdste; *mënjaratoes hari*, een doodmaal houden op den honderdsten dag na het overlijden. Zie ook *nali*.

راتف *ratap*, rouwklage, klaaglied, weeklagen; *sabidji* of *saboetir ratap*, een klaaglied; zie ook *sabak*; *bërbidji ratap*, luide weeklagen; *mër-ratap*, weeklagen, e. weeklacht aanheffen; *mëratakan*, weeklagen over; *mëratapi*, beweeklagen; *hantoe përatap*, geest, die iemands dood aankondigt, lett. de weeklachtwekker. Zie *sabak*.

راتق *ratik*, I. een luid gebed door de priesters gezamenlijk aangeheven bij de *şëdëkah* na de begrafenis, Pad. bovenl. Zie *ratap* en *rátib*.

II. waarnemen = *rati*, zie ald. d. B.

راتو *ratoe*, Jav. Vorst, Vorstin, ook als titel van andere vorstelijke personen.

راته *ratah*, eenvoudig, zonder meer; *mëratah*, bij uitsluiting tot voorwerp eener handeling maken, iets alleen doen; *gila-gila dëngan mëratah ikan djoega*, hij was verzot op het eten van enkel visch, B. R. bës. p. 314; *mëratah daging*, niets dan vleesch eten, v. d. W., ook uitsluitend, geheel en al, b.v. *mënoendjoekkan asal orang mëratah*, duidt uitsluitend iemand van afkomst aan, Sj. Madli. Zie *rata* I.

راتي *rati*, = *hati*; *mëratakan* = *mëmpërhatikan*, M. S., II: 129 ook = *erti*. Voorts schijnt het nog een and. beteek. te hebben, b.v. *tërlaloe marah lakoenja sapërti batara Siwa sëdang mërati?* Hik. Asm. Pati; *tinggallah toewan, koesoema rati*, Sj. Madli waar het op *hati* rijmt, dus iets anders

moet zijn; in het Jav. is *rëti*, gereed, van al het noodige voorzien.

راج, **radja**, I. Vorst, koning, ook gebruikt als titel van mindere hoofden; *radja moeda*, onderkoning; *r. përempoewan*, vorstin, koningin; *radja bërğëlar*, vorstelijk persoon, die een staatsambt bekleedt, vorstelijk rijksgröote; *hamba radja*, lijfeigene van den Vorst; *radja-radja*, de hoofden, de vorstelijke personen; *bëradja-radja*, Vorsten dienen, Hik. Bocht, b. v. *baiklah anačkoe*, *djika tahoe ija bëradja-radja*; *radja kabanjakan*, de gewone hoofden; *radja bintang*, de planeten; *r. boenga*, zie *botan*; *radja diradja*, zie *pantja*; *r. djëňang* of *r. djëdjëňang*, Mën. de ceremoniemeester, die bij hanengevechten den inzet bewaart; *r. hoedang*, zie ald.; *mëradja*, zie als Vorst aanstellen; *mëradja-lela*, allerlei ongeoorloofde en aanmatigende handelingen verrichten; *mëradja kaja*, als een rijk Vorst zich voordoen; ook uit één stuk, niet gelascht, van houten voorwerpen, b. v. e. tafel, mast, bank enz. ook verkort tot *madjakaja* en *mandjakaja*; *sisik mëradjakaja*, uit een aantal bladen aaneengegroeide schildpadschaal; *radja boesana*, praalgewaad, krijgsgdos, Prab. Dj. zie Jav. wrdb.; *r. pënomah*, huwelijksgeschenk aan zijne aanstaande schoonouders, middel om een huwelijk tot stand te brengen, heiligmaker! Prab. Dj.; *r. wali*, e. s. v. havik, ook voor arend; *r. badar*, e. s. v. indisch wit katoen; *r. rimba*, opperhoutvester; *r. sahari*,

koning voor één dag, d. i. de bruidegom; *r. bërdjalan*, lijkstaatsie, begrafenisstoet; *karadjaän*, koningrijk, koninklijk, vorstelijk, ook als Vorst regeeren, met de vorstelijke waardigheid bekleed zijn; *radja karadjaän*, de regeerende Vorst; *alat karadjaän*, de Rijks-insigniën; *karadjaän*, als koning heerschen; *mëradjakan*, tot Vorst aanstellen, koning maken; *mëradjai*, iem. behandelen alsof men zelf koning was, d. i. den baas over hem spelen; *kajoe radja* = *kajoe doelang*, cassia fistula, M.

II. Skr. eigenl. *radjah*, menstruaal bloed; *radja singa*, e. s. v. venerische ziekte; *r. poetih*, de witte vloed. Hier van *rëmadja*, zie ald. Mën. *pëňakit r.*, druiper.

راجت, **radjoet**, netvormig zakje, beursje, ook een kunstig gevormd vogelnetje, zooals van den wevervogel; *mëradjoet*, zoo iets maken, breien, knopen, haken; *mëradjoetkan*, in zulk een zakje of beursje doen. Mën. *radjoet*, knoopwerk, breiwerk, net of mand van touw of bladeren gemaakt, waarin gras vercocht wordt; ook een vogelnet; *mëradjoet boeroeng*, vogels met een net vangen; *m. badan*, zichzelf in ongelegenheid brengen.

راجف, **radjap**, een stuk, door één gezin schoongemaakte, boschgrond voor cultures.

راجق, **radjoek**; *mëradjoek*, pruilen, mopperen, zijne ontevredenheid luchtgeven, knorrig, gemelijk zijn; *mëradjoeki*, tegen iem. pruilen enz.; *përadjoek*, pruilen, mopperaar.

راجن, **radjan**, of **ratjan**, twijfelachtig, onzeker, dubbelzinnig; een tweeledige bewijsreden, b.v. *radjan daripada bitjara jang sama bërak kadoewa pehak*, in twijfel over den raad van beide kanten even gewichtig of belangrijk, M. = *sjak*, d. B. Zie ook *rëdjan*.

راجن, **radjin**, ijver, vlijt; ijverig, vlijtig, naarstig; als Bijw. vaak, dikwijls; *radjin-radjin bërboewat djahat*, zeer ijverig in kwaaddoen; *koerang radjin*, traag in het benaarstigen; *mëradjinkan dirinja*, zich bevljtingen, beijveren; *karadjinan*, ijver, vlijt, naarstigheid.

راجوالي, **radjawali**, Skr. *radjdjovälä*, e. s. v. vogel, e. s. v. havik, ook gebruikt om den arend aan te duiden.

راجہ, **radjah**, I. de lijnen in de handpalmen; geheimzinnige streepen op amuletten, geschreven amuletten, geheimzinnige teekens op e. lichaamsdeel aangebracht ter bestrijding v. e. of andere ziekte; *mëradjah*, geneeskundig behandelen door middel van geheimzinnige teekens.

II. *mëradjah*, naar iets steken, dat men niet ziet, b.v. naar visch in troebel water.

III. zie *radja* II.

راجي, **radji**, e. s. v. zeer giftige slang, groen met witte spikkels, die op de boomen leeft.

راجق, **ratjak**; *mëratjak*, geweldig hard slaan op iets, b.v. op een trom. Zie *rantjak*.

راجق, **ratjik**, I. afgesneden of afgebroken klein stuk; *pinang ratjik*,

e. geneeskrachtig aftreksel van fijngesneden ingredienten; *mëratjik-ratjik*, fijnsnijden, in kleine stukken snijden van eenigszins harde voorwerpen, zooals suikerriet, wortels, uitspruitsels enz.; *përatjik*, gereedschap om iets fijn te snijden; *ratjikan*, fijngesneden mengsel.

II. e. s. v. toestel om vogels te vangen, voorzien van paardeharen strikken; *mëratjik*, met zulk een toestel vogels vangen, d. l. Cr. id.; *përatjik*, vogelaar, M.

راجن, **ratjan**, zie *radjan*.

راجن, **ratjoen**, vergif, inz. metaalen derg. vergif; *ratjoen dan pënarwarnja*, gif en deszelfs tegengif; *mëratjoen*, vergeven, vergiftigen; meestal *mëmbëri makan ratjoen*; *përatjoen*, vergiftiger, giftmenger; *përatjoenan*, vergiftiging; *karatjoenan*, vergiftigd.

راجو, **ratjau**; *mëratjau*, ijlen, wartaal spreken, bazelen, Mal. Sam. II: 197; kibbelen, Hik. Korisj.

راد, **räd**, Ned. raad; *räd pan India*, raad v. Indië; *räd sambang*, omme gaande rechtbank.

ادغ, **radang**, zeer heet door koorts, hard werken of loopen, hevig van toorn, hevig vergramd; *mëradang*, z. zeer verstoord of vergramd toonen; *mëradangkan*, zeer vergramd of verstoord op iem. zijn; *usjik birahi bër-tambah radang*, zijn liefdebrand nam zeer in hevigheid toe, Ibr. b. Ch.

رادق, **radoep**; *mëradoep*, stoppen van een gat in een kleed, Maxw.

ادق, **radak**; *mëradak*, met een

lans of iets dergelijks steken. R. Pas. 105. *diradak pèrangki dèngan toembak pandjang*, door de Franken gestoken met de lange lans, B. Ramp. 122. Mën. verbrijzelen, vernielen, ranselen; met geweld een weg door een menigte banen, Ook Riouwsch, b.v. Atoer. Satia; *mèradakkan toembak*, de piek vellen, M.; *mèradakkan*, ook met een vaartuig regelrecht op iets aansturen; *bèradak*, met woede vechten, zie *rodok* en *roentjang*.

رادم, *radam*; *mèradam*, even sluimeren, doezelen, indommelen, een uiltje knappen, C. en S.

رادن, *raden*, Jav. titel voor personen v. vorstelijke afkomst, letterl. v. vorstelijken bloede, nam. afgeleid van *rah*, bloed en *adi*, vorstelijk; *raden enoe kartapati*, naam van den held uit de pandji-verhalen; *raden mas*, titel van de zonen des Vorsten in hun kinderjaren; *raden ajoe*, titel van de echte dochters van den Vorst.

راد, *radah*, zie *redah*.

راري, *rarai*, afvallen der bladeren van geveld hout, Pad. bovenl. Mën. *mèrarai*, scheiden, v. elkander doen, zie *larai*.

رازق, *rázīk*, Arab. onderhouden, verzorgend; onderhouder, verzorger; voedstervader; *arrázīk*, de onderhouder bij uitnemendheid, God; *abdoe 'rrázīk*, dienaar van den Onderhouder, eigennaam.

راس, *raäs*, Arab. hoofd, = *kapala*.

راس, *rasa*, I, Skr. gevoel, smaak van iets, geur; gevoelen, meening; ra-

sanja en *sarasa*, even alsof; *rasanja*, het er voor houden, H. Abd. p. 68 en 78, naar het schijnt, het scheen, Sadj. Mal. 107; *mènghantarkan rasa tèrdèhoeloe*, vooraf een voorgevoel verwekken, Ind. Poet.; *tiada kètahoean rasa*, niet op zijn gemak zijn, Hik. Abd. p. 138 r. 1; *rasa hati*, innerlijk gevoel; *bèrasa*, gevoelen, gevoel hebben van iets; *mèrasaï*, iets gevoelen, proeven, ondervinden, bespeuren, H. Abd. p. 80, 81; *mèrasaï maut*, den dood smaken; *tèlah bèbèrapa lamanja tiada mèrasaï nasi*, in langen tijd geen rijst geproefd hebben, Si Misk. 4; *tèrasa*, toevallig gevoelen, b.v. *patik pon tèrasa adjaib*, ik nu kreeg een wonderlijk gevoel; *mèmpèrasakan*, iemand iets doen gevoelen, ook gevoel hebben van iets, b.v. *tiada dipèrasakannya sègala sèndjata itoe*, hij voelde al die wapens niet, R. Chaib.; *pèrasaän* en *pèrasan*, het gevoel, gevoelen, meening; *p. lidah*, de smaak; *ganti rasa*, e.s.v. ananas-taart; *rasa kanan*, houd rechts aan! d. B.; zie ook bij *gawai*.

II. ook *raksa*; *ajar-rasa*, kwikzilver, Skr. id.

راسق, *rasak*, e. s. v. boom, die hars oplevert. Pad. bov.l.

راسق, *rasoek*, I. dwarsbalken, die dienen om er een vloer op te leggen; dwarsstrooken tusschen twee stijlen, waarop de vloerbalken komen, ook de dwarshouten aan de palen van een dam in een bevoleid rijstveld, Pad. bovenl.

II. *mèrasoek*, invaren van booze geesten; *dirasoek sjaitán*, inwendig

door den duivel gekweld worden; *ka-rasoekan sjaitán*, van den duivel bezeten zijn; *mèrasoek*, ook binnendringen van specerijen in spijzen, b.v. *sampai itoe boemboe mèrasoek itoe daging*. Batav. zie *masoek*.

راسق *rasik*, zie *rèsik*.

راسمال *rasamala*, e. s. v. boom met zeer welriekend, harsachtig hout, welks balsemachtige gomhars, storax, als reukwerk en in de geneeskunde gebruikt wordt.

راسو *rasau*, e. s. v. plant, pandanus, welks vrucht veel op de *tjèmpè-dak* gelijk.

راسى *rasé*, Jav. e. s. v. civetkat, = *moesang*, zie ald.

راسى *rasi*, Skr. sterrenbeeld, teeken van den dierenriem; ook iemands gesternte; *mèrasi*, door een orakel onderzoeken of twee personen voor elkander geschikt zijn, bij elkaar passen; *sarasi*, voor elkander of voor iets geschikt zijn b.v. *iboe-bapanja tiada sarasi mèmèliharakan dia*, zijne ouders zijn niet geschikt om hem groot te brengen, H. Abd.; *sarasi bènar ija dèngan bininja*, hij past juist bij zijne vrouw; *ta' sarasi obat ini*, dit geneesmiddel is niet passend; *pèrasian*, lot, gesternte, Mal. br.

راضى *rádli*, Arab. genoeg en nemend, zich latende welgevallen; vergenoegd, aangenaam. Zie *ridlá*.

راغف *rangoep*, licht brekend van glas, porselein enz., broes van beschuit.

راغق *rangak*, e. s. v. eetbaar schelpdier in groote hoornschelp met lange punten.

راغق *rangoek*, e. s. v. boom met nagenoeg ronde bladeren.

راغن *rangin*, Jav. e. s. v. schild, en een krijgssdans daarmede; ook *rangan*, v. d. W. Sadj. Mal.

راغه *rangah*, trotsch, hoogmoedig, anderen minachtend zie *poengah*.

راغى *rangai*, I. *mèrangai*, doorzoeken, doorsnuffelen v. d. W. mogelijk *rangi?* zie *pèrangai*.

II. e. s. v. boom, welkshout gebruikt wordt voor riemen en pagaaen.

الرافضى *ráfidi*, tot desekte behoorend, waarmede de Sjeïten worden bedoeld, die de drie eerste kaliefen niet erkennen.

راغت *rapat*, dicht bijeen, goed aansluitend, gesloten, b.v. van een wond, Saif Dzoel., weefsel, timmerwerk, van staan, zitten of geplant zijn; ook raadsvergadering, in rade. In het Palemb. rechtbank, bestaande uit eenige districtshoofden onder voorzitterschap v. den Europ. gezagvoerenden ambtenaar; *rapat pèng-hoeloe*, vergadering van hoofden; *pagar jang rapat*, een dichte omheining, haag of heg; *mèrapatkan*, dicht tot elkander brengen, dicht bijeenvoegen, doen aansluiten; *mèrapatkan sila*, netjes gaan zitten, met dicht onder het lijf gevouwen beenen, Sj. Haris; *m. baris*, de gelederen opsluiten; *mèrapat*, de oogen sluiten, slapen, b.v. *sakoetika bèrpikir laloe mèrapat di-atas tilam*; *sakoetika mèrapat dewa Laksana*, *mandoeng bërkoekoek*, ná een oogenblik nadenkens sloot hij de oogen op zijne legerstede, en na dat

Dewa laksana e. oogenblik de oogen gesloten had kraaide de haan. Sj. Ind. Kĕsn. Kin. Tab. *mĕrapat pĕti*, Ibr. b. Chas. een kist aaneensluiten; *karapatan*, vergadering, dichtheid; *pĕng-hoeloe rapat*, voorzitter der vergadering; *pĕrapat*, pen, waarop of gat, waarin de roëriemen eener boot gestoken worden; ook = *bĕrĕbat*, zie aldaar.

رائف **rapang**, e. s. v. zeevisch, groote *bĕlanak* en behoorende tot het geslacht der haringen.

رائف **rapak**, broos, lichtbrekend, breekbaar; *barang-barang rapak*, breekbare waar, C. en S. Zie *rapoeh* en *pĕtjah*.

رائف **rapik**; *mĕrapik*, praatjes maken, inz. verdichte.

رائف **rapin**, e. s. v. struik met scheef groeiende bladeren; *sirih rapin*, uitschot van de sirihbladeren.

رائف **rapah**; *mĕrapah*, opiets trappen, treden, neer- of plattrappen, b. v. gras, uienloof enz. uittreden van graan en derg.

رائف **rapoeh**, broos brokkelig, molmig, verteerd van hout, touw, doek, spijkers, het lichaam enz.; ook kruimel, kruimelend, b. v. *sarapoeh pon tidak*, niet één enkele kruimel, M.; *njawa rapoeh*, een broos leven, H. Abd. p. 88; *mĕrapoeh*, broos worden, de hoedanigheid van broos vertoonen; *mĕrapoeh hati*, weekhartig worden; *mĕrapoehkan*, broos maken; *karapoehan*, broosheid, weekheid, breekbaarheid; *karapoehan hati*, weekhartigheid, teergevoeligheid;

pĕrapoeh, middel om zijne vijanden broze ledematen te bezorgen.

رائف **rapih**, I. kruim, kruimelig; *mĕrapih*, kruimelen.

II. *mĕrapih*, dichtbij halen, in zijne nabijheid toelaten, bijhouden, d. B. Mal. Sam. II. p. 51. Zie *rapat*.

رائف **raki**, Arab. betooverend, toovenaar.

راک **raka**, op het punt van te breken, door beschadiging; *mĕrakakan*, beschadigen tot op het punt v. breken.

راکت **rakat**, I. beter *rĕkat*, eene wijziging van *lĕkat*, kleven, plakken; *pĕrĕkat*, kleefstof, lijm, cement; *pĕrĕkat soerat*, ouwel, zie *pĕrkat*.

II. verb. van ركة, zie ald.

III. e. s. v. dans of komediespel, kluchtspel, oud Jav. *rakĕt*, komedie, blijspel, klucht door menschen gespeeld, 't komt voor in Hik. Ind. Mah. Roep. schijnt e. s. v. Chin. spel te zijn, b. v. Sj. Ind. Kĕsna, Ism. Jat. 190, H. Boedj., *djawa bĕrwajang*, *tjina mĕrakat*, Sadj. Mal. 177; *adajang mĕrakat*, Facs. p. 96.

راکت **rakoet**; *mĕrakoet*, slinks te werk gaan, bedotten.

راکت **rakit**, I. verbinding v. e. aantal gelijke deelen tot een geheel, b. v. van bamboes, boomen, balken enz. en dus ook vlot; *rakit mĕnjabĕrang orang*, vlot om volk over te zetten; *rakit boeloe*, bamboezen vlot; *bĕrakit-rakit kahoeloe*, *bĕrĕnang-rĕnang katĕpian*; *bĕrsakit-sakit dĕhoeloe*, *bĕrsĕnang-sĕnang kĕmoedian*. Mĕn. rijmpje, beteekent: in den beginne geen moeite ontzien om het later

gemakkelijk te hebben; *mërakit*, als zulk een vlot samenbinden, op een vlot vervoeren; *sarakit*, van één samenvoeging; *pëlita empat sarakit*, een vierarmige lamp; *bërakit*, aan elkander vastzitten, zooals b. v. kikker-eieren.

II. Jav. paar span; *karbau sarakit*, een span buffels.

III. naam van een dans, C. Zie *rakat* III.

راكس, *rakoës*, Jav. gulzig, vraatzuchtig.

راگ, *rakoeng*, Mën. strottenhoofd; *rakoengan* en *rangkoengan*, strot, slokdarm, keel. Zie *rongkong*.

راک, *rakak*, = *rangkak*; *mërakak*, kruipen, b. v. zooals van kleine kinderen, die nog niet loopen kunnen; *mërakak mêngesoet*, kruipend en voortschuivend, ook fig. v. e. dichter: langzaam en gebrekkig dichten, b. v. *Inilah sjair bêharoe dikarang*; *Sadjak pon djanggal, banjak jang koerang*; *Daripada sangat hati bërma-ksoed, Diboewat djoega mërakak mêngesoet*. Ibr. b. Ch.

راک, *rakik*, = *rakit*, zie ald.

راکم, *rakam*, van رقم, Arab. geborduurde figuren; *mërakam*, opvullen met e. andere kleur bij het borduren. Zie ook *ragam*.

راکن, *rakan*, deelgenoot, compagnon in handelszaken; *bërakan*, in deelgenootschap zijn, compagnon zijn met, b. v. Hik. Abd. p. 272 reg. 6. Zie *rëkan*.

رای, *raga*, I. grof gevlochten rotanmandje, zoodat de inhoud door

de mazen gezien wordt, ook e. holle bal van rotan gevlochten, die zeer elastiek is en bij het Mal. voetbalspel wordt gebruikt; *tiram saraga*, een mandje oesters; *r. boewah-boewahan*, fruitmandje; *mëraga*, zich als zulk e. mandje voordoen, van het hoofdhaar: als een raagbol; *baloeng saraga*, een volle, kroonachtige hanekam; *sepak raga*, het Mal. voetbalspel; *bëraga* en *bërmaïn sepak raga*, dat spel spelen; *përaga*, liefhebber van het balspel; *pinggan bëraga*, opengewerkt fruitmandje v. aardewerk; *raga-raga*, ringen, die men om het gewricht v. de hand draagt, M.

II. Jav. het menschelijk lichaam.

راگت, *ragoet*; *mëragoet*, met geweld iets af- of uitrukken, b. v. de kleeren van een stoel, de haren uit het hoofd, Tam. ad Dar. enz., ook het hart uit het lichaam; *hatikoe hantjoer bagai diragoet*, Sj. Sël. Dal.

راگس, *ragas*, = *rangas*; *mëragas*, in gras, haar of bladeren grijpen en daaraan trekken; iemand de lange haren afsnijden, enz. als straf. Mën. afsnijden; *tjëntjang tidak, ragas tidak*, noch in stukken houwen, noch het haar afsnijden (v. eene overspelige vrouw), M.

راگ, *ragang*; I. *përagang*, steiger, stellaadje, schaffot, Sw., zie *rëgang*.

II. *mëragang*, met geweld nemen, grijpen, afscheuren; *mëragang gawé*, een vrouw dwingen om ontucht met haar te plegen, in het Palemb.

راگ, *ragoeng*; *tëragoeng*, ergens tegenaanloopen, b. v. tegen een deur

of stoel, ook voor het aanvaren van vaartuigen gebezigd; zie *ragoe*.

راگم, *ragam*, wijze, manier waarop iets geschiedt, H. Abd. 232, kleur v. veelkleurig geverfde stoffen; *banjak ragamnja kaïn itoe*, dat doek heeft velerlei kleuren; wijs in de muziek; luim, kuur; *banjak ragam êngkau*, je hebt veel noten op je zang; *saragam bae*, e. mengeling v. geuren; *poespa ragam*, zie ald.; *mëragam*, iets kleuren, van allerlei kleuren voorzien, b.v. *bërseret diragam*, Niem. bloeml. I, 4^e dr. p. 78, van een veelkleurigen rand voorzien zijn. Zie *rëkam*.

راگم, *ragoem*, bankschroef, zooals de smeden gebruiken om op te vijlen.

راگم, *ragoe*, verward; *dëngan ragoe*, in verwarring. Mën. in de war, verbijsterd, onzeker; *ragoe-ragoe*, Kw. zich verwarren of mengen in; *ragoe hitoengannja*, zijn rekening is in de war; *mëndjadi ragoe*, in de war geraken, verlegen worden, M.

راگم, *ragi*, I. e. s. v. gist; *roti jang tiada bëragi*, brood zonder gist, ongezuurd brood; *mërayi*, gist in iets doen. Mën. id.

II. de kleuren in e. weefsel; *bërbadjoë antalas boenga bëragi*, Sj. Sult. Jahja, e. satijnen baadje aanhebben met gekleurde bloemen; zie *ragam*. Mën. teekening, patroon.

رالغ, *ralong*, landmaat van een halven morgen, zie *arlong*.

رالغ, *ralip*, zeer slaperig, zoodat men de oogen niet openhouden kan; *përalip*, iemand die er steeds slaperig uitziet. Zie ook *arip*.

رامل, *ralau*, fornuis, Max. oven voor het smelten van erts.

رالی, *ralai*, zie *غالی*.

رام, *rama*, I. eigennaam van eene incarnatie v. Visjnoe, doorgaans *Sëri Rama*, ook gebruikt als titel van den opziener der olifanten, een hooge staatsbetrekking; *rama-rama*, de reuzenvlinder, ook *koepoe-koepoe gadjah* genoemd; *rama-rama bërsila*, e. s. v. visch of schelpdier, Dul. p. 69.

II. Jav. vader; *rama adji*, vorstelijke vader, in de Pandji-verhalen meestal gebruikt in vereeniging met *iboe swari*, vorstelijke moeder, voor vorstelijke ouders.

III. *bërama-rama*, geschulpt, b.v. *bërdinding bërama-rama*, met geschulpte wanden, Pad. bovenl., *dan tërkëmbanglah pajoeng kaïndëraïn sariboe rama-rama koening*, L. L. B.

رامس, *ramas*, op Java *ramës*; *mëramas*, kneden van deeg, de ledematen masseeren, enz. Mën. kneden, uitknijpen, uitpersen; *mëramas lima*, een citroen uitpersen; *m. kaïn*, het water uit e. doek drukken; *doelapan orang akan mëramas kaki jang dipërtoewan*, H. T. Zie *përah*.

رامس, *ramoes*, behaard v. h. aanzicht, baardig; zie ook *rambai* II.

رامس, *ramis*, zie *rëmis*.

رامق, *ramak*, met e. groote vlam branden v. vuur, v.d.W. z. ook *rëmak*.

رامل, *ramal*, I. zie *رمل*.

II. *ramal*, b.v. *dikaroeniakan ramal sa'orang sahëlai djadi përingatan*, Sj. Madli, verbastering v. **رومال** Perz. zakdoek. Ook in andere sjairs.

رامو, **ramoe**; *mëramoe*, het benoedigde materiaal of de ingredienten bijeenbrengen, ook houtkappen voor het bouwen van iets, op marode gaan. H. Abd. p. 473; eigenl. schijnt het doorzoeken te beteekenen, b. v. *habislah soedah hoetan diramoe*, *Sjarif Ismaïl titak bërtëmoe*, Sj. Mans. Sj. Goemp. Sj. Ind. Kësna, na het geheele bosch doorzocht te hebben, had men Sj. I. niet gevonden; *ramoewan*, die ingredienten, dat materiaal, het gekapte hout; *ramoewan obat pëngasih*, het bijeengebrachte voor een liefdedrank. R. Chaib.

رامه, **ramah**, gemeenzaam, minzaam in den omgang; *ramah-tamah*, bijzonder gemeenzaam, vertrouwelijk en gemeenzaam; *bëramah-ramahan*, gemeenzaam of vertrouwelijk met elk. omgaan, ook z. vertrouwd maken met den inhoud v. boeken. Sadj. Mal. p. 1; *mëramahi*, iemand gemeenzaam, vertrouwelijk behandelen; *mëramahi dëngan përkataän jang lëmah-lëmoet*, iem. met zachte woorden gemeenzaam toespreken, H. Groel. 182; *përamah*, iemand die gemeenzaam, vertrouwelijk is; *mëramah-ramahi akan hati*, het hart door vertrouwelijkheid innemen.

رامي, **rami**, het bekende indische vlas, waarvan *tali rami*, e. s. v. touw, gemaakt wordt; *kain rami*, linnen; *bidji rami bëlanda*, lijnzaad.

رامي, **ramai**, druk, vroolijk, levendig, met zijn velen, sterk bevolkt; *tërlaloe ramai sëgala moeloet*, allermond was druk in de weer met pra-

ten, H. Boedj.; *di-angkat ramai-ramai*, met zijn velen opgetild worden, b. v. van een zwaar voorwerp; *bëramai-ramaian*, met zijn velen vroolijk of druk zijn; *mëramai-ramai*, met zijn velen iets doen, b. v. aanvallen op iets; *mëramaikan*, verlevendigen, levendig doen zijn; *karamajan*, vroolijkheid, drukte, levendigheid.

ران, **rana**, I. langdurig van ziek zijn, lang sukkelen, kwijnen, ook van gemoedskwalen; *mërana*, langdurig ziek zijn.

II. Skr. kampstrijd; strijdlustig, slagveld.

III. beter *ra'na* = *ratna*, zie ald.

رانغ, **ranang**, = *njaring*, Max. Zie ald.

رانف, **ranap**; *mëranap*, zich even boven de oppervlakte van iets verheffen, b. v. land in de verte boven het oppervlak der zee of het hoofd van een zwemmende boven de oppervlakte van het water.

رانم, **ranoem**, zacht van rijpheid, volkomen rijp, murw, doch niet overrijp of beursig. Mën. ook rijp van e. zweer.

رانو, **ranoe**, I. kraal om olifanten te vangen.

II. Jav. meer, plas, = *danau*.

رانه, **ranah**, Mën. laagvlakte, vallei, lage landstreek; zie *ranap*.

راني, **ranai**, Mën. *mëranai*, in droppels vallen, rollen van tranen; *hoedjan ranai*, motregen, = *rënnjai*, zie ald.

رانه, **ranih**, e. s. v. plant.

راني, **rani** = *rana* II, b. v. *kita*

lepaskan gadjah jang rani, wij laten een strijdlustigen olifant los, Sj. Sël. Dal. Zie *bërani*.

راو **rawa**, Jav. moeras, = *paja*, Mën. id.; *boeroeng rawa*, e.s.v. groote wilde duif, Mën. en d.l. Cr. id.; *pohon rawa*, e.s.v. boom met zure, eetbare vruchten; *kain rawa*, e.s.v. dunne chineesche stof voor bedgordijnen; *rawa-rawa*, moerassige grond, zie *rawang*.

راو **rawoe**; *mërawoe*, den adem inhouden; zie ook *dëngoe*.

راو **ra'oe**, zie *rahoe*.

راوت **rawat**, I. Jav. *mërawati*, zorg dragen voor, b. v. *mërawati sègala tèmpat pèradoean radja*, zorg dragen voor al de slaapplaatsen v. den Vorst, H. Gr. 17; *rawatan*, verzorging, behandeling, verpleging, onderhoud.

II. Jav. wegvagen, wegdoen, b. v. *rawat mala-poestaka patik*, mijn dierlijke gedaante (als gevolg van den vloek der goden) wegdoen, Pr. Dj.

راوت **raoet**; *mëraoet*, met een klein mes, *pisau raoet*, knutselmes, iets bewerken, de ruwe kanten afsnijden, iets besnijden; hiervan is afgeleid *rotan*, eigenl. *raoetan*, dat, wat op die wijze besneden wordt of is; *mëraoet raïh*, de rotan besnijden door ze naar zich toe te halen tusschen twee scherpe messen door, zoodat de binnenste vezels verwijderd worden. Volg. v. d. W. ook iets op europeesche wijze besnijden, d. i. naar zich toe en niet zooals de inlanders v. zich af; *toengkat itoe diraoet*, *boekannja dilarik*, die stok is met het

mes bewerkt en geenszins gedraaid.

راوت **rawit**, Jav. *rawitan* en *karawitan*, voorspel, inleiding tot een wajang, praeludium van een muziekstuk, Pr. Dj.; *mënghabiskan rawitan*, door de wajang niet te melden, waarbij de vertooner verstomt, Pr. Dj.

راوغ **rawang**, Pad. bov.l. = *rawa*, moeras, zie ald.; bosch waarin de boomen uit elkander staan, v.d.W.

راوغ **raoeng**; *mëraoeng*, huilen; *mëratap dan mëraoeng*, weeklagen en huilen; *mëraoeng mëndjèrit*, huilen en schreeuwen.

راؤء **raoep**, zooveel als men in de twee aaneengesloten holle handen kan nemen; *bëraoep-raoep*, bij handen vol; *mëraoep*, met de beide handen aldus meten of opscheppen, naar zich toestrijken of halen, zooals geld of iemands aangezicht.

راوق **rawak**; *mërawak*, blindelings naar iets schieten of werpen. Mën. op de gis iets verrichten; *rawak-rawak*, op goed geluk, twijfelachtig, onzeker, ook *mërawak rambang*, hetzelfde maar met verscheidenheid, zie *rambang*.

راون **rawan**, I. angstig, bezorgd, ongerust, aangedaan v. gemoed, b. v. door muziek of e. gedicht; *mërawankan hati*, het gemoed aandoen, meewarig stemmen; *mërawan-rawan*, bezorgdheid aan den dag leggende, Sj. Madli; ook lamenteeren, klagen, weeklagen.

II. een zevental, e. stel van zeven, v. ringen, armbanden, knoopjes enz. b. v. *kantjing sarawan*, een stel van

zeven knoopjes; *toelang rawan*, de ribben; *djala sarawan*, e. stel netten. Volgens v.d.W. is *toelang rawan* het borstbeen en Mën. is het kraakbeen.

راون rawon en *rërawon*, Batav. de naam van e. s. v. vleeschsoep.

راوند rawanda, Arab. rhabarber, Mal. *riwanda*, id.

راوه rawah, vennootschap.

راوی rawai, vischlijn, reep, nam. een lange lijn, op verschillende afstanden voorzien van korte, dunnere lijntjes, waaraan de hoeken zijn bevestigd en die men in diep water laat uitloopen. Jav. *pantjing rawé*, id.

راوی rawi, Arab. verhaler, verteller.

راهب rahib, Arab. monnik, inz. christelijke. Zie *záhid*.

راحت rahat, I. spinnewiel, wiel dat iets in beweging brengt; *tiang rahat*, spinrokken.

II. te Mal. en Sing. = rahap II; zie ald.

راهغ rahang, keel-en-mondholte; *r. hidoeng*, uitmondning van den neus in de keelholte; *toelang rahang*, kakebeen; *mëmbësarkan rahang*, een groote keel opzetten.

راهف rahap, I. dekkleed waar mede pas gestorvenen worden bedekt; *mërahap*, met zulk een kleed dekken; Mën. eenig voorwerp als deksel of overdekking op iets leggen; *përahap*, dekkleed; *bagai dirahap kain basah*, fig. als koud water op 't lijf krijgen, v.d.Tn.; met gespreide vleugels neerstrijken, v. e. vogel, voorover vallen met uitgestrekte armen.

II. totaal bedorven, onherstelbaar, zie *rahat* II.

راهو rahoe, Skr. eigenaam van den draak of het monster, dat bij eclipsen zon of maan heet in te slikken; *boelan dimakan rahoe*, maaneclips = *grahana*, zie *grahana*. Naar alle waarschijnlijkheid is het woord *përahoe*, hiervan afgeleid. Voorts *boewah rahoe*, pomum draconis. M.

راهی rahi, I. verlokking, beko-ring? *mërahi*, verlokken, bekoren? zie *birahi*, dat werkelijk het grondw. is. In het Jav. is het ook *birahi*.

II. Jav. aangezicht, gelaat.

رای raja, groot, hoofd-, voornaamste, b.v. *djalan raja*, de groote weg, heerweg, *rimbaraja*, het groote woud; *boenga raja*, de groote bloem, hibiscus rosa sinensis, op Java *këmbang sëpatoe* genoemd, omdat men er de schoenen meê poetst; *boeroeng raja*, de argusfazant, d.l.Cr. = *koewang* en *koewau*, zie ald.; *tanah raja*, het hoofdland of hoofdeiland ten aanzien van de omliggende kleinere eilanden, Sadj. Mal.; *ikan raja*, de walvisch; *dewata moelia raja*, de luisterrijke en groote goden; *boelan poernama raja*, de geheel volwassen maan; *kandang raja*, groote kraal om olifanten te vangen; *hari raja*, feestdag; *bërhari-raja*, feestvieren, het er van nemen, goede sier maken.

رایت rajit; *akar mërajit*, leucotis anceps.

رایس raïs; *mëraïs*, bij elkander vegen, van vuil of afval.

رایغ rajang, ook *gërajang*, licht

in het hoofd, katterig, niet opgewekt, lusteloos.

رایف rajap, I. *mërajap*, kruipen van planten en insecten; *dirajapi sèmoet*, door mieren bekropen, Bloeml. Zed. Verh., zie ook *rajau*.

II. Jav. de witte mier.

III. of *rajip*? e. s. v. waterdier, b. v. *maka رایف pon timbol saperti përmata dan bërbagai roepanja*, I. P.

رایو rajoe, I. weemoedig, zie *sajoe* en *iba*; *pënjakit mërajoe*? Ibr. b. Ch. hypochondrie?

II. *mërajoe*, vleien, bepraten, overhalen tot iets.

رایو rajau; *mërajau*, blindelings in 't rond tasten, zooals door duikers naar gezonken goederen; met de handen roeren, onrustig zijn met de handen, woelig, onrustig van personen, lichaamsdeelen enz.; *tangan mërajau*, onrustige, woelige handen; *mërajau-rajap*, hetzelfde met verscheidenheid, Ibr. b. Chas. Zie *rajap* I.

رایه رایه raih; *mëraih*, naar zich toehalen, b. v. iemand om hem te omhelzen, een roeiriem, trekker van een geweer enz.; met een sikkelsnijden, omdat men het te snijdene daarbij naar zich toehaalt, ook in het groot opkopen. Mën. id. b. v. *malang ta'bolih ditoelak*, moedjoer *ta'bolih diraih*, het ongeluk kan niet weggeduwd en het geluk niet naar zich toe gehaald worden, d. i. er valt niets aan te doen; *bërdjalan maraih lëngan*, bij het loopen de armen naar zich toehalen; *mënoelak mëraih*, verkoopen en koopen, handelen; *përaih*, op-

koop; *përahoe përaih ikan*, het vaartuig van een visch-opkoper. Pël. Abd. p. 7 reg. 4 v. o. mijne uitgave.

رایه rajah, I. zwak van ouderdom.

II. Jav. rooven, plunderen; meestal *mëndjarah-rajah*, rooven en plunderen.

رایه ranjah; *mëranjah*, eer dan een ander van iets gebruik maken; *soedah diranjah orang*, daar zijn de menschen al aan geweest. Mën. lastig, ongedurig, dwingerig.

رب rabb, I. Arab. Heer; *rabboe'talamina*, de Heer aller werelden = *Toehan sërwa sakalian alam*; *rabboe'lmál*, geldschietter; *arrabboe*, de Heer bij uitnemendheid, de Heere.

II. Zie *rap*.

ربا rëba, een hoop dorre takken of geveld hout, inz. op een stuk bosgrond, dat ontgonnen wordt.

ربا ribá, Arab. woeker; *makan riba*, woekeren.

رباب rabáb, Arab. e. s. v. viool, die met een boog gestreken wordt; ook *arbab* en *harbab*.

رباط ribát, Arab. band.

رباطة ribaṭat, Arab. versterking; *mëribaṭatkan*, versterken, moed geven.

رباعي roebái, Arab. een vierregelig gedicht, quatrain.

ربان rëbana, tamboerijn, handtrom met één vel; *r. rëdap*, e. s. v. tamboerijn; *bërrëbana* en *mënampar rëbana*, op de tamboerijn spelen; zie *bërbana*.

ربانی rabani, Arab. heerlijk, Sj. Madli, den Heere betreffend, godde-

lijk; godgeleerde, rabbijn. Zie *rab* I.

رباه, *roebáh*, Perz. vos.

رب, *rëbah*, zie *rabáb*.

ربت, *rëbat*, (Mën. verhinderling, hinderpaal); *mërëbat*, afsluiten, versperren van een weg, rivier, doorgang enz. Ook v. e. vruchtboom door dorens aan den stam te binden.

ربت, *rëboet*; *mërëboet*, om't eerst trachten te bemachtigen, vóór een ander iets trachten te grijpen; *bërëboet-rëboetan*, met zijn velen dat doen; *rëboetan*, grabbeling, buit, plundering, ook e. s. v. chineesch feest; *rëboet-rampas*, rooverij, Oend. Mën. *mërëboet-mërampas*, rooverij plegen, Oend. Djambi.; *mërëboet tēmpat*, zich van een plaats trachten meester te maken, zich een plaats bemachtigen, H. Boedj. ook *bërëboet akan tēmpat mēnonton*, zich eene plaats om te kijken bemachtigen. Boeng. ramp. bésar p. 66 r. 11 en 12, *saperti andjing mërëboetkan toelang*, alshonden die om een been vechten. Sprw.

ربح, *ribih*, Ar. winst, voordeel, profijt. v. d. W.

ربس, *rëboes*, slechts in water gekookt, zooals aardappelen, sommige groenten enz. *mërëboes*, aldus koken; *daging rëboes*, aldus gekookt vleesch, bouilli; *rëboesan*, zulk een kooksel. Mën. *aboes*, id.

ربغ, *rëboeng*, jonge spruit uit den grond, v. bamboe, die als groente en, ingemaakt, als tafelzuur gegeten wordt; *poetjoek rëboeng*, e. s. v. puntachtig versiersel aan lijstwerk en aan den rand van gebatikte saroengs;

mërëboeng, spruiten vormen, van de bamboe, z. als jonge bamboespruitjes voordoen in het klein van de uitgezaaide rijst, ook van een baard en van uit elkandergaande wolken, en uitkomen van vederen.

ربغ, *rëbing*, e. s. v. vaarttuig? Abd. sch. wrdb.

ربق, *rëbak*, groote ruit in e. stof.

ربن, *rëban*, afgesloten ruimte onder een huis op palen, gebruikt tot hok voor pluimgedierte en klein vee, Oend.

ربو, *rëbo*; *hari rëbo*, Woensdag, *malam rëbo*, Dinsdagavond; Arab. **اربعاء**.

ربده, *rëbah*, neerstorten, omvallen; *rëbah-rempah*, waggelend omvervallen, zie *rempah*; *rëbah lajar*, neerstorten als een zeil, wordt gezegd v. dronken lieden, die in elkander zakken, H. Boedj., *mēmberi rëbah*, doen mislukken, doen in het water vallen, o. a. van een spel, b. v. *përmañan djangan dibëri rëbah*, Ibr. b. Chas. laat het spel niet mislukken; *rëbah bangoen*, vallen en opstaan; *mërëbahkan dirinja*, z. laten vallen, b. v. van vermoeidheid; *mërëbahkan toembak*, de lans vellen, b. v. *gong bërboenji doewa kali, sama mërëbahkan toembaknja*, Hik. Naja Koes. de gong gaf tweemaal geluid, toen velden zij gelijkelijik hunne lansen. Zie ook *rabah* II.

ربي, *rëbai*, beneden het gewenschte punt, van de richting v. e. vaarttuig.

ربي, *rabbi*, Arab. mijn Heer, mijn God; ook den Heer toegewijd.

ربي **rabija**, Ar. dagelijksche uitgaven of behoeften, vertering. Zie *bijaja*.

ربي **roebija**, Arab. den Heer toegewijde, godsdienstige vrouw. Ook *roebijah*.

ربيعة **roebijat**, Arab. woeker.

ربيع **rabī**, Ar. de lente; *rabioe-^láwal*, de 3^e en *rabioe-^láchir*, de 4^e maand van het Moh. jaar. Mal. *rabia*.

ر **rat**, I. ook *erat* en *herat*, vast ineen, b.v. van vast gestampten grond; vast, hard van vleesch, strak aangehaald van een band, dicht opeen gedrongen van een menschenmassa, rondom, algemeen, veelvuldig v. het afvallen van vruchten. H. Abd. p. 472; hard, stevig door, van werken; *soedah rat*, 't is reeds beklonken, besloten van eene zaak; *mengërat*, vast aanstampen v. den grond, strak aanhalen v. e. bindsel; *sagënggam rat*, een stevige vuist vol; *bërrerat-ëratán*, e. vaste afspraak met elkander hebben of maken.

II. de wereld, = *alam*; *adining rat*, Jav. wereldvorst = *sjah-alam*. Zie *hing*.

ر **roet**, in staat, bij machte; *mengëroetkan*, in staat stellen, v. d. W. Dit laatste doet een *eroet* of *këroet* als grndw. vermoeden.

ر **rëta**, = *arta* en *harta*, zie ald.

ر **rëta'**, zie *rëtak*.

ر **rëtas**, getornd v. e. naad; *mërrëtas*, tornen, opentornen v. eenig naaisel; licht openrijten, schrammen van de huid, eene voor snijden in

snijwerk; *kërismoë tiada mërrëtas djangat*, uwe kris schramt de huid niet; *pisau përrëtas*, tornmes.

ر **ratoeng**, Mën. = *rëstoeng*, zie ald. Ook de droes bij paarden; *diratoeng*, door de droes aangetast, b.v. *sakandang koeda hamba mati diratoeng*.

ر **rëtoeng**, wanorde, onlusten, opschudding, b. v. *tatkala rëtoeng nëgari Pëlembang*, tijdens de onlusten te Palembang. R. v. Eys. Mal. br.

ر **rëtak**, barst, gebarsten, b. v. van glas en aardewerk, bamboe en derg. harde voorwerpen; *r. tangan*, de lijnen in de hand; *rëtak-rëtak mëntimoen*, kleine barstjes in groote hoeveelheid, b. v. in slecht aardewerk; *mërrëtak*, barsten; zie ook *ratká* Arab.

ر **rëtok**; *mërrëtok*, iemand alle werk laten doen, voor alles gebruiken.

ر **ratká**, Arab. ondoordringbaar voor den beslaper, v. e. vrouw, die voor den coïtus ongeschikt is; een der geldige redenen voor echtscheiding, Oend.

ر **rëtal**, zie *hartal*.

ر **ratna**, Skr. juweel; prinses; *ratna tjampaka*, topaas; *ratna moetoë mánikam*, paarden, juweelen en robinen.

ر **rëteh**; *mërrëteh*, knetteren, zooals b. v. zout in het vuur; door de zonnehitte kleine waterpuistjes krijgen of vertoonen, v. de huid, v. d. W. mogelijk beter: bladderen. Dit zal wel het grndw. van *bërtih* zijn, zie ald.

رتي *rėti*, zie *erti*.

رجاس *rədjasa*, e.s.v. boom, elaeo-
carpus speciosus. met fraaie bloemen,
L. Zie K. Tab. p. 41.

رجب *rədjab*, Arab. naam der 7^e
maand van het Moh. jaar.

رجع *roedjōē*, Arab. Zie *roedjoek*.

رجع *rədjang*, I. *mərədjang*, op-
breken van steenen met een koevoet
of breekijzer; *pərədjang*, koevoet,
breekijzer = *alabangka*, zie ald.

II. onbepaalde afstand, b.v. *sarə-
djang koeda bərlari*, een afstand als
een paard afdraven kan; *sarədjang*,
mata mēmandang, een afstand zoover
het oog reikt.

III. in de astrologie: dier, dat een
v. de dertig dagen der maand regeert
en gunstig of ongunstig maakt voor
het beginnen v. ondernemingen; de
teekens v. de maandierenriem en de
daarmede verbonden voorzeggings-
kunst.

IV. de naam van een landstreek
op de Westkust van Sumatra.

رجق *rədjoeq*; *mərədjoeq*, voor-
waarts in de hoogte springen, zooals
e. kat op de tafel, ook het springen
of hippen van vogels.

رجقي *rədjəki*, zie *rezəki*.

رجم *rədjām*, Arab. *mərədjām*,
steenigen, ter dood brengen door stee-
niging, inz. v. overspelige vrouwen.

رجن *rədjān*, persing, persloop,
dysenterie; *batoek rədjān*, kinkhoest;
mərədjān, pijnlijk persen, drukken;
ook een schuldenaar persen tot beta-
ling, herhaaldelijk dringend manen.

رجوڠن *radjoengan*, Jav. e.s.v.
gespikkelde krab; zie *randjoeng*.

رجون *radjoena*, zie *ardjoena*.

رجه *rədjah*; *mərədjah*; lomp en
onverschillig voortloopen of strompe-
len, zooals b.v. een eend, onbesuid
en lomp vooruitdringen; *mərədjah-
kan*, iets tegen iets doen aanbouwen,
b.v. een kar, paard, olifant enz., Hik.
Tjik. Wan. Pat.; *pərədjah*, e. lomperd.

رجيم *radjim*, Arab. gesteengd,
inz. v. den duivel, die door Abraham,
toen hij hem in verzoeking wilde
brengen, met steenen werd gewor-
pen, b.v. *naōēdzoe billahi min assjai-
tāni arradjim*, wij nemen onze toe-
vlucht van den gesteengden duivel
tot God.

رج *rətja*, Skr. afgodsbeeld, zie
artja.

رجان *rətjana*, ook *rantjana*,
zie aldaar.

رجف *rətjoep*; *mərətjoep*, in me-
nigte opspringen, van kleine visschen
of garnalen, uitbotten van erwten,
graan, gras en derg.

رجق *rətjak*, I. schaarsche en
ondiepe pokputten, ook *tjērətjak*, v.
d. W. Van dit laatste is kennelijk
tjētjak het grondwoord.

II. *mərətjak-rətjak*, elkander ver-
holen lonken toewerpen.

رجق *rətjik*, spat, sprenkel; *mə-
rətjik*, spatten, sprenkelen; *mərətjik-
kan*, iets sprenkelen; *mərətjiki*, be-
sprenkelen, bespatten; *pərətjik*, spren-
kelaar, sprenkelkwast, ook = *rətjik*.

رحل *rahal*, Ar. woning, verblijf,
plaats waar men halt houdt; kleine

zadel voor een kameel, lessenaar voor het boek bij het lezen. Voor het laatste gebruiken de Mal. *riḥal*, zie *lihar* en *lekar* II.

رحم **rahim**, Arab. de baarmoeder, uterus.

رحمان **rahmán**, Arab. albarmhartig; *arraḥmán*, de albarmhartige, d.i. God; *bismillahi arraḥmani ar-raḥimi*, in den naam van den albarmhartigen en goedertieren God.

رحمة **rahmat**, Arab. barmhartigheid; *poelang karahmat Allah*, tot Gods barmhartigheid terugkeeren, d.i. sterven.

رحيم **ráhím**, Arab. barmhartig; *arraḥim*, de barmhartige bij uitnemendheid, God; *běrboewat rahim*, barmhartigheid bewijzen; zie *rahmán*.

رخ **roech**, Arab. een fabelachtig groote vogel; ook het kasteel in het schaakspel. Zie *garoeda*.

رد **rad**, Ned. raad, vereeniging van beraadslagende personen; *rad pan india*, raad van Indië; *rad sambang*, omgaande rechtbank.

ردا **rěda**, bedoord, minder hevig van wind of golven; ook van den regen, ziekten, hartstochten; verademing, verpoozing; ook *tědoeh*.

ردس **rědas**; *měrědas*, recht op iets afgaan, b.v. op den vijand, iem. op het lijf rukken, b.v. een vijand, schuldenaar enz.

ردغ **rědang**, lauw, tusschen koud en warm, alleen in eigenlijken, niet in fig. zin? Zie *radang*.

ردث **rědap**, e. s. v. kleine tam-

boerijn. Niem. bl. p. 79 r. 5, 4° dr. Ook bij M. en F.

ردى **rědoep**, betrokken, donker van de lucht; bedekt door wolken van de zon, niet helder schijnend; flauw brandend van e. vuur, ook gedempt v.e. geluid, b.v. Niem. bloeml. I pag. 79 4° dr.

ردى **rědik**, ook *hardik*; *měrědik*, op een strengen toon bestraffen, berispen, doorhalen.

ردم **rědam**, I. het geluid van een trom; ook e. s. v. handtrom.

II. flauw zichtbaar of flauw hoorbaar door den verre afstand, b.v. *soewara toewan poetěri itoe těrłaloe rědam boenjinja.... karěna těrłaloe sangattinginja*, destem van Mevrouw de prinses was uitermate flauw het geluid ervan.... want zij bevond zich buitengewoon zeer hoog, Dew. Ind. Měng. Sj. Abd. Moel.

III. *rěmoek-rědam*, vermorzeld en aan gruis, kort en klein, aan duizend stukken.

ردا **rědah**, I. bedoord van wind, golven, driften enz. ook *rědoeh*, terwijl anderen *rěda*, hebben, zie ald.

II. *měrědah*, aangevaren het hoofd bieden, trotseeren.

III. Zie *pěrědah*.

ردة **riddat**, Arab. afvalligheid van het geloof, apostasie. Zie *moertad*.

ردى **rěrak**, = *těrak*, zie ald.; *měrěrak*, uit zijn verband brengen, door scheuren, ook ontleden van een beest.

رداق **razák**, die het al van levens-

onderhoud voorziet; *abdoerrazák*, diernaar v. d. Albehoeder.

رژي *rěžeki*, Arab. levensonderhoud, dagelijksch brood.

رس *ras*, I. Hind. teugel van een paard, Max. en Sw.

II. klanknabootsend woord voor een ritselend geluid; *roes*, id. doch doffer.

رسا *rěsa*, I. aandrang, drang tot iets; *měřsa*, aandringen, aandrijven; *dirěsa*, aangedrongen, aangedreven.

II. e. s. v. boom, die hout levert, dat geschikt voor bootjes is. Soorten zijn: *rěsa boekit*, en *r. paja*. Zie *rěsak*.

رسالة *risálat*, Arab. wat gezonden wordt, gezant, bode, brief, missive; *risálat almoeħabbat*, een brief van toegenegenheid.

رست *rěsat*, e. s. v. varenplant. Zie *rěsam*.

رستغ *rěstoeng*, zweren aan den neus, plumbago rosea; *r. koetji*, stinkende en syphilitische neuszweren, volg. v. d. W. ook kanker in den neus; Jav. *lěstroeng*, id. Měn. *ratoeng*, id. Zie *rětoeng*.

رستو *rěstoe*, van het Jav. *estoe*, Skr. *wastoe*, zie ald.; *měřestoni*, zegenend toespreken, zegenspreken, van goden of heilige mannen, b.v. *maka Batara Kala pon mēřestoni pëndjara itoe*, *titahnja*, B.K. nu sprak die gevangenis zegenend toe, zeggende... Mes. Kag.; *maka sęgala bikoe brahmana pon samoewanja bēřdiri mēřestoni raden Enoe itoe*, *męngatakan: Salamát sampoerna*, id.; *běrapa ditawar Goeling Raķna dęngan rěston-*

nja, tiada djoega hilang, id. en op verschillende andere pll.; *satělah dirěstoni bikoe brahmana, makapandji Wira Soekma pon naiklah pērarakán*, Pr. Dj.; *laloē bēřarak kapantja pēr-sada, dimandikan bini ratoe jang toewa-toewa dan dirěstoni bikoe brahmana*, id. op meerdere pll. Zie ook *setoe*, *estoe* en *soewasti*.

رשאپ *rěsap*; *měřsap*, een onbekende of onbegane plaats blindelings binnendringen, volg. Pijn. het Arab.

رساب *rěsab*, Ibr. b. Chas.

رשאک *rěsak*, I. e. s. v. boom, die hout levert voor huis- en scheepsbouw. Zie *rěsa*.

II. geschild van hout, d. B.

رسيك *rěsik*, I. Jav. schoon, helder, = *rěsih*, zie ald. en ook *ristik*.

II. fel van hitte, schel van geluiden, knetterend zooals van hard papier, dat gefrommeld wordt; zie ook *měřsik*.

رساكسا *rasaksa*, zie *raķsasa*.

رسام *rasam*, Arab. gebruik, gewoonte, Ibr. b. Chas.; *ħoekoem rasam*, wet door gewoonte of gebruik.

رسم *rěsam*, e. s. v. varenplant, waarvan de Maleiers hunneschrijfpennen, *kalam rěsam*, vlechtwerken e. s. v. fuiken maken; *akar rěsam*, e. s. v. vezelstof, waarvan men sigarenkokers en derg. maakt. Soorten van die varens zijn: de gewone *rěsam*, *r. gadjah* en *r. pijai*.

رسمال *rasamala*, Skr. e. s. v. boom met zeer welriekend, harsachtig hout.

رسمي *rěsemi*, van *rasam*, Arab. wijze, manier, gebruikelijk, in de

mode; *rësëmi babi*, varkensmanier, door den neus knorren als e. varken.

رسن *rësan*; *mërësan*, zich een gezegde van een ander aantrekken, op zich toepassen; *mërësan*, een gezegde op zich toepassen; *mëlihat rësan bëhasa sëgala hamba Allah?* Hik. Am. Hamz.

رسول *rasóel*, Ar. gezant, apostel; *rasoel Allah*, de gezant Gods; zoo noemen de mohammedanen Mohammed; *dëmi rasoel illahi*, bij den gezant Gods.

رסה *rëсах*, door onaangename gewaarwordingen aangedaan, niet welgehumeurd. Mën. ongerust, bezorgd over iets; *mërëсах*, zich ongerust of bezorgd maken.

رسي *rësi*, Skr. een heilige, heilig kluizenaar; *maha rësi*, grootheilige. Zie ook *rasi*.

رشيد *rasjíd*, I. Ar. leidend langs den rechten weg.

II. het Eng. receipt, reçu, kwitantie.

رضا *ridlá*, Arab. welbehagen, toestemming, tevredenheid; *ridla Allah anhoe*, Gods welbehagen zij over hem; *ridlalah akoe mati*, dan ben ik bereid te sterven; *karidláän*, hetzelfde als *ridlá*; *dëngan ridla soeaminja*, met toestemming of het welnemen van haren echtgenoot; *mëridlákan*, tevreden met iets zijn, iets toestemmen. Zie ook *radlia*.

رضوان *ridloewán*, Ar. de engel die de wacht houdt aan de poort van het paradijs, portier van den hemel-poort.

رضواني *ridloewáni*, Ar. tot het paradijs behoorend, het paradijs betreffend.

رضي *radlia*, Arab. hij is voldaan; *radlia Allah anhoe*, God zij voldaan over hem. Zie ook *ridlá*.

رضي *ridlá*, Arab. genoeg, toestemming, welbehagen.

رطب *roetab*, Arab. een versche, zachte dadel.

رعية *rājat*, Arab. onderdanen; leger, volk.

رغ *rang*, I. schel geluid, zooals van metalen bekkens; *ërang-rangan*, schelklinkend, luidklinkend, R. Pas. p. 100, ook *dërang*.

II. klad, concept, = *boeram*; *tanah rang*, onbebouwd land, Sw.

رغ *roeng*, overloop v. de vorstelijke woning, *astana*, naar de *balai* of gehoorzaal; hiervan *balairoeng*, gehoorzaal, audientie-zaal, daar die met zulk een overloop aan de voor-galerij van de *astana* verbonden is.

رغ *reng*, I. dun latje op een dak, panlat, waarop de pannen worden gelegd of waaraan de *atap* wordt gebonden; *mëreng*, de gedaante v. zulk een latje vertoonen, erg mager zijn. Meestal gebruikt tot versterking van *koeroes*; zie ook *mëreng* en *kasau*.

II. klanknabootsend woord, helderder dan *rang*; *reng-reng*, zie *rang*.

رغ *ring*, schel geluid, helderder dan *rang*, = *dëring*. Zie ook *kasau*.

رغت *rëngat*; I. *mërengat*, bij vlagen of scheuten aankomen, van pijnen, bij tusschenpoozen steken,

aankomen en weer overgaan, snijdingen, krampen hebben.

II. *rəngat-rəngat*, kleine bersten.

رغت *rəngoet*; *məřəngoet-rəngoet*, pruttelen, grommen; zie *soengoet*.

رغت *rəngit*, e. s. v. kleine, stevende vliegen, kleiner dan de *agas*, v. d. W. Volg. mijn Schr. Jav. = *agas-agas*, Mal. e. s. v. kleine muskiet.

رغد *rangda* = *randa* I. Zie ald.

رغرم *roengroem*, Jav. v. *haroem*; *ngəroengroem* en *məroemroem*, een vrouw zoete woordjes toespreken, liefkoozen.

رغس *rengsa*, = *rensa*, traag, loom, lusteloos, vadzig; *mərengsa*, traag enz. worden.

رغس *rəngas*, vernis; *pohon rəngas*, de vernisboom met fraai rood meubelhout. Van dezen boom maken de Chineezen hun houtvernis of *tjat*. *Boewah rəngas*, e. s. v. koekjes; *məřəngas*, ook verglazen van aardewerk.

رغس *rəngoes*, norsch, stuursch, korzellig; *məřəngoes*, norsch, stuursch zijn, zich zoo toonen.

رغسغ *rangsang*, I. ook *ransang*, sterk prikkelend v. e. reuk; *məřangsang*, prikkelen, aanvuren, den moed opwekken door drank of prikkelende spijzen, door geroep of muziek enz.; *pəřangsang*, het middel daartoe gebezigd; *makan pəřangsang*, een middel daarvoor innemen. Prab. Dj.

II. Jav. *məřangsang*, bestormen v. een vesting, Pr. Dj. b. v. *pada bitjara beta kita-rangsang djoega grogolnja malam ini*, naar mijn oordeel is het 't beste als wij dezen nacht zijne ver-

sterking maar bestormen. Volg. C. met een ladder beklimmen.

رغسغ *rongsing*, ook *ronsing*, ontevreden, gemelijk, het land hebben, brommen, grommen, zie ook *rosing*.

رغغ *rəngang*, ook *rəngoeng*; *məřəngang*, overeind gaan staan, te berge rijzen, van het haar, de vederen enz. ook zich uitzetten v. de neusvleugels.

رغف *rəngap*, *məřəngap*, gewijzigde vorm van *bəřngap* of *bəřəngap*, zich verademen, eens uitblazen; zie *ngap*.

رغق *rəngak*, e. s. v. zoutwaterschelpdier met groote, scherppuntige horenschelp.

رغك *rangka*, I. geraamte, zoowel van levende als levenlooze voorwerpen, skelet. Zie ook *bəřngarak*.

II. Jav. scheede, omhulsel, overtrek; *məřangkakan*, omhullen met iets; *kain dirangkakannya pada moekannya*, zij omhulde haar gelaat met dat kleed.

III. = *ringga*, d. l. Cr. Zie ald.

رغكس *rangkoes*; *məřangkoes*, op zich nemen, ook van een werk.

رغكس *ringkas*, op Java *ringkès*, samengetrokken, verkort, beknopt, b. v. van een verhaal; *məřingkasakan pəřkataän*, het verhaal of de rede bekorten; *ringkasan soerat*, de beknopte inhoud van een brief.

رغكس *roengkas*, e. s. v. groote pareloester.

رغكس *ringkis*, zie *dingkis*.

رغكغ *rangkong*, I. *məřangkong*, nederhurken; z. *rangkak* en *rongkok*.

II. onderstel, d. B.

رنگ, **rangking**, groote mand of korf met deksel, sluitmand; *kërangkingan*, bergplaats voor rijst. Sadj. Mal. en B. Ramp. Këtj. p. 115. Zie ook *rangkiang*.

رنگ, **rongkong**, windpijp, blaaspijp; *rongkongan* en *kërongkongan*, de luchtpijp, strot, slokdarm; *rongkongan poenggoeng*, de heiligbeensholte. Mën. *rakoengan*, ook *rangkoengan*, strot, slokdarm, keel; *këring rakoengan*, droog in de keel; *lapang rakoengan*, gulzig; *boeloeh rakoengan*, bron van inkomsten, middel van bestaan; zie *rakoeng*.

رنگ, **ringking**; *mëringking*, aanslaan, gillend blaffen van honden bij het zien van wild.

رنگ, **rangkap**, I. dubbel, paar, inz. v. lange, dunne voorwerpen, zooals pieken en derg., en ook wel bundel v. die voorw. b.v. *sarangkap toembaķjang doelapan batang banjaķnja*, C. en S., e. bundel lansen v. acht stuks; *bërangkap*, dubbel zijn, b.v. *bënanğ bërangkap*, dubbele draad; *bërdjalan bërangkap*, twee aan twee of drie aan drie gaan; *mënarì bërangkap-rangkapan*, bij paren dansen; zie ook bij *angkap*.

II. *mërangkap*, met de holle hand vangen, zooals b.v. een kapel; in een neerslaanden val vangen; *përangkap*, zulk een val, rottenval; ook een val voor dwergerten. Boeng. ramp. p. 44, *përangkap matjan*, in het Palemb. een tijgerval.

III. = *langkap*, b.v. *ëmpat poeloeh rangkap*, een volle veertig; *përangkap*, stel van iets, b.v. *mangkok sapërangkap*, een compleet stel kopjes.

IV. e. s. v. boom, die timmerhout levert, geschikt voor binnenhuisbouw.

رنگ, **rangkoep**, in elkander loopen tot één geheel, van wenkbrauwen, b.v. *matanja pon djoeling*, *këningnja rangkoep* **رنگ**, zij had scheele oogen en hare wenkbrauwen liepen ineen? H. Boedj., mogelijk *roengkoep*, zie ald. II.

رنگ, **roengkap**; *mëroengkap*, = *mënjërboe* Keasb. zie *sërboe*.

رنگ, **roengkoep**, I. schuin tegen elkander oplopend en met de boorden den grond rakend, zooals b.v. een gevouwen mat, *kadjang roengkoep*, die aldus opgezet voor schut dient, of als de zijvlakken van een dak, *atap roengkoep*, dat zeer laag afloopt, waardoor nagenoeg niets van de wanden van het huis te zien is; *mëroengkoepkan*, tot op de boorden nederrijgen.

II. of *roengkoeb*, Jav. overheen hangen, overdekkend neerhangen, van takken, haar enz. overgroeid van een pad, van den mond door den knevelbaard.

رنگ, **rangkaķ**, I. ook *rakaķ*; *mërangkaķ*, op vier pooten of op handen en voeten gaan, op handen en knieën kruipen; ook fig. van lezen: kruipend, langzaam; *sirangkaķ*, de kruiper, e. s. v. landkrab.

II. e. s. v. eetbaren zoutwatervisch,

v. d. W. mogelijk is *sirangkak*, bedoeld, zie I.

رڭق *rangkik*, e. s. v. zoutwaterschelpdier, waarvan drie soorten: *r. bëtoel*, *r. mata-datjing* en *r. bëlang sawah*.

رڭق *rongkok*; *mërongkok*, met de handen op de knieën rustende voorovergebukt gaan om ergens onderdoor te komen.

رڭق *ringkik*, I. *mëringkik*, hinneken van een paard.

II. *mëringkik*, ergens alschuddende met het lichaam onderdoor kruipen, b.v. door struiken en takken.

رڭك *rangkoel*, Jav. omhelzen.

رڭم *rangkoem*, zoo veel als men ineens nemen kan; *mërangkoem*, met beide handen ineens nemen, b.v. eene hoeveelheid boeken; samenvatten.

رڭم *rëngkam*, e. s. v. zeegras.
رڭن *roengkoen*; *karoengkoenan*? b.v. *tiada akoe bërikan anakkoek akandia, karëna anakkoek lagi këtjil, ija soedah bësar pandjang, lagi bërbini dan bërgoendik, lagi karoengkoenan chabarnja*, Pr. Dj. Zie *roengkoeh*.

رڭو *roengkau*; *mëroengkau*, in het aangezicht hangen, van de hoofd-haren.

رڭك *rëngkoh*; I. *mërëngkoh*, met kracht naar zich toehalen, strak aanhalen. Mën. *rangkoeh*, id.; *sëgala rãjat mërëngkoh dajoeng*, Sj. Sël. Dal.

II. *mërëngkoh*, kraken v. e. boom die geveld wordt (P), C. en S.

رڭك *rëngkoh*; *mërëngkoh*, oppakken, zoodat men zich niet kan verroeren, v.d. W.

رڭك *rengkeh*, mager en krom door ouderdom of ziekte.

رڭك *roengkoeh*, ouwelijk, er ouder uitzien dan men is; *doedoek roengkoeh*, zitten als een oud mannetje; *karoengkoehan*, verouderd, te oud geworden, Pr. Dj.

رڭك *rangkai*, wat tot één verbonden is, trosje; *rangkai hati*, band die 't harte bindt, liefkoozingswoord; *boewah sarangkai*, vruchten aan één trosje, zooals onze kersen; *asamrang-kai*, tamarinde aan trossen; *mërang-kai*, aaneenbinden, verbinden, aaneenhechten, samenknopen; *rangkaian hoeroef*, letterverbindingen; *rangkaian përkataän*, woordverbindingen; *përangkaian*, verbinding, samenbinding. Mën. tros, steel, pees = *tangkai*.

رڭك *rongkai*; *mërongkai* = *ikatani diboeka*, Abd. sch. wrdb. dus losmaken van iets dat gebonden is; *rongkai tali ini* = *loetjoetkan tali ini*, Max. Mën. *mërongkaikan*, ontwortelen, met den wortel uitrukken.

رڭك *ringkai*, droog niet versch, ook droog van hout, planken, vaartuigen, land enz.; *këring ringkai*, in zijn hart droog van timmerhout, Mal. Sam. II: 241; *mëringkai*, drogen van hout en derg.

رڭك *rëngkiang*, kleine rijstschuur op palen, = *langkiang*, Mal. Mën. id. Zie *rangking*.

رڭك *rangga*, I. oververmoeid; *mëranggakan dirinja*, zich overwerken.

II. *rangga* als grndw. komt voor Pël. Djin. gewei; *roesà bërangga*,

hert met getakte horens. Voorts het voorste gedeelte van de kruin van het hoofd, het haar op het voorhoofd, een hanekam, b.v. *djikalau pada ranganja goeoger ramboet kapalanja en ajam bëranga*. M. Hiervoor heeft R. v. Eys. *rangka*. Zie *angga*.

III. Jav. klein-adellijke titel, onder dien van *mas*.

IV. *roenggoe-rangga*, in wanorde met verscheidenheid, b.v. van het haar als een raagbol, van de kleeding enz.

رنگ, *rèngga*, ook *kèrèngga*, de groote, roode mier, die op vruchtboomen leeft.

رنگ, *rongga*, I. holte, opening, gat, ook in een boom; *rongga toeboeh*, de openingen van het lichaam; *rongga pèroet*, de buikholtte; *bèrongga*, hol van binnen, b.v. *patoeng itoe bèrongga dalamnja*, dat beeld was van binnen hol, de Holl. 6e dr. pag. 113; *mèrongga*, een holte vormend; *mèrongga kadalam*, naar binnen gewelfd zijn.

II. kreupelbosch zonder paden, dicht begroeid bosch, ontoegankelijk oord, b.v. *koeboe-koeboe dalam rongga*, verschansingen in een ontoegankelijk oord. M.

III. bekkeneel, hersenpan, C. zal wel onder I behooren en de holte in het hoofd voor de hersenen betee-kenen.

رنگ, *ringga*, het huisje bovenop een olifant, waarin men zit; de korven aan weerszijden van een kameel of lastdier, d.l. Cr. id. en ook *rangka*.

رنگت, *ranggoet*, kramp; *ranggoet pèroet*, snijdingen in den buik, M.

رنگت, *rènggat*, kring, zooals b.v. aan de horens van vee en aan den stam van sommige boomen.

رنگت, *rènggoet*; *mèrènggoet*, een afhangend voorwerp heen en weer trekken, rukken. Mèn. met haast, drift of geweld aan iets trekken of iets afrukken; *mèrènggoet-rènggoet ramboetnja*, zich de haren uitrukken, Am. Hamz.; zie ook *ragoet*.

رنگت, *ringgit*, I. inkervingen in den rand van iets, b.v. van een muntstuk, kartelrand, gekarteld; hiervan de naam *ringgit* voor dollar, spaansche mat; *ringgit kipas*, dollar met den pijlenbundel, Sj. Abd. Moel. en B. ramp.; *ringgit mariam*, de zogenoemde pilaarmat; *r. bèsar* of *r. kàin bèsar*, spaansche mat met de beeltenis van den koning van Spanje in romeinsch kostuum; *r. boeroeng*, of *r. garoeda* en *r. goerdan*, samentr. v. *garoedaän*, de Mexikaansche dollar, zoo genoemd om den arend, die er op afgebeeld is; *r. kapala*, ons Nederl. 2¹/₂ Guldenstuk, ook *r. tènkorak* genoemd; *r. boenga sambau*, dollar met een kartelrand, die op den bloesem van het *sambau*-gras gelijk; *r. dada oelar*, dollar met een kartelrand, die op slangenschubben gelijk; *r. djaniik* = *r. boeroeng*.

II. Jav. tooneelpop, wajangpop; publieke danseres.

رنگس, *ranggas*, I. ontbladerd en dor, een dorre tak; *mèranggas*, haar of bladeren grijpen en afrukken, ontbladeren, bladerloos worden, zich als dorre takken voordoen, ook ruien v.

vogels, b.v. *ajam mëranggas*, een kip die ruit; zie *rajas* en *loeroeh*.

II. e.s.v. korf om de visch te overstolpen en zoo te vangen, overeenkomende in vorm met de *sërkap*, C. en S.

رغكس *ronggas*; *mëronggas*, met een ruk uittrekken, b.v. een tand, e. deur uit hare hengsels; openbreken van een kist; Mën. *mëronggas*, met geweld uit zijn verband doen, uittrekken, afbreken, openbreken.

رغكس *rengges*, schaarsch, dun bezet met vruchten, bladeren of tanden; *mërengges*, zich ontbladeren, schaarsch worden van vruchten, bladeren, tanden.

رغكغ *rangoeng*, I. *mërangoeng*, op handen en voeten scharrelen zonder vooruit te komen, zooals kleine kinderen.

II. e.s.v. reiger, grooter dan de *bangau* en die zeer tam gemaakt kan worden; *r. babi*, een grooter soort.

III. stuk hoorn aan e. vischsnoer; *mëmainkan rangoeng*, fig. voor gevaarlijk spel spelen, daar de rangoeng, als er een groote visch aan trekt, licht kan afbreken.

رغكغ *rënggang*, wijd uit elkander, niet dicht, open van een reet of naad, dus ook lek; voorts ook van schrift, Sadj. Mal. p. 3, het tegenovergestelde van *rapat*; ook verwijderd, verkoeld van personen jegens elkander; *mërënggang gawé*, in het Palemb. een vrouw onbehoorlijk in den arm grijpen om haar tot ontucht over te halen, zie ook *ragang*; *mërënggangkan*, lossen, wijder uit elk.

maken; *dirënggangkannja sèdikit pintoe itoe*, zij openden de deur een weinigje, H. Abd. 365; *tatkala radja itoe mënghampirkan Aboe Tamám itoe kapadanya, maka rëngganglah sègala mantëri itoe daripada radja*, toen de Vorst A. T. tot zich deed naderen ontstond er eene verwijdering tusschen den Vorst en zijne ministers, H. Gr.

رغكغ *rongging*, Jav. publieke dansmeid.

رغكق *ranggak*, opzettelijk op het droge gezet, van e. vaartuig; *më-ranggakkan përahoë*, e. vaartuig op het droge zetten, M. S.

رغكق *ronggok*, I. ineengedoken van ouderdom; in een hoop of troep, v. levende wezens; hoop, troep; zie *longgok*.

II. Mën. pand, onderpand; *më-ronggokkan*, iets tot pand of onderpand geven. Zie *ranggau*.

رغكق *ringgik*; *mëringgik-ringgik*, aanhoudend op iets aandringen, b.v. op het aangaan van e. huwelijk.

رغكل *rangoel*; *mërangoel*, van onder naar boven tegen iets stooten, zooals b.v. een sloep tegen e. grooter vaartuig.

رغكم *rënggam*, e.s.v. werktuig? om de rijst te oogsten, d. l. Cr.

رغكو *roenggoe*; *roenggoe-rangga*, op allerlei wijze in wanorde, b.v. van de haren als een raagbol, de kleeren enz.

رغكو *ranggau*; *mëranggau*, als pand voor de zekerheid eener schuld in het huis van den schuldeischer

wonen (spreekende van eene gehuwde vrouw), *doedoeĳ mëranggau hoetang*. M. Zie *ronggok* II.

رغكه, *ranggah*; *mëranggah*, al de vruchten plukken, rijp en onrijp, v. d. W. inzamelen v. boomvruchten; *moesim mëranggah*, tijd voor de inzameling der boomvruchten.

رغكينن, *rangginan*, Jav. e. s. v. versnapering v. kleefrijst met palmsuiker.

رفاعة, *rafaāt*, Arab. verheffing van de stem.

رفع, *rafā*, Arab. opheffing, verheffing, b.v. van de handen bij het bidden; *mërafakan*, in de hoogte heffen, met eerbied aanbieden, b.v. e. brief, = *mëndjoendjoengkan*.

رفع, *rafā*, Arab. hoog, verheven, hoog in rang, uitstekend; *arrafa*, de Hooge bij uitnemendheid, d. i. God.

رڤ, *rap*, I. en *roep*, klanknabootsend woord voor een geluid als van pagaaïen, die bij het scheppen op het boord neerkomen, of van het kraken der vingerleden, of het kerven van tabak; *mëngërap*, tabakkerven, ook andere dingen, die droog zijn; *pëngërap*, kerver en kerfmachine; *pëngërapan*, kerving, knapperend eten; *rap-roep*, met verscheidenheid; zie ook *dërap* en *dëroek*.

II. *tanah rap*, gecultiveerd, bebouwd land, Sw.

رڤاوان, *roepawan*, Skr. welgevormd, v. e. goed uiterlijk; zie *roepa*.

رڤات, *rëpat*, e. s. v. boom, die een eetbare, groene vrucht draagt, langwerpig rond, ter grootte v. e. jutte-

peer, zonder pit en zoet van smaak. Zie *këdondong*.

رڤت, *rëpoet*, verrot, vergaan, verlegen, verteerd, inz. v. hout; gemakkelijk brekend of loslatend, gemakkelijk uit te trekken of te plukken van vederen.

رڤت, *rëpot*, verb. Ned. rapport, melding.

رڤس, *rëpas*, broos, niet taai, licht brekend of barstend van ouderdom; zie *rëpak* en *rapoeh*.

رڤس, *rëpis*, brokkelig, b. v. van een koek.

رڤع, *rëpang*, effen, niet met uitstekende punten; *mërëpang*, effenen, gelijkmaken, dus afsnijden, afknippen, afvijlen, afslijpen, afzagen om iets gelijk te maken; *mërëpang gigi*, de tanden gelijk afvijlen.

رڤق, *rëpak*, = *rëpas*, zie ald.

رڤن, *rëpen*, Jav. zangstuk, liedje.

رڤوي, *rëpoewi*, los, rul, mul van den grond, zacht, kruimig, goed gezezen van brood; zie *rapoeh*.

رڤه, *rëpoh*, I. hangslot; *r. mëmpëdal ajam*, klein hangslotje, vergeleken bij een kippemaag.

II. Zie *rapoeh*.

III. jong bosch, jonger dan *bëloekar*, C. en S.

رڤه, *rëpeh*; *mërëpeh*, aan kleine stukjes breken, brokkelen, afbrokkelen, verbrokkelen; zie *rapoeh* en *rapih*.

رڤيه, *roepiah*, de ropij, gulden; *r. perak*, een gulden zilver van 120 duiten; *r. tembaga*, een gulden koper v. 100 duiten; *r. sikkah*, de Bengaal-

sche ropij; zie bij سكة Arab.; *soekoe roepiah*, 25-cent-stuk, kwartje; *satëngah roepiah*, een halve gulden, ook *sasoekoe rejal*, zie ald.

رق **rak**, *rik*, *roek*, klanknabootsende woordjes voor een krakend geluid, al naarmate het scheller of doffer is. Zie *rap*, *dërap* en *dëroek*.

رقسا **raksa**, zie *rasa* II.

رقسا **rëksa**, Jav. bewaking, zorg voor iets.

رقساسا **raksasa**, ook *raksjasa*, Skr. booze geest, reus, reuzin.

رقسي **raksi**, I. geparfumeerd; *minjak raksi*, geparfumeerde olie, nam. kokosolie met bloemen er in; *mëraksi*, welriekend maken, b.v. olie door er iets in te doen; het lichaam, een huis enz. parfumeeren; *përaksi*, het middel waarmede men parfumeert, parfum.

II. zie *rasi*.

رقم **rakam**, Arab. geborduurde, geteekende, of ingeweven figuren; *mërakam*, opvullen met een andere kleur bij het borduren. Zie *ragam*.

رقنا **rakna**, zie *ratna*.

رکاء **rakka'**, Arab. weergalm, echo, terugkaatsing van het geluid, ook te Mal. in gebruik, d. l. Cr. Zie *dëngoeng*.

رکت **rëkat**, wijz. van *lëkat*, kleven, plakken; ook = *saga*, een roode erwt met zwarten spikkel, ook *saga timbangan*, genoemd, die tot deeg gestampt dient als lijm voor de goudsmiden, M.; *përëkat*, kleefstof, lijm, cement; *përëkat soerat*, ouwel; zie ook *rakat* I en III.

رکعة **rakāt**, Arab. lichaamsbuiging bij het gebed, ook gebruikt als Hulptelw. voor het aantal gebeden, b.v. *sëbahjang doewa rakat*, twee gebeden.

رکن **rëkan**, ook *rakan*, markt, stapelplaats; *rakanan*, vast koopman, leverancier; deelgenoot, makker, medegenoot, ook ambtgenoot, compagnon, evenbeeld, weerga; zie *pëkan*, *lëngganan* en *rakan*.

رکون **rëkoen**, evenbeeld, wat volmaakt op iets anders gelijk.

رکن **roekoen**, Arab. steunpilaar; *r. islām*, de vijf pilaren of noodzakelijke plichten van den Moh. godsdienst; *saroekoen*, van dezelfde grondbeginselen.

رکويس **rëkoewes**, Ned. request.

رکه **rëkah**, gebarsten van de schil sommige vruchten, de huid van handen of voeten enz.; *mërëkah*, openbersten; *sapërti dalima mërëkah*, als een openberstende granaatappel; *fadjar mërëkah*, het aanbreken van den dageraad.

رکين **rakín**, Arab. *mërakín*, zich met ernst op iets toeleggen, Sj. Dzoeb.

رگا **rëga**, = *arga* en *harga*, z. ald.

رگت **rëgat**; *mërëgat*, recht oversteken, van wegen en rivieren; recht-toe beklimmen van een berg.

رگد **rëgëd**, Jav. vuil, smerig = *kotor*.

رگغ **rëgang**, strak gespannen van een doek, touw enz.; kruis, rad, pijnbank, M. Mën. *mërëgang djiwa*, den laatsten adem uitblazen; *mërëgangkan*, uitspannen, rekken; *m. diri*, zich

uitrekken om ergens bij te kunnen komen; zie *tègang*.

رگو *règoe*, ook *goe*, ploeg, vereeniging van personen bij een spel of werk; *mèrègoekan*, in ploegen verdeelen. Zie *igoe*, *kok* en *goe*.

رلغ *rèloeng*, I. holte, nis in een bergwand; *mèrèloeng*, zulk een holte of nis vormen; *mangkòk mèrèloeng*, kom met wijden buik, vingerglas.

II. zie *harloeng*.

رلو *rèlau*, oven, d.l.Cr. Volg. Max. *ralau*, zie ald. Ook C. en S. *rèlau*, oven om erts te smelten.

رلي *ralai*, verb. Ned. galei, groot roeivaartuig.

رلي *rèlai*, I. e. s. v. parelmoerschelp, een voet lang, een hand breed en zeer dik, bijzonder gezocht voor de europeesche markt. Volg. d.l.Cr. ook pareloester.

II. e.s.v. boom die vernis en goed timmerhout levert.

رم *ram*, I. en *roem*, klanknabootsende woordjes voor een brommend of dreunend geluid; *mèngèram-èram*, dreunen, Prab. Dj.; zie *dèram* en *dèroem*.

II. *mèngèram*, broeden, op eieren zitten.

III. bladeren als aas gebezigd om garnalen te vangen.

رماج *rèmadja*, bijna rijp, even rijp, van een jongeling of meisje bijna huwbaar; *rèmadja poetèra*, jongeling en *rèmadja poetèri*, meisje tusschen de 11 en 15 jaar oud. Zie *radja* II.

رمال *ramál*, Arab. wichelaar. Zie *رمل*.

رمان *roemán*, Arab. de granaatappel, H. Boedj.

رمب *romba*, seinvuur, vuurbaak.
رمب *rimba*, het woud; *pèrgi karimba* en *p. bèrgètah*, het woud ingaan om boschproducten in te zamenlen; *oetan-rimba*, bosschen en wouden; *rimba-rala*, het groote woud, maagdelijk woud; *mèrimba*, zich als een woud voordoen, overdrachtelijk b.v. v. e. ongekamden baard; *r. dalam*, e. zwaar, dicht woud, v. d. Tn.; *datoek sjaich dirimba*, boschopziener, woudheer; *radja rimba*, opperhoutvester, v. d. W. *mèmbowang karimba*, uit de samenleving bannen, lett. het woud injagen.

رمباي *rambaja*, e. s. v. overdekt staatsievaartuig, door de Nederlanders *oremba* a i genoemd, nam. in de Molukken.

رمباين *rambajan*, met haar begroeid, van het gelaat; ook noemt men zoo een ouden, zwaar behaarden bok; zie *rambai* II.

رمبت *rambat*, I. verbreed, verspreid over eene oppervlakte, zooals kruipende planten, b.v. *rotan hingga ènam-toedjoeh-poeloh dèpa rambatnja*, de rotan kruipt tot zestig of zeventig vademen ver; *mèrambat*, zich verspreiden, uitbreiden van kruip- of klimplanten; *pèrniagaännja mèrambat kapada sagènap nègari*, zijn handel breidde zich over het gansche land uit, v. d. W.; *mèrambatkan agama*, den godsdienst verbreiden.

II. gang onder de goot, die voor- en achterhuis van de vorstelijke woning verbindt; voorportaal, galerij, voorhuis.

رمت **ramboet**, hoofdhaar, ook het haar van manen en staart van een paard; *ramboetnja samoewa bangoen saperti djaroen*, al zijne haren rezen te berge als naalden; *r. sahelai* en *r. sa'orat*, een enkel haar; *ramboet mēndjēdjak bahoe*, hoofdhaar dat tot aan de schouders reikt; *anak ramboet*, de fijne haartjes rondom het hoofd, die niet in den wrong kunnen worden opgebonden; *potong ramboet*, fig. uitdr. voor soldaat worden, dienstnemen; *ramboetan*, haarachtig; *boewah ramboetan* en ook *ramboetan* alleen, e.s.v. vrucht met haarachtige schil; *bērgan-toeng diramboet sahelai*, aan een zijden draadje hangen; *daoen ramboet* en *r. poetēri*, twee soorten van planten; *boenga ramboet?* رمت, Hik. Ind. Mēng. e. s. v. bloem.

رمت **rēmbat**, I. *mērēmbat*, zich heen en weër bewegen, van een paal die los in den grond zit, van bladeren enz.

II. horizontaalslaan met iets langs, v.d.W. Zie *rimbat* II.

III. Jav. K. = *pikoel*, zie ald.

رمت **rimbat**, I. stang, dikke lat of rotan, die dicht langs het boord loopt en tot steunpunt dient van de roeiriemen.

II. e. s. v. dissel, M. werktuig, waarmede onkruid wordt weggehakt; *mērimbat sēmak-sēmak*, het onkruid weghakken, Mēn. ook met iets langs

zijwaarts slaan; de riemen met kracht van zich af slaan.

رمت **rembat**, balk, dwarshout, in den scheepsbouw balken die van den voor- naar den achterstevan gespijkerd worden om de deksplanken te houden; *rembat koeroeng*, de verlenging van die balken buiten den achterstevan, waarop de *koeroeng* of spiegel gebouwd wordt. M.

رمت **rimbit**, ook *rembet*, overladen, door de menigte der voorwerpen; overkropt van werk; bemoeielijkt in het gaan, doordat men kleine kinderen bij zich heeft of veel bagage; *mērimbitkan*, daardoor bemoeielijken.

رمبس **rēmbas**, totaal bedorven, sterker dan *roesak*.

رمبس **rembes**, zijpelen, uitbreken van het zweet enz. b.v. *maka pē-loehnja pon mērembes-rembes bēhasa*, zijn zweet brak voortdurend zachtens uit, Mes. Kag. Jav. *rēmbès*, id. zie *rimas*.

رمبس **rimbas**, e.s.v. dissel, waarvan het ijzer dwars tegen het heft staat, om hout gelijk te hakken, ook een hak om te wieden; *mērimbas*, met zulk een hak wieden, tevens den grond losmaken en aanaarden; zie *patil* en het Sprw. bij *djasa*.

رمت **rambang**, op goed geluk af, luk of raak, niet naar een bepaald doel strevend, niet op een bepaald punt gevestigd v. d. oogen. Mēn. weifelen, weifelmoedig, onzeker, in de war, ook *r. hati*; *mērambang*, in 't wilde te werk gaan; *poekoel mērambang*, in 't honderd slaan, ook van

woorden, voor den mond maar wat wegpraten, b.v. *běrbagaidjėnismadah dirambang*, Sj. Səl. Dal.; *djala rambang*, e.s.v. werpnet met grootemazen; *lila rambang*, e. s. v. draaibas met wijden mond.

رمبغ *rėmbang*, op haar hoogste punt, in het zenith zijn, van de zon; *rėmbang matahari*, op het midden van den dag; *haripon soedah rėmbang*, het is reeds hoog dag; *rėmbang tėngah hari*, volkomen middag; *bajang-bajang rėmbang*, de schaduwen als de zon op zijn hoogst staat; *mistar rėmbang matahari*, meridiaan; *rėmbang mėrėkah*, zie *rėkah*; *laet rėmbang*, volle zee, open zee.

رمبغ *rombong*, e. s. v. grooten korf met deksel om rijst, nam. *padi*, in te bewaren; zie *loemboeng*.

رمبغ *rimbang*; *mėrimbang*, halmen plukken, Pad. bov.l. ook: slim, N.

رمبق *rambak*, in de breedte uitgebreid, van planten, het ruim of breed hebben van personen; *mėrambak*, zich uitbreiden van planten, het breed laten hangen van personen, Mal. Sam. I: 135, breed uitslaan, z. *rampak*.

رمبق *rėmbak*, omvergehaald, gesloopt, afgebroken; *mėrombak*, omverhalen, sloopen, afbreken, afwinden van een kluwen, təniet doen van een overeenkomst, weér vernietigen van zijn gemaakt toilet; *karombakan*, afbraak, puinhoop.

رمبگ *rėmboeg*, Jav. raad, raadgeving = *bitjara*.

رمببغ *rėmboemboeng*, e. s. v. boom, zie *mėrombong*.

رمبن *ramban*, Jav. bladen of kruiden plukken; *rambanan*, tot plukken geschikte bladen of kruiden b.v. voor groente, Asm. Pati.

رمبن *rambon*, hagel, bevroren regen, M.

رمبن *rimban*, of *remban*, dezijde van een vaartuig; *mėrimban*, een vaartuig zijwaarts meevoeren, van wind of stroom, ook den stroom schuin doorklieven, zie *sėrimban*.

رمبن *rimboen*, hoog van gras, vol, bladrijk van boomen, vol van zeilen op een vaartuig. Mėn. id. en ook rijk aan takken, haren, familieleden enz.; *poetjak rimboen*, volle kruin van een boom; *kapalanja rimboen sakali*, zijn hoofd heeft een rijken haardos; volgens anderen *rėmboen*; zie *timboen*.

رمبو *ramboe*, I. baken, paal of staak tot aanduiding van de richting of het beloop van iets; *roemah soedah bėramboe*, de palen voor het huis staan reeds; *ramboe pėrahoe*, afzetting door staken van het beloop eens vaartuigs.

II. *ramboe-ramboe*, franje, ook de haartjes op de huid van het mensche-lijk lichaam en de schaamdeelen, de franje aan een indischen vlieger, de haren op de schil van sommige vruchten, de uitstekende vezels van touwwerk en derg.

رمبو *rambau*, een Mal. rijkje in de binnenlanden van Malaka, gesticht door volkplantingen van Menangkabau. Deszelfs Vorst voert den titel van *Jang dipertoewan*.

ramboetan, e.s.v. kleine vrucht met roode, haarachtige schil, zie bij *ramboet*.

ramboeti, harig; *kain ramboeti*, e.s.v. haarachtige stof; zie *ramboet*.

ramboenia, e.s.v. boom, die een eetbare, rinsche vrucht draagt, gelijkende op de *gëndaria*; naar dezen boom heet de zuidelijkste kaap van het schiereil. Malaka, door ons verbasterd tot kaap Romania!

ramboenai, juist van grootte, middelmatig v. grootte, van personen; *tikoës ramboenai*, e.s.v. rat, Sj. Sult. Jahja. Zie *rëmoenai*.

rambah, I. overal met modder, b. v. *dilihat olih Laksamana bërambah-rambah pada halaman itoe*, L. zag dat het voorplein overal met modder was. H. T.

II. *mërambah*, houtkappen, gelijk kappen, Pad. bovenl. afkappen, afslaan, ook omkappen of opruimen van plantsoen, zie voorb. bij *salah*.

rambeh; *mërambeh*, een belevaart met zijn velen doen, inz. van den Vorst.

rëmbah; *rëmbah-rëmbah*, over de wangen biggelen van tranen, in overvloed vloeien; zie *linang*.

rambai, I. *boewah rambai*, e.s.v. zachte, eetbare, rinsche vrucht.

II. *rambalian*, haarachtig, met haar begroeid, behaard van het gelaat van menschen en dieren; zie *djërambai* en *roembai*.

roembai, kwast, franje; H.

T. heeft hiervoor *rambai*; de fijne halsvederen van een haan; *hajam roembai*, haan of kip met enkel fijne, haarachtige vederen, ook *h. tjëmara* geheeten; *bëroembai-roembaikan*, tot kwasten of franje hebben; zie *oembai* en *djëroembai*.

roembia, de sagopalm.

rëmbega, ook *lëmbega*, een heester met paarsche bloemen, die e.s.v. wilde katoen oplevert en welks bladeren tegen maagpijn enz. worden gebruikt.

roemroem, het Jav. *roengroem*, eene vervorming van *haroem*; *ngëroengroem*, Jav. ook *mëroemroem*, eene vrouw liefkoozen, zoete woordjes geven, verteederen, Hik. Asm. Pati; *diboedjoeknja dan diroemroemnja dëngan kata jang manis-manis*.

ramoez, Arab. aanduiding van woorden door enkele letters, b. v.

صلى الله عليه وسلم voor صلعم.
rëmis, e. s. v. mossel met bruinpaarsch gevlamde schelp, die ingemaakt gegeten wordt.

ramadlân, Arab. de 9^e maand van het Mohammedaansche jaar, de vastenmaand.

rëmang, I. te berge gerezen, van de haren (Mën. *boeloe ramang*, de fijne haren op het lichaam, dons); *mëramang*, te berge rijzen, overeind gaan staan van de haren. Zie *sëram*.

II. *më'rëmang-rëmang*, een dof brommend of gonzend geluid maken.

III. *rëmëng*, Jav. half donker, schemerdonker; betrokken lucht, mist, M.

رمثي, *rëmoenggai*, = *kelor*, in de taal der geneeskundigen l v. d. W.

رمثي, *rëmpagi*, zie *kërëmpagi*.

رمثي, *rampat*; *mërampat*, met lange voorwerpen, b.v. e. touw, stok, sloepriemen en derg. in horizontale richting naar, langs of over iets slaan of bewegen, iets op die wijze afslaan, b.v. grashalmen of bloemen, met één slag, als ware het, wegmaaien; ook fig. met één slag allen treffen, allen over één kam scheren; *mërampat papan*, allen nemen voor de schuld van één of van eenigen; *ija mërampatkan tjëmëti koedanja kaboemi*, hij sloeg met zijn paardezweep naar den grond, Indra Mëng.

رمثي, *rampoet*, = *rampoes*, zie aldaar.

رمثي, *roempoet*, gras, plantje, wild kruid, onkruid; *roempoet-roempoetan*, onkruid; *r. boeloeh-boeloeh*, e. s. v. gras met dikke geledingen; *r. rantai*, grassoort met lange wortels; *roempoet kamaloewan*, kruidje-roer-me-niet; *roempoet poeroen*, e. s. v. mattenbies; *r. sërai*, citroengras; *r. tjatok ajam*, e. s. v. gras, dat in de geneeskunde gebr. wordt; *r. koesakoesá*, zie ald.; *r. tahi babi*, e. s. v. geneeskrachtige bladeren; *r. kërëng*, hooi; *toekang roempoet*, grassnijder, grasjongen; *mëroempoet*, gras zoeken voor het vee, wieden. Hik. Nod. Sjah; *djikalau kasih akan padi, boewanglah akan roempoet*, houdt ge van de rijst, werp dan het onkruid weg. Sprw.

رمثي, *rempat*; *mërempat*, dwars

naar iets toedrijven, zooals b. v. een vaartuig naar een klip.

رمثي, *rampas*; *mërampas*, met geweld ontnemen, afnemen, rooven, verbeurd verklaren, ook plunderen, b. v. Sdj. Mal. p. 292 en p. 34r. 10 en 11; *tërampas*, buitgemaakt, geroofd, in handen gevallen, R. Chaib.; *rampasan*, roof, buit.

رمثي, *rampoës*, grof, onbeschoft van taal; *moeloet rampoës*, iemand die grof en gemeen in zijn spreken is; *bërampoës*, een ruwe taal voeren, zich grof uitdrukken.

رمثي, *rompis*, e. weinig beschaafd aan den kant; zie *soembing*.

رمثي, *rampang*, verminkt; zie *rompong*.

رمثي, *ramping*, I. slank, tenger van leest, dun van middel.

II. *rompang-ramping*, zie *rompang*.

رمثي, *rompang*, aan flarden, van weefsels, papier en derg.; *rompang-ramping*, overal aan flarden, ook v. gebouwen door kogels. Zie *tjompang*.

رمثي, *rompong*, ook *rampong*, geschonden, doordat de punt er af is, b. v. een mes met afgebroken punt; *rompong gigi*, afgebroken tand; *rompong hidoeng*, e. gelaat met afgesneden neus; *rompong tjoetjoer*, afgebroken boegspriet; *pisau jang rompong*, e. mes, waarvan de punt is afgebroken; *mërompongan*, schenden, b. v. door neus of ooren af te snijden, enz.

رمثي, *romping*, geschonden, doordat er een stuk uit den kant is, b. v.

van den neusvleugel, oorrand, of van de tanden.

رمق, rempang, de vingervormige wortel of knol van planten als gember, kurkuma enz.; *sangkaḷ rempang*, hoek, gevormd door stam en tak. Mën. tak of uitwas dwars of gaffelvormig aan e. andere of aan den hoofdstam verbonden.

رمق, rampak, I. in de breedte uitgestrekt of groeiend; *bërampak*, zich in de breedte uitstrekken of groeien; zich herstellen, z. verhalen. Mën. breed getakt, b.v. *pohon kajoe jang rampak tjabangnja*, e. breedgetakte boom. M. Zie *rambak*.

II. in zijn geheel omgevallen, b.v. van een schutting.

III. Jav. ook *rëmpëk*, gelijk op eene rij, gelijk van tred of in den stap, tegelijk in gesloten gelederen aanvallen. Zie *rëmpak*.

رمق, rampok; mërampok, tegen iets beuken, b. v. tegen eene deur. (Mën. geweldplegen, stukslaan, den boel vernielen), ook plunderen met zijn velen, Pël. Abd.

رمق, rëmpak, front van twee of meer personen in beweging; *bërëmpak*, in front marcheeren; *sarëmpak*, op eenmaal allen tegelijk; *datang sarëmpak sakali*, allen op eenmaal tegelijk aankomen; *ditëmbak sarëmpak sakali*, allen op eenmaal, tegelijk afgevuurd worden. Zie *djërëpak* en *rampak* III.

رمق, rompak, roof, inz. op zee; *rompak-samoen*, roof ter zee en te land; *mërompok*, zeeroof bedrijven;

përompok, zeeroover; *përahoe rompak*, zeerooversvaartuig.

رمق, rompok, randbelegsel, boordsel van een kleed en derg.

رمق, rempak, aan den kant beschadigd, zooals hout bij het bewerken, v. d. W.

رمق, rampog, Jav. met zijn velen met lansen aanvallen, om af te maken; *toëmbak rampog*, e. s. v, lansen, die gebruikt worden voor het afmaken van tiggers.

رمق, rëmpëlas. Jav. = *hëmpëlas*, de naam v. e. boom met harde ruwe bladen, die gebruikt worden om hout te polijsten evenals onze schuurbiezen, zie *hëmpëlas*.

رمق, rëmpëloe, Jav. de gal; zie *hampëdoe*.

رمق, roempoen, stoel, struik, van planten die uitstoelen, zooals gras, suikerriet, bamboe enz. b. v. *saroempoen boeloeh*, e. stoel bamboeriet; *saroempoen boenga*, een struik bloemen; *roempoen lada*, peperstruik; *bëroempoen*, bij stoelen of struiken, ook uitstoelen v. planten. Zie *përdoe*.

رمق, rëmpënai, e. s. v. boom, welks vruchten als rinkelbelletjes gebr. worden; *katoemboehan rëmpënai*, boosaardige kinderpokken, die op *rëmpënai*-vruchtjes gelijken.

رمق, roempoe; mëröempoe, be-rooken, v. d. W.

رمق, rëmpah, meestal *rëmpah-rëmpah*, specerijen, kruiden, drogeryen; *rëmpah-rëmpah goelai*, de specerijen voor het bereiden v. kerrie; *rëmpah ratoes*, e. medicijn, gemaakt

van een afkooksel van 99 verschillende drogerijen; *rèmpah-pijah* en *r. pawah*, allerlei kruiden.

مقّه, *rèmpoeh*, zie *tèmpoeh*; *mè-rèmpoeh*, ook met geweld zich e. weg banen door een menigte menschen of door struikgewas en kreupelhout.

مقّه, *rempah*, dreigen opzij te vallen, van dingen die rechtop staan, slingerend omvervallen zooals een beschonkene, spelende kinderen, een vaartuig enz.; *rèbah-rempah*, hetzelfde met verscheidenheid; *pada koetika bèrhimpon bèrempah sègala manoesia*, op het oogenblik dat zij vergaderden stortten al die menschen neder.

مقّه, *rempoh*, afgetobd, afge werkt, op.

مقّي, *rampai*, dooreengemengd, van bloemen, bladeren, groenten en olieën, doch niet van vruchten of granen; *boenga rampai*, allerlei dooreengemengde welriekende bloemen; fig. ook bloemlezing uit geschriften; *pèrtjakapan rampai*, gemengde samenspraken; *panton rampai*, gemengde liedjes; *minjak rampai*, olie, uit verschillende welriekende zaken getrokken; *sajoer rampai*, allerlei groente ondereengemengd; *rampai-rampai*, allerlei kleine hoeveelheden v. verschillende drogerijen, versnaperingen of snuisterijen; *rampai-rampai nama soerat*, e. mengelmoes titels v. geschriften. H. Abd. p. 431.

مقّي, *rimpi*, in de zon gedroogde pisaang.

مق, *rèmak*, liever, laat liever,

liever nog... dan; *rèmaklah kakanda mati sa'orang*, *rèmaklah abang lènjap sèndiri*, laat mij alleen sterven; laat mij de wereld onverzeld verlaten; *rèmaklah bèrlakoe ataskoe apa-apon*, laat mij liever overkomen, wat het ook wezen moge. M. zie *angoer*.

مق, *rèmoek*, vermorzeld, verbrijzeld, vergruisd, ook fig. van het hart; *rèmoek-rèdam*, geheel en al verbrijzeld; *mèrèmoekkan*, vermorzelen, verbrijzelen, vergruizen.

مق, *rèmek*, Jav. = *rèmoek*.

ممل, *ramal*, I. Arab. horoskoop, eig. de kunst om uit teekens in het zand iemands lot te voorspellen, waar van de uitvinding aan den profet Daniël wordt toegeschreven; *mèmbilang ramal*, horoskoop-trekken; *mèmboka ramalnja*, zijn wichelboeken openen; zie *noedjoem* en *ramál*.

II. verb. van het Perz. **رومال**, *roemál*, zakdoek, Sj. Sult. Jahja.

رمن, *rèmen*, Jav. behagen schepen in iets, er mede tevreden zijn.

رموني, *rèmoenai*; *tikoës rèmoenai*, e. s. v. rat, b. v. *saboewah ditèboek tikoës rèmoenai*; *jang saboewah dimakan anai-anai*, het eene was door de re-mo-enai-ratten doorknaagd, het andere door de witte mieren uitgevreten, Sél. Dal.

رمونيا, *ramoenia*, e. s. v. boom, zie **رموني**.

رميگ, *ramega* = *rèmbega*, zie ald.

رنت, *rènta*; *mèrènta-rènta*, zijn kwaadheid door gebaren toonen, v. d. W. Zie *rèntak*.

رنت, *ronta*; *mèronta*, zich trach-

ten los te rukken, Prab. Dj. tegen-
stribbelen.

نت **renta**; *toewa renta*, oud en
zwak en daardoor niet meer instaat
om te werken, v. d. W. Sj. Madli.

نتاج **rantadja**, e.s.v. boom, B.R.
نتاک **rantaka**, e.s.v. lange, ijze-
ren draaibas, een ijzeren stuk geschut,
dat op een spil draait.

نتس **rëntas**, = *pintas*; *mërëntas*,
een omweg afsnijden, een korteren
weg nemen, iemand den weg afsnij-
den; *përëntasan*, kortere weg.

نتس **rëntis**, = *sawan andjing*,
zie bij *sawan*.

نتس **roentas**; *mëroentas*, met
geweld aan iets rukken, b.v. aan de
twijg van een boom, ook afrukken
van iets derg.

نتس **rintas**, Ibr. b. Chas. =
lintas, zie ald.

نتغ **rantang**, e. s. v. korfje of
mandje van rotan of bamboe, tot berg-
ging van eetwaren en kookgereed-
schap; *mërantang*, in zulk een korfje
doen, of zulk e. korfje vormen; *dihadap-
dajang bagai dirantang*, omgeven
door hofjuffers alsof ze in een korfje
zat? Sj. Madli.

نتغ **rëntang**, uitgestrekt, gespan-
nen; *mërëntangkan*, uitspannen, b.v.
een touw, net enz. *sapërëntang*, de
duur van het spannen der touwen bij
een hanengevecht; zie *bëntang*. Mën.
rantang id. *mërantang tjërta*, breed-
voerig vertellen; *rantang-rantang*,
touwen, gespannen over de rijstvel-
den, met klinkende voorwerpen er-

aan, om de vogels te verschrikken;
ook op een rij, b.v. van hutten.

نتغ **ranting**, twijgje, rijsje, dun
takje zonder bladeren; *ranting hi-
doep*, levend takje; *mëranting*, blader-
looze takjes vormen, d. i. de bladeren
verliezen, ook oud worden van per-
sonen; *mëranting aoer*, zich voordoen
als een bladerlooze bamboe, d. i. zeer
oud worden, b.v. *mëranting aoer ta'-
dapat*, al wordt hij nog zoo oud, hij
krijgt het toch niet; *mëranting gawé*,
d. onderarm v. e. meisje of weduwe
aanvatten om haar tot ontucht te
verleiden, in het Palemb.; *ranting-
rantingan*, snoeisels, allerlei takjes of
twijgjes.

نتغ **roentoeng**, uitgerukt; *më-
roentoengkan*, iets, dat ergens in ge-
klemd is, uitrukken.

نتغ **rëntoeng**, verbrand, aange-
brand van spijzen. C.

نتغ **rintang**; *mërintang*, tegen-
werken, dwarsboomen; *mërintang* en
mërintangkan, iets of iemand tegen-
werken, dwarsboomen, beletsels in
den weg leggen, verhinderen; *për-
kara jang mërintangkan*, wederpar-
tijdiges dingen; Mën. storen, plagen;
zie ook *lintang*.

نتغ **rantang**, = *rentak*, zie ald.

نتق **rantik**, biezen, = *kërëtjoet*.
Sw. en M. het gewone dunne moeras-
of waterriet, zoo ook d. l. Cr.

نتق **rentak**; *mërentak*, met een
ruk omhoog trekken, b.v. een visch-
snoer; *mërentak gënta*, met een ruk
aan een bel of klok trekken, Hik.

Am. Hamz.; *m. diri*, zich rekken om ergens een ruk aan te geven; zie *sentak*.

رتق, *rëntak*; *mërëntak*, op iets stooten, van een vaartuig; *bërëntak kaki*, stampvoeten; *rëntak roesoeh*, zijn kwade luim door gebaren en bewegingen toonen; *dengan rëntaknja dan marahnja*, stampvoetend en toornig, Saif Dzoel. Zie ook *ëntak* en *rënta*.

رتق, *rontak*, Batav. steigeren, springen als een dartel paard. Zie *ronta*.

رتق, *rintik*, spat, spikkel; *bërintik-rintik*, gespikkeld; *hoedjan rintik-rintik*, e. regen van enkele droppels; *kambing jang bërintik*, een gespikkelde of gevlekte geit, M.

رتق, *rentek*, e. s. v. eetbaren zoutwatervisich.

رتم, *rantam*; *mërantam*, met zijn velen iets doen of ondernemen. (Mën. *mërantam*, wat gezamenlijk eigendom is verdeelen, b. v. winst, e. buffel enz.); *main bërantam*, loterij-spelen, daar dit met zijn velen gedaan wordt; zoo ook bij een koop of aanneming van werk; *rantaman*, aanval van velen tegelijk op één persoon, Prab. Dj.

رتن, *rëntan*, op het punt van te breken of los te barsten, tot een ziekte gepraedisponneerd, zeer vatbaar om weer in te storten, weër pijn beginnen te doen van genezen wonden enz.; *mëmboewang rëntan*, zijne verbolgenheid aan een ander koelen; *mërëntan*, inwendig verbolgen zijn, het land hebben; weër pijn veroorzaken enz.

رتو, *rantau*, inham van een rivier,

meer of zee; *tëlok-rantau*, de baaien en inhammen; *mërantau*, de bochten of inhammen invaren om boschproducten in te zamelen of te rooven.

رتو, *roentoeh*, neerstorten van iets, dat ergens aan vast gezeten heeft, ineenstorten, instorten, van een huis, berg, grot enz. ook overdrachtelijk, b. v. *roentoeh daripada karadjaän*, van het koninkrijk vervallen; *hati roentoeh*, medelijden hebben, begaan zijn met. Mën. *mëroentoehkan*, doen ineenstorten.

رتو, *roentih*; *mëroentih*, uitplukken, losplukken, uittrekken der bladeren van de bloemen voor de *boenga rampai*, Pad. bovenl. Mën. een voor een plukken, afscheuren, afrukken, afpellen.

رتو, *rontah*? b. v. *مرونتهکن* *كاكين*, Pël. Djin. Zie *rontak* en *ëntak*.

رتي, *rantai*, keten, ketting; *badjoe rantai*, maliekolder; *kain bërantai*, zijden kleedje welks bloemen een ketting vormen; *rantai badjak*, ploegketting? v. d. W. heeft het vergeten op te geven; *rantai boeloeh*, ketting welks schakels den vorm van bamboegeleding hebben; *r. emas*, gouden keten, ook e. s. v. plant, die tegen verlamming aangewend wordt; *rantai babi*, een ketting, die aan everzwijnen zou te vinden zijn en welks bezit onkwetsbaar maakt; *bërantai*, geketend, in ketens; *mërantaikan*, ketenen, in ketenssluiten; *rantaikangkang*, voetboeien, Sw.; *orang rantai*, kettingganger; *përantaian*, kettingkwartier,

op Java. Kettingen worden bij *oetas*, geteld.

رنتي *ranti*, e. s. v. onkruid met witte bloempjes en zwarte bessen.

رنتي *rinti*, geraspte kokosnoot gekookt met palmsuiker. Wordt als vulsel voor koekjes gebruikt. Mogelijk ontstaan uit *bër-inti*, zie dit laatste.

رنتي *roentai*; *mëroentai*, erslor-dig bijhangen, v. d. W. Zie *oentai*.

رنج *randji*, Perz. *randj*, grief, zorg.

رنجان *randjana*, Skr. aandoe-ning van het gemoed, opwekking van drift, aanvechting, opwekkend.

رنجس *rëndjis*, spat, sprenkel; *mërëndjiskan*, iets sprenkelen; *mërëndjisk koentoem jang lisoet*, een verschrompelde knop besprenkelen, Ibr. b. Chas., ook *rëntjis*, zie ald.

رنجغ *randjang*, vlechtwerk, mandewerk; hoog ledikant voormeer dan één persoon, waarop men met een trapje moet klimmen, v. d. W. rust-bank voor meer dan één persoon, van zulk vlechtwerk vervaardigd. Dit zal ook wel het grondw. van *kërandjang* zijn, zie ald.

رنجغ *randjoeng*, e. s. v. eetbare zoetwaterkrab, die echter zwaar ver-gif is als zij met *oebi benggala* wordt gegeten; Jav. *ratjoengan* id.

رنجغ *roendjang*; *mëroendjang*, wild en ruw naar iets steken, inz. van boven naar beneden. Mën. steken met e. puntig voorwerp, iets wat verstoppt is dóórsteken, fig. opstoken, opruien.

رنجغ *roendjoeng*, kegelvormig

omhooglopend, zooals b. v. een kogel-stapel; *përoendjoeng*, de hoogte van de voeten tot den top der vingers van den loodrecht gestrekten arm.

رنجغ *rindjing*; *mërindjing*, opstroopen, Pad. bovenl., optillen, optichten.

رنجغ *rëndjak*; *mërëndjak*, stampvoetend gaan, v. d. W. Zie *ëndjak*.

رنجن *roendjan*, in de hoogte groeiend, van boomen, v. d. W. Zie *roendjau*.

رنجو *randjau*, voetangel, door-gaans van bamboe of *niboeng* met ge-harde punten; *r. bësi*, voetangel van ijzer, hebbende vier scherpe punten, waarvan, als hij uitgeworpen wordt, er drie op den grond rusten en altijd een rechtop staat; Mën. *randjau doekoeh* of *randjau tjeleng*, twee aan-gepunte bamboes met een lus, om wilde varkens te vangen; *randjau harimau*, aangepunte bamboe in den grond gezet voor tijgers; *randjau lapoek*, hoopje menschendrek.

رنجو *roendjau*, rijzig van ge-stalte.

رنجون *randjoena*, = *ardjoena*, zie ald. *panah randjoena*, pijl van Ar-djoena, B. S.

رنجان *rantjana*, Skr. schriftelijk opstel, verhaal, ontwerp schets, af-schrift, exemplaar; samenschikking van bloemen tot een ruiker of krans; *mërantjanakan soerat*, een geschrift opstellen; *m. gëlar*, titels bedenken, Pël. Djin.

رنجت *rontjet*; *mërontjet*, bij kleine gedeelten aankomen, bij beetjes

te werk gaan, bij beetjes vorderen, van een werk.

رنجت, *rëntjat*, zie *bëntjat*.

رنجس, *rëntjis*, spat, sprenkel, zie *rëndjis*; *përëntjis*, sprenkelwast.

رنجڭ, *rantjang*, puntige stok of lange pen om in den grond te steken; *mërantjang*, met zulke stokken afzetten, b.v. een stuk grond; met iets puntigs of lepelvormigs in iets steken om er een kluitje uit te halen tot onderzoeking, b.v. in den grond om te zien of er erts in is, in graanzakken of in een botervat om den inhoud te keuren, enz.

رنجڭ, *rantjoeng*, schuin aangepunt; *r. toeding*, in een stompe, *r. lansar*, in een spitse punt uitlopend; *mërantjoeng kalam*, een pen vermakken; *pisau përantjoeng kalam*, pennemes; *mërantjoeng*, ook snoeien, besnoeien, M.

رنجڭ, *rantjing*, rank, slank van postuur; ook rijsje, takje = *ranting*.

رنجڭ, *rëntjang*, I. en *rëntjeng*, luidezijn ongenoegen te kennen geven over onverdiende behandeling.

II. *mërëntjang*, tegen elk. slaan van boomen, C. en S. (?).

رنجڭ, *rentjang*, Jav. bediende, volgeling.

رنجڭ, *rontjeng*, aan beide zijden spits, of zeer dun en spits toelopen.

رنجڭ, *roentjing*; *mëroentjing*, aanpunten met een mes, zooals een pen, potlood, griffel en derg. ook met punten gevild van detanden; spits van de vingers, wat voor eene schoonheid

gehouden wordt; W. Sum. = *rontjeng*.

رنجڭ, *rentjoeng*, aan één kant schuin of puntig toeloozend, zooals planken, messen en derg.; e.s.v. Atjineesche dolk. Mën. e. s. v. tweesnijdend zwaard.

رنجڭ, *rentjeng*, tener, zonder kuit van een been, spillebeen; *badan rentjeng*, een slank, tener lichaam, C. en S. Sadj. Mal. 336.

رنجڭ, *rantjap*, I. onanie; met korte tusschenpoozen, kort op elkander, b.v. van riemslagen; *mërantjap*, onaneeren; *përantjap*, onanist, v.d.W.

II. zeer scherp van wapens en gereedschappen; *toekang rantjap*, krisscherper, zwaardveger, H. T.

رنجڭ, *rantjak*, levendig, luidruchtig van muziek, spreken enz. Mën. mooi, fraai, sierlijk.

رنجڭ, *rëntjak*; *mërëntjak*, zoo snel mogelijk roeien. Zie *rantjap* I.

رنجڭ, *rëntjik*, zie *rëntjik*.

رنجڭ, *rantjoem*, zie *rantjoeng*.

رنجڭ, *rëntjam*, onduidelijk voor het gezicht wegens de kleinte of menigte; *mërëntjam*, niet duidelijk onderscheiden; allerlei werk doen, maar gebrekkig, onvolkomen.

رنجڭ, *rantjau*, of *rantjoe?* = *ladjoe*, snelvarend van een vaartuig, b.v. *maka tër laloelah rantjau lantjang itoe sapèrti naga tërbang roepanja*, en dat vaartuig was uitermate snelvarend, het geleek wel e. vliegende draak, H. Boedj.

رنجڭ, *rëntjah*, I. *mërëntjah*, een weinig openkappen van de struiken voor een weg.

II. ongestadig, wispelturig, afwisselend, hier nat en daar droog van den grond; *měřentjah*, allerlei werk beginnen, van den hak op den tak springen. Zie *řentjam*.

III. Měn. *rantjah*, betreden, be-loopen, gaan over; het omwerken der natte rijstvelden door de pooten der buffels in plaats v. met den ploeg.

رنجه, *rentjeh*, I. overschot, wat na het gebruik van iets overschiet; het meerdere dan tot iets benoodigd is.

II. vermagerd van e. arm of been, zie *tengkes*.

رند, *randa*, I. Skr. = *djanda*, zonder man of zonder vrouw zijn, hetzij door sterfgeval of door scheiding; weduwe, ook vrouw, die van haren man gescheiden is en een bruid, wier bruidegom stierf vóór de voltrekking van het huwelijk; *měřanda*, weduwe of weduwnaar zijn; *měřanda toewa*, een oude vrijster of vrijer zijn of worden.

II. *randa djawa*, e. s. v. gierst.

رند, *ronda*, Port. ronde, rondgaande wacht, zie *kawal* en *sambang*.

رند, *renda*, Port. kantwerk, neige, kant, speldewerk, boordsel van goud of zilver, galon; *daoen renda*, loovertjes aan kantwerk; *papan renda*, de kant zelf; *perak renda*, zilver cantillewerk.

رندځ, *řendang*, gebakken, baksel, gefruït in eenig vet; *měřendang*, bakken, fruiten; *řendang řetoeři*, e. s. v. gebak met vulsel; *r. pisang*, gebakken bananen; *sagoe řendang*, parelsago, F. volg. mij de grove, gewone, bruine

sago, zie bij *sago*; *pěřendang*, het vet, de olie enz. waarmede gebakken of gefruït wordt.

رندځ, *randoeng*, ergens op of overheen stappen, b. v. *maka gadjah-koe ini koerandoengkan pada balai-roeng radja Malaka*, en deze mijn olifant zal ik in de gehoorzaal van Malaka's vorst doen stappen, H. T.

رندځ, *roendoeng*; *měroendoeng*, lastig vallen, kwellen, plagen; *diroendoeng malang*, door het ongeluk geplaagd, d. i. vervolgd worden, Mes. Kag.

رندځ, *roending*; *měroending*, berekeningen of plannen maken, b. v. voor winstgevende ondernemingen; *roending-měroending*, allerlei plannen of berekeningen maken.

رندځ, *rendang*, met dicht loof, lommerrijk, bladrijk, dicht gebladerte; zie *rampak*.

رندځ, *rindang*, de kielbalk v. e. vaartuig. M. Zie *loenas*.

رندځ, *randoek*, I. met lange afhangende haren, zooals b. v. een oude bok, een Angora-kat enz.

II. *měrandoek*, waden, doorwaden, Sw. Zie *randau*.

رندځ, *roendoek*, neergebogen, zooals e. volle rijstaar, beladen boomtak, de kop van e. bok die wil vechten; ook den boeg onderhouden van een vaartuig; *sapěrti boewah padi*, *makin bėřisi*, *makin roendoek*, als de rijstaar, hoe meer gevuld, hoe meer zij neerbuigt. Sprw. d. i. *ělmoe padi*, zie bij *padi* en *hěmpa*.

رندم, *řendam*, in het water staan,

in de week staan; *mërëndamkan*, te weeken zetten; *bërëndam dèngan ajar-mata*, in tranen baden; *kajoe jang dirëndamkan pada ajar*, gewa-terd hout. M.

رندو, *randau*, I. *mërändau*, spi-zen met iets vermengen om de hoe-veelheid te vermeerderen, b. v. rijst met turksche tarwe, v. d. W. omroe-ren van beslag, groenten enz.; *mè-rändaukan*, bijmengen van spijzen, Sadj. Mal. p. 150; *përändau*, dat wat men ter vermeerdering onder iets mengt; zie *rajau*.

II. waden, doorwaden, Max., zoo ook d. l. Cr. *mërändau*.

رندو, *randoe*, Jav. e. s. v. boom, die de kapok levert en wegens zijne kaalheid levend voor telegraafpaal gebruikt wordt, daar gewone palen door de witte mieren worden ver-teerd; *randoe hoetan*, de wilde kapok.

رندو, *rindoe*, sterk verlangen; ook *karindoeän*, het verlangen, waar-door iem. is aangedaan, onder welks invloed hij staat, Niem. bloeml. II, 2e dr. p. 60; *rindoe akan salámat*, heilbegeerig; *rindoe mëndjèngok*, reikhalzend verlangen; *rindoe-dèndam*, een sterk verlangen; *ikan rin-doe akan ajar*, de visch snakt naar 't water; *jang tərindoe pada pèngli-hatan*, begeerlijk voor het gezicht. M.; *mərindoekan*, naar iets of iem. sterk verlangen, smaachten; *panton rindoe*, minnelied, lett. liedje van verlangen; *boeloeh pərindoe*, e. bam-boe-geleding, voorzien van gaatjes, waaruit, door het blazen v. den wind,

klagende tonen voortkomen, zooals bij e. aeolusharp; *rindoe boelan*, ver-langen naar de maan(-opkomst), een bijnaam van den *boeroeng ponggok*, zie aldaar.

رندہ, *rëndah*, laag, nederig, ook laag staan van de zon; *matahari pon makin rëndah*, Prab. Dj. en laag van houtgewas, ook laag bij den grond van bloemen en vruchten, Sj. Haris; *masok hoetan jang rëndah-rëndah*, Prab. Dj. het lage bosch ingaan; *mërëndahkan dirinja*, z. vernederen, z. nederig aanstellen; *karëndahan*, nederigheid; zie ook *rioeh* en *kəm-boenai*.

رندہ, *rondah*; *rondah-randeh*, overstelpt met allerlei dingen, zooals b.v. op reis met allerlei bagage.

رندى, *randai*; *mërändai*, waden, rondwaden, zoowel in gras enz. als in het water, inz. om met de voeten voelend iets te zoeken, v. d. W. Zie *andai*.

رندى, *randi*, e. s. v. chineesch geribd zijden stof voor buikgordels en waarvan de chineezzen ook broeken dragen. Men gebruikt het ook voor gordijnen en voorhangsels voor deuren dus e. s. v. karsaai of damast, Ibr. b. Chas.

رנס, *rensa*, ook *rengsa*, onwel, binnenkoortsig, zie ook *rengsa*.

رנסڠ, *ransang*, zie *rangsang*.

رנסڠ, *ronsing*, zie *rongsing*.

رنگ, *rèngang*, zwemmen; *bèrèngang*, aan het zwemmen zijn; *bèrèngang bèr-pèlampoeng*, zwemmen met e. zwem-

gordel aan; *těrenang*, aan het zwemmen raken, R. Chaib. Langl. Boew.; *měrenangkan*, met iets wegzwemmen; *soepaja bolih sěnang koerěnangkan*, opdat ik U gemakkelijk zwemmende kan vervoeren; *měrenangi*, tot of naar iets toe zwemmen, ook doorzwemmen, b. v. *laet darah abang rěnangi*, ik ben door een zee v. bloed gezwommen, M.

رنگ *rěnoeng*; *měrenoeng*, strak aanzien, aanstaren.

رنگ *rěnik*, fijn, b. v. van den regen, van bloemen in lijnwaad, en derg. zie *hoedjan*. Měn. *padi rěnik*, een fijne rijstsoort; *měrenik-tjěredik*, zeer slim, uitgeslapen, fijn slim of geslepen.

رنگ *rěnnjah*; *měrenjah*, zich lang met iets bezighouden b. v. met een werk om het netjes te doen, ook talmen met iets ten uitvoer te brengen, Sj. Ardan.

رنگ *rěnnjai* = Měn. *ranai*; *hoedjan rěnnjai*, motregen; *ajar-mata ranai*, de tranen rollen, zie *hoedjan* en *ranai*.

رو *rau*, klanknabootsend woordje voor het geluid als van e. naderenden regen of e. net, dat in het water wordt geworpen. Zie *děrau*.

رو *roe*, de casuarine-boom; zie *ěroe*.

روا *roewa*, I. Port. straat, rue.

II. = *roewah*, zie ald.

روادة *roewadat*, Arab. gewone plichtplegingen, manieren, hoffelijkheid; *maka baginda pon mēmběri*

roewadat akan sěgala radja-radja, de Vorst nu gaf de gewone eerbewijzen aan al de hoofden.

روان *rawána*, beter *ráwana*, ook *dasa moeka*, eigennaam v. e. reuzen- of *boeta*-Vorst, die een belangrijke rol speelt in de Hik. Sěri Rama.

رواية *riwajat*, Arab. verhaal; *měnghabiskan riwajatnja*, boven alle beschrijving, Prab. Dj.; *orang jang ěmpoenja riwajat*, de auteur van het verhaal; *měriwajatkan*, verhalen, vertellen.

روب *roeba*, I. gift, fooi, geschenk, steekpenning; *roeba-roeba*, ankeragegeld, havenrechten door vreemdelingen te betalen, M. en C., ook de aan den rechter te betalen recognitiën, Oend. Djambi.

II. *pantja roeba*, zie ald.

روب *roebā*, Arab. zie *arba*.

روب *roeboeng*, samengestroomd op iets, van een menigte; zie *kěroeboeng*.

روب *roebing*, opboording, tijdelijke verhooging van het boord eens vaartuigs, losse verschansing, dolboord. Ibr. b. Chas.

روب *robak*; alleen in *robak-rabik*, op verschillende wijze gescheurd, aan flarden.

روب *robok*; *měrobok*, opborrelen, zooals de lucht uit een onder water gehouden ledige kruik.

روب *robek*, Jav. scheuren, gescheurd.

روب *roeban*; *měroeban*, de waterdeelen van de olie bij het koken afscheiden.

روبين *roebin*, groote, roode of blauwe vloertegel; zie *djoebin* en *oebin*.

روب *roeboeh*, instorten, omvervallen, b.v. van gebouwen, rotsen enz.; *mëroeboehkan*, doen instorten, doen invallen, ook afbreken v. e. huis, H. Abd. p. 191; *roeboehan*, instortsel, puin; *roeboehan roemah*, bouwval, ruïne, ook *karoeboehan* Facs.; *tër-tawa mëmbatoe-roeboeh*, een algemeen luidruchtig gelach, dat zich voordoet alsof de muren instorten. Zie ook *roentoeh* en *rëbah*.

روبي *roebai*, naam eener soort van plant.

روت *roewat*, I. los staan, waggelend van een tand; besluiteloos, niet weten welke van twee zaken te kiezen.

II. Jav. onttooverd, zijne natuurlijke gedaante herkegen hebben; *mëroewatkan*, onttooveren, iemand zijn betooverde gedaante weër ontnemen, b.v. *djikalau boekannja Ni Galoeh itoe mëroewatkan mala-pëtakamoe*, als het N.G. niet is, die u uwe betooverde gedaante weër ontnemt, Mes Kag.

روت *roewit*, weerhaak; *sëroewit*, werp spies met weerhaken, harpoen.

روتق *rotok*; *mërotok*, achter den rug van een meerdere pruttelen, inz. over opgedragen werk, ook pruttelen in 't algemeen, Sj. Madli, zie *soengoet*.

روتن *rotan*, van *raoet-an*, zie *raoet*; rotting, rottingriet; soorten zijn: *r. kawat*, *r. sëga*, *r. salak*, waarvan de vrucht eetbaar is, *r. djërë-nang*, die een s. v. hars, het drakenbloed levert, *r. sëmamboe* en *r. bini*, volgens de opgave, mij gedaan; vol-

gens Sch. nog *r. boewah*, *r. hidjau*, *r. batoe*, *r. lajar*, *r. tjatjir*, *r. tikoes*, *r. oedang*, *r. toenggal* en *r. boewar*; Sw. voegt er nog bij: *r. sëga bëras* en *r. sëga ajar*, en M. *rotan sëmoet*, een kleine soort van rotting. — *Djikalau tiada rotan, akar pon bërgoena*, bij gebrek aan rotting kunnen kruipplanten ook dienen, Sprw. *mërotan*, rotting inzamelen, rotting snijden in het bosch.

روتی *roti*, brood, tarwebrood; *roti bauloe*, tulband, taart, Ibr. b. Chas. moskovisch gebak; zie *bauloe*; *roti mëntah*, brooddeeg; *roti kisjmis*, krentenbrood; *mëmbakar roti*, broodbakken; *toekang roti*, broodbakker.

روجق *roedjak*, e. s. v. salade, gemaakt van fijgesneden, onrijpe vruchten, vermengd met azijn, spaansche peper, soja en suiker; *roedjak manis*, geschraapte jonge kokosnoot met haar vruchtwater en suiker vermengd; *roedjak pisang*, Mes. Kag. die versnapering gemaakt van onrijpe bananen; *mëroedjak*, die versnapering maken.

روجق *roedjoek*, verb. van **رجع**, terugkeeren tot elkander van gescheiden echtgenooten, terugslaan van een woord op e. voorgaand, treffen, plaats vinden van een vriendelijk woord, b.v. *përkataän jang manis, djikalau roedjoek, hati anakanda soepaja sëdjoek*, e. vriendelijk woord, indien het plaats vindt, opdat het hart van mijn kind ver-teederd worde, Sj. Har. Voorts zich weër vereenigen van verslagen troepen, b.v. *maka orang Bali pon më-*

roedjoek, *barang jang mati itoe mati-lah*, *jang lain tampil djoega*, de Bali-neezen vereenigden zich weder, de gesneuvelden waren nu eenmaal gesneuveld, de anderen rukten steeds voorwaarts, Pr. Dj.

رجل *rodjol*; *mërodjol*, uit eene opening naar voren schieten, b.v. het kind bij de geboorte, een slang of rat uit een hol enz.

وجه *roedjah*; *mëroedjah*, met iets puntigs naar iets steken om het te krijgen of om te voelen of het er is. Mën. ook dóórsteken v. iets dat verstoppt is of door een bamboezen vloer van een huis, M. zie *toedjah*.

روجي *roedji*, de dagelijksche hoofdspijs, bij de Mal. de rijst.

رج *roetja*, Jav. gepeupel, het gemeen; iets laags of gemeens.

روح *roh*, Arab. geest, ziel; *rohoe* 'lkoedoes, de Heilige Geest; meerv. *arwah*, zie ald.

روحاني *roháni*, Arab. geestelijk; *sifat jang roháni*, geestelijke eigenschappen; *rauhani*, winderig.

رود *roda*, Port. rad, wiel; op Sing. de schijf, waarop de voorste wielen van een rijtuig met de as draaien, en voor rad: *lereng*, zie ald. Hik. Abd. pag. 184, ook de glazen schijf van een electriseermachine.

رودس *roedoes*, e.s.v. zwaard, dat door de Atjineezen zonder scheede gedragen wordt. Mën. id.

رودغ *rodong*, intiem, vertrouwd, van een vriend; *shádbat rodong*, boezemvriend.

رودق *rodok*; I. *mërodok*, in iets steken of poken met iets langs en puntigs, door den wand steken met een lans. Mën. *mërodok*, wild, onbesuisd ergens binnenloopen, ondoordacht te werk gaan.

II. hark, schoffel. M.

رودن *rodan*, gekrenkt, geërgerd door slechte behandeling en daarom gehoorzaamheid weigeren.

رودو *roedoe*, slap neerhangend van de bovenste oogleden. Mën. gebogen, voorover loopend, zooals oude lieden, ook onbesuisd, wild doorloopen, zie *rodok*.

رودي *rodi*, eene omzetting van *ordi*, het Ned. order, bevel; *pënghoeloe rodi*, hoofd dat het toezicht houdt op de heeren diensten voor het Gouvernement op Sumatra.

رودي *roedi*, Mën. de halsspier; volg. M. = *mata-kaki*, de enkel.

روس *ros*, I. Jav. = *roewas*, zie ald. II. Ned. roos; *boenga ros*, de roos, nam. de bloem. Zie *mawar*.

روس *roewas*, geleding of pijp tus-schen twee gewrichten; *saroewas boeloe*, een bamboegeleding; *roewas sikoe*, de onderarm van den elleboog tot het handgewricht; *roewas djari*, vingerlid; *bëroewas-roewas*, met gele-dingen; *saroewas poenja tinggi*, een vingerlid hoog. Zie *ros* I.

روس *roesa*, hert, hertebeest; *roesa bërangga*, hert met getakte horens, zie *angga*; *babi-roesa*, het hertzwijn. Soorten van herten zijn: *r. oebi*, en *r. dandi*.

روسغ *rosing*; *mërosing*, mopperen,

in zichzelf grommen, brommen, pruttelen; lastig, kribbig van kleine kinderen; ook *mëronsing*.

روسق **roesak**, bedorven, geschonden, vernield; *roesak binasa*, geheel verwoest; *roesak hati*, bitter bedroefd, wanhopig, z. al te sterk aantrekken, b.v. *djangan toewankoe bëroesak hati*, uwe Hoogheid moet het zich niet al te sterk aantrekken; *mëroesakkan*, bederven, schenden, vernielen; *karoesakan*, vernieling, bederf; *sëbab nila sëtitik roesak soesoe sabëlanga*, door één droppel indigo bederft een geheele pot melk. Sprw.

روسق **roesoek**, zijde, kant, flank, (Mën. *roesoek*, ook zijde v. iets, b.v. van het lichaam, een huis, een weg); *toelang roesoek*, de ribben; *sakit roesoek*, zijdewee, pleuris; *mëroesoek*, steken, poken, Max.; *bërdjalan karoesoek*, zijwaarts afdrijven? van e. vaartuig, v.d.W. naar den kant v. d. weg gaan, v. e. persoon.

روسم **roesam**, uitbouwsel van de *tëngah astana*, gebruikt voor afzonderlijke vertrekjes; z. *pëbalai* bij *balai*.

روسه **roesoeh**, Jav. opschudding, tumult, geraas, getier; *mëroesoeh*, opschudding enz. maken, ook *mëmboewat roesoeh*; Mën. bedroefd, bekommerd, ongerust; zie *gadoeh* en *gëmpar*.

روغ **roeng**, zie رغ.

روغ **roewang**, ruimte tusschen twee rijen palen, die in de diepte van een gebouw staan. (Mën. tusschen ieder viertal palen v. e. Mal. woning); de afdeelingen v. d. doerianvrucht; ook het ruim van een vaartuig; *ajar*

roewang, het water dat in het ruim staat; *mënimba roewang*, het ruim uithoozen; *angin mënimba roewang*, wind die van terzijz inkomt, en dus het uithoozen vergemakkelijk; *mëroewang*, een lijk reinigen door er zooveel mogelijk de vuile stoffen uit te persen; *obat përoewang*, lavement, klisteer; *roewang-roewangan*, niet geheel vol van vaatwerk. NB. de grootte van een vorstelijke woning wordt door de roewangs aangegeven, b.v. *mëmbangoenkan astana toedjoeh-bëlās roewang*, een paleis bouwen met zeventien zulke vakken; *përoewang*, e.s.v. wreede doodstraf, waarbij het slachtoffer aan een kruispaal wordt gebonden en kokend varkensvet over zijn hoofd wordt uitgegoten, totdat hij den geest geeft, mijn Schr.

روغ **roewing**, eerstehaspel, waarop het garen gebracht wordt bij het weven; horizontale garenwinder.

روغت **roengoet**; *mëroengoet*, mopperen, pruttelen, = *soengoet*, zie ald.

روغق **rongak**, beschadigd, door dat er een of meer uitgevallen, afgebroken of uitgetrokken zijn, van de tanden, eene palissadeering en derg.

روپ **roepa**, Skr. uiterlijk voorkomen, gedaante; soort, wijze van doen, schijn; *endah chabar dari roepa*, het gerucht is fraaiër dan de zaak zelf, d.i. veel geschreeuw, maar weinig wol; *roepa-roepa barang-barang*, allerlei soorten van goederen; *bagini roepa kalakoewannja*, dusdanig is zijne wijze van handelen; *roepanja*, naar het

schijnt, het lijkt er naar; *běroepa* een voorkomen of uiterlijk hebben; *ijapon* adalah *běroepa sědikit daripada děhoe-loenja*, hij had een weinig beter voorkomen dan vroeger, Hik. Bocht.; *tiada těroepa*, niet onder het bereik der zinnen vallen, niet als mogelijk denkbaar zijn; *měroepakan*, een voorkomen of gedaante geven, vormen; *m. dirinja*, de gedaante aannemen; *saroepe*, van dezelfde gedaante, gelijk, gelijkend, waarschijnlijk, naar het schijnt, even als; *měnjaroepekan*, dezelfde gedaante geven, over één kam scheren, iets met iets anders gelijkstellen; *měnjaroepei*, gelijken op iets, gelijkenis hebben met iets, b.v. *djikikalau ditjampoer soeatoe bėnda, jang měnjaroepei ajar itoe*, indien gij dat mengt met iets, dat naar water gelijk. M.; *roepawan*, welgevormd, van een goed uiterlijk.

روثق ropak, wanordelijk, onordelijk, b.v. van eene kamer, een vaartuig enz.

روك roewak, I. zich uitbreiden, toenemen, van vuur, iemands vermogen enz. Mėn. v. elk. scheiden, wegduwen, uit elk. verwijderen v.d. samenstellende deelen, op die wijze een opening in iets maken, b.v. in een omheining.

II. e. s. v. grooten vogel, waarschijnlijk het Arab. *roech*, zie ald.; *boeroeng roewak-roewak*, e. s. v. reiger. Volg. M. *roek-roek*, e. s. v. roofvogel; *r. r. bangkai*, een gier; *r. r. poetih*, reiger. Mėn. waterhoen.

روك roekijat, Arab. toovermid-

del, tooverij, betoovering, duivels-kunstenarij, hekserij.

روك roekoeng, Zie *rongkong*.

روك roekoep, = *roengkoep*, zie aldaar.

روك rokok, sigaretje, stroosigaartje; Men. id., ook e. s. v. schelpdier, zoo genoemd om zijn langen, dunnen vorm, Sch. *měrokok*, een sigaret rooken.

روك roekem, Jav. e. s. v. doornachtige plant, gelijkende op de meidoorn, die in het wild groeit en welks vruchten als geneesmiddel gebruikt worden.

روك roekoen, I. Jav. vrede, eendracht, = *damai*, zie ald.

II. van het Arab. **روك**, zie ald.

روك roekoe, I. = *boeroeng kaki dian*, e. s. v. steltlooper, zie *roewak* II.

II. *roekoe-roekoe*, e. s. v. munte, nagelkruid, koningskruid, basilicum.

روك roegoel; *měroegoel*, en *měmpěroegoel*, schenden, onteeren van eene vrouw of een meisje.

روكي roegi, verlies, schade; *ganti roegi*, schadevergoeding; *kěna roegi*, schade of verlies lijden; *měnggantikan roegi*, schade vergoeden; *měroegi*, verlies daarstellen; *měroegikan*, iem. verlies berokkenen; *karoegian*, verlies lijden, ook het geleden verlies.

روم roem, Arab. Byzantium, Griekenland, Turkije; *laet roem*, de Middellandsche Zee. M.

روم roema, Skr. ook *roma*, de fijne haartjes op het menschelijk lichaam; *boeloe roema*, dons v. vogels

in tegenoverstelling v. de vederen; *lobang roema*, de porieën der huid, *sahélai roema*, één haartje; *běpěroemaän*, haarfijn, van vragen, onderzoeken, mogelijk beter dan *běpěroemahan* (v. *roemah*) zooals v. d. W. opgeeft.

رو **roewam**, uitslag, kleine puistjes ten gevolge van hitte of onreinheid, gierst-uitslag.

رومال **roémál**, Perz. zakdoek, soms verbasterd tot *rámál*, zie ald. H. Dewa Indr. Měng.

رومت **romit**, (Měn. moeilijk, lastig, bezwaarlijk); *měromit*, knutselen, fijn werk doen.

رومس **roemoes**, zie روموز.

رومق **romok**; *měromok*, stil in-eengedoken zitten, zooals b.v. een zieke kip.

رومن **roman**, I. gedaante, uiterlijk voorkomen, houding; ook *pěroman*, H. T.; *saroman andjing*, er uitzien als een hond.

II. afgesneden aar, waar de korels uit zijn, v. d. W. de haren van rijstaren, gierst en derg., dus ook kaf.

رومه **roemah**, huis, ook figuurlijk en ook de door één pennestreek verbonden letters v. e. woord; *diroemah*, tehuis; *tiada diroemah*, niet tehuis; *isi roemah*, huisgezin; *pěrkakas roemah*, huisraad, ook het materiaal voor het bouwen van een huis; *r. boetang*, knoopsgat; *r. lintang*, huis, dat met de smalle zijde naar den weg of de rivier gekeerd is, wat alleen den Vorsten is geoorloofd, v. d. W., zie *balai*; *r. monjet*, schilderhuis; *r.*

tangga, huishouden; *roemah makan*, logement, hôtel, restauratie; *r. pandjang*, hoerhuis; *r. brahala*, afgodstempel; *r. pėgadaijan*, lombard, pandjeshuis; *r. sakit*, hospitaal; *r. atap*, een huis met *atap* gedekt; *r. panggoeng*, e. huis op palen, paalwoning; *roemah-roemahan*, allerlei kleine huisjes, zooals b.v. in een Neurenburger speelgoeddoos; *r. bitjara*, gerechtshof; *běroemah* en *doedoek sarroemah*, getrouwd zijn; *saroemah*, ook huisgenoot; *roemah lipat pandan*, *r. bėlah boeboeng*, *r. gadjah moharram* en *r. sėrambi*, zijn de vier soorten v. Mal. huizen in de Pad. bovenl., het eerste heeft in de breedte drie palen, het tweede vier, het derde vijf en het vierde zes; *pěroemahan*, de hoofdpunten bij een onderzoek; *běpěroemahan bėnar toewan bėrtanja*, gij vraagt zeer kategorisch. Mogelijk beter *běpěroemaän*, haarfijn, van *roema*, zie ald.

رومي **roemi**, Arab. grieksch, byzantijnsch, turksch.

رو **roewan**, zie *aroewan*.

رون **roena**, = *wěrna*, zie ald.

رونت **roenoet**, omzetting v. *noeroet?* spoor, vore, = *oenoe*. Měn. spoor, indruk; *roenoet pėdati*, wagenspoor, spoor van een bnffelkar; *měroenoet*, het spoor volgen, b. v. van een dief, eene omzetting v. *měnoeroet?* *Songsong roenoet*, een bijzondere manier om de toekomst te voorspellen, door de beenen van eenige hoeken uit te tellen.

رو **roewah**, I. *měroewah*, in de verte of op een grooten afstand aan-

roepen, toeroepen; *saroewahan*, de afstand waarop men iemand beroepen kan; *empat karowah djaoehnja*, vier maal die afstand. M. zie *kěroeh* II.

II. veel ruimte beslaan in vergelijking met het gewicht, v. koopwaren zoals rotan, zie *toempah*. De eigenlijke beteekenis schijnt ongeveer gelijk aan die van *toempah* te zijn, b.v. *laloe diroewahkan goelai itoe kaütas kapala Tj.*, vervolgens werd die toespits uitgegoten op het hoofd van Tj. (Mén. overvloeien, overloopen, in elkander loopen v. kleuren); *měroewahkan*, overschenken, meedeelen van kennis. Zie ook *tjoerah* en *toempah*.

III. verkeerde uitspraak van *arwah*, zie ald.

روي **roewai**, I. te zwak voor het gebruik, niet stevig genoeg; *tidak roewai*, wel stevig genoeg, b.v. *ibárat pěrkakas tidaklah roewai*, evenals gereedschap dat stevig genoeg is voor het gebruik, Ibr. b. Ch.; *pěrahoe roewai*, een vaartuig, dat te zwak is; *tiang itoe roewai*, die mast is niet sterk genoeg, v. d. W.

II. e. s. v. vogel ter grootte van een kip. Volg. R. v. Eys, *roewai-roewai*, e. s. v. roofvogel.

روي **roejoet**, zeer verkleefd, met teederheid gedenkend, zoals ouders en kinderen wederkeerig.

روي **roejang**, lans met twee of meer weerhaken aan de punt, e. s. v. chineesche lans.

روي **roejoeng**, I. het hout der palmen, in tegenoverstelling van het merg; *pagar roejoeng*, omheining

daarvan gemaakt, naam van de verblijfplaats des Sulthans v. *Měnangkabau* en hoofdplaats van dat maleische Rijk. Mén. id. *měroejoeng*, sterk gespierd.

II. *měroejoeng?* b. v. *orang farsi měroejoeng poelang*, Sj. Madli, naar ik gis = *doejoen* of zich voordoen als *roejoeng*. Zie I.

روي **roejoep**, sterk dalend van de zon; dichtvallen door slaperigheid, van de oogen.

روي **rojak**; *měrojak*, zich uitbreiden, grooter worden, van wonden en zweren; erger gaan huilen van iemand die reeds aan het huilen is. Mén. gescheurd, uitgescheurd, grooter geworden v. scheuren of wonden, Zie *kojak*.

روي **rojan**, naweeën bij het kramen. Mén. id.; *r. tahi*, hardnekkige diarrhee na het kramen; *r. naik kapala*, zware hoofdpijn na het kramen; *r. haidl*, menstruatie die te lang aanhoudt; *měrojan*, sukkelen na het kramen.

روي **roejoe**, I. = *roejoet*, zie ald.

II. *roejoe-roejoe*, e. s. v. zoetwatervisch.

روي **ronjok**, slap geworden van iets wat gesteven of stijf was, zoals e. overhemd, papier enz. ook van het gelaat van oude mensen.

روي **ronjeh**, fronsen, kreuken, frommelen, Sw.

ر **rah**, Jav. bloed, Mal. *darah*.

رهبان **roehbán**, Arab. moónnik, inz. een christelijke.

رهبانة, *roehbanat*, Arab. non, inz. een christelijke.

رہسی, *rahasia*, ook *roesia*, Skr. geheim; *mënboekakan rahasia*, een geheim openbaren, verklappen; *mënjimpan rahasia*, e. geheim bewaren; *mëndapat rahasia*, achter een geheim komen, een geheim ontdekken; *sarahasia*, die in het geheim is, een ingewijde; *pëtaroh rahasia*, vertrouweling, iem. dien men zijne geheimen toevertrouwt.

رہین, *rahina*, zie *rina*.

ري, *rai*, klanknabootsend woordje voor e. kletterend geluid, zooals van regen, die tegen den wand slaat of van erwten, die op een planken vloer vallen.

ريا, *ria*, I. luidruchtig, lustig. Mën. wereldschgezind; *ria-rioeh*, algemeen lawaai; *soeka-ria*, uitbundige vreugde; *kariaän*, uitbundigheid.

II. Arab. veinzing, huichelning, schijnheiligheid.

رياس, *riasa*, dagelijksch deel van voedsel tot onderhoud, L.

رياسة, *rijásat*, Arab. opperbevel, opperheerschappij, soevereiniteit.

ريب, *riba*; schoot; *mëriba*, op den schoot houden; *ribaän*, schoot. Op Java hetzelfde verschijnsel bij *pangkoe* en *pangkon*, beiden beteekenen schoot. Zie *pangkoe*.

ريب, *riboe*, I. duizendtal; *sariboe*, een duizend; *pohon sëriboe*, e. s. v. palmboom, de *gëbang-palm*; *daoën sëriboe*, e. s. v. kruipende plant welks fijne blaadjes gegeten worden; *tëngah doewa riboe*, vijftien honderd; *bëriboe-*

riboe, bij duizenden; *bëriboe-laksa*, bij duizenden en tienduizenden.

II. e. s. v. loovertjes van geslagen goud of zilver.

ريبت, *riboet*, storm; *toeroenlah riboet*, de storm stak op; *mëriboet*, stormen; *bëriboet*, stormachtig; *riboet bësar*, een hevige of geweldige storm. Zie *tofán*.

ريبق, *rebak*, lang ingescheurd, b. v. van een zeil; *mërebak*, verder inscheuren van wonden enz. Zie *robek*.

ريبن, *reban*, zie *heban*.

ريبه, *rebeh*, losafhangend, erslap en aan flarden bij hangend, zooals een gebroken vlerk, e. gescheurd zeil enz. Mën. ook afgezak van kleeren. Van de oogen = *redjeh*, zie ald.

ريت, *reta-reta*, gemeenzaam kouten, over koetjes en kalfjes praten; *mëreta-reta*, veel praat hebben, Sj. Ard., mogelijk eene verkorting van *tjërita-tjërita*?

ريتن, *ritin*, verb. Ned. ruiten, in het kaartspel.

ريج, *redja*, snippers, diemen wegwerpt, van papier, lijnwaad en derg.; *redja-redja ajam*, de weggeworpen deelen van een geslachte kip, zooals de pooten, de punten der vlerken enz.

ريجه, *redjeh*, leep van de oogen, met neerhangende onderste oogleden; ook *rebeh*.

ريج, *retja*? *përetja*, Bataw. de lengte-stok van een vlieger, zie *arkoe*. H.

ريچو, *ritjau*, snaterend geluid zooals van sommige snippen, zie ook *gëritjau*.

ريدغ **riding**, e. s. v. netten of stroppen om groote, viervoetige dieren te vangen.

ريدغ **redang**, moeras = *paja*, Max., zoo ook bij d. l. Cr.

ريدن **redan**, naam van e. s. v. boom, die een eetbare vrucht draagt.

ريدي **ridai**, een Maleisch stoeltje? Volg. v. d. W. *ridi*, naar C. e. s. v. draagbaar of mat.

ريرت **irit**, rij van naast elkander staande voorwerpen, Pad. bovenl.

يرق **irik**, rij van palen onder een huis, Pad. bovenl.

ريس **rias**, zie *erias*.

ريس **risa**, waterachtig gezwel, wen, buil, knobbel.

يسق **risik**, onderzoek, informatie, tijding, geheime mededeeling, gefluister. Mën. gefluister; *bërisik*, fluisteren; *mërisikkan*, iets toefluisteren, H. Abd. 212 reg. 12; *risik-risik*, ruischen, d. B.

ريسو **risau**, slecht, liederlijk, onordelijk, wrevelmoedig, losbandig, tot allerlei kwaad, zelfs tot moord, geneigd; *mërisau*, een losbandig leven leiden; *përisau*, landlooper, vagebond, bandiet; *mërisaukan*, wrevelmoedig maken, b.v. *toewankoe mërisau akan dakoe dëngan përtjintaän dan kasoesahan jang tiada bërkasোধান*, gij maakt mij wrevelmoedig door oneindigen kommer en verdriet, S. Dzoel.; *risau përhatian*, wroeging. Zie *risoe*.

ريسو **risoe**; *mërisoe*, kreukelen, verfrommelen, gekreukeld, verfrommeld, M. Cr. en S. Dzoel.

ريغ **riang**, strijken met de riemen,

b.v. *riang kiri*, *paot kanan*, strijken bakboord, ophalen stuurboord; *riang soemangat*, het weggaan van het bewustzijn, duizelig worden, b.v. van iemand die van een hoogte naar beneden kijkt, Hik. Dewa Indra Mëng.; *tëriang*, kwijnend v. boomen en planten; *riang-riang*, e. s. v. krekkel, ook de naam van een boom en van een kruipende plant.

ريغ **reng-reng**, zie *rang*.

ريغ **rioeng**, riet, Sw.

ريغت **rengoet** = *rëngoet*, gonzen, brommen, b.v. *dantagarpon bërboenji-lah sajoep-sajoep sapërti orang mërengoet-rengoet*, de donder rommelde in de verte als iemand, die aanhoudend zit te brommen, R. Chaib.

ريغق **ringik**; *mëringik*, drenzen, dwingen, aan de ooren rellen, onop-houdelijk iets verzoeken of om iets dwingen. Ook *ringgik*, zie ald. Mën. id.

ريغن **ringen**, licht, niet zwaar, van weinig gewicht; verlichting van ziekte of pijn; *ringen hoetang*, verlichting van schuld, Abd. *ringen kapala*, vlug van begrip; *ringen toelang*, *bërat përoet*, lichte beenderen, e. zware maag, Sprw. die hard werkt heeft goed te eten; *ringen sama mëndjindjing*, *bërat sama mëmikoel*, samen zoo wel het lichte als het zware dragen. Sprw. met iem. door dik en dun gaan; *mëmbowat ringan*, iets licht achten; *mëringankan*, verlichten, licht tellen, het licht met iets opnemen, ook *mëmpëringankan*, Sadj. Mal. p. 103 r. 3 v. o.; *mëringan-ringan-kan*, hetzelfde voortdurend, Sail. Sal.

ريغن **ringin**; *sapoe-sapoe ringin*, e.s.v. jongensspel, zie *sapoe*.

ريف **riap**, goed gedijen, goed opgroeien, van kinderen, jonge dieren en planten.

ريفت **repoet**, = *rampoes*, zie ald.

ريفت **repet**; *mërepet*, babbelen, snateren, Max. onsamenghangend, Sw.

ريفس **repes**, niets beduidende dingen verrichten, beuzelen; zie *repek*.

ريفس **repoes**, *mërepoes*, samenbinden, opbinden, C.

ريغ **repang**, het latje, dat bij het knopen v. netten wordt gebr. ook *balera*, geheeten, C. en S.

ريفق **repek**, *mërepek*, leuteren, praatjes zonder slot of zin houden, b.v. van oude, suffende lieden. Mal. Sam. I: 133.

ريفي **ripai**; *ripai hajam*, e. s. v. plant, welker bladeren jeukte veroorzaken.

ريفي **ripi**, I. of *ripai*? de teenen van vogels, v.d.W.

II. *mëripi*, iets aan iemand als voorwerp van handel opdringen, te koop bieden zonder dat hij het kan weigeren.

ريق **riak**, I. Jav. fluim, kwalster.

II. kattepootjes; *mëriak*, kabbelen, v. d. W. b. v. *ajarnja dëras boekan sëdikit*, *riaknja sampai kakaki boekit*, het water stroomde niet zoo weinig en kabbelde tot aan den voet van den berg. Sj. Dzoeb.

ريق **rioek**, verwrongen, verdraaid, verwrakt, verstuikt; *patah*

rioek, verwrakt en gebroken, van armen of beenen, H. Abd.

ريك **reka**, Skr. maatregel, verzin- sel, list; *mëreka*, maatregelen bera- men, verzinnen, ook kunstig samen- stellen of bewerken.

ريكت **rekot**; *r. bëlioeng*, het bind- sel v. metaal of rotan, waarmede het ijzer van een dissel aan den steel is bevestigd, C. en S.

ريكن **rikan**, e. s. v. mat om er het ruwe sagemerg op uit te treden.

ريكل **regol**, Jav. overdekte poort in den buitenmuur.

ريل **rejal**, Port. de spaansche mat, ook rijksdaalder; thans e. denkbeel- dige munt ter waarde van twee gul- den zilver; *soekoe rejal*, e. halve gul- den; *rejal batoe*, gestempelde stuk- ken zilver zonder bepaalden vorm, ter waarde van e. rejaal en minder; *rejal tëmaga*, twee gulden koper; *rejal perak*, twee gulden zilver, een kroon. NB. *rejal* wordt soms ook ge- bezigd voor de algemeene benaming geld. Zie *ringgit*.

ريم **riam**, snelle afloop, stroom- versnelling in een rivier; zie *djëram* en *tjigar*.

ريمت **remat**; *r. bëlioeng* = *rekot* b. Zie *rekot*.

ريمت **remet**; *mëremet*, suffen, leu- teren.

ريمس **rimas**, overvloedig uitbre- ken van het zweet door de warmte of dikke kleding of dronkenschap, b.v. *këlana Nala Kërta mabok itoe pëlœh- nja rimas-rimas basah mëngapoeskan oerap-oerapan*, de zwerver N. K. is

dronken, zijn zweet breekt overvloedig uit en de natheid vaagt zijn smeersel weg, Pr. Dj.; *marilah kita mandi, karèna toeboeh beta tërlaloe rimasnja*, komt, laat ons baden, want het zweet breekt mij al te zeer uit, Hik. Indra Mèng. Sj. Soelt. Jahja. In het Jav. *rěmbès*, id.

ريمو *rimau*, ook *harimau*, tijger. Voor de verschillende soorten zie bij *harimau*.

ريمه *remah*, kruimel, van brood en andere zaken; *měremah-remahkan*, verkruimelen. Mèn. id.

رين *rina*, ook *rahina*, Jav. het aanbreeken van den dag.

رين *rian*, e. s. v. boom, de krekelboom, ambulans.

رين *rejan*, streng garen van 40 slagen op den haspel; 40 *rejan* = 1 *toekal* en 200 *rejan* geven één *kaïn*.

رينق *renek*, tremuleerend, van de stem of een toon; zie *gěrenek*.

رينه *reneh*, luchtblaasjes op vloeistoffen. Komt ook nog in eene andere beteek. voor b.v. *ija*... *pěrgi* **رينه** *kasana sini mēmasoki goenoeng orang*, H. Boedj. mogelijk fout voor *rěnnjah*, zie ald.; *měreneh*, blaasjes maken, b.v. van water dat begint te koken.

ريو *riau*, I. leven, rumoer, lawaai, luidruchtigheid, Max. en mijn Schr. Zie *kěriau*.

II. *měriau emas*, goud wasschen, in een kleine alluviaal-mijn, C. en S. Zie *landa*.

ريواس *rewasa*, = *dewasa*, z. ald.

ريو غ *rewang*, gieren v. e. vaartuig.

ريه *riah*, ijdel, grootsprakig, z. *ria*.

ريه *rioeh*, luidruchtig, rumoerig; *rioeh-rěndah*, dit *rěndah* komt overeen met Jav. *rondah*, verward; *rioeh-rěndah*, zou dan een verward rumoer of lawaai zijn. Zie *rija*.

ريبر *rinjau*, e. s. v. zoutwatervisch.

ريبه *renjeh*; *měrenjeh*, zonder slot of samenhang spreken. Mèn. = *ringik*, zie ald.

ريق *rěnjok*; *měrěnjok*, verfrommelen, ineenfrommelen.

ريو *rěnjau*, Abd. Sch. wrbk. = *lěnnjau*, zie ald.

ريه *rěnjah*, druk praten, snappen, babbelen, zie **ريه**.

ريي *rěnjai*, zie bij *hoedjan* en *ranai*.

ز Za

زاد *zād*, Perz. geboorte, oorsprong.

زاده *zādeh*, Perz. geboren, ontstaan; zoon, geborene, kind; *aşal zādeh*, edelgeborene; *halāl zādeh*, wettig geborene, wettig kind; *ḥarām zādeh*, onwettig geborene, bastaard, onwettig kind; *sjah zādeh*, koningszoon.

زانی *zāni*, Ar. hoereerder, echtbreker.

زانیة *zānijat*, hoer, echtbreekster.

زاوية *zāwīat*, Arab. kapel, kleine moskee, waarin de Vrijdagsdienst niet mag gehouden worden.

زاهد *zāhid*, Ar. iemand die zich aan de wereldsche zaken onttrekt, monnik, eremiet.

زبان **zabád**, Arab. civet, civetkat, = *djēbat*, zie aldaar.

زبانیه **zabániah**, Arab. helsehe wachters, die de verdoemden in de hel branden.

زبرجد **zabardjad**, Arab. chryso-liet, topaas.

زبور **zabóer**, Arab. de psalmen Davids; *kitáb zabóer*, het boek der psalmen. Voor een enkele psalm zie *mazmoer*.

زبيب **zabíb**, Arab. rozijnen; gedroogde vijgen.

زبیده **zoebaidah**, naam eener plant, *calendula officinalis*, ook de naam van eene der vrouwen van Haroenoe'r-rasjid.

زحل **zohal**, Arab. de planeet Saturnus.

زرادشتی **zarádoesjtí**, Ar. aanhanger van Zoroaster.

زررافة **zoeráfát**, Arab. giraffe, kameelpardel.

زره **zirha**, of *zirah*, Perz. maliënkolder, pantser; *didalam kēlamboe zirha*, achter een gordijn van schalmen of malieën, H. T.; *bērbadjoe zirha dada boeroeng*, e. pantser, van voren als een vogelborst, zooals sommige harnassen uit den spaanschen tijd, Hik. Koris; *z. dáoedi*, David's harnas, een bijz. soort v. harnas; *badjoe zirha* = *zirha*.

زریعة **zariát**, Ar. zaaizaad, zaadbed, seminarium.

زعفران **zāfarán**, Arab. saffraan.

زنگی **zanggi**, zie *zangi*.

زقوم **zaqoem**, Arab. I. e. s. v. ge-

recht, bereid uit room en dadels, gemengd.

II. naam v. e. boom in Arab. met vruchten als dadels, welke olie tegen ziekte gebruikt wordt.

III. de helboom, welks walgelijke vruchten door de verdoemden worden gegeten.

زكاة **zakát**, Arab. zuivering; aalmoezen, schatting, hoofdlast ten behoeve der armen, bepaald bij de wet, onderscheiden van *şedēkah*, zie ald.

زكريا **zakarja**, Arab. Zacharijas.

زكي **zaki**, Ar. zuiver, rein, vroom; *foedd azzakia*, een rein gemoed.

زكية **zakijat**, Arab. zuiverheid, reinheid.

زليخا **zalichá**, Arab. de naam van Potifar's huisvrouw.

زمان **zamán**, Ar. tijd, eeuw; *zámán-bērzámán*, van tijden of eeuwen her. Het komt nog in eene andere beteekenis voor, b. v. *di Komala Ambar bērboewat zamán?* Sj. Ind. Kēsna; *hēndaqlah mēnari sēgala saudara, mēninggalkan zamán kapada poetēra?* Sj. Ind. Kēsna; *mēndjadi zamán bērpandjangan?* voor iemand uithalen, pretmaken? id.; *bērarak nen tērmsa tiada tērkira, hēndaq bērzámán Sulthan mēngindra*, ter eere van iem. feestvieren? Sj. Ind. Kēsna, Sj. Sult. Jahja. Volgens v. d. W. époque maken, zie *djaman*. Dat zal dan wel door het geven v. groote feesten zijn.

زمر **zamroed**, Arab. smaragd. In het Mal. en Jav. verb. tot *djēmēroed*.

زَمْزَمْ **zamzam**, de beroemde Hagar's bron bij Mekka.

زَمْزَمْ **zamharír**, Arab. hevige koude, naam eener zeer koude plaats dicht bij de uiterste gewesten der heuvels.

زَمْزَمْ **ziná'**, Ar. overspel; *běrzind'* en *běrboewat zina'*, overspel bedrijven.

زَمْزَمْ **zangi**, Perz. Ethiopiër, Egyptenaar, Zigeuner; ook voor reus, monsterachtig wezen gebruikt.

زَمْزَمْ **zandj**, Arab. Zaquebar.

زَمْزَمْ **zoewádah**, Arab. leeftocht op reis; zie *djoewadah*. Perz. magazijn, voorraad.

زَمْزَمْ **zoehoed**, Arab. onthouding, toewijding.

زَمْزَمْ **zahar**, Arab. schitteren van blankheid; schoon zijn; bloem.

زَمْزَمْ **zahrá**, Ar. het vrouwel. van *azhar*, zie ald.

زَمْزَمْ **zohrat**, Arab. de planeet Venus als morgenster.

زَمْزَمْ **ziádat**, Ar. overvloed, vermeerdering.

زَمْزَمْ **ziárat**, Ar. bedevaart naar een heilig graf; ook graf.

زَمْزَمْ **zait**, Arab. olijf; *pokok zait*, olijfboom; *boewah zait*, olijven; *minjak zait*, olijfolie.

زَمْزَمْ **zaitoen**, Ar. olijfboomen, olijven; *boekit zaitoen*, de olijfberg bij Jeruzalem.

زَمْزَمْ **zaid**, Ar. eigennaam; *Zaid dan Omar* = ons Piet en Klaas.

زَمْزَمْ **zir**, Perz. beneden; *zir bad*, beneden den wind.

زَيْن **zain**, sieraad; *zainoe'ddin*, het sieraad van den godsdienst; *zainoe'labidin*, het sieraad der dienaren Gods, beiden gebruikt als persoonsnamen.

س Sin

س **sa**, verk. van *asa*, een, wordt gebruikt als voorvoegsel met de beteekenissen van een, een geheel en van een en dezelfde, ook in de betekenis van na, b.v. *sat'elah*, nadat; *sapëninggal*, na het vertrek; *sakëtika maka baginda pon sèdarlah*, na een oogenblik kwam de Vorst weer bij, Indr. Poet. en in de beteek. v. naar, b.v. *sakira-kira*, naar gissing, Boeng. R. *sak'èdar*, naar gelang; *satoeroet*, naar volgens; *sa-andainja*, naar het gesteld geval; *sa Malaka*, geheel Malaka; *san'egari*, van één stad of land, d. i. stad- of landgenoot; *sakampoeng*, van dezelfde buurt, buur; *saroemah*, van hetzelfde huis, huisgenoot enz. Zie de gramm.

ساب **saba**, Skr. *běrsaba*, bezoeken, omgaan met, ook bezoeken van levenlooze voorwerpen, b. v. *ada soeatoe kolam... tiada disaba orang*, er was een vijver... die door niem. bezocht werd, K. w. D. Jav. id.; *saba boeboe*, naam van een boom met geneeskrachtige bladeren.

سابت **sabèt**, Jav. slag, slaan met een lang, dun voorwerp, striem, = *sëbat*, zie ald.

سابت **saboet**, vezelige bast, zooals v. de kokosnoot, ook de vezelige

stam v. de banaanstruik; *tali saboet*, touw van kokosbast vervaardigd. Zie ook *sëraboet*. Mën. id. *mënjaboet*, kammen of borstelen van garen; *bongkok saboet*, gebogen als een kokosbast, gebocheld. Zie *sëraboet*.

سابت *sabit*, I. sikkel, krom grasmes; *mënjabit*, met e. sikkel snijden.

II. klaar aan den dag gekomen, v. daden, mogelijk het Ar. *tsabit*, z. ald.

سابر *sabar*, zie **صبر**.

سابر *saboer*, I. door elkander wemelend van strijdenden, den bliksem, vliegende vogels enz. gewemel. Mën. schemerachtig, niet duidelijk te onderscheiden; *mënjaboer*, zich onder e. troep menschen, inz. vechtenden, mengen; *saboer limboer*, tusschen licht en donker, schemerlicht; *saboer-mënjaboer*, van den bliksem = *saboeng-mënjaboeng*, zie ald.

II. = *sëmboer*, b.v. *mandi bër-saboer*, Ibr. b. Chas. Zie *sëmboer*.

III. *lajar saboer*, bramzeil, Pël. Abd. 90.

IV. verwoed, Sadj. Mal. 132, ook M., b.v. *orang bërperang tër-laloe saboer*; *bërpagoet tër-laloe saboer*.

سابس *sabas*, van het Perz. *sjâ-bâsj*, goed zoo, bravo!

سابغ *sabang*, I. muilbanden, kortwieken, d. B.

II. e. s. v. zeil op kleine bootjes, dat geen ander touw dan een brasje, maar wel e. soort van stut of *sokong* heeft.

سابغ *saboeng*, tegenin vliegen; *saboeng-mënjaboeng*, tegen elkander

in vliegen, van vechthanen, den bliksem, windvlagen, flikkeringen, legerscharen, geluiden enz.; *kilat sëndjatanja saboeng-mënjaboeng*, het wapengeflikker ging tegen elkander in; *tjèhajanja saboeng-mënjaboeng didalam asap bédil*, het vuurgeflikker was tegen elkander in de kruitdamp; *sapèrti angin pon bër-tioep saboeng-mënjaboeng*, als windvlagen tegen elkander inkomen; *boenjinja saboeng-mënjaboeng*, de geluiden klonken tegen elkander in. M. (Mën. *bërsaboeng*, met elk. vechten, tegen elk. indrijven van wolken, tegen elk. wedijveren); tegen elk. stooten van kroonen v. buigende Vorsten, H. T.; *hajam saboengan*, vechthaan; *mënjaboeng*, vechten v. hanen, hanen laten vechten, e. hanengevecht houden; *mënjaboeng* schijnt soms voor *bërmain* gebruikt te worden, b.v. *mënjaboeng boewah kër-as*, e.s.v. spel met këmironoten, C. en S.; *mënjaboengkan*, twee voorwerpen tegen elkander in slaan, b.v. *mënjaboengkan kapala*, de koppen tegen elkander slaan, nam. van twee gegrepen vijanden, Pr. Dj.

سابق *sabak*, I. jammeren, weklagen, ook *bërvidji sabak* = *mër-atap*.

II. keuken, waar het sap der palmen tot suiker wordt gekookt.

سابق *saboek*, gordel, stuk doek, dat men om het lichaam slaat, hetzij om de lenden of om de borsten; op Java buikband inz. v. e. man; *saboek pètola*, zie aldaar.

سابن *sabèn*, Jav. telkens, = *tiap*; *sabèn hari*, iederen dag, dagelijks.

سابین sabon, van het Ar. *šabon*, zeep; geheel wit, ook van honden en and. voorw.; wit van steengoed, b.v. *pinggan sabon*, e. witte schotel, *orang sabon*, albino, wit mensch.

سابو saboe, = *sēboe*, opgevuld, b.v. *saboe-rajoe*, vervuld v. weemoed, Moh. Han.

سابه sabah, van *šjābah*, Ar. onduidelijk, niet te onderscheiden, twijfelachtig, b.v. *djangan tērsabah kita mēndēngarkan*, soepaja *tēntoejang disoeratkan*, laat het niet twijfelachtig zijn wat wij vernemen, opdat het zeker zij wat wij schrijven, Ibr. b. Ch.

سابي sabi, zie *sjabi*.

سابي sabai, Zie *sēbai* II.

سات satoe, een, verk. van *soeatoe*, zie ald.; *mēnjatoekan*, vereenigen door een huwelijk, Moh. Han.; *bērsatoe*, één uitmaken, vereenigd zijn, van meer dan een persoon of zaak; *satoe-satoe*, een voor een, een of ander; *tiada satoe-satoe*, niet maar een enkele, als het 't een niet was, dan was het 't ander; *satoe pon tidak*, hoegenaamd niets.

ساترو satroe, Jav. = *sētēroe*, zie aldaar.

ساتغ satang, Jav. langestok, zie *hoedang*.

ساته satoh, e.s.v. zwaard, afkomstig van Kedah, d. B. K.

ساتو sato, Jav. Skr. dier, beest; *sato chawān* = *mērga satwa*, het wild gedierte.

ساتي saté, Jav. ook *sēsaté*, vleesch of visch aan speetjes; *daging saté*,

kleine stukjes vleesch aan een houtje geregen en op het vuur geroost.

ساج sádj, Arab. de plataan.

ساج sadja, van *sēhadja*, zie ald.

ساج sadjang, Kw. = *arak*, sterke drank; *sadjang tapé*, het dronkenmakende sap van de tapé, Prab. Dj. Zie *tapé*.

ساجك sadjak, I. zie *ساجع en sēdjak*,

II. Jav. eigen manier of manieren of wijze, in kleeding, spreken, zitten, dansen, houding.

ساجي sadji, gerecht, een schotel gereed om voorgediend te worden, aangerechte spijs; *toedoeng sadji*, bolvormig deksel, dat over de schotels geplaatst wordt ter beschutting tegen stof en insecten; *mēnjadjikan*, klaarzetten, aanrechten van spijzen; *sadjian*, de aangerechte of klaargezette spijs, disch; *mēnantikan nasi disadjikan diloetoet*, wachten tot de gekookte rijst op de knieën wordt klaar gezet. Sprw.

ساحر sahir, Arab. toovenaar, goochelaar.

سادر sadar, zie *sēdar*.

سادر sadoer, laag metaal over iets; *s. mas*, verguldsel; *s. perak*, verzilvering; *s. timah*, vertinsel; *bērsadoer perak*, verzilverd zijn; *mēnjadoer perak*, zilver vergulden.

سادر sadir, van *noesjadir*, Perz. salammoniak.

سادس sadis, Arab. de zesde.

سادغ sading, alleen in *sakarsading*, zie ald.

سادث *sadap*; *měnjadap*, palmen aftappen; *pisau sadap*, mes daarbij gebruikt; *pěnjadap*, palmsap-aftapper.

سادق *sadak*, I. schuin, hellend, achterover hellend van masten; *měnjadak*, schuin naar boven steken met lansen of krissen.

II. *sadak kapoer*, het fijne van de kalk, de kalk die bij de sirih gebruikt wordt. Měn. *sadah*, id.

سادو *sadoe*, Jav. en Skr. uitmuntend, b.v. *orang toewa sadoe pradana pada segala radja-radja*, Kal. Dam.; *emas jang sadoe*, Sj. Sult. Jahja.

سادو *sadau*, I. *měnjadau*, roeien met lange riemen, zonder bij het voor- of achteruitslaan een oogeblik op te houden.

II. *měnjadau*, een bijennest langs de vlakte, waaraan het hangt, afsnijden.

ساده *sadah*, de kalk die bij de sirih gebruikt wordt; zie *sadak* II.

سادي *sadai*, I. uitgestrekt op een hellend vlak liggen, in schuinsche houding liggen met den rug tegen iets leunend, schuin op het droge liggen, van een bootje, een krokodil en derg.

II. aanhangen, aankleven van reukwerk.

سارا *sara*, behoud, ontkoming aan een gevaar, redding; middel tot behoud, b.v. een pistool of ander wapen, leeftocht, onderhoud, rantsoen, gage; aandeel der matrozen in de lading; wat met inspanning van alle krachten gedaan is of gedaan kan worden; *sara-bara*, overal heen, naar alle kanten zijn behoud zoeken, met in-

spanning van alle krachten en op verschillende wijze; *sara gěni*, Jav. vuurwapens, daarmede gewapend soldaat, artillerist. Zie ook bij *barat*.

سارت *sarat*, zwaar geladen, inz. van vaar- en voertuigen, in vol tenue, gepakt en gezadeld; *boenting sarat*, hoog zwanger; *sarat děngan hoetang*, met schulden beladen; *maka padang itoepon saratlah děngan bangkai*, die vlakke nu was bedekt met lijken.

سارغ *sarang*, nest, ook fig. *sarang boeroeng*, vogelnest; *sarang lěbah*, bijennest; *s. madoe*, honigraat; *s. laba-laba*, spinneweb; *s. koewali*, grof vlechtwerk van rotan, waarop men in de keuken heete potten of pannen zet; *s. pěrompak*, zeerooversnest; *běrsarang*, een nest hebben, genesteld zijn, ook vol gaten zijn, zooals b.v. een spons of koraalsteen, de volle uitdrukking is *běrsarang sěmoet*, als een mierennest; *měngarangi*, e. nest maken aan of in, b.v. *akar itoe tělah disarangi olih lěbah*, aan dien wortel hadden de bijen een nest gemaakt, Boeng. R. p. 159; *sapěrti orang mēmėliharakan dirinja dalam sarang lěbah*, als iem., die zich beschermd in een bijennest. Sprw.

سارغ *saroeng*, scheede, hulsel, hoesje, kokor, huisje; *kain saroeng*, ook alleen *saroeng*, de inlandsche vronwenrok, die van boven tot onder dichtgenaaid is. Hiervan bestaan vele soorten, die naar de plaats van afkomst of de bewerking worden genoemd; *s. kěris*, krisscheede; *s. tangan*, handschoenen; *s. kaki*, kousen, sokken;

s. *djari*, vingerhoed; s. *sənapang*, lade van een geweer; *orang mənjaroeng*, iemand die scheeden of overtrekken maakt, krisscheedenmaker; *mənjaroengkan*, van een scheede voorzien, ook tot een scheede maken, in e. scheede steken, b. v. *mənjaroengkan kèris*, de kris in de scheede steken.

سارغ **saring**, I. vast in elkander gedraaid, = *sëring*; *mənjarang*, vast in elkander draaien van draden garen, zijde of touw. Mën. id.

II. dun, fijn, tener, inz. van de middel, Pad. bovenl.

III. Jav. = *tapis*, zie ald. doorzigen, kleinzen, filtreeren; *saringan*, filter; *batoe saringan*, filtersteen, zooals op Java in gebruik is; *pənjaringan*, zeef.

سارف **sarap**, I. droog, fijn vuil, zooals b. v. het aanveegsel uit een kamer; *sarap-sampah*, allerlei droog vuil, fijn en grof; s. *laoet*, een stof of vuilnislaag op de oppervlakte v. het zeewater, ook drijvend vischaas. Mën. *sarap orang*, uitvaagsel v. het menschedom, het grauw, het gemeen; *oelar sarap*, een slangensoort. Zie *sarpa*.

II. smerting, ontsteking v. de huid in de liezen enz. zooals dikwerf bij kleine kinderen en personen, die lang ziek liggen.

III. zenuw; *sarap përasaän*, de gevoelszenuwen; *sarap pënggërak*, de beweegzenuwen, v. d. W.

IV. Batav. roodvonk? B.

سارک **sarak**, gescheiden van iets, van elkander af, zooals bij echtscheiding, spening, wegloopen enz. ook

bij spijsbereiding de inhoud er uit nemen en met iets anders weer opvullen; *sarak bërkoendang*, scheiden om overal mee genomen te worden, heet het vertrek der pas gehuwde vrouw uit de ouderlijke woning, in het Palemb. *minta sarak*, echtscheiding vragen; *djiikalau këras laki hëndak sarak*, als de man sterk op scheiding aandringt; *tërsarak daripada soesoe*, van de borst gespeend; *mənjarak anak*, een kind spenen. Zie *djarak*.

سارک **sarak**, strompelen, struikelen, Sw.

سارگنی **sara-gëni**, Jav. vuurwapens, daarmede gewapend soldaat, artillerist.

سارن **saron**, e. s. v. muziek-instrument, bestaande uit een houten bak, waarop metalen staven liggen, die geslagen worden, en behoorende tot de gamëlan.

سارو **saroe**, troetelnaam voor den vogel *tieng* in gevangen staat.

سارو **sarau**, e. s. v. groote, grof gevlochten mand, voornamelijk gebruikt bij het inzamelen v. *agar-agar*.

ساره **saroh**, e. s. v. waterplant, C. en S.

ساري **sari**, Kw. bloem; ook het fijne van iets, de voedende bestanddeelen, de quintessens, de stampers en meeldraden in eene bloem; volgens and. het stuifmeel; *soesoe sari*, room? Sadj. Mal. p. ۳۷۱ 2 maal; *timah sari*, zink; *sang lir sari*, die gelijk is aan een bloem = *sang lir koesoema*, liefkoozingswoordje jegens eene min-

nares; *sari moedjari*, e.s.v. kleine struik met geurige bladen, die bij de sirih gebruikt worden, zie *moedjari*.

ساس *sasa*, Skr. krachtig, stevig,forsch, vol levenskracht, aldus Sj. Mādli, Sj. Ind. Kěsn., ook *sasan*, b.v. *di-ambilnja anak kěrbau jang baik lagi sasan roepanja*, R. P. Dul. 103.

ساسان *sásán*, Arab. de Sasseniden.

ساسر *sasar*, I. ook *sasaran*, doel, schietschijf.

II. van het Perz. *sarsar*, niet wel bij het hoofd enz.

III. Jav. = *sěsat*; *kěsasar*, verdwaald, verdwalen; *djanganlah saudarakoe mēnjasar hati hamba*, H.T. mijn broeder moet mijn hart niet doen dwalen, van streek brengen.

ساسف *sasap*, zie *soesoep*.

ساسق *sasak*, I. grof vlechtwerk van bamboe of jong hout, dienende tot wandbekleding enz. Mēn. id.

II. Jav. vlot van bamboe; *pěrahoe sasak*, veerpont. Zie *rakit*.

ساسن *sasan*, zie *sasa*.

ساسی *sasí*, Jav. maand.

ساعة *saāt*, Arab. oogenblik; *děngan sasaāt*, in één oogenblik, oogenblikkelijk; *pada sasaāt itoe djoega*, op dat zelfde oogenblik. Soms wordt het met *sakoetika* vereenigd, b.v. *děngan sasaāt sakoetika ijapon sampailah*, in een enkel oogenblik bereikte hij het, H. Boedj.

ساع *sanga*, schuim, vuil, droezem van metalen.

ساعت *sangat*, zeer; *amatsangat*, uitermate zeer; *mēminta sangat-sa-*

ngat, dringend verzoeken, H. Abd. *běrsangatan masjhoer*, zeer erg zich verspreiden, b.v. van laster, H. Sj. Djil. p. 46; *měmpěrsangat*, het zeer op iemand of iets toeleggen, b.v. *gadjah tjilaka koepěrsangat*, P. Dj.

ساعت *sangit*, Jav. sterke lucht, inz. van iets dat geschroeid is, branderig, zooals van gezengd haar, aangebbrand eten enz. *walang-sangit*, een klein, grijs, stinkend torretje, dat veel kwaad doet aan het rijstgewas. Zie *hangit*.

ساعو *sangoe*, I. e.s.v. fijne *agar-agar*.

II. Jav. leeftocht, mondvoorraad.

ساعی *sangai*, e. s. v. deksel, behoorende tot de *koekoesan* of het toestel om rijst gaar te stoomen.

سافر *sáflr*, Arab. een reis doend, reiziger.

ساف *sapa*, verk. van *siapa*, wie; *měnjapa*, iemand vriendelijk toespreken, eig. vragen wie hij is, toeroepen, v. e. schildwacht. Mēn. *tidak běrsapaän*, niet tegen elk. spreken, gebrouilleerd zijn; in 't Jav. *sāpā* = *siapa*; zie *těgor*.

سافت *sapoet*, I. bedekt; *měnja-poet*, bedekken, van wolken enz. *disapoet emboen*, met dauw bedekt. Sadj. Mal. 41. Hiervan *sělapoet* en *sěloepat*, zie ald.

II. het fluweel- of wolachtige op de hoorntakken van herten, Max.

سافر *sapir*, Batav. cipier en sappeur; *kantor sapir*, het bureau der Genie.

ساعو *sapoer* = *djamboer*, C. en S.

سائغ sapang; I. *sapang djarang*, e.s.v. witten doek met roode randen en witte franje, door de Mal. vrouwen als sjaal gedragen, W.-Sum.

II. *kajoe sapang*, zie *səpang*.

سائغ saping, e. s. v. muziekinstrument, Hik. Ind. Mah. Roep. een trom = *samping*, zie ald.

سائو sapau, kleine hut of afdak, voor oogenblikkelijk gebruik.

سائو sapoe, vegen, veger, bezem, garde, kwast; *sapoe tangan*, verk. tot *sətangan*, zakdoek; *sapoe-tangan kapala*, ook *sətangan kapala* en alleen *sətangan*, hoofdhoek; *sapoe halaman*, e.s.v. struik = *sələgoeri*, zie aldaar; *mənjapoe*, vegen, afvegen, strijken, streelen, aaien, smeren, borstelen, geeselen; *mənjapoekan*, iets ergens op of in wrijven of op strijken; *mənjapoe kabatoe'illah dəngan djanggoet*, den tempel Gods met zijn baard aanvegen; *pənjapoe*, veger, kwast, bezem; *pənjapoe ajar-mata*, doek om de tranen af te drogen; *sapoe lidi*, hezem gemaakt van de ribben der palmbladen, stalbezem; *sapoe sarang laba-laba*, raagbol; *sapoe idjoek*, veger of stoffer van arenvezels; *sapoe mərang*, veger v. rijststroo; *sapoe-sapoe ringin*, e.s.v. jongensspel, waarbij men in een rij zit met de beenen recht uitgestrekt, terwijl een der spelers over die beenen strijkt. Zie Sadj. Məl. pag. 178.

سائو sapih, I. halve verlamming door een beroerte.

II. Jav. spenen, scheiden.

سائو sapi, koe; *minjak sapi*, e. s.v. ransig, dierlijk vet, dat door de

Klinganeezen en Maleiers bij de spijzebereiding wordt gebruikt, ook *gi* genaamd, zie *ləmboe*.

ساک ساک saka, I. verk. van *poesaka*, erfelijk, oude gewoonte; *saka-baka*, oude verplichtingen, van leverantiën of heerdiensten gebruikt.

II. Jav. paal, pilaar = *tiang*, zie aldaar.

ساکت sakat, I. *mənjakat*, kwellen, tergen, plagen, sterker dan *oesik*; *pənjakat*, middel dat men bezigt om iets te verhinderen, veelal een toovermiddel, = *pələlau*, M. S. II: 213 ook dam, dijk, zie *əmpang*.

II. woekerplant in het algemeen, v.d.W. Mən. e.s.v. woekerplant met breede bladen. Volgens het bijgeloof een woonplaats van geesten.

III. *soekoe-sakat*, zie bij *soekoe*.

IV. schot, schut, dwarsbalk, boom ter afsluiting in eene rivier, om het smokkelen te beletten; *toewan sakat*, havenmeester, boomklerk, Pəl. Abd.; *bilik bərsakat*, afgeschoten kamer; *mənjakat-njakat tanah*, een uitgestrektheid lands in kavelingen verdeelen, Hik, Abd. 268; *djalan itoe tərsakat*, die weg is afgesloten; *tjabang pohon kajoe jang mēmbəri kasakatan pada djalan*, de boomtakken, die den weg belemmeren; zie *səkət*.

ساکت sakit, ziek, ziekte, pijn, moeite, kwelling; *s. t̄aon*, pest, epidemische ziekte, ook *sakit sampar*; *s. hati*, ergernis, geërgerd, ook wrok koesteren, Hik. Abd. p. 175 reg. 5 = *mənaroh dēndam*; *s. boelan* = *grāhana boelan*, maansverduistering; *sakit*

orang baïk, de kinderpokken; *sakit pinang*, minnepijn, liefdesmart, Hik. Abd. p. 315; *sakit bëranak*, de barensweeën; *sakit pajah*, zwaar ziek, doodelijk ziek; *mëmboewat sakit dirinja*, zich ziek houden, Boeng. Ramp. bës. p. 297; *dëngan bërsakit*, met moeite, met kwelling, H. Abd. 69; *bërsakit*, zich vermoeien, afpijnen; *mëmpërsakiti*, iemand pijnigen, smart aandoen; *mënjakiti hëndak bëranak*, de weeën krijgen, in barensnood komen; *pënjakit*, kwaal, ziekte; *p. boelanan* en *p. kaboelanan*, maanziekte; *p. toewa*, de gebreken des ouderdoms; *p. radja*, negenoog, pestkool, karbonkel; ook een puist in het aangezicht, Sw.; *bërpënjakit-pënjakit*, allerlei kwalen hebben, sukkelen; *kasakitan*, in de pijn zijn, in moeielijkheden verkeerren, kwelling die men ondergaat.

ساگر sakar, het Perz. *sjakar*, suiker; zie ook *sëkar*.

ساگل sakal, I. schraal, tegen van den wind; *mënjakal*, schraal of tegen worden; *mënjakalkan*, schraal maken of doen worden, b. v. *poelau itoelah jang mënjakalkan angin*, dat eiland doet den wind schraal worden, v. d. W.

II. aflossen, met iets hards op iets hards kloppen, = *sakai* II.

ساگو sakoe, I. verb. Ned. zak in een kleedingstuk.

II. afgescheiden, afgezonderd, afzonderlijk; *mënjakoekan*, scheiden, afzonderen; *jang tiada dapat disakoekan*, onafscheidbaar; *djalan-djalan jang sakoe-sakoe*, afzonderlijke wegen.

III. *sakoe-sakoe*, geheim, niet openlijk, stilletjes.

ساگی saki, I. e. s. v. mand in den vorm v. e. wan, gebruikt om aarde, kalk, zand enz. daarin aan te dragen.

II. Skr. metgezel, deelgenoot; beslapen, bespringen, treden, v. d. W.

III. e. s. v. sterken drank, die uit Japan wordt aangevoerd.

ساگی sakai, I. onderhoorige, volgeling.

II. aflossen, Mal. = *sakal* II.

ساگی saga, naam v. een paar gewassen en de vrucht daarvan; *saga këndëri*, een plant welks half zwart, half vuurrood boontje gebruikt wordt tot het wegen van goud; *saga pohon*, e. grooter boontje, meer plat en geheel rood, afkomstig van e. grooten boom, *këndëri batang* geheeten.

ساگو sagoer, platte kiel v. groote vaartuigen; *përahoe sagoer*, een kano v. een uitgeholden boomstam, Max. Sw. en d. l. Cr.

ساگங sagang, schuin geveld van e. geweer of lans, ook schuin in den grond gestoken, zooals een stok aan den kant van het water, aan welks einde e. snoer in het water afhangt; *mënjagang*, schuin vellen van geweer of piek, ook op die wijze afweren, ook doer e. staak ergens voor te houden of tegen te zetten, iets aldus vrij zetten; *pënjagang*, het middel daarvoor gebezigd; z. ook *tanggang* en *toembak*.

ساگون sagon-sagon, z. bij *sago*.

ساگو sago, plantenmerg, inz. dat van den *roembia* of sagopalm; *sago tampin*, pakjes-sago, d. i. parelsago;

sago-rëndang, de meer grove, gewone sago; *s. pisang*, het zetmeel uit den pisangstam; *s. bëlanda*, de arrowroot; *sagon-sagon*, e. s. v. versnapering, gelijkende op sago.

ساگوم *sagoe-sagoe*, e. s. v. werpspies, bij de zeeroovers in gebruik.

ساگی *sagi*, Jav. = *sëgi*, zijde, kant, *ampat pësagi*, vierkant; *z. sëgi*.

ساگای *sagai*, e. s. v. zoutwatervisch.

سالبيه *sálbijah*, Perz. salie.

سال *salat*, verlaten, eenzaam, W.-Sum.; *poetëri salat*, e. s. v. rijstgerecht, bestaande uit e. laag kleefrijst en daarop een laag eieren in den wasem gaar gestoomd.

سال *saloet*, omhulsel, bekleedsel, beslag; *këris bërsaloet dëngan perak*, kris met zilverbleslag; *soerat bërsaloet dëngan soetëra koening*, brief in geel zijden enveloppe; *tërsaloet dëngan ëmas*, met goud overtrokken; *tërsaloet dëngan kajoe*, met hout bekleed; *saloet gigi*, het émail der tanden; *mënjaloet*, bekleeden, omkleeden, beleggen, overtrekken, émailleeren; *pënjaloetan*, overtreksel, bekleedsel, beschoot v. houtwerk, wagenschoot enz.

سالر *saloyer*, goot van e. dak, waterleiding; *saloeran*, bamboezen goot, buis, waterleiding, kanaal, zie *aloer*.

سالغ *salang*, I. *mënjalang*, iemand ter dood brengen, door met de *këris-pandjang* door de holte v. het rechter-sleutelbeen naar het hart te steken; *tëmpat pënjalang*, die holte boven het rechter-sleutelbeen; *përkakas salangan*, het voor die straf noodige gereedschap; zie *sëlang* en *sëlangka*.

II. hevig schokken of stooten van een vaartuig.

III. e. s. v. hangende horde om er voorwerpen of spijzen op weg te zetten, d. l. Cr.

IV. *salang ali-ali*, het midden v. een slinger. M.

سالغ *saloeng*, bamboezen pijp om vuur aan te blazen, ook e. s. v. fluit, Pad. bov. l.

سالق *salak*, I. geblaf; *mënjalak*, blaffen, van een hond; *mënjalak kapada*, iets of iem. aanblaffen.

II. e. s. v. rotanpalm met eetbare vrucht.

III. e. s. v. boom, die hout levert, geschikt voor binnenhuisbouw.

سالق *saloeq*; *bërsaloeq*, doorengestregeld, zooals de schakels van een ketting. Mën. van twee voorwerpen over elk. geslagen, gekruist in elk. grijpend, zooals b. v. twee haken, twee armen van lieden, die gearmd loopen; ook over en weër verplichtingen hebben. Zie *sëloeq*.

سالق *salok*, = *salak* I. doch overdrachtelijk van eene vrouw, die tegen haren man raast of tiert, b. v. *itoelah sëhaja takoewasa, disaloknja tiada bërhënti*, dat kon ik niet uithouden; zij raasde (blafte) tegen mij zonder ophouden. Mal. Sam.

سالم *salam*, e. s. v. boom, welks bladeren op die van den laurier gelijken en ook daarvoor bij de spijsbereiding worden gebruikt; de bast bevat veel looistof; *salam batoe*, een soort, welks hout dient voor huis- en scheepsbouw.

سالن *salin*; *mənjalin*, verwisselen, het een door het andere vervangen, overschrijven, vertalen; *bərsalin*, fats. uitdr. voor bevallen of in de kraam komen, ook veranderen b.v. van naam, titel of kleeding; *pərsalinan* en bij verkorting ook *pərsalin*, wisselkleederen, inz. als geschenk v. den Vorst. Dat de volle uitdrukking *pərsalinan* is, blijkt o. a. Hik. Abd. p. 35 en 38; ook wel vorstelijk geschenk in het algemeen; *məmpərsalini*, met wisselkleederen of geschenken begiftigen.

ساله *salah*, fout, verkeerd, niet goed, mis, mislukt, misdrijf, ongelijk, verkeerdheid; *salah dəngar*, verkeerd verstaan; *salah məlangkah*, misstappen; *salah sədikit*, het scheelt weinig, alleen was het jammer dat...; *angin salah*, tegenwind; *salah hati*, verstoord zijn; *s. kata*, zich verkeerd uitdrukken, onjuist spreken; *s. oerat*, verstuikt, verrekt; *s. rasa* en *s. pərsaən*, een somber voorgevoel hebben v. e. naderend onheil, Tam. ed Dari; *djika salah sabatang, ditjaboet*; *djika salah saroempoen, dibongkar*; *djika salah saparak, dirambah*, is één plant niet goed, dan wordt zij uitgetrokken; is een geheele plantenstoel niet goed, dan wordt zij omvergehaald en is e. geheele tuin niet goed dan wordt hij opgeruimd. Mən. Sprw.; *s. soewatoe*, het een of ander; *s. sa'orang*, de een of ander; *apatah salahnja*, wat zou daartegen zijn? *sərba salah*, niet tot een besluit kunnen komen, doordat de een dit, de ander dat niet goed-

keurt, z. *sərba*; *salah pəmandangan*, gezichtsbedrog; *bərolih salah kapada*, ongelijk krijgen van, in het ongelijk gesteld worden door, Niem. bl. 4^e dr. p. 33; *bapa saoedara salah məndjadi*, oom, vaders oudste broeder; *əmak saoedara salah məndjadi*, tante, moeders oudste zuster; *bərsalah*, fout hebben, e. misslag begaan, ook met fouten zijn van een geschrift, Sadj. Mal. p. 2; *tərsalah*, onwillekeurig of toevallig een fout begaan, b. v. in geschriften, Sadj. Mal. p. 2, tegenover *məmboewat salah*, fouten maken, begaan, id. p. 2. Ook toevallig mis van een klap, b. v. *kapalanja ditoemboek dəngan tangannja kanan, tərsalah dari kapalanja kəna leher Asoed*, hij sloeg naar zijn hoofd met zijn rechterhand, sloeg echter zijn hoofd mis en raakte den nek v. Asoed. de Holl. 6^e dr. p. ۷4; *mənjalahi*, z. verzetten tegen, tegenspreken; *samoewanja itoe dəngan kahəndak Sang Jang Soekma, dimana dapat kita salahi*, H. Asm. Pati, tegen iets opkomen, opponeeren, zoo ook Niem. bloeml. I 4^e dr. p. 81 en and. pll.; *mənjalahi pantang*, geen dieet houden; *pərsalahan*, weerstand; *mənjalahkan*, een slag of wapenstoot doen missen, ontwijken, iemand in het ongelijk stellen, gispn, beschuldigen, aanmerkingen op iets maken, Pəl. Djin.; *kasalahan*, misdrijf, verkeerdheid, beschuldiging; *bərsalahan*, verschillend, onderscheiden zijn; *bərsalah-salahan*, onderling verschillend b. v. van kleuren, oneensgezind van

personen; *salah-salahan*, wordt ook gezegd van een brik, welks achterste mast zonder ra's is; *salah-sileh*, allerlei fouten of overtredingen; *salah faham*, misverstaan; *salah tampa*, iets verkeerd opnemen of opvatten; *salah kabawah doeli*, majesteitschennis.

ساله *saleh*, of *salih*, zich ergens heen begeven, uitrukken v. e. leger of legeraanvoerder; *saleh bèrlantjang*, op reis gaan met een *lantjang*, e. s. v. oorlogsvaartuig; *salih bèrdoeli*, op reis gaan te voet, b. v. *laloe baginda salih bèrdoeli*, Sj. Ind. Kës.; *salih mêngambang*, wegzweven, b. v. Sj. Ind. Kësna en and. Hss.

سالي *sali*, I. opgewassen zijn tegen iemand; *sama sali*, tegen elkander opgewassen zijn, voor elkander berekend zijn.

II. verhit, brandend van hart, b. v. Sj. Sult. Jahja, ook **صالي** geschreven, b. v. Sj. Sult. Jahja. Ook Boeng. ramp. bës. p. 370. Zie bij *šali*, Ar.

سالي *salai*; *měnjalai*, boven het vuur rooken, b. v. visch. (Mën. drogen, aan zonnewarmte blootstellen, roosten boven vuur), ook roosten = *pang-gang*; *salaijan*, dat wat geroost wordt of moet worden, b. v. *maka sakalianja itoepon mēmboeboehlah salaijan*, een iegelijk nu deed er zijn roostsel op, Pël. Djin.; *mati tērsalai*, in den rook gestikt. (Mën. door buitengewone warmte doodgegaan); *ikan salai*, gerookte visch.

سام *sama*, Skr. gelijk, even, tege-

lijk, samen, eenerlei, een en hetzelfde; in de spreektaal ook nog: met; *sama banjak*, even veel; *sama bèrani dèngan dia*, gelijk in dapperheid aan hem; *sama manoesia*, evenmensch, naaste; *sama anak tjoetjoe Adam*, gelijke adamskinderen, gelijke menschenkinderen, Djaj. Langk.; *sama hamba Allah*, gelijke dienaren Gods, id.; *sama sèri*, kamp op; *sama ta sèngang*, eveneens niet op hun gemak; *radja samanja radja dan dewa samanja dewa*, vorsten met hun gelijken en goden met hun gelijken; ook vorsten bij vorsten en goden bij goden; *sama sèndirinja*, onder elkander; *sama kadoewanja*, beiden gelijk of tegelijk; *sama djoega*, 't is geheel hetzelfde, 't komt overeen uit, 't is onverschillig welke of wat; *pada sama tēngah*, in het juiste midden, midden in, juist in het midden; *sama sakali*, allen of alles ineens; *bèrsama-sama*, gezamenlijk of gelijkelijkt iets doen, tezamen zijn, het houden met, b. v. *sègala rajatnja jang ada bèrsama-sama dan bèkèrdja kapada inggris*, al zijne onderdanen, die het houden met de engelschen en bij dezen in dienst zijn. H. Abd. p. ۵۳۹; *bèrsamaän*, gelijk zijn, van velen, gelijk staan; *sama... sama*, zoowel... als; *sama... ataw*, hetzij... of; *samakah baik dèngan djahat itoe*, is goed en kwaad dan hetzelfde? Pr. Dj.; *měnjama-njama*, zich met anderen, inz. hooger, gelijkstellen, b. v. *patik takoet taulat kèlak hëndak mēnjama-njama*, ik vrees weldra vervloekt te

worden, omdat ik mij wil gelijkstellen, Pr. Dj.; *sama tara*, evenbeeld; *pěnjama*, het deel van beiden; *ka-samaän*, gelijkheid; *pěrahoe sama orangnja*, het vaartuig met zijne bemanning. NB. in de spreektaal, inz. op Java, worden de Voorz. *akan*, *pada* en *děngan* meest door *sama* vervangen. *Měnjamakan*, gelijkmaken, gelijkstellen, gelijkachten; *mě-njamai*, gelijk zijn aan iets; *pěrsa-maän*, gelijkheid, overeenstemming, eenparigheid.

سامر samar, verborgen, vermomd, niet duidelijk te onderscheiden, incognito; *měnjamar*, zich verbergen of vermommen; *m. děngan orang banjak*, z. onder de menigte verbergen of schuilhouden; *waktoe samar moeka*, schemeravond, wanneer het gelaat niet duidelijk meer te onderscheiden is; *samar děngan awan*, geheel in wolken gehuld, b. v. van den top eens bergs, H. Boedj.; *samar djingga*, oranje, vleeschkleurig; *mě-njamarkan dirinja*, z. vermommen, verstellen, verkleeden; *disamarnja soerat itoe děngan kain*, hij verborg dien brief in een doek, R. Chaib.; *disamarkan bërsoeka-soekaän*, verborgen (onder den schijn van) vroolijkheid; *pěnjamar*, verspieder, iem. die zich vermomt; *kasamaran*, vermomming, M.

سامر samoer, Arab. sabeldier, marter.

سامر samir, aaneengeregen sago-palmbladeren; *kadjang samir*, dek-matten daarvan vervaardigd. Zij wor-

den niet in tweeën gevouwen, zooals de gewone *kadjang* en bij *bilah*, niet bij *bidang*, geteld; *samir ajar*, zulke matten tot bedekking van de lading in een vaartuig gebruikt; *měnjamir*, met zulke matten bekleeden of beleggen.

سامري samiri, Arab. Samari-taansch; *orang samiri*, Samaritaan.

سامري samri, Ar. de naam van den man, die het gouden kalf goot.

سامغ samang, I. W.-Sum. gast, commensaal; *anak samang*, pleeg-kind, kostganger, kostkinderen; *indoek samang*, pleegmoeder, hospita, zie *indoek*.

II. *orang samang*, de naam v. e. wilden volksstam in de binnenlanden v. het schiereil. Malaka; *samang boeroek děngan soempit*, een Samang in lompen met een blaasroer, T. T.

سامق samak, I. eene omzetting van *masak*, looien, tannen, looi; *samak katja*, looi of tan vermengd met glaspoeder, waarmede men de vliegtouwen insmeert om ze scherp te maken, teneinde bij vliegerwedstrijden daarmede het touw v. de tegenpartij te kunnen doorsnijden; *toekang samak*, leerlooier; *měnjamak*, iets tannen, looien.

II. e. s. v. boom, die goed timmerhout levert, vooral geschikt voor balken; *s. poeloet*, een variëteit daarvan.

سامن saman, verb. Eng. summons, dagvaarding, aanklacht tegen iemand, b. v. *maka bapanja boedak itoe diboeboehnja saman olih orang itoe*, door dien persoon werd een aan-

klacht tegen den vader van dat kind ingesteld, Sing.

سامن samoen, struikgewas, struikroof. (Mën. roof gepaard met voorbedachten moord; is te betwijfelen); *samoen sakar*, roof gepaard met geweldpleging, Oend. Djambi *sëmak samoen*, allerlei struikgewas, H. Abd. 389; *mënjamoen*, struikrooverij plegen, rooven op het land; *mënjamoen harang orang ditëngah-tëngah tërang*, op klaarlichten dag, of openbaar, andermans goed rooven. H. Abd. p. 254; *pënjamoen*, struikroover, roover op het land; *kasamoenan*, beroofd; *mënjamoen-mënjakar*, roof en manslag bedrijven, Pad. bovenl. Zie ook *rompak*.

سامی sami, I. een priester van Boeddha.

II. Arab. hoog, verheven, heerlijk, hoge enz.

سان sana, I. daar, ginds; *disana*, aldaar; alsdan; *sana-sini*, hier en daar; *kasana*, derwaarts; *kasana-kamari*, her- en derwaarts.

II. = *angsana*, zie ald.

سانق sanak, bloedverwant, nabestaande, samentr. van *sa* en *anak*, v. één uterus; *sanak-saoedara*, naaste bloedverwanten.

سانم sanam, indigo, Pad. bovenl. volg. d. I. Cr. *Marsdenia tinctoria*, (Papilionacées).

سانن sanan, W.-Sum. = *sana*, z.a.

ساو saoe, deksel van een pot of *bëlanga*; *ikan saoe bëlanga*, e. s. v. platvisch, lett. het potdeksel.

ساو sawa, Jav. en Mën. moeras,

poel; hiervan *oelar-sawa*, de python of reuzenslang, lett. de moerasslang. Ook in het Jav. heet zij *oelâ sawâ* en niet o. *sawah*.

ساو sawoe, e. s. v. boom met eetbare, bruine, zoete, melige vruchten, die wel iets op onze kwetsen of wilde pruimen gelijken en ook een deugdzzaam hout oplevert; *sawoe manila*, de beste soort daarvan.

سawat sawat, I. omgeslagen, M. erg. omheen geslagen, zooals b.v. een gordel, drijfriem enz.; *pësawat*, beweegmiddel, drijfmiddel, zooals b.v. een touw aan een valluik om het op en neer te laten, een drijfriem in eene fabriek, de veer in een horloge enz.; *pësawat asap*, stoommachine; *p. bër-djantëra*, drijftrad, machine door e. waterrad gedreven; *sawat-sandang*, e. s. v. gordel of sjerp door den Vorst gedragen, zie *sandang*.

ساور sawar, beletsel, versperring van takken en derg. om wild of visch te dwingen een bepaalden weg op te gaan; *mënjawar*, op die wijze afsluiten of versperren; *pënjawar*, het middel daarvoor gebruikt, M. S. II. pag. 181.

ساوڠ sawang, I. het in kleur verschillende water bij de kust. Mën. de onafzienbare ruimte rondom ons; *sawang langit*, de ruimte tusschen het uitspansel en de aarde.

II. e. s. v. boom met eetbare vrucht, die als de *këladi* smaakt, Sing.

ساوڪ saoeok; *mënjaoek*, een band om iets slaan om het vast te houden, met den gebogen arm iets naar zich toehalen, onder het gaan iets opra-

pen; *saoek-měnjaoek*, hetzelfde met verscheidenheid, ook van touwwerk dat in elkaar hangt; *saoek-saoek*, schepnetje voor het vangen v. visch of vlinders, ook zakje of netje aan e. stok om vruchten te plukken. Měn. *měnjaoek*, uitscheppen v. e. vloeistof, putten, ontleenen aan, uitvisschen.

ساون sawan, stuipen; *s. andjing*, een ziekte, waarbij het lichaam met kleine puisten bezet is. R.; *s. babi* en *s. gila babi*, vallende ziekte ook *s. kambing*, C. en S.; *s. bangkai*, be-roerte; *iboe sawan*, zie *iboe*; *s. agoeng*, e.s.v. duizeling; *s. sěsak*, stuipen met moeilijke ademhaling; *s. sarap*, e.s. v. vallende ziekte; *katěrdjoenansawan*, de stuipen krijgen, Sj. Madli.

ساوه saoe, anker, dreg; *s. těr-bang*, enterdreg, enterhaak; *měntjam-paki saoe těr-bang*, een enterdreg naar een vaartuig werpen; *měmoetar s.t.*, de ketting of kabel van de *s.t.* opwinden, om het vijandelijk vaartuig te kunnen beklimmen; *měnětas s.t.* de ketting of kabel, waaraan de enterdreg is bevestigd, doorhakken; *s. tjemat*, werpanker; *běrsaoeh toenggal*, nog maar voor één anker liggen, d. i. zeilree zijn, op het punt van te vertrekken; *saoeh sěronggong?* komt voor in de Oend. Mal.; *měmběri saoe mėngandoeng batoe*, een steen aan het anker bevestigen.

ساوه sawah, nat rijstveld, bouwland, dat onder water kan gezet worden; *s. bantjah*, met stroomend water; *s. běrbandar langit*, afhankelijk van den regen, Pad. bovenl. *s. rawang*,

moerassige rijstvelden; *s. lihat*, de verlaten of onbebouwd liggende rijstvelden, id.; *sawahpadi*, sawahs waarop de rijst nog staat, Pěl. Abd. p. 40 zooals *kampung orang*, bewoonde kampung beteekent; *padi sawah*, rijst van de natte velden; *měnjawah*, rijst op bewaterde akkers telen; *oelar sawah*, de python-slang, beter *oelar sawa*, de moeras- of poelslang, z. *sawa*; *oelar sawah rěndam*, zulk een slang, zeer groot en zich ophoudende in stilstaand water.

ساري sawai, e.s. v. blauwachtig zwarten vogel met twee bijzonder lange veeren in den staart.

ساري sawi, I. passagier die aan boord eenige diensten verricht; ook *sěnawi*.

II. e.s.v. mosterdplant; *bidji sawi*, mosterdzaad; de bladeren worden als groente gegeten. Op Java *sěsawi*.

ساهت sahoet, antwoord; *měnjahoet*, antwoorden; *měnjahoeti*, beantwoorden, b.v. een groet enz.; *di sahoetinja děngan ajar-matanja*, zij beantwoordden het slechts met tranen, H. Asm. Pat.; *běrsahoet-sahoetan*, elkander beantwoordende, b.v. van zingende of roepende vogels; *sahoetan*, antwoord, beantwoording; *sahoet-měnjahoet*, elkander beantwoorden van partijen in de muziek, I. P.

ساهت sahit, van het Ar. *sjāhid*, getuige; *pěsahitan*, getuigengeld, bij het sluiten v. e. huwelijk in het Palembangsehe.

ساهر sahoer, e.s.v. vrucht.
ساعه sahang, Kw. peper, = *lada*.

ساهف sahap, den met rijst bezaaiden grond bedekken met kokosbladeren, Pad. bovenl. ook iets anders dekken, sluiten. Mën. sluiting, deksel; *s. pintoe*, vensterluik; *s. përioek*, potdeksel.

ساهن sahan, verb. van *şahan*, Arab. e.s.v. grooten aarden schotel.

ساهي sahi? nalatig, v.d.W.

سايء saï, e.s.v. rog, v.d.W.

ساي saja, I. verk. van *şehaja*, z.a.

II. een gelegde plooi; een stijf geplooid sarong, Batav.

سايٲ sajat; *mënjajat*, behoedzaam afschillen en afstroopen van den bast eens booms, de huid van een beest enz.; in dunne schijven of reepen afsnijden, b.v. het vleesch van de ribben, v.d.W. Zie het volg. wrd.

سايٲ sajit, ook *saït*, schijf, plat stuk van iets; *mënjaït*, in schijven afsnijden, kerf, insnijding, b.v. *maka disajit-sajitnja dibëlakang daging Alkas Mantri saratoes doewa poeloeh êmpat sajit*, hij maakte insnijdingen op den rug in het vleesch van A. M. honderd vier en twintig kerfen, Hik. Am. Hamz.; *poesatnja pon tëlâh tër-sajit*, zijn navelstreng was reeds afgesneden, Moh. Han. Ook = *sajat*, zie ald. en *siat*.

سايٲ saïr, zie شعر.

سايٲ sajoer, groente moeskruid, waaronder ook aardvruchten, meloenen komkommersoorten worden gerekend; *sajoer-majoer*, allerlei groenten; *mënjajoer*, groenten klaarmaken; *më-njajoerkan*, tot groente bereiden; *sajoer-sajoeran*, allerlei groenten.

سايٲ saïs, Arab. koetsier, stal-knecht. Te Singapoer alg. in gebr.

سايغ sajang, het jammer vinden, begaan zijn met iets, medelijden hebben, sympathie, deernis; *sajang sakali*, 't is erg jammer, zeer te betreuren; *kasih-sajang*, liefde en sympathie; *sajangnja*, 't is maar jammer dat...; *tiada sajang*, er niet om geven, het niet sparen, niet ontzien; *mënjajangkan*, iets sparen, het jammer van iets vinden, iets ontzien; *mënjajangi*, van iets houden, liefhebben; *kasajangan*, medelijdendheid; *bërkasajangan*, medelijden hebben, medelijdend zijn; *pënjajang*, ontfermer, zie voorb. bij *kasih*.

سايغ saïng, samen reizen, ook over land, Sj. Madli, samen varen van schepen; *përsaïng*, medezeilend vaartuig, tochtgenoot. (Mën. *sasaïng*, een gekoppeld geheel; onder één dak; op één rij; *tiga êmpat bidoeek sasaïng*, drie, vier schuitjes op één rij naast elkander); *tërlaloe ramainja bërsaïngkan përahoë kalangkapan itoe*, uitermate levendig of vroolijk deed men de vloot te zamen zeilen, H. T.

سايغ sajoeng, aan één zijde schuin toeloozend, zooals b.v. een kluisverzeil; *s. tiroes*, aan twee zijden schuin toeloozend.

سايٲ sajap, vleugel, vlerk, ook vleugel v. e. leger; *sajap kanan* en *s. kiri*, linker- en rechtervleugel v. e. leger, Pël. Djin.; *sajap*, ook de klauwieren, waarmede slingerplanten z. vasthechten; *badjoe bërsajap*, bovenkleed met lange, wijde mouwen zooals

de Arabieren dragen; s. *sandang*, zie *sandang*.

سایف sajoep, door de verte onduidelijk voor het gezicht of gehoor; het doel onvolkomen of in het geheel niet bereikend, van een kogel of degenstoot enz.; te laat komend, daar de persoon, dien men wil bezoeken, juist is uitgegaan; *sajoep mata mēmandang*, zoover het oog reikt. Mēn. *sajoep*, onvoldoende, ontoereikend, tekort, te weinig; *sajoep-sajoep sampai*, op een klein weinigje na voldoende.

سائل saïl, Ar. verzoekend, vragend enz. *saïloe's salatin*, de vraagbaak der Vorsten, titel van een handschr. Zie Facs. p. 42.

سایو sajoë, weemoedig, meewarig, aangedaan, geroerd; *mēmbēri sajoë dihati kami*, veroorzaakte aandoening in ons gemoed; *sajoë-rajoë*, treurig en weemoedig, Noer. Moh.; zie *iba*.

سایه sajah, zie *saja* II.

سبابا saba', Arab. naam van een landschap in Jemen, het Rijk van de koningin Balkis, het Scheba van het O. Test.

سبارو sēbarau, e. s. v. eetbaren riviervis, die met kunstaas kan gevangen worden. Sw.

سباسه sēbasah, e. s. v. boom, die op moerasgrond groeit en e. s. v. timmerhout levert, geschikt voor werk van slechts tijdelijken aard.

سبب sēbab, Arab. reden, om, omdat, ter wille van, ter oorzaak van; *sēbab takoet*, uit vrees; *daripada sēbab* en *olih sēbab*, ter oorzaak van, door toedoen; *karēna sēbab*, om reden;

sēbab itoelah maka, daarom of daardoor is het dat....; *tiada bērsēbab*, geen oorzaak hebben; *dengan bērsēbab ataw tiada bērsēbab*, met reden of zonder reden of aanleiding, Saif Dzoel.; *tidak satoe-satoe sēbab*, zonder de een of andere reden. H. Abd. p. 255 reg. 10 v. o. *sēbabpon ... karēna*, de reden nu waarom... is dat, b. v. *sēbab pon kakanda mēmanggil toewan ini, karēna kakanda mēndēngar nobat*, H. Boedj. de reden nu waarom ik u hier ontbied is, dat ik de trom hoor; *mēnjēbarkan*, veroorzaken, aanleiding geven tot, tot oorzaak maken van; *toehan sērwa sakalian alam jang mēnghidoepkan toewan-hamba sakalian, tētapi akan sēbabnja daripada hamba djoega*, de Heer aller werelden heeft u allen weer levend gemaakt, maar de aanleiding daartoe was vanwege mij, d. i. ik heb daartoe aanleiding gegeven, I. P.

سبت sabat, Arab. rusten, slapen, vieren van den Sabbath; *jaumoe's sabbat*, de sabbathdag. Zie het volg. wrd.

سبت sabtoe, Arab. rusten, sabbat; *hari sabtoe*, Zaterdag.

سبت sēbat, I. = *sēpat*, wrang, samentrekkend vansmaak, sterker dan *kēlat*. Jav. *sēpēt*, id.

II. slag met een rotan of ander zwiepend voorwerp; *empat poeloeh koerang asa sēbat*, veertig slagen min een. Jav. *sabēt*, id.

سبت sēboet, melden, melding maken; *mēnjēboet*, iets melden of vermelden, ook: uitspreken, gewagen; *tērsēboet*, gemeld, vermeld; *maka tēr-*

səboetlah pərkataän, nu zijn vermeld de woorden, of is vermeld de geschiedenis; *səboetan*, vermelding, uitspraak, pronuntiatio; *səboet-səboetan*, iemand of iets, waarover men bij voortduring spreekt, of waarvan men steeds melding maakt; *sapərti jang tēlah laloe səboetannja*, zooals reeds gemeld is; *sapərti jang lagi akan datang səboetannja*, zooals hierna zal vermeld worden. Mën. id.

سبت *səbit*, e.s.v. vleeschgerecht; zie *koepé*.

سبكان *soebhána*, Ar. lof aan God; *soebhána 'Ulah*, lof zij God! *soebhána* hoe, lof zij Hem! alleen gebezigd achter den naam van God; *soebhána almalik addjabár*, geloofd zij de almachtige Heer.

سبد *sabda*, Skr. woord, gezegde; *bərsabda*, zeggen, spreken, inz. van profeten en vorstelijke personen, doch van den regeerenden Vorst beter *bərtitah*. Van den *bəndahara* en den *toemənggoeng* beteekent het bevelen. Volg. Jav. wdb. is het = *pəngandikā* en = *pəngestoe*; volg. Marsd. woord v. God of v. e. profeet of koning.

سبر *səbar*, I. *mənjəbar*, een gevoel in een lichaamsdeel hebben, alsof er warm water in stroomt, zooals bij zich herstellenden bloedsomloop.

II. Jav. *njəbar*, zaaien, = *məna-boer*, zie *taboer*.

سبر *səboer*, = *səmboer*, Hik. Boedj. Ibr. b. Chas. Soms ook fout voor *siboer*, Ind. Poet. Zie die woorden.

سبرغ *sabərang*, overzijde v. e. water, overkant, overwal, overwalsch,

overzijde van een weg; *mənjabərang*, naar de overzijde gaan, oversteken; *kalau mənjabərang soengai, biar ditēlan olih boewaja, tətapi djanganlah dipagoet olih ikan kətjil-kətjil*, steekt men eene rivier over, laat men door e. krokodil worden verslonden, maar men worde toch niet door allerlei kleine visschen gebeten! Sprw.; *mənjabərangkan*, iemand of iets overzetten; *sabərang-mənjabərang*, v. den eenen naar den anderen oever, aan weerskanten v. eene rivier; *bərsabərrangan*, vlak tegenover, inz. als er e. water tusschenbeide ligt; *pərahoe pənjabərrangan*, schuit of boot om over te zetten; *orang sabərang*, iem. van over zee; *koeda sabərang*, een overwalsch paard; *tərsəbərang di ajar gadang*, Mën. fig. aan een groot gevaar ontkomen zijn, groote moeielijkheden doorworsteld hebben.

سبرهان *sabərhana*, Skr. stel, dracht, geheel; *səbərhana pakaijan*, een geheel stel kleeren, een volledig kostuum; *səbərhana pərhiasan*, een compleet stel sieraden; *səbərhana boemi*, de gansche aarde; *səbərhana hari*, de geheele dag; zie ook *langkap*.

سبس *səbas*, zie *sabas*.

سبعة *sabāt*, Ar. zeven, zevental.

سبغ *səboeng*, de eetbare uitspruitsels van de *boeloeh bətoeng*. Zie *rəboeng*.

سبق *səbak*, overvloeïend, boordevol; opzwellen, oploopen, ook stroomen van tranen; *ajar səbak*, overstroming. Hiervan is ook afgeleid *səmərəbak*, zie ald.

سبق **səboək**; *mənjəboek*, tusschenin gaan, b.v. tusschen een aantal personen, die in gelid staan; zie *sampoe*.

سبكه **səbəkah**, de naam v. een eetbaren zoutwatervisch, v. d. W. op Malaka *səboekah*.

سبال **səbal**, ontevreden, verdrietig, bedroefd, hartzeer hebben over het niet slagen van iets, waarmede men anderen meende genoeg te doen, teleurgesteld; *məngis karəna səbal hatinja*, weenen door innerlijke bedroefdheid; *apakah moelanja maka nəgari ini tərlatəo səbal roepanja*, wat is toch de oorzaak dat dit land zoo uitermate treurig schijnt?

سبالس **səbəlas**, elf, zie bij *bəlas*.

سباله **səbəlah**, zie *bəlah*.

سبم **səbam**, donker, loodkleurig, zooals soms de regenwolken, blauwachtig grauw, bergblauw, volg. d. l. Cr. ook ondoorschijnend = *tiada djərənih*.

سبون **səboen**, niet tot rijpheid komend van een zweer, niet tot een eind komend van een werk.

سبو **səboe**, vol, opgevuld, b.v. van een kamer met huisraad; gedempt of volgegooid van e. put of sloot; *mənjəboekān*, met iets dempen; *mənjəboekān tanah pada lijang kəboer dəngan tjangkoel*, met een hak aarde doen in den grafkuil tot opvulling. Zie ook *sərəboe*.

سبويرة **səboeroe**, de naam van e. boom, welks bast gebrand wordt ter afwering van booze geesten.

سبوكة **səboekah**, zie *səbəkah*.

سبه **səbah** = *bah*, zie ald. Niet te verwarren met *səbak*; *sakit səbah*, de beri-beri, C. en S.

سبه **səbeh**, e. s. v. plant, canna pulchra. 't Is eene verkorting van *tasbih*. Ar. rozenkrans, bidsnoer, zoo genoemd, omdat de pitten dier plant als kralen daarvoor worden gebruikt.

سببي **səbai**, I. e. s. v. parasiet-plant met lange, smalle bladeren.

II. sjerp, gordel; *tərkibar-kibar poentja səbainja*, de slippen van zijn gordel fladderden.

سبي **sabi**, Perz. hemd, zie *sjabi*.

سبيل **səbīl**, Ar. open weg; *səbilə 'llah*, de weg Gods; *pərang səbīlə 'llah*, de heilige krijg, oorlog tegen de ongeloovigen. *Səbīl* wordt ook gebruikt als uitroep, om tot dien strijd aan te moedigen.

ست **sat**, I. e. vierkante inhoudsmaat van 5 en 10 *gantang*, de eerste heet *sat kətjil*, de tweede *sat bəsar*; *kapala datjing dan kapala sat*, de officiële meter en weger v. handelswaren en scheepsladingen, volgens de Oend. Mal.

II. verb. van *saat*, Ar. oogenblik; *sat-sat*, ieder oogenblik; *sat-sat datang*, ieder oogenblik komen.

ست **soet**, klanknabootsend woordje voor e. suizend of fluitend geluid, zooals van e. rotan, waarmede men door de lucht zwiept, z. *lěsoet* en *sioet*.

ست **sit**, klanknabootsend woordje voor e. schel fluitend of piepend geluid, zooals van een bootsmansfluitje of een rietje, waarop men blaast, zie *lěsit*.

ستا *sitta*, Skr. wit, zilver, de planeet Venus. Komt voor in de eig. naam *Sitta Dewi*. Jav. *sinta*.

ستابلن *sētabelan*, artillerie, afgeleid van constabel.

ستاراک *sētaraḳ*, e. s. v. plantje, Pad. bov.l.

ستاغن *sētangan*, samentr. van *sapoe tangan*, zakdoek; *sētangan kapala*, ook alleen *sētangan*, hoofddoek. Zie bij *sapoe*.

ستاپان *sētapan*, of *sētapoe*, e. s. v. fuik, gevlochten v. *oenak*, kleiner dan de *toewar*, C. en S.

ستاک *sētaka*, e. s. v. plant; zie ook *astaka*.

ستاگی *sētagi*, e. s. v. versiersel, maar welk? b. v. *kērawang sētagi*, Sj. Ibr. b. Ch. en and. In H. T. is het *sētangi*, b. v. *disēlangnja dēngan batoe merah bēroekiran awan sētangi*. In het Jav. is *sētagi*, breede strook geweven goed, die voor buikgordels gebruikt wordt.

ستان *sētana*, zie *istina*.

ستاور *sētawar*; daoen *sētawar*, e. s. v. geneeskrachtige bladeren. Zie *tawar*.

ستهبال *sētēbal*, e. s. v. geneeskrachtige bladeren.

سترا *soetēra*, Skr. zijde; *kañ soetēra*, zijden stof; *s. kēmbang*, vloszijde, borduurzijde; *s. djēnaloe*, e. s. v. groffe zijden stof = *s. mastoeli*, mijn Schr.; *hoelat soetēra*, zijde worm; *bēnang soetēra*, zijden garen; *s. tahi oelar*, zie bij *tahi*.

سترنه *sitērenah*; *bēdoewi sitērenah*, Ibr. b. Ch.; *orang sitērenah*, b. v.

lakoenja bagai orang sitērenah, mēlihat orang tiadalah pērnah, Sj. Madli., Zie *tērenak* en *tērenah*.

سترو *sētēroo*, Skr. persoonlijke vijand, antagonist, al wat eenig nadeel toebrenkt; *bērsētēroo*, vijanden hebben, in vijandschap leven; *mēnjētēroei*, als vijand behandelen; *bērsētēroewan*, in vijandschap met elkander zijn; *mēmpērsētēroekan*, met elkander in vijandschap brengen; *pērsētēroewan*, vijandschap. Zie *moe-soeh*.

ستری *sētēria*, zie *کشتري*.

ستنگی *sētanggi*, zie *istanggi* en *sētagi*.

ستنگی *sētinggi*, geitouw, gor-ding, = *pēntjēroet*.

ستف *sētop*, Ned. gestoofd, van spijzen.

ستن *sētān*, titel der zonen van de Vorsten van *Mēnangkabau*; in poëzie vorstenzoon. Mēn. *soetān*.

ستو *sētoe*, I. zeewier, b. v. *orang mati kalaparan*; *sēgala rajat pērgi mēngambil oembi sētoe dan loewah sētoe dilaoet poelau Bajan*, men stierf van honger; het volk ging de wortels en vruchten van wier halen in de zee bij het eiland Bajan, H. Atoer Satia; *oelar sētoe*, e. s. v. niet vergiftige zeeslang, die zich in dat wier ophoudt, v. d. W.

II. van *ēstoe* Jav.; *sētōni*, verzekeren, plechtig verzekeren, zegenend toespreken, b. v. *maka dibēri Jang Darma Bajoe sabilah toembaḳ dan diadjarnja bēbērapa kasaktian, katanja: Koesētōni samoega sēgala orangmoe*

ini kebal, tiada dimakan oleh sëndjata, J. D. B. gaf hem een lans en leerde hem het gebruik van eenige bovennatuurlijke krachten, zeggende: Ik zegen u, opdat al uwe lieden onkwetsbaar zijn en niet gedeerd worden door wapens. Pr. Dj. Soms ook *sëtoewi* en *rëstoni*, Pr. Dj. Zie vooral *rëstoe* en *soewasti*.

ستوا satwa, Skr. dier dat in het wild leeft; *mërga satwa*, het gedierte des velds, de wilde dieren. Jav. *sato* id.

ستوري sëtori, zie *istori* en *kas-toeri*.

ستول sëtowel, e.s.v. klimplant, welks verkoelende bladeren uitwendig tegen huiduitslag gebruikt worden.

ستولف sëtolop, verb. Ned. stolp, gang-hanglamp.

ستي sëti, atlas, satijn; *sëti pasang*, een bijzonder soort daarvan voor breeken.

ستيا satia, Skr. trouw, getrouw, getrouwheid; overdrachtelijk ook: verbond, woord, belofte, overeenkomst; *mëngobahkan satianja*, zijne trouw breken, ontrouw worden; *përdjandjian satia*, een verbond van trouw; *soempah satia*, een eed van trouw, trouwbelofte met eedzwering; *bërsoempah satia*, trouw zweren; *bër-satia-satiaän*, elkander getrouw behandelen; zie ook bij *lawan* en *satiawan*.

ستي sitti, Arab. mijne meesteres, mevrouw; in het Mal. ook hofjuffer.

ستيک b.v. *maka përarakan itoe-pon didëkatkan oranglah ka* **ستيک**

bälairoeng itoe, maka Ambang Bësar pon mëlompat ka **ستيک** *balairoeng itoe... mënjamboettangan Korisj*, Hik. Korisj. Zie *astaki* bij *astaka* I.

ستيابو sëtiaboe, e. s. v. slang; *pëdang sëtiaboe*, een driekante degen, ook alleen *sëtiaboe*, b.v. Hik. Korisj.

ستياون satiawan, Skr. getrouw.
ستيوئل sëtioewel, verb. Ned. stevel, laars.

سجادة sadjádát, Arab. bidmatje.

سجارا sadjara, zie **شجرة**.

سججان soedjana, Skr. deugdzaam, goed, achtenswaardig, voortreffelijk. Zie ook *jodjana*.

سجت sëdjat, uitgelekt, doch nog nat, van waschgoed en derg.

سجج sadjā, Arab. rijm, gebonden stijl.

سجق sëdjak, I. sedert, sinds, ook *sëndjak*, Hiervan *sëmëdjak* en *sëmëndjak* in dezelfde beteekenis. Mën. id.

II. manier, houding. b.v. *Bëlanta Poeri pantas sëdjaknja*, B. P. was vlug van houding, Sj. Sult. Jahja, Hik. Sër. Bajoe. Zie *sadjak* II.

سجق sëdjoek, koud, koel, frisch, kalm, tevreden; *këna sëdjoek*, koude vatten; *sakit sëdjoek*, ziek door gevatte koude; *sëdjoek hati*, kalmte des gemoeds; *mëmbëri sëdjoek hati*, het hart kalmeeren, H. Boedj.; *kasëdjoekan*, verkleumd, koud geworden, het koud hebben, R. Chaib.; *sëdjoek dingin*, ook kalm en tevreden, b.v. *maka tër-laloe amat sëdjoek dingin radja Djaja Langkara dëngan toewan poetëri Rana Kasian*, Djaj. Langk. H. Abd. 541. *mënjëdjoekkan badan*, het lichaam

verkoelen, verfrisschen. Zie *dingin*.

سجل *sidjil*, Arab. register, rol, openlijke akte, cedul.

سجم *sédjam*, duikelen, tuimelen, kantelen; *těrsédjam kabawah*, naar beneden getuimeld, = *soendjam*, zie aldaar.

سوعد *soedjód*, Arab. nederigheid; ter aarde buiging met het hoofd, zich nederbuigen ten teeken van eerbied; *měnjěmbah soedjód*, met het hoofd ter aarde gebogen aanbidden; *pěsoedjódetan*, een geschenk in geld van den bruidegom aan de ouders zijner bruid, wanneer hij haar het huis uitvoert, Palemb.

سجوهان *sědjohana*, verb. van *sa-jodjana*, zie ald.

ساجهترا *sadjahtra*, Skr. rust, veiligheid, voorspoed, welvaren, vrede; *sadjahtra atas barang-siapa jang měngikoet djalan jang bětoel*, vrede over hen, die het rechte pad bewandelen; *sadjahtra pěrangainja*, hij had een vreedzamen aard.

سچاور *sětjavar*, e. s. v. plant, die op rotsachtige eilandjes tusschen de rotsen groeit en in de geneeskunde gebruikt wordt, v. d. W. mogelijk *sětjewer*.

سچيرق *sitjerek*, e. s. v. plantje, Pad. bov. l.

سچورغ *sětjorong*, e. s. v. draai-bas. Volg. M. *sětjorang*.

سچين *sětjina*, e. s. v. grijze, wit en zwart gevlekte tor met lange voelhorens vol geledingen en op haren rug vier kleine doornen.

سحير *sihir*, Arab. tooverij, beko-

ring, begoocheling; *orang sihir*, toovenaar.

سحيرة *saħarat*, Arab. tooverijen, hekserijen, meerv. van *sihir*.

سحل *saħal*, Arab. contant geld.

سحور *saħóór*, Arab. spijs of maaltijd, gebruikt vóór het aanbreken van de morgenschemering, voornamelijk in de vasten.

سحابة *sacháwat*, Arab. milddadigheid.

سحز *sachar*, Arab. gekheid, boert; *makar sachar*, allerlei boert of gekkernij, R. Pas. 56.

سحلاة *sachalát*, zie **سحلاة**.
سحخي *sachi*, Arab. milddadig, = *moerah*.

سحبير *sachěbēr*, verb. Ned. gezaghebber, zie *petor*.

سد *sad*, aas in het kaartspel.
سداب *sadáb*, Arab. wijnruit.
سداية *soedajah*, e. s. v. specerij die in de geneeskunde gebruikt wordt, zie *sědoejah*.

سدت *sědat*, onbestemd van de gedachten.

سدت *sědoet*, onaangenaam gestemd, verdrietig.

سدر *sědar*, zichzelf en van iets anders bewust, bewustheid hebben; *sědar akan dirinja*, zich bewust zijn, tot bewustheid komen, ook tot bezinning komen, Boeng. R. p. 44. s. *daripada behausj*, uit eene bedwelming weer bijkomen; s. *daripada tidoer*, uit den slaap ontwaken; *tiada lagi sěrdarkan roemahnja*, zij gedachten niet meer hun huis; *tiada měnjědar barang katanja*, zich niet

bewust zijn van hetgeen men zegt, van een krankzinnige, Pr. Dj.; *měnjėdarkan* en *měnjėdari*, iemand tot bewustzijn brengen, doen bijkomen, Prab. Dj. *měnjėdarkan dari pada*, waar-schuwen voor; *děngan tiada sėdar*, onverwachts, voor men er bewustheid van heeft, eer men er aan denkt; *těrsėdar akan*, toevallig denken aan, onverwachts voor den geest of in de gedachten komen.

سدھان *sėdėrhana*, het juiste midden houdend, middelmatig, tusschenbeiden, van *sa* en *dħarana*, Skr. vaste regel.

صدريه *sadariah*, zie صدريه.

سددس *sadas*, Arab. zesde.

سدڭ *sėdang*, juist, juist van pas, juist op zijn maat of op zijn tijd, middelmatig, tusschenbeiden, juist goed, of rijp, of bezig met iets, juist terwijl; *dewijl*, aangezien, daar; *orang sėdang*, iem. v. middelmatige grootte of uit den middelstand; *djarcem jang sėdang*, middelsoort naalden; *sėdang hamba tidoer*, terwijl ik juist sliep; Jav. *sėdėng*, id. *sėdang binatang lagi sakian*, *istimewa kita manoesia*, daar zelfs dieren zoo handelen, hoeveel te meer wij menschen; *sėdangkan*, een samentrekking van *sėdang* en *akan*, H. Abd. 445. Verder wordt *sėdang* nog gebruikt in de beteekenis van *dėmi* bij aanroepingen, b. v. *hai maharadja B. K. sėdang digoenong Indra Naga*, *sėdang dipadang Neka Warna*, *bangoenlah ěngkau!* Lang. Boew.; *sėdang ditaman Poespa Bi-*

rahi, *sėdang digoenong Martjoe Indra*, *bangoenlah ěngkau!* id.

سدڭ *sėdap*, lekker, aangenaam voor de zintuigen, aangenaam, verkwikt van het lichaam, smakelijk v. spijzen of dranken; *sėdap hati*, inwendig verkwikt, de Holl. 6^e dr. p. 13; *sėdap dipandang orang*, aangenaam voor het gezicht; *pėrkataān jang sėdap*, aangename woorden; *sėdap sėdoe*, zeer aangenaam voor het oog, van manieren, b. v. *dan barang lakoenja sėdap sėdoe pradana*, Hang. T. Zie *sahdoe*, Arab.; *sėdapan*, lekkernij; *sėdap-sėdapan*, lekkernijen; *badankoe tiada sėdap*, ik gevoel mij niet wel, onwel; *měnjėdapkan*, verkwikken; *kasėdapan*, aangenaamheid, liefelijkheid, zoetheid, smakelijkheid. Jav. *sėdėp*, id., ook welriekend, b. v. *sėdėp malam*, e. s. v. welriekende witte lolie; zie bij *soendal*.

سدڭ *sėdak*, I. e. s. v. boom, die eetbare vruchten draagt.

II. *těrsėdak*, zich verslikt hebben. Mėn. *kasėdakan*, id. ook de huig hebben hangen.

سدڭ *sėdėkala*, Skr. altijd, van altijd, steeds gewoon; *pada sėdėkala*, te allen tijde; *pada sėdėkala waktoe*, op iederen stond; *adat sėdėkala*, steeds zoo de gewoonte, oude gewoonte; *sėdėkala malam*, den geheelen nacht door, den ganschen nacht.

سدڭ *sėdal*, scherp zuur, acide, Fav.

سدڭ *sėdėlġngam*, menie, vermiljoen in stukken.

سدن *sėdan*, snik; *těrsėdan-sėdan*.

Ibr. b. Chas. al snikkend; zie *sědoe*.
Mën. id.

سدو *sědoe*, I. snik, hik; *těrsědoe-sědoe*, al snikkend, al hikkend; zie ook *sědan* en *sědih*. Mën. id.

II. van *sahdoe* Ar. zie bij *sědap*.

III. *sědoe-sědoe*, triest, treurig, droevig, b. v. *roepa oedara angkasa sědoe-sědoe senget*, Hik. Koris, het luchtruim scheen droevig neer te hangen; ook van personen, b. v. *didapatinja raden Galoeh doedoek dibalai-těngah, sědoe lakoenja* *olih apa toewan sědoe, kakang lihat?* B. R. bës. 224. Zie *sědoet*.

سدوایه *sědoewajah*, e. s. v. plant, thuis behoorende in Hindostan, welks gedroogde bloesem wordt gebruikt als een middel tegen verval van krachten.

سدولر *sědoeloer*, Jav. broeder, zuster, = *saoedara*.

سدس *sědoeh*; *měnjědoeh*, begieten met heet water; broeien in dien zin b. v. een pas geslacht varken om er het haar gemakkelijk af te kunnen schrappen; *m. kōpi*, koffie zetten, Batav.

سدس *sědih*, hartzeer, leedwezen, bitter, van bedroefd zijn, sterk aangedaan zijn, bitter bedroefd zijn; *mě-nangis děngan těrsědih-sědih*, bitter bedroefd weenen; zie ook *sědoe* en *sědan*.

سدس *soedah*, geëindigd, voleindigd, gedaan, afgedaan, afgeloopt, klaar, ten einde, bereids, reeds, vol, ten volle, geheel, al, uit is het, laat blijven; ook wordt het gebruikt tot

vorming van den volkomen verleden tijd, b. v. *soedah tiada*, er niet meer zijn; *soedah makan*, gegeten hebben; *soedahlah*, laat blijven, 't is wel, schei uit; *soedahlah běрмаin*, het is uit met spelen, Prab. Dj., *soedahlah ěngkau měmboenoh mureka-itoe*, houd op met hen te dooden! B. Ramp. bës. p. 18; *apatah soedahnja*, wat zal daarvan het einde zijn, hoe zal dat afloopen, waarop zal dat uitloopen; *ta'soedah*, onophoudelijk, oneindig; *soedah ta'soedah*, af of niet af, gereed of niet gereed; *soedah itoe*, toen dat afgeloopt was, daarna; *satělah soedah*, gebruikt tot vorming van den meer dan volmaakt verleden tijd: *nadat*... was, of *nadat*... had; *soedah malam*, het is reeds nacht; *soedah sadjam lamanja*, nadat het een uur geduurd had, nadat een uur verlopen was; *soedah toewa*, reeds oud; *ěnam poeloeh taheen soedah*, de zestig jaren reeds gepasseerd; *tiada soedah děngan sakali doewa*, dat is maar niet zoo een twee drie klaar, Hik. Koris; *tiada bolih soedah děngan sědikit*, z. niet met een kleintje van iets afmaken, H. Abd. 95; *soedah-soedah*, al vast, bij voorbaat; *ambillah soedah-soedah*, neem al vast; *jang soedah-soedah*, voorheen, zooals vroeger was; *soedah-soedahnja*, per slot v. rekening; *měnjoedahkan*, er een eind aan maken, beëindigen, ook *měmpěrsোধkan*, b. v. *měmpěrsোধkan pěkěrdjañ*, een einde aan de zaak maken, H. T.; *měnjoedah*, verwezenlijken, vervullen van een verzoek of bede;

pënjoedah, wat van iets het besluit maakt, b.v. het dessert; wat dient om er een einde aan te maken; *lakšana kafan dipakai pënjoedah*, *Ibr. b. Chas.* Wat iemand voor het laatst doet, b.v. *sapërti mandi pënjoedah, dëmikianlah rasanja. Mës. Kag.* voor zijn gevoel was het alsof dit zijn laatste bad was; *kasoedahan*, einde, vervulling, ten slotte, hoogste graad; *dëngan tiada bërkasoedahan*, zonder einde, oneindig; *jang soedah-soedah, toewan, sèhaja boewat sèpatoe pakaijan satoe ringgit sapasang opahnja*, het alleruiterste, mijnheer, maak ik bestelschoenen het paar voor een dollar maakloon. *Abd.*

سدي sadia, *Skr.* klaar, gereed, bereid, vaardig; vroeger, vorig, oorspronkelijk, natuurlijk, eigenlijk, ook steeds, altijd in het verledene, b.v. *adalah sadia kami mèmberì djawáb*, wij zijn bereid te antwoorden. *Sadj. Mal. p. 1; karëna patik këtjil ini sadia hamba kabawah doeli jang dipërtoewan*, want deze kleine slaaf was steeds de dienaar van Uwe Majesteit. *Niem. bl.; adat jang sadia*, oude gewoonte; *sadia kala*, eene verwarring met *sèdèk kala*, vroegere tijden, oudtijds; *hamba sadia diam disini*, ik woonde steeds hier; *bërsadia*, zich klaar- of gereedmaken, houden enz.; *tërsadia*, klaar, gereed, bereid zijn; *mënjadikannya*, klaar of gereedmaken, bereiden.

سديکالا sadiakala, zie bij *sadia*.

سديکيت sèdikit, van *dikit*, weinig, e. weinig, beetje; *sèdikit-banjak*, veel of weinig, ook vrij wat, tamelijk

wat, b.v. *koebèlandjakan sèdikit banjak oewangkoë*, ik gaf daarvoor vrij wat v. mijn geld uit, *H. Abd. p. 178; sèdikit lëbih koerang*, een weinig meer of minder; *sèdikitnja*, er ontbreekt weinig aan, er is een weinig tegen, het eenigste dat er aan ontbreekt, b.v. *sèdikitnja patik sakalian tiada bërtapa*, wat er maar aan ontbreekt is dit, dat wij geen boete hebben gedaan, *Prab. Dj.; mën sèdikitkan përkataän*, weinig woorden gebruiken; *mëmpërsèdikitkan*, weinig doen hebben, van weinig doen voorzien zijn. *Jav. kèdik, id.*

سر sar, of *sër*, klanknabootsend woordje voor een sissend geluid, zooals van water, dat op vuur valt, een mat die voortgetrokken wordt en derg.; *soer*, hetzelfde maar doffer en *sir* helderder van geluid. Zie *dësar*.

سر sir, I. zie *sar*.

II. het Eng. *sir*, mijnheer.

III. mikstokje bij sommige spelen.

IV. lust, inz. zinnelijke b.v. *sèhadja mëmbangkitkan sir dan tjita*, wekte slechts zinnelijke lust en gevoelens op, *Sj. Ind. Kësna*.

V. Arab. geheim, ook geheim geneesmiddel, geheime gedachten, bij-slaap, ontucht; vrouwelijk schaamdeel, zie IV; *siroe'lkoeleob*, in het diepst van het gemoed.

سرا sèra, onrust en haast, gepresseerdheid; *lakoënja goepoeh tërsèra-sèra*, *Sj. Ardan, datang tërsèra-sèra*, haastig komen, *Sj. Madli*. Zie ook *rèsa* en *gèsa*.

سراب *saráb*, Arab. woestijnspiegeling.

سرابیت *sëraboet*, frequ. van *sa-boet*, harig, vezelig, ruig; *bèrsëraboet*, ruig of harig zijn, van touwwerk, garen, geweven stoffen, ook van een slecht opgetuigd vaartuig; *bisoel sëraboet*, een zweer, die uit verscheiden gaten ettert.

سرابی *soerabi*, e.s.v. gerezen koeken, gebakken van rijstemeel zonder gebruik van vet, die men met stroop eet, meestal voor ontbijt. Volgens v.d.W. *sërabai?* Mén. *soerabi*, id.

سرات *sërati*, I. Skr, menner van een olifant of strijddkar.

II. Zie *soerati*, سورتي.

سراتس *saratoes*, honderd, een honderd, zie *ratoes*; *saratoes hari*, honderd dagen, inz. na iemands overlijden; *mënjaratoes hari*, dien honderdsten dag houden met het geven van een maaltijd, waarbij gebeden worden opgezegd.

سراته *sëratah*, e.s.v. *kèladi*, zie aldaar.

سراجم *sëradjam*, e.s.v. plant met geneeskrachtigen wortel.

سرادى *sëradi*, zie *sërdi*.

سراس *sërasa*, weinig gebr. naam voor de *sirih*, zie ald., en ook *rasa*.

سراسه *sërrasah*, I. mest, wegwerp-sel, afval, ook *sërèsah*.

II. e.s.v. gedrukt katoen met witte en gele sterretjes op blauwen grond, afkomstig van de kust van Koromandel.

III. émail, glazuur, Jav. b.v. *gigi sërrasah djamoès*, de tanden waren

van zuiver émail, d.i. gitzwart, Mes. Prab. Djaja.

سراسى *sërasi*, zie *rasi*.

سراط *sirát*, Arab. weg, inz. open weg; *sirdtoe'lmoestakim*, de rechte weg.

سراغن *sarangan*, Jav. de kastanje; *pohon sarangan*, de kastanjeboom, zie *barangan* II.

سراپ *sërapa*, bezweringsformule, bezwering, v. *sapa*, Kw., *sjapa*, Skr. vloek, vervloeking; *mënjërapa*, bezweren, betooverenendaardoorkracht of eene andere gedaante doen krijgen, vloeken b.v. *maka sang Doerga Nata pon disërapa olih Batara Kala mëndjadi boeta*, en sang D. N. werd gevloekt door B. K. zoodat hij in een monster veranderde, Pr. Dj.; *sëbab bèrsalin roepa patik disërapa dewa Batara.... dewa lagi banjak disërapa samanja dewa*, de reden er van, dat mijn uiterlijk veranderd is, is dat ik door de godheid Batara vervloekt ben.... zelfs van de goden worden er velen vervloekt door hun medegoden, Pr. Dj.; ook een vervloeking afbidden over iem., b.v. Sail. Sal. Zie ook *sirap*.

سراپه *sërapih*, een stuk eraf, b.v. een tak van een boom, een stuk van een tand; *mënjërapih*, een stukje, beetje of snipper afbreken of afscheuren.

سراگ *sëraga*; *bantalsëraga*, plat, vierkant staatsiekussen, waarvan de kortste zijvlakken met borduurwerk en spiegeltjes versierd zijn; meestal zijn er van die kussens drie of vijf op elkander, die een stel uitmaken; ook

lendekussen en kussen in den rug van vorstelijke zetels en fraaie stoelen.

سرام sërama, van *sa* en *irama*, van één maat of gelijk in de maat, van muziek en zang; *sërama angin*, eene bijzondere wijze van de *gëndang* te slaan, nam. afwisselend met elke hand twee slagen. Zie ook *sërmangin*.

سيران sërana, het bekoorlijke of liefelijke van iets, fatsoen; *mëngambil sërana sèhadja*, fatsoenshalve iets doen.

سيرانه sërana, vloek, vervloeking; *soempah sërana*, allerlei vervloekingen; zie *sërapa* en ook bij *pësoena*.

سیرانی sërani, verk. *vannaşarani*, Arab. Nazareensch, christen, meestal R. C. of van Spaansche en Portugeesche afkomst, ter onderscheiding van *masehi*, zie ald.; *masoek sërani*, christen worden, tot den R. C. godsdienst overgaan; *ajar sërani*, doopwater; *mënsëranikan*, christen doen worden; *padri sërani*, R. C. geestelijke, pastoor; *gredja sërani*, de R. C. kerk; *mangga sërani*, e. s. v. roode manggavruucht met dunne, groenachtige schil.

سیراوا sërawa, e. s. v. spritsen, vervaardigd door het deeg uit een ijlen doek in kokend water te persen.

سیراواک sërawa, naam eener plaats op N. W. Borneo; *batoe sërawa* en *batoe tjëlak*, antimonium, e. s. v. steen, die van daar wordt uitgevoerd. Zie *tjëlak*.

سیراوال sërawal, zie *sëloewar*.

سیراهی sërahi, het Arab. *şoerahi*,

flacon, flesch, drankzetje, likeurstelletje, veldflesch, ook een platte, ronde doos voor de *sirih*, Abd.

سرای sërai, Perz. paleis, serail.

سیرای sëraja, I. terwijl, tevens, al met het Teg. Deelw. b. v. *sëraja bërtitah*, terwijl de Vorst sprak; *sëraja tërsënnjoem*, tevens glimlachen, al glimlachende; *s. tërtawa*, allachende; *sëraja mëmoengoet* al oprapende; *mënjëraja*, samen iets verrichten, deelgenoot zijn, elk. helpen v. d. Tn.; *sëraja-mënjëraja*, elkander helpen, bijstaan, b. v. *baiklah mënjoeroeh sëraja-mënjëraja sëgala radja-radja*, laat al den hoofden bevolen worden elkander hulp te verleenen, bij te staan.

II. een soort van boom, die roodachtig hout levert, geschikt voor huisbouw. Soorten zijn: *s. batoe* en *s. kapoer*.

سرب sërba, van het Skr. *sarwa*, alle, allerlei, geraad; *sërba salah*, besluiteloos zijn, doordat men alles verkeerd vindt; *sërba salah pikiran*, Mes. Kag. dit niet goed en dat niet goed vinden; *s. roemah*, huisraad; *sërba kapal*, sloopstuij; *s. bangsa*, allerlei volken; *sërba-sërbi*, allerlei zaken, benooidgheden of geraad; *sërba sèdikit*, van alles een weinig; *s. neka*, allerhande, veelsoortig; *s. djinis*, allerlei soorten; *mëndjadilah ija sërba salah daripada hënda* *masoek dan hënda* *kaloewar*, zoodat hij in tweestrijd geraakte, of hij er in, of uit zou gaan, S. Dz.; *maka sëbab itoe mëndjadi sërba salah mareka* *itoe*, en daardoor waren zij besluite-

loos, Hik. Abd. 221; zie ook *səroe*.

سربت *sərbat*, zie شربة.

سربت *sərbet*, verb. Ned. servet, Op Java *sərbeta*.

سربق *sərboek*, poeder, pulver; *obat sərboek*, medicijnpoeders; s. *kahwah*, gemalen koffie; s. *gërëgadji*, zaagmeel, zaagsel; *gandja sərboek*, gebrakte hennip; *mënjërboek*, tot poeder maken, malen, stampen, pulveriseeren.

سربن *sərban*, I. Perz. tulband, hoofddoek, zie *dëstâr*.

II. verdoofd, gevoelloos van een der ledematen.

سربو *sërëboe*, frequ. van *səboe*, storten, werpen; *mënjërëboekan dirinja*, zich storten of werpen op iets, aanvallen, snel voorwaarts trekken tot den aanval; *laloë mënjërboekan dirinja kapada toetoeptantara*, vervolgens wierp hij zich op de achterhoede van het leger.

سربه *sərbah*; *sərbah-sərbih*, onordelijk, slordig om het lijf hangend, v. d. W. Zie *sërba-sërbi*.

سربي *sërbi*, zie bij *sërba*.

سرت *sërta*, Skr. met, mede, benevens, en; met dat..., zoodra; *sërta dëngan*, met en benevens; *akoe ini sërta*, ik doe mede, ik ben er bij; *mëmbawa sërta*, medebrengen, bij z. hebben, met zich voeren; *sërta bërtëmoelah dëngan kawan gagak itoe*, met dat zij dien troep kraaien ontmoetten; *sërta-mërta*, onmiddellijk, zoo ineens, zie H. Abd. 154; *mënjërtakan*, doen vergezeld gaan; *mënjërtaï*, vergezelen, met iemand meedoen, met iem.

zijn; *bësërta*, benevens, in overeenstemming zijn met, overeenkomen met, met iets zijn, Hik. Abd. 236; *mëmpësërtakan* en *mëmpësërtaï*, ook gebruikt voor doen vergezeld gaan, inz. in brieven.

سرت *sërta*, I. vast in iets beklemd zitten, zooals een kurk in den hals eener flesch, ook beklemming bij het baren enz.

II. = *djërta*, Max. *sëratàn*, netwerk, id. = *djala-djala*.

سرت *séroet*, klanknabootsend woord voor een geluid als van schaven, v. d. W. Batav. schaaft.

سرت *sërit*, Jav. fijne kam, luizenkam.

سرج *sërdja*, sarge, e. s. v. stof voor kleedingstukken, S. M.

سردادو *sërdadoe*, soldaat, = *soldadoe*.

سردار *sardâr*, Perz. generaal, veldoverste, hoofdofficier.

سرداوه *sërdawah*, boer, oprisping; *sërdawah masam-masam*, oprispen v. het maagzuur. Volg. v. d. W. *sërdawa*. Mën. *sandaò*, id.

سردغ *sërdang*, e. s. v. palmboom met geel hout, dat voor het vervaardigen van bootjes gebruikt wordt en van welks bladeren men *atap* maakt.

سردق *sërdak*, fijn stof, zooals dat, wat zich op meubels neerzet; zie *sëlëpoh* en *sërësah*.

سردم *sërdam*, e. s. v. fluit of pijp van bamboe met e. mondstuk als van een klarinet, evenals onze kinderfluitjes.

سرده *sërdeh*, met vooruitsteken-

de borst en buik, zooals b. v. iemand, die achterover in een stoel ligt.

سردی *sərđi*, I. = *sərodi*, zie ald.

II. gevatte koude, inz. in het hoofd; *sakit sərđi*, de droes bij paarden, Max. en Sw.

سرساری *səřəsari*, zekere grondstof, v. d. W.; e. s. v. doek, b. v. *məmakai djoebah kain sərəsari*, Sj. Mans. Sj. Goemp., ook *səřəsari*.

سرسر *sarsar*, Perz. dwaas, zinloos, getroubleerd.

سرسه *səřəsah*, allerhande kruimels of stofjes van iets, stof of ander vuil, dat zich ergens op zet, v. d. W. Zie *səřasah* en *səřəđak*.

سرتان *sartán*, Ar. kreeft; *bin-tang sartán*, het gesternte van dien naam.

سرخ *səřang*, I. *mənjəřang*, aanvallen, bestormen, aantasten, in een land vallen; *mənjəřang-mənjəřəgap*, aanval en aanranding, gewapender hand, Oend. Djambi.

II. hoogste onderofficier aan boord van inl. vaartuigen.

III. licht van kleuren; *mənjəřang*, in lichte kleuren schitteren.

IV. = *səđang*, terwijl, gedurende, M.

سرخ *səřing*, I. stevig in elkaar gedraaid, getweerd, gevlochten van garen en derg., sterk, deugdzaam, van papier; *mənjəřing*, aldus ineendraaien, tweennen, vlechten; *m. dəngan lilin*, garen en derg., wassen, met was bestrijken; *badan səřing*, een gespannen lichaam; *pənjəřing*, spinnewiel.

II. scherp, intensief van e. smaak, b. v. van zoet of zuur.

III. op Java, *səřing-səřing* en *səřing kali*, dikwerf, menigmaal, v. het Jav. *asring*.

IV. honig zuigen v. bijen, zie *səri*.

سرغت *səřəngit*, Mėn. een leelijk, zuur gezicht zetten.

سرغك *səřangkak*, frequ. van *sangkak*, een doornenkranen of kranen van latwerk rondom den stam v. e. vruchtboom, om het inklimmen van dieven te beletten; s. *pajoeng*, de kranen van baleinen of stokjes, die een zon- of regenscherm ophouden of het dichtslaan beletten, het binnenwerk; s. *api*, e. s. v. komfoor in dien vorm op een staak, gebruikt als fakkel of flambouw.

سرغك *səřangga*, I. Skr. bij, insect.

II. Kw. top van een berg, hoorn; *səřangga bajoe*, de hoorn des winds, naam van een Mal. Hs. Zie *bajoe*.

سرغك *səřanggoeng*; *mənjəřanggoeng*, hurken, gehurkt zitten, op de hurken zitten, Max. frequ. v. *sanggoeng*.

سرغك *səřonggong*, dwarsgangen in mijnen; zie ook *saoeh*.

سرغم *səřəngam*, in menigte voorhanden, zooals b. v. haartjes in den neus of de oksels, mieren op de suiker enz.

سرغن *səřəngan*, hevige toorn; *kasəřəngan*, in hevige mate vertoorn, b. v. *maka baginda pon laloe mēngamok pərahoe orang Bali*; *kasəřəngan lakoenja baginda mēngamok itoe*, vervolgens liep de Vorst de vaartuigen

der Balineezen af, en was daarbij hevig vertoornd, Pr. Dj.; *disërëngankan*, woedend gemaakt worden. Het is afgel. van *sërëng*, Jav. misnoegd, verstoord.

سرغہ sërëngah, naar buiten uitsteken van slagstanden, zichtbaar zijn van de tanden, b.v. *mënjërënjahkan taring sapèrti sjaitan*, zijn slagstanden doen uitsteken als een duivel, Sj. Ind. Kësna, mogelijk *sërëngga*, Jav. hoorn; *mënjërënggakan*, als een hoorn in de hoogte steken. Zie *sërangga* II.

سرپ sarpa, Skr. slang, serpent; *sarpa radja* = *naga*, draak.

سرپ sëräp, ingedrongen, ingetrokken van vocht, ingevaren van een boozen geest, intiem geworden van vriendschap; *sëräp-mësëra*, zeer intiem, b.v. *kalana kadoewa itoe sëräp-mësëra djangan dikatakan lagi*, die beide zwervers waren zóó intiem, dat het niet te zeggen is. Mes. Kag. *disëräp hantoe*, door een boozen geest bezeten, Ibr. b. Ch.

سرپ sërïp, boordsel aan de buitentzijde van een kleed.

سرپه sërëpïh, zie *sëräpïh*.

سرک sërak, I. *mënjërak*, iets dat verkeerd opgerold is een weinig losen vervolgens weer goed oprollen. v. d. W.

II. e. s. v. uil.

III. heesch, schor van de stem. Jav. id.

سرک sërök, I. e. s. v. inhoudsmaat voor *padi*, van boombast vervaardigd, houdende 10 *gantang*; *bagai sërök di-ëntak*, als een gestampte sè-

rok, wordt spottend gezegd van korte en dikke personen.

II. een zakje gevlochten v. bladen, gelijkende op de *boedjam*, C. en S. Zie ald.

سرک sërïk, I. afgeschrikt door ondervonden tegenspoed of moeielijkheden, een afschrik krijgen, Sadj. Mal. 373.

II. pijnlijk van de ledematen; het verdijen, pijn aan iets hebben, d. B.; *sërak-sërïk*, knappen of kraken der gewrichten, inz. der vingerleden.

سرک sërëkap, kegelvormige korf, dien men over iets heen zet, b.v. over een broed kuikens; dergelijke korf om visch te vangen door die te overstolpen; *mënjërëkap*, op die wijze visch vangen, ook iets vangen door de holle hand er over te leggen, b.v. een vlinder.

سرک sërëkoep, = *sërëkap*; *mënjërëkoep*, overstolpen met iets dat hooger is.

سرکه sërëkah, ingescheurd, met een scheur in de kneep, b.v. van twee takken, die van onderen aan elkaar gegroeid zijn.

سرک sërëkai; *mënjërëkai*, uitwringen, uitknijpen in een doek, van natte zaken, b.v. zooals wij bij het maken van hangop of wrongel; zeven, builen van droge zaken.

سرک sorga, Skr. *swarga*, (hierv. ons zwerk) hemel van Indra, verblijf der goden en vergode stervelingen, verblijf der zaligen; *sorga loka*, de hemelsche gewesten; *kadoelapan pin-toe sorga*, de acht poorten des hemels.

سركف *sörögap*; *měnjěrėgap*, overvallen, onverwachts bij iemand komen, ook van schuldeischers, iem. op het lijf vallen.

سركم *sörögam*, uitsteken boven anderen van dezelfde soort, zich groot voordoen.

سركه *sörėgah*; *měnjěrėgah*, iem. doen schrikken door een plotseling geluid of gebaar, door toesnauwen of door hem plotseling hard aan te spreken.

سرل *səroel* = *tjəroel*, zie ald. mogelijk van ons r u l.

سرلغ *sərlong*, moeras, modderpoel, C. en M.

سرلغ *sərling*, valkuil, valput; *təsərling kadalam kəloeoeran*, in een valkuil vallen; *tərsərling kadalam boemi*, in den grond verzinken (van een paleis), Sail. Sal.

سرله *sərlah*, frequ. van *sərah* II, zie ald. *təsərlah*, blinken, duidelijk zichtbaar zijn, door niets verduisterd van zon en maan, ook v. eene vesting, b.v. *boelan pon tərbit təsərlah saperti moeka pərėmpoewan jang baik paras*, de maan kwam op, blinkende als het gelaat eener vrouw, die een schoon uiterlijk heeft, Pr. Dj.; *saperti boelan tampak təsərlah*, duidelijk zichtbaar als de maan, Ibr. b. Chas.; *təsərlah saperti matahari bəharoe tərbit*, Mes. Kag. schitterend als de pas opkomende zon; *kota tampak təsərlah*, de vesting was duidelijk zichtbaar, Ibr. b. Ch.; *maka boelan pon tərbit dari tēpi langit təsərlah tjəhajanja itoe mēmantjar-*

mantjar saperti mēnjoeloeh orang jang bėrdjalan, de maan kwam op aan den horizon en verspreide haren schitterenden glans, alsof zij de reizigers bijlichtte. H. Boedj.

سرم *səram*, zich samentrekken van de huid door koude, te berge rijzen van de haren; s. *koelit*, kippevel; s. *koekoe*, nog een koud gevoel veroorzaken aan de nagels¹, v. water; *měnjėramkan roema*, de haren van de huid opzetten, van een aap.

سرماغن *sərmagin*, groote, lange trom, die aan den rechterkant met een stok tweemaal tegen eenmaal met de hand aan den linkerkant geslagen wordt; zie ook *sərama*.

سر مبیغ *sərombong*, pijpachtig verlengstuk of beslag, zooals aan een fluit, schoorsteen, koperen kokers met rollen onder aan de pooten van meubels, koker met houten been enz.; *pahat sərombong*, breekbeitel; *měnjėrombong*, iets hols met een koker verlengen.

سر مبن *səremban*, e. s. v. spel, waarbij men geldstukken op den rug van de hand legt, in de hoogte werpt en met den binnenkant van de hand weer grijpt; *měnjėremban*, dat spelle-tje doen.

سر مبی *sərambi*, open galerij van een huis, Mėn. *soerambi*; s. *moeka*, voorgalerij; s. *bėlakang*, achtergalerij; s. *chaimah*, voorste open gedeelte eener tent. Noer. Moh.; s. *balai*, een breede galerij die de *səri balai* v. de *balairong* omgeeft en waar de hoofden enz. zitten, die niet v. vorstel. af-

komst zijn. Hunne plaats wordt door den *penghoeloe balai* aangewezen.

سرمشق sërampang, harpoen met drie punten, die van weerhaken voorzien zijn en waaraan e. lijn is bevestigd, ook e.s.v. lans met drie punten, e. hooi- of mestvork met drie tanden, ook aalgeer of elger; *mënjërampang*, met een *sërampang* steken of werpen, ook met punten en weerhaken tegenhouden of belemmeren, b.v. *doeri-doeri itoe mënjërampang djalan*, die doornen belemmeren den weg; *lajang-lajang tërsërampang dibatang kajoe*, de vlieger bleef haken aan dien stok. Mën. *tërsërampang*, blijven hangen, b.v. van een weggesmeten voorwerp tusschen de takken der boomen.

سرمشق sërëmpak, op eenmaal, ineens, allen tegelijk, zie *rëmpak*; *tërsërëmpak*, onverhoeds overvallen worden; ook *këna sërëmpak*.

سرمشق sërampok, zie *sampok*.

سرمشن sërampin, het uitgeperste merg der sagopalmen.

سرمشو sërampoe, scheepsplank = *papan përahoe*, Abd. Sch. wrdb.; *loenas sërampoe*, rechte kiel v. voren tot achteren, zonder klossen of *takah*, op de uiteinden.

سرمشه sërampah, zie *sampah*.

سرن sirna, Jav. Skr. *dsjirna*, verdwenen, verloren.

سرننت sëranta; *mënjëranta*, overal rondloopen, b.v. in eene stad, afloopen van de deuren, winkels en derg.; *mënjërantakan*, alom verkondigen, alom bekend maken, van een bevel of persoon, rondzeggen.

سرننت sërënta, op Java = *sërta*, met, benevens, toen, zoodra.

سرننتي sëranti, Jav. geduldig; *kala sëranti*, de geduldige reus. Facs. pag. 95.

سرننتغ sërantang; *mënjërantang*, iemand een standje schoppen; zie *gërantang*.

سرنندج sërاندج, pal op dezelfde plaats, zooals b. v. een schildwacht, vrij, rechtopstaand, zonder tegen iets geleund te zijn; vrij in de hoogte steken, zooals b.v. een mast; overeind staan.

سرنندج sëroendjang, houten lans zonder ijzeren punt.

سرنده sëroenda, Jav. b.v. *përahoe disëroenda*, Abd. sch. wrdb. = *toenda*, zie ald.

سرنندت sërindit, e. s. v. kleine parkiet met zwart bekje, blauwe vlek op den kop, rood van borst en staart, overigens fraai groen van vederen.

سرنده sërاندج, I. e. s. v. bok of stut, bestaande uit twee stokken of houten, die v. boven kruiselings zijn verbonden; *mënjërاندج*, met zulk een bok stutten; zie *sandang*.

II. e. s. v. boom, welks hout voor huisbouw, inz. voor binnenwerk geschikt is; *sërاندج hoetan*, een variëteit daarvan. Volg. and. *sërendang*.

سرنده sërendang, e. s. v. zoet-watervisch.

سرنده sërandoeng; *tërsërandoeng*, over iets struikelen; zie *sandoeng*.

سرنده sëroending, I. e. s. v. toe-

spijs, bestaande uit fijn geraspte kokosnoot, groene boontjes of *katjang hidjau*, gedroogde visch en specerijen onder elkaar gemengd en in e. ijzeren pan geroost, e. s. v. droge sambal.

II. e. s. v. boom, die bruikbaar timmerhout levert.

سرندځ *sëringing*, zie *sëriding*.

سرندځ *sërongong*; *mënjërongong*, vooroverbukkende onderscheppen, zooals een koe met de horens, ook garnalen in zee onderscheppen met e. s. v. rotanmand, *tangoek* genaamd. Mën. z. ergens doorheendringen b. v. door een menigte, e. omheining enz.; zie *sondong* en *sondol*.

سرندځ *sërendeng*, naar ééne zijde overhellen, b. v. van een vaartuig, gebouw, mand, persoon enz. zie *sendeng*.

سرندځ *sërandip*, verb. v. *sinhala dwipa*, Skr. de naam van het eil. Ceilon, ook wel gebr. voor de Adamspiek op Ceilon.

سرندځ *sërendah*, van *rëndah*, e. s. v. banaan of pisang.

سرندځ *sëringdai*, I. e. s. v. spook, dat de kraamvrouwen plaagt.

II. welluidend, liefelijk van tonen.

سر *sarwa*, Skr. (dikwerf *sëroe* uitgesproken en daarmee verward), al, geheel, voltallig; *toehan sarwa sakkalian alam*, de Heer aller werelden.

سر *saroe*, Arab. de cypres.

سر *sërau*, los, v. geweven stoffen.

سر *sëroe*, I. uitroep, aanroep; *bërsëroe*, roepen, uitroepen, aanroepen; *orang toewa itoepon bërsëroelah akan boenganja*, die oude vrouw nu

riep hare bloemen uit (om ze te verkoopen), M.; *mënjëroe*, iets of iem. roepen, toeroepen; *bërsëroe-sëroekan*, herhaaldelijk iets uitroepen of iem. toeroepen; *pënjëroe*, roeper, ook de afstand, waarop men iem. beroepen kan; *sëroelah kapada dewatamoe*, roep uwe goden aan; *pënjëroean*, groep, geschreeuw, M.

II. verkeerde uitspraak v. *sarwa*, zie ald. en *sërba*.

سر *sarwál*, Arab. broek, het beenkleed, zie *sëloewar*.

سر *sëroewit*, zie *roewit*.

سر *sëroetoe*, sigaar; z. *rokok*.

سر *sërodja*, Skr. waterlelie, de lotus, ook een vorstelijke bételdoos; *badjoe sërodja*, e. s. v. vrouwenkleedje zonder mouwen; *këlopak sërodja*, e. s. v. metalen onderzetsel met voet voor glazen, kommen enz.

سر *sëroeda*, zie *sërangkaç*.

سر *sërodi*, geslepen van juweelen enz.; *intan bërsërodi*, geslepen juweelen; *mënjërodi*, edelgesteenten slijpen; zie *sërdi*.

سر *sëroepih*, splinter, Max.

سر *serokan*, H. Boedj., zie *serok* en *sëlokan*.

سر *sëroeling*, e. s. v. fluit, zie *soeling*.

سر *soeroenala*, ? iets kostbaars, maar wat? b. v. *sapërti mëndapat soeroenala*, Pr. Dj.

سر *sëronok*, genot verschaft, Sw.

سر *sëroenai*, I. Perz. e. s. v. klarinet van ivoor. Bij de Maleiers

van hout met een eigenaardig mondstuk.

II. e. s. v. bloemdragenden heester, *Chrysanthemum Roxburgii* (Wallastonia). Hiervan twee soorten *s. darat* en *s. laoet*, v. d. W.

سروني sĕroeni, schermen; *pĕ-danĕ sĕroeni*, schermdegen, floret. C. en R. v. Eys.

سروي sĕroï, eenigszins geslonken, v. gezwollen, v. d. W. Zie *sĕroh*.

سره sĕrah, I. overgave; *mĕnjĕrahkan*, overgeven, toevertrouwen, overleveren, ook bij verraad, M.; *mĕnjĕrahkan diri*, zich overgeven, onderwerpen, toevertrouwen; *mĕnjĕrahkan dirinja kabawah pĕrentahnja*, z. aan zijn leiding overgeven, toevertrouwen, H. Abd. 525; *sĕrah bĕroek*, een kliergezwel aan het hoofd, C. en S.; *sĕrahan* en *kasĕrahan*, levering, leverantie, b. v. van peper en derg. aan de Compagnie; *sĕrahan*, ook deel van de lading, dat aan de hoofden in e. land gegeven wordt. Oend. Mal., zie *sara*.

II. grondw. van *sĕrĕlah*, komt telkens voor in de Sj. Ind. Kĕsna op vele plaatsen. Zie ook *tjĕrah*.

سره sĕroh, geheel geslonken van een gezwel.

سري sĕrai, I. e. s. v. welriekend gras, het citroengras; *sĕrai laoet*, e. variĕteit daarvan; *sĕrai gadjah*, e. s. v. zeer hoog gras. Op Java *sĕrĕ*.

II. Perz. serail, paleis.

سري sĕri, I. Skr. glans, schoonheid, luister, heerlijkheid; *s. boewana*, de glans der wereld; *sĕri kota Ma-*

laka, de luister van de stad Malaka; *s. moeka*, de glans v. het gelaat, ook e. s. v. gebak; *s. goenoeng*, bergschoonheid, d. i. schoonheid van verre, in tegenoverstelling v. *s. pantai*, strand-schoonheid, d. i. schoonheid van nabij; *orang sĕri goenoeng*, iemand die op een afstand mooi is; *orang sĕri pantai*, iemand die van nabij mooi is; *sĕri toewan-toewan*, de edeleheeren, Oend.; *s. danta* = *s. gading*, e. s. v. heester met geurige bloemen, ook e. s. v. versiersel in het haar; *s. kaja*, e. s. v. vrucht, anona; ook e. s. v. vlade bestaande uit geklopte eieren, kokosmelk en suiker; *sĕrikaja bĕlanda*, de zuurzak, e. s. v. vrucht, uit W. Indië in onze Oost overgebracht; *s. dewa*, e. s. v. geneeskrachtige plant; *sĕri rama*, eigennaam, zie bij *rama*. Ook wordt *sĕri* gebezigd in vorstelijke titels en bij namen van voorwerpen, die den Vorst toebehooren. In de Pandji Hss. wordt het ook gebr. vóór *bapa* en *iboe*, als een prins van zijne ouders spreekt, b. v. *sĕri bapa sĕri iboe*, en voor *sĕri bapa* dikwerf *sĕri rama*; *sĕri maharadja*, de luisterrijke en groote Vorst; *s. astana*, het middengedeelte eener vorstelijke woning; *sĕri medán*, het midden van het slagveld, Sj. Ind. Kĕs.; *s. balai*, zie *balai*; *s. pantja prasada*, zie ald.; *s. pádoeka*, de glans der schoenen, voor ons: Zijne Hoogheid; *sĕriwa radja*, samentr. van *sĕri oewah radja*, titel van den Bĕndahara of Rijksbestierder; *orang sĕri*, e. s. v. beambten; *pĕrsĕrian*, iemand die den titel van *sĕri* heeft,

Sadj. Mal. 118; *gigi sèri*, zie *gigi*; *dewi-sèri*, ook *njai Sèri*, de godin der rijstvelden, de godin van den oogst.

II. beter *sari*, het fijne van iets; *mènjèri*, honig zuigen v. bijen en derg.

III. bepaling wie het eerst beginnen zal, of wie maats zullen zijn bij een spel, door te trekken of er om te loten; ook gelijk op, kamp op, b. v. Sj. Sult. Jahja, eigenl. *sama sèri*; *bèr-sèri*, aldus uitmaken of bepalen wie het wezen zal.

سریا soerja, Skr. de zon.

سری sèria, zie *tjèria*.

سریانی soeriani, Perz. Syrisch.

سریاوان sèriawan, spruw, inz. bij volwassenen, maar ook bij kinderen, b. v. *obat sèriawan anak-anak ataw orang toewa pada moeloetnja, kalau ada poetih ataw merah mëlèpoeh pada moeloetnja*.

سریبو sariboe, duizend, zie *riboe*.

سریدیڠ sèriding, I. naam van een zoutwatervis.

II. ook *sèrinding*, scherpe kant van iets, zie *siding*.

سریدی sèridai, de naam van een boezen geest, die de kraamvrouwen kwelt. Zie *tanggal*.

سریر sarira, Skr. ook *salira*, lichaam, lijf = *badan* en *toeboeh*.

سریر sarir, Arab. rustbed, troon, koninklijke zetel of waardigheid.

سریڠت sèrengat, verb. van het Arab. شریعة, zie ald.

سریڠی sèringai, gezichten trekken, zooals b. v. de apen. Mèn. *sèringit*, een leelijk en zuur gezicht zetten,

mog. beter *sèrèngit* v. *sèngit*; zie *kèseh*.

سریکای sèrikaja, e. s. v. vrucht, anona squamosa, zie bij *sèri* I.

سریکات sarekat, Mèn. *bèrsarekat*, voor gezamenlijke rekening handelen, in compagnieschap een werk verrichten, zie *sjarekat*, Arab.

سریگال sèrigala, jakhals, e. s. v. wilden hond, die in fabels een groote rol speelt.

سریمال sèrimala, timmerman.

سریان soerian, zie *soeren*.

سریوا sèriwa, zie bij *sèri* I.

سساوی sèsawi, Jav. = *sawi*, z. a.

سسٹ sèsat, verdwalen, verdwaald; *sèsat sampai*, toevallig aankomen of bereiken, Hik. Abd. 241; *sèsat laloe*, een verkeerden weg gevolgd zijn; *sèsat poesat*, in de war zijn; *sèsat mènjoerat*, zich verschrijven; s. *akal*, niet wel bij het hoofd zijn; s. *barat*, zie *barat*; *njawa sèsat*, schijndood, v. d. W.; *bèrsèsat*, dwalen, dolen, in dwaling verkeeren; *mati sèsat*, zelfmoord begaan, Batav. *sèsat di-oedjoeng djalan, soeroet kapangkal djalan*, verdwaald men aan het einde van den weg, dan keere men terug naar het begin van den weg. Sprw. voor ons: het is beter ter helfte gekeerd dan geheel en al verdwaald; *sèsat dalam orang banjak*, onder de menigte verdwaald; *mènjèsatkan*, doen dwalen, op den verkeerden weg brengen; *sèsatan*, dwaling.

سسٹرا sastèra, Skr. heilig boek, wichelboek.

سسٹراوان sastèrawan, Skr. iem.

die in geheime wetenschappen bedreven is, astroloog.

سسار *səsar*, I. verschoven; *mənjə-sarkan*, verschuiven, open- of dichtschuiven van gordijnen en derg. opschuiven v. e. leger. Zie *sasar*.

II. niet wel bij 't hoofd. Zie *sasar* en *sarsar*.

سسپ *səsap*, I. e. s. v. boom.

II. onderkruipen, inkruipen, ook gaan liggen van den wind, Abd. sch. wrdb. zie *sasap*.

III. afgeogoste akker, *ladang*, die weer met struikgewas begroeid is, Pad. bovenl.

سسق *səsaq*, nauw, gedrongen, benauwd, beklemd; van een leger: in het nauw gebracht, ingesloten; *maka tərsəsaqlah kapada kaki kota radja B. T.*, gedrongen tegen den onderkant der vesting van Vorst B. T., Hik. I. Poet. *tərsəsaq*, ook in geldverlegenheid geraakt; *səsaq dada*, benauwdheid op de borst; aamborstig; *toeboeh səsak*, benauwd door zwaarlijvigheid; *pənoeh səsak*, propvol, stampvol; *mənjəsakkan*, benauwen, benauwd maken, verdrukken, kwellen; *kasəsakan*, moeilijkheid, benauwdheid, beklemdheid. Měn. id. zie *asaq* en *dəsak*.

سسلس *səsal*, spijt, berouw; *bərsəsal*, spijt, berouw hebben; *mənjəsəl*, spijt, berouw aan den dag leggen; *mənjəsalkan diri*, bij zichzelf berouw hebben; *səsal bərkaboet*, bitter berouw; *tiada bərsəsalan* onberouwelijk; *səsal atas* en *səsal akan*, berouw hebben over; *maka orang samoewanja səsalkan mareka-itoedjoega*,

en allen lieden berouwde het vanwege hen, d.i. allen waren met hen begaan, Hik. Abd. 73.

سسوات *sasoewatoe*, het een of ander, zie *soewatoe*.

سسوکن *soesoekan*, Jav. kanaal, waterleiding, zie *səlōkan*.

سسسه *səsaḥ*; *mənjəsah*, slaan met iets duns en buigzaams, ook slaan met het waschgoed om het te reinigen, geeselen; *papan pənjəsah kain*, waschplank.

سسوهونن *soesoehoenan*, soms verkort tot *soenan*, titel v. den keizer van Soerakarta op Java.

سسح *saḥ*, Arab. terras, plat dak, dek van een vaartuig, in het meerv. **سسوح** *soetoeḥ*, dat in het Mal. voor het enkelv. gebruikt wordt. Zie *soetoh*.

سسطر *saṭar*, Arab. schrift, lijn; *abdōe 'ssaṭar*, Arab. dienaar van de Schrift, eigenn. van een persoon. Zie *mistar* en *sipat*.

سسادة *sāadat*, Arab. gelukzaligheid, ook als praedicaat van een Vorst, Sj. Madli. geluk, voorspoed.

سسائر *sātar*, Arab. thijm, e. s. v. toekruid.

سسائر *sā'ir*, Arab. de naam van de 5^e hel, v. d. Tk. Mijn Ar. wdbk. geeft alleen de bet. van vuur, vlam.

سغ *sang*, I. titel van een godheid of doorluchtig persoon, in fabels ook spottend gebruikt vóór de namen van dieren, die daarin eene hoofdrol spelen, b.v. *sang tikoēs*, *sang kəra*, uitgenomen visschen, waarvoor men *dang*

gebruikt; *sangnata*, zie bij *nata*; *sangjang*, de godheid; *sang agoeng*, de groote, de voorname; *përsangan*, de gezamenlijke *sang*, de hoofden van het eiland Bintan, ook in het enkelv. iem. die den titel v. *sang* heeft, Sadj. Mal. p. 118; *sang gëlap* = *sipëntjoeri*, die dief.

II. ook *ësang*; *mëngësang*, den neus met de vingers snuiten; *sang sabëlah*, het eene neusgat uitsnuiten, terwijl men het andere dichthoudt.

III. Perz. steen.

سغ *sing*, frissche, levendige kleur van het gelaat.

سغ *sëngadja*, met opzet, ook eenvoudig, zoo maar = *sëhadja* I en = *sëhadja* II, zie ald.; *boekannja dëngan disëngadja olih Lakšamana*, Lakšamana had het geenszins met opzet gedaan; *disëngadja-sëngadja*, zoo maar behandeld, gemaakt, voorgewend, b. v. *sëdikit tidak lëkatnja mandja, kasihnja itoe disëngadja-sëngadja*, zij gevoelde zich hoegenaamd niet verknocht; haar liefde was gemaakt of voorgewend, Sj. M. Sj. Goemp.

سغ *sangadji*, Jav. Vorst, regeerder. Zie *sang* I.

سغ *sëngarat*, naam van een zoetwatervis.

سغ *sëngaring*, e. s. v. boom.
سغ *sëngat*, angel v. e. insect; *mënjëngat*, met den angel steken; *pënjëngat*, e. s. v. wesp; *poelau pënjëngat*, de naam van een eilandje vlak tegenover Riouw, ook Mars geheeten, de residentie des voormaligen Onder-

kouings, bewoond door afstammelingen van Boegineezen en Maleiers.

سغ *sëngit*, Jav. haat, = *bëntji*, zie ald.

سغ *sangsara*, Skr. kwelling, lijden, leed, plaag, moeielijkheid; *mënjangsarakan*, kwellen, plagen, martelen, pijnigen.

سغ *singsat*, opgeschort, opgebonden v. de kleeren tot boven toe.

سغ *songsang*, het onderste naar boven, het bovenste naar beneden of het voorste naar achteren gekeerd; ook tegen den draad of het beloop in; *mënjongsang*, zich tegen iets, dat in beweging is, in bewegen, b. v. tegen den wind of stroom; *bërdjalan mënjongsang*, op de handen loopen met de beenen in de hoogte; *sapërti aoer ditarik songsang*, als een bamboe, die tegen het beloop der takken in wordt voortgetrokken, Sprw. Mën. *mënjongsangkan ramboet*, het haar tegen het beloop in kammen; *m. kata*, woorden verkeerd opvatten; *anak songsang*, kind, dat met de been-tjes vóór geboren wordt; *pënjongsang*, een kunstemaker, lett. iem. die op zijne handen loopt.

سغ *songsong*, tegenin; *mënjongsong*, tegemoet gaan, zich tegen iets in bewegen, tegenin loopen, zich verzetten, appelleeren in rechten; *komandoer sërta isi Padang mënjongsong daulat jang dipërtoewan*, de kommandeur benevens de bevolking van Padang verzetten zich tegen het geluk van den regeerenden Vorst; *songsong haroes*, tegen de branding

in, e. s. v. eetbare zoutwaterslak, die zich tegen den stroom weet op te werken; *s. kalak*, naar alle richtingen op een hoop liggen, naar alle kanten dwars van vezel zijn v. timmerhout, zoodat het niet te schaven is; *s. roenoet*, e. bijzondere wijze van de toekomst te voorspellen door de beenen v. eenige hoeken uit te tellen; *měnjongsong angin*, tegen den wind in; z. ook *songsang* en *soesoeng*.

سنگسنگ **SONGSENG**, versiersel met goud- of zilverschuijn.

سنگسنگ **SINGSING**, opgestroopt v. een kleed, mouwen of broekspijpen, gereefd van zeilen, opgetrokken van een nevel, ook van een lip; *měnjingsing*, opstroopen, opschorten enz.; *m. kainnja*, zijn kleed opschorten, Hik. Koris; *fadjar mēnjingsing*, de dageraad breekt aan; *pěnjingsingan*, boete, te betalen door den vader van het meisje aan den jongeling, wien hij haar beloofd had, als hij zijne belofte niet nakomt, in het Palemb.

سنگسوم **SOENGOEM**, Jav. merg in de beenderen, = *soemsoem*, zie ald.

سنگسای **SĒNGSAI**, I. radeloos, buiten zichzelf, b. v. van schrik, C. Mēn.kommervol, ellendig, uitgeteerd door ziekte of gebrek.

II. Chin. geletterde priester, arts.

سنگسنگک **SĒNGANGKANG**, e. s. v. zwaluw.

سنگسنگ **SĒNGAP**, stil, van kinderen, zie *sěnnjap*.

سنگسنگک **SĒNGOK**, snikken; *sěngok-sěngak*, hetzelfde met verscheidenheid.

سنگ **SANGKA**, I. Skr. meening, vermoeden, argwaan, verdenking; *sangka jang tēgoh*, vast vermoeden, bepaalde meening; *tiadalah sangka*, onbegrijpelijk, geen meening of voorstelling van iets kunnen vormen; *měnjangka*, een vermoeden of meening koesteren; *tiada disangka*, ongedacht, niet verwacht, ongemeen; *disangkanja orang lain*, hij meende dat het iemand anders was; *tiada sangka boenji lagi*, men kon zich van het geluid geen voorstelling meer maken, het geluid was ongemeen hevig. Sadj. Mal. p. 16.

II. Skr. groote zeehoorn, tritonshelp; ook gebruikt om er op te blazen; *sangka-kala*, bazuin, Jav. *kala-sangka*, id. de hoorn des tijds; *sangka-kala jang achir*, de laatste bazuin bij de opstanding.

III. *běrsangkakan tjahaja?* b. v. *těrlaloe ramainja sěgala radja běrsangkakan tjahaja dan sěgala dewa-dewa bėrdjoewangkan beram*, Lang. B. op meerdere pll. Mogel. het Jav. *njěngkakhaké*, de kracht v. den een meten met die van een ander, van *sěngka?*

IV. *pěnjangka*, Sadj. Mal. p. 120, volg. Dr. Leyden p. 101 een eenvoudige armband van metaal voor den bovenarm.

سنگسنگار **SANGKARA**, Kw. wildzwijn, everzwijn.

سنگسنگارت **SĒNGKAROET**, samengestengeld, dooreengevlochten, van rankende gewassen, van *karóet*, zie aldaar.

سنگکارغ *səngkarang*, zie *malindjo*.

سنگکاین *sangkajan*, e. s. v. hoos, in vorm verschillend van de *poeting-bëliöeng*, de *tawoeng* en de *badai*, zie aldaar.

سنگکوئت *sangkoet*, ergens aan blijven haken, hangen of vastzitten; gehecht zijn aan, aanhangen, aankleven; haperen, blijven steken van de stem, door iets tegengehouden van een zwaard, aan den grond blijven zitten van een vaartuig; om het toevallige meestal *tërsangkoet*; *bërsangkoet*, zich aan iem. stooten, iets tegen hem hebben, Sadj. Mal. p. 140; *sangkoet-paoet*, zie bij *paoet*. Mën. *bërsangkoet-paoet*, verplichtingen aan elk. hebben, zaken met elk. hebben; ook gehechtheid, H. Abd. 524; *sangkoetan*, hinderpaal, beletsel. Mën. alles wat dient om er iets aan op te hangen, b. v. een haak enz.; *disangkoetkannja anak-panahnja pada pinggangnja dan boesoernja disangkoetkannja kapada bahoenja*, de pijl bevestigde hij aan zijn gordel en de boog hing hij over zijn schouder; *pëdang di-angkat soedahlah sangkoet*, het opgeheven zwaard werd tegengehouden, Ibr. b. Ch.; *soewaranja sangkoet-sangkoet olihnja sangat lëlah*, zijne stem was afgebroken, hokte, door zijne zware vermoeidheid, Pr. Dj.; *apatah toewan sangkoetkan*, waar aan zijt ge toch gehecht, id.; *djahit sangkoet*, Mën. e. s. v. steek bij het naaien.

سنگکیت *soengkit*, I. met bloemen van goudraad doorweven of gebor-

duurd; *mënjoengkit*, met zulke bloemen doorweven of borduren. Mën. met goud, zilver, zijde enz. doorstikken; *kain bërsöengkit*, een kain met goudraad doorstikt; *soengkit-mënjoengkit*, allerlei borduurwerk maken, Sj. Sult. Jahja.

II. *mënjoengkit*, openwringen, Max. Mën. op- of uitlichten door een werktuig onder het voorwerp te brengen; *tidak tërsöengkit*, onwrikbaar, niet over te halen. Zie *djongkit*.

سنگکات *singkat*, I. kort, te kort, van kleeren, een weg, een lichaamsdeel, het begrip of bevattingsvermogen, bekrompen, niet mild, gierig van hand; *singkat roewas*, kort van geledingen; *s. akal*, bekrompen van verstand; *s. pinta*, kort v. levensduur; *s. pëmandangan*, op het punt van te sterven; *mëmpërsingkat kalám*, zijne woorden bekorten, in het kort samenvatten; *m. bajang-bajang*, om het leven brengen; *djalan singkat*, een korte weg, die niet om is; *kaki jang singkat*, een been dat te kort is; *djika oesianja singkat*, *didjadikannja landjoet*, als zijn leven kort is, wordt het door hem verlengd, Kal.; *mënjingkatkan djalan*, den weg bekorten. Fav.

II. naam van een zoetwatervis. سنگکیت *sangkit*; *bërsangkit gigi*, klappertanden, b. v. Mes. Kag. Zie *sanggit*.

سنگکر *sangkar*, I. ook *sangkaran*, kooi, vogelkooi, kippenloop. Mën. *sangkar poejoeh*, kwartelkooi, e. s. v. huizenbouw-vorm.

II. ring om het splijten te beletten

van het heft van een mes, een blaasroer enz. zie *sampak*.

III. middellijn, zie *sëngkang*.

شكر sangkoer, bajonet, ook *mata sangkoer*; ook vooroverhellen, geveld van een geweer, d. B. Zie *soengkoer*.

شكر sëngkar, roeibank in een vaartuig, deksbalk; *boekoe sëngkar*, klamp op de buikplanken van een vaartuig, waarop de *sëngkar*, rust, v.d. W.; s. *bidang*, een breede plank, die op haar kant staat en aangebracht in een vaartuig van de eene zijde naar de andere om het inwendige in tweeën te verdeelen, C. en S. = *sëngkal*, zie ald.

شكر soengkoer, voorovervallen, zoodat het hoofd den grond raakt, zich met het hoofd ter aarde buigen, zich krommen op die wijze; *mënjoengkoer*, zich voorover buigende voortbewegen, b.v. bij het garnalen visschen met een mand of net, dat men voortduwt, of van een wroetend varken, met den snuit in den grond wroeten, opwroeten, ook met de nagels in het hoofdhaar; m. *loetoet*, voorover gebogen iemands knieën omvatten; *soengkoer-sëmam*, hetzelfde met verscheidenheid? b.v. *kasihan ija mëlîhat hâl anak-bininja itoe bërlari-lari dëhoeloe-dëhoeloe wan soengkoer-sëmam* (سوم) *rëbah-rimpah*, Mes. Kag.

شكر singkoer, opzij uit; *mënjingkoer*, zijwaarts van zich afhouden of steken.

شكر singkir; *mënjingkir*, opzij of uit den weg zetten, door eene zijdelingsche beweging zijn hof maken,

zooals een haan aan eene hen, een galant heer aan eene dame, dicht voorbij zeilen van het eene vaartuig het andere.

شكف sëngkang, dwarsstuk, waardoor twee voorwerpen van elkander worden gehouden, of dat het verband tusschen twee voorwerpen daargestelt en vandaar: afsluitboom, dwarsboom, dwarsbalk, dwarsstaaf, spaak van een wiel, kruis in een vlag, bit van een paard, dwarshout in een emmer, aker of inhoudsmaat, middellijn van een cirkel, blok tusschen twee pooten van dieren om het hard wegloopen te beletten, beugel van een hijschblok, waarin de schijven draaien enz.; *sëngkang bërbadjang*, kruis zooals het Malthezer kruis; s. *sotong*, kruis van twee stokken, waarop de inktvisch wordt gedroogd, ook kruissluiting; *tërsëngkang pada leher*, dwars in de keel zitten gebleven.

شكف songkang, van twee beenen het eene uitgestrekt en het andere opgelicht, Mën. id.

شكف songkong, = *sokong*, zie aldaar.

شكف soengkap, losgelaten, losgesprongen, van dingen, die op iets anders vastgelijmd, vastgespijkerd of vastgegroeid zijn, dus ook van de nagels der vingers enz.

شكف soengkoep; *mënjingkoep*, bedekken met iets hols, overstolpen; m. *dëngan pinggan*, er een bord omgekeerd overheen leggen, met een bord overdekken; *soengkoepan*, e.s.v.

korf, dien men over een komfoor met wierook zet en waarop men kleeren legt om die te berooken, zie *oekoep*; *pènjoengkoep*, stolp, datgene wat men gebruikt als middel om iets te overstolpen.

شكف *singkap*, opgelicht v. een sluijer of bedekking, weggeschoven v. een voorhang of gordijn, opgeslagen van een boek enz.; *měnjingkapkan*, oplichten, wegschuiven, opslaan enz. ook wegnemen of opnemen van datgene, waarmede een tuinbed gedekt is, b.v. matten, bladeren en derg. Zie *selak*.

شكق *sangkak*, I. belet, ver hinderd; *měnjangkak*, iemand of iets beletten, verhinderen.

II. kegelvormige mand met de opening naar boven, gebruikt als nest voor kippen om in te leggen, = *sangkar*, Pad. bovenl.; *sangkak rimpang*, zie *rim pang*.

شكق *səngkak*; *měnjəngkak*, drukkende naar boven wrijven, b.v. den buik om daaruit winden te verwijderen of iets dat gezakt is weer op zijne plaats te brengen.

شكق *songkok*, los hoofddek sel, dat opgezet en niet om het hoofd gewonden wordt, pet, hoed, kalotje, schako enz. Měn. een korf ondersteboven geplaatst om kuikens in te bewaren.

شككال *sangkakala*, zie *sangka* II.

شكل *sangkal*, I. *měnjangkal*, ontkennen, loochenen; *měnjangkal dirinja*, zichzelf verlooehenen, ook

door zich iets te onthouden; *měnjangkalkan*, ook weren, tegenhouden, zie *səngkal*.

II. steel v. hamer of bijl, v. dissels, schoppen, hakken en derg. Měn. id.

شكل *sangkal*, het doel bereikt hebben van een vaartuig, kogel enz. raak, niet mis.

شكل *səngkal*, deksbalk van een vaartuig, ook roeibank, daar op inlandsche vaartuigen de deksbalken daarvoor dienen; *səngkalan*, plankje, waarop men specerijen fijnwrijft.

شكل *sengkoel*, opgezetheid, benauwdheid van de maag.

شكل *soengkal*; *měnjoungkal*, uitwroeten; *soengkal tadjak*, ploegijzer.

شكل *səngkil*, stroef v. de tanden door aanraking met iets zuurs, C. en S. *singkil*, M. kleine holte als in een tand of noot.

شكل *singkil*; *měnjingkil*, vast omgorden van de middel met een betrekkelijk dunnen gordel, *tali singkil*. Zie ook bij *tali*.

شكل *sengkol*, zie *dengkol*.

شكلا *sangkəla*, Skr. hand- of voetboei, blok aan de pooten van een dier; *měnjangkəla*, in de boeien sluiten, een blok aan de pooten doen.

شكلات *sangkəlat*, = **سقات**, zie ald.

شكليت *səngkəlit*, lis of strop, met welks behulp men in boomen klimt.

شكلغ *səngkəlang*, I. omzetting van *sələngkang*, sluitboom; zie *səngkang*.

II. de armen kruiselings over de

borst en de handen op de schouders; *měnjěngkělangkan djari*, de vingers kruisen bij het handenvouwen. Zie het volg. wrd.

سنگکینگ *sěngkěling*, de handen op den rug over elkaar gelegd, gekruist van armen of beenen; *měnjěngkěling*, de armen over elkander op den rug binden.

سنگن *sangkan*, een hermaphrodite, C. en S.

سنگن *sangkoen*, stevig, ferm, stout, standvastig.

سنگنیت *sěngkěnit*, teek, schapenluis, Sw. Ook *tjěngkěnik*, C. en S. Zie ald.

سنگو *sangkoe*, e. s. v. metalen kom zonder voet of rand, ook een koperen pot, d. l. Cr.

سنگوڤ *sěngkoewang*, I. e. s. v. witte knol, groeiende aan een kruipgewas, die rauw als toespijs wordt gegeten, flauw zoet van smaak en saprijk is. Zie bij *soesoe*.

II. de luchtpijp, longpijp, d. l. Cr. en M.

سنگوڤ *sěngkoewap*, dakverlenging, afdak; *sěngkoewap těrgantoeng*, afdak op schoren.

سنگي *soengkai*, naam van een boompje. Měn. id.

سنگي *singkè*, Chin. pas aangekomen, echte, in China geboren Chinees.

سنگيت *sangketa*, volg. Maxw. het Skr. *sangketa*, rechtsgeding, proces; *běrsangketa*, een proces hebben, procederen.

سنگيلت *sěngkelat*, z. nog niet

gewasschen hebben na het doen van zijn gevoeg.

سنگكيلغ *sěngkilang*, schuinsliggend kruis, zooals b. v. sabels voor e. eerepoort.

سنگ *sangga*, stut, steun, rek; wat iets belet te vallen of in de beweging stuit; *sangga-mara*, sloephaak, dwarsstang aan het lemmet van een piek; *s. lajar*, vorkachtige stutten tot berging der zeilen, zie *tandoek*; *s. galah*, id. tot berging van de scheepsboomen; *s. boenoeh*, toovermiddel om het vermoorden van iemand te beletten; *s. langit*, op Java e. s. v. klimplant met fraaie, roode bloemen, lett. hemelstut, omdat die plant zoo hoog klimt; *s. nakaş*, e. s. v. wapen of middel tot afwering van onheil, R. Pas. Dul. 62, zie **نقص** Arab. *s. pědang*, pareerstang aan een sabel; *s. loetoeng*, e. s. v. *ramboetan*-vrucht, ook *poelasan* genoemd; *s. wědi*, Jav. stijbeugels; *sangga-sangga*, tafelbedienden v. e. Vorst, volgeling van een drager der Rijks-insigniën; *měnjangga*, stutten, steunen, tegenhouden, ophouden; *pěnjangga sěnapang*, geweerrek; *p. tangan*, beugel aan het gevest van een sabel; *p. pajoeng*, schuif aan een regen- of zonnenscherm.

سنگ *singga*, verk. van *sahingga*, tot aan, tot dat, zoodat; ook *singgan* en *singgat*, zie ald.

سنگار *sěnggara*; *měnjěnggara*, zorg dragen voor iets, iets in orde houden; *toekang sěnggara*, huisbediende; zie ook *sělěnggara* en *kělěnggara*.

سنگام *sénggama*, Skr. vereeniging, vermenging, verband, bij elkander passen.

سنگايت *sénggajoet*, van *gajoet*, zie ald.; *bèrsénggajoet*, los afhangen, slingerend hangen, ook met den staart aan een tak hangen zooals de apen en hangen zooals een olieglasaasje in een gangstolp; *bèrsénggajoetan*, hetzelfde van velen.

سنگت *sanggat*, even den grond raken, stooten, op het droog zitten van een vaartuig; zie *kandas*.

سنگت *sanggit*, I. *měnjanggit*, door wrijving een knarsend geluid doen ontstaan; *m. gigi*, op de tanden knarsen; *běrsanggit gigi*, klapper-tanden, b.v. *dan běrsanggillah gigi saperti orang dēmam koera*, Mès. Kag.; *sanggit dajoeng*, e. s. v. krekel, die met haar schel geluid de aanstaande komst v. e. op reis zijnden huisgenoot aankondigt; op Malaka ook krekel in 't algemeen.

II. Jav. hofjuffer, kamenier. In de Pandji-verhalen komt het voor als de eigennaam v. e. der voedsters van eene prinses.

سنگت *soenggit*; *měnjoggit*, figuren in iets weven, dat op het weefgetouw staat. Zie *soengkit*.

سنگت *sénggoet*; *měnjénggoet*, knikkebollen, schuddebollen; z. *sénggoek* en *anggok*.

سنگت *singgat*, = *singga*, z. ald.

سنگت *senggoet*; *měnjénjgoet*, met elleboog of knie even zijdelings aanstooten; *senggoet gong*, invallen van de gong bij het gamelan-spel;

s. njanji, e. s. v. voorslag of muzikale figuur bij het begin van een nieuwe maat of melodie; *s. tari*, theatrale bijvoeging of krul bij een dansfiguur.

سنگت *sengget*, het tegen elkander wrijven b. v. *goemèrèntjang boenji sengget parang*, het geluid weerklonk v. de houwers, die tegen elkander wreven, Sj. Ind. Kès.; *měnjengget*, tegen elkaar wrijven van twee lichamen, personen of partijen; *sengget njanji*, wedstrijd met punt-dichten; zie *senggoet*; *běrsengget bahoe*, de schouders tegen elk. wrijven; zie *sanggit*.

سنگر *sanggoer*, Perz. e. s. v. mandje, waarin men dranken ter markt brengt, v. d. W.

سنگردی *sanggoerdi*, verb. van *sanggawèdi*, Jav. stijbeugel.

سنگرق *sénggroek*, Jav. snuif, snuiftabak; lett. e. snuivend geluid.

سنگره *sanggèrah*, Port. *sangrar*, aderlaten, bloeden.

سنگره *sanggrah*, Jav. ruwe omheining; *pasanggrahan*, pleisterplaats, die tijdelijk opgeslagen is, zie *pěrsinggahan* bij *singguh*.

سنگسان *singgasana*, Skr. leeuwenzetel, verheven zitplaats of troon met een hemeltje op vier stijlen.

سنگ *sanggang*; *měnjanggang*, iets met de beide handen v. onderen oplichten, b. v. e. kast, ledikant enz. Zie *sagang*.

سنگ *sanggoeng*, zie *séranggoeng*.

سنگ *songgeng*, I. schilderij als versiering op iets, zooals b. v. bloemen

of wajang-figuren op doek of op een vaas; *měnjonggeng*, die figuren teekenen; *songgeng-měnjonggeng*, allerlei bloemen op iets maken, Chodj. Maim. Prab. Dj. Jav. *soengging*, id.

II. geschenken, die men den too-neelspelers geeft onder de voorstelling, evenals bij ons het geven van kransen of bouqetten, b.v. *sěrtā běrsōengging djangan dikatakan lagi, sapěrti sirih dan boenga jang běrkarang dan djoeadah jang běrbagai-bagai roepa dan rasanja*, Měs. Kag.

سنگڻ singgang, I. visch, alleen met wat zout gekookt.

II. nederhurken en weêr opstaan; ook e. s. v. straf op de Mal. scholen, waarbij de veroordeelde met de linkerhand het rechteroor en met de rechterhand het linkeroor moet vasthouden en zoo onophoudelijk gaan zitten en weer opstaau.

سنگڻ singgoeng; *měnjinggoeng*, zijwaarts stooten met de horens; iets met den gebogen arm ondersteunen of tegenhouden.

سنگڻ sanggoep, op z. nemen, er voor instaan, aannemen om iets ten uitvoer te brengen, ook *měnjangoep*, b. v. *sěrtā měnjangoep bolih měngambil tanah djawa*, H. Abd. p. 305, en stond er voor in, dat men Java zou bemachtigen; zie *tjakap*.

سنگڻ sěnggoek, ook *sěnggoet*, knikkebollen; *těrsěnggoek-sěnggoek*, al knikkebollend, b. v. van slaap, H. Abd.

سنگڻ sěnggok, geleund tegen iets; *měnjenggokkan pada*, iets tegen

iets doen leunen, iets tegen iets aanzetten, B. R.

سنگڻ sanggoel, opgebonden haarwring; *tjoetjoeł sanggoel*, haarpen; *toetoeł sanggoel*, e. s. v. gouden hoofdsiersel om de haarknoopen op het hoofd eener bruid te bedekken; *běrsanggoel lintang sangkoet*, eene bijzondere wijze van het haar op te maken, bij vrouwen; *roemah běrsanggoel*, vorm van huizenbouw, waarbij midden op het dak nog een hooger gedeelte is aangebracht. Měn. *měnjangoel*, het haar in een wring opbinden.

سنگڻ singgoel; *měnjinggoel*, met den kop zijwaarts stooten; zie *singgoeng*.

سنگڻ sěnggol, Jav. iem. tegen het lijf loopen of stooten.

سنگڻ sanggam; *měnjanggam*, in bruikleen vragen of nemen.

سنگڻ sanggamara, zie bij *sangga*.

سنگڻ sanggan, e. s. v. metalen kom met getanden rand, gebruikt tot overbrenging van geschenken. Měn. e. s. v. mand.

سنگڻ singgan, zie *singga*.

سنگڻ sěnggau, overspringen, overslaan, opflikkeren van vuur.

سنگڻ sanggawědi, zie bij *sangga*.

سنگڻ sěnggoegoet, e. s. v. ziekte bij vrouwen, na de bevalling s. *měrojan*, en na de maandelijksche zuivering s. *darah* genoemd.

سنگڻ sěnggoegoe, I. e. s. v.

kleine garnalen, waarvan men *bêlatjan* maakt.

II. naam van een boom, *Clerodendrum serratum* (Verbénacées) d. l. Cr.

سكولغ *sênggoeloeng*, e. s. v. duizendpootachtig dier, dat zich als een jonische krul oprolt, van *goeloeng*, oprollen. Mën. een doek, of iets derg. plat opgerold op het hoofd gelegd om den druk v. e. vracht te verminderen, zie *tênggoeloeng*.

سنگه *sanggah*; *mênjanggalah*, weren, verwijderen. Mën. tegenspreken, tegenstribbelen, onwillig zijn, z. verzetten; *pênjanggalah*, e. onwillige, iem. die gewoon is zich te verzetten of tegen te spreken, b. v. *radja adil*, *radja disëmbah*; *radja lalim*, *radja disanggalah*, een rechtvaardig Vorst wordt geëerd; een onrechtvaardige geweerd, Pad. bovenl.

سنگه *soenggoeh*, wezenlijk, juist, werkelijk, in ernst, ter dege, waarachtig, inderdaad, in waarheid; *soenggoehpon*, ofschoon, hoewel, wel is waar; *bërsoenggoeh-soenggoeh*, zijn best doen; *sasoenggoehnja*, voorwaar, inderdaad; *sadja sasoenggoeh-soenggoehnja sapèrti kata pëlândoek djinaaka itoe*, 't is maar al te waar, zooals dat guitige dwerghert zegt, Pël. Djin. Facs. p. 9 reg. 4; *kasoedah-soedahan përsöenggoehan*, zijn uiterste best doen H. Gr.; *mênjoenggoeh-njoenggoehi*, z. terdege voor iets inspannen, z. met allen ernst op iets toeleggen, R. Pas. Dul. 76; *disoenggoeh-soenggoeh hatinja*, hij deed zijn uiterste best; *mênjoenggoehkan*, bevestigen, verwe-

zentlijken, voor werkelijkheid verklaren, Pël. Djin.; *m. katanja*, zijne woorden bevestigen.

سنگه *singgah*, aanleggen, aangaan, aanwippen, aandoen, tijdelijk vertoeven; *singgah tërantoek*, toevallig aanwippen of aandoen; *mênjinggahkan*, iem. doen aangaan of inkeeren, ook onderweg iets aanreiken of afgeven, b. v. een pakje of brief; *mênjinggahi*, bij of tot iets aangaan, Saif Dzoel.; *përsinggahan*, pleisterplaats, plaats die men aandoet, dikwerf gebruikt voor het Jav. *pasanggrahan*; *singgah-mênjinggah*, overal aangaan, hier en daar aanleggen of aangieren.

سنگه *sênggeh*, gapen, van een wond, v. d. W.

سنگيت *sanggeta*, zie *sangketa*.

سنگيكت *sênggigit*, = *sêngengeh*, grijnzen, zie *sêngeh*.

سنگل *sêngal* en *sêngal toelang*, stramheid in de ledematen, pijn in het gebeente, podagra; *sêngal kaki*, voeteuvel; *sêngal tangan*, handeuvel, het pootje.

سنگلير *sanglir*, Jav. zie bij *sari* en *sang*.

سنگلغ *sangling*, Jav. *mênjangling*, polijsten van metaal.

سنگلغ *sangloeng*, misdracht van een olifant, Max.

سنگم *sêngam*; *mênjêngam*, vreten, opeten.

سنگات *sangnata*, gebiedder, de Vorst, zie *nata*.

سنگو *sêngau*, door den neus spreken, snofneuzen.

سغوت *səngongot*, e. s. v. zoet-watervisch.

سغولن *sangoeloen*, gebieder, = *toewankoe*, Mal. godheid, zie *pakoeloen*.

سغه *səngəh*, gapend v. een wond, eventjes open van den mond bij het lachen, zoodat men de tanden zien kan; zie *sənggeh*. Mèn. *səngengeh* of *mənjəngengeh*, onder het lachen de tanden laten zien, ook = *sənggigit*, grijnzen.

سغيج *sangjang*, zie *jang* II.

سغينه *səngengeh*, zie *səngəh*.

سغيلت *səngelat*, zie *elat*.

سفر *safar*, Arab. reis; *dzo'e'ssafir*, reiziger, nomade.

سفرة *soefrah*, Arab. stuk leder of kleed, dat op den grond gespreid wordt, om er het eten op klaar te zetten. Ibr. b. Chas.

سفردجل *safardjal*, Arab. kwee-appel.

سف *sap*, ook *sab*, een lapje of iets dergelijks, in den inktkoker gedaan als zuigmiddel, zooals b. v. bij stempel-inkt wordt gebruikt.

سف *sop*, verb. Ned. soep; *sop ha-jam*, kippesoep.

سفات *soepata*, Jav. eed, vloek, gelofte.

سفاتو *səpatoe*, Port. schoen; *kəm-bang səpatoe*, op Java e. s. v. bloem. = *boenga raja*, *rosa chinensis*.

سفادن *sipadan*; *batoe sipadan*, grenssteen, Pad. bovenl. = *səmpadan*, zie ald.

سفارو *saparo*, Jav. een half, de helft; ook eenigen, een gedeelte, ge-

deeltelijk, = *satəngah*. Het komt af van het Jav. *ro*, twee.

سفاسن *sipasan*, duizendpoot, zie *alipan* en *pəsan*. Mèn. id.

سفال *sapala-pala*, zie *pala* II.

سفان *sipana*, Skr. trap; *bərsi-pana*, de trappen opgaan; *bərolit dalam sipana*, slaapplaats? Sj. Ind. Kès.; *sipana daripada pənjakit?* Abd. sch. wrb. mogelijk herstellen?

سفاهي *sipahi*, Perz. meestal *soepai*, Bengaleesch soldaat.

سفاي *soepaja*, samentr. v. *sa* en *oepaja*, opdat, teneinde; *soepaja djang-an*, opdat niet; zie *agar*.

سفت *sapta*, *saptoe*, zeven; *boemi kasapta*, de zevende aarde of het zevende gewest, C. en S. Zie *saptoe*.

سفت *səpat*, I. wrang, sterker dan *kəlat*, zooals de smaak van gambir, oude betelnoot, onrijpe vruchten enz. Op Java *səpət*, id.

II. *ikan səpat*, e. s. v. plat zoetwatervischje, dat gedroogd bij groote hoeveelheden van Siam wordt aangevoerd.

III. ook *baoh*, e. bamboe die reeds gespleten en vlak gemaakt is, nog eens splijten door het binnenste vezelachtige te scheiden van het buitenste harde en gladde deel, C. en S.

سفت *səpoet*, dof van een kleur, metaal, verlakt enz.

سفت *səpit*, nauw, benepen, bekneld; nijper, nijptang, schaar van krabben en kreeften; *tərsəpit*, in het nauw of in de knel zitten of geraakt zijn; *padang doewa səpitnja*, e. vlakke, die aan twee zijden ingesloten is, H.

Boedj. s. *antoe*p, tangetje, waarmede men de baardharen uittrekt; s. *tjina*, e. s. v. strafwerktuig, waarmede men iemands vingers knelt; s. *oedang*, oog aan een strop om er iets door te halen, lis, lus, v. d. W. Mën. s. *bara*, goudsmidstangetje; s. *bingoeng*, nijptang gebruikt bij het trekken v. gouddraad; *mënjëpitkan lidah kalantai*, zijn begeerte bedwingen; *sëpit-sëpit*, e. s. v. klimplant; s. *api*, vuurtang; *mënjëpit*, nijpen met een tang enz.; *pënjëpit*, nijper, tang, nijptang.

سفتاغن *sapoetangan*, zie bij *sapoe*.

سفتو *saptoe*, zeven; *hari saptoe*, de zevende dag, Zaterdag; zie سبت.

سفتچت *sëpëtjat*, e. s. v. oneetbaren zoetwatervisich.

سفتدس *sëpëdas*, gemberwortel, = *halija*, zie ald.

سفترب *sëpoerba*, zie *poerba*.

سفترت *sapërti*, als, evenals, gelijk, zooals, overeenkomstig, als ware het, om zoo te spreken, aangaande, betreffende, bij voorbeeld, behooren of betamen, zooals onder anderen, b. v. in brieven enz.; *dëngan sapërtinja* naar behooren, zooals het betaamt, overeenkomstig iem. rang of stand; *sapërti gila lakoenja*, hij gedroeg zich als een gek; *sapërti dëhoeloe*, als weleer; *tiada siapa sapërti anak radja itoe*, er was niemand gelijk die prins; *bënarlah sapërti bitjara toewankoe*, het is geheel juist zooals uwe majesteit zegt; *mëngatakan sapërti soerat toewan soedah sampai*, om te zeggen onder anderen, dat uw brief is ont-

vangen; *sapërtimana* = *sëbagaimana*, geheel zooals, Prab. Dj.; *mënjapërtikan*, naar behooren behandelen, maken, inrichten.

سفترتو *sëpërantoe*, zie *tampar*.
سفتري *sëpërai*, Ned. spreij, beddelaken, deken.

سفت *sëpang*, e. s. v. boom, die het *kajoe sëpang*, sapanhout, e. s. v. roode verfstof, levert.

سفتق *sëpaq*, flap, klap met de vlakke hand, = *tëmpiling*.

سفتق *sëpok*; *mënjëpok*, ermee omsmijten, ruw en onverschillig behandelen, b. v. kleeren en derg.

سفتق *sëpiq*, ook *sëkip*, wagenas, rijtuigas.

سفتكو *sëpëkoe*, e. s. v. parasietplant, welks vruchten tegen hoest gebruikt worden. Mogelijk beter *sëbëkoe*?

سفن *sapan*; *sapan sapa*, b. v. *maka bahtra radja Tjolan pon tênggëlamlah sapan-sapa*, H. T. Zie *şafaşaf*, Arab.

سفن *sëpan*, e. s. v. sponsachtig gezwel tusschen vingers of teenen; *sëpan boenga karang*, spons, v. d. W. Hieruit blijkt, dat het *sëpon*, verb. Ned. is.

سفو *sëpoe*, zie *sëpoewi-sëpoewi*.
سفتو *sapoeloh*, tien, zie *poeloh*.
سفتو *sëpoeloh*, e. s. v. boom, ophioxylon serpentinum.

سفتو *sëpoewi-sëpoewi*, ook *sëpoe-sëpoe*, o. a. Mes. Kag., zacht, liefelijk van den wind; zie *silir*.

سفة *sëpah*, gekauwd betelpruimpje, (Mën. kauwsel in 't algemeen); s. *poetëri* en s. *pinang moeda*, e. s. v.

fraai rood vogeltje, e. s. v. boomkrui-
pertje; *s. radja*, een der namen van
den paradijsvogel.

سَهْ sēpoh, Jav. oud, donker van
kleur; *mēnjēpoh*, goud donker van
kleur maken door het in een bad te
brengen; metaal harden, ook polijsten,
verkeerdelijk voor *oepam*, Hik. Abd.
188 en ook hoorn of ivoor harden
even als in het Jav. (zie o. a. Facs. p.
53) aardewerk verglazen, papier lij-
men; *sēpoh tēroes*, vergulding, v. d.
W.; *pēnjēpoh*, bad waarin men iets
dompelt om het te harden enz.; *sa-
pērti ēmas jang tērsēpoh*, als goud
dat in e. bad of door bewerking met
zwavel donker gekleurd is; *sēpoehan*,
koelbak van een goudsmid, M.

سَهْ sēpi, Jav. stil, eenzaam, =
soenji, zie ald.

سَهْ sēpai, verstrooid v. de dee-
len van iets, dat gebroken is, b. v. de
scherven v. e. bord, de planken v. e.
verongelukt vaartuig enz. Zie *pēsai*.

سَهْ sēpegoh, e. s. v. zeeschelp-
dier, dat parelen van weinig waarde
levert.

سَهْ sok, klanknabootsend woord-
je voor e. ritselend geluid, zooals van
een rat in een hoop papier; *sik*, het-
zelfde maar helderder; *sok-sik*, het-
zelfde met verscheidenheid; ook ge-
fluister.

سَهْ sik, klanknabootsend woord
voor een ritselend geluid.

سَهْ sakti, Skr. bovennatuurlijk
vermogen, wonderkracht; *kasaktian*,
door zulk een vermogen of kracht
aangedaan; *mēnjaktikan*, van boven-

natuurlijke kracht voorzien, door die
kracht voortbrengen, b. v. *samoewanja
itoe disaktikan bikoe, sakti bēlaka*,
dat alles was door den heilige door
bovennatuurlijke kracht voortge-
bracht en zonder uitzondering daar-
van voorzien, Mes. Kag.

سَهْ saḳedar, ongeveer, naar
gelang, zie *kēdar*.

سَهْ sakar Arab. de naam van de
4e hel, v. d. Tk. Het Ar. wbk. geeft
op: het helsche vuur.

سَهْ siḳsa, Skr. pijniging, straf,
inz. aan den lijve, moeite, pijnigend,
uiterst moeielijk of zwaar, ook moeie-
lijk om iets te bekomen, Hik. Abd.
241, reg. 5, kwelling, H. Abd. 300;
siḳsa jang amat pēdih, e. zeer strenge
straf, Sail. Sal.; *mēnjiksakan*, pijn-
igen, mishandelen; *mēnjiksakan di-
rinja*, zichzelf pijnigen, afpijnigen,
grootte smart berokkenen.

سَهْ saḳsama, Skr. nauwkeu-
rig, stipt; geduldig, volhardend; *dē-
ngan saḳsama*, nauwkeurig, inz. van
onderzoeken.

سَهْ saḳsi, Skr. getuige, getui-
genis; *saḳsi saḥ*, een geldig getuige;
s. baṭal, een gewraakt getuige, Oend.
Djambi, pag. 140; *s. doesta*, e. valsch
getuige; *naik saḳsi*, als getuige op-
treden; *bērsaḳsi*, getuigen hebben,
ook getuigen, getuigenis geven, Moh.
Han.; *bērkata saḳsi*, getuigenis spre-
ken, Pēl. Djin.; *mēnjaksikan*, iets ge-
tuigen; *kaḳsian*, getuigenis; *mēm-
bēri kaḳsian*, getuigenis geven;
mēmpērsaḳsikan, van getuigen doen
vergezeld gaan, b. v. *dipērsaḳsikannja*

kapada orang jang didalam djoeng, doet hij het van getuigen vergezeld gaan bij de schepelingen, d. i. uit de schepelingen neemt hij er getuigen bij, Oend. Mal.

سقات sakëlát, Perz. laken, lakenstof; *sakëlát sakajoe*, een geheel stuk laken, naar het plankje, waarom het gewikkeld is; *sakëlát moeka doewa*, laken dat aan beide zijden e. andere kleur heeft, Sprw. voor iemand, die in het gezicht vleit, doch achter den rug kwaadspreekt.

سقم soekma, Skr. ziel, geest, wereldziel; s. *dewata*, de hoogste godheid.

سوكا soeka, zie **سوكى**.

سكاتى sèkati, Jav. de naam van e. bijzonder zware *gamèlan* van den Soesoehoonan, die bij feestelijke gelegenheden bespeeld wordt; *sèkatimona*, de naam van een draak in Mèngangkabau, vermeld in de Sadj. Mal. en die door Sang Sapoerba's volgeling gedood werd; *boewah sèkatimona*, zie bij *boewah* en ook *kati*.

سكارا soekara, Kw. wildzwijn, everzwijn.

سكار sèkara, in gedichten voor *sèkar*, Jav. bloem, dikwerf om het rijm evenals *pasara* voor *pasar*; *emas sèkara?* Ibr. b. Chas.

سكار sikara, Kw. kwaad, slecht; *nikara* en *njikara*, Jav. kwaaddoen, tegenwerken.

سكارڠ sakarang, nu, thans, tegenwoordig, meteen; *sakarang ini*, nu met nadruk, op dit oogenblik, tegenwoordig; *sakarang itoe*, op dat-

zelfde oogenblik; *bèharoe sakarang*, zoo even pas, nu voor 't eerst; *sakarang malam*, heden avond, ook deze nacht.

سكارى sikari; *toekang sikari*, e. jager, huntsman, Dr. Leyd. Sadj. Mal. p. 100.

سكار sèkakèr, Batav. gierig, schraperig, inhalig, verb. van het Ned. schacheren.

سكالى sakali, zie bij *kali*.

سكانڠ sèkanak, een maleische volksstam, die in booten leeft en zich ophoudt bij de eilanden Mèpar en Lingga. Zie *sèkak*.

سكات sèkat, ook *sakat*, afschutsel, beletsel, dwarsboom; *bilik bèrsèkat*, afgeschoten binnenkamer; *mènjèkat*, afschutten, afscheiden, tegenhouden, beletten; *kasèkatan*, belet, enz.; zie ook *sakat* IV.

سكات sèkot, bedwelmende middelen, die dieven aanwenden, om ongehinderd te kunnen stelen.

سكات sèkoet, gierig, vrekking.

سكاتجيت soekatjita, blijdschap, vreugde, ook genegen, verlangend, begeerig, H. Abd. p. 8. Zie *tjita*.

سكدمب sikoedomba, e. s. v. grooten zeevisch; e. poëtische naam, aan groote visschen gegeven. Zie *kèdombak*.

سكدودوڠ sikadoedoek, e. s. v. plant, zie *sèndoeoek*.

سكدیدی sikoedidi, e. s. v. snip, ook *koedidi*.

سكار sèkar, Jav. bloem; *sèkar soehoen*, e. s. v. gouden halssieraad, Prab.

Dj.; *sëkar sading*, e. s. v. klimop met welriekende bloemen.

سكر sakar, Arab. dronken; ook e. s. v. groente, die rauw gegeten wordt; zie ook **ساكر**.

سكرية sakrat, Ar. dronkenschap; *sakratoe 'lmaut*, de doodstrijd.

سكرڤ sëkeroep, Ned. schroef.

سكروبي sëkroebi, Batav. verb. Ned. scheer je weg, uit mijn oogen!

سكيري sëkëri, verb. Ned. scharnier.

سكس siksa, zie **سقس**.

سكسي saksî, zie **سقسى**.

سكڤكول sëkongköl, Ned. konkelen, helen van gestolen goed.

سكڤ sëkop, Ned. schop, spade.

سكڤ sëkip, zie **سڤيك**.

سكڤ sëkak; *orang sëkak*, naam van e. Mal. volksstam bij het eiland Bëlietoeng, die in booten leeft evenals de *orang sëkanak* bij Lingga.

سكول sëkoel, kokosdop met een nauwe opening en zonder steel, dienende om daarin water te bewaren.

سكاليان sakalian, allen, gezamenlijk; zie bij *kali*.

سكام sëkam, de bolsters van gepeld graan, het kaf; *tiada tërbawa sëkam*, niet in staat e. kaffe mēe te dragen, Sprw. gebruikt van iemand, die er onnoozel uitziet, doch vol slechte streken is; *nasi dimakan rasa sëkam*, de genuttigde rijst smaakt als kaf, fig. voor: geen lust in iets hebben; *bagai api didalam sëkam*, fig. voor: ongemerkt voortwoekeren, van liefde of wrok.

سكم soekma, zie **سقم**.

سكينة sakinat, Arab. woonstede, verblijfplaats, waar men rust geniet; rust, kalmte.

سكندار sakandar, zie *iskandar*.

سكندل sëkëndal, naam van een boom.

سكوتر sëkotor, verb. Ned. kotter.

سكوتو sëkoetoe, lid, deelgenoot, maat, metgezel, handlanger, Mën. id.; *barangsiapa mënoeloeng orang jang lalim, djikalau satengah patah kata sakalipon, adalah ija sëkoetoe didalamnja*, al wie den onrechtvaardige helpt, al is het ook maar met een half woord, die is zijn deelgenoot in de zaak, Sail. Sal.; s. *dëngan pëntjoeri*, handlanger van een dief, Oend. In het Jav. in geheime verstandhouding staan, samenspannen, onder één deken schuilen; samenzwering; *përsëkoetoean*, deelgenootschap, lidmaatschap; *Toehan jang asa, jang tiada sëkoetoe bagainja*, de éénige Heer, die geen medegenoot heeft, Saif Dzoel. en Sadj. Mal. p. 3; *mënjëkoetoean Allah taala*, den allerhoogsten God een medegenoot geven, Sail. es Sal. *mënjëkoetoei*, iemand als deelgenoot bijstaan, iets in deelgenootschap doen.

سكوتہ sëkotah, algeheelheid; *sëkotahnja tahoe*, de geheele wereld weet het, v. d. W. Zie *kotah*.

سكوتي sëkoeti, e. s. v. vogel, M.

سكوتڤي sëkotji, verb. Nederl. schuitje, gebruikt als benaming voor europeesch getuigde kleine vaartuigen, brik, jacht, kotter, sloep.

سكوتڤ sëkopong, verbast. Ned. schoppen, in het kaartspel.

سکوله *səkolah*, verb. Ned. school, inz. europeesche.

سکوک *səkoewik*; *naga səkoewik*, e. geteekende draak, door de vrouwen als talisman gedragen, om de mannen te betooveren of onder den duim te krijgen.

سکوهن *səkoehan*, e.s.v. afhangelend vlechtwerk van bloemen, dat in het haar gestoken wordt.

سکوی *səkowi*, gierst. Mën. id.

سککه *sikkah*, Arab. muntstempel; *roepiah sikkah*, de sikka-ropij, die in Eng. Indië gangbaar is.

سکیت *sakitoe*, samentrekking van *sabagitoe*, zoodanig, zooveel. Zie *bagai*.

سکین *sakian*, aldus, dusdanig, zooveel, zie *kian*.

سکین *səkin*, Arab. *sikkin*, mes, dolkmes, e.s.v. tweesnijdenden dolk; *səkin pərantjoeng*, pennemes, zakmesje, knutselmesje; *səkin pəngidam*, e. mes, dat in sommige streken de Mal. vrouwen altijd bij zich dragen, om datgene te snijden, waarop zij belust raken.

سکینة *sakinat*, Arab. rust, gerustheid, zielsrust; dat wat iemand zielsrust geeft; woonstede, verblijfplaats, waar men rust of kalmte geniet; waardigheid, deftigheid.

سکا *səga*, glad, glanzig van oppervlakte, b.v. van papier, rotan enz.; *rotan səga*, rotan met een glanzig of gladde oppervlakte, de gewone rotan van den handel.

سگارا *səgara*, Skr. de zee, oceaan; *s. hidjau*, groene zee, fig. uitdrukking

voor grasland? b.v. *kotanja itoe soekat koedjadikan səgara hidjau*, *maka poewas hatikoe*, eerst als ik dien burcht tot grasland heb gemaakt, zal ik tevreden zijn, Pr. Dj.; *nəgari Bali ini səmadja koedjadikan səgara hidjau*, dit landschap Bali wilde ik slechts tot grasland maken, id. Wordt in verschillende Hss. gebruikt voor algeheele verwoesting van een land door den oorlog. Zoo ook Tjek. Wan. Pat.; *səgara goenoeng*, weerschijn van de bergen in zee, ook e.s.v. versnapering, zie *səmanggi*.

سگار *sigara*, hooge, spitse muts.

سگر *səgar*, frisch, versch, verkwikt, gezond, krachtig, welig; *mənjəgarkan*, verkwikken, verfrissen. Op Java *səgər*, id. *sasəgəran*, iets frisch.

سگرا *sigəra*, en *sigəraha*, Skr. spoedig, snel, gezwind, haastig, onverwijld, onmiddelijk, dadelijk; *bərsigəra*, zich spoeden, haast maken; *bərsigəra-sigəraän*, zich haasten van velen, B.R. bës. p. 196; *mənjigərakan*, bespoedigen; *pərsigəraän*, bespoediging, voortvarendheid; *dəngan sigəra*, met spoed, spoediglijk, onmiddelijk; dadelijk; *məmpərsigərakan pəkərdjaän*, het werk bespoedigen.

سگرب *səgarba*, I.Skr.v. dezelfde vader en moeder = *saoedara*.

II. naam, die in de HSS. nu eens aan een engel, dan aan een nimf en dan weer aan een godheid wordt gegeven, H. Groel. Kin Tab.

سگرها *sigəraha*, zie *sigəra*.

سگق *səgak*, groot of sterk van

vuur, waarmede iets gekookt of gestookt wordt.

سگالا *səgala*, de, in het mrv., alle, geheel, gansch; *səgala roemah*, de huizen of al de huizen; *səgala alam*, de geheele wereld; *bərgontjanglah səgala kandang itoe*, de geheele kraal schudde, Hik. Abd. pag. 83; *səgala mantəri sakalian*, de gezamenlijke ministers; *səgala həl-ahoealnja*, alle omstandigheden. Zie *gala*. Volg. Pijn. Skr. *sakala*, geheel, alle deelen samen.

سگالنگام *sagalinggam*, = *sadalinggam*, zie ald.

سگن *səgan*, tegenzin hebben in iets te doen, afkeerig zijn van; *mənjəgan*, dien tegenzin aan den dag leggen; *pənjəgan*, iemand die steeds een tegenzin in werken heeft.

سگونتنگ *səgoentang*; *boekit səgoentang*, naam van den heiligen berg der Maleiers, de bakermat der Mal. Vorsten en gelegen in het binnenland van Palembang. Jav. *goentang*, weergalmend, doordringend v. een geluid.

سگندا *səganda*, e. s. v. plant, die op de kurkuma gelijkt; s. *soeli* en s. *djaja*, twee soorten van bloemen; *səganda moeli*, ook e. s. v. boom of plant, Sj. Ind. Kəsn.; zie *ganda*.

سگه *səgah*, vol, gespannen v. den buik, hetzij door veel eten, hetzij door verstopping; *səgah-bəgah?* v. d. W.

سگی *səgi*, ook *sagi*, zijde, kant, inz. van eene geometrische figuur; *bərsəgi*, zijdig, b. v. *əmpat bərsəgi*, vierzijdig, vierkant; *əmpat pərsəgi mə-*

mandjang, langwerpig vierkant, H. Abd. 397; *səginja əmpat*, de zijden ervan zijn vier, het heeft vier zijden; *səginja bərapa*, hoeveel zijden heeft het; *rata bərsəgi lima*, een vijfzijdig vlak; *bərsəgi doelapan*, achtkantig. Voor *bərsəgi* heeft men dikwerf ook *pərsəgi* en op Java zelfs *pəsagi*. *Boelat bərsəgi, bərsanding məloekai*, rond met kanten; leunt men daar tegen, dan verwonden zij. Sprw. gebruikt van iemand, die z. wel rond voordoet, maar hoegenaamd niet te vertrouwen is.

سلا *səla*, tusschenruimte, tusschen; *tiada bərsəla lagi*, er was geen tusschenruimte meer; *səla goenoeng*, tusschenruimte tusschen bergen; *ditarohnja pədangnja səlanja toeboek toewan poetəri dəngan dia*, hij legde zijn zwaard tusschen het lichaam v. mevrouw de prinses en het zijne, B. R.; *səla-səla*, bij herhaling of afwisseling tusschen; *mənjəla*, tusschen twee in; *səla-mənjəla*, afwisselend om den anderen, ook onder het koopen den koopman iets ontfutselen; *məmpərsəlahan*, tusschenvoegen, tusschen in zetten. Zie ook *səlang* en *səlat*.

سلابار *sələbar*, Soend. *bərsələbar*, kennis geven, ter kennis brengen, b. v. *həndaqlah bərsələbar kapada orang toewa-toewanja*, dan moet het ter kennis v. zijne ouders gebracht worden, Oend. Djambi.

سلطان *sələtan*, het Zuiden, s. *mənonggara*, Z. O. Oost; s. *daja*, Z. Z. West; zie *səlat*.

سلاح *siláh*, Ar. wapen, wapens.

سلاد *sələda*, I. e. s. v. *mědang*-boom.

II. Ned. *salade*.

سلادري *sələdəri*, verb. Ned. *sel*-derij.

سلادغ *sələdag*, I. e. s. v. wild rund, Ibr. b. Chas. = *banteng*, Jav. *sələdag moeda*, e. s. v. kinderspel, waarbij er één op handen en voeten loopt.

II. gelijkvloers, b.v. van twee kamers, plat van de kuiten.

سلارا *sələra*, I. fijne stekels aan sommige gewassen, zooals suikerriet, bamboespruiten enz.

II. *anak sələra*, de kleintjes van de *sěmbilang*-visch, zie ald.

سلاره *sələroh*, altijd in menigte voorhanden, van koopwaren, altijd op dezelfde wijze, inz. v. slecht handelen, naar gewoonte, gewoonlijk; *měnjələroh*, uit gewoonte handelen, steeds in menigte voorhanden zijn of onophoudelijk aankomen, van koopwaren.

سلاس *sələsa*, v. het Arab. ثلاث, drie; *hari sələsa*, Dinsdag, de derde dag der week.

سلاسر *sələsar*, e. galerij, hetzij voor, achter of op zij, doch lager dan het middenhuis; zie *sěrambi*.

سلاسي *soelasi*, Skr. *toelasi*, ook *soelāsih*, basilicum, e.s.v. heester met bloemen, welke e. zeer bedwelmende geur hebben en veel op de graven worden gestrooid, terwijl de zaden e. bestanddeel uitmaken van de *tjintjaoe*, zie ald. Soorten zijn: *s. poetih* met groene bladeren, *s. kěmangi*, met paarse bladeren, *s. padang* = *djě-*

rageh, zie ald. en *s. doelang*. *Mabok soelasi*, e. hooge mate van dronkenschap, vergeleken bij de bedwelming door die bloemen veroorzaakt, ook *mabok boenga soelasi* genoemd; volg. v. d. W. eenigszins bedwelmd; *ajam soelasih*, een kip met paarsachtige beenderen.

سلاطين *salátin*, mrv. v. *soeltán*.

سلاغت *sələngat*, e.s.v. zoetwaterisch, v.d.W. mogelijk beter *sələngan*.

سلاغر *sələngor*, naam v.e. plaats op de W.-kust van het Mal. schiereiland gelegen.

سلاغن *sələngan*, zie *sələngat*, hoewel dit mogelijk beter is.

سلاغي *sələngi*, e. s. v. visch, M. Sw. geeft op *sələngin*, e.s.v. eetbaren zeevisch.

سلاقت *sələpoet*, v. *sapoet*, vlies over iets, b.v. om de hersenen, over het oog enz. ook geheel bedekt, b.v. met stof, aarde, modder enz.; *sələpoet oetak*, hersenvlies; *s. gěli-gěli*, het vlies der nieren; *s. djantoeng*, harte-vlies; *s. loeka*, wondvlies.

سلاقن *salapan*, Měn. = *doelapan*; in het Soend. = *sambilan*.

سلاك *sələka*, I. vuurmand, waaronder men wierook brandt en waarop men kleeren legt ter berooking.

II. Jav. zilver, = *perak*.

سلالو *sələlaoe*, onophoudelijk, voortdurend; *měnjələlaoe*, onophoudelijk met iets doorgaan, zooals b.v. e. tamboer bij het slaan van een roffel. Zie *laoe*.

سلالة *soelálat*, Ar. wat uit iets

anders afgeleid is, extract, afstamming; *soelalatoe 'ssalátin*, de afstamming der Sulthans, de naam van een Mal. Hs.

سلام salám, Ar. vrede, heil, vredegroet, heilbede over den profeet; *dároe 'ssalám*, land des vredes; *alaihí assalám*, over hem zij de vrede; *mëmbëri salám*, groeten, de vredegroet geven; *mënjahoet salám*, een groot beantwoorden; ook *mëmbalas salám*; *bërsalám-saláman*, elkander begroeten; *assalám alaikoem*, vrede zij over u, de gewone groet, die beantwoord wordt met *wa alaikoem assalám*, en over u zij vrede.

سلام salama, zie bij *lama*.

سلامة salámat, Arab. heil, voorspoed, welvaren, gezondheid, behoud, behouden, geluk, zaligheid, in het Mal. oök nog: behouden, gelukkig, gered, ontkomen, voorspoedig, zalig; *poelang dëngan salámat*, behouden thuiskomen; *tiada salámat*, er niet goed afkomen, niet voorspoedig zijn; *ija tiada salámat*, hij bracht het er niet goed af, Sadj. Mal. 105; *lëpas dëngan salámat*, het gelukkig ontkomen; *mënjëlámatkan*, behouden, zaligen; *disalámatkan këmbali*, behouden teruggebracht worden; *salámat djalan*, goede reis! *salámat datang*, welkom! z. *datang*; *salámatan*, heilsoffer, offermaaltijd, offerfeest voor het welzijn v. iemand bij bijzondere gelegenheid.

سلامة? b.v. *soeatoe سلامة dileher tërgantong*, als e. s. v. versiersel, Sj. Mans. Sj. Goemp.

سلاوي sëlawé, Jav. vijfentwintig.

سلاي silaja, I. e. s. v. karmozijnroode duif met witten kop en staart, ook *poenai andoe* geheeten.

II. *përboewatan tiada dëngan sëlidik*, Abd. sch. wrdb. mogelijk e. verkeerd begrepen Jav. *soelâjâ*, strijd, oneenigheid, geschil.

سلاير sëlajar, z. *tëmbaki* en *lajar*.

سلاير sëlajoer, e. s. v. zeer grootten zoutwatervisch, v. d. W.

سلايق sëlajak, naam van e. vogel, v. d. W. Zie *silaja* I.

سلاين sëlajoen, e. s. v. klapmolentje, gebruikt in tuinen om vogels te verschrikken.

سلبو sëlëboe, onbegrensd, v. de zee; *laoetan sëlëboe*, de groote oceaan, de zee bewesten Sumatra of ten zuiden van Java.

سلبى sëlbi, zie *صلبي*.

سلت sëlât, straat, zeeëngte, ook de Straat, waarmede men Singapoera bedoelt, b.v. *përgi kasëlat*, naar Singapoera gaan; *mënjëlat*, door een straat of straten varen, tusschen iets doorgaan, ook met de vingers van de eene hand tusschen die van de andere strijken; *sëlatan*, het straatachtige, d. i. het Zuiden, daar het Zuiden van den Ind. Arch. vol straten is; *angin sëlatan*, zuidenwind; *sëlatan tëpat*, vlak Zuiden; *s. daja*, Zuid-Zuidwest; *s. mënonggara*, Zuid-Zuid-oost; *sëlat batoe*, e. s. v. eetbaar zeeschelpdier, dat in de spleten der koraalriffen verblijft.

سلت sëlœt, zachte, eenigszins

taaie modder; *djalannja banjak sëlœt*, die weg is erg modderig.

سلت sëlît, I. meestal *tërsëlît*, beklemd tusschen twee voorwerpen, b.v. een mes tusschen den gordel en het lichaam, vleesch tusschen de tanden; in moeilijke omstandigheden zijn; *banjak tërsëlît pada giginja*, veel zat er tusschen zijne tanden, Bloeml. Zed. verh.; *bërsëlitan*, van veel oogen, die ergens door gluren, Sj. Abd. Moel.; *sëlît-sëpit*, hier en daar in het verborgen steken, zich in hoeken en gaten bevindend; *tërsëlît didalam roemah tangga orang*, in een andermans huis opgesloten geraakt, H. Groel.; *mënjëlîtkan*, iets opsluiten, beklemmen, dempen, b.v. het licht eener lamp door de wanden van een vertrek, H. Gr.; *moeloet djanda mënjëlîtkan boedjang*, het geschreeuw der weduwen beklemd (dempte?) het geluid der ongehuwde vrouwen, id. Vergel. *sëpit*.

II. *bësëlît*, verb. Ned. besluit.

سدادو soldadoe, Port. soldaat, militair. Ook **صدادو** geschreven.

سِلر sëlâr, I. geschroeid; *mënjëlâr*, schroeien, b.v. met een gloeiend ijzer, brandmerken: Mën. bakken, braden.

II. *ikan sëlâr*, e.s.v. smakelijken zeevisch, grooter en fijner dan de *ikan këmboeng*, doch behoorende tot hetzelfde geslacht.

سِلر sëlîr, Jav. bijzit, bijwif.

سِلر sëlœr; *sëlœr-bëlœr*, ergens overal rondlopen, b.v. een bezoeker, in pl. v. te gaan zitten, en dat wel om alles op te nemen, C. en S. Zie *soeloer*, II.

سلساري sëlësari, zie *sërësari*.

سلسال salasâl, Arab. diabetes, pisvloed.

سلسله silsilah, Arab. keten, volgreeks, serie, geslachtslijst.

سلسما sëlësëma, Skr. verkoudheid met aandoening der slijmvliezen van den neus, of der urinewerktuigen; ook *sëma-sëma* en Mën. *salema*.

سلسي sëlësai, beslecht, uitgemaakt, vereffend, afgedaan, ontward, in orde gebracht, bijgelegd, afdoende, voldoende, Hik. Abd. 507; *sëlësai rasa*, bedoord van gevoel, b.v. *satëlah soedah sëlësai rasa njawanja*, toen hij tot bedaren was gekomen, Hik. Ind. Mëng.; *mënjëlësaikan*, uitmaken, beslechten, afdoen, vereffenen, uit de war maken, ontwarren; *mënjëlësaikan përkiraän*, de rekening vereffenen.

سلطان soeltân, Arab. sulthan, alleenheerscher.

سلطاني soeltani, Arab. sulthansch, koninklijk; *badjoe soeltani*, een bovenkleed met gladde mouwen tot aan de hand.

سلطنة soeltanat, Arab. heerschappij, koninkrijk.

سَلْع sëlång, I. tusschenruimte, tusschenverloop, tusschenpoos; daar, dewijl, aangezien, H. Boedj., terwijl = *sëdang*; *sëlångkan*, samentr. van *sëlång* en *akan*, = *sëdangkan*, aangezien, dewijl, terwijl; *bërsëlång*, met een tusschenruimte of tusschenverloop; *bërsëlång-sëlång*, telkens met een tusschenruimte of tusschenverloop, b.v. *bërsëlång-sëlång hari*, om den anderen dag; *bërsëlång-sëlång*,

ook *səlang-səli*, hetzelfde met verscheidenheid, b.v. van veelkleurige korallen, die om den andere aangelegen zijn; *tiada bərsəlang*, zonder tusschenpoos, d. i. geregeld, zonder over te slaan; *mənjəlang*, in een tusschenruimte voegen, om den andere iets schikken of verrichten, de eene bezigheid afwisselen met de andere, b.v. *makan itoe disəlangnja dəngan bərməin kətjapi*, het eten wisselde hij af met het spelen op de luit; *məngidoeng disəlangnja dəngan kəkawin*, Prab. Dj.; *mənjəlang-njəlang djangoet jang tēbal*, de vingers geopend in den zwaren baard steken, zoodat er een om-den-andere ontstaat van haar en vingers; *mənjəlangkannəgari*, in de regeering vervangen, Pr. Dj. Zie ook *salang*.

II. *səlang*, zijgalerij, Sadj. Mal. p. 116. Zie *səlasar*.

سَلَق *səling*, I. zie bij *səlang* I.

II. Jav. verglaasd aardewerk, porselein.

سَلَق *səlangka*, hetsleutelbeen. Mèn. *toelang salangka*, Mal. id. doch M. heeft *səlangan*, zie *salang*.

سَلَق *sələngkar*, zie *sənggara* en *sələnggara*.

سَلَق *səlongkar*; *mənjəlongkar*, den boel door elkaar gooien, overhoop halen, bij zoeken of spelen; bij eene rechtszaak: alles ten nauwste, in de kleinste bijzonderheden onderzoeken, alles overhoop halen en aan het daglicht brengen; ook plunderen, d. l. Cr. Zie ook *bongkar*.

سَلَق *səlangkang*, zie *səngkang*.

سَلَق *səloengkang*, vervalscht, van metalen, valsch van munten, onecht, wat in zijn soort niet deugt.

سَلَق *səloengkap*, = *djəloengkap*, zie ald.

سَلَق *səloengkoel*, = *tjədək*, zie ald.

سَلَق *sələnggara*, de fréqu. v. *sənggara*, zie ald. en *lənggara*.

سَلَق *səlap*, ongevoelig, bewusteloos, zooals in een diepen slaap, bezeten door een boozen geest, door het lichaam verspreid van vergif; *mənjəlap*, in iemand varen, van een boozen geest, zich door het lichaam verspreiden, R. Pas. Dul. 80.

سَلَق *səlépa*, doosje of busje van goud, zilver of koper, dat aan een kettingje op de heup of van voren aan de ceintuur wordt gedragen, en dient tot berging van tabak of de benoedigheden voor het bételkauwen Zie bij *angkin*.

سَلَق *səlépaha*, Batav. de lies. Volg. B. de bilnaad. Mogel. *səla-paha*, zie *səla*.

سَلَق *səlépat*, bemorst, besmeerd, zooals b.v. een vuil bord, geroest ijzer enz. Zie ook *səmpəlat*.

سَلَق *səlépoh*, stof of andere fijne lichaampjes, die zich ergens op zetten.

سَلَق *səlak*, I. onverzadelijk. v. d. W.

II. *səlak koentji*, sluitboom voor een deur, Mal. Mogelijk *səla koentji*.

سَلَق *səloek*, I. *mənjəloek*, zoekend in iets tasten, b.v. met de hand in een broekzak of in zijn baadje, Niem. bl. 1° St. p. 38; met de vingers in de

keel naar een graat enz.; *měnjələok lobang hidoeng*, in den neus peuteren, R. Chaib.

II. ook *salok*, in elkander grijpen v. de schakels eener ketting, z. *salok*.

سلسقس *salaksa*, tienduizend, zie *laksa* I.

سلسقوري *sələgoeri*, e. s. v. boom; ook *tjələgoeri*. Měn. *saligoeri*, e. s. v. gewas, dat in de geneeskunde wordt gebruikt.

سلسم *sələm*, duiken; *měnjələm*, naar iets duiken; *soempah mēnjələm*, de waterproef, e. s. v. godsgericht, Oend. Djambi; indringen van de bovenste noot in de onderste, bij het *sēmětjah*-spel; *sələm-měnjələm*, duiken v. velen om beurten, Dewa Indra Měng.; *haloewan mēnjələm*, duiken v. den boeg; *m. moetiara*, parelduiken; *saperti kapak mēnjələm bəlijoeng*, als de bijl duikende naar den dissel. Sprw. *sambil mēnjələm*, *sambil minoem ajar*, al duikende water drinken. Sprw.

سلسمب *sələmba*, onbeschaamd, brutaal; *moeka sələmba*, een brutaal gezicht, Sj. Madli.

سلسمباد *sələmbada*, o. a. Pəl. Djin. Zie *sələmpada*.

سلسمبان *sələmbana*, samentr. v. *sələm* en *bana*; *měnjələmbana*, bijliggen van een vaartuig, d. i. bij storm voor een uitgeworpen anker met den kop tegen den wind in liggen.

سلسمبايغ *sələmbajoeng*, e. s. v. arm aan de twee stijlen in eene vorstelijke woning, waardoor de *pentas* begrensd wordt; een dergelijke arm

aan den achtermast van e. vorsteljik vaartuig.

سلسميت *sələmboet*, = *sələmoet*, zie ald. *disələmboetnja dēngan kaïn*, bedekte haar met een kleed.

سلسمير *sələmbar*, e. s. v. groot parasitisch gewas.

سلسمير *sələoembar*, lange, naaldvormige splinter, zooals van het *niboeng*-hout en derg.

سلسمير *sələmboer?* e. s. v. tooverformule? b. v. *ija mēmbatja sələmboer-nja, maka pada kětika itoe djoega toeroenlah riboet tofan*, R. Ch. Zie *səmboer*.

سلسمير *sələmboe*, nalezen van de aren op het veld, C. en S.; voor de tweede maal oogsten, id.

سلسميروري *sələamboeri*, Serampoersch, v. Serampoera in Eng. Indië.

سلسميداد *sələmpada*; *səmoet sələmpada*, e. s. v. mier, I. P. Volgens anderen *sələmbada*, zie *səmpada*.

سلسميت *sələmpit*, platte, lange vlecht, hetzij van haar of touw, platting, matvlechting, van *lampit*, mat.

سلسميت *sələmpat*, omzetting v. *sələmpit*, los, plat en breed v. vlechtwerk, krul onder e. naamteekening, arabesken, gebak in den vorm van vlechtwerk, krakeling; *měnjələmpat*, door elkander slingeren, vlechten, draaien, e. slipper maken, zich even verwijderen, van den voorgeschreven weg even afwijken. Zie ook *awar*.

سلسميرت *sələmpret*, verb. Ned. trompet, op Java.

سلسميرغ *sələmprang*, Melipona meluta (Hyménoptères) d. l. Cr.

سليمڻ sĕlempang, Mĕn. kruiselings, dwars; iets dat kruiselings over de schouders gedragen wordt, bandelier, schouderriem; e. s. v. kleine tasch, waarin de boden de brieven en pakjes overbrengen. M. en R. v. Eys; zie *simpang* en *sĕlepang*.

سليمڻ sĕlĕmpang, Bat. bezorgd, bekommerd, ongerust.

سليمڻ sĕlimpang, zie *simpang*.

سليمڻ سليمڻ سڻلڻ sĕlampoeri, verb. van Serampore; *kain sĕlampoeri*, e. s. v. katoen, afkomstig van die plaats.

سليمڻ سڻلڻ sĕlampoekau, naam v. e. vogel; volgens M. en Abd. *sĕlampikau*, zie *poekau* II.

سليمڻ سڻلڻ sĕlampai, I. *sĕlampaijan*, kleeden of doeken, die men ergens overheen hangt. Zie *sampai* II.

II. e. s. v. zout- en zoutwatervisch.

سليمڻ سڻلڻ sĕlampikoe, e. s. v. vogel, M. en Abd. sch. wrdb. Zie *pi-kau* II.

سليمڻ سڻلڻ sĕloendat, e. s. v. zoutwatervisch.

سليمڻ سڻلڻ sĕlindit, = *sĕrindit*, zie aldaar.

سليمڻ سڻلڻ sĕlendro, Jav. e. s. v. *gamĕlan*-spel.

سليمڻ سڻلڻ sĕlendang, e. s. v. sjaal, die de inlandsche vrouwen om de borst of over het hoofd dragen, ongeveer $\frac{3}{4}$ meter breed. Zie *sendang*.

سليمڻ سڻلڻ sĕlindoeng, z. *lindoeng*.

سليمڻ سڻلڻ sĕliwatang, z. *solawatang*.

سليمڻ سڻلڻ sĕloeboeng, omhuld, ingehuld, omhulsel, Prab. Dj.; *bĕrsĕloeboeng*, zich omhullen of inhullen; *mĕ-*

njĕloeboeng, iemand of iets omhullen; *bĕrsĕloeboengkan*, tot omhulsel hebben of gebruiken.

سليمڻ sĕloedi; *bĕrtjintjin sĕloedi*, Pr. Dj. Zie *sĕrodi*.

سليمڻ سڻلڻ sĕloedang, I. hulsel van den bloesem der palmgewassen en sommige bloemen, zooals b. v. de roos, fig. het oppervlakkige of algemeene van iets. Mĕn. Zie *soedang*.

II. e. s. v. vaarttuigje. Mĕn.

سليمڻ سڻلڻ sĕlodi, = *sĕrodi*, z. ald.

سليمڻ سڻلڻ sĕloewar, verb. v. het Arab. *sarwal*, broek; *sĕloewar atjih*, e. broek met korte breede pijpen en laag kruis, v. d. Tn., een veelkleurige, gestreepte korte broek, inz. door de Maleiers gedragen als ze gekleed zijn. Ook *sĕloewar sampak* gen., C. en S.

سليمڻ سڻلڻ sĕloeran, goot, waterleiding, kanaal, z. *aloer*, *saloer* en *soeloer*.

سليمڻ سڻلڻ sĕloeroeh, I. kluchtig, grappig, jok, jokkernij; *bĕrsĕloeroeh*, boerten, gekheid maken; *mĕnjĕloeroehkan*, begekken; *pĕnjĕloeroehan*, begekking. R. v. Eys.

II. geheel, b. v. *sĕloeroeh toeboeh*, het geheele lichaam; *sĕloeroeh nĕgari*, het geheele land; *di-atas sĕloeroeh moeka-boemi*, over de gansche oppervlakte der aarde; z. *loeroeh* en *loerah*.

سليمڻ سڻلڻ sĕloerai, e. s. v. vermicelli.

سليمڻ سڻلڻ sĕloesoeh, middel ter vergemakkelijking van het baren. Mĕn. *mĕnjĕloesoh*, v. e. helling naar beneden glijden, afglijden, door iets heen glijden. Hieruit volgt dat het eerste moet zijn *obat sĕloesoeh*.

سلوڭ **səloewang**, e.s.v. zoetwatervischje, waarmede men tooverij pleegt. Zie bij *tjoetjoek*, *soewangi* en *soewang*.

سلوٽ **səloepat**, I. vliesje, velletje, schilletje, helm van pas geborenren, zie *səlapoet*.

II. e. s. v. pluim, gemaakt van smalle strooken van het binnenvlies der *aoer-doeri* of doornbamboe, welke door de Mal. vrouwen in het haar wordt gedragen, Pad. bov.l.

سلوك **səloka**, Skr. spreukdicht v. hindoeschen oorsprong; *bərsəloka*, spreukdichten opzeggen; *bandoeng səloka*, dichtelijke bijnaam van den haan.

سلوڪات **səloekat**, e.s.v. muziek-instrument, behoorende tot de *gaməlan*, een kleine *saron*; *mənʒələokat*, op dat instrument spelen, daarop tokelen, Pr. Dj. en Mes. Kag.

سلوڪوڭ **səloekoeng**, e. s. v. lang schild, dat het geheele lichaam bedekt.

سلوڪن **səlokan**, Batav. kanaal, sloot, waterleiding, zie *saloeran* bij *saloer* en *serokan*.

سلوڪوڻ **səloeloep**, Jav. duiken, zie *tjələop* en *səlam*.

سلوڪومر **səloemar**, e.s.v. boom, die bruikbaar timmerhout oplevert.

سلوڪومان **siloemañ**, e.s.v. spoken, die allerlei gedaanten kunnen aannemen, van *siloem*, Jav. onzichtbaar.

سلوڪومو **səloemoe**, afgeworpen slangenhuid.

سلوڪوان **saloewan**, verkorting van *sahaloewan*, zie *haloewan*.

سلووي **səloewi**, e. s. v. kwartel, Leyd. Ex. XVI: 13, Keasb. en mijn Ned. Mal. wbk, zie *kəpoejoeh*.

سله **səlah**, beter *səla*, zie ald.

سلي **səli**, in *səlang-səli*, z. *səlang*.

سليٽجين **səlitjin**, e. s. v. zeevischje. Zie *litjin*.

سليدەر **səleder**, Jav. slordig, slof, liederlijk. Ook een verb. van het Ned. slenteren.

سليديڪ **səlidik**, frequ. v. *sidik*; *mənʒələdik*, iets nauwkeurig onderzoeken, doorzoeken, doorsnuffelen. Zie ook *səlisik*.

سليەر **səlera**, smaak, trek in het eten. Mən. ook in andere zaken, b.v. *mənʒələra tidoer*, trek in slapen; *ajar səlera*, water, dat in den mond komt door trek in iets, watertanden.

سليەر **səlira**, Jav. lichaam, v. het Skr. *sarira*.

سليرات **səlirat**, niet duidelijk in zijne deelen te onderscheiden, zooals b.v. de takelage van een schip, door elkander gestrengeld, chaotisch.

سليران **səliran**, zoom ter versiering.

سليري **səliri**, e.s.v. stoel, of sofa, b.v. *maka di-atoer səliri dari Hindostan*, *bərkaki əmas*, *bərtatah intan*, *təmpat səmajam binat soelətan*, Ibr. b. Ch. *groelam pon sampai katəmpat səndiri*, *doedoek di-atas soeatoe səliri*, id. Het schijnt eene verbastering van *sarir*, Arab. Zie ald.

سليس **səlesa**, ruimte, vrij van benauwdheid. H. Abd. 284.

سليسيڪ **səlisik**; *mənʒələsik*, uit-

pluizen, navlooien, luizen, doorzoeken ook van een land, *Ibr. b. Chas.*; ook netten van de vederen, strijken over iets, streelen, aaien, b.v. *maka noeri itoepon mēnjēlisik dada toewan poetēri itoe dēngan sajanpja*, en die papegaaï nu streek over de borst van de prinses met zijne vleugels, *L. I. B.* Zie ook *sēlidik*.

سليسه sēlisih, geschil, verschil; *bērsēlisih*, verschillen b.v. in afmeting, een geschil hebben, met elkander in strijd zijn; elk. tegemoet loopen van twee wegen? b.v. *maka orang moeda itoepon bērdjalanlah, laloe bērsēlisih djalan dēngan radja itoe, maka kata orang moeda itoe: assalām alaikoem*, die jongeling nu ging, en zijn weg liep dien van den Vorst tegemoet, toen zeide die jongeling: De vrede zij over u. *H. T.*; *pērsēlisihan*, geschillen die men heeft; *pērsēlisihan dipērdamaikan*, geschillen moeten in der minne worden geschikt.

سليغ sēlioeng, ineens, plotseeling, *C.*

سليث sēliap, e. s. v. zoutwater-visch, de *talang*-visch als hij nog jong is.

سليثغ sēlepang, schouderriem, bandelier, ordelint en écharpe; *tjin-tjin sēlepang*, kardonbeugel aan een geweer; *bērsēlepang*, een tasch over den schouder hebben, iets evenals e. tasch over den schouder dragen, b.v. de sarong, wat oneerbiedig is in tegenwoordigheid van aanzienlijken; *bērsēlepang boengkoes*, de kris met de

sarong bedekt hebben, wat in de tegenwoordigheid van Vorsten niet geoorloofd is. Zie *sēlempang*.

سليكر sēlekor, e. s. v. zoutwater-visch.

سليكو saleko, *Jav.* Zie het volgwrd.

سليكو sēlikoe, van *sikoe*, zie *sēlekok*.

سليكه sēlekoh, bolwerk, *Sj. Madli*, bastion, zie *kataloem*, v. d. W. hoekpunt van een versterking, kruispunt van wegen of slooten, van *sikoe?* *Jav. salēko*, buitenpoort v. e. *nēgara*.

سليكه sēlekeh, klad, vlak, smeer van iets vets of kleverigs; *mēnjēlekeh*, bekladden, besmeren, pleksgewijze.

سليكت sēligoet, zich in verschillende richtingen door elkander bewegen, zooals b.v. een troep vledermuizen.

سليكي sēligi, frequ. van *sigi*, korte houten werpspies; *s. tadjam bērtimbal*, houten werpschicht aan beide uiteinden scherp gepunt, gebruikt om krokodillen te vangen; *mēnjēligi*, met zulk een speer werpen; *m. dēngan haloewan*, met den voorstevēn er op insturen, recht op iets aansturen.

سليم sēlema, *Mēn.* verkoudheid. Zie *sēlsēmá*.

سليمان solaimán, Arab. Salomo.
سليمت sēlimoet, dekkleed, mantel, ook fig. gebruikt, b.v. *bērsēlimoet*, bedekt, bedektelijk; *kaïn sēlimoetnja*, fig. de bedekselen, b.v. *maka itoepon tiada djoega mareka-itoe maoe mēmbokakan kaïn sēlimoetnja*, ondanks

dat willen zij toch hunne bedekselen niet wegnemen, H. Abd. *běrsělimoetkan*, tot dekkleed gebruiken, b.v. *běrsělimoetkan awan*, de wolken als dekkleed gebruiken.

سليڻف *sělinap*; *měnjělinap*, slui-pen, schuivelen, zooals slangen onder dorre bladeren of in het gras; visch overlans in dunne schijven snijden; *bisoel sělinap*, zie *bisoel*.

سليو *sělio*, Jav. *kěsělio*, met den voet uitgedelen.

سليوڻ *sělewing*, zich met alles bemoeien, bemoeial.

سما *sěma-sěma*, verkoudheid, = *سلسما*, zie aldaar.

سمات *sěmata*, alleen, geheel en al, eeniglijk en alleen, zuiver, onvermengd; *sěmata-mata*, geheel en al, klinkklaar, louter; zie bij *mata*. In gedichten dikwerf gebruikt voor *saměsta*, zie ald. o.a. Sj. Sult. Jahja.

سماج *sěmadja*, = *sěhadja*, slechts, maar, juist, b.v. *sěmadja bagitoelah*. ware dat maar zoo; *jang boewah tjěrai itoe sěmadja makanan kita*, de tjěraivruucht is juist ons voedsel; *lamoen raden galoeh itoe sěmadja pěrěmpoewan, masakan laki-laki*, Prab. Dj.; *sěmadja hěndak*, juist voornemens zijn, Prab. Dj. Ook *sěměndja*.

سماده *sěmadah*,? Sj. Madli, mogelijk het Arab. *سیماد* *šimād*, doek, dien men op het hoofd legt onder den tulband.

سماړم *sěmaram*, naam van een boom.

سماڻت *soemangat*, levensgeest, ziel, bewustheid; *hilang soemangat*,

verdwijnen v. den levensgeest of het bewustzijn door vreugde of schrik; *tiada běrsoemangat*, bewusteloos zijn; *koer soemangat*, keer terug levensgeest, een uitroep bij plotselinge ontsteltenis; ook gebruikt als: welkom in het leven! tot een pasgeboren kind, Mes. Kag.; *lěmah soemangat*, zwak v. levensgeest, d.i. licht ontstellen, spoedig van streek raken. Ook komt *soemangat* voor in de beteekenis van schutsgeest, beschermgeest eener plaats, b.v. *těrsěboetlah pěrkataün dewata, ertinja soemangat nęgari itoe, ija měroepakan dirinja sapěrti manoesia*, nu wordt verhaald de geschiedenis van de godheid, dat wil zeggen: de beschermgeest van dat land, dat hij de gedaante aannam van een mensch, H. M.

سماڻن *sěmangoen*, verbastering van *سمعون* *samzoen*, Simeon.

سماڻو *sěmangoe*, naam van een boom.

سماوڻ *sěmawang*, e.s.v. hoogen boom, welks specerijachtige vrucht bij de spijsbereiding gebruikt wordt, = *kloewěk*, Jav.

سماوي *samáwi*, Arab. hemelsch, van *سما* *sama'*, hemel.

سمايم *sěmajam*, het zich ergens bevinden, van den Vorst, dus ook zitten, verblijfhouden; *běrsěmajam*, zich bevinden, gezeten of gezeteld zijn.

سمايد *sěmbada*, Kw. voegzaam, passend, = *patoet*.

سماړڻ *sěmbarang*, v. *barang*, elk, onverschillig welk.

سماړاپ *sěmbarap*, z. *sěmběrap*.

سمباغن *sembangan*, e. s. v. vogel, gevlekt en zoo groot als e. raaf, W. Sum.

سمباوا *sembawa*, I. dief, alleen in *sampan sembawa*, dieven-sampan, e. s. v. kleine bootjes. Afgeleid van *sipembawa*.

II. de naam van een eiland ten Oosten van Lombok.

سمباب *sembab*, beter *sembap*, zie aldaar.

سمبو *semboeb*, zeer vol, onnatuurlijk vol v. het aangezicht, v. d. W. Zie *tjemboeng* en *bakoep*.

سمبت *sambat*, I. *mënjambat*, slaan met iets élastieks of buigzaams, zooals b. v. een rotan, v. d. W. zie *sembat*, in het Jav. *sambët* en *sabët*, id.

II. verbonden, aaneen; *bërsambat dëngan*, verbonden zijn met; *mëmboeka pintoe jang tërsambat*, e. deur openen die vast gesloten is, M.; *mënjambat*, verbinden, aaneenlasschen; *m. tangan*, de handen samenvouwen; *mënjambatkan dirinja dëngan kami*, zich met ons verbinden, M.; *përsambatan*, samenbinding, aaneenvoeging.

III. Jav. smeeken, jammeren, om hulp vragen, ook *sësambat*.

سمبو *samboet*; *mënjamboet*, beleefd aannemen, ontvangen inz. van personen en brieven, (van zaken, zie *tërima*) recipieeren, inhalen; *m. dëngan mata*, met de oogen beleefd ontvangen, d. i. van degenen, die aan de ontvangst geen werkdadig aandeel kunnen nemen, den gast met vriendelijke, belangstellende blikken aanzien, Pr. Dj.; *mënjamboet tangan*,

iem. met het geven van de hand ontvangen, H. Abd. p. 247; *m. tangan dëngan hormat*, eerbiedig de toegestoken hand aannemen, Ind. Poet. *samboet-mënjamboet*, accompagnceeren, van muziek, Ind. Poet. zie *sahoet*; *mënjamboet*, tegen winst leenen of op crediet ontvangen; *samboetan dagan*, koopgoederen of handelswaren in consignatie, in voerhandel, F.; *bërsamboetan masak*, achtereenvolgens rijpen v. vruchten, die elk. opvolgen; *bërsamboetan dëngan*, in overeenstemming zijn met, b. v. *moeloet bërkatakata bërsamboetan dëngan boedi-bëhasanja*, als de mond sprak was dat in overeenstemming met hunne wellievendheid, Mes. Kag.; *tjanggalinja pandjang bërkilat-kilat saperti tërëmin habloer bërsamboetan tëhaja tjintjin didjari*, hare kunstnagels waren lang en blonken als een spiegel van kristal, in overeenstemming met den glans van de ringen aan hare vingers, id.

سمبت *soembat*, prop, stop, kurk; *pakoe soembat*, boutnagel, klinknagel; *mënjsoembat*, een prop of kurk op iets doen, daarmede sluiten; *m. moeloet*, iemand e. prop in den mond stoppen, ook fig. iem. den mond snoeren, tot zwijgen brengen; *tërsaembat*, gekurkt, van een prop of stop voorzien zijn; *pënarik soembat* en *pëntjaboet s.*, kurketrekker.

سمبت *sembat*; *mënjembat*, onder het voorbijgaan oppakken, grijpen, meenemen, citeeren of invoegen, met den arm grijpen, van buiten naar bin-

nen slaan, vatten bij het naaien van een zoom, iemands woorden opvatten om er wat op te zeggen.

سببت simbat, e. s. v. werktuig om ratten te vangen, Abd. a back-stroke, Cr.

سببت sēmbat; *mēnjēmbat*, slaan met iets buigzaam, zie *sēbat* en *sambat* I.

سببر sambar; *mēnjambar*, iets in snelle vaart grijpen, zooals een roofvogel zijne prooi, ook treffen v. den bliksem of van e. kogel; wegrooven, zooals gauwdieven de goederen op de markt, snel aanvliegen om het te grijpen; *sambar-mēnjambar*, elkander aanvliegen of in de vlucht grijpen; *bērsambar-sambaran*, bij herhaling of voortdurend met zijn velen grijpen, wegrooven, H. Boedj.; *disambar hēlang*, door een sperwer geroofd; *disambar ombak*, door de golven meegevoerd; *disambar boewaja*, door een krokodil gegrepen.

سببر samboer; *samboer-limboer*, het opkomen van het avondrood, 's avonds om 6 uur; zie *samboerna* en *limboer*.

سببر sambir, zie *sampir*.

سببر sēmboer; *mēnjēmboer*, uitspuiten; *dimoeloet naga ajar mēnjēmboer*, uit den muil v. den draak spoot water, Ibr. b. Chas., uitproesten, uitbruisen; beproesten, bespuiten, ook gudsen, b. v. *sampailah kadalam koe-roeng ajar bērsēmboeran*, zelfs in de kajuit gudste het water, Pēl. Abd.; *m. lajang*, bespuiten met genees- of toovermiddelen; *mēnjēmboeri orang*

sakit, e. bezetene of zieke bespuiten of bespuwen met een toovermiddel, *pēnjēmboer*, bestaande uit peper, gesnipperde uien enz.; *orang tērsēmboer*, iemand die bespoten, d. w. z. die voorspoedig in zijne ondernemingen is; *disēmboer dēngan ajar-mawar*, met rozewater bespoten of besproeid worden, R. Chaib.; *bērsēmboer-sēmboeran*, elk. met water besproeien bij het baden; *darah mēnjēmboer kamoekanja*, het bloed spoot hem in het gelaat; *kaloewar api bērsēmboeran*, spoot er vuur uit, H. Abd. 184; *sapērti polong jang kēna sēmboer*, als een kabouter, die door eene bespuiting getroffen is, een bespoten kabouter, Sprw. van iemand, die in der haast zijne biezen pakt; *sēmboeran*, jacht-hagel, = *pēnaboer*, d. l. Cr. *mēnjēmboeri*, iemand of iets bespuiten, beproesten.

سببر sēmbir, I. rand v. een bord, schotel enz., marge van e. geschrift, ribbe van sommige vruchten, zooals b. v. de *bēlimbing*, *katjang botor* en derg.

II. *mēnjēmbir*, miswijzen van het kompas.

سببر simbar, e. s. v. parasietplant.

سببر simboer, stijgen, opstijgen; *tērsimboer darah didada*, het bloed steeg op in de borst; ook = *sēmboer*, zie aldaar en K. Tab. pag. 66. *Mēn. mēnjimboer*, met de holle hand naar de hoogte werpen van vloeistoffen, losse aarde enz. zoodat deze in fijne druppels of korrels uit elk. vallen; *bērsimboer oewang*, geld wegwerpen,

verspillen; *měnjimboeri boenga*, bloemen besproeien.

سبیر soemboer; *běrsuemboer*, uitkomen, voor den dag komen, nieuw blad krijgen van de rijstplant, Pad. bovenl.

سبیران sěmběrana, Jav. achteloos, onoplettend, onverschillig, onachtzaam, K. T.

سبیرانی sěmběrani, van *běrani* met voorgevoegd *sěm*, vurig, moedig, van paarden. NB. P. leidt het af van *soewarna*, Skr. van een fraaie kleur.

سبیرث sěmběrap, compleet stel, volle uitrusting, met al zijn toebehooren, lbr. b. Chas.

سبیرث sěmběrip, e.s.v. koperen spijsbak met opstaanden rand en rondeden, hollen voet, kleiner dan de *pahar*.

سبیرن samboerna, van het Skr. *soewarna*, goudkleurig; ook gelijkend, van één kleur.

سمیغ sambang, I. rondgaande nachtwacht, ronde, patrouille; *běrsambang*, de ronde doen, de wacht houden, Hik. Korisj. b.v. *baïklah toewan běrsambang di-oedara, karěna sětěroe itoe młajang djoega*, het zou niet kwaad zijn als mijnheer de wacht hield in het luchtruim, want die vijanden zweven ook, H. Dew. Ind. Měng.

II. verlaten bijennest; *lilin sambang*, was van zulk een nest, meestal door het weder gebleekt, v.d.W. volgens de opgave, mij gedaan, nieuwe honigraat, waarvan de was nog zeer wit is en waarin pas de larven der jonge bijen zijn; *padi sambang*, mis-

lukt rijstgewas, ledig van de aren, C. en S.

III. *sambangan*, e. s. v. vogel, M.

سمیغ samboeng, I. gelascht, aangezet, verlengd; *samboengan*, aangelascht stuk, verlengstuk; *samboengan tiang*, steng van een mast; *měnjamboeng*, lasschen, verlengen, een stuk aanzetten.

II. holle cylinder op e. pan, waarin gegiste rijst voor arak gekookt wordt.

سمیغ sěmboeng, Jav. e.s.v. heester, *pluchea balsamifera*; *pothos* off., welks bladeren, *daoen sěmboeng*, als zweetmiddel worden gebezigd, evenals onze vlier en kamillen, en in vereeniging met andere kruiden tegen de koude koorts; = *tjapa*.

سمیغ soembang, onvoegelijk voor het gezicht, gehoor of zedelijk gevoel, aanstootelijk, kwetsend, onzedelijk, ontstemd van een muziekinstrument; ook bloedschande; *soembang pati*, bloedschande, waarop de doodstraf staat, namelijk die tusschen broer en zuster; *soembang-salah*, bloedschande en ontucht, Oend. Djambi; *měnjoembang*, bloedschande bedrijven, b.v. *maoe ganggoe měnjoembang sama sa-oedaranja pěrěmpoewan*, H. B.

سمیغ soembing, schaarstig, met stukjes er uit, van snijdende werktuigen, tanden, aardewerk enz.; *pědang těrsoembing*, een schaarstig zwaard; *moeloet soembing*, hazemond; *bibir soembing*, hazelip.

سمیغ sombong, verwaand, opge-

blazen, aanmatigend, snoevend; *měnjombong diri*, pochen, snoeven; *pěnjombong*, windbuil, blaaskaak, snoever.

سبڠ **simbang**, I. e. s. v. zeevogel.

II. *simbang tēpoes*, e. s. v. kurkumaplant met zure vruchtjes, Sch.

سبڠ **sěmbap**, ziekelijk gezwollen, zooals b. v. de wang bij kiespijn. Měn. ook gezwollen van de ledematen, inzonderheid ten gevolge van waterzucht of ziekelijke aandoening.

سبڠ **sěmboep**, bol, onnatuurlijk vol van het gelaat; zie *sěmboeb*.

سبڠ **sambok**, Jav. zweep, karwats.

سبڠ **soemboek**, van het Perz. *soenboek*, e. s. v. klein vaartuig. Het schijnt een lichter of laadpraauw te zijn, b. v. *toeroen kakapal mēmbawa saboewah soemboek bēsar . . . sēgala dagangan laloe dimoewatkannja kapada soemboek*, ging naar het schip, medenemende een grooten lichter... al de koopwaren laadde hij vervolgens in dien lichter. H. N. Sj. Volg. C. en S. is het *sambok*?

سبڠ **soembek**, s. *tēlinga*, e. s. v. zeer groot gouden oorsieraad, Mid. Sum.

سبڠ **simbak**, e. s. v. eetbaren zoutwatervisch.

سبڠ **simbok**; *kasimbokan*, stinkkruid, e. s. v. medicinalen wortel, Jav.

سبڠ **sambal**, zekere piquante toespis bij de rijst, waarvan een groot aantal soorten bestaan.

سبڠ **sambil**, tevens, terwijl, tegelijkertijd, mogel. e. samentr. van

sa-ambil, meteen meegenomen. Ook C. en S. leiden het daarvan af; *sambil . . . sambil*, al . . . en . . ., gevolgd door het tegenw. Deelw. b. v. *sambil, bērdjalan sambil mēnangis*, al gaande en weenende; *sambil-sambil*, tegelijkertijd iets doen, erbij waarnemen, H. Abd. 206. Měn. *mějambilikan*, id.

سبڠ **sěmboel**, gedeeltelijk uit eene opening te voorschijn komen, uitpuilend; zwellend van de borsten, v. d. W.

سبڠ **soemboel**, Jav. e. s. v. mandje met deksel; *soemboel mēndapat toetoepnja*, het mandje vindt zijn deksel, Sprw. gebruikt b. v. van eene verloving.

سبڠ **sombol**; *mějombol*, iem. het eten in den mond stoppen, tot eten dwingen, v. d. W.

سبڠ **sěmbēlit**, I. hardlijvigheid, v. d. W. lijst geneesk. wrdn.

II. beurs om het lijf; katje? v. d. W.

سبڠ **sěmbēloe**, e. s. v. sirihdoo? b. v. *santap sirih didalam sěmbēloe*, Sj. Sēl. Dal.

سبڠ **sěmbēleh**; *mějěmbēleh*, slachten van menschen en dieren, door den strot door te snijden; van *bēleh*, splijten, (d. l. Cr. schrijft *sěmbēlah*, v. *bēlah*!) *sěmbēlehan*, slachting, slachtoffer; *mějěmbēleh leher*, den hals afsnijden. Zie *bantai* en *dzabah*.

سبڠ **sambalewa**, niet met den noodigen ijver of zorg verricht; *mějambalewa*, niet met lust werken, sammeln, talmen; *mějambalewakan*, iets onverschillig, niet met lust, behandelen.

sëmbam, in iets bedolven, b.v. in een kussen, in zand of modder van het gelaat; onttroond van een Vorst, ontslagen van een ambtenaar, gevallen, over den kop gegaan, van een koopman, een ministerie enz. Zie *bënam*.

soemboe, lampepit, lont, pit van een kaars. (Mën. ook as v.e. wiel); *soemboe badak*, rhinoceros-hoorn = *tjoela badak*; *bëras soemboe*, zeer witte rijst, vergeleken bij de lampepitten, die bestaan uit het witte merg van het *koempai*-riet; *pësoemboe*, ruimaald, paknaald; *pësoemboewan*, zundgat, schoorsteentje van een geweer.

sambau, e. s. v. gras; Mën. id. *boenga sambau*, zie bij *boenga* en *ringgit*.

sëmboeboer, e. s. v. visch, M.

sëmbodja, = *këmbodja*, zie aldaar.

sëmboerit, van *boerit*, paederastie; *orang sëmboerit*, paederast; *mënjëmboerit* en *bërsëmboerit*, paederastie bedrijven. Zie *boerit*.

sëmboewang, e. s. v. dukdalf, bestaande uit aan den top samengebonden staken in het water, om er vaartuigen aan vast te leggen.

sëmboeloe, uitermate dom, simpel. Mën. harig, van haren voorzien.

soemboeli, hoorn v. den rhinoceros, C.

sëmboeni, soms *sëmboe-nji* geschreven, verborgen; *mënjëmboenikan*, verbergen, verstoppen;

sëmboenian, het verborgene, verborgen plaats; *bërsëmboeni*, zich verbergen, zich verborgen houden; *tërsëmboeni*, verborgen zijn; *tiada tërsëmboenikan*, niet te verbergen zijn; *roempoet sëmboeni?* v. d. W. z. *boeni*.

sëmbojan, sein, waarschuwingsteeken, ook al is het een stilzwijgend teeken, b. v. Sj. Madli, waar het een roode krans en e. roode zakdoek is; signaal in den krijg, Prab. Dj., wachtwoord; *mënjëmbojankan*, bij bekkenslag of klokgelui bekend maken; *gënta sëmbojan*, alarmklok.

sëmboenji, z. *sëmboeni*.

sëmbah, teeken v. aanbidding, bestaande in het brengen van de beide plat tegen elkander gelegde handen tot het voorhoofd, terwijl de beide duimen den neus raken, bewijs van hulde en onderdanigheid, overdrachtelijk ook de woorden enz. v. e. onderdaan tot den Vorst; *bërsëmbah*, van dat teeken vergezeld of voorzien zijn; spreken tot aanzienlijken; *bërdatang sëmbah*, eerbiedig komen zeggen, tot den Vorst of aanzienlijken; *mënjëmbah*, dat teeken maken, aanbidden, huldigen; *m. pandjang*, zich staande diep en langzaam buigen bij het maken van dat huldeteeken; *m. soedjoed*, dat teeken maken terwijl men het hoofd ter aarde buigt, aanbidden; *mënjëmbah toengkoel*, zich onderwerpen aan een overwinnaar; *sëmbah-mënjëmbah*, elkander e. sëmbah maken; *mënjëmbahkan*, iets tot e. aanzienlijke zeggen; *mëmpërsëmbahkan*, van een sëmbah doen verge-

zeld gaan, dus: mededeelen, berichten, overreiken, doen toekomen, geven, schenken, aanbieden, zeggen tot den Vorst of tot aanzienlijken; *bèpèrsèmbahkan chabar*, bericht gevende, verslag doende; *pèrsèmbahan*, al wat onder het maken v. e. *sèmbah* wordt gezegd of aangeboden, dus: offer, mededeeling, bericht, geschenk enz. aan God, den Vorst of aanzienlijken; bij verkorting ook *pèrsèmbah*.

سببه *sémboeh*, Bijv. nw. genezen, zoowel van de ziekte als van den persoon; *mènjëmboehkan*, een persoon of ziekte genezen; *tiada tèrsèmbuhkan*, ongeneeslijk; *pènjëmboehan*, genezing.

سببه *simbah*; *mènjimbah*, sprenge, sprenkelen, spatten, stuiven van de golven, verstrooid over iets; *mènjimbah lantai dèngan ajar*, den vloer met water besprengen; *djangan akoe disimbah*, besprenkel mij niet; *simbah gèlombang*, het stuiven of overslaan der golven; *bèrsimbah pèloeh dimoe-kanja*, het zweet brak hem uit op het gelaat; *disimbahnja ajar kamoeka baginda*, zij sprenkelden water op het gelaat van den Vorst; *sègala soeratanja bèrsimbahan dimedja*, al zijne papieren liggen verstrooid over de tafel.

سببه *sèmbahjang*, (samenstelling van *sèmbah* en *jang* de godheid) bidden, het verplichte, ritueele bidden; *sèmbahjang lima wèktoe*, de vijf verplichte gebedestonden voor de Mohammedanen; *mèninggalkan sèmbahjang*, dat bidden nalaten of verzuimen;

ajar sèmbahjang, reinigingswater vóór het gebed, wijwater; *mènjèmbahjangan* en *mènjèmbahjangi*, bidden voor of over, b.v. *mènjèmbahjangi mait*, de voorgeschreven gebeden bij een lijk doen; *mèngiringkan sèmbahjang dibèlakang nabi Allah*, den profeet Gods nabidden, R.Ch. Zie ook *dōa*.

سببه *simbai*, I. zich goed of fatsoenlijk voordoen al is men ook behoeftig en schamel gekleed.

II. *simbai-mènjimbai*, onafgebroken elkander opvolgen, van geluiden, Pad. bovenl.

سببه *soembi*, I. *mènjoembi*, een stuk zetten in voorwerpen, waaruit e. stuk gebroken is, b.v. in eene tafel. Mèn. *mènjoembi*, stoppen, dichtmaken door er een prop in te steken of een stuk in te zetten.

II. tempel of spanstok bij het weven.

سببه *sèmbeta*, stut voor vaartuigen op het droge om het kantelen te beletten.

سببه *sèmbiang*, e.s.v. harpoen met één punt, kleiner dan de *tèmpoe-ling* en *sèroewit*, die ook slechts één punt hebben.

سببه *sèmbilang*; *ikan sèmbilang*, e.s.v. eetbaren zee-puitaal, die van e. giftigen angel voorzien is. De jongen heeten *anak sèlara* en zijn nog giftiger dan de ouden.

سببه *sèmbilik*, z. bij *poeroe*. **سببه** *sambilan*, negen; 't is eene samentrekking van *sa*, een en *ambilan*, afneming, nam. een afgeno-

men van de tien; *sambilan bēlas* en *sapoeloeh sambilan*, negentien; *doewapoeloeh sambilan* en *sambilan likoer*, negen en twintig; *sambilan poeloeh*, negentig; *mēnjambilan*, de negende zijn, b.v. van kinderen.

سمبيلو sēmbiloe, bamboe-spaander, ook voor mes gebruikt, inz. bij de besnijdenis; *sapērti di-iris dēngan sēmbiloe rasanja*, fig. uitdr. ter aanduiding van groot hartzeer.

سمبين sambin? Zie *kēlakan*.

سمت sēmat, pen, doorn, speld, spijltje, waarmede men iets vaststeekt, ook e. s. v. tooverkunst, waardoor iemand genoodzaakt wordt aan zijne plaats te blijven als of hij er vastgespeld was; *mēnjēmat*, vaststeken met een spijltje, vastspelden, met spijltjes hechten van de bladeren voor de *atap*, het materiaal voor dakbedekking; *tērsēmat pada daging*, in het vleesch blijven steken v.e. wapen, doorn, naald enz.; *tērsēmat pada pērdjandjian*, toegevoegd aan een kontrakt; *sēmatan pērdjandjian*, appendix op een kontrakt, codicil; *djaroem pēnjēmat*, speld, = *fēniti*, zie ook *sēmbat*.

سمت sēmoet, mier; *oepama sēmoet mēmpērsēmbahkan paha bilalang kapada radja solaimán*, gelijk een mier een sprinkhaneboutje aan koning Salomo ten geschenk aanbiedt, Sprw. om de geringheid van den schenker en de betrekkelijke onbeduidende grootte v. het geschenk aan te duiden; *kasēmoet-sēmoetan*, e.s.v. kriebeling in de ledematen, die wij de slaap noemen.

سمجان sēmōdjana, middelmatigst, van een werk, zie *mēdjana*.

سمجق sēmēdjak, = *sēdjak*, z.a.

سمچہ sēmētjah, v. *pētjah*, e.s.v. kansspel met *kēmiri*-noten of *boewah kēras*, die op elkander worden gelegd en geslagen. Hij, wiens noot daarbij breekt, heeft het verloren.

سمدرا sēmēdēra, e. s. v. groote mier; hiervan de naam Sumatra, S.M. Men maakt er *sēmoet dēra* van.

سمربق sēmērēbaq, van *sēbak*, zich verspreiden, eene plaats vervullen, van een geur; *mēnjērēbaqkan*, verspreiden met object, b.v. *narwas-toekoe sēmērēbaqkan baoenja*, mijn lavendel verspreidt haar geur, M. ook *sēmērēboek*, B.S.

سمردنت soemridanta, Oud Jav. van *sēridanta*, e.s.v. bloem = *boenga sērigading*, zie Sadj Mal. p. 166, zeer fraai en wit van de tanden, even als de *sēridanta*-bloem. Prab. Dj.

سمردو sēmērdoe? b. v. *bibirnja hitam sēmērdoe soeli?* B. S. Zie het vorige woord.

سمرف sēmērip, = *sēmbērip*, z. a.

سمست sēmēsta, Skr. geheel, gansch, de hoeveelheid of ganschheid; *toehan sēmēsta alam*, de Heer van het gansch heelal.

سمسیر samsir, = *sjamsjir*, zie ald.

سمسوم samsam, iemand van half Maleisch, half Siameesch bloed.

سمسوم soemsoem, merg. Op Jav. *soengsoem*, id.

سمشور samsjoe, Chin. arak, d.l. Cr. Zie *tjoe*.

سمعون sēmāoen, Simeon.

سمغ sëmang, I. naam van een wilden volksstam op hetschiereil. Malaka. In Perak heeten zij zoo, die aan den rechter-, en *sakai*, die aan den linker-oever der rivier verblijfhouden. Sw. *koerap sëmang*, schurft die overgegaan is in melaatschheid.

II. een bijzondere verhouding van schuldenaar tot zijn schuldeischer; *indoek sëmang*, koppelaarster, hoerewaardin; op Sum. *indoek samang*, iem. die er kostgangers op nahoudt; *anak samang*, de kostgangers of kostgangers; volg. M. een schuldenaar, man of vrouw, die ten huize van zijn schuldeischer in een staat van dienstbaarheid woont en de vruchten van zijn arbeid aan hem moet uitkeeren.

سمفك sëmangka, Jav. de watermeloen, = *këmëndikai*.

سمفك sëmenggah, passen, betamelijk, behoorlijk.

سمفكي sëmanggi, e. s. v. waterbladgroente; *s. goenoeng*, e. s. v. droge koekjes, vervaardigd van *katjang hidjau*.

سمفك soempa-soempa, zie bij *soempah*.

سمفان sëmпада; *këtam sëmпада*, e. s. v. krabbe.

سمفان sëmпаdan, staketsels, palissadeering, afpaling, grensscheiding, grens, ook natuurlijke, zooals een bergreeks of rivier = *sipadan*, zie aldaar.

سمفان sëmpana, Skr. gezegend, gelukaanbrengend; *këris sëmpana*, gelukskris, deze heeft altijd negen boch-

ten en een *gandja-eras*, zie ald.; *mënjëmpanakan*, zegenen, zegen op iets geven; *disëmpanalah olih bondanja dëngan bëbërapa sëmpana jang baik*, zij werden door hunne moeder gezegend met vele goede zegeningen, M. Zie ook *djëmpana*, *sëmpeña* en *sampoerna*.

سمقت sëmpat, geschikte tijd of gelegenheid voor iets; *tiada sëmpat akoe datang*, ik heb geen tijd om te komen, ook *tiada bërkasëmpatan*, H. T.; *mënjëmpat*, zich den tijd gunnen, de gelegenheid of den geschikten tijd afwachten; *mëmpërsëmpati*, de gelegenheid of den geschikten tijd voor iets maken of zoeken, Ibr. b. Ch.

سمقت sëmпит, nauw, eng, bekrompen, ook *soempit*; *mënjëmпитkan*, in de knel, in het nauw brengen, H. Abd. 203; *kasëmпитan*, in het nauw, in de knel, bekrompen zijn, H. Abd. 260.

سمقت soempat, e. s. v. zoutwaterisch.

سمقت soempit, 1 = *sëmпит*, nauw, eng; ook de eetstokjes der Chineezen; *soempitan*, blaasroer, blaaspijp, lett. het nauwachtige, zie *damak*; *soempitan api*, een vuurpijl = *tjërawat*; *mënjjoempit*, iets met een blaasroer schieten, b. v. een vogel; *mënjjoempitkan*, inspuiten, b. v. een geneesmiddel, v. d. W.

II. een fijn gevlochten zakje, ook wel van geitevel, welks hals met een koord gesloten wordt en gebruikt voor verschillende zaken, b. v. voor rijst, edelgesteenten, tabak enz. Soms kan de *soempit* van 1 tot 1½ gantang inhouden, H. Abd. 441.

III. *soempit-soempit*, e. s. v. zoeten zoutwatervisich. Volg. M. e. s. v. schelpvisich.

سيفت simpit, vlak bij, vlak naast, = *dèkat* of *dempet*, b. v. *dimakamkanja djinazatnja simpit dengan bapa mēntoewanja*, S. M. zij begroeven zijn lijk dicht bij dat van zijn schoonvader.

سيفت سېتjat, e. s. v. oneetbaren zoetwatervisich.

سيفر sampar, pest, epidemie onder menschen en vee, meestal *bēla sampar*; ook gebruikt als scheldwoord, Am. Hamz.; *samparkidap*, e. scheldwoord, langdurige pest, zie bij *idap*.

سيفر sampir, I. schuitvormig bovenste gedeelte van een krisscheede; *mēnjampir kēris*, een kris daarvan voorzien, Mal. Sam. II: 221. Ook *sambir*, v. d. W. Zie *tērapang*.

II. Jav. = *sampai*, over iets heen hangen; *sampiran* = *sampaijan*, kapstok.

سيفر sampoer, Mēn. een stuk lijnwaad of doek als borstkleed bij vrouwen, b. v. Sj. Sult. Jahja, doch op een and. pl. is het *sampoera*, b. v. *tangan mēmētik sampoera bērgēnta*. Jav. een sjerp of lang en breed lint om het lijf over het staatsiekleed, waarvan de beide einden naar beneden hangen. Zie *sēlampai* bij *sampai* II.

سيفر simpoer, ook *simpoeh*, e. s. v. heester, *colbertia obovata*; *simpoer-ajar*, *dillennia speciosa*. De bladen dezer plant werden vroeger door de bevolking van Bangka als *hāsīl* opgebracht aan den sulthan van Bantam, H. B.

سيفر simpir, laten hangen van de vleugels; *mērak simpir*, pauw die de vleugels hangen laat, naam, dien men geeft aan e. s. v. galerij buiten boord van indische vaartuigen en ook aan de raderkasten van een stoomboot.

سيفر sempër, Jav. van *empër*, geheel gelijken, b. v. *sempër-mempër djoega roepanja*, zij gelijken elk. geheel en al, Sj. Soelt. Jahja.

سيفرت sēmprot, Jav. spuit, lavementspuit.

سيفر ش sēmprong, Jav. open koper, lampegglas, schoorsteen; *koewih sēmprong*, oblietjes, het bekende gebak.

سيفر sampoerna, Skr. volmaakt, volkomen, volledig, voltooid, zonder gebreken, volbracht; *mēnjampoernakan*, volmaken, voltooien; *kasampoernaän*, volkomenheid, volmaaktheid, Mak. R. 121 en and. pl. *bērolih kasampoernaän*, de volmaaktheid bereiken.

سيفق sampang, I. *mēnjampang*, pagaaier v. iemand, die op den voorsteven zit; ook fig. voor voorthelpen, gelukkig maken, d. B.; *pēnjampang*, de pagaaier op den voorsteven; *sapēnjampang*, medepagaaier. NB. dit wordt ook wel eens verkeerd *sanjampang* geschreven, zie ald. en *njampang* I.

II. het Mal. verlak of vernis. Voor het Chin. en Eur. zijn andere namen. *Pohon sampang*, de vernisboom; *mēnjampang*, verlakken, vernissen; *sampangan*, verlakt, lakwerk.

سيفق samping, e. s. v. trom bij de

Klinganeezen in gebruik, b. v. *běbė-rapa*, *boenji-boenjian daripada harbab*, *kětjapi*, *dandi*, *moeri*, *bangsi*, *samping*, *kopak*, *tjèratjap*, H. Boedj.

سَمَق soemping; *koewé soemping*, Batav. e. s. v. gebak.

سَمَق simpang, afwijkend van de rechte richting; *simpangan* en *djalan simpangan*, zijweg, zijstraat, zijrivier; *simpangan ajar*, waterafvoer-kanaal; *simpang-sioer*, naar weerskanten telkens afwijken, zooals een kompasnaald, die in beweging gebracht is; *simpang empat djalan*, viersprong v. e. weg; *pěrsimpangan djalan*, tweesprong, de plaats waar de weg z. in tweeën scheidt, de Holl. 5^e dr. 92; *měnjimpang*, zijwaarts afwijken, een zijweg inslaan, opzij gaan, in het Palembang. ook verbreking v. zijne trouwbelofte door den jongeling; *měnjimpangkan*, doen afwijken v. de rechte richting; *měnjimpang djaoeh-djaoeh*, ver v. den weg afwijken; *sělimpang*, van den rechten weg afwijken, zij-sprongen maken.

سَمَق sampak, I. ingestoken of ingedreven tot het handvat, gevest, of den kop van e. werktuig, wapen, pagaai, spijker enz., voorgeheschen van e. zeil; *měnjampak*, zoo insteken of indrijven; *sampak sampai kapada gandjanja*, ingestoken tot aan het schuine zijstuk van een kris, d. i. tot aan het gevest, K. Tab. pag. 70; *sěloewar sampak*, zie *sěloewar*.

II. metalen beslag of ring aan het einde van e. blaasroer of boven aan een lansstok, H. T., zie *sangkar*.

III. e. s. v. kruis-of-muntspel.

سَمَق sampok; *měnjampok*, aan bonzen, tegen iets aanstooten, b. v. met den voet tegen een steen, twee voorwerpen tegen elkander, b. v. twee vliegers of wagens; kruisen v. wapens, waar iemand onderdoor moet gaan; zich ongevraagd in iets mengen; z. door elkander bewegen zooals een troep zwaluwen of vledermuizen of komende en gaande personen; *běrsampok bahoė*, met de schouders tegen elkander stooten; *těrsampok*, ergens toevallig tegenaan loopen of aanbouzen; hiervan ook de frequ. *těrsěrampok*, tegen alles aan loopen; *sěrampok toenggoel*, e. stoffel, lomperd, onhandige, die overal tegenaan loopt; *sampokan* en *kasampokan*, e. s. v. geestverschijning of spook, door dien geest getroffen zijn, zie *sompok*.

سَمَق sompok, onverwachts tegeengekomen, zie *sampok*.

سَمَق sempak, beschadigd aan den rand, doch in mindere mate dan *sompik*, schaar dig, = *soembing*, ook een spaander, ontstaan bij het houtkloven, b. v. *sempak bahan těrpelanting satoe dipadang itoe*, e. spaander v. het houtkloven vloog op die vlakke, C. en S.; *měnjempak*, schaar dig worden.

سَمَق sempok; *měnjempok*, tegen iets stooten in het voorbijgaan; iem. aanranden in zijn eer of goeden naam, iemand valsch beschuldigen, b. v. *těrsempok orang mēmboenoeh boedał*, door de menschen beticht worden van kindermoord, Ibr. b. Ch. Verder

een schuldvordering overdragen, e. wissel endosseeren.

سِمَقْ sompik, zwaar beschadigd aan den rand, zie *sempak*.

سِمَقْل sampoel, overtrek, sloop, kap, enveloppe; *sampoel bantal*, kussensloop; *soerat børsampoel*, een enveloppeerde brief; *anak børsampoel*, een kind dat met den helm geboren is; *měnjampoel*, met iets overtrekken, enveloppeeren; zie *paloet* en *saloet*.

سِمَقْل sampil, bast aan het onderste gedeelte eener hoofdrib, v. d. W.

سِمَقْل sěmpal, in iets vastzitten, zoodat het er nog half uitsteekt, b.v. een watje in het oor, e. pruim tabak vooraan tusschen de lippen, e. kogel, die te groot is, voor in den mond v. een vuurwapen, e. kikker in den bek eener slang enz. H. Boedj. Měn. *měnjampal*, e. voorwerp tusschen twee andere leggen of zetten, iets vastzetten door er iets onder of tusschen te brengen, tusschen te steken, ook iets omwinden, opdat het in een opening passe, b.v. een papiertje om e. kurk. Zie *sěndal*, *gandjal* en *sěntil* I.

سِمَقْل soempěl, Jav. kurk, prop, stop; zie *soembat*.

سِمَقْل simpoel, I. knoop, die in iets gelegd wordt; *s. poelih* en *s. hidoep*, losse knoop, schuifknoop; *s. mati*, gewone knoop, vaste knoop; *s. ingatan*, knoop, b.v. in e. zakdoek om z. iets te herinneren; *simpoelan pėrkataän*, beknopte woorden, b.v. *adapon sėgala pėrkara jang tėrsėboet di-atas ini adalah ija-itoe simpoelan*

pėrkataän, *maka sakarang adalah sėhaja oeraikan akandia*, alle bovengenoemde zaken zijn slechts beknopt meegedeeld, doch thans wil ik er verder over uitweiden. Pėl. Abd. 84 en 85; *tėrsėnnjoem simpoel*, geknoopt glimlachen, d. i. met gesloten lippen even glimlachen; om den mond spelen v. e. glimlach; *měnjimpoel*, knoopen, een knoop leggen in iets, vastknoopen, ook iets in iets knoopen, b. v. *disimpoelnja soerat itoe dėngan kain*, hij knoopte dien brief in een doek; *měnjimpoel dihati*, in het hart bewaren, wegleggen; *disimpoel hantoe*, door een spook geknoopt, en *disimpoel sang Kėlėmbai*, door heer Kėlėmbai geknoopt, zegt men v. iets dat uitermate zeer verward is, b. v. van het hoofdhaar enz.; *simpoelan*, knoopsel; *simpoelan boekoe bėmban*, e. s. v. knoop met drie of meer touwen, gelijkende op vlechtwerk; zie bij *bėmban*; *pėrsimpoelan*, knooping, verzameling van knoopen, M.

II. e. s. v. plant.

سِمَقْل simpal, muilband; *měnjimpalkan*, muilbanden, Sw.; *s. bėdoek*, de riemen lussen, die de koorden v. een moskeetrom spannen, als men ze verschuift.

سِمَقْل sěmpėlət, pleksgewijze bomorst, b. v. met bloed, kalk, inkt en derg. zie *sėlėpat*.

سِمَقْل sampėləh, van *sampah*, oud vuil, iets onbruikbaar; deugniet, onbruikbaar persoon; *s. kėlapa*, de uitgeperste vezels van de kokosnoot, M. Měn. ook *sěmpėrah*.

سَمْبَان sampan, Chin. e. s. v. scherp gebouwde, goed zeilende vaartuigen en vaartuigjes, waarvan vele soorten, b. v. *s. pandjang*, lange boot met mast en zeil; *s. p. kanaikan*, zulk een boot voor vorstelijke personen; *s. p. tambang*, zulk een boot tot vervoer van personen en goederen op grooten afstand; *s. pènambang*, ook *tambangan*, overzetboot; *s. gèbèng*, boot die tot woning dient voor de *orang laet*; *s. pëndjaringan*, visschersboot om met e. s. v. net, *djaring* genaamd, te visschen en met een bemanning van drie koppen; *s. kajoeh-kajoehan*, roeiboot, sloep, die geroeid wordt, Hik. Koris, eig. pagaaiboot; *s. kolik*, kleinste bootje in dien vorm, kano; *s. poekat*, groote visschersboot om met e. s. v. net, *poekat*, genaamd, te visschen en om hare grootte ook als handelsvaartuig gebruikt; *s. kotak*, vierkante chineesche sloep; *s. toenda*, bootje op sleeptouw. NB. in het Chin. beteekent *sampan* drieplank.

سَمْبَان sampoen, I. lang genoeg om het op te knoopen, van het hoofdhaar.

II. Jav. klaar, gereed, afgedaan; volmaakt gaaf, ongeschonden.

سَمْبَان simpan; *mènjimpan*, bergen, opbergen, bewaren, opleggen tot voorraad, in bewaring hebben, in voorraad hebben, den zakelijken inhoud van een geschrift nemen, opruimen van den boel; *mènjimpan rahasia*, een geheim bewaren, Hik. Abd. p. 110; *bèrsimpan roemah*, het huis opruimen. Niem. bloeml. 4e dr. p. 51;

mèngambil simpannja sèhadja, slechts den voornaamsten inhoud er van nemen; *simpan maït*, begraven, Max.; *mènjimpani roemah*, het huis opdederen, opruimen; *tahoe makan, tahoe simpan*, weten te eten en weten te bewaren, Spr. voor met overleg te gebruiken; *tèmpat pèrsimpanan*, bergplaats.

سَمْبَان sèmpèna, gezegde, handeling of gebeurtenis, die iemand geluk of ongeluk aanbrengt, zegen, verwensching, voortekenen, voorbeduiding; *mènjèmpèna*, zegenen, verwenschen enz. v. d. W. *maka sèrta sampai disèmpènalalah olih bondanja*, bij hunne aankomst werden zij door hunne moeder gezegend; zie *sèmpana*.

سَمْبَان sampoe, I. gedurig onwel zijn, slepende kwijning, sukkeling.

II. *mènjampoe*, spelen, die aan den gang zijn, stoppen, iets, wat niet meer dan driemaal achter elkander mag geschieden.

سَمْبَان sampoera, zie *sampoer*.

سَمْبَان sèmpolong; *mènjèmpolong*, onordelijk tot een wrong vormen, van het hoofdhaar, zie *polong*.

سَمْبَان sampah, droog vuilnis aanveegsel; ook uit nederigheid overdrachtig gebruikt voor eigen huisraad, goederen of geschenken. Het is eene omzetting van *hampas*. *Sampah-sarap*, allerlei droog vuil, fijn en grof, *sèrampah*, id. zie *sarap*.

سَمْبَان soempah, eed, vloek, vervloeking; *s. satia*, een eed van trouw; *kèna soempah*, door een vloek getroffen worden, vervloekt zijn of worden;

bërsoempah, vloeken, een eed zweren; *bërsoempah-soempahan*, met elkander zweren, elkander er een eed op doen, Sadj. Mal. 49; *bërsoempah kaldám*, een eed afleggen met de aanroeping van Gods naam; *mënjoempah*, vervloeken, verwenschen; *beter mënjoempahi*, b.v. *soedah disoempahi olih marhoem*, Atoer. Satia; ook wordt *mënjoempahi* gebruikt voor iem. beëedigen; *soempahan*, datgene, waarbij men zweert; *makan soempah*, vervloekt zijn wegens mishandeling of miskennis van ouders, ook een valschen eed doen, M.; *mëmbëri soempah*, een eed opleggen? Abd. *soempah oedji api*, godsgericht door vuur; *s. mënjëlám*, godsgericht door onder te duiken in het water; *s. sëmbëleh hajam*, de chineesche eed, waarbij een kip geslacht wordt; *s. korán*, een eed op den koran; *s. minoem ajar kërís*, een eed, waarbij water wordt gedronken, waarin een kris gestoken is, ook *soempah minoem ajar tjëlœp* genoemd, Oend. Djambi; *s. di-atas simada Ali*, de zuiverings-eed; *s. bohong* en *s. salah*, valsche eed, valsch zweren; *përsoempahan*, eedzwering, H.R.; *soempah-soempah*, e.s.v. hagedis, ook d.l.Cr. schrijft aldus, zoo genoemd omdat zij uren lang stil kan zitten met één voorpoot opgeheven alsof zij een eed aflegt; zie *soempa*.

سَمَاء **sompoh**; *mënjompoh*, schrijdelings iem. op den schouder dragen, zoodat het eene been op de borst en het andere op den rug neêrhangt.

سَمَاء **simpoeh**, ook *simpoer*, e.s.v.

eetbaar, aardappelachtig, knolgewas.

سَمَاء **sampai**, I. gekomen tot, aangekomen of aankomen, tot, totaan, vervuld of bereikt worden, tot stand komen, er toe komen, toereikend zijn, voldoende, genoegzaam, zoodat, zoo zelfs dat...; *kapal itoe soedah sampai ka-Batawi*, dat schip is te Batavia aangekomen; *sampai sakarang*, tot nu toe, tot op heden; *soedah sampai itoe*, dat is reeds genoeg; *sampai hati*, het van zijn hart kunnen verkrijgen; *sampai-sampai*, zóó ver gekomen zijn, zóó diep gezonken zijn, b.v. *sampai-sampai êngkau binatang jang tiada bërboedi*, gij zijt zelfs gezonken tot het redeloove vee, Pêl.Dj.57 *sampai... sampai*, zoo lang...zoo lang ook, b.v. *sampai ija bërtajar, sampai mêngoelang-oelang akan përkataännja*, zoolang hij zeilende was, zoolang herhaalde hij ook telkens die woorden, eigenlijk is het hier gebr. in de beteekenis van *sambil*. Zie Hik. Abd. 247; *mënjampaikan*, doen toekomen, tot of bij iemand brengen, vervullen van eene belofte, gelofte, voorspelling enz.; *sampaikan*, samentr. van *sampai* en *akan*, tot zelfs; *bërsampaijan*, tot een goed einde komen, slagen.

II. over iets heen hangen, b.v. over een rek, kapstok, leuning, schouder, droogstok en derg.; *mënjampaikan*, doen hangen over iets, iets over iets heen hangen; *sampaijan*, kapstok, rek, droogstok; de frequ. *sëlampai* heeft dezelfde beteekenis, ook een zijden, met goud gestikte band, dien de vrouwelijke bedienden aan het hof

over de schouders geslagen dragen, zoodat de beide einden over den rug hangen; *měnjèlampai*, over de schouders geslagen dragen, over de schouders slaan. Zie *sampir* II.

سڀي sampi, Batav. = *sapi*, zie aldaar.

سڀي simpai, I. hoepel, band, beugel; *měnjimpai*, omhoepelen, een band om iets leggen.

II. e.s.v. aap, zie *tjipai*.

سڀي sèmak, ruigte, struikgewas, dicht begroeid met lage gewassen, zooals distels, doornen, brandnetels en derg.; *sèmak dan bèloekar*, struikgewas en kreupelhout; zie *samoen*.

سڀي sèmelawan, e.s.v. boom.

سڀي sèmamboe, e.s.v. dikke, fraai gevlamde rotan, die voor wandelstokken gebruikt wordt, bij de engelschen Malacca-cane geheeten. De kleur is licht en om ze bruin te maken hangt men ze in den rook; *hantoe sèmamboe*, zie bij *bèlom*.

سڀي sèmpai, niet gelascht, van balken, planken enz. Zie *eras*.

سڀي sèman, I. verb. van عثمان, Othmán, zie ald.

II. Zie *saman*.

سڀي samèna-mèna, zonder aanleiding, zonder reden, zie *mèna*.

سڀي sèmantara, onderwijl, in-tusschen, gedurende, tijdelijk, ongeveer op de hoogte van; ook = het Jav. *sawatara*, eenige, b. v. *mèmbèri pindjam sèmantara hari sadja*, Mal. br. terleengeven slechts voor eenige dagen; zie *antara*.

سڀي sèmentang, zoo maar dadelijk, b. v. *katanja: sèmentang pon hèndak lari*; *nantilah soedah makan dèhoeloe*, zeggende: ge wilt zoo maar dadelijk op den loop gaan; wacht tot we eerst gegeten hebben, Pr. Dj. op versch. pll.

سڀي sèmentoen, beperkt van verstand, bot, onnoozel; *orang sèmentoen*, een goetbloed, sukkel.

سڀي sèmentèlah, zie *tèlah*.

سڀي sèmandja, zie *sèmadja*.

سڀي sèmendjana, middelmatigst van een werk, zie *mèdjana*.

سڀي sèmendjak, = *sèdjak*, zie ald.

سڀي sèmanda, betrekking van e. manspersoon tot eene familie door huwelijk, inz. als zoo iemand uit een vreemde plaats is. Mèn. *soemanda*, vermaagschapt, aangetrouwd, een huwelijk aangaan, vooral als het aanzoek van den man uitgaat, *soemanda-mènjoemanda*, maagschap, aangehuwden.

سڀي sèmendali, e.s.v. vogel, maar welke? *kain wèrnanja hidjau boeroeng sèmendali*, Sj. Madli, de kleur v. het kleedje was het groen van den *sèmendali*-vogel.

سڀي sèmandar, salamander.

سڀي sèmendèra, e.s.v. groote mier. Hiervan leidt de S.M. den naam v. het eil. Sumatra af. Ook *sèmdèra*.

سڀي sèmendaras, (z. *mèndaras*) Sadj. Mèl. p. 166 e.s.v. bloem; de naam v. de *tjèpaka*-bloem in oude Mal. en Jav. verhalen.

سندغ sēmoending, e.s.v. grooten aap.

سنددل sēmēndal, moscovisch glas.

سمو sēmoe, schijn, bedrog, list, verraad; *sēmoe-daja*, arglistigheid, verraad, verraderlijke samenspanningen; *mēnjēmoei*, verschalken, verrassen, ook bij eene belegering, b.v. *hēndak mēnjēmoei toewan hamba*, masoek *kadalam kota toewan hamba*, zij willen u verschalken en in uwēn burcht binnendringen, N. Moeh.; *mēnjēmoe-kan*, verraden, om den tuin leiden, bedriegen; *tiada tērsēmoe*, niet te verschalken zijn; *sēmoe-sēmoe*, eenigermate, eenigszins, min of meer; *sēmoe-sēmoe lēngkoeng*, eenigszins bol, zooals b.v. een horlogeglas; *pēnjēmoe*, verrader, bedrieger, verschalker.

سموا samoewa, Skr. *samoeha*, alle, geheel en al, alles; *kasamoewanja*, tot allen toe, allen te gader.

سموچف sēmoetjoep; *roempoet sēmoetjoep* = *soendal gamit*, e. s. v. gras, waarvan de zaden zich aan de kleeren hechten.

سمودرا sēmoedra, Skr. de oceaān, ook de vroegere naam van het Rijk Pasai, door de Portugeezen tot Sumatra verbasterd en op het geheele eiland toegepast.

سمور samoer, Arab. sabeldier, pels, pelskleeding, sabelbont.

سموک samoeka, van hetzelfde voorkomen, eender van gelaat, onder vier oogen; *bērsamoeka*, z. onder vier oogen bevinden; *mēnjamoekakan*, te-

genover elkander stellen, confronteeren; zie ook *moeka*.

سمول samoela, van voren aan, op nieuw; *mēnjamoelakan*, van voren aan weer doen beginnen; z. bij *moela*.

سموم samóém, Arab. de heete woestijnwind.

سمي sēmai, het dicht bijeen gezaaide; *sēmaijan*, zaailing; *kahwah sēmaijan*, zaikoffie; *pēsēmaijan* en *sēmaijan bēnih*, kweekbed voor zaailingen; *mēnjēmai*, dicht bijeen zaaien met het doel om zaailingen te krijgen. *Mēn.samai*, bedekking, beschutting tegen warmte, schadelijke dieren enz.; *mēnjamai*, overdekken, bedekken, b.v. met bladeren, takjes en derg.; *pēsēmaijan*, wat bedekt of beschut is, kweekbed; *kēbon pēsēmaijan*, een kweektuin of kweekerij.

سميغ sēmīang, e.s.v. lange harpoen met een ijzeren weerhaak en voorzien van een lijn; zie *sēroewit*.

سميلغ sēmīlang, = *sēmbilang*, zie aldaar.

سميه sēmēmeh, bemorst v. den mond en het gelaat daaromtrent, b.v. met stroop en derg.

سميني sēminai, e. s. v. hoogen boom; s. *ajar*, een variëteit die voortreffelijk timmerhout levert.

سن sen, Ned. cent, honderdste deel van een gulden; in de Straits Settl. ook voor dollarcent, het honderdste deel van een dollar.

سنا sēna, I. *daoen sēna maki*, sennebladen, het bekende purgeermiddel. *Makki* is het Bijv. nw. Mek-

kaansch. Maxw. en die bladen komen uit Arabië.

II. veel gebruikte spelling v. *sana*, verkorting van *angsana*, zie ald.

سناجن *sēnadjan*, Jav. hoewel, ofschoon.

سناغن *sēnangin*; *koerau-sēnangin*, e.s.v. zoutwatervisch. Z. *koerau*.

سناغ *sēnapang*, verb. Ned. snaphaan; *s. kēmbār* en *s. pēnganten*, dubbelloops geweer; *s. kopak*, achterlader.

سناوه *sinawah*, Arab. = *kabēsaran*, zie *bēsar*.

سناري *sēnawi*, passagier op een inlandsch vaartuig, die de vracht met arbeid aanboord vergoedt.

سنبل *sanbal*, graan? b.v. *sēgala sanbal didalam nēgari Adjem itoe habistlah dibēlinja... hēndak mēmbēli dagangan sanbal*. Hik. Chodj. Maim.

سنبلة *soenboelat*, Arab. aar; lavendel, ook de naam van het teeken de Maagd in den dierenriem.

سنبوق *soenboek*, Perz. e. s. v. klein vaartuig, ook *soemboek*.

سنبوقة *sanboekāt*, Ar. de vlierboom, Lat. *sambucus*.

سنت *sēnat*, e. s. v. chineesch vaartuig.

سنة *sanat*, Arab. jaar; *sanat masehi*, het christelijke jaar, A. D. *sanat alhedjrat*, het mohammedaanse jaar, jaar der vlucht van Mohammed van Mekka naar Medina.

سنة *soenat*, Arab. gewone regel, traditie; besnijdenis, ook gelid, geslacht, b.v. *sampai kapada anak tjoetjoenja sakira toedjoeh soenat*, tot

zijne nakomelingen ongeveer in het zevende geslacht, H. Nad. Sj. *ahli'l soennat*, de seete der Sunnieten, die zich aan de *soenat* houden als aanvulling van den korán; *mēnjoenatkan*, besnijden. Dit beteekent naar den gewonen regel of de traditie er mede handelen. Het eigenlijke woord voor besnijden is *chatan*. Zie ald.

سنت *sēnta*, de balken langscheeps, waarop de deksbalken komen te liggen.

سنت *senta*, weigering, v.d.W.

سنتاجي *sēntadji*, halster van een paard, d.B. halster, strop strik, M.

سنتاد *sēntada*, I. naam eener soort van mieren.

II. e.s.v. casuarineboom met eetbare vruchten en zeer fraai hout; ook *tjēban* genoemd.

سنتادو *sēntadoe*, I. e.s.v. groote, groene rups, ook *tjēntadoe* genoemd.

II. = *kajoe tjina*.

سنتاک *sēntaka*, naam van een boom, behoorende tot de *mēdang*-soorten.

سنتاكي *sēntagi*, I. e. s. v. plant, die in de geneeskunde gebruikt wordt.

II. rijgnestel, snoer, koord.

سنتان *santana*, Jav. familie, geslacht, meest *koela santana*.

سنتر *santēr*, Jav. heftig, onstui-mig, drift in het water, sterk v. stroom.

سنتری *santri*, leerling-priester bij de mohammedanen; *dagang santri*, vreemdelingen *ensantri's*; als Bijv. n.w. vroom, godsdienstig, b.v. *lagi alim sangat santri*, *mēngadji sēmbahjang sahari-hari*, ook geleerd, zeer vroom,

lezende dagelijks den koran en zijne gebeden verrichtende, Sult. Jah.

سنتغ sĕntoeng, keg, wig, inz. die gebruikt wordt om een trommelvel te spannen; *mĕnjĕntoeng*, met zulk een keg spannen.

سنتغ sĕnting, e.s.v. plant met peulvruchten en kleine geneeskrachtige bladeren, die van boven wit en van onderen rood zijn.

سنتغ soentoeng, = *sotong*, z. a.

سنتغ soenting, dat wat men achter het oor of in het haar aldaar steekt, b.v. een bloem, pen, haarnaald, potlood enz. de kwasten aan weerszijde van een vlieger; ook e.s.v. kleine kanonnen of kattedoppen op voetstuk; *soenting malai*, zulk een pluimje van bloemen of juweelen, dat achter het oor gestoken wordt, ook gebruikt als liefkoozingswoord tot zijne vrouw, o. a. Sj. Ind. Kĕsna; *ekoer soenting*, het steeltje van zulk een *soenting*, H. Boedj.; *badjoe soenting*, e. s. v. mannenbaadje met aan weerszijden eene inkeping; *mĕnjoenting*, achter het oor steken; een streek van het kompas rechts of links brengen van de streek, die men sturen wil; *bĕrsoenting* een *soenting* dragen of gebruiken; *mĕmpĕrsoenting*, als *soenting* iets gebruiken.

سنتغ sinting, e. s. v. zeer platte parelmoerschelp.

سنتغ senteng, van ondoeren te kort, niet lang genoeg afhangend, van een kleed, gordijn en derg.; *kaĭn jang senteng*, een kort kleedje.

سنتغ santap, nuttigen, eten of

drinken van Vorsten en aanzienlijken; *santapan*, spijs of drank, dat wat genuttigd wordt; *pĕrsantapan*, spijzen en dranken, eetwaren, gerechten; *tiada maoe santap soesoe*, niet aan de borst willen, van een vorstelijk kind, Moh. Han. Ook wordt *santap* gebr. voor aanschuiven, strijken in het schaak- of damspel. R. v. Eys. b. v. *maka kata prameswari Indra kapada poetĕri Nila Kandi: Toewankoesantaplah dĕhoeloe*, Uwe Hoogheid schuive eerst aan.

سنتق santak; *mĕnjantak*, stooten met de vuist of de knokkels, stompen.

سنتق sentak, I. ruk aan iets. Mĕn. *sintak*, id; *mĕnjentak*, rukken, zooals b.v. een visch aan het hengelsnoer, zich openen van schelpdieren, zooals mosselen; trekken of rukken aan de ledematen om die te doen kraken; een mes, dolk, degen of zwaard met een ruk uit de scheede trekken; *mĕnjentakkan*, iets losrukken of met een ruk lostrekken, b.v. *mĕnjentakkan anaĕnja daripada tangan orang jahoedi*, zijn kind losrukken uit de handen van den jood, N. Moeh. Zie *rentak* en *rĕntak*.

II. e.s.v. zoutwatervis.

سنتق santok, = *antok*, zie ald.

سنتق soentok, beletsel waarop men stuit, en waardoor men niet verder, hooger of langer kan; geheel, gansch, volkomen; *tĕrsoentok*, aldus belet geworden of zijn, b.v. door de laagte van den zolder belet om rechtop te staan, door de menigte belet om verder te gaan, door het verstrijken

van den bepaalden tijd belet in de uitvoering van iets, b.v. *hari soedah soentoeḱ, esoeḱ sēhadja*, de dag is al voorbij (eigenl. zijn voorbijzijn al een beletsel geworden), morgen maar; *sampai soentoeḱ saboelan*, voor een geheele maand, een volkomen maand; *maka kadoewanja pon bērpēranglah soentoeḱ hari*, beiden streken een volkomen dag, totdat het einde van den dag hen belette voort te gaan; *soentoeḱ pada akal*, ten einde raad, Mal. br. Zie ook *sēntoeh*.

سنتق sintoḱ, e. s. v. boom met kaneelachtigen bast, die tot medicijn en ook bij het baden tot reiniging van het hoofdhaar gebruikt wordt. Zie ook bij *bēloeroe*.

سنتق sintik, e. s. v. kleine pareloester, zie *sinting*.

سنتل sēntal; *mēnjēntal*, iets ruw of hard wrijven, b.v. een meubelstuk met een doek, iemands mond met de vlakke hand als straf voorschreeuwen of babbelen; *mēnjēntalkan bēlakangnja*, den rug tegen iets schuren, R. Pas. Dul. 81 enz.; *ēngkau disēntal harimau kēlak*, de tijger zal je aanstonds schuren.

سنتل sēntoel, e. s. v. boom met bruikbaar hout en een eetbare, gele vrucht, doch deze is niet aangenaam van smaak en wordt meer gebruikt om er meê te spelen.

سنتل sēntil, I. in eene opening vastzitten, zoodat het er gedeeltelijk uitkomt, zooals b.v. een pruimpje tabak op inlandsche wijze voor tusschen de lippen. Zie *sēmpal*.

II. verteren, afnemen, vergaan v. ijzer, b. v. *diambēsī, lagsēntil*, C. en S.?

سنتل sintal, vast en goed in het vleesch, mollig, vol van vormen, van het lichaam of een lichaamsdeel, zie *gēmpal*.

سنتل sintoel, kort en dik, van levende wezens.

سنتن santan, geraspte kokosnoot; *ajar santan*, kokosmelk, ontstaan door vermenging van de fijnge-raspte noot met water, ook e. s. v. aas om visch te vangen, bestaande uit fijngehakte vischjes, die met *toeban* nat besprenkeld zijn; *santan pēmantjar*, waterige kokosmelk, verkregen door een tweede opgiëting van water. Op Java *santēn*, id.

سنتن santoen, deftig, bedaard in manieren; *sopan santoen*, ingetogen of zedig en deftig.

سنتو santoe? van *sjanti*, Skr. zegen, geluk? *mēnjantoni*, zegenen, b. v. *satēlah soedah disantoni bikoe brahmana*, nadat hij gezegend was door de kluizenaars en brahmienen, Prab. Dj., Bloeml. Zed. verh. en and. pll. Zie *rēstoe* en het Jav. Wrbk. op *santi*.

سنتوس santosa, Skr. rust, rustig; *kasantosaän*, veiligheid, gerustheid; *mēnjantosakan*, rust gunnen, vrijstellen van werk, b. v. *dan ijalah jang mēnjantosakan sēgala kanak-kanak jang bēlomlagi patoet mēnangoeng pēkērdjaän*, H. Atj.

سنتولر sēntolar, reep, koord of touw, dat meêgevlochten of in de vlecht opgenomen wordt om die dikker te maken.

səntoeh, even aan iets stooten, raken. (Mèn. *sintoeh*, id); *měnjěnloeh*, iets of iem. aanraken, ook voor het aanraken van eene vrouw; *těrsəntoeh kakinja kapada batoe*, hij stootte zijn voet aan een steen; *batoe səntoehan*, steen des aanstoots; *kasəntoehan*, aanstoot.

soentih; *měnjəntih*, stukhakken, stuksnijden, z. *tjěntjang*. Mèn. *soentih*, verscheurd, van elkander getrokken; *měnjəntih*, verscheuren, v. elkander trekken.

soenti, wratachtige uitwas aan gemberwortels en derg. v. d. W. Jav. e. s. v. gember; Skr. *sjoenti*, gember.

səntiasa, gedurig, voortdurend, steeds, zie *nětiasa*.

sentioeng, chineesche graven.

səndja, I. ook *sandja*, onderweg even ergens aangaan, ergens aanwippen; *djangan sandja dilawang*, niet even aan de buitenpoort aangaan, fig. voor bepaald lang in het huis vertoeven, H. Boedj.; *těrsəndja*, op eenmaal verplaatst of te voorschijn komen, Mès. Kag., b.v. *maka děngan sakoetika itoe djoega kota itoepon těrsəndjalah daripada padang komala Sakti dipadang nğari Rakam Istamboel*, Hik. Indra Měng.; *těrsəndja*, ook toevallig even ergens komen of aangaan, b.v. *djikalau baginda těrsəndja dimedán goemoeroehlah boenji*, enz. Hik. Korisj.

II. *sandja*, Skr. avondschemering;

sandjakala, de tijd der avondschemering, schemertijd, het avondrood.

səndjata, (Skr. *sadjjata*, gereedheid) wapen; *alat səndjata*, wapentuig; *gədoeng səndjata*, arsenaal, wapenmagazijn; ook is *səndjata* in de gramm. klankteeken, klinkerteeken.

səndjong, metalen schaalteje met een voet, gebruikt om er een glas of iets derg. op te zetten.

səndjak, zie *sədjak*.

səndjakala, zie *səndja* II.

soendjam, kop-onder, kop-onder vallen, duiken enz. loodrecht op zijn prooi neerschieten van een roofvogel; *těrsəndjam*, perpendiculair in iets gestoken, b. v. in den grond of in den modder.

səndjoeloeng, e. s. v. boom, ook e. s. v. zeevisch, meer bekend onder den naam van *ikan djoeloeng-djoeloeng*, zie bij *djoeloeng*.

səndjolih, e. s. v. zoutwater-schelpdier, S.

səndjoeh; *měnjindjoeh*, e. ruk aan iets doen, b.v. aan iemands arm.

sanda, I. Pers. Vrnw. 1e persoon, samentr. van *səhajanda*, zie *səhaja*.

II. scherts, grap; *sanda-goerau*, allerlei gekkernij; *běrsanda-goerauwan*, gekheid maken van velen. B. R. bès.; *běrsanda-sanda děngan dia*, den gek steken met, b.v. met een vloek, Sail. Sal.; *běrsanda-sandakan*, voortdurend gekscheren met, b.v. *patoet-*

kah engkau bersanda-sandakan akoe, Mes. Kag. R. Chaib.

سندا *senda*, pers. Vrnw. 2° pers. samentr. van *si* met 'nda, b.v. *ija bër-kata: ajo hai kakanda, kami nen hën-dak bërtaña senda* (سیندا), Sj. Sël. Dal. p. 118, Sj. Ind. Kësna en hij zeide: komaan mijn broeder, wij zijn het, die u willen vragen.

سند *sind*, Arab. Achter-Indië; *Hind dan Sind*, voor- en achter-Indië.

سنداري *soendari*, Skr. teeder, liefvallig, Sadj. Mal. p. 47.

سنداو *sëndawa*, Skr. salpeter, buskruit. Ook = *sërdawah*, zie ald.

سندت *sëndat*, benepen, beperkt, nauw in omtrek, beklemd in e. holte, pijp of ring, verstopt, ook beklemd van gemoed, b.v. *hati jang loewas mëndjadi sëndat*, het verruimde gemoed werd beklemd, Ibr. b. Ch.; *përigi jang amat sëndat*, een zeer nauwe put; *mënjëndat*, bekneld in iets, vast zitten in iets, bekneld om iets, er niet af kunnen, van ringvormige voorwerpen, verstopt van pijpachtige, v. d. W.

سندت *sindat*, e. s. v. platten armring van stof met gouden banden, door vrouwen aan den bovenarm gedragen.

سندري *sandar*; *bërsandar*, leunen; *tërsandar*, geleund; *mënjandarkan*, iets doen leunen, ergens tegenaan zetten, b.v. een piek tegen den wand of tegen den schouder, Ind. Poet.; *sandar-mënjandar*, tegen elkander leunen; *sandaran* en *pësandaran*, dat, waartegen geleund wordt, steun of

leunpunt; *pësandaran koersi*, rugleuning van e. stoel; *mënjandari*, iem. ondersteunen; Mes. Kag.; *mënjandarkan përkataän*, samengestelde uitdrukkingen vormen door nevenschikking der woorden. Jav. *sender*, id.

سندر *sëndar*, e. weinig snorken, v. d. W. Zie *tjëndar*.

سندري *sindir*; *mënjindir*, zinspelen, zijdelings aanduiden, steken onder water geven; *sindirän*, zinspeling en in zooverre ook bespottig; *pënjindir*, zinspeler, spotter; *poekoel anak*, *sindir minantoe*, de dochter slaan, den schoonzoon bedoelen (lett. op hem zinspelend), Sprw.

سندر *sender*, Jav. leunen, = *sandar*, zie ald.

سندرا *sandëra*, gijzelaar, R. v. E., aan het gerecht overgegeven, pand, gijzelaar, M. Zie *sendo*.

سندريغ *sënderoeng*, e. s. v. weekdier, dat in de zee leeft en zich tot een bal kan ineentrekken, zoodat het daarvoor ook wel gebezigd wordt.

سندريغ *sëndëring*, e. s. v. boom.

سندريق *sëndëriq*, e. s. v. kris, afkomstig van Mandar op Celebes.

سندس *soendoes*, Perz. brocade; *kain soendoesi*, e. s. v. zijden stof met gouddraad doorweven.

سندغ *sandang*, I. schouderriem, koppel, draagband, bandelier, sjerp over den schouder, band eener hooge ridderorde; *sandang gawé*, in het Palemb. koopen en verkoopen van heerendienst; *sajap sandang*, zeker tooisel van den Vorst, bestaande uit twee over de borst gekruiste gouden

kettingen, waarvan de eene *gadjah gëmoeloeng* en de andere *majang mëngoerai* heet; *bërsandangkan pëdang*, een zwaard aan een koppelriem dragen; *mënjandang*, iets aan e. schouderriem, koppel enz. dragen; *mëm-përsandangkan di-atas bahoe*, iets aldus over den schouder hangen, R. Chaib.; *sërandang*, gaffelvormige bok om masten op te richten.

II. Jav. *sandangan*, kleeding, kleêren, bekleedsel, = *pakaijan*, z. *pakai*.

سندغ *sandoeng*, I. trapper van een weeftoestel, ook kniebalk, kromhout, d. B. Zie *sendong*.

II. Jav. = *antoeë*; *tërsandoeng* = *tërantoeë*, ergens met den voet aan blijven haken of met den voet er tegen stooten, in iets hangen, zooals een gebroken arm in een doek, over of op iets hangen, b.v. een doek over eene leuning; ook *tërsërandoeng*; zuiver Jav. *kësandoeng*; *sandoengan*, de tressen of lussen van passement in een rijtuig, waardoor men de armen steekt om gemakkelijk te zitten; *batoe sandoengan*, steen des aanstoots; *tjampak sandoeng* of *maïn sandoeng*, e. spel, waarbij de spelers twee aan twee op elkander paardjerijden en elkander een saamgewrongen doek toewerpen; zie *antoeë*.

سندغ *sëndang*, e. s. v. gezang der *rajat* van Riouw en Lingga ter verheerlijking hunner voorvaderen.

سندغ *sanding*, I. wat voor de hand ligt, gemakkelijk te verkrijgen of weg te nemen is, vlak naast; *doe-doek bërsanding*, vlak naast elkander

zitten; *mënjandingkan*, dicht naast elkander plaatsen, b. v. bruid en bruidegom na de rondleiding.

II. scherpe kant, zijde; *sanding pëndjoeroe*, geometrische kant; *bërsanding*, kanten hebben, kantig; *bërsanding mëloekai*, verwondende kanten hebben, fig. van iemand die niet te vertrouwen is.

سندغ *soendang*, e. s. v. kort en breed zwaard, afkomstig van Solok en Atjih, d. l. Cr. id.; een lange, zware kris, v. d. W.

سندغ *sondong*, met voorover gebogen bovenlijf voortgaan; *mënjondong*, op die wijze garnalen vangen door e. s. v. zaknet voor zich uit te duwen; *oedang sondong*, e. s. v. zeer kleine garnalen.

سندغ *sendang*, over den schouder hangen, hier vans *sëlendang*, zie ald.

سندغ *sendong*, knieën, kromhouten, M.

سندغ *sendeng*, schuin op één oor staan van hoofddeksels. Mën. ook scheef v. d. oogen en v. d. schouders; *bërsendengan lajarnja*, schuin staan, overhellen van de zeilen, R. Chaib.; *sërendeng*, hetzelfde met verscheidenheid.

سندق *sindap-sindap*, Jav. roos, witte schilfers op het hoofd. Prab. Dj.

سندق *sandik*, Arab. *šanádik*, mrv. van *soendoek*, kas, kist, b. v. *dan êmpat boewah sandik kahwah*, Noer Moh.

سندق *sëndok*, Mën. *sandoek*, op Java *sëndok*, lepel, potlepel, eetlepel,

ook e. s. v. schepnet, Oend.; *měnjěndok*, met een lepel opscheppen, lepelen; zie ook *soedoeĳ*.

سندق soendoeĳ, = *soedoeĳ*, zie ald.

سندل sěndal, I. *měnjěndal*, vastzetten door tusschenvoeging van iets.

II. Jav. *měnjěndal*, opzettelijk uitlichten, uitwippen van iemands wapen zonder dat hij zulks vermoedt; *kasěndalan*, zijn wapen op die wijze kwijtgeraakt zijn. H. T.

سندلsoendal, onzedelijk, ontuchtig van eene vrouw, hoer, boeleerster; s. *bolong*, e. s. v. vrouwelijke booze geest met lange haren en een gat in den rug, e. plaaggeest der kraamvrouwen = *pontianak*. Zie ald.; *boengasoendal malam*, e. s. v. welriekende bloem, die 'snachts bloeit; *roempoet soendal gamit*, e. s. v. gras, welks zaad zich aan de kleeren hecht; *měnjjoendal*, hoereeren, boeleeren, zich als een hoer gedragen; *pěrsoendalan*, hoerrij, hoerdom, ontucht.

سندل sondol, met neergebogen kop van hoornvee; *měnjondol*, met neergebogen kop tegen iets stooten.

سندل sendel; *běrsendel*, tegen iets leunen; *běrsendel bahoe*, schouder tegen schouder, = *sender* en *sandar*, zie ald.

سندم sěndam, verbergen, wikkelen in; *těrsěndam*, verborgen, gewikkeld, b. v. *těrsěndam ka-awan biroe*, verborgen, gewikkeld in de blauwe wolken, C. en S.

سندو sendo? *sendo agoeng*, Měn. een rechtsterm, beteekenend het ge-

val, waarin iemand aan zijn schuld-eischer wordt overgegeven in dier voege, dat zijn leven de schuldvorde-ring waarborgt en dat deze tenietgaat als de schuldenaar komt te sterven. M. Zie *sanděra*, waarvan het eene samentrekking is.

سندو sěndoe, bedroefd, naargeestig, zie *sědoe* en *sědoet*.

سندوچچ sěndotjong, naam van een zoetwatervis.

سندودق sěndoeđoek, ook *sikědoeđoek*, e. s. v. heester, welks bladeren als zeep gebruikt worden en welks kleine eetbare vruchten veel op de *karamoenting* gelijken.

سندور sandoera? b. v. *balai běrsěndikan sandoera*? H. Boedj.

سندوسن soendoesin, zie *soēndoes*; ook komt het voor als eene kleur, b. v. *běrkain warna soendoesin pěrboewatan bėnoewa Měsir*, R. Chaib.

سندہ sondeh, naam van e. boom die gom levert. Volg. and *sondi*. Zie aldaar.

سندی sěndi, Skr. gewricht van het lichaam; scharnier, beslag omiets, voetstuk van een pilaar; *salah sěndi* en *těrgěliat sěndi*, ontwricht, Oend.; *kěna sěndi*, geraakt, verlamd zijn in de gewrichten, inz. door tooverij; *měnjěndi-njěndi*, ontwrichten, ontleden van e. geslacht beest; *měnjěndikan*, met iets, b. v. met goud, beslaan; *pěnjakit sěndi*, jicht, v. d. W. Zie *sěngal*.

سندی sindi, Sindh, de naam v. een provincie van Bengalen, hoofdplaats Hyderabad, waar Alexander de

Groote in 325 v. Chr. is geweest. Sadj. Mal. p. 28.

سندی sondi, e. s. v. boom, die *gētāh* levert.

سندیری sēndiri, zelf, eigen, alleen; *sēndirinja*, ook vanzelf, b. v. *bērgērak sēndirinja*, vanzelf bewegen; *sama sēndirinja*, onder elkander, van personen, zie bij *diri*.

سنگ sēnang, I. kalm, tevreden, gemakkelijk, het goed hebben, totiets gestemd zijn, verlichting hebben van pijn of ziekte; *sēnang mēmbatjanja*, gemakkelijk om te lezen. Sadj. Mal. p. 1; *kasēnangan*, kalmte, tevredenheid, comfort, gemak; *mēmpēsēnangkan*, kalmeeren, tevredenstellen enz. *dimana nēgari jang tiada sēnang*, *disoeroeh pēsēnang*, overal waar het land in onrust was, werd gelast de rust te herstellen. M.

II. e.s.v. boom met hout, dat voor waterbouw geschikt is.

سنگ sēnonggang, e.s.v. zout-watervisch, die steeds onderste boven staat, van *tonggang*, zie ald.

سنگاتی senapati, Jav. opperbevelhebber; *senapati ingalaga*, opperbevelhebber in den krijg.

سنگ sēnak, gezwollen van een rivier, doordat het water bij opkomend tij niet weg kan; benauwd in de maagstreek gepaard met opgezetheid, veroorzaakt door ophooping van stoffen, of door een stomp, bloedverlies enz.; *mēnjēnak-njēnak*, al hooger en hooger stijgen van het rivierwater, b.v. *dan ajar hilir pon mēnjēnak-njēnak bērhēnti mēnēngar sēgala orang mēna-*

ngis, en het aflopend water nu stond stil en steeg al hooger en hooger om te hooren naar de lieden die weenden, N. Moeh.; *kasēnak-sēnakan*, door die benauwdheid overvallen; *tērsēnak kata*, niet uit zijne woorden kunnen komen; *tērsēnak hati*, overstelpt van gemoed.

سنگ sang, Perz. steen.

سنام sēnam, I. *bērsēnam*, zich uitrekken, b.v. van iemand, die geslapen heeft, gymnastieke oefeningen houden, de spieren oefenen; *tali sēnam*, stuk lijnwaad, waaraan een barende vrouw zich uitrekt; te Singap. het touw, dat van het dak boven de slaapplaats eener kraamvrouw afhangt om zich op te richten, bij wijze van een beddekwest, C. en S.

II. indigo-blauw, ook als kleur, indigo aan stukken. Zie *sanam*.

سناماکی sēnamaki, zie *sēna*.

سنان sēnen, = *itsnain*, Arab. de tweede; *hari sēnen*, Maandag, letterl. de tweede dag; *sēnenan*, Jav. tournooi, dat hier en daar op Maandag gehouden wordt, ook tournooi in het algemeen.

سنتیاس sēnantiasa, steeds, voortdurend, zie *nēliasa*.

سندوڠ sēnandoeng, in zijn een-tje neurien.

سنوبال sēnobał, e.s.v. vogel, K.D. **سنوده sēnoedoeh**, C. en S. e.s.v. plant, die in de bosschen voorkomt.

سنوئوئو sēnoenoeh, betamelijk, behoorlijk, meestal negatief gebruikt, b.v. *tiada sēnoenoeh*, onbetamelijk, onbehoorlijk. Mogelijk van *nono*. Kw.

sanono = *sapèrti*; *tiada sanono* = *tiada sapèrtinja*, onbehoorlijk. Zie *nono* Jav. wbk. Volg. deze afleid. zou het dus beter zonder *h* zijn.

سنوھنڱ *sənohong*, naam van een zoutwatervis.

سنوڪ *sənokek*, = *tjənokek*, zie aldaar.

سنوھن *sinoehoen*, Jav. de aanbedene, titel van den Vorst; grdw. *soehoen*.

سنھ *sənoh*, vol, opgezet, benauwd van den buik door winden of te veel eten, zie *sənak*.

سني *sani*, Arab. hoog verheven, kostbaar, prachtig, schoon.

سني *səni*, dun, fijn, zoowel van vaste lichamen als v. vloeistoffen en de stem, b.v. *boeroeng jang səni*, een fijn vogeltje, Ibr. b. Chas.; *ajar səni*, urien; *oelar səni*, een fijn, onschadelijk slangetje; *soewara jang səni*, een zachte stem; Mèn. *pəloeh sani*, doodszweet, angstzweet.

سني *soenni*, Ar. volgens de wet of *soennah*, orthodox, sunniet.

سنية *sonnijat*, Arab. *assonnijat*, de sekte der Sunnieten.

سنیگی *sənigai*, v. *sigai*, dwarshouten in een paal om het beklommen daarvan gemakkelijk te maken; *tangga sənigai*, zulk een paal met dwarshouten gebruikt voor ladder.

سنپر *sənnjar*, weeuwenaarspijn, het tintelend gevoel in den arm, veroorzaakt door het stooten van den elleboog.

سنپر *sənnjor*, Port. seigneur.

سنپڱ *sənnjap*, gewoonlijk verbonden met *soenji* tot *soenji-sənnjap*, doodstil, eenzaam en verlaten; *tidoer sənnjap*, stil of rustig slapen.

سنپم *sənnjoem*, glimlach; *tərsənnjoem*, glimlachen; *tərsənnjoem*, *simpoel*, eventjes glimlachen, lett. geknoopt glimlachen; *tərsənnjoem radja*, valsche glimlach, grijnslach; *məmbawa tərsənnjoem*, met e. glimlach tegemoet komen, R. Chaib. 152.

سنپمڱ *sənnjampang*, juist van pas, het trof juist, juist nog, b.v. *sənnjampang hari lagi pagi*, Prab. Dj. terwijl het nog juist ochtend is; *dan pagi ini sənnjampang ada pakaijan orang lain jang disewa*, en juist dezen morgen waren er kleeren van een ander, die gehuurd werden, Mes. Kag. *sənnjampang lagi dəkət nəgari*, terwijl wij juist nog dicht bij de stad zijn, Pr. Dj. NB. niet te verwarren met de verkorting van *sapənjampang*, zie *sampang*.

سنپه *sənnjoeh*, = *səntoeh*, z. ald.

سو *sau*, zie *dəsau*.

سو *soe*, verk. van *bongsoe*, zie ald.

سوا *soewa*; *bərsowa*, ontmoeten, eene ontmoeting hebben, = *bərtəmoē*, ook Mèn. Zie *soewah*.

سوات *soewatoe*, (verb. v. *sawatoe*), één, een zekere, 'n, ook verkort tot *satoe*; *sasoewatoe*, het een of ander; *səgala sasoewatoe*, alle dingen, doch elk afzonderlijk gedacht; *barang soewatoe*, eenig ding, onverschillig welk; *soewatoe pon tidak*, niets hoegenaamd; *sasoewatoe pərkarā*, eenig geval, eenige zaak; *bərsowatoe*, één zijn met iem.

of iets; *měmpěrsowatoekan*, tot één maken, tot één brengen; *sěgala pěrsoewatoe*, van alles wat, b.v. *dan goeroe kaěmpat itoepon dikaroeniā radja djoega akandia sěgala pěrsoewatoe*, en ook aan die vier leeraars schonk de Vorst van alles wat, M. H.; *satoe-satoe*, een voor een, ook: een enkel, b.v. Pěl. Abd. p. 30 r. 1: *mělainkan ada enam toedjoeħ anak dalam satoe-satoe roemah* enz.; *lěpas satoe, satoe*, het een na het ander; *tidaħ satoe-satoe*, niet maar eēn enkele, d.i. velerlei, ook in de beteek. van: als het 't een niet was, dan was het 't ander, dan dit dan dat.

سواجي soewadji, broek, d.i. een touw met een oog aan beide einden, dat om lasten wordt geelagen, die men ophijscen wil en in welke oogen men de haak van het hijschblok slaat.

سوار soewara, Skr. stem; ook klemtoon; *soewara běsar*, een harde stem; *s. kětjil*, een fijne of zwakke stem; *měnjoewara*, kommandeeren, bij de militairen; *s. kataħ*, kwaken van kikkers.

سواري soewari, I. zie *kasoeuari*.

II. zie *pěrmaisoeri* en *iboe swari* van *iswari*. Skr. meesteres.

سواس soewasa, spinsbek, een mengsel van een of twee deelen goud met een deel koper, v.d.W. Winkler Prins geeft op als de ware naam Pinchbeak en voor het mengsel 128 dl. koper, 7 dl. messing en 7 dl. zink, of 2 dl. koper en 1 dl. messing. Het is zeer smeedbaar en gelijkt veel op goud; ook klokkenmetaal. Skr. *soe-*

varcas, zeer blinkend. Dat het werkelijk in het Mal. gebruikt wordt als de naam van e. metaalmengsel blijkt uit voorb. bij F. en vooral bij M.: *ħarām mēmakai soewasa dan perak ĵang ditjampoerkan těmbaga*, 't is verboden spinsbek of zilver vermengd met koper te dragen; *ikan soewasa*, e. s.v. kleinen, welsmakenden zeevisch.

سوواساني soewasani, Skr. welkom! lett. een goede zete! *diběri soewasani*, welkom geheeten worden, P. Zie ook *sila*.

سوغان soewangan, Jav. e. vlieger met een windharp.

سوواڤي soewangi, nachtspook, booze geest; *boeroeng soewangi*, nachtuil; *těmpat soewangi*, plaats, waar booze geesten zich bevinden.

سواٹ soewap, zie سوٹ.

سواکي sewaka, Skr. toevluchtsoord, huisvesting, onderkomen; *běrsewaka*, zich dienstbaar stellen of dienstbaar zijn. Niem. bl. 4^e dr. p. 17, ook een onderkomen hebben. Moh. Han. Asm. Pat.

سوال soewal, Ar. vraag, vraagstuk; *běrsowal*, vragen doen; *soewal djawāb*, vraag en antwoord; *běrsowal djawāb*, redetwisten; *kitāb soewal-djawāb*, vragenboek.

سوالا soewala, Jav. tegenstand, verzet. Zie ook سيوال.

سوالاڤ soewalap, e s.v. vaartuig.

سوالان siwalan, Jav. de vrucht van den lontarpalm.

سووامي soewami, Skr. echtgenoot, gemaal, man, in beleefden stijl; *běrsowami*, huwen, gehuwd zijn, v. eene

vrouw; *bërsoewamikan*, tot man hebben; *měmpërsoewamikan*, een meisje doen huwen, een man doen hebben, ook tot man nemen.

سوبر soeboer, gezond, welig, tierig, frisch, van planten en ook van kinderen.

سوبڠ soebang, oorknop, e. s. v. gouden of koperen oorsieraad, dat van voren e. rond schijfje of plaatje vertoont, ook schijfje van suikerriet en derg. om de overeenkomst daarmede; *s. lontar*, een opgerold lontarblad voor oorknop gebruikt; *s. babi*, plank vóór in een bootje of *sampan*; *soebang-soebang*, e. s. v. franje van schijfjes mergpit aan gordijnen, Pad. bovenl.; *měnjoebang*, suikerriet of iets derg. in schijfjes snijden. Op Java *soeběng* en *soewěng*, id.

سوبڠ sobok; *měnjobok*, onverhoeds overvallen.

سوبڠ soebik; *měnjoebik*, uitwerken met een stift bij het graveeren of houtsnijden; zie *tjongkil* en *oekir*.

سوبڠ sobek, gescheurd; *měnjobek*, een klein stukje van iets afscheuren, zie *kajak*.

سوبڠ soebal, grof, niet netjes, v. werk.

سوبڠ soeban, splinter.

سوبڠ soebi, van het Arab. *soelbi*, zie ald.

سوتر sotor, koepel, lusthuisje, zolder, bovenverdieping, het Mal. woord voor het Chin. *loteng*.

سوترا soetëra, zijde, van de zijde-worm, zie *سترا*.

سوڠ sotong, e. s. v. inktvisch, die gegeten wordt, ook *soentoeng*; zie *pompong*.

سوڠ soetan, verb. van het Arab. *soeltán*, zie ald.

سوڠ soetoech, plat dak, zooals de huizen in Arabië hebben, v. het Arab. *satah*, waarv. *soetoech* het mrv. is.

سوچ sodja, Batav. buigen bij het aanbidden van een afgod, zooals de Chineezee.

سوچان saudjana, zie *jodjana*.

سوچڠ soedjen, Jav. bamboezen of houten braadspit; afgeleid van *soedji* = *landěp*, scherp gepunt.

سوچي soedji, I. borduurwerk, borduursel; *měnjoeđji*, borduren, stikken, versieren met arabesken; *soedji bilang*, grof borduursel, waarvan men de steken tellen kan, borduurpatroon; *soedji-měnjoeđji*, allerlei borduurwerk maken, Bloeml. Zed. verh. Mes. Kag.; *kain bërsoedji*, een geborduurd kleed.

II. binnenste van een graankorrel, = *hati*, v. d. W.

III. e. s. v. gist in kleine korrels, gelijkende op griesmeel, die men in beslag en brooddeeg mengt om het te doen rijzen; ook fokt men er soms zuigelingen mede op.

IV. Zie *soedjen*.

سوچي soetji, Skr. zuiver, rein, schoon, heilig, vlekkeloos; schoon afbetaald, zuivere rest na eene afbetaling; *hati jang soetji*, een zuiver, rein gemoed; *soetji daripada salah*, rein of zuiver van fouten, d. i. onschuldig; *emas samata-mata soetji*, gelouterd

goud, het zuiverste goud; *bërsoetji*, zich reinigen; *mënjoetjikan*, heiligen, reinigen, zuiveren; *pënjoetji*, zuiveraar, reiniger, reinigingsmiddel; *anak pënjoetji përoet*, laatstgeborene of jongste kind, dat beschouwd wordt als den buik der moeder te hebben gereinigd; *pënjoetjian*, heiligmaking; *përsoetjian*, zuivering, reiniging, heiliging; *kasoetjian*, heiligheid, reinheid, zuiverheid. Zie *tjoetji*.

سودا soeda, e. s. v. langen voetangel; *soeda-soeda*, scherpe, puntige uitspruitsels aan den voet van sommige gewassen, zooals b.v. de *ilalang*.

سودارا saodara, Skr. broeder of zuster, ook gebruikt als: vriend, tegen gelijken in rang en ook zuster, sprekende van iemands vrouw; *saoedara boewah-boewahan?* b.v. *baïklah masok poetrakoe toewan, bërtëmoelah saodaramoe jang përməpəwan; kënallah dia soepaja këtaəwan, boekannja saodara boewah-boewahan*, Sj. Madli; *saoedara sapoepoe*, neef of nicht, zie *poepoe*; s. *andjing*, broeder of zuster van dezelfde moeder, maar van andere vaders; s. *sadjalan djadi*, broeder of zuster van dezelfde moeder; *bërsaoedara*, broeder of zuster zijn met iem.; *sanaə-saoedara*, naaste bloedverwanten; *bërsaoedarakan*, tot broeder of zuster hebben. De afleiding schijnt te zijn van *oedara*, Skr. uterus; *sa'oedara*, van één of dezelfde uterus.

سوداگر saudagar, Perz. koopman, handelaar in het groot.

سودت soedoet, ook *sodot*, hoek van een vlak of van vlakke voorwer-

pen, zooals van een schaakbord, zakdoek en derg., ook hoek tusschen twee vlakken, zooals van een kamer; s. *sabëlah loewar*, buitenhoek; *sapoe-tangan poetih soedoet*, een zakdoek (of hoofddoek) met witte punten; s. *mata*, hoek van het oog, R. v. Eys.

سودت soedit, lepel, d. l. Cr. Zie *soedip*.

سودر soedoer, horizontaal vooruitstekend.

سودغ soedang, hulsel van den bloemkolf der palmen, ook *sëloedang*.

سودف soedip, groote houtenspatel, waarmede men de gekookte rijst roert; s. *bësi*, plat ijzer met steel, inz. voor keukengebruik bij het bakken of braden, koekemes; *anak soedip*, de jongen van de parang-parangvisch; *mënjoedip*, met zulk een spatel omroeren of omkeeren.

سودق soedoeq, schoffel. Mën. e. s. v. slagspade, houten schop door de mijnwerkers in de goudmijnen gebruikt; s. *bikang*, e. s. v. kleine kris; *bela soedoeq*, zelfmoord door middel van zulk een kris; *daoən soedoeq-soedoeq*, e. s. v. cactus, waarvan de bladeren tegen oorpijn worden gebruikt; *mënjoedoeq*, schoffelen, wegschoffelen, opschoffelen of schoffelend uitgraven, zooals aardappelen; *pënjoedoeq*, een schop; zie ook *soedoe*.

سودو soedoe, lepel, eetlepel, volg. d. l. Cr. kleine lepel van kokosdop; de snavel van een eend of gans enz.; *soedoe hati*, zwaardvormig uiteinde van het borstbeen; *soedoe-soedoe*, pan van een geweer; *soedoe ajar*, e. s. v.

plant met lepelvormig blad en geneeskrachtige eigenschappen; *měnjoedoe*, lepelen, opscheppen met een lepel of met den snavel, z. *soedoek* en *sendok*.

سودة **soedah**, zie سدة.

سودي **sodi**; *daoen sodi*, e. s. v. bladen, die als specerij bij de bereiding van kerry gebruikt worden.

سوذي **soedi**, I. genegen zijn, zich verwaardigen, zich verledigen tot; *soedi amat*, met weinig genoegen nemen of tevreden zijn; *běrsloedikan*, genegen zijn tot iets, ook gebruikt voor de beleefd uitnoodigende wijze van spreken evenals *běrsilakan*, h. v. *toewankoe pěrsoedikanlah santap*, Uwe Hoogheid verwaardige z. om te eten.

II. Skr. = *soetji*, doch zelden; *měnjoedi*, zuiveren, door vuur louteren, toetsen, beproeven, zie *oedji*.

سور **soera**, Skr. held, als titel; godheid.

سور **soewar**, lichtsein, seinlantarn, seinvuur, ook wel licht om iem. bij te lichten, b. v. *tjobalah ada soeloeh dan soewar, bolih njata apa těrkoewar*, als er maar flambouwen en lichten waren, dan kon het blijken wat er getast werd, Ibr. b. Ch.; *měmběri soewar*, e. lichtsein geven; *měnjoeuar*, voorlichten, ook door middel van flambouwen de bijen v. een nest verdrijven om daarvan was en honig in te zamelen.

سور **soewoer**, Jav. *kěsoewoer*, alom bekend, beroemd, = *masjhoer*.

سور **soewir**, naam van e. s. v. geesten; *hělang soewir*, e. s. v. nachtuil.

سورت **soerat**, geschrift, brief, boek; ook geschreven, schriftelijk, b. v. *tělah sampai soerat itoe, maka sigěra dibalasnja soerat*, toen die brief was aangekomen, beantwoordden zij dien dadelijk schriftelijk, Pěl. Abd. 1; *soerat sabaris*, een enkele regel schrifts; *soerat Mělajoe*, Maleische geschriften; *s. kěnalán*, aanbevelingsbrief, geschreven introductie; *s. poedji-poedjian*, aanbevelingsbrief; *s. kiriman*, zendbrief; *s. koetika*, e. s. v. wichelboek, waaruit men het onbekende tracht te ontcijferen, z. *koetika*. De naam is eigenlijk *koetika lima*, zie H. T.; *s. kětjil* en *s. sapoetjoek*, briefje. Hiervoor ook: *s. tjariķ soerat*, *sapotong soerat*, *waraķat jang sadzarat*; *s. koewasa*, schriftelijke volmacht; *s. pas*, verlofspas; *s. pěrđjandjian*, contract, schriftelijke overeenkomst; *s. tanda*, getuigschrift; *s. tanda tangan*, schriftelijk bewijs, ondertekend stuk, kwittantie; *s. kătěrangán*, memorie, geteekende verklaring, toelichting; *s. kondé*, Batav. hoofdgeldbriefje voor Chineezee; *měngarang soerat*, een brief opstellen; *měnoelis soerat*, e. brief schrijven; *s. wakil*, volmacht; *s. waşıat*, testament; *s. ondé*, loterijbriefje, lot; *s. bajaran*, kwittantie; *s. toedoehan*, acte van beschuldiging, proces-verbaal; *s. talák*, scheidbrief, gegeven aan eene vrouw; *s. toekaran*, wissel; *s. tjap*, zegel, gezegeld stuk; *s. chabar* en *s. lelang*, krant, advertentieblad; *s. azimat*, geschreven talisman; *s. pěrmentaän*, rekwest; *s. pěringatan*, nota, geschreven memorie, aantekeningen, aanteken-

boekje; *s.kawat* en *s.panah*, telegram; *s.gadai*, lombardbriefje, pandbrief; *s.lèpas*, schriftelijk ontslag; *s.hoetang*, schuldbekenenis; *soerat-soerat*, papieren, geschriften; *bërsoerat*, beschreven; *batoe bërsoerat*, beschreven steen, steen met inscriptie; *mènjoerat*, schrijven; *bagai mènjoerat di-atas ajar*, fig. voor 't is boter aan de galg gesmeerd, v.d.Tn.; *pènjoerat*, schrijver; *soeratan*, het geschrevene, schrift; *soeratan tangan*, handschrift. Mèn. ook de lijnen in de hand, fig. lot, voorbeschikking; *soeratan bèrpangkoe*, loopend schrift, lett. op den schoot houdend schrift, daar sommigelang doorgetrokken letters een woord of meer op den schoot houden; *soeratan pada awalnja*, wat van den beginne (of van eeuwigheid) bepaald is, in Gods raad is besloten, b.v. *adapon daripada ukal kita dan kapandaijan kita itoe sakali-kali tiada bolih mëlawan soeratan pada awalnja*, naar ons verstand en onze wijsheid kan men zich in het geheel niet verzetten tegen hetgeen van eeuwigheid af bepaald is; ook komt *soerat* voor in de beteekenis van: rij, laag van steenen bij metselwerk; zie ook سورة.

سورق **soeroet**, achterwaarts gaan, retireeren, afloopen of vallen van het water, ebben, verminderen, afnemen, verloopen van een leger; ook terugkeeren naar het punt van uitgang, zie voorb. bij *sèsat*, en krimpen, b.v. van laken enz.; *ajar soeroet*, ebbe; *gèrak soeroet*, aanvang van de ebbe; *soeroet timpas*, doortij bij laag water.

سورتي **soerati**, de zeeplaats Su-

ratte in Indië; *itik soerati*, de berg-eend, Manilla-eend.

سورق **SORONG**; *mènjorong*, voortschuiwen, voortduwen, toeschuiven, toeduwen, voorstellen doen; *mènjorong damai*, vredesvoorstellen doen; *mènjorongkan tangannja*, zijne handen toesteken (om gebonden te worden). Sadj. Mal. p. ۳۷۲; *sorong boewih*, zie *boewih*; *kareta sorong*, kruiwagen, duwwagen, handwagen; *kèna sorong*, omgekocht worden; *kotak sorong*, schuiflade in tafel of kast; *sorongan*, dat wat voortgeschoven wordt, ook geld of geschenk, gegeven aan iem. om wat van hem gedaan te krijgen, steekpenning, ook schuiflade; *pipi tèrsorong-sorong*, wangen met vooruitstekende jukbeenderen; *tiang pènjorong*, de bezaansmast; *lajar pènjorong*, bezaan (zeil); *orang mêngantoelek disorongkan bantal*, e. slaperig mensch een kussen toeschuiven, Sprw.

سورق **soeroef**, Ar. ? e. s. v. straf op de Mal. scholen in de Pad. bovenl., waarbij de schuldige zijne makkers op een kip onthaalt, Pist.

سورق **soerak**, juichkreet, gejuich, vreugdekreet, krijgsgeschreeuw, applaus; *bërsoerak*, juichen, vreugdekreten aanheffen; *mènjoeraki*, toejuichen, applaudisseeren; *tèmpik-soerak*, luid geroep, krijgsgeschrei, z. *tèmpik*.

سورق **SOROK**; *mènjorok*, onder iets stoppen of zetten, al bukkende en kruipende onder iets gaan; helen, verstoppen, d. B.; *sorokan*, dat, waaronder of waarin men kruipt, inham, kreek; *sorok-sorok*, e. s. v. vliegend

insect; *měnjorok*, ook onder iets tasten of voelen, b. v. *dibawah sampah ija mēnjorok*, *ditangkapnja tangan*, hij voelde of tastte onder het vuil en greep de hand, *Ibr. b. Ch. Měn. soeroek*; *měnjoroek*, zich verbergen; *měnjoroekkan*, iets verbergen, opbergen; ook iets wegstoppen, b. v. *maka disoroekkannja kadalam hoetan pēdang itoe*, en in het bosch stopte hij dat zwaard weg, *Moh. Han.*

سورگ *sorga*, *Skr. swarga*, hemel; zie **سورگ**, hoewel deze spelling beter en de algemeen gebruikelijke is.

سورالاي *soeralaja*, *Skr. godenverblijf* op den heiligen berg Meroe; die berg zelf.

سورم *soeram*, verduisterd van glans, donker, duister, somber.

سورن *soeren*, *Jav. e. s. v.* boom, die vrij goed timmerhout levert en welks bittere bast als medicijn gebruikt wordt. *Měn. soerian.*

سوروه *soeroe*, *e. s. v.* boom, in het *Palemb.* *Euphorbia nereifolia.*

سورور *soerau*, kleine bidkapel, school en bedehuis tevens. Op *Sumatra* treft men volg. *Pist.* zeer groote aan, die overeenkomen met de *pēsantren* op *Java.*

سوروه *soeroeh*, bevel, last, boodschap; *soeroeh masok*, laat hem (of haar) binnenkomen; *soeroehlah kamari oetoesan itoe*, laat dien gezant hier komen; *měnjoroeh*, bevelen, gelasten, laten doen, ook dikwerf gebruikt in de beteekenis van verzoeken het een of ander te doen, en van iem. zenden; *měnjoroekkan*, hetzelfde en

ook iem. zenden; *soeroehan*, zendeling, gezant, ook last, bevel; *děngan soeroehan*, op last, op bevel van; *soeroehměnjoroeh*, over en weêr bevelen of zenden; *pěsoeroeh* en *pěnjoroeh*, boodschapper, bode, zendeling, apostel, last; *děngan pěnjoroeh*, op last van, *Pěl. Djin.* en *děngan soeroehnja*, id.; *koerang-koerang disoeroeh*, *lěbih soeka sěndiri*, minder omdat men gelast wordt, dan wel omdat men zelf gaarne wil, *B. R.*

سوراه *soerah*, *Arab.* hoofdstuk van den koran, waarvan er 114 zijn, die elk haar eigen naam hebben, als de *soerah* van *Jozef*, van *Noach* enz.; *soeratoe'lfatihah*, de naam van de eerste *soerah.*

سوراة *soerat*, zie **سوراة**.

سوراي *soerai*, hoofdhaar, alleen van *Vorsten*, de manen van een paard; *měnjorai*, netten van de vederen, zooals de vogels doen met hun bek; scheiden, van of uit elkander doen, b. v. *měnjorai api*, het vuur uit elkander doen om het te laten uitgaan; *běrsorai*, ook zich verspreiden van volk, b. v. *hari pon sianglah, didapatnja orang itoepon soedah běrsorai*, toen het dag was geworden bevond hij, dat het volk zich reeds verspreid had, *P. Dj.*; zie ook *oerai* en *oesai.*

سوري *soré*, *Jav.* achtermiddag, avond, = *pětang*, zie ald. *kěmbang*, *soré*, *Jav.* de jalappeplant.

سوري *soeri*, = *soewari*, zie *pěrmaisoeri* of *prameswari.*

سورين *soerian*, *I. verb. Ned.* sergeant.

II. Zie *soeren*.

سورية soeriat, = شام, zie ald.

سوسوت soesoet, afnemen, verminderen, slinken, ook van een leger, R. Chaib., en van groente onder het koken; vermageren, langzaam minder worden van een schuld door gedeeltelijke afbetaling.

سوستي soewasti, Skr. zegen, zegening, welzijn, geluk.

سوسور soesoer, I. rand, zoom van iets, doch niet van naaiwerk; *s. pantai*, de kust; *s. hoetan*, de rand van een bosch; *s. tembakau*, tabakspruim tusschen de lippen, gebruikt om die daarmede af te vegen als ze door het betelkauwen bevuild zijn; *s. galoer*, geslachtsboom, stamboom, zie *galoer*; *mënjoesoer*, langs den rand of zoom van iets gaan; *bër-lajar mënjoesoer pantai*, langs de kust zeilen; *mënjoesoer galoer*, iets van het einde tot den oorsprong volgen, b.v. eene gebeurtenis; *soesoeran*, leuning; *soesoeran tangga*, trapleuning; *tali soesoeran*, valreep. Ook schijnt *mënjoesoer*, opnemen van een kleed of slip te beteekenen, b. v. *ija mëmbaiki dëstarnja dan mënjingsing tangan badjoenja dan mënjoesoer poentja tëlang kainnja*, H. Boedj. op twee pll.

II. in het Palemb. = *soesoet*, en *angsoer*; *pënjoesoer*, betaling in mindering v. e schuld. Zie ook *angsoer*.

سوسغ soesang, I. bok of kromhout onder aan den mast, waarin men de opgerolde zeilen, boomen, haken enz. legt, = *tandoek-tandoek*, z. ook *sangga*.

II. = *songsang*, zie ald.

سوسغ soesoeng; *pënjoesoeng*, bode om iem. te roepen of af te halen; b. v. *karëna datang ini*, want de bode van de Vorstin der fériën is reeds voortdurend hier gekomen, Hik. Indra Mëng.; *mënjoesoeng*, iemand afhaken b. v. *sa-tëlah sampai kahalaman*, *langsoeng radja Dewa Sjah datang mënjoesoeng*, op het voorplein gekomen, ging de Vorst D. Sj. regelrecht tot haar, om haar af te halen. Sj. Sël. Dal. Zie ook *songsong*.

سوسو soesoep, ergens onder geschoven of gekropen, splinter in iets; *mënjoesoep*, ergens onder kruipen; *soesoep-sasap*, overal onder wegkruipen, zooals ratten, die overvallen worden; *mënjoesoepkan*, iets ergens onder steken of schuiven.

سوسق soesoek, pen, die ergens in gestoken wordt, steken in iets; *soesoek sanggoel*, haarpen; *bërsoesoek-soesoek*, zich ergens tusschen dringen, b. v. *bërsoesoek-soesoek dan bërtindih-tindih*, elk. verdringen en verdrucken, Pel. Djin.; zie *toesoek*.

سوسق sosok, I. lis, oog, knoops-gat, schuif of holle zoom, waardoor de stok komt om iets op te spannen, ook *sosok pëlipit*.

II. taillesnede, beloop van een vaartuig; *sosok toeboeh*, lichaamsgestalte, statuur, b. v. *sosok toeboehnja mëngikoet bonda*, zijn gestalte geleek die zijner moeder, Mans. Sj. Goemp.; *mënjosok*, het geraamte van een vaartuig, gebouw of vesting opzetten, een

vaartuig op stapel zetten, een versterking aanleggen.

III. *sosokan*, Soend. een van bamboe gevlochten mandje, dat in een ander sluit.

سوسل **SOESOEL**; *mənjoesoel*, achterna loopen, achtervolgen om iets of iemand in te halen.

سوسو **SOESOEN**, in geregelde volgorde op, in of naast elkander geplaatste voorwerpen, die bij elkander behooren, stapel, stel, b.v. van doozen, presenteerblaadjes, mandjes, potten, kommen, schalen van verschillende grootte enz.; de planken huid van een vaartuig, b.v. *Bëndahara mëlëtakkan soesoen dan loenas*, de rijksbestierder legde de huidplanken en de kiel aan, H.T.; *rantang soesoen*, een stel mandjes boven elkander, waarin gereedgemaakte spijzen worden gedragen; *boenga soesoen*, dubbele bloem; *sirih soesoen*, twee bételbladen op elkander; *soesoen këlapa*, e. s. v. bloemdragende struik; *bërsoesoen*, gestapeld, aan een stel, bij stapels of stellen, samengesteld, ook opgelegd van plooiën, zooals bij e. overhemd; *dzatnja tiada bërsoesoen*, zijn Wezen heeft geen tweede, die er een stel mee vormt, van de eenheid Gods gesproken; *mənjoesoen*, tot stapels of stellen op, in of naast elkander zetten, ook bij elkander nemen, b.v. *maka kaki koedanja kaëmpatnja baginda soesoen, maka diloeitarkannja doewa bëlas dëpa dja-oehnja*, zijne Hoogheid nam zijn paard bij de vier pooten en wierp het twaalf vademen ver weg. Am. Hamz.; *simë-*

njoesoen alam, de werelddrager; *m. papan*, de planken aan den wand van een huis of aan den romp van een vaartuig bovenelkanderaanspijkeren; *m. pëlëpah*, uitspruitsels krijgen aan weerszijde van den hoofdstengel, van het rijstgewas; *ijalah mənjoesoen djari nan sapoeloeh mëndjoendjoeng tapak kaki toewankoe?* H. Sj. Djil. p. 17, met de aaneengesloten tien vingers (dus met beide handen) legde hij de voetzolen des Vorsten op zijn hoofd? *mənjoesoekan përkataän*, woorden op elkander stapelen.

سوسو **SOESOE**, borst eener vrouw, mam, uier; *soesoe sari*, zie bij *sari*; *ajar-soesoe*, ook alleen *soesoe*, melk; voor zog ook alleen *ajar*, b.v. *maka soesoe bondanja pon tiada bërajar*, de borsten zijner moeder nu hadden geen zog, Dj. Lang.; *bëlom lagi bëkoe ajar soesoe iboenja*, voor ons: hij is nog niet eens droog achter zijne ooren, H. Am. Hamza; *mata soesoe*, de tepel; *dapoer soesoe*, zie bij *dapoer*; *soesoe koeboeng*, e. s. v. gezwel onder de okselen; *saoe-dara soesoewan*, zoogbroeder of zoogzuster; *anak soesoewan*, zoogkind; *ajar soesoewan*, melksap in planten en vruchten; *mənjoesoe*, zuigen, aan de borst zijn; *tidak ija maoe mənjoesoe pada iboenja*, hij wil bij zijne moeder niet aan de borst; *sama soesoean dëngan*, dezelfde min of zoogster gehad hebben met; *mənjoesoë*, zogen; *mənjoesoekan*, te zuigen geven; *pë-njoesoe*, zoogster, min, ook e. s. v. witte, zoete aardvrucht, die rauw gegeten wordt = *sëngkoewang*; *karbau poenja*

soesoe, *sapi poenja nama*, de melk is v. den buffel, de koe heeft den naam, Sprw.

سوسة soesah, moeite, last, zorg, moeielijk, lastig, moeilijke zaak; *hëndak mēmboenoh oelar itoe soeatoe soesahkah*, om die slang te dooden is dat zoo'n moeilijke zaak? B. Ramp. 29; *mēnjoesahkan*, het iem. lastig of moeielijk maken, bemoeielijken, Prab. Dj.; *mēnjoesahi*, verdriet, moeite aandoen; *bērsoesah*, zich moeite geven, zich moeielijk maken; *djangan bērsoesah-soesah*, doe geen moeite, maak het u niet lastig; *kasoesian*, in moeite of last zijn, moeielijkheid, waarin men z. bevindt; *kasoesian hati*, droefheid, verdriet, zwaarmoedigheid, treurigheid. Het is het tegenovergestelde van *senang*.

سوسة soesoeh, groote doorn zooals aan sommige boomen, natuurlijke spoor van e. haan, groote houten pen in de stijlen van een huis om er een balk op te leggen; volgens d.l.Cr. ook duim, duimijzer, herre; en M. iets dat gekromd of haakswijze gemaakt is; *soesoeh* en *pēnjoesoeh pērahoē*, hooge voor- en achterstevēn. Volgens H. T. is dit *pēnjoesoek*.

سوغي soewang, gemakkelijk, licht, zonder moeite; *soewang ta' soewang*, hetzij gemakkelijk of niet; *tali tiga lēmbār ta' soewang-soewang poetoēs*, e. dieldraadsch touw breekt zoo licht niet, Sprw.; *soewang-soewang marah*, licht boos worden.

سوغي soewoeng, Jav. ledig, eenzaam, onbewoond, verlaten, = *soenji*.

سوغي soenga-soenga; *daoēn s.s.* Batav. e. s. v. bladen, die als specerij soms in de kerry gedaan worden.

سوغي soengoet, I. knevel, voelhoorn; *harimau binatang jang bērsengoet*, de tijger is een dier met e. knevelbaard. M.

II. *bērsengoet-soengoet*, pruttelen, mopperen, grommen, murmureeren.

سوغي soengar, kwasterig, geaffecteerd in kleeding en manieren.

سوغي soengil, gedeeltelijk uitsteken, zooals een pruimpje tabak uit den mond, v. d. W.

سوغي soengoe, I. drol, uitwerpselen, stoelgang van e. mensch, b.v. *ditatapinja tilam itoe, soengoe orang tērlaloe boesoek bāoenja*, de matras nauwkeurig beschouwende was daar iemands drol, die erg stonk. B. Ramp. bēs. 313. Zal wel met II in verband staan.

II. Jav. en Mēn. hoorn; *soengoe badak*, hoorn van den rhinoceros, zie *tjoela*.

سوغي soengai, rivier, ook eigen vaste goederen, gebied, land; *anak soengai*, riviertje, beek; *soengai simpang*, zijtak eener rivier, beek, R. Pasai 61; *kasoengai*, beleefde uitdrukking voor: zijn gevoeg doen, onderscheiden in *kasoengai bēsār*, e. groote boodschap doen, en *kasoengai kētijl*, een kleine; *kasoengai oedang-oedang*, e. s. v. dysenterie; *didalam soengainja sēndiri*, in zijn eigen gebied, op zijn eigen landgoed. Facs. 14; Sadj. Mal. 43.

سوف soewap, hap, bete, mondvol, v. spijs; fooi, steekpenning, geschenk ter omkoop; *makan soewap*, zich laten omkopen, zich met geld laten stoppen; *mənjoewap*, bij hapjes in den mond stoppen, op die wijze voeren, mesten, omkopen, een gat stoppen door er een stuk in te zetten; *makan mənjoewap dĕngan tangan*, bij het eten de spijs met de hand in den mond stoppen; *mənjoewapi*, overdrachtelijk: wat mest leggen bij de uitgeplante rijstplantjes; *bĕrsoewap-soewapan*, elkander het eten in den mond stoppen, elkander voeren; *soewapan*, gekorven, geschaard, schaar dig, = *soembing*, M. en R. v. Eys.

سوفق sopak, e. s. v. huidziekte, inz. aan handen en voeten, waarbij de huid doorboord en schubbig wordt, psoriasis. Mĕn, id. en ook: gebroken, gescheiden, afgebroken, b.v. van een handvat, oor, steel enz.

سوفن sopan, ingetogen, bescheiden; *di-sopani*, ingetoomd, bedwongen worden; *koesopani*, ik ontzie ze, ik spaar ze; *kasopanan*, bescheidenheid, ingetogenheid, H. Groel.; *boeroeng sopan*, een der namen van den paradijstvogel, M.

سوفو sopo, een der namen v. d. paradijstvogel. d.l.Cr. volg. M. *sopan*.

سوفه sopoh; *mənjojoh*, schrijdelings dragen. Zie *sompoh*.

سوفی sopi, verb. Ned. zoopje, borrel; *sopi pahit*, bittertje; *sopi manis*, liqueur.

سوفی soepai, Bengaleesch soldaat. Verb. van *sipahi*. Zie ald.

سوک soewak, kleine bocht of inham; s. *kapala*, voorwandsbeenhoek; *mənjoewak*, de kleine bochten of inhammen invaren.

سوک sowek, scheur, gescheurd, van lijnwaad; *mənjowek*, scheuren; zie *kojak*.

سوک soeka, I. Skr. genegen, genoeg, vreugde, verheugd, gaarne hebben of doen, houden van, welnemen, goedvinden, tevreden zijn met; *dĕngan soeka hati*, gewillig, vrijwillig, bereidvaardig, gaarne; *soeka toewan kami bĕri*, wat mijnheer maar begeert zullen wij geven, B. R. bĕs. pag. 8; *masing-masing dĕngan soekanja*, ieder naar zijn lust of genoeg; *mənjoekakan*, vreugde verschaffen, verblijden; *disoekakan sakali-kali*, er geheel in berusten, b.v. *soedahlah dĕngan oentoeng toewankoe, dinoegrakan dewata moelia raja; baiklah disoekakan sakali-kali*, dat is zoo het lot, Uwe Majesteit, door de groote en heerlijke goden toebedeeld; het beste is er zich geheel aan te onderwerpen er geheel in te berusten, het geheel over te geven. B. Ramp. bĕs. 184, zie II; *m. hati*, genoeg geven, tevreden stellen; *mĕmpĕrsoekakan*, vreugde doen hebben of doen smaken; *pĕrsoekakanlah hatimoe*, wees welgemoed, R. Ch.; *kasoekaän*, vreugde, blijdschap, genoeg, genoegens, geneugten; *tanda kasoekaän*, bewijs of teeken van welgevallen; *bĕrsoeka-soekaän*, zich samen verheugen; zie ook *soekatjita*, سکاچیت.

II. Jav. toestaan, geven, over-

geven; *měnjoekakan*, iets geven, = *měmbërikan*.

III. naam van een boom met welriekend hout.

سوك *soka*, = *angsoka*, zie ald.

سوكات *soekat*, I. inhoudsmaat voor droge en natte waren, inhoudende 4 *gantang*, zie ald.; *měnjoekat*, daarmede meten, ook met andere maten meten, b.v. *disoeroehnja soekat dëngan gantang*, Sadj. Mal. p. ۳۵۸ hij beval het te meten met een *gantang* (vijfkopsmaat?); *soekatan dan timbangan*, maten en gewichten; *bërsoekat darah bërtimbang daging dëngan*, bloed meten en vleesch wegen met, fig. uitdr. voor: op leven en dood het wagen met, z. meten met, e. duel op leven en dood aangaan, Mes. Kag.

II. onder voorwaarde, mits, ten ware, tenzij, slechts als, b.v. *soekat koetjajirkan namanja bëharoelah poewas hatikoe*, slechts als ik zijn naam heb ruchtbaar gemaakt, zal mijn gemoed eerst voldaan zijn; *soekat dikaroeniakan radja, bëharoelah bolih*, slechts als de Vorst het vergunt, dan eerst mag het, M. S.

سوكار *soekar*, moeielijk, lastig, zwaar; *kasoeakaran*, moeielijkheid, in moeielijkheid zich bevinden; *hâl kasoeakaran*, moeielijke omstandigheden; *měnjoekarkan*, bemoeielijken; *soekar ditjèhari*, moeielijk te zoeken, voor ons: moeielijk te vinden, ze moeten met een lantaarntje gezocht worden, H. Abd. p. 146.

سوكور *soekoer*, verb. van شكور, zie ald.

سوكڠ *sokong*, I. stut, schoor, schuine paal tot steun, stok of boom tot steun van een zeil enz. = *toembak sagang*, zie ald.; *lajar sokong*, zeil met zulk een schoor; *tangga sokong*, een paal met inkepingen, dien men schuin tegen iets zet om het te beklimmen; *měnjokong*, stutten, schooren, ook iem. ondersteunen; *sokong-sokong*, steunbalken.

II. *měnjokong*, met een kleurstof bestrijken van iemands gelaat, inzonderheid met houtskool als onteerende straf, v. d. W.

سوكڠ *sokak*, e. s. v. boom, overeenkomende met de *měnindjau* en van welks bast touw wordt vervaardigd; zie *soka*.

سوكم *soekoem*, e. kleur van honden, nam. geel met zwarte plekken of een zwarten snoet, C. en S.

سوكن *soekoen*, de broodboom, *artocarpus incisa*, ook de broodvrucht; soorten zijn: *s. kapas*, zonder en *s. bidji* of *koeloer*, met pitten.

سوكو *soekoe*, poot, been; vierde deel, afzonderlijk; *tiga soekoe*, drie vierde; *sasoekoe djam*, een kwartier uurs; *sasoekoe roepiah*, een kwart gulden, een kwartje; *sasoekoe rejal*, een halve gulden, lett. $\frac{1}{4}$ rejaal; *sasoekoe êmas*, een goudtientje, beschouwd als $\frac{1}{4}$ van een doublon; *bërsoekoe toenggat bërdiri di-atas batoe tërhampar*, met één been stond hij op een platliggenden steen, H. Asm. Dj.; *soekoe kalimah*, lettergreep; *s. nëgari*, stadskwartier; *s. bangsa*, volks-

stam; s. *sakat*, volksstam met zijn plichten en voorrechten; *tiga boewah soekoe*, drie volksstammen; *səgalajang bərsamaūn səgala soekoenja*, al wat uit gelijke deelen bestaat; *pəsoekoewan*, de Mohammedaansche bewoners der eilanden van het Rijk Lingga, daar die nog al scherp in stammen onderscheiden zijn; *soekoe* ook: deel, onderdeel, afzonderlijk deel, gedeelte; *doedoek bərsoekoe-soekoe*, b.v. *ditoenggoe siti Maja Praboe, doedoeklah ija bərsoekoe-soekoe*, Sj. Səl. Dal. gezeten zijn in afzonderlijke troepjes(?); *tidoer dibilik soekoe*, slapen in een andere kamer, of liever in een afzonderlijke kamer.

سوكه *sokah*, flink, dapper, heldhaftig. Pad. bov.1.

سوكا *soga*, e. s. v. roode verfstof uit het plantenrijk, gebruikt voor het verven van kleedjes; de naam van een boom, welks bast als medicijn gebruikt wordt, v. d. W. *kain soga*, gebatikte kleedjes, die daarmede rood geverfd zijn.

سوكار *soegar; mənjoegar*, het hoofdhaar met de vingers kammen of in orde schikken, b.v. *bərdjalan pərlahan-lahan sambil mənjoegar ramboetnja dəngan tjanggainja*, Pr. Dj.

سوكانگ *sogang*, palissaden in eene sterk hellende richting, stormpalen; *mənjogang*, twee vaartuigen van elkander houden door middel van een stang, plank of iets dergelijks, waarvan een eind op elk der vaartuigen.

سوكوك *sogok; mənjogok*, met een wenk uitnoodigen om iets te doen, b.v.

om te gaan zitten of iets te gebruiken, Ibr. b. Chas.

سوكول *soegoel*, bedroefd, verb. v. het Arab. *sjoegról*, zie ald.

سوكون *soegoen; mənjoegen*, met kracht en herhaaldelijk iemands hoofd naar beneden duwen zonder dat het den grond raakt, bij het worstelen; *soegoen hantoe*, verward, in elkander gevlochten als haar. Sw.

سوكوه *soegoeh*, Jav. onthalen, tracteeren.

سوكه *sogeh*, iets willen doen, waartoe men niet geschikt is; knoeien.

سوكه *soegih*, Jav. rijk, gegoed, bemiddeld.

سوكي *soegi; mənjoegi*, peuteren, uitpeuteren, b.v. de tanden, de pit v. e. lamp enz.; *soegi landak*, de pennen v. e. stekelvarken; *sasoegi tēmbakau*, een pruim tabak, waarmede men de tanden afwrijft; *pəsoegi*, tandenstokertje, bestaande uit een takje aan het eene uiteinde tot vezels geklopt, waarmede men de tanden schoonpeutert, ook *kajoe pəsoegi; mənjoegi lidah*, de tong schrapen, M.

سول *soela*, Skr. spietspaal, scherp gepunte staak, waarop misdadigers gespietst worden; *mənjoelakan*, spietzen; *m. pada mata-pədangnja*, op de punt van zijn zwaard steken, van een afgehouden kop, R. Ch.; *tēmpat kasoelaän*, spietsplaats, S. Dz.; *tri-soela*, Skr. drietand, driepunt; *djoeroe soela*, de beul, die met het spietzen belast is, Am. Hamz.

سولت *soeloet*, modder = *loem-poer*, Max. moet *səloet* zijn, zie ald.

سولت soelit, I. verborgen, moeielijk te vinden, van een weg, plaats, geheim enz.; *těmpat soelit-soelit*, verborgen of ontoegankelijke plaatsen; *ratoe soelit*, gewaande Vorst, van wien het moeielijk is de vorstelijke afkomst na te gaan, b.v. *katanja: tamboeng lakoe ratoe soelit ini, ija poela hěndak mėlėbih daripadakoe*, zeggende: deze twijfelachtige Vorst gedraagt zich onbeschoft; hij zou nog meer willen zijn dan ik, Pr. Dj.

II, naam eener plant.

سولر soeloer, I. naar boven uitstekend, boven iets uitkomend of uitspruitend; verlengstuk, spruit, uitloop, steng, wortelspruit, b.v. *s. tiang*, steng van een mast; *s. gading*, verlengstuk van de spanten of inhouten, Mal. Sam. II : 247; *s. batang*, loten, die aan den stam uitkomen; ook spiraalvormige band om den kolom v.e. pilaar; *sirih bėrsoeloer*, een op bijzondere wijze gevouwen bėtelpruimpje, door vrouwen den mannen aangeboden ter aanknooping van een minnehandel; *soeloer-soeloeran*, kruipplanten, slingerplanten; *měnjoeloer*, voortkruipen v. planten, insecten, krokodillen, Pėl. Djin., kruipend klimmen zooals boonen en derg. wriemelen, wemelen in het water; *soeloeran* of *sėloeran*, Batav. waterleiding, om het water van de rijstvelden af te leiden. Zie ook *djoeloer*.

II. spion o.a. in de Sadj. Mal., zie *soeloeh*.

III. *soeloer-boeloer*, ongerijmd en onbetamelijk spreken. v. d. W.

سولغ soelang, I. *měnjoelang*, presentereen of toereiken van dranken, inz. sterke, om iemand dronken te maken; *bėrsoelang-soelangan* en *soelang-měnjoelang*, elkander telkens den beker toereiken.

II. aanslag van damp, walm, rook en derg.; *tėlaga soelang*, schoorsteen-tje boven een lamp, walmkapje, stookpijp enz.; *měnjoelang*, zich aanzetten van rook en derg. aanslaan.

سولغ soeloeng, eersteling, eerste; *anak-soeloeng*, eerstgeborene; *ajar soeloeng*, het eerste water uit een wattervat, put of wel; *boewah soeloeng*, de eerste vruchten v. e. boom of van het jaargetijde, de eerstelingen; *hak kasoeloengan*, eerstgeboorterecht; *hoedjan soeloeng*, de eerste regens, de vroege regens; *s. bėrboewah*, voor het eerst vrucht dragen; zie *loeng*. Men wil ons kroonprins met *poetėra soeloeng* teruggeven, doch dit drukt het volstrekt niet uit. Zie *těngkoe*.

سولغ soeling, I. fluit; *sėroeling*, flageolet; *bėrmaın soeling*, op de fluit spelen.

II. *měnjoeling*, welriekende olieėn of wateren uittrekken, overhalen.

سولف soelap, I. overgeslagen van een draad der schering door den inslag; zie *silap*.

II. goochelarij, tooveren door gezichtsbedrog; *toekang soelap*, goochelaar, ook *pěnjoelap*.

III. op elkaar gelegd, = *soesoen*, b.v. *daoen sirih bėrsoelap*, op elkaar gelegde bėtelbladen; *daoen soelap* = *daoen tampal bėsi*, zie ald.

سولق soeloek, I. godsdienstige afzondering van 40 dagen in de *soerau*, tot boetedoening voor begane fouten, zoowel door mannen als vrouwen, Pad. bovenl.

II. Jav. het gezang v. d. dalang bij het vertoonen v. d. wajang, b. v. *dan orang jang tahoe bërmain soeloek pëlëbagai lakoenja*, en zij, die de *soeloek* konden spelen, stelden zich op allerlei wijze aan, H. T.

سولق solok, geschenk bij wijze van hulp, bijdrage tot de viering van een feest, zoowel rouw- als vreugdefeest.

سولق solik, opschiklievend, pronkziek; *pësolik*, fat, pronker, Sj. Haris, ook nufje en niet altijd in een kwade beteekenis, b. v. *anak toemëng-goeng sangat pësolik mëndandan diri*, de dochter van den toemënggoeng was een erg nufje in het opschikken van zichzelf, Sj. Mans. Sj. Goemp.

سولم soelam, borduursel, geborduurd op een raam; *mënjoelam*, borduren op e. raam; *bërsoelamkan êmas*, met goud geborduurd; *toembak pëngawinan bërsoelamkan êmas kërontjong*, een staatsielans met bladgoud omwonden, H. Boedj.; *pënjoelam*, borduurster; *soelaman*, het geborduurde, borduursel; *soelam-mënjoelam*, allerlei borduurwerk maken, Bloeml. Zed. verh.

سولو soeloe; *mënjoeloe*, bespieden, verspieden, verkennen; *pënjoeloe*, verspieder, bespieder, spion, v. d. W. Zie *soeloeh*.

سولواتق soeliwatang, Boeg. titel

van hooge staatsambtenaren, eig. plaatsvervanger.

سوله soelah, kaal, kaalkop. Mën. id. en ook afgesleten v. kleeren, of v. d. schors van boomen; *lada soelah*, witte peper, daar deze van de schil ontdaan is.

سوله soeloeh, toorts, fakkel, pitje om bij te lichten, verspieder, spion (dit laatste is bij v. d. W. *soeloe*, het schijnt *soeloeh*, te zijn, want het komt 3 maal zoo voor H. T.; *soeloeh toenam*, Mën. fakkel door honiginzamelaars gebruikt; *mënjoeloeh*, bijlichten, met e. grooten fakkel visschen, op welks licht de visch afkomt; verspieden, komen stelen terwijl de bewoners slapen; *main soeloeh*, schermen, zwaardvechten; zie ook *soeloe* en *soeloer* II.

سوله soeleh, e. s. v. plant.

سولي soeli, = *ganda soeli*, z. ald.; *bibirnja hitam sëmërdoe soeli*? B. S. *orang soeli sêhadja bagitoe, orang arif makanja dapat*? I. P. In de Hik. Indra Mëng. komt *soeli* en **سولي** herhaalde malen voor als kleinzoon v. e. Vorst = *tjoetjoenda*. Zoo ook in de Hik. Korisj. Daarentegen staat op één plaats *soelit*, doch mogelijk is dit een schrijffout of een woordspeling, daar het hier een onecht kind geldt, z. *soelit*.

سوم soewam, lauwwat, van eenig vocht; *soewam koekoe*, zóó warm dat, als men er de vingers indoopt, men de warmte aan de nagels voelen kan, iets warmer dan bloedwarm.

سوم soema, e. s. v. zeevisch, die zeer traanachtig is.

someng, opspraak verwekkend, aanstoot gevend, ergerlijk, b.v. *dimata orang bēbērapa pērkarā someng itoe: ada someng pandangan, ada someng kalakoewan, ada someng pērdjalanān*, in de oogen der menschen zijn er vele aanstootgevende zaken als: aanstootelijk voor het gezicht, aanstootelijk van het gedrag en aanstootelijk van den wandol, B. R.

soemoer, Jav. put, waterput, = *pērigi*. Mēn. id.

somah, Jav. = *saroemah*, gehuwde, wederhelft, echtgenoot.

soenat, de besnijdenis, van het Arab. *سنة*, zie ald.

sonet, e.s.v. boom, die een goede guttapercha oplevert.

soenan, Jav. verk. van *soesoehoenan*, titel, aan abdiqueerende Vorsten gegeven.

soeh, I. beter *soehoe*, zie ald.

II. afvieren van een val, om het zeil of iets derg. naar beneden te doen komen.

soewah, I. beter *soewa*, evenals in 't Mēn. = *tēmoe*, zie *soewa*.

II. ooit, immer = *pērnah*; meestal komt het voor bij eene vraag of ontkenning; *bēlom soewah*, nog nooit; *adakah soewah*, is er ooit?

soehoer, Jav. *kasoehoer*, beroemd, vermaard, befaamd, berucht, van het Arab. *masjhoér*, zie ald.

soehoen, I. Jav. alleen in *sēkar soehoen*, de bovenste bloem van het hoofdtoisel eener bruid.

II. Jav. bidden, smeeken. Hiervan *soesoehoenan*, titel van den Vorst van

Soerakarta, tot wien men zijne smee-kingen richt, en *sinoehoen*, de aangebedene.

soehoe, levenswarmte, eigen warmte van het lichaam.

soewai, I. juist passen, even groot, van dingen, die op elkaar gelegd worden, ook b.v. van e. deksel op een doos, een spijker in een gat.

II. Eng. *sway*; *tali soewai*, hijschtouw.

soewé, Jav. laat, langdurig, = *lambat*, zie ald.

sojat, = *sojak*, zie ald.

soewita, Skr. dienen, de bevelen van een Vorst opvolgen, in dienst zijn, ondergeschikt zijn.

sawidji, Jav. één; van *widji* = *bidji*, Mal.

soewitjia, Chin. pomp met kleppen, d. l. Cr. pompe chinoise à chapelet.

soewir, zie bij *èlang*.

sojak; *mēnjojak*, verscheuren, zooals een wild dier doet, afscheuren, openscheuren, ruw afstroopen; zie *kojak*, *sajat* en *siat*.

soenji, Skr. ledig, onbevoond, eenzaam, verlaten, doodstil, zonder iets zijn, vrij van iets zijn; *soenji sēnnjap*, eenzaam en stil, eenzaam en verlaten, van eene plaats; *soenji daripada pēkērdjaün*, vrij van werk, zonder werk, werkeloos; *pē-rēm-poewan soenji daripada nikah dan idah*, vrouw die noch gehuwd is, noch z. in bijzondere omstandigheden bevindt; *tiada soenji*, niet ledig zijn van, d. i. bepaald voorzien zijn van, of niet

nalaten te, b.v. *tiada soenji ija mèm-bèri naṣihat*, hij liet niet na te vermanen; *pèrkataännja tiada soenji ija daripada tiga pèrkara*, de woorden zijn bepaald voorzien van drie zaken, Facs. 22; *bèrsoenji*, zich afzonderen, alleen zijn, in stille eenzaamheid leven; *bèrsoenji--soenji dirinja*, zich in de eenzaamheid terugtrekken, H. Nod. Sjah.; *kasoenjian*, eenzaamheid.

س **sih**, Jav. toegenegenheid.

Hierv. *kasih*, zie ald.

س **səhadja**, I. Skr. ook *sadja*, slechts, eenvoudig, alleen maar, dan maar; *bèrsəhadja*, eenvoudig, zoo maar; *dəngan bèrsəhadja-səhadja*, zonder plichtplegingen, zonder ceremonieel, onverrichter zake, b.v. *masakan ija maoe kəmbali bèrsəhadja-səhadja*, hoe zou hij onverrichter zake willen terugkeeren, Niem. bl. 4e dr. p. 79; *səhadja pon ditəlannja akoe ini, səhadja koebərilah ija tələn*, als het hem slechts te doen is om mij op te slokken, dan zal ik hem dat maar toestaan, Pəl. Dj.; *makin bèrsəhadja, makin manis-manis roepanja*, hoe eenvoudiger (gekleed), des te liever ziet zij er uit, Pr. Dj.; *mənjəhadjakan soerat dəngan səhadja-səhadja*, een brief zoo maar ontvangen, zonder ceremonieel; *toewan-toewan jang bèrsəhadja-səhadja*, gewone heeren, Sadj. Mal. p. 117.

II. opzet, in dezo beteekenis dikwerf *səngadja*, b.v. *dəngan səhadja*, opzettelijk; *mənjəhadjakan*, het op iets toeleggen, b.v. *mənjəhadjakan matinja*, het op zijn leven toeleggen;

mənjəhadjakan masak, het op rijpheid toeleggen, d. i. beginnen te rijpen, van vruchten; *səhadjakan*, uitloopen op, b.v. *kahidoepan kita didoenia səhadjakan mati*, ons leven in deze wereld loopt op sterven uit.

س **saharah**, e.s.v. groote kist, waarin men rijst bewaart, provisiekist met e. deksel, waarvan de eene helft vastgespijkerd is en de andere helft kan geopend en gesloten worden.

س **səhaja**, Skr. ook *suja*, dienaar, slaaf; ook in gebruik als pers. Vrnw. 1e pers. ik, wij, uw dienaar, wanneer men beleefd spreekt en als Bijw. v. bevest. ja, jawel; *səhajanda*, en de verk. *sanda*, hetzelfde in de hoftaal; *bèrsəhaja*, bij zijn spreken v. zichzelf *səhaja* gebruiken; *dipərsəhaja* = *dipərhamba*, die als dienaar of slaaf bezeten wordt, d. i. uw slaaf of dienaar. Sj. Madli. Zie ook bij *hamba*.

س **sahajan**, de naam van e. fabelachtigen vogel in de HSS.

س **sahda**, en *sahdoe*, Arab. schoon, bevallig, sierlijk. Soms *sədoe-sədoe* geschreven, zie *sahda*.

س **sahingga**, zie *hingga*.

س **sahlan**, Arab. wel bekomme het; *sahlan beka*, wel bekomme het u.

س **saham**, Ar. aandeel in den buit, portie, lot.

س **sahwat**, Ar. driesttal, drievoet, stoeltje met drie pooten, steenen bankje, R. Pas. Dul. 52.

س **si**, voorvoegsel, dat men voor eigennamen en bijnamen plaatst die eene hoedanigheid te kennen geven,

in de geringschattende, doch niet bepaald verachtelijke, beteekenis v. ons die, b.v. *si ali*, die Alie; *si pandjang*, die lange; *si pëntjoeri*, die dief, die schelm; *si anak mati diboe-noeh*, dat kind des doods; *siapa*, zie ald.; *si-anoë*, een zekere, N.N.

سي sia, I. *sia-sia*, ijdel, onnut, tevergeefs, onzin, zorgeloos, roekeloos, nonsens; *kasia-siaän*, ijdelheid; *disia-siakan*, verijdeld, verbeuzeld worden.

II. voeg tusschen steenen; *mënjia*, voegen, de voegen aanstrijken; volg. v. d. W. *sjar*, zie ald.

III. *sia-sia*, naam van een zout-watervisch. Volgens C. en S. e. s. v. zoetwatervisch.

سيارة sajarat, Arab. *bintang sa-jarat*, dwaalster.

سياسة siásat, Arab. straf, lijfsdwang; scherp onderzoek doen, inspanning bij werk, de Holl. 4^e dr. 347, 5^e dr. p. 293; *mënghabiskan si-ásat*, alle dwangmiddelen uitputten, aanwenden; *mënjiásatkan*, dwingen, kwellen, martelen.

سياء siapa, wie?, *barang-siapa*, al wie; *siapa pon*, wie ook; *tiada siapa*, niemand hoegenaamd; *siapa-siapa*, wie alzo. In de spreektaal op Java ook verkort tot *sapa* en daarvan *tëgor-sapa*, zie bij *tëgor*. Bij het vragen naar den naam v. iem. wordt steeds van *siapa* en niet van *apa* gebruik gemaakt, b.v. *siapa dinamakan anakda ini?* hoe zal dat kind genoemd worden? Mes. Kag.; *siapa namanja*, hoe heet hij, hoe is zijn naam? *më-*

njapa, iemand toespreken, vragen wie hij is, werda! roepen.

سياكف siakap, zie *kakap* II.

سيالغ sialang, bijennest; *sialang jang telah bërboewah*, een bevolkt bijennest; *s. boedjang*, een dat nog niet bevolkt is.

سيامغ siamang, I. e. s. v. langarmigen aap, volg. and. de groote, zwarte gibbon.

II. ook *pasir lotong*, mangaan-ijzer in den vorm van fijn, zwart zand, dat als strooizand gebruikt wordt. Wapens van mangaan-ijzer gemaakt zijn giftig en dus zeer gevaarlijk, v. d. W.

سيانغ sianang, naam van een zoetwatervisch.

سيب seba, Jav. zijn opwachting maken bij, verschijnen voor een meerdere, vóór hem zitten met de beenen gekruist onder het lijf = *mënghadap*; *paséban*, tweede of laagste estrade van een *balai* of gehoorzaal, die als een breede gang de *sëri-balai* omgeeft en waar de mindere hoofden links en de geestelijken rechts zitten; vloer vóór eene estrade.

سيبر sibar, aangezet zijstuk, aangebouwdstuk, neerhangend boordsel, aangenaaid rand; in 't Mën. ook okselschrooi en kruis in e. broek; *moe-kanja bërsibar*, zijn gelaat is uitermate vol, lett. heeft nog een rand bovendien.

سيبر siboer, kokosdop met steel, gebruikt als waterschepper; *tangan-nja diboewat siboer*, zij gebruikte hare hand voor waterschepper; *siboer ëmas*, zulk een schepper van goud; *siboer-*

siboer, glazenmaker, e. s. v. insect, dat over het water vliegende, telkens daaruit schijnt te scheppen.

سبوك sibook, druk, drukte, groote levendigheid.

سيت siat; *měnjiat*, horizontaal lappen afsnijden, b.v. van vleesch of visch, opensnijden van een boek, van elkandernemen of scheuren van platte dingen, die op elkander liggen of geplakt zijn, zooals papier, lijnwaad enz.

سويت sioet, klanknabootsend woord voor een suizend of fluitend geluid, zooals van een rotan, waarmede men door de lucht slaat; *měnjioet*, slaan met iets, dat zulk een geluid maakt.

سيت sita, I. dagvaarden, dagvaarding, het fransche citer.

II. afgekookt; *měnjita*, afkoken; *sitaän*, afkooksel.

III. Zie ستا.

سيت sitoe, samentr. van *sa* en *itoe*, daar; *disitoe*, aldaar; zie *itoe*.

سيتغ siting, e. s. v. vogel, C. en S. maar welke?

سيتق sitak, zak, bedelzak, valies.

سيتن sitoen, zwarte, verglaasde aarden pot met dikke buik en nauwen mond.

سيتن setan, satan, duivel, zie شيطان.

سيتو setoe, omzetting van *estoe*; Jav. in de HSS. meest *sětoe*, zie ald.

سيتي siti, Jav. land, grond, bodem = *tanah*.

سيد said, Arab. heer, Vorst, titel, die gegeven wordt aan Moehammed

en aan zijne afstammelingen. Zie *saijidani*, *saijidoena* en *saijidi*.

سيد sida; *měnjida*, snijden, lubben; *sida-sida*, de gesnedenen, eunuchen, doch in de HSS. soms ook als titel van hofbeambten, die gehuwd zijn en kinderen hebben, S. M. Skr. *siddha*, priester, geleerde, Maxw.

سيدان saijidani, Arab. twee heeren; *assaijidani*, de twee heeren, nam. Hasan en Hoesain, de beide zonen van Ali en Fatimah.

سيدت sidat, ring van leder of stof met een talisman er in voor den bovenarm.

سيدغ sidang, vergadering, gemeente; *sidang djoemáat*, vergadering van de gemeente der mohammedanen.

سيدغن b.v. *برسيدغن roepa kilat sěndjata*, Sj. Ind. Kës., zoo ook: *پرسيدغن përisai sakalian rata*, id. mogelijk *sidang* = *serang*, voor de oogen flikkeren of schemeren, zie ald.

سيدغ siding, I. e. s. v. net, gevlochten van rotan en gebruikt om er herten mee te vangen, v.d.W. Zie *riding*. Ook bij d.l.Cr. *siding*.

II. scherpe kant van iets, b.v. van een plank; zie *sanding*.

سيدق sedak, losse hoepel om den rand van trommen, tamboerijnen en ketelinstrumenten om het daarover liggende vel te spannen. Měn. *sadak*, id.

سيدق sidik; *měnjidik*, onderzoeken, doorsnuffelen, naspeuren; *sidik-měnjidik*, aan alle kanten onderzoeken; *sělidik*, zeer nauwkeurig on-

derzoeken; *sidik*, Mën. = *tjèrèdik*, slim, geslepen.

سیدکف sidakëp, Jav. de armen over de borst kruisen, een teeken v. grooten eerbied. Zie *dëkap*.

سیدنا sajjidoena, Arab. onze heer, komt dikwerf voor de namen v. Mohammed en de eerste kaliefen.

سیدی sidai; *mënjidai*, luchten van kleeren en derg., drogen zonder aan hitte bloot te stellen; zie *sadai* en *salai*.

سیدی sajjidi, Arab. mijn heer.

سیر sair, Arab. krijgstoelt, strooptocht.

سیر sira, I. *mënjira*, wentelen in iets kleverigs, b.v. gebak in stroop.

II. Jav. gij. Ook gebr. voor titels van aanzienlijke personen evenals in het Mal. *sëri* b.v. *sira Pangeran*, B. Ramp. p. 77.

سیر siar, I. voeg tusschen steenen; *mënjiar*, voegen, de voegen aanstrijken, soldeeren.

II. *mënjiar*, ijzer rood gloeiend maken. Mën. verbranden, in brand steken; *mënjiar-mëmbakar*, brandstichting, Oend. Djambi. Ook *siar-bakar*, id.

III. *mënjiar*, open neer wandelen, b.v. in een galerij, ook in e. hof, b.v. *bërsiar-siar koeliling taman*, Sj. Madl. Mogelijk is hierv. *pasiar*, wandelen, eene verbastering.

سیر sioer, I. links of rechts afwijken; meestal verbonden met *simpang*. Zie ald.

II. *sioer-sioer*, e.s.v. olieachtige, bedwelmende vrucht.

سیرت sirat, I. *mënjirat*, samenbinden, knopen, breien, een web weven van spinnen; *siratan gigi*, de rand van het tandvleesch, waardoor, naar het schijnt, de tanden aan elkaar verbonden zijn.

II. *siratan koekoe*, kloof in e. hoef; *siratan lëngan*, gekloofde, d.i. sterk gespierde, armen, R. Chaib.; *sërta ditikamnja koekoenja jang tadjam kapada siratan koekoenja radja gadjah itoe*, Pël. Dj.

III. Zie *serak*.

سیرت seret, I. Jav. *sered*, slepen; *mënjëret*, slapen; *lajar seret*, sleepzeil; *tërseret*, slepend, gesleept; zie *hela*.

II. Jav. gekleurde of vergulde rand om iets, kring of streep om iets heen, b.v. om een zonnescerm.

سیرت ? فرسیرتن ? e.s.v. wapen? b.v. *bërsilangan roepa فرسیرتن* Hik. Korisj.

سیرغ serang, wijd uit elkander van de mazen v. net- of vlechtwerk, opgespalkt v. de oogen. Mën. *serang pëmandangan*, staroogen, b.v. door het kijken in fel zonlicht, niet zichtbaar door het felle licht, dat op het voorwerp valt; *kaserangan*, de toestand van iem. die iets niet goed kan zien, b.v. als men in schuine richting op een glimmend bord ziet, zie *sërau*.

سیرغ serong, schuin, scheef, van de rechte lijn afwijkend, b.v. van een regel schrifts of een naad v. e. kleed; *bërdjalan serong*, uit de flank marcheeren, H. Abd. 116; *serong goenting*, schaar-scheef, d.i. van de ge-

wone richting O. W. of N. Z. afwijkend v. de lengte-as van een huis. N. Sum. Zie *boedjoer* en *lintang*; *seronghati*, onoprecht; *serong lipatnja*, scheef gevouwen; *langkah serong*, een zijwaartsche pas bij het schermen; *serong-mënjerong*, naar verschillende richtingen en bij afwisseling scheef; *kaïn serong*, een bijzondere wijze v. de *kaïn* om te slaan, zoodat de eene slijp wat langer hangt dan de andere; *serong*, ook schuin van de oogen, b. v. *matanja serong mêngarling manis*, Sj. Madli; *mëmandang dëngan mata serong*, van ter zijde aankijken, C. en S. Zie *boedjoer* en *lintang*.

سيرغ **siring**; *mënjiring*, behoedzaam het bovenste afscheppen van vochten, die men heeft laten bezinken; *mënjiring kapala soesoe*, de melk afroomen.

سيرف **sirap**, I. aan één kant opgelicht, zooals b. v. een dakpan door den wind, opengaan van het hart, dat door iets bekoord is.

II. Jav. houten dakbedekking e. s. v. kleine plankjes, waarmede men daken dekt, = *atap papan*.

III. Jav. *sirëp*, middel door dieven en anderen aangewend om iemand in slaap te brengen, meestal een tooverformulier, dat opgezegd wordt, b. v. *maka dibatja dalang Tjita Patëra sirap adji, laloe ditioepkan pada orang jang doedoek itoe, maka samoewanja pon habis tidoer bërkaparan*, en door den wajangspeler Tjita Patëra werd het slaaptooverformulier opgezegd, vervolgens blies hij op de lieden, die

daar zaten en allen zonder uitzondering lagen verspreid te slapen, Pr. Dj.

IV. stilstaan van het bloed, b. v. *tërsirap darah didada*, het bloed hield stil in de borst, gewone uitdrukking voor ontstellen, schrikken, Pad. Bov. I.

سيرف **siroep**? *maka dikënanakan siroep سيروف naga bëroekir-oekiran*, H. T. mogelijk *si roepa*?

سيرف **sirip**, vin van een visch; *bërsirip*, gevind, van vinnen voorzien zijn.

سيرق **serak**, in wanorde verspreid, verstrooid, van zaken, die bij elkander behooren, ook verspreid van een gerucht; *mënjerek*, in wanorde uit elkaar gooien, verstrooien, verspreiden.

سيرق **serok**, I. kleine inham of baai, zijtakjes eener rivier, ravijn; *serokan*, kanaal, waterleiding; *anak serokan*, duiker, kanaalsluis; *maka baginda sampai pada serokan nëgari Hindi*, S. M.; *maka Indra Poetra bëbërapa mëlaloei serokan dan bëbërapa mëlaloei soengai*. Ind. Poet.

II. ook *sero*, e. s. v. fuikachtig sta-ketsel van bamboe om visch te vangen.

سيرق **serek**, ontzien, tegen iets opzien, b. v. tegen een werk.

سيرم **siram**; *mënjiram*, sproeien, gieten; *siram bërkasai*, stortbad met welriekend water; *bërsiram*, z. baden van Vorsten; *mënjirami*, besproeien, begieten; *përsiraman*, badplaats voor Vorsten.

سيرن **seran**, I. naam van het eiland door ons Ceram genoemd.

II. streep in een kleedingstof, ge-

streept; *bërseran bėnang ėmas*, met streepen van gouddraad, H. T.

سيرو sero, zie *serok* II.

سيروکن serokan, kanaal, zie *sė-lokan* en *soesoekan*.

سيره serah, I. helder van kleur, b.v. van kleedjes. Mėn. rood; *serah toewa*, donkerrood, donkerbruin enz. = *merah*.

II. *sirah*, Jav. hoofd; *pėsirah*, districtshoofd of hoofd v. e. *marga*, in het Palemb.

سيره sirih, bėtel, e.s.v. klimplant, welks bladeren bij het bėtelpruimen gebruikt worden; *s. hoetan* de wilde soort; *s. tjarang*, de bladen van de loten, die zacht en malsch zijn; *s. kė-rakap*, de bladen van den stam, die droog en hard zijn; *s. kaki mėrpati*, sirihbladen met rooden steel; *s. masak*, klaargemaakte bėtelpruim, bestaande uit een sirihblad, besmeerd met wat natte kalk en daarin gevouwen een stukje arekanoot en een stukje gambir, daarnevens tusschen de lippen een pruimpje fijn gekorven tabak, ook *sirih satampin*, zie bij *tampin* en *gobek*, *s. lėlət*, klaargemaakte bėtelpruimen, die het bruidspaar bij den plechtigen omgang worden nagedragen; *s. bakik* = *s. hoetan*; *s. bėrsoeloer*, zie bij *soeloer*; *s. boewah*, e.s.v. plant, overeenkomende met de sirih, doch waarvan niet de bladen, maar de vruchten gekauwd worden; *s. kakap*, een soort met gele bladnerven en groote bladen; *sirih tanja*, Mėn. e.s.v. toovermiddel, waarbij men iem. in zijn slaap vraagt naar hetgeen men weten wil; *sirih*

pėrsėmbab, tot allerlei figuren gemaakte sirih, die bij een huwelijk wordt aangeboden, Sj. Sėl. Dal. ook *sirih pėnoeloeng* aldaar genoemd; *makan sirih*, bėtel kauwen, sirih pruimen, den bėtel gebruiken; *oewang sirih*, fooitje, zakgeld; *s. sakapoer*, ėn bėtelpruimpje; *sakapoer sirih lamanja*, zoo lang een sirihpruim duurt, tijdsbepaling, ongeveer tien minuten; *s. ădat*, de officieel gebruikelijke sirih, Hik. Boedj. Hik. Indr. Mah. Roep.; *s. pinang*, boete voor verwonding; *s. bėradjah*, b.v. *ada jang makan sirih bėradjah*, er waren er die bėtelbladen, beschreven met een tooverspreuk, aten, Sj. Merd. Zulke bladen worden ter genezing ook op wonden gelegd. Zie ook *kėnnja*.

سيره sirat, Arab. verhaal; *g*ang, koers, route.

سيره sirai, I. in orde, niet in de war, van het haar; zie *soerai*.

II. naam van een boom, behoorende tot de *mėdang*-soorten.

سيسر sais, Perz. stalknecht, rij-knecht, koetsier, alleen gebruikt in de Straits-Settlements.

سيسر sisa, Skr. overgebleven of overgelaten rest, overschot, overblijfsel, kliekje; ook het overschot v. e. leger of volk, de niet gesneuvelden. Ook in 't Jav. *sisa boenoeh*, overgeblevene uit een moord of slachting. Sadj. Mal. p. ۳۸۷; *mėnjisikan*, doen overblijven of overschieten, overlaten.

سيسر sisi, zie **سيسر**.

سيسر sisit, = *sisip*, zie ald.

سيسر sisir, Jav. kam, ook bij een

weefgetouw, egge, kamvormig onderdeel van een tros bananen; *sisir karap*, fijne kam, M. *boenga sisir*, e.s.v. bloem; *mənjisir*, kammen, eggen; *mənjisir tanah*, den grond harken of eggen; *mənjisir ramboet*, het haar kammen; *sisiran*, bij kammen, ook kammetje; *pəsisir*, Jav. het strand; *pərgi kapəsisir*, naar den wal gaan, door onze matrozen verbasterd tot „gaan pasagieren"! zie *sikat* en *pantai*.

سيسف *sisip*; *mənjisip*, tusschen iets steken, b.v. de kris tusschen den gordel; onder iets steken, inboeten v. planten om de gestorvene te vervangen; herstellen van vlechtwerk door nieuwe rotan of teenen, van een atap-pendak door atap op de beschadigde plaatsen tusschen te steken; *dipərsisipnja chandjar pada pinggang*, hij stak de dolk tusschen zijn gordel, Am. Ham. *kasisipan*, een splinter in het vleesch hebben zitten.

سيسق *sisik*, I. schubbe, van visch of andere dieren, harde schaal, zooals v.e. schildpad, krabbe enz., ook e.s.v. zeeschildpad, kleiner dan de *bəlimbing*, C. en S. *Chelonica imbricata*, die hetschildpad levert; *bərsisik*, geschubd, van schubben voorzien zijn, zulk een harde schaal hebben; *bərsisikkan emas*, gouden schubben hebben; *mənjisik*, schubben, van de schubben, den bast of de dorens ont-doen; *mənjisik ikan*, visch krabben of schubben; *mənjisik hajam*, de deugdzaamheid v. e. vechthaan naar de schubben aan zijn pooten beoor-deelen; *m. kəris*, hetzelfde van een

kris naar het damasceersel, dat bij schubben vergeleken wordt; *ikan sisik*, e.s.v. zeevisch met zeer dikke schubben; *pəsisik*, iem., die bekwaam is in het beoordeelen v. vechthanen, of van blanke wapens.

II. met een steen afgeslepen van de tanden, b.v. *giginja bəharoe bərsisik*, hare tanden waren pas afgeslepen met een steen. Pr. Dj. Volg. M. en and. *sisoek*.

سيسق *sisoek*, zie *sisik* II.

سيسل *sesel*; *mənjesel*, onthlooten door achteruit te stroopen dat-gene, waarmede iets bedekt is. v.d.W.

سيسخ *sisih*, verschuifbaar? Prab. Dj.; *mənjisih*, opzij gaan, b.v. om voor iem. plaats te maken; aan iets voor-bijgaan, zooals e. projectiel aan het doel, v.d.W. Zie *sisi*. Ook Sadj. Mal. p. 198 reg. 4 en 6 heeft *mənjisih* en niet *mənjisi*.

سيسي *sisi*, zijde of kant van iets; *sisi jang kaemasan*, de rechterzijde van e. Vorst, lett. de vergulde zijde; *disisi*, aan de zijde, naast; *doedoek disisi*, zitten naast iem. of iets; *təga bərsisi*, recht op zij aan zij; *djangan əngkau bərgərak dari sisikoe*, verroer u van mijne zijde niet; *doewa orang bərdiri disisinja*, twee mannen stonden naast hem; *bərsisi*, zij aan zij, naast elk.; *mənjisi*, opzij gaan; *mənjisi awan*, strijken langs de wolken.

سيغ *singa*, Skr. leeuw; *singa-poera*, leeuwenstad.

سيغ *siang*, I. dag, in tegenover-stelling van nacht, daglicht; schoon,

helder door opruiming; *maka hari-pon sianglah*, en het werd dag; *siang malam*, dag en nacht, volgens H. Abd. p. ۴۲ en ۴۹ *malam siang*; *mëm-përsiang*, uitkappen van een bosch, wieden van velden of tuinen, schoonmaken van bladgroente en bloemen, Ind. Poet; *kasiangan*, te lang, van slapen in den morgen, b.v. *kita tidoer ini kasiangan*, daar hebben we nu te lang geslapen! lett. door den dag overvallen, Pr. Dj.; *poetjat sapërti boelan kasiangan hari*, bleek als de maan door het daglicht beschenen, Hik. Dewa Ind. Mëng.; *tërsiangkan sëdikit dindingnja*, de wand was een weinig opengeraakt, zoodat het daglicht er door scheen, H. Gr.

II. *siang-siang*, e. s. v. roofvogel, die een dergelijk geluid laat hooren.

سینگ **sioeng**, I. fluiten, suizen ten gevolge van e. snelle beweging door de lucht, b.v. van een kogel.

II. Jav. slachtand, = *taring*. Ook de segmenten van knoflook of de partjes van oranje-appels en dergel. b.v. *dalam satoe bawang poetih ada banjak sjoengnja*.

سیفت **senget**, ook *singit*, naar één kant overhellen, b.v. van een muur, gebouw, balans, vaartuig, den schouder, het gemoed enz., schuin staan van een hoofddeksel, Sj. Ind. Kës.; van de lucht, b.v. *roepa oedara angkasa sëdoe-sëdoe senget*, Hik. Koris, het luchtgewelf scheen droevig neer te hangen; *mënjengetkan dëstar*, de hoofddoek schuin of op één oor zetten; *mënjengetkan bahoe*, den schou-

der nederbuigen; *m. kapal*, e. schip opzij halen om het te repareeren; *bërsengetan*, overhellen, schuin staan van vele voorwerpen; zie *sendeng*, *sërendeng* en *tjondong*.

سیغل **singel**, e. s. v. diadeem, alleen door vrouwen gedragen in de Pad. bovenl. Pist. Jav. hoofddoek = *ikat*.

سیف **saif**, Arab. zwaard, sabel, degén.

سیف **siap**, gereed, klaar; *siap akan bërlajar*, zeilklaar, Hik. Abd. p. 112 reg. 7 v. o.; *mënjiapkan*, gereed of klaar maken, ook *mënjiapi*, b.v. *maka disiap i akan siti Sjamah dëngan bëbërapa përhiasan*, en men maakte mejuffrouw Sj. gereed met allerlei versierselen, S. Dz., ook H. Riau I p. 16 reg. 2 v. b. *siapkan makanan*, spijzen gereed maken; *daoen siap-siap*, e. s. v. geneeskrachtige bladeren; *sëdjoek siap*, ijskoud.

سیفت **sipat**, het Arab. *şifat*, lijn, regel, afmeting, liniaal; *tali sipat*, richtsnoer, timmermanslijn; *mënjipatkan*, afmeten, beschrijven, een voorstelling van iets geven, Fasc. 29, zie verder *şifat*.

سیفت **sipoet**, algemeene naam voor eenschalige schelpdieren; *s. tjongkak* of *s. bëlandja Siam*, e. s. v. kleine katschelpen, die bij het *tjongkak*-spel worden gebruikt en op sommige kustplaatsen van Sijam ook als pasmunt worden gebezigd; *s. boelan*, een zeeweekdier met schoone, bruin-gevekte horenschelp; *s. pandjang*, id. met lange spiraalhoorn; *s. timba*,

id. met een horenschelp, die op een inlandschen aker gelijkt; *s. bĕlitoeng*, zeeslak; *s. lintah*, de gewone slak, die op de boomen leeft; *s. sĕrai*, de kleine huisslak; *s. gĕndang*, zee-weekdier met lange, smalle horenschelp; *s. batoe*, *s. lada*, *s. lada doeri*, *s. poĕteri*, *s. hoetan*, deze laatste met citroengele horenschelp; *s. binga*, met zeer groote, schoone horenschelp; *s. hinai*, met fraai rood en wit gevlamd horentje; *s. koeng*, met groote, getande horenschelp; *s. bĕlēdoe*, met geelachtige horenschelp, paars aan den kant; *s. apsil*, met geribde horenschelp; *s. kĕtim*, e. s. v. alikruikje; *s. rangkik mata datjing*, met fraai zwart en wit gevlekte horenschelp; *s. bĕlang sawah*, id. eenigszins anders geteekend; *s. hantoe laoet*, met groote, fraai bruin-gevekte schelp, welke de inlanders in een zuur leggen om haar geheel parelmoer te maken, door de europeanen wel als bloemenhangers enz. gebruikt; *s. gonggong djantan*, *s. g. bĕtina* en *s. g. boegis*, drie soorten met gevlekte en getande horenschelp; *s. bidji korma*, met e. glad horenschelpje, dat op e. dadelpit gelijkt; *s. boewah tanah*, met geribde schelp; *s. banang*, *s. djoreng*, *s. sanggoel*, welke laatste er uitziet als e. haarwong; *s. soesoe dara*, *s. pĕnggĕroes*; de kauri, welke voor het glanzen van kleedjes wordt gebezigd; *s. pasir*, *s. nipah*, *s. darat*, de tuinslak; *s. kilar*, e. soort, die door de Chineezen veel gegeten wordt; *s. djenggoet doejoeng*, e. soort die op Riouw in den handel wordt gebracht;

s. gewang, de parelmoerschelp; *koelit sipoet*, schelp, slakkehuis.

سيثت **sipit**, fijn gespleten, half gesloten van de oogen, zooals b.v. de Chineezen die hebben.

سيثق **sepak**, trap met voet of poot achterwaarts of opzij uit, trap of slag met den poot van paard, koe of ezel; *mĕnjepak*, aldus trappen of slaan; *bĕrdjalan mĕnjepak*, met naar buiten uitslaande beenen loopen; *m. sila*, met de binnenzijde van den voet schoppen; *m. singkoer*, met de buitenzijde v. den voet zijwaarts schoppen; *sepak raga*, e. s. v. balspel, waarbij e. van rotan gevlochten bal met den rechtervoet in de hoogte geschopt wordt.

سيقور **sipoe**, zedige beschaamdheid of verlegenheid uitdrukkend van het gelaat; *kasipoe-sipoewan maloe* en *maloe tĕrsipoe-sipoe*, zeer verlegen en beschaamd.

سيقورا **sipoa**, Chin. een rekenmachine met ringen.

سيثخ **sipah**, wanordelijk liggen, b.v. *barang-barang jang tĕrsipah*, goederen die in wanorde ergens nederliggen.

سيقي **sipi**, van het middelpunt af naar den kant toe; klein gedeelte v. een werk, dat nog te verrichten is; *mĕnjipi*, naar den kant toe gaan van al wat geschoten of geworpen wordt. Zie ook *tĕpi*.

سيقي **sipai**, I. Bengaleesch soldaat; beter *sipahi*, zie ald.

II. ook *simpai* en *tjipai*, zie ald.

سيفير sipir, Ned. cipier.
سيف سيق siak, I. waterdrager en aan-
 veger eener moskee, een op kosten
 der geloovigen levende arme. Mën.
 en Mal. id.

II. *siak-siak*, e.s.v. gras met wel-
 riekende wortels, die in de *doepa* ge-
 mengd worden.

III. de naam v. e. maleisch rijk
 op de Oostkust van Sumatra.

سيك sika, I. *badjoe sika*, het oor-
 spronkelijk Maleische baadje, v.d.W.
 Hiervoor geeft Abd. *badjoe tēkoewa*,
 op. Zie *sekaḳ*, waarmede v.d.W. het
 verward heeft.

II. hier; *disika* = *disini*, alhier,
 in gedichten, van *ika*. Mën. id.

سيكت sikat, kam, egge, schuier,
 borstel, boender; *sikat sēpatoe*, schoen-
 borstel; *s. ramboet*, haarborstel, ook
 kam; *pisang sasikat*, een kam, d.i.
 een onderdeel van een tros, bananen;
pandai sikat, borstelmaker; *mēnjikat*,
 kammen, schuieren, borstelen, eggen;
 zie *sisir*.

سيكف sikap, I. lichamelijke ge-
 stalte, postuur, houding; *bērsikap di-
 rinja*, zich in postuur stellen, soms
 fout voor *bērsiap*, zie *siap*; *mēmboe-
 wang sikap*, zijne gestalte goed of
 voordeelig laten uitkomen. Mën. *sigap*.

II. *badjoe sikap*, v. het Jav. *sikēp*,
 en *badjoe sikēpan*, e.s.v. nauwsluitend
 baadje, e. baadje met taille. Zie I.

III. Jav. dienstplichtige arbeider.

IV. *boeroeng sikap*, e.s.v. kien-
 dief of *hēlang*.

سيكق sekaḳ, I. Boeg. *badjoe
 sekaḳ*, baadje, reikende tot aan het

midden der dijen met knoopen aan
 de borst en mouwen; zie *sika* en *si-
 kap* II.

II. *orang sekaḳ*, een zwervende
 Maleische stam, die alleen in vaartui-
 gen verblijfhoudt en zich ophoudt bij
 de eil. Bangka en Bēlitoeng, zooals
 de *orang sēkanak* bij Lingga.

سيكل sikil, Jav. voet = *soekoe*,
 zie ald.

سيكو sikoe, elleboog, uitsprin-
 gende hoek, timmermans rechthoek;
s. tēga, rechthoek; *s. rēbah*, stompe
 of scherpe hoek, v.d.W.; *s. rēbah aloe
 lēsoeng*, middelmatig stompe hoek;
s. kēloewang, zigzag, ook een versier-
 sel bestaande uit hoeken, stomper
 dan die van *poetjoek rēboeng*, zie ald.
 en ook bij *dalima*; *sikoe-sikoe*, de
 kromhouten in een vaartuig, knie-
 houten, geweerwolf; *bērsikoe*, met e.
 elleboog, d.i. met gebogen arm; *bēr-
 sikoe toenggal*, met één arm gebogen
 of met één elleboog, een houding bij
 het bidden der boetedoeners of *orang
 bērtapa*; v.d.Tuuk wil het verbeteren
 met *soekoe toenggal*, op één been
 staan, doch alle teksten, die ik ge-
 raadpleegd heb, hebben *sikoe*, b.v.
sadēkap bērsikoe برسيكو toenggal,
 Mes. Prab. Dj. Pēl. Djin.; *mēmoeḍja
 bērat dan mēm bakar doepa istanggi,
 doedoek برسيكو toenggal sērta
 mēntjita Batara kala*, Mes. Kag.
 Seri Pandji Wil. Koes. NB. hier zit
 men er bij, hoe kan het dan op één
 been staan wezen?! *mēmoeḍja bēr-
 sadēkap برسيكو toenggal*, Mes. Prab.
 Dj. Zoo ook Hik. Asmara Pati. Als

het *soekoe* is wordt dit ook duidelijk geschreven en volgt er *bèrdiri* op, zie voorb. bij *soekoe*; *sikoe loeroeng*, hoek van een straat; *měnjikoe*, een hoek vormen, b.v. van een rivier of weg; zie ook *sèlekoh*.

سيكه *sekah*, I. van een flink voorkomen van een goede houding, zooals b.v. een flink militair. Ibr. b. Chas.

II. *sekah*, Jav. afvegen met een doek of iets dergelijks.

سيگر *sigar*, I. hoofdtooisel voor een bruidegom, bestaande uit een breeden, kostbaar bewerkten band.

II. Jav. gespleten, = *bèlah*, ook een halve duit.

سيگه *sigoeng*; *měnjigoeng*, zijwaarts stooten met den elleboog. Zie *sikoe*.

سيگه *segoeng*, bunsing, d.l.Cr. of *sègoeng*, dit is niet uit te maken.

سيگق *segak*, een fat of dandy, C. en S. = *begak*.

سيگق *sigek*, een gezegeld stuk v. d. Vorst = *soerat tjap*, C. en S.

سيگم *sigam*, dof gedruisch van een menigte menschen, die evenwel stil zijn, in de taal der *djindjang radja*, v.d.W. Deze opgave kan niet juist zijn, b.v. *djikatau baginda tërsëndja dimedan goemoeroehlah boenji sigamnja radja!* Het schijnt eer onder elk. praten te beteekenen. Het komt in de HSS. meermalen voor o.a. Hik. Korisj.

سيگي *sigi*, I. *měnjigi*, uitpeuteren, b.v. een pit van een lamp, gra-

veeren van kleinedingen, uitvorschen van een zaak.

II. fakkel van harshoudend hout. Mën. bamboespaanders als fakkel gebruikt.

سيگي *sigai*, I. dwarshoutjes of penñen in een paal aangebracht om het beklimmen daarvan gemakkelijk te maken; *tiang sigai*, paal met zulke dwarshouten, gebruikt voor ladder; zie ook *sènikai* en *toepai*.

II. *měnjigai*, gebreken aan iets vinden, aanmerkingen op iets maken; *endahnja tidak dapat disigai*, aan hare schoonheid zijn geen gebreken te vinden, Ibr. b. Ch. = *tjërètja*.

III. e. s. v. zee-schaldier, welks schelp vijf punten in den vorm van een ster heeft.

سيل *sial*, ongelukkig in zijne ondernemingen, tegenloopen, onheilspellend van gelaat; *orang sial*, ongeluksvogel; *sial dangkalan*, heel ongelukkig; *moedjoer dan sial*, meeen tegenloopen, M. S. *sialan*, ongelukkig, noodlottig.

سيل *sioel*; *bèrsioel*, fluiten met den mond, ook het fluiten van vogels en van een stoomfluit; *boeroeng sioel*, e. s. v. klein vogeltje; *měnjioel*, naar iem. of iets fluiten.

سيل *sela*, I. Jav. steen; *mèdang sela*, gekristalliseerd gips.

II. *sella*, Port. zadel; *toekang sella* zadelmaker; zie *pèlana*.

سيل *silā*, Skr. goed gedrag, zedelijk gedrag; *bèrsila*, op fatsoenlijke wijze, d. i. met onder het lijf gekruiste beenen, zitten; *měngalihkan silā*, op

eene andere wijze gaan zitten; *běrsila panggoeng*, of *b. angkat*, zitten met één been onder het lijf en het andere been op de tegenovergestelde dij, Prab. Dj.; *běrsila tangan*, met de handen op den schoot gelegd; *měnjilakan* en *měmpěrsilakan*, een aanzienlijk persoon uitnoodigen om iets te doen; *silalah* en *silakanlah*, wees zoo goed, als het u belieft, b.v. *silakanlah toewan masoek*, wees zoo goed, Mijnheer, en ga binnen; *silalah ambil*, neem, als het u belieft. Zie ook bij *alih* en *rapat*.

سیلان *sailán*, Perz. Ceilon.

سیلان *sajalán*, Arab. vlieten, vloeien, watervloed.

سیلت *silat*; *měnjilat*, pareeren van een slag of stoot met een wapen; *běrsilat*, schermen; *běrsilatkan kaki tangannja*, met armen en beenen pareeren, vechten; *silat-měnjilat*, elkanders stooten afweren, schermen. (Měn. *běrsilat kata*, toespelingen op elk. maken, elk. steken onder water geven; *měnjilat*, met overleg verriichten).

سیلت *siloet*, modderig van een weg, S.

سیلیر *silir*, Jav. zacht van den wind; *angin silir*, zacht koeltje; *angin silir-soemilir*, aanhoudend zacht koeltje; ook heen en wecr fladderen van iets b.v. *dilarikan koedanja silir-soemilir roepa lantjingnja*, Mes. Kag. deed zijn paard draven, zoódat zijn broek voortdurend fladderde; *silir-soemilir poentja saboknja dilarikan koedanja*, id., de einden van zijn sjerp fladder-

den door het doen draven van zijn paard; zoo ook Sj. Mans. Sj. Goemp.

سیلغ *silang*, schuin gekruist, zooals de striemen op den rug van e. gegeeselde, tweesabels ter versiering, v. de beenen, enz.; *maka kakinja pon těrsilang pada tangga pědang*, zijne voeten nu waren gekruist op een ladder van zwaarden, Ind. Poet. (Měn. twist, verschil, oneenigheid); *djalan silang empat*, kruisweg, viersprong; *silang-měnjilang*, elk. kruisen, van veel wapens, Sj. Mans. Sj. Goemp. *silang sělisih*, twisten en geschillen, twist en tweedracht. Měn.

سیلپ *silap*, I. gezichtsbegoocheling, kunstgreep. (Měn. verblind, duister, staroogend, b.v. als men in teschel licht komt); *silap djalan*, zich vergissen in den juisten weg, een verkeerden weg inlaan; *silap mata*, goochelaarj; *s. bilang*, vergissing bij het tellen, zich verkijken, vertellen; *orang běrsilap*, goochelaar; zie *soelap*.

II. voor het Arab. *chiláf*, fout, misslag, dwaling.

III. *měnjilap*, bloemwerk of bloemranden om het geschrevene teekenen.

سیلق *selak*; *měnjelak*, opzj schuiven, v. gordijnen, takken, kleeren om te ontblooten, opschorten v. e. kleed; *měnjelakkan*, iets opschorten; zie *singkap*.

سیلوک *siloek*, naam van e. s. v. boom.

سیلم *silam*, volkomen donker, zoodat men niet zien kan, het meest donkere gedeelte van den nacht, ook alleen duisternis, donkerheid, b. v.

sinar pon hampir bərganti silam, de stralen maakten plaats voor de duisternis, Sj. Ind. Kěsn. en niet schemerig zooals v.d.W. opgeeft. Zie *silau*.

سيلن **selan**, het eiland Ceilon.

سيلو **siloe**, aangedaan, geroerd, getroffen, gevoelig; *s. badan*, ijzen, kippevel krijgen; *měnjiloe kan*, doen huiveren. Měn. onaangenaam gevoel, b.v. als men een zaag hoort scherpen of de tanden gevijld worden, het wee gevoel als men den elleboog stoot, enz. Zie *peloe* en *rawan*.

سيلو **silau**, door licht verblind of schemeren voor de oogen; *mata silau*, verblind door het schelle licht; *mě-njilau*, tegen het licht inkijken met de hand voor de oogen; *pěnjilau mata*, oogklep, v.d.W. lijst geneesk. wrdn.

سيله **silah-silah**, verb. van het Arab. *silsilah*, zie ald.

سيله **silih**; *měnjilih*, vergoeden, goedmaken, herstellen. (Měn. id. en ook nog: vervellen, ruïen, verwisselen, in de plaats geven); *měnjilih roegi*, schade vergoeden, ook *m. karoe-gian*; *pědang silih*, eerezwaard, dat wegens verdiensten geschonken wordt; *silih mata*, wat alleen voor het oog gedaan wordt, b.v. een boete, die men later terug ontvangt; *měmakai silih-měnjilih*, dikwijls van kleeding verwisselen.

سيله **sèlèh**, Jav. neerleggen.

سيم **siam**, Siam, Siameesch; *boenga siam*, e. s. v. welriekende bloem, ook *boenga tongking* genoemd.

سيم **sima**, Jav. tigger.

سيمن **seman**, verhinderd, mis-

lukt door een ongunstigen invloed er op; *kasemanan*, bedorven, beschadigd, verongelukt, niet tot stand gekomen van een kooksel, baksel, brouwsel, niet tot ontwikkeling gekomen van eene uitslagziekte of bloedzweer.

سيمن **simoen**, e. s. v. gebloemd sits, afkomstig van Madras, waarvan men baadjes maakt en schaamgordels.

سيمه **semah**, bezweringsoffer, zoenoffer, offer tot afwering van booze geesten; *měnjemahkan*, iets als zoodanig offeren, Sj. Sult. Jahja.

سين **sen**, Ned. cent; ook gebruikt voor een dollar-cent ter waarde van 2½ cent Ned.

سين **sini**, hier; *orang sini*, lieden van hier, die hier thuis behoren; *sana-sini*, hier en daar; *kasini* = *kamari*, naar hier, hierheen, z. *ini*.

سين **senā**, I. Skr. leger; *senapati*, legerhoofd.

II. = *tjěnonok*, zie ald.

سينا **sina**, Arab. *toer sina*, de berg Sinai.

سينتن **siantan**, een van de Anambas-eil. in de Chin. zee.

سينر **sinar**, lichtstraal; *s. matahari*, zonnestraal; *běrsinar*, stralen v. de hemellichamen en edelgesteenten; *s. těrang*, dageraad; *běrsinarkan tjěhaja*, e. glans doen stralen of uitstralen; *běrsinar-sinarkan panas*, de stralen der zon weërkaatsen, Hik. Koris; *sinar-měnjinar*, van alle kanten stralen; *djalannja těrang disinari boelan*, zijn weg was verlicht, bescheenen door de maan. Bid. S.; *sinaran*, e. prachtig hoofdsiersel, bestaande in

vergulde bloemen, die kunstig bewerkt zijn en bijzonder door danse-ressen worden gedragen, R. v. Eys.

سينوھن sinoehoen, Jav. deaan-gebedene, v. *soehoen* met ingevoegd *in*.

سيو siau, genoegzaam bekoeld van vloeistoffen om er de hand in te kunnen steken, van heet ijzer om het aan te kunnen vatten; ook koortshitte, v. d. W. Mën. glimmend, glanzend, schitterend; glans, weerschijn.

سيوا sewa, I. huur, pacht, huur-geld, pachtgeld; *mënjewa*, huren van zaken, pachten; *sewa-tanja*, het onderfragen van een slapende om achter de waarheid te komen; *mënjewakan*, verhuren. Ook *mëmpërsewa* in gebr. b.v. Oend. Voor werkvolk beter *mëngopah*, van *opah*, loon.

II. = *seba*, zie ald.

سيوال sewala, Jav. = *seba*, zie aldaar.

سيوار siwar, = *siwah*. I. Zie ald.

سيوور siwoer, Jav. = *siboer*, zie aldaar.

سيوڪ sewak, e.s.v. rood, *kěsoemba*-rood.

سيوڪيا sajogja, zie *jogja*.

سيوول sewal, ongeluk, onheil, ramp-aanbrengend, onheilspellend van een droom, schadelijk van een geneesmid-del, v.d. W. Zie *sial*.

سيوومن sioman, zich bewust, tot zichzelf gekomen, ontnuchterd, bijgekomen uit eene bezwijming, uit dronkenschap of krankzinnigheid; *obat sioman*, middel om uit eene bezwijming weër bij te komen, het

tegenovergestelde van *obat behausj*.

سيوه siwah, I. = *siwar*, e. s. v. krommen dolk.

II. e.s.v. vogel; deze opgave be-rust alleen op de plaats in Niem. bloeml. 4^e dr. I pag. 97 door Pijn ge-given. Ik geloof dat hier de god *Siwa* is bedoeld, R. Chaib.

سيه siah; *mënjiah*, opzij strijken, b.v. van haar, dat in het gezicht hangt, opzij duwen van een stuk drijfhout, dat ons tegemoet komt. Mën. z. ver-wijderen, afdruipe; *mënjiahkan*, ver-drijven, verwijderen, weggagen, z. *ënnjah*; *siah-lajah*, opzij gaan en buk-ken door den wind, van hoog graan, enz; wankelen van een kind, dat nog niet goed loopen kan; *karëna hamba ini terbang hëndak mënjiah langit sakali*, want ik vlieg om den hemel meteen voorbij te strijken. Tam. ed Dar.

سيه sjoeh, woord, waarmede men honden of hoenders wegjaagt. Mën. id.

سيپو sinjo, jongeheer, ongehuw-de zoon van een Europeaan of daar-mede gelijkgestelden, van het Port. *senhor*.

سين sanja; in *bahwa-sanja*, ver-korte schrijfwijze van *bahwa sasoeng-goehnja*, voorwaar, waarlijk.

سپر sënjar, zie *sënnjar*.

سپر sënjor, zie *sënnjor*.

سپڻغ sënjap, zie *sënnjap*.

سپم sënjoem, zie *sënnjoem*.

سپمڻغ sënjangang, zie *sën-njangang*.

شاء **sjá'**, Arab. hij heeft gewild; *in sja' Allah*, zoo God wil; *ma sja' Allah*, hetgeen God gewild heeft.

شاباش **sjábásj**, Perz. goed zoo! braaf zoo! voortreffelijk!

شاعر **sjáir**, Arab. dichter.

شافعى **sjáféi**, naam v. den stichter van de sekte der sjafeïeten; ook sjáféitisch en sjáfeiet.

شاقول **sjákóél**, Arab. slinger v. een uurwerk enz.

شال **sjál**, Perz. sjaal, mantel zonder mouwen, zooals de Moh. bedelmonnikken dragen.

شام **sjám**, Arab. Syrië; meestal *běnoewa sjám*; *orang sjám*, Syriër; *sjámi*, syrisch.

شاه **sjáh**, Perz. koning, heerscher, Vorst; *sjaħ alam*, Vorst der wereld; *sjáhbandar*, havenmeester. Volgens de Oend. Mal. schijnt de *sjaħbandar* ook belast te zijn met het binnenbrengen der vaartuigen, en dat wel persoonlijk. Van een loodswezen is in de Mal. landen geen sprake; *sjáh mohrah*, een steen met bovennatuurlijke eigenschappen, die, naar men meent, wordt gevonden achter in den kop van slangen.

شاهد **sjáhíd**, Arab. tegenwoordig, aanwezig, getuigend.

شاهق **sjáhík**, Arab. de havik.

شاهين **sjahian**, Perz. de witte koningsvalk, de edelvalk.

شبهة **sjoebahat**, Arab. gelijkennis, overeenkomst, twijfel, onzekerheid.

شبي **sjabi**, Perz. hemd, nachthemd. Zie *sěbai*.

شبيهة **sjabiah**, Arab. die gelijk of gelijken, Boeng. Ramp. bės. en Sj. Madli.

شجرة **sjadjarah**, Arab. stamboom, geslachtsboom, genealogie.

شر **sjar**, Arab. slecht, slechtaard, boosaardig.

شراب **sjaráb**, Arab. drank, sterke drank, wijn, koffie, siroop.

شرافة **sjaráfat**, Arab. Hoogheid, titel voor hooggeplaatste personen.

شرب **sjarb**, Arab. drinken, rooken b.v. een sigaar.

شربة **sjarbat**, Arab. drank, drankje; in Indië een specerijachtige, verwarmende drank, de sorbet; *sjarbat banggi*, koppige sorbet, die dronken maakt, b.v. *diběrinjamineem sjarbat banggi*, *soepaja kaloewarlah sěgala rahasianja*, hij gaf hem koppige sorbet te drinken, opdat al zijne geheimen er uit zouden komen, B. R.

شرط **sjarat**, Arab. teeken, ken-teeken, kenmerk; document, bewijs, b.v. van eene bedevaart; aanduiding, wenk.

شرط **sjart**, Arab. voorwaarde, beding, voorschrift, reglement, instructie, *sjart djabatán*, instructie voor een ambt; *děngán sjart*, onder voorwaarde.

شرع **sjarā**, Arab. goddelijke wet; godsdienstige voorschriften; *pada hoekoem sjarā*, naar de uitspraak van het goddelijk recht. Sadj. Mal. p. 48. Zie ook bij *adat*.

شرف sjaraf, Arab. verhevenheid, hooge rang, uitstekendheid, adel.

شرق sjarak, Arab. zon, opgang der zon, zonlicht, het Oosten.

شهوة sjarah, Arab. begeerte, lust, inz. naar spijs.

شريعة sjariät, Arab. godsdienstige instelling, voorschrift, inzetting.

شريف sjarif, Arab. adellijke titel, inz. voor de nakomelingen van Mohammed.

شريك sjarik, Arab. makker, maat, deelgenoot.

شريكة sjarikat, Arab. deelgenootschap, inz. in den handel; *bërsjarikat*, voor gezamenlijke rekening handel drijven, gezamenlijk een werk verrichten.

شطر sjařar, Arab. zijde, bladzijde.

شطرنج sjařrandj, Perz. schaakspel.

شعبان sjābān, Arab. de achtste maand van het Moh. jaar.

شعر sjāir, Arab. *sjir*, poëzie, gedicht, in het Mal. bepaald heldendicht; ook soms gebruikt voor het spreken van personen van goddelijke afkomst H.B.; *bërsjāir-bërpëri*, snappen en praten van vogels, Pël. Djin. facs. p. 69; *mënjāirkan sjāir*, een gedicht voordragen, id. *pëngarang sjāir*, dichter, verzenmaker.

شعير sjēir, Arab. gerst.

شغل sjoegroel, Arab. bekommering, beslommering, drukte, zorg, bezigheid, angst. Zie *tjinta*.

شفاعة sjoefāat, Arab. voorpraak, tusschenkomst.

شفقة sjafakat, Arab. medelijden.

شك sjak, Arab. twijfel, achterdocht, ergernis; *tiada sjak lagi*, daar is geen twijfel meer aan; *tiada sjak barang sadzarah*, er is geen ziertje twijfel aan, Ibr. b. Chas.; *mënarohsjak*, twijfel koesteren; *sjak bërsjak*, van weerskanten geërgerd, Mal. Wet.

شكر sjakar, Perz. suiker = *goela*.

شكور sjoekóer, Arab. dank, dankbaarheid, jegens God, ook gebruikt als uitroep: Goddank! *mëngoetjap sjoekóer*, dankzeggen aan God.

شلال sjalād, naam v. e. persoon, Mak. R. 20. Wie deze persoon is?

شماطة sjamátat, Arab. leedvermaak.

شمس sjams, Arab. de zon, ook helder zijn, schitteren van den dag bij zonneschijn; *koetika sjams*, op klaarlichten dag als de zon in haar volle kracht is, H. Abd. 13. Zie *nóer*.

شمسية sjamsiat, Arab. zonne-, in samenstellingen, b. v. *tahoen sjamsiat*, zonnejaar; *hoeróef sjamsiat*, zonneletters, namelijk waarvoor de *l* van *al* wegsmelt, zie de gramm.

شمشير sjamsjir, Perz. zwaard, sabelbajonet.

شوال sjawál, Arab. naam der tiende maand van het Moh. jaar.

شهادة sjahádat, Arab. getuigenis; *kalimat assjahádat*, het woord der getuigenis, d. i. het Moh. geloofsformulier; *djari sjahádat*, de voorste vinger v. de rechterhand, lett. vinger der getuigenis.

شهیندر sjahbandar, Perz. havenmeester, zie bij *sjáh*.

شهد *sjahda*, zie *sahda*.

شهدان *sjahadán*, en, met nadruk, en ook, verder, voorts; volgens v.d.W. ontstaan uit *saha*, Jav. en *dan*, die beiden en beteekenen. Die gissing wordt bevestigd in de Hik. Koris, waarin het steeds *sahadán* is.

شهدو؟ b.v. *dan angkasa pon sjahdoe-sjahdoe?* Hik. Dewa Indra Mëng. Zie *شهد*.

شهر *sjahr*, Arab. nieuwe maan, maand.

شهرة *sjohrat*, Arab. roem, faam, beroemdheid, vermaardheid.

شهوة *sjahwat*, Arab. begeerte, lust, inz. tot den bijslaap; de teel-deelen.

شهيد *sjahíd*, Arab. getuige, geloofsgetuige, martelaar; *mati sjahíd*, als getuige, d. i. als martelaar voor het geloof sterven, inz. sneuvelen in den krijg tegen de ongelooigen.

شي *sjai*, Arab. ding, zaak; *sjai lillahi*, zaak die God toebehoort, wijlen, zaliger.

شيب *sjajib*, *asjaib* en *sjaiba'*, Ar. iemand, die witte haren heeft, grijsaard, een grijze.

شيخ *sjaich*, Arab. adellijke titel, gegeven aan de afstammelingen van Mohammeds helpers; lett. eerwaardig man, grijsaard, geleerde, oudste, aanvoerder, gids.

شيطان *sjaitán*, satan, duivel, booze geest; *kasjaitánan*, v. den duivel bezeten, Hik. Tjik. Wan. Pat. = *kamasoekan sjaitán*, *dirasoek sjaitán* en *diharoe sjaitán*.

صابون *šábon*, Arab. zeep; wit v. steengoed, b.v. *pinggan šábon*, witte schotel; *orang šábon*, albino.

صابي *šábi*, Arab. Sabaeër, reneegaat, apostaat.

صاحب *šáhib*, Arab. heer, eigenaar; *šáhiboe 'lhikájat*, de eigenaar van het verhaal, d. i. de auteur; door de Maleiers overgezet met *jang em-poenja tjëritëra*.

صادق *šádik*, Arab. waarachtig, oprecht, rechtvaardig.

صافي *šáfi*, Arab. helder, klaar.

صالح *šálih*, Arab. vroom, rechtschapen, braaf man.

صالي *šáli*, Ar. verhit, verwarmd, verbrand door vuur. Zie *salai*.

صبح *šoeboeh*, Arab. dageraad; *sëmbahjang šoeboeh*, het morgengebed, het eerste van de vijf verplichte gebeden.

صبر *šabar*, Arab. geduld; *mënšabarkan*, geduld met iets of iem. hebben, oefenen, verdragen; *pandjang šabar*, lankmoedig.

صبي *šabi*, Arab. jongen, knaap.

صبيان *šoebján*, Ar. meerv. van *šabi*, knapen; *moealim šoebján*, schoolmeester, onderwijzer van knapen.

صح *šah*, Arab. geldig, in orde, echt, betrouwbaar, netto; *chabar jang šah*, een betrouwbaar bericht; *mënšahkan*, collationeeren, in orde brengen; v. e. kind, echten, adopteeren.

صكابه *ṣaḥābat*, Arab. vriend; *bērṣaḥābat dĕngan*, bevriend zijn met; *ṣaḥābat-bērṣaḥābat*, zie *ṣoḥbat*.

صكابه *ṣoḥbat*, Ar. vriend, maker, gezel; *ṣoḥbat-bērṣoḥbat*, onderling bevriend; *pērṣoḥbatan*, vriendschap, ook de gezamenlijke vrienden.

صكابه *ṣeḥḥat*, Arab. gezond, gezondheid; *mĕnṣeḥḥatkan*, gezondmaken.

صكابه *ṣaḥīfat*, Arab. bladzijde, brief, beschreven vel.

صدر *ṣadr*, Arab. borst, voorste, begin, voorzitterschap.

صدرية *ṣadarījah*, Ar. vest, buis, wambuis, zooals de hadji's dragen, Sj. Mādli.

صكابه *ṣeḏēkah*, Arab. vrijwillige aalmoezen, godsdienstige maaltijd; *ṣ. koebóer*, begrafenisfeest; *ṣeḏēkah arwah*, doodenfeest, doodenmaal. Zie *zakát*.

صكابه *ṣadīq*, Arab. oprecht; oprechte vriend.

صراحي *ṣeraḥi*, Ar. flacon, flesch met langen hals en wijden buik; ook drankzetje, likeurstelletje, veldflesch; ook een platte, ronde doos voor de siri, Abd.

صراط *ṣirát*, Arab. weg, brug, inz. die over het midden der hel ligt.

صراني *ṣerani*, Arab. christelijk, Nazareensch; *orang ṣerani*, Christen, inz. Portugeesch of Roomsche; *masoek ṣerani*, tot het christelijk geloof overgaan; *mĕnṣerarikan*, Christen maken.

صرف *ṣarf*, Ar. verandering, verbuiging; *ĕlmoe aṣṣarf*, spraakkunst.

صريكة *ṣariḥat*, Arab. zuiver, onvermengd, Sadj. Mal. 376.

صغير *ṣagrír*, Arab. klein, gering.

صف *ṣaf*, Arab. rij, rang, gelid; *bĕrṣaf-ṣaf*, in gelederen, aan rijen; *doedoek bĕrṣaf-ṣaf*, in rijen achter elkander zitten, ook *bĕrṣaf-ṣafan*, H. T.

صفاصف *ṣafaṣaf*, Arab. gladaf = *rata*, b. v. *disambar garoeda...ṣafaṣaf sa'isi desa*, Sj. Sĕl. Dal. Sadj. Mal.

صفر *ṣafar*, Arab. naam van de tweede maand v. het Mohammedaanse jaar.

صفرة *ṣofrah*, Arab. kleed of stuk leder, dat men uitspreidt om er het eten op klaar te zetten en er van te eten, Saif Dzoel. en and. HSS. de Holl. 5^e dr. p. 111.

صفة *ṣifat*, Arab. hoedanigheid, attriboot, eigenschap; *ṣifat jang roḥáni*, geestelijke eigenschappen; *ṣ. jang hina*, slechte hoedanigheid; *ṣ. jang maha tinggi*, de voortreffelijkste hoedanigheden; *ṣifatnja langkap toedjoeh laḡsana*, zij bezat de zeven eigenschappen der schoonheid, Sj. Sĕl. Dal.; *mĕnṣifatkan*, beschrijven; *tiada tĕrṣifatkan*, onbeschrijfelijk.

صفي *ṣafi*, Arab. oprechte vriend.

صافية *ṣafiat*, Arab. zuiver, rein, oprecht.

صلاح *ṣalāḥ*, Ar. in goeden staat, vrij v. gebreken, goede staat, vrede; vroomheid, braafheid.

صلاة *ṣalát*, Arab. gebed, formuliergebed, mrv. *ṣalawat*.

صليbi *şoelbi*, Arab. lendenen; *ibnœ* *şoelbihi*, de zoon zijner lendenen, zijn eigen zoon.

صليدادو *şoldadoe*, Port. soldaat.

صلي *şalla*, Arab. in *şalla allahoe alaihi wa salam*, God zegene hem en geve hem vrede, zegenbede na het noemen van den naam des profeets.

verkorte schrijfwijze voor: **صلي الله عليه وسلم** *salim*, bovenstaande zegenbede.

صلاة *şalawat*, Arab. gebed en aanroeping van God, de formuliergeboden; *mengoetjap şalawat akan*, die gebeden opzeggen voor, Sadj. Mal. p. 21.

صليب *şalib*, Arab. kruis; *mənşalibkan*, kruisigen. Zie *palang*.

صليح *şalih*, Arab. vroom, braaf, rechtschapen.

صميم *şamim*, Arab. zuiver, onvermengd.

صندق *şandik*, Arab. mrv. van *şoendoek*, kast, kist. Zie *sandik*.

صواب *şawab*, Arab. de juiste waarheid. Zie bij *wa*.

صوف *şoef*, Arab. wol, geitewool, kamelot, sergie.

صوفي *şofi*, Arab. wijs, verstandig, ervaren.

صوي *şoeli*, zie *soeli* II.

صيام *şijam*, Arab. vasten.

صيغه *şigrah*, Arab. vorm, gedaante.

ض *şad*

ضبع *dloebœ*, Arab. hyaena.

ضحى *dloha*, Arab. tijd van den

dag, waarop de zon zich reeds verheven heeft boven de horizon, des morgens als de zon reeds hoog staat en in haren vollen glans is, ongev. 10 uur.

ضرب *dlarab*, Arab. slag met een zwaard, verslaan. R. Chaib.

ضرورة *dlaróerat*, Arab. noodzakelijkheid, nooddwang, drang der omstandigheden; *dlaróerat diboenoh akandia*, is het noodzakelijk dat hij gedood worde. Zie *gëlora*.

ضعيف *dlāif*, Arab. zwak, onmachtig, broos. Zie *lémah*.

ضلالة *dlalalat*, Arab. dwaling.

ضمة *dlammah*, Arab. het bekende klinkerteeken, in het Mal. *baris dihadapan* genaamd. Zie de grammatica.

ضمير *dlamir*, Arab. geest, geemoed; geheime gedachte, wat op den bodem v. h. hart ligt.

ط *ta*

طابق *ţabak*, Ar. presenteerblad; e. s. v. groote koperen schotel, gebruikt tot het serveeren van groot gebak als nagerecht, dat men mee naar huis neemt met een daarbij geschonken doekje om het toe te dekken; *panganan ţabak*, dat gebak.

طاعون *ţāōn*, Arab. pest, epidemie, de cholera.

طاعة *ţāāt*, Arab. gehoorzaamheid, vrome verrichting; *məngərdjakan ţāāt*, vrome daden verrichten. Ib. b. Ch.

طاهر *ţahir*, Arab. zuiver, rein, onbesmet; *ţahir allđhir*, uitwendig

rein; *ṭahir albātīn*, inwendig rein; *mēntāhīrkan*, zuiveren, reinigen.

طایف *ṭāif*, ronde, nachtwacht.

طب *ṭib*, Arab. geneeskunde.

طبیعی *ṭabēī*, Arab. natuurlijk, aangeboren.

طبل *ṭabal*, Arab. trom, keteltrom, die bij de inhuldiging van een Vorst geslagen wordt; *bērsiram ṭabal*, het bad vóór de inhuldiging; *mēntabal-kan*, inhuldigen, bij trommelslag bekend maken.

طیب *ṭabīb*, Arab. geneeskundige, dokter, arts; *ēlmoe ṭabīb* de geneeskunde; *bēhasa ṭabīb*, de dokters-taal; *soerat ṭabīb*, recept.

طبیعیة *ṭabījāt*, Arab. natuurlijke aard, inborst, karakter, constitutie, eigenschap, ook van levenlooze voorwerpen; *mēmoewang ṭabījāt*, zijn karaktertrekken vertoonen, inz. van een stervende; *ṭabiat toeboeh memang*, aanleg v. h. lichaam tot een ziekte, v.d.W.

طبیعی *ṭabīī*, Arab. natuurlijk, aangeboren; *ēlmoe ṭabīī*, natuurwetenschap.

طربنتین *ṭarbanṭīn*, Arab. terpentijn.

طربوش *ṭarbóesj*, Arab. muts van rood laken met een kwast, de zoogenaamde fez der Turken. Sj. Madli. Zie *karpoes*.

طرف *ṭaraf*, Arab. rand, kant, zijde, omtrek, grenzen, tot aan, = *sampai*.

طریاق *ṭeriják*, Arab. tegengift, inz. tegen slangenbeet, theriakel.

طریقہ *ṭarekah*, Arab. voetpad,

weg, leefregel die eigen is aan een religie of secte.

طعام *ṭaám*, Arab. eten, gerecht, maal.

طلاق *ṭalák*, Arab. verstooten v. zijne vrouw, echtscheiding; *mēnēboes ṭalák*, de echtscheiding koopen door eene vrouw tegen den wil van haren man; *soerat ṭalák*, scheidbrief.

طیلسم *ṭilsam*, Arab. talisman, toöverkrachtige figuur.

طلعة *ṭalāt*, Arab. uiterlijk voorkomen = *roepa*.

طمع *ṭamā*, Arab. inhaligheid, begeerigheid, gierigheid, hebzucht; *ṭamā akan harta orang*, begeerig naar het goed van een ander.

طواف *ṭawáf*, Arab. rondgaan, een omgang doen, inz. om de kaba in Mekka.

طوبی *ṭóéba*, Arab. I. geluk, welvaart, heil.

II. Arab. naam v.e. boom, die naar men zegt in het paradijs groeit.

طور *ṭóér*, Arab. berg; *ṭóér sina*, de Sinaï.

طوفان *tofán*, Ar. orkaan, typhon.

طول *ṭaul*, Arab. vertoef, langdurig, levensduur.

طهارة *ṭaharat*, Arab. reinheid, zuiverheid, zuivering, reiniging.

طیر *ṭair*, Ar. vliegen, door vreugde bewogen, vlucht; voortteeken, genomen uit de vlucht van vogels.

ظ ظ

ظالم *lálīm*, Arab. onrechtvaardig; *orang lálīm*, dwingeland, tiran, vredrukker, wreedaard.

ظاهر *lâhir*, Ar. uitwendig, uiterlijk, zichtbaar, openbaar; geboren worden; *mêlâhirkan*, openbaren; *şifat lahir wa bâtin*, uiterlijke en innerlijke hoedanigheden.

ظل *il*, Arab. schaduw, lommer. **ظل الله في العالم** *il Allah fi alalam*, de schaduw Gods op de wereld, titel aan sommige mohammedaansche Vorsten gegeven, o.a. aan dien van Atjeh.

ظلامة *lalâmat*, Arab. onrechtvaardigheid.

ظلمة *loeloemat*, Arab. duisternis. **ظهر** *lohor*, Arab. middag; *waktoe lohor*, het middaggebedsuur, het tweede der vijf verplichte gebeden.

ع

عابد *âabid*, Ar. aanbiddend, vroom, godsdienstig.

عادل *âadil*, Arab. rechtvaardig; *kaadilân*, rechtvaardigheid; *koersi pengâadilân*, rechterstoel.

عادة *âadat*, Arab. gewoonte, gebruik, wet en recht op gewoonte grond, voorvaderlijke instellingen; ook het is de gewoonte of het gebruik — *âadallah*; *âadat poesaku*, erfelijke gewoonte; *aa. nêgari*, landsgebruik, landswijs. In de Pad. bovenl. onderscheidt men de *âadat* in drie soorten, nam. *âadat sabênar-bênar*, dat is die, welke met de koran overeenkomt; *âadat jang kawi* of *jang têrâadat* of *jang têrpakai*, uit den grijzen voortijd en eindelijk *âadat moewâfakat* of *istiâadat*, het gebruik bij overeenkomst. *Kapada âadat* zooals gewoon-

lijk; *loeka ini kapada âadat sêndjata kabanjakan, tiada mêngapa, bolih lagi di-obati*, deze wond, naar de gewoonte der meeste wapens, heeft niet veel te beduiden, die kan nog genezen worden. Prab. Dj.; *loewar âadat* en *salah pada âadat*, in strijd met het gebruik of de gewoonte; *pêgang âadat*, z. aan de gewoonte of aan het gebruik houden; *âadat doenia*, de gewoonte der wereld, 'swerelds loop; *âadat ajar-masin*, het eigenaardige van het zoute water; *âadat pêrbêhasaän*, het spraakgebruik; *âadat lëmbaga*, geijkte gewoonte, ook de eigenaardige gewoonten of gebruiken in een land. Pël. Abd. ka. Mek. p. 90; *orang bërâadat*, de gewone lui, Pijn. ik gis, op grond van Sadj. Mal. p. 118, dat het beteekent: lieden op officieele wijze, met de teekenen hunner waardigheid enz.; *radja bërâadat*, de Vorst, plechtig audientie verleenende; *tëmpat jang bërâadat pada salamanja bagainja*, de plaats die gewoonlijk altijd voor haar bestemd was, Saif. Dzoel.; *koerang âadat*, onbeschoft; *mêlanggar âadat*, de gewoonten overtreden, schenden; *masa âadat*, de tijd toen de *âdat* nog geldig was, dus vóór Moh. of Christ. bestuur en rechtsbe-deeling; *âadat bërşëndi sjarâ, sjarâ bërşëndi âadat*, de *âadat* moet de godsdienstige weten deze de *âadat* tot gewricht, d.i. tot steun hebben. Sprw.; *mêmbawa âadat*, de stonden hebben, Mën.; *mênguadatkan*, tot gewoonte maken; *mênguadatkan istiâdat*, de gewoonten kracht van wet geven.

عارف *āarif*, Arab. verstandig, die kent, die weet, die onderricht is, kenner, bekend; mrv. *āarifin*.

عارية *āarijat*, Arab. iets wat geleend of geborgd is; *hoekoem āarijat*, wet op de schuldvorderingen.

عاشق *āsajik*, Arab. verliefd, zeer begeerig; *kaūsjik-āsajikan*, zeer sterk door liefde aangedaan zijn, zeer begeerig of verlangend zijn; *dēngan āasjik*, met liefde, met lust.

عاف *āáf*, Arab. reinheid, onbevlektheid, zuiverheid. Facs. p. 72.

عافية *āafjat*, Arab. gezondheid, welstand, hersteld, beterschap, *dēngan salamat dan āafjat*, in gezondheid en welstand; *mēngāfijatkan*, doen herstellen, Sadj. Mal. p. 243, r. 12.

عاقبة *ākibat*, Arab. einde, afloop, uitkomst.

عالم *āalam*, Arab. wereld, van geesten, engelen en menschen, heelal; *āalam mēnangkabau*, het Rijk van Menangkabau; *ēmpat āalam*, verk. van *ēmpat pēndjoeroe āalam*, de vier hoeken der wereld, d. i. de geheele wereld; *tiga āalam*, de drie werelden, d. z. de bovenwereld, de menschenwereld en de onderwereld, dus het gansche heelal; *āalam bērzach*, het doodenrijk; *āalam doenia*, de geheele wereld; *āalam jang tērpandang*, de zichtbare wereld; *āalamoe 'lādjsādi*, destoffelijke wereld; *āalamoe 'larwāh*, de geestenwereld.

عالم *āalim*, Arab. geleerd, wijs, verstandig; *Allahoe āalim*, God weet het 't best; *orang āalim*, geleerde; meerv. *vēlama*.

عالمية *āalimiat*, Ar. de staat van kennen, weten, d. i. het islamisme, in tegenoverstelling van *djāhiliat*, zie aldaar.

عالي *āala*, Arab. hoog, verheven; *āala koelil hāl*, zooveel te beter, C. en S. *tēraala*, zeer verheven.

عالية *āaliat*, Arab. verhevenheid, bovenste gedeelte, opperzaal.

عام *āam*, Arab. algemeen, openbaar; *sēgala orang jang āam*, het publiek, het volk, de menigte, *chās dan āam*, lieden van rang en gewone lieden.

عامية *āammat*, Arab. de menigte, het publiek, gemeente; algemeen.

عائشه *āaisjah*, de naam van een der vrouwen van Mohammed, de dochter van Aboe Bakar.

عباد *ibād*, Arab. mrv. van *abd*, zie ald.

عبادة *ibādat*, Arab. godsdienst, eeredienst, godsvereering; *orang bēribādat*, iemand, die zijn godsdienstplichten vervult, een godsdienstig persoon.

عبارة *ibārat*, zinspeling, bedoe-ling, gelijkenis; *mēngambil ibārat*, tot voorbeeld nemen, er leering uit trekken; *mēngibāratkan*, tot gelijkenis of voorbeeld nemen of maken.

عبد *ābdi*, Arab. *abd*, dienaar, slaaf; komt in een groot aantal eigenamen voor zooals *Abdoellah*, *Abdoel-kadir*, enz.

عبراني *ibrani*, Ar. hebreuwsch, Hebreër.

عتاد *ātād*, Arab. toebereiden, be-

reiden; *almöetadi*, de toebereiden. Facs. p. 3.

عثمان Arab. naam van den 3^{en} Kalif, Osman, bij verkorting ook *sëman*.

عجاب *ādjab*, zie عجب.

عجائب *ādjabīb*, Arab. wonderlijk, zich verwonderen, wonder; *ādjabīb daripada adjabīb*, wonder boven wonder, Saif Dzoel.; *adjabīb chanah*, Perz. een museum, een plaats van wondereringen, C. en S.; *adjabīb Allah*, de wonderen Gods.

عجب *ādjab*, Arab. zich verwonderen = *hairán*; met mrv. *adjab*.

عجم *ādjam*, Arab. Perzië.

عدالة *ādálat*, Arab. rechtvaardigheid, rechtvaardige oordeelveling, rechtschapenheid, wat recht of billijk is.

عداوة *ādáwat*, Arab. vijandschap.

عدة *iddat*, Ar. staat eener vrouw, waarin zij geen gemeenschap met den man mag hebben, voor een zwangere vrouw tot na afloop der bevalling en hare gevolgen, bij echtscheiding onder levenden, 3 maanden en 10 à 18 dagen; door den dood des mans, 4 maanden en 10 dagen.

عدس *ādas*, Arab. linzen, e. s. v. peulvrucht.

عدم *ādam*, Arab. nietigheid, non-existence.

عدن *ādan*, Arab. vast verblijf; Eden, ook de naam eener stad in Arabië, door ons Aden genoemd.

عدي *ādi*, voorvechter.

عذب *ādžab*, Arab. straf, ellende, = *siksa*.

عذر *ōēdzoer*, Arab. wettige verhindering, geldig excuus.

عراق *ērak*, Arab. de naam van de landen tusschen den Tiger en den Euphraat. Men maakt onderscheid tusschen arabisch en perzisch Erak.

عرب *ārab*, Arab. vlugheid, vroolijkheid, Arabië, het volk der Arabieren, inz. dat de steden bewoont.

عربي *ārabi*, arabisch, arabier; vrouwel. *arabijat*; *alarabijat*, het arabisch.

عرش *ārsj*, Arab. troon inz. van God; *antara ārsj dęngan koersi*, tusschen de beide troonen van God, d.i. tusschen den hemel van vuur en dien van kristal.

عرض *āradl*, Arab. toeval, ongeval, toevallig beletsel, tusschenkomende verhindering.

عرفة *ārafat*, Arab. naam van een berg bij Mekka.

عرق *ārak*, Arab. arak, de drank, zie *arak* II.

عروض *āróedl*, Arab. poëzie, *ēlmoē 'laroeedl*, dichtkunde.

عريز *ārız*, Arab. ijzel.

عز *āzza*, Arab. uitstekend, uitmuntend; *azza wadjalla*, de uitmuntende en luisterrijke, van God gesproken. Komt dikwerf in brieven voor.

عزازيل *āzázil*, Arab. de naam des duivels.

عزرايل *āzráil*, Arab. naam van den engel des doods.

عزل *āzal*, Arab. ontslag, zie *mā zoel*.

عزم *āzm*, Arab. voornemen, plan.

عزة *izzat*, Arab. grootheid, heerlijkheid; *jang izzat*, Hunne Hoogheden, van den Sulthan en den Kroonprins; *membërizzat dan hormat*, heerlijkheid en eer bewijzen.

عزير *oezair*, Arab. de naam van een profeet, mogel. Esdras of Ezra.

عزیز *aziz*, Arab. voortreffelijk, machtig, verheven.

عزيمة *azimat*, Arab. talisman, voorbehoedmiddel. Meestal een geschreven spreuk uit de Koran of eenig ander tooverschrift. In het Mal. verbasterd tot *djimat*, zie ald.

عسكر *askar*, Arab. leger, heir; ook soldaat. Zie *lasjkar*.

عشاء *isja'*, Arab. het begin van de duisternis des avonds; *sëmbahjang isja'*, het laatste der vijf verplichte gebeden.

عشق *asjik*, Arab. sterke liefde, brandende liefde, zeer verliefd worden, zeer begeerig, verzot; *kaasjik-asjikan*, zeer sterk door liefde, aangedaan zijn, zeer begeerig of verlangend zijn.

عصبة *asabat*, Arab. spier, ze-nuw; lint, tulband.

عصر *asjar*, Arab. tijd van het dalen der zon, namiddag; *waktœ asjar*, de tijd van het namiddaggebedsuur, het derde van de vijf verplichte gebeden; *asjar tinggi*, ongeveer 2 u. 30; *u. rëndah*, ongeveer 4 u. 30.

عصي *asji*, Arab. ongehoorzaam, weerspannig, oproerig, Facs, 3.

عضر *adlaœ*, Arab. lid, gedeelte van het lichaam.

عطارد *oëtarid*, Arab. de planeet Mercurius.

عطر *atar*, Arab. reukwerk; ge-neesmiddel; *orang atar*, apothecar; *minjak atar madjmœ*, olie met verschillende welriekende zelfstandigheden doortrokken.

عظمة *alamat*, Arab. grootheid, pracht, grootschheid, indrukwekkend, daverend van geluiden, muziek enz.

عظيم *alim*, Ar. groot, grootsch, heerlijk, luisterrijk, plechtig, verheven, ontzettend.

عفريت *ifrit* en *afrit*, Ar. booze geest, spook, afgrijzelijke verschijning.

عقاب *okab*, Ar. adelaar, arend.

عقد *akad*, Arab. samenknopping, band, overeenkomst, contract, behartigen; ook verwulf, bogengang.

عقرب *akrab*, Arab. scorpioen, ook als het teeken v. den dierenriem.

عقل *akal*, Arab. verstand beleid, oordeel, rede, raad, middel dat men beraamt, list, streek; *apa akal*, wat staat te doen? *sakit akal*, verstandskrenking; *akal baligr*, mondig, volwassen, huwbaar; *pandjang akal*, behendig, slim, loos bedreven, kunstig, ervaren, vindingrijk, sluw, geslepen, spitsvoudig; *akal boedi*, gezond verstand, natuurlijk verstand; *akal pandak*, kortzichtig, bekrompen v. verstand, Sj. Haris; *akal jang sampoerna*, gezond oordeel; *akal jang haloes*, fijne, scherpe onderscheiding; *mëngakali*, beetnemen, foppen, iets op listige wijze trachten te verkrijgen; *akal mëndatang*, ingeving, inval, invallende

gedachte; *datang akal*, inzichtkrijgen; *tiada dapat akal*, er niets op weten te vinden, Pël. Abd.; *masok akal* of *m. kapada akal*, aanneembaar, geloofelijk, overeenkomstig de rede, mogelijk; *ta'masok akal*, onaannemelijk, onbegrijpelijk, ongeloofelijk, onmogelijk; *kata akal*, het verstand, de rede zegt mij; *tjêredik ta'bëraakal*, slim zonder bescheidenheid, wordt gezegd van kinderen; *dëngan akal*, met slim overleg, H. Abd. 79. *binatang tiada bëraakal*, de redelooze dieren.

عقيق ākik, Arab. agaat, kornaalijn, karneool.

عقيق ākikat, Arab. het haar van pas geboren; *hari bëraakikat*, de dag, waarop aan de kinderen voor het eerst het haar wordt afgeschoren.

عكس ākas, Arab. omkeering, omgekeerde, tegendeel, tegenovergestelde; *dëngan ākas*, integendeel.

علا āla', Arab. grootheid, verhevenheid, adel; *tër ala'*, zeer verheven of aanzienlijk, in gedichten, b.v. Sj. Madli, Sj. Hāris en and.

علامة ālāmat, Arab. teeken, ken-teeken, merk, bewijs, waarmerk, voor-teeken, gedenkteeken, standaard, vaandel, wegwijzer, schietschijf; *ālāmat soerat*, adres van een brief; *ālāmatkan*, adresseeren; *ālāmatoe'lhajāt*, teeken des levens, d.i. een beleefdheidsgeschenk bij een brief, door de Mal. ook overgezet met *tanda hidoep*; *mëmbëri ālāmat*, een teeken geven, b.v. een saluut met kanonschoten, of vreugdeschoten; *ālāmat toendoek*, teeken van overgave, van onderwer-

ping; *mata ālāmat*, kogelgat in een schietschijf; *tanda ālāmat* z. bij *tanda*.

علقة ālakat, Arab. geronnen bloed, e. klontgeronnen bloed. Boeng. Ramp. p. 40.

علم ālam, Arab. standaard, banier, vlag, vaandel, merk, teeken, wegwijzer, de nationale kleuren; *ulam karadjāan*, de koninklijke standaard; *mëndirikan ulam poetih*, de vredevlag planten.

علم ēlmoe, Arab. wetenschap, kundigheden; bovendien heeft het woord bij Javanen en Maleiers nog de beteekenis gekregen van spreuk of formulier waarmede men tot iets buitengewoons in staat is; *ēlmoe aché-rat*, eschatologie; *ēlmoe illahi*, de godgeleerdheid; *ē. sjair*, dichtkunde; *ēlmoe padi*, zie bij *roendoek*; *ēlmoe assábak*, voorwetenschap; *ē. boelat doenia*, wiskundige aardrijkskunde H. Abd. 296; *ēlmoe jang graib*, verborgen wetenschap, geheime wetenschap, Hik. Pël. Djin.; *ē. hikmat përang*, krijgskunde; *ē. kira-kira*, de rekenkunde; *ē. tabib*, de geneeskunde enz.; *orang bërēlmoe*, e. geleerde, deskundige, man van wetenschap; *ēlmoe dan akal dihalai-balai*, *itoelah tanda orang jang lalai*. Sprw. Zie ook bij *padi*.

علماء oēlema', Arab. de wijzen, de geleerden, meerv. van *ālim*.

علة ilat, Arab. ongeval, ziekte, tegenspoed, voorwendsel, ongesteldheid.

على āla, Arab. op, over, volgens; *āla kēdarnja*, naar zijn vermogen, naar zijn stand; *āla eddawām*, tot in eeuwig-

heid, = *sampai salama-lamanja*; *ala almoehtaram*, aan den eerwaarden, aan den edelachtbaren.

علي *āli*, Arab. hoog, verheven, edel; denaam van Mohammed's schoon-zoon en vierden kalief.

عليكم *ālaikoem*, Arab. over u; *assalām alaikoem*, vrede zij over u, de gewone groet.

عليم *ālīm*, Arab. geleerde, doctor, godgeleerde.

عليه *ālaihi*, Arab. over hem; *alaihi assalām*, vrede zij over hem; *alaihi allānat*, de vloek over hem!

عم *ām*, Arab. oom v. vaders zijde; *ammi*, mijn oom, komt dikwijls in gedichten voor als aanspraakswoord voor een oud man.

عمر *ōēmoer*, Arab. leven, leeftijd, levensduur; *pada pĕrtama ōēmoer*, *pĕrtĕngahan ōēmoer dan achir ōēmoer*, bij het begin, midden en einde van het leven. M.; *sa'ōēmoer hidoepkoe*, zoolang als ik leef, gedurende mijn geheele leven; *bĕrapa ōēmoernja*, hoe oud is hij (of zij); *ōēmoer pandjang*, een lang leven; *mĕlandjoetkan ōēmoer*, het leven verlengen. Zie *oesija*.

عمر *ōmar*, Arab. de naam v. den tweeden kalief Omar; *ōmar ōmaja*, eigennaam van een clown in de Hik. Am. Ham., die den held van het verhaal overal vergezelt.

عمره *ōēmrāt*, Arab. de onvolledige bedevaart, in tegenoverstelling van *hadj*, de volledige.

عمل *āmal*, Arab. werk, daad, handelwijze; *amal djariah*, overvloedige (goede) werken, Pĕl. Abd.; *bĕrboewat*

amal, (goede) werken doen; *amal kabadjikan*, weldaden; *mĕngamalkan*, doen, verrichten, b.v. *mĕngamalkan dōa*, een gebed doen; *m. kadjahatan*, kwaad doen, slechtheid uitvoeren, H. Groel.; *m. pĕngadjaran*, het geleerde in toepassing brengen, bewerkstelligen, H. Groel.

عن *ān*, Arab. = *daripada*.

عناية *ēnājat*, Arab. hulp, bijstand, ondersteuning, inspanning, studie.

عنبر *ānbar*, Arab. amber.

عند *īnda*, Arab. bij.

عندليب *āndalīb*, Arab. de nachtegaal.

عنه *ānhoe*, Arab. over hem, zie *ridla*.

عنصر *ōēnsoer*, Arab. element, grondstof; mrv. *anāsir*.

عنقاء *ānqa*, Arab. de vogel fenix, zeker fabelachtige vogel, van welks soort slechts één zou bestaan, die kan spreken en verblijft als koningin op den berg *kaf*.

عوان *āwan*, Arab. helper, medestander; Mevrouw, madame.

عون *āoedzoe*, Arab. ik neem mijn toevlucht, b.v. *woedzoe billahi min assjaiṭāni arradjimi*, ik neem mijn toevlucht tot God voor den gestegenen duivel.

عورة *āoerat*, Arab. deschaamdeelen, de schaamstreek; zie *oerat* II.

عيار *ījār*, Arab. vagebond, guit, gaudief, straatslijper, potsenmaker, kwakzalver, schelm.

عيب *āib*, Arab. gebrek, smet, fout, schande, smaad; *mĕmbĕri āib*, ten toon stellen, smaadheid aandoen; *mĕnaroh*

aib, beschaamd zijn, schaamte gevoelen; *məngʔaibkan*, versmaden; *djangan di-aibkan*, versmaad niet, l. P.

عیسی *Īsa*, Arab. Jezus; *isa al-maših*, Jezus Christus, eigenl. Jezus de Messias of gezalfde.

عين *āin*, l. Arab. oog; *kəna ain*, getroffen zijnde door het booze oog.

عین *āini*, vol oogjes, gaatjes, doorstoken, opengewerkt, à jour.

II. kostbaar, uitgezocht.

غ Grain or 2000

غالب *gralib*, Arab. overwinnaar, de overhand hebbend; *padagrālibnja*, hoofdzakelijk, voornamelijk, meestal.

غالي *grali*, Ar. z. om iets bekomen, Sj. Sult. Jahja Facs. p. 7.

غاني *grāni*, Arab. rijk, in gedichten dikwerf ook *grana*, b.v. Sj. Mādli, zie *grand*; *algrāni*, de Rijke, nam. God; b.v. *sərahkantah kapada Toehan jang grāni*, geef het over aan den rijken Heer.

غایب *grāib*, Arab. verdwijnen, afwezig, verborgen, overleden, b.v. *baginda jang grāib*, de overleden Vorst, Boeng. R. bės. p. 22, *algrāib*, het verborgene, de toekomst; *algrāib ind' Allah*, de verborgenheden zijn Godes, H. Abd. 459; *hilang graib*, voor altijd verdwenen, dood; *gr. piki-ran*, zijne gedachten kwijt zijn.

غوبور *groebóer*, Ar. talmen, aarselen.

غراب *groráb*, Arab. e.s.v. vaartuig, galei.

غريب *grarīb*, Ar. vreemd, vreemdeling, uitlander, buitenlandsch. Ook soms verkeerd voor *karib*, intiem, en voor *arip*, slaperig.

غریر *grarír*, Aab. zonder onderzanding en daardoor gemakkelijk te foppen, Sj. Dzoeb.

غزال *grazál*, Arab. gazel.

غزل *grazal*, Arab. minnedicht, kout.

غزه *grazah*, Gaza, naam eener stad in Syrië; hiervan gaas, *kasa*.

غز *graz*, Arab. uitkiezen, uitsluitend bezitten.

غریزی *grarizi*, Arab. natuurlijk.

غریزه *grarizat*, Arab. natuur, aangeboren iets, aangeboren aard.

غسل *grasal*, Ar. reiniging, wasching.

غشبية *grasjiat*, Arab. sluijer, bekleedsel, dekkleed, ook over e. zadel; hartvlies.

غفار *grafár*, die altijd vergeeft, van God gesproken.

غفور *grafóer*, Ar. veel vergevend, van God.

غلام *groelám*, Arab. jongeling, ook jonge slaaf.

غلب *gralab*, Arab. overwinning, overtreffen.

غلبه *gralabah*, Arab. ingenomenheid, overmeesterd zijn door droefheid of eenige andere hartstocht; overwinning, zege.

غلط *gralat*, Arab. dwaling, vergissing, fout, verkeerd; *adat pèrentah tiada jang gralat*, Ibr. b. Chas., de bestuursmaatregelen waren zonder fout.

: **غلف** **groeloef**, Ar. onbesneden, de voorhuid hebbend. Zie *koeloep*.

غلي **gralai**, galei.

غلياس **graljas**, Port. galeaça, galjas, e. s. v. groote galei met drie masten.

غنا **grana**, Arab. rijk, gerust, kalm, tevreden.

غني **grani**, Arab. rijk, overvloedig, menigvuldig.

غورب **grorab**, Arab. e. s. v. vaartuig met langen voorstevan.

غرايب **graib**, Arab. het verborgene, in het Mal. ook verdwijnen; *algraib*, de verborgen toekomst.

غياث **griáts**, Arab. hulp, bijstand.

غير **grair**, Arab. ijverzucht; nadjver; verschil, verandering; *bigrair*, = *mělainkan*, daarentegen.

غيرة **grairat**, Ar. ijverzucht, eerzucht, sterke begeerte of lust naar iets, verzot zijn op, brandende liefde; b. v. *grairat ilahijat*, een heilige ijver, *grairatnja bėrombak-ombaklah sapėrti la-oetan gėmpa kėna tofán*, zijne brandende liefde bewoog zijn gemoed als de golven van de oceaan, opgezweept door een orkaan, R. Ch., vrij vertaald.

غيلة **grilat**, Arab. nachtelijke aanval, verschalking, misleiding.

غ Ng

غارق **ngarik**, zie *arik*.

غانغ **nganga**, open van den mond of een deur; ook gapen, geeuwen; open van een zoom, voeg of mossel. M. *dėngan tėrnganga moeloetnja*, met

geopenden mond, b. v. staan kijken; *mėngangakan*, openen, opendoen.

غانت **ngangoet**, I. ook *mangoet*, mijmeren, suffen, zie *angoet*.

II. *mėngangoet*, mommelen, met den mond doen even alsof men iets kauwt.

غانور **ngangoe**, brullen, loeien, Max.

غانغ **ngapa**, = *mėngapa*, waarom; zie *apa*.

غالي **ngali**, e. s. v. eetbaren zeevisch.

غبيهي **ngabehi**, titel v. e. Jav. hoofd, van *kabeh*, allen, alles.

غنت **ngoet-ngoet**, leuteren, sammelen, talmen.

غنتغ **ngoet-ngit**, het geluid van een mondharmónica, van een viool die gestemd wordt, van een knagende houtworm enz.; *orang ngoet-ngit*, iem. die leuterpraatjes houdt, inz. lasterende.

غدن **ngėdėn**, Jav. v. *ėdėn*, drukken, persen, b. v. bij stoelgang of baring.

غران **ngėrawan**, zie *mėrawan*.

غرغ **ngėrang**, zie *ėrang*.

غرغ **ngėroeng**; *mėngėroeng*, grommen, knorren, van honden.

غرم **ngėram**, brommen, zie *gėram*.

غرن **ngėran**, spijtig, boos, vergramd; *tėrsėnnjoem ngėran*, spijtig glimlachen.

غرن **ngėren**, Jav. = *ngėran*; *ngėren-ngėren bėhasa*, een weinig spijtig, Prab. Dj., R. Pas. Dul. 13; R. Chaib.

غري **ngėri**, ijzen, huiveren; ijse-lijk, huiveringwekkend. Mėn. id. *ngėri-ngėri*, huiverig, ook door koorts.

غريف *ngëriap*, wemelen, krielen. Mogelijk van *kërijap*.

غغت *ngëngët*, Jav. de mot. Mën. id.; zie *gëgat*.

غغف *ngëngap*, naar zijn adem snakken; zie *ngap*.

غغكرغ *nganggrang*, Jav. de groote, roode mier, die op de boomen leeft en vinnig bijt. Zie *këřëngga*.

غف *ngap*, I. naar den ademsnakken, b.v. na hard te hebben geloopt, ook het snakken van visschen.

II. naar iets happen, Mën. ophappen, opslokken, zie I en *ngëngap*.

غق *ngok*, het geluid van snikken, b.v. van iemand, die een stomp in den rug krijgt. Ook *ngik*.

غقغ *ngeķ-ngeķ*, sukkelen, ook in ondernemingen, kwijnen, tot niets kunnen komen; *ngeķ-ngeķ bagai roempot ditëngah djalan*, kwijnen, als het gras midden op den weg.

غلر *ngëloe*, drukkend, zwaar in het hoofd, zoodat men lusteloos is.

غم *ngëmam*, verschrikt zijn, M., zie *gamam* en *gëman*.

غغغ *ngëning*, gespannen, glanzend, van een zweer of gezwel.

غنته *nganteh*, Jav. spinnen van garen, zie *anteh*.

غورق *ngorok*, Jav. snorken. Zie *gëroh* II.

غوغف *ngoengap*, hijgen na den adem van vermoeidheid; zie *ngap*.

غ *ngah*, I. verk. van *tëngah*, zie aldaar, *pa'ngah*, de vader van *ngah*.

II. = *ëngah*, zie ald.

غ *ngoh*, = *ëngoh*, zie ald.

غيري *ngiri*, e. s. v. strandboom, ook *niri* en *njirih*.

غغغ *ngejang-ngejang*, e. s. v. denkbeeldig spookdier; *kangkoeng ngejang-ngejang*, onechte kinderen, die gedood en in het bosch geworpen worden; *anak ngejang-ngejang rimba* = *anak gampang*, hoerekind; Pad. bovenl. Mën. *ngiang-ngiang rimba*, e. s. v. boschkrekkel.

غغغ *ngejoeng*, het mauwen van katten. Mën. id.

غيلو *ngiloe*, stroef, wreed van de tanden, zooals na het gebruik van iets wrangs; ook een onaangenaam gevoel in de ledematen, b.v. *sëndi dan toelang bërasa ngiloe*, Ibr. b. Ch. Dit zal wel *ngëloe* moeten zijn. Zie ald. en *niloe*.

ف

فاتحة *fâtihat*, Arab. opening, inleiding; ook de naam v. de eerste soera van de koran.

فارسي *fârsi*, Arab. Pers. perzisch.

فارق *fârik*, Arab. onderscheidend, onderkennend; *alamat fârik*, een onderscheidend kenmerk; *mëmárik*, onderscheiden, M.

فاسق *fâsîķ*, Arab. slecht, goddeloos, zondig; *orang fâsîķ*, snoodaard, goddelooze.

فاطمه *fâtimah*, naam van Mohammed's dochter, de vrouw van Ali.

فال *fáal*, Arab. voortteeken; *mëmboeka fáal*, de voortteekens raadplegen; *tafáal*, voor een goed voortteeken houden.

فانى **fáni**, Arab. broos, vergankelijk.

فايدة **fáidat**, Arab. nut, voordeel, belang; *běrfáidat*, nuttig; *tiada běrfáidat*, onnut, nutteloos.

فتاح **fatáh**, Arab. veroveraar, veroverend; *ja fatáh alkoelob*, o, veroveraar der harten, als opschrift boven een brief.

فتح **fatah**, naam van het arabische klinkerteeke voor de *a*, in het Mal. *baris-atas* genoemd.

فتنه **fitnah**, Arab. ook *pitěnah*, laster, kwaadsprekerij, ook als scheldwoord gebezigd in de beteekenis van lasterbrok, Noer. Moh.; *měnfitnahkan*, belasteren.

فتوى **fatwa**, Arab. ook *pětoewa*, rechterlijke uitspraak, uitspraak van een heilig man, goede raad, uitlegging of duiding van voortekens, H. Abd. 249. Pel. Dj. 10.

فجر **fadjar**, Arab. aanbreken van den dag, dageraad, morgenschemering.

فدا **fadá**, Arab. loskopen, losprijs betalen.

فوات **foerát**, de Euphraat.

فراصة **firásat**, Arab. gelaatkunde, *ělmoe firásat*, gelaatkunde, doorzichtkunde, karakterkunde, voorwetenschap.

فرايض **faráidl**, Arab. meerv. van *فرض*, aandeel; *ělmoe faráidl*, de wetenschap, die handelt over het verdeelen van erfenissen.

فرج **faradj**, Arab. de geslachtsdeelen.

فردوس **firdaus**, Ar. het Paradijs.

فرس البحري **faras albahari**, Arab. zeepaard. S. Mal.

فarsi **farsi**, Arab. = فارسي, zie aldaar.

فرسندج **farsandj**, Perz. farsang, een afstand van 6,7 kilometer.

فرض **fardl**, Arab. plicht, godsdienstplicht, noodzakelijke plicht. Wordt in de spreektaal *pěrloe*, zie ald.

فرعون **firāoen**, Arab. Pharao, Mak. R. 20.

فرنگي **fěrangki**, Frankisch, europeesch. Zie *fěrandji*.

فرنگستان **fěrangkistán**, het land der Franken, Europa, behalve Turkije.

فرقان **forqán**, Arab. elk wetboek, doch alleen van volken, die een openbaarden godsdienst hebben, b.v. de boeken van Mozes, het Evangelie, de Koran.

فرقة **foerqat**, Arab. scheiding.

فرمان **firmán**, Arab. last, bevel, woord van God of een Vorst; *běfirmán*, spreken, gebieden van dezelfde; *tiada těrfirmani*, niet te bevelen of te gebieden zijn, Sj. Mans. Sj. Goemp.

فرن **foeroen**, Arab. bakoven.

فرنج **fěrandji**, Arab. frankisch, europeesch; in het Mal. *pěrangki*, zie aldaar.

فرنجيس **fěrantjis**, fransch; *orang fěrantjis*, franschman.

فريدي **faridai**, Arab. eenzame, afgezonderde plaats, H. Abd. 483.

فريسي **farisi**, Pharizeër.

foesta, Port. e.s.v. vaarttuig.
 festa, Port. feest, partij.
foesóók, Arab. het goddeloos zijn, het slecht zijn, het zich overgeven aan vleeschelijke lusten.

fasoena, Perz. betoovering, bezwering, bekoring, misleiding, bedrog. Zie *pəsoena*.

faṣaḥ, Arab. heldere dag, Paschen; *hari-raja faṣaḥ*, het paascheest, de paaschdagen.

faṣal, Arab. hoofdstuk, artikel, onderdeel, afzonderlijke zaak.

faṣiḥ, Arab. welsprekend.
faṣiḥat, Arab. welsprekendheid.

fadloeli, Arab. zich bemoeien, zich interesseeren voor, Pël. Abd. p. 95; *mənfadloelikan*, zich bemoeien met; *tiada fadloeli*, er niet om geven; *tiada fadloelikan*, met onverschilligheid behandelen, Mes. Kag.; *sifadloeli*, bemoeial, ook *fadloeli* alleen, b.v. Moh. Han. Niem. bl. 4^e dr. dl. I p. 140 Pël. Djin.; *məngambil fadloeli*, notitie van iets nemen, Ibr. b. Ohas. In de spreektaal *pərdoeli*.

fadliḥat, Arab. schandelijkheid, iets schandelijks, smaad; *mənfadliḥatkan*, smaden, smaadheid aandoen, Sadj. Mal.

fiṭrah, Arab. belasting in rijst, na de vasten aan de priesters te geven.

foetóór, Ar. alles waarmee men de vasten breekt, ontbijt.

fatīr, Ar. ongedeesemd van

brood of deeg; *roti fatīr*, ongedeesemd brood, ongezuurd brood.

fāala, Arab. weldadigheid, goede werken.

fāal, Arab. daad, werk.

fāil, Arab. daad, werk.

faḳār, Ar. de ruggewervelen; *dzoel' faḳār*, de naam van Mohammeds zwaard, dat later op Ali overging.

faḳat, = *moewáfaḳat*, z. ald.

foḳahá, Ar. mrv. v. *faḳḫh*.

faḳīr, Arab. een arme = *orang miskin*, bedelmonnik. In deze laatste beteekenis bij de Maleiers niet bekend. Bij hen is het meer een tijdelijk verblijfhoudend persoon, die zich op den godsdienst toelegt, e. vrome zwerveling, zie Niem. bloeml. 4^e dr. pag 66 reg. 4, e. arme zwerver, Pël. Abd. p. 100; *faḳīr-miskin* = de santri's op Java.

faḳīh, Ar. rechtsgeleerde.

fikr, Arab. overdenking, gedachte. Zie *pikir*.

fəḳóór, Arab. veel denkend, sterk peinzend; *tərfəḳóór*, in gedachten verzonken.

foelanoe, Ar. een zekere, N.N. = *anoe*, zie ald.

filastóón, Ar. Palestina.

filṣafat, Arab. filosofie.

falsafi, Arab. filosofisch.

filṣóéf, Arab. filosoof.

falak, Arab. hemelgewelf;

əlmoe falak, de sterrekunde.

falandjib, Eng. buitenkluiverzeil.

فليق falik, Arab. iets buitenge-
woons; zie *pèlik*.

فنا fana', Arab. vergankelijk;
nəgari jang fana', het land der ver-
gankelijkheid, de aarde, het aardsche
leven; het tegenovergestelde v. *baka'*;
bərpindah daripada nəgari jang fana'
kapada nəgari jang baka', overgaan
uit het vergankelijke naar het onver-
gankelijke gewest.

فنصور fansoer, Arab. de naam
voor Baroes op Sumatra; *káfóer al-*
fansóeri, de *kapoer baroes* of kamfer
van Sumatra.

فواد foewád, Arab. hart, gemoed.

فوہ foeh, zie *apoewah*.

فهم faham, Arab. begrijpen, be-
seffen, verstaan, begrip, verstand; *sa-*
lah faham, misbegrip, verkeerd ver-
staan, verkeerd opvatten.

في fi, Ar. Voorz. = *di*, in, in zake
van; *fi hadzá addár*, in dit land van
verblijf of woning.

فيتا fita, lint, ook *pita*, zie ald.

فيتور fetor, zie *petor*.

فيروز firóez, Perz. overwinnend,
zegeerijk.

فيروزه fireozah, de turkoois.

ث

باء pa', vader, verkorting van
bapa, zie ald.

باتوب patoeb, Mèn. = *patoet*.

باتوب patoet, behoorlijk, beta-
mend, passend, geschikt, voegzaam;
't kon wel niet anders, het moest wel;
overeenkomend, overeenstemmend,
harmonieerend, b. v. *tərlaloe patoet*

lakoenja, uitermate geschikt was zijn
gedrag; *koerang patoet itoe*, dat is
ongepast, onvoegzaam; *patoetlah ija*
bagai jang dēmikian, hij is voor zoo
iets geschikt; *patoetlah samoewanja*
taloə kapadanja, het kon wel niet
anders of allen moesten z. aan hem
onderwerpen; *apa patoet akan laki-*
laki ini? wat verdient deze man?
barang jang patoet mēməng səndja-
ta, al wat maar geschikt was om de
wapens te dragen, B. R. bės. 268;
patoetlah ija mati diboenoeh, hij ver-
dient omgebracht te worden; *tiada*
patoet harga, onder de waarde, tegen
een onbehoorlijken prijs; *boenjinja*
patoet dəngan tarinja, het geluid
stemde overeen met den dans; *dəngan*
patoet, behoorlijk; *dəngan sapatoenja*,
geheel naar behooren of zooals het
behoort; *adakah patoet*, is het gepast,
geeft het pas, ook hoe is het moge-
lijk, b. v. *adakah patoet soengai ini*
bolih kəring diminoemnja ajar sa-
banjak ini, hoe is het mogelijk, dat
deze rivier droog wordt en dat hij
zulk een groote hoeveelheid water
opdrinkt, P. Dj. 56; *məmatoetkan*, in
overeenstemming brengen, passend
maken, doen harmonieeren, opschik-
ken, versieren; *bərpatoetan dəngan*,
in overeenstemming zijn met, over-
eenkomen met, passen bij, Hik. Abd.
156 en 522.

پاتر patar, groote houtvijl, zie
kikir.

پاتري patəri, soldeer, borax; *mə-*
matərikan, soldeeren, dichtsoldéeren.
Ook **فتري**.

ثانغ patoeng, beeld van hout, steen of metaal, afgodsbeeld, standbeeld; *patoeng tjampak golek*, poppetje dat men neergooit en dan altijd weer rechtop gaat staan, duikelaar.

ثانغ pating, I. stompe beitel, kouwbeitel, steenhouwersbeitel.

II. houten pen om iets aan vast te maken of op te hangen; *mëmasing*, pennen in iets slaan, b.v. in e. muur om er iets aan op te hangen, in een boom om er gemakkelijker in te kunnen klimmen.

ثانغ patoek, I. *mëmatoek*, pikken van vogels, bijten van slangen, neerslaan van den haan van een geveer; *pëlatoek* en *boeroeng pëlatoek*, de specht; zie ook *pagoet*, *tjatoek* en *bëlatoek*.

II. *patok angogh*, de stok van een schepnet, dien men in de hand houdt, C. en S.

ثانغ patik, I. slaaf; ook voor pers. Vrnw. ik, als e. onderdaan tot den regeerenden Vorst spreekt. Van zijn mede-onderdanen tot den Vorst sprekende zegt men *patik itoe* of *patiktioe*; *bërpatik*, bij zijn spreken van *patik* gebruik maken; *dipatikkan*, met het gebruiken van *patik* toegeproken worden.

II. aderlanden, v. d. W. Zie *pantik*.

ثانغو patiktoe, zie bij *patik* I.

ثانغ patek, Jav. de frambozenuitslag; *patekkèn*, dien uitslag hebben; zie *poeroe*. Een goed middel daartegen is het cauteriseeren met sulph. cupri of *tëroesi*, Mal.

ثانغ patil, I. smalle dissel, waar-

van het ijzer overlans staat. Mën. *patir*, id. Volg. Marsd. is het met verzetbaar ijzer; *patil pënarah*, dissel, waarmede men het hout de eerste ruwe bewerking doet ondergaan; *mëmatil*, met den dissel bewerken; *patilan*, bedisseling, ook datgene wat met den dissel bewerkt wordt of is, Jav. *pëtel*, id.; zie ook *tjëtai*, *bëlioeng* en *rimbas*.

II. Jav. voelhoorn.

ثانغ patam, randbelegsel, kantbeslag, voorhoofdsiersel met juweelen in den vorm v. e. bloem, beslag van koffers, belegsel van passement, lijstwerk boven e. venster, ook rand v. e. vijver, b.v. *kolam bërpatam émas këntjana*, Sj. Madli; ook een kleedje versierd met lovertjes van goudblik, *kain bërboenga émas kida-kida*, Abd. sch. wrdb.; *sëgala tingkap bërpatam perak*, Ibr. b. Ch.

ثانغ patin, e.s.v. grooten, smakelijken zoetwatervis, R. Pas. Dul. 69; komt ook voor bij C. en S.

ثانغ patah, I. gebroken en breken van harde, lange, betrekkelijk dunne, ronde voorwerpen, zooals beenderen, stokken, armen en beenen enz. brok, stuk, fragment; *patah përang*, verslagen van een leger, verbroken van de slagorde, H. Boedj. en Ind. Poet.; *sapatah kata*, een enkel woord, een lettergreep; *patah majang*, golvend van het hoofdhaar; *patah arang*, gebroken als houtskool, d.i. onherstelbaar verbroken van eene echtverbintenis; *patah këmoedi* en *patah toelang*, twee soorten van planten;

mëmatah djarinja, zijne vingers laten kraken of knappen, de Holl. 5^e dr. 227; *mëmatahkan*, breken v. bovengenoemde voorwerpen, een stelling of bewijs krachteloos maken, iemand tot zwijgen brengen; *mëmatahkan sëtëroe*, de vijanden tot zwijgen brengen; *patah lidah*, tot zwijgen gebracht; *pëmatah*, afgebroken stuk, b.v. *pëmatah pëdangnja jang tinggal kapada tangannja*, het afgebroken stuk van zijn zwaard, dat in zijn hand bleef, Am. Ham. Ook *pëmatahan*.

II. *pëmatah* en *pëpatah*, aanwijzing, voorschrift voor een werk; het onderwijs der ouden van dagen, de leer der ouden; *hamba tiada tahoe akan pëpatahnja koeda ini*, ik weet niet wat er aangaande dit paard voorgeschreven is, H. Boedj. Jav. *patah bëtjik*, goede teekens of kenmerken aan e. paard.

فاتح patih, I. luisterend, volgzzaam; *orang patih*, e. volgzzaam man, geschikt persoon; *këmoedi patih*, e. roer dat goed luistert; *mëmatihkan këmoedi*, het roer doen luisteren, doen volgen, d. i. wenden, aansturen op, R. Chaib.

II. Jav. titel van den eersten minister of staatsdienaar.

پاتي pati, I. het fijnste bestanddeel van iets door uitpersing, koking of verdamping verkregen, zetmeel, extract, escens, quint-escens; *pati oebi*, cassave-zetmeel; *pati sirih*, het allereerste sirihspuw. Jav. *pati*, id.

II. dood, = *mati*; *dënda pati*, doodstraf. Jav.

III. Skr. heer, meester, z. *patih* II.

IV. *pati rimba*, *Intsia amboinensis*, d. l. Cr.

فاچر padjar, dageraad, zie **فاجر**.
فاچج padjang, I. Jav. iets drapeeren, met draperie versieren, opmaken; *padjangan* en *pëpadjangan*, bruidsvertrek, staatsiebed; zie ook *patjang*.

II. = *poewadai*, zie ald.

فاچق padjak, I. verb. Ned. pacht, landrente, op Java *padjèg*, ook *pak*.

II. e. s. v. horde, om er visch op uit te spreiden.

فاچل padjal, zie *pëdjal*.

فاچن padjan; *mëmadjan*, zich blootstellen aan den voortdurenden invloed van iets, b.v. van den regen, de zon enz. Ook blootgesteld laten v. iets, ongeborgen laten, laten liggen, laten staan; *mëmadjankan*, iets aan den voortdurenden invloed van iets blootstellen.

فاچه padjoeh, gulzig eten, vreten. Mën. gauw iets opeten, ter sluiks opeten, snoepen, in 't geheim wegemen, ontfutselen; *padjoeh dan tjaroek*, gulzig en vraatzuchtig.

فاچت patjat, ook *patjet*, volg. v. d. Tk. is dit laatste bepaald Soend., kleine springbloedzuiger; *sapërti patjat kënnjang*, als een verzadigde springbloedzuiger, d. i. in het midden dik en dun aan de beide einden. Mën. *atjit*.

فاچت patjit; *mëmatjit*, vasthouden, Pad. bov. l. zie *pëtjit* en *pëtjat*.

فاچر patjar, I. naam voor verschillende soorten van planten, b.v. *patjar ajar*, de tuinbalsamine; *p. koe-*

koe en *p. hinai*, e. s. v. heester met welriekende witte bloemen en welks bladeren gebruikt worden om de nagels rood te verven; *p. tjina*, e. s. v. heester met welriekende bloemen, die ook tot heggen bij de huizen gebruikt wordt, = *tjoelan*, Chin.; *p. bëlanda*, de myrthe; *tikar patjar*, zie bij *tikar*.

II. mogelijk voor *pantjar*, b. v. *maka ijapon mëngiraikan sajapnja mëmatjarlah kapada sakalian anak përtowan an itoe*, I. P.

ٹاچ *patjang*, Jav. *mëmatjang*, bestemmen voor, nam. e. meisje voor een man, verloven, M. Pr. Dj.; *patjangan*, verloofden. Zie *padjang*.

ٹاچ *patjak*, I. spit, braadspit, speetje; *mëmatjak*, aan e. spit steken om aan het vuur te roosten; *mëmoe-sing patjak*, het spit draaien.

II. ervaren, bedreven, geoefend in iets. Mën. id. *mëmatjak*, een vaartuig op stapel zetten; *soerat patjak përahoe*, schriftelijke vergunning om een vaartuig te bouwen, zeebrief. Zie *pandai*.

ٹاچ *patjal*, slaaf van een slaaf, wordt gebruikt als men tot den Vorst spreekt van zijn eigen dienstbaren; *patjal kërítjal*, in de hoftaal: ondergeschikten van allerlei soort; *bëhasa patjal*, zeer nederige taal tegenover den Vorst; *ikan patjal*, e. s. v. grooten visch, de *ikan parang-parang* als die groot geworden is. Volgens v. d. W. elke visch, die zoo groot geworden is, dat hij een mensch kan verslinden.

ٹاچ *patjol*, I. *mëmatjol*, knijpen,

uitdrukken, b. v. de prop uit e. bloed-zweer.

II. Jav. de hak, = *tjangkoel*; *mëmatjol*, den grond met de hak bewerken, omhakken.

ٹاچ *patjoe*, I. spoor, prikkel, waarmede men dieren aandrijft; *mëmatjoe*, aansporen; *dipatjoenja bërdjalan sigëra*, hij spoorde het aan om hard te loopen, Prab. Dj. Ind. Poet.; *mëmatjoe koeda*, e. paard aansporen. Mën. id.

II. *mëmatjoe*, op iets springen en er schrijdelings op gaan zitten, b. v. op een paard? v. d. W. Zie *madjoe*.

ٹاچ *patjau*, vogelverschrikker, Sw. zoo ook d. l. Cr.

ٹاچ *patjai*, gepulveriseerde specerijen, die op het lijkkleed worden gestrooid, om er het lijk in te wikkelen, Saif Dzoel.

ٹاد *páda*, I. genoegzaam, voldoende; ook gelijk, evenals het Jav. *páda*; *pádalalah*, het is of zij genoeg; *páda-páda bërboewat baik*, *páda-páda bërboewat djahat*, *djangan alang këpalang*, genoegzaam goed of genoegzaam kwaad doen, niet maar tenhalve, H. T.; *mëmádan*, voldoen; *mëmádan dirinja dëngan*, zich vergenoegen of tevreden zijn met, b. v. *bahwa soeltan Iskandar itoe tidak mëmádan dirinja dëngan karadjaän sakalian alam ini*, voorwaar koning Alexander vergenoegde zich niet met de heerschappij over de geheele wereld; *mëmadaï*, genoeg of voldoende zijn voor; gelijk staan, evenaren, beantwoorden

aan; *kapádaän*, genoegzaamheid; zie *padan*.

II. Skr. voet; *sëri páda*, de heilige voeten, nam. van den Vorst.

III. ? b.v. *hëndaḱ bërniaga bëharoe dipáda*? Sj. Sult. Jahja. Mogelijk voor het rijm in plaats van *padoe* I.

فادات *padat*; *mëmadat*, met geweld in iets duwen, stoppen, stuwen b.v. huisraad in een vertrek. Mën., *padat*, vast ineem, compact, massief, stampvol; *daging padat*, hard, stevig vleesch; *padat pikiran*, standvastig van gevoelen of denkwijze.

فادري *padëri*, Port. padre, priester, predikant, missionaris.

فادشاه *pádsjah*, Perz. titel voor een monarch.

فادغ *padang*, I. open vlakte, veld; *padang pëpëranḡan*, slagveld; (Mën. *bërpadang lapang*, vrij zijn in doen en laten; *mëmbëri bërpadang lapang*, iem. vrijlaten in hetgeen hij wil); *p. tandas*, een kale, onvruchtbare vlakte, volg. and. *tandoes*, z. ald.; *p. tiah*, de woestijn van Arabië, waarin de Joden hebben rondgezworven; *p. tëmoe*, de opstandingsvlakte, waar allen elkander zullen ontmoeten; *p. tëkoekoer* en *p. angin*, een woeste vlakte; *p. loewas*, een uitgestrekte vlakte; *p. bëlantara*, onbebouwde vlakte tusschen twee bewoonde streken, woestijn; dit wordt wel degelijk onderscheiden van *hoetan bëlantara*, zie o. a. de Holl. 5e dr. p. 128, waar beide voorkomen. v.d. Tk. heeft dus ongelijk; *madang*, standvastig in één richting waaien, van den wind.

II. Jav. licht, helder.

فادق *padok*, bij sommige spelen de plaats, waar men gaat staan om te werpen, te schieten enz. mensuur, v. d. W. Mën. e. s. v. werpspel, waarbij *këmiri's* en derg. in een putje geworpen worden. Zie bij *padan*.

فادوڪا *pádoeka*, Skr. schoen, muil, in het Mal. gebruikt als titel van vorstelijke personen, zooveel als Zijne of Hare Hoogheid; *sëri pádoeka*, de glans der schoenen, b.v. *sëri pádoeka soeltán*, Zijne Hoogheid de Sulthan; *pádoeka maha dewi*, titel van de tweede gemalin des Vorsten in de Pandji verhalen; *p. maha atoer*, de derde, *pádoeka likoe*, zie *mandaliko*, titel van de vierde gemalin. Wanneer een onderdaan tot den Vorst spreekt van 's Vorsten verwanten, dan komt *pádoeka* altijd vóór den naam, b.v. *pádoeka ajahanda toewankoe*, Zijne Hoogheid Uw Vader; *pádoeka anakanda*, Zijne Hoogheid Uw Zoon enz.

فادم *padam*, I. uitgebluscht, gedoofd van licht of vuur, ophouden van het zweeten, H. Abd. 114, gelescht v. d. dorst, ook verdoofd, tot bedaren gekomen van toorn, de driften enz., ook dood, overleden, gestorven, gesneuveld, Hik. Naja Koes.; *mëmadamkan*, uitdooven, blusschen; *pëmadam*, blusmiddel, uitblusscher, domper; *pëmadam api*, brandblusmiddel; *tiada tërpadamkan*, onuitblusschelijk; *api jang tiada tërpadamkan*, onuitblusschelijk vuur.

II. verb. van *padma*, Skr. lotus, ook

e.s.v. vuurrood edelgesteente; *merah padam*, vuurrood, beter *merah padma*, zie ald.

ثادن padan, passend, evenredig, partuur, weerga, b.v. *hajam ini boekan padan dĕngan hajam itoe*, deze haan is geen partuur voordien; *sama padan*, geheel partuur. (Mĕn. ook grens, streep of lijn, waar men bij een werpspel gaat staan, zie *padok*); *bĕrpadan hajam* en *mĕmadan hajam*, hanen als partuur stellen, H. T.; *mĕmadan*, ordenen, regelen, de partijen vormen, b.v. *sĕgala pĕrmainan djoega dipadan*, alle spelen toch werden geregeld, Sj. Ĥaris. Zie ook bij *tjoeri*.

ثاد padau; *lajarpadau*, stormzeil.

ثاد padoe, I. *mĕmadoe*, tegen elkander houden en passen van dingen, die aan elkaar moeten gevoegd worden; door vergelijking keuren of waardeeren van edele metalen of handelswaren; met elkander doen overeenstemmen van zang en muziek, b.v. *mĕnjanjilah bidoewan soewara mĕrdoe*; *ditingkah rĕbana*, *panton bĕrpadoe*, geaccompagneerd door de tamboerijnen, waarmede de liedjes overeenstemden, Sj. Madli; vermengen, bij elkaar voegen v. kruiden, metalen, kleuren of verfstoffen enz. b.v. *dipadoe dĕhoeloe bĕharoe dikĕnakan*, eerst zien of het past en dan samenvoegen.

II. gedegen, vast, b.v. *ĕmas padoe*, gedegen goud; *arang padoe*, vastekool, steenkool, b.v. *boekannja sapĕrti arang kita Mĕlajoe*, *samoewanja arang itoe padoe*, niet als de houtskool van ons

Maleiers, maar al die kool is gedegen, vast, Abd.

III. Jav. twist, twistzaak.

ثاد padah, voorteeiken, voorbeduiding. Zie *pĕdah*.

ثادي padi, I. de rijstplant, rijst in den halm, onontbolsterde zaadkorrel in het algemeen, b.v. *padi kahwa*, koffieboonen nog in den bolster; *apa chabarnja pada kita*, *padikah ataw bĕraskah*, welk bericht is er voor ons, is het vleesch of visch (lett. is het gepelde of ongepelde rijst); *ĕlmoepadi*, de kunst van nederig zich aan te stellen; *padi jang sagĕnggam itoe lĕbih dari padi jang saloemboeng*, één vogel in de hand is beter dan tien in de lucht, Sprw. Mĕn. *padi paja*, e.s.v. rijst, id.; *kalau kasih akan padi*, *boewanglah roempoet*, als men de rijst liefheeft, moet men het onkruid wegwerpen, Sprw. Voor de soorten zie o. a. Tijds. t. l. en vlk. XXX: 391—411.

II. klein in zijn soort, kriel, van vruchten, b.v. *njoer padi*, e.s.v. kleine kokosnoten; *oebi padi*, kriel-oebi of krielaardappelen.

ثار para, I. gezamenlijk; *para mantĕri*, de gezamenlijke ministers; *para poetĕri*, de gezamenlijke prinsessen; *mĕmarakan*, verzamelen, b.v. *sambil mĕmarakan sĕgala rĕjat jang lari itoe*, terwijl hij het vluchtende volk verzamelde, Pr. Dj. Dit laatste is mogelijk van *mara*, zie ald.

II. *para-para*, horde, rek, losse stelling, horizontaal liggend rasterwerk, hetzij boven den vuurhaard of buiten de woning, om er het een of

ander op te drogen; *paraän*, zoldertje, bovenste gedeelte van het houtwerk, dat het geraamte van een huis vereenigt M. die echter *përahan* schrijft. *p. p. boewang*, horizontaal uitstekend zoldertje onder het einde van den nok van een huis; *p. p. laboe*, zoldering over de geheele ruimte, eig. een stelling waarover men pompoenplanten laat klimmen; *arang para-para*, roet. Hiervoor dikwijls ook alleen *arang*.

ثارت **parat**, = *poeki* C. en S. Z. a.

ثارت **paroet**, rasp. schram, ruw litteeken, ook fig.; *paroet katoemboehan*, pokputten, Abd.; *mëmaroet*, raspen; *paroetan*, raspsel. Op Java *paroed*, id.

ثارت **parit**, I. dreggen; *saoeh pëmarit*, dreg, v. d. W.

II. gegraven gracht of vaart, sloot, greppel, slop, loopgraaf, geschaafde gleuf of groef in planken, mijn-groef; *parit ëmas*, goudwasscherij in waterleidingen. v. d. W.; *bërparit*, ook gegroefd, gegleufd, geploegd v. planken.

ثارس **paras**, I. gelaat, aangezicht van Vorsten en in poëzie ook van anderen; *paras jang elok*, een schoon gelaat. v. d. W. leidt I van II af. Dan zou het een glad gelaat beteekenen, zonder oneffenheden; dus zooveel als ons: een fijn besneden gelaat! Al de schoonheidskenmerken v. e. meisje kan men beschreven vinden in mijne Facs. p. 53.

II. glad, effen, als een pilaar of rotting, gelijk, gladaf, geëffend, glad afgestroken van een inhoudsmaat, e. effen vlak vormend; *mëmaras*, effe-

nen, gelijkmaken, glad afstrijken, van de uitsteeksels ontdoen, besnijden in dien zin.

ثارغ **parang**, hakmes, houwer in het algemeen, ook slag met e. houwer; *p. mondok*, korte, breede houwer; *p. latoek*, houwer om koppen te snellen; *parang tjokok*, e. s. v. mes in den vorm v. e. sikkkel, ook *p. koekoet* genoemd, C. en S. *p. lading*, zie *lading*; *sapërti parang mata doewa*, als een tweesnijdend zwaard, Sprw. voor dubbel tongig; *mëmarang*, iets of iemand met e. houwer slaan; *mëmarangkan pëdang*, met een zwaard houwen of slaan; *mëmarangkan toelisan*, schrift met één streep doorhalen; *parang-parang*, wat op een houwer lijkt; *ikan parang-parang*, e. s. v. platvisch met zeer scherpe, fijne tandjes en vandaar *gigi parang-parang*, fijne tandjes ook bij menschen; *pohon parang-parang*, e. s. v. boom, die hout voor planken levert; *parangan* en *parang-parang*, e. s. v. langwerpige verzwering in den nek; *parang-mëmarang*, over en weer elkander houwen; *pëmarang*, moord, slachting.

ثارغ **paring**, e. s. v. plant, mimosa scandens. Mën. e. s. v. bamboe, een acacia, d. l. Cr. Jav. *përing* = *bamboe*.

ثارغ **paroeng**, Jav. e. s. v. slangvormige kris met veel bochten, ook *paroeng sari* genoemd.

ثارف **parap**; *mëmarap*, met de vuist slaan even als met een hamer, beuken, ook beuken v. e. vesting, b. v. *moesoeh nen soedah mëmarap kota*,

Sj. Abd. Moel. 57; *pëmarap*, onderste gedeelte van de vuist, buitenzijde v. de hand.

فارق *paraḡ*, I. van het Ar. **فراق**, scheiding, tusschenruimte; *mëmarak-kan*, e. ruimte tusschen beiden laten.

II. de erven rondom de woningen, Pad. bovenl. volg. v. d. Tn. een tuin.

III. de naam van een boom.

IV. Jav. *parëk*, dichtbij, nabij.

V. *parakan dalëm*, Jav. trawanten van den Vorst.

فارق *pariḡ*, I. *mëmarik*, aansteken, aanmaken van een vuur, P.

II. *porak-parik*, op verschillende wijze van of uit elkander, van een verslagen leger.

فارم *parëm*, Jav. e. verzachtend smeersel = *poepoer*, zie ald. Mën. id.

فاران *paran*, dwarsribben van een dak, W. Sum.

فارو *paroe-paroe*, long; longkleurig, paars; ook de blazen van een visch.

فارو *parau*, gorgelend, kirrend v. e. geluid, schor v. de stem, z. *përmai*.

فارو *paro*, Jav. helft; = *tëngah*, Mal.; *saparo*, een helft, een half, een gedeelte.

فاره *parah*, Kw. dood, doodelijk; *loeka parah*, doodelijke wond, zwaar gewond.

فاره *paroeh*, bek van een vogel; *mëmaroeh*, pikken, oppikken, van vogels. Zie ook *paro*.

فاره *pareh*; *mëmareh*, het lot doen spreken door kaarten, dobbelsteenen enz.; dobbelsteenen gooien, kaarten ronddelen, hoopjes maken, op risico

zetten of opkopen; *boewah pareh*, dobbelsteen; *main pareh*, hazard spelen.

فاري *pari*; *ikan pari*, e. s. v. zeevisch, de rog; *kajoe pari*, e. s. v. boom, die olie levert; *pari-pari*, krans van rotan enz. om de gelijkenis met een rog; *bintang pari*, zie *tohok*; *ekoer pari*, z. *pëdang*. Van de rog heeft men de volgende soorten; *p. oenat*, *p. soempat* of *p. rimau*, *p. bilis*, *p. moro*, *p. djedong* en *p. mingki*.

فاسح *pasah*, zie **فصح**.

فاسر *pasar*, Perz. markt, markt-plaats, in poëzie ook *pasara*. Z. *pëkan*.

فاسر *pasir*, zand, zandbank; *kajoe pasir*, e. s. v. week, wit hout; *goela pasir*, de gewone fijne suiker in tegenoverstelling van *goela batoe*, klontjes; *iboe pasir*, grove korrel of steentje in het zand; *ikan pasir*, e. s. v. zeevisch, de wijting; *ëmas pasir*, stofgoud = *ëmas oerai*.

فاسح *pasang*, bij elkaar behoorend en als zoodanig samengevoegd, paar, koppel, span, wederga; wassen van het water bij vloed, aansteken van vuur of licht, afvuren van een vuurwapen, uitzetten van strikken, bijzetten van vlaggen of zeilen enz. zie voorts beneden bij *mëmasang*; b. v. *sëpatoe doewa pasang*, twee paar schoenen; *boeroeng mërëpati sapa-sang*, een paar duiven; *almari sapa-sang*, een paar kasten, die als zoodanig bij elkander behooren; *bërpa-sang-pasang doewa dan ëmpat*, bij paren van twee en vier, bij het dansen, Ibr. b. Ch.; *pasang anak* en *p. këtjil*,

klein tij, kleine vloed; *p. bèsar*, groote vloed; *p. poernama*, vloed bij volle maan, springvloed; *p. soeroet*, vloed bij laagste eb; *p. bah*, zeer hooge vloed; *p. goendah* of *p. bër bani*, doodtij; *p. sorong boewih* of *djolong-djolong pasang*, getij twee à drie dagen na doodtij; *bërmain pasang*, damspelen, dammen, Pr. Dj.; *mëmasang*, heeft verschillende beteekenissen, b. v. *m. djërat*, strikken spannen of uitzetten; *m. djaring*, een net uitzetten; *mëmasangkan goena*, toovermiddelen aanwenden, b. v. *maka raden Poespa Djowita pon mëmasangkan goenanja*, *maka goena itoe pon tèrkënalaha kapada Sira Pandji*, de prinses P. Dj. nu wendde hare toovermiddelen aan en die toovermiddelen troffen Sira Pandji, Hik. Asm. Pati; *m. kèbon lada*, een pepertuin aanleggen; *m. lajar*, de zeilen of het zeil bijzetten; *m. bandera*, de vlag hijschen; *m. bëdil*, een geweer afschieten, vuren; *m. api*, vuur aanmaken; *m. pëlita*, de lamp opsteken; *m. oewang*, geld op- of inzetten; *m. bitjara*, e. raad beleggen; *m. soewar*, een lichtsein hijschen; *m. tèlinga*, het oor spitsen; *m. tabik*, zijne excuses maken; *daoen pasang-pasang*, e. s. v. klimplant; *sakit pasang-pasang*, waterbreuk, hydrokele; *këpasangan*, in den strijd gewond.

ثاسغ *pasoeng*, blok om gevangen in te sluiten; de staanders van de *papan goeloeng* bij het weven; *mëmasoeng*, in het blok sluiten; *pasoengan*, hechtenis, gevangenhouding, gevangenis.

ثاسق *pasak*, pen, nagel, bout; *pasak tapak kaki koeda*, hoefnagel, N. Moh.; *pasak koentji*, sluitpen, gren- del; *orang pasak*, de oorspronkelijke bewoners van een land; *pasak toeli*, bout, aan weerskanten geklonken, dienende om de boegplanken v. e. klein vaartuig te verbinden; *mëmasak*, met een pen vastmaken, pennen in iets drijven. Zie ook *masak*.

ثاسق *pasoe*, troep, bende, compagnie krijgsvolk; *pasoekan orang pënjamoen*, rooverbenden; *bër pasoe-pasoekan*, aan troepen of benden; te hoop loopen, b. v. *maka orang mëlihat pon bër pasoe-pasoekan hënda*; *mëlihat wajang*, Prab. Dj. bij troepen kwamen de kijkers om de wajang te zien.

ثاسل *pasal*, I. naam van e. boom, die een eetbare vrucht draagt, v. d. W. door mij gevonden *pasoe*.

II. zie *façal*, Arab.

ثاسل *pasoe*, e. s. v. boom, die licht, onduurzaam hout oplevert.

ثاسو *pasoe*, groote kom, wasch- kom; *p. tiaman*, groote pot met deksel, v. d. W.

ثاسه *pasah*, scheiden, nam. een vrouw van haren afwezigen man, die geen geld tot onderhoud heeft gezonden. Ook bij Abd. Mogelijk van het Arab. **فَصَّ** *faşsa*, scheiden, afscheiden. Zie ook *pisah*.

ثاغس *pangoes*; *mëmangoes*, ademen of liever luchthappen, van vischen en amphiënen als ze even boven water komen. Zie ook *doengas* en *pantas*.

ثاغن pangan, I. uitgestrekt bosch; *orang pangan*, ook alleen *pangan*, boschbewoner.

II. Jav. eten, spijs; *panganan*, spijzen, koekjes van *angan*, Kw. = *rě-djěki*, Jav. wrdb.; *p. talam*, *p. tjoetjoer*, zie op die wrd.; *boelan kěpangan*, Jav. maan-éclips, lett. de maan opgegeten, namelijk door den *rahoë* of draak, zie ald.

ثاغی pangai, e. s. v. platte noot, die gekookt gegeten wordt. Měn.

ثاى papa, Skr. arm, behoeftig, elendig. (Měn. *anak papa*, een moederloos kind); *dagang papa*, e. armoedige vreemdeling; *kapapaän*, armoede, verarmd, tot armoede vervallen; *papakarama*, slecht, ondeugend, v. d. W. b.v. *tiada adat laki-laki mēmbelaï pěrēmpoewan*; *djadi papakarama*, *těr-toetoep pintoe kajangan*, *pēmali*, *kakanda*, *pada sēgala dewa-dewa tiada baik*, 't is de gewoonte niet, dat een man eene vrouw in den dood vergezelt (d.i. zich met haar laat verbranden), dat zou slecht zijn, de poort des hemels zou gesloten blijven, dat is voor u een verboden zaak, het is in de oogen der goden niet goed, Pr. Dj. Het kan dus geen boete voor aanvaring zijn, zooals P. opgeeft. Mogelijk is de beteekenis er van: rampzalig, verongelukt.

ثاىثاى papat, I. *mēmapat*, slaan met iets, dat plat of vlak is, b.v. met het platte van een sabel, een liniaal enz. doch niet met de vlakke hand; *papatlah kapalanja*, sla hem den kop

af, Am. Hamz. = *pěpat*. Zie ald. Měn. zonder punt, afgeknot.

II. effen, regelmatig, eenvormig; *mēmapat*, effen of gelijkmaken; *mēmapat kalam*, vermaken van eene pen; *m. batoe*, steenen gelijk houwen; *potong papat kajoe itoe*, houw of schaaf dien balk gelijk. M.

ثاىر papar, I. plat van iets, dat scherpe kanten heeft en dun is, b.v. van een zwaard, de hand enz., vlak, platte of vlakke kant van iets; *mēmaparkan*, plat maken van de tanden door afvijling. Zie *pěpat*.

II. *mēmapar*, bespreken, uitleggen; *paparan*, opheldering, uitlegging; *sapapar*, eenstemmig, Pad. bovenl.

III. lichten, werven, op gezag eenige artikels heffen; *orang mēmapar lasjkar*, iem. die soldaten werft; *paparan*, lichting, werving, schatting, goederen, die door heffing bijeengebracht zijn. R. v. Eys. requisitie, M.

ثاىس papas; *mēmapas*, afnemen, van iets afdoen, van zijn plaats nemen, b.v. kleeren, e. gordijn, schilderij, tent enz.; verdrijven van spoken, kracheloos maken van vergif; *mēmapas karadjaän*, laten afstand doen van de regeering, Pr. Dj.; *mēmapas pakaijan*, iemand de kleeren afdoen, ontkleeden, id.; *mēmapas agoeng*, iem. zijne vorstelijke afkomst ontnemen, Hik. Koris; *m. chaimah*, de tenten afbreken, Hik. Koris, eigenl. *mēmapaskan chaimah*.

ثاىقى papak, I. vlak, zonder hoogen of laagten, effen, ook plat v. piek-punten, b.v. *maka kadoewanja mala*

toembak itoepon mēndjadi papaklah, Am. Hamz.; *roemah papak*, huis met een plat dak; *ajam papak*, kip zonder staart; *orang papak*, manwif, hermafrodite; ook bij d. l. Cr. en C. S.

II. iets in zijn looptegenhouden = het Jav. *pěpěg*, b. v. *maka titah Sjaich Alim: papaklah radja kěra harám zadh itoe, djangandilėpasnja*, toen zeide Sj. A.: Houdt dien apenkonink, dat hoerekind, tegen; laat hem niet ontkomen, P. Dj.

III. Jav. *papag*, tegemoetkomen, tegemoetgaan, verwelkomen, inhalen, b. v. *dan masoek kadalam taman itoe dipapak olih Sėri Koentoem*, hij trad dien hofbinnen, tegemoetgegaan door S. K. Hik. Boedj.; *pėmapak*, inhaling, verwelkoming; *bėdil pėmapak*, vreugdeschoten ter verwelkoming, b. v. *bėdil pėmapak itoepon dipasang oranglah*, id.

IV. = *pėpak*, eten, kauwen, kniiven, knabbelen.

ثائن **papan**, plank, bord; *p. toelis*, schrijfbord, schrijftafeltje, lei; *p. tjatoer*, schaakbord; *p. bėrtoelang*, spoorstaaf, spoorscheen; *p. goeloeng*, voorboom van een weefstoel, het plankje waarop de afgeweven stof wordt gewonden; *p. tjongkak*, het bord waarop *tjongkak* gespeeld wordt, zie ald.; *p. mestar*, linieerplankje; *p. karanda*, doodkist; *papan pėnjėsah kain*, waschplank, waarop de waschlieden het goed slaan; *papan doewa bilah*, twee planken; *moeka papan*, een onbeschaamd gelaat; *roemah papan*, een houten huis; *papan medjah*, het blad

van een tafel. Verder wordt het nog gebruikt als hulp-Telw. om het aantal *pėtai*-vruchten aan te geven. *Mėmapan*, zich als een plank voordoen, van een huiduitslag.

ثاقري **pa'poei**, Chin. e. s. v. orakel in de chineesche tempels, door middel van twee stokjes.

ثاق **papah**, stut, steun; *mėmapah*, iemand bij het gaan ondersteunen; *bėrpapah*, onder het gaan steunen of leunen, b. v. *maka baginda rasoel Allah bėrpapahlah atas bahoe kadoe-wanja bėrdjalan kadalam mėsđjid*, Zijne Hoogheid, de gezant Gods, leunde op hun beider schouders en ging de moskee binnen, N. Moeh. Zoo ook Hik. Abd. 277. Ook met moeite of alleen door steun vooruitkomen in den handel of in de maatschappij.

ثاكي **paka**, in *poera paka*, klierziekte, moet *baka* zijn, zie ald., ook op zichzelf wordt *paka* voor *baka* gebezigd, b. v. *poetėri Djamdjam soeroehkan djoega, karėna dia sama sapaka*, Sj. Ardan, zend maar de prinses Dj. daar zij met haar van dezelfde afkomst is.

ثاكت **pakat**, ook *pėkat*, verb. van *moėfakat*, zie aldaar; *sapakat*, het met elk. eens zijn, eensgezindheid, gemaakte afspraak; *bėrtjėrai sapakat*, oneens worden, in duigen vallen van de afspraak.

ثاكي **pakoek**, zie *pėkoek*.

ثاكل **pakal**; *mėmakal*, breeuwen, de naden v. e. vaartuig dichtmaken door er met hamer en beitel werk van touw of boombast in te kloppen; *pė-*

makal, werk, van geplozen touw of boombast, lett. breeuwmiddel, ook breeuwer.

ثاكن *pakan*, I. inslag bij het weven; *bəngang pakan*, inslaggaren; *məmakankan dəngan soetəra*, iets met zijde doorweven; *bərpakankan əmas*, goud tot inslag hebben, d. i. met gouddraad doorweven zijn; *pakanan*, wat tot inslag gebruikt wordt, daartoe dient.

II. zie *pəkan*.

III. Jav. eten, vreten voor dieren.

IV. onkwetsbaarheid.

ثاكو *pakoe*, spijker, nagel; *daoən pakoe*, varenkruid, varens; *pəkoe kəmahang*, e. s. v. varenplant, C. en S.; *p. laoet*, de koolpalm; *p. ləmidang*, e. s. v. varen, welks wortels gebruikt worden om de stokken van een fuik aan elkander te binden, v. d. W. *pakoe saratoes*, *p. doewa ratoes*, spijkers v. 100 of 200 op een kati of inl. pond; *p. kantjing*, bout; *p. adji*, e. s. v. boom; *pajoeng pakoe*, kop van een spijker; *məmakoe*, spijkereen; *məmakoe kan*, ook iets vastklinken, b. v. Hik. Abd. p. 30; *məmakoei*, bespijkereen, met spijkers beslaan; *tərpakoe*, gespijkerd, ook beklonken v. e. contract.

ثاكو *pakau*, I. zoom of belegsels langs iets aangebracht om er stevigheid aan te geven; dwarshout in een akker of emmer.

II. e. s. v. chineesch kaartspel, overeenkomende met vingt-et-un, komt voor Sj. Ind. Kəs.

ثاكي *pakai*, gebruiken, aanhebben; aandoen, dragen, v. kleederen,

versierselen, wapenen, specerijen, reukwerk enz., ook z. bedienen van; *pəkai səndjata*, wapens dragen; *p. soempah*, met een eed, onder eede; *məmakai*, gebruiken, aantrekken, aandoen; *məmakai agama*, een godsdienst aannemen; *məmakai bandera*, een vlag voeren, Hik. Abd. p. 109; *m. nama*, een naam dragen; *əmpat poeloeh pitis dipakai satoe ringgit*, veertig tinnen muntjes gaan er op een dollar; *maoe pakai*, noodig hebben; *ta'bolih pakai angkau*, *maski tjəritakan*, dat is voor jou niet bindend, al vertel je het ook, Hik. Abd. 140; *bəlom pakai oepama*, nog niet zijn zooals het behoort, nog niet geheel in orde zijn, van een geschenk bij een brief; *məmakai kan*, iemand aankleeden, iemand iets aandoen; *bərpakai-pakai*, gekleed zijn, zich kleeden; *bərpakai kan*, met iets gekleed zijn, iets dragen of aanhebben, bekleed zijn met, ook voorzien zijn van, b. v. *kapal bərpakai kan tiang bəsi*, een schip voorzien van ijzeren masten; *tərpakai*, bruikbaar van een persoon, H. Abd. p. 51 r. 3 v. b. en 3 v. o.; *tərpakai kapada radja*, in gebruik zijn bij den Vorst of bij Vorsten, dus vorstelijk; *tiada tərpakai*, niet in gebruik, ongebruikelijk, onnut; *sapakai dəngan*, het houden met, b. v. met slecht volk; *sapəmakai*, geheel gebruikelijk, heel gewoon; *sapəmakai kan*, compleete kleeding, alles wat men, bij elkaar genomen, aanheeft; *pakai kan*, wat gebruikt wordt, of in gebruik is, inz. aan het lichaam,

vandaar: kleeding, versierselen, tuig, harnachement enz. Ook besteld van werk in tegenoverstelling van koopgoed; *pakaijan opahan*, e. werkpak, b. v. *maka saudagar pon mēmakai pakaijan opahan*, die koopman nu trok e. werkpak aan; *laloē disoeroeh olih saudagar mēmakai dēngan pakaijan opahan*, vervolgens gelastte de koopman hun zich met een werkpak te kleeden, Hik. Nad. Sj.; *dipērsalin pakaijan salangkapnja, ada daripada sēndjata sampai kakoeda*, hij werd begiftigd met een kompleete uitrusting, van de wapens af tot het paard toe, Ibr. b. Ch.; *dēngan salangkap pakaijan soldadoe*, in volle monteer- ring; *dēngan salangkap pakaijan kabēsaran*, in vol ornaat, in groot tenue; *toembak pakaijan orang dajak*, lans, in gebruik bij de dajackers, Mal. br.

ثاگت **pagoet**; *mēmagoet*, pikken van vogels, bijten van slangen, = *patoek*, zie ald.; *bērpagoet-pagoetan*, elkander pikken, H. Boedj.

ثاگر **pagar**, omheining, heg, schutting, omwalling; *pagar batoe*, steenen muur; *pagar boelan*, kring om de maan; *p. tēnggaloeng*, zie ald.; *p. Malaka*, heining van latten; *pinggan pagar Malaka*, e. s. v. chineesche borden met streepen; *bērpagar*, omheind; *bērpagarkan*, tot omheining hebben, b. v. *bērpagarkan doeri*, dorens tot omheining hebben, van een doornhaag voorzien zijn; *mēmagari*, omheinen, van eene omheining voorzien; *mēmagarkan*, tot omheining

maken; *pagar djoega mēmakan padi*, zelfs de omheining verteert de rijst, Sprw. *sapērti boelan dipagar bintang*, als de maan omringd door sterren.

ثاگن **pagan**, bijzonder sterk, bijzonder stevig in elkaar gezet, van vaartuigen, huizen enz. Ook van de deelen er van.

ثاگو **pagoe**, Mēn. zoldering.
ثاگی **pagi**, ochtend, morgenstond; *pagi-pagi*, 's morgens vroeg, in den vroegen ochtend, ook *dari pagi-pagi* en *bērpagi-pagi hari*, Saif Dzoel.; *sapagian*, den ganschen morgen, b. v. *dimana toewan sapagian ini*, waar zijt gij dezen ganschen morgen geweest? Hik. Prab. Dj.

ثال **pala**, I. (Skr. vrucht), *boewah pala*, muskaatnoot; *boenga pala*, foelie; *minjak pala*, muskaatnotenolie; *wērna pala*, bruin, kastanje-bruin.

II. Kw. volkomen, geheel; *sapala-pala*, geheel en al, zooveel mogelijk, terdege, b. v. *sapala-pala nama djahat*, *djangan kēpalang*, geheel en al een slechte naam, en niet maar half, H. T.; *sapala-pala nama bērmasaḱ dan bērdjamoe radja kita*, geheel en al den naam hebben van voor den Vorst te koken en hem te onthalen, id.

ثالت **palat**, I. vulg. voor *pēlir*; zie ald.

II. *kajoe palat*, e. s. v. strafwerktuig op de Mal. scholen, waarin de voeten worden gesloten, om die te kunnen geeselen. Zie H. Abd. pag. 30.

ثالت **paloet**, omgeven met iets, b. v. met e. vloeistof, omslag, klei om e. afgietsel te maken, enz.; *mēmaloe*,

met iets omgeven; *kalam tērpaloet dēngan dawat*, e. pen omgeven met, d.i. godoopt in, inkt; *soerat bērpaloet*, e. geënvloppende brief, = *bērsam-poel*.

ثالث palet, veeg, smeer met den top van den vinger, maar ook met andere dingen; zalf, smeersel; *palet bibir*, lippenzalf; *mēmalet*, een veeg of smeer met de vingers geven; *tēr-palet-palet*, aangesmeerd, in e. smerige zaak mede betrokken zijn, b.v. *karbau sa'ekoer mēmbawa loempoer, karbau samoewanja pon tērpalet-palet djoega*, één buffel brengt de modder aan en al de buffels worden ook aangesmeerd, Sprw. Mēn. id. *sipalet gila*, e.s.v. toovermiddel om liefde op te wekken; *sambal palet*, e.s.v. sambal, die met de vingertoppen wordt genomen.

ثالث palar; *mēmalar*, rekenen, staatmaken op iets, b. v. *hartamoe tiada koepalarkan*, op uwe goederen reken ik niet; *palar-palaran* = *toedoeng sadji*, z. ald. Volg. M. = *tjaping*.

ثالث palas, I. e.s.v. heester met waaivormige bladen, waarvan emmertjes gemaakt worden. De jonge bladen worden gekorven en, met opium vermengd, gerookt. Hij draagt kleine, roode bessen. .

II. *roemah palas-palas*, wachttorens in e. vesting, C. en S.; stelling om op te staan.

ثالث palis; *mēmalis*, gramstorig het aangezicht wenden naar, boos aankijken; *bērpalis*, aldus aankijkend.

ثالث palang van *alang*, dwars-

boom, alles wat dwars ergens voorgehouden of ingestoken wordt om tegen te houden, grendel, ook dwarsbalk van e. kruis; *p. tangan*, pareerstang; *tērpalang*, gegrendeld, met e. dwarsboom afgesloten; *mēmalingkan*, dwarsboomen, ook kruisigen; *kēpalang*, zie *alang* II.

فالغ palong, monding eener rivier, (volg. d. I. Cr. *palong soengai*, het bed eener rivier. Dit is mogelijk beter, want de monding is *koewala*), trog, langwerpige bad- of waterkuip van hout, etensbak, voederbak, drinkbak voor vee, ook *palongan*; *p. timba-roewang*, trog bij het grootluik aan boord, waarin het water gehoosd wordt.

فالغ paling, I. naar de andere zijde gekeerd, gewend; zie ook *tēradjoe*; *mēmalingkan*, wenden, keeren, omwenden; *m. moeka*, het gelaat afwenden en *bērpaling soempah*, den eed breken, ontrouw worden, inz. jegens den Vorst; *mēmalingkan orang daripada kadjahatannja*, iem. van zijn kwaad afbrengen, bekeeren, M.R.; *bērpaling*, ook zwenken met zijn paard, Moh. Han.; *bērpaling haloewan*, den steven wenden, ook fig. voor ontrouw worden; *mēmalingkan kareta*, e. rijtuig keeren; *polang-paling*, zie *polang*; *paling-palong*, om en om met het dikke en dunne eind naast elkander, zooals manilla-sigaren in een kistje enz. om plaats te winnen.

II. op Java gebruikt tot vorming van den Superlatif, b.v. *paling bēsar*, grootst enz. Volg. v. d. Tk. uit het Balin.

ثالق palak, warm. Mën. door en door warm v. h. lichaam, transpireeren van warmte, *palak-palak kaki*, branderige voeten, b.v. door te nauwe schoenen.

ثالق palik; *mëmalik?* b.v. *Lima orang chadim mëmalik*, *Jang bërchidmat përgi dan balik*, Ibr. b. Ch.

ثالم palam, I. *mëmalam*, bedekken, zooals b.v. e. wond met pluksel, de openingen van e. lijk met boomwol; *panton dipalam*, bedekte? minneliedjes, Sj. Ind. Voorts verkeerde woorden of uitdrukkingen met den mantel der vergetelheid bedekken, b.v. *përkataïn jang soedah baik dipalam*, woorden waarvan het beter is, dat zij bedekt worden, Sj. Ind. Kës.; *pëmalam*, stop, prop = *pënjoembat*, zie *soembat*.

II. Kw. = *daging*, vleesch.

ثالو palau, e. s. v. langwerpige, kwaadaardige bloedzweer.

ثالو paloe, slag met e. stok, enz. reflectie, treffen of vallen van lichtstralen, e. glans enz.; *mëmaloe*, slaan met een stok, ook fig. gebruikt, b.v. *paloe Allah*, de kastijding Gods, de roede Gods; *wadjah jang manis bërtambah poela*, *dipaloe tjëhaja intan komala*, haar vriendelijk gelaat nam in schoonheid toe, getroffen door den glans der edelgestoenten, Sj. Madli; *mëmaloe boenji boenjian*, de muziek-instrumenten bespelen; *paloe gëndang*, e. s. v. eenigszins giftigen zout-watervisch; *bërpaloe-paloe dëngan*, kloppen met, d. i. overeenkomen met, b.v. *bërpaloe-paloe dëngan ajar ma-*

war, overeenkomen met rozewater; *bërpaloe-paloewan*, onderling of onder elkaar aan het slaan zijn, ook klotsen van de golven; *bërpaloe-paloewan sëndirinja*, vanzelf tegen elk. slaan of klotsen; *mëmaloe kan tangannja*, de handen in elkaar slaan; *bërpaloe-paloe*, ook de waren bij e. ruilhandel waardeeren, ruilhandel drijven.

ثاله paloeh, kil, kolk, diepte bij droogten of bij den oever, diepe kolk in overigens ondiep water, waterplas, die na het afloopen van het water als in een kom is blijven staan. N.-Sum. dal, ook laag in tegenoverstelling v. e. hooger gelegen plaats; zie *palong*.

ثالي palai, e. s. v. boom, behoorrende tot de *mëdang*-soorten.

ثامت pamit, Jav. afscheidnemen; *pamitan*, afscheid.

ثامر pamoer, e. s. v. wit ijzer, waarmede wapens worden gedamasceerd, het damasceersel op krissen en sabels; *bërpamoer*, gedamasceerd.

ثامن paman, Jav. oom, ook als aanspraakstiel gebruikt voor bejaarde, onbekende Javanen. Zie *mama*.

ثان pana, zie *فناء*.

ثانير panir, Perz. kaas; beter *فئير*.
ثانس panas, heet, hitte, warm, warmte, zonneschijn; *dëmam panas*, de heete koorts; *panas hati*, woede, toorn; *panas bara*, hitte v. gloeiende kolen, ook ziedende toorn; *djëmoer dipanas*, in de zonneschijn te drogen hangen of zetten; *panas tërik*, smoorheet, snikheet van den dag; *dimakan panas*, verkleuren door de zonnestralen, ook daardoor vervellen; *oewang*

panas, gemakkelijk verkregen en spoedig weer uitgegeven geld, zoo gewonnen, zoo geronnen. Mën.; *mëndjadi panas dimata orang*, iemands begeerte opwekken, prikkelen; *bërpanas-panas*, het zeer warm hebben, b.v. *maka sang Sëpoerba ponbërpanas-panas hëndak mandi*, S. P. nu had het zeer warm en wilde baden, H. T.; *mëmanasi*, verhitten; *kapanasan*, verhit zijn; *panas-panas*, warm en wel, kersversch; *panas hari*, de tijd v. 10 uur 's morgens. Mën. *p. malam*, helder maanlicht.

فانس *panoes*, samengepakte wolken vermengd met bliksemstralen, = *pantja roba*, b.v. *mëndjadikan halilintar dan panoes*, I. P.; *hëndak mëndjadikan këlam-kaboet ataw kilat dan panoes*, id.

فانس *panau*, plekken op de menschelijke huid v. eene eenigszins lichtere kleur, doch niet wit; *p. mêngkaroeng*, donkerder plekken dan de huid en geschubd als de *mêngkaroeng*, e. s. v. hagedis.

فانس *panah*, boog, lichtstraal; Skr. *bāna*, pijl; *anak panah*, pijl, ook alleen *panah*; *anak panah kosong*, pijl zonder punt, Sadj. Mal. 325; *iboe panah*, de boog; *tjabang panah*, keep van de pijl; *kaki anak panah*, het onderste van een pijl; *panah dilëntoer*, een gebogen boog; *p. këloedan*, e. s. v. ouderwetsche schietboog; *p. pëter*, bliksemstraal; *p. matahari*, zonnestraal; *p. api*, vuurpijl; *bërtoekar anak-panah*, een huwelijk sluiten tusschen twee paren broeders en zusters; *më-*

manah, met den boog schieten, ook fig. van het treffen der zonnestrallen en v. d. maneschijn, b.v. *boelan mëmanah kapada pasëban agoeng*, de maan wierp hare stralen in de groote gehoorzaal, Mes. Kag.; *pëmanah*, boogschutter, boogshot; *sapëmanah dja-oehnja*, een pijlschot ver; *mëmanah-kan*, iets van of met den boogschieten; *panah mëmanah*, over en weer elkan-der met pijlen schieten; *bërpanah-panahan*, onderling aan het pijlen schieten zijn; *sinar-mënjinar roepa tjëhaja pakaijunnja, dipanah olih tjëhaja matahari*, de glans zijner kleederen straalde aan alle kanten, getroffen door de stralen der zon, Mes. Kag.

فانس *paet*, vastgeklemd aan iets; *bërpaet*, zich aan iets vastklemmen, stijf vasthouden; *mëmaoet*, iets stijf of klemmend vasthouden; *tërpaet pada*, vastgelegd aan, bevestigd aan, ook van een dier, I. P.; *sangkoet paet*, stevig vastgeklemd; *bërsangkoet-paet*, zich stevig vastklemmen; *sangkoet-paet dëngan hoetang*, diep in schulden steken; *riang kiri, paet kanan*, strijken bakboord, ophalen stuurboord! van de riemen; *pëmaoet*, de trekker van een geweer; *mëmaoet-kan*, ook vastleggen, vastbinden van een dier aan iets, b.v. Hik. Am. Hamz.

فانس *pawas*, e. s. v. zoetwater-vischje, dat men in vijvers teelt, Pad. bovenl.

فانس *paoes*; *ikan paoes*, de walvisch.

فانس *pawang*, I. gids, geleider, drijver, hoeder, stuurman, schipper,

iemand die door geheime wetenschap den weg weet om iets te vinden, b.v. een bron, metaalader, wilde dieren, bijen enz.; *pawang gadjah*, olifantenjager; *p. onta*, kameeldrijver; *p. përahoe*, stuurman, schipper, Prab. Dj.; *p. lëbah*, bijenjager, iemand die de bijen-nesten weet op te sporen en in te zamelen; *p. handasah*, meetkundige.

II. de naam van e.s.v. boom.

فاؤغ **paoeng**, Port. p á o, brood; *pisau paoeng*, tafelmes, broodmes.

فاؤك **paoek**, I. *mëmaoek*, met een haak naar zich toehalen; *pëmaoek*, brandhaak; ook e.s.v. kapmes met gebogen punt.

II. alleen in *laoek-paoek*, allerlei toespijzen, zie *laoek*.

فاؤك **pawaka**, Skr. vuur.

فاؤن **pawan**, e. s. v. plant met zeer fraaie bloemen.

فاؤن **paoen**, Eng. pound, pondsterling.

فاؤن **pawana**, Skr. wind.

فاؤه **pawah**, I. = *opahan*, Abd. sch. wrdb. Volg. v.d.Tk. *bërpawah*, een verbintenis aangaan, waarbij voor het hoeden v. e. dier een der jongen het loon is. Het schijnt eene omzetting van *opah* te zijn.

II. *rëmpah-pawah*, allerlei kruiden, ook *rëmpah-piah*.

فاؤه **paoeh**, e. s. v. wilde, eetbare mangga-vrucht, bruinachtig blauw v. kleur. Volg. C. en S. heet de kleine soort van mangga gewoonlijk *paoeh*; *p. djanggi*, een groote soort daarvan, de reus of paardemangga, z. *bijdjanggi*; *pipinja bagai paoeh dilajang*, hare

wangen geleken op een langs de pit doorgesneden *paoeh*-vrucht.

فاؤي **pawai**, I. al wat tot een plechtigen optocht behoort, zoowel personen, Ind. Poet. H. Boedj. als materieel; *mëmëgang pawai kaëmasan*, Ind. Poet. R. Pas. Dul. 97; *mëngatoer pawai*, den optocht regelen; *mënjëlampai pawai kaïn*, de gele staatsiedoek over den schouder geslagen dragen, R. Chaib. Ook wordt *pawai* soms = *oepatjara* gebruikt, zie ald. Kw. *pawi* = *oepatjara*.

II. lans of piek met een bos haar er aan, = *lëmbing kabësan radjaradja*, Abd. Sch. wrdb. ook S. M.

فاؤه **paha**, meest فاؤه geschreven, dij van een mensch, bout van een dier, disselboom van een rijtuig; *toelang paha*, dijbeen; *pangkal paha*, de heup; *paha babi*, ham; *koentji paha*, de lies; *paha bilalang*, sprinkhaneboutje, het been van de liezen tot de knie, ook de veren uit een geweeslot, nam. *p. b. bësar*, de slagveer; *p. b. këtjil*, de stangveer en *p. b. diloeuar*, de pandekselveer; *sapaha*, een vierde, naar de vier bouten van een dier; *satahil sapaha*, een en een vierde taël, als gewicht voor goud en zilver; *doewa këti pitis mëndjadi emas ënam paha*, twee honderdduizend pitis zijn zes vierde goud, d.i. 1½ taël, Oend.; *bërtëpok paha*, zich op de dijen slaan, als teeken van uitdaging of om zichzelf op te winden; *bërgëndang paha*, zich over iem. leed vroolijk maken, Schadenfreude; *paha pintoe*, deurpost, b.v. *ta'bëtoel*, *djënang paha pintoe itoe*, Maxw. de deurposten staan niet recht.

ٹاہت pahat, beitel, gebeiteld, gehouwen, gedreven, met groote gaten van naaldwerk; *p. poetar*, e.s.v. avegaar, of ronde beitel; *p. boelat*, drevel, doorslag; *p. sěrombong*, breekbeitel; *p. pěngoekoe*, gleufbeitel; *p. pating*, kouwbeitel, ook steenhouwersbeitel; *p. nědjis*, schaafbeitel; *boeloe pahat*, de nestveeren van een vogel, de vlasbaard, v.e. man, de nestharen v. dieren; *měmahat*, beitelten. Zie *tatah* II.

ٹاہت pahit, bitter van smaak; *p. maoeng*, walgelijk bitter, narcotisch bitter; *měmahitkan*, verbitteren; *kapahtitan*, bitterheid, verbitterd.

ٹاہت pahoet, zie *paot*.

ٹاہر pahar, groote ronde bak van koper op voet, gebruikt om de toespijzen op te zetten; ook noemt men een ronde tafel op één poot wel eens zoo; *pahar bertoenda*, zie bij *toenda* en ook *hidang*.

ٹاہق pahang, naam van e. Mal. rijkje op de oostkust van het schiereiland Malaka.

ٹاہق pahoek, vallei, dal, v.d.W. volg. *M. pahak* en *Měn. pa'oek*.

ٹاہم paham, zie *فہم*.

ٹاہي paja, moeras met plantengroei; *daoen paja*, *Hydrocotyle asiatica* (*Ombellifères*), d. l. *Cr. padi paja*, rijst van de natte rijstvelden?

ٹاہير pajir en *pajar*, kruisen, heen en weer varen voor een haven of riviermonding, opdat er niets in- of uitkome; blokkeeren; *pěrahoe pajir*, kruisboot; *mělintang pajir*, de blok-kade forceeren; *měmajiri*, bekruisen, kruisen voor een haven.

ٹاہيس pais, visch of vleesch met kruiden in een blad gewikkeld en aldus geroost of gekookt. Zie *pepes*.

ٹاہيغ pajang, e.s.v. lang treknet, waarmede men in volle zee vischt, zie *poekat*; *pěrahoe pajang*, *p. majang* en *pěmajang*, de visschersboot, daarvoor gebruikt. Mij is opgegeven: *pajang* = *pajir*, kruisen op zee; *pěrahoe pajang* en *pěmajang*, kruisboot. Het eerste heeft meer voor zich.

ٹاہيغ pajoeng, scherm, zonnescherm, regenscherm, kop van een speld of spijker; *pajoeng těrkěmbang*, geopende zonnescherm; *měngěmbangkan pajoeng*, de zonnescherm opzetten; *pajoeng jang kaěmasan*, e. vergulde zonnescherm; *p. běrapit*, zonnescherm aan weerszijde gedragen; *p. oeboer-oeboer*, vorstelijke zonnescherm, staatsiepajoeng van zijde met neerhangenden rand v. franje of doek, waarin acht gele en acht witte vakken. Zij ontleent haren naam aan de zeekwal. De pajoengs worden bij *kaki* geteld, C. en S.; *doewa sapajoeng*, met zijn beiden onder één zon- of regenscherm, Prab. Dj.; *pajoeng bawat*, zie bij *bawat*; *p. iram-iram*, zie bij *iram*. *Měmajoengi*, met een zonnescherm enz. beschutten. In de Hss. komt telkens voor *pajoeng djantěra*, dit is fout en moet *p. tjętěra* zijn, zie aldaar.

ٹاہيغ paěpa, negenoog, pestkool, zie *ٹیٹھا*.

ٹاہيو pajau, brak, zoutachtig, zilt van water, vuil van den smaak in den mond, b. v. *těkak pon pajau*, ook de

smaak is bedorven, M. S. I. pag. 187.

ڦايو pajoe, prijs dien iets halen kan, bedongen prijs; prijshalend, gewild, aftrekvindend; besloten, vastgesteld, bepaald; *měmajoe kan*, den prijs van iets bepalen, omtrent den prijs van iets onderhandelen; *lawan běr pajoe*, met iem. over den prijs van iets onderhandelen.

ڦايه pajah, moeielijk van e. werk, zwaar van eene ziekte; *pajah běr-djalan*, moeilijk gaan; *soesah pajah*, groote moeite; *kapajahan*, moeilijkheid, moeielijke zaak, in moeielijken toestand verkeeren, afgetobd, Ibr. b. Chas.

ڦايه pajoe, buigzaam, tener, Pad. bovenl. volg. v. d. Tn. *pajoek*, slank, rijzig.

ڦايون paboewan, ra v. een schip, d.l. Cr. Zie *bahoe* en *bawan*.

ڦايين pabejan, Jav. tolkantoor, zie bij *beja*.

ڦا pēta, Skr. afbeelding, teekening, schilderij, portret, kaart; *pēta boemi*, landkaart; *pēta laoet*, zeekaart; *inilah pētanja*, dit is de teekening ervan; *měmētakan*, van iets een teekening maken, schilderen, portretteeren, in kaart brengen, uitteekenen. Zie ook *gambar*.

ڦاتاه pitatah, e.s.v. bittere vrucht. W. Sum.

ڦتارم pētaram, e.s.v. kleine kris of dolk, die door vrouwen gedragen wordt, Hik. Asm. Pati, Jav. *patrēm*, id. *patram*, Skr. lemmer, dolk, mes. **ڦتاکا pētaka**, Skr. kwaad, nadeel,

ramp, onheil, ongeluk; *mala-pētaka*, rampen en onheilen.

ڦتال patala, Skr. verdieping, gewest, denkbeeldige sferen; *katoedjoeh patala langit*, de zeven hemelen; *katoedjoeh patala boemi*, de zeven gewesten onder de aarde, de onderwereld. Zie ook *tala* en *pratata*.

ڦتالغ pētaling, e. s. v. boom, die goed timmerhout levert en eetbare vruchten draagt.

ڦتاني pētani, de naam eener plaats op de oostkust van het schiereiland Malaka, grenzende aan Siam.

ڦتر pēter, krakende donderslag; *mata pēter* en *panah pēter*, bliksem vergezeld van zulk een slag, bliksem die inslaat.

ڦترا patēra, Kw. blad, ook als versiersel, b.v. *běbērapa poela oekir-oekiran dan kaloek awan dan mega nēgas dan patēra-jang tērkeña kapada pērarakan itoe*, ook veel snijwerk, kromme lijnen, wolk- en bladversierselen waren op dien draagstoel aangebracht, Hik. Ind. Mah. Roepa.

ڦترا poetēra, Skr. vorstelrijk kind, zoon, prins; *para poetēra*, de prinsen; *poetēra soelong*, de oudste zoon des Vorsten, maar daarom noch niet de kroonprins; *běrpoetēra* = *běranak*, baren, een kind hebben of krijgen; *kapoetēraän*, prinselijk, b.v. *děngan salangkap pakaijan kapoetēraän*, met een compleet stel prinselijke klederen, Pěl. Dj. en Pr. Dj.

ڦترايغ pētērabang, e. s. v. versiersel of ornament, H. Boedj. maar

welk? dan *pětërabang tērķēna kapada përarakan itoe*. Waarschijnlijk eene samentrekking van *patëra*, zie ald. en *abang*, rood. Het zou dan e. rood-geverfd bladversiersel zijn.

فتراغن *pětëarangan*, z. bij *tarang*.

فتراغن *pětërana*, Skr. bank v. e. voet hoog voor twee personen, dienende tot eerezetel en staande op de *singgasana*. Zij dient voor Vorsten, lager in rang dan de Sulthan.

فتراوم *pětërawam*, e. s. v. dolk door vrouwen gedragen, b.v. *karēna samoewanja poetëri, lamoen orang bër-përang, mënaroh sabilah فتراوم, tiada lëpas daripada kamrnja*, Pr. Dj.; *sakarang kakang tikam dëngan فتراوم ini*, id.; *tangannja kanan mëmëgang فتراوم soedah tërhoenoes*. Hier is verschil in spelling. Zie *pëtaram*.

فتري *patëri*, soldeer, zie **فتري**.

فتري *poetëri*, Skr. prinses, vorstin; *toëwan poetëri*, mevrouw de prinses of vorstin; *poetëri maloe*, e. s. v. kruidjer-roer-me-niet; *p. bërtoedoeng*, zie bij *bandera*; *boenga poetëri*, e. s. v. bloem die aan een woekerplant groeit, ook *boenga bidiadari* geheeten; *sëpah poetëri*, e. s. v. fraai rood boomkruipertje; *sipoet poetëri*, e. s. v. hoornschelpdier; *p. salat*, *p. bëkoebang* en *p. mandi*, namen van verschillende versnaperingen; *pakaijan kapoetërian*, prinsessenkleeding, kleeding v. e. vorstin, B. R. bës. 242.

فتس *pëtäs*, I. kabling of wiefeling in het water, zooals ontstaat door de beweging van visschen beneden de oppervlakte.

II. hulp-Telw. gebruikt voor het aantal vakken van vischfuiken of staketsels in zee, van toortsen en flambouwen.

III. verb. van het Eng. petards; *pëtasan*, voetzoekers, op Java en Riouw *mortjon*.

IV. *bëras-pëtäs*, zie *bëras*.

فتس *pëtöes*, Batav. en *patoes*, W.-Sum. donderslag; *pëtöes toenggal*, één enkele donderslag. Zie *pëtër*.

فتس *pëtis*, Jav. e. s. v. conserf of gelei, gekookt van kleine vischjes of garnalen, waarvan men de smakelijke toespijs *sambal pëtis* maakt.

فتغ *pëtang*, I. achtermiddag en avond, nam. de tijd van des namiddags half drie tot zes uur des avonds = *soré*, Jav.; *boenga pëtang*, e. s. v. bloem; *kapëtangan* in *ëlmoë kapëtangan*, de kunst om zich onzichtbaar te maken, v. d. W.; *orang kapëtangan*, van het Jav. *pëtëng*, geheime politieagenten, dienaars van politie die 's nachts de ronde doen, Jav. wrdb. Zie ook *pënting* en *poting*.

II. Jav. duister, donker, = *gëlap*; *pëtëng dëdët* = *gëlap-goelita*.

فتغ *pëtëng*, Jav. *kapëtëngan* en *pëtëngan*, uitgelezen, puik.

فتف *pëtäp*, het lichaam afspeelen na een bad, C. en S. (?) Ziet *tëtäp* II.

فتك *pëtik*; *mëmëtik*, afplukken, plukken van bloemen en kleine vruchten, die aan steeltjes zitten, tokkelen van snaren, knippen met den duim en een der vingers, de pijl van een boog of de haan van een geweer overhalen

om te schieten, b.v. *mēmētikkan anak panahnja*, Ind. Poet.; *pětik-pětik*, e.s.v. kleine oorsieraden. Zie ook *kětok*.

فتل *pětäl*, e.s.v. boonenvoortbrengende plant, C. en S.

فتل *pětäl*, Jav. = *patil*. Zie ald.

فتم *pětäm*, halsplak, ringkraag, d. B. Zie *patam*.

فتما *patma*, Skr. *padma*, de lotus = *tëratai*, zie ald.; *boenga patma wangi*, de riekende lotus.

فتن *pětöen*, e.s.v. roef, gemaakt van dekmatten, die niet boven boord uitsteekt en gebruikt wordt om de lading, die niet meer in het ruim kan, te bergen. Zie *djëröeboeng*.

فتنه *pitënah* = *fitnah*, Arab. zie ald.

فتوا *pětöewa*, zie *toewah* en **فتوى**.

فتوش *pětöpan*, chineesch speelhuis, waar *top*, e.s.v. chin. dobbelspel, gespeeld wordt. Zie *top* II.

فتول *pětöla*, I. Skr. e.s.v. bittere komkommer.

II. Jav. e.s.v. fijne, zijden stof, b.v. *saboek pětöla* = *tjindai kain pětöla*, Mal. br. Prab. Dj.

فتونان *pětöenan*, de gezamenlijke *toen*'s, de heerenstand, zie bij *toen*.

فتوه *pětöewah*, bovennatuurlijk vermogen, door boetedoening verkregen, zie *toewah* en *fatwa فتوى*.

فتى *pětöti*, Tam. en Skr. kist, koffer; *pětöti toelis*, schrijfkistje, cassette; *p. öewang*, geldkist enz.

فتيا *pětötia*, notitie, die men van iets neemt, b.v. *hamba tiada dipëtia-*

kan amat, ik nam er niet veel notitie van? C. en S. *pětötiak*, Maxw.

فتى *pětötai*, op Java *pětö*, e.s.v. booën, van welks stinkende boonen men *sambal* maakt; *p. bilalang*, een bijzondere soort daarvan.

فتيبان *pětöiban*, zie *tiba* III.

فتيكن *patikan*, wit vlekje op den oogappel, v.d.W. Zie *patek*.

فتجان *padjangan*, Jav. = *poewadai*, zie ald. en *padjang*.

فتجاى *pędjaka*, iemands doen en laten, zijn geheele wijze van handelen. Zie ook bij *djaka* I.

فتجارجان *pędjadjaran*, eigenaam van een oud, heidensch rijk op West Java, ook e.s.v. booze geesten; *diganggoe pędjadjaran*, door die geesten geplaagd, wegens verzuim van godsdienstplichten.

فتجرا *pędjëra*, vizierkorrel op e. vuurwapen; ook *oenting pędjëra*, zie *oenting*.

فتجل *pędjal*, vast ineen, stevig, massief, vol, nam. niet hol, dicht, het tegenovergestelde van *gëronggang*; *tanah jang pędjal*, vast land, in tegenoverstelling van eilanden? H. Riau I p. 7 reg. 6 v.o. *ëmas pędjal*, dicht goud; *përboewatan pędjal*, massief werk; *mëmëdjalkan tanah*, de aarde vast ineenstampen.

فتجم *pędjam*, I. ook *këdjam*, gesloten, geloken van de oogen; *mëmëdjamkan mata*, de oogen sluiten, toeknippen.

II. schielijk in de rondte draaien, zoodat men schijnt stil te staan evenals een tol, v.d.W. Mogelijk zóó snel,

dat men de oogen er voor dichtknijpt? vergel. I.

ثچت pëtjat, afgezet, ontslagen uit ambt of betrekking; *mëmëtjatkan*, ontslaan, afzetten. Zie ook *bëntjat*.

ثچت pëtjoet, zweep, karwants; *mëmëtjoet*, zweepen, karwatsen; *dipëtjoetnja bërtoeroet-toeroet*, hij zweefte het (paard) eenige keeren achter elkander, Langl. Boew.

ثچت pëtjit? ontnomen, onthouden; *mëmëtjitkan*, iets ontnemen, onthouden; *dan dipëtjitkan Allah makanmoe*, en God ontneme of onthoude u uwe spijs, G. Zie *pëtjat* en *patjit*.

ثچت pëtjok, zie *pëntjok*.

ثچت pëtjal, I. *mëmëtjal*, zachtjes drukken met de vingers of de volle hand.

II. Jav. *pëtjël*, e. s. v. vischspijs met een pikante saus; ook wel van kip, b. v. *pëtjël ajam*.

ثچت pëtjah, gebroken stuk, kapot van zoogenaamd breekbare waar, gereedschap, instrumenten enz., opengebroken van zweren en gezwellen, verspreid van tijdingen, uitgelekt v. geheimen, verstrooid van troepen of legerbenden, afgeschapt van een gewoonte, gebroken van hart, geheel radeloos, moedeloos, Pël. Abd. p. 31, enz.; *pëtjah-bëlah*, in stukken gebroken; *barang-barang pëtjah-bëlah*, breekbare waar, glas en aardewerk; *pëtjah-përang*, verbroken van de slagorde; *pëtjah përioek*, fig. gevallen v. een meisje, ook e. s. v. plant; *pëtjah pinggan*, e. s. v. heester met welriekende witte bloemen, ook *pëtjah pi-*

ring en *katja piring* genoemd; *mëmëtjah bae*, een geur verspreiden, R. Chaib.; *mëmëtjahkan*, breken, doen breken; verspreiden, b. v. geschriften, Sadj. Mal. p. 2; *mëmëtjahkan hati*, het hart breken; *m. adat*, de gewoonte afschaffen; *pëtjahan*, brok, afgebroken stuk, breuk in de rekenkunde, afleiding in de spraakkunst; *pëtjahan ombak*, de branding der zee; *pëmëtjah*, kansspel met noten, waarbij men elkanders noot, door er op te slaan, tracht te breken; zal wel moeten zijn *main pëmëtjah* en is *pëmëtjah* zeker de noot, die gebruikt wordt tot verbreking van de andere; *bërpëtjah-pëtjah*, aan stukken, gebroken, zich verspreiden; *mata bilalang bëlom pëtjah*, *soedah hëndaq mëmboeta*, de oogen der sprinkhanen zijn nog niet in hunne holten teruggetrokken en hij wil al slapen, wordt gezegd van iem. die vroeg naar bed gaat, zooals wij zeggen: hij gaat met de kippen op stok.

ثدا pada, Voorz. aan, naar, bij, op; Voegw. om, ter, b. v. *pada përigi itoe*, aan of bij dien put; *pada doewa-bëlas hari*, op den twaalfden dag; *pada sangkanja*, naar zijne meening; *pada mënjatakan*, om te verklaren, ter verklaring; *masing-masing bërëboet pada mëm bëli*, een iegelijk haastte zich om te koopen, Sj. H̄aris. Het neemt de Voorz. *ka* en *dari* voor zich, zie de grammatica.

ثدا pëda, ingepekelde groote visch aan stukken, zoutevisch; *mëmëda*, aan groote stukken inpekelen,

inzouten, ook fig. voor nutteloos be-
waren, opzouten.

ڏاڏي pēdati, voertuig, kar, wa-
gen, onderstel van een voertuig, affuit,
rolpaard.

ڏاڏا pēdada, zie *bērēmbang*.

ڏاڏاه pēdadah, = *tjērakan*, van
dadah, zie ald.

ڏاڏا padaka, Skr. e.s.v. collier
met daaraan hangende gouden borst-
plaat; *bērpadaka sahariboelan*, id. met
een halvemaanvormig plaatje, Mēs.
Kag. Zie *doekoeh*.

ڏاڏالي pēdali, de bloem van e.s.v.
waterplant, I. J. 114.

ڏار pēdar, sterk, ranzig, slechte
smaak van boter, olie enz.; *kapēdaran*,
in een toestand gekomen zijn, waarin
men eene onaangename gewaarwor-
ding heeft, evenals iemand die garstig
vet heeft gegeten. Mēn. id.

ڏاس pēdas, op Java *pēdēs*, prik-
kelend, heet, scherp op de tong, b.v.
van specerijen en derg. Mēn. id.; *mi-
noeman pēdas*, sterke dranken; *sēpē-
das*, e.s.v. plant die olie levert. Mēn.
gember, als geneesmiddel, M. id.; *kajoe
pēdas*, sassefras; *boenji pēdas*, een
scherp geluid, b.v. van een geweer-
schot; *mēmēdaskan hati*, het gemoed
verstoren, kregel maken, M.

ڏاڏڏ pēdang, zwaard, sabel, degen;
p. loeroes, degen; *p. parangan*, slag-
zwaard, H. Boedj.; *p. ekoer pari*, *p.
ekoer bēlangkas* en *p. sētiaboe*, een
driekante degen; *p. bērtोepai*, zie *toe-
pai*; *bērmain pēdang*, een zwaardge-
vecht houden; *p. jang makan doewa*

bēlahnja, een tweesnijdend zwaard,
M. Zie *djambiak*.

ڏال pēdal, maag of krop van vo-
gels; *mēmēdal*, inslokken, verzwelgen,
doen verdwijnen, ook b.v. een zakdoek
in den zak, zie *hampēdal*.

ڏاما padma, Skr. de lotus met
helroode bloemen, vandaar *merah
padma*, verbasterd tot *merah padam*,
vuurrood, helrood; *padma raga*, hya-
cinth, e.s.v. edelgesteente.

ڏاماران pēdamaran, fakkel, toorts
van hars, zie *damar*.

ڏانا padēna, e. s. v. groote, ver-
glaasd aardn potten, grooter dan een
tēmpajan.

ڏانڏڏ pēdēndang, I. taf; *kaīn
pēdēndang*, e.s.v. effen zijden stof, af-
komstig uit Bengalen; *lajar pēdēn-
dang*, een effen zeil uit een enkele mat
zonder reven; *tjoetjoek pēdēndang*,
wijze van matten aaneen te rijgen,
zooals ze voor zulk een zeil moeten
worden gebruikt; zie ook *dēndang*.

II. e.s.v. plant met fraaie bloemen,
de oleander.

III. e. s. v. komkommer, b.v. *ma-
tanja sapērti boewah* ڏانڏڏڏ *masak*,
Mes. Kag. Zie *dēngang* III.

ڏاڏوٽ padoeta, zie *doeta*.

ڏاڏوسي pēdoesi, Pad. bovenl. =
pērēmpoewan in samenstellingen, b.v.
doesanak pēdoesi, nicht.

ڏاڏوڪ padoeka, zie *ڏاڏوڪ*.

ڏاڏوڪي pēdoeli; *si pēdoeli itoe*, die
bemoeiäl, Boeng. ramp. 45, zie *fa-
dloeli*, en *pērdoeli*.

ڏاڏومڻ pēdoman, Jav. kompas,

van *dom*, naald. Heeft in het Mal. burgerrecht verkregen.

ندە pëdah, voorteeiken, beteekenis van een droom of gebeurtenis, ook *pëdahan*; *mëmëdahkan*, een beteekenis geven, een uitlegging geven aan een droom, Pr. Dj.

ندە pëdih, schrijven, steken, zeer doen, zooals b. v. de oogen door peper of door te sterk licht, ook van het hoofd, smarten van een wond, het hart enz.; *p. sampai katoelang*, zie *toelang*; *siksa jang amat pëdih*, een zeer pijnigende straf, Sail. Sal.

ندە پەدەواکن pëdewakan, e. s. v. Boegineesch handelsvaartuig.

نە para, zie *pára* I.

نە për, Voorvoegsel, ontstaan uit *bër*. Zie de Grammatica.

نە por, Port. Voorz. voor.

نە پرابوت prabot, Jav. gereedschap, werktuig.

نە پرابو praboe, Skr. Vorst; *sang praboe*, de Vorst; *praboe digaloe*, e. s. v. stander of korten wimpel, dien de Vorsten en hooge ambtenaren in top voeren; *kapraboewan*, de teekenen der koninklijke waardigheid, Asm. Pati.

نە پەرادا përada, bladmetaal, bladgoud of zilver, verguldsel, verzilverseel, foelie, vertinsel enz.; *p. terbang*, Hik. Koris of *p. tëlëpoeł*, bladgoud of bladzilver; *p. kërësik*, klatergoud; *hoeroef bër përada*, vergulde letters; *daoen përada*, = *poeding*, zie ald.

نە پەرادوئە përadoeng, e. s. v. boom met rood hout en gele vruchten.

نە پەراسات përasat, kunstgrepen bij

het hanteeren van wapenen. Ook = *firasat*, zie ald.

نە پەراسفین përasfîn? b. v. *bërantai emas intan dikarang përasfîn komala tjèhajanja tërang?* Sj. Har.

نە پەرانگای përangai, aard, inborst, *hëndäklah kaudjadikan përangaimoe itoe saperti pohon kajoe jang bërboewah, orang mëlöetar batoe kapadanja dan ija mëlöetar dëngan boewahnja*, Sail. ëssal. doe uw aard zijn als die van een vrucht dragenden boom; wanneer men steenen naar hem werpt, dan werpt hij vruchten terug, zie *rangai*.

نە پراپات prapat, Jav. vierde = *përëmpat*, Mal. *prapatan*, viersprong v. een weg.

نە پەراکات përakat, zie *përëkat*.

نە پەراکو përakoe, Mën. I. mijnwerkersslede.

II. bak, trog voor 't gambirvocht.

نە پەراگا përaga, e. s. v. boom; zie ook *aga*.

نە پراما prama, Skr. beste, uitstekende, voornaamste; komt voor in de samenst. *prameswari*, zie ald.

نە پەرانا përana, I. = *tanah tër kèpal*, Abd. sch. wrdb.

II. Batav. onderbuik, lies, schaamdeel. Volg. and. *përanak?* v. d. Tk. leidt het af uit het Balin. waarin het schaamdeel beteekent.

III. wijziging van *pëlana*, zadel. In de Mes. Kag. schijnt het buiksingel v. e. paard te beteekenen.

نە پەراواس përawas, e. s. v. *mëdang*-boom; *daoen përawas*, bladeren die veel op *nangka*-bladeren gelijk en waar-

van een aftreksel als geneesmiddel gebruikt wordt. Mën. e.s.v. djamboeboom.

فراوس përawis, allerhande zaken, die men voor iets noodig heeft, benoogdheden, v. d. W. Schijnt ook gebr. te worden in de bet. v. complimenten of verontschuldigen maken, b.v. *djanganlah kakanda banjak përawis*, Sj. Madli.

فراون përawan, Jav. maagd, maagdom; zie *dara*.

فراهن prahan, M. Zie bij *para* II en *përah*.

فراهو përahoe, inlandsch vaartuig, (wellicht afgeleid van *rahoe* e. s.v. draak. Men heeft mogelijk de eerste vaartuigen den draakvorm gegeven of van e. draakfiguur voorzien, zooals bij de chineezee), vaartuig in het algemeen; *p. bandoeng*, groot vaartuig met slechts één groot vierkant zeil, en gebruikt tussehen de verschillende eilanden tot vervoer van brandhout, houtskool enz. met e. laadruimte van 7 à 8 kajan; *p. darat*, landingsboot, Pël. Abd. Zie verder voor de bijzondere soorten van prauwen op het bepalende woord en mijn Nederl. Mal. wrdbk. op het art. *Vaartuig*.

فرب poerba, Skr. vroeger, vorig; *poerba kala*, vroegeretijd, de oude tijd.

فربات përbata, Skr. = *goenoeng*, in eigennamen.

فربان përbana, ook *përbani*; *ajar përbani*, het getij, dat hoogtij voorafgaat, doortij, kwartiertij; *boelan përbani*, kwartiermaan.

فربكال poerbakala, zie *poerba*.

فربول përbola, zie *bola* I.
فربھاس përbéhasa, spreekwijze, spreekwoord, van *paribahasa*, Skr. zie ook *béhasa* I.

فرت përat, zuur, wrang. Jav. *përed*.

فرت përoet, buik, ingewanden v. menschen en dieren, ook overdrachtelijk gebezigd van de kuit, het vleezige gedeelte van het been, het dikke van den voet, de hand, de vingers, buik van een vaartuig enz.; ook middelste kwaliteit en bij de Mën. ook familie; *përoet bësar*, de maag, ook de pens v. e. rund, dikbuik als bijnaam, vulg. ook hoog zwanger; *p. bëtis*, de kuit van het been; *p. kaki*, middelste v.d. voetsool, v.d. W.; *p. moeda*, *p. sèni* en *lingkar përoet*, de dunne darmen; *p. rotan*, iemand zonder buik, daar de rotan overal even dik is; *doedoek përoet*, ontvangen hebben, zwanger zijn; *mëmbawa përoet*, met zijn ledige maag bij iemand komen om eten en drinken; *isi përoet*, ingewanden, ook fig. voor: eigen kind. Mën. *mëmëroet*, de ingewanden uit e. dier halen, b.v. uit visch, dien men schoonmaakt; *boeroek përoet*, zwak v. ingewanden.

فرت përit, I. nijpend van pijn, het lastig maken door een schuldeischer, pijn van een kneep; zie *përih*.

II. Jav. *boeroeng përit*, ook *ëmperit*, e. s. v. kleine vogels, die veel kwaad aan de rijst doen.

فرت përet, het haspeltje aan een hengel te Trengganoe, C. en S. Zie *kili-kili*.

فرتال pratata, Skr. de naam van

een der zeven gewesten der onderwereld, Sri Rama pag. 45, zie bij tala II en *pətala*.

ڦرٽام *pərtama*, Skr. *prathama*, eerste, vooreerst, in de eerste plaats; ook voornaamste; *pərtama-tama*, in de allereerste plaats. Zie ook bij *moela*.

ڦرٽندا *pərtanda*, beul, scherprechter; zie bij *tanda*.

ڦرٽوگيس *portoegis*, portugeesch.

ڦرٽوگال *portoegal*, Portugal.

ڦرٽوولس *pərtoloes*, gids, Max. van *toeloes*?

ڦرٽل *partil*, e. s. v. welriekende olie. Hik. Sēr. Bajoe.

ڦرٽيووي *pərtiwi*, Kw. = *boemi*, de aarde, de natuur; *singa pərtiwi*, een denkbeeldige leeuw, Sj. Ind. Kēsna.

ڦرٽجوئرٽ *pərdjoerit*, ook *pəndjoerit* en *pradjoerit*, Jav. held, inl. soldaat.

ڦرٽچ *pərtja*, lap, flarde; *gətah pərtja*, de gom van een boom, bij ons bekend als guttapercha; *poelau pərtja*, de algemeen gebruikte naam van het eiland Sumatra; *pərtja lili*n, lappen wasdoek om lijnwaad in te pakken; *pərtja dada*, borstlap, M.

ڦرٽچايا *pərtjaja*, Skr. *pratyaja*, geloof, vertrouwen, gelooven; *təmpat pərtjaja*, de persoon, op wien men zijn vertrouwen stelt; *kapərtjajaän*, vertrouwd, ook betrouwbaar, te vertrouwen, b.v. *djika tiada dəngan radja hədji itoe tiadalah kapərtjajaän kapada hatinja*, als radja hadji er niet bij is, dan is het naar zijn gevoelen niet te vertrouwen, niet betrouwbaar, Atoer. Saṭ.; *orang kapərtjajaän*,

vertrouwd persoon, vertrouweling; *koerang pərtjaja*, ongeloof, wantrouwen.

ڦرٽچٽ *pərətjit*, met kracht ergens uitkomen of uitspuiten van een vocht.

ڦرٽچک *pərətjik*, spat, sprenkel; *məmərətjik*, sprenkelen; *məmərətjiki*, besprenkelen; *təpərətjik*, gesprenkeld. Zie bij *rətjik*.

ڦرٽچو *pratjau*, Siam. de titel, die gegeven wordt aan den koning van Sijam.

ڦرٽجوئم *pərtjoema*, Batav. voor niet, om niet, te vergeefs, nutteloos, vruchteloos; zie *tjoema*.

ڦرٽدان *pərdana*, I. Skr. *pradhana*, hoofd, chef, eerste; *pradhana mantəri*, eerste minister, een titel die tegenwoordig niet meer in gebruik is.

II. *pərdana*, Skr. gift, geschenk; edelmoedig, milddadig, b.v. *barang lakoenja pərdana*, hij was edelmoedig in zijne handelingen, Pr. Dj.; aanzienlijk, voornaam, b.v. *dan barang lakoenja sėdap-sėdoe pərdana*, in al hare handelingen was zij lief, schoon en voornaam, H. T.

ڦرٽدو *pərdoe*, = *roempoen*, struik, stoel, ook gebruikt als hulp-Telw. voor het aantal jonge boompjes, Max.

ڦرٽدولي *pərdoe*li, = *fadloeli*, zie aldaar.

ڦرٽده *pəredah*, steel van e. dissel, eig. *pəredah bəlioeng* (v. *rėdah*?).

ڦرٽس *pəres*, Jav. uitpersen, melken, = *pərah*, zie ald.

ڦرٽس *pəroes*, I. barsch, stuursch, onvriendelijk. Zie *pərang*.

II. klanknabootsend woord voor

een proestend geluid; *përoes-përas* en *përas-përoes*, hetzelfde met verscheidenheid.

فارساد *përsada*, zie *pantja përsada*.

فارسيت *përsit*, zie *bërsit*.

فارسيتوا *përistewa*, Skr. gebeurten, gebeurtenis, het gebeurde; *sakali përistewa*, eens gebeurde het; *apa përistewanja*, wat is de gebeurtenis, wat is er mee gebeurd; *bagaimana përistewanja*, hoe heeft zich dat toegedragen, Chodj. Maim.

فارسنگ *përsangga*, van *farsang*, Perz. een afstand van drie mijlen of 12000 el. Ook gebruikt om slechts een onbepaald grooten afstand aan te geven.

فارسنگي *përsanggi*, een gedeelte van een balai, maar welk? b.v. *dan baginda pon naiklah kabalai dari madzhab kapërsanggi, bërtachta diatas singgasana*, H. Boedj.

فارسنگاهن *përsinggahan*, tijdelijk verblijf, voor het Jav. *pasanggrahan*, zie ald. en *singgah*.

فارسيل *përsil*, zie *bërsil*.

فارسين *përsen*, verb. Ned. present, geschenk, fooi, ook procent. Zie ook *rasi*.

فارسنج *përsandja*, w. Sum. samentr. v. *parak sandja*, in den avondstond. Zie *sandja*.

فارسه *përsih*, zie *rësih*.

فارسى *parsi*, Perzisch; *akarparsi*, asperges; *orang parsi*, perziaan.

فارسيرو *përsero*, ook *pësero*, Port. deelgenoot, aandeelhebber.

فرغ *përang*, oorlog, gevecht, slag, slagorde; *p. batoe*, gevecht met steenen, dat op Sumatra den werkelijken oorlog of *p. bëdil* voorafgaat; *p. sabil-oe'llah*, de heilige oorlog tegen de ongeloovigen, zie *sabil*; *p. asap*, spiegelgevecht; *p. tandingan*, tweegevecht, b.v. *djanganlah bërpërang mëngadoe rajat*; *kita bërpërang tandingan sëmädja kahënda: akoelah përang tandingan dëngan toewanmoe*, laat ons geen oolog voeren door het volk met elk. te laten vechten; laat ons een tweegevecht houden Dat is het juist wat ik begeer, een tweegevecht met uwen heer, Prab. Dj.; *p. pandjar*, spiegelgevecht; *përang pidjar*, e.s.v. gymnastischen wedstrijd, oefening, Cr. b.v. *dan anakda sakalian kakanda soeroehkan bërmain përang pidjar*, en u allen wordt door mijn ouderen broeder gelast gymnastische toeren uit te voeren, H. Asm. Pat.; *përang toetoe!*? Hik. Asm. Pat. *total*, Jav. stok, spaak, b.v. *sapërti orang bërmain përang toetoe!*, batonneeren?; *dëngan tiada përang ataw bërsoesah*, zonder slag of stoot, H. Abd. 13; *p. watang*, tournooispeel; *p. poekoel*, kloppartij, *p. poepoeh*, plukharen, Sadj. Mal. 117; *bërpërang*, strijden, oorlogvoeren; *mëmërang!*, beoorlogen; *mëngikat përang*, in slagorde stellen; *ikatan përang*, slagorde; *pëpëरणan*, meestal voorafgegaan door *medán* of *padang*, vlakte, slagveld; *pëpëरणan*, ook de krijg, de oorlog; *pëpëरणan hënda: katiwasan*, de krijg zou noodlottig zijn; *pë-*

rang-përoes, knorrig, wrevelig, twistziek, M. Zie ook *parang*.

فرغ *përing*, I. sterke lucht zooals van een urinoir, ook de lucht van de stinkboon *pëtai* en de *djëring*.

II. Jav. bamboe. Mën. *paring*, id.

فرغ *përeng*, beter *bëreng*, Jav. *gëmbreng*, zie ald.

فرغكت *përangkat*, Soend. stel, b.v. van knoopen.

فرغكت *përangkap*, val om die- ren te vangen; *tikoës didalam përangkap*, een rat in de val. Zie *rangkap* II.

فرغكي *përangki*, Franken, hieronder verstaat men Europeanen in het algemeen en Portugeezen in het bijzonder. Zie *fërangki* en *fërandji*.

فرغكت *përinggat*, e.s.v. wilden wijnstok, v. d. W. en M.

فرغكت *përanggang*, frequ. van *panggang*, zie ald.

فرغكو *përanggo*, Jav. stel van knoopen, kleederen, juweelen, muziekinstrumenten enz. een servies; ook *përanggowan*. Zie *anggo*.

فرغكو *përoenggoe*, Jav. klokkenmetaal, = *gangsā*.

فرغكي *përinggi*, zie *përangki*.

فرغ *përap*; *mëmërap*, met de opgezette veëren en vlerken in het zand woelen om een kuiltje te maken, of met opgezette veëren enz. zich tegen een roofvogel verdedigen, van een kip.

فرغاتين *prapatan*, Jav. vier-sprong; zie *ëmpat* en *prapat*.

فرغاتي *përepati*, Skr. = *mëmëpati*, zie āldaar.

فرغت *përepat*, e.s.v. strandboom met zeer taai en knoesterig hout, behoorende tot de rhizophoren; *p. pajah*, een variëteit daarvan.

فرغ *përoek*, I. *mëmëroek*, achteloos in iets stoppen, b.v. een zakdoek in den zak, een kleed in een hoek, Ibr. b. Chas.; *tërpëroek*, achteloos in iets gestopt, id.

II. Batav. ingevallen, gezonken, geslonken, B.; *tërpëroek-përoek*, ineengedoken? b.v. *këranja itoe lagipon boeroek*, *bërdatang sëmbah tërpëroek-përoek*, zijn aap nu was leelijk en kwam ineengedoken nederig zeggen, Sj. Madli.

فرقس *përiksa*, Skr. ook فرقس onderzoek, navraag; *përiksa jang sampoerna*, een volkomen of deugdelijk onderzoek; *mëmohon përiksa*, onderzoek verlangen, verlangen dat de zaak door den rechter worde onderzocht; *koerang përiksa*, gebrek aan onderzoek, beleefde uitdrukking voor: ik weet het niet, H. Boedj.; *dëngan tiada përiksa lagi*, zonder vorm van proces, H. Abd. p. 111 r. 9; *mëmëriksa-sai*, onderzoek naar iets doen, iemand of iets onderzoeken; *dipëriksainja dëngan hoekoem Allah*, zij onderzochten hem, door hem aan een godsoordeel (een vuur- of waterproef) te onderwerpen.

فرکار *përkara*, Skr. zaak, onderwerp, artikel, geval, punt, omstandigheid, soort, wijze; *habis përkara*, afgedaan, daarmee is het uit; *përkara*

hoekoem, rechtszaak; *mëmperkaraan*, een rechtszaak van iets maken, iets tot een rechtszaak maken.

ڦرڪاس *përkasa*, Skr. moedig, dapper, beroemd door dapperheid, ook ferm, flink, kloek; meestal verbonden met *përwira*, zie ald.

ڦرڪاس *përkakas*, ook *pëkakas* en *kakas*, werktuig, gereedschap, geraad, zooals in huisraad, tuig, benooidigheden, materiaal; *p. toekang kajoë*, timmermans-gereedschap; *p. roemah*, huisraad, meubels en ook de materialen voor het bouwen van een huis, H. Abd. 79, 298; ook de Holl.; *p. përang*, oorlogstuig; *p. karádjaän*, de Rijks-insigniën; *harta dan përkakas*, geld en goed. Soms ook *përkakasan*, waaruit blijkt dat *përkakas* niet de volkomen vorm is, evenals *përsalin* enz.; o. a. Hik. Abd. p. 93, 94, 109.

ڦرڪت *përëkat*, van *pëkat*, = *lëkat*, lijm, kleefstof, mortel, cement; *p. soerat*, brief-ouwel; *p. lidah*, mondljm; *p. tjina*, chineesche lijm. Zie ook *pëkat*.

ڦرڪس *përiksa*, zie **ڦرڪس**.
ڦرڪلڻ *përkëläng*, Siam. *phra-klang*, een sijameesche titel, overeenkomende met *bëndaharu*, doch ook voor een legeraanvoerder gebruikt in de S. M. en H. T.

ڦرڪنت *përkanta*? *akan boedjang Indra Sjah Danta*, *bërkandaraän diatas soeatoe përkanta*, Sj. Ind. Kësna.

ڦرڪوئت *përkoetoet*, Jav. e.s.v. fraai, wild tortelduifje, = *tëkoekoer*, zie ald. Ook op Mal. *përkoetoet*.

ڦرڪل *përgol*, verb. Ned. verguld, verzilverd.

ڦرڪم *përgam*, e.s.v. groote, bruinroode, wilde duif, de ringelduif, M.

ڦرڪي *përgi*, gaan, weggaan, heengaan; *përgi-datang*, heen en weer, vice-versa, heen en terug; *përgi poelang*, uit en thuis; *bërdjalan-djalan përgi-datang*, op en neer wandelen; *p. përang*, ten oorlog gaan. Hik. Abd. 109, 113 en 534; *përgi hadj*, ter bedevaart naar Mekka gaan, Pël. Abd.; *përgi kapada djalannja*, zijn eigen weg gaan; *bërsapërgi*, met iemand inen uitgaan, voortdurend omgaan; *pë-mëgian*, gang, tocht, Saif Dzoel.; *pë-mërgian* en *pëmëgian*, de tocht, dien iem. onderneemt, van *mëmërgi*, een tocht ondernemen, H. Abd. p. 212; *tëmpat pëmëgian*, de plaats waarheen iemand trekt; *tiada tēpërgi*, niet weg kunnen gaan, niet kunnen vertrekken, niet tot weggaan of vertrek kunnen komen; *përgi-përgian*, op reis zijn, reizen en trekken, b.v. *ada sa'orang laki-laki përgi-përgian*, *maka tjërailah ija daripada kaumnja*, er was eens een man op reis en hij werd van zijn gezelschap afgescheiden, Hik. Sail. Sal.; *orang përgi-përgian*, iem. die telkens afwezig is, een reiziger, Sail. Sal.; *mana sapërgi-përgi kakinja*, waar zijne beenen hem ook heenvoerden, Pr. Dj.

ڦرل *përoel*, fijngemaakt van de aarde, mogel. van ons rul, C. en S.

ڦرلاهن *përlahan*, meestal, verdubbeld en ook *pëlahan*, langzaam, bedaard, zacht, stilletjes, schoorvoe-

tend, Hik. Abd. 145; *përlahan-përlahan soewaranja*, e. bedaarde, zachte stem; *bërkata dëngan përlahan-përlahan*, zachtjes of bedwaard spreken; *mëmperlahankan*, meer bedwaard of langzaam doen gaan, verzachten, vertragen; *dëngan bëpërlahanan*, met bedaartheid.

فرتل *përloet*, zie *bodjot*.

فرتلس *përloes*, door iets heen trappen of schieten, in iets schieten b. v. in een gat, hetzij met een been of met het geheele lichaam; *tëpërloes*, ingeslagen van den bliksem.

فرتلغ *përling*, I. *tëpërling*, schitteren, flikkeren, glinsteren, van de oogen, een spiegel, den bliksem enz.; *matanja pon tëpërling sapërti kilat dan sapërti api bërnjala*, zijne oogen nu flikkerden als de bliksem en even als vlammend vuur. M. Ook *përlang*.

II. *hoeroeng përling*, e. s. v. zwart vogeltje, behoorende tot het geslacht der spreuwen, ook *tjëmperling*.

فرتلک *përلاك*, I. de naam van een oud Maleisch rijk op de N.O.-kust van Sumatra; *tandjoeng përlak*, de Diamantpunt of kaap.

II. verb. Ned. verlakt; *sëpatoe koelit përlak*, schoenen van gelakt leder.

فرتلان *përlan*, = *tëlan*, zie ald.; *mëmërlan ikan jang mëntah*, een rauwen visch inslikken.

فرتلنتي *përlënté*, op Java, leeglooper, die niet veel goeds uitvoert, van het Jav. *lënté*, langzaam voortgaan, zachtjes voortslechteren, dus slenteraar, pierewaaier, doordraaier.

فرتلو *përloe*, verb. van het Arab. *fardl*, noodzakelijk, verplicht; *përloe atas tiap-tiap islâm*, wat als e. verplichting rust op iederen Mohammedaan; *mëmperloekan*, tot eene noodzakelijkheid of plicht maken of opleggen.

فرتم *përam*, I. *mëmëram*, kirren, koeren van duiven.

II. *mëmëram*, nog harde vruchten in rijst laten broeien, opdat ze zacht worden; zie *ëram* en *ram*.

III. zwijgen, zich stil houden. *Mën. bërparam diroemah*, steeds in huis blijven, huisvast zijn.

فرتمو *përoem*, dieplood, Sw.; *mëmboewang përoem*, looden, peilen, d. I. Cr., id.

فرتمات *përmata*, Skr. edelgesteente, juweel, uitmuntendheid; *përmata selan*, Ceilonsche steenen, e. s. v. valsche edelsteenen.

فرتماتغ *përmatang*, rug, reeks, rijzende grond, Max. C. en S.

فرتمانا *përmana*, I. (zelden) = Skr. *pramana*, maat, hoegrootheid, hoeveelheid. Hiervan leidt v. d. W. *tëpërmënaï* af, doch in de beteekenis van onmeetbaar heb ik dit nooit aangetroffen. Zie *mëna*.

II. Skr. titel van Visjnoe, beteekenend voornaamst, gewichtig, alleen in *anta përmana*, de naam van e. fabelachtigen berg, v. d. W. Het schijnt nog een andere beteekenis te hebben, b. v. *soenggoehpon abang anta-përmana, rohkoë tinggal didalam astana*, Sj. Ind. Kës.

فرتمبو *përamboet*, kort eindje

koperdraad of koord tusschen den vischhaak en het snoer; z. *ranggoeng*.

ثرماي *pěrmaja*, Skr. tooverformulier om iemands dood te veroorzaken.

ثرمداني *pěrmadani*, tapijt, tapijtwerk. Jav. gebloemd of met goud doorstikt tapijtwerk; *měnghamparkan pěrmadani*, e. tapijt uitspreiden.

ثرمپن *pěrimpin*, lijk, zoomtouw.

ثرمپون *pěrempoewan*, vrouw, vrouwelijk. NB. ik leid dit woord af van *ampoe*, schaambedekking voor meisjes, bij de Jav. Soend. en *orang kěnėkė*s ook zoo genoemd, nam. *běrampoe*, van zulk e. schaambedekking voorzien zijn; *orang pěrampoewan*, iemand die daarvan voorzien is. De afleiding van v.d.W. is te poëtisch en gaat grammaticaal niet op; die van P. is eene onmogelijkheid.

ثرمي *pěрмаi*, schoon, fraai, bekooflijk, prachtig, van boomen, een landschap, gebouwen, gelaat en ook van de stem, b.v. *dan soewara jang pěrmai měndjadi parau*, en de schoone stem werd schor, L. Boew.; *wadjah jang pěrmai*, e. schoon gelaat = *paras jang elok*.

ثرميسوري *pěрмаisoeri*, van *parameswari*, Skr. eene samentr. van *prama*, uitmuntend, met *iswari*, meesteres, opperheerscheres, titel van 's Vorsten gemalin. Uit de gedichten blijkt, dat tegenwoordig de zuivere uitspraak van dit woord nog gebruikt wordt. Voor de titels der drie volgende vrouwen van den Vorst zie *padoeka*, en verder ook bij *iboe*.

ثرن *pěran*, acteur, komediespe-

ler, Sw. = *alan-alan*, C. en S. *pěran andjing*, een hondenfokker, C. en S.

ثرن *pěroen*, hoop van allerlei droog vuil, om verbrand te worden; *měmėroen*, een vuur of brandstapel maken op e. pas ontgonnen land van al de ruigte, die nog is overgebleven, Sj. *Madli*; *pěmėroenan*, land waarop zulk een hoop verbrand is. *Mėn. paroen*, id.

ثرنام *poernama*, Skr. vol van de maan; *boelan poernama*, volle maan; *pasang poernama*, hoogtij bij volle maan, springtij.

ثرنته *pěrentah*, orde, regel, bestuursmaatregel, bevel of last van de overheid, voorschrift, inrichting; *di-bawah pěrentah*, onder het bestuur, onder het gebied, onder de bevelen; *měmėrentahkan*, besturen, regelen; *m. nėgari*, het land besturen; *m. medja*, de tafel besturen, van een ceremoniemeester; *bėladjarkan pěrentah bėrtapa*, de voorschriften op het boetedoen leeren, Prab. Dj.; *pěmėrentah*, bestuurder, regelaar, ceremoniemeester; *pěmėrentahan*, bestuur, regeling, regeering; *pěrentahan*, inrichting, b. v. *pěrboewatan maligai dan pěrentahannya těrlaloe amat hai-rán*, de bouw en inrichting van dat paleis waren zeer wonderlijk, R. Ch.

ثرنجت *pěrandjat*, plotseling opspringend v. schrik, beter *těrpěrandjat*; *maka bagaimanakah bėsar těr-pěrandjatnja*, hoe groot toch was haar schrik? *sėnanglah sėdikit hatinja dari-pada těr-pěrandjatkan anaknja*, zij bekwam eenigszins van den schrik

over haar kind. Het grondw. is *pan-djat*, zie ald.

فَرَنْجَت *përantjit*, opstuiven, opspatten, b. v. van de golven, die een schip of klip beuken. Zie *pantjit*.

فَرَنْجَت *përintjit*, de naam van e. s. v. zangvogeltje, R. Chaib.

فَرَنْجَس *përantjis*, fransch; *ně-gari përantjis*, Frankrijk; *orang përantjis*, franschman.

فَرَنْجَه *përantjah*, stelling, steiger, b. v. bij den bouw van een huis, H. Abd. 299. Mën. *mërantjah*, betreden, belooopen, gaan over, Jav. *rantjak*, een stellage bij de gamëlan in gebruik. Zie *aram* II.

فَرَنْد *përanda*, zie bij *porak*.

فَرَنْدُون *përindoewan*, z. *indoek*.

فَرَنْدَه *përandah*? voorwerpen, die men wenscht dat gezien worden, vertoonen door er mee rond te loopen, b. v. e. mooi kleeid en derg. v. d. W. Zie *aga*.

فَرَنْه *përnah*, I. ooit; *tiada përnah*, nooit; *bëlom përnah*, nog nooit; zie ook *soewah* en *djëmah*.

II. Jav. ligging, plaats, situatie.

فَرَنْي *përni*, grootchineesch porseleinen kom met deksel en twee ooren.

فَرَنْيَاان *përniagaän*, z. *baniaga*.

فَرَوَاتِن *përwatin*, = *para batin*, titel van de opperhoofden der *orang laet* of *orang sëkanak* en van sommige opperhoofden onder de stammen der Redjang op Sumatra. Zie *para* I en *batin*.

فَرَوَار *përwara*, Skr. *prawara* of *pariwara*, gevolg, aanzienlijke jonge meisjes aan het hof, hofjuffers; *moeda përwara*, jongelingen v. goeden huize

aan het hof, pages; *biti përwara*, opzichtster over jonge dochters van aanzienlijken, zie *biti* I.

فَرَوَاان *përawangan*, zie *awang*.

فَرَوَانِن *përwanan*, Jav. de dapperen, de helden, van *wani*, dapper = *bërani* dat mogelijk ontstaan is uit *bërwani*.

فَرَوَت *përoet*, de buik; zie *فَرَت*.

فَرَوَتَاك *përoetak*, e. s. v. plant, P. *Myrmecodia armata*, d. l. Cr.

فَرَوَسَا *përoesa*, Skr. tot iets aanzetten, hard aansporen, iemand aanhoudend om iets lastig vallen, dwingen, v. d. W. Zie *oesah*.

فَرَوَسَاه *përoesah*, zie *oesah* II.

فَرَوَسَاك *përosok*, frequ. van *pësok*; *tër përosok*, ergens doorheen trappen, ergens inzakken, b. v. door een vloer, of stoelzitting, of in den modder.

فَرَوَوانغ *përoewang*, een wreede straf-oefening, waarbij het slachtoffer aan een kruispaal gesloten en kokend varkensvet over zijn hoofd wordt uitgegoten totdat hij sterft, mijn Schr. zie *roewang*.

فَرَوَوانغس *përoengoes*, licht geraakt, opvliegend, driftig.

فَرَوَوانغ *përoepoek*, I. e. s. v. boom met licht, wit en taai hout, waarvan roeiriemen worden gemaakt. Mën. id.

II. e. s. v. hard gras.

III. houten bekkens, die bij de *nobat* behooren.

فَرَوَوانغ *përoewan*, ra aan den mast van een schip.

فَرَوَوانغ *përohong*, diep, donker gat op eene plaats, waar het niet behoort, of waar iets beschadigd is, bres, v. d. W.

ثروي përoi, brokkelig, licht uit elkander vallend, zooals b. v. zachte beschuiten derg. v. d. W. Mogelijk eene verbastering v. *mërapoehi*, zie *rapoeh*.

ثروي përwira, Skr. *prawira*, heldhaftig; *orang përwira*, held; *përwira përkasa*, moedig en dapper, heldhaftig en dapper.

ثروي përonjok, ingedrukt, zooals b. v. een gedeukte blikken trommel.

ثري përah, I. uitpersing, uitgeperst, uitgedrukt; *mëmërah*, uitpersen door drukking of knijping met de handen, melken; *përahan* en *përah*, het uitgeperste vocht, ook dat wat uit te persen is, b. v. *përahan limau*, limoensap; *kambing përahan*, melkgeit; *tërpërah-pëtjah*, uitgeperst en gebroken, d. i. tot het uiterste gebracht.

ثري përih, Batav. = *pëdih*, smartend, schrijnend, bijtend.

ثري përai, I. *bërpërai*, zich heen en weer bewegen, hetzij loopende, vliegende of zeilende, laveeren van vaartuigen; *bërpërai-përai* en *mëmboewang përai*, al laveerend. Zie ook *pal*.

II. los, niet aan elkander, zooals b. v. kogels; *mëmërai*, stukslaan, uit elkander slaan, b. v. v. e. klomp suiker, erts, steenkool en derg. Zie *bërai*.

III. het Ned. prei, e. s. v. ui, ook *bawang përai*.

ثري përi, I. hoe, hoedanig, wijze, manier, trant, eigenschap; *atas përi jang patoet*, op behoorlijke wijze; ook gebruikt in de bet. van om te, b. v. *përi mêngatakan*, om te vertellen, zie o. a. Niem. bloeml. dl. I. p. 104; *bër-*

boewat përi, iets aandoen, leed doen, Sj. Sult. Jahja, *sapëri*, gelijk, evenals; *bërpëri-përi*, op verschillende wijze; *përi hâl*, de gesteldheid of toedracht der zaak; *përi kaüdaän*, de gesteldheid; *përi toeboeh*, lichaamsgesteldheid; *përi-përi*, terdege, v. d. W., *bërpëri-përi*, in gedichten: spoedig, snel; *rasanja tiada bërapa përi-përi*, ik meen, dat het nu niet veel meer te beteekenen heeft, op een oor na gevild is, Sj. Sël. Dal.; *boetapa përikoe*, hoe zal ik het aanleggen, op welke wijze; *boetapa përinja garangan sarakarang*, hoe zou het nu toch met hen gesteld zijn, hoe maken zij het nu wel, I. P.

II. Perz. nymf, e. s. v. goeden, vrouwelijken geest, toovergodin.

III. alleen in de HSS. inz. gedichten: spreken, zeggen, gezegde, woord; *bërpëri*, zeggen, spreken, keuvelen; *mêngaloewarkan përi*, woorden uiten; *tiada tërpërikan*, niet te zeggen, niet te beschrijven zijn; *mëmperikan*, tot onderwerp van een gesprek maken.

ثريا përia, e. s. v. gele, bitterekomkommer, die van buiten vol pukkels is; *bidji përia*, het zaad van die komkommer, ook een tapisseriesteek.

ثرياغن përiangan, naam van een residentie op Java, door ons de Preanger-regentschappen genoemd, en v. e. landschap op Sumatra. Het komt van *Ijang* of *Jang*, godheid, dus de plaats waar de goden zich bevinden.

ثريامن përiaman? b. v. *bërlajar soedah toedjoeh përiaman*, Sj. Soelt. Jahja, zie *riam*.

ڦرڀاڀو **përiawa**, e. s. v. eetbaren zoutwatervisch.

ڦرڀاڀي **priaji**, Jav. iemand van minderen adel, titel van inferieure ambtenaren.

ڦرڀڀڀڀ **përidak** (?) *tëpëridak*, met bloemwerk (v. e. waterkruik), C. en S.

ڦرڀڀڀڀ **përedan**, zie *redan*.

ڦرڀڀڀڀ **përidi**, vruchtbaar, veel jongen barend of uitbroedenden grootbrengend, zich sterk vermenigvuldigend, b. v. *hajam danitiksangatpëridi*, kippen en eenden zijn zeer vruchtbaar, Jat. Noest. Ook van eene vrouw.

ڦرڀڀڀڀڀ **përisai**, Tam. klein, rond schild, beukelaar; *ditangkiskannja tètak Maharana dengan përisainja*, hij weerde den zwaardslag van Maharana of met zijn schild; *përisai niloer*, zie *niloer*.

ڦرڀڀڀڀڀ **përiang**, juist tijdstip, v. d. W.

ڦرڀڀڀڀڀ **përioek**, aarden of metalen pot om in te koken, met wijden buik en nauwen hals. Mën. id. *bërlain përioek*, zijn eigen potje doen, niet samen eten of met elkander in de kost zijn: *sapërioek*, uit één pot eten, van hetzelfde gezin zijn; *përioek dandang*, e. s. v. bijzonder grooten metalen pot om in te koken, Sail. Sal., zie *dandang*; *përioek api*, mortier, bomketel; bom, granaat; *p. këra*, e. s. v. kruipende plant, waarvan de vrucht op een pot gelijk en de wortels een sterk bindmiddel zijn; *pëtjah përioek*, = *djaroem-djaroem*, zie ald.

ڦرڀڀڀڀڀڀ **përigi**, gegraven waterput; *p. bëeta*, droge put; *p. wakaf*, reinigingsput, d. B.

ڦرڀڀڀڀڀ **përian**, I. bamboekoker v. drie geledingen voor het bewaren van water, palmwijn of suikerrietsap, Pad. bovenl. Ook Malaka.

II. e. s. v. vrucht, gelijkende op de *doerian*, grooter dan *tjëmponit*.

ڦرڀڀڀڀڀڀ **përeneh**, e. s. v. boom met roode, zure vruchten.

ڦساڀ **pas**, Ned. pas; *pas-pas*, scheeps-papieren.

ڦساڀ **pos**, verb. Ned. post, brievenpost, paardenpost; *koeda pos*, postpaard; *opas pos*, brievenbesteller; *kareta pos*, postrijtuig; *kantor pos*, postkantoor.

ڦساڀ **pësa**, de rol, waarop bij het weven de afgewezen stof wordt gewikkeld, ook *pëngoeloeng kain* genoemd; *mëmësan*, als een *pësa* behandelen, d. i. iemand onverwachts een groot leed aandoen.

ڦساڀڀڀڀڀ **pasara**, in gedichten = *pasar*, markt, om den wille van het rijm.

ڦساڀڀڀڀڀڀ **poesaka**, Skr. erfgoed, erfstuk, overgeërfd van de voorouders, erfenis, familiestuk; *adat poesaka*, overgeërfd of erfelijke gewoonte; *bëhagian poesaka*, erfdeel; *arta poesaka*, erfgoed; *hak poesaka*, erfrecht; *poesaka goentoeng*, onbeheerde nalatenschap, die aan de *nëgari* vervalt, Pad. bovenl.; *mëmëpësakai*, doen erven, iem. *poesaka's* geven, hem daarvan voorzien; *mënërima poesaka*, erven, zie ook *saka*.

ڦساڀڀڀڀڀڀڀ **pësaagi**, Jav. zie *sëgi*.

ڦساڀڀڀڀڀڀڀڀڀ **pësaawat**, machine, werktuig, beweegmiddel, pees, drijfriem, koord of ketting om iets in beweging

te brengen, touw van e. valluik enz. Zie *sawat*.

فست poesta, van het Port. fusta, e.s.v. vaartuigen in vroeger tijd, S.M.

فست pësat, e.s.v. Sijameesch of Cochinchineesch handelsvaartuig, gelijkende op e. jonk, v.d.W. Zie *poesta*.

فست pesta, verb. Ned. feest; *pesta dangsa*, bal, danspartij. Batav.

فستاک poestaka, Skr. wihelboek, bezweringsformule; *bëla poestaka*, rampen door betoovering of bezwering; zie *mala* en *sirap*.

فستی pësti, Jav. = *tëntoe*, zeker, stellig, gewis; zie *mësti*.

فشیغ pësing, Jav. pislucht, bokkelucht.

فشیغراهن pasanggrahan, Jav. e. openbaar gebouw tot verblijf voor reizende ambtenaren en aanzienlijke personen. Z. *përsingahan ensingah*.

فشیغ poespa, Skr. bloem; *p.këntjana*, uitgelezen goud, gebruikt als eigennaam, Ibr. b. Chas.; *p. padjangan* en *p. pëmadjangan*, bruidsvertrek, bruidsetel, van *padjang*, Jav.; *poespa ragam*, bloemkleurig, veelkleurig, van stoffen, edelgesteenten enz. ook topaas; *poespa warna*, bloemkleurig, veelkleurig, ook fig. voor valsch van het gemoed.

فشیغ pësak, e.s.v. boom, die goed timmerhout levert.

فشیغ pësoğ, gat in iets, b.v. in e. kleed, net, mnur, papier, vaatwerk. Tam. ed Dari, enz.; *endoeng kastoeri jang tiada pësoğ endoengnja*, muskusbuidels, waarin geen gaten zijn; *bërpësoğ-pësoğ*, met gaten; *mëmësoğkan*,

gaten maken in iets. Sadj. Mal. ۳۳۴ b.v. in een bamboezen wand. Hiervan *përsok* en met verandering in klank *përosok*, zie ald.

فشیگل piskal, Ned. fiscaal.

فشیغه pasmal, spaansche mat of dollar.

فشیغن pashen, verb. Ned. passement.

فشیغن pësan, last, bevel, opdracht, boodschap van een vertrekkende aan een achterblijvende en omgekeerd, dus ook v. e. stervende zijne laatste beschikkingen; *bërpësan*, bestellen, opdragen; *pësan*, bestelling, boodschap, ook het bestelde; *pësan-pësan*, attribueert van zeer giftige dieren, hagedissen, schorpioenen, duizendpooten enz., omdat, als men door deze gebeten of gestoken is, men zijn testament wel kan maken; *mëmëسانی*, iem. iets bestellen; *bërpësan-pësan-kan anak-istëri*, beschikkingen maken voor vrouw en kinderen, van een stervende.

فشیغن pësoena, verb. van *afsoen*, Perz. betoovering, tooverspreuk; *ël-moe pësoena*, tooverkunst, Sj. Haris; *orang pësoena*, toovenaar; *mënjidik pësoena*, door tooverijen de toekomst onderzoeken; *pësoena sëranağ*, bezweringen.

فشیغ pëşai, uit elkander van datgene, wat bij elkaar behoort; z. *sëpai*.

فشیغ pasiar, Port. wandelen, kuieren; *pasiaran*, wandelplaatsen; zie *siar* III.

فشیغن paseban, Jav. gehoorzaal; Mal. de tweede en laagste estrade v.

e. *balai*, die als een breede gang de *sëri-balai* omgeeft en waar de mindere hoofden links en de geestelijken rechts zitten; vloer vóór een estrade; e. s. v. koepel bij e. woning; *paseban agoeng*, Jav. de groote gehoorzaal; *ikat paseban*, koepelvormig kastje op een ring, waarin de juweelen steen zit. Zie *seba*.

تسیرو pësero, Port. ook *përsero*, deelgenoot, aandeelhebber.

تسیره pësirah, (van *sjirah*, Skr.) opperhoofd = *pënghoeloe*, Jav. *sirah*, hoofd, k. i. van *ëndas*.

تسیرسیر pasisir, Jav. het strand, de kust; *pasisir barat*, de Westkust van Sumatra; van *sisir*, kam; zie *pantai* en *sisir*.

تغ pëng, voorvoegsel, een wijziging van *mëng* tot vorming van een naamwoord. Zie de gramm.

تغ poeng, I. klanknabootsend woord voor e. plompdend geluid, zooals b. v. van e. emmer, die 't ondersteboven in het water wordt gedompeld.

II. e. s. v. *Gracula*, d. l. Cr.

تغ pong, zie **توغ**.

تغافه pëngapoeh, vaantje aan e. mast; *lajar pëngapoeh*, topzeil; *tiang pëngapoeh*, topmast. M. Zie *këpoh*.

تغانن panganan, versnapering, gebak, koekjes, van het Jav. *pangan*, eten. Zie *pangan* II.

تغت pëngat, e. s. v. gestoofde vruchten, b. v. banaan en broodvrucht met kokosmelk en suiker. Mën. e. s. v. gerecht, bestaande uit visch of vleesch, gestoofd of gekookt en waar-

over een sterk gekruide saus; *mëmëngat*, stoven; *sambal pëngat*, dus toe-bereide sambal, = *kolak*, Jav.

تغتتهون pëngétahoean, zie bij *tahoe*.

تغتر pëngar, zwaar in het hoofd, zooals bij het ontwaken uit een onrustigen slaap of door narcotica; zie *ngèloe*.

تغیره pëngërah, zie *kërah*.

تغیره pëngëreh, e. s. v. fuik.

تغس pangsa, muskel, part of vak, waarin sommige vruchten verdeeld zijn, zooals de chinaasappel, de doerian enz., ader, nerf tusschen steenlagen, waar men de bergblokstenen kan splijten, ook de nerven in de hand.

تغسور pëngsor, zie *pensor*.

تغسن pingsan, in zwijm, bezwijmd, flauwvallen, bezwijmen, bezwijming. Ook *pinsan*.

تغسو pongsoe, heuveltje, grooter en hooger dan *boesoet*; zie *poesoë* en *djataka*.

تغسی pangsi, I. ijzeren punt van een tol; zie *paksi*.

II. e. s. v. dunne chineesche zijde, die voor vlaggedoek gebruikt wordt.

تغف pëngap; *mëmëngap*, iets zóó bergen, dat er geen lucht bij komen kan en het daardoor verstikt.

تغکت pangkat, verhoogde vloer, estrade, terras, verhooging, verdieping, verheven plaats, waardigheid; trap, rang, graad, omstandigheid; *bërpangkat-pangkat*, tragswijze; *boekit bërpangkat-pangkat*, een terrasvormige heuvel; *dipëtjatkan dari-pada pangkatnja*, uit zijn ambt ontzet

worden; *pangkat karadjaän*, de koninklijke waardigheid; *soeatoe pangkat kadjahatan*, een trap of graad v. slechtheid; *pangkat saedaran*, een zekere graad van bloedverwantschap, waarbij men broeders is, b.v. uit anderen vader of andere moeder. H. Abd. p. 245; *tërbang bëpangkat-pangkat*, al hooger en hooger vliegen, zooals b.v. onze leeuwerik; *maka datang kapadapangkat jang baik dan koetika jang elok, maka radja Dewa Sjah Përi dihiasi oranglah*, en het geschiedde onder eene goede omstandigheid en op een schoon oogenblik, dat men den Vorst D. S. P. opsierde, L. B.

فكر pangkar? *mënanngkar*, uitdagen? b.v. *hai Hamzah angkau dipangkar olih orang itoe bërpëntjak*, Hik. Am. Hamz. Jav. *oenggar*, aanvuren, aanporren. Het zou dus *poenggar* kunnen zijn.

فكر pangkoer, e. s. v. houweel om het sagemerg uit den stam te hakken; op Sum. = *tjangkoel*; *mëmangkoer*, met zulk een houweel bewerken; *pangkoeran sagoe*, sagowasscherij.

فكر pengkar, sterk naar buiten gekromd van de beenen, v. d. W. en H. Boedj. Mën. naar binnen gebogen van beenen of voeten, dus juist het tegenovergestelde.

فكر poengkoer, overblijfsel, achterste gedeelte; *p. sagoe*, het roode of slechtste gedeelte van de sago; ook *pëmoengkoer*, Abd. sch. wrdb.

فكس pangkas, *mëmangkas*, den top of kop van iets afhouden, b.v. de

boven uitstekende loten van een heg, een kool van haar stronk, het loof v. de radijs; ook onthoofden door één houw. Mën. ook nog: afscheppen van bovendrijvende vetdeelen of vuil; *mëmangkas ramboet*, het haar afknippen; *m. kata-kata*, in 't kort vertellen.

فكغ pangkoeng; *mëmangkoeng*, kloppen, zooals met een stuk hout, knuppel enz., knuppelen, b.v. *mari kita pangkoeng, biar lëkas ija mati*, komt, laat ons hem knuppelen, opdat hij spoedig sterve.

فكغ pangking, Chin. slaapplaats, slaapvertrek.

فكل pangkal, begin, wat het dichtst bij den oorsprong is, het tegenovergestelde van uiteinde of punt; dikste einde van een tak, stok, stam, enz. dat gedeelte van een wapen of werktuig, dat in het gevest of heft zit; hoofdsom of kapitaal, titel v. een boek enz.; *pangkal pohon*, voet van den boom; *p. dahan*, dikste einde van een grooten tak, daar waar die uit den stam komt; *p. sajab*, dikste einde van een vleugel; *p. paha*, de heup; *p. tangan*, handgewricht, de handwortel, ook het boordje aan een mouw; *p. mata*, binnenhoek van het oog; *p. tëlinga*, de oorwortel, Facs. 79 dat gedeelte, waarmede het ooraan hethoofd zit; *p. hidoeng*, de neuswortel; *p. gigi*, een kies, de kiezen, v. d. W. *p. taheen*, de aanvang van het jaar b.v. *kita tërima tiap-tiappangkal taheen orang poetih*, zal door ons ontvangen worden telkens bij den aanvang van het jaar der Europeanen, Mal. Contr.; *pang-*

kalan, daar waar een weg begint of een andere weg aanvangt; aanlegplaats voor vaartuigen, landingsplaats, havenhoofd, veer; *pangkalan tambang*, overhaalveer; *p. kangka*, afscheepplaats voor gambir en peper bij de plantages; *pěnghoeloe pangkalan*, hoofd van een veer, veerbaas, commissaris van een veer.

ثفكر pangkoe, schoot; *p. lěngan*, binnenbocht van den arm; *pangkoe-pangkoe*, wat op een schoot gelijkt, eenigszins opgeheven bovenbeen, Hik. Abd, p. 336 r. 4; *měmangkoe*, op den schoot of op den gebogen arm houden, b.v. een kind; voorgdij voeren, beheeren, bewind voeren, regeeren; *kin taboehan dipangkoe dilěngan kiri*, K.T. werd op den gebogen linkerarm gedragen; *pěmangkoe*, beheerder, voorgd; *mangkoe-boemi*, rijksbestierder, ook *pěmangkoe-boemi*, Am.Hamz., dat wel de volle vorm is. Zie *riba*.

ثفك pangkah, I. *měmangkah*, met e. tol, dien men opzet, e. anderen tol, die reeds staat te draaien, pikken of lensen; raken, troeven bij het redetwisten.

II. kruit, aangebracht op het voorhoofd van een kind of op een vaartuig, ter afwering van booze geesten; *měmangkah*, van zulk een kruit voorzien; zie *panggang* II.

ثفك pěngkoeh, gestold, stevig, plomp, ook d. B. Měn. *pangkoe*, overgaan tot een toestand b.v. tot stollen, tot smelten, tot ouderdom, tot gaan.

ثفك poengkah, brok, groot stuk van iets.

ثفكي poengki, Chin. e.s.v. platten mand met twee ooren of handvat-sels, gebruikt om daarop het stalvuil te vegen.

ثفك pěngga, diep, niet plat, b.v. van een schotel.

ثفكای pěnggaga, e.s.v. eetbare, kruipende plant.

ثفكار poenggawa, (Skr. stier), legerhoofd, officier, bevelhebber; hij volgt in rang op den *pěnglima pěsoekoean*; *poenggawa marga*, in het Palembang. onderdistrictshoofd, dat staat onder den *pasirah* en draagt den titel van *pěmbarap*.

ثفكار panggar, stelling omer borden of visch op te leggen, toestel van geheide palen in zee, waarop zich het hutje en het kruisnet voor den vischer bevinden; zie *tangkoel*.

ثفكار pěnggar, bedwelmd, zwaar in het hoofd; zie *pěngar*.

ثفكار poenggoer, doode boom zonder takken, tronk; *poenggoer toembang*, *bělatoek mēnoempang mati*, valt de tronk om, dan sterft de specht met hem. Spr.

ثفكار pinggir, Jav. rand, zoom, kant, grens; *orang pěminggir*, grensbewoner; *pěminggiran nęgari*, de grenzen van een land; zie ook *těpi* en *hingga*.

ثفكع panggang, I. roosten, geroost, wat geroost is; *roti panggang* geroost brood; *sapěrti koetjing děngan panggang*, als de kat met het gerooste, Sprw. voor iemand die van iets niet afblijven kan; *hajam panggang* en *h. pěranggang*, roostkip, pof.

kip; *měmanggang*, roosten, poffen; *pěmanggang* en *pangangan*, braadspit, houten speetje, waaraan iets geroost wordt; ook hoeveelheid die op eens geroost wordt, roostsel, b. v. *sapěmanggang poeloet*, één kleefrijst-roostsel; zie ook *ganggang*. In het Měn. heeft *panggang* ook nog de beteekenis van branden, verbranden, b. v. *panggang roemah*, een huis verbranden; *panggang ladang*, een bouwland afbranden. M.

II. gespleten houtspaander met een stokje er door bij wijze van kruis, geplaatst op een vaartuig enz. ten teken dat dit te koop is. Zie *pangkah* II.

ثَفَكُغ panggoeng, stelling op palen, stellaadje, en vandaar *roemah panggoeng*, een huis op palen, zooals de Mal. huizen; *panggoengan*, uitkijk, wachttorens, tooneel op palen, zooals dat van de Chineezen; *panggoeng ěmas*, goudmijn = *tambang ěmas*, C. en S. is zeer te betwijfelen, z. *tambang*.

ثَفَكُغ poenggoeng, het dikke achterdeel, de billen, het achterste waarop men zit, dikke achterdeel van een kanon, rug van een mes enz.; *poenggoeng djaroem*, het oog eener naald, C. en S.; *doedoek poenggoeng*, van een jongen kokospalm, reeds een dik onderreind gekregen hebben; *p. pėdang*, rug van een zwaard; *p. kaki*, wreef van den voet. Měn. rug, achterste deel v. iets, keerzijde; *poenggoeng tangan*, de rug van de hand, *boewah poenggoeng*, de nieren, id. en v. d. W. Zie *pinggang*; *tidoer poeng-*

goeng-měmoenggoeng, slapen met het achterkwartier tegen ělk. gekeerd, Sj. Har.; *tidoer měmoenggoeng*, met het achterste in iem. schoot liggen te slapen, Sj. Sult. Jah.

ثَفَكُغ pinggang, de lendenen, de middel; *boewah pinggang* = *kėrindjal*, de nieren; C. en S. geven op *b. pinggang*, de nieren in het algem. en *b. poenggoeng*, de nieren v. e. dier; *p. sėloewar*, middelband of schuif van een broek; *p. dajoeng*, het dunne, middelste gedeelte van een roeriem; *pėngikat pinggang* en *ikat. p.*, gordel; *sahėlai sapinggang*, een lap voor één middel, d. i. niet meer dan men aan het lijf heeft, de volle uitdr. is *sahėlai kaın sapinggang*. NB. dat *sėpinggang*, ook gordel zou beteekenen is mij nergens gebleken en ook uit de H. Abd. niet te bewijzen. Wel moet men soms *pinggang* als verkorting van *pėngikat p.* met gordel in het Ned. vertalen, b. v. Pėl. Abd. p. 50 en 51. Zoo ook Chodj. Maim.; *sahėlai sapinggang*, is in de H. T. *sahėlai kaın sapinggang*, dus ook lap; *pėmınggang*, achterste riem van een grootroeivaartuig, tevens de langste en zwaarste, ook de man die daarmede roeit, doorgaans de sterkste matroos; *pėnjakit pinggang*, heupjicht, lendepijn, M. die ook nog *pėrpınggangan*, opgeeft voor gordel onder *pontja*.

ثَفَكُغ ponggok, I. groot en hoog doch onduidelijk, zooals e. hoog eiland in de verte, v. d. W. Zie II en *poenggoeng*.

II. *boeroeng ponggok*, e. s. v. nacht-

uil, zie *rindoe boelan*; *mangkok ponggok*, waterpot, kamerpot, pispot.

فنگل panggal, afgesneden of afgehaakt stuk; *bèrpanggal-panggal*, aan stukken, gesneden of gehaakt; *roti sapanggal*, een snede broods; *sapanggal boelan*, halvemaan; *sapanggal djalan*, een gedeelte van den weg; *sapanggal hari*, een gedeelte van den dag; *mēmanggal*, aan stukken snijden of hakken, afhakken van een geslacht beest; *mēmanggal kapala*, het hoofd afhakken; *leher tèrpanggal*, een afgesneden hals, M.

فنگل panggil; *mēmanggil*, iem. roepen, ontbieden, noemen, noodigen, met den naam of titel toespreken; *panggilan*, ook opontbod, b.v. *hingga adalah panggilannja, maka kita masoek kadalam kota*, H. Ind. Mah. Roep. slechts als er een opontbod is komen wij in de stad; *orang panggilan*, de genoodigden, geroepen en z.

فنگل panggoel, Batav. de heup, zie *pangkal*.

فنگل pinggan, bord, etensbord, tafelbord, schotel; *pinggan hidangan*, etensbord, Saif. Dzoel.; *pinggan-mangkok*, kopjes en schoteltjes, aardewerk, steengoed H. Abd. 401; *p. lingkar*, ronde schotel; *p. pagar malaka*, zie bij *pagar*; *p. batik*, e.s.v. chineesche borden met bloempjes als van sommige *batik* patronen.

فنگه poenggah; *měmoenggah*, ontschepen, lossen, óverladen; *poenggahan*, losplaats.

فنگي poenggai, e.s.v. boom.

فنگل pangling, Jav. iem. niet

herkennen. Prab. Dj. en H. Boedj.

فغلیم pənglima, krijgsbevelhebber, zoowel te water als te land; *p. bəsar*, opperbevelhebber. Naar men beweert komt dit woord van *lima*, dat oudtijds hand beteekende, doch thans in die beteekenis niet meer voorkomt. Volgens de Mal. Sam. worden de *pənglima*'s onderscheiden in: *p. pərang bəsar*, *p. pərang* en *p. dalam*. Volg. eene andere opgave in: *p. pərang djamal*, *p. p. oentoeng*, *p. dalam* en *p. pasoekoean*. Zie ook *lakšamana* en *lima*.

فغیغ pəngempang, vischvijver. Zie *empang*.

فغنتن pənganten, Jav. bruidegom, bruid. Hiervoor bestaat geen zuiver Mal. woord, want *mampilai* is Tam.; *orang bərpənganten*, lieden die een bruiloft hebben, Pr. Djaj.; *sənapang pənganten*, dubbelloops geweer.

فغندغ pəngandang, in het Palemb. dorpshoofd. Zou het niet *pəngoendang* zijn?

فغهرلو pənghoeloe, hoofd, opperhoofd, op Java hoofdpriester aan eene moskee; *p. moewara*, havenmeester; *pənghoeloe hamba radja*, hoofd over al de rajat van Lingga onder het opperhoofd, de orang kaja van Məpar; *p. bidoewanda*, kommandant der lijfwacht; zie *hoeloe*.

فغورینن pəngawinan; *toembak pəngawinan*, e. s. v. staatsielans.

فغیرن pangeran, Jav. titel van vorstelijke personen, prinsen en prinsessen. Mogelijk v. *ira Kw.* = *intan*.

Dit *ira* is ook voor d. vocatief in gebruik.

ثغيلغ *pəngiling*, vleiersbaas.

ثقاتل *pəpatil*, zie *patil*.

ثقاته *pəpatah*, zie *patah* II.

ثقارو *pəparoe*, zie *paroe* en *mangkak*.

ثقاري *pəparé*, Jav. = *pərija*, zie aldaar.

ثقاي *pəpaja*, Jav. e.s.v. vrucht, de boommeloen, = *bətik*, zie ald.

ثقت *pəpat*, I. zonder hoogten of verhevenheden, gelijk gemaakt, geaplaneerd, glad afgestreken van een maat; *toekang pəpat*, de tandenvijler, die de tanden gelijkmaakt; *məməpat*, gelijkmaken, van den top berooven, afstrijken, applaneeren, afstompen, afknotten enz. Mèn. *papat* id.

II. *məməpat*, den in- en uitvoer v. iets beletten, koopwaren of vreemde-lingen niet toelaten, blokkeeren.

ثقپاک *pəpak*, I. *məməpak*, knappend kauwen, zooals beschuit en derg.

II. Jav. *pəpək*, alles bij elkaar; *sa-pəpək*, geheel en al; zie *bərinda*.

III. *pənoeh-pəpak* = *pənoeh səsak*, propvol; zie *pənoeh*.

ثقكرام *papakrama*, slecht, ondeugend; zie *papa*.

ثقارو *papoewa*, naam dien men geeft aan de kroesharige bewoners van N. Guinea en omliggende eilanden.

ثقوت *pəpoetoet*, Jav. iemand die in de leer is bij een hindoe-leeraar, b.v. *tatkala itoe sang Radja Goeroe doedoeł dibalai, dihadappəpoetoet dan oebon-oebon*, te dier tijd zat de Vorst-leeraar in de gehoorzaal, omringd

door zijne leerlingen en nonnen, Pr. Dj.; *səgala endang pəpoetoet jang di-atas goenoeng itoe datang mənonton*, alle nonnen en leerlingen, die op dien berg waren, kwamen kijken, Mès. Kag. van het Jav. *poətoet*, bediende of leerling v. e. kluzenaar.

ثقوجق *popodjok*, zie *podjok*

ثقوجو *pəpoedjoe*, de baarmoe-der. Komt ook voor bij Mars. R. v. E. Leid. Cr. en Dav. Haex. volg. d. l. Cr. *pəpoedjoeh*, mogel. fout.

ثقوكن *popokan*, e.s.v. spook of geestverschijning. Hik. Abd.

ثقوره *papoewah*, kroesharig; *orang papoewah*, de inboorlingen v. Nieuw-Guinée.

ثقخه *pəpah*, *məməpah*, slaan met een lang voorwerp op of tegen iets, b.v. met een stok op een rat; ook iets afslaan, b.v. vruchten van een boom.

ثقفي *pəpai*; *hoedang pəpai*, zie bij *hoedang*.

ثقپیتن *pipitan*, pers; zie bij *apit*.

ثق *pak*, I. klanknabootsend woord voor een kloppend geluid; *pok*, id. voor een ploffend; *pik*, id. doch scherper.

II. verb. van het Ned. pacht; *pak apioen*, de amfioenpacht.

III. latten, die een heining samenhouden.

IV. Batav. pak, baal, pakkist.

ثقت *pokta*, zie ثقت.

ثقت *pəkət*, verb. van *moedafakat*, zie aldaar.

ثقس *paksa*, I. Skr. dwang; *mə-maksa*, dwingen, noodzaken, ook noodzakelijk zijn, noodig zijn voor, b.v.

barang-barang koe-paksa, wat voor mij noodig is, = *hadjat*; *těrpaksa*, gedwongen; *měmaaksa*, ook bepaald toelleggen op iets, Jav. *měksa*, b.v. *maka baginda pon měksalah poelang kaka-jangan*, Hik. Asm. Pati. Met geweld bij iets blijven, iets doorzetten, b.v. *satělah ratoe kaenam mělihat aja-handa bonda katiga soedah měksa hilang dęngan batang toeboehnja itoe*, id. toen de zes Vorsten zagen dat hunne drie paar ouders er bijbleven om methunnelichamen te verdwijnen.

II. tijdstip voor iets of de gelegenheid; *paksa jang baik*, gunstige gelegenheid; *angin paksa*, gunstige wind.

ثقسي paksi, I. Skr. vogel, alleen in gedichten. Ook vlinder.

II. = *paksa* II.

III. as, spil; *p. bindoe*, centers of taatsen aan een draaibank; zie *pangsi*.

ثقسین pakšina, het Noorden, ook de linkerhand, Cr.

ثقم pakma, e. s. v. liaan met een groote, zwartroode, veeldradige bloem, v. d. W.

ثكاتل pěkatoel, ook *běkatoel*, Jav. fijne zemelen of griesmeel; *boeboer běkatoel* en *djėnang běkatoel*, e. s. v. brij, gekookt van kleefrijst-gruis, inz. van de zwarte. Zie *kětoel*.

ثكاج pěkadja, Skr. lotus, gebruikt als liefkoozingswoord.

ثكاسم pěkasam, stukken vleesch of visch, ingezouten en door bijvoeging van een weinig rijst of sago in gisting gebracht; *měmpěkasamkan*, tot p. maken, b.v. *maka dipěkasamnja*

mata (ikan) itoe, en hij maakte van die vischoogen *pěkasam*, B. R. bės. p. 308, zie *asam* en *lěmang*.

ثكاک pěkaka, de naam van een Mal. volksstamin den Riouw-archipel; *boeroeng pěkaka*, e. s. v. ijsvogel.

ثكاکس pěkakas, *pěrkakas* en *pěrkakasan*, gereedschap, geraad; zie *kakas* II en *pěrkakas*.

ثكاین pakaijan, zie *pakai*.

ثکت pěkät, I. lijmig, kleverig, dik, ingedikt van vloeibare zelfstandigheden, sterk van koffie en thee en andere aftreksels; *tanah pěkät*, klei, leem; *minjak pěkät*, zalf in de geneesk., v. d. W. *tampal minjak pěkät*, kleefpleister, hechtpleister, diapalmpleister.

II. wijziging van *moedfakat*, zie aldaar.

ثکرتي pěkerti, Skr. aard, natuur, natüurlijk karakter; *boedi pěkerti*, hetzelfde.

ثکس pěkis; *měmėkis*, honend, tartend, uitdagend roepen; z. *mėngkis*.

ثكع pěkoeung, kanker; *p. inas*, zie *ald.*; *p. mėlajang*, oppervlakkige kanker; *p. boeboek*, droge, niet etterende kanker. Zie *rěstoeng*.

ثكع pěkėng; *měmėking*, huilen, janken, zooals honden, die zich bezeerd hebben.

ثكک pěkak, hardhoorig; een dof-fen klank-hebbend, niet helder klinken, van geld of metalen voorwerpen; *měmėkakkan*, hardhoorig maken, van geraas; *měmėkakkan vėlenganja*, zich de ooren stoppen, zich doof houden; *sěpěkak*, e. s. v. strandvogel, die zeer

hardhoorig is en daardoor licht gevangen wordt; *koetjing pëkak*, een rattenklem; *taboeng pëkak*, spaarpot; *tërpëkak*, verdoofd, b.v. door het hooren van een schot, of als men een slag tegen het oor krijgt, Mën.

ثقف pëkok, sterk naar buiten verdraaid, van den arm; zie *pengkar*.

ثقف pëkik, het kreunen van stervende dieren; ook steunen, kreunen van menschen. Mën. schreeuwen; *pëkik-pëkoek*, allerlei gesteun, Mes. Kag.

ثقف pëkan, markt, marktplein; *boenga pëkan*, e.s.v. groote, witte, welriekende bloemen, = *boenga gambir*.

ثقف pakanira, Jav. gij, alleen in de HSS. meestal tot een meerdere; het is een verkorting van *tëlapakanira*, uw voetzool.

ثقف pëkoe, een snoer van duizend *pitis*, e.s.v. kleine muntjes. Zie ald.

ثقف pëkau, gillen.

ثقف pëkodjan, de buurt der mooren; zie *kodjah*.

ثقف pëkoer, zie *tëfëkoer*.

ثقف pakoeloen, Jav. heer = *goesti*; als aanspraakswoord = *toewan-koe*, Uwe Majesteit of Uwe Hoogheid. Ook *sangoeloen*.

ثقف pëgari, ook *bëgari*, te zien zijn, voor den dag komen, zie *bëgari*. Ook gehoord worden van een geluid, Bid. Sar.

ثقف pëgawam, Batav. advocaat, pleitbezorger. M.

ثقف pëgawai, staatsambtenaar, beambte; gereedschap, tuig, benoo-

digdheden; *pëgawai masdjid*, moskeebeambte; *p. koeda*, paardetuig, Mak. R. 139; *p. përmānan*, speeltuig; *së-gala mantëri pëgawai*, de ministers en ambtenaren; *p. jang mëndjaga oendang-oendang*, officier van justitie, fiscaal; *p. astana*, paleisbeambten, hofbeambten. Mën. wachter, waker.

ثقف pëgar, e.s.v. fazant ter grootte van een halfwas kip.

ثقف pëgas, veer. Mën. *pëgas-pëgas*, id., ook van een geweer, terwijl daar *pagas*, een katoenklopper is van rotan gemaakt en gebruikt om de katoen van de pitten enz. te zuiveren; *p. djam*, horlogeveer. Mën. *mega pëgas*, vederwolk? e.s.v. snijwerk als ornament, H. Boedj.

ثقف pëgang; *mëmëgang*, in of met de hand iets vasthouden, in de hand hebben, hanteeren, besturen, de hand ergens op leggen, z. meester maken van, bij zich houden, tegenhouden, Pël. Djin.; *dapat mëmëgang kadoewa përkara ini*, deze beide zaken kan hanteeren, de Holl. pag. 3; *m. poewasa*, de vasten houden; *m. përentah*, het bestuur in handen hebben; *m. pëkërdjaän*, in dienst zijn van, in het werk zijn bij, H. Abd. p. 9, ook de hand houden aan, steunen bij het werk, H. Abd. 107; *tërpëgang*, toevallig of onwillekeurig iets vasthouden of zich aan iets vasthouden, H. Boedj.; *pëngangan*, beheer, onderhoorigheid, rechtsmacht, ambt, dat wat men hanteert, houvast, handvat, ook wat men gehouden is te doen, het tegenovergestelde v. *larangan*; *boe-*

dak pëgang-pëgangan, slaaf, dien men in eigendom bezit; *pëmëgang*, handvat, steel, knop.

فکل pëgal, Jav. *pëgël*, e. gevoel v. stramheid of stijfheid in de leden, baloorig, wrevelig van het gemoed; ook *mëgël*, b. v. *maka pon kanda dëmi-kian përi, olih mëgël hati sëndiri*, en ook onze oudere broeder stelt z. zoo aan, daar zijn eigen gemoed wrevelig is, Sj. Ardan.

فکل pëgan, ook *pëgoen*, verstomd en oubeweeglijk, b. v. *maka baginda tër pëgan, tiada tër kata-kata lagi*, de Vorst stond verstomd en kon geen woord meer uiten. Mes. Kag.

فکل pëgau, zie bij *balau*.

فکل pal; *bërpal-pal en mëmboewang pal*, laveeren, tegen den wind opwerken, van een vaartuig met streken van een paal lengte, afgeleid van paal, de bekende afstandsmaat; *mëngpalkan* en *mëmpal-palkan*, doen laveeren. Zie *përai*.

فکل pëlaboer, zie *laboer* II.

فکل pëlata; *ikan pëlata*, e. s. v. zeer klein zeevischje.

فکل pëlatoek, frequ. v. *patoek*. pikken; *boeroeng pëlatoek*, de specht.

فکل pëladjar en *pëladjaran*, zie bij *adjar*.

فکل poelasan, e. s. v. eetbare vrucht, een groote *ramboetan*, zoo genoemd, omdat men ze uit haar schil wringt. Zie *poelas*.

فکل pëlasoeh, aartsluiaard, doenniet. Zie *lësoe*.

فکل pëlangah, wagenwijd open; ook krokodillenbek, Abd. sch. wrdb.

فلاين pëlangi, regenboog, zie *pëlang*; *wërna pëlangi*, veelkleurig, regenboogkleurig, ook de naam van e. s. v. *batik*. Zie *dewa*.

فلاين pëlapah, gespleten en platgeslagen bamboe voor vloeren en beschotten; zie *pëloepoeh* en *pëlepah*.

فلاين pëlakat, opstoken; *pëlakat api*, vuur opstoken. Maxw.

فلاين pëlakai, op rollen, van rollen of wieltjes voorzien; *koersi pëlakai*, stoel op rollen, ziekenstoel; *pëti pëlakai*, kist op rollen; *goedang pëlakai*, pakhuis op rollen, verplaatsbaar pakhuis.

فلاين poelaga, verk. van *këpoe-laga*, zie aldaar.

فلاين pëlamin, zie *lamin*.

فلاين pëlana, zadel; *bërpëlana*, gezadeld; *alas pëlana*, schabrak, kleedje onder het zadel; *bërpëlana-kan*, tot zadel hebben, b. v. *koeda merah bërpëlanakan koelit hariman*, een bruin paard met een tijgervel tot zadel. M.

فلاين pëlawang, I. ongehuwd, niet belastingschuldige man.

II. e. s. v. boom, die goed en zwaar timmerhout levert; soorten zijn: *p. boekit*, *p. paja* en *p. toda-k*. Volgens anderen *pëlawan*. Zie bij *lawan*.

فلاين pëlahap, gulzigaard, schrok, vreter = *djëlodjoeh*, z. *lalah*.

فلاين pëlahan, = *përlahan*, zie aldaar.

فلاين pëlajan, boete wegens schaking van een meisje, dat dien tengevolge niet zwanger geworden

is, in het Palemb. Ik gis *pələjon*, van *lajoe*, Jav. hard wegloopen.

ثلباكي *pələbagai*, allerlei, allerhande, veelsoortig, zie *bagai*.

ثلباي *pələbaja*, en *pələmbaja*, Skr. *para bhaya*, Maxw. beul, scherprechter, alleen in de HSS.

ثلت *pəlat*, I. = *pənat*, moede, vermoeid.

II. Ned. plaat, inz. zeilmakersplaat.

ثلتارن *pələtaran*, van *latar* Jav. Zie *pələntaran*.

ثلتینگ *pələtəng*, bamboezen buisje, kokertje, gebruikt bij het weven om er het garen van den tweeden haspel op te winden.

ثلتو *paltoe*, Port. *falto*, waarnemend, voor noodhulp; *sjahbandar paltoe*, waarnemend havenmeester.

ثلير *pəlir*, het mannelijk schaamdeel; *p. itik*, schroefdraad; *boewah pəlir*, de teelballen; *pəlir-pəliran*, e. s. v. gouden of zilveren nabootsing van de mannelijke schaamdeelen, gebruikt als schaambedekking voor jongetjes.

ثلس *pəlas*; *məmpəlas*, offeren, Max.

ثلس *pəles*, verb. Ned. flesch, inz. stopflesch; zie *botol*.

ثلساري *poelasari*, e. s. v. heester, met welriekenden bast; *adas poelasari*, e. s. v. geneeskrachtige plant.

ثلست *pələsat*, wegvliegen, zooals een steen, dien men met een stok slaat. v. d. W.

ثلست *pələsət*, e. s. v. kleinen sprinkhaan, ook e. s. v. geesten, die de gedaante van zulk een sprinkhaan

aannemen; Mën. een spook, dat zich voedt met het bloed van kraamvrouwen en lijken; een bootsmansfluitje; zie *ləsət*.

ثلسو *palso*, Port. valsch, onecht; valsheid van gemoed. Zie *tjoelas* en *lantjong*.

ثلغ *pələng*, veelkleurig gestreept, streep van een andere kleur; *bandera bərpələng tiga*, een vlag met drie verschillend gekleurde banen, zooals de Nederlandsche; *harimau pələng kasau*, de koningstijger, welks zwarte strepen bij daksparren worden vergeleken; zie ook *pələngi* en *bələng*.

ثلغ *pəling*, aandacht, die men aan iets wijdt; *məməling*, de aandacht aan iets wijden, b. v. *kiri dan kanan tiada məməling*, *soeatoe orang tiada dikərling*, aan links en rechts werd door hem geen aandacht gewijd; geen enkel persoon keek hij ook maar van terzijde aan, Sj. Sult. Jahja. Jav. *pələng*, id.

ثلغكغ *pələngking*, palankijn, draagkoets.

ثلغكم *pələnggam*, en *pələnggi*, veelkleurig marmar, H. T.

ثلغكي *pələnggi*, zie het voorgaande woord en *pələngi*. Het schijnt nog e. andere beteek. te hebben, b. v. *warnanja sapərti əmas pələnggi*, Sj. Sult. Jahja, *intan poelanggi*, id.

ثلغه *pələpah*, hoofdnerf van een palmblad, varen en andere derg. bladeren, hoofdsteel v. e. bloemtros. Mën. *pələpah*, id., volg. Pist. het palmblad zelf, zie Tijdschr. v. N. Ind. 1869, II. p. 112.

ثلُق pëlak, vermoeid, zie *pënat*.

ثلُق pëloek, omhelzing, omarming, omvademing; *pëloek-tjoem*, kussend omhelzen; *mëmëloek*, omhelzen, omarmen, omvatten met de armen; *m. toeboeh* en *bërpëloek toeboeh*, de armen kruislings over de borst houden; *bërdiri bërpëloek toeboeh*, *bërsikoe toenggal*, *mënghadap matahari hidoep*, een bepaalde houding bij de boetedoening of *tapa*, Prab. Dj.; zie ook *dëkap*; *m. tangan*, de armen over elkander slaan, H.T.; *pëmëloek*, omarming, omvatting met de armen; *sapëmëloek*, zooveel of zoo dik als men met zijne armen omvatten kan; *takoetkan hantoe*, *tërpëloekkan bangkai*, uit vrees voor een spook, komt men er toe een kreng te omhelzen. Sprw.

ثلُق pëlik, vreemd en schoon, ongewoon en fraai tevens, b.v. een naam of woord; bezienswaardig, curieus; ook; eigenaardig van woorden of uitdrukkingen, moeielijk te begrijpen van wetten, b. v. *mana-mana hoekoem jang pëlik patik minta erti-kan*, alle moeielijk te begrijpen wetten verzoek ik te verklaren; *kisah jang pëlik-pëlik*, een curieus verhaal; *pëlik-pëlik*, een zeker oorsieraad. Zie *فليق*.

ثلُق pëlëkat, verb. Ned. plakaat, aangeplakt bevelschrift, z. *lëkat*.

ثلُق pëlëkoh, kromgebogen, zooals b.v. een rotting, de nek, de rug enz. Zie *pëlekok* en *pëkok*.

ثلُق pëlam, Jav. zie *hampëlam*.

ثلُق pëlëmbaja, zie *pëlëbaja*.

ثلنتن pëloemban; *batoepëloemban*, bergkristal, M. en B.

ثلنتن pëlampong, I. e. s. v. plant, waarvan de jonge bladen en uitspruitsels veel gelijken op molsla.

II. dobber, drijf hout, boei, drijf ton; ook e. s. v. zoutwatervisch.

ثلنتن pëlëmpap, een handbreedte, zie *tëlëmpap* en *tëmpap*.

ثلنتن pëlantaran, open plein voor een woning, tusschenweg, doortocht, binnenplein, bemiddeling, al naar gelang *latar* II of *antara* het grondwoord is; zie ald. *pëlantar*, Mën. verhevenheid, bank, zitplaats bij ovens of voor de huizen ter hoogte van het venster, de stelling voor de winkels, waarop de sjouwers hunne vrachten plaats en.

ثلنتن pëlanting, van *panting*, verspreid rollen, wentelen; *tërpëlanting*, toevallig verspreid rollen of geroold, de Holl. 5e dr. p. 50; *bërpëlantingan*, verspreid rollen van vele voorwerpen. Mën. wegspringen, wegvliegen, verdwijnen. Zie bij *panting*.

ثلنتن pëlintoek? b. v. *angkau radja bësar*; *kalau angkau akoe pëlintoekkan*, *salah roepanja dilihat sègala pahalawan*, Am. Hamz. mogel. = *pëletoeek*. Deze woorden worden op het slagveld gesproken.

ثلنتن pëlanten; *bëhasapëlanten*, dichterlijke taal, mogelijk van *panten*, eene wijziging van *panton*, b. v. *dan përi radja Damsik mëngikat sasoeatoe bait dëngan bëhasa pëlanten*, ثلنتن, en de manier waarop de Vorst van

Damascus een gedicht opstelde in de taal der *pëlanten*, B.R. Mën. *pëlan-toen*, id.

فلنجاران *pëlandjaran*, Jav. = *pëndjalaran*, zie *djalar*.

فلنچت *pëlëntjit*, door persing voortschieten, zooals b.v. een vruchtenpit uit de vingers; zijwaarts afspringen van een kogel of pijl. Zie *lëntjit*.

فلنجار *pëlantjar*, regel tusschen twee stijlen, in de bouwkunde, hetzij van onderen of van boven, de balken in de lengte, waarop de dwarsbalken rusten.

فلنجق *pëlontjok*, e.s.v. liaan, die tusschen de *bakau* groeit, met zure, eetbare vruchten.

فلندق *pëlandoek*, e.s.v. dwerg-hert, bekend door zijn list en daardoor de held in fabels evenals bij ons de vos; *pëlandoeklah mëlöpakan djërat*, *tëtapi djërat tidak mëlöpakan pëlandoek*, het dwerghertje vergeet den strik, maar de strik vergeet het dwerghertje niet. Sprw.

فلنست *pëlenset*, naar beneden hangen van het onderste ooglid.

فلنجق *pëlodjok*, hoek, = *pëndjoeroe*, zie ald. en *podjok*.

فلورو *peloeroe*, Port. kogel; *p. bolang-baling*, kettingkogel; *p. bësi lantai*, holle kogels, bommen, granaaten; *peloeroe pëtoenang*, een betooverde kogel, die altijd raakt, zie *toenang*. Op Java *pelor*, id.

فلورن *pëloeroen*; *akarpëloeroen*, e.s.v. geneeskrachtige plant, *Aristolochia indica*, d. l. Cr.

فلورغ *pëloewang*, stilte, b.v. v. den wind, van drukke werkzaamheden en derg., zacht, kalm van het weder met betrokken lucht. Zie *loewang*.

فلورق *pëloepoer*, Pad. bovenl. *p. mata*, ooglid, zie bij *toengau*, waar het *pëloepoek* is. Het is = *pëloepak*.

فلورق *pëloepak*, = *këlopak*, zie aldaar.

فلورق *pëloepoek*, = *pëloepoer* en *këlopak*, zie ald.

فلورق *pëloepoeh*, Jav. platgeslagen bamboe voor vloeren en wanden; ook *pëlapah*; *mëmëlöpoech*, platslaan, beuken, kloppen; Mën. id. zie *djërïau*, *poepoeh* en *loepoeh*.

فلد *pëlah*, e.s.v. langwerpige vierkanten schotel.

فلد *pëloeh*, zweet, verdikte wassem, die zich als droppels tegen iets aanzet; *mëmboewang pëloeh*, het zweet afvegen, b.v. *tangannja kiri sabagai mëmboewang pëloeh pada moekanja*; zijn linkerhand veegde aldoor het zweet af, dat op zijn gelaat was, R. Chaib.; *mënjapoe pëloeh orang mëngamok*, het zweet afvegen van een amoklooper, fig. voor: een roekelooze daad verrichten, M.; *bërpëloeh*, zweeten; zie ook bij *padam*.

فلد *pëlih*, de lever; *dëmam pëlih*, koorts met aandoening van de lever.

فلهار *pëlihara*, ook *piara*, van het Skr. *parihara*, verzorgen, behoeven, bewaken, beschermen, bewaren, er op nahouden, grootbrengen, opvoeden; *mëmëliharakan*, hetzelfde met bepaald object; *pëmëliharään*, verzorging, behoeding, bewaring, op-

voeding, fokkerij; *pəliharaän*, het voorwerp van verzorging, behoeding enz. b. v. *pəliharaän binatang*, iem., die door een beest is grootgebracht, gezoogd, S.D.; *məməliharakan lidahnja*, zijn tong in toom houden, op zijn woorden passen; *məməliharakan hati orang*, in een goed humeur houden, de vrede bewaren, H. Abd.; *məməliharakan pərahoe dagang*, de vreemde vaartuigen beschermen; *m. daripada boesoek*, voor bederf bewaren; *pəlihara-məməlihara*, wederzijdse bescherming, Mal. brief; *pəməliharaän hoekoem*, de bescherming der wet; *kapəliharaän dirinja*, een bescherming voor henzelven. H. Sj. Djil. edd. p. 51.

فليبیت *pəlebat*, zie *kəlebat* II.

فليت *pəlita*, Perz. lamp, eigenl. de inl. lamp, bestaande uit e. aarden schoteltje met olie en daarin e. pitje. Voor europeesche lamp zie *lampo*. Mën. koperen lamp, waarvan het oliebakje verscheiden bekken heeft.

فليتير *pəleter*, snateraar, zwetser, flapuit, klappij, zie *leter*.

فليتق *pəletoeq*, Mën. = *pələtjoek*, zie ald.

فليتق *pəlitik*, verwrongen; *məməpəlitikkan*, verwringen, Am. Hamz.

فليتچق *pəletjoek*, v. e. grondw. *petjoek?* zie *petjok*; *tərpəletjoek*, verstuikt, verzwikt van den voet; ook *tərgələtjoek*, zie ald. Mën. *pəletoeq*, id.

فليتچ *pəletjoh*, vleierij, flikflooiërij; *məməletjeh*, vleien, flikflooiën, iem. lekker maken, pluimstrijken. Zie bij *angkat*.

فماتغ *pəlerang*, een oude gewoonte op Bangka, die van elders afkomstig is, volgens de H. B. doch welke?

فماتيس *pəlias*, toovermiddel om onkwetsbaar te maken. Volgens M. ook gebr. als uitroep in de beteekenis van: de hemel beware mij, dat zij verre van mij, b. v. *pəliaslah padakoe!*

فماتيس *polisi*, Ned. politie.

فماتيس *pəleset*, Jav. uitglijden; ook e. s. v. spook, H. A., = *pələsət* dat beter is; *kəpələset*, Jav. uitgegleden, = *tərgələntjir*.

فماتيس *pəlipit*, schuifzoom, v. d. W., zie *lipit* en *sosok*.

فماتيس *pəlipis*, de slaap van het hoofd; *pəlipisan*, de strekderslapen; *toelang pəlipisan*, het slaapbeen.

فماتيس *pəlik* en *pəpəlik*, Jav. schitteren, b. v. *bərsəobang pəpəlik*, met schitterende oorknoppen. K. Tab. pag. 9.

فماتيس *pəlekat*, Palikat, naam van een plaats op de kust van Coromandel, vanwaar e. s. v. kleedjes, *kaïn pəlekat*, wordt uitgevoerd.

فماتيس *pəlekoq*, verwrongen. Mën. id.

فماتيس *paliman*, e. s. v. paardebloem, waarvan de wortel als middel tegen de wormen wordt gebruikt.

فماتغ *pəmatang*, dijkje in de rijstvelden, Pad. bovenl., plank of boom, dwars door een stroomend water gelegd, M. Zie *batang*; hoog en droog pad door of langs moerasgrond. Mën. *pəmatang ləboeh*, dijkje aan den kant

van den weg; *tidak berpematang*, ongebreideld, breidelloos, van spreken.

ثماته pëmatah, zie *patah* II.

ثمارڤ pëmarip, Jav. slavin om den Vorst in slaap te maken, v. *arip*, slaperig; *akan anak radja kadoewa itoe ambil akan pëmarip toewankoe*, wat die beide prinsessen betreft, Uwe Hoogheid neme haar om U in slaap te sussen. M.

ثمال pëmalam, stop, zie *palam*, = *pënjoembat*, Sw. Zie *soembat*. Ook volgens d. l. Cr.

ثمالى pëmali, voor het gebruik verboden, ongeoorloofd, onder verbod liggend, waarvan de overtreding onheil ten gevolge heeft. Soms in vereeniging met *pantang* gebruikt, zie aldaar.

ثمايغ pëmajang, zie *pajang*.

ثمبارڤ pëmbarep, Jav. eerstgeborene, = *soeloeng*, zie ald.

ثمباگن pëmbagan, schetser, ontwerper. Zie *bagan*.

ثمباڤ pombak, Port. *pomba*, duif.

ثمبوتڤ pëmbotok, amfioenrooker, slecht sujet, v. d. W. Zie *botoh*. Mogel. beter *pëmbotoh*.

ثمجاغن pëmadjangan, bruidsvertrek, staatsiebed, ook *poespa pëmadjangan*. In de Ind. Poet. meest *pëmoe-djangan* geschreven. Het is van het Jav. *padjang*. Zie ald. I.

ثمداغن pëmidangan, z. *bidang*.

ثمگم pëmingkëm, Jav. v. *ingkëm*, sluiten van de openingen des lichaams, Mës. Kag.

ثمگير pëminggir, grens, boord; Zie *pinggir*.

ثمگق pëminggak, de heup, C. en S.

ثمف pompā, verb. Ned. pomp, brandspuit, klisteurspuit.

ثمفس pampas, boete voor verwonding, smartegeld, volg. F. *pamè-pas*. Mën. vergoeding, schadevergoeding in het algemeen; *mëmampas*, die boete betalen; *tjëntjang dipampas*, voor verminken wordt boete betaald, M. *dipampas tiga onta*, in een boete van vijf en veertig spaansche matten geslagen worden, R. v. Eys.

ثمفغ pampang, een breede oppervlakte vertoonend; *tërpampang*, in de breedte uitgestrekt of zich vertoonend, b.v. van een stadsmuur.

ثمفغ pompong, e. s. v. inktvisch, die vergiftig is.

ثمفغ pëmping, e. s. v. zoetwater-visch.

ثمفغ pimping, e. s. v. rietgras; *mëmimping*, de gedaante of het voorkomen van dat gras vertoonen door het rijstgewas, Pad. bovenl. *djamboe p.*, e. s. v. kleine roode djamboe vrucht.

ثمشن poempoen, I. e. s. v. duizendpoot-achtig dier, dat aan het zeestrand leeft en bij het visschen als aas gebruikt wordt = *lipan laoet*.

II. Mën. *akal poempoen*, stompzinnig, zie *toempoel*.

ثمشن pimpin; *mëmimpin*, bij de hand geleiden, ook een vaartuig met de hand voortbewegen, v. iem. die op het land is; dus ook met een dwars daaraan bevestigden boom voortstuwten, C. en S., N.B. iem. bij de hand

geleiden is eigenlijk *mëmimpin tangan* en niet *m. orang*; *pëmimpin* leidsman, mentor.

تمندق *pëmëndak*, gouden of zilveren, holrond versiersel tusschen gevest en lemmer eener kris. Mën. id.

تمورس *pëmoeras*, e. s. v. ouderwetsch geweer met wijd uitlopenden tromp, donderbus.

تمولت *pëmoeloet*, zie *poeloet*.

تميتك *pëmitik*, zie *pitik*.

تميدغ *pëmidang*, zie *bidang*.

تمون *pon*, Jav. een woordje, dat voor titels en eigennamen wordt gebruikt in de beteekenis ongeveer van het Maleische *si*. Zie ook **تمون** I en II.

تمارم *pënarām*, pasteitjes, waarin garnalen, *bamban*-visch of vleesch is gebakken.

تماک *pënaka*, gelijk, even alsof, als ware 't, kunnende beschouwd worden als.

تماگی *pënaga*, e. s. v. boom met zeer taai hout, dat voor scheeps-inhouten gebruikt wordt en van welks takken men draagstokken maakt, terwijl de bladeren tegen oogziekte aangewend worden, Mal. Sam. II : 247; *pënaga laoet* = *njamplong* op Java, een boom die prachtig meubelhout levert.

تمنت *pënat*, vermoeid, moede, vermoeidheid, moeite; *pënat-lëlah*, allerlei vermoeienis, H. Abd. 17; *hilang pënat*, vergeefsche moeite; *mëmënatkan*, vermoeien.

تمنت *panti*, I. Jav. woning, verblijf, huis.

II. de naam van e. berg in Djohor.

تمنت *pinta*, I. verzoek, bede; *më-minta* en *mintā*, verzoeken, vragen om iets, een verzoek doen, Pël. Abd. 72, reserveeren, voor zich uitbehouden van iets, dat men aan anderen toebetrouwt, H. Abd. 32; *mintā api*, om licht vragen, ook om vuur vragen; *mintā ampon*, *mintā maaf* en *mintā tabik*, vergiffenis vragen, pardon vragen, zijne excuses maken; *mintā kasih*, een beroep doen op iemands welwillendheid; *m. diri*, afscheid nemen; *mintā djalan*, verzoeken om den weg vrij te laten, Niem. bloeml. I. 4^e dr. pag. 84; *m. dōa*, bidden, *m. pintoe*, vragen om de deur te openen, aan de deur kloppen, Facs. 17; *m. amān*, lijfsbehoud vragen in den krijg, soms verbasterd tot *m. amin*, ook *mintā dihidoepi*, H. Asm. Pati, en *mintā njawa*; *m. lawannja*, een tegenstander oproepen, van een kampvechter, Noer. Moh.; *m. şedëkah* en *mintā-minta*, bedelen, aalmoezen vragen; *orang mintā-minta*, bedelaar; *hëndak mëminta-minta karoemah orang*, wilde gaan bedelen aan de bewoonde huizen. Facs. p. 57. *përmintaän*, verzoek, het gevraagde of verzochte.

II. Jav. bepaald toebedeeld of aangewezen zaak; *pëmintā*, regeling, schikking, toebeschikt deel, lot.

تمنت *pantat*, het achterste, de posteriores, fundament, grondslag onderkant van pot of pan, bodem; *p. li-tjat*, een blikgat van het paardrijden. Op Java *bantat*, id.

تمنت *poentat*, afgehouwen stomp, = *koedoeng*.

ڦنتر **pëntar**, zwak, krachteloos v. d. stem, C. en S.

ڦنتر **pintër**, Jav. slim, verstandig, knap, kundig, = *tjërëdik*, zie ald.

ڦنتس **pantas**, I. op Java *pantës*, vlug, vaardig, handig, levendig, ijverig, wakker; *p. moeloet*, welbespraakt; *p. bërđjalan*, vlug ter been; *p. pangoes*, vlug en vaardig, Sadj. Mël. 166. Prab. Dj.; *bërpantas-pantasan*, om het vlugst, H. Boedj.

II. *pantës*, Jav. K. gepast, behoorlijk, betamelijk, = *patoet*, zie ald.

ڦنتس **pantis**; *mëmantis*, verfraaien v. de wenkbrauwen met verf of door het uittrekken van eenige haartjes.

ڦنتس **pëntas**, verhoogde vloer, rechts in een Mal. woning, dienende tot slaapplaats; *halaman pëntas*, de ruimte van de *gërai* tot den rand van de *pëntas*; *pëntas dapoer*, breede en lage stelling in e. keuken om iets op te zetten, aanrechtbank. Zie *gëta*.

ڦنتس **pintas**; *mëmintas*, den weg afsnijden door e. korteren te nemen, den kortsten weg nemen, den pas afsnijden door e. snelle, regelrechte beweging, b.v. aan den vijand, een wild, dat men jaagt enz.; *mëmintasi*, iem. den weg afsnijden, b.v. *mëmintasi dia daripada sëgala djalan*, hem overal den weg afsnijden, H. Groel.; *pintas-mëmintas*, overal den kortsten weg nemend, aan alle kanten den pas afsnijden, Hik. Dewa Indra Mëng.; *soedah bitjara kapintasan*, de beraadslaging is bekort geworden? B. P. Zie *rëntas*.

ڦنتڦ **pantang**, zich van iets ont-

houden, verboden als schadelijk, zich menageeren; *pantang dan larangan*, onthoudingen en verboden zaken; *p. bëranak*, de veertigdaagsche afzondering eener pas bevallen vrouw, C. en S.; *tiada bër pantang lagi*, vrij en ongehinderd, deze lezing geeft Niem. in zijne bloemlez. doch in mijn HS. van H. T. komt altijd voor *tiada bër pintoe lagi* en zoo zal het wel moeten zijn; *p. pëmali*, verboden en niet geoorloofd; *orang pantang*, iem. die onder e. verbod staat, b.v. door onreinheid; *lëpas pantang*, opgeheven v. den ban of de onthouding; *pantang baik-baik*, ontzie u terdege, menageer u vooral, houd streng dieet; *patik di-obatkan tabib, disoeroehnja pantang*, ik werd door een geneeskundige behandeld, die mij dieet voorschreef, Sj. Hëris; *dipantang kanak-kanak itoe dëngan bëbërapa sëbab djandji; bahwa ada ija baligr tiada dipantang kanak-kanak*, de kinderen worden verboden met reden en beloften. Zijn zij volwassen, dan worden zij niet verboden, Oend.; *maka inilah jang kami pantang di- atasmoe*, dit leggen wij u als e. noodzakelijke voorwaarde of verplichting op (nam. als eisch voor de huwelijks-schat). Saif Dzoel. In het Mën. heeft *pantang* nog de beteekenis van iets dat iemand niet kan luchten of zien, waarvan hij den schrik heeft, b.v. eene spijs, of wapens enz.

ڦنتڦ **pantoeng**, bepaald, stellig, d.B.

ڦنتڦ **panting**, verspreid; *pöntang-panting*, overal verspreid, overhoop;

hiervan de frequ. *pëlanting* en *bërpëlantingan*, overal verspreid heenrollen van vele voorwerpen, dus ook van spijs, die men eet, morsen, b.v. *djika makan ingat-ingat toelang dan nasi djangan bërpëlantingan*, B. R.

ڤنتڠ *pëntang*, Jav. = *bëntang*, uitgespannen, zie ald.

ڤنتڠ *pëntoeng*; *mëmëntoeng*, slaan met een knuppel of knots, knuppelen, beuken; *pëmëntoeng*, knuppel, knots; Jav. id.

ڤنتڠ *pënting*, I. belang, gewicht, belangrijk, voornaam, keurig; *pëntingan*, fijne waar; *kapëntingan*, uitgelezen heldhaftig, zeer dapper, alleen in *pradjoeril kapëntingan*, waarschijnlijk van het Jav. *poting* of *pëting*, zie *pëtang* I; *pëmënting*, kieskauwer, iem. die moeilijk te voldoen is.

II. *mëmënting*, laten klinken van e. stuk gelds, om het naar den klank te keuren; twee harde voorwerpen wrijvend tegen elkander slaan; *pëmënting*, vuurslag, vuurstaal, zie *pantik*.

ڤنتڠ *pontang*, overhoop, wanordelijk door elk.; *pontang-panting*, overhoop en overal verspreid, verward en verspreid; *mëmpontang-pantingan*, den boel in het riet sturen; zie *panting*.

ڤنتڠ *poentoeng*, stompje, eindje, overgebleven stuk, b.v. van e. sigaar, kaars, potlood en derg.; *orang poentoeng*, gesnedene, eunuch, Sw. en d. l. Cr.; *p. api*, een afgebrand stuk hout, vuurbrand; *p. tèboe*, zie *tèboe*; *sakërat*

sapoentoeng, nederige uitdrukking voor: eenige, ook van bedienden, b.v. *ada djoega kawan sakërat sapoentoeng*, ik heb wel eenige bedienden, eigenl. een stukje en overgeschoten eindje van bedienden; *mëmëntoeng*, een stuk eraf snijden, verminken; zie *potong*.

ڤنتڠ *poenting*, = *poeting*, zie aldaar.

ڤنتڠ *pintang*. alleen in *hilang pintang*, zie *hilang*.

ڤنتڠ *pantak*; *mëmantak*, indringen van puntige lichamen, b.v. van e. spijker in hout; ook indrijven, inslaan, d. B. Volg. C. en S. is *pantak* ook de naam van de dunnere palen v. e. dam. Jav. *pantek*, nagel of pen.

ڤنتڠ *pantik*; *mëmantik*, slaan of wrijven met iets hards tegen iets dergelijks, b.v. met e. vuurslag tegen e. vuursteen, het aanstrijken van een lucifer; *m.oerat*, aderlaten; *bërpantik*, zich doen aderlaten; *pëmantik api*, vuurslag.

ڤنتڠ *pantoel*; *mëmantoel*, terugspringen, afstuiten, afdeinzen van e. vaartuig, dat tegen iets stoot, niet aannemen van onderwijs; *mëmantoelmantoel*, bij herhaling afstuiten, ricochetteeren. Mën. *pantoen*, id.

ڤنتڠ *pëntil*, Jav. tepel van de borst, pas uit den bloesem ontwikkelde vrucht. Zie *bëntil*.

ڤنتڠ *pëntoel*, Jav. = *pëntil*, tepel van de borst, uier, ook knobbel b.v. *sésaté pëntoel*, o.s.v. bolletje van gehakt vleesch, vermengd met kokos-

noot, suiker en specerijen; *hidoeng pēntoel*, een mopneus, een neus als een knobbel.

ڦنتل poental; *měmoental*, om iets heen slaan van e. touw en derg. b.v. om de hand of om e. paal, opdat het niet ontglippe. Měn. opwinden, tot een kluwen winden, omwinden.

ڦنتل pintal, getweerd, in elkan- der gedraaid, getwijnd; *měmintal*, in elkaar draaien, twijnen, tweernen, ook spinnen; *pěmintal*, spinrokken, spinnewiel; *tali tiga pintal*, driedraadsch touw.

ڦنتن panton, I. punt dicht, de eenig oorspronkelijke dichtvorm, die bij alle volken van het Maleische ras, doch onder andere benamingen, voorkomt. De *panton* bestaat uit coupletten van vier regels, die om den anderen rijmen en waarvan alleen de beide laatsten den bedoelden zin bevatten; *běrpanton*, zulke gedichten opzeggen, zingend voordragen; *běrpanton hělang děngan hajam, lambat-laoen disambar djoega*, al zingt de kiekendief ook puntgedichten met het hoen, ten langen leste wordt dit toch door hem gegrepen, Spr. Zie *antoen*.

II. Měn. *sapanton*, wijziging van *sapěrti*? zooals, evenals, bijvoorbeeld; *sapanton intan těrkarang*, als ingezette diamanten.

ڦنتو pantau; *měmantau*, naar den toestand van iets of iemand zien, zien hoe het er mee is, b.v. *kami pon besoek pagi hěndaq měmantau anak-anak boewah jang ditělok tandjoeng*, M. S. II: 255.

ڦنتو pintoe, deur, eigenl. het gat van de deur, ingang, poort; *toedoeng pintoe* en *papan pintoe*, de eigenlijke deur; *p. gěrěbang*, hoofdpoort; *p. maling*, achterdeurtje, verborgen deur; *p. ajar*, schutsluis; *p. tani*, R. Pas. Dul. 53, zie ald.; *p. salah*, venster in het midden der zijden eener vorstel- lijke woning, ook *tingkap salah*, Sj. Madli; *p. mati*, deur die niet meer open kan, dichtgemetselde of gespij- kerde deur; *p. djěndela*, blind of luik van een venster; *p. gělap*, geheime ingang; *p. lawang*, vleugel deur, ook groote deur of poort; *p. něgara*, stads- poort; *mintal pintoe*, aan de deur kloppen; *pěnoenggoe pintoe*, deurwachter, ook de naam van een zoutwatervis, v. d. W.

ڦنتو pintau, e. s. v. tortelduif.

ڦنتو pontoh, breede, gouden band, waarop van hetzelfde metaal een pronkend pauwtje of draakje is gebeeldhouwd en die om den arm ge- dragen wordt, namel. door mannen aan den boven-, door vrouwen aan den benedenarm, doch niet om de pols. Soms heeft men zulk een band ook om de beenen, H. B. Ook de Vorst draagt de *pontoh* bij zijne inhuldiging; *pontoh naga tiga bělit*, armband in den vorm van een draak met drie kronkels of windingen.

ڦنتو pinteh, *měminteh*, komt in Sj. Madli voor = *pintas*, trekken door, den kortsten weg nemende. Het is de Měn. uitspraak van *pintas*.

ڦنتي pantai, zacht hellend, glooi- end; het zeestrand; *ditěpi pantai*, aan

of langs het strand; *orang pantai dan orang darat*, kustbewoners en bewoners van het binnenland. Zie ook bij *sëri*.

ڦنتي *panti*, Kw. = *roemah*, huis; *panti dêrma*, liefdadigheidsgesticht. Niem. bl. 2^e St. p. 98.

ڦنتيكست *pantekosta*, Gr. pinkster, letterl. de 50^e dag.

ڦنتي *poenti*, = *pisang*, banaan; *oelar poenti*, e. s. v. slang; *poenti-poenti*, e. s. v. zoutwatervisich.

ڦنتيانق *pontianak*, kwelgeest van kraamvrouwen, e. s. v. vrouwelijk spook, ook *soendal bolong* genoemd.

ڦنج *pandji*, I. vlag, banier, vaandel, standaard.

II. eigenn. v. e. Jav. prins, wiens avonturen in de zoogenaamde *pandji*-handschriften verhaald worden. In het Jav. is het een titel voor afstammelingen van den Vorst en legerhoofden. De prins, die de held is der *Pandji*-verhalen, heet *Pandji koeda wanning Pati*, zoon van den Vorst van *Djënggala*.

ڦنجاجڦ *pëndjadjap*, e. s. v. oud Mal. oorlogsvaartuig met twee masten en houten borstwering, *apilan*, voerende twee zware stukken en verder draaibassen. Het is voorzien van dubbele roeibanken. Ook de zeeroovers maakten daarvan gebruik, doch thans alleen nog maar de Vorsten.

ڦنجارا *pëndjara*, Skr. gevangenis, kerker. (Mën. val voor tijgers en andere dieren); *mëmëndjarakan*, gevangen zetten, kerkeren, ook fig. van

de lusten en hartstochten; zie ook *koeroeng*; *têrpëndjara*, gekerkerd; *pëndjaraän*, kerkering. Jav. *koendjârâ*, id.

ڦنجاجوئر *pëndjagoer*, zie *djagoer*.
ڦنجڦج *pandjat*, wip of zet met het lichaam in de hoogte, zie het frequ. *përandjat*; *mëmandjat*, beklimmen door het lichaam telkens een wip of zet in de hoogte te geven, zooals bij het klimmen in een kokospalm, kokanjemast enz. Mën. ook in hooger beroep komen van een vonnis. Zie *mindaki*.

ڦنجڦج *pandjoet*, toevallig en niet opzettelijk gemaakt spatje aan de punt eener kris, wit puntje aan den staart van een hond, beiden als een gunstig teeken beschouwd.

ڦنجڦج *poendjoet*, samengebonden of samengehouden stuk doek tot een punt of zakje; *mëmoendjoet*, zoo samenbinden of houden, ook worgen.

ڦنجڦج *pandjër*, Jav. wat op een paal of staak, vast in den grond gezet, geplaatst is, vooruit betaalde som op eenige overeenkomst, handgeld, voorschot op werk of leverantie. Mën. id. zie ook bij *përang* en *tjëngkëram*.

ڦنجڦج *pëndjëra*, zie *pëdjëra*.
ڦنجڦجروال *pandjarawala*, verb. v. *pëntjakrawala*, sterrekundige.

ڦنجڦجرومن *pëndjaroeman*, zie *djaroem*.

ڦنجڦج *pandjang*, lang, lengte, van ruimte en tijd, ver; *p. akal*, zie bij *akal*; *p. boelat*, cilindrisch; *boelat pandjang*, ovaal; *sapandjang*, zoo lang

als; *sapandjang djalan*, den geheelen weg langs; *sapandjang soengai*, langs de rivier, zoo lang als de rivier; *sapandjang kèlengkeng*, zoo lang als e. pink; *sapandjang hari*, denganschen dag; *p. hati*, lankmoedig; *p. hidoeng*, neuswijs; *p. tangan*, diefachtig; *p. lidah*, langtongig; *p. pikir*, ver vooruitziend of berekenend; *mèlarat pandjang*, zich ver verspreiden, b.v. van vuur; *p. langkah*, met langzame schreden op zijn doel afgaan, omwegen zoeken, Ism. Jat. 11. Mèn. *p. bèlit*, allerlei uitvluchten om zich v. iets af te maken, allerlei draaijerijen; *mèmandjang*, zich in de lengte uitstrekken; *èmpat pèrsègi mèmandjung*, een rechthoek, langwerpig vierkant; *mèmandjangan*, verlengen, verbreden; *mèmandjangan kaldm*, over iets uitweiden; *bèrpandjangan*, ten langen leste, ook lang van duur; *tiada bèrpandjangan*, niet lang van duur zijn, Boeng. Ramp. bès. p. 120 en and. pll.; *pandjang pendek*, allerlei, 't zij kort of lang, breedvoerig; *roemah pandjang*, hoerhuis; *bèrkapan-djangan*, langwilig, op delange baan.

ثندجڭ pandjing, in het werk stellen bij het districtshoofd in het Palemb. v. e. meisje of weduwe, die zwanger wordt bevonden en denschuldige niet wil aanwijzen, ook van nalatig wachsvolk.

ثندجڭ poendjoeng, berceau, pri-eel, latwerk, waarover men klimplanten laat groeien.

ثندجڭ pandjak, Jav. de man,

die op de inlandsche muziekbekkens slaat.

ثندجڭ pëndjalaran, zie *djalar*.

ثندجڭ pëndjeloerat? Zie voorb. bij *djoerat*.

ثندجڭ pindjam, te leen, wat terugggegeven moet worden; *mèmindjam*, leenen van iemand, ontleenen, te leen vragen; *mèmindjam bèrani*, moed ontleenen, Niem. bloeml. I. 4° dr. p. 84; *mèmindjam kapada*, leenen v. iem. Pèl. Abd. p. 53; *tèrpindjam karoenia*, om niet geleend, uit gunst geleend, M.; *mèmindjamkan*, te leen geven; *pindjaman*, leen, leening, zie *sanggam*.

ثندجڭ poendjin, Mèn. geldgordel.

ثندجڭ pëndjoerit, = Jav. *pradjoerit*, krijgsknecht, soldaat; ook schelm, dief; zie *djoerit*. Mèn. *pëndjoeroei*'.

ثندجڭ pëndjoeroe, hoek; *pëndjoeroelima*, vijfhoeken; *lima pëndjoeroe*, vijfhoekig, zie *djoeroe* en *tjeroek*.

ثندجڭ pëndjoenan, pottebakker, zie *djoen*.

ثندجڭ pandji, zie **ثنج**.

ثنج pantja, Skr. vijf; de hand met de uitgestrekte vijf vingers; e.s. v. houtverband door middel van zwaluwstaarten; *pantja nègara*, Jav. de van de hoofdplaats verwijderde districten; *p. radja diradja*, ook alleen *radja diradja*, vorstelijke lijkbaar; *p. lima*, e.s.v. handenwichelarij; *maïn pantja*, elkanders krachten beproeven

door elkanders handen tegen elkaar te drukken. (Mën. *bërpantja*, een worstspel, waarbij de een zijn vingers tusschen die van den ander steekt en dan door drukken beproeft wie de sterkste is); *p. përsada*, e.s.v. bad- of lusthuis met vier tinnen en e. toren; *pantja maha boeta*, de naam van een bijzonderen demon; *pantja bhuta*, Skr. de 5 elementen, aarde, vuur, water, lucht en aether. Zie verder de samenstellingen.

ثنج poentja, slip, pand van een kleed, uiteinde v. e. touw, lont, pit, flambouw; zie ook *poentjak* en *tëlang*.

ثنجکای pantjaka, Skr. brandstapel; *mënoenoekan pantjaka*, den brandstapel aansteken.

ثنجکالغ pëntjalang, e.s.v. groot inlandsch handelsvaartuig, = *tongkang*, zie ald. ook roovers- en oorlogsvaartuig; *kami laksana pëntjalang tërsarat*; *tidak katimoer, tidak kabarat*, wij zijn gelijk aan een te zwaar beladen aak, die noch oost-, noch westwaarts kan. Sprw. voor een vertwijfeld gemoed, zie *tjalang*.

ثنجکالغ pëntjaloek, e.s.v. toespis, bereid van zeer kleine garnalen.

ثنجکبچار pantjabitjara, z. *oepatjara*.

ثنجکندرا pantja-indëra, v. het Skr. *pantjendria*, de vijf zinnen; ook buitengewone gewaarwording door middel van een der zinnen.

ثنجکنت pantjoet; *mëmantjoet*, omhoog spuiten met een straal; *pantjoetan ajar*, fontein. Sw. Zie *pantjoer*.

ثنجکنت pantjit, bij korte tusschenpoozen uitspuiten.

ثنجکنت poentjat, knop boven op een zonnenscherm enz. Ind. Poet. Ook van een *pëtarana*, id. Zie *poentjak*.

ثنجکنت pantjar, I. *mëmantjar*, met een straal uitschieten of spuiten, van vloeistoffen, flikkeren van vuur, de zonnestralen, den bliksem; ontsproten zijn, voortkomen of afkomen van, afkomst; *pantjaran*, afstammeling, spruit; *pantjaran ajar*, fontein; *bërpantjaran*, uitspuiten van velen; *bërpantjaran oetak*, uitgestort, verspreid van de hersenen, R. Chaib. de Holl. Sri Rama; *darahnja pon mëmantjar*, het bloed nu spoot er uit; *mëmantjarkan*, doen uitspuiten.

II. e.s.v. landmaat, bunder, lang 100 en breed 20 roeden, inhoudende 5 *petak*, elk v. 20 roeden, L en R. v. E.

ثنجکنت pantjoer, horizontaal of naar beneden uitspuiten; *mëmantjoer*, ook door de tanden spuitend spuwen, aldus uitspuwen; *pantjoeran*, waterleiding, goot, kanaal, doortocht, pijp aan een dakgoot, verlaat. Mën. id.

ثنجکنت pëntjoer, Jav. *mëmëntjoer*, zich naar alle kanten verspreiden, Sadj. Mal. 166.

ثنجکنت pëntjir, Jav. voorhoede v. een trein, Hik. Asm. Pati, ook uiterste punt, tip, = *poetjoek*.

ثنجکنت pëntjéroet, geitouw, gording. Zie *tjéroet* I.

ثنجکنت pantjaroba, veranderlijke winden met buien, allerlei buien, zie *panoes*, de kentering v. d. moeson. 't Komt ook voor als de benaming v.

een versiersel aan een woning, b.v. *pantjaroba di-atas pintoe*, I. P. Mogelijk is *pantjalogam*, bedoeld. Zie aldaar.

ثنیچ pantjang, I. paal, pijler, palissade, staak om iets aan vast te binden, zoowel in het water als op het land; *mëmantjang*, palen slaan, om iets op te bouwen, ook fig. voorloopig en ondershands over iets spreken; *mëmpërpantjang*, in de hoogte steken als een staak, van een zwaard, b.v. *mëngangkat pëdangnja dipërpantjangnja di-atas kapalanja*, Bloeml. Zed. verh. *pantjangan* voor *patjangan*, Prab. Dj. H. Groel. de besprokene, namel. het meisje, dat als aanstaande echtgenoot voor iemand besproken is. Soms wordt het ook verkeerd gebruikt voor *pëmadjangan*, zie aldaar en *patjang*.

II. *bërpantjang*, worstelen op eene bijzondere wijze, zie Hik. R. P. Dul. pag. 75 en bij *pantja*.

III. kegel; *măin pantjang*, kegelen, d. B. en R. v. E. Zie I.

ثنیچ pantjoeng, slip, punt, schoot, sleep van een kleed; *p. tëlång*, lange sleep, vergeleken bij de *tëlång*-bloem, b. v. Sj. Ind. Kësna; *pantjoeng tëlång*, oorlel, M.; *mëmantjoeng*, het bovenste deel van iets afhouden, ineens schuin afhakken, b.v. het hoofd, de toppen van lanssen, de kruin van een banaan-struik enz. Zie ook *loewai*.

ثنیچ pantjing, I. Jav. vischhoek, hengel; *mëmantjing* of *mantjing*, hengelen; *pantjing-pantjing*, uitvis-

schen, uithooren; zie ook *pëntjing*.

II. ook = *tjodek*, z. ald. en *raboen*.

ثنیچ pëntjing, kieskeurig, overdreven nauwgezet, vies in dien zin; *pëntjingan*, knorrig, kregel, M.

ثنیچ pintjang, tijdelijk kreupel, mank; *boekannja timpang, pintjang sadja*, hij is niet mank, maar slechts kreupel, zie *timpang*.

ثنیچ pentjong, van de rechte lijn of koers afwijkend; *pentjong-mentjong*, schots en scheef. Mën. kris en kras door elk., zie *mentjong*.

ثنیچ pantjapërsada, zie *pantja*.

ثنیچ pëntjak, e. s. v. zwaardedans, ook *pëntjakan*; *mëmëntjak*, een zwaardedans uitvoeren; *m. golok*, met twee goloks schermen.

ثنیچ pëntjok, en *pëtjok*, groente, rauw of eenvoudig in water gekookt en met een saus, waarin ze gedoopt wordt, gegeten; *dimakan pëntjok*, als zoodanig gegeten worden.

ثنیچ poentjak, top, kruin, einde van een kluwen, streng touw enz., puntig uiteinde van bamboe, niboeng en dergel. b. v. Pël. Abd. p. 18, torentje ergens op, knop v. e. degen of vlaggestok; *mëmoentjak*, in een top of punt uitloopen; *pëmoentjak* en *këmoentjak* = *poentjak*.

ثنیچ pantjakrawala, sterrekundige.

ثنیچ pëntjel, gescheiden van den troep of de menigte; *tërpëntjel*, v. den grooten hoop gescheiden geraakt, b. v. *maka tërpëntjellah radja B.*

itoe sa'orang djoega di-atas koedanja, en de Vorst B. raakte van den troep gescheiden en bleef alleen met zijn paard, H. Gr. 127 Sadj. Mal. 221, ook gebruikt van schepen en dieren. Mën. id. en ook afzonderen, b.v. van spijs of geld; *těrpěntjel*, afgezonderd b.v. van een woning; *běrpěntjelkan*, van den troep afscheiden, detacheren.

ڦنچل pantjil; *měmantjil*, de handen vouwen met gekruiste vingers, de vingers kruisen.

ڦنچلوكو pantjaloko? e.s.v. steen, b.v. *kěmoentjaknja daripada batoe pělinggam sangka dan pantjaloko*, H. T. is hetzelfde als *pantjalogam*, Skr. *pantjaloha*, vijf soorten van metaal. Zie het volgende woord.

ڦنچلوكم pantjalogam, mengsel van vijf verschillende metalen, samenstelling van gesteenten van verschillende kleur, samenstrengeling van verschillende soorten v. metaaldraad, waarvan men ringen maakt.

ڦنچلوهو pantjaloehoer, e.s.v. heester met geneeskragtige bladeren.

ڦنچلیم pantjalima, zie *pantja*.
ڦنچندرآ pentjinděra, van *pantja-inděra*, de vijf zinnen. Zie ald.

ڦنچو pantjoe, e. s. v. boom met groote, groene, zoetachtige vruchten.

ڦنچورن pantjoeran, goot, waterleiding, buis, pijp, tuit.

ڦنچورن pantjawěrna, vijfkleurig, veelkleurig; ook soms *mantjawěrna*, die hoedanigheid vertoonen.

ڦنچی poentji, hoe goed dat..., 't is maargoed dat..., gelukkig dat..., b.v. *poentji si-anoe mēnoeloeng akoe*,

djika tidak..., 't was maar goed dat N.N. mij hielp, anders...

ڦند pinda; *měminda*, veranderen met het doel om het te verbeteren. Mal. Sam. II: 229. Jav. een anderen vorm of fatsoen aan iets geven, *pinda*.

ڦندای pëndaga, = *gěndaga*, z. a.
ڦنداو pëndawa, Skr. geslachtsnaam der vijf zonen v. Pandoe. Niem. II: 74. Hik. *Pëndawa lima*, of *Pëndawa Djaja* is de Mal. omwerking v. het Skr. gedicht de *Mahabhārata*. In het Jav. heeft het den titel van de *Brātū Joedā*. Zij voerden strijd tegen de Korawas, zijnde de 97 zonen van hun oom Dhastarata.

ڦنداهن pëndahan, e.s.v. werpspies of korte lans, speer.

ڦندر pëndar, phosphoriek licht, zooals van het zeewater, sommige dieren en vermolmd hout; *běrpěndarpěndar*, zulk licht van zich geven; ook valsch licht in de oogen.

ڦندر pandir, Mën. dom, onnoozel; *pa'-pandir*, de vader van Pandir, iemand die bekend is door zijne domheid en gebrekkige uitspraak; domoor, botterik.

ڦندرا pënděra, e. s. v. boom, die balken voor binnenhuisbouw levert.

ڦندره pënděrah, afweer- en aanvalsvermogen van een kris, b.v. *baik bėlaka dęgan bisanja dan pënděrahnja dan tadjamnja*. Niem. bloeml. I pag. 72, zie *děrah*.

ڦندس pindis, I. e. s. v. ijzerhout = *kěpinis*.

II. boot, sloep, het Eng. pinnace; zie *pinis*.

فندغ **pandang**; blik, Langl. Boew. aanschouwing; *pandang jang kĕlam*, duisterheid der oogen bij eene bezwijming, Boeng. Ramp. bĕs. p. 398; *kalau gadjah, hĕndaĕ pandang gadĕngnja*; *kalau harimau, hĕndaĕ pandang bĕlangnja*, Sprw. voor een al te driest of vermetel persoon, C. en S.; *mĕmandang*, aanschouwen, aankijken, aanzien, beschouwen, zien naar; met het oog op, ter wille van, aanzien voor, beschouwen als; *mĕmandang oewang*, op geld zien; *mĕmandang kahadapan*, voor z. uitzien; *mĕmandang sama sĕndirinja*, elkander onderling aankijken; *jang tidak dapat dipandang njata*, oogverblindend, wat men met het bloote oog niet aanschouwen kan; *bĕrpandang moeka*, in het aangezicht zien; *djangan pandang-mĕmandang*, zonder aanzien des persoons; *bĕrpandangan*, een entrevue hebben, = *bĕrlihatan*; *tĕrpandang kapada*, toevallig aankijken, in het oog vallen; *tĕrpandang-pandang*, toevallig aanschouwen, voor oogen hebben, b.v. *maka tĕrpandang-pandanglah ija moeka ajahanda bonda baginda sĕrta sĕgala saoeedaranja*, Mes. Kag., ook in het gezicht krijgen, b.v. *soedah tĕrpandang antarakadoewal asjkaritoe*, Am. Hamz. beide legers hadden elk. in 't gezicht gekregen, Bid. Sar.; *pĕmandang*, teeken of wenk, iem. gegeven door hem aan te kijken, b.v. *maka enangda ta hoelah akan ĕrti pĕmandangnja*, de min begreep de bedoeling van haren wenk. M. *pĕmandangan*, uitzicht op iets, kijkje; aanzien, ĕgard; gezichts-

afstand, aanschouwing, beschouwing, H. Abd. 380, b.v. *sapĕmandangan mata*, ook *sapandang mata djaoehnja*, Ibr. b. Chas., en *sajodjana mata mĕmandang*, zoover het oog reikt, een gezichtsafstand ver; *kapada pĕmandangan sĕhaja*, naar mijne beschouwing; *salah pĕmandangan*, gezichtsbedrog, Niem. bl. 4^e dr. p. 80 r. 13; *singkat pĕmandangan*, kortzichtig.

فندغ **pĕnding**, metalen buikplaat aan e. gordel; *tali pĕnding*, de daarbij behoorende gordel, een ceintuur van schakels met zulk een plaat van voren.

فندغ **pondong**, schutsel over jonge planten tegen zon of regen; ook = *pondok*, C. en S.

فندغ **poending**, krinkelingaren, touw en derg.

فندغ **pindang**, Jav. e. s. v. gerecht, visch, gestoofd in een dunne, pikante saus; *p. sĕrani*, een bijzondere soort daarvan.

فندغ **pinding**, = *kĕpinding*, z.a.

فندغ **pĕndongkok**, = *pĕmĕndaĕ* zie ald.

فندغ **pĕndap**, e.s.v. plant, maar welke? b.v. *sapĕrti pĕndap lajoe*, Mes. Kag. en Pr. Dj., mogelijk *pĕndapa* (van *dapa*, Jav.) de jong- of nieuwbladmaker.

فندق **pandaĕ**, op Riouw, kort, laag bij den grond, ook kort van den tijd, = *pendek*, zie ald.

فندق **pĕndok**, metalen overtrek van de onder of bovenhelft eener kriescheede; zie *pĕmĕndaĕ* en *tĕrapang*.

فندق **pondok**, hut, tijdelijk verblijf, opgeslagen van licht materiaal.

فندق poendoek, Jav. stijgen, in de hoogte gaan, rijzen; *hikmat poendoek*, de kunst om zich in de lucht te verheffen, Mes. Kag.

فندق poendaq, Jav. schouder, = *bahoe*, zie ald.

فندق pendek, kort, niet lang, niet hoog, van lichamen, den tijd en overdrachtelijk ook van geestelijke zaken, b.v. *akal jang pendek*, bekrompen begrip of verstand; *mëndjadi pendek tangan*, in zijn finantieel beheer worden beperkt, niet naar hartelust in de schatkist kunnen grijpen, H. Gr.; *mëmendekkan*, bekorten, bespoedigen.

فندق pandam, e. s. v. geprepareerde hars om messen en derg. in het heft te bevestigen; *mëmandam*, met die hars bevestigen.

فندق pëndem, Jav. begraven, in den grond stoppen. B. Ramp. p. 77.

فندق pandan, e.s.v. boom, pandanus, die aan de kust groeit en van welks doornachtige bladeren matten enz. worden vervaardigd. Men gebruikt hem veel voor doornhagen. Soorten zijn: *p. podak*, welks bladeren welriekend zijn en daarom fijn gesneden en onder bloemen worden gemengd, *p. laoet*, *p. poetik*, *p. doeri* en *p. tikar*.

فندق pandoe, I. wegwijzer, loods, baak in zee; *boeroeng pandoe*, deloodsvogel, zoo genaamd omdat hij, naar men zegt, eens verdwaalden terechtbracht; *mëmandoe*, loodsen, als gids geleiden.

II. zeker balspel, e. s. v. kolf- of cricketspel? dat door vrouwen ge-

speeld wordt, b. v. *pandoe sërta dëngan pëmoekoelnja itoe përmānan përempoewan*, S. Dz.

III. *mëmandoe*, verbranden v. het kleingehakte hout, dat overgebleven is op een pas ontgonnen akker; ook *pandoeh*.

فندق pëndoeta, zie *doeta*.

فندق pëndoman, z. *pëdoman*.

فندق pindah, verhuizen, verhuisd, verplaatst; *bërpindah*, verhuizen, zich verplaatsen; *mëmindahkan*, doen verhuizen, verplaatsen, overbrengen, in e. andere taal overzetten, vertalen, ook opnemen in zijn hart, b.v. *mëmindahkan kapandaijan orang kadalam hatinja*, de bekwaamheid v. een ander opnemen in zijn gemoed. Sadj. Mal. p. 1.

فندق pandoe, zie *pandoe* III.

فندق pandai, knap, bedreven; bedrevene of werkmeester in eenig handwerk, inz. in metalen; *pandai dan oetas*, smeden en timmerlieden; *p. bësi*, smid; *p. ëmas*, goudsmid; *pandai mënjoekakan hati orang*, weten iem. genoeg te doen, iem. op te beuren of op te vroolijken, Hik. Prab. Dj.; *pandai-pandai*, e.s.v. spruw bij kinderen; *pandai koeroes*, de magere smid; *pandai djatoh*, handig in het vallen, fig. zich haasten zijn fout te bekennen om straf te ontkomen, v. d. Tn.; *mëmandai*, zich voor knap of bedreven uitgeven, zich zoo voordoen; *kapandaijan*, bedrevenheid, knapheid, bekwaamheid. Zie *pandita*.

فندق poendi-poendi, beursje, zakje, blaasje, weitasch, kardoeszak,

kardoes; *p.-p. hampĕdoe*, de galblaas; *p.-p. oewang*, geldbeurs; *p.-p. pĕngĕntjingan*, de pisblaas enz.

ثندیت pandita, Skr. geleerde, godsdienstleeraar, ook gebruikt voor ons dominé; *pandita jĕhoedi*, rabbijn, Moh. Han.; zie *pandai*.

ثندیکر pĕndekar, voorvechter; zie *dekar*.

ثندرک pĕnĕrka, raadsel, z. *tĕrka*.

ثنسور pensor, ook *pensor*, eindje los getweernd touw, waaraan de vischhoek zit.

ثنسل pensil, Eng. pencil, potlood.

ثنسن pensan, = *pingsan*, z. ald.

ثنغ pĕning, duizelig, b.v. door e. slag; ook door duizeligheid niet goed kunnen zien; *pĕning-pĕning lalai*, duizelig, draaiërig; *kapĕningan*, door duizeligheid overvallen.

ثنغان pĕnĕngaran, zie *dĕngar*.

ثننگیل pĕnangkil, van *tangkil*, Jav. iemand die voor een ander verschijnt; *p. pajah*, moeielijke verschijner, wordt gezegd van iemand die zelden verschijnt of ons een bezoek komt brengen.

ثننگاهن pĕnanggahan, keuken bij eene vorstelijke woning.

ثننگیلن pĕninggilan, zie *tinggil* en *inggil*.

ثنکاون pĕnākawan, Jav. metgezel, vergezellend bediende, volgeling, lijfknecht van een inlandsch hoofd. Zie *kawan*.

ثنوکی pĕnoekoen, Jav. van *toekoe*, koopen, inkoopen, b.v. van proviand, Boeng. R. p. 228.

ثنومه pĕnomah, Jav. en *radja pĕ-*

nomah, geschenk aan zijne aanstaande schoonouders, van *somah*; zie *hantar* en *radja*.

ثنه pĕnah, zie *pĕrnah*.

ثنه pĕnoeh, vol, gevuld, volkomen zijn, vervuld zijn, in menigte ergens zijn; vol in iets zijn; *moeloetnja pĕnoeh darah*, hun bek was vol bloed. Pĕl. Djin. p. 8 reg. 2 v.o. *pĕnoeh lempah*, overvloeïend vol, boordevol; *pĕnoeh sĕsak* en *p. pĕpak*, stampvol, propvol; *p. dĕngan orang*, vol menschen; *manoesia pĕnoeh pada padang itoe*, van menschen was het vol op die vlakte; *ajar p. dalam tong*, de emmer is vol water; *mĕmĕnohi*, vullen, iets vullen, ook vervullen v. e. wensch, M. R. v. E. Hik. Abd., ook Hik. Sailoe 's-Salatin en and. HSS., van de driften of hartstochten, Sail. es-Sal. enz.; *sapĕnoeh-pĕnoehnja*, ten volle, ook van een boete, die opgelegd wordt; *sapĕnoeh-pĕnoeh kapal*, zooveel als noodig is om e. schip te vullen; *dĕngan sapĕnoeh-pĕnoeh harap*, met het volste vertrouwen, H. Abd. 316; *kapĕnoehan*, volheid.

ثنی pĕni; *sakit pĕni*, pijn in de beenen, d. B. volg. Marsd. *pini*.

ثنیتی pĕniti, Portl. afinete, speld; *bantal pĕniti*, speldenkussen.

ثنیر panir, Perz. kaas.

ثنیف pĕnnjap, verloren, weg, v. zaken; *pĕnnjapkan njawa*, het licht uitblazen, fig. voor ombrengen, dooden, H. Abd. 464. Mĕn. *bĕrpĕnnjap*, opbergen v. goederen; *pĕpĕnnjapaän*, bergplaats, b.v. kist, kamer, loods enz. zie ook *lĕnnjap*.

ڦڻپو pënnjoe, e.s.v. eetbare zeeschildpad, waarvan het schild niet gebruikt wordt. Op Java is dit de naam juist v. het dier, dat het schildpad levert. Dit heet bij de Mal. *sisik*, zie ald. *Sëpënnjoe*, e.s.v. struik, welks bladeren in vorm iets op een schildpad gelijken en in de geneeskunde worden gebruikt; *pënnjoe-pënnjoe-wan*, de mierenleeuw.

ڦو po, ook **ڦو تي te-po**, e.s.v. chineesch kaartspel; *main po*, dat spel spelen. De plaatsen bij dat spel heeten: het dichtst bij de lamp *api*, d. i. aan de linkerhand v. den bankier. Naast de bank *bakoel*, tegenover de bank *tjoet* en rechts van de bank *koeli*, die zooveel is als croupier, C. en S.

ڦو pau, Chin. nanking.

ڦوادي poewadai, Tam. bruidstroom; kleed, dat bij optochten op den grond gespreid wordt daar, waar de hoofdpersoon van het feest voorbij moet komen, H. Boedj.; ook gebruikt bij de begrafenis van Vorsten, Oend.

ڦواس poewasa, Skr. de vasten, inz. de Mohammedaansche; *bërpoewasa*, vasten, de vasten houden; *p. ènam* of *p. sjawál*, zesdaagsche, vrijwillige vasten in de maand *Sjawál*, volgende op de vastenmaand *Ramadlân*.

ڦواک pawaka, zie **ڦواک**.

ڦواک poewaka, e.s.v. boschgeest; ook fig. voor iemands liefje; *bërpoewaka*, door zulk een geest bewoond, van eene plaats, en daardoor ontoegankelijk, b.v. een bosch of eiland.

ڦواک poewakih, b. v. *sjarbat*

ڦواکيه? Sj. Ibr. b. Ch. mogelijk *poewaka*, betooverende sorbet?

ڦوالم poewalam, Tam. marmer; *p. merah*, bloedkoraal.

ڦوان poewan, zie **ڦون**.

ڦوٹ po'ta, uitmundend in goede hoedanigheden van personen; alleen in poëzie; ook *pokta*.

ڦوٹت poetat, naam v. e. boom.

ڦوٹت poetoet en *përpoetoet*, zie *pëpoetoet*.

ڦوتر poetar, I. *mëmoetar*, in de rondte draaien; opwinden, b.v. van e. horloge; *m. përkataän*, zijn woorden verdraaien, er omheen praten, uitvluchten zoeken; *mëmoetar djagat ini*, deze wereld in 't rond; *poetar këmoedi*, stuurrad; *poetaran*, rad, windas, garenhaspel; *poetaran lawang*, kaapstander; *poetar-balik*, zwendelarij, H. 'Abd. 241; draaijerij, zijn woorden verdraaien; *bërpoetar-poetar akal*, met draaijerij omgaan, H. Sj. Djil. edd. p. 53; *èlmoe poetar-balik*, tooverij om een weggelooopen persoon te doen terugkeeren; *azimat poetar poetar*, e. geschreven amulet tot dat doel gebruikt. Zij wordt aan een touwtje opgehangen, dus is de benaming aan het ronddraaien daarvan ontleend. Zie M. Sam. II pag. 83 en 89; *poetar wala*, drillboor, zinkboor, M.; *pëmoetar*, schroevendraaijer, id.

II. *boeroeng poetar*, e.s.v. tortelduif.

III. *poetar wali*, Jav. *brätawali*, alsem, e.s.v. kruipende plant met een zeer bitteren wortel, die in de geneeskunde gebruikt wordt.

ثونس poetoos, afgebroken van alles wat zich in de lengte uitstrekt, b.v. touw, ketting, verhaal, beraadslaging, redevoering, het leven, de adem, levensonderhoud, voorraad van het e. of ander, onderhandeling over den prijs of andere zaken enz., b.v. *poetoos bĕnang*, *dapat dihoeboeng*; *poetoos arang*, *soedah sakali*, breekt garen, het kan gehecht worden; breekt houtskool dan is het ermĕe gedaan, Sprw.; *poetoos bitjara*, einde van de beraadslaging; ook ten einde raad; *p. njawa*, den geest geven, sterven; *p. rĕzĕki*, totaal gebrek aan levensonderhoud; *p. harga*, afgesneden prijs, d. i. de allernaaste prijs; *p. asa*, afgebroken hoop, d. i. hopeloos, wanhopig; *poetoelah rasa hatikoe*, mijn hart brak, Hik. Abd. 301; *poetoos-poetoos*, telkens afbreken, ook afgebroken van de stem; *poetoos-poetoos bĕhasa*, in afgebroken bewoordingen, B. R. bĕs. p. 169, b.v. *soewaranja pon poetoos-poetoos sapĕrti orang kĕna lĕlah*, zijne stem was afgebroken als van iemand, die vermoeid is, R. Ch.; *mĕmoetoeskan*, afbreken, afsnijden, ook van de betrekking tot iemand; *mĕmoetoeskan daripada bĕrhoeboeng dĕngan sĕgala koelawarga*, alle familiebanden verscheuren, H. Sail. Sal., hiervoor ook *mĕmoetoesi*; ook beslissen, uitmaken, b.v. *tiada kakang poetoeskan bolih-tidaĕnja*, wij beslissen niet of dit kan of niet, Prab. Dj.; *kapoetoesan*, einde, afgebroken, ook met iets ten einde zijn, uitgemaakt, b.v. *k. hoekoem*, eindvonnis, uitspraak; *akoe kapoetoe-*

san kartás, ik ben ten einde met mijn papier; *akoe kapoetoesan bĕlandja*, mijn geld voor de bestrijding der kosten of uitgaven is op; *tiada bĕrkapoetoesan*, onafgebroken, zonder einde; *danlagi ĕngkau poetoeskan antaramoe dĕngan siti Sjamah*, ook hebt gij de betrekking afgebroken tusschen u en juffrouw Sjamah, S. Dz.; *dari apa toewankoe mĕmoetoesi akan dakoe*, waarom heeft mijnheer alle betrekking met mij afgebroken, id.

ثوتق potong, afgesneden stuk; *sapotong soerat*, een briefje; *sapotong roti*, e. stuk of snede broods; *mĕmotong*, snijden, afsnijden, afhouden, af-trekken, korten, slachten; *toekang potong*, slachter; *potongan moeka*, de form van het gelaat, M. Zie ook bij *hidoeng*.

ثوتق poeting, puntig einde, dat ergĕns in moet komen, zooals v. een mes in het heft, van een mast in den koker. Mĕn. *poenting*, id.; *p. tjĕpoe-tjĕpoe*, puntig einde van een mast; *p. bĕlioeng*, puntig einde v. e. dissel, waterhoos, die in gedaante daarop gelijkt; *angin poeting bĕlioeng*, een wervelwind; *p. soesoe*, tepel van de borst; *p. damar*, puntig einde v. e. fakkelt, waarmede men die ergĕns insteekt, ook een hooge graad van melaatschheid; *mĕmoeting*, zich uit de voeten maken, wegnemen en ermĕe wegloopen, v. d. W.

ثوتق poting, Jav. *kapotingan*, *z. pĕtāng* I.

ثوتق poetik, de vrucht in hare eerste ontwikkeling, na het afvallen

van den bloesem; *běrpoetik*, vrucht-zetten.

فوتو poetoë, e. s. v. weeke koekjes, waarvan verschillende soorten; *poetoë hangat-hangat*, goed warme poetoë-koekjes, roepen de venters daarvan op Java.

فوته poetah, e. s. v. zoetwater-visch.

فوته poetih, ook verkort tot *oetih* en *tih*, wit, blank; ook zuiver van het gemoed; *kaïn poetih*, wit katoen; *poetih koening*, geelachtig wit, crème; *p. mětah*, sneeuw wit; *poetih-sapoetihnja*, op zijn witst; *měmoetihkan*, witmaken, bleeken; *p. tělör*, het wit van het ei; *p. toelang*, zie ald.; *p. mata*, wit v. het oog; *běrpoetih mata*, met ergernis aanzien, lijdelijk moeten aanzien, tevergeefs uitkijken naar iemands komst; *p. mēleseh*, wit, ziekelijke bleekheid; *poetih-poetihan*, de witte vloed; *kajoe poetih*, e. s. v. boom, uit welks bladeren de aetherische olie, *minjak kajoe poetih*, wordt getrokken; *orang poetih*, blanke, europeaan; in 't Měn. ook de *padris*; *patik ini oempamanja poetih*, *dapatlah toewankoe pěrboewat warnanja barang pělėbagai toewankoe djadikan*, fig. voor: ik ben geheel in Uwe macht, gij kunt met mij doen wat ge verkiest, H. T.; *běrpoetih mata*, lijdelijk of gedeeltelijk moeten aanzien of afwachten, teleurgesteld aanzien; *měmoetihkan mata*, ergeren, achterstellen, laten toekijken, b. v. *toewan katiga dipoetihkan mata*, *sapěrti ta'sama poetra makota*, Sj. Ardan, gij heeren

met u drieën wordt achtergesteld, alsof gij niet evengoed prinsen van den bloede waart; *měmoetih*, z. wit voordoen, de hoedanigheid van wit vertoonen, C. en S.; *poetih měmoetih*, zich overal wit voordoen, id.

فوتيا potia, Chin. opziener, hoofd van een markt.

فوج poedja, I. Skr. *měmoedja*, de goden vereeren met formulieren op te zeggen en onbloedige offeranden, meestal om het e. of ander tot stand te brengen, dat anders onmogelijk is, of om in het bezit te komen van bovennatuurlijke krachten; *měngěrdjakan poedjanja*, zijne offerplechtigheden verrichten; *poedjaän*, zulk een offer; *api pěmoedja*, offervuur. De *poedja* behoort bij de boetedoening of *tapa*, zie ald.

II. op nieuw maken, restaureeren, b. v. e. bouwvallig huis, versleten versiersel, oud schilderij; van metalen iets maken, bewerken, b. v. *emas ta'tahan poedja*, goud dat niet bewerkt kan worden; *gambar bėharoe dipoedja*, Sj. Hāris.

فوجت poedjoet, worgen, = *koedjoet*, zie ald.

فوجج poedjang; *pěmoedjangan*, zie bij *padjang* I.

فوجق podjok; *pěpodjok*, Batav. = *pělodjok*, en *pěndjoeroe*, hoek, b. v. van een kamer.

فوجق poedjoek, = *boedjoek*, zie aldaar.

فوجي poedji, lof, prijs; *poedji dan tjěla*, lof en blaam; *měmoedji*, loven,

prijzen; *poedji-poedjian*, loftuitingen, inz. de inleiding van een brief, die meestal daaruit bestaat; *kapoedjian*, lofwaardigheid; *poedji-měmoedji*, elk-ander prijzen. Zie *oempat*.

ثوچت poetjat, bleek van gelaats-
kleur door schrik of ziekte, bleek,
flets van kleuren; *p. tjandal*, zie ald.;
p. lěsi en *p. manai*, doodsbleek.

ثوچت poetjang, Jav. de areka-
of pinangpalm; *p. těroerai*, de ont-
plooide areka-palm. K.Tab. ook bij C.

ثوچت poetjong, I. e.s.v. grijzen
reiger.

II. Jav. de naam van een hoogen
boom, e.s.v. *soekoen*, of broodboom,
welks zaden, als ze bereid zijn, *kě-
loewak* worden genoemd. Men legt
ze eerst in den grond en dan worden
ze geweekt, anders zijn ze bedwel-
mend. Mal. *kěpajang*, id. Zie ald.

ثوچت poetjak, = *poentjak*, en
kěmoentjak, zie ald.

ثوچت poetjoek, I. jonge spruit,
uiteinde van planten, puntig uiteinde;
poetjoek nipah, punt van nipahhout,
aangepunt hout van de waterpalm,
Přl. Abd. p. 18. Ook e. werpschicht,
b.v. *bagai poetjoek dilantjarkan*, als
een geworpen werpschicht, C. en S.;
p. rěboeng, jonge spruiten van de
bamboe, die als groente en als tafel-
zuur gegeten worden; ook e.s.v. rand-
versiersel, dat in dien vorm getand
is. Verder wordt het gebruikt als
hulp-Telw. voor het aantal brieven,
stukken geschut, geweren, olifants-
tanden enz. Ook fig. voor het man-

nelijk schaamdeel, b.v. *mati poetjoek*,
impotent.

II. *měmoetjoeki*, Jav. een ander
tot het vertoonen van de *wajang*, uit-
noodigen, b.v. *maka kata dalang
Tjita Patěra: měmoetjoek apalah ka-
kanda salah sa'orang*, toen sprak de
wajangvertoonster Tj. P.: Noodig een
van uwe oudere broeders tot het ver-
toon en uit, Pr. Dj.

III. De wortel v. e. in China tehuis
behoorende radijsachtige plant, die
gedroogd in den handel komt en
als geneesmiddel en voor reukwerk
gebruikt wordt.

ثوچت poedat, tot den rand toe
vol, boordevol, van holle dingen, zoo-
als b.v. een rijstmaat.

ثوچت poedar, verbleekt, doods-
kleurig, zonder glans van de oogen,
zooals van een doode. Měn. doodkleu-
rig; *hitam poedar*, pikzwart. Mogel.
beter: dof zwart.

ثوچت poeding, I. naam van een
boom, waarvan verschillendesoorten,
als: *p. ěmas*, en *p. soewasa*, waarvan
de bladeren als specerij worden ge-
bruikt, *p. pěrada*, waarvan de blade-
ren groen en geel zijn.

II. Ned. pudding.

ثوچت podak, zie bij *pandan*.

ثوچت poedi, I. Tam. gruis van
edelgesteenten, diamantgruis, kleine
edelsteentjes. Volgens M. ook van
andere zaken; *měmoedikān*, vergrui-
zen, vermalen, id.

II. *měmoedi*, door elkander men-
gen van kruiden, klutsen van eieren.

ثوچت poewar, e.s.v. plant met aro-

matische zaden, de kardamom, ook *kəpoelaga*, genaamd; *kajoe poewar*, e.s.v. hout; *atap poewar*, dakbedekking, vervaardigd van de bladen dier plant. M. *poewar lakoe*, *amomum minus*, M.

ثور poera, I. Skr. stad, alleen in samengestelde plaatsnamen, bv. *singa-poera* leeuwenstad, *indëra-poera*, Indra-stad, *astina poera nëgara*, *marta-poera* enz.

II. *poera-poera*, het uiterlijk voorkomen of *roepa* van iets aannemen; dus veinzen, voorwenden, huichelen, den schijn aannemen, zich houden alsof. 't Is een omzetting van *roepa*.

ثورت poeroet, Jav. ruw, pukkelig van schil, *djëroek poeroet*, e.s.v. grove, kleine, donkergroene, zeer welriekende limmetjes. Mën. id.

ثورس poros, as, het binnenste van cylindervormige dingen, top v. een mast, gedeelte tusschen dek en spoor; *poros përoet*, de endeldarm; *gandar poros*, de as tusschen twee wielen.

ثورغ porong, grondw. v. *tëmporong*, zoowel als *porok* het grondw. is van *tëmporok*, zie *tëmporong*; *ikan p.* e.s.v. zoutwatervis.

ثورق porak; *porak-parik* en *p. përand*, op verschillende wijze uit elkander, overhoop, verward van den boel, een huishouden, een verslagen legers enz.

ثورق porok, segment v. e. kokosnotendop, dat bij e.s.v. jongensspel, *main porok*, gebruikt wordt om het met de hielen achteruit te schoppen.

ثورن poeroen; *roempoetpoeroen*, e.s.v. biezen, waarvan men matten vervaardigt.

ثورو poeroe, zweer, puist, inz. de frambozenuitslag of *framposia indica*, ook *poeroe-mala*; *boenga poeroe*, vlekken op de huid als voortekenen van dien uitslag; *poeroe kotji*, e.s.v. venetische puisten; *p. paka* en *p. baka*, zie ald.; *p. sëmbilik*, aamheien; *p. biawak*, e.s.v. vrucht; *katak poeroe*, padde; *poeroewan*, puisterig, metzweren, b.v. *ontanja jang koeroes lagi poeroewan*. Moh. Han. die kameel was mager en ook puisterig.

ثوره poerih, een houten pennetje of puntig takje. M. en R. v. Eys.

ثوري poeri, Skr. binnenste gedeelte van eene vorstelijke woning, binnenhof, binnenstad, burecht; *gandja poeri*, basement van een kolom met bloemwerk.

ثوس poewas, verzadigd, voldaan, genoeg; *bërpoevas hati*, tot verzadiging des harten, zooveel mogelijk, zijn hart ophalen, Hik. Abd. p. 35; *sapoewas rasa hatinja*, algeheele verzadiging (of vervulling) van zijne begeerte; *makan sapoewasnja*, eten tot men geheel verzadigd is; *mëlihat poewas*, zich zad kijken, H. Abd.; *mëmoewaskan*, verzadigen, bevredigen van behoeften, lusten enz.; *sapoewas-poewas mata mëmandang*, tot het oog geheel verzadigd is van kijken, Ind. Poet.

ثوس poesa, gedurig iets willen doen, aandringen op iets; zie *gësa*.

ثوست poesat, navel, middelpunt,

p. tēlor, tree aan een ei; *p. boelat*, middelpunt van een cirkel; *p. laoet*, het hartje van de zee; *poesat boemi*, het middenpunt der aarde; *poesat tasik*, het midden van het meer, Marsd.; *tali poesat*, navelstreng.

ثوست poesot, lancet, elst, priem.

ثوسر poesar, horizontaal in de rondte draaien, zooals b.v. het water in e. draaikolk; *poesaran ajar*, draaikolk; *poesaran angin*, wervelwind; *měmoesar*, iets aldus doen draaien; *m. kisaran*, e. handmolen draaien; *m. api*, vuur maken door middel van twee stukken hout, waarvan men het eene zeer snel laat draaien op het andere; *m. tjat*, verf wrijven; *pěmoesar*, bamboezen stokje met een horizontaal kruisje van onderen, dat men door wrijving van het boveneinde tusschen de vlakke handen in de kapok laat ronddraaien, om die van pitten enz. te zuiveren; *poesar kapala*, de gedraaide haren op de kruin van het hoofd.

ثوسر poesēr, Jav. = *poesat*, Mal. navel enz.

ثوسغ poesing, in derondte draaien, inz. om zijne as, zooals een tol, wiel, braadspit en derg. ook ronddwalen van iemand; *p. kapala*, draaierig, duizelig; *angin běrpoesing*, de wind draait; *běrpoesing-poesing dalam kampong*, in de buurten of wijken ronddwalen; *mata běrpoesing-poesing*, draaijen voor de oogen, H. Boedj.; *poesing angin*, een molentje, zooals dat waarmede de kinderen spelen; *měmoesingkan*, doen wenden, doen draaien, v. rij-

dieren, rijtuigen, vaartuigen enz.; *měmoesingkan tom koedanja*, Saif. Dzoel. zijn paard doen zwenken; *měmoesingkan patjak*, het spit draaien.

ثوسر poesoe, I. uit elkander vliegen, zooals boomwol door den wind.

II. ook *pongsoe* en *boesoet*, klein heuveltje, mierenhoop. Měn. hoop, troep, verzameling; *bangkainja běrtimboen-timboen*, *sapěrti poesoe roepanja*, de lijken stapelden zich op, het geleken wel heuvels.

III. *poesoe-poesoe*, zie bij *dapoer*.

ثورغ pong, e.s.v. vogel, de kauw, R. v. E. en M. gracula.

ثورغت poengoet; *měmoengoet*, oprapen, opzamelen, van den grond plukken, oplezen of inzamelen, zooals aardbeien en sommige groenten; tot eene waardigheid verheffen van iem. uit den minderen stand, b.v. *dipoengoetkan baginda enang pėngasoe*, door den Vorst werden voedsters en verzorgsters bij het kind aangesteld, Pr. Dj. innen of heffen v. belasting, contributie, pachtpenningen enz.; *pěmoengoet beja*, inner der belastingen; *poengoet salah*, om een beuzeling geschildzoeken, M. *poengoetan*, opraapsel.

ثورغه poengah, verwaand, opgeblazen. Měn. *boengak*, id. zie *bėngah*; *bongkak* en *sombong*.

ثورفت poepoet, I. blazen, waaien; *měmoepoet*, op of tegen iets blazen; *p. bajoe*, windvlaag; *poepoetan*, blaasbalg. Ook schijnt *poepoet*, gebruikt te worden voor het blazen op een fluit, b.v. *bangsi dipoepoetnja*, hij blies op de fluit. M.

II. e. s. v. zoutwatervisch; *p. malaka* of *p. perang* en *p. bawang*, variëteiten daarvan.

III. de tinerts uitgraven Sw. C. en S. geven op *mëmoepoet*, smelten v. erts in een oven; het behoort dus mogelijk onder I.

IV. een koevoet of breekijzer, = *linggis*, Bat.

ثوثر poepoer, I. e. s. v. geel, prikkelend smeersel, gebruikt tegen rheumatische aandoeningen enz. Het wordt gemaakt van *kajoe kastoeri*, *tégari*, droge *kénanga*-bloemen, drogen graswortel en rijstemeel, = *parëm*, Jav. *sabëlomnja djatoh baik disadiakan poepoer*, het is goed het smeersel, of de zalf, klaar te maken vóór men valt, Sprw. d. i. den put te dempen, vóór het kalf verdronken is.

II. kinderloos, v. d. W.

III. zich koesteren zooals een kip in het zand; *poepoeran poejoeh*, koesterplaats van een kwartel, die meestal zeer glad is en vandaar ook: kale kruin.

ثوئس poepoes, geheel en al op, schoon op, van goederen, geld, spijzen enz. geheel en al verdord en afgestorven van planten boven den grond, al leeft ook nog de wortel. Mën. weggevaagd, verdwenen, uitgestorven; *pëmoepoes talak*, iem. die trouwt met een driemaal van haren man gescheiden vrouw, om haar in de gelegenheid te stellen weer met hem te kunnen trouwen.

ثوئق poepoek, e. s. v. pap of trekpleister op het voorhoofd. Mën. mest, bemesting; *mëmoepoek*, als laag op

iets leggen, inrekenen van vuur onder de asch, bemesten; zulk een pleister aanwenden; zie *poepoer*.

ثوئق popok, Jav. luier, kinderdoek.

ثوئل poepoel, I. de pluk of oogst van sommige cultuurgewassen, b. v. peper, koffie, doch niet van rijst; *poepoel agoeng*, de groote pluk.

II. te Pahang, het haspeltje aan een hengel, C. en S. Zie *kili-kili*.

ثوئر poepoe, graad v. zijverwantschap; *p. jang sakali*, neef of nicht in den eersten graad; *p. jang doewa kali* of *doewa poepoe*, in den tweeden graad; *saoedara sapoepoe*, eigen neef of nicht; *anak sapoepoe*, kind van broeder of zuster; *tjoetjoe sapoepoe*, kleinkind van broeder of zuster; *sapoepoean*, betrekking tusschen hen, die *sapoepoe* zijn.

ثوئء poepoeh, I. *bërpoepoeh*, op elkander aanvallen van vechthanen, plukharen in het algemeen; *bërpoepoeh bandoeng*, hanengevechten houden, Hik. Dewa Indra Mëng., ook *bërpoepoeh mandoeng*, H. Ind. M. R.

II. bespottling, = *olok*, Max.

ثوئق poewak, verzameling menschen, die hetzelfde werk verrichten, ploeg; volksklasse, v. d. W. zwerm. troep, Sw.

ثوئك poekat, groot trek- of sleepnet, zegen, ook een groot net om landdieren te vangen; *poekat tjang*, e. s. v. groot zak- of schepnet, C. en S.; *p. sarawan*, één treknet, zie *rawan*; *sampan poekat* of *përahoep*, e. s. v. groot, tweemast vaartuij, dat ook als handelsvaartuij gebruikt wordt; *më-*

moekat, met zulk e. treknet visschen; *pëmoekat*, visscher met zulk een net.

ثوكت **pokat**; *boewah pokat*, de advokaatvrucht; zie bij *tëmpeoeng*.

ثوكت **pokit**, = *tjokit*, zie ald.

ثوكت **poekas**, = *poeki*, zie ald. ook door vrouwen gebruikt als uitroep bij schrik of ontsteltenis; *bërpoekas-poekasan*, met elkander vuile zinspelingen maken, van vrouwen, b.v. *pada masa itoe dewi komalà indëra kadoewa bërsoedara sëdang bërpoekas-poekasan dëngan sëgala enang pëngasoeh dajang-dajang sakalian*, Mes. Kag. *dajang-dajang sakalian itoe mandì bërpoekas-poekasan sërta bërgoerausanda*, id.

ثوكت **pokis**, e.s.v. mand, = *saki* I., zie aldaar.

ثوكت **poekang**, I. *lintang poekang*, schots en scheef, holderdebolder, links en rechts, van vluchtenden.

II. = *koekang*, zie ald.

ثوكت **pokang**, bout van een geslacht dier, zie *pikang*.

ثوكت **pokeng**, staarteloos van hoenders, zie *toekoeng*. Mën. *pongeng*.

ثوكت **pokok**, plant, boom; hoofdzaak, oorsprong; kapitaal, hoofdsom; inleg, inzet; *p. kajoe*, boom; *p. pisang*, banaanplant; *p. oewang*, kapitaal; *p. angin*, donderkoppen, lett. windkoppen, omdat daaruit tevens steeds wind voortkomt, H. Abd. 248; *pokok-mëmo-kok*, hier en daar geld op interest uitzetten; volg. mijn Schr. voor de schulden van verschillende personen borg zijn; volg. Dul. geld op interest uitzetten onder wederzijdsche ver-

bindtenis; *pokoknja*, dat hangt af van H. Abd. 519.

ثوكل **poekal**, klomp, v. goud en derg. ook: vast, bestendig = *këkal*, b.v. *tachta karadjaän kapadanja poekal*, Sj. Dzoeb.; *ëmas poekal*, goud in klompen; *këris sapoekal*, kris met een recht lemmet; *mëmoekal*, tot e. klomp maken, een klomp vormen.

ثوكل **poekoel**, slaag, slag, geslagen, slaan; *poekoel mati*, zóó vast geslagen of geklopt, dat het zonder breken niet weër losgemaakt kan worden, een spijker er geheel inslaan; *mëmoekoel*, slaan, kloppen, verslaan, klop geven in den krijg; vermenigvuldigen in de rekenkunde, vallen v. de schaduw op iets, Hik. Abd. 517; *poekoel-paloe*, slaan en kloppen, hier van *poekoel-paloekan*, iets slaan en kloppen. Mak. R. 108; *poekoel-mëmoekoel*, elkander slaan van twee partijen; *bërpoekoel-poekoelan*, onderling aan het slaan zijn, e. kloppartij hebben; *mëmoekoel kawat*, telegrafheeren; *poekoelan*, kloppartij, geklop, muziek-instrument dat geslagen wordt; *pëmoekoel*, klopper, hamer. NB. *poekoel-poekoel*, schijnt ook bedruipen van iets, dat gebraden wordt, te beteekenen, b.v. *ambilsëdikit mantega ketjap boewat poekoel-poekoel di-atas itoe (daging) babi*. K.B. neem een weinig boter en soja om daarmede het varkensvlesch te bedruipen?

ثوكر **poko**, Chin. pepermunt; *minjak poko*, pepermunt-olie.

ثوكر **poekau**, I. middel, dat die-

ven aanwenden om de bewoners van een huis in diepen slaap te brengen, meestal een bedwelmende beroeking; *měmoekau*, dat middel aanwenden, ook in 't algemeen drogerijen tot artsenij aanwenden, Sw. Měn. id.

II. de naam van een vogel.

ثوكو *poko'*, zie ثوكق.

ثوكه *poekah*, geknakt, gebogen, v. e. stok, b.v. *oelar biar mati, tanah ājangan lěkok, boeloeh djangan poekah*, Sprw. bet. doe de daad, maar dat ze geen sporen nalate, C. en S. Měn. vernietigd = *binasa*.

ثوكي *poeki*, vrouwelijk geslachtsdeel; *p. ěmakmoe*, gemeen scheldwoord, algemeen in gebruik; *p. andjing*, e.s.v. plant met een eetbare vrucht, op Java *namnam* genoemd.

ثوكر *poegar*; *měmoegar*, iets dat bedorven of verwoest is weerals nieuw maken, b.v. een stad, schip, huis, geweer enz. Sj. Sěl. Dal. *měmoegari*. Zie *poedja* II.

ثول *poela*, ook *poelak*, wederom, weer, opnieuw, insgelijks, ook, zelfs, verder, voort; toch wel; *kěmbali poela*, weer terugkeeren, nog eens weer, wederom; *děmikian poela*, insgelijks, wederkeerig; *apa poela nama orang itoe*, hoe heet die man ook weer?; *istimewa poela*, hoeveel te meer, hoeveel te minder; *lagi poela* en *tambahan poela*, bovendien, daarenboven; *ada orang lain poela*, er waren ook nog andere lieden; *siapa poela*, wie toch; *měngapa poela*, waarom toch; *ada poela dikasih bě-*

hagianmoe, je zult je deel wel krijgen, I. J. 168.

ثول *poewal*, in de rondte dwarrelen, zooals een stof- of rookkolom.

ثولت *poeloet*, I. kleefrijst, waarvan twee hoofdsoorten: *p. poetih*, de witte en *p. hitam*, de zwarte. Zij wordt alleen gebruikt tot vervaardiging v. koekjes en andere versnaperingen. Zie II.

II. = *gětah*, gom, lijm. Pad. bovenl.; *měmoeloet gětah*, e. stokje ronddraaien in de inkeping van een boom, om het v. lijm te voorzien; *měmoeloet onggas*, vogels door middel van lijmstokjes vangen; *pěmoeloet onggas*, iemand die daarvan zijn werk maakt, ook lijmstokje voor vogels. Měn. *měmoeloet*, om iets heen winden, opwinden, b.v. van een vliegertouw. Mogelijk is dus kleefrijst voluit eigenlijk *běras poeloet*, want in het Měn. is het ook gom, lijm; *těrhoeloet*, aangekleefd.

III. *poeloet-poeloet*, e.s.v. boom met zeer taai hout, waarvan men voortreffelijke sloepriemen maakt; *p. p. kětjil*, e.s.v. plant, waarvan men geen nut trekt.

ثولر *poeloer*, = *hěmpoeloer*, zie aldaar.

ثولر *poelir*, Jav. = *poelas*; *měmoelir*, knijpend om- of afdraaien, b.v. den kop van een beest, een kip den nek omdraaien, iemand den neus of de ooren afdraaien; ook in elkander draaien van garen enz.; *naga kěpoelir*, een draak, dien men den nek heeft omgedraaid, of met gedraaiden nek, Prab. Dj.; gedraaid, gewrongen.

فولس poelas, I. *poelas përoet*, kramp in de ingewanden, Pël. Djîn.; *mëmoelas*, wringen, uitwringen, verwringen, afdraaien, omdraaien, b.v. een sleutel, een kip den nek; in elkander draaien van touw of garen; *p. atji-atji*, een hefboom om en omdraaien, C. en S. zie *atji-atji*; *poelasan*, e.s.v. groote ramboetan-vrucht. (Mën. de indigo-plant.) Hiervan ook *moelas*, op Java *moelës*, koliekpijnen, kramp in den buik, snijding in de ingewanden; *akal akar bërpoelas ta'patah*, Sprw. de slimheid v. e. wortel is: dat, als hij zich wringt, niet breekt. C. en S.

II. *poelës*, Batav. rustig, vast, diep van den slaap.

III. e. s. v. brandnetel, waarvan men garen maakt, M.

فولس polis, Ned. de policie.

فولغ poelang, terugkeeren tot of overgaan op den persoon, bij wien het thuisbehoort, tot de plaats van afkomst of tot den oorspronkelijken toestand, vandaar: naar huis gaan, repatriëeren, sterven als een terugkeeren tot God, weder worden als vroeger, teruggegeven aanden eigenaar, de verf verliezen, weder wit worden, overgaan van het bestuur op den daartoe rechthebbende, neerkomen op of ter verantwoording komen van, overgelaten worden aan; *maka poelanglah karadjaän kapada toewan kita Mohammas Sjah*, de regeering is overgegaan tot onzen Vorst M. Sj.; *asa poelang doewa*, twee voor een aan den eigenaar vergoeden,

Oend. Mal.; *djika hambanja diboenoeh orang dëngan tiada dosanja, asa poelang doewa, itoepon sakëdar harganja djoega, jang harosnja sa'orang djoega*, als zijn knecht door iemand gedood wordt zonder zijn schuld, dan moet hij dubbel vergoed worden, dat is wat zijn waarde betreft; in werkelijkheid behoort het slechts één persoon te zijn; *poelanglah kapadamoe*, dat moogt gij verantwoorden, dat komt voor uwe rekening; *poelang hari*, den volgenden dag, Sadj. Mal. p. 77; *poelang karahmatoe 'llah*, tot de barmhartigheid Gods terugkeeren, d. i. sterven; *poelang samoela*, tot den vorigen toestand terugkeeren, ook *poelang saperti dëhoeloe*, Chodj. Maim.; *poelang balik*, heen en terug, naar huis en weer terug; *poelang ichtiar*, bezin u wel, bedenk wat ge kiest; *mëmoelangkan*, naar de plaats, persoon of toestand van afkomst doen terugkeeren, dus: iets teruggeven aan den eigenaar, naar huis brengen enz.; *këmoedian daripada itoe dipoelangkanlah olih bapakoe akan sëgala përkakasnja dan pëti toelisinja kapadakoe*, daarna gaf mijn vader mij al zijn schrijfgereedschap en zijn cassette in eigendom. H. Abd. *hëndak mëmoelangkan napasnja*, om weër op adem te komen, Hik. Indra Mëng., *mëmoelangkan ikat përang*, de slagorde herstellen, R. Chaib.; *m. bëharoe*, iets weer geheel als nieuw maken; *poelang-poelang*, de deksbalken, de balken waarop het dek van een vaarttuig rust.

فولغ poeloeng, Batav. pil; *mëmoe-*

loeng, tot een pil draaien. Zie *oental* I.

ثولغ polong, I. e. s. v. kabouter of kleiner geest, die als oorzaak van ziekten wordt beschouwd; *p. angin*, ziekelijke knobbels tusschen vel en vleesch; *poepoeh polong angin*, een strontje op het oog; *sapèrti polong kèna sëmboer*, als een bespoten kabouter, fig. uitdrukking voor: het hazenpad kiezen, aan den haal gaan, zich wegscheren, uit de voeten maken.

II. moernagel, rijpe kruidnagel.

III. *katjang polong-polong*, op Java e.s.v. boontjes; peulen.

ثولغ polang; *polang-paling*, dwarrelen, van den wind; rondfladderen of dwarrelen van bladeren door den wind. R. Pas.; *angin polang-paling*, dwarrelwind. Zie *bolang-baling*.

ثولق poelak, = *poela*, zie ald.

ثولق polok; *mëmolok*, in haast en met groote happen alles opslokken, opdat een ander er niets van krijgje.

ثولق poelik, evensterk van twee partijen, gelijke voordeelen hebbend.

ثولن poelan, I. niet gaar genoeg, nog hard van korrel, van gekookte rijst of aardvruchten.

II. verb. van het Arab **فلان**, z. a.

ثولو poelau, eiland; *kapala poelau*, het hoogste gedeelte van een eiland; *ekoer poelau*, het smal uitlopende gedeelte van een eiland; *tokong poelau*, eilandengroep, archipel; ook *goegoes poelau*; op Java *poelo*.

ثوله poeloeh, tiental; *sapoeloeh*, een tiental, tien; *bèrpoeloeh-poeloeh*, bij tientallen; *sapoeloeh riboe*, tien-duizend. Met *sapoeloeh* worden ook

de getallen benoemd van elf tot negentien, b.v. *sapoeloeh satoe*, elf, *sapoeloeh doewa*, twaalf enz. De samenstellingen met *bèlas*, het Jav. *wèlas*, zijn van later tijd. *Sapèrpoeloeh*, een tiende.

ثوله poelih, hersteld, reageeren, reactie, teruggekeerd tot den vorigen staat, zich herstellen, b.v. van een verslagen leger, Prab. Dj.; *mëmoelihkan èlmoe*, de toovermiddelen weder hernieuwen, Pël. Dj.; *simpoel poelih*, losse knoop, schuifknoop; *mëmoelihkan*, doen herstellen, weer bijeenbrengen van e. verslagen leger, b.v. *mëmoelihkan sègala rajat jang lari*, al het vluchtende volk doen terugkeeren, H. Boedj. *dan poelihlah ajar mandi-koe*, en het badwater had op mij weer eene goede uitwerking. H. Abd.

ثولاي poelai, e.s.v. boom met zeer licht hout en fraaie bloemen; *akar poelai*, e.s.v. kruipende plant, die als bindsel gebruikt wordt, doch daarvoor weinig geschikt is.

ثون pon, I. ook, zelfs, nu, wel, b.v. *siapa pon*, wie ook; *boekan dihantam sèhadja*, *ditjoebit pon*, niet alleen geslagen, maar zelfs geknepen worden; *maka ijapon pèrgilah*, en hij nu ging; *hèndak pon akoe pèrgi*, ik zou wel gaan . . . Zie ook **فن**.

II. Jav. een woordje, dat vóór titels en eigennamen wordt gebruikt, = *si* in het Maleisch.

ثون poewan, I. verk. van *ampoe-wan*; *èntjik poewan*, titel, die aan de gehuwde vrouwelijke nakomelingen van den *bèndahara*, en den *toemèng-*

goeng gegeven wordt; uit Sj. Sult. Jahja schijnt het, dat zij dien titel krijgen als zij met den Vorst huwen. Vóór dien tijd is haar titel *wan*.

II. vorstelijke bételkom, meestal van goud of zilver, ook gebruikt voor bruid en bruidegom; *poewan kali-kalian* (كالي كليلين)? H. Boedj.; zie *djorong* en *kërang-këroep*; *boenga poewan*, e.s.v. bloem, elerodendrum. M.

ثونت **poenat**, de etterprop van een gezwel, kiem in het algemeen.

ثونق **poenok**, vleezige dikte in den nek, eeltgezwel op de schouders door het dragen, bult van os, kameel en derg.

ثونه **poenah**, op, geheel op, schoon op; *mëmbërikan poenah*, alles weggeven; *samoewanja poenah*, allen te zamen, ook *habislah poenah*, Sj. Madli.

ثوني **poenai**, de wilde, groene duif; *p. têngar* noemt men den doffer en *p. daoen*, de duif; *p. djamboe* en *p. andoe*, twee zeer fraaie soorten van duiven, de eerste groen met paars, de tweede, ook *sëlajaga* genaamd, donker karmozijn met wit; *p. tanah*, een andere soort, M. *mata poenai*, maas van vlechtwerk, b. v. zooals in de rotanzitting van stoelen; kuiltje in den nek.

ثوه **poewah**, I. het Arab. *afwah*, zegen, of vloek, = *bëndika*, zie ald.

II. ook *apoewah*, een stam, familie, C. en S.

ثوهق **pohok**, Chin. pepermint; zie *poko*.

ثوهن **pohon**, I. boom, oorsprong, beginsel, oorzaak, grondslag; *pohon kajoe*, gewone boom, geen vruchtboom;

p. boewah, vruchtboom; *p. tëlînga*, oortwortel, dat gedeelte waarmede het oor aan het hoofd verbonden is; *p. mata*, binnenhoek van het oog; *p. ramboet*, de wortels van het haar; *p. pë-tang*, het begin van den avond; *p. tali*, hoofdtouw, hoofdlijn, waarvan de andere koorden uitgaan, R. Ch.; *p. pë-kërdjaän*, de eigenlijke vader; *p. akar*, het begin of dikke einde v. e. wortel, Boeng. R. p. 160. *p. tjidëra*, de aanleidende oorzaak van de geschillen.

II. eigenl. *poehoën*, = het Jav. *noewoen* en *soewoen*, doch wordt als *pohon* uitgesproken, smeekbede, verzoek; *mëmohon*, smeeken, bidden; *bërmohon*, afscheidnemen van aanzienlijke personen; *bërmohon poelang*, afscheid nemen om naar huis te gaan; *bërmohon këmbali*, verlofvragen om heen te gaan; *mohon patik*, beleefde uitdrukking tot den Vorst, voor ons neen, of eene weigering; *mohon*, alleen ook voor weigeren van den Vorst iets te ontvangen, zich excuseeren, b. v. *dari salamanja soedah kita hëndak karoeniai nama, bantara djoega mohon*, reeds sedert lang wilden wij hem een titel verleenen, doch de adjudant bedankte daarvoor, Niem. bloemlez. II. 2° dr. pag. 59; *pëmoehoenan*, smeekbede, verzoek.

ثوي **poewi**, zie *rëpoewi*.

ثويغ **pojang**, I. verk. van *tëmpojang*, zie ald.

II. wijze, toevenaar bij de onbeschaafde stammen op het schiereil. Malaka. Ook wel voor *mojang*, zie ald. Mën. over-overgrootmoeder.

ثوبو poejoe, warrelen, d. B.; *angin poejoe*, wervelwind, T.; *poejoe-poejoe*, naam van een zoetwatervis, v. d. W. Mën. id.

ثوبو poeioeh, ook *kžpoeioeh*, kwartel; *p. bëroembai*, e. bijz. s. daarvan, C. en S.; *bintang poeioeh*, het zeventensternte. Mën. id.

ثون poenja, ook *ëmpoenja*, hebben, bezitten, eigenaar zijn van; *orang poenja*, iemands of andermans eigendom; *orang poenja bini*, iemands vrouw; *toewan poenja soeka*, wat mijnheer belieft, dat hangt van u af; *mëmpoenjai*, iets in eigendom bezitten; *kapoenjaän*, bezitting, zie *ëm-poenja*; *poenja* wordt soms gebruikt om den gewonen tweeden naam v. uit te drukken, doch dit schijnt een gebruik te zijn hoofdzakelijk door de Portugeezen in zwang gebracht. Dit blijkt uit de Hik. Koris, waarin de Schr. ook Portugeezen laat optreden die altijd met *poenja* spreken.

ثها paha, zie **ثا**.

ثها pahala, Skr. verdienste, verdienstelijke handeling, erkenning of belooning daarvan; *pahala dan siksa*, belooning en straf; *bërolih pahala*, loon of belooning verkrijgen; *pahala dosa*, het loon der zonde, B. S.

ثهكون pahkoewin? b. v. *sikapnja moeda indra* **ثهكون**, *pandjang nipis batang djalin*, Sj. Indra Kësna.

ثهلاون pahálawan, Perz. held, legeraanvoerder, voorvechter, buitengewoon sterk of dapper.

ثي pai, I. verk. van *sampai*, alleen in *bëlompai*, zie ald.

II. zie bij *ëmpis*.

فیاتو piatoe, ouderloos; zonder betrekkingen; *anak piatoe*, wees; zie ook *jatim*.

فیار piara, op Java = *pëlihara*, zie ald.

فیارت piarit, e. s. v. harpoen met twee punten boven elkander, aalgeer, elger; zie *arit*.

فیاکم piagëm, Jav. bevelschrift, akte, besluit, bezegeld vonnis, diploma.

فیاال piala, Perz. bokaal, kelk, drinkglas, beker.

فیاالغ pialang, I. bij iemand bestellen om te koopen.

II. naam van een vogeltje, behoorrende tot het geslacht der papegaaien, v. d. W. Volgens and. *pialing*, e. s. v. parkiet tusschen de *bajan* en *sërin-dit* in.

فیاالغ pialing, zie *pialang* II.

فیت pita, Port. *fita*, lint; zie ook *petah*.

فیت piat, I. scheef van iets, dat met het andere dergelijke niet vierkant of in het verband staat, b. v. een stijl van het huis; *mëmiat*, in afwijkende bochten of vormen wringen, b. v. scheepsplanken kromtrekken boven vuur enz. Zie ook *pioeh*.

II. zie *pioet*.

فیت pioet, rechte afstammeling in den 5ⁿ graad, achter-achterkleinkind; *piat-pioet*, ver nageslacht. Mën. *pioet*, achterkleinkind.

فیتو pitar, het Port. *fitar*, grondw. van *mitar*, richten, de juiste richting geven aan een kanon enz. b. v. *dipi-*

tarnja dëngan mariam, hij richte het geschut, H. T. *djoeroe mitar*, constabel.

فیتیر petor, Port. feitor, factor, opziener van den handel, europeesch beampte aan het hoofd van een buitenpost, gezaghebber in dien zin, posthouder; *kapetoran*, het gebied v. een gezaghebber of *petor*, faktorij.

فیتیس petes, goed sprekend voor zijne jaren, van een kind, Sj. Madli.

فیتیس pitis, klein tinnen of koperen muntje met een gat in het midden, opdat het aangeregen kan worden. Sommigen, o. a. op het schiereil. Malaka, zijn gestempeld met de woorden *malakoeladil*, engel der gerechtigheid, benevens een weegschaal en een zwaard. Volgens Abd. gaan er 3840 op een dollar, en volg. R. v. Eys. hebben te Atjeh 600 *pitis* de waarde van een spaansche mat. v.d.W. leidt het af van het Port. *especies*. Ook de platte en dunne pitten van sommige vruchten worden *pitis* genoemd. Mën. ook voor geld in het algemeen; *djika soedah dëmikian roepamoe, sakëpeng pitis pon tiada hargamoe lagi*, als je er zoo uitziet, geef ik geen duit meer voor je leven, Boeng. ramp. bësar pag. 289; *oewang pitis*, klein geld, M.

فیتینگ piting, verk. van *këpiting*, zie ald.

فیتاق petak, I. afgeschoten gedeelte van het ruim van een schip, tusschendecks, scheepshut, ook tuinbed, afgeschoten vakje in vruchten enz.; *harga petak*, passageprijs; *petak*

bawang poetih, de segmenten van knufflook.

II. Jav. bles, witte kol voor den kop van een paard of koe.

فیتوک petok, = *patoek*, zie ald.
فیتیک pitik (?) *pëmitik*, of *pëmetek* een langwerpig raam, bij het weven van zijde in gebruik, C. en S.

فیتیک pitik-pitik, naam v. een eetbaren zoutwatervisich.

فیتیم pitam, duizeligheid, toeval, overval; *pitam babi*, vallende ziekte, toevallen; *orang pitam*, ook iemand die door een drank bedwelmd is, en een schijndoode.

فیتہ petah, welbespraakt, welsprekend, geestig; *petah lidah*, welbespraaktheid, welsprekendheid; ook v. andere zaken gebezigd in de teekenis van rap, vlug, b.v. *tërlaloe petah gëraak langkahnja*, de beweging van zijn stap was uitermate vlug, Sj. Sult. Jahja.

فیتجت pidjat, wandluis, weeg-
luis, ook *koetoe boesoek*, stinkluis en *bangsat* genoemd. Zie *bangsat*.

فیتجت pidjët, Jav. knijpen, zacht drukken, b.v. van de ledematen, masseeren; *pidjëtan*, e.s.v. *lansat*-vrucht, die men in den mond stekende uitknijpt.

فیتجر pidjar, gloeihitte van metalen; borax om te soldeeren; buitengewoon hevig van weenen; *mëmidjar bësi*, heeten van ijzer, om het te kunnen smeden; *sëmantara bësi jang bësar pidjar, jang këtjil ditiitik*, onderwijl het zware ijzer gloeiënd wordt, wordt het kleine gesmeed, M.S. *më-*

nangis pidjar, bitter schreien, hevig weenen, tot stikkens toe; *pëmidjar*, wat den hoogsten graad van hitte geeft en bij het soldeeren het tin doet smelten; e.s.v. hars daarvoor gebruikt. Zie ook bij *përang*.

pidjak; *mëmidjak*, trappen op iets; *dipidjak kannja dibawah kakinja*, hij vertrapte het onder zijne voeten; *tërpidjak matahari*, 's middags 12 uur; *pëmidjak kaki*, iets om er den voet op te zetten, stijgbeugel. Mën. *pidjak-pidjak*, id. ook de houten treden van een weeftoestel.

petjar? b.v. *kadoewanja sama kalihatan petjar*, van tweedajangs of hofjuffers, Sj. Madli.

pitjis, = *pitis*, zie ald.

petjak, vernield en uit de kas, van een oog, ook in het algemeen verblind van oogen, Moh. Han.

petjok, Batav. gedeukt.

pitjik, nauw, benauwd, in 't nauw, in de klem, bekrompen, eng; *maka boemi ini pitjiklah pada kami sakalian*, deze aarde is ons allen te benauwd, te eng, Moh. Han.; *pitjik rëzëki*, bekrompen levensonderhoud, Chodj. Maim; *djoerang jang pitjik*, een nauwe bergpas, R. Pas. Dul. 16; *kapitjikan*, in het nauw, in de klem, in verlegenheid zitten; *pitjik hati*, enghartig, enghheid des harten.

pëtjoen, Chin. het drakenbootfeest.

pitjoe, Port. *fecho*, slot van een geweer.

pitji, e. s. v. balspel, dat

iets gelijk op het biljartspel, doch op den grond gespeeld wordt.

pidit, dicht bij iets anders, zoodat er aanraking plaats heeft, gedrang, v. d. W.

pidang, e. s. v. visch, Abd. sch. wrdb.

peroet, M. Sam. II : 273, zie bij *eroet*.

peres, = *paras* II. Zie ald.

perang, bruinachtig rood, rossig, b. v. van hoofd- of huidhaar; Mën. niet zuiver wit, grauw, groezelig; *bëras perang*, grauwe rijst; ook grauw van het gelaat en de oogen.

pirang, e. s. v. visch = *poepoet malaka*, zie bij *poepoet* II.

piring, schoteltje, bordje, kleiner dan *pinggan*, ook een vak van e. bewaterd rijstveld of *sawah*, Pad. bovenl.; *piring panggang*, dessert-bordje; *piring garam*, sambal-schoteltje; *p. mangkok*, kopjes en schoteltjes; *katja piring*, zie bij *katja*.

perak, zilver; ook gebruikt bij verkorting voor *roepiah perak*, gulden zilver, b. v. *doewa perak*, twee gulden enz.

pirik; *mëmirik*, fijnwrijven, wrijvend verbrijzelen, b. v. spaansche peper, tot poeder wrijven, Pël. Djin.

pereh, overweldigd, ten ondere gebracht; op de flesch.

pirai, I. jicht, rheumatisme. II. los, rul van den grond, Pad. bov. l.

pias, horizontale strook mat, waarvan er eenige aan elkander wor-

den geregen om een zeil te vormen.

ثيسٲ pisit; *měmisit*, volg. Leyden ondervragen, zie Sadj. Mal. 150.

ثيسر peser, koperen muntje ter waarde van $1/2$ duit.

ثيسغ pisang, de banaan, *musa paradisiaca*, waarvan e. groot aantal soorten, o.a. *p. radja*, *p. soesoe*, *p. mas*, *p. bidji*, *p. kěpok*, *p. ambon*, *p. wangi*, *p. hělang*, *p. kělal*, *p. karoh* enz. enz. *běrtanam pisang*, bananen planten, ook op het hoofd staan zooals de kunstenmakers; *p. satandan*, e. geheele tros bananen; *p. sasisir*, een kam of rij van zulk een tros; *p. toelang-oelar*, de banaanvrucht op dien trap van ontwikkeling; waarop de drie deelen, waaruit de vrucht bestaat, nog niet aaneengesloten zijn, zoodat het middenste van de vrucht op de ruggegraat van eene slang gelijk, v. d. W. Zie bij *oelar*; *pisang-pisang*, de kromhouten v. e. vaartuig om de overeenkomst in vorm.

ثيسغ pesoeng, het voorste gedeelte van iets eene andere richting geven, b.v. den voorstevan van een vaartuig; *běrpesoeng*, aangehecht v. een geerstuk aan een kleedingstuk, C. en S. (?) Měn. horizontaal draaien.

ثيسق pesak, geer, geerstuk, ook kruis in een broek.

ثيسو pisau, mes; *pisau daoen padi*, lancet; *p. lipat*, knipmes; *p. tjoekoer*, scheermes; *p. pěrantjoeng kalam*, pennemes; *p. pěřetas*, tornmesje; *p. raoet*, snoeimes, knutselmes, met kort lemmer en langen, krommen

steel; *p. sadap*, mes dat bij het aftappen van palmen wordt gebruikt, Am. Hamz. Oorspr. is *pisau chin*.

ثيسه pisah, Jav. gescheiden; *pisahkan*, scheiden, afzonderen; *pisahkan nikah*, het huwelijk ontbinden, Oend. Mal. zie ook *pasah*.

ثيسغ piang; *měmiang*, kleefrijst in een pan met gloeiend zand branden, v. d. W.

ثيسغ pioeng, Eng. Ind. peon, politiebeambte.

ثيسث pingit, opgesloten, b.v. van een vogel in eene kooi, of een meisje in huis om haar verborgen te houden; *měmingit*, afzonderen, opsluiten, streng bewaken, inz. vrouwen; *orang pingitan*, een opgesloten huwbaar meisje, Sj. Sult. Jahja. Zie ook *tjěmboeroe*.

ثيسغ pianggang, e. s. v. insect dat schade doet aan het rijstgewas = de *walang-sangit*, Jav. Zie *walang* II.

ثيسكو pianggoe, e. s. v. boom.
ثيسث pingai, I. vaal geel van kleur, fraai van het aangezicht, N.; ook van andere zaken, b.v. *awan pingai*, H. Boedj.; *pajoeng eram-eram pingai*, id. Měn. lichtkleurig, wit, blank.

II. naam van een vogel.

ثيسي pingi, de naam van een boom; *garam pingi*, aluin in de dokterstaal; *boeroeng pingi*, verb. van Fenix, P. zie *pingai* II.

ثيسث pipa, verb. Ned. pijp, tabakspijp, ook pijp, okshoofd, groot vat.

ثيف paëpa, negenoog, pestkool, = *pěnjakit radja*.

ثيفت pipit, I. piepen; *boeroeng pipit*, en bij verkort. alleen *pipit*, algemeene naam voor de muschachtige vogels; *p. roemah*, huismusch = *boeroeng gredja* op Java; *p. oeban*, e.s.v. zwart vogeltje met witten kop; *p. toeli*, een klein, geheel zwart vogeltje; *pipit toeli makan dihoedjan*; *tidak dihalau, padi habis*; *hëndak dihalau, kain basah*, de doove musch snoept terwijl het regent; wordt zij niet weggejaagd dan raakt de rijst op; en wil men ze wegjagen, dan krijgt men een nat pak, Sprw. om aan te duiden, dat men van twee kwade zaken ééne te kiezen heeft, C. en S.; *p. pisang*, een vogeltje zoo groen als e. banaanblad; *jang pipit, sama pipit, jang énggang sama énggang*, de musch bij de musschen, de rhinoceros-vogel bij de rhinocerosvogels, Sprw. voor ons: soort bij soort, van personen, inz. bij het aangaan van een huwelijk; *měngekoer pipit*, de gedaante van musschenstaarten vertoonen, wordt gezegd v. het rijstgewas in het derde tijdperk, d. W.

II. mondstuk van een blaasinstrument, dat in den mond genomen wordt, zooals van een clarinet en bestaande uit twee tegen elk. gelegde stukjes *lontar-* of *běngkoewang*-blad; *pipit roesa*, e.s.v. klein jachtfluitje, waarmede men het geluid van een hert nabootst om het te lokken, d. l. Cr.

ثيفر peper, dwarsafdrijven v.e. vaartuig, met den valreep vooruitgaan.

ثيفس pipis; *měmipis*, met een rolsteen op e. platten steen iets fijnwrijven, b. v. geneesmiddelen of de specerijen voor de keuken; *pipisan*, zulk een steen met rolsteen; zie ook *giling* en *pělipisan*.

ثيفس pepes, Jav. *mepes*, visch in e. blad gewikkeld op 't vuur roosten; *pepesan*, spijs, die aldus toebereid is. Zie *païs*.

ثيفق pepeq, spel of weddenschap tusschen twee medespelers buiten het hoofdspel, zooals bij vingtet-un, ook *toewi* en *taroh loewar* genoemd.

ثيفه pipeh, plat als een koek; *tjatjing pipeh*, lintworm; *hidoeng pipeh*, een platte neus; *katjang pipeh*, platte erwten, linzen; *kělim pipeh*, e. platte zoom, M.

ثيفي pipi, wang; *měmerahkan pipi*, de wangen rood verven; *měnampar pipi*, een kinnebakslag geven.

ثيفق piak, aan beide einden gewrongen, van platte voorwerpen, b. v. een plank; zie *piat* en *pelong*.

ثيفك peka, niet onverschillig; gevoelig, geven om iets. De vorm *měmek*, schijnt te bestaan, b. v. *harta pon sama bolih dipeka*, Sj. Ardan, *tidak dipeka*, niet geven om; id.

ثيفكت pikat, I. horzel, paardevlieg, brems.

II. stokje voorzien van vogellijm; lokmiddel; *mata pikat*, lokoogen, zie bij *mata*; *měmikat*, lokken, vangen v. vogels enz. *pěmikat*, vogelaar, vogelvanger, ook lokvogel. Měn. *pikat-měmikat*, elkander uithooren, uitlok-

ken; *pikatan*, lokaas; *sangkar pikat*, vogelknip.

ٲٲٲ *pikir*, van het arab. *fikr*, gedachte, denken; *bèrpikir*, aan het denken zijn, nadenken; *mèmikirkan*, over iets nadenken, overdenken, bedenken; *kapikiran*, gedachte, het nadenken.

ٲٲٲ *pèkong*, verk. v. *to-pè-kong*, zie ald.

ٲٲٲ *pekaḳ*, Chin. I. steranijs. II. Chin. e.s.v. kaartspel met acht kaarten.

ٲٲٲ *pikoel*, draagvracht voor een man, indisch centenaar van 100 *kati* of 125 Amst. ₤ ; *mènikoel*, op of tegen den schouder geleund dragen, b.v. van een zwaard, of een vracht aan het einde van een stok, *pikoelan*; *mènikoel*, ook fig. voor dragen, torschen van eene zaak.

ٲٲٲ *pikam*, de punt eener pijl, P.
ٲٲٲ *pikau*, I. beteuterd, confus, verbouwereerd, in de war, b.v. door een schrik of plotseling ontwaken; v.d.W. *ada jang bangoen tèrpikau-pikau*, Sj. H̄aris, er waren er, die geheel beteuterd ontwaakten. Volg. v. d. Tn. in 't Mèn. gillende, schreeuwende; *bèrpikauan*, gillen, schreeuwen van velen.

II. naam van een vogel, die veel op een kwartel gelijkt, Pad. bovenl.

ٲٲٲ *pegang*, op Java = *pègang*, zie ald.

ٲٲٲ *pegoet*, = *pagoet*, zie ald.

ٲٲٲ *pegoeh*, de pareloester, ook bij d. l. Cr. Mèn. id.

ٲٲٲ *pial*, de lellen van een haan. Mèn. id.

ٲٲٲ *pelat*, krom, gebrekkig v. spreken, zooals kleine kinderen; ook *peloet* en *teloer*.

ٲٲٲ *pelet*, vlek, gevlekt, zooals b.v. meubelhout; *kajoe pelet*, gevlekt hout; zie ook *palit*.

ٲٲٲ *peloer*, = *pelat*, zie ald.

ٲٲٲ *pelor*, op Java, = *peloeroe*, kogel. Zie ald.

ٲٲٲ *peloes*, fijn als meel, zeer fijn; *tanah liat jang peloes*, zeer fijne klei, pijpaarde; *koewé piloes*, Batav. e.s.v. gebak van fijngemaakte gekookte aardappelen met eieren; zie *haloes*.

ٲٲٲ *pilis*, streep van het een of ander smeersel op het voorhoofd; Jav. smeersel voor het voorhoofd en de slapen.

ٲٲٲ *pilang*, e. s. v. platbodemd vaartuig; zie *pilau*.

ٲٲٲ *peloeng*, gekromd, gewrongen, zooals een plank door de hitte.

ٲٲٲ *pilak*, ellendeling, ook lichamelijke ongesteldheid, ellende, C. en S.

ٲٲٲ *pilèg*, Jav. verkouden, zie *sèlèsèma*.

ٲٲٲ *pilin*; *mèmilin*, in elkander draaien, twijnen van touw door de draden met de hand op iets, b.v. op de dij, ineen te rollen.

ٲٲٲ *pilau*, Chin. uitspraak van *pèrahoe*, Dul. Zie *pilang* en *pèrahoe*.

ٲٲٲ *pelo*, Jav. = *pelat*, zie ald.

ٲٲٲ *peloë*, meewarig, geroerd,

aangedaan, bewogen; *peloedanrawan*, geroerd en bewogen, Noer. Moh.; *peloe hati*, geroerd, aangedaan van gemoed; *mëmbëri peloe hati*, roeren, aandoen; *mëmeloe kan hati jang bësi*, een steenen hart vermurwen; *kape-loean*, geroerd, bewogen, aangedaan, geroerdheid.

ثيله pilih; *mëmilih*, kiezen, uitkiezen, uitzoeken; *mëmilih amat*, al te kieskeurig, b.v. *ta'baik kita mëmilih amat*, 't is niet goed als wij al te kieskeurig zijn; *orang pilihan*, uitgelezen manschappen, uitverkorenen; *pilih-pilih*, met keus, bij keuze, nauwkeurig; *bërpilih-pilih*, slechts een enkele; *pëmilih*, kiezer, kieskeurige; *batoe pëmilih*, keursteen; *pilihan*, keuze, het gekozen, uitverkoren, uitgezochte, keur; *jang pilihan djangan di-ambil*, gij moet niet de besten nemen.

ثين pina-pina, e. s. v. eetbare plant.

ثيننت piantan, een etmaal of 24 uren, b.v. *sampai piantan . . . bëharoelah soeroet*, als een etmaal voorbij is neemt het pas af, C. en S.

ثيندغ piandang, e. s. v. plant, welks bladen en stengel in pl. van de sirih gekauwd worden door de wilde stammen op Malaka, C. en S.

ثينر əmas pinar əmas, oud-Jav. met goud doorstikt, van verguldsel voorzien, v. d. Tk., van *ər əmas* = *ajar mas*; *bërkampoeh mega antara pinar əmas*, Pr. Dj. *pajoeng eram-eram kakoeningan pinar-əmas*, id. *jang pinaran əmas*, id. zoo ook in de

Mes. Kag. *pajoeng kartəs koening pinaran əmas*. Zie seroen.

ثينس pinis, ook *pindis*, gewapende sloep, kruisboot. Het Eng. *pin-nace*?

ثينغ pinang, de bételnootpalm en de bételnoot, areca catechu of aréka-noot; *p. sëndawa*, een groote soort daarvan; *akar pinang sëndawa*, e. s. v. geneeskragtigen wortel; *p. pantat taboehan*, bételnoot met het achterste van een wesp, dat is die 't eerst van onderen geel of halfrijp wordt, zie *taboeh*; *p. toewa*, rijp geplukte pinang; *p. koetai*, oude, droge pinangnoot; *p. moeda*, jonge pinang; zoetliefje, lichtekooi, hoerewardin; *p. masak*, rijpe pinang, oranjekleurig; *ikan pinang-pinang*, e. s. v. zeevisch; *p. bëras-bërasan*, zeer brooze pinangnoot, die bij het kauwen als rijstkorrels uit elkander valt; *sapërti pinang dibëlah doewa roepanju*, zij gelijken als het eene ei op het andere. Hik. Koris; *mëminang*, e. meisje ten huwelijk vragen, door het zenden van aréka-noot met toebehooren; *pinang mëminang*, elkander den bétel geven bij het sluiten van een huwelijk, ook over en weer ten huwelijk vragen; *pëmintang*, sirihdoos, bételschaal, ook en beter *pëmintangan*, Sj. Sël. Dal. Zie *djërëkat*.

ثينق penak, zie *əmpenak*.

ثينم pinoem, zie *minoem*.

ثيوت pewat, verschil, onderscheid. Maxw.

ثيوغ pioetang, schuldvorde-

ring, inschuld; *ada piotang hamba kapada orang itoe*, ik heb van dien man geld tegoed, zie *hoetang*.

ثيه piah, I. zie *rèmpah*.

II. een zilveren muntje, vroeger in Perak in gebruik tot het wegen van goud, = 2 *pëndjoeroe*, = 1 *majam*.

ثيه pioeh, verdraaid, verwrongen, b.v. van een arm of sleutel. Mën. id. en fig. draaijerij, zwendelarij.

ثيهق pehak, kant, zijde, richting; opzicht, wijze; *kadoewa pehak lasjkar*, de beide legers, die vijandig tegenover elkaar staan; *pada pehak*, in zake; *mëmehak*, ter zijde stellen, afzonderen; *p. kapala koebóér*, hoofdeneinde van een graf; *atas pehak jang tertëntoe*, op een zeer bepaalde wijze; *õenõoer hawa dapat dipehakan*, de elementen der lucht kunnen van elkander afgezonderd worden.

ثيهل pihal, zie *pial*.

ثيهوت pewat, verschil, onderscheid, Max.

ثيهف pënjap, verloren, verdwenen, ontfoetseld, weg. Zie *pënnjap*.

ثيهيق penjek, plat en breed gedrukt, b.v. een vrucht of kikker, waarop men getrapt heeft; ook van den neus. Mën. *pinjak*, id. *hidoeng penjek*, platte en breede neus, zooals van de negers.

ثيهياتن pënjaton, e.s.v. bloem.

ثيهف penjap, zie *ثيهف*.

ثيهو penjoe, zie *ثيهو*.

ق

Kof

ثيهيل kabíl, Arab. Kaïn, de zoon van Adam.

ثيهون káróén, Arab. de Korach van het O.T. Zijn rijkdom, hoogmoed en verharding zijn spreekwoordelijk geworden. Volgens de mohammedanen is hij de bewaarder van groote schatten.

ثيهو كاري kári, Arab. die leest; lezer van professie inz. van den Koran; lieden, die belast zijn met het lezen v. d. Koran op het graf v. e. Vorst of heilig persoon.

ثيهو كاصد kásid, Arab. bode.

ثيهو كاضي kadli, Arab. rechter.

ثيهو كات káf, Arab. *boekit káf*, een gebergte, dat, naar men meent, de aarde omringt en bewoond is door bovennatuurlijke wezens.

ثيهو كافيله káfilah, Arab. karavaan.

ثيهو كافيهت káfijat, Arab. rijm, versmaat.

ثيهو كاموس kámóés, Arab. *kitáb kámóés*, woordenboek.

ثيهو كانون kánóén, Arab. regel, voorschrift, wet; *hoekoem kánóén*, wettelijke bepalingen.

ثيهو كانوني kánóni, Arab. volgens den regel, wettelijk.

ثيهو كاهر káhir, Arab. overwinnend, veroveraar, overwinnaar.

ثيهو كايدة káidah, Arab. regel, aanwijzing.

ثيهو كاباجا kabája, Arab. e. s. v. lang, wijd kleed, morgenjapon. In het Ar. e. lang opperkleed voor mannen met mouwen.

ثيهو كوبره koebbrah, Ar. leeuwerik.

ثيهو كوبه koebah, Arab. gewelf, verwulf, koepel, nis.

ثيهو كبلت kiblat, Arab. kant, streek

inz. die, naar welke de Mohammedanen zich bij het bidden richten; *empat kiblat*, de vier hemelstreken.

قبور *koebóór*, Arab. graf, graven, *boenga koebóór*, zie bij *boenga*; *měngkoebóórkan*, begraven; *měmbaringkan dalan koeboer*, in het graf leggen; *měnghantar ka koeboer*, naar het graf begeleiden; *měngoendjoeng koeboer*, het graf bezoeken; *pěkoeboeran*, begraafplaats, kerkhof, doodenakker.

قبول *kabóél*, Arab. goedkeuring, toestemming, met welgevallen aannemen; *kabóéllah*, aangenomen, toegestemd! het is goed! *měngkabóélkan*, toestemmen, goedvinden, inwilligen.

قدر *kədar*, Arab. *kađr*, maat, staat, ongeveer, ook wat iemand toekomt, past, b.v. *barang-siapa tiada bəranaĳ, maka tiadalah tahoekan kədar kanaĳ-kanaĳ itoe*, wie geen kinderen heeft, weet niet wat kinderen toekomt, Moh. Han. *tiada dibəri lagi kədarnja*, id. p. 166; *bərapa kədarnja*, wat heeft te beduiden, van welk belang is, Hik. Asm. Pati; *bəbrapa kədarnja*, naar zijn vermogen, zooveel als passend was, Pěl. Abd. p. 89; *sakədar*, naar den staat van, naar gelang van, naar evenredigheid van, alleen nog maar, b.v. *sakədar laĳk masing-masing*, naar gelang het ieder toekomt; *tiada tahoekan akan kədarnja*, niet weten wat hem voegt of past, Hik. Asm. Pati; *sakədar mėnantikan saät dan wěktoe*, alleen nog maar het juiste oogenblik afwachten; *kədar bəbərəpa saät*, ongeveer eenige oogenblikken; *ada kədar lima poeloeh*, er waren er ongeveer

vijftig; *ala kədar*, naar vermogen; *masing-masing bėrķirim ala kədar*, een iegelijk zond naar zijn vermogen, Mes. Kag.; *kədarkan*, met overleg behandelen, schipperen; zie ook *kira* en *hingga*.

قدرة *qodrat*, Arab. macht, almacht.

قدم *kadam*, Arab. voet; *kadam moebáarak*, de gezegende voet, noemt men een steen, waarop Mohammeds voet is afgedrukt; *pada kadam jang maha moelia*, aan den voet van het altaar, d.B.; *kadam*, ook gebruikt als titel, evenals *pádoeka*, inz. jegens den rijksbestierder, Niem. bl. II, 2e dr. p. 59.

قدوس *koedóés*, Ar. heilig, *rohoe 'lkoedóés*, de Heilige Geest; *měngkoedóéskan*, heiligen; *abdoe 'lkoedoes*, dienaar van den Heilige.

قدير *kadir*, Arab. machtig, almachtig; *alkadir*, de Almachtige; *abdoe 'lkadir*, dienaar van den Almachtige.

قديم *kadim*, Arab. oud, van oude tijden, zonder begin, eeuwig; *alkadim*, de Eeuwige, die geen begin heeft; ook vroeger, voorafgaande, vorig, voormalig, oud, aanzienlijker, beter, voortreffelijker.

قربة *karábat*, Arab. nabijheid, verwantschap, nabestaanden.

قرار *karár*, Arab. rustig, ongestoord verblijven, standvastig of bestendig ergens blijven.

قران *kirán*, Arab. conjunctie van sterren, inz. gunstige.

قران *qorán*, Ar. de Koran; *korán*

boeroek, versleten Koran, scheldwoord voor iemand, die tot niets meer te gebruiken is en toch nog ontzien moet worden.

قرانی *koeráni*, Arab. vereenigd met een ander, compagnon.

قربان *qorbán*, Arab. offer, offerande, offergave, ook bloedig offer, M.; *mëngqorbánkan*, als offer geven, tot offer maken, offeren.

قربة *kirbat*, Ar. lederen zak voor water of melk, bestaande uit een geheele huid in het midden samengebonden. Sail. Sal. Zie *chik*.

قرطاس *qartás*, Arab. papier; *k. makau*, chineesch papier; *k. doewa kodi*, twee riem papier; *k. sahélai*, een vel papier; *pajoeng qartás*, een papieren zonnescerm.

قرمزي *kirmizi*, Arab. scharlaken, karmozijn, vuurrood.

قرمست *qeramsoet*, e.s.v. zijden stof van Surate.

قرن *qarnoén*, Arab. hoorn.

قرنين *qarnain*, Arab. het tweevoud van *qarnoén*, dus: de twee hoornen; *Iskandar dzoe'lkarnain*, Alexander de bezitter van twee hoornen, d. i. Alexander de Groote.

قريب *qarib*, Arab. nabij, familiaar, intiem.

قرية *qirjat*, Arab. dorp, stad.

قریش *qorísj*, Arab. naam. v.e. arabischen stam, waarover Abdoelmoetallib, de grootvader van Mohammed, Vorst was.

قسم *kasam*, Arab. verdeeling, partijtschap.

قسمة *qismat*, Arab. deel, aandeel, lot.

قصاب *qassáb*, Arab. slachter.

قصاص *qissás*, Arab. wedervergelding, wraak; *hoekoem qissás*, de doodstraf, bloedwraak, doodvonnis.

قصب *qasab*, Arab. goud- of zilverdraad.

قصة *qissat*, Arab. verhaal, geschiedenis, de handelingen, gebeurtenis; *tammát alqissat*, einde van het verhaal.

قصد *qasád*, Ar. voornemen, oogmerk, doel; *dëngan qasádnja*, opzettelijk, met het bepaalde voornemen; *qasadoelchair*, goede bedoeling; *mëngqesádkan*, zich iets bepaald voornemen.

قصرى *qasri*, Arab. vrouwenverblijf, verblijf waarin de ongehuwde prinsessen zijn opgesloten, Sj. Mædi.

قصید *qasíd*, Arab. gedicht; *mënarikkán qasíd*, een gedicht voordragen, Ibr. b. Ch.

قصر *qasir*, Arab. gebrekkig, Ibr. b. Chas. kort, klein van taille.

قضا *qadlá*, Arab. uitspraak, vonnis, besluit, noodlot.

قضاء *qadla'*, Arab. voldoen aan iets; *qadla' hadjat*, zijn gevoeg doen.

قطب *koetoeb*, Arab. spil, aspunt, pool; *bintang koetoeb*, de poolster.

قطر *koetar*, Ar. zijde, flank, kant, streek, hemelstreek.

قטיפه *qatífah*, Arab. karpel, tapijt, wollen stof voor vloerleeden, deken met franje.

تعرد *kōōóéd*, Arab. zitten, zich zetten, inz. bij het gebed.

تلايب *kaláib*, Arab. meerv. van *kalab*.

قلب *kalab*, Arab. in het Mal. meest *kalboe*, hart, gemoed, binnenste.

كولزوم *kolzoem*, Arab. *laet kolzoem*, de Roode Zee.

كالكلاه *kalkalah*, Arab. klank v. de uitspraak, een bijzonder klinkend geluid bij het uitspreken.

كلام *kalam*, Arab. schrijffriet, rieten pen, schrijven in het algemeen; ook nog penis; *k. bësi*, graveerstift; *k. rësam*, de Mal. schrijven, bestaande uit den stengel van een varenplant; *k. tjina*, penseel, *k. batoe*, griffel.

كلامدان *kalamdân*, Perz. pennekoker, e.s.v. kistje met los deksel, ook verb. tot *kalamëndan*, schrijfkistje, cassette.

كولوب *koelóeb*, meerv. van *kalab*.

قمر *kamar*, Arab. de maan, ook een maanvormig sieraad van goud of zilver.

قمر داین *kamardâin*? e. s. v. tapijt? b.v. *dan soeatoe kamardâin tërhampar di-atas balai itoe, ... tërletak di-atas përmadani dan kamardâin*, H. T.

قمرية *kamriat*, Arab. *tahoen kamriat*, maanjaar.

قميص *kamiša*, Port. hemd, nachthemd, onderkleed. Zie *kamedja*.

قندیل *kandíl*, Arab. kaars, lamp, toorts, kandelaar, volg. het ar. Wrdb. lamp, lampion.

قواعد *kawáid*, Hind. een exercitieplein. Sw.

قوة *koewat*, Arab. kracht, sterk, sterkte; dikwijls, dikwerf, H. Abd.

240; *orang koewat*, een sterke kerel; *koewat datang*, dikwijls komen; *k. mëmbëli*, dikwijls koopen; *koewat-koewat*, met kracht, hardop, overluid, ferm, *koewat-koewasa*, kracht en macht; *bërkoewat*, zich inspannen; *mëngkoewat-koewatkan*, zijn kracht op iets aanwenden, ook *mëngoewati*, b.v. *maka Koelinggi-pon mëmëgang Amir Hamza sërta dikoewatinja*, Am. Hamz.; *mëngoewati*, sterk op iem. aandringen, persen, dwingen, Sj. Haris., Ind. Poet. *mëngoewatkan atoe-ran*, z. streng aan de regeling houden.

قوس *koes*, Perz. hermitage, Pël. Dj. *koes djataka*, de hermitage der wedergeboorte, id.

قول *kaael*, Arab. woord, plechtig woord, gelofte, overeenkomst; *bërkaael*, een gelofte doen, zijn woord geven; *mëmbajar kael*, en *mënjampaikan kael*, zijn gelofte vervullen; *mëngaoelkan*, voor of ten behoeve v. iem. een gelofte doen, Asm. Pati, beter *mëngkaaelkan*; *kaeloehoe 'l hak-koe*, woord van waarheid; *kaeloehoe 'l hak-koe walau kana mara*, id. al is het ook bitter, beiden gebr. als hoofd van sommige mal. brieven.

قولنج *kolandj*, Arab. kolijk.
قوم *kaem*, Arab. volk, familie, aanverwant; *kaem koelawarga*, verwanten, familie.

قوي *kawi*, Arab. sterk, krachtig, welgespierd; *bisa kawi*, sterk vergif. Zie ook *كاوي*.

قوين *koewin*? Arab.? komt in de Am. Hamz. voor in de beteekenis van koeherder of geringe man?

تھار *kahár*, Arab. zeer machtig, vermogend, onwederstaanbaar, overwinnend, overweldigend, ook **تھاری**. Zie ook *gahara* en *káhir*.

تھوہ *kahwah*, Arab. koffie; *kahwah* *bēlanda*, chocolade.

کیاس *kiás*, Arab. vergelijking, gevolgtrekking, analogie, zinspeling, toespeling, bedoeling, van toepassing zijn van wetten, b.v. Facs. p. 13; *kiás jang kawi dan jang lēmak*, een sterke en een zwakke bewijsreden; *mēngkiáskan*, toepassen op; *mēngambil kiás*, de bedoeling vatten, een les er uit trekken, een gevolgtrekking maken.

کیام *kiám*, Arab. overeindstaande, inz. bij het gebed, verrijzing, steun.

کیامہ *kiámat*, Arab. de opstanding; *jaumoe'lkíámat*, de opstandingsdag, het laatste oordeel.

کیروان *kaíroewán*, Tripolis.

کیل *kíl*, Arab. antwoord, woord, gezegde, rede.

قیمہ *kímat*, Arab. prijs, waarde, waardeering, bedrag waarop iets te staan komt.

کیوم *kajóém*, Arab. eeuwig.

ك Kaf

ک *ka*, Voorz. naar, tot, naar toe, gaan naar. Ook een Voorvoegsel, meestal gebruikt in vereeniging met achtergevoegd *an*, zie de gramm.

ک *koe*, verk. van *akoe*, ik en ook gebruikt als bezittelijk achtervoegsel, mijn. Zie de gramm. en *akoe*.

ک *ka'*, verk. van *kakak*, oudere broeder.

کابت *kabat*, Mēn. binden, samenbinden = *ikat*; *k. pinggang*, e. doek, door den vrijen man om de lenden gedragen = *ikat-pinggang*.

کابت *kaboet*, nevelachtig, mistig, niet goed te onderscheiden door de menigte voorwerpen of door nevel of rook; *kēlam-kaboet*, nevelachtig donker, zie *gēlap*; *sēsál kaboet*, zwaar berouw; *bēr-kaboet*, in nevel, mist of stof gehuld zijn; *térang kaboet*, schemering tegen het opkomen der zon. Mēn. *pikiran bērkaboet*, beneveld van verstand; *hati bērkaboet*, treurig gestemd, triste; *kaboet*, ook een kleur van honden, smoezelig wit of geel, C. en S., zie ook *kaboer* en *kaboës*.

کابت *kabit*, vlugdief, oplichter, zakkenroller, van het Arab. *chabits*. Op Java *kadet*, id.

کابر *kabar*, zie *chabar*.

کابر *kaboer*, niet goed ziend, v. de oogen, dof, nevelachtig; niet duidelijk zichtbaar; *kaboer mata*, dofheid van het oog, vliesje voor het oog; *mēngaboerkan mata*, oogverblindend of verduisterend; Mēn. *kaboer pēntjēlekan*, beneveld van het gezicht, b.v. als men lang gelezen heeft.

کابر *kabir*; *mēngabir*, naar zich toescheppen of halen met een riem of pagaai, b.v. een drijvend stuk hout enz. Mēn. naar zich toehalen met een of met beide handen, b.v. geld, dat op de tafel ligt enz. Ook roeien zooals op een vlot met lange of korte riemen. Zie *tjawas* en *lesa*.

کابین *kaboës*, donker, b.v. van wolken, een berg in de verte, nevel-

achtig, ook van de oogen, b.v. *Roepanja bongkok, matanja kaboos; Tanganja ada memegang daboos*, Ibr. b. Ch. Zie *kaboet* en *kaboer*.

كابڠ kaboeng, I. witte hoofdoek, bij den dood van een Vorst gedragen als teeken van rouw 40 dagen lang; ook een lengtemaat voor geweven stoffen van 1½ vadem; *bërkaboeng*, rouw dragen, in de rouw zijn, rouwen; *përkaboengan*, rouwbedrijf.

II. e. s. v. palm = *ënau*, zie ald.

كابو kaboe-kaboe, e. s. v. boomkatoen, die voor het spinnen ongeschikt is, doch waarmede men bedden en kussens vult; op Java *kapok* genoemd; *batang k. k.* fig. uitdrukking voor kanonnen, b.v. *moeatan përahoe hamba ini batang kaboe-kaboe sakërat doewa*, de lading van mijn vaartuig bestaat uit e. paar kanonnen, C. en S.

كابو kabau, Mën. = *këbo*, Jav. en *kërbau*, zie ald. *mëngkabau*, naam van het oude Mal. Rijk in de binnenlanden van Sumatra.

كات kata, woord, gezegde; *sapatat kata*, één woord, ook een lettergreep; *kata-kata jang djahat*, beledigende woorden, Sadj. Mal. p. 48; *bërkata*, spreken, praten, zeggen; *maka ija bërkata, katanja*, hij sprak, zeggende; *kata-bërkata sama sëndirinja*, onder elkander over en weër praten, de zaak van alle kanten bespreken, H. Sj. Djil. p. 16, 18; *përkataän*, woorden, rede, redeneering; *përkataän dagang*, vreemde woorden, Sadj. Mal. p. 1; *tiada përkataän-*

nja, daarop is geen verhaal, dat kan of mag in rechten niet vervolgd worden, Oend.; *didalam përkataän orang*, er is verhaal op, daarvan mag men wat zeggen, Oend. *balas kata*, wederwoord; *sakata*, eenstemmig, hetzelfde zeggen als een ander, eensluitend van den inhoud, Sadj. Mal. p. 4 r. 10 en 3 v. o.; *mëngatakan*, iets zeggen, uitspreken, vertellen, over iemand iets zeggen; te weten, namelijk, zeggende; *mëngatakan amin*, amen zeggen; *tiada dapat dikatakan en tiada tërkatakan*, onuitsprekelijk; *djangan dikatakan lagi*, laat ons daarover maar zwijgen, dat daarover niet meer gesproken worde; *djangan ëngkau kata-katakan kapada orang lain*, vertel het niet aan anderen, Ind. Poet; *mëngata-ngatai*, bepraten, bebabbelen, op iemand iets te zeggen hebben; *tiada tërkata-kata*, niet tot spreken kunnen komen, geen woorden kunnen vinden; *përkataän jang sa'opama mata panah, jang mënikam kapada hati*, woorden, die als pijlpunten doordringen in het hart, H. Gr.; *dia jang tërkëntoet pënaka goeroeh, kita poela dikatakannja*, hij liet bij ongeluk e. wind als de donder en nu geeft hij er mij de schuld van, Pr. Dj.

كاتر kätib, Arab. schrijver, secretaris. Zie ook *chätib*.

كاتر katir, Jav. en Mal.? de uithouders v. kleine vlerkprauwen, bestaande uit boomen van licht hout of bamboe, aan de beide zijden van het vaartuig bevestigd en even de oppervlakte van het water rakende; ook

katil, zie ald. en ook bij *timbang* en *tjadik*.

کاتف katang; *katang-katang*, e.s. v. vierkant kastje met terrassen, van *pandan*-bladen gevlochten, waarin gambir, sago en derg. worden verzonden. Mën. *katang*, een mand van rotan met een hengel om hem over den schouder te dragen; *katang-katang*, een vierkant mandje of tashje, voorzien van een draagkoord.

کاتف katoeng, dobberen, drijven; *tërkatoeng-katoeng*, dobberend, alleen rondzwerfend, Mën. id. zie *atoeng*. Ook e.s.v. zeeschildpad, Sw., d. l. Cr. en M. id.

کاتف kating, overal heen, naar alle kanten; *mëngating-ngatingi*, iets overal heenbrengen, heensleepen, b.v. *sëtangankoe dikating-katingi boedak itoe*, mijn hoofddoek wordt door dat kind overal heengesleept; *mëmboewang dëstarnja sakalian bërkating-kating*, zij wierpen hunne hoofddoeken overal neer, H. T.

کاتف katoep, toe, dicht, toegedaan, dichtgemaakt; *tërkatoep*, gesloten, toegedaan, dichtgemaakt, gesnoerd van den mond, toegegaan van een wond of scheur; *gëlap katoep*, pikdonker, zoo donker als in een vertrek, waarvan alles gesloten is; *mëngatoepkan*, sluiten; *m. bibir*, de lippen sluiten, op elkander houden, b.v. van nijd, Pr. Dj.; *kangkang katoep*, zie bij *kangkang*; *katoep* schijnt meer te zijn gesloten, doordat de kanten tot elk. zijn gebracht en *toetoep* meer

met een deksel er voor, dus bedekt; (*mëngatoepkan badjoe*, het baadje dichtmaken; *tidak bërkatoep moeloet*, den mond niet dichthouden, zijn mond staat niet stil; *hati bërkatoep*, bedrukt gemoed, Mën.).

کاتف katak, kikvorsch; *k. poeroe*, padde; *k. bëtoeng*, kleine, zwartgroene kikker, die het geluid van *bëtoeng* voortbrengt. Jav. *kodok*, zie ald.

کاتف katok; *mëngatok*, kloppen, tikken op of tegen iets, b. v. op het hoofd, of met staal tegen een steen, v. d. W. Zie *këtok*.

کاتف katik, I. dwergachtig, klein in zijn soort, van dieren en planten; op Java *katé*, zie ald.; *hajam katik*, krielkip, ook op Malaka.

II. altijd en overal meenemen, v. d. W. Zie *kating*.

کاتف katil, I. rustbank op pooten, sofa, éénpersoons-ledikant.

II. zwaarden van een vaartuig, v. d. W. Zie *katir*.

کاتف katé, Jav. dwergachtig, kriel-, b.v. *hajam katé*, krielkip; *orang katé*, dwerg; *tikar katé*, e.s.v. matten, die v. Bandjarmasin komen, = *tikar patjar*? Zie ook *katik* en *ketek*.

کاتف kati, het indische pond = $1\frac{1}{4}$ Ämst. ₤, het honderdste deel van een *pikoel* of ind. centenaar; als goudgewicht is 1 kati = 20 tail of bongkal, 1 bongkal = 16 majam en 1 majam = 9 saga; *sakati lima*, de boete, waarmede volgens de Mal. wetten de doodstraf werd afgekocht of vervangen. v. d. W. verklaart het met één kati en vijf tail goud, doch in de Mal.

wetboeken zelf komt telkens voor de boete van *sakēti lima laksa*, zoodat ik het er voor houd, dat de oorspronkelijke boete 150,000 *pitis* is geweest; *sakati lima*, ook de naam van een slingerplant, in de geneeskunde gebruikt; *sakati-moena*, z. onder *boewah*.

کاجغ kadjang, e. s. v. matten, vervaardigd v. *pandan doeri* of *béngkoewang*, 1 1/2 vadem lang en 1 vadem breed. Zij zijn in tweeën gevouwen en worden gebruikt tot kortstondige bedekking van daken, wanden, vaartuigen enz., ook kap of tent van een kar of wagen, b. v. *pēdati bērkadjang bēlēdoe*, een wagen met een kap van fluweel, Prab. Dj.; *k. bērapit*, zie bij *apit*; *k. rangkap*, schuin toeloopend scherm (van zulke matten?) over het lijk in een grafkuil, v. d. W.; *k. roengkoep*, zonnetent op een vaartuig, mits zij naar boven schuin toeloopt; *k. samir*, zie *samir*; *kaṛtās sakadjang*, e. gewoon vel papier van vier pagina's, aldus genoemd, omdat het als die matten in tweeën gevouwen is; *pēkadjangan*, kajuit op inlandsche vaartuigen, = *koeroeng*, zie ald.

کاجی kadji, gew. vorm van *adji*, in bijzonderheden nagaan en leeren, bediscussieeren; *pēngadjian*, les om te leeren, ook leerplaats, school; zie *adji* I.

کاج katja, Skr. glas als grondstof, vensterglas; op Jav. ook spiegel van glas = *tjērēmin*, Mal. zie ald.; *katja mata*, Jav. bril; *k. piring*, e. s. v. witte, welriekende bloem.

کاجت katjit, gesp; *mēngatjit-*

kan, vastgespen, C. en S. Ook = *katjip*, Sw. Zie ald.

کاجچر katjor, visschen met kunstmatig lokaas, Max.

کاجچر katjar, e. s. v. korten hengel, waarmee men op *sēmbilang* vischt. S.

کاجچر katjir, zie *katjar*.

کاجچ katjang, boon, erwt, peulvrucht, waarvan een groot aantalsoorten. De voornaamste zijn: *k. botor*, zie *botor*; *k. hidjau*, kleine, groene boontjes; *k. kēdēlai*, *k. parang*, zwaardvormig; *k. boeloe*, met harige peulen; *k. pēroet hajam*, zeer lang en dun; *k. tannah*, de aardnoot, die gepoft gegeten wordt en dan *k. goreng* heet; *k. kēkara*, zie ald.; *k. kētil*, Phaseolus radiatus, d. l. Cr.; *k. lilit*, klimmerwt; *k. pipih*, linzen; *pēdang katjang parang*, e. s. v. krommen sabel; *ikan katjang-katjang*, e. s. v. zeevisch, zoogroot als een baars, Pēl. Abd. p. 23 reg. 11 v. b. *sphyræna acutipinnis*; *mēngatjang*, verdeelen van een buit of vondst; *bērkatjang*, den grooten heer spelen van andermans goed; *mēmpērkatjang*, als boonen behandelen, d. i. andermans goed opmaken, verspillen, verdoen; *bērboenji mērēndang katjang*, het geluid van boonen bakken, knetteren, wawelen, snateren.

کاجچ katjoeng, ook *atjoeng*, liefkoozinswoord voor e. kind: knaapje! jongetje!; *bilalang katjoeng*, e. s. v. niet eetbaren sprinkhaan, lang en dun met opgericht bovenlijf en in de houding van een biddende, waarvan de benaming *sicadaria religiosa*; *boedak koeroes tinggi bagai bilalang katjoeng*,

een magere opgeschoten knaap als een katjoeng-sprinkhaan; *boenga katjoeng*, naam van een bloemdragenden boom. v.d.W.

کاچف katjip, schaar, waarmede men stukjes van de pinangnoot snijdt, pinangschaar, ook schaar voor het doorknippen van blik en plaatijzer; *məngatjip*, metzulk eenschaarsnijden; ook een strop dichthalen, v.d.W.

کاچق katjak, fier, prachtig, trotsch van voorkomen of houding, ook van gebouwen; kabbeling door tegenstand, b.v. klippen onder water; *məngatjak*, met de punt van den voet opzij slingeren; *pəngatjak*, snoever, opsnijder, zwetser, M.

کاچق katjoek, bij v.d.W. is een verb. van *katjau*, zie ald.

کاچو katjau, verward, vermengd, door elkander; *bərkatjau*, z. verwarren of vermengen, Sadj. Mal. p. 1; *məngatjau*, dooreen mengen, door elkaar roeren, in de war brengen; *məngatjau*, *nəgari*, het land of de stad in beroering brengen; *məngatjaukan*, iets roeren of omroeren; *hati bərkatjau*, ontroerd, verward van gemoed, in zorg of kommer; *katjau-bilau*, alles door elkander; *tərkatjau*, in verwarving, in een hurry, H. Abd. 445; *katjaukan*, i. pl. v. *katjauwan*, gemengd, vermengd, van een taal, volk enz.

کاچو katjoe, cachou, terra japonica, verdikt afkooksel van de acacia catechu, dat bij het betelkauen gebruikt wordt; zie *gambir*.

کاچی katji; *kaïn katji*, fijn, gebleekt wit katoen, shirting.

کادو kadoet, e. s. v. zeer grof weefsel voor zeilen en zakken, = *kaïn karoeng*; Mën. e. zak van biezen of katoen met draagkoord voor de bételbenooidigheden, ook grove geldzak.

کادو kadet, op Java een vlugdief, iem. die in het voorbijgaan wat wegkaapt, zakkenroller. Zie *chabits*.

کادغ kadang, I. *kadang-kadang* en *tərkadang-kadang*, somtijds, soms, somwijlen, ook *kadang-kala*, b.v. *bolih kadang-kala tiada kərdja səhaja datoek*, *bolih səhaja məmikat*, dan kan uw dienaar, als hij somtijds geen werk heeft, vogels vangen, Boeng. Ramp. bës. p. 317, van het grondw. *adang*.

II. Jav. alleen in *kadang kadaijan*, lijflijke broeders, eigen broeders. In de HSS. steeds de volgelingen van een zwervenden Javaanschen prins. Zie *kədaijan*.

کادق kadoek, e. s. v. sirih; *pa' kadoek*, de vader van Kadoek, eigenaam van iemand, die door zijn lachwekkenden tegenspoed tot eenspreekwoord geworden is, ook *ləbai malang* genoemd; zie *bilalang*.

کادل kadal, I. Jav. de tuin- of grashagedis.

II. Mën. = *kədal*, zie ald.

کار kara, I. alleen, slechts, zonder iets anders er aan, b.v. *toeboeh sabatang kara*, een enkel lichaam, eenlopend persoon, in 't Mën. *sabatang karang*, iemand zonder familie; *djabatatan kara*, brug zonder leuning of iets derg. een enkele boomstam voor brug, = *titian*, b.v. *soedah itoe bərtəmoelah dəngan djabatan boeloeh*

šabatang, maka dikatakannya djambatan kara. Maka kata anaknja: bëtoel katanja itoe, Bapa, djambatan kara, karëna djambatan boeloeh sabatang tiada bërpëngangan B. R. madoe kara, Kw. bij, honigbij.

II. = *angkara, b.v. pikir jang kara, zie aldaar.*

III. gestikt? v. zijden stof, kleedjes enz.; *tjindai kara, bërsiratkan ëmas dikara, R. Pas.*

IV. ook *këkara, e. s. v. boontjes; schijnt ook als hulp-Telw. gebruikt te worden voor het aantal juweelen, b.v. bëртоетоп sanggoel intan doewa kara, B. S.*

V. *mërdoenja sapërti bangsi kara? een fluit alleen? een solo-fluit? of een fluit van karah bamboe? Zie karah I. Komt voor in Sj. Bid. Sar.*

کارت karat, I. roest; *karatan, verroest goed, oudroest; karatan mata-toembak, verroeste lanspunten; karatan hati, zich verbijten van kwaadheid, zich dood ergeren, = het Jav. gërëgëtën, Prab. Dj.*

II. vechten van katten, krabben en bijten.

III. = *kërat, zie ald.*

کارت karoet, verward, in verwar-ring, in verlegenheid; *karoet-meroet, verstrooid, verward, geslingerd van het gemoed; mëngaroet, wartaal spreken, iets slordig doen, b.v. naaiwerk. Zie këroet.*

کارت karet, I. naam van een slingerplant, die de gom-elastiek levert, ook de gom-elastiek zelf.

II. de schalen van een schildpad,

het schildpad, dat men bewerkt, M.

کارس karas-karas, e. s. v. ver-snapering, v. d. W. e. s. v. inl. gebak, Mën.

کارغ karang, I. koraalrif, klip, koraalbank, ook bedding of ader, waarin het tin voorkomt, Sw. b. v. *koe-rang elok karangnja, karëna banjak sangat amang dalamnja*, die tinader is minder geschikt, daar er veel onsmeltbare deelen in zijn, C. en S.; *batoe karang*, koraalsteen; *karang boengga*, getakt koraal, bloemkoraal; *boengga karang*, spons; *ikan karang*, klipvisch; *hoedang karang*, kreeft; *pënjakit karang*, desteen, het graveel; *isi karang*, allerlei schelpdieren, die op de koraalklippen worden gevonden; *bërkarang* moet zijn *bërkërang*, zie *kërang* I. zich met het zoeken van die schelpdieren bezighouden; *karangan*, ertslaag, rotsbank in een rivier, ook het graveel = *pënjakit karang*, v. d. W. e. s. v. venerische ziekte; *karang-karangan*, zie bij *kë-rang*, I. *pëkarangan*, erf, door een muur van koraalsteen omgeven, ook wel alleen *karang*, Asm. Pati, Prab. Dj. Op Java beteekent *pëkarangan* ook een kokostuin of erf met kokospalmen beplant; *orang pëkarangan*, lieden, die op het erf binnen dien muur wonen of werken.

II. *mëngarang*, samenschikken, samenstellen, in elkander zetten, rangschikken van bloemen, edelgesteenten en derg. opstellen van boeken, brieven en andere geschriften; *mëngarang gila*, zeer moeilijke rangschik-

king of vlechting, zie *annjam*; *karang mēngarang*, opstellen van allerlei geschriften, opstellen in het algemeen; *karangan boenga*, bloemkrans, bouquet; *karangan*, schikking of inzetsel van juweelen en parelen, opstel, geschrift, volgens L. ook kunstenaar, werkmeester, S. M. p. 72, 't schijnt ook bekwaam, bedreven te beteekenen, b.v. *mantri jang karang*, Sj. Madli; *pēngarang*, samensteller, opsteller; *pēngarang sjair*, dichter; *p. gigi* = *goesi*, tandvleesch; *boenga sakarang*, een bouquet; *mēngarangkan doesta*, leugens verzinnen, leugens dichten, S. Dz.

کارغ karoeng, grove zak van matwerk of ander grof goed, zooals b.v. de baalzakken van de rijst, geldzakken enz.; *kain karoeng*, grof doek, zakkengoed, Mēn. *bērkaroeng-karoeng pitisnja*, hij is schatrijk; *karroeng-karoeng anak*, geboortevlies, helm van een pasgeboren kind.

کارغ karap, weverskam, v.d.W.; *sisir karap*, een fijne kam, M.

کارغ karip, Jav. slaperig van de oogen; zie *arip*.

کارغ karek, zie *karet*.

کارغ karil, haas, d.l.Cr.

کارغ karam, I. vergaan, verongelukt, verdelgd, te gronde gegaan van vaartuigen, ineenloopen van letters, in het verderf raken; *k. doedoek*, vergaan, alleen door vol water te loopen, van een vaartuig; *loepoet daripada karam*, aan de schipbreuk ontkomen; *mēngaramkan nēgari*, een land verdelgen, te gronde richten.

II. het Arab. *ḥarām*, vloek, zie aldaar.

کارني karēna, Skr. want, doch, oorzaak, ter wille van, voor, reden; *karēna itoe*, daarom; *karēna apa*, waartoe, waarvoor, met welk doel; *karēna Allah*, om Gods wil, om niet, pro Deo; *bērboewat karēna Allah*, om Godswil doen, een liefdewerk doen; *dēngan tiada moela karēnanja*, zonder oorzaak of reden; *karēna sēbab*, om reden; *salamanja baginda hēndak mēngoe-toes*; *karēna* (doch) *baginda lagi dalam kasoekaran*, Niem. Bloeml. II, 2° dr. p. 69 en vele and. pll.; *dēngan karēna tiada bērkatahoean*, om een onbestemde reden, Langl. Boew.; *karēna maka hamba bērani*, de reden van mijne vrijpostigheid is; *diboewat dēngan karēna Allah*, mēndjadimoerka Allah, Sprw.

کارني karoen, Arab. de Korach des Bijbels, volgens de Mohammedanen de bewaarder v. groote schatten. Mēn. *oewang karoen*, op onwettige of duistere wijze verkregen geld.

کارني karoenia, Skr. gunst, gunstbewijs, genade, genadegift, geschenk van een Vorst aan een onderdaan of van God aan zijn schepsel; *karoenia jang lampau*, overvloedige genade; *karoenia jang sampoerna*, volkomen genade, de volheid dergenade; *ampon dan karoenia*, vergiffenis en genade; *mēngaroeniakan*, schenken; verleenen; *m. gēlar*, een titel verleenen; *dikaroeniakan Allah*, door God geschonken, door Gods genade; *mēngaroeniai*, begiftigen, beschenken;

dikaroeniai radja, bij den Vorst in gunst staan.

کارو karau; *mëngarau*, beroeren, b.v. *dikarau orang*, door anderen beroerd, H. Riau I p. 1, voorts roeren in iets, b.v. met handen of voeten of een lepel in een vloeistof, zoodat die troebel wordt; ook woedend moorden met een dolk onder een menigte, b.v. *maka Omar Omaja mëngoenoës chandjarnja laloe mëngarau . . . maka bëbërapa orang mati*, Omar Omaja nu trok zijn dolk en moordde woedend . . . velensneuvelden, Am. Hamz.; *bërkarau minjak panas*, e. s. v. godsgericht met kokende olie; *sëkarau*, e. s. v. plant, Pad. bov. I.; zie ook *harau*.

کارو karoe, I. tusschenspreken, tusschensnappen, v. d. W. en op die wijze een woordje tot iemand richten, b.v. *beta tidak dikaroekan toewan*, gij hebt mij geen woordje toegesproken; *hëndak toewankoe patik karoe-kan*, wij zouden u wel toegesproken hebben, Sj. Indra Kësna.

II. *karoe-karoe*, e. s. v. lang en dun torretje, dat 's avonds rondvliegt.

کاره karah, I. een groot soort v. bamboe. Zie ook *kara V*.

II. aanzetsel van vreemde stoffen, zooals kalk aan de tanden, ziekelijke vlekken op bladen of stengel; *karah-karah*, de ringen van een zeil om den mast.

کاره karih; *mëngarih*, omroeren, omwerken met een houten spaan, v. boonen, erwten, gekookte rijst en derg. in een pot, om een gelijken

graad van gaarheid te verkrijgen; zie *karau*.

کاري kari, I. Tam. op Java kerry, zekere gele, pikante saus bij de rijst.

II. Jav. achterblijven, achtergebleven, overschieten, overschot.

کاس kasa, I. = *chaşah*, e. s. v. fijn mousseline, gaas; zie ook bij *halimoen* en *chaşah*.

II. = *angkasa*, zie ald.

III. van *asa*, eerste, in de eerste plaats.

کاسوet kasoet, Chin. gevlochten chineesche schoenen of muilen, schoen, hoefijzer, band om een wiel, tweede kiel onder de eigenlijke kiel van een vaartuig; *anjam-mënganjambikoe dan kasoet*, allerlei vlechtwerk maken, mandjes en chineesche muilen, Sj. Sult. Jah.; *kasoet ilalang*, e. s. v. schoenen, vervaardigd van *ilalang*-gras en *tali ramih*, welke door de chineesche koelies op de peperen gambir-plantages gebruikt worden. Zie *sëpatoe*.

کاسات kasat, Pad. bov. I. = *kasap*, zie ald.

کاسر kasar, grof, ruw, onbeschaafd; *kaïn kasar*, grof doek; *katajang kasar*, een grof woord; *mëngasarngasarkan*, grof, ruw behandelen; *bëngang kasar*, grof garen.

کاسوer kasoer, Jav. bultzak; *k. mënggala*, dikke, vierkante bultzak; *k. bantal*, bed met toebehooren; zie *tilam* en *katil*.

کاسر kasir, Ned. kassier.
کاسغ kasang, Mën. droog, inz. v. eetwaren, de keel enz.; *kasang kërong-*

kongān, droogte in de keel; zie bij *tanah*.

کاشف kasap, I. ruw, ruig voor het gevoel, zooals grove wollen stof, grof papier, een ongeroskamd paard enz., ook van een rots en bladeren; *anak koeda boeloe kasap*, jonge paarden, ruige haren, Sprw. *boeloe kasap*, een dunne, ruwe bamboesoort. Mën. *kajoe kasap*, ruw, ongeschaafd hout; *djalan kasap*, een hobbelige weg. R. v. Eys. Zie *kəsat* I.

II. e.s.v. onderofficier op schepen, die voor de kustvaart gebezigd worden, schieman en bottelier vereenigd in één persoon.

کاشف kasip, Jav. *kasep*, over den tijd, te laat voor iets, b.v. v. de goede mousson of den geschikten wind om te vertrekken, of van een komst of handeling.

کاسم kasim, van het Ar. *kasjim*, gesneden, gelubd.

کاسو kasau, spanrib, *k. djantan*, hoofdsparrib; *k. bēlina*, dunnere tusschensparrib; *k. mēlintang*, *k. taboerahan* en *reng*, latten, waaraan de dekbladen van een dak gehecht worden, panlatten; *toempoewan kasau*, planken ter bedekking van de uiteinden der *kasau*, de zoom van het dak.

کاسه kasih, van *sih*, genegen zijn, liefde, toegenegenheid; *kasih akan*, genegen zijn tot; *kasih bērsaodara*, broederliefde, Hik. Prab. Dj.; *kasih-sajang*, toegenegenheid en liefde, innige liefde; *mēmbalas kasih*, liefde vergelden; *tērima kasih*, dank,

dankbaarheid; *mēnērima kasih*, dankzeggen, dankbaar zijn; *mintā kasih*, iemands toegenegenheid vragen, zijn excuus maken, de Holl. 5^e dr. p. 72, een beroep op iem. toegenegenheid doen; *mēngasih pada*, liefde, toegenegenheid toonen aan, aan den dag leggen voor, b.v. *lagi amat mēngasih pada sēgala wazirnja*, de Holl. 5^e dr. p. 84; *kasih-mēngasih*, elkander wederkeerig genegen zijn, liefhebben; *mēngasihi*, iemand of iets liefhebben, beminnen; *pēngasih*, liefdemiddel, ook een bedwelmende drank, en liefhebber, beminnaar, b.v. *lagi pēngasih dan pēnjajang akan sakalian rajat*, ook was hij een beminnaar en ontfermer voor al de onderdanen, Dj. Langk.; Mën. *pērkasih* = *pēngasih*; *azimat pērkasih*, toovermiddel om genegenheid te wekken; *obat pēngasih*, liefdedrank; *kasihan*, medelijden, deernis, ook gebruikt als uitroep in de beteekenis van: och arme! hoe jammer! *bēlas-kasihan*, ontferming en medelijden; *mēngasihankan* en *mēngasihani*, zich ontfermen over, medelijden hebben met; *kēkasih*, geliefde, beminde, gunsteling; *kēkasihan*, beminde, lieveling; *pēngasihān*, toegenegenheid, liefde; *pada sēgala hari kēkasih-kasihan*, alle dagen elkander liefkoozen; *sakasih-kasih*, met de meeste toegenegenheid. In de spreektaal, vooral op Java, wordt *kasih* ook gebruikt voor geven, verlenen, toestaan, doch dit wordt meest *kasi* geschreven en uitgesproken.

کاسی kasai, welriekend smeersel voor de huid, e.s.v. kosmetiek; *minjak kasai*, verschillende soorten v. welriekende olie onder elkander; *siram bërkasai*, baden met welriekend gemaakt badwater.

کاسی kasi, geven, toestaan, zie bij *kasih*.

کافر kafir, Arab. ongelovige, kaffer, Gods weldaden weigerend.

کافل kafil, Arab. voor een ander zorgend, een ander onderhoudend; altijd vastend, zaakwaarnemer, borg, v.d.W. Pél. Djin. II pag. 53 komt het voor in de beteek. van zich bemoeien met.

کافور káfóer, Arab. kamfer, kamferboom.

کافی káfi, Arab. voldoende, genoeg, algenoegzaam, aan het doel beantwoordend; *ilham alkafi*, de ingeving, inspiratie van den Algenoegzame.

کافا kapa-kapa, I. tijdelijk schutsel, b.v. van *nipah*bladen op het boord van een vaartuig tegen het inslaan der golven; ook afdak, d.B.

II. terdege, van het Arab. *kafi*, voldoende. Mën. *kapa-kapa*, ook hevig van een storm.

کاپت kapit, helper, getrouwe makker, adjudant, ook gebruikt v. e. onderkoning, H. T. Ism. Jat.; *bërkapit dëngan radja*, vertrouwd zijn met den Vorst; van *apit*, zie ald. Voor *kapit* dikwerf ook *pëngapit*. Vergel. *këpit*.

کاپار kapar, in wanorde en uit elkander verspreid; *bërkaparan*, in wanorde verspreid nederliggen van groote

voorwerpen, zooals b.v. de stukken van een wrak op het strand, de lijken op een slagveld enz.; *mëngaparkan*, in wanorde uit elkander werpen of verstrooien.

کاپر kapër, Jav. uiltje, nachtvlinder; *sapërti tjitjak makan kapër*, als een hagedis die een uiltje verslindt. Sprw.

کاپوer kapoer, Skr. *karpoea*, kalk, kamfer; *kapoer baroes*, kamfer van Baros op de N. W.-kust v. Sumatra; *k. mati*, gebluschte kalk; *k. tohor*, metselkalk, ook Japansche kamfer, M.; *k. masak*, pleister; *k. wolanda*, krijt; *sirih doewa kapoer*, twee bételpruimpjes; *sakapoer sirih lamanja*, zoolang als een bételpruimpje duurt, nam. een paar minuten; *kain kapoer*, gepapt katoen; *k. boeloe (h)*, gebruikt om hout te polijsten na het gebruik v. de *hampelas*, B. K.; *kapoer boeloeh*, e.s.v. kamfer, die in het holle van bamboe soms gevonden wordt; *mëngapoer*, Mën. zich als kalk voordoen, kruimelig zijn, b.v. *oebi mëngapoer*, de aardappelen zijn kruimig; *mëngapoerkan*, *mëngapoeri* en bij verk. ook *mëngapoer*, kalk strijken op, met kalk bestrijken, b.v. een bételblad; *kapoer-kapoer*, e.s.v. mug of vlieg, die vinnig steekt; *pëkapoeran*, kalkpotje, behorende tot de onderdeelen v. e. bételdoos; kalkbrauderij.

کاپیر kapir, I. van het Arab. *kafir*, ongelovige, kaffer.

II. Ophioderma pendulum, d.l. Cr.

کائس kapas, Skr. *karpâsa*, katoen, de grondstof; *k. bënggala*, gos-

sygium vitifolium; *k. bësar*, g. arboreum; *k. mori* en *k. tahoen*, g. miranthum; *k. hoema*, g. indicum; *k. hoetan*, hibiscus callosus; *kain kapas*, katoen, als geweven stof; *badjoe kapas*, gewatteerde kamerjapon; *limau kapas*, de kleinste van de limoensoorten; *soekoen kapas*, de eetbare broodvrucht. M.; *poetihnja sapèrti kapas jang diboesar*, wit als gezuiverde katoen, voor ons: zoo wit als sneeuw.

کاش کاپس kapis, e.s.v. eetbaar zee-schelpdier, met zeer fraaie schaal.

کاش کاپانگ kapang, I. dobberen v. een vaartuig, dat door windstilte overvallen is. Zie *apoeng*.

II. de paalworm, teredo navalis.

کاش کاپاک kapak, bijl.; *bandera kapak*, vierkante vlag; *kapak bësar*, aaks, groote bijl. Jav. *kampak*, id.

کاش کاپوک kapoek, I. e. s. v. ronde padikorven in een vierkant raam v. houten stijlen; ook e. s. v. snijwerk, Pad. bovenl. Zie *kèpok*.

II. Jav. de boomkatoen, waarvan men bedden maakt, zie *kaboe-kaboe*.

کاش کاپوک kapok, Jav. berouw, er genoeg van hebben.

کاش کاپال kapal, schip, zie **کشل**.

کاش کاپان kapan, I. Jav. toen, als, wanneer.

II. lijkkleed, zie **کفن**.

کاش کاپان kapau, e. s. v. boom, welks bladeren voor dakbedekking worden gebruikt. Pad. bov. l.

کاش کاپاه kapah; *tèrkapah-kapah*, ont-hutst van schrik, ook snakken, snikken, hijgen van een stervende, b.v.

tèrkapah-kapah hëndak poetoes njawanja. Mën. met armen en beenen uitgestrekt liggen.

کاش کاپی kapi, hijschblok, b.v. *pètjah kapi poetoes soewadji*, Sprw.

کاش کاپای kapai, I. flauw heen en weer bewegen, zooals de handen v. iemand die verdrinkt of een vlag bij weinig wind, slap neerhangen; *tangan tèrkapai-kapai*, zich onwillekeurig bewegen van de hand, b.v. *Sapèrti rasa hëndak ditjapai*, *Di-atas para-para tangan tèrkapai*, hij had een gevoel alsof hij ze wilde grijpen; daarboven op de zoldering bewoog onwillekeurig zijn hand, Ibr. b. Ch.

II. e. s. v. plant.

کاش کاکار kakar, I. Zie *kèkar*.

II. *mëngakar*, Mën. stuiptrekken, met vleugels en pooten slaan, zooals een pas geslachte kip.

کاش کاکس kakas, I. stijf, hard; *mëngakas*, streng behandelen, dwingen, zie o. a. den 6^u brief van Dul.

II. = *pèrkakas*, gereedschap, tuig. Zie ald.

III. Mën. *mëngakas*, opkrabben, omwroeten, zooals de kippen den grond, ook met de handen iets omwroeten en met wroeten en ploeteren den kost zoeken; *mëngakasi*, op verscheidene plaatsen opkrabben; *mëngakaskan*, voor anderen omwroeten of opkrabben, zooals b.v. een kloek voor hare kuikens. Zie *kaïs*.

کاش کاکانگ kakang, Jav. oudere broeder of zuster, zie *kakak*.

کاش کاکاپ kakap, I. e. s. v. inlandsch oorlogsvaartuig, ook *k.naga* genoemd.

II. *ikan kakap*, e.s.v. smakelijken zeevisch, *lates nobilis*.

III. *mëngakap*, verspieden, opkondschap uitgaan; *pënglima kakap*, hoofd van de verspieders, Sw.

کاکو *kakak*, I. oudere broeder of zuster, ook als aanspraakwoord gebezigd voor ouderen in leeftijd; *kakak-adik*, broeders en zusters, familie; *kakanda* en *kanda*, hetzelfde, maar van vorstelijke personen, in hoffelijken en briefstijl ook van gewone lieden.

II. klanknabootsend woord voor het kakelen van kippen; *mëngakak*, kakelen.

کاکو *kakoe*, hard, stijf, taai, onbuigzaam, ook van het gemoed hardvochtig, onleerzaam; *kakoe lidah*, moeilijke uitspraak.

کاکو *kakah*, zie *këkah*.

کاکو *kaki*, voet, poot, been, voetstuk, ook voet als maat; *k. langit*, horizon; *k. dian*, kandelaar; *boeroeng k. dian*, e. s. v. stellooper of moerasvogel, zooals onze Kieviet, die tegen den regentijd bij zwermen vliegt en gegeten wordt; *k. tabir*, de onderste rand van een gordijn; *k. ramboet*, de uiteinden der hoofdharen, die tot op de schouders hangen; *k. batil*, platte metalen schotel met een ronden, hoogen voet; *k. awan*, de voet of het onderste der wolken; *k. temberang*, mar. rust; *k. tembok*, fundament, grondslag, ook van een geschrift of van onderwijs; *k. koeda*, *Hydrocotyle asiatica* (Ombellifères) d. l. Cr.; *bërdiri dëngan sabèlah kaki*, op het ééne been staan; *bërdiri k. toenggal*, op één been staan,

(in het Jav. is *soekoe toenggal* met de beenen tegen elk. gesloten); *dëngan ëmpat kakinja*, met handen en voeten, b.v. *Amir Hamza mëngorekkan tanah dëngan ëmpat kakinja*, A. H. krabde op den grond met handen en voeten, Am. Hamz; *bërdiri dëngan kaëmpat kakinja*, op handen en voeten staan; *bërdjalan kaki*, te voet gaan; *dëngan tëlândjang kaki*, barrevoets; *mata kaki*, de enkel; *awan bërkkakinja*, wolken, welker voet in dunne streepjes uitloopt en die een teeken zijn v. het krachtig doorkomen v. e. moussonwind; *boenga sakaki*, één enkele bloem; *sakaki pajoeng*, een regenscherm, Mën.

کاکو *kake'*, Jav. grootvader, oud man.

کاکو *kaga*, Batav. neen, niet.

کاکو *kaget*, Jav. schrikken, zie *këdjoet*; *mëngagetkan*, doen opschrikken, H. Boedj. op vele pll.

کال *kala*, Skr. I. tijd; *ada kalanja*, somtijds; *tiada bërkala*, zonder vasten tijd, d. i. steeds, voortdurend; *barang kala*, de een of andere tijd; *apakala* en *manakala*, wanneer; *tatkala*, zie ald.; *sadiakala*, zie *sadia*; *sëdëkala*, zie ald. *dëhoeloe kala*, in vroeger tijd; *poerba kala*, oudtijds, in den eersten tijd.

II. schorpioen; *kala djëngking*, een minder gevaarlijke soort; *bintang kala*, schorpioen in den dierenriem; *kala-kala*, krans van gevlochten rotan of e. stuk hout, dat men achter een scheepsbootje laat aansleepen om het recht te houden.

III. strik, net, ook list.

IV. *kala-kala*, schalmen bij sommige kettingen. Mën.

V. *kala*, Kw. benaming voorboeta's of reuzen. Faes. p. 95.

VI. in *kala-misanni*, benaming eener s.v. kris; *sikala misanni*, naam van Pandji's kris, hem door de goden geschonken. Boeng, ramp. p. 342. Zie *misanni*.

کالت *kalat*, naam van een zout-watervisch.

کالبد *kálboed*, Perz. mensche-lijk lichaam, model, vorm.

کالوئ *kaloet*, onverstaaenbare klan-ken uiteten, b.v. van de tong van een stervende, v.d.W.

کالر *kalar*, Mën. halsband; *mëngalar*, een halsband omdoen; *andjing itoe bërkalor*, die hond heeft een halsband om. Zie *kaloeng* I.

کالس *kalas*, mar. roeistrop, die zoowel aan de roeipen als aan den riem vastzit, *mëngalas*, in e. roeistrop doen, van de riemen; *tërkalas*, in de roeistroppen gelegd, van de riemen, H. T.

کالوس *kaloës*; *ikan kaloës*, de naam van de *goerami*-visch in de Pad. bov.l. = *i. kaloewih*, zie ald.

کاليس *kalis*, I. dof, ontbloot van glans; van metaal of glas: met een laag overdekt, zoodat het daardoor dof is, ook van bladeren, die daardoor geen vocht in zich kunnen opnemen en fig. van personen: onontvankelijk voor onderricht of vermaning; in het Jav. ook nog: ongevoelig, onvatbaar voor aandoening of leed, voor de

werking van een geneesmiddel of vergif, niet licht aangetast worden door ziekte, geen vocht aannemen enz.; *wërna bërkilat, tiada jang kalis*, Ibr. b. Ch.

II. *mëngalis*, afschillen van sommige vruchten, zooals komkommers, wortelen en derg. b.v. *di-ambilnja timoen itoe dikalisnja; sambil mëngalis timoen sakèrat itoe*, H. T.

کالغ *kalang*, steunpunt, zwaartepunt van een last; *mëngalang*, op stutten zetten, een vaartuig op de helling zetten; *kalangan* en *përkalangan*, e. droog dok, waar schepen op rollen of balken gesteld worden, scheepshelling; *k. boelat*, rol, onder een vaartuig gelegd, om het op de helling te halen, M.; zie *galang*. NB. Of *galang* de voorkeur heeft, is zeer twijfelachtig, daar *kalang*, in de meest zuiver Mal. HSS. voorkomt. Mën. id. Het grondw. zal wel *alang* zijn, zooals kan blijken uit de volgende voorbeelden: *maka anak panah itoepon tërkalang pada pipinja*, die pijl nu zat dwars door zijne wangen, R. Ch.; *soeatoe toelang tërkalang pada lehernja*, e. been stak dwars in zijn keel, S. Dz.

کالغ *kaloeng*, I. halsband, collier, halsketen, halsring; *mëngaloengkan*, iemand een halsketen enz. omdoen; zie ook *këloeng*, *gëloeng* en *kalar*.

II. Jav. e. s. v. *koeboeng* of vliegende kat, zie *këloewang*.

III. e. s. v. bétel.

کالغ *kaleng*, blik; *toekang kaleng*, blikslager.

کالغ kaling, in *kolang-kaling*, zie *kolang*.

کالی kalak, zie *songsong*.

کالغ kalok, kromming, bocht, schroefvormig gebogen lijn, krul in arabesken of snijwerk, schetslijnen v. een teekening, schets; *k. tēmboes*, opengewerkte krullen; *toengkat bërkalok*, een staf met een krul aan het bovenende, zooals b.v. de herdersstaf van e. bisschop; *k. pakoe*, spiraalkrul als van een varenveer, die zich nog niet ontrold heeft, b.v. aan een leuning van een stoel. Loopen er twee zulke krullen in tegenovergestelde richting, dan noemt men ter onderscheiding de eene *kalok* en de andere *kelok*. In de meeste HSS. *këlök*.

کالم kalam, vuil, dat het goud afscheidt bij het smelten. Mën. e.s.v. zwart zand, dat zich tusschen de rijst of het stofgoud bevindt.

کالو kalau, verk. van *djikalau*, indien, of, dat niet soms, 't mocht eens zijn dat; *kalau-kalau*, zoo maar niet, misschien, zoo soms, het zou kunnen zijn, indien bijgeval; zie *djika*; *kalaukan*, samentrekking van *kalau* met het voorz. *akan*.

کالووی kaloewi, naam v. e. zoet-watervisch.

کالی kalih, onderdoen, verliezen, het verloren hebben, overwonnen zijn, van *alah*, zie ald.

کالغ kalah, Jav. kr. twee; *bërkalih tidoer*, in zijn tweede slaapje zijn, b.v. in den nacht, C. en S.

کالی kali, I. maal, keer; *sakali*, eenmaal, eens, de eerste keer, meteen,

ten eenen male, geheel, volkomen, zeer, ook gebruikt tot vorming van den superlatief; *kapala sakali*, prima kwaliteit, eerste soort, voornaamste hoofd; *kahoeloe sakali*, tot de verste bovenlanden; *jang boeroek sakali*, de allerslechtste; *bawa ini sakali*, neem dit meteen mee; *sakali-kali*, volstrekt; *sakali-kali tidak*, volstrekt niet; *djangan sakali-kali*, mag volstrekt niet; *sakali goes*, allen te zamen, gezamenlijk, ineens, op eenmaal; *samoewa sakali*, alles ineens; *sakali ta'sakali*, den een of anderen keer; *sakali ta'*, *sakali ija*, den eenen keer niet, den anderen keer wel; *dëngan sakali doewa*, zoo maar een, twee, drie, b.v. *tiada soedah dëngan sakali doewa*, dat is maar niet zoo een twee drie klaar, Hik. Koris; *diboenoehnja sakali*, hij doodde haar meteen; *djikalau sakalipon*, al ware het ook dat, indienzelfs; *doewakali*, tweemaal, twee keer; *barang-kali*, mogelijk, misschien, wellicht; *tiap-tiap kali*, telkens als; *bërapa kali*, hoeveel maal, hoe dikwijls; *bëbërapa kali*, eenige malen, dikwerf; *banjak kali*, vele malen; *sakalian*, alle, gezamenlijk; *sëgala mantëri sakalian*, de gezamenlijke ministers; *sakalian alam*, de geheele wereld; *alam sakalian*, de werelden alle te gader; *Sidin jang toewa sakali*, Sidin is de oudste; *itoe bugoes sakali*, dat is bijzonder mooi; *tjèharikan akoe doepa dëngan api sakali*, zoek voor mij wierook en vuur meteen, Pr. Dj.; *sakali-kali*, ten eenenmale, ten strengste; *larangan sakali-*

kali, ten strengste verboden, Pël. Abd. 24. Zie ook *kala*.

II. Jav. rivier = *soengai*, Mal.

كام *kami*, zie کامي, voor *kamoe*, zie کامو.

كامت *kamit*, zie *komat*.

كامر *kamar*, Ned. kamer; *kamar bola*, societeit met biljart; *kamar loteng*, bovenkamer; zie *bilik*.

كامس *kamoes*, Jav. ook *kamoesi*, gelooid v. e. huid = *samak*.

كامل *kamil*, Arab. volmaakt, voltooid, Ibr. b. Chas.; *kamil-moekamil*, geheel volmaakt, uitmuntend.

كامو *kamoe*, pers. Vrnw. 2^e pers. meerv. gij, gijlieden, ook als bezit. Vrnw. gebezigd, doch wordt in dit laatste geval meest verkort tot *moe*; *kamoe orang*, gijlieden.

كامي *kami*, pers. Voornw. 1^e pers. meerv. wij, waarbij de aangesprokene is uitgesloten. Soms ook gebruikt voor het enkelv. ik.

كان *kana*, I. Kw. metaal, zie bij *gëlang*; *kana* en *kangkana*, Skr. een dikke, gouden met bloemwerk versierde bracelet. Jav. wrkb. mogelijk ook = *koenna*, oud, uit ouden tijd; *boeta kana*, e. s. v. reus, Sj. Ind. Kësna, maar wat is hierbij *kana*? mogelijk dik? doch het kan ook een schrijffout voor *ganas* zijn, zie ald.

II. verkort v. *wikana*, onbekend; *hoetan rimba kana*, een onbekend woud, K. Tab. p. 5.

كانغ *kanang*, naam v. een boom.

كانق *kanak-kanak*, kindeke, klein kind, ter onderscheiding v. *boedak*, opgeschoten knaap of meisje; zie

anak. Dat *kanak-kanak* in het enkelv. en mrv. wordt gebr. blijkt ook uit de voorbeelden, die Marsden aanhaalt, en uit het Mën.

كانس *kanan*, rechts, rechter-; *sabëlah kanan*, rechterkant; *tangan kanan*, rechterhand; *kiri-kanan*, rechts en links; *kanan përahoe*, stuurboord; *mënganankan*, rechts laten liggen, van een plaats onder het zeilen of gaan.

كاني *kani*, zie *madja*.

كاؤت *kaot*; *mëngaoet*, met de hand of den arm bijeenschrapen, b. v. geld, koffieboonen, rijst enz.; zie ook *kaoe* en *raoep*.

كاؤت *kawat*, metaaldraad; *kawat tëmbaga*, koperdraad; *përchabaran kawat*, draadbericht, telegrafisch bericht; *mëmoekoel kawat*, telegrafieren; zie *dawai*.

كاؤت *kawit*, e. s. v. zoutwater-visch.

كاؤر *kawar*, dief, roover, Sw. mogelijk het Perz. *châwar*, zie ald.

كاؤس *kaoes*, v. het Arab. كوث, halve laars, schoen; zie *kasoet*.

كاؤغ *kaoen*, e. s. v. eetbaren zoetwatervis.

كاؤغ *kawang*, de boterboom; *minjak kawang*, de boomboter, e. s. v. zeer fijn, wit, eetbaar plantenvet. De boom wordt ook *mëlëbakan* en *tëngkawang* genoemd, zie ald.

كاؤف *kaof*, = *kaot*, zie ald. ook met de beide handen opscheppen, b. v. *dikaoepnja tanah itoe*, *dimasoekkan kadalam soeatoe timba*, hij schepte

de aarde met zijne handen op en deed ze in een akker.

كاؤل kaoel, zie het Arab. قول.

كاؤل kawal, Tam. bewaker, wacht; in het schaakspel het stuk, dat een ander dekt; *sangat kawalnja*, streng is de bewaking; *pənghoeloe kawal*, kommandant van de wacht; *kawal sambang*, ronde, patrouille, ziesambang; *bərkawal*, de wacht houden; *məngawali*, bewaken; zie *katwál*; *pəngawal*, wacht, schildwacht. Het schijnt uit het Perz. door het Tam. in het Mal. te zijn gekomen door de Klinganeezen.

كاون kawan, makker, kameraad, maat, voorstander, partijgenoot, volgeling, mannelijke bediende, evenals het Jav. *pānākwān*, weerga, gelijke, kudde, vlucht, troep; ook gebruikt als pers. Vrnw.; *oetoesan dəngan kawannja*, gezant met zijn attaché; *kawan tangan*, handlanger, b.v. *dan məngərahkan səgala pəgawai dan kawan tangannja məngəloewarkan əmas dan perak itoe*, en verzamelden alle beambten en hunne handlangers, om dat goud en zilver er uit te halen, H. T.; *kawan dan lawan*, voor- en tegenstanders; *məmoewat kawan*, tot makker maken of nemen; *main bərkawan*, voor maat meedoen in een spel, b.v. *sakədar akan bolih main bərkawan*, 't is maar om als maat in het spel mee te doen, Ibr. b. Chas.; *boeroeng sakawan*, een vlucht vogels; *sakawan kambing*, een kudde geiten; *sakawan awan jang kaboes*, een drift donkere wolken; *sakawan səmoet*,

een troep mieren; *bərkawan-kawan*, in zwermen of troepen, bij kudden; *məngawani*, als maat of makker vergezellen, bedienen, oppassen.

كاوه kawah, zeer groote ijzeren pan of ketel zonder deksel, zooals b.v. de pannen, waarin mensuiker en gambir kookt; ook krater van een vuurspuwend berg, put of hel der boedhisten, Sj. J. N.

كاوي kawi, I. Skr. dichter; *bəhasa kawi*, de oude dichtertaal der Javanen.

II. bruinrood, zooals b.v. het roodkrijt; *batoe kawi*, bruinsteen, e. s. v. mineraal, dat in de geneeskunde gebruikt wordt.

III. bovennatuurlijke kracht; *bəsi kawi*, een oud, voor heilig gehouden stuk ijzer, behoorende tot de Rijkskleinooden van het voormalig rijk Djohor. Dat ijzer werd in water gelegd, welk water bij het afleggen van een eed vooraf moest worden gedronken; *bisa kawi*, alle mogelijke ongeneesbare ziekten en kwalen, die iemand krijgt ten gevolge van den vloek der voorvaderen; *barang-siapa nan mənjalah titah kəna bisa kawi ajahkoe dan nenekkoe*, die de vorstelijke bevelen verkracht, zal getroffen worden door den vloek (allerlei ongeneeslijke kwalen) van mijne voorouders. Měn. vergifv. bovennatuurlijkenoorsprong.

كاوين kawin, I. Perz. wettig huwen, wettig huwelijk, wettig gehuwd; *isi kawin*, bruidschat aan den vader der bruid; *əmas kawin*, bruischat van den bruidegom aan de bruid; *kawin-*

mawin, trouwen van velen en voortdurend; *məngawinkan*, doen trouwen, in den echt verbinden.

II. *pəngawinan*, e. s. v. koninklijke lijfwacht met hellebaarden gewapend.

III. Jav. *kəkawin* en *bərəkəwīn*, een verhaal zingend voordragen, b. v. *maka raden enoe pon mēmētik səlokat pərlahan-lahansərajaməngidoengdan bərəkəwīn*, Mes. Kag.

کاھر *kahar*, I. verb. van het Arab. قهار, zie ald.

II. verb. Ned. kar.

کاھن *kahin*, Arab. heidensch priester, tovenaer, wichelaar, waarzegger.

کاھو *kahau*, e. s. v. aap met verschillende kleuren en een langen staart. M.

کای *kaja*, I. rijk; *orang kaja*, een rijke, ook de titel van een staatsambtenaar; *orang kaja-kaja*, de aanzienlijken; *kaja hati*, tevredenheid des gemoeds; *kakajaän*, rijkdom; *kakajaän Allah*, de wonderwerken Gods; *məngajakan*, verrijken, rijk maken; *maha radja kaja*, zie *radja*.

II. Jav. als, zooals, evenals, = *saperti*. In het locaal Mal. van Java wordt dit woord veel gebruikt.

کایت *kaït*, haak, haak aan een steel, sloephaak; *k. anak-panah*, de weerhaken aan een pijl; *tərkaït*, vastgehaakt; *bərkaït soeatoe dəngan soeatoe*, het een gehaakt aan het ander, aan elkander hakend; *məngaït*, aan elkander haken, afhaken, b. v. bloemen of vruchten door middel van een

stok met een haak eraan, enteren, aanklampen; *məngaït pərahoe*, e. vaartuig enteren. Sadj. Mal. p. ۳۲۵, *daoen kaït-kaït*, bladen met haakdoornen, zooals onze klissen; *tjampak kaït*, klamp aan! *kaït bərangkaï*, dubbele haak in den vorm eener S.; *kaït pərangki*, e. s. v. zoom bij naaiwerk. Zie ook *gaït*.

کایر *kajar*, de narcotische lucht en smaak van tabak, doornappel en derg.

کایس *kaïs*; *məngaïs*, krabben met de klauwen in iets, zooals b. v. kippen in den grond om naar wormen te zoeken; van arme lieden: scharrelen, om aan den kost te komen, schrapen, zich nooddruftig behelpen; *koewas kaïs*, hetzelfde met verscheidenheid; hier en daar krabben of scharrelen om aan den kost te komen. Zie *kakas* III.

کایف *kajap*, e. s. v. gevaarlijken uitslag, waarvan de volgende soorten: *k. toenggal*, *k. api*, *k. ajar*, *k. gadjah* en *k. badak*, v. d. W. Volgens de opgave, mij gedaan: eene zuchtige zwelling der ledematen, *k. toenggal*, der voeten, *k. barah*, van de borst, *k. bətoel*, van het hoofd, *k. bakoen*, van de dij. Mėn. e. s. v. gevaarlijken uitslag, vooral aan den mond.

کایل *kaïl*, hengeltuig; *matakaïl*, vischhoek; *tali kaïl*, hengelsnoer, vischlijn; *djoeran kaïl*, hengelstok; *kaïl hamboer*, vischhaak met e. klein zinklood om uit te werpen; *k. bərladoeng*, met een groot zinklood om te laten zakken; *k. toenda*, sleephaak, zie bij *toenda*; *məngaïl*, met den hen-

gel visschen; *pəngail*, hengelaar; *sampān pəngail*, hengelaarsbootje; *pərahoe pəngail*, een vaartuig in den vorm van zulk een bootje, maar dat soms 18 kojan kan laden en voor den handel gebruikt wordt.

کاجال kajal, bedwelmend, zooals b.v. tabak, v. d. W. Mēn. een gevoel van walging, misselijkheid bij het rooken of kauwen van tabak enz. Zie *kajar*.

کاین kaïn, doek, geweven stof, inz. van katoen; e. s. v. rok, kleedingstuk ter bedekking van het lichaam van de middel tot de voeten; *kaïn poetih*, wit katoen; *k. saḳelat*, laken; *k. soetəra*, zijde; *k. lajar*, zeildoek; *k. kambəli*, grove wollen stof; *k. kafan*, doodkleed; *k. karoeng* en *k. mastoeli*, zaklinnen; *k. gadjah*, e. s. v. wit katoen, waarvan de stukken met de afbeelding van een olifant gemerkt zijn; *k. saroeng*, e. s. v. vrouwenrok van boven tot onder even wijd en met een naad dicht; *kaïn badjoe*, onder- en bovenkleed, d. i. iemands kleeding; *kaïn kotor*, de menstruatie; *k. sakajoe*, een geheel stuk goed, nam. zoo genoemd naar het plankje, waar de stof om gewikkeld is; *k. sahəlai*, een afgepast stuk goed, een baan, een kleed; *k. kəmbang*, een met plooiën uitstaande kaïn, zooals de Maleiers dien dragen; *k. ləpas* en *k. pandjang*, zulk een kleedje zonder naad voor mannen en ten voeten uit; *k. njoer* en *k. pokok*, de vezelachtige stof tusschen de bladen en den stam der kospalmen; *k. bəlakang parang*, een

kleedje, geweven met zijden schering en katoenen inslag; *k. djoeng sarat*, een zijden kleedje, welks bloemen een ketting vormen; *k. badjoe kotor*, vuil waschgoed; *k. batik*, op Javaansche wijze beschilderde kleedjes; *k. doekoeng*, een vierkante doek zonder franje, soms van gele zijde, nam. aan het hof van den Sultan door vrouwen over den linker schouder geslagen gedragen. Is hij met figuren bestikt, zooals aan het hof van den Onderkoning, dan heet hij *k. doekoeng tjindai*, S.; *k. sampai*, een doek, die door vrouwen om den hals en over de beide schouders gedragen wordt. Hij is met goud omzoomd, of geel, of bestikt, S.; *k. bəbat*, zwachtel, verbandlinnen; *k. bandera*, vlaggedoek; *k. mēnggala*, een met gouddraad doorwerkte kaïn van 9 elleboogsellen lengte; *k. seroeng*, een bijzondere wijze van de kaïn om te slaan, zoodat de eene slip wat langer hangt dan de andere; *kaïn wali*, zie *wali* II; *kaïn tatap toeboeh*, droogdoek, handdoek, H. Boedj.; *bərkaïn didjalan*, op straat zijn kleedaantrekken, B. R. bès. p. 212; *bərkaïn doewa*, verbloemde uitdrukking voor huwbaar zijn, Pad. hov. I.; *kaïn-kaïnan*, lapjes, vodjes; *k.-k. toewa* of *k.-k. boeroek*, lompen. Voor de verschillende soorten van stof zie ook op de woorden, die als bepalingen op *kaïn* volgen.

کایو kajoe, hout, stuk hout, paal, balk, bint, stuk, geheel stuk van manufacturen, dikwerf ook = *pohon kajoe*, boom; *k. boenting*, een stok met abnormale zwelling of dikte; *boewah*

kajoe, boomvrucht; *k. pandjang*, de vertikale dakbalken, waarop de *kasau* worden vastgemaakt; *kajoe api*, brandhout; *k. pëtanak*, brandhout voor de keuken, eig. hout voor het koken van de rijst; *k. babi*, *Crypteronia paniculata* (Saxifragées), d. l. Cr.; *k. tjina*, *Smilax chin. id.*; *k. doelang*, ook *k. radja*, *Cassia fistula*, *Cassia Javanica*, id.; *k. koeda*, *Spondias Wistengi* (Térébinthacées), id.; *k. koekoen*, *Heritica littoralis* (Sterculiacées) id. *k. djati*, een beste soort van timmerhout, dat veel overeenkomst heeft met ons eikenhout; zie verder op het bijkom. woord; *k. manis*, zoethout; *k. manis sailan*, kaneel; *k. palat*, zeker strafwerktuig, zie *palat*; *k. tuhi*, stinkhout; *kajoe-kajoewan*, ook *kajoe-kajan*, geboomte.

کایو *kajau*, I. *mëngajau*, in het water naar iets steken, dat men niet zien kan.

II. *mëngajau*, koppensnellen.

کایه *kajoeh*, pagaai, schepriem, ook *pëngajoeh*; *mëngajoeh*, pagaaien, met een schepriem roeien; *mëngajoeh-kan*, een vaartuig voort pagaaien; *pëkajoehan*, boot die gepagaaid wordt.

کباب *kabáb*, Ar. gehakt, frikadel.

کبابه *kabábat*, Arab. cubében, staartpeper = *lada bërekoer*, Mal.

کبابل *këbabal*, de jonge nangkavruucht, die in hare eerste ontwikkeling afvalt.

کبارو *këbaroe*, e.s.v. visch. M. Zie bij *baroe* II.

کباش *kibásj*, Arab. mrv. v. کَبَشْ,

ram, mannelijk schaap; in het Mal. e. s. v. vetstaart-schape.

قبای *zie قباي*.

کباین *këbajan*, Jav. dorpsbode. In het Mal. alleen in *nenek këbajan*, oud grootje, zie bij *nenek*.

کبت *këbat*; *mëngëbat*, omwikkel en, knevelen; *pëngëbat*, zwachtel, windsel, band, bindmiddel; *idjoek pëngëbat pagar*, de idjoek als bindmiddel voor de omheining; *tali doega doewa këbat*, twee knopen (eigenl. omwindingen) van de loglijn, omdat de merken om die lijn gebonden zijn, zie *kabat* en *bëbat*.

کبجیکن *kabadjikan*, deugd, weldaad, zie *badjik*.

کبوهر *këboer*; *mëngëboer*, door omroeren troebel maken.

کبریه *kibriah*, Arab. grootheid, trots.

کبس *këbas*, I. eenigermate verdoofd; *mëmboewang këbas*, wat heen en weer loopen, om de verdooving ten gevolge van lang zitten te verdrijven.

II. *mëngëbas*, afslaan van stof of droog vuil van kleeren en derg. afschudden, uitschudden, ook b.v. het vuil uit een vischnet; *këbas ekoer*, kwikstaartje; *mëngëbaskan*, van zich afslaan, zooals een visch de hand, die hem bij den staart pakt, H. Abd. 258.

کبغ *këbang?* I. *këbangan*, e. s. v. watervat? b.v. *ajar këbangan itoe tërlaloe manis*, Sail. Sal.

II. grof, ruig, als stof, M. Zie *gëbang*.

کبفاتن *kaboepaten*, zie *boepati*.
کبق *këbok*, e. s. v. beker; holle

cylinder met gaten voor het persen van *laksa* of de indische macaroni.

كبق *kěbak*, Jav. vol, gevuld.

كبال *kěbal*, I. onkwetsbaar, = *pě-lias*; *tiada kěbal*, kwetsbaar; zie ook *pěnimboel* bij *timboel*.

II. e. s. v. boom, die zwaar hout levert; *k. hajam*, een variëteit, die voor scheepsmasten wordt gebruikt.

III. Jav. bestendig, voortdurend? b.v. *tiadalah tětap ija doedoek, kěbal děngan pěrgi kasana-sini*, H. Boedj.

كبم *kěbam*, loodkleurig.

كبن *kěban*, Batav. een vierkante doos van bamboe, kleiner dan een *kěndaga* en grooter dan een *sosokan*, zie ald. Měn. mand ter opberging van lijnwaad.

كبن *kěbon*, tuin, plantage, buitenverblijf, hofstede; *k. lada*, peper-tuin; *pasang kěbon*, een tuin aanleggen; *samboet kěbon*, een tuinaanleg vernieuwen; *toekang kěbon*, tuinman; *běrkěbon*, van een tuin voorzien zijn, ook tuinieren; *měndjalani kěbon*, een tournée door de tuinen doen om ze te inspecteeren; *pěrkěbonan sěgala djoeroe-toelis*, = *bostánoe lkatibin*, volg. radja Ali Hadji van Pěnjěngat, lusthof der schrijvers. Zie *bostán* en *taman*.

كبو *kěbo*, Jav. = *kěrbau*, zie ald.

كبول *kabóel*, de hoofdstad van Afghanistan, hoofdstation der karavanen van Perzië naar Indië. Soms fout voor **قبول**, zie ald.

كبولي *kaboeli*, kaboelsch, naar de stad Kaboel; *nasi kaboeli*, kaboelsche rijst, e. s. v. rijstgerecht, waarin

gevogelte, boter, eieren, specerijen enz. zijn gekookt.

كبه *kěbah*, geheel in het zweet, overal uitbreken van het zweet. Zie *kěbak*.

كبير *kabír*, Arab. groot, machtig; *radja jang kabír*, de machtige Vorst; *alkabír*, de groote bij uitnemendheid, d. i. God.

كبيري *kěbiri*, gesneden, gelubd, ontmaand; *hajam kěbiri*, kapoen; *koeda kěbiri*, ruïn; *lěmboe kěbiri*, os; *domba kěbiri*, hamel; *měngěbirikan*, lubben, ontmannen.

كبيسة *kabisat*, Arab. *sannat kabisat*, schrikkeljaar.

كت *kěta*, zie *gěta*.

كتاب *kitáb*, Arab. geschrift, boek, inz. van godsdienstigen of wetenschappelijken inhoud; *alkitáb*, de koran; *kitáboe lkoedoes*, de heilige schrift; *orang jang tahoe pada kitáb*, schriftgeleerden.

كتابن *kětaban*, dwarsbalk aan e. s. v. roer, *kěmoedi sepak* genaamd. Ook *tokoh kěmoedi*, Prab. Dj.

كتابي *kitábi*, Ar. zich aan een heilige schrift houdend, zooals christenen en joden.

كتار *kětara*, Jav. blijken, gebleken, zichtbaar, duidelijk, aan den dag gekomen, inz. van iets geheims.

كتاراف *kětarap*, e. s. v. zoutwater-visch.

كتافع *kětapang*, e. s. v. grooten boom, met groote bladen en breeden kruin, die noten draagt, welke iets op amandelen gelijken, en hout le-

vert, waarvan men *gambang*s, e.s.v. slag-muziekinstrumenten maakt.

كتائف *kĕtapoeng*, in kinderspe- len, verb. van *kĕtopong*, v.d.W. Zie ald.

كتان *kattán*, Arab. vlas, linnen.
كتانه *kĕtanah*, naam v. e. boom, behorende tot de *mĕđang*-soorten.

كتاي *kĕtaja*, e bamboezen stokje, van boven gespleten en verwijd, voor- zien van hars en dienende voor fakkel.

كتيب *kĕtib*, zie **خطيب**.
كتت *kĕtat*, vast suittend, van voorwerpen, die ergens in zitten, zoo- als een kurk in den hals eener flesch, een wapen in de scheede; nauw; zie *sĕndat*.

كتتيرن *katitiran*, e.s.v. duif = *pĕrkoetoet*, Jav. zie *titir*.

كتر *kĕtar*, I. wrang van smaak, eenigszins rans, v.d.W. Zie *kĕlat* en *sĕpat*.

II. beven, sidderen, schudden, da- veren, dreunen; *kĕlĕtar*, schudden, sidderen; zie *gĕtar*.

كتر *kĕtoer*, kwispedoor v. koper, soms ook van goud, nam. die van den Vorst.

كتري *koetĕri*, kooi aan boord, v.d.W.

كتس *kĕtis*; *mĕngĕtis*, wegnip- pen of wegslingeren van iets, b.v. een worm van de hand; de hand aldus vooruit brengen om de ringen te laten zien.

كتغ *kĕtang*; *daoen kĕtang-kĕtang*, de bladeren v. een boompje, dat gele bloempjes draagt. Zij worden als ge- neesmiddel tegen hoest gebruikt.

كتغ *kĕtoeng*, klanknaboosend woord voor een galmend geluid, zoo- als van een klok of holle bamboe.

كتغ *kĕting*, het gedeelte van het been tusschenhielenkuit; *oerat kĕting*, de Achilles-pees; *mĕngĕting*, die door- snijden, en dus verlammen.

كتغ *kĕtengkang*, = *oemang-oemang*, zie ald.

كتغ *kĕtangkai*, e. s. v. zout- watervissh.

كتغ *kĕtap*; *mĕngĕtap*, op elkan- der sluiten van de lippen, toeslaan van een knip, klemmen van een deur of van de vingers, ook van een bank- schroef, b.v. *ĭbarat ragoem soedah mĕngĕtap*, als een bankschroef, die dichtgeklemd is, Ibr. b. Ch. *mĕngĕtap bibir*, zich op de lippen bijten, zich verbijten. Zie *katoep* en *kĕtam* III.

كتغ *kĕtip*, I. *mĕngĕtip*, heel fijn- tjes met de nagels knijpen, steken v. muskieten en andere insecten, ook bijten, doorbijten, fijn bijten met de tanden, b.v. *sakatjip pinang dikĕtip dĕngan gigi*, een afgesneden stukje areka-noot doorgebeten met de tan- den, C. en S.

II. Batav. dubbeltje, het munt- stukje.

كتق *kĕtak*, I. klanknaboosend woord voor het geluid van kloppen of tikken, doffer dan *kĕtik* en helderder dan *kĕtoek*.

II. plooi, b.v. in een dikken hals of de billen, b.v. *lehernja djĭndjang bĕr- kĕtak tiga*, haar hals was slank en had

drie plooiën (als e. bijzondere schoonheid!) H. Gr.

کتق kĕtoek, I. een koperen bekken, behoorende bij de *gamĕlan*, waarop door een tik de pauze wordt aangegeven.

II. mand of kist van boomschors, waarin men rijst bewaart.

III. klanknabootsend woord voor een geluid als het tikken met den knokkel van een vinger op een tafel; *kĕtak-kĕtoek*, hetzelfde met verscheidenheid; *kĕtoek boeloeh*, een bamboe, waarop de uren worden geslagen, C. en S. ook een hol blok, waarop in de dorpen alarm wordt geslagen, = *tongtong*, zie ald.

کتق kĕtoĕk, I. *kĕtoĕk-mĕtik*, van alles een beetje koopen, niet in het groot opdoen.

II. *bĕrkĕtoĕk-kĕtoĕk*, kakelen vaneene hen, Jav. *bĕtoĕk*, id.

III. klop of tik, b.v. met de knokkels op een deur; *mĕngĕtoĕk pintoe*, op de deur kloppen; *naga bĕrkĕtoĕk*, de draak is aan het tikken, wordt gezegd van een tamboer wanneer hij met den eenen trommelstok op den anderen slaat.

IV. houten klok of bel om den nek van olifanten of buffels, d.l. Cr. *kĕtoĕk boeloeh*, een groot stuk bamboe, waarop de uren worden geslagen. Zie *kĕtoĕk* III.

کتق kĕtik, I. *mĕngĕtik*, tikken, b.v. van een horloge, knippen met de nagels; *mĕngĕtikkan tjanggai*, met delanggegroeide nagels knippen, Ibr. b. Chas.

II. veerkrachtig been vansomme dieren, zooals van een sprinkhaan, waarmede hij springt, de voelsprietten van een inktvisch, de scharen van een krab of kreeft; *kĕtik paha bilalang*, de stangveer in een geweer slot; *mĕngĕtik*, met een of meer vingers als met een veer wegknippen, wegslingeren.

III. [?] b.v. *Bawábpon soeka tĕrkĕtik-kĕtik?* Ibr. b. Chas.

کتک kĕtik, Jav. vertrouwd, *barid kĕtik*, een vertrouwde renbode. B. Ramp. bes. p. 134.

کتق kĕteĕk, Jav. aap.

کتل kĕtoel, I. klomp, massa; in de Str. Settl. ook gebruikt als hulp-Telw. voor het aantal brooden, b.v. *ada orang hĕndaĕk djoewal roti. Am-billah doewa kĕtoel*, daar is iemand, die brood wil verkoopen. Neem twee stuks, Max. Is minder gepast en *boewah* beter.

II. samengetrokken door kramp; *oerat pĕngĕtoel*, de buikspieren.

کتل kĕtil, afgescheurd stukje, zier; *mĕngĕtil*, beknagen, beknabbelen, v.d.W. e. stukje af hakken of snijden? b.v. *bagai bĕloet dikĕtil ekoer*, als een aal die een stukje van haar staart is gehakt. C. en S. vertalen: die bij den staart wordt gegrepen (?); beter *koetil*, zie ald.

کتلم kotaloem, Tam. bolwerk, bastion; zie *sĕlekoeh*, H. Abd. 61 en 62.

کتتم kĕtam, I. schaaaf; *k. pian*, schaaaf voor lijstwerk, ook *k. pĕngoe-mai*, zie *koemai*; *k. tikoeh*, id. doch zeer klein; *k. pandjang*, reeschaaf;

roemah *kĕtam*, blok van de schaaf; *kĕtam gĕrĕmit*, e. s. v. schaaf, maar welke, C. en S.; *mata kĕtam*, schaaf-ijzer, schaafbeitel; *mĕngĕtam*, schaven, ook het afsnijden der rijstaren, een voor een met het daarvoor bestemde mesje, *pĕngĕtam*; *mĕngĕtam landjar*, met een lange streek schaven; *pĕngĕtaman*, schaafsel, ook snijding van de rijst, rijstoogst. Zie *toewai*.

II. krabbe; *k. pasir*, e. s. v. krabbetje met één schaar, dat in den modder van het strand leeft; *k. sĕmpada*, e. s. v. zeer giftige krabbe, die den dood veroorzaakt van hem, die haar eet, Mal. Sam. II : 209; *k. randjoeng*, of volg. v.d.W. *rendjoeng*, e. s. v. fijne krabbe, die eetbaar is; *k. batoe*, kreeft, Abd.; *k. bĕrsila*, e. s. v. steek bij naaiwerk; *k. kĕmoedi*, ovale plank op den achterstoven, waarin het roer draait en waarop de roerganger zit; *kĕtam mĕnjoeroekkan anaknja bĕrdjalan bĕtoel*, de krabbe beveelt haar jongen recht te gaan. Sprw.

III. *mĕngĕtamkan bibir*, de lippen vast op elk. sluiten, zich op de lippen bijten van nijd, M. Mĕn de klem in den mond, waarbij de tanden vast op elk. sluiten. Zie *kĕtap*.

کتبیت *kĕtoembit*, e. s. v. kleine geneeskrachtige bladen, die voor inspuitingen gebruikt worden.

کتبیم *kĕtoembar*, korianderzaad.

کتببق *kĕtambak*, e. s. v. zout-watervisch.

کتبمی *kĕtoembi*, het laatste brokje bij eene ontlasting; *k. tahi hamjam*, spotnaam voor lieden uit den

laagsten stand, de slaaf van een *kĕritjal*.

کتتمف *kĕtimpoeng*, tot vermaak in het water spartelen, in het water plassen; *bĕrmain bĕrkĕtimpoeng*, id. Hik. Dewa Indra Mĕng.

کتتمفل *kĕtimpal*, onregelmatige hoop of klomp van dingen die op elkander zitten, zooals b. v. een hoop paardevijgen, een zwerm bijen, die zich gezet heeft, een hoop van keutelachtige dingen.

کتتن *kattan*, Arab. vlas; *kain kattan*, linnen.

کتتن *kĕtan*, Jav. de kleefrijst, = *poeloet*, zie ald.

کتو *kĕto*, Jav. e. s. v. priester-muts, die men opzet als men tot de *tapa* of boetedoening overgaat. Komt in een der *pandji*-verhalen herhaalde malen voor.

کتوال *katwál*, Perz. ambtenaar van policie, in het Mal. verbasterd tot *kawal*, zie ald.

کتوت *kĕtoewat*, wrat.

کتوتف *kĕtoepat*, rijst, die in kussen, van kokosbladen gevlochten, gaargestoomd is en zeer vast in elkaar zit; *bĕlah kĕtoepat*, schuine ruit, die verkregen wordt als men de *kĕtoepat* doorsnijdt; *gĕbar bĕlah kĕtoepat*, bedelaarsdeken, daar de ruiten van zulk e. deken op die van de doorgesneden *kĕtoepat* gelijken; (*kĕtoepat bangkahoe*, fig. voor e. vuistslag of stomp. Mĕn.).

کتوفف *kĕtopong*, stevige hoofdbedekking; helm, schako; *bĕrkĕto-*

pongkan bēsi, ijzeren helmen op hebben; zie *topong* en *kētapoeng*.

کتول *kētola*, I. e.s.v. groene, geribde vrucht, iets gelijkende op een komkommer, die gekookt als groente wordt gegeten. Soorten zijn: *k. bētoel* en *k. bēlimbing*. Op Java heet deze vrucht *gambas*.

II. beter *kētoelah*, zie *toelah*.

کتولوی *kētoloï*, Chin.† stuurman, d. l. Cr. en Sw.

کتومغ *kētoemang*, e. s. v. zout-watervisch.

کتوهر *kētoehar*, oven.

کتاهوئان *kētahoean*, zie *tahoe*.

کتاهوئی *kētahoeï*, zie *tahoe*.

کتی *kētai*, I. aan kleine stukken, ontbonden v. een dood lichaam; *mēngētai*, tot kleine stukken maken.

II. *anak kētai*, teenen bal, die bij een spel gebruikt wordt.

کتی *kēti*, I. honderdduizend; *sakēti*, een honderdduizend.

II. *kēti-kēti*, e. s. v. kleine, giftige wesp.

III. e. s. v. versnapering, vervaardigd van *bidjan*.

IV. *sēkēti*, kers, waterkers, d. l. Cr.

V. *kati*, een ind. pond, zie **کاتی**.

کتیبوغ *kētiboeng*, plompd of ploffend geluid, zooals van e. schepper, waarmede men water schept; zie *kētimpoeng*.

کتیتیر *kētītīr*, e. s. v. fraai wild duifje, dat een welluidenden roep heeft; ook *katītīran* genoemd en op Java *pērkoetoet* geheeten. Zie *titīr*.

کتیدغ *kētīdīng*, e. s. v. korven,

uit boombast vervaardigd, tot berging van gepelde rijst, Pad. bovenl.

کتیراه *kētīrah*, e. s. v. slingerplant met roode bladen, waarbij fraai rood-gekleurde lippen vergeleken worden, Sadj. Mēl. p. 166 reg. 8.

کتیپ *kētiap*, e. s. v. klein rivier-vaartuig, house-boat, Sw.

کتیپوغ *kētīpoeng*, e. s. v. kleine handtrommel, zie *kētīpoeng*.

کتیجاک *kētejak*, oksel; *boeloe kētejak*, okselhaar; *toengkat kētejak*, kruk, waarop een kreupele met den oksel leunt; *djangan tērboeka kētejak*, het bovenlijf mag niet ontbloot worden maar de armen moeten tegen het lijf blijven, eene bepaling bij geeselsstraf in de Oend.

کتیک *koetika*, Skr. *ghatika*, tijdstip, oogenblik, rechte of geschikte tijd voor iets, ten tijde, tijdens, toen; *pada koetika itoe*, op dat oogenblik; *pada koetika pagi dan pētang*, in den morgen- en avondstond; *datanglah pada koetika jang baik*, het geschiedde op e. gunstig oogenblik; *koetika tēngah malam*, op het oogenblik van middernacht; *koetika sēnang*, een vrij oogenblik; *koetikanja*, de bekwame tijd; *soerat koetika*, zie *soerat*; *sakoetika*, een oogenblik, ook: terwijl; *sakoetika antaranja*, o. tusschenverloop van een oogenblik; *barang sa-koetika pon tidak*, zelfs geen enkel oogenblik; *sakoetika lagi*, na nog e. oogenblik; *koetika lima* en *koetika toedjoeh*, e. s. v. wichelarij, die men nader beschreven kan vinden in mijn Suppl. op het Wrdb. van Dr. Pijn. en

in dl. XVIII van het Tijdschr. voor Ind. T. L. en Vlkk. Bij verkort. ook alleen *koetika*, zie Niem. bloeml. p. 67. Zie ook کتک.

کتیل *kētela*, Jav. e. s. v. eetbare aardvrucht, e. s. v. zoeten aardappel, convolvulus batatas. M. geeft op *oebi kastila?* Mogelijk zijn de Spanjaarden de invoerders ervan.

کتیل *kētial*, moeielijk in zijne bewegingen zijn, zooals corpulente personen.

کتیلغ *kētilang*, Jav. de wielewaal, = *boeroeng nilam*.

کتیمو *kētimoen*, Jav. komkommer, = *mēntimoen*.

کتیو *kētiau*, e. s. v. boom, van wels vruchten men olie maakt.

کتیر *katsir*, Arab. talrijk, overvloedig, menigvuldig.

کجامس *kēdjamas*, z. het hoofd wasschen, = het Jav. *kēramēs*, ook al datgene, wat daarvoor gebruikt wordt, b. v. *dijjampoerinja dēngan kēdjamas*, hij vermengde het met de middelen om het hoofd te reinigen, R. P. 61. Zie *langir*.

کجامل *kēdjamal*, zie *djamal*.

کجج *kēdjat*, strak v. e. lichaamsdeel; (Mēn. stijf uitgestrekt v. doode lichamen); stijf van dichtmaken met aarde of klei, b. v. *maka ditoetopenja pintoe tēmpat dagangan itoe dēngan tanah kēdjat-kēdjat, tiada dibērinja masoek angin*, hij sloot de deur van de plaats dier koopwaren stijf toe met aarde, opdat de buitenlucht er niet bij zou komen, H. Gr. 24.

کجج *kēdjoet*, e. schok van het lichaam, schrikken; *tērkkēdjoet*, verschrikt, ontsteld; eensklaps, onverwachts; *tērkkēdjoet daripada tidoer*, uit den slaap opgeschrikt; *tērkkēdjoet datang*, onverwachts komen; *tērkkēdjoet bangoen*, eensklaps opstaan; *mēngēdjoetkan*, doen schrikken, verschrikken; *karēna mati itoe tērkkēdjoet datangnja*, want de dood komt onverwachts; zie ook *dēnnjoet* en *pērandjat*.

کجج *kēdjar*; *mēngēdjar*, nazetten, vervolgen, najagen; trachten te achterhalen; *bērkkēdjar-kēdjaran*, elkander nazetten; *jang dikēdjar tidak dapat dan jang dikandoeng bērtjetjeran*, het nagejaagde niet verkrijgen en wat men in e. doek bij z. draagt, stort bij kleine hoeveelheden uit. Sprw.

کجج *kēdjoer*, ook *kēndjoer*, stijf, onbuigzaam, stug van het haar, Mak. R. p. 189 reg. 5 v. o.; *mēngēdjoerkan lēngan*, den arm uitstrekken, v. d. W.

کجج *kēdjang*, ook *kēdjoeng*, krampachtig stijf van arm of been, ook zich uitrekken, zooals e. slaperig of lusteloos mensch; *kēdjang moeloet*, klem in den mond, zie *boebal*; *kakēdjangan*, de kramp, v. d. W.; *mēngēdjangan tangan*, de hand uitstrekken, zie *kēdjoer* en *kēdang*.

کجج *kēdjap*, knip met het oog; *sakēdjap mata*, e. oogwenk, e. ooggenblik; *dēngan sakēdjap mata*, ooggenblikkelijk, in een ooggenblik; hiervan is afgeleid *kēlēdjap*, herhaaldelijk met de oogen knippen, knipoogen.

كجڤ kədjal, = *kalah orang bër-kalahi*, Abd. sch. wrdb. als men verliest in een vechtpartij; mogelijk = *kəđjamal*, zie *djamal*.

كجڤ kədjam, gesloten van de oogen, goed aansluitend van planken enz.; *kəđjam mata*, oogluiking; *boeta kəđjam*, stekeblind; *məngəđjamkan mata*, de oogen sluiten. Ook *pəđjam*, zie ald.

كجڤ kəđjora; *bintang kəđjora*, de morgenster. Zie *زهرة*.

كجڤ kəđjai, I. de ledematen uitrekken, trekken. Mën. *kəđjai*, gome-lastiek; *məngəđjai*, zich lijmig, kleverig, elastisch voordoen.

II. Hind. halster van e. paard, Sw.

كجڤ kəđji, slecht, leelijk, laag, verachtelijk; *məngəđjikan*, verachten, verguizen, voor slecht enz. uitmaken, berispen, b.v. Hik. Abd. p. 42 r. 4, ook *məngəđji-ngəđji*; *kəkəđjian*, slechtheid, laagheid, verachtelijkheid. Zie *tjəřətja*.

كجڤ kəťjapi, Skr. e. s. v. luit met vier snaren; ook e. s. v. plant; *məmətik kəťjapi*, op de luit spelen, die tokkelen.

كجڤ kəťjit, = *kəťjil*, zie ald.

كجڤ kəťjoet, verschrompeld, samengetrokken zooals vleesch door koking of de handen door de werking van zuur, kalkwater of loog; ook ineenkrimpen van vrees. Mën. id.

كجڤ kəťjateria, zie *كشتری* en *tjətəria*.

كجڤ kəťjap, I. smakken bij het eten; *məngəťjap*, smakkend proeven;

kəťjapan, bijmaak, nasmaak, die men smakkend proeft. Mën. id.

II. *məngəťjap*, snikken bij het weenen, b.v. *Kin Tamboehan*.... *məngəloeh məngəťjap*, K.T. zuchtte en snikte.

كجڤ kəťjoep, ook en beter *koeťjoep*, kus, zoen; *məngəťjoepi*, kussen, zoenen.

كجڤ katjapoeri, middenstuk, hoofdgebouw van een gebouw met vleugels aan de vier zijden, binnenpaleis, bovenste of middelste van een reeks terrassen, kapiteel van een kolom met versierselen; *boewah katjapoeri*, vrucht, waarin nog een kleinere gegroeid is, zooals dit wel bij *doerian* en *djəroek* voorkomt.

كجڤ katjapiring, e.s.v. witte, zeer welriekende bloem. Zie bij *katja*.

كجڤ kəťjik, = *kəťjil*; *məngəťjikkan*, kleinmaken, fijnsnijden; *bənda kəťjik-məngəťjik*, allerhande kleinigheden.

كجڤ kəťjil, klein, ook voor jong, jeugd, jonkheid, en ook gebruikt voor onzen verkleinvorm je, b.v. *anak kəťjil*, kindje; *roemah kəťjil*, huisje; *kəťjil hati*, ergernis, kwalijknemend, geraaktheid; *hati kəťjil*, kleinmoedig, zie *tawar*; *kəťjil daripada sęgala sa-oedaranja*, de minste van al zijne broeders; *toekang kəťjil*, onderbaas, meesterknecht; *toewan kəťjil*, oudste zoon of jongere broeder v. den huisvader; *petor kəťjil*, assistent resident; *dari kəťjil*, van jongs af; *dari kəťjil moela*, reeds van jongs aan; *sakəťjil-kəťjilnja*, op zijn kleinst, op zijn minst,

de kleinste, de minste, b.v. *sakëtjil-këtjilnja dënda*, de minste boete, Oend.; *bërkëtjil-këtjilan*, met elkander klein zijn, b.v. *bërkëtjil-këtjilan . . . tiada bërtjëräi*, toen wij met elkander nog klein waren scheidden wij niet H.T.; *këtjil-mëngëtjil*, klein met verscheidenheid; *bënda-bënda këtjil-mëngëtjil*, allerhande kleine dingen, kleinigheden; *tërkëtjil*, kleinst; *jang tërkëtjil*, de kleinste; *këtjil hati*, ergernis geraaktheid, gebelgd zijn; *mëngëtjilkan*, verkleinen, klein of geringachten; *mëngëtjilkan hati*, ergeren, ergernis geven, grieven, aanstoot geven, H. Abd. 326, tergen. *Këtjil* wordt soms *këtjik*, *këtji*, *këtjit*, *tjik* en *tji*.

کچبه *këtjambah*, gekiemd, uitgelopen kiem van zaden, inz. van erwten en boonen; *bërkëtjambah*, uitlopen, kiemen, kiemen hebben, zie *tjambah*.

کچمغ *këtjimpoeng*, = *këtimpoeng*, zie ald.

کچمفلغ *këtjemploeng*, zie *tjemploeng* I.

کچندغ *këtjoendang*, Jav. overwonen, ten onder gebracht.

کچوا *këtjoewa*, e. s. v. kever, d. l. Cr.

کچوالي *këtjoewali*, uitgezonderd, voornamelijk, inzonderheid; *tiada bërkëtjoewali*, zonder uitzondering; *mëngëtjoewalikan*, uitzonderen. NB. Het grondw. is *tjoewali*, Kw. = *koewalik*, Jav. omgekeerd, dat twee beteekenissen in zich vereenigt; zie ook *mëlaïinkan* bij *lain*, waar dit mede het geval is.

کچوبغ *këtjoeboeng*, de doornappelplant, *datura alba*, welks zaad een sterk bedwelmende kracht bezit en welks gedroogde bladeren worden gerookt als een middel tegen aamborstigheid of gebrand om met den rook daarv. te bedwelmen; trechtervormig mondstuk v. sommige blaasinstrumenten en vuurwapens, om de gelijkenis met de bloem dier plant; ook de naam van een edelgesteente, de amethyst; *mabok këtjoeboeng*, door stramonium bedweld.

کچه *këtjoeih*; *këtjoeih-këtjah*, veel beweging maken bij hetgeen men doet, druk bezig zijn met iets.

کچي *këtji*, = *këtjil*, zie ald.

کچيغ *këtji poeng*, e. s. v. kleine handtrom, = *këtipoeng*.

کچيوا *këtjiwa*, beschaamd uitkomen, teleurgesteld zijn of worden, botvangen, een koopje snappen, te kortschieten; ook *bërolih këtjiwa*.

کدا *këda*, e. s. v. zwarte, verglaasd aarden potjes, die uit Këdah worden aangevoerd. Zie *këdah*.

کدابير *këdabir*? v. d. W. verwijst hierbij naar *këlabar* en *këloebir*, en bij deze woorden wëer naar *këdabir*, zonder de bet. op te geven. Zie *gë-lambir* en *gëdabir*.

کدادق *këdadak*, hevige diarrhee met looze braking; *këdadak kasiangan*, zulk een braking, die 's nachts begint en doodelijk is als zij tegen den dag niet overgaat. Zie *dadak* en *tjika*.

کدالي *këdali*, toom van e. paard, = *këndali*.

کداوڠ *kədaoeng*, e. s. v. grooten boom, welks zaden als geneesmiddel worden gebruikt.

کداین *kədəjan*, Jav. bedienden, volgelingen van een prins; *kadang* *kədəjan*, de gezamenlijke volgelingen van een zwervenden prins. Komt zeer dikwijls in de *pandji*-HSS. voor. In het Jav. is het *kədəjan*, lijfelijk eigen, v. *dėja*, Kw. = *sarirə*. lijf, lichaam; *kadang* *kədəjan*, eigen of lijfelijke broeders, in tegenoverstelling van neven.

کدت *kədoet*, kreuk, rimpel, plooi, vouw, in de huid, doek, papier en dergelijke; *banjak* *kədoet*, erg gekreukeld; *k. antara* *kəning*, de rimpel boven den neuswortel; *k. doeboer*, aarsplooiën, v. d. W. *mata* *kədoetan*, knipoogen.

کدیت *kədit*, gouden of zilveren buikband voor kleine kinderen, ook *kəndit*.

کدرا *kədəra*, e. s. v. kleinen, eetbaren zoutwatervis, e. s. v. *bəlanak*.

کدراڠ *kədərang*, e. s. v. boom, welks hout e. oranjeleurige verfstof levert en ook in de geneeskunde gebruikt wordt. Mèn. zeer donker bruin of blauw en glanzend.

کدڠ *kədəng*, recht uitgestrekt van den arm, geveld van een piek, ook spannen van een boog, b. v. *laloe* *məngədang* *boesoer* *moetiara*, *dipannahja* *boedjang* *dəngan* *sigəra*, Sj. Ind. Kès.; *məngədangkan* *ləngan*, den arm uitstrekken; *m. tangan*, de hand uitstrekken, B. Ramp. 121; *tampil* *bərtəmpik* *məngədangkan* *ləngannja*,

met een kreet rukten zij voorwaarts, hun arm uitstreckende, C. en S.; *m. toembak*, een piek vellen. Mèn. *məngədang*, recht buigen van iets dat krom is.

کدڠس *kədəngsa*, I. *limau* *kədəngsa*, de pompelmoes; volgens v. d. W. e. s. v. zoete limoen.

II. ? b. v. *səmajam* *dibawah* **کدڠس** *pərmata*, Sj. Ind. Kès.

کدڠکڠ *kədəngkang*, beugel om den trekker van een geweer.

کدڠکوک *kədəngkok*, beugel van een geweer, zie *pəndongkok*.

کدڠکیک *kədəngkik*, tot den uitersten graad vermagerd.

کدڠ *kədəp*, dicht van een weefsel, vlecht- of breiwerk, ook ondoordringbaar voor vocht, van geweven stoffen, waterproof; *sapərti* *ajar* *dita-pis* *tiada* *toeroen*, Abd. sch. wrdb. Zie *kərap* I.

کدکق *kədək*, zie bij *lintang*.

کدکوک *kədəok*, e. s. v. geneeskrachtige plant, welks bladeren er als sirih-bladen uitzien. Mèn. e. s. v. *sirih*.

کدکق *kədək*, I. *mata* *kədək*, vischaak, vischangel; *məngədik*, met den angel visschen.

II. een weinig achterover met het bovenlijf; *doedoek* *məngədik*, e. weinig achterover geleund zitten. Volgens v. d. W. ook den rug ingebogen hebben.

کدکیت *kədəkit*, gierig, vasthoudend, C. en S.

کدککق *kədəkik*, e. s. v. groenachtig zout, dat tegen ziekten der tanden gebruikt wordt.

کدکي *kədəkai*, e. s. v. boom, welks vruchten in de geneeskunde gebruikt worden.

کدل *kədəl*, e. s. v. huidziekte met witte vlekken op handen en voeten en groeven in hand- en voetpalmen, waarbij de huid verhardt en afschilfert; *kədəl andjing*, lepra, melaatschheid; *k. gadjah*, waarschijnlijk psoriasis, v. d. W. Zie *oentoet*.

کدو *kədəoel*, een bal van hout of hoorn, gebruikt bij het djing-spel.

کدلم *kədəlam*, en *kəndəlam*, drinknap v. e. kokosdop, of van iets dat daarop in vorm gelijkt; z. *səkoel*.

کدلي *kədəlai*, naam van een peulvrucht met zwartachtige erwten, waarvan soja enz. gemaakt wordt. Op Java *kədələ*.

کددمبق *kədəmbak*, I. e. s. v. boschboom met oneetbare vruchten. De bladeren van dezen boom, door den wind bewogen, maken e. eigenaardig geluid.

II. *ikan kədəmbak*, e. s. v. visch, alleen uit de HSS. bekend.

کددمفغ *kədəmpong*, I. vol wormen, Sj. Mans. Sj. Goemp. heeft *kədəmpoeng*.

II. klanknabootsend woord voor een ploffend geluid zooals van een emmer, die 't ondersteboven in het water valt.

کدندغ *kədədong*, I. e. s. v. hoo-gen en grooten boom, met eetbare vrucht, zie *rəpat*; d. l. Cr. geeft ook nog op; *k. laoet*, een andere boomsoort. Jav. id.

II. e. s. v. zoutwatervissh.

کدو *kədəu*; *məngədəu*, luidkeels schreeuwen of roepen om iets, b. v. om hulp. v. d. W.

کدو *kədəoedok*, ook *sikədəoedok*, e. s. v. boom. Mèn. e. s. v. plant met kleine, eetbare vruchtjes; zie *səndoedok*.

کد *kədəh*, I. val of strik om olifanten te vangen, d. l. Cr. Ook de naam v. e. Mal. rijkje op het schier-eil. Mal.

II. e. aarden schotel of bord. Sw.

کد *kədəi*, Tam. winkel, kraam, stalletje; *bərkədəi*, winkelen; *orang bərkədəi*, winkelier. Mèn. *kadai*, id.

کد *kədi-kədi*? of *koedi-koedi*? e. s. v. spel der Klinganeezen, b. v. *ramainja kəling bərməin* **کد** *orang Hindostan bərməin tjoeki*, Sj. Mans. Sj. Goemp.; *bərapa banjak kəling* **کد** *bərkədi-koedi*, *kapada baginda həndak bərdjoedi*, id.; *kəling bərkədidi*, Hik. Koris. Zie het volg. woord en *koedidi*.

کد *kədi*, manwif, jan-de-wascher, man of vrouw, die zich kleeden en werk doen alsof ze tot de andere sekse behoorden. Mèn. *kadi*, klein, dwergachtig.

کد *koedidi*, en *sikoedidi*, e. s. v. watersnip. Mèn. *bərsikoedidi*, huppelen als zulk een snip. Zie ook **کد**.

کد *kədəra*, Port. stoel.

کد *kadzab*, Arab. liegen, be-liegen.

کد *kadzab*, Arab. leugen.

kar, verb. Ned. kaart, van land of zee.

koer, geluid waarmede men gewoonlijk kippen roept; *koer soemangat*, keer terug, levensgeest! uitroep van ontsteltenis, ook gebruikt voor: welkom in dit leven! tot een pas geboren kind, b. v. Mës. Kag.; *koerkoer*, knorren als een varken, M.

këra, aap, inz. de gewone groene baviaan of meerkat, wordt echter ook als algem. benaming voor die diersoort gebruikt; *këra mënègorkan tahinja*, Sprw. ter aanduiding van iemand, die over zijn eigen kwaad spreekt; *këra mëndjadi monjet*, Sprw. overeenkomende met ons: 't is lood om oud ijzer.

kërabit, en *kërabik*, uitgescheurd v. eene opening of spleet; *mëngërabit*, uit elkaar scheuren, wijder scheuren van eene opening of spleet, ook ruw met beide handen aanpakken.

kërabik, zie het voorgaande woord.

këraboe, I. o.s.v. plat, rond oorversiersel van goud, gouden oorknop.

II. *koeraboe*, Mën. ongerust zijn, b. v. over het lang wegblijven van iem., b. v. *hati nan hantjoer bagai dikëraboe*. Sj. H̄aris.

III. Mën. toespis, bestaande uit een mengsel van rauwe vruchten; *mëngoeraboe*, die toespis maken.

këradjat; *mënërima tjoe-kai këradjat*, C. en S. Zie *charádj*.

këradjang; *ëmas këra-*

djang, klatergoud, dun bladgoud, R. Ch. Zie *kërontjang*.

këratjak, dartel, uitgelaten, wild; van een vaartuig snelzeilend of roeiend. Zie *katjak*.

korrásat, Arab. katern, cahier, vel van druk- of schrijfwerk. In het Mal. meestal *koeras*, het meerv.

kërasan, Jav. van *rasa*, zich ergens op zijn gemak gevoelen, thuis gevoelen, aarden.

kërapis, zie *këropas*.

kërapoe, e.s.v. zeevisch, die een weinig giftig is en op baars gelijkt, de Jacob-Evertsen.

kërapai, in het blinde rondtasten.

kërakap, de harde en droge bladeren, die aan den stam groeien, in tegenoverstelling van de malsche aan de loten; *sirih kërakap*, zulke bételbladen in tegenoverstelling van *sirih tjarang*.

kërakal, Jav. e.s.v. klein geklopte steen, waarmede de wegen hard gemaakt worden; *mëngërakali*, mac-adamiseeren van een weg.

kërasah, Ned. kraak, de naam van een soort van vaartuig in vroeger eeuwen.

karamat, Ar. eerwaardigheid, heiligheid, wonderwerk, heilig graf, heiligheid v. e. huis of tempel, S. Dz.; *orang karamat*, heilige.

këramës, Jav. het hoofdhaar uitwassen, = *këdjamas*, zie ald. en *langir*.

kirana, Kw. lichtstraal van zon of maan, Sadj. Mal. 170.

کرانی *kĕrani*, I. *boewah kĕrani*, e. s. v. kleine vrucht met harde schil, bij zwart af, dikke pit en een weinig meelachtige, rinsche, bruine, eetbare stof.

II. = *karkoen*, geheimschrijver, secretaris. Zie **قرانی** *koerāni*, Arab.

کراوت *kĕrawat*, rotting, riem of iets derg., waarmede het ijzer van den dissel aan den steel wordt vastgemaakt.

کراوت *kĕrawit*, aarsmaden, v. d. W.

کراوغ *kĕrawang*, open snij- of beitelwerk, open naaldewerk, kantwerk; *k. pahat*, naaldewerk met groote gaten, die door uitknipping of uitrafeling verkregen worden.

کراوک *kĕrawak*, e. s. v. eekhoorn, geheel rood van kleur en grooter dan de *toepai*.

کراوی *kĕrawai*, e. s. v. groote wesp, die haar nest in den grond maakt, terwijl de *taboehan* een zakvormig nest in de boomen bouwt, Sw. Mĕn. id. Volg. v. d. W. juist omgekeerd! Zie bij *taboeh*.

کراهی *kĕrahi*, Jav. e. s. v. komkommer, = *mĕntimoen atjih*.

کرب *karab*, Arab. ploegen.

کربت *kĕrĕbat*, frequ. van *kĕbat*; *mĕngĕrĕbat*, sterk binden, knevelen.

کربغ *kĕrĕbang*, zie *gĕrĕbang* I.

کربو *kĕrbau*, buffel; *k. djalang*, een v. de kudde afgezworven buffel, verwilderde buffel. In het Palemb. is *k. djalang* een verwilderd buffelkalf en *k. djĕroendjoengan*, e. verwilderde volwassen buffel; *k. mĕnjama*, halfwas

buffel, welks horens en ooren nog even lang zijn.

کرت *kĕrat*, afgesneden stuk of brok, stuk als gedeelte v. e. geheel; *doewa kĕrat timah*, twee stukken lood; *sakĕrat*, een stuk, gedeeltelijk; *djikaulau manoesia sakĕrat*, *andjing sakĕrat sakalipon*, al ware hij ook half mensch, half hond; *toelang ĕmpat kĕrat*, de armen en beenen; *sakĕrat roemah*, een gedeelte van een huis; *sakĕrat djalan*, e. gedeelte v. den weg, halverwege; *sakĕrat sapoentoeng*, nederige uitdrukking voor eenige, b. v. *ada djoega kawan sakĕrat sapoentoeng*, ik heb wel enkele bedienden of volgelingen; *kĕrat-kĕrat*, e. s. v. lepra, waarbij groeven ontstaan in de handpalmen en voetsoelen; *mĕngĕrat*, afsnijden, ook door middel van een zaag, afnemen v. speelkaarten; *mĕngĕrat papan*, planken zagen; *m. kapala*, onthoofden, (Mĕn. ook fig. voor erg beschaamd maken); *m. ramboet*, het hoofdhaar afsnijden; *m. koekoe*, de nagels knippen, snijden, zie bij *koekoe*; *m. lidah orang*, iemand in de rede vallen; *mĕngĕrat-ngĕrat*, knagen, knauwen, knabbelen; *dikĕrat doewa*, in tweeën gesneden of gedeeld.

کرت *kĕrta* of *karta*, Jav. rust, vrede, veilig, veiligheid.

کرت *kĕroet*, I. rimpel, frons; *kĕroet-kĕring*, verschrompeld, verdord, verdroogd; *k. dahi*, voorhoofd-rimpels; *bĕrkĕroet*, gerimpeld, gefronsd; *mĕngĕroet*, rimpelen, fronsen, krimpen, inz. v. touw, inkrimpen, terugspringen van rekbare voorwerpen.

II. schrapend geluid als van een stoel, die verschoven wordt.

کرت *kërot*, Jav. = *kërëtak*, z. ald.

کرت *kërit*, I. een krassend geluid zooals van een schrijfspen; *kërit da-joeng*, e. s. v. krekel, die een krassend geluid maakt als dat van roeiriemen, welk geluid als e. voorteeken wordt beschouwd van den terugkeer van iemand, die op reis is; *këritan api*, strijkhoutje, lucifers; *mëngëritkan gigi*, knarsetanden, Sj. Ind. Kës.

II. *kërit-kërit*, e. s. v. kruipende plant, die als groente, tot bindsel en in de geneeskunde gebruikt wordt.

کرت *këret*, Batav. hard over iets heentrekken of strijken; *këretan api*, lucifers, zie *kërit* I.

قرطس *kartas*, zie قرطس.

کرتساری *kartasari*, e. s. v. bloem, ook als eigenaam.

کرتغ *kërtang*, I. bemorst met vuil, dat opgedroogd is, b. v. etter en derg.

II. e. s. v. zeevisch.

کرتف *kërëtap*, klanknabootsend woord voor e. klappend geluid; *kërëtap-kërëtoep*, hetzelfde met verscheidenheid, zooals van vele deuren, die dichtgeslagen worden of v. e. knetterend vuurwerk.

کرتف *kërëtip*, klanknabootsend woord voor e. krakend geluid, zooals van een slot, waarin e. sleutel wordt omgedraaid.

کرتف *kërëtak*, klanknabootsend woord voor e. krakend geluid, zooals van een stuk hout, dat doorgebroken wordt, rammelen zooals v. noten, die men uit een zak schudt; knarsen van

de tanden; *kërëtak-kërëtoek*, hetzelfde met verscheidenheid, b. v. van e. hoop borden, die men bijeengaat of van de wielen van een wagen. Zie *gërëtak*.

کرتف *kërëtek*, Jav. brug, in het Mal. alleen in gedichten, b. v. *sampannja masoek kabawah kërëtek*; zijn bootje kwam binnen onder de brug, Sj. Dzoeb.

کرتف *kërëtik*, = *kërëtak*, doch scherper, b. v. van een krakenden stoel; *kërëtak-kërëtik*, hetzelfde met verscheidenheid, b. v. van e. instortend bamboezen huis. Zie *gërëtik*.

کرتو *kërtau*, de moerbezie-boom.

کرتو *kërto*, Port. speelkaarten.

کرتیک *kërtika*, Skr. *bintang kërtika*, het zevengesternte of de Plejaden.

کرج *kërdja*, Skr. *karja*, werk, bezigheid, arbeid, bedrijf, handeling, feestviering, drukte door feestviering, de voorbereidselen voor e. feest; *kërdja jang laik*, passend werk; *kërdja borong*, aangenomen werk; *bëkërdja*, werken, bezig zijn, arbeiden, voorbereidselen voor e. feest maken, feestvieren; *orang bëkërdja*, werkvolk, H. Abd. 68; *mëngërdjakan*, verrichten, ten uitvoer brengen, in dienst zijn van, e. feest geven voor, uit den weg ruimen van iemand, iemand vermoorden, Sadj. Mal. 364; Ism. Jat. 125; *mëngërdjakan goepërnëmen*, in dienst zijn v. het gouvernement; *jang soekar mëngërdjakan*, dat moeilijk is ten uitvoer te brengen; *m. mait* en *mëngërdjai mait*, alles verrichten wat er

bij een lijk te doen valt; *pëkërdjaän*, werk, het werk dat verricht wordt tegenover *kërdja*, werk in het algemeen; bezigheid, de werkzaamheden tot voorbereiding van e. bruiloft of ander feest; *datang hamba dari sana këlak kita moelaï pëkërdjaän toewan*, als ik vandaar terugkom zullen wij direct beginnen met de voorbereiding van uwe bruiloft; *dëngan pëkërdjaän*, in dienst van, Niem. bl. I p. 64, 4^e dr.; *pëkërdjaän*, komt ook dikwerf voor in de beteekenis van zaak = *hál* of *përkara*, o. a. H. T. H. Abd. enz.; *apa fadloelimoe akan pëkërdjaänkoe ini*, wat gaan u mijne zaken aan, Tam. ed-Dar.? *pëkërdjaän jang demikian bëlom përnah koelihat*, de uitoefening van dusdanige (straf) heb ik nog nooit gezien. H. Abd.; *mëmasoëkkan pëkërdjaän*, in dienst nemen, in het werk nemen; *kërdja-moe djoega ëngkau kërdjakan*, bemoei je met je eigen zaken, Tam. ed-Dar.; *sama pëkërdjaän*, medearbeider, collega.

کرجع *këredjang*, I. *ëmas këredjang*, goud in stukken van verschillende zwaarte, dat in den handel als geld dient en telkens gewogen en getoetst wordt, P.; zie *këradjang*.

II. *mëngëredjang*, steigeren v. e. paard, Sw.

کرتچت *kërtjoet*, e. s. v. biezen, waarvan men zakken vervaardigt.

کرخي *karchi*, bijnaam van den vromen sjaich Märoef, wiens volle naam **معروف کرخي** men met gespa-

tieerde letters op het adres van brieven schrijft, om de goede bezorging daarvan te verzekeren.

کردت *kërdoet*, kleine rimpel; zie *këdoet*.

کردغ *këredang?* e. s. v. groote dieren, maar welke? naar de omschrijving zou men aan olifanten of rhinocerossen denken, b. v. *ja toewankoe, itoelah kawan këredang*, Pël. Djin.

کردق *kërdaq*, vulg. bezittingen, vermogen, spullen; ook *mërdoek*.

کردل *këredil*, dwergachtig, in den groei gestuit, inz. van personen.

کردم *këredam*, een galmend geluid, b. v. van iets, dat in een ledig vertrek op den grond valt.

کردم *këredoem*, = *këredam*, maar doffer.

کرس *karsa*, Jav. wensch, wil; *karsaning dewata moelia-rala*, de wil der groote en heerlijke goden.

کرس *këras*, hard, hevig, sterk, straf, streng, geweld; *k. kapala*, koppig, stijfhoofdig; *k. hati*, eigenzinnig, zijn eigen wil volgen, Niem. bloeml. 4^e dr. p. 66; ook hardvochtig, Pël. Abd. p. 18 r. 3. *k. pëloepa*, erg vergeetachtig, H. Abd. 422; *k. lidah*, dik v. tong, belemmerd in de uitspraak; *boewah këras*, een olie-houdende noot, op Java *këmiri* geheeten; *main boewah këras en mënjaboeng b. k.*, e. s. v. spel met die noten; *bërkëras-kërasan*, met elkander worstelen, beproeven wie de sterkste is; ook een woordenstrijd met elkander hebben, waarbij de een den ander tracht te over-

schreeuwen, Ind. Poet.; *məngəras-
ngəras*, met geweld iets doen, b.v. *dikəras-kəras mənariḱ tali boesoer*, met geweld aan den boogpees trekken, Ind. Poet.; *məngəras*, geweld aan-
doen, dwingen, streng zijn jegens,
b.v. *lagi məngəras akan orang jang
doerhaka*, ook was hij streng jegens
alle opstandelingen; *məngəras-
kan*, veel werk van iets maken, nauwgezet
in iets zijn, vast de hand aan iets hou-
den; *məngəras-kan hawa-nafsoe*, de
harstochten of driften voedsel geven,
stijven, H. Abd. 294; *kakərasan*, ge-
weld; ook kramp, stuiptrekking; *də-
ngan kakərasan*, met geweld, met
hardheid, H. Abd. 485; *pəngəras* en
pəkəras, middel om er kracht bij te
zetten, inz. bij een toovermiddel, het
loon aan een tooverkol onder den
schijn, dat het daarvoor moet dienen;
H. Gr.; *pəngərasan*, geweldpleging;
kəras makas, hard en ongaar v. spij-
zen, hard en onrijp van vruchten.

کرس *kəris*, kris, de indische dolk;
k. pandjang, de lange kris, ook wel *k.
landen*, Jav. en *k. landajan* genoemd,
Prab. Dj.; *k. tjərita*, een kris met gol-
vend lemmer, waarin meer dan negen
bochten zijn; *k. səmpana*, een geluks-
kris; *kəris pəndoewa*, de bijkris, nam.
een kleiner kris, die nevens de groote
soms wordt gedragen; *məntjaboet kə-
ris*, de kris uit de scheede trekken,
ontblooten; *məmoeka kəris*, de kris
van den gordel losmaken, terzijde
leggen; *məin bərkəris*, met de kris
schermen.

کرسانی *karsani*, zie *chorasani*.

کرست *kərəsoet*, een geschaafde
gleuf of groef in planken, = *parit*.

کرستم *kəristam*, e. s. v. indisch
katoen, v. d. W.

کرسغ *kərsang*, I. droog, dor, ver-
ward overeind staand van het haar,
raagbol; van den grond: droog, dor,
onvruchtbaar. Zie *tanah kasang* bij
tanah.

II. zie *kəronsang*.

کرسق *karsiq*, grint, grof zand,
ook zand in 't algem. ook de droge
bladen van den banaan of pisang;
boemi jang bəkarsiq, steenachtige
grond, Sailoe's Salatin; *k. boelan*, grof
wit zand; *k. loemat*, gewoon donker
zand.

کرسي *koersi*, Arab. stoel, troon;
koersi pəngadilan, rechterstoel; zetel
des gericht; *koersih oekoem*, rechter-
stoel, rechtbank.

کرسي *kərsai*, rul, kruimelend,
brokkelend, van gekookt graan.

کرغ *kərang*, I. e. s. v. zeeschelp-
dier ook schelpdier in het algemeen.
Dat het werkelijk *kərang* is blijkt o.a.
uit de H. Asm. Pati. Soorten zijn: *k.
bətəol*, *k. boeroengan* en *k. boeloe*; *kə-
rang-kərang*, allerlei schelpdieren;
məntjəhari kərang-kərang, schelp-
dieren visschen in zee, H. T.; *pəkə-
rang*, al de schelpdieren, schelp-
gedierte, alles wat tot het geslacht
der schelpdieren behoort; *bərkərang*,
schelpdieren zoeken = *məmoengoet
kərang*. Ook komt *bərkərang* voor in
de beteek. v. visch vangen, Pəl. Djin.

II. grof, van porselein of aarde-

werk, grof bewerkt; Mèn. *pinang karang*, e.s.v. grove borden.

III. klanknabootsend woord voor een rinkelend geluid, minder helder dan *këring*.

IV. *kërang-këroep*, e.s.v. sirihdoos van goud of zilver met gouden toebehooren, die door den Vorst aan hooge beamtten of aan de leden der vorstelijke familie wordt voorgezet; zie *poewan en djonong*.

کرغ *kërëng*, Jav. norsch, wreed, ruw, bits, grimmig. Zie *garang*.

کرغ *këroeng*, holte, zooals in e. kopje of lepel, komvormige kromming, zooals aan de leuning van sommige stoelen; *k. leher*, uitsnijding voor den hals aan een kleedingstuk.

کرغ *kërong*, klanknabootsend woord voor een geluid als van noten in een houten doos, rammelen.

کرغ *këring*, I. droog, dor ook op het droge zitten v.e. vaartuig. Boeng. R. bës. p. 24; *k. kërontang*, z. *kërontang*; *k. rasa hatikoe*, ik ben er van ontsteld; *k. darahnja*, zijn bloed stond stil; *k. ringkai*, kurkdroog van hout, bouwmaterialen, land enz.; *tiada këring dëngan ajar-mata*, niet ophouden met schreien; *bërkëring ajar lioer*, tevergeefs praten, overreden of raadgeven, een drogen mond hebben van het praten, zijn keel droog praten; *mëngëringkan* en *mëngëringi*, droogmaken, droogleggen; *mëngëringkan kain*, linnen drogen; *mëngëringi sawah*, de rijstvelden droog leggen door het water daarvan te laten afloopen;

kakëringan, uitgedroogd, drooggeloopt, opgedroogd, drooggeloopt grond, land, dat bij laag water bovenkomt, op het droge zitten gebleven v. een vaartuig; (Mèn. ook nog zonder geld of levensmiddelen zijn); *toelang këring*, het scheenbeen; *pasang këring*, laagwater.

II. klanknabootsend woord voor een rinkelend geluid, zooals b.v. van bellen en derg.; *sakalian koeda bërgënta bërkëring-këring goemërentjing boenjinja*, al de paarden hadden klingelende bellen aan die rinkelenden, I.P.

کرغ *kërëngoet*? b.v. *bërdjoebah* کرغ *kerghot*. Sj. Mans. Sj. Goemp.

کرغ *këronsang*, zie *këronsang*.

کرغ *këranggang*, e.s.v. krabbe.

کرغ *kërangeng*, Batav. hok, kooi enz. voor gevangenen; *kërangengan*, schuur om padi in te bergen.

کرغ *kërongkong*, z. *rongkong*; *kërongkonggan*, de keel, slokdarm.

کرغ *këringga*, I. mogelijk beter *gërangga*, e.s.v. groote, roode mier, welks beet sterk brandt en die op de boomen leeft, Jav. *ganggrang*. id.

II. *këringga-moenggoe*, e.s.v. specerij-achtig zaad.

کرغ *koeringgi*, heidensche bewoner van de kust van Koromandel.

کرغ *kërapp*, I. dikwijls, dikwerf, vaak, kort op elkander in tijd, dicht naast elkander in ruimte; *kërapp kali*, dikwijls; *kërapp gawé*, in het Palemb. ongeoorloofden omgang hebben v.e. man of jongeling met andere vrou-

wen, herhaaldelijk ontucht plegen; *kërap pati*, sluipmoord, id.

II. klanknabootsend woord voor een knappend geluid; *kërap-këroep*, hetzelfde met verscheidenheid, zooals b.v. van iemand die beschuit eet.

کرف *këroep*, = *kërap*, doch doffer.

کرف *kërip*; *mëngërip*, knagen, knabbelen aan iets, zooals muizen.

کرفاتی *kërpati*, Jav. veeluis, volg. Mrsd. *kërapti*, het kribbebijten der paarden.

کرفس *kërëpas*, klanknabootsend woord voor een ritselend geluid, zooals wanneer b.v. een buffel gaat door struiken.

کرفس *karpoes*, Port. bonte slaapmuts, ook ezelshoofd aan masten.

کرفس *kërëpis*, = *kërëpas*, doch helderder.

کرفق *kërëpaq*, klanknabootsend woord voor een krakend geluid, zooals b.v. wanneer een olifant door een suikerriet-aanplant loopt.

کرفق *kërëpoq*, = *kërëpaq*, doch doffer.

کرفق *kërpeq*, Jav. mand, valies, porte-manteau, sluitmand, gevlochten van bamboe met hengsels van rotan, om reisbenodigdheden of koopwaren in te bergen; zie *këpek*.

کرفی *karpai*, patroontasch.

کرف *këraq*, aanbrandsel, aangebrande korst in pot of pan; *këraq nasi*, aanbrandsel van de rijst, ook e. s. v. welriekende klimop.

کرف *këroq*, I. klanknabootsend woord voor een krabbend of krassend

geluid, doffer dan *kërik*; *mëngëroq*, uitkrabben met vingers, klauwen of nagels, zooals de laatste rijst uit een pot of de oogen uit het hoofd; Mën. *pëngëroq përioek*, een snoeper, pottenlikker.

II. Jav. roskam; *ngëroq*, roskammen. In 't Mal. *garoek*. Zie ald.

کرف *kërik*, klanknabootsend woord voor een krassend geluid, helderder dan *këroq*; *mëngërik*, uitkrabben, afschrappen, radeeren; *kërikan*, schijf in een hijschblok.

کرف *koerkoer*, zie *koer*.

کرف *kërëkap*; *kërëkap-kërëkoep*, klanknabootsend woord voor het krakend en knappend geluid als dat v. e. hond, die beenderen kauwt.

کرف *koerkoem*, Arab. mastik, safraan, kurkuma.

کرف *karkoen*, Perz. hoofd der schrijvers, secretaris.

کرف *kërëkah*; *mëngërekah*, iets kraken, knauwen met de tanden, ook verscheuren, van wilde dieren.

کرفی *karki*, Ar. de kraanvogel.

کرف *kërling*; *mëngërling*, van terzij aanzien, e. zijwaartschen blik toewerpen, ook *m. dëngan ekoer mata*, even van terzij aanzien. Soms ook gebruikt voor flikkeren v. den bliksem; z *përting* en *djëling*. Ism. Jat. 18.

کرف *kërliq*; *sakërliq mata*, een oogwenk, M. zie *këlip*.

کرف *karama*, Ar. verheerlijken; *Ali, karama Allah wadjahoe*, Ali, God verheerlijke zijn aangezicht.

کرمبل *kërambil*, Jav. de kokosnoot, = *këlambir*, zie ald.

کرمبوج *kërambodja*, Skr. e. s. v. meloen; zie ook *këmbodja*.

کرمست *këramsoet*, z. **قرمست**.
کرمغ *këremang*, e. s. v. boom welks hout spoedig door de *boeboek* wordt aangetast.

کرمشک *këremangka*, e. s. v. boom, v. d. W., zie *tjiamau*.

کرمشاکی *kërempagi*, Tam. scheermes. Mën. zakmes.

کرمشغ *kërempoeng*, de onderbuik op de hoogte v. de blaas, R. Pas. Dul. 104. Jav. *këmpoeng*, id. Mën. *kërapang*, tusschenruimte tusschen de beenen.

کرمق *këremak*; *daoen këremak*, e. s. v. kleine, lange bladen, die veel gelijken op uienloof en ook zoo smaken. Volgens Abd. sch. wrdb. e. s. v. gras. Het wordt in de geneeskunde gebruikt; mogelijk zee-ajuin?

کرمشغ *karamoenting*, ook *këmoenting*, e. s. v. heester met eetbare roodzwarte, ronde, zoete vruchtjes.

کرمی *këreми*, Jav. aarsmaden, z. *këroewit* en *kërawit*.

کرن *këran*, e. s. v. komfoor, vuurpot of test met langwerpige uitstekenden aschbak; zie *anglo*.

کرن *këron*, verb. Ned. kroon, lichtkroon, b. v. *kandil dan këron*, kandelaren en kroonen, Sj. Madli.

کرن *këren*, zie *ngëren*.
کرننت *kërant*, e. s. v. luizen, die in het laatste tijdperk eener ziekte,

even voor den dood bij den mensch te voorschijn komen. Mën. id.

کرننتغ *kërenting*, klinken, zooals b. v. een glas, waartegen men met e. mes tikt.

کرننتغ *kërontang*, klanknabootsend woord voor het geluid van een leegen aker, die op den bodem v. e. leeg watervat stoot; *këring kërontang*, droog en ledig tot op den bodem, van watervaten enz. zoodat het schepvat dat geluid laat hooren.

کرننتغ *këroenting*, houten bel of klok, zooals de buffels om den hals hebben.

کرننتغ *kërinting*, gedroogde schelpdieren; *kërintingan* = *këlëntingan*, zie *lënting* I.

کرننتغ *këroentoeng*, frequ. van *këntoeng*, een bamboeschacht met e. spleet in het midden, gebruikt als spaarspot, H. Abd. 435; op Java een hol blok van hout of bamboe met e. gleuf in het midden, in de wachthuizen gebruikt om er alarm op te slaan, ook op Malaka; Mën. mandje, bakje, in 't algemeen e. voorwerp, dat dient om er iets in te bewaren; *banjak bënar orang itoe mëngëroentoengkan pitis*, die man heeft zeer veel geld gespaard; zie *këntoeng*.

کرننتل *kërintil*, in menigte afhangelend, zooals vruchten aan een boom.

کرننتج *kërandjat*, = *përandjat*, zie ald.

کرننتجج *kërandjang*, grof, gevlochten mand v. bamboe, pakmand, schanskorf, knaster; zie *randjang*.

کرنجیل *kərindjal*, de nieren, = *boewah pinggang*.

کرنجی *kərändji*, e. s. v. boom met zwaar, hard, bruin hout, geschikt voor huis- en waterbouw, en met rinsche vruchten.

کرنچنج *kərəntjang*, klankna-bootsend woord voor e. rammelend geluid, zooals van een ankerketting, die gevierd wordt.

کرنچنج *kərəntjong*, holle ringen om de enkels, met steentjes er in of belletjes er aan, ook bellen, zooals om den hals van paarden; *gəlang kərəntjong*, klinkende of rammelende armbanden. Volg. de Br. K. ook de groote armbanden eener bruid.

کرنچنج *kərəntjang*; *əmas kərəntjang*, klatergoud, dun bladgoud; zie *kərədjang*.

کرنچنج *kərəntjeng*, e. triangel, het instrument. Zie *kəntjeng* II.

کرنند *kəranda*, Skr. doodkist; Mèn. id. ook kast of kist om levende of opgezette dieren daarin te bewaren; *k. harimau*, kist voor 't vervoeren van een tijger; zie *larong*.

کرنندنج *kərəndang*, e. s. v. braamstruik; e. laag heester-gewas, tot het geslacht der bramen of rozelaars behoorende. M.

کرنسنگ *kəronsang*, borstspeld, broche; ook *kərsang*.

کرنو *kərnoe*, Port. corno, kruit-hoorn.

کرنی *koernia*, genade, gunst, zie *کارنی*.

کرنی *kərnai*; *məngərnai*, aan klei-

ne stukken snijden of hakken, b. v. vleesch om ergerechten van te maken.

کرنیت *kərənnjit*, de wenkbrauwen fronsen, het voorhoofd rimpelen. Zie *kənnjit*.

کرنیت *kərənnjoet*, knarsen van de tanden, deuren, boomen enz. ook grommen, snauwen, Maxw.

کرنینچ *kərənnjing*, grauwen, snauwen, grommen, Max.

کرنچو *kərənnjau*, krakend geluid van iets ongaars bij het kauwen.

کرنپه *kərənnjih*, grijnzen, aangrijnzen, Sw.

کروبت *kəroeboet*, e. s. v. plant, de *Rafflesia Arnoldi*.

کروبیغ *kəroeboeng*, Jav. pass. van *roeboeng*, samengestroomd op of om iets; *bərkəroeboeng*, samengestroomd zijn van een menigte, b. v. om naar iets te kijken; *məngəroeboengi*, op iets in menigte samenstromen, iets in menigte bedekken, zooals bijen, mieren, wolken, een menigte krijgslieden enz. b. v. *sapərti kawan ləbah məngəroeboengi*, evenals een zwerm bijen op iets samenstroomt, H. Boedj. *məga həndaq məngəroeboengi*, wolken zouden hem bedekken, Ind. Poet. Zie *roemoen* en *kəloeboeng*.

کروبک *kərobak*, vol litteekens, pokedalig.

کروبک *kərobək*, *məngərobək*, bij kleine stukjes afscheuren, afplukken, v. d. W. Zie *robək*.

کروبی *kəroebi*, = *pənjəngat*, Abd. sch. wrdb. Zie *səngat*.

كروبيون *këroebion*, Arab. cherubijnen. Zie *keroeb*.

كروت *këroewit*; *tjatjing këroewit*, aarsmaden. Zie *kërëmi* en *kërawit*.

كروتوت *kërotot*, gegroefd, van groeven of diepe lijnen voorzien, zooals een vijl, een pokdalig gelaat, een ruwe schil enz. Zie ook *këretoet*.

كروتف *këroëtoep*, klanknabootsend woord voor een dof knappend of knetterend geluid, zooals van zout in een heete pan. Mën. *këroëtoes*, id.

كروتق *këroetak*, Mën. *mëngëroetak*, knabbelen of knagen aan een been enz.

كروتچ *kërotjong*, schelletje, belletje, d.l. Cr. Zie *kërontjong*.

كروتچف *këroetjoep*, peperhuisje.

كروتچق *kërotjok*, rammelen zooals hagel geschud in eene flesch.

كروتد *këroedoet*, geplooid, zooals doek, dat men met een rijgdraad heeft ingehaald, Max. Zie *kërdoet*.

كروسق *kërosok*, ritselen, schuifelen; ook *gërosok*.

كروغ *këroewing*, e.s.v. boom, die een olie, *minjak këroewing*, levert, waarmede men vaartuigen teert en, vermengd met harpuit, de naden van vaartuigen stopt. Het hout wordt gebruikt voor planken.

كروتس *këroepis*, = *këropas*, z. a.

كروتس *këropas*; *këropas-kërapis*, allerlei kleinigheden, nederig gesproken van eigen huisraad, spullen; ook verriichten van allerlei onbeduidend werk.

كروتشغ *këroeping*, korstje, roofje

van een wond; *mëngëroeping*, de korstjes of roofjes afplukken. Mën. id.

كروتق *këroepoek*, I. e.s.v. toespijs bij de rijst, bestaande uit het binnenste, vleeschachtige gedeelte van koe- of buffelhuid of ook wel de *bëlidavisch*, in olie gebakken, zoodat het bros en knappend is; ook een gebak van deeg, bestaande uit fijnge maakt vleesch, gekookte visch en wat sagomeel.

II. zie bij *kërëpak*.

كروتك *këroekoet*, I. krul of kroes van de bladen sommige planten; de frequ. van *koekoet*, zie ald.

II. verrekt van een spier of pees; volg. M. gekrompen, samengetrokken, b.v. *dikëroekoetkannja koelit*; *kaki-tangannja soedah mëngëroekoet*, Ibr. b. Chas. Zie *kërekoet* en *koekoet*.

كروتك *kërokot*, I. Jav. de postelein, daar in het wild groeiende, doch te wreed om als groente te kunnen worden gegeten.

II. Jav. knagen, knabbelen.

كرومت *këroemit*, knabbelen, Sw.

كرومس *këroemoes*, terdege kussen, morkelen.

كرومغ *këromong*, stel van twaalf diepe, koperen bekkens met knop, behoorende bij de *gamëlan*.

كرومن *këroemoen*; *bërkëroemoen*, krielen, in menigte op iets toestroomen, zoowel van menschen als dieren, ook zwermen van bijen; *mëngëroemoeni*, op iets samenstroomen, Facs. pag. 19. Zie *këroeboeng*.

كرون *këroewan*, Jav. = *këtahoe-*

wan, van *wěroeh*, = *tahoe*, zie aldaar.

كرويڤ *kéroejok*, Batav. kraaien, = *kěloeroek*, zie ald.

كراه *kěrah*; *měngěrahkan*, oproepen, bijeenroepen van onderhorigen voor openbare werkzaamheden, het volk verzamelen. Het onderscheid tusschen *měngěrahkan* en *měngampoengan* blijkt b.v. uit: *maka ratoe Djadjaran Sari pon mēnitahkan sěgala poenggawa běrlangkap sěndjata dan mēngěrahkan sěgala rājat dan mēngampoengan gadjah dan koeda*, de Vorst van Djadjaran Sari nu gelastte allen officieren om de wapens in orde te brengen, al het volk op te roepen en olifanten en paarden bijeen te brengen, Pr. Dj. *gong pěngěrah*, een bekken, dat geslagen wordt om het volk op te roepen; *angin běrkěrah*, de wind wakkert aan, lett. is aan het verzamelen; *djoeroe-kěrah*, e. dienaar van den *batin*, die het volk oproept, ook *pěngěrah*, opzichter, drijver, aandrijver bij een of ander openbaar werk, = *mandor* op Java.

كروه *kěroh*, I. troebel van vloeistoffen, vuil van kleuren, onzuiver v. taal of stijl of den inhoud v. e. boek; ook drab, droesem; *kěroeh dipěrdjě-rěnih*, het troebele in een helderen toestand brengen, fig. voor geschillen of twisten bijleggen, partijen verzoenen; *měngěrohkan*, troebel maken.

II. Perz. een lengtemaat van ongeveer twee engelsche mijlen, meestal *kěroh boemi*, b.v. *adalah ěmpat kěroh boemi djaoehnja*, de afstand was van vier zulke lengtematen, 8 engelsche

mijlen, Am. H., ook *pěngěroh*. Volg. M. is het *karoewah* en zou het ook *pěngaroewah* kunnen zijn; zie *roewah* I.

كراه *kěreh*; *kěreh-kěreh*, metmoeite.
كراه *koerat*, Arab. bol, bal, kogel, spheer, zone; *koeratoel'zamhariri*, de ijskoude zone.

كراه *kěre*, Jav. = *bidai* I. zie ald.
كراه *kěri*, sikkel, grasmes, ook troffel; *měngěri*, met e. sikkelvormig grasmes snijden of wieden.

كراه *kěria*, I. ook *koeria*, e. s. v. koekjes.

II. in het Palemb. *karja*, een titel voor onderdistrictshoofden, samentr. v. *kjahi* en *arja*.

كراه *korja*, Port. een twintigtal, inz. in den manufactuurhandel, P.

كراه *kěrebang*, zie *kělebang* II.
كراه *kareta*, Port. rijtuig, wagen, affuit, ook garenklosje; *ikan kareta*, e.s.v. inktvisch met acht voelsprietten, doch volgens v.d.W. e.s.v. eetbare zoepolyp. Dit is een verbetering van *goerita* Skr., zie ald.; *kareta sorong*, duwwagen, handwagen, kruiwagen; *kareta sewa*, huurrijtuig; *běrkareta*, een toertje met een rijtuig maken, per as uitgaan; *kareta tambangan*, omnibus, v. d. W.; *běnang kareta*, garen opklosjes, klosjes garen; *mariam děngan karetanja*, een kanon met deszelfs affuit.

كراه *kěretoet*, ook *kěrotot*, vergroeid, verkromd, klein en kromgegroeid, van vruchten, personen enz.; *orang kěretoet*, dwerg, kort en kromventje.

کریتنغ *këritang*, e. s. v. zoutwater-
tervisch.

کریتنغ *këriting*, kroes van het
hoofdhaar.

کریچال *këritjal*, slaaf of dienaar
van een *patjal*, zie ald.

کریدس *këridas*, e. s. v. gierst-
uitslag. Mën. e. s. v. schurft.

کریدق *këredaq*, aangedroogd
kleverig vuil, b. v. deeg aan de handen,
vuil aan borden en vaatwerk, etter aan
de huid enz.

کریدق *këridiq*, = *tjëtjak koe-
boeng*, e. s. v. vliegende hagedis; *kë-
ridiq pësan-pësan*, e. soort welks beet,
volg. de ongegronde meening der
Maleiers, doodelijk is; zie *pësan*.

کریرق *koeririk*, e. s. v. krekel,
W. Sum. e. s. v. zeedier, M.

کریست *kërisoet*, frequ. van *ki-
soet*, rimpel, frons.

کریسغ *kërising*, grauwen, snau-
wen, grommen, Max. = *kërënnjing* en
kërënnjoet.

کریسق *kërisiq*, grofzand, grint-
zand, ook de droge bladen van de
banaan, v. d. W. Zie *karsiq*.

کریسی *kërisi*, e. s. v. zoutwater-
visch, spiering.

کریشت *këringët*, Jav. zweet, =
pëloeh, zie ald.

کریف *kërijap*, zie *ngërijap*.
کریقت *këripoet*, I. gerimpeld,
b. v. door litteekens. Mën. *këripoes*, id.

II. wartaal praten, kletsen, v. d.
W. Mën. *bërkëripit*, snateren, rad
spreken.

کریشس *kërepes*; *mëngërepes*, in

het rond zoeken, b. v. naar iets op een
tafel.

کریقک *këripik*, ook *kërepek*, e.
s. v. droge, platte, ronde koekjes van
sagomeel met suiker; *k. pisang*, dunne
schijfjes gedroogde, onrijpe banaan
in olie gebakken.

کریقن *koeripan*, Jav. (van *oerip*,
leven), het land van levensonderhoud.
Aldus heet in de H. S. S. het land,
waar de held Pandji thuis behoort.

کریکت *kërekoet*, verkromd door
ziekte, b. v. van een arm; ineenge-
trokken van het lichaam, b. v. bij het
liggen slapen.

کریکل *kërikal*, groote, vlakke
schotel of presenteerblad met voet,
ook *toelak bahoe* genoemd.

کریکل *kërikil*, kleine keisteen,
grint, kiezelsteen; de groote heet *kë-
rakal*.

کریکم *kërikam*, e. s. v. grofindisch
linnen; *kasar sapërti kain kërikam*,
zoo grof als *kërikam* doek, B. S.

کریم *karim*, Arab. edelmoedig,
milddadig; *alkarim*, de edelmoedige
bij uitnemendheid, d. i. God; *kira-
moe'lkita'b*, de engelen, die der men-
schen woorden en handelingen op-
teekenen.

کریو *këriau*, schreeuwen, rumoer
maken, Poel. Pin. Hiervan de naam
van de stad Riouw.

کریول *kërewël*, Batav. kervel,
verb. Ned.

کریپت *kërenjoet*, knarsen van de
tanden, een deur enz.

کریپت *kërenjit*, het voorhoofd
rimpelen, M. Zie *kënnjit*.

kërenjau, klanknabootsend woord voor een krakend geluid, veroorzaakt door het kauwen van iets ongaars, b.v. een rauwen aardappel.

koes, klanknabootsend woord voor een blazend geluid, zooals b.v. dat van een kat of tijger; ook *dëkoes*, zie ald.

kësa, van v.d.W. bestaat niet. Het grndw. is *asa* en niet *ësa*, en de afleiding *kasa*, in het Jav. *kāsā*; zie *asa* en ons aas in het kaartspel.

kësat, I. ruw, ruig, oneffen, stroef, zooals b.v. gezaagd hout. Mën. = *kasar*, ruw, grof.

II. *mëngësat*, afvegen, b.v. e. tafel met een doek; *kain kësat*, vaatdoek. Op Java *sëkak*, zie *sikat*.

III. = *toekang*, b.v. *kësat pëmbasoeh kain*, waschman, bleeker, B. R.

koesta, Skr. I. melaatscheheid, waarbij de uiterste ledematen afvallen; syphilitische kanker. Soorten zijn: *k. pari*, *k. boenga*, *k. limboeng*, *k. dangkoeng*, kanker in den neus; *orang bërpenjakit koesta*, een melaatsche, Sadj. Mal. 2; *poko:k koesta*, hura crepitans, een plant, welks bladen tegen de lepra gebruikt worden, door het Gouvernement ingevoerd en de aanplant er van aangemoedigd.

II. Port. *casta*, geslacht, afkomst, **kosta**, Soend. de kust van Koromandel; *batoe kosta*, marmer; *lada kosta*, e. s. v. peper; *tjaöë kosta*, zie *tjaöë*.

kastaria, zie *کشتري*.

koestan, e. waterkruij, L.

kasto, zie *kastoda*.

kastoeri, Skr. muskus; *boeroeng kastoeri*, e. s. v. parkiet; *tikoës kastoeri* en ook *t. toeri*, muskusrat, stinkrat; *limau kastoeri*, e. s. v. limoen, naar ik meen = *djëroek wangi* op Java, H. Abd. 441; *boenga kastoeri*, e. s. v. woekerplant met zeer welriekende bloemen, in het Jav. *anggërek* geheeten, zie ald.; *endoeng-kastoeri*, de muskuszak; *kajoe kastoeri*, e. s. v. boom, welks welriekend hout in de *doepa* en andere reukwerken gebruikt wordt; *kajoe kastoeri boenga*, e. s. v. geel hout; *oepama kastoeri*, *karëna baoenja*, *maka hilang njawanja*, Sprw.

kastoda? H. T. heeft *کستود*, zoo ook H. Asm. Pati, e. s. v. kleed, vervaardigd van boombast en door de *adjar-adjar* of heidensche priesters gedragen, b.v. *maka adjar Darma Djaja pon mënjëmbah laloe mëmboewangkan kastoda* *کستود dëloewang*, *maka mëmakai pakaiian noegëraha*, de priester Darma Djaja nu maakte een sëmbah, vervolgens wierp hij het kleed van boombast van zich en trok de geschonken kleederen aan, Pr. Dj. Deze lezing uit de Pr. Dj. is mogelijk: *kasto dëdëloewang*, zoodat die *د* bij dit woord behoort.

kastila, Kastilië, Spanje, spaansch. Zie ook *katela*.

kasoedahan, einde, laatste, voleindiging; *daripada përtama datang kapada kasoedahan*, van de eerste tot de laatste. Zie *سداه*.

kesrah, Arab. het bekende klinkerteeken, in het Mal. *baris bawah* genoemd. Zie de grammatica.

کشف kēsip; *məngēsip*, smakkende aan iets zuigen, b.v. aan een klontje; uitzuigen, b.v. een beentje.

کسق kēsak; *məngēsak*, opschuiven, opschikken; *kēsak kakanan*, schik wat naar rechts op.

کسق kēsok; *kēsok-kēsak*, klanknabootsend woord voor een geluid als van papier, dat in elk. gefrommeld wordt.

کسکس koeskoes, I. smoezen, fluisteren, zie *koesoe*.

II. *məngoeskoes*, luchtblazen, zooals de visschen soms doen.

III. e.s.v. buideldier, d.l. Cr. en M. Zie *koekoes*.

کسکل kēskoel, Perz. *koesjkoel*, etensbakje, drinknap, knapzak.

کسل kēsəl, Jav. vermoeid, afgemat, het land hebben.

کسلیو kēsəlīo', zie *lioek*.

کسماران kasmaran, Jav. verliefd; zie *asmara*.

کسب kēsomba, Skr. e. s. v. plant, die een roode verfstof, het orlean, levert, ook de wilde saffraan; *k. boenga*, de gedroogde bloemen van die plant, die als verfstof in den handel komen; *bənanġ poetih kita kēsomba*, het witte garen wordt door ons rood geverfd, fig. uitdrukking voor: in bloed doopen, rood verven met bloed, Sj. Ind. *Kēsna*. Soorten zijn: *k. kəlīng*, *k. djawa*, *k. merah* en *k. moeroep*; *kēsomba tahi kambing*, die verstoff in keutelvorm.

کسیمبوکن kēsīmboekan, e. s. v. plant, die in de geneeskunde gebruikt wordt. Jav. *kēsəmboekkan*, id.

کسمبی koesambi, e. s. v. ijzerhoutboom, op Mal. id. d. l. Cr.

کسماق kēsmaq, e.s.v. chineesche vrucht, die gedroogd in den handel komt.

کسمیری kasmiri, Cachemir, cachemirisch, ook e. cachemiren sjaal, Sj. Madli.

کسان kēsān, spoor, indruk, afdruk, b.v. van de hand op een glas, de vingers op een boek, Ibr. b. Chas., de voeten op den grond; *kēsān kaki*, voetspoor; *bēr kēsān*, de sporen dragen v. iets; vertoonen dat iets indruk gemaakt heeft, van het gelaat; *tiada bērkēsān moekanja dinista orang*, hij wist van bleeken noch blozen toen hem smaadheid werd aangedaan. C. en S. beweren dat het e. verkorting is van *bēkasan* (grndw. *bēkas*)? Dan zou een grondwoord *kēsān* niet bestaan! Zie *bēkas* II. In 't Mēn. is echter *kasan* ook spoor, indruk.

کسنا kēsna, Skr. verbastering van den eigennaam *Krēsna*, een incarnatie van Wisnoe, den Vorst van Dwara Wati.

کسندوڭ kēsandoeng, Jav. zie *sandoeng*.

کسؤ kēsau, zie bij *tarah*.

کسواری kasoewari, de casuaris.
کسوور kesoewoer, Jav. alom bekend, beroemd.

کسووم koesoema, Skr. bloem; in het Mal. fig. gebruikt voor schoon, liefelijk v. eene vrouw, edelgesteenten enz.; *sapērti jang-jang koesoema*, gelijk de liefdegodin. Zie *toes* III. Soms fout voor *soekma*, zie ald.

كسوي *kəsoewi*, I. zeer moede, zeer vermoeid, v. d. W. mog. *kəsoewé*, Jav.

II. *təpoeng kəsoewi*, e. s. v. versnapering.

كسأه *kəsah*, kreunen, stenen, gesteen, gekreun, meestal in de samenstelling *bər-kələoh-kəsah*, zuchten en stenen. Mèn. *kaloek-kəsah*, in hooge mate ongerust, gejaagd, bezorgd.

كسأه *kəseh*, grijzen, zooals de apen.

كسيلن *kisilan*, zie *kisil*.

كسيهان *kasihan*, zie bij *kasih*.

كشتاسب *kisjtásab*, Perz. naam van den Perzischen koning Darius Hystaspes.

كشترى *ksjatria*, Skr. iemand uit de kaste der krijgslieden, edelman, prins van den bloede.

كسجتى *koesjti*, Perz. worsteling; *bərkoesjti*, worstelen; *koesjti gir*, worstelaar. Zie *goesti*.

كشك *kasjk*, Arab. gerstebier.

كسكول *koesjkoel*, Perz. beker, kelk. Ook *kəskoel*, zie ald.

كسكين *kasjkin* en *kasjkinat*, Perz. gerstebrood, boonenbrood, bij broodsgebreuk in gebruik.

كشمش *kisjmisj*, Perz. *k. bəsar*, rozijnen; *k. kətjil*, krenten, e. s. v. druiven zonder pitten.

كشيم *kasjim*, Arab. gesneden, gelubd; *məngasjimkan*, snijden, ontmannen.

كعبه *kābah*, Arab. vierkant gebouw; *alkābah*, het vierkant, de tempel te Mekka, ook *kābatoe'llah*, genoemd.

كفك *kang*, I. groote waterbak; *kang mandi*, badkuip.

II. = *kəkang*, bit van een paard; *tali kang*, toom, teugel, leisel. Zie *kəkang*.

III. Jav. verkorting van *kakang*, oudere broeder, en gebruikt als aanspraakwoord.

كفك *koeng*, of *kong*, klanknabootsend woord voor e. holklinkend geluid, zooals v. e. *gong* of van zwaar geblaf enz. Zie *sipoet*.

كفك *kong*, I. Chin. waterdicht beschoot van zware planken in sommige inlandsche vaartuigen. Hierdoor worden die in waterdichte vakken verdeeld, welk stelsel nu ook op onze schepen wordt toegepast.

II. bovendorpel, = *ambang di-atas*, C. en S.

III. verkorting v. *langkong*; b. v. *kong pəlangi* voor *langkong pəlangi*, de regenboog. M.

كفك *keng*, klanknabootsend woord voor een gillend geluid zooals v. e. hert of ree, ook van een hond die aanslaat of zich bezeerd heeft.

كفتن *kangten*, verb. Ned. kantine.

كفسن *kongsan*, huid, luifel, af-dak boven een raam.

كفسي *kongsi*, Chin. maatschappij, vereeniging, verbond, genootschap, compagnieschap.

كفك *kangka*, zie *pangkalan*.

كفتك *kingkit*, Jav. e. s. v. zeer kleine limoen, zoo groot als e. knikker, waarvan men confijt maakt enz.

كشكغ kangkang, wijd openstaan van een deur, de beenen enz. wijdbeens; *məngangkang*, wijdbeens loopen, schrijdelings zitten; *kangkang kajak*, zoo wijdbeens dat de saroeng er van scheurt; *kəlangkang*, de plaats tusschen de beide dijen; *ditjəlah kəlangkang*, tusschen de beenen, S.Dz.; *rantai kangkang*, voetboeien, Sw.; *kangkang katoep*, e. s. v. vogel, naar zijn geroep aldus genoemd. Mën. *kangkang*, wijdbeens.

كشكغ kangkoeng, e. s. v. kikker, naar zijn geroep zoo genoemd; *sajoer kangkoeng*, kikkermoes, e. s. v. kruipplant, die als groente gegeten wordt; *bəlah kangkoeng*, e. bijzondere wijze van twee stukken goed aan elkander te naaien.

كشكغ kongkang, I. e. s. v. viervoetig dier, de zoogenaamde luiaard, stenops tardigradus, ook *kamalasan* genoemd.

II. *məngongkang*, kluiven, knabbelen, knagen.

كشكغ kongkong, zwaar voorwerp, Mën. e. s. v. blok, dat aan een ketting of touw misdadigers of dieren om den hals gehangen wordt en dat zij overal moeten meedragen; *məngongkong*, v. zulk e. voorwerp voorzien, b. v. *maka soeroeh kongkong lehernja sipəntjoeri itoe, bawa sapandjang pasar*, laat dien dief een blok om zijn hals hangen en voer hem de geheele markt over, Oend.

كشكغ kengkang, op den rug liggen met één been recht uitgestrekt

en het andere opgetrokken, zoodat de voetsool op den grond staat.

كشكغ kengkeng, I. *məngengkeng*, een poot oplichten, zooals een hond doet. Mën. *məngengkeng*, druipstaartend wegloopen.

II. = *tjəngkeng*, zie ald.

كفا kafa, Ar. **كفي kafi**, voldoende zijn.

كفارة kafarat, Ar. dat waardoor een zonde of misdaad geboet wordt, zoenoffer, dat wat gegeven of gedaan wordt om z. van zijn eed te ontslaan als men dien niet wil of kan vervullen, b. v. *kasi kafaratnja toedjoeh ekoer ləmboe maka ləpaslah soempah itoe*, S.Dz.

كفارة kafarat, Ar. mrv. van *kəfir*, zie ald. en *kaparat* I.

كفسكر kafsəgar, Perz. schoenmaker.

كفل kafal, Arab. schabrak, dekkleed op een rijbeest.

كفن kafan, Ar. lijkkleed, doodskleed; soms ook kleed in het algemeen en droogdoek voor badenden, b. v. *ada jang məndjawat saroeng dan kafan, ada jang məndjawat boelang hoeloe, ada jang məndjawat kafan tətəp toeboeh*, bij een officieel bad, H. Boedj.; *məngafani*, van e. doodkleed voorzien, in e. doodkleed wikkelen; *məngafankan*, tot doodkleed maken, daarvoor gebruiken; *pəngafan*, wat ter bezorging van een lijk gebruikt wordt. M. *bərsalin kafan*, van kleedderen verwisselen, poët.

كفو kafoe', Arab. zie *koepoe* I.

کفي kafi, Ar. voldoende, genoegzaam.

کفيل kafil, Ar. borg; *naik kafil*, als borg optreden.

کف kap, I. een touw vastmaken, beleggen.

II. Ned. kap, huid; *kap kareta*, rijtuigkap.

کف kop, kap boven de zitplaats van den ruiters op een olifant, Sijam. *ka-pa*, zadel voor een olifant.

کفارات kaparat, I. van het Arab. *kafarat*, meerv. van *kafir*, ongeloovige, als scheldwoord gebruikt. Zie ook *kafarat*.

II. zoenoffer voor het niet houden of nakomen v. e. eed, of tot boete voor andere overtredingen. Zie *kafarat*.

کفاسي kēpasai, *Parkia macrocarpa* (Mimosées) d. l. Cr.

کفال kapala, Skr. (in het latijn *cephala*. Het echte mal. woord schijnt *hoeloe* te zijn) hoofd, in alle betekenissen, bovenste of voorste, voornaamste, eerste kwaliteit, opperhoofd, voorzitter, voerman, aanvoerder, knop op iets; *k. ajar*, ook *lidah-ajar*, het voorste gedeelte of begin van stroomend water, v. d. Tn.; *k. balok*, Hik. Abd. p. 30 de kop v. e. balk, waaraan hij voortgesleept wordt en dien men er later afzaagt; *k. bandar*, de bron, vanwaar de leidingen het water naar de rijstvelden voeren; *k. kodi* en *k. pēkodian*, z. *kodi*; *kapala kain*, hoofd of gebloemde rand aan een gebatikt kleedje; *k. soerat*, hoofd v. e. brief, doorgaans een korte spreuk in het Arabisch; *k. poelau*, het hoogste ge-

deelte van een eiland; *k. pēdati*, karrevoerder, voerman van een kar; *k. pērahoe*, de kop of het voorste gedeelte v. e. vaartuig; *k. batoe*, stijfkop, koppig; *k. bērat*, onbevattelijk, moeielijk iets kunnen leeren, Hik. Abd. p. 190; *k. jang mēmērentahkan*, het besturend of bevelvoerend hoofd; *k. soesoe*, room; *k. kota*, zie bij *kota*; *jang kapala*, de of het voornaamste; *k. sakali*, aller voornaamste, prima kwaliteit, eerste soort, ook *kapala-kapala*, H. Abd. 102; *mēngapala*, voorzitten, presideeren, voor aanvoerder of voerman fungeeren; *mēngapalakan*, hetzelfde met object, b. v. *mēngapalakan pēdati*, een kar als voerman begeleiden, voerman zijn v. een kar, Prab. Dj., zie ook *ampil*; *mēngapalakan rajat*, aan het hoofd staan van het leger; *m. gadjah*, een olifant, op zijn nek zittende, besturen; *m. boelalainja*, zijn snuit achter over den kop leggen, van een olifant.

کفایغ kēpalang, ontoereikend, onvoldoende, ten halve; zie *ulang* II.

کفایي kēpaja, zie *bētik*.

کفایج kēpajang, e. s. v. grooten boom met flauwe, doch eetbare vruchten, die een bittere en bedwelmende pit hebben, vandaar het Sprw. *oempama boewah kēpajang, dimakan mabok, diboewang sajang*. Deze vrucht, in warm water geweekt, zet z. zeer uit en levert, vermengd met *bidji soelasih*, suiker en water, een verfrischenden drank, *tjintjaoe*, genaamd; zie ook bij *mangkok*.

كفت *képit*, geklemd tusschen den arm en het lijf of tusschen de vingers, H. Abd. 338 reg. 1 v. o., of met de handen tusschen de beenen, Mën. *mëngëpit*, iets zoo dragen, b. v. een boek enz.; *napsoe kèras, tangan dikëpit*, fig. iets graag willen hebben, doch er geen moeite voor doen. Mën. Zie *apit* en *këmpit*.

كفا *kapada*, naar; *mëngëpada-*
kan, aan iets de richting geven naar, dirigeeren naar; zie **كفا**.

كفا *këpar*, e. s. v. eetbaren zoet-watervisch, Mal.

كفاست *kapista*, Skr. *papistha*, goddeloos, slecht.

كفسيو *kipsiau*, Chin. grijze aarden pot met tuit en steel, gebruikt om water te koken voor koffie en thee.

كفو *këpoeng*; *mëngëpoeng*, omsingelen, omringen, insluiten, belegeren; *këpoeng gëndang*, afsnijding van den weg naar voren en naar achteren; *pëngëpoengan*, belegering, omsingeling.

كفو *këping*, of *këpeng*, iets plats en duns, een plat en dun stuk, ook gebruikt als hulp-Telw. bij de opnoeming v. het aantal geldstukken, planken, borden, stukken papier, grond enz. *bërkëping-këping*, aan stukken, aan flarden, in spaanders, in vlokken b. v. van haar.

كفو *këpak*, I. vleugel, vlerk; *mëngëpak-ngëpak*, klapwieken, ook met de armen tegen het lijf slaan bij het dansen, b. v. *laloe bangkitlah mënari mëngëpak-ngëpak sapèrti hëlang*

hëndaç tërband, vervolgens stonden zij op om te dansen, sloegen met de armen tegen hun lijf als e. sperwer, die wil opvliegen; *hëndaç tërband, tidak bërkëpak*, fig. voor iets willen verrichten, waarvoor men de middelen niet heeft.

II. zeer vermoeid, afgemat, uitgeput door lichamelijke inspanning.

كفو *këpok*, holle cylinder van boomschors tot berging, voornamelijk van rijst, doch ook gebruikt bij het maken van gambir, *këpok-këpok*, een stijve kraag aan een Mal. baadje.

كفو *këpek*, I. e. s. v. groote, overdekte doos v. bamboe met twee hengsels v. rotan, waarin men zijne reisbenoodigdheden pakt. Jav. *kërpek*.

II. plat ingedrukt, inz. van den neus, doch ook v. andere zaken, b. v. *pëtjah saroeng kèris kita dan pëndoevanja pon këpek*, de scheede v. onze kris brak en de bijkris werd gedeukt, Mes. Prab. Dj.; *dadanja këpek-këpek*, druk de borst plat; zie *kepek*.

كفو *këpik*, e. s. v. groene, zeer stinkende tor.

كفو *këpoek*, I. grove deuk; *mëngëpoekkan*, deuken.

II. e. s. v. boomkatoen, ongeschikt voor 't spinnen, zie *kapoek*.

كفل *kapal*, Tam. schip, overwalsch vaartuig, in tegenoverstelling v. *përahoe*, het inlandsche vaartuig; *k. përang*, oorlogschip; *dibariskannja ënam-bëlas kapal përang*, brachten zij zestien oorlogshepen in linie van bataille, H. Abd.; *k. asap*, stoom-

schip; *k. dagang*, vreemd schip; *k. tiga tiang*, vol schip, driemaster; *bèr-kapal-kapal*, bij scheepsladingen, H. Abd. 303; zie bij *tiang*.

كفل *kəpal*, Jav. *kəpəl*, klont, kluit, gekneede bal, b.v. van gekookte rijst, ook hoop van drek of stront, b. v. *maka kata radja gadjah... dèngan sakəpal tahikoe tørtimpa ka-atas kapalanja pon, nistjaja ratalah dèngan boemi ini*, toen sprak de koning olifant: Als hij slechts e. hoop van mijn drek op zijn kop krijgt, dan wordt hij bepaald met den grond gelijk (zoo plat) P. Dj.; *məngəpal*, tot kluit of klont kneeden, samendrukken, ook samenvouwen en drukken van de handen zonder daarbij de vingers te kruisen; *bèrkəpal-kəpal*, aan klonten of kluiten, ook de handen om en om aldus samendrukken; *kəpal-kəpal*, e. s. v. koekjes; z. ook *kəpoel* en *goempal*.

كفل *kəpoel*, dicht, dik, gepakt, van rookwolken; *məngəpoel*, zich zoo voordoen, die hoedanigheid vertoonen, ook zwellen van de zeilen.

كفل *kəpil*, vlak bij iets anders of tegen iets aan, zij aan zij; *məngəpilkan*, meren, aanleggen, van vaartuigen, aanklampen, ook vlak bij iets doen ophouden of vastleggen van een olifant, iets dicht tegen het lijf houden, b. v. een kind; *tèrkəpil*, vastgemeerd, vastgelegd; zie ook *dampil*.

كفلاي *kəpoelaga*, ook *poelaga*, kardamom, e. s. v. aromatisch zaad, dat tot verbetering van den adem gekauwd wordt. Ook *poewar* gen.

كفلق *kəplek*, Jav. zie *tjəmpèlek*.

كفليسد *kəplesed*, Jav. uitgegleden, zie *gèlintjir*.

كقم *kəpam*, verlegen, verstikt, b. v. van lijnwaad, rijst, laken enz. door lang liggen.

كفناكن *kəponakan*, Jav. broeders- of zusterskind.

كفندغ *kəpoendoeng*, Mèn. e. s. v. zure vrucht, die veel op *langsat* gelijk. Jav. naam v. e. boom, die best timmerhout en zuurzoete vruchten draagt.

كفندغ *kəpinding*, W. Sum. wandluis, zie *pidjat*.

كفودغ *kəpodang*, e. s. v. wielewaal.

كفورن *kəpoeroen*, pap van sago-meel.

كفويو *kəpoejoe*, e. s. v. visch, Abd. sch. wrdb. Zie bij *poejoe*.

كفويه *kəpoejoeh*, zie *poejoeh*.

كفه *kəpah*, e. s. v. platte en breede, eetbare zeemossel; *k. gading*, een variëteit daarvan.

كفه *kəpoh*, vol, overdekt met iets b. v. met stof, vol van de zeilen; *lajar pəngəpoh*, het bovenste vierkantezeil, boven-bramzeil.

كفي *kəpai*, = *kəpak*, zie ald.

كفيالو *kəpialoe*, samengesteld uit *kapi* en *əloe*, erge zwaarte in het hoofd, zware hoofdpijn, zie Jav. wbk. op *kapi*; *dəmam kəpialoe*, heete, typhouse koorts; *k. njaman*, de geelzucht.

كفيات *kəpiat*, de uitgeperste vezels van geraspte kokosnoot, gewoonlijk *hampas njioer* genoemd.

كفيتغ *kəpiting*, ook *piting*, e. s. v.

eetbare zeekrab; eig. *kĕtam kĕpiting*; *batok kĕpiting*, de schaal van een krab. Batav.

کفیتن kapitan, Ned. kapitein.
کفیر kopjor, Jav. inwendig tot pap, eene eigenaardigheid van sommige vruchten, die daarom voor bijzonder fijn worden gehouden, b. v. *mangga kopjor*, *kĕlapa kopjor* enz.

کفیرن kapiran, Jav. bekaaid uitgekomen, teleurgesteld.

کفیشن kĕpingin, Jav. naar iets verlangen, zie *ingin*.

کفیری kĕpiri; *kain kĕpiri*, servet-goed, wit damast, H. mogelijk eene verbastering van ons *keper*.

کفینس kĕpinis, zie *pindis*.

کفیه kopiah, Arab. hoed, chako, pet, chineesche muts, kalotje; *kopiah pĕndjalin*, een kalotje van rotan gevlochten. Zie ook *kambĕli*; *sĕri kopiah*, titel van den keizer van China in de H.T.

کق kak, verkorting van *kakak*, zie ald.

کق kok, zie *کوق*.

کق kik, weefgetouw.

ککار kĕkara, e. s. v. tweejarige plant met witte bloemtrossen en peulvruchten, die als groente gegeten worden.

ککاسه kĕkasih, beminde, geliefde; zie *kasih*.

ککائه kĕkapah, of *kĕkapa*, schabrak? N. Moeh. volgens R. v. E. zadel, paardetuig, Siam. *ka-pa*, zadel voor een olifant.

ککارون kĕkawin, Jav. e. gedicht

opzeggen, zingend voordragen; zie *kidoeng*.

ککت kĕkat, afgevallen bladeren die in zee of op de rivieren drijven; *balik kĕkat*, eb, afloopend water; *mati kĕkat* = *pĕrbani* en *pasang gondah*, zie *pĕrbana*.

ککتوا kakatoewa, de witte kuifpapegai van de Molukken, kaketoe; op Java ook nijtang.

ککر kĕkar, uit elkander, van elkander, van spijs, een bloem of knop enz. *mĕngĕkar*, uit elkander doen, van elkander doen, uitspreiden, door om te roeren, zich openen van een bloemknop; *pĕngĕkar*, scheedetang chir. Mĕn. *mĕngakar*, verspreiden, uitspreiden, uit elk. doen van datgene, wat op e. hoop gelegen heeft, uitstallen. Ook van de knevels, b. v. *misai dikĕkar*, Sj. Madli.

ککس kĕkas, I. zie *kakas*.

II. in het Palemb. e. strook open grond tusschen e. nieuw aan te leggen tuin en een reeds bebouwd akker.

ککڭ kĕkang, ook *kang*, bit voor een paard; *bĕrkĕkang*, van een bit voorzien zijn, fig. niet kunnen doen wat men wil; *tali kĕkang*, leidsel, teugel; *mĕngĕkangkan*, de beenen om iets heen klemmen om niet te vallen. Vergelijk *kangkang*.

ککل kĕkal, bestendig; blijvend, duurzaam, eeuwigdurend, onvergankelijk; *bĕrkĕkalan*, bestendig, voortdurend, aanhoudend, blijvend; *kĕkal sampai salama-lamanja*, tot in alle eeuwigheid; *mĕngĕkalkan*, bestendigen, voortzetten, doen voortduren;

məngəkali, bij iem. aanhouden, hem voortdurend lastig vallen, M.

ككڤ *kəkəlang*, zie *kəlang*.

ككڤ *kəkentjeng*, = *təmpat gorenang*, braadpan. Zie *kentjeng* II.

ككڤ *kakanda*, zie *kaka* I.

ككڤ *kəkau*, onwillekeurig uit den slaap opvliegen, van honden, v.d.W. zie *igau*.

ككڤ *kəkoedoeng*, Jav. iets over het hoofd dragen bij wijze van sluier = *bərkoedoeng*, Mal.

ككڤ *kəkoera*, zie *koera*.

ككڤ *kakoroh*, e.s.v. vlieg, Eng. eye fly, Max.

ككڤ *kakolong*, e.s.v. koperen ringen aan de uiteinden van de *ikat-pinggang* of gordel der Mal. vrouwen, Mid. Sum., die ring kan zijn van koper, zilver of goud.

ككڤ *kəkah*, I. *məngəkah*, uit elkander doen van vuur; zie *kəkar*.

II. e.s.v. langarmigen aap. H.T. *kakah*.

ككڤ *kokila*, Skr. de vogel, die op Java *bejo* genoemd wordt, *gracula religiosa*.

ككڤ *kəkili*, = *kili-kili*, zie ald.

ككڤ *kagoengan*, Jav. grootheid, van *agoeng* II, zie ald.

ككڤ *kal*, I. ook *leng*, een inhoudsmaat voor rijst van $\frac{1}{2}$ *tjoepak* of 2 *tjatok*.

II. *kal-kal*, naam, dien men geeft aan de afstammelingen van een *bantara kanan*.

ككڤ *koel* = *tjəroel*, *səroel* en *pəroel*, zie ald. C. en S.

كلاڤ *kələbət*, I. Jav. bokshoornzaad, *foenum graecum*. Het arab. *ħalbah*.

II. *langkah kələbat*, bij het dansende schermen, of *pəntjak*, een aantal passen vooruit zonder zich op te houden.

كلاڤ *kələbang*, I. Jav. duizendpoot, van *kala* en *abang*, zie *lipan*.

II. Jav. vlechten; *kələbangan ramboet*, haarvlecht.

كلاڤ *kələbau*, e.s.v. zoetwater-visch.

كلاڤ *kələboe*, grauw, grijs, aschkleurig, van *aboe*, asch; een vlies of vlek op de oogen. M. *boeroeng kələboe*, e.s.v. kraanvogel, d.l.Cr. id.

كلاڤ *kələti*, schaar voor de bételnoot, Sw. zie *katjip*.

كلاڤ *kələdaq*, droesem, moer, bezinksel; *k. pəroet*, laatste, zwartachtige ontlasting van e. stervende.

كلاڤ *kələdau*; *məngələdau*, honden, oppassen, zorgen voor iets. Zie ook *biladau*.

كلاڤ *kələdi*, e.s.v. plant met groot blad en eetbaren knol, die op vochtigen grond groeit; zie *oebi*.

كلاڤ *kələra*, zie *səmbilang*.

كلاڤ *kələrat*, zie *bintang*.

كلاڤ *kələrah*, e.s.v. kleinen houtworm.

كلاڤ *kələrai*, ruitsgewijs vlechtwerk, weefsel of naaiwerk, ook gekeperd van doek, mat- of mandewerk; *kaïn kələrai* en *bəlatjoe kələrai*, gekeperd katoen, keper.

كلاڤ *kələsa*, I. bult van een kameel of andere dieren.

II. *kələsə*, Jav. vloermat, zitmat.

كلاسق *kələsaq*, I. = *kələsa* II, v. d. W.

II. e. s. v. lang, houten schild, in het midden smal, in gebruik bij de *ilanoen* en de *Timoreezen*.

كلاسح *kələsah*, e. s. v. verworming in hout, zie *kələrah*.

كلاسي *kalasi*, I. verb. van het Perz. *chalsji*, matroos; zie *lasjkar*.

II. e. s. v. aap, de neusaap.

III. *ajam kələsi* = *a. soelasih*, kip met zwart-achtig of paars vleesch en beenderen.

كلاغن *kilangan*, e. s. v. doornstruik. Pad. bovenl.

كلاڤ *kələpa*, Jav. de kokos = *njioer*; *boenga soesoen kələpa*, e. s. v. heestertje met witte bloemen.

كلاڤح *kələpoh*, tweede huid onder den bast, b. v. *kələpoh pisang*, de tweede huid van de banaan, d. B.

كلاكر *kələkar*, grappen maken, Sj. Madli, Ibr. b. Chas. grover dan *səloeroeh*, jokken, schertsend onwaarheid zeggen.

كلاكن *kələkan*? b. v. *dəmikian lagi həkim dan كلاكن dan سببين məmbitjarakan adat nəgari*? Oend. Mal. Zij schijnen even als *həkim* een ambt aan te duiden.

كلاكر *kələgar*, Perz. wat e. kleur donkerder maakt of den smaak der spijzen verhoogt.

كلاكن *kələkəpan*, Jav. telkens gapen of geeuwen.

كلالت *kələloet*, ook *kələloet* en *kələlot*, onverstaanbare woorden uiten.

كلالق *kələlang*, in de HSS. aar-

den waterkruik met wijden buik en nauwen hals, = *gamoh*.

كلام *kalām*, Ar. woord, rede, gesprek; *kalām Oellah*, het woord Gods, de Koran; *əlmoe kalām*, bovennatuurkunde, scholastische filosofie; *tamatoe'lkalām*, einde van het woord of der rede, gewone uitdrukking aan het slot van brieven en andere geschriften; *akan djadi ganti bərsamboetan kalām*, ter vervanging van een mondgesprek. Niet te verwarren met *قلم*.

كلامن *kələmin*, paar, man en vrouw, mannetje en wijfje, ook datgene wat er aan ontbreekt om een paar uit te maken, b. v. *djikalau boeroeng itoe ada kələminnja*, als die vogel gepaard was, H. Bocht.; *bərkələmin*, bij paren, paarsgewijze; huisgezin, familie, v. d. W. Zie *lamin*.

كلان *kələna*, I. zwerven; *orang kələna*, zwerver, landlooper, ook *kələna tandang desa*, zwerver die het platte land afloopt.

II. boegineesche prinsentitel; *əngkoe kələna*, titel van den aangewezen opvolger van den Onderkoning.

كلانت *kələlanit*; *məngələlanit*, iets wegwerpen omdat het te onbeduidend of te weinig waard is; zie *kələlonet*.

كلارور *kələlawar*, = *kalalawar*, zie aldaar.

كلوي *kələwi*, e. s. v. vrucht, de broodvrucht met pitten = *soekoen bidji*, b. v. *boewah kələwi dan boewah barangan salapan boewah banjaknja*, Hik. Am. Hamz. Van den binnensten

bast dezès booms vervaardigt men e. s. v. linnen.

كلاه koeláh, Perz. hooge muts, zie **كله**.

كلهه kalahi, Scr. twist; komt als grondw. herhaalde malen voor in de Hik. Sj. Djil. o. a. p. 8; *sěbab bėr-kalahi dęngan pėrigi, achirnja mati dėhaga*, door met den put te twisten, sterft men ten slotte van dorst!! Sprw.; *bėrkalahi*, twisten, vechten, plukharen. Hiervan ons bakkeleien; *pėrkalahian*, vechtpartij.

خلایق kėlajak, verb. v. **خلایق**, zie ald.

کلایو kėlajoe, e. s. v. boom, welks wortels een middel tegen de spruw zijn; *k. hitam*, de zwarte *kėlajoe*, welks wortels worden gebruikt om de spieren te verzachten.

كلب kalb, Arab. hond; *alkalb*, Sirius, het sterrenbeeld.

كلبته kėlēboet, gereedschap om er hoofdbedekkingen op te zetten; *k. kasoet*, leest voor schoenen of laarzen.

كلبر kėlēboer; *tėrkėlēboer*, tot stof teruggebracht, C. en S. Zie *kėlōe-boeran*.

كلبک kėlēboek, zie bij *ara*.
كلبو kalboe; *laet Kalboe*, hiermede wordt in de Hik. R. Chaib. telkens, naar ik gis, de Perzische Golf aangeduid, b. v. *sampai kabandar māmoer ditėpi laet Kalboe itoe*.

كلبور kėlōeboeran, diepte, afgrond, valkuil; zie *koeboer*. Dat de afl. van *koeboer* is blijkt hieruit, dat het op Malaka *koeboeran* is, d. l. Cr.

كلبوسغ kėlaboesoeng, bekleedsel, dat over den rand van iets heenhangt; dekblad, zooals b. v. van de maïs; zie *kėlongsong*.

كلت kėlāt, I. schoot, bras, mar.; *tali kėlāt*, een touw, waarmede men op een schip de ra regeert; *djoeroe kėlāt*, schieman; *angin tęgang kėlāt*, stijve koelte; *męngėlatkan lajar*, de zeilen reven, Sw.; *męngėlati*, de schoot aanhalen, Sadj. Mal. 157; *mėnarik kėlāt*, aanbrassen, scheepst.

II. samentrekkend, wrang van smaak; *kėlāt bėnar pinang ini*, deze arėkanoot is erg wrang; *pisang kėlāt*, e. s. v. banaan, die, jong zijnde, erg wrang is; niet goed geopend, nog slaperig, van de oogen.

III. e. s. v. boom met hard, rood hout, dat zwaarder is dan zeewater en gebruikt wordt voor huisbouw, doch minder goed is dan *ėmbalau*. Soorten zijn: *k. lapis*, *k. merah*, *k. poetih* en *k. rawang*.

IV. ook gebruikt voor een kleur, mogelijk naar de kleur van het hout, zie III, b. v. *bėrikat pinggang wėrna jang kėlāt*, Sj. Madli. Mėn. eene wijze van doek te verven.

كلت kėlīt; *bėrkėlīt*, z. schielijk achter iets verbergen; *bėrkėlīt-kėlīt*, zich hier en daar verbergen.

كلتار kėlėtār, schudden, sidderen; zie *kėtār*.

كلتغ kėlėtang, ook *kėlěntang*, het klinkend geluid van zware stukken geld, die op een steen vallen.

كلتوeng kėlětoeng, zie *kėlěntoeng*.

كلتغ *kələting*, klanknaboosend woord voor een klinkend geluid. Zie *lěnting*.

كلتغ *kələtak*, klanknaboosend woord voor een geluid als van het kloppen met een hamertje op een steenen vloer, frequ. van *kětak*.

كلتغ *kələtoek*, frequ. v. *kětoek*.

كلتغ *kələtik*, ook *gělětik*, spartelen, zooals b.v. de afgebroken staart eener hagedis.

كلجڭكڭ *kaladjěngking*, schorpioen, samengesteld uit *kala*, z. ald. en *djěngking*, het achterste opsteken.

كلجڭ *kələdjap*, knipoogen, frequ. van *kědjap*, zie ald.

كلدڭ *kələdir*, vulg. uit de holte treden van de oogen, hangen van de huid.

كلدو *kaldoe*, Port. vleeschnat, ju, bouillon.

كلدڭي *kaldai*, Tam. *kaloedai*, ezel; Jav. *koeldé*, id.

كلڭر *kəlar*, I. kerf of vore in iets; *měngəlar*, kerven, b.v. visch of iets, dat men doorbreken wil; *kəlar-kəlar papan pěnjěsah kain*, de kerven in e. waschplank.

II. Jav. kunnen, instaat, bij machte zijn.

كلڭر *kəlir*, Jav. scherm van wit katoen, waarachter de *dalang* de wajangpoppen vertoont, Pr. Dj. H. T.

كلس *kəlas*, I. *měngəlas*, eventjes in e. heete pan schroeien v. vleesch of vet, om het daarna verder te bereiden.

II. *měngəlas*, stilstaan van het water tusschen eb en vloed.

كلس *kəlis*, I. met de punt opzij uitsteken, b.v. van een pen uit een bos pennen; *měngəliskan kaki*, met de punt van den voet opzij schuiven.

II. *měngəlis*, knippen met de oogen.

كلس *kəloes*, afgestroopt, van de huid beroofd.

كلسا *kələsa*, e. s. v. zoetwater-visch.

كلسنتان *koela-sěntana*, Skr. nakomelingen, maagschap, familie; in het Jav. afhankelijke verwanten van een Vorst.

كلغ *kəlang*, = *səlang*, zie ald. Bij Max. *kəlang-kəlang*, tusschen; *kəkəlang*, op N.-Sum. tusschenpersoon bij een te sluiten huwelijk, die de besprekingen voert = *təlangkai*, zie ald.

كلغ *kəloeng*, I. in het midden omgebogen, van lange dunne voorwerpen, zooals b. v. rotan, zoodat de einden evenwijdig loopen; *měngəloengi*, met iets dat aldus omgebogen is omgeven, b.v. den hals met e. loshangenden doek, ook omsingelen v. een vijand, Pəl. Djin. Zie *long* II en *əloeng* I.

II. e. s. v. langwerpig smal vierkant schild, bij de *lanoen* in gebruik.

III. Batav. hol, uitgehold, diep v. e. bord, waschkom, enz.; *piring kəloeng*, e. diep bord; *měngəloeng*, id.

كلغ *kəling*, Skr. *kəlingga*, de kust van Koromandel; *orang kəling*, Klin-

ganees, moor; *běhasa k.*, het *tamil* en *těloegoe*; *djamboe kěling* = *dj. merah*, de roode *djamboe-vrucht*; *ikan kěling*, e.s.v. visch; *kain kěling*, ongebleekt katoen.

كلشر *kělengěr*, Jav. bezwijmd, flauw gevallen. Zie *lěngar*.

كلشغ *kělongsong*, omhulsel, zooals dat van de maïs en de peper, Měn. de bladerige stof, die de rotanplant omvat.

كلشكار *kalěngkara*, z. *lěngkara*.

كلشكغ *kělangkang*, de wijde tusschen de beenen, = *kangkang*, zie aldaar; *měngělangkang*, Měn. dwarsboomen.

كلشكغ *kělongkang*, Batav. de *katjang botor*, als ze nog jong is. Zie *botor*.

كلشكغ *kělongkong*, de nog zachte en eetbare dop van de kokosnoot; zie *těngkalok*.

كلشكغ *kělěngking*, e.s.v. reiger met langen snavel.

كلشكغ *kělingking*, de pink; *k. kaki*, de kleine teen.

كلشكغ *kělěngkeng*, I. e. s. v. ronde, eetbare vrucht, rinsch van smaak en met grooten pit, ook *litji* en *lengkeng* genoemd.

II. *boeroeng kělěngkeng*, e.s.v. neushoornvogel, S.

كلشكليت *kělěngkeloet?* b. v. *tantaranja banjak bėriboe laksa*, **كلشغ** *boenjinja bėhasa*, Sj. Ind. *Kėsna*.

كلشكار *kělěnggara*, zorgen voor,

zich bemoeien met, zich inlaten; zie *sěnggara*. Ook komt het voor in de beteekenis van *fadloeli* of *pěrdoeli*, zie aldaar.

كلق *kělíp*, flikkeren v. de oogen, H. Abd. 473 en 478; *sakělíp mata*, één oogwenk; *kělíp api*, vuurwerk; *kělíp-kělíp* en *kělám kělíp*, vuurvlieg. De Mal. houden de vuurvliegjes voor de nagels der vingers en teenen van hen, die een geweldigen dood zijn gestorven, C. en S.; voorts: lovertje, vlammetje dat op en neer flikkert, zooals van een uitgaande kaars; zie *kědjap*, *kědjám*, *pědjám* en *kěríp*.

كلقت *kělěpit*, zie *kělěpai* en *kělípít*.

كلقق *kělěpak*, klanknabootsend woord voor een klappend geluid, zooals van een aantal boeken, die omvallen, of van vleugels; 't is de frequ. van *kěpak*.

كلقپ *kělěpai*, slap neerhangend, zooals het hoofd en de armen van een doode, de punt v. e. zakdoek uit den zak enz.; *bibir těr kělěpai*, hanglip; *kělěpit-kělěpai*, omgebogen slap neerhangend, zooals de ooren van sommige honden; *měngělěpaikan*, doen afhangen.

كلقك *kělak*, aanstonds, weldra, zoo meteen; soms eenvoudig gebruikt tot vorming van den toekomst; *kělak-kělak*, mogelijk te eeniger tijd.

كلقك *kělok*; *kělok-kělek*, op verschillende wijze uitvluchten zoeken.

كلقك *kělek*; *měngělek*, een buiging met het bovenlijf maken om iets te ontwijken; zie het voorg. wrd.

كلك *kəloək*, van *loek*, bocht of kromming in iets. Mèn. *kəloək*, id.; *misainja bərkəloək*, zijn knevel was met bochten, Mès. Kag. zie *əloək* en *kaloək*.

كلکاسر *koelakasar*, Ar. de geheele rommel, bagaadje.

كلکاتو *kalakatau*, de vliegende witte mier; zie bij *kala*.

كلکاتي *kalakati?* b. v. **كلکاتي** *kalakati*? *jang dipəgang olih toewan poetəri itoe*, Hik. Sj. Merd.

كلکندجي *kalakandji*, e. s. v. gras met scherpe punten. Sum.

كلکوتر *kalikautsar*, de naam eener rivier in het Paradijs, zie *kautsar*.

كلکين *kəlakian*, (samengesteld uit *kala*, tijd, en *kian*, dusdanig) voorts, wijders, vervolgens. Het wordt meestal gevolgd door *maka*. Z. *kala* I.

كلالوار *kalalawar*, ook *kəlawar*, e. s. v. kleine vledermuis, zie bij *kala*.

كلم *kəlam*, I. donker, duister, zwart (minder dan *gəlap*) van den nacht, de zon, de maan van haar laatste tot eerste kwartier, de oogen enz.; *məngəlam*, visch bij donkere maan vaugen met een *djaring*; *kəlam-kaboet*, nevelachtig donker, ook donker v. d. nacht = *gəlap-goelita*, b. v. Sadj. Mal. p. 131; zwaar bewolkt van de lucht, zie *gəlap*; *kəlambadja*, donkerblauw v. de lucht, lett. staaldonker; *kəlam-kəlip*, flikkeren, z. *kəlip*; *pəngə-laman*, verdonkering, verduistering.

II. verzonken, gezonken, = *təng-gəlam*; waarschijnlijk is *kəlamari* of

kalamaren, gisteren, hiervan af te leiden.

كلم *kəloem*, de rand van de opening naar binnen gekeerd, zooals b. v. van den anus en andere buisvormige zaken; zie ook *koeloem*.

كلم *kəlim*, smalle zoom aan een kleeid; *k. boelat*, opgerolde of krielzoom; *k. pipih*, smalle, platte zoom; *k. tindih kasih*, e. s. v. engelschen zoom; *k. tabir*, smalle zoom; *k. təroes*, open zoom; *məngəlim*, zoomen; *bərkəlim*, gezoomd, van een zoom voorzien zijn.

كلماري *kalamari*, ook *kalamaren* en *kəmaren*, gisteren; *kalamari dəhoeloe*, eergisteren. Soms wordt *kalamari* gebruikt voor eergisteren en *samalam* voor gisteren en soms voor e. onbepaalden tijd in het verleden, voor eenigen tijd geleden.

كلمارن *kalamaren*, zie het vor. woord.

كلماير *kalamajar*, e. s. v. onschedelijken duizendpoot, die, als hij stukgewreven wordt, fosforisch licht v. zich geeft.

كلمايه *kələmajoe*, I. e. s. v. boom, welks bast in de geneeskunde gebruikt wordt; *k. təlör*, e. s. v. plant, ook *tərong-kəmau* genoemd.

II. e. s. v. koudvuur.

كلمباچ *kəlambadja*, W. Sum. regenboog; z. bij *kəlam*.

كلمباھغ *kələmbahang*, e. s. v. arum, die jeuking veroorzaakt.

كلمبت *kəlambit*, e. s. v. groote vledermuis, M. Het heeft ook nog eene andere beteekenis, b. v. *sapèrti orang*

běrdjalan tampak dęngan sakali pandang? Abd. sch. wrdb.

کلمبر *kělambar*, e. s. v. zoutwaterisch.

کلمبر *kělambir*, = *kěrambil*, Jav. de kokospalm, de kokosnoot, zie *njioer*.

کلمبر *kělamboer*, gerimpeld, zie *gělēmboer*.

کلمبر *kělēmboeng*, opgezwollen door lucht; *kělēmboengan*, Batav. de blaas; Měn. *kělamboeng*, id. zie *kēmboeng* en *gělēmboeng*.

کلمبر *kolēmbeng*, Ned. kolombijn; *koewé kolēmbeng*, kolombijngebak; zie *bauloe*.

کلمبر *kělēmbaḳ*, I. rhabarber, radix rhei; *k. boenga*, e. s. v. geel hout.

II. e. s. v. welriekend hout, dat in Kambodja *kělampjak* heet.

III. e. s. v. grooten nachtvlinder.

کلمبر *kělamboe*, gordijn; *k. tēm-pat tidoer*, bedgordijn; *k. roesa*, een tentvormig bedgordijn, van een *sēlędang* gemaakt voor kleine kinderen; *angin kělamboe*, zie *angin* en ook *tirai*.

کلمبر *kělamboewai*, Měn. e. s. v. zeeschelp, waarvan het water tegen oogziekte gebruikt wordt, v. d. W. zie het volg. wrd. Volg. v. d. T. e. s. v. zeeslak.

کلمبر *kělamboewi*, e. s. v. zoetwaterslak, Max. en Sw. d. l. Cr. en M.

کلمبر *kělēmbai*; *sang kělēmbai*, e. s. v. geest of vrouwelijk wezen, dat gehouden wordt voor de uitvindster van allerlei kunsten en gereedschappen; *disimpoel sang kělēmbai*, uiter-

mate verward van het hoofdhaar, lett. door S. K. geknoopt.

کلمبر *kalimat*, Arab. woord, gezegde, spreuk; *kalimatai assjahādati*, de twee woorden der getuigenis, d. i. de Moh. belijdenis: Er is slechts één God enz.

کلمبر *kalamdán*, zie *قلیدان*. کلمبر *kēlempas*; *těrkēlempas*, afgezaakt of omgeslagen van een kleed, b. v. *siti Zainab lagi mandi, těr kēlempas kain pada pinggang itoe, maka kalihatan hoedjoeng soesoenja*, B. R.

کلمبر *kělompang*, e. s. v. boom, *sterculia foetida*, met fraai en sterk hout en vruchten die hol zijn, vandaar beteek. het ook ledig, van alles waar de inhoud uit is, b. v. een trommel, dop v. e. ei, een uitgegeten vrucht enz.

کلمبر *kělampong*, = *tělampong*, kiem van een kokosnoot.

کلمبر *kělēmping*, slap neerhangen van de borsten.

کلمبر *kēloempoeng*, = *kēloempoek*; ook school van visschen; *běrkēloempoengan*, bij scholen.

کلمبر *kēloempoek*, hoop, troep, verzameling van levende wezens, die bij elkaar zitten; *běrkēloempoek-kēloempoek*, bij troepen of groepen. Het grndw. is *koempoek* = *koempoel*, dat nog in het Měn. bestaat.

کلمبر *kělamkari*, Perz. e. s. v. licht gekleurd, gebloemd katoen.

کلمبر *kalimantang*, Pad. bov. l. e. lange, witte wimpel; *męngalimantang*, een lange, gekronkelde, witte of lichtgele streep vertoonen, zooals bij

het dooden van e. kalamajar-duizendpoot, ook de phosforische glans van paddestoelen, glimhout enz.

کلمنتن kalimantan, ook *kèmantan*; *poelau k.*, de naam v. het eiland Borneo, namelijk het zuidelijke deel daarvan, terwijl het noordelijke *Bè-roenai* genoemd wordt.

کلمندن kalamèndan, zie *kalamdán*.

کلومر këlèmoemoer, roos op het hoofd, schilfers.

کلنتت këlèntit, de clitoris; *k. njamoek*, e. s. v. kruipende plant met kleine, eetbare vruchten; *k. këring*, e. s. v. gras, dat als geneesmiddel door vrouwen gebruikt wordt.

کلنتغ këlèntang, klanknabootsend woord voor het geluid van groote stukken geld die op een steen vallen.

کلنتغ këlèntoeng, klanknabootsend woord voor een galmend geluid als van kleine klokken of holle bamboe's, waarop geslagen wordt.

کلنتغ këlènting, = *kèlèntang*, doch helderder en fijner.

کلنتغ këlènteng, chineesche afgodstempel.

کلنتغ këlontang, e. s. v. vogelverschrikker, die geluid maakt.

کلنتغ këlontong, rammelaar, naar deszelfs geluid zoo genoemd, ook een chineesche marskramer, die zich met zulk een rammelaar aankondigt.

کلنتغ këlèntang, e. s. v. boom, op Java *kelor* geheeten welks langwerpige vruchten als groente worden ge-

geten en welks wortel voor mierikswortel wordt gebruikt. Van de bloemen maakt men, volgens v. d. W. een welriekende olie.

کلنتغ këlintoeng, houten klokje aan den hals van karbouwen, Pad. bovenl.

کلنتغ këlinting, Jav. bel; *kèlintingán*, belletjes, rinkelbellen, belletje, schelletje, klokje.

کلنجر këlèndjar, klier; *boewah këlèndjar*, kliergezwel; *kèlèndjar leher*, de amandelen, v. d. W.; *k. minjak*, smeerkliertje, vetklier.

کلنجر këlintjir, zie *gèlintjir*.

کلنچي këlintji, verb. Ned. konijntje, ook haas.

کلندر kalandar, e. s. v. Perzische monniken, P.

کلندرا këlandëra, strop, waarmee de ra tegen den mast wordt gehouden, rak, mar.; *k. djantan*, rak met een eind rakketalie; *k. pèrèmpoewan*, rak, waaraan het einde van het val tot rakketalie dient.

کلندن këlindan, I. afgepaste draad, zooals bij het naaien gebruikt wordt, drijfkoord van e. spinnewiel; *djaroem dan këlindan*, naald en draad; *bèrkèlindan*, aan iemand gehecht zijn, zooals b. v. de moeder aan haar kind, zie ook *tambat*.

II. onbeslist, willen en niet willen.

کلنسر këlinsir, zie *gèlintjir*.

کلنسر këlonsor, = *gèlongsor*, zie ald.

کلنغ këlonsong, zie *kèlongsong*.

كلغ *kələnoeng*, klanknabootsend woord voor e. galmend geluid zoals b. v. van verscheiden groote klokken tegelijk.

كلنپا *kələnnja*, een kleine peesknoop; zie *boenga barah*.

كلو *kəloe*, stom; *tərkəloe*, verstormd, Hik. Dewa Indra Məng. Sj. Mans. Sj. Goemp.; *məngəloewi*, zich over iets stom houden, Pr. Dj.

كلو *kalau*, verk. v. *djikalau*, indien, of, dat niet soms; *kalau-kalau*, zoo maar niet, misschien, zoo soms, het zou kunnen zijn dat, indien bijgeval; *kalaukan*, een samentrekking van *kalau* en *akan*, zie ald.

كلوېغ *kəloeboeng*, omhulsel; *məngəloeboengi*, iets geheel omhullen, bedekken; verduisteren, benevelen, b. v. van het verstand; zie ook *səloeboeng* en *kəroeboeng*.

كلوبي *kəloebi*, e. s. v. boom, die tot het geslacht der *salaḱ* behoort en in vochtigen grond groeit. Zijne vruchten zijn zuur en zijne bladeren worden tot *atap* gebruikt; z. bij *asam*.

كلوتم *kəloetoem*, e. s. v. boom, *Artocarpus altissima*, in het Palemb.

كلوج *kələdja*; *boenoet kələdja*, e. s. v. waringin-boom.

كلوچچ *kəloetjaḱ*, = *kəloepas*, en *kəloepaḱ*, zie ald.

كلودان *kələdan*; *panah kələdan*, verschietende ster; ook e. s. v. ouderwetschen handboog, die niet zuiver rond, maar als een knie gekromd is, mijn Schr. Hiermede stemt overeen: *ləngannja sapərti panah kələdan*, hare

armen waren als zulk e. schietboog, Man. Sj. Goemp.

كلور *kaloewar*, zie *loewar*.

كلوروت *kəloeroet*, de sijt, zie *loeroet*.

كلورق *kəloraq*, e. s. v. winde, welker bladen als groente gegeten worden.

كلوروک *kəloeroeḱ*, Jav. kraaien van een haan; zie *koekoek*.

كلورڠ *koelawarga*, Skr. gezamenlijke verwanten, maagschap, familie, meest *kaum koelawarga*; *koelawarga jang djaoeh aan jang damping*, verre en na verwanten. Zie *warga*.

كلوسه *kəloesoeh*; *kəloesoeh-kələsah*, zich al omwentelen op zijn bed, zich om en om gooien, woelen in het bed, S. Dz.

كلووغ *kəloewang*, Mal. uitspraak van het Jav. *kalong*, e. s. v. groote vledermuis, de vliegende vos; zie ook *sikoe*.

كلووغس *koelawangsa*, Skr. = *koelawarga*, zie ald.

كلووفر *kəloepoer*, spartelen, zooals een geslachte kip, v. d. W. ik gis dat het *gələpar* moet zijn, vladderend spartelen, zie *gələpar*. Jav. *kələpər*, vladderen, met de vleugels slaan.

كلووفس *kəloepas*, van *koepas*; *məngəloepas*, afvallen, afschilferen, vervellen.

كلووپق *kələopaḱ*, hulsel of dekblad, dat zich van het voorwerp loslaat, b. v. de dekbladen v. e. bloemknop, de zool v. een schoen enz.; *k. boenga*, de dekbladen v. eene bloem;

k. boeloeh, de vezelachtige hulsels v. bamboe; *k. sěrodja*, de hulsels van e. lotuskelk; ook de naam van e. s. v. metalen kom met voet, gebruikt om daarop e. gevuld glaasje of kopje te presentereen; *k. djantoeng*, de schutbladen of hulsels v. e. pisangbloem; *k. mata*, de oogleden; *lilin kělopak*, e. s. v. waskaarsen, versierd met schutbladen, die bij feestelijke gelegenheden worden gebruikt; z ook *pělopak*.

كلوق kěloewěk, Jav. = *kěpa-jang*, z. ald., *sěmawang* en *poetjoeng* II.

كلوق kěloekoep, e. s. v. boom, die de beste boombast levert tot dekking van huizen.

كلوق kalaukan, samentrekking v. *kalau* met *akan*. Zie bij *kalau*.

كلوق kělola, I. *měngělola*, doen, uitvoeren, behandelen; *tiada těr kělola*, niet te doen zijn.

II. ook *kěloeli*, M. staal; *pakoe kělola*, een stalen spijker, R. Ch.

كلوق kěloeloet, e. s. v. vlieg, wier steek gom achterlaat; e. s. v. insect, dat honig in e. s. v. zak verzamelt, v. d. W. Volg. C. en S. e. s. v. kleine, gele bij die honig levert. Zij is grooter dan de *aming-aming*, doch kleiner dan de *lěbah*; *gětah kěloeloet*, de gom van die vlieg.

كلوق kělolot, onverstaanbare geluiden voortbrengen, zooals b. v. een stervende.

كلوق kěloeloes, Jav. e. s. v. vaartuig.

كلوق kěloelo, overlegd; meest in ontkennenden zin; *tiada běr kěloelo*, zonder overleg, niet overlegd,

b. v. *kěrdjamoe djangan tidak kěloelo*, Ibr. b. Ch. *sěndi dan toelang běrasa ngiloe, sěbab boewatan tidak kěloelo*, id. Zie *loelo*.

كلوق kěloeli, staal, ook *kělola*, zie ald. II. R. Chaib.

كلوق kělona, e. s. v. wilde aardvrucht met dradige, eetbare knollen.

كلوق kělonit, ziertje, stofje; zie *kělanit*.

كلوق kěloewih, Jav. e. s. v. broodboom, = *koeloer*.

كلوق kěloewi, I. e. s. v. brandnetel, waarvan de *poelas*-draad vervaardigd wordt, M.

II. e. s. v. zoetwatervis, die zeer smakelijk is = *kaloes*, zie ald.

كلوق kělojak, geheel of gedeeltelijk losgaan, loslaten van vel, schil en derg.; zie *kojak*.

كلوق kěloeh, I. zucht; *běrkěloeh* en *měngěloeh*, zuchten; *měngěloeh pandjang*, een diepe zucht slaken; *m. sědikit*, even zuchten, b. v. *maka ijapon měngěloeh sědikit sěraja makan sirih*, en zij nu zuchtte even terwijl zij de bétel gebruikte; *kěloeh kěsah*, gezucht en gesteen; *měngěloeh-měngětjap*, zuchten en snikken.

II. Jav. neusring als versiersel, Pr. Dj.; *kěloehan*, touw of ring door het middenschot v. den neus eens buffels.

كلوق kěleh; *měngěleh*, zijwaarts kijken door eventjes het hoofd te draaien, zijwaarts aankijken; zie ook *ělih* en *tolih*.

كلوق koelah, of **كلوق** Perz. hoogte, mijter, kap, tiara. In het Mal.

ook nog helm, waarmede kinderen of dieren soms ter wereld komen.

كلهق kələhak? b.v. *sambil bər-loedah sërta dèngan kələhak makinja*, Mès. Kag. Zie *loewek*.

كلي kəli, e.s.v. puitaal, ongeveer als *səmbilang*.

كلياون kəliawan, rondloopen, passagieren, mar.

كليبت kələbat, I. onduidelijk beeld, Ibr. b. Chas., flauwe, schielijk voorbijgaande schijn; ook = *kirap*, Max. zie ald.

II. dubbele pagaai, die een blad heeft aan de beide einden; *məngləbat*, daarmede pagaaien.

كليبت kələbet, naar binnen omgeslagen van een slip of uiteinde, b.v. van een vlag, die niet goed uitgewaaid, of een tafelkleed, dat niet geheel uitgespreid is; *məngləbetkan*, naar binnen omslaan van een slip, den afhangelenden rand ondersteunen, b.v. van een tafellaken.

كليبع kələbang, I. doorelkander dansen van muggen en andere vliegende insecten, b.v. omeen brandende lamp; *kələbang bəsar*, de naam v.e. plaats op de W. kust van het schier-eil. Malaka. H. Abd.

II. ook *kərebang*, e. s. v. smake-lijke aardvrucht, die tot de *oebi's* behoort.

كليبت kəlioet, een snip of plu- vier, C. en S.

كليته kəlitaħ, zich mooi voor- doen, zoowel in gedrag als woorden, meer dan naar dagelijksche gewoonte, Sj. Madli.

كليتي kəlti, roerpen, dol.
كليجق kəlidjoek? *sakəlidjoek mata*, in één oogwenk, Sj. Mans. Sj. Goemp. Zie *kədjap*.

كليجق kəlitjap = *tjəritjat*, zie aldaar.

كليچي kəlitji, Batav. e. s. v. kleine, ronde vrucht, van e.s.v. slingerplant *kəmroenggi* gen. e.s.v. kleine noten waarmee men wel knikkert en vandaar dat onze gewone knikkers ook zoo genoemd worden; *bərmaïn kəlitji*, knikkeren.

كليدر kələdar, zich voorberei- den op e. naderend gevaar, b.v. op e. vijandelijken aanval; ook rondsuffe- len, v.d. W.

كليدغ kələdang, e. s. v. boom, die eetbare vruchten draagt en goed timmerhout levert, dat voor chinee- sche doodkisten wordt gebruikt. Hij behoort tot de *doerian*-soorten. Zie *tjəmponit*.

كليدق kələdeq, e. s. v. aard- vrucht, convolvules batatas. Soorten zijn: *k. tələr* of *k. merah* en *oengoe*; zie ook *oebi*.

كليرق kələreq, e.s.v. waterplant (aquatic shrub), C. en S.

كليرو kəliroe, Jav. misleiding, dwaling, verkeerd, in de war, zich vergist hebben.

كليس kəlesa, een luie, onwillige houding aannemen, van iemand, wien men iets beveelt.

كليسا kalisa, Perz. kerk, syna- goge, kastje van een afgod.

كليسر kəlisar, ook *kəlisal*, voet- mat, vloermat. Mèn. op dezelfde plaats

heen en weer loopen of bewegen, wat men op e. voetmat doet grw. *kisar*, zie ald.

کلیسپ *kēlisip*, de dunne, buitenste huid van een banaanstam, van welks vezels men touw en bindgaren maakt; *tali kēlisip*, touw daarvan vervaardigd.

کلیسال *kēlisal*, = *kēlisar*, z. ald.
کلیسه *kēlesah*, onrust; *mēngĕlesah*, onrustig zijn van een lijder, v. d. W. lijst gen. wrd. Jav. *kēlisik*, id. Zie *gĕlesah*.

کلیث *kēlipit*, omgebogen hoek, vouw langs den kant; eenigszins breede zoom, daardoor ontstaan; zie *lipat* en *kēlēpit*.

کلیث *koelipat*, e. krukje, dat op den schouder geplaatst wordt om de vracht, op het hoofd gedragen, te ondersteunen, Pad. bovenl. Pist.

کلپار *kēlipar*, zie *gēlipar*.
کلپاک *kēlepak*, slapneerhangen en heen en weer gaan of slingeren, zooals een oorhanger, de ooren van een olifant en dergel.; *tĕrkēlepaklah soebang*, de gouden oorknoppen slingerden heen en weer, Sj. Madli.

کلپکر *kēlikir*, I. ring of oog aan een touw, aan een schuiflaadje enz. om aan te trekken, kransstrop, mar. ook ring van rotan door den neus van een buffel of koe; *k. dajoeng*, losse roeistrop.

II. = *kĕrikil*, b.v. *batoe kēlikir*, grint kiezelzand.

کلکوک *kēlekok*, e.s.v. vogel.
کلکندجی *kalikandji*, ook *kala-kandji*, e.s.v. gras, welks zaad scherp

gepunt is en zich aan de kleeren hecht.

کلکی *kaliki*, e.s.v. plant, *Carića papaya*, d.l.Cr. en M. Zie *bĕtik*.

کللوئت *kēleloet*, uitgestoken v. de tong; *mēngĕleloetkan lidah*, de tong uitsteken en heen en weer bewegen om iemand smaadheid aan te doen; zie ook *kēlaloet*.

کللیغ *kēliling*, ook *koeliling*, rondom, in het rond, omtrek; *bĕrkoeliling dalam kampoeng*, in de buurt rondloopen; *mĕntjĕhari bĕrkoeliling*, overal rond zoeken; *mēngĕlilingi*, omsingelen, omgeven, rondom iets gaan, omringen.

کللیه *kalilah*, de naam van een der jakhalzen uit de *pantja tandran*. De andere heet *daminah*.

کلیمه *kalimah*, zie *کلمه*.
کلینغ *kēlenang?* e.s.v. vrucht, Pĕl. Djin.

کلور *kēlewer*, verb. Ned. kluiwer, kluiwerzeil; zie *djib* en *tjoetjoer*.

کلویغ *kēlewang*, e.s.v. kort zwaard, dat naar boven breder uitloopt, e.s.v. houwer of hartsvanger.

کماروک *kĕmaroek*, veel eetlust hebben, hongerig zijn, zooals een herstellende. Op Java nog: inhalig, nooit genoeg hebben.

کمارن *kĕmaren*, = *kalamaren*, zie *kĕlam* II.

کمارو *kĕmarau*, droog van het jaargetijde, lens of droog gehoosd v. een vaartuig, dat water in het ruim had; *moesim kĕmarau*, het droge jaargetijde; *ajar kĕmarau*, het water in

het ruim; *bërkëmarau*, het water uit het ruim hoozen, H. T.; zie *harau* en *karau*.

کماري *kamari*, zie *mari*.

کماغي *koemangi*, e. s. v. *soelasih*, een geurige plant, waarvan de bladen als groente gegeten worden. Volg. anderen *këmangi*.

کمال *komala*, (Skr. *kamala*, lotus), e. s. v. denkbeeldig edelgesteente, waaraan wonderkracht wordt toegeschreven en dat men meent uit den kop van slangen of andere dieren te verkrijgen; *k. padi*, e. s. v. rijst, die altijd een goeden oogst moet geven, omdat zij een komala bij zich heeft; *komala bahrain*, het juweel v. twee zeeën, naam van een Mal. geschrift; *k. hikmat*, tooverjuweel.

کمالی *këmalai*, soms *këmolai*, b. v. Sj. Abd. Moel. 30, slap, teeder, zwiepend; *lëmah këmalai*, slap en teeder. Komt voor in de I. P. en de Abd. Moel. 27, 30.

کمان *kamana*, zie *mana*.

کماون *këmawan*, zie bij *awan*.

کماهغ *këmahang*, zie bij *pakoe*.

کماين *koemajan*, e. s. v. geurige, kleine, witte bloem, Abd. Mën. benzoë.

کمب *koemba*, I. pot; *koemba majang*, pot, versierd met kokosbladen, waarin bij bruiloftsoptochten het badwater voor bruid en bruidegom wordt gedragen, Sj. Firm. Zie *gom-bang*.

II. Skr. bult op het voorhoofd van een olifant.

کمبرا *kombara*; *mëngombara*,

zwerven, omdolen; *pëngombaraän*, omzwervingen, omdolingen, Pr. Dj.

کمبال *kombala*, = *gombala*, hoeder, herder, ook *pëngombala*, Prab. Dj.; *mëngombalakan pëdati*, e. wagen besturen als voerman, id.

کمبالی *këmbali*, ook *kombali*, weder, wederom, terug, naar huis terug, nogmaals, op nieuw, terugkeeren; *këmbali bërsëhadja-sëhadja*, onverrichterzake terugkeeren; *këmbali karahmato'ullah*, tot Gods barmhartigheid terugkeeren, fig. voor sterven; *mëngëmbalikan*, weeromgeven, teruggeven, doen terugkeeren; *datang këmbali*, weeromkomen, terugkomen; *kandaraän përgi dan këmbalinja*, eene reisgelegenheid heen en terug (overland). M. Zie ook *baliken poelang*.

کمبایة *këmbajat*, Cambay, naam eener stad in het gouvernement van Madras; *kain këmbajat*, doek van daar afkomstig.

کمبت *kamboet*, e. s. v. draagmand, waarin men de rijst, d. i. de padi, van het veld naar huis brengt, Pad. bovenl. een mandje van biezen of bladeren aan een koord en die-nende om er kleinigheden in te be-waren. Mën.

کمبر *këmbar*, tweeling, twee of meer van zaken, die bij elkander behooren en aan elkander gelijk zijn; *anak këmbar*, tweelingkinderen; *sënapang këmbar*, dubbelloops geweer; *mana këmbarnja*, wat is het tweede, dat er bij behoort, de tweeling ervan; *tali rotan këmbar tiga*, touw, bestaande uit drie in elk. gedraaide

rotans, Oend.; *məngəmbər tali*, twee of meer touwen in elkander draaien; *məngəmbarkan dəngan*, gepaard doen gaan met, paren aan, b. v. het eene versiersel met het andere; ook naast elkaar doen loopen van dieren, b. v. *koedanja pon dikəmbarkannja dəngan koeda Antar*, hij liet zijn paard naast dat van A. loopen, R. Ch.; *bərkəmbər*, ook samenrijden van twee paarden of ruiters, Məs. Kag.; *məngəmbəri*, zich als partij tegen iemand stellen, hem staan in een gevecht man tegen man, H. T. z. toevoegen aan iem. om hem te helpen, gezelschap te houden enz. ook iemand bijstaan, zijn partij kiezen, b. v. *kadoewa bərsaoedara itoe məngəmbəri ratoe ənəm, məmbənarkan bitjaranja*, die beide broeders kozen partij voor R. E. en vonden zijn raad goed, Pr. Dj.; *dikəmbəri dəngan*, gepaard met, v. versierselen, Prab. Dj.

کمبر kamar? I. *ada jang məngikat kamar pada pinggangnja bərbagai-bagai wərnanja*, Ind. P.

II. e. s. v. zeeschildpad, kleiner dan de *agal*, C. en S.

کمبر koembar, hoofdrib van de roembia-palm, dienende ter opboording van kleine bootjes.

کمبر kəmbəra, opstuiwen, opvliegen, b. v. van vuur waarin gepookt wordt.

کمبر kamboes, verb. van **کمبروس**, e. s. v. zessnarige luit.

کمیغ kembang, zich uitspreiden, zooals een roofvogel, die in de lucht kringen beschrijft; opkomen boven de

horizon van zon en maan, vlotraken van iets dat aan den grond zit, op het water drijvend; *kambang noeri*, zekere vorm van een vaartuig, b. v. *patik həndak banjoenkan kambang noeri, soepaja dapat mənangoeng mariam*, ik zal het den *kambang-noeri*-vorm geven, opdat het geschut kunne dragen, H. T.; *balai kambang* en *pəkambangan*, Prab. Dj. een op het water drijvend, of op een vlot staand, badhuisje; *kambang dzakar*, potent, het tegenovergestelde van *ləmah dzakar*, M. zie *dzakar*; *maka kadoewanja pon məngambang kaeodara*, en beiden stegen zwevend de lucht in, Pr. Dj. Zie ook bij *saleh*.

کمیغ kambing, geit, schaap; *k. wolanda*, *k. domba* en *k. biri-biri*, schaap; *k. djawa*, geit; *k. bənggala*, e. s. v. zeer veel melkgevende geiten; *k. kibas*, zie *kibásj*; *k. randoğ* en *k. goeron*, zie ald. en ook *domba*; *bagai kambing dihalau ka-ajar*, als e. geit, die naar het water gejaagd wordt, fig. voor: met loome schreden, met tegenzin, tegen wil en dank, v. d. Tn.

کمیغ kəmbang, I. ontplooid, open, ontloken, van alles wat men zich samengevouwen en in elkander gesloten denkt, b. v. bloemen, zonneschermen, zeilen, vleugels, het hart enz. ook het uitspansel; *bərkəmbang*, zich ontplooiën, zich openen; *bərkəmbangan*, hetzelfde v. velen, b. v. *sədang bərkəmbangan boenganja*, stonden juist in vollen bloei, Pəl. Djin.; *məngəmbangkan*, iets ontplooiën, openen, ook van de ooren, Ind. Poet.

zeilen enz. *boenga kembang satahoen*, e. s. v. fraaie, paarse bloem, die het geheele jaar door bloeit; *boewah kembang samangkok*, de vrucht van de *měrpajang*, die, in water geweekt, zich uitzet tot de grootte van een kommetje; *měngembang bakoeng*, zich ontplooiën als de bakoeng-lilie, fig. uitdrukking voor fraaie haarlokken; *kembang-koentjoep*, zich verwijden en weer sluiten v. de neusvleugels, b. v. bij hevige gemoedsbeweging, Boeng. Ramp. bės. pag. 345; *kembang ělmoe*, het zich ontplooiën van de wetenschap, ook het z. verspreiden daarvan; *hoedjan pěngembang boenga*, malsche regen, die de bloemen ontplooit of doet ontluiken; *těrkembanglah hatikoe*, mijn hart ging open, Abd. 522; *balai kembang*, een kleine balai tusschen de ingangspoort en de vorstelijke woning, v. d. W. zie *kambang*.

II. Jav. bloem, = *boenga*; *běrkembang*, bloeien, bloemen dragen; *k. ajarmawar*, roos; *k. sěpatoe* = *boenga raja*, zie ald.; *k. pala*, foelie; *k. poekoel ěmpat*, de jalappeplant en bloem; *k. těmbělek ajam*, de afrikaanbloem, enz.

کمیغ kěmboeng, opgezet, opgeblazen, bol, bōlle zijde van iets; *kěmboeng kěmpis* en *kěmpis kěmboeng*, uitzetten en weer invallen van buik of wangen, ook van den neus na hard loopen en van een kikker, H. Boedj.; *pipi kěmboeng*, bolle wangen; *pěroet kěmboeng*, een opgezette buik; *ikan kěmboeng*, e. s. v. makreel, die even

als onze haring op gezette tijden in groote scholen in de indische zeeën komt; *kělěmboeng*, opzwellen door lucht.

کمیغ kombang, kever, tor, ook fig. voor een minnaar, een don Juan; ook e. kleur van honden, zwart met witte borst, C. en S.; *k. madoe*, hommel, *k. padang*, e. s. v. groene tor; *k. djanti*, een schitterend groene tor, waarvan men wel eens een broche of doekspeld maakt door haar in goud te vatten, Měn.; *k. njioer* en *k. kělapa*, groote tor die gaten in de kokospalmen boort en deze daardoor vernielt; *k. kajoe*, hommel die gaten in houtwerk vreet; *k. tahi* en *tjeret*, de drekkever; *k. boewah*, tor in sommige vruchten, zooals b. v. in de mangga; *k. anak tjina*, kleine tor met groene vleugels en oranjekleurige borst; *k. daoen*, tor die zich gewoonlijk op de bladeren ophoudt; *k. lilin*, e. s. v. gele kever; *k. tandoek*, tor met twee groote knijpers aan den kop, Měn.; *k. běrtědoeh*, bloedzweer in de nabijheid van den oksel; *kombang mēlilit gědong*, fig. uitdr. in het Palemb. voor een minnaar die fluitspelend rondom het huis loopt, waar een meisje verblijft houdt; *k. kambing*, op verschillende wijze onvoegzaam behandelen, v. d. W. kan dit ook zijn *kombong-ambing* van *ombong* = *sombong*? *těrgereķ olih kombang*, door een tor doorboord, uitgevreten; zie vooral ook *koembah*; *harimau kombang*, zie *harimau*.

کمیغ kimbang; *těrkimbang-kimbang*, voor iets heen draaien zonder

binnen te durven gaan, aarzelen om binnen te treden van iemand voor een vreemd huis of van een rat voor de val; zie ook *imbang*.

کَمبِقْ *kémboq*, koperen vingerkom, zooals de Maleiers bij het eten gebruiken om de vingers natte maken en af te spoelen; handbekken; *k. katja*, glazen vingerkom, door de Europeanen voor dat doel gebruikt.

کَمبِقْ *koembek*, e. s. v. boom, welks harde noten, *boewah kèras* geheeten, gebruikt worden bij de spijsbereiding en bij een zeker Maleisch spel. Op Java *kémiri*.

کَمبِکَار *koembakara*, Skr. pottenbakker, zie *koemba* I.

کَمبَل *këmbal*, I. zakje, v. bladeren gevlochten, tot berging van kleinigheden, zooals tabak enz. doosje voor toovermiddelen, dat dichtgesoldeerd op den buik gedragen wordt; doosje voor kostbaarheden.

II. Mën. e. s. v. doos of kist, gevlochten van rotan, waarin men in de soerau of bidkapel de boeken, kleeren enz. bewaart.

کَمبَل *kimboel*, en *kimboelan*, campagne op een schip, R. v. E. Abd. Moel. pag. 24, volgens C. het verdek.

کَمبَلِی *kambëli*, harigkleed, boetelingskleed, e. s. v. wollen stof, baai, kamelot, ook haardoek voor tenten, Sailoe's Salatin; *kopiah kambëli merrah*, muts of kalotje van roode baai; *k. hitam*, zwarte baai, Abd.

کَمبِن *kamban*; *mëngamban*, vastsjorren. Zie *amban* en *ambin*.

کَمبِن *këmban*, doek, door vrou-

wen op den boezem gedragen, de srong hoog en dwars over de borst bevestigd, zooals de maleische vrouwen die dragen. Sw.

کَمبِن *kamben*, Mid. Sum. een doek van rood of zwart katoen, korter dan de *kain*, door vrouwen daarover gedragen en reikende tot aan de knieën. Ook *landjen*.

کَمبُو *kamboe*, weer ingestort, v. een zieke, d. B. Jav. *kamboeh*, id.

کَمبُو *kambau*, e. s. v. schildpad, die zeer groote eieren legt.

کَمبُوچ *kambodja*, naam van een rijk in Achter-Indië; Skr. een boom, die zeer welriekende witte bloemen draagt als al zijne bladen zijn afgevallen en daarom als zinnebeeld op begraaftplaatsen wordt geplant; ook *sëmbodja* en *tjempaka moelia* genoemd.

کَمبُونِی *këmboenai*, middelmatig = *rëmboenai*, b. v. *toeboenhja gëmok rëndah këmboenai*, *djanggoet jang poetih disapoekan hinai*, Sj. Madli.

کَمبُوخ *kamboeh*, zie *kamboe*.

کَمبُوخ *koembah*, Jav. *mëngoembah*, wasschen, uitwasschen, omwasschen; fig. iemand den mantel uitvegen; ook verkwisten, verdoen; *koembuh-kambi* Abd. = *kombang-kambing* bij v. d. W. Zou het ook *koembah kambing* kunnen zijn? zie *kombang* en *bilas*.

کَمبُوخ *koemboeh*, e. s. v. driehoekig gras of biezen, voorkomende op de natte rijstvelden en gebr. om er mandjes en matten van te vlechten.

کَمبِی *kambi*, e. s. v. gezaagd hout

van bepaalde dikte, ribben, dikker dan de *bəroti*, raamwerk van deuren, vensters en derg.; *k. kota*, omlijsting van een fort, de muren, b.v. *pada sama tēngah kambī kota itoe ada saboewah gēdoeng*, juist midden in de omlijsting van het fort was een steenen gebouw, R. Ch.

کمبیری kēmbiri, = *kēbiri*, z. ald.

کمبیلی kēmbili, e. s. v. eetbare aardvrucht. Soorten zijn: *k. torak* en *k. kēling*; zie ook *oebi*.

کومت kēmoet; *mēngēmoet*, zich samentrekkend sluiten, zooals de endeldarm na ontlasting, de taaie moeder om het been dat daarin trapt; Soms ook = *komat*, zie ald. b.v. *dan moeloetnja tēr kēmoet-kēmoet*, Pēl. Djin.

کومت kēmit, Jav. wachtsvolk; *kēmit toewoeh*, oud Jav. e.s.v. arm- of beenband, Sadj. Mal. 166.

کمبای kamadjaja, Jav. de god der liefde, ook *kēmēndjaja*, zie ald.

کمبچن kēmēdjan, e.s.v. haai.

کمخا kimcha, Perz. zijden damast, armozijn. Ook *kimchah* en *kimka*.

کمیدین kēmoedian, van *oedi*, Jav. vervolgens, daarna, achter, later, na; *kēmoedian daripada itoe*, daarna, na hetzelfde; *k. hari*, in later dagen, naderhand; *tēr kēmoedian*, de achterste zijn, achteraan komen, de laatste; *mēngēmoediankan*, achterstellen, uitstellen, tot later verschuiven; zie ook *oedi* en *kēmoedi*; *jang tiada nabi kēmoediannja*, na wien er geen profeet meer is (of komt).

کمەر kamar, Perz. gordel, buikband, sjerp, Ind. Poet.

کمر kēmoer, zie *koemoer*.

کمر آهن kamarahan en *kamoerahan*, zie *marah* en *moerah*.

کمس kēmas, terechtgeschikt, gepakt in een kleine ruimte, b.v. in kist of koffer, ingepakt, weinig ruimte in iets beslaand, aldus gereed, kant en klaar voor iets; *barang-barang kēmas*, ingepakte zaken, d.w.z. kostbare zaken, fijne waar; *bēr kēmas-kēmas*, aan het inpakken of terechtschikken zijn; *bēr kēmas-kēmas pēti*, zijn koffer pakken; *bēr kēmas akan bērdjalan*, pakken om op reis te gaan; *bēr kēmas diri*, zich in orde stellen, z. terechtschikken, b.v. *adapon akan sēgala poetēri... sakaliannja toendoek bēr kēmas diri*, K.T.; *katiganja sama bēr kēmas diri*, *laloē bērdjalan*, Sj. Mans. Sj. Goemp.

کمس kēmis, = *خمیس*, zie ald.

کمست kamasta, Perz. e.s.v. kom, of bekken.

کمسوہم koemsoem, verb. Eng. kommission, H. Abd.

کمف kēmang, I. e.s.v. geesten.

II. e.s.v. boom met rinsche vruchten, gelijkende op *mangga*, terwijl de boom veel lijkt op de *bindjai*, zie ald., *warna kēmang*, groenachtig wit.

کمف kampa, e. s. v. boom met slecht hout? v.d.W. Zie *kampah*.

کمف kēmpa, iets waarmee men op iets drukt of perst, zegel, pers; *tjap kēmpa*, de naam, die in S. M. gegeven wordt aan het ouderijkszegel der Mal. vorsten; *kēmpaän*, pers, oliepers. Zie *tēmpa*.

کمف kēmap, e. s. v. boom, die

goed timmerhout levert en oliehou-
dende vruchten draagt. Deze worden
fijn gemaakt en met katoen vermengd
om een stokje gewikkeld, dat dan aan-
gestoken wordt en voor licht dient.

کمفت kampil, zakje van mat-
werk met het een of ander gevuld en
dan dichtgenaaid; *məngampit*, iets als
zulk een zakje dichtnaaien, er een
kampil van maken, b.v. kussens, sago-
zakken en derg. zie ook *kampil*, *kəm-
bal* en *soempit*.

کمفت këmpit, Jav. = *kəpit*, z. a.
کمفت koempar; *məngoempar*, zijde
voor het weven winden op een klos,
taboeng, Pad. bovenl.

کمفت kampret, Jav. een groot
soort v. vledermuis met dubbele neus,
ook op Mal. d. l. Cr.

کمفت këmpas, e.s.v. boom, welks
wortel-uitwassen een fraai rood hout
hebben.

کمفت këmpis, ingevallen, van
de wangen, den buik, een gezwel, le-
digen zak en derg.; *məngəmpis*, een
benepen gezicht vertoonen, H. Abd.
310; zie ook *kəmboeng*.

کمفت kampoeng, verzameld; wijk,
buurt, kamp, omheind erf; *k. orang*,
bewoonde buurt; *kampoeng halaman*,
erf en voorplein, voor: huis en hof,
H. Abd. 474; *orang kampoeng*, iem.
uit de buurt der inlanders, kampong-
bewoner; *sakampoeng*, van dezelfde
buurt, *orang sakampoeng*, buur; *sə-
gala sakampoengnja*, al zijne bureu;
roemah-kampoengnja, zijn huis en erf;
bərkampoeng, verzameld, bijeen zijn,
zich verzamelen; *məngampoengkan*,

iets verzamelen, bijeenbrengen; *kam-
poengan* en *pərkampoengan*, verzame-
ling, verzamelplaats; zie ook *koem-
poel* en *himpon*.

کمفت këmpang, e.s.v. rivierboot,
bestaande uit een uitgehouden boom-
stam, meestal niet opgeboeid.

کمفت këmpoeng, I. Jav. ingeval-
len van de wangen, b.v. van iemand
die geen tanden meer heeft; zie *kəm-
pis* en *kərempoeng*.

II. *kəmpoengan*, Batav. de blaas,
de onderbuik.

کمفت kompong, een scheede van
gaboës-hout, tot berging van den lang-
gegroeiden nagel, *tjanggal*, aan den
linker duim. Soms met zijde omwon-
den, soms daarover heen nog een
gouden scheede.

کمفت kampak, Jav. = *kapak*, bijl.
کمفت koempoek, Mèn. grondv.
van *kəloempoek*. Zie ald.

کمفل kampil, zak, die, met het
een of ander gevuld, vervolgens wordt
dichtgenaaid; *kampilan*, e.s.v. zwaard,
in gebruik bij de ilanoen; Mèn. *kam-
pil*, een biezen taschje, b.v. voor ta-
bak; *k. doewa*, zulk een taschje met
2 vakjes, één voor tabak, één voor
de dekbladen; zie ook *kampil*, *soem-
pit* en *ampil*.

کمفل këmpoel, naar den adem
hijgen.

کمفل koempoel, verzameld, bij-
een; *bəркоempoel*, bijeenkomen, bijeen
zijn, vergaderd zijn; *məngoempoelkan*,
verzamelen, vergaderen, bijeenbren-
gen; *koempoelan roemah*, huizengroep,

verzameling v. huizen; *pěkoempoelan*, vergadering, verzameling, vereeniging, bijeenkomst. Mën. *koempoek*, id.

کمال kimpal, gedegen, massief; *emas kimpal*, gedegen goud, goud in klompen, in tegenoverstelling van *emas oerai*, stofgoud; zie ook *kival*, Hik. Nod. Sjah.

کامپنی kompëni, verb. Ned. compagnie, namelijk de O.-I. compagnie, thans ook gebruikt voor het tegenwoordige N.-I. gouvernement; *kompëni këtjil*, Batav. de Nederlandsche Handelmaatschappij, door anderen *maskëpik* genoemd; *kërdja kompëni*, heerendiensten.

کامپو këmپوe, e. s. v. ronde doos met deksel ter bewaring van kleederen, naaiwerk, soms ook wel v. spijzen of reukwerk, werkdoos voor vrouwen.

کامپو kimpoe, zie *kipoe*.

کامپونان këmپونان, door een ongeval getroffen ten gevolge van het niet gebruiken eener aangeboden spijs of drank; ongeval van dien aard, v. d. W. die het grondw. niet opgeeft. In het Jav. is *ampoewan* een verlamde toestand, waarin iem. door de machtige werking van iem. of iets gebracht wordt, geraaktheid, beroerte, door e. bovennatuurlijke macht geslagen.

کامپاه kampah, e. s. v. boom, die hout levert, inz. balken voor huis- en waterbouw.

کامپوه kampoh, I. verband van twee platte voorwerpen, dat door toevoeging ontstaat, zooalstoegevouwen bordpapier, de rug van e. portefeuille, de naad van een kleed enz. Het wordt

ook gebruikt als hulp-Telw. bij het tellen van *tělor těroeboek*, zie ald. *Pisau bėrkampoh*, een mes, waarvan de punt aan beide kanten scherp is.

II. alles waarmede men zich dekt, spreid, huif, sjaal die over het hoofd gedragen wordt? W. Sum.

کامپوه koempoeh, Pad. boven. l. = *koempai*, zie ald.

کامپو koempai, e. s. v. rietgras of biezen, welker mergpit voor lampen gebruikt wordt; *k. pělita*, lampenpit van dat merg.

کامپیلان kampilan, e. s. v. breed zwaard of *kléwang*, bij de Ilandoer in gebruik, v. d. W. komt ook in 't Mën. voor.

کامپیلوه këmپیلوه, e. s. v. gevlochten koffertje met los deksel.

کامکا kimka, zie *کامخا*.

کامکما këmکما, ook *koemkoema*, Skr. *kurkuma*, e. s. v. plant, welks wortel veel gele kleurstof bevat. Hiervan bestaan twee soorten: één die bij de spijsbereiding wordt gebruikt en voor de ingewanden niet schadelijk is, en één die de gele verfstof, *kurkuma* levert en niet gegeten kan worden.

کامکوم koemkoema, z. *këmکما*.

کامال këmал, rookerig, smokerig, groezelig, d. B. en Keasb. Jav. *këmәl*, klam van kleeren door vocht of zweeten.

کامال këmәl, Jav. dekkleed, deken.

کامول këmәl-këmәl, op- en neergaan van de onderkaak bij het kauwen, v. d. W.

کامөлөet këmәloet, beslissend oogenblik in een gevaarlijken toestand, b. v.

de crisis bij een ziekte, de storm bij een belegerde vesting; *k. naik*, klimmend gevaar, ongunstige crisis; *k. toeroen*, gunstige crisis.

کملو *kimlo*, Chin. e. s. v. chin. spijs.

کاملیان *kamoeliaän*, zie *ملي*.

کاملي *kamëli*, zie *kambëli*.

کمم *këmam*; *mëngëmam*, in den gesloten mond houden, b.v. van een slok water enz. binnenhouden, niet uitspreken van e. woord of gezegde, Ibr. b. Chas.; ook mommelen met den mond dicht, zooals iem. die pruimt.

کمن *këman*, Lampyris (Coléoptères pentamères) d. l. Cr.

کمانکان *këmanakan*, Pad. bov.l. zusters kind, neef of nicht; *këmanakan dibawah loetoet*, naam, dien men geeft aan de afstammelingen v. slaven, zoo ook, doch bepaald ironisch: *këmanakan dëngan sëbab*, neven of nichten, waarvoor een reden bestaat! in de hoftaal *këmanakanda*, Mal. br. zie ook bij *anak*.

کمنتغ *këmoenting*, = *karamoenting*, zie ald.

کمنتغ *këminting*, = *këmiri* of *boewah këras*, zie ald. Volg. v. d. Tk. op Borneo in gebr. zie *këmiling*.

کمنتن *këmantan*, z. *kalimantan*.

کمندجاي *këmëndjaja*, b.v. *haloes manis sapërti këmëndjaja*, Pr. Dj. Cupido, zie *kamadjaja*.

کمنتچف *këmoentjoep*, e. s. v. gras, lovegrass, C. en S.

کمنتچق *këmoentjak*, top, zie *poentjak* en *koentjak*.

کمندالو *kamandaloe*, Skr. een waterkruik zooals de brahmaansche kluizenaars aan een touw om het lijf dragen, P.

کمندر *komëndoer*, verb. Ned. commandeur, commandant, gouverneur.

کمندیکي *këmëndikai*, = *mëndikai*, e. s. v. watermeloën.

کمنوسن *kamanoesan*, Jav. zie bij *mánoesia*.

کمنپن *këmënnjan*, ook *mënnjan*, Jav. de benzoë, e. s. v. wierook of welriekende hars; hiervan vier soorten als: *k. arab*, *k. poetih*, de beste, *k. hitam* en *k. merah*, welke laatste ook *djërëngang*, drakenbloed wordt genoemd. De zaden van den boom, *boewah k.* worden als geneesmiddel gebruikt.

کمو *këmau*; *tëroeng këmau*, e. s. v. eivruucht, ook *këlëmajoeh* geheeten.

کمودی *këmoedi*, (van het Jav. *oedi*, achter) roer van een vaartuig, kolf van een geweer; *k. sepak*, roer, dat als een lange riem aan de eene zijde van den achterstevan uitsteekt en met een uitstekende roerpen, *tjëlaga*, in beweging wordt gebracht; *k. tjawat*, een europeesch roer, zie *tjawat*; *tangan këmoedi*, zie *tjëlaga*; *bërkëmoedi*, aan het roer staan, sturen, b. v. *jang bërkëmoedi Omar, karëna ija biasa bërkëmoedi*, Omar stond aan het roer, want hij was het sturen gewend, R. Ch., ook *mëmëgang këmoedi*; *mëngëmoejukan*, iets sturen; *patah këmoedi dëngan ëbamnja*, stuk is het roer en de roerboom, Sprw. voor

ous: alle hoop is verloren; zie *bam* III en *kəmoedian*.

کومسي kamoesi, zie *kamoēs*.

کومکس kəmoekoes, Jav. staartpeper, cubeben, = *lada bərekoer*; zie *təmoekoes*.

کوملوک kəmoeloek? b. v. *papan ditjatnja dəngan ləmərək hitam kəmoeloek roepanja*, H. T.

کوملوي kəmolai, = *kəmalai*, z. ald.

کومونگ kəmoening, van *koening*, e. s. v. boom met hard, fraai geel hout en welriekende bloemen. Het hout wordt veel voor krisheften en andere kleine voorwerpen van smaak gebezigd.

کوممه kəməh, urien; *bərkəməh*, urineeren.

کوميج kamedja, Port. *kamiša*, hemd; *k. panas*, flanelen of wollen hemd; *k. dalam*, onderhemd.

کوميري kəmiri, Jav. = *boewah kəras*; zie bij *boewah* en ook *koembək*.

کوميسي komisi, verb. Ned. commissie.

کوميلغ kəmilig, = *kəmiri*, P. Volg. v. d. Tk. Lampongsch. Zie *kəminting*. Volg. Abd. sch. wrdb. *sapərti gadjah poetih*.

کومنجان kəmənjān, zie *کمنپن*.

کن kan, I. planken ter versiering aan grootere vaartuigen, en die aan weerszijde van den achterstevēn uitstekēn.

II. suffix voor het causatif, zie de gramm.

III. verkorting v. het Voorz. *akan*.

کن ken, of *kin*, Jav. praefix voor

vrouwennamen, zooals *Kin Taboehan*, de heldin van een gedicht, dat naar haar is genoemd.

کنا kəna, geraakt, getroffen, raken, treffen, aangedaan door; juist passend, van pas zijn, goed zittend van een kleed; gekregen hebben b. v. een ziekte. Van het voorwerp dat raakt dikwerf *tərkəna kapada*, terwijl *kəna* in de meeste gevallen geraakt, getroffen beteekent, b. v. *k. dēmam*, de koorts krijgen; *k. lanat*, door vloek getroffen; *k. tembak*, door een schot geraakt; *k. loeka*, gewond worden of zijn; *k. dēnda*, beboet worden; *k. djərat*, in den strik raken; *k. djaring*, in het net raken; *k. maloe*, beschaamd gemaakt; *k. anting-anting*, oorhangers aankrijgen; *k. karam*, schipbreuk lijden; *k. karang*, op e. klip stooten; *k. kərdja*, werk toebedeeld worden; *k. əmas*, omgekocht worden; *k. sjaiṭān*, door den duivel bezeten worden; *k. tipoe*, bedrogen, gefopt worden; *k. sədjoek*, verkouden worden; *k. hoedjan*, beregend worden; *k. hangoes*, aangebrand zijn; *k. dingin*, e. koude vatten; *k. oempat* en *k. fitnah*, gelasterd worden; *k. tjoekai* en *k. beja*, veraccijnsd worden, inkomende rechten te betalen hebben; *k. oepəti*, cijnsbaar worden; *k. siksa*, straf aan den lijve ondergaan; *k. sjak*, verdacht worden, ook twijfel of argwaan koesteren; *k. hoekoem*, gevonnisd worden, straf krijgen; *k. tikam*, gestoken; *k. roegi*, verlies lijden; *k. moerka*, in ongenade vallen bij den Vorst; *kəna pada ikan*, *bərsoerak*; *kəna pada tjanggoeng*,

masam, komt er een visch in (het net) dan juicht hij; raakt het aan e. stronk onder water, dan zet hij een zuur gezicht, Sprw. door succes dadelijk overmatig verblijd, door tegenspoed dadelijk ontmoedigd, C. en S.; *peloeroe itoe tērķēna kapada dahinja*, die kogel raakte zijn voorhoofd; *pakajan jang endah-endah tērķēna pada toeboehnja*, fraaie kleeren waren aan haar lichaam; *mēngēnai*, iemand met iets raken, treffen, ook met een bedwelmings- of toovermiddel; *mēngēnakan*, iets iemand aandoen, b. v. kleeren, versierselen, wapens enz. aanwenden, appliceeren, b. v. geneesen toovermiddelen, listen enz.; *m. makota*, de kroon opzetten, kronen; *tiada bolih dikēna-kēnakan*, niet telkens gefopt kunnen worden; ook *tērķēna* is gefopt worden met, b. v. *tiada bolih akoe tērķēna emas lantjoengan*, ik kan niet gefopt worden met valsch goud, H. Abd.; *mēngēnakan gajanja*, hare sierlijke manieren aan den man brengen, van eene coquette. NB. Soms komt *kēna* ook voor in de beteekenis van het Javaansche *kēnā*, kunnen, mogen, mogelijk, vooral op Java; *maka kēna*, daarom of daardoor is het dat, b. v. *sangat bēsar hawa-napsoe ēngkau*, *maka kēna ēngkau hēndaḵ masoek kapada djalan pēpērangān itoe*, uwe hartstochten zijn zeer hevig en daardoor is het, dat ge u in den strijd wilt begeven, Mes. Kag.

کناری *kēnari*, e. s. v. boom, die amandelachtige vruchten draagt, waarvan e. s. v. fijne olie, *minjak kē-*

nari, wordt vervaardigd; *kēnari wolanda*, amandelen.

کناغ *kēnanga*, e. s. v. boom met zeer welriekende bloemen, Uvaria Cananga.

کناف *kēnapa*, op Java, waarom, waarvoor = *mēngapa*, zie *apa*. Soms ook als samentrekking van *kēna* en *apa*.

کنافغ *kēnapang*, e. s. v. boom, welks vruchten veel op amandelen gelijken, nog meer dan de *kēmiri*.

کنت *konta*, Port. rekening.

کنتت *kēntoet*, veest, wind; *k. api*, bijnaam van een kanon in de Hik. Atj. *daoen kēntoet*, naam van een klimplant, welker bladen stinken, Apocynum foetidum, d. l. Cr.; *k. bēsar k. kētzil*, groote en kleine veesten, fig. uitdr. voor al wat ergens gebeurt of gesproken wordt; *tērķēntoet*, bij ongeluk een veest laten; Pr. Dj. *mēngēntoetkan*, iemand of iets beveesten, Mes. Kag.

کنتار *kēntara*, = *kētara*, zie ald.

کنتر *kintar*, = *kitar*, zie ald.

کنتر *kantor*, Ned. kantoor; *kantor lelang*, venduhuis, lokaal voor verkooping; *k. pos*, postkantoor; *k. oewang*, 's Lands kas, ook wel de Jav. bank.

کنترلیر *kontērlir*, verb. Ned. controleur.

کنتغ *kantang*, droog bijaflopend water van een riviermonding, een straat of vaarwater; *selat kantang*, ondiepe straat.

کنتغ *kantong*, Jav. zak, beurs; zie *kandoeng*.

کننگ **kanting**, zie *kontang*.

کننگ **këntang**, aardappel.

کننگ **këntoeng**, I. galmend geluid
zooals v. een kleine klok of een holle
bamboe met spleet, waarop men met
iets hardt slaat; *këntoeng-këntoeng*,
houten seinblok van het wachsvolk.

II. Jav. *gëntoeng*, e. s. v. aarden
pot, waarin vroeger de *lalang*-suiker
in den handel kwam, thans nog ge-
bruikt voor watervat.

کننگ **kontang**; *kontang-kanting*,
van *ontang-anting*, gedwongen om
heen en weer te slingeren of te rollen.
Zie ook bij *kontal*.

کننگ **konting**, zie *koteng*.

کننگ **koentoeng**, I. destaart van
een chinees, ook *koetjir*, zie ald.

II. *kontong* = *kotong*, zie ald.

کننگ **kantoek**, = *antoek*, knik-
keballen.

کننگ **këntal**, Jav. *këntäl*, dik, lij-
mig, niet vloeibaar, gebonden; *ajar*
kandji jang këntal, dikke stijfel, lett.
dik rijstwater; *përëkat jang këntal*,
dikke lijm; *daoen këntal*, arbor glu-
tinoso, R.

کننگ **koentoel**, rond, stomp, bol,
de testis; *boeroeng koentoel*, e. s. v. rei-
ger, zoo genoemd om zijn rond ach-
terste; *hajam koentoel*, kip zonder
staart. Jav. *koñtol*, id.

کننگ **kontal**; *kontal-kantil*, heen
en weer slingeren, bungelen, beieren;
tërkontal-kantilsa'orang, in zijneentje
rondslechteren; zie *kontang*.

کننگ **kintal**, padde, d. l. Cr. eig.
schrijft hij *kiëntel*.

کنجر **koentoem**, ontloken knop
van bloem of blad; wordt ook gebruikt
als hulp-Telw. voor het aantal van
bloemen; zie ook *koedoe* en *koentjoep*.

کنجر **kantan**, e. s. v. geurige
struik, die in de keuken gebruikt
wordt, v. d. W.

کنجر **kantoen**, Jav. achterge-
bleven; *mëngantoen*, achterlaten.

کنجر **kontan**, verb. Ned. *kontant*,
= *toenai*.

کنجر **kanto**, Port. gezang.

کنجر **koentau**, Chin. boksen.

کنجر **koentoewan**, Chin. e. s. v.
dik satijn.

کنجر **kandja**, I. = *kandjar*, z. ald.

II. e. s. v. doek? b. v. *kandja dika-
rang akan dëstar*, I. P.

III. e. s. v. sterken drank, maar
welke? b. v. *dibërinja minoem arak*
dan کنجر, Sj. Mans. Sj. Goemp. Mo-
gelijk *gandja* I.

کنجر **kindja**, luchtsprongen, ca-
prioie, bokkesprong, C. en S.

کنجر **kandjar**, Perz. *chandjar*,
dolk; *bërkandjar*, huppelen, dansen,
trappelen, inz. met getrokken en in
de hoogte gestoken kris, doch ook
zonder dat, b. v. *sambil ija bërsëroe-
sëroewan bërtëpoek-tëpoek pahanja*
sërta bërkandjar-kandjar, *karënatër-
laloë soeka hatinja*, *sëbab ija bërolih*
boeroeng itoe, Mes. Kag, van een kind
dat een vogel ten geschenke krijgt.
Mën. id.

کنجر **këndjoer** = *këdjoer*, zie
ald. R. Chaib.; *mëngëndjoerkan lë-
ngan*, den arm uitstrekken.

کنجر koendjoer, = *koedjoer* en *kēdjoer*, zie ald.

کنجغ kandjang; *bērkanđjang*, volharder, blijvend zijn, uithouden, op Mal. id. d. l. Cr.; *djangankan ija kandjang, bērpēloeh pon ija tiada*, laat staan dat hij het zou uithouden, hij zweette zelfs niet; *itoelah bērkandjang sērtakoe*, dat blijft mij over; *pērkandjangan*, volharding.

کنجغ koendjoeng; *mēngoendjoe- ngi*, iemand of iets, b.v. een graf, e. plechtig bezoek brengen, bezoeken, ook bezoek van rouwbeklag bij overlijden, Sail's Sal., zijn vader gaan bezoeken, de Holl. 5° dr. p. 88. *mēngoendjoe ng sēgala koeboer*, al de graven bezoeken, H. Atj. Zie ook *oendjoeng*.

کنجغ koendjing, e. s. v. zout-watervisch.

کنجی kandji I. en *ajar kandji*, dik afkooksel van graan, b.v. van rijst, gort en derg. dunne stijfjel, e. s.v. dikke rijstsoep; *mangkok kandji*, e.s.v. porseleinen kom voor vier personen, om daaruit die soep te gebruiken.

II. Mēn. *mēngandji* lastig zijn, het iemand lastig maken.

کنج kantja, of *koentja*, verzameling, greep, zooveel als men met beide handen of armen omvatten kan, R.P. Dul. p. 58 en 81. Zie *koentjah*.

کنج koentji, zie *کنجی*.
کنجان kantjana, Skr. goud: *boemi kantjana*, goudland, bijnaam van Zuid-Borneo; *anak anakan kantjana*, gouden poppen, Mes. Kag. en

Pr. Dj.; *nawing kantjana*, zie *nawa*; *poespa kantjana*, zie *poespa*.

کنچت kantjoet, oud versleten *kain* of kleedje, waarmede men zich nauwelijks kan dekken.

کنچت kēntjat; *mēngēntjat*, uitdagende blikken toewerpen? b. v. *maka olih Moehammad Zaid dikēntjatnja dēngan matanja Aboe Bakr itoe*, H. T. Mēn. *kantjat*, zich van iemand afkeeren.

کنچت koentjit, Chin. = *koetjir*, haarvlecht der Chineezen.

کنچت kintjit, kleine hoeveelheden drekstof, die onwillekeurig, b.v. bij het laten v. een wind, afgaan. Zie *intjit*.

کنچر kantjoer, = *tjakra*, Abd. sch. wrdb. Mogel. is *kintjir* bedoeld.

کنچر kēntjoer, Jav. = *tjēkoer*, zie ald. de eetbare kurkumawortel; *gong kēntjoer*, e.s.v. kleine gong.

کنچر kintjir, waterrad, waarmede het water wordt omhoog gebracht, kettingpomp, kettingschep-rad, e.s.v. rad om zijden garen ineen te draaien, garenwinder, spoel, haspel.

کنجغ kantjoeng, e. stuk bamboe van twee geledingen gebr. om water enz. in te dragen, C. en S.

کنجغ kantjing, knoop, grendel, klink van een deur; *k. boewah ēroe*, oversponnen knoop, *k. alas*, e.s.v. belasting, die betaald wordt door hem, die zich een tijd lang bij een ander komt neerzetten, om door uitoefening van hetzelfde bedrijf den kost te verdienen; *k. kēmoedi*, roertouw, M. b. v. *dilēpaskan k. kēmoedi*, het

roertouw werd losgemaakt. NB. De goudon en zilveren knopen hebben verschillende vormen, als: *kantjing lawi-lawi*, e. s. v. knopen, die onder aan de broek of aan een vest zonder mouwen worden gedragen; *kantjing mërak mêngigal*, in den vorm van e. pronkenden pauw; *k. sangka ratna*, in den vorm van geslepen juweelen; *k. sahari boelan*, in den vorm van de maan als zij één dag oud is; *k. mërak mëlajang*, in den vorm van een zwevenden pauw; *k. koepoe-koepoe*, in den vorm van een vlinder. Deze worden aan den hals van het baadje gedragen en ook *boetang* of *koersang* genoemd, zie aldaar; *bërkantjing gigi*, klem in den mond, zie *boebal* en *këdjang*. *Mêngantjing*, dichtknoopen, grendelen, op de klink zetten; *pëngantjing*, grendel, wervel, klink v. een deur.

کنچف këntjang, strak, stijf aangehaald, gespannen; *angin këntjang*, e. stijve bries; *mêngëntjang*, de hoedanigheid v. strak of stijf aannemen; *angin mêngëntjang*, de wind wakkert aan tot e. stijve bries; *mêngëntjangi*, iets spannen of strak aanhalen, b.v. *soewara patik ini sapërti tamboer këndor, jang soedah tiada bolih dikëntjangi lagi*, mijn stem is als een slappe trommel, die niet meer gespannen kan worden, Tj. Wän. P.

کنچف këntjoeng, klanknabootsend woord voor een rammelend geluid, zooals b.v. van e. stapel borden, die neergezet wordt.

کنچف këntjing, pissen, wateren;

ajar këntjing, urine; *këntjing manis*, de suikerpis; *këna këntjing poetëri*, met gele spikkels van tabaksbladen enz.; *këntjing dipapan*, op de planken pissen, fig. uitdrukking voor leuteren, zeuren zooals b.v. *suffe*, oude lieden; *mêngëntjingi*, bepissen; *dikëntjingi sëmoel*, het vocht op zich gekregen hebben, dat mieren loslaten als ze boos zijn, het mierenzuur; *tërkëntjing*, onwillekeurig pissen; *pëngëntjangan*, de pisblaas; *anak këntjing*, een onecht kind.

کنچف kentjeng, I. Chin. e. s. v. ijzeren drilboor. die met een boog, waaraan een snaar is, in beweging wordt gebracht.

II. europeesche, ijzeren waterketel met hengsel. Ook *këkentjeng*.

کنچف kintjoeng, e. s. v. plant, welks merg en vrucht als groente worden gegeten, P.

کنچف koentjoeng, Jav. kuifje of bosje haar op het hoofd van kleine kinderen.

کنچف kantjap, Bat. boordevol, b. v. van een glas, rivier etc. v. d. W. Zie *atjap*.

کنچف koentjoep, ook *koetjoep*, gesloten, ineengeplooid, van bloemen, zonneschermen, bladen; ook bladknop, bloemknop; *mëngoentjoepkan*, sluiten, dichtdoen, b.v. een zonnenscherm en derg. Zie ook *këmbang*.

کنچف kintjoep, weinig geopend, met een steilen buik, van een vaartuig, het tegenovergestelde van vol, wijdbuikig.

کنچق koentjak grondw. van *kěmoentjak*, zie ald. en de Holl. pag. 128 reg. 1.

کنچق P b.v. *sapandjang djalan goerau* کنچق, Sj. Sël. Dal. Mën. *mëngentjak*, heen en weer loopen.

کنچل kantjil, Jav. dwerghert, = *pëlandoek*. In het Mal. beteekent het een der kleinste soorten van dwergherten, zie ook *napoeh*.

کنجه kantjah, Mën. groote ijzeren pan, = *kawah*, zie ald.

کنجه kontjah, kleine golf, v. d. W.

کنجه koentjah, I. zekere maat voor droge waren = $\frac{1}{5}$ *kojan*; ook als landmaat in gebruik, b.v. *sakoentjah bënih*, zooveel land als men met een *koentjah* zaad bezaaien kan. Ook is het van toepassing op e. ruimte v. water of inham, R. P. Dul. pag. 81.

II. troebel, drabbig v. water. Mën. *kintjah*, id.

کنجه kintjah; *mëngintjah*, iets heen en weer schudden, zooals b. v. iets dat men wil wasschen, v. d. W. Mën. heen en weer door het water slaan, dus spoelen van waschgoed; troebel maken van het water om de visch te kunnen vangen.

کنچي koentji, Skr. *koentjikā*, e. sleutel, sluiting met slot en sleutel en vandaar dat het soms voor slot, soms voor sleutel wordt gebruikt; *iboe koentji*, slot; *anak koentji*, sleutel; *anak koentji djahat, pëti doerhaka*, is de sleutel slecht, dan komt de kist in verzet, Sprw. als de man niet deugt, wordt de vrouw weerbarstig, C. en S.; *pasak koentji*, grendel; *k. arlodji*, hor-

logesleutel, ook *k. djam* genoemd; *k. kitáb*, slot of overslag van een boek; *k. maling*, Batav. looper; *k. paha*, de lies; *djoeroe-koentji*, rentmeester, sleutelbewaarder; *tëmoe koentji*, e. s. v. specerij-achtigen wortel, bij de spijsbereiding en in de geneeskunde gebruikt; *mëngoentji*, met een slot sluiten, op slot doen, doch ook met een sleutel openmaken, ontsluiten, b.v. *maka pintoe pon sigëra dikoentji pënoenggoe pintoe, satëlah tërboeka maka pádoeka maha Dewi pon sigëra masoek*, Mës. Kag.

کند kanda, I. verk. v. *kakanda*, zie *kakak*.

II. = *pëngasoeh*? b.v. *enang dan kanda*, Sj. Ind. Kësna.

کند kënda, Mën. ringvormig beslag om iets, gewerkt randje, mogelijk beter *kanda*; *mënganda*, zich ringvormig vertoonen, een ring vormen, zie bij *oelar*.

کندات këndati, verk. van *kahëndak hati*, laat staan, al is het ook, zooals ge wilt.

کندار kandara, rijden op iets; *mëngandarai*, berijden, zoowel dieren als wagens; *kandaraän*, dat waarop of waarin men rijdt; *binatang kandaraän*, rijbeest; *bërkandaraän*, rijdende op iets zijn; *bërkandaraän atas salah dan bëbal*, zich aan allerlei fouten en domheden schuldig maken, Niembloeml. II 2^e dr. p. 59 lett. rijden op fouten en domheden; *orang bërkandaraän*, ruiters; *tantara bërkandaraän*, ruitery, cavallerie.

کنداغن koendangan, zie bij *oendang*.

کندای këndaga, e. s. v. houten kistje, met fijn vlechtwerk bekleed en met schelpen versierd, gebruikt tot berging van kleeren, geschenken, enz. H. T. Ook *gëndaga*, *gëdaga* en *pëndaga*.

کندال këndala, Skr. ook *gëndala* en *gondala*, verhinderend hindernis, beletsel; *mëmbëri këndala* en *mëngëndalakan*, een beletsel in den weg leggen, iets niet doen plaats hebben op grond van verhinderend.

کندالی këndali, Jav. toom, hoofdstel van een paard; *tali këndali*, leidseel, teugel.

کنداآن kandaän? b. v. *gëbar kandaän dari Djawa*, Ibr. b. Ch.

کندای këndaja, verk. van *apakan daja*, wat staat te doen, wat te beginnen. Zie *daja*.

کندت kandoet, Jav. in den schoot verborgen hebben. Zie *kandoeng*.

کندت këndit, gevlochten buikband, soms van gouddraad, die om het bloote lijf gedragen wordt, Prab. Dj. Ind. Poet. Ook *gëndit* en *këdit*.

کندر kandar, zie *gandar*.
کندور këndor, slap, los, niet gespannen, b. v. van een touw, deteugels, ook van tucht en de handhaving der wet enz. zonder veerkracht, traag; *toewa jang këndor*, oude lammeling! scheldwoord, Ibr. b. Ch. *mëngëndorkan*, slapper of lossen maken of doen zijn.

کندور koendoer, I. e. s. v. kalabas of kauwoerde, die als groente wordt

gegeten en geconfijt gebruikt wordt als vervanger van de succade. Zie ook *bëligoe*.

II. e. s. v. reiger, ook *roekroek poetih* genaamd, M.

کندرون kandoeroewan, Jav. benaming van een rang of betrekking in den ouden tijd, b. v. *maka dëmang*, *toemëngoeng*, *rongga*, *djaksa*, *kandoe-roewan pon kaloewar dëngan boenji-boenjian dan rajat sapërti ajar mëlilik*, Pr. Dj. zoo ook H. Asm. Pati.

کندری këndëri, Tam. *saga këndëri*, zie bij *saga*; *këndëri batang*, e. s. v. grooten boom, die geheel roode boontjes levert, *saga pohon* genaamd; ook een goudgewicht ter zwaarte van $\frac{1}{24}$ *mas* of $\frac{1}{8}$ *wang*, = *saga*, zie ald. en *koendi*.

کندس kandas, Jav. *kandës*, op iets als onderlaag liggen, aan den grond geraakt van een vaartuig.

کندس kandis, e. s. v. wilden *mangga*-boom, die zeer zure vruchten draagt. Volg. M. *këndis*.

کندغ kandaş, omsluiting van een ruimte, hok, stal, kraal, parentese, kader om drukwerk, getrokken rand om een geschrift, kring om de maan, grootetuin of hof, begraafplaats, kerkhof; *mëngandaş*, een ruimte door lijst, rand of kring insluiten; iets om iets heenleggen om te passen of het er in sluit of niet, b. v. *laloe dikandaşnja boesoer panahnja*, hij paste vervolgens de boog om de pijl. De Holl. 5^e dr. 155; *mëngandaşkan*, in een hok, stal, kraal, lijst of rand doen.

کندغ kandoeng, zak, baarmoeder, vlies, doek, enz. al wat op die wijze iets in zich besluit; *mëngandoeng*, op die wijze iets in zich bevatten of besluiten, ook van den schoot der aarde; *mëngandoeng anak*, zwanger zijn; *mëngandoeng bërät* of *m. sarat*, hoog zwanger zijn; *m. soerat*, een brief bij zich steken, N. M.; *mëngandoengkan oewang*, geld in een beurs steken, in een doek of kleed dragen; in de punt van een zakdoek knopen; *awan mëngandoeng ajar*, wolken, die v. regen zwanger gaan; *boelan dikandoeng tedja*, de maan in lichte cumuluswolken gehuld; *dipërkandoeng boemi*, door de aarde in haren schoot genomen, Ind. P. *bëlom tanah madjapahit mëngandoeng sitoewah ini*, dit land van Madjapahit besluit dien Toewah nog niet in zijn schoot; *sakandoeng*, eigen, bij benamingen van bloedverwantschap, b.v. *saoedara sakandoeng*, eigen broer of zuster, lett. van één uterus; *kandoengan*, al wat in een zak gedragen wordt, het kind als nog ongeboren vrucht, de zwangerschap; *dikandoengan*, omvangen, omsloten zijn door, b.v. *adapon kita hidoep didalam doenia ini; dari këtjil dikandoengan iboe, soedah bësar dikandoengan tanah*, wat ons leven in deze wereld betreft: klein zijn wij in den schoot onzer moeder, groot geworden, in den schoot der gewoonten, en zijn wij dood, dan in den schoot der aarde omsloten.

کندغ këndoeng; *këndoengan*, e.

s. v. boom, welks bast bij het roodverven van zijde, in vereeniging met *ëmbalau*, voor de vastheid van kleur gebezigd wordt.

کندغ këndang, kwasterig loopen om gezien te worden, v. d. W.

کندغ koendang; *mëngoendang*, bij zich hebben of dragen, overal meenemen, b.v. een bediende, zie ook bij *sarak*; Jav. *oendang*, roepen, zie ald.; *koendangan*, volgeling, genoodigde tot een feest, datgene wat men altijd bij zich heeft, b.v. een horloge, zakmes enz. Mën. ook de naam van een boom.

کندغ kondang, e.s.v. wilden vijgeboom, d. l. Cr.

کندغ kendoeng, zie *gendoeng*.

کندغ këndak, minnaar, minnares in kwade beteekenis, waarschijnlijk van *kahëndak*; *bërkëndak*, minnehandel hebben, overspel bedrijven, b.v. *sapërti orang bërkëndak dëngan istëri orang*, als iemand die met een anders vrouw overspel bedrijft, Oend.

کندغ këndek? b.v. *bërdjalan tërkëndek-këndek*, waggelend gaan, Sw.

کندل kandoel, I. bocht; *mëngandoel*, in bochten opbinden of opschorren, zooals b.v. de ketting van een werpnet om er de vischjes en garnalen beter in te houden.

II. = *kandoer*, Mën. = *këndor*.

کندلم këndëlam, zie *këdëlam*.

کندم kondam, kas, waarin de juweelen gezet worden, L. en R. v. E. e. s. v. oorring, M.

کندو këndo, Jav. e. s. v. spijs,

bereid uit geraspte kokosnoot en garnalen.

کندوری kandoeri, I. Perz. jaarlijksch lijkfeest, waarbij voor de overledenen gebeden wordt; e.s.v. zielmis; op N. Sumatra ook verzoeningsfeest; verder nog feest in het algemeen; Mën. ook een feestmaal, een paar dagen na het sluiten v. e. huwelijk; *mëmbatja kandoeri nabi Moehammad*, voor de zaligheid van Mohammed bidden, Ibr. b. Chas.

II. *k. batang*, e.s.v. boom, die de roode pitjes, *saga pohon* voortbrengt. Zie *këndëri* en *saga*.

کندہ kandaş, Jav. van *andah*, Kw. nederig; *kandahan*, dienstbaarheid, ondergeschiktheid; *dalam kandaşan*, Pël. Dj. in dienst zijn van.

کندای kandai, Mën. wimpel, vlag, afhangend versiersel; *mëngandai*, versieren, optuigen; *mëngandaikan*, laten fladderen, b.v. de slip v. e. kleed; *kandaian titi*, versiersel v. een bruggetje? H. Sër. Bajoe.

کندی kandi, e.s.v. gevlochten zak, meestal gebr. als geldzak voor groote hoeveelheden geld, zooals op kantoren en in winkels.

کندی këndi, Skr. *koendi*, aarden waterkruik met tuit; *laboe këndi*, de fleschkalabas, om hare gelijkenis met zulk een kruik; *daoën këndi*, kennekenskruid, de nepenthes, ook *taboeng-bëroek* genaamd; *këndi bëloelang*, lederen zak voor water of wijn, Noer. Moh.; *mëngëndi*, gudsen van vloeistoffen, zooals de straal uit de tuit

van zulk een kruik, N. M. zie ook *gamoh* en *dorak*.

کندی koendai, I. Tam. opgestoken haar, haarwring op het achterhoofd bij vrouwen; *tëkan koendai*, gouden voorhoofdplaat, die dient om de *gandik* te bedekken, diadeem; *tjoetjoek koendai*, haarpen om die wring vast te steken; *mëngoendai*, het haar tot een *koendai* opmaken, opsteken.

II. = *poekau*, zie ald.

کندی koendi, Pad. bovenl. = *këndëri*, e.s.v. ronde, kleine boontjes, half rood, half zwart, die gebruikt worden om goud te wegen en ter versiering. Als goudgewicht zijn 24 *koendi* = één *mas* en = 24 *oewang*, v. d. Tn. Wel te onderscheiden van de *bidji saga pohon*.

کندی këndiri, = *sëndiri*, zie bij *diri*.

کنرق koenarpa, Skr. dood lichaam, lijk.

کنس kënas, in zout ingelegde schelpdieren, met bijmenging v. rijst of sago tot gisting gebracht; zie *pëkasam* en *pëda*.

کنستابل konsëtabel, constabel, politiedienaar en rustbewaarder bij de Engelschen; zie *stabëlan*.

کنسیل konsil, I. verb. Ned. Consul.

II. Eng. raad, raadsvergadering; *komëndoer dëngan konsil*, de gouverneur en de raad.

کنگ këng, zich te binnen brengen, met verlangen aan iets denken,

zich met meewarigheid iets herinneren, ook iets uit ontferming of toegenegenheid in aanmerking nemen, b. v. *djikalau abang tiada kĕnang nama toewan djahat di sĕboet orang*, als ik niet in aanmerking nam, dat uw naam in opspraak zou komen. . . . Hik. Koris *tiadalah bolih akoe kĕnangkan*, ik kan er niet aan denken, H. Abd. 360; *kabĕsaran doenia tiadalah dikĕnangkannya lagi*, naar de grootheid dezer wereld ging zijn hart niet meer uit. NB. dit woord wordt dikwerf verkeerd gebruikt voor *kĕnan*, welgevallen, ingenomenheid, b. v. *kĕnangan*, ingenomenheid, welbehagen; *tiada bĕrpĕngĕnangan*, ergens niet mee ingenomen zijn, geen behagen in iets scheppen, er niet van gediend zijn; *mĕngĕnang-ngĕnangkan moeka*, het aangezicht aannemen, b. v. in het gericht; zie bij *kĕnan*.

کنڀ kĕnoeng, klanknaboosend woord voor e. galmend geluid, zooals van een groote klok; ook de naam van een koperen bekken, waarop bij het gamĕlanspel de pauzen worden geslagen.

کنڀ kĕning, wenkbrauwen; *k. harimau*, gilling, die op een pilaar ontstaat door den overgang v. den acht-kanten tot den vierkanten vorm; *kĕtika angkat kĕning*, als tijdsbepaling ongeveer 8 uur 's morgens, wanneer men de wenkbrauwen even moet opslaan om de zon te kunnen zien; *kĕtika pĕnghabisan angkat kĕning*, het tijdstip waarop men de wenkbrauwen geheel moet opslaan om de zon te

kunnen zien, ongeveer des morgens 9 uur.

کنڀ kĕnap, Ned. knaap, e. klein tafeltje.

کنڀ kĕnal, kennen, herkennen, onderkennen; *mĕngĕnal*, iemand of iets kennen of herkennen, bekend zijn met: *mĕngĕnal-ngĕnal*, kennis-maken; *hĕndak mĕngĕnal-ngĕnal*, om kennis te maken, Mĕs. Kag.; *tahoe mĕngĕnal pĕrmata*, edelgesteente weten te onderscheiden; *mĕngĕnal-kan*, in kennis brengen, introduceeren; *mĕngĕnalkan dirinja*, zichzelf introduceeren of voorstellen; *dikĕnalkannya lagi akoe dĕngan toewan dokter itoe*, hij stelde mij aan dien heer dokter voor, H. Abd.; *kĕnalan*, bekende, een kennis; *kĕnal-kĕnalan*, kennissen, bekenden; *kakĕnalan*, bekend, gekend worden; *tiada kakĕnalan lagi*, niet meer te herkennen. Sadj. Mal. 2; *bĕrkĕnal-kĕnalan*, met elkander bekend zijn, samen kennis-maken; *mĕngĕnal-ngĕnali*, elkander leeren kennen, Ind. P.; *minta dikĕnal-kĕnali*, verzoeken in kennis gebracht te worden met, Ind. P.; *kĕnal-mĕngĕnal*, elkander onderkennen b. v. in een algemeen gevecht of in het donker, Pr. Dj.; *soerat kĕnalan*, aanbevelingsbrief, geschreven introductie; *maka katanja: toewan kĕnal-kĕnallah, ada tjoetjoe sĕhaja doewa orang ini*, en hij zeide: Mijnheer, mag ik het genoeg hebben U deze mijne beide kleinzonen voor te stellen, Pĕl. Abd. vrij vert. *tiada mĕngĕnal manoesia lagi*, niemand meer sparen of

ontzien in den krijg, Pël. Abd.; *pëngënal*, herinnering, herkenning, onderscheiding; *tanda pëngënal*, herkenningsteeken.

کنن *kënan*, I. behagen in of aan, welgevallen in iets; *bërkënan*, welgevallen of behagen scheppen of hebben; *bërkënan akan* of *bërkënanakan*, hetzelfde met obj. dus in of aan iets of iemand; *bërkënan kapada* of *mëm-përkënanakan*, aan iemand bevallen, iem. behagen, genoeg geven. Zie voorb. voor beide in Sadj. Mal. p. 166 reg. 10, 11 en 13; *bërkënan kapada Allah*, Gode behagen, Gode welgevallig zijn.

II. moedervlek, = *andang*, III, C. en S.

کننتن *kënantan*; *hajam kënantan*, witte vechthaan met witte pooten. Mën. *kinantan*, id.

کنوچي *kënoedji*? b.v. *mëngërna roepa tadjoek* **کنوچين** Hik. Koris.

کنيسه *kanísah*, Arab. synagoge, tempel van joden, christenen of andere niet mohammedaansche volken; zedig, ingetogen meisje, schoone vrouw, die om hare schoonheid verborgen gehouden wordt.

کنپا *kënnja*, I. Skr. maagd.

II. *sirih sakënnja*, een klaarge-maakte sirihpruim, Batav. = *sirih sëtampin*.

کنپت *kënnjat*, I. Batav. krimpen, verkleumen.

II. Soek. smeeren of uitstrijken v. vochtige of kleverige zelfstandigheden.

کنپتو *kënnjoet*; *mëngënnjoet*,

zuigen aan borst of uier, b.v. *ta'maoe mëngënnjoet boedak itoe*, dat kind wil niet zuigen; *mëngënnjoet*, ookeen zuigenden mond trekken, zooals de apen doen als zij het goed meenen. Zie *genjoet*.

کنپت *kënnjit*, toestemmend of aanmoedigend met de oogen knippen, een knipoogje geven, Pr. Dj.; *dikënnjit dëngan këningnja*, Pr. Dj.

کنپر *kënnjir*, belust zijn; *kënnjir makan*, eetlust, v.d. W. Zie *ingin*.

کنپچ *kënnjang*, verzadigd, ook goed vol, van iets dat opgevuld wordt, zooals b.v. een bultzak; *makan sampai kënnjang*, eten tot men verzadigd is; *kakënnjangan*, verzadigdheid, zathheid, oververzadigd; *mëngënnjangan*, verzadigen. Zie *poewas*.

کنپل *kënnjal*, elastiek voor het gevoel, zooals b.v. een goed gevulde bultzak, een gevulde blaas, een gezwel; van spijzen: zeepachtig, taai, b.v. van aardappelen en derg.

کنپه *kënnjah*? *patoet sakali moeka dikënnjah*, Sj. Ardan. Mogelijk = *kënnjat* II, zie ald.

کنپم *kënnjam*, even met de lippen smakken bij het proeven van iets; zie *këtjap*.

کنپي *kënnji*, Batav. kleinzeerig, teeder, licht ziek.

کو *kau*, verk. van *ëngkau*, eensoms ook, doch verkeerd voor *koe*, verk. v. *akoe*, zie op die woorden.

کو *ko*, W.-Sum. toch, als, indien.

کوا *kowa*, Chin. e. s. v. chineesch kaartspel met 180 kleine, langwerpige kaartjes.

کوواتر koewatir, zie **خواتر**.

کووار koewar, Pël. Djin. en and verbastering van het Perz. **خوار**, zie aldaar en **کور koewar**, I.

کوواریک koewariq, gouden borsten ruggeplaatje ter grootte van een rijksdaalder met een gat in het midden. Zij worden met koorden over de schouders en onder de armen door bevestigd, zoodat één op de borst en één op den rug komt te hangen.

کوواس koewasa, macht, volmacht, machtig, gezaghebbend, intstaat tot iets, sterk, krachtig, gevolmachtigde; *têrlaloe koewasa ija mêmëriksa ukan sêgala përkara jang dêhoeloe-dêhoeloe*, hij was bijzonder sterk in het onderzoeken van zaken uit vroeger tijden. H. Abd.; *tiada koewasa*, niet bij machte, niet uithouden, niet harden, niet verdragen kunnen; *mana koewasa hamba*, wat in mijn vermogen is, zoover mijne macht strekt; *sakoewasa-koewasa hati*, v. ganscher harte; *bërkoewasa*, macht-hebbend; *maha koewasa*, almacht; *jang maha koewasa*, de almachtige; *sakoewasa-koewasa*, uit alle macht; *tiada tērkoewasa*, niet te regeeren, niet in bedwang te houden, b.v. *maka ada gadjah mēta mēngamok*, *tiada tērkoewasa olih gombalanja*, er was een bronstige olifant dol geworden, die door zijn cornac niet in bedwang te houden was, R. Ch.; *mēmberi koewasa*, machtigen, macht verleen; *mēngoe-wasani*, zijne krachten inspannen voor iets, b.v. *mēngoevasani bērdjalan*, zijne krachten inspannen om voort te gaan, Tam. ed-Dar.; *sakoewasa akoe*, naar

mijn vermogen; *atas koewasanja*, naar hun vermogen, Hik. Dewa Ag. Mël.

کووال koewala, monding eener rivier, zoowel de uitmonding in eene andere rivier als in zee, ook de streek of plaats aan de monding. Daar de handelsfaktorijen der O.-I. Comp. aan de monding der rivieren lagen, gebruikt men *koewala* ook soms voor de faktorij.

کووالون koewalon, Jav. stief-, = *tiri*, Mal. zie ald.

کووالي koewali, aarden of ijzeren pan voor de keuken.

کووارو koewawa, Jav. instaat, bij machte, bekwaam; ook *koewawi*.

کوواي koewaja, Jav. de gal.

کووايه koewajah, e s.v. boom met een vrucht, die op de *gajam* gelijk, en die door verwijdering van haar narcotisch bestanddeel eetbaar kan gemaakt worden.

کووبر koebroer, zie **قوبر**.

کووبر kobër, Jav. den tijd of de gelegenheid hebben tot iets, = *sēmpat*, zie ald.

کووبس koebis, Eng. cabbage, kool; *k. tëlör*, savoye-kool; *k. kapëri*, kapperkool. NB. het kan ook van het Ned. kabuis afkomen.

کووبغ koebang, I. modderpoel; ook *koebangan*, Sailoe's Salatin; *bërkoebang*, zich in iets wentelen, zooals b.v. de buffels in den modder; *koebang kërbaü*, buffelwed, modderpoel voor buffels; *mandi bërkoebang*, zich in ondiep water baden, zoodat men zich daarin wentelen moet; *poetëri*

bërkoebang, e. s. v. stijfgekookte brij, die als versnapering gegeten wordt.

II. Pad. bovenl. e. s. v. wilden vijgeboom, die licht en zacht hout levert, ook op Mal. bekend, d.l. Cr.

کوبڠ *kobang*, Jav. ook *gobang*, een oort, thans 2¹/₂ centstuk.

کوبڠ *koeboeng*, e. s. v. vliegende vos met gevlekte huid; *tjëtjak koeboeng*, = *tjëtjak tërbang*, zie *koebin*.

کوبڠ *koebaḡ*; *mëngoebaḡ*, pellen, ontbolsteren; *m. pinang*, een areka-noot ontbolsteren; *m. boewah këlapa*, een kokosnoot openen om het vruchtwater er uit te schenken; het schijnt eene omzetting te zijn van *boeka*, M. Mën. id. b. v. *mëngoebaḡkan*, *kain dibadan*, de kleeren van het lijf verkoopen, zich uitkleeden; *bërolih pisang bërkoebaḡ*, e. gepelde banaan krijgen, d. i. een buitenkansje hebben, zonder moeite te doen.

کوبڠ *kobok*, partij, volk, volkstam, ras.

کوبڠ *koebal*, zie *goebal*.

کوبڠ *koebin*, e. s. v. vliegende hagedis.

کوبڠ *koeboe*, verschansing, aarden wal; *k. rantang*, schans; *mëngoeboe-ngoebœi*, met aarden wallen of belegeringsschansen insluiten, R.P.

کوبڠ *kobah*, Perz. keteltrom, soms fout voor *gobah*, zie ald.

کوبڠ *koebai*; *daoen koebai*, e. s. v. plantje met aangenaam smakende blaadjes, die als groente en ook in de geneeskunde gebruikt worden.

کوبڠ *kota*, I. Skr. versterkte

plaats, burcht, vesting, versterkte hoofdplaats, vorstelijke verblijfplaats, met palissaden omgeven dorp, *k. tandang*, versterkte plaats, waar alles samenvloeit, waar veel verkeer is; *k. lari-larian*, vesting om in te vluchten, toevluchtsoord in nood, R. Chaib.; *k. kara*, de naam van eene oude versterking op het eil. Bintan; *k. mara*, beweegbaar fort, oorlogsvaartuig, plaats aan boord v. inlandsche vaartuigen achter de *apilan*; *k. parit*, vestingwerken en gracht; *kapala kota*, het gedeelte van een versterkt dorp, dat boven aan een stroom gelegen is, stroomopwaarts; *ekoer kota*, het lager gedeelte, stroomafwaarts; *mëngotaï*, van versterkingen voorzien; *bërkotakan bëtis*, de scheenbeenen tot vesting; *k. ringin*, van *waringin*, eigenn. van eene plaats op Z. Borneo.

II. Skr. kruin van het hoofd.

کوبڠ *koewat*, zie قوټة.

کوبڠ *koewit*; *mëngoewit*, heen en weer bewegen met iets puntigs, b. v. met den top eens vingers enz. een tik of veeg met den vingertop geven, met iets puntigs onderuit halen, ook iets puntigs, b. v. een pijl, heen en weer bewegen om het ergens uit te krijgen, Am. Hamz.; *koewit-kapai*, allerlei kleinigheden omhalen, op die wijze den kost zoeken; zie ook *goewit*.

کوبڠ *koetoeb*, Pad. bov. l. = *sampoerna*, zie ald.

کوبڠ *kotor*, vuil, smerig, morsig, vuilnis, drek; *mëngotorkan*, vuilmaken; *mëngotori*, bevuilen; *kakotoran*,

bevuild, vervuild, Pël. Abd. *kaïn kotor*, de menstruatie.

کوثرق **kotrek**, op Jav. verb. Ned. kurketrekker.

کوثرق **kotis**; *mëngotis*, afplukken, afpluizen, b.v. de uitstekende haartjes van zijde, de pluizen v. doek, de kanten van papier enz.; *tahi kotis*, vuil in ruwe zijde, dat men afpluizen kan.

کوثرق **koetang**, Jav. e. s. v. lijfje of corset voor vrouwen. Mën. id.

کوثرق **koteng**, enkel, enkelvoudig; *tërkoteng sëndiri*, alleen, zonder zijn gewoon gevolg; ook *koteng*.

کوثرق **kotong**, kort afgesneden, v. mouwen; *badjoe kotong*, e. baadje met korte mouwen; z. *potong* en *pon-tong*; *tjëlana kotong*, een korte broek.

کوثرق **koetip**; *mëngoetip*, oplezen, oppikken, een voor een oprapen, b.v. korrels, voddën, Mal. Sam. I: 137; stukken uit geschriften voor eene bloemlezing, kruimels enz., b.v. *sapërti ajam mëngoetip padi saboetirsaboetir*, als e. kip, die de rijst korrel voor korrel oppikt, Saif Dzoel.; *pëngoetip*, opzamelaar, b.v. *pëngoetip sègala remah pëngèlahoean*, de opzamelaar van de kruimpjes der wetenschap, de titel van een Mal. boekje, gedr. te Singapoera; *sètangan, èntah dimana dikoetipnja*, een hoofddoek, wie weet waar hij dien opgeraapt heeft? Mal. Sam. I: 137.

کوثرق **kotak**, vierkant vak, zooals in een kast, vierkante doos, kist of koffer, lade, schakel v. een gouden of zilveren buikband; *k. sorong-sorong*,

schuiflade; *bëngang poetih sakotak*, e. streng wit garen, lett. e. haspel, Max.; *sampan kotak*, een bootje met kleine kastjes achterin, zie *sampan*; *kotak wajang*, de kist, waarin de benoedigdheden voor het wajangspel, H. Asm. Pati; *k. dawát*, schrijfkistje, cassette; *almari bërkotak*, kast met laden of loketten.

کوثرق **koetoeq**, I. vloek, vervloeking, vervloekt; *mëngoetoeqi*, vervloeken; *dikoetoeqi Allah dëngan koetoeqjang amat sangat*, door God vervloekt met een vreeselijken vloek; *minoem koetoeq apakuh ini*, wat is dit voor e. vervloekte drinkerij, Pël. Dj.; *sikoetoeq*, die vervloekte; *orang k.*, vervloekeling.

II. e. s. v. rijstmaat = 2 *ling* of 4 *gënggam*.

کوثرق **kotek**, staart; *bintang bërkotek*, komeet; *padi bërkotek*, harige rijst.

کوثرق **koetil**, I. wrat, wen, vleeschachtige uitwas.

II. *mëngoetil*, kleine stukjes afbreken, afplukken of afbijten; bepikken, zooals vogels de vruchten; beknagen, zooals ratten e. beschuit, pellen. Mën. id.; zie *këtil* en *kotis*.

کوثرق **koetoe**, = *koentoem*, z. ald. کوثرق **koetoe**, luis; *k. andjing*, vloek; *k. boesoek* = *pidjat*, wandluis; *k. babi*, *k. domba* en *k. lëmboe*, teek, zie *sëngkënit*; *k. bidoeq*, pis-in-bed; *sikoetoe*, die luis, scheldwoord, zie *koetoeq* I; *k. radja*, e. s. v. medicinale plant; *tëlör koetoe*, neet; *bëркоetoe-koetoean*, elkander luizen, elkander de luizen uit

het haar zoeken en die opeten, evenals de apen, H.T.; *orang makan koetoe*, scheldwoord voor Javanen, daar die de gewoonte hebben dit te doen.

کوته kotah; *sakotah*, algeheelheid; *sakotahnja tahoe*, de geheele wereld weet het, v.d.W. vergelijk *kota*.

کوئي koeti-koeti, I. gedurig en voor de geringste kleinigheid straffen of bekijken, gedurig op de vingers tikken, narijden, v. d. W.

II. Mën. *mëngoeti*, in kleine stukjes afscheuren, zie *koetai* II en *koetil* II.

کوئي koetai, I. *pinang koetai*, oude, droge pinangnoot, zooals die voor den uitvoer geschikt is; ook oud en droog v. kokosnoten; *djala koetai*, zie bij *djala*.

II. nog aan een stukje hangend, zooals b.v. een geknakte bloem. Mën. afgescheurd, in flarden.

III. de naam van een rijkje op de O.-kust van Borneo.

كوث kauts, Arab. schoen, korte laars. NB. dit woord wordt ook in hofstijl gebruikt ter vervanging van *pádoeka* vóór den titel van Vorsten of hooge staatsambtenaren.

كوثر kautsar, Arab. de naam van eene rivier in het Paradijs, ook *kali kautsar* en soms zelfs *soengai kali kautsar* genoemd, doordat men *kali Jav.* niet verstaat.

كوج koedja, kruijk, kruikje; *dawat sakoedja* een kruikje inkt; *ajar sakoedja*, een kruijk waters.

كوجت koedjoet; een touw of koord stijf om iets bevestigd; b.v.

mëngoedjoet kaki kërbaou, om de pooten van een buffel; *mëngoedjoet*, ook worgen, de gewone doodstraf voor overspelige vrouwen. Zie *poedjoet* en *tjèkek*.

كوچر koedjoer, speer met breede punt om visch te steken, ook stijf, piekerig van het hoofdhaar, M.R. pag. 189; *k. bërtjëmara*, speer, waaraan een haarbos ter versiering. Zie *këdjoer* en *koendjoer*.

كوچه kodjah, zie *chodjah*; *pëkodjan*, op Java, de buurt, waar de Klinganeesche of moorsche kooplieden wonen. Ook *kampoeng kodjah*.

كوچه kodjoh, sterke afwatering uit de bovenlanden zonder dat de rivier buiten hare oevers treedt. Zie *bah*.

كوچر kotjar; *kotjar-katjir*, door elkander, overhoop, verward en verspreid; ook van dieren, zich verward door elkander bewegen, zooals kippen die eten krijgen? v. d. W.

كوچر koetjir, staart of haarvlecht van een chinees; ook *koentjit*.

كوچف koetjing, I. kat; *k. biang*, een krolsche kat; *k. djalang*, e. verwilderde kat; *k. nëgari*, tamme kat; *k. hoetan*, boschkat; *k. pëkak*, e. s. v. rattenval; *koetjing-koetjangan*, buik van de tweehoofdige armspier; *akar koetjangan*, zie *akar*; *daoen koetjangan*, e. s. v. bladgroente; *mata koetjing*, katoog, zie *mata* en *damar*.

II. = *koetji*, zie ald.

كوچف koetjoep, ook *këtjoep*, R. Chaib. kus, zoen; *mëngoetjoepi*, iemand

of iets kussen, zoenen; zie ook *koen-tjoep* en *tjoetjoepp*.

کوچق kotjak, I. ongeregelde beweging, schudding v. e. vloeistof in iets, b.v. van water in een emmer enz. ongeregelde, onstuimige golfslag, zooals in sommige zee-engten, golving van het water in de flesch van een *hokah*-pijp; luchtkasteelen; *bërkotjak*, schudden, intr.

II. Jav. verwaand, hoogmoedig, trotsch.

کوچق kotjok; *mëngotjok*, iets schudden, zooals b. v. een drankje. Mën. ook schudden van de kaarten.

کوچق kotjek, zak in een kleedingstuk, b. v. in broek of buis; ook *kotjekan*, zakje, H. Groel.

کوچق koetjil, uitglippen, uitgeglipt, b. v. uit een gat, dat niet diep genoeg is; *mëngoetjilkan*, laten uitglippen, uitsluiten, buitensluiten, buitenslooten, deballoteeren. Mën. onverwachts heengaan, z. verwijderen, zich aan eene zaak onttrekken; *tërkoetjil*, uitgegleden. Ook naar buiten dringen van de ribben, door een te krachtige omhelzing, Am. Hamz.

کوچه kotjah, het druk hebben, terdege bezig zijn, v. d. W.

کوچه kotjoh, haast, die ergens bij is, veel beweging, die bij iets gemaakt wordt; zie *goepoeh*.

کوچی koetjai, Chin. e. s. v. prei of look, die in Indië bij de bereiding van toespizzen wordt gebruikt.

کوچی kotji, ook wel *kotjing*, Cochinchina, ook voor Kotji op de kust van Malabar.

کود koeda, paard; *k. äjantan*, hengst; *k. bëtina*, merrie; *k. këbiri*, ruïn; *k. tezi*, een vlug paard; *k. sëmbrani*, een vurig (moedig) paard; *k. arau*, de Sumatraansche zebra, Pist. *k. api*, vuurpaard; *k. laoet* = *oendoek-oendoek*, het zeepaardje; *koeda-koeda*, schraag, krukje, zooals b. v. dat waarop de marktkramers zitten, dakge-raamte, de hoofdbinten van een dak; ook de kam die vertikaal op het weefgetouw staat; losse optred voor de *gëta*; *koeda-koedaïn*, nagebootste paardjes; *maïn koeda-koedaïn*, e. s. v. optocht met nagebootste paarden en andere dieren, die inz. met chineesch nieuwjaar gehouden wordt; *bërkoeda*, tepaard; *orangbërkoeda*, man tepaard, ruitier, cavallerist; *përgi bërkoeda*, *poelang bërlembœ*, tepaard uitgaan en op een koe terugkomen. Sprw.; *naïk koeda hidjau*, een groen paard berijden, d. i. een tooverpaard, ook gebruikt als fig. uitdrukking voor: dronken zijn, Abd.; *saribœ koeda hidjau mënërbangkan ratanja*, duizend groene paarden vlogen met die wagens weg; *mëkoeda*, zich als een paard voordoen, den vorm van een paard vertoonen, b. v. van een eiland in de verte, ook paardje-spelen, hard-dravertje spelen; *anak koeda, boeloekasap*, jonge paarden, ruwe haren, Sprw.

کودس koedis, schurft, ook *koedis api*, v. d. W. lijst gen. wrd.; *k. boeta*, de roode hond. Jav. *goedig*, id.

کودغ koedoeng, verminkt van de ledematen, zoodat er slechts een

stompje van overblijft, afgekapt van de uiteinden; *k. pətai*, de stomp in den bloesem van de *pətai*, waaruit de boon komt; *lipas koedoeng*, verminkte kakkerlak; *tangan bagai lipas koedoeng*, handen die overal aanzitten, zooals gewoonlijk v. kinderen; *bagai sikoedoeng dapat tjintjin*, als iemand zonder handen, die een ring vindt, Sprw.; *məngoedoeng*, verminken door het afkappen van de ledematen.

كودف koedap, snoepen, buiten den gewonen tijd eten; *boedaḵ koedap-koedap*, een snoepachtig kind.

كودف koedoep, uit tijdverdrijf wat eten, v. d. W. zie *koedap*.

كودق kodok, I. het onderste gedeelte van den nek, ook *koedoek*. Měn. id. Zie *təngkok*.

II. Jav. kikker; *k. poeroe*, z. *kangkoeng*; *emas kodok*, platina; *kodok-kodok*, pompzuiger met kleppen. Op Mal. ook *kodok*; *k. tjina*, Rana brama; *k. hidjau*, Rana esculenta; d. l. Cr. Zie *katak*.

كودل koedil, = *koedis*, zie ald.

كودو koedoe, I. blad- of bloemknop, minder ontwikkeld dan *koentoem*. Hik. Nod. Sjah.

II. *maïn koedo*, het Hassan-Hoes-sainfeest, flambouwen-optocht der Klinganeezen, verb. van *koeda*?

كودي kodi, Tam. een snees of twintigtal, de twintig, b.v. van stukken laken, zijde of katoen, riem papier; *kaïn poetih empat kodi*, vier snees (d. i. 80 stukken) wit katoen; *kapala pəkodian*, het beste stuk uit een snees.

كودي koedai, ronde bételdoos met deksel, oorspronkelijk van rotan gevlochten, thans van goud en behorende tot de Rijks-insigniën.

كور koer, zie *كر*.

كور koewar, I. *məngoewarkan*, met e. stok of iets dergelijks in iets rondtasten om naar iets te voelen.

II. verbast. van het Perz. *chawár*, zie ald.

كور koera, milt; *sakit koera*, opzetting van de milt; *dəmam koera*, koorts met opzetting van de milt; *koera-koera*, schildpad, zoowel landals zeeschildpad, om hare gelijkenis met de milt; *sisik koera-koera*, het schildpad; *koera-koera kaki*, de wreef van den voet; *k. k. padi*, de kleinste soort van landschildpad.

كور kora-kora, e.s.v. kort oorlogsvaartuig, thans niet meer in gebruik. Zie *koera*.

كورت koert, Eng. Court, gerechtshof, raadhuys.

كور kored, laatste beetje, restantje, v. d. W.

كورس koeras, verb. van *koerásat*, Arab. katern, vel van 24 pagina's in elk formaat.

كورس koeroes, mager, schraal, tenger, uitgeteerd; *məngoeroeskan*, doen vermageren; *koeroes kəring*, broodmager, mager en uitgeteerd.

كورس koris, = *goris*, streep, schrap, lijn; b.v. *laloə dikorisnja sama tənəgah padang itoe*, vervolgens trok hij een streep op het juiste midden van die vlakte. Pel. Dj.; zie ook *garis*.

کورغ koerang, ontbreken, teweinig, tekort, niet genoeg, temin, van eene zaak of hoedanigheid, verminderen, afnemen; *k. asa* en *k. satoe*, min één; *k. tiga*, min drie, ontbreken drie; *k. ingat*, onbedacht; *k. biasa*, onervaren; *k. adjar*, onbeschaafd, onbeleefd, lomp; *k. përiksa*, zie ald.; *k. djadi*, van planten: geen goed beschot maken, minder goed gelukken; *koerang gënap*, onvolledig, onvoldoende; *k. bangsa*, van geringe afkomst; *lëbih koerang*, min of meer, plus minus; *koerang-koerang . . . lëbih-lëbih*, hoe minder . . . hoe meer, b. v. *k.-k. boeboer*, *l.-l. soedoek*, hoe minder pap, hoe meer lepels, Sprw. ook: minder omdat . . . dan wel omdat, b. v. *k.-k. disoeroeh*, *lëbih soeka sëndiri*, *orang ada toenanggannja*, minder omdat men gelast wordt, dan wel omdat men er zelf lust in heeft; men heeft e. verloorde! H. Asm. Pat.; *sakoerang-koerang*, de minste; *sakoerang daripada kamoe*, de minste van u; *sakoerang-koerangnja*, op zijn minst; *mëngoerangkan*, doen minderen, minder doen zijn; *mëngoerangi*, tekort doen; *ka-koerangan*, v. personen: gebrek hebben aan, teweinig hebben van; te kortkoming, ook in moreelen zin; *bërkoerang-koerangan*, steeds minder worden, verminderen; *koerang sahiris sabëlanga*, daar ontbreekt slechts een klein stukje aan een potvol, d. i. er ontbreekt slechts zeer weinig aan. NB. de meesten van onze Bijv. nw. met on hebben *koerang* in het Mal.

کورغ koeroeng, besloten ruimte,

hok, kooi, kajuit, gevangenis; *k. badjau*, kajuit, zooals de Badjau's die hebben, met e. overlansche opening van boven; *k. mati*, e. kajuit zonder zulk eene opening; *k. batang*, e. lijkbaar, meestal van bamboe; *koeroeng moeka*, de eerste, wijde ingang v. e. *bëlat* of vischstaketsel; *k. këlingking*, de tweede, daarop volgende; *k. tëngah*, de derde en *k. laoet*, de laatste en smalste, C. en S.; *mëngoeroengkan*, in de gevangenis of in eene kooi zetten, gijzelen, opsluiten, kerkeren; *koeroengan*, Jav. kooi voor vogels, zie *sangkar* en *wajang*.

کورغ koreng, I. met morsige streepen en vol vlekken, zooals e. kolenbrander, onregelmatig en morsig gevlekt en gestreept, van het vel van beesten, zwart en geel gestreept van honden, C. en S.

II. Jav. *korèngën*, met vuile zweeren; schurftig.

کورغ korong, = *këroeng*, ramelen, zooals van kogels, die in een bamboezen koker geschud worden.

کورغ koerap, de ringworm, e. s. v. besmettelijke huidziekte. Soorten zijn: *k. pakan*, zie *pakan* IV, omdat men meent, dat de zoodanigen onkwetsbaar zijn; *k. gadjah*, *k. ajam* en *k. soesoe*, e. s. v. uitslag rondom de tepels van zogende vrouwen, door onreinheid ontstaan; *daoen koerap* = *gëlinggang*, zie ald. C. en S. hebben nog de soorten *k. loesoeng* en *k. boekit*.

کورق koroq, I. uitholling, die in iets gemaakt is, *gang* in den loop v.

een geweer, mijngang in den grond; *məngorok*, mijngangen in den grond graven.

II. *korok-korok*, e.s.v. vliegjes = *bəri-bəri*, C. en S.

کورق *korek*; *məngorek*, met iets puntigs krabben, graven, peuteren; *məngorek boemi*, in den grond krabben of graven, b.v. met de nagels of klauwen; *m. koeboer*, de graven omhalen; *m. roemah*, een huis ondergraven om er in te komen; *məngorek-ngorek hál* (of *pərkara*), oude koeien uit de sloot halen; *pəngorek tilinga* = *korek koeping*, te Bat. oorlepeltje, oorpeutertje, ook e. s. v. haarpen in het opgestoken haar van vrouwen; *pəngorek tilinga boewaja*, e.s.v. langwerpige, groen zeediertje.

کورر *koerau*, e.s.v. zeevisch, zie *sənanġin*.

کورر *koeroe*, e.s.v. huidziekte, d. l. Cr. schurft, melaatschheid, M. Zie *koerap*.

کورر *korah*, van het Arab. كورة, bal, kogel; *main korah*, e.s.v. balspel met e. v. kokosblad gevlochten bal.

کورر *koerah?* *ərtinja tiada elok*, Abd. sch. wrdb.

کورر *koerai*, groote aderen en vlammen, zooals in hout, marmer enz.; *bərkoerai*, gevlamd, geaderd; z. *oerat*.

کورر *koeria*, zie *کورر* I.

کورر *koesa*, Skr. Jav. *angkoes*, id. stok met een ijzeren haak, waarmede olifanten bestuurd worden; *roempoet koesa-koesa*, e. s. v. gras, *panicum colonum*; *məngoesa*, met zulk e. haak olifanten aansporen, S.M.

کوسق *koewas*, alleen in *koewas kais*, v. d. W. die de beteekenis niet opgeeft. Zie bij *kais*.

کوسق *koewis*; *məngoewis*, iets met de voeten opzij schoppen, b. v. *maġa dikoewiskan olih radja akan Groelam dəngan kakinja*, de Vorst schopte G. met zijne voeten opzij, H. Gr. 18.

کوسق *koesoet*, verward, in de war, van haar, garen, touw, eene zaak enz.; *bitjara ĵang koesoet*, een verwarde of ingewikkelde rechtszaak; *koesoet dipərsələsaiġan*, wat verward is moet ontward worden, d. i. twist moet worden bijgelegd; *məngoesoetkan*, verwarren, in de war brengen, b. v. *əngkau koesoetkan kəmoedian daripada soedah sələsai*, wat in orde is brengt gij weer in de war, S. Dz.

کوسق *koesir*, Ned. koetsier.

کوسق *kosong*, ledig, waar niets in is, ook van personen en gesprekken; *pəroet kosong*, een ledige maag; *kosong tanah*, onbebouwd land; zie *həmpa*, waarschijnlijk de Mal. uitspr. van het Jav. *kotong*. Ik houd alleen *həmpa* voor het zuivere Mal. wrd. want hierop worden wel de vormen toegepast, maar op *kosong* zelden of niet; *anaġ panah kosong*, pijl zonder punt, Sadj. Mal. 325.

کوسق *kosak*; *kosak-kasik*, telkens van plaats veranderen, telkens ander werk doen, in wanorde door elkander gooien, b. v. boeken op een tafel, v. d. W.

کوسق *kosek*; *məngosek*, wasschen v. korrelige voorwerpen zooals rijst

en derg., terwijl men ze in de hand laat ronddraaien; zie *oesik*.

كوسل koosal; *məngoesal*, heen en weer met iets op iets anders in de rondte wrijven, zooals met gom-elastiek op papier, met een tabakspruim, ook *koesal*, rondom de lippen, ten einde het sirihspuw weg te vegen. Zie bij *soesoer* I.

كوسل kosil, beetje voor beetje iets bewerken of voortbewegen, b. v. een vracht, een werk, land enz.

كوسم koeram, dof, mat, zonder glans.

كوسو koeso, I. smoezen, fluisteren; ook wel *koeskoes*, dat ontstaan kan zijn uit *koeso-koeso*. Mogelijk verb. Ned. *koesen* van het fr. se coucher en hiervan ook ons *koest* tot een hond. Zie *bisik*.

II. e. s. v. struikgewas, v. d. W. *akar koeso*, polypodium quercifolium, d. l. Cr.

كوسي koesi, Skr. *koesa*, e. s. v. gras, dat bij plechtige gelegenheden in Hindostan gebruikt wordt, v. d. W. Zie *koesa*.

كوغ koeng, klanknabootsend woord voor een hol klinkend geluid, zooals van een *gong* of van zwaar geblaf; *keng*, hetzelfde van een meer schelklinkend geluid. Z. ook bij *sipoet*.

كوغ koewang, = *koewau*, z. ald.

كوغ koewoeng, de regenboog, Jav. *kəloewoeng*, id.

كوغن koengan, = *kərongko-ngan*, keel, strot, M.

كوفه koefah, de naam eener ver-

vallen stad in Aziatisch Turkije onder Bagdad, door Kalief Omar gesticht, en waar z. de moskee bevindt, waarin Ali werd vermoord.

كوثق kop, een bak of zitplaats op een olifant. Max. Zie *ringga*.

كوثق koepat, geldzakje v. nipah-bladeren.

كوثق kopet, niet wijd open, nauw, eng, van haakvormige voorwerpen, wegen, rivieren, e. vertrek, huis enz. *dandan kopet laoet*, nauw planken versiersel aan den voorstevan van de vaartuigen der *orang laoet*.

كوثق koepas; *məngoepas*, schillen, onthuiden, pellen; *məngoepas kapala*, scalpeeren; zie Sj. Siti Dzoebedah, de Holl. 5^e dr. pag. 66; *məngoepaskan pakaijan orang*, iem. de kleëren van het lijf scheuren, naakt uitschudden, gezegd v. roovers; *tərkoepas*, geschild, onthuid, ontveld, b. v. *tərkoepas koelit tangannja*, zijn hand was ontveld, Prab. Dj. ook *kəloepas* en *gəloepas*.

كوثق koepis, zie *kəroepis*.

كوثق koepang, I. e. s. v. zoutwatermossel.

II. e. s. v. goudgewicht = $\frac{1}{4}$ *djampal*; zie *tali*.

III. een koperen munt v. 2 $\frac{1}{2}$ cent. Op Java *kobang*.

كوثق koeping, Jav. oor, = *təllinga*, in alle beteekenissen.

كوثق kopak, I. slap van de borsten eener vrouw; zie *kopek* II.

II. een groot stuk van de schil afgetrokken hebbend. Mən. afgebroken stuk, doorgebroken.

III. *sénapang kopak*, achterlaadgeweer, Sw.

كوثق kopok, I. koperen muziekbekkens, waarvan de onderstukken in een houten blok rusten.

II. zie **كفو** Arab.

III. schudden van de kaarten door elk., C. en S.

كوثق kopek, I. e. klein stuk v. de schil afgetrokken hebbend; aftrekken, afplukken van een stuk, kleiner dan door *kopak*, zie ald. openen van een zegel. Mal.

II. slappe borsten of mammen eener vrouw, waarin geen zog is, vandaar moeder van geringe afkomst van een kind, dat e. vorsteljk persoon tot vader heeft; hoofdkussentje voor kleine kinderen; *tiada sèmpat mêngambil sèlëndangnja, kopeknja pon tèrlampai-lampai*, zij had den tijd niet om haar zjaal te nemen, hare slappe borsten hingen bengelend neer, H. Boedj.; *mêngopek*, zuigen aan borsten, waarin geen zog meer is.

كوثو koepoe, het Arab. **كفو**, gelijkheid v. partij in het huwelijk, partuur, b.v. *adapon jang mêmintang dan jang dipinang itoe sama djoea sjartnja, pèrtama koepoenja, kadoewa dikètahoëinja akan bangsanja*, Oend. H. Abd. 467.

كوثو koepoe-koepoe, kapel, vlinder; *k.-k. gadjah*, de reuzenvlinder = *rama-rama*; *koepoe-koepoe*, ook e.s.v. plant; *indoeng koepoe-koepoe*, pop van e. vlinder, wel te onderscheiden van *tèlor k.-k.*, de eitjes.

كوثه kopah, I. zie *koefah*.

II. in de rondte verspreid, zooals van e. menigte boeken, het bloed van een geslachte kip; *bèrkopah dènging darah*, de maandelijksche zuivering hebben, v. eene vrouw, v. d. W. gulp, v. bloed, b.v. *kaloewarlah darah bèrkopah-kopah dari dalam moeloetnja*, het bloed kwam bij groote gulpen uit zijn mond. H. Abd. 176. Zie *koepih*.

كوثه koepih, kleine gulp, b.v. van bloed. Zie *kopah* II. Jav. id.

كوثي koepi, Skr. bus, ter bewaring van thee, kruit en derg.; *obat doewa koepi*, twee blikjes kruit.

كوثي koepé, Batav. fijn geplukt vleesch, vervolgens gebraden. Zulk een gerecht heet *sèbit*.

كوثي kopi, I. verb. Ned. koffie, beiden van **قهوة** Arab.

II. verkeerd, averechtsch, van allerlei handelingen, doch inz. v. taal. uitspraak, schrift en spelling, b.v. Sj, Ardan. Ook van verf, die geen stand houdt. Sw.

كوثير kopjor, zie **كثير**.

كوثيه kopiah, kalotje, chako, pet, chineesche muts; *kopiuh pëndjalin*, kalotje van gevlochten rotan; *sèri kopiah*, titel van den Keizer v. China in de H. Toew., zie **كثيه**.

كوق kok, juk v. trekdieren; *di-bawah kok*, onder het juk; *kènakak kok*, het juk opleggen. C. en S. schrijven **اينو igoe**, zie **رغو** en **goe**.

كوق kowak, geopend, opengebroken, b.v. van een slaglinie, een palissadeering enz. Zie **kojak**.

كوق koewak; *mèngoewak*, een

geluid voortbrengen zooals dat van een buffel, een pas geboren kind, enz. zie *oewak* II.

کوکت koekoet, ook *kokot* en *kě-roekoet*, krom samengetrokken van handen of voeten, vingers of teenen; kram, kram en oog; *k. kěmoedi*, ijzeren duimen, waarmede een roer aangehaakt wordt, Mal. Sam. II : 175; *koekoet*, ook beugel over e. kram, waaraan men een hangslot hangt; *k. laki-laki*, de kram; *k. bětina*, het oog waarin de kram komt; *měngoekoet*, bijgeschrapen met de vingers evenals met een hark; Měn. uitkrabben van een pot of pan.

کوکو koekoer, I. kirren; zie *tě-koekoer*.

II. klauw, krawel, krabber, die-renklauw; *měngoekoer*, afkrabben, afschrappen; *koekoeran*, kokosnoot-rasp, of veelpuntige krabber, waarmede het vleesch der kokosnoten wordt fijngekrabd, ook *k. kaït*, d.l. Cr.

III. *daoen koekoer*, *scutellaria indica*. M.

کوکس koekoes, I. damp, wasem; *měngoekoes*, distilleeren, in damp koken, gaarstoomen; *běrkoekoes*, gedistilleerd; *ajar běrkoekoes*, gedistilleerd water; *koekoesan*, het kegelvormige mandje, waarin de rijst wordt gaargestoomd, ook distilleertoestel; *boewah koekoesan*, e. s. v. *langsatvrucht*.

II. e. s. v. *bunsing*, b. v. *sapěrti koekoes jang didalam rimba baoenja*, als een *bunsing* in het bosch stinkt hij. Am. Hamz. Měn. id.

کوکغ koekang, de luiaard, zie *kongkang* I.

کوکف koekoep, aangeslibd zand voor de monding van rivieren.

کوکق koekoek, I. gekraai van een haan; *běrkoekoek*, kraaien; Jav. *kěloeroek*, de frequ. van *koekoek*, id.

II. zie *gogoq*.

کوکقبلق kokokbeloek, Jav. katuil = *boeroeng hantoe*.

کوکو koekoel, I. krom, in eene gebogen houding zitten, zooals b. v. oude lieden.

II. sollen met een kind? *maka sěgala para poetěra dan para poetěri sakalian* **کوکول děngan dia**, de gezamenlijke prinsen en prinsessen solden met hem, H. As. Pat.

کوکول kokol, e. s. v. varenkruid.

کوکو koekoe, nagel v. vinger of teen, hoof, klauw; *koekoe balam*, duivenklauw, e. s. v. rijst met kleinen korrel en zeer smakelijk; *k. rimau*, tijgerklauw, e. werktuig om spijkers uit te trekken; *k. saoeħ*, ankerklauw; *k. pasak*, nagel van vinger of teen die gerijbd is; *k. moeda*, nagelbed; *boenga koekoe*, huid bij het nagelbed? v. d. W., ook witte spikkels op de nagels. Měn. het maantje in de nagels; *měngěrat koekoe*, de nagels snijden, eene plechtigheid bij zeer jonge kinderen, die tevens vergezeld gaat van de naamgeving, b. v. *satělah gěnap toedjoeh hari, toedjoeh malam, kapada koetika jang baik maka baginda pon měngěrat koekoe anaqda baginda, maka dintamāi oliħ baginda akan anaqda*

baginda itoe raden Indra Koesoema, Pr. Dj.

کوکہ koekoeh, stevig, vast, stork; ook wordt zoo genoemd het tijdperk, waarin de stengel van de rijst op het veld droog en stijf is en de vrucht geheel rijp, Pad. bovenl. *mengoekoehkan*, stevigen, stijven, versterken.

کوکي koki, Ned. kokin, kok.

کول koel, Ned. kool; zie *koebis*.

کول koelâ, Jav. verkort. van *ka-woelâ*, dienaar, onderdaan, ik, tot meerderon.

کول koewal; *bërkoewal*, met het bovenste gedeelte heen en weer bewegen van iets, dat rechtop staat; *koewal-koewal*, het hoofd rechts en links bewegen, b. v. van een zwemmende, of den kop v. e. hert boven de struiken enz.; *pëngoewal*, e. s. v. houten hamer, d. B. K.

کول koewil, Tam. hindoesche tempel, pagode.

کولت koelat, schimmel, zwam, duivelsbrood, korstmos, beschimmeld; eorten zijn: *k. kajoe*, *k. koel*, *k. padang*, *k. patah*, *k. pongsoe* en *k. sisir*.

کولت koelit, huid, schil, vel, dop, bast, omkleedsel, schelp; *k. ari*, blaasje, dun vliesje, velletje, ook de opperhuid, v. d. W.; *k. chatan*, de voorhuid = *koeloep* I. Zie ald.; *k. kajoe*, boomchors, ook gebezigd als bouw materiaal; *k. lawang*, e. s. v. specerij; *k. manis*, kaneel, volg. v. d. W. de huid van den nagelboom; *k. laoet*, méduse de mer, d. l. Cr.; *k. sipoet*, slakkehuisje, horenschelp; *k. tëlör*, eierschaal; *k.*

pinang, bolster van de arekanoot; *mëngoeliti*, onthuiden, villen; *sapërti kambing jang dikoeliti*, als e. gevilde geit; *kampoeng pëkoelitan*, de leerlooiers- en leerverkoopters buurt.

کولت koeloet? zie *goeloet*.

کولت kolot, Batav. stokoud, uit het Soend.

کولر koeloer, broodboom, welks vruchten van groote, eetbare pitten voorzien zijn, = *këloewih*, Jav. De onrijpe vruchten worden gekookt als groente gegeten.

کولر koelir, troffel, d. B.

کولسنتان koelasantana, Skr. nakomelingen, maagschap, familie. Zie *کولسنتان*.

کولغ kolang, I. *kolang-kaling*, heen en weer gaan, v. d. W.

II. *kolang-kaling*, ook *kaling-kaling*, de vruchten van den arenpalm, alleen eetbaar als ze geconft zijn.

کولغ kolong, holte of ruimte onder iets, b. v. onder e. rustbank, kast, tafel enz. mijn met gangen en stutten, mijngroef; *k. timah*, tinmijn; *dibawah kolong*, onder het bed enz., ook het holle of diepe van het water, zie voorb. bij *tëripang*.

کولغ koleng; *koleng-koleng*, eenzaam en verlaten rondloopen, b. v. van een wees.

کولف koeloep, I. verb. van het Arab. *غلف*, voorhuid, onbesnedene, ook als liefkozingswoord voor nog onbesneden jongetjes en als scheldwoord voor volwassenen; *bërkoeloep*, onbesneden; *orang jang bërkoeloep*, een onbesnedene.

II. met een tuit opgerold, zooals b.v. een matten zeil, eene kaart, een rol linnen en derg. Staat in verband met I.

كولق kolak, I. Jav. e.s.v. gestoofde vruchten, b.v. bananen en broodvrucht met kokosmelk en suiker; zie *pəngat*.

II. Mèn. e. rijstmaat inhoudende vier *gantang* of 20 *kati* rijst, dus $\frac{1}{5}$ *pikoel*. Ook een maat voor natte waren, M.; *kolak doewa bilah*, twee van die maten. M. = Mal. *soekat*.

كولق kolek, e.s.v. bootje of kano, waarin gewoonlijk maar plaats is voor één persoon, vandaar: *doedoek tərko-lek-kolek*, geheel alleen zitten of wonen, evenals iemand, die in zulk een bootje zit; *kolek tətəp*, zulk een boot in het groot, waarin plaats is voor zes en meer personen, vandaar de naam *tətəp*, omdat zij door haar zwaarte vast ligt; *kitji səkolek*, e. s. v. snelvarende vaartuigen met één mast.

كولم kolam, Tam. vijver, waterkom, vierkante waterbak; soms ook *kolah*.

كولم koeloem; *məngəoeloem*, mommelen, mompelen, pruimen, ook iets in den mond houden, de Holl. 5° dr. p. 55; *məngəoeloem tēmbakau*, tabak pruimen; *pəngəoeloem*, gemompel, stil gebabbel.

كولم koelim, e. boom, welks sap naar knoflook riekt en welks vruchten als specerij gebruikt worden.

كولن koelon, Jav. West, het Westen, = *barat*, Mal.

كولو koeloe; *tali-koeloe*, e. woord,

behoorende tot het formulier des huwelijks en ontleend aan de instellingen der Hindoes. De *tali* is op de kust van Malabar e. beeldje v. goud, de godin Ganesa voorstellende, hetwelk de bruidegom om den hals zijner bruid hangt. M.

كوله koelah, I. e.s.v. wilde mangoga, welks vrucht eetbaar is.

II. = *kolam*, zie ald. Mèn. id.

III. *kolah*, e.s.v. versnapering, Abd. Zie *kolak*.

IV. Perz. hooge muts, helm, mijter, tiara; helmvlies, zie **كلاه** of **كلاه**.

V. e.s.v. inhoudsmaat = *kolak* II. Zie ald.

كوله koloh; *ajar koloh-koloh*, verfwater, dat uit een stuk geverfde stof is gewrongen, of dat reeds tot verven gediend heeft en dus minder verfstof bevat, nasop.

كوله koleh-koleh, zetmeel in balletjes.

كولي koeli, sjouwer, daglooner, arbeider, sjouwloon, dagloon; *makan koeli*, op dagloon werken; *məngəoeli*, evenals een daggelder werken, voor sjouwer fungeren; *bərkoeli*, daglooner zijn.

كولي koelai, I. slap neerhangend van iets, dat geknakt is, b.v. een gebroken arm, been of tak; *tərkoelai*, geknakt, ook hangend van de ooren van een hond en van de onderlip; *bərkoelaian*, van vele voorwerpen; *koelai-bali*, schudden met het hoofd, C. en S.

II. e.s.v. schelp, waarvan men in Europa knoopen enz. maakt.

كوم koëma-koëma, = ككما
zie ald.

كومت komat; komat-kamit, den mond op en neer bewegen bij het spreken of eten, bidden of lezen; prevelen, mompelen, H. Abd. 115; soms ook kèmoet. Zie ald.

كومر koemoer; bërkoemoer, den mond spoelen, gorgelen.

كومس koemis, Jav. snor, knevel; ook sikje onder de onderlip, v. d. W.; koemis bërlatat hinggap, e. kneveltje alsof er een vlieg op neergestreken is, d. i. een heel klein kneveltje, Sj. Sult. Jahja.

كومغ komeng, klein in zijn soort en vandaar ook: hermaphrodit, impotent, b. v. soepaja djangan dikata orang akoe komeng, opdat men niet zegge, dat ik e. hermaphrodit ben, Pr. Dj.

كومل koemal, verkreukeld, verfrommeld, beduimeld, de sporen dragen van gebruikt te zijn, van papier, linnen, kleederen, eene vrouw enz. mêngoemal, ook knuffelen van eene vrouw, R. Ch.

كومن koeman, kleine huidmade, schurftmijt, stofje, atoom; k. djalar, voortwoekerende huidmade, schurftmijt, v. d. W. lijst gen. wrd.; k. ajar, waterpuijste; k. doedoek, huidmijt, die niet voortwoekert, maar op haar plaats blijft; sa ekor koeman di bènnoewa Tjina dapat dilihat, tètapi gadjah bértenggek di batang hidoengnja tiada ija sèdar, men kan e. huidmade in het land van China zien, maar men

is onbewust van den olifant, zittende op zijn eigen neusbeen.

كومى koemai, lijstwerk door rechtlignige insnijdingen, waardoor verdiepingen en verhevenheden ontstaan, Ibr. b. Chas.; k. gëlloeger, lijstwerk met holten en rondjes; mêngoemai, van zulk lijstwerk voorzien; dikoemai, omlijst, R. Ch. Zie kêtam I.

كونن koenâ, Jav. oud, uit den ouden tijd.

كونر koenir, Jav. = koenjit, zie aldaar.

كونغ konang, met een vuurgloed schitteren van de ondergaande zon; konang-konang, vuurvlieg; k.-k. sakèhon, roos van diamanten met e. anderen steen in het midden; mêngonang, glanzend, glinsterend van de haren? b. v. ramboetnja ikal patah mêngonang, H. Groel. pag. 138, Sj. Madli; konangan, page, kamerdienaar bij voornamen personen, R. v. Eys.

كونغ koening, geel; k. lèmak kêtam, bleekgeel, crème; koening kaki, e. s. v. vogel, M.; koeningan, geel koper, messing; kakoeningan, al wat geel is, wat tot het gele behoort en waarvan de Vorst het gebruik zich heeft voorbehouden; het geelachtige.

كونن koenoen, bepaald, stellig, zeker, b. v. barangkali pètjah pèti njawanja, maka mati lah koenoen pèlandoek toewa tjilaka itoe... dan moet hij bepaald sterven, P. Dj. ada koenoen tèmpat njawa pèlandoek djinaka itoe, daarin is bepaald de ziel van dat guitige dwerghert, id.; toewan dipèrsila-

kan kita poenja sinjor ka astana koe-noen, Hik. Korisj.; *patih sěndiri mēng-hadapi dia itoe karěna hěndaḡ sigěra koe-noen*, de patih zelf bleef er bij, want het moest bepaald spoedig geschieden, H. Asm. Pat. Zie de Holl. 5e dr. p. 33 reg. 6 v. o. Voorts overdrachtelijk gebruikt als de zaak niet zoo geheel stellig is, b. v. *itoe satoe djěnis ělmoe sihir djoega koe-noen*, dit zal bepaald wel een soort van hekserij zijn; *děngan chabar jang saḡ*, boekan koe-noen gěrang, volgens betrouwbaar bericht en niet naar men zegt, H. T.; *sědang ... koe-noen = sědang ... istimewa poela*. In vragende zinnen komt het voor in de beteekenis van toch.

کور koewau, argusfazant, ook koewang, d. l. Cr. Zie ald.

کور kawoelā, Jav. zie koelā.

کور koewah, Chin. de saus van iets, b. v. van groente, vleesch en derg. de jus.

کور koewih, Chin. op Java *kwé-kwé*, koekjes, = *panganan*.

کور kohong, stinkend, zooals b. v. een droog kreng, bedorven *bě-latjan*, bedorven gedroogde visch en derg.; rotlucht.

کور koewat, zie قوة.

کور koewi, smeltkroes.

کور kowé, Jav. pers. Vrnw. 2° pers. enk. = *ěngkau*.

کور kawitra, Skr. benaming van een heiligend water, in de HSS.

کور koejang, Měn. e. s. v. ziekte onder de kippen; kwaal, ongemak, R. v. Eys.

کور koejoeng, e. s. v. zoutwaterschelpdier.

کور koejoep, door en door, van nat zijn, b. v. *basah koejoep*, kletsnat, doornat, tot op de huid nat.

کور kajak, gescheurd, van papier, kleederen enz.; *kajak-kajak*, met scheuren, hier en daar gescheurd; *měngojak*, scheuren, verscheuren; *měngojak-ngojak*, hetzelfde herhaaldelijk, ook kammen, kaarden, uitpluizen van wol, katoen en derg. *měngojak sěgala kaĩn dan badjoenja*, zijne kleederen scheuren v. smart of toorn, S. Dz.; *dikojak harimau*, word door een tijger verscheurd, eene verwensching; *kojak rabbit*, aan fiarden gescheurd, M. Sam. *kělojak*, loslaten v. een vel, schil, bast en derg. hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk.

کور koejoek, hond; ook het geluid waarmede men een vreemden hond roept, e. hond die aan niemand toebehoort.

کور koewil, zie كول.

کور koeweloe, Port. konijn, ook *těrweloe*.

کور kojam; *boeboer-kojam*, e. s. v. brij of pap, gekookt v. kleefrijstmeel met kokosmelk en specerijen.

کور kojan, last, e. s. v. groote maat voor vrachten en ladingen van vaartuigen, pakhuizen enz. variëerende van 27 tot 30 à 40 *pikoel*, al naar gelang van de plaats en de handelswaar. Op Malaka is de *kojan* rijst = 40 *pikoel*; te Palembang 48; *pěrahoe sapoeloeh kojan*, een vaartuig van tien last.

کویني koeweni, e. s. v. mangga-
vrucht, Jav. id.

کویني koejoe, treurig staan v. het
gelaat of de oogen, verslagen, bene-
pen door een tegenvallertje, b.v. het
verlies v. e. veldslag of e. proces enz.

کویني kojo, Batav. pleister tegen
hoofdpijn, e. wit, rond pleistertje op
de slapen om de koude uit het hoofd
te trekken.

کویني koenjit, de kurkuma; *iboe
koenjit*, de hoofdwortel daarvan; *anak
koenjit*, de bijwortels. Soorten zijn: *k.
bësar*, *k. padi* en *k. santan*; *koenjit
tëmoe*, eene verscheidenheid van de
kurkuma met bonte bladen, waarop
een zwarte streep, loopende langs de
midden rib. Zie *tëmoe* II. *Koenjit-
koenjit* en *sëkoenjit*, namen van e. s. v.
plant.

کویني koenjoeng; *sakoenjoeng-
koenjoeng*, plotseling, eensklaps, on-
verwachts, zoo op eens, onvoorziens;
b.v. *sakoenjoeng-koenjoeng ija bëranak
djoega*, zoo op eens heeft zij maar e.
zoon, I. P.

کویني koenjah; *mëngoenjah*, mom-
melen, het kauwen van lieden, die
geen tanden meer hebben; ook *goe-
njah*; zie *mamah*.

ک kah, I. aanhechtsel om een zin
vragend te stellen; zie de gramm.

II. geluid van een schaterenden
lach; zie *dëkah*.

کاهادة kihanat, Arab. waarzeg-
gerskunst, wichelarij, waarzegging,
voorspelling.

کاهف kahf, Arab. grot, spelonk;

ahloe'l kahf, de lieden v. de spelonk,
volg. de Koran de zeven slapers, die
309 jaren geslapen hebben.

کاهندق kahendak, z. bij *hëndak*.

کاهوا kahwa, zie *قهوه*.

کاهوين kahwin, gewone schrijf-
wijze in de HSS. van **کاوین** zie ald.

ک کی kè, titel, waarmede men een
in China geboren Chinees toespreekt.
Men houdt het (verkeerdelijk Dr. F.)
voor een verkorting van *singkè*, zie
aldaar, of van *tauke*, zie ald., en op
Java van *kiaï*, waarmede men daar
zulke Chineezeezen toespreekt.

ک کی kia, I. kettingsteek; *kia doewa
kali*, het dubbel stikken; *k. boenga
sambau*, zie bij *boenga*.

II. bedrog, dubbelhartigheid, slim,
geslepen, zie *tjanda* en *tjanda kia*.

III. *ikan kia-kia*, ook *hieo kia-kia*,
e. s. v. zeevisch, die van achteren op
een haai en van voren op een rog
gelijkt.

IV. speelkaart, d. l. Cr. mogelijk
overgenomen van M.

V. verkort. van **کیایی**, zie ald.

کیاغن kajangan, Jav. goden-
verblijf, de verblijfplaats of hemel
van de *jang's*. Zie *ijang*.

کیانی kiani, v. het Perz. **کیانز**,
koninklijk.

کیایی kiaï, Jav. titel voor be-
jaarde mannen en geesten, oudje.
Zie *njaï*.

کیبر kibar; *bëkibar-kibar*, in de
lucht fladderen, wapperen, zweven;
bëkibaran, zwevend, fladderend, wap-
perend van vele voorwerpen, ook zwe-

ven van geuren in de lucht wanneer ze door iets fladderends worden meegevoerd; *pédang itoe ada bèkibaran*, dat zwaard was zwevende, S. Dz. zie *lajang* en *sëmèrbak*.

کیبس kibas; I. *məngibas*, iets heen en weer zwaaien, b.v. een brandende lont om die aan te houden enz. kwispelen met den staart; een horizontale terts slaan met e. sabel tegen iemand; *məngibas sajak*, klapwieken; *m. pangkoe*, den schoot uitschudden, M.; zie ook *kipas* en *kébas*.

II. Ar. ram, b. v. *kambing dan kibas bawa lah sërta*, Sj. Mans. Sj. Goemp. Het moet **کباش** zijn, zie ald.

کیبس kibis, = *kibas*, zie ald.

کیت kita, wij, met insluiting van den aangesproken persoon; ik, wanneer men uit de hoogte spreekt of in brieven aan gelijken; *anak kita*, gemeenzaam voor: uw kind; *kita-orang*, op Java, wij, ons.

کیات kiat, stijf, onbuigzaam v. d. leden; ook krimpen, gekrompen van zaken, niet van personen. Sw.

کیات kioet, piepen, zooals een deur, slot, wiel, schroef of hengel.

کیتار kitar; *bəkitar*, wentelen of draaien om e. as of middelpunt; *bin-tang bəkitar*, dwaalster; *məngitar-kan*, doen draaien om zijn as of op zijn steunpunt, b. v. een kanon naar de eene of andere zijde; *pərkitaran*, rondwenteling = *pəridaran*; z. *idar* en *kisar*.

کیتانg kitang, e. s. v. eetbaren zout-watervisch met venijnige stekels, de ledervisch.

کیتنگ kiting, I. platte uitdrukking voor: een weinigje, stukje, kruimpje.

II. volgens v. d. W. lijst geneesk. wrdn. ook e. s. v. lepra.

کیتک ketek, = *kətjik*, zie ald. en ook *katik*.

کیتل ketel, I. *məngetel*, iets tus-schen de vingertoppen vastknijpen.

II. verb. Ned. ketel.

کیتیم ketim, zie bij *sipoet*.

کیتو kitoe, Mèn. *sakitoe*, zooveel als dat, = *sabagitoe*; Soend. = *bagitoe*.

کیتجر kedjer, e. s. v. munt ter waarde van $\frac{1}{10}$ reaal.

کیتج kidjang, ree, een middel-matig soort van hert met ongetakte horens; *kidjang kəstoeri*, het muskushert; *kidjang-kidjang*, e. s. v. rood, stekelig koraal, dat als geneesmiddel gebruikt wordt.

کیتج kidjing, e. s. v. eetbare zoutwatermossel.

کیتج kidjip, pinkoogen, knip-oogen, v. d. W. Zie *kədjak* en *kidjak*. Mèn.

کیتجو kedjoe, Port. kaas; *kedjoe pinda*, e. s. v. indische kaas.

کیتجی kidjai, e. s. v. boom.

کیتج ketjeng, half gesloten, van het oog, Soend. gesloten van het eene oog; *saketjeng mata*, een oogenblik; *məngetjeng*, pinkoogen, knip-oogen, Soend. het eene oog sluiten om met het andere langs iets te viseen; zie *kədjam* en *pədjam*.

کیتج ketjap, de Japansche soja.

کیتج ketjek, aanhoudend bij

iem. aandringen om zijn zin te krij-
gen. Mèn. gepraat, gebabbel; *bërmaïn*
ketjek, e. s. v. dobbelspel.

کيچو kitjoe, bedrog, list, poets,
trek, guitenstreek; *mèngitjoekan*, fop-
pen, bedriegen, een trek spelen; *bër-*
kitjoe bërdaja, oplichterij en bedrog
plegen, zwendelen. Zie *lantjoeng*.

کيچو kètjoe, Jav. nachtelijke
roofpartij door meer dan een persoon,
ook roover, deelgenoot van zulk een
roofpartij.

کيچو kitjoeh, aangaan, tieren,
razen, veel drukte maken. Zie *kitjoe*.

کيچي kitji, I. verb. Eng. brik,
jacht.

II. zeker spel. M. mogelijk *kèlitji*,
zie aldaar.

کيدانن kaëdanan, Jav. gek ge-
worden, zie *edan*.

کيدا kida-kida, versierselen v.
bladgoud, loovertjes, goud galon, b. v.
aan den rand van een *sèlendang* of
sjaal enz.

کيدغ kidang, Jav. = *kidjang*,
zie ald.

کيدوغ kidoeng, deuntje om iem.
in slaap te sussen; *k. soendal*, hoe-
renlied, M.; *mèngidoeng*, in slaap
zingen.

کيدث kidap, zie bij *sampar* en
idap.

کيدق kedek; *kedek-kedek*, wag-
gelend gaan zooals eene eend.

کيدل kidal, linksch, alles met de
linkerhand doen; z. ook bij *doekoeh* II.

کيدول kidoel, Jav. Zuid, het Zui-
den, = *sèlatan*, zie ald.; *laet kidoel*,

de oceaan ten Zuiden van den In-
dischen Archipel.

کيدم kidam, zie *hidam*.

کيدس kedah, val om olifanten te
vangen. M. de naam van e. Maleisch
rijkje op het schiereil. Malaka.

کير kira, gissen, meenen, denken,
vermoeden, berekenen; gissing, mee-
ning enz. *kiranja*, toch, eilieve, naar
gissing; *apa lah kiranja* en *barang*
apalah kiranja, dat toch, moge toch,
tot vorming van de wenschende wijs,
vooral in brieven; *djikalau kiranja*,
verondersteld indien; *hai kiranja*,
och of; *kira-kira*, berekening, begroo-
ting, bestek, rekening en verantwoor-
ding; *èlmoe kira-kira*, de rekenkunde;
dèngan kira-kira dan kèdarkan, met
overleg, b. v. iets verdeelen of gebrui-
ken; *sakira-kira*, omstreeks, naar gis-
sing, naar gelang van, b. v. *sakira-*
kira hadjatnja, naar gelang v. hunne
behoefte; *sakira-kira akalnja*, naar
gelang v. zijn verstand; *bèrkira kira*,
berekening maken, over iets denken,
planmaken, H. Abd. 411; *dèngan kira-*
kira sèhadja, naar gissing slechts, er
maar naar raden; *mèmbèri kira-kira*,
verantwoording doen, rekenschap
geven; *kira-kira pèlajaran*, bestek
van de vaart eens schips; *didalam*
kira-kira, onder het geldelijk beheer
staan van; *dèngan tiada kira-kira*,
ongedacht, zonder rekening te hou-
den met iets, onbesuisd; *tiada tèkira-*
kira, niet te gissen of te berekenen,
onberekenbaar, ongedacht, onver-
wacht; *mèngirakan*, berekenen; *mè-*
ngirakan tampilnja, zijn voorwaart-

sche beweging berekenen, R. Ch.; *përkiraän*, berekening, begrooting; *sələsaikan përkiraän*, de rekening vereffenen.

کیر کیرا *kera*, werktuig voor het weven v. lint, koord, lampekousen en derg. *tənoen kera*, lintweven, koordweven.

کیر کیر *kijör*, Jav. half gesloten van de oogten.

کیران *kirana*, Kw. lichstraal v. zon of maan, alleen in eigennamen.

کیرس *kiris*, e. s. v. boom met groene vruchten.

کیرغ *kerang*, zie *keroh*.
کیرغ *keroeng-keroeng*, e. s. v. zeer klein zeevischje, ook *təngkeroeng* genoemd.

کیرف *kirap*, *tekirap*, schudden, snel op en neer gaan, even opduiken; Mën. spoorloos zoek geraakt; *məngirap*, iets snel op en neer bewegen, op en neer slaan met de vleugels, schudden van de vederen; *məngirap-kan*, schudden met een schild, Sadj. Mal. Zie *kirai*. Batav. *kirapin*, uitschudden.

کیرف *kirip*, I. e. s. v. eetbare zoutwatermossel.

II. hom van een visch? b. v. *təroeboek kirip*, mannelijke elft. Zie *təroeboek*.

کیرق *kerek*, katrol, blok om te hijschen, schijf van een katrol; *k. anian*, bovenste gedeelte v. den kettingscheerder. Zie ook *gerek*.

کیرم *kirim*; *məngirim*, zenden v. zaken, niet v. personen, zie daarvoor *soeroeh*, tenzij men met verachting

van iemand spreekt, b. v. *baik lah si Djaja-Nantaka ini kirimkan ka bənoewa Kəling*, welaan, zend dien Dj. N. naar het land van Kəling, H. T.; *bəkirim soerat*, brieven zenden, correspondeeren; *kiriman*, bezending, gezonden geschenk; *soerat kiriman*, brief, zendbrief.

کیروب *keroeb*, cherub, e. s. v. engel; zie *keroebjoen*.

کیرو *keroh*, slinksch, valsch, bedriegelijk; *kerang-keroh*, hetzelfde met verscheidenheid of versterkt.

کیری *kirai*, I. *məngirai*, schudden, uitschudden, wannen, ook het op en neer gaan van roeiriemen, Ibr. b. Chas.; *bəras dikiraikan dalam njiroe*, rijst op e. wan heen en weër schudden; *məngirai lada*, peper wannen; *məngiraikan boeloenja*, zijn vederen uitschudden, v. een vogel. Zie *kirap*.

II. het haar kammen, Max.

کیری *kiri*, I. links, linkerzijde; *kiri-kanan*, rechts en links; *məngiri*, links opgaan, links aanhouden; *məngirikan*, iets links laten liggen, links leggen, zetten, plaatsen; ook iets in de linkerhand dragen, b. v. *dan soea-toe pëndahan dikirikannja*, en links droeg hij een werpspies, I. P.; *datang ka kiri*, overvallen, zonder tegenstand te vinden, b. v. *garoeda pon tidak datang ka kiri*, dan zal die griffoen niet komen zonder tegenstand te ontmoeten, Sj. Səl. Dal.

II. *məngirikan*, geven, schenken (meerdere aan mindere), Riouw en Djohor, Wilkinson.

کیس kis, Arab. beursje, zakje, enveloppe van een staatsiebrief, Sj. Madli.

کیس kisa, klein sleepnet, soms van zijde.

کیست kesoet; *bërkesoet*, voortschuiven, opschuiven op zijn achterste, zooals kinderen, die nog niet kunnen loopen, of inlanders wanneer zij gezeten zijn voor hun Vorst; zie ook *rakak* en *kisar* II.

کیست kisoet, gekreukeld, gerimpeld; *mëngisoet*, kreukelen, rimpelen; zie ook *lisoet*.

کیسر kisar, I. *bërkisar*, in de rondte draaien, ook v. den wind, b.v. *angin bërkisar kasëlatan*, de wind draait naar het zuiden; *mëngisar*, door middel van steenen, die in de rondte draaien, vermalen, pellen, ontbolsteren; ook opwinden, in de rondte zwaaien met een zwaard, de teugels wenden van e. paard, omwoelen van den grond, b. v. met een piek, om draaien van een ring om den vinger; *kisaran*, molen, handmolen; *kisaran kahwah*, koffiemolen, Max. *batoe kisaran*, molensteen; *përkisaran*, omloop, afwisseling; b. v. *përkisaran malam dan siang*, de afwisseling van dag en nacht; *dikisarnja tali djantëranja*, hij wond het touw v. het rad op, Ind. Poet.; *mëngisarkan këkang koeda*, de teugels van het paard wenden, R. Ch.; *dikisar-kisarnja boemi dëngan toembaknja*, hij woelde den grond om met zijn lans. R. Ch. Zie ook *kitar* en *idar*.

II. schuivend op zijn achterste

draaien, draaiend voortschuiven, opschuiven. Zie *kesoet*.

کیسک kesek; *mëngesek*, over e. gekerfd stuk bamboe met een ander stuk wrijven om door het piepend geluid, daardoor voortgebracht, kleine vogels te lokken; op die wijze vogels lokken; zie ook *gesek*.

کیسل kisal, langzaam werken, in de taal der *rājat*. Mogel. = *kisar*, ronddraaien.

کیسل kisil; *mëngisil*, langs iets schuren, wrijven, ook strijken met e. strijktok op e. speeltuig, en de handen wrijven; *kisilan*, schuurpaal, b. v. voor het vee in de weide.

کیسه kisah, e. s. v. vischnet, d. l. Cr.

کیسی kisi, roede, spijltje, tralie, spil van een spoel of rad, zooals van e. spinnewiel; *kisi-kisi*, roedjes, spijltjes, tralies v. vensters, stoelen, hekwerk enz.; *tiang kisi*, de opstaande houten aan e. spinnewiel, waarin de *kisi* steekt; *oelar kisi*, e. s. v. slang.

کیغ kejong, e. s. v. zeeschelpdier, fraai geel en bruin gekleurd.

کیف kaifa, Arab. hoe, op welke wijze; *kaifa bika*, hoe is het met u? hoe vaart gij?

کیفیة kaiflat, Ar. hoedanigheid.

کیف kep, I. Eng. cap, slaghoedje.

II. *kip*, Eng. cape, kaap.

کیف kiap, staander of vang voor masten of vlaggestokken.

کیفت kepot, in elkaar gedraaid of gefrommeld, zooals de punt v. e. peperhuisje, samengeplooid van den mond, ineengedoken, zooals b. v. een

beschaamd meisje; *kepang-kepot*, hetzelfde met verscheidenheid.

کیفت kepet, I. ongewasschen v. het achterste; *bèlanda kepet*, scheldwoord voor e. pas aangekomen Hollander, die het gebruik van flesschen op N° 100 nog niet kent.

II. omgekruld omgeslagen (rand v. e. kussen), plat en opgewipt (neus), Wilkinson.

کیفیس kīpas, waaier, voor welk gebruik ook; *məngipas*, met een waaier bewaaien; *məngipas api*, vuur met een waaier aanwakkeren; *kīpas tjina*, Chineesche waaier, ook fig. voor iets fijns en moois; *məngipaskan bèlalai*, den snuit heen en weer slingeren, v. e. olifant; *m. ekoer*, de staart heen en weer bewegen; zie *kibas*.

کیفک kepaṅ, I. wacht aanboord. II. Jav. vlechtwerk van dunne reepjes geschildre bamboe.

III. zie *kepot*.

کیفک kepeng, kleine koperen munt van $\frac{1}{2}$ duit, zie *timah* en *kəping*.

کیفک kepaḅ, I. naar boven gekromd of opgelicht van arm of been.

II. schrijlings op de heup dragen, (Mèn. *kīpaḅ*, idem), b. v. kleine kinderen. Mèn. *kīpaḅ (məngīpaḅ anak)*, fig. voor het tijdperk, waarop de jonge rijstplantjes de eerste zijspruiten vertoonen.

کیفک kepeḅ, ingedrukt van een deksel, de neus en derg. Zie *kepet* II en *kepeḅ* II.

کیفک kepoek; *tərkepoek*, gedrongen naar één kant, van een leger, b. v. *maka hoeloebalang dan rajat radja*

Bahram itoe pon tərkepoek lah ka kiri, sakoetika lagi maka dilanggar olih tantëra Onta Roem Sjah, maka rajat radja Bahram tərkepoek lah poela ka kanan. . . . maka təršësaḅ lah kapada kaki kota, Ind. Poet. zie *kepeḅ*.

کیفل kīpal, vast, massief, gedegen, compact, = *kīmpal*, zie ald.

کیفو kīpoe, ook *kīmpoe*, kunstenaar, werkman, duizendkunstenaar; reizend kunstenaar, d. B. Volg. M. = *toekang*, b. v. *kīpoe bësi*, smid en *kīpoe ëmas*, goudsmid.

کیفی kīpai; *məngīpai-ngīpai*, kwispelstaarten; zie *kibas*.

کیق kioek, e. s. v. langwerpigen dobbelsteen, bestaande uit dunne plaatjes van ivoor, komt herhaalde malen voor in de Sj. Ind. Kësna.

کیق kioḅ, kakelen, zooals een kip, zie *kakaḅ*. Mèn. *kojok*.

کیکر kikir, vijl; gierig, vrekking, schraapzuchtig; *k. patar*, platte vijl; *k. ekor tikoës*, ronde vijl, lett. rottestaart-vijl; *kikiran*, vijlsel; *përi kikiran*, gierigheid, schraapzucht, ook *kakikiran*; *koelit bëkikir*, raspachtige huid, ruw vel, kipevel.

کیکس kikis; *məngikis*, afkrabben, afschraper; *kikis* en *pəngikis*, krabber, schraper; *kikis lidah*, tongschraper; *kikisan*, schrapsel.

کیکق kikoek, linksch, boersch, stijf, niet op zijn gemak om iets te doen, b. v. iemand die wil schrijven, doch te weinig plaats heeft.

کیکق kekeḅ, I. klanknabootsend woord voor het geluid van een gigglenden lach.

II. oksel-inzetstukje; *ikan kekek*, e. s. v. zeevisch, die den vorm v. zoo'n lapje heeft.

کیکق *kekok*, onhandig, lomp; zie ook *kakoe* en *kikoeq*. Mën. *keko'*.

کیکل *kekol*, steekpenning; *mëngekol*, omkooopen.

کیکل *kekel*, I. ook *kikil*, gierig in den hoogsten graad, schraapzuchtig; *mëngewel*, knabbelen, knagen; zie *kikir*.

II. schudden van het lachen; zie *gigil*.

کیل *kila*, Skr. *goenoeng Bërantakila*, naam van een berg, die dikwerf in de HSS. voorkomt.

کیال *kial*, veel en inspannende beweging maken bij werk; *kial-kial*, spartelen om zich aan iets te onttrekken, zich stuiptrekkend bewegen; *tërkial-kial tërtawa*, spartelen van het lachen.

کیوئل *kioel*; *boeroeng-kioel*, e. s. v. kleinen, gespikkelden vogel. Zie *sjoel*.

کیلات *kilat*, schitteren, blinken, bliksem, weerlicht, weerschijn; *sapërti sajap kombang kilatnja*, glinsterend als de vleugels v. e. tor, H. T. zie ook bij *timbang*; *bërkilat-kilat kan matahari*, de zon weerkaatsen; *mëngilatngilatkan*, laten doorschemeren in zijn woorden, zinspelen; *tërkilat didalam hati*, zich voordoen aan den geest, voor den geest verschijnen, b. v. *maka tërkilat lah roepa Indra-Poetëra didalam hati pënoelis itoe sa koetika*, *maka laloe ditoelisinja*, en de gedaante van I. P. kwam den schilder een oogeblik voor den geest, daarop teekende

hij zijn portret, I. P.; *kilat bahoe*, zie bij *bahoe*.

کیلر *kilar*, zie bij *sipoet*.

کیلر *kelor*, Jav. e. s. v. boom, welks bladeren en vruchten worden gegeten en welks wortel veel heeft van onzen mierikswortel en daarvoor ook wordt gebruikt, zoowel bij de spijsbereiding als in de geneeskunde; zie *mëroenggai* en *këlentang*.

کیلر *kilir*; *mëngilir*, aanzetten van een scheermes of wapen door het ergens op snel heen en weer te vegen, b. v. op de hand of op een oliesteen; *toelang itoe tërkilir*, dat been schuift heen en weer.

کیلس *kilas*; *mëngilas*, een bindsel, b. v. van rotan, met een knevel of hefboom aanzetten.

کیلغ *kilang*, I. de beide rollen of cylinders van een suikerrietpers, v. d. W., molen, Wilkinson; in 't Mën. is het uitgeperst gegist riet- of arensap; *kilang pëngasih*, liefdedrank; *kilangan*, molen met cylinders, v. d. W. en Mën.; zie *giling*.

II. *kilangan* in *boewah-kilangan*, e. s. v. bovennatuurl. vrucht, groeiende aan een plant met zeer scherpe doorns. Mën.

کیلغ *kelang*, zie *kelok*.

کیلغ *kelong*, bamboezen staketsel in zee in de gedaante van een fuik om visch te vangen; *k. Betawi*, een bijzondere soort daarvan.

کیلف *kilap*, I. op Java, glans; *bërkilap*, blinken, glimmen, glinsteren; zie *kilat*.

II. verb. van *chilaf*, Arab. zie ald.

کیلق kilak, Mèn. *tèrkilak*, zich vertild hebben, b.v. *tèrkilak badan awak mèmikoel toenggak*, ik heb me vertild met het dragen van een paal.

کیلق keloek, en *kalok*, sierlijke lijn, sierlijke kromming, eindigende in e. halve spiraal, zooals b.v. de arabesken, krul. Zijn er twee zulke krullen in tegenovergestelde richting, dan heet de een *keloek* en de andere *kalok*; *kelang-keloek*, slangenlijm met uitspringende krullen; *bèrkeloek-keloek*, slangsgewijze; zie ook *eloek* en *keloek*. Mèn. *kelok*, id.

کیلق kelek; *mèngelek*, in den arm op den heup dragen, b.v. een kind of waterkruijk enz.; *mèngelek ambin*, in een doek op de heup dragen; *kelek-kelek*, balustrade, armluning aan een stoel; *k.-k. anak*, ook *kelek-kelekan*, galerij over de geheele lengte eener vorstelijke woning, gelijkvloers met het middenhuis; *kelek-kelekan*, ook leuning in het algemeen.

کیلم kilim, zie *kèlim*.

کیلن kilan, Jav. span met de hand; *mèngilan*, bij spannen meten.

کیلو kelo; *daoen kelo*, e. s. v. bladgroente.

کیلو kilau, glans, weerkaatsing, uitstraling, weerschijn van verschillende kleuren; *bèrkilau-kilauan*, schitteren van juweelen, dauwdruppels, sterren enz. ook *kilau-kèmilau*, Hik. Dewa Indra Mèng. zie *ilau*, *silau* en *kilat*.

کیله kilah, I. e. s. v. zoutwaterschelpdier met gladden, bruin gemarmerden, spits toeloopenden horen;

kètopong kilah, helm in den vorm van zulk een horen.

II. *picnie*; *bèrkilah*, een picnic houden of geven. Sw.

کیلی kili-kili, I. wortel, het haspeltje aan een hengel, waarmede het snoer wordt opgewonden, C. en S.; *k.-k. rantai saoe*, wortel van een ankerketting; *k.-k. dajoeng*, roeidol, die los in het boord zit.

II. *kili*, Jav. kluizenares.

کیم kima, e. s. v. zeeschelpdier, de reuzenschelp; *k. gebang*, de grootste soort daarvan.

کیبغ kiambang, e. s. v. waterplant met op het water drijvende bladen, kroos. Zie *kambang*.

کیمیا kimia, Arab. scheikunde, alchemie; de steen der wijzen.

کین kini, samentr. van *ka-ini*, ook *kinin*, zie *ini*,

کین kian, dat, die; maal zooveel; *sakian*, zooveel, zooveelste, b.v. *sakian hari boelan*, de zooveelste dag van de maand, H. Abd. 323; *sakian lama*, zoo lang; *doewa kian*, tweemaal zooveel enz., zie ook de afleidingen *arèkian*, *dèmikian*, *kalakian*; *tiada tèrkian* = *tiada tèrbilang*, Sj. Mans. Sj. Goemp. Sj. Ind. Kèsn.; *bèrapa kian*, hoeveel maal zooveel als dit? *kian-kemari*, heen en weer.

کینغ kinang, I. Jav. *nginang*, bételkauwen.

II. *kinang-kinang*, e. s. v. platte koekjes v. gekookte kleefrijst, in de zon gedroogd en daarna met suiker in olie gebakken, zie *genang-genang*.

کینغ kenang? b.v. *tjahajanja sampai ka langit* ۲ **ترکینغ ija makin dèkat**, Djaj. Langk.

کینن kinin, = *kini*, zie ald.

کیو kiwa, Jav. linksch, ter zijde gelegen; *pèkiwan*, wasch en badplaats en sekreet.

کیو kijoe, Jav. stijf, stram.

کیوان kaiwán, Arab. de planeet Saturnus.

کیور ? b.v. *baginda mēlihat kabè-sarannja, sangat* ۲ **ترکیور pada rasanja**, Sj. Mans. Sj. Goemp. Zie *kijèr*.

کیوغ kewang, e.s.v. boom, d.B.K.

کیوغ kejong, e.s.v. zeeschelpdier, welks schelp fraai geel en bruin gekleurd is. Zie **کیغ**.

کیوله kiolah? b.v. *kiolah rasa kēlopak mata*, Ibr. b. Ch.

کیون kéwan, Jav. verb. uit het Arab., dier, beest. Zie **حیوان**.

کیوی kiwi, supercargo op een inl. handelsvaartuig; *kiwi-kiwi*, zotte eigenaarstrots, Wilkinson.

کیه kiah; *pèngiah kasoet*, schoenhoorn.

کیهل kehel, niet in de behoorlijke richting, niet haaksch, van dingen waarvan het eene in het andere moet komen, zooals b.v. een kram in het oog; uit de koers (schip); niet meer passend, verkromd; *toelang bè-lakang tèrkehel*, verkromming van de wervelkolom, v.d. W. lijst geneeskundig wrd.

کیچغ kinjang, bergkristal.

کن kènja, Batav. *sirih sa kènja*,

= *sirih sa tampin*, e. sirihpruim, die behoorlijk samengevouwen en klaargemaakt is, om in den mond te worden gestoken; zie ook *kènja*.

کپت kènjat, zie *kènnjat*.

کپت kènjoet, zie *kènnjoet*.

کپت kènjit, zie *kènnjit*.

کپر kènjir, zie *kènnjir*.

کپغ kènjang, zie *kènnjang*.

کپل kènjal, zie *kènnjal*.

کپم kènjam, zie *kènnjam*.

کی Ga

۲ کاب gaba-gaba, droge bladen van den sagopalm, die tot dakbedekking enz. worden gebezigd; ook een versiering van bladeren; haksel, d. B.

کابس gabas, grof, slordig, niet netjes, van allerhande werk.

کابس gaboës, e. s. v. zeer licht en zacht hout van de wortelspruiten van den *poelai*-boom, gebruikt om er snijdende werktuigen op glad te maken en aan te zetten, zooals op een aanzetrium; *mènggaboës*, aanzetten van een mes enz., schoonmaken van den loop van een geweer; *pènggaboës*, wisscher, pompstok; *tèrapang gaboës*, zie *tèrapang*; *ikan gaboës* = *aroewan*, z. ald. *gaboës-gaboës*, drijfkurken aan netten, meestal van dit hout; *parang gaboës mēndjadè parang bèsi*, Sprw. een houwer van licht hout verandert in een houwer van ijzer, M.

کابس gabès, Jav. stokerig, voos, b.v. van suikerriet.

کابغ gabang? = *isi karang*, Abd. sch. wrdb. Zie *gewang*.

کابوگ gaboog, Jav. onvruchtbaar, kinderloos; van rijstaren: zonder korrels, loos.

کابه gabah, ongepelde rijst of ander graan in losse korrels.

کابای gabai-gabai, Mën. e. s. v. versiersel voor vrouwen, bestaande uit e. stuk rood laken met goud bewerkt, dat aan den hals wordt bevestigd om de borst te bedekken.

کاتیر gatur, Mën. uitspr. van *gëtil*.
کاتق gatak? *mënggatak-gatak* *hoeloe kërismja*, H. Boedj. vatten? bewegen of dreigend kloppen op het gevest? Zie *gamak* I.

کاتال gatal, jeuk, jeukte, met jeuk geplaagd, geil, belust, begeerig; *daoen gatal* = *djèlatang*, brandnetel, z. ook bij *goesi*; *gatal koeman*, schurft, v. d. W. lijst geneesk. wrd.; *moeloe gatal*, kwaadsprekend, babbelachtig; *pë-rëmpeowan gatal*, wulpsche vrouw.

کاجس gadjoes, e. s. v. kwalijk-riekende *djamboe*-vrucht, waarvan de pit buitenop zit, ook *djamboe monjet* geheeten; zie *djamboe*.

کاجو gadjoe, gedrukt, gedeukt; *gadjoe leper*, plat gedrukt.

کاجه gadjah, Skr. olifant; *ikan gadjah*, walvisch, ook *gadjamina*; *kain gadjah*, e. s. v. wit europeesch katoen, dat met het merk v. e. olifant in den handel wordt gebracht; *gadjah mënërpa*, naam van een kruipende plant; *g. mënjoesoe*, schuin afdak opzij van een huis; *g. gëmoeloeng*, e. s. v. schakels aan een gouden ketting, die

omgekrulde olifantstrompen voorstellen, welke ketting tot de Rijkssieraden van den sultan van Lingga behoort; *g. barat*, e. s. v. jongensspel; *g. meta*, zie *mëta*; *pënghoeloe gadjah*, opperstalmeester der olifanten; *gadjah-gadjahan*, schaakspel; *bërmain gadjah-gadjahan*, schaakspelen. NB. de stukken heeten: *radja*, *mântëri*, *gadjah*, *koeda*, *tir* en *bidak*; *boeroeng gadjah-gadjah*, e. s. v. vogel; *gadjah sama gadjah bërdoewang*, *pëlanoek mati ditëngah-tëngah*, Sprw. *gadjah berak bësar*, *kita pon hëndak berak bësar djoega*, Sprw. *moestahil akan tërtoedoeng bangkai gadjah dëngan njiroe*, Sprw. *mënggadjah*, de gedaante v. e. olifant vertoonen, b. v. van een berg. Zie *goemba* en *biram*.

کاجی gadji, verb. Ned. gage, tractement, soldij, salaris; *orang makan gadji*, een gesalarieerd persoon.

کاجر gatjar, Mën. dun, waterachtig, diarrhée, aan den dunne zijn = *tjajar*, zie ald.

کادا gada, Skr. knots; *gada-gada*, windwijzer op een masttop, waker, *tja-itoe bolang-baling* *atau poesing angin*, Abd. sch. wrdb.; *gada lintang*, korte knuppel, W. Sum.; *kain gada-gada*, vlaggedoek, waarvan wimpels en vlaggen gemaakt worden, M.

کادس gadis, I. Mën. en Pal. jong meisje, maagd; *gadis jang bëlom bërindik bërdoeboeng*, een meisje, welks ooren nog niet doorstoken en welks tanden nog niet gevijld zijn. Mën. ook op den leeftijd gekomen van te paren. Ook van dieren, b. v.

ajam gadis, jong hoen; *koeda gadis*, merrieveulen; *ikan gadis*, e. s. v. karper, M.; *dilihatnja disana sa'ekor kambing* **بیور گدیس**? Hik. Am. Hamz.; *pënggadisan*, de maagdelijke staat, zie ook bij *arta*.

II. e. s. v. boom, overeenkomende met de sassafras.

کادغ gadang, I. ronde, geweven zeef, ook *badang*, C. en S.

II. Mën. groot, voornaam = *bësar*.

کادغ gadoeng, e. s. v. gewas, *dioscorea trifoliata*, welks knol, gegeten, swelling der ledematen, bedwelling en speekselvloed veroorzaakt, maar, goed toebereid, wel eetbaar is; *g. kastoeri* en *terik-gadoeng*, e. s. v. klimplant welke de naar muskus riekende schorpioenbloem draagt, b. v. *sapèrti terik gadoeng mëlilit angsoka lujoe*, H. Boedj. Volg. M. e. schoone soort v. epidendrum. Soms fout voor *gèdoeng*, zie ald.

کادغ gading, olifantsslagtand, ivoor, vleugel van e. leger, adjudant van een Vorst of Vorstin; *sapoetjoek gading*, één olifantsslagtand; *gading sakapala*, een paar bij elkander behoorende olifantsslagtanden, ook wel *gading-sapasang*; *anak-anakan gading*, ivooren beeldje; *gading-gading*, kromhouten van een schip, de stijlen, waarop de planken v. e. wand gespijkerd worden; *bërgading*, wordt ook gezegd v. de rijst op het zaaibed, als dit witte puntjes vertoond; *sèri gading*, Jav. e. s. v. plant met welriekende witte bloemen; *main gading*,

e. s. v. dubbelspel, d. B. K. *ada kah gading gadjah jang soedah kaloewar itoe bolih dimasoekkan poela*, kunnen uitgevallen olifantsslagtanden weer ingezet worden? Sprw. doelende op de verloren eer van een Vorst; *maka dipilih orang lah sègala anak radja-radja jang dara-dara baik roepanja èmpat-poeloeh akan djadi gading-gading*, vrouwelijke adjudanten? *dan pawai*, H. Boedj. *Sètoe Anggèra djadi gading-gading*, adjudant? *dari kanan dan Dewa Soedjana-Roepa dari kirinja*, id. op verschillende plaatsen.

کادي gadoek, I. kwasterig, opschiklievend, fatterig. Mën. trotsch, verwaand, ook bij M.

II. e. s. v. plant, *bisschoffia javanica*, C.

کادو gado-gado, Bat. e. s. v. *roedjak* v. dooreen gemengde jonge groenten. B.

کادو gadoeh, leven, lawaai, rumoer, ruzie, luid klagen, H. Abd. 176, onlusten; verontrust, in opschudding zijn; *bërgadoeh*, rumoer maken; *mëng-gadoehkan*, in opschudding brengen, over iets lawaai maken; *përgadoehan*, opschudding, standje, lawaai, beroering, onlusten.

کادي gadai, pand, onderpand; *g. bërboenga dan g. sèhadja*, rente gevende en bloote panden; *mënggadai-kan*, iets verpanden; *orang tèrgadai*, pandeling; *gadaian*, pandgoederen; *pëgadaian*, pandjeshuis, lombard; *gadai-mënggadai*, hier en daar verpanden, dit en dat verpanden; *mènèboes gadai*, een pand lossen; *orang jang*

mëmëgang gadaijan, pandjeshuishouder, lombardier.

کار **gara**, = *gahara*, zie ald.

کار **garoet**, I. kras met iets scherps.

II. zie *gëloet*.

کار **garoes**, zie *gëroes*.

کار **garis**, kras, schrap, kerf met iets scherps, ook lijn, streep; *mënggaris*, krassen, schrappen maken, lijnen trekken, linieeren; *pënggaris*, hark, schraper, egge.

کار **garang**, heftig, norsch, ruw, woest, grimmig, wild, happig, gretig bij het eten of het doen van inkoop, b.v. *orang Përanggi mëmëli barang-barang itoe tërhaloe garangnja*; die Franken waren uitermate gretig in het koopen dier goederen B. Ramp. bës.; *garang makan*, met graagte eten; *bërboewat garang*, ruw behandelen, H. T.; *garang bëraninja*, onstuimig is zijn moed; *përkataän jang garang*, ruwe, bitse woorden, Ind. Poet. Zie ook *gërang*.

کار **garing**, I. hard gebakken of geroosterd, knappend; *habis goreng garing*, daarna bak het tot het bros wordt. K. B.

II. e. s. v. mand, die men op den rug draagt; zie *amboeng*.

کار **garoek**, ook *garoe*; *mënggaroek*, krabben in het algemeen, ook v. het lichaam, roskammen v.e. paard enz. *mënggaroek roemah*, e. huis ondergraven; *mënggaroek koeda*, e. paard roskammen; *pënggaroek*, krabber, hark, egge; *pënggaroek koeda*, roskam.

کار **garam**, zout, keukenzout,

ook gebruikt voor: zout metspaansche peper als toespis bij de rijst; *karoeng garam*, zoutzak; *goedang garam*, zoutpakhuis; *garam saboekoer*, e. korrel zouts; *mënggarami*, inzouten, ook fig. met iets doen wat er mee gedaan moet worden; *mëmboeboeh garam*, iets zouten, zout op of in iets doen. Mën. fig. bezittingen, aardsche goederen, *mënggaramkan*, doen kristallizeeren, hard of korrelig en wit maken van gebakjes.

کار **garoe**, I. = *garoek*, zie ald.

II. = *gaharoe*, zie ald.

کار **garau**, zwaar, diep, vol van geluiden; *soewara jang garau*, basstem. Mën. *garoek* en *garau*.

کار **gasang**, = *gangsang*, sterk belust, wellustig, geil, wulpsch, manziek.

کار **gasing**, tol om mee te spelen, taatstol; *bërmaïn gasing*, tolspele, tollen. Op Java *gangsangan*.

کار **gasak**; *mënggasak*, hard wrijven, met kracht uitwerking op iets doen, terdego iets doen, en dus ook: afrossen, dorschen, uitkloppen, uitslaan; fam. „uitsnijen”, zich uit de voeten maken. Ook nog aanzetten, spoeden, haasten.

کار **gasal**, = *gandzil*, oneven; *maïn gasal gënap*, even en oneven spelen, er om raden.

کار **gapil**; *mënggapil*, onwillekeurige of zonder doel iets aanvatten of opnemen.

کار **gapah**, zie *goepoeh*.

کار **gaga**, Jav. rijstveld in roofof bouw, = *hoema*, Mal.

گامگ *gagang*, steel van blad of bloem; het oog van een knoop; *gagang padi mēngoerai* en *g. angan djoewita*, twee benamingen van versierselen aan de hand, Pr. Dj. maar welke? Mēn. hoofd-rank v. e. kruipplant.

گامگ *gagap*, die stottert, stotterend; *mēnggagap*, stotteren, hak-kelen.

گامگ *gagak*, kraai; te Bat. *gaoek*.

گامگ *gagoek*, Mēn. e. s. v. eetbaren zeevisch van inférieure kwaliteit, katvisch. M.

گامگ *gagau*; *mēnggagau*, naariets rondtasten, b.v. in het donker; ook bevoelen, betasten, b.v. *dajang jang moeda digagaunja rata*, dat jonge meisje betastte hij overal, Ibr. b. Ch.; *di-olitnja dēngan kidoeng dan gagauan*, M.

گامگ *gagah*, kracht, sterkte, geweld, dwang, krachtig, sterk (ook in iets); *gagah bērani*, kracht en dapperheid; *gagah makan*, sterk in het eten; *bērgagah-gagahan*, onderling de krachten inspannen, R. Chaib.; *mēnggagahi*, kracht ergens bijzetten, met geweld iets doorzetten, ergens toe dwingen, e. vrouw verkrachten, iets forceeren, b. v. een deur of slot, inbreuk maken op; *m. dirinja*, z. vermennen of inspannen voor iets, ook zichzelf geweld aandoen. Sadj. Mal. p. 98 r. 3 v. o.; *m. tanah orang*, met geweld z. meester maken v. eens anders grond, Oend. *m. hak orang*, inbreuk maken op iem. rechten; *pēnggagahan*, geweld, dwang, onderdrukking.

گالا *gala*, Skr. hars; stevig, sterk,

stevigheid, verband, samenhang, bindsel, *tiada bērgala lagi*, niet meer aan elkander verbonden, van beenderen en glas, b.v. Boeng. ramp. bēs. p. 85; ook uitbundig (vreugde b.v.); *gala-gala*, e. s. v. stopmiddel, evenals stopverf, bestaande uit een mengsel van kalk en hars, dat gebruikt wordt om scheepsnaden te stoppen; *gala-gala lēmboet*, teer; *mēmpērgalakan*, de naden van *gala-gala* voorzien.

گالغ *galoet*, zie *gēloet*.

گالغ *galoer*, verband, samenhang, v. h. einde tot den oorsprong of omgekeerd; *mēnggaloerkan*, iets in zijn geheele verband v. het begin tot het einde mededeelen; *soesoer galoer*, in zijn verband of samenhang, langs de geheele lijn, stamboom. Zie *aloer*.

گالغ *galir*, goed glijdend, niet stroef, b.v. van den trekker van een geweer; los in een holte zittend, zooals b.v. een tand, paal, spijker enz. ook verlopen van een schroef.

گالغ *galas*; *mēnggalas*, een geweer, lans, stok, of iets aan een stok, over den schouder dragen; een mars op den rug dragen, daarmede rondgaan, venten; *orang pēnggalas*, marskramer, Max. zie *gēlas*.

گالغ *galang*, onderlaag van balcken, steenen enz. stut, steunpunt, waarop iets rust of staat; *mēnggalang*, stutten, steunen, ook dwarsboomen; *mēnggalang kapal*, een schip op stapel of op de helling zetten; *kapal tērgalang*, een schip op de helling, Sj. Sult. Jahja; *kapala digalang dēngan bantal*, het hoofd ondersteund

met een kussen; *mənggalang kapala*, het hoofd erg. op leggen, b.v. op een kussen; *kəlopaḥ mata tər galang*, ooglid, waaronder iets geraakt is; *galang ganti*, zich voor een ander in de bres stellen, opofferen; *galang dada*, dwarsleggers, die buitenboord uitsteken en het afdak van een vaartuig steunen, ook achterhoede; *mənggalangkan dada*, er de borst dwars voorzetten, d.i. zelf persoonlijk zich met iem. meten, b.v. Sj. Sult. Jahja *bəta pon hadlir mənggalangkan dada*, ik sta gereed, om mij persoonlijk met hem te meten; *radja-galang*, het hoofd, dat het opzigt heeft over de werwen? te Patani, Oend. *mənggalang-galangi kahəndaḥ*, iem. wensch dwarsboomen, b.v. *itoe pon soeatoe poela mənggalang-galangi kahəndaḥ sang oeloen*, Pr. Dj. *kahəndaḥnja orang siapa mənggalang*, K. Tab. ook zich dwars in den weg stellen, b. v. *məlihat goenoeng datang mənggalang*, ziende een berg komen, zich dwars in den weg stellen, Sj. Ind. Kəs. *djika tidak soeatoe aral mənggalang*, als zich geen verandering in den weg stelt, Sj. Abd. Moel. 20, zie ook *alang, kalang, malang* en *palang*.

كالمغ galəng, Jav. *galəngan*, de dijkes in de rijstvelden, = *pəmatang*, zie ald.

كالمغ galing, of *galing-galing*, de naam van e. s. v. boompje, dat voor omheiningen en *tadjoek-pərahoe* gebruikt wordt; *galing-gajal*, een variëteit daarvan.

كالمغ galak, fel, gretig, vurig,

haastig, happig, woest, ook gewend, gewoon, d. l. Cr.; *mənggalakkan*, aanvuren, ophitsen; opstoken van het vuur; *pənggalak*, opwekkend, prikkelend middel, monteerkruit, ook buisje, waarop de slaghoedjes komen.

كالمغ galoe, bocht om iets heen; *mənggaloe*, in e. bocht omgeven, omstuwen, omsingelen, W. Sum. *pəraboe digaloe*, naam van de groote vlag met langen wimpel daaronder, die door den Rijksbestierder gevoerd wordt; zie *gəloeng* en *kəloeng*.

كالمغ galah, lange stok, staak, duwboom op vaartuigen, stok om zaden uit te kloppen of vruchten af te stooten, droogstok enz. *g.-oendjam* en *g.-pantjang*, lange stok, dien men in het water steekt, om er een vaartuig aan vast te leggen; *g. pandjang*, e. s. v. jongensspel, zie v. d. W. *g. sanggamara*, boom om het vooruitgaan van een vaartuig te beletten, sloephaak; *pənggalah*, lengte van zulk e. boom; *matahari sa pənggalah tingginja*, de zon staat een scheepsboom hoog, d. i. ongeveer halfzeven 'smorgens; *matahari doewa pənggalah tingginja*, tuschen 7 en 8 uur 'smorgens; *mənggalahkan*, met een boom voortduwen, b. v. een vaartuig; *bergalah*, boomen, zich voortboomen; *toelak galah*, met een boom van wal steken, afzetten van een vaartuig.

كالمغ galoeh, I. Skr. e. s. v. edelgesteente; prinses; *bagai galoeh ratna wilis*, Sj. K. T. en B. S.; *raden-galoeh*, titel in de HSS. van een javaansche kroonprinses zoolang zij ongehuwd

is; *astana-galoehan*, prinsessenhof.

II. zie *gĕloeh*.

گاه galeh, = *ganal*, zie ald.

گاهي gali; *mĕnggali*, graven, delven, opdelen, uitgraven; *mĕnggali aŝal orang*, iemands afkomst nagaan; *mĕnggali-gali*, voortdurend of aanhoudend graven; *mĕnggali ĕmas*, goudgraven; *mĕnggali mait*, een lijk opgraven; *tĕrgali kapada*, bij het graven toevallig stuiten op, b. v. *maka tĕrgalilah kĕpada tadjau bĕrisi ĕmas*, bij het graven stootte hij op e. oude vaas, gevuld met goud, Si Misk.; *pĕnggali*, graaf, schop, spade; *galian*, wat uitgegraven is of wordt, groeve; *gali-galian*, aardvruchten, wortelgewassen, P. R. ook delfstoffen, Mal. Contr.

گاهت gamat, e. s. v. groote trippang; *g. hoetan*, e. s. v. plant, *Echinocaulis perfoliatus*, d. l. Cr.

گاهت gamit; *mĕnggamit*, even met den vinger aanraken om een wenk te geven, of iemands aandacht te trekken, of om stof af te slaan; tokkelen op een snaar-instrument, zachtjes krabben met de pooten; *mĕntjoebit-gamit*, kneepjes en tikjes geven bij wijze v. stille wenk; *gamit-gamitan*, datgene of diegene, waarop men elkander aldus attent maakt, voorwerp van het stadsgesprek; zie ook *komat* en *kamit*.

گاهتي gamak, I. dreigend gebaar, manueel of men iets zal beginnen; *tiada gamak*, verroerde geen vin (zoo bang was hij); *mĕnggamak keris*, de hand aan den dolk slaan en dien

een weinig uit de scheede halen bij wijze van dreiging; zie ook *amang*.

II. = *agak*, zie ald.

گاهن gamĕlan, volledig stel v. javaansche muziek-instrumenten.

گاهم gamam, I. verbluft, verbouwereerd, confuus.

II. verlamd aan armen en beenen b. v. *rasa badannja bagai kan dĕmam*, *kaki dan tangan rasanja gamam*, Ibr. b. Ch.

گاهمن gaman, zie *gĕgaman*.

گاهم gamoeh, e. s. v. waterkruijk van onverglaasd aardewerk zonder tuit, = *kĕndi*. zonder tuit, onze gewone koelkaraf; zie *kĕlalang*.

گاهمي gamai, e. s. v. boom, die licht timmerhout oplevert, dat spoedig door de *hoeboek* wordt aangetast, volg. d. l. Cr. *gamal-gamai*.

گاهن gana. Skr. geweldig, machtig (godheid), verward met *gani*, het Ar. گان rijk, groot, in gedichten.

گاهنر ganir, Eng. gunner, kanonnier, konstabel.

گاهنس ganas, woest, wild, alles aanvallend, van wilde dieren en dieven. Sadj. Mal. p. ۲۳۹ rusteloos, onstuimig, voortvarend, Jav. *ganas*, ruw, woest, Kw. brutaal = *bĕrani*.

گاهنځ ganang, zie *gĕnang*.

گاهنل ganal, juist als, evenbeeld.

گاهنر gawar; *gawar-gawar*, teeken dat de toegang verboden is, meestal e. gespannen touw of rotan, waaraan bladeren hangen; versperren van een weg.

گاهنځ gaoeng, I. weergalm, echo, weergalmen, weerklinken.

II. Mën. grot, hol, uitholling onder den bovengrond b.v. door aardstorting enz.; *mënggaoeng*, uithollen.

ڪاوغ *gawoeng*; *kaïn gawoeng*, neteldoek, fijne gekleurd katoenen stof.

ڪاوغ *gaoek*, Batav. kraai, = *gagak*.

ڪاوغ *gaoel*; *bërgaoel*, z. vermengen; *bërtjampoer dan bërgaoel*, zich vermengen en verwarren, Sadj. Mal. 1; *mënggaoel*, mengen, vermengen, door elkander mengen, zie *tjampoer*.

ڪاري *gawai*, I. Jav. *gawé*, doen, maken, verrichten, feestvieren; in het Palemb. ontucht plegen; *pëgawai*, werktuig, gereedschap; ambtenaar, beambte; *p.-mësdjid*, de aan de moskee verbonden priesters; *hoeloebalang pëgawai*, officieren en ambtenaren; *sëgala pëgawai-karadjaän*, de Rijks ambtenaren.

II. *gawai rasa*, medelijden, b.v. *tiada gawai rasa akan kita, orang toewa*, heeft geen medelijden met mij, oud man, Pr. Dj. en K. Tab. Pr. Dj.

III. e. s. v. boom, die reukwerk levert; soorten zijn: *g. tandoe*, *g. boewaja* en *g. mëdang*, d. B. K.

IV. *lajar gawai*, topzeil, Sw. ڪاهر *gahar*; *mënggahar*, hard schuren, b.v. verroest ijzer.

ڪاهي *gahja*, ook ڪاڻي *gaja*, Skr. I. (lichaams)kracht; *këras gahjanja*, hij heeft veel lichaamskracht; *tijada bërgahja lagi*, geen kracht meer hebben; *bëlom ada gaja akoe*, ik ben nog niet bij krachten; *bëharoe lah akoe bërgaja*, ik ben pas weer op krachten, Djaj. Lëngk. *badannja pon tiada bërgaja*,

Pël. Abd. 68, het lichaam nu had geen kracht.

II. sierlijke gang, Ibr. b. Chas. (gemaakte) manieren, loop v. iemands schrift, toon bij het lezen, melodie; *mëngënanakan gaja*, een sierlijken gang aannemen v. e. behaagzieke vrouw, *sërta bërdjalan bërgaja-gaja*, Sj. Sult. Jahja, met e. sierlijken gang loopen; *mënggajakan*, voordragen met e. maakten of aangenomen toon.

ڪايغ *gait*; *mënggait*, met een langen stok, voorzien van een haak aan den top, iets, zooals bloemen of vruchten, die hoog hangen, afhaken, aftrekken, b.v. *ialoe mënggait boewah-boewahan disitoe*, *sëtiap matjam dimakan lah tëntoe*, Ibr. b. Ch. zie ook *kaït* hoewel het daarvan onderscheiden is.

ڪايغ *gajoet*, zwevend aan iets hangen, zooals b.v. een hanglamp aan haar ketting, vruchten aan een langen steel; *bergajoet*, slingeren als apen; *mënggajoethan*, iemand ophangen, v.d.Tn.; ook *sënggajoet*, zie ald.

ڪايغ *gaing*, snebachtige toeloop van het voor- en achterschip boven de kiel.

ڪايغ *gajang*, I. slap(heid), wankelmoedig(heid), waggelend van een beschonkene of een vlaggestok zonder want; zwaar in het hoofd na te weinig slaap of van het lichaam, b.v. *sama-lam-malaman tiada bëradoe... badan pon gajang*, Sj. Madli; *gajang-gajang*, zie *gënggajang* en *gojang*.

II. ook e. s. v. horde evenals een *para-para*.

ڪايغ *gajoeng*, I. waterschepper,

gemaakt van een kokosdop met een steel er aan; zie *siboer*.

II. *mənggajoeng*, met een degen iets houwen of steken, *bergajoeng* of *main-gajoeng*, schermen, boksen.

کایل *gajal*, I. veerkrachtig, taai, zooals gekookte spieren; zie *lioet*.

II. zie bij *galing*.

کایم *gajam*, I. e. s. v. kastanjeboom met eetbare vruchten. Zie *tolok* III.

کاین *gajoen*, heen en weër slingeren, beieren; zie *ajoen*.

کایه *gajoeh*; *bərgajoeh*, lang neerhangen van vruchten, zoodat men ze met de hand nemen kan; zie *gajoet*.

کاپت *ganjoet*, ongaar van gekookte spijzen, b. v. aardappelen, maar niet van rijst, zie daarvoor *hati*; ook glazig, zeeperig, niet melig, v. aardvruchten.

کاپه *ganjah*; *məngganjah*, iets schuren, sterk wrrijven.

کب *gab* en *gap*, klanknabootsend woord voor een klappend geluid, zooals van planken die op elkander geslagen worden; *gab-goeb*, met verscheidenheid, helderder en doffer; zie ook *gap*, *dəgap* en *lėgap*.

کبر *gəbar*, spreid, deken, dekkleed; *g.-gandan*, groot en breed zijden dekkleed. Mėn. *kaın gəbar*, e. s. v. deken, die van onderen wit en van boven met sits of ander gekleurd doek overtrokken is. Zie *kandaän*.

کبرنادر *goehėrnadoer*, Port. gouverneur, ook *goeonadoer*.

کتغ *gəbang*, = *lontar hoetan*, e. s. v. palmboom met waaierachtige bladen, waarom men zakken, zeilen, netten enz. maakt. De bladsteelen leveren touw en de boom zelf sago van mindere hoedanigheid.

کتا *gəta*, troon, zetel; sofa, bank, rustbed; *gəta karadžaän*, de koninklijke troon; *g. pəmadjangan*, bruidstroon, bruidszetel, I. P. Zie *padjany*. Volgens v. d. W. is *gəta* een breede, vaste optred voor de *pėntas*, die ook tot zitplaats dient.

کتر *gətar*, I. ook *gəntar*, beven, trillen, sidderen, schudden, daveren; nagemaakte boom met allerlei snuisterijen, e. s. v. kerstboom; *gətar-nasi*, zulk een boom, die ter versiering in gekookte rijst wordt gezet; *gəmətar* en *goemətar*, bevend, sidderend, ook daverend van bekkens en trommen, H. Boedj.; *gəgəntar*, een geluidgevend versiersel van paarden en zonnescermen, e. s. v. turkche schel? b. v. *dan tər-kəmbanglah pajoeng . . . dan goemərentjing boenji gəgəntarnja*, I. P. *tərlaloe ramai boenji gəgəntarnja itoe*, id. Van *gətar* is afgeleid *gələtar* en *gələntar*, zie ook *kətar* en *gəntar*.

II. Jav. *wrang*, samentrekkend van smaak.

کتس *gətas*, Jav. broos, licht breekbaar; zie *gəntas*; *gətas-gətas*, e. s. v. koekjes of versnapering. Mėn. *gatas tangan*, iemand die dikwijls iets breekt.

کتس *gətis*, = *gətas*. Zie ald.

کتغ *gətang*, I. overtrek op den

mond v. e. flesch, glas, pot enz. b.v. e. blaas, doek, papier en derg. *məng-gətang*, den mond van een flesch of pot met iets dergelijks toebinden; *gətang bəlatjan*, eene wijze van den hoofddoek om het hoofd te doen, nam. zooals men een mandje met *bəlatjan* toebindt. Mèn. *gatang*, id.

II. de naam eener plant. Mèn. *gatang*, e. s. v. heester, die bij aanraking jeuk of branden veroorzaakt.

کتل *gətıl*, *mənggətıl*, met de toppen der vingers of nagels vastknijpen of vasthouden. Mèn. zie *gatır*.

کتن *gətoen*, Jav. verwonderd, verbaasd.

کتو *gətoe*; *mənggətoe*, zachtjes indrukken met iets scherps, b. v. een puistje met den nagel.

کتھ *gətah*, plantengom, vogellijm; *g.-pərtja*, guttapercha; *g.-karet*, gomelastiek; *g.-kambodja*, guttegom; *bərgətah*, gom bevatten, gom inzamelen, ook kleverig, klam v. de huid, eenigszins vochtig door uitwaseming; *pərgi bərgətah*, in de bosschen gom gaan zoeken; *mənggətah boeroeng*, vogels vangen met vogellijm; *gətah nangka*, de gom v. d. nangka-vrucht, die uitslag veroorzaakt rondom den mond, zie bij *nangka* het Sprw. Voorts *g.-soendi*, *g.-gərih* en *g.-taban*, drie soorten v. „guttapercha”; en *g. poetih*, *gətah-hoedang*, e. s. v. boom (*garcinia*) met rood, zacht hout, alleen geschikt voor brandhout.

کتی *gəti-gəti*, e. s. v. koekjes, be-reid uit *widjen*-zaad en palmsuiker.

کدابیر *gədabır*, bungelen, heen en weër slingeren, zooals b. v. slap-hangende zeilen, de kossem van een os en derg. afhangende huidplooi, lel; = *gələmbır*, *gələmber* en *tjələbır*.

کدابھ *gədabah*, e. s. v. versiersel in het opgestoken haar van vrouwen, bestaande uit een driekante plaat van bladgoud, waaraan snoeren hangen.

کدبغ *gədəboeng*, I. een lapje v. ongeveer een span in het vierkant, meestal van laken, waarin men sirih-bladen en tabak wikkelt voor het gebruik en dat men in zijn zakdoek knoopt.

کدبق *gədəboeq*, van e. hoogte naar beneden storten, neerploffen.

کدبک *gədəboek*, Jav. = *kəlisip*, zie ald. en de pisangstam zelf.

کددر *gədar*, zie *kədar*.

کدځ *gədang*, Mèn. groot; *dja-lan gədang*, de groote weg, zie *gadang* en *besar*.

کدځ *gədoeng*, steenen gebouw, pakhuis, magazijn; *g.-bitjara*, raad-huis, gebouw waar recht gesproken wordt, paleis van justitie; *g.-səndjata*, tuighuis, arsenaal; *g.-koem-peni*, faktorij van de Compagnie; zie ook *goedang*.

کدق *gədəq*, = *tjatang*; zie ald.

کدمال *gadamala*, Skr. e. s. v. plant, *Alpinia galanga* (Zingiberace-eeën), d. l. Cr. en Maxw.

کدمبق *gədombak*, e. s. v. tam-boerijn met een nauwe opening, die gesloten wordt als men het geluid dempen wil.

گدوبغ *gëdobang*, e. s. v. Atjineesch zwaard, *gëdobang atjih*, kort Atjineesch zwaard, C. en S. Mën. e. s. v. hakmes.

گدوکن *gëdogan*, Jav. stal voor één paard.

گر *gar*, klanknabootsend woord voor een ratelend geluid, zooals van donder, e. kanonschot enz. Zie *tagar* en *dëgar*.

گرا *gëra*; *mënggëra*, vrees aanjagen door woorden of gebaren, iemand een uitbrander geven; zie *gërëtak* en *sërëgah*. Mën. wegjagen v. dieren.

گرابغ *gërabang*, wijd en lang gescheurd, zooals b.v. een muur, wijder en langer dan *gërabak*.

گرابق *gërabak*, gescheurd, zie het voorg. woord.

گرادی *gëradi*, hekwerk, rasterwerk. Port. *grade*.

گراغن *gëragan*, I. toch, in vragen of bij onzekerheid, b.v. *anak siapa gëragan ini*, wiens kind is dit toch? *apa gëragan isinja*, wat zou er toch in zijn? Ook *gërang*.

II. Jav. e. s. v. wezel, de slangendoeder, = *tjërëplai*. Volg. Tug. donkerder gekleurd dan de *tjërëplai* van Malaka.

گراگس *gëragas*; *mënggëragas*, verward haar uitkammen, hetzij met een grove kam, hetzij met de vingers.

گراگو *gëragau*, I. op den grond spartelen; *soengkoer gëragau*, voorover op den grond liggen te spartelen, frequ. van *gagau*, zie ald.

II. e. s. v. kleine garnalen, waarvan men *bëlatjan* maakt.

گراگی *gëragai*, e. s. v. groote haak om krokodillen te vangen, M. Mën. id.

گرامی *goerami*, Jav. e. s. v. fijnen, zeer smakelijken visch, e. s. v. karper.

گراوت *gërawat*; *mënggërawat*, iemand aan zijn lot overlaten, zich niet om hem bekommeren.

گراهم *gëraham*, kies, baktand; *g. bongsoe*, kies van verstand, lett. de jongste kies.

گرایغ *gërajang*, I. *mënggërajang*, woelen, krauwelen in het haar.

II. = *rajang*, v. d. W.

گرب *gërib*, Sj. Sult. Jahja = *gërat*, zie ald.

گربغ *gërëbang*, I. *mënggërëbang*, los en uitgespreid neerhangen (de haren). Mën. *gërëbang koeda*, de mannen v. e. paard; *mënggërëbangkan*, losmaken van het haar, ketenen, kluisters en derg., S. Dz. In Moh. Han. is het *mënggërëbangkan* van *kë-rëbang*.

II. *pintoe gërëbang*, poort eener stad, eener omheinde plaats of vesting; hoofdpoort, voornaamste ingang; zie *gapoera*.

III. *gërëbang-gërëbik*, op allerlei wijze rumoer maken, zooals b.v. een hooze vrouw, v. d. W. dus opspelen, het op de heupen hebben? Zie *gërabak* II.

گربق *gërëbak*, I. alom verspreid (reuk, inz. een aangename); *mënggërëbak*, zich alom verspreiden; zie *sëmërbak*.

II. veel gedruisch makende klapper, door een touwtje in beweging gebracht, om eekhoorns enz. van vruchten af te houden, Wilkinson.

کرت *gërat*, klanknabootsend woord voor een knarsend geluid; *mënggërat*, knarsen, b.v. van de tanden, een vijl enz. ook knagen, van e. rat, Sw.; *gëratan gigi*, knersing der tanden.

کرت *gëroet*, I. = *gërat*, doch grover en doffer.

II. *ikan gëroet-geroet*, e.s.v. zout-watervisch, die zeer vet is, steenbrase, = *sëminjak*.

III. = *këroet*, zie ald.

کرت *gërit*, I, *gërit-gërit*, e. s. v. klein, eetbaar zoetwatervischje, dat zeer mak is.

II. e. s. v. liaan, die gom-elastiek levert, waarvan ook de knuppels voor de *tawak-tawak*, worden gemaakt.

کرتا *gërëta*, brug, Max. ik gis dat het *gërëta* is = het Jav. *kërëtlëk*, zie ald.

کرتغ *gërëtang*, e.s.v. zeer grooten zeevisch, geschubd en gevind.

کرتف *gërëtap*, flonkeren v. sterren, juweelen, glimwormen enz.

کرتق *gërëtak*, frequ. van *gëtak*, klanknabootsend woord voor een klappend geluid; *mënggërëtak*, met de voeten tegen iets slaan, met de voeten op den grond stampen, ook met de voeten tegen den buik van een paard slaan om het aan te sporen en vandaar ook aansporen in het algemeen, ook door een klappend geluid verschrikken of vrees aanjagen, Hik.

Abd. pag. 234; *gëmërëtak*, kletteren van wapens; *mënggërëtakkan paha*, een klappend geluid maken door met de vlakke handen op de dijnen te slaan; *pënggërëtak*, aansporing, prikkel. Zie ook *kërëtak*.

کرتق *gërëtik*, kraken, b.v. van een vloer, waarop men loopt.

کرتد *gërda*, I. = *garoeda*, z. ald.

II. Kw. = *bëringin*, de indische heilige vijgeboom, Prab. Dj. de Holl. 4^e dr. 183; Facs. 71.

کرتدم *gërëdam*, dreunen van iets zwaars, dat omvalt, b.v. een mensch of boomstam.

کرتدم *gërëdoem*, = *gërëdam*, doch zwaarder en doffer van geluid; *gërëdoem gërëdam*, met verscheidenheid, b.v. *bërdajoenglah ija gërëdoem-gërëdam*, hij roeide dat het dreunde en kraakte. Sj. Abd. Moel.

کرتدن *goerdan*, v. *garoeda*, *ringgit goerdan*, een dollar met de beeltenis van een vogel, zie bij *ringgit*.

کرتدو *gerdoe*, Port., in h. Palemb. en op Java, aan den weg staand wachthuis der inlanders.

کرتدی *goerdi*, boor, drillboor, zwaai-boor; zie *bor* en *gerek*.

کرتس *gëroes*; *mënggëroes*, iets gladmaken, glanzen, b. v. lijnwaad, papier en derg. door het te wrijven met een *tëngkoejoenschelp*, polijsten, strijken.

کرتس *gëris*, klanknabootsend woord voor het doorsnijden van iets zachts of weeks, = Jav. *gërës*, Pr. Dj.

کرتسق *gërësak*, knarsend geluid, zoals v. het loopen op grof zand of dorre bladeren.

گرسق *gërèsik*, = *gërèsak*, maar fijner; ook: klateren, rinkelen, ritse-len, b.v. van papier, bladgoud en derg. zie ook *karsik*.

گرغ *gërang*, I. zwart poeder van gebrande kokosschillen en het hout van *karamoenting*, gebruikt om de tanden zwart te kleuren; *mënggëran*, de tanden daarmee zwartmaken.

II. = *gëran*, zie ald.

گرغ *gëring*, ziek, krank, van vorsten gesproken, = *sakit*; *g. hoeloe*, hoofdpijn, van den Vorst; *pënggëring*, middel om ziekte te verwekken, toovermiddel ter verkrijging van een ontzagwekkend, vreesaanjagend voorkomen, ook zulk een voorkomen; *këna pënggëring harimau*, door het verschrikkelijk voorkomen van een tijger van ontsteltenis ziek geworden.

گرغسغ *gëroengsing*, zie *gëring-sing* I.

گرغسغ *gëring-sing*, I. e.s.v. *batik*, of teekening op kleedjes; *kain gëring-sing wajang*, e. s. v. gebatikte zijden kleedjes, waarop figuren uit het wajangspel zijn geteekend. Soms ook *gëroengsing*.

II. ook *gëring-sing* en *gëring-sing*, zich vertrekken, zooals b.v. de mond bij het proeven van iets wrangs, de neus bij een sterke lucht; zich omkrullen, optrekken, zooals b.v. nat leder in de zon; zie *gërisik*.

III. *gëreng-sing* e.s.v. koperen pan, gebruikt tot het koken van brij, koekjes, konfituren, rijst enz.

گرغغ *gërangga*, zie *kërengga* en *ganggrang*.

گرغکاتی *gëranggati*, Cerambyx (Coleoptera), een zeker insect; *g. këtjil*, leptura. M.

گرغغ *gëronggang*, I. hol, holte, b.v. van een boom, bamboe, ring enz. *g. përoet*, het darmkanaal, v.d.W. liever: de buikholt? *laoet jang gërong-gang*, de holle zee.

II. e.s.v. boom, uit welks bast een olie wordt getrokken, die men als middel tegen schurft gebruikt.

گرغغ *gëroenggoeng*, I. e. s. v. boom, die geel timmerhout levert en donkerroode bloempjes draagt; zie het voorg. woord, II.

II. klokvormige, stekende zeekwal. Jav. idem.

III. Zie *geronggang*.

گرغغ *gëronggong*, Jav. hol, holte, kelder, spelonk, M. ook Jav. holligheid, b.v. onder d. vloer, borstholte. Zie *gëronggang* I.

گرغ *gëroep*, slaglade op e. weefgetouw, waarin de *sisir* of kam bevestigd is; *saperti gëroep dëngan sisir*, als de slaglade met de kam, Sprw. om eene nauwe vereeniging aan te duiden.

گرغو *garpoe*, Port., vork, tafelvork.

كرق *gërak*, I. beweging; *gërak-gërak*, verschillende bewegingen; *bë-gërak*, zich bewegen, verroeren; *të-gërak*, toevallig bewegen, bewogen, te bewegen zijn; *salah gërak*, verkeerd gaan, in de war loopen; *gërak-diam*, beweging en rust; *g. soeroet*, begin van de ebbe; *g.-hati*, iedere aan-doening of ontroering; *g.-kalakoean*,

iemands heele optreden, al zijn manieren, Ibr. b. Chas., ook *gerak-bangoen*, *gërak-gëri* en *gërak-gëroek*, allerlei bewegingen; *gërak-gëmpa*, beving en schudding, eigennaam in de Pël. Djin. en ook v. e. kroon, b. v. *dikënanakan dëngan tadjoek gërak-gëmpa*, Hik. Indra Mëng. en een versier-sel in het haar van vrouwen, Sj. Madli; *mënggërakkan*, doen bewegen, in beweging brengen; *m. gënta*, de klok luiden; *m. këkang*, aan de teugels trekken, Ind. Poet.; *m. daripada këradjaän*, van den troon stooten, Prab. Dj.; *m. hati*, het hart afkeerig maken, reden tot ontevredenheid geven, b. v. *bëtom lah lagi kakanda përnah mëng-gërakkan hati beta*, nog nooit zelfs hebt gij mij reden tot ontevredenheid gegeven, H. D. Ind. Mëng.; *tëgërak hatinja*, zijn hart is afkeerig geworden, in zijn gevoelen is hij jegens iem. veranderd, ook: het heeft hem getroffen of geroerd; *djangan mënggë-rakkan barang jang diam*, men moet geen slapende honden wakker maken, S. Dz.; *iboekoe tidak bolih bë-gërak-bëgëri*, mijn moeder kan zich in het geheel niet verroeren, Mës. Kag.

II. klanknabootsend woord voor het geluid van iets dat verschoven wordt.

كرك gëroek, = *gërak* II, doch grover en doffer; *gëroek-gërak*, hetzelfde met verscheidenheid.

كرك goeroek, Perz., wolf.
كرك gërëgadji, Skr., zaag, zagën, gezaagd; *mënggërëgadji*, iets zagen; *aboek-gërëgadji*, zaagsel; *pa-*

pan gërëgadji, gezaagde planken; *mënggërëgadji angin*, scherp tegen den wind opwerken, laveeren.

كرك gërgasi, Skr. naam van een fabelachtig geslacht van menschenetende monsters met slagtan-den; naam door Maleiers gegeven aan de oorspronkelijke bewoners van Kedah, Wilkinson.

كرك gërëgat, e. s. v. aap.

كرك gërëgëtèn, Jav. ergernis, *vexation* zich ergeren; *gërëgëtèn hati*, ergernis des harten, H. Boedj.

كرك gërëgap, e. s. v. aap.

كرك gërëgau, verkromd van de vingers door schurft of zwelling.

كرك gërgajoe, verb. van *dirgajoe*, zie ald.

كرك gëriling, met rollende oogen in de rondte kijken, v. d. W. zie *kër-ling*.

كرك gërïlap, blinken, schitteren; *gëmërïlap* of *goemërïlap*, blinkend, schitterend, flonkerend; *gëmërïlapan* of *goemërïlapan*, hetzelfde met verscheidenheid of van veel zaken.

كرك gëram, I. toorn, woede, aandrifft van moed, vertoornd, woedend, kwaad, vurig; *mënggëram*, toornig worden, ook grommen, brommen, knorren zooals een zwijn; *memberi gëram*, = *mënggëramkan*, aanvuren, *naik gëram*, opgewonden raken, Wilkinson.

II. verb. Ned. geraamte, het houten geraamte van een huis; *mënggëram*, het geraamte pasklaar maken; *m. roe-*

mah, het geraamte van een huis opslaan, waarna men met bamboe en rotan kan gaan werken.

گرم *gërim*, verb. Ned. grein, zekere stof van kemels- of geitehaar.

گرمت *gëremoet*, en *mënggërëmoet*, wemelen, krielen.

گرمت *gëremit?* in *këtam gërëmit*, e. s. v. schAAF, C. en S.

گرمست *gëramssoet?* b. v. *mëmakai badjoe* **گرمست** *përada*, Sj. *Haris digantoengkan këlamboe* **گرمست** *berawan*, id. v. d. W. geeft op Batav. een kostbare stof, maar niet welke. Uit de Sj. Haris blijkt, dat die stof ook te Singapoera bekend is. Zie **گرمست**, dat hier wel bedoeld is.

گرمغ *gëremang*, overeind (haar); *mënggërëmang*, overeind staan, te berge rijzen van de haren.

گرن *gëroen*, ontzag (hebben) zonder juist bang te zijn; onbestemde vrees, bevangen(heid).

گرننتغ *gërantang*; *mënggërantang*, verschrikken, schrikaan jagend van woorden, e. rammelend geluid maken, zooals een menigte aarde- of koperwerk, dat in elkander valt; zie *gërëntam* en *sërantang*.

گرننتغ *gëroentang*, Mën. rommelen, gerommel, e. rommelend geluid.

گرننتل *gërentil*; *mënggërëntil*, in menigte naar beneden hangen, zooals b. v. druiven aan een tros, v. d. W.

گرننتم *gërentam*, dreunen, b. v. door het hard toeslaan van een deur.

گرننجم *gëriudjam*, peuter, romp-stok, werktuig om iets van binnen te

reinigen; *mënggërindjam*, een holte van binnen met iets schoonmaken, uitwischen, uitpeuteren, b. v. een afgebroken pen, die ergens in zit, uitpeuteren, de ooren met e. penseeltje of oorlepeltje, e. geweerloop met den pompstok schoonmaken.

گرننجم *gëroendjam*, met de handen een stuk hout in den grond stampen. Zie *oendjam*.

گرننچغ *gëroentjang*, frequ. van *goentjang*, zie ald.

گرنند *gërinda*, slijpsteen, die om een as draait; *mënggërinda*, op zulk een steen slijpen; zie *tjanai*.

گرنندر *goernadoer*, Port. gouverneur.

گرنندغ *gëroondong*, = *gondong*, zie ald. ook e. s. v. ruw vlechtwerk, waarin gras voor veevoeder verkocht wordt. Mën.

گرنندغ *gëringing*, mondharp, mondharmonica. Pad. bovenl. en Jav.

گرنندغ *gërendeng*, prikkelbaar, bits, Wilkinson; Mën. *mënggërendeng*, e. vechtende of dreigende houding aannemen, van dieren, schuin naderen; tartend of uitdagend iets voorbijgaan, zooals b. v. het eene vaartuig het andere, kwasterig, v. d. W.

گرنندم *goerindam* of *gëriudam*, Tam. spreukgedicht; een snedig antwoord bij wijze van spreekwoord; *bëgëriudam*, zoo'n spreuk opzeggen of daarmee antwoord geven.

گرننسغ *gëriusing*, z. *gëriusing*. **گرو** *gëroe*; *mënggëroe*, trompetten (olifant).

كروبك *gërobok*; *mënggërobok*, I. opborrelen der lucht van onder water zijnde voorwerpen, ook het daardoor veroorzaakte geluid.

II. Jav. e.s.v. groote kist, waarin men zijn beste spullen bergt.

كروبك *gërobak*, Jav. e.s.v. kar, ook voor kruiwagen.

كروت *gëroewit*, zich in bochten heen en weër bewegen zooals b.v. een worm, die uit eene opening komt; zie *këroewit*

كروتف *gëroetoep*, *mënggëroetoep*, een knetterend geluid (maken) zooals van geweervuur in de verte, v. d. W. en Wilkinson.

كروتو *gëroetoe*, ruw, van oppervlak, pukkelig; *mënggëroetoe*, z. ruw voordoen, vertoonen, ook iem. ruw bejegenen; *ada jang mënggëroetoe*, *ada jang mënggërigis*, er waren er met grove, ook waren er met fijne oneffenheden.

كروتو *garoeda*, ook *gërda*, Skr., zekere fabelachtige, groote vogel, het voertuig van den god Visjnoe en die als de koning der vogels beschouwd wordt, de griffioen of grijpvogel, die in de HSS. steeds als verwoester optreedt; *ringgit goerdan*, verk. v. *garoedaän*? de Mexikaansche dollar, zoo genoemd om den adelaar, die er op staat, ook *ringgit-boeroeng* geheeten; mij is opgegeven de Spaansche dollar; *garoeda alah olih oelar*, zie bij *tapak*.

كروتك *gërodak*; *mënggërodak*, rommelen, zooals b.v. een rat in een

kist, waarin allerlei geluidgevende dingen zijn.

كروتك *gërodok*, Batav. *mënggërodok*, borrelen, opborrelen.

كروتك *gëroedoek*, Bat. *mënggëroedoek*, rommelen v. d. ingewanden.

كروسك *gërosok*, zie *kërosok*.

كروش *gëroepis*; *mënggëroepis*, allerhande fijn werk verrichten, knutselen. Zie *këropas* en *këroepis*.

كروكت *gëroegoet*, ruw, knoestertig van horens; zie *gëroetoe*.

كروكل *gërogol*, Jav. tijdelijke versterking, omheining v. paalwerk, bivouak, Prab. Djaja in het Palemb. vlothuis, woning op een vlot.

كرومت *gëroemit*, = *gëroepis*, z. aldaar.

كرونگ *gëroening*, e. s. v. kameleon, d. l. Cr. en M. id.; Java: *boenglon*, Dr. F.

كروپت *gëronjot*, trekken, trillen van de zenuwen; zie *gërenjet*.

كروه *gëroeh*, I. ongeval, ongeluk; *gëroh-gërah*, met allerlei ongelukken, holderdebolder; *gëroeh tiada mëntji-joem bae*, ongeval dat men niet heeft kunnen ruiken (voorzien).

II. *mënggëroeh*, ronken, zwaar snurken, trompetten (olifant), wanhopig uitschreeuwen, Wilkinson, vergel. *gëroe*.

كروه *gërih*, e. s. v. slingerplant, die gom levert. Zie *gërit*.

كروهان *grëhana*, Skr., verduistering van zon of maan; *grëhana jang sëmpeorna*, een totale of volkomen verduistering; *tabir grëhana*, verkla-

ring van de beteekenis der zons- en maansverduisteringen.

گرهم *gərham*, kakebeen? *gigi gərham*, kies. Zie *rahang* en *gigi*.

گری *gərai*, I. e.s.v. brits of slaapbank van planken, waarop de *tilam* komt te liggen (vooral 't bruidsbed of 't kraambed, Wilkinson).

II. *pənggərai*, e.s.v. klein boorijzer d. Br. K.

گری *gəri*, onbeduidende beweging van eenig lichaamsdeel, b.v. het ophalen van de schouders; zie ook *gərak* I. Mèn. = *gərak*; *mənggəri*, e. beweging maken, zich verplaatsen.

گریت *goerita*, Skr. van vangarmen of klauwieren voorzien, ook band met linten; *ikan-goerita*, de inktvisch of sepia; *djarak-goerita*, e. s.v. plant, *ricinus speciosus*. M.

گریج *goredja*, Port. kerk; *boeroeng-gəredja*, „kerkvoegel,” musch, uit Europa naar Indië overgebracht.

گریچو *gəritjau*; *mənggəritjau*, rad en schel snateren, schetteren (vogels). Mèn. id.

گریسغ *gərising*, zie *gərising*.

گریسیق *gərisik*; *mənggərisik*, rammelen zooals klatergoud; zie *kərisik*.

گریاک *gəriak*; *mənggəriak*, wemelen, krielen.

گریگس *gərigis*, volscherpe punten en insnijdingen, zooals een zaag, vijl en derg. vol scharden, onoffen, penneschrap, pennekras; *mənggərigis*, schaarndig worden, spatten of krassen van een pen.

گریگق *gərigik*, bamboezen watterkoker. Mèn.

گریگی *gərigi*, frequ. van *gigi*, getand, schaarndig, eggig; *djantəra-gərigi*, tandrad, kamrad; zie ook *gigi*.

گریمیس *gərimis*, Jav. *hoedjan-gərimis*, motregen, zie *rintik*.

گرینعق *gərenek*, tremuleerend van stem of toon, kort en fijntjes v. gedaante, Wilkinson; zie *gəreneh* en *renek*.

گرینه *gəreneh*, zeuren, leuterpraatjes houden, lamenteeren; *djang-an lah əngkau banjak amat gəreneh-moe*, houd toch niet al te veel leuterpraatjes, H. Gr. 125.

گرینجت *gərenjət*; *mənggərenjət*, lillen, onwillekeurig trekken van de spieren b.v. van een geslacht beest, een slapenden hond enz.

گرینجو *gərinjoet*; *mənggərinjoet*, scheeve gezichten trekken, b.v. van gemelijkheid, grijnzen. Zie *genjoet*.

گرز *gaz*, Perz. de eenheid der lengtemaat bij de Perzen = 1.11 meter; 6000 *gaz* = één *farsang*.

گوس *goes*, afgedaan; *sa kali goes*, ineens, roef! *boenoelah dəngan sa kali goes*; *səmoewanja sa kali goes*; *mənambak*; *bələri sa kali goes*; *bəlarja sa kali goes*; *djikalau bəbərara riboe pon bolih djadi dəngan sa kali goes djoega*, Hik Abd. en Sadj. Mal. p. 3.

گوسا *gəsa*; *mənggəsa*, haasten, jachten om gereed te komen; *gəsa-gəsa*, in overhaasting, gehaast, gejacht; zie ook *gita*.

گوستی *goesti*, I. Jav. heer; *goestikoe*, mijnheer.

II. Perz. *òergoesti*, worstelen. Zie *koestji*.

کسفر *gesper*, Ned. *Gesp*.

گگ *gang*, geluid van een vogel, die daarnaar *nggang* genoemd is. Zie ald.

گگ *goeng*, gong, e. s. v. groot metalen bekken, behoorende tot de inlandsche muziek-instrumenten; *goengraja*, de groote gong, H. Boedj.; *g. tjaboel*, de oorlogsgong.

گفس *gangs*, I. Skr. geel koper, klokkenmetaal (Jav. *pèroenggoe*), ook geelkoperen presenteerblad op vier lage pooten. Zie *lajang*.

II. *mènggangs*, verzetten, verplaatsen, overplanten; *balai digangs*, balai die verplaatst wordt, = *gisir* en *gisingir*. Zie ald.

III. Skr. = *angsa*, gans.

گفسر *gangs*; *mènggangs*, gelijkmaken, effenen, gladmaken, b. v. *mènggangs median*, een vlakte of effenen, H. Boedj. Jav. id.

گفسر *gingsir*, Jav. afwijken, verschuiven, zie *gisir*.

گفسر *gings* = *gingsir*, z. ald.

گفسر *gangsang*, zie *gasang*.

گفسی *gangs*, verplaatsen, verzetten, b. v. *maka median pon digangs orang lah dan baleroeng itoe pon dihiasi orang lah*, H. Ind. Mah. Roep. = *gangs* II, b. v. *tiada lah bègèrak bèrgangs dari pada tempatnja*, hij verroerde noch verschoof zich van zijn plaats.

گفسی *gingsi*, zie *ginsi*.

گفتگ *Gangga*, Skr. de rivier Gan-

ges; in poëzie ook vaag als benaming v. e. fabelachtig dier of als bijv. n.w., Wilkinson.

گفتگ *gènggajang*, naam van e. boom, welks bladeren tegen hoofdpijn gebruikt worden; ook *gajang-gajang*, zie ald.

گفتگ *gangraug*, Jav. de roode mier.

گفتگ *ganggang*; *mèngganggang*, bij of voor een vuur houden om het te warmen of te drogen; *bèrganggang*, zich warmen of drogen voor e. vuur; *pèngganggang*, verwarmingsmiddel, kachel, stoof, vuurmand; *tèrganggang*, uitgestrekt van den arm, zoo genoemd naar de houding, die de arm aanneemt om iets bij het vuur te houden. Zie *kèdang*.

گفتگ *gènggang*; *g. di-atas*, waterloopsklos, mar. *g. dibawah*, balkweger, mar. v. d. W.

گفتگ *gonggong*, I. *mènggonggong*, tusschen de tanden of in den mond nemen en wegdragen; *mènggonggong mèmbara tèrbang*, fig. voor het schaken van eene vrouw.

II. e. s. v. zingen met begeleiding v. de tamboerijn, dat alleen geschiedt voor den Vorst als hij een watertocht maakt.

III. e. s. v. eetbaar schelpdier met witte horenschelp zonder punten. Soorten zijn: *g. djantan*, *g. bètina* en *g. boegis*.

IV. Jav. blaffen van een hond; zie *salak*.

گفتگ *goenggoeng*, kleven, Mèn.

= *lëkat; tërgoenggoeng pada kaki*, aan de voeten gekleefd.

گفتن gingham, Eng. *gingham* (Dr. F.), e. s. v. gestreepte stof, geruit of gestreept kielengood; ook e. stuk grof katoen van $\frac{1}{2}$ yard breed en 6 yard lang, M. Zie *tjele*.

گفتن ginggoeng, e. s. v. bamboezen instrumentje, dat men tusschen de tanden neemt en dat dan het geluid ging-goeng voortbrengt; mondtrommel, v. d. W.

گفتن gonggok, = *sënggoeloeng*.
گفتن gënggam, de gesloten hand, vuist; *sa gënggam*, een vuist vol; *ada dalam gënggam tangan orang*, in iemands macht zijn; *mënggënggam*, in de gesloten hand houden, ook van een hand, b. v. *tangan jang akoe gënggam*, de hand, die ik in de mijne sloot, Ism. Jat. 59; *djangan digënggam bara*, men moet geen gloeiende kolen in de vuist houden, Sprw.; *bër-gënggam-gënggam*, bij handen vol; *mënggënggam tangan*, de vuist ballen, ook *mënggënggamkan djari kapada tapak tangan*; *digënggam, takoet mati*; *dilëpaskan, takoet tërband*, in de hand gehouden, vreest men, dat het sterven zal; los gelaten, vreest men, dat het zal wegvliegen, Sprw.

گفتن ganggoe; *mëngganggoe*, plagen, storen, lastig vallen, ergens met de handen aanzitten, aandringen, er haastig bij zijn om iets te doen; *maka akoe pon ganggoe përgi lah mëlîhat*, Hik. Abd. p. 69 reg. 5 v. o.; *maka ganggoe moeloetkoe bërtanja*, id. p. 328 reg. 2, zie ook *oesik*.

گفتن gap, I. klanknabootsend woord voor een klappend geluid, zooals van planken, die op elkander geslagen worden; *gap-gap*, hijgen, kloppen van het hart, b. v. door vermoeidheid, ook hartklopping als ziekte, hiervoor ook *gap-gap dada*, v. d. W.; zie *degap*.

II. Hind. laster, praatjes.

گفتن goep, = *gap*, maar doffer.

گفتن gëpoek, I. *gëpoek.gëpoek*, e. s. v. versnapering van koekjes.

II. of *gëpoek*. Mën. = *gëmoeek*, zie aldaar.

گفتن gapoera, Skr. hoofdpoot, hoofdingang van een gebouw; zie *gë-rëband*.

گفتن gëgadan, betamelijkheid? b. v. *sëbab tiadalah gëgadannja itoe këpada përempoewan mëlajoe*, omdat er bij de Maleische vrouwen geen betamelijkheid? heerscht, Keasb.

گفتن gëgaman, Jav. wapenen; *përgëgaman*, wapenmagazijn, l. *sën-djâta*.

گفتن gëgat, mot; *dimakan gëgat*, door de mot verteerd; *bekas gëgat*, kaal van laken en derg., lett. de sporen dragen van de mot. Jav. *ngëngët*, id.

گفتن gëgëtar, nagemaakte steel aan een bouquet; e. s. v. vrouwelijk hoofdsieraad; kralenversiersel aan gordijnen; *goemërëntjing boenji gëgë-tarnja*, H. Boedj. waar sprake is van een vaartuig, dat geroeid wordt. In de Ind. Poet. heet *gëgëntar* een geluidgevend versiersel aan paarden enz. daar schijnt het iets te wezen, dat op een Turksche schel of iets dergelijks gelijkt. Volg. M. e. s. v. kla-

terend glaswerk, waarmede men gordijnen of ander huisraad versiert; zie *gëtar* en *gëntar*.

کگر *gëgar*; *mënggegar*, trillen v. e. snaar, dreunen, schudden van een stoomschip door de werking van de machine; schudden van een boom; zie *gëlëgar*.

کگف *gëgap*, luidruchtig = *gëgak*, zie ald. en ook *gagap*.

ککق *gëgak*, verward van geluiden bij e. rumoer, niet van elkander te onderscheiden, luidruchtig; *gëgak-gëmpita*, luidruchtig, ook onstuimig van het gemoed, Sj. Ardan; zie *goe-goep*, *gëlëgak* en *gempita*.

ککلغ *Gëgëlang*, Jav. naam v. e. landschap ten N. van *Prānārāgā*, vroeger een vorstendom. Facs. p. 95.

ککنج *gëgandja*, kapiteel, zie *gandja*.

ککندن *gëganden*, zie *ganden*.

ککني *gëgai*, niet sterk of stevig genoeg, onsterk, van vaartuigen, huizen en alles wat uit verschillende deelen in elkander is gezet.

کلا *gëla*, open naden hebben, in hooge mate lek zijn, van vaartuigen, doordat de naden zijn opengesprongen.

II. stormwind = *riboet*, mijn Schr.

کلاب *galaba*, = غلبة, zie ald.

کلابير *gëlabir*, zie *gëdabir* en *gë-lambir*.

کلابير *gëlaboer*; *mënggëlaboer*, in het water storten, vallen; zie ook *tjëboer*.

کلاتق *gëlatak*, babbelachtig, praatziek.

کلاتق *gëlatoek*; *mënggëlatoek*. I. ook *gëlëtoek*, bibberen, klappertanden, beven van de kin; *bërgëlatoek-gigi*, klappertanden.

II. = *pëlatoek*, zie ald.

کلاتق *gëlatik*, Jav. het rijstvoeltje, rijstdiefje. Z. *bëlatikēndjëlatic*.

کلادر *gëladir*, I. snelvarend v. een schip, Abd. sch. wrdb. Mën. slijm, slijmerig.

II. opening langs zij (van een schip); uitneembaar stuk verschan-sing (idem), Wilkinson.

کلادري *gëladri*, Ned. galerij.

کلاتق *gëladaq*, I. planken zolder, dek van een schip, plat dak van een gebouw.

II. Jav. *gëlaqag*, verzamelhuis voor de koeli's; *koeda-gëlaqag*, paard in heeren dienst, slecht paard, knol, „pikol-paard”; gemeene hond, ook scheldwoord, Mën. id.

کلادو *gëladau* = *bëladau*, z. ald.

کلاسار *gëlasar*, ook *gëlansar*, naar voren uitglijden van den voet door de glibberigheid; zie *gëlintjir*.

کلاکق *gëlakak*, lachen alsof men zal stikken.

کلاک *gëlagah*, e. s. v. wild suikerriet, het glagahriet, saccharum spontaneum.

کلالر *gëlalar*, tegenspartelen, zooals b. v. een onwillige hond, die aan e. touw voortgetrokken wordt; zich heen en weer wentelen of bewegen.

کلام *gëlama*, e. s. v. zoutwater-visch. Zie *gëlam*.

كلان *gélana*, ook *goelana*, Skr. lusteloos; zie *gondah*.

كلبر *gələbar*, in wanorde uit elkander stuiven.

كلبف *gələbap*; *mənggələbap*, ploffen v. iets zwaars en plats, dat op den grond valt, b.v. een pak papier.

كلدبق *gələbak*; *mənggələbak*, = *gələbap*, doch iets helderder, b.v. van vallende boeken.

كلبوک *gələboek*; *mənggələboek*, = *gələbap*, doch doffer, b.v. van vallende kokosnoten.

كلت *gəloet*, met de armen omvatten bij het worstelen, met elkander stoeien, uit gekheid plagen; *pənggəloet*, e. plager, stoeier. Mèn. *galœt*. id.

كلتر *gələtar*; *mənggələtar*, bibberen, sidderen, Ibr. b. Chas.; frequ. van *gətar*, zie ald.

كلتس *gələtis*, *mənggələtis*, zich stuipachtig krommen, zooals e. doorgesneden worm.

كلتوڪ *gelətoek*, *mənggələtoek*, zie *gələtoek*.

كلتق *gələtik*, *mənggələtik*, spartelen, b.v. van een visch op het land of van een geslacht kip, fladderen, wapperen, zooals een vlag bij een flinke bries; ook tikken v. e. horloge, Abd. sch. wrdb.

كلتچا *gələtja*, I. smalle, dunne matras voor één persoon, boven op de *tilam*, Ibr. b. Chas.

II. naam van een plant (die op *rami* lijkt?).

III. naam van een koek.

كلدر *gələdoer*, I. ook *gələdoeh*, in e. plooi neerhangen v. den buik.

II. *tərgələdoer* of *tərgələdoeh*, groot en zwaar verrijzen, het landschap vullend, Wilkinson, ook *bələdoeh* en *beloedoe*.

كلدغ *gələdang*; *mənggələdang*. de armen stijf uitstrekken, b.v. van vermoeienis; zie *kədang*.

كلدغ *gələding*, *mənggələding*, kromtrekken, b.v. van een plank in de zon, versch hout enz.

كلدوہ *gələdoeh*, zie *gələdoer*.

كلر *gəlar*, titel, eere naam, bijnaam; *g. pakai* en *sahari-hari*, iem. gewone titel; *g. wāris*, erfelijke titel, waaraan e. ambt verbonden is; *bərgəlar*, den titel voeren van, een titel hebben of dragen, bijgenaamd zijn; *mənggəlar*, e. titel verleenen; *mənggəlar dirinja*, zichzelf den titel geven van, Pel. Dj.

كلس *gəlas*, I. voorraad, proviand; *gələsan*, knapzak, reiszak; zie *galas*.

II. Ned. glas, drinkglas. Niet het materiaal, zie daarvoor *katja*. Ook fijngestampt glas, waarmede men bij weddingschappen de vliegertouwen bestrijkt, om het touw v. zijn tegenpartij door te zagen; *mənggəlas*, zulk vliegertouw gereedmaken.

كلغ *gəlang*, arm- of voering, die om pols of enkel gedragen wordt; *g. moeka*, armband met een plaat, die boven den elleboog gedragen wordt; *g. kana*, staatsie-armbanden, door kinderen en bruid en bruidegom gedragen; *g. bərgənta*, armband die hol is en waarin zich rammelende voorwerpen bevinden; *g. koentji*, sleutelring; *g. poejoeh*, de krans v. vederen

om den nek van een kwartel, ook het uitspringende gedeelte van gedraaid houtwerk; *g. patah-səmat*, armring, bestaande uit schakels met oogen, die met pennetjes aan elkander gehecht worden; *g.-badjang*, snoer van zwart gareen om de pols, gebruikt als talisman tegen de *badjang*'s, zie aldaar; *gəlang-gəlang*, benaming voor allerlei ringvormige voorwerpen, ook de ringen, waarin een sluitboom komt; *gəlang-gəlang-pintoe*, klopper op een deur in den vorm van e. ring, Niem. bloemlez. I, p. 113 *gəlang-basahan*, zie bij *basah*; *tjatjing gəlang-gəlang*, e. s. v. aardworm, de dauwpier; *roti-gəlang*, kransbrood, brood in den vorm van een ring; *r. g. bəsi*, ijzeren krakeling, nam. ijzeren schalmen in dien vorm; *bərgəlang*, e. armband dragen, daarvan voorzien zijn; *pərgəlangan*, de plaats, waar de *gəlang* wordt gedragen; *pərgəlangan-tangan*, handgewricht; *p.-kaki*, voetgewricht. Zie ook *gəloeng* en *kaloeng*.

كلغ *gəloeng*, halfcirkelvormige buiging of bocht, zooals die waarmede de bindrotting in den handel voorkomt, ook gebruikt in de betekenis van stuks bij het tellen van de bossen rotting, die aldus gekromd zijn; verder nog e. s. v. kapsel; *məng-gəloeng*, halfcirkelvormig buigen, tot zulke bossen samenbinden; *oelar mənggəloeng kaki orang*, een slang, die zich om het been van iem. kronkelt; *lėksana oelar məlingkar-gəloeng*, als eene slang die zich aldus kronkelt. Ibr. b. Chas.

كلفسر *gəloengsoer*, glijden, sul-len, afglijden, b. v. van een boom; ook *gəloengsor*.

كلفسر *gəlingsir*, v. *gingsir*, verschuiven, afzakken.

كلفسغ *gəlongsong*, zie *kəlongsong*.

كلفكغ *gəlanggang*, ronde of kringvormige ruimte, waarin z. iets bevindt of toedraagt, strijdperk, kampplaats, kring om zon of maan, ring om Saturnus enz.; *g.-hajam*, hanenvechtbaan; *g.-pərang*, slagveld; *g.-soesoe*, bruine kring om de borststepels; *g.-mata*, zie *bingkai*; *g. merah*, roode kring om wonden of zweren; *bərgəlanggang*, in een kring staan, een kring hebben van zon of maan.

كلفكغ *gəlinggang*, e. s. v. heester, welks ronde, gele, drie vingers groote bladen, met zwavel en salpeter gemengd, tegen den ringworm gebruikt worden en daarom ook wel *daoen-koerap* heeten. Soorten zijn: *g. bəsar* en *g. kətjil*.

كلفكم *gəlinggam*, zie *gəloega*.

كلفكي *gəlinggi*; *daoen-gəlinggi*, Cassia alata (Caesalpinées) d. l. Cr.

كلفكي *goelanggi?* of *koelanggi?* b. v. *pənding dan tadjoek emas goelanggi*, Sj. Haris.

كلف *gəlap*, donker, duister, sterker dan *kəlam*, ondoorschijnend van glas en derg.; *barang-barang gəlap*, smokkelwaar, niet op eerlijke wijze verkregen goed, geheeld goed; *sang gəlap* = *sipəntjoeri*, die dief, die schelm; *mata-gəlap*, e. s. v. zinsverbijstering; *g.-goelita* en *g.-katoep*,

stikdonker, pikdonker; *satoe gëlap*, de eerste dag na volle maan; *doewa gëlap*, de tweede enz. tot den negende, zie de gramm.; *mënggëlapkan*, verduisteren; *kagëlanan*, verduisterd, verdonkerd, ook duisternis, donkerheid.

كلف *gëloep*; *mënggëloep*, uitvalen van tanden of kiezen; zie *tanggal*.

كلف *gëlip*, zie *këlip*.

كلف *gëläpar*; *mënggëläpar*, slaan met pooten en vlerken, spartelen zooals een dier dat pas geslacht of geschoten is.

كلف *gëläpoeng*, klanknabootsend woord voor het geluid van een groot lichaam, dat in het water ploft.

كلف *gëläk*, schateren bij het lachen; *tërtawa gëläk-gëläk*, hardop lachen. Mën. *galak*, lachen.

كلف *gëloek*, I. drinknap of potje van een kokosdop, nauwer van mond dan de *siboer*; *maka ija bërdjoempa dëngan soeatoe gëloek gëtah orang hënda-k mënggëtah boeroeng*, hij vond een napje met vogellijm van iemand, die daarmede vogels wilde vangen; *maka disapoenja gëtah itoe kapada papan, habis gëtah satoe gëloek itoe*, hij smeerde die lijm op een plank totdat het geheele napje leeg was, Pël. Dj. en and.; *dimandikan dëngan ajar sagëloek*, gebed met e. napje water, fig. voor e. weinig in de hoogte gestoken of geprezen worden, v. d. Tn.

II. zie *gëloeh*.

كلف *gëläkak*, loslaten, losgaan, b. v. van pleister, vernis en derg.

كلف *gëläga*, Mën. e. s. v. groote

gong, waarmede men 's nachts waarschuwt, dat er olifanten in de nabijheid zijn.

كلف *gëlägata*, netelroos, urticaria; kippevel, pukkelig van de huid door koude.

كلف *gëlägoet*; *mënggëlägoet*, bibberen, klappertanden; zie *gëmëloegoet* en *gëloegoet*.

كلف *gëlägar*, I. zolder- of vloerbalk, waarop de planken gespijkerd worden.

II. frequ. van *gëgar*, zie ald.

كلف *gëlägak*, frequ. van *gëgak*, zie aldaar; borrelen, bobbelen van kokend water; zie *boewal*. Mën. *galagak*, id.

كلف *galgal*, driftig, haastig, van spreken, eten, loopen, werken; eenigszins getroubleerd, v. d. W. *orang galgal*, iem., die in al zijn doen haastig of driftig is.

كلف *gëlam*, e. s. v. boom, welks bast gebruikt wordt als werk om te breeuwen en welks hout geschikt is voor huis- en waterbouw; soorten zijn: *g. bëti*, *g. hidjau* en *g. tikoes*; *ikan-gëlam*, e. s. v. eetbaren zoetwatervis; *Gëlam*, ook de naam v. e. Maleische *soekoe* of stam, en hiervan *Kampoeng-Gëlam*, te Singapoera de buurt waar lieden van dien stam wonen, H. Abd. pag. 225.

كلف *gëlämbir*, kossem, kwabbe aan den hals van een os, de lel van een haan; *mënggëlämbir*, slap nederhangen evenals een kossem.

كلف *gëlämboer*, rimpelig; *mënggëlämboer*, rimpelen; zie *gëmboer*.

گلمبر *gëlimbir*, hangend van de wangen.

گلمبغ *gëləmboeng*, waterbel, bobbel, blaas; *mënggëləmboeng*, zwellen, opzwellen, b. v. van rijpende vruchten, e. kleed, zeil, zonnescherm door den wind, een blaas door die op te blazen, de wangen van iemand, die e. blaas-instrument bespeelt; *gëləmboeng-gëləmbing*, allerlei bobbels hebben, zooals b. v. een doorgestoken matras; *gëləmboengan*, kippeblaas als speelgoed; *mënggëləmboeng-gëləmboengan*, beilen blazen, het spel; zie ook *gëmboeng*.

گلمبغ *gëləmbang*, deining, hooge en lang voortrollende golven, baren, grooter dan *ombak*; *g. boenga lëpang*, golven met witte koppen; *hëmpanion gëləmbang*, zware branding, breker; *g.-mangkoeq*, draaikolk? draaihoos, d. B.

گلمبغ *gëləmbing*, z. *gëləmboeng*.
گلمت *gëləmat*, I. stuk vast dek aan den voor- of achterstevan, e. s. v. halfdek. Ook *gëloemat*, zie ald.

II. *orang bëkërdja soelëra ataw bënëang*, Abd. sch. wrbk.

گلمبغ *gëləmpang*, uitgestrekt op den grond liggen, b. v. van e. lijk, een beschonkene enz. in den weg liggen, voor de voeten liggen; *bërgëləmpangan*, hetzelfde v. vele voorwerpen, H. Abd. 123. Mën. id. zie *lëmpang*.

گلمبغ *gëləpoeng*, soort sponsachtig pluksel voor bloedstelping, Wilkinson.

گلمبغ *gëləmpoek*, alleen in *g.-gëmoek*, geweldig dik, Wilkinson.

گلمن *gëləman*, alleen in *gëli-g.*, een wee gevoel van snerpend slijpen a. a., dat gevoel hebben, Wilkinson.

گلمنتر *gëləntar*; *mënggëləntar*, frequ. van *gëntar*, beven, bibberen; *dagoenja mënggëləntar*, zijn kin bibberde, Ibr. b. Ch.; zie *gëtar* en *gëlətar*.

گلمنتر *gëləntar*; *mënggëləntar*, overal rondgaan, b. v. om iets te zoeken.

گلمنتر *gëləntir*, Jav. pil, balletje; *mënggëləntir*, pillendraaien; *gëləntir-gëləntir*, oental, draai er pilletjes van en slik ze in; zie *oental* I en II.

گلمنتر *gëləntang*; *goeling-gëləntang*, rollen en wentelen.

گلمنتر *gëləntoeng*, Bat. frequ. v. *gantoeng*, bengelend blijven hangen; neerhangen in stukken hier en daar, Wilkinson.

گلمنتر *gëləntjat*, weerstuit, *mënggëləntjat*, terugstuiten.

گلمنچر *gëləntjir*, afglijden, sulen, dalen van de zon; *tërgëləntjir*, uitgeleden, ook van een wapen op e. schild, b. v. *tjokmarnja laloe dipaloekannja këpada Kis Adi, maka ditangkiskan olih Kias Adi dëngan përisainja, maka tërgëləntjir daripada përisainja*, N. Moeh. hij sloeg met zijn knots naar K. A., deze weerde met zijn schild den slag af, zoodat die langs zijn schild afgleed; gedaald van de zon, Am. Hamz.; *tërgëləntjir matahari*, even na 12 uur 's middags. Zie *lintjir*.

گلمنچر *gëləntjoeh*, struikelen, gestruikeld.

گلمندغ *gëləndong*, Jav. ruwe

balk, rondhout, = *gëlëgar*, zie ald.

گڼلندځ *gëlindoeng*, spoel, klos, rol, haspel, logrol, ook een pen om netten te knopen, grooter dan de *tjoeban*, z. ald.; alles waarop of waarmee touw en derg. gewonden of in elkaar gedraaid wordt, ook rol waarmee men het bouwland of de wegen effent; *bënanng-gëlindoeng*, klosjesgaren; *boeloeh-gëlindoeng*, weversspool van bamboe; *mënggëlindoeng*, garen of touw op een klos winden.

گڼلسار *gëlansar*, zie *gëlasar*.

گڼلوسوئر *gëloensoer*, zie *gëloeng-soer*.

گڼلسير *gëlinsir*, zie *këlinsir*.

گڼلسونځ *gëlonsong*, z. *këlongsong*.

گڼلنځير *gëlennjar*; *mënggëlënjjar*, tintelen van de voeten, b.v. door het loopen in het heete zand; ook flikkeren en zich onrustig heen en weër bewegen.

گڼلوتاځ *gëlotak*; *mënggëlotak*, ontbolsteren van hardschalige vruchten, zooals b. v. kokosnoten, ontdoen van de schil.

گڼلودځو *gëlodjoh*, Port. gulzig, hebzuchtig; *sigëlodjoh*, die schrok, die gulzigaard; *gëlodjoh-laki*, hongerig naar een man, manziek, B. R. bës. Zie *djëlodjoh*.

گڼلودار *gëlodar*, spartelen om z. los te rukken.

گڼلودوځ *gëloedoeg*, Jav. donder, zie *goeroeh*.

گڼلودوځو *gëlodok*, Mën. aardstorting.

گڼلورا *gëlora*, onstuimig van de zee, woeden der golven, geweldige

branding, ook zeebeving, storm met regen, militaire charge, stormpas, benarde omstandigheden. Mën. hevige golfbeweging, waarbij het water ver op het land gesmeten wordt.

گڼلوئراځو *gëloerah*, zie het voorg. woord.

گڼلوئراځو *gëloerah*, zie *dlaroerah*.

گڼلوسر *gëlosor*, van een helling afglijden.

گڼلوسوځو *gëlosok*; *mënggëlosok*, tusschen de handen wrijven, b. v. iets dat men wast, de eene hand tegen de andere wrijven; zie *gosok*.

گڼلوئپاس *gëloepas*, zie *koepas*.

گڼلوپاځو *gëloepak*, losgelaten en gevallen schil of bast, vooral van e. vrucht; zie *këlopak*; *mënggëlopak*, geheel loslaten, v. pleister, vernis enz.

گڼلوپاځو *gëloepak*, e. s. v. boom, welks schors voor looistof wordt bezigd.

گڼلوپاځو *gëlokak*, schilfer, stuk losgelaten bast of schors; *mënggëlokak*, gedeeltelijk loslaten, b. v. van den schors van een boom.

گڼلوپاځو *gëloega*, ook *gëlinggam*, e. roode verfstof v. e. plant, *kësoemba-këling*, welker vruchten op *ramboetan* gelijken en waarvan de pitjes gebruikt worden om de nagels rood te kleuren.

گڼلوپاځو *gëloegoet*; *mënggëloegoet*, sterk rillen, sterker dan *gigil*. Mën. e. dof trillend geluid voortbrengen, roffelen.

گڼلوپاځو *gëloegoer*; *asam-gëloegoer*, e. s. v. wilde mangga, die oranje-kleurige zure, maar eetbare vruch-

ten draagt. Naar den vorm van die vruchten heeten verscheidend snijwerk aan meubels, knoppen aan sommige voorwerpen, kanten en groeven v. e. buks en derg. *Koemai gëloegoer*, lijstwerk met holten en rondjes; *bërgëloegoer*, getrokken v. e. geweerloop. De *gëloegoer* aan buksen wordt onderscheiden in *g. loewar* en *g. dalam*.

كلولر gëloeloer, afglijden, afzakken, b. v. zooals een broek, gemakkelijk door iets heen glijden, b. v. een knoedel door de keel, e. loodlijn door de hand; zie *loeloer*.

كلوم gëloema, meekrap, d. l. Cr. **كلمت gëloemat**, I. e. s. v. halfdek van een vaartuig; stuk vast dek aan den voor- of achterstevan, ook *gëləmat*; zie *tingkat*.

II. Mën. in rep en roer, opschudding.

كلومر gëloemoer, I. e. s. v. gouden munt van f21.60 waarde, uit het Eng. gold mohur.

II. *mënggëloemoer*, bevuilen, zie 't volgende, Wilkinson.

كلومغ gëloemang, overal bezoedeld of bevuild met iets, *mënggëloemang*, overal bezoedelen, bevuilen; zich b. v. in het vuil wentelen; zie *djëmoeawas*.

كلونغ gëloneng, Jav. klein, koperen bekken, behoorende tot de *gamëlan*.

كله gëloeh, ook *gëloek*, klei, leem.

كلي gëli, afkeer, afgrijzen; kitteling, drang tot lachen gevoelen, griezelen van iets; *gëli-hati*, luchthartigheid, dulle pret, innig genot, *gëli-*

gëman, huiverig, ijzen, afgrijzen en rilling, vies den neus voor iets optrekken, zie *gëləman*; *gëli-gëli*, de nieren; *mënggëli*, kittelen; *kagëlian*, afgrijzen, *pënggëli-hati*, „harte-pret”, naam van eene verzameling grappige Mal. verhalen, Wilkinson; *mënggëli-gëmankan*, huivering of afgrijzen verwekken, doen ijzen.

كلمبر gëlebar; *mënggëlebar*, fladderen van e. zeil, heen en weer slingeren v. e. kwabbe, zie *gëlembër*.

كلمبر gëlibir; *mënggëlibir*, omgebogen neerhangen, b. v. *bibirmoe soedah bengor*, *lagi mënggëlibir sapërti bibir pasoe*, H. Asm. Pati, zie *gëlimbir*.

كليت goelita of *gëlitita*, duister, donker; *gëlap-goelita*, pikdonker, stikdonker.

كليت gëliat; *mënggëliat*, zich uitrekken van luiheid of vadzigheid; *tërgëliat*, verstuikt, verrekt, verwrikt; *mënggëliat*, verwringen, misvormen; ook *gëlioet*.

كليت gëlioet, z. het voorg. wrd. **كليتق gëlitak**, overal in 't rond slingeren of verspreid liggen.

كليتق gëletek, ook *gëlitik*, kitteling Mën. id.; *mënggëletek*, kittelen. Mën. bibberen.

كليتق gëletjoek, ook *tërgëletjoek*, zie *pëletjoek*.

كليتق gëlitjik, uitglijden, inz. v. de voeten; *tërgëlitjik*, uitgegleden, geslipt; zie *gëlintjir*.

كليسہ gëlisah, Skr. *mënggëlisah*, woelen, onrustig zijn in den slaap;

ongedurig zijn; ook niet op zijn gemak, gejaagd zijn, v. d. W.

گلیغ *gəliang*; *mənggəliang*, zich kronkelen, heen en weer zwaaien; *mənggəliang-gəlioet*, zich buigen en krommen, b.v. van e. gevangen slang; zie *liang*.

گلیوئغ *galioeng*, verb. Ned. galjoen.

گلیپار *gəlipar*, opzij uitwijken v. het scherp van een wapen, waarmede men houdt.

گلیپک *gəlepek*, slap tegen iets aanhangen, b.v. van een zeil bij windstille tegen den mast; zie *kəlepak*.

گلیگا *goeliga*, steenachtige verharding tusschen vel en vleesch bij sommige dieren, o. a. het stekelvarken en and. die als tegengift wordt gebruikt, e.s.v. bezoarsteen, ook *batoe goeliga*, op Batavia *moestika*. In de Oend. Djambi p. 144 wordt tusschen beide onderscheid gemaakt. Skr. *golaka*, bolletje, pil, korrel, en vandaar *mənggoeliga*, sago tot korrels maken, korrelen.

گلیگت *gəligit*; *mənggəligit*, frequ. van *gigit*, bijten, knabbelen. Pəl. Dj.

گلیگین *gəligin*, de roeden v. de weverskam, de stokjes waarmede men doek opspant met ze door een zoom te steken en aan het borduurraam te verbinden.

گلیگس *gəligis*; *mənggeligis*, bibberen, klappertanden, M. frequ. van *gigi*. Zie ald. en *gəlatoek*.

گلیلاه *galilah*, de naam van een der jakhalzen uit de Pantjatandran. Zie *Daminah*.

گلینغ *gəlinang*, Jav., stel v. drie koperen bekkens met knop, behoorrende tot de *gaməlan*.

گلیوئغ *gəlewang*, e.s.v. vaarttuig, gelijkende op een *wangkang*, Abd.

گلینچار *gələnjar*, zie *gələnjar*.

گم *gam*, klanknabootsend woord voor e. donderend geluid; zie *dəgam* en *ləgam*; *bərgam-gam boenjinja*, Hik. Ind. Məng. ook *məregam*, dreunen en kraken van het roer, Sj. Səl. Dal.

گم *goem*, = *gam*, maar doffer en zwaarder.

گما *gəma*, echo, weerklank; *bərgəma*, weerklinken.

گمال *goemala*, = *koemala*, de kruin van het hoofd; ook kostbaar edelgesteente.

گمب *goemba*, voorschot van e. dier. v.d.W.; voorhoofdband, sieraad v. e. olifant, Wilkinson. Zie *koemba*.

گمبالا *goembala* of *gəmbala*, Skr. herder, hoeder, oppasser v. dieren, kornak, bestuurder v. e. wagen; *g.-koeda*, paardenjongen, stalknecht; *g.-hajam*, pluimgraaf; *g.-pədati*, karrevoerder, wagenmenger; *mənggoembalakan*, hoeden, oppassen, van vee; *m. pədati*, een wagen of kar besturen, Məs. Kag.; *təmpat goembalaän*, weide, v. d. W.

گمبوئت *gəmbuət*, I. zich kloppend of opwippend bewegen, zooals b.v. de fontanel bij een klein kind.

II. kostbaar verhemelte, boven den olifant gedragen, die voor den Vorst verschijnt om hem knielende en met den snuit hulde te bewijzen, v. d. W.

III. e. s. v. gouden beteldoos, door vorsten gebruikt, *Ism. Jat. 28.*

گمبر gambar, afbeeldsel, beeld, portret, schilderij, teekening, kaart; *g. tanah*, landkaart; *g. timboel*, afbeeldsels en relief; *gambaran*, teekeningetje; *menggambar*, afbeelden, teekenen; *tërgambar*, afgebeeld, voorgesteld (ook fig.); zie *pëta*.

گمبر gambir, e. s. v. struikgewas, uit welks bladeren men de bekende looistof, cachou of gambir, kookt, die ook met de betel gekauwd wordt; *g. pakoe*, e. s. v. fijne gambir, spijkervormig; *g.-boenga*, die looistof in bloemenvorm; *g.-hoetan*, de wilde gambirplant; *ladang-gambir*, gambirtuin; *boenga-gambir*, e. s. v. grootbloemige jasmijn, ook *boenga-pëkan-hoetan* genoemd.

گمبر gëmboer, I. los, niet strak, luchtig, mul v. den grond, voos, slap, pappig v. e. dierlijk lichaam; *mëng-gëmboer*, den grond mul of zacht maken om er iets in te planten.

II. woeden, bulderen van vuur? b. v. *moeloetnja kaloewar api bërgëmboeran datang kepada Pandji Wira Soekma*, uit zijn mond kwam vuur, dat bulderend op den prins W. S. afkwam, Pr. Dj.; *bërgëmboer-gëmboer asap letëngnja*, Hik. D. Ind. Mëng.; zie *sëmboer*.

گمبر goembar, het merg v. palm-gewassen.

گمبر گمبرëng gëmbrengh, groot bekken, behoorende tot de chineesche muziekinstrumenten, dat ook wel voor omroepersbekken gebr. wordt; *toe-*

kang gëmbrengh, omroeper, op Java.

گمبر گامباس gambas, Jav. = *këtola*, zie aldaar.

گمبر گامبانگ gambang, I. e. s. v. muziek-instrument, bestaande uit een langwerpige, schuine bak, waarop houten of metalen staven los op koorden liggen, die met hamertjes worden geslagen.

II. Mën. e. s. v. oorsieraad v. goud-of zilverdraad,

گمبر گمبوئنگ gëmboeng, opgezet, opgeblazen van den buik door winden, v. kussens enz.; *bantal gëmboeng*, groot, cilindervormig kussen, waartegen men met den rug leunt; zie ook *këmböeng* en *gëlëmböeng*.

گمبر گومبانگ gombang, e. s. v. verglaasde aarden watervat met wijden buik en nauwen mond; ook een inhoudsmaat van 5—10 gantang; *kain gombang*, kleedje zonder broek; zie *goetji* en *sitoen*.

گمبر گومبئنگ gombeng; *mënggombeng*, verwijden, wijder maken v. eene opening; ook iets terdege doen, v. d. W.

گمبر گومبوک gëmbok; *mënggëmbok*, helder water troebel maken door in de modder te roeren, Wilkinson.

گمبر گومباک gombak, kuif, zooals van sommige kippen en eenden, overgebleven lok van e. geschoren hoofd; uitgezet van e. gedeelte haren, vederen, bloemen enz.; *boeroeng-gombak*, e. s. v. vogel met dikken hals.

گمبر گومبوک gombok; *mënggombok*, iemand lekker maken, bepraten om wat van hem gedaan te krijgen, cajoleeren; zie *boedjok*.

گمبال *gombal*, e. s. v. boom, die fraai hout levert v. e. gele kleur. M.

گمبول *gombol*, wratachtige uitwas even boven den wortel v. boomen; opgezet v. de wang zooals door e. pruim; bol uitbouwzel aan weerskanten aan het achterdeel eens vaartuigs, waarin meestal de bestekamer is, galerij achter aan een vaartuig.

گمبوہ *gamboeh*, I. te veel houden van iemand, die het niet waard is.

II. e. s. v. Madureesche of Jav. dansmeid, *bergamboeh*, dansen, zekere danspas of wijs dansen (zulk een dansmeid).

گمبیر *gëmbira*, opgewekte moed, vuur, strijdlust, ookforsch v. de stem; *mëmbëri gëmbira*, den moed opwekken; *naik gëmbiranjā*, hij geraakte in vuur, werd opgewonden, begon driffig te worden, R. Chaib.

گومتار *goemëtar* of *gëmëtar*, zie *gëtar*.

گم *gëmar*, genoeg, lust, vreugde; *bergëmar*, zich verheugen, lust hebben; *kagëmaran*, lust; *masing-masing pada kagëmaranjā*, ieder naar zijn lust; *makanan kagëmaran*, lievelingskost.

گمیرتاپ *gëmërëtap*, ruischen van den regen, *gëmërëtapān*, met verscheidenheid of veelheid van geluid, b.v. *maka hoedjan pon toeroen rintik-rintik, goeroeh pon bërboenji antara ada dëngan tiada, pëlangi pon mëmbangoen sapërti orang hëndaq bela, titik hoedjan gëmërëtapān sapërti orang mënangiskan kin Patma Tjandra*, Pr. Dj. de regen viel bij en-

kele druppels, de donder was nauw hoorbaar, de regenboog verhief zich alsof men haar in den dood wilde vergezellen en de regendroppels ruischten alsof men Kin Tjandra Patma beweeude.

گمیرتوپ *gëmërëtoep*, donderen van geschut, b.v. *maka gëmërëtoeplah boenji loetoengnja*, hunne slangstukken nu donderden, H. Boedj.

گمیرتاک *gëmërëtak*, kraken, kletteren, rammelen, z. *gërëtak* en *gëtak*.

گمیرتوک *gëmërëtoek*, dof dreunen zooals een gong.

گمیرتجاک *gëmërëtjak*, kraken, rammelen, b.v. *gëmërëtjak boenji da-joengnja*, hunne roeiriemen kraakten, nam. onder het roeien, H. Boedj.

گمیرتجیک *gëmërëtjik*, ritselen, e. knappend, zacht geluid voortbrengen, spetteren, knetteren.

گمیرسک *gëmërësik*, e. knarsend geluid maken, zooals wanneer men op grintzand loopt.

گمیرلپ *gëmërëlap*, schitteren, blinken, flonkeren; *gëmërëlapān*, hetzelfde van velen of met verscheidenheid; zie *gilap*.

گمیرللو *gëmërëllau* = *mënggërëllau barang jang endah tampak*, iets, dat er prachtig uitziet, Abd. sch. wrdb.

گمیرنتجنگ *gëmërëntjang*, kletteren, klateren, daveren.

گمیرنتجوئنگ *gëmërëntjoeng*, = *gëmërëntjang*, doch doffer en holler.

گمیرنتجینگ *gëmërëntjing*, rinkinken, kletteren van wapens, klingelen; *gëmërëntjing-gëmërëntjoeng*, op ver-

schillende wijze rinkinken en klin-
gelen, H. Misk.

گمرنجیق *gëmërentjik*, = *gë-
mërëntjik*, zie ald.

گمروئق *gëmëroetok*, dof dreu-
nen, zooals een gong, waarop gesla-
gen wordt; zie *gëmërëtoek*.

گممس *gëmas*, nijdig, kwaadaar-
dig, vergramd. Jav. *gëmës*, id.

گمستو *gëmestoe*, e.s.v. rooden
zeeworm.

گمغ *gëmang*, dik, dikte van paal-
vormige lichamen zooals boomstam-
men, pilaren, potlooden en dergel.;
sama gëmang, overal even dik van
derg. voorwerpen.

گمف *gëmpa*, schudding, schud-
dende beweging, aardbeving (*gëm-
pa-boemi*); *bergëmpa*, schudden, *mëng-
gëmpa*, schudden, doen daveren; *g-
luoetan*, zeebeving; *g-kiamat*, de
aardbeving bij 's werelds ondergang;
g-gërak, schudding veroorzaakt door
iets te bewegen; *Gërak-gëmpa*, eigen-
naam van een reus uit de Pëlandoek
Djinaka; *g-soenting*, e.s.v. versiersel
in het haar.

گمفر *gëmpar*, opschudding, ru-
moer, getier; *gëmparkan*, rumoer
maken over; *mënggëmparkan*, in op-
schudding brengen.

گمغ *gampang*, Jav. = *moedah*,
gemakkelijk te doen; *mënggampang-
kan*, het gemakkelijk met iets opne-
men; *maïn gampang-gampang*, er
een spelletje van maken; *anak gam-
pang*, hoerekind.

گمفل *gëmpal*, eenigszins gezet,
met eenig embonpoint, v.d.W.; goed

in 't vleesch zittend van gemiddeld
postuur, Wilkinson; zie *goempal* en
sintal.

گمفل *goempal*, kluit, klont, b.v.
van deeg, klei, bloed enz., ook bult,
prop v. e. in elk. getrapt kleed, *ber-
goempal*, ineengestremeld zijn (wor-
stelaars b. v.), in een prop zitten,
b.v. *karëna përmadani itoe soedah
bergoempal bëkas kaki Hang Djëbat*,
H. T. *darah sa goempal*, Moh. Han.
Noer. Moh.; zie ook *këpal*.

گمفیت *gëmpita*, Skr. ook *goem-
pita*, bulderend, daverend. Meestal
verbonden met *gëgak* of *gëgap*, z. ald.

گمق *gëmoeq*, dik, vet, van men-
schen, dieren, ook van aarde, mest en
planten, b.v. *dan sëgala roempoet pon
gëmoeq lah*, Moh. Han. ook „vet” als
subst. b.v. *g-babi*, varkensvet, reu-
zel, Dr. F.; *kagëmoeqan*, vetheid,
zwaarlijvigheid. Zie ook *gëmang* en
soeboer.

گممل *gëmal*; *bergëmal-gëmal*, sa-
mengebonden, opgebonden, b v. van
graan, aan schooven binden.

گمملاتق *gëmëlatoek*, daveren,
schateren (lachen), z. *gëlatoek*, Dr. F.

گمملتق *gëmëlëtak*, rammelen,
klapperen.

گمملتق *gëmëlëtoek*, = *gëmëlë-
tak*, doch doffer en zwaarder; *gëmë-
lëtak gëmëlëtoek*, hetzelfde met ver-
scheidenheid; *goëmëlëtoek roepa da-
goenja*, haar kin zag er bibberend uit,
Mes. Kag.

گمملتق *gëmëlëgoet*, z. *gëlëgoet*.
گمملن *gamëlan*, Jav. volledig

stel Javaansche muziek-instrumenten.

گملاي *gëmélai*, en *gëmoelai*, heen en weër zwaaien, b.v. als e. wilgentak, van iemand die zeer vermoeid is.

گمن *gëman*, rillen van afkeer; zie *gëli*.

گمنتار *gëmëntar*, bevend, z. *gëtar*.

گمنتام *gëmëntam*, donderend geluid, b. v. van geschut of een instortend huis.

گموети *gëmoeti*, de harige vezels v. den arenpalm, waarvan men touw, bezems enz. vervaardigt, zie *idjoek*.

گموeroeh *gëmoeroeh*, en *goemoeroeh*, donderend; zie *goeroeh*.

گموeloeng *gëmoeloeng*, z. bij *gadajah*.

گموelai *gëmoelai*, zie *gëmélai*.

گمی *gëmi*, e.s.v. zeevisch, zuigvisch, welks graat als geneesmiddel gebruikt wordt; ook *gëdëmi* (Kedah), Wilkinson.

گمیلانگ *gëmilang* of *goemilang*, blinkend; *tjèhaja moekanja gilangoemilang*, de glans van haar gelaat schitterde aan alle kanten; z. *gilang*.

گمیلاپ *gëmilap* of *goemilap*, schitterend, blinkend; zie *gilap*.

گوناپا *goenapa*, samentr. v. *goena*, en *apa*, tot wat nut, waarvoor.

گوناوان *goenawan*, Skr. bedreven in tooverkunsten, Wilkinson; nuttig, Kl.

گانتا *ganta*, huiverig, schroomvallig, v. d. W.; slordigheid in kleding (Kedah) Wilkinson.

گانتا *gënta*, Skr. metalen klok, bel, rinkelbel, metalen plaat om ge-

luid te maken, snaar op een trom; *g. ditaboeh*, klok die geslagen wordt, ook e.s.v. teekening op kleeedjes; *g. alámat*, seinklok; *g. sëmbojan*, alarmklok; *mënggërakkan gënta*, de klok luiden; zie *lotjeng*.

گنتالا *gëntala*, wagen op wielen, niet gevleugeld (in poëzie), Wilkinson; *naga-gëntala*, een draak op rollen, zooals bij optochten.

گنتات *gëntat*, aan den eenen kant ingedrukt, naar binnen staand, zooals b.v. een been, waarin de kanker is; zie *gënting*.

گنتار *gëntar*, beven, trillen, sidderen, daveren, lawaai, = *gëtar*, z. ald. en *gëlëntar*; *goemërëntjing lah boenji gëntar gëlang*, Sj. Ind. Kës., zie *gëgëtar*; *gëntar Sijak*, Sijaksch lawaai, Sijaksche opschudding, Sprw.; *takoet dan gëntar*, vreezen en beven; *bërgëntar*, trillen, beven; *mëmpërgëntari*, bevreesd maken, doen beven of sidderen.

گوentoer *goentoer*, Jav. = *goeroeh*, zie ald. Het schijnt ook in 't Mal. gebruikt te worden voor den donder, het donderweder, en *goeroeh* meer voor het geluid v. d. donder. Zie het Sprkw. *kàrap kan goentoer di langit* enz. *goentoeran*, donderbui, zware regenbui in het gebergie.

گنتس *gëntas*, op, teneinde, gedaan met; *gëntas soedah sègala boewah-boewahan*, met alle fruit is het reeds gedaan; *lagi djaoeh gëntasnja*, het einde ervan is nog ver; *bëtik soedah gëntas*, de bëtik of pëpaja heeft opgehouden met dragen, fig. uitdruk-

king voor iemand, die niets meer kan presteeren, omdat de bëtik, die altijd door bloeit en vruchten draagt, als hij eenmaal daarmee ophoudt, ook voorgoed uitscheidt; *mënggëntas*, afplukken met de vingertoppen van vruchten of bloemen, door het steeltje af te breken; *m. tandan*, e. tros plukken; zie *gëtas* en *pëtik*.

گانتغ gantang, e. inhoudsmaat, bij de Maleiers van vijf kati gewicht, (de vijfkopsmaat?) in het Palembangse van $3^2/10$ tot $4^3/16$ kati; ook e. goudgewicht, vroeger van 6 *soekoe*, thans 1 *bongkal* of 8 *soekoe*; *gantang-gantang*, kardoos v. Maleisch maaksel in bamboezen omhulsel voor geschut, Sw.; *mënggantang*, met een gantang meten; *m. asap*, rook met e. gantang meten, d. i. luchtkasteelen bouwen; *sagantang oelang-aling*, zie *oelang*.

گانتوغ gantoeng, hangen; *bërgantoeng*, hangende zijn, afhankelijk; ook weigeren af te gaan v. e. vuurwapen of vuurwerk, hoewel het monterkruid of de punt heeft gebrand; *mënggantoeng*, iets ophangen, uitstellen; *tërgantoeng*, opgehangen, hangend, uitgesteld van e. zaak of werk; *gantoeng-karap*, de roede, waaraan de *tjanang* van een weefgetouw hangt, C. en S.; *gantoeng-lajar*, belooning voor het redden van schipbreukelingen, ook e. s. v. onderofficier aanboord, bootzman; *g. këmoedi*, het roer ophangen, fig. voor stilliggen van e. vaartuig, ook e. s. v. belasting, liggeld; *gantoeng tiada bërtali*, hangen zonder koord, fig. uitdrukking voor e. vrouw,

die door haren man verlaten is; *tërgantoeng tiada bërtali*, zonder reden aanhangig blijven. Mën.; *përgantongan*, de plaats waar gehangen wordt, galg, schavot.

گانتوغ gënteng, dakpan; *atap-gënteng*, pannendak; *g. sëlöeran*, vorst, kromme pan.

گانتوغ gënting, dun in het midden, ingekeept, b. v. van insecten, gedraaid werk, een boomstam, landen zooals Amerika, touw dat in het midden afgesleten of verteerd is; *g. tanah*, landengte, ook *përgëntingan*; zie *gëntat*.

گانتوغ gëntoeng, e. s. v. groot, onvergtaasd, aarden watervat.

گانتوغ goentoeng, stomp v. voren, zonder vooruitstekenden boeg, van vaartuigen, afgeknot; *tiang goentoeng*, mast zonder steng; *z. toenggak goentoeng* bij *toenggak*; *përahoe goentoeng*, vaartuig zonder *dandan*; *poesaka goentoeng*, zie *poesaka*.

گانتوغ goenting, schaar om te knippen, snit v. e. kleed enz.; *mënggoenting*, met een schaar knippen, afsnijden, ook door middel van twee spaken, aan weerskanten een, e. last voortschuiven; *mënggoenting boelodomba*, schaapscheren; *pënggoenting boelodomba*, schaapscheerder.

گانتوغ goentak, rammelen v. pitten in droge vruchten, uitgenomen de pinagnoot; zie daarvoor *koetai*.

گانتل gentel, ook *gintil* (Kedah, Wilkinson), balletje, pil, tusschen de toppen van de vingers gedraaid; *mënggentel*, tusschen de vingertop-

pen tot een pil draaien; zie *oental*.

گنتي ganti, I. vervangen, in de plaats van, in stede van, opvolger, vervanger, plaatsvervanger, ook beurt, vergoeding; *g.-roegi*, schadevergoeding; *g.-gigi*, tanden wisselen; *g.-harga*, waardevergoeding; *g. tikar*, van bijslaap veranderen, een andere bijzit nemen, lett. de slaapmat verwisselen, in het Palemb. = *anggau*, het levi-raatshuwelijk: *g.-rasa*, e.s.v. versnapering, bereid uit rijstomeel, ananas, eieren en vet; *g.-indëra*, e.s.v. pap of brij, bestaande uit dezelfde ingrediënten; *bërganti*, afwisselen, vertegenwoordigen; *bërganti-ganti*, bij beurten; *ganti bërganti*, om en om elkander afwisselen; *mëngganti*, vervangen, vergoeden; opvolgen (in ambt of waardigheid), Dr. F.; *mënggantikan*, iemand in of bij iets vervangen; *përgantian*, beurt die iem. heeft of toekomt, b.v. *datang lah përgantian-koe*, mijn beurt is gekomen, nu is het mijn beurt, Niem. bl. 4^e dr. dl. I p. 143 en 144 bij verkorting ook *gantian*, Sadj. Mal. p. 79, beide ook = vergoeding, opvolging, vervanging en wat in de plaats van iets anders komt, Dr. F.

II. e.s.v. geneeskrachtige, droge knollen, afkomstig v. China, die ook bij het bereiden van reukwerk gebruikt worden.

گنج gandja, I. de indische hennep, *cannabis sativa*, ook e. bedwelmend aftreksel v. de bladen en bloemknoppen dezer plant; *gandja sërboek*, gestampte of gewreven hennep.

II. e.s.v. pareerstang aan het lemmer van een kris, uitstekend, getand versiersel boven aan e. krislemmer; *g. iras*, *gandja* uit één stuk met het lemmer; *g. datang* en *g. mënoempang*, aangelaschte *gandja*; *tiang gandja iras*, mast en steng uit één stuk; *gë-gandja*, kroon of kapiteel v. e. pilaar, M. zie *g. poeri*, bij *poeri*.

گنج gondja, bespotten, = *sin-dir*, Max. zie *gondjak*. Beter *goendja* of *gondjak*. Jav. stoeien, gekheid maken met een meisje.

گنجت gandjat, abnormal, krampachtig samengetrokken v. gespannen dingen, zooals spieren, draad in de scheering enz.

گنجت gendjoet, scheef, niet rechthoekig, ruitvormig.

گنجر gandjar, Jav. beloonen, vergelden; *gandjaran*, belooning, vergelding, huur, loon (Kedah), Wilkinson.

II. zeer lange piek als teeken van rang (Riouw), Wilkinson.

گنجج gendjang, scheef, niet rechthoekig van een vierhoek of parallelogram; zie *gendjoet*.

گنجج gondjong, een scherpe hoek vormend, met scherpe kant; de horens van een Maleisch dak, Mën.

گنجج goendjing, Mën. praatjes; *bërgoendjing*, kwaadspreken achter iem. rug. H. Sj. Djil. p. 21.

گنجق gandjak, verschoven, e. weinig uit de scheede getrokken v. wapens.

گنجق gondjak, Jav. spot; *mëng-*

gondjakkan, bespotten, Sadj. Mal. p. 123; zie *gondja*.

کنجد gandjal, iets, dat men er-gens tusschensteekt of waarmedemen iets omwikkelt, om het vast te zetten of het beter in eene opening te doen sluiten, b. v. een houtje of steentje onder den kortsten poot v. e. meubel-stuk, een lapje of een stuk papier om e. kraan, opdat die beter in het tap-gat sluite, of e. stuk leder tusschen e. wagenwiel; Jav. *gandjël*, id. *mëng-gandjal*, van een *gandjal* voorzien.

کنجد gandjil, oneven, = *gasal*.

کنجد gindjal, = *kërintjal*, de nieren.

کنجی goendjai, afhankelijk versiersel (hoofdtooi), snoer vaa goud-plaatjes, parelen en derg. Zie *gëdabah*.

کنجت گëntjat, zie *bëntjat*.

کنجر گëntjir, zie *gëlintjir*.

کنچغ gantjang, vlug in zijne bewegingen, rap, kwiek; zie ook *tjagak* en *tjërëgas*.

کنچغ goentjang, sterk en schie-lijk heen en weer schudden; *mëng-goentjang kapala*, het hoofd schudden; *m. lotjeng* en *m. gënta*, de klok of de bel luiden; *mëngoentjang-goentjang tangan*, bij herhaling de hand schud-den; *digoentjangnja, tiada bërgërak*, hij schudde er aan, maar het bewoog niet; *digoentjangnja tjapijaunja*, hij wuifde met zijn hoed. H. Abd. 333; *bërgoentjang-loetoet*, met het e. been over het andere met de knie wippen; zie ook *gojang* en *gëroentjang*.

کنچل gentjel, kwast of stren-

getje, gevormd door herhaald vouwen v. draadvormige dingen; zie *oenting*.

کنچر gantjoe, Port. sloephaak, stok met e. haak er aan, keukenhaak, haak aan e. hijschblok; *mënggantjoe*, aanhaken, ook vruchten afhaken met een stok, waaraan een haak is.

کنچی goentji, haarlok, slipje dat onder iets te voorschijn komt, inz. slip van den tulband of hoofddoek. Sj. Ind. Kësna heeft *goendjai* als rijm-woord op *sëlampai*; zie *goendjai*.

کند ganda, I. dubbel, voudig, maal zooveel; *sa kali ganda*, eenmaal zoo-veel; *doewa kali ganda*, tweemaal zoo-veel enz.; *doewa kali ganda daripada jang dëhoeloe*, tweemaal erger dan vroeger, Saif Dzoel.; *ganda bërganda*, dubbel en dwars, Chodj. Maim.; *më-ngambil ganda bërganda*, woekeren; *bëpërganda-gandakan ëmas*, hun goud steeds verdubbeld. Hik. Sj. Djil. edd. p. 53.

II. Skr. reuk, geur, komt soms voor in samenstellingen, b. v. *gandaroesa*, *gandaria* enz. zie ald.; *g. sëgara*, e. s. v. versnapering = *ganti-indëra*, zie ald. en ook *sëganda*.

کندای gëndaga, zie *këndaga*.

کندال gëndala, zie *këndala*.

کندت gëndoet, dik en hangend van den buik. Mën. *gandoet*, id.

کندت gëndit, zie *këndit*.

کندتری gandatëri, verb. van *gënitëri*, zie ald.

کندر gandar, draagstok, welks midden rust op den schouder en aan welks beide uiteinden een last komt, hefboom met het steunpunt in het

midden, ra van een schip, as van een rijtuig, ploegstaart, roerpen, ook steel of stok van e. groot zonnescerm, dat over den schouder gedragen wordt, Jav. id.; *mënggandar*, aan zulk een stok dragen; *gandaran*, de last, die aldus gedragen wordt; *pënggandaran*, de draagstok; *gandar-tjintjin*, de houders van het kastje op e. ring, waarin de steen zit.

گندر گënder, Jav. stel van metalen platen, die boven bamboekokers hangen tot versterking v. het geluid en tot de *gamëlan* behooren.

گندرغ gënderang, frequ. van *gëndang*, trom; *gënderang përang*, oorlogstrom; *g. raja*, de groote of feesttrom, Ind. Poet.; *g.-këmbali*, de aftochtstrom; *g.-sëmbojan*, alarmtrom.

گندروس gandaroesa, Perz. e. s. v. geneeskrachtigen heester met lange, smalle bladen en een onaangename hertelucht, justitia *gandarusa*.

گندروکم gandaroekam, e. s. v. vruchtboom, e. s. v. hars, dat voor soldeeren en ook in de geneeskunde gebruikt wordt.

گندری gandaria, e. s. v. boom, met kleine, groene, eetbare, rinsche vruchten, die gezouten als toespis worden gebruikt (*gendriaan*).

گندس gëndis, I. z. *gëndang* III.

II. Jav. suiker.

گندسولی gandasoeli, Skr. (? Dr. F.) e. s. v. plant met fraaie bloemen, die in het haar gedragen worden, *hedychium coronarium* (Wilkinson). Wanneer een vrouw deze aan haar

minnaar zendt, beschuldigt zij hem van ontrouw. Soorten zijn: *g. poetih* en *g. koening*; *goemandasoeli*, e. hoedanigheid v. de tanden, B. R. bës. 242.

گندغ gëndang, I. e. s. v. trom, bestaande uit een cilinder van hout, aan weerskanten met geitevel bespannen, die aan den eenen kant met de hand en aan den anderen kant met e. stok geslagen wordt; *gëndang arak-arak*, de optochtstrom; *g. Këling*, soort tamboerijn; *g.-këra*, e. s. v. kinderspel, handquadrille; *g.-kësoekaän*, feesttrom; *g. mëlëla*, trom waarvan de eene kant met een stok, de andere met de hand geslagen wordt; *g. raja*, groote trom om volk op te roepen, moskeetrom; *g. sëräma*, trom als de *g. mëlëla*, maar met fijner geluid, Wilkinson (de laatste vier opgaven). Mën. *bër-gëndang-paha*, zich op de dijen trommelen, fig. in zijn vuistje lachen, zich in een anders leed verheugen, zie ook *gënderang*; *sipoet-gëndang*, zie *sipoet*.

II. een riem van papier; *kërtas sa gëndang*, e. riem papier; ook voor e. pak van 25 stukken katoen, *ging-gang* genaamd. M. zie ald.

III. *gëndang-gëndis*, e. s. v. in het wild groeiende groente.

گندغ gandoeng, aan weerskanten buitenboord hangen van lasten, zoodat ze het water raken en het slingeren beletten, *petak-g.*, ruim v. e. schip, Wilkinson; *pënggandoeng*, uitleggers of uithouders v. e. vaartuig; *mënggandoeng*, iets als zoodanig aanwenden, zie ook *ambau*.

گندځ ganding, langsijde slee-
pen, zooals b.v. een sloep.

گندځ gandeng, Bat. (Jav.), op
sleeptouw nemen, mee aanspannen
(paard), buiten de boom, Dr. F.

گندځ gondang, naam van ver-
schillende, ook eetbare zoet- en zout-
waterslakken; vooral *dolium perdix*
en *dolium maculatum*, Wilkinson.

گندځ gondong, pijnlijk kropge-
zwell in 't midden van de hals, zie
gërondong; *gondongan*, pak, baal.

گندځ gendang, zie *kendang*.

گندځ gendong, Jav. in e. doek
op de heup dragen, zie *kendong*.

گندځ gendeng, Mën. scheef,
schuin, b.v. van een kop om e. stoot
te geven, enz.; *bërgendengan*, schuin
gehouden v. vele zaken, b.v. van edel-
gesteenten om ze te laten schitteren.

گندځ gandapoera, Skr. e. s. v.
plant, *hibiscus abelmoschus*.

گندځ gandapita, Bat. *koewih-*
gandapita, e. s. v. koekjes.

گندځ gandik, hoepelvormig
voorhoofdsiersel van een bruid; *g.*
dangoe, zulk e. versiersel in den vorm
v. den aren-bloemstengel, Prab. Dj.,
zie *gandai*.

گندځ goendik, bijzit, bijwif;
mëmpërgoendikkan, tot bijwif maken
of nemen.

گندځ gondok, I. ongewoon dik
van hals, speknek; *mëřëpati-gondok*,
kropduif. Mën. kort van lichaams-
bouw en sommige lichaamsdeelen;
zie *gondong*.

II. de staart naar wijzend (buffel-
horens), Wilkinson.

گندځ gondok, naar den grond
wijzend (buffelhorens), Wilkinson.
Zie 't vorige.

گندځ gëndoel, vouw in de sa-
roeng, die als zak dienst doet, Wil-
kinson.

گندځ goendal, merk, dat men bij
het tellen maakt voor zekere hoeveel-
heden, 't zij door een knoop te leggen
in een touw, of een streep of kersje
te maken; *goendalan*, dat waarop men
die merken maakt, kerfstok, touw met
zulke knoopen enz.

گندځ goendoel, kaal van hoofd,
't zij zonder haar, 't zij zonder hoofd-
deksel, dus ook blootshoofds, ook
kaal van een land.

گندځ gandoem, Perz. koren,
tarwe; *tëpoeng-gandoem*, tarwemeel;
zie ook *tërigoe*.

گندځ gandan; *gëbar-gandan*, e.
s. v. groot en breed dekkleed inz. van
zijde, een zijden deken.

گندځ ganden, Jav. groote hou-
ten hamer, ook *toekoel ganden*.

گندځ gandoe, groote, zwarte,
platronde, boonachtige vruchten van
de *mërbau-* en *ipil-boomen*, waar-
mede men e. s. v. spel, *letjek*, speelt;
Këling gandoe, spotnaam voor Klin-
galeezen om hun glimmende zwart-
heid van huid.

گندځ gandau, de boomen v. e. kar.

گندځ goendoe, uitgeholde en
met tin opgevulde *boewah këras*,
waarmede men bij het *oekik*-spel naar
de opgezette noten gooit.

گندځ gandawari, naar om-
hoog gebogen plank a. a. als versiersel

aan het achtereinde v. e. *mërak-simpir* of buitenboords-galerij op staatsie-riviervaartuigen.

کندول gëndola, e. s. v. plant, die als spinazie gegeten wordt = *bajam*, zie ald.

گنده gondah, twijfelmoedig, ongerust, bekommerd, bezwaard van gemoed, zie Facs. p. 2; *g.-goelana*, bezwaard en lusteloos; *g. grolabah*, overstelpt door droefheid, K. Tab. p. 4; *pasang gondah*, doodtij, zie *për-bana*.

گنده gendah, = *rënda*? b. v. *bër-toetoeop moeka kasah jang endah*, *bër-pakankan emas, tèkat bërgendah*, Sj. Madli.

گندي gandai, een gouden voorhoofdplaat van de eene slaap tot de andere, bezet met diamanten, gedragen door een bruid, d. B. K. zie *gandik*.

گندي gandi, Oud Jav. Skr. boog, handboog, schietboog, Sj. Mans. Sj. Goemp. Sj. Ind. Kësna en and. zie *gandewa*; *bërmain gandi*, zich met boogschieten vermaken, B. R.; *ada-pon bësar batoe gandi? itoe sapërti satoe boekit, maka batoe gandi itoe dipanah olih sègala djin dan përi bërhamboeran pëtjah*.

گندي gëndi, Jav. = *këndi*, z. a.

گنديو gandewa, Skr. en Jav. boog, = *gandi*, zie ald.

گنديواتي gandiwati, Skr. naam v. h. luchtgewelf („boogdraagster”), Seri Rama, pag. 45, Dr. F.

گنس gënis, = *gënih*, zie ald.

گنسه gansang = *gasang*, z. ald.

کنسی ginsi, Arab. *djinsî* Dr. F. maagschap, familie.

گنغ gëngang (gevormd uit Mën. *ganang* Dr. F.), *mënggëngang*, water uit de waterleiding of uit een hooger gelegen vak over de *sawah* laten vloeien, *bërgëngang-gëngang*, overvloedig vloeien, b. v. tranen, = *bërli-nang-linang*, zie ald.

گنغ gënoeng, beter *kënoeng*, z. a.

گنغ gënap, vol, voltallig, in zijn geheel, even; *g. ataw gandjil*, even of oneven; *koerang gënap*, onvoltallig, onvolledig; *sagënap*, geheel, vol, al, alle, compleet, alle mogelijke; *sagë-nap nëgari*, alle mogelijke landen; *sagënap kali*, telkens zonder uitzondering; *sagënap hari*, den geheelen dag; *sagënap toeboeh*, het geheele lichaam; *sagënap sana-sini*, hier en daar en overal; *gënap-gënap gëntar*, algemeene ontsteltenis; *tiga-poeloe gënap*, de volle dertig; *dipëtjah-kannja kitáb itoe pada sagënap nëgari*, hij verspreidt die geschriften in alle mogelijke landen. Sadj. Mal. p. 2; *mënggënap*, iets aanvullen, ten einde brengen, voltallig maken, aanvullen tot de maat of het getal.

گنغ gënih, de slagtanden van e. vijfjes-olifant; ook *gënis*.

گنیتري gënitëri, Skr. (Dr. F.), e. s. v. boom, welks galnootachtige vruchten men bezigt als kralen voor de rozekrans.

گنیق gënioek; *mënggënioek*, met e. spaansche spil aanwringen van e. plank aan de huid v. e. vaartuig, om

die te doen aansluiten; ook: de opwaartsche groei v. e. boom beletten, om hem zijwaarts te doen groeien, Wilkinson, zie *kilas*.

گنپق *gënnjek*, strijken, wrijven, Max.

گو *goe*, ploeg v. werkvolk, partij bij spelen, die door twee partijen gespeeld worden; koppel, paar, juk van ossen, M. Zie ook *rëgoe* en *igoe*.

گوا *goewa*, Batav. Chin. ik. Zie ook گوه.

گوبار *gobar*, donker van de wolken, somber, bedroefd van het hart, Sj. Madli, Sj. Ind. Kësn.

گوبرنادر *goebërnadoer*, Port. gouverneur, ook *goernadoer*.

گوبرنور *goebërnoer*, Ned. gouverneur.

گوبغ *gobang*, I. naam van een zangwijs.

II. e. s. v. klein zeevaartuig, dat zeer goed zeebouwt.

III. ineping, die men in palmstammen maakt om het beklimmen te vergemakkelijken; afgebrokkeld, met stukjes eruit van de tanden.

IV. beter *kobang*, Jav. e. stuk v. twee duiten, thans een 2¹/₂ centstuk.

گوبق *gobak*, dikke, platte koek, inz. van sago-meel.

گوبق *gobek*, I. kleine vijzel (bamboekoker, Wilkinson) met beitel om de bestanddeelen van een bételpruim fijn te maken voor oude lieden, die geen tanden meer hebben; *anak-gobek*, het beitelteje; *mënggobek-gobek sirih*, de bétel daarmee fijn maken, Boeng. ramp. bësar 295.

II. slaan bij het *porok*-spel met de *porok* naar die van de tegenpartij.

گودک *goeboeg*. Jav. hoog op staken staand wachthutje in de rijstvelden.

گوبال *goeбал*, spint van het hout; in 't ruwe, nog grof van eenig werk, waaraan de laatste hand nog niet gelegd is; *mënggoeбал*, het ruwe van iets afdoen, b.v. de dorens van een doerian, de schil van een kokosnoot, C. en S. Zie ook *balau* II.

گوبөл *goebөл*, Jav. *anggoebөл*, iem. aanhangen, smeekend de knieën omvatten; *bërgoebëlan*, het opzoeken v. den man door een meisje of weduwe om zamen met hem te ontvluchten, Palemb.

گوبه *gobah*, slinger van in elkander gestoken bloemen; *mënggobah*, zulke slingers maken, ook teekenen van lijstwerk, voorstellende in elkander gestoken bloemen, zie Facs. p. 64 en K. Tab. 20.

گوویت *goewit*; *mënggoewit*, bewegen, wibbelen met de voeten, ook bewegen v. de vrucht in de baarmoeder; zie *tjoewit* en *koewit*.

گوتس *gotes*; *mënggotes*, stukplukken van bloemen; v. den stengel breken, een schakel verbreken, Wilkinson; zie *gëtas*.

گوتق *gotong*, Batav. Soend. met twee of meer een vracht dragen, ook een vracht voor velen.

گوتق *gotok*; *mënggotok*, de aanslag of het kleverig aanzetsel van opium, of iets dergelijks, afkrabben en door uitkoking de opium weer af-

zonderen, b. v. *mana boeloeh-tjandoe samoewa digotok tjandoenja; digotok lah di dalam batil pemasak-tjandoe; maka mēnggotok pørtja tjandoe itoe, bēlom sēmpat masak*, Mal. Sam. II p. 117, 121 enz. Jav. *gođog*, koken.

کوچه gotjoh, *mēnggotjoh*, met de vuist slaan, of met iets dat men in de vuist houdt; *bērgotjoh*, met vuisten vechten, boksen; *bērgotjoh-gotjoh-kaki*, de voeten tegen elkander slaan; *dipëramat-amatnja gotjoh*, door hem werd er duchtig op los gebeukt.

کوچه goetji, geel, verglaasd aarden kruik, om olie of warm water er in te doen.

گودا goda, verzoeking; *mēnggoda*, verzoeken, in verzoeking brengen, plagen, aanvechten, bezoeken; *pēng-goda*, verzoeker.

گودغ goedang, Hind. pakhuis, voorraadschuur, provisiekamer, groote winkel, magazijn; *goedang-garam*, zoutpakhuis; *g-kopi*, koffiepakhuis enz.; zie ook *gēdoeng*.

گودک godak, vermengd; *mēng-godak*, door elkander roeren, b. v. rijst met de toespizen; overdrachtelijk ook iemand geheel door elkander werken, van de koorts; *nasi godak*, rijst met de noodige toespis er doorheen.

II. Mēn. ronde gebakjes v. meel, pisang en suiker.

گودی goedig, Jav. schurft; *goe-diggēn*, de schurft hebben, schurftig; zie *koedis*.

گودم godam, grootste soort van ijzeren hamer, moker, ijzeren knots.

گودو goedoe-goedoe, turksche pijp met waterbak, waaruit men rookt, = *hokah*, b. v. *satēlah ija sampai, dilihatnja bapanja ada doedoe*; *mēnggoedoe goedoe-goedoe di-atas koersinja itoe*, daar gekomen zag hij zijn vader zitten op e. stoel en rookende uit e. turksche pijp, B. R. Zie *hokah*.

گودی goedi, (zelden), dok, v. d. W.

گورب goerab, zie *غراب*.

گورس goeris, krab, schram, kras, streep, lijn; *mēnggoeris*, lijnen, streepen enz. maken, trekken, linieeren; *g. laksamana*, toovercirkel v. *Laksamana*, den jongeren broeder v. *Rama*, dien niem. overschrijden kon; *begoeris*, beschramd, bekrast (zijn); *dēngan, sa goeris-čalam*, met één pennestreek, Bost. *goeris-api*, lucifers, Max. en Dr. F.; *mēnggoeris*, ook voorbeschikken, d. B., zie *garis*.

گورغ goreng, bakken, braden, zoowel met als zonder vet, in een pan geroost; baksel, braadsel; *ikan goreng*, gebakken visch; *katjang goreng*, gebakken aardnoten; *mēng-goreng*, iets bakken, braden, in e. pan roosten, fruiten; *pēnggorengan*, braadpan; *djangan mēnggoreng djoea lagi, minjak mahal*, houd maar op met die praatjes, Mēn. lett. ga maar niet voort met braden; de olie is dun.

گورث gorap, I. zie *غراب*.

II. e. s. v. zoutwaterschelp, v. d. W. en Wilkinson (*capsa deflorata*).

گوراک goerak, schilfering v. de huid; *goerak-kepala*, roos, haarworm, hoofdzeer, d. l. Cr. = *kēlēmoeuoer*.

گورق gorok, I. *mēnggorok*, bo-

rende in iets steken, b. v. een dolk, met een handboortje een gat boren.

کورق gorek, I. = *korek*, zie ald.

II. e. s. v. slingerplant, welks bladeren soms in de *bëdak*, het bekende blanketsel, gedaan worden.

گورم goram, droog in e. pan op het vuur roosten, b. v. meel, koffie en derg.; zie ook *goreng* en *rëndang*.

گورن goeroen, I. onbebouwde of onontgonnen grond; *goeroen tandoes*, grond, waarop niets groeit; wildernis, woestenij; zie ook *boeroen*; *kambing-goeroen* = *kambing-randoek*, zie aldaar.

II. *pënggoeroen*, verschrikker, vreesaanjager, vogelverschrikker; *z.gëroen*.

گورندو goerendoer, Port. gouverneur.

گورنمن goewërnëmen, Ned. gouvernement.

گورو goerau, gekkernij, boert, scherts, jok, kortswijl; *bëgoerau*, boerten; *mënggoeraukan*, met iets gekscheren; *djangan lah digoeraukan*, steek er den gek niet mee, Ind. Poet.; *djangan toewan hoeloebalang pëgoerau-goeraukan hamba ini*, mijnheer de officier moet geen loopje met mij nemen, B. Ramp. p. 194; *goerausënda*, allerlei gekkernij.

گورو goeroe, I. Skr. leeraar, inz. in den godsdienst of in tooverkunst, onderwijzer, leermeester, schoolmeester; *g.-katak*, hulponderwijzer, kweekeling, lett. meester-oudere broeder, nam. van de leerlingen, Ism. Jat.; *mak goeroe* of *siti goeroe*, onderwij-

zeres; *bëgoeroe këpada*, in de leer zijn bij.

II. *goeroe mëlang*, e. s. v. boom, die licht timmerhout levert.

گورا goerah, I. *mënggoerah*, iets uitspoelen, b. v. den mond, e. flesch enz.

II. naam v. e. boom, welks vruchten men bezigt om visch te bedwelmen; zie *toeba*.

گورو goeroeh, donder, ook een donderend geluid in het algemeen v. andere zaken; *bëgoeroeh* en *gëmoe-roeh*, donderen, donderend; *goeroeh mëndajoe*, klagende donder, d. i. donder heel in de verte.

گوریه goerih, Soend. en Jav. smoutig, aangenaam vetzig van smaak, hartig = *lëmak*, zie ald.

گوري goeri, e. s. v. klein, aarden potje, ook als inhoudsmaat gebruikt; zie ook bij *tjina*.

گوس goes, zie *کس*.

گوسار goesar, Hind. boos zijn, toornen, kwaad zijn; *djangan toewan goesar*, wees niet boos, mijnheer! ook: neem het niet kwalijk; *mënggoesari*, boos zijn op, toornen op, ook *mënggoesarkan*, R. Chaib. Noer Moh.

گوسو goesoer, glijden, zakken, b. v. van den schoot, Pr. Dj.

گوسغ gosong, I. zandbank, zandplaat, zie *boesoeng* II.

II. Jav. aangebrand, verbrand.

گوسوک gosok; *mënggosok*, iets wrijven, schuren, poetsen, ook slijpen op een plank, b. v. tafelmessen; *mënggosok-gosok mata*, de oogen uitwrijven bij het ontwaken.

کوسی *goesi*, tandvleesch; *goesi kami gatal*, wij watertanden, Pël. Djin.; *lajar goesi*, bezaan- of gaffelzeil.

گوشوئر *goepërnoer*, gouverneur.

گوشوئر *goepoeh*, overhaast; meestal *goepoeh-goepoeh*, id. *goepoeh-gapa*, versterkte vorm van het eerste; *g. mamang*, zoo overhaast, dat het voor de oogen draait.

گوشوئر *goegoer*, vóór zijn tijd afvallen, van bladen, vruchten enz., ontijdig geboren worden, vallen, b.v. van zijn paard; *anak goegoer*, ontijdig geboren vrucht, misdracht; *goegoer anaknja*, ze is ontijdig bevallen, heeft een miskraam; *mënggoegoerkan*, vóór zijn tijd doen afvallen, afwerpen van zijn ruitser, door een paard, ook deelen in de rekenkunde; *mënggoegoeri sa patah kata*, er e. woordje tusschen werpen.

گوشوئر *goegoes*, ook *gogos*, bos, tros van vruchten, garf van graan, regen van vonken, groep; *goegoes poelau-poelau*, eilandengroep, archipel; *goegoes*, ook gekookte kleefrijst in pisangblad gewikkeld.

گوشوئر *goegoep*, I. verward geraas, waarvan men de geluiden niet onderscheiden kan.

II. Batav. gejaagd, = *goepoeh*, zie aldaar.

گوشوئر *goegoek*, hooggelegen land, d.B. Mën. heuvel, aardophooping.

گوشوئر *gogok*, I. halsketen.

II. *mënggogok*, zwelgen, vocht door de keel gieten, v. d. W. *pënggogok*, zwelger, dronkaard, M. Zie *tëgok*, I.

گوشوئر *gogah*, Perz. غوغا, geraas, getier, alarm.

گوشوئر *gogoh*, sterk rillen v. koude, sterker dan *gigil*.

گوشوئر *goegoeh*; *mënggoegoeh*, slaan op een trom of dergelijk instrument, Mën.

گوشوئر *goela*, Skr. *goedā*, melasse; suiker; *g.-batoe*, kandijsuiker, klontjes; *g.hitam*, *g.djawa* eng. *-enau* (aren, Jav.) palmsuiker; *g. pasir*, de gewone riet-suiker ongeraffineerd; *g.-moetia*, suiker-erwten, muisjes; *g.-boenga*, bloemwerk van suiker, dat de Mal. vrouwen op Pënjëngát zeer fraai weten te maken; *g. këmbang*, gerezen suiker, zachte, vierkante balletjes; *g. tapak*, platte, ronde koek van suiker in den vorm van het voetspoor eens olifants; *g. kerek*, hetzelfde in den vorm van een katrolschijf; *ajar-goela*, stroop; *mëmboeboeh goela*, er suiker op of in doen, iets suiken; *oempama goela di dalam moeloet adanja*, zoo gemakkelijk is het een of ander werk of onming, Sprw. Lang. boew.

گوشوئر *goewal*, platte klopper; *mënggoewal*, met zulk een voorwerp kloppen, b.v. iets tot vezels; ook slaan met een stok op een speeltuig, Pad. bovenl. *goewal-gawil*, waggelen in een holte, zooals b.v. een losse tand.

گوشوئر *goelana*, ook *gëlana*, Skr. lusteloos, verdrietig; zie *gondah*.

گوشوئر *golat*, Pad. bovenl. voor *golèk* = *goeling*.

گوشوئر *golot*; *mënggolot*, in vliegende haast iets verrichten, b. v. garen of touw slordig en haastig op-

winden of eenig ander werk met een vaart doen, b.v. *kaloewar masok bër-golot-golot*; *inangda poen tidak bër-diam moeloet*, Sj. Abd. Moel. in- en uitgaande, druk in de weer, stond de mond van de min niet stil; tegen elkander laten draven van paarden enz. = *bërloemba*, b.v. *ada jang bër-golot koeda*... *ada jang bër-golot kan lantjangnja*, er waren er die hunne paarden om het hardst lieten draven... er waren er die hunne vaartuigen om het hardst lieten varen, H. Ind. Mëng. *sa koetika bër-golot moeda tëroena*, *alah lah koeda sadoepradana*, na een oogenblik om het hardst te hebben laten draven verloor het paard van Zijne Hoogheid, id. Mën. *goeloets* (eig. *goeloei*), gauw, vlug, met spoed, haast.

كولوٲ goeloet, = *golot*. Mën. Zie a.

كولر golir, e. s. v. spel.

كولغ goeloeng, oprollen (v. zware of dikke voorwerpen Dr. F.), e. rol v. iets; *likar doewa goeloeng*, twee rol matten; *goeloeng-goeloeng*, gording, ook benedenste balk, waarop een dak rust, mits hij rond zij; is hij vierkant of plat, dan heet hij *toeloep djënan*; *papan-goeloeng*, de plank, waarop de pas afgeweven stof wordt gewonden; *bër-goeloeng-goeloeng*, ook rollen v. de golven, b.v. *maka ombaknja poen bër-goeloeng-goeloeng datangnja*, de golven nu kwamen aanrollen; *mënggoeloeng*, een rol maken, iets oprollen, fig. terdege behandelen, drillen; *mënggoeloeng moesoeh jang lari*, een vluchtenden vijand met zijn velen nazetten;

mënggoeloeng, mogelijk beter opdringen of in elk. dringen van een leger, b.v. *maka digoeloengnja sèkali-kali, laloe lari*, zij drongen het terdege op, daarna sloeg het op de vlucht, H. As. Pat.; *kaïn goeloeng*, geweven stoffen in rollen; *kaïn bëlëdoe tiga goeloeng*, drie rollen (of volle stukken) fluweel, M. *gëmoeloeng*, zie bij *gadjah*; *sënggoeloeng*, zie aldaar; *g-tjoetjoek*, plumeria obtusa, L. e. s. v. bloemdragende heester, ook *boenga-pëkoehoeran* genaamd, M.

كولغ goeling, rollen, voortrollen; *bërgoeling*, zich rollen, wentelen; b. *sëndirinja*, vanzelf voortrollen, b. v. van e. wagen; *mënggoeling*, iets voortrollen, b.v. een vat; de oogen doen rollen, een vaartuig opzij kantelen om het te kunnen nazien; *mënggoeling dalam biskoewit jang ditoemboek haloes*, iets wentelen in fijngestampte beschuit, k. B. *bërgoeling dalam loempoer*, zich in het slijk wentelen; *bërgoelingan*, rollen van velen, b. v. *këpala moesoeh bërgoelingan di medan*, de koppen der vijanden rolden over het slagveld; *mënggoelingkan dirinja këpada*, zich schuren tegen, b. v. van een paard, M. R., *mënggoeling-goelingkan këpala*, al met het hoofd draaien, Pël. Djin. zie ook *giling*; *tërgoeling-goeling*, al heen en weer draaien, b.v. *maka inangda poen tërgoeling-goeling diloewar pagar, hëndak masoek, takoet*, de min nu draaide al heen en weër buiten de omheining, wilde binnegaan, doch was bevreesd, H. T. *tërgoeling-goeling*, ook: holder-

debolder, hals over kop van vluchten b.v. Pël. Djin. Facs. p. 9 reg. 1, *pënggoeling sisik*, = *tënggiling*, M. Zie ald.

كولى golok, e. s. v. houwer of kapmes, van voren breeder dan van achteren; *golok soenda*, kapmes zooals de soendanezen dragen? Sadj. Mal. p. 171.

كولى golek; *mënggolek*, iets rondwentelen, draaien aan het spit, omwentelen, afwentelen; omkantelen, omrollen, ook slingeren, schoonmalen v. een vaartuig, b.v. *këtiap ini golek sangat*, Sw. *bantal-golek*, rolkussen, een in Indië veel gebruikt rond kussen op de bedden, zie *goeling*; *mënggolek-golekkan*, voortdurend of herhaaldelijk iets rondwentelen, H. Abd.

كولى goelai, kerrie en in 't algemeen sterk gekruide saus bij de rijst; *mënggoelai*, zulke toespis bereiden; *goelai-goelaiian*, allerlei sterk gekruide sausen; zie ook *laok*.

كوم goewam, I. spruw bij zeer jonge kinderen. Volgens M. benauwdheid, keelontsteking.

II. geschil voor den rechter, ook tusschen twee mogendheden enz. b.v. *goewam jang soedah poatoes hoekoemnja*, geschil, waarover reeds uitspraak gedaan is, Oend.; *tërbit kata-kata goewam poela*, kwamen er weêr geschillen voor den dag; *bërgoewam*, een geschil hebben, Oend.

كومل goemal, zie *koemal*.

كومل goemoel; *bërgoemoel*, worstelen, hetzij van twee of meer perso-

nen, hetzij staande of rollende; *bër-gotjoh dan bërgoemoel*, boksen of stompen en worstelen; *bërgoemoel-goemoel dëngan tëmannja*, met zijne makkers worstelen; *bërgoemoel sama sëndirinja*, onder elk. worstelen. M. Ook ravotten van honden, b.v. Boeng. ramp. bësar, p. 67 reg. 1.

كومل gomel; *mënggomel*, beetje voor beetje behandelen van iets, dat anders te veel of te zwaar zou zijn.

كون goena, Skr. nut, nuttigheid, deugd, eigenschap, tooverkracht, toovermiddel; *goena pëngasih*, tooverij om liefde te verwekken, Sj. Haris; *goena-biasa*, oud en beproefd van een vriend, ook geheel vreemd in een omgeving, b.v. Mës. Kag.; *bërgoena*, nuttig; *tiada bërgoena*, onnut; *për-goenaän*, het nut dat iets heeft; *apa përgoenaännja*, wat nut heeft het, wat nut steekt er in, waartoe dient het, de Holl. 5^e dr. p. 89; *përgoenaän tjin-tjin itoe*, het nut (voordeel of kracht) aan dien ring verbonden; *mëmbalas goena*, Mës. Kag. iemands goedheid vergelden; *naga-goena*, tooverdraak, Mës. Kag.; *mëmpërgoenakan*, ten nutte aanwenden, tot eenig doel aanwenden, benutten, gebruik maken v. iets tot; *sëgoena sëkaja*, bij echtscheiding de goederen gelijk verdeelen, Batav.

كونان goenawan, (in poëzie), Skr. in tooverkunst bedreven, ook nuttig en deugdzaam (Dr. F.).

كونغ goenoeng, berg; *g. bërapi*, vuurberg, vulkaan; *ëmas goenoeng*, ook alleen *goenoeng* en *noeng*, troetel-

naam, mijn schat; *g. tinggi mēnjapoe awan*, een berg welks top in de wolken reikt, H. Gr.; *goenoeng barisan*, bergketen; *hoedjoeng goenoeng*, vooruitspringende bergrug; *goenoeng-goenoeng*, ronde, hooge rugleuning aan zitplaatsen; *goenoeng-goenoengan*, verheven snijwerk, Sadj. Mal. 201; bergachtig, pyramidale figuur, ook van dingen die pyramidaal op elk. gestapeld zijn, pagode, groote fig. bij het wajangspel, zoo iets voorstellende, schilderij van bergen, b.v. in een badkamer! v.d.W.; *pēgoenoengan*, gebergte.

گونم goenam, knielen v. e. (vorstelijken (Wilkinson)) olifant; *mēnggoenamkan*, doen knielen, R. v. M.

گوني goeni, Skr. naam van de plant, die het jutevlas levert; e. s. v. zakkenlinnen, vervaardigd van het jutevlas, ook zak daarvan gemaakt; *bēras tiga-ratoes goeni*, drie honderd zakken of balen rijst.

گوها goeha, Skr. hol, grot, spelonk. **گوڤڤڤ gojang**, slingerend zacht heen en weer bewegen, zooals een klok of bel, de boomen door den wind enz. *mēnggojang gēnta*, de klok luiden; *m. kēpala*, het hoofd schudden; *mēnggojang-gojang tjapijau*, met den hoed wuiven; *kalau tiada angin ta'kan pokok bērgojang*, als er geen wind is, zullen er ook geen boomen zich bewegen, Sprw. Zie ook *gontjang*.

گوڤڤڤ goejoe; *mēnggoejoe*, Mēn. in eene betere stemming brengen door woorden of bewegingen, iem. plagen-derwijze bezighouden om hem in zijn

nopjes te brengen, ook zich bezighouden met spelen. In het Jav. *goejoe*, lachen, spotten.

گوڤڤڤ goejah, wankelend, van den gang, los, beweegbaar van een meubelstuk met ongelijke pooten enz. Mēn. ook v. e. ingeslagen pen of paal. Zie ook *gojang*.

گونم gonja, jok, jokkernij; *mēnggonjakan*, met iets spotten of lachen, Max. zoo ook d. l. Cr. Zie *goejoe*.

گوڤڤڤ gonjel; *mēnggonjel*, zachtjes drukken, b.v. een gezwel; zachtjes op iets bijten of kauwen, mommelen.

گوڤڤڤ gonjeh; *mēnggonjeh*, kauwen zooals iemand zonder tanden, mommelen; zie *koenjah* en *gonjel*.

گه گah, roem, faam, glorie; *bērolih gah sampoerna*, volkomen roem behalen; *mēnggahkan dirinja*, zich beroemen; zie *mēgah*.

گوها goha, zie **گوها**.

گهارو gēhara, (Skr. *gr̥ha*, huisvrouw, gemalin), Oud-Jav. van zuiver vorstelijk bloed, v. vorstelijke ouders; *sama gēhara*, van een zuiver bloed, hetzij vorstelijk of burgerlijk, ook echt, geen bastaard, b.v. *anak-gēhara*, een echt kind; *bini gēhara*, de echte vrouw, de werkelijke gemalin.

گهارو gēharoe, e.s.v. welriekend hout, aloë-hout; soorten zijn: *g.-boewaja*, *g.-mēdang* en *g.-landoe*; *g. akar*, e.s.v. kruipende plant, die als bindmiddel gebruikt wordt; *soedah gēharoe*, *tjendana poela*, 't is reeds aloë-hout en nu nog sandelhout, d.i. het is reeds welriekend en nu wil men het nog geuriger hebben, Sprw. dat

wil zeggen: Naar den bekenden weg vragen.

گھاری gahari, zie *agahari* en **تھاری**.

گھیا gahja, zie *gaja*.

گی gi, e. s. v. ranzig smout, dat door de Klingaleezen bij de spijsbereiding wordt gebruikt. Ook *minjak sapi*, genoemd; zie bij *minjak*.

گېڙگ gebang, I. naam v. e. zeer groot zoutwater-schelpdier, zie *gewang*; *kina gebang*, de grootste soort van reuzenschelp.

II. grootspraak, bluf, Wilkinson.

گېڙگ gebeng, blad van een roei-riem, dat er op vastgespijkerd wordt.

گیتا gita, gejaacht, gehaast, P.; zie *gësa*.

گیتق getek, I. loszinnig, wuft (vrouw); *mënggetek*, wufte manieren hebben of aannemen, Wilkinson. Zie *gëletek*.

II. Jav. vlot van bamboe of hout.

گېڙگ gedeng, Jav. bos van padi, ter zwaarte van 10 kati.

گېرس giras, e. s. v. grof Bengaalsch linnen, v. d. W.

گېرڱ girang, Soend. en Jav. zeer verheugd, verblijd.

گېرڱ giring, I. *mënggiring*, voor zich uitdrijven van vee of wild, opjagen, een kloppacht houden op; *djangan engkau giring kërbaui*, wees toch zoo dom niet, laat u niet zoo beetnemen, Hik. Asm. Pati.

II. *giring-giring*, rinkelbelletjes, schelletjes, als sieraad gebruikt, b.v. aan een kleed; *g-landak*, e.s.v. plant,

welker zaden in den dop rammelen; *g-angin*, e.s.v. zwaluw, die zeer hoog vliegt en van tijd tot tijd een rinkelend geluid laat hooren; *tëmoë-giring*, e. s. v. kurkuma.

گېرڱ gerek, I. *mëngerek*, een gat boren met een boor, ook met een broos of els, of door een houttor, b.v. *digerek olih kombang*, door de houttor uitgeboord, M.; *pënggerek*, boor, broos, els; *pënggerek-ëndjoet*, e.s.v. drilboor, in gebruik bij de goudsmeden.

II. de massieve wielen v.e. buffelkar, C. en S. Zie *kerek*.

گېري giri, Skr. berg, alleen in Skr. samenstellingen.

گېسر gisar; *mënggisar*, draaiend wrijven, b.v. de handen tegen elkander verdraaien, verwringen (Dr. F.); hard tegen elkander bonzen, zoodat de voorwerpen zich omkeeren; *mëm-përgisarkan tangan*, in de handen wrijven (vermaleischt Min. Dr. F.), b.v. van koude; zie *kisar* en *gesel*.

گېسر gisir, tegen iets strijken, schuren, wrijven, b.v. van vaartuigen, die elkander aanzeilen, of v. een boot, die tegen een steiger schuurt, of van lieden, die elkander strijkelings passeeren, of van een buffet tegen iets, wrijven tusschen de handen, M. ook verschikken, verplaatsen = *gingsir*, Jav. Mën. *gisiran*, wrijfpaal voor de beesten in de wei. Zie *gesel* en *gisar*.

گېسق geseq; *mënggeseq*, met iets kantings over iets heen strijken of wrijven. Mën. ook aanstrijken van lucifers; *m. tangan*, de handen wrijven; *m. biola*, de viool bespelen; *pëng-*

geseḱ-biola, strijkstok van een viool.
Zie *gesel*.

گیسل gesel; *mənggesel*, iets tegen iets anders wrijven, b. v. twee stukken hout om er vuur uit te krijgen, zich tegen iets schuren, zooals een beest soms doet; *mənggesel tapak-tangan*, de beide handpalmen tegen elkander wrijven, zich in de handen wrijven; *bərgesel bahoe*, met deschouders tegen elkander schuren bij een gedrang; *pənggesel*, e. s. v. klein insect, dat zich op het vel vasthecht; ook e. s. v. plant met kleine, geurige vruchten.

گیسی gisi; *mənggisi*, afknagen, knaüwen als een hond, Sw., afknab-belen (vooral restjes, Wilkinson.)

گیو gioeng, de speler, die bij het *porok*-spel met den eersten worp raak gooit.

گیوگ gioek, geitouw, gording.

گیگ gigit, *mənggigit*, bijten met een muil of mond, niet met een lang-werpigen bek of snavel; stuk bijten afbijten, fig. 'n snijdende pijn veroorzaken (buikziekte), *mənggigit tloendjoeknja*, op zijn wijsvinger bijten, fig. uitdr. voor ons: op zijn neus kijken; staan te kijken alsof men zijn laatste oortje versnoept heeft. H. Abd. p. 126; *gigitan*, afgebeten stuk, H. Boedj.; *bərgigitkan*, elkander laten bijten, Ind. Poet. b. v. van paarden (zuiver Maleisch? Dr. F.).

گیگر geger, geraas, getier; razen, tieren, schreeuwen, kijden.

گیگل gigil, rillen van koude of opkomende koorts; *dəmam-gigil*, de koude koorts, lett. de bibberkoorts.

گیگی gigi, tand in alle beteekenissen, uitgenomen slag tand; rand v. een bosch, van de zee, den hemel, het hoofdhaar enz.; *gigi-ajar*, de kim, ook de waterlijn van een vaartuig; *gigi səri*, snij tand; *gigi-soeloeng*, melktand, v. d. W., de vier voortanden, Wilkinson; *gigi-gərham*, kies, maaltand; *gigi asoe*, oogtand; *gigi məndjagoeng*, tanden op het punt van doorkomen en reeds bultjes vormend als maiskorrels; *g-parang-parang*, fijne tandjes, die wijd uit elkander staan evenals die van den parang-parangvisch, de muizetandjes van oude lieden, v. d. W. en Wilkinson; *g-bilalang*, zekere steek bij het naaien, die ook bij het weven kan nagebootst worden; *mənggigi bilalang*, de gedaante van sprinkhaantandjes vertoonen, wordt gezegd van het rijstgewas als het elf dagen oud is, Mėn.; *mənggigi ajar*, en *mənggėligi ajar*, aan de kim zichtbaar worden; *g-sisir*, tand van een kam; *g-djantėra* en *g-poetaran*, tand v. e. tandrad. Zie *gėrigi*, getand, eggig; *gėligi*, klappertanden; z. ook *sėrasah* en *djėmaran*.

گیل gila, gek, krankzinnig, zinneloos, zot, dwaas, verzot op iets, dol, ook van dieren; *gila bėhasa*, een weinigje zot; *g-babi*, stuipen, toevallen; *g-andjing*, honds dolheid; *g-amoek*, dol; *mañ-gila*, gekscheren; *gila apa kah*, hoe zou ik zoo dwaas zijn om, Hik. Koris; *gila dėngan mənangkapanak ikan*, verzot zijn op het vangen van vischjes, Mes. Kag.; *gila dėngan mənangis*, hartstochtelijk weenen, b. v.

səmalaman itoe tiada tidoer, gila dēngan mēnangis doewa bēranak (moeder en zoon), Hik. Asm. Pati en and.; *gila-birahi*, dol verliefd, smoorlijk verliefd, = *edan-kēsmaran*, Jav.; ook zeer moeilijk van vlechtwerk, zie bij *annjam* en *karang*; *mēmpərgilakan*, voor den gek houden; *bərgila-gilaän*, gekscheren, onder elkaar gekkeren uitvoeren.

گیلر *gilir*, beurt, aflossing, geslacht; *tiga gilir orang*, drie menschengeslachten; *bəgilir*, elkander vervangen, aflossen; *giliran*, beurt, aflossing; *giliran kawal*, aflossing v. de wacht; *bəgilir-gilir-bərdjaga*, om de beurt de wacht houden; *siapa poenja giliran sēkarang*, wiens beurt is het nu?

گیلغ *gilang*, glinsteren v. kleur, gelaat, kleederen enz.; *gəmilang*, glinsterend; *gilang-gəmilang*, overal glinsterend.

گیلغ *gelang*, e. s. v. eetbare postelein, waarvan twee soorten: *g. poetih* en *g. merah*.

گیلغ *giling*, Mën. ook *geleng*; *mənggiling*, (op)rollen (lange smalle voorwerpen, Dr. F.) b. v. van zeilen, door rollen vermalen, zooals in e. suikermolen en op e. wrijfsteen; *batogiling*, steen waarop men met e. steenen rol de specerijen fijnwrijft; *pənggilingan*, molen, onderste bamboe v. eenzeil, waar dit omheen gerold wordt; *pənggilingan tēboe*, rietsuiker-molen; *mənggiling*, malen, draaien, fijnwrijven; *m. obat*, genees-middelen fijnwrijven; *m. kapala*, draaiend met het

hoofd schudden, b. v. van verbazing, of tot ontkenning of afkeuring, dit is in 't Mën. ter onderscheiding *gèlèng*; *gilingan*, ook schijfrad van een kar, wiel, hoepel, mallejan, Mën.

گیلغ *gilap*; blinken, blinkend; *mənggilap*, poetsen totdat iets blinkt, polijsten, aanzetten op een riem; *gəmilap* en *gəmərlap*, schitteren, b. v. van juweelen, sterren enz.; *gəmərlapan*, hetzelfde van velen.

گیلق *gelek*; *mənggelek*, uitwijken, het lichaam draaien om een slag te ontwijken; weeke zelfstandigheden, zooals deeg, was en derg. cilindervormig rollen; *mənggelek tangan*, de handen overlans wrijven; *digelek olih kareta*, door een rijtuig overreden worden; *ləngannja sapərti lilin digelek*, hare armen geleden gerolde was, Sj. Haris.

گیلق *gilik*, = *giling*, zie ald.

گیلن *gelan*, karmijn.

گیلو *gilau*, zie *kilau*.

گیم *giam*, e. s. v. boom.

گیمغ *gemang*, e. s. v. zoutwater-visch.

گیذغ *genang-genang*, e. s. v. droge koekjes van kleefrijst in olie gebakken, Jav. *rangginang*, id.

گیوغ *gewang*, e. s. v. zoutwaterschelpdier, onderscheiden v. *gebang*, dat parelmoer levert, ook dat parelmoer.

گیوه *giwah*, Perz. e. s. v. schoenen, gevlochten v. katoenen draden, waarvan zich de hardloopers bedienen.

گیپت *genjoet*, I. scheef van aan

elkaar gezette dingen, b.v. twee stukken stof, zoodat de bloemen of streepen niet overeenkomen; zie *gendjoet*.

II. grijnzen zooals b. v. de apen; *toewannja itoe poen digenjoetnja*, hij grijnsde tegen zijn meester; zie *gërenjoet*.

ل لAM

لا *lá*, Arab. niet, b.v. *lá ilaha illa Allah*, er is geen god dan Allah; *lá bodda*, zonder falen, onfeilbaar, noodzakelijk.

لاب *laba*, Skr. winst, voordeel, baat; *bërlaba*, voordeelig, winstgevend; *mëlabakan*, winstgevend maken, productief maken.

لاب *laba-laba*, spin; *sarang laba-laba*, spinneweb.

لاب *laboed*, verb. van het Arab. *lá bodda*, zie *lá*.

لاب *laboer*, I. *mëlaboer*, bestrijken, besmeren; *mëlaboer poetih*, witten, b.v. van muren met kalk.

II. *pëlaboer*, ook *bëlaboer*, rantsoen, spijs of geld, dat voor een bepaalden tijd aan iemand verstrekt wordt; *bërlaboer diri*, zich tot onderpand stellen, b. v. *djikalau akan ada soeatoe përi*, *biar lah patik bëlaboer diri*, als er het een of ander gebeurt, laat mij me dan tot onderpand stellen, Sj. Ind. Kës.

III. Jav. smelten; *laboeran*, wat gesmolten is, van metalen. Zie *lëboer*.

لاب *labërang*, Batav. scheepswant, want van een vaartuig zonder touwladder; zie *tëmberang* en *tani*.

لاب *labërak*, op Java, afranselen, van het Ned. radbraken.

لاب *labak*, e.s.v. klein zoutwaternvischje, dat gepekeld wordt.

لاب *laboe*, Skr. *aláboe*, pompoen, kalebas. Soorten zijn: *laboe-ajar*, een langwerpige eetbare soort; *l-ajar pandak* en *l-këndi*, de fleschkalebas; *l. manis* of *l. përinggi*, de gewone pompoen; *mëmpërlaboe*, iemand voor den gek houden door hem de onwaarheid te zeggen, die hem naar den zin is.

لاب *laboeh*, I. afhankelijk, neervallend, gezakt van e. kleed, gordijn, anker en derg.; *mëlaboeh*, hangen v. een dikken buik, diep in het water hangen v. het achterschip; *bërlaboeh*, voor anker liggen, geankerd zijn; *mëlaboehkan*, doen of laten zakken v. e. kleed, gordijn, anker enz.; *mëlaboehkan orang këdalam laoet*, iem. in zee verdrinken, Sj. Hëris; *përlaboehan*, H. T. en Ind. Poet. p. 252; *pëlaboehan* en *laboehan*, ankerplaats, de reede; *pëlaboehan bebas*, vrijhaven; *bëralih laboehan*, v. ankerplaats veranderen, verhalen van e. schip, Ibr. b. Chas. Ook wordt *laboeh* gebruikt als hulp-Telw. b.v. *tirai sa laboeh*, één voorhangsel; *pakai sëlaboeh mër-djan di lehernja*, zij had één streng bloedkoralen om haren hals, Max.

II. zie *lëboeh*.

لاب *labi-labi*, I. e.s.v. oneetbare, vaalbruine zoetwater-schildpad.

II. e.s.v. kleine tripang, die door de *orang laoet* zelfs rauw gegeten wordt.

لات *lát*, of اللات *allát*, naam van een afgod der oude Arabieren.

لات *lata*, I. Skr. *mēlata*, kruipen v. dieren en planten. Mēn. id.; *wērna mēlata*, in elkander vloeiende kleuren? b.v. *bērsēlendang soetēra wērna mēlata*, Sj. Hāris; *akar mēlata*, zie bij *akar*; *ajar mēlata*, stroomversnelling; *binatang jang mēlata*, kruipende dieren; *biar mēlata pokok boenga di-atasnja*, laat bloemdragende planten daarover kruipen of klimmen, Max.; *sēgala jang mēlata pada boemi*, al wat op de aarde kruipt; *mēlata-lata*, ook laag bij den grond v. het vliegen eens vogels, Kin. Tab.

II. Hind. (Dr. F.), slecht, laag, gemeen; *orang lata*, slechte kerel, schoft, ellendeling, Mēn. vuil, gemeen, laag, stinkend, zie *lēta*.

III. *ajar-lata*, waterval, Max.

لاتر *latar*, Jav. grond, erf, oppervlakte, vlakke, plein, open grond vóór een huis, eigenl. *pēlataran*, zie *natar* en *datar*.

لاتع *latēng*, Jav. brandnetel, zie *djēlatang*.

لاتف *latoep*, machteloos of verrikt? b.v. *tangannja habis mēlatoep*, *tiada dapat mēmēgang sēndjata*, Pr. Dj. (afwijkende spelling van *mēltoep*, Dr. F.).

لاتق *latoek*, I. *parang-latoek*, zwaard om koppen te snellen; lange houwer met omlaag staande punt, Wilkinson.

II. *pēlatoek*, de haan van een geveer, v. d. W. voorpost, R. v. E.; *boeroeng pēlatoek*, de specht, zie *patoek* I.

لاتم *latam*; *mēlatam*, neertrap-

pen, plattrappen, b.v. een opgemaakt bed.

لاتو *latoe*, Jav. vuur, brand = *api*, ook vonk, vuurvonk.

لاته *latah*, e. s. v. zenuwachtigen toestand, vooral bij vrouwen, zoodat zij alles op eene zotte wijze nadoen en napraten; ook maar wat voor den mond wegpraten; snappen van oude vrouwen; meestal flappen die vrouwen dan vuile praat uit, b.v. *maka orang toewa itoe poen tērkēdjoet mēlihat roepa Boedjangga, laloe ija latah, katanja*, en die oude vrouw schrikte bij het zien van Boedjangga's voorkomen, vervolgens sprak zij maar wat voor den mond weg, zeggende, H. Boedj. 276; ook dol, mal van verliefdheid, Dr. F. Mēn. vuil, vuilnis; *kata latah*, vuile, gemeene praat; *mēlatah*, zich zoo aanstellen; *mēlatakan*, dol verliefd zijn op. Zie *lata* II.

لاتو *latoh*, e. s. v. eetbaar zeewier, met tamarindewater gegeten.

لاتي *latih*, langzamerhand systematisch gewend aan iets goeds en nuttigs; *mēlatih*, africhten, dagelijks onderwijzen, aan iets doen wennen, onder den duim of in bedwang houden; *m. moeloet*, zich bij zijn spreken aan het gebruik van woorden gewennen, ook op zijn mond passen, b.v. *sēmoewanja bērsalin nama, masing-masing mēlatih moeloetnja*, allen verwisselden van naam en een iegelijk gewendde zich bij zijn spreken daaraan, Pr. Dj.; *karēna ija boedak, tiada tahoe mēlatih moeloetnja*, want hij is

een knaap en niet gewoon op zijn mond te passen, of zijn tong in bedwang te houden, id.

لاجر ladjoer, I. rij van voorwerpen achter elkander, ruimte v. eenige breedte tusschen twee lijnen, baan van eene stof, kolom van een bladzijde of staat (zie ook *roewang*), kolonne, vore, rechte groef; *ladjoer tiga lapis*, drie rijen van achter elkander geplaatste voorwerpen of personen naast elkander.

II. Batav. transparant of blad papier met lijnen.

لاجر ladjoe, snel, vlug, vaart van e. in beweging zijnd voorwerp of van de beweging, b.v. van varen, vliegen enz.; *mēladjoekan*, er gang of vaart in brengen, snel doen voortbewegen.

لاجر لادجوردي ladjoewardi, zie *la-zoewardi*.

لاچت latjoet, slaan met e. zweep, ook in den grond slaan, Mën. en slaan met e, zwaard, b.v. *maka kadoewanja pahalawan itoe bërlatjoetkan akan pëdangnja*, Am. Hamz.

لاچق latjak, I. veel voorkomend, overvloedig; *melatjak* of *belatjak*, overvloedig zijn = *melatjak jak*, Wilkinson.

II. Mën. over den grond glijden, krabben van een anker, het geluid van voorwerpen, die in zachte zelfstandigheden dringen, b.v. in modder. Zie *lëtjak*.

لاچچ latjih, slaaf, Mën.

لاچي latji, verb. Ned. laadje, schuiflade.

لاذ لادا lada, peper; *l. soelah* en *l. poetih*, de witte peper; *l. hitam*, de zwarte peper; *l. tjina*, de lange spaansche peper; *l.-moetia*, de ronde spaansche peper, ook e. s. v. gebak in korrelvorm, muizekeutels; *l. bërekoer*, staart peper; *lada-andjing*, piper caninum, M.; *daoen lada pahit*, e. s. v. geneeskrachtig blad, dat tegen vergiftiging met dierlijk vergif wordt gebruikt.

لاذغ ladang, bouwland, zoowel op natten als op drogen grond, dat niet kunstmatig bevoeid wordt en waarop men pisang, koffie, tabak, maïs, boontjes enz. teelt; *pëladang*, landbouwer, iemand die ladangs bewerkt; *mëmpërladangkan*, tot bouwland maken; *pëladangan*, plaats waar ladangs zich bevinden, ook afgeogste bouwgrond; *sëladang*, doorlopend van een vlak, zooals v. galerij en binnenhuis, zonder beschot of drempel, of zooals v. e. geschrift zonder rustteekens; ook plat v. de kuiten, v. d. W. Zie ook *sëladang*.

لاذغ ladoeng, blijven staan van vloeistoffen, ook blijven liggen van tranen op de wangen, van het regenwater op straat, olie op het water, room op de melk enz., vocht laten staan, in het water laten hangen, b.v. een vischhaak; *bëladoeng*, stilstaand vocht in of op zich hebben, b.v. *beladang air-mata*, „met tranen bedauwd”; *batoe-ladoeng*, gewicht of loodje aan een vischhaak, zinklood, ook dieplood, Sw. en d. l. Cr. = *përoem*, zie ald.

لاذغ lading, e. s. v. mes of houwer; *parang lading*, e. s. v. houwer van

Kedah, groot mes; *përahoe lading*, e. s. v. vaartuig, H. T. Niem. 3° dr. I:8. Zie *loedang*.

لادن *ladan*, e. s. v. geneeskrachtige gomhars; *minjak-ladan*, sterk olieachtig preparaat voor 't breeuwen; *sētanggi-ladan*, Chin. offerstokjes, Wilkinson.

لادو *ladoe*, e. s. v. pepernoten (rond), zie ook *dadoe*.

لادي *ladi*; *orang ladi* = *orang sakai*, zie ald.

لارا *lara*, Jav. ziek, sukkelend; *orang toewa-lara*, oude, ziekelijke stumper; *pënglipoer lara*, ziekentroost, fig. uitdrukking voor e. minnaar of minnares; *lara bëndoe?* leed door toorn of ongenade, Boeng. R. bës. p. 127; *lara bërangti*, minnepijn, van liefde kwijnen, ook als eene eigenschap der tanden, maar welke? b. v. *moekanja onis*, *bëkas bër djaga*, *bibirnja hitam*, *giginja lara bërangti*, haar gelaat was bleek en droeg de sporen van het waken; hare lippen waren blauw en hare tanden . . . ? Pr. Dj.

لاراب *larab*, zie *ضرب*.

لارات *larat*, zich langzaam verder bewegen, verspreiden, verlopen, overgaan tot, afzwerfen, afdwalen, slippen of krabben van e. anker, op zijn anker drijven v. een vaartuig, voortgaande v. e. redevoering, b. v. *awan larat*, afzwerfende wolken; *api mëlalarat*, vuur dat zich verspreidt; *orang mëlalarat*, volk dat verloopt, zwerfeling; *larat djadi pënjakit*, overgaan tot een ziekte of kwaal, Pr. Dj.; *dji-kalaū saoeħ larat*, *tiada makan*, als

het anker slipt en niet vat; *tangan mëlalarat*, de steeds voortschrijvende hand, die schrijfjeukte heeft, b. v. *përtama disoerat sjair . . . boekan karëna mënnoendjoekkan kodrat*; *sakëdar mëngikoetkan tangan mëlalarat*, vooreerst schreven wij dit gedicht niet om onze bekwaamheid te toonen, maar wij volgden slechts de schrijflustige hand, Ibn. b. Ch.; *pëngatoeran soerat jang mëlalarat*, proza; *maka djadilah tahoen-tahoen larat ija mëngatoer itoe*, zoodat hij jaren achtereen letterzette, H. Abd.; *bintang kalaratan*, verschiepende sterren. M.

لاروت *laroet*, ver heen zijn, laat van den tijd, Mën. ook smelten, oplossen, gesmolten, vermagerd, uitgeleerd van personen.

لاروس *laras*, I. rechte, dunne stam van een jongen boom, loop van een geweer; *kajoe laras*, gekapte, jonge boomstammen van 2 à 3 duim diameter; *anak laras*, hetzelfde doch dunner. Ook wordt *laras* gebruikt als hulp-Telw. voor het aantal blaasroeren, b. v. *soempitan sapoelah laras*, tien stuks blaasroeren; *sënapang doewa laras*, dubbelloopsgeweer; *sënapang salaras*, een éénloopsgeweer.

II. landstreek, gebied, hoofddistrict, Pad. bovenl.

لاريس *laris*, Jav. gewild, goeden aftrek hebben van koopwaren; zie *larap*, *pajoe* en *lakoe*.

لارغ *larang*, verbieden; *mëlarang(kan)*, iets verbieden; *larangan*, wat verboden is, verboden zaak, verbod, privilege, verbodsbepaling;

larangan dan pëgangun, wat verboden is en wat men gehouden is te doen; *barang-barang larangan*, goederen waarvan de invoer verboden is, smokkelwaar; Jav. *larang*, zeldzaam = *djarang*. Mën. id.

لارغ *larong*, = *long*, doodkist, zie ook *këranda*.

لارث *larap*, I. aftrek hebben, gewild zijn, van koop- en eetwaren; zie *laris*, *lakoe* en *pajoe*.

II. *mëlarapkan tali*, een touw vieren, Mal. doen dalen of zakken, Jav.

لارق *larak*, e. s. v. kruipende plant, die voor bindsel gebr. wordt, zie ook *lërak*.

لاريق *larik*, I. *mëlarik*, draaien op een draaibank; *pëlarikan*, draaibank; *mata pëlarik*, de beitel die men bij het draaien gebruikt, C. en S. Mën. id. en ook uitbeitelen, uitvreten.

II. Jav. rij, regel.

لارون *laron*, Jav. de vliegende witte mier in den paartijd, zie *kë-lëkatoe*.

لارو *laroe*, bijmengsel, dat men ergens indoet om e. chemisch proces te verkrijgen, b.v. om gisting te doen ontstaan, of om die tegen te gaan, of om cristallisatie teweeg te brengen, of om te kleuren enz.

لارو *larah*, afgedankt, weggeworpen van een kleed, aflegger, b.v. *hëndak mëmohon kaïn jang larah*, wilde smeeken om een afgelegd kleedingstuk, Sj. Sël. Dal.

لاري *larih*, Jav. *mëlarih*, inschenken van dranken, zooals koffie, thee, wijn, bier enz.; *bëlarih-larihan*, elk-

ander inschenken, zooals bij e. maaltijd of drinkpartij, b.v. *maka minoem lah bërangkoep-angkoepan dan bëlarih-larihan*, men zwolg en schonk elkander in, Pr. Dj.

لاري *lari*, vluchten, wegloopen, drossen; *bëlari*, hard loopen, draven; *lari-anak*, een drafje; *bëlarilari anak*, op een sukkeldrafje, op e. pruikenmakersdrifje, H. T.; *maka Sang Nata poen bërangkat lah masoek bëlari-lari-anak*, de Vorst nu ging op een drafje naar binnen, H. Asm. Pat. Hik. Boedj.; *bëlari-lari*, ook e. s. v. godsgericht, Oend. Djambi; *lari-bënanang*, met losse steken rijgen; *lari bërlëpas*, door de vlucht ontsnappen, ontkomen, ontvluchten; *larian-tikoës* = *toetoeptiang*, muurplaat; *mëlarikan*, hard met iets wegloopen, voor of om iets hard loopen, iets vluchten, doen hardloopen of draven, schaken, ontveeren; *m. tjoekai*, de inkomende rechten ontduiken, smokkelen; *m. njawa*, e. gevaar ontvluchten, zijn leven door de vlucht redden; *m. koedanja*, zijn paard doen draven, H. Abd. 82; *datang bëlari-lari*, hard komen aanloopen; *larian koeda*, renbaan; *kota lari-larian*, vesting of burcht om in te vluchten; *lari-larian kota*, de wallen v. e. vesting, Ism. Jat. 85; *larian djalan*, de greppels ter zijde van de weg voor den waterafvoer; *pëlari*, weglooper, drosser; *pëlarian*, aangehoogd voetpad, jaagpad, uitgebouwde galerij in een bovenverdieping, ook draf van een paard, b. v. *tiga hari pëlarian koeda*, Am. Hamz.;

pèlarian kota, banket v. e. vesting; *salari*, doorlopend, zonder afbreking; *bèlari-lari pada sisi bapanja*, aan zijn vaders zij huppelen, R. Ch.; *tèrlari-lari*, in een draf geraakt, R. Ch.; *apa kah kamoe sèkalian larikan itoe*, waarvoor loopt gij allen toch zoo hard? Mes. Kag.

لاري larai, afgetrokken, zooals het hart van iets, b.v. *hatinja djangan lah larai*, dat hunne harten zich niet aftrekken; *mèlaraikan*, afscheiden, afzonderen, aftrekken; zie *rarai*, *lalai* en *lerai*.

لازم lázim, Arab. moeten, noodzakelijk zijn, = *hèndak lah*, Mak. R. 223; ook gebruikelijk zijn v. e. woord, in gebruik, in zwang; *badjoe goenting kèling itoe lázim sèkarang ini*, e. baadje van moorsche snit is tegenwoordig in de mode; *mèlázimkan adat*, tot een vaste gewoonte maken, H. Abd. 499.

لازوردى lazoewardi, lazuursteen; hemelsblauw, lapis lazuli.

لاسا lasa, verlamd; *dèngan anggota jang lasa*, met verlamde ledematen; *tepoek-lasa*, verlamming, geraaktheid, paralyse; zie *lèsa* en *lèsah*. Mèn. gezwollen van de voeten en andere ledematen (ziekte).

لاست lasit, Mèn. *mèlasit*, op bedriegelijke of geweldadige wijze zich eens anders goed toeigenen; *mèlasit-mèngangkara*, hetzelfde met verscheidenheid, Oend. Djambi. Zie *lèsit*.

لاساك lasak, niet vast bepaald op één plaats, b.v. van slapen; niet voor

een bepaald, maar voor allerhande gebruik, voor dagelijksch gebruik, b.v. van e. kleed, wagen, paard enz.; *pèlasak*, wat voor allerhande of dagelijksch gebruik dient; *pakaian pèlasak*, alledaagsche kleeren.

لاسه lasah; *mèlasah*, iem. slaan om pijn te veroorzaken zooals bij straffen, onverschillig waarmede of waar men raakt; zie *bèlasah*; ook fig. steeds druk of in de weer, Wilkinson.

لاغت langoet; *mèlangoet*, met verlangen of groote trek naar iets kijken, op iets wachten, op den uitkijk zijn.

لاغت langit, hemel, niet de plaats der zaligen, uitspansel; *langit dan boemi*, hemel en aarde; *bèntangan langit*, het uitspansel des hemels; *langit-langit*, hemel van doek, b.v. aan e. ledekant, gekleurde stukken doek, die bij feestelijke gelegenheden in de *sèrambi* en *andjoeng* worden uitgespannen, tent of kap van een rijtuig; *langitan moeloet*, verhemelte in den mond; *mèlangit*, hemelhoog stijgen, b.v. *tjongkaknja mèlangit*, zijn verwaandheid steeg hemelhoog; *dosanja mèlangit*, hunne zonden stapelden z. hemelhoog op; *sangga langit*, zie *sangga*.

لاغر langir, al wat bij het baden dient om het hoofd te wasschen, zooals asch v. verbrand rijststroo, zeep en derg.; *bèlangir*, zich het hoofd daarmede wasschen, reinigen; *mèlangir*, *kèris* en *bèlangirkan kèris*, overdraachtelijk; e. kris in het bloed wasschen, met bloed inwijden, doen

schuimen van bloed. Zie *kědjamas* en *kěramas*.

لاغ **langang**, zie *lěngang*.

لاغر **langau**; *lalat langau*, de blauwe bromvlieg of zoogenaamde vleeschbederver; *měmbatja těrbang-těrbang-langau*, hakkelend lezen, naar het brommen, afgebroken door het z. telkens neerzetten van die vlieg; zie *langkap*.

لاغي **langi**; *mahalangi*, de titel van één der vrouwen v. e. Jav. Vorst, onderscheiden van *likoe*, zie ald. Mes. Kag. De volgorde na de *pěrmisoeri* is: *mahadewi*, *mahalangi*, *mahatoer* en *padoeka likoe*. Hieruit zou volgen, dat e. Jav. Vorst 4 wettige vrouwen kon hebben buiten de *pěrmisoeri* of eerste vrouw, die bepaald van vorstelijke afkomst moet zijn.

لاقر **lapar**, honger, hongerig zijn; *pěroetkoe lapar*, ik heb honger, lett. mijn maag heeft honger; *kělaparan*, honger lijden; *měmpěrlaparkan*, uithongeren, doen honger lijden; *běla kělaparan*, hongersnood.

لائس **lapis**, laag van platte voorwerpen, hetzij op, hetzij achter elkander, voering, bekleedsel; *běrlapis*, gevoerd, in lagen op of achter elkander, op elk. gestapeld; *toedjoeh lapis langit*, zeven hemelen; *toedjoeh lapis kota*, zevenvoudige muren v. een vesting; *koewih-lapis*, e. s. v. koekjes, die uit vele lagen van verschillende kleur bestaan; *hadjoe běrlapis*, een gevoerd baadje, ook een dubbel baadje; *lapis těmbaga*, koper-

huid van e. schip; *kajoe lapis*, e. s. v. geneesmiddel; *boenga tiga lapis*, e. s. v. bloem, calanthe veratrifolia; *sampai toedjoeh lapis anak boewahnja*, tot in zijn zevende geslacht; *mělapis*, voeren, v. e. voering voorzien; *mělapis kapal*, een schip kopen; *lapisan*, voering.

لاثق **lapang**, wijd, ruim, vrij van zorg, v. bezigheden, ongemak of pijn, verlicht in dien zin; wat wijd of ruim is, ruimte, bed in een tuin; *lapang-sěmai*, zaaibed; *tanah-lapang*, open vlakte, plein, open vak; *pintoe jang lapang*, een wijde deur; *angin poen lapang* de wind ruimt, Sj. Sěl. Dal.; *lapang waktoe*, vrije tijd; *l. dada*, verruimd v. gemoed; *mělapangkan dada*, het gemoed verruimen, Ibr. b. Chas.; *měndjadikan bęginja kělapangan*, hem ruim baan maken, hem in de ruimte stellen, H. Groel.; *kělapangan*, vrije tijd, ledige tijd, ook verlicht, verruimd van gemoed; *lapangkan tělingamoe*, spits uw ooren, N.

لاثق **lapoek**, schimmel, kaam; *běrlapoek*, beschimmeld, uitgeslagen. Měn. versleten, vergaan, verrot.

لاثق **lapik**, onderlaag, onderlegger; zooals b.v. een bultzak, mat of plank onder het lichaam; voetstuk, piedestal enz.; *l.-laki*, sandaal, ook voetbank, M. *l.-poenggoeng*, matje op een stoel, *l.-tiang*, voetstuk v.e. zuil; verder al wat men ergens op legt voor iets, dat er op komt, b.v. tafellaken, matten en planken op een steenen vloer, onderschotel; *kañ lapik-lapik*, een kleedje met randen van goud en

kěsoemba; *lapik-galangan*, de rollen op een helling, waarop een vaartuig wordt te water gelaten; *běrlapik kan*, tot onderlaag hebben; *mělapikkan*, tot onderlaag maken of gebruiken, b.v. *sa kěrat dilapikkanja tidoer*, e. stuk gebruikte hij voor onderlegger, om er op te slapen, Pr. Dj. Měn. mat, zitmatje enz. = *lampit*, Jav. Zie ald.

لائن **lapoen**, e. s. v. netten of stroppen om kleine dieren, zooals dwergherten, vogels enz. te vangen, Mal. Sam. II: 183. Měn. (plaatselijk) kogelvormig vischnet van rotan gevlochten.

لاپو **lapau**, Měn. kraam, winkeltje (Dr. F.). Zie *kědai*.

لاپاه **lapah**, I. *mělapah*, afhakken, ontleden van een geslacht beest.

II. trappen op iets, dat in den weg ligt.

لاپه **lapih**; *mělapih*, platvlechten, b.v. bet haar, touw enz. Měn.

لاک **laka**, I. Perz. lak, zekere roode verfstof.

II. muskaatboom (*Myristica iners*) d. l. Cr. *kajoe-laka*, e. s. v. welriekend hout (ook *laka-laka* en *mělaka*, wellicht *phyllanthus emblica* en *phyll. pectinatus*, Wilkinson).

لاک **laki**, gehuwd man, man eener vrouw, echtgenoot; *laki-bini*, man en vrouw; *běrlaki*, gehuwd zijn, v. eene vrouw; *běrlaki kan*, tot man hebben; *měmpěrlakikan*, e. man doen hebben, uithuwelijken v. een meisje, tot man nemen; *laki-laki*, wat op een gehuwd man gelijkt, mannelijk, levend wezen van het mannelijk geslacht, manne-

tje; *orang laki-laki*, man; *kělakian*, mannelijkheid, manhaftigheid, niet te verwarren met *kala-kian*, zie ald.; *měnoendjoekkan lakilakinja*, zijne mannelijkheid toonen, toonen dat men een man is, beleedigend uitdagen; *měmpěrtidakkan laki-laki*, iemands mannelijkheid ontkennen, hem voor e. vrouw uitmaken; zie ook *djantan*.

لاک **lakoe**, zie لاکو.

لاک **lakar**, half afgewerkt van e. vaartuig, = *pěrahoejang saparo soedah*, Abd. sch. wrdb., Jav. wat voor iets bestemd, maar nog niet bewerkt is, onbewerkt materiaal. Zie ook *lěkar*.

لاکو **lakoer**, dooreen, gemengd, = *tjampoer*; *l.-baoer*, ondereen gemengd van legers, die handgemeen zijn geworden, zoodat vriend en vijand niet meer te onderscheiden zijn; *mělakoerkan*, ondereen mengen, b.v. metalen.

لاکری **lakri**, zegellak. M.

لاکو **lakoem**, e. s. v. wilden wijnstok, waarvan de zwartroode, zeer zure vruchten bij de rijst gegeten worden om de eetlust op te wekken.

لاک **lakin**, Arab. doch. evenwel; *wa lakin*, edoch, en evenwel.

لاک **lakon**, Jav. tooneelvertooning; *lělakon* en *lakon-lakon*, bedrijf uit een tooneelvertooning; *běrlakonkan*, op het tooneel vertoonen.

لاک **lakoe**, I. gang, gedrag, handelwijs, manier, handel, wandel; in zwang zijn, gangbaar zijn, in gebruik zijn, gebeuren, plegen te geschieden, aftrek hebben, v. de hand gaan, aan den man te brengen, gewild of bemind

zijn, goed gaan, marcheeren, ingang vinden, verkocht zijn, van kracht zijn; *tingkah lakoe*, gedragingen, al de handelingen van iem.; *lakoenja*, zijn gedrag, ook voor ons Bijw. al, b.v. *dengan tersènnoem-sènnoem simpoel lakoenja*, al witjes glimlachende, H. Abd. 49; *tiada bërketahoean lakoenja*, hij stelde zich vreemd aan, Pël. Abd. gefacs. p. 20; *bërlakoe*, geschieden, gebeuren, gelden, geldig, gangbaar; *b. pada hoekoem Allah*, het geschiedde naar den raad Gods; *ada kah tjoemboe akan bërlakoe*, zal de vleierij ingang vinden, Ind. Poet.; *səgala katanja bërlakoe djoega*, al wat hij zegt is geldig, de Holl. 6^e dr. p. ۳; *tidak lakoe di pasar*, heeft op de markt geen aftrek, is op de markt niet gangbaar; *məlakoe kan*, ten uitvoer brengen, doen beoefenen, doen marcheeren, in praktijk brengen, invoeren, in zwang brengen; *məlakoe kan kəsoekaənja*, datgene doen waarin men lust heeft, ook vreugde bedrijven, Niem. bl. I. 4^e dr.; *m. dirinja*, zich gedragen, *məlakoe kan dirinja saperti*, zich aanstellen als, Sadj. Mal. p. 129 r. 7 ook eene voorstelling geven van een persoon, b v. *ada pon akan gamboeh Məraḡ Asmara məlakoe kan Dewa Djaja Pati itoe tərلالoe sangat patoet roepanja*, de danser M. A. gaf een voorstelling van D.D.P. die uitermate passend was, Mes. Kag.; *məlakoe kan pərəntah*, de bevelen in werking stellen, uitvoeren; *səlakoe*, of *saperti lakoe*, of *saperti . . . lakoenja*, zooals, gelijk, op de wijs van; *səlakoe*

ini, op deze wijze; *saperti jang ada mənḡoesir dia lakoenja*, hij stelde zich aan alsof er iemand was die hem nazette, Pel. Dj. *bərboewat lakoe*, zich in postuur zetten? b.v. *maka Laksmāna pon bərboewat lakoe poela, laloe ija bəriwajat*, en L. nu zette zich weder in postuur en verhaalde; ook zich aldus aanstellen, zoo handelen, H.T. Niem. bl. 4^e dr. p. 32; *kəlakoe wan*, gedrag, handelwijze, gebeurtenis, hoedanigheid, Niem. bl. I 4^e dr. p. 111; *kəlakoe wan pəpərangan*, het beloop van den strijd, van den veldslag, Prab. Dj.; *djahat kəlakoe wannja*, slecht is zijn gedrag; *dəmikian lah kəlakoe wan doenia ini*, aldus is de hoedanigheid dezer wereld, zoo gaat het in de wereld toe; *məlihat kəlakoe wan poelau itoe*, ziende hoe dat eiland zich voordeed; *maka ada lah kəlakoe wannja nəḡəri itoe*, die stad deed zich voor . . . Pël. Abd. p. 100; *ada lah kəlakoe wannmoe saperti həndak mənḡjoem orang*, je doet alsof je iemand zoenen wilt, B. Ramp. p. 24.

II. *daoen-lakoe*, e.s.v. klimplant met roode en groene bladeren, die door de Maleiers tegen de heete koorts gebruikt worden.

لاکى laki, zie لای

لاى laga, botsing, stooting, vechten, inz. van dieren; *bərlaga*, tegen elkander stooten, zooals vechtende stieren, bokken enz. of zooals de glazen en bekens bij het klinken, e. vaartuig tegen den wal, e. glas tegen een kruik, noten, waarvan men de

hardheid wil beproeven, enz. ook vlak tegenover elkander van twee plaatsen, ook tegen elkander vechten, van hanen, H.T.; *kambing bërлага*, geiten die vechten, ook gezegd van het slaan op een trom, de *gëndang*, waarbij men van tijd tot tijd op den rand daarvan slaat; *Pënjèngat bërлага dèngan Tandjoeng Pinang*, het eil. Mars ligt vlak tegenover Riouw; *pèrahoe tidak dibèri bërлага*, *takoet kan botjor sapèrti raga*, men liet niet toe dat het vaartuig tegen den wal stootte, uit vrees dat het zoo lek zou worden als een mandje, Ibr. b. Ch.; *bagaimana mëndikai hëndak bërлага dèngan doerian*, hoe wil een watermeloen vechten tegen een *doerian*-vrucht, Sprw. dat is geen partuur.

لج *lagi*, nog, nog steeds, ook, en daarbij, zelfs, meer; *lagi poela*, daarenboven, bovendien, voorts, wijders; *apa lagi*, hoeveel te meer, hoeveel te minder, wat meer is; *bèrapa lagi*, = *apa lagi*; *boekannja... lagi...*, niet slechts... maar zelfs...; *tiada bër-salahan lagi*, daarin is geen verschil of onderscheid meer; *tiada tèkirkira lagi*, niet meer te gissen of te berekenen zijn; *sèlagi*, zoolang nog; *sèlagi ada pèrkitaran tjakrawala*, zoolang er nog een wenteling is der hemelsche sferen; *laginja*, in het vervolg; *boekannja mati*, *lagi mati bènar-bènar*, niet slechts dood, maar werkelijk dood, d. i. zoo dood als e. pier; *djoega lagi*, nog maar. Komt achter aan den zin b.v. Boeng. rampai bès. p. 197 reg. 3 v. o. *mènantikan datang*

moesoeh djoeega lagi, nog maar wachten op 's vijands komst.

لج *lagam*, Hind. bit van een paard, Max., Sw. en d. l. Cr.

لج *lagoe*, zangwijs, wijsje, deuntje, melodie, toonstuk; *lagoe pantas*, versneld tempo; *mèlagoekan*, in muziek zetten, zingend voordragen, b.v. e. geschiedenis enz.; *mèmbawa lagoe*, de wijs van iets inzetten, de wijs aangeven.

لج *lala*, I. e. s. v. zoutwaterschelpdier.

II. zie *loeloe* I en *lalar*.

لج *laloe*, voorbij, gepasseerd, voorbijgaan, passeeren, vervolgens, tot aan; *tèngah hari laloe*, over den middag, namiddag; *hari sènin jang laloe ini*, gepasseerden Maandag; *laloe ka tanah*, tot aan den grond; *gadai itoe soedah laloe*, dat pand is verstaan; *diboewangnja laloe*, werd voorgoed door hem verstooten; *tènggèlam laloe*, voor altijd verzinken, Mal. Sam. II p. 19; *sa kali laloe*, ééns en dan niet meer, eens voor altijd; op Malaka wordt *laloe* ook gebruikt = *bolih* en *dapat*, b.v. *ta'laloe bangkit* = *ta'bolih bangkit*; *sèlaloe*, steeds, voortdurend, aanhoudend; *tèmpat laloe napas*, de luchtpijp; *tèmpat laloe makanan*, de slokdarm; *mèlaloekan*, doen voorbijgaan, voorbij voeren, uit den weg schaffen, er een eind aan maken; *mèlaloeè*, aan iets voorbijgaan, over iets heen gaan, overtreden, overschrijden, trekken door iets, ook iem. voorbijgaan, b.v. bij eene aanstelling of begunstiging, b.v. *patik tiada bër-*

ani mēlaloei anak toewankoe tiga bēr-soedara itoe, Hik. Bandj., *tiada mēlaloei kata* of *sēmbah*, bepaald opvolgen of notitie nemen van de woorden, Niem. bloeml. 4^e dr. I p. 32 en and. pll.; *laloe-lalang*, heen en weer gaan voorbij of langs iets; *tērlaloe*, buitengewoon, uitermate, te, of al te, b.v. *tērlaloe djaoeh*, buitengewoon ver, maar ook: te ver, dit hangt af van het zinverband; *djaoeh tērlaloe*, al te ver. NB. wanneer twee handelingen worden genoemd, die op elkander volgen, wordt van *laloe* gebruik gemaakt en niet van *dan*, b.v. *dipanggilnja anaknja laloe masoek ka dalam roemah*.

لاب *lalab*, Jav. = *oelam*, z. ald.

لايت *lalat*, I. vlieg, de gewone huisvlies enz.; Jav. *lalër*, id. *tahilalat*, vliegendrek, zomersproeten; *lalat hinggap tērgēlintjir*, als e. vlieg er op ging zitten gleed zij uit, of er af. Een uitdrukking om de groote snelheid v. e. vaartuig aan te duiden, C. en S.

II. weigeren van een vuurwapen.

لاير *lalar*, Mēn. uitspr. *lala*, uithuizig; *mēlala*, rondslechteren. Zie *loeloe* I.

لاير *lalër*, Jav. vlieg, = *lalat*.

لاغ *lalang*, I. ook *ilalang*, het bekende hooge rietgras, op Java *alang-alang* genoemd.

II. ook *langlang*, de ronde doen, rondreizen, rondgaan; *laloe-lalang*, zie bij *laloe*.

لاظ *lalap*, Jav. *lalab*, = *oelam*, zie ald.

لاق *lalak*, ontbranden, zooals kruit op de pan van een geweer, een lucifer en derg.

لاو *laloe*, voorbij; zie *لال*.

لاو *lalau*, dwarsboomen, verhinderen, tegengaan, het doorgaan beletten, op zijn weg tegenhouden, b.v. een vaartuig; *pēlalau*, middel om te dwarsboomen, om iets te verhinderen, inz. toovermiddel om e. huwelijk te beletten, Mal. Sam. 213; *hikmat pēlalau*, de kunst om zulke middelen te gebruiken; *pēlalauan*, dwarsbooming, verandering.

لاخ *lalah*, vraatzuchtig; *orang pēlalah*, vraat, iemand die alles eet, rijp en groen; ook *pēlahap*.

لاي *lali*, gevoelloos, verdoofd; *boekoe lali*, de gevoellooze knokkel, d. i. de enkel, omdat die, door het voortdurend zitten met ondergeslagen beenen, gevoelloos geworden is. Jav. vergeten, = *loepa*.

لاي *lalai*, I. zorgeloos, onachtzaam, zijn tijd verbeuzelend, Mal. br. mijn facs. n°. 6, afgetrokken, zijn gedachten niet bij elkaar hebbend, onverschillig, onoplettend, slaperig, bezwijmd of in zwijm geraken; *tiada lalai daripada*, bestendig denken aan; *mēlalaikan*, verwaarloozen, veronachtzamen, met nalatigheid behandelen; *mēlalaikan hatinja daripada doeka-tjitanja*, zijn gemoed het leed doen vergeten, het leed van zich af zetten, b.v. door een deuntje te gaan zingen of iets derg.; *mēmpērlalaikan*, verschuiven, uitstellen, verzuimen om ten uitvoer te brengen, b.v. *mēmboe-*

noeh dia, daripada sa hari kĕpada sa hari akoe pĕrlalaikan, v. den eenen tot den anderen dag verzuim ik het hem te doodden, R. Chaib.; pĕlalai, tooverformule, waardoor iem. zorgeloos wordt; tĕrlalai, slaperig geworden, ingedommeld, in slaap geraakt, Facs. 11; kĕlalaian, zorgeloosheid, onachtzaamheid.

II. bras (scheepsterm); tali-lalai, geerde, brastouw.

لام lama, lengte of duur van tijd, lang geleden, vroeger, vorig, oud in dien zin, langdurig; bĕrapa lama, hoe lang? doewa djam lamanja, twee uren lang; satĕlah bĕbĕrapa lamanja, na verloop van eenigen tijd; Riau lama, Oud-Riouw, het vorige Riouw; bini lama, de vorige vrouw of de vrouw, waarmede men het langst gehuwd is; pakaiian lama, de oude kleeren, in tegenoverstelling van de nieuwe; orang lama, een oudgast; iemand die reeds lang in het land is; lama-lama, eindelijk; lama-kĕlamaän, eindelijk en ten laatste, ten langen laatste; lama dĕngan kĕlamaännja, langzamerhand, allengs, van lieverlede; sĕlama, zoolang als, al den tijd dat; sĕlama alam bĕrhoeni, sĕlama awan poĕtih, sĕlama gagak hitam, zoolang de wereld bewoond is, de wolken wit en de kraaien zwart zijn. Mĕn. Sprw. bĕrlama-lamaän, om het langst, b.v. sĕraja bĕrlama-lamaän, mĕnjĕlam kĕtoedjoehnja, terwijl zij met hun zevenen om het langst onderdoken. H. Ind. Poet. Lenting p. 99; sĕlamanja, ook al lang, reeds lang,

b.v. szlamanja baginda hĕndak mĕng-oetoes, reeds lang wilde de Vorst gezanten zenden, Niem. bloeml. II, 2^e dr. p. 69, altijd; sĕlama-lamanja, op zijn langst, eeuwig en altoos; sampai sĕlama-lamanja, tot in eeuwigheid; mĕmpĕrlamakan, lang doen duren, doen voortduren.

لامع lamang, I. e. s. v. wapen, e. s. v. zwaard, Abd. sch. wrdb.

II. e. s. v. lekkernij, ook lĕmang, zie ald.

لامن laman, = halaman, zie ald.

لامن lamoen, mits, bijaldien: lamoen doeli Toewankoe djoega djangan soeatoe pĕri-häl, mits Uwe Majesteit maar geen ongeluk overkome; lamoen tiäak, zoo niet, mits niet; lamoen-lamoen batang, het tijdperk van het rijstgewas, waarop de stengel zichtbaar wordt, Mĕn.

لامن lamin, I. kĕlamin, een paar, man en vrouw, mannetje en wijfje; bĕrkalamin, bij paren; pĕlamin, versierde slaappleats van de moeder van een jong meisje of van pas gehuwden, afgezonderd aan het hoofdeinde van de pĕntas, ook pĕlaminan, bruidsbed, Max en Sw.

لائر lanar, moddergrond in zee.

لائع lanang, I. mĕlalang, e. touw draaien door middel van e. gewicht aan het einde daarvan, dat het touw gestrekt houdt en door deszelfs snelle omwentelingen de deelen in elkander draait.

II. Jav. mannelijk, dapper; in 't Mal. alleen in poëzie.

لانو *lanau*, slijk, modder, = *lèn-njau*.

لانو *lanoen*, ook *ilanoen*, zee-roover van het eiland Magindanau in den Solok-archipel.

لاني *lani-lani?* *sapèrti kain jang loeroëh ataw binatang lani-lani?* Abd. sch. wrdb.

لاو *lawa*, I. *mələwa*, den bruidstoet beletten voort te gaan, tegenhouden tot er iets, de *pembajar pələwa*, betaald is, zoo b.v. Sj. Ind. Kèsn. en Hik. Sj. Mërd.; *pələwa*, belet; *mëm-boewang pələwa*, het belet verwijderen, opheffen, b.v. iemand, die juist op etenstijd komt en wien belet moest gegeven worden, uitnoodigen om mee te eten. Zie ook *lawan* en *landa* I.

II. *lawa-lawa*, Jav. spin, = *labalaba*, zie ald.

لاوت *laoet*, zee, door de Maleiers steeds benoemd naar de aanliggende plaatsen, b.v. *laoet Malaka* enz.; *l. api*, vuurzee, de hel = *nāraka*; *laoet rëmbang*, de open zee; *laoetan*, al wat zee is, de oceaan; *mələoet*, zee-waarts aanhouden, van het land afhouden, ook *mələoeti*, H. T.; *kaloet*, zee-waarts, naar zee; van een ander water beteeken *laoet*: naar het midden ervan; *timoer-laoet*, zie bij *timoer*; *tiada pernah mënempoe laoet*, nooit een voet op zee gehad hebben, M. S.; *laoet* bet. ook soms aangevoerd, niet inlandsch, b.v. *boewah kèras nğèri dan b. k. laoet*, inlandsche en aangevoerde *kəmiri*-noten.

لاوت *lawat*; *mələwat*, een bezoek van deelneming brengen, hetzij aan

personen, b.v. aan een zieke of iem. die pas van de reis komt, hetzij aan zaken, zooals b.v. een vaartuig; *mələwati kedatangan*, iem. bij zijn aankomst een deelnemend bezoek brengen; *mələwat kapal*, e. bezoek brengen aan een schip, b.v. dat pas aangekomen is, Ism. J. 203, S. M., H. T. en I. P.

لاور *lawar*, I. = *kalalawar*, vlederhuis.

II. fijn gesneden vleesch of visch als toespis bij de rijst; *mələwar*, aan kleine stukjes snijden v. vleesch, zooals wij b.v. voor metworst. Jav. *lələwar*, id.

لاوس *lawas*, I. vrij, onbelemmerd van uitzicht, ruim, niet overvuld of verstopt van de ingewanden, voorbarig van den mond of de tong, schaarsch wordend, bijna gedaan v. vruchten op hun tijd; *bərlawas-lawas*, ruim baan maken, een ruimen kring vormen; *mələwas*, die hoedanigheid vertoonen; zie ook *loewas*.

II. *bərlawas-lawas*, uit elkander gaan. Mën. Zie I.

لاوغ *laoeng*; *mələoeng*, met een gerekt geluid roepen, met een huilend geschreeuw roepen, toeroepen, praaïen, b.v. *orang di darat ada mələoeng kita, soeroeh singgah*, het volk aan den wal roept ons toe om aan te leggen, Sw., op Mal. id. d. l. Cr.

لاوغ *lawang*, I. Skr. *lawangga*, e. s. v. boom, welks bloem en bast in de geneeskunde gebruikt worden; *boenga lawang*, kruidnagel; *koelit*

lawang, de bast van dien boom, welke naar kruidnagelen riekt.

II. Jav. deur, poort, H. Boedj.; *l. sèketeng*, eerepoort, eereboog; *pèlawang*, ongehuwd jongman en als zoodanig vrij van belasting; *lawang pintasan*, de laatste poort, die onmiddellijk toegang verleent? b.v. *mèmboeka pintoe gèrèbang katoedjoehnja, doe-wabèlas dèngan lawang pintasan?* H. Boedj.; *poetaran lawang*, windas, kaapstander.

لاؤق *laœk*, toespis bij de rijst, inz. uit het dieronrijk; *laœk-paœk*, allerlei toespizzen. Mèn. vleesch of visch.

لاؤق *lawak*, I. *lawak-lawak*, jokken, gekheid maken, uit gekheid, uit jok, b.v. *sèhaja lawak-lawak sèhadja*, ik maakte maar gekheid, I was only in play, Max.; *pèlawak*, hansworst, paljas, grappenmaker = *orang djinaka*, Sw. zie *lawah* II.

II. *lawak-lawak*, eet- of drinkbakje in een kooi, ook ruif, Pad. bovenl.

لاؤن *laoen*, lang van duur, van een bepaalden tijd of een werk; *lambat-laoen*, langzamerhand, ten langen laatste.

لاؤن *lawan*, tegenpartij, tegenstander, partuur, partij in eenigen strijd, maat in een spel, wedergade, persoon met wien men een gesprek voert of handel drijft; in strijd met, tegen, het tegenovergestelde; *bèrlawan dèngan*, z. meten met; *mèlawan*, tegenstaan, tegenweer bieden, zich verzetten tegen, als partuur optreden van, mededingen; ook soms ge-

bezigd alleen voor ons: tegen of met iem.; *mèlawan hoekoem*, tegen de wet; *mèlawan bèrsatia*, met iem. in trouw wedijveren, op iemands trouw staat maken; *mèlawan bèrsahabat*, met iemand vriendschap sluiten, Chodj. Maim.; *tiada bolih dilawan bèrsatia*, men kan op zijn trouw geen staat maken, men kan hem geen vertrouwen schenken, Prab. Dj.; *mèlawan bèrkata-kata*, het woord tot iemand richten, om met hem e. gesprek aan te knopen, Mes. Kag.; *kawan dan lawan*, medestander en tegenstander, vriend en vijand; *pèlawan*, tegenstander, middel van tegenweer, ook e.s.v. boom, die zeer taai en hard hout levert; *kajoe mèlawan todaq*, e.s.v. boom, waarvan het hout voor binnenhuisbouw gebruikt wordt; *bèrlawankan*, strijden of tegenweer bieden ten behoeve van of voor iemand, S. M.; *mèmpèrlawankan dèngan*, laten vechten met, 't laten opnemen tegen, b.v. *maka sègala jang mèlawan ukoe koe pèrlawankan dèngan andjing pèrboeroeankoe*, allen, die mij tegenstaan, zal ik met mijne honden laten vechten, H.Sj. Mèrd., *tiada tèrlawan*, waartegen geen weerstand te bieden is, onwèerstaanbaar, *sègala sifatanjanja*, alle tegenovergestelde eigenschappen; *kèlawan*, weerbaarheid, verdedigbaarheid, H. T.

لاؤه *lawah*, I. onbelemmerd, ruim v. uitzicht, wijde tusschenruimte, b.v. tusschen de toppen van twee bergen; *pèmandangan jang lawah*, een ruim uitzicht. Zie *lawas*.

II. jokkernij, scherts, grap, C. en Max. zie *lawak* I.

لاوي *lawi-lawi*; *lawi* schijnt punt te beteekenen, b.v. *lawi rangga*, punt v. e. hoorn, Pël. Djin.; Kw. = *mata*; *lawi-lawi apar-apar*, te Kelantan en Petani, de voelsprietten v. een zee-kwal, C. en S.; voorts punten der lange staartvederen v. sommige vogels, zooals de pauw, de argusfazant enz.; *doekoeh lawi-lawi*, zie *doekoeh*; *pëkasam lawi-lawi?* Pant. Zie ook *kantjing*.

لاوي *lawai*, I. alleen in *madja-lawai*, zie *madja*.

II. Jav. *lawé*, draad, garen, strengetje, *sa lawé*, een strengetje van 25 windingen om een haspel; *sa lawé benang*, een strengetje garen.

لاوي *lawéjan*, Jav. romp, hoofdeloos lichaam, spook zonder hoofd, b.v. *maka ija pon mëloempat mëndjadikan dirinja lawéjan... satëlah brahmana itoe mëlihat Mësa Wira Arsa mëndjadikan dirinja lawéjan maka ija pon mëndjadikan dirinja boeta*, Pr. Dj.; *laloë mëndjadikan dirinja rëksasa, maka sang praboe pon mëndjadikan dirinja lawéjan*, id.

لاهد *lahad*, zie لحد.

لاهر *lahar*, ook *wëlahar*, een meertje.

لاهر *lahir*, uitwendig, openbaar; beter ظاهر. Zie ald.

لاهغ *lahang*, = *nira*, zie ald.

لاهف *lahap*, gulzig in het eten; *pëlahap*, gulzigaard, schrok; zie ook *lalah*.

لاهن *lahan*, zie *përlahan*.

لاير *lajar*, zeil; *lajar batang*, vierkant matten zeil; *l. agoeng*, het grootzeil; *l. sabang*, sprietzeil; *l. tandja* of *l. toep*, e. s. v. grootzeil in den vorm van een trapezium; *l. tërbang*, e. s. v. groot, doch niet diep zeil, in gebruik op *tambangan* of overhaalbooten, M.; *l. seret*, sleepzeil, de naam van e. s. v. inlandsch vaartuig; *l. saboer*, bramzeil; *l. taboer*, scheizeil; *l. dastoer*, lijzeil; *l. boksi*, bezaanzeil, ook *lajar pënjorong* genoemd; *l. pëngapoeh*, topzeil; *l. toepang*, fokzeil; *l. sëmändëra*, sprietzeil; *l. boeboetan*, stagzeil; *l. goesi*, gaffelzeil; *l. djib*, kluiwerzeil; *l. falandjib*, buiten-kluiwerzeil; *l. tër-inkat*, voorzeil; *l. gawai*, topzeil; *l. tanja*, het schuine zeil op een pëntjalang; *kain lajar*, zeildoek, karrel-doek; *pasang lajar*, de zeilen bijzetten; *bëlajar*, zeilen, uitvaren, onder zeil gaan, reizen te water; *bëlajar masoek*, binnenloopen v. e. vaartuig; *mëlajarkan*, doen zeilen, sturen, ook wegzeilen met, verder zeilen; *pëlajaran*, scheepstocht, reis te water, zeetocht, zeereis; *sa djam pëlajaran*, een uur zeilens; *bëpëlajaran*, bevaren zijn, bereisd zijn van personen, b. v. *orang bëpëlajaran*, bevaren volk, lieden die zeereizen gemaakt hebben; *ëlmoë pëlajaran*, zeevaartkunde; *sëlajar*, e. s. v. walvisch, welks vinnen, als zij boven het water uitsteken, op een zeil gelijken, ook e. s. v. hagedis, zie *tëmbaki*; *ikan lajar-lajar*, e. s. v. klein vischje met dezelfde eigenschap; *lajaran* of *sëlajar*, e. s. v. zoutwater schelpdier.

لاير lajoer; *məljaoer*, iets over het vuur houden om het te warmen, te blaken, te zengen of zwart te maken, maar niet om het te verbranden, b.v. een zegel boven de vlam v. hars of een kaars, om het zwart te maken en er mede te stempelen; planken boven vuur krommen voor de huid van een vaartuig of de duigen voor een ton; ook drogen of sterven van hout, wat noodig is voor het gebruik, Mal. Sam. II, p. 273; verzegend (zon); Měn. verwelkt, verflent, verlept, ook verschroeid door zonnehitte; *kəljaoeran*, verschroeidheid.

لايس laïs, I. e. s. v. zoetwater-visch.

II. *məlaiïs*, iets van zich afduwen.

لايع lajang, I. zweven; *bərlajang*, zwevend; *məljajang*, zweven; *tərbang məljajang bərpangkat-pangkat*, zwevend al hooger en hooger stijgen; Ind. Poet.; *lajang-məljajang*, al heen en weer zweven (v. een troep vogels), Bloeml. zed. verh.; *məljajangkan*, doen zweven; *m. sa poetjoek soerat*, e. brief doen zweven, d. i. een brief zenden; *məljajangkan soerat*, ook e. s. v. godsgericht, nader omschreven in Tijds. t. l. en vlkk. dl. 43 p. 139 en 175; *lajang-lajang*, vlieger; *lajangan*, hetzelfde op Java; *boeroeng lajang-lajang*, de zwaluw; *lajang-lajang boewih*, de zwaluw, die de eetbare nestjes bouwt; ook *boeroeng lajang-lajang goeha*, d. i. klipzwaluw genoemd; *lajang-lajang roemah*, uitstekend gedeelte van een dak aan weerszijde van een huis; *mata tərlajang*, aan het

zweven rakende oogen, dat zijn oogen die v. slaap dichtvallen, Ibr. b. Chas.

II. recht van zich af in tweeën of een schijf snijden v. e. zachte vrucht, die men op de linkerhand houdt, b.v. een mangga; *paoh dilajang*, e. s. v. manggavruucht op die wijze doorgesneden. Měn. langs de oppervlakte afsnijden.

لايف lajap, laag bij den grond v. een gebouw, laag op het water van e. vaartuig; *məljap*, laag langs den grond of over het water strijken van vliegende vogels. Měn. zwevende naar beneden gaan.

لايق lajak, langs de ruggegraat open gesneden en zonder zout gedroogd, van visch.

لايڤ laik, Ar. geschikt, passend, waardig, behoorlijk, betamelijk; *dəngan pəri jang laik*, op een passende of betamelijke wijze; *mənjahoet dəngan laiknja*, op gepaste wijze antwoorden; *səkalian doedoek, masing-masing dəngan laiknja*, allen zaten, een iegelijk zooals het aan zijn rang paste.

لايم lajam; *bərlajam*, zwaaien, drillen met een zwaard of lans; *bərlajam kan pəđang*, met een zwaard zwaaien; *b. ləmbing*, met een lans drillen. Abd. sch. wrdb. geeft op = *mənari*, dus zou het een krijgsgans zijn met het zwaard of speer? M. geeft op *bəljajam*, drillen, met de hand be-roeren en ook zwaaien.

لاين laïn, ander, anders, onderscheid, onderscheiden zijn, verschillend, verschil; behalve, zonder, bui-

tendien; *orang lain*, iem. die anders of vreemd is, geen familielid, *lain orang*, iemand anders, niet deze (Dr. F.); *jang lain itoe*, de overigen, de anderen; *lain... lain*, sommigen... anderen, b.v. *lain diminoem*, *lain disapoe përoet*, *lain diboewat toewam*, het eene werd ingenomen, het andere op den buik gesmeerd en nogmaals het andere als droge pappen aangevend, H. Abd. 20; *lain sèkali*, geheel anders; *boek an orang lain*, hij is geen vreemde; *bërlainan*, verschillen, onderscheiden zijn van, afgescheiden zijn van, ook onderscheid maken en daarvan het pass. *dipërlainan*, b.v. *hëndak lah djangan kamoe përlainan lagi*, door u moet geen onderscheid meer gemaakt worden, I.P.; *mëlainkan*, uitzonderen, veranderen, uitgezonderd, integendeel, behalve, maar, (na ontkenning = Duitsch *sondern*, Dr. F.) dan... maar, niet anders dan, tenzij, inzonderheid, uitgenomen, b.v. *mëlainkan mënjesal djoe ga kësoedahannja*, niet anders dan slechts berouw ten slotte; *mëlainkan ija mëndapat pëртоendjoe k daripada Allah*, tenzij hij een vingerwijzing van Godswegen krijgt H. Abd. 147; ook wordt het nog als verbum gebruikt, b.v. *djangan lah toewan këdoewa mëlainkan diri*, gij beiden moet uzelf niet uitzonderen, Mes. Kag.: *mëlainkan... sèhadja*, alleen nog maar, b.v. *mëlainkan mënanti kan përentah sèhadja*, alleen nog maar wachten op een bevel, H. Abd. 278; *minta toewan lainkan hari*, ik ver-

zoek u den dag te veranderen; *këlainan*, verschil, onderscheid; *bërmëlainkan*, bij zijn spreken of in een toespraak veel van *mëlainkan* gebruik maken, van gebrekkige redenaars.

لاين lajan, I. *mëlajani*, iemand of iets bedienen, b.v. aan tafel, of een offer; *pëlajan*, bediende, helper, assistent.

II. *pëlajan*, hut, tijdelijke loods, kraam? M.

لاين lajon, Jav. vorsteljk lijk; zie *lajoe*.

لايو lajoe, I. verwelkt, verlept, verwelken, verleppe, v. bloemen en planten; *lajoe-lajoe wan*, het tijdperk, waarin de rijst op het veld begint te rijpen; *bërlajoe-lajoe wan*, verwelken van velen, prab. Dj.; *lajoe boenga digënggam*, verwelken van de bloem, die men in de vuist houdt en *lajoe roempoet di halaman*, verwelken van het gras op het voorplein, fig. uitdrukkingen voor sterven of overlijden van een Vorst; *lajoe tangannja*, zijn hand is verdord; *lajoe-lajoe*, e. s. v. boom, welks hout spoedig door de *boeboek* wordt aangetast, ook e. vlag.

لايه lajah, I. *mëlajah*, zich sterk achterover, voorover of opzij buigen zooals een slanke boom of een indische danseres; over den grond slepen (takken, Wilkinson); *siah-lajah*, zie *siah*; *mëlajah këpalanja*, ze bogen het hoofd; *orang toewa jang lajah sèbab oëmoernja*, een oud man, gebukt onder den last der jaren; *pëlajah*, een tooverformule, om iem. voor zich te doen bukken. Mën.

II. sluier (lang kleeed v. vrouwe-lijke hadji's, Wilkinson) = *toedoeng-moeka*; *mələjah*, sluiëren, Sj. Madli; *bərgoek məlah*, een afhingende sluier, Sj. Haris.

لايق **lanjak**; *məlanjak*, met de voeten kneden, b.v. klei om die door- een te werken, een kleeed om het te zuiveren; zie *lanjau*. In het Mën. ook nog gebr. tot verterking bij andere werkw., b.v. *məlanjak məmakai*, iets afdragen, afslonzen.

لايو **lanjau**, ook *lənjanu*, week met een harde korst van boven, van den grond.

لايه **lanjah**, Mën. modder, mod-derig.

لباران **ləbaran**, Jav. het groote mohammedaansche feest na het einde van de vasten, van het grdw. *ləbar*, geëindigd, afgeloopt, uit zijn. Mal. *hari-rama besar*, Dr. F.

لبن **loeban**, Arab. wierook; l. *djawi*, benzoë. Zie *mənjan* en *kəmənjan*.

لبيب **ləbab**, zie *ləbap*.

لبيت **ləbat**, dicht, dicht bijeen, v. het loof der boomen, het gezaaide, pokken, den regen, een zwerm pijlen of kogels, het haar of den baard, een haag, bloemen en vruchten op den boom enz.

لب **ləboer**, I. gesmolten v. meta- len. Mën. ook verwoest, vernield, uit- eengegaan, gescheiden, oneinig; *mə- ləboer*, smelten, omsmelten, ook van het geleerde, Abd.; *ləboeran*, gesmol- ten delfstoffen; *dapoer-ləboeran*, smelt- oven; *atjoewan-ləboeran*, gietvorm

voor gesmolten metaal, smeltkroes M.

II. plomp! klanknaboosend woord voor het geluid, veroorzaakt door een groot voorwerp, dat in het water of in den modder valt; *ləbar-ləboer*, het- zelfde met verscheidenheid; *kaləboe- ran*, zie *kəloeboeran*.

لبرغ **labərang**, Batav. het want van een vaartuig, doch zonder touw- ladder; zie *tani*.

لبغ **ləbang**, het laatste stadium der zwangerschap, op alle dagen loo- pen, op 't punt van te bevallen. Ook wel van dieren gebruikt.

لبغ **ləboeng**, klanknaboosend woord voor een donderend geluid, zooals v. groote trommen of geschut.

لبف **ləbap**, klanknaboosend woord voor een dof ploffend geluid.

لبق **ləbak**, I. klanknaboosend woord voor een dof klappend geluid, minder dof den *ləbap*.

II. dicht bijeenzaaien, om er jonge plantjes van te trekken ter overplan- ting. Zie *ləbat*.

لبق **ləboek**, klanknaboosend woord voor een dof ploffend geluid, zooals b.v. van een kokosnoot, die v. den boom op den grond valt.

لبم **ləbam**, bont, paars van een zware kneuzing; *biroe ləbam*, bont en blauw.

لبن **ləban**, e. s. v. boom, welks hout slechts goed voor brandhout is, doch volgens anderen ook geschikt voor balken en planken bij huis- bouw.

لبن **ləboen**, bedotten, door iets

valseh voor echt, of iets slechts voor goed uit te geven.

لبو leboe, ook *děboe*, stof, stoffe, soms *lěboe doeli* in dezelfde beteekenis; *běrlěboe*, stuiven, met stof zijn.

لبه lěbah, bij, honigbij; *anak-lěbah*, larve van de bij, ook e. s. v. patroon van gestreept goed; *sarang-lěbah*, bijennest, honigraat; *ajar-lěbah*, en *manisan-lěbah*, honig; *lěbah bėrgantoeng*, e. s. v. snijwerk aan de plank, die onder de *djoeloeng-djoeloeng* of *nebbe* van een vaartuig zit.

لبه lěbih, meer, te veel, over, overschot, rest, het meerdere; *lěbih koe-rang*, meer of minder, min of meer, ongeveer zooveel; *lěbih-lěbih*, bovendien; *lěbih... lěbih*, hoe meer... des te meer; *salěbih-lěbih* en *salěbih-lěbih-nja*, op zijn meest; *lěbihnja*, het meerdere, overschot, rest v. iets; *těrlěbih*, uitermate, veel met de vergelijkende trap van het Bijv. n. w.; *běrlěbih-lěbih*, meer van iets gebruiken; *běrlěbih-lěbihan*, overdadig zijn, ook de overhand hebbend of nemend; *mělěbih*, meer vertoonen, zich als meer voordoen of aanstellen, b. v. *hěndaķ mělěbih dari jang diakoe*, zich voor meer uitgeven dan waarvoor ingestaan wordt, Pr. Dj.; *těrlaloe lěbih-lěbih roepanja*, zij maakten (bij het dansen) een al te zotte vertooning, H. Boedj.; *mělěbihi*, overtreffen, te boven gaan, zich verheffen boven, ook *mělěbihkan dirinja daripada*; *mělěbihkan*, vermeerderen, hooger stellen, hooger schatten, b. v. *toewan lěbihkan soedara toewan daripada ajahandu boenda ini*, gij schat

uwten broeder hooger dan ons, uwe ouders, Mes. Kag.; *kalěbihan*, meerderheid, iets bijzonders, iets extra's, b. v. *apa-apa djoega kalěbihannja pělandoeķ djinaka itoe, maka sěkalian isi.rimba ini taloeķ kěpadanja*, waarin bestaat toch de meerderheid van dat guitige dwerghert, dat alle woudbewoners hem onderdanig zijn? P. Djin. Ibr. b. Chas.

لبه lěboeh, breede straat met winkeltjes aan weerskanten, doch niet de markt; Měn. weg, pad, straat; *lěboeh pěkan*, straten en markten, straten en pleinen.

لبه lěbai, moskee-bediende, die voor de orde van de dienst zorgt; in Pinang: Indische Mohammedaan die aan partikuliere kapellen verbonden is, afstammeling van de stichters; *lěbai pěnghoeloe*, in het Palemb. districts-geestelijke; *bagai didjilat lěbai*, als afgelikt door een *lěbai*, d. i. schoon op. Měn. Onder de *lěbai* staat de *chaķib*.

لبه labbaika, Arab. hier ben ik, o God, hier ben ik (Dr. F.).

لت lat, I. of beter *lět*, Jav. tusschenverloop van tijd, b. v. *lět sa hari*, met tusschenverloop van één dag; *lět sěmbilan dibědil*, om den tienden man werden ze doodgeschoten; z. ook *elat* en *sělang*.

II. = *hělat*, zie ald.

لت loet, ook *ěloet* en *měloet*, in dringen van een wapen, b. v. een dolk of kogel; *těloet*, in den grond dringen van den regen; zie ook *ěloet*.

لتا lěta, Skr. gebrek, gebrekkig,

slecht, verachtelijk, beschadigd; *a'lëta*, zonder gebrek; *hina lëta*, gering en gebrekkig; *mëmbëri lëta*, slecht behandelen; *nama jang lëta*, een slechte naam. Het is ongeveer = *tjëla*, z. ald. en *lata* II.

لتس *lëtoes*; *mëlëtoes*, openbersten, openspringen, met e. plof uitespringen, ongeveer = *lëtoep*, zie ald.

لتس *lëtis*; *mëlëtis*, besprengen door de hand in het vocht te doopen en dan, die slap houdende, uit te slaan, zooals bij het vechten v. strijkgood.

لتغ *lëtang*, klinken, b.v. van e. stuk geld dat valt; 't geluid van e. tamboerijn (Wilkinson).

لتغ *lëtoeng*, klinken, doffer en grover dan *lëtang*.

لتغ *lëtting*, klinken, fijner en scheller dan *lëtang*.

لتف *lëtoep*; *mëlëtoep*, ontploffen, *lëtoep-lëtoep*, e. s. v. kinderspeelgoed, dat, met den mond geblazen, een ploffend geluid maakt, ploffertje, ook propenschiet, klapbus.

لتق *lëtak*, I. klanknaboosend woord voor een kloppend geluid.

II. *mëlëtakkan*, neerleggen, zetten, plaatsèn (ook een ambtenaar, Dr. F.), *mëlëtakkan anak*, e. kind op d. weg te vondeling leggen; *mëlëtakkan pada ribaän*, een kind op de schoot v. een ander leggen, Prab. Dj.; *m. hoekoem*, wetten vaststellen, straf opleggen; *m. adat dan përentah nëgari*, de gebruiken en bestuursmaatregelen voor een land vaststellen, een land instel-

lingen en wetten geven, eigenl. opleggen, Saif. Dzoel.; *m. harga*, den prijs v. iets vaststellen. Vergel. *taroh*.

III. = *rëtak*, berst in aardewerk enz.; *lëtak sa riboe*, duizend bersten, wordt gezegd van e. kopje enz. waarvan het verglasel vol kleine bersten is. Zulk een voorwerp gebruikt men als onheil-afweermiddel.

لتق *lëtoek*, klanknaboosend woord voor een tokkelend geluid.

لتق *lëtik*, klanknaboosend woord voor een tikkend geluid.

لتم *lëtoem*, klanknaboosend woord voor e. dreunend geluid, zooals van kanongebulder.

لته *lëtah*, zie het volg. wrd.

لته *lëtih*, zwak, afgemat; *lëtih-lësoe*, zwak en afgemat; *lëtih-lëtah*, doodmoede, H. A. 360; *lëtah-lëtih*, hetzelfde.

لجا *lédja*, voor alles uitmaken, terdege doorhalen.

لجر *lédjar*, doodmoe, = *penat*, Wilkinson.

لجغ *lédjang*, pijlsnel v. geschoten of geworpen voorwerpen, ook van het aanvallen van een slang.

لجه *loedjah*, Arab. watermassa, de open zee, oceaan.

لجت *lëtjat*, spiegelglad; zie bij *litjin*.

لجت *lëtjoet*, I. schielijk vooruitspringen, zooals een paard of een visch uit het water.

II. klanknaboosend woord voor een fluitend geluid, zooals v. e. roting, waarmede men door de lucht slaat, = *lësoet*; *mëlëtjoet*, slaan met

iets duns, b.v. met e. rotting of karwats, karwatsen; *maka kdžoewa pahálawan itoe bërletjoet kan pëdangnja*, die beide helden sloegen met hun zwaarden, Am. H.; *mëlëtjoetkan*, met kracht uitdrukken, uitknijpen (Wilkinson). Zie *latjoet*.

لچت lëtjit, I. *mëlëtjit*, met een vaart er uit springen, zooals b.v. een glibberige vruchtenpit, die men tusschen de toppen der vingers knijpt. Mën. *latjit*.

II. = *dëtjit*, piepen van jonge vogels (Wilkinson).

لچر lëtjoer, blaren krijgend van de huid, waarop kokend vocht is gekomen; *mëlëtjoer*, branden of schroeien door heete vloeistoffen, b.v. *mëlëtjoer.lëtjoer moeloet patik minoem ajar sangat panas*, ik heb mijn mond gebrand door erg heet water te drinken, Pr. Dj.; *mëlëtjoerkan*, iets branden met heete vloeistoffen.

لچر lëtjjer, rauw, van de huid.

لچف lëtjoep, klanknabootsend woord voor e. zuigend geluid, zooals ontstaat door het steken v. een stok in weeke modder of iets derg.

لچق lëtjok, I. klanknabootsend woord voor een geluid, veroorzaakt door het trappen in taaie modder.

II. slap door het gebruik, van geweven stoffen enz. Zie *lëtjah*.

لچج lëtjah, doorweekt van den grond; poel van stilstaand regenwater; zie *letjak*.

لچه lëtjoeh, geschrikt, geschroeid van groenten, door ze even

in heet water te doen of dat er over te gieten; ook nat en slap van geweven stoffen, doch zóó, dat men er geen vocht uitwringen kan. Zie *lëtjoer*.

لحد lahad, Arab. nis of zijgang in e. graf, waarin men het lijk schuift, ook *liang-lahad* en soms alleen *liang*.

لحق lahak, Arab. belendend, aangrenzend, aanpalend.

لذة lëdzat, Arab. lekker, aangenaam van smaak, genot, wellust; *hidoep dëngan lëdzat*, een lekker leven-tje leiden, weelderig leven.

لر lor, Jav. Noord, het Noorden, ook het Eng. lord. Mal. *oetara*.

لر lir, Jav. geheel als, gelijk; zie bij *sari*.

لرد lord, Eng. ook *lor*.

لرق lëraq, I. *boewah lëraq*, de zeepvrucht, sapindus rarak.

II. uit zijn verband, uit elkaar van huizen, vaartuigen enz. doorgescheurd van geweven stoffen, ontleiden van een beest, ook klanknabootsing daarvoor en voor 't gedruisch van een dier dat door ruigte dringt (Wilkinson); ook *rerak*, z. ald.

لرق lërik, zie *dërik*.

لرم lëram, zie *dëram*.

لرم lëroem, zie *dëroem*.

لره lërah, afgewaaid en beschadigd van bladeren en vruchten, vernield van huizen, steden enz. uit zijn verband, b.v. van e. boek; ook *të-lërah*; zie *loeroeh*.

لري lërai; *mëlërai*, scheiden, van elkander doen gaan van twistenden of vechtenden; zie *tjërai*.

لس **las**, I. schielijk voorbijschieten, zooals de bliksem, een kogel enz.; *loes-las*, idem en vrij in- en uitgaan.

II. *batoe-las*, alleen op Riouw e. s. v. poetssteen. Men wil het afleiden van het Ned. ballast en meent dat die steen door een Amerikaansch schip aldaar is gelost.

لس **loes**, vrijelijk, onbelemmerd; zie *las* I (*loes-las*).

لس **les**, I. ook *èles*, verb. Ned. lijst. II. verb. Ned. leidsel.

لس **lis**, voeg tusschen steenen; *pəngəlis*, voegijzer; zie *sia*.

لسا **ləsa**, = *lasa*, gebruikt in de samenstelling *ləsa-ləsoe* = *lətih-ləsoe*, zie ald. Ook gebezigd van het geluid.

لسان **lisán**, Arba. tong, tongval, taal; *dəngan lisán*, mondeling.

لساني **lisáni**, Arab. de tong betreffend; *hoeróef lisáni*, tongletters.

لست **ləsoet**, een fluitend geluid maken, zooals een rotting, waarmede men door de lucht zwiept.

لست **ləsit**, een fluitend geluid maken, fijner en scherper dan *ləsoet*, piepen zooals het fluitje van e. bootzman; zie ook *pələsit* en *lasit*.

لستاک **ləstaka**, midden van een boog.

لستروغ **ləstroeng**, Jav. verzwering in den neus, e. s. v. kanker.

لسر **ləsar**, zie *ləsoer*.

لسر **ləsoer**, *ləsoer-ləsar*, ruischen van gras (Wilkinson).

لسر **ləsir**, wapens, die men bij het schermen gebruikt, zooals sabel, schild enz.; Mal. *main ləsir*, 'n zwaarddans

doen (Wilkinson). Vermaleischt Měn. *bərləsir*, schermen enz.

لسغ **ləsoeng**, vijzel, mortier, langwerpige rijstblok met e. kuiltje, waarin de rijst wit gestampt wordt.

لسف **ləsap**, uit het oog verdwijnen of verdwenen, weg, zoek. Zie ook *lənnjap*, H. Abd. 12 r. 4 v. o.

لسق **ləsak**, I. aanhoudend van den regen; ook 't geluid daarvan en van stijf goed, *ləsoek-ləsak*, met afwisseling (Wilkinson).

II. e. s. v. boom.

لسو **ləsoe**, vermoeid, afgemat; *lətih-ləsoe*, afgemat en vermoeid, zie *pələsoeh*.

لسه **ləsah**, gebruikt, half sleetsch v. kleeren; *məmpərləsahkan*, verder afdragen van half sleetsche kleeren. Ook Abd. wrdb. Měn. *lasah*, id.

لسي **ləsi**, I. vernederd, vernederend; geheel ontmoedigd, ongeneigd om verder te vechten (Wilkinson).

II. *poetjat ləsi*, doodsbleek; *tepoek ləsi*, geheel verlamd; zie *leseh*.

لشکر **lasjkar**, Perz. leger, soldaat, scheepsvolk, matroos, ook bediende; volgeling; zie *askar*.

لطيف **latif**, Ar. uitgelezen, sierlijk, ook van een vertelling, Chodj. Maim., liefderijk; *allatif*, de Liefderijke, van God; *abdoe 'llatif*, dienaar van den liefderijke, eigennaam.

لعل **laāl**, Ar. robijn; lippen eener beminde; zoete roode wijn.

لغنة **lanat**, Ar. vloek, vervloekt; *lanat Allah atasnja*, Gods vloek over hem! *məlanatkan*, vervloeken.

لغام *lagam*, Arab. zangerige uitspraak, Sj. Sult. Jah.

لغة *logat*, Ar. woord, gezegde; *kitáb-lograt*, woordenboek.

لغ *lang*, I. zie *elang* en *alang*; *pisang lang*, e. s. v. roode banaan.

II. veronachtzamen, b. v. e. vriend, vrouw enz.

III. tusschenruimte, tusschenverloop, zie *selang* en *lat*.

IV. e. s. v. zoutwater-schelpdier.

لغ *loeng*, I. deksel, in kistvorm, doch van onder open, dat in het graf over het ongepaste lijk wordt gelegd, ook kist, zie *eloeng* II. In de Straits Settlements en op Riouw: kist, doodkist; *loeng dalam loeng*, *poetih-koening dalam loeng*, mal. raadsel; (Mén. *aloeng*, kist als bewaarplaats); *l. gadjah-roengkoop*, slechts twee planken die schuin tegen elkander over het lijk worden gezet en aan weerskanten met een plankje gesloten; *l. pëmipis bëdak*, een kistje? om er *bëdak* mede fijn te wrijven! R. Pas. Zie ook *laroeng* en *eloeng* II.

II. ook *eloeng*, boog, kromming; *bërëloeng*, zulk e. boog of kromming hebben, daarvan voorzien zijn; *përëloeng*, datgene, wat daarvan voorzien is, uitsnijding voor den hals aan een kleed, de kraag; *pëngëloeng*, iets hoepelvormigs, zooals b. v. een crinoline, zie ook *rëloeng* I.

III. verkorting van *soeloeng*, zie aldaar.

لغ *leng*, een kleine inhoudsmaat, = *kal*, zie ald.

لغا *lenga*, e. s. v. oliegevende plant, sesamum, ook *bidjan*, Jav. *widjen*.

لغت *lengat*, *mëlengat*, koken in een pot, die in water staat (au bain Marie), Wilkinson.

لغت *lengit*, verslagen en geheel ontmoedigd, vergelijk *lësi*, Wilkinson.

لغدي *langdai*, wadde, waadbare plaats, M. en d. l. Cr. Zie *landai*.

لغسر *lengar*, duizelig, verdoofd door een slag, stoot of val, ook dof, stomp-zinnig, H. Asm. Pati, = Jav. *këlengër*.

لغس *lengas*, klam, vochtig, uitgeslagen, b. v. van kaas; vochtig van den neus, kleverig v. de handen enz.; *mëlengas*, vochtig worden, ook v. de lucht; *mëlengaskan*, vochten, vochtig maken, b. v. strijkgoed door het te besprenkelen of in te vochten.

لغست *langsat*, zie *lansat*.

لغست *lengset*, *bëlengset*, binnenste buiten gekeerd (oog), zie *bëlengset*.

لغسر *langsar*, horizontaal lang uitgestrekt, in de lengte getrokken, lang in vergelijking met de breedte of dikte, slank, rank; zie ook *lansar*.

لغسر *loengsoer*, afgegleden, afgezakt, b. v. iemand van den schoot van een ander; *mëngëloengsoer*, zich laten afglijden, trachten af te glijden, b. v. van iemands schoot, Prab. Dj. Zie *loensoer* en *gëloengsoer*.

لغسر *lengser*, = *lenser*, zie ald.

لغسر *lingsir*, Jav. neigen, dalen, zakken; *lingsir matahari*, ter kimme neigen v. de zon; *bajang-bajang ling-*

sir, de schaduwen dalen, het wordt avond; *mëlingsirkan tangan*, de mouw laten zakken uit eerbied bij het aanvatten van iets. Zie *gëlintjir*.

لغسغ *langsoeng*, ook *lansoeng*, regelrecht, rechtdoor, zonder zich op te houden; een doel, dat men zich gesteld heeft, voorbijgaan; *bëlandja langsoeng* (?) doorlopende of voortdurende uitgaven? Volg. C. en S.; *tiada bërbëlandja langsoeng*, geheel en al zonder geld om zijn uitgaven te bestrijden. Voorts: voor goed, om te behouden, b. v. *dibëri pakai sëhadja*, *boekan dibërikannja langsoeng*, hij gaf het slechts om te gebruiken, maar hij gaf het niet voor goed, om te behouden; *hëndak përgi langsoeng*, om voor goed weg te gaan; *mëlangsoengkan*, iets regelrecht doen doorgaan, b. v. *mëlangsoengkan djëmpana ka dalam kota*, Sj. Ind. Kës., de baar regelrecht brengen binnen de burcht; *mëlangsoeng-langsoeng*, R. Chaib. steeds regelrecht doorgaan.

لغسغ *langsing*, en *langsing*, zie *lansi* en *langsi*.

لغسغ *langsëp*, Jav., zie *lansat*.

لغسغ *loengsin*, ook *loensin*, schering, scheerdraad, ketting bij het weven; *kain bërløengsin soetëra*, een weefsel met zijden schering.

لغسغ *langsai*, behangsel, draperie; Jav. *lëlangsé*, gordijn, voorhangsel; zie *lansai*.

لغسغ *langsi*, = *langsing*, over iets heen gaan, over tijd of maat heen gaan, = Jav. *longsé*, b. v. *soemangat*

tërbang mëlangsi awan, de levensgeest vlood de wolken voorbij, K. Tab. p. 59, ook zonder ongeval aankomen; *koembang mana datang mëlangsi*, welke hommel komt daar gonzend aan? H. Boedj. *poetëra nan soedah mëlangsi padang*, de prins die de vlakte was overgegaan, Hik. Dewa Indra Mëng. *koembang pon mëlangsi laloe mënghinggap*, id. de tor kwam regelrecht er op aan en streek nêer; *api këloewar dari tjakra itoe mëlangsi datangnja kahadapan radja*, id. *sëroeni nafiri sangat mëlangsi*, Sj. Madli; *këmoentjak mëligai patah mëlangsi*, de nok van het paleis brak af en vloog weg, Sël. Dal. Kin. Tab. Zie *lansi*.

لغسغ *lëngang*, stilte hebbend, geen geraas om z. hebbend, niet veel werk hebbend, dun gezaaid (bevolking), weinig bezet (dienst), slecht bezocht (feest); *goeha jang lëngang*, e. eenzame grot; ook *langang*, = *soenji*.

لغسغ *lëngoeng*, I. in gedachten, zooals iemand, die eene zaak niet begrijpt, suffen, verbluft zijn.

II. e. s. v. boom.

لشكار *langkara*, I. Skr. onbestaanbaar onmogelijk, onwaarschijnlijk, fabelachtig.

II. e. s. v. keteltrom, bestaande uit een koperen kom met een vel overtrokken, waarop men met twee stokjes slaat. Zij behoort tot de vorstelijke muziek-instrumenten, = *nagara*.

لشكار *lëngkara*, zie *lënggara*; *kalëngkara*, = *tali pëngoeroet lajar boeboetan*? Abd. sch. wrdb.

لثكت langkat, drie dagen later.
لثكت lengket, op Java, kleven = *lëkat*; *bëlengket*, klevend, kleverig; zie *lëkat*.

لثكر lëngkoer, I. *mëlëngkoer*, snorken, = *dëngkoer*, Max.

II. naam van een zekere wijs op de viool of *rëbab*. Zie bij *timang*.

لثكر lëngkar, kronkel, kromte, bocht, spiraalsgewijze rondgelegd, b.v. van een touw, slang, naaf v. e. rad enz.; *lingkar përoet*, de dunne darmen, M.; *tali satoe lingkar*, een tros touw; *bërlingkar*, gekronkeld, opgerold zooals e. slang; *bërlingkar-lingkar sapërti tandoek*, gekromd als horens; *mëlingkar*, kronkelen, omkronkelen, in kronkels leggen, opschieten van een touw; *mëlingkar rotan*, rotting vlechten tot een rond matje of bordje, *pinggan lingkar* genoemd; *oelar mëlingkar dilehernja*, de slang omkronkelde zijn hals; *toewan opsir kapal përang mëmbëri tali satoe lingkar*, mijnheer de officier van het oorlogschip gaf e. tros touw, M. S.

لثكس langkas, vurig van een paard, ijverig, vlug van geest. Zie *tangkas*.

لثكس lingkas, = *ringkas*, zie aldaar.

لثكتف lëngkang, wijder gemaakt van ringen, haken en derg. meer geopend, verwijd. Mën. slag op het weef-toestel.

لثكتف lëngkoeng, I. gebogen, boogsgewijze over iets, gewelfd, hol zooals b.v. een horlogeglas, rond getrokken door de hitte, deuken in den

kant van iets, holle zijde van iets; *lëngkoeng-masdjid*, koepel van een moskee; *lëngkoeng djambatan*, boog v. e. brug, M. *tërlëngkoeng*, gebogen, gewelfd, id.; *lëngkoengan boelan*, halve maan, Sw. en d. I. Cr.; *pëllëngkoeng*, eereboog.

II. galmend van een geluid, b. v. van een klok, aanbeeld en derg.

لثكتف loengkang, I. poel, mesthoop; zie *limbah*.

II. *ikau loengkang*, e. s. v. zeer stinkenden visch; *përahoë loengkang*, e. s. v. visschersvaartuig.

لثكتف lëngkong, cirkel, al wat iets omringt en aldus insluit; *mëlëngkong*, omsingelen, omringen; *lëngkong leher badjoe*, halskraag v. e. baadje; *lëngkoeng-pëlangi*, de regenboog; *kota lëngkong nëgara*, vesting die de stad omgeeft, Ibr. b. Chas.; *bërlëngkoeng kota*, ligt om de stad id.; *dilëngkong karang*, door koraalriffen omgeven; *lëngkong*, ook e. boog van roode zijde of katoen, die bij optochten boven het hoofd van den hoofd-persoon wordt gedragen; *kalëngkong*, cirkel, perk, waarin men hanen laat vechten, H. T. zie *gëlanggang*.

لثكتف lëngkeng, = *këlëngkeng*, zie ald. en bij *bidara*.

لثكتف lingking, e. s. v. vrucht, door de Chineezen *litji* genoemd.

لثكتف langkap of lëngkap, I. compleet, van het noodige voorzien, voltallig, toegerust, alomvattend; ook e. kleur van honden, wit en zwart gevlekt, tijgerhond? C. en S.; *bërlangkap*, zich uitrusten, completeeren, v.

het noodige voorzien zijn; *mělangkap mait*, e. lijk van het noodige voor de begrafenis voorzien; *mělangkapkan*, iets uitrusten, voltallig maken, van het noodige voorzien enz., *mělangkapkan barang jang koerang*, het uitbrekende aanvullen; *mělangkapi*, alles omvatten, in z. vereenigen, b. v. *ada pon koewasa radja itoe mēlangkapi atas sēgala anak-radja-radja dan mēntēri, hoeloebalang dan rājat sēkalian itoe*, de macht van den Vorst omvat alle prinsen, ministers, legerhoofden en het geheele volk; *sa langkap*, e. compleet stel of pak, b. v. *sa langkap pakaian*, e. compleetstel of pak kleeren; *kēlangkapan*, uitrusting, uitgerust schip of schepen, vloot, leger; *k. bēboeroe*, al de toebereidselen voor de jacht, al de jachtbenoedigheden, R. Chaib.; *k. kēradjāan*, al de teekenen der koninklijke waardigheid, de Rijks-insignien, zie ook *rangkap*.

langkap II. e. s. v. palmboom, sa-guerus langkap, van welks bladeren wannen worden vervaardigd, d. l. Cr. id. Volgens v. d. W. e. s. v. varenplant. Jav. e. s. v. wilden palm, arenga obtusifolia, waarvan het hout gebruikt wordt voor lanssen.

III. inzetbak, b. v. in een gewone sirihdoos, v. d. W.; *tepak langkap*, uitgeruste sirihdoos, d. i. voorzien van e. inzetbakje, id. In het Mēn. is *sirižh langko* (vermaleischt *sirižh langkap*), de betel met toebehooren.

IV. ook *langau*, de blauwe bromvlieg of vleeschbederver; *tērbang-*

tērbang langkap, vliegen als e. bromvlieg, d. i. bij het lezen telkens haperen, naar het zich telkens neerzetten van die vlieg.

لشکفوري Langkapoeri, Skr. de naam van het eiland Ceilon en de hoofdplaats daarvan. Zie *Sērāndip*.

لشکف langkoep; *mělangkoep*, omslaan (boot) zich onderste boven keeren, b. v. *mělangkoep pada ribaän ajahnja*, hij keerde zich om op den schoot zijns vaders. B. R. bēs.

لشکف loengkoep, = 't vorige, Wilkinson.

لشکف lingkap, verloren, vernield, verkwest (geld of bezit) Pinang, Wilkinson.

لشکف lingkoep, van boven gesloten, zooals b. v. een bloem of gesluerde vrouw, naar boven omgeslagen van de punt van een tafelkleed, mat enz. *bērtoedoeng-lingkoep*, gesluerd zijn op de wijze der Maleische vrouwen; zie *toedoeng*.

لشکف lengkak; *lengkak-leman*, e. s. v. boom, die goed hout voor scheepsbouw levert.

لشکف lengkok, I. houten loods, schuur = *tēratak*, Max.

II. krom; *bērlengkok*, krom trekken, krom worden; *loeroeng jang lengkok*, kromme paden; *lengkok ka kanan, langgang ka kiri bahtra pon sēlamat masoek koewala*, afwijkend naar rechts en slingerend naar links, dus al laveerend, kwam het vaartuig behouden de haven binnen; zie ook *tjēlengkok*, d. l. Cr. id.

لشکم loengkoem, beter *moeng-*

koem, bolrond vlak, zooals b.v. van e. horlogeglas of het deksel van sommige koffers.

لشکن langkan, I. Chin. balkon, uitbouwsel v. e. huis met balustrade, portaal.

II. Batav. *pagarla-ngkan*, e. s. v. hekwerk met ruimten tusschen de staken.

لشکو langkau, overslaan, b.v. een plaats in een boek. v. d. W. en Wilkinson onbeschreven laten (deel v. papier).

لشکوس lêngkoewas, e. s. v. specerijachtigen wortel, die bij de spijsbereiding en als medicijn gebruikt wordt, e. s. v. kurkuma.

لشکه langkah, schrede, stap, pas, tred, eerste schrede van een gang of reis, aanvaarding eener reis, *l. moedjoer*, gelukkige eerste schrede, d. i. eene gelukkige ontmoeting bij het begin van zijn tocht; *l. kanon têrlangkah*, e. schrede kunnen doen, maar ook e. verkeerde schrede doen, toevallig overtreden; *tiada têrlangkah*, geen schrede voorwaarts kunnen doen; *mêlangkah*, een stap of schrede doen, overheen stappen, overtreden, b. v. wetten of bevelen, = *mêlanggar*; *mêlangkah laoetan*, een gewaagde stap doen? zich op glad ijs begeven? zie Hik. Abd. p. 315 r. 4 en 5; *mêlangkah tiga langkah*, drie stappen doen, in drie stappen, Pr. Dj.; *langkah jang tiga*, een pas bij het scheremen, waarbij men van front verandert, Mên. *mêlangkahkan kakinja*, zijn voet zetten, stappen, b.v. aan wal

enz.; *m. pèrahoe*, e. bijgeloovige ceremonie aanboord bij de aanvaarding der reis verrichten om onheilen af te weren; *pêlangkah*, die ceremonie; *pêlangkahan* en *pêrlangkahan*, C. en S. overschrijding, ook een gift in geld, door e. bruidegom aan zijn schoonouders gegeven als hij zijn bruid het huis harer ouders uitvoert, in het Palembang; *mêngénakan langkah*, met een ander pashouden, in den pas gaan, Boeng. ramp. bës. p. 385; *orang jang pandjang langkahnja*, iemand die omwegen gebruikt; *pêrgi barang kêmána dilangkahkan*, gaan waar de voeten hem dragen of heenvoeren; *mêmendekkan langkahnja*, zijne schreden bekorten.

لشکه longkah, losgeraakt, losgelaten van platte dingen, die aan iets vastgeplakt zitten, b.v. de schors van e. boom, het behangsel van een wand en derg.

لشکه lengkah, oneensgezind, niet eendrachtig.

لشکیغ lêngkiang, kleine rijstschuur op palen = *rêngkiang*.

لشگی Lingga, I. e. eiland ten O. v. Sumatra, het voornaamste van den Lingga-archipel.

II. *mêlingga*, overbrengen m. d. kluit aarde a. d. wortels (plant), Wilkinson.

لشگادا lênggada, e. s. v. gekeeskr. plant (*diospyros lucida*? Wilkinson).

لشگارا lênggara, ook *sêlênggara*, zorg, die men voor iets heeft; *mêlênggarakan* en *mênjêlênggarakan*, zor-

gen voor, = *pelihara* en *mēmēliharakan*, zie ald.

لنگان *lōnggana*, Skr. onwillig, ongenegen, weerstrevend; *mēlōnggana*, zich er tegen verzetten, niet toegeven.

لنگانان *lōngganan*, Batav. vaste leverancier, iem. bij wien men steeds koopt; zie *rēkan*.

لنگاوي *lōnggawai*, e.s.v. groote beteldoos, C. en M. een groote *sēlēpa*, d. B. K. Zie bij *sēlēpa*.

لنگار *langgar*, I. stooten tegen iets, schok tegen iets; *mēlanggar*, tegen iets aanstooten of aanloopen, een aanval doen, overtreden; *mēlanggar adat*, tegen de gebruiken zondigen; *m. bēhasa*, tegen de beleefdheidsvormen handelen; *m. hoekoem*, de wet overtreden, tegen de wet handelen; *m. pērentah*, de wetten v. h. bestuur overtreden; *mēlanggari*, bestormen, bevechten, weerstaan; *mēlanggarkan*, doen tegenaan loopen, tegenaan zetten; *m. pērahoe ka darat*, een vaartuig tegen den wal laten stooten; zie *langkah*; *pēlanggaran*, zaagbank, zaagbok, C. en S.

II. Jav. mohammedaansche bidkapel, = *soerau*, zie ald.

لنگار *longgar*, ruim, wijd, los van kleederen, van het gat, waarin een spijker zit enz.; *mēlonggarkan*, ruimer maken van zoo iets, opdat, wat er in is, speling heeft.

لنگار *lenggar*, wijd uit elkander, niet opeengedrongen, vrij van dwang of nood, vrij in zijne bewegingen, z.

kunnende roeren, niet bekneld; zie *longgar*.

لنگقس *linggis*, I. lat of andere bedekking op het boord v. een roei-vaartuig, waarop de riemen rusten; zie *rimbat*.

II. Jav. koevoet, breekijzer, = *pē-rēdjang*, zie ald. en *alabangka*.

لنگغ *lōnggang*, voor e. poos niet aan het werk, vacantie, pauze, voor een tijd stilstaan, ledige tijd, ledige plaats; ook *langang* en *lēngang*, z. ald.

لنگغ *langgang*, in *toengganglanggang*, hals-over-kop enz. zie ald.

لنگغ *lenggang*, slingerende beweging van de armen, een vaartuig enz., wapperen van e. vlag; *mēlenggang* en *bērlenggang*, slingeren met de armen; *bērlenggang pēroet*, een ceremonie met zwangere vrouwen in de 7^e maand der zwangerschap; *mēntjampak lenggang*, opzettelijk met de armen zwaaien, dat het de aandacht trekt, daarmede pronken; *lenggang boewana*, fig. gesproken van een vorstelijk vaartuig; *lengganan*, platte, trechtervormige bak, waarin stofgoud of diamanten worden gewasschen door dien heen en weer te slingeren; *kēpalanja dilengganglenggangnja*, hij schudde steeds met zijn hoofd heen en weer, S. M.; *lenggang lah alam kēradjaän*, de koninklijke standaard wappert. M.

لنگق *lōnggak*, achterover in den nek geworpen van het hoofd; *mēlenggakkan lehernja*, zijn hoofd achterover zetten, z. daarmede in postuur zetten, b.v. van iem. die eene rede-

voering wil houden, vergel. *tjungak* en *longak*.

لشقق longgak; *melonggak*, omhoog kijken, staren; *hantoe l.*, een booze geest, die altijd omhoog staart (Wilkinson).

لشقق longgok, hoop, stapel, tas van levenlooze voorwerpen, kleiner dan *timboen*; z. *tonggok* en *toempoek*.

لشقق longgok, zwaaiende, heen en weer buigende beweging, van een persoon, tol enz.; *mëlonggok*, die beweging maken, b.v. *bërkata mëlonggok*, onder het spreken heen en weer buigen; *bërtandak lah tërlonggok-longgok*, al zwaaiende of heen en weer buigende dansen, Mes. Kag.

لشقم langgam, Mën. gewoonten, inrichting, manier, wijze van doen, voorkomen.

لشقم linggam, rood; *warna linggam*, roode kleur; zie ook *sadalinggam*.

لشقندي lënggoendi, e.s.v. struik, zie *lëgoendi*.

لشكو loenggoe, = *bëloenggoe*, boeien.

لشقوق lënggoeak, e.s.v. duif v. middelmatige grootte, tusschen *poenai* en *përgam* in, C. en S.

لشكون langgowan, rijtschuur, K. zie *pëloeboer*.

لشكه loenggoeh; *mëloenggoeh*, zitten met de armen ergens op leunende en het hoofd op de armen; Jav. op zijn gemak zitten; *sang pëloenggoeh*, Jav. e. kluizenaar = *orang përtapa*, H. Asm. Pati, zie het volg. woord.

لشكه lenggoh; *mëlenggoh* = *mëloenggoeh*, Wilkinson.

لشكه linggih, Jav. = *loenggoeh*; *sang pëlinggih*, een kluizenaar, = *orang tapa*.

لشكي linggi, steven van een inlandsch vaartuig, zoowel voor- als achtersteven; *linggi madjakaja*, zulk een steven uit één stuk met de kiel.

لشقم langlang, I. schoon, fraai, in de HSS.

II. Jav. zwerven, rondreizen of trekken; *langlang boewana*, de wereld doorzwerven, naam van e. Mal. HS.; *bërlanglang*, de ronde doen van een wacht, Hik. Bandjar. Ook *lalang*, zie aldaar.

لشلي longlai, buigzaam, zich nederwaarts buigend, zooals b.v. wilgetakken of iemand die zeer zwak is, K. Tab. pag. 60, Sj. Ind. Kësna.

لش لengan, arm, het lichaamsdeel; mouw van een kleed, vleugel van een leger; *bërbantal kan lengan*, met het hoofd op den arm liggen.

لشك lëngoeh, pijn gevoelend van vermoeienis, v.d. W., en Wilkinson; *doedoek kalëngoehan*, ergens neerzitten met pijnlijke leden van vermoeienis.

لشك lëngai, traag, slof, achteloos; zie *lalai*.

لشك lafal, Arab. uitspraak; *mëlafalkan*, uitspreken.

لش lap, I. zie *ilap*.

II. *lap-lap*, vaatdoek, verb. Ned.; *mëlap-lapkan*, met e. vaatdoek afvegen; ook *lap* en *melapkan*; *kertas-lap*, vloeipapier.

لف loep, blok van veertig draden van het riet bij het weven.

لفا lëpa, I. verlenging van de palmiet naar onderen, die bij den sago-palm nog eetbaar is; *lëpa-lëpa*, e.s.v. bootje.

II. = *alpa*, zie ald.

لپاري lapari, = *lampari*, zie ald.

لپات lëpat, kleefrijst, gekookt in e. toegevouwen blad; *lëpat këtöepat*, lëpat die op reis in plaats v. këtöepat wordt meegenomen.

لپوهر lëpoer, gedeeltelijk in den modder bedolven; *mati lëpoer*, in den modder gestikt.

لقس lëpas, los, vrij, niet meer aan iets vast of gebonden, ontslagen, niet meer tot iets verplicht, ontkomen, voorbij, over, na, gedaan met; *lëpas daripada boesoer*, los v. den boog, afgeschoten van e. pijl; *l. oenggas*, vrij als e. vogel, en *lëpas hajam*, vrij als e. kip, twee wijzen, waarop de slaven werden vrijgegeven in de Pad. bov.l.; *l. niat*, een gelofte vervuld hebben; *l. daripada adat*, z. niet aan de *adat* hebben gehouden, de *adat* geschonden hebben, Facs. 14; *tiada lepas daripada moeloetnja*, zijn mond hield niet op van, hij heeft den mond steeds vol van, Prab. Dj.; *matanja tiada lëpas daripada mëmandang*, onafgewend keken zijn oogen, Pël. Djin.; *lëpas tiga hari*, na drie dagen; *lëpas daripada doelapan boelan Inggris mêngambil Malaki dari tangan Belanda*, acht maanden nadat de Engelschen Malaka uit de handen van de Hollanders hadden overgenomen,

Hik. Abd. p. 13; *sëlaloe dipandangnja tiada lëpas daripada matanja*, voortdurend keek hij haar aan en kon zijn oogen van haar niet afwenden, Prab. Dj.; *lëpas loehoer*, overtwaalven op den middag; *l. maloe*, fig. uitdrukking voor besneden; *l. tangan*, zonder meer, bij het bepalen van het loon van een bediende, dien men huurt, alleen loon, zonder kost of kleeren; *sa'orang lëpas sa'orang*, de een na den ander, een voor een, ook *lëpas sa'orang sa'orang*; *l. satoe satoe*, als het eene gereed is dan het andere; *l. sa boewah roemah*, *sa boewah roemah*, als men met het eene huis gereed was, begon men met het andere; *lëpas sa hari sa hari*, was men een dag vrij, dan den volgenden dag; *bërlëpas*, vertrekken, wegzeilen, zie voorb. Niem. bloeml. II, 2^e dr. pag. 61, ontkomen; *lari bërlëpas dirinja*, het vluchtend ontkomen, zich door de vlucht redden; *bërlëpas harta*, zijn bezittingen redden; *mëlëpaskan*, loslaten, vrijlaten, ook iem. zenden; *mëlëpaskan orang përgi*, iem. laten gaan, de schare van zich laten; *lëpas mêngadji*, na het leeren, als de school uit was, Hik. Abd. p. 33, r. 8; *mëlëpaskan mêngadji*, zijn kind aan den meester overgeven, om den koran te leeren lezen; *lëpas dari moeloet hari-mau*, *djatoh ka moeloet boewaja*, Sprw. van Scylla in Charybdis, van den wal in de sloot, uit de pan in het vuur; *lëpas-lëpas*, zeker vlechtwerk v. zeer dun goud- of zilverblik, dat bruid en bruidegom aan het einde der huwelijksfeesten, bij wijze van symbolische

handeling, uit elkander trekken; *mëlèpaskan saranja sèndiri*, in zijn eigen onderhoud voorzien; *mëlèpaskan pèrkataän*, woorden bij het schrijven overslaan, uitlaten. Sadj. Mal. p. 5; *kalèpaskan*, ontkoming ontsnapping, bevrijding; *lèpaskan*, vrijgelatene, verstooteling; *mèmpèrlèpaskan*, doen ontsnappen of ontkomen, b.v. *koepèrlèpaskan èngkau daripada mati*, ik deed u aan den dood ontkomen, ik redde u van den dood.

لثغ *lèpang*, e. s. v. boom, die een eetbare vrucht draagt; *boenga-lèpang*, zie bij *ombak*: *boewah-lèpang*, e. s. v. koekjes of versnapering.

لثغ *lèpak*, I. uit elkander, los en open, b.v. van den baard, die uitgekamd, of boomwol, die gezuiverd is, ook luchtig op elkander; *djanggoetnja pon poetih lah mèlèpak sapèrti kapas jang tèrboesar*, zijn baard was wit en los als gezuiverde boomwol.

II. klanknabootsend woord voor een ploffend geluid, zooals van een boek, dat plat op den grond valt; ook *lèpok*, doch doffer van klank.

لثغ *lèpok*, zie *lèpak* II.

لثغ *lèpik*, = *lèpak* II, doch helderder.

لثو *lèpoe*, e. s. v. zeevisch met zeer harde huid en giftigen angel. Soorten zijn: *l. bèranjoet*, die gewoon is op de oppervlakte van het water te drijven; *l. karang* en *l. sètou*.

لثو *lèpau*, I. lijst, die de punten van de oplangers, *tadjoek*, aan den binnenkant met elkaar verbindt, maar

die punten niet bedekt zooals de *toe-toep-tadjoek*.

II. Mèn. een winkeltje of kraampje aan de markt, ook = *sèlasar astana*, H. Pas. pag. 53, *bèrlèpau*, een winkeltje houden. Zie *lapau*.

لثو *lèpoh*, blaas, blaas, door branden ontstaan; *mèlèpoh*, een blaas vormen; ook blaasjes zooals in den mond bij spruw.

لثو *lèpih*, omgeplooid, zooals de hoek van een vel papier, waarin iets gepakt is.

لثو *lèpai*, = *lèpas*, b.v. *bèrlèpaik kan sèndjatanja, dan pèdangnja pon dilètaikkan di sijnja*, hij deed zijn wapens af en legde zijn zwaard naast zich, I. P. Het is naar de Mèn. uitspraak van *lèpas*, nam. *lapèh*.

لثو *loek*, zie *èloek*.

لثا *liká*, Arab. ontmoeten, tegenkomen, ondervinden.

لثس *laksa*, I. Skr. 100.000; Mal. tienduizend; *bèriboe-laksa*, bij duizenden en tienduizenden; *sa laksa*, een tienduizend; *bèrsalaksa?* b.v. *tèmpat kèdoedoekan toemènggoeng ini tèrlaloe sèmpit, tiada bolih bèrsalaksa*, H. Abd. 284, moet *bèrsèlesa*, zijn, zie *sèlesa*.

II. e. s. v. macaroni, die uit China wordt aangevoerd en in Indië veel gegeten.

لثسان *lèksana*, Skr. evenals, gelijk, manier, wijze, b.v. *lèksana gambar jang bèharoe ditoelis*, als een pas geschilderd portret; ook passende bedrevenheid of handwerk, b.v. *sègala lèksana pèrèmpoewan dikètahoinja*, zij was bedreven in alle vrouwelijke

handwerken, of in alle bezigheden die een vrouw passen; *empat-bélas léksana pèrèmpoewan dikètahoeinja*, veertien vrouwelijke handwerken kende ze, B.R.; *mèléksanakan*, vergelijken, b.v. *roepanja tiada lah dapat diléksanakan lagi*, haar voorkomen kon niet meer vergeleken worden, d. i. ze was onvergelykelyk schoon, Asm. Pat.; *mènghabiskan sègala léksana*, maakte alle vergelijking nutteloos, Asm. Pat.; *šifatnja langkap toedjoeh léksana*, zij bezat de zeven kenmerken v. schoonheid, Sj. Ind. Kës.; *boenga indèra-léksana*, e.s.v. struikgewas met doornen en gele bloemen.

لقسمان *laksamana*, naam van den halfbroeder v. Sèri Rama, thans als titel in gebruik voor vlootvoogd, admiraal.

لقسمي *laksmi*, Kw. een schoone, schoonheid, Skr. de Gemalin van Visjnoe.

لقلق *laklak*, I. Arab. tong; *laklakan*, tongetje, de huid, Batav.

II. Arab. ooievaar.

لقلق *loekloek*, Sj. Madli, zie **لؤلؤ** Arab. bij *loeloe* II.

لقم *lèkoem*, zie **حلقم**.

لقمان *Loqmán*, naam van een beroemd arab. wijsgeer, schrijver v. e. kleine verzameling Arab. fabels.

لك *lik*, voorwendsel; *bèrlík*, zich achter een voorwendsel verschuilen; *mèlik*, ontwijken, uit den weg gaan, zich verstoppén; *mèlikkan*, heimelijk, wegnemen en verstoppén, wegmoffelen.

لكت *lèkat*, kleven, aankleven, op iets of aan iets blijven kleven of hechten, kleverig, vastzitten van een vaartuig, vast ingeslagen van een spijker, C. en S., ook steken, gestoken zijn van geld in handelswaren, b.v. *adapon dinar hamba lagi lékat kèpada dagang-dagangan*, H. Nod. Sjah; *oewang itoe sèhaja lékatkan pada bèlian beras*, dat geld heb ik gestoken in den aankoop van rijst; *bèharoe bèrlèkat kain*, voor 't eerst een lang kleed aan gekregen hebben, v.e. meisje, dat de kinderschoenen ontwassen is, Hik. Tjek. Wan Pat.; *mèlèkat* beklíjven, Sadj. Mal. p. s.; *mèlèkatkan*, doen kleven, aan iets bevestigen, opplakken, voor goed of voor altijd verleenen van een titel aan een persoon, b.v. *Hang Toewah dilèkatkan lah gèlar Laksamana itoe*, aan H. T. werd voor immer den titel van vlootvoogd verleend, Sadj. M.; *pèlèkat*, plakmiddel, ook aangeplakt plakkaat, zie *pèlèkat*; *pèlèkat api di-atas boemboeng*, Sprw. iem. die vuur aanlegt boven op d. nok v. het dak, d.i. iemand wiens handelingen voor anderen zeer gevaarlijk zijn; zie *lèkap*. Op Java *bèlengket*, id.

لكت *lèkit*, nog kleverig, nog niet droog van kleverige dingen, zooals verf en derg., ook van aarde of den grond, Sj. Ind. Kës.

لكر *lèkar*, e.s.v. hoogen ring, gevlochten van rotan, waarop men heete potten en pannen zet, zoodra ze van het vuur worden genomen; ook zulk een ring, gebruikt door de pottenbakkers, om de potten op de vereischte

wijdte te houden; *mëlëkari*, in zoo'n ring zetten; *mëlëkarkan*, voor zoo'n ring gebruiken; *lëkar-lëkar*, e. s. v. duizendpoot, Mën. en Mal.

لکس *lëkas*, spoedig, gauw, snel, schielijk, binnenkort; *lëkas pëkërdja-ännja*, vlug, snel van werk. Sadj. Mal. p. 1. *bërlëkas-lëkasan*, om het snelst, I. P.; *mëlëkaskan*, bespoedigen; *mëm-për-lëkaskan*, er spoed bij zetten. Zie *sigëra*.

لکس *lëkis*, e. s. v. boom.

لکغ *lëkang*, gemakkelijk te schillen, te pellen of af te stroopen, afgeven van verf, die nog niet droog is, b. v. *tjatnja bëlom këring lagi djadi soedah lah lëkang*. Sw. mogelijk beter *lëgang*.

لکغ *lëkoeng*, hol, b. v. van de oogen; Mën. holligheid, kuil, diepliggend van de oogen, zie *lëkok*.

لکف *lëkap*, I. plakkend, klevend, dicht tegen iets aan, zooals b. v. een schilderij tegen den wand; *mëlëkap*, plakken, kleven; *mëlëkapkan*, doen plakken of kleven, opplakken.

II. *lëkap-lëkoep*, zie *lëkoep* II.

لکف *lëkoep*, I. e. s. v. wilden manggaboorn met eetbare vrucht.

II. *lëkap-lëkoep*, klanknaboortsend woord voor het knappen of kraken der vingergewrichten bij het trekken daaraan. Mën. staak, waarop een gespleten bamboe, waardoor e. geluid wordt veroorzaakt, om schadelijke dieren van de akkers te houden.

لکق *lëkok*, holte, kuiltje, indruksel, deuk; harten bij het kaartspel; *bërlëkok*, met kuilen van den

weg, ingevreten v. ijzer; *pipi lëkok*, wang met een kuiltje; *mata lëkok*, holle oogen; *l.-mata*, oogholte, oogkas; *l.-leher*, kuiltje in den hals. Mën. *pinggan lëkok*, diep bord, soepbord; *bërlëkak-lëkok*, met allerlei kuilen, v. den weg; *mëlëkok*, kuilen krijgen; *mëlëkokkan*, deuken, induwen.

لکم *lëkam*; *mëlëkam*, tusschen duim en wijsvinger vatten (in de holte), Wilkinson.

لکم *lëkoem*, = **لکوم** zie ald.

لکن *lakin*, Arab. evenwel, doch; *walakin*, edoch, en evenwel, nogtans.

لکن *lëkoen*, e. s. v. Sijameeschen vrouwendans, ook de danseres, die denzelven uitvoert, C. en S.

لکو *lëkoe*; *mëlëkoe*, met den elleboog op iets steunen; zie *tëlëkoe*.

لکھ *lëkah*, = *rëkah*, spleet, opening, scheur; *pintoe pëlëkah*, luik in het dek v. vaartuigen, luik v. e. laadruim; *mëlëkah* = *mërëkah*, zie *rëkah*.

لکیو *lakjoe*, Chin. e. s. v. chineeschen houwer.

لکا *lëga*, ruim, ruimte van tijd en plaats, vrij, onbezet van een stoel, kamer of bed, niet te zorgen hebben voor vrouw en kinderen, *lëga dada*, verruimd van gemoed, tevreden, er geen bezwaar in zien, onbezorgd, S. Dz.

لکت *lëgat*, in dezelfde richting voortgaande, b. v. van een vaartuig, strak van den blik, v. d. W.

لکر *lëgar*, zie *gar* en *dëgar*.

لکغ *lëgoeng*, I. e. s. v. boom.

II. een dreunend en galmend geluid, Wilkinson.

لڭاپ *lëgap*, en *lëgoep*, zie *gap* en *dëgap*.

لڭام *lëgam*, I. ook *lëgoem*, zie *gam*; *lëgoem-lëgam*, e. dreunend geluid met verscheidenheid, b.v. zooals bij het aanzetten der lading van een kanon, b.v. *mëlantak obat lah lëgoem-lëgam*, Sj. Abd. Moel. Mën. galm, weerklank.

II. *hitam lëgam*, pikzwart; z. *hitam*.

III. Hind. bit, paardebit, Sw.

لڭوعم *lëgoem*, zie *lëgam* I.

لڭغن *lëgen*, Jav. palmsap, sap dat uit de palmen getapt wordt, ongegiste palmwijn, die ook onder deeggemengd wordt om het te doen rijzen, = *nira*.

لڭندر *lagondër*, verb. Ned. dra-gonder.

لڭوندي *lëgoendi*, e. s. v. plant, die op vochtige plaatsen groeit en welks bladen in de geneeskunde ge-bruikt worden, *vitex trifolia*, d. l. Cr. ook *patjar tjinaen tjoelangen* oemd, M.

لڭو *lëgoe*; *mëlëgoe*, bij het vlechten van matwerk de uitstekende einden aan den rand naar binnen werken.

لڭودجو *lëgodjo*, zie *algodjo*.

لڭيكن *lagikan*, een samentr. van *lagi* met *akan*, zie ald.

للابتدا *lilibtida*, Arab. voor het begin, om te beginnen.

لڭلانڭن *lëlangon*, Kw. lusthof, = *taman*, Prab. Dj. Ook *taman lëlangon*.

لڭلاكن *lëlakon*, Jav. bedrijf uit een tooneelstuk; zie *lakoe*.

لڭلاوا *lëlawā*, Batav. vledermuis, zie *lawar* en *këlalawar*.

لڭلاوار *lëlawar*, Jav. zie *lawar* II.

لڭلبن *lëlēbon*, Jav. insluiper, bin-

nensluiper, van *lēboe*, ingaan, Hik. Asm. Pati.

لڭلات *lëlat*, ruiker v. uit sirihbladen geknipte bloemen, die in e. s. v. beker door den bruidegom aan de bruid wordt gegeven bij zijn eerste bezoek na den plechtigen optocht.

لڭلر *lëlar*, bij herhaling en dikwijls; *mëmpëlëlar*, herhaaldelijk doen, Wilkinsonson, vergel. *malar*.

لڭلس *lëlas*, geschaafd door wrijving, Pël. Djin. Mën. *mëlalas*, kaal worden, afslijten, b.v. de nek van een buffel door het juk.

لڭلف *lëlap*, weg zijn, naar de maan zijn, zonder dat men weet hoe, ook diep, rustig van den slaap, zijn bewustzijn kwijt zijn, verbeurd van e. pand; *tidoer ta lëlap, makan ta kënnjang*, niet rustig slapen, niet tot ver-zadiging eten, zich allerlei ontberingen getroosten, van e. moeder, Abd. Mën. id.

لڭلق *lëlak*, losgaan en afzakken van een kleedingstuk.

لڭلوڭت *lëloengit*, Jav. = *kidoeng*, een liedje, b.v. *di-olitnja dëngan lëloengit jang amat manis*, hij suste haar met een zeer lief deuntje, H. Asm. Pat.; *disoeratnja dëngan koekoenja lëloengit dëmikian boenjinja*, hij schreef met zijn nagel een liedje, aldus luidende, id.

لڭلاه *lëlah*, vermoeid, afgemat, inz. v. werken, ook werk, arbeid, moeite; *mëlëlahkan*, bearbeiten, zich op iets vermoeien, z. moeite voor iets geven; *kalëlahan*, vermoeidheid, het bear-beide, het werk; *mëmpër hëntikan*

lèlah, uitrusten van het werk; *lèlah-djèrih*, zie *djèrih*; *bèrlèlah diri*, zich moeite geven, b.v. *hai iboekoe, mêngapa garangan datang bèrlèlah-lèlah diri ini*, o, moedertje, waarom geeft ge u toch de moeite van hier te komen, *Ibr. b. Chas.*; *makin lèlah dèngan dirinja*, hij werd hoe langer zoo vermoeder, hij vermoede z. hoe langer zoo meer. *Groote bloeml. pag. 180 r. 6 v. o.*; *sapèrti andjing lèlahnja*, zoo moe als een hond, *H. T.*; *napas lèlah*, ook *pénjakil lèlah*, *Pèl. Abd.*; kortademigheid, *Noer. Moh.* Zie ook *lètih*.

الله *lillahi*, Ar. bij God! aan God!

للي *lèlai*; *mèlèlai*, in e. bocht neerhangen, zooals b.v. de onderste bladen der palmboomen, ook v. takken met vruchten beladen, b.v. *manggis dan doerian boewahnja banjak bèrlèlai-lèlaijan*, *Sj. Madli*, z. ook *loejoet*; *dahan mèlèlai*, een tak die aldus neerhangt, *Ibr. b. Chas., Mansj. Sj. Goemp.*; *mèlèlai*, ook naar zich toebuigen van een tak. Zie *koelai I*.

لم *lam*, I. *ajar-lam*, water, waarover spreuken uit den Koran zijn gelezen en dat gezegd wordt daardoor tooverkracht te bezitten, e. s. v. *wjwater*.

II. Chin. een bloedstelpend middel.

لم *lim*, verb. *Ned. lijn*.

الماري *lémari*, = *almari*, *Port., kast*.

لمب *lamba*, de grove draden van ruwe zijde, die aan elkaar geknoopt en afzonderlijk geweven worden.

لمب *lomba*, e. s. v. plant met gevederde bladeren en eetbare vrucht,

die veel op *kèpoelaga* of *kardumom* gelijkt.

لمب *loemba*, wedijver, wedstrijd; *bèrloemba-loemba*, om het hardst iets doen, loopen, varen, rijden enz., ook wedijveren, b.v. in het bloemenvlechten, *B.R. bès. 218*; *bèrloemba-loemba koeda*, een paardenwedren houden; *bèrloemba-loemba pèrahoe*, een zeil- of roeiwedstrijd houden; *ikan loemba-loemba*, bruinvisch, omdat die altijd met andere achter elkander om het hardst duikt en zwemt; *pèrloebaän*, renbaan, worstelperk.

لمبارن *lèmbaran*, rauwe toespijs bij de rijst, zooals salade of komkommer.

لمباي *lèmbaga*, oorspronkelijke vorm, model, type, eerste begin, embryo, kiem; *lèmbagaän*, lichamelijke gedaante; *lèmbaga bisoel*, eerste begin van een bloedvin; *adat lèmbaga*, oorspronkelijke of geijkte gewoonte; ook de eigenaardige gewoonten, *Pèl. Abd. ka Djoedah p. 90*.

المبايغ *lèmbajoeng*, e. s. v. klimop met purperkleurige bloemen; *merah lèmbajoeng*, purpurrood, karmijn.

لمبب *lèmbab*, zie *lèmbap*.

لمبت *lambat*, langzaam, langtoevend, veel tijd behoevend, traag, dralen, talmend, laat, telaat; *lambat-laoen*, eindelijk en ten laatste; *l. datangnja*, hij blijft lang weg; *mèlambatkan*, lang aanhouden, uitstellen; *mèmpèrlambatkan*, iets lang doen duren, vertragen.

لمبت *lèmbat*, op de W.-kust van Malaka = *bèrèmban*, zie *ald. C. en S.*
لمبت *lèmbaet*, zacht, teeder, buig-

zaam, lenig, zachtzinnig, gemoedelijk; *lëmboet angan-angan*, teeder van geweten, de Holl. 6e dr. p. 3, *lëmboet sègala anggotanja*, al zijne ledematen waren lenig, buigzaam; *mëlëmboetkan*, zacht, lenig, buigzaam maken; *kalëmboetan*, zachtheid, teederheid; *mëlëmboetkan hati*, het hard of gemoed verteederen; *l. kennjal*, elastiekwacht; zie ook *lëmah*.

لمبت lembat, I. e. s. v. zoutwater-visch, v. d. W. e. s. v. eetbaren zoetwater-visch, Mal. e. riviervis, M.

II. *mëlëmbat*, zwaaien v. e. tak of opgehangen stuk goed, Wilkinson.

لمبتى lambédak, e. s. v. visch H. P. p. 69.

لمبر lëmbar, I. draad, waaruit touw of garen bestaat; *tali tiga lëmbar*, dieldraadsch touw. Ook gebruikt als hulp-Telw. voor het aantal haren, draden enz.; *mëlëmbar*, twee of meer in elkander draaien tot garen of touw.

II. Jav. vel, blad, als hulp-Telw. voor het aantal vellen papier en derg. = *helai*.

لمبر limboer, even zichtbaar, tusschen zichtbaar en nog niet zichtbaar in b. v. *samboer limboer*, het zichtbaar worden van het avondrood; z. *samboer*.

لمبغ lambang, Jav. geheim- of diepzinnige aanduiding of vergelijking, zinnebeeld, zinspeling; *mëlambang*, zulke zinspelingen al zingende maken, b. v. *laloe ija mëlambang pèrlahan-lahan, rasanja sapèrti mëmoe-djoek jang dibirahikan*, vervolgens zong hij zachtjes al zinspelende, alsof hij zijne beminde troostte, Pr. Dj.

لمبغ lambing, uitgerekte van de oorlellen? b. v. *tëlinganja lambing sampai kabahoenja*, zijne ooren waren uitgerekte tot aan zijne schouders? Mes. Kag.

لمبغ lamboeng, I. flank, zijde van het lichaam of van een vaartuig; *lamboengan*, id. ook zijde van een huis; *lamboengan hidoeng*, zijwanden v. d. neus, v. d. W.

II. *mëlamboeng*, in de hoogte werpen, b. v. een lans, knots, muts, bal, R. Chaib. een mensch, Saif Dz. enz.; *m. dirinja*, zich omhoog werpen, d. i. omhoog springen; ook zich omhoog werpen zooals een stampend schip, opspringen van een visch uit het water; op en neer zwiepen zooals vruchten aanzwiepemde takken; *main lamboeng*, z. vermaken met voorwerpen omhoog te gooien.

لمبغ lëmbang, I. ingedrukt in het midden, b. v. van het hoofd, Sadj. Mal., kuilachtig ingedrukt van den grond door het een of ander voorwerp, R. Chaib., laagte tusschen twee verhevenheden, vallei, wagenspoor enz. R. Pas. Dul. 85; *dahi lëmbang*, ingedrukt voorhoofd.

II. compliment, flikflooiërij; *mëlëmbang*, flikflooiën, zacht en lief praten, Wilkinson.

لمبغ lëmbing, speer, lichte lans, werpspies; *mëlëmbing*, met zulk een speer steken, ook *mënoembak dëngan lëmbing*, zie *toembak*.

لمبغ loemboeng, Jav. vierkante rijtschuur, bergplaats voor *padi*, ge-

bouwd op palen, naar boven breeder wordend en voorzien van een bladerdak; ook e.s.v. hooge mand met dekfel, zie *loeboer* en *rombong*.

لمبغ lombong, I. diep v. borden en vaatwerk, met een hoogen rand, hoog op het water van een vaartuig; *pèrahoe lombong*, hoog vaartuig met weinig buik; holte, groote kuil, Wilkinson.

II. mijn, waaruit erts gedolven wordt; *lombong timah*, tinnijn; *anak lombong*, mijnwerker; zie *loemboeng* en *tamboeng*.

لمبغ lëmboeng, *mëlëmboeng*, opgezwoolen, opgeblazen zijn, vergel. *gëlëmboeng*.

لمبغ lembang; *mëlembang*, uitwasschen van het vuil uit rijet, stofgoud en derg. door aan den waschbak een slingerende of draaiende beweging te geven en het water er herhaaldelijk af te gieten; van personen: rondslechteren zonder iets uit te voeren; een omweg maken op reis, erom heen praten, Wilkinson.

لمبغ limboeng, I. besloten, veilige ligplaats voor vaartuigen, loods waaronder men vaartuigen bouwt, dok; *limboengan*, id. ook afgesloten badplaats.

II. *koesta-l.*, melaatscheid waarbij de uiterste ledematen afvallen, Wilkinson.

لمبغساري lambangsari; *koewih lambangsari*, Batav. e. s. v. gebak.

لمبغ lëmbap, vochtig, klam, week, slap van de vocht, dof, gedempt

van een geluid, b.v. van een ketel-instrument, traag van een persoon; *sëbab tiada tahoe mënari, dikatakan lëmbap*, Sprw. Mën. *hari lëmbap*, betrokken lucht, vochtig weder; zie ook *ëmbal*.

لمبغ lambak, ordellooze hoop, b.v. van een in elkaar gefrommelen zakdoek of brieven en papieren enz., ook troetelman voor een dik kind; *bërlambak*, bij hoopen of in overvloed zijn, ook *mëlambak*; *tërlambak*, op een hoop liggend, v. geld, Hik. Groel.

لمبغ lombok, Jav., Spaansche peper = *lada tjina*.

لمبغ lëmbek, week, kleiachtig, weeke klei; flauw van een persoon of handeling; zachte matras of kussen om op te zitten.

لمبغ limboek, ook *limboekan*, e. s.v. wilde duif, = *dëkoet*; ook naam v.d. wilde duif in tooverkunst, Wilkinson.

لمبغ lembak, overvloeien, overloopen, overkoken, v.d.W. en Wilkinson; *dinar bërlëmbak-lëmbak*, dinariën in overvloed, Ab. Tam. Mën. overvloed, overvloeïend.

لمبغ lembok, overdadig, v. gebruiken of geven, meer gebruiken of geven dan noodig is.

لمبغ lamboek, Mën. los, luchtig, rul v. d. grond, gebak, steffen enz.; *mëlamboek*, omwerken van de natte rijstvelden met de *pankoer*, Pad. bov.l.

لمبغ lëmbam, traag, langzaam in het uitvoeren van eenig werk.

لمبين limban; *pëlìmban*, bruggetje, loopbrug, vonder; M.

lamboe, Kw. benaming van e. s. v. vaarttuig, e. s. v. sloep zooals uit het verband van het verhaal blijkt = *sampan*, Jav. id., b. v. *bèlikan djoeng dan lamboe barang tiga boewah*, Pr. Dj. *sèraja mènjoeroeh mêngambil djoeng dan lamboe jang dibèli itoe*, id.; *ada pon sègala galai dan pëndjadjap, lamboe sèkalian soedahlah sèdia*, H. T.

lëmboe, koe, rund; *lëmboe djantan*, stier; *lëmboe bétina*, koe; *anak-lëmboe*, kalf; *lëmboe kèbiri*, os. Ook is het een *lëmboe* die de aarde op zijn horens draagt en door zijn beweging aardbeving doet ontstaan.

lëmboewara, o. Jav. naam v. e. reusachtigen visch.

lëmboewana, 't wapen v. d. Spookjager (*Hantoe pëmboeroe*), Wilkinson.

lëmboeroe, I. e. s. v. hout, Abd. sch. wrdb.

II. e. s. v. visch, gelijkende op spiering, M.

lëmbah, dal, vallei, moeras, laagte aan den voet van een hoogte.

lëmbèh, e. s. v. boom, d. B. K.

loembah, naam van een aantal planten, vooral *curculigo*, Wilkinson.

limbah, I. verzameling van allerhande vuil, inz. nat; *pëlimbangan*, kuil onder het huis, waarin dat vuil wordt geworpen, kolk bij e. keuken; *adapon manikam itoe, djikalau didjatoikkan ka dalam limbah sèkali pon, nistjaja tiada akan hilang tjè-*

hajanja. Sprw. Mèn. *pëlëmbahan*. Zie ook bij *tjaboet*.

II. overdekt, b. v. *radja Indra Mèngindra dilimbah pajoeng eram-eram koening doelapan sakawan... dilimbahnja bërbarislah toembak bèrdjoe-mantan*, Hik. Dewa Ind. Mèng., Sj. Ind. Kèsn., zie *limpah*.

lambai; *mëlambai*, wuiven, wenken; *toengkat-lambai*, zie bij *toengkat*.

limbai; *mèlimbai*, slingeren met iets in de hand, b. v. e. doek; zwaaien met de armen op theatrale wijze; *manis mèmboewangkan limbai*, dit bevallig doen om de aandacht op zich te vestigen; *langkah limbai*, pas, waarbij de voet e. zwaai naar buiten maakt; *ikan limbai*, e. s. v. zouwater-visch.

lëmbega, = *rëmbega*, zie aldaar.

lamdoekpai, Chin. e. s. v. liaan, aan welks wortel e. knol groeit, die als geneesmiddel bij kinderpokken en spruw wordt gebruikt, = *ëmpis moesang*.

loemërik, streepen, gestreept, b. v. *papan ditjatnja dèngan loemërik hitam*, de planken waren geverfd met zwarte streepen, H. T.

lëmas, I. gestikt, vermoord, verdronken; *mati lëmas*, sterven bij verstikking of verdrinking, verdronken; *l.pèrhatiankoe*, ik weet niet meer wat ik er van denken moet, mijn begrip is vermoord of verstikt.

II. Jav. *lëmès*, slap, zwak, krachteloos, = *lëmah*.

لمغ *lë mang*, gaar gekookt in bamboe, b.v. kleefrijst; *mëlë mang*, in bamboe gaarkoken; *pëlë mang*, bijmengsel om iets, wat ingepekel is, in gisting te brengen, te laten zuren, b.v. rijst of sago gedaan in *pëkasam*.

لمفا *limpa*, de lever; *limpa kë-tjil*, de milt, = *lëmpédoe*.

لمقاتو *lampatœ*, e. s. v. plant, Mën. e. s. v. boom, waarvan het hout e. gele kleurstof levert. Ook de naam van e. s. v. vogel. M.

لمقادو *limpadœ*, de milt, d. l. Cr.

لمقاري *lampari*, e. koperen bekken, waarop met een *pënggoewar* geslagen wordt, Pad. bovenl.

لمقاروغ *lëmpaœng*, e. s. v. boom, die eetbare vruchten draagt, en welks hout wordt gebruikt voor pakkisten.

لمقت *lampit*, Jav. fijne zit- of slaapmat van rotan; *tërïma-kasih dibawah lampit*, *soedah dikasih djangan dibangkit*, kinderrijmpje.

لمقت *loempat*, sprong; *mëloempat*, een sprong doen, springen, huppelen; *bërloempatan*, springen of huppelen van velen; *tërloempat-loempat*, aan het huppelen of springen raken; *loempat tioeng*, touwtje springen, lett. springen als e. tioeng-vogel; *loempatan*, in het Palemb. een toestel van zwaar hout om visch te vangen in de rivier; *pëlœmpat bëlat* = *pëmboenoeh bëlat*, zie bij *boenoeh*; *pëlœmpatan*, sprong; *sa pëlœmpatan djaoehnja*, een sprong ver.

لمقار *lampar*, I. verspreid, uit elkander, zooals b.v. graan, dat te drogen ligt; *mëlampar*, z. versprei-

den van dampen, bloed, menschen enz. ook overstroomen, overloopen, overvloeien v. het rivierwater; *bërlamparan*, zich verspreiden v. velen, door grooten overvloed zich uitbreiden of wijd uitstrekken, b. v. *pënoeh pëpak radja mënghadap siap sabëlah mënjabëlah bërlamparan sampai ka loewar kota*, propvol was het v. Vorsten, die hunne opwachting maakten, aan weerskanten gereedstaande en zich uitbreidende tot zelfs buiten de burcht, H. Kor.

II. kleefrijst (*poeloet*) in bladeren gebakken of geroost. Ook andere zaken, b. v. kip enz. Jav. *lëmpër*, id.

لمقار *loempoer*, modder, slijk, slib; *l. soerga*, e. s. v. brij van eieren, kokosmelk en suiker, lett. hemelmodder; *l. këtam*, de modder aan het zeestrand, waarin kleine krabbetjes leven.

لمقار *lempar*; *mëlampar*, gooien, werpen, smijten; *mëlamparkan*, met iets gooien; *mëlampari*, begooien, bewerpen; *mëlampari dëngan batœ*, steenigen; *lemparkan batœ*, *sëmboenikan tangan*, met steenen gooien en de hand verbergen, Sprw.; *pëlampar*, datgene waarmede men gooit, werpmiddel, Si Misk.

لمقس *lampas*, I. *mëlampas*, glad of effen maken, polijsten door met iets te wrijven of te schuren; de tong of mond vlug en vaardig maken door zich in het hardop lezen of opzeggen van iets te oefenen; de vingers vlug en lenig maken door herhaalde oefening; *mëlampas këtam*, met een schaaft glad

en effen maken. Mën. slijpen, aanzetten van messen; zie *hampelas*.

II. ook *halampas*, lichtgeraakt, teergevoelig, b.v. *lampas amat poetëri Wira Boemni ini, salah sèdikit soedah ngëren*, de prinses W. B. is zeer lichtgeraakt; doet men slechts e. weinig verkeerd, dan is zij boos, Pr. Dj.: *katanja: toewankoe djangan bërhalampas, pada bitjara beta baik djoega kita bërkasih-kasih*, zeggende: Uwe Hoogheid moet niet lichtgeraakt zijn; naar mijn raad is 't het beste als wij elkander genegenheid toedragen, id.

لمش *lampoes*, Jav. *halampoes*, trachten zichzelf het leven te benemen. Zie *ampoes* en *mampoes*.

لمش *lampang*, tijdelijk afdak voor gasten bij feesten (Wilkinson).

لمش *lampoeng*; I. *pëlampoeng*, al wat op het water dobbert, dobber, boei, drijfcurk, reddingsboei, zwemgordel, drijf hout; *mëlampoeng-poekat*, zich voordoen als de drijfcurken van een groot net, de gedaante van die drijfcurken vertoonen, van een land in de verte uit zee opdoemen; *maka kèlihatan lah poelau Selan mëlampoeng poekat*, en het eiland Ceilon kwam in 't zicht, zich voordoende als drijfcurken van een net, Abd.; *pëlampoeng*, drijfcurken, drijf hout; *sapërti orang karam di laoet tiada bër pëlampoeng*, als een schipbreukeling in zee zonder reddingsboei, R. Ch. Zie *rënanng*.

II. landschap en residentie in Z. Sumatra.

لمشق *lamping*, zie *lampin*.

لمشق *lëmpoeng*, licht, voos, kurkachtig, b.v. van hout, puimsteen en derg.; *kajoe lëmpoeng*, e. s. v. licht hout, waarvan de doodkisten voor arme Chineezers worden gemaakt, terwijl die voor de rijken v. *kèledang* of *daroe-daroe*-hout worden vervaardigd; *ikan pëlëmpoeng*, e. s. v. eetbaren zoetwatervis, die zich veel aan de oppervlakte v. het water ophoudt, v. d. W., zie *lampoeng*, dat ik voor geheel hetzelfde houd.

لمشق *loempang*, rijstblok, houten vijzel, waarin men de rijst stamp; *loempang doewa tjëpoe*, twee rijstblokken, M.

لمشق *lëmpang*, op een ongewone plaats liggend, in den weg liggen; *apit lëmpang*, de twee eerste planken, die op de kiel v. e. vaartuig komen te staan; ook de dienaren, die den Vorst ter bescherming ter zijde staan, v. d. W. adjudanten.

لمشق *lempong*; *katak l.*, 'n soort Kikvorsch, Wilkinson.

لمشق *lemping*, platte, dunne koek, waarmede de inlander zijn ontbijt doet; ook een dergelijke koek van hot een of ander, b.v. van *bami* enz. en aldus als hulp-Telw. gebezigd; *lëmping-lëmping*, al wat voor ontbijt dient; *l. bingka*, e. s. v. koekjes; zie ook *ëmping*.

لمشق *lëmpeok*, I. vruchten, gekookt met suiker, daarna in bladeren gewikkeld en gerookt, zooals men wel doet met *pisang*, *soekoen* en *doerian*.

II. klodder, dikke plakkaat van kleverige zelfstandigheid, H. Abd. 443 reg. 3 v. o. Dit zal ook wel de beteekenis van I zijn.

لشم lampam, e. s. v. zoutwater-visch.

لشم lampin, luier, doek dien men om het onderlijf van een klein kind doet; *kain lampin*, luiergoed, kindergoed; ook *lamping*.

لشم lampoe, verb. Ned. lamp, inz. europeesche.

لشم lampau, overheen, voorbij, verder dan, te bovengaand; *tèrlampau daripada adat*, veel meer dan gewoonlijk, buitengewoon; *djangan tèrlampau tiga hari*, niet over de drie dagen, niet meer dan drie dagen; *soerat itoe soedah tèrlampau ditempatnja*, die brief is verder gegaan dan de plaats, waarvoor hij bestemd was; *lampau roemah itoe*, voorbij dat huis; *l. daripada loetoet*, verder dan de knieën; *melampau*, te ver gaan; *djangan melampau*, ga niet te ver; *mèlampauwi*, iets te boven gaan.

لشم limpau; *mèlimpau*, om iets heen gaan om het te ontwijken; *mèlimpauwi*, om iets heen gaande ontwijken, b. v. eene onveilige plaats, v. d. W.; zie *lampau*.

لشمقوئى lèmpoenai, e. s. v. boschboom, die brandhout oplevert.

لشمقوى lèmpoewi, e. s. v. plant.

لشمقوئى lèmpoejang, e. s. v. plant, zingiber cassumunar, e. s. v. *langkoe-was* of *gèlanga*; *lèmpoejang hoetan*, globba marantina, L.

لشمقوئى lèmpéh, e. s. v. zoutwater-

visch, die, gegeten, een sterke jeuking veroorzaakt.

لشمقوئى loempoech, verlamd, lam v. leden inz. van de beenen, *pènjakit-loempoech*, de berrie-berrie-ziekte.

لشمقوئى lempah, overvloeiend, overvloedig; *mèlempahkan karoenia*, overvloedige gunst bewijzen; *dèngan lempahnja*, in overvloed, overvloediglijk; *kalempahan*, overvloed.

لشمقوئى lempoeh = loempoech, lam v. de beenen, *tèrlempoeh*, verlamd.

لشمقوى lampai, slank, rank, tener; *orang jang tinggi lampai*, iemand die lang en slank of tener is; *toengkat lampai*, een dunne stok; *ikan lampai*, e. s. v. aal. Mèn. *langkai*, id. Zie ook *sampai* en *ampai*.

لشمقوى lèmpai, slap, neerhangend, zooals e. vlag bij windstilte, een geknakte of zwaar beladen tak; *lèmpai-lèmpaian*, aren v. graan; *sègala poetjoek kajoe pon bèrlèmpaian*, *sapèrti mènnoeroet hatinja jang peloe*, al de uitspruitsels der boomen hingen slap neder, alsof zij deelnamen in het verdriet, Prab. Dj. I: 83 *sègala kajoe-kajoean samoewanja lajoe*, *ija mèlèmpai-lèmpai roepanja*, al het geboomte stond verwelkt en hing slap neer, H. Boedj.; zie *lampai*.

لشمقوئى lèmak, vet v. dieren, smeer, vet, ongel, reuzel, talk; smoutig, machtig van spijzen, smakelijk, lekker toe bereid; *lèmak tjajar*, gesmolten vet; *nasi lèmak*, rijst die met kokosmelk gekookt is, rijstebrij; alle spijzen, op die wijze toe bereid, worden *lèmak*

genoemd; *lëmak-këtam*, krabbevet, als naam v. e. kleur: grijs, v. d. W.; *awan bërlëmak-këtam*, grijze wolk, voorbode van regen; *kajoe lëmak këtam*, e. s. v. deugdzaam hout.

لمق *lëmoek*, zacht van drinkwater, b.v. Sj. Mans. Sj. Goemp.

لمندر *Lamender*, Armeniër.

لمو *lëman*, zacht, week geworden v. iets dat hard en knappend behoort te zijn, zooals beschuit en derg. slap, licht te buigen van iets dat sterk behoort te wezen; flauw, slap, slaperig van menschen en dieren.

لموكت *lëmoekoet*, zie *loekoet*.

لمه *lëmah*, zwak, slap, machteloos, onvermogen, af, op, ook verlamd, b.v. *hatinja pon lëmah*, Pël. Djin. II p. 10, verlamd door vrees of schrik, Sail. Sal.; *mëndjadi lëmah perkataänja*, hun getuigenis werd verzwakt (door gebrek aan bewijs) de Holl. p. 13; *l. liat*, taai, buigzaam; *l. dzakar*, mannelijk onvermogen, impotent; *l. lëmboet*, zachtaardig, zachtzinnig van het gemoed en van woorden, ook zacht, liefelijk van den wind, Ind. Poet.; *mëlëmahkan*, verzwakken; *kälëmahan*, zwakte, zwakheid.

لميدغ *lëmidang*, platte rand zooals aan e. bord of sommige kommen, ook zulk een kom om er de *tërënan* in te zetten; *l. pinggan*, rand van e. bord; *l. pëmidangan*, de rand van een raam, waarop iets uitgespannen wordt, b.v. een borduurraam; zie ook *pakoe*.

لمينه *laminah*, Port. ^p harnas v. metalen schubben, H. T. Hik. Korisj.

schubbenpantser, schobbejak, doch niet als scheldwoord.

لنتر *lantar*, I. zie *hantar*.

II. *lantaran*, Jav. door middel van, door tusschenkomst van.

III. Zie *latar* II *pëlantaran* Niem. bloeml. I, 4° dr. p. 74.

لنتو *lëntoer*; *mëlëntoer*, doorbuigen; *mëlëntoer wilis*, golvend, e. weinig gekruld van het hoofdhaar, C. en S. schrijven *lintar* p. 28 kol. I, doch dit is zeer te betwijfelen. Mën. *lan-toer* id.

لنتو *loentoer*, I. doorslaan van de ontlasting; *pëlentoer*, afdrijvend middel voor de ontlasting, de menstruatie, de urine enz.

II. Jav. verkleuren met wasschen, de verf loslaten van stoffen, verschie-ten, afgeven, niet vast van kleur zijn.

لنتو *loentar*, gooien, werpen, = *loetar*, zie ald.; *kërat kajoe akan pëlentar orang*, stukken hout, om er anderen mede te werpen, B. R. 133.

لنتو *lontar*, e. s. v. palm; Jav. omzetting van *ron-tal*, blad van den talboom, e. s. v. waaierpalm, op welks bladeren vroeger geschreven werd, *borassus flabelliformis*.

لنتو *lintar*, = *halintar*, zie ald.

لنتس *lantas*, vervolgens, onmiddellijk daarop, terstond, onverwijd, = *laloe*; *mëlantas*, doordringen tot; *tikam lantas*, doorsteken.

لنتس *lontos*, zonder kapiteel of knop, glad af van boven, van zuilvormige dingen.

لنتس *lintas*; *mëlintas*, schielijk voorbijgaan aan iets; *bajang-bajang*

orang mēlintas, de schaduw van iem. die voorbijsnelt; *pēlintas*, voorbijganger; *bēlom tērlintas kēpada rasa*, z. zich aan het gemoed nog niet voorgedaan hebben, Sj. Haris; *pēlintasan*, voorbijgang, een gift in geld door den bruidegom aan zijn schoonouders, indien zijn bruid een ongehuwde oudere zuster heeft, Palemb.

لنتس *loentas*, Jav. = *bēloentas*, e. s. v. heester, die veel voor heggen gebruikt wordt, zooals liguster.

لنتغ *lantang*, ruim, wijd, onbellemerd van het uitzicht, en van het gehoor, van verre zichtbaar zijn. Mën. duidelijk voor het gezicht of gehoor, helderklinkend; zie *banglas* en *lēntang* II.

لنتغ *lantoeng*, I. scherp van een stank, doordringend van een geluid.

II. Jav. aardolie, jodium; *pēlantoeangan*, plaats waar jodium-bronnen zijn; ook *latoeng*.

لنتغ *lanting*, I. een klein vlot v. bamboe, C. en S. (Ik houd dit niet voor het grondw. v. *pēlanting*, maar veeleer *panting*, zie *pēlanting*).

II. Mën. *mēlanting*, gooien werpen; *sapēlantingan*, een worp; *lanting-lanting*, werpgeweer. M.

لنتغ *lěntang*, I. grondw. van *tēlentang*, v. d. W., zie ald.

II. klanknabootsend woord voor een galmend geluid.

لنتغ *lěntoeng*, = *lěntang* II, doch doffer en zwaarder; *pēlěntoeng*, klepel van een klok, knuppel voor een alarmblok, presidentshamer.

لنتغ *lěnting*, I. klanknabootsend woord voor een schel klinkend geluid, zooals van een stuk geld, dat op een steenen vloer valt; *kēlěntingan*, belletje, schelletje.

II. veerkrachtig; *mēlěnting*, ook *mēngēlěnting* (Wilkinson) veeren van een mes, degen, veer en derg., wegspringen (vonken); verschrompelen, krimpen (iets bij 't vuur), Wilkinson.

لنتغ *loentang*, stuk hout, waaraan een haak met aas, dat men laat drijven om visch te vangen; *mēloentang*, op die wijze vischvangen.

لنتغ *lintang*, dwars, overdwars, in de breedte; *l. boedjoer*, zie *boedjoer*; *l. kēdak*, dwars in alle richtingen; *l. poekang*, id. ook schots en scheef; *lintang sangkoet*, e. bijzondere wijze van de *sanggoel* of haarwring op te maken, Pēl. Abd. p. 58; *kajoe lintang*, dwarshout, dwarsbalk; *tērlintang*, dwars in den weg, dwars over iets heen; b.v. Pēl. Djin. Fracs. p. 8. reg. 1. v. o. *mēlintang*, dwars overheen gaan of doen (Dr. F.), dwars in den weg staan, dwarsboomen; *bēntjana jang mēlintang*, een ongeluk dat dwars in den weg komt; *mēlintangkan*, iets dwars leggen, b.v. *toembaknja dilintannja diatas koedanja*, hij legde zijne lans dwars over zijn paard; *mēlintangkan kajoe*, dwarshouten aanbrenge; *mēlintangi pērkataān*, tegenpraten, tegenspreken; *lintangan*, iets dat zich dwars te midden van iets anders bevindt, hinderpaal, dwarslegger, b.v. *dan gadjah-koeda lintangan ditēngah rājat sapērti poelau ditēngah laoet*

roepanja, de paarden en olifanten waren in het midden van het volk evenals eilanden midden in de zee, H. Boedj.; *pèlintangan*, verkeerde gedachten, die bij iemand opkomen, b.v. *hata maka datang lah pèlintangan mèlintangi bəginja dan mēmbəri oewas oewas kəpadanja*, daar kwamen verkeerde gedachten bij hem op, die zich bij hem dwars in den weg stelden en hem in twijfel brachten, S. Dz.; *mèlintang pajir*, de blokkade forceeren; *minta lintang pajir*, boete vragen voor het forceeren v.d. blokkade, H. T.; *bəpèrlintangan*, dwars door elkander van velen; *lintang-lintang*, kruiselings; zie ook *rintang*.

لنتف lintap, inlagen op elkander van platte voorwerpen; ook bij troepjes van komende personen; *tiadu lintap lagi datangnja*, *hanjalah səlaloə*, zij kwamen niet meer bij troepjes (nu en dan), maar onophoudelijk.

لنتف lintoep, van alle zijden toegedekt, ook *litoep*.

لنتف lantak; *mèlantak*, inslaan, indrijven, inheien, instampen, b.v. een spijker, paal, de lading met een laadstok enz.; *pèlantak*, heiblok, laadstok, stormram, ook e.s.v. plankje, waarop de vrouw bij het weven zit, Mèn.; *əmas-lantak*, goud in staven of andere vormen gegoten; *loeloeh-lantak*, sijn gestampt, vergruisd.

لنتف lantik; *mèlantik*, in het openbaar aanstellen van den regeerenden Vorst en de vier voornaamste hoofden in een Maleischen staat. Van

de mindere hoofden is het *mənggəlar*, zie *gəlar*.

لنتف ləntik, I. ingebogen zooals b.v. de voor- en achterstevan van inlandsche vaartuigen of tanden die aan den voorkant ingevijld zijn, hol tegenover bol; *ləntik pinggang*, ingebogen middel, als scheldwoord, Prab. Dj.; *l. saboet*, gebogen als de schil van een kokosnoot; *dagoə ləntik*, bebbekin, Mes. Kag.

II. *mèləntik*, sprengen, sprenkelen door middel van een bundeltje bladen in vocht gedoopt, dat men over het goed uitslaat, zie *rətjik*; *pèləntik*, vliegenplak, een plak, gevlochten van rotan, waarmede men de muggen doodslaet.

لنتف lontok, I. kort naar evenredigheid van de dikte, dik naar evenredigheid van de lengte.

II. *toewa lontok*, afgeleefd, versleten, oud (persoon).

لنتف lentok, opzij hangen van het hoofd, ook het bovenste gedeelte van een afgebrande lampepit; *lentok-liak*, den hals wringen, draaien, C. en S. Zie het volg. wrd.

لنتف ləntoek, buigzaam, week, souple, Sw. en d. l. Cr.; *mèləntoekkan leher*, den hals buigen, H. T. NB. C. en S. schrijven *lentok*, zie het voorg. wrd.

لنتف lantan; *mèlantan*, sparen, uitsparen, b.v. van levensmiddelen, Mèn.

لنتف lanten, I. verb. Ned. kleine bollantaarn.

II. vlot = *rakit*, Max. en d. l. Cr. **لنتف lintah**, ook *halintah*, zoet-

water-bloedzuiger; *lintah-lintah*, klos of platte kram, waarin iets, b.v. een muurkandelaar ingehaakt of ingeschoven wordt.

لنتي *lantai*, vloer van een op palen staand huis, meestal van bamboe- of niboeng-latten; los dek in een vaartuig, ook spalk in de heekunde, v. d. W. lijst geneesk. wrd.; *lantai-bësi*, rooster in een vuurhaard; *papan lantai*, vloerplanken; *bësi-lantai*, plaatijzer.

لنتي *lënté*, zie *pëlënté*.

لنتي *lonté*, Jav. hoer, slet.

لنتير *lantera*, Port. lantaarn.

لنج *lëndja*, I. vrijpostig zijn.

II. ring of hoepel, die hangt om er iets in te zetten, zooals b.v. de ring, waarin de hanglamp of de onderschotel hangt; *l-djantoeng*, hartvlies.

لنجت *landjoet*, langdurig van het leven, een toon, verhaal, lijn, weg; lang naar beneden hangend, verlengd, gerekt; *akal landjoet*, scherpzinnigheid, doordenkend; *landjoet-pikiran*, nadenkend, verstandig; *përtjakapan landjoet*, een langdurig gesprek; *mëlandjoetkan*, verlengen, lang doen duren, van het leven, een rede, een verhaal enz.; *boewah landjoet*, een eetbare, langwerpige, zure vrucht, gelijkende op een groote *mangga*.

لنجر *landjar*, I. lang uitgevierd van touw en derg., lang en spits uitlopend; *këtam landjar*, met een langen schaaft schaven, v. d. W. zie *loendjoer*.

II. *landjara*n, Jav. tuinstok, boone-

staak, staak tot steun van planten, z. *djalar*.

لنجر *landjër*; *këlandjëran*, Batav. een gezwel hebben in den bilnaad (*sëlëpaha*), of aan de halsklieren.

لنجر *landjoer*, lang durend, van een gastmaal, vertooning of andere bezigheid; *mëlandjoerkan*, lang doen duren, rekken; zie *andjoer*.

لنجر *loendjoer*, zie *bëloendjoer*, en *oendjoer*.

لنجج *landjang*, lang en smal.

لنجج *landjoeng*, lang en dun, alleen in *tëboe landjoeng*, dun suikerriet met lange geledingen.

لنجج *londjong*, lang en smal, naar boven scherp toeloozend, spits, b.v. van een dak, popelier, ook van den kop van een schildpad, Bloeml. zed. verh.

لنجج *loendjak*; *mëloendjak*, omhoog springen, zooals e. veerkrachtig voorwerp, dat men op den grond gooit; op iets springen van een persoon om iets te grijpen; op de teenen gaan staan, b.v. om over iets heen te kijken, Wilkinson; tegen de rotsen opspringen of breken van de golven, omhoog streven, zich verhoovaardigen; d. l. Cr. id. Mën. *mëlonđjak*, opspringende naar iets grijpen; *mëlonđjakkani hati*, het hard doen opspringen (v. vreugde).

لنجن *landjen*, Mën. = *këmban*, zie ald.

لنجورث *lëndjoewang*, = *daoen djoewang-djoewang*, e. s. v. boom, welks bladeren alsonheil-afweermiddel buiten de deur worden gehangen, soms

met een bezweringspreuk daarop gegrift.

لنج lantja, Port., e. s. v. groote Indische vaartuigen met drie masten en schuinezeilen, zie *lantjap*.

لنچت lantjoet, I. tevergeefs, zonder nut.

II. hoog opspringen van water uit een bron of fontein; met een straal te voorschijn komen, zooals bij het urineeren, v.d.W., zie *lantjit*.

لنچت lantjtit; *mëlantjtit*, = *lantjoet* II als het niet hoog is; zie *lëntjtit*.

لنچت lëntjtit; *mëlëntjtit*, uitglijpen, uitschieten zooals b.v. een glibberige vruchtepit tusschen de drukkende vingertoppen uit; *bërpëlëntjtit*, hetzelfde en ook zijwaarts springen van iets, dat geworpen is. Zie ook *pëlëntjtit*.

لنچت loentjat, met beide voeten tegelijk springen, hippen, huppen, ook van vogels, zie *loempat*.

لنچر lantjar; *mëlantjar*, vlug of snel voortschieten zooals een slang; vlug, vlot, rad; snel v. lezen, spreken, e. weverspoel enz. met snelheid glijden v. eene holling, ook snel zich oprichten van een slang, b.v. *maka oelar itoe pon mëlantjarkan ka oedara sëraramëmbësarkandirinja*, H. Boedj.; *mëlantjarkan*, werpen van een werpschicht, b.v. *bagai poetjoek dilantjarkan*, als een geworpen werpschicht, C. en S.; *lantjar moeloetnja*, zijn mond is voorbarig; *lantjaran*, e.s.v. oorlogsvaartuig; zie *lantjang* en *lansar*.

لنچر lantjoer; *mëlantjoer* uit e. rijk of tuit spuiten, met een straal uit-

vloeien, zooals de thee uit een trekpot; z. *pantjoer*.

لنچر loentjoer I.; *mëlloentjoer*, v. of uit iets glijden, gegleden, b.v. e. mes uit den zak, een kris uit de scheede, e. schip van de helling; *mëlloentjoerkan*, doen glijden, van stapel of van de helling laten loopen.

II. vervallen (pand); *përdjandjian loentjoer*, verpanding voor een zekeren tijd met de afspraak, dat het pand vervallen is, als het niet op zijn tijd wordt gelost; geconfiskeerd.

لنچر lintjir, vermaleischt Mën. glibberig; *tërsëlintjir*, door gladheid uitglijden. Zie *tërsëlintjir*.

لنچس loentjas, mis, niet geraakt, voorbij het doel, van een klap, kogel, bal enz., over of voorbij een bepaalden tijd, vertrokken, weg, voorbij van een speelbeurt enz.

لنچس lontjos, spits of scherp toeloopend zooals b.v. een pyramide, de boeg van een vaartuig, een flesch zonder schouders, een mast en derg. wigvormig naar één kant dunner worden, smal van schouders.

لنچع lantjang, I. e.s.v. oorlogsvaartuig met ra's, doch zonderspiegel. Sadj. Mal. p. 55 enz. Het is hetzelfde als onder II is opgegeven. Dit blijkt ook uit de beteekenis van *lantjang* in het Jav. vlug, snel enz.

II. = *lantjar*, zie ald.; *lantjanglantjang*, keilen, zooals een plat steentje over de oppervlakte van het water geworpen.

III. een kleine horde met offers er op, die men op het water laat weg-

drijven, zie ook bij *balai*; *məmboewang lantjang* = *məmboewang antjak*, z. ald.

IV. sirihdoos; Mën. e. s. v. betelschaal.

لنجڭ lantjoeng, I. valsch, vervalscht door bijmenging, van metalen, koopwaren enz.; *lantjoeng kitjoe*, oplichterij en bedrog, Oend. Mën. en Oend. Djambi; *sangat ɛngkaul lantjoeng dan bohong*, je bent een erge bedrieger en leugenaar, Am. Ham.; *ɛmas lantjoengan*, valsch goud; *mɛlantjoeng*, bedriegen; *orang mɛlantjoeng*, bedrieger.

II. Batav. *mɛlantjoeng*, wandelen, slenteren.

لنجڭ lantjing en *lantjingan*, Jav. broek voor mannen, K. T.; *bɛrlantjing bɛlədoe*, een flweelen broek aanhebben, Mes. Kag.

لنجڭ lɛntjong, afwijken naar den eenen of anderen kant van iets, dat rechthoek moet gaan; zie *lantjoeng* II en *lintjoeng*.

لنجڭ lontjeng, = *lotjeng*, zie aldaar.

لنجڭ lintjoeng; *mɛlintjoeng*, e. anderen weg opgaan dan men zich eerst voorgenomen had. Ook afwijken in gedrag of wandel.

لنجڭ lantjap, zie het volgende woord, ook; gemakkelijk naar binnen glijdend (voedsel), glad en onbelemmerd (oppervlak), Wilkinson.

لنجڭ lantjip en *lantjap*, puntig, scherp, b. v. van een vaartuig, piek enz.; *mɛlantjipkan*, de punt aan scherpen aanpunten, ook v. e. pen.

لنجڭ loentjip, = *lantjip*, zie aldaar.

لنجڭ lintjin, = *litjin*, Max. zie aldaar.

لنجڭ lintjoen, doornat, kletsnat, = *basah koejoep*, z. ald. d. l. Cr. id.

لنجڭ lantjih, volg. v. d. Tn. moet het *lontjek* of *lontjat* zijn en is Mën. = *kodok*, zie ald.

لنجڭ lintjah, zich heen en weer bewegen niet stilstaan, van een vlieger; onstandvastig, wispelturig, ongestadig van werken. Mën. levendig, onrustig, bewegelijk van aard.

لندا landa; I. *mɛlanda*, met geweld tegen iets in of door iets dringen, b. v. door een storm, vuur, vijand, moeilijkheid enz. tegen wind en stroom opwerken van een vaartuig; zich verzetten tegen wetten of bepalingen; tegen elk. aanloopen; *mɛlawalanda*, dwars tegen iets ingaan. Zie *lawa* I.

II. *mɛlanda ɛmas*, goud wasschen in de bedding v. e. stroom, C. en S.

لندا loenda, e. s. v. plant.

لنداھر lɛndahoer, een geslacht van reuzen, vermeld in de H. Am. Hamz. volg. v. d. W. en v. d. Tk. Deze laatste zegt ook, dat het de naam is van een reusachtigen koning van Ceilon.

لنداھت lɛndoet, ingebogen, b. v. van een brug, vloer, zitting van een stoel enz. inbuigen; *mɛlɛndoet*, van de horizontale richting afwijken, van een kogel.

لندر lɛndir, slijm, taaie stof, fluim,

kwalster; kleverig, slijmerig; *tjeret lëndir*, slijmaf gang.

لندس landas, onderlaag tot steun om iets op te hakken of te beuken; *landasan*, aanbeeld, hakblok, onderlaag; *mèlandas*, op een onderlaag of aanbeeld leggen. Zie *andas*.

لندس lindis, zich lomp op iets leggen, b.v. op iemands schoot; *mèlindis*, met iets zwaars op iets drukken b.v. met een rol of plank op de aarde, om die effen of gelijk te maken; *pèlindis*, rol om den grond gelijk te maken.

لندغ landoeng; *mèlandoeng*, te lang en daardoor slap of in een bocht hangen(d) van touw, ketting enz. te laag naar beneden hangen(d) van een hanglamp enz. te lang van een weg, die korter had kunnen zijn.

لندغ londang, zeer zachte modder, zooals b.v. in een buffelkraal of op eene moerassige plaats, waar in buffels en varkens gewoon zijn zich te wentelen.

لندغ lindoeng, beschut, beschermd, verborgen, bedekt; *bèrlindoeng*, zich beschutten enz. schuilen, bescherming zoeken; *tèrlindoeng*, bedekt, verborgen, beschut zijn, ook over het hoofd gezien, vergeten; *mèlindoeng*, *mèlindoengi* en *mèlindoengkan*, iets of iem. beschutten, beschermen, bedekken; *sèlingdoeng* en *tèrsèlindoeng*, geheel verborgen, verscholen; *sèlindoeng dalima*, in een granaatappel verscholen, de naam van e. Mal. HS.; *tèrsèlindoeng dalam Allah*, in God verborgen; *pèrlindoengan*, plaats waar

men zich beschut, ook geheim gemak. **لندغ lendong**, aal, = *ikan bèloet*, d. l. C.

لندق landak, stekelvarken, ook *landak-tanah*, Sw.; *boenga-landak*, e. s. v. bloem, *Barleria prionitis* (Orchidee), d. l. Cr.; *doeri-landak*, de pennen van een stekelvarken; *daoen-landak*, e. s. v. heester met stekels aan de bladstelen.

لندن landen, zie bij *kèris* en *landai*.

لندو loendoe, e. s. v. zoetwater-visch.

لندو lindoe, Jav. aardbeving; zie *gèmpa*.

لنده lendeh, met het bovenlijf ongemanierd liggen, b.v. met den arm op tafel en het hoofd op den arm.

لندي landai, I. zacht glooiend, in een flauwen bocht, laag strand, dat bij laag water droogloopt.

II. *landaian kèris*, gevest van een kris, b.v. *bèrkilat-kilat landaian kèrisnja bèrsinar tjèhaja ka moekanja*, het gevest van zijn kris blonk en verspreidde glans over zijn gelaat, Pr. Dj.

لنست lansat, ook *langsat* en op Java *langsəp*, e. s. v. kleine, rinsche, zeer smakelijke vrucht met bittere pit; *warna lansat*, vaalgele kleur, isabellakleur, naar de schil van die vrucht; *boenga-lansat*, zie *boenga*; *boeloe-lansat*, huidhaar met de kleur van lansat, b.v. *jang andjing*, *boeloe lansat ini akoe soedah biasa mèm-bawa*, den isabellakleurigen hond ben ik gewoon mee te nemen, M.S.

لنست lenset; *bèlen(g)set*, omge-

kruld van de onderste oogleden; *pě-lenset*, de persoon die zulke oogleden heeft. Zie *bělelek*.

لنسر *lansar*, ook *langsar*; *mě-langsar*, horizontaal lang, horizontaal voortschuiven of voortschieten, zooals b.v. e. slang, ook rank, slank v. het menschelijk lichaam, b.v. Sj. Sult. Jahja; *měngětam lansar*, schaven met eene schaaf waarvan de beitel onder e. spitsen hoek in het blok staat; *mě-nikam lansar*, bij spelen: horizontaal over den grond gooien, b.v. een looden schijf, zie *tikam mėlansar*, lang worden, horizontaal voortschuiven, zooals b.v. een geldstuk over de tafel.

لنسر *loensoer*, ook *loengsoer* en *gěloengsoer*, afglijden, b.v. v. e. boom, zie *gěloengsoer*.

لنسر *lenser*, of *lengser*, *mělen(g)*-*ser*, bestrijken, besmeren, b.v. e. pan met boter, over een oppervlakte heenglijden, b.v. een geworpen boek over de tafel; *baring mėlenser*, liggen te luieren.

لنسغ *lansoeng*, zie *langsoeng*.

لنسغ *lansing*, of *langsing*, fijn, schel van geluiden, zooals van een fluit, glas enz. hooger v. toon worden van een snaar, die meer gespannen wordt; ook *lansi*. Zie ald.

لنسم *linsoem*, e.s.v. heester.

لنسغ *linsing*, een hulstachtige struik met scherpgedoornde bladen en schoone witte bloemen.

لنسن *loensin*, zie *loengsin*.

لنسي *lansai*, zie *langsai*.

لنسي *lansi*; ook *langsi*, *lansing*

en *langsing*; *mėlansi*, een schel of fijn geluid maken, al hooger en hooger klimmend b.v. van een snaar, die gespannen wordt; *soewaranja mėlansi*, haar stem nam een hoogen toon aan, zij zong sopraan, Sj. Ĥaris = *lansing*, zie ald.

لنغ *lěnoeng*, klanknabootsend woord voor eengalmend geluid zooals van een groote klok.

لنغ *lěning*, klanknabootsend woord voor een klingelend geluid zooals van een belletje; *kělěningan*, rinkelbel.

لنڤ *lěnnjap*, verdwijnen uit het gezicht, verdwenen. Zie ook *lěsap*.

لنڤ *lěnnjak*, = *lělap*, vast, diep van den slaap, stilstaan van een tol, b.v. *lěnnjak bědiri sapěrtigasing*, Ibr. b. Ch. 63.

لنڤو *lěnnjau*, van boven met een korst doch van onderen modder, van den grond; zie *lanjau* en *lanjak*.

لو *lo*, Jav. uitroep van verwondering.

لو *loe*, Chin. gij, jij, jou.

لو *lau*, I. Arab. indien; *wa lau*, ook al ware 't, ofschoon; hiervan ook *djikalau*, zie ald. en *woeloe*.

II. oogenblikkelijk voorbijgaande lichtglans, zie *tělau*.

III. *daoen-lau*, e.s.v. klim- of woekerplant, zie *anygěrek*.

لوا *lowa*, Batav. grootemand voor puin of vuilnis; *toekang-lowa*, iem. die in oud ijzer doet, oud roest.

لواط *liwát*, Arab. sodomie.

لوب *loba*, Skr. begeerigheid. in-

haligheid, begeerig, inhalig; *mělobakan*, iets begeeren, aftroggelen; *mělobakan oewang*, begeerig zijn naar geld, geldgierig.

لؤلؤ loeboer, *bilik bërloeboer*, verborgenkamer omschatten te bewaren; *pintoe bšloeboer*, verborgen deur; *pěloeboer*, rijstschuur, rijstpakhuis; *kěloeboeran*, valkuil, valput; zie ook *loemboeng*.

لؤلؤ lobang, gat, kuil, groeve; *l.-djaroem*, het oog eener naald, *l.-hidoeng*, neusgat; *l.-tělinga*, oorgat; *l.-pantat*, aarsgat, ook *l.-doeboer*; *l.-roman*, de poriën; *l. tēroes-měnēroes*, een gat door en door, Saif Dzoel.; *pělobang*, wolfskuil, kuil om dieren te vangen: *lobang-laḥad*, zie *laḥad*; *mělobangi*, een gat in iets maken.

لؤلؤ lobak, e. s. v. radijs; *l. mērah*, pompwortel, peen, v d. W., op Java is dit *brotol*, verb. Ned. In het Měn. is *lobak* de naam van een groot soort van radijs, en bet. daarin ook knol en kool! In het Jav. e. s. v. lange en dikke radijs.

لؤلؤ loeboek, diepte of kom in zee, meer of rivier. Op Malaka poel, Max. en in 't Měn. ook = *loehak*, b. v. *loeboek Agam*, het gebied of landschap Agam.

لؤلؤ lobi-lobi, e. s. v. boom met eetbare vruchten. Soorten zijn: *l.-l. asam*, *l.-l. badaḥ*, *l.-l. manis* en *l.-l. sapat*.

لؤلؤ loewat, afkeer of walging gevoelen, walgen, misselijk worden, b. v. *měndjadi loewat hati soewaminja*, zoodat het gemoed haars mans walgde,

B.R. ook uitspuwsel van iets dat uitgekauwd is, Prab. Dj. Zie *loewah*.

لؤلؤ lota, week, slap, zacht van iets dat stijf geweest is, zooals b. v. papier, gesteven goed, een lijk als het tot ontbinding overgaat; *l. mandai*, e. s. v. spruw. Zie *pandai-pandai*.

لؤلؤ loetoet, knie; *běrloetoet* en *běrtěloet*, knielen; *bědiri loeloet*, op den vloer zitten met een knie omhoog getrokken, een gemakkelijke houding, door den inlander soms aangenomen als hij eet; Měn. *aoedoek běrtěgak loetoet*, zitten met een voet onder het achterste en den anderen met de knie naar boven gekeerd; *mělipat loetoet*, de knie buigen; *sěloetoet*, e. s. v. spel, waarbij men geld enz. op eene knie legt en het daarmede naar een gat slingert; *těmpoeroengloetoet*, knieschijf, Wilkinson.

لؤلؤ loetar, ook *loentar*, gooien, werpen; *měloetar*, iets werpen; *měloetarkan*, met iets werpen; *měloetari*, op iets werpen, bewerpen; *běloetarloetaran*, elk. werpen, Sail. es-Sail.; *pěloetaran*, worp; *sa pěloetaran-batoe djaoehnja*, een steenworp ver; *pěloetar* werptuig, werpmiddel; *pěloetarbatoe*, blijde, balista; *p.-těrang*, koekeek, vallicht, dakvenster, glazen kajuitskap. In 't Měn. wordt *loetar*, ook voor slaan gebezigd; *měloetarkan koedanja*, zijn paard slaan, B.R. bės. p. 12.

لؤلؤ lotang, Chin. vuurwapen.

لؤلؤ loetoeng, e. s. v. slankaap; *ekoer loetoeng*, e. s. v. kanon, slangstuk.

لوتڭ lotong, Chin. straathoer, matrozenhoer; zie *djalang*.

لوتڭ loteng, Chin. bovenverdieping van een huis, zolder, vliering; *bilik-loteng*, ook *kamar-loteng*, bovenkamer.

لوتڭ lotek, Chin. e. s. v. pek, waarmede de naden van vaartuigen worden gestopt; *lëmbek lotek*, slap als een vaatdoek, v. weefsels, papier enz. *pakaian jang lotek lagi boeroek*, Niem. bloeml. I. pag. 56, Sailoe's Salatin.

لوتو loetoe; *mëloetoe*, iemand herhaaldelijk (b. v. met de knokkels op het hoofd) slaan, ook in het algemeen smadelijk bejegenen, b. v. Sj. Ardan, iemand smaadheid aandoen, Sj. Abd. Moel. 49.

لوتي loeti, Skr. ineengefrommeld, zooals b. v. een zakdoek, stuk papier en derg.

لوچر loedjoer; *mëloedjoer*, rijgen, met een losse rijgsteek naaien, zie ook *oendjoer*; Mën. lang en dun, gekrekt, uitgerekt.

لوچر loedjau, e. s. v. zoutwaterisch.

لوجي lodji, fr. Ned. loge, factorij van de Compagnie versterkte nederzetting.

لوچت loetjoet, ontglipt, ontschoten, verdreven, weg; *mëloetjoet*, ontglippen, ontschieten, uitschieten, afglijden, b. v. een touw uit de hand, of banden en boeien van handen of voeten; zie ook *lotjot*.

لوچت lotjot, = *loetjoet*, ook losgelaten van de opperhuid door bran-

den of schrammen, losraken, uitvallen.

لوچس loetjas, = *loentjas*.

لوچڭ lotjeng, ook *lontjeng*, Chin. bel, klok; *mënggojang* — en *mënggontjang lotjeng*, de klok luiden, de bel luiden, bellen; *orang jang mëndjaga lotjeng*, iemand die op de bel past, die open moet doen als er gebeld wordt, b. v. *maka orang jang mëndjaga lotjeng itoe pon përgi lah mëmanggil Saif Dzoelizán*, Hik. S. Dz.

لوچف loetjoep, in iets dringen van iets puntig, v. d. W.

لوچق loetjoek, knijpen van kinderen.

لوچق lotjok; *mëlotjok*, iets telkens in- en uitgaan, b. v. wanneer men iets in een bamboezen koker stamp, enz.; *pëlotjok*, zuigerstang v. een stoommachine.

لوچق loetjik, *pënjakit mëloetjik?* Abd. sch. wrdb.

لوچو loetjoe, grappig, kluchtig, koddig, v. d. W. Jav. id. *lëloetjon*, grappenmaker, hofnar.

لوچون lo'tjoewan, Chin. e. s. v. chineesche zijde, die men gebruikt voor broeken en baadjes.

لوچي loetji, Chin. e. s. v. pruimvrucht.

لوح loh, Arab. schrijftafeltje, bordje, plankje; *l.-batoe*, lei, waarop men schrijft; *lohoe-'lmahfoedl*, gedenktafel, waarop het lot aller dingen geschreven is en die in den vierden hemel bewaard wordt.

لودڭ loedang, I. *sampan loedang*, e. s. v. vaarttuig, H. T. zie ook *lading*.

II. *loedangan*, e.s.v. tamboerijn, e. weinig bekend instrument. Pad. bov.1.

لودغ *lodong*, Jav. een bamboezen koker.

لودغ *loeding*, e. s. v. *tënggiri*-visch.

لودن *lodan*, Jav. walvisch.

لود *loedah*, speeksel; *bërloedah*, spuwen, *mëlloedahkan*, uitspuwen; *mëlloedahî*, bespuwen; *pëlloedahan*, spuwbak, kwispedoor.

لود *lodoh*, pappig en tot verrotting overgaand van spijzen, vruchten enz.

لود *lodeh*, een bijzondere wijze van groente te stoven; *sajoer lodeh*, groente op die wijze bereid; *mëlodeh*, terdege door elkander werken van taaië, dikke spijzen enz. v.d.W.

لودي *lodi*, = *rodi* = *ordi*, verb. Ned. order.

لور *loewar*, buiten, uitwendig, *loewar dalamnja*, uit en inwendig, het buitenste en binnenste van iets; *diloewar*, buiten, uit, zonder, behalve; *di loewar roemah* en *di loewar pintoe roemahnja*, buiten 's huis; *di loewar akoe*, zonder mij, behalve mij; *di loewar hoetang*, behalven de schuld; *di loewar djandji*, niet in het contract begrepen; *kaloewar*, naar buiten, naar buiten gaan, uitgaan, er afgaan, b.v. *darah jang di toeboehnja tiada bolih kaloewar*, het bloed aan zijn lichaam kon er niet af, Fac. 57. ook als Zelfst. nw. b.v. *këlloewarnja masoek*, in- en uitgaan; *mëngëlloewarkan*, naar buiten doen gaan, er uit doen gaan, er uit doen, er uithalen, voor den dag

halen, te voorschijn brengen, uitgeven, afleiden van een woord, M. R.; *mëngaloewarkantjakap*, zich uitlaten, Hik. Abd. 109; *mëngaloewarkan pëngëtahoeannja*, ze brachten voort wat ze konden, B. R. bës.; *mëngaloewarkan përkataün lain*, het over e. anderen boeg gooien, over wat anders beginnen te praten, H. Abd. 222; *mëngaloewarkan aaripadawarits sekali-kali*, geheel onterven, Atoer Satija en H. Riau I. p. r.; *mëngaloewari*, uittrekken tot, uitgaan tot; *mëngaloewari moesoeh*, tot den vijand uittrekken; *orang mëngaloewari kita*, men trekt tot ons uit, Pr. Dj. *bëhasa loewar*, straattaal; *këlloewaran*, wat er buiten is of ligt; *orang këlloewaran*, ook o. *loewaran*, personen die er buiten zijn, er niet toe behooren, vreemden, ook voor lieden van geen adellijke afkomst, de paria's of outcasts; *përkara jang këlloewaran*, zaken die er buiten liggen, er vreemd aan zijn.

لورد *loeroet*, I. *mëlloeroet*, knijpen afstrijken, afstroopen met de gesloten hand of vingers, b.v. een natten doek, de vier van een koe enz.; *loeroetan*, *boekannja tamparan*, het was afstroopen en geenszins doodslaan (v. de muggen) Pël. Abd. Mën. = *loeroeh*.

II. de fijt, een verzwering aan de vingers; ook *këlloeroetan*, M.

لورد *lorot*, afzakken, afdalen, afglijden, naar beneden komen, b.v. van een zeil, een kleed en derg. ook dalen in rang. Jav. *lorod*. id.

لورد *lorod*, Jav. zie het voorgaande wrd.

لورس loeroes, recht, zonder bocht of kromming, van lange voorwerpen, e. weg enz. ongeveer van gemoed; *pèrkataän loeroes*, oprechte woorden, onbewimpeld spreken; *loeroes soempitan*, zoo recht als een blaasroer; *hati jang loeroes*, een oprecht gemoed; *pèloeroes*, spoorsteen, het hooge gedeelte van een spoorstaaf; *mèloeroeskan*, rechtmaken; *mèmperloeroeskan*, berechten van eene zaak.

لورغ loeroeng, I. weg, straat, gang, steeg door een bewoonde plaats of in de bebouwde kom der gemeente; *mèloeroengkan*, den weg banen of aanwijzen tot iets, Mans. Sj. Goemp.; *mèloeroengkan anakkoë masoeknarakka*, dat baant voor mijn zoon den weg naar de hel, Sj. Har. *loeroeng-ajar*, watergoot, M.

II. niet als zonde geweten worden, van een verkeerde handeling, uit onkunde gedaan, geduld worden; vruchteloos, weinig goeds belovend; misgelopen, Wilkinson.

لورغ lorong, wat betreft, aangaande, betreffende. Mën.

لورغ lorong-lorong, palen, pijlers, d. B.

لورث loeroep; *soesoep-loeroep*, hals-over-kop (loopen), Wilkinson.

لورق lorek, Jav. *loerik*, fijn gestreept, ook gespikkeld, b.v. v. lijnwaad, vederdos, huid enz. Volgens v.d.W. fijne slangelijnen. Zie *boerik*.

لوره loeroe; *mèloeroe*, op iemand toeschieten, hem bespringen, b.v. van een hond; ook van voorvechters, Sj. Madli.

لوره loerah, I. groef in den kant van een plank, waarin de kant of messing van een andere plank sluit; nauwe bergkloof = *lèmbah*; *l-hidoeng*, gootje tusschen neus en lippen, Wilkinson; Mën. vallei, dal, laaggelegen land.

II. naar boven gekeerd vlak van iets, = *loemah*, Jav.; *sèloerah tanah Djawa*, het geheele eiland Java; *sèloerah toeboeh*, het geheele lichaam. NB. v.d.W. en Max. hebben *sèloerah*, daarentegen Marsd., Keasd., R.v.Eys., Crawf. en Fav. *sèloeroeh*, wat ook door mij is gehoord en in twee HSS. aangetroffen, daarentegen *sèloerah* Prab. Dj. Zie *loeroeh* II.

III. Jav. hoofd, opperhoofd; *l-kampong*, kamponghoofd; *l-desa*, dorps-hoofd. Zie *kèpala* en *pènghoeloe*.

لوره lorah, katrol, takel, blok, Sw. ook bij d. l. Cr.

لوره loeroeh, I. afvallen op zijn tijd, b.v. van bladeren, haar, vruchten, vederen en derg. in tegenoverstelling met *goegoer*, afvallen vóór zijn tijd; verder uitvallen, ontvallen, wijken, ook neerhangen van een kleed, b.v. *bèrkampoeh loeroeh*, een neerhangende of vallende sjaal of huid; *bèloeroeh-loeroehan*, afvallen van velen met verscheidenheid, Pr. Dj.; *ajam mèloeroeh*, een kip die ruit.

II. *sèloeroeh* = *sèloerah*, geheel, b.v. *sèloeroeh nègèri*, het geheele land; *sèloeroeh toeboeh*, het geheele lichaam, zie *loerah* II.

لوره loreh-loreh, e. s. v. blankeetsel, v.d.W. Zie *boréh*.

لوري loeri, = noeri, zie ald.

لوس loesa, overmorgen, den derden dag, de dag van overmorgen; *loesanja lagi*, overovermorgen, de dag na overmorgen; *habis esoeĳ datang loesa*, na morgen komt overmorgen; *esoeĳ loesa*, te eeniger tijd, te avond of morgen, wel eens, later eens.

لوس loewas, wijd, ruim, uitgestrekt, breed; wijdte, breedte, uitgestrektheid, ruimte; *padang loewas*, uitgestrekte vlakte; *loewas perahoe*, de wijdte van een vaartuig; *loewas mata-pédang*, de breedte van het lemmet van een zwaard, Ind. Poet. 123; *mě-loewaskan*, verruimen, verwijderen, een zaak bevorderen, ruim baan er voor maken, b.v. *hanja lah toewankoe jang diha rapkan mēloewaskan bitjara ini*, alleen op Uwe Hoogheid hoop ik, dat zij deze zaak zal bevorderen, H.T.; *adakah loewas tidak saperti maksoed hamba itoe*, zal mijn doel bevorderd worden of niet? id.; *loewaskan lah kami djalan*, maak ons ruim baan, N. Moeh.; *kěloewasan*, ruimte, vrije tijd, ledige tijd; uitgestrektheid, uitgebreidheid; *kěloewasan-hati*, ruim v. gemoed.

لوسغ losong, I. ook *koerap-losong*, e.s.v. witten, schubachtigen huiduitslag over het gansche lichaam, die voortdurend afschilfert. De Maleiers beweren, dat die ziekte onkwetsbaar maakt.

II. Mën. kuiltje; *l.-pipi*, kuiltje in de wang, N.

لوسغ loseng, beteekenis hiervan nog onbekend, zie *bělah*.

لوسن losin, verb. Ned. dozijn, ook *dosin*.

لوسه loesoeh, slap door langdurig gebruik, van lijnwaad, papier en derg., gekreukeld, verfrommeld, gebruikt, tot een vod geworden. Mën. versleten, verteerd, afgedragen; *sa-těngah loesoeh*, halfsleet.

لوط loet, Loth, de neef van Abraham.

لوط loewang, stil, bedaard, na een hevigen wind of langdurigen regen; *pěloewang*, stilte, fig. rust, stilte na veel drukte.

لوط loepa, I. vergeten; *loepa-loepa ingat*, in de war en daardoor niet weten wat men zegt; verbijsterd zijn, zich iets slechts heel flauw herinneren, hoe ik mij ook bedenk, b.v. *maka bělah lah hati batara Wira Soekma mēnēngar titah ajahanda baginda itoe, karēna loepa-loepa ingat maka hēndak bērtitah dēmikian*, Batara W. S. kreeg medelijden bij het hooren der woorden van zijn vorstelijken Vader, want, doordat hij niet wist wat hij zeide, sprak hij zoo, Pr. Dj. II: 109; *baginda nin moerka loepa-loepa ingat; patik sěkalian hilang soemangat*, de Vorst hier is toornig en weet niet wat hij zegt; ons allen ontzinkt het hart, K. T.; *mēngantoeĳ loepa-loepa ingat, rasanja saperti orang jang bērmimpi*, zij waren slaperig, hadden maar half hun bewustzijn, gevoelden zich als lieden die droomen; *ma'inang ini koe liat saperti orang latah bērkata-kata sērta tērtjěngang-tjěngang akan saperti ing-*

at-ingat toepa, H. D.; *hai soedagar*, *engkau kenal akoe ini, tidak? Maka kata soedagar itoe: Loepa-loepa ingat, tidak datoek*, wel koopman, herken je mij of niet? Toen zeide de koopman: Hoe ik mij ook bedenk, neen, datoek! B. R. 181; *ingat-ingat loepa*, half vergeten zijn, zich flauw herinneren, B. R. bës. p. 226 r. 1 v.o.; *soedah loepa katjang akan koelitnja*, fig. voor iem. geheel vergeten zijn, Hik. Indra Mëng.; *tërloepa*, toevallig vergeten; *main loepa*, zich houden alsof men het vergeten heeft; *loepa-loepaän*, vergeetachtig; *pëloepa*, vergeetal; *kë-loepaän*, in het vergeetboek geraakt; *saja këloepaän*, 't is me door 't hoofd gegaan; *loepa*, regeert verschill. Voorzetsels, b.v. *loepa lah ija kapada përmainan*, hij vergat het speelgoed, Ind. Poet.; *loepa lah akan niat*, vergeten wat men voornemens was, id.

II. *loepa-loepa*, vischlijm, zwemblaas der visschen, die gedroogd een lekkernij is voor Chineezen.

لوط *loepat*, e.s.v. eetbaar zoutwater-schelpdier, van welks schelp knopen worden vervaardigd.

لوط *loepoet*, ontkomen, ontsnappen, ontglippen, vrijkomen, ontgaan; *doenia loepoet daripada gëngaman*, de wereld ontsnapt aan de gesloten hand, fig. uitdr. voor sterfen; *hilang dari mata, loepoet dari hati*, uit het oog, uit het hart; *mëlloepoetkan*, doen ontkomen, bevrijden, verlossen uit een gevaar enz.

لوطس *lopis*; het Ned. loopjes? b.v. *djanglah moeda bërmoeloet manis*,

kësana këmari mëmboewat لوثيس, Sj. Ind. Kësna. Jav. een versnapering van kleefrijst aan schijfjes met geraspte kokosnoot en stroop.

لوثق *lopak*, I. kuil, waarin het water is blijven staan, plas.

II. kindsch, onnoozel, suf.

III. *lopak-lopak*, gevlochten koker-tje tot berging van tabak of betelpruimen.

IV. *lopak-lapik*, gebrekkig uitspreken van de letters, zooals b.v. tandelooze lieden doen.

لوثق *lopiik*; *sampan-lopiik*, e.s.v. klein, platbodemd roeivaarttuig.

لوثه *loepoeh*; *mëlloepoeh*, beuken, platslaan van bamboe, dood neerslaan, b.v. een os; *pëlloepoeh*, platgeslagen bamboe; zie *poepoeh*.

لوثي *loepi*, plecht van een klein vaarttuig. Zie *lopiik*.

لوك *loewak*, I. distrikt, afdeeling, in de Pad. bovenl.

II. *mëlloewak*, beginnen te gebruiken van iets, iets aanbreken, het eerste beetje van iets nemen; *bëlom dilloewak*, het is nog niet aangebroken, men heeft er nog niets van genomen; ook = *mëlloewak*, Wilkinson.

III. Jav. e.s.v. bunzing of das, die aast op eieren, vogels en koffieboonen.

لوك *loewek*, uiteenopening dringen, naar buiten komen van weeke voorwerpen; *mëlloewek*, uit den mond spuwen met een geluid alsof men braken wil; zie *loewah*.

لوك *loeka*, wond, gewond; *këna loeka*, gewond worden, een wond krijgen; *l. parah* en *l. pajah*, zwaar go-

wond, doodelijke wond, Oend.; *l. se-dikit*, licht gewond, id.; *měloekakan* en *měloekai*, verwonden; *loeka* worden bij *liang* geteld, b.v. *loeka doewa liang*, twee worden, zie *liang*.

لوكا loka, Skr. uitgebreide plaats, afdeeling van het heelal, meest gebruikt in samenstellingen, zooals: *in-děra-loka*, de gewesten der Indra's; *sorga-loka*, de hemelsche gewesten; *nāraka-loka*, helsche gewesten; *tjan-děra-loka*, de maangewesten; *běrantaloka*, zie bij *anta*.

لوكات loekat, er af, losgelaten v. dingen, die ergens op vastgezeten hebben, b.v. het deksel van e. botervaasje, de pleister van een muur en derg.; *měloekat*, zoo losraken (Dr. F.).

لوكت loekoet, fijne deeltjes van graan, die bij het wannen afgezonderd worden, fijne, gebroken rijst, = *měnir*, Jav.; *měloekoet* en *lěmoekoet*, breken v. de korrels, ook fig. breken van het hart, b.v. *hatinja kětjil bagai měloekoet*, Ibr. b. Ch.

لوكس lokos, kaal, afgevreten, afgeschoren, afgebrand, onbegroeid v. het hoofd, van bergen, hooge eilanden enz.; *mělokos*, kaal maken; zie ook *poepoes*.

لوكس loekis; *měloekis*, graveeren, insnijden, griffelen m.e. scherp gepunt voorwerp, teekenen; *těrloekis*, gegraveerd, h.v. *maka ada těrloekis di pěr-hiasan itoe*, en op dat versiersel was gegriffeld; *loekisan*, teekening, schildering, griffeling, graveersel, b.v. *maka bėbėrapa loekisan awan dan boeroeng bėrbagai-bagai roepanja*, en

vele graveerselen van figuren en vogels van allerlei gedaante, I. P. zie ook *oekir*.

لوكڠ loekang, afgeven van verf die nog niet droog is, Sw.

لوكڠ loekoep, omgekeerd, met de holle zijde naar beneden, b.v. van kommen, drinkglazen, vaartuigen, enz.; *měloekoep*, zoo staan of komen te liggen. (Dr. F.).

لوكڠ lokik, uitermate gierig, vrekking, inhalig.

لوكن lokan, e. s. v. eetbaar zout-en zoetwaterschelpdier, e. s. v. oester, welks schelp wel voor lamp gebruikt wordt; *lokan moetiara*, pareloester, M.

لوكو loekoë, Jav. ploeg; *měloekoë*, ploegen; *lidah loekoë*, ploegkouter, M. zie *badjak* en *těnggala*.

لوكه lokah, e. s. v. fuik, die men met de hand in ondiep water neerlegt, fuik in een riviermond; *mělokah*, met zulk een fuik visschen; ook wijdbeens loopen zoodat de *kain* naar voren als een fuik openstaat; *main lokah*, e. s. v. tooverij met zulk een fuik, gelijkende op de tafeldans, door v. d. W. in zijn wrdb. nader omschreven.

لوكي loega, peilen; *batoe-loega*, peillood; *tali-loega*, de lijn daarvan; = *doega*, zie ald.

لوكم logam, ook *lėgam*, Tam. metaal; zie bij *hitam*.

لولت loeloet, I. *měloeloet*, de huid met de vingers knijpend wrijven, hetzij om het vuil te verwijderen of om haar met zalf enz. in te wrijven; *pě. loeloet*, iemand wiens handwerk dit is, meestal een vrouw, ook het mid-

del, waarmede men inwrijft; *bërloeloet pada sipèloeloet*, zich door zulk een vrouw laten wrijven; *mëlloeloet-kan*, iets, b.v. verf, hars, zelf enz. op iets wrijven; *përloeloetan*, smeersel, zalf, blanketsel; zie ook *oeroet*.

II. Jav. *loeloed*, veerkrachtig; *bër-këndit loeloet*, e. veerkrachtigen buikband dragen, Pr. Dj.

لؤلؤ loeloer, I. *mëlloeloer*, afglijden, afsullen, door iets glijden, b.v. zachte spijs door de keel, inzwelgen, ongekauwd inslokken.

II. Jav. e.s.v. geel smeersel, waarmede men zich de huid besmeert; *bërloeloer*, zich met dat smeersel insmeren; zie *boreh* en *loeloet* I.

III. *ikan loeloer*, aal, paling, = *ikan mowa*, zie I.

لؤلؤ loeloes, er door komen, ruim genoeg om iets door te laten, doorgaan, toegestaan kunnen worden; *sa loeloes orang*, ruimte juist genoeg voor een persoon om er door te kunnen; *loeloes kahèndak*, zijn wensch ingewilligd, zijn zin krijgen; *loeloes djaroem*, *loeloes kèlindan*, waar de naald doorgaat, gaat ook de draad door, Sprw.; *tiada loeloes pada hatinja*, het wilde er bij hem niet in, hij kon het niet gelooven, Hik. Bocht.; *mëlloeloeskan*, toestaan, inwilligen, veroorlooven; *mëlloeloeskan permin-taän*, een verzoek inwilligen; *mëlloeloeskan tjintjindaridjarinja*, zijn ring van den vinger afdoen, I. P.; zie het volg. wrd.

لؤلؤ lolos, Batav. = *loetjoet* en

lotjot, ontglippen, ontslippen, vlot, uitglijden uit een ring of gat, B.

لؤلؤ loeloeng; *mëlloeloeng*, huilend kermen van menschen en dieren, b.v. honden; ook balken, bulken, jammeren.

لؤلؤ lolong, Mèn. *mëlolong*, zonder kauwen doorslikken, verzwelgen.

لؤلؤ loleng, Chin. papieren lantaarns van allerlei vorm en kleur.

لؤلؤ loeloek, I. = *soeloeh pëlloeloek* = *pènjoeloeh*, zie ald.

II. Mèn. modder, slijk; *mëlloeloek*, met modder bestrijken van het talud van een sawah, Mèn.; *ka sawah, tidak bërloeloek, ka ladang tidak bër-arang*, Sprw. voor het zich zoo gemakkelijk mogelijk maken, Pist.

لؤلؤ lolok; *mëlolok*, steelsgewijs bij iemand komen, overvallen, overrompelen, een vijand onverhoeds in den rug of in den flank vallen.

لؤلؤ loeloem; *mëlloeloem*, afikken, b.v. een vinger, waaraan stroop zit.

لؤلؤ loeloen; *mëlloeloen*, gestadig door inslikken, zooals b.v. bij het eten van macaroni of *laksa*.

لؤلؤ loeloe, I. *loeloe-la'la*, ongeregeld van gedrag, v. d. W.; onsamenghangend (taal), warhoofdig, Wilkinson. NB. hiervoor door mij altijd gevonden, *tidak këlloeloe*, b.v. *tingkah dan lakoe tidak këlloeloe*, de Holl. bloeml. p. 348. Zie *lalar*.

II. *mëlloeloe*, inzwelgen, inslokken, Wilkinson.

III. eig. **لؤلؤ**, Arab. parel.

لؤلؤ loelah, roade fuik met een of meer ingangen.

لوه loeloeh, tot stof, tot poeder; *loeloeh-lantak*, fijn gestampt, vermorzeld, geheel verbrijzeld; *hantjoer-loeloeh*, vergruisd en vermorzeld; *mëng-hantjoer-loeloehkan*, verbrijzelen en vermorzelen.

لوهي loeli, vlok katoen, die men bij het spinnen in de hand houdt; Mën, houten pen, om welke de ongesponnen katoen gerold wordt; *mëloeli*, kneden met de handen, weeke zelfstandigheden tusschen de platte handen rollen. Mën.

لومت loemat, poederfijn, in gedichten ook fijn van het lichaam, Sai-loe's Sal., fraai, welgemaakt; *tëpoeng loemat*, fijn meel, bloem van meel; *obat loemat*, poeders om in te nemen; *mëmpërloematkan*, tot poeder maken, R. Chaib.

لومت loemoet, kroos, wier, schimmel, mos, uitslag door vocht; *l-karang*, spons; *bërloemoetan*, uitgeslagen door de vochtigheid.

لومر loemoer; *mëloemoer*, smeren. besmeren, inz. met nat vuil, modder, bloed en derg.; *bërloemoer dëngan*, besmeerd, bezoedeld met; *mëloemoerkan*, iets smeren op iets, Pël. Dj.; zie ook de beide volg. wrdn.

لومس loemas, besmeerd, bestreken, b.v. met kalk, verguld en derg.; *mëloemas*, besmeren, bestrijken; *m. dëngan-kapoer*, witten; *m. dëngan ëmas*, vergulden.

لومس loemoes, bemorst, met vuil bedekt; *toengkoe loemoes*, iemand die al de vuile baantjes krijgt, al het moeilijke werk verricht, de kastanjes

uit het vuur haalt; *bërtoengkoe-loemoes*, al het werk verrichten.

لومس loemis, geveinsd, Hik. Asm. Pati.

لومغ loemang, zie *gëloemang*.
لومق loemak; *mëloemak*, in een oplossing van mest, namelijk in gier, doopen van de rijstplantjes vóór de overplanting, Mën.

لون loewan, = *haloewan*, zie ald.
لونس loenas, I. kiel van e. vaartuig, ook de bodem.

II. Batav. geheel afbetaald, zie *impës*.

لونس loenoës(?) zie bij *antjak*.
لونق loenak, vleezig, (v. steenvruchten), Wilkinson; Mën. zacht, week, b.v. van vruchten, den grond enz. *loenak-hati*, zachtaardig, toegeeflijk; *mëloenakkan*, iets zacht of week maken; *mëloenaki*, iem. tot bedaren brengen, sussen, met zachtheid behandelen, ook *mëmpërloenakkan*. Voor 't eerste heeft het Mën. *lonok*. Zie de Holl. 4^e dr. p. 213, *tanah loenak-loenak*, weeke grond.

لوه loeh, zie *këloeh*.

لوه loewah; *mëloewah*, met walging uitspuwen; zie *loewat*, *loewek* en *loja*. Mën. id.

لوه loeweh, zie het voorg. wrd. en *loewek*.

لوهر loehoer, zie *ظهر*.
لوهق loehak, = *loewak*, zie ald.
لوهق lohok, door en door beschimmeld, zooals b.v. zeer oud brood, (Wilkinson: *lohot*)

لوي loja, misselijk, neiging tot braken hebbend.

لوي loewai, I. *bəloewai*, iets langzaam doen, langzaam voortmaken, C. en S.

II. Mën. *bəloewai pantjoeng*, het tijdperk, waarin bij de rijst het nieuw blad krijgen is afgeloopen.

لوي loejoet; *məloeoet*, neerbui- gen van takken door de zwaarte van vruchten of bloemen, zie ook *ləlai*; ook uitpuilen? van de oogen, b.v. *maboek itoe moekanja merah bəsəri*, *matanja loejoet manis*, *pəloehnja rimas-rimas*, Pr. Dj.

لويغ lawirang, zie bij *wirang*.
لويغ lojang, geelkoper, messing, klokkenmetaal, ook e. s. v. ondiepe waschkom, van dat metaal vervaar- digd; Batav. groote vlakke schotel, groot presenteerblad van koper; *warna-lojang*, gele kleur. Zie *gangsā*.

لويغ lojong; *məlojong*, zachtjes in één schuine richting nederdalen, zooals een blad van een boom of een in de lucht geschoten vogel; zachtjes omvallen of nederzigen; Wilkin- son: waggelend loopen (dronkeman), zie *lajang*.

لويك lojak, = *bajak*, zie ald.

لويك loenjah, Mën. *məloenjah*, omwoelen van den grond door de pooten v. vee, inz. van de natte rijst- velden vóór de beploeging, z. *lěnnjau* en *lenjak*.

لوي lah, verkorting van *təlah*, ge- bruikt als achtervoegsel en meestal gevoegd aan het woord, waarop in den positieven zin het meest de na- druk valt; zie de grammatica.

لوي lai, vel, blad, enz. zie *həlai*.

ليارن lajaran, e. s. v. zoutwater schelpdier, ook *səlajar* genoemd. Zié bij *lajar*.

ليب liboet(?) *liboet-bəlioeng*, het handvat van zacht hout aan den steel van een dissel, C. en S.

ليبز lebar, breed, breedte, middel- lijn, geom.; *lebar tangan*, ruw van hand bij het gebruiken van iets; *pan- djang lebar*, lang en breed; *Lebar- daoen*, breedblad, titel of eigennaam des schoonvaders van den eersten Vorst der Maleiers. Hij was bestu- rend hoofd van Pělembang; volgens de Hik. H. Toew. is *Lebar-daoen*, de naam v. e. eiland te Pělembang; *mə- lebar kan*, verbreedden, zie ook *lintang*.

ليبم lebam, e. s. v. zoutwatervisch,
ليببي libai, Ibr. b. Chas. = *limbai*, zie ald.

ليت liat, taai; *tanah liat*, klei; *kajoe liat*, taai hout; *daging liat*, taai vleesch. Ook buigzaam, lenig, *məliat- kan səgala anggotanja*, al zijn lede- maten lenig maken. M.

ليت lioet, I. taai, lederachtig v. spijzen.

II. zie *bəlioet*.

ليتر leter, gesnater, gebabbel, ge- kakel; *bəleter*, snateren, kakelen, kij- ven; *pəleter*, snateraar, klappei; *məle- terkan*, tegen iemand snateren, b. v. *soedah hěndaq tidoer, maka dileter- kannja*, als ik reeds wil slapen dan snatert zo tegen me, M-S.

ليتو litoe, = *lintoe*, zie ald.

ليتق letak, I. zeer zwak van een kranke of stervende, Mën. uitgeput, afgemat, krachteloos. Zie *tətik*.

II. *mələtak*, neerliggen zonder kussen (Wilkinson).

ليتق *letoek*, = *lentok*; *mələtoek-kan lehernja*, zijn nek buigen of draaien, B. R. bës. p. 23.

ليتخ *litah*, los van tong, Wilkinson.

ليج *ledja*, = *haledja*, zie ald.

ليجت *letjet*, geschaafd, geschrijnd, geschramd van de huid; *pan-tat letjet*, een blikgat van het paardrijden, b.v. *pan-tat hamba letjet olih sěbab naik koeda*, Indr. Bangs. v.d. Volgens and. *litja* en *litjoet*.

ليجت *litjoet*, Keasb. = *letjet*; *mələlitjoetkan*, schrammen.

ليجر *letjer*, nat, waterig van een wond.

ليجق *letjak*, slijkerig, slibberig, week, doorkneet van den grond zooals na regen; zie *bětjak*. Mën. *latjak*.

ليجق *letjoek*; *mələletjoek*, poetsen, gladmaken, polijsten.

ليجق *letjek*; *mələletjek*, met de punt van den voet opzijschoppen, ook drukkend fijnwrijven, b.v. gekookte rijst met een lepel; *main letjek*, e.s.v. spel, waarbij men met de punt van den voet de *aloeng* schopt naar de opgezette *gandoe*-vruchten.

ليجن *litjin*, glad, glibberig; *bat-toe lintjin*, ronde, gladde keisteen; *sělitjin*, e.s.v. zeevischje; *litjin lětjat*, spiegelglad, glad en effen, Hik. Nod. Sjah.

ليجو *litjau*, glimmend van vet-tigheid, b.v. een tafel waarop olie gemorst is.

ليجه *letjeh*, I. *mələletjeh*, blijven

kleven van iets, dat langs iets afvloeit, b.v. kaars vet, was, stroop en derg.

II. *mələletjeh*, flikflooiën, Wilkinson.

III. *letjeh*, lui en losbandig; verkwistend, Wilkinson.

ليجي *litji*, Chin. = *kələngkeng*, zie ald.

ليدس *lidas*, prikkeling gevoelen van den mond, jeukerig enz.

ليديغ *ledang*, I. licht van kleur; glanzend (als een wolk door de zon beschenen), Wilkinson; *koening jang ledang*, licht geel als kleur van de menschelijke huid, de Holl. en R. van E.

II. schijnend, zich voordoend; *mələledang*, zich vertoonen om gezien te worden, praalvertooning maken.

III. groeve, inslag, rimpel, d. B.; *mələledang*, den inslag aansluiten bij het weven, M. dicht ineen weven. R.

ليدل *lidal*, Port. *dedal*, vingerhoed, ook *bidal* en *didal*.

ليده *lidah*, tong, de geschaafde zijde v. e. plank, die in de gleuf v. de nevenplank past; *anak-lidah*, de huid; *lidah-ajar*, zie bij *kěpala*; *l. bərbadjang*, zwaluwstaart; *l. bėrtjabang*, dubbeltongig; *l. bėrtoepang*, een gespleten tong, zooals bij de leguaan, zie bij *toepang*; *l.-timbangan*, evenaar, naald aan een weegbalans; *l.-badak*, de cochenille-cactus; *l.-boewaja*, de aloë; *l.-hajam*, e.s.v. plant; *l.-tėdoeng*, e.s.v. parasietplant; *l. pandjang*, lang-tong, babbelaar; *l.-api*, de puntige vlam van een vuur; *l.-tėnggala*, ploegijzer, d.l.Cr.; *l.-tjoeban*, het tongetje in een pen om netten te knopen; *ikan-*

lidah, tong, de visch; *sa titik lidah*, een woordje; *faših-lidah*, welsprekend; *atas lidah* en *dengan lidah*, mondeling, ook door den mond van; *lidahnja tiada bërtoelang*, hun tong is los, niet meer te bedwingen, H. Abd. 237; volg. v. d. Tn. zeggen is gemakkelijk; *pənglidah*, grootespatel van hout om een hoeveelheid gekookte rijst om te roeren; *lidah-lidah*, e.s.v. boom, Mën. *daoen-lidah-lidah*, *bauhinia scandens*, M.

ليدي *lidi*, nerf der palmbladeren; *sapoe-lidi*, stalbezem (of muskietenverdrijver, Dr. F.) daarvan vervaardigd; *oelar-lidi*, e.s.v. fijn, zeer giftig slangetje.

ليار *liar*, wild, niet tam of mak van dieren, verwilderd van de oogen en het gemoed; *liar-hati*, verwildering v. het gemoed; *matanja liar mēmandang ka kiri dan ka kanan*, zijne verwilderde oogen keken naar links en naar rechts, Mes. Kag.; *binatang liar*, wilde dieren.

ليوهر *lioer*, speeksel, zeever, kwijl, ook *ajar-lioer*; *bəlioer*, kwijlen; *məlioer*, huilen van honden des nachts zonder dat hun leed geschiedt; *məndjilat ajar-lioer*, likkebaarden naar hetgeen men vroeger heeft versmaad.

ليرا *lera*, = *səlera*, trek in eten of drinken, eetlust.

ليرت *leret*, achterna slapen; langdradig spreken. Mogelijk een verkort *sələret*, zie ald. en *seret*, Mën. *lirit*, rij, reeks; *salirit*, op één rij.

ليرغ *lerang*, I. draagbaar, berrie, draagstelling.

II. baan van geweven stoffen; kabellengte als bepaling van afstand, b.v. *tiga lerang bətoel sampai lah ka Lobam*, op een afstand van drie kabel-lengten waren wij Lobam genaderd, M. S. p. 20; een half etmaal, van vaartuigen onderweg, v.d.W.

ليرغ *lereng*, buitenrand van al wat platronnd is, ook voet v. e. berg; *məlereng*, op den buitenrand voortrollen zooals een geldstuk, rad en derg.; *lereng-lereng*, rolletjes zooals onder een ziekenstoel, rolwagen enz.

ليرپ *lerap*, e. s. v. Balineesche duiten met een vierkant gat in het midden, waarmede e. s. v. kruis- of muntspel, *poesing-lerap*, gespeeld wordt; *poesing-lerap-doewa*, hetzelfde spel met twee muntstukken.

ليرق *lirik*; *məlirik*, doorboren.
ليس *les*, I. verb. Ned. lijst, ook *əles*.

II. verb. Ned. leidsel.

ليس *lesa*, riem, zooals men op riviervlotten gebruikt, doch kort, zoodat de roeier op zijn plaats blijft. Voor de lange, zie *tjawas*; *məlesa*, sturen met een roerriem aan den voorsteyen van een vaartuig.

ليست *lisoet*, I. verwelkt, gerimpeld, verlept, verzwakt, afgeleefd, onontwikkeld, b.v. *səgala səsoeatoe jang kita pandang kəlihatan lisoet dan lajoe*, alles wat wij aanschouwen ziet er verlept en verwelkt uit; zie ook *kisoet* en *kəroet*.

II. *məlisoet*, inkrimpen, uitdrogen, slinken. Mën.

ليست *leset*, fijn fluiten zooals

het fluitje van een bootsman, v.d.W. en Wilkinson. Zie *lèsit*.

ليسر *leser*, de vloer of *lantai* met eenvoudig een matje er op; *makan bèleser*, op de mat van de vloer eten, d. i. zonder tafel of eenige andere verhevenheid te gebruiken; zie ook *dasar*; *mèleser*, langs de grond sleepen (lang kleed), Wilkinson.

ليسو *lisoe*, kunstmatige plooi, ook scheur, spleet, Sj. Mans. Sj. Goemp., zie *lisoet* en *kisoet*.

ليسه *lisah*; *bèlisah*, ontroeren, angstig, onrustig, woelig ziju, M. Sw. en L. Zie *gèlisah*.

ليسه *leseh*, ziekelijk bleek, ook *poetih mèlesch*.

ليغ *liang*, opening, gat; *l-dja-roem*, de met e. naald geprikte gaatjes; *liang-tèlinga*, oorgat; *liang hi-doeng*, neusgat; *l-lahad*, zijdeling-sche holte in een graf, waarin het lijk wordt gelegd; *liang-roma*, poriën van de huid, Hik. Asm. Pati; *loeka tiga liang*, drie wonden; zie *lobang*; *l-tjintjin*, opening v. e. ring.

ليغ *lioeng-lioeng*, e. s. v. zout-watervisch.

ليغر *lengar*, zich heen en weer bewegen van de oogen, v.d.W.?; op zij kijken, Wilkinson, zie *lenga*.

ليغس *lengoes*; *mèlengoes*, met afkeer het gelaat afwenden.

ليغ *lenga*, zie *tengah*.

ليغ *lengah*, Mèn. *lengah*, luieren, leuteren, talmen, slenteren, beuzelen; van de oogen: achteloos, onoplettend

zijn, uit het oog verliezen; *tiada lenga matanja daripada mèrënoeng akan dia*, onafgewend staarden zijne oogen hem aan; *sèdikit mèlenga mata soedah hilang barang*, waren de oogen maar een weinig onoplettend, dan was het goed verdwenen, Pël. Abd.; *mèlengakan dirinja*, een onverschillige, zorgeloze houding aannemen; *pèlenga*, slenteraar, tijdkering, middel om den tijd te dooden; zie ook *lena* en *leka*.

ليث *lepa*, I. Skr. pleister, v. kalk, leem enz.; *mèlepa*, bepleisteren, b. v. een muur, vaarttuig enz.

II. achteloos achterover liggen, b. v. in een stoel van vermoeidheid; *tèrlepa*, achterover geleund liggen, M. S. I. pag. 177, Sj. Haris.

ليقت *lipat*, vouw, gevouwen, voud, dubbel; *l-ganda oentoengnja*, dubbel en dwars voordeel of winst, H. Abd.; *lipat-kadjang*, scherpe bocht in eene rivier, vergeleken bij de vouw in een *kadjang*-mat; *l-pandan*, gevouwen in den vorm van een kraeling, daar de *pandan*-bladeren aldus gevouwen worden om er matwerk van te vlechten; *sanggoel lipat-pandan*, opgebonden haar in dien vorm; *mèlipat*, vouwen, opvouwen, verdubbelen; *pèlipat-loetoet*, de knieholte, ook *pèlipatan*, b. v. Moh. Han.; *pèlipatan-koelit*, de rimpels of plooiën in de huid; *pèlipatan-soerat*, de vouwen van een brief, Saif Dzoel.

ليقت *lipoet*, overheen, overstel-pend, te bovengaand; *mèlipoeti*, over iets heengaan, overvloeien, overstel-pen, te bovengaan, overdekken; *maka*

toedjoeh boekit dilipoeti olih hamparan itoe, en zeven bergen werden door dat kleed overdekt, N. Moeh.; *nama jang mëlipoet sêgala nama jang lain*, een naam, die alle andere namen te boven gaat; *ajar mëlipoeti sawah*, het water overdekt de rijstvelden.

ليقت lipit, fijne plooï, zooals b.v. in kraagjes; *pëlipit*, plooï-ijzer; *mëlipit*, fijn plooïen; *bêrlipit*, met fijne plooïen.

ليقر lipoer, Jav. = *hiboer*, troost; *l-lara*, troost bij ziekte, ziekentroost; komt dikwerf fig. in gedichten voor; *pênglipoer*, vertrooster.

ليقر leper, I. plat, vlak, ondiep, b.v. van borden, schotels, de hand enz. *leper-leper*, potdeksel, d.i. lat of plank die boven de oplangers of *ta-djoek* komt, loopplank aan boord, b.v. *laloe baginda bêrdjalan pada têpi leper-leper Mëndam-birahi itoe*, vervolgens liep de Vorst aan den kant van de loopplank van de Mëndam Birahi (d.i. de naam van het vaartuig) H. T.; zie ook *tjeper*.

II. slecht, gebrekkig van de uitspraak, b.v. *orang Mëlajoe nêgëri itoe leper tjakap, hëndak kata apa, dikatanja apé*, de Maleiers van die streek hebben een gebrekkige uitspraak, als ze moeten zeggen *apa*, zeggen ze *apé*, Max.

III. leverkleurig, van het Ned. lever, P.

ليشس lipas, kakkerlak, e.s.v. tor; zie ook *koedoeng*.

ليقى lipoek, slaan v. kinderen.
ليقى lepak, = *lempah*, over-

vloedig, overdadig; vooruitstekend (wenkbrauwen), Wilkinson; *bêrlepak-lepak*, in overdaad, in groote hoeveelheden verspillen, Sw. Zie *lempah*.

ليفن lipan, = *halipan*, duizendpoot; *l. bara*, de roode soort daarvan; *l. pësan-pësan*, een donkergroene soort, e. voet lang en e. duim breed, welks beet doodelijk is; *lipan-laoet* = *poempoen*. Zie ald.; *djari-lipan*, vlechtwerk van reepen kokosblad in den vorm v. e. duizendpoot, als toovermiddel bij huwelijk.

ليفه lipoh, in de verkeerde plooïen of vouwen; *têrlipoh*, verwrongen.

ليفي lipai, e. s. v. grof zonnescherm.

ليق lioek; *mëlíoek*, opzij buigen, zich in allerlei bochten wringen, zooals de indische danseressen; zwaaien; *mëlíoekkan*, iets opzij buigen, b.v. *dan mëlíoekkan lehernja kèpada datoek Bëndahara*, H. T.; *dan lioeklah baginda mëmandang ikan itoe*, H. T.; *lioek-lenggang*, slingerende bewegingen van e. vaartuig, Hik. Ind. Mah. Roep.; *lioek-lèmpai*, ook kronkelen zooals e. slang, die aan haren staart vastgehouden wordt; *mëlíoeki*, naar iets grijpen met een zijwaarts gebogen lichaam; *sa pëlíoek*, zooveel als men op die wijze grijpen kan.

ليک leka, plakken, aanhouden, volharden, zich lang ophouden met, lang bezig zijn met, toeven bij; *leka bêrmain*, z. lang met spelen ophouden.

ليکت liket, Jav. klevendig, meestal *bêlikët*; zie *lëkat*.

ليکر lekar, verb. van het Arab. *riḥal*, lessenaartje om er bij het lezen den koran op te leggen.

ليکر likoer, twintig in de samenstellingen van 21—29, b.v. *salikoeer*, *doewa-likoer* enz. voor *doewa poeloeh satoe*, d. p. *doewa* enz. meest gebruikt in dateeringen van brieven.

ليکس likas, derde haspel, waarop het garen van de *geloendoeng* gehaspeld wordt; *mëlikas*, winden, haspelen; in het Palemb. bespieden v. e. badende vrouw door een manspersoon; *likasan*, vertikale garenwinder. Zie *roewing*.

ليکوه likoe; *padoeka likoe*, titel v. de vierdewettige gemalin des Vorsten in de Pandji-verhalen; z. *mandalikoe*.

ليک legā, op zijn gemak, onbekrompen, v. d. W. Mogelijk verkeerd voor het Jav. *lēgā*, zie *lēga* en *legar*.

ليکت ligat, snel (in de rondte draaiend, zooals b. v. een tol); *meligat*, zoo draaien.

ليکر legar, I. ruimte om zich te kunnen bewegen, v. d. W. beter *lēga*, zie ald.; *bèlegar*, rondloopen in een rijstmolen (buffel, os), Wilkinson.

II. Mën = *koeliling*, zie ald.

ليکر leger, verb. Ned. legger, oks-hoofd.

ليکس ligas, de telgang van een paard; *koeda jang mëligas*, e. paard dat den telgang doet.

ليل lail, Arab. nacht.

ليل lila, I. e. s. v. kleine koperen kanonnen, koperen draaibassen.

II. Arab. *ridla*, toestaan, veroorloven, genoeg nemen met; *djika bë-*

lom adjalkoe datang, ḥarām lila dipèrkandoeng boemi, als mijn tijd nog niet daar is, is het verijd dat ik toesta door de aarde in haren schoot genomen te worden, Ind. Poet.; z. *loeloes*.

III. Mën. schatje, liefje, hartje.

ليل lela, Skr. spel, scherts, gedartel; *mëlela*, theatrale bewegingen maken, pralen; *lela sëm bah*, met theatrale bewegingen een *sëm bah* maken, preludeeren met e. wapen of de handen bij het schermen; *mëlelakan këris*, met een kris theatraal zwaaien; *mëradja lela* van *maha radja lela*? zichzelfden macht of gezag aanmatigen, zijn eigen rechter wezen, den baas spelen, den *maha radja* spelen, Oend. zie Facs. 13; *mëlelakan langkah*, de passen bij het schermen of vechten met de kris doen, H. T. Mën. nuk, bui, kuur, b.v. *koeda itoe banjak lelanja*, dat paard heeft veel kuren of nukken.

ليل lilit, slinger of slag in de rondte of rondom iets; *lilit-oebi*, wijze van omwinden, b.v. een hoofddoek, waarbij de kruin van het hoofd ongedekt blijft; *mëlilit*, om iets heen slingeren, zooals b.v. een slang, slingerplant en derg., omwinden, omkronkelen; zie ook *bëlit*, *oebi* en *bëdoeng*; *bërlilit*, om zichzelfden winden, b.v. *tali bërlilit*, e. touw dat in elkander kronkelt; *akar bërlilit*, lianen, die zich om zichzelfden winden; *tiang bërlilit*, een pilaar die zich, evenals zulk een liaan, om zichzelfden windt.

ليکر leler-leler, I. slordig.

II. ook *lilir*, vloeien van kleve-

rige zelfstandigheden, b.v. kwijl, slijm, snot en derg.; *bëleleran ajar siri di moeloetnja hingga sampai ka da-goenja*, het sirihspuw vloeide langs zijn mond tot aan zijn kin, Mes. Kag.; *mëlelerkan*, iets klevrigs smeren op iets.

ليغ **lelang**, ook *lelong*, Port.

Hind. verkooping, openbare veiling; *mëlelangkan*, iets in het openbaar verkoopen, veilen; *soerat-lelang*, Batav. krant, advertentieblad; *kantor-lelang*, vendukantoor; *toekang-lelang*, afslager.

ليغ **lelong**, = *lelang*, zie ald.

ليلن **lilin**, was; *lilin sapoeloeh tampang*, tien koeken was; *dian lilin*, waskaars, bij verk. ook alleen *lilin*; *l. mëntah*, ruwe, ongezuiverde was; *l. sarbang*, zie aldaar; *l. Bëlanda*, stearinekaars.

ليله **lilih**, vloeibaar; *mëlilih*, zacht vloeien, vlieten, afloopen van een kaars, afglijden v. e. kleed; *mëlihlikan*, vloeibaar maken, ook langzaam ruchtbaar maken; *lilihan*, reeks; *lilihan-roemah*, reeks van huizen; *lilihan-goenoeng*, bergreeks, bergketen; *emas mëlilih*, vloeibaar goud; *mëlihlikan ajar soesoenja*, haar zog doen vloeien.

ليلي **lele**, Jav. *ikan lele*, e. s. v. puitaal, *clarias punctatus*; zie *sëmbilang*.

ليم **lima**, I. vijf; *lima kaki*, vijf voeten, de naam van de voorgalerij van Mal. woningen, d. l. Cr.; *mëlima* en *mëngëlima*, de vijfde zijn; *pëngli-*

ma, aanvoerder, zie ald.; *pënglima-përang*, legeraanvoerder; *pënglima-përang bësar*, opperbevelhebber in den krijg; *pënglima-laoet*, admiraal, vlootvoogd; *bagai lima-bëlas dëngan têngah doëwa-poeioeh*, als lood om oud ijzer, 't is krek hetzelfde.

II. naam voor een aantal planten (*xanthophyllum*), Wilkinson.

ليمو **limar**, e. s. v. zijden buikgorde; e. s. v. veelkleurige stof, die daarvoor gebruikt wordt; *limar pati-malam*, een bijzondere soort daarvan, Mes. Kag.

ليمو **limoer**, zie *saboer*.

ليمس **limas**, stomp-pyramidaal; *atap limas*, schilddak, dak dat aan vier kanten schuin afloopt; *roemah limas*, huis met een schilddak; *limas*, ook een puntig vierkant bakje, gemaakt van de bladscheede v. d. areka-palm, of van een blad om er iets in te doen; b. v. *ajar itoe diboehoekkannja këpada soeatoe bëkas*, *daoen kajoe dipërhoewatkannja limas*, hij deed dat water in iets; namelijk van bladen had hij een vierkant bakje gemaakt, Chodj. Maim.; zie ook bij *balai*.

ليمين **Leman**, verkorting van *Solaimán*, zie ald.; *tëlinga-Leman*, het handvat, waarmede men de *atji-atji* of hefboom aan boord om en om draait, C. en S.

ليمو **lemo**; *djërœk-lemo*, Batav. een klein soort van *djërœk*.

ليمو **limau**, Hind. Arab. limoen, citroen, = *djërœk*; *l. manis*, sinaasappel; *limau pënarwar?* Pë. Abd. p. 27; *limau Djëpoen*, de Japansche man-

darjijn-appeltjes, M. *limau-kapas*, de kleinste v. de limoensoorten. M. *limau-kapas pandjang*. een andere soort. M. *limau hësar*, de grootste v. de limoenen, de pompelmoes; *pëlimau*, een afzonderlijk gebouwtje, tijdelijk opgeslagen, waar men gasten op *limau* onthaalt, b.v. *mënjoeroehkan orang bërboewat pëlimau... ija naïk ka-atas pëlimau itoe... sëntap limau*, Masj. H. *bërlimau*, bij het baden van *limau* gebruikmaken tot reiniging van het lichaam. Zie ook *djéroek*.

لين *lena*, Skr. lang v. duur, b.v. *tidoer tiada lena*, niet lang slapen, I.P. *bërdjalan lena*, lang op reis zijn; *bërlena*, gerust slapen, Max. *ajoehai adinda, sjairkan lah bëgi kakanda, soepaja lena rasanja kakanda*, o, mijn jongere zuster, zing me wat gedichten voor, opdat ik slapering worde, S.B. zie ook *lenga*.

لينر *linar*? *saperti makanan soedah boesoek*, Abd. sch. wrdb.

لينس *linoes*, e. s. v. plant.

لينغ *linang*; *bërlinang-linang*, vloeien, biggelen v. tranen, speeksel, een rivier enz.; *ajar-matanja, bërlinang-linang*, hare tranen vloeiden of biggelden; *lioe bërlinang sambil mënëlan*, het speeksel vloeit terwijl men het inslikt, H.Gr. *soengai itoe tënanng linang*, die rivier vloeit stil, J. N.; *noer wadjahnja bërlinang-linang*? Sj. Madli, hier zou men schitteren veronderstellen, of het moet e. dichtertelijke vrijheid zijn.

لينغ *linoeng*; *linoeng-linoengan*, neusbloeding, v.d.W. lijst gen. wrd.

ليو *lioë*, Chin. een chineesche wijze van roeien door vier staande personen.

ليوت *liwat*, Jav. = *laloë*, voorbij, Prab. Dj.; *liwat loewih*, meer willen zijn dan een ander, zich boven een ander stellen, b.v. *bëharoe datang doewa hari, ini kah liwat loewih daripadakoe*, sedert twee dagen pas gekomen en wil deze zich boven mij verheffen? Pr. Dj.

ليوت *lioet*, I. zie *bëlioet*.

II. taai, lederachtig van spijzen.

ليور *lijoer*, zie **لير**.

ليوق *lioek*, Zie **ليق**.

ليهت *lihat*; *mëliat*, zien, kijken, aanzien, bezien, opnemen; *m. dëngan ekoer matanja*, schuin aanzien, Ind. Poet.; *m. moedah*, licht achten, gering schatten; *mëliatkan*, kijken naar iets of iemand b.v. *m. orang sakit*, naar een zieke gaan zien; *mëliati*, bekijken, opnemen, het toezicht over iets houden, naar iemand gaan kijken, hem bezoeken, Pël. Djin.; *bërliatan*, een entrevue hebben; *bërliat-liatan*, hetzelfde v. velen of bij herhaling; *këliatan*, gezien, zichtbaar, in 't zicht komen, uitzicht, uiterlijk voorkomen, b.v. *sakëliatan taman itoe tërلالoe endah-endah*, M., ook instaat zijn te zien, het gezicht hebben op, recevoir l'impression de la vue, F., ook voor den dag komen, boven water komen van iem. die wegbleef, Prab. Dj.; zie o.a. Hik. Abd. 240 Kal. Dam. 39; *mëmpërliatkan*, iets aan iemand laten zien; *bëpërliat kan*, daarmede bezig zijn; *tërliat*, toevallig

komen te zien; *pəliat* en *pəngliat*, ziener, iem., die verborgen zaken kan zien; *pəliat* ook het zien als handeling uitgaande van het subject, b.v. *pəliat orang dari djaoeh saperti lakoe orang bərpoeleoh*, naar het zien der menschen van verre was het alsof er een tiental lieden bezig was, Sj. Səl. Dal. ook het gezicht als zintuig, Sail. 's Sal.; zie bij *boeta*; *pəngliatan*, het gezicht, het geziene, inzicht, beschouwing, gezicht, verschijning; *tiada dəngan bəpərliatan*, zonder toezicht te hebben; *orang moeda-moeda itoe bəpərliat kan kəpandaianja*, die jonge lieden lieten hunne bedrevenheid zien, vertoonden die, I.P. p. 244.

ليهر *leher*, hals in elke beteekenis, uitgenomen die van stakker, sul.

ليهر *lihar*, Měn. het lessenaar-tje, waarop de priester in de *soerau* zijn boek legt, Pist., een omzetting van het Arab. *رحل*, zie ald. en zie *lekar*.

ليبيج *linjang*, zeer snel van een vaartuig; *linjang ləgat*, zie *ləgat*.

لنچاپ *lənjad*, zie *لنچف*.

لنچق *lənjad*, zie *لنچق*.

لنچاو *lənjad*, zie *لنچو*.

م

م *mə*, Voorvoegsel tot vorming van het Act. trans. Het verandert in *məm*, *mən*, *məng* en *mən*. Zie de gramatica.

م *moe*, bezit. Voornw. 2^e pers. enk. en meerv.

ما *má*, I. Arab. wat, welk; *má sja' Allah*, wat God wil.

II. Arab. water, vocht; *مأ الحياة* water des levens, Niem. bl. I, 4^e dr. pag. 215.

ما *ma'*, verkorting v. *əmak*, moeder, of van *mama*, oom, zie ald. *ma'tiri*, stiefmoeder.

مابير *mabir*, zie *tabir*.

مابوق *maboek*, I. bedwelmd, bevangen, dronken, zoowel door het eten en drinken als door het zien of ruiken van iets; *m-darah*, flauw door het zien van bloed of door bloedverlies; *m-laoet* en *m-ombak*, zeeziek; *maboek-tjəndawan*, bedwelmd door het gebruik van giftige champignons, Sj. Haris; *məmaboek*, de hoedanigheid v. dronken vertoonen; *məmaboekkan* en *məmaboeki*, dronken maken, bedwelmen; *səgala jang məmaboekkan*, al wat dronkenmakend (of bedwelmend) is; *minoeman jang məmaboekkan*, bedwelmendranken; *pəməboek*, dronkaard.

II. Měn. zonder vast patroon v. kleedjes.

مابي *mabai*, e. s. v. boom.

مات *mata*, oog, in alle beteekenissen, ook van lus, maas, punt, snede; het scherp, knobbel enz. b.v. *mata-ajar*, bron, wel; *ajar-mata*, tranen; *mata-ajam*, kippig, kortzichtig, bijziend; *m. angin*, windstreek; *m.-bənda*, schatten, goederen, zie *متاع*, *m.-boekoe*, knobbel van een gewricht, einde van e. kluwen; *m.-bədil*, vizierkorrel aan een geweer; *mata-bioekoe*, kwijnende oogen, zie *bioekoe*; *m.-bisoei*,

de punt van een steenpuist; *m.-boelan* $\frac{1}{4}$ van de maan; *soedah tiga mata-boelan*, tusschen 1° kwartier en volle maan; Mal. Sam. II: 235; *mata daging-dagingan*, de staar, v.d.W. lijst geneesk. wrd.; *m.-datjing*, de teekens op den stok van een Chineesche unster, die het aantal *kati*'s aanwijzen; *m.-djalan*, voorpost, voorhoede, voorrijder; *m.-dagangan*, soort van koopwaren; zie het Arab. *mata*; *m.-djar-ring*, maas van e. net; *m. gëlap*, tijdelijke zinsverbijstering; *gëlap-mata*, duizeligheid; *mata-goelai*, soort van toespijken, Niem. bl. II, 2° dr. p. 83; *m.-goenting*, de punten v. een schaar; *m.-hati*, het oog des geestes, bevattingvermogen, verstand; *m.-hari*, de zon; *boenga-matahari*, zonnebloem; *matahari hidoep*, het Oosten; *m.-hari mati*, het Westen; *m.-ikan*, wrat, puistjes die na de pokken opkomen; *m.-kain*, de kleine openingen in een weefsel, ook de figuren of bloemen op een weefsel; *m.-kail*, vischhaak; *m.-kajoe*, kwast in hout; *m.-kaki*, de enkel van den voet; *m.-këli*, e. s. v. boom, welks hout gebruikt wordt voor rondhouten en daksparren; *m.-këpala*, het lichamelijk oog; *m.-kaka-p*, geboord gat in den bodem van een vaartuig ter loozing of binnenlating van water; *mata-kau*, sjanker, zie *rëstoeng*; *m.-kërandjang*, doordringende, wulpsche oogen; *m.-kerek*, schijf van een katrol; *m.-koetjing*, katoog, e. s. v. edelgesteente, ook noemt men zoo de blauwe oogen der Europeanen; e. s. v. plant, zie ook *damar*;

m.-këris, het lemmet van een kris; *m.-loeka*, het gat van een wond; *m.-mëriam*, zundgat van een kanon; *m.-oewang*, klinkende munt, specie; *m.-padjak*, in het Palemb. belastingplichtige; *m.-panah*, punt v. e. pijl; *m.-pëdang*, lemmer van een zwaard; *m.-pikat*, fig. voor de borststepels eener maagd, v. d. W. Zie *pikat*; *m.-pisau*, lemmer van een mes; *m.-pëter*, bliksemflits; *m.-pëdoman*, de streken op een kompas; *m. mënëntang*, gezichtsafstand; *m.-poenai*, zie *poenai*; *m.-soesoe*, de tepel; *m.-sangkoer*, bajonet; *m.-sapi*, spiegeleieren; *m.-tjërë-min*, brilleglas; *m.tombol*, uitpuilende oogen; *m.-tong*, spongat; *mata-mata*, politie-dienaar, douaan, spion, dwarskijker; *sëmata*, allen, geheel en al, de gezamenlijke; *sëmata-mata*, geheel en al, eenig en alleen, zuiver, enkel, louter (Skr. *samata*, heeft niets te maken met *mata* Dr. F.); *tër-mata-mata*, blijkbaar, voor aller oog, in het openbaar; *mata* wordt soms ook gebruikt als hulp-Telw. b. v. voor het aantal edelgesteenten, sporten van een ladder enz. b. v.; *sa mata anak-tangga*, één sport van een ladder; *mëmboewang-boewang mata*, een oog in het zeil houden, van tijd tot tijd eens naar iets kijken; *mëmata-matai*, het oog op iets houden, b. v. *orang makan itoe dimata-matainja*, soepaja *djangan bër-salahan adat*, voortdurend hield hij het oog op hen die aten, opdat zij niet tegen de etikette zouden handelen, Sadj. Mal. Zie *mëngamat-amati*

onder *amat*; *membëri mata*, opletten; *bërmaïn-mata*, elkander knipoogjes geven, blikken van verstandhouding wisselen; *bërpoetih-mata*, zie *poetih*; *bidji-mata*, oogbal; *orang-orangan-mata*, de pupil van het oog; *sipoet mata lëmboe*, e. s. v. zoutwaterslak, welks schelp met een plaatje is gesloten, dat op het oog v. e. koe gelijk; *ada pon jang mëmërentah pada masa itoe, ija-itoe Atjih sëmata-mata*, te dier tijde had Atjeh alleen het geheele bestuur; *tiada bolih sègala mantëri mêngampoeni, mëlainkan radja djoega sëmata-samata*, de ministers kunnen dat niet vergeven, maar eeniglijk en alleen de Vorst, Facs. pag. 13.

ماتب *matab*, Romeinsche kaarsen, Wilkinson.

ماتر *matoer*, Jav. titel van de vierde gemalin des Vorsten in de Pandji-verhalen.

ماتغ *matang*, zie *përmatang*.

ماتغ *matëng*, Jav. gaar, rijp, zie *masak*.

ماتح *matah*, = *mëntah*, zie ald.

ماتح *matoh*, bij voortdoring naar dezelfde richting gekeerd, of naar hetzelfde doel strevend, of hetzelfde werk verrichtend.

ماتي *mati*, dood, gestorven, gevoelloos, naaste v. e. prijs, ondergaan van zon en maan, b.v. *orang mati*, e. doode; *harga mati*, de naaste prijs; *simpoel mati*, vaste knoop, een knoop die niet weer los kan; *daging mati*, niet meer versch van vleesch of

visch; *tanah mati*, dor, onvruchtbaar land; *angin mati*, wind die is gaan liggen, windstilte; *mati-angin*, fig. voor verweekelijkt, verwijfd, b.v. *sègala mantëri hoeloebalang Sjah Alam orang mati angin, djangan kan mëlawan moesoeh, toenggoel-kajoe boeroek pon tidak tərbëlah*, al de ministers en legerhoofden van den Vorst zijn verwijfde lieden; laat staan dat ze den vijand tegenweer zouden bieden, een verrot stuk hout kunnen ze zelfs niet splijten; Hik. Dewa Indra Mëng.; *bëlandja mati*, vast inkomen; *djari mati*, de middelste vinger; *matahari mati*, de ondergang der zon, het Westen; *satëngah mati* en *saparo mati*, halfdood; *mati diboenoe*, vermoord, omgebracht, ter dood gebracht, ook scheldwoord: galgenbrok, galgenaas, Pël. Djin. facs. pag. 62; *mati mampoes*, morsdood; *m.-bëragan*, zie ald.; *dipoekoel mati*, geheel ingeslagen met kop en al van e. spijker; *di-ikat mati*, zóó gebonden, dat het niet meer los kan; *m. bërangai*, schijndood; *m. modar*, verstikt, = *mati lëmas* of *m. kalëmasan* of *m. lëpoer*; *m. tër-salai*, in den rook gestikt; *m.-poetjoek*, impotent; *mati-mati*, zooveel mogelijk, genoegzaam, voldoende, ten volle, terdege; *mëmboewat mati dirinja* en *mëmatakan dirinja*, zich doodstil houden; *mëmatakan*, dooden, ook uitblussen, terdege goed van vastbinden, inslaan, enz.; *këmatian*, de dood, door den dood verloren hebben, bestorven, doodelijk, soms moet het met leven worden teruggegeven, zie be-

neden; b. v. *kematian sēhaja*, mijn dood; *ija kēmatian anaknja*, zij heeft haar kind door den dood verloren; *roemah-kematian*, sterfhuis; *kematian angin*, door windstilte overvallen worden; *loeka kēmatian*, een doodelijke wonde; *kematiankoe ini dalam tangan Laksamana*, mijn leven is in de hand van Laksamana, Niem. bloeml. 4^e dr. I, p. 57; *kēmati-matian*, tot den dood toe, b. v. van lachen of weenen, ook schijndood en doodelijk; *bērmati mati pērang*, strijden tot den dood, z. doodvechten; *bērmati-matian*, sterven van velen, zich opofferen, b. v. *djangan kan bērmati-matian, sakēdar mēnaiki koeda ini lagi tiada*, H. T.; *bērmati-mati*, zijn uiterste best doen, b. v. *maka ija sangat bērmati-mati hēndak masoek*, Hik. Dewa Indra Mēng.; *bērmati-mati mēngērdjakan pēkērdjaän*, Hik. Asm. Pati. Ook zich doodwerken, aftobben, b. v. *mēngapa djoega akoe bērmati-mati, boekan akoe jang bērolih poetēri*, Hik. Asm. Pati; *tērmati-mati dēngan laki?* Boeng. ramp. bēs. p. 111 r. 4, zich afgetobd hebben om een man te krijgen? *mē-njēhadjakan mati*, het op iemands leven toeleggen; *mēngambil matinja*, hem het leven te benemen, de Holl. 5^e dr. p. 38; *mati-mat imandi, biar lah basah; mati-mati bērdawat, biar lah hitam*, voldoende baden, laat men nat zijn; voldoende inkt gebruiken, laat het zwart zijn. Sprw.; *mati-mati kita kēmari ini, masa kan poelang sēhadja*, laat onze komst hier met voldoende uitslag zijn; hoe zouden wij zoo

maar weër huiswaarts keeren, Pr. Dj.

ماج **madja**, I. e. s. v. boom met eetbare vruchten, waarvan twee soorten, de gewone of zoete en de *madja pahit* of bittere. Aan dezen heeft het oud Javaansche Rijk *Madjapahit*, zijn naam ontleend. Verder komt het ook voor als naam van andere boomen, welker vruchten in de geneeskunde worden gebruikt, o. a. *madja-kani*, de galnoten; *m. Keling* en *m. lawai*.

II. e. s. v. zoutwater-schelpdier.

III. ook *mandja*, samentr. van *sēmadja*, afgel. van *sēhadja*, zie aldaar.

IV. *madja-kaja*, verb. v. *mēradja-kaja*, uit één stuk, zie bij *radja*.

ماجور **madjor**, Eng. major, majoor.

ماجل **madjal**, bot, stomp; *m-pikiran*, stompzinnig.

ماجو **madjoe**, Jav. voorwaarts, = *tampil* en *mara*, zie ald.

ماجوج **madjoedj**, Arab. de Magog; *jādjoedj wa mādjoedj*, de Gog en de Magog uit de Openbaring v. Joh.

ماجون **madjoen**, van het Arab. معجون (gekneet), het universeel geneesmiddel der Maleiers, bestaande uit allerlei geneesmiddelen ondereen gemengd en tot een drank bereid, die tot instandhouding van de gezondheid en als voorbehoedmiddel wordt gedronken, soms in vereeniging met het gebruik van talismans en tooverformulieren.

ماجو **madjoeh**, gulzig in het eten.

ماج **matja**, e. s. v. schelpdier, P. e. s. v. vischje, dat gedroogd op de markt verkocht wordt, Pist. en Mēn.

ماچڻ matjang, zie *ĕmbatjang*.
ماچم matjam, monster, soort, model, slag, staal, proef; *matjam-matjam*, allerlei, Facs. p. 21.
ماچن matjan, Jav. tijger, = *harimau*.

مادت matat, I. bereide opium; *roemah madat*, amfioenkit; *pĕmadat*, opiumschuiver; *minoemmadat*, opium rooken.

II. stelling, wachttorenen, stelling voor geschut, = *bangoen-bangoen*.

مادو madoe, I. Skr. zoet; *ajar-madoe*, ook alleen *madoe*, honig, ook ander zoet sap, inz. dat van palmen wordt getapt; *manisnja sapĕrti madoe*, het is zoo zoet als honig. Zie II en IV.

II. oorpr. woord (Dr. F.) medeminaar, medeminnares, zoowel na als vóór het huwelijk; *mĕnjamboet madoe*, een medeminaar opzoeken om met hem te vechten; *ĕmpat bĕr-madoe*, met haar vieren mede-echtgenooten; *pĕrmadoean*, veelwijverij, de betrekking v. mede-echtgenooten onder elkander; *oewang pĕrmadoean*, speldegeld, d. B. *bĕrmadoekan*, tot *madoe* hebben of nemen.

III. = *padoe*, samenvoeging; *m. mantjoeng*, samenvoeging van twee randen tot een punt, zooals b.v. de hoeken van een lijst, de kanten van een kubus, verstek in de bouwkunde, stereom. kant.

مادوکارا madoekara, Skr. (Dr. F.), *madoekara*, e. s. v. zijden stof met goud doorweven of gestikt van een bijzonder patroon, inz. gebruikt voor *kañ* en *sĕlĕndang*; *madoekara*, poë-

tisch ook bij, honigbij, Kw. zie *kara*
ماداه madah; *bĕrmadah*, spreken, zeggen, in poëzie.

مارا mara, I. Skr. leed, ongeluk; *mara-bĕhaja*, leed en gevaar; *mĕmbĕri mara*, leed veroorzaken; *orang pĕ-mara*, een ongeluksvogel; *bĕmara*, een ongeluk hebben, ongelukkig zijn, b.v. *sĕdikit lagi, bĕmara adik-bĕradik*, nog een weinig en de geheele familie zou ongelukkig zijn, Pr. Dj.; *kota mara*, zie bij *kota*. Zie ook *mala* I.

II. voorwaarts; *oendoer mara*, voren en achterwaarts, avanceeren en retireeren; *mĕmarakan*, voorwaarts doen gaan, een leger een voorwaartsche beweging doen maken, Prab. Dj. R. Chaib.; *mĕmarakan koedanja*, zijn paard voorwaarts deen gaan, Sj. Ind. Kĕsna; *pĕrahoē ta'bolih mara*, het vaartuig kan niet vooruitkomen.

III. een draaibank, kleiner dan de *bindoe*, C. en S.

مارس maras, Jav. angstig, beducht, ongerust, Hik. Asm. Pati. Pr. Dj.

مارق marak, opvlammen; *mĕmarak*, doen opvlammen, stoken, Mal. Sam.

مارو maroe, plaaggeest, in eig. en fig. zin.

مارة marah, I. ook *ĕmarah*, toorn, boosheid, toornig, boos; *bĕrhangat lah marahnja*, zijn toorn was ontstoken; *mĕnahani marahnja*, zijn toorn bedwingen; *sĕdikit marah, banjak ampoen*, weinig toorn en veel vergeving, wordt gezegd van iem.,

die goed voor zijn ondergeschikten is; *mëmarahkan*, boosmaken, ver-toornen; *mëmarahi*, boos zijn of toornen op, beknorren; *pëmarah*, iemand die altijd boos is, brompot, knorrepot; *këmarahan*, toornigheid.

II. = *mërah*, zie ald. II.

ماری mari, herwaarts, hierheen, kom hier, welaan, komaan; *këmari*, herwaarts of hierheen komen, Pël. Dj.; *kësana-këmari*, her- en derwaarts; *pëmaran*, wijkplaats, rustplaats onderweg = *pëtëdoehan*, Sum. *mari kita poelang*, kom, laat ons naar huis gaan; *mari sini*, kom hier.

ماسا masa, I. Skr. tijd, tijdperk, seizoen; *masa Allah*, het stervensuur, de Holl. 5^e dr. 121; Facs. 69; verbastering van *ma sja' Allah*, wat God wil; *daripada soeatoe masa këpada soeatoe masa*, van tijd tot tijd, Pël. Djin.

II. oorspr. woord (Dr. F.) het zou wat, het mocht wat; *masa kan*, hoe zou dan, van *masa* en *akan*; *masa kan bodoh ija*, hoe zou hij niet weten; ook *masa kah*.

III. en *tërmasa*, zie *tamasja*.

ماسغ masing, van *asing*, afzonderlijk; *masing-masing*, ieder in het bijzonder, een iegelijk, meest gebruikt van personen, doch ook wel eens v. zaken, b.v. *përboewatannja masing-masing dengän waktoenja*, zijne bezighadden elk hun vasten tijd, H. Abd. zie *tiap*.

ماسق masak, gaar, rijp van vruchten en rijst, doch niet van kokosnoten, gereed, klaargemaakt, volkomen, tot stand gebracht, goed ver-

teerd van mest enz., koken, gaarmaken, rijp worden; *masak-ajar*, goed gaar, goed verricht, goed afgewerkt, v. d. Tn.; *këlambak jang masak*, rijp aloëhout, dat groote waarde heeft, M. *poetih koening koelitnja masak?* Sj. Mans. Sj. Goemp.; *masak diadjar*, volleerd, wel opgevoed; *sirih masak*, klaargemaakte bételpruim; *masak timah*, tin smelten; *djoeroe-masak*, kok; *bërmasak-masakan*, rijpen v. vele(n); *masak-masak*, allerlei koken; *mëmasakkan* en *mëmpërmasakan*, iets koken voor; *mëmasakkan përdjandjian*, eene overeenkomst tot stand, tot rijpheid brengen, beklinken, H. Abd. 218.

ماسق masoek, binnengaan, ingaan, binnenloopen, v. e. vaartuig, ook *bëlaja masoek*, overgaan tot, zich mengen in, ondergaan v. hemellichamen; b.v. *masoek ka dalam roemah*, in huis gaan; *masoek roemah këloewar roemah*, huis in, huis uit; *m. ka dalam tampa*, iets waarschijnlijk of mogelijk vinden; *tiada masoek ka dalam tampa*, iets niet waarschijnlijk vinden, het wil er bij mij niet in dat... Ibr. b. Chas.; *masoek moeloet*, ergens den mond insteken; *mëmasoekkan*, doen binnengaan, ook toevoegen, trekken bij, b.v. *akan tanah itoe hëndak dimasoekkannja ka dalam tëmpat bërhalanja*, H. Abd. 396 en doen om iets v. e. ring of hoepel, Pël. Djin. I. p. 15; *mëmasoekkan dirinja*, en *mëmasoeki*, zich mengen in, zich bemoeien met, Ind. Poet.; *mëmasoeki*, ook ingaan tot; *dimasoeki nëgërinja*, dat hun land binnen gedrongen zal

worden; *masoek oeloer*, lijfeigen worden, in lijfeigenschap geraken, Oend.; *m. pada*, erbij behooren, van een zaak, aangaan; *m. bĕrsama-sama dĕngan*, het houden met, b.v. den vijand, gemeene zaak maken met, Hik. Abd. p. 109; *m. matahari*, ondergaan van de zon; *matahari masoek*, het Westen, *m. islām*, tot den mohammedaanschen godsdienst overgaan; *m. soldadoe*, dienstnemen als soldaat; *m. ſĕrani*, tot den roomschen, *m. masiĥi*, tot den protestantschen godsdienst overgaan; *m. pĕrang*, deelnemen aan den krijg; *m. bitjara*, deelnemen aan een be-raadslaging; *m. tangan*, de hand leenen tot; *pĕrahoe masoek-masoek ajar*, het vaartuig kreeg telkens water binnen, Pĕl. Abd. p. 11; *kalau-kalau doeli jang dipĕrtoewan masoek mĕnjĕsal*. Hik. Bispoe Radja, uitgave Frainsinet p. 34 en 38. Uwe Maj. mocht eens berouw krijgen; *masoek* schijnt ook in gebruik te zijn van het object waarin iets gaat, b.v. *dimasoekkannja tjintjin pada djarinja*, hij stak den ring aan zijn vinger; zoo ook *tikar dimasoekkannja ka lehernja*, hij kroop tot aan zijn hals in die mat, Sailoe's Salatin; *ija ſĕndiri mĕmasoekkan kapada leher Bĕndahara*, zelf deed hij dien keten den B. om, Facs. pag. 19; *bĕrmasoek-masoekan*, herhaaldelijk binnenkomen van velen; *tĕrmasoek-kĕpada chidnat*, gewikkeld geraakt in verraad. H. Riau I. p. 1; *kĕmasoekan*, binnen gekregen hebben; *kĕmasoekan sjaitĕn*, door den duivel bezeten, zie ook *rasoek*; *pĕkĕrdjaĕn*

jang tiada sabĕnarnja dimasoek-masoekinja, telkens bemoeit hij zich met onrechtmatige zaken, I. P.

ماسم **masam**, van *asam*, zuur, ook stroef staand van het gelaat.

ماسن **masin**, van *asin*, zout, ziltig, brak.

ماسو **masoe**, e.s.v. zee-egel; ook e.s.v. boom, welks hout alleen goed is voor brandhout.

ماسه **masih**, nog, meer; *masih lagi*, er is nog meer, nog altoos meer; Batav. *misih*.

ماغت **mangoet**, zie *ngangoet*.

ماغس **mangas**, e. s. v. boom.

ماغف **mangap**, Jav. beter *mĕngap*, den mond wijd opendoen; zie *ngap*.

ماغل **mangoel**, e.s.v. boom, zie *mangoel*.

ماغو **mangoe**; *tĕrmangoe-mangoe*, suf, in droef gepeins verzonken voor zich starend; *tĕrmangoe sapĕrti orang jang mabok*, suf of versuft als iemand die dronken is, zie *inga-inga*.

ماغه **mangah**, kloppen, uitslaan, d. B.

ماگر **makar**, I. hard, steenachtig van vruchten.

II. het Arab. مكر **makr**, list, streek, verschalking, misleiding, toeleg op, smeden van een aanslag, listig, b.v. *tĕrlaloe makarnja radja kĕra ĥarĕm zadeh itoe*, uitermate listig is die apenkoning, die bastaard, P. Dj.

ماكس **makas**, hard van vruchten, niet murw, hard, ongaar van spijzen; *kĕras makas*, bijzonder hard; zie *makar* I.

ماکن *makan*, eten, vreten, ver-slinden, invreten, verteren, indringen van iets scherps, snijden, vatten, pakken, trekken v. e. pleister, nuttigen, drinken, rooken, opsorpen, slaan bij een spel, een kaart maken, aanbijten, z. hechten, b.v. *makan ampoen*, vergiffenis vragen van den Vorst; *m. angin*, e. luchtje scheppen; *m. darah*, z. opvreten van kwaadheid; *m. diri*, verteren, door lang liggen bederven; *m. gadji*, loon verdienen, tractement genieten; *m. hati*, zich ergeren; *těrmakan*, ook: met eten binnengekregen, b.v. *maka Amir Hasan pon těr-makan lah ratjoen itoe*, en A. H. nu kreeg met eten dat vergif binnen, Moh. Han.; *těrmakan dalam hati*, indruk gemaakt hebben op het gemoed; *těrmakan kěpada akal*, goed van iets doordrongen, geheel overtuigd zijn, H. Abd. 477; *m. koeli*, op dagloon werken; *m. lajar*, in de zeilen komen, de zeilen doen zwellen, van den wind; *m. lawan*, den derden keer raak gooien bij het porokspel; *m. nasi*, het middagmaal houden; *makan pakai*, voedsel en kleeding, b.v. *makan pakai laki bini atas kita*, Hik. Asm. Pati; *m. pantjng* of *m. kaıl*, aanbijten van visch; *m. soempah*, een valschen eed doen, ook bij d. l. Cr.; *makan habis děngan tahi-tahinja*, met huid en haar ver-slinden, Pěl. Djın.; *m. toelang*, te veel werk v. iemand verlangen, zijn eigen werk op een ander laten neerkomen; *m. roempoet*, weiden, grazen; *m. sahıdangan*, *m. sa-daoen* en *m. sa-pinggan*, samen spijzen; *m. sirih*, den bétel ge-

bruiken; *m. tangan*, slaag krijgen, Měn. *m. tjandoe*, opium rooken; *m. sěroetoe*, een sigaar rooken (beter *minoem*, Dr. F.); *m. oewang*, geld verteren, gebruiken, ver-slinden; *m. hak*, inbreuk maken op iemands recht; *m. soewap*, omgekocht worden, z. laten omkopen; *dimakan pědang*, door het zwaard verteerd; *dimakan ajar*, door water bedorven of weggevreten worden; *dimakan api*, door het vuur verteerd; *dimakan ombak*, door de golven uitgevreten van het land; *dimakan karat*, door roest verteerd; *sa ratoes makan lima*, honderd ver-slindt vijf, dat is een rente van 5 pct.; *běrapa dalamnja makan kapal itoe*, hoeveel diepgang heeft dat schip? *běrapa djaoehnja makan pěloeroe itoe*, hoever draagt die kogel? *makan tiada tahoe hinggään*, overmatig veel eten, bij het eten zijn maat niet weten. Boeng. R. bės. p. 288 r. 5 v. o.; *makanan*, dat wat gegeten wordt, spijze, eetwaren; *makan-makanan*, allerlei spijzen of eetwaren; *makanan soerat*, geschenk bij een brief; *běrmakan-makanan*, met zijn velen spijzen, Facs. 45; *orang pěmakan*, e. eter, in tegenoverstelling van iemand die werkt, Bloeml. Zed. verh.; *sapěmakan sirih*, als tijdsbepaling ongeveer een kwartier uurs; *kěmakanan*, ingevreten, b.v. door roest, Ibr. b. Chas.; *sa makanan panah djaoehnja*, e. pijlschot afstands.

ماکن *makın*, ook *mangkin*, bijvoegsel, bijmengsel, b.v. zand bij kalk. Meestal gebr. in de beteekenis van: zooveel te meer; *makın... makın*,

hoe... hoe, met den compar. van het Bijv. nw. b.v. *makin lama makin baik*, hoe langer hoe beter. Op Java nog in gebruik, *sëmangkin* en *sëmingkin* in dezelfde beteekenis.

ماكو **maku**, zie مكو.

ماكي **maki**, ook *maki-maki*, schelden; uitschelden; in schrille tegenpraak zijn van kleuren, sterk afsteken; *bërmaki-makian*, elkander uitschelden, H. Boedj.

ماغ **magang**, I. e. s. v. boom, die licht timmerhout oplevert.

II. overrijp van vruchten; op het punt van te gaan gisten, b.v. van palmsap en derg.

ماگل **magël**, Jav. = *mangkal*, stokkerig, halfgaar; zie ook *mëgël* en *pëgël*.

ماگن **magoen**, kampanje, kap boven een kajuit, koekoek; *m.-angin*, koekoek die opengezet kan worden om lucht te geven, lantaarn boven e. kajuit.

مال **mál**, Arab. have, bezitting, goederen; *m. samit dan nafik*, levenloos en levende have; *baitoe 'lmál*, schatkist, zie *bait*.

مالا **mala**, I. Skr. kwaad, ramp, onheil; *mala pataka*, ongeluk, onheil, de toestand, waarin men tengevolge van een vloek der goden is gekomen, meestal de gedaante van een ondiep; zie ook bij *rawat*; *mala pataka*, soms ook *mala poestaka*, een afzichtelijke gedaante, die men door een vervloeking of bezwering heeft gekregen, B. Ramp. bës. 137; *pataka*, Skr. zondeval. Zie mara I.

II. zonder geur, v.d.W. verwelkt, b.v. *sa'oempama koentoem bërmala di tangkai*, als een knop die verwelkt aan den steel, K. Tab. van vele bloemen *bërmalaän*, Sël. Dal. p. 25; *tanah-mala*, pijpjaarde, Prab. Dj.

III. Mën. lijkvocht.

مالر **malar**, bij voortduring, steeds, v.d.W. daarenboven, daarbij nog, bovendien nog, wat meer is; = *malah*, Jav. b.v. *pangling kakak akan toewan... malar bësar pandjang bëharoe bërtëmoe*, ik herkende u niet... te meer daar ik u weer ontmoet nu ge groot en dik zijt geworden, Pr. Dj. II: 74.

مالس **malas**, lui, traag, lusteloos; *malas akoe*, gewone uitdrukking voor: ik heb er geen lust in om dat te doen, ik bedank er voor om dat te doen, b.v. *katanja, Djëmoeras, toeloeng akoe. Maka Djëmoeras pon tertawa, katanja: Malas akoe; boekannya akoe dititahkan Raden Mantëri*, zeggende: Dj., help mij. Dj. nu lachte en zeide: Daar bedank ik voor; ik heb daartoe geen bevel van R. M. *malas rasanja mëndjadi ratoe*, hij ziet er tegen op om koning te worden, Pr. Dj.; *kajoemas*, e.s.v. boom, die bijzonder goed brandhout levert; *pëmalas*, luiaard; *kemalasan*, de luiaard, stenops tardigradus, zie *koekang*.

مالس **malis**, verschaald v. vochten, verbleekt van kleuren; zie ook *palis*.

مالغ **malang**, I. van *alang*, dwars; *kajoe malang*, dwarshout; *oentoeng malang*, tegenspoed, weerbarstig lot;

kěmalang bërakit, alles tegen hebben, M. S.; *ikan malang*, e. s. v. grooten visch, die den kop dwars heeft staan, ook *těmběrih* genaamd. Op Malaka e.s.v. aal, d.l.Cr. Zie *maloeng*.

II. enkele klip boven water, die echter bij hoogtij ook kan onderloopen.

مالغ **maloeng**, e.s.v. zeer groote paling.

مالغ **maling**, Jav. en Měn. dief, = *pěntjoeri*; *pintoe-maling* = *pintoe salah*, geheime deur, achterdeur; *maling tjoeri*, diefstal, Oend. Měn. allerlei soort van diefstal, Oend. Djambi; *maling dapat*, in het Palemb. iem. die zich gevonden goed toeigent en het niet aan de overheid brengt; *kěmalingan*, bestolen.

مالغ **malap**, flauw brandend v. licht of vuur, treuzelend, leuterend bij het werken; *pělita itoe sělaloe malap*, die lamp brandt voortdurend flauw.

مالق **maloeq**, e.s.v. groote, vliegende kat.

مالك **malik**, Arab. bezitter, heer, koning? zie ook ملك.

مالكن **máligan**, verbast. van مانكم zie ald.

مالكي **měligai**, Tam. vorstelijke woning, paleis, dat gedeelte van een paleis, waarin deslaapvertrekken zijn, ook gebruikt voor vrouwenverblijf.

مالم **malam**, nacht, avond, dit hangt af van den tijd waarvan men spreekt. De *malam* begint na zonsondergang en wordt gerekend te behooren tot den volgenden dag, b.v. *malam-rěbo*, de avond of nacht van

Woensdag, d.i. Dindagavond; *malam-hari-raja*, de avond vóór een feestdag. Dat de Maleiers bij nachten en niet bij dagen zouden tellen is mij nooit voorgekomen. Eenmaal trof ik een spoor daarvan aan in de Sj. Madli en M. geeft op: *běrapa malam*, voor hoeveel dagen; *malam boeta*, zie *boeta*; *malam-hari*, 's nachts, bij nacht; *maka hari pon malam lah*, de dag nu werd nacht; *m. tadi*, de pas verleden nacht, gepasseerde nacht; *sěmalam*, een nacht geleden, gisteren, *sěmalam pagi*, gistermorgen, Sw. 10^e dr. 1911; *kasoet sěhaja pakai sěmalam*, de schoenen, die ik gister aanhad, id. te Singapore ook gebr. voor gepasseerde nacht. Zie H. Abd. 362 enz.; *malam-sěmalam*, de nacht, voorafgaande aan den dag van gisteren; *m.-kěmaren*, de nacht, voorafgaande aan den dag van eergisteren; *malam-malam*, laat op den avond; *djaoeh malam*, diep in den nacht; *sěmalam-malaman*, den ganschen nacht door; *běrmalam*, overnachten, een nacht over blijven staan; *malamkan*, een nacht over laten staan; *běgini malam*, op dezen tijd van den avond of nacht, op dit late uur; *pěrmalaman*, plaats van overnachting, nachtverblijf; *kěmalaman*, door den nacht overvallen worden, H. Groel.

مالم **maloem**, e.s.v. zoutwater-visch. Zie ook معلوم.

مالم **malim**, zie معلم.

مالن **malan**, eenigszins bedwelmd, bevangen, v.d. W. NB. meest al wordt het van het gemoed gebruikt

in de beteekenis van verbijsterd, droefgeestig, b.v. *siang dan malam bërhati malan, rězèki dimakan tiada tètèlan*, Ibr. b. Ch.; *Groelam itoe djoega bimbang dan malan, mènantikan poetèri moeda handalan*, id. 95 en Sj. Ardan.

مالو maloe, zich schamen, beschaamd zijn, verlegen, schroom, schaamte, ontzag, hoon, smaad, schande; fig. uitdr. voor *bërani maloe, ta koet mati*, de schande verkiesen boven den dood; *mènòèri maloe*, schande aandoen, beschaamd doen staan; *mëmboewang maloe*, besnijden; *ta tahoe maloe*, onbeschaamd; *mëndapat maloe bësar kèpada orang*, zeer beschaamd staan voor iem., H. Abd. p. 146 r. 2; *maloe-maloe bëhasa*, een weinig beschaamd of verlegen; *kèsipoe-sipoean maloe*, zeer verlegen en beschaamd; *soepaja ada lah maloe sègala radjaradja akan doeli jang dipèrtoewan*, opdat alle Vorsten voor Uwe Majesteit ontzag koesteren; *mëmaloekan* en *mèmpèr-maloekan*, beschamen, beschaamd maken; *mëmaloëi*, beschaamd zijn voor, ontzag hebben voor; *kèmaloe wan*, beschaamd, beschaamdheid, schaamte, schaamdeelen; *kèmaloe wan bakà'*, eeuwige schande, onuitwischbare schandvlek; *kèmaloe-maloe wan*, geheel beschaamd.

مالو malau; *mëmalaui*, z. *balau* II.
ماله malah, Jav. wat meer is, des te meer = *makin*, b.v. *malah koeroes dèngan dirinja*, hij werd hoe langer hoe magerder, H. Boedj.; *malah djaoeh malam*, hoe langer hoe dieper in den

nacht, H. Boedj., ook gebruikt in de beteekenis van tot zelfs, zóó zelfs dat, b.v. *dibirahikan olih anak ino ing Koeripan malah loepa makan dan tidoer*, de prins van Koeripan is op haar verliefd, zóó zelfs, dat hij vergeet te eten en te slapen, H. Asm. Pat.

ماله malih, Jav. van *alih*, veranderen, anders of tot iets anders worden. Zie *mèngalih*.

مامي mali, zie bij *tali*.
مالى malai, I. pluim of snoer inz. van bloemen of juweelen.

II. *malai-malai*, e. s. v. geneeskragtige plant; *boewah-malai-malai*, e. s. v. vrucht, die met zout gegeten wordt.

مام mama, zie *mamak*.
مامار mamar, Jav. = *mamang*; zie ald. Mèn. stomp, afgeknot.

مامغ mamang, draaien of schemeren voor de oogen, verbijsterd, in de war; *goepoeh mamang*, zoo overhaast, dat het voor de oogen schemert of draait; *lagi poela mata baginda itoe mamang bëkas bëpèrang*, daarenboven schemerde het den Vorst voor de oogen tengevolge van het strijden, H. Boedj.

مامغ mamong, e. s. v. eetbaren zoutwatervis.

مامق mamak, ook *mama*, oom, tante, ook gebruikt als titel, waarmede de Vorst meestal den Rijksbestierder aanspreekt; *èntjik mamak*, de penghoeloe's, lett. heer-ooms.

مامق mamik, eenigszins van smaak veranderd.

مامون mámóón, Ar. vertrouwd,

standvastig; iemand op wien men vertrouwen kan.

مامه *mamah*, kauwen; *m. biak*, herkauwen; *mëmamahkan*, iets kauwen of aan iets knagen.

مامي *mamai*, ijlen, hardop droomen, spreken in den slaap; ook kijken met oogen die niet zien, v. e. slaperig mensch, Wilkinson.

مان *mana*, vraagwoord: welke, wat, waar; *di mana*, waar ter plaatse, alwaar; *ka mana*, waarheen; *barangka mana*, naar elders, elders heen, Pfl. Abd.; *dari mana*, vanwaar; *bëgimana*, hoe, op welke wijze; *mana-mana*, welke ook, wat ook; *di mana-mana*, waar ook, overal; *ka mana-mana*, waarheen ook, overal heen; *dari mana-mana*, overal vandaan, van alle kanten; *mana kan*, van *mana* en *akan*, hoe zou, hoe kan; *mana bolih*, het mocht wat, hoe zou dat mogelijk kunnen zijn; *mana-mana soeka toewan lah*, wat mijnheer maar belijft; *mana sëkoewasa hamba*, wat maar in mijn macht is, al wat ik vermag; *di mana* en *di mana kan* worden dikwijls gebruikt in de beteekenis van *bëgimana*, hoe, hoe zou, b.v. *di mana toewan-hamba tahoe*, hoe zou mijnheer dat weten; *di mana kan dapattjoetjoe-koe sampai ka sana*, hoe zou mijn kleinzoon tot daar kunnen komen, dat kunnen bereiken; *mana-kala* en *bilamana*, wanneer; *orang mana*, welke persoon, iemand vanwaar, wat voor een landsman; *sëbëgimana*, geheel zooals, geheel overeenkomende met; *mana saperti*, evenals, b.v. *toewan mana*

saperti anak lah kepada ajahenda, gij zijt mij evenals een zoon, H. Asm. Pati; *di-antara sëgala boedak itoe jang mana anakmoe*, wie is van al die knapen uw zoon; *mana kata adat*, wat het gebruik zegt; *mana-mana përentah*, wat ook de bevelen mogen zijn.

مانس *manis*, zoet, lief, vriendelijk, liefvallig, innemend; *kajoe manis*, zoethout; *kajoe manis Selan*, kaneel; *moeka manis*, een vriendelijk gelaat; *djari manis*, de ringvinger; *hitam manis*, liefelijk bruin, van huidkleur; *manisan*, zoetigheid, honig; *manis-manisan*, zoetigheden, confituren; *pëmanis*, wat liefelijkheid bijzet, bevallig maakt, zooals b.v. kuiltjes in de wangen enz. ook wat aan spijzen een aangename smaak geeft, van *bërmanis*, want ook komt *përmanis* voor, b.v. *bërtjintjin gënta përmantis djari*, Sj. Sël. Dal.; *mëmaniskan moeka*, een vriendelijk gelaat zetten of toonen, Ibr. b. Chas.

مانسي *manoesia*, Skr. mensch, in tegenoverstelling met andere wezens; *dewa kamanoesan*, Jav. mensch geworden godheid; zie ook *orang*.

مانع *mānī*, Ar. weigerend, verhinderen.

مانق *manoeq*, vogel, = *boeroeng*; *m.-dewata*, de paradijsvogel; *manoeq-manoek*, e. s. v. boom.

مانق ۲ *manik-manik*, kleine koralen van allerlei kleur; *bërmanik-manik*, parelen, van het zweet, b.v. *hingga pëloehnja pon bërmanik-manik di dahinja*, tot het zweet hem op het

voorhoofd parelde, Mes. Kag. Skr. *mani*, juweel, edelgesteente.

مانکم manikam, Tam. e. s. v. edelsteen, robijn, karbonkel, Skr. *manika*, juweel, edelgesteente.

مانو Manoe, eigennaam van een der half-hindoe-javaanshe godheden; *Jang Manoe Bahoe*, id. komt in de Pr. Dj. voor nevens *Ardjoena Sasra Bahoe*.

مانو manau, e. s. v. zeer lange *rotan*, die gebruikt wordt om wegen en rivieren af te sluiten; *mëmanau*, spannen van zulke rotan, ook slaan met een stuk *manau*; zie ook *gawar-gawar*.

مانخ manah, I. achtenswaardig, in waarde te houden; erfstuk, reliquie.

II. e. s. v. bloem? b. v. *kasa jang haloes bërboenga manah*, Sj. Mādli met hartvormige figuren?

مانی mani, zie **مني**.

مانی manai, wit van bleekheid; *poeljat manai*, doodsbleek.

ماو maoe, volstreckte wil, willen; het vereischt of is noodig; moeten; *maoe ta'maoe*, willen of niet, tegen wil en dank; *maoe... maoe*, hetzij... of; *maoe lah soedah di dalam sa boelan*, het moet binnen ééne maand af zijn. In brieven treft men soms *këmaoe-wan* aan voor den wil, doch in goede HSS. is dit nooit door mij aangetroffen. Ook gebruikt men (in slordig Maleisch, Dr. F.) *maoe* soms voor den toek. Tijd, b. v. *maoe hoedjan*, het zal gaan regenen; *ija maoe datang*, hij

zal komen; *maoe bitjara bëtoel-bëtoel*, het vereischt goed overleg.

ماور mawar, I. Arab. Perz. roos; *pokok-mawar*, rozestruik; *boenga-mawar*, roos; *ajar-mawar*, rozewater, bij verkorting ook alleen *mawar*, b. v. *djikalau orang sakit ataw hantjoer sèkali pon toeboehnja, maka siramkan dëngan mawar kain ini*, I. P.

II. zie bij *tawar*.

ماوس mawas, e. s. v. zeer grooten aap, die door ons verkeerdelijk *orang-oetan* wordt genoemd, daar de Maleier daaronder verstaat boschbewoners, zooals de *Djakoën* enz.; z. *majas*.

ماوڠ maoeng, onaangenaam, walgelijk van smaak of reuk; volg. v. d. W. versch riekend, zooals gras, bladeren en derg.; *pahit maoeng*, walgelijk bitter. Mën. stank van bedorven visch enz. ook van de onzuivere lucht in een vertrek, waarin veel menschen zijn.

ماون mawin, zie bij *kawin*.

ماه maha, e. s. v. boom, welks bladen als groente gegeten worden. Gekauwd hebben zij een bitteren smaak. Zie ook **مه**.

ماهر mahir, Arab. schrander, kundig; *mëmahirkan*, z. bekwaamheid in iets verwerven inz. door oefening.

ماهف mahap, zie **معاف**.

ماهل mahal, duur, hoog in prijs, moeielijk te krijgen of te vinden, schaarsch, zeldzaam; *mahal bëras*, duurte der levensmiddelen, hongersnood; *mahal dibëli*, duur om te koop, 't zijn witte raven, H. Abd. 146.

ماي maja, Skr. schijn, schim, ge-

zichtsbedrog; *maja-sorga*, hemelsche verschijning, b. v. *orang moeda*, *baik paras saperti maja-sorga*, een jongeling, schoon van gelaad als eene hemelsche verschijning; *hingga di-poekoel mènghilangkan maja*, zoodat ze gegeeseld worden om de waarheid er uit te krijgen, lett. om den schijn te doen verdwijnen, Ibr. b. Ch.

مايت **majit**, zie مبيت.

مايداه **maidah**, Arab. tafel met spijzen bedekt, aangerichttafel, disch; zie *medja*.

ماير **major**, Ned. majoor.

ماير **majoer**, zie bij *sajoer*.

مايس **majas**, op Borneo = *manwas*, zie ald.

مايغ **majang**, I. bloemscheede v. palmen, aar van granen en grassen; *majang mèngoerai*, ontplooide bloemtros of aar, de naam van een gouden keten, die tot de Rijkssieraden van den sulthan van Lingga behoort, ook lohangend, krullend haar.

II. Jav. *pèrahoe-majang* en *pèmajang*, zie *pajang*.

III. overlans aan dunne schijven snijden, v. d. W. zie *lajang*.

مايغ **majoeng**, e. s. v. zeer langen zoutwatervisch.

مايڤاد **majapada**, plaats des schijns, d. i. de aarde, de wereld.

مايل **mail**, I. Arab. verk. van اسماعيل, Ismaël.

II. dichtgesoldeerd doosje van zilver of goud, waarin toovermiddelen worden geborgen en dat op de heup wordt gedragen.

مايم **majam**, e. goudgewicht van $\frac{1}{16}$ *tail*.

مايڤن **ma'joen**, e. s. v. komedie-spel bij de Maleiers, afkomstig uit Siam, Hik. Koris, waarin de hoofdzaken der oude Hikajats worden voorgedragen.

مايڤن **main**, spelen; *bërmain*, voor zijn genoeg, tot uitspanning of uit aardigheid iets doen, of zich met iets bezighouden, spelen, b. v. *b. boewah kèras*, zie bij *kèras*; *bërmain soeling*, op de fluit spelen; *b. sèndjata*, scheremen, een spiegelgevecht houden; *b. mata*, elkander oogjes geven, blikken v. verstandhouding wisselen; *b. tangan*, op de vingers spreken zoodat de stommen; *b. djinaka*, guitestrecken uitvoeren; *bërmain ajar, basah; bërmain pisau, loeka*, Sprw. die met pek omgaat, wordt ermee besmet, v. d. Tn.; *bërmain moeda*, van jonge lieden beiderlei kunne ongeoorloofden omgang met elk. hebben, Sj. Haris; *main gila*, gekscheren; *main-main*, beuzelen, lanterfantent, Hik. Abd. 308; *karèna bërmain-main*, uit jok, uit boert; *bërmain-mainkan*, gekscheren met, ook manoeuvreeren met, b. v. wapens, paarden enz.; *mèmain angin* en *main angin*, veranderlijk, onbestendig in spreken en handelen, met den wind spelen, het tijdperk van het jonge rijstgewas, waarin de wind er vat op heeft, Mèn.; *pèmain-angin*, windwijzer, waker, lett. de speler met den wind; *pèrmainan*, spel, speeltuig, speelgoed; *mèmpërkainkan orang*, met iemand zijn spel

drijven, iemand begekken; *orang pèrmaïnan*, iemand met wien men zijn spel drijft, Niem. bloeml. 4° dr. I. p. 89 r. 4, dien men sseeds voor den gek houdt; *sapèrmaïnan*, speelkameraad, b.v. *karèna ija-itoe sapèrmaïnan dèngan akoe*, want hij is mijn speelkameraad, Am. Hamz.; *pèrgi bèrmaïn-maïn*, voor zijn genoegen uitgaan; *boewat maïn sèhadja*, slechts uit gekheid, voor de grap.

مايق **manjak**, wijziging van *banjak*, M.

مبارك **moebarak**, Ar. gezegend, gelukkig, heilig.

مبذر **moebadzdzir**, Arab. verkwistend; minachtend.

مت **mat**, I. zie *emat*.

II. *mat-mat*, spiertrekking, b.v. bij een geslacht beest, beweging van de voorhoofdsfontanel bij een klein kind.

متا **mëta**, Skr. dronken, woedend, dol; *gadja mëta*, doller olifant, een olifant in den bronsttijd, ook *gadja toenggal* genoemd, omdat hij dan alléén zwerft; *bèrboewat mëta*, zich woedend tegen iemand aanstellen.

متاخر **moetáchir**, Arab. van lateren tijd, modern.

متاخرون **moetáchiróén**, Arab. nageslacht, nakomelingschap.

متاع **mataā**, Arab. goed, gereedschap, huisraad, koopwaar. Alleengebruikt in *mata bëndá*, zie ald. en *mata dagangan*, Niem. bl. 2° dr. II, p. 10.

مئال **mëtapal**, e. s. v. boom met zacht hout.

مترى **mëtèrai**, zegel, stempel, ca-

chet; *mëmètèraikan*, zegelen, stempe-len, verzegelen, bezegelen; *tëmètèrai*, gezegeld, verzegeld.

مئتق **moettaq**, Arab. godvreezende. H. Atj.

متر **matoe**, Tam. graad van een zekere tiendeelige schaal om goud te wegen; *emas sa poeloeh matoe*, het fijnste goud = bij ons van 24 karaat; soms wordt ook ons karaat met *matoe* weergegeven, b.v. *emas toedjoeh-bèlas matoe*, goud van 17 karaat; *mëmatoekan*, het gehalte van goud bepalen, b.v. *djikalau sapèrti emas, dapat dioedji, dimatoekan toewa-moedanja*, zooals onder anderen goud, dat kan getoetst en het gehalte ervan bepaald worden, B. R. Zie ook *moetoe* III.

متراغ **mëtoelang**, e. s. v. boom, die licht timmerhout oplevert.

متة **mëtah**; *poetih mëtah*, sneeuw-wit.

متهارى **matahari**, de zon; *m. hidoep*, zonsopgang, het Oosten, ook *m. těrbit*; *m. mati*, zonsondergang, het Westen, ook *m. masoek*; *boengamatahari*, de zonnebloem. Zie bij *mata* en *këning*.

مئى **mëtai**, Tam. zachte, vierkante matras, waarop men op Oostersche wijze zit, v. d. W. gouden zetel voor een bruidegom van vorstelijke afkomst, H. Dj. en B. S.

مئى **moetia**, Skr. = *moetiara*, parel.

متيار **moetiara**, parel; *koelit-moetiara*, parelschelp; *indoeng-moetiara*, parelmoer.

متیگی mētigi, e. s. v. boom met hard, rood hout en bladeren als de tamarinde.

میتقال mitskál, Arab. gewicht om te wegen; zekere gouden munt van een dinarie waarde.

میتل mitsal, Arab. gelijkenis, voorbeeld, spreuk; *mitsalnja*, bij voorbeeld.

میتنوی matsnawi, Arab. e. s. v. Perzische gedichten.

میتجاری moedjari, Mën. e. s. v. blad, dat men bij het bételkauwen gebruikt en aangenaam van smaak dan het sirihblad; *sari-moedjari*, e. s. v. boom met geurige bloem, v. d. Tn.; e. welriekend plantje, in de legenden beschreven als buitengewoon lang zijn geur houdend, Mën.

میتجان mēdjana, en *mēndjana*, middelmatig van een werk; *samēndjana*, middelmatigst.

میتجَاهِد moedjāhid, Arab. moeite doend, zich inspannend, strijdend voor het geloof, krijgsman voor het geloof.

میتجد madjd, Arab. roem, komende van de voorvaderen, eer.

میتجرا mēdjera, zie *pēdjera*.

میتجرب moedjarrab, Arab. Maleische uitspr. *moedjērap*, (Dr. F.), prostaat, beproefd, bekwaam, ook v. e. toovermiddel, H. Gr. 179 engeneesmiddel, Sj. Madlien v. d. W. Zie ook *moestadjāb*.

میتجَاهَت Madjapahit, de naam van een oud Rijk op Java.

میتجاکانی madjakani, zie bij *madja* I.

میتجلس madjlis, Arab. plaats om te zitten, vergadering, bijeenkomst, college, raad, audientie, ook de plaats

waare. Vorst of aanzienlijk persoon audientie verleent; *pēnghoeloe-madjlis*, de voorzitter van de vergadering.

میتجلس mēdjelis, Arab. ook *mēndjēlis*, schoon, bevallig, sierlijk, luisterrijk, Facs. 68.

میتجلّة moedjallah, Arab. handschrift, boek.

میتجم mēdjām, I. stilstaan v. een tol, op dezelfde plaats schielijk in de rondte draaien, v. d. W.

II. *ajar mēdjām*, sap, dat men uit boomen onz. tapt.

میتجَمعة moedjammaāh, Arab. vereenigd.

میتجموع madjmōē, Arab. verzameld, vereenigd, samengesteld, b. v. van geurigen olieën, ook de naam van een geurige olie, Sj. Ĥaris.

میتجنون madjnóén, Arab. door een boezen geest bezeten, onzinnig, woedend, razend, ook van geschut, Sj. Sult. Jahja.

میتمجوس Madjósés, Arab. naam v. den stichter v. de secte der Magiërs.

میتمجوسی madjósésí, Arab. tot de Magiërs behoorend, Magiër, wijze vuuraanbidder, volgeling van Zoroaster. Facs. 42.

میتمچ moetjah, Perz. wenkbrauw.

میتمچاة moehádjat, Arab. dispuut, pleidooi ten gunste van iem.

میتمچال moehál, Arab. onmogelijk, ongerijmd.

میتمچبة mahabbat, Arab. Perz. liefde, toegenegenheid; *moehibb*, die liefheeft, vriend, H. Abd. 248.

میتمچتوم moehtaram, Arab. geëerbiedigd, heilig, onschendbaar; *ala*

almoehtaram, aan den Edelachtbaren (in brieven).

مكتشم *moehtasjim*, Arab. ontzagwekkend.

مكراب *mihráb*, Arab. nis in een moskee, in de richting naar Mekka.

مكرم *moeħarram*, Arab. geheiligd, eerbiedig; naam der eerste maand v. het Mohammedaansche jaar, in welke het oorlogvoeren verboden is; geheiligd grondgebied v. Mekka.

مكروسة *maħróésah*, Arab. beschermd door een wacht, bewaakte plaats, plaats met hoofdplaats; ook groote stad, die een garnizoen heeft.

مكشج *maħsjar*, Arab. plaats v. bijeenkomst, *padang-maħsjar*, de vlakte, waar het laatste oordeel zal plaats hebben; *jaumoe 'l maħsjar*, de dag van het laatste oordeel.

مكفوظ *maħfóel*, Arab. bewaakt, bewaard, aan het geheugen toevertrouwd, onthouden; herinnering, gedenken, van *ħáfil*. b.v. *jang soedah tərdaftar di loh-almahfóel dengan takdir Allah taala*, dat geschreven staat in het gedenboek naar den raad des Allerhoogsten, H. R.

مككمة *maħkamah*, Arab. rechtbank, gerechtshof; *m. jang alim*, hoog gerechtshof.

مكبة *maħabbat*, Arab. Perz. vriendschap, H. Abd. 248.

مكحل *moħallil*, Arab. geoorloofd makend, iemand die een verstooten vrouw huwt en haar daarop weer verstoot, om een huwelijk met haar eersten man geoorloofd te maken, ook *tjina boeta* genoemd, zie ald.

مكمل *Moeħammad*, Arab. zeer lofwaardig, hooggeprezen, de naam van den profeet.

مكمود *maħmóéd*, geprezen.

مكيدن *maħidin*, verb. van *مكبي الدين* *moeħiji eddin*, Arab. wie den godsdienst doet leven.

مكدم *machdóem*, Arab. heer.

مكخلق *machlóék*, Arab. geschapen, schepsel.

مكمل *moeħmal*, Perz. e. s. v. zijde of fluweel, zie *moemal*.

مكمد *madd*, Arab. verlenging, naam van een zeker schrijfteeken.

مكالي *mėdali*, I. e. s. v. horen of muziek-instrument, dat geblazen wordt, b.v. *maka nafiri dan sangka madali pon ditioep oranglah*, Pr. Dj. Ind. Poet. Sadj. Mal.

II. Nederl. medaille, penning.

مك مدح *madah*, Arab. lofrede; *bėr-madah*, spreken, zeggen, in gedichten = *bėrkata*.

مك مدرسه *madrasah*, Arab. school, gewoonlijk verbonden aan eene moskee. Ook *mandarsah* en *bandarsah*.

مك مدغ *mėdang*, e. s. v. boom met geel, licht en zacht hout, dat jeuking veroorzaakt op de huid. Van den stam maakt men kano's. Soorten zijn: *m.-kėladi*, *m. koening*, *m.-paoeh*, *m.-hantoe*, *m.-boewaja* en *m.-pėrawas*.

مك مدل *mėdil*, = *bėdil*, vuurwapen, geweer; *bėrmėdil*, met een vuurwapen schieten; *pėrmėdilan*, geweerschot, b.v. *Omar Omaja ada lah bėrdjalan dėhoeloe kira-kira sa pėrmėdilan dja-oehnja*, Omar Omaja liep vooruit, on-

geveer een gewerschot ver, H. Am. Hamz. Zie *dil.* I.

مدو *mëdoe*, misselijk, v.d.W. en M, ook Wilkinson. Zie ook *madoe*.

مدینه *Medinah*, Arab. stad, de stad Medina; *mëdinatoe* 'l *manoerah*, de stad der heerlijkheid, der verlichting; *mëdinatoe* 'nabi, de stad v. den profeet; *mëdinatoe* 'ssalám, de stad des heils, Bagdad.

مدبح *madzbaḥ*, Arab. plaats waar geslacht en geofferd wordt, altaar. In die bet. gebr. in de arab. vert. N.T. verder zoo bij v.d.Wall, Tugault, Leidecker enz. enz.

مذکر *moedzakkar*, Arab. mannelijk.

مذکر *moedzakkir*, Arab. prijzend lovend, godverheerlijkend. Zie *dzábaḥ*.

مذكور *madzkóer*, Arab. vermeld, gemeld, bovengemeld.

مذهب *madzhab*, Arab. windstreek, rechtaschool, waarvan er vier zijn; ook weg, passage waardoor men gaat, ingang tot iets, b.v. *madzhab-kota*, de toegang tot de vesting, Hik. Boedj.

مذهب *moedzhab*, Arab. verguld.

متر *marr*, Arab. voorbijgaand; *mëngëmar*, in het schaakspel de koningin schaak zetten.

متر *moerr*, Arab. myrrhe, bitter.

مرات *mirát*, Arab. spiegel.

مراد *moerád*, Arab. gewild, bedoeling, doelwit, verlangen.

مراغو *mërangoe*, e.s.v. muziek-instrument, e. s. v. kleine trom, b.v. *madali*, *mërangoe*, *nobat*, *nafiri pon bërboenji lah*, I. P.

مراگي *mëragai*, e.s.v. vogel, *pëksi*

mëragai, B.R. volg. R. v. Eys. de hop, zoo ook L.

مراول *mërawal*, kleine vlag, wimpel, vaandel, Mën.

مراون *mërawan*, e. s. v. boom, welks hout gebruikt wordt voor scheepsmasten en de bast voor wanden en dakbedekking. Soorten zijn: *m.-batoe*, *m.-boenga*, *m.-lilih* en *m.-soengoe*.

مراحت *mërahat*, vulg. slechts, = *hanja*.

مرباکو *mërbakau*, e. s. v. boom. Zie *bakau*.

مربای *mërbaja*, verk. van *mara-bëhahaja*, zie *mara*.

مربغ *mërbang?* b.v. *dan sëgala mërbang moeda bala bëdiri di kirkanan baginda mënjandang pëdang*. H.T.

مریق *mëréboek*, e. s. v. kleine, wilde, bruingrijze tortelduif.

مربو *mërboe?* b.v. B. R. *sëbagai diboenohnja usjkar bëriboe-riboe*, Sj. Madli. Mog. *mënjërboe*, zie *sërboe*.

مربو *mërbau*, e. s. v. boom, die zeer hard hout levert, gebruikt voor het maken van stoelen enz. De vrucht heet *gandoe*; ook een kleur v. honden, helder geel met wit boven de oogen, C. en S.

مربوط *marbóet*, Arab. e.s.v. voor heilig gehouden mohammedaan, die op de *bëdoeg* moetslaan.

مربولن *mërbolan*, e. s. v. boom met zacht hout, dat alleen voor brandhout dient.

مربه *mërbah*, e. s. v. vogel, ter

grootte van een lijst met een lief geluid, = *troetjoekan* op Java.

مردھیا *mara-béhaja*, Skr. leed en gevaar, zie *mara*.

مردھیک *mërbikang*, naam van e. boom.

مرت *mërta*, zie bij *sërta*; *mërta djiwa* = *margadjiwa*, zie *marga*.

مرتائل *mërtapoel*, ook *mërtapal*, e.s.v. boom, die op moerassigen bodem groeit en welks hout gebruikt wordt voor huis- en waterbouw.

مرتال *mërtala*, e.s.v. boom, welks hout geschikt is voor huisbouw.

مرتبة *martabat*, Arab. Perz. trede v. e. ladder; orde, rang, trap, graad, waardigheid, ambt, bediening, eerepost.

مرتد *moertadd*, afvallige, reneegaat, apostaat.

مرتد *martil*, Port. hamer. Zie *toekoel* en *ganden*.

مرتقب *mërtambak*, naam van een boom.

مرتوا *mërtoewa*, Jav. schoonvader of -moeder, schoonouders, = *mëntoewa*.

مرتجالي *mërdjali*, of *mërtjali*, naam van e. boom, groeiend op moerassigen bodem en die timmerhout levert voor werk van tijdelijken aard en masten voor Chineesche jonken.

مرجان *mërdjân*, Arab. bloedkoralen; zie *poewalam*.

مرجع *mardjî*, Arab. terugkeer, inz. tot God, de toevlucht nemen.

مرج *moertja*, Skr. in zwijm, in onmacht, flauw gevallen, zijn bewust-

zijn verliezen. Zie *pingsan*. Wilkinson: *mërtja*.

مرچقاد *mërtjapada*, Skr. plaats der stervelingen, de aarde in poëzie.

مرچن *mërtjon*, Jav. voetzoekers, klappers, zie *pëtas*.

مرچو *mërtjoe*, hoogst gedeelte, top, kruin, van bergen, gebouwen, het hoofd enz. torentje, uitkijk op e. ander gebouw; *satoe poentjak* *toedjoe* *mërtjoenja*, één top met zeven punten; zie *balai-mada* en *bangoen-bangoen*.

مرحوم *marhóém*, Arab. Gods ontferming ondervindend, wijlen, zaliger. Met dit woord duidt men ook den overleden sultan aan.

مردان *mardán*, Perz. mannen, helden; *sjah mardán*, de Vorst der helden, titel van een Mal. HS.

مردغک *mërdangga*, I. Skr. e.s.v. muziek-instrument; e.s.v. trom, ook geluid, geraas; Jav. *përdangga*, id. Komt voor Sadj. Mal. 177.

II. e.s.v. vogel, maar welke? b.v. *pëksi-mërdangga pon bëtërbangan saboer-mënjaboer di têngah medan-pëpëरणan itoe alámat pëरण ratoe tiada djaja*, Mes. Kag. Ook *mërdjangi*. Mogelijk geraasmakende vogels, die e. trommelend geluid maken, zie I.

مردوگ *mërdoek*, zie *kërdak*.

مردو *mërdoe*, Skr. zacht, liefelijk, inz. van de stem.

مردھیک *mërdaheka*, Skr. ook wel *mërdika* uitgesproken, e. geestelijke of priester, die vrijgesteld is v. heerediensten; vrij van slavernij of dienstplichtigheid; *mëmërdahëkakan*, vrijgeven, vrijlaten van slaven; ook

mələpaskan mərdaheka; m. karəna Allah, hetzelfde zonder vergoeding.

مرسوق *mərsik*, schel, schril van geluiden, ook fijn, slank van het lichaam. Beter *məršik*, zie *rəšik* II.

مسلسل *moersal*, Arab. afgezant, apostel, Noer. Moh.

مرسوج *mərtjapada*, Skr. plaats der stervelingen, de aarde in poëzie.

مرغ *mərang*, I. *merah-mərang*, hoogrood, vuurrood.

II. Jav. stroo van rijst enz.

مرغ *məreng*, zie bij *reng* en *مريخ*.

مرغشي *mərangsi*, o.s.v. hoogen boom, I. P. p. 258 en 212.

مرغكو *məranggoe*, = *djari-kətam*, Abd. sch. wrdb.; z. ook *mərangoe*.

مرغكي *məroenggai*, = *kelor*, e. s.v. boom, welks vruchten als groente en welks wortel in de plaats van mierikwortel wordt gebruikt. Zie *kələntang*.

مرغاتي *mərepati*, Skr. de gewone huisduif; *m. sa kawan*, een vlucht duiven, ook e.s.v. veelkleurig randversiersel om een vlag; zie *dara* en *pərepati*.

مرغايغ *mərpajang*, e. s. v. boom, zie *mangkok* en *kəpajang*.

مرغل *mərpoel*, e.s.v. boom, welks hout geschikt is voor huis en waterbouw.

مرغلم *mərpəlam*, zie *məmpəlam*.

مرغنتي *mərpantai*, e.s.v. boom, welks hout geschikt is voor huis- en waterbouw.

مرغوسغ *mərpoesing*, e.s.v. boom.

مرغولي *mərpoelai*, zie *məmpəlai*.

مرثوني *mərpoenai*, e.s.v. boom, die brandhout oplevert.

مرثويين *mərpojau*, e. s. v. boom, v. welks hard hout men tandenzwart-sel maakt en welks vruchten en spruiten gegeten worden.

مرثيتس *mərpitis*, e. s. v. boom, die goed meubelhout levert.

مرثيسغ *mərpisang*, e.s.v. boom.

مرق *məraq*, pauw; *m. mēngigal*, pronkende pauw, in dien vorm heeft men gouden knoopjes; *m. simpir*, zie ald.; *m. gəmpa*, e. s. v. gouden versiersel in het haar eener bruid, = *tadjoek*, zie ald.; *boenga-məraq*, e. s. v. roode bloem, ook *boenga Tjina*, en *b. tərang-doenia*, genoemd, M.

مرق *məreḳ*, = *səraq*, zie ald.

مرق *məroek*, zie *tjəroek*.

مرک *moerka*, Skr. toornig, van den Vorst en van God; *məmoerkaï*, toornen op; *kəna moerka*, in ongenade bij den Vorst gevallen zijn; z. *marah*.

مرکب *moerakkab*, Arab. samengesteld, van gemengd ras, mesties; van dieren: bastaardsoort. Ook = *bərsoesoen*. Volg. H. Abd. 294 op elk gestapeld, dubbel. Zie *rangkap*.

مرکت *mərekat*, e.s.v. Chin. spel, b.v. *djawa bərwajang*, *tjina mərekat*, Sj. Ind. Kəsna. Zie *rakat* III.

مرکوېغ *mərkoebang*, e.s.v. boom.

مرکولي *mərkoeli*, e. s. v. hoogen boom, die goed timmerhout levert. Volgens and. *mərkoel*.

مرکوپت *mərkoenjit*, e.s.v. plant.

مرکه *mərkah*, Port. ? merken, de lapjes aan een loglijn of dieplood, die de vademen aanwijzen. Zie *rəkah*.

مړی marga, Skr. stam, district.
مړگجیو margadjiwa, Skr. le-
 vend makend water, zie *mërta*.

مړگستوا margasatwa, Skr. het
 wild gedierte, het gedierte des velds.

مړگق mërgoq, sluier, die ge-
 dragen wordt door vrouwen, die de
 bedevaart naar Mekka hebben ge-
 maakt en waarbij alleen de oogen on-
 bedekt worden gelaten, Sw. Verbast
 van *boerka*, Arab.

مړگم mërögam, zie bij *gam*.

مړل mëräl, e. s. v. boom.

مړلغ mërlang, zonder platten rand,
 van borden, schotels, kommen enz.
 zacht glooiend van den grond.

مړلوکن mërlokan, e. s. v. boom,
 welks bladeren als zuur in spijzen
 worden gebruikt.

مړلیلین mërllilin, e. s. v. boom,
 die zwaar, wit timmerhout levert.
 Volg. v.d.W. Meer voor brandhout
 geschikt, waarvan de asch jeuk ver-
 oorzaakt.

مړلیمو mërlimau, e. s. v. boom
 met fraai geaderd hout, waarvan men
 wel wandelstokken maakt; paramig-
 nya monophylla, Wilkinson.

مړم mërëm, Jav. de oogen lui-
 ken of dicht hebben.

مړمبڠ mëröemboeng, e. s. v. kleine
 boom, timonius jambosella, ook adina
 polycephala, Wilkinson.

مړمبئی mërambai, e. s. v. boom,
 die geel timmerhout levert.

مړمر marmar, Arab. of Nederl. ?;
batoe-marmar, marmer (Dr. F.)

مړمڤه mërampih, e. s. v. boom,
 die hars oplevert, Mën.

مړنتی mëranti, naam v. e. aantal
 boomen (shoreas), Wilkinson, ook e.
 soort, die hars levert en zeer hard hout
 heeft, waarvan de bast voor dak- en
 wandbedekking wordt gebruikt; *m.-*
paja, een andere variëteit.

مړندا mëranda, schijnt buitenge-
 woon toenemen te beteekenen, b.v.
rëzëkinja toewan amat mëranda, uw
 levensonderhoud nam zeer toe, Sj.
 Madli; Wilkinson: rondsolen, boeme-
 len (zie *randa*); *mëranda toewa*, e. hoo-
 gen ouderdom bereiken, tot aan zijn
 oudedagen; *mëranda toewa, mëranting*
aer, ta'kan mëndapat akoe, al wordt
 ge nog zoo oud en al verdort ge als
 een bamboe, toch zult ge mij niet
 krijgen, zegt een vrouw van e. min-
 naar, dien ze afwijst. Zie *randa*.

مړوہی mëröehi, den vorm van e.
oebi vertoonend of hebbend; gevest
 van een kris in dien vorm, doorgaans
 van goud of met goud beslagen, b.v.
jang mëmakai hoeloe-këris mëröehi
dan bawang-bongkol, die krisgeves-
 ten droegen in den vorm van een *oebi*
 of van een soort van ui, Oend.

مړوہاپ mëröewap, v. *oewap*, damp
 dampen, uitwazemen, opstijgen van
 gassen. Volg. v.d.W. en Wilkinson,
 overkoken, opborrelen, zooals vocht
 in gisting, champagne, selterswater
 enz., gloed uitstralen van vuur enz.
 Zie *oewap*.

مړوہلی mëröehli, (is dit wel de
 juiste uitspraak? Dr. F.) e. s. v. boom
 met bruinrood hout.

مړوہین mëröewin, zie *sënggoe-*
goet.

مره mērah, I. bevallig voor het oog, v.d.W. vreugde, levendigheid.

II. titel van mindere hoofden, = *orang-kaja*.

III. zie *marah*.

مره mērih, inwendige strot, gorgel, keelpijp; *oerat-mērih*, de twee keeladeren, die bij het slachten van e. dier moeten doorgesneden worden, opdat het vleesch niet *ḥarām*, ongeoorloofd, zij.

مرهن mērhan? b.v. *maka anak-panah itoe mēndjadi mega hitam sa'olah-olah itoe hēndaḳ mērhan(?) akun orang banjak itoe roepanja*, I. P.

مريان mēriawan, e. s. v. boom.

مريتجا mēritja, Jav. peper, = *lada*.

مريخ marích, Arab. de planeet Mars.

موريد moerid, Arab. leerling, discipel.

مريتفت mēripat, zie *معرفة*.

مريك marka, = *orang*, volk; *marka-itoe*, die lieden, Pers. Vrnw. 3^e pers. mrv. *marka-itoe sēkalian*, zij allen.

مريكن mērikan, Eng. Amerikaansch. Ook komt het voor als eigen-naam van Klinganeezen.

مريم Marjam, Arab. Maria.

مريم mēriam, kanon, geschut; *boewah-mēriam*, kanonskogel; *mēriam doewa sa haloewan*, twee stukken geschut van dezelfde zichting, op vaartuigen twee stukken op het voorschip.

مريغ mēreng, vermagerd, als versterking achter *koeroes*, van *reng*,

panlat, dus: zich zoo dun als een panlat voordoen.

مريان mēriam, e. s. v. boom.

مريجو mērinjoe, Port. schout, inspecteur van politie.

مريجو mērenjau, = *lanjau*, zie ald. Abd. sch. wrdb.

مزاج mizádj, Arab. temperament.

مزال mizál, Arab. afzetten; *mizálkan dirinja*, abdiceeren.

مزمار mizmár, Arab. blaasinstrument, fluit.

مزمور mazmóer, Arab. psalm, voor een enkele psalm, b.v. *mazmoer jang kětiga*, de derde psalm; voor de psalmen, zie *zaboer*.

مس mas, goud; *m. pasir* = *m. oerai*; *m. pērada*, klatergoud; *m. sēmata-mata soetji*, louter goud, geheel zuiver goud; *m.-kērandjang*, fijn goud van 24 karaat; *m.-kipal*, gouderts, klompoud; *m.-oeroeng*, bismuth, ook platina; *m.-tongkang*, goud met koper vermengd, slecht goud; *sēpoeḥ mas*, verguld; *m.-goenoeng*, liefkoozingswoord, mijn lieve! Zie verder bij *emas*.

مسار moesara, van het Arab. *مشاهرة*, rantsoen, maandgeld; z. ook *sara* en *pēlaboer*.

مساعده moesāadah, Arab. bijstand, bijdrage, geschenk bij wijze van hulp bij een feest of begrafenis.

مسافر moesáflr, Arab. reiziger, vreemdeling, Ind. Poet.

مساقه moesákat, Arab. Perz. nooddruff ellende (Dr. F.).

مساكن **masakan**, samentr. van *masa* en *akan*, hoe zou, het mocht wat.

مسألة **masálah**, Ar. vraagstuk; *mëmasálatkan*, tot een vraagstuk maken, als vraagstuk opperen.

مسائل **masáil**, Arab. meerv. van het voorgaande.

مستاف **Moestapa**, I. verb. van *Moestafá*, als eigenn.

II. verb. van *nastapa*, zie ald.

مستجاب **moestadjáb**. Arab. aangenaam, verhoord van een gebed; probaat van een genees- of toovermiddel, zie *idjáb*.

مستحَق **moestahik**, Ar. waardig, rechthebbend.

مستحيل **moestahíl**, Arab. absurd, onmogelijk.

مستر **mistar**, Eng. master. Zie ook *mistar*.

مستعد **moestaïd**, Arab. gereed, klaar, = *lëngkap*, *siap* en *sëdija*.

مستقيم **moestakím**, Arab. recht. opgericht, behoorlijk, oprecht; *orang iang moestakím*, iemand, waarop men zich verlaten kan; *laet-almoestakím*, een zee in den derden hemel, waarin de tijdgenooten van Noach gestraft worden.

مستكم **moestakim**, e. s. v. benzoë; zie *këmëñjan*.

مستل **mëstal**, tulband, dikke hoofddoek, C. en S. *Maka mëstal Lak-samana pon tanggal dari këpalanja*, de tulband van Laksamana viel van zijn hoofd. Zie *dëstár*.

مستوطن **moestawtïn**, Arab. verblijfhouden, wonen, van *وطن wa-tana*.

مستولي **mëstoeli**, e. s. v. zeer zware zijden stof; zijden garen, v. d. W.

مستي **mësti**, Jav. van *pësti*, moeten, verplicht zijn. De Nederl. verbas-teren het tot *moesti*.

مستيك **moestika**, Skr. ? be-zoarsteen, steen, gevonden in den kop van slangen of in de ingewanden v. sommige dieren, inz. stekelvarkens. Zie *goeliga*.

مسجد **mësdjid**, Arab. moskee; *almasdjidoe'lharam*, de moskee te Mekka. Zie ook *mandarsah*.

مسخرة **mascharah**, Arab. pot-senmaker, maskerade.

مسرا **mësëra**, Skr. innig ver-mengd, in het bloed opgenomen, in-tiem; *kasih mësëra*, innige liefde; *mëmësëra kan*, assimileeren, doen op-nemen, Sadj. Mal. p. 12 r. 9 v. o. ook opnemen in de taal, Sadj. Mal. p. 6; zie ook *sërap*.

مسرة **masarrah**, Arab. blijdschap, vroolijkheid.

مسطر **mistar**, Ar. liniaal, rechte lijn, regel, zie het volgende wrd.

مسطرة **mistarrah**, Arab. linieer-plankje.

مسفاة? *b.v. mëmakai* مسفاة *toe-doeng-këpala*, Sj. Haris.

مسق **mësak**, e. s. v. zoutwater-visch.

مسقط **Maskat**, Arab. Maskate, de naam van een groot rijk in Oost-Arabië.

مسكت **maskat**, I. = het voorg. woord.

II. zie *bëskat*.

مسكق masköpiq, verb. Ned., de Nederl. Handelsmaatschappij.

مِسْكُونِ miskoen-miskoen, bñh. tab. = *bñgkoedoe*, zie ald.

مَسْكِي maski, Port. *masque*, hoewel, ofschoon, al is het ook dat.

مَسْكِينِ miskín, Arab. arm, behoefstig, = *papa*.

مَسْلَغِ mësëlang, e. s. v. boom die lichtgeel hout levert.

مَسْلَمِ moeslim, I. verb. Ned. mouseline.

II. Arab. recht geloovig; *orang moeslim*, muzelman.

مَسْلَمِينِ moeslemin, accusatief v. h. Arab. mrv. van *moeslim* II.

مَسْوَارِ mësöwara, tijdstip voor een handeling, door tooverij uitgevorsch, Pël. Dj.; verb. van *مشاور*, zie ald.

مَسْوَحِ masóeh, Arab. smeersel, zalf.

مَسْوِي mësöewi, e. s. v. boom, welks specerijachtige bast voor reukwerk en in de geneeskunde wordt gebruikt.

مَسَاهِ mësah, e. s. v. boom.

مَسِيحِ masih, Arab. gezalfd; *al-masih*, de gezalfde, Christus, de Messias; *almasihoe'ddadjál*, de antichrist.

مَسِيحِي masihí, Arab. christelijk, inz. protestantsch; *tahoen masihí*, het christelijk jaar; *tariéh masihí*, de christelijke jaartelling; *orang masihí*, christen; *masoek masihí*, tot den christelijken godsdienst overgaan, christen worden.

مَسِيرَةِ mësirah, e. s. v. boom, die licht timmerhout levert.

مَسِيغِ masiang, e. s. v. riet, waarvan matten worden gevlochten. M. Zie *mansiang*.

مَسِيغِتِ mësigit, Jav. verb. van *mësdjid*, zie ald.

مَسِيوِ mësioe, en *garam-mësioe*, salpeter, buskruit; *m. mëntah*, ruwe salpeter.

مَسْجَارِكِ moesjarak, Ar. gemeenschappelijk.

مَسْجَارِكِ moesjarik, Arab. deelgenoot, aandeelhouder.

مَسْجَارِكَاكِ moesjarakah, Arab. genootschap, maatschappij, vereeniging, gemeenschap.

مَسْجَاوَرَةِ moesjawat, Arab. Perz. geraadslaging, raadpleging, overleg; *moesjawatkan*, over iets beraadslagen, = *mëmbitjarakan*. Soms wordt het verkeerd gebruikt in de plaats van *moeáfakat*.

مَسْجَتَرِي Moesjtari, Arab. de planeet Jupiter.

مَسْجَرَفَةِ moesjarrafah, Ar. verheven, geëerd, e. bijnaam der stad Mekka.

مَسْجَرِقِ masjriq, Ar. het Oosten, Orient. Ind. Poet.

مَسْجَرِكِ moesjrik, Arab. afgodendienaar.

مَسْجَرُوعِ masjröe', Arab. e. s. v. zijden stof van Surate, Sj. Har.

مَسْجَرُوعِلِ masjgróel, Arab. bekommerd, vervuld van, beslommering, z. steeds bezig houden met iets, z. bekommeren, zich bezwaren; *këdoewa bëgi masjgróel baginda*, de Vorst maakte zich over twee dingen be-

zorgd, I. J.; *kəmasjgroelan*, bekommering, Niem. bloeml. 4^e dr. I. p. 234.

مشقة *masjakkah*, Ar. moeielijk, lastig; ongemak, moeielijkheid.

مشكل *moesjkil*, Arab. moeielijk, ingewikkeld, duister, dubbelzinnig.

مشهور *masjhóer*, Ar. vermaard, beroemd, ruchtbaar, bekend; *məmasjhóerkan*, verbreiden, verkondigen, publiceeren, uitgeven v. e. boekwerk.

مصاهرة *moesáharah*, Arab. huwelijksverwantschap door de vrouw, aanhuwelijking, zwagerschap.

مصحف *mişhaf*, Arab. boek; *almişhaf*, het boek bij uitnemendheid, de Koran.

مصر *Məşir*, Arab. Mişr, Egypte, Kairo.

مصري *Mişrî*, Arab. Egyptisch.

مصطفى *moestafá*, Ar. kiezende; *moestafá*, verkozen, uitverkooren, eigenn. Zie *Moestapa*.

مصلا *maşalla'*, Ar. bidkleedje, bidmat.

مصلحة *maşlahat*, Ar. Perz. middel, oorzaak v. slagen, = *daja* en *oepaja*. Ook minnelijke schikking (Dr. F.)

مضرة *madlarat*, I. Arab. nadeel, schade.

II. verkeerd voor *məlarät*, overgaan op, overslaan tot, b.v. *daripada pəkərdjaännja sa'orang məlarat kəpada jang banjak*, doordat de handelingen van één persoon overgaan op de menigte, Oend. Zie *larat*.

مطالعة *moetálaah*, Arab. opletend beschouwen, nauwkeurig e. geschrift lezen, bestudeeren; *məmoetálaahkankitab*, e. boek ontcijferen, Miem.

bloeml. I, 4e dr. p. 111; *tiada tərmoetálaahkan*, niet te ontcijferen zijn, id.

مطلق *moetlak*, Ar. algemeen, generaal; *wakil moetlak*, generale gevolmachtigde, generale procuratiehouder.

مطمورة *maţmóerah*, Ar. kelder.

مطهر *maţahhar*, Arab. het vagevuur der R. Cath. Zie *táhir*.

معاب *māáb*, gebrek, iets afkeuringwaardigs, van *tib*, zie ald.

معان *māadz*, Arab. zijn toevlucht nemen, inz. van het kwade tot God; toevlucht.

معاف *māáf*, verb. Arab. ?vrij, bevrijd, vrijgesproken, vrijspraak, vergiffenis; *məməáfkan*, vergeven, vrijspreken, vergiffenis schenken, kwijtschelden; *mintā māáf*, zich verontschuldigen, verlof vragen, ontslag vragen; *bərmāáf-māáf*, elk. vergiffenis schenken van velen, Indra Měng.; *soerat-māáf*, kwijtbrief, kwittantie.

معبود *mābóéd*, Arab. gediend, aanbeden, geëerd, godheid, inz. een valsche.

معتبر *mōētabar*, Arab. achtenswaardig, eerwaardig.

معتد *mōētadi*, Arab. zie *atád-almōētadi*, de toebereiden. Facs. p. 3.

معجزة *mōēdjizah*, Ar. wonderdaad van profeten, wonder.

معجن *mādjóén*, Ar. gekneed, kneedsel; slikartsenij, medicijn; *roti-mādjóén*, brood met geneesmiddelen vermengd, zie ook *madjoen*.

معدين *mādan*, Ar. groeve, mijn; metalen, kostbare steenen, R. Pas. Dul.; Kal. Dam. v. d. Tk. 78.

معراج mīrādj, Ar. trap, ladder; ten hemel gevaren; de reis van Mohammed naar den hemel; verdwenen, naar de maan; *djikalau soeatoe bëhajanja beta, maoekah abang mīrādj sërta*, als ik in levensgevaar ben, wilt ge mij dan naar de andere wereld vergezellen? Bid. S.; verbasterd tot *merat*.

معرفة mārifat, Arab. Perz. erkenning, onderscheiding, kennis, wetenschap, inz. de mystieke wetenschap der Soefi's.

معرفة māróef, Arab. het goede.

معزول mázóel, Arab. afgezet, ont-slagen; *māzoelkan dirinja*, zijn ont-slag nemen uit een ambt of betrekking, van een Vorst abdiceeren, Sadj. Mal. p. 100.

معصية māšiat, Perz. Arab. ongehoorzaamheid = *doerhaka*.

معظم moeállam, Ar. geëerd, geacht, groot, verheven.

معقول māqóel, Arab. schrandereheid, verstand, geest, verstandig.

معقولات māqoelát, Arab. metaphysica. H. Atj.

معلق mālaf, Arab. voederbak, kribbe.

معلق moeállak, Arab. hangen, opgehangen, gehecht aan iets.

معلم moeállim, Ar. en Perz. leeraar, onderwijzer, wegwijzer, stuurman, loods; *moealim-darat*, loods; *moealim-kapal*, stuurman, Pél. Abd.; *moealim-şoebján*, onderwijzer v. knapen; *m.-angin*, de man die met den koers van het zeilen belas is op Mal. vaartuigen; *moealim bërtiga*, de drie

priesters in e moskee, nam. de *imám*, *chaltb* en *bidál*.

معلوم mālóém, Mal. uitspraak *maüloem* (Dr. F.), Arab. bekend, met iets bekend zijn; *tërlebih mālóém*, geheel op de hoogte van iets zijn, meer dan bekend met iets wezen, H. Abd. 372 en and.; *mëmālóémkan*, bekendmaken, kennisgeven.

معلومة mālóémah, Ar. bekende zaak, wat iemand weet, wetenschap.

معلی moēallá, Arab. verheven, subliem, uitstekend.

معمار mīmár, Ar. bouwmeester, architect.

معمور māmóer, Arab. bebouwd, bewoond, bevolkt, volkrijk, bloeiend, ook in overvloed voorhanden zijn, b. v. van geld, H. Abd. p. 241, rijkelijk, overvloedig, H. Abd. p. 195.

معنى māna, Ar. zin, beteekenis; *antara doewa māna*, dubbelzinnig; *mëngambil akan māna jang kédjahatan*, in een slechte beteekenis opvatten; *māna jang tërboeka*, een duidelijke zin, een beteekenis die voor de hand ligt.

مغرب magrib, Arab. het Westen, tijd van zonsondergang; *şembahjang-magrib*, gebed bij zonsondergang, het 4° der vijf verplichte gebeden.

مغرور magróer, Arab. verwaand, trotsch, verblind.

مغل Mogral, Arab. Mongolen, Tartaren, de groote Mogol.

مغلوب magrlóeb, Arab. overwonnen, verslagen.

مع mong, klanknabootsend woord voor het geluid van een gong; *mong-*

mong, e. s. v. klein ketel-instrument, behoorende tot de gamelan, dat ook soms voor omroepersbekkengebruikt wordt; *mong-mongan*, allerlei bekken-vormige instrumenten, v. d. W.

مغاث *məngapa*, waarom, z. *apa*.

مغراوان *məngrawan*, zie *mərawan*.

مغس *mangsa*, Skr. prooi, dierlijk voedsel; *məntjəhari mangsanja*, zijn prooi of voedsel zoeken, van wilde dieren.

مغسو *məngsoe*, de kleine haartjes rondom het voorhoofd, ook *boeloe-məngsoe*, H.Gr. Volg. v. d. W. *moengsoe*.

مغسي *mangsi*, Jav. inkt, ook poeder om de tanden zwart te maken. Mën. ook *mansi*, indigo; *m.-sotong*, inkt van den inktvisch, sepia.

مغسي *moengsi*, e. s. v. gedroogde medicijn.

مغش *məngoeng*, mijmeren, in gedachten verzonken, zie *mənoeng*.

مغث *məngap*, Jav. gapen, den mond opendoen.

مغث *mangka*, = *maka*, zie ald.; *mangkanja*, en daarom, om die reden, dus.

مغكار *məngkara*, Skr. het sterrenbeeld de Kreeft; *hoedang-məngkara*, e. s. v. groote garnalen, zie *hoedang* en *bəngkara*.

مغكاروغ *məngkaroeng*, zie *bəngkaroeng* en *panau*.

مغكawang *məngkawang*, z. *kawang*.

مغكawan *məngkawan*, zie *bəngkawan*.

مغكبوemi *mangkoeboemi*, rijksbestierder, eerste minister = *bənda-*

hara en *pradana-məntəri*, samengesteld uit *mangkoe*, op den schoot houden en *boemi*, de aarde, het Rijk.

مشق *mangkat*, overlijden overleden van Vorsten, zie *angkat*; *mangkat bəradoe*, ontslapen.

مشق *mangkar*, I. nog hard, niet gaar, niet murw; verhard van het geoed; *limau mangkar*, e. s. v. harde oranje-appelen; zie *makar* en *bangkar*. Mën. *mangkal*, id.

II. beter *manggar*, Jav. de bloesem van den kokospalm, b. v. *ramboetnja ikal majang məngkar*, B.S. z. *manggar*.

مشق *mongkor*, e. s. v. draagstoel, waarin men slechts zitten kan, portechaise, ook een overdekte zitplaats, waar men zich kan afzonderen, b. v. in een kerk, loge in een schouwburg enz. voor dit laatste H.T. en Sadj. Mal. 186, zie *moenggoer*.

مشق *moengkir*, zie *moenkir*, Arab. loochenen, verwerpen, ontkennen, afvallig worden, er niet van willen weten; *moengkir daripada pər-kataän*, zijn woord breken.

مشق *məngkərang*, zie *bəngkərang*.

مشق *məngkis*, ook *məkis* en *məməkis*, honend, tartend, uitdagend roepen of schreewen. Volg. C. en S. in vuur geraken, woedend worden, zich driftig maken, Saif. Dzoel.

مشق *məngkeng*, zie *tjəngkeng*.

مشق *mangkak*, Batav. uitdijen, rijzen, opkomen, b. v. van deeg; *pəparoe mangkak*, vergrooting der milt, een kwaal, v. d. W.

مشق *mangkəkək*, kom, komme-

tje, kopje; *m. kĕpala-kambing*, e.s.v. groote, porseleinen kom v. Chineesch maaksel, die wel een geitekop bevat ten kan; *mangkoek djĕloek*, een diepe kom, Mes. Kag. zie *djĕloek*; *boewah kĕmbang-sa-mangkoek*, e.s.v. vrucht, die, in water geweekt, zóó uitdijt, dat ze een kommetje vult, zie *kĕpajang* en *mĕrpajang*. Ze wordt in de *tjin-tjae* gemengd, zie ald.

مشكى mongkok, bovendeeanderen uitsteken, b.v. van enkele hooge klippen in een koraalrif enz.

مشكى mĕngkal, halfrijp, nog niet rijp van vruchten en zweren, bijna geel van bladeren, pijnlijk aangedaan van het gemoed.

مشكى moengkil, uitpuilen, d. B. en Leyd.

مشكى mĕngkĕlan; *tĕrmĕngkĕlan*, zich verslikt hebben aan eten, een brok in de keel blijven steken; zie *bĕngkal*.

مشكى moengkoem, ook *loengkoem*, bolrond vlak, zooals b.v. een horlogeglas en het deksel van sommige koffers.

مشكى mangkin; *sĕmangkin* = *sĕmakin*, zie *makin*.

مشكى mangkoe, zie *pangkoe*.

مشكى mangkota, zie *makota*.

مشكى mĕngkoedoe, zie *bĕngkoedoe*.

مشكى mĕngkoewang, zie *bĕngkoewang*.

مشكى mangkah, hard, ongaar v. gekookte spijzen; zie ook *ĕngkah*, *mangkar* en *mĕngkal*.

مشكى mingkai, e. s. v. rogvisch.

مشكى mangga, Skr. de *mangga*-vrucht, ook *mĕmpĕlam* genoemd; Jav. *pĕlĕm*.

مشكى mĕnggala, Skr. heilspellend, gelukkig, gunstig v. e. begin. Mes. Kag.

مشكى minggat, Jav. drossen, wegloopen.

مشكى manggar, de steel, waarmede de vruchten van palmgewassen aan den *pĕlĕpah* of dikkeren stengel zitten, v. d. W. Jav. de bloesem van den kokospalm. Mĕn. de hoofdnerf aan de bladeren der palmboomen.

مشكى moenggoer, vat, bak, ook draagkoets, b.v. *mĕngiring di bĕlakang moenggoer dan tacht*, draagstoelen en zetels gingen in gevolg, Ibr. b. Ch. Zie *mongkor*.

مشكى manggis, = *manggistan*, zie ald.

مشكى manggistan, e.s.v. bekende, zeer aangenaam smakende vrucht, ook *manggis* genoemd; *manggistan rĕngat*, e. opengesneden manggistan, Jav. Pr. Dj.

مشكى manggoel, naam van een boom. Mal. Sam. II. p. 251.

مشكى moenggoel, knoesterig, met uitwassen, van een boom.

مشكى minggoe, verk. van het Port. *domingo*, Zondag; *hari-minggoe*, Zondag = *hari-aĕad*. Ook worden hierbij soms de weken geteld, b.v. *tiga minggoe*, drie weken.

مشكى manggah, naam van een boom methout, geschikt voorscheepsbouw.

مشكى manggi-manggi, het Ind.

Eng. man g l e, = *bakau*, de strand-wortelboom.

مغلي mangëli, e.s.v. tuinvrucht.

مشمخ mongmong, e.s.v. ketel-instrument, behoorende bij de gamëlan, dat ook wel voor omroepersbekken gebruikt wordt.

مغور mëngoe, zie *mangoe*.

مغته mëngah, = *mëngah*, zie ald.

مغته mëngëh, hijgen, van *ëngëh*, zie ald. ook opgezet van den buik, zoodat de ademhaling belemmerd is.

مفاحص moefáhîs, Arab. de gebreken van een ander opsporend.

مفارق moefárik, Arab. van elk-ander gaan, het oneens worden, b.v. *mëndjadi moefárik antara doewa laki-istëri*, ontstond er een verwijdering tusschen man en vrouw, H. Gr. Zoo ook Sadj. Mal. p. 181.

مفارقة moefarákah, Arab. verlatting, scheiding.

مفتي moefti, Arab. wijs man, die uitspraak doet in rechtskwestiën.

مفرو mëfrau, verb. Ned. mevrouw.

مفهوم maf hóém, Arab. begrepen, verstaan, zie *faham*.

مفاكت moepakat, verb. van *موافقة*, zie ald.

مفاكي mëpaga, e. s. v. boom, met licht timmerhout.

مقاس mëpas, hengelen met een vlieg aan de haak.

مق mak, zie *ëmak*.

مق mek, Chin. pols; *mërabah mek*, de pols voelen.

مقام makám, Arab. residentie, graf, inz. van vereerde personen; *bër-makám*, resideeren; *radja jang bër-*

makám di Langkat, de vorst, die te Langkat resideert; *mëmakámkan*, begraven.

مقبول makbóél, aangenomen, aangenaam.

مقدس moekaddas, Arab. geheiligd, heilig; *baitoe 'lmoekaddas*, het heilige huis, d. i. Jeruzalem.

مقدم moekaddam, Arab. voor-ganger, voorvechter, aanvoerder. Boeng. R. bës. p. 19.

مقدمة moekaddamah, Arab. voorhoede, voorrede.

مقدونية makdoniah, Arab. Macedonië.

مقري mokrí, Arab. bekwaam in het lezen, voorlezer.

مقصود makşóéd, Arab. beoogd, bedoeld; in 't Mal.: doel, bedoeling, doelwit, voorgenomen zaak.

مكمل makmal, v.d.W. e.s.v. neteldoek, zie *moemal*.

مقيم moekím, Arab. gevestigd, inwoner, de inwoners van e. district met een moskee; district; kerkelijke gemeente, kerspel.

مك maka, en, dat, daarom, zoo, waarom, toen; *makanja*, de reden ervan is, en daarom, Pël. Djin. Facs. p. 12 reg. 10 *sëbab itoe lah makanja patik datang mënghadap*, en dat nu is de reden, waarom ik mijn opwachting kom maken. Zie de grammatica.

مكتب maktab, Arab. plaats of tijd om te schrijven; schrijfschool, school.

مکتوب maktóób, Arab. geschreven; *tërmaktóób*, id.; *almaktóób*, de heilige schrift.

مكر **makar**, Arab. misleiding, streek, bedrog, list, Sadj. Mal. p. 258 r. 4. *radja Pahang mēnoendōeḱkan makarnja pada kita*, die Vorst van Pahang toont ons zijn streken. Zie *mangkar*.

مكر **mēkar**, niet behoorlijk ontwikkeld, van vruchten, nog hard of steenachtig; nog niet geheel ontloken van bloemen; zie *bēngkar* en *mēgar*.

مكر **mēkoer**, in huis hokken. v. d. W.

مكتر **moekarram**, Arab. geëerd, geacht, eerwaardig; ook als bijnaam van de maanden *Sjabán* en *Rēdjab*.

مكرمة **makroemah**, Arab. edelmoedige daad (Dr. F.).

مكروه **makróéh**, Arab. hatelijk, verfoeilijk, verwerpelijk, wat vermeden moet worden.

مكس **mēkis**, ook *mēngkis*, z. ald.
مكق **mēkeḱ**, e. ongearticuleerd geluid geven, van dieren of een trompet, Abd. M. 21.

مكو **Makau**, naam van e. stad in China; *bēnang Makau*, gouddraad; *b. M. pakai perak*, zilverdraad.

ملوت **makota**, Skr. kroon, ook als liefkoozingswoord gebezigd; *mēmakotaï*, kroonen.

مكة **Mēkah**, de stad Mekka.

مكت **mēgat**, I. titel van aanzienlijke personen uit de oorspronkelijke bevolking, lieden van goede afkomst, Ism. Jat. 7, de Holl. 5e dr. p. 275. In het Mēnangk. groote heer, seigneur. Volg. Maxw. titel van een hoofd, dat slechts van ééne zijde van adellijke

afkomt is. Skr. *māgadha*, de zoon v. e. Vaiçya bij e. Kshatrya vrouw.

II. stilstaan van een tol, zie *lēgat* en *ligat*.

مكر **mēgar**, Jav. van *ēgar*, opengaan van bloemen, opkomen van deeg, uit elkander gaan van het hoofdhaar, de rijstaren enz. ook *mēngēgar*, b.v. *ramboetnja tēroerai saperti majang mēngēgar*, Pr. Dj. Zie ook *mēkar*.

مكق **mēgaḱ**, vrijpostig, ongegeneerd.

مكل **mēgal**, Jav. zie *pēgal*.

مكة **mēgah**, roem, beroemen, verheffing; *mēmēgahkan dirinja*, zich verheffen, zich beroemen; *bērmēgah-mēgah akan*, zich beroemen of verheffen op; *pērkara jang mēgah-mēgah*, gewichtige zaken (Wilkinson); *bērolih mēgah*, roem verkrijgen; *pēnggahan*, fierheid, R. v. Eys. Het grondwoord schijnt *gah* te zijn, zie o. a. Mak. R. pag. 156, 223 enz.

مل **mal**, bovenstuk of hiel aan het lemmer van blanke wapens, behalve krissen, benedenstuk aan het gevest, kapiteel aan een kolom, bovenstuk aan de pooten van meubels; *m. iras*, *m. datang* of *m. mēnoempang*, zie op die woorden en bij *gandja*.

ملاتي **mēlati**, Jav. en Skr. = *mēlōer*, zie ald.

ملاجق **mēlatjak** = *bēlatjak* II, zie ald.

ملارت **mēlarat**, verb. van *مضرة*, zwerven, dolen; *orang mēlarat*, zwerfeling, afgezworvene; zie ook *larat*.

ملائفن **mēlapēngan**, e. s. v. plant.

ملاى malák, Arab. engel, ook ملك, zie ald.

ملاى mēlaka, Skr. e. s. v. boom met eetbare vruchten; *boewah mēlaka*, ook e. s. v. koekjes, de mal. naam van de *ondé-ondé* koekjes op Jav. Zie bij *ondeh*. Naar dezen boom heet de stad Malaka.

ملاكة malákah, Arab. bezit.

ملاوة mēlawah; *pěrahoemēlawah*, e. s. v. Boegineesch handelsvaartuig, dat den regerenden Vorst toebehoort.

ملائكة malaikat, Arab. meerv. van *malák*, doch door de Maleier ook in het enk. gebezigd, b. v. *saorang malaikat*, een engel; *malaikat jang mēmēgang tidoer*, de engel des slaaps, N. M.; *malaikat*, ook wijlen, b. v. *malaikat si-anoë*, wijlen N. N. zie ook *malak*.

ملائينكان mēlāinkan, uitgezonderd, behalve; maar (= Duitsch *sondern*), Dr. F. enz. zie *lain*.

ملايو Mēlajoe, Maleisch, Maleier; *orang Mēlajoe*, Maleier; *Mēlajoe-mēlajoean sēdikit*, ietwat op zijn Maleisch.

ملايبان mēlēbakan, = *kawang*, de boterboom, zie ald.

ملايو mēlaboewi, e. s. v. plant.

ملو mēloer, op Java *mēlati*, de Indische jasmijn, die zeer welriekend is en waarvan twee soorten, de enkele en de dubbele; *mēloer djantan?* Djaj. Langk.

ملاس mēlas, niet sluitend van zaken, die tegen elkander gehouden worden, b. v. twee planken.

ملعون malāóén, Arab. vervloekt; *kafir malaóén*, vervloekte ongeloo-vige, als scheldw. Arab. Hamz. en H. Atj.

ملغ mēlang, e. s. v. bloem, wellicht = *mēloer*, zie ald.

ملغ mēling, onoplettend, nalatig, onverschillig, v. d. W., den blik afwenden (Wilkinson), zie ook *pē-ling*.

ملفاري malapari, e. s. v. boom, die aan het stand groeit.

ملفتاك malapataka, z. bij *mala*.

ملق mēlek, Jav. de oogen open hebben, wakker zijn. Zie *tjēlek*.

ملك malak, Arab. engel; *malak-almaut*, de engel des doods; *m.-moe-wakkal*, bescherm-engel, M. R.

ملك malik, Arab. koning, bezitter, heer.

ملك milik, Arab. eigendom; *mē-miliki*, als eigendom bezitten, in bezit nemen, d. H. pag. 188; *těrmilik*, als eigendom ten deel gevallen, b. v. *sě-kalian itoe soedah lah tērmilik pada tangan toewan-hamba*, R. Ch.

ملكوت malakóét, Arab. koninkrijk, rijk, koningschap (Dr. F.). Facs. p. 72.

ملكورن mēlikoeran. e. s. v. eetbare vrucht.

ملكيوي mēlkiwi. = *kiwi*, z. ald.

ملبغ mēlambang? b. v. *kěmoen-tjahnja daripada mēlbing émas oerai*, H. T.

ملنجو malindjo, Jav. e. s. v. boom, ook *so* geheeten, waarvan de

vrucht op een eikel gelijkt en, even als de jonge bladen, als groente gekookt, wordt gegeten, zoo ook de bloemen, *tjengkarang* genoemd.

ملواتي malawati, = *boelewarti*, zie ald.

ملوك moelóék, Ar. meerv. van *malik*, vorst, heer.

ملوكات mēloekoet, fijne stukjes rijst, die er door het stampen afbreken, = *mēnir*, Jav. ook *lēmoekeet*, zie ald.

ملهم molham, Ar. geïnspireerd.

ملي moelia, Skr. luisterrijk, aanzienlijk, in aanzien zijn, waardig, prachtig, verheven, heerlijk; *kēmoe-liān*, luister, aanzien, eerbewijs; *mēmoeliakan*, verheerlijken; *mēmpērmoeliakan*, id.; *pērmoeliaän*, aangeboren grootheid bij iem., ook waarde van e. persoon; *tērmoelia*, veel meer waard, B. R.

مليگي mēligai, zie **مالگي**.

مليلا mēlela, effen, zonder damasceersel van wapens, ook *balela*.

ملينکن mēlainkan, zie *lāin*.

مليونان moeliawan, luisterrijk, verheven, edel (Dr. F.).

مليوس mēliwis, Jav. kleine wilde eend, = *bēlibis*, zie ald.

مم mam, zuigen aan de borst; *bēri mam*, de borst geven (Wilkinson).

مم mem, het Eng. Ma'm, mevrouw.

مماي mēmaī, e. s. v. boom, v. d. W.

مبب moemba, e. s. v. plant.

مببج mēmbatjang, e. s. v. wilde

manggaboorn, de paardemangga, ook *ēmbatjang* en *batjang*. Volg. C. en S. zijn de soorten in de Str. Settl. *mēmbatjang-kopih*, *m.-lada*, *m.-loempoer dalam*, *m.-tjopak*, *m.-pinggan-dara*, *m.-sakar-bērgantoeng*, *m.-soesoe* en *m.-sikoe*.

مبالو mēmbalau, zie *balau*.

مببر mēmboer, beuzelachtig, niets beduidend, van geen waarde.

مببج mambang, I. e. s. v. geesten; *m. koening*, de gele gloed des hemels bij het ondergaan der zon; *radjamambang*, geest die gebiedt over de kleuren van het avondrood; *si mambang*, de dienaren van dien geest, ook een geest, die zwangere vrouwen vijandig is. Mēn.

II. titel der hoofden bij de *rājat*.

مببج moembang, de jonge kokosnoot in hare eerste ontwikkeling. Zie ook *tjingkat*.

مببج moemboeng, tot boven de boorden gevuld of geladen van vaatwerk en vaartuigen, boordevol, ook van een maat.

مببو mamboe, = *hamboe* of *boeloh*. Mēn. e. s. v. dikke rotan.

ممدود mamdoéd, Arab. uitgerekt, lang.

ممر mēmar, gekneusd, gebutst van vruchten. Ook in de heelkunde, v. d. W.

ممرغ mēmērang, otter, = *andjing-ajar*, Sw.; ook *mēmberang* en Riouw: *bērang-bērang*, Wilkinson.

ممش mēmang, berispen, verwijten

van bewezen weldaden. Wellicht een verkeerd gehoord *mamang*, zie ald. en *bangkit*.

مقاوغ *məmpaoeng*, e.s.v. boom, die hout levert voor pakkisten.

مقاوغ *Məmpawah*, de naam van een Mal. rijkje op Borneo.

مماط *mampat*, I. dicht, vast in elkander; *tanah mampat*, vaste grond; stevig volgestopt, stijf ingestopt van iets in een zak; samengedrukt van de lucht enz.; *məmpatkan*, samen-drukken, samenpersen.

II. e. s. v. boom, ook e. s. v. ge-neesmiddel.

مماط *məmpədal*, = *həmpədal*, zie ald.

مماط *məmpədoe*, = *həmpədoe*, zie ald.

مماط *mampir*, Jav. ergens aan-gaan, vertoeven, = *singah*, zie ald.

مماط *mampoes*, dood, verdelgd, verrekt, kapot; *mati mampoes*, mors-dood; *mampoes*. Mèn. ook doodaf v. werken. Zie *ampoës* en *lampoes*.

مماط *mampoeng*, specifiek licht en sponsachtig, zooals puimsteen, brood en derg.

مماط *məmpəlas*, = *həmpəlas*, zie ald.

مماط *məmpəlasari*, zie *həmpəlasari*.

مماط *məmpəlam*, ook *həmpə-lam*, de mangga-vrucht.

مماط *məmpəlai*, zie *məmpilai*.

مماط *məmpəning*, e.s.v. boom, die licht timmerhout levert.

مماط *mampoe*, instaat zijn, bij machte zijn, v. *ampoe*, Kw. kracht, vermogen; ook: 't mocht wat (f), b.v. *mampoe əngkau dapat bərboewat itoe*, 't mocht wat, dat je dit kunt doen.

مماط *məmpoeloer*, zie *həmpoe-loer*.

مماط *mimpi*, droom; *bərmimpi*, droomen; *bərmimpikan*, droomen over; *məmimpikan soeatoe mimpi*, e. droom droomen; *salah mimpi*, een verkeerden droom gehad hebben, Pr. Dj.

مماط *məmpilai*, Tam. bruide-gom, bruid; *pərdjamowan-məmpilai*, bruiloft, huwelijksfeest.

مماط *moemkin*, Arab. mogelijk, in staat zijn.

مماط *mamlakat*, Arab. Perz. ko-ningrijk, koninklijke waardigheid.

مماط *mamlóék*, Arab. Mame-luk, slaaf.

مماط *mamanda*, hof., vorste-lijke oom, tante, van *mama*.

مماط *məmidai*, e. s. v. boom.

مماط *moemajjiz*, Ar. onderschei-dend, onderkennend, tot de jaren van onderscheid gekomen.

من *man*, I. Arab. welke, wie.

II. een Eng. Ind. gewicht, *maund*, van 25—82 Eng. ponden, P. *dan bərat pədangnja sa-riboe man*, *dan loewas mata-pədangnja sa djəngkal empat djari*, I. P.

من *min*, Arab. Voorz. van, uit; m. *djihāt*, van den kant.

من *minna*, Arab. een gewicht van ongeveer een kilo.

منا *měna*, reden, oorzaak; gissing, berekening = *kira*; *saměna-měna*, zoo maar in eens, eigenlijk eene verkorting van *tiada saměna-měna*; *tiada saměna-měna* en *děngan tiada saměna-měna*, zonder eenige reden; *tiada saměna dēmikian kalakoean*, zonder reden z. aldus aanstellen; *diboenoehnja akan dia dēngan tiada saměna-měna dan tiada kēsalahannja*, hij doodde haar zonder eenige reden en onschuldig. B. Ramp. p. 24; *ada kah radja bēsar maoe mēmbowat orang dēngan tiada saměna-měna?* is er wel een aanzienlijk Vorst, die iemand zonder reden wil ombrengen? ook alleen *saměna-měna bērsakit-hati*, zonder reden geërgerd, Sël. Dal. en Pël. Abd. 22; *mēmpěrměnaï*, gissen, berekenen; *tiada tēpěrměnaï*, niet te gissen, niet te berekenen zijn, onberekenbaar. (Had bij *saměna* moeten staan; vergelijk Sanskr. *samāna* identiek, in overeenstemming met de omstandigheden, terwijl *pěrměnaï* weer van een ander Sanskr. woord komt, n.l. *pramāna*, maat, en dus onder *pěrmāna*, had verklaard moeten worden, Dr. F.).

منا *menát*, Arab. de naam van een afgod der heidensche Arabieren in ouden tijd.

منا *minatoe*, waschman, bleeker; ook *pinatoe*, (Dr. F.).

منا *moenádjah*, Arab. in het geheim met iemand spreken, in den gebede met God verkeeren, N. Moh. Moh. Han.

منارة *měnarah*, Arab. minaret, toren bij eene moskee, ook voor toren in het algemeen en in het bijz. voor toren, plaats waar men licht ziet, vuurtoren, lichttoren; *pěnghoeloe-měnarah*, torenwachter, Ism. J.

منا *manáf*, Ar. naam v. e. afgod der heidensche Arabieren; *abdoe'lmanáf*, naam v. e. arabischen stam.

منا *moenáfik*, Arab. huichelend, veinzend; huichelaar, veinzer, hypocriet, atheïst.

منا *měnaling*, e.s.v. boom met kleine, ronde vruchten.

منا *mannán*, Ar. goedgunstig, weldadig; *almannán*, de goedgunstige bij uitnemendheid, d. i. God; *abdoe'lmannán*, dienaar van den Algoede.

منبر *minbar*, Ar. preekgestoelte in de moskee, verheven plaats.

منت *měnta*, = *měta*, zie ald.

منت *mintā*, zie *pinta*.

منت *měnit*, zie *menit*.

منتاغر *měntangoer*, = *běntangoer*, zie ald.

منتاكة *mintákat*, Arab. zône v. den aardbol, d. l. Cr. Zie **منطق**.

منترا *mantoer*, *balai-mantoer?* komt voor in verschillende HSS. b.v. in de Jat. Noest. de Mes. Kag. Indra Měng. ook *balai mēngantoer*, Facs. p. 95. Wilkinson geeft *měntor*, of ook *měntora* en *měntěra*.

منترا *mantěra* of *měntěra*, Skr. tooverspreuk, bezwering; *měmantěraï*, betooveren, bezweren, door het opzeggen van e. tooverformule over iets.

منتراجم *mëntëradjam*, e. s. v. boom, die een eetbare vrucht draagt en welks wortel in de geneeskunde gebruikt wordt.

منتري *mëntëri*, Skr. raadsheer, raadsman, minister, op Java *mantëri*, ook e. titel v. mindere hoofden, inl. opzichters, b. v. *mantëri-kopi*, opzichter v. de kofficultuur enz.; in het schaakspel: de koningin; *pradana-mëntëri*, de eerste minister; *para-mëntëri*, de gezamenlijke ministers; *përmëntërian*, het ambt of bestuur van een minister.

منتغ *mëntang*; *samëntang*, al is het ook dat, al ben je ook, b. v. *mëntang ëngkau bësar, tiada lah akoe takoet*, al ben jij groot, toch ben ik niet bang voor je, Pël. Djin.

منتق *mantoeḵ*, Jav. huiswaarts keeren, heengaan.

منتق *montoḵ*, poezelig, mollig, gezwollen, dik van de borsten; opzwellen, opkomen, rijzen.

منتله *mëntëlah*, temeer.

منتو *mëntoewa*, op Java, *mërtoewa*, schoonouders, schoonvader, schoonmoeder; zie bij *toewa*.

منتھ *mëntah*, rauw, onrijp, ongekookt; van stoffen en garens: ongebleekt; van andere zaken, nog in den ruwen, onbewerkten staat, onbehandeld, onbesproken.

منتھ *moentah*, ook *moetah*, braken; verschieten van kleuren; *obat moentah*, braakmiddel; *moentahi*, braken op iets; *mëmoentahkan*, uitbraken; *tërmoentah*, aan het braken raken,

Sj. Sult. Jahja; *moentahan*, braaksel, ook *moentah*, b. v. *oepama andjing makan moentahnja*, als een hond, die zijn braaksel op eet. Sprw.

منتی *manti*, = *mantëri*, zie ald.

منتیگ *mantega*, Port. boter; *boenga mantega*, e. s. v. groote, gele kelkbloem.

منتیگی *mëntigi*, e. s. v. boom, rhododendron, met taai hout, dat gebruikt wordt voor gereedschappen.

منتیمین *mëntimoen*, komkommer, augurk; ook *timoen* en op Java *këtimoen*; *m. dëndang*, eea bijzondere soort daarvan; *m. atjih*, e. s. v. meloen of komkommer; *ikan mëntimoen*, e. s. v. eetbaren zoutwatervis, die op e. komkommer gelijk.

منتیو *mëntiau*, e. s. v. boom, die goed, wit hout levert.

منج *mandja*, I. Zie *mandjak*.

II. = *madja*, zie ald.

منجارم *mëndjaroem*, e. s. v. heester, welks bladen in de geneeskunde gebruikt worden.

منجافن *mëndjangan*, Jav. hert, = *roesu*.

منجان *mëndjana*, = *mëndjana*, zie ald.

منجر *mandjoer*, Jav. vergiftig, doodelijk van een wapen.

منجڦ *mandjoeng*, I. groote fakkel bij de *orang-laoet*; *mëmandjoeng*, met zulk een fakkel vischvangen; zie *soeloeh*.

II. Sadj. Mal. p. 115, zie *andjoeng*.

منجڦاد *mandjapada*, = *majapada*, zie ald.

مندجق mandjak, (door verwenning en toegeven) gehecht zijn; gewend, gemeenzaam (Dr. F.) Mën. *andja*, d.; *mëmpërmandjakan*, verwen- nen, toegeven in alles en daardoor aan zich doen hechten, R. Chaib.; *koeda mandja*, een verwend, dartel paard.

مندجقهاھت Mandjapahit, zie *madjapahit*.

مندجق mëndjak; *sëmëndjak*, z. *sëdjak*.

مندججلس mëndjêlis, schoon, be- vallig, = *madjêlis*, zie ald.

مندجلمورت mëndjêloerat, z. *djoerat*.

مندجالین mëndjalena, van verre zichtbaar. In de Hik. R. Chaib. komt *andjalain* of *andjalena* voor in de be- teekenis van: gezet, zwaar v. lichaam.

مندجم moenadjjim, Arab. ster- rekundige, sterrewichelaar.

مندجنون mandjénóén, zie *ma- djénóén*.

مندجوه mandjoe? b.v. *mandjoe graib di dalam galoemat*, I.P. Zie het volg. wrd.

مندجوغن mandjoengan, e. s. v. vaarttuig, H. T.

مندج mantja, Jav. *montjâ*, ver- schillend; *para mantja dipati*, de ver- schillende *dipati*'s; *mantja nêgara*, de verschillende districten. Z. *pantja*.

مندجت mantjit, I. en *mantjoet*, zie *pantjit* en *pantjoet*.

II. e.s.v. kleine muis, d. B.; *m. boe- soek*, stinkmuis. Zie *mëntjit*, bij *tjit*; *oelar-sawah-mantjit*, e.s.v. slang, die op muizen en kikkers aast.

مندجرت mentjêret, Jav. loslij- vig, diarrhee. Zie *tjirit*.

مندج mantjoeng, scherp toeloop- pend, puntig, spits, vooruitstekend, v. e. neus, snuit, enz. Zie *pantjoeng*.

مندج mantjing, Jav. hengelen, van *pantjing* I. Zie ald.

مندج montjong, snuit, snuit- vormig, vooruitstekend, pyramidaal, kegelvormig. Mën. *moentjoeng*.

مندج mentjong, Jav. scheef, schuin, een schuine richting nemend, van de richting afwijkend.

مندج mëntjak, van *pëntjak*, schermen met sabels of stokken.

مندجلاکي mëntjêlaki, tama- rinde, = *asam*.

مندجورن mantjawarna, veel- kleurig; *badjoe mantjawarna*, e. veel- kleurig baadje, Pr. Dj. zie *pantja*.

مندجي moentji? *moentji-kari*, koppelaarster = *djêroeman*, d. B.

مند manda, verk. van *mamanda*, zie ald. bij *mama* en *mandi* I.

مندارس mëndaras, e. s. v. Ery- thrina (Papilionaceeën), d.l. Cr. ook *sëmëndaras*, Sadj. Mël. 166 = *dadap*.

منداث mëndapa, = *pëndâpâ*, Jav. *balai*, Mal. zie ald.

منداکي mëndaki, beklimming van bergen, rijzen van de zon, stij- gen; *sëmantara mëndaki têngah hari ija békêrang*, onderwijl de zon rees tot den vollen middag zochten ze schelpdieren, Pël. Djin. I. p. 60, r. 8 v. o.; *m. mënoeroen*, klimmend en da- lend, op en neer (Dr. F.); Mën. rijzen, stijgen tot, ook in hooger beroep ko- men. Zie *naik*.

مندال mandala, I. zie *bandala*.

II. Skr. schijf, kring, al wat rond is, bal, b.v. *ada jang bërsepak mandala*, H. Boedj. Ind. Mah. Roep.

مندالي *mëndali*, zie *mëdali*.

مندب *mandab*, Ar. tranen, weelacht; *báhoel mandab*, tranenpoort, de naam der straat, die de Roode Zee met den Indischen Oceaan vereenigt.

مندر *mandar*, e. s. v. van vogel, die op de beo gelijk.

مندو *mandoer*, Port. opzichter over werkvolk.

مندو *moendoer*, Jav. z. *oendoer*.

مندرا *mëndëra*, I. Skr. langzaam en bedaard in haar bewegingen, volg. de Mal. een goede eigenschap van vrouwen; *manis-mëndëra*, lief en bedaard.

II. e. s. v. hofjuffers; *sëgala dang-dajang*, *biti-bitì*, *mëndëra*, *përwara*, H. T.; *dilihatnja banjak dajang dan mëndëra*, Sj. Abd. Moel.

مندرس *Mëndëras*, de stad Madras in Eng. Indië.

مندرسه *mandarsah*, van het Ar. *madrasah*, dorpsmoskee, kleine bidplaats, ook als leerschool gebruikt.

مندرع *mëndërang*, = *bëndërang*, zie ald.

مندع *mëndoeng*, Jav. bewolkt, regenachtig, betrokken; *magã mëndoeng*, regenwolk.

مندع *mandoeng*, = *bandoeng*, haan; *m-saboengan*, vechthaan; *m-bërsaloka*, de haan zegt spreuken op, d. i. kraaien in den morgenstond.

مندث *mëndap*, bezinken, bezinksel; *mëndap-kahwa*, koffiedik.

مندق *mëndak*, Jav. van *ëndak*, bukkend naderen, = *toendoek*; b. v. *mëndak mënjëmbah këpada*, bukkend een sëmbah maken voor.

مندق *mondok*, kort en dik? *tikoës mondok*, de mol, ook volg. M. en d. l. Cr. zie *dandam*; *parang mondok*, kort en breed hakmes of houwer.

مندق *moendoek*, I. Jav. kruipend naderen, v. *oendoek*. Z. *mëndak*.

II. de mol, v. d. W. zie *mondok* I.

مندق *mindok*, een zanger of zangeres, behoorende tot e. troep, die geesten oproept door hun gezang, te Klantan en Petani, C. en S.

مندل *mandal*, Skr. tooverkring.

مندل *mandoel*, I. onvruchtbaar, kinderloos; *ajam m.*, e. kip die geen eieren legt.

II. een deel v. het gegraven gouderts, gegeven aan de vrouwen, die het eten en drinken aan de gravers hebben gebracht, Mën.

مندليكو *mëndëlika*, I. e. s. v. broodboom, welks bast in de geneeskunde gebruikt wordt, Si Misk.

II. Volgens v. d. W. *mëndëlika*, landvoogd, gouverneur, in die teek. b. v. *maka Lakšamana pon mëmbëri përsalin akan sëgala mëndëlika jang sërtaña itoe*, en L. nu gaf wisselkleeders aan al de gouverneurs, die bij hem waren, H. T.

مندليكو *mandalikoe*, een titel, alleen in de HSS. voorkomende, zie *likoe*. Zoo ook *pádoeka likoe*, waaruit schijnt te blijken, dat *likoe* niet het bepalende, maar hoofdwoord is.

مندم mëndam, dronken, bedwelmd, = *maboek*; *m.-birahi*, dronken van liefde.

مندم moendam, groote waschkom, tobbe, kuip (niet van hout).

مندو moendoe, e.s.v. boom met smakelijke, gele vruchten, veel gelijkende op onze appelen, die benevens de gom in de geneeskunde gebruikt worden.

مندور Mendoera, I. het eiland Madoera.

II. e. s. v. Siameeschen dans, zie *manoera*.

مندة mindih, Batav. netjes, sierlijk gekleed. R. v. Eys.

مندي mandai, I. e. s. v. boom, welks bast tegen de spruw gebruikt wordt; *lota-mandai*, e. s. v. spruw.

II. tante, moeder; *sëmandai*, van één gezin, Mën.

مندي mandi, baden, zich baden; terugkaatsen van een kogel, die even het water of den grond raakt; *mandi darah*, geheel bebloed zijn, in zijn bloed baden; *m.-tian*, de buikbading, eene plechtigheid ter helft van de zwangerschap; *m.-wiladah*, z. baden na het baren; *m.-nifás*, zich baden op den 40sten dag na het baren; *m. bakal*, voorloopige wassching van het lijk, wanneer het eigenlijke baden, *mandi mait*, nog niet kan plaats hebben; *bërmandi kan ajar-matanja*, in tranen baden; *m. pëloeh*, in het zweet baden; *m. kèpada hoedjan*, in den regen baden; *përmandian*, badplaats; *përmandian-hamám*, warm bad; *toenggara-mandi*, zie *toenggara*; *poe-*

tëri mandi, e. s. v. koekjes; *mandi-mandi*, allerlei baden, C. en S.; *më-mandikan*, iets of iemand baden, een bad geven.

مندير mëndera, = *bandera*, z. a.

مندير mëndira, Skr. e. s. v. boom, de *waringin*.

منديك mëndika, vloek of zegen van een met bovennatuurlijke krachten begaafden persoon of zaak, P.

منديكاي mëndikai, ook *këmëndikai*, e. s. v. kleine watermeloen.

منديل mandil, Port. (Ar. *mindil*), tafelkleed, servet, handdoek, zakdoek, hoofddoek enz., v. den gordel afhangend of om den hals geslagen.

منر ménoer, = *tjèpaka*, zie ald.

منر mënir, Jav. gebroken rijst, = *loekoet*, zie ald.

منزل manzil, Ar. herberg, rustplaats, aanlegplaats, pleisterplaats.

منسغ moensang, = *moesang*, z. a.

منسي mansi, zie *mangsi*.

منسغ mansiang, Mën. e. s. v. biezen, waarvan matten, zakken enz. worden gevlochten.

منسيو mansioe, zie *mèsioe*.

منشي moensji, Ar. taalonderwijzer, taalgeleerde.

منصور mansóer, Ar. zegevierend, overwinnaar.

منطق mantik, Arab. redevoering, logica; *ilmoe-mantik*, de redekunst, logica.

منطق mintak, Arab. gordel, buikband, singel; *mintakoe-l boeróedj*, de dierenriem.

منڻ mēnang, winnen, in spel zoowel als in den krijg, overwinnen; *soedah mēnang daripada berpērang*, in den krijg de overwinning behaald hebben, Prab. Dj.; *kamēnangan*, overwinning, ook de teekens der overwinning; *dēngan kamēnangannya*, als overwinnaar; *mēmēnangkan*, doen overwinnen, b. v. *ērtinja Manșoer Sjah itoe radja jang dimēnangkan Allah daripada sēgala sētēroenja*, S. M. de beteekenis van Manșoer Sjah is een Vorst, dien God al zijn vijanden doet overwinnen. Het regeert het Voorz. *daripada*, zie Pēl. Djin. pag. 39. Zie ook bij *alah*.

منڻ mēnoeng; *tērmēnoeng*, peinzend staren, H. Abd. p. 137, in gepeins verzonken; volg. M. *bērmēnoeng*; *doedoek bērmēnoeng*, peinzend nederzitten; *pikir bērmēnoeng*, in gedachten verzonken; *mēmēnoengkan*, over iets peinzen; zie ook *tjēnoeng*.

منڻ Mēnangkabau, naam v. een vroeger Maleisch Rijk in de binnenlanden van Sumatra, en van een volk en zijn taal in het Gouvernement van Sumatra's Westkust. Beter *Mīnangkabau* (Dr. F.).

منفعة manfaāt, Arab. Perz. nut, voordeel, baat, vruchtgebruik.

منڻ Monkar, Arab. naam van een der beide engelen, die de overledenen in hun graf komen ondervragen. De andere heet *nakir*.

منڻ moenkir, Arab. loochenen, verwerpen, ontkennen, tegenspreken v. e. aanklacht of vordering in rechten; afvallig worden, er niet van wil-

len weten; *moenkir daripada pērkatān*, zijn woord breken, C. en S.

منڻ mēnantoe, meestminantoe, schoonzoen, schoondochter; Mēn. *binantoe*.

منڻ manoera, e. s. v. tooneelvertooning afkomstig uit Siam; zie *mēndoera*.

منڻ minhādj, groote weg, wijze van handelen.

منڻ maní, Arab. teelvocht.

منڻ mēniaga, = *baniaga*, z. a.

منڻ mēnit, minuut, verb. Ned.

منڻ mēniran, en *mēmēniran* Jav. e. s. v. plant, met fijne blaadjes, die in de geneeskunde gebruikt wordt. Zie *mēnir*.

منڻ mēninga, e. s. v. plant.

منڻ mēnipis, en *pēnipis*, verb. Ned. manifest (handelspapier), v. d. W.

منڻ mauikam, zie *مانکم*.

منڻ mēnnjan, = *kēmēnnjan*, zie ald.

مو moe, zie *kamoe*.

مو moewa, verhoogd, opgehefeld, lekker gemaakt, het tegenovergestelde van *lēsi*, vernederd.

مو mowa; *ikan-mowa*, paling, Batav. = *bēloet*.

مو moewara, de uitgestrektheid van water vóór de monding eener rivier, reede.

مووافقة moewáfakāt, overeenstemming, eensgezindheid, toestemming, overeenkomst, afspraak, ook *pēkat* en soms verkeerd voor *moesjāwarat*, beraadslagen; *bērmoewáfakāt*, met elkander overeenstemmen, het

met elkander eens zijn; *sa-moedafakat sa-kata*, met algemeenestemmen, eenstemmig; *moewafakatkan*, doen overeenstemmen, verzoenen.

موت *moeboet*, verlegen, van touw, papier en derg. licht brekend; ook *moemoet*; *mëmoeboetkan*, met gemak breken, b.v. *djikalau bëlom angkau bolih mëmoeboetkan kajoe jang toedjoeh tahoen oesianja, djangan lah ëngkau hampir këpadakoe*, als gij e. boom van zeven jaar oud nog niet met gemak kunt breken, kom dan niet in mijn nabijheid, H. Am. Hamz. Zie *moemoet*.

موبدان *moebadzán*, Ar. priester der Magiërs, van *moebadz*, vuuraanbidder.

موبغ *moebang*, = *moembang*, z. aldaar.

موبل *moebal*; *sakit-moebal*, de klem, d. B.

موت *maut*, Arab. de dood; het bestemde uur van den dood, b.v. *bëlom maut, bëlom mati*, als iemands laatste uur nog niet geslagen heeft, sterft hij nog niet, S. M.; *këdatangan maut*, komen te sterven, komen te overlijden, Am. Hamza.

موت *mota*, e. s. v. gras met welriekenden wortel; *kain-mota*, zeildoek.

موت *moewat*, inhouden, bevatten, geladen zijn met; *bërmoewat ka pëdati*, de wagens opladen, H. Naja Koes.; *mëmoewatkan*, laden in of op; *sëyala barang-barang moewatkan ka pëdati*, laad al de goederen op de wagens,

id., zoo ook de Holl. 5^e dr. p. 103; *moewatan*, lading.

موت *moetoe*, I. stom, van iem. die niet spreken wil; zich niet kunnen bewegen, radeloos, mat in het schaakspel.

II. loovertjes van klatergoud, die ter versiering ergens op worden gehecht.

III. Tam. parel = *moetiara*; zie ook *matoe*; *rëtëna moetoe mënikam*, juweelen, parelen en robijnen.

موتغ *moeting*, streep, schram, vlek, als teeken en van vuil, d. l. Cr. = *tjoering*, zie ald.

موتغ *moetah*, = *moentah*, z. ald.

موجر *moedjoer*, rechthoek, gelukkig in het spel, op de jacht enz. b.v. *kalau moedjoer-moedjoer itoe sampai djoega ëmpat lima ekoer sahari*, loopt het mee, dan vangt men tot vier of vijf stuks op één dag, M.S. Het is het tegenovergestelde van *lintang*; *moedjoer lah ija*, hij heeft gewonnen; *malang-moedjoer*, luk of raak. Zie ook *boedjoer* en *tjiamau*.

موجود *mawdjóéd*, Arab. gevonden, aanwezig, bestaand.

موتخ *moeahhid*, Arab. zeggen dat er een éénig God is.

مو *moeda*, jong, onrijp, licht van kleuren, het tegenovergestelde van *toewa*. Van slechts twee kinderen, wordt het eerstgeborene *jang toewa*, (en niet *jang soeloeng*) het laatstgeborene *jang moeda* (en niet *jang boengsoe*) genoemd. Van vier kinderen wordt op één na het jongste *jang*

moeda en het jongste *boengsoe* genoemd, b.v. *radja itoe empat bërsoe-dara: jang toewa bërnama S. G., iang têngah bërnama, B. B., jang moeda bërnama M.R. dan jang boengsoe bërnama I. B., Hik. Boedj.,* zoo ook Ind. Mah. Roep. en Ind. Poet. *Radja-moeda*, onderkoning; *pênglima moeda*, onderbevelhebber; *moeda mên-tah*, jeugdig en frisch v. een maagd, M.S. II: 211; *moeda balia*, hetzelfde van een jongeling; *merah moeda*, lichtrood; *njioer moeda*, onrijpe kosnoot.

مودر modar; *mati-modar*, gestorven zonder geslacht te zijn, b.v. door verstikking enz. van slachtdieren.

مودق moedik, rivier-opwaarts, de rivier opvaren (Dr. F.) van *oedik*, zie ald.

مودل modal, Tam. bedrijfskapitaal, handelskapitaal; *sèmodal*, compagnon, vennoot.

مودن modin, van het Arab. *moeadzdzin*, zie ald.; op Jav. de minste moskee-beambte.

موده moedah, gemakkelijk, licht; *mëmoedahkan*, licht tellen, gering achten; *mëmpërmoedahkan*, het licht met iets opnemen, licht tellen; *moeda-moedahan*, lichtelijk, zoo mogelijk, kan het zijn, ook om de smeekende wijze uit te drukken = het Jav. *moegã-moegã*; ook: 't trof gelukkig (Dr. F.), *bërmoedah-moedahan*, gemakkelijk omgang hebben, gemakkelijk in den omgang zijn; *moedah-moedahan*, ook gemakkelijke zaak, kleinigheid; *boekân moedah-moeda-*

han, 'tis geen kleinigheid; *këmoedahhan*, gemakkelijkheid, *dëngan kamoe-dahannja*, zacht, van sterven, Niem. bloeml. 4^e dr. p. 234.

مودن moeadzdzin, Arab. publieke oproepeer tot het gebed in de moskee.

مورا moera, e. s. v. giftige slang.

مورد moerd, Perz. de myrteboom en vrucht.

مورس moeris, e. s. v. stof, v. d. W. Zie *moeri* II.

مورغ moerang, verb. Port. lont voor een kanon.

مورغ moeroeng, lusteloos, gemeelijk, zwaarmoedig, neerslachtig.

مورغ morong, I. e. s. v. pot met e. of twee handvatsels.

II. in *roempoet-morong*, een geneeskr. plant (ook *daoen-m.*), *scirpus grossus*, Wilkinson.

مورغ moering, I. zie bij *tjoering*.

II. *moering-moering*, Jav. pruttelen, grommen, mopperen, = *soengoet*.

مورث moeroep, rood, vlam-mend; *merah-moeroep*, vuurrood, ook *merah mênjala*.

مورم moeram, somber, droevig v. het gelaat; somber, triest van den dag; niet opgeruimd, verdrietig; zie ook *boeram* en *soeram*.

مودة moerah, mild, goedkoop, gul, mededeelzaam, overvloedig; *bërdjoe-wal moerah-moerah*, goedkoop verkoop-pend; *moerah moeloet*, *mahal tim-bangan*, fig. voor veel beloven, maar weinig doen; *mëmoerahkan përangai*, het gemoed verzachten, verteederen; *këmoerahan*, mildheid, gulheid, goedertierenheid.

موري moerai, e. s. v. vogel met rechten bek, wit en zwart gevlekt en met korten, breeden staart; soort roodborstje, *copsichus musicus* (Wilkinson), *boenji-moerai* of *tjërita-moerai*, de zang v. d. m., ongeveer 5 uur 's morgens (Wilkinson). *Ekoer-moerai*, afgeknipte strook van het hoofdhaar van de slapen tot het oor, als sieraad bij mannen en vrouwen; *tjeret-moerai*, e. s. v. gom, elastiek, zie ook bij *akar*.

موري moeri, I. Perz. e. s. v. klarinet.

II. *kaïn-moeri*, e. s. v. fijn wit katoen, dat voor batik gebruikt wordt.

موز mauz, Arab. de banaan of *pisang*.

موزه moezah, Perz. marokkijnen halve laars; kous, laars.

موسر moesir, Arab. bemiddeld, rijk, in welstand levend.

موسغ moesang, ook *moensang*, e. s. v. klein roofdier; *moesang-djèbat*, de civetkat; *m.-akar*, een soort die geen civet geeft; ook *tenggaloeng*, zie aldaar.

موسم moesim, Ar. seizoen, mousson, jaargetijde, bepaald jaargetijde voor iets, b. v. voor vruchten, het komen van schepen, het waaien v. winden enz.; *satoe moesim angin lamanja*, zes maanden, dat de wind uit denzelfden hoek waait; *m.-këmarau*, de droge moeson, het heete jaargetijde; *m.-pantjaroba*, de kentering, de tijd der veranderingen winden; *m. përahoe Boegis datang*, het jaargetijde, waarin de Boegineesche vaartuigen komen; *tahoen-moesim*, een jaar v. 12 maanden.

موسه moesoeh, vijand, landsvijand, tegenover *sètëroe*, persoonlijke vijand; *moesoeh-masah*, allerlei landsvijanden, Prab. Dj.; *bërmoesoeh*, in vijandschap zijn; *përmoesoehan*, vijandschap.

موسى Moesa, Ar. Mozes, meestal *nabi Moesa*, de profeet Mozes.

موغث moengoet, waggelen; zie ook *mengoet*.

موق moewak, walging gevoelend, zooals b. v. na het eten van vetten kost; zie *moewal*.

موى moeka, gelaat, aangezicht, voorzijde, oppervlak, b. v. *moeka-soerat*, bladzijde; *di moeka*, vóór, en face; *m. tèbal*, onbeschaamdheid; *m.-ajar*, de oppervlakte v. het water, de waterspiegel; *m.-boemi*, de oppervlakte van de aarde of van het land; *m.-bantal*, de platte zijvlakken van een kussen, die meestal geborduurd zijn; *m.-djalalan*, voorkant van een weg, punt van uitgang voor verschillende wegen; *m.-papan* = *m. tèbal*, een plaat voor den kop, een stalen voorhoofd hebben; *m.-medja*, blad van e. tafel; *m. perang*, een bleek aangezicht; *memboewat moeka kèpada orang*, een lief gelaat toonen voor de menschen; *mëmberï moeka*, toegevend zijn; *moeka-moeka*, uiterlijk vertoon, H. Abd. 327; *bërmoeka-moeka* en *dëngan moeka-moeka*, uit oogendienst, met uiterlijk vertoon; *këmoerahan jang boekan moeka-moeka*, milddadigheid van geen uiterlijk vertoon, die niet gehuicheld is; *m. masam-manis*, een donker doch vriendelijk uiterlijk, een goedig ge-

zicht; *m. merah*, e. kleur hebben van het gelaat; *moeka dĕngan moeka*, van aangezicht tot aangezicht, onder vier oogen; *samoeka*, van eenerlei gelaat, van aangezicht tot aangezicht; *bĕrsa-moeka*, z. onder vier oogon bevinden; *mĕnjamoekakan*, tegenover elkander stellen, confronteeren, moest afzonderlijk onder *samoeka* (Skr.) behandeld zijn (Dr. F.).

موكل **moewakkil**, Arab. iem. als *wakil* aanstellend.

موكل **moewakkal**, Arab. gesteld om een zaak als *wakil* waar te nemen, zaakgelastigde, zaakwaarnemer.

موكم **moekim**, beter مقيم, z. ald.

موكن **moekoen**, e. s. v. kom met deksel, waarop e. knop, en gebruikt om er spijzen in te bewaren, inz. op reis, v. d. W. Ook bij Wilkinson.

موكه **moekah**, boel, vrijer v. e. getrouwde vrouw; *bĕrmoekah*, overspel bedrijven, in overspel leven, boeleeren.

موگ **moega-moega**, en *sĕ-moega-moega*, moge, bij wenschen of beden; had ik maar, ik wilde wel dat ik had, b. v. *sĕmoega-moega akoe mĕmbawa bĕkal nasi sa-poeloh boengkoes*, ik wilde wel, dat ik tien pakjes rijst als proviand had meegenomen, Pr. Dj. Zie bij *waras*.

موگه **mogah**, volg. v. d. W. *moga*, e. s. v. neteldoek.

مول **moela**, Skr. begin, oorsprong, reden, aanleiding, oorzaak; *moela-pĕrtama*, eerste begin, ook zeer jong, in poëzie; *pada moela-pĕrtama*, in den

beginne, het abstr. begrip, terwijl *pada moelanja*, begin in betrekking tot een object wordt gebruikt; *dari awal moela* en *dari moela-moela pĕrtama*, v. het eerste begin; *dari kĕtjil moela* en *daripada moela kĕtjilnja* en *dari-pada sĕmoela kĕtjilnja*, van jongs af aan; *sĕmoela djadi*, van de geboorte af; *dĕngan tiada moela karĕnanja*, zonder oorzaak of reden, H. T.; *moela-moela*, eerst, aanvankelijk, voor 't alereerst; *bĕrmoela-moela*, voor h. eerst, in het eerst; *bĕrmoela*, e. begin hebben, beginnen, wordt gebruikt aan het begin van een nieuwe strophe van e. verhaal; *sabĕrmoela*, geheel e. begin hebben, wordt gebruikt aan het begin van een nieuw verhaal, beide woorden in de plaats van onze hoofdletter; *sĕmoela*, zooals in het begin, den vorigen toestand, ook = *poela*, Dr. F.; *poelang sĕmoela*, tot den vorigen toestand terugkeeren; *mĕmoelaĭ*, iets beginnen, aanvangen, meestal zonder *mĕ*, b. v. *moelaĭ makan*, beginnen te eten; *mĕmoelakan*, een begin maken met, b. v. *karĕna baginda mĕmoelakan bĕrdjaga-djaga*, want de Vorst maakte een begin met de voorbereidselen voor de bruiloft; *pĕrmoelaän*, begin, dat iets genomen heeft, aanvang, tegenover *moela*, begin in het algemeen.

مول **moewal**, walgen, neiging tot braken hebben, misselijk; *moewal-lapar*, misselijk zijn van honger.

مولانا **maulaná**, Ar. onze heer.

مولت **moeloet**, mond, in alle beteekenissen; *moeloet boesoek*, kwalijk

riekende adem; *moeloet bisa*, een scherpe tong, sarcasme; *m.-ganggoe*, die te onpas d. mond ergens in steekt; *moeloet-pandjang*, langtong; *pantas-moeloet*, glad van tong; *m.-manis*, vleitong, overredend; *m.-tong*, spongat van een vat; *m. kotor* en *m. pëntjaroet*, vuilbek; *m.-përigi*, de mond v. e. put; *m.-mariam*, de mond v. e. kanon; *sa moeloet*, e. mondvul, *səmoeloet*: hetzelfde zeggen, van twee of meer personen; *pindjam moeloet*, zich van e. voorspraak voorzien; *boewah-moeloet*, stof voor, of onderwerp van de praatjes; *m. pëdas*, vinnig, snibbig, scherp in zijn spreken; *bërmoeloet*, een mond hebben, ook: spreken, praten, **Max.**; *kəpala-bërmoeloet*, voornaamste woordvoerder, Hik. Djil. p. 8; *tiada ləpas daripada moeloet*, den mond altijd vol hebben van, Prab. Dj.; *ləpas dari moeloet-harimau*, *djatoh ka moeloet-boewaja*, ontkomen aan den muil eens tijgers, vallen in den muil eens krokodils, Sprw.; *səgala moeloet manoesia*, de praatjes der menschen, H. Groel.; *moeloet-moeloetan*, datgene, waarvan men den mond vol heeft, b. v. *mëndjadi səboet-səboetan səgala pëmpoewan dan moeloet-moeloetan anak dara-dara səkalian*, Mes. Kag.; *sə-nang lah akoe daripada səgala moeloet manoesia*, H. Gr. ik had rust van de praatjes der menschen; *lamoen əngkau djoega bərkata-kata, jang poetəri itoe tiada ləpas daripada moeloetmoe*, Pr. Dj. mits ge maar spreekt, hebt ge den mond steeds vol over die prinses.

مولد *maulid*, Arab. geboortetijd,

inz. die v. Mohammed; geboorteplaats.

مولد *moeloed*, Arab. Batav. de maand Rabioe'l awwal.

مولر *moeloer*, van *hoeloer*, zie aldaar.

مولس *moelas*, koliekpijn, darmjicht, zie *poelas*.

مولس *molis*, wit, b. v. *pinggan jang molis*, een wit bord; *kain jang molis*, wit doek, wit katoen; mogelijk wit en fijn tevens.

مولغ *molong*; *boewah molong*, e. s. v. versnapering.

مولق *molik*, lief, aanvallig, bevallig, sierlijk, fraai; *boedaq səmolik itoe*, zulk een lief kind; *nəgəri jang molik*, een lieve stad; *ləlakon jang molik*, een lieve wijs.

مولى *maulia*, Arab. mijn Heer.

مومت *moemoet*, min of meer vergaan, verlegen, van touw, papier, lijnwaad, enz. Mën. *moemoek*, id. Zie *moeboet*.

مومغ *momong*, ook *mongmong*, e. s. v. kleine *gong*, die ook als omroepersbekken gebruikt wordt; *mə-momongan*, uitklinken, rondklinken, bij bekkenslag bekend maken.

مومق *momok*, e. s. v. spook, waarmee men kinderen bang maakt.

مومل *moemal*, e. s. v. neteldoek, Zie *makmal*, van v. d. W. dat op R. onbekend is; v. d. T. gist *moechmal*, Perz. Zie ald.

مومن *moemin*, Arab. geloovig; *amtroe 'lmoe'minina*, opperhoofd der geloovigen, de titel der Kaliefen.

موهد *mauhid*, Arab. zeggende dat er één is (van God).

موهن moehan; *kajoe moehan*, e. s. v. Tabernae Montana (Apocynées) d. l. Cr.

موهون moehoen; *běrmoehoen*, afscheid nemen; zie *pohon*.

موئی moewai, rijzen v. deeg, uitdijen v. rijst, erwten, boonen en derg. bij het koken.

موینگ mojang, overgrootvader, overgrootmoeder, overgrootouders, soms ook bet-overgrootvader; *nenek-mojang*, voorouders; *mojangda*, vorstelijke overgrootvader of overgrootmoeder; zie ook *pojang*.

موینگ mojong, e. s. v. boom, nepenthes.

مویت monjet, Soend. aap, = *keras*, zie ald.

مویس monjos, ook *monjes*, beschaamd, bekaaid v. iets afgekomen; met ledige handen er afgekomen.

موه moh, uitroep van afkeer of onwil, zooals ik wil niet, ik verbrui het.

موها maha, Skr. groot, alleen in samenstellingen, als: *maha-bangsanwan*, hoogedel; *maha-běsar*, zeer groot, zeer aanzienlijk; *maha-kěras*, zeer sterk; *maha* in de bet. van zeer, bijw. wordt constant gebr. in de fabel, de Holl. 5^e dr. p. 24—28; *maha-taulan*, boezemvriend; *maha-moelia*, hoog luisterlijk, hoog aanzienlijk, Excellentie; *maha-mantěri*, groot-minister, premier; *Jang maha-tinggi*, de Allerhoogste; *Jang maha-koewasa*, de Almachtige; *Jang maha-soetji*, de Allerheiligste; *Jang maha-tahoe*, de Alwetende; *Jang maha-moerah*, de

Albarmhartige enz. *maha-djalan*, de groote weg.

مهجان mahadjana, Skr. groot man, koopman.

مهدي mahdi, Arab. die op den rechten weg geleid wordt; *almahdi*, eigennaam, de twaalfde priester uit het geslacht van Ali, die verdwenen is en eenmaal terug zal komen om den godsdienst in zijn oorspronkelijke zuiverheid te herstellen; zie Facs. pag. 34 en 35.

مهديو Mahadewa, de hooge godheid, Siwa.

مهرا mahar, Arab. de huwelijksportie der vrouw, koopprijs eener vrouw, bruidsgift, vóór het huwelijk vastgesteld = *emas kawin*.

مهرا mohor, Perz. zegelring, zegel.
مهراج maharadja, Skr. grootvorst; *maharadja lela*. Zie *lela*.

مهراان maharana, Skr. de groote strijd. Zie *maha*.

مهرسی maharěsi, Skr. groot heilige, aartsheilige. Zie *maha*.

مهرة mohrat, Perz. steen; *sjahi mohrat*, de koning der steenen, de bezoarsteen.

مهال mahal, zie *ماهل*.
مهكوت mahakota, zie *makota*.
مههیرو Mahameroe, Skr. de heilige berg, zetel v. Brahma.

مهیر mahir, Perz. de maan.
مهیس mahesa, Skr. buffel, zie *mesa* II.

میت mait, Arab. lijk, inz. van e. mensch; *mělangkap mait*, een lijk afleggen, voorbereiden ter begrafenis; zie *bangkai*.

میترا *mitar*, mikken; z. bij *djoeroe*.
Het is van het Port. *fitar*, viseeren;
zie ook *pitar*.

میج *medja*, tafel.

میجن *medjan*, dobbelspel met
twee groote dobbelsteenen, *boewah-
medjan*, waarmede men op een acht-
kant bord *papan-medjan*, met opstaan-
den rand gooit.

میجو *midjoe*, Perz. linzen.

میجه *medjah*, zie *medja*.

میدان *medan*, Arab. Perz. open
plein, plaats voor lichaamsoefenin-
gen, renbaan, exercitieveld, ook =
de *aloen-aloen* op Java, waar de
openbare spelen worden gehouden;
medan-pèpèrangan, oorlogsveld, slag-
veld; *pèrmedanan*, *tèmpat-pèrmeda-
nan*, open vlakten, plaats met open
gronden. Mèn. Zie Hik. Djil. add. p.
45 en and. pll.

میرت *meroet*, zie *eroet* en *karoet*.

میرن *merad*, naar de maan, ver-
dwenen, verb. van *معراج*, zie ald.

میرس *mèrès*, van *pèrès*, Jav. ge-
lijk met den rand, boord of oevers,
een inh.-maat afstrijken.

میرغ *miring*, Jav. hellend, schuin
aflopend, overhellen, opzij liggen,
van *iring*.

میره *merah*, rood, bruin, ros; *me-
rah toewa*, donkerrood, roodbruin; *me-
rah-hati-hijoe*, bruin; *m.-lèmbajoeng*,
violet, v. d. W. lijst gen. wrd.; *merah-
moeka*, rood v. gelaat, ook blozen,
b. v. *marekaitoe merah-lah moekanja*
sèrta dèngan soeka-tjitanja, zij bloos-

den v. vreugde, H. Abd. p. 214; *m.-
padam*, foutief voor *m.-padma*, lotus-
rood, vuurrood; *m.-tèlor*, dooier van
een ei; *kamerah-merahan*, roodach-
tig; *mèrah-samerahnja*, opzijn roodst;
zie *lèmbajoeng*.

میره *mirah*, robijn, karbonkel, v.
d. W. en Wilkinson; ook = *jakoet*.

میس *mesa*, I. Port. tafel, z. *medja*.

II. verk. van *mahesa*, zie ald. Komt
voor bij eigennamen in de Pandji-
verhalen; *kaïn anak-mesa*, een half-
zijden, zwart en wit geruite sarong
met roode *kèpala*.

میسن *mesan*, verb. v. het Perz.
nisjân, grafpaaltje, zie ald.

میسن *misan*, honig in de raat,
Dr. F.

میسانی *misani*, Jav. vergiftigen,
van *wisa*, = *bisa*, vergif, Boeng.
ramp. p. 342. Zie *kala V*.

میسه *misoeh*, Jav. van *pisoeh*,
uitschelden.

میسای *misai*, Tam. knevel, snor-
baard; *m. lalat hinggap*, zeer dunne
knevel als een vlieg die er neerge-
gestreken is, *m. lèbat*, dikke of zware
knevel, R. Chaib.

میغ *miang*, naaldvormige vezels
of tijne haartjes zooals aan jonge
bamboe. Hik. Koris, ruw, harig of
stekelig van een slaapmat. Mèn. de
haartjes op bladeren, vruchten, bloe-
men, insecten, die bij aanraking een
branderige jeukte veroorzaken; haar-
buizen zichtbaar op de breuk van
hout, steen enz.; branderige jeukte

veroorzaakt door de aanraking van zeekwallen of zulke haartjes enz.

میفت mengoet, = *bengoet*, scheef, schuin, hellend, aan de eene zijde hooger dan de andere.

میغس mingis? *saperti orang hoe-loe lala?* Abd. sch. wrdb.

میف miap, wijziging van *tiap*, in de samenst. *tiap-miap*, zie *tiap*.

میغس mipis, zie *tipis*.

میق miak, versterk. van *tjiak*, zie ald.

میك mika, bij de *orang-laoet* in gebr. voor: gij, gijlieden.

میكائیل Mikāil, Michaël, de aartsengel.

میك mega, Skr. wolk, witte wolk, waarin geen regen is, *mëga-mëndoeng*, wolk zwanger van regen; *mëga bër-arak*, statig voortstuwende wolken; *mëga pëgas*, H. Boedj. e. s. v. snijwerk als ornament, zie *pëgas*; *mëga nëgas*, Ind. Mah. Roep.

میگن megan, e. s. v. versnapering, die bij de koffie gebruikt wordt, bestaande uit eieren en meel, e. s. v. *dodol*, zie ald.

میل mil, Arab. mijl; volg. v. d. W. ook nog mijlpaal, zuil, obelisk.

میلت milit, met goud geborduurde rand, b.v. *milit-dëstar*, zulk een rand aan een hoofddoek.

میلر milir, (Jav. voor *mëngilir*, Dr. F.), stroomafwaarts gaan, den stroom afzakken; zie *hilir*.

میلک milik, zie **ملک**, Arab. eigendom.

میلد milam, een oude man of

vrouw (meestal het laatste); *m. përbœ*, idem, Wilkinson.

میلن miloen, de naam van e. s. v. bovennatuurlijke wezens, Cr. b. v. *miloen mëlilit naga tërdiri*, Sj. Sël. Dal. *tiang dililit miloen-sëgara*, id. e. s. v. zeeslang?

میم mim, naam van de letter م. **میمس mimis**, Jav. jachthagel, schroot.

میغ memang, steeds, v. vroeger af, van altijd her, van natuur, natuurlijk, van zelf sprekend, uit den aard der zaak voortvloeiend; alvast, bij voorbaat; immers, Dr. F., b. v. *bër-sahabat memang*, steeds vrienden geweest zijn; *ambil lah memang*, neem het alvast; *sëmëmangnja*, meestal; Ibr. b. Chas.

میغ memek, grijnen, drijven van kinderen.

میون Maimóén, Arab. gelukkig; gelukkige. Ook eigenaam (Dr. F.).

میون Maimóénah, het vrouwelijke van *maimóén*, ook als eigenaam.

مین mina, I. Skr. visch, zie *gadjah-mina* bij *gadjah*.

II. *boeroeng-mina*, Batav. e. s. v. vogel, de *beo*, v. d. W. Maleisch *ti-oeng* (Dr. F.).

مینت minat; *mëminat*, belangstellen in iemand of iets, werkmaken v. iemand, begeeren, iemand v. alles voorzien, S. M. pag. 330; *harta orang djoega diminat*, het goed v. anderen wordt slechts begeerd Sj. Har. Zie ook *penak*.

مینت minit, Ned. minuut.

مينغ **pinang**, zie *pinang*.

مينم **minoem**, drinken; *minoem ajar tapak*, het water drinken, waarin de voeten gewasschen zijn, fig. voor zeer onderdanig zijn; *tërminoem*, binnen gekregen hebben, b.v. *satëlah Koelinggi soedah bëbërapa piala tërminoem*, nadat K. eenige bekers vol binnengekregen had, Am.Ham.; *pëminoem*, drinkebroer; *minoeman*, drank; *përminoeman*, drinkplaats.

مينه **Minah**, Arab. een veel voorkomende vrouwenaam, verkort v. *Aminah*, Dr. F.

ميرو **mewa**, overvloedig, overdadig; *këmewaän*, overdadigheid; *hidoep, dëngan këmewaän*, overdadig leven. Volg. v.d.W. *mewah*. Wilkinson idem.

ميوق **mewek**, pruilen, den mond vooruitsteken voor 't schreien enz., Wilkinson.

ميوه **mewah**, zie het voorg. wrd.

ميميق **minjak**, olie, zacht of vloeibaar vet, smeer; *m.-babi*, varkensreuzel; *m.-baoe-baoean*, welriekende olieën; *m. bërkasai*, welriekend gemaakte olie; *m.-ikan*, traan; *m.-njoer* en *m.-këlapa*, kokosolie; *m.-katjang*, olie uit aardnoten; *m.-djarak*, olie uit de pitten van de *djarak-pagar*; *m.-djarak-Bënggala*, kastor-olie, olie uit de pitten van de palma christi; *m.-lënga*, e. s. v. fijne, zoete olie uit *bidjen*-zaad, de *sesam*-olie; *m.-makan*, braad-olie, kokos-olie voor de spijsbereiding; *m.-pasang*, lampolie; *m.-pëkat*, zalf; *m.-ramboet*, haarolie; *m.-sapi*, e. s. v. gesmolten, ranzig, dierlijk vet, ook *gi* genaamd en door Maleiers

en Klings bij de spijsbereiding gebruikt; *m.-tanah*, aardolie, jodium, petroleum; *m.-tanak* en *m.-përtanak*, kokosolie door koking verkregen; *m. wangi*, reukolie; *minjak-minjak*, allerlei welriekende oliën; ook een diertje, behoorende tot het geslacht der hagedissen, M.; *sëminjak*. vetblaasje of klier op de stuit van vogels; e. s. v. kleine vergiftige slang; e. s. v. zeevisch ook *gëroet-gëroet* geheeten; e. s. v. boom met gladde glimmende bladen, waarvan de wortels tegen de pokken worden gebruikt; *mëminjaki* en *mëmperminjakkan*, oliën, zalven.

مين **mënjan**, = *këmënjan*, z. ald.

ن Nun

نابي **nabi-nabi**, naam eener groote soort van *gamat* of *tripang*.

نات **nata**, Skr. heer, meester; *sang nata*, Jav. de heer = *jang dipërtoewan*, titel van den regeerenden Vorst.

ناتر **natar**, effen, gelijk, devlakke grond, waarop iets staat, de begane grond, de grondkleur van geverfde stoffen, Hik. Koris, de bodem van het water; tegelijk plaats hebben, b.v. van een peletonsvuur; *natar koe-ning*, met een gele grondkleur, Mes. Kag. *mënnatar*, den grond van e. pas ontgonnen akker afbranden. Zie ook *datar*.

ناتغ **natang**, Siam. klein venster of luikje, om licht door te laten; alleen in de HSS., b.v. H. Sër. Bajoe.

ناتل **natal**, Port. kerstmis; *hari-natal*, Kerstdag.

ناجس nadjis, zie **ناجس**.
ناخدا náchoda, Perz. scheepskapitein, schipper, ook *anachoda*.

نادر nádír, Arab, buitengewoon, zeldzaam, bijzonder.

نادرة nádírah, Arab. buitengewone zaak, rariteit, curiositeit.

نادم nádím, Arab. berouwhebend, boetedoend, boeteling.

نادي nadi, Skr. polsader, pols; *mëraba nadi*, den pols voelen.

نارستو narasëtoe, naam v. een heester.

نارثوسي narapoesi, naam van een geneeskrachtige plant.

نارک naraka, Skr. de hel; *isinaraka*, hellewicht.

ناريندر narendra, Skr. mannensoort.

ناروستو narwastoe, zie **ناروستو**.

ناسق nasak; *ikan-nasak*, e.s.v. visch, die in het slijk rondspringt en e. nest bouwt, door de Eng. jumping Johnny genoemd.

ناسق۲ nasik-nasik, zie *bëti*.

ناسور nasóer, Ar. kankerachtig gezwel.

ناسي nasi, gekookte rijst, ook gekookt graan in het algemeen, middageten; *n.-hadapan* of *n. bësar*, rijst bij een huwelijk of andere plechtige gelegenheid, zie *hadap*; *n.-dagang*, rijst in e. blad gewikkeld met een weinig visch, voor vreemdelingen; *n.-damai*, rijst die bij het huwelijk met een weduwe gegeten wordt; *n.-godak*, rijst met e. zekere saus gemengd; *n.-tëlor*, rijst vermengd met gebakken eieren

aan korrels; *n.-angkatan*, rijst voor gasten; *n.-oelam*, rijst gemengd met fljngesneden groente en garnalen; *n.-minjak*, rijst vermengd met boter; *n. lëmak*, rijst gekookt met kokosmelk; *n.-kaboeli*, z. ald.; *n.-djanda* = *n.-tim*, zie bij *tim*; *n. koening*, rijst gekookt met kurkuma, zoodat zij er geel uitziet: *n.-koekoes*, in den wasem gaar gestoomde rijst; *n. tanak*, in water gekookte rijst; *apa bolih boewat, nasi soedah mëndjadi boeboer*, wat is eraan te doen, de rijst is al pap geworden, Sprw.; *di-mana toempahkan koewah kalau tidak kan nasi*, hoe kan men saus storten als er geen rijst is? Sprw.; *tinggal makan nasi*, blijven middagmalen, blijven eten.

ناصر násir, Ar. helpend, bijstand biedend, helper, verdediger. Z. *anşár*.

ناصره Náşirah, Arab. Nazareth.

ناصر nádlir, Ar. bloeiend, glanzig, helder, schoon, eenvoudig, levendig (van kleuren).

ناطق nátiq, Arab. met spraakvermogen begaafd, sprekend, redelijk.

ناظر náliir, Arab. aanschouwend, toezien; opziener, inspecteur.

ناظم nálim, Arab. verbindend, ordenend, samensteller, dichter.

ناعم naïm, Ar. zacht van klederen, planten, taal enz.

ناعمة náïmah, Arab. een lekker, vroolijk leven lijdend (v. e. vrouw).

ناغس nargas, zie *tangas*. Ook van het weder: broeiend warm. Boeng. ramp. p. 336.

ناغس nangis, 'zie *tangis*.

ناعق nangak, e. s. v. palmgewas zonder stam evenals de *nipah*.

ناعوي nangoewi, zie **ناعوي**.

ناعي nangi, bigge, M.

ناع nafī, Ar. nuttig, voordeelig.

ناعس napas, adem, zie **نعفس**.

ناعل napal, ook *nampal*, e. s. v. mergel, die op den bodem van het water zóó hard wordt, dat geen anker er op houdt; e. s. v. eetbare aarde, op Java *ampo* genaamd; *makan napal*, verbloemde uitdrukking voor zwanger, daar zwangere vrouwen gaarne die aarde eten.

ناعه napoeh, e. s. v. klein muskushert.

ناعي napai, e. s. v. boom.

ناعي naka, beurtzang; *běrnakana*, beurtzingen, b. v. *běrpantoen běrnaka-naka*, I. P.

ناعس nakas? b. v. *sapěrti karawang* **ناعس naga běrsamboeran roepanja**, H. T.

ناعل nakal, stout, ondeugend, baldadig; *měnakalkan*, ondeugendheid aandoen, baldadig zijn jegens, ook *měmpěrnakalkan*, H. Abd.; *měnakal*, zich ondeugend toonen, ondeugend zijn.

ناعم nakam, zie *bakam*.

ناعي naga, Skr. draak, denkbeeldige zeer groote slang; *n.-tahoen*, draak die zich maar eens in het jaar verroert; *n. těrbang*, een vliegende draak; *n.-gěntala*, draak op rollen of wielen, die bij feestelijke optochten gebr. wordt; *naga ناجر*? H. T.; *naga-giri*, zie bij *giri*; *naga-baloen*, e. s. v.

boozen geest, die ziekte veroorzaakt. Ook e. s. v. zeegras dat zeer lastig is voor visschers met een werpnet, C. en S.; *naga-laoet*, zeeslang, zeedraak; *naga-naga*, zaadhout, mar. plank tusschen twee hoofdstijlen eener vorstelijke woning, waardoor de naden der planken bedekt en de *sěri-astana* afgesloten wordt; *nagasari*, zie ald.

ناعسار nagasari, Skr. e. s. v. boom, die schoone bloemen draagt. Zie *pěnaga* en *njamplong*.

ناعي nali, I. in twee keeren raak gooien bij het *porok*-spel.

II. e. s. v. maat voor droge waren = 16 *gantang* of $\frac{1}{50}$ *kojan*.

ناعم nama, Skr. naam, reputatie, ook soms gebr. in pl. van *gělar*, titel; *měngaroeniakan nama*, een titel verleenen, H. T.; *měroesakkan nama*, de réputatie bederven; *měndjoewal nama*, op eens anders naam iets zeggen of doen zonder diens voorkennis; *n.-toeboeh* en *n.-daging*, naam dien de ouders aan hun kind bij de geboorte geven, ook *nama-batang-toeboeh*, iem. eigen naam, ter onderscheiding van zijn titel; *nama-timangan*, liefkoozingsnaam in het algemeen van personen, inz. van kinderen; *běrnama*, heeten, den naam hebben; *těrnama* en *kěnamaän*, van naam, beroemd, vermaard, berucht; *měnamai* en *měnamakan*, noemen, een naam geven; *nama-aşal*, geslachtsnaam; *sěnama*, van denzelfden naam, naamgenoot.

ناعس nanar, zinneloos, verward, razend, woedend, ondeugend, Ibr. b. Chas., ontstemd van gemoed, Měn.

verbaasd, verwonderd, er met zijn verstand niet bijkunnen, Sj. Madli.

نانس *nanas*, ook *nēnas*, de ananas; *n. hidjau*, de groene; *n.-koendai*, die op een haarwring gelijk; *n.-soer-rat*, de bonte; *n.-tēmbaga*, de koperkleurige; *n.-toempang*, de pyramidale ananas.

نانغ *naning*, e. s. v. groote, gele wesp.

نانه *nanah*, etter; *měngankoet nanah*, rijpen v. e. zweer; *běrnannah*, etteren.

ناو *nawa*, Kw. schittering; *naw-ing kěntjana*, de schittering of glans van het goud.

ناؤغ *naoeng*, beschutting, lommer, schaduw; *běrnaoeng*, zich beschutten, lommer hebben, z. ergens ophouden of vertoeven, onder de bescherming zijn van (*di-bawah*), Dr. F.; *měnaoengi*, beschutten, belommeren, beschaduwēn; *pěrnaoengan*, schuilplaats, beschutting, beschaduwing.

ناؤرغ *naoering*, e. s. v. vogel ter groote van een gans.

ناوڠ *nawing*, samentr. van *nawa* met *ing*, zie *nawa*.

ناهيد *Nahid*, Arab. de planeet Venus.

ناهق *nahak*; *těrnahak*, opgewekt van lusten, doch onbevredigd, b. v. van eetlust.

نايب *naib*, Arab. plaatsvervanger, vice-; *naib-radja*, vice-koning.

نايك *naik*, stijgen, klimmen, naar boven gaan, opkomen, opgaan tot, toenemen, hoogte, lengte, in de hoogte, b. v. van e. zeil. Zie voorb.

bij *ambat II*; *naik-toeroen*, op en af, op en neder, klimmen en dalen; *naik darat*, aan land stappen, aan wal gaan; *naik kapal*, aan boord komen, aan boord gaan; met een schip; *naik koeda*, te paard stijgen, te paard rijden; *naik ka-atas kěndaraännja*, zijn rijbeest bestijgen, Hik. Koris, *n. ka atas gadjahnja*, zijn olifant bestijgen, R. Chaib.; *n. běsar*, groot worden; *n. hadji*, ter bedevaart naar Mekka gaan, bedevaartganger worden; *n. saks*, als getuige optreden; *n. měmpilai*, bruidegom worden; *n. pangkat*, in rang stijgen, bevorderd worden; *n. ka dalam toeboeh*, z. door het lichaam verspreiden van een vergif, Pěl. Dj.; *orang jang těngah naik*, e. halfvolwassen persoon, een halfwas; *těngah naik*, ook half gestegen van de zon, 's morgens 9 uur; *n. marah*, opkomen van toorn, boos worden; *měnaikan*, doen stijgen, tillen op, hooger optrekken v. muren enz.; *měnaiki*, opklimmen tot, stijgen tot, opgaan tot, beklimmen, berijden; *kěnaikan*, rijbeest, voertuig, vaartuig voor aanzienlijke personen; *koeda-kěnaikan*, rijpaard; *pěrahoe-kěnaikan baginda*, het vaartuig, dat de Vorst bestijgt, het vorstelijk vaartuig.

نايم *najam*, ploegkouter.

نابات *nabát*, Perz. fijne kandij, v. d. W.

نابتي *nabatí*, Arab. plantaardig; *sjakar nabati*, plantensuiker, ruitsuiker, Boeng. ramp. bės. p. 367. Zie *nabát*.

نبدذة *noebdzah*, Arab. ziertje, klein stukje.

نبوة **noeboewwat**, Arab. Perz. profetie; profeetschap; *bërnoeboewwat*, profeteeren.

نبي **nabí**, Arab. profeet.

نبية **nabíah**, Arab. profetes.

نات **nata**, Kw. zie *nita*.

نتياس **nētiasa**, Skr. *nēntiasa* en *senēntiasa*, altijd, altoos, gedurig, voortdurend.

نجاسة **nadjásah**, Arab. onreinheid, vuilheid, morsigheid.

نجاش **nidjásji**; *an-nidjásji*, de Negus, titel, gegeven aan alle vorsten v. Abyssinië, zooveel als keizer of koning.

نجس **nědjis**, Arab. vuil, morsig, onrein, drek, afgang; *n. bēsar*, stront; *n. kětjil*, pis; *n. oedjang-oedang*, dysenterie; *měnědjiskan*, verontreinigen, bezoedelen.

نجم **nadjm**, Arab. ster.

نجوم **noedjóm**, Arab. sterren, mrv. van het voorg. wrd.; *ahloe-'lnoe-ajóm*, sterrewichelaar; *ělmoe-noe-djoem*, sterrewichelarij, astrologie; *mělihat noedjoem*, de sterren raadplegen; *měmboeka noedjoem*, in de wichelboeken vorschen; *kitáb-noe-djoem*, wichelboek; *měmpěrnnoedjoemkan*, voor iemand de sterren raadplegen, b.v. *akoe orang tjilaka*; *toeloeng lah pěrnnoedjoemkan*, ik ben een ongelukkige; help mij toch met voor mij de sterren te raadplegen, S. Misk.

نكس **naḥas**, Arab. ongeluk, tegenspoed, onheilspellend, ongunstig voortteeken.

نحو **naḥóé**, Arab. *ělmoe-naḥoe*, de spraakkunst inz. de syntaxis.

ناخدا **nachodah**, zie *ناخدا*.

نوبه **noedbah**, Arab. klaagzang, treurzang, lijkrede.

ناديم **nadím**, Arab. vertrouweling, geheimraad, hofnar.

نذر **nadzar**, Arab. gelofte; *běrnadzar*, een gelofte doen of gedaan hebben, onder een gelofte staan. Zie *kaoel*.

نادير **nadzír**, Arab. Gode gewijd; apostel.

نراج **naratja**, Skr. balans, fijne weegschaal; *daoen-naratja*, weegschaal.

ناراك **naraka**, zie *ناراك*.

نوبيس **noerbisa**, Skr. tegengift.

نارين **nardín**, Arab. nardus.

نيرمال **nirmala**, Skr. ook *noermala*, zuiver, rein, onbesmet; *boenga jang noermala*, een nog zuivere bloem, fig. uitdrukking voor een nog zuivere maagd, H. Boedj.

نرستو **narwastoe**, nardus, ook e. s. v. welriekenden wortel, *akar wangi* genoemd.

نزاع **nazāā**, Arab. doodstrijd.

نوس **noes**, e. s. v. eetbaren inktvisch, die gedroogd in den handel gebracht wordt. Hij is beter en fijner dan de *sotong*.

نسبه **nisbah**, Arab. verwantschap, inz. van vaderszijde, vaderschap.

نست **nista** of *něsta*, Skr. smaad, verguizing; *měnistakan*, smaden, smadelijk behandelen, verguizen.

نستاف **nastapa**, v. het Skr. *manastapa*, groote kommer, groote zielesmart, kwelling des geestes, zich onthouden, boetedoen; ook ban, vloek. M.

nistjaja of **něstjaja**, Skr. zeker, stellig, zonder twijfel, gewis, vast; ook soms *sanistjaja*.

noschat, Arab. Perz. voorbeeld, origineel, exemplaar, waaruit wordt overgeschreven, het oorsponkelijke handschrift.

nasar, Arab. *boeroeng-nasar*, de arend, ook de gier.

noesjadir, Perz. sal-amoniac; zie *sadir*.

nisján, Perz. teeken, merk, sein, grafpaaltjes. Zij worden onderscheiden in *n. boelat*, de ronde, die voor mannen, en *n. pipeh*, de platte, ingesnedene, die op de graven van vrouwen worden geplaatst; zie ook *mësan* en *ningsan*.

naş, Arab. openbaring, sententie of dogma van den Koran; *n. karim*, de eerwaardige openbaring.

naşab, Arab. = *bangsa*, geslacht.

naşdıq, Arab. bijnaam voor den kalief Aboebakr.

Naşraní, Arab. Nazarener; *orang Naşarani*, christen, meer bepaald Rooms-Katholiek, Portugees. Voor protestantsch christen liever *orang masihi*, zie ald.

Naştorí, Arab. Nestorriaan.

naşib, Arab. deel, aandeel, lot, fortuin, dikwerf in vereeniging met *oentoeng*, zie ald.; *naşib tjilaka*, ramspoedig lot; *naşibmoe ini tëlak tërsoerat*, dit uw lot was vooruit bepaald, in het boek des noodlots geschreven; *bërnaşib*, dobbelen, hazard-

spelen, b.v. *ada jang bërnaşib dan ada jang bërgoerau*, Indr. Mah. Roep. sommigen dobbelden, anderen maakten gekheid.

naşihat, Arab. Perz. vermaning, raadgeving, toepassing of moraal v. e. verhaal, waarschuwing, aanmerking.

nadlar, Arab. schitterende glans, schoonheid.

nadlir, Arab. glansrijk, schitterend, schoon.

najír, Arab. nadir.

nałam, Arab. orde, reeks, dichting, versmaat, Sj. Madii.

nāám, Arab. de struisvogel.

naām, Ar. ja, zeker, zoo is het.

nīmat, Arab. Perz. aange-naam, lekker, gemak, weelde, lekker-nij, zaligheid, wat de zinnen straalt; *soedah nīmat*, verkwikt, verzadigd door het gebruik van spijs.

naug, ook *nan* = *jang*, betr. voornw.

noeng, I. klanknabootsend woord voor een galmend geluid, zooals van een groote klok.

II. verkorting van *goenoeng*, als liefkoozingswoord voor kinderen.

ning, I. klanknabootsend woord voor een klingelend geluid als van e. belletje; ook *lëning*.

II. wijziging van *hing*, Jav. b v. *ning rat*, voor *hing rat*. Zie *hing*.

ningsan, I. zie *nisján*.

II. *n. lëbah*, honig. Zie *nisan*.

angka, e. s. v. vruchtboom, behoorende tot de broodboomsoorten, *artocarpus integrifolia*, met aange-

naam smakende vruchten; *n. Blanda*, de zuurzak, mede e. aangenaam smakenderinsche vrucht, die uit de West is ingevoerd; *n.-bêloelang*, e.s.v. *angka* met taaie vruchten, C. en S.; *bidji-angka*, zaad of pit van de *angka*-vrucht, ook e.s.v. klein handboortje om de gelijkenis van den knop met dien pit; *tiada makan angka, maka kěna gětahnja*, geen *angka* gegeten hebben en toch besmet zijn met de gom ervan. Sprw.

نخلع nangloeng = *angloeng*, paviljoen, stelling, b.v. *maka pěrmissioeri sěkalian pon naik ka-atas نخلوع astana itoe mēlihat orang bėrarak, maka bidai nangloeng itoe pon dilaboehkan orang lah... maka sėgala radja-radja itoe pon mēmandang ka astana kėpada nangloeng itoe*, al de Vorstinnen nu klommen op het paviljoen van het paleis om naar den optocht te zien en het voorhangsel van het paviljoen liet men neder.... en al de Vorsten keken naar het paleis, naar dat paviljoen, H. Kor.

نخلوي nangoewi, e.s.v. klein rossig wild varken.

نفاس nifás, Arab. kostbaar, van groote waarde; nabloeding van een barende.

نفس nafas, Arab. Mal. *napas*, ademhaling; adem; *bėrnapas*, ademhalen; *sėgala sasoeatoe jang bėrnapas*, alles wat adem heeft, of ademt; *bėrnapas kan*, inademen; *pajah bėrnapas*, ademnood; *těmpat laloe napas dan těmpat laloe makanan*, de luchtpijp en de slokdarm; *mėnghela napas*,

ademen, eig. de adem inhalen; waartegenover *lėpaskan napas*, uitademen, B. Ramp. 89.

نفس nafsoe, Arab. I. begeerte, lust; *hawa-nafsoe*, lusten en begeerten, hartstochten, driften; *bėrnafsoe atas*, lust hebben in of voor.

II. Arab. ziel, bloed, lichaam, persoon; *nafsoenja* = *dirinja*, zie *diri*.

نفاقة nafakah, Ar. uitgaven, het noodige om te leven, behoeften, onderhoud, huishoudgeld.

نفيري nafiri, Perz. bazuin van twee à drie voet lang, met een schel, snerpnd geluid, ook trompet, Sadj. Mal. p. 12.

نق nak, verk. van *hėndak*, zie aldaar (Dr. F.).

نق nek, verkorting v. *nenek*, z. a.

نكاره nakarah, zie **نكار**.

نقبة nokbah, Ar. soort borstrok. H. Atj.

نقرس nikris, Arab. podagra.

نقص naqas, Ar. nadeel, schade, gebrek, wat ontbreekt.

نقطه noktah, Ar. punt, stip, vlek, nul (Dr. F.).

نكاح nikah, Arab. huwen, trouwen voor den priester, wettig huwelijk; *n. batın*, met elkander samenwonen, zonder formeel door den priester getrouwd te zijn; *n. lahir*, wettig door den priester gesloten huwelijk; *choťbah nikah*, huwelijks-inzegening in de moskee; *mėmbatja choťbah nikah*, de huwelijks-inzegening houden; *mėnikahkan*, van den priester: het huwelijk sluiten; *mėnikahi*, iem. formeel

huwen, formeel trouwen met iemand.
Tam. ed Dar.

نكار nakara, keteltrom, die met twee stokjes geslagen wordt, pauk; ook *nakarrah*, Arab. Zie *nobat*.

نكير Nakir, Arab. de naam van een der beide engelen, die de dooden in het graf komen ondervragen. Zie *Moenkar*.

نكار negara, I. Skr. stad, alleen in eigennamen, en in poëzie (Dr. F.).
II. Zie *nakara*.

نوغيرا noegëraha, z. *anoegëraha*.
نغيري negëri, Skr. stad, hoofdstad, land, gewest, staat, inlandsch; *orang-negëri*, inlander; *boewah këräs negëri*, inlandsche of binnenlandsche *këmiri*-noten, in tegenoverstelling van *laoet*, over zee aangevoerde; ook het tegenovergestelde v. *hoetan*, b.v. *koetjing-negëri*, tamme kat, huiskat; *koetjing-hoetan*, wilde kat, boschkat; *këpala-negëri* en *iboe-negëri*, hoofdstad; *negëri dan anak-soengai*, stad en land, Facs. 13; *orang sa-negëri*, landgenoot, landsman, stadgenoot, medeburger; *apa goena boelan tërang dalam hoetan*, *djikalau di dalam negëri alang kah baiknja*, wat nut het als de maan in het bosch schijnt? als ze in de stad scheen, hoeveel beter zou dat zijn! Sprw.

نكساري nagasari, e. s. v. boom met fraaie bloemen. Zie *pënaga* en *njamploeng*.

نكستال nagasëtala, Skr. e. s. v. gebatikte saroeng, waaraan een gebloemd hoofd is.

نال nal, prop op e. geweer; z. *ënal*.

نلاجان nëlajan, Tam. = *orang laoet*, ook visscher.

نم nam, zie *ënam*.

نمبر nombër, Eng. number, nummer.

نمبي nambi, Mën. e. s. v. huiduitslag; volg. M. e. s. v. melaatschheid, die zich voornamelijk aan de voeten openbaart.

نمد namad, Perz. e. s. v. wol, P.
نمرود Namróéd, Arab. Nimrod, R. Chaib.

نمڤڤ nampang, zie *njampang*.

نمڤڤ nampak, zie *tampak*.

نمڤڤ nampal, e. s. v. eetbare aarde, die men vóór het gebruik roostert, zie *napal* en *ampo*.

نمڤڤ namnam, e. s. v. vruchtboom met rinsche, eetbare vruchten, die e. zonderlingen vorm hebben. Zie *poeki*.

نمير namir, Arab. heilzaam, gezond, nuttig voor de gezondheid, gezondmakend; *mënamirkan*, gezondmaken, b.v. van slecht water.

نن nan, = *jang*, zie ald. voorn. in gedichten.

نن nin, = *ini*, voorn. in gedichten.

ننتا ninta, Jav. lievert, geliefde, beminde, van *tjinta*, b.v. *djikalau dimarahi púdoeka ninta*, (zegt de Vorstin van haren echtgenoot tot hare medevrouwen) wij mochten eens door onzen beminde, of lievert, beknord worden, Sël. Dal.

ننتون nonton, Jav. naar een schouwspel kijken, van *tonton*.

ننتي nanti, wachtén, in de spreek-

taal, ook gebruikt tot vorming van den toek. tijd, zullen, zal; *měnantikan*, wachten op of naar; *běrnanti-nanti*, steeds wachtend; *těrnanti-nanti*, tot voortdurend wachten gekomen of geraakt, H. Abd. 527 ondanks zichzelf tot wachten geraakt, Gr. bloeml. p. 181 r. 3 of liever wachten als accident; *běrnanti*, wachten als act.

ننتياس nēntiasa, steeds, voortdurend, doorgaande, ook *sēnēntiasa*, *sēntiasa* en *nētiasa*; *sēnēntiasa hari*, den ganschen dag; *sēnēntiasa hidoep*, het gansche leven door; zie *nētiasa*.

نانچي nantji, gedwongen bijdrage tot eene onderneming van den Vorst.

نند nanda, verk. van *anakanda*, zie bij *anak*.

نندا nenda, verk. van *nenenda*, zie bij *nenek*.

ننس nenas, = *ananas* en *nanas*, de bekende vrucht; soorten zijn: *n. hidjau*, *n.-koendai*, *n.-soerat*, *n.-tēm-baga* en *n.-toempang*; *n. Blanda*, de naam van een aloë-achtig gewas, met zijdeachtige vezels, waarvan men in China e. s. v. graslinnen weeft.

ننندا nenenda, zie *nenek*.

نو nau, zie *ėnau*.

نوبه nobat, Perz. Ar. groote keteltrom; muziek; algemeene audientie; inhuldiging, omdat daarbij op de *nobat* geslagen wordt; *měnghadap nobat*, op audientie verschijnen; *toedjoeh malam baginda tiada nobat*, gedurende zeven avonden heeft de Vorst zich niet in het openbaar vertoond; *nobat Ibrahim*, de groote keteltrom bij de inhul-

diging gebr., Hik. Sēr. Bajoe; *n. soe-boeh*, ochtend-*nobat*, die des Vrijdags en bij feestelijke gelegenheden bij het aanbreken v. den dag geslagen wordt; *naik nobat*, als Vorst gehuldigd worden, den troon beklimmen; *měnobatkan*, inhuldigen; *měnobat*, ook e. s. v. geestenbannen door middel van een medium, die in geestvervoering geraakt bij het slaan op een keteltrom, Sch.

نوبه noebat, Arab. Nubiē.

نوبي Nóbí, Arab. Nubiēr, *orang Noebi*, Nubiēr, b. v. *dipěgangkan boedağ* *Noebi jang hitam*, werd vastgehouden door een zwarten Nubischen slaaf, Sj. Abd. Moel.

نوج nodja, bediende bij e. moskee, belast met het schoonhouden daarvan en het slaan op de *bědoek*; *daoen-nodja*, e. s. v. struik, welks bladeren een roode verfstof leveren.

نوح Nóeh, Ar. Noach; meestal *nabi noeh*.

نود noda, Port. op Java smet, vlek.

نور nóer, Ar. licht; *n. basit*, oorspronkelijk licht; *noeroe 'ssjamsi wa atkamri*, glans van zon en maan, veel gebr. uitdrukking in brieven; *noeroe'l aalam*, het licht der wereld.

نور noewar, zie *djěnoewar*.

نوراني nóerání, Ar. licht, helder.

نورغ na'oering, e. s. v. vogel ter grootte van een gans; Wilkinson: *no'reng* of *ėreng*.

نورم noeram, = *moeram*, zie ald.

نوروز **nauroez**, Perz. nieuwjaarsdag.

نوره **norah**? b.v. *ada jang mēmi-koel tanah dan norah*, Sj. Madli.

نوري **noeri**, papegaai.

نوس **noesa**, Jav. eiland, alleen in de HSS.

نوس **noes**, zie **نس**.

نوشروان **Noesjirwán**, Perz. naam van een Perzisch Vorst, meer bekend als *Noesjirwán adil*, N. de rechtvaardige, tijdens wiens regeering Mohammed geboren werd.

نوئن **noepin**, e. s. v. zoutwater-visch.

نوغاك **nogak**, e. s. v. boom.

نومر **nomor**, Ned. nummer; *namor satoe*, eerste kwaliteit, = *kēpala sēkali*.

نون **nóén**, I. ginds, ginder; *ka sinoen*, naar ginds.

II. Arab. groote visch, de visch die Jona inslokte, ook de naam van den visch, die den steen draagt, waarop de koe staat, die deze aarde torscht, R. Chaib.

نون **nona**, en *anona*; *boewah nona*, de naam v. e. zekere eetbare vrucht. Zie *nonah*.

نونغ **nonong**, rechtdoor gaan zonder rechts of links te kijken of zich aan iets te storen.

نونق **nonok**, de vrouwel. schaamdeelen, inz. van kleine meisjes.

نونه **nonah**, Port. ? jonge juffrouw, ongehuwde dochter van Europeanen of vreemde oosterlingen; *boewah-nonah*, e. s. v. smakelijke vrucht, *anona muricata*.

نونه **noenoeh**, zie *sēnoenoeh*.

نون **nonja**, Port. zie *njonjah*.

نه **nah**, Tusschw. b. v. *nah, ini apa*, zie, hier is het, daar heb je het nu.

نهى **nahí**, Ar. verbieden, verbod.

ني **ni**, verk. van *ini*, en ook Jav. verk. v. *nini*, gebruikt als voorvoegsel voor de namen of titels van fatsoenlijke vrouwen, b. v. *ni galoeh, z. galoeh*.

نيا **nija**, kraag van een kleed.

نياك **najaka** en *niaka*; *para najaka*, de prinsen of rijks grooten, Hik. Asm. Pati.

نيال **nialoer**, = *niloer*, b. v. *di-tangkiskan dēngan pērisai* **نيالر** *bai-doeri*, Sj. Ind. Kēs. Zie *niloer*.

نيبغ **niboeng**, e. s. v. palm, welks stam gebruikt wordt om er latten van te splijten, die hard en ijzersterk zijn; *n-iboel*, een grootere variëteit daarvan; ook *ēniboeng*. Voorts een kleur van honden, zwart, geel en wit gemengd, C. en S.

نيبق **nibak**, e. s. v. versnapering, v. d. W. ons nieuwbak?

نيت **nita**, Kw. kwelling die men iemand aandoet; *mēnitaï*, iem. kwellen, bemoeilijken, b. v. *ada kah pēr-nah ēngkau koe paloe ataw koe nitaï?* *maka kata Saħar: Tiada pērnah hamba toewan paloe dan toewan-hamba nitaï akan hamba*, S. Dz. Zie *nista*.

نية **niat**, Arab. voornemen, plan; *mēmbajar niat* en *lēpas niat*, een gelofte gestand doen voor de vervulling van een wensch; *bērniat*, van plan, van zins zijn, z. voornemen; *bērniat salah*, slechte behandelingen hebben; *mēngobahkan niat*, Saif. Dzoel.

en *bèrpaling kan niat*, id. v. zijn voor-nemen afzien; *mèniatkan*, iets in zijn schild voeren. NB. soms gebruikt men *niat* ook in de bet. v. *tjinta*, zie ald.

نیدرا *nidëra*, Skr. slaap, slape-righeid, traagheid; zie *tjëndëra*.

نیر *nioer*, zie *njioer*. In de Atoer. Satija overal *nioer*.

نیر *nira*, ongest, afgetapt palm-sap (zoet v. smaak). Het gegiste heet *toewak*. *Toekang-nira*, palmsap-rond-venter; zie ook *lahang*. Java: *lëgen*, Dr. F.

نیرام *nirama*, Jav. vorstelijke vader, Mes. Kag.

نیرو *niroe*, = *njiroe*, zie ald.

نیره *nirih*, e.s.v. strandboom met groote, samentrekkend bittere vruch-ten, die inwendig als middel tegen aarsmaden gebruikt worden. Zie *nji-rih* en *ngiri*.

نيسن *nisan*, verk. van *manisan* en verb. van *nisjân*. Zie *manis* en *ningsan*.

نيس *nipis*, dun van platte voor-werpen, = *tipis*, zie aldaar; *djërœk nipis*, zie *djërœk*; *n. koelit*, e.s.v. boom met licht timmerhout; *nipis-tëlinga*, gevoelig voor een onaangenaam ge-zegde, v. d. W. lichtgeraakt.

نپقل *nipal*, Batav. loog.

نپقه *nipah*, de water- of moeras-palm, die *atap* of dekbladeren levert en dekblad voor sigaretten, *nipa fructicans*.

نیک *neka*, verk. van *aneka*, zie ald.; *sërba neka*, allerhande soorten.

نیل *nila*, Skr. indigo, de verfstof, saffier; *sëbab nila sa titik roesak soe-*

soe sa bëlanga, door één druppel in-digo bederft een heele teil met melk. Sprw. Zie *nilam*.

نیل *Nil*, Ar. *soengai Nil*, de Nijl-rivier.

نیلر *niloer*, Batav. kristal, Sj. Ind. Kësna, Hik. Koris. Zie *habloer*.

نیلکندي *nilakandi*, Skr. blauw-hals, bijnaam v. de pauw en de blauwe gaai; ook e.s.v. edelgesteente, saffier.

نیلم *nilam*, I. e. s. v. plant met gele bloemen en welriekende bladen; *boeroeng-nilam*, e.s.v. gelen vogel, de wiewaai, op Java *koetilang* geheeten.

II. Perz. saffier, z. *nila*; *nilam poe-walam*, allerlei kostbare steenen.

نیلو *niloe*, I. = *ngiloe*, een wee, onaangenaam gevoel; zie *ngiloe*.

II. *niloe-nali* en *sëniloe-nali*, e.s.v. plant met welriekende bladen, Midd. Sum.

نیللی *nilai*; *mënilai*, waardschat-ten, taxeeren; *nilaian*, schatting, taxeering; *tiada tërnilai*, niet te waar-deeren, onschatbaar; *tërnilai देंgan ëmas*, tegen goud geschat.

نین *nian*, Mën. wezenlijk, wer-kelijk, waarlijk, echt; *elok nian*, waar-lijk schoon; *soenggoeh nian*, wis en zeker.

نینس *nënes*; *mënenes*, doorsij-pelen van vocht uit lekke vaten, vloeien van zweren of wonden.

نینق *nenek*, grootmoeder, groot-vader, soms verk. tot *nek*; *n. këbajan*, oud grootje in de HSS., dat meestal bloemen verkoopt en voor postillon d'amour speelt; *nenek-mojang*, voor-

ouders, voorvaderen, voorgeslacht. In de hoftaal *nenenda* of *nenda*.

و wau

و **wa**, Arab. en; *wa bihi nastainoe billahi ala ini*, en daarmede smeeke wij de hulp Gods hierover af; *wa lau*, al is 't ook, ofschoon (ook met *pon*), Dr. F.; *wa'llahoe a'lam bi'ssawab*, en God weet het ware.

ء **wa'**, zie *oewak*.

و **waba**, Arab. وباء, pest, epidemie; cholera, d. l. Cr.

و **wati**, Skr. luchtruim, wereld, alleen in gedichten, zie *gandi*.

و **watës**, Jav. = *batas*, grens.

و **wátsik**, Arab. vertrouwend.

و **wádjib**, Arab. plicht, verplicht; *jang wádjib atasnja*, wat als plicht op hem rust, waartoe hij verplicht is; *měwádjibkan*, tot plicht stellen, verplicht maken.

و **wadjik**, e. s. v. versnapering, bereid uit kleefrijst, gekookt met kokosmelk en suiker. Měn. *adjik*, id.

و **wadjah**, zie *وَجْه*.

و **wahid**, Arab. een, eenig; *alwáhid*, de éénige, d. i. God.

و **wadër**, Jav. naam van een eetbaren zoetwatervisch, = *badar*, zie ald. Ook enkele soorten v. goudvisch noemt men *wadër*.

و **wadoeng**, Jav. e. s. v. groote bijl.

و **wárits**, Arab. erfgenaam; Mal. *waris*, *ahli-waris*, de gezamenlijke erfgenamen, de erven; *měwarisi*, erven, beërven; *warisan*, erfenis; *hak-waris*, erfrecht. Zie ook bij *loewar*.

و **wárid**, Arab. afdalend, *měmbatja wárid*, gebeden opzeggen zooals de profeet dat gewoon was te doen.

و **waras**, Jav. gezond, hersteld, behouden; *sěmoega-moega waras djoega*, moge hij behouden blijven of het er goed afbrengen. Facs. p. 95; *oerip waras*, vaarwel!

و **warang**; *měwarang*, stalen voorwerpen met rattekruid insmeren, waardoor ze blauw worden; zie *warangan*.

و **waroeng**, Jav. = *baroeng*, hut, tent, kraampje ook winkeltje, = *kědai*.

و **waroe**, Jav. e. s. v. lindeboom, = *baroe* II. Zie ald.

و **warawiri**, ongeregeld heen en weër, Jav. *wira-wiri*.

و **wasir**, zie *bawasir*.

و **wásit**, Arab. middelste, bemiddelaar.

و **wási'**, Arab. breed, uitgebreid; *alwási'a*, van God, die in zijne goedheid of wijsheid alles omvat, de alles omvattende.

و **wásil**, Arab. aankomend bij iets, gekomen tot iets, vereenigd, verbonden; *měwásilkan*, doen toekomen aan iemand, b. v. een brief.

و **wádlıh**, Arab. klaarblijkelijk, duidelijk.

و **wangi**, Jav. geurig, welriekend = *haroem*.

و **wakap**; I. *boeroeng-wakap*, e. s. v. wilde duif? vogel met gele hals (Wilkinson), b. v. *maka Tamar*

Djalas pon mëndjadikan dirinja boeroeng-wakap, J. P. of een schrijffout voor *wakan*, zie ald. (of *ōekáb*, vischarend, Dr. F.).

II. Zie **وقف**.

واکن *wakan*, = *garoeda*, zie ald.

والت *walet*; *boeroeng-walet*, *Hirundo esculenta*, d. l. Cr.

والغ *walang*, I. Jav. *walang hati*, kommer, ongerustheid, zich ongerust maken over iemand of iets, Pël. Dj. H. Boedj. Ook iets tegen iem. hebben, Hik. Prab. Dj.

II. Jav. sprinkhaan, = *bilalang*; *walang sangit*, e.e.v. langwerpig, dun, donkergrijs kevertje, dat e. sterk onaangename lucht van zich geeft en het rijstgewas beschadigt.

الله *walláhi*, Arab. bij God!

الله أعلم *wa'lláhoe a'lam*, Ar. en God weet het 't best.

والي *wáli*, I. Arab. gouverneur, hoofd van een gewest, voogd; *wáli alamar*, de bewindvoerende voogd, Facs. p. 3; *ganti-wáli*, de toeziende voogd; *měng'walikan*, besturen, beheeren.

II. kleine, vierkante, gele doek, die los over den schouder geslagen wordt; *wali noer wali*, een dito, die in tegenwoordigheid van den Vorst wordt gedragen, H. Boedj.

III. *pisau-wali*, lancet, klein mesje om hout te besnijden.

الليكوكن *walikoekoen*, Jav. e.s.v. boom, die taai hout levert, waarvan men rijtuigboomen, wagenassen, spinnewielen enz. maakt.

وانغ *wanang* of *waneng*? *sang*

jang waneng, de naam v. e. godheid, Prab. Dj.

واني *wani*, Jav. moedig, dapper = *bërani*, dat hoogst waarschijnlijk daarvan afkomst en *bërwan* geweest is.

واو *waoe*, e. papieren vlieger, Max. en M.

واو *wah*, uitroep v. verwondering en medelijden, och! helaas! wonderbaar! Facs. 61.

وايغ *wajang*, Jav. tooneelvertooning, hetzij met poppen, of met personen; *roemah-maïn-wajang*, tooneel, schouwburg; *gambar-wajang*, tooneel-pop, tooneelschilderij; *měwajangkan*, iets of iemand op het tooneel voorstellen; *měwajangkan dewa-dewa*, de goden op het tooneel voorstellen; *w-wong*, Jav. tooneelvertooning met levende personen; *wajangan*, tooneelstuk; *wajang-koeroeng*, de balken of ribben, die den achtersteeven vormen, de hut, waarin de stuurman zit, M.

وبعد *wa bāda*, Arab. en daarna, en wijders.

وبعد *wa bāda hoe*, en na hetzelfde zie het voorg. woord; = *kěmoedian daripada itoe*.

وت *wat*, Siam. een heidensche tempel.

وت *wet*, enkele weerhaak, zooals aan de gewone vischhaken, C. en S. Zie *tjératjap* II.

وجایمال *widjajamala*, Skr. een fabelachtige bloem, waardoor gestorvenen weer levend kunnen worden, Sj. Kin. Tab.; in het Jav. volg. v. d. Tk. ook *widjaja-koesoema*.

وجود **woedjóéd**, Ar. het bestaan, het wezen, zelfstandigheid, natuur.

وجه **wadjah**, Arab. gelaat, aangezicht, inz. gebruikt van vorsten.

وحى **wahjoe**, Arab. openbaring; ingeving van den hemel, goddelijke openbaring.

وحيد **wahíd**, Arab. eenig en onvergelykelyk; *alwahíd*, de eenige, nml. God.

دار **widara** Skr. e. s. v. boom, = *bidara*, zie ald.

دان **wédana**, Jav. districtshoofd.

داني **wédani**, Jav. een heester, welks bittere wortel tegen de wormziekte wordt gebruikt.

دداري **widadari**, zie *bidadari*.

ديعة **wadiāt**, Arab. depositum.

دراغ **waraā**, Ar. zich onthouden inz. van ongeoorloofde dingen.

دراغس **wérangas**, Jav. e. s. v. klein, lichtbruine mier.

دراغن **warangan**, Jav. rattenkruid = *barangan*; *méwarang*, stalen voorwerpen met rattenkruid insmeren, waardoor ze blauw worden.

دورت **warta**, Skr. tijding, nieuws, bericht, mare, gerucht; *méwartakan*, berichten; *péwarta*, berichtgever, verhaler, verkondiger.

دورع **warā**, Arab. onthouding.

درة **warkah**, Arab. brief; *warkatoe'l ichlās*, een brief uit oprechtheid; *warkatoe'l moshabbah*, een brief uit toegenegenheid.

دري **warga**, Skr. Jav. verre verwanten, die als bedienden bij den vorst werkzaam zijn, meestal *warga-dalēm*

genoemd, Prab. Dj.; *koela-warga*, nabestaanden, verwanten.

ورن **warna**, Skr. ook *wërna* en *oerna*, kleur, schoone kleur; *méwarna*, *měngoerna* en *měngërna*, e. kleur vertoonen, zich schoon voordoen; ook = *roepa*, voorkomen, soort; *sërba mēngërna* = *sërba roepa*, H. Boedj.; *sajoer wërna.wërna*, allerlei soorten van groente; *warna tjina kēpeloeän*,? als kleur v. e. kalotje, R. Pas. 62; *pantjawaarna*, veelkleurig; *méwarnakan*, een kleur aan iets geven; *sawërna*, van één kleur.

ورزاي **wora-wari**, Jav. *w. w. bang*, de hibiscus *rosa sinensis*, zie *oribang*.

ورور **warwar**, zie *oewar*.

ورون **waroena**, zie *baroena*.

وريد **waríd**, Arab. slagader.

ورينغن **waringin**, Jav. z. *běringin*.

وزير **wazír**, Arab. vizier, eerste minister.

وسان **wasana**, Skr. verblijfplaats.

وسنگك **wasangka**, bezorgdheid, bedenkingen, twijfelmoedigheid, aarzeling, voor *was-sangka*, zie 't volgende (Dr. F.).

وسواس **waswás**, of *was-oewás*, Ar. verzoeking, verleiding, ingeving van den duivel, achterdocht, verdenking.

وصله **weslah**, Arab. vereeniging, het vereenigingsteeken in de grammatica.

وصية **wašiat**, Arab. Perz. testament, uiterste wil; *běrwasiat*, zijn testament maken, zijn laatste beschikkingen nemen; *méwasiatkan*, bij testament vermaken.

وضوء *woedlóló'*, Arab. godsdienstige wassching. Mal. *wel oedoe* (Dr.F.).

وعد *wād*, Ar. verbond, contract, = *djandji*; *bèrwād* = *bèrdjandji*, zie aldaar.

وعل *wāl*, Arab. gems, steenbok.

وغ *wang*, ook *oewang*, dubbeltje, ook voor geld in het algemeen; *bèrwang*, geld hebben; *mèntjèhari wang*, geld trachten te verdienen; *wang-wangan*, 10-centstukken; z. bij *oewang*.

وغس *wangsa*, = *orang tèroena*, jongeling; volg. het Jav. wbk. zoo veel als *boengsoe*.

وغكغ *wangkang*, e. s. v. Chi-neesch vaarttuig, kleiner dan de jonk of *djoeng*. Is Mal. Pol., Dr. F.

وغو *woengoe*, Jav. = *oengoe*, zie aldaar.

وفاة *wafát*, Ar. overlijden, dood, overleden.

وفق *wafaq*, Ar. het juiste oogenblik, waarop iets heeft plaats gehad.

وف *wap*, zie *oewap*.

وفلي *wèpélai*, Tam, e. s. v. boom, welks bladeren tusschen papier worden gelegd tot wering van insecten.

وق *wak*, zie *oewak*.

وقت *wèktoe* of *waktoe*, Arab. tijdstip, uur, de tijd of gelegenheid voor iets; *w.-sèmbahjang*, gebedsuur, bedestond; *kèlima wèktoe*, de vijf bedestonden; *mènghilangkan wèktoe*, zijn tijd verbeuzelen, den geschikten tijd laten voorbijgaan; *boenga-wèktoe bèsar* hibiscus mutabilis en *b.-w. kè-tjil*, mirabilis jalapa, twee soorten v. bloemen; zie ook *kètika*.

وقف *wakaf*, Ar., Mal. uitspraak *wakap*, liefdadige instelling, stichting ten algemeenen nutte, vermaking, tot vroom of liefdadig gebruik; halte, rust bij het lezen. H. Abd.

وكالة *wikálah*, Arab. volmacht, *wakil*-schap, voorgdij-schap.

وكيل *wakíl*, Mal. Arab. *wakil*, gemachtigde, plaatsvervanger, procureur, agent, zaakwaarnemer; *wakil-kèradjaän*, procureur van den staat, procureur-generaal; *wakíl moetlak*, generale gevolmachtigde; *mèwakkilkan*, iemand als gevolmachtigde aanstellen.

ولاية *wiládah*, Ar. baring, beveling; *mandi-wiladah*, de buikbading, = *mandi tian*, zie ald.

ولان *wilana*, een ingrediënt, dat bij het baden gebruikt wordt, maar welk? I. P. Zie *wilada*.

ولاغن *wilangon*, Kw. aandoenlijk, aangedaan, b. v. *sapèrti wilangon dan kasmaran*, Pr. Dj.; *edan wilangon*, id.; *sapèrti orang lètih wilangon*, id.

ولاهر *wèlahar*, Jav. meertje; zie *lahar*.

ولاية *wilájat*, Ar. Perz. prefectuur, bestuur, heerschappij, voorgdij-schap.

ولت *wèloet*, Jav. = *bèloet*, z. ald.

ولدان *wildán*, Arab. meerv. van *walíd*, zie ald.

ولغ *wèlang*, gestreept, = *pèlang*, zie ald.

ولغ *woeloeng*, blauw zwart; zie *toenggoel* II.

ولكن *walakin*, Arab. samengest. uit *wa* en *lakin*, evenwel, edoch.

wilmana, van het Skr. *wilmana*, godenwagen; ook e. s. v. fabelachtigen vogel evenals de *garoeda*, op welks rug men door de lucht gevoerd wordt; zie *radjawali*.

Wolanda, Hollandsch; *nègèri Wolanda*, Holland. Beter *Blanda* of schrijftaal, wel *Holanda* (Dr. F.).

wolandoewi, Arab. Hollandsch.

woeloe, verb. van het Arab. *wa lau*, en indien, bij aldien, verondersteld dat, b. v. *woeloe tinggal toelangnja sakalipon, nistjaja hidoep kèmbali*, al bleven ook maar hun beenderen over, zij zouden voorzeker weêr levend worden, Ind. Poet.

walí, Ar. vertrouwde vriend, inz. van God, een heilige; voogd v. minderjarige of vrouw (Dr. F.); mrv. *أوليا*, *óelija*.

woeli, Jav. rijstaar, korenaar.

walíd, Arab. geboren; kind. meerv. *wildán*.

walirang, Jav. zwavel, = *balerang*, zie ald.

waliman, = *wilmana*, zie aldaar.

walian; *pisau-walian*, e. s. v. mes met lang, krom heft; zie *wali* III.

wan, zie *oewan*.

wanta? *dèlima wanta*, zie *dèlima*; komt voor Sj. Ind. Kèsn.

wanti-wanti, Jav. aanhoudend, H. Asm. Pati.

wah, ach! helaas! och! o! uitroep v. verwondering en medelijden.

weh, zie *oeweh*.

waham, Arab. verbeelding, waan, vermoeden, = *sangka*.

wahai, samentr. van de tuschenw. *wah* en *hai*, o! och!

wai, I. in poëzie = *hai*, o!

II. Arab. weel! o! o weel!

wetan, Jav. Oost, = *timoer*.

widjil, Jav. deur, ingang, Prab. Dj.

widjen, Jav. = *bidjen*, sesamum, e. s. v. zeer fijn oliezaad.

wida-adjí, vrouwenverblijf? Pr. Dj.

wedam, Tam. de Weda, gebed, spreuk.

widi, Skr. regeling, voorschrift, voorzienigheid, noodlot.

wira, Skr. dapper, heldhaftig.

wirawan, Skr. zeer dapper; *prawira prakasa*, dapper en heldhaftig.

wirang, Jav. schaamte, schande; *alawirang*, ook *lawirang*, groote schande, die iem. aangedaan wordt. Alleen in de *pandji*-verhalen, zie *ala* II.

wepélai, zie *wépélai*.

wila, Kw. de *madja*-vrucht.

wilis, Jav. zwart met een groenen metaalglans, inz. van het hoofdhaar als een schoonheid; *ratna wilis*, donkergroen edelgesteente, saffier; B. S. en and.

habis, op, ten einde, gedaan, geheel en al, allen of alles, niets meer over, niet meer voorhan-

den, verstreken van e. tijd; *habis*.... *bèrganti*, van.... tot, b.v. *habis hari bèrganti boelan*, *habis boelan bèrganti tahoen*, van dagen tot maanden en van maanden tot jaren, Hik. Koris, ook: zonder uitzondering evenals *bèlaka*; *oewangkoe habis*, mijn geld is op; *habis dimakan*, 't is opgegeten; *bèrhabis ajar*, honderd uitpraten, een zeer lang gesprek houden, v.d.Tn.; *h. bagitoe*, daarna, toen dat gedaan was; *habis boedi bitjara*, ten einde raad zijn, Pèl. Djn.; *h. pèrkara*, en daarmee uit; *h. toeboehnja*, zijn geheele lichaam; *maka djam itoe pon habis lah*, en ook dat uur was verstreken, Facs p. 31; *habis-habis* en *sahabis-habis*, geheel en al, de uiterste, b.v. *sahabis-habis bèsarnja*, de uiterste grootte ervan, of zoo groot als het maar kan; *habisnja èmpat hasta*, op zijn allerlangst genomen vier elleboogsellen; *habis-habis*, ook ten allerlaatste; *mènghabiskan*, een einde met iets maken, voltooien, afmaken, uitmaken van zaken; *m. oewangnja*, zijn geld opmaken; *m. pèkèrdjaännja*, zijn werk afmaken, voltooien; *mareka-itoe lah mènghabiskan sègala bitjara*, zij waren het die alle zaken uitmaakten; *mènghabiskan hari*, den tijd korten, den tijd passeeren. Pèl. Abd. 74; *djikalau tiada tèrhabiskan olih mareka-itoe*, als het door hen niet kon uitgemaakt worden, H. Abd.; *mènghabisi sègala djabatan*, alle ambten onnoodig maken door ze te overtreffen of in zijn eigen persoon te vereenigen, Facs. p. 44; *kahabisan*,

ten einde geraakt met, b.v. *kahabisan djawábnja*, ten einde geraakt zijn met zijn antwoorden, geen antwoord meer weten; *pènghabisan*, einde dat aan iets gemaakt wordt; *pènghabisan doenia*, het einde der wereld, d.i. haar ondergang; *pènghabis helat*, de uiterste list, Ibr. b. Ch.

هابلر **habloer**, zie *abloer*.

هابر **haboe**, asch, stof, zie *aboe*; *dipèrhaboenna*, werd door haar tot asch verbrand, S. Chaib; *haboe-angin*, stof voor den wind, b.v. *djikalau kamoe dipaloenna dèngan tjokmarnja nistjaja djadi lah kamoe haboe-angin*, indien gij door hem met zijn knots wordt geslagen, wordt gij voorzeker stof voor den wind. R. Chaib.

هابيل **Hábil**, Arab. Abel, de zoon van Adam.

هاتف **hatap**, zie *atap*.

هاتي **hati**, hart, binnenste, geoëd, innerlijk, moed, merg, kern, lever, maag; *rasa-hatikoe*, het gevoelen mijns harten; *mèmboeboeh hati*, er zijn zinnen op zetten, B. Ramp. 35; *mènghiboerkan hati*, zich of iem. troosten; *bèrkata dalam hatinja*, bij zichzelf zeggen; *bèrpikir dalam hatinja*, bij zichzelf denken; *matahati*, zie bij *mata*; *boewah-hati* en *tangkai-hati*, liefkoozingswoordjes; zie verder voor de samenstellingen op de woorden die aan *hati* voorafgaan, zooals *sakit-hati* op *sakit* enz.; *hati bèsar*, trotsch, hooghartig; *kètjilhati*, kwalijknemend; *hati kètjil*, kleinmoedig; *tawar-hati*, flauwhartig; *hantjoer-hati*, geroerd, aangedaan; *angan-*

angan-hati, het geweten; *běrhati*, hart hebben, d.i. moedig zijn; ook nog hard van binnen, ongaar zijn v. rijst enz.; *běrhati atas soeatoe pěr-kara*, hart hebben voor een zaak, H. Abd. 427; *sahati*, overeenstemming, van één gevoelen; *děngan boelat-hati*, v. ganscher harte; *měngambil hati*, het hart winnen, innemen, stelen; *měmběri hati*, iemand in zijn lusten of luimen toegeven, zijn zin laten doen, aanmoedigen; *pada hati sěhaja*, volgens mijn gevoelen; *datang hati*, in den zin komen en ook = *sampai hati*, het over zich kunnen verkrijgen; *pěrhatian*, opmerkzaamheid, attentie, waarneming. Měn. inborst, gevoel, v.d.Tn. ook toegenegenheid, b.v. *pandai mēměliharakan pěrhatian orang*, de toegenegenheid v. het volk weten te bewaren, H. Gr. *běrbanjak-hati*, zie bij *banjak*; *hati-tangan*, de muis van de hand; *měmpěrhatikan*, ter harte nemen, met opmerkzaamheid gadeslaan of behandelen, waarnemen, H. Abd. 522; op iets letten, behartigen; *hati-hati*, voorzichtigheid; wees voorzichtig; ook wat op een hart gelijk, b.v. *daoen hati-hati*, e.s.v. plant met hartvormige geneeskrachtige bladen.

هادى hadap. ook *adap*, vóór, in tegenwoordigheid; *měnghadap*, met de voorzijde naar iets toegekeerd, zich bevinden vóór, staan vóór of tegenover iets, iets vóór zich hebben, ook van iets dat gebeuren moet of aanstaande is, gekeerd naar, b.v. *m. matahari mati*, gekeerd naar het Westen;

datang měnghadap radja, komen verschijnen voor den vorst, zijn opwachting komen maken bij den vorst; *měnghadap orang*, het gelaat gekeerd naar het volk, van den vorst; *m. moeka kěpada soeltan*, het gelaat keeren tegen den sultan, tegen hem opstaan, oproerig zijn; *měmbawa měnghadap radja*, in tegenwoordigheid brengen van den vorst; *měnghadap těmpat-sirih*, met de beteldoos vóór zich; *m. mati*, den dood voor oogen hebben, M.S.; *hatinja tiada měnghadap kěpada pěngadjian*, hij was met zijn hart niet bij het leeren, Hik. Am. Hamz.; *měnghadapkan*, stellen vóór iemand of iets, ook richten vlak op iets, voorstellen, presenteeren, voorzetten of-brengen; *měmpěrhadapkan*, tegenover elk. stellen, b.v. *dipěrhadapkan Boegis děngan Mělajoe*, Boegineezen en Maleiers werden tegenover elkander gesteld, Atoer-Satija, zooals door e. rechter beschuldigde en beschuldiger; *měnghadapi*, tegenwoordig zijn bij iets; b.v. *měnghadapi orang běrlěngkap*, persoonlijk tegenwoordig zijn als het volk toebe-reidselen maakt; *dihadap*, moet soms vertaald worden met omringd, b.v. *baginda dihadap olih sěgala měntěri hoeloebalang*, de vorst was omringd door al zijne ministers en officieren; *běrhadapan děngan*, vlak tegenover iemand of iets staan of zijn; *běrhadap-hadapan*, van twee partijen vlak tegenover elkander, front maken; *hadapan*, soms verkort tot *děpan*, voorkant, voorzijde, wát men vóór zich

heeft, aanstaande; *di hadapan*, vóór, in tegenwoordigheid van, ook aanstaande, b.v. *moesim di hadapan*, het aanstaande seizoen, Sadj. Mal. p. 68; *ka hadapan*, vóór, naar de voorzijde, naar voren; *pěnghadapan*, voorhof, plaats waar men voor den vorst verschijnt, audientie zaal; *pěnghadapan-roemah*, de voorzijde van een huis; *nasi-hadap-hadapan*, e. versierd rijstgerecht, dat het bruidspaar wordt voorgezet; *pada moesim di hadapan ini*, in het aanstaande jaargetyde.

هادث *hadap*, e. s. v. tamboerijn, zie *ėdap*.

هار *hara*, verwarring, meestal verbonden met *hoeroe* tot *hoeroe-hara*, algemeene of groote verwarring, opschudding.

هار *hara?* b.v. *rajatkoe habis di-roendoeng hara*; *tinggal lah akoe bėrdoewa soedara*, door opschudding gekweld? Sj. Sėl. Dal. Zie *haroe*.

هاراس *haras*, zie حرس en *aras*.

هاراس *haroes*, I. stroom, drift van het water; *tali-haroes*, stroomrafeling.

II. geoorloofd, behoorlijk, noodzakelijk, vereischt, moest, behoort, 't kon wel niet anders of...; *saharoesnja*, geheel naar behooren; *haroes lah nėgėrikoe alah*, 't kon wel niet anders, of mijn land moest vermeersterd worden; *haroes*, ook verdienstelijk; *tėrharoes*, veel verdienstelijker of geschikter; zie ook *patoet*.

هارغ *harang*, zie *arang*.

هارغ *haroeng*, zie *aroeng*.

هارغ *haring*, zie *aring*.

هارث *harap*, hopen, verwachten, vertrouwen, bouwen op; hoop; *harapkan*, van *harap* en *akan*, hopen op; *harap-harapan*, steeds hopen, voortdurend hoop blijven koesteren, b.v. *dalam hati Sang Nata harap-harapan lah anakkoew datang kėlak*, in zijn gemoed bleef de vorst voortdurend hopen: mijn kind zal wel spoedig komen, Pr.Dj.; *rėndah goenoeng, tinggi harapkoew*, laag zijn de bergen bij de hoogte mijner hoop, Sprw.; *sapėnoeh-pėnoeh harap*, het volste vertrouwen, H. Abd. 316; *harapawan*, vertrouwen hebbend, hoopvol; *mėnaroh harap*, hoop koesteren; *pěngharapan*, vertrouwen, hoop, verwachting; *harapkan anak*, boeta mata sa *bėlah*; *harapkan tėman*, boeta mata *kėdoewanja*, vertrouwen op een kind is blind zijn aan één oog; vertrouwen op een kameraad is blind zijn aan beide oogen, Sprw.

هارم *haram*, zie *aram*.

هارم *haroem*, welriekend, geurig, aroma, aromatisch, niet v. spijzen; ook fig. gebruikt, *haroem mėnghilangkan baew*, de geur verdrijft de stank, Sprw.; *mėngaroem-aroem*, e. vrouw liefkoozen, Boeng. ramp. bėsar p. 96.

هارو *haroe*, beweging, leven, rumoer, verwarring, beroering; *haroe-biroe*, *haroe-hara*, *hoeroe-hara* en *hiroe-hara*, allerlei rumoer of verwarring; *mėngharoe-biroekan* enz., in verwarring of beroering brengen.

هارو *harau*; *mėngharau*, roeren of rondtasten in vloeistoffen, ook fig.

beroeren v. het gemoed, aanvechten v. iemand door den satan; *mata-kail-harau*, groote vischhaak om haaien te vangen; *bërharau minjak*, met de hand in kokende olie roeren, e. s. v. godsoordeel; zie ook *karau*.

هارة **harah**, zie *arah*.

هاري **hari**, dag, weder, tijd van den dag, zie voorb. beneden; *sa hari*, één dag, op een dag, op zekeren dag; *sa hari doewa*, een paar dagen; *hari-hoedjan*, regenachtig weder; *sahari-hari*, dagelijksch; *tiap-tiap hari*, iederen dag; *bërganti hari*, om den anderen dag; *hari-harian*, bij dagen, bij tijden; *saharian*, den ganschen dag; *sagënap hari*, een volkomen dag of alle dagen; *satëlah gënap lah hari-nja*, toen hare dagen vervuld waren; *sahari-harian*, den ganschen dag door; *satëlah hari siang*, toen het dag geworden was; *satëlah hari malam*, toen het nacht geworden was; *sa hari sa malam*, een etmaal; *sëpandjang hari*, den ganschen dag; *bërhari-harian*, bij dagen, dagen lang; *dari-pada sa hari datang këpada sa hari*, van den eenen dag tot den anderen, ook *daripada sa hari sa hari* Ind. Poet.; *lëpas sa hari*, *sëlang sa hari* en *lat sa hari*, met overslaan of tusschenverloop van één dag, d. i. om den anderen dag; *hari-balai*, zittingsdag v. de rechtbank. Mën. valt samen met den *hari-pasar*, of markttag; *hari-boelan*, datum, de zooveelste der maand, b. v. *tiga hari-boelan*, de derde van de maand; *hari-raja* en *h.-bësar*, feestdag; *bërhari-raja*, feestvieren,

b. v. *maka ija pon bërhari-raja lah pada koetika itoe*, en hij nu vierde feest op dat oogenblik, K. D.; *h. ini*, heden, van daag; *bëgini hari*, op dezen tijd van den dag, Pësl. Abd.; *hari tahoen-bëharoe*, nieuwjaarsdag, *hari-tahoen*, verjaardag; *hari-djadi*, geboortedag; *h. këmoeadian*, de jongste dag, ook later, in later dagen; *hari-kiamat*, de opstandingsdag, de dag v. het laatste oordeel; *h. jang baik*, een geschikte of gunstige dag; *h.-tjilaka*, ongeluksdag; *h. bëlom tinggi* = *mata-hari bëlom tinggi*, de zon staat nog niet hoog. NB. bij de Maleiers begint de dag van 24 uren of het etmaal den avond te voren om 6 uur.

هاسد **hasoed**, zie *asoet*.

هاغت **hangat**, ook *angat*, heet door vuur, van water, metaal enz. ook gloeien van toorn; zie *panas*. Mën. warm, heet warmte in 't algem. b. v. *nëgëri Padang hangat dari nëgëri ini*; *hangat-hangat koekoe*, lauw; *më-nghangatkan*, verwarmen; *hati hangat*, opgeruimd van gemoed zijn; *poetoe h.*, zie bij *poetoe*.

هاغت **hangit**, branderig van een lucht, b. v. van brandend haar en van al wat aangebrand is; z. ook *sangit* II.

هاغس **hangoes**, ook *angoes*, gezend, gebrand, aangebrand, ook verbrand, b. v. *ëmpat pëndjoeroe kota itoe habis lah hangoes sëmoewanja*, Am. Hamz. *hati hangoes*, spijt gevoelen.

هاغس **hapoës**, zie *apoës*.

هاغف **hapang**, Mën. plat houtje, gebruikt bij het nettenknoopen.

هاغف **hapak**, I: zie *apak*.

II. *hapék*, Jav. muf, duf.

هائل *hapal*, zie *حفظ*.

هال *hala*, de richting van een voorwerp, b. v. van een kanon; *hala mēnghadap*, Ibr. b. Chas. of van de golven, b. v. *aloen jang bēsar hala ka darat*, C. en S.; *mēnghala*, richten, ook van woorden, b. v. *dihalakannya pĕrkataännja kĕpadanja*, hij richtte zijn woorden tot hem; gericht zijn naar iets, zich bevinden tegenover iets; *pēnghala*, werktuig om te richten; *tĕrhala*, in het oog vallen, b. v. *dari djaoeh soedah tĕrhala*, van verre viel het reeds in het oog, lett. kwam het in de richting, Ibr. b. Ch. zie ook *ara* en *ala*.

هالت *halit*, zie *alıt*.

هالیر *halir*, zie *alır*.

هالوس *haloes*, fijn, dun, teeder, fatsoenlijk; geslepen, listig, slim; *orang haloes* e. fijn beschaafd mensch, ook een luchtgeest.

هالو *haloe*, zie *haloewan*.

هالو *halau*; *mēnghalau*, verdrijven, wegjagen; zie *alau*.

هالای *halai*, I. zie *hĕlai*.

II. *halai-balai*, verwaarloozing; *mēnghalai-balaikan*, iets verwaarloozen, met onverschilligheid behandelen, b. v. *ilmoe dan akal dihalai-balai*, *itoelah tanda orang jang lalai*, Sprw.

هام *hama* = *ama*, I; *hama-koedis*, schurftmijten, v. d. W. lijst geneesk. wrd.

هامس *hamis*, en *amis*, een vieze lucht, zooals v. rauwen visch, e. mes

waarmede haring gesneden is enz.; zoo riekend, Dr. F.

هامن *hamoen*, allerlei beleedigende uitdrukkingen, v. d. W. en Wilkinson; *mēnghamoeni*, uitschelden.

هوا *hawa*, I. zie *حوا*.

II. *hawa-daba*, zie *هواء*.

III. zie *هوی*.

هاور *hawar*, zie *awar*.

هاور *haoer*, zie *aoer*.

هائوس *haoes*, zie *aoes*.

هواپ *hawap*, zie *oewap*.

هائی *Hái*, Chin. *orang tjina Hái*, een Chinees van Kwantong.

هائی *haja-haja*, onwillekeurig heen en weer gaan van het bovenlijf; wankelen tusschen voltooid en niet voltooid worden v. een werk, v. d. W. en Wilkinson.

هائت *hajaj*, in *badjoe hajaj*, zie *ajat*.

هائم *hajam*, zie *ajam*.

هانان *hanja*, behalve, tenzij, slechts, maar, alleen. 't Wordt dikwerf gebruikt in vereeniging met *sadja*, b. v. *hanja sa orang sadja*, slechts één enkele persoon.

هانپت *hanjoet*, met den stroom wegdrijven, wegwaaien, afzwerfen, verlopen van volk, schootgaan van e. vlieger; *orang hanjoet*, zwerveling, verlopen volk; *bĕrhanjoetan*, drijven van velen; *mēnghanjoetkan*, doen wegdrijven met den stroom.

هانپر *hanjir*, zie *anjir*.

هباي *hoebaja*, volstrekt; *hoebaja-hoebaja*, vóór alle dingen, vooral, bovenal.

هبة **hibah**, Arab. gift, geschenk.
هبلر **habloer**, zie *abloer*.
هوبوب **hoebóeb**, Arab. blazen, waaïen; *hoebóeban*, blaasbalg, windpomp in een smidse.

هءءءء **hedjâ'**, Arab. spellen, spelling; *mënghedja'*, spellen. In het Mal. ook *edja*; *edjään*, spelling.

هءءءء **hoedjât**, Arab. zot, dwaas, gek; laster; *mënghoedjat*, lasteren.

هءءءء **hedjrah**, Arab. vertrek, scheiding; de vlucht van Mohammed, door ons tot *hegira* verbasterd; *tarich-hedjrah*, de jaartelling van af die vlucht, den 16^{en} Juli 622 der christel. jaartelling, de Mohammedaansche jaartelling.

هءءءء **hidâjat**, Ar. Perz. leiden langs den rechten weg, leiding.

هءءء **hadr**, Arab. ijdel, nutteloos, ongewroken; *mati hadr*, dood zonder dat er een haan naar kraait.

هءءءء **hadëpa**, zie *dëpa*.

هءءءء **hoedhoed**, Arab. hop, de vogel, volg. v.d.Tk. de specht en ook de hop.

هءءءء **hadiah**, Arab. geschenk; *mënghadiahkan*, ten geschenk geven, Ibr. b. Chas.

هءءء **hadzá**, Arab. deze, dit.

هءءءء **harbab**, e. s. v. tweesnarige viool, zie *ءءءء*.

هءءء **harta**, zie *arta*.

هءءءءء **hartawan**, Skr. rijk.

هءءءء **hartal**, ook *rëtal* en *artal*, orpiment, gele kleurstof, waarmede men bij feestelijke gelegenheden de huid geel maakt, b.v. van bruid en bruidegom.

هءءءءء **hardik**, strenge bestrafing; *mënghardikkan*, iem. op strengen toon bestraffen; zie *rëdik*.

هءءءء **hëring**, e. s. v. gier, Max. en Wilkinson, = *noe'ring*.

هءءءء **hërik**; *mënghërik*, jammeren, schreeuwen.

هءءء **harga**, zie *arga*.

هءءءء **harëloeng**, ook *rëloeng*, zekere vlaktemaat van ongeveer 80 yard in het vierkant, Str. Settl.

هءءءء **hëram**, zie *ëram*.

هءءءءء **Hormoez**, Perz. Ormus, een stad en eiland in de Perzische golf.

هءءءءء **haroebi**, zie *bawang*.

هءءءءءء **hëringan**, = *ringan*, z. a.

هءءءءءء **harimau**, ook *rimau*, tijger; *h.-toenggal*, de koningstijger; *h.-dahan*, een klein dier van het tiggergeslacht, dat zich ophoudt op de takken der boomen, volg. d. l. Cr. de lynx; *h.-kombang*, de zwarte panter, Tug. en *h.-lalat*, luipaard; volg. d. l. Cr. is *harimau-akar* en *h.-tëlap*, luipaard; *h.-akar* en *h.-boeloeh*, panter; *h.-Allah*, tijger Gods, een der bijnamen v. Ali; *mëngharimauwi*, betijgeren, d. i. zich als een tijger jegens iemand gedragen; *harimau mati*, *mëninggalkan bëlang*; *gadjah mati*, *mëninggalkan toelang*, sterft de tijger, hij laat vlekken na; sterft de olifant, hij laat beenderen na, Sprw.; *harimau ditakoeti olih sëbab giginja*; *djikalau tiada lagi giginja*, *masa kan ditakoeti lagi akan dia*, de tijger wordt gevreesd om zijn tanden; heeft hij geen tanden meer, hoe zou men dan voor hem vreezen, Sprw.

هزار *hazár*, Perz. nachtegaal.

هس *his*, foei; *mënghiskan*, verfoeien; zie *tjih* en *tjis*.

هست *hasta*, Skr. de elleboogseel, de lengte v. den elleboog tot den top des middelsten vingers. Ongeveer 2 vt. of 24 duim. Mën. *h.-toelang*, id. *mëntjèhari sa hasta sa djëngkal*, na-gaan in welken graad van bloedverwantschap men tot elkander staat.

هغ *hang*, voorvoegsel bij sommige persoonsnamen, zooals *hang Toewah*, *hang Mahmoed* enz., zie *ang*.

هغ *hong*, zie bij *om*.

هغس *hangsa*, Skr. ook *angsa*, gans.

هكغ *Hongkong*, de naam v. e. Chineesch eiland, ten Oosten van den mond der rivier v. Kwantong, thans een Engelsche kolonie.

هنگ *hingga*, grens, tot, tot aan; ook *sahingga*, totdat, zoodat, niet voordat, toen, terwijl, alleen nog maar, zoolang als; *sahingga ada lagi njawa patik*, zoolang als er nog leven in ons is, Pr. Dj. *sahingga mënantikan doeli sjah alam akan bërangkat djoega*, het wachten is alleen nog maar op het vertrek van Uwe Majesteit, N. Sj. de Holl. 5^e dr. 103; *tiada bërhingga en tiada përhinggaännja*, grenzeloos, onbegrensd; *përhinggaän*, grens, die iets heeft, ook grensplaats; *mëhinggaan*, e. aantal bepaald opgeven, het aantal bepalen; *mëmpërhinggaan*, e. grens aan iets stellen. NB. voor *sahingga* soms ook *sahingan*, eene verk. van *sahinggaän*.

هنگر *hanggar*, zie *anggar*.

هنگف *hinggap*, neerstrijkend zich op iets zetten, zooals een vogel op een tak, een vlieg op het een of ander, dalen in het gemoed, v. liefde en v. e. schoon verhaal, Chodj. Maim. *barang-siapa jang dihinggapkan olih boeroeng itoe*, op wien die vogel ook neerstreek. H. Am. H.

هنگن *hinggan*, maat, grens, b.v. *makan tidak tahoe hinggan*, bij het eten zijn maat niet weten; zie *hingga*.

هنگو *hinggoe*, ook *inggoe*, duivelsdrek, asa foetida; *daoen-h.*, wijnruit.

هق *hok*, Chin. e. s. v. vogel in geschilderd katoen; *sapoetangan boenga kok*, e.s.v. hoofdoek met zwarten grond en witte randjes, waarin een zwarte vogel geteekend is.

هلامن *halaman*, voorplein, voorhof, open plein voor een gebouw, berg enz. ook de omschreven rand eener bladzijde. Jav. *aloen-aloen*, plein.

هلامن *halamin*, zie *lamin*.

هلامغ *halamang*, e. s. v. slagzwaard of *klewang*; Jav. *lamëng*, id.

هلب *halba*, het Arab. *حلبة*, zie aldaar.

هلبالغ *hoeloebalang*, ook *doe-balang*, legerhoofd, officier, krijgsoverste, voorvechter; *hoeloebalang dan lasjkar*, officieren en manschappen, Noer. Moh. Zie *pënglima*.

هلبش *hoeloebangsa*, legerhoofd, opperhoofd; zie *bangsa*.

هلت *hëlat*, vreemd; *orang hëlat*, vreemdeling, een vreemde; *orang hëlat asing*, allerlei vreemdelingen, R.

Pas.; *kahëlatan*, de staat van vreemdheid, of niet verwant zijn, zie ook *lat* en *ëlat*.

هلع *hëlang*, sperwer; *h.-ajam*, kiekendief, rood met witte borst; *h. boerik*, gespikkeld; *h. radja-wali*, e. s.v. sperwer; *h.-sipoe* en *h.-lae*t, twee soorten aan het zeestrand, die op visch azen; *h.-malam*, nachtuil; *h.-soewir*, e. s.v. uil met lange klauwen; *h.-katoetoes*, Mën. e. nachtvogel, welks geroep den dood van een zieke aankondigt, zie *ëlang*.

هلمس *halampas*, zie *lampas*.

هليتر *halilintar*, bliksemstraal, bliksemflits. Komt soms ook voor in de beteekenis van donderslag, dondersteen. Max. wil het aldus afleiden: *hali* = *hari*, Skr. zon, Wisjnoe of Krisjna, en *lintar* = *lontar*, werpen.

هالينتر *halintar*, z. het voorg. woord.

هالنته *halintah*, = *lintah*, z. a.

هلند *holanda*, Port. Holland; Hollandsch.

هلندوي *holandoewi*, Arab. Hollandsch.

هلو *halwa*, het Arab. *حلوى*, zie aldaar.

هالوان *haloewan*, het voorste van iets, voorsteven van een vaartuig (als zoodanig ook gebruikt voor hulp-telw. bij het noemen van het aantal vaartuigen, zooals wij daarvoor bodems of zeilen gebruiken); voorhoede, gids, de woordvoerder bij een deputatie, voorbeeld ter navolging, eerstelingen, geschenk dat men bij zijn thuiskomst meebrengt als de vrucht van den tocht; geschenk dat men als

voorganger ontvangt, ook geschenk, gave in 't algemeen; richting v. vaartuigen, kanonnen enz.; *mëmbawa haloewan*, koershouden; *bërpaling haloewan*, den steven wenden, fig. voor ontrouw worden, afvallig werden; *mënghaloewankan*, een richting geven aan; *sëloewan*, samentr. van *sahaloewan*, van één richting; *jang pëmbërianmoe itoe saharoesnja lahakoemëmbalaskan dia*; *maka kata Gratar: ake tërima lah haloewanmoe itoe*, ... ik neem uwe geschenken aan, R. Chaib. *haloewan toewan dari Singasari*, uwe eerstelingen van Singasari, Pr. Dj. *sakëdar haloewan dibawa këmbali*; *djangan poelang hëmpa*, als een geschenk dat men meebrengt; men moet niet met ledige handen thuiskomen, H. Boedj. Zie *aloe*.

هلي *hëlai*, ook *lai*, vel, blad, lap, vlak, wordt gebruikt als hulp-telw. bij het noemen van het aantal dunne, vlakke, lichte voorwerpen, zooals doek, kleeren, zeilen, papier, gras, hoofdhaar enz. b.v. *sahëlai kartás*, één vel papier; *sahëlai badjoe*, één blaadje; *sahëlai roempoet*, één gras-priet; *sahëlai ramboet*, één hoofdhaar; *doen tiga hëlai*, drie bladeren; *bër hëlai*, van boeken, aan losse vellen, niet gebonden of ingenaaid; *sa hëlai sa pinggang*, zie bij *pinggang*.

هلي *halia*, gemberwortel; *halia-barä*, e. bijzonder soort daarvan; *manisan-halia*, geconfinje gember. Zie *djahi*, Dr. F.

هليج *haledja*, ook *ledja*, e. s.v. gestreept, halfzijdig stof van Surate.

هليقن halipan, ook *lipan*, vergiftige duizendpoot; *h. pèsan-pèsan*, een soort waarvan de steek zóó giftig is, dat de gestokene zijn laatste beschikkingen wel kan maken; *h. bara*, een roode soort; *djari-halipan*, uitgerafelde kokosbladen, die in vorm op de pooten van dat dier gelijken en om de badbenoedigdheeden van pasgehuwden worden gewikkeld om booze geesten af te weren.

هليمين halimoen, ook *halimoenan*, middel om zich onzichtbaar te maken, v.d.W. Het schijnt ook doorschijnend te beteekenen, daar het in de Oend. Mal. als bepaling van *kaïn chaşah* voorkomt.

ه'م h'm, een kuchend geluid, dat men maakt om iemands aandacht op zich te vestigen; zie ook *dèham*.

هيب hamba, dienaar, slaaf, zie o. a. H. Abd. p. 299, ook gebruikt als pers. vrnw. 1° pers. minder nederig dan *sèhaja* en *patik*; *hamba-toewan*, Mijnheer's dienaar, d.i. uw dienaar; *toewan-hamba*, mijnheer. Op dezelfde wijze wordt *hamba* gebruikt vóór elken anderen titel, b.v. *hamba-datoek*, *h.-èntjik*, *h.-nachoda* enz.; *h. toewa*, oude dienaar, zegt een oud man van zichzelf uit eerbied jegens e. jonger persoon; *h.-toewantoe* (een samentr. van *toewan* en *itoe*) ik, tegenover personen v. vorstelijke afkomst, van den Bèndahara af naar beneden, in het voormalige rijk van Djohor; *h.-tèngkoe* en *h.-èngkoe*, ik, als men spreekt tot de zonen dier vorsten; *dihamba-tèngkoekan* en *dihamba-èngkoekan*, aan-

gesproken worden met het gebruiken van deze uitdrukkingen; *h.-Allah*, dienstknecht Gods; hieronder verstaat men in 't bijzonder hen, die den Moh. godsd. belijden; *h.-orang*, iem. knecht of slaaf, dienstbare; *h.-radja*, lieden die met al hunne nakomelingen den vorst als lijfeigen toebehooren; *h.-radja-nègèri*, de welgezeten burgers; *h.-koempèni*, tot dwangarbeid veroordeelden; *hamba-sèhaja*, bedienden in het algemeen; *doewa bèrhamba*, hij met zijn dienstknecht, of zij met haar dienstmaagd, H. Boedj.; *bèrhamba*, een dienaar hebben of bezitten; *dipèrhamba*, als dienaar bezeten worden; *dipèrhamba orang* in dienstbaarheid zijn, b.v. *daripada hidoep dipèrhamba orang tèrlèbih baik mati*, het is beter te sterven dan in dienstbaarheid te leven, H. Asm. Pati; *bèrhambakan*, tot dienaar hebben; *mèmpèrhambakan*, tot dienaar maken; *dipèrhambakan*, tot dienaar gemaakt of aangenomen worden; *mintu dipèrhambakan*, (ook verk. tot *dipèrhamba*) om de hand van een meisje vragen, zoowel aan haar zelve als aan haar ouders; *jang dipèrhamba*, ik, tegenover *toewanhamba* en *jang dipèrtowan*; *soedah hamba, dipèrhamba poela*, reeds dienaar zijn en wederom als dienaar aangenomen worden, nederigheidsbetuiging v. iemand, die in gunst aangenomen wordt, H. Boedj. H. T. en and.; *mèmpèrhambakan dirinja*, zich ten dienaar stellen, zich als dienaar aanbieden; *pèrhambaän*, dienstbaarheid, knechtschap, slavernij.

هېباچڭ hēmbatjang, e. s. v. wil-
de mangga-boom en vrucht, de paar-
demanga, ook *mēmbatjang* en *ēmba-
tjang*.

هېباسن himbasan, e. s. v. spo-
ken? H. Abd. Zie *imb*as.

هېبالځ hoembalang, en *bēr*hoem-
balang, tuimelen, tuimelend vallen;
mēnghoembalangkan, slingerend wer-
pen, b. v. een knots, grooten steen
enz. van het Jav. *balang*, werpen;
*bēr*hoembalangan, tuimelen v. velen.
Zie *balang* III.

هېبالو hēmbalau, ook *balau* en
ēmbalau, e. s. v. gomlak, waaruit een
roode verfstof getrokken wordt, die
men tot het verven van zijde gebruikt.

هېببت hambat; *mēnghambat*, een
plotselingen aanval op iets doen met
klauwen of handen, najagen, nazet-
ten, trachten te vangen of voor zich
te winnen, b. v. iemand van invloed,
ook achterhalen van goederen, Oend.
Djambi; *mēngoesir di bēlakang orang
dan mēnghambat dia*, iem. achtervol-
gen en op hem aanvallen; *dihambat-
nja orang itoe dēngan pēdangnja*, hij
viel op dien persoon aan met zijn
zwaard; *mēnghambat hati orang*, zich
meester maken van het gemoed der
mensen, H. Abd. 480; *pēnghambat*,
vervolger, nalooper, najager; *pērham-
batan*, najaging, vervolging, nazet-
ting.

هېبر hambar, zie *ambar*.

هېببر hamboer; *mēnghamboer*, z.
verspreiden, verstrooien, uitspreiden,
ook verspreiden van geuren, Mes.
Kag., uit elkaar gaan, uit elkander

werpen, strooien, zaaien, storten;
springen, stijgeren (Wilkinson). Mēn.
naar beneden springen; *mēngham-
boer djala*, een werpnet uitwerpen;
mēnghamboerkan dirinja kēpada, zich
storten op; *mēnghamboerkan koedanja*,
zich met zijn paard storten, zijn paard
doen springen; *hamboer-hamboer*, ook
hamboer-taboer, C. en S. naar alle
richtingen strooien of gestrooid, ook
strooigeld, stroopenningen; *tērham-
boer*, ook verspreid van geuren, Mes.
Kag.; *hamboeran*, strooisel; *mēngham-
boerkan bēhana*, geluiden strooien,
poëtische uitdrukking voor spreken,
zoo ook *mēnghamboerkan kata*, Ibr.
b. Ch.; *kahamboeran*, verspreid, ook v.
rook, S. R.; *pērhamboeran*, stortende
sprongen; *pēnghamboeran*, zaaiing,
verstrooiing, bestrooiing; *mēngham-
boeri*, bestrooien.

هېبس hamboes; *mēnghamboes*,
weggaan, zijn haardstede, woon-
plaats, vaderland, of iets waartoe men
behoort, verlaten, deserteeren, zich
wegpakken, de plaat poetsen, zijn
biezen pakken; *hamboeskan*, weg-
jagen, *pēngamboes*, wie aldus weggaat,
deserteur, v. d. W. en Wilkinson. Zie
het volg. wrd. Ook *amboes*, *oembas*
en *hoembas*.

هېبس hēmboes, sterke lucht-
stroom door blazen teweeggebracht,
de plaat gepoetst; *mēnghēmboes*, bla-
zen met bek of mond of een blaas-
werktuig, ook v. den wind, proesten,
wegblazen, aanblazen; *sahēmboes naik*,
sahēmboes toeroen, zieltogen; *pēng-
hēmboes* en *hēmboesan*, blaaswerktuig,

blaaspomp, blaasbalg; *mëng'hëmboeskan*, wegblazen, weggagen; opblazen van een zak of blaas, Sail. Sal., iem. met den mond aanblazen; *bër'hëmboes lah êngkau* scheer je weg! *mëng'hëmboes*, ook zich uit de voeten maken, deserteeren, verlopen v. een bevolking of leger. NB. in deze beteekenis heeft v.d.W. *hamboes*. Ook Wilkinson.

هيمبس *hoembas*, zie *oembas*.

هيمبس *himbis*, zie *imbis*.

هيمبغ *hambang*, zie *ambang*.

هيمبال *hambal*, zie *ambal*.

هيمبان *hoemban*, zie *oemban*.

هيمبو *himbau*; *mëng'himbau*, in de hoogte draaiend wegslingeren (stok, b.v. om vruchten af te slaan), Wilkinson.

هيمبي *hambai*, I. ook *ambai*, groote schepmand om garnalen en kleine visschen te vangen. Wilkinson: fuik gelijkende op de *diër'mal*.

II. *mëng'hambai*, onderzoek doen? b.v. *tjoba lah êngkau përgi hambai orang itoe ditëngah moechalaik jang ramai*, ga jij eens onderzoeken (uitvisschen?) naar dien man in het midden van die volte.

هيمبي *hoembi*, zie *oembi*.

هيمزة *hamzah*, Arab. het bekende schrijfteeken (ء). Zie de Grammatica.

هيمف *hëmpa*, ledig, hol, ijf, ook het ledige, b.v. de doppen, ledige aren of schillen; fig. dom, onwetend, zinledig; *mëmboewang hëmpa*, de doppen of ledige aren enz. wegwerpen; *hëmpa bër'at*, rijstdoppen, waarin nog bruikbare rijst is overgebleven. Mën. rijst die slechts weinige en slechte korrels

heeft; *sëkam mëndjadi hëmpa bër'at*, kaf wordt zware doppen, fig. uitdrukking voor: er is zóó veel, dat het er niet op aankomt of er iets verloren gaat; *mëng'hëmpakan*, ledig maken, ook iemand afwijzen, ledig wegzen-den; *mëng'hëmpakan waktoe*, den tijd in ledigheid doorbrengen, verbeuzelen; *sapërti boewah padi jang hëmpa, makin lama, makin tinggi*, als een ledige rijstaar, ze verheft zich hoe langer zoo meer. Sprw. of: bezat uw hoofd meer graan, het zou zoo hoog niet staan!

هيمقت *hampoet*, ook *ampoet*, = *poeki*; *mëng'ampoet*, gemeen woord voor paren, coïre. Zie *ampoet*.

هيمقت *hempet*, vlak tegen iets aan, aangesloten; *mëng'hempet*, aansluiten, dringen tegen iets, benauwen, met een klauw of poot iets drukken, ook in beslag nemen van gestolen goederen, Oend. Djambi; *tër'hempet*, ook in den knel, Mes. Kag.; *mëng'hempet ka loewar*, naar buiten dringen, wordt gezegd van de grens van een stuk grond, die uitgezet wordt.

هيمقدس *hampëdas*, zie het volgend woord.

هيمقدل *hampëdal*, ook *ampëla*, *ëmpëdal* en *hampëdas*, maag van vogels; *hampëdal-ajam*, kippemaag, ook tuimelaar aan het slot van een geweer; *badja hampëdal-ajam*, klomp gegoten staal, zooals die vroeger in den handel voorkwam; *rëpoh-rëpoh hampëdal-ajam*, e.s.v. hangslot.

هيمقدو *hampëdoe*, de gal; *poendi-poendi-hampëdoe*, de galblaas; *h.-be-*

roewang, e. s. v. plant; *h.-tanah*, e. s. v. geneeskrachtige plant.

هڤڤر *hampar*, uitgespreid, van tapijten, matten, hout, graan, vruchten en derg.; *batoe hampar*, harde onderlaag in den grond, waar men niet doorheen kan graven; *hamparan*, spreid, vloerkleed, tapijt, vloermatenz.; *mënghampar*, niet scherp zijn, nagevoeg horizontaal uitloopen van den bodem van een vaarttuig; *m. ajar soesoean*, zich verspreiden van het melksap in de rijstvrucht, Mën.; *mënghamparkan*, uitspreiden van tapijten, matten enz., ook omver doen vallen van breede, platte voorwerpen, zooals b. v. een omheining; *m. tangan*, zijn handen uitspreiden, fig. uitdrukking voor milddadig zijn; *m. sayap*, de vleugels uitspreiden, I. P.; *tërhampar*, uitgespreid zijn; *t. djëmoer*, 's morgens 8 uur, wanneer men de hoeveelheid rijst voor dien dag uitspreidt om te drogen, Mën.; *t. roehoeh*, het gezamenlijke gevelde hout en gewas op een pas te ontginnen *ladang* of akker, id.

هڤڤر *hampir*, dichtbij, nabij, bijna, genaderd. Regeert het voorz. *dari*, en soms ook *dengan*, b. v. *nëgëri mana jang hampir dari sini?* . . . *nëgëri jang hampir dari sini Pandan-Salas*, Asm. Pati; *bërhampir*, in de nabijheid zijn; *bërhampiran*, in elkanders nabijheid zijn, ook een toenadering plaats hebben, b. v. *hëndak lah antara bënouwa Këling dengan nëgëri Malaka ini bërhampiran*, laat er tusschen de rijken v. Këling en Malaka

een toenadering plaats vinden, H. T.; *mënghampir*, gelijken op, gelijkenis hebben met, gelijkenis vertoonen = het Jav. *mèmpèr*, aldus in de Pr. Dj. *mënghampirkan*, doen naderen; *mënghampiri*, naderen tot; *hampir-hampir*, bijna, het scheelde weinig of . . .

هڤڤس *hampas*, ook *ampas*, wat er van iets overblijft als de bruikbare deelen er aan zijn ontnomen, afval, drab, neerslag, bezinksel, dik, moer, de dorre, uitgeperste vezels, pulp enz. *h.-kopi*, koffiedik; *h.-tëboe*, de uitgeperste of uitgekauwde vezels v. suikerriet; *h.-njoer*, de uitgeperste vezels van de kokosnoot; *h.-soetëra*, afval van zijde.

هڤڤس *hampoes*, zie *hapoes* en *ampoes*.

هڤڤس *hempas*; *bërhempas-hempasan*, met elk. worstelen, waarbij men elk. tracht op den grond te smakken, Pël. Djin.; *mënghempas*, neersmijten, neersmakken, ook slaan of klotsen v. de golven tegen iets, b. v. *sapërti ombak mënghempas di batoe*, als golven die tegen de klippen slaan, Prab. Dj.; *mënghempas antan*, een stamper met kracht in het rijstblok doen neerkomen, d. i. de rijst terdege witstampen; *mënghempaskan*, iets neersmijten, neersmakken, ook met iets slaan of kloppen op iets. Niem. bloeml. I, p. 113; *mënghempaskan dirinja*, zich ter aarde werpen; *hempas poelas*, met rukken en wringen, K. D.; *hempasangëlombang*, zware branding, beker;

hempasan-daoen, afstammeling in den zevenden graad.

همس himpas, Mën. geheel, alles; *warits mêngghimpas*, universeel erfgenaam. Zie ook *impës*.

همفغ hampang, zie *ëmpang*.

همپلس hëmpëlas, ook *ëmpëlas*, *mëmpëlas* en *rëmpëlas*, e. s. v. vijfgeboom met ruwe, raspachtige bladen, die voor het polijsten van hout worden gebruikt evenals onze schuurbieren; soorten zijn: *h.-gadjah*, *h.-doeri* en *h.-soekoen*, de laatste met eetbare, smakelijke vruchten; *hëmpëlas*, ook polijsten en polijstmiddel, gladmaken, gelijkmaken, alles neerhouwen op e. slagveld of in e. ingenomen vesting, raseeren, b. v. *sëkarang akoe hëndak përbowat hëmpëlas medan ini*, Mës. Kag. *mëmpëlas*, schuurmiddel? polijstmiddel? b. v. *mëläinkan sëkaliannja akoe boenoeh*, *koe përbowat mëmpëlas kotakoe*, *maka poewas hatikoe*, R. Chaib. Jav. *rëmpëlas*.

همپلم hëmpëlam, ook *mëmpëlam*, e. aangenaam smakende vrucht, bij ons meer onder den naam van *mangga* bekend; Jav. *pëlëm*, id.

همپن himpoen, verzameld, vergaderd; *bërhimpoen*, vergaderen, verzameld zijn; *mêngghimpoenkan*, verzamelen, vergaderen; *mêngghimpoenkan përtjintaännja*, zijn kommer verkroppen, b. v. *batwa-sanja përtjintaännmoe itoe himpoenkan djoega*, *karëna lagi ënam boelan djoega adanja maka datang lah ëngkau mëndapatkan akoe*, voorwaar, verkrop toch uw kommer, want nog slechts zes maanden en dan

komt ge tot mij, Moh. Han.; *përhimpoenan*, verzameling, vergadering; *p.-doesoen*, verzameling van dorpen; *p. sifal-Allah*, de vereeniging der eigenschappen Gods; zie ook *kampoeng* en *koempoel*.

همپور hampoe, de duim als lengtemaat, Mën.

همپولر hëmpoeloer, ook *ëmpoeloer* en *mëmpoeloer*, plantenmergpit, zooals b. v. onze vlierpit, inzond. van de palmen, stronk v. sommige vruchten, zooals de *tjépëdak*, *ngangka*, zuurzak enz.; *h.-koempai*, pit v. de *koempai*-bies, die als lampepit gebr. wordt.

همپي hampai, zie *ampai*.

همية himmat, Arab. Perz., Mal. uitspraak *hemat*, = Mal. *kira*; overleg, gissing, eerzucht, toeleg, b. v. *mënëtakkan pëdangnja dëngan himmatnja*, met overleg zijn zwaard doen houwen, S. Dz.; *pada himmat sëhaja*, naar mijn gissing; *himmattjang tinggi dan bësar*, een hooge en groote eerzucht, Mak. R. 103, R. v. E., H. Abd. 95 en 381. Mogelijk = het Arab. *baidoe 'lhimmah*, een geest die groote plannen koestert, eerzuchtig; *tiada sampai himmatnja*, hun toeleg mislukte; *mêngghimmatkan*, iets met overleg of zuinigheid behandelen, b. v. met overleg huishouden, koope of gebruiken; *dëngan himmat-himmat*, met overleg, huishoudelijk, spaarzaam; *beta hëndak përgi*, *tiada tërhimmat*, ik wilde gaan, maar wist niet hoe ik het zou aanleggen, Hik. Dewa Ind. Mëng.; *himatan*, gissing,

berekening. Pël. Abd. ka Dj. p. 91 r. 1 v. o.

هن **hoen**, Chin. tiende gedeelte, inz. van een *tahil*, zie ald.; aandeel (in onderneming), Dr. F.

هن **hoenna**, Ar. zijlieden, hare.
هنتر **hantar**, I. *têrhantar*, uitgestrekt op den grond liggen, b.v. van lijken op het slagveld enz.; *mênggantarkan*, iets nederleggen, zie ook de Holl. 5° dr. p. 61 r. 1 en 2; *mênggantarkan*, aldus iets neerleggen, b.v. *mênggantarkan sa boewah batoe jang bêsar pada sama têngah djalan*, de Holl. 4° dr. pag. 97; *tangannja kanan dihantarkannja kèpada bahoe Aboe Bakr*, hij legde zijn rechterhand op den schouder van A. B. Moh. Han.; *kèpalanja dihantarkannja kèpada loetoetnja*, zij legde haar hoofd op hare knieën, H. Noer. Moh.

II. geleiden, vergezellen; *hantar-djoelat*, in het Palemb. transporteeren van gouvernem. goederen en personen in heerendienst; *h.-marga*, hetzelfde van district tot district; *mênggantarkan*, geleiden, escorteeren, langzaam naar voren brengen, b.v. *harta itoe dihantarkannja ka hadapan baginda*, die goederen bracht hij voor den vorst; *maka pëlandoek djinaka itoe pon sigëra lah mênggantarkan kakinja dan tangannja*, het gultige dwerg Hert nu bracht dadelijk zijn voor- en achterpootjes naar voren, d. i. stapte deftig voorwaarts, Pël. Dj.; *dihantarkannja doewa djarinja kèpada toelang-roesoek Kastam*, Am. Hamz. hij bracht twee van zijn

vingers op de ribben van Kastam; *mênggantarkan-hantarkan pèdangnja*, zijn zwaard herhaaldelijk vooruitsteken, I. P.; *mareka-itoe mênggantarkan kèpalanja ka tanah mênjembah kaki Amir Hamzah*, Hik. Am. Hamz., zij bogen hun hoofd naar den grond en maakten e. sëmbah aan de voeten van A. H.; *mênggantarkan rasa têrdêhoeloe*, vooraf een voorgevoel verwekken, I.P.; *mênggantarkan dirinja*, z. geheel uit zichzelf aan iemand overgeven, uit eigen beweging zich in de macht begeben, R. Chaib.; *kèpalanja pon têrhantar ka kiri dan ka kanan*, zijn kop nu werd naar rechts en links voorwaarts gebracht, d. i. schudde (onder het harde loopen) naar rechts en naar links, Pël. Dj. 61; *mênggantarkan dëngan mata*, naoogen van iemand die heengaat; *mênggantari*, iemand een geschenk zenden, toezenden van menschen of vee, Sadj. Mal. 44 reg. 4. Ook komt de frequ. *mênggèlantar* voor in de beteekenis v. wuiven, naar voren wuiven, b.v. *tat-kala itoe radja pon mênggisjaratkan mênggèlantar ikat-pinggangnja dëngan tangannja*, op dat oogenblik gaf de vorst een teeken en zijn hand wuifde met zijn gordel, S. Dz.; *hantaran*, bezending, toezending, inz. van geschenken, ook *pênghantaran*, b.v. *ja siti Chadidjah, bahwa ini lah pênghantaran Moehammad Amin Oellah*, o. mevrouw Ch. dit zijn geschenken van Moh. den getrouwe Gods, Moh. Han.; ook bruidschat v. d. bruidegom aan zijn aanstaandén schoonvader;

hantar-hantaran, zekere gerechtig-
heid of belasting, L. Zie *atër*.

هنتف *hintip*, Jav. gluren, inkij-
ken, = *hintau*, zie ald.

هنتف *hëntak*, zie *ëntak*.

هنتم *hantam*, op Java *hantëm*,
met kracht een uitwerking doen op
iets, slaan, kloppen, terdege raken;
/o *dihantam boewaja*, door een krokodil
gegrepen, M. S.

هنتو *hantoe*, spook, booze geest;
h. bangkit en *h.-këramat*, grafspook,
geest van een doode die rondwaart
als spook, anders is het *roh*, mrv.
arwah, Arab. zie ald.; *h.-tanah* =
djëmbalang, e.s.v. aardgeest; *h.-pëm-
boeroe*, e.s.v. duivel, het jagersspook;
h.-rimba, boschduivel; *h.-boengkoes*,
e. s. v. spook; *h. mati diboenoh*, de
geest van een vermoorde of omge-
brachte; *hantoe randoe danoe*, schij-
nen verschillende benamingen van
spoken te zijn, Mes. Kag.; *hantoe-së-
mamboe*, het spook van de Malacca
rotan; zie ook bij *bëlom*; *boeroeng-
hantoe*, nachtuil; *h.-wali* en *tampar-
hantoe*, plotseling een scheef gezicht
gekregen hebben; ook de naam van
een boom, welks vruchten en bast in
de geneeskunde worden gebuikt, zie
bij *tampar*; *sipoet hantoe-laoet*, zie bij
sipost; *bërhantoe*, spoken; *tëmpat bër-
hantoe*, plaats, waar het spookt; *djari-
hantoe*, de middelste vinger; *këna
hantoe*, door een spook geplaagd, be-
zeten zijn.

هنتي *hantai*, zie *antai*.

هنتي *hoentai*, zie *oentai*.

هنتي *hintai*; *mënghintai*, loeren

op, begluren, bespieden; *mënghintai-
kan dari balik randang*, Sadj. Mal.
p. 75 reg. 12, iets uit het loof of lom-
mer bespieden: *pënghintai*, beloer-
der, bespieder, inkijker, ook *toekang
mënghintai*, H. Abd. 234; z. ook *hintip*.

هنتي *hënti*; *bërhënti*, ophouden,
stilhouden, stil blijven staan, pleiste-
ren, staken, rusten, vertoeven; *tër-
hënti*, opgehouden, stil staangebleven,
tot stilstand geraakt of gekomen; *bër-
hënti daripada këradsjaün*, ophouden
met regeeren, afstand doen van de
regeering; *tiada bërhënti*, zonder op-
houden; *dëngan tiada bërhëntinja*,
onophoudelijk, rusteloos; *mëmpërhën-
tikan lëlahnja* en *mërëntikan lëlahnja*,
Bloeml. Zed. verh., uitrusten van
vermoeidheid. In 't Mën. *mëhën-
tikan*, van het grondw. *hënti*, H. Sj.
Djil. p. 27 en and. pel. *përhënti*, steun,
steunmiddel bij het beklimmen v. e.
boom, b.v. *maka ija pon përgi lah më-
nëtak kajoe akan përhëntinja naik
ka atas kajoe bësar itoe*, hij nu ging
een hout kappen, om hem tot steun
te dienen bij het beklimmen v. dien
boom, Pël. Dj.; *përhëntian* rustplaats,
halt, pleisterplaats, legerplaats.

هنتيمو *hëntimoen*, ook *mënti-
moen* en *timoen*, komkommer, augurk.

هنتجت *hindjit*, zie *intjit*.

هنتجر *hoendjoer*, zie *oendjoer*.

هنتجلي *hëndjélai*, zie *djélai*.

هنتجم *hoendjam*, zie *oendjam*,
tërhoendjam, in iets blijven steken
b.v. van een lans of mes, waarmede
men naar iets werpt.

هنتجن *hoendjoen*, zie *oendjoen*.

هتجت *hintjít*, zie *intjít*.

هتچر *hantjoer*, vergruisd, verbrijzeld, ontbonden, opgelost, gesmolten; *hantjoer loeloeh*, vergruisd en vermorzeld, geheel verbrijzeld; *mëng-hantjoerkan*, iets vergruizen, verbrijzelen, ontbinden, oplossen, smelten, ook fig. v. het hart of gemoed; *mëng-hantjoer-loeloehkan*, id. doch in versterkte beteekenis; *si hantjoer-lioer*, scheldwoord: die oude kwijlbaard.

هتچغ *hantjing*, zie *antjing*.

هتچي *hantjai*, aan stukken, aan flarden, uit zijn verband. Zie *antjai*.

هند *Hind*, Arab. Indië, Voor-Indië.

هنداسة *handásah*, Arab. wiskunde; *handasi*, wiskundige. Perz. *andázah*, maat; *ëlmoe handasah*, landmeetkunde; *pawang handasah*, landmeter.

هندس *handas*, zie *ëndas*.

هندستان *Hindostán*, Hindostan.

هندف *hëndap*, zie *ëndap*.

هندق *hëndak*, wenschend willen (tegenover *maoe*, volstrekt willen), begeeren, verlangen, wenschen, genegen zijn, voornemens zijn, wenschelijk zijn, moeten, behooren, 't is raadzaam, dient te wezen, het is zaak. Met dir. obj. krijgt het 't voorz. *akan* of wordt daarmee tot *hëndak kan*. Verder dient het tot vorming van het Futurum en van de wenschende of verzoekende wijze van spreken; *hëndak mati*, zal sterven; *hëndak lah dikaroeniakan Allah*, mocht God het verleenen; *bagini hëndaknja*, aldus moet het zijn; ook is het soms

voorz. van doel in de beteekenis van om, om te, b.v. *datang hëndak bërtanja*, komen om te vragen; *hëndak pon... tètapi*, zou wel... maar...; *mënghëndaki*, iets willen, wenschen, begeeren, verlangen, bedoelen; *kahëndak*, wensch, wil, verlangen, begeerte, bedoeling, gevoelen, noodig zijn; *kahëndak-hati*, wat het hart verkiest, begeert; *tiada lah kahëndak titah*, daarvoor is geen vorstelijk bevel noodig, Facs. p. 14; *kahëndak ëlmoe*, de eisch der wetenschap, H. Abd. 428; *sëkahhëndak*, al wat men verlangt of begeert. De samentrekking *këndak* beteekent liefje, boel; zie aldaar, Dr.F.

هندق *hoendak*, zie *oendak*.

هندل *handal*, zie *andal*.

هندل *hëndal*, ingeklemd, v.d. W.

هندو *Hindoe*, Hindoesch.

هندي *handai*, makker, kameraad, vriend; *handai taulan*, makker en kameraden, vrienden en makkers.

هندي *Hindi*, Arab. Indisch, Indië.

Hiervan *tamar hindi*, Arab. tamarinde; zie *tamar*.

هنر *honar*, Perz. list, streek, kwade praktijk, schandelijkheid, schandaal, ongelegenheid, koopje, schade, leed.

هتغ *hëning*, helder, doorschijnend, van vloeistoffen, ook van het hart; *ëngkau këroehkan këmoedian daripada soedah hëning*, gij maakt het troebel, nadat het reeds helder was, Saif Dzoel.; *mëngëning*, helder worden; *mënghëningkan*, helder of doorschijnend maken, klaren v. stroop of e. oplossing. Zie *djërënih* (Dr.F.).

هتف *hënap*, zie *ëneb*.

هو *hau*, uitroep van schrik.

هو *hoewa*, Arab. Hij, dat is God, Jehova, de Heere; *hoewa Allah*, de Heere God; *hoewa alduwal*, *hoewa alá-chir*, Jehova is het begin en Jehova is het einde.

هو *hawá'*, Arab. lucht, lucht-ruim; wind, luchtstroom door iets veroorzaakt; *hawa-daba*, hetzelfde, doch versterkt; *hawa-dabanja pon bêlom ada*, men had zelfs de minste lucht nog niet van hem Zie ook **هو**.

هو *hoeboeb*, zie **هو**.

هو *hobat*, toovermiddel; *hobat-hobatan*, allerlei toovermiddelen, tooverij; *orang hobatan*, tovenaar; zie ook *obat*.

هو *hoeboeng*, samenhang, aaneenvoeging; *bêrhoeboeng*, aaneengevoegd, aaneengelast, verbonden in dien zin, vermaagschapt; *bêrhoeboeng-hoeboeng*, samenzweren; *pêrhoeboeng* en *pêrhoeboeng*, samenvoeging, verband; *akan djadi tali pêrhoeboengan antara kita dengen saodara kita*, e. band van vereeniging tusschen ons en onzen vriend; *pêrhoeboengan kita dengen koempèni*, onze vereeniging of gemeenschap met de komp. M.; *soepaja bêrhoeboeng lah sêgala anak tjoe-tjoe radja Kaid Hindí dengen anak tjoe-tjoe radja Iskandar*, Sadj. Mal. 8 opdat de gansche nakomelingschap van den Vorst K. H. zich vereenige met de nakomelingen van koning Alexander de Grootte; *pêrhoeboengan* en *hoeboengan*, verlengstuk, aanhecht-sel, vervolg van een verhaal of boek, het geraamte van een dak; *tali-pêr-*

hoeboengan, een band van vereeniging. M.; *mênghoeboengkan*, iets aan iets hechten, verbinden, samenvoegen, lasschen; *mênghoeboengi*, er iets aan hechten of toevoegen; *mênghoeboengi gawé*, in het Palemb. een misdrijf gezien hebben en het niet ter kennis van de bevoegde macht brengen; *têrtawa-tawa dihoeboengi dengen kên-toet-kêntoet*, zijn herhaald lachen deed hij vergezeld gaan van het herhaald veesten, Pr. Dj.

هو *hoeban*, zie *oeban*.

هو *hoewit*; *mênghoewit*, wrieken met een riem om een bootje voort te bewegen; *mênghoewitkan*, iets heen en weer schudden, b.v. een schild om er de pijlen of het lemmer van een zwaard te doen uitvallen, Noer. Moh.; zie ook *koewit* en *goewit*.

هو *hoetang*, schuld, geldschuld, op zich genomen verplichting; *h-bêras*, preferente schuld, schuld, die vóór alle andere betaald moet worden; *h.-kêpala*, schuld, waarvoor men met zijn hoofd instaat; *h.-boedi*, verplichting voor bewezen weldaden; *h-baris*, een reeks van schulden; *bêrhoetang*, schuld hebben, schuldig zijn, verplicht zijn; *pioetang*, schuldvoordering, inschuld; *hoetang-pioetang*, schuld en inschuld, debet en credit; *bêrhoetang koeliling pinggang*, rondom in schulden steken; *mênghoetangi*, op credit geven of verkoopen; *orang bêrhoetang*, schuldenaar; *orang-hoetangan*, pandeling voor schuld, in het Palemb. ook *orang bêrhoetang*. Daar wordt het pandelingschap tweeledig

genomen, namelijk *bërhoetang mængiring*, die zijn heer moet volgen en hem dienen, *ò. bërhoetang pëmbëlahan*, die vrij blijft, doch voor zijn schuld de helft van de opbrengst van zijn werk aan den geldschieter moet geven; *dan lagi hoetang pangeran mënnoendjoekkan tëmptanja, jang bolih naik ka darat sèhadja*, ook is de Pangeran verplicht slechts de plaats aan te wijzen, waar men landen kan, H. Abd. *dihoetangkan dëngan bëbërapa kati émas*, een schuld opgelegd worden van eenige ponden goud. Hik. Sj. Djil. edd. p. 46.

هوٲن hoetan, bosch, wildernis; wild (tegenover *nëgëri*, Dr.F.); *orang-hoetan*, een wilde, boschbewoner, doch volstrekt niet de naam van e.s.v. grooten aap; zie daarvoor *majas* en *mawas*; *hoetan-rimba*, bosch en woud; *babi-hoetan*, wildzwijn; *pisang-hoetan*, wilde banaan; *hoetan-padang*, velden bosch; *h.-përboeroean*, wildebosch, Sj. Madli.

هوج hodja, zie *odja*.

هوٲت hoedjat, laster, lastering; *mënghoedjat Allah*, God lasteren; zie **هٲاة**.

هوج hoedjoeng, uiteinde, uiterste punt; *h.-tanah*, landpunt, kaap, soms ook: schiereiland, R. Pas. Dul. 98; *h.-goenoeng*, vooruitspringende bergrug; *h.-mata*, buitenhoek van het oog = *ekoer-mata*; *h.-lidah*, overbrenger, boodschapper, woordvoerder; *bagai tëlör di hoedjoeng tandoek*, het hangt aan een zijden draadje, Sprw. *hoedjoeng-pangkal*, het dikke en dun-

ne einde van iets, begin en einde van een tak, de Maleier zegt het juist andersom, evenals *këlloewar-masoek*, voor ons in- en uitgaan; *sana-sini, kësana-këmari*, hier en daar, her- en derwaarts; *oendoer-mara*, voor- en achterwaarts; en meer van dien aard. Zie ook bij *loewar* en *pangkal*; *kahoe-djoengan*, door de punt van een wapen getroffen worden; *bërtikam bërhoedjoeng-hoedjoengan*, een tweegevecht op de kris houden, b.v. *sama mëngoenoes kërisanja laloe bërtikam bërhoedjoeng-hoedjoengan*, Pr. Dj. op drie verschillende plaatsen.

هوج hoedjan, regen; *h.-rënnjai*, *h.-boenoet* en *h.-haboe*, motregen, het laatste ook aschregen; *h.-rintik-rintik*, regen bij enkele droppels; *h. panas*, regen bij zonnenschijn; *h.-batoe*, ook *hoedjan-manik*, hagel, zie *rambon*; *h. dëras*, hevige regen, plasregen, stortregen; *h.-këpala-sëlatan*, de regens in den eersten kentertijd; *h. bërloaet* en *h.-barat-laoet*, de regens in den tweeden kentertijd; *h. awal dan h. achir*, de vroege en spade regen, ook *h. soeloeng* en *h. boengsoe* genoemd; *h.-boeboek*, natte mist; *h.-hambat*, *mëntoewa*, korte regenbuien met droog wedertusschenbeiden, losse buien; *h. tiada bolih tjëlek mata*, regen dat men uit de oogen niet zien kan, regen alsof het met bakken van den hemel gegoten werd; *hari-hoedjan*, regenachtig weder; *mëngoedjan*, zich als een regen voordoen; *m. peloeroe*, het regent kogels; *mënghoedjan-panaskan*, aan regen en zonnenschijn

blootstellen, bleeken; *mënghoedjani*, beregenen; *kahoedjanun*, beregend worden; *boeroeng-hoedjan*, e.s.v. vogel; *pënghoedjan*, regenmaker, regenverwekker; *moesim-pënghoedjan*, de regenmoeson, ook *waktoe-p.* en *koetika-p.* H. Gr.

هود **Hoed**, Arab. de naam van e. profeet onder de oude bevolking van Arabië genaamd Aad. **عاد**. Zie soerah XI van den Koran.

هودت **hoedoet**, zie *oedoet*.

هودر **hodar**, zie *odar*.

هودغ **hoedang**, garnaal; *h.-loeboek*, de gewone garnaal; *h.-galah*, e. s.v. zeer groote garnalen, zie *galah*; *h.-doeri*, e.s.v. kleine zoutwatergarnalen, die gedroogd worden; *h.-ganttoeng*, e.s.v. kleine garnaal; *h.-karang* en *h.-gétak*, kreeft; *h.-kipas*, e. s. v. zoutwatergarnaal; *h.-pëpai*, e. s. v. kleine garnalen, waarvan men *bëlatjan* en *tjëntjaloek* maakt; *h.-satang*, Jav. = *h.-galah*; *h.-mëngkara* ook *h.-kara*, e.s.v. zeer groote garnaal; *h.-soendoeng*, e.s.v. zout- en zoetwatergarnaal; *h.-soengai*, zoetwatergarnaal; *boeroeng-hoedang*, en *radja-hoedang*, de ijsvogel; *h.-djala?* M. S. II. pag. 159, wellicht die met een werpnet gevangen zijn; *h. bërsanggoel?* R. Pas. Dul. pag. 69; *hoedang ta'tahoe bongkoknja*, *orang ta'tahoe boeroeknja*, Sprw.

هودف **hoedip**, zie *hoerip*.

هوده **hoedoeh**, = *odoh*, zie ald.

هودي **hodai**, een wilde volksstam in de bosschen van Malaka, zie *odai*.

هودز **hoeroet**, zie *oeroet*.

هورس **hoeroes**, zie *oeroes*.

هورغ **hoeroeng**, = *roemoen* en *roeboeng*, zie ald. en *oeroeng*.

هورث **hoeroep**, zie *oeroep*.

هورف **hoerip**, Jav. ook *hoedip* = *hidoep*, leven, zie ald.

هورو **hoeroe**, verwarring; *hoeroe-hara*, zie aldaar *mënghoeroekan* en *mënghoeroe-harakan*, in verwarring brengen.

هورهار **hoera-hara**, verwarring, opschudding, beroering; *hoeroe-hara doenia*, wereldsche beslommingen, Pël. Abd. 71; *mëmboewat hoeroe-hara*, verwarring stichten, ongeregelderden plegen.

هورسف **hoesap**, zie *oesap*.

هورث **hoewap**, zie *oewap*.

هوركين **Hokjan**, Chin. de naam eener provincie van China.

هورلت **hoelat**, zie *oelat*.

هورلر **hoeloer**, zie *oeloer*.

هورلم **hoelam**, zie *oelam*.

هورلند **Holanda**, Port. *Hollandsch* enz., zie *bëlanda*.

هورلم **hoelam**, ook *oelam* mengen, vermengen, onderen mengen; dat wat er onder gemengd wordt of is, b.v. de rauwe, plantaardige toespijs bij de rijst; *nasi-hoelam*, gekookte rijst, waaronder fijngesneden rauwe groentete gemengd is; *oepas bërhoelam-ratjoen* en *këtjoeboeng bërhoelam-gandja*, fig. uitdrukkingen voor: het eene kwaad komt bij het andere; *mënghoelamkan*, tot zulke toespijs maken of gebruiken, b.v. *mënghoelamkan ajar*, water, bij gebrek aan iets anders, tot toespijs gebruiken; *hoelam-hoelam*,

en *hoelaman*, ook onwettige bijzit; *makan bërhoelam*, fig. uitdrukkingen voor: er eene bijzit op nahouden.

هولو hoeloe, hoofd, het opperste, begin, oorsprong, eerste, bovenste, bovenland, voorste, spits, heft, greep, gevest en in de hoftaal ook het menschelijk hoofd, al is het ook v. e. onderdaan, b.v. *hoeloe patik*, mijn hoofd, H. Boedj.; *hoeloe-ajar*, oorsprong v. e. stroom, ook het eerste badwater, vóór nog een ander zich daarmede 's morgens gebaad heeft, v. d. Tn.; *h.-hati*, de maagholte, maagstreek; *h.-kěpala*, de kruin van het hoofd; *h.-tangan*, handgewricht; *h.-moesim*, begin van een jaargetijde; *hoeloe-hilir*, boven- en benedenloop, oorsprong en einde, waar iets vandaan komt en waar het heengaat of op uitloopt; *h.-lala*, zie *risau* en *mingis*; *hoeloebalang*, legerhoofd, officier, voorvechter; *h.-hasil*, eerstelingen van een opbrengst of v. inkomsten; *boewah-hoeloe* en *b.-h. kěmbodja*, twee soorten van koekjes; *děhoeloe*, eerst, vroeger, vooraf, z. ald.; *di hoeloe*, in het bovenland, aan den bovenloop; *měnghoeloe*, zich aan het hoofd stellen, aan het hoofd staan, z. als hoofd voordoen, als hoofd handelen; *běrhoeloe*, van een gevest of heft voorzien zijn; *běrhoeloe kan*, tot gevest of heft hebben, tot oorsprong hebben; *měnghoeloe-hoeloekan*, vooraan gaan, voorop gaan, aan het hoofd gaan van; *pěnghoeloe*, opperhoofd, opperste, de vorst, ook gebruikt als titel voor e. hoofd, minder in rang dan de *batin* en op Java voor hoofdpriester aan e.

moskee; *běrپěnghoeloe kěpada běnda-hara*, den rijksbestierder tot hoofd hebben, zich onder het beheer v. den rijksbestierder stellen, H. T.; *pěnghoeloe-balai*, de ceremoniemeester in de *balairoeng*, die ieder zijn plaats aanwijst en zorgt, dat niet tegen de etiquette gezondigd wordt. Er zijn er twee: de *p.-b. toewa* en de *b.-p. moeda*; *hoeloewan*, ook *huloewan*, zie aldaar; *hoeloe-hoeloewan*, doel waarnaar men streeft, inz. slecht; *orang sa-hoeloe-hoeloewan*, lieden die naar hetzelfde slechte doel streven, van denzelfden slechten stempel. Zie de aantek. op *kěpala*.

هوم hoema, I. tijdelijk ontgonnen stuk hooggelegen grond, akker = *těgal*, Jav. van 40 *djoendjang*, zie ald.; *pěrhoemaän*, plaats van zulke akkers, ook die akkers zelve en wat er op staat; *běrhoema*, op zulke akkers bouwen; *pěrhoemaän*, ook oogst van graan, rijst en dergel. M. en de goede resultaten van een werk, b.v. *tiada pěkěrdjaän děngan pěrhoemaän*, er zijn geen werken met vrucht; *pěrhoemaän jang tidak dipěrhoemaï olih toewannja*, oogst, die door den eigenaar niet is geogost. Marsd.

II. Skr. **homa**, onbloedig brandoffer, zie het volg. wrd.

هوم homam, in de HSS. Hindoesch brandoffer, Tam. *omam* = Skr. *homa*.

هوم hoeman, zie *oeman*.

هون hoena, Skr. pagode.

هون hawan, zie *هوی*.

هونر honar, zie *هنر*.

هونس hoenoës; *měnghoenoës*,

nittrekken, inz. uit de scheede, uit een gat waarin iets zit en van iets dat ergens omheen zit, zooals e. ring om den vinger; *měnghoenoes kēris*, de kris uit de scheede trekken; *m. dawai*, metaaldraad trekken; *m. tjin-tjin*, den ring van den vinger trekken; *m. rotan*, gespleten rottingriet door twee mesjes halen om het onbruikbare, vezelachtige daarvan te verwijderen; *kēris tērhoenoes*, e. uitgetrokken of ontbloote kris.

هونق *hoenak*, zie *oenak*.

هوني *hoeni*, zie *oeni*.

هوي *hawa*, Arab. liefde, liefdedrift; lust, begeerte, hartstocht; *hawa-nafsoe*, dedriften, begeerlijkheden, of hartstochten; *kēhawan*, door begeerte of lust aangedaan zijn, daaronder lijden, b.v. *djikalau ta'dapat radja bangsawan*, *harap hatikoe lēntoe kēhawan*, Sj. Ardan, ook alleen *hawaän*, b.v. *sēkalian orang mēmandang hawaän*, Sj. Madli *ajahēnda mēnēntang bagai kan hawaän*, Sj. Dzoeb. Zie ook هوا.

هوي *hoi*, Tusschw. = *hai*, doch grover, zie ald.

هوي *hoewi*, I. Chin. geheim genootschap.

II. Zie bij *hai*.

هويت *hoewit*; *měnghoewit*, zie هوت.

هويغ *hoejoeng*, waggelen, voornamelijk door topzwaarte, b.v. van e. beschonkene, slingeren van een vaartuig; *h. ambong*, waggelend vooruitschieten en dan weer blijven staan, van een dronken man. Ook = *doejoen*,

b.v. *bērhoejoeng-hoejoeng pērgi ka pēkan*, naar de markt stroomen van e. menigte menschen, zie *doejoen*.

هويج *hoenji*, zie *oenji*.

هي *hai*, tusschw. bij het aanspreken of toeroepen van minderen: o! well! hé! *hai-hoewi*, moeite, arbeid, geroep en gewezen.

هيا *hia*, alsem; *boewah-hia*, de alsemvrucht, L.

هيب *hiba*, ook *iba*, weemoedig, bewogen, ontroerd, aangedaan, ook roerend v. e. verhaal, Chodj. Maim. Zie ook *iba*.

هيبان *haibán*, Arab. schrikwekkend, ontzagwekkend, verschrikkelijk, indrukwekkend.

هيبور *hiboer*, troost, vertroost; *měnghiboerkan*, troosten, vertroosten; *pěnghiboer*, trooster, vertrooster; *pěnghiboeran*, troest, vertroosting. Jav. *lipoer*, id.

هيبين *heban*; *měngheban*, iets vierkant opzij smijten.

هيبه *haibat*, Arab. vrees, die iemand inboezemt, eerbied, ontzag; vreeselijkheid, geduchtheid, pracht, praal; *měnghaibatkan diri*, zich verschrikkelijk aanstellen, b. v. *apa pēkērdjaännja toewan-hamba datang kēpada hamba ini sērta mēnghaibatkan diri toewan-hamba*, waartoe dient het dat gij hier tot mij komt en uzelfen verschrikkelijk aanstelt, Pēl. Djin.

هيبه *hibah*, donatio inter vivos, schenking bij het leven, Mēn. Pist. Zie هبة.

هيت *hiat*, = حياة, zie ald.

هيتغ *hitoeng*, zie *itoeng*.

هیتم hitam, zwart, donkerkleurig, donkerbruin of blauw; *hitam-lëgam*, pikzwart, gitzwart; *h. moeda*, diep, donker blauw; *h. manis*, liefelijk bruin v. huidkleur; *hidjau-hitam*, donkergroen, Pël. Dj. 22; *mëmakai hitam*, in het zwart zijn, in de rouw zijn; *h. merah*, ros, roodzwart; *mëng-hitam*, zwart of donker worden van kleur; *mënghitamkan*, zwart maken; *sihitam*, e. s. v. zoetwatervisch; *maka sëkalian orang pon mëmakai hitam, tanda soesah*, en allen gingen in het zwart ten teeken van rouw, nam. over een doode, S. Dz.; *kahitam-hitaman*, zwartachtig, naar het zwarte zweemender.

هيج hedja, zie *edja*.

هيجر hidjau, groen, ook de groene weerschijn van zwart haar of zwarte vederen; *h. tahi-poepoet*, grijsachtig donkergroen; *hidjau hitam*, donkergroen; Pël. Dj. *hidjau-hidjauwan*, het groenachtige, groene uitslag of mos op muren en putten, Ibr. b. Chas.; *kahidpau-hidjauwan*, groenachtig naar het groene zweemende; *koeda hidjau*, zie bij *koeda*.

هيدغ hidang, klaargezet, v. gerechten; *mënghidang*, klaargezette spijs of drank, gerecht. NB. de *hidangan* bestaat uit twee deelen, die te zamen *pahar bërtöenda* worden genoemd, nam. een kleinere *pahar* of präsenteerblad met rijst en daaronder „op sleeptouw” een grootere met de toespijken; *makan sa-hidangan*, samen spijzen, aan één disch gezeten zijn; *mënghidangkan ka hapadan*, klaar-

zetten voor, aanrechten voor; *hidangan minoeman*, klaargezette dranken; *toedoeng-hidang*, veelkleurig vierkant kleedje of doekje over de *toedoeng-sadji*.

هيدغ hidoeng, neus; *mëngidoeng*, door den neusspreken; *potong hidoeng*, *roesak moeka*, die zijn neus schendt, schendt zijn aangezicht, Sprw.; *sapërti kërbaui tjoetjoek hidoeng*, Sprw. bij den neus te leiden zijn; *tiada bolih mëmboeka hidoeng*, men moest den neus dichthouden (vanwege den stank) Abd.; *batang-hidoeng*, neusbeen; *tjoeping-hidoeng*, neusvleugel.

هيدث hidap, zie *idap*.

هيدث hidoep, leven, levend; versch, frisch, in tegenoverstelling v. gedroogd of ingelegd van vleesch visch, groenten, vruchten enz.; ook opgaan van de zon; *koenjit hidoep*, verschekurkumawortel; *daoen hidoep*, het kruidje-roer-me-niet; *hidoep-hidoepan*, levende have, vee, de volle uitdrukking is *binatang hidoep-hidoepan*, zoo b. v. Hik. Gr.; *mënghidoepkan* en *mënghidoepi*, in het leven laten, het leven geven, verlevendigen, levend maken, ook iem. leven redden, b. v. *hai adinda, hidoepi lah kakanda ini*, o mijn zuster, red mijn leven, Dj. Langk.; *mintu hidoepi*, lijfs-genade smeeken, Prab. Dj.; *kahidoepan*, levensonderhoud, bestaan, het leven, iemands leven; *hidoep poela*, herleven; *sabëlah matahari hidoep*, de kant waar de zon opkomt.

هيدم hidam, *mënnghidam*, lust of trek in een of andere spijs hebben,

van zwangeren; *hidam-hidaman*, de spijsen waarin zulk eene vrouw lust heeft, ook het aangename, de lusten van iets tegenover de lasten, b.v. *maka ia pon mêngambil idam-idaman*, *kita mëndjadi djoeroe djempoetan bagai hambanja*, Hik. Ind. Mah. Roep.; *ngidam gawé*, in het Palemb. van een misdrijf hebben vernomen en dat niet ter kennis van de bevoegde macht hebben gebracht; *sëkin pêngidam*, e. mes dat in sommige streken de Mal. vrouwen altijd bij zich dragen, om datgene te snijden, waarop ze belust raken.

هیرت heroet, zie *eroet*.

هیرت heret, zie *eret*.

هیرس hiris, klein afgesneden stukje; *mêngghiris-hiris*, in kleine stukjes snijden, kerven, ontleden, voorsnijden van gevogelte; *mêngghiris tēmbakau*, tabak kerven; *hiris-halwa*, snijden zooals men platte koeken snijdt, nam. ruitsgewijs, een ruitsgewijs gesneden stuk; *mêngambil hiris-halwa*, de golven in een scherpen hoek snijden bij het zeilen; *mêngghiris*, ook openrijten van de huid door een splinter. Zie *iris*.

هیرف hirap, zie *irap* en *kirap*.

هیرف hiroep, zie *iroep*.

هیرف hiroek, zie *hiroek*.

هیرم hiram, zie *iram*; *hiraman*, naam v. een minder bekenden vogel, b.v. *bërsama oenggas nama hiraman*, Ibr. b. Chas.

هیرم heram, zie *eram*.

هیرو hiran, zie *irau*.

هیرو hiroe, = *hoeroe* en *haroe*,

zie ald.; *mêngghiroekan*, iets beroeren.

هیری hiri, zie *iri*.

هیرس hijas, versieren; *tërghias*, versierd, opgeschikt; *bërghias*, zich opsieren; *mêngghiasi*, iets versieren; *m. akan kata-kata*, mooie praatjes houden, zijn woorden opsmukken, S. Dz.; *përghiasan*, versiersel, sieraad, sieraden, opschik, tóoi, fraaiigheden.

هیرسف hisap, zie *isap*.

هیرغ hiang, = *jang* II. zie ald.

هیرغر hingar, zie *ingar*.

هیرغس hingoës, zie *ingoës*.

هیرکا haika, Arab. paleis, tempel van niet mohammedanen; Perz. afgodstempel.

هیرک higa, Jav. ribbe, = *roesoek*. Zie ald.

هیرل hela, I. *mêngghela*, slapen, sleuren, voorttrekken; *mêngghela këkang koeda*, aan den teugel van een paard trekken, nam. door den berijder, Moh. Han.; *m. genta*, de klok luiden, schellen; *m. napas*, ademhalen; *m. djangoet*, aan den baard trekken, zooals b.v. een klein kind zijn vader, R. Chaib.; *bërghela-helaän*, elkander sleuren, R. Pas. Dul. 75; *pêngghela*, de persoon of zaak die sleurt of sleept; *koeda-pengghela*, trekpaard, wagenpaard.

II. *mêngghelakan*, op iets aanleggen, op iets toeleggen, mikken op iets met een lans, zwaard of pijl; b.v. *maka Pandji Wirap Soekma pon mêngghelakan toembaknja*, P. W. S. legde zijn lans aan op, Facs. p. 95, ook = *mênjehadjakan*, zie *sëhadja* en *hala*.

هیرلت helat, zie *elat*.

هيلير *hilir*, stroomafwaarts, benedenloop v. e. rivier; *orang-hilir*, bewoners der lagelanden, kustbewoners; *mènghilir* en Jav. *milir*, stroomafwaarts gaan, een rivier afzakken; *pènghilir*, vaarttuig of vlot om iets stroomafwaarts te voeren; *bèrhiliran*, ook afloopen, afdruipeu v. oflangs iets, b. v. zweet, speeksel enz. zie ook *alir*.

هيلغ *hilang*, verdwenen, verdwijnen, verloren, weggeraakt, gestorven, inz. van vorsten; *h. graib*, totaal verdwenen, spoorloos verdwijnen, H. Abd. p. 366; *h. pintang?* komt bij v. d. W. voor onder *pintang* zonder de beteekenis op te geven en bij *hilang* staat in zijn Wdb. ook de beteekenis niet (Wilkinson: *hilang pintang*, geheel verloren, een intensief v. *hilang*); *h. dèngan njawanja* en *h. dèngan djiwanja*, den geest geven, overlijden; *hilang hati*, den moed verliezen; *kahilangan*, verloren hebben, door verlies getroffen, ook door den dood verloren hebben; *hilang lah perkataän*, hiermede wordt een verhaal afgebroken om weder over iets anders te beginnen, in de beteekenis van: „tot zoover daarover”; *mènghilangkan*, doen verdwijnen, doen verloren gaan, zoekbrengen; *m. dèhaga*, den dorst lesschen; *m. akal*, maken, düt men niet meer wæst wat er van te denken, of hoe te handelen, verlegen maken, H. Abd. pag. 458.

هيلغ *heling*, zie *eling*.

هيلق *helak*, zie *elak*.

هيلم *hilam*, zie *ilam*.

هيلر *hilau*, zie *ilau*.

هيله *hilah*, zie *elah*.

هيلي *hilai*, zie *ilai*.

هيمه *himat*, zie *hème*.

هيمين *heman*, Jav. medelijden, = *sajang*, zie aldaar.

هين *hina*, Skr. laag, gering, gemeen, min; *orang hina-dina*, het geringe volk, plebs; *h.-boedi*, bekrompen van verstand; *përboewatan jang hina*, lage, gemeene handelingen; *mènghinakan*, verachten, verguizen, smaadheid aandoen, gemeen behandelen; *kahinaän*, verachtelijkheid, laagheid, gemeenheid; veracht, gesmaad.

هيني *hinai*, zie *inai*.

هيو *hijoe*, de haavisch; *h.-parang* of *h.-gèrègadji*, de zaagvisch; *z. todak*; *h.-bèngkoeng*, haai met wijd uit elkander staande oogen; *h.-bèlangkas*, haai die zoo groot wordt, dat hij e. mensch kan verslinden, *z. djeroeng*; *h. bodoh*, de domme haai, heeft snorren en wordt vrij groot; *h.-tènggiri*, eetbaar; *h.-tèkèk*, niet eetbaar; *h.-palang*, met een langen, smallen, dwarsstaanden kop, aan welks beide einden zich de oogen bevinden; *h.-poenai*, een kleine soort; *h.-koema*, *h.-kèmədjan*, *h.-kija-kija*, de laatste heeft een kop als een rog en een staart als een haai; *h.-laras*, een kleine soort; *h.-harimau*, een groote soort en gevlekt als e. tijger; *h.-koe-mangi*, haai met zwarte vinnen.

هيوون *hewan*, zie حيوان.

ه ي

يا *ja*, Arab. Tussw. voor den vocatief, o! wel! hé! gebruikt tot meer-

deren, b. v. *ja Allah! o God! ja toewankoe, o Majesteit! zie hai.*

ياجرج *jádjoedj*, Arab. de Gog; *jádjoedj wa mádjoedj*, de Gog en de Magog des Bijbels.

ياقوت *jákoet*, Arab. hyacint, naam door de Arabieren aan verschillende edelgesteenten gegeven, zooals de robijn, de topaas enz.

يازي *jazi*, Jav. (vorstelijke) jongere broeder of zuster, = *adinda*.

اي *ija-itoe*, namelijk; zie *اي*.

ياتيم *jatim*, Arab. wees, moederlooze wees, *tinggal dengen jatimnja*, verweesd achterblijven; zie *piatoe*.

ياحيي *Jahjá*, Arab. Johannes.

يد *jad*, Arab. hand, voorpoot.

يردين *Jardin*, Arab. de Jordaan.

ياشب *jasjb*, Arab. jaspis.

يعقوب *Jakóeb*, Arab. Jacob.

يعقوبي *Jakóebi*, Jacobijn.

يعني *jāni*, Arab. dat wil zeggen, te weten, namelijk, = *ija-itoe*.

ياج *jang*, I. betr. Voornw. die, dat, ook: dezulke die, die welke, die waar of die alwaar, zie o. a. Pël. Abd. p. 13; *jang ada*, die waar is, zich bevindt; vaak voor het bep. lidw. de, het, dit laatste vooral bij tegenstellingen; *jang baik*, het goede of de goede(n) (Dr. F.); op Java ook in gebruik als voegw. dat.

II. ook *hiang*, godheid; *parajang*, de gezamenlijke goden; *Jang koesoema*, de god der liefde, volg. v. d. Tk. *Jang-jang Koesoema*, de naam v. Ratih, de gemalin van den liefdegod; *jang maha koewasa*, de almachtige god; *Jang sêdjati*, de god der waarheid; *sěmbahjang*, samengesteld uit

sěmbah en *jang*, bidden, het ritueele bidden, zie ook *đoa*; *kajangan*, het Rijk der Jangs of goden; *sangjang*, hetzelfde als *jang*, de god, ook *Jang-jang*; *měngiang*, zie *oelar*.

ياقين *jakin*, Arab. ernst, zeker, zekere kennis of overtuiging. in ernst opnemen; *těrlaloe jakin roepanja*, zij zette een zeer ernstig gezicht. Mes. Kag.; *mějakinkan*, ernst maken met iets, iets ernstig behandelen; *tětapi, pada jakinkoe ija-itoe lah Amir arab*, doch naar mijn vaste overtuiging is dat A. A.

ياجزي *jogja*, Skr. gepast, geschikt; *sajogjanja*, geheel naar behooren, het is geheel betamelijk dat. . . in brieven ook gebr. om de uitnoodigende wijze uit te drukken zooals in onze taal „ge moest”.

يامنون *jamtoewan*, samentrekking van *jang dipertoewan*, zie bij *toewan*.

يامين *Jaman*, Arab. Jemen.

يامين *jamjam*; *j. bēndahari*, titel van een vrouwelijke beambte aan het hof v. Djohor, zooveel als opperhofmeesteres.

ياجير *joe*; *ikan-joe*, zie *hijoe*.

ياجيرت *joeta*, Skr. = *djoeta*, z. ald.

ياجيران *jodjana*, Skr. gezicht, ook als afstand, = *pěndandangan* en het Jav. *pěndělěng*, b. v. *jodjana mutanja tiada těrtěntang olih sěgala kaum kafir*, voor het gezicht zijner oogen konden de ongeloovigen niet bestaan, R. Chaib.; *sajodjana mata mēmandang djaoehnja*, een gezichts-afstand ver, zoover het oog reikt; *padang saoe-*

djana (voor *sajodjana*). Dit *saoedjana* doet een *oedjana* veronderstellen en werkelijk komt dit constant voor in Sj. Ind. Kēsna, ook in de beteekenis van onafzienbaar v. e. leger. Zoo ook Ind. Poet. *saoedjana mata djaoehnja*, een onafzienbare afstand.

يوسر **Joēsir**, schootgaan van een vlieger.

يوسف **Jóesoef**, Arab. Jozef.

يوجيا **Jogja**, zie يكي.

يوم **Jaum**, Ar. dag; *jaumoe' ddin*, gerichtsdag; *jaum-al-qijamah*, dag der opstanding (Dr. F.).

يونان **Jóónán**, Arab. van Jonië, de Grieken der oudheid, Jonisch. In de Hik. Am. Hamz. steeds gebezigd voor de Grieken van Hamzah's tijd.

يوناني **Jóónání**, Arab. Grieksch, oud-Grieksch.

يونس **Jóénoes**, Arab. Jonas, de profeet.

يهودي **Jahóédí**, Arab. Joodsch; *orang jahoedi*, jood.

يهودية **Jahóédiah**, Jodendom.

يهوم **Jéhoem**, prachtig, kostelijk, uitmuntend, b.v. *kalau angin dari bĕlakang, jéhoem*, als de wind van achter komt, dat is kostelijk. Sw. Bij Wilkinson *jahoem*, en dan = *angin mĕnoemboek koeroeng*.

ن Nja

ن **nja**, bez. vrnw. 3e pers. enk. en meerv. wordt aan het zelfst.nw. gehecht. Ook is het soms als object gehecht aan het verbum in den act. vorm en (meestal, Dr. F.) als subject aan

het verbum in den di- vorm. Voorts gebruikt tot versterking, hetzij alleen, hetzij in vereeniging met *sa*, b.v. *sajangnja*, het is toch jammer, of wel jammer; *tĕta pinja, máár*; *sabĕnarnja*, in waarheid, enz. *pandainja toewankoe mĕngarang boenga*, wat is uw hoogheid knap in het schikken v. bloemen, Facs. p. 11; *lambatnja beta mĕnanti*, ik heb wel lang gewacht, Prab. Dj.; *soekanja hati ajahĕnda mĕlihat toewan waras*, wat is vader blijde u gezond te zien, Prab. Dj. Bovendien vervangt *nja* soms ons bep. lidw.: *itoe lah orangnja*, dat is de man (Dr. F.).

نجات **njata**, Skr. blijkbaar, duidelijk, openbaar, gebleken, waar; *mĕnjatakan*, duidelijk doen blijken, openbaren, ook: verklaren (Dr. F.); *kĕnjataĕn*, duidelijk blijk, bewijs.

نجاته **njatoeh**, e. s. v. boom, die *gĕtah-pĕrtja* en goed, roodachtig timmerhout levert, dat niet door insecten wordt aangetast.

نجدار **njadar**, beter *njĕdar*, vast, rustig, diep van den slaap.

نjaris **njaris**, bijna, het scheelde weinig of..., bij het kantje af, schier, haast.

نjarang **njarang**, e. s. v. geneeskrachtige plant, waarvan twee soorten: *nj. merah*, rood en *nj. poetih*, wit.

نjaring **njaring**, helder, duidelijk, luid van de stem; *mĕnjaringkan soewaranja*, zijne stem verheffen.

نjarap **njarap**, helder branden van licht of vuur, H. Boedj.

نجالا **njala**, vlam; *bĕrnjala*, vlammen, ontvlammen; *mĕnjala*, vlammen,

vlammend; *měnjalikan*, doen vlammen, in vlam zetten; *merah mēnjala*, vuurroed.

پامی *njamoeok*, muskiet, mug; *tamparan-njamoeok*, zie bij *tampar*.

پامن *njaman*, gezond, aange-naam gevoel.

پار *njawa*, ziel, leven; *měmboewang njawa*, zijn leven wagen, veil hebben; *poetoes njawa*, den geest geven, sterven; *njawa pērgi*, *njawa datang*, zieltoegen, H. Abd. 15; *měngatakan njawanja*, zijn kwestbare plek noemen; *ada njawa-njawaq-ikan lagi*, er is nog e. aasje leven in; *sahingga datang kēpada njawa patik sakalipon*, al ware er zelfs ons leven mede gemoeid. Boeng. Ramp. p. 73.

پامی *njai*, huishoudster, inl. bijzit v. e. Europeaan; Bal. jongere zuster; Jav. Mevrouw (Dr. F.).

پاپی *njanjoek*, suf, verkindsch, ook C. en S.

پاپی *njanjah*? I. b. v. *soendal toe mēmbowat njanjah*, Sj. Ardan, lasteren.

II. *njanjah*, Bat. *měnjajah*, iets branden of bakken zonder olie of vet, zooals koffieboonen; *kētoembar jang soedah dinjanjah lada njanjah*, taroh bawang *njanjah*.

پاپی *njanji*, lied, liedje; *měnjajni*, een lied zingen; *měnjajnikan*, over iets een lied zingen; *njanjian*, liedje, gezang.

پت *njoet*, zachte beweging of ruk aan iets, b. v. aan een lichaamsdeel, e. visch aan den hengel enz. zie ook *děnnjoet*.

پیدر *njēdar*, vast, diep van den slaap.

پغ *njang*, I. op Java = *jang*, betr. voornw. en voegw. dat (Dr. F.).

II. *měnjang*, netten v. de vederen, zooals de vogels gewoon zijn met ze door den bek te halen.

پکار *njkara*, zie *sikara*.

پمغ *njampang*, I. zie *sěnnjampang*, mogelijkkerwijs, als wensch, v. d. W. en Wilkinson juist treffen, z. *sěnnjampang*.

II. roeien en al roeiende sturen met e. pagaai op den voorstevan van het vaartuig, b. v. *měnjampang bērkangkang itoe larangan radja*, het schrijdelingsroeien op den voorstevan is een verbod (voorrecht) v. d. vorst, v. d. W., beter *sampang*, zie ald. Wilkinson heeft ook *sampang*.

پمغ *njamploeng*, Jav. e. s. v. boom, die zeer fraai meubelhout levert en welriekende bloemen draagt; zie *pēnaga* en bij *nagasari*.

پنیق *njēnnjak*, = *lěnnjak*, zie aldaar. *دنیق (van de nag)*

پنیی *njēnnjai*, los, v. e. weefsel. Zie *sěnnjai*.

پودنت *njoedanta*, verb. v. *njoer danta* = *nj.-gading*, de ivoor-kokosnoot, zie *njoer* en *danta*. In het Jav. is *njoe* = *njoer*.

پولو *njolo*, Chin. komfoor, waarin de offer-reukstokjes verbrand worden.

پوپت *njonjot*; *měnjonjot*, rekken van touw, leder enz., aan iets rekbaars trekken, ook van een kind aan de borst.

پوڻج njonjong, vooruitstekend van de bovenlip; *mĕnjonjong*, de bovenlip optrekken en vooruitsteken, zooals b.v. de bokken; *m. sa orang diri*, in zijn eentje pruilend rondloopen, v. d. W.

پوپه njonjah, Port. gehuwde vrouw van Europeanen en andere vreemde oosterlingen, mevrouw. Zie *nonjah*.

په njah, weg! scheer je weg! zie *ĕnnjah*; *mĕngĕnjahkan*, wegjagen (Dr. F.).

پيت njijat-njijat, e.s.v. heester, welks gom tegen jeuk wordt gebruikt.

پير njioer, kokospalm; *boewah njioer*, kokosnoot; *nj. moeda*, jonge kokosnoot, waarvan het vruchtwater e. verfrisschende drank is; *nj.-sĕtali*, twee met een paar vezels van de bast aan elkaar geknoopte kokosnoten; *nj. dimakan boelan*, e. kokosnoot, waarvan het vleesch tot pap is, = *kĕlapa kopjor* op Java; *nj.-laoet*, nux mala-

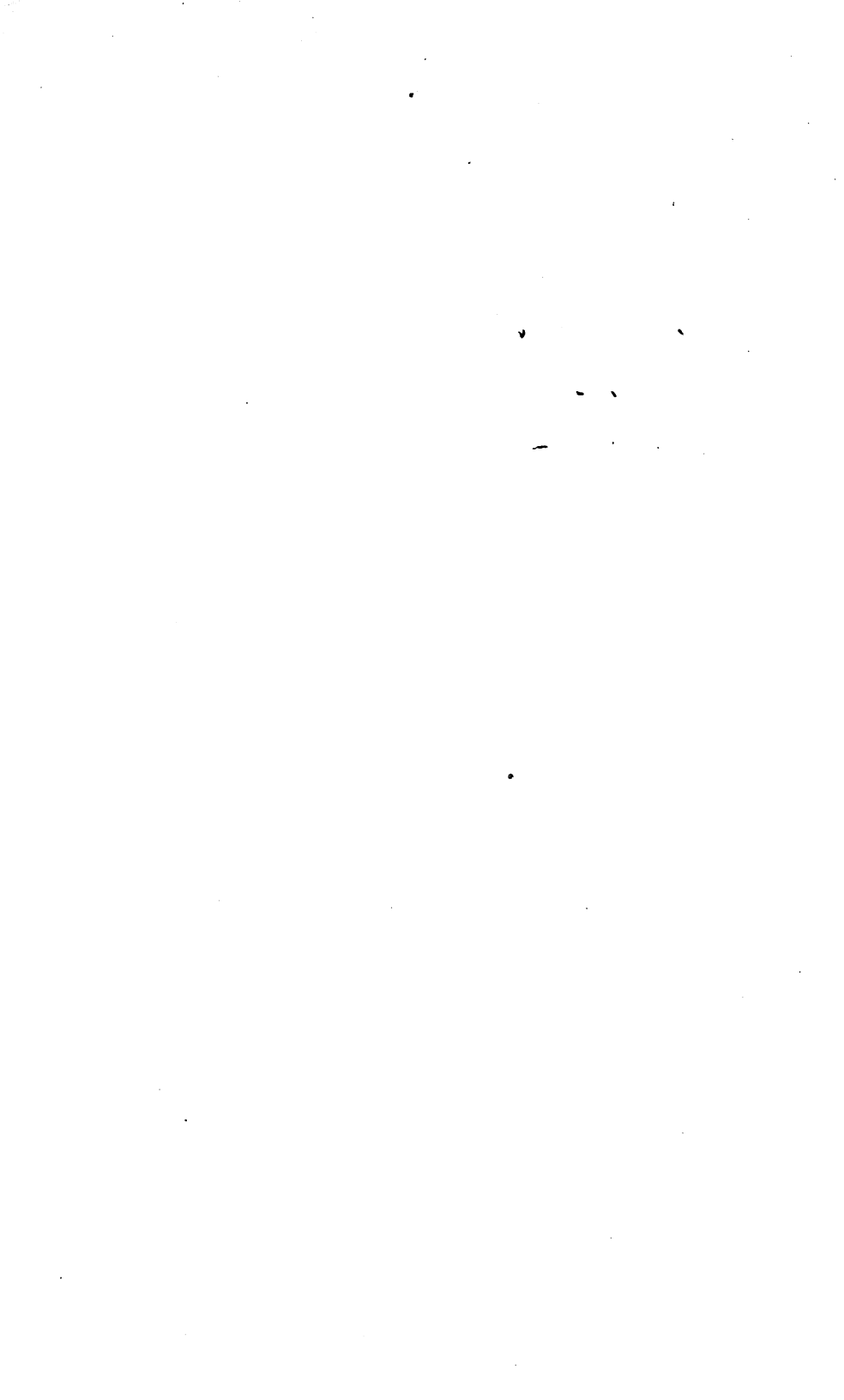
diva. Soorten van kokospalmen zijn: *nj.-gading* of *nj.-danta*, *nj.-padi*, *nj.-poejoeh*, *nj.-nipa*, *nj.-lĕmba* en *nj.-hidjau*; *nj.-dara*, een jonge kokospalm, die nog geen vrucht draagt, C. en S.; *nj. hidjau jang toenggal*, groene kokosnoot die geheel alleen aan den trosstengel gezeten heeft. Zulk een noot wordt bij tooverijen gebruikt. Zie *kĕlapa* en *krambil*.

پيرو njiroe, rijstwan, zeef; *bang-kai gadjah bolih kah ditoetoeep dĕngan njiroe?* kan het kreng van e. olifant wel bedekt worden met e. rijstwan? Sprw.

پيره njirih, e.s.v. boom, die aan het zeestrand groeit met groote, on-eetbare vruchten; ook *njiri* en *njirik* gevonden als de naam van een boom, welks schors voor looistof gebruikt wordt en welks hout voor balken en waterbouw geschikt is. Zie *nirih*.

پيلو njiloe, = *ngiloe*, zie ald.

پيڻن njenjen; *mĕnjenjen*, hoo-nen, smaden, de tong tegen iemand uitsteken, uitjouwen.

3 9015 02327 7414

a	(alif)	1-114	ng	nga	653-654
b	ba	114-234	f	fa	654-657
t	ta	234-334	p	pa	657-737
ts	tša	334-335	k	kof 'kaf bēsar	737-741
dj	djim (j)	335-377	k	kaf (kaf kē'jil	741-844
tj	tja (ch)	377-424	n	na	844-841
h	ha(dji)	424-432	899.3	Klinkert, H.C.	
ch	cha (kh)	432-436	K65	Nieuw Maleisch-Nederlandsch woordenboek met arabisch karakter	
d	dal	436-475			
dz	dzal	475			
r	ra	475-525	339394		
z	za	525-527			
s	sin	527-640			
sj	sjin (sh)	640-642			
š	šad	642-644			
dl	dlad	644			
t	ta	644-645			
tl	tla (lahir)	645-640			
ā	āin (āadat)	640-652			
gr	ghain	652-653			

